

colca bas

leo

ne et deano

us **Q**uoniam in me huius

uit libetia

um

Inter

um

quoniam et confuit

nomi n

arum m

et

SKI

SKA

SKA

Restauracja z zachowaniem poprzedniej
oprawy wykonana Spółdzielnią "Starodruk" w r.
1961. Wsyta karty brzojne i uzupełnione karty
niekiedy nowe. Antefolium ze starą sygnu-
turą i napisem alcecyjny H. Streichera
wskazuje jako ostatnią kartę na końcu.

Makulatura (karty perg. z tekst. rękopiśm. Dac.
treści liturgicznej z nutami) wyjęta z okładzin
i gwałtownie, przekazano Oddziałowi Rękopisów,
16 V 1961.

Cim. 8290

CIMELIA 8290

Cum f 8290.

642/60
7

642/60
Która przed
tym nigdy swia-
ta nie widziela.

Kronika Pol-

ska Litewska / Z modzka / y wżyst-
kich Rusi Kijowskiej / Wołoskiej / Siewierskiej / Wo-
hurskiej / Podolskiej / Podgorzkiej / Podlaskiej / etc. A roz-
woienne y domowe / Pruskich / Mazowieckich / Pomorskich / y
Krolestwu Polskiemu y Wielkiemu Kiebstwu Litewskiemu p-
Według istotnego y gruntownego znieśienia pewnych dowodow z rozma-
tych historykow y Autorow postronnych / y domowych / y Kijowskich / Mo-
skiewskich / Starożytnych / Listantkich / Puskich / starych / Dot-
na nocą zakrytych Kronik / y Łatopiszczo Ruskich / Litewskich / y LVGO-
SZA Wycią dzieiow Polskich z inszymi / z wielką pilnością y wżelwąta
pracą (Osobliwie około Dzieiow Litewskich y Ruskich od
żadnego przedtym niekuśzonych) Przez

MACIEJA OSOSTEWICIVSA STRY-
kowskiego dostatecznie napisana / złożona / y na pierwo-
nym prawdziwie dowodney starodawności własnym wy-
przeważnym dochcipem / y nakładem nowo wydruko-
przez wżystki starożytne wieki / aż do dzisiejs-
Bego Roku 1582.

A naprzód wżystkich ile ich kolwiek jest ludzich na
Świecie Narodow gruntowne wywody

Złaska y Privileciem Kro: 3: M

Drukowano w Krolewcu u Gerzego Olsberbergera:

M. D. LXXX

Historie y Autorowie w na domowy v

... z roznych **Wymow**
... **namie** wch **Rzrag** znieieni / ktorych libros,
na margines ob nas potojone obaczysz.

ARchilochus.	Erasmus Stella Saxo.	Philo zyd ant: Bibl:
Aul. Gellius.	Erasmus Roterodamus.	Plato
Augustinus.	Flavius Iosephus aut: Hebr:	Plinius natur: Histor:
Albertus Magr.	Florus.	Pindarus.
Albertus Gran.	Greckie dziete rozmaitych Autorow	Prologus Alexandrin:
Actius Sannaf.	Gregorius S. Asiegi.	Plutarchus o miedzach sacnych.
Apollonius.	Gregorius Nazianzenus.	Pomponius Mela.
Apocalypis I.	Homerus.	Pomponius Latus.
Biblia wspan.	Herodorus.	Paulus Diaconus
Benedictus Chala.	Hieronim S.	Procopius Caesariensis.
Blondus Flau.	Hystorie Koscielne.	Platina.
Bonofius X.	Helmoldus.	Petrus a Dusburch o wojnach 20
Bulgatka R.	Hagecus Vencellaus	rewskich z Kreszanskimi Hystorie
Bielski.	Czeski Kronikars.	stary pisany.
Coelius Rod.	Hispanskie Kroniki 2.	Propertius P.
Cornelius T.	Herbert z Cromer.	prustich Kronik o wojnach z 20
Cornelius Ag.	Iulius Solinus Polyhistor.	two z 3 modzia 5.
Callimachus.	Iustinus Histor.	Paulus Scalichius.
Claudius Cla.	Iornandes.	Paulus Iouius.
Ciceronowych.	Iosius Ludouicus Decius.	Philip. Melanchton.
Caius Sc.	Jana Tarnowski panna Arafow	Quintus Curtius o wielkim Alex
Calepin.	skiego Kronika Polska pisana.	randze.
Cromer o.	Ioachimus Cureus Slezak.	Rustie Kroniki stare.
Cesarzow Constantinopolich Aro	Ioannes Stadlus.	Remigius Anistoroden.
niki 2.	Ioachimus Camerarius.	Raphael Volateranus.
Censorinus	Kadlubek Vincenci Kronikars Pol	Sabellicus.
Carlom.	ski pisany.	Spartianus de uitis Caesarum.
Clemen. Dominicus Græcus de	Koswskie Kroniki stare 4.	Seneca.
disciplina militari.	Linus Oct. dziełow Rzymskich.	Simmachus.
Dawidowe Ps.	Lambertus Salsnaburg:	Suetonius.
Daniel Prorok.	Lucius Fenestella.	Salustius.
Demostenes.	Luitprandus.	Strabo Geograph.
Diodorus Sicula.	Leonardus Aretinus.	Silius Italicus P.
Dion Cassius.	Zitewskich Latopisczow 12.	Swedkie Kroniki.
Dziele Apokalyp.	Zitewskich Kronik o czestych woj	Glawanskia Kronika.
Dionisius P.	nach z Litwa w Wendzie albo w	Gledan.
Debrounus Czech.	Kiezi / w Rydze y w Kumborku	Sigisimundus Zerbststein.
Długosz o ciecie dziesion polskich.	należonych 4.	Tucydides Hist: Gr:
Dacreaty Rzymskie.	Laertius Diogenes.	Tibullus P.
Dumka Krowka.	Maretan Egipsyt.	Tureckie dziete.
Wielki Procy	Miesilius Lesbios.	Valerius Maximus.
Eusebius Caesariensis.	Monsterus.	Vapourus.
Epiphanius Biskup Constantensi	Manicellus P.	Virgilius P.
de Hæresibus.	Manilius P.	Xenophon de æquulo.
Erasmus Stella Tilomus	Moskiewskie dziete.	Zonaras Hist: Gr:
Aneas Siluius.	Miechowius.	
	Orosius.	
	Ouidius P.	
	Olaus magnus Arch. Vpsl:	

Nie naydzie tu Cytelnik żadney namnietyszey rzeczy ktoraby fikttem dowodow pewnych Hystorikow podparta y ugruntowana nie byla / tylko rzeba Margines pilno czytać / stad indziom wczonym y biegłym w Hystorykach y w rozmaitych Autorow głęboim czytaniu (ktorym na rozsadek te prace nasze ofiarujemy) nie naley za roztosza od nowienin pamięci dawnocytanych rzeczy / a tym ktorzy sie chca w Hystoriach cwieczyć / a prawne palcem ukazana z trudnowiezlowata prace nasza drogą. Tym zaś ktorzy dawnych rzeczy statczna prawde pewny dowod y gruntowny porzadek Hystoriey chca wiedzieć nie omynia wieckich / a czarno zebym Jollusom y zayrzaczym przeważney cnotie Arystarchom ten wierszyl:

Yelli na prawde stawił twarz zmarszczona /
Maz zysł figurs z trzech palcow cloczona

2
AD VICTORIOSISSI-
MVM ET INVICTISSIMVM DEI

GRATIA POLONIAE REGEM STEPHANVM
PRIMVM, MAGNV M DVC EM LITVANIAE, RVSSIAE,
PRVSSIAE, MASOVIAE, SAMAGITIAE, KIIOVIAE,
VOLHINIORVM, POMERANIAE, PODLACHIAE,
PODOLIORVM, LIVONIAE, &c. TRANSIL-
vaniaq; Principem & Dominum
Potentissimum.

Mattiae Ososteuitij Strijcouij Prooemium.

NEMO melius aut compendiosius uniuersam Historiam uoluptatem, dignitatem, ac commoda complexus est SERENISSIME ET INVICTISSIME REX STEPHANE, quam qui cum VITAE MAGISTRAM, ille Romanae eloquentiae Princeps CICERO, appellauit. Nam ea uox omnes omnium uirtutum ac disciplinarum utilitates complexa, inuit hominum uitam uniuersam, ad Historiae leges dirigendam. In quam sententiam Tucydides quoq; HISTORIAM PRAECIPVVM ET SVMMVM VITAE HVMANAE TESAVRV M esse attestatur, qui nunquam e manibus Principum ac Senatorum Reipub: quoquomodo habenas moderantium excidere debeat, ut eo adiuti similia negotia, paresq; casus commodius tractare queant, quando causae eueniant ferè semper persimiles. Nullaq; est alia humana Prudentia, quam euentorum obseruatio, rerumq; praesentium ac futurarum ex praeteritis tanquam ex fonte deriuata scientia, quod ex uniuerso literarum genere sola maxime praestat. *Humana prudentia in quo consistat.* Hæc enim ut omnes artes immortalitati uirtute sua dicatas exornat, Ita iuuenes prudentia, rebusq; dextre gerendis, cum senioribus exæquat, Seniores uero eorum quos experti sunt casuum comprobatione confirmat, Minus autem prudentes periculorum praeteritorum notitia in praesentibus cautiore reddit, & Felix censetur ille quem faciunt aliena pericula cautum. Vnde unicum exemplum Historiae tam in Senatoria classe quam bellicis negotijs, plus ualere certum est, quam uel mille quaestiones Sophisticas: Historia enim imprimis instruit SENATOREM, quomodo optime consulat Reipub: maiorum leges, mores, euentus, & instituta prosequendo, quæ plurimum ad sententias ferendas, ac arduos quosuis nodos in rebus dijudicandis soluendos ualent. *Senatores quoque modo instruuntur, lectione Historiarum.* Eadem quoq; IMPERATOREM

EPISTOLA

Platonis dictum exercituum, ad bellum fortiter salubriterque gerendum, varijs præteritorum
 Hostes industria
 magis & arte euentuum exemplis adiuuat, ueluti in tabula picta potentissimorum Re-
 viaci, quam viri-
 bus, quorum al-
 terum Ducis, al-
 terum militum.

Volueramus
 ographia lib. 10.
 & in Antropo-
 logicalib. 17.
 Plutarchi in Mi-
 tridate. Luc.
 cullo de
 illustri.

artes, insidias, stratagemata, quibus maxime falluntur hostes, urbium munitio-
 numque expugnandarum rationem, proponit. Denique spem potundi, metum amit-
 tendi, interdum uero fortuna (nullibi certas sedes figente) mutata, uictorem
 triumphantem, & profligatis insultantem cadere, uictum autem resurgere, ac
 eodem pene momento, succedente tristitia letitiam, tristitiamque & luctum læ-
 titia pelli. In omni denique belli ratione, maiorum nostrorum, antiquorumque He-
 roum, ex annalibus res gestæ petitæ, plurimum faciunt. Quod uel unico exemplo
 M Luculli comprobatur, Qui nullis olim belli artibus instructus, ex sola eaque
 assidua Historiarum lectione in tantum Imperatorem euasit, ut Mithridatis
 potentissimi Asiæ & Ponti, Tigranisque Armeniæ, Regum copias instru-
 tissimas, ferro & fame ad internecionem deleuerit: Ipsum Mithridatem uigin-
 ti duabus nationibus, quarum & linguas apprimè callebat imperantem, Ponto
 exiulerit, Asiæque & Armeniam imperio Romano subiugauerit.

Atque utinam & nostri milites eorumque præfecti aliquando resipiscant, &
 illud temporis quod interdum Marte respirante, Bacho ac prodigendis alea
 stipendiarijs pecunijs tribuunt, perscrutandis præstantium Heroum gestis,
 ac lectioni Historiarum impendant. Quæ solæ incredibili quodam gloriæ
 studio, atque immortalitatis amore, homines etiam ignauissimos ad præclare ge-
 rendam accendunt, prauos uero poenarum, & famæ malæ formidine in posteros
 quoque deriuandæ à uitijs deterrent distinentque: Ingenuis autem & generosis
 calcitr addunt, Magisque exempla antiquitus repetita efficaciora sunt, ad ex-
 citandos, flectendos, & assuefaciendos animos, quam uel ipsæ Solonis Licurgiue
 leges. Trahimur enim omnes laudis & æterni nominis studio, & optimus
 quisque maxime gloria ducitur. Vnde & Alexander ille Macedo, cum in
 Sygeo ad Achillis tumulum castrametatus esset, laudis illius honesta æmulati-
 one stimulatus, exclamasse fertur: O FORTVNATE ADOLE-
 SCENS, QUI TVÆ VIRTVTIS PRÆCONEM
 HOMERVM INVENERIS.

Nisi etenim Homerus extitisset, idem tumulus, qui corpus, gesta etiam
 & nomen, non ipsius modo Achillis, sed & omnium Argiuorum, Iliaco-
 rumque Heroum, prorsus obruisset: quorum uirtutes, Homeri & aliorum
 scriptis uindictæ sunt ab interitu. Ut uerè dictum sit à Lucano:

Osace

Virg. Aeneid. 4.
 Fama malum
 quo non aliud res
 locius ullum.

Quæsto pro Ar-
 cina Po:

O sacer & magnus uatum labor, omnia
Eripis, & donas populis mortalibus æuui.

Nam si Historiam solam rerum gestarum memoriam & indicem ab omni-
bus mortalibus extinxerit aliquis, protinus hominum uita ab ipsis brutis etiam
uix secerni possit, & prorsus notitia Dei (quæ ex Moise alijsq; Prophetis,
Apostolis & Euangelistis dependet) & animæ immortalitas tollerentur.
Cætera namq; omnia ut caduca & fragilia sunt, ita uel ui extinguui uel inuidi-
osa uetustate consumi possunt. Mutantur imperia, succumbunt uarijs cas-
ibus Regna, intereunt urbes, patiuntur ruinam Respub: Spartanorum, Ate-
niensium, Tebanorum, Megarensium &c. At Historiæ nisi Humani gene-
ris interitus antecedit, peribunt nunquam, sed in animis agrestium quoq; &
imperatorum sola auditione hæere possunt. Vnde Mattiæ illius Hunia-
dis uictoriosissimi Regis Hungariæ (quem tua maiestas & in regno diuini-
tus affecuto, & in rebus summa dexteritate præclare gestis, non adæquanti-
modo sed & plus ultra superauit) talis esse forma Regiorum, dum à militi-
uacaret conuiuiorum, memoratur, ut aut Historicos mensa sua dignatos uarijs
de rebus differentes audiret, aut Musicos iuberet ad Lyram gesta præstan-
tium uirorum in bellis Turcicis à Poëtis patrio sermone descripta decanta-
re, quam consuetudinem laudatissimam huc usq; in Italia, Tracia, Bulgaria,
Seruia, Valachia, utraq; & Transsylvania tua, ipsemet obseruari uidi, ubi
nullæ obscenæ cantilenæ, præter Heroum ex Historijs petita gesta, audito-
res ad uirtutem stimulantia personare audiuntur. Idq; probatissimo more
Achillis, cui Homerus inter cæteros Duces Argolicos summam uirtutem
tribuens, scribit eum cum in tentorio otiosus sederet Heroum res gestas ad
Cytaram cecinisse.

Et quoniam ego Serenissime Rex ab incunte ætate, ignauia otia perosus,
Phœbo & Musis ingenuis me totum deuouerim, multaq; & aperta ingenij
mei testimonia, tam in Historica quam Poëtica facultate ediderim, Militiæ
quoq; ne uel ea in parte patriæ deesse uiderer Marti Apolinem conciliando
officium meum sub Interregno Augusti comprobauit. Tandem uero cum anim-
aduertentem Historica negotia quibus me totum addixeram tractantibus, ex-
perientiam rerum uariarum externarumq; nationum lustrationem maximo ad-
miniculo esse, magnam partem Europæ & Asiæ ante & sub utroq; Inter-
regno, terra mariq; à Septentrionalis Oceani sinu Baltico Prussiam, Lio-
niam, & Philandiam alluente, ad Pontum Euxinum & Transpropontidem,
Helespontiacumq; A Egeum nec non Ionium usq; & Adriaticum mare

in Hist
ria

Schecan Troa
de de Achille
Tinnulas plectr
feriens chordas
Tunc quoq; gras
ues acuebat uas
Bella canendo.

Hermionem
rogatus, sua
sapientiam did
isset, à labore et
experientia res
spondit.

Peregrinatio Eu
toris & intentio

peragran. *Quia quæ aliquo fructu huius nostræ Reipub: coniuncta fore uideantur, ne cœlum tantum non animum in tantis & tot peregrinationibus mutare arguerer explorando, & in commentarios certos iam olim summo legentium applausu editos redigendo. Cum autem pluribus ab annis Hi-*

*Domitius: tam
eum qui Talen-
tium per ignauis
am & desperas
tionem fœdit, quā
otiosos in foro
stantes ex virgis
nes committentes
reprehendit.
Math. 23.
25.*

*Quid. 2. lib.
de Pontico. Ru-
2. Trist.
Eleg. 1. lib. 7.
Art.*

storij Sarmatiæ nostræ inuestigandis, conscribendis, amplificandis, & per-
poliendis (NE INVITILE TERRAE PONDVS FRV-
GES CONSUMERE NATVM dicerer, & talenti diuini-
tus concediti, terræq; defossi, à iusto iudice Christo olim acusarer) sincere
inuigilauerim, Sarmaticarumq; gentium, & inuictissimorum Heroum cla-
rissimorum Ducum inclita gesta ab interitu uindicauerim, uoluntati tamen
addictissimæ, quo minus illa in lucem prodirent illud obstitit quam maxime,
quod Aulo Gellio noctes Atticas scribenti, & quod diuino Nasoni de in-
gritudine suæ ætatis conquerenti, cum etiam illud de me ingenue (Rumpantur licet ilia Codro) dicere audeam:

Ingenio poteram summas uolitare per arces

Nec nisi: &c.

Sed:

Inuia uirtuti nulla est uia

Ipsa quidem uirtus pretium sibi

Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis

Erigitur, &c.

*Fortuna Christis
anis non admittit
tenda, Augustin.
lib. Retract.
Gellius noctu seri-
bebat, interdum
faborabat.*

Qua ego etiam Duce, nulla unquam comitatus Fortuna, quæ perpetuum
uirtuti bellum indixit SERENISSIME REX, duobus fere lustris
dies noctesq; Gelliano labore excubando, probabilibus autoribus undiq; con-
quisitis, hanc totius Sarmatiæ, Slauorum, Polonorum, Lituatorum, Samagi-
tarum, Russorum, Volbiniorum, & cæterarum totius imperij tui nationum
Historiam, propria industria & inuentione ad hæc usq; tempora descripsi,
nouaq; luce, quam nunquam antea densissimis & plusquam Cymmerijs tenebris
inuoluta uidit, nullis sumptibus parcendo donaui: quam tuæ Sacratissimæ
Maiestati uti Regi earum gentium potentissimo, & ultra Heroicas uirtu-
tes etiam optimorum studiorum cultori & promotori clementissimo, iure de-
dico, offeroq;: Minime dubitans, omnium bonorum iudicio, illud quoq; tuis
amplissimis & celeberrimis laudibus (quibus iam caput intulisti astris) adnu-
merari, quod earum gentium probabilis Historia te feliciter regnante pri-
mam lucem aspexerit. Quam à me sincere & probabiliter elaboratam, sine-
ceriusq; tuæ S: Maiestati dicatam serena & Regia fronte suscipere non
meris, utriusq; Artaxerxis Persiæ Regum non immemor, quorum
primus

DEDICATIO

primis aquam ab agreste quodam e profluente in sinu sibi sine cre oblatam, alter
 uero pomum ingentis magnitudinis simili modo a simplici ruricola exhibitum.
 Regia liberalitate (qua sola per tot secula post funera uiuunt) recompens-
 runt, non quidem propter rerum donatarum utilitatem, sed ob promptam,
 sinceram, ac humilem offerentium uoluntatem. Interim uero Deus

Opt: Max: Tuam S. Maiestatem quam diutissime &
 optime ualere, felicissimeq; tot & tantis tri-
 umphis cumulata regnare
 faciat. Oro.

DE III

ILLV

Ex charta supplicanti Librorum, quatuordecim
 Puthenreli, Lanonia tenoris Cathedralis
 Lucas Suerogati Consistorij S. S. C. C. C.
 Comparatus una cum restoratione eius Curatorum
 Anno 1780. Die 15ta. May. Lucorum.

Omibus in Rebus feliciter omnia cedent. V. R.
 h. Statues. Finco. Principium qre. De lra.

Vive Deo qui est Author Vita Tua. Virtute Fidelem
 Viri. Conducentia. Quia est Vita tua. Deo a. a. a.
 Viri. fidelem. Quia est Vita post vitam tuam.

ILLVSTRISSIMO AC
REVERENDISSIMO PRÆSVLI
ET DOMINO, D. GEORGIO RADIVIL
lo Dei gratia Vilnensi Episcopo, Olicæ
& Nesuisi Principi.

DLATO ille diuinus amplissime Præsul in Dialogo de natura, meminit Sacerdotem quendam. Ægyptium natu grandem Soloni in Saim regionem Ægypti studiorum gratia commigranti, hæc uerba obiecit: O Solon, Solon, Græci pueri semper estis, ne quisquam e Græcia Senex. Cur istud exeret percontante Solone, respondisse sacerdotem: Quia iuuenis uobis est animus, in quo nulla est ex uetustatis commemoratione prisca opinio, nulla cana scientia &c.

Ægyptii Antiquitatis & uerum gestarum conscribendarum studio assidui.

Ægyptius Græcos semper pueros esse comprobauit.

Idem Plato in dialogo de legibus. Sermonem igitur aggredi fortis animo decet, ac Phæbo Musisq; uocatis, antiquos ciues, excellentes viros, multis laudibus prætare.

m: &c.

Quæcumq; uero à nostris siue uestris, siue alijs nationibus gesta sunt, modo ad aures nostrorum peruenerint, nostris in templis descripta seruantur. Apud uos quidem & alias gentes res gestæ nuper literis monumentisq; traduntur, sed certis temporum curriculis, illuies immissa cœlitus omnia populatur, ideo qui succedunt, & Litteris & Musis orbatī sunt, quo fit ut quasi iuuenes iterum sitis, & rudes præteritarum rerum prorsus ignari &c.

Tunc admiratum Solonem obnixè Sacerdotes obsecrassè att, ut sibi diligenter omnia præscorum ciuium opera reuelarent, &c. Hactenus Plato.

Quod certè & nostris Sarmatis maxime uero Lituanijs, Samagitis, & Russis meritò obijci possit, quorum famæ, gloriæ, ac uirtuti Fortuna propter penuriam Historiarum huc usq; inuidit, ut illorum clarissimorum Heroum, magnanimorum Ducum, inuictissimorum Principum Martia Herculeaq; gesta, cœca noctis caligine suppressa, nullam hactenus lucem uiderint. Non alia de causa, nisi quod serò literarum cognitio rebus bellicis apud Sarmatas nostros iuncta fuerit, & propter penuriam ingeniorum dum artes ingenue earumq; alumni, & cultores, iustis premijs fraudarentur, Gnatones uero Terentiani, Trasones, & Scurræ in pretio habentur. Quæquidem mala & si me quoq; ab inuestiganda, summisq; tenebris eruenda Historia Lituanica interdum deterrebant, nunquam tamen euicerunt, quo minus ad publicam harum gentium utilitatem, & decus immortale, id quidquid tuæ Reuerendissimæ celsitudini communicatur operis, conscriberem, animiq; mei sinceritatem & uindicandæ gratia comprobarem.

Præsertim

EPISTOLA DEDICATORIA

Præsertim cum audirem cauillationes quorundam malefactorum sæpius
 tactari, Lituanos eam ob causam annales temporum suorum luci non prochi-
 disse, quod nihil dignum unquam gesserint. Qui tamen Martij's gestis Claris-
 simi, Heroum maximorum gesta adæquarunt, & Romuleos triumphos de su-
 perbiis quibusq; gentibus reportarunt. Vnde & ipsi modo sua propria
 uirtute (quæ tantarum uirium est ut se ipsa tueatur) impudentia Zoilorum
 ora, eorum proprio malo obstruere, & se à conuicio barbarici uindicare ma-
 gnitudine rerum gestarum possunt, cum docuerint Monarcharum & Ducum
 Rusiæ, Moschorumq; colla iugo suo submisisse, ac in Moschouia ipsa Metro
 poli triumphasse, Liuoniensium & Prussorum ordines contudisse, Germani-
 uniuerse, Galliæ, Angliæ, Bohemiæ, Hungariæ, &c. auxilia simul ad exa-
 dium suum iuncta, millicies represisse, Marchicas regiones penetrasse, Deniq;
 Tartaris, quibus Mars ipse Deus belli conceditur, Reges sua auctoritate
 (idq; ductu Atauorum & Auorum tuorum) imposuisse, & in genus vir-
 tutum bellicarum edidisse, strennuè cum varijs gentibus dimicando, vim uir-
 arma armis, à capite, à fortunis, saluteq; suorum propulsando, & quod uerè
 Heroicum est, superbos debellando, subiectisq; parcendo. Quæ omnia
 singula amplissime Præsul, hisce in commentarijs meis, quorum te etiam par-
 ticipem, ut primatem huius magni Ducatus esse uolui, quilibet facile reperiet,
 ubi etiam nobilissimorum maiorum tuorum frequens fit mentio, eorumq; virtu-
 tes & res summa dexteritate, pace belloq; gestæ prædicantur. Superest igitur
 tur ut hos sinceros, bilustresq; labores nostros, tua amplissima Celsitudo, ca-
 qua prædita est Radiuiliis innata humanitate Heroica, clementer suscipere
 Autoremq; deuotum amplecti non dedignetur, quo nostra studia ad maiora
 accendantur, & aliud opus eiusdem materiæ à nobis inchoatum diuini nuni-
 nis gratia, ornatiùs auctiusq; aliquando edi possit.

Bene ac foeliciter ualeat Illustriss: Cels: Tua

Mattias Osofenicus Strijconius.

Exemplum supradicti Librorum. Typogr. Christoph. B.
 Canoniciensis Cathedralis Iudicis Succocati Comitis
 A. 1788. 12. Tino. Suij.

ILLV.

ILLVSTRIS PRINCI-
PIBVS AC DOMINIS, D. GEOR-
GIO, SIMEONI, ALEXANDRO, OLEL-
couicijs Dei gratia, Ducibus Slucensibus &c.
Mattias Osofteuicius Strijcouius
S. P.

NON vos latet Principes optimi quanta cura & diligentia continuando huic operi laborioso Annalium insu-
dauim, dum lustro ab hinc exacto Slucię & Siemiaticis splen-
didissimę Aulę Inclyti pię memorię Principis Georgij Olel-
couicij, & Illustrissimę Heroinę ac viraginis lectissimę Ca-
tharinę Comitissę à Teczin parentum vestrorum summa humanitate ac
liberalitate profectus adhærerem. Cuius ego liberalitatis & hospitalitatis
vestrę vt par erat semper memoriam habui, & quamprimū daretur occasio
dies omnes ac noctes cogitabam animi mei gratitudinem propensam illu-
strissimo Principi patri vestro & vobis patefacere. Sed dum ego illius prę-
claras virtutes æternitati mandare, hosceq; labores meos eidem dicare (quod
semper in votis habebat) gestio: Ecce proh dolor: Durę & ineuitabilis
mortis ne Cressæo quidem auro redimenda iura optimus princeps Nestora
ætate quem adæquarat prudentia vincere dignus subiens, vobis & bonis
omnibus maximum sui desiderium reliquit.

Cum autem vos Principes magnanimi ad patris Inclyti glorię hære-
ditatem iure optimo successistis, vobis quibus plurimum debeo, hæc de-
cennes vigilias meas alacriter impertior. Vbi Historiarum maximis perce-
ptis fructibus, maiori cum laude vtilitateq; cognoscetis gentis vestrę belli-
cosissimę exordia, incrementa, progressus, disciplinas, res domi forisq;
pręclare gestas, hætenus cœcis & plusquam cymerijs tenebris inuolutas.
Considerabitis hic enim propagatores vestrę clarissimę Olelcorum familię,
& quamobrem, quomodo, quando & quibus fatis Itali Duce Palæmone vel
Publ: Libone has in oras classe appulerint, rei impossibilitate à nobis Histo-
rica fide & probabilibus argumentis discussa. Videbitis hic Bortium, Cu-
nassum, Speram, Ziuihundum, Scirmuntum, Troinatam, maiores uestros
bellicosissimos, & Mendolphum Regem Lituanię Innocentiū summi Pon-
tificis & Friderici II. Imperatoris autoritate Anno 1235. coronatum. Ad-
mirabuntur hic benigni Lectores, Narimunti, Troidenis, Vitenenis, Gedi-
mini, Kieystutij, & Olgerdi atavi vestri, Iagelonisq; Regis Patru Olelcouic-
ij, Herculeos de superbissimis gentibus triumphos. Qui quidem maiores
vestri Lituaniam, & Samagitiā, Russiamq; ingenti bellorum vexatione à
Crucigerorum Prussiensium & Liouoniensium nec nō vniuersis Germanorū
Principum viribus annos 500. fatigatam victricibus semper armis defens-
derunt, ac tantum nomen bellica virtute sibi compararunt, vt virtus & glo-
ria eorum ad cœlum usq; effloruerit. Vt enim aliorum mille triumphos &
acerrima bella præteream, Vnus Olgerdus atavus vester nulli certē Romæ
norum, Græcorum, & Punicorum Ducum secundus sufficiet, qui subiugatis
Tartaris

Dlugossus &
Miechouus lib.
3. cap. 53. fol.
161. Crom. lib. 9
& Annales
Russorum.

EPISTOLA DEDICATORIA.

Tartaris Præcopensibus, & tribus eorum Regulis profligatis, Podoliaq;
depulsis, Demetrio Iuanouicio Moschorum Principi cum belli denuncia-
tione somitem accensum misit, & Witebscaq; doralis Ducatus arce, castra mo-
uens summa celeritate, ad Moschouiam ipsam Metropolim peruenit, quæ
obsessa ut latebris exiret Moschum compulit, & ut supplicanti offensam
condonauit, finibusq; Lituaniæ ultra Mosaisco promotis hastam ipsemet
quemadmodum uouerat arce Moschouiticæ illisit. Idem ille Olgerdus Achil-
les Lituanicus, sexcentis victorijs cum fratre Kielstuto Samagitico, Litua-
niæq; Vlysse de Crucigeris foelici Marte partis, Ludouicum Hungariæ, &
Ioannem Boemiar Reges, Carolum Marchionem Morauiar, postea Impera-
torem Romanorum eius nominis quartum, cum omnibus eorum copijs.
Item Comitem de Halles, & omnes Germaniæ Principes Crucigeris auxili-
ferentes, ac Magnos Prussiar & Liouoniæ cum suis ordinibus Magistros
ad excidium Lituaniæ totis viribus Anno 1343. horribili undiq; Marte
uenientes ita profligauit, belloq; in hostiles terras more Agatodis Siracusa-
ni, & Scipionis Africani translato affixit, ut Reges & Principes amissis
exercitibus, Magistro Prussiar tanquam huius pessimi euentus auctori con-
uiciarentur, & triumpho Lituanijs relicto in gloriam ad sua redirent. Omitto
hic Vitoldum Volodimiri Olgerdonidis Kijouiar Principis, abauis vestri
patruelem, Qui Alexandri magni nomine Christianus donatus, & gesta
eiusdem expressit, Alcidemq; viribus & heroicis ausis (dum etiam cum Ta-
merlane terrore orbis acerrime confligit) Vlissem stratagematibus, Anni-
balem magnitudine animi, Scipiones dexteritate, Leonidem audacia, Cres-
sum thesauris, & quosuis alios Heroas insigni splendore ac liberalitate cum
bis denos principes & Monarchas, tresq; Reges & Cæsarem Sigismundum
Vngariæ & Bohemiæ Regem in Lucica Volhiniæ lautissimis conuiujs per
bimestre spatium splendidissime excepisset) facile superauit, suspicie-
tis hic quoq; proauum vestrum Simeonem Olelcouicum, Kijouiar Slu-
ciaq; principem, virtutis ergo bis pro magno Duce Lituaniæ, Russiar &
Samagitiæ suffragijs procerum expetitum, ac electum, eundemq; cum Tarta-
rorum horrendis copijs millies foelicitè arma conferrentem, & in eorum
Hordas victricia signa inferentem, millies victorem de profligatis barbaris
euasisse. Unde à Dlugoso & Cromero memoratur iam iam animam agens,
Equum, candidum, quo suus in patriam candor significabatur, & arcum fra-
meamq; Casimiro Iagelonidi patrueli suo Regi ex testamento misisse, tradens
illi filij sui & filiar tutelam, & ea arma quibus ille viuens prosperè & fortiter
contra Tartaros, Turcas, & Moschos in acie pro aris & foris dimicauit.
Oferet se eadem in classe Heroum Lituaniæ auus noster Georgius, qui iuue-
nis 16. annorum Glinisch patriæ pestis copias Sluciam oppugnantes strenuè
repressit, & temporis successu Tartarorum in Rutica 8000. profligauit,
eosdemq; postea ad Holsaniciam fluuium captiuos & spolijs Russiar & Lit-
uania abductis onustos, manum iuncta cum Georgio Radiuilo insequutos
ad internationem ferè cruentissima clade prostrauit, ut 40000. barbarorum
in acie præter fugam cæsa spolia & captiui liberati, & tres Reguli, multiq;
alii Duces Scytici capti triumphum Lituaniarum exornauerint. Idem auxi-
lia magna ad Orsam Sigismundo Regi propria in persona tulit, ubi Moscho-
rum 80000. & Tartarorum ad Lopusnam eodem auxiliante 20000. deleta,
fugata, castrisq; opimis exuta, & id genus victoriarum illius summa cum
laude

Victoria Olg.
Magni Ducis
Lituanie.

Ingenti periculo
Lituania ab Ol-
gerdo liberata.
Dlugossus ex
Miechouius lib. 4
cap. 24. fol. 23.
Cromerus lib. 12

Vitoldi virtus

Conuiuium Vi-
toldi liberalissi-
mum ex splendi-
disimam.

Anno 1461.

Dlugossus ex
Cromerus lib.
24. etc.

Ultra Kijouiam
40. miliaribus
Tartari ad Hols-
saniciam profligati.

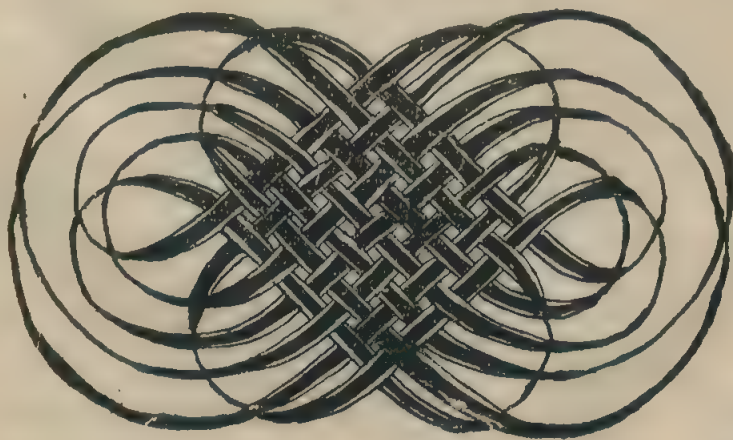
EPISTOLA DEDICATORIA.

laude Olelkouich nominis memorantur. Taceo hic (quamuis nulla vnquam conticescet ætas) patris vestri foelicis recordationis in patriam præclara merita, quibus veram principis gloriam reportauit, quicq non tantum facultatibus quibus largissimè superabundabat, neruos belli contra Moschum reficiebat, sed & ipse præsentia sua Sigismundo Augusto Regi Liouones superbos prodomanti cum quatuor millibus expeditorum equitum præsto affuit, & apud Leplum ac Lebedouam armatus contra Moschum multo tempore excubauit.

Imperatores quos
que Romanorum
ex Cimbaria
Nepta Olgerdi.

Prodibunt hic quoq ordine pulcherrimo diadematibus redimti ex vestra Olgerdonida familia Poloniz, Hungariz, Bohemiz Reges, magnicq Lituaniz Duces, Iagello cum Vladislao, Casimiroq, Ladislaus, Ioannes Albertus, Alexander, Sigismundus primus, Sigismundus Augustus &c. Ita vt non ad Numas, Fabios, Fabricios, Scipiones, Lucullos, Metellos, Catullos, Decios, Marios, Epaminundas, Leonidas, Aristidas, imitando, sed ad ipsos Iagelsoniadas, & Olelkouicios, ab Olgerdo procreatos veteres fortissimosq Heroas, potentissimos Reges, inuictissimosq Duces animum conuertere vestra Celsi possint. Et si quid inuenire velint egregium ac imitatione dignum, minimè necesse erit ad alienorum gesta exempla rerum gerendarum extranea confugere, neq longius euagari, domi licet petatis omnium virtutum exempla, cogitando quæ fuerint maiorum vestrorum virtutes, consilia, in pace iusticia, in bellis summa fortitudo, in omni deniq fortuna domi forisq summa moderatio, quod si diligentius vestra Celsi attenderint, nihil maius ad gloriam vel illam virtutis qua ad astra itur viam vobis requirendum videbitis.

Rogo itaq vt hanc meam vobis semper deditam, & propensissimam animi voluntatem, laboresq, quorum aliquam partem in aula vestra exegi, serena Principibus digna fronte, innataq benignitate accipiat: Quæ si eis grata prospexero, me hoc longè meliora breui daturum expectabunt. Seruet uos tandem Principes magnanimi, Deus Opt: Max: virtutum vestrarum promotor locupletissimus, vna cum Illustrissima parente vestra, Mulierem fortem, quam sacra concinunt literæ, & quas antiqua miratur ætas re ipsa exprimente, impletoq vniuerso orbe cuius maximam partem sumptuoso splendore virtutis ergo peragrastis nominis Olelkouich fama, Nestora ætate superetis precor.

MATTI-

7

MATTIAS STRICO

VIVS OSOSTEVICIUS C. S. Histor: &
Poëta: ætatis sue anno 34. salutiferi partus 1581.

*Matias tali est Strijcouius ore uidentus,
Ostboniana domus quem puerum genuit.*

*Est Strijcouius celo noster tuarum
Norum ipse dicitur in pueri i cinnamomum noster.*

Wáciem Strijkowski Osostevicius / sam o sobie y
przygodách swoich w zwiędzeniu rozmaitych kráin Swiátá.

Eśli kto potym cienióm nášym kástaw bedzie/
(Gdy frogá Cloto niéi lat moich doprzódzie)

Achceś wiedzieć bieg mály nášego żywota/
Wiedz iżem sie tam rodził gdzie ma gniazdo cnotá/
W Strijkowie : przodków moich OSOSTEW 3 lat dawnych

Dzieciacnym z Herbu Lelwa od Piorunów sławnych/
Venus z Marssem rzadziła rok przedym sie rodził/
A Phebus w Jnaku Rybnym zaś w Skopowym chodził/
Naprzód od ná mnie Bog dziwna moc swoje obháwil/
Gdy miś dwá Proc w dzieciństwie op smierci wyháwil/
DCC

Genealogia Autora
od Piorunów / Tullow
skich y Osostów z Her-
bu Lelwa w książkach
z słowami ówiedzi-
cow Strijkowskich/
Kształcień mł sie to
często y w wielkich
Monarchiach mierz-
kac samiliach Elache-
ckich trafia / za czasów
odmienności w nisz-
domy przeniesiony.

Erjodo.
pospie.

Ledwom

Ledwiec pięć lat miał : w wielkim goym utonął Stawie/

Wnierychłom nálezion iuś umarły prawnie/

Wmąsły: Bo zsmiałe wywleczone ciążo/

Reore śniąc iuś ni Duchą podle serca miało/

Reore potym w Kościele ną mąry włożone/

Długo w snuclu trzymało rodzice strwożone/

Bo iuś zachmione człontki ogień przyrodzony/

Opuścił był/ a w głosne wderzono dzwony/

Dziwna przysgodā.

Alic (y teoby wierzył:) tam ną mārach zaśię

Ożył/ a trup oziabły wziął rumiānośc ną się/

Luc. cap. 7. Matt.

Jak on w Tajm Młodzieniec / albo Jairowā

9. Marc. 5. Luc. 8.

Corkā / y czwartodzienna iuś śmierć Łazarzowā/

Joan. 11. Sapien.

Mnie trzy kroć potykātā : Ale Bogu śniādnie

16. Rom. 14. Deuter.

Wszystko sprawić / Bez niego włos z głowy nie spādnie/

ron. 32. 1. Reg. 2.

Wszakżem rydzien nie mówił z frogiego przestřachu/

Marh. 10. Luc. 10.

Wrociwśy się z ciemnego Proserpiny gmāchu/

4. Reg. 13. Joan. 5.

Żas ledwom prześedł sześć lat goym był żaraz wzięty/

etc.

W was (dla wędnych nauk) Musę poczet swięty/

Nie chciał Ociec by człontki subrylne z natury

Plugiem się mordowały porzac rola z gbury/

Brzeziny fund.

Wani wprzod Dank winien dawać nās dochcip Brzeziny/

ment cwieżena

Reore wczone z dawnā podawacie Syny/

moiego.

Wyscie mnie Włoska Padwa/ Bononia były/

W was się nās dochcip mōty wzdobyl ną swe siły/

Wtora przysgodā.

Reez y tām Dzwonem ną śmierć byłem zābie w głowe/

Xrobi cap. 4.

Skąd iak Mōyżesz Kwāpliwā mam y trudnā mowę/

Ji ilko wierśow piśać wole/ niż dwie słowie

Wyrzec: bo wierś rozmyslnie wprzod wważam w głowie/

Apollo zaś w opiekę wziawśy młodość moię/

Omył mie w Żelikonie y dał Luteni swoię/

Calliopea mie też zā Źuge przyznālā/

A mozgorodnā dar swoy Minierwā przydālā/

A do Castiliystich żrōdł drzwi mi otworzyłā/

Reorych napoim dochcip moy hoynie zostrzyłā/

Zem Parnaze dwuwierzchny dośedł ciebie potym/

Goziem się przypāterzył naut swiętych Dārom złotym/

A wazylem się naprzod Titire twych pieśni/

A Reore w cieniu grāia Jauui Bogoleśni/

Żasieś śmierć oplākiwał wierśiem Augustowe/

A wśyśtki Interregna y wojny Lechowe/

Lechowe iak Wandalstie z Czechem ośiadł wzbiegi/

A iak się Aulonski lud przybił w Żmōdzkie brzegi/

Praca y doświādczenim wśyśtkiego dochodzac/

A z głabōkich przepāści dowody przywodzac/

Praca trudnā podobnā Gelli Aule twoiey/

Goys też Anticas nocles piśał w nędzy dwoiey/

Ars sua quēq; iuuat : tāk cwieżenie moie/

Ślawić cnotę y wśtrześać dzielnych meżow boie/

Nie pātrze Fas per nefas zyskow wykrātami/

Nim slynkowal w sadowiezykā suntāmi/

Nie trwātę to są rzeczy: a iak myśla o tym/

Bych zlednāl sobie sławę y drugim ną potym/

Rozne rozmiā

tych kśeczach wier

śe y piśani.

Treny o śmierci

Krolā Sgimutā

Kuquśay wśyśtki

Interregna od Le

chay Pōłlich Kro

low y Litewlich

Ki ajāt wierśiem

wystāpienie.

Sermidnessā Phi

losophā goy pyta

no pādbyā nie miuś

y mōrości nāu

czył od hilnych pra

cy y doświādcze

nia odpowiedziat/

O cym cytay do

lateranua lib. 31.

Philolog:

Reore żā

Która są godność cności Poetowie bicia/
 Toż tej Historikowie swięci prawo mają/
 Dotąd w stony Helespont Simois popłynię/
 Dotąd Jee/ Tenedos trwa: Homerus flynie/
 Który wiek z pierwszą Nawa samilezy Marona:
 A stawiacego państwa/ Kole/ Boy/ Maroná:
 Nie umrze y Ascreus aż Muscz zginie w gronach/
 A aż przestana zboża zbierać po wśch stronach/
 Tibullow/ Catullusow/ wdziczy wiersz trwać będzie/
 Dotąd luczny Cupido zartich strzał pozbędzie/
 Ennius ipse pater nunquam nisi potui: &c.
 Jedną głownię niż trudno zwiasty flynie Scotus
 Z Słońcem z Miesiacem kwiecia wiersze AKATOWE/
 Accius sinitatomowy/ Zarty Sophoclowe/
 A Lucretius wierszem tam nie będzie flynat/
 Gozieby Swięt jednego dnia żaraz z Ciebie zginat/
 Sywa od tysiąc wieków eni Bohatrowie/
 Których stawia Poete/ y Historikowie/
 Których iesli nie doyda wzdoy są nimi stane/
 Nieobdajac zły doile na kłom twoich rana/
 Moia chęć y zabawa wiersz czynić w pokoju/
 Tak o rzeczach domowych/ tak o małym boju/
 Skład tej znam Czytelniku iż ci to rzecz dziwna/
 Ze nasza Musa zdać się być sobie przeciwna/
 Która pierwey piśała Kiemem krwawe boie/
 A wzwodziła z ciemności bitne przodki twoie/
 Gdy wsiłnie wierszem swym z chęci pracowała/
 Dowodnie Historikow wśchskich skostowała/
 Chcąc okazać Sarmatom sprawę dzielnych Dziadów/
 Jak w zwierciedle rozlicznych Historii przykładów/
 Teraz zaś prosta rzecz pierso swe prowadzi/
 Nie wieś co w tym Minervie swiętey niewieś wodzi/
 Iż sładne ryemy swoje porzuciła any/
 Którymi pierwey głośno brzmiała na wśch strony.
 Tymże wierszem dalsinyc pierwey GORTA CNOTY/
 W którym prawych Słachcicow są własne przymioty/
 Są y przykłady dzieiow starodawnych rojne/
 A tytuły chępliwey Słachcy z łotrow projne/
 Gdzie Sapho wśchski Kieny nasze sprawowała/
 HETXJRW W JAZD zaś sportym wierszem opisała/
 A rtałe Koronaciey/ y tak ziachał potym/
 (Snać nie mogac Sarmatstwu władać Scepterum złotym/
 Ktore nie tym co WOLT i ciancia przystoi/
 Lecz temu co Rey wieździe tak Hercules w zbroi)
 Nie wspominał tu Krolow wierszem wystawionych/
 Ni Heroes Sarmatstkich z prochu wydźwignionych/
 Ni Nowochrzezestkich bluznierstw okazyanych sładnie/
 A ich dowodow zbitych piśmem swięcym śladnie/
 Nie wspominał EYKOPSAJEX SARMATJEX Krolow
 Opisanych/ y rożnych w ich Panstwach zwyczajow.
 Potym mało wychna wśy Musa nasza z pracey/
 Wielka rzecz przed się wzięła/ znowu a bez placey/
 CCC ij

Pasqua ruta Duces

Intentio auctoris

Goniec Tęczy ro-
ku 1574. wydany

Zentrow wazdy
 Koronacia w kra-
 fowie wydany
 Wywod Naro-
 dow Sarmatstkich
 y Krolow Polskich
 żywoty roku 1575.
 wydane.
 Wiersze przeciw
 Nowochrzezestcom
 w Lublinie pisane
 1572.

Sarmatia Europea
 descriptio, Flora iobie
 leden Wroch przy-
 aszcyly pod swo-
 ym imieniem wy-
 Gody dal/ aczlo wiet y

czytać nie umie / tak
smiałe złych Roroch
zowia perfidie frontalis
dzi / wydana roku 1575.

Osiel Wyspa na Morzu
Lislandskim 7. mil od
brzegu w niey. Nisens
borg / Schoonenborg dwi
Zamki.
Zab Kurlandsk w Pru
siech Morze nagle albo
przysię / w Morze Niemen

Miedzy tym Kurkim y
Baltickim Morzem dla
piastow wielkich z obo
regomorzawoitych dro
gi ani ugrzy / wlasnie ta
do w Arabiey przysięsley.

Rok 1574

Jwonię Polakiego / So
podam głowa na Bra
mie w Burestia stot
cznym dworze y Mies
cie / Multan / Dniepr / Dra
kulina proie niego / Kros
ego był wsiadł Jwo
nia na / Gospodarstwo
Multan / wygnawszy
Alexandra.

W ten czas musielisny
iachac nie wycisyna dro
ga na Multan / Wals
gariska y / Serbika stemie
Kalisia dla głodu wiel
kiego / Krosy w Wobor
zech y w Turczach roku
1575. y 74. panno / tak
arab / Rok 1570.

W ten czas / Rok 1570.
Jwonię Polakiego / So
podam głowa na Bra
mie w Burestia stot
cznym dworze y Mies
cie / Multan / Dniepr / Dra
kulina proie niego / Kros
ego był wsiadł Jwo
nia na / Gospodarstwo
Multan / wygnawszy
Alexandra.

W ten czas / Rok 1570.
Jwonię Polakiego / So
podam głowa na Bra
mie w Burestia stot
cznym dworze y Mies
cie / Multan / Dniepr / Dra
kulina proie niego / Kros
ego był wsiadł Jwo
nia na / Gospodarstwo
Multan / wygnawszy
Alexandra.

Mogły wysypa na gr
nicach Tractich / wypis
chawsy / goscie Wola
daj law / Jągelowie Krol
Wagetti y Polki Tur
rou dwa Kros porzist /
rok 1443. y 1444.

W ten czas / Rok 1570.
Jwonię Polakiego / So
podam głowa na Bra
mie w Burestia stot
cznym dworze y Mies
cie / Multan / Dniepr / Dra
kulina proie niego / Kros
ego był wsiadł Jwo
nia na / Gospodarstwo
Multan / wygnawszy
Alexandra.

Goj DŁUGO-32 Polskiego wybaciem gotował /
Leg 3 rzer nāsę przypadek indziej nātterował /
Bo Mule swiacc zwiodwisy w zgoda z Marsiem krwawym /
Czynitem to Dyezycem co przystoi prawym /
Goym w Rycerstim Rzemiśle zwiedził kray pulnocny /
Mofkwy czesc / Rus / Lislanty / Memelski port mocny /
Gdzie Kurkie / gdzie Julandstie / y Swedstie rubieje /
A gdzie Dzelstie morzem otoczone wieje /
Gdzie Kurlandstie Zab wody z piastiem burzy sporze
Gdzie Burszyn bierze swietny / gdzie Baltickie Morze /
Gdzie drogi ani wyrzys / Morze zobie stronie /
Niebo zwierzchu kon w piastach az do brzucha tonie /
Po znatkach tylko scieski do rzadkiey gospody /
Passey ni mieni / a skodkiey ledwo kupis wody /
A chcac daley Swiacc zwiedzie do Turckem iacha /
Gdziem iednak oyczynie swey sluzyc nie zaniecha /
Przechodzic Greckie panstwo y Insaty ony /
Moreyskie / y Bulgarskie / Serbskie / Trackie strony /
A gdzie Multanistie pols / y Woloistie kraie /
A gdzie Besarabska wlosc stada owiec daie /
Gdziem widzial o Jwonia majny ewoie glowa
Z Drakulina / Ktoremus dat byl panstwo nowe /
Gdzie Mulean / Serbin / Cygan / Grek / Wloch lud zmieszany /
Gdzie Naso do Comitow frogich byl wygnany /
Potym gdzie miedzy Dziurdziow / Rusciuk plynie Dunay /
Przebylisny / Gdzie mowia do domu nie dumay /
Gdzie Sigmunt Cesarz woyska veracit niemale /
Stamtag w Bulgarskie gory slisny dwa dni cacie /
Gdzie Kaliste Balchany oblokow siegaja /
Gdzie Grek / Alban / Macedon / w niewoli stakaja /
Ciagniem przez wielkie gory / skaly zawiesiste /
Czassiem pod nie musim brnac / a wody pieniste
Z wierzchu z sumem gwałtownym / ogromnie spadaja /
Konie lgn / az Bawolow w wozy zaktadaja /
Potym skaly przebywszy ku Zelespontowi /
Jus Trackie Greckie pols podobne Kiatowi /
Rzadkie tam zimno bywa lasszy Cyprissowe /
A Gacie poswiecone Poetom Dobkore.
A Pomarance złote na galezlach przymych /
Oliwe y Sigowe lasszy w wod zymych /
Citryny Krote nigdy swey nie traca krassy /
A wino Ktore skodkie picie daia z prassy /
Stamtag zas iachalisny szrodkiem Tractich wlosci /
Gdziemy znaki baczyla zbitych Turkow kosci /
Twa skabla Wladislawie: cos zginat pod Warna /
Gdyś sie dal zwiesc Woloistich lbow persuasia marna /
Potymesny zwiedzili Trackie Mlaska stare /
Ktoreych tej czassiem stawia wistka wznosi miara /
Zas gdzie Andrinopolis nad Zebrusem lezy /
A gdzie pod Silibryjski mur Zelespont biez /
Gdzie Testasius Cesarz mury wielkie wzwodzil /
A od Morza do Morza Tracia przegrodzil /

By Sam

By Sarmate do tego państwa nie należysz,
 Tych murów oczy moje spadały widziały,
 Gdzie czterech imion Miasto Constantinie twoje
 Obiera Propont / Helles / Eurin Morze troje
 Nad Bosphorem Gallata / y Balcedon dawny/
 Przeciw Ariusowi gdzie był Sinod sławny/
 Gdzieś iak Arion dziwnie z potopu wypłynął/
 Gdzieś z nami Bar w Morzu Propontiskim ochynał/
 Tamżem się dwiemą Turkom sam wiołem obronił/
 Których by mi przedali wmyśli się był skonił/
 A wysiadłem pod hakiem * Wisniewiecki twoim/
 Szacując twój smutny grob / współ przypadek mój/
 Tam przy nas Selim Cesarz wziął Afryki głowę/
 Tunis / Goleta / sam siedł w gmachy Plutonowe/
 Przy nas Syn iego Morat Cárstwo opanował/
 A razem pięci Bratów młodszych zamordował/
 Tam Krol de Fessa przybył / y Popjan swoje
 Posły z Indii przysłał / y podarki dwoje/
 Kynoczerą Zwierz dziwny / który walczy z Skoniem/
 A Sarnape który ma rta le z Sarna y z Koniem/
 Tam nas za Pontskie Morze wieść / zaślac groziła/
 Skąd się w mych Towarzyskach myśl bardzo trwożyła/
 Jam był temu zaśie rad / na sławę wzgląd mając/
 Iż więcej Swiata zwiedze / więzieniem na czas trwając/
 Oni mówili czym się pożywim w więzieniu/
 Jam zaś miał pewną żywność w swym zmłodu ćwiczeniu/
 Bo Swiat zwiedzić chce mając / (a iż starb / kłeynoty
 Skłodziey krádnic / krom náuk swiatych / rzemiośt / cnoty)
 Návylem był rissować Sigur z przyrodzenia/
 Illuminując Skotem / Farba / iak z ćwiczenia
 Tymem się myślił żywić : Bo to w Turcech płaci/
 A Sláhcic nierobotny tam Priwilej tráci/
 By był Wąiewodziecem rob coctkolwiek Łaja/
 Woż / Kopay / orz / albo podz do Galer pod straża/
 Lecz do tego nie przyszło przyiał nas łaskawie/
 Nowy Cesarz : Jam butał iako w domu práwie/
 Potymem váley iezdził morzem ztemia czásem/
 Gdzieś widział Zwierz Cesarzski z Cipriowym lássiem/
 Gdzieś Medea zdrádlwa Oycá osukała/
 A gdzie Circe z swą Sióstrą czáry wymyslała/
 A tam gdzie Tyrán Trácki gościnny mi ciáły/
 Konie tuczył áz stáyme pełne kóści stáły/
 Zás gdzie Herkules Hedra z Bykiem zábil smiele/
 A gdzie ma imię Morze od twej śmierci Zele/
 Gdzie Phaeton przewrócił z soba wóz słoneczny/
 A gdzie Jearus tytuł dał Morzowi wieczny/
 A gdzie się w dziwnie rzeczy odmieniał Proteus/
 A gdzie się Dudkiem Trácki ostal Krol zły Tereus/
 Gdzie Zemus y Rodope Gory nieprzebyte/
 Na których Orpheus grał pieśni rozmáite/
 Grał przed nim Lew / Niedzwied / Rys / Wilk / Wieprz dziki / Lá
 Łos / Żubr / Tur / Kájdý zwierz siedł na wdziających strun granie
 Gdzie

Bisantium / Constantinopole /
 Cesarz / Etamboldajedno
 Miasto stermi przezwistamir
 no przeważ / na 7 mil wokoło ze
 trzech stron murem otoczone.
 Gallata albo Perintus Miasto
 murowane / w których mieści się
 Chrześcijańskie Własny y Grecki / z
 orogz Morza Propontis / ku pół
 or / y / a Balcedon po Turcku Ebu
 der Sinodem Miasto sławne w
 Arystim brzegu na wachod stronie
 za Bosphorem / na trojgu Strzele
 mu z luku od Constantinopola.
 Tu przyszedł byłá ká mój wo
 cy / gdy mój wóz dwá Turcy w
 Dacie / z Galary do Constantinopola.

1574.

A Subtencja o fessci hakach nad
 odnoga morza / na których Wisniewiecki
 wieci z Piasek w wisieli.
 O tym mój serce w wierach
 nasył o Wolności Gogmatkiej
 wydanych / y o Kópsku Turckim.
 Krol de Fessa z Turmidey z Afriki
 Marzyni y o Polowie o Popkara
 Kynoczerą Zwierz dziwny / który
 mi iako pułkierami ob / o / r / o / g /
 ma na nosie / którym z / o / r / o / g /
 phanta pochodzi w / o / r / o / g /
 Stráfono das / o / r / o / g /
 do Afriki / o / r / o / g /
 przy nas / o / r / o / g /
 ry iedną w rydnie Stalec oyców
 si osiadł.
 Doświadczyłem na sobie tego
 gdy pytało / o / r / o / g /
 ność była między niemi / y / o / r / o / g /
 który co umie / o / r / o / g /
 dział / aby obudzić na gró w mie
 známe kráiny záleli / o / r / o / g /
 ność między ni / o / r / o / g /
 Czego też y / o / r / o / g /
 Bogaczem niemiem dokazał / o / r / o / g /
 obadwa nády Philosoph w o / r / o / g /
 Bogacz wypłynął na de / o / r / o / g /
 bitego Ofetu do Rod / o / r / o / g /
 Bogacz wyszło w / o / r / o / g /
 ciwby niedziem / o / r / o / g /
 w o / r / o / g /
 nosił bogatym zostal / o / r / o / g /
 ray Diogi Laertilib. 8. y mój
 Gogci.

Morze Zelesponticum y Phae
 tenticum.

Zemus y Rodope Gory w Wieb
 wyniosłe wstrone od Andriopolu
 y Poetow Musica C / o / r / o / g /
 sławne.

Y pade samy ch y pr
edn. ieysh. Ojro. tich. inast
nadn. o. e. r. E. geum. / Jo
nium. / y. e. lespourem.

100

Dwą krociem w Niebo wyniosłe Balchany przechodził/
 A po śnieżystych Alpes/Tatrach / dwą kroć brodził/
 Których wierzchy przechodząc czasem się nam zdaje/
 Jakby nas Niebo do skał tuż przyciskać miało/
 Albo tylko przystawić drabinę do Nieba:
 Wstąpiłby tam: Lecz pierwej z wrocnim mówić trzeba.
 Na dot zaś jeśli poryzys y w rozpáde skały/
 Jako z Nieba do Pieła przepáści się zdaje.
 Na wierzchu śniegi ząwżoy / a gdy bryła czassem
 Spádnie: toni grabowym y dąbowym lássiem/
 Wala się skuti od skał / trzask by Niebo miało
 Upáść: Czym nieopatrznych często ząbijało.
 Często w ciáśnych przechodach śnieg przytłukł podróżnych/
 Częstośmy y my izdeb cām prągneli próżnych.
 Częstośmy brnąć dla zimnā ácz w szod lécā drzeli/
 Często nogi ściem pieśym / rece pára grzeli/
 Często (Przemienie twároe depeac) guz nā piecie/
 Drugi w mulistey glinie ledwo brnął iát w pacie.
 Konie nam ignac zdycháły / zaś do pásā pieśy
 Lgneliśmy / z gor nā gory tylko nas żart cieśy/
 Albo kázy swoy ciazar dzwigal winā fláskę
 Pełniac leden drugiemu / nédze miał zā fráskę/
 Niezliczone ząs rzeki z wierzchow skał spadájac/
 Kámiennie wielkie toczą puez sobie dziáłájac/
 A gdzie się wyrwie wodā przez wybice skały/
 Jozie rwac iát śalona hucznośumne wáły/
 Zwałaszcā gdy Acheloyśkie zdroie wody mnożā/
 W Jesieni á z częstych dżdżow gwałc wielkich wod sporzā/
 Z przepádlých ząs iáśin skał mgły ciemne wychodzą/
 Które wzbiwśy się wzgora śniegi y dżdże rodzą/
 Albo grádem ogniste gronty z nich się burzā/
 Skąd bywa z obłokow trzask áż się skały kurzā/
 Tysmy tedy przebyli wyniosłe w obłok:/
 Skały dwā kroć / nā gory z gor czyniac przesłoki/
 Trzykrociem. Oceanie widział twoie brzegi/
 Dwā kroć gdzie Krol Očca goniel swoje zbiergi/
 Gdzie Morśkie hucznośumne wyniesione wáły/
 Jak z nāwyzśyich gor nā dot wzgora ząs skałáły/
 A Okret iát w przepáści czasem się ząkryie/
 Czasem ząs áż pod obłok modry nas wybije/
 Raz ząs od rozboiu stráśnegom wybáwion/
 Dwā krociem z uconienia do brzegu przypłáwion/
 Dwā krociem máto nie był od Moskwy poymány/
 Raz málon nā Gálery nie był ząprzedány/
 Dwā krociem wytrwal chłopśki gwałc / ták bárdzo śrogi/
 Trzey towarzyskow pierzchło / iám sam dostał trwogi/
 Dotąd áż broni státo / trzym oszepy w krolu
 Uchwycił / dwā pod pachā broniac z głowa bołu/
 Lecz Mars Bog iest watpliwy: y nie ząwżoy pieści/
 Spadł sinat pálcza / y broni puez śeista z rękóśeści/
 Miałem potym nā gárdło ośm Lotrow wydáných/
 Którychem wolno puścił więzienim skaránych/

Skały Przemieniste / y
 gory w Niebo wynio-
 słe / w Bulgaricy / w
 Tracicy / Kascyckey / y
 Siedmiogrodzickey zie-
 miach.

Śniegi / dżdże / grady
 y gromy ze mgły czar-
 no gęste y skałnych iá-
 kni wychodzące.

1573.
 1574.
 1575.

Roku 1575. y 1576.
 przygody.

Na Czásnickich po-
 lách 1572. y niedaleko
 od Vly potym / gdyś-
 my iácháli z Duncin-
 borfu nād Dzwina do
 Witebská.

Na Gá.
 Galata y
 albo Kálc
 Propontu 1574.
 Dubia Alca Martis.

Tegoz

Raz w Wilnie / dru-
gi w Turcech / trzeci
w Krolewcu 1581.
gdym tey Kroniki
fundament zakla-
dal drukowac / gdo-
iem tez o żywotach
so dbal / tylko aby te
praca moia nie zgi-
nula.

W Nicireech po-
spolicie plachty na
znac gdzie kto umi

Rzeki przez Kolem
nie przewozil / y umi-
stoych pozostaw
zrodz y w pta obe-
cznie byl.
Quid Metamorpho-
s. tez ty rzek w spo-
mina.

Caetera non animi mun-
tant.

Wierze moje o
Wołosci Politycy
y W. X. Liry o Ro-
kosa dnieysze / Tu
reckego. Cesarza
przyniote obranie
wydane w Krakow-
wie 1575.

Virg. Egl. 6.
Sic utitur / somnia
dum tacent
in fluctibus sternunt
ut semper laccho.

Tegoż potki krew morzala / bardzo czesto bylo/
Vderzyc sam na dziesiac / iako na miod miko/
Dniem traci strachem nad mierz powietrze morowe/
Trzy kroc trwozylo w roznym miejscach nase glowa/
Gdy gdzies / szed / gdzies poyrzal / straszne narzekanie/
Tu leza zmarli drugich wioza na chowanie/
Tam smutny Ociec Syna placz / Zona Meza/
Tam Brat Brata / Gosc Goscia / strzeze sie iak weza/
Jam iednak byl bezpiecny / az raz z dobrej myśli
Bedac : wshyscymy zdrowo w Dom z biesiady przysli/
Az ieden co podle mnie siedzial / iadl / jartowal/
Umart : tak ze nie ieden tuß za nim wadowal/
A slachy na inat zmarlych wisa / tam zas ali :
Smierc (iak gbur kosa trawa) mlodych / starych wali/
Gto kroc drzacy przez zimne strach kosci przemkal/
Azem w trwodze kadym mogl zdrowych nog vmykal/
Bych w nieznamomych Ziemiach nie polozyl glowy/
Lecz z opatrznosci Bozey zawzodym vshedl zdrowy/
Tak po jeglowym Morzu iak po suchey Ziemi/
Przypatrzytem sie dziwnym przypadkom z dziwnymi/
Gdzie Dniepr / Niemen / Dziwna / Don / Wolga / Boh wstawia/
Gdzie Wisla / Narew / Warta / Bug / Pregel wpadaja/
Gdzie Dniestr / Prut / Seret / Buzow / Dunay dwumienny/
Gdzie Strimon / Hebrus / Tessus / piaset toczu ciemny/
Gdzie Peneus / Sperchius w Greckie Morze wchodzi/
Gdzie bujni Delphinowie staczac vffy zwodza/
Zwiedzilem Swiat potrzebne znaczac pilnie rzeczy/
Ktorychby prosty Pielgrzym w zadney nie mial pieczy/
Chocby shedl za Ocean / y Indyjskie konce/
Niebo nie rozum mieni / tak tu / iak tam Skonce/
A wrociwszy sie do swych wshyskom wierszem spisal/
Com sam swym okiem widzial / y com wlasnie slysal/
A wydałem na swiatlo tractat o WOLNOSCI/
Iak iey strzedz iak iey bronie z vprzeymey pilnosci/
Wydałem tez przeffroga o czym Turcy radza/
A iak sie z Amiratem pozrzec Polste sadza/
Wydałem ich postepki wojenne domowe/
A w Kofosy z Carzem swym iak mieli rozmowe/
Tem wshyske z vprzeymosci praca podeymowal/
A nakladom Wczynnie gwoli nie zalowal/
Malom darow Cereri mogac slusnie vjzl/
Bom enocie stawie wieczney / nie brzuchowi sluzyl/
Nie przetom jyl aby ch iadl iak Wol / y Kon : Ale
Tytkom iadl aby ch mogl zyc przeffaiac na male/
Czestom obiad przerywal vfilnym czytanim/
A rozmaitych rzeczy w mozgu rozmyslanim/
Czestom lyfke porzucil / a iak w zachwyceniu/
Wziaswszy pioro strawilem wieczera w cwiczeniu/
Pierwey sen oczy zmorzył / nizlim przeffal czytac/
Zawzody mi sie z Poety zdalo przez sen witac/
Czassiem mie Bachus potcil nam slusnymi dary/
Lecz mie rzadko w Kocie swey mial Silenus stary/

Septis de ant
11

Rzeczy

1 Rzeczey Cipryssa Panu / plomienie
 Zeli onskich żrzoł trunek gapu na czas każdy /
 Przeto sie czytelniżu dziwować nie trzebą /
 Jesli zemolał dochcip mój dąrowany z Nieba /
 Nieśli Musia moje w siłach swych zemolały /
 Ktore tak wiele pielgrzymstw y przygod wytrwały /
 Zimna / dżdże / pluce / znośac y wielkie niewezasy /
 Przez Morza / Gory / Rzeki / y nieprześle lassy /
 Nie wspomnam strawionych lat w Rycerstey sprawie /
 A w insey wychowaniu potrzebney zabawie /
 Zamiesz cichych chorob ktore ciało moje /
 Często zniósł y z śmiercią wiodło trudne boje /
 Tak iż Charon kilo kroc czarna łódź nawracał /
 Lecz iż za przewoz nie wziął przewieść mie odwołaczal /
 Sam Homerus co sta wit Heroes y Bogi /
 Wstałby nierzłac dochcip nasz strapien ubogi /
 Wstałby y sam Ociec Apollo mądrości /
 Goyby tak wiele doznał iako ta trudności /
 Przeto poniewaz żywot mój takie przygody /
 Wytrwał / y nieprzespieczne zdrowia zniósł przesłody /
 Moje tak sławy zemna czytelniż żałować /
 Jżnigł nie mogł wiecszych dochcip nasz spróbować /
 Nie mogł pracą zemblań y ntemocą sroga /
 A po Ziemiach po Morzach nieprzespieczna droga /
 Bo cokolwiek sie teraz pretko napisało /
 Goy sie w mdley rece piaro ledwo kolyśalo /
 Mogłbych był dostateczniey wbystkiego poprawić /
 A dziele Dyczyny swey gruntownie wystawić /
 Woiny Krolow y Kiazat Wodzow starodawnych /
 A przygod zwyciestw swiezych za STEPHANA sławnych /
 A Rycerstwo przeważne cney sławie zalecić /
 Mogłby ich potomkom wiecznie sprawę świecić /
 Bych mogł przewlec moc wásie PAKKJ iadowite /
 A niec wieku młodego od was skapo zwić /
 Lecz kiedyżnś kres przydzie lossom zamierzonym /
 A iam sie Bogu zisził w Talcencie zwierzonym /
 Ty Ryemy proste kłade na swąpliwym grobie /
 Ktore cztac zżmna gościu droga toruy sobie.

Ovid: Olla si tollas
 perier cupidinis artus
 Contempta q̄s iacent, et
 sine luci faces. lib. 1.
 de Rem: am.

O Diogenesie y
 Charonie czytay
 Eras: Rot: indulo go.

Matt. Cap. 15
 Luc. 8. 19.
 Matt: 22.
 Mar. 13.

Z KRAZYLEM SWIAT: TV LEZE W NADZIEI BESPieczny Virtus post funera vi-
 CNOcie SLAWIE PIorem SWYM SPRAWIWSZY DANK WIECZNY rit: Et: Pafetur du viz.
 W SLAWIE CNOTA PO SMIERCI ZYWIE: to mie cieśy / uis Liur, post futo
 ZAZDROSC SIE DO PLVTONA (ślad wyśła) NIECH SPIESZY. quiescit.

Ná Zolussa enocie y pracy wciwex
przniąznego: Autor.

[illegible]

Ozym. pray Exams:
Rol: in Rorob:

ile iesli ná te práca moie

Perono pãtrzyß / y krzywiß. cwarz swoia!

2. Pewno pątrzyś / y Przymiś. twarz swoia /
Wiedz iż cie dawno S A M I V S Psem zowie /
Twoy wrzad gryźć Kość o namedrżey głowie /

Homerus / Plato / Socrates Item twain /

Byli rużeni : Lecz rozumem swoim/

Oni dziś styną ty w Egipcie wiśiś/

То ж теж іає Містрз твою / Ты счебачу звышъѣ!

А поётowie y historyѣ казdy

W których oni sławia kwitną zawiązy/

Kwitnie Homerus przez tak wielki dawne/

Kwitna Trojańskie / Greckie dzieje sławne /

Zywie Ennius / Quidius / Marro/

Liuius / Crispus / Cicero y Varro /

Zwitną ich piśmą zazdrość prożno szczerą/

Zazdrości Piętko: Cnoty chwala czeła.

Ná Niewdzięcznych w sławie dobrze
zasłużone zayrzających.

Uczonym / bacznym to nę brzę podąia!

Żliwodziecznych Żegow ty Efigi niedbaję.

Kur nálezł w sinieciách perle ale w ziarnie

Gnoynym smáť wolal/ Kleynot stráciť márníe.

Abstine sus non tibi spiro.

Wie rzy tu swinio / idź do blotney tonie/

Wie tobie wdzięczney jest Mąciaran wonie.

Nic Wieprzom z Storem / nic z Perłami sprawy /

Niech w gnoiu pãtrza iãko zwoyeli strãny.

Wiech Buża. Biernoz iak zwoyēt w plewach smāku/

Madrym należy w perłach patrzeć bratu.

Wie ſächy ſczerym ſproſny Gburze Potem/

Nic Kur z Perlami / nic Wieprz nie ma z Złotem.

Die sträßny twoy kiet Zoile wßeteczny/

Możesz od inu twego iść bezpiecznie.

Ніч твоєї чорної зорі / ніч у тебе твоєї ліси /

Homerus żywie / a Boilus wiśi.

Ná iednego nieprzyjázego Sarcunka:

12 rza przewaznych docypow

D Snyim sie z siedmi Medreow Grecich zarwiec

A i ma rozum. wypstet w swojej glowie/

Lecz i zadnego nie uczy: coj potym/

Bez pożytku gnoy chowac w sudyte slotym/

Nauka twoia nie niewazna iesli

Drudzymimo cie bez nauki przeszli:

Zaden Swiece swej pod korzec nie kladzie/

Lecz kto co umie: nie wstyd go stac w radzie/

CO JEST DAI JE CO: i; goy ty rozumiesz/

Innym wzywasz tego co sam umie.

Nie zayrzyj Bracie ymnie ieslim swoje

Zdanie pokazal: Niech te widzim twoie/

A nie masli sil / nie gryz kosci prozno:

Lecz znac **DAX BOZY** z ktem psim chodzic rojno/

VALENTINVS MILIVS CHÆRVSCVS CELEBRENSIS,

in Mattiæ Strickouij Olosteuith Historiam.

EGREGIOS quondam Litauum si terra tulisset,

Fortia qui gentis scripsissent gesta poetas,

Fortis apud Litauos alter legeretur Achilles,

Indignata suis lugeret Græcia fatis,

Cæderet & Litauo Romanus Iulius armis,

Militiæ laudem Latium quæreretur adeptam;

Omnis at incassum labor est profusus, & atra

Nocte latent, qui vate carent, sacrisq; Camœnis.

Magna equidem virtus, ad sidera dignaq; tolli /

Laudibus, auxilium rebus non asper egenis

Ferre, fouere, colant qui dulcia numina fontis

Pegasei, celebrent qui fortia carmine facta.

Nec magno Macedum (Musis fas vera fateri)

Sceptigero tantam retulerunt Martia laudem

Facta, quod imperio totum subiecerat orbem,

Quantas Pieridum cura indefessa sororum.

Ergo tuum Lituane coles, opibusq; iuuabis,

In lucem reuocat, qui nunc tua gesta Poëtam,

Virtutesq; refert tenebrarum nocte sepultas.

Tenże Wiersz po Wolku: S. B.

A Ch gonby Litwa zdawna cnych Poetow miata/

Ktornychby pismem dzielnosci ich slawe swa brata/

Nalaziby dzis z Litawow Achilesov meznich/

Wyrzalbny z Zmodzi / z Kusi Hectorow poteznich/

66

W syndby

Wszakby dziś był Grecie za Hetmany swole/
 Strylby Julius Rzymski przed Litwa swe bole/
 Podzieliby w ciemni łacińscy Królowie/
 Gdyby dani sławni mieli Litewscy Wodzowie/
 Ich wszytką przeważna dzielność w ciemni ginie/
 Dla medostátku pismá rzym Włoch y Grek słynie/
 Wielkie jużże rzecz jest być sławnym do Niebá/
 Lec tych w których mocy jest sławá zdobyć trzebá
 Łaska/ wdzięczności/ honna/ nieśkurczona reka/
 Dalby dziś Olgerd by mógł za Wierś Jurgielt z dzieła/
 Gdyż y wielki Macedon nie ták z meśtwá sławny
 Jest/ ni z zwycięstw co by wiek już był zgładził dawny/
 Jako z pismá wozonych (których zdobył) ludzi/
 Bo Wierś od lat tysiąca zmarłych znówu budzi/
 Przeto Litwinie swego Homera maś zdobyć/
 Który sie twych dzielności kusił z prochu dobieć/
 Wymwiodł już na światło przodków twoich dzieci/
 Z ciemnow chmurnych: które czuły aż sie serce smieie.

IN EANDEM HISTORIAM

EVSTACHIUS TISKIEVITIUS

Palatinides Smolenscensis.

IRA Dei quæ sit causas monstrate seclusas
 Seriadés Musæ, Sylvestres dicite Fauni,
 Quid latuit Litauum nomen memorabile sæclis,
 Defuerant credo Vates celebresq; Poëtæ,
 Qui canerent tristes pugnas & prælia Martis,
 Et sua viuaci decorarent sæcula laude.
 Ergo Strijcouio grates Lituania soluet
 Tantorum laudes præclararq; facta virorum,
 Arma Ducum dexteras, ac pectora firma canenti
 Heroum innumeras cædes, turmasq; cruentas,
 Equor dum puppes, dum pisces flumen habebit,
 Dum grex densus apum pratis leget optima mella,
 Mella quibus diues semper Lituania gaudet,
 Strijcouio ingentes soluet Lituania grates.

Lenze: W: E:

W Co był za gniew Boży do tad Musz swiete/
 Powiedziecie: co za czasy ták były przeklete/
 Ż krwawobitne wojny/ y sławne dzielności
 Litewskie do tad były zakryte w ciemności/
 Nie było smaci Poëtów swietnych z Historiki/
 Ktorzyby sławnych Kigzot wystawiali byli/

Etad

Stąd Strijkowiufowi dzieki Litwa będzie

Winna czynić który tak głośnym piorem wpedzie!

Wojny przeważnych Książat opisuie trwające/

Za wolności/ za oyczynę przeważną zaciągając/

Wynosi z prochów ciemnych dzielnych Litwy boie/

Sercá meżnych rece ich chwytając do zbroie.

Za co pości po Morzu beda Nawy chodząc/

Z rzeki łuskonosne Ryby w sobie rodząc/

Poci gestę roie Pszczół wdzieczne miodny robia/

Miodny ktore Litewską hojnie ziemie zdobia/

Do tad y Strijkowskiemu Litwa/ Zimodż/ Rusz zawiadaj/

Dzieki powinna czynić wiecznie na czas każdy.

M. IOACHIMVS CIMDARSVS

Pomeranus Gryphisvaldensis.

QVID possit vatumq; labor, studiumq; virorum,

Quos iuvat historica texere scripta fide.

Mœonij cum vatis opus, tum scripta Maronis,

Facundoq; potens Liuidi ore probat,

Hectora quis nosset, quis fortem nosset Achillem?

Et tot in Ausonio prælia gesta solo?

Cura nisi Aonidum, grauis & solertia vatum,

Hæc à Lethæis eripuisset aquis.

Contra quæ à nullis sunt gesta notata Poëtis,

In tenebris atra nocte sepulta iacent.

Quò magis HVIC debes magnas LITVANIA grates,

Qui tua Letheis eripit acta vadis,

Et facit, vt constet toti notissima mundo,

Fama tua haud ullo sitq; caduca die.

Strijkouius ualeat longos foeliciter annos,

Acta sua vt patriæ plura referre queat.

Lenje.

Alte wiele może praca Historikow pisanych/

Z Poetow do Wierszow z natury przynchylanych/

Pokazuia to iawnie pisma Homerowe/

Z Luidius wymowny wiersze Maronowe/

Hectora ktoby dzis znał / z Achillesem sławnym/

Z tysiąc bitew Rzymskich w Włoskich ziemiach dawnych/

Gdyby tego z Łatynskien chmurnych niepamięci/

Historien / Poetę / nie wyrwali świeci/

A kornych spraw pisma ich Świātu nie wziawiszy/

Tych w ciemnomglistey nocy przepasći zakryty/

Przeto

Przeto tym wieszcz Litwa maś dąć wielkie dzieł/
 Który sprawy twe wyrwał wprzód z Letenstien rzeki/
 I dotarzał / by sława twoja wiecznie trwała/
 I po wszech stronach Świata głosna trąba brzmiała.
 Strjcouius niech żywie / w długi wiek / by potym
 Sprawy Oniezyjny swoien wydał piorem złotym.

MATTHEVS STRELECIVS

Viln:

NVNC 3 nunc priscas animosa resumito vires
 Littava 3 pubes, fortia bella gere.
 Inspice res gestas patrum, durosq; labores,
 Hoc exempla tibi suppeditabit epos.
 Quæ nunc Cymmerhs profert extracta tenebris,
 Strjcouius vatū prima lucerna gregis.
 Cui tu perplacido grates persolvere vultu,
 Haud cesses Litavi clara iuventa soli.
 Græcia quid tumidis, fert se super æthera verbis
 Pellæi iuuenis fortia facta canens.
 Cur Teucris Æacidem, tanto dignantur honore,
 Curæ suos memorat, Roma superba Ducem.
 Quæ Ducis Æmatij fuerint insignia, frustra
 lactantur uarijs semper in orbe modis.
 Sunt Litavis etiam, celsi qui pectore lati
 Pro patria diras oppetiere necesse.
 Quid memorem clari, Mauortia bella Vitenis,
 Quidue Olgerdonis fortia facta Ducis.
 Non ego Kieistuti Romano sanguine creti
 Aut Witoldonis prælia magna canam:
 Quæ si scire cupis præsens hoc volue uolumen
 Sarmatarum quod continet acta Ducum.

Łoż: S. L.

Wsz meżna Litwo teraz odnoiw męstwo dawne/
 Wyrzawsz na dzielności przodków swoich sławne/
 Na wojny i na prace przeważne cnych Dziadów/
 Których ty księgi tysiąc podają przykładów/
 Ktore z ciemnych przepaści Strjcouius wzwodzi/
 Który Sarmatstkich przodkiem Historikow chodź.
 Za co mu czynić Litwo dzieł nie przestaj sławna/
 Gdyż przezeń jest wstrzęsiona dzielności twoja dawna.
 Bo czemu się Grecia buczno sławna wznosi/
 Gdy Pelenczika swego dzielność w Niebo głośi?
 Czemu Hectora zdoła taką cieża Trojanie/
 Czemu pyszni swych wodzów tak sławia Rzymianie/

2 bole

W boie Alexandrá Wielskiego ^{za proz.}
 Ktore po stronach Swiata sławia ^{z dziej. rozpr.}
 Gdyż też Litwā ma takich ktorzy sercem śmiały
 Przeciw nieprzyjaciółom czynili zuchwały
 Bych tu wspomniat przeważne Wittennewe boje/
 W meżne o Olgerdzie sławne wojny twoje/
 Nie niemac spraw Kienstutā z Włostien krwie meżnego/
 Ani Witolda Niemcom / Włostwi potężnego/
 Co iesli pragniesz wiedzieć przeczeń ty Kroniki/
 Ktore Sarmatskich wodzow bitne sławia byli.

BASILIVS IACINCTI

des Viln:

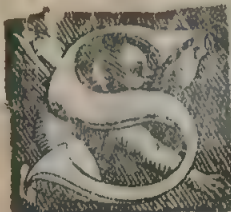
QUID cum Consulibus Dictator fecerit olim,
 Livius ostendit, quem lege, certus eris,
 Teutonibus at cupias bene si cognoscere mores,
 Perlustres Tacitum, sic puto certus eris:
 Gallica delectat, si res, bellumq; cruentum
 Casare perlecto, sic puto certus eris,
 Si Litauum virtus nondum perspectaq; bella,
 Duetaq; de Latio nota propago minus
 Strijconij vatis doctum peruolue volumen,
 Volue reuolue labens, sic puto certus eris.

Coż: S: W:

Akie z Sabinu z Tuski / z Penn / Kzym wiodeł wojny/
 Liviusci da o tym piśmie dowod honny/
 Niemieckie zaś iesli chcesz znac stare zwycięzkie/
 Tacitus to swym piorem szeroko podacie:
 A iesli Francuskie chcesz wiedzieć bitwy krwawe/
 Julius w Comentarzach dawac o tym sprawe/
 Jesliże Litewskie chcesz z Włoch poznac wywody/
 W Sarmatow cne boie / y rozne przygody/
 Strijkowskiego wezone czytany księgi o tym.
 Ktorec dowodnie podac prawde piorem złotym.

Wmawiam Krol: Zygo W: na ty Ksiegi dany pod ja-
 kadem 500. Stawie y-ser woinych/ ktoby ich smial bez woiny Auto-
 rowey co loc dziala w wysszych panstwach Krolestwa
 Polskiego/ y Wielkiego Xiestwa Lituwskiego/druko-
 wat/ albo przedawac tak sie poczyna.

STEPHANVS Dei gratia Rex Polonie,

Magnus Dux Lituaniæ, Russiæ, Prussiar, Masouiar, Samagitiæ, nec
 non Princeps Transyltuanie, &c.

Inter alia maiorum nostrorum consilia illud haud postremum
 fuisse comperimus, ut ad Regnorum & ditionum suarum decus atq;
 dignitatem plurimum pertinere arbitrentur, Non minus rem litera-
 riam, quam militarem disciplinam ornare & promouere, quod litera-
 rum monumentis quicquid fortiter & præclare gestum esset illustrari cognoscerent, æter-
 næq; memoriæ consecratum, ad posteros ita transmitti, ut tam exteris quam domesticis
 exemplo ad uirtutem esse posset. Quodq; optimarum Artium studia literis & contineri
 & conseruari optime didicissent. Illorum nos laudatis uestigijs insistere summo studio
 cupientes, dignum inprimis duximus prudenter & acurate cauere, ut si quis ad eam rem
 quidquam uel laboribus uel impensis, uel ingeniosa industria contulerit, ne huic benefi-
 cium publicum desit. Cum itaq; Reuerendus Dominus Mattias Osofteuicius Strijkowski
 Canonicus in Samagitia Mednicensis, Librum Annalium Magni ducatus Lituaniæ,
 Russiæ, Samagitiæ &c. Magno, arduo, eoq; Herculeo, hætenus a nemine tentato labore,
 & rara ingenij dexteritate, probabiliter descripsit, & maiorum nostrorum Regum, Prin-
 cipum, Ducum, Heroumq; ultas ab interitu uindicauerit, ac eorum Martia bella in nouam
 lucem ex cœca noctis caligine produxerit, uniuersisq; lectoribus specimen uirtutis imitan-
 dæ exhibuerit.

Vereri autem ne ea quæ ille magnis sumptibus & labore integri septennij exarauit,
 postquam typis excussa fuerint mox ab alijs praua imitatione imprimantur, & diuendun-
 tur, in graue damnum & præiudicium Authoris. Ideoq; a nobis petijt, ut contra eiusmodi
 improbos quorundam lucri cupidorum conatus, fraudem & iniurias, Priuilegiij nostri
 prærogatiua muniri illum dignaremur. Nos igitur eiusmodi Reuerendi Domini Mats-
 tiæ Strijkowski petitionibus iustis, & æquis, benigne annuentes, & illius conatus promou-
 uere cupientes hoc publico edicto uolumus & sancimus, ne quis cuiuscunq; status, gra-
 dus, ordinis aut conditionis fuerit, quacunq; Imperij nostri ditiones patet, prædictum
 librum Chrontcorum Domini Mattiæ Strijkowski polonico Idiomate, & alium librum
 De Sarmatia Europea latine conscriptum, nec non comentarium uulgo Goniec enoty in-
 titulatum, ad decennium excudere audeat, aut excussa ab alijs quacunq; regni nostri Pos-
 loniæ & magni Ducatus Lituaniæ ditiones patet uendenda importet, Seu quouis modo
 distrahat manifeste uel occulte, sub poena sexingentorum aureorum Vngaricorū: Cuius
 summæ dimidia pars fisco nostro Regio fraudis uindici, residua uero pars prænominato
 Autori cedit, præter librorum sicut præmittitur ad imitationem impressorum uel ab alijs
 undecunq; uenum expositorum amissionem, quos idem Dominus Mattias Strijkowski
 ubicunq; locorum nactus fuerit per se uel suos adiumento Magistratus loci, proprijs
 aue autoritate sibi uendicare, inq; suam potestatem redigere potest, In cuius rei fidem &
 euidentius supra scriptorum testimonium, ac robur præsentibus manu nostra subscrip-
 mus Sigillumq; nostrum apponi iussimus. Datum Vilnæ in Ciuitate nostra Magni
 Ducatus Lituaniæ principali die 14. Mensis Iulij, Anno Domini 1580.

Stephanus Rex.

Macieja Striżkowskiego

Keoby znał Trojański / y Grecki meżow krowobitne dzielność: by
ich był Homerus wiersem swoim nieśmiertelności niezaletić: Keoby Herculeśso-
we przeważność: Alexandrą wielkiego męstwo w posiadaniu Świata pami-
tał: Keoby o Rzymskich Hermanow / y Cesarzow prześlawnych Woynach / y
w Rzeczypospolitey chwalebnie rządzoney postępkach / a przykładnych dzie-
łach / y innych Krolestw y Krolow rozmaitych przypadkach / y roznych naro-
dow / y Monarchiy dziwnych odmiennosciach dziś wiedział: Pewnieby ty
wszystki kleinoty z wielkim a nigdy nie opłakany potomnych czasow upad-
kiem / y nie nagrodzona szkoda / w ciemnomglistey nocy zgasty / y zginyły / by
nam Historie / y uczonych / a cnota wrodzona pobudzonych ludzi pilność o
tym świadectwā niedawały.

Sibilla
Cumae.

Odważyłby był on Krol Rzymski Tarquinius piąty / tysiąc kroć zło-
tem / nie tylko 300. wielkich złotych / ony Księgi Sibille Cumae / które przed-
nim (widząc jego skąposć niewdzięczną / y za pracę nieprzeptaconą targo-
wānie) spalił: by był wiedział iakie się w nich tajemnice zamykały / co po-
tym w drugich które iey zapisał z wielkim żalem swoim / y wszystkiey Rzeczy-
pospolitey Rzymskiej / y nas wszystkich / nie wczas obaczył. Bo tam y Pro-
roczwo i się miał Syn Boży zstać człowiekiem / y przypadki / y odmiennosci
przyszłe w Rzeczypospolitey Rzymskiej ta Sibilla porządnie śnać Duchem
Świtym wypisła: które Księgi potym z wielką uczciwością chowano w śkła-
bie Rzymskim.

Bo za prawdę nie tylko wielkimi a poważnymi przyczynami / ale osobli-
wym natchnieniem Bożym przywożeni bywali zaawna ludzie uczeni / na ośta-
tek Ciężkość y Pamieneć wiele / iż sprawy y dzieła / przodków swych toczące
się tak na Woynach / iako w pokoju porządnie spisywali / a spisawszy na swia-
tło ich potomstwu podawali: Keora praca swoja y nieśmiertelność wieczną
przodkom zacnym / y następującym potomkom w cnotach ćwiczenie y pobud-
kę przez dzielne sprawy / do teyże nieśmiertelności zjednali.

Bo iako wielkiego światła / y szerokiego gościnnā we wszelkich radach y
sprawach pilne czytanie Historij dodać / y iako do wszelkich postępów ludz-
kiego obcowania / poważne a pomocne są przykłady przodków naszych / Rzecz-
to samā y przyrodzony rozum iasnie okazuje / Gdyż za powodem przyrodzenia
cnotliwego / dowcipy y zmysły ludzi poważnych / zawsze do wielkich wyso-
kich y eruono przystępnych spraw vsiłuią / y prawie na one gore mątom wsta-
pna iako okazuje Littera Pitagorae discrimine secta / Y bicorni za wodzem
cnota przez wielkie niebezpieczności wporne się wspinała nie innym iakiey za-
płaty y nagrody za tak ciężkie prace swoje / y niebezpieczności zdrowia pozyska-
num wwiezionem / iedno nadoziera nieśmiertelności y chwalebney sławy / Keoraby
dzielności ich świadkiem wiecznym po śmierci potomstwu była.

Tā samā nieśmiertelność sławy Herculeśsa / Hectora / Achilleśsa / Cirussa /
Philippa / Alerandra / Temistocleśsa / Leonideśsa / Alcibiada / Epaminunda /
Scipionow / Hannibala / Mariussa / Sille / Pompeiussa wielkiego / Juliussa
Cezaria (ktory wielkimi Księgami sprawy / y woyny swoje szeroko opisał / skąd
y dziś niekiedy z czystych zwycięstw iako spisania słynie) do wielkich a przewa-
żnych rzeczy zapalił: y innych wiele niezliczonych / a dzielnych meżow osie-
swoim do cnoty przypodobał / Ktorych prześlawnych spraw zawisła dawność
czasow / nigdy z Księg żywota nie zglądać. O Ktorey pamięci y nieśmiertelności
sławo swoich / gdyby byli wacpili / pewnieby się byli tak rozmaitych przypad-
kow / y tak wielkie niebezpieczności zdrowia / y utrat mądrości swoich / y pracy
ciężkich

16
Przedmowa.

cieńskich nie podeymawali. Lecz dla tego tak przeważna ozielność enoty a skutkiem twierdzili / spodziewając się iż ich przesławne dzieje uczeni Boskiego dochcipu ludzie piśmami swoimi iako nazacniejszym iaktim wpminkiem / y naya- wietszą nagrodą niesmiertelności poświęcić mieli.

16
Bo kogożby tu nąśladowaniu trudnych tropów enoty dochcip iaktokółwiek wdatny / y navrodzimwszy pobudził: iesliby on baczył / iż wszystkich inszych meżow zacnych / ktorzy się w enotach obierali / sławą / y pamięć tylko do śmierci trwać będzie / a potym po wykonaniu żywota doczesnego / wespolek s ciałem zagrzebioną być / a iako Bebel ną dżdżowcy wodzie zginąć miał.

Dla tego tedy w Atenskim y naukami rozmaitymi y woynami tak ną Ziemi iako ną Morzu sławnym Mieście / y w Sparcie albo w Lacedemonie ten zwyczaj swiatobliwie zachowywano / iż z wielkim kosztem y wszystkich pospolitego ludu Processjami pogrzeb tym odprawowano / ktorzy ną woynach za czynne meżnie gardła dawali / a po odprawieniu obrzędów pogrzebowi słuchających / tedy nastarše y nayaacnieysze Książę z Senatu przed zgromadzeniem ludu wszystkich / długa y ozdobna rzecz czyniło / o onego Kierzą zaśluzonych prawach / ktore też zarazem w Kiegi albo w Kroniki rzeczy pospolitey wpisywane / y pieśni o takich meżach składano / ktore przy biesiadach / y po wlicach pospoliciey spiewywano / wychwalając ozielność meżow pobitych. A ten z dawna sławne wzięty obyczaj / y dziś w Grecy / w Azy / w Traciy / w Ziemi Multaniskiej / y Siedmigródskiej / w Wołoszech / w Węgrzech y w inszych krainach zachowują / iaktom się sam temu przypatrzył / y własnymi uszami nąsłuchał / iż pospolite ną kazyach biesiadach / a w Turcech ną wlicach y ną Bazarach / pospolitych rynekach / zacnych Ludzi dzieje składnymi wierszami spiewają / przy strzypiech / ktore Serbskimy zowieiny / Lutniach / Kobzach / y Arfach / z wielką poćiechą ludu pospolitego / Książat y Kycerzow zacnie przeważnych spraw słuchającogo. A w Turkow o namnieyszej potrzebie / y bitwie z Chreścianym / zaraz pieśni ludzie ną to z starbu Cesarzkiego opatrzeni składają / iaktom y przy mnie w Constantinopolu / gdy Tunis y Goleta roku 1574. pod Hispany w Africe wzięli / wśedzie po wlicach Turckim y Sławanskim iszykiem / y wboży w Karwasferach domach gościnnym piękne pieśni krzykliwym glossem o meżym do kazywania Janczarow sturmujących / y przeważney smiałości Baffow / Sena działow / Czamborow y Spahorow spiewali. Co też y o Mattiasu walecznym Krolu Węgierskim Kroniki świadczą / iż zawżdy przy stole miewał spiewaków / y Poetow / ktorzy Historie meżow zacnych / iaktom przeciw Turkom dokazywali wierszem po Węgiersku złożone spiewali / przy inszej muzyce / aby się żołnierze tego tym więcej do enoty zapalali / spodziewając się / iż też tak o nich miano spiewać / z wietszym pożytkiem / y wiecznością niż w nas sprośne Ryemy hucząc za kuflemi.

Bo tym wyrzadzaniem czi y chwały godney umarłym żywi do enoty / aby takiegoż wystawiania dostapili / bywali zapaleni / y pobudzani / widząc iż enocie y po śmierci gotowe były zawżdy dary / y sławna zapłatą / o ktorey mając pewną nadzieję / do oneyże chwały y wieczney nagrody zawżdy przez natrudnieysze stopnie z wielkim pożytkiem Rzeczypospolitey darli się / y ieden drugiego wprzedszali.

Przypomina też Demostenes in oratione funebri, Jż Ludzi ną woynach
sobie meżnie poczynających / y pobitych nąd wszystkich inszych żywiących go- Demostenes
dzi się / y potrzebą godną y zaśluzoną czią wystawić y wychwalać / aby ta fune-
A ij cieńskich

Macieja Strzykowski

część y sław / Ktorey gdy żyli wielką sie przeważnością dorobili / y umarłym
był wyrządzone.

Demostenes
in oratione
cō. Bæotum
pro Dote.

Tenże Demostenes in oratione pro Dote cōtra Bæotum, nie własnego los
żonych Synow y Potomkow być miagnie / Ktorey powinna sława / y czciz
przodkow swoich nie zdobyć: A gdy (powiada) umarli inszych dobr obcow
nia y używania mieć nie mogą / słusna jest rzecz / aby wżdy w zasłużonej sławie
nie byli oszukani od Potomkow / ponieważ wystawianie onych Ktorey wczynie
gárdę dla oyczyzny dają / sa iakoby ich własna zapłatą / A zazdrość ius im w
ten czas więcej nie wodzi: Abowiem

Quintus lib.
et 3. de pōto
bidem. ele. 4.
et lib. 1. de res
ind. am. et li.
m. am. Sit
m. am. Sit
m. am. Sit

Nascitur in uivis liuor, post fata quiescit:

Tunc suis ex merito quemq; tuctur honor.

Properius
lib. 1. de
lib. 1. de
ratione pro
Archia F.
ta. St.

Potomkom zaś cnotliwym przypatrującym sie chwały godnym postęp
kom przodkow swoich / tak sie ogień w sercach mejnych zapala / y niecierwey
zgasić / aż sie ich dzielność y mestwo z sławą Oycow zacnych porówna.
Dla tego Alexander wielki / Ktorey też zawdy wozit z sobą wiele Historikow
co sprawy jego pisali / kiedy jednego czasu stanal w Siego v grobu Achille
sowego (od Ktorego Narod po Młacie Olimpiey / a po Oycu Philipie od
Herculessa wiódł) rzekł tak westchnawszy: O szczęśliwy młodzieniec / Ktorey
dzielności swojej świadką / rozgłoszycielą y woznego naleziesz Homerussa.
A słusnie / Bo iesliby Achillessowe sprawy od Homerussa nie były wierśami
wystawione / tedyby onje grob co ciało jego zakrył / tenżeby sławne imie
go był zakłumil. Ale Alexander spodziewając sie takiego drugiego po
swey śmierci Homerussa / tak przeważnie wsilował / iż nie tylko Achillessa
przodką / ale prawie wszystkich wojownikow dzielnością swoją prześledł y
przewyższył.

De
lib. 1. de
philos.
opinionum.

Bo to jest rzecz pewna / iż wielkie sprawy przodkow naszych / acz nie tak
Bogactwy / y herbami gotymi / iako cnotliwa dzielnością ozdobione / wiele
ludzi ku sławie y takieyże cnotie ochotnie biejących / iako dziatki Młak
częszkiem przywabily. Wiele też ludzi gnuśnych / zbytecznych / y do zacnych
spraw ospatych / iako Epimenidessa od siedmudziesiąt rocznego snu obudziły /
y iako do śpiących w smrodliwej ciemnicy line spuściwszy na wysoko y na
wesoła a światła wieże ich wydzwignęły / na Ktorey oni wysadzeni obaczywa
szy zacność / y trudność cnoty / tak sie do iey służb brali / ażby na iey Dworze
przodkow swoich godności dostąpili / y niesmiertelney sławy dostali.

Wiele sie też ludzi nabyło / Ktorey przypatrując sie w Historiach chwalebney
pobożności y mierności przodkow przykładnie żyjących / wzięli od nich wzor /
y przykład Bogoboynego obcowania. A Ktożto mowiąc ieden przykład histo
riey więcej ważny / y pożyteczny jest Krolom / Książcom / Hetmanom y Senato
rom rzecz pospolitą porządnie stanowiacym / niż tysiąc quastiy Philosophow y
Metaphysicow swarżących sie de principijs rerum, de forma, vacuo, infinito,
de æternitate, de fato, de materia cœli &c. Ktore Questie ludzi dwornych zaw
jdy daley w wieżę a różne mniemania / y watpliwości przywodzą / niż do pew
nego doświadczenia prawdy. A Historia goła a dowodna prawda swoją (w
Ktorey sie zawjdy bez długich a proźnych Argumentacy y Syllogismow kocha)
Każdego z nas iasnie wzywa na przeszle rzeczy pamiętać / miniesze rzadzić / a przy
śle przygody z przykładow przeszłych przepatrować / y z daleką przegla
dąć / w Których trzech czasach wszystkich roztropność y porządek ludzkie
go żywota / y Policiey / iak Seneca pise / zamyla sie. Bo nie dość jest
na tym /

17 Przedmowa. 17

ną tym / abyśmy tylko niniejszego czasu postanowienia pilnowali / y tylko na doczesnych rzeczy dostatek y postępek wzgląd mieli / co samego Była niemego przywykniemy / y na log niesie / Ktoremu Bog y naturę ichylone ku znuu oczy / także brzuch icozy tylko a piciu doczesnemu służy dał. Ale Człowiekowi rozumnemu Zwierzęciu / Os sublime dedit, cœlumq; videre iussit: dał mu Pan Bog y przyrodzenie / twarz wyniosła / y do Nieba patrzyć kazał / dla czego y Panem go inszych wszytkich rzeczy na ziemi / na powietrzu / y w Morzu żywiących przełożył / iak to dobrodzieństwo Dawid Krol wyśławia / Omnia subieci-
sti sub pedibus eius, Wszytkos poddał pod nogi jego / etc. Ma teoy człowiek kazy nie tylko według ciała / y doczesnych rzeczy / ale według Ducha y rozumu sprawy swoje kierować / A rozumu do rozkazywania ciała / ciała zaś do vstugowania rozumowi używać: Ponieważ iak Salustius pisze / Alterum nobis cum Dñs, alterum commune cum belluis est, Według rozumu mamy miejsce iści-
nosc z Bogiem / a według samego ciała z byłem. Przeto jeden z nich niechay roztąnie / a drugi vstugnie. A tak w samym iednym człowieczce / y Pan / y Podo-
dany bzie. A iż Pan ma zwierzchność nad podoanym / dla tego sie na przed goosi więcej / y iusticiey przystoi rozumem / y dowcipem / a niżeli mojnoscia bogactw / sławy wieczno trwalej szukać / y nabywać: Ale iż Panu bez Podo-
nego bardzo płocho / przeto iest dar wielki Boży / gdy mu dawa rozum zdrowy w zorowym cieie / Borem co pierwey poczniesz w rozumie wymyślić / a potym skutkiem za vstugowaniem ciała wezynie rzecz wymyślona rychło potrzeba.

A iż żywot ten nasz ktorego używamy / krótki / słaby / y cieniowi podobny iest / dla tego pamiętka po sobie co nawietż z sławnych dzielności zostaw-
wać przystoi wszytkim enochliwym / ślachećnie wrodzonym Wyżicom / od kto-
rych są barzo daleko rozumiowi / (Acz sie tymże ślachećtwem pokrywają) ktorzy od brzucha / y lenistwa będąc zniewoleni / Dobrą czerstwego ciała na prozow-
nie / spanie / y sbytki obracają / a zmysły rozumu swego na gnuśność / y niedba-
łość wydawają / ktorzy żywot y śmierć w iednakiey są wadze / bo tak o nim goy-
żł / iako y o umarłym sławą / y Historie milczą / ponieważ nie godnego nie czy-
nił / ale będąc prożnym / a nie pożytecznym ciężarem Ziemi / tylko sie do chleba trawienia wrodził / czym więcej goy był żyw dowcipnym ludziom służyć / niż dać im przynależący pokarm.

Alc zaśie on człowiek słusnie / godnie y prawdziwie żywieną świecie / Ktory wdamy sie s pilnością do iakiey przedsięwziętey sprawy weźmie / albo z me-
nych y Kycerskich dzielności / albo z nauk weźmiewych / sławy niesmiertelney o-
czywiście y sam sobie / tudzież potomkom suka / y przeważnie nabyma. Bo iako iest rzecz piękna y chwalebna Rzeczy pospolitey / albo w Woynie przeważnym męstwem / albo w pokoju mądra rada być pożytecznym / tak też niemniej tego pochwalenia są godni / ci ktorzy onych oboich / to iest Kicerskie dzielności / y Se-
natorskie sławne postęпки piśnemi swymi wieczności y niesmiertelności podają.

Na gnuśnych zaś y lenliwych ziemią narzekają / iż są prożni obciążają / dla
czego takowych starodawni Krolowie Egipscy y on sławny Severus Alexan-
der Cesarz / iż żadnego pożytku ani sobie / ani Rzeczypospolitey / praca y dowci-
pem swym nie czynili / wywołanym y gárdtem karali / y musiał każdego stanu
Człowiek w Egipcie / przed Starostami raz w rok sprawę dawać / y liczba czy-
nił / czym sie kro / y iaką nauką albo rzemiosłem bawił / y z czego wychowanie
miał.

Przeto ia też abych także niebył nazwan Inutile pondus terræ fruges con-
sumere natum, zwłaszcza z weźmiewych Rodziców wrodzony w Seryckowie przed
tym z dawną prodom mouch Wostow / dziedzicznym w Leczyckiey Ziemi mie-
scie / a za postępkami czasow w Lasicki Dom iak sie to często trafia / oo Lasicki

nor.
lib.1.

Mutantur res
gna. transfe-
runtur Mo-
narchia

Macieja Stykowski

Omnia
rerum uicis
litudo.

Tymczasem
Plato
Boski Philo
soph wylicza
przyczyny
pielgrzym
stwa swotego
Epistola 7. ad
propinquos
Dionis.

zaws w Moskowskich zawiędzionym / Tedy czyniac powinność wrodzonego
Slachectwa y natury / ktora mi nie do roley / albo grubych robot czlonki subryl-
ne uformowala / z mlodości / y s pierwszych prawie do cwieczenia godnych lat /
moich / Bog lepiej drog y żywota mego wodzi y świadek wie / nigdym sie w pro-
nowaniu nie kochał / Ale aż do lata wieku moiego szesnastego / między wiela
ludziasnych mlodość pierwszą wychował / y wszystkim cwieczeniem w naukach
wyzwolonych strawił / w ktorychem z łaski Bożej y oleiu iako mowia / y czasu
prożno nie stracił. A potym zawodzić pierwszym gdym miał chęć wrodzoną
do zwiedzenia dalekich krajów / pierwszą moją z Łeczyckiej Ziemi była do Li-
twy / a za pobudką Constellaciey Marsowej na wkraynę Moskiewską iżda-
goziem na Witebsku żołnierską kilko lat służył / Lislantym zaś aż do Dunajem
tu nad morze y Moskiewskiej Ziemi część niemala zwiedził / goziem też jedną
prożno czasu nie trawił. Ale będąc w Kocie jednego Włocha na Witebsku przy-
wodzysy w zgodę Martem armis rigentem cum mulis / napisałem księgi nie-
mala łacinskim iszykiem / ktorym jest Titul Sarmatiae Europae Descriptio,
ktore księgi tenże Wloch / acz nie iakom ja myślił / siniał dąć pod swoim Titulem
drukować / aczkolwiek (Deum Opt: Max: appelo) ne primis quidem Heli-
conis fontibus labra admoverit. A kto chce tego spróbować / spyta y go iako
y ktorym sposobem tam ktora sie rzecz toczy / y iako sie co rozumie / & unde ori-
go gentis alicuius deriuetur, ac quomodo gesta principum, situs provincia-
rum, & locorum ibidem contentorum intelligentur, &c.

Potym zaś dowcip mój do trudnych rzeczy przeważny / y natura do wi-
dzenia rozmaitych krajów chciwa / tu temu mię przywiodły / iż przes niektory
zaws mając tu temu przyrodzone ingenium przewyktem / y do risowania sztuk
właszcza do Matematyki / Geographie y perspectivey należących / ktore cwi-
czenie niemiemy mi pomogło do przedsięwziętej Peregrinaciey y opissowania
Miast y Zamków Lislanskich / Moskiewskich etc. y inszych ktorem zwiedził
krajiny.

Potym Roku 1574. po Henrikowym wsiachaniu / ktorego Koronacja
wierszem drukowana w Krakowie / y Gońca enoty Carmine Sapphico z nie-
mnieyszą pracą wydał / gdym do Turck in Interregno z zacnym Koronnym
Slachcicem Andrzejem Taranowskim zaiachal / iżbych za morze pielgrzymu-
iac / nie tylko jedno powietrza / y niebą odmieniał / starałem sie o to s pilno-
cią / coby było z dobrą sławą spolney Rzeczypospolitey naszey / wszystkichem
sie postępkow / obyczajow tractatow Turckich / w osobie Vlissforwey wyba-
dal / ktemu wszyscy Zamki / Miasta / położenie krajów / tak Wlaskich / Mula-
tanstich / Bulgarstich / Raczkich / Traciystich / y Turckich porządkiem sobie
spisał / A takem własnie za jednym obczyżeniem wyrzcił / iako sie w sobie y mu-
rami / y wieżami / y położeniem albo przyroddenim miejscą miaty / Także Bisan-
tium / albo Constantinopolim / Skuder albo Kalcedon / Galata / Silibria / Ni-
copolim / glownieysze nad Morzem czarnym / Eurinem / Propontidem / y Ze-
lespontem miasta / własną a przeważną experientią wożac sie w kolo nich w
Bacie z niemalym nakładem / także Andrinopolim nad Serimonem Rzeką sa-
mem wyrissował / iuxta regulas Geometricas & Cosmographicas, iż Czytelnik
iżkoby tam sam był wszystko śniadnie s pracey naszey obaczyc może.

Tamżem też com sam widział / y com slyszal / y com mogł wyrozumiec po-
rządkiem w Comentarz niemaly wierszem spisał / ktoremu dał Titul o wola-
ności Polskiej / y wielkiego Xięstwa Litewskiego / a frogim zniwoleniu wiernych
pod Jazymem Turckim / y o Kokożu dzisieyszego Cesarza Amurata / ktory po
smierci Oycy Selima (ktory też przy nas ze Wrotku na Szrodę umarł w Con-
stantinopolu) piaciū Bratów zamordował etc. y wydałem to wszystko Druktem
Krakowie Roku 1575.

A iż mi

Serimon rze-
ka v Poetow
sławna /
inde, strimonie
az grzes, etc.

Przedmowa.

Aż mi Pan Bog z rozmaitych przygod / y niebezpieczności / w Domu / y w rozmaitych krainach często wyrwał / Bo mię naprzód gdy m dzieciactwem będąc utonął / iuż na mórach w Kościele leżącego / y od Rodziców opłakanego / Także potym gdy mi iuż 14. lat było Dzwonem w głowę zabitego / iako onego młodzieńca w Taim / do żywota przywrócił / Potym w młodzieństwie trzy kroć z poimania od Mostwy / raz nado Dzwina za Dła / a drugi raz na Czarnych / y potym nie daleko od Sussey polach wyzwolić mię raczył. Zás gdy dwa Turczynowie przewoźnicy na Morzu czarnym wzięli mię w nocysamęzgo iednego w Bacie z Galaty do Constantinopola / a wsiłowali mię iuż ku Stenderowi na wielkie morze dla zaprzędania zawieść / Dał mi Pan Bog takie serce / że mi sie im porwawszy trzecie wiosło (bo tam bez broni chodzą) obronił / y przypędził ich / że mię do brzegu pod Subienice Wiśniowieckiego przywieść musieli. Potym od utonienia na Pontus Eurini Morzu / gdy Bat warty przywrócił z nami / wyrwał mię iako niegdy Páwła S. albo Ariona ex naufragio.

Zás gdy m w puszczy wyśchawszy z Balchanow gor wielkich y zambonaru y Ciatacy Tureckich Miasteczek / wstąpiwszy z drogi od swoich bładził / przed się mię na prostą drogę przywiódł / acz przez wielkie niebezpieczności / y wybawił mię z rozboju żołnierzow y Haydukow / także Janczarow na ten czas po wzięciu Golety y Tunissu rospuszczonych do domow.

Zás gdy m sie wrócił z Turck trzeci kroć mię zamordowanego od rozbojników (ktorych na mię było gwałtownie zebranych o pięćdziesiąt na granicy Pruskiej / bom też Pruską Ziemię wokoło / y morzem / y ziemią zwiedził) wstrześli. Z inszych rozmaitych niebezpieczności śnasć tu czemu lepszemu / albo posłudzej pospolitey rzeczy żywot mój mdy przedłużył.

Przeto będąc tego iego niewymownego dobrodziejstwa y dzielnego fortowania / y darów albo talentu do śasowania zwierzonego wdzięcen / niechciałem tak od lenistwa zgnuszyć / ani bez pożytku / y owocu ćwiczenia moiego / sławy pospolitey niekzemnie vmrzeć / ani też wieku swego do końca na takich i inszych zysk noszących kłusbach / y domowych gospodarstwach strawić. Ale gdy m sie w zwiedzeniu rozmaitych krain światła bytności własna przypatrzył / iż wsiłki iakimiarz Narody pod Słońcem żywiąte / tak Chrześciánstwie iako Pogánstwie Kroniki albo Zistorie przodków swoich / za dobrodziejstwem ludzi wczonnych z niesmiertelną sławą / y pożytkiem Rzeczypospolitey mają / w ktorych iako w zwierciadle naprzeczycyśszym / wzory cnót / y przykłady mżnych dzielności przodków swoich wpatruia / y iako z żywymi Práprádzádami także z inszymi otkłku set lat zmárłymi Xiążęty swoimi w Zistoriach rozmawia / y práwie w obliczem w oblicze zámódy z wielką wciechą widza / Dla tegom sie wsiłke do czytania y ossobliwej zabawy w Zistoriach wdał wważając to w siebie / Cłowiek by nado Herculessa ktoremu Grekowie Bóstwo dla przeważnyh spraw przypisy / był dzielniejszy / nado Cresussa Lidijskiego bogat / nado Cirusa Perskiego w rządzeniu Monarchiey porządniejszy / nado Samsona męczy / nado Salomona y siedmi Greckich medrcow roztropniejszy c. gdy ie go sprawy y żywot do skárbu Zistoriey niebada włożone / Tak własnio iako mę zwierze bez sławy y pámieci vmiera / y o takim ono Job mowi / Fuissem quia non essem de vtero translatus ad tumullum. Bo záraz z ciálem y pámieci iego / w doł spolem bywa zágrzebiona. Jáko sie to naprzód wóśszym głośno sławnym y słusnie wielkim Xięstwem Litewskim náydzie / ktore tak wiele Xiążat / Krolow / y mżow przeważnie dzielnych národziwszy / y wsiłkiemu sie Świátu krwawobitnym ich potem rozgłosio / wżdy stego málo chwały y sławy odnosa / gdyż onych wsiłkich dzielnych Rycerzow przeważne sprawy / y onych Xiążat sławy niesmiertelney godne dzielności / bez świadectwa Zistoriey w ciemnochnurney

Macieja Strzykowski

cap. 5.

nocy zawiśnię / dawności czasu są zaćmione / s którychby potomkowie wzo-
ry cnot wybierać / y narodu swego wywod wiedząc postronnym ludziom / y nie
przytłaczom swoim mniemanie dobre o sobie dąć mogli. Przeto ja Czytelniku
kassawy z młodości moiej ingenuis literis eruditus, coelestiumq; influxu ac di-
uino quodam astro percitus, & naturali ad quavis ardua assequenda ingenio
corroboratus, wziąłem się za to z wielką chęcią & vprzeymą pilnością y prze-
ważną pracą / Jemci naprzód w Gońcu moim cnoty o dzielnościach Litew-
skich Książat & trockie wiersem zdanie moje podałem. Także w Księgach de Sarmar-
tia Europaea. Potym mając zawsze w nienawiści gnuśne próżnowanie / przes-
łać ośmił prawię wstawiczych / takim okolo wybadania / y dostateczney histo-
rii skuteczznego porządku wywodow / y dzielności narodu Litewskiego wypisa-
nia wóilnie pracowałem / jem śladz będąc zawsze człowiekiem wolnym ony żydy
w pilności przewyższyłem / nad których syciami w Egipcie przy robocie cegły
bieżmi / y z kłami przystawowiem wstawicze stali / A iako żydom y plew do oney
roboty Cegielney nie dawano / tylko sobie musieli po żdziebku stomy gdzie tro-
ry mogli dostać zbierać / a przedsię każdy sętek swoje musiał wyrobić / iako mu za-
mierzone / Tak y mnie właśnie żaden do tej roboty nieżkać plew / ale naniem-
siej rzeczy niedodawał / a wżdy ią chęliwie / nie żadną niewolą / ale vprzeymą
& wrodzoną ku temu narodowi życzliwośćią przypędzony kończył / swymi ple-
wami iako żydowie / to jest / swym własnym / tak sam na sie / iako na pacholęta
ktorem chował czas niemający / prawię przez lat ośmił do spissowania po kilku
kroć Scriptow moich / z wielką trudnością spissowanych kilku dziełat Gre-
plarzow Russkich / Moskiewskich / y Litewskich Latopiszow / także inszych ł-
cinskich / Greckich / Szwedskich / Dunskich / Polskich / Pruskich / Lisslandskich i-
Historikow w jedno ich znosząc y zgadzając / dla wybadania prawdy / dowodu /
y swiędectwa dawności / ktorym dla tego położył wśedzie / capitula, libros,
folia &c. przy każdym dowodzie / Tak iś samych raptur rozmaicie y tam y sam
spisanych nie zabrałby na wielki furmanki wóz.

A tej zawrotogłowney pracy / y częstych & wielkich (wymuszać sam sobie
obroku) nakładow nie w nadzieiem podjął iakiego zysku / ani dla okazania buc-
nego mozgu / ktory iuś z wstawiczyney pracy / y nie dołożnego zdrowia wyszedł /
ani zaiakim dakiem / Co każdy wiedzieć może / jem w tym żadnego nienabiegat /
anim też tego prawię Aclantowego cigaru podjął / chwytając y łowiąc s k-
Beneficia / Do ten zwierż trudno na iednym miejscu v Ksiąg siedząc osoczyc / mu-
si nań wstawicze za Dworem (gdzie wiele Acteonow) dybać / a Musae secesu
& quiete gaudentes, tam niemają wczasu / a iednemu trudno iako mowiać /
jem na dwoie gody / anim też w tym zabięgał / ani łapał iednego ktorego albo
kilku Patronow iaksi mimo inszych / anim żadnego Priuacie y pokatney woley /
albo roztazaniu (będąc sobie zawsze wolnym) wstugował. Ale iakom powie-
dział z vprzeymey szczerości / y z chęliwego umysłu moiego dobrowolniem
to iarzmoną się wziął / w ktorym iem tak długo pracowałem / ośmiem dowcipu wro-
dzonego pobudzony / ażem to pole / y staryny zależate / żadnym plugiem / ani
kossą od żadnego przedemna nie ruszone gruntownie wyrobił / wyterzebił / y prze-
brany z bożem posiał / naprzód ku chwale Bożey / potym dla miłości wśyst-
kiej Rzeczypospolitey naszej tak Koronney iako wielkiego Księstwa Litewskie-
Russkiego / Smodzkiego i- za przeżyciem Bożym / y dziwnym foritowaniem tego
nie rozewrany zwaściem w jedno ciasto złączony. Tudzież też abyć się w-
kim W. M. wobec tak wielkim iako małym / iednego nad drugiego nie przet-
dając czynim mogąc zachować. Też abyć w tym oczekiwaniu W. M. y nadziei
obietnice moiej czyniac dosyć po Gońcu Postą wielkiego do W. M. wypra-
wił / by zą nierzeczone / Parturiunt montes, prodijt ridiculus mus, co wiec na
owych

Przedmowa.

Wych mowia/ ktorzy wiele slowy obiecua / a mało albo cäle nie skutkiem
czy/ aby tej w tym poznawosy wprzecyma, choc/ y szczerosc moie/ choc chacia a szczerosc
szczeroscia laskawie iednakim funtem odwazac raczyli / gdyb sie nie wpomi-
na jeden baczny wienca/ y zakladu / az gdy zawod przedsiawizaty wygra.

Gratia gras
tiam adfert,
& beneficiū
parit benefi-
cium.

Sophocles
in oedipo
Colono

A poniewaz dla tych slusnych przyczyn ta Historia y ty Rsiegi z własnego
mozgu wrodzone/ iusi iawnie na swiatlo wydawam / Dalo mi sie tez przed W.
M. wysytkami iawnie oswiadczyć y obmowić / Iżem tu nie wymyślił / żadnego
wsom oobliwie wslugować/ żadnemu w wystawianiu Familij starodawnych/
albo nowo wznieconych niezabiegając / okrom Domow Kiazecych pewna Ge-
nealogia według Latopiszow y Kronik rozroczonych / ktorych zamiecbaniū
wieleby sie prawdzic y porządkowi Historiei wszerbic musiat / y okrom tych
Familij Slachetich / ktorych poslugi / y dzielności sa złączone s pożytkiem
Rzeczypospolitey/ y ktorzy tak na Woynach iako w pokoju znacznie sie pokazo-
wali / bez ktorych tez wspomnienia Historia niemoze być skutecznie vgrunto-
wana. Niech sie tu tedy żaden nie spodziewa osobliwie wychwalania rodu
swego / chyba ten/ ktorego imie samy Historie dla tego godności stawia/ Nie-
nawozie tu żaden gwoli czyiey złożonych / y przydanych Encomia / y Panegeri-
cos/ nienawozie tez coby sie komu wczym z wymysloney nienawiści vblizyc mia-
ło/ vt Satiricū & momici consuevere.

Bo zachowując s pilnością cäle prawā / y zupełne własności Historiei/
niechce iey zamierzonych granic gwoli żadnemu przeszkodzić. Ale sprosta vsilnie
szczerze prowadzić same szczerā Historiei prawde/ prawdziwym Wyczynom z
Pradziadow sławnych idacym / ktorzy miała za osobliwe kleynoty / y wciecha
dostąpić wiadomości o starodawnych dziejach przodkow y Kiazac swoich / o
początku wywodzie/ odmiennościach / y przygodach rozmaitych narodu swo-
tego/ iako w tych pulnocnych krainach z przeżyżenia Bożego osiedli/ a iako vsta-
wicznie przez kilko set lat wolkie y krwawobitne Woyny z okolicznymi Nie-
przyiacioły wiedli/ chcąc na tych miejscach potomki swoje w ktorych dziś siedzą
spo koynie zostawic/ y dziedzicznie vgruntować.

A tak cokolwiek uczynił Spera/ Bonasus/ Borkus/ Dorsprungus ic. Po-
tomkowie Palemonowi w gruntowaniu osad Litewskich/ y cokolwiek Krowit
Monewilowicz/ Mingailo/ Skirmunt/ Ringolt etc. w rozszerzaniu Wyczyny/
a wybijaniu z niewoley Monarchow Ruskich dzielnością swoia pokazali / izali
to nie wszystkiey Litwie / y Smodzi / y nie każdemu tej Wyczyny Dziedzicowi
sława: Albo cokolwiek Mendolphus Krol Litewski za Innocentiusa czwar-
tego Papieža/ y za Friderika wtorego Cesarza koronowany / przeciw Pruskim/
y Lisslandskim Krzyżakom meżnie a przeważnie dokazował. Takie Troyna-
ta / Troyden / Witenes / y Gedimin etc. gdy Roku 1306. Woliński / Luckie/
Belskie / Włodimirskie / Siewierskie / Rysowskie Kiestwa opánował / y Syno-
wie tego Olgerd / Kieystut/ Lubart / dowcipnym męstwem czynili / a skutkiem
Ricerkie powołanie twierdząc pánstwa oyczyste / w ktorych wy siedzieli / od
Tribunu Tatarskiego / Ruskiego / y s cięskiego iężmā / y niewoley Krzyżackey
wyswobodzili.

Żali też to nie wszystkiey Litwy sława/ ozdoba y pożytek niesmiertelny/ gdy
Olgero / y Kieystut roku 1343. tylko z Litwa y Smodzią swoia/ Ludwikā We-
gierskiego/ (ktory był potym y Polskim) y Janā Czeskiego Krolow / Carolussa
Margrabie Morawskiego / ktory był potym Cesarzem / Grossa de Halles/
Dusemera Pruskiego / y Lisslandskiego Mistrzow / ktemu wszystkiey Woyska
Rzese Niemieckey / na wygubienie do gruntu Litwy y Smodzi vsilnie
násładowa

Dlugosius et
Miechouius
lib. 4. cap. 24.
fol. 203. Cro-
mer

Macieia Strzykowski

nasadzonych / tak meynie zatrzymali / y odpor im dali / iż Krolowie przerze-
zeni z Woyskami swoimi / Węgierskimi / Czeskimi y Rzeskimi ogromnymi /
z nienagrodzoną škodą wrócić / y nie oćarta nigdy sromota łazac Mistrzo-
wi Pruskiemu / iż ich zawiódł / musieli z Litwy wjeżdżać / y wcieczka zdrowie
scieć.

Także gdy Olgerd Gediminowic po częstych zwycięstwach z Krzyżakow
y z Tatarow odniesionych Dimietrowi Jwanowiczowi Książkowi Moskiewskie-
mu odpowiadającemu / iż miał Litwę za ieden tydzień zburzyć / żagier zapas-
longa postat / oznajmując mu / iż ma na Moskwie być niżli zgłoszenie / a o Zamek
iego stołeczny kopia struszyć / co y zarazem stową skutkiem twierdząc / wypel-
nił / iż y kopia do Zameku Moskiewskiego przystawil / y z Litwą swoją w
Moskwie triumfował / Która dzielność nieukowie Historii Witoldowi Sy-
nowowi Olgerdowemu przypisują. Aczkolwiek y Witold Alexandrem na
Chryście nazwany Alexandra wielkiego w dzielności nasładować / Greckie / Rzym-
skie / y Cartaginskie Żemany waleczną biegłością przewyższyl / gdy tysiąc
Kroc z namojniejszych okolicznych nieprzyjacieli zwycięstwo odniost / y często
Kroc Tatarow wstepnym boiem porażał / y z Tamerlanem onym Tatarskim
namojniejszym Carzem (ktory był Bajeta Tureckiego Tiranna porażiw-
szy mu Woyska dwie ście tysięcy poimał) wżdy y s tym śmiał Witold bitwę
zwiesć.

Ten też Krzyżaki Pruskie / y Lifflandskie do Proshenia pokoju przypadł /
z Moskiewskiego Książki dwoię zwycięstwo otrzymał / Tahaista / Prekopsta /
Zawolsta / Krymsta / Mantopsta / Gordy Tatarskie zholdował / y Carow im
według zdania swego podawał / a hardych z stolcow zrzucił. Albo gdy sie z
Jagelowey głośno po wszystkich stronach świata rozstawił winnice tak
wiele Krolow y Książat zacnych rozrodziło / iż to nie wszystkie Litwie / Rusi /
Smodzi / y każdemu Słachcicowi osobliwa wieczność / ponieważ ony wszyscy
zwycięstwa y rycerskich dzielności krwawobitne boie / nie kto inşy / nie Włoch /
nie Niemiec / nie Moskwicin / nie Hispan / nie Grek / nie Francuz / ani Angelezy
pokazywał / iedno Litewskie Książetę właśnie z Litwy wrózone / z Litwą /
Smodzią y Rusią / bez pomocy inşych narodow / z nieśmiertelną sławą was
wszystkich zbroyną nieprzyjacielskie krainy przechodząc swoje wam potomkom
gwoli rozszerzał.

Cicero pro
Archia Po-
eta.

Tak iż teraz możecie rzec z Ciceronem / Quidquid Marius in profligatis
Cymbris, Silla in devicto Mitridate Lucullus in subiugato Ponto, ac debel-
lata Asia, & Armenia: &c. gesserint, Populi Romani laus est, Nostra sunt
trophea nostra monumenta, nostri triumphus, &c.

Kościół Diany
ny 200. lat od
Książat / Krol-
ow y Ludzi
wszystkicy
zney budowa-
ny / spalony od
Herostata
torra / A ten
Kościół na-
przed były
mazonas wa-
lecznie złożyły
O czym czita-
um / Da-
y 200

A day Pannie Boże aby wszyscy tak sie o sławę nieśmiertelną z rycerskich w
polu y inşych Senatorskich w potoku dzielności pilnie starali gwoli oyczyźnie /
y wszystkiej pospolitey rzeczy / iżby o każdym z osobną było co w Kroniki pisać /
ale nietym sposobem sławy nabymać / iako on co Kościół Diany w Ephesie
spalił / iednągac sobie nieśmiertelne imię / aczkolwiek przez lotrostwo. Bo
w tych Zsięgach naszych tylko cnotcie sławę wieczną na prawą stronę głoś-
no trąbiąc świadectwo chwaty nieśmiertelney godne wydawa / a starade po-
stepki sprośnych wyrodkow lewa teżże sławy trąba z cnotliwych orszaku wy-
woływać Co ia wszystko y praca ośmleć / nakład / staranie / niewczasy /
y pożytkow własnych dla pospolitych wzgardzanie / y opuszczanie Pannu Bo-
gu Censori optimo / y mądrym a bacznym zlecami / niewdzięcznych łaski nie
prosie / Fatui, Fatuis, faueant, wieprz w plewach nie w perłach niechay śmaku
buka. Zolassow sie też zawisłych nie lekam / ani hardych szorzyć / y
sprośnych

Przedmowa.

sprosiłych & beshumnych łapaczow / ktorzy własney swoiey cnoty y ćwiczenia niemając inszych pospolicie dowcipom zayrza / & nado Sadziego nieukę / y grubianę niemając w świecie nic niesprawnego / gdy o tym iako Osiel między Słowikiem & Żukultą sądzi / na czym się nie zna.

Ná ktorzych sprosię zlorzeczeństwá / y potwarzy wiele się ludzi wczonych y on mędrzec w Piśmie S. często wskarża / gdzie mowi / Potwarz zádawa trwo-ge mądremu / y łamie moc serca iego. A zlorzeczeństwo niezbójnych bádzo gorzkie jest wraśenie / zwłaszcza zá czasow tey ostatniey Swiátá skárości / ktora iusłuniej prawdziwych cnot rodzi.

A temu wiele jest takowych ktorych tuczy zlorzeczeństwo / Dla ktorzych częstokroć wczciwe y szczęśliwe Ludzi przeważnie ku trudnym wstąpieniom cnoty idących dowcipy bywają zemdlone / iż niewdzięcznością onę obrażone / nie chcą się na światło cząssiem pokazać.

Czegom też y ja sam na sobie własna experientia doświadczył / iż moich Commentarzow naprzód Łacińskie iedny de Sarmatia Europæa od inszego przywołane ^{pissanta mos} szczęonych / iákom to wyższej powiedział. Drugie wierszem polskim o zdrowey ^{le wierszem y} radzie / trzecie przeciw Włochochrzęcióm / też polskim wierszem / czwarte o Wę- ^{prosa oratio} gierskiej Ziemi / y iey Krolach łacińskie w Krakowie / & piąte o Tyranstwie dzisiejszego wielkiego Kráziá Moskiewskiego też łacińskie / z wielką pracą Bog wie na Witebsku wczynione zgineły mi w Choroscy przy Pánu Alexandru Chodkiewiczowi sławnej pamięci / goym także dla niewdzięczności tych nieszczesnych wieszczow / dłużej niż było potrzebá / właśnie iako ony Uiewiasty Żydowski w Egipcie plod donoszony tajemnie przechowywał. ^{Grod. Cap. 1.}

A jest to przyrodzona u ludzi tych ktorzy co z mozgu czynią / iż gdy iáka rzecz pierwszy raz z szczęśliwey fantaziey / iáko louis minerue wrodza / & potym im / iákie się to często minie trafiało / zginie / iusł trudno w taką drugą fantazję potrafić wstąpić. Trafia się też to iż Ludzie dowcipni widząc niewdzięczność pracy swoich / & miásto wczciwey nagrody nágabana / y przesładowania od złych odnośacy / cząssiem to czynią / co oná Sibilla Cumæa przed narodzeniem Chrystusa Páná 620. lat Tarquiniussowi Rzymskiemu wczyniła / iż przed nim iákie się to wyższej wspominało śesćoro ksiąg swoich spaliła. Także też Ouidius wczynił piaciannasće ksiąg swoich Metamorphoseos nazwanym / iż ie także spalił / gdy był z Rzymu wywołan / iákie sam piśe / & drugi Exemplarz potajemnie skrył iego / widząc pracą okolo onych ksiąg wielką Páná swego tajemnie zachował / ktory y dziś mamy. Tenże też podobno dla teyże niewdzięczności dwoie ksiąg de amore zátcił / y niewydał ich / gdy mowi / libro primo Elegia prima Amorum.

Qui modo Nasonis fueramus quinque libelli,
Tres sumus : hoc illi prætulit Autor opus
Ut non vlla tibi iam sit legisse voluptas,
At leuior demptis poena duobus erit.

A to się wszystko działo dla przesładowania zaydrośliwego y niewdzięczności / & dla złego wyrozumienia / y płocheo rozsądku o umyśle onych ktorzy to piśmem swoim na światło wydawali. Bo ieszcze iákie się świat poczał jeden człowiek tak fortunny nie był widzian / ani się a tak szczęśliwym rozumem / y dowcipnym ćwiczeniem wrodził / ktoryby każdemu iednemu zossobną wszystkim razem się spodobał / albo ugodził / y dość według wolei każdego wczynił / zá czym by mógł być od złosliwych językow wolnym.

Bo y Homerus on Poeta sławny żrzdło y głowa wszystkich Greckich y łacińskich Poetow / o ktorego się Oyczyżnę siedm Miast y Respublik Greckich po śmierci

Macieja Striżkowskiego

po śmierci tego (acz za żywota y chwałki biedney niemiał) swarzył / y bluga walczył / wżdy y ten będąc tak szczelnego ingenium / nie ostrzegł sie Zoilussa / który tego Iliada złośliwie śaćował. Ale Zoilus naprzod psem y ściekaczem od uczonych y dobrych ludzi nazwany / y osadzony / na ostatek po długiej nędzy od Króla Egiptkiego Ptolomeusza za swoje totrostwo / y Rodzicoboystwo obwiniony na ślabienicy był obieszony. Tenże Zoilusom imię od swego zostawił / których iako mistrza iednąta po polpolicie zapłata słusnie potykać ma. Iako to Quidius pise:

Ouid. lib. 1.
de remed.
am.

Ingenium magni liuor detrectat Homeri,
Quilquis es ex illo Zoile nomen habes.

A Zomerus y sławie bitni meżowie / y Książęta Grecy / y Trojański tego Rodkowodzielnym wiersem wystawieni / y obiaśnieni / przez tak wiele dawnych wieków niesmiertelności muon swoich y dziś znaczenie żywią.

Plato także ktorego dla subeylności rozumu / y dobrego mniemania o Bogu y o niesmiertelności Dusze Bostum Philosophem zowią / miał przeciwnika swojego Georgium Trapezuncum / który przeciw iemu Księgi pisał / Aristoteles / Alexandr wielkiego nauczyciela przeciwnicy Sepia nazywali / Także So-
cratesa / y Anaxagorassa etc. Philosophow. Virgiliusowi po Zomerusie przed-

O tym czytaj
Corn. Agri-
pam, & Vo-
lucianum in
uiris doctis
na illustribus.

nieysiemu / miatki dochcip przypisowali zawisni Zoilussowie. Marcum Var-
rum czlowieka powaznie uczonego Palemon Grammatici wieprzem nazywal /
przyczyniac mu w pisaniu grubianstwo. Herodotum Historika zacnego / Ages-
ilaus / Hellanicum Ephorus / Ephorum Timaeus / Josephus Appionem / Jose-
pha zaś Egessippus w pisaniu ieden drugiego przesladuje etc.

Plinius iakoby wiele w Ksiegach swoich de Rerum natura miał pomieszać
był strofowan / Laurentius Valla / który Grammatici w rzymskich ganił / przed
sie y sam od Manicellussa był strofowan / Trogus Pompeius Luuiusowi w
Historiach Rzymskich Oracy Krasomownych zmyslenie przyczyna / Pollio Asi-
nius Salustiusowi / Salustius zaś / y Grekowie wysocy / y inszy niedawnego
wieku Marcus Capella / y Apollinaris Ciceronowi onemu sławie zawołane-
mu Krasomowcy Rzymskiemu / rozmaite wystęki / tak w obcowaniu z ludź-
mi / iako y w pisaniu przyczynia. Cicero zaś Salustiusowi cześć / potym Gre-
ckiey wymowy Książęciu Demostenessowi w wymowie także w pisaniu Oracy
wydanych wtoczy. Quintilianusowi Seneca nie we wszystkich sie podoba /
ktorego też drudzy przeciwnicy piastem y wapnem nazywali / Macrobiusowi
zaś niewstydlivosć dowcipu przyczyniano. Cromerę Doctora w wszelkich nau-
kach nie tylko w Historiach doskonałe doświadczonego dzisieyszego Biskupa
Warmińskiego / Eurus Niemczyk in Annalibus Silesiae & gestis Wladislai
Loktici iawnie a nie słusnie strofuie. Ambrozego swietego wronga y bayobasnta
nazywali / także Hieronima / Augustina / Gregorium / którzy są czterey Sławy
Kościoła powszechnego / y inszych ktorych tu krótkości folgując tyście tak po-
ganski iako Chrześcianskich Philosophow opuszczam / zawżdy przeciwnicy
wywracając ich pisma na swe kopyta dziwnie śaćowali / na ostatek abych tym
zamiętał od ktoregom poczał / y który sam jest początkiem y koncem wszystkich
rzeczy / Christusa Pana Rzymianie Pogani (nie wspominając Żydow iotrów)
Osem nazywali / y z osłimi go wsiami malowali / iako o tym Tertullianus w
sprawach starożytnego Kościoła pise / a Apostolow y ich naslednikow nie
Chrześciany od Christusa / Ale Asinarios ab Asino nazywali.

Co goy tak wiele zacnych / y wielkiego rozumu meżow nad to Zbawiciela
moiego potykało / tedy y ja bezpiecznie za jego tarcza stoiac / żadnych sie natez-
dnikow y ich harcow nie lekam / y owsem sie iawnie w iawnym polu każdemu /
Kokolwiek chce przeciw tej pracy naszey wyistachac stawia. A iesli co znaczniej
y ozdobiemy

Przedmowa.

21

y ozdobię poda tu ozdobie naszej pospolitey Oyczyzny / za to mu niestac iá y wysyćy dobrzy dziełować / ále y Pan Bog nagroda będzie / y podziękuję osobliwie / kto mia wozym pewnieyszymi dowodami podeprze / ponieważ to y Cromerus Długossowi y Wapowskiemu y inszym / y ia sam Niechorwiussowi / Bielstemu / etc. uczynił.

Wszakżem ia z łaski Bożej na każdy dowód kilko / á czasem kilkonastcie listów / miejsc / capitulla / folia / rozdziałow znośit z wielką trudnością / do zbicia y podparcia przytrząsiących sie wątpliwości. A tu potwierdzeniu prawdy nie ważyłem sie targać na żadnego z gołym piórem / ani płońnymi słowy / iak to niżej każdy obaczyć iasnąwie czytając może.

A teraz proszę o to / y wyzywam onymi słowy Didony pomściciela pracy moiey / do takiegoż w którym sie ia długo poćil boiu y zawodu / Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor : Pomści sie kto raczy y po śmierci moiey nie mógł iá żywota / tego czego tu komu dostawać nie będzie / lecz nie gołym / iak Solus słowy / ále ruszywszy tak iakto ia głowy / ponieważ w teyże cenie papiir / Incaust / y pióro każdemu iakom sam kupował zostawie.

A iż pospolicie mówia / lepsza szkoda niżli szkoda / á zamierzenie lżeysze niż wderzenie / Dla tego ábych tak wielkicy / trudney / á długo pracowitey roboty lekce á bez rozsądku na światło nie puścił / wydatem był naprzód Tablice Roku 1577. drukowana / nie z mnieyszym ruszeniem mózgu / ktorey iest Tytuł Zwierciadło Kroniki Litewskicy / gdzie naprzód wywod narodu Litewskiego / prawdziwe Genealogie / żywoty y wszelkie postępk i tak w domu iakto na wojnach Królów Litewskich y Królów Polskich z nich od Jagelów idących dowodnie w swoich kółach każdego wyraził. Tamżem też wymyślnie puszczając vsy między ludziewspominał niektóre Domy y Familie Slacheckie / w których goym z daleką wstyszał nieco być przeciwnego Historicy / á iż też mało albo nie należały do porządku tych ksiąg / á tam w Tablicy po stronach były przydane / iakto zaśkodné appendices / tedym ich też iakto vschle / á niepożyteczne gąlezi / y nieplodne zielska / kossą naostrzona Historicy prawda z tey winnice naszej wyciał / á pożytecznym y owoc dającym latorostkom miejscem vprzagnał / wskazuje wywod narodu Litewskiego / successie y genealogie Królów / Woyny y przeważne ich Bitwy / Tam w tey Tablicy naszej prawdziwie / dowodnie / y iasnie / każdy namniey biegły w Historiach obaczy / y o pilności moiey żadnego mózgiem przedrym nie kuszoney da spráwiedliwy rozsadek / iakos widze / ius dwa nowotni tey moiey Tablice náśladuiac / y wiele z niey á iawnie / wyiawszy w swoje pisanie náśladoli / bo im to ius śladnie przychodzi / czegom ia / Bog lepszy świadek / z wielką trudnością dostąpił : Ponieważ żaden przedemną tą droga niechodził.

A iżem też kilko bitew znaczneysszych / tak Russkich z Węgry / z Litwa / y z Polaki / iakto Jagelowych / Witoldowych y Kazimierzowych z Krzyżakami / y z Tatary / y Władisławowej z Turki pod Warną etc. w tey Historicy wiersem napisał / tedym to uczynił nie inszym wymysłem / iedno dla skuteczneysszego wyrażenia bitwy / y prawdziwey iakto sie toczyła rzeczy / ani tey ani przeciwney stronie folgując / ále trybem prostym Historią prowadząc / czegom iakto świadectwa iawne na margines z łacińskich Kronikarzów. Też po długiey á teźliwej pracy w pisaniu prostej Gracyey / czasem gdy nie było czym inszym / cieśyłem sie Poesi innata / opisuiac wiersem własnie a prawdziwie mężow znanych dziele / nie Homerussowymi ani Virgiliussowymi y Ouidiussowymi zmyśkami rzecz zdobiąc / Ale prostym gościncem prawdziwa Historią prowadząc /

Macieja Strzykowski

Alato de Poetis.

Co y Ennius opissuie sprawy sławne dzielnych Scipionow w Africe / y Archias Poeta wojne Luculussowe z Mitridatessem Krolew Pontskim / y Mariusssowe z Cimbrami etc. A Lucanus w wierszach swoich o Rzymiskich wojnach czynil / o ktorym isz wierszem prawdziwie Historia / y wojny iako sie toczyly opisat / ieszcze y dziś jest wielka zwada / y gadka między Grammaticami / iesliby go Poeta / iesli Historikiem słusniey miąnować mieli. Bo Poetowie z niekiedy Boskiego natchnienia wiersze czyniac skuteczniey prawde rzeczy niż prosty Orator wyrażaia. Jako onich Plato on Boski Philosoph dał swoy rozsadek mowiac: Omnes itaq; carminum Poëtae insignes non arte, sed diuino afflatu omnia ista Poemata canunt: A na drugim mieyscu. Poëtarum administrandis peragendum, n̄ namq; nobis tanquam Patres atq; duces sapientiae sunt. Tenże de legibus: Diuinum enim Poëtarum genus est, dñs agitur, & sacros concinit hymnos, vnde uera passim cum Musis, atq; gratijs tangere solent.

Tenże na drugim mieyscu: Prudentiae & aliarum virtutum genitores sunt omnes Poetae, &c. Nie wspomina tu załecania Poetow z Ciceronowey oracyey / pro Archia Poëta, ani Quidiusa lib. 1. Amor. & Ele. 10. Ele. 15. lib. 3. Artis, Factorum 6. Amor. 3. Tibullum lib. 1. Horat. 4. carm. etc. Abowiem:

Scinduntur uestes, gemmae franguntur, & aurum

Carmina quam tribuent fama perennis erit.

Carmine fit uiuax virtus expersq; sepulchri

Dignum laude virum musa uetat mori

Że mol śłaty / łamiz sie perły / złoto ginie /

Lecz sława ktorą wiersz da na wiek wiekom słynie /

Wierszem jest żywa cnota / nie zna w grobie krzywdy /

Nie dadzą vmrzeć wiersze godnym meżom nigdy.

Tymże sposobem y wiersze nasze / ktoreśmy tu o niektórych bitwach znanych w tey Historiey położyli / nie inşego iedno godnych meżow y Książat godne pamięci wieczney dzielności prawdziwie y szczerze nie nikomu nie przydaiać / ani wwołozac wystawiaia / y mienaydzie tam żadney namnięsney rzeczy ktoraby według własności Historiey pewnymi & istotnymi dowodami vgruntowana / y podparta niebyła.

Alżem okolo założenia fundamentu tey naszej z natchnienia Bożego przedsięwziętey Historiey te przemowe do W. M. poczał / tedy usz teras tu temu przystepnie nie własnym siłom / ktore są bardzo młode / ani wyschtemu y miakkiemu mozgowi vsiaac / ani sie słabymi zmysłami rozumu dziurawego podpieraiać / ale Darami Bożymi / ktory natchnie gozie / kiedy / y tego raczy pośilony y pobudzony / ktoremu ia wszystko / y iego nieprzebrany mścibom przypissuie / y ktory Moizesa żaśkliwego od trzody / Saula od słow / Dawida od Owiec / Piotra od sieci / y od garbářstwa / Pawła od żołnierstwa / y od roboty namiotow y tkactwa / a y Pogánow Balaamą od roley / A y Rzymian chłopką prostego Waticaną także od roley Keatinskiej / co y Seneca / Epistola 7. ad S. Paulum / et Teophilum pisac wspomina Pan Bog wszech rzeczy hojny dawca / do wielkich & poważnych wrzedom swoich sprawowania dziwnym foritowanimi wezwał. Ktorego teras y my wzywamy / iako swietego wschłiek magdrości Pana / aby wspomoc włomne ubóstwo / y krewkie niedostatki nasze / natchnieniem swoim raczył / abyśmy nie zdrożnego / nie gwoli albo temu albo owemu Narodowi przypissanego / albo wietego / nie coby pewnymi dowodami / y własną & gotą Historiey służacey prawdą podpartego / y vgruntowanego

Exod. cap. 3.
1. Regu 9. 10.
16. et 17.
O Pierrze S.
Matth. 4.
Mar. 1. Luc.
5. Joh. 1. Act.
4. O Pawle
citay Act 22.
23. 24. ad Phi
lip. 3. Acto. 9.
26. ad Gal. 1.
etc. 1. Cor. 1.
O Balaamie
Num. 24. 31.
2. Petri 25.

Przedmowa.

vgruntowanego nie było / nie dawności czasow włączającego / albo opuścić
nego w ten nas script niewnosiły / Ale według miarki y talentu od tegoż Pána
Boga zwierzonego który sam jest świadkiem trudno ustawicznej pracy / che-
ci / y szczerości naszej / aby prawdziwym porządkiem / dowodnym trybem / pło-
nasze sobie gościniec prosty torowało nie skłaniając się w lewo / ani w prawo /
a ostatet W. M. swoim Miłosciwym y łaskawym Pánom / a wdzięcznym
Czytelnikom na sprawiedliwy rozrząd podać / ofiaruję zalecam / y na wiecz-
no potomną pamiątkę y wspominek szczerości mojej wprzeżymie y zyczliwie
przypisuję. Których Kleinotow ani zazdrościwa dawność wiekow / ani wi-
tronogich czasow odmiennosci / y częstych przygod nawałności zagasić za po-
moca Boga wśech rzeczy naygruntowniejszego fundamentu niebada mogły.
A ztym.

Vivite felices si quid mea carmina possunt.

Nulla dies unquam, memori vos eximet aeo.

Bo y łacińskim ięzykiem / jeśli mi Pan Bog młodego żywota przedłuży / ty rze-
czy Których już mam początek niemają / wydać dostateczney myśli / aby
y do onych kraj / Których dla dalekości granic zbroń y strząty Li-
terwście dosięgnąć nie mogły / sławę dosięgnęła / y dzielność tak za-
cnych Książat rozgłosiła / ponieważ po wszystkich prawie
Świecie łacińskie pismo jest w używaniu / ale y Ucie-
mieckim ięzykiem spodziewam się w
rychle będa wydane.

A te Przedmowe nie do Ktorego iednego albo kilku Senato-
row / ale do wszystkich W. M. obecnie dla tegom dostateczney
wczynił / aby ta iedna W. M. wszystkim przynależała / ponieważ
perwne części tej naszej pracowitey y nakładney pracy na kilka
naszcie ksiąg y ich Capitulla rozdzielone / osobliwie zaś pod imio-
ny wáśzych M. przypisać wymyślił / na znać wprzeżymey chęci moiej /
y aby tym imioná y zawołanie dzielnych Familiy W. M. wiecz-
no trwale / a na wśe strony nieskończonych czasow głośno
brzmiaćey sławie poświęcił / y do wiecznego Historiy skarb-
u który się ródze / moli / y złodzieia nie boi / na potomne
świadectwo zachował.

Macieia Striżkowski

Macieia Striżkowski

Osofieniciussa C. Z. Kroniki Litewskiej

Ksiąg pierwszych Rozdział pierwszy.

Stworzeniu Świata nieobeszlego Ziemi /
 Nieb / y początkach rzeczy które na nich są / rozmaite by-
 ły Czytelniku łaskawy / mniemania y wywody Philoso-
 phow / y Poetow Pogańskich. Bowiem iedni byli / kto-
 rzy ex Chao, to iest / z zamieszania rzeczy y Elementow
 Świat być uczyniony twierdzili / Co y Ouidius i. Metam.
 przywodzi w ty słowa :

Ante mare & terras, & quod tegit omnia cælum,

Vnus erat toto naturæ vultus in orbe

Quem dixerę Chaos, rudis indigestaq; moles, &c.

TALes są Mylesius / który był mądrym między siedmiu Mądrow Gre-
 ckich poczytan / wszyscy rzeczy z wody być stworzone wywodził / naśladowac w
 tym podobno Homerussa wszystkie dawniejszy Philosophiey Autora / który
 też Iliadum i6. Ocean być początkiem wszystkich rzeczy zmyślił.

Hipparchus potym / y Heraclitus Ephesus przeciwnym obyczajem z ognia
 y z wody Świat być stworzony powiadał. O czym y Ouid. i. Metam.

Quippe ubi temperiem sumpserę humorq; calorq;

Concipiunt & ab his oriuntur cuncta dyobus,

Epicurus uacuum
 & inane, Democ-
 ritus plenum &
 uacuum, Parme-
 nides calidum &
 frigidum, &c.

Empedocles są / Epicurus / Democritus / Diogenes Libertus / Zeno / Pita-
 goras Samius / Anaximenes / Hierocles / y inшы Greccy na wielkie się rozumy są
 dzacy wartogłowowie różne y rozmaite Świata początki kładli.

Po tych Aristoteles / Cicero / Xenophanes / Auerrois / etc. Świat być wieczny
 bez początku / y bez dokonania wywodził: w której Sentencji był y Mani-
 lius Poeta zacny / gdy mowi :

Hæc æterna manet, Diuisq; simillima forma,

Cui neq; principium est usquam, nec finis, in ipso,

Sed similis toti, remanet perq; omnia par est, &c.

Corn. Agrippa
 cap. 51.

Bo gdy oni Sumimoszgowie (iako Censorinus, y Cornelius Agrippa de uanit. scient.
 cap. 51. świadczą) swarzyli się o to / iesliby iacy albo ptacy pierwey były stwo-
 rzone / poniewaz y iacie bez ptaka y ptak bez iacia rodzić się nie może / po długich
 swarach y kwestiach nie mogąc się o iacy y o ptaki zgodzić / potwierdzili / świat
 y wszelkie stworzenia / być bez początku / y wieczno trwały. Przeciw której ich
 sentencji Stoicy drudzy wartogłowowie byli. A wszyscy im nagłabiey rozumy
 swoje okazać chcieli / tym nabrzydlowiey (bez wiadomości o wszechmocności
 Bożej który wszystko z nisczego / a prawie ex uacuo plenum stworzył) bładzili.

Tylko z nich ieden Plato / albo iś (iako się niektórzy domniemawia) bli-
 bli S. czytał / albo iś to miał z Bożego natchnienia / iawnie powiada in Timao /
 Świat

Świąt być od Boga uczyniony / y wszystkich innych rzeczy stworzenia przyczynę / samego Boga dobroć y wszechmocność kładzie / Dla czego był Boskim Philosophem nazwan. Quidius też podobno z niego wyczerpnął / gdy mówi met. 1.

Natus homo est, siue hunc diuino semine fecit

23

Ille opifex rerum, mundi melioris origo. &c.

A takci inni bliźcy przystąpili / aczkolwiek Pogańscy byli / wyznawając Boga być Stworzycielem y początkiem wszystkich rzeczy / ślusz doświadczeniem pisma Mojżeszowego.

Przeto y my inzego pewnieyszego / dawnieyszego / gruntownieyszego / y do-
wodnieyszego fundamentu / początkow / wywodow / y porządku Historiey na-
szej Sarmackiey / Litewskiej / Ruskiej / Sławieńskiej / Smoleńskiej / y niemaley
części Polskiej etc. z wielką pracą / długim y pilnoczynnym staraniem / a uśilną
y szczerą chęcią przedsięwziętey Czytelniku łaskawy założyć y na potomną
trwałość wystawić niemożemy / iedno z Pisma świętego / iako z studnice y źródła
wiadomości / y nauki o Bogu / Który jest Stworzycielem / Sprawcą / Ro-
zmnożycielem / y początkiem wszystkich rzeczy.

A tak nas Pismo Duchą świętego przez Mojżesza naprzód uczy / y tymi
słowami najpierwszą ze wszech Historia poczyną. Jż na początku stworzył Pan
Bog Niebo / y Ziemię / Słońce / Miesiąc / Gwiazdy / y inne wszelkie stworzenie
napowietrzu / w morzu / y na ziemi żywiące etc. Potym sióste go dnia z stłuk-
łotney ziemi pierwszego Adama / to jest Cłowieka stworzył / ku podobieństwu
swojemu z twarzą do Nieba wyniosła / Ktorego natchnieniem Duchą swojego
ożywił / iż się stał z Duszą żywiącą / y na wieki niesmiertelną / rozumem / zmysła-
mi / dowcipem / y innymi darami Bożymi / nad wszystko inne Stworzenie bo-
gie ozdobiony. Co y Mancelinus P. lib. 4. wystawia :

Genesis 1.
Iosephus
lib. 1. Cap. 1.
Philo. etc.
Początek nasz
zblorą.
Genesis 2.
1. Corint. 15.

Mancelinus
lib. 4.

Exemplumq; Dei quisq; est in imagine parua. &c.

Przydał mu też Pan Bog Towarzyszkę podobną Ewie z kości / albo z żebrą
tego własnego ciała Boku stworzoną / Ktora tymże natchnieniem swoim oży-
wioną postanowił obudow w spólnym towarzystwie obywatelami / y dziedzi-
cami w Raju rostkosy. Dla tego / aby nad inne wszelkie stworzenie będąc wy-
wyższeni / od grzechu y od śmierci wolni / w błogosławieństwie Bożym / za nie-
winnoscia y pobożnoscią / w Ktorey byli stworzeni na ziemi w miejscu onym
rostkosnym żyli / y dziedzićzyli.

Ale gdy przykazanie od Boga ustawione za poduszczeniem Węża zdradli-
wego przestąpili / záras się stali grzechowi / niedom y śmierci poddanyimi. O-
czym iż w Bibliey świętey iasne y szerokie świadectwo y naukę mamy / niechce w
tym długo Czytelnik bawić / tylko aby wiedział Świąt ten szeroki być záczety /
y rozmnożony s tych początkow / a Adama y Ewe od Boga być stworzonych /
Ktorzy dwa są nasieniem / y iedynym a gruntownym rozmnożeniem wszystkich
narodow ludzkich / gdziekolwiek na świecie nie obestym pod Słońcem żywią-
cych / iak to niżej w wywodzienaszym narodu Synow Noego dostatecznie oba-
czysz. Zárazem też na początku stworzenia Świątą Pan Bog wszechmogący
iako porządny Gospodarz ustawił przełożenstwo / y zwierzchni urząd / Kiedy
Adamowi dał moc / y władza nad wszelkim stworzeniem w morzu / y na ziemi
będącym / aby wszystkich onych rzeczy używał / y dobry porządek w nich stano-
wił. A to przykazanie Boże jest pierwszym początkiem praw y ustaw porzą-
dnych / y wszelkiego przełożenstwa zwierzchniego Monarchow / Krolow / Kie-
żat / y innych urzędow Duchownych y Świeckich / dla stánowienia prawdy iwey
chwały Bożej / porządku wszystkich rzeczy / Kárnosci / y dozoru sprawiedliwosci
świątey / wezym wszystkim dla tego roztázania podanego Adamowi Pan Bog
się wielce Kocha.

Genesis 3.
Joan. 8.

Przełożenstwo
wo pierwsze.

pan Bog się
Kocha w po-
rządka.

Macieja Strzykowski

3.
Kościoł po
wſechny.

Genesis 7.

Stąd też y Kościoł powszechny Boży prawdziwy w ten czas wziął początek swój. Bo przykazanie záras było dane Adamowi y Ewie / według ktoregoby boiażni y wiäre swoje przed Pánem Bogiem zachowywali y okázowali. Ale skoro zgrzeszyli / objawił im Pan Bog moc czartowſta / y śmierć wieczną / wſtąpił zaś raz przeciwko niemu z Boſkiego miłosierdzia ſwego obiecąc raczyć / zbawienie poſełſtwa o Naſieniu niewieſcim / to ieſt / o C. K. K. Iſtus Meſſias przyſć / á zetrzeć głowę Wężowi / y zburzyć Królestwo Szatanſkie / á nas od grzechu y niewoley śmierci wieczney wybawić / y ná wolność wyſwo-
bodzić.

Która nádzieja Adam y Ewa cieſyli nadze y niedoſtátki ſwoie z Káin wygnáni / iáko wſołym á zbawiennym Proroctwem od ſamego Boga podá-
nym / o obietnicy przyſcia Chriſtuſſa Páná. A ták ſtąd w tych tylko dwu of-
sobách Kościoł prawdziwy powszechny naprzód ſie počał / czego Epiphanius
Doctor S. Biſkup Conſtantienski z Cipru iáſnie dowodzi contra Hareſes libro 1.
Tom. 1.

Genesis 4.
Job 15.

Świádeczy nam też Piſmo ſwiète iáko Káin Syn Adamow dla nienawiſci
y zádroſci wrodzoney zábił Abela / Bráta rodzonego / meſa cnotliwego / y Bo-
goboynego / nie dla czego inſzego / iedno dla pobożnoſci y prawdziwey chwały
Bożej / Ktorey mu Káin záżył / iſi Pan Bog tego ofiáry ktore czynił / z do-
bytkow / z owiec / y z inſzego bydła / wdzięcznie przyjmował / Bo dym proſto ku
Niebu ſedł / gdy ofiáre ná ołtarzu zápalit. A Cam iſi był o przyrodzenia zły / bá-
wił ſie rola / á gdy też ofiáry palit z Œboża / dym ſie záwiozy po ziemi wloł / A ſtąd
ſie też zá poduſzczeniem Szatanſkim ná pierwsze przeſladowanie Koſciółá Bożego
powszechnego počáło.

O tym czytay
Philoná Ant.
tu: Bibl.

Káin potym / Ktoremu w ten czas według Philoná było lat 15. zwat-
piwſzy w miłosierdziu Bożym / zá powodem zlego ſumnienia / wciekł od oblicza
noſci Oycá ſwego Adámá ná wſchód Stóncá / gdzie z Sióſtry ſwoiey Temech
rzechzoney / Która miał zá żonę / ſplodził Syná Enocá álbo Enochá / ná ktorego
imie Enochia Miáſto wielkie záłożył / y murámi otoczył pod gora Libanem /
o czym Berofus lib 1. Joſephus y Moizeſi Prorok S. ſerzey ſwiádeczą. A Phi-
lon Œyd lib. Bibl. Ant: piſe / iſi wſyſtkich Miáſt ſiedm zbudował / Których ſá
ty imioná / Enoc / Manli / Leed / Tebe / Jeſca / Celet / Jebbat / Ktore Potop
zgládził.

Tenſe Cain
nemie roimie
zał y wſyſt-
i rzeczy tá-
gowánia y ku-
pie wynála-
y wagi álbo
ná ſunt prze-
dawánia.
Gen. 4.
Joſephus li.
1. cap. 2.
Matth. 26.

Káimá potym ſoſty iego Potomek Lamech ſlepy / Syn Matusaelow / zá-
bił w łowich ſtrzála o przygody / nie myſląc o tym / tylko iſi zá przyrodem
chłopcá ſwego / iáko Joſephus Œyd piſe / ná zwierz mierzył / á Káin w ten czas
tráſit ſie ná cel w chroſcie. A ták ták śmiercią z tego Świátá ſezedł / Która y
Bráta Abela zgládził / bo kto mieczem wojuje / według wyroku Páná Chriſtuſſa
od mieczá ginie / á wſyſtkich lat ſwoich wykonał Káin 73 o.

Genesis 9.

Calani Here-
tici.

Wſtąpił przed ſie y Cain nálaſt ſwoich chwalcow / y náſladowcow zá po-
duſzczeniem Czartowſkim / Bo byli Heretikowie obrzydliwi / ktorzy go zá Patri-
arche ſwego wielbili / á zwáli ſie Caianámi / y twierdzili to iſi on ſuſnie zabił
zábił / etc. O czym czytay Epiphanium lib. 1. Tomo 3. contra Caianos 33.
Hareſim.

Wynálezienie
Rzemioſt y
Gospodár-
ſtwá.

Káimowi záſ Synowie / y Potomkowie iego Lamechá ſlepego Synowie /
wynálezili naprzód wſyſtkie rzemioſta / Tubal Muſik / y wſelkie Inſtrumenta /
ná ktorych grał Jabał namioty y goſpodárſtwa okolo bydła dobytku wſel-
kiego y roley. Tubalcain Kowálſtwa / Słoſarſtwa / Œtoenictwa / Málár-
ſtwa / y wſelkie rzeczy do wojennych inſtrumtów y rycerſkich potrzeb náleżące.
Noemá

Noemę zaś Prawnuczkę Raimową / a Corkę Lamechową wsiadł przedze z Welny y Lnu / także Tkacwo / masło y Sery / etc. czynić / y inego gospodarstwo domowe / żeńskie wynalazła / y wymyśliła.

Noemę wna-
czkę Raimo-
wą gospodyni
pierwszą.

Ten Lamech ślepy / hosty Potomek Raimow Syn Matuszcow miał siedm dziesiąt siedm potomków ze dwu żon / z Aoy y z Sele / wsiadł wsiadł wozią wielkiego Potopu / dla zbytnich złości swoich zgineli / także wsiadł na rod Raimow obrzydliwy do gruntu był wygładzon / wczym się pokazała na pierwszą pomstę Bożą sprawiedliwą a frogs / dla rozlania krwi niewinnej braterskiej w trzecim / y w czwartym pokoleniu sukając wiscenia nieprawości.

Exod. cap. 20.
Visitans iniquis
tatem patrum, etc.

Narodził się potym Adamowi Roku od stworzenia jego / 230. Syn trzeci Set imieniem na miejsce onego zabitego Abła sprawiedliwego / y Raima za boyce. Ten Set w pobożności żywot swoy wiodąc / y Potomki swoje Patriarchy / z których Pan Christus Bog y Zbawiciel nasz według ciała pośled / w tych / że dobrych y Bogobojnych obyczajach ćwiczył / y chwale Bożej prawdziwą wsiadł rozniżał y rozszerzał.

Set trzeci
syn Adamow.

Pisze Josephus w dawnościach Historii Żydowskich / iż Adam y Set Syn jego mądrością / a biegłością spraw Niebieskich obścinieni / dwie Tablice wielkie / jedną miedzianą a drugą kamienią wczynili / na których wyryli wola Boża y naukę jego / y Proroctwa / przez które bywa słowo Boże zachowane.

A iż też dwa słupy jeden kamienny a drugi Ceglany postawili / przegladając to z Biegów Niebieskich / iż Pan Bog miał dwiema plagami świat wsiadł skarc / Potopem y ogniem. Ale nie wiedzieli która plaga miała przycić pierwszy / przeto kamienny dla tego postawili / iż iesliby woda Pan Bog świat pierwszy zburzył / tedyby słup kamienny został / a iesliby ogniem / tedyby się kamienny spadał / a ceglanyby na pamiętek / y na znak dawności potomstwu został. Pisa iefezę iż ci dwa Patriarchowie Rok albo Bieg roczny na dwanaście Miesiecy porządnie rozdzielili / y Biegów dziwnych Niebieskich / y ich obrotów naprzód z nadchnienia Bożego dostąpili / a Potomków swoich w tychże naukach wyćwiczili / bo niepodobna rzecz iżby wymysł prosty ludzki tak subtelnych / wyśkich / y przedziwnych rzeczy / doświadczenia / y wybadania mógł dostąpić / iesliby ich mądrości y wznania Pan Bog sam nie obświł. A tak naukę słow Bożego / wymyślenie Liter do pisania / y wszystkie teorekolwice nauki / na przod Bogu / potym Adamowi y Setowi powinności przyczynić. O czym też wiele mamy świadectwo u Greckich Historikow / i pismo / y nauki / od Patriarchow Żydowskich wszystkie są wynalezione / o czym y Herodotus pisze w księgach piatych / i Grekowie nauki wszystkie / y Literi od Phanirow wzięli / którzy też są z narodu Żydowskiego / Aczkolwiek Grekowie według swoich zwykłych baśni wiele przypisują swojemu Kadmussowi y innym.

Literi y
Prologia.

Herodotus
lib. 5.

Berosus zaś Lib 1. Antiquitatum in ipso operis sui Exordio pisze dowodnie / iż Kaldeyckowie przed Potopem / tertem Kaldeyckim na kamiennych słupach przypisali plagi wypisywali / y wyrzazywali / hamując złych ludzi obrzymow potomków Raimowych od złości / skąd się też pismo Kaldeyckie znaćzy być / albo pierwsze miz Żydowskie / albo jedno z drugiego wynalezione. Był żyw Set Patriarcha Sen Adamow lat 912. według Tilemannum Stellam Signenseni. A gdy mu się Syn Enos urodził / miał lat 105. Ktore Bielski nie dołożywszy się Philona y innych starych Doctorow / za wszystkie wieki tego poczyta. Adam też czując przybliżyć śmierć swoją z obświelenia Bożego / wezwawszy do siebie żony / Synow / Corek / y wszystkich Potomków swoich / ćwiczył ich y nąpominał / aby pilnowali

Macieja Strzykowski

pilnowali y w bojaźni jego trwali / przepowiedział im
 też dwie plagi i / miały przyjdź na Świat / jedną przez Potop / a druga przez
 ogień / dla obrzydliwych złości ludzkich / A z tymżaraz darowy wszytkim ośta-
 enie Błogosławieństwo / rostał się s światem / wykonawszy wieku swego Lat
 930. przed narodzeniem Noego Patriarchy lat 126.

Enos Syn Setow Wnuk Adamow / ten też statecznie / y nabożnie służył
 Panu Bogu / modliwami y Ofiarami ustawicznymi / y w teyże pobożności Sy-
 now y potomków swoich ćwiczył / Ktorych wywod Genealogia / y wiek káde-
 go z nich na Tablicy od nas s trudnością wynalezioney potym obaczyś / aż do
 potomstwa Noego Patriarchy / y Synow jego / s ktorych się wszytkie Narody
 ludzkie na Świecie rozkrzewiły.

Umarł Patriarcha Enos wykonawszy lat 905. A tu inſe Hiſtorie Hebre-
 ſkie opuſzczam / ktorych ſię káždy w Biblii / y u Joſepha w dawnościach ży-
 dowſkich náczytać moze / bo do náſzego przedſiewzięcia ták dálece nie należa.

Genes. 5. et 6.
 Joſeph. ant.
 Jud. lib. 1.
 Cap. 3.
 Berof. lib. 1.
 Philo etc.
 Ant. Bibli.

Mamy zaś w Piſmie S. Nożefowym / y u Beroſuſſa / Joſephá / y Philo-
 ná 12. iż Pan Bog Świat wszytek ſkarał Potopem roku od ſtworzenia Świata
 1656. Bówiem káde ciało ſkaziło było drogę ſwoię na Ziemi / A ty przednieyſze
 grzechy ktore Boga ſrogo obrażyły Piſmo wylicza / naprzód wzgardzenie Boga
 Stworzyciela ſwego / Swowoleniſtwo / Cudzołóſtwo / nierządne porubiſtwo /
 wciſnienie y okrucieſtwo / moźnieyſzych náđ cichymi / ubogimi / y mniſcy moźny-
 mi / dla tego Pan Bog groził Światu zátroceniem przez Potop / wſkázje z mi-
 loſierdzia ſwego niźby do tego przyſzło raczył obiawić Noemu / ktory miał w
 ten czás wieku lat 500. w ktorym był ſamym dla iego pobożności wluł ſobie /
 Aby Gigantow álbo Obrzymow Potomków Kainowych od wſetecznych
 złości hámował / y nápominał aby ſię náwrocili / a zámierzyl mu czás do budo-
 wania Okretu álbo Korabiá / y dla náwrocenia zlych ludzi od grzechow lat ſto.
 A Joſephus kładzie 120. Ale ſię niechcieli náwrocic / y owſem przymnażając
 złości do złości / náſmiewáli ſię z Noego / iż na gorze Korab budował.

Noe Patri-
 archa do Ko-
 rabia wſta-
 pił.

Przeto Noe Patriarcha wykonawszy już wieku ſwego 600. lat / według
 obiawienia Bożego wſtąpił do Korabia z żoną ſwoią / y s trzemi Syny Se-
 mem / Chamem y Japhetem y z żonami ich Titeą / Pandorą / Noelą / y Noe-
 gla / iák Beroſuſ píše / nábrał też s ſobą Noe wſelkich zwierząt ziemſkich / y po-
 wietrznych żywiących / czyſtych po ſiedmiu par / a nieczyſtych po parze / Sám-
 ce z Sámce dla potomnego rozplodzenia / y żywności / Ktemu potrzebney ná-
 ſpiżował.

A ták od ſtworzenia Świata Roku 1556. mieſiaca Kwietnia dnia 17.
 otworzyły ſię przepáſci Oceanu głąbokiego / y wszytkie Morza wſchodnie / za-
 chodnie / połnocne / y między ziemſkie / tákże Rzeki nagle / a bez wieſci gwałtem
 wielkim z brzegow ſwoich náđ ludzka náđzieie wylały / obłoki też gwałtowny
 a popędliwy deſzcz / y roſe kropliſta zwierzchu ſpuſciły / ták iż 40. dni y 40. nocy
 bez przeſtánku leiać / wodą wszytek Świat / y wszytek narod ludzki / zwierząt
 y wſelka rzecz żywiąca zátłumił / zátopił / y zánurzył / okrom ſam Noe s
 ſwoimi był záchowan w Korabiu / w ktorym trwał / y mieſkał náđ wynioſty-
 mi ſkálami pływając cáłe trzynaſcie Mieſiecy / bo woda w ſwoy mierze ſtála
 dni 150.

Korab Noe-
 go gdzie ſta-
 nił.

A gdy ſię wierzchy gor wſkázowały / y woda wpađala / ſtánał Okret w Ar-
 menſey na gorze bardo wyſokiey Taurus / a według Beroſuſſa Gordiens rzeczo-
 ney / a według Epiphaniuſa Doctora S. w Kardienſkiey kráinie na gorach Ara-
 rat / y Lubar názwanych / gdzie ieſzcze znáti wſkázują tego Korabia.

A gdy już Ziemiá oſſychála / rozkazał Pan Bog Noemu beſpiecznie wyſta-
 pić z Korabiá / w ktorym mieſkał cáły rok / y mieſiac. W tenże czás Pan Bóg
 iákoby

aby powtore stworzył / y postanowił nowy Świat / bo naprzód błogosławił Noemu / y Potomkom jego / A przyrzekł mu więcej się tak srogo nie mścić / ani stworzyć Ziemi dla człowieka / ani Świątą zalewać wodami / na co dał znak y potwierdzenie pokoju y przymierza / y załładu wiecznego / między sobą / a człowiekiem Tęcza albo Duga na Ciebie rumianobrunatna / Która się y teraz zawżdy przededziedzim / y po dziedziczy po spolicie na kształt Dugi po wszystkich obłokach wstanie.

A gdy już tak Pan Bog przyrzekł Noemu / więcej Świątą Potopem nie zalewać / ani ludzkiego narodu woda tak srogo gubić / przedsię ty condicie przydał / iako Philo piše w Księgach Biblicarum Antiquitatū. Iż jeśli ludzie na Ziemi nieśli Kłasy grzeszyć będą / rozsada ich w głodzie / albo w mrozie / albo w ogniu / albo w śmierci / y morowym powietrzu / y w trzęsieniu ziemi / etc. A gdy się wypełnia lata wieku / tedy odpocznie światło / y zgię ciemności / y ożywie umarłych / y podobnych ja też (mowi P. Bog) odda każdemu według uczynków jego / y według owoców wymysłów ich / dotąd ażbych sadził między duszą y ciałem / y odpocznie wiek / y zagaśnie śmierć / y piekło zawrze usta swoje etc. y będzie Ziemia usza / y Niebo inie / mieszkanie sprawiedliwym na wieki. To tu iasne o Sadnym Dniu / y Smartwychwstaniu sam Pan Bog Noemu przepowiedział raczył.

Postanowienie Boże z Nohem.

Smartwychwstanie y Sadny Dzień.

Dozwolił też Pan Bog Noemu / y jego Potomkom mieścić zwierzęcego / albo bydłowego / y inszych potraw używać / Których przed Potopem ludzie nieznali / ani używali / Bo jeśli się łowem bawili / tedy tylko dla sfory.

Ustał też Pan Bog na ten czas prawo / aby Mezoboycowie byli tak śmiertelni / iako oni inszych zabijali / z rozsadku wrzodu zwierchniego / a Krew rozlewających / aby także była rozlana / ponieważ człowiek na wyobrażenie Boże jest stworzony.

Prawo na Mezoboyce. Genesis 9. Matth. 23.

Zaczął też zarazem Noe / będąc sam w on czas Panem wszystkich Świąt / gospodářstwą rozmaite / około sprawowania ziemi / y dobytku / y szczepienia Winnice / Którym się winem sam naprzód Scaruszet wweleł / tak iż za marowego leżał / bez wstydou odkrywszy się / co obaczywszy Cham Syn jego szez dni / niezakrył nagości Oycowskiej / ale wstydząc drugiego Braciego nasmiwał się z niego.

Noe naprzód wynalazł wino / sam się nim pierwej upił.

Berosus piše lib. 3. iż ten Cham obierał się około nauk Czarnoristich / y Czarnowniczych / dla czego był nazwan Zoroastes / y iakoby w ten czas Oycę pizanego umyślił nie miał uczarować / iż potym będąc iako rycaniec / nie mógł być do plodu sposobny.

Cham czarownik.

Sem zaś y Japhet drudzy bracia Chamowi poruszeni miłością prawdziwą synowską / odwróciwszy wstydliwe oczy swoje / zakryli Oycę swojego / Którym potym Ociec Noe przecuciwszy się za ich cnotliwe ku sobie zachowanie błogosławił / A Chamowe potomstwo przeklął mowiąc : Rozmnoż Panie Boże Sema / y rozszerz Japhet / y Potomki jego nawieki / a Cham niech będzie klągą ich / z potomkami swoimi wiecznie.

Błogosławieństwo Noego Semowi y Japhetowi / Synom cnotliwym / a przekleństwo Chamowi.

Tamże też zaraz naznaczył trzem Synom urzędy trzy / y powinowactwa / aby z nich każdy w stanie / y w zawołaniu swoim zagranicznym trwał / y żył / gdy rzekł do nich. Ty Sem modl się / o ślary odprawny / y pismem się światym zaba- wiaj iako Kaptan. Ty Chamie orz rola / y inszym Gospodářstwom / y Rzemu- stom przystoynie potrzeby odprawny / iako Człop : Ty Japhet rządź y broń tych dwu iako Krol y Slachcie / a Granice ich rozszerzaj / Bo Japhet wyklada się rozszerzenie.

Trzy urzędy trzech synów Noego.

Łacińskim to językiem Procey mowiemy : Tu SEM ora, CHAM labora, IAPHET rege & protege. A tak Noe tych trzech Urzędow między trzema Synami chwale nim

chwalenim / y postanowieniem / wszelka rzecz pospolita porządnie ugruntował / bez ktorego porządku żadna Monarchia / ani Królestwo stać długo niemoże / gdyby ty trzy rzędy z zażgraniczenia y zamiężenia stanów swoich (iako się dziś w nas dzieje z wielkim wпадkiem Rzeczypospolitey) wytracały.

Postanowie-
nie Roku.

Noe umiart.

Berosus lib.
3.

Nauczył też Noe Synów y potomków swoich Theologię / y nauki wrze-
czach Boskich / iako Berosus piśe / y księgi im zostawił / w których wielkie taje-
mnice przyrodzonych rzeczy opisał. Nauczył ich też Biegów niebieskich / y roz-
dzielił rok według Biegu Słonecznego / y dwunastcie Miesiącow. A s tey nauki
przepowiadał im co się ktorego roku przytrafić miało. Potym wykonawszy po
potopie 350. a wszystkiego wieku od narodzenia swego Lat 950. roztęczył się
z Świątem / doczekawszy Wnuków y potomków swoich / y oglądawszy Syny
z prawnuków / y s praszurów / których wszystkich było dwadzieścia cztery ty-
siące / y sto między dorosłych / okrom żon ich y dzieci / których drugie tyle było.
Bowiem iak Berosus piśe / Lib. 3. wstawicznie po parze dzieci się rodziło za każ-
dym rodzeniem mężczyzny y żeńska płeć / Także y ony dzieci gdy dorosły lat go-
dnych małżeństw / po parze płodu z siebie razem wydawały / Neg. enim unquam Deus
uel natura defuit rerum necessitati, quae ad universi orbis spectat opulentiam &c. Haec Berosus.

A Synowie przed Oycami swoimi nigdy nie umierali / ale po śmierci ich na
ichże miejsca s taką płodnością następowali / okrom Abła / który nie swoją
śmiercią umiart.

Arah mortuus in
conspetu patris
sui Thara.
Genes. cap. 11.

Xenophon o
Potopach.

A to Błogosławieństwo trwało iako Epiphanius kładzie / trzy tysiące lat
trzy sta trzydzieści y dwie / iż żaden Syn nie szedł z Świąt / tylko ieden Syn
Arah umiart przed obliczem Oycy swego Tary / dla Bławochwałstwa ktore
sam w przod dowcipem swoim wynalazł / lepiąc Białwany / obrązy / y Boski
z gliny.

Ouid. Metam. 1.
Carion lib. 1.

Były też inne potopy / ktore zalewały pewne części ziemi / ale nie wszystek
Świat zarażem / iako za Noego Patriarchy. Bo Xenophon de Aequinocti drugie
Potopy tak opissuje / y tym porządkiem liczy. Potopów (powiada) wiele było.
Pierwsze zalanie ziemi wodą / ktore trwało dziewięć miesięcy za Ogigessa da-
wnego. A tu podobno Noego iako Poganin rozumie / bo wyższy pierwszego
Opigessa Pradziadem Tinnusowym / który narod ludzki w Korabiu zachował
od potopu zowie: Acz pismo S. świadczy iż Noe w Korabiu trwał Miesiący
13. Drugi Potop był Williacki za Regaz Herculessa / y Promoteussa / a trwał
Miesiące ieden. Trzeci dwa miesiące trwał za Ogigessa Atenistego / Czwarty w
Achajey trzy miesiące. Piąty Tessalicki za Deucaliona Króla Tessalickiego Sy-
na Promoteussowego / Roku przed narodeniem Chrystusa Pana 1540. według
rachunku Karionowego y innych. Ktorego czasu wszystka Grecja powodzią by-
ła opłynęła / tak iż wiele Miast / y Zamków z ludźmi / y dobytkami potopiła /
Dla czego Ouidius lib. 1. Metamorphoseos piśe / iż w ten czas Świat wszystek
Potopeni był zgładzon dla złości ludzkich / a Deucalion z Pirha Żona swoją /
ktorzy tylko dwaj sami byli zachowani od tey plagi dla swey pobożności / znowu
narod ludzki rozmnożyli / A iż byli zeszłego bardo wieku / bo Deucalion w ten
czas miał lat 52. Nauczyła ich Themis Bogini / Aby kosić Miatki swojey przes-
ię miotali / s których ożywia Synowie y Dziećmi. A tak Deucalion będąc zmysł-
nego rozumu / wyrozumiał ziemię być matką / a kosić iey kamienie. Przeto kto-
ry kamień przez się rzucił Deucalion / ostal się mężczyzną / a który Pirha Niemi-
ską. Inde, Lapideum hominum genus, a scđ sie (powiada) rozmnożył narod ludzki
kamienney zły / wporny / y zamięrdziły. Szósty Potop był tych czasów kiedy
Paris Helenę wniósł z Lacedemonu do Troicy. Siódmy Potop był / gdy zalał
Pharos

Pharos ziemie w Egipcie. A od potopu wszytkiego Swiata za Noego do narodzienia Dewcalionowego tenze Xenophon liczy byc lat 700. w czym sie myli.

Wspomina tez Plato in lib. de Natura, w Miescie Egipskim / ktore zowia Saim/gadke Solona miedra / z Kaptanem starym Egipskim / ktory mu zadaje niekzemnosć Historii Greckich / iz tylko jeden Potop pamietaja / poniewaz Potopow wiele przedtym bylo: mowiac / o Solon, Solon, Graci pueri semper estis, nec quisquam e Gracia senex, quia iuuenis semper uobis est annus, in quo nulla cana scientia, &c.

Rozdzieleniu ięzykow przy budowaniu Wieze Babel / y rozmnozeniu rozma- itych y roznych Narodow od trzech Synow Noego / Roku po Potopie 131. według Berossusa / a od stworzenia Swiata według rachunku Hebrejskiego 1787.

Rozdział wtory.

S Piatym pokoleniu po strasnym Potopie Roku 131. według Berossusa / Josephusa y Epiphaniussa / gdy sie tak narod ludzki z trzech Synow Noego w wielka a niezliczona wielkosć rozmnozył / a wszytscy iednych prawnie wst y iednego ięzyka ludzkie byli / wnet Kiazeta y Wodzowie ich / ktorych bylo siedmdziesiat / y dwa star-
szych / ruszywszy sie od gory Lubar / y od granic Armen-
skich z krajiny Ararat rzeczoney / polozyli sie wszytscy na polach Sennaar / ktore so-
bie za narostkosnieysze obrali. A leza ty pola y teras pod tymze nazwiskiem w Per-
skiej iedney krajinie / tam tedy na rozdziwszy sie o budowaniu Miasta / y Wieze za-
czeli budowac w tychze polach Sennaar Chaldejskich y Assiryskich nad Rzeka
Euphrates wieze Babilon / chcac tam stolice glowna Krolestwa swowego zalo-
zyc / y narody inise pod moc swoia podbic / A wierzech wieze do nieba wywysyc / aby
stad zwano Babilonczyki byc przednieyszymi w narodziech ludzkich / aby tez Kro-
lestwem nad wszytкими Krolestwami Babilonia byla rzeczona / k temu aby sie No-
gu w oney wiezy obronili / iesliby ich chcial znowu karac potopem. Chcieli tez za-
to Philon Biblicarum Antiquitatum Libro pise inia y slawe wieczna uczynic sobie na
ziemi / wyrzyszy y napisawszy kazdy z nich imiona swoje na kamieniach / y na ce-
gle upaloney. A s tey materiei wieze myslili budowac / ktoreyby glowa y dach
nieba dosiagnac mial. Ale to ich dziwne y harde przedsiwziecie wniwecz obrocil
Pan Bog / iako Pismo swiate swiadczy / bo gdy z fundamentow wieze poczeli ku
gorze wywodzić / co przed tym wszytscy iednym ięzykiem przyrodzonym oyczys-
tym Hebrejskim / albo według niektorych Chaldejskim od Adama pirotwego
Patriarchy iednostaynie mowali / stalo sie wnet iz sie im zmienila przyrodzona
mowa / a kazdy z nich / inatysim ięzykiem poczal mowic / zwlaszcza siedmdziesiat
y dwa starszych Kiazat / ktorzy byli przyezyna / y Mistrzami okolo budowania
oney Wieze / od ktorych sie tez w ten czas ziednego ięzyka siedmdziesiat y dwa ięzy-
kow odmienilo / od tegoz czasu y rozdzielenie ięzykow ziednego / gdy ieden drugie-
mu niemogl wyrozumiec stalo sie / y ona robotu okolo Babilonskiej wieze niedo-
konczona zostala / a Epiphanius lib. 1. Tomo 1 pise / iz y wieze Pan Bog gwałtownym
wiatrami

Babilon...
za dla czego
budowana.

Jezykow za
miekanie y
odmienienie.

72. Jezyki.

Macieia Striykowski

Semowego
Potomstwa
osady.

wiaterami z fundamentow wywrocil / a Synowie y Potomkowie Noego / rozblegli sie rozno / iedni w lewo drudzy w prawo / kazdy narod wedlug ięzyka u Babel odmienionego z ziajetami swoimi / ktorym byl Noe Patriarcha iefcze za zywo- ta swego Swiat na trzy czesci / iak Berolus pise / rozdzielil / y naznaczyl / To iest Azia / Afrike / y Europe : A ty sa poczatti y wywody potomstwa y narodow rozmaitych od trzech Synow Noego / Sema / Chama y Japheta hoyno rozmnozone. Sem starszy Syn Noego / z ktorego sie Genealogiey Pan Christus y Zba- wiciel nasz Bog z wiekow czlowiek w wypehneniu czasow prawdziwy narodził / opamowal krajiny na wschod Slonca lezace przy Rzeczce Euphrates / y wszystkie Siria wschodnia narodem swoim osadził.

Potomstwo Semowe
Synow piec.

Perrowie.

yrns.

ELM starszy Semow syn z ktorego maia wywod Elamitow y Perrowie narod mactrem / y Monarchia slawny. Czini tez wzmiankę pokolenia narodu Elamitow Xenophon w księgach swoich / ktore pise o Cirusie / ktory Cirus bedac Monarcha Perstim y Krolem wszystkiego prawie w on czas Swiat / panowal wedlug pospolitych Kronikarzow / Roku od stworzenia Swiat 4443. A wedlug Karionowego rachunku / ktory sie scyć zeliassen roku 3443. Elam rozumie sie wedlug wykladu Hebreow mlodzienciac swoich dorastajacy / stad rozumiem y dzis Perrowie / iakom sie sam w Aziey bedac wshami swoimi nasluchal Roku 1574. od narodzenia Christusa Panu polspolicie wolcia przy modlitwach swoich zalaha Elam / albo zalahu hali / To iest Boze y Hali / albo Elam Patriarcho nasz / w czym niewiem ieslije Elama Syna Semowego Patriarche swego wspominaia / albo zalago Diecia Machometowego / ktory im zakon podal / bo y Turcy zalaha Mechemet / a Perrowie acz malo rozni od wiary Machometowej / zalaha Hali wolcia / wshaje to pewna iz Perrowie od Elama Syna Semowego a Wnuka Noego narod wiada / etc.

Vel Assur. beatus, elatus, aspi-
ciens gradens
etc.

Uniuwen,
Assiryczko-
wie / o tym tez
czyray Dola:
lib. 11. Strab.
lib. 16. Geor-
graph. Esate
10. et 14.
Damasceni y
Syriyczko:
Act. 9.
Esat. 7.
Gen. 10.

Massageto-
wie go nie dzis
Mitrachau.

A Sur wtory Syn Semow / rozumie sie Błogosławiony wedlug Tilemana Stelle / ale Remigius Antisiodenski Biskup wyklada to imie Asur Elatus to iest wyniosly. Dla tego mowi Pan Bog u Esaiasa Proroka w dziesiatym / Rozga zapalczywości moiey Assur.

Od tegoż Assiryczkowie narod wiada / ten tez zalozył y zbudował Miasto slawne / y wielkie w Asiriey Uniuwen rzeczone / do ktorego ono byl Jonas Prorok poslan / A wyklada sie Uniuwen Unow Dom albo miesztanie / a Unius rozumie sie Syn / W czym naydziecie Esate 14. etc.

Aram trzeci Syn Semow / ktore imie Aram rozumie sie zacny y wysoki / Od tego sie poczelu Siryczkowie / y Damascenowie. A stoleczne Miasto Siryjskie / w ktorym dzis Turecki Beglerbeg panuje iest Damascus / albo Damascet do ktorego ono iadac Pawel S. byl nawrocon przez Slepotę / Acto. 9.

U Esaiasa tez w siódmym napisano iest / Słowa Aramsta Damascus Miasto. Synowie Aramowi / iako mamy Genesis 10. byli czterey / Mes / Geter / Hus / y Hul / od Messa y Getera / iako sama wolasci zlaczonych tych dwu inuon brzmi / Massagetowie posli / narod wielki y slawny nad morzem Kaspijskim przy wsciu Wolgi Rzeki / gdzie dzis Astrahanska Zorda / ktora Moskiewski trzyma / O ktorych Herodotus w Historiey Cirusowej / Quintus Curtius w Alexandrowey seroko / y czesto pisa / takze Ptolomeus y Eneas Silvius.

Arpharas

A Rpharat rozumie sie wzdrawiaacy/ albo zplundrowanie y zwoiowanie. Chwarty Syn Semow/ od tego sie poczeli Chaldecytkowie/ a od tego zasz wnu- Chaldei.
ka Hebera albo Hebra Syna Salemowego/ ktory Hierusalem zalozył/ posli He- Zydowie od
breotnie/ to jest pielgrzymuacy/ z tegoż pokolenia posied Abraham Ociec y Abrahama y
przodek wszystkich Zydow/ iako czytamy w iedenastych Księgach Rodzaiow y Hebera.
Mozesza. Genes. 11.

Jest tedy rzecz iawna Chrystusa panna byc narodzonego od Arpharatowe-
go pokolenia/ a od Sema Noego Patriarchy pirworodnego Syna.

Lud to jest vrodzony piaty Syn Semow/ od ktorego niektorzy mniemaja
byc rozmnozone narody Lidiyskie w Aziey. Zydowie.

Potomstwo Chamowe.

Cham sredni Syn Noego opánował ty krajiny / ktore leżą na
południe w Africe / Egipt / y Murzynskie ziemie.

Chus pierwszy tego Syn narody Murzynskie rozmnozył w ostatnich gra- Genes. 2.
nicach Afriki / gozie sie Nilus Rzeka sławna poczyna / iako w Księgach rodza-
iow i. napisano. Chus okrażył wszystkie ziemie ic. dla tego też Ptolomeus kto-
ry wszystkie Swiat opisał Chusitow narody kładzie byc w srednich krajach
Libijskich.

Synowie Chusego Saba / y Hewila: od Saby poczeli sie Arabowie / y Sa- Arabowie
beiczytkowie / ktorych ono Krolowa Saba do Salomona byla przyiechala su- Saba Krolow
chac mądrości tego. Od Hewile zasz niektore narody y wyspy Indijskie siero- wa / Regum
rosciagnione na zachod Slonca / y na południe sa rozmnozone. Timbrot albo 10. cap. lib 3.
Nemrot / to jest gorzki y srogi Pan / ktorego Berosus pierwszym Saturnussem 2 Parap. 9.
Babilonskim zowie / Syn Chusow z narodu Gigantow albo Obrzymow / pra- Matt. 12. In-
wnuk Noego. Ten w Babiloniey naprzod sam tak surowo panowac poczal / dyksie narod.
is przylegle w sasiedztwie Narody moca przymusił do poslusienstwa / y zla- Berosus lib.
czył wszystkich iakoby w iedne Monarchia / albo Jedynowladztwo / y w iedno 4. Antiqui.
ciato panowania swiego. Od tego tedy Nemrota poczela sie pierwsza Mo- Nemrot.
narchia na swiecie Babilonska / Roku od Potopu według Berosusa 131. co Pierwsza Mo-
y Xenophon / y pismo S. wspomina / od tego sie też poczely wojny / y przymu- narchia Ba-
sanie wolnych narodow przez mtez / y moc / pod poslusienstwo y rosfazowa- bilonska.
nie Krolow. Gdyz przed tym wiecey wazyla powaznosc / y waznosc oycow / Woyny.
is starszemu Oycowi inszy mlodszy bywali poslusni / ale potym rychto gdy sie
obyczaje ludzkie mienic / y pogorszywac poczely / dla przestepstwa y zuchwalstwa
ludzkiego / wnet też starszy y moznieyszy / moca / woyna / y gwałtem Krolestwa /
y przelozienstwa wszelkie stánowie poczeli. Dla tego Pismo swiete Timrota
zowie byc mocnym / y czestwym łowcem przed Bogiem / a łowice według Do-
ktorow S. rozumie sie moca y woyna przymuszajacy ludzi do poslusienstwa / a co
przydawał temu przed Bogiem / co sie znaczy / is mu Pan Bog dodawal / mocy
y sily / powodzenia szczęśliwego / y zwyciestwa na wojnach w stánowieniu / y w
gruntowaniu przelozienstwa / y Krolowania nad narody pospolitymi / dla rzadu /
bogoboynosci / karnosci / poslusienstwa / y sprawiedliwosci / ktory porzadek
byc niemoze bez zwierzchnosci / a poslusienstwo zwierzchnosci bez pomocy Bo-
zey proznej / y mietwale / iako mowi Daniel Prorok / is Pan Bog przenosi y zas
gruntwie / y wmacnia Krolestwa. A Xenophon de equitatis pise / is Saturnussa
ni Krolow starodawnych pospolicie zwano / tych ktorzy Mista wielkie y Kro-
lestwa fundowali / a Syny ich pierworodne Jowissami / a Corti Junonami etc.
a czego Berosus mowi / is ten Nemrot pierwszy Saturnus rzeczonny panuic
w Babilo-

Babilońska
Wieża.

Wtóra Mo-
narchia Asii-
ryjska w Ni-
niwen.

Egiptskie Kro-
lestwo.

A Pharo z
Żydowskiego
rozumie się /
rospraszający
odzierżający
etc.

Jest też tam
Pharos Wy-
sp.

Lidowie y
Lidia.

Roku 1574.

Rinoceros.

Libia.

Murzynowie

Jugurta.

Vel Phut siriack

interpretatur

Craffus, pinguis.

Ananim.

Cirenei albo

Cygani.

w Babilonie na polach Sennaar lat 56. wywiodł wieżę z gruntu nad wysokość y wielkość gor / na znak iż tam miało być Królestwo Królestwo na wieki. Ale go to omyliło / bo w potomkach Nimrotowych dla przekleństwa onego / którym był Nohe Ch / mowe pokolenie przeklął / nie długo trwał panowanie / Gdyż w Asii siriyczekow nowe się Królestwo y Monarchia Asiijska poczęła / przez Asura Syna Semowego / który Niniven Miasto zbudował / y Babilonię mocą oparował. O czym też y Diodorus Siculus piśe.

Mesraim wtory Syn Chamow oparował ty krainy / nad czerwonym y międzyziemskim Morzem przy Nilusie Rzece / które potym nazwano Egiptem od Egiptussa Krola / który wygnawszy brata Danaa / Krolował w Egipcie lat 68. A Krolowie Egipcscy Pharaonami według gośności Królewskiej / byli potym rzeczeni / iako o tym bardzo starodawny Historik pierwszy po Berossusie Egipski Manetan rzeczon y in lib. de regibus Egiptiorum piśe / którego ja mam Ereniplarzył.

Ale iż Egipskie strony Mesraim / albo Misraim Syn Chamow naprzód potomkami osiadł / tedy y dziś Turcy y Arabowie Egipskie Królestwo nazywają Misraim albo Misri y Misser / a Żydowie Mikraim etc.

Synowie Mizraimowi byli / Ludim / Laabim / Phut / Enanim / Kanaan / Sidon / Het / Naphtuim / Chasluim / y Phetrusim / O Ludima tedy pierwszego Syna Mizraimowego Lidowie / y Lidyjskie Królestwo / w którym ono bogaty Cresus panował w Aziei się poczęło / A nie od Luda Syna Semowego / Bo z Egiptu bardzo bliżej jest żeglowanie do portu mniejszej Aziei / w której leży Lidia / k temu obyczaje Lidyjskie / y wbiory bardzo się zgadzają z Egipczykami / iakoć się sam tym obiema narodom przypatrzył w Kalecedonie / y w Constantinopolu / gdy posłowie od Egipskich Beglerbekow / y Afrykańskich Krolow / y od Lidow v Amurata Selimowicza Cesarza Tureckiego nowego dzisiejszego / Roku 1574. po których też byli posłowie od Popiana / którzy przywiezli z sobą Rinocerussa za wspominek Cesarzowi / y Krol de Jessa Mauritański osoba swoją z tegoż Narodu Chamowego / y Mizraimowego / który też niedawno Krola Portugalskiego Sebastiana poraził y zabił z wielką szkodą Chrześciaństwa.

Laabim wtory Syn Chamow / od którego jest nazwana Lybia w Africe. Phut od którego są rozmnożone narody Murzynskie nazwane Phutym w zachodniej stronie Afriki przy Mauritaniei / w której ono Jurgurta waleczny panował / gozie y dziś Rzeke Phut starodawnym przewiściem zowią / tamesa ni obywatele / która Mauritania od Numidiei dzieli. Plinius też te Rzeki tymże imieniem zowie Phut / a Ptolomeus w opisanu Świata Phut / ale mł się zda / iż ią Plinius lepiej miąnuie / y opisuie / jest też tam y Miasto Phitis / y Krol Epaphus iako v Poetow czytamy Potykał się z Phaetonem / które imiona od tegoż Phuta Mizraimowego Syna mają swoje wywody / a to imię Phut wykłada się po naszymu Zawiaśa / Bo y Mauritania jest prawie zawiaśa / y ostatnia granica ziemie przyległej Oceanowi wielkiemu na zachod Słońca / aczkolwiek na tymże Oceanie Hispanowie / y Portugalczykowie / za Mauritaniją y Afrikę / niewiadome przedym ludziom y Astrologom / także Geographom Wyspy y Krainy należeli przeważnym żeglownim / które dziś nowym Światem zwiemy.

Enanim / albo Ananim / rozumie się pospolicie studnica y źródło wod / ten osiadł te krainy w Egipcie / która Cirenenską zwiemy / y tam Cirenę Miasto założył / skąd Cygani narodu swego chcą wywodzić / a ta Kraina w Egipskim państwie jest naobfitła / o której czyta y Salustium de bello Jugurthino.

A Pindarus y Herodotus piśe / iż też w tej krainie Argonautowie (z narodu onych Ricerzow / co do Kolchym po złote Runo żeglowali) osiady swole wgruntowawszy

byli. Ale więcej ta kraina jest sławna dla dziwnej studnicy / Która zowią oby-
watele studnica Słońca / w której iako Quintus Curtius lib. 4. de gestu Alexandri Ma-
gni piše / w południe gdy bywa nagwałtowniejsza / ile tam w tych upalonych
Krainach gorącość / wodą się sstawa iako lód zimna / a gdy Słońce zachodzi
tedy ciepłe / a o północy wra iako w kotle od zbytnej gorącości / im zaś dalej
idzie ku Słońcu wschodu tedy chłodnie / aż się zaś w lód prawie w południe
obroci. Tamże nie daleko od tej Studnicy / albo źródła słonecznego był on
sławny Kościół pogański Boga Jowisza Hammona / Które imię stosuje się
z imieniem Chamowym / (bo Egipcycy Chama Hamen / a drudzy Hamonem
zwali) A stad Cyrenecyżkowic Chama / Jowiszem Hamonem nazwawszy / za
Boga chwalili dziada Enanimowego swojego fundatora.

Q. Cur.
lib. 4.
Studnica
Słońca.

Do tegoż ono Kościoła iezdł przez trudne niebezpieczności drogi / Alexan-
der wielki dla odpowiedzi y porady / y pisał się potym z hardości Synem tegoż
Boga Jowisza Hamona / O czym u Curciussa Heroko lib. 4. naydziesz.

Jouisz Ha-
mon.

Alexander
wielki.

Był też Hamon Krol Libijski Syn Tritonow / Który był od Titanow y
od małżonki Rehi z Krolestwa do Krety wygnan / iako Berossus lib. 5. piše.

Beros. lib. 5.

Piąty Syn Chamow Kanaan / to jest Kupiec / Ten osiadł ty Krainy w
Siriey nad morzem między ziemskim / gdzie Sidon y Tyrus / a Sidonczyżkowie /
y Tiryczyżkowie byli na sławiejszy Kupcy / y Żeglarze mocni na morzu / dla
przyległości morza między ziemnego.

Titus y Si-
don.

Synowie y potomkowie Kanaanowi są wyliczeni w Księgach rodząców /
Sidon albo Sidon Syn Kananeow rozumie się Lowiec / ten zbudował Sidon
sławne Miasto nad Portem morskim / s którego Miasta potym wyszedł oby-
watele / gdy się w jednym gniazdie zmieszać y zgodzić nie mogli / zbudowali także
że nad Morzem drugie Miasto Tirum niemniej sławne. Aczkolwiek też Be-
rossus lib. 5. piše / iż Titas Syn Japhetow Tir założył. Tych potym Potom-
kowie Tiru z Elissa / albo Didoną Krolową do Afriki przyjeżdżawszy / Kar-
tago Miasto wielmożne założyli / y zbudowali. Insi Synowie y potomkowie
Kananeowi / Etheus / Jebuzeus / Amoreus / Geruezeus / Eueus / Araceus / Sa-
mareus / etc. częścią Krainy nad morzem Siryjskim opánowali / częścią też
przyległości gory Libanu osiedli / a s tych się naród Kananejski rozno rozpló-
dził / także Philistinowie / Których Philon Żyd Allophilami mianuje.

Gen. cap. 10.

Beros. lib. 5.

Zeus syn Kananeow zbudował Miasto Hebron od którego Hetei gdzie
długo Abraam mieszkał / y potym u Heteusowego potomka Ephrona syna Seo /
kupił miejsce do pogrzebu żenie swojej Sarze / iako o tym mamy in Genesi za
400. sylkow srebrą.

Gen. cap. 23.

Jebuzeus zaś drugi Syn Kananeow pánował w Hierusalemi y w Gabaa /
od których są nazwani Gabaonite / co ono Josuego chytró wblagali. Jakiś sa Gabaonite.
iśnie opisane y zamierzone granice Krain / Ktore trzymali potomkowie Kanane-
owi w Księgach Geneseos Mojszowych / Ale potym przez Josuego y inszych Bro-
low sa do gruntu wyglądzeni / dla przeklestwa Nioego / Który ono przeklął wszy-
stko potomstwo Chamowe / iż go iako Oycą nie wcił / także też dla Wátwoch-
wóstwa w którym zawždy trwali / y dziś trwają / y dla nieczystych y nierzą-
dnych lubości cielesnych / y inszych złości od Chama wrodzonych / wiele ich na-
rodow Pan Bog wojnami y rozmaitymi plagami wyniszczył / iszac y pełnige
obietnice swoje / Która był Abraamowi / Jakobowi / Mojszowi / y Josuemu
przyrzekł / na ich miejsce Izraelicy prawdziwe chwałce swoje potomstwo Se-
mowe w tamtych Krainach Kananejskich dziwnym foritowaniem swoim po-
roziły rozmnożył / o czym nam Księgi geneseos / Exodus / Josue iśnie świadczą.

Josu. 15. 18.
3 Reg. 15.
4 Reg. 23.
1 Paralip. 2.
2 Paralip. 16.
Josu. 10. et
11. et 12. cap.

Genesis 12.

Exod. 14.

Deuter 34.

Josu. 13.

Nam. 32. et

Tak tedy wiedz Czytelniku miły / iż Sem s potomstwem swoim na wschod
Słońca w Aziey wielkiej rozmnożył y vgruntował osady swoje / gdzie dziś jest
C i j

czc Pers 18.

Domine

cze Persowie y Affiriani / acz niektórzy Tureckim iężnem zmiwoleni seroko panna.

Asarmat.

Sarmatowie

Crom. ca. 12.
Jos. ant. c. 14.
Gen. 10.

Potomek także tego drugi Asarmot Syn Jektanow / wnuk Heberow / pra-wnuk Sale / Praszur Arpharator / który był Syn Semow / fundował y roz-mnożył wielkie a serokie narody Asarmoty od swego imienia nazywane / których potym za postępiem y odmiennoscia czasow Sarmatami historikowie ro-zmącaie miąnowali. A pod tym imieniem zamytają sie niektóre narody Scy-tyjskie / y historikow / y nasy wszyscy przodkowie / Moskwa / Polacy / Rusacy / Litwa / Smodz / Pomorzanie / Wotynicy etc. co sie y Cromerowi wielkiej nauki y doświadczoney biegłości historikowi cap. 12. de rebus Polonorum podobą / o tym też Asarmacie Josephus Antiquit. lib. 1. cap. 14. y Moises Genesios to wspomina. Ale to serzey a dowodniemy w wywodzie Narodu Ruskiego niżej obaczysz / goziem ja na to kilkodzieściat historikow stosował.

Żewilla zaś drugi praprawnuk Semow Syn tegoż Jektana w niektó-rych stronach Indii nad Rzeką Ganges osiadł / ktore od swego imienia także iako Asarmot Sarmaci Żewillia miąnował / o czym mamy w księgach Rodzaj-ow gozie mowi / iż Ganges Rzeką płynie na ziemi Żewilla.

Potomkowie zaś Chamowi trzymali przez niektory czas Ziemi Kananea / Egipt / Etiopia / albo Murzynskie krainy y Libia. A potomstwo Japheto-wo rozproszyło sie y prawie rozsiało po wszystkich Aziei mniejszej / A potym ro-sciagnawszy / osiady swoje seroko na polnocy wiele krain w Europie / a prawie wszystkie Europę y część wielkiej Aziei niemogac sie zmieszcic w małej / opano-wali / według szczęśliwego imienia Oycy swiego Japheta który sie znaćzy roz-serżający. A ten jest przodek nasz wszystkich Chrześcian.

O Potomstwie Japhetowym.

Jafet dilatatus,
dilatatio, pulcher
persuadens etc.

Subsirsadebet
Krol.

Gomer, consumas
consumens, vel
deficiens.
Gen. 10.

Japhet wyklada sie z Hebrejskiego po naszymu rozszerzenie albo Rozszerżający y piękny / A ten był młodszy y ostateczny Syn Noe-go / aczkolwiek Berossus piše / iż Noe we trzech lat po potopie wyszedłszy z Korabią Jonikusa Syna Splotził / ktoremu Jonichussowi wynalezienie nauki gwiazdarskiej / Astronomii / y Astrologii przypisują Chaldei / y mestwo wiel-kie / y dowcipny a ostry rozum. Jonichus zaś miał Syna Rozdrona a wnuka Subsirsadebet imieniem / Krola walecznego / który ięscze przed Nemrotem po-ezął wojować / a od Rzeki Eufrates aż do Edroosanu przez wszystkie Indyjskie krainy mocą przeszedłszy 67. Miast glownych / napierwey przed innymi waleczni-ki zburił / y sam potomkow swoich wszystkich rycerskich postępkow nauczył / iako Chaldei twierdzą / ale ię tego Moises niewspomina / przeto my według do-wodu pisma świętego wywod potomstwa Jafetowego konczyć bedziemy.

Miał tedy Jafet Syn Noego Synow siedmi / których są ty imiona / Gomer / Magog / Madian albo Madain / Tubal / Tiras / Jawan / y Mosoch / albo Me-sa według Philona. Gomer wyklada sie kończący albo wstawiający / starszy syn Japhetow / od ktorego maia wywod Cymmeriowie / którzy potym Cym-brami są nazywani / z tegoż Gomera y potomkow ięgo Cymbrow / posli Niem-cy / a od Twiskona Krola Teutonami y Tudestami nazywani / Gotowie także / Polowcy / Litwa / Smodz / Lotwa / Jarwiejowie / Prussowie starzy / Rurowie / Dniezycy / Szwedowie / y Philandowie / od Syna tegoż Gomera Jafetowica / Togormy z tychże Cymbrow y Gotow prawdzimwie a nie omylnie pewna Gene-alogia posli / co my niżej na wielumieyscach peronyimi a znacznymi dowodami y mieyscami ksiąg z wielu historikow przez lat kilko wstawicznych z trudnością wielką pilnie zebranyimi pokazemy / dla czego tu teraz dluzey sie rzeczba bawic przestaje.

Magog

Magog (które imię Karion lib. 3. wyklada Lud pod namiotami mieszkający/ bowiem Gog rozumie się namioty albo Dach) wtóry Syn Jafetow s tego maia wywod narodu Scitowie albo Tatarowie wszyscy/ a s tych zaś Turcy/ czego y Berolus lib. 5. poświadcza/ iż Magog Azyskie Królestwo fundował/ gdzie dziś Turcy panują/ a cokolwiek się też y od Chamowych potomków Zordy ich niektóre rozmnożyły. Strychże też Węgrowie albo Hęgrowie od Rzeki Hęgry albo Jugry/ która jest w Mostiewskich dzierzawach/ posli/ a przeprawiwszy się przez Wolgę rzekę Gotow albo polowcow nad Tanais/ albo Donem Rzeką/ y nad Morzem/ które zowiąmy Palus meotis mieszkających przodków Litewskich porażili/ a potym Roku od Chrystusa Paną 383. za Graciana Cesarza przyciągnili do Pannonię z Radiką y Rewa wodzami y Książetami swoimi/ a tak wygnawszy drugi raz Gotow z Pannonię/ y porażiwszy kilkroć na głowę wojsk Rzymskie y Niemieckie z Heernami ich Macrinem y Teerikem/ opasowali mocą/ y osiedli Pannonia wszystkie/ która od oyczyzny swej z której wysli Juharię/ albo Hęgry rzeki/ y od swego imienia Juharska y Uberska Ziemia nazywali/ iakoż y dziś Mostwa y Rusacy zowią ich Ugrami/ Polacy Węgrami/ Lacinicy Hęgarami/ a sami się mianują Magierami/ Turcy ich zaś zowią Madzierami. Bo tamże w Scitii niedaleko od Jugry rzeki między Wolgą y Tanais rzekami/ są pola szerokie Tatarskie/ które Madzierstwi zowią. Ci Ugrowie po śmierci Rewy/ y Radiki/ wybrali potym sobie za Króla onego o krutnego walecznika Atilę/ Roku od Chrystusa 428. który też iako Litewscy niektorzy Latopisce świadczą/ Palemona z innymi Włochy do Smodu y do Litewskich polnocnych stron/ aż z Włoch zagnął wojnę/ o czym będzie niżej/ wspomina się ci Węgrowie z Pogaństwem iako y my do Chrystusa prawdziwego Boga nawrócili/ Roku 980. A przeto tu teraz potomstwo Magogowe y Gogowe mamy rozumieć/ tylko Tatars y Turki bezbożne Machometany/ których też Ezechiel Prorok wspomina s polnocnych krajów wynidz/ a ostatnich czasów seroko zburzyć Izraela/ to jest/ Kościół Boży prawdziwy/ iakoż zawsze wiernych nieprześciga natezdzac/ co też Prorocy inisi y Jan święty in Apocalipsi opowiedzieli/ iż w ostatnim wieku świata Gog y Magog maia wdreczyć Kościół Boży etc. com ią też o Turcach y ich Practkach/ Rokach y postępkach opisał w osobliwych Książkach wierszem lat przeszłych 1575. gdy się z Turcją wrocił/ którym jest Tętu o wolności Polskiej y wielkiego Księstwa Litewskiego/ etc. w Krakowie drukowanych.

Madain trzeci Syn Jafetow/ od tego rozmnożeni y nazwani są Medowie/ którzy seroko na wschod Stoncą panując dzielnością Kierstą wielce słyną/ iako to o nich Daniel Prorok y Herodotus historyk własnie świadczą.

Jawan albo Jon y Jaon czwarty Syn Jafetow/ od tego się poczęły narody wszystkie Greckie/ a i się z Hebrejskiego Jawan wyklada defraudator po namiętności zdradziacy albo oszukiacy/ dla tego podobno y Grekowie zawsze są podobni przewiśkowci y imieniom Patriarchy swiego/ dla której przywary y sami się pod Tureckie iężmno dostali. A tego Jawana albo Jaona Grekowie y Lacinicy Janusem mianowali/ a od dwu czołach y twarzach go malowali/ iedne sprzodu druga styłu/ zowiąc go Janum bifrontem, dla tego/ i się y Grekowie y Lacinicy wszyscy/ z niego posli/ y on ich rozmnożył/ a kiedy cokolwiek mieli poczynać/ zawsze tego Janusa iako Boga osobliwemi modlitwami chwalili y czcili/ A temu rok od niego nowy zawsze poczynali/ nazwawszy tego imieniem pierwszym Miesiac Januarius. Rzymianie też Kościół tego czasu wojny otwarzali/ a w pokoju zawierali.

Gen. 10.
Berol. lib. 5.
Apocalip. 20.

Węgrowie.

Atila.

Apocal. 20.

Berolus lib. 5 pisał iż Gogus w Aras bież szesnaście woy panował.

23

Greki

20

Handwritten signature

Macieja Strzykowski

A iſ Poetowie Jaſetę Japetum poſpolicie zwali. Tedy podobna rzecz / iſ y Ouidius lib. 1. Metamorphoseos nie inſemiu Bogu iedno Synowi Japetowemu Januſowi przypisuię ſtworzenie pierwſzego człowieka / gdy mowi :

*Terra feras cepit uolucres agitabilis aer,
Sanctius his animal mentisq; capacius altæ
Deerat adhuc : & quod dominari in cætera poſſet
Natus homo eſt ſiue hunc diuino ſemine fecit.
Ille opifex rerum mundi melioris origo
Siue recens tellus, &c.
Quam ſatus Iapeto miſtam fluuiatibus undis,
Finxit in effigiem moderantum cuncta decorum
Pronaq; cum ſpectent animalia cætera terram
Os homini ſublime dedit, cælumq; uidere
Juſſit, & erectos ad ſidera tollere uultus, &c.*

Od tego teſ Jacona albo Jawana Syna Jaſetowego narod Grecki Joni poſli / czego mamy gruntownieyſze ſwiadectwo w proroctwie Danielowym / ktory przes to ſlowo Jon rozumie y zamyſla wſyſtki Grecki / Bo wywrociciela y zburzyciela Monarchiey Perſkiey wlaſnie zowie Krolew Jawana Krola Greckiego y Macedońskiego / ktory byl Alexander wielki / a ten Dariuſa wielkiego Monarchę poraził / y Perſia y Babilonia opānował / O czym Quintus Curtius lib. 4. & 5. de rebus Alex. Magni, & Juſtinus lib. 11. Diodorus Siculus y Herodotus piſa ſeroko. Od tego teſ Jacona Jonium morze Greckiezowia.

Synowie Jaconowi albo Jawanowi ci ſa pierwſzy: Cetim to ieſt bliſcy / od ktorego pewna Genealogia poſli Macedonowie / czego nam iawnie dowodza Kſiegi Machabeistie / iſ ſkarodawna / iako teſ Stephanus Hiſtorik y Carion lib. 1. piſa / nie zwano ich Macedonami / ale Macherim po Hebreiſku / a po Grecku macten / a ſkad zās imia Maceton / y Macedon wroſło / Ruſſacy ieſzcze zowia z Greckiego Makiedon y Makiedonia.

Wtorey Syn Jawanow Eliſſa / od ktorego poſli Eholles w maktey Aziey / a ci ſa nayprzednieyſzy z Grekow.

Trzeci Tarſus / ktory zbudował Miasto glowne w Ciliciei Tarſus rzeczone / y Ciliki rozmnożył Narod Aſiſki.

Dodanim czwarcy Syn Jawanow w Epirze Dodaneczyki rozmnożył / a z tego Epiru byl on ſlawny Krol Pirhus Epirotſki / ktory byl Rzymianom ſilen / ſkadze teſ byl y Skanderbeg Caſtriot / Turckiey mocy burzyciel: Temu Pirhuſowi tak Gabriel ſacenus Epitaphion y Iouiſſa czyni.

*Epirus mihi parua quidem ſed martia tellus,
Et patria, & regnum, & generoſa bellica menti
Materies fuit, &c.*

Delſunacti
Epirotſci.
Wenerowie
ich zowia
Stradioti.

O tym czytay
Juſtinum in prin
cipio lib. 20.
tam naydzieſz
iſ prawie

Bo y teras z tego Epiru Turcki Ceſarz nalepſze do ieſdnego bohu y do Zarcom meze miewa. Z tychze teſ Dodoneow obywatela Rodum Inſule opānowali / y wiele Portow y Brain w Aziey / w Europie / y we Wloſech / z ktorych teſ ſa Cipriota / Kretenſowie / Kalabrowie / Sicilianie / Maſſilianie ię. oſiedli / y narodzi mi Greckimi namnożyli. A tu Czytelniku miły obacz ywſzy nadawnieyſſa / y nayprawdziwſſa byę Hiſtoria ſwięta Moiſeſowa / ktory Jawana Syna Jaſetowego y po-

go y po-

O tym też czy-
tały Dialogi
Platonis de
natura et le-
gibus / gdzie
ieden Egips
czyż Solono-
wi Philoso-
fowi niś
ciemność Hi-
storię Gre-
cką, na cze-
ywrzucił do-
wodnie.
Miechou? na
początku tro-
niś swolei.
Cromer? cap.
14. et 15.

Micheou⁹ nā
poczsiu tro
nifi swoley.
Cromer⁹ cap.
14. et 15.

Gades, Herc
culis.

Iberowie to
Hispaniæ.

Vide *Liuium* &
Florum ex eodem
 ac *Iustinum* de
 rebus gestis *Celsi*
tiberorum cum
Romanis.

Hannibālom
dohod 3 Gelo
ruberrey.

Mosch, extendens, attrahens, prolongans, valens vel sapiens, wosciągający, przedłużający, przyciągający / otaczający / albo ogrzewający.

MOSoch albo **Mezech** rozumie się z Hebrejskiego na łacińskie extendens etc. iako **Cilemannus Stella** wykłada / po polsku wyciągający / rościągający / po sty **Syn Japhetow** / a wnuk **Noego** / albo od wyciągania łuku / albo rozszerzania dalekich y przedłużonych granic nazywany. A ten jest **Ociec** y **Patriarcha** wszystkich **Narodów** **Moskiewskich** / **Ruskich** / **Polskich** / **Motyńskich** / **Czeskich** / **Mazowieckich** / **Bułgarskich** / **Serbskich** / **Karwackich** / y wszystkich ogółem ile ich jest **Slawieńskiego** języka z przyrodzenia wywołujących **Narodów** / iako o tym dosyć szerokimi pewnymi z doświadczonych y wielkiego zawołania **Historikow** niżej w wywodzie **narodów** **Ruskich** y **Slawieńskich** obaczysz / A teraz tylkośmy dla tego o **Mosochu** wzmiankę uczynili / aby się porządek **Synów** **Jafetowych** y **potomków** jego nie rozrywał.

Traces y Tiris gela.

Scrimonij grus.

Z tych gor wy iachawszy ią sam s Tara nowskim wio gila wielkie go Piotru no cowałisiny w Eladzy sie ię de na drugim (Wog wie le piey) w mialej budce z win nych rozgla w wielkich snie gach.

TJRas wykłada się na łacińskie destructor, to jest burzyciel / skazca / y ten ktory budowanie psuje / y rozwała / siodmy **Syn Japhetow**. Ten trzeci **Brat** y **Narod** **Tracijski** rozmnożył / ktorzych też niektórzy **Geographowie** **Tirigetami** zowią / dziś tam ty wszyscy narody **Trackie** **Turecy** opanowali. Obywatele **chameśni** po **Grecku** / po **Turecku** / po **Slawieńsku** / a nad **Morzem** w **Miastach** portowych po **Włosku** mówią. **Miasta** ty przednięysze są w **Tracii** / ktorzychem sam **swiżdom** / **Byzantium** / co dziś **Constantinopole** albo **Czarigrod** / **Pera** / dziś **Galata** zowią / **Silibria** / **Nicopolis** / **Kaliopolis** / **Lisimachia** etc Ty nad **morzem** **Helespontem** / y **Propontidem** y **Aegeum** leżą / **Andrinopole** zaś nad **Scrimonem** rzeka niecała wielka iako w **Poetow** **flawna** / w polu leży / cztery dni iązdy od **Constantinopola** / **Miasto** wielkie po gorach się bierze szeroko rozłożło / gdzie **Cesarz** **Solchan** **Helin** kościem przeważnym **Rosciot** **Machometana** sfi zbudował / ktoremu śnady iak wszyscy **flawia** / y iakom sam widział / dzisieyszych wieków niemaś równego. **Gory** zaś w **Tracii** ty są **flawieysze** / niektore z nich aż pod **Niebo** wyniosłe / **Hemus** / **Rodope** / **Orbelos** / **Orphenowa** **muzyka** **flawne** / dziś ich pospolicie **Balchanami** zowią / **Włafszca** tu **Bułgarię** iadac / jest ich dwie **Niedzieli** bardzo zley iązdy / ią ich będe po ki dusza w ciebie pamietał / A kto tam niebył niech sobie czyta **Peolomeussa** / **Plinium** / ale lepiej **Ca** **ium** **Julium** **Solinum** **Polihistorem** / capit. 16.

Pisze też **Berosus** dowodnie y iasnie lib. 5. Jsi **Tiras** zbudowawszy **Tyrum** trzymał **Porty** **morckie** / y fundował **Traces** albo **Trakt** od swego imienia / za panowania **Bela** **Nemrotowego** **Syná** **wrorego** / **Krola** **Babilońskiego**. A co niektórzy **włafszca** **Stella** **Cilemannus** **Signensis** / od tegoż **Tirassa** **Syná** **Jafetowego** **Rzeka** **Tiras** / ktora **Niestrem** zowią / chce być nazwana. Tedy się y temu nie sprzeciwiam. Bo aczkolwiek **Rzeka** **Tiras** albo **Niestr** y **Dniestr** (wszystko to jedno) z **Ruskich** się gor poczyna / daleko od **Tracii** / wśakże zaś w **Dunay** nie daleko od **Tracii** / gdzie się sam przewoził / wpada. Ale się też mnie zda iż **Włoszy** **Genuenses**, ktorzy przed tym **Taurikę** / gdzie dziś **Przekop** y in se **zamki** w **Włoszech** nad tą **Rzeką** **Niestrem** trzymali / dla wielkiej tej **Rzeki** **bystrości** / przezwali ją **Tirás** / bo po włosku **Tirar** albo **tirare** rozumie się strzelać / a ta **Rzeka** ile gdzie między **skalami** / tak bystro na **progach** **kamiennych** bieży / iako strzala z łuku / ale o tym dosię.

Synowie **Gomera** starszego **Syná** **Jafetowego** byli trzej / **Ascanes** ktorego **Moises** **Gen. 10.** zowie **Asenez** / **Riphat** y **Togorma** / A od **Askanesa** / na co się wszyscy **Hebrayscy** wykładacze zgadzają / **Niemieckie** wszyscy narody posity / ktore pierwey **Ascanami** / potem przydawszy naprzod tego imienia **Arctun** **Niemieckiey** mowie zwyczajny **Diestkanami** / potem **Dwistkanami** / **Twistkanami** / y **Tewtonami** za postępiem **czassow** / y odmiennością mowy poczęto ich zwać / **Włoszy** ich y dziś **Tudekani** zowią / a sami siebie językiem **własnym** **Deiczami** albo **Dayezami** miagnują.

Berosus

Berosus Babilonius lib. 4. Antiquitatum pise / iſ Janus Ociec w Euro-
pie Krolew Sarmatſkim uczynił Tuſſkoną / ktory od Tanais Rzeki / aż do Re-
nu pánował / roku po wielkim potopie 131. Tanze Berosus libro 5. pise / iſ
Tuſſkon Sarmaty bázro wielkie narody fundował / roku 25. pánowania Sa-
turusa albo Nemroca Krola Babilonſkiego od potopu 156. Uczyniesny też
napisali ſerzey przy Ruſkiey Kronice / wſakże Aſcenes albo Aſcanes y Tuſſko-
nes ieden to był Syn Gomerow dwiemá muony przezwány.

Była też w Aziey mnieyſzey kráina Aſſania między Phrygią y Bitinią nie-
daleko od Cimmerium Boſphorum / ſiadł od tego Aſcenneſſa albo Aſcaniuffa ná-
zwána.

Wſpomina też Homerus Aſcaniuffa y kráina Aſſania in Iliadis ſub finem ſecundi
libri, między inſymy Kiazetą / ktory byli ná pomoc przyſli Troianom przeciw
Grekom / w ty ſłowa według verſiey Eobani Heſſi.

Fortibus inde Phrygum legionibus imperitarunt.

Phorcisq; Aſcaniusq; ſuperbæ munere formæ

Præditus: Aſſania procul è diſtante profecti

Martis amore feritiuvenes & in arma parati &c.

A iſ ſie w on czás poſpolicie rozmaite narody / z rozmaitych kráin ná inſe-
mieyſcá przenoſili / y Oyczyznę odmieniáli ieden drugiego z leſſych gruntow wy-
bórą / tedy też niedziw iſ Aſſanowie potomkowie Aſſanufowi przenieſli ſie ná
inſe mieyſce / albo ſukárac leſſych kráin / albo od inſych wyćſnieni z oyczyſtych
pol. Bowiem Sabelicus y Herodotus ſławnie ſtárzy Hiſtorikowie piſa dowo-
dnie o potomkach tego Aſſanneſſa: Jż Cymbrowie potomkowie Gomerowi / z
ktorych też był rod ten Aſſanes / wygnáni byli z Aziey od Aliata Krola Lidiy-
ſkiego / Ale podobno rychley z dobrej woley mieyſcá odmieniáli / á nie tylko ſami
Cymbrowie y Aſſanowie albo Tuſſkonowie Niemcy / ale y Sarmatowie y Geto-
wie / Dakowie / ktorich dziś Wołochámi zowiemy / Alani Gepidowie przodkowie
Litewſcy / Saca albo Saſſowie y Gencrowie wſyſcy z iednego narodu od Ja-
ſetowych dwu Synu / iedni z Gomora / drudzy z Moſochá ſptodzeni / ſpolna mo-
ca złączyli ſie wſpoł z Aziey wſchodniey ku północnym kráinom ciągnąc /
naprzód oſiedli nád Morzem ktore Meotſkim zowiemy / do ktorego Tanais
Rzeká albo Don z Moſkiewſkich ſtron płynąca wpada w Aſophu / o ktorym
tameſnym w on czás ſpolnym tych narodow mieſkaniu / Dionisius ſtárodaw-
ny Poeta Greckim wierſem pięknie napisał. Który ſie tak ná łaciniſkie wytláda.

Attingunt multæ Meotidos oſtia gentes.

Germaniq; Getæq; & Sarmatæ, Baſtarnæq;

Dacorum ſedes & fortia pectora Alani.

Baſárne
nád Dnie-
prem był.

Przeto tedy iáko z dawná tak y dziś ty narody ſpołecznie mieſkają / przy-
ległoſciá gránic złączone y ſpoione / iáko Germani Niemcy z Gotami z Sar-
matami y Baſtarnami / to ieſt z Ruſakami / z Moſkwa / y z Polakami / y z Ala-
ny meżnego ſercá / iáko ich tu Dionisius piſe przodkami Litewſkimi. A dla te-
go podobno Berosus Tuſſkoną Krolew Sarmatſkim od Tanais aż do Renu dla czego Be-
pánującego położył / iſ zámżdy Niemcy z Sławakami Sarmatami / w przy-
ległoſci y w ſpolnym towarzystwie dla ſpolnych gránic mieſkali. Z tychże Ger-
manow y Tuſſkonow y Gotow / Swiones / ktorych dziś Swedami zowiemy / Swedowie.
poſli / także Duńcy / w ktorych ziemiach y dziś lud ſiełſki ná Wiſiach wſyſt. Duńcy-
to ſa Getowie / albo Gepidowie roznego ięzyk od Niemcow.

Zámżdy

Sa też w tām
tych krainach
w Żukaniey
inse narody z
Sarmatow albo
Tatarow/ktorych
Sagas y Sa
cos Quint:
Curtius 301
wie/ktorych
podobno Xen
ophon Sas
cas mianuje.
Titus Liv.
Arionstus
ArolNiemie
ci.

Narody Nier
mieckie.

Sarmatowie
y Sławacy.

Homerus Kie
dy żył.

ptolomeus o
Sarmatach.

Dlugosius
lib. 1. fol. 10.

Zawždy też byli w przyległym sasiectwie Sace albo Sasowie Getom/
albo Sarmatom/ktorych Ptolomeus Sasonami zowie / A Xenophon in quinto
libro institutionis Cyri Sadow Żukanom przyległych być wspomina / a ci sa wla
śnie Saronowie/ albo Sasowie/ a Sastie krainy / y dziś widzimy być Polakom
y Czechom przyległe.

Drudzy także z tegoż narodu Niemieckiego osiedli w tych Krainach / gdzie
dziś Margrabstwo stare y nowe / drudzy w Pomorskich krainach gdzie Mekel
burg/ Stargrad albo Starygrad/ Rostok/ Lubek/ etc. osiedli/ ktorych Zenetami
zowią historycy. A tych wieśća część Sławieńskiego języka używa. Plinius też
Tewtonow przyległych być Cymbrom piśe / to jest Dunczykom / Prussom / y
Litwie.

Drudzy zaś iako Swewi albo Swabowie / Frankonowie / Senonowie y
Sassowie/ niemogąc się zmieścić w swych krainach ciagneli do Galliey (ktora
dziś Franciā zowiąmy) z Xiążciem swoim Ariowistem / y tām pod Rzymian
wiele krain osiedli / a potym Octavius Augustus Cesarz Rzymiski dał im ossady
przestrone między Renem y Dunajem Rzekami aż do Menu ku Franciey / gdzie
sie dziś wiele Xięstw y Grabstw Niemieckich / roznych imion nāmnożyło. A tak
Niemieckie wszystkie narody od Ascanessa albo Ascanessa / ktory potym był Tui
skonom nāzwan/ Syna Gomerowego / wnuka Jafetowego / prawnuka Noe
go początek swoy mąia. Ktorego też Ascanessa dzielność Ricersta Gome
rus sławny Poeta w Phrygiey y pod Troia iśnie sławi y inszy historykowie.

Rjphat wtory Syn Gomerow wnuk Japhetow/ od ktorego też wschodni
Sarmatowie y Zenetowie narody Sławiańskie wywod mąia. Josephus też
piśe / iż Paphlagonowie w Azyei mąley od Riphata sa rozmnożeni / między
ktorymi też Sławacy byli Zenetowie przezwistiem / o ktorych Apolonius in
carmine Argonautico piśe po Grecu / iż w Paphlagoniey był wielki narod Ze
netow Sławieńskiego języka.

Homerus też lib. 2. Iliados in Troianorum ducum catalogo tak Znety wspomina :

Principe Paphlagonum uenere Pylemene turma;

Ex Henetis, ubi multorum genus erat agrestum.

Z Xiążciem powiada Pylemenessem przyszły nāpomoc vssy Paphlagonstie
z Znetow/ to jest z Sarmatkiego narodu Słowakow / gdzie był rodząy wielki
miejow prostych a cerstwych rola sie bāwiacych. Ktorych y dziś wieśćy rodząy
między nāmi Sławaki niż Doctorow. A tu Homerus nastarodawniejszy Poe
ta (ktory kwiatał y żył po wojnie Troiańskiej / Roku 160. y przed założenim
Rzymu także wiele lat za czasow królowania y żydow Josaphata) pięknie sie
zgadza tak o Niemieckim przodku Ascanessie / iako też o Paphlagonach y Zene
tach/ ktorych Zenetow Ptolomeus nawiętszym narodem Sarmatstkim y Sla
wieńskim być dowodzi/ gdy piśe: Sarmatarum gentes maxima Heneti.

Stychże też Zenetow / Wandalitowie on narod waleczny posiedl / Ależ
wszystcy ruszywszy sie z Paphlagoniey ciagneli nād Pontem Eurinem albo czar
nym morzem/ aż do vscia morza Meotis/ y Rzeki Tanais/ a potym zlaczywszy
sie z inszym potomstwem Japhetowym y Mosochowym / nāpełnili wieśća
część krain pūlnocnych w Europie / iakoż ieszcze do tych czasow w krainach
tychże potomkowie ich trzymāia ossady swoje / gdzie teraz Rusacy/ Moskwa/
Litwa/ Podlāsanie / Polacy/ y Prusowie stārzy / A y dziś morze Prustie y Po
morskie od tych Zenetow Zenetickim/ albo Wenedickim mianuia / a narody nād
tym morzem mieszkające / ktoregom sam dobrze wiadom Zenetami/ Windi
kami/ Rugian/ Wandaliki/ y Kassubami zowią. W czym czytay Dlugossa y
Niechowissa lib. 1. cap. 9. fol. 12. A naydzies iż tām ty krainy Pomorskie y inse
ktore

Ktore dziś Niemcy trzymają / wszyscy były poddane Polakom / a Lestko trzeci /
Książę Pogański Polskie / mając dwadzieścia Synów z rozmaitych nalożniczek
żyworą swego / tamcy państwa był między nich rozdzielił / Ktore się daleko nad
morzem rościągają / poczyniwszy od Nisiny / y Westphalie / aż do Olsaciey / Wi-
sineriey / Dunskiego Krolestwa / y aż Kostoł / Hamborg / Brzemis / Ktore dziś
Bremen zowa / Lubek etc. Miasta.

Wisinter
Miasto nad
Morzem od
Wisimur
Książę Pol-
skiego / o czym
Wapowski se-
rzej.
Wandalstie-
Krolestwa / y
Książę Nie-
miecki tytuł
nad.

A od tych się Krol Duniski y Suedski Wandalstimi Krolami pisał / A Książ-
żetą Niemieckie od Rugiey (ktora przed tym Serbia od Sławaków Serbow
była rzeczona) Książkami się Książęcy tytułują. Bo niechay kto iako chce rozno-
twierdzi y pisać / przedsię iedną Wandalicowie z Sławiańskiego a nie z Niemie-
ckiego narodu idą / Goy y Carion Niemiec własny / Który Historia Niemiecką
pisał / radby był ślad y Dostwo swemu narodowi przypisał / tak rzecz poczyni-
o Sławakach Cechach / Ktorzy Bohemow Niemcow s tych miejsc gdzie dziś
Czeska ziemia wygnali. *Chronicorum lib. 3. Monarchia 4. atata 3.*

Illud quoque notatu dignum est sub hoc tempus uenisse primum omnium in Germaniam Vandalos,
in qua etiam hodie magnam partem habent, ut, pote Bohemia regnum, quae olim Germania fuit, &c.
To się też godzi (powiada) przypomnieć iś tego czasu / to jest Roku od Chrystusa
433. przyszli naprzód do Niemiec Wandalow / w Ktorey / to jest Niemieckiey
ziemi / mają ieszcze y dziś wielką część / to jest Bohemskie albo Czeskie Krolestwo /
Ktore ziemią przed tym Niemiecką była / nazwana Bohemą od Bawarów
albo Bemow Niemcow / a potym Wandalow. Sławacy Bohemscy (mowi
Carion) nie zowią się Bohemami / ale Żestami (ma być Czechami) od Żestki
(ma być Czechą Lechowego brata od Ktorego Polacy) Książęć swego imię sobie
y ziemi dali. Tu widzisz iś własny Niemiec Carion Wandality od Niemcow
być różne pisać.

Carion o wy-
wodzi Wane-
dalitow z
Sławaków.

Tegoż drugi Niemiec *Cureus Stadius in Annalibus Silesiae* o Żenetach y Wanda-
litach Sławakach / y *Ioachimus Camerarius minor* także Niemiec *in Arithmologia Ethica*
poświadcza. Też *in Decretalibus Gratiani Concilium Triburiense* samych Sława-
ków / to jest Sławaków / iakoich Włosy zowią / lud być waleczny z Węgrami
wspomina. Ktorzy nawracacy czasów dawnych / w zachodnych państwach
Chrześcijańskich wojowali. Tegoż też iasnie podpiera *Doctor Tilemannus Stella*
Signensis drugi Niemiec *in Genealogia Christi de origine gentium*, goy mowi: *Pro-*
gressi autem Heneti a litore maris Euxini &c. A ciagnac (powiada) daley Żenetowie
Sławacy od czarnego morza / napelnili wielką część bołu pólnocnego w Eu-
ropie / y ieszcze trzymają tamty krainy / Ktore teraz zowią Russia / Litwa (wła-
śnie Kowalego) y Polska.

A goy ci Żenetowie / Sławacy / Wandalicowie / z oyczystych miejsc wy-
gnali Hermundurów y Boiów Niemcow / osiedli Bohemą / to jest Czeską zie-
mią / y Słaskie przyległe krainy / od tych też Morze w Prusiech *Venedicum*
zowią. Napelnili też ci Żenetowie wszystkie ziemie w Iliriku / albo od An-
tenora Trojańskiego Książęć po zburzeniu Troiey z Aziey nad Morze Adria-
tyckie przymiedzieli / Bo też byli na pomoc Trojanom przyszli / iś sie wyzyskay Iliricu.
powiedziało / Albo też goy w Europie w pólnocnych krainach się rozmno-
żyli / A potym na zachod. Słonecz ciagnac ty miejscą Ilirickie iako ciepłysse /
a w wino y w chleb żywnieysze opánowali / gdzie y dziś wszystko Sławiańskie na-
rody mieszkają / Od Ktorych też Żenetów *Cornelius Nepos* iś *Plinius lib. 6.*
cap. II. wspomina Wenetów we Włoszech narod rozmnożony być się domnie-
mawa. Także *Quintus Curtius in Hist. Alexandri Magni.* Ale *Tilemannus Stella* mo-
wi: *Nomino autem Henetos omnes ubicunque confederunt, qui lingua polonica utuntur, etiam si Dia-*
lectis differant. Ja powiadam tych wszystkich Narodów zowie Żenetami / acz
gdziekolwiek

Żenetowie
Sławacy w
Iliricu.

gdziekolwiek osiedli / y ktorzykolwiek Polskiego Języka używają / acz też cza-
sem słowami niektórymi są sobie w mowie różni. A tak od Riphata wtorego
Syna Gomerowego wnuka Jafetowego / prawnuka Noego / posli Riphai / kto-
rzy są Sarmatowie y Genetowie. A to imię Geneti / iako w sobie brzmi rozumie
się po Hebrejsku tulańcy / iako też y Grekowie drugich zwali Tomadas / to jest /
ziednych pasterstw na drugie się przenoszący. Sarmata też albo Sauromata
wyklada się Wódz albo Król wysokości / albo Pan wyższej y górnej krainy / co
się rozumie o pólnocnych stronach / bo się tu gorze podnosi Ziemia idąc na pół-
nocy. A iako Micchouius lib. 1. cap. 2. fol. 3. Pładzie / A montibus Sarmaticis elevationis poli
49. graduum, usq; ad mare Balthicum siue Venedicum, quod est sinus oceani Germanici 55. graduum,
et ubi mare non alluit eleuatur polus 57. graduum et plus : Ktory rachunek biegłym a do-
wcipnym Geographom y Astronomom zlecam.

Macieia Strińkowski

Osofieniciussa Kanonika Zmodyskiego

Kroniki Litewskiej Księgi wtorej /

Rozdział pierwszy.

AD ILLVSTRIS ET RE-
VERENDISSIMUM PRÆSVLEM ET
DOMINUM, DOMINUM MELCHIOREM

Dei gratia Samagitiæ Episcopum pientissimum, Gedrotiorum
Ducem &c. Dominum, Mecœnatem obseruandissimum,

OMNIBVS alijs artibus ob excellentem utilitatem ho-
nestatis nomen merentibus, Historiæ studium merito ante-
ponendum, ut res ipsa, ita sapientis illius Etnici sententia
(Qui eam *VITAE MAGISTRAM* pronūciauit)
docet, Illustris & amplissime Præsul, mecœnas colendis-
sime. Quis enim uerbis explicare poterit, quantum Historiæ ad formanda gu-
bernandaq; imperia, & sententias in Senatu ferendas, principibus uiris mo-
menti adducant? Quandoquidem ex his cognoscunt, quibus medijs maxima
quæq; imperia, ex infimo statu ad summum ascenderint, quibusq; initijs iterum
collabi coeperint. Vt interim hic non repetam, de ijs quas singuli cuiuscunq;
sunt ordinis, ex Historia ad sapienter instituendam uitam commoditates hau-
rire possint, & quæ etiam a nobis copiose dicta sunt in præliminari proæmio
huius operis. Quod ego nemine præcunte, & in tot sæculorum obscurissima
uestre gentis Lituanæ Historia nullo Duce hætenus sese offerente impri-

mis aggressus, uotis nostris eodem qui aurem uellit & admonuit Deo aspirante, ac arduo Atlanteoq; oneri Alcidem, Tuam Celsitudinem submittente, tam iam editurus sum. Quamuis:

Vndiq; totis

Vsq; adeo turbatur agris: En ipse capellas
Protinus æger ago, hanc etiam uix Tityre duco
Hic inter densas corylas, modo namq; gemellos
Spem gregis, ah silice in nuda connixa reliquit.

Verum priuatis ærumnis Reipub: postpositis, ut tandem Lituaniæ patriæ uestræ inclytæ tantorum Principum, Ducum, Hæroum, Regumq; ac Imperatorum feracissimæ parentis origines, deductiones, gesta martia, Herculeaq; bella, noua luce quam antea nunquam cæcis carceribus inclusæ uideri poterant, gauderent, hunc librum ut cætera alia tuæ amplissimæ Celsitudini, inscribo, dedico, offerro, & ad perpetuam nominis immortalitatem nuncupo, defendendumq; a maleuolorum obtreclationibus trado. Nam haud uescius sum, cum ea quæ summis ingenijs inuestigari antea non poterant, eruenta, publicandaq; susceperim, futurum esse, ut hic meus octennis Herculeusq; labor, uirulentos Zoilorum (quorum ego latratus ui ueritatis fretus contemno) aculeos exagitet, præsertim cum nihil eiusmodi in lucem unquam prodierit, in quo inuida maledicentia non inuenisset quod carperet.

Iam itaq; Mæcenæ amplissime, & rationem otij mei iusto calculo redditam considerabis, & gentis Lituaniæ ac Samagitiæ, ex Cymbrorum & Gotorum bellicosissimis gentibus, quæ & robore animorumq; ui, & amplissimis, uictoriosissimisque triumphis semper claruerunt semina antiquitus iacta uidebis. Tandem ex P. Alæmone siue P. Libone principe patricio Romano, hanc in gelidam Arcton diuino quodam fato classe delato, procreatos Ausonio sanguine Duces ueluti facie ad faciem intueberis, Qui uobis posteris suis amplissimam hanc reddiderunt patriam, & Kytaurorum ac Rosarum stemmata Domui quoq; tuæ R. Cels: Gedrotiæ successiue & hæreditaria deuolutione feliciter inseruerunt.

Quæ omnia sincere, longo sudore, nec non minori sumptu nostro, & milies conferendo, legendo, ac relegendo, etiam cum læsione ualetudinis & uisus, elaborata, tua Reuerendissima Celsitudo innata humanitate quidquid est munusculi, immortalitati tamen nominis tuæ Cels: & familiæ Gedrotiorum dedicatum, clementer accipiat oro. Ouidiani illius non inmemor:

Macieja Strzykowski

*Vt desint vires tamen est laudanda uoluntas,
Hac ego contentos auguror esse Deos,
Hac facit, ut ueniat pauper quoque gratus ad aras,
Et placeat caeso non minus agna, boue.*

Interim Deum Opt. Max. oro ut tuam Reuerendissimam Cels. patriae
et nobis in hoc rerum omnium turbulentissimo statu, quam diutissime incolu-
mem seruet, et omnes salua libertate in uera religione uiuere ac communi pa-
ce in laudem nominis sui gaudere faciat. Valeat itaque uestra Illustriss. Celsi-
tudo felicissime, cui ego me quam humillime recomendo. Regiomonti
Borussiae, Anno 1580. Septembris 16. die.

Vestrae Reuerendiss. Cels.

cliens

Mattias Jacobi Osofteuicius Stri-
kowski Historicus et Poeta Cam. Sam.

Kazaliśmy tu już dostatecznie y dowodnie / w któ-
rych krainach Świąta Synowie Noego y Potomkowie ich
osiedli / wywiedliśmy też pewną & prawdziwą Genealogią
różnaitych Narodow początki y rozmnożenia ich / Per-
sich / Indyjskich / Armenijskich / Greckich / Włoskich / Nie-
miecich / Sławiańskich / Turckich / Macedońskich / y inszych
z nich idących / y im przyległych różnych ludzkich rodziow etc. Ktore wywo-
dy nie tylko tu tey naszey ale tu wyrozumieniu inszych Historykow tak domowych
iako postronnych zgodzić sie baczniemu & w różnaitym piśmie biegłemu Czy-
telnikowi będą mogli.

Tu zaś o Litewskim sławnym Ruskim y Smodzkim narodzie Co którym przed-
tym żaden Historyk albo Kronikarz znaczney y porządney Historiey niepisał /
ani sie o to kuśił / ale ani o tym myślił / skądby były pewne y dowodne począt-
ki y rozmnożenia jego) za pomocą Bożą / który sam lepiej wie / tu temu wprze-
ma chęć naszą Rzecz poczniemy / Tylko łaskawego Czytelnika upomnieć sie
naprzod nam widzi / Aby nie wgoley zaráz zwierzchu luszczynie orzechowey /
ale przegryznawszy ją dobrze / w środku samego iadrá / smaku szukał / ponie-
waż tu nam trudnię było z wielką pracą tysiąc Historykow. na świadectwo
y na wybádanie prawdziwych wywodow przywodzić / znosić y stossować / &
niś temu gotowey z różnaitych zwierzyn y różnych pokarmow y ziół / przypra-
wionej potrawy wywóć. Przeto Łatopiseczow Ruskich y Litewskich świade-
ctwa / o przyściu Włochow / z Palemonem Książciem w ty strony na wet zostá-
wiwszy / teras naprzod prostą potrawę o Cymbrach / Gepidach / Alanach / y
Gotach przodkach Litewskich starodawnych polożymy.

Protopiusz Czytelniku miły on napilniejszy wszytkiego Świąta Geograph /
w tych krainach / Ktore dziś wielkie Księstwo Litewskie seroko zamyka w sobie /
aż przed

Acz przed tym Serzey zamysłko/począwszy od rzeki Tanais/Dniepru/Bohu y od czarnego morza aż do Pruskiego/od Diwiny do Narwie y Bogu ić. rozmaite narody kładzie/ktorych dziś imion/ani znąc ani słychać/zwłaszcza w tych stronach gdzie dziś Siewierskie/Rezaniskie/Czerinhowskie y inne pod Mostiewskiego pa-nowaniem Kiełskwa/nad Tanais albo Donem/Wolga y Dnieprem Rzekami leżące/także gdzie Kijow/Wolyn/Podole/podlase/Smodz y samą Litwą.

Anaprzod tych obywatelów starodawnych Litewskich w krainach przez rzeczonych kładzie/Galindy/Bodyny/Sudyny/Kariony/Amarobity/Stabany/Sturny/Gepidy/Affuby/Wybijony/Sargary y Ombrony w tych stronach gdzie dziś Lublin y Brzeście Litewskie.

O tym też czy-
tay Tobocum
Decum/et c.

Plinius także naturalis Historia lib. 4. cap. 12. lib. 6. cap. 13. lib. 11. capite 7. lib. 2. cap. 16. et c. Caius Julius Solinus Polihistor cap. 19. 20. et 23. Crani-
cius Strabo/Pomponius Mela in Scythia Enropea lib. 2. cap. 1. Ty narody w Litewskich stronach kładą. Efedony/Ewazy/Cotti (ma być Gorty) Ci-
mery y Cymbry/Messemany/Kostoboki/Litalany/Choatry/Karolany/Ge-
ty/Tusagety/Tewry/ktorych nad Dnieprem Solinus kładzie/Gelony/Ala-
ny/Agatyrssy/y innymi rozmaitymi przezwiśkami ich nazywają/ktąd się po-
kazuje/istoty krainy Litewskie (iż to ięszce Serzey y dowodnie czytając wyższy obaczyś) nie jeden naród w sobie wychowały/y rozmnożyły. Dla czego też w języku albo w mowie swojej pospolitej wiele słów/tak łacińskich iżk w innych narodach namieszanych pełno mają. Wszakże ty wszystkie wyższy mianowane narody/według samej rzeczy/y świadectwa tychże historyków/z Sarmatów od Japheta Syna Noego y od Gomeru Jafetowego/Także od Togormy Gomerowego Syna wywod mają/z Gotów y z Cymbrow narodów sławnych/z ktorych też Niemcy inna Genealogia od Tuiskonu albo Ałskanu wtorego Syna Gomerowego naród wiodą/iż się to iżk niżej pokazało.

Świadectwa

Od Togormy zaś trzeciego Syna Gomerowego/wnuke Jafetowego prę-
wnuke Noego Gotowie waleczni/pobratynowie Cymbryscy y sąsiedzi ich Ja-
twiesowie/Alani/Polowcy/Pienicigowie. Których był poczet s samym
Togormą Książciem tysięcy 14000. iżk Philo piše. A ci zaraz we trzy
st lat po potopie/gdy się po zamieszaniu języków w Babel Wieże w wia-
se Narody rozmnożyły/ciągnęli w pułnocne krainy z Assiriej/aż przysli w ty
polę/gdzie dziś czarne y matwe Morze/które Poitum Euxinum, y paludes Meotica
Historykowie zowią. Tam w tych polach długi czas mieszkając Potomstwo
Gomerowe y Togormowe ciążności Morza czarnego gdzie Palus meotica
do niego wpada/Gomerium Bosphorum/á potym Rymerium po Grecu y
Cymerium od swego imienia mianowali/sami też potym Cymeriami/á za
postępiem czasów Cymbrami litere b za e przemieniwszy byli rzeczni: Potym
gdy się tam w tych polach dla płodnego rozmnożenia zmieścić niemogli/roz-
biegli się z roznymi wodzami w rozne krainy świata/iedni ciągnęli na zachód
y osiedli nad Propontidem w Azyskim brzegu/gdzie sam Pontus Eurinus
Morze czarne do Helespontu morza Trackiego w Constantinopolu/Galaty y
Calcedonu wpada/ná którym się ia Morzu albo Propontu/Roku 1574.
żeglując od Josepha Żydá Książcia de Nexia z Cristophem Dzierkiem y z Janem
Duczackim z niebezpieczeństwem zdrowia wozik. Drudzy zaś osiedli w Tauri-
ce/gdzie dziś Prekopsy Tatarowie y Mankop/także Kapha/y Krim Mía-
stá sławne/drudzy do Traciej zaśli/y do Daciej/gdzie dziś Wołosy/A o
tych też Cymbrach iż byli przylegli Grecom y długie wojny z nimi toczyli/
Homerus w swoich Iliadach/y Apolonius in carmine Argonautico,także Proco-
pius/Jornandes y inшы Grecy y Łacinscy Historykowie dość szeroko pisali.

Wywod nar-
rodu Niemiec-
kiego.

Wywod nar-
rodów od To-
gormy.

Cymerius
Bosphorus.

O tym czytaj
Christianum Cis-
lunum Cymbrium
de bello Dittmar-
sico.

Ruszenie Cim-
brow od Je-
sora Meotis

A s tych to w
Taurice byli
rozmnożeni
Polowcy.

Drudzy nad Tanais Rzeką albo Donem y nad Wolgą w polach mieszkać nie obrali. Drudzy nad Bohem Rzeką która Ptolomeus y Solinus Hispani 302 wia/ y nad Dnieprem / Desna / Sosna etc. Rzekami szeroko sie rostrzewili. A drudzy w pierwszych polach gdzie byli wprzod osiedli / zwłaszcza starzy / ktorzy sie nie godzilo powloczyc zostali nad czarnym Morzem y Jeziorom Meotis / a ci wszyscy Gocami / Gepidami / Peczengami / albo Piecunigami y Potomcami / od pol y polowania albo Polonow wojennych potym byli nazwani / ktorzy z Ruskimi Kijaczey / iako o tym bedzie niżej / dlugo walczyli.

Drudzy daley w pólnocne Krainy ciagnac / osiedli w tych miejscach gdzie dzis Wolyn / Podole y Litwa / a drudzy nad tym Morzem / ktore Sinum Balucium y Venedicum y Prustim zowiemy szeroko sie położyli / gdzie dzis Philandowie / Swedowie / Lotwa / Smodz / Rursowie / Prussowie starzy / y Duniczowie / ktorzy wszyscy od Japheta y Gomera Syna tego iednostajnego narod wiodac / ięzyk albo mowa / ktorey tylko iedney po zamieszaniu Językow y Wieze Babel uzywali / w rozne Języki dla rozności ossad y miejsc rozno / iako dzis w dzimny pomieszali / wszakże zawzdy mezni y do wojny z przyrozenia wdani wszyscy byli / co ich rycerskie dzielności (acz ich wieksza część dla niedostatku Złoty rykow y grubości Ludu zginęła) iawnie świadcza. Bo gdy dlugo nad tym Morzem / ktore Prussy / Duniska / Swediska / Smodzka / Lotewska Ziemia zalewa / mieszkali / y ktorem ia też Morze swoia własna bytnością Roku przeszlego 1580. zwiedził / trąsilo sie / iś Ocean y odnogi jego / tak strogo byly wylaty / iś ty wszystkie wyspy mianowane Krainy potopem nagłym morstie nawalności zalały / y Ludzi wielkość z Dobyczkami y Miasteczkami iakie w on czas byly / y z Solwarkami pobraty / za czym na kłudziesiat mil. od brzegow Morstich (gdy y Rzeki wspawszy sie o Morze nadete wylewac musiaty) stroga powódz wszystko była splundrowała. Przeto tamtych krator Pomorstich narody / Duniczcy / Swedowie / Prussowie starzy / Gepidowie / Smodz / y Litwa / Rursowie / Lotwa albo Lotwianowie obawiając sie takiego drugiego Potopu / y sprzykrzywszy sobie mieszkanie w tych zimnych a nieplodnych / iakom sam doswiadczył krainach nadmorskich / rusyli sie wszyscy z ženami y z dziećmi z oyczystych miejsc / szukając wczesniejszych ossad / a wszyscy acz roznych ięzykow dla spolney drużyny iednym przewistiem Cymbrami mianowani byli. Historikowie wszyscy licza ich woyska być trzy sta tysiecy / krom Żon y Dzieci / skad sie pokazuje / iś tak wielki zbor ludzi niemogl sie wyprawić z samey Duniskiej Ziemi / ale ze wszystkich okolicznych Krain pomorstich wyspy mianowanych / co y Carion przyznawa : Bo Duniskiego Królestwa y Golsackiego Księstwa / przy ktorych samych dzis imie Cymbryskie zostało / wiadomimszy dobrze / gdyż nawiecey osmnaście tysiecy Ludzi Król Duniski / z swego państwa zebrać może do boiu. Ale w on czas Lotwa / Smodz / Rursowie / Gepidowie przodkowie Litewscy / Jatwiczowie / Prussowie / Duniczcy etc. wszyscy sie iednostajnie Cymbrami od Gomera przodka / y Cimeriow Bophorow skad pierwsi wysli / zwali. A ciagnac w spolney drużynie Rzymstie Państwa uporą na śmiałością y gwałtowną mocą posiadali / y cztery kroć Rzymstie Woyska wielkie na głowę / z Hetmanami ich pobili. Jak o tym wnet obaczysz. Która teraz mało przermać musie / chcąc tego potopu y wyłania Morstiego (ktore Cymbrów y Gepidów przodkowie Litewskich y Smodzskich / z Oyczystych miejsc wygnęło) świeżego naszego wieku przygodą podeprzeć.

Przyczyna
wyścia do
Włoch Cym-
brów / Goców
y Gepidów
przodków Li-
tewskich.

Liczba Cym-
brów y Gept-
dów 300000.

O tym czytay
Christianum Cis-
lacium Cymbrū
in bello Dalmat-
fico.

Roku od narodzenia Chrystusa Pana 1570. naziąterz po wszech Świe-
tych w nocy / przyśła tak cięśka a niestychana powódz Morśka / która nagle
przypadła żaląca Ziemi Pomorskie w dolney Niemieckiej Ziemi / iako Ziemi
Brabandzka / y Jeziorna / która Selland Niemcy zowią / Holandzkie y Glander-
skie Kieśwa / y oboje Frizya. A stało się to z cięśkich y długich wiatrów / dla
których aż sa brzegi morskie groblami wysokimi z dawną opatrzone / aby zwy-
kle podniesienie Morśkie po odesciu długim / zaś nagle przypadłszy przez nie
nieprzelewato / Wszakże iś przez całą Jesien wiatr średni między wschodem a
południem ustawicznie frodze wiał / przegnał wodę morśką od tych krajów ku An-
glii y Ziberni / iś ią iako gora nieiaka na sobie dzierzał / Potym gdy zaś prze-
ciwny wiatr powstał / wielkim pedem iako z góry oną wodą wstecz bieżała / która
aż samą chybko ślę na doł / ięśce ią wiatr tym rzęzy gnał / pedząc za nią
wodę z brzegu Anglickiego / stała tak nawalnie przypadała / że przez wszystkie gro-
ble przelawszy / wielkim ie gwałtem wywróciła / a uczyniwszy sobie weście w
rowninę / żaląca tamty krajny dolney Niemieckiej ziemi / tak gwałtownie / że
się niek nie spodział / stał śmierć nagła na ludzi y na bydło przypadała / iż w An-
dorsie / w Delphru / w Hercogpusu / w Merimiedzie / w Mittelburgu / w Grenin-
gu / w Rotterdamie / w Amsterdamie / y w innych głównych y mniejszych Mi-
astach / tak wysoko woda wylała / że po wszystkich vlicach na czolniech ięzdić mu-
sieli. A niektórych domów wyniosłych tylko dachy były wioziane / zwołaszę
tych Miast iako Delphu / Dortu / Rotterdamu / tych Miast wieze tylko z spicę.
mi Kościelnymi z wody wyglądały / a wsi około tych Miast / z których nawię-
śa żywność pochodziła / iako najlepsze mąka y Niderlandzkie sery / w wodzie za-
conęły / z ludźmi y bydłem / bo w równinie leżąc / nie było ucieczki nigdzie / gdy
się wszystko z morzem porównało.

Ziemi Holandzkiej Miasta / y Wsi nawięśce zaginęły z ludźmi y z By-
dłem / Abowiem Miasto Rzymiści wal / Deukiland wespół y z śesćcią wsi żato-
nili / Powiat wszystkie Tolsti / iako Miasto Sarponnes / Świętego Marcina
stawa / Miasto z śesćcią wsi / Tegosē z siedmianastci wsi / Benslet / Zillernes
z ośmią wsi / Gromslag / Esens / Gentones ze cztermi wsiami / Puler z Ame-
rem / y cztery wsi do gruntu zatoneły / w Grenningu Mięście Frislanckim / Her-
man Hispański Duca de Alba założył był twierdza mocną / chcąc tam Zamek
obronny mieć / Ale tak oni co tam straż dzierżeli / iako y ci co budowali / wszyscy
się z budowaniem tak zapadli / iż nieznąc gdzie się co podziało / ale wszędy wokoło
tak ludzie / iako y bydło potonęło.

Przeto tedy te przygoda dla dowodu przytoczył / iż się to tak było trąfiło
y przodkom Litewskim / Smodzkiem / Pruskim y Gotskim / że musieli daley we-
drować dla powodzi morza / przy którym mieszkali / iak w on czas wolno było /
Boby pewnie tamci obywatele radzi Oczyszczę przemienili / ale iuż dziś wszędy
dobrze osiedziono / a w on czas gdzie kto chciał tam się przenosił / A narod mo-
cniejszy / ślaby wybił.

A Titus Lwius Historyk sławny Rzymiści / y Lucius Julius Florus / z nie-
go opisując dzieje / y sprawy postępów Rzymiści / o wojnie Niemieckiej / Cym-
bryckiej / albo Gotskiej (s których Litwa z dawną prawdzie iedzie) tak mowi
w księgach trzecich w rozdziele trzecim / Cymbrowie narod pólnocny / a z nimi
Niemcy / y Tigurini od ostępnich mieysc Francuskich zbiegłszy / gdy ich Ziemia
Ocean potopił / nowych osiad po wszystkich Świecie szukali / a będąc wygnani
z Franciei / y z Hispaniei / gdy do Włoch przyciągnęli / posłali posłów do obo-
zow Syllanowych / który był Zetmanem Rzymiści / prosiąc aby lud Ricersti
Rzymiści dał im cokolwiek ziemi / iakoby za żołd / tak iżby reku y mocy ich we-
dług woli swej używał. Ale co im (powieda) zaś ziemi miał dać lud Rzymiści /
D iij

Brabandia
Selandia /
Holandia /
Flandria /
Frizia / krajny
ziemi Nier-
mieckiej są
tonęły.

Andorf / Her-
cogpusum /
Merimied /
Mittelburg /
Grenningen /
Amsterdam /
Delph / Dort /
Rotterdam zc.
miasta s aw-
ne zatoneły.
Rotterdam oy-
czyną kra-
mi Rotter-
dami.

W śamtych
krajach wiele
Holandrow
tegoż Roku
1570. do Pola-
ski przyszło / y
Niderlandow
który są do-
zwolenim kro-
lę Augustę w
Lubelskiej zie-
mi y indzie osi-
edli / iakom
sam widział.

A in osobno
mianuje Cym-
brow / a oso-
bno Nier-
cow.
Vi Martius Po-
pulus R.

gdyżby

Droga tam
Włoch.

Actum esset msi
Marius illi secus
lo contigisset,
verba Flori.

Własnie tak
Eo y Sabius
contra Pannos tak

Marius contra
Cimbros cunctas
do restituit rem,
ktorego też
fortelu Mro-
stewski chciał
zająć z nami/
Roku 1580.

gdyby sie s prawamirolnymi musieli sami wadzic: Odegnani tedy czego pros-
ba niemogli otrzymac / bronia wymyslili dochodzic / Ale ani pierwszego gwalcu
Barbarskiego Silanus/ ani wtorego Manilius/ ani trzeciego Capio wytrzymac
mogli/ wshyscy trzey Hetmanowie z woyski rozploseni / y z obozow zlupieni sa/
zleby bylo/powieda/gdyby sie byl Marius onego wieku nietrafil. Ale sie y ten acz
szesliwy Hetman niesnial z nimi zaras potkac/czekajac z Rzymskim woyskiem
w obozie/ azby sie przes dlugi czas ona popedliwosc y gwałtownosc okrucnego
narodu Cymbryjskiego wsmierzyla.

Stadiusowo Plutarchowo/ Deciusowo swiadectwo / z inshych Historikow przy- danim na potrzebnych miejscach / O Cymbkach / miedzy ktorymi też Gepidowie Litewscy przodkowie byli Rozdział wtory.

Cimbria chero-
sonesus.

O tym też czy-
tay Josia Des-
cium in Antis-
quit. Polon.
Przodkowie
Litewscy/
Szwedscy / y
Dunicy napr-
zod do Illiri-
ku z pólnocy
na polnocie y
na zachod sie
puscili.

Carbona po-
razili. Do Gra-
ciey y do His-
paniey z Il-
liriku.
Do Wloch sie
zās prowadza
Juniusa pos-
razili.

Scaurusa y
Francusow
zbili.

Allobroges cis-
Rodani ripa que
hodie est pars du-

tatus sabaudie
e Delphimatus.

Hetmanow
trzey Rzym-
skich na Cym-
bry y Gepidy.

Oannes Stadius in Commentario ad supplendam his-
toriam Flori concinnato, tak pisze o Cymbkach krotka
rzecz / Cymbrowie y Niemcy z Cymbryjskiej Morzem
otoczoney Wyspy / ktora Cymbricam Chersonesum kaczni-
cy zowa / gdzie dzis Krolestwo Dunskie / y Kiestwo Dita-
marskie / Holsackie etc. Roku od zalozenia Rzymu 640.
Secundum Tacitum de moribus Germanorum scribentem, a przed zba-
wiennym narodenim Pana Chrystusowym 100. lat / zebrawszy sie z Sasiady
swoimi / tak tenze Tacitus y Strabo / takze Kroniki Dunskie / y Szwedzkie swiade-
cza (z Szwedami / z Gotami / z Gepidy gdzie dzis Smodz / Litwa y Lotwa / z Ol-
nigaw / gdzie dzis Prussowie / Polowcy gdzie dzis Podole / y z Wolyniczami /
z Stabany / z Amarobity / z Ombrony / z Jarwiezy / ktorzy na ten czas wedlug
Ptolomeusa y Josia Deciusa w tych miejscach gdzie dzis Brzeskie Litewskie /
Lublin / y Podlasie mieszkali) ciagneli do Illiriku / gdzie dzis Ziemie Slawian-
skie / dla niewczasow zimna nieurodzaju / y potopu Morzkiego. Tam w Illiri-
ku pod Miassem Morebeia / Curiusa Carbona Kacyz Rzymskiego / ktory na
ten czas ono Panstwo albo Prouincia trzymal / z woyskiem porazili / y pogro-
mili / skamrad do Franciey / albo Galliey (ktora ieszcze na ten czas Rzymskiej
mocy nie sluzyla) y do Hispaniey zbroyna sie rek po onym zwyciestwie obro-
cili / A gdy ich Francuzowie / Hispani y Celtiberowie z ziem swych wygnali / do
Wloch ciagneli / tam potym gdy miejscy ku osadzie nie mogli y Rzymian w-
prosic / Juniusa Syllana Hetmana Rzymskiego z woyskiem porazili. A gdy
trzeci raz Rzymianie przeciw im do Franciey Marka Scaurusa poslali / ktoro
sie woyska stoczyla / pobili Wlochow y Francuzow Cymbrowie y Gepidowie.
Czwarty Hetman Rzymski Cassius Longinus na nich sie oburzył / ktorego też
Tiguryni / narod Niemiecki / Towarzyszy Cymbrow miedznych / na granicy Allo-
brogow / ktora Ziemie dzis Sawoyskim Kiestwem zowa / miedzy Wloch y a
Francja / porazili / y samego Hetmana Cassiusa Longina y Towarzysza jego Lu-
cius Pisona zabili / y woyska Rzymskie na glowe pogromili.

Wyprawili ieszcze Rzymianie piaty ras Hetmanow trzech Rzymskich do
Franciey przeciw Cymbrom / Quintusa Cepiona / Caiussa Maniliusa / y Marca
Aureliusa /

Aureliussa / a iż wszyscy trzy rzadzić chcieli woyskiem / gdy Cepio sobie pierwsze miejsce iako od Senatu zleczone przywłaszczal / powadzili sie w Franciey dla tego y ziemie Francuska / także woyska każdy swoje osobno na troje rozdzielili / co stysząc Cymbrowie y Gepidowie Litewscy / zlaczyli sie z Niemcami / z Tiguriny y z Ambrany / albo Ombrony / ktorych Ludowicus Decius / fol 35. o samy iey Jagelowey pisze / kładzie być stey krainy / gdzie dziś Lublin y Brzeście Litewskie / mowiąc / statum post Ombrones, id est, Lublensem Palatium etc. Zraz tedy wderzyli na niezgodne Hetmany Rzymskie Cymbrowie / y Gepidowie / ktorych wielka porażka pogromili / y zwycięzyli / tak frogo iż osmdziesiąt tysięcy Rzymskich Rzymiskiego na płacu poległo / a Woźnic samych y Ducharzow czterdzieści tysięcy pobili / y dwa obozy Rzymiskie Cymbrowie / Prussowie / Dniepcy / Szwedowie / Niemcy / Ombrones / Podlasianie / y Gepide przodkowie Litewscy wziali / Hetmaną też Marca Aureliussa pojmałi / y dwu Synow Burmistrzowskich zabili. Dla tego pospolstwo Rzymskie / ktore dawno na Cepioną waśni miało / za tym iego nowym nieszczęściem osadziło go / y winnym być skazali / tey frogiey a nigdy Rzymowi niesłychaney porażki / iż sie / niekto Hetmanowi należy / źle / a nieprzystoynie sprawował. Także był do cieniuć w sądzon / gdzie y w więzieniu zmarł. Trup iego na pole Gemonyskie gdzie złożył ców wieszano y zabijano / od kątą był nagi wywleczon / y dobrą iego na pospolita rzecz wziete.

Przyczyna tego frogiego porażenia Rzymskich woisk z Cepionem / Trogius Prompeius y Justinus lib. 32. swiętokrzyszewo być klada / iż był Cepio przed tym zlotą z Jeziora Tolossanskiego wyiał / sto y dziesiąt tysięcy funtow / a srebrą po pięć kroc dziesiąt set tysięcy pondow / ktore skarby wtopili byli dawna w tym Jezierze Tectosagi Stawacy za porada Bogow swoich / bo ich byli zebrali z woyny y z łupow / o czym czyta y Justinus.

A Cymbrowie y Gepide przodkowie Litewscy po tym sławnym zwycięstwie ciagneli przez Francie wtory raz do Hispamey / kład goy ich Celtiberowie wygnali / na zad sie do Franciey wrocili / a tam sie z Teutonami narodem Niemiecim y z Ambronami / ktorzy byli (cieli Deciusowi wierzymy) z Podlasia zlaczyli / a uradzili y postanowili między sobą / aby Alpes gory wysokie przebywszy Rzymu dobyli / y wszystkie Włoska ziemie za tak szczęśliwym powodzeniem opanowali. Tak tedy z trzema woyskami rozno do Włoch przez gory Alpes / ktore są obrona Włochow / ciagneli / po onym sławnym zwycięstwie nad Rzymian w dwu lat. Co wystykarosy Marius Hetman Rzymski / dzwina pretkością z woyskiem im zabiegal / a naprzod z Niemcami pod samymi początkami gor w polu / ktore zowią Aquas Sextias, iak Florus pise / bitwę zwiodł tym postępiem / iż gdy Niemiecie woysko rzeka y inne wody zaśiadło / Rzymskie wphyn narzekaly dla niedostarku wody na Mariusa Hetmana / ktorym Marius odpowiedział / wskażecie miejsce / ono wody macie w swych nieprzyjaciol / idziecie a weźmiecie iey sobie / zraz tedy z chęcia wielką z krzykiem / y z zapalczywością Włosy do Niemcow / a Niemcy Teutonowie do Włochow stoczyli / y tak sie portkali / iż goy Włosy Niemcow przemogli / po zwycięstwie wody z rzeki na poluże krwawą zmieszana pić musieli / a więcej krwie niż wody wypili. 150000. tysięcy Cymbrow y Gepidow na płacu poległo pierwszego y wtorego dnia według Welletusa. A Orosius świadoży / iż ich 200000. tysięcy zabito / a 30000. pojmano / ledwo 3000. uciegło. Tewtobochus ich Brol / ktory tak był chyłki / iż czterech / a czasem sześci koni zwykł był razem z koni na kon przesłakować / w ten czas na jednego gdy wiektał niedospiał wstoczyć / bo w pierwszym stoku pojmany / a iż był wysokiej rody / y strzelistego wzrostu / za osobliwy dzw był mian / bo gdy go wiedziono między innymi znakami zwycięstwa / w poyszkodku nad wszystkimi wyniosłego widzieć było.

Niezgodą a wiele Hetmanów nowo wiedm woysku iak raz eci skodliwa.

Tymże rztatę Turcy Chrześcijańskie woyska raz porażili. Bo aćz na ten czas iestże Lublin y Brzeście nie było / ani o nich slychal Prolo meum / ale iest dnak ty mieysca mieni być a ktorzy Ombrones wysli.

Ad scalas Gemonias.

Wtorey raz na sy wderuia z zwycięstwem przez Francie do Hispamey

Do Włoch ciagnę z nowu Cymbrowie y Gepidowie.

Bitwa z Niemcy ad Aquas Sextias.

Viri inquit istis en illic aquas habent.

Enaq cades hostium fuit, vi victor Romanus de cruento flumine non plus aqua biberu quam sanguinis Barbarorum. Florus.

Liezbą Niemcow porażonych. Tewtobochus Brola chyłkośc.

Cymbrowie

Cymbrowie z
Gepidami do
Włoch cią-
gła.

Gepidowie y
Cymbrowie
nad nadzieie
Włochow z
mie Alpes
przebili.

Alpes gory
wielkimy śnie-
gami skogie.
Alpes w Bul-
gariy / ktore
Balcjanami
zowia Turcy/
a Moskwa nie
mnoż potas.
Śniegi z gor
brylami y ku-
pami lecace.
Helwetowie
w gorach śnie-
giem woisko
Francuskie
zbili.

Cymbrowie
znac byli z na-
szych stron.

Rzymianie
chcieli prze-
sta gor Cym-
brom zabro-
nić.
Catulus Ate-
sin ofszadził.

Mart' przez
Padum sie
przeprawił.
Śmiałość
Barbarzka
Cymbrow.

Et si statim in fe-
sto agmine vrbe
petissent, grande
discrimen esset,
Grānice We-
neckie przy
Lombardiey.

Cymbrowie z Gepidami / y Ambronowie nasyńcy / ktorzy ciagneli z oso-
bnym woyskiem do Włoch / wstyskawşy o porażeniu towarzyszyow swych Niem-
cow / ktorych w on czas Włosy Tewronami zwali / a dzis Tudestami / namniery
nierospaczając w swojej mocy / y zwycięstwie / pusćili sie wielka mocą prosto
ku Norikowi / a potym sie przez gory y stąty wysokie / nad nadzieie Włochow /
przeprawali / a iż była zima w ten czas / dziwne sie temu bardzo Florus Historik
Rzymski mowiac / ci usz (to jest Cymbrowie) ktoby powiada temu wierzył / zi-
mie przez Alpes Gory / ktore od śniegow wyższej sie podnoszą / od wierzchu gor
Tridentstich do Włoch z wielkim gwałtem burząc y paląc wtagnęli byli. Dzi-
wowali sie Włosy / zniewierścili / iŝ Cymbrowie wazyli w zimne niewczasę do
nich przez wyniosłe stąty ciągnąć / bo ty gory ktorychem sam doznał / wielkimi
nad miarę śniegami zawżdy opływając / myśmy ich w Bulgarię Roku 1575.
z wielką trudnością y niebezpiecznością idąc z Turęk przebyli / tak iŝ nam Ro-
nie co milą zdychali / a samiszy piechota wszyscy ile nas było / niebratując oso-
bami / czasem po pas brnąć w śniegu musieli / drugi czasem wpadł po szyję / aże-
my go musieli wywłoczyć. A gdy z wierzchu z śnieżystej stąty stoczyła sie brekka
śniegu iako piasek / niż na dół doleciała / była iak największy dom / bo tak na sie
tocząc sie śnieg braka / własnje iako owo u nas dzieci bryła śniegu waląc / a gdy
lecząc z gory ony bryły chrosty y drzewa łamia / czasem pospolicie ludzi zabija-
ją. Jako y Helwetowie albo Szwajczerowie / z strony Cesarza Carolussa piąte-
go / ras tak byli wielkie Woysko Rola Francuskiego w Gorach Włoskich po-
bili / śnieg tylko z wierzchu skalał na nich / gdy usz w szrodek weszli / zwałając y tak
ich śnieżną bronią do gruntu porażili / nas tak Pan Bog sam zdrowych krom
koni wcale przemoŝ. A to sie nam iŝcie trąfiło tydzień przed Wielkanocą / kie-
dy usz tam lato bywa / y u nas ciepley / Ale zima y śniegi w gorach samych okru-
tne były / coŝ kiedy zime. A tey wędrowki mieliśmy dzieŝcie dni z Tracicy / przez
Bulgarzkie Balcjany do Dunaju Multanskiego / ktory tam na milę wŝerz pły-
nie / pod Drusciukiem Miastem y Dziurdziowem. A tom dla tego przytoczył
iŝ experientia wiele człowiek wcz / non tamen poenitebit aliquando memuisse malorum, zła
przygoda z ktorey sie da Bog wywilić serce żałosnie wspomniawşy przymusił
dla przykładu drugim wyrazić / ale tu rzeczy przedstawietey pióro obroca.

Tak tedy znac iŝ Cymbrowie / Gepidowie / y Ambronowie / byli z naszych
zimnych pólnocnych krajn / ktorzy to zime przez Alpes cierpliwie niespodziani
goście do Włoch brneli. Co wstyskawşy Rzymianie zaraz Quincusa Catulussa
towarzysza Mariusowego z woyskiem posłali / aby Cymbrom przesćia gor za-
bronil / Ale skoro wyrozumiał iŝ trudno było tak wielkiemu gwałcowi nieprzy-
iacielstwu odeprzeć / od Alpow na rowne pola z woyskiem wstapil / a oba brze-
gi Atesis Rzeki pod Weroną obronnie osadzil / most tu temu przez Rzekę wcz-
niwşy / aby tego żołnierze iesliby ich nieprzyiaciel nagrzewał / s przeciwnego
brzegu bezpiecznie mogli do niego przesć. Ale nawalność y moc Cymbrow y Ge-
pidow Catulusa z woyskiem Rzymiskim od Atesin Rzeki odbili / iŝ musiał z Rzy-
mianą wciekć. Aż sam Marius natychmiast z Rzymu sie przeciwko nim wy-
prawił / a przebywşy Padum Rzekę / woysko swoje z Catulusowym złączył.
Cymbrowie teŝ przez Atesin Rzekę śmiałością barbarzka brneli / bez łodzi / y bez
mostow / a gdy sie w wodzie bystrey ani tarczami / ani rekoną oprzeć mogli /
podciągşy wielki las gac wczynili / a tak sie przeciw Włochom z krzykiem y z
hukiem strąsşnym Cymbrowie / Cymbrowie / wrząsliwym y krzykliwie ogrom-
nym głosem sami powtarzając przeprawali. A iako Florus pisze / by byli tak za-
raz ogromnym sturmem do Rzymu ciagnęli / w wielkimby a w warpliwym
strachu rzecz była. Ale w Weneckiej krajnie / ktora Scadius zowie partem Gallie
Togata, z zachodu Atesis / ze wschodu Adriaticum Morzem / z południa Padusem /
z pólnocy.

z pułnocy Tatrzonem Kzelami otoczony / položyli sie Cymbrowie obozem / A
tę Ziemię testnąd in se Włoskie Krainy wrodzajem / wczesnością ziemię / y pogo-
da Tlebą narostłoscię / w ktorej nasy zlenieli / a Marius im wymyslnie bitwę
zwłoczyl / aż sie używaniem chleba y mięsa wżzonego / także słodkiego winą w
rośkośney Ziemi wcieśli / y rospieścili / gdyż pospolicie żołnierzom rośkośy wż-
dza / bo w nich nalepszy Rycerze zniewieścica.

A potym nasy mili nieopatrzeni Cymbrowie y Gepidowie mimając is sie
ich Marius boi / y tużac iakoby iusz Włoska Ziemia opánowali / posłali do nie-
go kito rązow / aby sie z nimi potykał / a dzień bitwy nazywał. A złożył im nę-
zawierz drugiego dnia czas y miejsce potkania / iako Glorius pisze / na pierokim a lę-
rowym polu / ktore Claudium zowa / a Plutarchus trzeci dzień od zadania bitwy in
Mario de ius Illustrium uirorum być pisze / tertio nonis Sextiles, in campo Vercelensi.

A gdy sie tak obie stronie z wielkim grzmiotem / y krzykiem ochotnie potka-
ły / Marius fortelow chytrych używając poraził Cymbrow / iż ich na płacu
104000. tysięcy poległo / a 40000. tysięcy pojmano. Włochow też trzecia część Cymbrowie
tey liczby wbitych zostało / ktora biewa sroga przez cały dzień trwała.

A to zwycięstwo ktore Glorius Bogom przyczyta sławne / y wszystkich Mo-
narchiay Rzymiskiey nawdziacznięsye y nasławisze (gdyż wszyscy przed Cymbra-
mi orzeli) Marius otrzymał / nie moga ale chytrym fortelom z zwłoczema y z
sykowania woyska swego / ktory fortel do dzielności iak prawy hetman przidał /
następując w tym Hannibala / kiedy on był Rzymian sroga ad Cannas poraził.

A tak postępował / naprzod czekał aż sie w rośkośach Cymbrowie iakom
pierwey napisał / rozleżeli / y zlenieli / potym dzień potkana obrał mglisty / aby na
nieprzyciela mogli śladnie bez wieści wderzyć / ktemu wietrzny / aby im piasek od
wiatru y koni wzruszony w twarz y w oczy kurzył / sobie powietrze przystep o-
brał / też wphy swoje sykował przeciw wschodu Słońca / iż gdy mgła ku po-
łudniowi wpadła / a Słońce sie iasne roświeciło / zaraz od tśnienia zbroy y przy-
bicie Rzymiskich zdalo sie Cymbrom / iakoby sie Tlebo zapaliło / a dla odbijania
błyskama / y promieniow od zbroy y Słonecznego blasku paterzyć na Włochow
nie mogli / gdy sie im trzey z lednego widzieli / A tu sie każdy sprawca ludu Ry-
cerskiego / y Komistrz nauczyć moze z Historiay sykowania woyska / czego dę-
ley czytając wiecye sie domaca.

A gdy iusz tak poraził y rospłosił Cym-
brow y Gepidow Marius / niemnięsya miał wojne z żonami ich / iako z onymi
samyimi / Bo gdy sie wozami y kolasami zewszad mocuo obwarowały / na wierz-
chu onego obozu stojąc / iako z Wast albo Zamku iakiego meżnie sie bronili / spis-
sani / włoczniami / y rozmarzonymi pociskami Włochow sturmuiających bijąc / a po-
tym śmierć ich zacięsya ięszce była niż bitwa / Bo gdy ich Włosy niemogli do-
być / rokowaly z Mariusem samy Cymbarki y Gepidanki / s ktorych Litewki ida /
przez posty podawşy mu Condicie / aby ie przy swych wolnościach zostawił /
(paterz iak niewiasty grube wolności naprzod przestrzęgały) Potym aby Wni-
kami być mogły według zakonu Kapłaniśwa Pogańskiego Rzymiskiego / Bogi-
niey Westy gdyż im meżow pobito / a gdy tego niemogły wprosić / w onym obo-
zie / podawiyşy naprzod y pobiyşy wszystkie dzietki swoje / aby wniwola Wło-
ska żywo nie przysły / samy sie potym meżnie z Włochy do wpadu śickły / drugie
poobrzynawşy warkocze albo włosy swoje / kręciły powrozy / a samy sie na drze-
wach / y od wierzchow wozow / y na dyslach powiesiły / a drugie meżnie Wło-
chow bijąc a niechcac sie dąć poimac / w polu do gárdła sie zbic daly.

Tey dzielności podobna naydzięś Litawow ich potomkow na zamku Pul-
lenie w Smodzi / gdy ich Niemcy dobywali / za Olgerda / is tak je następując śa-
rych matek swych / żony swe y dzietki popalili / a sami sie do gruntu abili / aby ży-
wo w ręce Krzyżakom harym nieprzysli / Oczym Cromerus fol. 201 lib. 12. Miecho.
fol. 234 lib. 4 cap. 22. doczytasz sie / ale ięszce daleko śad do onędo / wracam sie grze-
czy.

Fortel na bę-
dzo śiniego
y gorowego
nieprzyciela
zwłoczenie po-
lacię cun-
ctatio.

Gepidowie y
Cymbrowie
na wojnewo-
lacię.

Cymbrowie
poraził.

Per ipsos si crea-
dere fas est Deos.

Marius fer-
telem Cym-
brow poraził.

Postepok sye-
kowania wo-
yska Marius
swego.

Nec minor cum
vixoribus eorum
pugna, quam
cum ipsis fuit.
Niewiasty
Cymbarkie
meżnie sie bro-
nia z obozu.

Cymbarki ro-
kuna z Mario-
usem podaw-
şy mu condit-
cie.

Okrutna śa-
tęć Cymba-
rek y przewa-
jne meżstwo.

Beleus Krol Cymbryski mażnie przebijając wphy Włostieną płacu zabity
został. Na onym poboysezu potym strupich kości iak Kroniki Włostie / y
Swedstie dowodzą / Masillensowie Włosty / płoty koło Winnie czynili / a zie-
mia krowie y tłustości napełniona / nado zwyczaj płodna sie stała: dobry to był
nawoz.

Gotach / Getach y Gepi- dach przodkach Litewskich / y Sławiańskich / Rozdział trzeci.

At tedy masz Czytelniku miły o powodzeniu/
dzielnościach / y frogim na ostatet pogromieniu meżnych
Cymbrow y Gepidow / A is w ich towarzystwie y z ich na-
rodu Litwe / Zmody / y Lotwe być klada / tedy ta rzecz na
peronym fundamencie prawda Historiey vgruncowana /
zakładam / iakomci to ius wyszey dostatecznie podał / w
wywodzie tych Cymbrow y Gotow / od Gomera Jafeto-

Ezechiel. 38.

wicą y Togormy Syna iego / ktorych też narody Ezechiel Prorok S. w tych
stronach pułnocnych / gdzie dziś Zmody / Lotwa / Prussowie stąrzy y Litwa / iak
sine opissuje / gdy mowi: w Rozdziale. 38. Gomer y Togorma latera Aquilonis.

W tym też cy-
tay. Volatera
num / lib. 2.
geogr.

A tak dzielności Cymbrow sami Niemcy sobie przywłaszczyc niemoga / po-
niemaz y Linius y Florus gdziekolwiek mowia o Cymbach rożno Niemcow
mianuia: Co naydzieś w Florussa lib. 3. cap. 3. gdzie mowi / Cimbri, Teutoni atq. Ti-
gurini, y Ombrones uel Ambrones. A tu Cymbrow na cele położonych masz rozumieć
Swedstie / Dunstie / Lotewskie / y starych Prussow narody starożytnie / także Ge-
pidy przodki Litewskie y Zmody / ktorzy w ostatnich latach y brzegach Ocea-
nu Balcickiego / ktory dziś Niemiecim Morzem zowiemy / mieszkali / iako
Florus mowi / y iako ich Ptolomeus y Jul. Cesar in Comentarjis opissuje / A na
te wyprawy do Illiriku / y do Włoch złączyli sie byli z Niemcami / albo Teuto-
nami iako z sasiady y z Ambronami / ktorych Ptolomeus y Decius w tych po-
lach gdzie dziś Połlase etc. z dawną klada. A o Gepidach przodkach Litew-
skich / iż byli zawoży w sasiadztwie y w towarzystwie tak wojennym / iako domo-
wym z Cymbami / y z Getami / O tym wszedzie naydzieś iasnieysze nado Słonce
swiadectwa y dowody / przeto cokolwiek Cymbrowie y Gotowie sławnego
czynili / to też słusnie ma być przypissano y Towarzyskom ich Gepidom.

A po tej porażce acz niemala część Cymbrow / Ombronow / y Teutonow
albo Niemcow została / wsakże sie ius potrzepic nie mogli / wtracivszy tak wiel-
ka moc / przeto iedni poddawszy sie Rzymianom / na granicach Włostich zostali
li / Drudzy w Niemiecich krajach / y w Franciey osiedli / a drudzy ktorym było
trudno o offady / nazad sie do tych krajów pułnocnych / z ktorych byli pierwey wy-
šli / wrocili / iako do Daniey / do Prus / do Zmody y do Litwy / a drudzy do Je-
ziora Meotim / y do Rzeki Tanais / iako Florus pisze. A is we Włostech / w Fran-
ciey / y w inszych dalekich krajach walczac dlugo sie wlozczyli / z towarzysztwem
rożnych narodow / tedy też stad za spólnością y zwyczajem rozmaitych izzykow
mowe swoje zmienili / bo Swedowie y Dunicy wlasni inaczej mowia niz
Niemcy / Anglandowie także / Prussow starych ostatki / Lotwa / Litwa y Zmody
rożnych izzykow rożne y rozmaite słowa w mowie swojej iako słyszymy mario.

Wszakże

Wszakże Cymbrowie/ Gotowie/ Gepidowie/ Litwā/ Zmódz/ Lotwā/ Swedo-
wie/ Duńczycy/ ieden sǎ narodu od Gomerā/ y Togormy/ ǎcz ięzykiem y obyczǎ-
iǎmi nieco ieden od drugiego rozny. Jǎko teŝ widzimy/ Wrony/ Gǎwrony/ Kruki/
Kǎwki/ Krastki/ Sroki/ ktorych teŝ iest ieden/ ǎcz nieco rozny pierzem y glossami/
rodzay/ wszǎk iednego wroniego wŝyscy przyrodzenia/ ǎ gozie Gǎwroni leca/
tǎm sie teŝ Kǎwki/ Krucy/ Wrony miedzy nich miesǎia. Takŝe gdy sie Cymbro-
wie y Gotowie do Wloch wyprǎwowǎli/ ciagneli z nimi y Gepidowie/ Litwǎ/
Lotwǎ/ Kursowie/ iǎko iednego rodu y ziemi ludzie/ ǎ Russacy zǎs y Sławacy
iǎko Sǎsiedzi etc.

Niechay iuŝ tedy o tym bedzie dosyć Czytelniku miły/ A teras zǎs o Go-
tach samych niemniej rycerskǎ dzielnoścǎ sławnych narodach/ rzecz przedcym
poczǎta umyŝliłem ciŝkotecznie ǎ dowodnie wywieŝć.

Położyłem tedy naprzod w wywodzie Synow Noego y ich potomstwǎ/
Gotow przodkow Litewŝich poczǎtki od Togormy Synǎ Gomerowego ǎ
wnukǎ Noego/ ktorych dzielne y zǎcne sǎrǎwy Niemcy/ Duńczycy y Swedo-
wie (iǎko y Wandalitow/ y Cymbrow) iǎmi sobie przypisuiǎ/ w ktorym proŝ-
nym mniemǎniu bǎrdoŝo sie przeciw wŝysktum poŝtronnym/ nǎoskǎtek y przeciw
swoim wǎlǎsny mniemǎniom Historikom myla.

Bo opuŝciwŝy dla krotkoŝci sławnych y dawnych Historykow Greckich/
Procopium Cesariensem/ ktory o wojnie Goŝkiej w Księgach pierwszych/ wto-
rych/ y trzecich/ etc. piŝal/ takŝe Agatiam Gracum & Iornandem de rebus Goticis, Blondum Agatias lib. 1.
& 2. Procopius
Casarien. lib. 1.
2. & 3. de bella
Goticis, Iornandes
de rebus Goticis,
Blondus decad.
1. lib. 8. & lib. 1.
Dec. 1. Corncl.
Tacitus, Dims
Gregorius &c.
Gotow z
Sławienŝickich
krǎin wywo-
dza.
Decad. 1. lib. 3. de inclinatione Romana Monarchia, & eundem lib. 1. Decad. 1. y Cornelium
Tacitum, o połoŝeniu Ziemi y obyczǎiach Niemieckich etc. Diuum Gregorium Papam,
Raphaelem Volateranum lib. 2. y inszych wiele stǎrodawnych ǎ wielce zǎwǎłǎnych
Historykow/ Tedy ŝwieŝymi ichŝe Niemieckimi Historykami/ to ich mniemanie
być proŝne okazemy. Naprzod Tilemannus Stella Signensis Niemiecki Teolog opi-
ŝuǎc origines gentium in genealogia Christi, tak piŝe o Gotach/ zowǎc ich Getami:
Gatas autem Gotos esse nihil dubium est, quoserŝi multi in insulis maris Baltici tanquam Ἀντόχτορες
natos esse fingunt, tamen cum initia generis humani in oriente fuerint, ut Moyses testatur, consenta-
neum est, completum esse occidentem & septentrionem, paulatim progressu, ex oriente posteris No-
he &c. &c. A Geti (powiǎda) to iest Prussy stǎte/ Litwǎ/ Zmódz y Lotwǎ/ być
Gotami/ nie iest namniej rzecz wǎtpliwa/ ktorych ǎczkolwiek wiele History-
kow nǎ Wyspach Morzǎ Baltickiego/ to iest Dniŝkiego/ Swedŝkiego/ y Got-
landŝkiego/ przed wielki być nǎrodzonych zmyŝlǎiǎ/ to nie iest tu rzeczy/ po-
niemǎŝ poczǎtki narodu ludzkiego nǎ wschod Stǎnicǎ sie naprzod po potopie
rozmnǎoŝyli/ iǎko o tym Moizeŝ ŝwiǎdezy: Rusŝny iest tedy dowod/ iŝ zachǎ-
dnie y pǎlnocene Krǎiny po lektu ǎ zniemǎdzkǎ byty dopiero narodǎmi ludzkimi
nǎpelnione/ Kiedy potomstwo Noego ze wschodu Stǎnicǎ/ to iest od Ba-
bel Wieŝe tu zachodowi y pǎlnocy poŝtepowǎło. To tu maŝ ŝwiǎdectwo
pierwszego nǎlǎdǎ Hysŝprikǎ y Teologǎ Niemieckiego/ ktory Gotow nie z
Niemcow/ ǎni z Swedow/ ǎle z Getow (ktorych Quidius/ Plinius/ Ptole-
meus/ y inszy w Litewŝickich/ w Zmódzickich/ w Moŝkiewŝickich/ Prekopsŝickich/
Podolsŝickich/ Wołyńŝickich y Wołosŝickich Krǎinach opissuiǎ) narod być rozmno-
ŝony iǎwnie ŝwiǎdezy/ ǎ iŝ nie Getowie z nich/ ǎle oni z Getow/ y z Gepi-
dow poŝli/ y Dniŝkie/ takŝe Swedŝkie Wyspy w Skandaniacy zniemǎczkǎ o-
ŝiedli.

Dǎley zǎs piŝe: Et facilius in arcto latere proceŝerunt gentes, quia ibi non impediuntur iti-
nera, ut in litore maris mediterranei, y ŝiǎdniey sie powiǎda rozŝerzyty y roŝciǎgney
nǎ ludzkie w pǎlnocnych Krǎinach/ gozie dzis Litwǎ y Ruŝ/ bo tǎm drogi
nǎ ŝiǎdnie przestǎdzone Morzem/ iǎko sie trǎfia nad brzegǎmi Morzǎ miedzy
ziemiŝkiego.

Procopius Cas
sarius.

Takley wrody
byli Goowie

Proco. lib. 5.

Proco. ad Istrum
usq; uniendo
perueniunt.

Spartianus in
vitis Caesarum.

Herby starich
Gotow y
Cymbrow.
Cornel. Agrippa
in arte Herat.
cap. 81.

Mowi mntes
malo to test/
ktorych sie
wiele w mntie
mantu swym
mylito.

Taj tej Was
powsti y Wiel
sti z Herber
steinem mo
wis zgodnie.

Tu iawnie po
twierdza Her
berstein/ is
Gotowie nie
z Scandiey a
ni z Sweeciey/
ale z Ruskich y
Litewskich pol
gozie byli po
lowcy wysli.
Paul. Jounus
in Mosch.

Totila Krol
Gotst.

O tym tej czy
tay Cromera
lib. 7 et lib. 1.
takie Volate
ranum in Go
tis.

Procopius tej Greci Historyk Gotow takze Getami zowie lib. 1. et 2. belli
Gotici. Tenze tej Procopius Gotow Wiffigotow / Mandalitow / y Alanow ie
dnym imieniem wsfystkich Sarimatami zowie / y seden ich byl narod / tylko is
powiada byli troche rojni Kigzat y wodzow swoich rozdzielanim / A is Histo
ria pisal za czasow onych dawnych / gdy Gotowie pluzyli / tedy tej ich osoby
takto sam widzial tak opissuie / is sa bialego ciata / wlosy plowe / oczy wielkie
maga / takie dzis wsfystki narody Ruskie y Slawanskie widzimy. Tenze Proco
pius w Ksiegach 5. pisze / is ci Gotowie wysli s tych miejsc gdzie dzis Mostwa
od Donu albo Tanais Rzeki / A te przyczyna Kladzie / is sie (powiada) trafilo
niektorym mlodziencom zagonic za Jeleniem przez Rzekę Don / albo Tanais / a
gdy daley ku zachodowi bawiac sie towami zasli / wrocili sie na zad do swoich /
y powiedzieli im / is widzieli bardzo dobre y oknie pola / y role na zachod / Oni
tedy wsiadac w mocy y broni swojej / przysli z woyskiem az do Dunaj wsfedzie
zwyciestwo otrzymawiac. A potym z Rzymstimi Cesarzami przymierze wzia
li / do Wloch zas przycigneli / a na ostatet az do Hispamey przebyli / to tak
Procopius.

Spartianus tej w opisaniu zywotow Cesarstich Getami Gotow zowie /
ktorych 300000. Claudius wtory Cesarz v Miasta Martinopolim w Messiey
albo w Bulgariey Slawienstiey Ziemi porazil.

A Volateranowi lib. 2. zdadza sie byc Gotowie z narodu Cymbrow / o kto
rych Florus pisze / is sie ich ostatki po porasce od Mariussa wrocili ad Meoti
dem / gdzie tej dzis nie Niemcow ale Slawakow miedzy Tatarami pelno.

Tej y po Herbie okazua sie byc Getowie starzy wlasnie z Ruskich krain /
ktorzy Niedzwiedzica za Herb na Choragwiach y na Tarczach nosili / takto o
tym Cornelius Agrippa in Arte Heraldica capite 81. pisze. Cymbrowie zas Byka na znak
mocy swojej / a Alanowie Kota / Polacy Orla / Niemcy Lwa za Herb wzywali.

Sigismundus zas Herbersteinus in Commentarijs rerum Moschouitarum fol. 114.
tak pisze o Gotlandiey / Gotlandia quoq; insula regno Danie subiecta etc. Gotlandia po
wiada Wyspa morska Krolestwu Dunstieniu poddana / na tey odnodze mor
skiey Baltickiey lezy / s ktorey wiele ich mniemato Gotow wynidz / gdyz ta Wy
spa daleko ciastnieysza jest / nizli ktoraby tak wielka wielkosc ludzi / takto byla
Gotow / w sobie ogarnac miata : nad to iesliby Gotowie z Skandiey tak nie
ktorzy wywodza mieli wynidz / a potym z Gotlandiey do Sweeciey / tedy per
na / is powtore odwrocisly przes Skandia droge / musieliby sie na zad wrocic /
iesliby chcieli do Wloch stantych stron takto Gotowie ciagnac. Quod rationi mini
me consentaneum est, co sie z rozumem ani z rzecza / powiada Herberstein / by namniey
y zadnym sposobem prawdy niestosuie ani zgadza etc. A tu maff wtore swiade
stwo iawne / is Gotowie nie z Gotlandiey ani z Scandiey / ani z Sweeciey / ale
z Litwy / Smodzi / y z Mostkiewskich krain Meotkich y Tanayskich wysli / takto
sie tej to pieknie zgadza v Jorwissa libro de legatione Moschouitarum, z trzecim wy
wodem o Gotach / Demetriussa Postla Mostkiewstiey. w Rzymie : ktory takze
Gotow wietza czesc z Mostwy y z Sawolskich Tatarow / takze z zebранеj dru
zyny y gminu Lotewskiego y Litewskiego wywodzi / ktorzy przed tysiaccem y
tysiecznym lat z Krolei swoim Totila Rzymstie Cesarstwo y Rzym mia
li po prawie z gruntu byli wywrocili / etc

Carion zas Niemiecki czwarty Kronikarz lib. 3. monar. 4. atatis 3. o Gotach
pisze / zowie ich byc Niemcami z Gotlandiey Wyspy / ktorzy powiada czesc
Lotewskiey y Litewskiey Ziemie osiedli / bo ty obiedwie krainie przes morze leza
przeciwko Gotlandiey. Ale w tym co mi kazdy w Historiach namniey bialy
zesna / Carion tomu wstapil / Bo Gotowie ruszywszy sie s tych pol / ktore sa za
Rijowem / Roku od Christusa 253. wtargnali wielka moza do Traciey / w wojs
ku trzech

Stu trzech set tysięcy / co samje Carion lib. eod. wyższy przeciw sobie piše. Tam
womniac Rzymskie państwa / w wólnej bitwie Deciusa Cesarza y z Synem zabi-
li / iak o tym będzie niżej. A tu sie równie pokazuje / iż Gotowie s tak wielkim
woyskiem 300000. From żon y dzieci / podobniey stych pol gdzie dziś Moskwa /
Litwa / Wołyn / Podole y Przekop albo Taurika / wysli / a niś z Gotlandey /
iak sie Carion domniemawa / poniewaś z tey wyspy / ktorey niemają więcej ie-
dno osiemnaście mil na dluga / tak wielkie woyska wybrać sie nie mogly / co y Wa-
pouius y Bielski wspominaia. Bo y dziś Krol Dunst niezbierze z nię ledwo
tylko set / a nawiecey tysiac Ludu gotowego do boiu / y to na gwałtowną po-
trzeba. A co też Carion piše (niemogac sie z swoimi Gotami bez Litwy obyć)
izby Niemcy z Gotlandey Wyspy przysiedwsiy część Litewskiy y Lotewskiy
ziemie opañować mieli / a potym sie Gotami nazwali / tedy y to nie ku rzeczy /
poniewaś Gotowie przed tysiacem lat trzema sty czterdziesta piącią dosyć
stawni y Rzymianom ogromni byli / przed tylko wielom / y przed przysięciem
Niemcow do Liffland / ktorzy dopiero Roku 1234. za Fryderyka wtorego Ce-
sarza / a za Grzegorza 9. Papieża do Lotewskiy Ziemie Zakon Krzyżacki wnie-
śli / a potym tam ten kraj opañowali / ale Lifflandami nie Gotami (ktorych iuś
na ten czas moc była do gruntu prawie zgasta) byli y sa nazwani. A tu widzisz
nie tylko w samey rzeczy ale w rachunku lat wielki psant / od roku 2533. kiedy
Gotowie byli męstwem stawni / aż do Roku 1234. kiedy sie Niemcy do Li-
fland wnieśli. Z Litewskich tedy krain y z Moskiewskich / także z Wołyńskich
Gotowie posli / a nie z Gotlandey Insulki / aczkolwiek też Duneczko / Swe-
dow / Cymbrow y Niemcow nad Morzem Pruskim y na iego Wyspach roz-
mnożonych / w spolney drużynie mieli / ktorzy wszyscy Gotami / Getami / Ge-
pidami y Cymbrami / acz z roznych narodow zgromadzeni / iednostajnie byli
mianowani / czego y sam przeciw sobie Carion poświadcza / mowiąc : Non unus
autem populi appellatione censentur Gotthi, Vandali, Rugiani, Hunni &c. Ale nie iednego ludu
mamy rozumieć Gotow / Bo tymże imieniem rozumieia sie Wandalicowie (na-
rod Sławiański) Rugianowie / Hunnowie z ktorych Węgrzy / Gepidowie z kto-
rych Litwa / Smodż y Lotwa / etc.

Decius Ce-
sarz od Got-
tow Sławia-
kow zabir.
Trzy na ty-
siec Gotow.

Piše też Carion / iż Gotow część w Aziey nad pontem y propontidem oko-
ło Constantinopola krain kilka osiedli / drudzy w Traciy y Węgrzech zostali /
dzis też ieszcze (powiada Carion) stawią / iż w Taurice albo w Przekopie / gdzie
dzis Tatarowie Przekopsy / Gotowie mieszkają / ktorzy ięzyk Niemieckiego
wzywają / y Gotami sie zowią / Poty Carion.

Carion iuś
na drogę pra-
wa przyszedł.

Słowia Car-
ionowe.

Alem ja sam był w tych wszystkich krainach / y w Traciy niedawno Roku
1574. y około Constantinopola wśedziem świadom dobrze / a tamem żadnych
Gotow / Niemieckiego ięzyka wzywających / niewidział / ani o nich słychał.
Sławakow tam naszych przodkow wśedzie pelno w Tracijskich y w Bulgars-
kich ziemiach szeroko między Balczańskimi gorami mieszkających / także w Tan-
rice albo Prekopie / sa ostanki Gotow albo Getow Litewskich / y Korolan-
skich / Ruskich przodkow / ktorzy Sławiańskim ięzykiem (nie Niemieckim)
mowia / a Bydło albo Czabany w polach passa / a zowią sie dzis Besaraba-
mi / Tatami / Sławakami y Serbami / nie Gotami ani Niemcami / ktorych
tam niewyrzysł / izby między Tatarami y Turkami ofiady mieli. Poniewaś u nich
nad Niemiecki niemają narodu mierzniejszego / com własnym okiem wśysko wi-
dział / y kładąc to powie tam tych krainow świadomy.

Balcchany go-
ry wysokie
Prore Geogra-
phowie Kodo-
peos et Ser-
mum zowią.
O tym też czy-
tay Cromera
lib. 7. Dlugos-
sa y Niecho-
mussa lib. 3.

Potym Iodocus Ludouicus Decius / Niemiec / świeży Zistoryk naszego
wieku opisuiać uetusates Polonorum, lagelonum familiam, & Sigismundi Regis tempora, szeroko
y dowodnie / tak o Gotach rzecz czyni / wywodząc ich narod s tych krain

Słowa Decj gdzie dziś Ruś / Liwów y Polskie krainy. Vnde cumq; autem orta gens illa fuerit, &c. Ale
usowe.

Jam sam nad s których byli starzy Geronowie / Geronowie albo Gepidowie nad Morzem
tym Morzem Wenedictim / które dziś Ruś / Smodzim / Prusim / y Lisslandtim zowie
do Krolewca my / przodkowie Smodzcy y Litewscy / s tychże też byli Geta y Dakowie na po-
trzy dniach ludnie leżacy / gdzie dziś Wołyń / Podole / y Wołosy. Cisi Gotorowie iż w tych
s Smodzi. wszystkich krainach mieszkali / gdzie Morze albo Jezioro Meotis do pontu Eu-
O tym też cy rinu wpada / y nad Rzeką Donem albo Tanais / także gdzie dziś Jarwolscy y
tay Dlugosza Przekopsy Tatarowie / y Rusacy Moskiewscy / świadczą nam o tym wszyscy
Niechomysa historykowie. A tak powiada tenże Decius / Gotorowie był narod z Sarmaciey
y Cromera Europckiey / y s tych wyższej pomienionych krain zawsze się wyprawowali wo-
lib. 7. etc. iowac Rzymskie państwa. Tak tedy Gotorowie przez wiele czasow przy Ruśi w

Gotorwie / Pol- iowac Rzymskie państwa. Tak tedy Gotorowie przez wiele czasow przy Ruśi w
owcowie. polach mieszkali / a Potowcami od pol albo polowania y od Polonow byli na-
Dzielnosc zwani / a za Cesarza Augusta przed narodziem Chrystusa Pana / Gotorowie
Gotorow Ska- s tych pol gdzie my dziś mieszkamy / ruszyli się / Rzymskie państwa najeżdżać
watow. poczęli / Lucullus Hetman Rzymi wyparł ich z Misicy / ale potem dwu Het-

O tym też cy manow Rzymskich Oppiusa Sabina / y Corneliū Juscum / oburow z Legiami
tay Suetonius in y z woyskami Rzymskimi pobili / z Antoniuszem też Caracalla / y Antoniuszami
Augusto, Dionem dwiemą Probo & Vero, y z innymi Hetmanami Rzymskimi częste bitwy zwozili /
Caesum, Proco- O czym Orosius sławny y wiary godny historyk lib. 7. cap. 7. et lib. 7. cap. 9. r. c.
pium, Pausani- dostatecznie pisze. Także z Philipem Cesarzem pierwszym Chreścianstkim / Roku
im Atilis etc. 247. od zbawienego narodziem Chrystusa Pana wojnę toczyli. Tracia y Mis-
Missa dziś sia / mając woyska trzy sta tysiecy zburzyli Deciusa kilko kroć porażili / na ostatek
Bulgaria. go y s synem roku 253. zabili / iak sie o tym wyższej przypomniato.

Potym gdy Valerianus Cesarz Saporis Krol Persi poimat / y wstęgo stro-
giey niewoley chował / iż po jego grzbiecie (miasto stolca) na koni wsiadal / znówu
Gotorowie roku 260. z innymi narodami Sarmatstkim iak z Moskwa / z Rusaki /
z Litwa / z Lotwa / z Smodzia / Wołyńczami i. c. zebrałszy wielkie woyska / wodza
y ziemią do Aziey ciągnęli / Bitunia zburzyli / Ticomedia nad Morzem do grun-
tu prawie wyrócili / a on wielmi sławny Diany w Ephezie kościol Poganski od
wszystkiey Aziey kościem przeważnym budowany / złupili y spalili. Także Mace-
donia y Tracia splundrowali / a od tych czasow ia rozumiem Stawieńskie iazy-
ka narody być w tamtych krainach rozmnozone / w których y dziś seroko mieszk-
a / iakom sam widział. Potym ich Flavius Claudius Cesarz w Macedoniei y w Ma-
cedonii grzech prawie na głowę porażił / bo ich trzy sta tysiecy na placu z poimanyimi
zginęło / y dwa tysiacę Galer albo Oskretow armaty wodney na morzu Grecim
tenże Cesarz im odiał / roku 270. od Chrystusa Pana / o czym tenże Iodocus De-
cius / y Carion lib. 3. Monar. 4. Aetatis 3. y in sy świadczą. Potym gdy lat kilkodzie-
siat w pokoju po tej porażce Gotorowie siedzieli / z nowu sie roku 368. Rzymi-
nom z mocy wybili. Lupicina y Maxima Hetmanow ich z woyskami pobili /
Misia y Tracia posiadli / Valensa Cesarz pod Constantinopolem porażili / y
samego żywo poimawszy spalili. Constantinopole oblegli / y Wołosczy okoliczne
wypalili / aż ich Cesarzowa Valensowa Wdowa darami y pieniedzmi przete-
niła / iż od Constantynopola odegnęli / iak Carion pisze y Iustus.

Potym ich Teodosius Cesarz Roku 383. w Constantinopolu porażił / y
z Traciey wygnal. A tych też czasow Hieronim / Augustin / y Ambrosius Do-
ktorowie swięci kwitnili / y Pellagius Heretik wichrował w Angliey / Ktorego
Augustin swięty pismem S. przekonał. Potym za Arcadiusa y Honoriusa
Cesarzow

Zwycięstwa Gotorow roku 381.

Gotorwie po- rażeni.
Doctorowie swięci.
Pellagius Heretik.

Cesarzow Synow Teodosiusowych Roku od Chrystusa Páná 405. od swo-
 rzenia Swiátá 4349. á od zátożenia Rzymu 1157. znouu Gotowie z Rada-
 gostem Krolew swoim do Wloftich krajn wtárgnli / Których bylo dwie scie
 tysiecy. A tych Scilico poráził w ciáśnościách gornych / niedálekó od Floren-
 ciey v Apenninu / tárnzey Radagost Krol ich poległ / á to imie Radagost ál-
 bo Radogost znáć isť iest wlasne Slawieniskie / iáskoby rzekl Radgostiom. Bo
 Radogost y Dobrogost pospolite sa stárych Slawakow názwistá. Ale sie tey
 poražki y smierci Radogostowey Alarik drugi Krol Gotsti pomácal znácz-
 nie / y Rzym Míasto głowé y Pánia wszytkiego Swiátá wziął y opánował /
 Roku 412. od Chrystuá / á od zátożenia Rzymu przez Romulussa 1164.
 Kościelných rzeczy zákazal ruszác Alarik Krol / ále cále trzy dni Míasto sro-
 go plundrowáli Gotowe / potym Kampania / Brucia / y Lukania kráiny
 swoiowáli zá Honoriusa Cesarzá. O czym czytay Claudium Claudianum in Stillicone,
 y Honorio, Ktory téz Gotow álbo Getow z tych pol gózie dzis Ruffacy / Podo-
 lanie / y Bulgarowie ná Dunáiem / wymodzi / Tárnzē wojenny Senat Alari-
 ká Krolá opissuie w tytlowá.

Crinigeris federe patres, pellita Getarum

Curia, quos plagis decorat numerosa cicatrix,

Extremulos regit hasta gradus, et nititur altis

Pro baculo contis, non exarmata senectus. etc.

A gdy Alarik umiárl / znouu z Ataulphussem Krolew nowowwybránym
 do Rzymu sie wrocili / y Míasto zupili ná wola Krolá swego / wšákzē nie-
 palili. Potym Roku 448. od Chrystusa / á od zátożenia Rzymu 1300. w lat
 sto trzydzieści y šest po Alariku / ciż Gotowie z Totila Krolew swoim Rzym
 trzeci raz / á po Genseriku Wandalskim Krolu czwarti Krol wzięli / Roku pá-
 nowania Justinussa Cesarzá 21. A potym Narses Persa Ewnuch álbo Trze-
 bieniec : Zecman Justiniana Cesarzá Totila y Tere ostátecznych Krolow Got-
 stich ná głowé poráził / y wszytek práwie narod Gotow mážnych z Wloftich
 stron wygnal / s Których iedni w Hispániey / drudzy we Franciey osiedli / á dru-
 dzy do stárych pobrátynow swoich přes Niemieckie kráiny przyšli / w ty pu-
 nocne strony / gózie byli Prussowie stárzy / Smodz / Litwa / Jatwiezowie / etc.
 Ktorzy rákzē iednego narodu z Gotami z dawná byli / y zniimi sie iednostáynie
 ná rozmáite wojny do cudzych kráin s tych kátoz zinných wypráwowáli /
 o Których kto chce szerzey czytáć naydzie ich dziełności pelno v rozmáitých hi-
 storykow. Bo Procopius Cesariensis Grek zacny / Ktory w woystu záwjo-
 sta przy Balisariusie Germanie báwil / seroko ich dziele z Rzymiány y z Greki
 w kilku Księgách y Tomach dostátecznie wyráził. Táktzē Gregorius / y Pau-
 lus Orosius / Suetonius / Jornandes / Guido Rauenmas / Blondus / Corne-
 lius Tacitus / Spartianus / Leonardus Aretinus Abbas vrspergensis / Abba-
 uis Marcus Antonius Sabellicus práwie drugi Liuius / Volaterranus / Ber-
 gomensis / Tilemannus Stella / Blondus y Olaus magnus Arcibiskup Upsa-
 lenski / obádwa vrodzeni Gotowie / Monsternus / y Nanclerus wielkiey wia-
 ry historyk / Erasmus Stella y inszych wiele za nych y stáwných ták stárego
 iáko niedawnego wieku historykow / wiele o Gotach ácz rozmáicie (gdy ká-
 dy swemu narodowi ich dziełności chce przyczytáć) písało. V Których pilny
 Czytelnik chce swoje snádnie násyć moze. Jam tu tylko to co do historyey
 nášey Sarmatskiey / Ruskiey / Polskiey / Litewskiey / náležáło krotko s pewnych
 dowodow tychzē historykow przytoczył / o czym sie téz niżej w wywodach
 nášych narodu Litewskiego y Ruskiego dostáteczniey wnetzē doczytáti / á te-
 ras ius

O tym téz nat
 dzieł apud
 Claud. Clau-
 dianu in Stil-
 licone etc.
 Jest téz y tes-
 ras Zamek
 Mostiewski w
 Siewierskiej
 ziemi Radog-
 gost.
 Rzym od Got-
 row wzięty.
 Alarik Krol
 Gotsti.

Drugi raz
 Rzym Goto-
 wie wzięli.
 Trzeci raz
 Rzym wzięli.
 Narses trze-
 bieniec.
 O tym czytay
 Plautum, Decis-
 um, Iulium etc.
 y Volaterranum
 lib. 7.

ras iuż do samey rzeczy przystępujemy / zakładając dowodny początek Historiey Litewskiej s Kronik Pruskich / niż do Palemona albo Publiusa Libona z Wloch w ty strony przyjeżdżowania przystapiemy.

Wiedemucie Krolu pierw- szym Pruskim z Litalanow wybránym / y o Litwonie y Samocie Synach iego / Rozdział III.

Rafinus Stella Libanothanus w śiegach wtorych dawności Pruskich / o przodkach prawdziwych Litewskich z Gotow y z Gepidow / y Cymbrow należnych idących / y o pierwszym Litewskim Książciu Litalanow y o Samocie Zmłodźkim / tak pisze do Mistrza Pruskiego Świątkowi. Czasu ktorego Valenemianus Cesarz Rzymiski panował to jest Roku od Chrystusa z 66. Alanowie albo Litalanowie ludzie pólnocni u nasiedzwie Prusom przylegli (skąd znać iż to był Litewski naród) gdy przeciw Rzymianemu Cesarstwu wojnę podnieśli / po długich a częstych w Państwie Rzymistie napaściach od Sicambrow byli porażeni / etc. A druga część tych Alanow albo Litalanow mdlejsza y nie tak dawnoyn sposobna / ktorzy byli w domu zostali / po ostatecznej od Sicambrow porażce / Mołoycow bitnych moc straciwszy / niebardzo waleli bezpiecznie się osiedzić w własnej Wyczystej ziemi / przeto z żonami / z dziećmi / y z wielkim gminem slug niewolnych / do Borussow albo Prussow pogranicznych odeszli / Sprzety wszystkie domowe y majątność w ten czas na karach / na kolasach s sobą woząc / także dobytki wszelkiego bydła wszystkie / ktorzym on naród więcej żył / z sobą przysunęli / a samych siebie Prusakom starym (ktorzy byli z Litwy jednego narodu) w wiara y w obronę podali / ktorych Prusowie wdzicznie przyjęli / Bo ich wielkością przynudzeni / tym śnádniej wszelkim narodom odpor dawali / goż się na ten czas Niemcow więcej obawiali / ktorzy nad Wisła gdzie dziś Culmińska Ziemia mieściła / a Prusow często s tych miejsc ktore trzymali wybijali.

Postąpili tedy Prusowie Alanom społecznego mieszkania w ziemiach swoich / ktorzy też niewiast swoich Borusom złączenia pozwolili / bo żadnego Mążniństwa nie mieli / ale wszyscy jednako spólnego obcowania z niewiastami używali. Dla czego w krótkim czasie w taką wielkość pretko wrosli / iż wszystkie przyległe narody / Mazowszany / Polaki / y Niemcow przewyżsili / z tej potym wielkości dla ciężkości granic porzeli się między sobą ieden drugiego wczyszczać / albo wtem iako się komu podobalo / y iak sobie ktory pożytecznie być rozumiał / tak wiele ziemi sam dla siebie y dla koni brał y posiadał / dla czego między nimi swary y nieznaśli rozmaite powstawały / ktorych częstokroć spólnym zabijaniem dokończyły. Tak tedy sama rzecz / on lud gruby a niezgodliwy w tym zgody uczynił / iż o postanowieniu Krola schadzki poczeli mówić / gdzie według prostości pospolstwa ślad y zowad rozmawiać o tej rzeczy mówili y rozprawiali.

Tam Widuutos / albo Wiedemutos Litalanus / ktory inszych y godności y rozumie przewyższał (bo wielkim pocztę slug obsiadował / skąd też sobie zawołania w cudzych ziemiach dostał) rzekł tak / gożbyście Borusowie nad pieszczoty wasze głupsimi niebyli / o tym co między sobą rozprawiacie żadneiby nieznaśli niebyło bo widziacie

Sicambrowie
nie był naród
niemiecki nad
Renem Rze-
ka moźny.

Rzecz y wot
Wiedemuta
Książcia Li-
talańskiego
starszego mie-
dzy Prussami.

widzicie iſz pſzczoły Królą mąia Ktorego roſtazania ſłuchają / Który ich ſprawy rozrządza / Kążda z nich do ſłuſſnych robot przyſtawia / Który y nie poſłuſſnych / proſiuiących / nierobotnych y niſzczemnych precz z włow wyganiając Karze / żą Ktorego roſtazowaniem wſiſtki wrobocie trwają / a dzieła y ſprawy ſwoie kończą / wyktorzy to na każdy dzień widzicie / onych iako wódzów naſładowycie / a Królą ſobie poſtawiajcie / y iego wolej badźcie poſłuſſni / on niech ſwoary między wami porównywa / zaboyſtwą wſciaga / złodzieyſtwą Karze / niewinności broni / też ſam na wſyſſkich bez żadnego wyjęcia / niech prawą / wyrok y moc zwierzchnią ma. To ſłyſſac Prusiowie żąraz wielkie wołanie podniowſzy przyzwolili / mo-
wiał / a chceſz ty nąd nami być Boiateros? co ich ięzykiem Królą pſzczoł zna-
czy / tak Weidenutos Litalanus z Litewſkiego narodu co y ſamo muie ſwiad-
czy / niegąrdząc ich głoſami żą wſyſſkich zezwolenim Krolewskim pirwſzym Boru-
ſkim y Litalanſkim albo Litewſkim zoſtał / Który acz był takież z proſtego a gru-
bego y Pogąnſkiego narodu / wſiſtkę mu Krolewſkiey wielgomysłności doſta-
walo / bo iako ſkoro od poſpolſtwą Młaiſtatem Krolewſkim był odłączon / nie-
tu inſzey rzeczy wmyſł ſwoy nakłonił / iedno aby Kążecią albo wódzą pſzczoł na-
śladował. Przeto naprzod poſpolſtwo y tam y ſam tuſzące ſie w pewnych
granicach na rcale porządku pſzczoł zámknął / Ktore w oſobnych włach roboty
ſwoie ſtonczywają / y nąpominał ich do robot Sielſkich / aby iedni ziemię ſprá-
wiali / zaśiewali / y drzewa owocne ſzczepili / drudzy koło pſzczoł aby ſie bawili /
drugich do bydła / dobytkow / drugich do Ryb łowienia nąznaczył / y prawó
wſtawił / Naprzod aby żaden goſpodarz wiecey dobytkow / ani czeładzi niecho-
wał / nąd potrzeby doſtarczania robot ſwoich / inſzych aby przedał / albo pobit /
aby też żaden włomnych / niepożytecznych / y do roboty nieprzygodnych nieżywił /
ani wychowywał / Dał też wolność / y prawo iż Synowi rodzicą ſtarością w-
ciąnionego / albo Któryby dla młodoſci / ſil roboty znoſić niemógł / wolno było
wdawić / aby proſno chlebą nieiadł / a żiedną żoną aby Kążdy przeſtał.

potym chcąc on lud gruby z okrutności zwierzęcej do skromniejszego życia
przywiesić / Miodow sylenia sposób wynalazł / y biesiady częste y karczmy po
spolite postanowił / wierząc iż tym miał okrutne ich wyniszczyć / wzyni
się nieomylił / śbowiem w rychłe tu tak wielkiej pieszczoney miłkości przyszli
iż tu czemu chcieli ich przywiodł.

potym wstał/ aby gościom przyiemność/ y ludzkość nawiecy zachowy-
wał/ gody sie tymi rzeczami namocniej przyiażni między ludzimi spaia / zc.

Po śmierci swojej Weidewuto Krol czterech Synow zostawił / ale Kronika inſza Pruska po Niemiecku drukowana ſwiadczy / iż dwanaſcie Synow miał / Których były ty imiona Saimo albo Jaimo / Weidro / Sudo / Slawo / Natango / Barto / Galindo / Warmo / Ogo / Pomezo / Culmos y Litwos / albo Litala nos / Których Ociec Weidewuto / iak Kroniki Pruskie ſwiadcza / doſzedłſy lat wieku ſwego 116. rozdzielił tym ſposobem / Saimona albo Jaimona ſtárszego na ſtolicy ſwojej nad inſzymi bráty przelożył / Który Zemołdzi dał od ſiebie przezwisko / gdy mu ſie teſz ta Ziemia z wydziału między inſzymi Brácy dostała. Ten teſz y Sambia druga Ziemia / od ſiebie miánował / po Niemiecku Samland / z Których dwu Kieſtw ludzi do boiu godnego czasu Pogańſtwa 40000. tyſieci zbrojnych / y 40000. piekſych wychodziło. A dla tego Saimona dziedziczne dawności / Krzyżacy Pruscy pod Litwa Zmołdzi przez częſte wojny docho-

Sudonia od Sudosa Syna Weiderutowego / też nazywana / Podlasku /
Zmodzi / y Litwie przyległa / z której 6000. iezdnych / a 8000. pieśnych wycho-
dziło. Natangia trzecia Ziemia od Natanga nazywana. Nadronia czwar-
ta od Nadra. Sławna piąta Ziemia / która za Księstwo dzielne czasu sta-
nach Prus

Arrol nādpſi
czolāmī albo
Māciotā.

Wiedeuntos
pnyssy Krol
albo Kigze
Borussow | al
bo Prussow
Narych y Lit
talanow prze
odkow Litew
skich.

9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531

Práwā Wey
demutowe y
vítawy.
To też są stá
nych Krolow
Egipstich są
chowywano.

Біскупъ.

Boſciinna v
cynnoſc.

W tym czytaj
w Kronikach
Prusskich / y w
Cosmographi
ach / Casparis
Zennenber
geri.

• Harec y licz
• bā synow Mei

Samodzialbo
Temodiz y Sga

bia od Saimo
na przeważne

so tyficy-lu
du do boiu

Sambiey wy
chodila.

Bartenland.

Galindia / s
Kronik Prus
skich sześćdzie
siat tysięcy lu
dzi z pogani
stw do boju
wychodziło.
Warmia.
Hogierlandia
Culma.
Pomezania.

W tenże spor
sob Wapow
ski i inszy o Le
chu nashim y o
Czechu pisa.

Kosteki y w
godz Synow
Weidenutow
wych.

Przyczyna wy
scia z Prus do
Litwy Litwa
lanowey / po
dobna Czech
owey y Lecho
wowej z Kar
waczej y z
Sławieński
ziemi
Alani Litwa
nami od Lita
lanu Kijajcia
a potym Lit
wany nazwa
ni.
Rok przyscia
Litani
Kijajcia do
Litwy.

Zaimo Kijajcia

Słowia wlas
ne Erasmi
Stelle.

Petrus a Dus
burch w Krot
nice swojej
Sudini narod

rych Prusow była położona / od Litwinow / y od Krzyżakow często burzona
bywała / dzieli ją od Litewskiego Księstwa Memel albo Tiemen Rzeki. Bar
tenland od Bartonu miánowana granię z Litwą 70. Jezior y puszciami / przez
to Litwa ta Ziemia iako przyległa częstoć z Krzyżaki walczac burzyła.
Galindia od Galinda nazwana Ziemia wielka y tak ludna była / iż obywatele
Pogani rozmnożeni w niej zmieścić się nie mogli / wychodziło 60000. ludu do
potrzeby / do Mázowsia od południa przyległa. Warmia albo Warmelandia
od Warma imię wzięła / w której jest Warmieński Hosiussen y Cromerem
starone Biskupstwo. Hogierlandia Ziemia od Hoga nazwana. Culma
dziś zowa Chelnem od Kulmy nazwana. Pomezania iedenasta Ziemia
Pruska od Pomezia Syna Weidenutowego nazwana / przez którą Wisła / El
ba / Drużno / Drobin / Wesera Rzeki idą. Gdy tedy tak się podzielili Ziemi
ni Synowie Widueta Króla Pruskiego pierwszego / niektórzy z nich nie będąc
contenci na wdziałach swoich / walczyli między sobą o zwierzchność panowania /
dla czego on lud Pruski y Alancki który się uś był pokoiowi dawnemu przywoła
czął / do spólnych wojen pobudzał / y częste bitwy ieden z drugim zwozili / Prze
to Litalanus albo Litwos młodszy Syn / iako przereczony Erasius Stella pi
se / z Alancki matki / y z oycą Alaną (bo Weidenuto Król Pruski był Alanus wro
dzony) był pomocą Alanow albo Litalanow swoich podpieran. Ale iż go Boru
sowie y Bracia inszy / iako z inszy Matki wrodzonego nienawidzili / którzy
większymi wojskami możniejszymi nadeń byli / Litalanus dla wnetrznych roztę
kow wstąpić im musiał. Po wielkich tedy bojach z obudwu stron stoczonych /
ten koniec niezgody między sobą postanowili / aby Litwo albo Litalanus
młodszy Weidenutow Syn z matki Alancki wrodzony / z swoimi Alanami na zad do
Alanicy się wrócił / a Przodków swych krainy powtore osiadł / y tam według
woley swej w nich panował / a Boruska Ziemia Bratom inszym z matki Boru
ski narodził się aby wolno zostawił.

Przyjął tedy ty condicie Kijajcia Litwo albo Litwos / iako starzy / a z wielką
liczbą swoich Alanow (iako niegdy Lech / według Wapowskiego z Karwaczej)
z Pruskiej Ziemi wyszedł / a gdy się nad obyczaj byli rozmnożyli / pierwsze y stare
przodków swoich miejscę y osady / które puste nalezli / łatwo napelnili y osadzi
li / a od tego ich Kijajcia Litalana albo Litwana / oni Ludzie którzy przed tym
byli nazwani Alani / Litalani są napotym rzeczony / a teraz ich pospolicie Li
twań nazývają. Tak Erasius Stella Litewskie imię / od Litalana przere
czonego Weidenutowego Syna / Króla Pruskiego wywodzi. A Kroniki insze
Pruskie pisa to być po Panie Chrystusie Roku 373. której dawności rachując
do Roku dzisiejszego 1580. uś jest zupełna 1208. lat / skąd się pokazuje / iż Li
twa w tych miejscach gdzie dziś siedza / dawniej niż my Polacy w Polsce /
jeszcze Wapowskemu wierzymy / który przyscie Lechowo do Polski kładzie /
Roku po Panie Chrystusie 550. któremu przysciu dziśby było iak Polacy w
Polsce z Lechem zasedli / 1028 lat / ażebykolwiek Cromer y inszy przyscie ich bez
perownego czasu kładą.

Tak tedy Litalanus albo Litwos w Litwie y w Lotwi panował Roku
po Chrystusie 373. A Zaimo Brat jego drugi Zemoidzka ziemię (która Serabo
Sania zowie / Samagitią exprimere uolens) od swego imienia miánowaną y szeroko
y możnie się w niej zgruntował / która też niektórzy Historikowie Sudania miá
nią / o czym y Stella tak piše / Boruszy uero quò à Germanis finitimis iuniores forent se cum
Sudinis uel Sudonitis qui ultra Chronij fluentia sedes habent eiuq regionis aborigines creduntur societa
tem iniere qui tum uirtute et pietate plurimum ualebant.

A Borussowie iżby od Tiencow pogranicznych bezpieczniejszymi byli / z
Sudynami albo z Sudonity którzy z Crononem według Ptolomeusa / to jest z
Tiennem

Niemnem Księga mieszkańie swe mają / y w tej krainie o początku Świąt ich obywatelmi być wierzą towarzysztwo wzięli / Ktorzy na ten czas dzielnością ry-
cerską / y możliwością bardzo znaczyli byli. Tamże trochę niżej piśe tenże Stella /
iż Sudynowie albo Zmodzinowie / ktorzy też w ten czas iedno byli z Kurami al-
bo Kursami nad morzem mieszkańcami od Rzymstich woysk wręcey kusieli / a
niż zwyciężeni byli / *Romanis armis tentati magis quam uicti*, Bowiem Drusus Herman
Rzymiski / iak Plinius świadczy / Niemców wodną armatą wołował / Ktory
sam napierwey niż inncy Rzymscy Hermanowie / na Ocean pólnocny Okręty
przywoził / Piśe też iż kraina Pruska Sudinia / Ktora była z Zmodzką ziemią
za iedno z dawności y iednego ięzyka Rzymskie Kcyerstwo pro Sudina Suberiam,
liczana od tyka / iż w tych krainach widzieli ludzi iako y dziś tyka na obuwie
y na insey potrzeby używać.

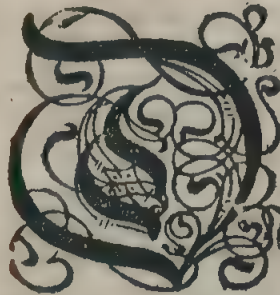
Piśe dalej Stella / iż ci Sudynowie (pobraczymowie Zmodzcy / bo y dziś
tymże Zmodzkim ięzykiem wszyscy mówią) dla obfitości Żurzynu / Ktory sie w
Morzu im przyległym hoynie nadywie / często byli roynami nagabani od po-
stronnych narodow / a bowiem nie tylko Rzymsticy zbroie sfostowali / ale y od
Saronow ktorzy Anglią osiedli byli mocą najeżdżani / a quibus se terra & mari im-
gre defenarunt, od Ktorych sie czerstwo Morzem y Ziemią wstawnie bronili. Piśe
też o ich obyczajach y ubierze / Miel powiada ci ludzie Krolki albo Stárosty
swoie / Ktorych wstawom byli posłusni / role sprawowali / y kolo kupaictwa ro-
zumieli / ubior odzienia w nich był / iż męzowie wielkanych / niewiasty płocien-
nym sukien używali / a obraczkami z Miedzi / albo z Miedzianu syie obraczkali /
y w obu też kółka wieszali / co wszystko po dziś dzień iako widzimy / w Zmodzi Mo-
rzu przyległym / w Zurlandach / w Prusiech / w Lissanciech pospolstwo zachowa-
nie / Kto sie pokazuje / iż to był z dawną ieden narod z Litwą / y iednego / iako to
Kazoy y dziś obaczyć może / ięzyka / Ktorzy wszyscy z Gotorow / Gotorow / albo Ge-
pidow / Polowcow / z Cymbrow / z Alanow prawozimie posli.

A tych Alanow / iakos naprzodu właśnie obaczył / Erasmus Stella Kł.
dzie w tych krainach gdzie dziś Zmodz / y granice Litewskie Prusom przyległe /
Ależ też niektorzy Kłada ich być z narodu Scytow / Ale y Ptolomeus y Plinius lib.
4. cap. 12. czego y Iosius Decius in Polonorum Antiquitatibus Serzey dowodzi / właśnie Al-
now miedzy Sarmatstimi narody Kłada / w tychże miejscach y granicach mie-
dzy Korolastami / Getami y Prusami / gdzie dziś Litwa / a Kazoy byli w spol-
nym towarzysztwie / y wyprawach wojennych z Gotorami / y z Wandalicy / iako
y Gep. dowie / Ktorzy także byli iednego narodu z Litwą / Co y imiona y nazwi-
ska ich Kłazat y Krolow iasnie wskazuje / Bo Zmodz y Litwa pospolicie in MVND
za poganiństwa imioną Kłazat swoich miała y Slachetich Domow / Ktore sie
zgadzają z starymi imiony Krolow Gepidowstich / Gotskich / y Wandalstich /
Ktorzy byli Turismund Krol Gepidow / a ten w Węgrzech z Longobardami
walczył / Gwimund zaś / Ktorego potym Dziel własny zabawił / z głowy iego
sciatey zezalbatki część wczynił / y pit żniey do żony swojej / Rodiswidoy Corti
Gwimundowey / Ktora mścąc sie Oycą swego nad Mężem okrutnym z na-
prawy go zabiła / O czym Serzey nadyzie w Volateran w Księgach 7. Tak
teoy imioną stare Krolow Gepidowstich / Turismund / Gwimund / Trasa-
mund / Guntabund / Gylimir / c. zgadzają sie z Litewstimi / iako maś Algimunt /
Pissimunt / Germunt / Romunt / Narimunt / Dorimunt / Skirmunt / Gunda-
mund / Vidiswid / Rodiswid / Montiswid / Moriswid / Gyligin / Aligin / etc. a w sta-
rych Historiach / Gylimir / Alarik / Kadagost / etc. O czym nadyzie w spra-
wach Gotskich / Wandalstich / y rozmaitych Historykow tysiąc własności /
bądźli chciał właśnie rzec z rzecą / imioną z imionami conferować.

Zmodzki 300
wie Sudow
ty / od gno
bo po Zmod
tu sudos gno
a Zmodz mie
dzy gnoiem
wspolek z by
olem w wie.
jach pospoli
cie własczaj
lub prosty mie
skac zwykt.
Strabo zaś
przeiw temu
Geogra. lib. 7
piśe / iż Rym
scy Hermano
wie nie mogli
daley przyje
w pólnocne
krainy po Al
bis rzekę.
Słowa Eras
mi Stelle o
Zmodzkiej po
żności.
Stare ubior
Zmodzkie.

Krolowie Ge
pidow / To też
nadyzie nie
zey w Kroni
ce Rusticy o
Swentoslav
wie.
Volateranus lib.
7. Geographia
Iodocus Decius
de Morindo, id
Volateranus
lib. 7.

Zdanie Długossowo y Cromerowo o Litwie / Rozdział V.

Długossus piše w Kronice swojej / czego y Cromer lib. 3. fol. 61. prima, secunda uerò editionis 24. folio podpiera. Czassu wojny (powiada) wnetrżney / ktora sie miedzy Juliussem Cesarzem y Pompeiusssem toczyła / zebrałszy sie niektorą Drużyną Rzymską / y opuścili Włostę ziemie / przes długie jęglowanie y pielgrzymstwo / w tych krainach pułnocnych nad Pruskim Morzem osiedli / y tam Miasto fundowali / ktore Romnoue albo Romowe iakoby rzekł

Roma noua, Rzym nowy od Rzymu nazwali / y było to Miasto aż do przyscia Arzyżakow y Prusow Poganow / nagłownieyszym stolcem Ziemie / ktore też był Wolestaw Chabri Polski pod nim wziął / mścąc sie zabicia S. Woyciecha / Roku 1017. A to zebrane Wlochow przyjeżlowało tu Morzem / z Wodzem swoim Libonem / y wysiedli nad odnoga Wenedyckiego Morza na brzegi gdzie dziś Żmudz y Liwoni / albo Litwa / a od Libona Liwonia albo Lituania nazwane sa ty Ziemie. A do tego dowodu pomoze mi Rzeką Liba y Miasteczko tegoż przezwiśta na samym wsciu tey Rzeki / gdzie wpada w Baltyckie / albo Pruskie Morze / za Memlem albo Kłopega idąc ku Lisslantom / ktore według dominowania / od tego Libona fundowane być mogło. A ku pewnieysiemu / y gruntownieysiemu dowodowi tych słow Długossowych y Cromerowych pokazuje to Liuij y Flori de gestu Romanorum testimonio, Qui prosequens tumultum bellicium, inter

Długoss Rok
Fladzie 1015.

Libo Kłaje.

Litwa y Litwa
od Libona
nazwane /
Libonia / po
tym temporis
succesu Liwonia
y Lituania.

Świadectwo
Liuiusowo y
Florussowo
o Libonie.

Pompeium y Iulium Casarem, tego Libona być Hetmanem Morzkim opisuie z stro-
ny Pompeiusowej lib. 4. cap. 2. tymi słowy / Quippe quum fauces Adriatici Maris iusti
ocupare, Dolabella y Antonius, ille Ilirico, hic Corcyreo litoris castra posuissent, iam maria late te-
nente Pompeio, repente castra eius (scilicet Iulij Caesaris) Legatus Pompeij, Octavianus y Libo ingenti-
bus copijs Claſſicorum utrinq; circumuenit. Deditionem fames extorsit Antonio ac. A stad ia tak
minimam / ipſo ſtore Pompeiusa zwoyskiem poraził Cesarz / y gdy go Egipski Krol
potym zabiełazał / ktemu też wojny frogie w Aziey / w Africe / w Europie / iako
w Greciey / we Włostech / w Hiszpaniey / w Egipcie y po wszytkich Morzach dlu-
go trwały / Towarzysow y Hetmanow Pompeiusowych przesładując. A ten
ktorego tu wspomniat Florus / Publius Libo / będąc tego Hetmanem / a mając
Armata nawoli wodna gozowa / wmykał dalej z swymi / przed gniewem nieprzi-
iacelą Cesarza / A iż blizu Wloch niemogł być bezpieczen / slyſzac o pustyniach w
pułnocnych stronach / wmyſlnie szukałac sobie wolney osady / w te strony gdzie
dziś Żmudz / Prusowie / Litwa / Liwones albo Lotwa / siedza przyjeżlował / a w
Kurlandach Liba Miasto od swego Imienia nad Morzem / y nowy Rzym Ro-
mnoue / dziś zowa Romowe fundował / iako też Bisantium / Constantin wielki /
Roma noua. Romam nouam przechrzcił / postapiwszy Papieżowi starego Rzymu.

Liba Miasto
y Rzeką na
granicę samej
Żmudzkiej.

Roma noua.

Zdanie Niechouiusowo o wywodzie Litwy /
z moia Correcturą.

Nichias Niechouius Doctor w Astrologiey y w Lekarstwie /
Canonic Krakowski / ktorego Kronika Polska łacinskim iszykiem Cacz
iey odna

tey odumart) w druk wysła / tak między innymi sprawami Erolowania Jagie-
łowego / o początku narodu Litewskiego lib. 4. cap. 39. fol. 270. sprosta & tro-
to rzecz prowadzi. Pro ampliori autem cognitione animadvertendum est, quod uetustioribus res-
ferentibus, Quidam Itali deferentes Italiam &c. A dla serzego (powiada) świadectwa wy-
wodu Litewskiego / iż według powieści starych ludzi / Niektorzy Włoszy opu-
ścili Wiosnę Ziemi Włoską do ziem Litewskich weszli / & dali Litwie według Wy-
czyzny swej imię Italia / & Litewskiemu narodowi Itali / które przezwiśta po-
tomkowie ich Litalia Ziemi / & siebie Litaliny zowiąc według czasu prze-
mili. Potym zaś (powiada) Rusacy y Polacy w sąsiedztwie im przylegli /
większe odmiennienie uczynili / y Ziemię ich Litewską / & Ludzi Litwany przezwa-
li / i takosy y dziś tak ich zowią.

Włoszy do
Litwy.
Litwa Ita-
lia.
Litalia/
Litalini.

Pisze dalej Niechomius / &cz nie grzechy / iż ci Włoszy napierwey Wilno
Miasto zbudowali / Elevationis Poli 57. graduum, A od inuenta Wilnusa Ręzięcia z
którym naprzód wony krainy przyszli / Wilno mianowali / Rzekom też które
pod to Miasto plyną / Wilney y Wilnie od tegoż Ręzięcia przezwiśta dali / &le
sie w tym staruszek omylił / wszakże mu y za to co o checi napisał / powinien
Czytelnik dziękować.

54. graduum
moderni Flis-
da.
Domniemają
nie o Wil-
nie Niecho-
mussowa.

Zmodyka także Ziemi (powiada) swoim językiem przezwali / co sie rozu-
mie niższą albo niższą ziemią / terra inferior, &le y tu &cz me Włoszech był niecrasit /
bo iesliby Włoszy nazywali Zemoydz niższą ziemią / dąliby też imię włoskie.

Daley pisze Niechomius Staruszek / uisł tu rzeczy mowiac / Aliqui autem Hy-
flonia ignari, & Lituo quod est cornu, & uenatorum tuba Lituaniam appellare uoluerunt, Amiekt-
rzy powiada niewiadamo historycy / & Lituo, co jest od rogu / albo trąby łowie-
ckiej (iż ona krainą bawie sie wielkością łowow) Litewską Ziemię przezwać
chcieli.

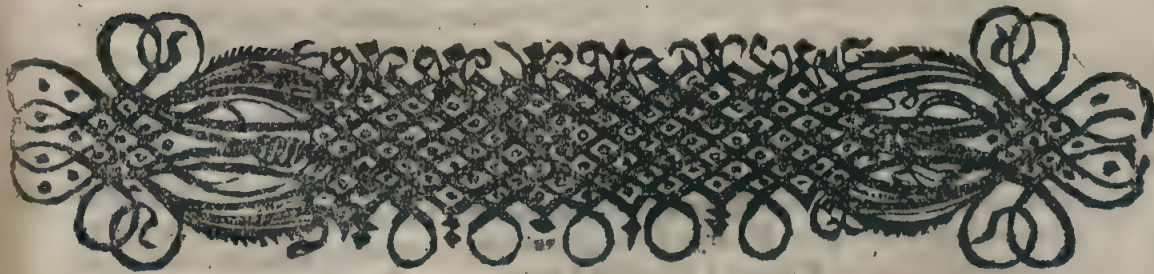
Tę drugim miejscu wyższej tenże Niechomius / opisując podbicie Pru-
sow przez Bolesława chrabrego pierwszego Krola Polskiego lib. 2. Cap. 8. fol.
33. tak mowi. Aduenerunt deinde ut fama est gentes Romanae ob bella ciuilia, Italiam deferen-
tes, &c. Przyszli też potym iako sława jest narody Rzymskie w tę stronę Pru-
skiego Morza / dla wewnętrznych & domowych wojen / Włoska ziemię opuszczą-
jąc / & pomieszkane mieszkaniem s tymi narody północnymi / oni Włoszy przycho-
dźniowie uczynili Pruska / Litewską / y Zemoydzką Ziemię spólnie osiadając / & z-
czym y mowę roznożę języka z roznyim w jedno pomieszkali. Dla tego wiele słow
łacińskim językiem w mowie ich słyszymy sateracść. Ale ieszcze drugi znak dowo-
dzicielowie pewni do tego przydają / iż nagłowuieysze Miasto w Pruskiej

Druga opinia
Niechomij.

Łacińskie slo-
wa sęd w Lit-
ewczyźnie.
O tym też czy-
tay Aronika
Pruskie.

Romowe nazywali / wziawszy imię od Rzymu / w tymże też Mies-
cie Biskupa swego Pogańskiego Crine przezwiściem
godności / oni Włoszy postę-
stanożili / etc.

Crine Biskup
Pogański Lit-
ewski.

Świadectwo o Litwie Jo-

sta Deciusa Ludowika z moim rzeczy omylnych

poprawieniem / a potrzebnych przydanim rz. w Ksie-

gach o Familii Jagelowej / fol. 34.

Rozdział VI.

Aeneas syluius
pracował Lit-
wie opisać / a
le niemógł fu-
temu przysć /
a tejsie potim
rozgniewał
na Polaki / i
mu niezyczyli
Biskupstwa
Warmieńskiego.

Litwa y Prus-
sowie Phin-
nami zwani.

Decius.

Decius.

Rozmaita na-
rody w Lit-
wie.

Sudowita
Zmody.

Narody roz-
maita w pul-
nocnych stro-
nach z Wene-
dow y z Wani-
dalitow / nie z
Wenerow
Wioskich.
Bastarnas
drudzy klada
na Dnieprze
Russaki.
Wolynicy Po-
dolanie etc.

ITVANIA uerò nomen nouum & latinis scriptoribus in-
cognitum est. Litewskie imie (powieda) nowe a v. Pisarzow
Lacinski History nieznaione jest / a ktorego by wieku ona
kraina tego imienia dostala / dla dlugiego przewleczenia czu-
su to sie nieokazuie. Aeneas Syluius Wloch czlowiek wczony / sed
Polonia & Sarmatis iniquus, wiele poselstw w rozmaitych stronach
sprawiac / ktory potym byl Papiezem / pracowal / powiada / wiele kolo naro-
du Litewskiego / wszakze wszystkie sprawy / y pozytek iego pracy ten tylko jest /
iż mieysca onego połozenie wiecey niż początek narodu / albo starey pierwszey
dawności Litewskiej imie opisał. Abowiem gdy nazbyt dwornie przed przyie-
ciem wiary Chrześcijańskiej narodu Litewskiego sposoby obrzedy nabożenstwa
Pogańskiego / y obyczaje z Hieronyma iakiegoś wziete wywodzi / na żadnym miey-
scu nieokazuie ani wzy / ktorymby dawnym mieniem on naród był miąnowan /
y iakieby sprawy Litewskie byly /

Sa też (powiada) y drudzy Historikowie / ktorzy Litwa y Prussow Phin-
nami zowia / Lecz ta / iesli godna rzecz wierzyć Ptolomeusowi / niebromiśbych
Prussow być Phinnami / ale iżby Litwa miała być tym przezwiściem kiedy mie-
niona / niewierze / ponieważ Ptolomeus ktory wszystkie Świata iako na tablicy
wymalował / inſe narody w tych krainach kładzie / ktorzy sie mnie dziś Litwa
wszystcy być zdadza.

Wapliwa bedzie wielum ich moia powieść / wiele narodow ludzkich w
Litwie kładac / Ale oni iesli wspomnią Litwa być okrom Polsti żywicielka tak
wielkości ludzi / łatwo wyrozumieć / iż Litwa nie jednego przed tym narodu
według odmiennosci czasow zachowawcielka była.

Wszystka tedy Litewska Ziemia osiada / Maska tych ludzi zdasie być z daw-
na / ktorych też Ptolomeus zowie Galinda / Bordini / Genini / Sudini / Niemcy ich
zwali Sudowitos / Kariones podobno Kurlandowie / Amarobiti / Scabani / Sar-
gati / Sturni / Wibiones / Tascij et Assubi podobno Kassubi etc. Ty narody
wszystki z dawną w tym połozeniu sa od Ptolomeusa wypisane.

Tenże Ptolomeus lib. 3. cap. 8. iako przerzeczony Ludouicus Decius Vetusates Po-
lonorum prosequendo powiada fol. 3. Drugie wielkie narody w Sarmaciey Europ-
skiej kładzie / pierwsze Wenedi nad wszystkimi Morza Wenedickiego / albo Niemie-
ckiego / Dunskiego / Szwedzkiego / y Lisslandzkiego brzegami / z ktorych Wenedow
dziś sa Pomorancy / Kassubianie / Prussowie / Kurlandowie / Zmody / Lisslandci /
y Philandowie / acz roznych izzykow. Zasie wyszley Wołoskiej ziemi ktora Dacia
według starego przezwiścia Rzymzkiego zowie / Ty narody kładzie / Perocyni /
Bastarny przez wszystko Morze Meotzkie / ktore zowie my Paludem Meotis, y w
ktore Don wielki albo Tanais z Moskwy płynący w Azowu wpada / Jazygi
albo Jaczwingi / y Jarweze / Kozolany / Russaki / Zamarobity / y Alany / Dziś
z tych sa Podolanie / Cyrkasowie / Raniowcy / Wolhynianie od Wolgi Rzeki
nazwani /

nazwani / od Ktorey z Moskwy tu swoy narod / gdzie dziś mieścić / wwiebli /
Lucerionowie albo Luczanie / Rjowianie / y Litwa z Gotow a z Wenedom (co
jest Pomorczykowi nie z Wenedom) y z Alanow starych.

Z tych też Gotialanowie wysli / gdy Gotowie / ktorych przedtym Sarmatowie Polowcowie,
zowie Polowcami zwali / w tamtych miejscach zdawną mieścić / sciągając sie
do Ruśi między Tanaim Rzeką / y Morzem Meotskim / gdzie dziś Tatarowie
Krymscy / Kirkielscy / y Prekopsy osiedli.

A czasem też Gotowie od Lacinimkow Getami byli nazwani / iako Ouidius
Naso bedąc wywołany z Rzymu w Taurice gdzie dziś Prekop są tych Ge-
tow / ktorych tak wspomina w wierszach swych de Ponto Elegia 19. ad Seuerum.

Nulla Gætis toto gens est truculentior orbe,

Tinctaq; mortifera tella sagita madet

Niemasz szorstzego w Swiecie narodu nad Gety /

Strzały w truciźnie moczą / tuż mając napięty. &c

Nam didicet Getice Sarmaticęq; loqui.

Przy tych Gottach albo Getach / Gepidach y Polowcach przodkach Li-
twy / mieścić drudzy Alanowie y Piecingowie / a ci Rusakom / y Polakom
czesnymi najazdami dogrzewali / iakoż y dziś tam tego narodu ostątki Podola-
nie / y Litowcy / są ludzie okrutni w wojnie sie kochający / y Tatarskim najaz-
dom odpierający.

A iako ludne ty krainy pólnocne gdzie dziś Swecia / Gotlandia / Dania /
Nortwegia / Litwa / Lotwa y Prusowie byli / pisa o tym rozmąci Zistoriko-
wiey Cosmographi / Olaus Magnus Gottus, Iordanus uel Iornandes Gottus, Paulus Diaconus,
Albertus Crantius, Methodius Marir, & id genus alij, kładąc s tych stron rozmąte narody
wyniósł / krom onych od Ptolomeusa wyliczonych / to jest Gotti / Ostrogoti /
Westrogoti / Gepidi / Samageti / Massageti / Hunny s Tatarskich pólnocnych
krain a ze wschodu Słonecz z Moskiewskiego dzierżawy / co Węgierska Ziemia
przed tym Pannonia zwana osiedli / Cymbry albo Cymery / Parti / Swedy /
Longobardy / ktorzy we Włoszech między Wenecją / Weroną / Padwą / Medio-
lanem etc. osiedli. Turcilingi / Awares / Zeruli / Swemi / Bulgari / Tachipha-
li / Dani / Dacj / gdzie dziś Włoska Ziemia / do Ktorey też potym Włosy wy-
wołancy przyszli / a Slawi albo Slawacy / Rugi z Pomorskich krain / co jest
cze y dziś dawności Rugiey Miasta wielkiego świadczą / y Margrabiowie
Brandenburscy tytułu Kieństwa Rugie dziś wzywają / a snadź od Rugiey Rze-
ki Kiazat Niemiedich zowią / Potym zaś Litalani / Sembi / Liwoni / Scyri /
Pikti / Karpi / Ribi / Szasi / Waragi / albo Waragowie / y Rozerowie / y Pie-
cingowie / ktorzy też z dawną przy Ruśi iako dziś Litwa y Lotwa mieścić /
y często z onym wielmożnym Carzem Rustim Monomachem Włodimirzem /
ktory miał stolec w Rjowie walczyli / y Ziemia Rustie pustoszyli / a czasem
Rusakom przeciw Polakom pomagali / iak o tym Niechowińskie świadczy lib.
2. cap. 30. fol. 34. etc. Roku Pańskiego 999. Ktorego też czasu Wolestawa
Chrobrego pierwszego Krola Polskiego Otto Cesarz w Gnieźnie koronował /
a Litwa też ius w tych stronach / gdzie y dziś siedzi / znaczna była w ony czasy /
Ako Wista między narodow kładzie Ptolomeus.

Wenedom zaś albo Wenedom przyległe wspomina Girtony od Getow y Go-
tow / dziś ich ostątki znać w Sambijskim powiecie albo Parochiey w Prusiech /
gdzie był Kościół Sambijskiego Biskupa stołeczny. Po tych Ptolomeus Phin-
ny kładzie / Sulany / Frugundiny / s ktorych dziś są Prusom przyległe narody
Kulmianie / ciussowe.

Ostątki Go-
tow albo Ge-
tow / Podola-
nie y Litow-
cy.

Pólnocne kra-
iny ludne.

Samageta
Zemoidzi / Hun-
ni albo Wht-
s ktorych We-
growie / Cym-
bry albo Cy-
mery, a Cimeria

Bosphoro.

Longobardi
we Włoszech
osiedli.

Bulgari albo
Wolgari / s
ktorych też są

Włosyicy od
Wolgi rzeki.

Rzeczka Kiaz-
at od Rugi

ey.

Waradgi z
ktorych ono

miali Kiazat
Rusacy / trzech

bratow / Ru-
rity / Truora

Sinaussa.

Litewski nar-
od był ius

znaczny za
Włodimirza

Monomacha
roku 999.

Girtony od
stątki w Prus-
siech.

To jest domo-
memiane De-

Kulmiianie/ albo Chelmiianie/ Kulawianie/ Paluczanie/ y Mazurowie/ Potym Ombrony/ Awaryny/ Awartophracti/ Brugieny/ y inſe narody rozmaitych przezwist/ ktorych dzis ani ſtychac w tych nasych mieyscach/ Ptolomeus wy-
pisał.

Grānice Litewskie dawne.

Grānice Żemodzie.

Ze wschodu y
Od południa
z Litwa.
Od zachodu
s Polaki.
Kieſtwo Litewskie czwartą częścią jest
Sarmaciey
Europyſkiej.

Moie zdanie.

**Samageta y
Massauite pro
Massagetis.**

Grānice Litewskie z Witolda.

**Czarne morze
Azow zamek
Turecki na w
ściu Tanais
albo Donu rze
ki z Moskwy
płynący/ kto
raby mogli na
morze między
ziemne y Oce
an z Moskwy
jeglować do
Jerusalem
Constantino
pole/ y gdzie
kolwiek chciał
do Siryey/ Af
fiki/ Hispani
ey/ do Tiet
miec zc.
Utrifuly wto
ſkie zwyczajne**

Grānice Litewskie tāk opisane przez Decius/ Litwa tymi dzis grā-
nicami jest otoczona/ zaraz od Ombronow (ktorzy ono z Cymbami we Wło-
ſech broili) to jest od Woiewodztwa Lubelskiego na pólnocy ku Mazowſu aż
do Wenedyſkich/ y Phinenyſkich pol/ to jest Pruskich/ ſciaga ſie Rubieź Litewſki.
Tamże ſie troche zabawiwszy wywodem Pruskim powiada/ iſ nāſego wieku
Litwa Prusom od pólnocy aż do Żmodzi jest przyległa/ a Żmodzka Ziemia po-
graniczna Oceanowi pólnocnemu idzie aż do Liſlant/ a potym ſie ſciaga aż do
Wielkiego Żigodz/ Moskiewſkiego państwa/ ktore Litwie ze wschodu Stońc
przyległo. Od południa grāniczy z Korolany wracając ſie do Polakow/ kto-
rych ma przyległych z zachodu Stońc/ aż powtore do Ombronow/ to jest
Lubelskiej ziemi. Okazuje ſie wielkie Kieſtwo Litewskie być czwartą częścią
Sarmaciey Europyſkiej/ w ktorym ogrāniczeniu nie bez dowodu (Decius mo-
wi) iabych wierzył wyżſey miānowane narody być obywatelmi.

Ale tego niewiem/ dla czego Eneas Syluius Maſſagety zā Pruską Ziemią
w ſwoim piſaniu położył/ imię tym grānicom niezwyčajne/ gdyſ ich y Pto-
meus na tym mieyscu nieprzypiſuię. Abowiem Maſageta/ ktorych też nieko-
rzy zā Amazony poczytają/ iāwna jest rzecz/ iſ w Siryey Aziatyckey Tatar-
ſkich Żordach dalekich mieſzkają/ ale ia zās przeciw Deciusowi inaczey rozu-
miał/ iſ to chciał Syluius dobrze napisać/ ale ſie omylił iako poſtronny czło-
wiek tych krain nieſwiadomy/ Bo chcąc położyć Samagetas, to jest Żemodzinow
Prusom przyległych/ albo Maſauitas, Mazurow/ napisał Maſagetas, albo też y Drus-
kars/ iak to poſpolicie bywa/ albo iego Piſarz ſfankował.

Tāk tedy wielkie Kieſtwo Litewskie według Deciuſſa y Sigismunda Żer-
berſtema/ y moiego doſwiadczenia/ od wschodu z Moskwa/ z zachodu z Polſką/
z Podlaſym/ z Mazowſym/ y s Prussy troche ſie ku pólnocy nachyliwszy/ grā-
niczy/ Od pólnocy Żmodzi y Liſlantom pograniczne/ od południa Wołyn/ y
Podole/ y Ruſkie Ziemię ma przyległe/ a zā pānowania Witolda wielkiego/ od
Morza albo Jeziora Kurlanſkiego do Liſlantow y Prusow Litewskie państwo
doſięgało/ a na wschod z Moskwa po Vbry Rzekę/ y aż zā wielki Nowogrod/
y Pſkow na pólnocy. Potym zā Putwil/ albo Puczywil/ ktory leży zā Rijo-
wem między wschodem y południem 60. mil wielkich w polach/ grāniczyło/ a s
pólnocy od Morza Bałtyckiego/ albo Tiemieckiego na wschod/ y na południe
ſciagało ſie aż do Morza Tatarſkiego/ ktore zowią Pontus Eurinus/ zā Oczę-
kow po ſamy Azow/ gdzie Tanais in Paludes Meotis wpada.

Potym Decius o pierwoſym przezwistku y nowym imieniu Litwy z domni-
mānia rzecz tymi ſłowami prowadzi. Niektorzy s pewnych dowodow wierzą/ iſ
Litwa a Lituo/ to jest od rogu trawy myſliwcow jest nāzwana/ ale to ich do-
mniāwanie iako baſm młeczemne w nāſmiewiſko nie w dowod miānowania
Litwy idzie. Sa też drudzy ktorzy powiadaia/ iſ Włoſy do tej Ziemi przy-
ſiedwſzy/ Oyczyzny ſwey imieniem/ Italia te krainę/ a onych ludzi ktorych tu zā-
ſtali Italiany przezwali/ aż potym potomkowie ich/ iako y Niechowiſ piſſe L
litera przydawſzy Litalia/ a ſami Litalany ſie zwali/ a zā poſteptiem czāſow/
zepsowanym imieniem Litwany od ſaſiadow przezwani.

Ia zās powiadam (bo Decius znać ani Niechowiſ po Włoſku nieroz-
umieli/ a iam ſie Włoſkiego ięzyka przes trocki czās przyuczył) a iſ Włoſy
poſpolicie tych artykułow w mowie ſwey używają/ la citra Maſſto/ li paieſt
krāmy/ il kawallo kon/ la mulic/ niewiaſtā/ il boſco las/ etc. Tākże ieſli chcieli
nāzwac

nazwać Litwę oyczyzny swej imieniem / zaraz ja mianowali według zwyczajów Włoscy sami
 ięzyk swego Litalia Włoska ziemia / aż potym Litalia y Litwania / Bo y Prus-
 sów pierwey zwano Bructerri / potym Bruteni / zaś Pruteni / Borsy / wiec Po-
 russy aż do Prusow przyszło. Także też Niemietkie / Polskie krainy / Włoska też
 Ziemia Abotriam, Latium, Ausoniam, Italiam, &c. Greci Argolicos, Danaos, Dorios, Pelasgos,
 Archiuos, Argyuos, Myrmidones, Troiany zaś / Dardanidas, Priamidaz, Phrigios, Aeneadas,
 Troas, Iliadas, Teucros, &c. według Krain / Miasz / Narodow / Książat / przygody /
 pożytkow / wrodzaiow etc. roznyimi przezwiściami nazywano.

Potym Decius daley piše / na ostatek powiada według dominowania in-
 szych Historikow / to sie okazuje / iż Litwā przedtym z Boruskich granic albo
 z Pruskich z Litalanem Książciem wysli / A ty osady proznej / ktore byli z daw-
 na opuścili / napelnili. Bo przedtym dawno kiedyś / stamtąd ich przodkowie
 opuściwszy ty miejsca gdzie dziś Litwā / przeniesli sie byli do Prus. A gdy Li-
 talanus Książ z swoimi ludzmi do piwoszych oyczystych sie Krain wrocil / y od
 siebie Litalania potym Lituania ten kraj nazwał / znąc iż te Ziemię zdawnā
 byli opánowali Alanowie / Gotow meżnych plemie / ktorych też Gotalany
 zwano.

Litwa z Li-
 talanem wo-
 ziem.
 To sie też wy-
 sey okazało
 ex Erasmo Stella
 Gotalani, ex
 Gots & Alanis
 orjundi.

Zdanie Bielskiego o Litwie.

Litewski naród zdawnā posiedl z Zamorskich Krain Morzā Biełski wysna
 opulnocnego / ktorych też Historikowie zowa Gepide / po Gotsku lenwi /
 z Abowiem bedac z Gorty walecznymi iednego rodzaju / nierychto są nimi
 do Prus z swoimi okrety przyciągneli / bo iuss Gorty ich przodkowie wysli byli z
 Prus do Węgier. A oni culaigac sie nad Morzem są swoimi ciągnąc niesmieli / nie
 mając słusney sprawy : A tak niektórzy z nich w Prusiech zostali / s ktorymi
 Krzyżacy dlugo czynili / niektórzy w pustyniach nad Morzem osiedli / gdzie dziś
 jest Smodz y Lislanci / niektórzy tu południowi posli / iako Polowcy / niektórzy
 tu zachodowi / iako Jaczwingowie / a bedac nad Morzem gdzie pierwey byli
 Cimbrowie / wiele mowy Niemietkiey w swoy ięzyk namieskali / Niemcy zowia
 Krola / albo Książę König / a oni Konigos mało odmienuwszy. Po Grecu Bog
 Theos / a oni zowa Dewos / bo też przy Greciey byli nad Morzem Ponestim.
 Jest y łacińskich słow dosyc między ich mowa / bo też zdawnā byli na Morzu
 blisko Britanniey / ktore dziś zowieny Angliki / a gdy w tych kratach osiedli
 gdzie dziś są / pomieskali naród y mowę z Rusia / tak iuss drudzy mało sobie ro-
 zumieia / Bo odmiennie mowia Smodziniowie / także Kursowie / albo Kurlan-
 dowie inaczej niż Litwā / albo Jacwieżowie y Lislanci. Niemcy zaś do Prus
 y do Lislanc na ich miejsca przyszli rowno z Krzyżakami z Niemietkich Krain.

Ptolomeus dawny Chronograph / na tych miejscach gdzie dziś Litwā na-
 rody inakšie mieni / pierwsze Galindy / Sudeny y Bodiny / a ci precz wysli do
 Włoskich Krain z Cymbrami / z Gorty y z Alany / a na ich miejsca Litwā przy-
 szła z Książciem swym Litaon albo Litwon / od ktorego te Ziemię y naród Li-
 twa zowa / A gdy sie rozewali / iedni do Prus / drudzy w polā / ktorych zwano
 Polowcami / iuss ich było siądnie Rusakom przelomic / ktorzy Litwanow po-
 długich z nimi trudnościach zmięwolili / y przymusili tribute dawac / tyk / win-
 niki do łaznicy / zoladz / y inne rzeczy / aby iedno zwierzchnosc czulinad soba / bo
 tam w pustych miejscach bedac / niemieli co inego dawac / na ostatek sie im aż
 wystugowali / stadze iestce y dziś w nich ten obyczaj / iż sie w niewola dāia /
 wsakże potym gdy sie zmocnili a obaczyli / z niewoli sie Rusakom wylonili /
 pozactwem

wa Litwā byc
 z Gotow / nie
 z Prus do We-
 gier przyszli
 ale z pol / kto-
 re teza są Lit-
 towem.
 Smodz / y Li-
 slanci / y Li-
 twā z Gepi-
 dow / Polow-
 cy / Jaczwing-
 owie.
 Niemietka
 mowa Rad v
 Litwy.
 Łacińska mo-
 wa w Litew-
 czyjnie.
 Tam był sam
 w Kurlandiej
 roku 1580 a
 iedenem pra-
 wie tazy Kurl-
 landow y Kur-
 sow iako y z
 modzli slisak.
 Litaon Książ
 Litewskie / tu
 sie iuss trzy-
 zgodzili o Li-
 tonie albo Li-
 talome Książ-
 ciu Litewskim
 Erasmus stel-
 la / Iodocus
 Decius / Biels-
 ki y Wapowa-
 ni czwarti y.

Pozactwem żywności szukali / czyniąc więzdy do Rusi / do Polski / do Mo-
rwy / y na Morze / mając s Prussy pierwszymi swoimi pobratynami porozu-
mienie/etc.

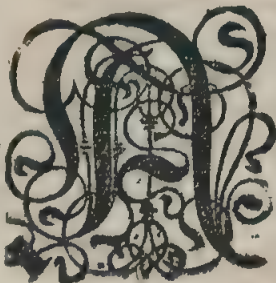
Świadectwa z Łatopiszczy

o przypieciu Włochów w te strony / ktore Litwa /
y Zmudz ma za pewną Kronikę.

Rozdział VII.

To własna
rzecz Łatop-
piszczy z Li-
tewskich po-
Rusku pisa-
nych.

* Ma być Ti-
beriusza Clau-
diusa / ktory
był trzecim
Cesarzem
Rzymskim / za
ktorego panno-
wania Roku
18. Christus
pan meke pod-
iał / roku wie-
ku swego 33.
y Ma być
Calligula /
Claudius 5.
Britannicus
Nero okrutni-
roku po Chri-
stusie 57. pa-
nować począł
a był nie wla-
sny syn ale pa-
sierzb Claudi-
usa bratego z
Agripiny w-
rodzony.
Palemone też
Grammatik
slawny był w
Rzymie za Ti-
beriusza y Clau-
diusa / Cesa-
rów / insy od
tego nasego
Ozymyzytai
Volateranu kb.
18. Geogr. w
Cornelium Agri-
pam de vanitate
scientiaru cap. 3.
Poprawienie
moie inter-
parentes.

Łatopiszcze Litewscy niektorzy tak sprostą pro-
wadzą rzecz o przypieciu Palemonowym z Włoch do Zmo-
dzi y do Litwy / Stało sie iest wcielenie Syna Bożego
przez Duchą S. z Błogosławionej Dziewicy Maryey od
początku stworzenia Świata / Roku 5526. onego czasu
pauństwo Rzymskie było y od Cesarzem Rzymskim Augu-
stem / ktory nie tylko w Rzymie ale y wshytkiemu światu
pánował / co napisano iest / is za czasu Cesarza Augusta
Syn Boży wcielił sie / A za czasu Cyrusa * wtorego Cesarza po Augustie wolna
mekę przysięgł dla zbawienia y odkupienia narodu ludzkiego / za ktorego Cyrusa
wshytki rzeczy prorocstwa wypełniwszy po wstaniu od umarłych wstąpił na nie-
bo y siadł na prawicy Boga Oycy / skąd ma przysć sadzić żywe y umarłe / y od-
dać każdemu według zasług iego / A po śmierci Cyrusowej był Caius y Cesarzem /
a po Caiusie Klaudius / a po Klaudiusie Syn iego Nero / ktory był ciek okru-
tny a niestawieczny / is własna Matka swa / y Preceptora swego najwyższego
Senekę bez przyczyny o śmierć przyprawił / y wiele kroc Miasto Rzymskie kazał
zapalić / a nie dla czego innego / tylko dla tego / aby sie dziwował y cieszył / a Kie-
żetom y Panom Rzymskim / y wshytkiej Rzeczypospolitey wielkie krzywdy y
wciśki czynił / Przeto każdy poddany iego dla wielkiej okrutności iego / nie był be-
spieczny / nie tylko imienia albo majątności ale y zdrowia swego / a tak wiele kro-
czy opuściwszy Majetności swoje wciśkali do rozmaitych kraj / szukając po-
koju / W ten czas iedno Kieże Rzymskie rzeczony Palemone / ktory był Neronu-
wi krewny / zebrał sie z żoną z dziećmi swymi / y poddanymi swymi / y ze wshy-
tkimi słabymi / s którym o pieć set Słabych Rzymstkiey było / także z żonami y ze
wshytkim / wziawszy s sobą iednego Astronoma / posli w Ostrach Morzem
miedzyziemskim stroną zachodną / chcąc sobie náleść miejsce słusne / kedyby
mieli posiedliwszy sie w pokoju mieszkac. A miedzy ta Słabota były cztery Do-
my / pierwszy z Herbu Ricaurusa Dorsprungus / Drugi z Herbu Columnow Pro-
sper Cesarinus / y Ursinus Julianus / y Hector z Herbu Rożey / a tak oni nie-
mali czas po Morzu chodzic / przyszli w miedzyziemskie Morze (ma być w
Tiemiecki Ocean miedzy Anglią y Glandrią) y dosli do Rzeki Szuma (ale ma
być Zundu nie Rzeki ale ciśnieści Morstich w Daney) a ta Rzeka Su-
ma w Morze Ocean / (ma być w Morze Bałtyckie albo Wenedickie) a
Morzem Oceanem wšli do wciścia Habu albo Hawu / Burslandzkiego Mo-
rza / gdzie Tiemen Rzeka w to Morze wpadwszy nie daleko od Aloipedy albo
Mienla Zamku bardzo obronnego Pruskiego (takom sam Roku 1580. wi-
dział / do Morza Bałtyckiego albo Wenedickiego wpada) a potym we-
šli Rzeka Tiemnem w Morze / rzeczona mała / albo przasne y Kuc-
landskie

landskie albo Tiemnowe / a to dla tego / is Tiemen wto Morze Kurlandskie
wpada dwudziestą miejscy (ma być dwunastą) a każde nazywaia swoim prze-
zwiskiem / między ktorymi nazywaia iedno vsie Gilią / oni posli wzgorz prze-
ciwko wodzie / as dosli do całego Tiemnā / Kedy ins samā tylko Rzekā Tiemen
iednym miejscem idzie / y przyšli do Rzeki Dubisy / a idac Dubisa / nad nią nāšli
gory bārdzo wysokie / rowniny wielkie / Dabrowy piękne rozmaitymi okwitościami
mi nāpełnione / y Zwierzety rozmaitego rodzaju / Turow / Zubrow / Łosi / Jeleni /
Sarn / Ryśi / Kunic / Lisow / Bielek / Hornostajow /c. Tak też y w Rybach wiel-
ka okwitość / y dzwiny Ryb Morskich dla tey przyczyny / is niedaleko Morze /
a nad tymi rzekami Tiennem / Dubisa / y Juriā tam sie posiedlili / y poczeli sie
rozmnazac / a ono miejsce między tymi rzekami bārdzo sie im podobalo / y nāzwā-
li je Ziemiā Smodz od mnożenia.

Własne sto-
wā Łatopis-
czow.

Wtore Świādectwo z drugiego Łatopiszcza.

D rugi zaś Łatopiszc / ktoregom dostał w Berestowicy
wietšej / y ich miłości Książę Zaslawskich / tak też Kronikę Litewską
y Smodziskā / poczyną prostymi słowy / ktorych ia tu text własny (acis-
sie go poprawić godziło) własnie klada.

Roku Bozego 401. powstał iest Atila / ktory zwan iest Big Boży / ktory
wyšedł od Rzeki Juhri / a Jura y teraz iest w ziemi Jwań Cāra / Oycā iego
zwałi Mandazig / wyšedł z trzema Brāty swoimi / Aizar / Rohas / y Bleda /
wyšedł Morzem Oceanem / y przyšedł w Morze ziemskie / ktore iest między
Franciā y Hispaniā. A gdy wšedł w to Morze / w ten czas niesiono z Britan-
niet Krolewnā imieniem Ursula / zā Synā Krolā Angielskiego / przy ktorey Kro-
lewnie było iedennaście tysiac Pānien. Atila samā Krolewnę / y tych wsyst-
kich iedennaście tysiac Pānien przy niej zābil / a ony dla imienia Chrystusowe-
go ośtaly sie Męczennicami: To pierwsze uczynił okrucienstwo nād narodem
Chrześciāńskim. Potym obšedł Ziemię Francuskā y Włoskā / y pošedł Mo-
rzem do Ziemi Charwackiej / tam wyšedł z Morzā / y wziął przez moc Ziemi
Barwackā / Poddził też Ziemię Węgierskā / y zbudował Zamek Budzyn / y nā-
zwał sie Krolom Węgierskim / a Brācia iego Achar y Rohas pomarli. A gdy
budował Budzyn / y obwodził mur okolo Miāstā / w ten czas trzeciego Brā-
cā swego Bledonā zābil / a sam Krolował nā wsystkiej Ziemi Węgierskiej / y
poddził pod moc swoię wiele Pāństw / y opānował ich / y iestże z poczatku iā-
ko przesładował Chrześciāństwo / tak ośiadwšy nā tym Pāństwie w żadney
rzeczy wmyślu swego nie odmienił / ale sie iestże tym wietšym przesładowca
ośtał nād Chrześciāny. A zebrawšy pięć set ludu swiego / pociągnął nā Zie-
mię Włoskā / y przyšedł pod Miāsto ktore zowia Aquileia / ktore Miāsto w
ten czas było pod Cesarzem Marcianem / y obegnał Aquileia / a to Miāsto by-
ło bārdzo mocne / y Rycerstwem Rzymskim dobrze opāterzone / przeto gdy
go niemogli rychło dostać / niechcial dłużej czasu trawić / pociągnął dāley w
Ziemię Włoskā ku Rzymowi / a Książcā y Senatorowie / ktoryzy byli w tym
Miēście / bacząc tak wielkā moc ludu iego okrutnego / byli ogarnieni strā-
chem wielkim / y rozbiegli sie z Miāstā / a niektorzy pobiegli do Ribotowow
swoych / y poczeli sie budować nā Ostrowie / ktore Miāsto nāzwāło sie potym
Weneciā.

W Moskwie sa
dwie Rzecz
Juhri.

W ten czas
Atila nie mo-
rzem ale zie-
mią Frāncy-
skā Niemietcie
wojował / y
Coloniey do-
bywał / ktora
nād Xenem
leży.

Carton lib. 7.
Mon. 4. tego
Marcianā
47. Cesarzem
stał sie / a kto
tego to Atila
burzył / y Go-
rowie y Wan-
dalowie.

O Wenecy-
skā założeniu / Ła-
topiszcze L-
tewskich zda-
nie. Ktore sie
zgadza z Wol-

lateranem lib.
bro 4. etc. y 3
Carionem
lib. 3.

Jedno też Książę imieniem Palemon / Ktore tamże w Rzymie na ten czas
mieszkąto / zebrałszy się z wszystkim Domem y Krewnymi swoimi / tak iż wszyst-
kich było pięć set samej Szlachty Rzymskiej / a między nimi czterzy przednieysze
rodzaje albo familie / pierwszy Dorprungus / z Herbu Rikauru / a z Herbu Ro-
lumnów Prosper Cesarinus / a z Herbu Ursinów Julianus / a z Herbu Rozej Hen-
ctor / y poslił Morzem międzyziemnym mając s sobą jednego Astronoma / kto-
ry się znał po gwiazdach / a tak zeglowali Morzem w okreciach na pułnocy / y
obędwszy Francją y Anglią / weszli w Krolestwo Dunskie / a tam stał przypty-
nali w ciążności morskiej / ktore żund nazywają / potym Morzem Oceanem na-
chylwszy zagle z pułnocy ku Stonicą wschodu / y na południe przybili się do wś-
cia goziorzeka Tiemen w Morze wpada / potym Rzeka Tiemnem poslił wzgo-
rą aż w morze ktore zowią mąle / albo Morze Tiemnowe / iż do niego wpada
Tiemen dwanaście wsiemi / a każdy zowie się osobnym imieniem / s których ie-
dno zowią Gilia.

Którym gdy poslił w wiersch dosli całego Tiemna / gozle ius ten sam wysy-
stek w jednym mieyscu ciecz / a tak Tiemnem dosli do Rzeki Dubissy / nad któ-
rą nalezli gory wysokie / a na nich rowniny wielkie / y Dąbrowy rostopne / y
wielka rozmaitość zwierzew rozmaitego rodzaju / w Rzekach też wielka roz-
maitość Ryb / tak tych ktore się tam hoyno rodzą / iako tych ktorych wielkość
z morza Tiemnem wzgorze przychodzą / gozie ulubiwszy sobie mieszkanie / zało-
żyli ofszady pierwsze nad Dubissą Rzeką. Drudzy zaś s tychże Włochow nad
Tiemnem / y nad Juryą ofszady wybrali / iak o tym niżej napiszemy.

A tak tu ty dwą Latopiszcą / Których Litwā y Żmudzā Kroniki pewnie
mają / nie zgadzają się s sobą w przyczynie przyscia Włochow / w ty pułnocne
strony / Pierwszy piše iż dla tyranstwa Hieronowego / Drugi zaś iż dla srogie-
go a okrutnego Woyska Atila Krola Węgierskiego / Który prawie wszystkie za-
chodnie krainy / y inże mocne państwa śabla a ogniem wten czas burzył / iak
o tym serzey Kroniki stare Węgierskie / y Callimachus Florentinus / także Ro-
minus y inży świadczą / y z naszych to wiershow niżej troćko wyrozumieś / wś-
tę że ty Latopiszcze / Którychem ia trzynastcie / dostawszy ich z roznych mieysc / zga-
dzał / concordował / y w jedno mieysce dla wybadania prawdy znośil / w tym
się wszystkie zgadzają iednostajnie / iż Palemon z Senatu Rzymskiego Książę s
piacią set Szlachty Rzymskiej / y s przerzeczonymi cztermi familiami w ty kra-
iny pułnocne Żmudzkie y Litewskie przyzeglował.

Bo w Hispa-
nii gościeniem
bywa deszcz
wielkim.

Przeto ty przyczyny ktore niedaleko siebie chodzą opuściwszy / ia drugie
wierszem tobie Czytelniku miły podaje / a napierwszą z Hispańskich Kronik /
ktore piše / iż taka wielka suchość czasu iednego w zachodnich stronach be-
dzdzu kilko lat panowała / że tamtych Narodow iako Włochow / Hispanow /
Portugalczykow / y Anglikow bardzo się wiele przenieść musiało do tych stron
pułnocnych zimnych / ale ius czytaj Rytmny nasz.

**Pierwsza przyczyna przyscia Włochow w ten
Krainy dla suchości y głodu.**

Hispańskie dzieje pierwszą przyczynę dawają /
ktore suchość w zachodnich stronach wyświadcza /
we Włoszech / w Sicilii / w Krolestwie Hispańskim /

Deszcz

Deszcz nie był przez kilka Lat/ snać za gniewem Pańskim.
 Palący Syrius Kole szepał w sibi/
 Iż w Rzekach wod nie miały kustośne Ryby/
 Łata śmierci przynoszące ludzi/ y zwierzę moliły/
 A od błędnego głodu wstawiały siły.
 Zwiedle lasy/ y pola tak nieplodne stały/
 Chleba kłossy zgorzałe/ Ludziom niedawały/
 Dári Cereri wyschły/ w Winnicach Bachussa/
 Uleżać było/ ni w sadach strojem Priapussa.
 Wszystkie rzeczy potarmom słuźne z Winnicami/
 Wypalone ognistym Słońcem z macicami/
 Skąd wielkość ludzi w zimne pólnocne triony/
 Wdala sie/ oyczyste opuszczając strony.
 A iak Goti/ Gepide/ Polowcy/ z Cymbrami/
 Wygnani byli z tych stron przed tym powodziami/
 Na zachod/ tak zachodni zaś w pólnocne kraie/
 Przed suchością tu przyszli w zaiem sie oddać.
 Palemon Książę Rzymskie Publius przezwiskiem/
 W zachodnych stronach strapien suchości wciiskiem/
 Chcąc naród swoy zachować od strasznego głodu/
 Mogł też w ten pólnocny kraj przysć morzem z zachodu.

Syrius gwiazda
 w Krolestwie
 panowania
 nagorzeć by
 wiało czasu/
 w sześć lat.

Kiedy ono było
 i nasy wysili
 z tych stron
 do Włoch/ dla
 wylania Oceanu
 z zimnych
 nie pogoda/ tak
 też Włosy tu
 przysć mogli
 dla suchości.

Wtóra przyczyna przyscia Włochow w ty kraie
 dla tyranstwa Neronowego/ Roku od Chrystusa 57.
 według zdania Łatopiszczo.

Palemon albo snać Libo Książę sławne/
 Osiadł Pruskie/ y Zmudzkie Porty naprzod dawne/
 Potym w Litwie/ w Inflanciech złączył sie z Gotami/
 Opuściwszy z Rzymskimi Włochy rokoszami.
 Snać wchodząc Tyranstwá Nerona srogiego/
 Albo dla burzenia Włoch Atilo onego/
 Albo dla niezgod wnetrznych w ty pólnocne strony/
 Albo głodną suchością/ był tu zanieiony.
 Jesliże dla Nerona może być rzecz snadna/
 Ktorego srogosć była nad innych skłarać/
 Bo matkę własną rozproł/ chcąc widzieć gdzie leżał/
 Seneka Ministra swego też w Wannie zarzezał.
 Rzecz pospolita Rzymsta przed nim w strachu drżała/
 Bo złość zawždy w tyranstwie sercu sprośna wrzała/

Powtorzenie
 przyczyn.

Seneca dał
 sobie żyły w
 wannie ścinać
 y tak umarł
 lekko wcho-
 dząc srogiey
 śmierci od Ne-
 rona wznia.

Skarb

Macieja Striżkowskiego

Skarb własny sprosny zbytkiem straciwszy / wnet za tym /
 Na kup sie wdał / mordując gdzie czuł o bogatym.
 Sieci z iedwabiu drugie z ciagnionego złota /
 Kazał czynić / a zaraz ledą gozie do błota /
 Przyśledwszy ryby łowił choć ich tam nie było /
 Byle sie wolej dosię Tyranstwiej pełniło.
 Kzym kazałszy zapalić pałacze sie dziwował /
 Przyaciół krewnych wszystkich wybił wymordował /
 Piotra też s Pawłem stracił wiernych przesładując /
 Kzymśtie Pałace kamał Dom wielki budując /
 X nieznośne tyranstwa sprosne inſze plodził /
 Dla ktorych słachecki dom nieeden vchodził /
 Palemon krewny iego toż musiał uczynić /
 Z orczyżny miłej gwoli Tyranowi wynidzić.

Kzym kamał a pa-
 lac sobie budował
 Szad było wrośło
 przysławie / Roma
 Domus ſui, reus mi-
 grate Quirites.

Trzecia Przyczyna.

Atilla Krol Węgierski
 z Ugaryi Ariny z
 Moſtwa leżący w ry-
 stony Panońskie y Ra-
 kuste z wielkością Se-
 cyrow albo Tatarow
 Kaucaſyſkich przyſe-
 dy / wielkie mordow-
 stwa w zachodnich
 państwach Rzymſkich
 czyni.

Slwaſkie państwa
 przes Atilla zburzone.
 Atilla Teodoryka Wy-
 segotſkiego Krola / y
 Eufſia Rzymſkiego
 Hetmana poraził.
 Liczbą zobu stron po-
 bitych 180000.
 Francja y wszyſtki zie-
 mie Niemieckie / Ni-
 derlandſkie nad Mo-
 rzem leżące aż do Prus
 y do Litwy wſerz y
 wszeſtż częſcia me-
 częſcia strachem Ati-
 la zholdował.
 Giulę Hetmaną Atilla
 Kolno Agripina mi-
 ſto wielkie sławne y
 dawne od Rzymian
 fundowane nad Renę
 rzekę mocno oblegi.

A Jesli dla Atile y to też być może /
 Ktory z Hunny Europe wszyſtkę zburzył ſrodze
 Z Tatar z Huhri krajny / ktora w Moſtwie leży /
 Przyſełdſzy oſiadł Węgry / ſczęſcie z nim bieży /
 Cesarz a Marciana potrzy kroc poraził /
 X Maternusa także / burząc wszytko kaził /
 Tracią Achaią y Macedonią /
 Zburzył Serbow / Sławaków / Boſnie / Bulgarię /
 Z a z Eufsem Rzymſkim y s Teodorykiem
 Wysegotſkim / bo y ſtoczył krwawolitym ſyktem /
 Gdzie ſto ośmndzieſiat tyſiąc meſow pogineło /
 Z obu stron aż Jezioro krwiz w polach płynęło.
 Potym Francuſkie Miasta wſerz y wzdłuż zwoiował /
 X Ziemie nad Baltyckim Morzem poholdował /
 Kaletany / Nortmany / Olandry / s Cymbrami /
 Frizy Moryny / Saſy / Pomorze / s Prusami.
 Giulę Hetmaną ſwego pod Kolno wyprawił /
 Ktory obozy ſwoie na czwore rozſtawił /
 X tak dobywał Miasta dniem nocą ſturmując /
 Wſi Wołofcy wokolo ſeroko plundrując.

(Wten czas Eterius Syn Krola Angielskiego poczał ſie ſtarać / w Maljeſia
 ſtwo o Orjula Brytańskiego Krola dzieckę iedyńacząc / poſtawił y wielką che-
 cia poſty do Oyców / ktorego gdy niewiedzial co by za odpowiedź dać miał / Or-
 ſula ſmarnego y troſkliwego napominała / aby oawſy ſraſul. Pom poſoy zarczał
 ja za Eteruja / powiedziac że ma to obiąwienie od Boga / aby ſie nieſt raniła
 Maljeſiſtrę

Małżeństwo tego/w ten sposób żeby iey dano ięsoze wolne trzy lata/ przez ktore
aby odprawiła droge swoje/ na ktora sie była obiecała: To iest aby sła do Rzymu/
mając przy sobie dziesięć tysięcy pamię. A przetoż tego sie domagała/ aby y Ociec
y Etereus pamię iey stęrali sie spólnie/ iakoby iey nalezli to pamię osobney czysto- przyczyna
ści y stateczności/ a każda z nich aby miała przy sobie tysiąc pamięnek/ y ona sama zboru ieden
aby też także przy sobie tysiąc miała/ iedno żeby wszystkie były osobliwej cnoty y
czystości. Postawie wszędy od Dycę Ursulinego te odpowiedzi z radością od-
iechali.

Tak tedy Etereus/ y Britański Krol Ociec Ursula /zebrawszy wedle znowy
tak wiele pamię/ dęli ie Ursula w towarzystwo/ ktora przyiawszy to słuchanie to-
warzystwo/ a sprawnoszy 11. wielkich okrętow/ y drugie rzeczy na tak daleką dro-
gę potrzebne/ puściła sie morzem z Britannii aż do tego miejsca gdzie Ren w
Morze wpada/ gdzie teraz iest część Holandii/ skąd zaśie przeciw wodzie rzeki
przysięchala do Kolna Agripiny/ z wielką radością mieszczańow/ A s Kolna do
Bazylei. Tam zostawiawszy okręty y inne sprzety/ sła pędo do Rzymu/ ktora
potym obchodzący miejscą wszystkie w Rzymie/ iako była obiecała/ wróciła sie
do Bazylei/ a Papież Cyriak prowadził ia z wielką poczęwością aż do miejscy.

Wsiadłszy tedy y Bazylei w Okręty Renem rzeka na dotęchala do Kolna/
Tamże wysiadła na brzeg nie sie nieprzyjacielą nie spodziewając/ ale mimając
aby tak wszystko bezpiecznie było iako pirwey/ a gdy sie do miasta przybliżać pocze-
ła/ wnet ia Węgrowie ze wszech stron obkoczyli/ a z onymi wszystkimi pamięmi
okrutnie pozabijali. A tak ona słaberna pamię z Etereusem pamięm swoim/
ktory dowiedziawszy sie/ że Ursula na zad iedzie/ z matka y z siostrą Florentina y
z niektórymi innymi Biskupy aż do Kolna przeciwko niej był wyiechali/ y z onym
Cyriakiem Papieżem/ y ze wszystkimi pamięmi z tego Swiętą zęptą/ a czystość
swoją Chrystusowi prawdziwemu dziewictwa oblubieńcowi ofiarowała. Tych pa-
mien cięta leża w Kolnie. A potym kości ich w wielki sklep są złożone. Ta histo-
ryka dla tegom rzecz przerwał/ ię też w Literalskich starych łacopisczach około
Burzenia Atele y pobicia tych iedenaste tysięcy dziewic/ a przyczynie przyscia
Włochow s Palemonem do Litwy/ iakoby przez sen ledę ię wspominała.
Przetom to inter parenesim polozył.)

Do Węgier sie zwrociwszy Bude zamordował.
Brata/ ię Siskambrię od siebie mianował
Buda: ktory iednak dziś też Budzyniem zowę/
Ktoremu (Ach Węgrowie) Turęk teras głowę.
Potym sie do Włoch mocą ogromną wyprawił/
Stirię/ Karintię/ Istię/ Szablę skrawił/
Dalmację z Miastami poburzył y zgrody/
Kto wypowie pobitych kto wypię srody/
A gdy ku Aquilei z obozem sie toczył/
Hetman Rzymiński z wojskami droge mu zasłoczył/
Atila wphy Włostie posiekl/ pomordował/
Valentinian Cesarz też trzy kroć swantował.
Ztąd Wenetowie bedę z rodu Trojańskiego/
Osiedli wyspę morza Adriatyckiego/
Gdzie Wenecja miasto sławne zbudowali/
Także inшы gdzie mogli zdrowie zachowali.

Węgrowie
S. Ursule zio-
denaście ty-
siac dziewic
do Rzymu.
Rycerstwo W-
tilino / ktore
bylo obleglo
Kolno S. Urs-
sule z iedenas-
cia tysięcy
dziewic zabio-
lo.
Volateranus
zas pisze lib.
3. Geogr. 11000
virginum in Gal-
ham ad milium
maritimum n. 150
sa per Dinottum
Ducem in Britan-
nia Cornubie casa esse ab
exercitu Gratiani; wiec nie
wiem ięli o tych albo
o inszych 11000. Dnie-
wie rozumie.
Atila poburzywszy
pamię zachodnie y
północne zwrociwszy
sie do Węgier Brata
Bude zabil.
Wyprawa Atilina
do Włoch y do Rzymu
wedlug Eusebiusa/ ro-
ku 451. a wedlug Sy-
mberta 454.
Atila Hermę Rzym-
skiego y Cesarza Val-
tinniana trzy kroć
wojskami poraził.
Wenetowie ktorzy pte-
wey na ziemi mieszka-
li/ na Wysep Moist
przed Atila uciekli/
gdzie pirwey ich ryb-
twoie żyli / Tamże
Venetia zaliyli.
Czym cytat Volate-
ranum lib. 4 y inszych.

Macieja Strzykowski

Potym Aquileia obległ mocą wielką/
Burząc palac okolo / s folwarki Włosć wśelką/
Długi czas pod nią trawił / mocno dobywając/
I sturmy wstawicznie dziwne przemyślając.

A iż tak mocna była iusby był odcignął/
By go był Bocian wrosta swoją niepowściągnął/
Który z Miasta wynosił dziatki gołe swoje/
Widząc przybyły wpadek przez Węgierską zbroję.

Bocian wdzac przybyły
wpadek Miasta / dzieci swe
wynosił z wieże na świat
ost / z czego Atila dobra
wroście wyrozumiał.

Atila z siodeł ogień kolo
Miasta uczynił / y wziął A
quileia.

Przeto Atila zaraś swoich posiliwszy/
A z siodeł ogień wokoło murów zapaliwszy
Tłukł mury a w silnie częstym sturmowaniem
Wziął Miasto / trzydzieści siedmiu tysięcy zbił nanim.

57000. zbitych Mieszczan.

Miasta ktore Atila we
Włoszech wziął.

Potym Tarvis / Werone wziął / y Concordia/
Mantwa / Bergom / Kremone / Fera / y Brixia/
Wicencja / Rawenne / Ticin / Placentia/
Meilan / Padue / Mutine / Parme / Apulia.

Tak prawie wszystkie Włoską ziemię powoiował/
Włoch ó Dio ó Dio każdy lamentował/
Drudzy la Dona nostra krzyczą wciekając/
A Węgrowie Beste freng biją naganiając.

Lew Papież Atila / aby
Rzymowi dał pokoy / odo
wiodł / wyszedł ku memu
w stołecznym wberze Pa
pieśkim.

Atila na zad sie wrocił
z Włoch do Węgier.

A gdy do Rzymu cignął / Lew on Papież święty/
Odwiódł iego zły wmyśl ku temu napięty/
Za czym sie nazad wrocił burząc y mordując/
Przeto sie nie ieden król przybyłą trwożę czując.

Palemon ktoremu też o Rest było iak innym/
Kto sie nie strzeże mogąc sam sobie iest winnym/
Mógł też wychodząc trwoży w te pułnocną Ziemię/
Zawieść długim pielgrzymstwem Włoskiej Slachty
plemie.

Harderik
Krol Gepi
dow przodo
kow Litew
skich / Atila był
towarzyszem
w każdej wo
ienney wypra
wie.

180000 zobu
stion poległo.

Pisze też w Historii starej o sprawach Atilowych / iż Harderik Krol Gepi
dow / przodkowi Litewskich / bardzo meżny y waleczny. / a dla zacnych spraw
sławny / z Atila obyczajem przyjacielskiego zjodu w każdej potrzebie bywał / y
meżnie a szczęśliwie zawżdy sie z Gepidami swoimi / Tak we Franciey iak we
Włoszech / y w Traciey popisował / y w oncy bitwie ktora miał Atila z Eciu
sem Rzymistim / Tak pisze / iż Walamir albo Wladimir s prawego rogu z Ostro
gotami wschodnimi na Eciusa y Rzymistie wphy czelniejszy ostrze nacierał /
Tak je też y Hardarik Krol Gepidow / Teodoryk y Wysegotow meżnie nagrze
wał etc. gdzie iak Historia powiada sto y osmdziesiąt tysięcy poległo.

A bez wszelkiego wątpienia Gepidowie będąc z Gory walecznymi iednego
rodzaju sa przodkami istotnymi narodu Litewskiego / ktorzy do krajów pułno
cnych Sarmaciey Europejskiej przybywszy a palude Meotis, część ich w Prusiech zo
stała nad Morzem / s ktorzymi długo Krzyżacy wojnę toczyli / iż ich wykorze
nili / y ktorych był Krolom pierwszym / iakom powiedział / Weidenuto. Drudzy
gdzie dziś Żmudz / Litwa / y Lotwa w pustyniach osiedli / Drudzy iako Jaczwir
gowie na

Gepide.
Zemodz.
Lotwa.
Litwa.

Gowie n
w pola
dzy zaf
zwani.
y lupen
do Kro
wo y in
ca mieś
last w
Jf Aci
nowil
wia A
Cwar
wsytki
Sylan
mowa
won c
Riego

W

B
Ziem

G
W
A

Pom

L

p

L

Cato

n

p

z

Sas

p

2

Jal

C

I

Gowie na zachod odciażnawszy w Podlasku oyczyjne sobie obrali. A na południe w polach gdzie dziś Podole/ Raniow/ Cyrkassy/ Oczałow/ Krym/ Przekop/ drn. dzy zaśedłszy tam się mnożyli/ ktorzy Polowcami od polnego mieszkania byli na- zwani. A tak ci Gepidowie Litewscy przodkowie iako lud waleczny/ drapieżny/ y lupem żyć zwykli/ dobrowolnie y s Krolew swym Harderykiem do Atile iako do Krola walecznego przystali byli. Także Walamir albo Wladimir/ ktore sto- wo y imię jest Ruskie/ iakoby władaiacy mirem Ostrogotow na wschod Słoni- cą mieszkaiacych Krol/ przy Atilli się z Rycerstwem swym bawił. Tom też na- last w Historii Atillowej/ cheąc się gruntownie spraw Litewskich wybadać/ Jś Atilla aby mógł wiedzieć/ co się po wszytkich krajach Swiętą dzieie/ posta- nowił był na czterech miejscach posty albo podwozy/ iedne w Kolnie/ co ie zo- rwa Agripina / Druga w Jaderze Miescie Dalmackim / Trzecia w Litwie/ Czwartą w Rzeki Tanais albo Donu w Mc^{ie} wi/ o tych miejsc kazdemato nie wszytkiego Swiętą sprawę/ przez pomienio e na miejscach swych posty / do Sykambrzy do niego przynosono/ a on zaśie onym wszytkim wola swoje oznay- mował. Tu ius wspomina że też w Litwie miał posty swoje/ stad znać iś ius w on czas Litewską ziemią obywatelami osadzona była/ za Atile Kolu Pań- siego 428.

Czwarta przyczyna iak Florus piśe

Lib. 4. Cap. 2.

Albo gdy Pompeius s Cesarzem boy wiedli/ A wnetrzną wojnę Rzymskie dzierżawy wyiedli/ Gdzie zobudwu stron Domow zatnych wielkość zbito/ Bo w trwodze y niewinny gárdlem placił myto. Ziemię y Morze własną krwią oblali wszytki/ Gdy pycha z ambicią nieciła boy brzydki/ W Włoskich/ w Greckich/ w Africkich Państwach zbroia/ A krewo po polach wszędzie zбитych vsow wrzala. Pompeius acz woyska miał z Aziey wielkie/ Lecz iś szczęścia odmienne sę possepki wśelkie/ Przegrał zabít z woyskami/ gdzie o trzy sta tysiac/ Ludu legło/ potopu morskiego meliczac. Cato mądry słyżac porażkę swey strony/ Widzac przez rosterk Rzymstkiey wpadek Korony/ Pożegnawszy przyaciol y milego Syna/ Zabíł się sam swym mieczem/ ach smetna nowina. Sás Marus z Didiussem boy stoczyli srogi/ Pełne krwie Morze było/ pełne polne drogi/ Bo Ocean wzburzony Okręty ich wszytki/ Potopił karzac wnetrżney wojny ich zle zbytki. Jaka tam trwoga strasna co rozumiesz byłś/ Ody się Nawa/ Nawe w Morstkim tańcu bilś/ Nawalność zbroie/ miecze strasne brzmiały/ Africkie Rzymstkie brzegi to poznały.

Jarwiejowie
Potowcy.Litwa z Har-
derikiem Kro-
lem swym dla
dłżności luo-
pa dobrowo-
lnie w woysku
Atillowym się
bawili.

Walamir.

O tym czytać

Historia od

Dafilera Cy-
priana prze-
łożona.Posty albowo-
dobre Carso-
rowie dla pra-
tkie^{ie} przesie-
sienia listow/y wieści Ati-
low/ zroznych

stron.

Dawność ofe-
sacy Litew-
skiey.

Pompeius porażon od
Juliusa w Greciey
na polach Thessalie-
kich/ gdzie wszytki
moc Rzymstka zosiłś
gdz iś dwa swiętem
prawa wszytkim wo-
jadół/ 100000. tysiac
Luzi z obu stron na
placu legło/ a sampor-
peius gdy wtiekł do
Egiptu/ zabíł go Krol
Egiptu/ gwoli Julu
ussowi.

Cato accepit partium clas-
se nihil cunctatus (ut sapi-
ente dignum erat) mortem
etiam letus accehit, stricto
gladio reuelatum manu cor-
pus, semel iterumq; percussu
sit. Florus.

Druga wojna wnetrz-
na Marussowa z De-
ciusssem.

Siquidem velut clium su-
torem castigaret Oceanus
vtramq; classis naufragia
cecidit.

Quinam ille horror quum
eodem tempore fluctus, pra-
cellae armamenta confingeret
rebur e. c. Florus.

Bo Mias

Omnium postrema ceru-
tamina munda cuius
tas.

Dzistało się to od 380
lożenia Rzymu 180
r. 709. a przed
Chrystusem 48.

In Curuli sedentem ses-
natus iurasti.

Julius Cezarz 380
bit / o czym serzey/
Tiberius Julius Ple-
nius / Suetonius 20.
świadczo.

Była też w Litwie
też podobna / gdy
Czartoryski Siga-
munda w Trokach
zabił.
Cicero zabił w
wewnętrznej wojnie.

Bo Młascia po Potopie tym srogo burzyli/
Na niewinnych się skłody oney Morstiey mścili/
Cezarz Pompejanow na Mundzie zamkniętych/
Dobrywał z zbitych trupow groble czyniąc onych.
A gdy już mocą został na Rzymie Cezarzem/
Triumfował / y srogim stawiał się zarążem/
Przeto Brutus / Cassius z drugimi Słachcicy/
Sprzysięgli się niechcąc być jego niewolnicy.
Tak go na Młascie wnet Senat wbieżał/
Dłoli go Dekami iść iako wieprz leżał/
Dwadzieścia y trzy rany / miał w sobie stychowe/
Co świat wbystek krwiaz oblał / musiał też dać głowę.
Potym wnet Antonius uporny zufały/
Z Octavianem boy wszczął Cezarzem niemający/
Lepidus / Brutus / Woynę y Kasius niecił/
Gdzie on Cicero zabił co wymową świecił/
Dla tych tedy rosterkow y domowej trwogi/
Wiele ich z Włoch wciekło szycząc żywot drogi/
Tu do Pułnocnych krain wchodzili w lasy/
Gdzie dziś Litwa / Prusowie / Zmódz / Lotwa / Walaśy.

Viata przyczyna przycia Włochow w Litewskie strony.

Banniti, proscripti,
exiles.

Scipio Africanus P. P.
P. S. S. R. R. R.
F. F. F.

Dacia Wołosza
Ziemli.
Taurica Prefop-
sz Gordia.
Sio vel Chio wy-
spa na Morzu
Greckim.

Bła też to iawna kazi w Rzymie wywołanie/
Za występki do cudzych krain odsyłanie/
Gdzie według winy sprawa : tak długo mieścił/
Aż pokute spełnili / albo przejednali.
Dobre też wywołano czasem y bez winy/
Jak Scipio / Camillus niedawny przyczyny
Cierpieli / Brutus meżny / Cicero wczony/
A on Naso był w Pontskie wywołany strony.
A drudzy też już nazad / y do Włoch niechcieli/
Gdy się na wywołaniu lepiej niż tam mieli/
Jak y dziś od nas z Litwy nie każdy się spieszy/
Lepiej ich hoyna Ceres niż tam figa cieśzy/
Z tych wygnancow w Daciey Włoszy są spłodzeni/
A w Taurice gdzie Kapha s tych też rozmnożeni/
Z tych w Sio (tedym sam był) w Greciey osiedli/
Niedziw tedy do Litwy iść też swoy rod wowiedli.

Księgi wtore.

56.

Genuenses w Taurice / Kaphe fundowali/
Krim / Azow / y Kilię gdy Pont zholdowali/
Dziś Tatarowie s Turki w tych polach mieściłi/
Tak sie państwa z narody za czasem mieściłi.
W dzikich też polach y dziś Mury stoia stare/
Gdzie przed tym Grecy żyli rzecz sama zna wiare.
A dziś Tatarzyn strzela tam dzikie Kobyły/
Gdzie pierwey mocne Zamki / Wieże / z Miasty były.
A on Aneas z Troiey tak długo żeglował/
Tak v Scyle y Sirtim w strachu pielgrzymował/
Africkie pierwey brzegi / potym Włoskie strony
Usiadł / narod rozmnożył Trojański strapiony.

Alia według mto
Ktorych Achilea.
Mutantur imperia, res
gna, tempora, & nos
mutamur cum illis.
Zwłaszcza Targow
wsta Miasto wpa
dle stare w polach
za Rjowem ku
Przekopu.

Mulum ille & terris
inactatus & alio.

Ośsta Przyczyna.

A Sz też w on czas Rzymianie wsystem Swiat trzymali/
Prouincie Hetmanom swoim rozdawali/
Gdzie z Legiami Rzymstkiey przestrzegali szkody/
Litwie też Libonowi mogli dac w dochody.
Ktorego samo imie Wlochem być wydawa/
A Maro / z Persiusem to imie wyznawa/
Jakkolwiek: musiał być Wloch z samego imienia/
W ten fray pulnocny przybedł z Bozego przeyzienia.

Wacieia

Macieia Strińkowski

Osołtenciussa C. Z. o wywodzie y początku Książat
Litewskich y Zmudzkiech / od Palemona albo Publiussa Libona Pa-
triciussa Rzymskiego z Herbu Columnow y Synow albo Potomkow iego / Bors-
ciussa / Eunassa / Speri y Juliana Dorsprunga / z Herbu Rytaurus y od Br-
sina y Hectora z Herbu Kozey Slachcicow Rzymskich / dziwnym lossam
Bozym w ty strony pukiocne Zmudzkie / y Litewskie
Morzem zanieionych.

Księgi trzecie / Rozdział pierwszy.

Do iasnie Wielmożnego Pana / Pana Mikołaja
Radziwiłła w Bierzach y na Dubindze Książcia etc. Wojewody
Wilenskiego / Hetmana nawyszego Woysk w wielkim Księstwie Litewskim /
y do Syna Jego Młodości Christofa młodego / Pana Trockiego /
Podkancelerzego y Hetmana polnego W: K: Litewskiego /
Starosty Borsowskiego / etc.

Fortunate senex, hic inter flumina nota,

Et fontes sacros frigus captabis opacum.

Niektorem iusz iasnie z wielką praca
okazał / z rozmaitych a poważnie zawołanych
Historikow / y z starodawnych Latopiszczo-
w Ruskich y Litewskich / wywody y dowodne po-
czątki Narodu Litewskiego / y Zmudzkiego / z
Cymbrow / z Gotow / Gepidow y Alanow wa-
lecznych: Położyłem też pewne y wiary godne zdania ludzi sław-
nie uczonych / y rozmaite przyczyny o przyściu Włochow z Pale-
monem albo Publiusem Libonem w ty pukiocne strony / rzeczy
niepodobność pewnymi a iasnie podobnymi dowodami zbijając.

Wszakże iż to imię PALAEMON albo P: Libo / od ktorego
wszyscy Latopiszcze Litewscy Historia y wywod narodu swego
jednostaynie poczynają / niktorzym (zwłaszcza małego czytania y
w Historiach niebiegłym) nowe sie być widzi w Historiach / a tyl-
ko y Virgiliussa w Bukolikach sławne. Tedy y tu krotko a do-
wodnie pewnymi miejscami Historikow te wątpliwość rozbije-
my / Bo opuściwszy Bucolica Virgiliusowe / ktore niktorzy tylko
podobno y to ledwo czytali / y ktory pod tym imieniem (PALAE-
MON) Aeglogam z. napisał / ubi introducitur iudex inter Manalcam
& Dametam, Tedy maż y drugiego Palemona sławnego Patri-
ciussa Rzymskiego / ktorego iasnie Persius y Lucanus w wierszach
swoich

swoich sławia / niewspominając Palemona Morstiego / o któ- possum superare
Palemona nado.
rym maś v Ouidiusa na częstych miejscach / y v Volaterana in Phi-
lologia w Księgach 33. Tegoż zaś Volaterana Commentariorum
Vrbanorum lib. 18. & libro 3. Geogr: in Venetiarum descriptione, y
Cornelium Agrippam cap. 3. in Grammat. de uanit. scient. Czytay y in- O czym też
świadcza Eut
sebius & Tran
quillus.
sych / Naydzieś isz Palemon Remnius Vicentinus Patricius w Rzy-
mie był sławnym Grammatikiem za Tiberiusa Cesarz / y za
Claudiusa według rachunku Carionowego / lib. 3. Roku od swo-
żenia Świata 3983. od założenia Rzymu 792. od narodzenia
Christusa Pána 39. a po Claudiusie był Cesarzem Nero Cesarz
okrutny / Roku od Christusa 57. którego też czasśu Latopiszcze
wszystki Ruskie y Litewskie / by ich chciał o tysiąc znosić / przysćie Słowá Glo
russowe.
Tum pulsus
Etruria Libo etc.
Item Octavius et
Libo ingenibus
copys classico
rum &c.
Palemona swego ze Włoch do Litwy opissuiq; etc. Linius na-
przedniejszy Rzymiski Historyk / y Julius Florus z niego w Ksie-
gach 4. w rozdziele z. Publiusa Libona być morskim Hetmanem
Pompeiusowym przeciw Cesarzowi wspominać.

Trogus też Pompeius niemniej sławny Historyk / y Justiz-
nus z niego / iako Palemona / tak Publiusa Libona częstokroć
wspominać.

Alieśli o Polemonach / tedy czytay Volateranum libro 10. lib.
17. et 18. tam ich naydzieś siedmi tego imienia.

Także same rzecz prawdziwą o tym imieniu Palemon, v Clau-
diusa / gdzie piśe Roku od Christusa 305. Panegyrim in quantum
Consulatum Honorij, iесли in quarto bedzieś miał Opus / tedy na
karcie 102. naydzieś ty wierze:

Et puer Isthmiaci iam pridem littoris exul,

Secura repetit portus cum matre PALAEMON.

Castra cruore natant &c.

Cicero także Rzymskiej wymowy Łacinskiej Ociec Epist. Fa-
mi. lib. 7. Epistola 4. wty słowa piśe ad M. Marium o Libonie / in
Cumanum ueni cum LIBONE tuo, uel potius nostro, &c. A w inszych
listach często go wspomina. Lucanus też Poeta sławny y Plus-
tarchus de uitis uirorum illustrium, y Ioannes Stadius in Comentarjś
in Florum Argum cap. 2. piśe / P: Dolabella Caesaris Legatus ab Octa-
uio, & L: Scribonio Libone, Dalmatia pulsus &c. A izbych inszych Hi-
storikow testliwosci / Łaskawego Czytelnika folgować / opuścić / te-
dy Petrus a Dusburch Pruski Historyk / y Laertius Diogenes
Włoch / y Długossus Historiey Polskiej Ociec / y Niechomius
w Księgach 2. cap. 8. fol. 33. y w Księgach 4. cap. 39. fol. 270. etc.

Cromerus także Polonica Historia princeps, lib. 3. fol. 61. prima, secunda uero editionis 42. fol. iasnie świadcza o Palemonie albo Publiusz Libonie / y o Rzymianach / iako w Zimodzi / w Lotwi albo w Linonicy / y w Litwie osiedli / y Rzymowe Miasto od Romy albo Rzymu oyczyzny swojej w tych stronach zalozyli etc. sczym sie teras dlugo niechce bawic / poniewazesiny to iusz y wyzsey dostatecznie okazali / y nizey wedlug porzadku okazemy. A tum ty Dowody iedno dla tego teraz przytoczyl / aby ci ktorzy nieczytali wiecey / tylko Bucolica Virgilij / wiedziec mogli z pracowitego zadowodu naszego / o prawdziwym przodku Litewskim / o ktorym tak wiele Historikow świadczy / y o ktorym tez Latopiszcze stare / pewnie sobie z palca tak zgola Historiey niewyzsali: Ale z pewney y istotney rzeczy / rzecz istotna prowadzi / A iako v nas nie ieden tego imienia Piotr albo Pawel / y nie ieden tej Familiey Piotrowski / Rzepecki / etc. Tak tez w Rzymie y we Wloszech nie ieden byl tym imieniem nazwan Pub: Libo albo Palemon / na ktorego imie Virgilius AEglogam terciam napisal: Ale inszy byl / ktorego Lucanus y Persius slawia / inszy ktorego Ouidius y Iustinus wspominaja / inszy od ktorego Grammaticam artem Palemoniam zwano / inszy ktorego Liuius y Florus / y Cicero / Takze Niechouius / Dlugosz / Cromer / Stadins etc. zeglowanie y wojne morska przeciw Cesarzowi Juliuszowi z strony Pompeiuszowej wspominaja / y ktory tez do Litwy narod Wloski Morzem / iako Eneas Troiany do Wloch zaprowadzil / y od ktorego Litwa y Zimodz poczatki narodu swego (aczkolwiek na dosic slawnym y waznym od meznym Gotow y Gepidow wywodzie przestac moga) slusniey wywodza / a nieli Rzymianie / Grekowie / Francuzowie / Niemcy / Angielczycy / etc. ktorzy daleko niepodobnieysze Fundatory Narodow swoich sobie zmyslaja / co my iasnie y dowodnie pokazemy / Albowiem insze Narody z malych a nizszemnych poczatkow / za postepkiem czasow y fortowanim szczescia / w wielka moznosc rozmnozone / zwykly to czynic / zdobiac rzecz swoje / isz aczkolwiek z iawnym vszczerbieniem prawdy: Fundatory Narodow / Krolestw / y Miast swoich z wielkich Ludzi / a snasz z Nieba y z satecznych Bogow wywodza. Iako Troianie od Neptuna / y Apolina / Tebanowie od Bachussa / y iako Orpheus wdziecznym granim na Luti kamienie do Murow zwabial. Takze inszy Grekowie y Egipczykowie / od tych ktorzy nigdy nie byli satecznych Bogow wywody Narodow swoich poczynaja

Traces Boga wojny Marsa Dycem swym zowiz / Persowie /
nieprzeſtawiając na dosyć sławnych dzielnościach Cyrussowych y
na godności Monarchiey / ktora v nich zżs. trwała / od Persenssa
syna Jowissowego / ktory ono Andromeden od Smoka wybaś
wił etc. naród swoy wywodzą. Ateniensowie też gdy z małego
zebrania w Greciey w wielką możność wrosli / poczęli się piſać
Antochtonas, iakoby z wieków obywatelimi. Tárze Włoszy ſcarzy
zwali się Aborigines, to ieſt / od początku Świata / w teyże Ziemi
Włoskiej wrodzonymi.

Monarchia
Persia.

Rzymianie zaś gdy z paſtuchow / z łotrow / gwałtowników /
y zbiegow w wielką możność wrosli / wſzyd ich było małych a
proſtych początkow Narodu ſwego / przeto początek Krole-
stwa ſwego / y założenia Miasta głowy Świata Rzymu od Ro-
muluſſa y Remuſſa z Boga wojny Marsa / y z Rehy Sylwiey
Mniſki Boginiey Weſti / wrodzonych zacyniają / iako zaś od
Wilczyce dziwnie byli wychowani / y iako potym Romulus był
do Nieba między Bogi od Caprea Palades porwany / co wſyſtko
iawnie ſaſz / O czym ſerzey czytay Liuium, Florum lib. 1. cap. 1.
Plutarchum, Dionisium, Stadium, Mirſilium, Leſbium, Portium, Cato-
nem, Q. Fabium, Volateranum lib. 6. &c.

O tym czytay
Liuiū et Flo-
rum lib. 1. ca-
p. 1. Ale Ju-
ſtinus prawo-
dziwie libro
4. 3. piſeſt
incerum ſupro,
an ex Marie co-
cepit enixa eſt.

Egiptycykowie zaś z wieków się być przez siebie ſamych
ſtworzonych w ſwoiey właſney Ziemi twierdzą / tym ſamym
proſtym dowodem / iſz Żaby / Myſzy / y inſze ziemne Zwierzeta /
gdy ſie Nilus Rzeką wyleie / náydują w mule żywe z niedoſkonako-
mi ieſzcze członkami / iakoby ich Ziemia rodziła / O co ſpor y
wojny długie wiedli z Paragiyeykami / y z Scytami ſwárząc
ſie o dawność Narodow / Wſzákże ich Scytowie przegadali /
y dowodami prawdy / y Wojny / iſz oni ſą dawnieſzym Na-
rodem na Świecie / O czym czytay Herodotum Trogum, Pomp-
& Iuſtinum.

Herodotus in
Melpomene et
Euterpe, idem de
Phrigibus lib. 2.
Juſtinus lib. 2.
&c.

Niemcy zaś od Tuſconá / y Araxa / Mannuſſa / Ingewo-
na / Hermiona / (z małego dowodu / iſz oni mówią Herr Pan-
Alan Máz) y od Marſſa / iako Ditmarſowie / od Gambriwa /
Swewa / Wandaluſſa / Teutona / Alemana / y inſzych przodkow
ſwoich / z rozmaitych domyſłow wywodzą / etc. O czym czytay
Beroluſſa lib. 4. & 5. Cornelium Tacitum &c.

Czytaſz Dito-
marſow. e. od
Rzymian Cos-
luminow y De-
ſinow naród
ſwoy wywo-
dzą / iako y Li-
uius / co Tran-
cius zbija lib.
6. cap. 3.

Witikiadus zaś Saxonow albo Saffow napierwſzych być
z Niemcow wywodzi z Narodu Macedonow / y s potolenia
Alexandra Wielkiego / s ktorego wywodu iako nieprawdzi-
wego

Waciera Strińkowski

wego / Cornel. Agrippa capite 5. in Histor. de Vanitate scient. Bydzi.

Angelczykowie też y Scotowie prawnie z Basni iawnych początki swoje wywodzą / od Albiny Krolewny Syryjskiej / która z trzydziestią y dwiema Siostr swoich / pobrawszy meze swoje / wszyscy z Syriey y z Żydowskiej Ziemi do Angliey Mo-
rzeni przyjeżdżowały / y rozmnożyły Angelstie Krolestwo.

Drudzy ich wywodzą od Prawnuka Eneassowego Brutussa / od ktorego sie być Brytannami rzeczonymi twierdzą. O czym czytay Volateranum lib. 3. &c. in populis Britannia &c. Czytay też domowego Historyka Bielskiego w księgach 1. wieku 3. na karcie 60. o żeglowaniu Eneassowym / y na karcie 61. o Britanniey albo Angliey / gdzie tegoż Brutussa daleko niepodobniejsze żeglowanie naydzieś z Angliey do Greciey / y do Troiey / potym zaś z Troiey do Aquitaniey / y do Ligeri / a potym do Albionu / gdzie dziś Anglia nazad etc. Czytay też Kario-
na lib. 1. z. 3. y Justinum o dziwnych przechodach y przenosze-
niach rozmaitych narodow.

Francuzowie zaś albo Gallikowie od Comera albo Gomez-
ra y Gallussa / y od Scytow Sycambrow / drudzy od Priamusa
młodszego / y od Francussa Hectorowego Syna / dziwne
wywody zmyślają / Zwłaszcza Historykowie ich / Hunibaldus /
Gregorius Turonensis Rhigijs / Sygibertus / etc. Ktorych też po-
dobno imitował R. D. Mattias Clodinius Archie : Sam : in oratione
cula de Elect. Henrici.

Hispanowie od Jobella y Tuballa Syna Jafetowego / Drudzy z Arameow Persow / y od Herculessa / Hispala / Romana /
Cassa / Gorgoressa / Habissa / etc. Fundatory swoje wywodzą. O
czym czytay Iosephum antiquit. lib. 4. & 5. Justinum lib. 44. Plinium lib.
19. cap. 2. Gellium lib. 17. cap. 3. Volateranum lib. 2. &c.

Wegrowie też będąc dosić sławni rycerską dzielnością /
Attile Krola swego / ktory sie pisał Biezem Bozym y strachem
Swiatą / przedsie oni nie od Attile / ani od Zuhri Kzeta y krainy w
państwie Moskiewskim / skąd prawdziwie wysli / (y teras Krol
Stephan słusnie iako Wegrzyn Oyczyzny swey Zuhariey /
pod Moskiewskim może dochodzić / ktora on sam Wegrzyn przy-
znawa) ani z pol Tatarskich / ktore y dziś między Piecihorstką /
y Astrachanską Hordą Madzierstimi zowią / ani od Kzeta Hun-
iako Scalichius wywodzi / Ale aż od Hunnora y Magera albo
Magora

Magora synow Niemrót Babilońskiego / y Minussa pierwszego
Assirijskiego Krolow / od ktorych wstawnicza genealogia y suc-
cessia / aczkolwiek sie według prawdyowie / Krole y Kizeta swoje
wyprowadza.

A iusbych nie dziwował inzym moznym y wielkim narodom
iż sobie wielmożne fundatory przypisują / Ale y Slezacy ktorzy
byli / y terazby słusnie być mogli / Prouincia Polskiego Krole-
stwa / Bo z początkow swoich iako sie z Polakow rozmnożyli / tak
tez tu Polskie należa / a wżdy ich iakis Eurus śmie wyprowadzić z
Kayskich ogrodow Poetow zmyślonych / ex Elisjs campis, y zowie
ich Elisios, Ligios Luos à leonibus, Manimos &c. A Miasa ich od Pol-
skich Kizet / co iasnie kazdy wie / zbudowane / y polskimi imiony Slezacy.
nazwane / inaczey sprosiym zsalbowanim przechrzcił / Bo Glo-
gow nazwał Ligidunum / Wratław / to jest Wrotasławne / on
zowie Budorgim / Kozuchow albo Freistad Eleuteropolim Elisioru,
Gore / Garz / Brzeg Brigam, Legnice od legania woist Polskich
przeciw Niemcom na granicach onych nazwan / on Ligniciam ali-
quis przechrzcił / Zegan od Zegadla / Saganum, Bytow Betania /
Jaworow od Jaworu drzewa / on Iaurium / Swidnice y Swie-
boz od swiebody nazwane Miasa / on Suibusium à Suionibus & Sue-
uis sprosił a iawnym falszestwem / aby nie Słasto z Polską nie-
miało zopakował.

Takze ius narody / ktorych tu krotkości folguie liczyć niechce /
nieprzestawiając na prawdziwey Genealogiey od Synow Noe-
go y ich potomkow / ktoram ia na przodku dostatecznie / acz zwiel-
ka pracą wypisał / smieja y waza sie nie tylko z ludzi / ktorych swiat
nigdy iako jest niewidzial / (coby wżdy była rzecz znosnieysza) ale
z Gigantow albo z Obrzymow / na ostatek y z nieba z zmyślonych
Bogow przodki y fundatory swoje wyprowadzić.

A naszymi niebożetą Polacy / Mazurowie / Litwa / Zmody / Rus-
sacy y Moskwa / acz nielataja po niebach dla wywodu przodkow
swoich / a wżdy im y tego zayrza sprosi Historii nieukowie / iż
oni przestawiając na prostych a prawdziwych Genealogiach / y na
własney a iasney oyczystey cnocie / ci Lecha / oni Palemona albo
Publiussa Libona / owi zaś Mosocha y Russa / y czterech Bratow
Waregow / Kurika / Truwora / Sinaussa / Patriarchami swoi-
mi y fundatorami wszyscy iednostajnie (by ich chciał tysiac tysiecy
na swiadectwo zwodzić) twierdza y swiadcza / Ludzi z Ludzi so-
bie podobnych / nie z Bogow ani Obrzymow zmyślonych wywo-
dzac.

A iż to imię Palamon albo Publius Libo jest v wielu Historikow
y Poetow

Dacieiá Strypkowskiego

y Poetow sławne / tedymci to iusz dostatecznie y dowodnie wy-
wiodł y pokazał / o ktorey pracy moiey szczerzy / y wielkim á gło-
sotim czytaniu / wierze iż każdy mądry á w Historiach biegły da-
tąskawy rozsadek / Storzypietkow sprosnych / co tylko AEglogam
tertiam Virgilij ledwo czytali / y owych co sami niewiedza co pişę /
iż sie niencyli / niedbam / y tak im prostym wierszem mowie.

Ry Swinio w gnoiu á kalay sie w błocie /

Nie twoy / lecz baczných ludzi sad o błocie.

A iesli sie kto chce głebiey o tym w Historiach badać / tedy
mu to snadnie przydzie / co mnie z wielką pracą / ponieważ ma-
ode mnie mieysca / libros, capitula, folia, &c. iako w Zwierciedle
okazane.

Tu zaś iesliby sie komu dalekie y niepodobne morzem zeglo-
wanie Palemonowe albo Libonowe z Włostich krain do Zmo-
dzi y do Litwy zdało / tedyby takowy był podobny onemu Domas-
turowi / ktory gdy na wierzch piecá wlezie / zda mu sie / iakoby
na Alpes / na Balchany / y na Pyreneos montes pielgrzymował / y
ktoremu może zadać :

*Dic quibus in terris & eris mihi magnus Apollo
Trés pateat caeli spatium non amplius ulnas?*

Co wiecey Niebá niewidział / iedno na trzy łokcie w studni.
Bo iesli mu to dziwno gdzie sie niemasz czemu dziwowac / tedy sie
tez niechay dziwnie Jasonowemu y Argonautow z Greciey per
pontum Euxinum do Kolchis po złote Runo / á potym z Kolchow
albo Istrow do Morza Adriatickiego / gdzie Aquileia zbudo-
wali / Didony albo Elissi z Tyru do Afriki / gdzie Cartago zaś
kożyła / zeglowaniu / Eneassowemu y Anteronowemu z Tro-
iey do Włoch / gdzie ten Albani Iuliani & Caietani, á oni Padwe
założyli. Tewcrussowemu do Cypru po zabiciu Brata Niara / á
potym iako do Hispańskich brzegow y do krainy Galesiey / Gre-
ckie ofiady dalekim zeglowaniem dziwnie zaprowadził / Niechay
sie tez dziwnie / iako Odisseus po zburzeniu Troiey na rozmaitych
morzach długo bledząc / przybił sie aż na ostateczne brzegi Ocea-
num Atlanticum nazwane / gdzie Odissebony / ktora dziś jest
stolecznym Portugalskiego Królestwa Miastem / od swego imie-
nia założył. Niechay tez weyrzy w drugie Historyki / iako Ara-
mey aż s Persiey / y Iberowie z Azey / przyzeglowali do Hispa-
niey / gdzie Hiberow y Celtiberow Narody fundowali / iako zaś
Brutus z Troiey do Angliey / á z Angliey do Troiey / potym na-
zad do

O tym cytay
Justinum
lib. 32.

Tenże Justo-
nus libro 18.
24. 43. etc.

Volateranus
lib. 4. 5. 6. etc.

Virgilius
Eneid.

Justinus lib.
44.
Volateranus
lib. 4.

zad do Angliey sie wracał / Jako Gennensowie z zachodu aż do Tauriki na wschod Skonca przyżeglowali / gdzie Teodosia / ktora dziś Capha zowiemy y Kilia założyli. Niechay sie też przypa-
 trzy / iako Francuzowie z Kizjciem Brennonem naprzod Rzym
 z Kupinofy / potym Macedonia / Asia / Grecia / y Tracia przes tak
 wielkie dalekości morskie splundrowali / Jako też Phocensowie
 Narod Greci z Aziey do vscia Tybru w okretach przyšli / a po-
 tym przes tak wielkie niebezpieczeńści morskie przybili sie w o-
 statnie brzegi Francuskie / gdzie na vsciu Rhodanu rzeki Massi-
 lia Miasto sławne zbudowali / Jako zaś Spartanowie albo
 Parteni z Lacedemonu wyiechawszy / Tarentum y Brundisium
 osiedli we Włoszech / Także Etolienses Grecowie z Diomedesem
 onym sławnym pod Troia Rycerzem towarzyšem Ulisesso-
 wym / iako Apulia opánowali / Scytowie zaś z krainy Iuhri z
 Kewa y z Kadik / potym z Atila Kizjety prawié od Kaukazy-
 skich gor wyszedszy / iako przyciągneli do Pannoniey / a potym
 Włoskie / Francuskie / etc. Ziemié zwoiowali. Cymbrowie też /
 Gotowie / Alani / Gepidowie / Wolgárovie / Korolani / Wan-
 dalitowie / etc. od ciążności Morza Czarnego / ktore zowiemy
 Cymmerium Bosphorum / y od Tanais y Wolgi Rzek / y Jezio-
 ra Meotis wyszedszy przeszli Pannonia / Niemieckie / Włoskie /
 Francuskie / Hispańskie krainy / a przebywszy ciążności Morza Hi-
 spańskiego / ktore zowiemy Gades Herculis ledwo sie w Africe trze-
 ciey części Swiata oparli / okrom tych ktorzy w Ruskich / w Li-
 tewskich polach / y w Scandamiskich Wyspach / gdzie Suecia y
 Dania osiedli.

T: Linius et
Justinus lib.
24.

Tucidides et
Justinus lib.
43.

Justinus lib. 5.
de mutuis bellis
Graciae.

Scalichius
też klądzie
Sun Rzeki
miedzy Wo-
giertka y Caro-
watka ziemia
od ktorey chce
Hungary wys-
wodzić.

A ponieważ ty wyższej pomienione / y inſze ktorychby nie-
 zmierzona praca była wyliczać narody / z swoimi Kizjety y Wo-
 dzami / przes tak wielkie przeciągi Swiata / przes tak dalekie y
 nieprzespieczne Meotis / Pontu Eurinu / Elepontińskiego / Egei-
 skiego / Kariskiego / Adriatickiego / Sirijskiego / Libijskiego / Li-
 gustickiego / Miedzyziemskiego / Francuskiego / Hispańskiego mo-
 rza etc. Atlantskiego / Aquitanskiego / Angielskiego y Niemieckie-
 go Oceanu / z dalekich stron w dalekie y nieznaíome krainy Swia-
 ta narody y ossady swoje / ci do Włoch / drudzy do Hispaniey /
 Franciey / Angliey etc. długim żeglowaniem zanieśli. Teras sie
 to zda rzecz dziwna Zapiecolegom / iſ Włochy albo Rzymia-
 nie z Palemonem albo Libonem do Smodzi y do Litwy Mo-
 rzem przyżeglowali.

Macieia Strupkowskiego

Ktory Palemon albo Publius Libo / jeśli vchodził domo-
wych wnetrznych zwad / y krwawych wojen / ktore były wony
czasy Rzymskie państwa srogo zatruwały / tedy miał słuszną
przyczynę / iż musiał vchodzić w ty pełnocne krainy / A o tych
Rzymskich domowych srogich a okrutnych rosterkach / w których
wiele zacnych family spólna wojna wybila / czytaj Liuium &
Florum lib. 3. cap. 13. & 14. w rosterkach Tiberij Grachi, & capite 15. in
C. Grachi seditione, & cap. 6. in Appuleiana, cap. 17. in Drusiana &c. sediti-
onibus, & capite 18. o wojnie towarzyskiej y o wojnie wnetrzney
Marussowej / cap. 21. y Sylle albo Sulle srogim okrucienstwie /
gdzie niezliczona rzecz tysięcy Rycerstwa y family Rzymskich ci
dwa Hetmanowie Marius y Sylla ieden przeciw drugiemu /
wnetrzną wojnę z niewymownym krwie wylaniem wybili / wy-
siekli / y wyglądzi / a drudzy gdzie mogli / ci do Afriki / drudzy do
Azyey morzem vciekali / przed onym dwuch śalonych ludzi okru-
cienstwem / ktorego też zaburzenia Palemon vchodząc mógł wty-
strony morzem być zamieszony. Także dla wojny Sertoriusowej
cap. 22. y dla wojny Lepidusowej cap. 23. wiele zacnych domow
Rzymskich do innych sie krain przenosiło. O czym też czytaj Plus-
tarchum &c. & Carionem de Sylla & Mario lib. 2. Chron. Mon. 3. A Eta-
tis 2. Włóż zaś iakom też to iusz wyższej wiersem wyrażił / kiedy
Julius Cesarz y Pompeius wielki swarzając sie o marny a dorocz-
ny vrzad Bormistrzostwa Rzymskiego / wshyskiego prawie
świata mocy ogromnie przeciw sobie zebrali / A gdy Julius Ce-
sarz do Rzymu z wielkim woystiem przyciągnął / vciekł Pompe-
ius do Greciey / z nim wiele Panow Rzymskich / ktorzy iego stro-
ne trzymali / drudzy na rozmaite wyspy Morzem y Ziemią do An-
glicy / do Afriki etc. gdzie ktory mógł vciekali. Bo w ten czas Zie-
mie y Morza wshyski niewymownie krwawymi wojnami całę-
lat pięć okrutnie sie trzesły. O czym naydzieś y v Cicerona bār-
dzo częste a żalosne vskarżania w listach / Zwłaszcza ad Atticum lib.
7. epist. 8. & lib. 7. epist. 20. gdzie piśe : ego quid agam? qua aut mari aut
terra &c. Et si terra quidem, qui possum? mari? quo traiciam? &c. lib. 10.
epist. 4. lib. eodem, epistola 9. lib. 7. epistola 20. & 9. &c. Item lib. 8. epist. 3.
Infero mari nobis incerto cursu, hieme maxima nauigandum est &c. Qui
autem locus erit nobis tutus; & iam placitis utamur fluctibus ante, quam
ad illum uenerimus? Qua autem aut quo nihil scimus. Nauis & in Caieta
est nobis parata & Brundisij, &c. Tak w ten czas y Cicero y inшы Se-
natorowie Rzymscy w onych wnetrznych wojnach soba okrutnie
trwożyli / iż gdzie sie miał ktory podzieć / y ktorym morzem nabe-
spieczniey-

Carion lib 2.
monar. vltima.

Porty wio-
sne.

Spiecznięsz mieysce vćiec niewiedzieli. A Julius Cesarz gdy sie potężnie zmocnił / gonił Pompeiussa y strone iego Morzem y Ziemią / Włostę też Ziemie / w ktorey był Pompeius Zamki ossadził / pretkim gwałtem posiadł.

A tu iusz Czytelniku miły po długiey nići kłebka bedziem dochodzić / y iusz sie tuiasnie a dowodnie Publius Libo / o ktorym tu nasze wszystko przedsiwzięcie iest / okaze / ktory do Litwy y do Zmodzi narod Włosty zaniósł / y ktory też z Włoch wygnany / iako srona Pompelussowa / musiał w ten czas albo na Morze / albo wty strony vchodzić. Bo Linius y Florus Rzymsey przednięszy Historykowie / tak wnetze piszą / zwłascz Florus krotko lib. 4. cap. 1. czym sie dluzey Linius bawi: Tum pulsus Etruria Libo, Umbria Termus, Domitius Corfinio. Tedy dopiero (powiada) LIBO wygnan iest z Etruriei Włostiego Kiestwa / gdzie dziś Florentia / Pistorium / Pisa / Luca etc. Termus zaś z Umbriey / Domitius z Corfinium wygnani. A skonczyłaby sie była (mowi) wojna bez rozlania krwi / by był ieszcze mogł dostać Cesarz Julius Pompeiussa w Brundasium. Ale on przes zamyknienie oblezonego portu / w małej a lataney łodce vciekł na Morze / iako Florus z żaloscią ścuguie fortuny odmienne mowi: Turpe dictu: modo princeps patrum, pacis bellique moderator per triumphatum a se mari, lacerata & pene inermi naue fugiebat, &c. za Pompeiussiem zaś Senat wszystkie gdzie kto mogł iako za głowę vciekał. A Cesarz Julius opánowawszy Rzym pusty / sam sie przez Niec / czego niemogł przes Senatorstie wota / Borgmistrzem Rzymstym wczynił / y Stárbnice / isz ich nierychło Tribunowie otwierali / gwałtem wylomil / y Stárby ktore oni zwali swietymi / isz sie ich niegodzilo ruszać / iedno na wielką gwałtowną potrzebe / potrzebali.

Wszakże nasz Libo ktorego Latopiszcze Litemskie Publiussiem Libonem y Palemonem zowią / wiernie pomagat Pompeiussowi / O czym tenże Linius y Florus w tychże księgach y rozdziele piszą / Bo gdy Julius Cesarz Hispanię y wszystko prawie Morze Miedzyziemskie Gades / y Ocean / poraziwszy Warroná Herminá Pompeiussowego / swoią Armatę ossadził y opánował / wnet go po szczęściu przeciwnie niešťczęście od LIBONÁ podkalo / Który LIBO z Collegą swoim Octaniussiem / mając Armate gotową na Morzu / ieden v Corcyry / drugi w Iliriku z strony Pompeiussowej / zamykneli między sobą Herminów y Towarzykow Juliusowych morskich / y porazili Dollabellę /

Ku temu mł
yscu / o tym
też Libonie
czytaj Dlu
gossa / y Cro
mera lib. 3.
fel. 61. prima, se
cunda vero ediz
tionis 42.
N Miedchouto
usa lib. 4. cap.
39. et lib. 2.
cap. 8.

Zwłasczż na
Wojny Stan
cusa. O tym
czytaj Como
mentarios
Strabon lib.
4. Flori.

Florus lib. 4.
cap. 1.

Libo na Mo-
rze bitwa
zwiodł.

Antonius sie
poddal / z pi-
ętaścic
Ror.

Florus 300000
amplius millia,
etc.

Pompeius w
ciekła.

Pompeius
zabity.

belle / y Caiussa Antoniusa wielmożnie sławnych panów Rzym-
skich / którzy w ten czas tak możni byli / iako dziś Hispański y Fran-
cusi Krolowie / albo możniejszy. Skąd sie też potażnie nie-
mniejszy możność Libonowa / który to w ten czas y Hetruriz
przedniejszy część Włoskiej Ziemi trzymał / y tak silen był Ce-
sarzowi Juliusowi / iż mu dwie Armacie Morzkie odbił / y pier-
wsze szczęście iego na Morzu przełomił / iak Florus piśe / Itaq;
ultra cedente Varrone &c. Quippe quum fauces Adriatici maris iussi
occupare, Dollabella & Antonius &c. repente castra legatus eius (id est
Pompej) Octavius & Libo, ingentibus copijs Classicorum utrinq; cir-
cumtuenit. O czym też czytay Herzey Liviussa / y Lucanum lib. 4.
Stadiussa / etc. Tak tedy Libo w ten czas na Morzu z wielką
Armatą Juliusową stronę przesładował / y trapił. A potym Ju-
lius Cesarz ze wszystkich mocami Europy / y Krolami pomocny-
mi / a Pompeius ze wszystką Azją / Afryką / y Grecją / Armeny /
Partami / y z Krolami ich także pomocnymi / ogromne woyska do
Epiru Greckiej krainy zwiedli / y dali sobie walną bitwę (acz in-
nych wiele bitew przez całe lat cztery tak na Ziemi iako na Mo-
rze z wielkim krwawym rozlanym miewali) na polach Pharsalickich /
Tessalickich albo Philipickich w Grecy / gdzie wszystkie moc
Rzymskiej Monarchy ustracili. Bo aczkolwiek Julius Cesarz
zwyciestwo otrzymał / wszakże z obudwu stron wiecey niż trzy-
ścia tysięcy ludzi Rycerskiego y przedniejszych Hetmanow bardzo
wiele poległo / okrom pomocnych woisk rozmaitych Krolow. Bo
na ten czas ci dwa ludzie zapalczywi / wszystkie Świat prawie
rządzili / Dla czego im Krolowie wszyscy y Kizeta Niemieccy /
Francuscy / Pontscy / Azijscy / Grecy / Egipsy / Afrykańscy etc.
pomagali / y wszystkie Senat Rzymski.

Z przegranej bitwy Pompeius / który niedawno był ogrom-
ny wszystkim Światu / ledwo na koniu / a potym w małym Ba-
cikku do Egiptu uciekł / do Ptolomeusa Krola / spodziewając sie
od niego ratunku / bo był przedtym iego Oycą na Krolestwo
Egipskie wsadził. Ale Ptolomeus Krol zabaczynszy tego dobro-
dzieystwa / kazał go zabić tuż przed oczyma iego Żony y Dzieci /
chcąc sie tym zachować Juliusowi / ktoremu pułkownicy Pompei-
usowej posłał / y Piersień iego / na którym było Sigillum Lew
z mieczem. Wszakże potym y sam od Juliusa zabity / a Siostra
iego Cleopatra na Krolestwo wsadzona / Tegoż czasu Julius
Cesarz poraził Pharnacessa Krola Pontskiego Syna Mitrida-
tesowego / który też długie wojny wiodł z Rzymian.

Strone zaś Pompeiussowe Scipiona / Catona y inszych w Africe wojny przesiładował / s ktorymi sie też był Juba Krol Mauritański złączyl / ale gdy Julius zwycięstwo otrzymał / Juba Krol uciekł do swego Zamku / tamże przygotowałszy hoyną wieczerzę / prosił Petreiusa Senatorskiego (ktory też z nim był z strony zabitego Pompeiusa) izby go zabił / a tak spełniwszy ieden do drugiego przyiacielski trunk / zabił Petreius Krola Jubę tuż między potrawami na stole / a sam sie też podle niego tymże mieczem przebił. Scipio także sławne Kixze Senatu Rzymstiego / towarzyszył Pompeiussow / gdy w Bacie na morze uciekał / a obaczył za sobą pogonią Armii Juliussovej / sam sie przez wnetrze mieczem przeraził.

Julius Cesarz w Africe wojnie.

Juba Krol dał sie dobrego wolnie zabić.

Q: Metellus Scipio Swier Pompeiussow.

Cato zaś wielki a sławny Senator Rzymski / ktory leżał z woystwem swoim w Africe w Utiki / usłyszałszy o tak srogiej porażce strony swojej / a pocieszałszy y pozdrowiłszy Syna y przyiacół swoich / w nocy czytając o niesmiertelności Księgi Platonowe / przy świecy / wziął miecz ktorym sie sam raz y drugi odkryte pierś uderzył / y tak od swych ręk uolał umrzeć / niżli w ręce Juliussowe przysć. A Julius uspokoiwszy Africę / z nową wojnę na Morze / y do Cypru / y do Hiszpaniey przemieścił / gdzie Syna Pompeiussowego zabił / o czymesmy już wierszem niżej opissali. A o ktorych wszystkich postępach czytay Liwium y Florus lib. 4. cap. 2. Suetonium in uita Iulij, Plutarchum de uiris illustribus, Plinium, Volateranum lib. 23. Stadium, Carionem lib. 2. mon. 3. Lucanum &c.

Cato sam sie zabił.

Potym Julius Cesarz / gdy już wszyscy przeciwniki swoje wygubił / uczynił sie pierwszym Monarchą albo Jedinowładcą / y Cesarzem Rzymskim y wszystkich Swiat / Roku od założenia Rzymu 706. a od stworzenia Swiata 3897. przed narodziem Chrystusa Pana 48. wśladzetylko pięć Miesiecy na Cesarstwie wykonał / gdy był zabity na Mactacie od Brutussa / y Cassiusa y inszych z Senatu / tak iż miał w sobie ran 23. stychozowych / iako Florus pisze: Sic ille qui terrarum orbem ciuili sanguine impleuerat, tandem ipse sanguine suo curiam impleuit.

Julius Cesarz zabity.

Skąd potym okrutniejszy wojny wrosły / między Octawiuszem Augustem / Antoniussem / Brutussem / Cassiussem / y ony srogie proscriptia albo wywołania z Rzymu y z Ziemi Włoskiej / w ktorych y Cicero był zabity y inszych wiele Senatorow Rzymskich / O czym aby sie nie zdał Rzymskiej Historiey

W piekle.
Virgil. Lib. 6.
Æneid. Ouid.
4. Met. Silius
Italicus lib. 3.
Tibullus lib. 2.
Clausus lib. 2.
in Ruff. etc.

Storiey pisać/ Czytay Heroto Liuiussa/ y Florum in Casare Octaui-
ano lib. 4. cap. 3. Bellum Mutinen. cap. 4. Triumuirat. cap. 5. Bellum Cas-
si & Brutti cap. 6. Bellum Perusinum cap. 7. Bellum cum sexto Pompeio
cap. 8. &c. Bellum Actiarum cap. II. Należy tam iść w onych krwaw-
o strasznych a okrutnie zaburzonych wewnętrznych wojnach Rzym-
skich/ nietylko do Zmodzi albo do Litwy/ ale y do Piekká (by był
Charon sprácowány przewozić/ albo Pluto mając ius dusz zbitich
woysk pełne gmachy/ y dziesiąci pieklelnych bram przysionki otwo-
rzyć chcieli) radby sie był każdy schronił.

Przeto tedy y nasz PALamon albo P: Libo/ o którymś iny ius
dosic skuteczne dowody rozmaitych Historykow podali/ y ktory
iś trzymał stronę Pompeiussowę przeciw Juliuszowi Cesarzowi/
był naprzod z Hetruriei krainy Włostiei/ iako mowi Florus. Tum-
pulus Hetruria Libo, wygnany/ przemyslał też o sobie/ gdzieby sie
mógł y sam z zdrowim swoim y z miłymi działkami y przyiacioly
przed onym zaburzonym krwawey domowey wojny wichrem/
bespiecznie zachować.

Aliż był wielce zawinił Cesarzowi/ y srożej go nad inse pos-
mocniki Pompeiussowe rozgniewał/ gdy mu dwie Armacie y
Hetmanow iego Norstich Dollabelle/ y Antoniussa poraził/ ias-
ko sie to ius dowodnie z Florussa y z inszych wkażako/ dla tego
przed gniewem y wasnią Juliuszową/ iako zwycięsce/ gdy ius
Pompeius był zabity/ y inszy pomocnicy/ musiał daley od Włoch
y Rzymskiego państwa vchodzić/ poniewas y Juba Krol Mau-
ritanski/ y Petreius/ y Scipio/ y Cato/ tak wielkiego zawołania
mężowie teyże strony Pompeiussowey/ chcąc być wolni od oble-
żenia Juliuszowego/ sami sie pozabijali. K temu wojny okrutne
we Włoszech/ w Hispaniey/ w Egipcie/ w Greciey/ y po wśysz-
kich morzach y krainach w Aziey/ w Africe/ y w Europie dlugo
trwały/ gdy Julius Cesarz drugich Towarzyszow przyiaciol y
Hetmanow Pompeiussowych/ y Syna iego C: Pompeiussa/ y
Brata Sertussa/ Labiena Varrussa/ y inszych wśyszka mocą w
Hispaniey y Ciprze przesładował/ A P: Libo albo Palemon/ ma-
jąc gotową Armate na morzu/ ludem rycerstwim/ y porządnymi
Okretami y nawami dobrze obwarowaną/ s ktora ono Dolla-
belley Antoniussa gromił/ vmykał daley z swymi/ przed gniewem
y wojną nieprzyiaciela Cesarza zwycięsce.

Aliż blizu Włoch niemógł być bezpieczen w żadney Prouin-
ciey/ bo był wśyszki krainy Julius pod moc swoie/ y w Monar-
chiz albo iedynowladstwo przywrocil/ puscił sie daley na morze
z flakiem

z kilkiemnaście okretow/ od uścia Rzeki Tybru / która od Rzymu płynie/ a w morze Sycylijskie wpada/ albo z portu Heturriey dzierżawy swojej/ od Miasta Pise/ wziąwszy z sobą przyjaciół y pięć set Szlachty Włoskiej dobrowolnie na dobrowolne pielgrzymowanie y szukanie nowych osiad zebranych/ k temu iż ich też toż podobno dolegało y trwożyło/ co y Libona albo Palemona / to jest/ gniew Cesarzki y srogie wojny domowe.

Ata przyczyna przyscia Wlochow y Rzymstich Szlachcicow do Zmodzi y do Litwy / ktorasmyc tu z wielką trudnością y częstym ruszeniem mozgu z glebokich Historykow / iako to widzisz/ iasnie y dowodnie wynalezli/ podoba sie y Dlugoscowi Polskiemu Historikowi/ y Niechouissowi lib. 2. cap. 8. fol. 33. & libro 4. cap. 39. fol. 270. co sie iusz wyzsey dostatecznie na kilku miejscach napisalo. Iż dla wojny wnetrzney Rzymskiej / która sie miedzy Cesarzem y Pompeiusem toczyła / niemiale zebranie Szlachcicow Rzymstich/ opuściwszy Włoską ziemię w tych stronach pólnocnych gdzie dziś Kursowie/ Zmodz/ y Litwa osiedli/ y Miasto glowne założyli/ imieniem Romowe nazwane/ od Romy albo Rzymu / które powiada dlugo bylo stolecznym Miastem onego (to jest Litewskiego y Zmodzkiego) narodu/ z Wlochow rozmnozonego / y drugie Miasto Libe nad Morzem Zmodzkim / etc. Toż y Niechouiusz mowi: Pro ampliori autem cognitione, animaduertendum est, quod uetustioribus referentibus quidam Itali deferentes Italiam terras Lituania ingressi sunt, &c. O czym też iusz masz wyzsey dostatecznie tegoż Niechouiusza zdanie o Litwie / w rozdziele wtorych ksiąg naszych hostym.

Tegoż y Cromer lib. 3. fol. 61. prima, secunda uero editionis 42. fol. poswiadcza / dziwniac sie / skadby sie Laciniskie albo radniey Włoskie y Hispanskie słowa / w Zmodzką / Pruską y Litewską mowę wmieszały. A tantoż swiadectwo Dlugoscowo o przysciu Wlochow do Litwy przywodzac / podawa też o tym swoia sententia albo zdanie / Iż to powiada zebranie Rzymian musiało przyżeglować Morzem w ty strony do brzegow Wenedickiej (ktora prussy y Zmodz oblewa) odnogi / z iakim Hetmanem albo Kiazeciem Libonem/ ktory Libe Miasto zalozył/ poty Cromer: a nie z iakim Libonem / ale s tym / ktoregom ia iasnie z Liuiussa/ z Florussa/ Lucanussa/ Stadiussa/ y z inszych / iako palcem (iesli go kto do tych czasow nieznal) wskazal/ y ktory byl wybrany z Etrurriey/ y ktory Hetmanow Juliusowych na morzu porazil.

Pise dalej Cromer/ iż ci Wloszy y Rzymianie/ albo gwałtem

Dlugos.
Cui bello quod
inter Caesarem et
Pompeium gestū
est manus quae
dam Romanorum
deserta Italia, in
his locis conser
uit, &c.

niepogodnych wiatrów przybili się w ty brzegi Zmodykie (co być mogło/gdyż się to y Eneassowi y inszym żeglarzom często trafiało y dziś trafia / iż czasem nie tam gdzie chcą przychodzi) albo pewnym y wmyślnie náprostowanym okrętów swoich ku pułnocy wiatrem zachodnim wciągając przed okrutnością Cesarzów tyrannów żażeglowali w ty Zmodykie y Litewskie / won czas mało Rzymskiemu panowaniu znaczne łaty / gdzie się bezpiecznie być od Cesarzów okrutnych Rzymskich rozumie / gdyż władza y roztąpowanie ich tych stron niedosięgała / czego y Strabo Geographia lib. 7. poświadcza. A tu się rzecz Cromerowa / gdy mówi / uel certo cursu Caesarum tyrannorum fauitiam fugientem, &c. Stosownie z Litewskimi Łatopiszcami / które przyczynę przyscia Rzymian y Włochów 500. Śląciców z Palemonem albo Pub. Libonem w ty strony / iednostajnie kładą być tyranstwo Neroná Cesarza okrutnego / który od Chrystusa roku 57. srogo panował w Rzymie. Albo dla okrutnego wojowania Włochów krain przez Atille Króla Węgierskiego / Roku od Chrystusa 401. y 428. Cośmy już dostatecznie y własnie wyżej wskazy / według rzeczy y prawdy samey Historiey Łatopiszców / etc.

Nieżem już niżej niepodobność y Domaturów wrośła dla dalekości drogi żeglowania Włochów w ty strony dowodnie rostrząsnął / y okazał dalsze a niepodobniejsze inszych wielu narodów do rozmaitych części świata żeglowania y przenoszenia / Tedy tu jeszcze bardzo łatwe y snadne z Włoch w ty strony żeglowanie wskazuje / by chciał z samego Rzymu do Wilna / y daley.

Vire:
Gens inuenita mis
si Tyrhenum nas
sigat equor.

Naprzód tedy jeśli się puścił / od wscia Tybru Rzeki z Rzymu na Morze międzyziemskie Tirhenum, tedy rzecz słusna: wskazać słusniejszą z portu Heturriei od Miasta które zowią Pisas Portowego / z której Heturriei był wygnan od Juliusza Cesarza / iako Florus świadczy / Tum pulsus Heturia Libo. A od Pisas Miasta prosto żeglował ku zachodu morzem międzyziemskim / po prawey stronie Liguria / Genua / y Massilia / a po lewey Corsike y Sardinia / zostawiały / A iż w ten czas Julius Cesarz / y Morzem y Ziemią Hispania wojował / y syna Pompeiusowego na Mundaie dobywał / tedy Publius Libo imo Minorike y Maiorike Balears insulas przebywszy Gades Herculis ciążności Morza / które Mauritania od Hispaniey Granatskiej dzieli / Oceanem zachodnim imo Portugalia / y potym Francuskim Morzem obrocivszy żagle ku pułnocy / przybił się w Ocean Niemiecki / Anglia y Scotia po lewey / a Zanderlandskie krainy po prawey ręce
zostawiały

zostawimy / aże przybędł za pogodnym z zachodu wiatrem do
 Sundu ciążności Morza Dunieckiego / które przebywszy a powro-
 ciwszy zagłowi ku wschodowi Morzem naszym Sarmatstym /
 które też Venedicum & Balticum zowią / przybili się do Brzegów
 Smodzickich y Kurlandskich / gdzie dziś Memel albo Kloipeda /
 Polonga / Liba / etc. leży / Która Liba tenże Libo Książę od swego
 imienia w ten czas mógł założyć nad Morzem iako y dziś jest / y
 iako był Caiete etc. Eneas we Włoszech także założył / co się y ^{Cromerus}
 Cromerowi y Długosławowi podoba. _{lib. 3.}

A iacząc wszystkich y dowodem pisma / y własną bytność
 cię doświadczyć / Roku 1580. iachalem bmyślnie a przeważnie od
 tego Miasta Liby aż do Kloipedy albo Memla wszystko nad sa-
 mym morzem / gdzie wszędy iednak porty dobre / Ale potym gdym
 się przewiozł przez Kurckie Morze y odnoga Niemnową y Klois-
 pedy / a puściłem się samo czwart dla drukowania tej Kroniki na-
 szej aż do Krolewca mil 20. niezwykłą drogą / tedy tam właśnie
 doznał / iakoby był w Arabiey piaszczystey / bo iadąc między
 Kurckim y Baltickim morzem / pod samy wóz wały morskie bież-
 a niewyprzysł nic wiecey / iedno piasł / wodę / a niebo / piasł / ani py-
 tay / a gospod tylko trzy przes mil 18. y to daleko drogi / do których
 aż przes znaki iędzą / znacząc się po Beczkach y proporcikach wy-
 wiezionych na gorach piaszczystych / bo drogi ani znać dla piasł
 od szturmów gwałtownych z morza wybitych y wyrwianych / też
 tam ludzie tylko rybami żywią / Dla tego stamtędy krain nieplod-
 nych częstę narody wychodziły przed głodem do Włoch y indziej
 Gotami y z Cymbrami. Ale gdzie Liba y Kloypeda / tedy wszelkiey
 żywności dosić / na których też podobno brzegach Libo albo Pale-
 mon Książę z swoimi Włochy (nieinaczej iako Eneas z Troiany /
 gdy się z Afryki do Włoskich krain po długim pielgrzymowaniu y
 niebezpiecznościach morskich przybił) nieco odpoczywał / nabywa-
 iąc żywności z łowów rozmaitego zwierzu / gdyż wony czasy nad
 morzem wielkie a rozwierz obfite puszcze były / czego y dziś znaki są.

A iako z Eneassem z Troiey do Włoch / tak też z Palemonem al-
 bo P: Libonem do Litwy między oną 500. Ślächty Rzymstiey /
 cztery przednieysze familie wyszły / na co się wszyscy Łatopisce zga-
 dzaia. Naprzód Iulianus Dorfsprungus z Herbu Centaurus albo Ky-
 taurus, Prosper Caesarinus, y sam Libo z Herbu Columnow / Vrsinus y
 Hector z Gastaldami z Herbu Kożey. A ty familie były sławne / y
 dziś są we Włoszech / zwłaszcza w Hetururicy / z której był wygná-
 ny od Cesarza Iuliusza Libo / iako mówi Florus lib. 4. cap. 2. Tum
 pulsus

Volateranus
lib. 5.
Castuldius in
gistratus Haru-
siorum.

pulsus Etruria Libo, &c. A iſ był wygnany / tedy ty Familie iako z
Kieſzciem swoim na dobrowolne Exilium / albo iſ takſe wciekali
przed okrucieństwem Cesarſkim / wysli tu do Litwy. A iſ ty Famis-
lie były / y ſz sławne w Etruriei / w Genui / w Piſach / w Piamon-
cie etc. czytay o tym Volateranum lib. 5. in Hetruria, & lib. 22. in Antro-
pologia &c. & Iouium in Icombis Heroum &c. naydzieſz tam Caſtaldi-
ow. albo Gaſtaladow / z ktorych teſz byli Gaſtaladowie w Litwie / y
z ktorych ono ieden niedawno roku 1560. zabił Kieſtarta Mich-
Opiekuna Węgierſkiej Ziemi / naydzieſz teſz tamſze v Volaterana
lib. 5. et 6. y v Iouiffa / y inſzych Rzymſkich Hiſtorikow / Familie
Columnow / Vrſinow / Cesarinow etc.

Libonia od
Libonę po-
nym Liwonia.

Tenſze Libo pierwſzą oſſade ſwoie fundował na brzegu Mo-
rza Bałtyckiego / gdzie y Kieſe ktora tam w to morze wpada / y
Miasto na iey wſciu zbudowałſzy / Liba od ſwego imienia mia-
nował / co ſie y Cromerowi libro 3. Cron: w dzieiach Bolesława
Chrobrego podoba. Od tegoſz teſz Libonę / krainę Liſlandſką albo
Lotewſką nad morzem leżącą / nazwana ieſt LIECNIA, a za czaa-
ſow poſtepiem przemienioſzy b in u Liwonia rzeczona. Bo y w tey
tam krainie / iako w Prusiach y w Żmodzi gdzie naprzod wyſiadł
y w Kuſach długo nad brzegami morſtymi przebywał / niſzli ſie
z tutecznymi pierwſzymi obywatelmi ſtowarzyſzył. Bo iakoſiny
iſz o tym ſeroko a doſyć dowodnie y doſtatecznie naprzodku w
rozmaitych wywodach narodu Litewſkiego napisałi / tedy z daw-
ną w tych krainach gdzie dziś Żmódz / Lotwa / Pruſſowie ſtarzy /
y Litwa / mieſzali Gepidowie / Getowie / Samagetowie / Su-
dowitowie / Galindowie / Alanowie / Litalanowie / etc. y inſzy me-
ſznych Cymbrow y Gotow potomkow / narody grube / leſne / y
zwierzęcy narod w tych pułnocnych kątach wiodące. A ci ſie bacz-
dzo mylą / ktorzy mowią / iżby tu Włoſy do puſtyni bez ludu przy-
żeglowali. Owo zgoła tak ſie traſiło temu Libonowi albo Pale-
monowi z Włochami gdy oſiadł miedzy tymi narody / iako Enez-
aſſowi z Troian / gdy ſie takſe właſnie ziednoczył / z niemniej
grubym narodem Włoſkim / ktorych Aborigines Hiſtorie zowią /
y o czym pieknie Saluſtius in coniuratione Catillinę niebawigę ſie
długimi wywodami o założeniu Rzymu napisał w ty ſłowa.

Ptolemeus lib. 5.
Geographie
cap. 3. Erasmus
Stella, 156.

Vrbem nouam, ſicuti ego accepi, condidere initio Troiani, qui AE-
nea duce profugi, incertis ſedibus uagabantur, cumq; his Aborigines, ge-
nus hominum agreste, ſine legibus, ſine imperio, liberū, atq; ſolutum, &c.
dispari genere, diſſimili lingua, alias alio more uiuentes incredibile memo-
ratu eſt, quam facile coaluerint.

Takſe

Także też Włoszy Litewscy z Libonem albo Palemonem wozdżem y Książciem swoim / przyjeżdżowali w ty nieznajome brzegi / tużali sie długo po niepewnych miejscach / do tąd aż pierwszy tuteczni obywatelowie z narodu Gotow y Gepidow (których też Erasmus Stella w Historiey Pruskiej Aborigines zowie) ludzie prości / y grubi / bez praw / bez zwierzchności / wolni / y rozpuszni / nierownego z Włochami rodzaju / różnego języka / ieden od drugiego innym sposobem y obyczajem żyjący / spotnie sie pótym złączyli / stowarzyyli / y w ieden sie prawie narod ze dwu różnych zmieszał / y zjednoczyli. Za którą wnię y język swoy oczyszczy Włoski y Łaciński / y obyczaje Rzymskie pretko między onym ludem grubym zmienili / ponieważ iako pospolicie mówią / nie zobyćzaimi / ale do obyczajow (acz czasem grubych) ięzdzic każdy musi.

Wszakże iednak y dziś jest niemáło słow Łacińskich / ale wieścę Hispańskich / gdy sie in os kończą w mowie Litewskiej / Zmódzkiey y Lotewskiej / iako Deus uel Teos z Greckiego / viros uir, mąż / kelis calles droga / Donos donum chleb / laucus po Łacinie lucus las gesty / ouis owca / pecu bydło / duntentes dentes zęby / bludos / podos y innych wiele.

Niemáż tedy żadnego dziwu (acz sie temu Wielki dziwić) iż dziś na Litwie máło Włoskich obyczajow znać / ponieważ nie Gepidowie albo Gotowie we Włochy / ale Włoszy w Gepidy y w Goty / do których gośćiami przyszli / narod swoy / mowę / y obyczaje za postępiem czasow wszytkich rzeczy odmieniających przemienili / iako y Eneas z Trojany nie ostawił we Włoszech Trojańskiego y Greckiego języka / ale Włoski sam y potomkowie iego iako dziś widzimy przyieli.

Omnium rerum
vicesundo, &
Tempus adax
rerum & tu in
vidiosa venustas
omnia desinitis,
Ouid. 15. meta.

Ten pótym Palemon albo Libo / y Julianus Dorsprungus / Prosper Cesarinus / Ursinus y Hector towarzyszy iego zmocniwszy sie powoli między onym ludem grubym wyższej miánowánym / a vlubivszy sobie ossady w tych krainách / puscili sie od vscia Niemnowego / ktore jest v Kloipedy przez Hab albo Hass Curlandzki / aż do prawego vscia Niemnowego / gdzie inż wpadwshy dwunastą odnog do Abu Kurlandzkiego máłego y słodkiego morza / sam ieden płynie / aż przyszli do vscia rzeki Dubissy / gdzie w Niemen wpada / tam też obaczywszy wesołe położenie / y rozłogi wdziecznych pol / y pagorkow zielonymi dąbrowami nad brzegami rzek porosłych / zabawiali sie łowem rozmaitego zwierzu / w który won czas Zmódzkie lassy obfite były / a odnawiając

pamiętkę oyczystego Rzymu / założyli nad Niemnem Miasto imieniem Roma noua, Rzym nowy / ktore potym potomkowie ich zwali Komnowe / y Komowe / y ktore / iako Petrus a Dursburch świadczy w dzieiach Pruslich / Krzyżacy spalili Roku 1295. iako to wyższy w samey Historiey obaczyś. A przedtym drugie Miasto Komowe od tychże Włochow założone w Prusiech / w ktorym Pogański Patriarcha Kirietirieto rzeczony mieścił / spalił Bolesław Chrobry Krol Polski Roku 1017. iako o tym Długos y Cromerus libro 3. piśa.

Potym zaśie ciż Włoszy iako Łatopiśce Litewskie świadczą puścili sie z Niemna / Rzekę Dubissę przeciw wodzie ku wschodu Skonca y pólnocy w mnieyszych wodnych naczyniach / a drudzy Ziemię ciagneli / aż przyšli do tego miejsca / gdzie dziś Erraigola starodawne w Smodzi miasteczko / ktore sie od tychże Włochow zda być (iesliż jest zdaniu wiara) zbudowane / y nazwane z Łacinskiego ięzyka Erraocola, id est Errantium Colonia. Ale ia z domnieśmiania ani z niepewnego zdania niechce Historiey Rossować. Wszakże to pewna / iż y około Rzeki Dubissy z obu dwu brzegow / y gdzie Erraigola osady swoje Palemon z swoimi Włochami wgruntował / w lubiwszy sobie rozkośne położenie miejsca / y dość siatki wszelkich rzeczy tak z ziemi zynności / iako z lasow zwięrsz y w ryby okwitey Rzeki / ktore tam z Morza Niemnem a potym Dubissą przychodzą.

Ruszył sie potym Palemon albo Libo od Dubissy y od Niemnu daley ku południowi y wschodowi Skonca / a przebywszy Niewiaze przyşedł aż do Wiliey Rzeki / gdzie won czas Litalanowie / Alanowie / Gepidowie / y inne narody / z ktorych Gotowie posli / Starzy tych krajów obywatelowie w lesiech mieścili. Miedzy ktorymi też Włoszy przychodniowie rozumem y wkladnością obyczajow / y czynną a porządną sprawą snadnie zwierzchność y panowanie otrzymali. A iako oni położyem Litwy y Smodz osiedli / tak też potym Krzyżacy Niemcy / Prussy y Lislanty / ktorzy jednegoż narodu y ięzyka byli z Smodzi / y z Litwą / (co y dziś iasnie każdy obaczyć może) przes miedz y krwawe wojny zholdowali / o czym sie niżej doczytasz.

Z tychże też Włochow / y z onych walecznych Gotow Smodzka y Litewska Slachta starodawna (ile prawdziwa mowie) iako we Włoszech Wloska od Troianow wywod swoy zda sie mieć. A proszi Ludzie y Czerni z starych Gepidow / Sudowitow / y Litalanow albo Alanow meżnych (iako we Włoszech od Aboriginow)

Erraigola /
Włoszacych
albo rufian
cych sie osied
li.

ryginow) prawdziwie są rozmnożeni Gepide y Sudowitowie. Ależkolwiek też za czasow postępiem z teyże czerni y prostego Ludu/ większa się część Szlachty prawdziwey Litewskiey y Żmudzkiey/ własną cnotą/ y przeważnymi rycerskimi dzielnościami rozmnożyła: co jest większa y zacnieysza własność prawdziwego szlachectwa. Ponieważ:

: non census nec clarum nomen auctum

Sed probitas magnos ingeniumq; facit.

Stemmata quid faciunt? quid prodest pontice longo

Sanguine censeri pictosq; ostendere uultus

Maiorum? & stantes in curribus A Emilianos? &c.

Si coram lepidis male uiuitur? effigies quo

Tot bellatorum, si luditur alca pernox?

Tota licet ueteres exornent undiq; cera

Atria, nobilitas sola est atq; unica uirtus &c.

Wiersz nasz Polski:

Nic Herb/ nic Tytuł/ nic wielkiego rodu

Synem być/ gdy w twoich sprawach pełno smrodu/

Bo dobry żywot/ sławna dzielność cnotą/

Prawym Szlachcicom otwarczą wrotą/

By ty y z nieba chciał zwodzić Pradziady/

Nic potym iesli twoy żywot skłarady/

Lepiej Terssites iż ci Oycem będzie/

Gdy cnotą zrownasz z cnym Liarem wszedzie. &c.

Alc ku rzeczy przystępuje.

Rozmaita są zaś ięnniemania rozmaitych Historikow śladby imię y Przezwiśko Litwie wrosło. Naprzod Erasmus Stella, w Historiey Pruskiey piśe/ iż roku od Christusa 373. Litalanus albo Litwos Syn Weidenuta Krola Pruskiego z matki Alanki wrodzony/ Litwie Litwą y Lotwą/ a Saimo albo Saimo młodszy brat iego Zamodzka albo Żmudzka/ Ziemię/ktore sie im z wydziału dostały/ od swych imion mianowali y nazywali. Ktora też sententia Erasmi Stella, y to imię Litwy od Litalana Vaponius y Iustus Decius/ y Bielski potwierdzaia. Drudzy zaś są/ ktorzy a Lituo, to jest/ od trąby Łowcey/ iż sie ty narody w Łowich kochaią Litwa być nazywana (co nie ku rzeczy/ y co Niechomius lib. 4. cap. 39. słusznie zbija) mniemaią. Latopisce zaś Litewskie a littus tuba, iż nad Wiliyskim brzegiem w długie trąby tameszni obywatele y potoinswo Włostie grawało/ Litwie imię dawaia/ O czym też wyzszy wnetze Serzey obaczysz.

h iij

Alcie

O prawdziwym Szlachectwie czytay Gosić moie & Iuuenalē Sat. 1. Ouidium de ponto, Claudium de 4. Hor. norij consulat. Persum Sat. 3. Ouid. lib. 13. me. & epistola ad P. Iohannem Paliagetiū Sidel. in Zodiaco. Corneliū Agrippam de uanitate scient. cap. 50. &c.

Quid inuit ad? nota per auctum nomina celo Inter cognates posse referre 109 uenit

Litwa od Litalana albo Litwonā Kłazaciā.

Litwa a Lituo.

Litwa a Littus tuba.

Waciera Strypkowski

La Italia, Litua
lia, & Lituania.

Mnie sie zaś zda czego y Długos y Niechonijs dowodnie poświadczają/ iż ten Palemon albo P. Libo/ gdy iuż został Xiążęciem tego narodu / tedy też tym krainom dał nowe imie od swey oyczyzny Włostkiej Ziemi / La Italia / Bo Włochy w mowie swojej pospolicie tych artykułow używają la citta miasto/ il cavallo koń/ la Polonia, la Italia, &c. a potomkowie ich gdy mowę Włostką y obyczajie z ludem grubym Gepidow pomieszali/ a oyczystego ięzyka zapamiętali/ mówili potym Litalia, Litualia, a za postępiem czasow Lituania y Litwa etc. O czym tu niechce teras długo disputować/ ponieważm to iuż dosiść dostatecznie/ y dowodnie/ skądoby y dla czego Litwa była nazwana/ podał/ w świadectwie Deciusowym o Litwie.

Volateranus
lib. 5.

A iż y Rzymianie sami od Hetruřkow chwały y Ceremoniy Bogow swoich wieścibiarstw y innych gustow Baktwaniřkich y ognia wřtawicznie palenia na czeř Boginiej Westy sie vczyli/ iako Volateranus lib. 5. piře. / Hinc Romanis Deorum caremonia & primus auruspex &c. Tedy też Xiążę Libo z Hetruřiey (iako Florus świadczy) wygnany/ tychże Ceremoniy y wieścibiarstw/ y palenia wřtawicznego ognia/ na czeř Bogow Litwy y Zmody nauczyl: y w Romowie Nięście na pamiatke Rzymu nowo w Litwie zbudowanym / nawyzřszego Kaptana albo Biskupa Baktwaniřkiego Kiriekirieito wedlug godnořci nazwanego wřtawil. O czym niżej dostatecznie obaczyř.

Żeby Publi
us Libo w ty
strony zaředk.

Atak Palemon albo raczey Publius Libo/ wedlug Liuiussa y Florussa/ Xiążę Hetruřiey Włostkiej przednieyřey krainy/ z ktorey byl wygnan od Juliusa Cesarza/ pierwszy Patriarcha y Fundator Zmody/ Litwiski/ a potym Litewski/ zaředk dla wnetrznych domowych wojen/ y dla przeřladowania Juliusowego w ty pułnocne krainy morzem Roku od stworzenia Świata 3897. od założenia Rzymu 706. przed narodzeniem Chrystusa Pana 48. wedlug rachunku Carionowego lib. 2. monar. 4. atatis z. gdy sie Julius Cesarz pierwszym Monarchą Rzymskim przez miecz vczył/ iako sie iuż o tym dowodnie powiedziało. Aczkolwiek Latopiřce Litewskie za czasow Neronowych / ktory poczał pánować roku od Chrystusa 57. przyscie Włochow w ty strony opowiadają/ ktoreby sie dawnořci 105. lat viąc musiało. A drugie Latopiřce przyczynę ich przyscia dla Attile kłada / Roku od Chrystusa 401. wřtazę tego niemoga takimi dowodami słuřnie okazać/ iakiem ia o Libonie z wielką trudnořcią zebrane / na ten gruntowny fundament Historiey przedřiewzietey założył. Bo

ieřliby

iesliby tu Włoszy zaśli roku 401. za czasow Atille / kiedy inż byli
dostonałymi Chrześciani / tedy pewna rzecz / iżby też byli w ty
strony wiare Chrześcijańska wnieśli / iako Niemcy potym do Li
sland y do Prus / ale iż Pogány zaśli / dla tego też Litwá w Pogány
stwie trwała aż do roku 1252. gdy sie był ich Krol Mindowph tyl
ko na Rok dla Korony ochrzcił / co niżej obaczyś / a potym aż do
Jagellá / gdy gruntownie wiare Chrześcijańska przyieli Roku
1387. etc.

O Potomkach Sławnych Książat Litewskich / Zmudzkich / y niektórych Ruskich / z Narodu Palemona Patriciusa y Książcia Rzymskiego.

Wiele po Palemonie stoi Książat zacnych.
Watpliwych imion / y spraw ledwo w prochu znacznych /
Jednak ich sławna dzielność świadczy być meżami /
Y Mars krewawy wyznawa ich swymi wczniami.
Gospodarstwem sie żadnym w on czas nie bawili /
W polach łukiem á łabłą / spółnie sie żywili /
Przeto swoje żywoty watpliwie podali /
Bo cześniey swym sąsiadom łabłą tby pisali.
Wolał każdy w potrzebie meżnie dośzować /
Niż piśać / skąd w dzielnościach swych muszą chwankować /
Z ktorych by Potomkowie dziś brali przykłady /
Mając przed sobą przodków meżnych meżne Dziady.
Ale wždy iednak ony cnoty ich przesławne /
Wynurzaia sie z prochu / bo cnoty choć dawne /
Zawždy kwitną / starość im łedziwa nie škodzi /
Gdyż sławá głośna zawždy cne dzielności młodzi.
Przeto oni Heroes choć piśmá nieznali /
Jednak potomstwu cnot swych świadectwo podali /
Iż meżne dzielności ich spisali postronni /
Ci ktorym byli meżstwem przezwanym ogromni.
Nie zatai sie sławá nigdy zagrzebiona /
Tłumią ty iak chcesz iednak bedzie wynurzona /
Bowiemy na trąbę głośną / ktorą obwoływa /
Swych łochanków / czym drugich do cnoty przyzywa.

Sławańska
rey Litwy / y
spółob życia.

Cnota y sławá
godnych
spraw niemoż
że być zatai
miona.

Należli

Dacieia Scripkowskiego

Należli Homerussa z Grekami Trojanie/
 A Liniusa maia swiattiem cnot Rzymianie/
 Eneas swych dzielności ma swiadtciem Marona/
 Dmie sławę cnym sprawom pobudzić patrona.
 Tak też moje pióro mdle Apollo pobudził/
 Bych tu sławie cney Litwy inszych cheć pobudził/
 Aby męstwo ich mędrszym piórem opisali/
 A mnie ieslim w tym co krzywo iednak niekaiáli.
 Bom ia tu sam torował sobie trudną drogę/
 Gdyś niechodził przedemną żaden przysiędz mogę/
 Samem iak pieszczotą w różnych kwiatkach rozno sperał/
 A gdzie dowód y pewność tom w ten swoy w zbierał.
 Naydzieś ich ius po Włosku/ naydzieś po Łacinie/
 Ale próżno perłami iak przypowieść skynie/
 Mogę rzec/ Ach tempora perfida, o mores,
 Hos ego uersus feci, wziął drugi honores.
 Lecz poznać kto sie wczyl/ znać kto co sam robi/
 Prożno sie Wrona czarna Pawim piórem zdobí/
 Ia w tym sumnienie swoje Bogu obwiezuie/
 Ję y tam w tych/ y tu wtych księgach sam pracnie.
 By Trus chudy za cheć z chęcia podziekował/
 Gdyż mie Cresus w tym żaden namniey nierátował/
 Zoilum niewdziecznego/ też pot nasz dba mało/
 Bo v mądrych á zacnych záwždy wydzie cało.
 Gdyż ia sam te rzecz z chęcią nie z inszego składam/
 A bez naymu inszym most Historiy zakładam/
 Piś sobie kto chce lepiey/ iesli szodziś srogo/
 Łatwo o Inkaust s piórem/ pápir też nie drogo.
 A też cie to kosztuie sam lepiey wiesz mało/
 Nie twoim sie nakładem/ co tu czytaś sstało/
 Jam ośm lat nád tym siedział/ y ośm lat pracowal/
 Tysiąc kroć mozg/ tysiąc kroć mieśeć sie frásował.
 Bo wynaleść co naprzód własną swoia sprawą/
 A wydzwignąć ná swiátło co w prochu pod ławą
 Gdzieś leżało/ tu rece zaśmuknąć potrzeba/
 Tu praca wielki to dar/ gdy go da Bog z niebá.

Commentarius de
 Sarmatia Euro-
 pea et rebus Lis-
 tuanicis latine nu-
 per descriptus ab
 Italo quodam
 iniuste venditas
 tus.

Obtestatio cons-
 scientie,

Borkus/ Konas/ albo Kunas/ Spera/ Dorsprun-
gus/ Potomkowie Palemonowi/ Kijetá y rozmnożycielowie
Narodow Ziemi Zimodżkiej y Litemskiej.

Synskie Łatopiśce Ruskie / Li-
temskie y Zimodżkie / Ktorychem z roznych
mieysc zebranych piętnaście zgadzał / y w ie-
dno miejsce dla wybadania á doswiadcze-
nia prawdy Historiey znośil / y s pilnością
conformował / ná to sie iednostáynie zgadzali / y tak spólnie świá-
czą / iż Palemon albo Publius Libo Kijetę przerzeczone / z Wło-
skich stron / przez dalekie żeglowania morskie / wty kráiny pulno-
cne / Zimodżkie lossiem Bożym dziwnym zámiesiony / cosmy też ius-
dosic dowodnie y Heroto wywiedli y okazali / splodził trzech Sy-
now : z Ktorych pierwszemu imie dal Borkus albo Porcius / podo-
bno według oney starey Familiey Rzymstiey Porciussow : Bo
Porciussow albo Borciussow starodawna jest familia Rzymsta /
Vnde & lex Porcia, Prawo ystáwione od Porciussow. O czym Li-
uius/ Cicero/ Salustius/ Pomponius Mella etc. piśa / Lege quo-
que Porcia cautum erat, ciuem Romanum uerberibus non cedi, iż sie
Nieścżániná Rzymstiego biczować y Praggi niegodziło / etc. Kto-
rym sie prawem y Páwel swięty Lissassowi Tribunowi gdy go
był kazał przywiazć do słupa / y biczować / obronił / mowiac /
Num hominem Romanum & indemnatum licet uobis flagellare? Acto-
rum capite zz. & Salustius inuehens in Ciceronem, dicit : Cum tū sublas-
ta lege Portia, errepta libertate &c.

Borkus ról
Porcius pier-
wszy Syn Pa-
lemonow.

Lex Porcia.

Drugiemu synowi Palemon dal imie Kunos albo Kunassus :
A Conon także y Konos są starodawne Włoskie / Łacinskie / y
Rzymskie przezwiśta / Był też Papieżem Kunos albo Konon te-
goż imienia co y Kijetę Litemskie / Roku od Chrystusa 687. Kunos
też był Kijetę Bawarskie / Roku 1040. Konon także był Kijetę
Hetman Atenński po Alcibiádzie / Ktorego Lysander Lacedemonski
Hetman ná głowe poraził. O czym Herodotus/ Xenophon y Ju-
stinus lib. 5. Conos też albo Conon tenże będąc zaś Hetmanem
Perskim Lacedemonow srogo poraził / y Ateniensom pierwszą
godność przywrócił / O czym Justinus lib 6. etc.

Kunos wtory
syn Palemon-
ow.
Konon też albo
Kunos po
Zimodżku sro-
cie rożni.

A trzeciemu synowi Palemonowemu było imie Spera z Łacins-
kiego słowa spes, albo z Włoskiego speranza / iákoby rzekł nadzieia
popolsku / Bo Spera z włoskiego Speranza, iákó oni mowia / Speranza
mia, A

Spera trzeci
syn Pale-
monow.

mia, A z Łacinskiego Spes, a Spera, spodzieway sie albo miey nadzie-
ie/ przeto ty wszystkie imiona Synow Palemonowych/ są nieda-
lekie od Włoskich y Łacinskich imion.

Dzielnosci y spraw ich potocznych mało co znać dla niedostatku
Historii/ Tylko to Łatopisce wszystkie zgodliwie świadczą/ iż gdy
sie tu Włosi z starymi obywatelmi Zmodykami/ Alanami/ Got-
tami/ y Kursami rozmnożyli/ Tedy przerzeczone Kizeta Zmody-
ka/ y Kursta/ albo Kursowska Ziemia tym sposobem po zesciu
Palemona przodka swego podzielili.

Wziął Bork
Kusow.

Jurbork.

Kunossow w
dziat.

Kowno albo
Kunassow.

Tymże podob-
nie mamy
fundowanie
Czechow z
Lechem/ y z
Rusią/ wed-
ług Długosza.

Spera gdzie
osiadł.

Dorsprungus
Julianus.

Borkus starszy wziął wdział swoy nad Niemnem: tamże
gdzie Rzeki Juria do Niemna wpada/ na wschodzie Zamek założył/
ktoremu dał imię Jurbork złożony z imię Rzeki Juriey/ z swoim
własnym imieniem Bork dla wieczney sławy/ i tak to y Eracus
Kizeta Polskie uczynił/ gdy Crakow założył. Także Romulus
gdy Rzym fundował. Tym też sposobem średni Syn Palemo-
now Konas albo Kunas Zamek nad Niemnem/ gdzie do niego
Wilia wpada/ zażył/ który Konassowem od swego imie-
nia przeżywał/ potym ten Zamek Kownem y z miastem zażył
postępiem aż podziś się żyje czas zowią. Także nad Wilia/ Niemi-
nem/ Niewiazą y Dubisz Rzekami sam Kunas panował/ a Bor-
kus nad Juria aż do Morza Pruskiego/ y Kurlandskiego krainy
rządził. Trzeci zaś Brat Spera z ludem swoim daley sie wdał od
Braciey/ a ciągnąc przez puszcza ku wschodowi Skonca y na poł-
udnie/ przebył Niewiazę/ Serwente/ y Świętą rzekę/ y znalazł
miejsce nad Jeziozem puszciami/ łąkami/ y rozległymi wdzierz-
nymi okraszone/ tam zaraz SPERA uczyniwszy oycowski oby-
czajem Bogom swoim modlitwy y ofiary/ począł Zamek budo-
wać nad onym Jeziozem/ ktoremu wespół z Zamkiem dał imię
od siebie Spera/ a tak między Niewiazą/ Serwentą/ y Świę-
tą rzekami vgruntował sobie osiadłość.

DORSprungus Julianus też Palemonow Towarzysz Pa-
tricius albo Wycyz z Kizet Rzymskich z Herbu y z Familii
Centaurussow albo Kitaurussow y z Kozy/ widząc porządne osi-
sady Wnukow swoich Synow Palemonowych/ ciągnął daley z
ludem swoim nad Świętą Rzeką/ gdzie znalazł Kopicz wynio-
sły w rostopnym położeniu zamkowi bardzo przystoyny/ tam
tedy zaraz Bogom zwykłe ofiary z ludem swoim uczyniwszy/ Za-
mek ieden niżny/ a drugi na Kopcu wyższy zażył/ który we-
dług Łatopiscow Wilkomirą nazywał/ a skądby to imię y nazwi-
sko wrosło/ niemając pewney wiadomości.

Tenże

Tenże Julianus Dorsprungus z Herbu Kitaurussa: niedaleko od Wilkomirzey Dziewołtow / iakoby rzekł / Boże przebywał nie / założył / y pisał się Dziewołtowskim Książciem / a panując w Wilkomirzey / zgruntował ossady swoje aż po Wilię Rzekę / y Dzwinne brzegi. Za Wilię zaś ku południowi y wschodowi Ruskich Książat w ten czas dzierżawy były / także za Dzwinią. Aczkolwiek y Lotwa pobratynowie Litewscy / iuż w ten czas heroko nad Morzem y za Dzwinskich brzegach rozmnożyli się byli.

Dziewołtow
od Bożego
imienia / bo
Dziewoł po
Zmodyku y Lit
wemu Bog.

Potym gdy Borkus który na Turborku aż do Kurckiego morza rządził / umarł bez potomstwa / SPER A Brat młodszy na iego miejsce wstąpił / a panując wiele lat w Turborku / s Prussami starymi (którzy byli iednego narodu z Zmodykami) do Polskich stron najeżdżał / potym też za Bratem Borkussem był pozwany / iż bez potomstwa umarł. A poddani iego według starego zwyczajn Rzymskiego od przodków podanego / uczynili mu iako Pánu pogrzeb wćimwy / iż go spalili nad Jeziozem Sperą / a zebrawszy popioły y kości / iak był obyczaj w Rzymian starych / w trumnie włożyli / tamże potym Bálwan na sławę Spery Książcia swego postawili / który y ono Jezioro obyczajem Pogańskim za Bogą aż do czasów Jagelowych chwalili.

Borkus K.
umarł.

w Włochow
y Rzymian / y
w Grekow / y
Trojanow sta
rych był zwy
czaj palić
także trupy
umarłych.

A gdy tak dwa Bracia Książetą bez potomstwa zeszli / Kunassus szedni na Kieństwa oboich za zezwoleniem y głośkami obojga pospółstwa wstąpił / y spłodził dwu Synu / z których starszy Kiernussius / a młodszy Gymbutus byli mianowani / a ieszcze za żywota obu podzielił / iż Gymbus w Zmody / a Kiernus od Niemnia aż do Wiliey panował.

Kiernussius y
Gymbutus
Książetą.

Kiernus Litewskie pierwsze / A Gymbut Zmodyskie czwarte / Książetą Kunassowich.

Kiernussus y Gymbut Kunassowi synowie / a wnukowie Palemonowi w spolney braterskiej miłości y zgodzie / po zeszciu oycowskim / rozszerzyli Zmodykie państwo / od Kurckiego y Pruskiego morza aż do Wiliey / a od Serwenty y Niemnia aż do Dzwiny. Potym gdy się ich ludzie w wielką liczbę rozmnożyli / za czasów postępiem / poczęli naprzód przechodzić za Rzekę Wilię w Samiliyską Ziemię / którą na ten czas Ruskie Książetą trzymały / tamże się ossadzać Zmody w pustyniach poczeli.

Dacieia Strinłowskięgo

Domniema-
nie wszystkich
Łatopiszców/
iżby Kiernus-
sus Litwie
miał naprzód
nazwać/
z litus et luba.

czekła. Potym gdy według swego obyczaju na Dubasnych albo
Zmódzich trąbach nad Wilię miejską grawali / Kiernus kto-
ry był jeszcze iako Książę języka Włoskiego y Łacińskiego między
narodem grubym do końca niezmienił / y Słachciców miał przy-
sobie niemáło / z narodu onych pięci set / co byli z Palemonem
przyšli / nazwał on brzeg Wiliey Rzeki / nad którym Zmódz by-
ła osiadła / Łacińskim językiem Littus tubæ, iakoby rzekł / Brzeg
Trąbny / a prości ludzie oney swojej ofszady nieumiejąc tak zwąc
Łacińskim językiem Littus Tubæ, zwali ją Littuba / potym Litus-
wa / a za czasów postępiem Litwa ty wszyscy kraie / gdzie dziś
Wielkie Księstwo Litewskie / tak Russacy / iak Polacy prze-
zwali. A na to się wszyscy Łatopiszcowie starzy Russcy / Litew-
scy / y Zmódzcy zgadzają / acz Niechouius / Decius / y Eras-
mus Stella / iakosmy to wyższej Heroko y dowodnie pokazali /
na to niezezwalają.

Kiernow.

W teyże Litwie Kiernus napierwszą ofszadę y Zamek za-
łożył y zbudował / który od swego imienia KIERNOW mia-
nował / nad Rzeką Wilię.

Pierwszą wy-
prawą do Ru-
skich ziem Li-
tewską.

Brasław y
Połocko A-
twą wojnę.

Potym Książę Kiernus mając częste napaźdy w Wilijstkiej
ofszadzie od Russkich Książąt / vmyślił moc mocą / a gwałt gwał-
tem odbić / a złaczynwszy Woyską swoje Litewskie Zawiliyskie /
z Bratem Gymbutem Książciem Zmódzkim / ciągneli w Ruskie
państwa ku Brasławiu / który dziś Litewskim zowią / a należał
w ten czas do Księstwa Połockiego. Tak tedy ony wszyscy wołosci
Ruskie okrutnie splundrowawszy łupow y polonu nábrali wielką
wielkość bez odporu / a potym do samego Połocka łupy do Litew-
skich iastin odesławszy ciągneli / iako Łatopiszcze świadczą / które
Księstwo wszystko wierz y wzduż srogo splundrowali / y Ludu
wielkość z niezliczoną okwitością łupow w polon zagnali. A to
się Litwie y Zmódzi w ten czas s tey przyczyny w Rusi ścącowa-
ło / iż takie zwycięstwo odnieśli. Bo w ty czasy prawie iak Dlu-
gosz y Niechouius lib. z. cap. 21. fol. 51. świadczą / Roku od Chris-
tusa Pána 1058. Polowcy z narodu Gotow także Pobratinowie
Litewscy / z Książciem swoim. Sekal Ruskie Księstwa dwa kroć
byli srogo zburzyli / iako o tym niżej obaczysz. Same też Książ-
częta Ruskie spólnie sobie oczy łupiły / aż Bolesław Krol Pol-
ski Zasławą na Kiow mocą wprowadził / Potym Zasław
na Wizesławą Książę Połockie z pomocą Polską ciągnął /
a gdy Wizesław vciekł / Zasław śnádnie Połocką dostał /
y iakie

Roku 1065.
Wata dnia 2.

y takie frogie strachy á rosterki dla wnetrzney wojny w ten czas
były w Rusi/ iß z desperáciey do Greciey wszyscy chcieli wciekac/
O czym v Niechoniusa lib. 2. cap. 18. fol. 45. v Cromera lib. 4. y ni-
żej w násey tey Cronice Herzey naydzieß. Dla tego tedy y Litwa
z Smodzią w ten czas Połockie Kieństwo / y inße Ruskie Pánstwa
smiele z zwycięstwem wojowali / vpatrzywßy pogodę. O czym
Latopisze żadney wzmianki tych przyczyn niewspominają / Kto-
rychesmy sie my z wielką pilnością tu wielkiemu pożytkowi Czy-
telnikowi káskawemu domácali : Bo tu iuß obaczy dowodnie/
ktorego czasu Kiernusus y Gymbut pánowáli / á to sie stało
roku 1065. od Narodzenia Pánstiego / gdy to Litwa pierwsz-
wtarczkę do Rusi uczyniła. A oni pánować poczeli po śmierci
Oycá Kunassá 1040. wßáktze wten czas skoro sie z Rustiey woj-
ny szczęśliwie wrocili / náleżli Smodzią Ziemię od Lotihailow
siadow za Dzwina y nad Morzem mießkających zburzoną.
Ktorzy w niebytności Kiernussa y Gymbuta w Smodzi y w
Litwie czas vpatrzywßy bezpiecznie broili / y lupy wielkie do
Lotwy wygnáli.

Pewne domá-
cáme Lat y
czasu páno-
wánia pierw-
szych Książ-
et Litewskich.

Lotwá zmodz
zwoiowała.

Wßáktze Kiernus z Gymbutem Brátem záraz sie swoiey
ßlody pomścili / bo z onym gotowym Woyskiem przepráwivßy
sie za Dzwina wßysßke Lotewská albo Lotihalská / dziszowia Li-
slandská / Ziemię wßerz y wzdluż zwoiowali / á z wielkoscia tu-
pow bez odporu práwie wßysßkich Lotihailow w niewolę do
Litwy y do Smodzi wywiedli / Tak iß potym roku od Chrystusa
Pána 1100. Niemcy do Lisland pustych náiezdząc / y tam sie ossa-
dzając / á Wiare Chrześciánską szczepić Roku 1200. przez Mein-
hardá Káplana pobożnego z Lubku pierwszego Arcybiskupa Ri-
genstiego poczeli / iák o tym będzie niżej Heroko / gdy przydziem
ad 1200. annum. Przeto też tu iuß poydzie nam dowodnie ácz z
wielką trudnością porządna á prawdziwa Historia Litewskich
Książat y ich dzielności / kiedy bedziem porządnie konfordowác/
znaßac y zgadzác piętnaście Latopiszców (ktorychem z wielką
przeważnością z różnych mieysc dostał) z postronnymi Kroni-
kami / iák z Długossem / Niechoniusem / Cromerem / także z Ru-
skimi / Moskiewskimi / Pruskimi / Kurlandskimi / y Lislandskimi
stárodawnymi sprostá á prawdziwie spisánymi dzieiámi : Ale sie
do rzeczy pierwszey zwrócimy.

Kiernusus y
Gymbut K-
siążem Lo-
tewskie kraje
zwoiowali.

Niemcy do
Lisland.

Kunus Kunassowic pierwszy Książę / y Fundator Li-
tewski niemając mestiego potomká / przyiázł ná Kieństwo Litew-
skie ziwibundá Syná albo Potomká Dorsprungowego z Herbu

Poiata Kier-
nussowa.

Pogrzeb Kier-
nussow.

Wych Złoty
komu
trzeba Kasy
w mne nasy
dzie.

Kitaurussa/ iako Ziecia/ dawszy mu w malzenstwo Poiate Corka
iedynq/ a potym gdy w starosimym wieku vmarl/ uczynil mu Zis-
wibund Dorsprungowic Ziec/ y Poiata Corka pogrzeb Kigzecym
wedlug onych czassow obyczaiem/ na iedney gorze niedaleko od
Dziwaktowa przy Swietey rzece/ tamze mu y Balwan postaw-
wili/ na skawe y pamiatke wieczna/ ktory Litwa y Zmodz za Bog-
ga dlugo chwalila/ az potym zgnil/ ale gdy na tym miescu Gay
wrosł/ czynili tam ofiary Pogani/ y chwalili ony Drzewa za Bog-
gi/ az do czassow Jagelowych/ gdzie ogien wieczny snasc Bogi-
niey Westy wstawicznie z Debowych drew gorzal/ co wshystko
Litwa y Zmodz miala od Kzymian przodkow swoich/ ktorzy
takze vmartych palili/ a Kigzetom albo Krolom y Mezom zas-
cnyim skupy/ y groby wysoko wsiute stawiali/ y Koscioly budow-
wali/ a potym wedlug Poganstiey supersticiey za Bogi chwalili.

O czym Myrsilius Lesbijus de origine Italiae, Marcus Portius Cato, Ar-
chilochus de temporibus, Liuius Romanae Historiae Princeps, Berosus
Babylonius, Xenophon, Q. Fabius, C. Sempronius de diuisione Italiae, C.
Iulius Solinus Polyhistor, Pomponius Mella de situ orbis, Pomponius
Latus de Antiquitatibus urbis Romae, Lucius Fenestella de Sacerdotijs
Romanorum, &c. &c. &c. dosyc Heroko w swoich Historiach swiada-
cza.

A tu inż od smierci Kiernussowey rzecz przerwać sie musi/
y odłożyć przez niemaly kres do Ziwibunda Dorsprungowicza
w Litwie/ a do Gymbuta Konassowica y do Montwila
Syna iego w Zmodzi panowania/ dla Kroniki/ y dzie-
iow Ruskich/ s ktorymi Litewskie dla porzadku
prawdziwego Historiey musimy na-
przed conferować y
stossować.

Wacława Strypkowskiego Wossteuiciussa
Kronika Polska / Ruska /

Kijowska / Woskiewska / etc. y pewne a dowodne
 wywody wszystkich Narodow Sławiańskich / z wielką pil-
 nością pracowitą trudnością zebrane.

Księgi Czwarte / Rozdział I.

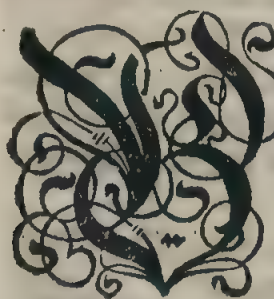
Do iasnie Wielmożnego Pána / Pána Wstaphia

Wolowicza / Pána Wileńskiego / Canciera Wielkiego Xięstwa

Litewskiego / Brzeskiego / Kobryńskiego / etc. Starosty.

W do Jasnie Wielmożnego Pána / Pána Stephana Koributowicza

Xięstwa Żbórskiego / etc. Wojewody Trockiego / etc.

Wg serc ludzkich napewniemy swiá-
 dek lepiej wie / iákom wielką / strasowliwą / prze-
 ważną / trudną pracę / y węzłowatą nad on
 Gordyjskiego woza od Alexandra rościety (gdy
 go niepodobna rzecz była rozwiązać) węzeł /
 podział Czytelniku miły / starając się s pilnością
 ábychci prawdziwy / y dowodny wywód Narodow naszych Sła-
 wiańskich / Sławiańskich / Ruskich / á przytym Litewskich pokazał /
 iáko / skąd / którym sposobem / od potomstwa Noego posli / iáko też
 y z którym powodem w tych krainach pólnocnych osiedli / á z mą-
 łyh początkow w tak wielkie narody y szerokość panowania wro-
 śli. Ktorego przedsięwzięcia część iżem już náprzódku tey Kro-
 niki moiey / przy wywodzie Narodu Litewskiego szeroko / y dowo-
 dnie z prawdziwych á rozmaitych Historikow pokazał / ná osta-
 tek Narodow wszystkich pod Wiebem ná tym Swiecie żyjących /
 á od Noego Synow y Potomkow porządną genealogią idących /
 początki y rozmnożenia prawiem s korabia wywiodł. Tedy zno-
 wu gdym przyszedł do Dzieiow Ruskiego narodu starożytnie sła-
 wnego / á śnać nadawniejszego źródła Sławiańskich wszyst-
 kich Ziemi / y narodow / zdąłá mi się rzecz być potrzebna / ná tym
 pierwszym początku Kroniki Ruskiej / osobliwie linią narodow
 Sławiańskich Ruskich porządną genealogią według możliwości
 mozgu y sił naszych / z dowodu Greckich / Lacińskich / Hebreyskich /
 y Kaldeyskich Historikow polożyć. Aby ná fundamencie dobrze
 założonym

złożonym / śnádniey y gruntowniey mogły sie budować y stosso-
wać Dzieie Ruskich y Litewskich narodow.

Bowiem wiele Historiy ktore sąmy niesmiertelnością sprá-
wy ludzkie zdoła / tak Polskich / Litewskich / Ruskich / y inšych na-
rodow dla niedostatku ludzi domcipnych zginęło / za czym poczt-
kow narodow swoich / dzielności y panowania Xiążąt / y pewnoś-
ci czásow / ktorych sie co działo / wiedzieć nie mogą: Bo narody
nasze Sławiańskie Sarmatyskie / w zimnych krainach pułnocnych
położone / skłonnieysze były zawždy do zwad / do wojny / do okru-
cienstwa / y posiadania cudzych ziem / niż do nauk wyzwolonych /
a to za powodem y własności niełaskawego Nieba / y warchli-
wego / ktoremu ty krainy podległy / Saturnussa / y Scorpioná
albo Niedźwiadka iadowitego / ktory Ruskich ziem większą część
zasłonił. Dla czego wiele naszych przodkow dzieiow ciemnomgli-
szą nocą zaduśzonych / w wiecznochmurnych iastkiniach / y ślepych
przepaściach zginęło / z ktorychby dziś potomkowie wzory / przykła-
dy y nauki cnot y dzielności rycerskich wybierać / y postronnym na-
rodom dobre inniowanie / y wiadomość o sławnych przodkach
swych / y sami o sobie ku wielkiemu a sławnemu rozgłoszeniu za-
wołania swojego dać mogli.

Wolgarowie
albo Bulga-
rowie.

Michael Cu-
ropates Ces-
arz Constan-
tinopolski.

Sławiańskie
literary.

Ruskie y Bul-
garskie Narod-
y naprzod lit-
reri słabolo-
skie przysiały.

Jednak wždy Russacy / Moskwa / y Bulgarowie albo Wol-
garowie od Wolgi rzeki (nád którą Heroto z dawnych lat mieśka-
li) nazwani / także inšy Sławiańscy pierwey niż my Polacy piśać po-
czeli: Bo Michael Kuropates Cesarz Constantinopolski walcząc
z Bulgarami Sławiańki narodu Ruskiego / ktorzy wten czas Gre-
ckie państwa najeżdżali / y Traciey także Dalmaciey część wielką
opanowali / po długich bitwach poiednal sie z nimi Roku od na-
rodzenia Chrystusa Pána / 790. a na znak przyiacielstwa y spólnego
sprzymierzenia przerzeczony Cesarz Kuropates wszystkim
Bulgarom y Sławiańkom posłał za wspominek literary słabolskie
Ał Buki Wiedzi etc. ktore na ten czas z Greckich nowo były
wymyslane y wynalezione gwoli Sławiańkom.

Tych liter / iako pospolicie bywa rzecz każda nowa wdziecz-
nieysza / zaraz sie chwycili Bulgarowie / Serbowie / Dalmato-
wie / Karwaci y Russacy / y tymi literami sprawy swoje y Kro-
niki dopiero piśać poczeli / nie tylko tych spraw porządek w księgi
znosząc / ktore sie na ten czas w nich y przez nich działy / ale też y
ony rzeczy y dzieie / ktore od starodawnych przodkow swoich
słyszeli / y ktore przez długą pamięć w zmysłach swoich mieli /
słabolskim piśmem ku wieczney pamiętce w księgi swoje star-
bili y

bili y spizowali / wyrozumiawszy Historie starbem byc niesmiertelney slawy.

Polacy zaś nąsy ledwo pisac poczeli Roku od Christusa Pana ^{polacy tedy pisac poczeli} 962. za Miecława pierwszego Chrześcijańskiego Xiążęcia Polskiego / y za Chabrego Bolesława pierwszego Krola koronowanego od Ottona Cesarza w Gnieźnie roku 999. ktorych iednak Russacy dwiema sty lat y dziewięcią w dawności Historii / y pisma swiego vprzedzili. Bo poczeli pisac Rusacy / Roku od stworzenia Swiata / iak Grekowie y Rus rachunq / 6406. to iest / od Christusa 790. albo mało co pozdniey / a wedlug rachunku Rzymskiego Roku od stworzenia Swiata 4745. od założenia Rzymu roku 1551. od Christusa Pana 801. Na co sie też wszyscy Łacinscy y Grecy Historikowie zgadzają / y czegom sam własną bytnością Roku 1574. w Konstantinopolu doswiadczył / gdzie badać sie pilnie o starodawnościach Greckich y Bizantynskich widziałem Słup / albo Kolumne Marmurową z napisem Cesarza Michala Kuroplateffa y z liczbą lat wyższej mianowanych / iak Greckiego iako Łacinskiego rachunku / ktorą Kolumne przerzeczony Cesarz postawił (do Jedykuly idąc zamku ^{Jedykula Siedmiwieś.} starego wielkiego Constantina) na znak zwyciestwa z Bulgarow y z Saracenow otrzymanego. Drugą zaś Kolumne widziałem za Andrinopolim / na ktorym miejscu Bulgarowie nie wodziecznie oddając dar pisma Szlacholskiego / sobie na znak przyiacielstwa przysłanego / przerzeczonego Cesarza Michala Kuroplateffa wzruszywszy mu przymierze porażili / isz z pogromu sam le dwa vciekl / a potym z desperaciey do Klastora wstapil / wstatke potym od Bulgarow tychże zabít.

Kto bywał w Andrinopolu / albo bedzie / obaczy znaki tych starodawnych bitew Bulgarskich z Greki / pułkerze z stor y z drzewa na dziwony kształt uczynione / mączugi okrutne / kule na Łancuchach rogate żelazne / kije z wielkimi groździami / belty gwałtowne od Rus / pociski z żelazem kończystym na krzyż zakończone / ktorych też piechy Rzymscy / iak Linius pise na pierwszym potkaniu używali / vłomki szabel staroswieckich / etc. A ty wszyscy dziwne wojenne Instrumenta są zawieszane na murze idąc przez Kramnice z Tureckiego Miasta do Andrinopola murówanego Chześcijańskiego / w wielkiej bramy / ktorymem sie ia dobrze przypatrzył.

Od tego tedy Michala Kuroplateffa Cesarza Constantinoz polskiego Bulgarowie / Russacy y wszyscy Sławacy krom Polak

Cesarz Michal Kuroplateffa
płat porażon
od Sławacy
kow.

Chruno Bul-
garskie Kija
Słowiańskie.
O tym też czy-
taj Carionā.

Kow a Czechow litery Słaholstie wziąwszy sprawy swoje pisać
poczełi/ A po zabiciu zaś Kuropłatorym panował na Cesarstwie
Greckim Leo Ormiansti/ ktory Chrunā Bulgarstie Kiję zabili/ za
czasow Karolussa wielkiego Cesarzā/ roku od Christusa 801. y za
czasow Jana trzeciego w rzedzie 99. Papieża.

Pierwsze Kija
żerā Rustic.
Kij/ Sciel/
Korew/
Lebieos.

Waragowie.

A tak Russacy ácz od lat siedmi set y osmudzieśiat/ to iest/ od
roku Christā Pánā 801. pismo y litery Słaholstie máia/ iednák
wszystkie Kroniki Rustie tylko tych napierwszych być Kiję w
pánstwach swoich powiadaia/ Kija od ktorego Kow/ Scielā od
ktorego Scielāwicā/ Korewa etc. y siostry ich Lebede/ także Da-
skalda y Dira ich potomkow/ á potym według swego rachunku
roku od stworzenia Swiātā 6370. Kiję w Waredich trzech Bra-
tow rodzonych/ Kurika/ Trumora y Sinassa w Kiestwach swo-
ich Nowogrodich/ Pskowskich/ Izborskich/ y Bieloieziestkich pā-
nować piśa. A od tych inż porządek y successia perwā/ tak Ru-
sacy wszyscy/ Wielcy Kniāziowie Moskiewscy prowadzā y wy-
wodzā/ á dalszych y dawniejszych początkow narodu swego wy-
wieść niemoga/ dla niedostatku Historiy/ y tych coby ie pisali.

A iż Duch Pánski gózie/ kiedy/ y kogo raczy dārem swoim
swietym náchnie/ tedy ia też tegom sie naprzod wazyl z vprze-
mey szczerosci ku nášym narodom Sławianstkim/ iżem práwie od
potopu z wielką pracā (za dowodem dwu set Historikow wiary
godnych/ á w iedno mieysce zmiesionych) porządnie opisał wywo-
dy/ Sławianstich Rustich narodow/ Ale sie ieszcze s tym wy-
dania teras zadržymal y zachowal/ przedlużyli Pan Bog zdrowia
ná inży czas.

Wszakże to iest napewniejszy nagruntowniejszy fundament/
iż iako od inżych synow Noego y ich potomkow inże rozmnozone
sa rozne narody/ tak też od Mosochā Patriarchy nášego hostego
Synā Jafetowego/ y od iego potomkow Russa/ Lecha/ y Cze-
cha/ wszyscy Russacy/ Polacy/ Moskwa/ Bulgarowie/ Czechow-
wie/ y ile ich kolwiek Sławianstkiego ięzyka pod Niebem uzywa/
prawdziwy wywod y początek narodu máia. Z ktorym szerszym
o tym dowodem/ iżem sie dla pewnych przyczyn ná inży czas za-
chowal/ Tedy tu tylko o Mosochu Patriarše Sławianstkim/
krotko mieysca poloze v powazniejszych Historikow/ ktorzy to
imie Mosoch/ Moscus, Mosca, Mosci, Moscorum, Moschouitarum,
Modocarum &c. zdawnā wspominaiā.

Naprzod Moizesz Prorok y Zakonu Bożego objańciel/ Ge-
nesis cap. 10. y Berosus Káplan y Historyk Kaldeysti nadaw-
niejszy

nieyszy lib. 4. et 5. Roku po potopie 131. etc. tak piše / Moschus uerō Moschos simul & in Asia & in A Europa fundauit, iſ Moschus narodzi Moschowitow zaráżem y w Afiey y w Europie fundował zc. o czym y ná inſzych mieyscach / co tu vmyslnie opuſzczam / wspomina / etc.

Potym Xenophon in Historia redivus Græcorum &c. Appolonius in carmine Argonautico, Herodotus, & C. Iulius Solinus Polihistor cap. 20. & cap. 40. Ptolomeus lib. 5. cap. 6. 9. & 13. Plinius nat. Historia lib. 5. cap. 27. & lib. 6. cap. 9. & 10. Trogus Pomp. & Iustinus Pomp. Mella in Historia de situ orbis cap. 2. Iosephus Flavius Antiquit. Iud. lib. 1. Philo Jude. Ant. Biblic. Cornelius Tacitus, Strabo &c. W inſy wſyſcy ſtáro dawni Hebreyscy / Caldeyscy / Greccy / Látinſcy Hiſtorikowie ſtárodawni / á niedawnego / y drudzy náſzego wieku Kronikarze / iáko Marecius / Vincentius Cadlubcus / Anonimus Galus / Dlugoffus / Niechouius / Joſtus Decius in uetustat. Polon. & Famil. Iagel. Vapouius / Cromerus lib. 1. cap. 5. 8. et 12. etc. Bielski / etc. Polscy / Tilemannus Stella / Geſareus / Carion / Philip / Melancton / Cureus / etc. Niemieccy / Eneas Sylvius / Volateranus / Datrauius / etc. Wloſcy y Czeſcy Hiſtorikowie / Moſocha y Moſkwy Patriarchy / y krain tego imienia wzmianka ná wielu mieyscach dowodnie czynia / Teodorus teſz Bibliander / de optimo genere explicandi Hebraica tak mowi / Moſoch uel Meſoch partem Afiaz ad ad pontum accepit, ubi Moſchitz, uel Moſchouita, & Moſchici montes, & finitima loca Capadociaz, &c.

Á ieſliby tu kto rzekł / iſ dziſieyſza Moſkwa / Białey Ruſi Narod / niedawnych wieków poczał ſie zwać Moſkwa od Rzeki / Miáſta / y Zamku ſtołecznego Moſkwy / tedy tak ieſt / Bo Moſkwa Zamek z dawnych czáſſow tylko z drzewa zgrabiony / y nieznaczny był / Jáko teſz o tym Herberſteinus in Chorographia principatus Moſchouiaz piše : Áż tam dopiero Wielkie Xięſtwa Iwan Daniłowicz / przed Lat dwiemá ſty y trzydzieſta z Włodimirzám Stolec ſwoy przenioſt / z porády Piotrá Metropolitá / Kijowſkiego y Ruſkiego / Bowiem ten Metropolita Piotr tam teſz był przed tym Stolicę Metropolitſką ſobie wybrał / dla iákiegoſ ſwietego Alexeia / v którego grobu w Moſkwi cudá ſie wſkazywały / Já czym ſie Moſkwa Miáſto rozſławiło / y cudámi onymi / y Wielkich Xiędzow Stolicą / Bo ſtóró po ſmierci Iwana Daniłowicza / Tegoſ imienia drugi Iwan Iwanowicz / tam Stolicę trzymał / po nim Dimitr / po Dimitrze

Iwan Daniłowicz Stolec do Moſkwy przenioſt.

Piotr Metropolita.

Moſkwa dziſieyſza Rieka ſie roſławiła / dla czego.

Żwyciestwa y
Bieżące Jwa
nā W. X. Mo
skiewskiego.

70. Zamków
od Litwy o
derwał.

Herberstein o
Moskwi.

Gen. 10. Joseph
lib. 1. cap. 14.

Philo. Biblie. An
tiqua: Berofus lib.

4. et 5. Moschus

verò Moschos si

mul et in Asia et

in Europa fun

dant.

O tym też czy

tay Cromera

lib. 1. cap. 21.

de Sarmatis.

Sarmatowie

niez osiedli

nad Czarnym

Morzem.

Dimitrze Basili/ albo Wassilei/ ktory poizwŝy Corte v Witolda
W. X. Litewskiego Annotazja/ albo Sophia/ Wasila oslepionego
po sobie Dziedzicem zostawił/ z ktorego potym Iwan wielkim
Kiedzem Moskiewskim naszczesliwym bedac/ wybil sie na
przod z mocy y z holdu Tatarom/ Casanskę Horde/ Pormię/ Sia
birię/ Lapię/ Juharię/ skąd przodkowie Węgrom/ Bulgarię As
ziatyckę etc. krainy częścią podbił pod moc swoie/ częścią zholdo
wał/ od Litewskiego Państwa 70. Zamków oderwał/ z Swes
dami/ y z Isłanty wielkie woyny wiodł/ etc. y ten sie poczał piŝe
Cárzem/ y Pánem wŝystkiey Rusi/ etc. Tego dopiero wnuk Wa
sili wielki Xiadz Moskiewski/ Zamek Moskiewski poczał mu
rem y wiezami obwodzić/ ktore mury potym przez lat trzydzieŝci
całe potomkowie iego ledwo dokonali/ Wŝakże y sam Sigismun
dus Herberstein wyŝŝey wopisanu Miasta Moskwy tak mowi:
A iżby Miasto Moskwa inŝym krainom przezwiŝko od siebie dać
miała/ to nie pewna/ ale prawdzie rzecz podobna/ iŝ od rzeki Mi
sko imie wzieło. Nam etŝi urbs ipsa olim caput gentis non fuerit, Mosco
rum tamen nomen ueteribus non ignotum fuisse constat, Abowiem iesli
samo Miasto Moskwa przedtym niebyło Stolicą y głową na
rodu tego/ wŝakże jest rzecz pewna/ iŝ imie Moskiewskiego na
rodu było znaczne Historikom starodawnym od Mosocha. Toż
też y Cromerus cap. 8. lib. 1. Cronicorum Pol: po długich wywodach
Sarmatskich narodow/ o Moskwie twierdzi/ A tak caput 8. lib. 1.
zamyka/ Nec est incredibile eos (scilicet Moschouitas) cum Moschi, Mos
doci siue Amaxobiti antiquitus dicerentur, aliquando in uicinorum &
cognatorum Russorum siue Roxolanorum nomen transisse, Postea uero
pristinum (id est nomen Moschorum) resumpsisse, &c.

Mosoch tedy Syn Japhetow Bosy/ wnuk Noego za Sarm
matem albo Sarmatą krewnym swoim/ ktorego Moises Genes
seos 10. Josephus Antiquitatum Hebraicarum lib. 1. cap. 14. Istrowe
go albo Jectanowego Syna Wnuka Semowego/ a Prawnuka
Noego być świadcza/ Ruszywŝy sie od Babilonu po onym zamies
ŝaniu iezykow z narodem swoim wŝystkim/ y z synami Istrowy
mi/ to jest z Sławaki/ ktorzy sie do nich przyłączyli/ iako Berofus
piŝe/ ciagneli obadwa przez Armenŝkie gory/ y Scitiyskie albo
Tatarskie polá ze wschodnych krain ku pólnocnym częŝciom swia
tá/ a naprzod nad brzegami Pontskiego albo czarnego Morza
osiedli Roku 171. po Potopie/ A od pánowania Nemrotowego
w Babilonie Roku 25. A wedlug inŝych Historikom y Geogra
phow od Potopu 175. a od Adamá 1830. narody sie Ruskie po
czek

czeky Sławiańskiego języka / których zdawna pismo S. w Biblii
 ey / y wszyscy starzy Historikowie nie Ruskami ani Russami zwa-
 li / ale Mosochos, Moschos, Mesech, Modocas, Mossenos, Moschoicoi-
 cos &c. od tego Patriarchy ich Mosochá Japhetowicá / nie od tej
 dzisiejszey nowey Moskwy / ktorzy áczkolwiek też są iednegoż na-
 rodu Ruskiego albo Korolanskiego / od tegoż Mosochá / wszákże
 byli zaniebáli y zaniecháli tego imienia używać przez wiele wie-
 kow / á tylko się Rusiá y Rusakami tak z onych trzech Brátow
 Kiziat Waragskich / iáko też z Olhy albo Heleny / y Włodimirs-
 rzá Monarchy / y drugiego Monomachá y innych Kiziat zwáli.
 A nieznáć było tego imienia Moskwy w ony czasy / gdy tylko Ki-
 iowskie / Włodimirskie / Wielgonowogrodzkie / Cernihowskie /
 Halickie / Smolenskie / etc. Kizietá w Ruskich ziemiach plużyły /
 iáko się wyższej dośćátecznie náczytaś.

Áż potym przed lat dwiemaśty y kilkiemdziesiąt / to staro-
 dawne imię Patriarchy Ruskiego y Sarmatskiego Mosochá
 wskrzesili / gdy się Moskwa od Moskwy Miasá y od Rzeki / zá
 przeniesieniem Stolicy z Włodimirzá / zwać poczęli. Ale tu rze-
 czy przystępuje.

Tenże Mosoch Syn Jafetow / mieszkájąc nád Pontem Eu-
 rinem czarnym Morzem / w wielki się naród rozmnożył / potym
 tam w tych polach Colchorum Królestwo Kunem złotym y Jazo-
 nowym zeglówaniem sławne zázłożył / y naród Sławiański
 Ruski w nim rozmnożył / y szeroko osádził / ciagnęło dálej
 potomstwo tego w północne kráiny zá pontskie albo czarne morze /
 gdzie nád Tanais albo Donem y Wolgá rzekami / y nád Jeziorem /
 albo odnoga morza Meotis / w ktore Tanais wpada w polach Be-
 roko osiedli / y w wielkie się narody zá krótki czas rozmnożyli / Tak iż
 się w potomstwie Jafetowym y Mosochowym własność ich imion
 wypełniła / bo Jafet iż się wytláda z Kaldejskiego y Hebrejskiego
 języka rozszerzenie / albo rozszerzający / á Mosoch rozumie się rości-
 gający / wyciągający y dáleki / tedy też ich potótkowie zá szczęśliwym
 winśwaniem y własnością imion przodków swoich / y błogostá-
 wienstwem Noego Patriarchy / osádkości swoje dáleko rozszerzy-
 li y rościagnęli / tak iż wsiśkie północne kráiny y miedzywschodnie
 części świata / narodami Sławiańskimi języka nápełnili / y począw-
 szy od Kapadockich y Kolchinskich Królestw / y wśedzie około Cime-
 rium, Bosphorū, y czarne morzá albo pontu Eurinu / Tanais / Oki /
 Wolgi / Chamy / Dniepru / Bohu / Desny / Dniestru / Dunáia áż do
 Dzwinnych y Niemnowych długim przeciągiem zródł / wsiśkie
 brzegi

Sławacy Kie-
 dy osiedli ná-
 Wolgá y Do-
 nem.

Japhet roz-
 szerzenie.

Boh Rzeki
 ktora Ptole-
 meus Sipas-
 nim zowie
 nie Bug.

Wacława Strzyńskiego

brzegi osiedli/ na ostatek aż do lodowatego y Baltyckiego albo Wenedyckiego po Moskiewsku Warcheńskiego Morza/ które dziś Lisslandy/ Philandia y Szwecia oblewa/ y Norwegiey dosięga/ imie moc y władzę Starożytności języka rozszerzyli.

A SARMOT zaś albo SARMATA Syn Jektanow Wnuk Semow a Prawnuk Noego Patriarchy/ według Josepha lib. I. cap. 14. Antiquit. Hebr. y według Mojszesa Gen. 10. który też był w tych stronach południowych z Mosochem Dziadem świątynnym osiadł/ Sarmatom dał imię y przezwiśko/ iż nas wszystkich Sarmatami/ to jest/ wysokimi y wyniosłymi narody od niego zowią/ Bo Tilemannus Stella in deductione Genealogiae Iesu Christi tak Sarmata Vocabulum wyklada: Igitur a Riphath filio Gomeri Riphathi qui sunt Sarmatae & Heneti, Nomen autem Heneti Hebraeis significat Vagabundi, Graeci dixerunt Nomades, id est, subinde alia pascua & alia loca quarentes. Sarmata autem interpretatur Dux altitudinis, vel Dux superioris regionis.

*Sarmata Dux
altitudinis.*

Cromerus także Episcopus Varmiensis w Kronice swojej/ którą Polskie dzieje z ciemności y z zakryto głębokich przepaści wygrzebione oświecił/ tak też zdanie y rozsadek mądry o przezwiśku y wywodzie Sarmatow na początku ksiąg pierwszych w rozdziale 12. pisze pod tytułem/ ubi asserit Sarmatas esse Sclavos & Venedos, Ipsosque esse priscos Sarmatas, vel ut Graeci dicunt Sauromatas: dispersisque a turris Babilonica edificatione, post diluvium universa terra hominibus, has oras occupasse opinentur; Non a Tuiscone sed ab Assarmote seu Sarmate, quem Moses & Iosephus Hebraei scriptores Istri, vel Iectani filium, Semi nepotem, Noe pronepotem fuisse memorant, nomen originemque ducentes, &c.

*Sarmatae ex Slav
non a Tuiscone
ne ut ait Crano-
tus, sed ab Assar-
mote in Euro-
pa.*

To tu masz Czytelniku miły nasz inſe moie/ wznoszeniu ſentencji różnych Hiſtorików/ dowody/ y nasz moie pewnymi ſwiadectwy podparte y vgruntowane zdanie tak zacnego y wielkiego meża ſententia o Sarmatach/ iż od Aſſarmota albo Sarmaty ſyna Jektanowego wnuka Semowego/ a prawnuka Noego ſz nasz zwani/ nie od Tuiſcony albo Aſceny Gomerowego Syna/ iak nie ktorzy nasz z Niemiedich Kronikarzow/ a ſnac y Długosſ piſali. Ani od Jawana y Heliffe/ iako Niechouius ſtaruſzeł cap. I. lib. I. fol. I. in deductione primae originis polonorum położył/ chybiłſy brodu. Bo Jawan y Heliffa iego ſyn Greckie narody rozmnożyli/ y Łaciniſkie/ nie Sarmati/ ktorzy językiem y zwyczajami ſtarodawny mi daleko ſz od Grekow/ Łacinników/ także od Niemcow różni.

A iſ Be

A iż Berofus Kaldeyczyt piſze lib. 4. Twiſtona być Krolem Sarmatſkim/ od Tanaïs aż do Renu rzeki/ także lib. 8. wſpomina/ iż roku 131. od potopu Twiſton Sarmaty wielkie narody ſun-
dował/ tedy też tam zaraz kładzie/ iż Moſcus Moſoch albo Mo-
ſkwa/ Moſkiewſkie Kroleſtwa w Aziey weſpolet y w Europie
założył y rozmnożył.

Tamże też eodem libro piſze: Anno huius Nini quarto &c. Roku
czwartego panowania Ninuſa Krola trzeciego Babiloniſkiego
Twiſton Gigas albo Obrzym Sarmaty Praw albo wſtaw wcy
y Rheny/etc.

Tedy Cromer afferens pulcherrimis Argumentis, Slauos & Sar-
matas Germanos non eſſe cap. 6. lib. 1. tak to pięknie ſłuſznymi wy-
wodami roſtrzaſnął/ iż y Berofuſſa przy zupełney wierze iego Hi-
ſtoriey zoſtawił/ y Sarmaty albo Słowaki/ nie od Twiſtona/ ale
od Aſſarmota albo Sarmata być rozmnożone okazał/ a Cranci-
uſſa/ Jornandęſſa/ y Franciſka Ironica Hiſtorikow Niemieckich/
ui ueritatis uictos ac manus (iak ſam piſze) dantes wſilną mocą praw-
dy zwyciezonych y dobrowolnie rece podających związał/ y zdā-
nia ich iāſnymi/ ichże właſnymi dowodami zburzył y w niwecz
obrocił. Czego też Plinius zacnie wczony Geograph y Hiſto-
ryk wielkiego zāwolānia natur. Hiſtoriae lib. 4. capite 12. poſwiad-
cza tymi iāwnymi ſłowami mówiąc/ Sarmatae quidem certē Germa-
ni non ſunt, &c. Sarmatorowie zaiſte nie ſą Niemcy/ ale od nich
Wiſła Rzeka nakłoniwſzy ſie ku Skłōnā wſchodu oddzieleni.

Tegoż zdānia y wyroku Pliniuſſowego o Sarmatach pod-
pierāją perwynymi dowody/ Cornelius/ Tacitus/ Strabo/ Prolo-
meus y inſy ſławni Hiſtorikowie y Geographowie.

Drudzy zaś zwłāſzczā Bielski na początku wywodu narodu
Połſkiego piſzą/ Sauromatiā być nāzwāną od ludzi z Jāſzczorci-
mi oczymā/ Bo Sauros po Greku Jāſzczorkā/ omma oko/ a ſtąd
też y nāzwisko Sauromatoru wywodzi/ iako ludzi gniewliwych/
y ſtrāſliwych/ ktorym popedliwość y iādowita ſrogość z oczu
iako Jāſzczorom okrutnym (ktorychem ſie ia w Turcech między
ſkalami napātrzył) pierſzałā: Wſakże y to ſwoie mniemānie/ y
ono żeby od Twiſtona/ mieli początek mieć Sarmatorowie ſamże
Bielski kaſſuie/ a na zdāniu y rozſadku mądrym Doctora Crome-
ra/ iż od Aſſarmota Syna Jektanowego/ Wnuka Semowego
poſli Sarmatorowie/ preſtawa. Gdyż też Tilemannus Stella
Doctor wczony iu Tabulla Genealogia Chriſti, Sauromatam non ā Sati-

Sā tām Jā-
ſzczory nā pul-
corā iāznā
cāſem iā dru-
gie nā iōkciu.

Dacieia Strypkowskiego

ros & omnia Greckich słow / ale z Chaldeyskiego ięzyka głębokim rozumem / Ducem altitudinis uel ducem superioris regionis wykłada / to jest wodzem y Kieżciem wysokości albo wyższej trąny.

Dacieia Wosteuiciussa Strypkowskiego

Wymowdzie sławnego na-

rodu Ruskiego / Sławanskiego / Sarmat-
skiego / a dla czego są nazywani Sławakami

Rozdział II.

Sławakach y Sławienickich Ziemiach narodu Ruskiego albo Sarmackiego skąd by to ich przezwisko wrosło rozmaite są mniemania rozmaitych historyków / Czytelniku miły / Wszakże się to iawnie pokazuje / iż Sławianie / albo Sławacy przodkowie nasi byli sławni rycerską dzielnością ięszce za czasów wojny Trojańskiej / a iść

Paflagonia.

osady swoje mieli w Paflagonickiej krainie Aziei mniejszej / nad Pontem Euxinem / albo czarnym Morzem / gdzie dziś Turcy y Grekowie mieszkają / a między nimi Sławaków / Serbow y Bulgarów prawie wietrza część / ktorzy nieprzychodniami iako Turcy / ale własnymi dziedzicami Paflagonickiej Ziemi z starodawnych wieków być się powiada / oczymem ja też sam z niemi miał częste rozmowy / Roku 1574. gdym tam był w tych krainach.

Procopius de bello Gotico.

Procopius też sławny y starodawny historyk przed tysiącem y sześciu dziesiąt lat / o wojnie Gotskiej pisząc / za czasów Justiniana Cesarza Konstantynopolskiego / roku od Chrystusa Pana 528. y za Papieża 49. Hilariussa wzmiankę Sławaków czyni.

A przedsię tey nowinie tysiąc lat y 88.

A Jornandes Alanus niemniej starodawny Kronikarz pisząc / iż to imię albo nazwisko Sławaków za iego czasów nowe było / roku od Chrystusa 492. ale mowę Słowienicką / ktorey teraz wszyscy Sławacy używają / być starodawną świadczą.

Języki przed meysze po polskie.

Co musiałoby być iść tak jest / Bo po zamieszaniu ięzyków w Babel Wieże / napierwszy był ięzyk Chaldeyski y Hebreyski albo Syrdowski / potym Scytyjski / albo Tatarski / zaś Egipski / Etiopski y Indyjski / potym Grecki y Łacinski nasz też Sławienicki / Boski od Mosocha Bostego Syna Japhetowego / ponim Niemiecki od Trwi-

od Twiſtona / to ſa iezyki na wſyſtkim Świecie przednieyſze /
s ktorych iako żródło żywych / inſze rozmaitych Narodow iezyki
początki rozmnożenia / własności / y rozne dla rozności granic
wymowy ſwoie mają / co ia każdemu ſłuſhnymi racjami wy-
wiode / kto mie o to chce pytać. Aczkolwiek 72. iezyków we-
dług wodzow y Kizżat zmienilo ſie v Babel z iednego. Ale mę-
dry / bywały / y iezyków ſwiadomy / ſam przez ſie temu ſnądny
rozſadek dać może / a tak co Jornandes / ktory przed lat tyſią-
cem / y ſtem piſał Kronikę ſwoię / ſwiadczy być iezyk Sławian-
ſki ſtarodawny / w tym ſie nie myli / bo ieſt zaraz po potopie
Roku 131. według Berofuſſa.

Starodaw-
ność iezyka
Sławiańſkie-
go.

Tenże też Jornandes / ktory Roku od Chriſtusa Pana
684. za Mauriciuſſa Ceſarza 55. piſe / iż Sławacy nad Iſ-
tem albo Dunajem tu poſnocnym krainom mieſkali / a potym
przeprawiwszy ſie przez Dunaj / Miſſię oboję / Pannonię / We-
gry / y Kaſuſſy / Macedonię / Tracię / Iſtrię ſplundrowali / y
zwoiowali / a uczyniwszy ſobie przez miecz beſpieczne w onych
Krainach mieſkanie / iedni w tamtych Ziemiach / a drudzy
miedzy Drawą y Sawą rzekami w Illiriku y w Dalmacii
oſiedli / y wſyſcy iednoſtawnie ſami od ſiebie ony Ziemię Sla-
wianſkiemi / od ſławnych ſwoich dzielności nazwali / a rozſie-
rżając Gränice ſwoie / wſtawiecznymi wojnami pokoy ſobie y
potomkom ſwoim w nich gruntuiać / Rzymſkie y Konſtanti-
nopolſkie Ceſarſwa do gruntu prawie zwaſlili / y ſytki ich ze-
mdlili / O czyn herzey naydzieſz v przerzeczonych Hiſtorikow /
Jornanda / Procopiuſſa / etc.

Jornandes o
Sławach
na drugim
mieyſcu piſe.

Wojny Sla-
wianſkie.

Oſady ſła-
wych Sławo-
w / a dla cze-
go y ſiad na-
zwane.

Sławacy
Rzymianom
y Grekom
ſilni.

Blondus zaś ktory przed lat ſtem y dwudziestą o nąchyle-
niu tu zgubi Rzymſkiego Ceſarſwa / Hiſtorię piſał / gdzie Ar-
kadiuſſowego y Honoriuſſowego panowania / ktorzy byli Ce-
ſarzami / Roku od Chriſtusa Pana 298. wzmiankę dawniey-
ſzą czyni / Wspomina też tam Sławiańſki Narod iuſz na ten
czas być ſławny.

Sławacy
wojnami sla-
wni / Roku
298.

A Togus Pompeius nad tych wſyſtkich Hiſtorikow ſtą-
rodawniſzy Rzymſki Hiſtoryk / ktory ieſzcze przed narodze-
nim Panem rozmaitych narodow dzieie piſał / y Juſtinus z nie-
go lib. 32. o narodzie Sławiańſkim / ktorych też Iſtrami nazy-
wają / tak piſa / Iſt Oeta / albo Aeta Krol Kolchis Ziemię nad
Czarnym Morzem leżącey / nie daleko od Tanais albo Donu

Iſtrami Sla-
wianowzowa
od Dunaju.
Trog? Pomp.
er Juſtin. lib.
32. o Sławian-
ſkich przodo-
kach.

Kycerstwa
Krola Vety
za Jafonem
goniacego jez
glowanie.
Kolu od swo
zenta Swiata
4010.

Rzeki z Moskwy płynącey / gdy mu Jason z Argonautami Me-
deg Cortz z wielkimi stąrbami (które stąrbę Aureum uellus Poe-
tomie zowią) wniósł / posłał za nim wpogonią dwadzieścia ty-
sięcy ludzi w nawach / Morzem czarnym / Ci gdy przypłyneli
do wścia Dunajskiego / ciągnęli wzwole swoje nawy / aż przy-
żeglowali do wścia Sawu y Dravu rzek / potym Sawem rze-
ką pod gory Włostie Alpes przyszli / a przez gory na ramię
do brzegow Morza Adriatyckiego nawy swoje po wałkach prze-
toczyli / albo na ramię przeniesli / goniąc y szukając Argonau-
tow y Jasona / winowaycow / zdraycow / y kupieyszczow Krola
swoiego Vety / ale gdy ich tam nienależli iako sie spodziewali / te-
dy porzućmy nawy swoje przyszli na pola Włostie / gdzie dziś
Aquileia Miasto sławne / A tam wlubimy położenie wdzieczne
ziemie hojney osiedli / niechcąc sie nazad do Domu Kolchyskiego
Krolestwa wrocić / albo dla boiaźni Krola swoiego Vety / iŝ nie-
pogonili zdraycow iego / albo iŝ sie im wprzykrzyło testliwe je-
glowanie y wlokita.

Tak tedy gdy osiedli nasy Sławacy w polach Włostich przy
brzegach morza Adriatyckiego / które dziś Wenecią y iey krainy oba-
lewa / przezwano ich Istrami od Istru albo Dunaja rzeki / którą z
Morza y z swej krainy Kolchidi przypłynęli / iakoby rzekę Istri-
czytowie / albo Dunajczytowie / Bo Sławacy Dunaj nazywają
Wister / a Łacinnicy Ister: Jako Ouidius Elegia 3. de poto ad Maximū:

Quæq; aliæ gentes ubi frigore constitit Ister, &c.

Et ad Vestalem Elegia 7. lib. 4.

Iam uides onerata ferox ut ducat Iasis

Per medias Istri plaustra bubulcus aquas.

Ouidius sta-
dziwował gdy
Jafowiezowie
wozami iezo-
dzili po lodzie
przez Dunaj.

Idem: Binominis Istri, &c. Także drudzy Historikowie y Geogra-
phowie / Dunaj Istrum nazywają / a Sławacy nad nim y nad mo-
rzem Adriatyckim seroko mieszkające / Istriczytami albo Istrami
zowią / a stąd dowodnie y iawnie każdy obaczyć może / ŝ Sławacy
cy w Asii y w Europie zdawna sie rozkrzewili / y Włostich także
Greckich krain wiele osiedli / a wszyscy s potomstwem Jafierowego
y Mosocha syna iego poczatki swoje mając zawždy stych krain kto-
re dziś Moskwa trzyma y od jeziora Meotis / y czarnego morza al-
bo pontu Euxinu wry krainy Europejskie / w których serko y dziś
mieszkają / przychodzili z zimnych stron / szukając pogodniejszego
Nieba / y zyzniejszych krain. Naprzod Sarmatowie y Chorolani /
albo Russacy / ktorzy z Nitrydatešem Kolem onym sławnym
Konstantin

Od lat 1800.

Skąd wycho-
dziły Sławacy
nie narody.

Sarmate
Chorolani.

Wczym czytali
Polat erami.

Pontskim wojny długie wiedli/ po tych zaś Gotowie/ Cimbrowie
y Wandalitowie/ których część w tych stronach gdzie dziś Litwa/
Smódz/ y Lotwa osiadła/ iak Szwedstie y Dunstie dzieie/ y Ci- Cilicinus Tym
ber et Carion
lib. 2. Cron.
licius Cimber in proëmio belli Ditmarsici, Carion w Księgach wto-
rych Monarchiey trzeciey / wieku wtorego/ y Ioachimus Cureus
Freistadiensis in historia Silesiæ wrodzeni Niemcy świadczą.

A druga część tychże Wandalitow/ Gotow/ y Cimbrow
wysysła iakmiarz Europe/ Węgierstą/ Grecją/ Włostą/ Francu-
stą y Hispańską ziemię z Sławiańskimi y Niemieckimi/ także z Li-
tewskimi narody mocy spolne złączynszy zwoiowali.

Cisż Wandalitowie y Africe trzeciey części Swiata/ y Rzy-
mowi nieprzepuścili/ który okrutnie zburzyli/ a w Africe lat dwie-
ście mieścili/ o czym iż iawne wśedzie Historie mamy niechce się
długo zabawić.

Rzym zbur-
zon od Wan-
dalitow/ roku
429. od Chri-
stusa.

Po Wandalitach/ Sarmatach/ Gotach/ y Korolanach stych-
że pol y krain połnocnych y wschodnich Mostiewskich/ drugie na-
rody tegoż Sławiańskiego języka wysły/ którzy się Wolgarami
albo Bulgarami od Wolgi Rzeki mianowali/ a Bulgaria albo
Wolgaria jest wielka kraina z obudwu brzegow rzeki Wolgi/ mie-
dzy Europą y Azją/ która rzeka poczynszy się w Rśowskiej zie-
micy Mostiewskiej/ z Jeziora Wolgo/ a nabrawszy w się wiele
innych wielkich rzek płynie przez Mostiewskie krainy daleko/ po-
tym przez Kazanstką/ Zawolstką/ Nahaistką/ Astrachanstką/ y inşe
Tatarskie Gordy prześedwży/ za Astrachanią w Kaspijskie/ al-
bo Hirtańskie y Porskie morze/ które Mostwa Chwalinstoie mo-
rze żowie/ siedmiogdziesiąt dwiema wscia wpada/ po Mostiewsku
Wolga/ a po Tatarsku Edelsu/ Ptolomens/ y Grekowie Rho iey
imie dali/ A nasz Bielski za iedne ią kładł z Tanais albo z Donem/
nie będąc wiadomy Mostiewskich krain.

Wolgatowie
y Bulgato-
wie.

Rśowa ziemia
ca w której się
Wolga rzeka
poczyna.

Wolga rzeka
Egel albo
Rha.

Od tey tedy rzeki Wolgi/ y s tych pol (których się y dziś Kniáz
Mostiewski Gospodarem Bulgarskim pişe/ ruszynszy się zwiel-
ką Gordą y mnostwem Ludu przodkowie nasz Sławiańscy
Bulgatowie albo Wolgatowie/ przyciągneli naprzód nad czarne
Morze y Jezioro Meotis/ szukając lepszych krain/ acz niektórzy
pişa/ iż ich z oyczystych pol Tatarowie wycisneli/ co nie tu rzeczy/
iak to niżej dowodnie okazemy/ a tam nad czarnym Morzem mie-
dzy Donem y Dnieprem Rzekami/ gdzie dziś Kirtielscy/ Krimscy/
y Manropsy Tatarowie/ czas niemally spokojnie mieścili.

Ruszenie wol-
gatow od
Wolgi.

Wolgatowie
w Taurice.

A gdy się w tych polach rozmnożyli/ osiedli za czasow postęp-
kiem y Taurice/ którą dziś przekopsti Cars Stolicą swoią opas-
nowali.

Wolgarowie
Sławacy do
Rzymu
krain wstę-
gnęli roku od
Christi: 420.
Wolochy y
Mulan y os-
iedli.

Bulgarowie
Sławacy zę-
nona Cesarza
porazili.

Cesarz Ana-
stasius.

Pomponius Lae-
tus y Cramerus
cap. 8.

nował. Potym gdy usłyszeli o niezgodzie Cesarzow Rzym-
skich / a iż też Atila w ten czas z Hunnami albo Juhrami od rzeki
Juhri s tychże stron Mostiewskich / przeszedłszy większą część
Europy / opánowałszy Węgierską ziemię / był zwojował. Ruz-
byli się y nąsży Bulgarowie wodą y ziemią z Kijżeciem swym
Derbalem do Daciey na ten czas Rzymstiey Prouinciey / gdzie
dziś Wołosy y Multani między Dunaiem y Dniestrem mieszka-
ją / a ty krainy wygnawszy Dakom sami mocą opánowali Ro-
ku od Christusa Pána 420. Potym Roku 454. usłyszawszy o
śmierci Teodosiusa Cesarza / przeprawili się do Misiey przez Du-
nay / a tak oboje Misia małą y wielką / snadnie pod Grecimi Ce-
sarzami / widząc ich niezgody wewnętrzne / opánowali / a od swego
nazwiska ony krainy Bulgarią mianowali / które y dziś tak nazy-
wamy / iakoż y sami Bulgarowie dzisieyszy to iawnie wyznawa-
ją / iż ich przodkowie z Mostiewskich stron wysli : A mieszkań-
cy ci Bulgarowie Sławacy między Balchanami wyniosłymi y
skalistymi gorami / za Dunaiem / wyiachawszy z Multanistiey zie-
mie / od Brailowa / Dziurdziowa y Drusciuka / Zamkow podu-
naiskich / gdzieśmy się my dwá kroć y tam y sam przewozili. Ci
potym Bulgarowie Sławacy Traciey większą część posiadli / zę-
nona Cesarza Konstantinopolskiego Roku od Christusa Pána
476. porazili / y Konstantin opole / używając zwycięstwa vbiegli
y spalili. Dla tego roku 492. od Pána Christusa / Cesarz Ana-
stasius przedsięwziął / widząc wielki gwałt y napaźdy Bulgar-
skie / uczynił długi mur od Silibrie / która nad Helespontem sa-
mym leży / aż do Pontu Euxini / albo czarnego Morza / chcąc
mieć pokoy z swoimi Konstantinopolitany za onym murem od
Bulgarow. A Tracia z Andrinopolim opuścił y zostawił bez
obrony / którą wszystkie posiadli Bulgarowie / y ony mury roz-
waliwszy / z nowu dowołosci Konstantinopolskich najeżdżali. O-
czym też Cramerus in titulo deductionis Sarmatiae populorum capite
8. pisząc na świadectwo sobie przywodzi Pomponium Latum, a-
le iá bytnością swoją tego pewnieyszy y oczywisty świadek :
Bom sam był dwá kroć w Silibrie / który Zamek nad Mo-
rzem Helespontem s Tureckim Miaszkiem z Skály wiśi / osni-
mil nąszych może być od Constantinopola / y tych murów w po-
lách za Silibrią kilka mil / a naydzie się y kilkanaście / y dziś
iawne znaki z przekopami y wałami / y każdy kto tam tedy po-
iedzie snadnie obaczyć może / Zwłascz ku Czarnemu Morzu /
od Constantinopola do Białogrodu Wołoskiego iadąc / Bo
całe lat

całe lat dwadzieścia y sześć ty mury budował Anastasius Cesarz w liczbie pięćdziesiąty / przez wszystkie prawie czas panowania swojego / a gdy wykonał lat 26. na Cesarstwie / zabił go piorun. A Bulgarowie z Kijżeciem swoim Chrunem trzecim / po jego śmierci Grecie Państwa plundrowali / y posiadali bez odporu.

Mury dla Bulgarow. Anastasius 50. Cesarz piorun zabił o tym czytaj Cariona. Chruno Kijżec Bulgarstie.

Potym Roku od Chrystusa Pána 718. Leoná trzeciego Cesarza / który był r. zwan Ikonomachus / to jest obrazow borysciel / przeczeczeni Bulgarowie ratowali / gdy go Saracenowie dobywali w Constantinopolu ośm lat / których Bulgarowie Sławacy na głowe porażili / bo ich y powietrze y głód już był strapił bardzo / Nád to Saracenskie Okrety y Galery ciż Bulgarowie na Helesponcie y Propontidzie misternym wymysłem zapalili pod wodzą ogień podłożywszy / O czym też y Carion Niemiec w Kronice swojej lib. 3. Monarchia 4. A Etatis 3. wspomina etc.

Leo Iconomachus.

Bulgarowie podobnawszy się z Grekami Saracenow porażili

Carion lib. 3.

Potym roku 796. A od stworzenia Świata według Rzymstiego rachunku 4074. od założenia Rzymu 1551. Nicefora Cesarza Konstantinopolskiego ciż Bulgarowie ze wszystkim wojskiem Greckim y Rzymstym porażili / y samego zabili. Potym zaś Michała Kuroplata y Andrinopola / iak się o tym na przodku bezrzesy powiedział / na głowe porażili / tak srogo iż sam ledwo wciek / a z desperacy nie wykonałszy na Cesarstwie ledwie dwie lecie / do Kłasztora wstąpił / tamże też wszystkie wojska Rzymskie / które były przysły na pomoc Grekom poległy / y Asbaldus Hetman Rzymstki poimany żywo jest spalony od Bulgarow na ofiarę. Od tegoż to Michała Kuroplata przeczeczeni Bulgarowie Litery Skaholstie których dziś wszyscy Russacy używają / za podarek wzięli. Po tym zwycięstwie Bosnie / Dalmacia / Illirik / y wszystkie krainy Rzymskie / nád Egejskim Morzem leżące aż do Morza Adriatickiego opánowali / y narodami Sławienstkiemi aż do dzisiejszych czasów nápełnili. Istrinopolim Miasto na granicach Włoskich / które dziś Wenetowie trzymają mocą wzięli / gdzie piętnaście tysięcy ludu godniejszego w niewolę poimali. A gdy się na nich z wojskiem zebrał Alchimundus Krol Longobardiyski / chcąc ich skądś wygnąć / porażili go na głowe / tak iż w tamtych krainach y dziś Sławacy herokie ofiady mają.

Bulgarowie Nicefora Cesarza zabili.

Michał Kuroplat porażony od Bulgarow.

Asbaldus Hetman Rzymstki spalony.

Istrinopolim Bulgarowie wzięli.

Alchimundus Krol Longobardiyski porażony.

Osiedli potym Epirum y Albania / gdzie Jablanetz / Swatigrod / Jaice / Lyssa / Mokra / Bietogrod / Dobra / Kroia / Włowy / grod / etc. Sławienstimi uniony nazwane Miasta y Zamki założyli.

Albania y Epirus / Pirus / sem Krolew / Skandebertem sławne.

Roku 859.
Bulgarowie
wiara Rzym-
ską przyjęli
Chrystusową.

Papież Rzymski Nikołaj pierwszy / A po Janie trzeci / roku od Chrystusa 859. pisał do nich łagodnymi słowy / aby Chrześci wiary y Wiare Chrystusową przyjęli / na co oni radzi pozwolili / bo między nimi wiele Chrześcianow tegoż Sławienstiego języka było / zwłaszcza Greckiey religiey / posłał tedy do nich Nikołaj Papież Legaty swoje / y ludzi Duchownych wiele / ktorzy Bulgarow y innych Sławakow w Traciey y w Missiey pochrzcili / y nauczili wiary Chrześciańskiej / według Rzymskich obrzedow / a Fortuniany Kapłany Greckie / ktorzy ich też przed tym na swoy Zakon byli przywiedli / od nich wygnali / zowiąc ich odszczepieniami.

Bulgarowie
Sławacy skut-
kiem wiary
zdoblić / Sa-
racenow por-
ażili.

Tak gdy wszyscy Bulgarowie iednostaynie przyjęli Chrześci wiary / wskazywali iż Saraceni Hispanię y Włostkie Ziemie y Francię srogo wojowali: iż byli część Hispaniey osiedli / y Garganum gore sławną w Apuliey opánowali / bo im Cesarzowie Chreścianscy odporu niemogli dać / Zebrali sie tedy na nich dobrowolnie Bulgarowie / Sławacy / y ciągneli Morzem y Ziemią do Apuliey / gdzie Saracenow trzydzieści tysięcy porażili / a potem na Porcie Antonskim y Neapolitanским zwiódłszy z drugimi wojakami Saraceniskimi bitwę / Okrety im y Galery dzironym fortelem popalili / y wszystkich Machometanow rozgromili. Działo sie to od Chrystusa roku 859. za Cesarza Ludowika wtorego / Syna Lotariussowego / a od Machometá Proroka Saraceniskiego roku 43. według rachunku Carionowego. A Książę Bulgarskie / po tey postudze Chrześciańskiej wstąpił w Zakon Pustelnicy / Synowi swemu spuściłszy pánowanie / ktory iż nieporządnie pánował / temu sekta Fortunianow Constantinopolskich był zarażony / dał mu Ociec oczy wykupić / wyszedłszy z Klastora / a Syna młodszeo Bulgarom dał za Książę / a sam sie do Klastora wrocil / tam żywota dokonał. Wszakże potym Bulgarowie / y mało nie wszyscy Sławacy dla sąsiedzkiej przyległości w Greci sie zakon przewiergneli / w którym y dziś trwają.

O tym czytaj
Cartona.

Tak tedy s tych Ruskiego pokolenia Bulgarow albo Wulgárov / ktorzy od Wolgirzki z stron Mostiewskich wysli / ty sie narody Sławanskie od Morza Trackiego aż do Wenediego bezroko dzielnością rycerską rozkrzewily / iako Serbowie / ktorzy to Ziemie opánowali / gdzie była przedtym Missia mała / dziś Serbija zowią albo Seruią / Bulgarowie gdzie przedtym Missia wielka / Bosnowie gdzie przedtym była Liburnia / dziś Boffenska Ziemia. A gdzie przedtym był Illirik y Dalmatia dziś Raguzowie / Karz

Włoczek
wie 19 nazwa
no Seruią / bo
wszystcy sa in-
seruiture
Turcica.

wie/ Karwatowie/ Rasciowie albo Raczowie/ Karniolani/ Albani/ Istirionie y inſzy między gorami mieſzkający/ y nad morzem Adriatickim/ wſzyſcy tychże Bulgarow albo Wolgarow Moſtiewſkich od Wolgi rzeki potomkowie ſą prawdziwi/ a Sławaniſkim iezykiem aż do dziſieyſzych czasow poſpolicie mówią y Sławakami ſie zowią/ Zwaſzczą ci ktorzy w Iliriku/ w Dalmaciei y w Liburniei oſiedli.

Z tegoż Sławieniſkiego narodu był ſwięty Hieronym Dalmata Doctor y filar Kościoła powszechnego/ który ſwiątobliwośćią żywota kwitnął roku od Chryſtusa 368. Także Cyrillus ktorego Ruſſowie Kirilo albo Kurilo/ y Metodius pierwſzy Sławieniſcy Apoſtołowie/ z tegoż rodu Bulharſkiego byli/ roku 365. za czasow Juliana Ceſarza Apoſtaty/ przeciw ktoremu Cirilus piſał piękne Księgi Słowaniſkim iezykiem/ y Łaciniſkim/ broniąc wiary Chrzeſcianiſkiej/ ktore Księgi iak Carion ſwiadczy lib. 3. ſą ieſzcze y dziś Sławieniſkie w Bibliotece Jana Keuchliná onego ſławnego Teologa w Mieſcie Pforzenſkim/etc.

Hieronim Dalmata

Metodius y Cyrillus S. Apoſtołowie Bulgarſcy Sławieniſcy.

A dla czego/ z ktorey przyczyny y przymiotow Bulgarowie/ Ruſſacy/ Karwatowie/ Dalmatowie/ Serbowie/ Boſnowie/ Ilirici/ y inſzy s tegoż narodu/ naſzy przodkowie Sławakami ſą nazwani/ rozmaite ſą rozmaitych Hiſtorikow mniemania/ iakom wyſzſzey nápiſał.

Suidas w Księgach ſwoich/ Sławianiſki naród być ſławny za Iſtrem albo Dunaiem kładzie/ gdzie dziś Wolgarowie y Serbowie/ a nazwani ſą od ſláhectwa/ y ſławnych dziełnoſci Ryccerſkich Sławonami/ y Sławakami/ nie Sławonami/ iako Włoſzy mówią/ ktorym przezwieſkiem chcieli być różnymi od Scytow y Tatarow. Gdyż Grekowie między Henetami albo Sarmatami narody Sławieniſkimi/ y między Tatarami żadney różnoſci nieczynili/ O czym też Joachimus Cureus w Hiſtoriei Słąſkiej Niemiec vrodzony wſpomina/ Henety y Wandality Sławakami być właſnymi od Moſocha ſplodzonymi piſząc/ ktorzy Gotow s tych pol gdzie dziś Litwa y Ruś Biała wygnali/ a drudzy z tymiſz Gotami do zachodnich kráin ciagneli/ także z Cymbrami/ iakoż naſzy przodkowie Sławacy w Ziemiach Niemieckich zdawna ofſady ſerocie mieli/ aż do Roku Pańſkiego 1149. gdy ſie na nich wſyſtki Kieſetá Rzeſkie oburzyły/ za Ceſarza Conrada/ y wyglądzi ich z Niſiniey/ y z granic Królestwa Dunſkiego przyległych/ Bo przez cały lat pięć ſet trwali w Bálwochwálſtwie. Tenże Cureus Niemiec piſze/ ſkoro po ſmierci

Sławacy ſłod rzezent.

Attilę

Wacława Strzyńskiego

Słowem
powstaniego.

Attila Król Węgierskiego okrutnego / narody Sarmatkie Sław
wienistego języka / od lodowatego Morza / y od Jeziora Meotis
z krain Ruskich / Moskiewskich wielką mocą przyciągnawszy / wy-
gnali s tych pol / ktore dziś Polska w sobie zamyla / Niemcow / Se-
nonow / Hermundurów y Boiów / O czym też Wapowski Cantor
Krakowski Polak w Kronice swojej / ktorey niewydawszy ani
dokonawszy odumart / piše wty słowa: iż Sławacy albo Słow-
wianie nasze przodkowie od Jeziora Słowionego / ktore jest w
Moskiewskich stronach / są nazwani / a dla tego Polacy / Czechos-
wie / Bulgarowie / y inšy wszyscy Sławacy y Rusacy mają wy-
wod swoy od Mosocha albo Moskwy Syna Japhetowego / iż
z krain Moskiewskich wyszli. To tak Wapowski mowi.

Cranciusowe
mniemanie ni-
czemne.

Sławacy
nazwani.

Imiona stare
Słowiańskie.

Albertus zaś Crantius Niemiecki Historyk mieni być nazwa-
nych Słowaków od wielamowności słow / co jest iawną ni-
czemność niebácznego zdania iego. Bo Sławacy mają być wła-
śnie y prawdziwie zwani według zdania mądrych ludzi Sławas-
kami od sławy / Ponieważ sami Sławacy y Bulgarowie z Ru-
skiego przyrodzonego języka / to imie sobie iednostáynie dali od
sławy / y od swoich sławnych Rycerskich dzielności / a tak gdy sie
oni sami Sławnymi y Sławakami zwali / tedy y Látinnicy skto-
rymi długo walczyli o Grecie y Włoskie państwa / poczel ich
zwąć Slauinos & Slauos, a krainy ich Slauonia, nie Slouinos ani Slouos,
ani Slouonia od słow / ale od sławy. Dla tego też Rusacy / Pola-
cy y Czechowie starzy nasze przodkowie / iż sie zawždy wiecey niż
w starbach w wczinności / sławie kochali / tedy Kizzetom y Sy-
nom swoim / y inšym narodu swóiego ludzjom pospolicie imiona
dawali złaczone y złożone z sława / iako Swentosław / Prze-
mislaw / Stosław / Borislaw / Presław / Wyrobosław / to
jest / ktory sobie sam swą dzielnością sławę wyrobił / Imislaw /
ktory sie ima za sławę / Stanisław stánowiący sobie sławę /
Dziwisław / Mieczław od miecza sławny / Zalisław / Władis-
ław / Jarosław / Bretislaw / Mirosław / Dobrosław / Przy-
bysław / Zasław / Bolesław / Wencesław / etc.

Jest tedy rzecz prawdziwie podobna / czego też Cromer w Hi-
storiach / y we wszystkich naukach wyzwolonych Ruskich / y świecz-
kich znacznie doświadczoney poświadcza / capite 13. lib. 1. de rebus Po-
lonorum, iż ci Bulgarowie / ktorzy nad Dunajem / y nad Grecim
Morzem miesztali / gdy wielkiey a przesławney dzielności rycers-
kiej przeciwko Rzymskiemu y Constantinopolskiemu Cesar-
stwu / iakom wyższej powiedział / dokázowali / y częste zwycięstwa
nad

nad Rzymian y Grekami otrzymawali / od zacności y chwały
sławnie zawołanych spraw swoich / osobliwie imie sami sobie da-
li / y zwali sie Sławakami albo Sławonymi.

Albo im też to imie inſzy ich narodu ludzie iako Ruſſacy / Mo-
ſkwa y Polacy dali / życząc ziemkom swoim dobrej sławy / tedy
od ich fortunnych a sławnych spraw nazwali ich Sławiani albo
Sławaki / a nasby swych potomków nazwali Słabaki od słabo-
ści / boſmy bardo oſłabieli.

W tym ſie bardo myli Włoſy y ich Kronikarze / ktorzy nas Omyłka Wło-
ſich. Kronika-
rów iſz nas
zowią y piſal
Sclauonami
y Sciauami.
y inſze Bulgary narodu Ruſkiego Sclawonami y Sclauami w
Łacińskim iezyku piſa / y zowią / a we Włoſkim Sciauonami y
Sciauami / miasto Sławaków albo Sławonów / ktora oblekli-
wość y omyłka z nieumieietności naſzego iezyka / wervali ſie też y
wtrádli w Hiſtorie Prokopiuſowe / Jornandowe y Břondowe /
ſnaſc od piſarzy Włoſkich / ktorzy chcąc iakoby ſpieſzczoty dzie-
cinney Łagodniey mowić / częſtoćroć I literem iasto L pronuncuię /
a G częſciey z ſłow tak Włoſkich iako Łacińskich w mowieniu
wypychaia dla pieſzczoty / iako gdy maia mowić digna, mowia dinz
uel dinia, ignis inis, inſigne inſinie, placet piacet, albo po Włoſku piace,
uel piace, ſtatus ſtatus &c. Także też gdy maia mowić Slauo Sclauonia
uel Sclauones, mowia Siau, Siauonia, y Siau i & Siauoni, pro Sclauoni. A iſz
w nich niemaſz żadney rożności / ieſliby kto mowil ſiau albo ſclauo y
Slauo / c literę albo l między s & i w mieſzawſzy / tedy ſtąd ſnaſc nieu-
mieietni piſarze ich / gdy chcieli mowić albo piſać co o naſzych przod-
kach Sławakach / nie piſali nas Sławami albo Sławonami / ale
Sclauonami y Sclauami / ktorym imieniem teras Włoſy wſy-
ſcy / a zwłaszcza Weneckich krain obywatele / niewolnika kaźdego
y ſluge kupnego niewolnego / Sclauami y Sciauami zowią / a to
dla tego / iſz gdy ci Włoſy / ktorzy nad morzem Adriatickim mieſz-
kali / iako Wenećowie y Longobárdowie / wſtawieczne wojny o
gránice z Bulgarami y inſzymi Sławakami przodkami naſzymi
wiedli / tedy na wojnie albo wtarczkami w niewola poimanych
Sławaków imieniem ich niewolniczym zwali / Sclauoni y Sciau-
ni uel Sciau. Iako też był przedtym obyczay w Greków y w Rzy-
mian / iſz niewolników swych poſpolicie Syrami y Getami / iſz z Syri, Geti.
Syriey y z Getiey / gdzie dziś Wołoſka Ziemia y Przetopſka
Horda / bywali poimani. Iako też dziś Turcy dawnych rzeczy nie
wſpominaiać / Włochów / Kalarabazów / Raguzów y Kandic-
ków / także naſzych Ruſaków y Moſkwe / ktorych tam pełno na ga-
lerách poimanych / Frenggaur y Drusſegaur niewolnikami nazy-
wają.

Tak tedy

Wacława Strzykowski

Druga deno-
minacja Sło-
waków od
słow.

Tak tedy Czytelniku miły Sławacy są nazwani y rzeczeni od sławy y sławnych spraw swoich / ponieważ że ich y wszyscy Łaciniści Historikowie Sławonami y Sławami piszą / albo też po tym / iako się dziś sami zowią Słowakami / mogli to sobie imię dać iakoby rzekli / prawdziwi / pierwsi / ścili / nieomylni w słowie / od słowa pocziwego y prawdziwych obietnic a pierwego przyrzeczenia swego. Gdyż się to jeszcze po dzisiejszy czas w Czechow Karwatow y w nas Polakow zachowują / iść sobie dobrym a podciwym słowem przyrzekają zapłacić / spełnić / y wysić. Stąd się wiec słowa iako ważniejszego nierzeczy winney albo obiecanej wprzód w pominamy / którego niepełnić w ludzi prawdziwie ślacheckich / cnoty y sławy dobrą miłujących / bywa hańba wielka / Tak iżby drugi wolął rane podjąć / niż słowu swemu Panem nie być / ale dziś zaś zwykli niektorzy mówić / a za ja Czech słowo trzymać / stąd się potężnie iść naszym przodkowie w sławie y w wczciwych a prawdziwych słowach zawżdy się kochali / za czym y tak sławne od sławy y od prawdy świętej imię otrzymali / iść ich dziś iedni sławnymi Sławaki / Sławonami / A drudzy Słowakami zowią.

Jornandes
o tego czasu
gdzie mieszka-
li Słowacy.

Jeśli tedy od sławy albo wczciwych a prawdziwych słow są nazwani Sławacy y Słowacy / wszystko to dobrze y iedną rzecz / gdyż mała jest różność w pierwszej sylabie Sła albo Sło / Bo y Bulgarowie miasto Słowo mówią Sławo / także Serbowie gdy komu co obiecują tak o mi Boga / na mi wiare / na me słowo witeście / r.

Też Jornandes przed tysiącem prawie y stem lat czyniąc wzmiankę narodow naszych w Historii swojej iedną ich Słowakami / Sławinami y Sławakami zowie tymi słowy / iść Słowacy z боку lewego Sarmatstich gor / które Bestid albo Tatra mi zwiemy / mieszkali za tego czasu / a drudzy nad Wisłą rzeką Herotie osady mieli / co się rozumie o Russakach / Halickich / Ostrogstich / Podolskich / Belstich / Chelmstich / Lwowstich / Przemyślstich / etc. Które krainy y dziś Podgórszki zwiemy / dla tego iść się poczynają od gor Węgierskich. A co pisze tenże Jornandes / iść drudzy Sławacy nad Wisłą za tego wieku roku 49z. osady mieli / to się rozumie o naszych Polakach (którzy od Herotich pol y od Polow które pospolicie polowaniem zowią są rzeczeni) o Pomorczykach / Kassubiech / Mazurach / Czechach / r. Ktorzy także z Russkiego / Bulgarskiego / Sławianstiego narodu y krain początki y wywody swoje mająć / z różnymi wodzami y Rządami różno w tych

w tych Ziemiach/ przed tysiącem y kilkém set wybiwoſy Niemców
osiedli.

Z tychże Wolgarow albo Bulgarow od Wolgi rzeki Moskiew-
skiej/ drugi ſie naród Ruſki odłączył/ ktorzy w tych krainach/ kto-
re dziś Wołhyniem zowiemy osiedli/ a od Wołhy rzeki y od Wol-
garow Wołhynczami z ziemią ſwoią Wołhyniem ſą nazwani.

Wołhyn y
Wołhynianie.

Ktory naród y dziś w Ricerſkich ſprawach/ niemniej iako
przodkowie ich baczymy być ſławny/ iako ſą Luczanie/ Wolodi-
mierzanie/ Krzemienczanie/ Hrodłanie/ Howruczanie/ Sitomierz-
nie/ Korczanie/ Zbarażanie/ etc. Ktorzy potym Kijowſkie/ Podla-
ſkie/ Podolſkie/ y inſze przyległe Ruſkie ſtrony narodem ſwym na-
pełnili. A drudzy w tych polach (gdzie dziś Nizowi Kozacy prze-
bują) także nad Dnieprem y Donem rzekami/ y w Taurice/
gdzie dziś Tatarowie Przekopſcy/ zostali. A ſ tymi Gotowie/
Jatwieszowie/ Polowcy/ Piecinigowie/ y inſzy Sarmatowie
towarzystwo iako z pobratynami z jednego narodu idącymi mie-
li. Dziś ich oſtątki ſą nad czarnym Morzem/ miedzy Przekopſką
Hordą a Wołochy/ ktorzy ſie zowią Beſſarabami/ Słowienſkim
iezykiem mowiący.

O tych piſał Quidius Naſo Poeta zacny za oſſobliwy dziw-
do Rzymianow/ gdy tu był wywołanecem w Taurice/ gdzie dziś
Kapha/ Krym/ y Białogrod Wołofki/ y gdzie Czakoſ/ Ka-
niow/ Cyrkassy/ y Kijow.

A tak piſze lib. I. de ponto Elegia z. ad Maximum:

Hoſtibus in medijs interq; pericula uerſar,

Tanquam cum patria pax ſit adempta mihi, &c.

W poſrzodku nieprzyaciół mieſzkać niebeſpieczny/

Jakby mi był z oyczyzną pokoy odiet wieczny/

Ktorzy iadem Jaſzczorcym maza ſtrzały ſwoie/

By do ſmierci przydali przyczyn tile dwoie/

Tu Rycerz zbroyny mury dreczy obleżone/

Właſnie iak owce w chlewie wilk ſtrąſy zamknione.

Dachy ſie od ſtrzał ieżą ze wſech ſtron natknionych.

Ledwo mocna ſtrzyna gwałt kłotką bram zamknionych.

Ad eundem Maximum Elegia 3.

Aut quid Sauromatae faciant: Quid Iaſiges acres

Cultaq; Oreſtea Taurica terra Deae?

Wacława Skrzypkowskiego

Albo co Sauromata y Jartwieże srodzy/
 Czynią: także z Tauriki inſy ludzie mnodzy.
 Gdzie Dunay zimnem starwa/ tam po grzbiecie wody/
 Biegają pretkim koniem przez rzekę w zawody.
 Wietſza część ludzi Rzymie/ ani na cie dbają/
 Ni ſie zbroie Auſonſkich Ricerzow leżą.
 Dodać im ſerc kuli y pełne Saydaki/
 X by w naydálſzą drogę przywykłe hromaki/
 A temu przywykli znoſić prągnięcie y głody/
 Nieprzyiaciel zaś goniąc ich nienaydzie wody.

Idem ad Veſtalem Elegia 7. lib. 4.

Ipſe uides onerata ferox ut ducat Iaſis
Per medias Iſtri plauſtra bubulcus aquas, &c.
 Sam widzisz ſrogi Jartwież iako cieſkie wozy/
 Pedzi ſrzodkiem Dunayſkich wod wſciąg w mrozy/
 Widzisz trućizne z ostrym zmieſzając żelazem/
 By dwie przyczynie ſmierci dali iednym razem.

Inſzych wiele rzeczy z podziwieniem piſał Ouidius o Sarmatách/ y przeważney ſmiałości Gotow y Getow y Sławaków/ w ſwoich Elegiach de ponto, y pokazuje to iawnie/ iſz naſzy Sarmatae Ruſſacy/ Jartwieżowie/ Wołhyńcy/ Litwa/ Smodż/ y Moſkwa/ nie byli poddani mocy ani pánowaniu Rzymſkiemu/ gdy mowi:

Maxima pars hominum nec te pulcherrima curat

Roma: nec Auſonij militis arma timet.

Dant illis animos accus plenęq; pharetra, &c.

Piſał też Ouidius Sławiańſkim iezykiem albo Ruſkim wiersze: Bo go była tu temu wdzięczność mowy przywiodła/ iſz ſie iezy nauczyl doſkonale/ gdy mowi:

Hoc uos Sauromatae iam uos nouere Getęq;

Nam didici Getice, Sarmaticeq; loqui, &c.

De ponto lib. 3.
 Ele. 2.

Herod. lib. 4.

Czego też Herodotus lib. 4. poſwiadcza: Iſz Sarmatowie narodu Ruſkiego/ ktorzy nad Miſſy/ to ieſt Bulgary/ y nad Scyty Tatarzy won czas ozdobięſzą wymowe mieli/ naprzod pro Barbariſmo za grubą mowę Solleciſmos, to ieſt ozdobięſć ſłow wynalezli.

Skąd ſie też pokazuje/ iſz Sarmatowie naſzy/ rożni byli y oby-
 czajmi/ y narodem/ y iezykiem od Scytow albo Tatarow: Aczkol-
 wiek ſtarzy Hiſtorykowie Grecy y Lacińſcy wſyſtki Narodzy
 pulnocne

pułnocne/ y międzywschodnie / Scytami y Sarmatami za iedno
zwali/ tak Polaki / Russaki / Litwie y Moskwe/ iako y Tatarzy ie-
dnym być narodem omylnie rozumiejąc. W który ich błąd przy-
wodziło rowne okrucieństwo w zabawach wojennych / w któ-
rych iako w przyrodzonym rzemieśle Rycerstim wstawicznie się
ćwiczili.

Dla tego też Procopius omyliwszy się / tak piše o Sławas-
kach / Sclauoni gens Scytica Iustiniani tempore in Illiricum irruere, mul-
tasq; strages ediderunt. O czym naydzieś Herzey v Volaterana/
lib. 8. in Illirico. Potym się w swym błędzie obaczyli nierychło Hi-
storikowie Greccy / iako tenże Volateranus lib. 7. in Sarmatia wspo-
mina/ y tylko potym ty narody Sławianstie Sarmatami zwali/
ktorzy między Wiską / Tanais albo Donem / y między Morzem
Niemieckim/ a gorami Wegerstimi mieszkali. Iako Polaki / Ma-
zury/ Prussy stare/ Litwie/ Smodz/ Russaki/ y Moskwe. A ci wśys-
cy mocy Rzymstkiey mało dbali / Ależkolwiek Suetonius y Lu-
tropsius piśa / co y Niechouius lib. 1. cap. 16. y Volateranus lib.
7. wspominaia / Iż Domicianus naprzód przeciwko im pod-
niósł wojnę / wśakże krwawe zwycięstwo odniósł / bo mu dwu
Hetmanu/ Aurelium fuscum/ y Oppium Sabinum/ z Legiami y
z Woyskami wielkimi Sarmatorowie nasi zabili / Antonius Pius
także/ y Antonius Verus Cesarzowie z drugimi Sarmaty Rus-
sakami nad Tanais Rzeką częste bitwy zwodzili / ale z małą ko-
rzyscia. Stymież Sarmatami / Valentinianus/ Galenus/ Ma-
ximianus/ Galienus/ Diocletianus/ Probus/ Carus/ Drusus/
etc. Cesarzowie / y wiele inśnych Hetmanow Rzymstkich długo
ale próżno walczyli.

To było roku
od Chrystusa
528.

Volater. lib.
7.

Niechouius
lib. 1. cap. 16.

Rzymstkie woj-
ny porażone.

A Proculus się chwali z swego meśtwia / iż z Sarmaciey sto-
dzieweczek poimał / z których dziesięć iedney nocy zwoiował / a
przes piętnaście dni (ilem powiada mogł) wśyskim przemogł.

Libido wio-
sta.

Pomponius zaś Nella lib. 3. cap. 4. piše / iż Sarmatstie na-
rody Sławianstie/ zawsze były nieusmierzone y wolne : Dla cze-
go y Augustus Cesarz / który był prawie wśyszek Świat zhołdo-
wał/ y za którego się Pan Chrystus narodził/ gdy mu radzono pod-
nieść wojnę na Sarmaty / tak mawiał : Iż mi się niegodzi złożyć
według ryb łowić / iakoby rzekł / niechce wiecey stracić niżli zyskać.
O czym Herzey czytay v Suetoniussa in Augusto.

Tenże Augustus Cesarz pisał do Lentulussa Hetmana swego/
aby się nie ważył drażnić wojną Sarmatorow/ ktorzy y pokoiu nie-
znali/ y w potężności rycerstkiey możni byli. O czym Florus w księ-
gach 4.

Tamże też piše na końcu. Omnibus ad occasum & meridiem paratis gentibus &c. Gdy ius na zachod Słońca y na południe wsmieszyl Augustus wojnę w wszystkie narody / Posłali też do niego posły Scytowie y Sarmatowie przyjaźni sąsiedzkiej prosiąc iako wolni ludzie.

Wielki dar.

Wtenże też czas Gepidowie przodkowie Zmodzcy y Litewscy / kociętek miedziany obyczajem swoim Pogańskim poświęcony za wspominek przyjaźni temuż Cesarzowi Augustowi posłali / W czym Cilicius Cymber in Cymborum deductione, & Suetonius.

A y Zmodzi / Lotwy y Kursow / zwłaszcza y ludzi Sielskich / y dziś widzimy naprzędniejszy być starb kociętek / albo garaniec miedziany.

Tak tedy Augustus Cesarz on namóżniejszy wważał sobie wielce przyjaźni naszych Sarmatow Sławaków. Toż też Traianus Cesarz uczynił / is gdy Dakow y Jatwiezow zwycięzył / Sarmaty w przyjaźni swojej przyjął / aby tym bezpieczniejszy od ich naziądow był. W czym Dion Cassius in Traiano.

Pancerze s
kopyt konicznych.
Pausanias in
Atticis.

Broni ich były kłuty / Kłute / a Rohatyny długie / Mieczow / Szabel / dla niedostatku żelaza / także zbroj długo nieznali / Bo Pausanias piše / is sam widział Pancerz Sarmatki / z rogow / kopyt konicznych / na kształt Karaceny / albo kłuty Smokowey uczyniony / który iednak powiada / y mocnością y lekkością / nie był podobniejszy od Greckiego (iako dziś y nas) Pancerza.

A Justinianus sz. Cesarz / gdy niemógł ani wojnę / ani przyjaźnią Sarmatow wstrzymać / Zamki y twierdze przeciw im budował / aby im przebycia Dunaj zabronił: Ale ich y to nie wstrząsło / W czym czytaj Herzey Procopium de edificijs Iustiniani.

Cis też Sarmatowie nasz Attila onego przewalecznego Krola / który sie strachem Swiata pisał / w polach Katalanickich porażili: A na pamiątkę tak zacnego zwycięstwa na Tarczach swoich dwu Rycerzu iezdnych z dobytymi mieczami zwykli byli malować / aby tym nad innych pokazali dzielność swoje rycerską / Która tak y nich ważna była / iako Hipocrates w Księgach de aere & aquis piše / Is nietylko Mężowie / ale y Miewiastry bawili sie wojną / a ktoraby trzech Mężow na wojnie nie zabila / takich być do małżeństwa niegodnych rozumieli. A isbych tu krotkości y testliwemu czytelnikowi folgować / y innych Cesarzow Greckich / Rzymstich / także tysiąc dowodow o Sarmatkiej Rycerskiej dzielności opuścić / tedy to sama rzecz pokazuje / is pewnie nie leniwością / ani ospałą gnusnością tak wielkiego a herotkiego

rokiego panowania dostali/ od morza lodowatego daleko za Mos-
kiewskimi krainami/ y potym od Morza Baltyckiego/ które Prus-
sy/ Lislanty y Swecia oblewa/ aż do Morza Adriatickiego/ Wene-
ckiego/ y aż do Helespontu/ y pontum Euxinum/ w którym okregu
dzis wszędzie naród Sarmatki Sławieniski osiady swoje ma: we-
dług niektórych privileyem Alexandra wielkiego potwierdzone/
s którym też y z Oycem iego Philippem przed narodzeniem Chri-
stusa Pana roku 310. według Josepha Antiquit. Hebr. w posiadá-
niu swiata pracowali. A twierdzą to Czechowie zá pewne/ iż ię-
cze za Alexandrá wielkiego przodkowie ich sławni byli/ a dla prze-
ważnych dzielności od sławy Sławianami nazwani/ iakoż y ten
priviley Alexandrow w starodawney Kronice swojej Słowian-
skim ięzykiem pisaney widać. Kartwaci zaś y Bulgarowie
twierdzą/ iż sam własny Priviley na Pergaminie Alexandrow
Sławianom dany/ a złotymi literami w Alexandrii pisaný/ iest
y dzis w starbie Tureckim/ który Machomet Cesarz wziął zaraz
z Constantinopolim. Bo y Turcy nie innym narodem tak wiele
krain Swiata posiadli/ iedno Sławianiskim/ z którego Janczary y
Adziamaglany etc. czynią.

Szerokość
Sławianiskich
ziemi.

Sławacy z
Alexandrem
wielkim.

A iż ty narody Sarmatkie/ Bulgarskie/ Ruskie/ Gotskie/
Polskie/ Wołyńskie/ Wandalskie/ Czeskie od Japhetowego syna
Mosocha splodzone/ tak bardzo waleczne były/ iż wszystkie ias-
miarz/ Europe/ Azia oboie/ y Afrike wojowali: Tedy też ięzyk
swoy przyrodzony Sławianiski dla różności granic y częstego
miedzy cudzymi narody obcowania pomieszali/ iż ieden naród
drugiemu dzis ledwo rzecz ięzyka spólnego wyrozumieć może/ acz
z tegoż narodu Sarmatkiego/ y z tegoż iednego ięzyka Sławian-
skiego. od zamieszkania ięzykow w wież Babel poczetego/ y z tegoż
Patriarchy Jafeta/ y Mosocha syna iego/ wywod spólny mają:
Przeto własny ięzyk Sławianiski starodawny zda sie być Ruski/
Moskiewski/ ponieważ ci Russacy których Moskwa zowiemy/
z dawna w tych krainach połnocnych y wschodnich gdzie y dzis za-
siadawszy daley sie niepowłoczyli. Dla czego też ięzyka y obyczai-
ów starożytnych niemogli zmienić/ iako sie to innym Narodem
którzy s tychże krain Moskiewskich wysli trącić musiało/ bo sie po
różnaitych stronach swiata wojną bawili: Przeto Serbowie/
Kartwaci/ Kaczowie/ Bulgarowie/ z Greci/ z Węgry/ y z Tur-
kami/ Dalmatowie zaś/ Karmiolani/ Stiriycikowie/ Istriowie/
Illirikowie/ z Włochy/ Slezacy/ Morawcy/ Czechowie/ Nis-
nacy/ Pomorzanie/ Kassubianie/ z Niemcami/ Russacy Bialli
z Moskwa

id. m. Cromer
sentu.

Wacława Strypkowskiego

z Moskwa/ y z Tatory/ Podgorzanie/ Mazurowie/ Podlaśanie/
Rusacy czarni/ Wołyńcy/ y Litwy część z Polakami/ a Polacy ze
wszystkimi narody obyczaje/ wbiory/ y po części ięzyk oyczysty po-
miešali. Tak iż nas słuſznie Simias, Protheos, & Chamaleones każdy
nazywać moſze.

Tak tedy iuſz maſz Czytelniku miły/ wywod narodu literw-
skiego/ Zmódzkiego/ Sarmatow/ Słowakow/ Rusakow/ etc. A
iż Sarmatowie ſą nazwani od Sarmata albo Sarmati/ o kto-
rym czytay Genesis 10. v Joſepha Antiquit. Hebr. lib. I. cap. 14. Albo
też ſą nazwani Sarmatami/ y Scytow naród Tatarski wygnali
y wybili z Sarmaciey/ ktorzych też potym Grekowie/ iako ſie wyz-
ſzey powiedziało/ gdy ich mocy doznali/ miasto Sarmatas co ſie z Zy-
dowskiego wyklada wyſoki y zacny/ Sauromatas nazwać mogli
przeciwnym obyczajem/ a Sauros, co ſie z Greckiego rozumie Jaſz-
czorka/ & omma oko/ to ieſt naród z Jaſzczorcymi oczyma/ dla za-
palczywoſci wojenney/ Słowakami ich zaś zowia/ od ſlawy/ y
od ſlawney/ a przeważney dzielnoſci rycerſkiey/ albo Słowakami
mi od ſłowá/ iż w wypełnieniu ſłowá/ obietnice/ y przyrzeczenia
wprzeymie ſſtali byli. A teraz iuſz do ſamey Hiſtoriey Ruſkiey w-
imie wſzech rzeczy poczatku Boga przyſtępiemy.

Wacława Strypkowskiego Wſteuiciuſa

W Białey y Czarney Ruſi/

wſchodnich/ pułnocnych/ y ſpołudniowych Naro-

dach ſtároſzytnych/ y ich Kieſzétach Wielkonowogrodzkich/
Izborskich/ Piſkowſkich/ Bielozierſkich/ Riſowſkich/ Luckich/ Wlo-
dimirſkich/ Wołyńſkich/ Halickich/ Podgorſkich/ Podolſkich/ etc.

Rozdział III.

Stároſzytne wſzystkich Sławiańſkich
narodow ſzrodka y macice Ruſkiey ziemie/ y ich
ſlawne pokolenia/ ſtádby y ſktorey przyczyny ál-
bo właſnoſci/ Ruſia nazwane były/ rozmaite ſą
ludzi wczonych o tym mniemania y wywody: Bo
także nieznáczni byli Ruſſacy Greckim y Látin-
ſkim Hiſtorikom iako y inſze pułnocne narody/ ktorzych wſzystkich
za jedno Scitami albo Sarmatami zwaáli. Aczkolwiek Korola-
now y

now y Koranow imie / ktore sie z Russany albo Rosany y Rusia
stossuie: nie bylo tajemne starodawnym Geographom. Bo y Pro-
lomeus wssytek Swiat opisuiac / takze Strabo Historik y Pli-
nius klada ossady y dzierzawy Korolanstie w Sarmathey nie daz-
leko od Morza / albo Jeziora Meotis / w ktore Tanais albo Don
wpada / gdzie tez dzis Moskiewskie y Bieloruskie narody mieszkaj-
ia / y Kaniowcy / Bielocerkwianie / Putiwlanie / Rezanicy / Cez-
niowcy / etc. A ci Korolani albo Korani iako Volateranus wspo-
mina wedlug Strabona / wielkie woyny wiedli z Mitridatessem
Eupatorem onym moznym Krolem przes Tasse Hetmana swo-
iego / przed Christusem lat 180. A Strabo sam w księgach Geo-
graphiey swojej siodmych tak pisze o starodawnych Russkich ossa-
dach / Roxani autem, &c. A Korani albo Russani nachyliwszy sie
ku miedzywschodnim y pulnocnym stronom / miedzy Tanais albo
Donem rzekami / y miedzy Dnieprem w polach mieszkaja.

Malo zas potym pisze: Num qui uero supra Roxanos habitent,
ignotum est nobis, Roxani quidem aduersus Mitridatis Eupatoris Du-
ctores belligerarunt. A teras powiada coby za narody daley po
Koranach mieszkaly / niewiemy / etc. Jednak to pewna / iz Koras-
ni przeciw Hetmanom Mitridatesa Eupatora walczyli / to sa
wlasne slowa Strabonowe. Cornelius Tacitus potym w
Kronice swojej lib. 17. takze starodawny Historyk / gdzie opisui-
czassy panowania Ottona Syluiussa / ktory byl osmy po Julius-
su Cesarzu / tymi slowy pisze o Korolanach: Conuersis ad ciuile bel-
lum animis, &c. Eo audentius Roxolani Sarmatica gens casis duabus
cohortibus magna spe ad Missiam irruerunt. A gdy powiada Kija-
zeta Rzymskie po sinierci Neronowey Galba / y Otto Syluius /
y Wittelius do wnetrzney woyny vmysly obrocili / A Otto zo-
stawszy Cesarzem Galbe zabil / y Witteliussa trzy kroć porazil /
Tedy Korolanowie narod Sarmatski porazivszy dwie woyska
Rzymskie tym smieley z wielka nadzieja do Missiey / gdzie dzis
Bulgaria / wtargneli / etc. A to sie dzialo Roku od stworzenia
Swiata 4010. wedlug rachunku Carionowego lib. 3. Monarchiz
4. etatis 5. a od zalozenia Rzymu 825. od Pana Christusa 72.
Wszakze ieszcze przed narodzeniem Christusa Pana w kilku set lat
wedlug Ptolomeussa y inszych starodawniowych: Korolanow
y Koranow imie iasne bylo: Wszakze od tego ostatiecznego do
Missiey albo Bulgariety wtargnienia Korolanow y od roku 72.
do dzisieyszego 1580. jest iusz pultora tysiac lat y osm.

Ptolomeus
lib. 3. cap. 5.
Julius Sella-
nus et Plini-
us lib. 4. cap. 12.
ktory pisal
Historiam anno
Christi 68.

Volateranum
lib. Geogr. 7.
O tym czy o-
tay.

Strabo o
Rus.

O tym Hersey
czytaj reges
Cornellium
Tacitum lib.
17. Annalium.

Koss.

Ezech. 38. 39.
Eusebius li. 9.
Hieronym.O Mosochu
czytaj Genes.
10. Joseph. li.
1. cap. 11. et 14.
Berofum lib.
4. et 5. Prolo.
lib. 7. cap. 9.
et 15. Plinium
lib. 5. cap. 27.
et lib. 6. cap. 9
et 10. Strabo
nem lib. 11.
Volateranus
lib. 7.Volateranus
lib. 6. Mirsi-
lius Lesbius/
Pomponius
Laetus/C.
Sempronius
etc.Lech.
Czech.
Rus.O tym też czy-
taj Catonem
de Pandalis.

Alle skądby Kopolami / Kossanami / y Russakami albo Rusi-
elą Proroką w Rozdziale 38. y 39. wzmiankę Koss / Mo-
socha / Taballa / y Togormy / na co się zgadzaia Eusebius Cesariens-
sis / Teodocion / Symmachus y siedmndziesiąt wykładaczow Bi-
bliey. Około czego się y Hieronim S. zmyśla wodzi / iesliby się wła-
sne iakiego narodu to słowo Koss v Ezechielu znaczyło albo nie.
Ale iż też Mosoch v Moissessa Moskiewskich narodow Patriarche
znaczy / także v Josephu Antiquit. lib. 1. cap. 11. Asarmot albo Sar-
mata znaczy Sarmatow / Ascanes albo Twiscones Niemcow /
Gomer zaś Cymbrow / Togorina Gotow / Iwan Grekow y
Wlochow / zc. iakosiny ius o tym wyższej dostatecznie powiedzie-
li / tedy też to imię Koss v Ezechielu Proroka / blisko się stosunie z
nazwiskiem Rusi / y Rossow albo Russow / Aczkolwiek to imię
Koss / nienayduie się nigdziey w Bibliey tylko v Ezechielu / ale ani
v Berossusa / ani Josephu. Eusebius też přes to słowo Koss /
Rzym y Rzymiani chce rozumieć / Ale Hieronim S. co by się w
tym znaczyło nienalazł. Rzymianie też od Romulussa nazwa-
nych się być y fundowanych stale mienia. O czym Serzey czytaj v
Volaterana lib. 6. Item Mirsilium / Portium / Catonem zc. Kto-
rzy nigdziey nieczynią wzmianki deductionis Romae a Koss / aczkol-
wiek się ich tyśaż o to z rozmaitymi wywody swarzy / wywodząc
Rzym od rozmaitych fundatorow rozmaicie być / y z rozmaitych
przyczyn nazwany. To iednak perona iż Grecowie starzy y niniey-
szy Rus nie Russiz / ale Rossiz zowią y piśa / podobno dla tego /
iż Rus od tego słowa Koss v Ezechielu być nazwaną rozumieia /
co ia bacznym ludzi / bacznemu rozsądkowi poruczam.

Długosż zaś y Niechouius lib. 1. cap. 2. fol. 2. Cronikarze na-
sy Polscy piśa / iżby Ruskie Ziemie były nazwane y rozmnożone
od RUSZA wnuka / albo iako niektórzy powiadaia / rodzonego
Brata Lechowego / y Czechowego / Tak iż Lech Lechycą albo
Lacą / co dziś zowiąmy Polską (od herotkich pol y polowania / al-
bo Poleniow Sarmatstich narodow nazwaną) Ziemię osiadł y
rozmnożył. Czech zaś drugi Brat Czeskie krainy / wygnawszy
Boemy Niemce / Sławanskim narodem ossadził / ktorych Cze-
chami od tegoż Czechu y dziś zowiąmy. Potym Rus albo Russa
(ktorego imię tylko się iedną Litterą Dniezgadza z Ezechielowym
Koss) trzeci Brat Lechow / y Czechow / własny potomek Moso-
chow od Jafeta wielkiea herotkie narody Ruskie w pulnocnych y
miedzywschodnich stronach y na południe rozmnożył / ossadził y od
swego

Swego imienia ty Ziemię Rusią (iako inſy Bracia iego Lechy y Czechy) mianował.

Drudzy zaś od Roxolanow narodow Sarmatſkich Moſkiewſkich/ ktorzy ono z Nitridateſsem Krolem Pontſkim walczyli Ruſſaci/ Roxolany/ y Ruſſany mienia być rzeczone. Niktorzy też chcą ich mianować od płci y barwy ſmładey albo z rumianoczarney/ co ieſt poſpolita płeć Ruſkiego/ zwaſzczą Podolſkiego y Wołyńſkiego narodu/ dla czego też dziś naſzy ich zowią Ruſkami/ także Ruſſe Wołyſy/ to ieſt rumianoczarne.

Sz ieſzcze drudzy ktorzy Ruſką Ziemię y Ruſaki od Ruſi miáſteczką bázro ſtarodawnego od Nowogrodá wielkiego tu pulnocy dwánaſcie milieſzacego/ być nazwanych rozumieią/ ále to ich zdanie być bázro niepodobne/ niegrzeczny/ y nieczemne ſamá rzecz okázuie/ gdyż nie goſpodarz od właſnego ſwymi rełomá zbudowanego Domu/ ále Dom od Goſpodárſkiego imienia bywa mianowan. Także też nie miáſteczko Ruſſa/ choć ſtarodawne Ruſkim narodom imie dáło/ ále Ruſſacy miáſteczko ſwymi rełomá zbudowane/ ſwoim też imieniem nazwali. Jáko też nie od Rzeki ani od Miáſta Moſkwy Moſkwá/ ále Rzeká y Miáſto od Narodu Moſkiewſkiego ſz mianowane/ iako y Krafow od Kroka/ Roma albo Rzym od Romuſſa/ Antiochia od Antiochá/ Ninie od Ninuſſa/ etc. ſz nazwane od ſwoich Fundatorow nie Fundatorowie od tych rzeczy ktore ſami záłożyli. Wywodzą też niektorzy Ruſaki z Kolchis kráiny oney ſławney/ do ktorey Jaſon po złote runo albo welne żeglował/ o czym ſie inſz wyſſey z Histoſiey Troguſſowey y Juſtinowey powiedziało. Lacinnicy ich zaś zowią Ruſſos, Rutenos, & Roxolanos.

Wſzákże Moſkwá y wſyſcy Bieloruſſacy nieprzyimują tych wſyſtkich wyſſey pomienionych narodu ſwego Ruſkiego albo Roſieyſkiego wywodow/ y nazwiſt iako nieczemnych y z prawdą ſie niezgadzaiących. A to twierdzą iż Ruſſia albo Ruſkie narodzi z ſtaradawną Roſſieią/ to ieſt/ ludem po ſerokich częſciach ſwiátá roſſianym y rozproſonym nazwane ſz. A w tym wywodzie Moſkwá zgadza ſie z Grekami ſtaradawnymi Histoſykami/ ktorzy też wſyſtkich Sarmatow Nomadami/ to ieſt/ z mieyſcá ná mieyſce ſie przenoſzącymi y Sporami/ to ieſt/ Roſproſonymi y Roſſianymi nazywają/ co też każdy pilnie czytając piſmá ſwiete y Prorokow naydzie/ ktorzy poſpolicie ſłowá Roſſiania używają/ gdy o roſproſieniu narodow mowią.

Leptey Ruſſos et Roxolanos niſz Ruſſenos lacinnicy ich zowią/ Do Ruteni ieſt od nich różny Narod ſtarodawny Francuſki w Aquitaney/ ktorych Gwaſtonami dziś zowią.

A Ruſkie

Wacława Skrytkowskiego

A Ruskie albo Rossieyskie narody z swoimi ięzykã Sławian-
skiego obywatelmi wietŝa część Europy/ y Aziey niŝtore kãty po-
czawŝy od morza Łodowãtego aż do morza miedzyziemskiego y
Adriatyckiego/ gdzie Weneckie dzierzãwy/ Także od Lisłantskiego/
Pruskiego/ albo Baltickiego/ y Wenedickiego morza/ aż do Kaspi-
skiego/ Pontskiego/ Ezeistkiego/ Helespontskiego ić. morza posiały y
nãpełniły/ acz sie teŝ miejscami inŝe narody iako Litwa/ Lotwa/
Tatarowie/ Grekowie/ Włochy/ y Niemcy miedzy Sławakami
według przyległości y rozności krãin zmieszãły.

Alle skądkolwiek Russacy y inŝe Ruskie narody imie y nazwi-
sko mãiã/ tedy wŝyscy Sławianstkiego ięzykã wŝywaia/ y wŝyscy
iust sã Chrzesciãkami/ iedni według obrzedow (ktorych iest wiet-
ŝa część Greckich/ iako Moskwa/ Bielorusacy Litewscy/ Bol-
garowie/ Bosnowie/ Serbowie ić. Drudzy według Rzymstie-
go powszechnego Kościola nauti/ iako Polacy/ Mazurowie/ Cze-
chowie/ Morawcy/ Karwaci/ Dalmatowie/ Pomorcycy/ Sles-
zacy/ Karintiovie/ Strirowie/ Ragussowie y inŝych wiele naro-
dow Sławienstkiego Ruskiego ięzykã wŝywaiających.

Odonacer R.
Ruskie Rzym
wziãł według
Długosã.
Volateranus
3ãã libro 2.
Odoacer vir illo-
licus.

Pisze teŝ Długos w Kronice swoiey na kãrcie z. 5. w księgach
piernoszych/ Iŝ Odonacer Kigze Ruskie Rzymu dobył y trzymał
go/ Com ia teŝ znalazł v Wolaterana lib. 2. Alle to Kigze zowie
imieniem Odoacer mãło odmieniwszy/ wŝãtze go nie Rusinem
zowie/ ale Włochem/ y iako z pomocã Gotow Rzym wziãł/ y
panował w nim lat 14. A wtym sie niechay Długos z Wolatera-
nem sprãwuię/ ia sie w ich rzecz niewdãie/ mieli lãtã.

A tych Russakow część naprzod nãd morzem czarnym Pontę
Eurinem y nãd Tanais albo Donem y Wolgã rzekãmi osiadłã/
Drudzy/ nã co sie iednostãynie Kroniki Ruskie zgadzãia/ nãd Du-
nayskimi brzegami krãiny opãnowãli/ gdzie teras Węgierskie y
Bulgarskie Ziemię/ ktore won czas Norci albo Norici nãzywano.
A potym drugie narody Ruskie Sławianstkie po roznych sie krã-
nach rospostarli y rosprosyli/ ktorzy rozmaitymi imionami od
Rzek/ Krãiow y Kigzat swoich rozno sã nãzwani/ iako Wolga-
rowie albo Bulgarowie y Wolynicy od Wolgi/ Morawcy od
Morawy Rzeki/ albo od Morata Kigzecia/ Poloczanie od Po-
loty rzeki/ etc. Czechowie od Czechã/ Polacy od pol albo od Polã-
now narodow drugich Ruskich/ ktorzy w tych krãinach gdzie dzis
Kijow/ ossady swoje mieli/ a potym gdy nãd Dunãiem osiedli/
wygnãli ich Włochy s tych tãm krãin/ A drudzy z tegoŝ narodu
nãd Wisłã pod Niemcãmi/ y nãd Odrã pod Sassami krãiny mo-
cã opãno-

ca opánowali z Książciem swoim Lechem/ od ktorego aż do tych czasow nas Lechami/ a Turcy Lechtami/ Węgrowie Lengiebamir/ Litwa y Zmodz Lynkami/ Lotwa Leissami nazywają. Drugich też zwano DREWŁANAMI od DREW/ iż między lasy w gestych y zaśrosłych puszczech mieszkali.

DREGOWICY zaś nad Dzwina byli/ Drudzy nad Desna y Sula rzekami Siewierstimi/ Drudzy gdzie sie Dniepr y Wolga połączyna/ Krzywiczany byli nazwani/ ktorych było głowne Miasto Smolensko. Także Serbowie/ Karwaci/ Bielanie/ Pomorcycy y inſe Sławienſkiego języka narody Ruskie/ roznyimi przezwiſkami od roznych krajów y Książat są nazwane/ wſzakże pewnych historyi o ich spawach mieć nie możemy aż do Kija/ Scieka/ y Korewa Książat. Ten Kij albo Kij/ Scieg y Korewo Książetá Ruskie byli bracia rodzeni a czwarta ich Siostra Lebeda albo Lebed z narodu y potomstwa Jafetowego/ y Moſochá Syná iego. A ci pánując nad Ruſtimi narody Miasta y Zamki ku obronie zakładac y budować poczełi. Kij albo Kij starſzy/ Zamek y Miasto Kijow od swego imienia nad rzeką Dnieprem zalozył/ gdzie potym była głowa y sławna ſtolica Jedynowładstwa Ruſkiego.

Wtóry Brat Sciek niedaleko od Kijowa zbudował Zamek y Miasto na gorze Sciekawice od swego imienia. Także też Korewo trzeci Brat ich Korewice w wdzielnym swoim Kieſtwie zalozył/ ktory potym Wyſſegrodem zwano. A ſiostra ich Libeda nad rzeką Libiedą oſady ſwoie vgruntowawszy/ tamże Zamek Libiec albo Lubiec zbudowała na kopcu wynioſłym.

Ci Książetá przednieyſze rodzeni bracia mieli drugich Książat pod ſwoią mocą niemáło/ ktorzy poſpolicie v nich Hetmány bywali/ s tych był przednieyſzy Rádzim/ od ktorego są nazwani Rádzimczanie/ nad rzeką ſaſſu/ Wiátko od ktorego Wiátczanie/ nad rzeką Wolgą y Wyiatką/ Duleba od ktorego Dulebianie nad Bugiem/ ktorych dziś Łuczany zowiemy/ ale ty narody Ruskie/ ktore z Rádzimá/ z Duleby/ y z Wyiatką wywod miały/ obyczaiem zwierzęcym wleſiech mieszkali/ a s krewnymi bez wſelkiey rozności y wſtydu/ iáko ſie ktoremu podobáło poſpolicie ſie złączáły/ o czym Krownik Ruſkie/ Długos y Miechouius lib. I. cap. 4. fo. 6. ſerzey ſwiadcza.

Potym gdy trzey Bracia przerzeczeni Książetá Ruskie/ Kij/ Sciek/ y Korewo żywot z ſmiercią przemienili/ synowie y potomkowie ich po nich długi wiek każdy na ſwoim wdziale ſpokojnie pánowáli/ aſ po tym na ich mieyſca Oſtald/ Aſtolt albo Oſtold y Dyr Książetá z ichże narodu náſtapili.

Kij albo Kij
Sciek / Kor
rew Bracia
Książetá Rus
kie / Lebeda
Siostra ich.

Aſſom.

Sciekawice.

Korewice.

Wyſſegrod.
Libeda Lub
biecz.

Rádzimczanie.
Wiátczanie.
Dulebianie
nad Bugiem.

O tym też zdy
tay Długosia
Miechouius
y y Cromera
lib. 2. in pias
ſo.

Drudzy

Macieia Strińkowski

Crantius lib. 1.
cap. 1. Geogr.

Drudzy zaś Rusacy w pułnocnych kráinach seroko nád Jezio-
riem Ilmen álbo Ilmer / ktorego iest roserz ośm / á vzdłuż dwa-
naście mil nášych / siedzieli. A ci Nowogrod wielki nád Wolcho-
wá rzeká / ktora teras szodkiem Miásta idzie / zbudowali / á Go-
stomissela z poszrodku siebie zá Xizze obráli. A taka byla wten
czas możność Wielkonowogrodzan / y wták wielkiey ważności y
mniemaniu y postronnych to Miásto Wielki Nowogrod bylo / iż
Crantius Niemiecki Historik lib. 1. cap. 1. taką przypowieść o nich
wspomina. Quis potest contra Deum & magnam Nouogrodiam? A kto
może álbo smie co uczynić przeciw Bogu y wielkiemu Nowo-
grodowi.

Náydnie sie też w Kronikach Ruskich starodawnych / iż Ros-
serowie (ktorzy wiedzieć niemożem co zá narodu byli) niektórym
częściom Ruskich kráin zdawná pánowáli / á miásto dani y hołdu
z każdego domu bielczáne álbo wiewiorcze skorki wybieráli / także
też Waregowie álbo Waragi pánowáli im czas niemáły / o ktor-
ych Waregach coby zač byli / rozmaíte są mniemania / bo y Ru-
skie Kroniki okrom samego ich nazwiska dalszego / o nich wyvodu
nieczynią. Ale ponieważ Moskwa Wielki Nowogrodzanie / y
Pskowianie Baltyckie Morze / ktore Prussy / Swecia / Dania / Li-
flanty / Finlandia y część Moskiewskich kráin oblewa / wareczkoie
morie álbo wareczkim morzem názywają / tedy sie rzecz zda być
podobna / iż álbo Swedskie / álbo Dunskie y Pruskie Xizzetá dla
przyległości spolnych gránic y nich pánowáli.

Jest też Wągria Miásto zdawná wielmi sławne od Wan-
dalitow záłożone niedáleko od Lubku ná gránicach Golsackich / od
ktorego też Miásta Baltyckie Morze Wareckim być miánowane
něktory mniemają.

A iż Wandalitowie tegoż Słowienstiego iezyká według zdá-
nia niektórych Historykow używali / á onych czasow bárzo możni
wpánstwach swoich z Rycerstá dzielnościá byli / zda sie być rzecz
podobna / iż Rusacy wten czas stychże Wągrow álbo Waragow
y Wandalitow z narodu swego Słowienstiego Xizzetá sobie
wybráli / y zwierzchność im nád pánstwoy Ruskimi zlecili. Bo gdy
w Rusi ná południe leżacy Ostáld y Dir potomkowie Kijowi ná
Kijowskim Xiestwie pánowáli / narody Ruskie seroko sie w puł-
nocnych y wschodnich kráinach rozmnożyły / á będąc dlugo bez
zwierzchnych przełożonych spolnymi nienawisciami zápaleni / skoz-
dlive rostertki y domowe wojny o zwierzchność y przełożenstwo
ná Xizzece stany spolnie miedzy sobą zaczęnali / co obaczynszy Go-
stomissel

Kárá Gostomisselowa.

Stomissel mąż zacny / roztropny y wielkiego zawołania w Nowo-
grodzie / poczał im radzić / iż ponieważ sie zgodzić niemogli na wy-
branie Książęcia s poszedotu siebie dla rozności stanów / Aby po-
skłali do Waregow / a trzech Bratów Książat Wareckich / którzy
na ten czas dzielności Rycerstwa sławni byli / aby na państwo
Ruskie wybrali y przywabili.

Te mądra porada Gostomisselowe pochwalivszy Russacy /
wyprawili zaraz posły do Waragow y do Książat ich / mówiąc
tak sprosta / Iż Ziemia y państwo nasze jest wielkie / y otwite / a
sprawy w nim niemają / podźcie wy a panujcie y władaćcie nad
nami.

To poselstwo przyjąwszy wdzięcznie Książę trzech Waracz-
cy Bracia rodzeni / Rurik / Sineus albo Siniew / y Trumwor albo
Trubor wyprawili sie do Rusi zaraz z Posłami roku od stworze-
nia świata według rachunku Ruskiego 6370. który sie zda być
Cromerowi od Chrystusa 861. A gdy przyiechali do Ruskich gród-
nic z wielką chęcią od wśech stanów Rosieystich byli przyjęci / a
zaraz państwo Ruskie dobrowolnie od ludu wolnego podane
na trzy części trzy bracia Książęta między sie podzielili. Rurik
starszy Księstwo Nowogrodu wielkiego wziął w udział / a Sto-
lice swoje na wyspie Jeziora Ladogi (ktorego jest wśerz mil 60.
a wzdłuż sto / iak Herberstein piśe) trzydzieści y siedm mil od
Nowogrodu wielkiego założył.

Sineus zaś albo Syniew osiadł krainy Ruskie nad Białym
Jeziorom / ktorego jest wśerz y wzdłuż mil dwanaście / od Nowo-
grodu wielkiego / y od Moskwy miasta mil sto.

Wład tymże Jeziorom / w ktore / iako sławia rzek 360. wpada /
aiedną tylko Sosną rzeką z niego wychodzi / przerzeczone Książę
Sineus Zamek swoy stołeczny y miasto zbudował / gdzie też
Książę wielki Moskiewski dzisieyszy starbom swoich / dla bezpie-
czeństwa mieysca / większą część zwykł chować.

Trzecie Książę Warackie Trumwor albo Trubor wziął Kie-
stwo Pleskowskie albo Pszkowskie w udział trzydzieści y sześć
mil od Wielkiego Nowogrodu / a stolice swoje założył w Swor-
cech albo w Izborku / a według Niechouissá w Zborku / który
ono nąsży za sprawą Książęcia Alexandra Polubienskie° byli wzie-
li / Roku 1566. ale go odzierżec niemieli.

Swiadcza Kroniki Ruskie / iż ci trzy Bracia Rurik / Sina-
us y Trumwor Książęta przerzeczone wywod narodu swego per-
wą genealogią wiedli z Rzymstich Panów Cesarstwie° pokolenia /
od których

Rzecz posłom
Ruskich do
Książat War-
eckich.

Vide Cromer-
um lib. 3.
A toby musiał
to być według
Cronia lib.
3. Mojar. 4.
Atatis 3.
za Ludowika
worego / Cesa-
rza Niemce-
ckiego czwart-
ego syna Lo-
taryssowe°.
Rurik Książę
Wielkiego
wogrodzkie.

Sineus Biał-
e Jezioro os-
padował.

Cromerus lib. 2.
in Piaso, Miecho-
us lib. 1. cap.
10. fol. 17. Hers-
berst. fol. 3. 66.
Ta rzeka So-
sna / za Nolo-
ga miastecz-
kiem bieżę 4.
mile w Wolo-
ge wpada.

Trumwor Książę
Pszkowskie.

O tym też czy od których też wielcy Książowie Moskwscy / y dzisiejszy Iwan
 taw Gerbert Wasilewicz Rod swoy być z Rzymian twierdzą / co iesliby tak by
 Steinem fol. 3. co mę. mosk. / to / tedyby ci Książęta potomkami Palemona albo Publiusa Libo-
 Moskwscy / na Rzymskiego Książęcia / albo towarzyszami jego być musieli / kto-
 Książowie z Rzymian na / ry w ty strony pułnocne / gdzie dziś Zmudz / Lislanci albo Lotwa
 Rod swoy wy- / wodz.

Waragia w
 Sabaudiey
 Włoskiej Kra-
 jnie ziemie.
 Eius regionis
 Cornelius Agrip-
 pa meminit, in
 oratione decima
 funebri Principis
 Austriacorum
 Margaritae.

Jest też Ziemia Waragia albo Weragia w państwie Sasoya
 stiego Książęcia między Włostą y Francuską Ziemią / od Latobro-
 gorow y Wokonciorow niedaleko / która też w on czas była prowincją
 Rzymską / s tey iesli ty Książęta z Palemonem w ty strony pułno-
 cne przyjeżdżali / tedy sie Weragijskimi albo Waragstimi Książ-
 zety od Włoskiej oyczyzny Waragiey zwali / a kraine Lotewską
 w on czas Waragia mianowali / w ktorey (gdy Palemon w Zmód-
 dzi y w Litwie z drugimi Rzymianami osiadł) opanowali. A s tych
 Wragow albo Waragow Russacy tych trzech Książat braciey po-
 mienionych Kurik / Sinaussa y Truwora na państwa Ruskie
 wziali. Ale Russacy y Latopiszczycie ich coby zacy byli y takich ludzi
 Waregowie powiedziec nieumieją : bo zgoła tak sprosta Kronika
 swoje poczynają / Posłaką dzie Rus do Wragow mowiac / pod-
 cie wy panujcie y wkładajcie nad nami etc. a przyczyn y wywo-
 dow żadnych nieczynią / bo tego ich w on czas dochcip niezniosł /
 gdyż Historia wielkiego doświadczenia a rozmaitych ksiąg czytania
 y porady potrzebuie / kto ią chce dowodnie a rzetelnie na swia-
 tło wywieść / iakosiny sie y my w tym wywodzie Ruskich y Li-
 tewskich narodow długo zmysla wodzić y mozgiem krećć mu-
 sieli / szczerze vsilując do skutku rzecz przedsie wziętą przy-
 wieść.

Sinaus na
 Białym jeziorze
 zmarł.

Truwor Książ-
 że Pskowskie y
 Bieleziezkie
 zmarł.

Gdy tedy Kurik panował na Wielkonowogrodskim Kie-
 stwie w Ladodze / a Truwor na Pskowskim w Zborstku / al-
 bo Izborstku / Trzeci Brat ich Sinaus na Białym Jeziorze za-
 marł bez potomstwa / niewykonawszy na państwie Ruskim
 Bieleziezskim iedno dwie Lecie. Ktorego Kiestwa wkładzą
 po nim Truwor Brat Książę Pskowskie przyjął / Ale y ten
 nie długo sie na puszczyźnie wysiedział / bo wrok po Sinausie
 Bracie zmarł w Plestowie albo we Pskowie / Tamże oby-
 czajem Pogańskim pod wyniosło vsutą Mogilą pochowan. A
 Kuryk starszy Brat Książę Wielgonowogrodskie po nich oboie
 Kiestwa

Kieſtwá y Biełkoieżieſkie / y Pſkowſkie opánował / potym dwo-
rzanóm ſwoim y przyiaciółóm zaſłużonym Zamki w Ruſkich zie-
miach porozdawał / iednemu Smoleńſt / drugiemu Połocko / Mi-
roml / Białe Jezioro / Koſtow etc.

Oſkołod y Dyr Potomkowie Kijowi Książetá Ru-
ſkich Ziemi ná południe leżących / á iáko w Grecyech woj-
wali y Conſtantinopolá dobywali.

NA Ruſi ná południe leżących ná Kijowſkim Kie-
ſtwie Oſkołod y Dyr potomkowie Kijowi w ten czas wiel-
możnie pánowali / ci zebrawſzy wielkie Woypo Ruſkie / iáko ich
Latopiſzcze ſtáre ſwiádczą / w naczyniu wodnym w ókretach y w
galerach / y Wicinach / ciągnęli do Grecyech czarnym Morzem / ál-
bo Pontem Eurynem / y obegnáli Czarygrod / álbo Conſtantino-
pole / á gdy Grekowie inſzey nádzieie / y pomocy ókrom w Pánu
Bogu niemieli / modlili ſie wſtáwicznie / áby ich z onego ſrogięgo
obleżenia od Ruſſaków wyzwolili / w tym Patriarchá Sergius
wziąwſzy ſukienkę Panny Marcy / ktora tam była między inſzy-
mi reliquiami wczémie chorána / (iáć Kroniká Ruſka wſpomi-
na) omoczył iá w Morzu / y záraz ſie Morze wzburzyło / iſ ſie
Ókrety Ruſkie rozbili / ták iſ Oſkołod y Dyr Książetá Kijowſkie
w máley drużynie ledwo ſie do Kijowá wrocili.

O tym też cy-
tay Luitpran-
dum / et ſonar-
um / w Kro-
nikach Gre-
ckich.

Umárl potym Kurik Książę Wielgonowogrodſkie / Pſkow-
ſkie y Biełkoieżieſkie / A Syna Jhora zoſtáwił / ktorego ze wſyſt-
kim páńſtwem Ruſkim zlecił w opiekę Ołechowi niſtoremu kre-
nemu ſwoiemu / ktory wſłyſhawſzy / iſ Oſkołod y Dyr wrocili ſie
do Kijowá ſtráciwſzy Armátę pod Konſtantinopolem przez po-
top / záraz w naczyniu wodnym wziąwſzy z ſobá Jkora Kuriko-
wicá / przyciągnął do Kijowá Dnieprem rzeká / y wyzwał do
ſiebie ná rozmowę przyiacielſką Oſkołoda / y Dzirá Książat Ki-
jowſkich / ktorzy nic ſie nieprzyiacielſkiego od ſwoich nieſpodzie-
wáiac / w máłym poczcie wyiecháli do obozu Ołechowego y Jko-
rowego nád Dniepr. Tam Ołech wſkázal im Jkorá mówiąc / iſ
to iſt dziedzic wſyſtkich Kieſtw Ruſkich Syn Kurikow / á mnie
krewny / á záтым obudwu Książat Brátow Oſkołoda y Dzirá
tuſ przed ſobá kázal zabić / y opánował Kijow y wſyſtkie Ru-
ſkie Kieſtwá do niego należące / ták iſ ſeroko ná wſchod / ná pul-
nocy y ná południe páńſtwo y iedynowładztwo ſwoie roſcią-
gnął.

Kurik umárl.

Ołech opiekę
fun Kuriko-
wego Syná
Jhora.

Oſkołod y
Dyr zabić.

Wacława Strypkowskiego

gnął/ wiele krain przyległych mocą y fortelami do posłuszeństwa
swoiego y Jhorowego przypędziwszy.

Genealogia
Książat Mo-
stiewskich y
Ruskich.

Atak sie potomstwo własnych Książat Ruskich Kijowskich/
y Korewomicow w Ostokodzie y Dzirze/ gdy ich Oleg zdrada
pobił/ dołńczyło/ a z Książat Wareckich inszy Książowie od Jko-
ra aż do dzisiejszego wielkiego Kiedza Mostiewskiego nową sie
genealogią poczęli.

Oleg na
Drewlany
woyna pod-
nosi.

Ciągnął potym z woyskiem Oleg na Drewlany z Jkorem/
ktorzy też byli narodu Ruskiego/ y podbiwszy ich pod moc swoje-
hold na nich włożył. A gdy po zwycięstwie wesela używał w Ki-
iowie/ kazał do siebie przywieść konia/ w którym sie nawiecy ko-
chał/ y wezwawszy wieścżkow pytał ich/ coby o tym koniu rozu-
mieli/ ktorzy przyśedwży rzekli/ iż tobie wielki Książin od tego

Wroźba Oleg
chowi o koni-
u.

Konia śmierć podać/ przeto go kazał od siebie odwieść y osobno
chowac. A zebrawszy wietże woysko z ziem Ruskich ciągnął wo-
dzą Armata przez czarne Morze do Konstantinopola/ ktorego

Oleg Con-
stantinopole
obległ.

wielką mocą dobywał/ wstawicznie morzem y ziemią na basty y
na mury sturmuąc. Ktorego wielkiego gwałtu Cesarz Constan-
tinopolski niemogąc wytrzymać/ a pomocy na odsiecz znikąd sie
niespodziewał/ przeiednal Olegą wielkimi darami/ odkupując
połoy/ a prosząc aby od obleżenia odstąpił: Co też Oleg/ widząc
trudne dobycie miasta/ darami vblagany uczynił/ a dawszy przy-
mierze Cesarzowi Greckiemu/ y narodziwszy sie z nim/ zostawił
tam (iż Rus piśe) Scit swoy albo Herb z Tarczą na pamiatke
potomną. A ten podobno Herb albo Scit między inszymi dawno-
ściami tym rżalkiem iakięgo dziś Mostiewski używa iam sam tymi
własnymi oczyma widział Roku 1575. nad Bramą Galatską
przeciw Konstantinopolowi/ po staroswiecku malowany/ wio-
ząc sie w Bacie prosto od hakow Subienice Wisniewieckiego pod
mury Galatkie/ gdzie kletki drzewiane stoja/ ale te Brame też
ras zabudowano/ tylko przed sie Herb na rżalt Mostiewskiej
pogonieć malowany dobrze znać.

Oleg darami
Cesarza Gre-
ckiego vbla-
gan.

Potym sie wrocil z Czarygroda do Kijowa Oleg czassu
Jesieni/ y wspomniat na onęgo Konia swoiego/ od ktorego mu
Wieścżkowie śmierć podać praktykowali/ y kazał go przy-
wieść do siebie/ a gdy mu powiedziano/ iż iż był zdechł w
iego niebytności/ kazał sie prowadzić do kości ięgo/ aby ie
wyżzał/ a przyśedwży na miejsce gdzie ony kości leżały/
vsiadł na nich/ a drugie Kroniki piśa y Herberstein/ iż no-
ga won

ga w on leb Koniski vderzył / mowiąc / Otoście mi praktykowali
 śmierć podiąc od tego Konia / a oni ius iako widziacie zdechl / nie-
 chciałbych by tak y Praktikarzow potkało / a gdy to wyrzekł wnet
 zmija iadowita z onego leba konskiego wystoczyła y viadła go w
 noge / y od tego vmarł / wykonawszy na Pánstwie Kijowskim /
 Nowogrodzkim / Pskowskim / Izborskim y Bielezieziskim lat
 trzydzieści y trzy / pogrzebion na Scekawicy gorze obyczajem
 Poganiskim.

Olech wedo-
 lug Praktik
 vmarł.

Ihor Kurikowic Wielki Książ y Wiedyno- władzic Ziemi Ruskich.

O śmierci Olechowey Ihor albo Igor Kuri-
 kowicz poczał pánować na Kijowie / wielkim Nowogro-
 dzie / na Pleskowie albo na Pskowie / na Białymiezierze / y na
 wszystkich Kieistwach y Ziemiach Ruskich / w zachodnich / pólno-
 cnych y na południe leżących / A ieszcze za żywota Olechowego
 opiekuná swego poiął sobie w małżeński stan Olche Práwnuczke
 Gostomisselowe ze Pskowa. Na Drowlany dał wielką a niezno-
 sną włożył / wietszą niż Olechiego Opiekun. A zebrałszy wielkie
 woysk / ciągnął daley Morzem do Greciey / gdzie Uicomedia y
 Heractez Miasta sławne obległ y opalił / y kráin wiele Greckiego
 Cesarzá Romana splundrował w Bitiniey y w Poncie / a gdy
 wielką mocą do Konstantinopola ciągnął / mając s sobą po piet-
 naście kroć tysiąc okretow / y inšego naczynia wodnego / zebrał
 sie przeciw im Romanus Cesarz Grecki z pomocą Rzymiską / y in-
 szych Pánow Chrześciańskich / a stoczywszy sroga bitwę z Ruską
 Armata na Morzu czarnym / y porażił wielkie woysk. Ruskie na
 głowe / tak iż Ihor ledwo z trzecią częścią Armaty do Kijowa
 wšedł / y wziął potym przymierze z Cesarzem Greckim. O tym
 porażeniu Ihorowym Látopiſzcze Ruskie wzmianki nieczynią /
 Ale Luitprandus zacny Historyk rerum per Europam gestarum lib.
 5. cap. 6. piſe / iż Ingerus Ruski Krol / tak go on zowie chcąc rzec
 Ihorus albo Igorus / gdy z wielką Armata ciągnął do Konstan-
 tinopola wodną bitwą był porażon od Romaná Cesarzá Kon-
 stantinopolskiego / y wielką porażkę był odbity y odpędzony od
 Czarygroda.

Donaras też Grecki Historik Annalium Greciz tomo 3. niemiá-
 nując Xiążecia Igora piſe / iż Rusacy / ktorzych on Rossami zowie /
 quindicies mille nauium, mając s sobą pietnaście kroć tysięcy okretow

Macieia Scripkowskiego

Konstantinopola dobywali / gdzie od Grekow tak srogo byli porażeni / iż s tak wielkiej liczby Okerow mało sie ich wiozko / a na potym sie Rusacy od najeżdow do Greciei wscizgali. A Ihor Wielki Kniąz wrocivszy sie od Konstantinopola do Kijowa wysprawił sie na Drowlany w małym poczie ludzi / chcąc do nich znou pobory wybierać. Tedy Drowlani z Kizżeciem swoim Nistinią / a według niektórych Malditem nazwanym / poczelu myśleć / coby około tych częstych poborow y wyderkow / a iakoby sie s tak ciężkiej niewoley wybić / y mówili między sobą / kiedy sie Will wneć w Owe / tedy wszystko stado rozproszy / Przeto wiedzając Igora w małej drużynie / wderzyli nań gwałtem na prociścu w Niasztę Korestenę / y zabił go Kizże Drowlanski Mala dit albo Nistinia / tamże pogrzebion w Korostenie pod mogiłą wyniosło wssutą / Roku od stworzenia Świata 6458. według rachunku.

**Jako sie Olha pomściła nad Drowlany
śmierci Małżonki swojego Ihora.**

Po zabiciu od Drowlanow Małżonki swojej Ihora Kurikowicę Kieźna Holha z Synem iedynym Swentosławem Państwa Rustie Wielkonowogrodzkie y Kijowskie wzięła w swoje sprawy / ktora nieiało białej głowy indła plec / ale iako nayporządniejszy Monarcha rozdziła y ze wszystkich stron od najeżdow nieprzyjacielskich Asadomowi y Cieltowu Woiewodom krewnym zabitego Małżonki swego ukrayne obrony zleciwszy / obwarowała.

Potym Drowlani zhardziawszy w wolności y wragując Kijowianom iż ich Pána zabili / posłali do Olhy dwadzieścia osob zacnych namawiając iż łagodnie / a potym grożąc y chcąc iż do tego przymusić / aby za ich Kizże Drowlanskie Nistinie / a według niektórych Maldita w małżeński stan posła / ktorych ona wysłuchała / kazała doł głęboki we dworze wykopać / y wszystkich osobnych Posłow weni żywych wrzucić / potym sama nachyliwszy sie nad dołem / pytała ich / iako sie tam macie Pánowie Swátowie y kazała ich ziemią żywych zawalić. To sprawiwszy / zarazem Gonca do Drowlanow wyprawiła / dziekując im za to / iż sie o nie iako o Wdowe osierocią starają / mówiąc też / iż ia iuż Małżonka swego z martwych wskrześcić niemogę / a iżem ięszce młoda /
wążemu

własemu sie Kizjeciu w małżeński stan niezbraniam / tylko po mie
według moiego stanu posłacie ludzi zacnieyszych / y w wietszych
pocztach / nie iako pierwszych. Drowłanie to vsłyszawszy z wiel-
ką radością wyprawili do Holhy pięćdziesiąt starszych Boiárzow
albo Pánow ródnych przebranych / Drudzy kládą czterdzięci
szciosou swietnym poczie.

Ktorzy gdy do Kijowá przyiáchali w łodziach y w naczyniu
wodnym rozmaitym Kzeta Dnieprem / kazála Kniázniá Holha
dla nich káznia wielką nágotowác / y posłála do nich prosiac aby
sie w kázní z tego trudu y dálekíey drogi wypocili / y ochedóżyli / á
potym aby s poselstwem do niey przyšli. Omi będąc tey wdziecz-
ności rádzi / šli do kázníey / á gdy sie płóć / y winnikámi aieie wóch
woch wóch chwoścáć poczeli / kazála káznia skomá y chrostem wó-
kolo otoczyć y zápalic / tak iš wšyscy / y s slugámi swoimi ogniem
gwałtownym zgorzeli / A Olhá záraz Posłow swoich do Drow-
lanow posłála / opowiadáiąc iš ius do nich iedzie / chcąc być mał-
žonką ich Kizjeciu / á im Pániá / iedno aby nágotowáli miodow do-
státek dla ieý przyiázdu / izby według slubu swego Malžonkowi
pierwszemu Jhorowi Trizne / iak w ten czas zwano vmárlých ob-
chody / albo stype odpráwila / Drowłanie będąc temu rádzi / iš ius
wšyskie Kieštwá Rústie ich Kizjeciu / z tak wielką Malžonką
będą podáne / zá ktorým powodem nád Rússáki wzajem / będąc
pirwey poddánymi / Pány być mieli / wnet w Chorestanie głow-
nym miescie swoim / Miody y tak wielkie dostátki ná slawne wese-
le zgotowáli / Holha teź iako obiecala / z Kijowską Sláchtą / me-
žámi do bitwy przebránymi / ná czas náznáczony / do Choro-
scienia przyiáchála / A Drowłanie w swietnych pocztach ku niey wy-
iáchawszy / przyieli iz z wielką radością / y poczeli potym pytać /
gdzieby ich pierwszy y wtorzy posłowie byli / á ona odpowiadziála
iš zá nią inšá droga po lektu z stárbámi iádą / przez mieyscá swiá-
dome iako Oyczycy / Wyzwolila potym sobie v nich iš posla ná
mieysce / gdzie ieý mąż pierwszy Jhor Rússkowie Kizze był po-
grzebiony / bo go tamże w Chorostanie Drowłanie byli zábili y po-
grzebili / á przyšedšy nád Mogile / poczela bárdzo rzewno pláć /
y odpráwiošy Trizne / iak Rúš piše / Aležowi swoiemu / kazála
ná onym mieyscu wysokim Mogile vsypác / A rzekli ieý Drow-
łanie / Hospodze Kneinio / Muzatwoieho zabiliešino / iš on był
niemiłostíw / tako wólt drapieżny owce / á Holha zátrywszy y
zmysliwszy gniew w sercu zámilka / á vbráwszy sie w swiet-
ne šáty / iako ná wesele / poczela czestowác Drowlanow / á

swoim Boiárom wŝysŝkim zakaŝalá miodu pić / á skoro ŝie DREW-
lánie wŝyscy popili / wnet bes wieŝci kaŝalá ich Kijánom swoim
Bohátrom ŝcináć / mordowáć / kłóć / bić / ŝiec / y zabijáć / y zabito
ich w ten czás pieć tyŝiecy / A ŝpráwioŝy to / y powetowawŝy
ŝmierci Meŝá ŝwoiego / záloŝná ŝwádzba DREWlanom zóŝtáwiká /
á ŝamá ŝie do Kijowá wrociká.

Holha z no-
wu przeciw
Drewlánom.

Potym zebraŝy wielkie woysko w Kijowie ná drugie láto /
wypráwiká ŝie z Synem ŝwoim Swentosławem Jhorowiczem
przeciw DREWlánom / zápráwuiąc go áby ŝie y on teŝ pomŝcił zá-
bicia Wycá ŝwoiego Jhora / á poráziŝy woyská DREWlanské /

Holha Cho-
roŝten oble-
gá.

oŝátki wciekájących s poboŝcza goniká áŝ do Choróŝtená Zamku
głównego / góŝie ŝie bylá wielkoŝć DREWlanow záwaráká / kto-
rym obleŝeniem cáły Rok dreczylá w Zamku Choróŝcienie / á wi-
dzáć iŝ trudno było mocá Mláŝtá y Zamku dóŝtáć / dla twárdóŝci
z przyrodzenia mieyŝcá / wdáká ŝie do fortelu przemyslnego / y po-
ŝláká do Mleŝczan y do Grodzan / mowiac / iuŝem ŝie pomŝciká
ŝmierci meŝá ŝwego / wŝákŝe od was nie odŝapie / áŝ mi iáká táká

Fortel Holhy
przemyslny.

dań poŝtápicie / á niechce wiéŝzego podatku / Tylko mi daycie teŝ
raz zá dań po trzy Gólebie / á po trzy Wroble. DREWlánie ŝ che-
ciá chudzinowie ŝpełnili wnet condicie / A Holha onym Góle-
biom y Wroblom roŝkázalá w ogony wplátáć kłoty / z ŝiárká y z
zágniwá / y zápalioŝy zágiérw / puŝciká ich wieczor / ták káŝdy go-
láb do ŝwego domu y gólebincá / á wroble w ŝtrzeche álbo pod

Choroŝten
Wroble y Go-
lebie zápalili.

dáchy zwytkle z ogniem náŝad z woyská Ruŝkiego przyleciawŝy /
w kilkudziesiát mieŝcach Zamek y Mláŝto zápalili zárazem. A
Holha teŝ wten czás do ŝturmu ze wŝysŝkich ŝtron / z ogromnym
krzykiem y hućiem przypuŝciká / góŝie z zápalonego Zamku wcie-
kájących wielkoŝć DREWlanow pobito / poŝieczono / y potopiono /
á drudzy z ŝonámi / y z diátkámi pogorzeli / inŝych záŝ bárdzo wie-
le do Kijowá w niewolá odwieŝdziono / á drugich iákó bydko ro-
ŝprzedano. A ták Holha pomŝciŝy ŝie ŝmierci meŝá ŝwoiego zná-
cznie / y dobyŝy wŝysŝkich Zamkow inŝych DREWlanskich / kto-
re ŝie tey zá tym ŝtráchem / y przemysłem niezwytkłym áni ŝtychá-
nym / dobrowolnie podawáły / wrociká ŝie do Kijowá z wielkim
weŝelím z Synem ŝwoim Swentosławem Czarewicem.

Holha do Cō.
ŝantinopolá.

Potym Roku od ŝtworzenia ŝwiátá 6463. wypráwiká ŝie
wielkim koŝtem w Okretach do Konŝantinopolá / y przyŝedŝyŝy
z dworem ŝwoim Ruŝkich Boiar do Ceŝarzá Greckiego Janá Ze-
miŝki oddáká mu wielkie dáry / kto-
ry iá wielkim dóŝátkiem w
Konŝantinopolu czéŝtował / y wáŝyl / á pod dobrá myŝl wzru-
ŝony /

Olha sie on
chrculã,

Biogostā
wienstwo
Solhy.

Olha Tesar
za ofutata.

Drugie błogo
sławieństwo
Złoty od pa
triarchy.
Abraham/Gen
nefis 11. cap.
12. 15. et 20.
Lota/Gen. 19
1. Pet. 2. 15.
13. 14. 15. 16.
Amos 4.
Nozef/1. Ro
di 14. Da
wida/Regum
15. 19. 20. 22.
Daniela/Dar
ni. cap. 6. etc.
Jonas Na
gal. To. 3.

Wacława Strypkowskiego

oświeca / tak też ona Chrystem świętym / Ruskie narody naprzód
oświeciła. Ale syna Swentosława żadnym sposobem do Chrztu /
y do uznania prawdziwego Boga przywieść niemogła / Bo był
bardzo waleczny / y wszystkim się był na Rycerski żywot zdał / dla
czego się y Młotce wynawiał / iż gdybych się ja ochrzcił / Lud
moy y towarzyszy moi tego nie będą chcieli uczynić / y odstąpią mie-
a ja stum będą wojował y oyczyzny bronił? A tak wielkiey dziel-
ności / y ćwiczenia Rycerskiego był przereczony Swentosław /
iż skoro lat swoich dorósł / zawsze w polu z Rycerstwem swoim
mieszkał / żadnych zawad y próżnych sprzętów w wojsku swoim
nie dopuścił wozic / na ostatki ani kotłow / ani żadnego naczynia
kuchennego żaden jego żołnierz nie miał / wędzone mięso tylko a
chleb suchy sam ze wszystkimi zawsze jadł / Namiotu y sam nie-
znał / okrom Kotarhy a oponczey / na gołej ziemi pod Niebem siaz-
dał / także siódło albo iarczak pod głowę włożywszy legal / będąc
Monarchą wszystkich Ziemi Ruskich / przeto też rokosznych Gre-
ków śnadnie bijał / y ich państwa posiadał.

Twierdzenie Ri-
cerskie y ciera-
pliwość wo-
jenna Swan-
tosławowa.

Swantosław Ghorowic Wielki Książ albo Carz Kijowski / Pereasławski / etc. Jedynowładziec wsyst- kich Rusi / Roku 6463.

Swantosław
albo Swento-
slaw / Greckie
Kroniki 301
wie do Swen-
dosłabem.

Tey wypra-
wy Ruskie
Kroniki nie
mają na Ros-
sary.
Swantosław
Kozarow zhy-
łował.

Wrota wy-
prawy na
Bulgary za
Dunay.

Swantosław
so. Zamków
po Dunajskich
wziął.

Stolica Sw-
tosławowa w
Pereasławiu.

SSwantosław Ghorowic wnuk Kurikow gdy mu
Matka Olha / albo Helena ochrzczona / wszystkim Księstw
Ruskie / Kijowskie / Wielgo Nowogrodzkie / Pskowskie / Bieloie-
zierskie / y inne w zupełną władzę puściła / zebrał wielkie wojsko
z Ziemi swoich / a naprzód na Kozary albo Kossery ludzi Ruskie-
go narodu / którzy mu się z mocy wybijałi / ciągnął y dobył Zamek
ich głównego / który Bielowiesia zwano / samych też Kozarow
z Książciem ich poraziwszy do posłuszeństwa przywiódł / y dań na
nich włożył / O czym Dlugosz y Niechomius lib. 2. cap. 3. fol. 24.
pisał.

Potym według Kronik Ruskich y Polskich zebrał wiet-
sze wojsko ciągnął na Bulgary aż za Dunay / których kilko kroć
znaczenie poraziwszy / wziął pod nimi osmdziesiąt Zamków nad
Dunajem / a swoimi Rusakami wszystki osadziwszy / w Pereasła-
wii Stolicę swoich państw założył / a do Młotki Holhy y do Pá-
now swoich radnych Kijowskich wskazał mówiąc / iż w Pereas-
ławiu jest ulubiona Stolica moja / w posrodku Królestw mo-
ich / Bo

ich/ Bo mi tu z Grecyey przywożę Złoto/ Srebro/ Kleinoty/ Pá-
włokę/ Winą/ y rozmaite owoce/ z Węgier też Złoto/ srebro/ y
konie dobre/ z Ruśi/ skory/ miody/ woski/ y czeladź niewolną.

A w tym czasie Piecinigowie s tych krain gdzie Litwa z Go-
tom/ Jatwieżow/ Polowcow/ y Alanow zmieszany/ przyciągne-
li do Kijowa/ y oblegli Miasto/ a na Zamku Kijowskim zawarta
sie była Holha z Jaropolkem/ Holha/ y z Włodimirzem trzemi
wnukami/ synami Swentosławowymi/ do ktorego Holha po-
starała o pretki ratunek/ mowiąc/ ty cudzych Ziemi szukaś/ a mnie
mátki twoiey y z synami twoimi Piecinigowie mało me wziali/ bo
iż byli odciągneli/ iáť Niechomius piśe/ vsłyszawszy wieść od
Ruskich iezyków/ iáťoby sie ná nich Swentosław z wielkim wo-
jskiem przybliżał/ ale Kronika ruska świadczy/ iż Swentosław ri-
chło przyśedł z Pereasławia z Rycerstwem swoim/ rozgromił y
rozegnał Piecynigi/ wśátke w Kijowie ácz go mátká z Boiárami
wsilnie żadała/ niechciał mieścić/ A gdy sie do Pereasławia wra-
cał/ rzekła mátká Holha/ Już iż synu mój ia vmre/ ty mnie gdzie
kolwiek bedziesz chciał pochowaś/ y táť (iáťoby wieść o śmierci
swoiey) dnia trzeciego vmárła/ pochowana w Kijowie/ ktorey
potym kości Włodimirz wnuć ochrzciwszy sie/ za swiete podniósł
y iest między swiete policzona/ przez Patriarche Konstantinopol-
skiego/ dzieniey Rus swięci iedenmasiego dnia Lipca Miesięca.

A Swentosław po śmierci mátki swoiey Holhy albo Heleny roz-
dzielił Kieśtwá Ruskie trzem synom swoim/ Jaropolkowi dał Ki-
iow/ Odoze albo Olhowi Drewlany z Zamkiem Choroscieniem/ y
z Pereasławem/ Włodimirzowi Nowograd wielki/ Bo Nowo-
gradzanie z namowy niłtorey niewiaśty Dobrynie Włodimirz-
a Kieże sobie vprosil/ Borem był w Nowogradzie wielkim
Mieśczanin ieden Kaluszcá albo Kaluszcá Malec przez wiskiem/
Ten miał dwie Corce/ Dobryne y Maluska/ Maluska y Kieży
Holhy była w Francimerze klucznica/ s ktora miał Swanto-
sław Włodimirz.

Táť tedy Syny opátrzywszy Swantosław y rozdzieliwszy im
Kieśtwá porządnie/ niemogł gnusnić w pokoju/ znowu sie wy-
prawił do Bulgariey/ A ciągnąc nád czarnym morzem przez Dá-
cká albo Wołoszká Ziemię/ przeprawił sie przez Dunay/ gdzie
miasto głowne Bulgarskie Pereasław/ rzezone/ gwałtownym
sturmem wziął y opánował. Potym Bassilowi y Constantinowi
Cesarzom Grecin woynie opowiedział roku od Chrystusa Pána
972. według rachunku Niechomiusowego y Długossowego/ wtár-
gnął tedy

Piecinigowie
płow obier
ali.

Holha vmár-
ła.

Rozdzielił sy-
now Swanto-
sławow ych

Swantosław
znowu do
Bulgariey.

Swantostaw
do Grecy.

Sortel Grecki
przeciw Rusi
sądom chytry
ale prożny.

Krecz Swen-
tosławowa
do rycersk.

O tym czytay
Herberstein

Ochota Rusi
sądom.

Zwyciestwo
Rusakow
nad Grek.

Panadofmi.

Czym sobie
Swantostaw
Grek znie-
wolil.

gnał tedy do Grecy z woyskiem Ruskim / Ale Cesarowie Grecy Basili y Constantinus / zaraz do niego posły wyprawili / prosiąc pokoiu y przymierza / a iakoby wiele ludu miał w woysku swoim / żądali od niego wiedzieć / obiecując mu / iż według liczby ludzi woyska iego dan na każdego Rusina głowę chcieli dać / odkupując pokoi / ale skoro sie wymiedzieli liczby żołnierzow iego / wnet też woyska swoje Grecie spissali / y wiedli przeciw Swentosławowi / A gdy sie obiedwie woyska przeciwko sobie sciagnęły / wleli sie Rusacy wielkości Grekow / ktorych gdy Swentosław obaczył zatrwożonych w boiaźni / rzekł tak / Iż miejsca nie widzę o Rusacy / ktoreby tu nas bezpiecznie y zatrzyć y zachować przed nieprzyjaciółkami naszymi mogło / A ziemię y sławy Ruskiej w ręce nieprzyjacielskie podać / nigdy tego w umyśle swoym nieprzypuszczał / Jaks przeciw tym nieprzyjaciółkom meźnie a stale wojować / albo śmierć wcziną podzić / albo sławę niesmiertelną odnieść / pewna rzecz jest. Abowiem iesli przeważnie dokazywać y meźnie wojować umre / imienia swego niesmiertelność / a iesli wciek / wieczną sromotę y hańbę stąd odniosę. A iż mi sie wielkością nieprzyjaciół ogarnionemu wciekać niegodzi / y wymknąć sie prożno / przeto ja meźnie a statecznie bede stał / a głowę moją na pierwszym potkaniu / za oyczyznę wszystkim niebezpiecznościami zastawie y założę. Tak terzecz Swentosławowa Herberstein fol. 5. de rebus Moschouiticis s starey Kroniki Mostiewskiej / ktorey ja też Exemplarz mam / opissuję. A żołnierze y wszystko woysko Ruskie / co byli pierwey strwożeni / tą rzeczą Książecią swego / iako przybićim nowej pomocy posileni / zaraz iednostajnie krzyknęli / mówiąc / Hey gdzie Holowa twoja Czarsta / tam y nasza niech bu-
det : Natychmiast tedy posilivszy Rycerswo / z wielkim pedem rzucili sie y gwałtownie wderzyli na przeciw stojące woysko Greckie / a przewawszy y przebiwszy wprzeymą nawalnością ich wyszykowane / zwyciestwo otrzymali / wciekające y strwożone Rusacy bili / siekli / drugich imali. Potym używając zwyciestwa Swantostaw Grecie państwa burzył / plundrował y pustoszył : A gdy go insze Książetá darami błagały / odkupując pokoi / a Swentostaw złota y Panadofmi Kleinotow (iako ich Ruskie Kroniki mianują) niechciał brać y gardził nimi / A tylko śaty y broni / Zbroie / Tarcze / Niece od Grekow przysłane przyjmował.

Taką wielką cnotą y dzielnością iego Grecie narody poru-
szone / przybedwszy do Cesarzow y Książat swoich mówili y woła-
li y my-

li/ y my pod takim Krolem pragniemy y chcemy być/ ktory nie zło-
to/ ale broń y zbroie wiecey miłuje. A gdy sie z woyskiem Swen-
tosław przybliżał do Konstantinopola/ Grecowie odkupując sie
wielką dania/ od granic go Grecich odwrocili/ iſ ich wiecey nie-
woiował/ wszakże z wielkimi łupami/ y stadami Wielbłądow
obciążonych złotem/ y rozmaitymi skarbami wrócił sie do Bulgá-
riey. Tego Swentosławá Zonaras starodawny Historik Tom.
3. Swentosławem zowie. A gdy sie do Pereasławia Ruſkiego
y do Kijowa wracał/ wielkimi łupami obciążony/ zaſiępili mu
Piecinigowie/ s ktoremi sie Swentosław śmieie podkłał na mie-
scu złym/ á do bitwy stoczenia nieprzystoynym/ Tánże porażony
y poimány ieſt. Poimánemu Kijże Piecinigowſkie Kura albo
Kures rzeczony kazał głowe ścięć/ á z ſzałbatki głowy iego
dał ſobie czáſſe uczynić/ y opráwiwſzy iá złotem/ dał text taki
nań ieſt wyręć/ SZVKA IAC CVDZEGO SVVOIE STRA-
CIL: A záwždy kiedy chciał być przerzeczony Kures dobrej
myśli s tey czáſſe pijał/ wznawiając sławę ſwego zwycieſtwa y
pamięć.

Swantosław
od Constanti-
nopola danta
poſtapióna
odwrocón.

Swentosław
porażony y
ſiętý od Pie-
cinigów.

Ciáſſa z ſzál-
batki Swen-
tosławowey.

O tych Piecinigach/ ktorych Zonaras Grek Pacinnikami zo-
wie/ A Wapouius Perocinami/ coby zacząć byli/ wyſſey naydzieſz
około wywodu Polowcow y Jatwiezow pobratynow Litew-
ſkich/ ktorych wony czáſy rozmaitymi przezwiſkami mianowano. A
ten Kures Kijże był właſny Litwin/ wczym go imie ie° wydawa.

O ſpokólnych zaboyſtwach Brátow Syn- now Swentosławowych.

O śmierci Swantosławá Kurikowicá Jedn-
nowłayce Ruſkiego/ Synowie iego trzey ácz byli dobrze y
porządnie zá zywotá Dycowſkiego Kieſtwy Ruſkimi podzieleni/
y opátrzeni/ niemogli ſie miedzy ſobą zgodzić. A naprzód Swa-
dolt niáki przednieyſzy Pan rádný nieboſzczyká Swentosławá
przyiácharoſy ná Kijow do Jarozeltá Kijżecia Kijowſkiego star-
ſzego z brátow/ poczał mu vſilnie rádzić/ áby Holhe brátá wygnał
z Kieſtwa Drowlańſkiego y Pereasławſkiego/ máiąc nań waſń/
iſ mu był ſyná rzeczonego Lute Olech zabił w łowiech.

Swadolt brá-
gi Achitophel

Tak tedy Jaropolk Swadoltowá rádg poduſzczony/ pod-
nioſł woynę ná Brátá/ y poráził woýſko iego Drowlańſkie/ á O-
lech ſámo Kijże vciekając z pogromu ná Zamek ſwoy Waraſ (we-
dług Niechouinſſa) niemogl ſie wciſnąć przed wielkim tumultem ludu

Tego Zamku
Herberstein
nie miało
ani Kronikę
Kijowską / tyl
ko Długos
Miechomus
y niżej Kro
micki Ruskie.

tem Ludu wciekającego. A tak od żołnierzy Jaropolkowych do
Zamku ściągających / z mostu wysokiego między innymi zepchnię-
zion / a gdy wiele ludu nań wpadło / niedźnie był zatkoczony y za-
dużony / Roku od stworzenia Świata 6485. A Jaropolk wbie-
żawszy Zamek Waraz y opanował go / kazał Brata Olechą
ścisnąć / którego pod mostem między trupami ledwo trzeciego dnia
naleziono umarłego / za wskazaniem jednego Drowlanina / a ka-
zawszy go przed siebie przynieść / rzekł do Swadolta patrząc na
trup Braterski: Swadolcie / oś tego pożądał. Potym go po-
chowano w Owruczy.

Owrucza.

Włodimirz
do Waregow
wciekł albo
do Swecy /
albo do Dni
prawy.

Usłyszawszy to Włodimirz iż Jaropolk Olhe Brata zabił /
zarażem z Nowogrodą wielkiego wciekł za Morze do Waregow /
A Jaropolk przyciągnawszy s Kijowa do Nowogrodu / namie-
stnika swojego na Kieście Nowogrodzkiej przelożył / y tak sie
wdziałal Jedynowładca wszystkich Rusi / opanował wszystkie
Kieście Bratów swoich / jednego zabił / a drugiego wy-
strążył. Ale Włodimirz wziąwszy na pomoc Waregow /
wrócił sie do swojego Kieścia / gdzie namiestnika Jaropolkowe-
go z Nowogrodą wypędził / a swojego niakiego Dobrynie prze-
łożył / a sam zebrawszy więcej wojsko z Rusaków / a łączy-
wszy je z Waregami Bratu Jaropolkowi wojnę opowiedział / w-
przedzając go w tym / bo wiedział / że też Jaropolk miał wojnę
przeciw niemu podnieść.

Włodimirz
Nowogrod
wielki opuścił.

A w tym czasie posłał do Rechwolda Kijzicia Pskowskie-
go / (który też był z Waregow na to Kieście przyjechał) prosiąc
o niego Cerkę Rochmidy w małżeństwo. Ale Rochmida iż wie-
dział / Włodimirza być nieprawego Łoż / (Bo go Swento-
slaw z Maluszą miłośnicą miał) niechciał na to pozwolić / ale
za Jaropolką Brata iego y nieprzyjaciela w małżeństwo sie brał
/ od którego też dziewoslebow oczekiwał.

Rechwold
Kijzic Pskow-
skie zabił.

Pskow albo
Pleskow Wlo-
dimirz wziął.

Potym Włodimirz rozgniewawszy sie iż był wzgardzon /
wnet z onym wojskiem gotowym / na Rechwolda Pskowskiego
podniósł wojnę / którego poraził / dobył Pskowa / a samego
Rechwolda y dwu Synów zabił przy nim / Rochmida też ponie-
woli sobie wziął w małżeństwo.

Włodimirz
Kijow oblegał.

Potym zaraz świeżym zwycięstwem y przybawieniem
Pskowskiego Kieścia posłony do Kijowa przeciw Bratu Ja-
ropolkowi ciągnął / a gdy mu Jaropolk niesiał polną sta-
wic / zawarł sie w Kijowie / Włodimirz też Kijową wsi-
nie dobywał / ale iż go wyrozumiał trudno mocą dostać /
wyprawił

wyprawił tajemnego Posłańcá do Bludá naywiernieyszego Pá-
ná rádnego Jaropolkowego / ktorego zowięc Oycem y obiecując
wielkie dary / prosił aby mu dodał rády / ktorymby sposobem Ja-
ropelká brátá mogł zabić.

Wyrozumiawszy tedy prosbę y żądanie Włodymirowo Blud
Woiewodá / obiecał mu Páná swego zabić / dodałszy rády Wło-
dimirzowi / aby Zamku Kijowskiego vsilnie dobywał / A Jarop-
pelká Páná swego zdrádliwie nápominał / aby w Zamku niemiesz-
kał / powiádaiać mu iż iusż wiele Kijowian iego sług do Włodi-
mirzá przysłało / y ná iego sie zdrowie náśadziło.

Ták Jaropelk zdrádliwą namową Bludową zwiedziony v-
ciekł s Kijowá do Rodenu Zamku / ktory leżał ná vsciu rzeki Jur-
sy / gdzie sie być przespiecznym zdrowia swego rozumiał / y od-
gwałtu Włodimirzowego. A w tym Włodimirz dobyłszy Kijo-
wá / y osádziłszy go swoimi Nowogrodzány / y Waragami / ciż-
gnął z woyskiem zá brátem Jaropolkkiem / y obległ go w Zamku
Rodenie / á ná błánki y ná wieże vstáwicznie kazał sturmować
niemáły czas / zá czym żołnierze y Ryceřstwo Jaropolkowe dłu-
gim obleżeniem / głodem y vstáwiczną trwogą strapieni y znedze-
ni / ná podanie wołáli / niemogąc dłużej cierpieć oney nędzy.

X począł rádzić Blud Jaropolkowi znówu / aby pośoiu v-
Brátá nád sie dáleko mocnieyszego prosił / do Włodimirzá też po-
tajemnie wskazał / iż mu iusż wnet chce brátá wydać / y przedem-
przywiesć. Ták Jaropolk vřluchawszy przewrotney rády Blud-
dowey / podał sie w moc ná káśke y ná woła Brátu Włodimirzo-
wi / taką kondicią dobrowolnie ofiarując / iż coby mu kolwiek
z káśki swoiey postąpił / w dzierzawę ná wychowanie / ná tym
chciał wdziecznie przestáć. A gdy sie tá kondicia podobála Wło-
dimirzowi / wnet Blud począł nápominać Páná / aby do Wło-
dimirzá Brátá wyszedł / á podał sie / Czego mu záś Werařto dru-
gi Pan Rádný odradzał / Ale Jaropelk zániedbawszy zdrowey
rády Werařkowej / vřluchał Bludá / y wyszedł do Brátá / á skoro
wychodził z Bráiny / wnet od dwu Waragow zabity iest / ná co
sam Włodimirz z iedney wieże pátrzał. A widząc iusż Jaropelká
Brátá zabitego / zarázem do Zamku żołnierzow swoich Wara-
gow hurmem puścił / żonę Brátá zabitego Greczke zgnalcil / s
którą Jaropelk także / póki iestże Mniřką albo Czernicą byłą /
przedtym niż iá zá żonę poiął / miał Syná / Tym tedy sposobem
dla łákomey chciwořci pánowánia Jaropelk Olhá Brátá / á Ja-
ropelká záś Włodimirz zabił.

Blud dray
ca.

Koben zamek
stary Ruski /
dla go nie-
znac.

Kijow wziął
Włodimirz.

zdráda.

Jaropolk za-
bity.

Wojateme
loisowsko.

Niemieci sie
wyroł p. Cho-
tynów / Fro-
meczem wor-
mie etc.
Matth. 26.
Gen. 9. cap.

Włodimirz wielki Swentosławowic Jedynowłai-
ca Rusi pierwszy Chrzesciānin / Roku 6486. według
Rusi od stworzenia Świata.

Włodimirz Swantosławowic wnuk Ichorow a
prawnuk Rurikow / opánowawszy Xięstwa Ruskie Brá-
tom pobitych / Olhy y Jaropelkǎ / wszystkie Rus pulnocnǎ / wscho-
dniǎ / y ná południe leżacǎ / Białǎ y Czarnǎ / pod swoje moc przy-
wiodł / dla tego sie pisał Cárzem albo Krolew / Jedynowładcǎ
y Wielkim Kniǎziem wszystkiey Rusi. Z Nowogrodǎ też wiel-
kiego do Kijowǎ Stolicy przeniosł. A czyniąc Bogom swoim
ofiary / za duże Brátow pobitych / Holhy y Jaropelkǎ / bǎr-
dzo wiele Bǎłwanow y Kościółow pogǎńskich w Kijowie y po okó-
licznych gorach y polach Kijowskich nǎstawiał / y pobudował /
á naprzód Bǎłwan bǎr-
dzo wysoki postawił Piorunowi albo
Porkunowi / Bogowi gromow / chmur / y tystǎwic. Ktorego
nabożniey z wielkǎ wczciwoścǎ chwalil / sam tułow iego był
z drzewǎ misternie rzezany / głowǎ miał srebrozǎ odlewǎnǎ
wszystkie złote / nogi żelǎzne / á w rǎku trzymał kǎmien / ná rǎtǎk pio-
runǎ palǎczcego / Rubinǎmi y Carbunculussiem ozdobi-
ony. Drugie Bǎłwany były miǎnowǎne / Wlad / Korssa / Dassa-
bǎ / Symaergla / Makoś / etc. Ktorych Russacy Kumerami ied-
nostǎjnie nǎzywǎli / y tym ofiary czynili / y modlitwy Boskie
wyrzǎdzǎli.

Pod te^o Wlo-
dimirzǎ Mo-
stewski sobie
Cǎrstwo w
Rusi
przepisane.

Balwan Pto-
runow.

Jaki był rǎtǎk
Piorunow.

Ruska Stoli-
cǎ z Kijowǎ
do Włodimir-
zǎ / potym
do Moskwy
przeniesiona.

Wojnǎ Wlo-
dimirzowǎ ná
Polakǎ.

Tenże Włodimirz zbudował Zamek y miǎsto wielkie od swe-
go imienia nǎzwǎne Włodimirz / miedzy Wolgǎ y Oka nád Kle-
zǎ / w krǎinie bǎr-
dzo hojney 36. mil zá Moskwa / Miǎ-
stem tu wschodu Skonca / y tǎm Stolicy swoje przeniosł z Ki-
jowǎ / ktora poczǎwszy od tego Włodimirzǎ trwǎła áż do Iwa-
nǎ Danilowicǎ Bielo Ruskiego Xiǎzeczǎ / á ten potym z Włodi-
mirzǎ do Moskwy Stolicy przeniosł. Obrocil potym mysl
wszystkie Włodimirz do wojny y Kycerstiey czynności / Naprzód
podniosł wojne ná Miecǎwǎ Xiǎżǎ Polskie / y dobył podnim
Przemysla / y Cierwena Zamkow / y Powiat Radimicki Pola-
skiego Xięstwa (ma być podobno Radomski) podbił pod swoje
moc / y dan ná nich włożył / ktora pierwszej Polakom dawǎli / O-
czym Długos y Miechowins lib. 2. cap. 1. et 3. fol. 24. 26.

Don miał tylko wespolek Włodimirz / á z Kochmidǎ Xiǎżnǎ
Pskowskǎ / ktorey Oycǎ Rechwolda y dwu Brátow zabił / miał
Synow

synów trzech/ Jarosław/ Jarosław/ Wsewolda/ y dwie Corce
z Grecką miał Swantopelką/ z Czeską Kiezną Swatosławą y
Stanisławą/ z Bulgarką Borissą y Glebą. Wład ty żony ieszcze
na Wysogrodzie chował trzy sta nałożnic/ a w Herostowey y w
Sebrach dwie scie/ a na Bielogrodzie trzy sta/ w których był po-
czet 800. Potym Włodimirz będąc już zupełnym Jedynowłay-
cą w wszystkich Rusi/ zebrał wielkie woysko/ s którym przeprawił
by sie przez Dunay/ opłanował Ziemię Bulgarską/ Serbską/ Kar-
wacką/ Siedmigródzką/ Wiaticką/ Jatwieską/ Dulebską/ y ty-
krainy/ gdzie dziś Wołosy/ Mulsani/ y Tatarowie Bobruczcy/ a
w wszystkich do posłuszeństwa swego iedną wyprawą przypędził/ y
dan na nich włożył/ którą pierwey Greckim Cessarom dawali. A
gdy sie ta postronna woyna bawił Włodimirz/ wtargnęli do Ru-
skich Kiestw Piecinigowie/ y oblegli Bielogrod zamek na którym
było 300. młodszych Włodimirzowych/ A leżąc pod nim czas nie-
mali/ niemogli Zamku dobyć/ y wymyslił tak długo leżeć/ ażby ob-
leżenców głodem wymorzyli/ iakoż sie już chcieli wszyscy podać/
aż ieden stary człowiek ich zahamował/ a co była ieszcze trochę ży-
wności/ s tey kazał dwie kądzi kisielu rozszczynić/ a trzeci sity mior-
dowey/ to wszystko kazał wywieść Piecinigom do obozu (kto-
rych też już było testno próżno leżeć) mówiąc/ iesli tu w polu nie
macie żywności co iść/ a to wam Bielogrodzanie z łaski swey
przystali/ pości sie sami z Włodimirzem Panem swoim/ dla was
przygotuię porządniej/ Piecinigowie to widząc rozumieli/ iż ich
trudno głodem wymorzyć/ a mocą Zamku nielza dobyć/ dla tego
odciągnęli od obleżenia/ a Bielogrodzanie sie małym fortem
wyżydzili.

Potym sie z wiełszym woyskiem zebrałi Piecinigowie/ y cią-
gnęli do Kijowa/ a Włodimirz usłyszawszy o nich też sie pospie-
szał/ aby im odpor dał/ y położyli sie obozem/ Piecinigowie z iedney
strony rzeki Trubieszy/ A Włodimirz z drugiey strony stał z goto-
wym woyskiem. Widząc to Piecinigowie/ iż sie im potężnie Wło-
dimirz stawił/ niesmieli nacierać następny boiem/ ale posłali do
Włodimirza z taką kondicią/ iż iesliby sie który mąż z woyska two-
iego Ruskiego chciał obrąć tak śmiałym/ któryby chciał sam a sam
z iednym strony naszej zapasnikiem Piecinigiem zapasy iść/ tedy
Piecinigowie swiego iednego za wszystkich stawia na placu/ a ies-
li wasz Rusin zmoże naszego Piecinigę/ tedy my wam bedziemy
służyć/ iesli też nasz Piecinig waszego Rusina sflucze/ tedy wy nam
holdować y służyć bedziecie. A iesli sie taki zapasnik nieobierze

Synowie
Włodimirzo-
wi.

Włodimirz
wych 800.
Miał niezo-
wna z Salo-
monem/ który
też miał żon
700. a nałoż-
nic 300.
Regum II.

Sortel Ruski
w obleżeniu.

Kondicie Rus-
skom podane
od Piecinig-
ow.

miedzy wami / tedy my bedziemy Russa Ziemie trzy lata woyo-
wać / przetoby wam lepiey niezyczac spolney krwie rozlewania /
iednego za siebie wszystkich na plac przeciw naszemu zapasnikowi
postawic.

Wysłuchawszy tego poselstwa Włodimirz / strąsował sie bār-
dzo / myśląc sam w sobie y mówiąc : iesli nie stawie zapasnika / beda
rozumiec Piecinigowie / iż w moich Kieśtwach y ieden sie godny
do pojedynkowego boiu niemoże naleść / za czym wieczna hanba
na Russach moich zostanie / A iesli zaś postawie swego iakiego
Russaka / a Piecinig go zmoże / tedy sromote y škoda / ktemu y pod-
daństwo Piecinigom uczynic musze / A gdy sie o tym zmysla gryzł
przyšedł ieden do niego Pereastawianin maz stary / mówiąc : Cár-
czu / Kniązie wielki Włodimirzu / iest v mnie syn / ktory sie moze
skosztować zapasy z Piecinigiem / Wysłuchawszy to Włodimirz /
był s tey wdzięczney nowiny wesół / y kazał onego Młotoyca przed
siebie przywieść / y pytał go nie inaczej iako Saul Dawida / was-
zyłliby sie podkac z Bohatyrem Piecinigow ? Ktory zarazem o-
chotnie wszystko uczynic obiecał za zdrowie Cára Włodimirza
mówiąc : Ja sluga twoy to dziś pokaze / iż Piecinigowie z Boha-
tyrem swoim przed toba Carzu przesławny beda pohánbieni. Wi-
dzac Włodimirz wielką ochote w maluczku ciele / Bo ten Perez-
astawianin / iako y Długosz y Niechowius lib. 2. cap. 10. świada-
czy / był sredniego wzrostu / wątpił o zwyciestwie / Wszakże stu-
teł woyny szczęściu poruczać / posłał do Piecinigow aby z swo-
im bohatirem na plac wystapili / a on iusz z swoim czeka ich / Naza-
intrz tedy Piecinigowie w sprawie zsytkowani stoiać / a na harda
kazać / wysłali swego zapasnika na plac naznaczony / chłopą grubego
plecystego / ramionami czerstwość okazuiącego / y wzrostu prá-
wie Goliatowego / ktory hardo stoiać / a plecami y krotkiem herma-
izc / wołał na Russaki sromocac ich y hánbiac / a co rychley rownego
sobie / a iesliby niesmiał ieden / tedy sam na sie trzech wyzywał. Wy-
szpilk tedy on Pereastawianin zwoystá Rustie / chłopek mały / ale
zawiazal / ktorego obaczywszy Piecinig sydzil z niego / nazywaiac
go żolawiem / wszakże gdy ku niemu smiele Rusin postepował / vch-
wycili sie obádwa zarko wpassy / własnie iako Dares z Entelusse
Eneaszowi zapasnicy / Piecinig gruboscia ciała / Rusin zaś czerst-
wością narabiał / a iż był chłop wysoki Piecinig / Rusin tym sie ni-
żej schylał / rozwiódłszy sie vderzył Pieciniga w tłusty brzuch głó-
w / prawie nad konem aż wpadł / woystá zobudowu stron staly spo-
koyne patrząc na one biesiade / chłopką małego z obrzymem / por-
wa

Regum 17.
Eccles. ca. 46.
1 Macha. 4.
Psalm. 77.

Duellum Ru-
siná máłego z
obrymem
Piecinigiem.

Virgil. in. Aene.

Sortel.

wał się potym Piecinig/ a gniwem wielkim y wstydem zaufiony/
wderzył gwałtownie tępakiem na Pereslawianina/ ale on chybito-
sciz narabił/ i wtoczył mu z rązu pretko y zmieysca/ a Piecinig i-
to chłop cieśli od swowego popedliwego stossu iś chybił/ Rusin-
potknąwszy się padł o ziemię/ a Pereslawianin przystoczywszy nie
dał mu się powtore poprawować/ ale go zaraz osiodlawszy po-
czął tłuc wszęki aż mu zeby wespół ze krwią padały/ zatył go
za gardło wchwyciwszy/ nieinaczej iako Hercules Anteus-
go dusił/ aż na onym placu dusze z niego wytkoczył. Co obaczyw-
szy Włodimirz/ wnet z woystiem Rustim krzycząc y hucząc rzucił
się na Piecinigi przeciw stojące/ a oni widząc swe nieszczęście pierz-
chnęli po roznych polach. Rusacy wciekających bili/ siekli/ kłoli/ im-
li/ a drugich w Trubiesie rzęce topili/ a odbiwszy wielkie pokony y
Lupow rozmaitych w obozie Piecinistim nabrawszy/ sławne zwy-
cięstwo przes jednego Pereaslawianina (nieinaczej iako żydowie
przes Dawida nad Philistinami) otrzymali/ A założył Włodimirz
na tym brodzie/ gdzie się to zwycięstwo stało Pereaslaw drugi/
na pamiątkę tego/ iś Pereaslawianin nad Bohatirem Piecinistim
zwycięstwo na onym mieyscu otrzymał. A onego Młodzienca w-
czynił Kycerzem sławnym/ y Dycą jego człowiekiem zacnym.

Piecinig ob-
rzył od Rus-
sin-
zabity.

Piecinigowie
porażeni.

Pereaslaw
drugi założon.

Tak gdy Włodimirz był wielkim y sławnym po wstytkim
świecie Monarcha/ albo Jednowładca wstytkich Ziemi Rustich/
a w Poganstwie baktwany chwalac bez zakonu żył/ przyjeżdżali do
niego w poselstwach od rozmaitych Krolow/ Książat y narodow
nauczycielowie rozmaitych wiar/ y zakonow/ naprzod MACHOME-
tani/ Catarowie/ Egipcycy y Arabowie z inszymi Krolami Arga-
wenskim/ namawiali go/ aby ich wiare y zakon od MACHOMET-
A podany przyjął/ ktory Włodimirz wzgardził/ iś mu się zdał być
plugawy y składowy. Potym od Papieża Cesarzow y Książat
Rzymstich albo Łacinskich y Niemiedich był przes częste posły na-
mawian/ aby ich wiare y zakon Chrześciański przyjął/ Na co też
niechciał pozwolić/ iś Ceremonie Łacinskie mało nabożne/ y Ko-
ściół ich niebardzo ochodzone być mu się zdaly. Na ostatek był na-
mawian y od Żydow/ aby ich zakon Moizeszow przyjął/ ale nie-
chciał/ bo mu się Moizeszowe wstawy cieśli być zdaly/ Tylko po-
skowie od Grecich Cesarzow y Patriarchow v niego z wiarą y
Ceremoniami swoimi nieiaki mieysce mieli.

Posłowie ro-
zmaiti do
Włodimirza.

Od Macho-
metanow.

Od Papieża.

Od Żydow.

Od Grecow.

Wszakże widząc różność rozmaitych wiar y zakonow/ nie-
chciał zgola na żadną pozwolić/ Ale posłow swoich dziesięciu wy-
cwał w dalekie y rozmaite strony świata/ aby się o porządkach
wiary/

Posłowie
Włodimirza
w do rozmów
tych stron
Świąt.

Cyrus philo-
soph do Kijow-
wa.

z mądrym
czy persuasio.

Włodimirz
miał nad
Kiełnią rzeką
stolicą po Ru-
sowie Rus-
ka.

Obrazy.

wiary y o Ceremoniach wśelkich narodow pilnie wywiadowali. A naprzod im kazał iść do Bulgariey y doświadczyć wiary ich/ drugich posłał do Rzymu/ inszych do Niemiec do Afryki/ Egiptu/ y do Sciriey/ ktorzy Posłowie przypatrzywszy sie rozmaitych nar-
rodow rozmaitych wiar y Ceremoniy/ przyiachali potym do Kon-
stantinopola/ y opowiedziano to Cesarzowi Konstantinowi/ y
Basilemu/ iż Posłowie od Włodimirza Monarchy Ruskiego
przyszli wiary przepatrywać/ co usłysawszy Cesarzowie weselili
sie z tego/ y okazawszy Posłom wszystkie Ceremonie według Gre-
ckich obrzedow/ y wdarowawszy ich odprawili do Kijowa/ a iżby
Panu swemu lepszą pewność o Greckiey wierze dać mogli/ posłał
z nimi Patriarcha y Konstantin Cesarz Kira albo Cyrusa Philo-
sophą Greką Meżę wczonęgo/ ktory przyiachawszy do Włodimira
rzą/ wiele z nim rozmawiał o wierze Chrześciańskiej/ a potym
mu oddał za upominek Japonie wielką złotą od Cesarzow swo-
ich/ y od Patriarchow/ na ktorey był misternie wyrzuty straszny sąd
ostateczny Boży/ Ktorey przypatrując sie Włodimirz/ prosił
Philosophą/ aby mu powieiedział/ co sie rozumieci ci/ ktorzy jedni
na prawicy Sędziego/ a drudzy na lewicy stoja/ y powieiedział
mu Philosoph/ iż na prawicy beda stać ci/ ktorzy wierza w Pana
naszego Jesusa Christusa/ y czynia rzeczy dobre/ za co po śmierci
wieczny żywot y Królestwo niebieskie otrzymają/ a na lewicy ci
stoja/ ktorzy w Boga niewierza/ a bez zakonu y wiary żyją zle
uczynki działają y swowolnie żyją/ ci w wiecznym ogniu piekiel-
nym wiecznie potepieni beda. Włodimirz to usłysawszy wes-
chnął y rzekł/ Błogosławieni ci ktorzy na prawicy stają/ ale o
biada tym ktorzy na lewicy. Philosoph odpowiedział/ iesli sie o-
chrzczysz y ty bedziesz na prawicy/ a iesli w poganstwie żyć bedziesz/
na lewicy twoie miejsce y ze wszystkim ludem ziem twoich/ a po-
tym wieczne potępienie. A Włodimirz sie obiecując ochrzcić/ od-
prawił go wdarowawszy.

A przyzwał Panow y Boiar swoich Kładnych do Włodimira
mirza miasta nad Kiełnią rzeką leżącego/ do ktorego był stolice
z Kijowa przemiosł/ tam im opowiedział/ co z nim za rozmowa
miał około wiary Chrześciańskiej Kirus Grecki Philosoph/ iż
ktoby sie ochrzcił/ umarwszy ma wstać z nowu/ y królować na
wieki/ a niewiernym y bezchrzestnym ma być po śmierci meką y po-
tępienie wieczne. Tak sie była Włodimirzowi z wyobrażenia sa-
du ostatniego na oney Japonie wyrażonego/ Chrześciańska wiara
w serce wpoila/ wśatże iż nie miał takich ludzi nabożnych ktorzy
by tego

by iego przedsięwzięcie zaraz do skutku byli wiedli / przeto tego zaniedbał.

A zebrawszy wielkie woysko z wielkich Nowogrodzan y z Kijowian / wyprawił sie do Tauriki / która dziś Przetopem zowią / gdzie dobył Kaphy albo Teodosiey Miasta sławnego pod Grekami. A potym główny wsiyskiej Tauriki Zamek y Miasto Korsun (ktory Sabellicus lib. 2. Chersona a Niechouius Korschim zowią) leżący w naprzeciwieym Porcie Pontskiego morza naosobliwszy wten czas Kleinot Cesarzow Greckich obległ / y dobywał go wsiyską mocą / czas niemający / bo był trudny do niego przystęp / a k temu go Grecy żołnierze przeważnie bronili. Włodimirz potym rokowal z obleżenicami / aby sie podali / mówiąc: jeśli sie dobrowolnie nie podacie / bede tu stał ieszcze do trzech lat / aż was dobede / czego potym prozno bedziecie żalować / ale Grekowie tey groźby iego niedbali / a Włodimirz potym leżał pod Korsunem sześć miesięcy. Gdy iuż tedy obleżencow niedza doturczyła / a przed sie w vporze swoim trwali / ieden ich Protopos imieniem Nasta sius napisał na strzale ty słowa / Włodimirzu Carzu / chceśli przedzey Zamku tego dobyć / tedy wiedz o tym / iż są Rury podziemne ku wschodu Słońca / ktorymi idzie woda słodka do Korsunu. A tak ty zepsowawszy ty Rury / odeymiesz wode Korsunianom / za czym sie tobie musza podać / s tym tekstem strzałę wystrzelił / która prosto iako mierzył pądlą przed Namiotem Włodymirzowym / a gdy ia sobie podać kazał / wyrzucił na niey Pismo Greckie / a zawolałszy tłumacza / kazał sobie on text przeczytać / a ktorego rzecz słuszną wyrozumiał / rozkazał wnet rury pod Ziemią przekopać / A za tym Korsunianie niedostatkim wody odietey ściśnieni / y vdreczeni / na łaske z Zamkiem y z Miastem / y ze wsiyską Morstą y murową Armatą podać sie musieli z Stąrbami Cesarstwi.

Napisano w starych Kronikach Ruskich / czego też Sigismundus Herberstein w Księgach swoich o Moskwie fol. 75. stychże Kronikę poświadczają / iż Nowogrodzanie Russacy z Kiestwa y z Miasta wielkiego Nowogroda / gdy całe siedm Lat Korsuną w Poncie z Włodimirzem dobywali / Malżonki ich skłoniwszy sie przyrodzonym Swierzbem y niebytnością długą meżow / k temu o ich zwroceniu zwożpiwszy / mniemając iż iuż na Woynach pogineli / Skutkow swoich y niewolników za Malżonki spoimowały / Potym gdy sie Nowogrodzanie dobywszy Korsunu wrocili do wielkiego Nowogroda / y Bramy Korsunskiej wrotą

O tym Krosniku Greckie świadczy Zonaras. Kapha wzięta Włodimirz. Sabel. lib. 2.

Korsun albo Korschun Zamek y Miasto sławne w Taurice Greckiej / gdzież Kurliel Tatarski.

Nastassius Protopop zdrajca.

List na strzałę z zamku.

Herberstein fol. 75.

Przygoda Włodogrodzka.

Bramy z Koz
sonu y dzwon
wielki do Mo-
roogrodą prz-
yniesion.

Studzy na
Pány.

Portel na nie-
wolniki.

Chłopi gro-
dą Mologa.

Justin? lib. 2.
Herodotus in
Melp.

Przygodę Scy-
tow Ruskiej
podobną.

Włodimirz
Taurickę wśy-
stke opano-
wał.

wrotą miedzianą na znak zwycięstwa y bardzo wielki dzwon (któ-
ry y dziś jest v przednieyszego Ruskiego Kościoła tamże w Nowo-
grodzie) s sobą przywiezli / studzy y niewolnicy pánów swoich /
których żony były spoimowały / do miasta puścić niechcieli / y wzbu-
rzywszy sie przeciw własnym Pánom / odbić ich bronią wśilowali /
a gdy z nimi Pánowie Rycerstą bronią bitwe zwiedli / otrzymali
nad nimi gore Niewolnicy / aż za poradą iednego stárcá porzuciw-
szy broń Rycerstą / szable y miecze / kije / y biczę albo puhi iáko na
niewolniki wziali / którzy sie dopiero Niewolnicy vlekneli / wśpo-
mniawszy iż ich pierwey pánowie takimi kijami y puhami karali /
nie szablami / y tak záraz z miasta y s polá poczeli vciekác / áż przy-
šli na iedno błotne mieysce nad Mologa rzeką leżące od Uglicza
dwie mili / y tam sie okopáli / y Zamek zbudowali / chcąc sie pánom
swoim obronić / ále Pánowie dobywszy ich / iednych powieszáli /
drugich poczwiertowáli / y godnymi mekami według zasługi po-
trócili.

Tey też własnje podobną Historię opissuie Justinus ex Tro-
go Pompeio lib. 2. y Herodotus in Melpomene / o Tatarach / álbo
Scitach / gdy ich także studzy zwracających sie po siedmiu lat z
woyny do domow y do ich żon własnych (które iusż byli niewolni-
cy spoimowali) puścić niechcieli / iáko nieprzyjaciół y przychod-
niow / áż ich także po długich bitwach z nimi zwiedzionych kiyami /
rozgami y puhami rozpłósyli etc. Ale do rzeczy przerwanej przy-
stepuie.

Włodimirz zaś dostawszy przes przymuszone za odieciem
wody podanie Korssunu Miasta y Zámku sławnego portowego /
inśe wśyskie Zámki y Miasteczka / y wśyskie Taurickę wyspe pod
moc swoje snadnie podbił y opánował / z wielkim strachem wśys-
kiey Greciey / y wyprawił Posły swoje do Konstantiná y Basiles-
go Cesarzow Konstantinopolstich / Synow Janá Zemiski / Roku
od stworzenia swiata 6496. oznaymując im to / iż Korssun ich
sławny Zamek y Miasto portowe wziął ze wśyską Tauricką / a
słyszác iż macie Siostry / daycie mi iá za żone / a iesliś nie chcecie /
uczynie tak wáśzemu Konstantinopolowi y inśym Greckim Zám-
kom / iákom Korssunowi uczynił. Cesarzowie odpowiedzieli / iż
sie niegodzi y nie słuśna rzecz nam Chrześcianstkim Monarchom /
za ciebie Poganśkie Xiężę Siostry rodzona oddać / ále iesli sie o-
chrzciś w wiare naszą Chrześcianstą / a do Chrystusa prawdziwe-
go Boga / odstąpiwszy Bálwanow / przystanieś / tedy my tobie
Siostry naszej w małżeństwo swiete bronić nie bedziemy. Doty-
kawszy

Sławszy to Włodimirz / rzekł / iżem ja pierwey stał do was Posłszy / ktorzy mi opowiedzieli / y porządna sprawę dali / o waszym Zakonie / ktorzy mi sie podobal / y ięś mi miła wiara y Ceremonie wasze / A tak przysłicie Biskupa ktorzyby mię ochrzcił / a sami zaś was przyeďte y z Siostrą swoią do mnie / albo mi ię przysłicie w małżeństwo / a ja wam Korssun y krainę wszystkie Tauricką y Pontską wroce / Usłyszawszy te wdzięczną odpowiedź Konstanti y Basili Cesarzowie / weselili sie wielką radością / y poczel Siostrę Annę z prośbą namawiać / iżby szła w małżeństwo za Włodimirz / czego sie ona wsiłnie wzbraniała. Bracia ię zaś powieździeli / nie poydzieśli / perwie co Korssuniom y Taurikanom wszystkim uczynił / uczyni to y Grekom / a ięszcze sie gorzej tey zelżywości nad nami mścić bedzie / A ięśli przez cie Bog Ruskie Ziemię Chrztę świętym oświeci / A Grecką Ziemię / tymże twoim Małżeństwem od plundrowania wyzwoli / wieczną sławę y niesmiertelnę Błogosławienstwo stać tobie wroscie.

Nia to rzekła Anna Cesarzowna s płaczem / Niech sie wola Pańska stanie / a wsiaǳwszy w Konstantinopolu w Ofkrety / prowadzilię Bracia Cesarzowie / iak Długos y Niechouius piszą / do Korssuna z wielkim Orszakem Kiszat Greckich y Francimeru / ktorych Włodimirz wdzięcznie przyiąwszy / skoro Cesarzownę na Pałac Korssunskiego Zamku wprowadzono / zarazem nań przysła nagła ślepotą / ię na oczy oślnął / śnac z wolej Bożej / y poczał wątpić ięliby sie miał ochrzcić albo nie / Bo mniemał / iżby go Bogowie ięgo dla tego przedsięwzięcia skarać li. Ale Cesarzowna postala do niego mowiac / ięśli sie nie ochrzciš / niezbędzieš ślepoty. A tak Roku od stworzenia Świata / według rachunku Ruskiego 6496. a od Chrystusa według Długosia y Niechouiusa 990. a Eromerus lib. 3. kładzie 6497. a od Chrystusa rachnie 980. Włodimirz Swentosławowic Wnuć Ihorow y Holhy Prawnuk Kurikow ięst ochrzczone w Korssunie na Wiare Grecką Chrześciańską. A gdy nań Arcybiskup Korssunski reke położył / Błogosławiać mu / aby przyiał Duchą świętego / zaraz iakoby kusa z oczu ięgo spadła / y przeżyzał iasno / a dał chwałę Bogu / mowiac / Terazem poznał prawdziwego Boga / Chrzcieli sie też przy nim Boiarrowie / żołnierze / y wszystkie Rycerstwo ięgo Ruskie / a samemu Włodimirzowi dano imię nowe Greckie na Chrzcie Basili / po Rus-

Wassil.

Wstąpił

Włodimirz w Korssunie oślnął.

Włodimirz sie ochrzcił.

Jako na p. 1. w. 8. Act. 20.

Włodimirz po chrzcie przeżywał.

Wstąpił potym w małżeństwo z Anną Cessarzoną Grecką / z wielką radością pospolitego ludu / Tamże w Korsunie zbudował Cerkiew na gorze świętego Basilego albo Wasila / na pamiątkę Chrztu swiego / I wrócił Korsun / Kaphe / y wszystkie Taurickie Greckim Cesarzom / a sam wsiadłszy w Okrety znową Małżonką Cesarzoną / y pożegnawszy się z Konstantinem y Basilem Cesarzami / wrócił się do uścia Dniepru / a potym ziemią przyiachał do Kijowa z wielką radością ludu pospolitego. Przywodził też z sobą kości S. Klimunta / obrazy / księgi y inże naszytnia y apparaty Kościelne / y Nastasiusa Protopopą z Korsun / który mu ono był przez strażkę Kury wodne zepsować porządził / Popow także Diaconow / Spięwakow / Czerncow / y rozmaitych rzemieślnikow dla budowania Cerkiew albo Kościołow / hoynym Jurgeltem naiterych z Grecyey s sobą do Kijowa przywiodł.

Włosus Bog
Ruski bydlecy.

Pan Deus Areae
die, Sylvestria
numina Fauni.

Piorun w
Dnieprze / a
Włos w górnach
wtopion.

I kazał zarazem łamać / tłuc / y z gruntu wyracać Białowany Charssa / Stribá / Mofossá / a Wlossa Białwaná / który był mianem za bydlecego y leśnego Boga (iako był w Arkadach Pan Faunus etc) kazał w wychod pospolity wrzucić / y w nieczystościach wtopić. Pioruną też przednieyszego Białwaná kazał koniowi do ogona przywiązać / y wlec przez Miasto do Dniepru / tamże go w Dnieprze nawiazawszy kamieniami wtopiono.

Russacy się
chrześc.

A Lud pospolity niewierny płakali Bogow swoich z lamentliwym narzekaniem / Ale Włodimirz po wszystkich państwach swoich Ruskich dał wywołać / rozkazywać aby się wszyscy na wiare Chrześciańską chrzcieli / a dzień pewny naznaczył / na który któryby się nie ochrzcił / karanie iako na nieposlušnych ustawiono. Usłyszawszy to tedy lud pospolity / biegli wszyscy z radością do Kijowa / a drudzy na inże mieysca naznaczone / po których byli Grecy Popowie dla Chrztu świętego odprawowania rozsądzeni. I moszili / iesliby to niebyła rzecz dobra / y Książ wielki Włodimirz / y jego Boiary niechrzciłiby się. I wbrawszy się Popowie y Diaconowie w ornaty stali na ławkach k temu przyprawionych na Dnieprze rzece / a ludzie gromadami wchodzili w rzekę / iedni po pas / drudzy po szyję / a Popowie dawając każdey gromadzie z osobną imię / Timochwiey / Wasil / Piotr / albo Siemion / polewali ich wodą / a modlitwy nad niemi zwykłe odprawując / chrzcieli wszystkich mieszczyn y niewiasty / w Imię Oycy y Syna y Ducha świętego.

Synowie
Włodimirzowi
w chrzście.

Wten czas od Biskupa Korsunskiego dwanaście Synow Włodimirzowych byli chrzczeni osobliwie / których miał s filiitem

żon y nałożnicami / Wizesław / Isasław / Swantopolk / Jaro-
 sław / Wsewold / Swantostaw / Mscisław / Boris / Hleb / Sta-
 nislaw / Poswizd / Sudislaw / y dał wszystkim przerzeczonych
 Synów swoich / y przy nich tylko set synów Bojarstich pisma Gre-
 ckiego y Hlaholstiego (ktorego dziś Rus używa) uczyć / przeko-
 żywszy nad nimi Diaki y Młodzieńce ćwiczone / y kazał zmu-
 wać Cerkiew w Kijowie świętego Spassá z kamienia wielkie-
 go / na tym miejscu gdzie był Białwan Piorun przedtym chwa-
 lon / y Cerkiew S. Wasilá na imię swoje / ktore mu było przemie-
 niono na Chrście / inszych też Cerkwi bardzo wiele na tych miej-
 scach / gdzie przedtym rozmaite Białwany stały / rozkazał nábu-
 dować kościołem przeważnym / iedny z cegły y z kamienia a drugie
 z drzewa / y wziął od Patryarchy z Konstantinopolá / Facia Nie-
 tropolita najpierwszego do Kijowá / Leoncia do Nowogrodka
 Arcybiskupa / A Joachima Korssunianina w Wielkim Nowo-
 grodzie Arcybiskupem przelożył / ktory przyśledszy do Nowogro-
 da / Białwany wszystkie pokamał / a Pioruną wrzucił w Wo-
 chow Rzekę / ktora rzodkiem Niasá z Wołocha albo Imenu
 Jeziorá płynie / a gdy tego Pioruną / iako Rus piśe / bito pocze-
 wie kłymi (bo był Białwan dety) tedy w nim Bies wołał / o bieda-
 mnie / iżem się dostał w niemilosciwe ręce / a płynąc przeciw
 wodzie pod wielki most (iż Kroniki Ruskie y Herbersteinus z
 nich folio 74. in commentarijs Moschouiticis, świadczą) tak rzekł
 głosem / ktory był od wszystkich słyšan / To wam na pamiątkę
 moje Nowogrodzanie / tym się cieście wspominając mnie / a za-
 raz gdy to rzekł / kłi iakis z wody między Ludzie na most rzu-
 cił / y powiada Moskwa / iż się to y teraz na pewny czas w roku
 przytrafia w Nowogrodzie wielkim / y ten głos bywa słyšan /
 ktory wsłyśhawşy oni obywatele / wnet się z wielkim krzykiem
 wszyscy zbiegają / a kłimi się społecznie tłuką / skąd tak zapalczy-
 wy rostył wraśta / iż go czasem Starostowie ledwo z wielką
 pracą wsmierzyć mogą. A tak od tego czasu wszystkie Ruskie /
 Białey y Czarney / wschodniey / połnocney y na południe leżacey
 Rusi narody / w wierze Chrześciańskiej / według obrzędów y
 Ceremonij Greckich / pod zwierzchnością Patriarchy Constan-
 tinopolstiego stale y statecznie trwają / to jest / od Roku stworze-
 nia Świata 6497. według Ruskich y Greckich Kronik wsyst-
 kich : w którym Lat rachunku Sigismundus ab Herberstein /
 albo iego Drukarz bardzo zřankowali / kładąc Rok ochrze-
 nia Włodimirzowego fol. 7. in Commentarijs Moschouiticis, 6469.

Cerkiew S.
Spassá y Was-
sila w Kijowie.

Facius albo
Tacijs.

Metropolit y
Biskupowie
Ruscy.

Białwany ias-
nia w Nowo-
grodzie wiel-
kim.

Diabel w Biał-
wanie nąrzet.

Słowa Pioru-
na Białwana.

O tym ciotay
Herbersteinum.

Wacława Strypkowskiego

Autorowie o
roku ochrzeczenia
Rusiatow ju-
żem.

przeciw wszystkim Kronikom Ruskim y Historikom Greckim y Polskim / ktorychem ia na to zgadzał o kulkonascie. Niecho-
mus też nasz lib. 2. cap. 3. fol. 25. Wapouius y Bielski z nich ten
Rok od Chrystusa kładą być 990. ochrzeczenia Włodimirzowe-
go. Ale Cromerus Doctor lib. 3. de Religionibus Priscorum Slauo-
rum, stosując porządek y rachunek Lat od stworzenia Swiata
według liczby Greckiej / kładzie dowodnie Rok ten 6497. a od
Chrystusa 980. co rachując z dzisiejszym Rokiem Pańskim kiedy
to piś. 1579. wezynie 992. Lat. A Holha żona Ihorowa Bab-
ka Włodimirzowa przed tym się ochrzciła Roku 6463. od
stworzenia Swiata / to jest / lat trzydzieści y cztery przed Wło-
dimirzem.

Zonaras Grae-
cus annali. To-
mo 3.

Basilus Ma-
cedo Cesarz od
Jemian zdołty.

Euangelie w
ogniu nie ję-
żają.

Russacy przed
Holha przyjęli
byli wiare / ale
nie długo w niej
trwali.

Lambertus Sas-
naburgensis.

Ruscy.

Ruscia, rectius
Rugia.

Aczkolwiek Zonaras Grecki Kronikarz Annalium Tom. 3. pi-
se / iż przedtym jeszcze był posłan do Rusi Biskup / od Basile-
go Macedona (ktorego potym zabił Jeleni rogami) Cesarza Con-
stantinopolskiego / za ktorego staraniem Russacy Wiare Chrzes-
ciaństwa przyjęli / Bo gdy prosili iakiego Cuda albo dziwow od Bo-
ga Chrystusa / Biskup księgi Euangeliej albo Nowego Testa-
mentu wrzucił w ogień wielki / ktore namniej nienaruszone w
cale s podziwieniem wszystkich Russakow zostały.

Ale iż rychło od przyjętey Wiary Chrześciańskiej odstapili /
szed sie iawnie pokazuje / gdy Holha potym do Jana Zemisti / a
Włodimirz Wnuć iey do Constantina y Basilego synow Zemisci-
nych / Cesarzow Greckich iędzili / dla przyjęcia Wiary S. Chrzes-
ciańskiej / Oczym też tenże Zonaras eodem Tomo piše.

Wspomina też Lambertus Sasanaburgensis / ktory przed lat
pięćset y dziesięć Kronikę Niemiecką pisał Roku od Chrystu-
sa 960. Ruscyskie narody do Otona pierwszego Cesarza posły
swoie przysłali / prosząc aby im Biskupa iakiego dla nauki Wiary
Chrześciańskiej przysłał / y posłał im Adalberta Biskupa / kto-
ry potym ledwo z reku ich uciekł / gdy go chcieli zabić / ale sie
w tym niezgadza Lambertus z prawdą (iż Cromerus do-
wodzi) okrom iżbyśiny Rugijskie a nie Ruscyskie ani Rus-
sytie / to być poselstwo rozumieli / bo miasto Ruscia, Rugia po-
lacinie czytać y rozumieć trzeba. Ponieważ iż ten Adalber-
tus (nie nasz Albertus Czech Biskup Praski / albo Pragenski / kto-
regu Woyciechem zowiemy / y ktorego Prusowie Pogani zabili)
był Niemiec wrodzony Arcybiskupem pierwszym Magdeburckim /
od tegoż Otona wystawiony / Który Adalbertus z innymi Bisku-
pami / ktorych było pięć / nawracał na wiare Saxonij / albo
Sassij.

Sassy / y Sławy albo Sławaki Pomorzycy / y Kassubiány w
Rugiey (nie w Rusiey) ná ten czas wšeroko miešćaiące narody
Słowieskiego iezytá s pokolenia Polskiego / o czym piše Helmol-
dus Káplán / ktory Sławánská albo Sławácká Kronikę przed
czterma sty y dwunáscią wieku starodawnego pišsáną zostáwił / á
teraz iá niedawno ná swiátko wydano. Co iesliby Rzymstiego ko-
scioła Arcybiskup Magdeburški Adalbertus byl naprzód Russákom
ochrzcił / tedyby teź nie po Grecku / ale według Rzymstich Ceremo-
ni zachowywali obrzedy wiáry swoiey. A ten oto pierwszy Syn
Henriká Ptaszniká / ktorego zwano po łácinie Auceps, dziesiáty Ce-
sarz Niemiecki / poczał pánować roku od Chrystusa 935. á pánował
36. lat / ktory to w Sławieskich Ziemiach fundował Arcybiskupa
Magdeburškego / y Mišnińskiego / Brandeburškego / albo Sgorze-
leckiego / Mesburškego y Ceytńskiego Biskupow / w których Zie-
miach pierwey w ony czássy Sławacy nášego narodu miešćáli /
O czym Carion lib. 3. Chronicorū, Monarchia 4. etatis 3. Herzey piše.

Helmolthus His-
torie.

Henricus
aue. ps.

Dom capta
Carioná.

Arcybiskup
stvá n. Biskup
stvá Sławáns-
kie starodaw-
ne.

Carion lib. 3.

Od tegoż to Oroná Lambertus Rusciow byc ná wiáre Chrze-
ściánská návroconych przez Adalberta Arcybiskupa Magdebur-
škego wspomina. Ale to pewnieysza co Zonaras y inszy Greccy
Historikowie / y Kroniki wšystki Ruskie swiádczą / iż Holhá ná-
przód / á potym wnúk iey Włodimirz ochrzciwszy sie y przyiąwszy
wiáre Chrześciánská / według Ceremoniy Greckich w Konstan-
tinopolu / gruntownie Ruskie wšystkie Ziemie do vznánie praw-
dziwego Boga / y Iesusa Chrystusa Syná iego iednorodzonego /
przez odrodzenie Chrtu swietego przymiedli / roku od Chrystusa
980. A Polacy nášy 965. zá Miecislawa Zemomislawowicá
Kiežeciá. Węgrowie tákże 990. wšyscy sie pochrzcili iednostáynie /
áczkolwiek ich Kieže Geizá Stephaná swietego Syn przyiáł
Chrzešt roku 980. záraz w ten czas / kiedy y Włodimirz / A Czecho-
wie roku od Chrystusa Pána 895. zá Borivoiá Kiežeciá pierwsze-
go Chrześciániná / wšákże áž do roku 929. lud pospolity dopiero
gruntownie wiáre przyiáł.

Zonaras annal.
Tom. 3.

Russacy / Po-
lach / Węgro-
wie / kiedy sie
do Chrystusa
návrocili.

Czechowie kles-
do Chrtu
przyiáli.

A tu Czytelniku miły rzecz y porządek spraw Włodimirzo-
wych troche przerwać musze / bo teź to wiedziec niezawádzi / iáki
mi sprośnymi Bálwochwálstwý Dyabel byl zingamił przodki ná-
še Sławaki / Russaki / Czechy / Polaki / etc. y Litwie / ktore ich Po-
gáńskie obrzedy od nas z wielką trudnością zebrane / y z głębo-
kich dowodow doścignione / y wybadáne / Tu iáko w zwierciedle /
y iáko by ná on starodawny wiek przodkow swoich pátrzał / oba-
czyš.

Starodawnych Ceremoni- ach / albo rączyh Galenstwách Ruskich / Polskich / Zmódzkich / Litewskich / Lisslandskich / y Pruskich obywatelom Bátwochwalcom / y rozności ich Bogom sáfshynych /

Rozdział III.

Do Gasnie wielmożnego Pána / Pána Jana Kiski
z Niechanowca / Stárosty y Generałá Ziemie Zmódzkiej /
Podczásnego w Wielkim Kieście Litewskim / etc.

System iakmiarz okrag Swiata
Herotiego zaráż od wtorego poczatku / y roz-
mnożenia narodu Ludzkiego przez Niego
Patriarche y Synow iego / po onym wielkim
a stráśliwym potopie y zálaniu wsfytkey zie-
mie / zdráda chytra sáfshynych kłamcow Dias-
błow zwiedziony / prawdziwa Bogá iednego wieczne / y wsfch-
mocnego chwale w niepobożne ku wielu sáfshynych Bogom na-
boženstwo przemienił był / tak iż naprzód ludzi ymarke dla dobro-
dzieystw od nich wzietych / albo dzielności w Ricerstich sprawach
dokazanych / albo dla wynálezienia rzemiosł / y naczynia ludzkiemu
pożywieniu / y robocie należących. Jáko Persowie Mitramá Kro-
lá swego y Skonice przy nim zá Bogá chwalili / ktoremu koniá pa-
ląc ofiarowali / bo wierzyli / iż pretki Bog pretkey ofiary potrzebo-
wał. Egipczykowie záś Iside / ktora Syná Opisa owakáfyla /
także Krokodile Bestie chwalili. Osiridowi záś Krolowi (ktore-
iá Diodorus Siculus piše / sprawiedliwie ná Egipstím krolest-
wie pánujące Typhon brát złosliwy zabil / y ná dwádzieścia šest
stul rozsielal) Káplani Egipsy y sestrze á zenie iego Isidzie skupy
stawiali: Apissá tez ktorych naprzód orac náuczyl / chwalili zá bogá
z wielkim naboženstwem / w osobie Wolowey / y tak sie tym Wo-
lom kłaniáli / y częśc wyrządzáli / iáko Bogom / y Alexander wiel-
ki / y inšy Krolowie czynili mu ofiary / W czym czytay Iustinum &
Quintum Curtium in gestis Alexandri magni, & Exodi cap. 8. &c.

Mitra Krol
Perski zá Bogá
mian / a Stoi-
ce w iego osobie
chwalili / Do
Mitra po Per-
sku Stoiłce.

A ty Bátwochwałstwa Merkurius y Krol Nenna Egipcy.
kom ystáwil / Melissus záś ktory Jowissá wychował Cretenci-
kom / Faunus á przednim Janus kácinnikom Włochom / Numá
Pompilius

Pompilius Rzymianom / Orpheus y Cadmus Agenorow Syn
Grekow/etc. Ceremonie y obrzędy rozmaite około chwalenia ro-
zmaitych Bogow wymyslili.

Nad to iejsze zlodzieystwo y cudzokostwo baktwany chwalili y
w piekle Bogow / Ditem / Platonem / Cerberum / ić. náydomáli.

Naurowie też Jube Krolá swego mądrego y walecznego za
Boga wielbili / Afrikani Neptunusa / Macedonowie Gabira / Ro-
dyczykowie y Masagetowie Skonce / Panowie Dramusa / La-
cinicy Paunusa / Sabini Sabe / Rzymianie Castora y Polusa /
Jowisa / Fortune / Febre albo Trzascie / Marsa / Romulusa / y
Quirinusa etc. nad to bez liczby Baktwanom rozmaitym Koscio-

Malae Fortuna
ata in Exquils,
Febri publicum
Phaunum in pas-
lano.

low Kosciem wielkim nabudowawszy / na ostaték Florze nierza-
dne niewiescie / isz byla wielkie starby sprosna milosci z groma-
dzone na pospolitey rzeczy pozytek oddala / Kosciot zbubowali y

Floralia.

wczyniwszy z niey Boginia raz w rok swieto iey Floralia nazwane
Miesiacá Maia obchodzili / niewstydlive rzeczy sprawnic iaw-
nie ku iey chwale y wieczney pamiatce. Atenensowie zas / ktorzy

nauk wyzwolonych w Greciey bieglosciá słyneli / Minerve chwa-
lili. Grekowie drudzy na Samos wyspie Junone / w Cyprze We-

Despota de Sa-
nos.

nere / w Delphie Apolina / w Lemnie Woltana chromego / wszyt-
kich Bogow zmyslonego kowala / ktorym zbroie przeciw obrzy-
mom / a Eneasowi przeciw Turnosowi robil. W Naros wyspie

Liberum albo Bachusa / w Krecie Jowisa / Ormianie Anaitida /
Babilonczykowie y Asyryyczycy Belá albo Beelzebuba / Berecyn-
towie Rheg Boginia / inze też wszytkie niezliczone krajiny swiata

De Bache vnde
Liber dictus,
Cypray Gran-
cilum Philephul
in conuulioz etc.

nieobestlego Bogow swoich roznych / y rozmaitych wedlug ha-
lenstwa wrodzonego mialy / gdy sobie tak z ludzi iako z bydla y z

Bestiy Baktwany zmyslali. Tak isz wszytkich Bogow Poganstich
(y to tylko Greckich / Egipskich / a Wlostick / krom tych nasych

Sarmatstich stron pulnocnych) Hesiodus Poeta kladzie byc w
liczbie trzydziesti tysiecy / Tertulianus też Doctor S. samych Jo-

30000. Bog-
gow pogan-
stich.
Jowisow
300.

saturnusa wedlug Poetow y wiary obledliwey Poganstiey /
s ktorych zas rozmaitych sie Bogow / ale skutniey moze rzecz ludzi

O tym też cy-
tay Xenopho-
tem in requirois

wstetecznych narodzil / Coia na ten czas / iako rzecz malo Chrzes-
cianom potrzebná opuszczam. Alz potym ony tak sprosne Baktwo-

chwalsstwa y straszne ciemnosci kaska y dobroc Chrystusa Jesusa
Boga y Czlowieka prawdziwego / iako najasniesza pochodnia os-
wieciwszy rozegнала / gdy po wszytkich okregach Swiata Zpo-

Ktore narody
naprzod wiara
Chrześciana
przyieli.

y rozmaitymi a Boskami cudami/ y od Duchá S. nauka zbawienia
na nádhnieni/ narod ludzki w chwale fałszywych Diabłow tak
bardzo zawikłali/ od błędow ku prawdzie/ od złości ku niewin-
ności/ od sprosneho życia ku światobliwości/ na ostaték od oney
zmyślonych a kłamliwych Bogow niezliczoney wielkości/ a brzy-
dliwych ich obrzędow ku iednego prawdziwego/ wieczne-^o/ wszech-
mocnego Boga wznaniu/ y ku prawdziwemu a swietemu nabożeń-
stwu powszechney wiary przywiedli. Przeto Grekowie/ Rzymi-
anie/ Włoszy/ Hispani/ Egipczykowie y inſe wschodnie y zachodnie
krainy/ naprzod szczerość y światobliwość Ewangeliey przyieli/
gdzie inſ wtén czas ony wszyscy Baktwany y ich kłamliwe odpo-
wiedzi wstály y wpádły / Atq:

*Ablata est pythij uox haud reuocabilis ulli,
Temporibus longis etenim iam cessat Apollo,
Claubus oclufis filet &c.*

Jowis albo
Jessa Bog
Polski.
Pluto albo
Nija.

W Gnieźnie
Kosciol Plutos
now.
Marzana albo
Ceres.

Venus Syzila

Diana Ziewo-
nia.

Letus Polelus
Castor / Polux.

Alle náſzy Sarmatowie/ Polacy/ Rusacy/ Litwa/ Prusowie
onych kalenstw starych náſładowali/ gdyſ ty krainy pólnocne ná-
inſe narody w tych sprosnych błędach dluzey trwały/ dla wrodzo-
ney ſwoiey ſrogosci/ y zwierzecey okrutności/ dla ktorey wty kraie
przyſc Aposłom y ich posłancom trudno bylo z nauka Ewana-
geliey/ A teſ náſzy przodkowie bedac wony czasy narodem nawaz-
leczniejszy w Ricerſkich ſprawach wſytek wiek ſwoy trawiac/
nie disputowaliſie okolo Religiey. Naprzod tedy Polacy/ Pomor-
czycy/ Mazurowie ty naprzedniejszy Bogi mieli/ Jowiſa/ ktorego
oni zwali Jessa/ tego chwalili za wszechmocne-^o/ y za dawce wszech
dobr/ Plutona teſ Boga Piekielnego/ ktorego zwali Nja/ chwalili
wieczor/ prosili teſ od niego po ſmierci lepszego y wczesniejszego
mieysca w Piekle/ y dzdzow albo wſtromienia niepogody/ ktorego
Kosciol byl w Gnieźnie náſwietſzy/ iako Dlugosus ſwiadczy. Ce-
res teſ Boginia ziemna wynalezycielka zboza wſelkiego/ ktora oni
zwali Marzana/ tey teſ w Gnieźnie/ iako Wincenti Kadlubſki
Biſkup Krakowski/ pierwszy Kronikarz Polski piſze/ byl wielkim
koſtem zbudowany koſciol/ gdzie ie y na chwale dzieſiecziny wſela-
kiego zboza po żniwach ofiarowali/ proſzac na drugi rok o zyzne wa-
rodzanie. Wenere teſ Boginia milosci zwali Syzila/ ktorey modly
czynili dla plodu/ y wſelkich roſtoſy cielesnych od niey zadali. Dia-
na boginia kowow ſwoym iezykiem zwali Ziewonia albo Dziewan-
na. Caſtora teſ y Poluxa Rzymſkich boſkow chwalili/ ktorych Le-
luſem y Paleluſem názywali/ co ieſzcze y do dziſiejszych czasow w
Mazurach

Mazurów y Polaków na biesiadach/ gdy sobie podleją/ i równie sły-
 szemy/ kiedy Lelum po Lelum wykrzykują. Chwalili y matkę Lelo-
 we y Polelowe Lede/ którą według Greckich baśni Jowis Bog ^{Leda.}
 niemogąc iey inaczej dostać/ przemieniwszy sie w Łabecią płodną
 uczynił/ iż iąie zniosła/ z którego sie Helena (dla której Troja zgi-
 nęła) y Castor s moluxem bliźniętą wrodzili/ albo wylegli/ a potem
 między Bogi policzeni/ a zwykli byli meżowie y niewiasty starzy y
 młodzi na Świąt tych Bogom swoich w iedno sie schodzić mie-
 sce/ do tańców y krotosilinszych/ którą schadzke kupałą zwali/ zw-
 łażczą z s. dnia Maia Miesiąc y z s. Czerwca/ co ięszce do tych <sup>Kupala Świa-
to Poście 25.
Junij.</sup>
 czasów w Ruśi y w Litwie zachowywają/ Bo skoro po niedzieli
 Przewodney aż do S. Jana Chrzciciela niewiasty y Panny do tań-
 ców sie gromadzą schodzą/ tam wiały sie za rece Lado/ Lado/ y Ła-
 do moia powtarzają. Spiewając na pamiątkę Ledy albo Ladony
 Matki Kastora y Poluxa/ acz prości ludzie niewiedzą skąd ten os-
 byczay wrost/ także owy kołysti dzwone/ o świętym Pietrze y wie- <sup>Wieczory smu-
te w Ruśi.</sup>
 czory święte po narodzeniu Pańskim/ wszystko z starodawnych za-
 bobonow Pogańskich poszło/ bom sie też tego y w Turcech sam
 własnym okiem napatrzał/ Roku 1575. Decembris 20. die y zaś
 kiedy y nas Szrodoposćie wielkie.

Chwalili ięszce Polacy wiatr sumiaczy za Boga/ który nazy- <sup>Wiatr sumiac-
cy Bog.
Pogoda Bog.</sup>
 wali żywie/ także Pogoda Boga iasných a wesolých dni/ iako sły-
 szal Niechomius od przodków swoich.

Chwalili też drugi wiatr Pochwist/ który/ iako Niechomius
 piśe (ale Cromer Pochwist niepogoda wyklada) ięszce y dziś <sup>Pochwist Bog
Mazowiecki.</sup>
 Mazurów Pochwiscielem zowią/ przeto kiedy ius tak sie wiatr
 świszczący trąsił/ padali y kłękali.

Chwalili nad to y Ruśkie Bogi/ to iest Pioruna/ Striba/ <sup>Piorun/ Striba/
Maros/ Choro-
sum.</sup>
 Mokośa/ Chorsumá y inszych/ którym był Włodimirz Monar-
 cha wszystkich Ruśi/ Syn Swentosławow z nałożnice/ czyniac
 ofiary za Bratry pobite/ w Kijowie bardzo wiele Kościołow zbu-
 dował/ y Bałwanow po gorach okolicznych nąstawiał/ a zwłasz-
 czą Bałwan Piorunowi Bogowi gromow/ chmur y łyskawic/
 (ktorego nawiecey chwalil) na ozdobił wystawił/ ciało samo y <sup>Bałwan Pio-
runow w Ruśi
wie.</sup>
 ptak wzgore wyniosły był z drzewa mistrzynie rzezany/ głowa
 tego z Srebrá/ vsy ze złota/ w ręku zaś trzymał kamień na ptak
 Pioruná palącego/ któremu na cześć y na chwale ogień Debo-
 wy/ który wiecznym zwano/ Kapłani temu przystawieni palili/ ^{Ogień wieczny}
 co iesliby dla niepilności strożow kiedy zgasił/ takowych na gardle
 karano/ Co też Litwa/ Smodż y starzy Prusowie zachowywali.

Nacielea Strypkowski

Perunski mo-
naster w No-
wogrodzie w:

Tymże rztaktem Obraz tego Pioruna był w Nowogrodzie wielkim postawiony / y wielką wczciwością za Boga chwalony / na tym mieyscu / gdzie teraz iest Manastir Chrześciński / Perunski nazwany / Potym gdy wiare Chrześcińską Rusacy wszyscy we-
dług Greckich Ceremoniy przyieli za Włodimirza Swantosła-
wowicą Roku od stworzenia Swiata (według Ruskiego ra-
chunku) 6497. a od Chrystusa 980. iakośmy o tym wyższej napisali /
zaraz ten Baktwan z mostu w Rzekę Wolchowę wrzucili / iako
Kroniki Ruskie y Herbersteinus z nich fol. 74. in commentarijs re-
rum Moschouiticarum świadczą.

Czechowie y
Bulgarowie
iakiich Bogow
mieli.

Czechowie zaś y Bulgarowie Sławacy bracia nasi tyż Bo-
gi chwalili / ale osobliwie Nerota / y Radamasa mieli. Napierwszy
z Sławaków Bulgarowie między wielkimi skalami za Dunaj-
iem ku Traciey mieszkający / iako sam od ich Teologow / gdym
tam tedy dwa kroć y tam y sam iezdził / ale raczej chodził (bo tru-
dno dla wyniosłych skal pod niebo na wozie leżec) słykał / y iako
Cromer lib. 3. y Blondus świadczą / wiare Chrześcińską przyie-
li / za Mikolajia tego imienia Papieża Rzymskiego trzeciego po
Chrystusie / Roku 860. Potym mniey niż we trzydzieści lat tym w
sasiędztwie przylegli Raczowie / Serbowie / Bosnowie / Karwa-
ci / Dalmate / Illirikowie za panowania Swantopluga Sla-
wanckiego Kieżcia wiare Chrześcińską y lepsze obyczaje od Gre-
kow / y Włochow sasiędnich przyieli.

Swantoplug
Kieżce Sla-
wanckie.

Borzywoy
K. Czeskie Kie-
dy sie ochrzcił

O tym Swentoplugu piše Wenceslaus Kronikarz Czeski /
iż w Morawie na ten czas krolował / w Wielegrádzie stolec ma-
jąc / a z Morawcami swoimi naprzod sie ochrzcił / y wiare Chri-
stusowę vznał / a potym za iegoś staraniem y Borzywoy Czeskie
Kieżce Chrześcińcinem został / y żonę Rudimile y wszystek narod
swoy ku teyże wierze prawdziwey przywiódł / lata od Chrystusa
900. A Długos zaś świadczy / iż troie Kieżat Sławienstkich / Ro-
ścisław / Swantopelt / y Kocel / od Grekow wiary Chrześciń-
skiej przyieli Ceremonie / Roku od Chrystusa 800. gdy na wschod
Skonea / to iest w Constantinopolskim Cesarstwie / Michal / A na
zachodnym Rzymskim Arnolphus / ktorego wszy wiadły / pano-
wali.

Michal y Ar-
nolphus Ce-
sarzowie.

Cyryllus y
Metodius
Biskupowie
Sławienscy.

Alle Cromer w tym rachunku czasow woli naśladować Blon-
dusa y Sabellika / niż Długos / iako pilnieyszych Historikow / y
ktorzy sie na tym lepiej rozumieli / y w prawdzie sie s sobą zgadzali.
A nawiecey około ćwiczenia y nauczzenia w nowey wierze tych
to narodow Sławienstkich świezo ochrzczonych Cyrillus y Me-
todius

todius Biskupowie świeci pracowali / ktorzy też tego za dozwole-
nim Papiestim dowiedli / iż Słowakom swoim przyrodzonym
językiem godzi się Liturgie albo Msze y inne obrzędy Kościelne
odprawować. Omnis Spiritus laudet Dominum, Aby wszelki Duch
chwalił Páná.

Ten głos z Mi-
sta był słyszany
historie świad-
czą.

Polacy zaś nasi po Słowakach innych Roku od Chrystusa
Pána 965. do wiary Chrześcijańskiej przystąpili / z tej przyczyny /
iż gdy się był syn ślepy Zemomislawowi Lestowiciu Práwnukowi
Piastowemu Książciu Polskiemu roku 9 z 1. urodził / a gdy mu już
lat siedm minęło / tedy Książce Zemomislaw wezwał do Gniezna
gdzie była jego stolica / wszystkich Pánów ródnych y Sláhty / aby
onemu dziecku według zwyczajn Pogańskiego włości przystrzy-
żono / bo w siedmi lat w Polakow / Mazurów y Pomorczyków był
starodawny obyczaj dzieciom włości pierwsze (co dziś w Chreścian
Chrzest / a w Żydów y Turków obrzezanie wazy) postrzygać y imię
dawać / a gdy się ziechali Pánowie do Książcia na ony Ceremonie /
śmetnie je odprawowali / gdyż y Książce Zemomislaw niemniej się
frásował / iáko kiedy bez potomstwa był / tak y w té czas / ponieważ
syna ślepego w starości ledwie doczekane widział / a gdy tak wśys-
cy miásto wesela żałosni byli / wnet oto radość niespodziana smut-
nych pocieszyła y wweseliła / bo dziecko bez żadney pomocy lekarzow
przeżyło / ktore bez mieśkánia sama Książná mátká przymosła z
radością dobrze widzące do oycá przed biesiadujące. Co wyrzaw-
szy oni goście / wnet wszyscy z niewymownym weselem zonego cu-
du dziwnego poruśeni Książciu / Książnie y młodemu dziedzicowi
szczęśliwego pánowania winując radowali się / wierząc to być ku
swojemu y wszystkim Rzeczypospolitey dobremu od Bogow zra-
dzenie / Przeto tym ochotniej / weseley y hojniej / ieden za drugim y
kázdy z osobná radując się / za zdrowie według zwyczajn pili / goni-
twy śtroili / táncowali / krzyczeli / Bogom dzięki czynieli etc. A dziecie
ciu onemu imię Mieczysław dali / iáko temu który sobie mieczem
(oyczyżne rozszerzając) miał sławy nabyć / według Długossowe
świadectwa. Tego potym Mieczysławá Mátká y piastunki z poch-
lebstwa y s pieśczenia / iáko to bywa / Miestiem nazywali / Acz Vin-
centi Kadłubkus piše / iż go ieszcze Miestiem przezвано od zámie-
śńania / ktore się było wśczęło gdy go postrzygano / a potym mu ná-
Chrzcie imię Miecislaw przemieniono. Ociec iego Zemomislaw
odprawivszy wesele / y goście pány rádne y sláhte pospolitą hojnie
wdarowawszy opuścił ich / a od wieśców pytał / co by się rozumiało
to ślepenárodzenie / y nierychle aż w siedmi lat oświecenie syna swo-
iego / y

Polacy wtedy
Chrzest przyjęli
a dla czego.

Postrzyżanie
Ceremonia w
Polakow.

Miestie
przeżył.

Miestie.

iego / y iakieby powodzenie za iego żywota być miało / ktorzy po-
 wiedzieli / iż Polska w ciemnościach do tych czasow leżca za iego
 panowania oświecona być miała / co Poganie rozumieli / iż miała
 być szerokością granic rozmnożona. Przeto ono dziecie za rosta-
 zaniem oycowskim / iako na Kijczey stan należy było wychowane.
 Potym gdy Zamomislaw Lestowie Prawnuł Piastow umarł /
 iako Długosł rachuje Roku od Chrystusa 964. w Gnieźnie go Po-
 ganski obyczajem pochowano / a na iego miejsce Mieczysław
 Syn sleponarodzony dobrowolnie od wszystkich stanow Monar-
 cha Polskim piątymnastym od Lecha rachując / wybrany. Ten
 pierwszy swoy wiel w cnotliwym życiu wykonał / ale iako skoro
 dorosł lat swoich y swowolenstwa / rozpustnięszym został / bo żon
 siedm poganskim obyczajem poiął / s ktorymi wśteteczności swo-
 iej dosyć czyniąc / iedną potomstwa niemogł otrzymać / dla czego
 często sie vskarżał na nieściesliwą nieplodność swoje / a między
 Polaki iuż byli niektórzy z medrowi y kupiectwa z Czech y z Mo-
 rawy / z Śląsk / y z Olawy wiare Chrześciańską / wracając sie do
 domu / zanięśli. Było też wiele cudzoziemcow częścią Kijczeciu
 Polskiemu na dworze służących / częścią kupiectwa sprawują-
 cych / a częścią pustelnicy żywot w dalekich a głębokich pustyniach
 lasow dla spokoyney chwały Chrystusowey wiele Chrześcian mie-
 ską / ci tedy poczel i Kijczeciu Mieczysławowi radzić / przepo-
 wiadać mu prawde wiary Chrześciańskiej / a obieć mu na
 wszystkich ściesliwie powodzenie y potomstwa rozmnożenie / sko-
 roby iedno te wiare świętą ścierze przyjął. Opuścił tedy Miecz-
 sław ony pierwsze siedm żon / s ktorymi Poganskim obyczajem
 długo obcował / a zaraz posłał w Dzieroskoby do Bolesława
 Czeskiego Kijczcia (ktory ono był Wacław między Święte
 policzonego Brata swojego w Kościele na modlitwach zdradą za-
 bił) aby mu siostrę swoje Dąbrowkę w małżeństwo oddał / czego
 mu Bolesław meodmowił. A skoro przyrzekł wiare Chrześci-
 ańską gwoli Małżonce przyjąć / posłał mu siostrę swoje Dą-
 browkę w świetnych pocztach do Gniezna roku od Chrystusa Pa-
 na 965. gdzie tegoż dnia samo Kijczę Miesko albo Mieczysław ze
 wszystkich Pány Polskimi przed oblicznością Dąbrowki oblu-
 bienice swej / y przed Czeskimi Pány wiare Chrześciańską przy-
 jął / y ochrzcił sie.

Pisze Miehovius / iż mu z Mieska Mieczysław imie na
 Chrzcie przemieniono / tamże zaraz ślub małżeństwa świętego z
 Kijczną Dąbrowką przyjął / potym wesele z wielką a Krolewską
 prawnie

Mieczysław
 15. Monarcha
 Polski.

Licentia sumus
 detestari.

Wacław S.
 zabity.

Mieczysław
 Kijczę Polskie
 ochrzcił sie g
 woli żenie.

práwie hoynością przez wiele dni wypełniwszy/ Pány Czeskie/ ktorzy Dąbrowkę przyprowadzili / znacznie wdárováne odprás wil/ á wšytek sie vdal ná rozmnoženie y gruntowánie w páństwie Polskim wiary Chrystusowey / zá nápomínáním y všilnym stáráním żony Dąbrowki / Kościołom dziewięć ná różnych mieyscach z ciosánego kámienia wnet postáwił / y dochodámi / táżże nádáním Kleinotow wboháćil / ktore ná dwie Diecesie stołeczne rozdzielil / y dwu Arcybiskupow w Polsce Gnieźnienskiego / y Krakowskiego wstáwił / Drugie zaś Kościoły y Biskupstwa / iáko Poznanskie / Smogorowskie / ktore Bicinenskie / á potym Wratisławskie przezwáne jest / Kruczwickie táżże / ktore zá postęptiem czasow do Władysłáwia ná Kujáwskie Biskupstwo przeniesiono. Płockie w Mázowsku / Chełmienskie w Prusiech / Lubuskie w Śląsku / y Kámienskie Biskupstwa záłożył / ktorym dzieśięćiny z wšelkiego zboża / táż z swoich iáko z Sláchedich / y chłopstich rol / wiecznym wyrokiem przypisał / y nádał. Przy tych fundaciách był Legat Papięski / Egidius Kardiál / Biskup Tusulancki / A ná Arcybiskupstwach / y Biskupstwach / Kanoniach / y Plebaniach hoynie nádanych / Włóży / Francuzowie / Niemcy naprzod byli przekożeni / gdyż iešęce Polacy do tákich wrzędow byli dla prostości Pogánstiey nieposobni. Pierwszy Arcybiskup Gnieźnienski był Wilibaldus / Krakowski drugi Arcybiskup Prechorias / Poznanski Biskup pierwszy Jordanus / Wratisławski Gotfridus / Kruczwicki álbo Władysłáwski Lucidus / Płocki Angelotus / Chełmienski Ottonianus / Kámienski Julianus / Lubuski Jacintus Biskupi etc. zá ktorych pilnością y všilnym stáráním wiara Chrześciáńska w Polsce wielkie wziera pomnoženie / zwłászczá gdy ich wiele pódáćkami Kázecyni / ktorzy wšytko páństwo swoje w tey swietey spráwie obiezdzał / byli przyłudzonými. Drudzy zaś groźbámi do Chrztu swietego przymuśzeni bywali / Zá czym Pogánstich onych Bożystow Bálwany / w Miásteczkach / y po Wsiách były tłuczone / kámane / y palone / y one ich sprośne Pogánstie obrzedy / wygládkowane były / od Woiewodow / Stárośt / Woytow / y innych przekożonych.

A iž táż w herotim páństwie Kieśtw Polskich wiele ich było Chrztu álbo odrodzenia zwody y z Duchá s. potrzebujących / á lud Polski był bárdzo prosty / gruby y wporny dla teo Káże Alięklaw iáwnym wyrokiem wywołáć po Miástách y Wsiách wšedzie kázal / áby káżdy zosobná / táż Sláchtá iáko Poddáni / y wšelkiego Stann Ludzie pod gárdlem y strácenim máietności siódmego

Dwa Arcybiskupow w Polsce / Gnieźnienski y Krakowski

Biskupstwa w Polsce.

Arcybiskupi / Gnieźnienski y Krakowski

dnia Marcá Miesiącá pochrzcili sie / y tak wszyscy przez Chrześ-
 swiety wiare Chrześcijańską nabożnie przyieli / A Bálwany wśyt-
 kie poprowali. A pamiątkę burzenia tych Bálwanow Długos y
 Miechouins piśa / iż za ich żywota iáwnie w rok gdy ten dzień
 przyśedł sprawowano / co y dziś w wielkiej Polšce y w Śląsku
 zachowują / ábowiem Dzieci w Niedziele Szrodoposna / uczy-
 niwszy sobie Bálwan ná kształt Niewiaśty Ziewoniej / álbo Ma-
 rzanny / to iest / Diany Boginiey łowow / ktory pierwey chwalili
 wetknawszy ná tyy dlugi nośa zákosnie spiewając / á ieden po dru-
 gim opiewając / álbo ná wozku woząc. Potym w kałuże álbo w
 rzekę z mostu wrzucają / á do Domow co wskók wciekają / iáko by
 od Bálwanow do prawdziwey chwały Chrystusa Pána.

Obyczaj Polski
 mieczow tu
 Euangeliej do-
 bywają.

Wyczyściwszy tedy od onych sprośnych Pogánstkich obrzędow
 Polškę swoję Książę Mieczław / dla gruntowniejszego znaku / y zá-
 palczywey chęci wiary Chrześcijańskiej / wstawił to / áby każdy
 Śláchćic / gdy Káplan miał Euangeliją zacząć ná Mšey / Initis
 um sancti Euangelij &c. mieczow do połowice z pośerw dobywali /
 ktore zaś chowali / gdy Chor odspiewywał : Gloria tibi Domine, iá-
 koby okazać w sobie chęć zápaloną bronić Euangeliej y wiary
 nowo przyietey / y długo ten obyczaj trwał w Polšce.

Bolesław
 Chrobry, Krol
 1. Polski.

Stey Dąbrowki Czeski zá błogostawieństwem Bożym wro-
 dził sie Książciu Mieczławowi Syn Bolesław Roku 967. kto-
 ry był potym Chrobrym dla dzielnych spraw od Rusaków prze-
 zwány Pierwszy Krol Polski / od Ottona Césarza koronowany /
 Roku 999. iak o tym Kroniki Polskie / Wincenti / Kadłubkus /
 Długossus / Miechouins / Wapouins / Cromerus / Bielscius / Her-
 bortus / &c. y nasze wierszyki ná swym miejscu świadczą / co ná tym
 miejscu opuszczam / gdyś tu nasze przedśiewzecie tylko około stá-
 rych Pogánstkich obrzędow toczy sie / tudzież około przyiecia wiá-
 ry Chrześcijańskiej / ktora w Polšce y w Mázowsku kwitnie od
 Roku 965.

Początek wiá-
 ry Pogánstkiej
 w Pruszech / y
 w Litwie.

Litwa zaś y stárzy Prusowie / Żmudz / Kurlandowie / Lotwa /
 Jatwieżowie z iednego narodu iákosiny to wyższej pewnym do-
 wodem dosyć śeroko okazali idąc / w iednákich sie też obyczajách /
 tak domowych iak wojennych záwždy sprawowali / y iednákich
 Bogow swoich Ceremonij álbo Bálwochwálstkich według Po-
 gánstwa obrzędow używali / á to nabożenstwo Bálwochwálstkie
 naprzód w Pruszech / y w Litwie (iako Kroniki Niemieckie y Pru-
 skie świadczą) poczęło sie tym obyczajem / Iż gdy Roku od zbá-
 wiennego narodzenia Chrystusa Pána 503. nád Prusami stárymi
 pobraćyny

pobratyni Litewskimi Krol albo Książę Bruteno rzeczony (od
ktorego też niektórzy Pruska Ziemia być nazwaną mniemają) panno-
wał/ będąc już w wieku zeszłym spokojny żywot wymyślił prowa-
dzić/ a Krolestwo Bratu Weydewutowi spuścić/ który był z Li-
tewskiego narodu albo z Alanskiiego/ iako Erasmus Stella/ acz
trochę różnię piśe/ com już serzey na przodku z niego pokazał.
Ten Bruteno był potym wybranym nawyższym Kapłanem y
Biskupem około obrzędow albo Ceremonii Bogow Pogańskich/
a przemienioşy mu imię/ nazwali go według godności rzędu
oniego Kirie Kyrieito (Greckim ięzykiem z Witimiey krainy/ skąd
też Prusow w ty strony Mlechonijs lib. 2. cap. 8. z Książciem
Brusa/ acz nie tu rzeczy/ wygnanym mniema przybieżec) Potym
za postępiem czasow prości ludzie zwali tych to Biskupow Kri-
we Kriweito nawyższymi/ co sie wyklada bliski nasz Pan/ Temu
tedy Kirieitowi nawyższemu Biskupowi Bálwanow swoich
Prusowie pod Debem nád podziwienie seroko rozkożystym
Kościół wielkim kořtem zbudowali/ gdzie na pierwszym miey-
scu po prawey ręce Bálwan / Perkunos nazwany albo Piorun
postawili / Tamże też (gdzie dziś Heiligenbeil/ to iest Swieta
Siekierka Miasteczko) oni Pogani starzy Prusowie głowne
Miasto na onym mieyscu zalożyli/ ktore Romanowa/ albo Romi-
nowe od Rzymu nazwali/ iakoby rzekł Rzym nowy. Tam na
osiare Bogowi Piorunowi/ tak Prusowie iako Zmódz y Litwa
ogien wstawiczny z debiny we dnie y w nocy palili / który iesliby
kiedy za niedbałością przyślawow zgasł/ co sie rzadko trafiało/ ta-
cy gárdlem karani bywali. Po lewey zaś stronie drugi Bálwan
stał z miedzi na ptałt Weża wzduż zwitego/ który oni zwali Pa-
trimpos/ to iest Wyczysłych Bogiem (y Lacinnikow Di penates)
tego zaś tak chwalili/ iż każdy Zmódzin/ Litwin/ y Prusak/ We-
ża albo zmujęw Domu chował/ ktore mlekiem karmili. Na trze-
cim rogu trzeci Bálwan stał Diabelski Patelo nazwany/ na kto-
regu chwałę każdy w Domu y siebie głowe vmarłego człowieka
chowal. Czwarty ich Bog był Wirschaitos/ ktorego też z wiel-
ką uczciwością chwalili/ a za Boga domowego mieli/ w ktorego
mocy wszytki rzeczy ruchome y nieruchome/ Bydło y wszelki do-
bytek być wierzyli/ Piąty Bálwan był Sniebrato nazwany/
ktory wszytki Ptastwa/ powietrzne y domowe/ Gęsi/ Kury/
Kaczki/ Golebie/ Pawy/ etc. zawiędał. Szósty Bog był Gur-
cho nazwany/ który iako oni wierzyli/ nád wszelkimi żywioła-
mi/ zbożym/ y potármny Ludzkimi moc miał. A to Romnowe

Bruteno y
Weydewuto
K.

Bruteno na-
wzywan Kaptan
y Biskup Po-
gański.

Kirie Kyrieito.

Te modle albo
chwalenie wie-
cznego oamā/
anā i z tej Prus-
sowie starzo y
Litwa/ mieli
od Rzymian sta-
rech ktorzy tak-
że za wstaw-
ianiu ogien
mieciny Bogi-
niey Wesse pa-
lili/ wielka pil-
ność. O czym
Linnus czołdā
lib. 33. lora lib.
I. cap. 7. Quidā
in affis. et sta-
dum in cemen-
tarijs lori.
Weżow tarte
chwalenie od
Rzymian mie-
li/ O czym Vir-
gilius in Enei-
dorum et Eni-
dus Metamor-
phoseos libris
na wie u mien-
sach swiadcza.
Dector Gre-
Poleolog nani-
wzajem te re-
gos wsta z mi

Dzi dziwnie żył
tego którego po
w. Ada Lupa b
chłopa z Tro-
row w ziemi
wgoranego q
czwierdził go
boc ścągł Bāt
wanem Litew-
skim.

Miasto Pruskie / gdzie były ty ich Bātwany / y ten Biskup Kris-
neito Bolesław Chrobry Krol Polski spalił y zburzył Roku
1017. iakosmy to ius z Długosza / y z Cromera lib. z. wyższej wy-
pisali / wszakże na tym miejscu ono Poganstwo y potym modły
odprawowali / ktore miejsce teraz po Niemiecku Heiligenbeil / to
jest Święta Siekierka zowią / dla tego iż Krzyżacy wybiwszy
Prusow Pogánow / siekierami poświęconymi ony ich Bātwany
wysiekli.

Litwa zaś y Żmudz skoro sie w wielki naród rozmnożyli / wy-
brali też sobie osobliwego Biskupa / którego oni tak wazyli / iako
dzis v nas Papieża / y Kzym nowy w Żmudzi założyli / śnać ie-
cze od Palemona albo Publiusa Libona nad Rzeką Niemiazę /
ktore Miasto oni Romowe albo Romnowe zwali. Być też mo-
że iż Włochy / iako sie to wyższej powiedziało / wty strony przyje-
glowawszy to Miasto Romnowe albo Romowe założyli na pā-
miątkę Kzimu oyczyzny swojej / Jakos o tym y Petrus de Dus-
burch Krzyżak / ktory Kronikę o wojnach Litewskich z Krzyża-
kami Pruskimi y Lislantskimi do Mistrza Wenera do Orzele pi-
sał Roku 1336. gdy ieższe druku nie było / za Witenā Kiedza
Litewskiego tak mowi: Condiderant Ciuitatem Romnoue trahentem
nomen suum a Roma, y zaś wyższej o zburzeniu tego Kzimu Li-
tewskiego tenże tak piše prosta staroswiecka łacina. Eodem tem-
pore Ludouicus de Lebentle Commendator Ragneta cum suo exerci-
tu multa bella gessit contra Letouinos. Nauale bellum multiplex habu-
it, unum uersus Austechiam terram Regis Letouia, in qua uillam dictam
Romoue uel Romene, quae secundum ritus eorum sacra fuit, combus-
sit, captiuis omnibus occisis, ubi etiam frater Conradus Tuchefelt oc-
cubuit. Roku 1295. Ludwik Libentelle Commendator z Ra-
gneti y woyskiem swoim wielkie woyny czynił przeciw Litwie-
Wodną też bitwę z nimi rozmaicie zwodził / a iedne w Austechi-
ey Ziemi Krola Litewskiego (tak on zowie według staroswie-
skich powiátow) gdzie Miasto Romowe albo Romone od Kzy-
mu rzezone spalił / ktore według ich Bātwochwalsstwa swiete
było / ale też tam Brat Conradus Tuchefelt Krzyżak zacny po-
legł / etc.

Wiasne słowa
Petra Dusburch

Żnież.

Zacność Bisku-
pa Poganskię
go Litewskiego

Tam też ofiary Bogom swoim sprawowali / y tam ogień wie-
czny ustawicznie palili / ktory Żnie nazywali / aż do Jagiełā / ktory
ich / iak o tym bedzie niżej / do Chrystusa nawrócił. Ten Krive
kriveito albo Kirie kirieito / Biskup Pruski y Litewski Poganski /
tak był wielkiej zacności / iż (iako tenże Dusburch piše) nietylko
Prusowie

Prusowie y Litwa/ ale też Lotwa/ y inſe narody Lotiſkaſkie/ Jaſ-
trzewowie y Żmudz/ ná iego roſkazanie byli poſłuſni/ á nietylko
on álbo ktorykolwiek z iego krewnych był w takiej wczciwoſci/
ale też iego namnieyſzy poſłaniec/ z iego káſtą álbo iákim ná to dá-
nym znákiem/ idąc od onych kráin Kieſzty y Sláchty y wſzytkiego
poſpolſtwa był wielką wczciwoſcią tráctowan.

O zmarłych wſtaniu ná dzień ſádney wierzyli/ wſkázá nie
dobrze/ bo iáko kto był Sláhcicem/ álbo Chłopem/ bogáтым álbo
wbogim/ wielmożnym álbo chudym páchółkiem/ ták też y po zmar-
łych wſtaniu w przyſtłym żywocie/ w tymże go ſtanie być wie-
rzyli/ A dla tego z Kieſzety z Pány/ y z Sláhcicámi vmárłymi (iá-
ko tenże Duszburch piſze/ co ſam zá ſwego żywota widział) Slugi/
Slużebnice/ Száty/ Kleynoty/ Konie/ Charty/ Ogáry/ Sołóły/
Lut z Saydákem/ Száble/ Włócznia/ Zbroie/ y inſe rzeczy w
ktorych ſie on nawiecey kochał/ z Rzemiesnitkami tákże/ y s chłopy
ſielſtymi/ ty naczynia ktorymi oni z roboty żywnoſci nábywáli/ y
co ku ich ſtanowi náležáło/ palili/ ták wierząc/ iż s tymi rzeczami
weſpoł mieli z martwych wſtáć/ á iáko ná tym Świecie/ ták ná
onym tym ſie cieszyć y żywić mieli.

Kyſie też álbo Liedzwiędzie páznogcie palono z vmárłymi/ bo
wierzyli/ iż ná gore wielką á przykrą ku ſádnemu dniowi mieli
wſtepowáć/ ktory ſáđ náđ wſzytkim ſwiátem ieden iákiſ Bog ná-
wſzechmocnieyſzy miał czynić/ á dla tego iżby tym ſnádniej y bez-
ſpieczniej táń wleźli/ páznogciámi Kyſimi myſlili ſobie pomagáć.

Tenże Duszburch piſze/ iż ten Truwe álbo Kruwe Papież Pruſ-
ſki y Litewſki Pogáński/ miał wiadomoſć wſzytkich rzeczy z Dia-
belſkiego ſnáſć przepowiadania/ bo y Rodzicy álbo krewni vmár-
łego/ wierząc iż káżda Duſá imo iego Dom naprzód ná on ſwiát
wedrowáć muſiáłá/ pytáli go/ ieſliżeby tego dnia álbo tey nocy (to
ieſt/ kiedy on vmárł) takowego iákiego człowieka y w takim vbies-
rze/ w iákim oni vmárłego ſpalili/ Dom iego przemijájącego wi-
dział/ Który Kruwe zaráz wrode/ rtakt/ vbior/ ſamiliq/ y obyczá-
ie onego vmárłego bez wátpienia opowiadáł/ ácz czáſem był w
kilku dzieſiat mil od onego mieyſcá/ gdzie on vmárł/ á ku wielſey
pewnoſci wkázował/ iż náđ wrotami domu iego Duſá w rtak-
cie onego vmárłego iáđąc imo/ włócznia álbo ſábla/ álbo iákim
inſzym inſtrumentem/ z czym go ſpalono/ znáć uczyniá/ álbo co-
kolwiek zoſtáwiá/ co zás oni iego przyiaciele od Czárta zmamieni
prawdziwie poznawáli/ y w ták wielkiey zacnoſci tego Kruwey-
tá mieli/ iż też po káżdym zwycieſtwie álbo przywiezieniu łupow

Wiara Pogán-
ſka Litewſka o
ſádnym dniu
o zmarłych
wſtaniu.

Nacieiá Strińkowskię

z kráin nieprzyiacielskich trzeciá część wzdobyć iemu oddawali/
ná ofiarę zaś Bogom drugá część łupow/ y tylko meżow zacnię-
szych więźniow w zbrojach iáko byli poimáni palili/ ále łoni ná-
przód biegánim mordowali/ áż ná nogach stać niemogły/ też ich
dopiero palili.

Bogowie Litewscy / Żmódzcy / Sambin-
scy / Lotewscy / y Pruscy.

Al ty naprzędniejszy Bogi ty narodyn miały.

1. Okopirnos / Bog Mięba y Ziemię.
2. Swaitestis / Bog światłości.
3. Auschlauis / Bog niemocnych / chorych / y zdrowych.
4. Atrimpos / Bog Morza / Stawow / Sadzawek y Jezior.
5. Protrimpos / Bog rzek y wszystkich wod cieńgących.
6. Gardoaitis / Bog Okretow. Tęgo tylko żeglarze y rybołó-
wowie chwalili / zwłaszcza Kurlandowie / Sambitowie / y Phi-
landowie niektórzy morzu przylegli / Bo wierzą iż ten Gardoaitis
jest Anioł wielki w poyszed Morza y Jezior stojący / Bog wia-
trów / takiego też być Grekowie AEolum wierzyli / ten wiatry ws-
mierza / á kiedy się rozgniewa / tedy iednym chuchniem Okrety
przewraca / y topi. Ná swięto ięgo tylko ryby krom chleba y innych
potraw iedli / á polewke pili / z głębokich k temu przyprawionych
musek / iż ten Bog głębokimi wodami włada.
7. Pergrubius / Bog żioł / iáżyn y trawy.
8. Pilwitos / Bog ktory dawał bogactwa / y nápełniał gumną.
9. Perkunos albo Piorunos / bog łyskania / gromu / śniegu y dzdzu.
10. Poklus Bog Pieklá / Chmur / zámienienia / y latających Du-
chow albo Diabłow. Chwalili zaś Parstuki y Markopole / ktore
oni tak zwáli / ludzie máluczkie / ktorych my Pigmas zda mi się zo-
wiemy w ziemi miešťkájące / á włádują się im ięszce y dziś ná pew-
ne czasy / zwłaszcza w Sweciey / w Kurlandach / w Lotwi / y w
Sambiey Pruskiey Ziemi / gdzie ięszce Poganstwa stárego zaś
kał do gruntu się z prostych ludzi niewykorzenił. A to były Bogi
Prusow stárych / y Kurlandow / ktorych ięszce y dziś po części on
narod gruby wzywa y chwali.

Litewscy zaś y Żmódzcy Bogowie ci byli osobliwi.

Naprzędniejszy Bog ktorego zwáli Prokorimos / á temu ná
ofiarę białe Kápluny kiyimi bili nierzezając / ktorych sami część / część
zaś ich ofiarnicy iedli / á trzeciá część palili.

z. Bog

Æolus. Inde
Incute vim ventis
et c. sunt verba
Iunonis.

Pigmal.

To y dziś w
Żmódzi jącho-
wują.

2. Bog kwaśnych y kisłych potraw Ruguczis / temu kurzyce iárzebâte osiárowáli.

3. Bog Ziemienniá albo ziemny ktorego w weżow chowaniu / y mlekiem karmieniu chwalili / temu też czarne kurzyce bili ná osiáre.

4. Kruminie Pradziu Warpu / ktory wśelkie zboże dawa / temu ná osiáre bili kury grzebienia niskiego á gęstego / y siekáli ich mięso w drobne stukci / áby sie żyto gęste kłósiło / á niewysokie zrodziło.

5. Lituanis ktory deśecz spuszcza / temu rozmaitey bárwy kurzyce białe / czarne / iárzebâte etc. osiárowáli.

6. Chaurirari kónski Bog / temu pietuchy rosły / cerstwe / różney bárwy osiárowáli / áby sie też kónie rákie mnożyły / á kiedy go o pokoy prosili od ich nieprzyiaciół (bo go też mieli za Boga wojny) iáż Grekowie y Rzymianie Marsá / tedy za piecem ná siódlach siedząc osiáry y modły mu czynili.

7. Sotwaros Bydła wśelkiego Bog / á temu przed piecem albo ogniem różne kápluny osiárowáli / iáżo różney sierci bydło mieli.

8. Seimi Dewos / co czeladz zawiadował / temu też kury y kó Seimi Dewos kósy różnych farb bito / ktora osiáre do piecá w ogień miotáli / á nie wymowáli ich áż zgorzáły / prosząc áby sie ich słudzy trzymáli.

9. Vpinis Dewos / co rzeki miał w swojej mocy á temu prosietá bieluchne osiárowáli / izby przezręczysta wodá plynęła.

10. Bubilos Bog miodu y pszczoł / tego chwalili za piecem siedząc / á Pop ich gárniec nowy wielki pełen miodu w rękę trzymał / á wymowiwşy zwykłe modlitwy / z ogromnym krzykiem wderzył nim o piec / áż sie w stuk rozpádl / prosząc Boga Bubilosá áby sie pszczoły hojnie rosły.

11. Dzidzis Lado / to iest wielki Bog / ktoremu bieluchne kápluny ná osiáre bijáli / ktorego też Swietá 25. dnia Máia áż do 25. Czerwca obchodzili w karczmach / á Niewiasty y Panny ná kółkach y po vlicach tańce wiawşy sie około zá rece stroili / spiewając zálósnie á powtarzając Lado / Lado / Lado Didis musu Dewie / to iest wielki náš Boże Lado / co y dziś ieszcze w Litwie / w Zmodzi / w Lislanciech / y w Rusi czynią.

12. Gulbi Dzievos Bog ktory káżdego z osobná człowieká strzeże / co náşy zowáz proprium Genium, Anyolá własnego / temu białe Genius borius: kápluny meżowie / á żony Kurzyce osiárowály.

13. Goniglis Dzievos / pastercki Bog leśny / ktore Grekowie y Rzymianie Satiros Faunosq; zwáli / temu iáycá kónskie / wołowe /

Sposób modlitwy
Pogani
słuch.

Kozłowe/ y inſzego bydła ſtroie oſiárowáli / kiedy ich wáláſyli álbo
trzebili/ á palili one oſiáry páſtuchowie ná iákim wielkim k temu
obránym kámienu/ mówiąc / iák ten kámién twárdy niemy y niez
ruſzájacy ſie / ták teſz O Dziewie miſu Goniglis / Wilcy y wſyſz
cy drapieżni zwierze / niechay ſie niemoga ruſzyć / áby bydłu náſ
ſemu/ twoiey obronie zleconemu/ ſzkodzić niemogli.

14. Świeczpuńſcynis/ Bog/ ktory kury/ geſi/ káczki záwiedał/
y wſytki inſze ptaki ták domowe iákó powietrzne/ temu nieczynili
oſiáry/ mówiąc/ iſz to latający Bog.

15. Kielu Dziewos/ podróżny Bog/ temu kury białe oſiárowá
li/ á kije w ręku trzymáli przepáſawſzy ſie y w kápćie vbrawſzy iák
to Żydowie Wielkanoc obchodzący / á proſili go / áby ich ſzczesli
wie w drodze prowadzić z domu y do domu raczył.

16. Puſchaitis/ Bog ziemny/ ktory miedzy drzewem bżowym
mieſzka/ á temu naczęſtſze oſiáry y modły wieczor v drzewá Bżo
wego nabożnie y z wielkim poſtráchem czynili / y ſnaſc y dziś ieſz
cze czynią/ bo tákówe drzewo v nich było naſwietſze/ y noſzą poſpo
licie chleb y piwo pod krzewiną Bżową/ proſząc Boga Puſchaitesa
ſa/ áby on Paſtuki Amiótki ſwoie to ieſt pignęos ludzie mále/ poſy
łal do ich Gumien/ ktorzyby zboża przyſparzáli/ y w oſwitoſci zá
chowywáli/ Al otych Paſtukach álbo Pigneach y Auguſtin S. in
libro de ciuitate Dei piſze/ iſz Pogánor y Chrzeſćcian proſtákor wie
ſniákor/ częſtokróć dziwnym wlázwánim ſwoim zmamili byli/
y teraz ieſzcze ſą prawdziwie / y wlázwia ſie w Kurlandach nawie
cey / á w Sweciey proſtym ludziom/ w ktorych ſie towarzysztwie
kocháią/ á zwláſzcza tych ktorzy ſie im oſiárámi y częſtowánim (bo
bardzo rádzi ile wnocy oſobliwie iadáią) przypodobác vnieią /
mnie ich dziwnie ieden Doctor Medicus y Phificus wykłádal / co
teras tu opuſzczam.

Spiritus Familiaris
ares.

Toż mi teſz P.
Taranoſki po
wiádal/ iſz w
Danień bedac/
widział liſty do
ſwego goſpoda
rzą z Sweciey
przynieſione / á
ktoby ie przy
nioſł niewie
dział.

Olaus teſz Magnus Archiepiſcopus Vpſaleń. y Cornelius Agripa de
oculta Philoſophia piſzą/ iſz Diabli powietrzni towarzyscy niedoſóna
cá w naturze ſwoiey iákó piekielni zepſowani/ w Sweciey/ w Nor
wegiey/ w Philandiey poſpolicie ludziom proſtym ſłużą/ konie cza
dzą/ y inſze roboty odprawiają/ á niſktorym przyſzłe rzeczy y przeſzłe
opowiaáią / ktorzy ſie im w obcowánim ſpolnym przypodobác v
mieią. Ja teſz to powiádam com ſam ſłyſzał y widział wláſnym
okiem w Kurlandſkiey / w Liſlandſkiey y w Sambiyſkiey / ktorą
zową Sudawen Samland w Pruſiech/ y w niſktorych kátach/
zwláſzcza Morzu przyległych/ Zmodzkiey ziemie y zá Mirumſkás
mi y Inſterborkiem/ iſz tego Puſchaita Diablá/ ktorego w bżowym
drzewie

drzewie mieścić wierzg/ na pewne świętá dwá kroć do roku chwa-
la/ y Parstuki ludzie ziemne Zniokti y sprawce iego cczga/ y potar-
mami hoduią na pewne czasy świętá ich/ pospolicie stoł w Gumnie
postawia y nakrywa/ czworo chleba/ mięsa wárzonego y pieczone/
ser y masła na stoł zostawia/ y wzywają ich na cześć albo kołacia
wnocy według zwykłych Pogańskich ceremoniy albo czarow/ po-
tym drzewi w gumni mocno zamknąwszy sami odchodzą/ a oni Par-
stukowie przyjedzą o pułnocy ony potrawy iedzą/ nazałutrz zaś
pátrza gospodarze/ iesli ktorey potrawy wiecey ziedziono/ iesli chle-
ba/ tedy wierzg/ iż im przysporzą oni Bóstowie zboża/ iesli mięsa/
tedy szczęście na dobytek zc. rozumieją/ a oney potrawy ktora im
wiecey smakowała/ tym wiecey niż na pierwszym było na drugie
święto kładą/ prosząc ich aby zboża przymnażali/ Powiadać też/ iż
ci Parstukowie zboże w inszych/ ktorych sobie znają niewdziecznych
gospodarzow wnocy z gumien krádną/ a do onych ktorzy ich lepiej
wazą przynoszą. W Pruskiej też ziemi gorney/ około Choinic/ Ká-
mienią/ Sempelborká za Torunię/ y indzie o tym drzewie bżowym
po dzisieysze czasy bározo swiatobliwie według stárożytno Pogań-
skiego zakału támeżni obywátele trzymają/ wierząc iż pod drze-
wem bżowym ziemni mieszkańcy iacyś dziwni duchowie albo fantas-
siny/ ktorych oni krásnymi ludźmi zowia/ y widzieć się często w no-
cy kiedy mieszać świeci/ zwłaszcza ludziom chorym dawają/ o ich
wrodzie powiadać/ iż wiecey na kość nieśg/ wyższy wzrostem.

Naprzednieysze święto w tych Pogánów bywało/ ktore ieszcze
y dziś zachowują na niektórych miejscach w Litwie/ w Smodzi/ w
Lisłanciech/ w Kurlandach/ y w Ruskich kráinach niektórych/ na
schodzie Pázdzierniká miesiącá/ gdy iusż zboże wśytko pozna/ zgro-
madzą/ y zwożą do gumien/ tedy sobie kołacye czynią/ na ktore się
wszyscy czásem ze trzech y ze czterzech siol składają/ y schodzą do ie-
dnego domu z żonami/ z dziećmi/ y z sługami/ stoł sianiem a indzie
obruszem nakrywa/ na ktorym chlebow kilka/ y cztery wielkie sudziny
piwáná czterech rogách stołu postawia/ potym przywiodą Ciel-
cá y Cielice/ Baráná/ y Owce/ Kozlá y Koze/ Wieprzá y swinie/
kurá y kurzyce/ gąsiorá y geś/ y insze ku iedzeniu godne dobytki/ y
ptástwa domowe/ samcá y samice/ To wśytko tym obyczáiem
na ofiarę Bogu swojemu Ziemniennikowi biją/ naprzód ich Wieś-
czek albo Káptan Pogański chłop prosty wymowiwşy modlitwy
według zwykłych guskow pocina ktem bić ktoreś olwiek z wierze/
potym wszyscy około stojący ktemi tłuką ono bydle po głowie/ po
brzuchu/ po grzbiecie/ po szyi/ y po nogach mówiąc: To tobie o

Wacława Skrytowskiego

Ziemienniku Boże nasz ofiarujemy / y czynimyc dzieki / żeś nas Ko-
tu przeszłego dobrze zdrowych w okwitości wszech dobr zboża y
máietności zachował y szczycił / y od ognia / żelaza / powietrza mo-
rowego / y wszelkich nieprzyjaciół naszych obronił raczył. To sprá-
wiliśmy onego bydła ná ofiarę pobitego mięsa / y ptaki wárzga / pieka
y smáza / á siadłszy zá stol iedzą / ále naprzód każdéy potrawy y ptaká
stuczkę oderznawšy / ich Wieszczek álbo Czarownik miece pod stol /
ná piec / pod ławy / y w każdy kąt domu mówiąc / To tobie o Zie-
mienniku / Boże nasz rącz ofiary naše przyiac / á kástawie tych potraw
pożywać / także iedzą y pija / aż do obżarstwa onego Ziemiennika zá
káždą potrawą y trunkiem wzywając / á w trąby długie y żonki y
meżowie huczą / także y spiewają ieden drugiemu gebe tu gebe
rozdziewiwszy / á ná tych biesiadach / y swietach ich iam często by-
wał w Lislanciech / w Kurlandach / w Zmodzi y w Litwie / kolo
Suwieka / Abelow / Sobotnik / Poswola / Bassenborka / Miaste-
czek / zá Sokolwa / Moisa y indzie / gdzieś sie dziwnym Pogań-
skim gusłom przypátrzył / bo tam w tych stronách teraz y do tych
czasów práwie o Bogu máło wiedzą.

W Prusiech zaś w Sambiey / ktora Ziemia zowią po Nie-
miecku Sudawen / Samland / y okolo Insterborku / Ragnety / y
w Kurlandskiej ziemi chłopstwo sielskie / ktorzy są wszyscy Zmo-
dżinowie / y Zmoidskim ięzykiem aż do Krolewca / com sam słykał
y widział / mówią / mają swoje Swieto / ktore zowią Pergrubri-
ná Wiosne / skoro śniegi zgina / is ius czas orac / á trawá sie też w-
kážnie / tedy z kilku siół zsypują skody po czwierci álbo becze ná
piwo / schodzą sie potym w ieden Dom wielki / tam Wurschait ich /
to jest ofiarnik / álbo rączey Czarownik / weźmie gárniec piwa / á
podniósłszy go wzgóre / prosi Boga Pergrubiusa / ktory dáie tra-
wę y láto / mówiąc o Wespocie Deme musu Pergrubios etc. To
jest / O wszechmogacy Boże nasz Pergrubiusie / ty precz Zime przy-
káz odganiaj / á raczyś ziola / kwiatki y trawę po wszystkichy ziemi
rozmnażac / my teraz ciebie prosimy / żebyś zboże naše zástiane / y
ktore siał mamy raczył hoynie rozmnożyć / aby kłóśisto rosło / á
wszystek kątól rącz sam podeptac. Potym konewkę álbo kubek po-
stawi / weźmie ją zębami / y wypije piwo / á wypiwšy rzuci konew-
kę bez dotykania reku przez głowę / zá nim stoi Cziwon álbo stáršy
oney wołosczy / ktory chwyta konewkę / y co narychley nálawšy pi-
wá / postawi zaś przed Wurschaita / álbo onego Czarownika / ktory
wziąwšy kufel / prosi drugiego Boga Perkunusa / álbo Pioruna /
aby gromy / grády / lystawice / dżdże / burze / y chmury škodliwe po-
hánowac

Moblitwa
Zmodzi Prus-
kiej.

hāmować raczył/ y wypije mu nā ofiārę kufel piwā wzeby wiawšy
 ā dopiero zā nim wšyscy pūg. Trzeci raz prosi wielmożne^o Boga
 Swaistirā Boga światłości/ aby raczył łāstāwie ā pogodnie swie
 cić/ nā zboże/ nā łaki/ nā kwiecie y dobytki ich. Zās modli sie do cz
 wartego Boga Pilwita/ aby raczył dāć wšytki zboża pięknie pożgē
 y do gumien zgromādzić/ także wšytkim Bogom ktorych māig 15.
 nā chwale po kufli piwā wypijā bez dotykania rak w zebach trzy
 māig/ ā zā tym spiewāig iākoby wilcy wyli pieśń ku ich chwale. A
 iesli przešłego roku był zły wrodzay zboża/ tedy wyznawšy złości
 swoje iš to dla grzechow zāslużyli/ proſzā Auschlawisā Boga cho
 rzych y niemocnych/ aby sie przyczyniał do inšych Bogow / do Per
 grubiusā/ Perkinusā/ Swaitestirā/ y Pilwita/ aby im nā przyšly
 rok łāstāwšymi być raczyli. Tāmże wtę przerzeczonych Prusow
 nizney ziemicy/ ktorz zowig Sudawen/ Samland / chlopi Zmo
 dzinowie z Litewškie^o narodu/ bytā albo kozlā tym raktē raz do
 roku swięca/ schodzā sie cztery albo šeść siol w iedno wybierāig
 pienigdze / chleb y inše rzeczy / iākoby kolede / to przedawšy / iesli
 wiele pieniedzy/ tedy zārāz y Bytā y Kozlā zā ony pienigdze kupig/
 y zeydā sie w ieden dom/ gdzie sobie ogień wielki wdziālāig/ tām też
 zony ich zsyputig mātę pšenicznā / y hreczysig / z ktorey nāczynig
 plāckow/ Potym Wurschaitos ich Pop wedlug Pogānšiego oby
 czāiu wieniec nā głowe wdziawšy / potōz y rekē nā Kozlā albo nā
 Bytā / y prosi wšytlich Bogow kāzdego z osobnā/ ktorem wyze
 ſey wyliczył / aby raczyli od nich miłōściwie przyig obchod y of
 iārę onego Swiętā / ā wiawšy Bytā albo Kozlā zā rogi/ wioda
 go do gumnā / y podnoſz go wšyscy chlopi wzgore/ ā Xiōdz Wurs
 chait opāšawšy sie recznikiem / wzywā po wtore wšytlich Bo
 gow/ mowigc / To iest chwalebna ofiārā y pāmiatkā Dycow nā
 bych/ abyšiny zglādzili gni w Bogow swoich/ potym ſepczāc oby
 dzie trzy kroc Bytā okolo / y zārzejā go / ā kowie nierozlewāig nā
 ziemie / ktorz wypuścioršy w wšāte / czerpāig kausykiem albo
 ezārtz / Wurschait kropi ludzi / ā ošāte rozbierzā w gārnuſki / y
 kropig kāzdy w Domu swoim bydlo / iāko v nas iest obyczay swies
 tong woda/ zſiekawšy zās w ſiutki Bytā/ wārzā w kotlech/ ā chlō
 pi ſiedzā okolo ognia/ przed ktorych niemiāſty przymioſā plācki niez
 pieczone / ā oni wiawšy kāzdy poplācku rzucā ieden drugiemu
 w rece przez płomien / tāk długo chwytaigc āz sie vpiekā / poty ie
 dzā y pūg spiewāigc y grāigc nā trābāch długich przez cātā
 noc/ Kāno zās idā przez Wies nā roſtanie drog mioſac plācek pšez
 miczny/ y co ſie zoſtāło z oney kolāciey / y kłādg ty w iedno mieyſce/
 ā wšyscy

Naciera Strińkowski

á wszyscy ziemią przysypią wzgore / strzegąc pilnie / áby zwierz
álbo Pies niemógł tego wykopać / á sprawiwszy to poruczą sie
Bogom / y idą do Domów swoich.

Á kiedy sie już który smiertelnym czuje / tedy według możno-
ści na beczkę álbo na dwie piwa także prosić przyjaciół / y wszystkich
co w onym siele mieszka / których przeprosza y żegna / á oni zaś
vmárłego w łazni pięknie wymyją / y w bierzą w białą kołulę dłu-
ga / iáko jest obyczaj / á posadzą go na stołku / y piją do niego przy-
jaciele tymi słowy smetnymi á lamentliwymi / mówiąc / Ja do cie-
bie pije miły przyjacielu / y czemuś vmárł / á však masz swoje miłą
małżonkę / dzieci / bydło / rz. y wszystkich dostatek / potym do niego
drugi raz piją na dobrą noc / y proszą go / áby raczył na onym świe-
cie pozdrowić ich przyjaciół / Oyc / Matki / Bracia / rz. áby też tam
z nimi káśtawie y sąsiadko sie obchodził / iáko tu oni z nim są żywo-
tá. W bierzą go potym w ścáty / á iesli będzie Mąż / przypaszą mu
ford álbo siekiere / recznik też około szyi / w który mu kilka groszy
według możności zawiążą na strawę / chleba s solą / y konew piwa
wstawia w grob. Á iesli niewiáste pogrzebują / tedy iej włożą nici
y igłę / áby sobie zaśyla / iesli sie iej co zedrze na onym świecie / á kie-
dy ją wiozą do grobu / tedy przyjaciele wszyscy idąc processią her-
mują nożami wzgore wielkim głosem wołając / Geigei / begeite
Potkole / to jest / wciekaycie / wciekaycie / biegaycie precz od tego ciás-
ła wy Diabli.

Dziś sie to jeszcze nájdnie w iednym łacie Lisslandskiej ziemie
za Moizą Soltową / y com sam widział przy pogrzebie vmár-
łych / w trąby grają / spiewając / idź nieboże s tego niedznego świata
rozmaitych vcisków na wieczne wesele / gdzie cie ani hardy Nies-
mieć / ani drapieżny Leisysz / to jest Polak álbo Litwin / ani Mo-
skwiciń krzywdzić nie będzie mógł.

Pamiętke też vmárłych Oyców / matek y krewnych swoich
obchodzą pospolicie Miesiącá Octobra / álbo Pázdzierniká / á czas-
sem na każde Świeto na mogiłach lamentliwie iáko y spiewając
plączą / zwłaszcza żony / wyliczając dzielnosci / cnoty / gospodar-
stwo etc. mężów swoich.

Który obyczaj nietylko w tych / ale y w Wołoszech / w Mula-
tanskiej / y Bulgarskiej ziemi zachowują / com sam widział w kil-
ku Miaszeczkách w Buzowie / w Ruscinku w Dziurdziowie nad
Dunáiem / y w Bukorestu stołecznym Miescie Hospodara Mula-
tanskiego / gdzie tu temu świeczki palą / y kurzą kádźidlę na mo-
giłach / á w Turcech zaś y potrawy kładą / ptakom ziarna sypią /
kotki /

Kotki / psy karmią za Duże vmártych przyjaciół / drudzy zaś dra-
gami płuce po vlicach dwiema chłopom nosić kaza / za którymi psi
y kotki stadami wespolek chodzą / etc. Nam też iako gościom / aczes- Zaimajono nam
w Turcech daw-
mano.
my tego niepotrzebowali / Jaki mużne dawali w Karwagerah ni-
ktorych / to iest Domach gościnnych na iak mużne postawionych /
przynosili wino rużyne / Damascen etc. wespolek wárzonych / kápu-
sły z Baraming / Ryżu / káse / mleka z Bawolic / chleba według os-
sob y dwa dzbany wody / bo winá nie dawają za Duże. A miedzy
grobami / ktore na ni ktorych miejscach iako Miasieczka stoja / żony
y przyjaciele na każdy Piątek / gdy sie dzień iasny trąsi / modlitwy
czynią y iak mużne w bogim rozdawają.

W Kurlandstkiey zaś y Samlandstkiey ziemicy / y w Prusiech
kiedy czynią vmártych pamiątkę / tedy s Kościoła prosto do karcz-
my idą / albo do ktorego domu / gdzie sie n . war piwa zsyją / żo-
ny za nimi przynoszą w kóśalkach ryb pieczonych y wárzonych na
zimne / tamże bez nożow iedzą / a żony im służą / a każdy co vmár-
temu krewnemu życzy / każdej potrawy stukę pod stol rzuca / y ku-
fel piwa leie.

W Litwie zaś y w Żmodzi chłopci także na vpominanie przy-
jaciół kółacie sprawują wielkim dostatkiem / a Gospodarz starszy Przodemem
sam był w Ka-
lanach 2. mili
od Wilna / o m
Lawaństach.
uż kiedy mają począć iść weźmie na tyłke wielką maki rozmą-
tego zboża / soli etc. y kądziół / a zakurzywszy mowi / a za wissu-
mos Priatelos musu / etc. potym iedzą y piją aż na nogach niemo-
gą stać / oyczyste starodawne pieśni spiewając.

Drugie zaś Swieto w Żmodzi według podania Pogańskie-
go zachowują / ktore Jęgy zowią : a poczynają to Swieto pra-
wie o wże Swiete / na ktore by naubozhy musi piwo w Domu
mieć / y tak piją przez kilka Niedziel wspominając vmártych : a
pierwey za Pogaństwá to Swieto na cześć Perkunowi
Bogowi piorunow y gromow obchodzili / etc. Ale o
tych gusłach y niżej przy nawroceniu Litwy y
Żmodzi na wiare Chrześciańską naye-
dzień / przeto teraz do rzeczy Ru-
skich Książat przystępuje.

Rozdziałach dwunastu

now Włodimirzowych y zaboystwach ich społ-
nych po śmierci Sycowiskien:

1630 Baktar
Sroko-32

Księgi piąte/ Rozdział I.

Do Głównie Oświeconego Pána/ Pána y Książecia

Constantina Książecia Ostrogskiego/ Hrabie z Baranowa/
Woiewody Kijowskiego/ etc.

Włodimirz Swantostławowic Ba-
siś albo Wassil na Chrście mianowany Mo-
narcha wszytkiej Rusi / zebrałszy wielkie
woysko wtargnął do Polski Roku od Chri-
stusa Pána 985. iako Długos y Cromer z nie-
go lib 3. in Miecislao piśa/ gdzie Zamkow kil-

ko pogranicznych wziął y opánował pod Miecislawem Książ-
ciem/ Alez sie obadwa dla żon / ten dla Kieźny Czeskiej Dąbrow-
ki/ a on dla Greckiej Cesarzowny Anny pochrzcili/ Ten roku 965.
a ow 980.

Ruskie Kroniki żadney wyprawy Włodimirzowej przeciw
Polakom niewspominają/ okrom naszego Długosia y Miechowius-
sa/ ktorzy o iego wtarczkach do Polski często na roznych miey-
scach piśa.

Długosius y
Miechowius
fol. 34. lib. 2.

Włodimirz y
Rusacy pora-
żeni od Pieci-
nigow.

Potym Piecinigowie mścąc sie onego swiego pogromu
pod Pereasławem nād rzeką Trubieśa/ zebrałi sie z wielkim wo-
yskiem y wtargnęli do Rusi/ y oblegli Wassilow. Przeciw ktorym
też Włodimirz w małym poczcie zbroyno ciągnął / a gdy sie obie-
dnie woyska podkły / porażon Włodimirz na głowe od Piecini-
gow / tak iż gdy z poboyseza sam do Kijowa wciekał / ledwo sie
strył pod iakis most/ ktorzy mu sie wciekającemu prawie z dobro-
dziejsiwa Bożego ku zasciceniu trącił. A tak potym na pamiątke
tego od Piecinigow wybiegania. Cerkiern Przemienia Pánstiego/
co Ruszowie S. Spassa / dał zmurować w Kijowie. Bo prá-
wie w ten dzień swiety na Praznik trąciło sie to iego wybieganie.
A Piecinigowie wielkie škody mieczem y ogniem w ziemiach Ru-
skich poczyniwszy bez odporu do swych leżyśc wsi. O czym Długos
y Miechowius lib. 2. cap. 10. fol. 34.

Potym

Potym Wołodimirz przestrzegając aby sie po śmierci iego Synowie niewadzili o Państwo a y Ziemię Ruskie/ tak między nich Monarchią Ruską rozdzielił/ Wizesławowi starszemu dał Nowogrod wielki pierwszy wdział swoy/ Isasławowi Połocko/ Swantopolkowi Turow/ Jarosławowi Kostom. A gdy Wizesław umarł/ dał temuż Jarosławowi wielki Nowogrod/ a Borissowi Kostom/ Głebowi Moron/ Swantosławowi Drewlany/ Wsewoldowi Wołodimirz/ Mscisławowi Timutorokany albo Timutuchany/ Stanisławowi Smoleńsko/ Sudziskawowi Plestom/ a Pozwizydowi Wołyn/ tymże też iako młodszym po śmierci swojej Kijow/ y Berestow Kieństwa naznaczył.

Wdział Kiasiat Dniestich synom Wołodimirzowych.

Posłał potym po Rzemieszniki do Greciey/ y zmurował Cerkiew Bohorodzicy/ którą Księgami y Obrazami ozdobiwszy przełożył nad nią Nastasiusz Korsunianiną Kapłaną/ opatrzywszy go wielkimi dziesięcinami/ z miodow y zboża wszelakiego/ Spitalow też bardzo wiele dla ubogich y katekow nabudował y nadał hojnie wielkim dostatkiem.

Kościół Bohorodzicy w Kijowie.

Potym Kroniką Ruską wspomina/ iż Wołodimirz ciągnął do Ziemię Sudanckiey/ y opánował główne Miasto Sudam/ ale coby to była won czas za krainą niewiemy. Czynią też wzmiankę Kroniki Polskie/ zwłascz Długos y Niechouius fol. 27. cap. 4. iż Bolesław Chrobry Mscisławowic pierwszy Król Polski/ Roku 999. od Ottona wtorego Cesarza w Gnieźnie koronowany/ uczynił przymierze z Wołodimirzem Książciem Ruskim/ a sam ciągnął przeciw Książciu Czeskiemu Bolesławowi Braturocioteczemu/ który Polskie granice około Kłocka najeżdżał/ y do był Bolesław Chrabry Król Polski Pragi/ y samo Książce Czeskie z Synem iego na Wyżogrodzie poimał.

Wołodimirz do Sudanckiey Ziemi.

Praga ob Polakow dobiega.

A Jarosław Książce wielkiego Nowogroda nieprzestając na wdziale swoim/ inże krainy Oycy Wołodimirza y Bratów swoich najeżdżał/ potym gdy sie y niego Ociec Wołodimirz wspominał wesług postanowienia dwu tysiacu grzywien/ iż mu Nowogrod wielki po Wizesławie Bracie umarłym spuścił/ niechciał tego uczynić Jarosław/ y owsem wzgardziwszy wspomnienie Oycowstie/ przyciągnawszy z Nowogroda Kijow uciekał y opánował pod zakryciem spokojnego wiechania/ Bo Wołodimirz Ociec wten czas w Berestowie z dworem swoim mieszkał. A uslyszawszy ten złosliwy czynek syna Jarosława/ iż Kijow pod nim uciekał y osiadł/ rozgniewał sie bardzo/ y zebrał przeciw niemu woysko ze wszystkich

Jarosław uciekał pod Dniepr Kijow uciekał.

Włodimirz
miał.

Boris Piecin-
gow porażł.

Włodimirz po-
chowan.

Swantopelt
Kijow opano-
wał.

wszystkich Kiestw Synowskich y dzierzaw swoich. A Jarosław chcąc się Oycowi oddać y odpor mu dać/ przenaiał sobie na pomoc Waragow y Piecinigow. A dano znać Włodimirzowi / iż Piecinigowie do Rusi wtargneli / a niemogąc sam przeciw im ciagnąć/ bo w ten czas prawie bardzo chorował / wyprawił na nich Borissę Syna / Kieże Kostowskie / który przy nim mieszkał / A sam umarł rychło potym w kilku dni w Berestowie roku od stworzenia Świata 6525. Lipca dnia 15. Pánował po Chrście lat 28. A Swantopelt y Boris dwá Bracia niewiedząc o śmierci oycowskiej zwiedli bitwę z Jarosławem Bratem / y porażili go na głowę/ Potym Boris z Piecinigami Pogány daley się goniąc porażł ich kilku wśow / A w tym Brat iego Swantopelt dowiedziawszy się o śmierci oycowskiej rychley niż Boris / Kijow wbieżał/ tamże Oycá Włodimirzá co rychley/ krópiąc się na pánstwo/ pochował w Grobie Marmurowym / z wielkim żalem pospolitego ludu y Boiar / w Cerkwi S. Bohorodzice Dziesieciny / którą był sam Włodimirz zbudował. A potym między Świete iako Apostoł podniesion / którego Świete Rus obchodzi 15. dnia Miesiaca Lipca na każdy Rok.

Potym Swantopelt opánowanyszy stolicę Kijowską / zmował się z Wyssogrodzan y na Borissá Bratá / aby go iako mogli zdradą zabić / wczym mu obiecali Wyssogrodzanie (nie Nowogrodzanie iako Niechouins położył) posłużyć. A Boris Swantopeltá iako starszego Bratá / zá Oycá prawie mając / w wielkiej wczciwości / choć mu Boiárowie iego radzili / aby dochodził Kijowskiej stolicy / niechciał żadnym obyczajem przeciw starszemu nie złego myśleć / Lecz złość Swantopeltá zwyciężyła. Bo gdy wyspiegował Borissá być w małym poczie / posłał nań Wyssogrodzan y dworzánow swoich kotrow / a Boris wten czas prawie w dzień sobotny tu wieczorowi kazał przed sobą Wiešpor albo wieczernią spiewać pod Satrem albo Namiotem (bo satrami y obozem stał z woyny iadąc) y sam też spiewał z płaczem / a potym spać pośedł. A wstawszy rano w Niedziele / kazał Popowi zaintrznia spiewać / a sam się z nabożeństwem Pánu Bogu padwyszy na oblizcze modlił / a w tym mu dano znać / iż się Żołnierze Swantopeltowi przybliżają / chcąc go zabić / co usłysawszy poczał spiewać ten Psalm : Pánie czemu się rozmnożyli nieprzyiaciele moi / A skóniczywszy Intrznia / poczał się z płaczem modlić / oczy wniebo wznośjąc / a patrząc na obraz Chrystusa Pána / a skoro usłyszał grzmot y brzęk zbroynych Zaboycow swoich do Namiotu wielkim

pedem

pedem nacierających / wlekkł sie / y poczał skłazy puszczać iako stru-
mieniem / toż też Popi y Sludzy iego czynili strwożeni / widząc Pá-
ná smutnego / á w tym Puszcza / Talecz / Jelowicz y Lasto stár-
by żołnierze Swantopelká zkosliwego z dobytymi mieczami y
s kopijami obkoczywszy błogosławionego Borissá modlącego
sie / poczeli go gwałtownie siec y kłóc / Slugá iego albo Gier-
mek Geor Wegrzyn padł na nim / y tego przedobdziono / wśakże
wyskoczyli z namiotu / ábowiem nie byli ieszcze do końca smiertel-
nie zranieni / y poczeli zaboyce mówić / czemu stoiem patrząc / á
nie kończym dzieła co nam roztazano. W tym błogosławiony
Boris iak sie v nich prosić s pokora / mówiąc : Bracia moi mili /
Dajcie mi czas máluczký / ábym sie ieszcze Bogu pomodlił / A zá-
tym weyrzawszy w Niebo z płaczem westchnął gorzko / y iak sie
modlił / á podniósł na zaboycow pokorne oczy / y padłszy na
oblicze z płaczem / rzekł im : Bracia moi mili / kończycie dzieło
wasze / á niech bedzie pokoy Pánu Brátu moiemu / y wam Brá-
cia moi mili / Tedy vsłyszawszy zaboycy ony słowa iego / płá-
kali / á po modlitwie zaśnął Boris / y dał Duszę w ręce Pánu
Bogu Lipcá 24. dnia. Tánież záraz przy nim y Germek iego
wierny Geor Wegrzyn był zabity. A błogosławionego Boris-
sá ciáło obwinawszy na woz włożyli / y wiezli do Wyssogrodá /
á gdy byli w iednym Boru / poczał ieszcze głowę podnosić / iako
Kroniká Ruska świadczy / co obaczywszy sludzy Swantopelko-
wi / kazáli dwiema Waragom serce iego mieczami przebić / y gło-
we precz odiać / á tak przysiał Korone męczennika / y pochowali ciá-
ło iego w Wyssogrodzie w Cerkwi S. Wassilá.

A máło ná tym máiąc niezbożny Swantopelk pódskak ná
Murom do drugiego Brátá Glebá / mówiąc : Przysiedź rychlo
kazakci Ociec / bo jest chory bárdzo / A on tak chytrze táł śmierci
Oycowstey / chcąc dla nienasyconey żądzey pánowania / Brá-
tow wszystkich w iednym czasie pokorować / y wyglądzić. Tedy
Gleb Xiążę Muromskie wwierywszy zdrádlwym słowom
Swantopelkowym / záraz z Muromia w málým poczcie ná ko-
niach do Kijowá sie spieszył / á Swantopelk máiąc nád nim spie-
gi posłał zaboycow dworzan swoich / ktorým tákże kazal Gle-
bá Brátá zabić iako y Borissá / ták gdy odpoczywał Gieb ná
Sniadyniu wrociscu w mili od Smolenská (bo był w drodze z
konia máło co przedtym noge złamał nád Wolgá) przysli bez
wiesci żołnierze Swantopelkowi / y zabili go ná modlitwie be-
dżcego / y skryli ciáło iego w miejscu pustym / między dwiema

Zabójcy Bo-
rissowi.

Nabożństwo
Borissowe o
złotym sierd.

Boris Xiążę
zabít okrutnie.

Stronie otru-
ciennemu nád
Borissiem.

Xiążę y cho-
rości Swantop-
pelkowi.

Gleb Xiążę zabi-
ł ná modlit-
wie.

Euda nad ci-
zem Hlebowym

drzewy / Ale Pan Bog (iako Kronika Ruska świadczy) nieopuszcza swoich wiernych. Bo gdy to ciało zakryte leżało w onym niespodzianym miejscu / tedy ci ktorzy mimo chodzili / widawali na oney mogile swiece gorzące / y głosy Angelstie spiewające slyšeli. A Swantopelt vslyšawszy wdzieczną sobie nowinę o zabiciu Hlebowym weselił sie z tego / iŝ iŝ dwu Bratu iedną śmiercią z oyczyzny oddzielił / a sam ich państwo Muromskie y Rosstowskie opánował.

Nowogrodzkie
nie zlosliwi od
Pana swego
Jaroslawa
starani.

Jarostaw zaś trzeci Brat w ten czas był w Wielkim Nowogrodzie / y poczeł mu sie sprzeciwiać y z mocy wybijać Nowogrodzanie / chcąc Swantopelkę zlosliwego za Pana sobie wziąć. Ale Jarostaw zebrawszy sie z Rycerstwem swoim / poraził ich tysiąc na Rossamoy wroscisku / y tak ony škodliwe rosterki skarałszy buntowników vsmierzył.

Żadę iŝ ti Wa-
ragowie musie-
li być albo z
Szwecy / albo
z Lotwy.

Jarostaw y
Swantopelt
bracia / przeciw
sobie z wojska-
mi.

Swantopelt
wciął do Po-
lski.

Jarostaw Ri-
tow opánował.

Tegoż wieczora przysła nowina z Kijowa do Jaroslawa od Siostry Przedostawy o śmierci Oycy Włodimirza / a o pobiciu Borissa y Hleba Bratów od Swantopelki / czego aby sie y on strzegł / ponieważ też iŝ na Swantopelt także był naprawił zabójców z chytrey zasady. Vslyšawszy to Jarostaw zaśmucił sie / y zebrał Nowogrodzów / ale mu oni niechcieli być pomocni przeciw Bratu Swantopeltowi. Przeto wnet za pieniądze Wasragów tysiąc przywiódł / a z inŝych swoich Kieŝw Ruskich iako na gwałt zgromadził trzydzieści tysięcy ludu / y ciągnął do Kijowa. Swantopelt też przyzwaawszy Piecinigów na pomoc z Kijany y Wołyńcami wyprawił sie przeciw niemu. A gdy sie obieŝ dwie wojska sciągneły przeciw sobie pod Lubiecem Zamkiem / wnet Hetman Swantopeltów Wilczyogon nazwany poczał na harcować / hánbiąc y sromocąc Jaroslawa y Rycerstwo jego. Blud zaś Jarostawow sprawcą pretko sie przez Rzekę Dniepr przeprawił z wojskiem swoim / a Swantopelt z swoimi całą noc pił / lekce sobie wążąc Jaroslawa / Lecz gdy bitwe zwiedli y Lubieczę / przypał go Jarostaw nad iedno iezierzysko / smiele na niego vsy nacierając / co obaczawszy Swantopelt zaraz z wojska swiego wciął / Za czym Kijanie y Piecinigowie będąc od Swantopelki wodzą swego wydani / poczełi wciąć na Jeziora y Rzeki cienkim lodem zmárzłe (iako Niechomius piŝe) gdzie ich bardo wiele potonęło / ale wiecey na placu pobito. A Jarostaw otrzymawszy sławne zwycięstwo / ciągnął do Kijowa / y opánował go ze wszystkimi przygrodkami / ktore mu sie dobrowolnie podawały.

Swanto-

Swantopelk zaś albo Stopolk wciekł do Polski prosząc o pomoc Bolesława Chrobrego pierwszego Króla Polskiego przeciw Bratu Jarosławowi / co Bolesław na prośbę jego chętnie uczynił / częśćią dla tego / aby Swantopelk wygnanego na Kijow wprowadziliśmy sobie holdownym na potym uczynił / częśćią też aby Przemyśl y Czerwen / y krainy inſze przez Włodimirza Dycę Swantopelkowego od Polski oderwane / przywrócił pod moc swoje. Tak tedy Bolesław Król Polski roku 1008. iako Długosz piſze / z wielkim woyskiem Polaków (sktórym sie był świeżo wrócił z woyny Czeskiej szczęśliwie) ciągnął do Kijowa prowadząc Swantopelk na stolicę Kijowską / A wszedſzy do Ruſkich ziem / wſyſtki krainy ſioła / miasteczka / y dwory Polacy palili / plundrowali y burzyli / zamkom dając pokoy dla prożney zabawki. Już tu Luczku do Wołyńskiej ziemie Król z Polakami y z Swantopelkiem był wciągnął / ali im bez wieſci nad Bugiem rzeką (którą Cosmographowie Axiaces zowią) zaſtąpił Jarosław z wielkim a gotowym woyskiem Ruſkim / y z pomocą Waragow y Piecinigow. Tam Blud Jarosławow Hetman począł hanbić Króla Bolesława / y groził mu mówiąc / zbedzieſz tego tłuſtego brzucha / Którym wraganim Bolesław zaſiſzony wnet woyską swoje Polskie przez Bug przeprawił / nad nadzieie Jarosławowe / a rżymſzy z ogromnym pedem na wphy Ruſkie y Pieciniskie / ażkolwiek ſie też doſyć meſnie opierali y zaſtawiali / poraził ich na głowe / tak iż Jarosław w małej Drużynie wciekł z woyską na mieysca błotne między Jeziora / a potym tylko ſamo czwart wbieżał aż do Nowogroda wielkiego / ażkolwiek mu tego wciekania zabramiał Konſtanti Poſſadnik mówiąc : Jeſzcze ſie za twoie zdrowie chcemy bić / ale zły ſtrach. Tak Bolesław Król rozgromiſzy woyską Jarosławową / y obozy jego bogate rozebraſzy / prowadził do Kijowa Swantopelk. Był Kijow w on czas / iako to rzecz ſamą / y Długosz z Niechouinſem ſwiadczą / Miasto ſławne / bogate / budowne / wielkie y ſerokie / głową wſyſtkiej Ruſi / co ieſzcze y dziś każdy iawnie obaczyć może / przypatrując ſie rozmaitym oſtątkom Dlic / Rynkow / Monasterow y Cerkwi / Których ſamych było 300. murowanych / y Ktore tylko ſamy ſą ſwiadkiem oney kiedyś ſławney dawności y wielmożności Kijowskiej / tak iż każdy Ruſin dziś ſie tam dziwuując może nárzekać z Eneaszem y z Pantuſſem / co Virgilius napisał AEne. z. Fuimus Troes, fuit Ilium, & ingens gloria Teucrorum, &c.

Bolesław Król
Polski do Kijowa.

Bug Ptole.
Axiaces.

Ruſſacy od
Polaków porażeni.

Jarosław wbieżał z burzą.

300. Cerkwi
w Kijowie murowanych.

Ta też drużyna
ſławni ludzie a
domatorem
ſroſni / ktorzy
ſmiera ciw
dali / albo Troja
była / gdzie dziś

Kijow/co spro-
sne halsstwo/
ponieważ Tro-
ia była nad mo-
riem w Użyciu
gdziem ta sam
był roku 1574.

Kijow podan
Swantopolko-
wi od Krola
Bolesława
Polskiego.

Stora brama.

Jaroslav wto-
ro raz porażo-
ny.

Bolesław Ki-
low złupit/ o ja-
meł sam osła-
dził.

Snag Pána.

To nie tu rze-
can żda mi sie/
bo uzi miał ta-
rą wten czas
Krol.

Bolesław alu-
po żelazne w
Dnieprze po-
stawił.

To Miasto y Zamek Kijowski/ w którym sie było bårzo wiele
nie mnostwo ludzi y rycerstwa Jarosławowego zawarło/ Boles-
ław Krol z Swantopelkiem obległ/ á przez dobrowolne podda-
nie/ dla głodu w Mieście panującego za krotki czas y miasto y za-
mek Kijow wziął/ który iáko stolice Swantopolkowi wcale ode-
dał/ tylko starby wielkie Jarosławowe po Włodimirzu zostawio-
ne/ złoto/ srebro/ perły/ y inſze klejnoty sobie wziął Krol Bolesław
za nakład wojenny/ wſátke wieſzã część łupow między swoje żoł-
nierze rozdał/ á gdy wiezdział przez brame/ ktorą zwano Żolota
álbo Carſka forta/ dobywſzy mieczá roſcił iá na znak zwycieſt-
wa. Potym rozłóżywſy żołnierzow swoich po leżach/ sam wmy-
ſlił mieſzć w Kijowie przez Zime z małym pocztem dla beſpiecz-
noſci Swantopelkowej/ y utwierdzenia panowania iego. Tego
wſyſtkiego poſtánowienia wywiedziawſy ſie Jarosław/ cię-
gnął z woyskiem do Kijowá/ chcąc bez wieſci Bolesława Krolá
Polskiego y Swantopelká Bratá obſkoczyć/ á beſiecznych poi-
mać álbo pobić. Ale Bolesław przez ſpiegi wczas oſtrzeżony za-
ſádził ſie z Swantopelkiem w ciáſnych mieyſcach/ gdzie znów
Jarosławá na głowe poráził/ áz do Nowogroda muſiał wcie-
kać. Nowogrodzanie iáko byli won czas moźni w ſtárby/ y w Lud-
rycerſki/ Kieże ſwoie Jarosławá trzeci kroc y pieniádzmi na żoł-
nierze Waragi/ y oſobliwie ſwoim Rycerſtwem Ruſkim ráto-
wali/ nápominając go/ áby nieprzeſtawał dobywać Kijowá/ á
w ten czas też práwie Kijanie (iáć Kroniki Polſkie ſwiádczą) nie
mogąc dłużej cierpieć Krolá Bolesława w ſiebie/ y żołnierzow
iego Polaków na leżach leżących/ poczel iá iáwnie zabijać/ y
mordować/ gdzie iedno ktorego zátápić mogli/ álbo za pozwo-
leniem álbo też za roſkazaniem Swantopelkowym.

Tá trzywdz pobudzony Krol Bolesław/ wnet żołnierze ſwo-
ie z leży zgromádził/ którym dał na łup Kijow wſyſtek/ Zamek
też wziął z reſtu Swantopelkowych/ á ſwoimi oſádził/ ſtárby po-
brał/ Pánow y Boiar Ruſkich przednieyſzych/ táć Jarosławo-
wych iáko Swantopelkowych poſkowyywał/ á z dwiema Kie-
nami Sióſtrami Córkami Włodimirzowymi (s ktorych iedne
Przediſławe/ iáko Kroniki Ruſkie ſwiádczą/ zgwałcił) do Pol-
ſki záprowadził/ inſze Zamki okolo Kijowá/ gdy Swantopelk
ciekł/ Polakami utwierdził/ á na znak zwycieſtwa dwa wielkie
ſłupy żelázne w poſrzedku Dniepru rzeki/ gdzie Sola wen wpa-
da/ poſtawił/ á potym do Polſki na poczatku Wioſny z wielkimi
łupami ſie wracał.

Jarosław

Jarosław zaś mając nad nim pilne śpiegi z wielkim wojskiem za nim ciągnął / y dogonił go nad Bugiem Rzeką / wśatze niesmiał zaraz na niego wderzyć / patrząc czasu y pogody / dośadby sie żołnierze od niego do Domow roziechali. Ale Bolesław wsłyszawszy o tego zassadkach / wnet żołnierzow y Kycerstwo swoje do sprawy zgromadził / a napomniawszy ich piętna rzecz według czasu / zsyłkowanych y pierwszym zwycięstwem przeciw Rusi za palonych / wywiódł do bitwy / Jarosław także z Rusimi y Waregowstimi wśami / po gotowiu na placu stoiał / tak gdy sie ogromnym pedem z obudwu stron podkili / Rusacy y Waregowie widząc małe woysto Polakow tym sinielej nacierali lekce ich sobie wając. Ale Bolesław wypełniając sam Hetmána sprawnesgo / y Kycerzą przeważnego wrząd / rozgromił y przebił wálny w Ruski / w którym z Waregami sam Jarosław stoiał / za tym Ruskie wśy inśe pomiesżane po roznych polach rozno wciekąc poczeły / Bårdzo wiele na placu / ale dáleko wiecey w wciekaniu ich poległo / ita ut Bugus sanguine casorum rubuisse dicatur, iako Długos y Cromer lib. 3. Niechouius lib. 2. cap. 6. fol. 29. piśa / Jś Bug rzeka krwiaz pobitych śczerviemiaká. Żywych bårdzo wiele w moc Polakom przyślo / obozy y namioty y chorgowie wojenne Polacy pobrali / Samo Kiazę Jarosław zrzuciwszy z siebie wbiór y znaki Kiazęce / przemieniając konie ledwo wciekł / y nieostoił sie aż w Wielkim Nowogrodzie. A Polacy tak znacznym zwycięstwem y łupami w bogaczeni / do Polski sie wrocili.

Bitwa Ruska
z Polaki.

Jarosławowe
Ruskie wojsko
trzeci troć
razem od Po-
lakow.

Świadectwo.

Bolesław Krol Pánu Bogu za zwycięstwo y śczesliwe zwrocenie dziełi czyniąc / Kościół w Gnieźnie z łupow nieprzytacielskich hoynie nádał / y inśych Kościołow y Klastorow wiele nábudował / Slachte ktorzy sobie meźnie poczynali / y inśe Kycerstwo w bogacił : prostego też rodu żołnierzow niemáło wśláchcił. A od tego czasu Bolesławá Krolá Rusacy Chrobrym / to jest przeważnym / śmiáłym y wielkiego serca meżem názwali. Polacy go dziś Chabrym zowia. Tenże miá od Wislice Chroberz Zamek zbudował.

Chrobrym dla
czego Bolesław
od Rusi náz-
ywan.

Ruskie Kroniki wśystki żadney wzmianki nieczynia ani wtozrey / ánitey trzeciey bitwy y poráženia Jarosławowego od Bolesławá / tylko pierwszą bitwę / kiedy Swantopelk wziawśy na pomoc Bolesławá Kiazę Polskie (iako omi piśa) porážil Jarosławowe mocze. O czym sie pierwey uś napisáło. A po wysciu Bolesławowym do Polski Jarosław ciągnął do Kijowá / mając na

Genes. cap. 4.

Jarosław
Swantopelk
Brata poraził.Kroniki Ruskie
tęko jedna bi-
stwa Swanto-
pelk bę pora-
żonego wspom-
nia.Swantopelk
drugi raz do
Polski wciekł.Śmierć Swan-
topelkowa
Krásina.

pomoc kilku tysięcy Waragow. Ale Swantopelk / iako go Ruś
 miannie przekłety / z Piecinigami zastąpił mu w ciasnym miejscu /
 przeto Jarosław gdy stał obozem na tym miejscu / gdzie S. Bo-
 rissá Brata iego y swego Swantopelk zamordował / podniósł re-
 ce ku Niebu z płaczem y rzekł : Oto kreć Brata moiego woła ku
 tobie Panie Boże iako Ablá niewinnego / ktorey sie ty sam rácz
 pomścić / á to wyrzekłszy / wderzył na woysko Swantopelkowe z
 wielkim grzmotem / á Borissá y Hlebá Bratów pobitych / aby sie
 zani do Pána Boga modlili / wzywał. Tak za pomocą Bożą po-
 raził Jarosław woyská Swantopelkowe / áz sam ledwo wciekł
 do Piecinigow / z ktoremi zebrałszy sie z nowu / bárdzo pretko
 wielką mocą przyciągnął przeciw Jarosławowi / iako Długos y
 Niechouins lib. z. cap. II. fol. z s. piśa : Jarosław też pierwszym y
 świeżym zwycięstwem podniesiony / podał sie z nim nad Olchą
 rzeką w piątkowy dzień / prawie gdy Słońce wschodziło / tamże
 stogą á krwawą bitwą gruntownie wszystkie moc Swantopelko-
 we y Piecinigow poraził y pogromił / áz sam Swantopelk zwy-
 cieżony ledwo wciekł do Brześcia / do namiestnika Bolesławo-
 wego Krolá Polskiego / á stamtąd do Gniezna do samego Krolá
 iachał / chcąc go znowu o ratunek żądać / ale w drodze nagłą mło-
 ścią zarażony umarł / y na miejscu nieznacznym pochowany / iako
 Cromer / Długos y Niechouins piśa / Kroniki zaś Ruskie twier-
 dza / iż Swantopelk będąc od Jarosława porażony wciekł z po-
 boyscza / á z wolej Bożey opętał go Szatan / y rozszarpał / tak iż
 niemógł siedzieć na koniu / á przebiegłszy Polską Ziemię / przybiegł
 na pustynię między Czechy y Lachy / y tam swego nieczotliwego
 żywota (iák go oni szdza) dokończył / y jest tam przepaść aż do
 dnia dzisiejszego / gdzie sie zapadł / z ktorey wychodzi smród iá-
 dowity na objawienie ludziom. Tak po śmierci Swan-
 topelkowej przestały roszteki w Ruśi / á Jarosław
 poczał panować na wszystkiej Ruśi.

Jarosław Włodimirowic

Wiednowłayca wszytkiej Rusi / Roku 1009.

Rozdział II.

Jarosław Włodimirowic Wnuć Swan-
tosławow / Prawnuć Jhorow y Holhy / wtory ies-
dynowłayca Ruski Chrzesciāński / po śmierci Brā-
tā Swantopelkā niestworonego / począł bezpiecznie
pānować Roku 1009. od Chrystusa Pānā / nā Ki-
iowie / nā Włodimirzu y wielkim Nowogrodzie / y nā wszytkiej
Rusi.

A żałując niewinney śmierci Bratā Hlebā / ktorego zkosliwy
Brat Swantopelk zabił / posłał Popy szukać w puszczy Smo-
lenskiej ciātkā iego / ktore gdy nalezli / kazał ie Jarosław w poczes-
ny grob włożyć / y prowadził do Wyżogrodā / tamże go położył
podle błogosławionego Borissā drugiego Bratā / tych potym brā-
tom / przemieniwszy im po śmierci imionā / iednemu Dawid / dru-
giemu Roman Metropolit Kijowski / zā dozwoleńim Patriarchy
Konstantinopolskiego kōści podniósł / y zā swiete sę obādwa po-
czytani / bo w niewinności żywota korone prawie męczennikōw od
Swantopelkā Bratā podieli. Ich swieto Rus obchodzi nā każdy
Rok 24. dnia Miesiācā Lipcā.

Kiātkā Boris-
s Hleb-ja Swia-
te w Rusi: pada-
nieszani.

A gdy sie Jarosławowi narodził Syn Włodimirz / zbudo-
wał nā Zamku Cerkiew nā imię preczystey Bohorodzice / nā zko-
tych wrociech / wrotā też złote przez Bolesławā Krolā Polstie-
go zepsowane naprawił / y Zamek Kijowski nowym budowaniem
wystawił / ā przyzwawszy Kzemiesznikow z Greciey / zbudował
wielk. Cerkiew Sophiā, to iest mądrości Bożej / nā stalt tego iā-
kim iā sam w Konstantinopolu / dziś od Turkow zprofanowany
widziat. Ale czworako w Konstantinopolu wielk. y kōstow-
niewk. Murmurami / Alabastrimi / Jaspissami ozdobiony.

Rosclot Eo-
phie w Kijowu

Potym przeciw Jarosławowi Synowiec iego własn. Bre-
tislaw Syn Isaslawa Kizżecia Polockiego powstał / y wziął
pod nim Nowogrod wielki. Ale Jarosław niedawszy mu sie
długo w swoim kōkosić / spiesno z Kijowā przyciągnął / y po-
rąził woysto Brzetislawowe / āz sam ledwo wciekł / zā czym Ja-
rosław Nowogrod z mocy iego wydarł.

Tego w Rus-
sien Kronice
niemā / wltob
Dugossā ā
Miechouluffa
Soli. 25.

Tegoż

Miechouius Res
deda Ducem de
Koschochon sine
gulari certamine
Iaroslavus vicit.
Iaroslav sie
sam a sam poti-
rat za wshst-
rich/y wygrat.

Mscislav Kie-
je Worinuta-
ratanstie.

Jatun Kieje
Worachimow-
stie.

Iaroslav ob
Mscislawa
dwa kroci pora-
zon.

Tegoż Roku Kedeza Kieje z Koschochonu / iako Dlugos y
Miechouius pisze / (ale podobniey ma byc z Korsunnu) oborzył sie
przeciw Jarosławowi / ktorego Jarosław wyzwawszy sam a
sam na reke zwyciezyl / y sam swoja reka zabawszy / na iego ludzi Ko-
schochonstich (ale lepiej Korsunstich) dan wlozył.

Zaraz potym Mscislav Brat własny Kieje z Motmutara-
kani na Jarosława wojnę podniost / o nierownosc dziaku / a zes-
brawszy sie z Kozarami y z Koschoiami ciagnal do Kijowa / Ja-
rosław tez chcąc ten gwałt odbić / przyzwał na pomoc Jakuia
(a iako Rus pisze Afrika Aluna) Kiejecia Worachimowskiego /
według Miechouiusa / albo Waragowskiego / a gdy sie podkali y
stoczyli bitwę nad Dnieprem / porażon dwa kroci Jarosław / a Ki-
jow w moc Mscislawowe przyshedł. Ale Mscislav dobrowola-
nie poslal do Brata Jarosława wracając mu zaszkie Kijow / y słu-
żąc mu za bezpieczenosc / rzekl do niego : Weźmi Bracie miły na
zad stolice Kijowską / a panuy na niey iako starszy według zdania
swego / a mnie niechay bedzie wolny vdzial z drugą strone Dnie-
pra w Siewierskiej Ziemi / y tak sie kaskawie poiednali. A Jaros-
ław zaszkie siadł na Kijowie / a Mscislav na Cernieowie. Tegoż
czasu vrodzil sie Jarosławowi Syn Wsewold. A o tym stocz-
niu bitwy / y wzieciu Kijowa / y iako go potym Jarosławowi brat
Mscislav wrocil / Kroniki Ruskie niewspominają / iedno is sie
poiednali y podzielili / ten po Dniepr / a Mscislav w Siewierze
vdzial wziawszy. Ale Dlugos / Miechouius lib. 2. cap. 10. y Cro-
mer lib. 3. o tym herzey pisze.

Tureckie y Ta-
tarskie pierwsze
wojny w Asien
Chrześcianskiej
stronie.

Hierusalem Ta-
tarrowie wzjeli.

Tegoż prawie czasu Narody Tatarskie wyszedwszy od gor
Kaukasyjskich / podbili pod moc swoje Armenstie / Kapadockie / y
Bitineistie Krolestwa / y prawie po wshystkiej Aziey / y Siriey pa-
nowanie swoje rosciagnawszy / Hierusalem Miasto swiete Roku
od Christusa Pana 1012. wzjeli. A potym z malych y nieczem-
nych poczatkow narodu swego tak heroko y wielmożnie iako dzis
widzimy panstwo swoje Tureckie / według Machometowej ob-
rzydlivey sekty / za postepkiem czasow zmocnili y rozszerzyli / dla
gnusnosci / niedbalosci / y spolnych niezgod Cesarzow y inszych
przełożonych Chrześcianskich.

Wosko Ruskie
do Constanti-
nopolu.

Taurice Epy.

Potym według Kronik Ruskich Jarosław Monarcha Ki-
jowski wyprawil młodego syna swiego Włodimirza y Hetmaza
na Wyssote z woyskiem do Czarygroda albo Constantinopola / v-
pominając sie v Cesarzow Greckich Korsunnu w Taurice. Ale Gre-
kowie zbytkowawszy sie porządnie wyciągneli do bitwy w pole / y
porazili

porazili Ruskie Woyskã / y Wyssotã Hetmanã poimãli / a Wo-
dimirz Syn Jarosławow ledwo z poboysza wciekł do Oycã na
Kijow.

Russach od
Gretow pora-
żeni b Constan-
tinopola.

Potym we czterzech lat wziął przymierze Jarosław z Cesa-
rzem Czarigródskim / y był wypuszczon Wyssotã Hetman Ruski
z więzienia Konstantinopolskiego z innymi Towarzyszami y Wo-
iary.

Rozdział Trzeci.

Al drugi zaś Rok Jarosław synã Wo-
dimirzã podniosł na Kiejswo wielkiego Nowogro-
dã. Hilarionã też Grekã Metropolitom w Kijo-
wie v S. Sophie przekożył / A Bratã swojego
Sudysławã Kieże Pszowski poimał / y osãdził
go do więzienia w Porubiu. Tego też czasu Pieczory w Kijo-
wie kopãć poczęto / dla grobow / za powodem iãkiegoś Antonie-
go / ktorego Rus ma za swietego.

Sudysław K.
Pszowski od
Bratã poima-
m.
Pieczory K.
iowski.

Potym Jarosław Jedynowładcã Ruski / Roku 1018. zebrał
wielkie woysko z Rusi / z Waregow y Piecinigow / y eiągnął do
Polski bez wieści / przeciw Krolowi Bolesławowi Chrobremu.
Ale Bolesław Krol wywiedziawszy sie o nim przez spiegi / vprze-
dził go do Rusi / y położył sie w Ruskich dzierzawach nad Bu-
giem Kiejkã / nieczekając nieprzyjaciela w Domu.

Hannibale
fortel na Wo-
chołã Polku na
Rusaki.

Jarosław też przyciągnął z ogromnymi wsiãmi / położył sie
obożem z drugã stronã Bugã przeciw Polakom / prawie w dzień
Udzielny Pãnski / dla ktorego Swietã wieczności / Bolesław
Krol niemyslił ani chciał bitwy zwodzić. Też dla tego częścią / aby
sie wywiedział o wielkości liczby nieprzyjaciół / o ich sprawie / po-
szepkach / y wmyślach. Ale szczęście y fortuna mając wielkã moc w
stutku wojny / często z ledã małuczkich przyczyn wmyśli y porady
ludzkie (kierując ich ku lepszemu albo gorszemu skutkowi) inã-
czey y opãł obraca y odmienna. Bo Mścislãrze / Woźnice y Kuchã-
rze / ci konie w Bugu / ktory obozy Ruskie y Polskie dzielił / nãpa-
wając / a owi mieso płocząc / naprzod z Rusakami zwãde zãczeli /
kãmieniami z proc pociskami / y słowy wścizypliwymi / potym
gdy sie ich wiecey na on giek z obudwu stron zbierało / ci z Lu-
kow / drudzy z Rusi do siebie strzelając / obiedwie Woyskã do
bitwy

Woyskã Ruskie
y Polskie prze-
taw sobie nad
Bugiem z mã-
tę przyczyn
bitwe zãczeli.

Bitwa Rus-
sów i Polaków.

Jarostaw i
Bitwa wiel-
kiego króla
Bolesława
Króla Polskiego
porażony.

Bolesław Ch-
robry Król Pol-
ski umarł.

Jarostaw i
wojstem Ru-
skim Polse bu-
rzo.

Colonia ex Pos-
lonia in Rusiam.

Russacy pora-
żeni w Polsee.

bitwy pobudzili. Wsy Polskie zbrojne w sprawnym byku pretko sie przez Rzekę przeprawiły / stoczyli ogromną bitwę z obudwu stron / wszakże Rusacy iś sie ięszce byli do bitwy porządnie niesprawi- wili / bez porządnego bytu niemogli pierwszych y wtorych naci- dom Polakom wytrzymać / poczeli vstepować / y po szerokich po- lach / y bliskich lasach vciekać / Kież też Jarostaw od swoich pra- wie przymuśiony / vcieczkę zdrowiu swojemu pomógł / a dopiero za Kieżciem wszyscy vsy Ruskie y Piecinigowskie różno gdzie ktory mogli na bezpieczne miejsca vciekali. Na placu bardzo wie- le / ale śnać wiecey po różnych polach rospierzchnionych poginęło. Obozy też bardzo bogate z wielkimi łupami Bolesław Król mie- dzy żołnierze rozdał. A vzywając zwycięstwa daley w Ziemie Ruskiej ciągnął / gdzie Zamków niemało mocą zdobywał / a dru- gie dobrowolnie w łaskę przez podanie wziął. Potym z Rusią vczyniwszy przymierze / mierną Dan nąty krainy y zamki ktore pod Jarostawem wziął vłożył. A sam sie z woystiem do Polski wro- cił / gdzie potym roku 1025. Kwietnia dnia z wielkich prac y fru- sunków woiennych zemdlony umarł / wieku swego 58. a królowa- nia 25. lata. Tey wojny y porażenia Jarostawowego Kroniki Ruskie niewspominają / Tylko nasz Wincenti Kadlubens / Długos i Niechonijs lib. 2. fol. 29. cap. 7. y Cromer lib. 3. także Wa- pouins etc.

A w tym Jarostaw Monarcha Kijowski / y Miecław Brat iego / iedynowładca Ziem Siewierskich roku 1025. vskysawszy o śmierci Bolesława Chrobrego Króla Polskiego / wtargneli do Polski z wielkim woystiem / a ty krainy ktore był Bolesław z mocy Ruskiej wydał / plundrowali y burzyli / Czerwona y Przemyśla / y innych Zamków dobyli / a wybiwszy Polaki / Rusakami swoimi osadzili / Polaków też chłopstwa oraczow y robotnych ludzi bar- dzo wiele z Polski w niewolę nábrali / aby role orali / y osiadali ty miejsca / ktore przed tym dla czestych wojen były puste. A gdy po wtore Rusacy wtargneli do Polski bez Kieżat swoich na vryw- kę / porażił ich Miecysław albo Miesko Syn Bolesława Chro- brego / ktory był nowo wstąpił na Królestwo Polskie po Wycow- skiej śmierci.

A gdy umarł Mscisław Włodimirowic Brat Jarostawow Kież Siewierskie / pochowanego w S. Spassa w Cerkwi / kto- ra sam zmurował. A Brat Jarostaw opánowanysy iego wsi- kie dzierzawy Siewierskie / y przyłączysy ie do Stolicy Kijow- skiej / poczał sie dopiero gruntownym y prawnym Jedinowładca albo

albo Monarcha y Cárzem wſzystkiey Ruſi piſać. A w ten czas/iá-
to Długoſ y Niechomius cap. 12. lib. 3. piſa/ Piecinigowie z wiel-
kim woystiem Kijow oblegli / Na ktorych ſie Jarosław pretko
zgotował / á przyciągnąwſzy bez wieſci vderzył ná ich oboz / y ták ^{Piecinigowie}
zátwożonych nagłym przypadkiem rozgromił / pobił / y roſpro- ^{porądem ved}
ſzył / w Dnieprze téż vciekających wiecey pogineło / á drugich iáko ^{Kijowem.}
bydła poimanych bez liczby w niewolę nábrano. Na znak tego
zwycieſtwa Koſciół Sophia, to ieſt mądroſci Bożej w Kijowie
wystawił / y wieżę przy nim pobitą pozłoconymi bláchami nákrzył /
á Kielichami y naczynim złotym ſrzebrnym / Kſiegami y vbiérá-
mi drogimi Koſcielnymi nádał / y dochodami vbogacił / w kto-
rym Koſcióle pierwſzego Metropolitá Greká Hilarioná (coſiny
téż z Ruſkiey Kroniki wyſzey wspominali) przełożył. Bramę
téż mieyſcá od Polſki według wielmożnoſci ſwoey y mieyſciey /
wielkim á prawie zbytnim nákladem zbudował / wierzch iej y
gałke bláchami pozłoconymi ozdobił / y złotą Bramą albo złotym
wierſchem kazał zwąć.

Potym roku 1034. od Chriſtuſa Pána / gdy Mieciskaw Syn
Bolesława Chrobrego / Krol wtory Polſki niſzemny y leniwy
15. dnia Márcá w Poznaniu umarł / y ták był pochowan. Zoná
iego Krolowa Richſá dla ſwoich zbytków v Polaków obidzona
ziechála z Polſki do Niemiec / z Synem máłym Rzymirzem pier-
wſzym Dziedzicem iedynym Kroleſtwa Polſkiego / ktory potym
wſtąpił do Kłaſtorá w Kluniańku. A Polſke bez zwierchnego Pá-
ná kto ſie nielenił / náiezdzał / y trapił / ták Czechowie / Niemcy /
Wegrowie / iáko y Pruſſowie Pogani z Litwą.

Polſká biedna
zemiſz bez Pá-
na vtrapiena.

Co widząc Jarosław Monarchá Kijowſki Jednowładziec
wſzystkiey Ruſi / niechciał téż pogodnego czasu próżno zależeć /
ale zebrawſzy wielkie Woystá Ruſkie / iednych ziemiz puſcił w
zagony ná burzenie y plundrowanie Polſkich kráin. Drugie téż
woysto wyprawił w łodziach rzeká Bugiem do Podláſa / y do
tych ſtron gdzie dziś Mázowſe / á ták niemála część Polſki o-
gniem y mieczem zwoiowawſzy / y Zamków z Miáſtami kilko-
naście pod moc ſwoie podbiwſzy / á Ruſiá oſadziwſzy / z wielką
korzyſcią wrocil ſie do Kijowa.

Jarosław 4
Ruſſatán Pol-
ſke bez Pána o-
ſierociłá zwoi-
ował.

Potym iáko Długoſ / Cadlubcius / y Niechomius cap. 15. fol.
41. lib. 2. piſa / Tenże Jarosław Monarcha albo Jednowładca
wſzystkiey Ruſi / chcąc rozmnóżyć tym wiecey ſtárby y gránice
ſwoie / y sławy nieſmiertelney prágnać / przygotował Armate

R

wielką

Ruskie wojsko
woda do Kon-
stantinopola
wtory raz.

Rusacy z de-
spieracien pot-
kawo sie z Gre-
kami poradzili
ich.

Sigibertus o
wojnie Ruskie-
go Krola z Gre-
kami.

Wielmoznosc
wojny czasy
Ruskiej Arma-
ty na morzu.
Tego Romana
Agriopila Ce-
sarza Greckiego
zong wlasna w
nocz wtopila w
Morzu.

Wicestaw K.
Nowogrodzkie.

wielką wodną / Okretow / Galer / y Bator na wsciu Dniepru Rze-
ki / gdzie wpada w morze Pontskie / s tą Armata wtory raz wy-
prawił Morzem starszego Syna swego Włodimirza do Kon-
stantinopola / y do innych Greckich Miast / z wielkim woyskiem
Ruskim / ale gdy sie do Konstantinopola przybliżał / wiatry y wia-
ły wielkie na morzu sie wzburzywszy / rosproszyły Okrety y Arma-
te Ruską / tak iż sie ledwo do brzegu Rusacy przybili / a skoro wy-
siedli na ziemie / naiezdżali na nich żołnierze Cesarza Greckiego /
y tak ich długo trapili y wrywali s ciasnych łatow Grekowie / aż
sie Rusacy meźnie zaścnowiwszy / zwiedli bitwę z nimi / śmierć
wzięli nad żywot sromotny przekładając / y tak przeważną
smiałością Grekow porażili / a sami straciwszy Armate dla na-
wrotności morskich / do domu sie w pokoju z Włodimirzem Jaros-
ławowicem Książciem swoim wrocili. To tak Kroniki Ruskie
miktore / Wincentius / Dlugossus / y Niechouius opissują. Ale
Sigibertus w swojej Kronice Historik starodawny / tak powie-
da / iż Ruski Krol albo Carz / wiedząc Grekow być zabawio-
nych wojną przeciw Saracenom / a iż też woyska ich były roz-
łożone po różnych wyspach Morskich / dla strażey przeciw Pogro-
mom / wyprawił z Ruskich Ziemi tysiąc Okretow albo wiecey
Morzem Pontskim do Konstantinopola. O czym usłysawszy
Cesarz Grecki Roman Agriopilus / wysłał też Armate swoje
przeciw Rusakom / tam żołnierze Grecy krotki / y ogniste kule /
y smole misternie przyprawione y rospalone miecąc na Okrety
Ruskie / wiele ich zapalili / y potopili / część też ludzi poimanych
y z Okretami zalapionych poscinęli / tak iż ich mało zdrowych
do Rusi wbiegło.

Tychże też czasow umarł Włodimirz Jarosławow Syn
Książę wielkiego Nowogroda / tamże pochowany w Cerkwi S.
Sophiey / ktora był sam zbudował / a Jarosław Monarcha
drugiego Syna swego posadził na Księstwo Nowogrodzkie /
imieniem Wicestawa.

A gdy Polacy rozmaitych nieprzyjaciol naiezdżami / y domowya-
mi nieznaściami przymuszeni / Kazimirza pierwszego Miecislawa
wica z Klastora Kluniackiego na Krolestwo Polskie z trudno-
ściami przywiezli / y w Gnieźnie go Roku 1041. wkoronowali / za-
raz Kazimirz Krolew Polskim nowo koronowanym bedąc / za-
poradą mądrą Senatorow Koronnych / przymierze y przyja-
cielstwo wieczne z Jarosławem Monarchą Ruskim postanowił /
y utwierdza

y utwierdził / wziąwszy sobie w małżeństwo Siostrę jego rodzoną / ^{Przymierze y} Marię Cerkę Włodimirzā Swantosławowicā / ^{spowinowacę} z Anny Cesa- ^{nie Kazimirzā} rzowny Greckiey wrodzoną / wesele w Krákwie odprawiały / ^{Krola Polsk.} tamże iż przechrzczono na Rzymską wiare / ^{y Jarosławem.} gdy samá dobrowol-
nie Greckiey odstąpiła / y dano iey nowe imię Dobrogniewa / po-
tym iż w Gnieźnie koronowano. Wziął po niej Kazimirz wielki
posag w złocie / w srebrze / y w kleinotach rozmaitych / k temu po-
moc przeciw każdemu nieprzyjacielowi od Jarosława iey Brá-
tā. Wtenże czas Kazimirz Krol Polski na znak wiecznego a grun-
townego przyjaćielstwa / wszystkie Prawo y Samki które miał
Dziad jego Bolesław Chrobry w Rusi / Jarosławowi Jedis-
nowlacy Swagrowi swojemu darował / a Jarosław go też
zawoźdy Rycerstwem Ruskim / przeciw Niemcom / Mazurom /
Prusakom / Litwie / y Czechom ratował.

Potym przyszli do Kijowā trzey Archimendritowie Cerncy /
ludzie wczem z Greciey / y podnieśli kości dwu Kijzēt / Olha y Ja- ^{Olha y Jaros-}
ropetkā Swantosławowicow / ^{petr zā Swięte} Stryiow Jarosławowych po- ^{Ruskie podnie-}
bitych / y pogrzebli ie w Włodimirzu w Cerkwi S. Bohorodzi- ^{scent.}
ce.

Przyšedł też z Czarigrodā Metropolit Georgi / y przeniósł
kości S. Mieczennikow Borissā y Glebā Brátow Jarosławo-
wych roku od stworzenia Swiata 6580. Máiā dnia z. A Jaros-
ław Włodimirowic Jedinowláicā wszystkiey Rusi / czuąc sie
być pracą częstą wojenną zmordowanego / y starością zgrzybiłą
zemdlonego / nāpomińał Synow swoich / aby każdy z nich prze- ^{Náutā Jaros-}
stawiał na swoim wdziale / aby zgodnie grānic swoich bronili / Rá- ^{stawowā do}
dnych swoich Boiar wāżyli / aby sie też o to stāráli / iżby ich pod- ^{Synow.}
dani dla kāsłki wiecey miłowáli / niżli sie ich strogości bali / proz-
nowania y rostosy / które są zgubā Monarchiy / aby sie wystrze-
gáli / a potym tak rozdzielił Kiestwā Ruskie między nich. Zásła- ^{Obstātū synow}
wowi stāršemu dał Kijowskā Stolicę / Swantosławowi ál- ^{Jarosławow-}
bo Stosławowi Cierniehow / Wsewoldowi Pereasław / Iho- ^{wych.}
rowi álbo Hrehorowi Smolensko y Włodimirz / Wecesławo-
wi Pskow y wielki Nowogrod. Aczkolwiek Mieczonius piše / iż
sie Hrehorowi Włodimirz dostał. A Wecesławowi Smolensko.
Potym ymārł Jarosław siódmego dnia Nowembra / wieku swes- ^{Jarosławo Tes-}
go 76. roku / pochowan w Kijowie w Cerkwi S. Sophia / którą ^{dinowláicā}
sam zbudował w Kaplicy S. Hrehoria. Rychło potym po nim ^{Rusli ymārł.}
ymārli dwā Synowie jego / iak Długos piše / Wecesław Kijzē
Smolenskie / y Hrehori Włodimierskie.

Macieja Strypkowskiego

Wypuścili też potym trzy Jarosławowicy Bracia Strypa
swoiego Sudzistawą z Porubia/ który zaraz został Cerncem.

Niegodn wne
trzyne Ruskie.

Wizestaw z
wizestawia na
Kijowia Sto-
lice posadzono.

Synowie Jarosławowi zaraz po śmierci Wycorostiey za-
baczynszy iego pobożnego o spolney zgodzie y miłości Braterskiej
napominania: wojny wewnętrzne / y niażdy ieden na drugiego w-
działy wzniecać poczeli. Bo Izaskaw/ktoremu sie był Kijow do-
stał/ y Wsewold/ktory trzymał Pereasławskie Księstwo/ zbunto-
wali sie na Wizestawą Bratą Książę Polockie/ y poimali go chytrze
z dwiema Synami iego/ y ossadzili do więzienia w Kijowie. Za
ktorym gdy sie Slachta Kijowska y Polocka przyczyniała / aby
był z więzienia niesłusznego z Synami wypuszczon / Niechciał te-
go Izaskaw żadnym sposobem na prośbe ich uczynić / co oba-
czynszy Slachta Ruska/ isz sie tiransko z Bratem obchodzi / wnet-
sie wszyscy zbuntowali / y wydarli mocą y gwałtem Wizestawą
z więzienia/ y dwu Synow iego / a wygnawszy Izaskawą wła-
snego Pana dla iego okrucienstwa/ Bratą iego Wizestawą odbi-
tego z więzienia / na Kijowską Stolicę za Pana sobie przekożyli-
a Izaskaw zwatpinwszy w mocy swojej / y będąc z państwa wy-
gnany / wciekł sie do powinowatego swego Bolesławą Smia-
tego Kazimierzowicą Krola Polskiego/ prosiąc go o pomoc. To
o tym tak Długossus/ Wapowski / y Niechouius lib. 2. cap. 18. fol.
44. y Bielski piszą / ale Kroniki Ruskie tego niewspominają / ani
o Bolesławie Krola Polskim / iszby miał na Kijow Izaskawą
po dwa kroć przyprowadzić / żadney wzmianki nieczynią. Co-
my tu z wyższej mianowanych Historykow godnych wiary po-
łożymy / ktorzy sie na to wszyscy / iako Euangelistowie czterey
a k temu piąty Cromer lib. 4. in Boleslao secundo iednostaynie zga-
dzają.

Roku od Chrystusa Pana 1058. gdy po śmierci Kazimierzowey
Syn Bolesław wtory przezwiskiem smiały y hojny / na Krolest-
wo Polskie był wybrany / y z małżonką swoją Wizestawą / Książ-
żecią Ruskiego (niewspominają ktorego) iedyng Cortą w Gnie-
źnie koronowany : Przyiechali do niego o ratunek troie Książ-
zacnych z Oyczyzn swoich wygnani / Naprzod Bela rodzony
Brat Wratysława Czeskiego Książę / y Izaskaw Jaros-
ławowic z dwiema Synami / Wscisławem y Swantopol-
kiem Wielki Książdz Kijowski / od Braciey wygnany. Tego tedy
Bolesław Krol naprzod wymyślił na oyczyzne wprowadzić / iako
krewnego. A zebrawszy woystwo wielkie z Kycerstwa Polskiego/ y
wszystki potrzeby wojenne zpilnoscia porządnie zgotowawszy/ ciga-
gnął pro-

gnął prosto do Rusi gotowąż sprawą / z Jzaskławem Kijżeciem y z dwiema Synami jego / Mscisławem y Swantopolkiem. A gdy sie przybliżali do Kijowa / wnet Wizesław Kijże z niemą tym woystkiem Ruskim y z pomocnymi vsami Waragow y Piecigow zastąpił im y Białogrodą / chcąc sie polem z nimi potkac / Ale wyrozumiawszy o wielkości y potężney sprawie woystka Bolesławowego Polskiego / y Jzaskławowego / zaraz wcielił z woystka swego potajemnie w mały druzynie / którym sie tego zwierzył / y nie ostoiał sie aż na Połocku. Co obaczywszy Ryceřstwo jego / iŝich Pan na mięsne prawnie iatki wydał / a sam wcielił / wszyscy sie też rožno z woystka rozbiegli y rozproszyli / wtey trwodze wyszła Kuś strapiona drżaką / Kijowianie myslili sie podać / ale ich zaś boiaźń trapiła rozgniewanego Jzaskława pierwszego swego Pana / ktorego byli sami z Kieřtwą wygnali. Prośli tedy Wsowolda Pereasławskiego / y Stosławą Cernhowskiego / Kijżat / o pretki ratunek na odsiecz przeciw Polakom / czego iesliby uczynić niechcieli / pretko opowiedzieli im / iŝ sami chcieli Miasło Kijow y Zamek spalic / a z żonami y z dziaćkami do Greciey y do Tauriki gotowali sie wciekac.

Bolesław siada
in Krol Polski
z Jzaskławem
do Kijowa.

Wizesław od
wemna in ego
wcielił do Pol
cka.

Trwoga Rus
ka.

Do Greciey
chcieli Rusacy
wciekac.

A gdy im kazali być dobrej myśli y nadzieie Wsowold y Stosław Kijżet / aby s sobą nietrwożyli / sami poskali iednaczoro do Jzaskława Brat / proŝac / aby oyczyźnie milley / y poddanym swym przepuścił / a Kijow podawajacy sie w łaskę przyjął / woystko aby odprawił y Lachow / co iesli żalosci wygnania swego na w myśle rozgniewanym vsmierzyć niemoże / sam według wolej swoiey aby karanie wziął z winnych / a Polakom oyczyźny namilbey / y iatko tako sobie zasłużoney / w niewolę y na łupiestwo nie podawał / a wspomniawszy sobie aby o tym myslil / iŝ też Swantopell Striy ich niewygrał y marnie zginął / ktory także przez tyŝ Polaki był na Kijowską Stolicę wprowadzony. Na to poselstwo Jzaskław Bratom odpowiedział / iŝ ia niechce żadne gwaltu oyczyźnie swoiey czynić / tylko poznać tego po Kijowianach / co o nich powiadano / a iatkieyby myśli y checi tu mnie byli. Za tym sie z woystkiem Polskim Krol Bolesław y Jzaskław do Kijowa przybliżyli. A naprzod Jzaskław syna swego Miecławą posłał s kilkiem vsow Ryceřstwa przebranego / ktory gdy był wpuszczon do Kijow / wnet mieyscą niktore obronnięŝe vbiejął y osiadł / a poimawszy przednięŝych buntownikow y przyczynicow wygnał na Oycą swego Boiar siedm dziesiat / iednych poŝcinac / drugich poslepic kazal. Oycowi Jzaskławowi y Krolowi Bolesławowi

Poselswo.

Karanie Kijowian.

Kijow sie sta-
stawił dobro-
wolnie podał.

Połocko wyszło

przes Gońcá opowiedział / rzeczy wszystkie być spokojne w Kijow-
wie / Przeto Krol y Izasław spokojne ciagneli do Kijowa / á
Nieszczanie y Boiárowie ná siedm mil wzduż z Miásta Kijow-
skiego ku nim wysli / wdziecznie Izasławá / iáko Páná z poddán-
stwem przyjmując. Ták wtorego dnia Máia Nieszczá do Kijow-
wá wiecháli. A Krol Bolesław posádziwszy Izasławá ná Wy-
comskiej Stolicy / posłał z nim część woyská swiego Polaków
przeciw Wizesławowi do Połocká / ále gdy Wizesław do Wa-
regow wciekł / wziął Połocko.

Długo odpo-
czywał.

A ták Izasław przez dobrowolne podanie ze wszystkimi przy-
grodkami dostawszy Xięstwa Połockiego / swego Syná Miecłá-
wá przekóżył ná nim Xiążciem / á gdy ten rychło potym umarł /
posádził ná Xięstwo Połockie drugiego Syná swego Swantos-
pelká / álebo iáko Rus piše Stopoltá Michniká / y tam go zostá-
wivszy z częścią woyská swego / sam sie z Polakami do Kijowá
wrocil. Krol też Bolesław żołnierze y rycerstwo swoje Polskie
po miásteczkach y solwárkach Kijowskich rozkóżywszy / sam leżał
w Kijowie przez láto y przez zime / rozmiłowanvshy sie wesolego
położenia mieyscá y rostkóży Kijowskich / y dziwney piękności w-
rody / y postáwy wdzieczney Niewiastek Russowkósszych y czar-
nobrwyh. A Izasław wszystkiemu Rycerstwu woyská Pols-
kiego przez wszystkie czasy dawał hojne wychowanie / y háty /
nád to y Krolá y wszystko iego Rycerstwo według zasług przez-
waznie wdárował.

Rozdział Czwarty.

Rzetrwawshy Lato y Zime Krol Boles-
ław w Kijowie / ruszył żołnierzom swoich z leżey /
á ciagnąc do Polski / wtárgnął w Ziemię Prze-
myską Xięstwa Ruskiego / álebo krzywda iáka po-
budzony / álebo też isz Przemyśkie Xięstwo iego zo-
ny Wizesławy Ruskie oyczyste dziedzictwo było.
Mále Miásteczka ktore sie mu w drodze trąfiły snadnie osiadł / zá-
pierwszym przyscim. Ale skoro do samego Przemyśla przyciga-
gnął / obaczył do niego trudny przystęp: Bo San y Wiar Rze-
ki / ktore Miásto y Zamek oblewáią / w ten czas były bárdzo wy-
lały / nád to Miásto Wálami y Przekopami obwárowáne było.
K temu

Itemu też wielkość ludzi była/ tak Mieyskich/ Sielskich/ y Slach-
 ty broniących sie meźnie / ktorzy tam z żonami y z dobytki zabiegi
 byli uczynili z okolicznych krain dla nieprzyjaciół Polaków. Za-
 mek także na wyniosłym kopcu z drugą stronę Miasta bronil/ wie-
 żami/ y murami gwałtownymi dobrze obwarowany / y trudny
 ku dobytciu według onych czasów. Wszakże Krol Bolesław prze-
 prawil sie przez rzekę San ku Miastu dosyć głębokim brodem/
 acz mu Russacy meźnie przebycia bronili. Potym wszystką mocą
 poczał do Miasta sturmować. Russacy też nieleniwiey sie bronia-
 li / a częstymi wycieczkami Polaków około sturmow zabawia-
 nych wrywali/ ależas z wielką škodą swoją do Miasta od Pola-
 kow wsparci y wbici byli / Na ostatek zwatpiwszy w obronie
 mieyskiej / y niemogąc dłuższych stossow Polakom za wałami
 mieyskimi wytrzymać/ do Zamku wszyscy wstąpili. A Krol mi-
 sto wszelkim dostatkiem skarbów y bogactw rozmaitych napelnio-
 ne / czwartego dnia od początku dobywania wzięte/ dał na kup
 żołnierzom swoim / a Zamek iż był trudny ku dobytciu dla twar-
 dości y przyrodzenia mieysca / y wielkości broniących Russaków/
 oblegl zewsząd wkoło / chcąc obleżencow głodem/ ile niedostatk-
 iem wody wymorzyć / bo studniey żadney w Zamku niemieli/
 tylko z Sanu Rzeki na gore wodę nosić musieli z wielką trudno-
 ścią y niebezpiecznością dla Polaków zewsząd strzelających / Jes-
 dnak sie dosyć meźnie y przeważnie Russacy dlugi czas bronili/
 aż gdy naostatek Bydło / Konie y skory z nich poiedli/ a głodem y
 powietrzym morowym dla smrodow / niedze / y niezwykłych lu-
 dziom pokarmow do końca prawie strapieni / Zamek na ostatku
 lata podali / wymowiwszy sobie żywot / y to coby ktory mogł z
 sobą na ramięch rzeczy wynieść.

Bolesław
Przemysle ob-
gnat.

Meżnie bro-
nienie Russa-
kow na Prze-
myslu.

A Krol Bolesław wzięwszy Zamek Przemyski / kazał go
 wnet oprawić / y ozdobniey wspolek z Miastem zabudować / y
 tam sam zimował / rozłożywszy żołnierzow po leżach okolicznych.
 Działo sie to Roku 1069. Tego czasu prawie gdy Bela Krol
 Węgierski trzeciego krolowania swego roku (ktorego też był Bo-
 lesław przed Ruską wojną na Krolestwo wprowadził y posła-
 dzil) w folwarku Demes Kownatą był zabity / gdy nań upa-
 dła. A Synowie iego Geiza / Władisław y Lampert przyia-
 chali z nowu do Bolesława z Weger / prosiąc o pomoc przeciw
 Salomonowi / ktorego Cesarz na Krolestwo Węgierskie pro-
 wadził z woyskiem Niemieckim.

Przemysle
wzięte od Po-
lakow.

Bela Krol
Węgierski zom-
nata zabity.

Bolesław do
Węgier.

Bolesław
śmiały, Krol
Polski i nowu
do Ruskich
ziemi.

Niech sama
Kronika Ru-
siej.

Tem Wtobi-
mirz Wsewol-
dowic był po-
tem Monoma-
chem nazwan /
to jest / ktory sie
sam a sam po-
tyła in Duclo.

Tak Bolesław z gotowym wojskiem z Przemyśla prosto cią-
gnął do Węgier przez góry prawie we żniwa / gdzie zgodemiedzy
przeciwonymi stronami taką uczynił / iż Salomon Ziec Cesarza
Henrika Krolew koronowanym na dwu częściach Węgier został /
a synowie trzey nieboszczyka Bele / Geiza / Lampert / y Władysław
na trzeciej części Węgierskiej ziemi wdziały swoje wziele / używa-
jąc tytułu Książęcego. A Bolesław Krol wzięwszy wielkie dary
od Salomona Krola / y od Belowicow / A wrociwszy sie do Pol-
ski / zarazem powtore wyprawił sie z wiejszym wojskiem do Rusi
przeciw Swantokławowi albo Stosławowi y Wsewoldowi
Książętom Ruskim / Pereasławskim y Cerniehowskim / dla tego
iż byli drugi raz Brata Zaslawa z Kijowskiego Księstwa wygnali
z żoną y s synami / którego zaś Bolesław na Kijow przyprowa-
dził / poraziwszy Wsewolda y Swantokława : iak Vincentius
Cadlubcius in speculo Historiarum, Dlugossus, Miechowius, Bielscius,
Vvapouius &c. piszą / ale iż sie Ruskie Kroniki nie w każdym miej-
scu z nimi zgadzają / Dla tego tu krotko rzecz same z Kroniki Ru-
skiej / niemieszając Polskich y innych postronnych Historikow po-
łożyć : Ktora sie tak sprostą poczynać : Potym dzie gdy Jarosław
Włodimirowicz wielki Książę Kijowski umierł / Synowie tego
trzey wypuścili Strzyja swego Sudzysława z porubia / ktory za-
raz został Cerncem / A Ihor w Smolensku umarł / y podzielili
Smolensko na trzy części / Zbudował Ihor w Pereasławcu Cer-
kiew S. Michala kamienną. Umarł też Sudzysław Cerniec / A
y Zaslawa Kijowskiego Książę wrodził sie Syn Stopolt Mi-
chał. Narodził sie Stosławowi syn Olech / a po nim drugi Da-
wid / trzeci potym Hleb. A potym przyszli Polowcy do Ziemi
Ruskiej / Przeciwko im wysli trzey Jarosławowicow / Zaslawa /
Stosława y Wsewolda / a bedac na Olsie / zieli sie wfy / a prze gniew
Boży porażeni byli Chrzescianie / y wcieli Woiewodowie Ruscy
z mnostwem ludzi wojennych.

A narodził sie Wsewoldowi Syn Rostisław / a po nim dru-
gi Włodimirz. A Stosław posłał Syna swiego Hleba do
Tmutorokani na Księstwo / a Zaslawa zbudował Manaster S.
wielkiego męczennika Dimitreia.

Była wojna wielkiemu Książę Zaslawowi z Polowcami /
a bedac na obie stronie bitwa niemaka / na koniec byli zwyciężeni
od Rusi Polowcy / a Zaslawa z zwycięstwem wrocil sie do domu.

A Bracia jego Jarosławowicy / Wsewold y Stosław prze-
stąpili przykazanie Oycy swiego / y wygnali Zaslawa z stołecz-
nego zam-

nego Zamku Kijowa. Stosław osiadł w Kijowie / a Wsewold w Pereasławcy / y zbudowana była Cerkiew S. Bohorodzice Piecerskiej / y umarł wielbny Chwiedoskiej Piecerskiej / a po nim nastal Stephan Humien. A po małym czasie poiednal sie Kijze Stosław z Bratem swoim Zasławem / y wstąpił wielkiego Kiestwa Kijowskiego Bratu swojemu / a sam siadł na Cerniehowie. Przysli do Ziemi Rustiej Polowcy / a przeciwko im wyszedł Zasław / Stosław y Wsewold / y była z nimi bitwa / y zabito Kniazia wielkiego Zasław / a na Kijowie vsiadł Swiestosław / albo Stosław (drugie Kroniki piszą iż Wsewold) a dzieci iego Dawid y Olha na Cerniehowie / a Stopolt na Turowie. Umarł potym wielki Kniaz Stosław Jarosławowic / pochowany w Cerniehowie w S. Spass / a Brat iego Wsewold siadł na Kijowie. Przyszedł z Greciej Metropolit Joan. A w tym umarł wielki Kniaz Wsewold / panowawszy mnoho lat / a na Kijowie vsiadł Michael Stopolt Zasławowic / Olha y Dawid Stosławowic w Cerniehowie / A Włodimirz Monomach Wsewoldowic w Pereasławiu.

Tu się zgadza
z Kronikami
Polskimi.

Kniaz wielki Michael Stopolt zbudował Cerkiew kamienną w Kijowie S. Michala Skotowierschego. Ten Stopolt Michael wielki Kniaz Kijowski czasu panowania swego wiele szkód poddanym bezwinnie poczynił / y wymiścił imion niemalo / a inszym odiał. A na ten czas był w Kijowie głód wielki / a wciąż srogi po wszystkiej Ziemi Rustiej.

Chodził Stopolt Michael Kniaz Kijowski na Polowcow / a z nim Olha Stosławowic / y Włodimir Monomach / y Dawid Ihorowic / y porażili niezbożnych Pogánow / y z korzyścią sie do domu wrócili. Y była potym potarczka Mscisławowi / y Stopoltowi pod Włodimirzem z Dawidem Ihorowicem na wrocisczu / y postrzelon był strząła Stopolt y umarł / y siadł Włodimirz Monomach Wsewoldowic na Kijowie. Przyszedł z Czarigrodą Metropolit Nikifor. A Włodimirz Monomach zbudował w Smolensku Cerkiew władicy S. Bohorodzice kamienną.

Narodził sie Włodimirzowi Monomachowi Syn Zhehorey. Umarł też Dawid Stosławowic Kniaz Cerniehowski / a Syn iego Stossá Dawidowic wstąpił w Zakon Cerniecki do Monastira Piecerskiego / y nazwano go Nikulá. Umarł zaś Olha Stosławowic Kijze Cerniehowskiej / a Syn iego Stosław siadł na Cerniehowie.

Przysli

Rob Mosiew
skich Książkow

Przysli Polowcy do Trepola/ a Włodimirz cignął przeciw
to im z Bratem swym Rostisławem/ a gdy sie podkaly vsy/ wciez
Eli Kizeta nasze/ umarl Kniáz wielki Włodimirz Monomach/ a
na Kijowie siadł Syn iego Georhei Włodimirowic/ narodzil sie
Jehorhowi Syn Andrzey/ umarl Metropolit Nikifor/ przyszedł
z Czarigroda Metropolit Nakata ic. To poty Kroniczka Ruska.

Czestnych Bitwach z Ruski. mi Kizety Polowcow y Piecinigow/ pobrá- tinow Litewskich/ a o pirowym wywodzie ich narodu.

Rozdział V.

N Sztu bedzie wzmianka o wojnie mie-
dzy Rusakami a Polowcy/ zdala mi sie rzecz
slusna krotko wywod ich narodu iasniey Czy-
telnikowi obawic.

Polowcy y Piecinigowie byl narod wa-
leczny y rycerski/ z narodu Gotow y Cymbrow/
a Cimerio Bosphoro nazwanych/ z ktorychem tez Gepidi/ Litwa/ y
Prusy stare dowodnie wywiode. Czego Wapouius dowodzac/ y
Bielski fol. z z 9. w Kazimirza pirowego z Klastora wzietego Kro-
la Polskiego sprawach tak mowi: Narod Piecinigow/ Polow-
com/ y Jatwiezow własny iest Litwa/ iedno tez mieli miedzy soba
mala rozność w mowie/ iako Polacy z Rusia/ a mieszkali na Pod-
lasu gdzie dzis Drohiczyn.

Litwa y Ja-
twieziowie z Pie-
cinigow y Po-
lowcom.

Alci Polowcy y Piecinigowie wony czassy mieli ofszady swoje
z polnocy ku wschodu sie nachyliwszy nad Jeziozem Meotis/ y
Pontem Euxinem/ albo czarnym Morzem/ także okolo Tanais/
y Wolgi rzek w polach/ y w Taurice/ ktora dzis Prekopską Gorda-
zowa/ kociska swe mieli. Gdzie zbracivszy sie dla sasiedztwa z
Wlochy Gennensy/ ktorzy Taurike trzymali/ na ten czas namo-
niewszy na Morzu/ y z Wlochy/ także z Bearaby/ Mantop/
Kirkiel/ Kreim/ Azoph/ Kaphe od Grekow/ y Laccinnikow Teo-
dosia zwana/ Kilig albo Achilez/ Moncastrum albo Bialogrod/
Tachowiszca zbudowali/ kto bywal w dzitich polach/ tam tych
wroczyse moze byc swiadam. Bo sami Polowcy wiecy w polach
pod namiory mieszkali/ na wozach wshytki maitnosci wożąc/ iake
dzis

Se odgrywa
kapla.

Nomade vel
Amazobite
rzedzeni od Gre-
tow.

Dziś Tatarowie / iako Niechomius fol. 1 z 0. lib. 3. cap. 31. mówi:
Też inży Historikowie zowią tych Polowcow Gotami / a praw-
dziwie. A gdy byli w sąsiedztwie Ruskim Księstwom / Gredim/
Wołoskim / y Polskim krainom przylegli / wielkie im szkody czę-
stymi napaściami czynili / gdyż cudzą robotą z łupu wstawnie
żyli / ale wielkie wojny z Ruskimi Książętymi miewali / dla bliższej
przyległości spólnych granic / A gdy się poiednali / tedy z Rusią
napaśdoy do Polski czynili / y przezwali ich Rusacy Polowcami / ^{Połowcy nad}
iż w polach mieszkali / albo iż polowaniem / to jest myśliwstwem y lo- ^{nazwani.}
wem zwierza żyli / albo Polowcami / iakoby łupieściami / iż z cu-
dzego polonu / y łupow żyli / a iżył z Ruskim / Litewskim y Wo-
łoskim zmieszany mieli.

Potym Roku od zbawionego Narodzenia Chrystusa Pána
Boga od wieków / y człowieka w wypełnieniu czasu prawdzi-
wego 1058. Na początku panowania Bolesława Śmiałego / y
hoynego Króla Polskiego / Polowcy narod gruby Pogański / ze-
brawszy się z Książciem swoim Sekal (iak Niechomius lib. 3. cap.
31. fol. 51. świadczy) ciągneli na Wsewolda Książę Ruskie Pereas- ^{Połowcy do}
ławskie / a stoczywszy zobu stron bitwę z. dnia Februarja poraż- ^{Ruski}
żili Wsewolda / y Księstwo jego Pereasławskie stogo zburzyli. A
to była pierwsza zła porażka / którą Ruskie Księstwa potym dłu-
go od Polowcow cierpiały.

Wciągneli wtoryraz ci okrutni Polowcy w Ziemię Ruskę
którym trzy Książęta / Zaslaw Kijowski / Swatosław Cernie-
owski / y Wsewold Pereasławski y Książę Olchy zastąpili / a sto-
ro się meżnie obie stronie potkały / zwycięstwo Polowcy otrzy-
mali / którzy używając zwycięstwa w szerz y wzdłuż w krainy Ru- ^{Połowcy drugi}
skie zagony rospuścili / Wsi y Miasteczka ogniem y mieczem bu- ^{raz Rusaków}
rzac. A gdy się do Cernieowskiego Księstwa moca obroćli / wnet ^{porażili.}
Książę Swatosław nieustraszony pierwszą y wtórą porażką / nie-
mając tylko 3000. meżow w swoim woysku Roku Páńskiego
1059. Nowembra dnia pierwszego pod Snowskiem wrociłem / <sup>Snowsko bró-
cisce / gdzie Po-
łowcy od Ruski
porażeni.</sup>
gdzie dziś Miasto Snowskie / na nich vderzyli / a tam wielkie Po-
gańskie woysko od trochy Rusaków poległo / Bo 12000. Po-
łowcow na placu wbił / y Książę ich Sekala / także celniejszy He-
tmány / y Kycerstwo poimáli / y łupy wszystkie / których byli w zie-
miach Ruskich po dwu zwycięstwach dostáli / odgromili im
Rusacy z Swatosławem Książciem swoim.

Wewnątrz

Wnietrżnych Woynach

Ruskich Kiazat / á zabiciu Borisa y
Zaslawa Kijowskiego.

W tym u kłakal gdy Kiazę Zaslawa
ná Kijowie za pomoca Bolesława Smiałego
Krola Polskiego pánował / poczał sie roztýrť
miedzy nimi z iedney strony / á Swentosła-
wem y Wsewoldem Kiazety z drugiey / o grá-
nice spolne / y miedzy rozdzielenie Rupow Po-
lowcow odbitych. Przeto Zaslawa Monarcha Kijowski wważá-
jąc niestánwiczná wiare swego rycerstwa / wiechal z Kijowá z zo-
nâ y s synâmi do Polski wtory raz do Krola Bolesława Smiałe-
go / Bratâ swego ciotzonego / Roku 1074. ktorego teŝ czasu Bo-
lesław byl z Węgier do Polski z woyskiem przyiáchal.

Á Swatosław y Wsewold Kiazetâ z z. dnia Marcâ Mie-
siacá wiechawszy do Kijowâ Stolec y Kiestwo Zaslawowe o-
pánowali. Á gdy potym w krotkim czasie Miesiacá Decembrâ 21.
dnia roku 1072. Swatosław umarł / y pochowan w Cernieho-
wie w Kościele S. Spasa / záraz Wsewold brat iego po nim ná
Kiestwo Kijowskie wstąpił / Co slyszac Krol Polski Bolesław
Smiały / Zaslawa pierwszego Monarche Kijowskiego / Bratâ
ciotzonego z woyskiem / z ktorym sie byl dopiero z Weger wrocil /
do Kijowâ prowadzil / Á tam pod samym Miascem z Wsewol-
dem bitwe ogromná stoczył / y porázil go / á Zaslawa wtory raz
ná Kijowská Monarchiá posadzil. Stárŝy teŝ Syn Zaslawow
Swantopell ná Kiestwo Nowogrodzkie y Polocie wstąpił / bo
práwie ná ten czas Kniáz Hleb Swantoslawa Kiazeciâ Cernie-
owskiego Syn byl okrutnie y zlosliwie zabity od swoich podda-
nych. Włodimirz teŝ drugi Syn Zaslawow siadł ná Kiestwie
Smolenskim / á Jaropolk trzeci Syn ná Wyhogradzie / ktorym
porządkiem Ziemie Ruskie zdály sie byc inŝ w spokoione.

Ále Boris y Glech drugie Kiazetâ Ruskie pobudzeni zazdro-
ŝci z / przyzwawszy ná pomoc Polowcow / poczeli burzyc Ziemie
Ruskie / Przeciw ktorym Wsewold Kiazę Cernieowskie zebraw-
ŝy sie z s. dnia Augusta / dal im bitwe ná wrocisczu rzeczoným Zicz-
ce / ale zwyciezony wciekl / czym stolice swoje Cernieowská wtrâcił.
Á bedac bárdzo nedzga wciŝniony / siechal ná Kijow s synem Wło-
dimirzem

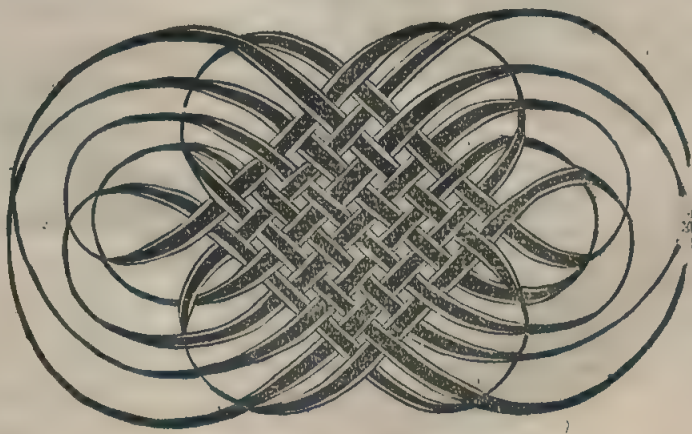
O tym wtorem
wprowadzeniu
Zaslawowym
ná Monarchiá
Kijowská przez
Bolesława
Krola Polskiego
pise Dlugosz / y
Niechomius
lib. 2. cap. 19.
fol. 46. et cap.
21. fol. 51. lib.
eodem / Crome-
rus lib. 4. Wa-
pouius y Biel-
ski etc. Ále Kro-
nikâ Ruska
swiadczy / ŝŝ sie
sami Bracia
Stoslawa / Za-
slawem poled-
náli / y wstąpił
Stoslawa Za-
slawowi Kijo-
wâ / á sam siadł
ná Cernieho-
wie etc.

dimirzem do Bratá swego Zaslawa Kijowskiego / który go wdzięcznie przyjął y chował y siebie wczciwie / mówiąc / Ja Bracie miły tobie niechay bede na przykład / Bom także w Polsce będąc wygnanym z oyczyzny / musiał żywności y pomocy szukać / y za ratunkiem Polaków zaśiem wszystko swoje pozyskał. Potym zaraz zebrawszy woysk Kijowskie Zaslawa z Synem swym Jaropolkem / y z Wsewoldem Cernieowskim / y z Synem Wsewoldowym Włodimirzem / ciągnął do Cernieowa / w którym na ten czas Boris y Olech Kijetá wsiąg w mocy Polowcom leżeli. Rádził tedy Borisowi Olech mówiąc / niepodnośmy wojny przeciw czterem Kijetom Brátom naszym / ábowiem są mocneyśy nad nas / lepiey od nich za słusznym postanowieniem pokoju prosić my. Na co mu Kniáz Boris w pyche podniesiony odpowiedział / Niechay ciebie żadne stáranie o zwycięstwo niestrasze / ále z zupełną nadzieją skutku y dokonania bitwy czekay / bowiem Polowcom poganow na pomoc bárdzo był wielkie woysko przyzwał / w których wśak.

Tak gdy sie ogromnie zobu stron potkali / zabity jest zaraz Boris Kijesyn Cestawow albo Stoslawow / który pokoiem gardził. Ale y Zaslawa Kiję Kijowskie / gdy iuż po skonczeniu bitwy bezpiecznie sie miedzy pieśym swoim Kycerstwem przechodził / od iednego żołnierza Kniázia Olechowego / który sie był wkradkiem wnieśał iáko by z tegoż woyská miedzy one pieśe / przebit jest przez kopátki oszczepem / od ktorey rany zaraz umarł / á przez syna Jaropelká do Kijowa odwieziony / w Kosciele panny Marięy z wielkim płaczem wśytkich poddanych w grobie oyczystym pochowany / roku od Chrystusa Pána 1076. A bylo to Kiję Zaslawa wysokiego wzrostu / wielki miłośnik sprawiedliwosci. O czym Dlugosus y Niechonijs fol. 52. lib. 2. cap. 21. świadczą. A to zabicie Zaslawowe Kroniká Ruska Polowcom przyczyna / iżby od nich był zabity.

Boris Kiję
Ruskie bardzo
zabity.

Zaslawa Kiję
Kijowskie w
swoim woysku
zabity po zwycię
stwie.

Wacława Strzykowski

O rosterkach Ruskich Książąt

żat o Stolicę Kijowską / y zabiciu Jaropół-
ka Zaslawnicą Książcą Luciem y Włodimir-
skiego od Dworzánina własnego.

Wsewold za pomocą zabitego Zaslawa odiskawszy Cerniehow / dał go starszemu Synowi Włodimirzowi Monomachowi / a drugiego Syna na Kieście Turystim posadziwszy sam Wsewold po bracie rodzonym Zaslawie zabitym / wstąpił na Kieście Kijowskie. Dla czego in-
sze Książęta Ruskie zazdrością porużeni / podnieśli przeciw niemu wojnę / abowiem Roman Książę Ruskie chcąc stolicę Kijowską opanować / nązł Polowców za pieniądze na pomoc / y ciągnął z nimi przeciw Wsewoldowi / gdzie potym w Pereasławia wto-
rego dnia Augusta / za słusznym wynalastem / y iednaniem Pánów Ruskich pogodzili się / Ale Polowcy uczyniwszy rozruch / iż bez ich rady pokoy skończył / zabili Książęta Romana.

Roman Książę
Ruskie zabity.

Powstał zaś przeciw Wsewoldowi Jaropół syn nieboszczy-
ka Zaslawa Kijowskiego / dla tego iż pod nim wziął y podszczepił
dziedzictwo oyczyste Kieście Kijowskiego / a gdy Wsewold trą-
ctował o tym ze wszystką radą swoją / Jeden Pan Rádny Wse-
wolda tak nauczył / mowiąc / posli Syna swego Włodimirza z
wojskiem przeciw Jaropółkowi / ktorego ja vprzedziwszy / bez
staczania bitwy zwalcze / a moją chytrą poradą oszukam / Przyie-
chał tedy on chytry Pan Ruski Rádny do Jaropółka / mowiąc / nie
wśay Pánom swym rádnyim ani Rycerstwu swojemu / abowiem
cie chcą wydać Wsewoldowi / ale co rychley iedź do Polski / iako
Zaslawa twój Ociec czynił / prosząc pomocy o przywrocenie na
Monarchię Kijowską. Ktorey zdrádney mowie zaraz wwierzył
Jaropół / a zostawiwszy Matkę / Żonę / y Syny na Zamku Lucim
wciął do Polski / do Króla Bolesława śmiałego / ktorego Bolesław
niemogąc osobą swoją do Rusi prowadzić / dla rozruchu między
nim y rycerstwem Polskim wsczetego / posłał z nim żołnierze pol-
skie / za których mocą Lucio Zamek odiskał / ktorego był po iego
do Polski odiechaniu Włodimir syn Wsewolda dobyt y opa-
nował / nad to in-że zamki Włodimir wrocil / y ieszcze wrocic o-
biecał.

Jaropół Lu-
cio odiskał.

Potym

Póty Jaropolk rozpuściwszy woysko Polskie/ gdy z Włodimirzą na sankach do Swinogrodu był wiezion/ od dworzaniń y kochanki swego/ ktoremu było imię Nieradziec wspiącki iest zabity/ a na Kijow odwiezion w Kościele S. Dimitra pochowany/ przy którym pogrzebie był Książę Wsewold Kijowski z Włodimirzem y Koscisławem Synami/ y z Iwanem Metropolitom/ z Boiary y ze wszytkimi stanami Rusi Kijowskiej/ Ten Jaropolk/ iak Niechouius pise/ był cichy y pokorny/ miłośnik duchownych/ zwłaszcza Cerncow/ którym dziesięciny płacił/ ze wszytkiego zboża/ z trzod/ y z stad wszelkiego dobytku/ y po ki żył wstawnie w modlitwach był nabożny/ o to Pana Boga prosił/ aby także śmiercią umarł/ iaką Głęb y Boris Pradziadowie jego byli zamordowani/ a między swiete od Rusi położeni y policzeni/ co y wprosił.

Nieradziec
zdrańca Pana
swego Jarop-
półki zabity.

Tegoż roku 1079. Bolesław siały Krol Polski S. Stanisław Biskup Krakowski go zabił/ a sam też Roku 1081. zbiehawszy z Polski do Karintey w Klastorze Ofsey pułmile od miasta feldkirchen Mnichom w nieznaczoney osobie służąc żywota dokonał/ aż dopiero po śmierci Mnicha przy nim list y inne znaki/ iż był Krolew Polskim/ znaleźli/ y postawili na jego grobie konia z siodeł z Marmuru wciśniętego/ s tym napisem (ktory Polski Slachcie Valenti Kuzborski sam niedawno widział) Boleslaus Rex Poloniae occisor S. Stanislai, Episcopi Cracouiensis, &c.

Burzeniu Polski przez Ruskie Książęta z Litwą/ y porażeniu ich/ w czym Długossus/ Wapouius/ Kadlubus/ y Niecho- uius fol. 28. lib. 3. cap. 4. Cromerus lib. 5. etc.

Ruskie Książęta wpatrzywszy pogodę Włodimir Nowogrodzkie/ David/ y Oleg Pereasławskie/ Wokodor Przemyskie/ y Jarosław Jaropoleczyc Luckie y Włodimirskie Książę/ zebrawszy się na czwore rozdzielonymi woyskami do Polski wciągneli/ za panowania na Monarchey Polskiej Władysława Hermana Brata Bolesława siałego/ ktory był z Krolestwa zbiehał/ zabijawszy swietego Stanisława. A tak burzyli Rusacy Polskę aż do Rzeki Wisły/ y niewymowne škody w ludziach y w dobytках ogniem y mieczem poczyniwszy/ z wielkim sie łupem nazad dodo-
S ij mow wra-

Rusacy Pola-
ne burza.

Rusacy porażeni od Bolesława Krzywoustego.

Wasiłko K. Przemyskie Polaka zwyciężał.

more wracali. A ius byli wešli w swoje Ruskie krainy weseląc się / y triumphując s szczęśliwego powodzenia na wojnie Polskiej / gdy ich Bolesław Krzywousty Syn Hermana Monarchy Polskiego dogonił / a w niedzielny dzień w nocy prawie w pirowospy (bo inaczey oney wielkości Rusaków pozyc niemogł) z ogromnym otrzymaniem na nich vderzył / gdzie przeleknionych y rozproszonych poraził / y łupy wszystkie odgromił / a z wielką sławą do Polski się wrocil.

Potym Roku Pańskiego 1083. Wasilko Koscisławow Książę Ruskie Przemyskie / zebrawszy woysko z Rusaków y Polowcow do Polski wciągnął / a niktore zamki miasta y wsi popaliwszy wielkie łupy kwapliwie do Rusi wywiodł.

O porażeniu Książat

Ruskich od Polowcow.

Rozdział VI.

Wsewold potwierał w mair.

W goż czasu roku Pańskiego 1083. wielkie powietrze morowe we wszystkich Ruskich państwach panowało / którym zarażony Książę Kijowskie Wsewold Syn Jarosławow 13. dnia Kwietnia umarł / pochowany w Kościele S. Sophiae. Ten był wielki miłośnik sirot / y ubogich / zostawił po sobie dwu synow / Włodimirza y Koscisławow. Włodimirz starszy Monomach rzeczony Książę Cerniehowskie / bojąc się aby Swantopelk Syn Zaslławow Książę Nowogrodzkie na Kiestwo Kijowskie nienależał / ponieważ to był Stolec dziedziczny Ojca ięgo / przyzwał go dobrowolnie / a z Kiestwa mu Kijowskiego wstąpił.

Młodość i jego przykład.

A gdy przyiachał Swantopelk na podane państwo w niedziele przewodną pirowszą po Wielkiej nocy / wiechał do Kijowa z wielkimi darami y wdzięcznością od wszystkich stanow przyięty. A Włodimirz Wsewoldowic wstąpił na Kiestwo Cerniehowskie / a Brat ięgo Koscisław na Pereasławskie. Co usłysawszy Polowcy / iż Swantopelk Zaslławow syn na Kiestwo Kijowskie wstąpił / wyprawili do niego posły swoje / aby z nimi przymierze uczynił / iako y ięgo Ociec czynił / a z zatrzymaney dani aby im odkażał y dosyc uczynił. Ktore poselstwo Swantopelk harde y przykre wyrozumiawszy / niemogł tego sćierpieć / ale ony posły poimał y posadzał.

Zmarłcente Posłom wstąpił ięgo zięgo potężek.

Czego

Czego gdy sie dowiedzieli Polowcy gniewem y popedliwością zapaleni / zaraz wtargneli w Ruskie Państwo burząc / paląc / y plundrując / Przeto Swantopolk widząc iż źle a niesłusznie uczynił / posły ony z okowow wypuścić / y odesłał do Polowcom prosiąc od nich pokoju / którego gdy niemógł otrzymać / posłał do Włodimirza Cerniehowskiego y do Roscisława Pereasławskiego Książąt / prosiąc aby mu przysli na pomoc / ktorzy zebrawszy wojsk swoje / przyciągneli do Kijowa / gdzie zstali Swantopelk / i przeciw prawu ludzkiemu posłom Polowcom gwałt uczynił / A potem wspolek z nim wywiedli wphy swoje wojenne do Rzeki Stutnie / a tam długo wstąpili / iesliby sie mieli potykać albo nie / ale gdy Kijowianie wszyscy wołali na wojnę / mówiąc / iż żadnego przymierza z Polowcy nie mają / sprawili sie przeciw Polowcom Swantopolk z Kijany prawy rog / Roscisław s Pereasławianymi lewy / a Włodimir s Cernieowianymi szodek trzymał / a dwudziestego siósteego dnia Młai s Polowcami sie ogromnie z obu stron z krzykiem / y z hukiem strasnym podkali / Swantopolk zaraz z swoimi od strzelcow Polowskich porażony wciekł na Zamek Otropol / wieczor / a w ciemney nocy przyiachał do Kijowa. Polowcy potem na Włodimirza / y Roscisława wderzyli / ktorych też z wojski pogromili / y rozproszyli / A Książę Roscisław wciekając wtonął w Stutnierzecę / bo była na ten czas wezbrała / którego Włodimir Brat w małej drużynie przebywszy Rzekę oplątał / na drugim brzegu znalazwszy ciało jego / które potem w Kościele S. Sophie w grobie Dycowskim pochowano. A Polowcy otrzymawszy zwycięstwo / z jednym wojskiem oblegli Zamek Torcz / a z drugim ciągneli do Kijowa / przeciw ktorym Swantopolk Książę wyiachałszy / dał im bitwę / ale porażony od Polowcow tylko ze dwiema służebnikami do Kijowa wciekł. A Polowcy s tym wtorym zwycięstwem do drugiego wojska swego pod Torcem leżącego przysli / wkładając obleżonym Rusakom więznie / y kupy / y chorągwie Swantopelk wtory raz porażonego / ktorzy nie mogąc sie dłużej bronić / dla głodu / y niemając nadziei o pomocy Swantopelk Książęcia swego / podali Zamek Polowcom / który Polowcy spalili / a z wielką korzyścią łupow y więźniow Ruskich do swych krain odesli / gdzie wielkość Rusi dla nagości zimnej / y rozmaitey niedze poginęło / y pomarło.

A Swantopolk Książę Kijowski / tą dwoją porażką zwatłony / niewczas po skutku wypadku żałując / przymierze z Polowcami uczynił / a dla mocniejszego przyiaźni potwierdzenia Cerkę

Polowcy Ruskie Państwa wojni.

Stutnia rzeka.

Biwa Rusakow Polowcy.

K. Roscisław wtonał.

Torcz obleżony.

Swantopolk drugi raz porażony od Polowcow.

Torcz Zamek Polowcy spalili.

Olech wnetę,
ne wojny w
Rusi wyjeżdż.

Połowcy burza

Starość w
Rusi.

Tuhortkaná Książca Połowczynskiego wziął sobie za małżonkę.
Ale y tak niemógł być położy w państwach Ruskich/ Bo Olech
Książce vprosiwszy pomoc y Połowcow Cernieowskiego Książ-
stwa wołosci burzył/ Kościoły/ Monastery/ Miaszeczká y Wsi
ogniem plundrując/ Tak długo/ aż Książce Włodimirz musiał
mu Cerniehowá Zamku Stolicy y Książstwa Siewierskiego poz-
stać/ á sam iachał na Pereasław/ á wśakże kráiny Cerniehow-
skie y tá vgodą od burzenia nieprzyiacielskiego niebyły wolne/
Bo Połowcowie nieprzestając/ wołosci Ruskie/ ácz w przymie-
rzu plundrowáli/ y bárdzo wiele Chrześcian náimawşy w nedz-
ną niewolą wywiedli.

Nád to Szaráńca wielka w Ruskie strony niewiedzieć skąd
przyleciawşy/ wşyski zboża/ y owoce wyiádłá/ wygryzłá/ y
wyniszczyłá.

O porażeniu Połowcow:

Rozdział VII.

Miechoutus
lib. 3. fol. 61.
cap. 6. et Vin-
centius Kadlub-
ski.

Stan y Jtlar / dwoie Książat Poło-
wiedich / zebrawşy woyská swoje podniesli wojs-
na Włodimirz Książce Pereasławskie / ktore-
go śmiego ieşcze było państwo od nich nienarus-
zone/ Przeto Włodimirz posławşy do Połow-
cow/ uczynił z nimi pokoy/ pod škodliwymi á nieskufnymi Con-
diciami / dawşy im w zakładzie Syná swego Swantosławá.

Połowcy pora-
żeni od Rus-
tow.

A potym za porádą Rycerstwa swego / y Sławeti Posłá
Swantopelkowego Książca Kijowskiego/ naprzód Syná swego
Swantosławá od Połowcow z zakładu/ gdy go nieopátrze-
nie strzegli/ wywiodł/ Potym Kitaná y Jtlará Książetá Połowies-
kie ze wşyskim ich Rycerstwem pozabijał/ A zebrawşy woysko
Swantopelk Książce Kijowskie / y Włodimir Cerniehowskie / ná-
kocistá y lezyská Połowcow bez wieści vderzyli / ktorych pobili/
posiekli/ pomordowáli/ y pogromili bez liczby / á niewiasty/ doby-
li/ dzieci/ trzody/ stáda/ y Wielbrády ich do Rusi z zwoyciestwem
wywiedli.

Połowcy potym zebrawşy nowe woysko Vhrow Zamek
Książca Swantopelk obegnáli/ dobywájąc go przez cále láta/
á nieodcigneli/ aż ich Swantopelk posławşy dary vblagał.

Zá Połow-

Za Polowcami zaś Prusowie / y Litwa Pogań / z Jatwieżami (iako Długossus y Kadlubcus Vincentius / także Niechomius świadcza) do Ruśi w wielkiej mocy przyciągneli / 28. dnia Augustá / Roku Páńskiego 1089. a wszędy wzdłuż Kieśwa Ruśkie około Lucha / Włodimirza / y Lwowa splundrowawszy z wielkimi łupy wyciągneli.

Litwa y Jatwieżowie do Ruśi.

Potym zaraz Mianak Kiazę Polowieckie ciągnął pod Kijow / A Tohortkan drugie Polowieckie Kiazę / Swietier albo Ciesć Swatopelkow z synami przyśedł pod Pereasław / przeciw którym Swatopelk / y Włodimir wyiachawszy dali im bitwę 10. dnia Lipcá / nad Rzezą Trubożą / gdzie porażili na głowe Polowcow / y Tohortkan Kiazę ich z Synami / na placu zabity został.

Polowcy porażeni.

Alle Polowcy niebedąc tą porażką ostrażeni / zebrawszy woysko nowe potajemnie / przyciągnawszy bez máła Kijowá z Zamkiem nie ubiegli / A widząc się w nadziei omylonymi / Kościoły / Monasteri / y Wsi okoliczne / także Dwór Kiazęcy w Berostowie spalili.

Polowcy burzą.

O srogich a częstych raz po raz wewnętrznych wojnach / y rosterkach skodliwych Kiazat Ruśkich.

Dzieta Ruśkie chcąc zabieżeć / y odeprzec częstym napażdom do swoich Ziemi drapieżnych Polowcow / ziechali się na Siem do Kijowá / a wyprawiawszy Posły do Siewierstiego Kiazęcia Olehá / prosili aby do nich przyiachał / dla rady około pospolitey rzeczy Kieśw y Ziemi Ruśkich / Który nasmiewając się s posłów ich rzekł / Nieprzymiędziecie mi ktemu / abych ja Władikom / Cerncom / y lekkich osob roztążowaniu miał podledz / y głowe swoje podać.

Tę odpowiedzią na poselstwo swoje obrażeni Kiazęta Swatopelk y Włodimir Monomach / pierwey na Olehá niż na Polowce woynę podnieśli / y obegnáli go na Starodubiu siurmuąc 32. dni do zamku. Potym Oleh głodem wciśniony wprosił od nich pokoy / ośiarując się przez Krzyżá pocatowanie / y pod przysięgę roztążanie ich uczynić / czego żadnym sposobem niespełnił / Bo gdy był od obłężenia wolny / przestąpiwszy przysięgę Kieśwo Monomos / albo Monomon napaichał / A s tey przyczyny stoczył bitwę z Jsaclawem

Monomon.

Olech wtory
raz przynierze
ziemal.

Olech porażony

Synem Wołodimirzowym Książcą Pereasławskiego nie Kiziorowskiego/ iak Niechonijs fol. 62. piśe/ bo na ten czas był Swatopelk Kijowski / a zabiwszy Iwasława / wziął Zamek Mieromoz / y Kostowskie Kieństwo w moc swoje podbił. Potym Mscisław rodzony Brat Iwasława zabitego / Książce Nowogrodzkie / bojąc się tyranstwa Olechowego / przyrzekł / iż się miał sam y oćciec iego Wołodimirz z Olechem pojednać. Ale Olech będąc zapalony Łakomstwem / y chciwością opánowania pod Mscisławem Kieństwa Nowogrodzkiego / zebrał woysto / y położył się obozem w Turowie / postawił naprzód Jarosława Brata swego na straż / y na przespiegowanie / którego gdy przeiął y poimał Mscisław Książce Wielgonowogrodzkie / vlekł się Olech / y odciągnął z woystkiem na Zamek Kostow / potym na Mieromoz / którego Mscisław gonąc / pojednał się z nim przez posły / y rozpuścił woystko. Co usłyszał Olech / złamał przynierze / a z vsami swoimi gostowymi ciągnął przeciw Mscisławowi / który przed nim vciekł do Kijowa / a zebrał się z Kijany / s Polowcy / y z Bratem Wencesławem / którego mu Oćciec Wołodimirz Książce Cerniehowskie na pomoc posłał / stoczył ogromną bitwę z Olechem / y zwyciężył go / aż vciekł na Mieromoz / a rozumiejąc iż niemogł być bezpieczen w ziemiach Ruskich / dla swych często dopuszczonych zdradliwych chytrości / vciekł do Kieństwa Rezanckiego.

A Mscisław dogoniwszy go / łagodnymi y miódowymi słowy zupełną nadzieją pachnącymi / mówił do niego / sromotna iest rzecz tobie / sromotna y nam Bratom twoim / skłáda y rycerstwu twemu / aby miał niedziękę w cudzych kráinach vlegąc / Przeto się wróć do Ziemi Ruskiej na Oyczyznę swoję / także tymi słowy Mscisław Olechą z Rycerstwem iego / z vcieczki odwrócił / y odwiódł.

K. Wasilko Kosi-
slawicz ofe-
pion / Książce
Dziroskich przo-
dek.

Potym zaś Książca Ruskie uczyniwszy zjazd w Lubieczu / zamknęli pokoy między sobą / y spólny odpor przeciw Pogánom Polowcom vchwalili. Ale natychmiast zgwałciwszy pokoy Swatopelk Książce Kijowskie z Dawidem Grehorowicem / spisnęli się / y mówili na Książce Wasilka Kosiślawicza Przemyskiego y Podolskiego / mając iego wiarę podeyrzając / y gdy do nich w pokoiu przyiachał / poimał go Swatopelk / y na obie oczy oslepił. Dla ktorey okrutności Książca drugie Wołodimir Monomach / Olech y Dawid Swatosławowic wojnę na Swatopelk podnieśli / który bojąc się gotował vcieczkę do Polowcom / Ale Mieropolit / y pánowie przednieyszy Kijowscy vprośili pokornie tych Książat / iż się ziednali z Swatopelkiem.

A Dawid

A Dawid Hrehorowic Książę Wołyński/gdy chciał nabić Książę Przemyski Wasilkę oslepionego/ był sam obleżon od Wołodora Książęcia Przemyskiego Brata Wasilkowego/ który go w tym vprzedził/ a potym pokoy vprosił Książę Dawid złożyć wshytke wine na Swatopolka Książę Kijowski/ którą potwarzą pobudził na sie tegoż Swatopolka y Wołodora.

Na początku tedy Wiosny Książę Wasilko oslepiony z Bratem swoim Wołodorem/ Książęta Przemyskie do Ziemi Wołyńskiej przyciągneli/ przeciw Dawidowi Hrehorowicowi/ a dobywszy Zamku Wsewolda zapalili go/ y ludzi w nim należonych okrutnie pomordowali. Potym przyciągneli pod Zamek Wołodimierz/ gdzie wshytkie wielkości ludzi obleżonych przepuścili/ samych tylko dwu Wasilkę y Łazarza Książęta Wołodimierskich wyśoko obiesili/ a gestymi strzałami z Rusi/ y z Łukow do śmierci vstrzelali/ dla tego iż powiádano być ich też przyczyną osłepienia Książęcia Wasilkę Kosciskawicę.

Wsewold Zamek spalony.

Dwie Książęta Wołodimierskich obiesionych wyśoko.

Swatopolk też Książę Kijowski chcąc się pomścić nad Dawidem/ iż nań także kładł wine osłepienia Książęcia Wasilkę/ iechał do Brześcia/ prosiąc od żołnierzy Polskich/ którzy na ten czas Zamek Brzeski trzymali/ pomocy.

A Dawid nieprzyjaciel jego co napredziej mógł iechał do Władysława Hermana Monarchy Polskiego/ Oycę Bolesława Krzywoustego/ prosiąc pomocy przeciw Swatopolkowi/ którzy obudwu Władysław Książę Polskie z woyskiem nad Bieg Księże przyiachawszy chciał pogodzić/ ale gdy tego niemógł dowieść/ wrócił się do Polski/ żadnemu z Książęta Ruskich nie dawszy pomocy.

Władysław Książę Polskie nie Krol/ Dobył Korony y godność Krolstwa na ten czas obierając się dla zabicia S. Stanisława wprzez Bolesława imię jego.

A mając pogodę Swatopolk/ obległ Dawidę w Zamku Wołodimierskim/ który potym po siódmej Niedzieli od obleżenia wciekł wtory raz do Polski do Władysława Monarchy Polskiego/ a Swatopolk Zamek Wołodimir opánował. Prowadził zaś Swatopolk Kijowski woysko przeciw Wołoderowi/ y

Wołodimir Zamek wzięty.

Wasilkowi ślepemu Książętom Przemyskim/ y Podolskim/ a gdy stoczyli bitwę/ otrzymał zwycięstwo nad Swatopolkiem Wołoderem/ y Wasilkę Książęta.

Opisywa-

Przywaniu Colomana

Krola Węgięskiego na pomoc Swatopel-
kowi / a porażeniu ięgo / y o spólnych bitwach
Kiażat Ruskich / y vgodzie ich.

Swatopelk Kiażę Kijowskię bedać po-
rażony od Wasilkę slepego y Wołodora bratów /
zbierał y popisował nowe woysto w Kijowie /
Posłał też synę Jarosława do Kolomana Kros-
lę Węgięskiego / prosząc go o pomoc. Przyiechał
tedy Colomanus z osmiaz tysięcy Rycerstwa / y ze dwiema Bisku-
py Węgięskimi / a położywszy sie obozem miedzy Rzekami Wia-
rem y Sanem / obległ Przemysł Zamek / w którym sie był Wo-
łodor zawarł.

Dugossius y
Miechowius
fol. 63. lib. 3.
Latopiseze
Ruskie / y Ead-
mubus / Bielsti
fol. 350 y Was-
pouius.

Dawid też Kiażę widząc iż niemogł mieć od Polaków po-
mocy / wciekł sie do Polowcow / y podał w drodze Boniakę Kia-
żę Polowcow z woystiem gotowym / ktorego przeciw Węgom
wielkimi podarkami przywiódł. A położywszy košem woysto
swoię niedaleko od Przemysła Kiażę Boniak / sam ieden w pułno-
cy siedł do lasa bliskiego dla wzrostu skutku bitwy / według zwycza-
iu Poganskięgo / tam gdy glosem zawył iako Wilk / Wilcy też
zszedwyszy sie zawyli / na on sie Boniakow glos odzywając. Sta-
wrostę przyszedwyszy do swoich Polowcow Kiażę Boniak / kazał
sie im do bitwy gotować / obiecując im pewne zwycięstwo z one-
go wycia Wilczego.

Miechowius

Wrosta zwycie-
stwa przysięgię
z glosow. yll.
czoch.

Sortel zasadzi.

A tak drugiego dnia rozdzielwyszy Boniak Kiażę Polowies-
kie na troie woysto swoie / dwie części wrow swoich w zasadce
taiemnie zaściawił / a sam z trzecią częścią ludzi na Wędry wdes-
rzył / a zmysliwyszy sie być zwyciężonym / y wstrąconym / poczał w-
ciekać / co obaczywyszy Węgrowie / mniąc iż ius Polowcow
zwalczyli / rospuściwyszy konie za nimi sie bez sprawy gonili. A w
ten czas Kiażę Boniak z onymi dwiema częściami woysta z zasadki
sie z okrzykiem wyrwarwyszy / wtył Węgom wderzył / ktorych
przesztrąconych / y strwożonych łatwo porażił y rozgromił / a na
placu ich cztery tysięce pobitych / krom rannych y poimanych polo-
żył. Tamże dwu Biskupu Węgięskich zabitę / z ktorych ieden był
imieniem Kopanus albo Kupan / a drugi Laurenti po naszymu pan-
Wawrzeł

Węgrowie od
Polowcow po-
rażeni.

Dwa Biskupo
wie zabitę.

Wawrzek / Wawrzyniec albo Laurent. Ostatek woyska Węgier-
skiego po lesiach / y po gorach sie rozpierzchneli / ktorych Rusacy / y
Polowcy przez dwa dni gonili / bijac / siekac / y imając / A sam Krol <sup>Krol Węgier-
ski ledwo uciekł</sup>
Węgierski Colomanus Tarczami swoich ostatka Rycerzow obro-
niony y zaszczycony ledwo z pogromu uciekł.

Tym zwycięstwem Dawid Książę będąc podniesiony Wołos-
dimirski Zamek obegnal / A Swatopelk Książę Kijowski chcąc
obłożonych swoich ratować / posłał im na odsiecz Puciata Woie- <sup>Puciata Wo-
iewoda Kijowski</sup>
wode swego / ktory potajemnie do Zamku wiechawszy uczynił
wycieczkę / a Dawida y woysko jego poraził / iż od obłożenia ucie-
kł / a przetożymy Basiliusa albo Wasila takiegoż na Starostwo
Wołodimirskie / Puciata do Kijowa odiechał.

Książę Dawid po tej porażce uciekł sie do Polowcow / stam-
tąd znów z Książciem Polowieckim Boniatem / wrocivszy sie
do Rusi / Lucki Zamek dobył / pod Książciem Swietosia Dawi-
da drugiego Synem / dla tego iż go według umowy y postanó-
wienia nieprzeszczegł / w przyszłości wphow Swatopelkowych
z Puciata na odsiecz Wołodimirzanom. Ciagnął potym Dawid
z Boniatem pod Wołodimirz s ktorego zaraz Wasilej Starosta <sup>Wołodimirz y
Lucki wzięte.</sup>
Swatopelkow uciekł. A tak Dawid przez podanie tym Latwiej
Zamku dostał / y opánował Wołodimirz y Lucko.

Żas na początku Wiosny / gdy Swatopelk Kijowski ciagnął
z woyskiem dla odistania Wołodimirskiego Zamku / Dawid
zwagtwivszy w wierze Rycerstwa swego / z żoną y ze wszystkim
sprzetem skarbów swoich uciekł do Władysława Monarchy Pol- <sup>Dawid Książ-
ca Ruskie do Pola-
ski uciekł.</sup>
skiego / a Swatopelk według swego przedsięwzięcia / Wołodi-
mierz Zamku trzeci raz dostał / y opánował.

A gdy sie potym rychło czterzey Książetą Ruskie ziechali /
Swatopelk / Dawid drugi / Oleg / y Wolodor / wálny Siem
w Wieticach mieli / gdzie między sobą spólny pokoy postanowiw- ^{Wietice.}
szy / y zamknawszy / przyzwali z Polski Dawida wygnanego /
ktory gdy sie stąrzył o złupienie z dziedzictwa własnego Wołos-
dimirskiego Księstwa / Odpowiedzieli mu przez posły przerze-
czeni Książetą / iż mu Stolicy Wołodimirskiej wrocić niemoga /
ponieważ często Ruskie Ziemie stey krainy woyną nąieszdzal /
wszákże aby niebył w nasmiwisko wygnáncem y zbiegiem v cu-
dzych narodow / postapili mu opátrzenie majątnościami pewnymi /
y plátami / Swatopelk Kijowski naznaczył mu Ostrog / Dubin <sup>Dubin dziś po-
dobno Dubnem
zowią.</sup>
albo Dubno / ktore dziś Książę Basili Constantinowicz Woiewo-
da Kijowski trzyma / Zaslav y Czartoriysk / s ktorego Książetą
Zaslav

O tym Mie-
chowus lib. 3.
fol. 64. Swantoz
polt assignavit
Dauid Ostrog,
Dubin, Czarnie-
nist, & postea
adiecit Drohobes-
sa, & y iodymir
adiecit 100.
marcas & 6.

Zaslowskie / A na Czartorustie potym Kiestwo Gediminowi sy-
nowie wstapili / y potym przydal ku temu Swatopelk Dorohob-
bus / skąd znać dawność Ostrogu / y Czartoryska / y Kieżat tych
krain. Wołodimirz też Czerniehowskie Kieże / Dawid y Olech
Siewierskie Kieżetá / postapili mu po stu grzywien płatu roczne-
go / przyiał tedy Dawid ty Condicie y opatrzenie / á w Drohobu-
czu mieszkając rychło potym ymárk. Hæc ex Dlugosio, Vincentio,
Cadlubco, Vapouio, Cricio, Matthia Miechowio, Cromero, & Bielscio,
nec non Russorum annalibus probabiliter excerpta.

Sławnych á szczęśliwych ku,
ku raz poraz zwycięstwach Ruskich Kieżat nad Po-
lowcy / a o wtárgnieniu Litwy z Prusami do Rusi / Roku od Chri-
stusa Pána 1103. O czym Miechowius lib. 3. fol. 82. cap. 15. Vin-
centius Cadlubkus, & Bielscius in libro Cronicarum
secundæ editionis, ex Wapo. fol. 245.

Rozdział VIII.

Do Jásnie Wielmożnego Pána / Pána Mikolája
Kádzwitá Kieżetá na Pierzach y Dubindze / Woiwodny
Nowogrodzkiego / Mozerskiego / Miereckiego etc. Stárosti.

Stachow.

Potom Ruski
& Polowcy.

S Kieżetá Ruskie / Swatopelk / Wo-
dimirz / Dawid / Olech / Jarosław / uczyniwszy
zjazd z Polowcami w Stachowie / postanowi-
li pokoy / y przymierze miedzy sobą / á ku mo-
cnieyszemu onego postanowienia potwierdze-
niu / dali sobie w zakładzie ludzi zacnych z obu-
dwu stron / Wszakże Polowcy niedlugo pokoiu zachowali / Bo
Ruskie páństwa wstáwicznymi wtarczkami náiezdzi / lupy y po-
lony nieprzyacielskim obyczáiem wyganiáiąc do swoich namió-
tow. Dla tego Swatopelk Kieże Kijowskie / Dawid Sweto-
sláwowie / Dawid Wsesláw / Mscisláw wnuk Kieżetá Hre-
orego / Wieceśláw Jaropolczyc / y Jaropelk Wołodimirowic Kież-
etá Ruskie / zebrawszy sie zbroyną reka / obesláli też drugich Kież-
etá Czerniehowskich / y Pereasláwskich / Dawidá y Olechá / aby
z nimi wespół wyprawe wojenną przeciw spólnym nieprzyja-
ciółom

Ruskie Kieże-
tá zebrali sie
ná Polowcom.

ciotom Polowcom podieli / zaraz tedy Kijże Dawid z swym ludem do nich zbroyno przyiechal / a Olech sie zmyślona niemoca wymowil.

A tak roku od narodzenia zbawionego Chrystusa Pána 1103. nieczekaie Lata / ty wszytki Kijżeta z woystami swoimi / przyciągneli do Schutenu wrociscza y zamku Polowcom / co gdy uslyszeli Polowcy / zebrali sie w wielkiej wielkości / harda / pyśna a buczna mysla / chcąc zaraz potłomic wphy Chrzesciānstie. Ale Pan Bog spuścił strach wielki na Polowcom / tak iż y sami / y konie ich zasmucone drżały / a żalobnie zwiesiwşy głowy w shtu do bitwy postepowały. Rusacy zaś od Pána Boga o wspomozenie y posilek proşac ze wnetrzną modlitwą wołali / y iakimżny w Bogum / y Kościołom nadawali / a z wesotą mysla / z radością z zupełną nadzieią przeciw Polowcom / gdy y konie ich wesolo rżały / postepowali. Których skoro wyrzeli Polowcy / przerązeni ozieblym a ogromnym strachem tyl podali. A Rusacy konie po nich rozpuciwszy bili / siekli / scinali / topili / mordowali / wiązali / iż pełne pola / drogi / rzeki ich trupow były / a Kijżat Polowieckich 20. zabili / Rusobe / Koczā / Harşonopā / Kiltanopā / Kumanā / Azupā / ktory na ten czas trzymal Azoph Zamek / Kurtakā / Cernierepā / Sarbora / y inşych wiele / y Rzeki Lubnie / przy nich też wiele tysiecy ludu poległo / Obozy ich Chrzesciānie zwyciescy polupili / gdzie Skotā / Peret / Bydłā / Wielbładow / Koni / y Wieźniow wielką obfitość nabrawşy / do Rusi sie z triumphem wrocili.

Alle tegoż roku Litwa / Prusowie / y Jaczwingowie Pogani / ktorzy też z Polowcy iednego narodu byli / wojowali z drugiey strony Ruskie państwa mścąc sie swoich pobratimow / a z wielkimi pokonani do swych leśnych lezysk odciągneli.

Polowcy też chcąc sie pomścić porażki swoiey / zebrawşy sie wtargneli potajemnie wone kraine Ziemie Ruskiey / ktora Zarzeszkiem zwano / przeciw ktorem Swatopelt Kijże Kijowstie zaraz posłał woysto swoie / nad ktorem Iwanā Zachārzyczā / y Kozarinā przełożył / a ci dogoniwşy Polowcom y Dunaiā pogromili ich / y kup Ruski wszytek odbili / a stad sie okāzuie / iż Polowcy y nad Dunaiem / gdzie dżis Wołosy / w ten czas mieszkali.

Potym zaś Polowcy ieszcze sie mścić swej porażki grożac / w wielkiej wielkości wşow z Boniakiem / z Sarnkanem y inşymi Kijżety do Ruskich Ziemi przyciągneli / a y Lubnie Rzeki obozem sie położyli. Zaraz tedy Swatopelt Kijże Kijowstie y Wołodimir / Olech / Swatosław / Mscisław / Wicław / y Jaropelt Kijżeta

Schuten.

Miechouius
Inimicit aut. m
Dentius terro
rem Polowcis.Miechouius. Rus
tenis preces De
es elemosinas Ec
clesijs porrigens
tibus.20. duces Polow
conum eo precio
cessi. Miechouius.
Wapouius.Miechouius fol.
57. & Vapouius
cum Bielecio.Iwanā Zachā
rjcz y Kozarin
Hermanowie
Ruscy / Polow
com wtory raz
porązili.

Wacława Strzyńskiego

Wzrost wielkie
rzecz z młodych
czym.

Rusacy trzej
troj Polowcow
porazili.

Chorella gdzie
jest trąba.

Książęta Ruskie z swoimi wojskami przeprawili się przez Rze-
kę Sule Roku Pańskiego 1107. Dnia 12. Augusta na Polow-
cow nieopatrznych bez wieści wderzyli / którzy wielkim strachem
przerażeni / nie mogli się do sprawy żyć / ale drudzy pieś-
drudzy corychley dopadli / w bliskie się lasy rozpierzch-
li / A Rusacy ich bijąc / siekąc / y imując aż do Chorele gonili / y
wielkość ich pobili. Tam też zabit książę ich Tasia rodzony Brat
Boniatow z innymi / A Wapounus piśe / iż y Boniat z Sarnka-
nem Książęta tamże na ten czas polegli. Rusacy pobrawszy Obo-
zy / Lupy / dobytki / y wszystko sprzęty ich / z wielkim weselem / y z
radością triumfując / do Rusi się wrócili / każde książę do kra-
iny swej. Chorela albo Korela gdzie to pobili Rusacy Polow-
cow / jest Ziemia tu Philandey na północy za wielkim Nowo-
grodem / gdzie Lotewskim y Igowskiem językiem obywatele mo-
wia / podobnym Litewskiemu / iako sam tego świadom / a ślad
się okazuje / iż Polowcy którzy na on czas w Koreli mieszkali /
jednego narodu z Litwą byli / dziś ich są jeszcze ostątki z Mos-
kwa pomieszane / ale przedsię swym językiem starym Polowie-
ckim mówią / Kiedzu Moskiewskiemu poddani / a Moskwa ich
Igowiany y Moskami zowie.

Podobno rze-
czy Goczalka.

Rusacy czwa-
re troj Polow-
cow porazili.

Ruskie Książęta nieprzesłaniając na tych trzech pogromach
Polowieckich / zebrali czwarty raz wojska z Ziemi Ruskich /
chcąc iść do gruntu Polowcow (którym się przedtem trudno
bromli) zwoiować / Tak tedy wszyscy na wtórą Niedzielę wsta-
piwszy w post Roku 1108. ochotnie przeciw Polowcom z pieś-
mi y jeźdźnymi wojskami wyciągnęli / a przebywszy Sule Rze-
kę sprawili się z wozami y wphami porządnym żyć do bitwy /
a w tej sprawie przez Olhe / y Worskle Rzeki / przyciągnęli do
Rzeki Donu / którą Ptolomeus Tanais zowie / stamtąd porzą-
dnie ciągnąc rozpuściwszy Proporce y Chorągwie Książęce / przy-
šli pod Zamek Rutanie / gdzie posilili się Rybami y Winem /
do drugiego Zameku Polowieckiego Suworowa przyciągnęli /
który spalili / gdzie też wielkość Polowcow gotowych do bitwy
dla obrony Ziemi swoich nadesli / a napomniwszy się wspolek
Rusacy / y sprzyświadczyli się meźnie radniey umrzeć niż uciekać /
wderzyli na Polowcow / których żyć rozrywając pobili / rozgro-
mili / y rozproszyli.

W kilku dni potem nowe a świeże wojsko Polowcow się ze-
brało / wielą wphow przybawionych pomnożone / Ale gdy przy-
szło do potkania. Rusacy tymże iako pierwey szczęściem na głowy
wszystkich

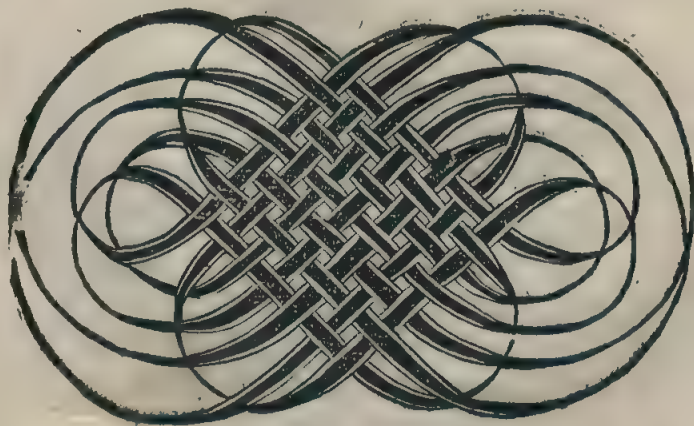
wszystkich Polowcom porażili / y przez całe cztery dni bijąc / siekąc /
imając / rosprowadzonych gonili / a zabrawszy żony / Dziatki / Obozy /
Namioty / Wielbłądy / Stada / Koni / Bydła / Trzody y wszystkie
ich sprzęty z wielką radością / y triumphem piąty raz porażwszy
Polowcom / do Rusi się wrocili / gdzie od Metropolita / Wła-
dym y wszystkiego Duchowienstwa / y pospolstwa s processjami
w każdym Mieście / y na drogach byli przyjmowani / chwając
Pana Boga / iż im dał gore nad Poganymi / przed których nacierają-
mi pierwsi wlegali / y były bezpieczne napotym Ruskie Państwa
długo od Polowcom.

Russacy Po-
lowcom piąty
raz porażili.

Dobra wojna
dobry pokój. v.
czyniony.

Potym roku od narodzenia Chrystusa Pana 1112. Aprila albo
Kwietnia Miesiąca dnia 16. umarł Swatopelk Książę y Monar-
cha Kijowski Swięticiel Bolesław Krzywoustego Książęcia
Polskiego / pogrzebion w Kościele S. Michaila w Kijowie /
który był sam zbudował / y wierzchem pozłocistym ochodził.
Po jego śmierci stał się rozruch wielki w Kijowie / od Kycerską
y żołnierzy / którzy zebrawszy się wybrali dwor Puciaty Woje-
wody Kijowskiego / y Żydy w Kijowie mieszkające pokupili / y
wszystkim im skarby pobrali / iako dziś Janczarowie u Turkow po
śmierci Cesarzow swoich / doład im nowego wybierają / zwykli
czynić / dla tego rostyżkę corychley na miejsce stołeczne Monar-
chów y Kieństwa Kijowskiego wybrani jest / y podniesion Wło-
dimierz Wsewoldowicz / Monomach rządzony / Pereas-
ławskie y Cernichowskie Książę / Który spiesz-
no do Kijowa przyiachałszy ony wszyst-
ki burdy wsmierzył y
wspokoil.

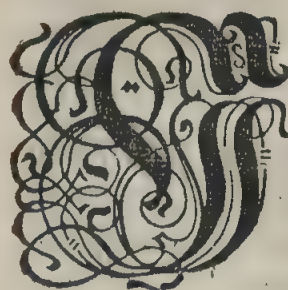
Swatopelk K.
Kijowski v.
umarł.

O porażeniu Jatwiczow /

Pobratinow Litewskich od Rusakow / y wy-
gładzeniu ich od Polakow / a co byli żacz ci Jatwiczowie.

Rozdział IX.

Warostaw Swatopelski Książę Kie-
rowskiego Syn / po śmierci Oycowskiej Wo-
łodimirskie Księstwo opánował / a Siostrę jego
rodzoną Zbislawę Bolesław Krzywousty
Książę Polskie pojął w małżeństwo. A gdy Ja-
twiczowie z Prus / y z Litwą często Księstwo
iego Wołodimirskie / y Wołyńskie najeżdżali / zebrał się na nich
Książę Jarostaw / z pomocą innych Książąt Ruskich. Jączwingo-
wie też zebrawszy się / w sprawie stoieli / pragnąc bitwy z Rusaki-
na których vderzył Jarostaw / y porażivszy ich wiele tysięcy / Zie-
mie Jatwiczkiej część splundrował / a z zwycięstwem odciągnął.

Jatwiczowie
od Rusakow
porażeni.

O Jatwiczach albo Jączwingach acz się wyższej między wy-
wodem Prusow starych / Litwy / Lotwy / Zmodzi / y Polowcom
powiedziało / wskażę ich narodu osobliwie wyrażić y pokazać nie-
zawadzi. A ci Jatwiczowie / iak Wapounius y Bielski piše / fol.
246. Croniconum, in libro secunda editionis, byli jednego narodu / y iez-
yka z Litwą / y s Prus starymi / y z Polowcy / aczkolwiek byli ro-
zni w mowie odmiennoscią słow / dla różnych granic / y położenia
krajin / A wywod swoy prawdziwy y początek narodu od Gotor
y z ostatkow Cymbrow walecznych mieli / iakoy Litwá. Niecho-
nius też fol. 84. lib. 3. cap. 15. zowie ich także iako Wapowski / con-
formes Lituanis. & Prutenis, &c. podobnych we wszytkim Litwie y
Prusakom / których stołeczne Miasto y Zamek było Drohiczyn /
do dzisiejszych czasow trwający. A Podlże wszytko aż do Prus
z Wołynią począwszy osiedli byli / Nowogrodek też Zamek y oko-
liczne włości w Litwie trzymali. Tych był naprzód Wołodimirz
Swentosławowie. Jednowładziec albo Monarcha wszytkich
Ruskich Ziemi mocą zhołdował / roku od Chrystusa 970. O czym
Cromerus lib. 3. Potym ich też Kazimirz pierwszy z Klastora wzies-
ty Król Polski Roku 1041. z Masławsem / y z Prus Pogany por-
ażił / gdzie ich 15000. poległo. O czym Długosus / Vincentius
Radkubius / Niechomius fol. 40. lib. 2. cap. 14. Wapounius / Crome-
rus etc.

Drohicin.

Długosus

Długosus zaś w swej Cronice czyni ich pogranicznymi Prusom y Litwie/ A mogli też być ci Jatwieżowie z Jazygami i Metas-
nastu iednego rodu / ktorych ieszcze po części jest w Węgrzech nad
Rzeką Cissą albo Tibiskiem/ chłopci czysci Hayducy/ a tymże prze-
zwiskiem Jazygow/ albo Jatwieżow y dziś się mianują.

Potym Cromerus fol. 145. lib. 8. o nich piše / Iazyges uero siue
Iazuingi, eiusdem cum Lituanis linguæ, ut uolunt nonnulli, eorundūq; mo-
rum, & religionis fuere, &c. Secunda editio
onis.

A Jazigowie albo Jazwingowie/ iednego z Litwą ięzyk/ i-
ako niektórzy Historikowie twierdzą / y tychże obyczajow / y nabo-
żeństwa Pogańskiego byli / a mieszkali w lasach Litewskich Pola-
kom przyległych/ ktorą krainę dziś Polesie/ albo Podlasie/ od przy-
ległości lasow zową/ albo też Podlasie/ iakoby pod Lasami Po-
lakom krainę przyległą Rusacy przezwali. Narod Jatwieżow
był tak bardzo waleczny / iż y o śmierć y zabicie niedbał/ y dla te-
go dla chciwości wojny y ochoty zbytnie przeważney do bitwy/
wygineli.

Conradus Książę Mázowieckie gdy bitwę miał s tymi Jat-
wieżami/ z Litwą y s Prusami starymi/ poraził ich / a niektórzy Go-
tardus Grabią Łukaszowic poimał pięci Książat Jatwieżkich / y
przywiodł związanych do Conrada Książęcia Mázowieckiego/
ktorzy on potym na oćup wypuścił/ gdy każdy od siebie 700. grzy-
wien wazonego czystego a szczerzego srebra zapłacił / a za te dzieł-
ność Gotard Grabią przodek Vchąńskich dostał Służewą albo
Słuchową ze wszystkimi wolnościami wołosci okolicznych / y
stał się Grabią z Służewą piše.

Natych Jatwieżow potym Bolesław Pudicus albo wstydl-
wy Monarcha Polski/ zebrał woysko wielkie/ Roku 1264. a gdy
w ich Ziemie wciągnął 21. dnia Miesiaca Czerwca/ Jatwieżowie
z Książęciem swoim Comatem Barbárszą śmiałością y wpornoś-
cią tak się ochotnie z wesółym okrzykiem bili z Polakami / że ich tylko
troć nierównym poczem wspierali / y acz im Książę zabito Coma-
ta/ przedsię oni poty się meźnie opierali/ aż ich do iednego na onym
placu Polacy zbili / zkrwawym zwycięstwem swoim. A w ten
czas/ iako Długosus y Cromerus lib. 9. Miechowius lib. 3. fol. 145. cap.
45. Vapouius Bielscius fol. 252. in secunda editione piše prawie wygi-
neli. Ita fortiter dimicantes ad interitionem usq; cæsi sunt, adeo ut ex eo
tempore nomen quoq; Iasygum penè deletum sit, quoniam illa natio pe-
dem referre, nec unquam pugnam etiam iniquam detrectare uoluit. Tak
ten meżny naród Jatwieżow pobratinow y iednorodzcow Litew-
skich meźnie

Jatwieżowie
gdzie mieszkali.

Podlasie stało
nazwane.

Bitwa meżna
Jatwieżow z
Polakami.

Miechowius
Cromerus.

Wacława Strzykowski

skich meźnie przeciw Polakom wojować do wyniszczenia jest zbity/
y porażony / tak gwałtownie / iż od onego czasu / y imię Jatwiesz-
zow / albo Jazygow prawie jest wygładzone / Bo z wojny nietylko
by wciec mieli / ale y nogi mierzali / ani sie od bitwy / chociaż wi-
dzieli przegrana y stracona / hamować chcieli / ale na Niecze nie-
przyjacielskie / a na przelanie krwi iako na wesele oslep sie dali/
znać iż sie byli niewyróżnili z onych Cymbrow y Gotor / którzy
we Włoszech z Rzymianami broili / s których też oni z Litwą y z Po-
lowcami prawdziwie a dowodnie idą / Dzis jeszcze jest ich po-
część koło Nowogrodka Litewskiego / także około Kaigrodu y
Isterborka w Pruszech / y w Kurlandach / także w Lislanciech / y
tu wielkiemu Nowogrodu Moskiewskiemu jest ich jeszcze Ziemi-
ca / których Jgowiany zowią / czegom sam świadom / a iako ich
zwano Jatwieszami y Jazygami / tak ich tam dzis odmiennoscia
słow Barbarstich / y czasu dawnego postępiem od Jazygow
Jgowiany mianują.

Polacy y Ma-
ziurowie w Pod-
lasku na miejscu
Jatwieszow
wzbitych posła-
dzeni.

Gdy tak Jazygow wpornie meźnych Bolesław Polski Pudicus
bardzo poraził / ostatki ich narodu do przyjęcia wiary Chrześcijań-
skiej mieczem pod strąceniem gardła przymusił / a iżby ona ich zie-
mia gdzie dzis Podlaskie pusto nieleżała / Polaci y Mazury tam osza-
dzał. Od Urbana też tego imienia czwartego (a Niechouius pisze
od Alexandra) Papieża Rzymskiego / tenże Pudił Bolesław rosta-
żanie z Bułą złotą do Arcybiskupa Gnieźnieńskiego otrzymał / aby
nowego Biskupa Jatwieskiego w Drohiczyne przekazył / ktorey
Buły Papieskiej jest Copia u Długosza / ale to na ten czas do skut-
ku nie doszło. Cromer sie też domniemawa / iżby to Biskupstwo
miało być Luckie / albo Luceoryskie / ktore potym przez Ludowika
Węgierskiego y Polskiego Króla fundowane było. Ostatki tych
Jatwieszow Lestko czarny Polski Monarcha wyniszczył / iż ius wstos-
rać napotym niemogli / gdy on Litwę z nimi między Narwią y
Niemnem poraził / Roku od Chrystusa 1282. W czym Długosus /
y Niechouius fol. 175. lib. 3. Cromerus lib. 10. etc. gdzie mowi /
in eo praelio reliquæ Iasygum, qui pertinacius nostris resisterant, & a susce-
pta religione defecerant, penitus deletæ sunt. W tej bitwie ostatki Ja-
zygow / którzy wpornie naszym odpierali / y od przyięcia wiary
Chrześcijańskiej odstali / do gruntu wygładzeni są etc. W czym
Niechouius, Vapouius, Bielscius secundæ editionis historia totius mundi
fol. 255. W tym też wszystkim w porządku spraw Książat Litew-
skich według czasu niżej opiszemy / teraz o tym dosyć / a piero do
spraw Ruskich Książat / y Monarchow Ruskich obrocimy.

O rosters

W rosterkach między Książetw

Ruskimi / Adiechouius fol. 84. lib. 3. cap. 15.

S Włodimirz Monomach wielki Książowski Książ mąż podryżanego synowca Jarosława Książę Włodimirskie / aby go z Księstwa Kijowskiego niewygnął / oblegał go na Włodimirzu z wojskiem Kijowskim / y s pomocą Książat innych Wasilka / Rostisława / Wołodorowica y Synow Ołechowych.

Jarosław tedy Książę Włodimirskie nieczując się w niwczym Stryjowi swemu winnym / z Zamku bez obrony wyszedł / a słos wy poŹornymi y wkładnymi Wołodimirz Monomacha Strija swego Książę Kijowskie wblagał / y przeiednał / proŹąc go aby podŹczuwaniu pochlebcom niewierzył / ktorych pospolicie bywa ^{Pochlebcy} dosyć w Książeczych / y w pańskich dworach / Tak będąc wblagany Włodimirz / wyzwolił Synowca Jarosława z obleżenia / y rozpuŹciwŹy wojsko / do Kijowa odiachał. A potym rychło z nowu do tegoż Jarosława Książęcia Włodimirskiego / posłał listy Włodimirz / aby do niego na Kijow przyiechał / słyŹąc iŹ go z nowu myŹlił z Stolicy Kijowskiej wyrzucić / albo śmiercią zaŹglądzić. Ale Rycerstwo Włodimirzowo przeserzegło Książę Jarosława w niebezpieczności / dla tego niechciał iechać do Kijowa / a poruciwŹy Zamek Wołodimirski swojemu Rycerstwu / sam z Żoną / z Synami / y ze wszytkim sprzętem / y skarbem Książęcym do Polski wiechał / gdzie był wdzięcznie od Bolesława Krzywoustego Swagra przyiety / y hojnie opatrzony / A Wołodimirz Książę Kijowskie Zamek Włodimirz Stolicy jego do był / y Księstwo Włodimirskie opánował.

W Burzeniu Wolski przez

Włodora y poimaniu tego / Diechouius

fol. 76. cap. 13. lib. 3. Cromerus lib. 5. &c.

Rozdział X.

N Roku od Chrystusa Pana 1118. Włodo-
dor Xiążę Ruskie Przemyskie / zebrawszy woysko
z Rusakow / y z Polowcom Polske częstokroć na-
jeżdzał / przeciw ktoremu Bolesław Krzywousty
Monarcha Polski / wyprawił Hetmany swoje z
woyski / ktorzy Włodora porażili / y wciekającego na wroczyscu
wysokim poimali / a do Krakowa związanego Xiążeciu Bolesła-
wowi przywieźli / Ale go Wasilko oslepiony Brat wykupił dwu-
dziesiąt tysięcy grzywien srebra / a dawszy zaraz 12000. grzywien
srebra / w ostatku Syna Jarosławowego Xiążecia Ruskiego w
zakładzie zastawił / a potem dał pięćdziesiąt naczyń srebrnego
od służby stołu Xiążeciego / Greckiey roboty / a tym Włodora
Brata wybawił.

Cromerus decies
mille pondo seu
vicies mille marcis
argente redos
mille.

W prowadzeniu przez Bole-

śława Wolskiego / na Ruskie Państwo Jaros-

ława / y zabiciu tego / a wtorym porażeniu Syna

Włodora Przemyskiego.

Jarosław Xiążę Włodimirskie y Wo-
łyńskie / będąc wygnany od innych Xiążąt Ruskich /
mieszkał w Polsce czterzy lata / Dla tego Bolesław
Krzywousty Xiążę Polskie zebrawszy woysko / w-
myślił go prowadzić iako krewnego na Xięstwo Ki-
iowskie / a w Przemyśla przybyli temuż Jarosławowi na pomoc
Coloman Brat Krola Węgierskiego Stephana / y Włodor z
Wasilkiem Xiążetą Przemyskie / y Xiążę Włodimir Włodoro-
wie / a wziawszy Jarosław siedm tysięcy Węgrów y Polaków /
naprzód z nimi przed woyskiem pomocników swoich ciągnął / y
zaraz Zamków swoich / z ktorych go był Włodimirz Kijowskie
Xiążę

Książę wygnał / Włodimirza / Belz / y Cerniehową dobył. ^{Ten Cerniehow musiał być w ten czas drugą gdzieś na Wołyniu.} Włodimirz niedusząc żołnierzom swoim / y obronie Kijowskich wólkow / wciekł do Białej Rusi / a w tym Jarosław osadziwszy ony zamki swoimi żołnierzami / do obozow Colomana / y Bolesława Krzywoustego przyciągnął / a gdy się przybliżał do bramy Kijowskiej / którą Ładą zowią / wyskoczyli przeciw niemu Rusacy żołnierze piechoty z Kijowa / s tymi się meżnie Jarosław potkał o gromną bitwę / a rozproszywszy ich / y rozgromiwszy / drudzyżnowu świeży na ich miejsce przystarczyli / gdzie Kijowianie wielkość Węgrow y Polaków / którzy przy Jarosławie byli / posiekli / y postrzelali / y pozabijali / Konia też pod samym Jarosławem utkuli y wstrzelali / tak iż z Jarosławem padł. Tam dopiero sroga ^{Sroga bitwa z Kijowianami Jarosławowa} sie bitwa weszła / gdy Rusacy przeważnie usiłowali pojąć Jarosława / a Polacy y Węgrowie usilnie go bronili / tak długo aż Rusacy musieli do Kijowa wstąpić / a Jarosław książę kilkiem ran przekłoty w kilku dni potym umarł.

W tym Colomanus z Węgry / a Bolesław s Polaki z drugimi książętami Ruskimi pod Kijow przyciągnawszy dobywali go. Ale Andrzej Starosta zamkowy od Włodimirza książęcia Kijowskiego (który był na Białej Rusi dla bojaźni wciekł) zostawiony / wyszedłszy potomu potornie prosił / a iż Jarosław / dla którego ta wojna była podjęta / umarł / Colomanus / y Bolesław za przyczyną Wołodora y Wasilka / książat Przemyskich / pokoy Kijowianom dali / a każdy do swego państwa rozpustivszy woysk odiechał.

Potym Roku 1124. skoro Bolesław Krzywousty Monarcha Polski do Danii odiachał / Wołodor książę Przemyski do wiadziawszy się o jego niebytności / zaraz woysko s Synem swym Włodimirem do Polski wyprawił / złączawszy przymierze / które był pod Kijowem z Bolesławem uczynił. Tak tedy Włodimirz bez odporu wpatrzywszy pogodzie Polskie wołoszci poburzył / a z wielkim polonem ludzi / dobytkow / y skarbów do Wyci na Przemysł przyciągnął.

A Bolesław wrociwszy się z Duniejskiego Krolestwa zaraz z wielką popedliwością / y z woyskiem od Duniejskiej wyprawy gotowym / w Przemyskiego Księstwa wołoszci wciągnął burząc / paląc y plundrując co się nawinęło.

Wołodor też książę Przemyski zebrawszy się z innymi książętami Ruskimi chciał zabronić burzenia swego państwa / y dał bitwę Bolesławowi na wrociszu wilichow rzece / ale od wielkiego woyska

Rusacy pobi-
li burza.

Bitwa Ruska-
tow z Polakami.

Russach od Po-
lowcow pora-
żeni.

woyská Polskiego Ruskie vsy porażone po polách sie rospierzchne-
ły / Obozy ich Polacy złupili y rozebráli / Poległo w tey bitwie
wiele zacnych Pánow Ruskich / zwłascz przednieyszy wodzowie
Nawrotník / y Zaszczyník / y Dimitr zabici / Wołodor Xiążę do Hál-
licza wciekł / gdzie znou zbieráiąc woysko drugie vmárl / á w
Przemyslu w Kościele S. Iwana / ktory był sam zbudował / po-
chowan / zostáwił po sobie dwu Synu / Włodimirz á ktoremu sie
Swinigród / y Podole dostało / z wdziaku / y Koscisławá / ktory ná
Xięstwie Przemyskim zostál.

Rosterkach Xiążat Ru- skich po śmierci Wołodimirzá Monomáchá Kijowskiego Jedinowładce.

Odku od národzenia Chrystusá Páná
11 z 6. Máiá dnia 10. á od stworzenia Swiátá
według Ruskich Kromík y Herbersteiná Roku
6633. Wołodimirz Monomach Xiążę Kijow-
skie y Jedinowładziec / Striy Jarosławá pod
Kijowem zabitego / á Syn Wsewoldow żywot
z śmierciá przemienił / pochowan w Kościele S. Sofie przy Cy-
cowskim grobie. Ten Włodimirz Monomach Wsewoldowic
wstąpiwszy ná stolicę Kijowską Rzeczpospolitą Ruską wpádlá / y
vtrapióná (dla niezgody / zaboystw / y wnetrznych wojen synow /
y potomków Włodimirzá wielkiego Jedinowładce Ruskie^o pier-
wszego Chrzesciániná) wydźwignął práwie swoimi rámiony z
przepásci / y wszytki Xięstwa Ruskie rozzerwáne y rozno rozhá-
páne z nowu dzielnosciá swoią w iedno práwie ciało spoił / zlá-
czył / y w Monarchiá álbo w Jedinowładstwo po stáremu przy-
wiodł / skrociwszy niestworne Xiążetá / zá czym był potężny wśela-
kim nieprzyiaciólom. Połowcow / pogánów kilo kroć poráził / y
Genuensow Włochow / ktorzy wten czas w Taurice gdzie dziś
Prekopská hordá pánowali / y Kaphe álbo Teodosiá Miásto sto-
leczne sławne pod nimi wziął. Tenże gdy sie miał drugi raz po-
tykác z Genuensámi nád Morzem / wyzwał sam á sam ná reke
Hetmána ich Stároste Kaphenstiego / ktorego gdy obádwał do sie-
bie skoczyli / Wołodimirz koniá meźnie kopią wysádził / á poimaw-
szy zwiázal / y przywiodł go zbroynego do swojego woyská / ziół
też z niego

też z niego łańcuch wielki złoty / Perłami y Kamieniami drogimi
misternie sędzony / który zostawił po sobie Wielkim Kiedzoni po-
tomkom / y dziś go ma Moskwie w skarbie / a zawsze kiedy Mo-
skiewskich Książów poświęcają / ten łańcuch / który Barmai na-
zywają / na nich kładą / pász także ze złotem y s perłami / także czap-
kę Książęcą z blachami złotymi / perłami y kleinotami drogimi ko-
townie oprawioną na poświęcanie na Kieństwo / y dla Majestatu
koronacyi zostawił / Których także kleinotów y dziś wielcy Książ-
ziowie Moskiewscy iego potomkowie z wielką wczciwością uży-
wają / O czym Herberstein wspomina fol. 22. de rebus Moschouiti-
cis. A iż się sam a sam ten Wołodimir Monarcha z nieprzyjaciół
zawsze rad potykał / aperto duello, przezwano go dla tego Monom-
machem po Greku. Z tego tedy Wołodimira Monomacha Wse-
woldowicą wszyscy wielcy Książowie Moskiewscy / y inże Książ-
żeta Ruskie naród porządną genealogią wiodą / y dla tego się Je-
dynowłaycami y Carzami wszy Rusi titulują / a żadnemu na-
rodowi w tym przodku pozwolić niechcą. O czym iż niżej na
miejscu swoim opiszemy / do rzeczy porządnej spraw po śmierci
Wołodimirzowej przystępuje. Po którym na iego miejsce / y na
Stolicę Kijowską Mscisław Syn starszy wstąpił / Jaropolk
z zaś drugi Syn młodszy Kieństwo Pereasławskie opánował.

Mscisław Książ
z Kijowskie.

Kychło potym Polowcy wsłyszawszy o śmierci Książcia
Wołodimirza Kijowskiego do Rusi wtargnęli / których Jaropolk
Książ Pereasławskie nieczekając pomocy inszych Książat Bratów
poraził / y zwyciężył / y wciekających w rzekach wiele potopił / A ty
się w ten czas rzeczy y przygody działy / na Rusi ku wschodu skón-
ca leżącey.

Polowcy Książ
raz poraża.

A w Kieństwach Ruskich zachodnych Polszcze przyległych Sy-
nowie Książcia Wołodora Przemyskiego (który przedtym nie-
dawno umarł od Bolesława Krzywoustego porażony) Włodi-
mirz y Rostisław / powódzili się kóło spólnego działu / y zebrali wo-
jską z cudzych stron ieden przeciw drugiemu / Rostisław miał po-
moc od Mscisława Wołodimirowica Kijowskiego Książcia / y od
Gheorego / y Iwana Wasilewiczów Książat / Wołodimirz zaś drugi
Brat zebral lud służebny / y pomocny z Węgier / a potym się zech-
li pod Sciriczem dla ugody / gdzie gdy niemogli pánowie między
nimi rozgiąć / y rostknię zacetego wiednąć / nieskonczyszy pokoiu /
Wołodimirz Książ z Jónz / z Synami / y wszytką familią swoją
do Węgier ziachał / aby wojsko y pomocy nowe przeciw Bratu
Rostisławowi przywiódł. A Rostisław z gotowym wojskiem
wdziału

Wacława Strzykowski

wdziału iego stołeczny Zamek iego Swinigród obległ / y dobywał
mocno / ale iż go był dobrze trzema tysięcy żołnierzów Włodis-
mirz osadził / Przeto Koscisław z zgubą swojego Rycerstwa mus-
siał odciągnąć / Powtore zaś gdy tenże Zamek Swinigródzki
obegnal / Żołnierze Włodimirzowi kilko krocę czyniwszy wycieczę
z zamku / porażili go / iż musiał od obleżenia odstąpić.

Jaropolk Książę
Kijowski.

Wnetrnie Ru-
sich Książów
wojny.

Nieścisła
przebiega / woj-
ciech zwycię-
żon / n poiman /
n na wojno-
wa.

Potym Roku od Pana Chrystusowego zbawionego naro-
dzenia 1129. gdy umarł Mscisław Książę Kijowski wybrany jest
y podniesion na Stolicę Kijowską Brat iego Jaropolk Książę Pe-
reaskawskie. A gdy go drudzy Książęta przyrodni na Kijowie z
wojskami oblegli / y dobywali / pogodził się z nimi / Tym sposobem
Książęcin Andrzejowi dał Pereaskaw / a Isławowowi Swantoz-
sławowicę Włodimirskie Księstwo. Potym Książęta Olchowicy
wzięwszy na pomoc Polowców w Ruskich państwach Wsi / y
Miaszeczką nad Rzeką Sulą burzyli / a gdy w Pereaskawskie /
Supontskie / y Dscienkie wołosci wciągnęli / zebrał się na nich
Jaropolk Książę Kijowski / z synami Włodimirza Brata swoje-
go / a stoczywszy z nimi bitwę / porażił wojska Książęta Olchowicow
y Polowców / iż musieli w krainy Polowieckie uciekać. Ale gdy
ich z wojskiem swoim Jaropolk Książę Kijowski daleko gonit /
zżytkowali się z nowu Książęta Olchowicy do sprawy z Polowca-
mi / a czyniwszy odwrót / potkali się z zwycięzcą Jaropolkem /
tam porażiwszy wojska iego / samego poimali / y Synowca iego
Książę Wasilka z wielkocią Boiar Kijowskich / ale Jaropolk po-
miany z więzienia się wywikławszy uciekł do Kijowa / gdzie gdy
go oblegli Książęta Olchowicy / acz miał dostatek ludzi Rycerstich
Boiar / y Żołnierzów Kijowskich iednak się nie chciał sprzeciwić /
a tak pod słusznymi condycjami wgość między sobą zame-
knęli y skończyli / iż Jaropolk na Stolicy Kijow-
skiej został / a oni także do swych każdy
wdzielnych Księstw odiechali.

O rzuceniu od Książat Ru-

skich Jarzma Polskiego / Czym Długosus et

Miechouius fol. 81. cap. 14. Cromerus lib. 5. y Rustie Historie.

Rozdział XI.

Otu Páńskiego 1134. Rustie Książę. ta ziechawszy się do Kijowá / poczeł nowe stáś nowienia przeciw Polakom myśleć / máiąc to za cieśkie Jarzmo / iż Bolesław Krzywousty Monarchá Polski / częste ratunki y pomocy przes- ciw swym y Polskim nieprzyjacielom Czechom / Morawcom / Prusom / y Pomorczytom od nich wyciągnął / rozsu- miejąc też to iż Polacy bez nich żadney wojny zdoląc niemogli.

A powodem tego był Książę Kijowski Jaropolk Włodimi- rowic / ktory ná zieżdzie inšych Książat Rustkich taká Oratiz (iako iá Cromer z Długosá opisał) do wszytkich uczynił / ktoram ia tu po Polsku tak położył.

Jako pod cieśkimi Condiciami y przykrymi obwiáskami Pol- skiemu Kieśtwu służymy / Jásnie wielmożne Rustkiego sławne- narodu Książetá / nie potrzebá tego szerokimi słowy wytłádác / bo- wiem ábych was / ktorzyście się tu roskázowaniu inšym / nie tu służeniu / wrodzili / ominał / y zámilczal / tedy pewnie záiście wielko- ści nášych ludzi poddánych przypátrzyć się możem / ktorzy ácz służ- bie niewolney przywykli / y bez oprócznego pánowania zwierch- ności przełożonych żywotá swego porządnie prowadzić niemoga / wsáakże iáko im przykry postepék y wyrozumienie téy służby iest / sami widzicie : Bo kto owšeki tak cierpliwý iest / áby to słusznym umysłem znosić mogł / y cieśki podátek płácić / y w cudzey Ziemi dáleko od Wyczyzny bez żadney swey potrzeby y pożytku pod cudzo- ziemską sprawą / y roskázowaniem wstáwicznie walczyć / y ná iáw- ne się niebezpieczności zástáwiać / wydawác / á inšy zá to / ktory nie wznał niebezpieczności / y ran niepodiał / zapláte bierze : Ale niech tá będzie niewola y powinność przodków nášych / ktorzy škodli- wá pozádlowość pánowania / á wnetrznymi niezgodami / y roz- zerwaniem / te hániebność y iárzma sami ná się przyzwáli y włoży- li / á napiękniefse kwiłnące Carstwo / y pánowanie Rustie zá stáś- rádzá niewolą przemienili / izali my ius niebedziem szukać żadnego

Niecz Jaropolk Książę Kijowski do in- Ńych Książat Rustkich.

Poddáni y Lud prosto niemożę porządnie żyć bez Przełożo- nych.

Niezgoda wiel
kie Państwa y
Monarchie ni
si.

Konca wyścia/ wybawienia/ y wywikłania s tey nedze/ A iabych
wolał záprawde wczciwie vmrzec/ niż sromotnie służyć/ O zacne
Książetá/ co też y o was rozumiem: Poddalic byie swoje przodko
wie nášy pod iármio/ wiecey swoimi wnetrznymi nišli Polstimi
mieczámi zwycięzeni/ gdy domowymi woynámi/ bráterská y oyc
czystá krewiá oplýwáiacymi/ sámi siebie zobopolnie poráżáli/ y wy
niščzáli/ á potym iedni przeciw drugim/ Brát ná Brátá/ Książe ná
Książe pomocy polstiey prosili/ y przywodzili/ nie zmnieyszá s to
dą swoiá/ iáko y przeciwney strony/ ná ktorę woynę podnosili/ á
miásto pomocników Polaków/ ktorých ná ratunek przyzywáli/
nieprzyacióły poználi. A my teraz iednostáyną mocą złączeni/
y zgodliwi bedac/ izáli tego iármia nie rzucimy/ y z by swoich nie
zbiemy. O Książetá: włáśnie iáko bysmy my niewiecey niż Cze
chowie/ y Węgrowie/ y też ták bárdzo sámi oni niščzemni Páno
wie nášy Polacy/ wáżni byli/ Bo iesli Polacy szczęśliwie rzecz
prowádzą/ y walczą przeciw Węgom/ y Czechom/ to wšytko
iést nášá spráwá/ Nášymic oni siłámi sá mocni/ nie swoimi/ ná
ščac młódz nášá/ náše czerstwych młódcow rícerstwo/ pírwoše
y náostrzeysze náiaždy/ y gwałtowna moc Polstich nieprzyia
ciół/ ná sobie záwždy czółem zátrzymawa/ á oni sobie folguia/
y záczarowsy bitwe/ chronia sie od niey. Co iesli żadnego času
nigdy niebyło/ ktoregobyśmy bez trudności snádnie do pierwszych
wolności nášých przydz/ y wonie sie wšrobowác mogli/ Teras
to nam záiste szczęście/ álbo ráczey sámi Pan Bog/ ktorego my
świátobliwiey/ y porządniey nišli oni chwalimy/ w rece podal/
gdy Polacy naywiekszymi dwiema woynámi/ Węgierstá y Cze
stá sá zatrudnieni/ y rozetwáni/ ktorých áni tey/ áni owey żad
nym sposobem niezrownáia/ áni dostáczą/ iesli my im ratunki/
y posylki swoje zwykłe odeymiemy/ tylko tego niedostawa/ áby
też náše woynę/ y moc strzymác mieli. A ia záiste Książetá nieták
do perwey wolności/ iáko do zwycięstwa/ y do nášeršego/ á ná
možnieyszego pánowania y roszárowania was wzywam/ iesliže
mežámi być chcecie/ Oniby nam niechay służyli/ y zá nas woio
wáli/ cosiny im my zdawná wyrządžáli/ y wypełniáli/ ieslibyscie
wy chcieli. A mamy zá perwe/ iáko ná wšytko poslušna/ ták
nienawisćia przykrej niewoley/ y Polstiego imienia zápaloná
wielkość pospolstwa Ziemi Rústich nam poddánych. Baczcie
wy tylko/ áby im checi powodu/ y spráwy wášey do woyny nie
zbywáło. Táť te Graciá skónczył Jaropóľ Książe Kijow
stie.

Do naboženst
wa y od czasu
pogodnego.

Ktorey

Ktorey wysłuchawszy inſe Xiążętá Ruſkie/ pochwalili ráde Jaropełkowe/ iáko drugiego Demostenessá y Ciceroná Ruſkiego/ y wſyſcy záraz obwiazáli ſie ſpoleczná przysięga/ y krzyżá pocało-
wáním/ według Greckich ceremoniy/ nád to wiare ſwoie y ſtátecz-
noſć ieden drugiemu zapiſámi potwierdzili.

Jaropełk Xiąż-
ęta Ruſkiego/
Demostenes y
Cicero Grecki.

Rádzili potym o potrzebách/ nákladách/ y początku podnie-
ſienia woyny ná Polák/ wſákże zdáło ſie im zmyſláć/ y táic te rá-
de/ y poſtánowienie do czáſu/ ážby pierwey rzeczy przynależące/
y potrzebne ná ták wielką woynę zgotowáli.

Wpamiętaniu Jaropełk

Xiążęcia Kijowskiego y Włodimirskiego chy-
trym fortelem/ y przyniesieniu iego do Polſki.

Rozdział XII.

Al wieść o práktikách Ruſkich Xiążąt/ gdy ſie donioſłá do Bolesława Krzywoustego ná ten czás walecznego/ á wſytkim ſáſiednym pańſtwom ogromnego Monarchy Polſkiego/ zá-
trwożył ſobá bárdzo/ zwołáſzczá iſz w ten czás z Czechámi y z Wegrámi záraz miał woynę/ á tá-
trzecia z Ruſkimi Xiążęty trwogá niemniejszy/ á ſnac wielką przypádlá.

Fama malum
quo non aliud
velocius vllum
etc.

Wezwał tedy bez mieſzkánia Pánów Senatorów Polſkich ná ſiem rádząc ſie coby czynić/ á iákoby zábieżec temu odrzuceniu Xiążąt Ruſkich. Táim gdy Senatorowie według zdánia káždy ſwego wotowáli/ wnet Piotr Włoſtowicz Grabiá z Xiánzá/ Se-
nator mądry w rádzie/ powiedział/ iſz niemoże być powciágnion-
ſtrumien wod/ áž pierwey ſzrodło iego zátká/ á póki drzewá ſko-
rzeniem niewykopa/ poty będzie roſło/ tákże roſtyrki Ruſkie/ y od-
rzucenie ich poczeć/ niemoże być ináczey záhánowáne/ ážby pier-
wey głowá tego wybijánia ſ poſłuſzeńſtwa náſzego/ to ieſt Jaropełká Xiążęcia byłá odcieta/ Al to fortelem łatwiey może ſpráwić niſzli iáwną woyną/ gdyż to niezawádzi namnię/ ieſli ich zgwałce-
nie wiáry przez zdráde będzie od nas pomſczone/ Al tu doſtázaniu tego ſam ſie Włoſtowicz podiał/ y obwiazál Bolesławowi mo-
wić/ áby ná iego fortel ze wſytką Polſką od woyny Ruſkiey ſpał beſpiecznie.

Piotr Włoſto-
wicz Grabiá
z Xiánzá.

Przeważ noſt.

Dacieia Strińkowskiiego

A wziąwszy z sobą niewiele Sług y Dworzan wiernych / kto-
rym sie tey rady swoiey zwierzył / zjechał na Ruś do Jaropelk^a /
zmyśliwszy iż go wygnał / y złupił z Oyczyzny Bolesław Krzy-
wousty okrutny Tyran / gdzie seroko iego nieznośna srogość / y
tyranstwo długimi słowy wywodzić począł / prosiąc Jaropelk^a
Książecią / o ktorego łaskawości y pobożności słychał / y do ktorey
sie wciekł / aby go v siebie raczył zachować / y bronić przed tym okru-
tnym tyranem / ktory iuż nietylko sąsiednym Książetom / ale swym
wszystkim poddanym Polakom dla niezbożności omierzył / iż go
myśla y chęć z państwa wyrzucić.

Co usłyszał Jaropelk / bardzo wdzięcznie przyjął Włos-
czewic^a Łach^a / weseląc sie s tego / iż mu Pan Bog dał według
rady y vmyśłu pomocnik^a y foritarz^a do podniesienia przedsie-
wzietey wojny na Polaki / począł sie też y sam starzyć na Bolesła-
w^a Krzywoustego / odkrywając z dalek^a / iż też xradził z innymi
Książet^y przeciw iemu powstać. A Piotr Włoszczowic Polak tym
wiecey do wszystkiego mu sie gotowym ofiaruje / mowiąc / iż sie też
chce przy nich krzywdy swey pomścić nad bezbożnym Bolesła-
wem. Także tym chytrym pochlebstwem iuż sie był wtrącił w
Jaropelk^owo tajemney rady towarzysztwo / y spółkowanie. Jaropelk
też zaraz obiawiwszy to innym Książetom / y naradziwszy sie
z nimi / pospieszać vmyślił wojnę przeciw Polakom. A gdy s przy-
gody do iednego folwarku na Siol^o odjechał Książę Jaropelk
w małym potcie / Włoszczowic też z swoimi Sługami przy nim
jechał / tam vpatrzywszy czas do dobrego skutku przywiedzenia
chytrego swego vmyśłu / gdy Jaropelk w małej drużynie obied-
wał / dawszy znać swoim Włoszczowic / poimał go y związał / a
na Konia iak Baran^a włożywszy / co wskok do Pol^{ski} wiodzał /
mając iuż na to Konie rozsadzone / y przewozy gotowe / A tak go
do Bolesław^a we zdrowiu przyniosł. Który Włoszczowicow^a
pilność / wiare / y przeważną sprawę pochwalivszy hojnymi go-
darami vcił y wdarował / a Jaropelk^a pod straż w Krakowie
osadzić kazał. Ale go tegoż Roku Wasilko Książę Przemyskie
Synowiec z innymi Książet^y Ruskimi wykupił wielką wagą
Złot^a / Srebr^a / y Klejnotow drogich / iż był wypuszczon na Kie-
swo Oyczyste / Kijowskie y Włodimirskie / gdy slubował być
na potym wiernym y powinnyym Bolesławowⁱ. Ale tey
wiary niespełnił / bo przemyslał / iżby też on
fortel fortelem Bolesławowⁱ
mogł oddać.

Otoż tobie
Siostrę
Niewieży Wn-
tu wużnę.

Jaropelk K.
Kijowskie chy-
trom for:elem
poiman.

Oddanie

Oddanie chytrości chytrościu od Jaropelka Bolesławowi.

Jaropek Książę Kijowski y Włodimir-
skie chcąc oddać wet za wet Bolesławowi / napras-
ził podobną chytrością Wegrzyną iednego zacie-
go człowieka / iako Cromer / y Niechomius pisał /
ale Wapowski powiada / iż Rusiną chytrego / ie-
dno po Węgiersku umiał. Ten przyiachawszy do Bolesława
Krzywoustego / zmyslił się być wygnanym z Węgier / mówiąc /
mnie Bela Krol Węgierski / najsłodsze Książę Bolesławie / ze
wszystkich majątności złupił / y wygnał / dla tego iżem trzymał
stronę twoiego wnućka przeciw iemu / y wotowałem aby Krolew-
i był. Tak Bolesław wwierywszy onemu chytremu Wegrzyno-
wi albo Rusinowi / przyiął go kaskawie / y dał mu Starostwo
Wislickie / a Wislicę Miasto na ten czas sławne y ludne było / Ni-
dza Rzeką wokoło opłynione / y przyrodzenie mieysca bardzo obron-
ne / od Crakowa mil dziewięć / nads to go y do Rady Senator-
skiej przypuścił / dla iego wymowy y chytrey roztropności.

W tym czasie
Bolesław
miał wnućka
Wegrzyna.

A gdy Bolesław z wielkoscia Pánów Polskich wyiechał do
Niemieckiego miasta Bamberku na rozmowę y vgodę z Cesarzem
Rzymskim Lotariusem / Wegrzyn Starostą Wislicki bacząc czas
służny / aby skutek swego fortelu zdradliwego okazał / puścił głos
po wołosciach okolicznych / iż Ruskie Książęta na burzenie Polski
ciagną / a tak imieniem Krolewskim rozkazał / aby wszyscy Polacy
na bezpieczne mieysca / do Wislice z skarbami y z dobytkami zabieg
czynili / a zdrowie żon / dzieci / y swoje z majątnościami bezpiec-
nie zachowali / Co wszyscy bardzo chetliwie / y bez rozkazania czy-
nili / iż się wielka wielkość panów / Szlachty y pospólstwa do Wisli-
ce ze wszystkimi majątnościami zebrali. W tym Roku Pánstwie-
go 1135. dał przeto znać Wegrzyn Jaropolkowi Książęciu Ki-
jowskiemu / y Włodimirskiemu / aby co rychley wtey pogodzie
pod Wislicę z woyskiem na pewny dzień Miesiąc Lutego przy-
ciagnął / obiecując mu Miasto ze wszystkim podać / co Jaropek
wnet uczynił / a we dwudziestu tysięcy Rusaków na czas nazna-
czony przyciągnął pod Wislicę / która mu w nocy Wegrzyn po-
dał / bramy wszystkie otworzywszy. Tam Ruskie woysko wiechaw-

Jaropek sie
pomścił nad Po-
laci swego wie-
ziennia.

Zdraycy Jap-
ta.

By ono wielkie zebranie Polaków / niemając baczności na żaden
stan / ani różności mężczyzny / y białych głów starych / y młodych /
y Dzieci małe posiekli y pomordowali / a zapalivszy Miasto celz-
nieyszych z wielkimi stąbami y kupami / do Rusi iako bydło kłwaz-
plivie zagnali. A onemu Zdraycy Wegrzynowi Jaropek Kieże
miasto podarunku kazał oczy wykupić / tezyt wrznąć / y rodzące człon-
ki męskie / nad co mu niemogł gorzej uczynić. Taką wziął zapła-
te swey zdrady / bo pospolicie Kieżetá y Krolowie / acz zdradę z
swoim pożytkiem miluiz / ale Zdraycow mienawidzą / iako Vin-
centius Kadlubek / y Cromerus pisze.

Bolesław Ru-
sie Państwa
wojusz.

Bolesław zaś Monarcha Polski / wrociwszy sie od Cesarza
z Niemiec / a uslyszawszy o Wsickim zburzeniu / zebrał wielkie
woystwo nietylko z Slachty / ale y z pospolstwa Nieskiego / y Siel-
skiego / a wciagnawszy do Włodimirskiego Kiestwa / wszytki wło-
ści w szereg y wzdłuż mieczem y ogniem powoiował / y z wielkimi
kupami do Polski sie wrocil / niemając przeciw sobie z Rusakow
na odpor nikogo / bo był Jaropek w lasy między Jeziorá / zwąz-
piwszy w swojej mocy / wstąpił.

O drugim porażeniu Bolesława Krzywoustego od Ruskich Kieżet pod Haliczem / Roku 1139.

Rozdział XIII.

Słwie Kieżetá chcąc sie pomścić nad
Bolesławem Krzywoustym Monarchą Pol-
skim / zburzenia Włodimirskich y innych Ruskich
Ziem / ziechali sie do Włodimirza / radząc pod-
nieść wojnę / y ruszenie wálne na Polaki / Ale Ja-
ropet Kieże Kyjowskie y Włodimirskie námo-
wił wszytkich / aby rádniej fortelem niż iáwną wojną przemyslali /
o poimaniu albo zabiciu Bolesława Krzywoustego / który był w
kázdym postępiu Rycerskim szczęśliwy / y niezwycięzony. Wygnali
tedy naprzód Jarosława Kieże Halickie / dla tego iż z Polaki przez-
stawal / y stronę Bolesławowé trzymał / ráde y postępi Ruskich
Kieżet wydał. Ten będąc wygnany / przyiachał do Bolesła-
wa Krzywoustego / prosiąc o pomoc przeciw Kieżetom Ruskim /
aby zaś

aby zaś mógł Stolicę swę Kieśtwą Halickiego dostać. Naprzą-
wił potym chytró Jaropolk Kieże Kyjowskie Haliczany / aby w
Bolesławowi profili przywrocenia Kieżecia swęgo Jarosławowi na
Halicz / a iżby go sam swą osobą przyprowadzić raczył / naprzą-
wił też y nąził Jaropolk Slächte Węgierską pograniczną Halic-
kiemu Kieśtwu tu tey zdradzie / ktorzy także iako Haliczanie zdrą-
dliwie profili Bolesławowi / aby na Wyczyste Kieśtwo Jarosławowi
przyprowadził / obiecując mu na wśytkim być pomocnymi / a mo-
wić / iż Kieżetą Ruskie wśytki rozgniewania twoiego żaluję / *Zdradnie Po-*
y iuż w Haliczu chęć się s tobą zgodzić / y wiara s posłuszeń- *sełstwo.*
stwem przysiądź.

Bolesław Krzywousty iako był z przyrodzenia śczer / y la-
twoy tu wierzeniu / wnet onemu ich żądaniu wwierzył / a z małym
woyskiem / niespodziewając się zdrady / Jarosławowi na Kieśtwo
Halickie prowadził / a gdy się do Halicza przybliżał (które Mias-
to y Zamek leży nad Dniestrem pod gorami Sarmackimi *Łatras*
mi Ruskie Państwa od Węgier dzielącymi) naprzód vphy Wę- *Witanie zdrą-*
gierście sprawne do bitwy potykały go / z pozdrowieniem / a prze- *dluże pod Ha-*
minawşy Polaków / s tylu im zaśiedli / po Wegrach wyiachali *liczem.*
też Haliczanie / a także Polaków przeminaşy za ich Woyskiem
w sprawie śtaneli. Co obaczysz Bolesław / domyslił się iż
wpadł w sidła zdradliwe / a przyzwawşy Wseborę Woiewo-
dy Crakowskiego Hetmana Woysk Polskich / poczał z nim o o-
ney zdradzie / y wwiarowaniu iej rozinawiać / a gdy kolo tego
tractnia / obacza / ali wielkie vphy Ruskie na czoło sprawione
do bitwy Jaropolk Kieże popędliwą spiesznością wiedzie.
Tu dopiero bez wątpienia obaczyl się Bolesław być zdradzo-
nego / y zewşąd nieprzyjacielskim woyskiem wkoło ogrodzone-
go / Wśatże mężnie vmrzeć / niżli sromotną vcieczkę / nieprzyja-
ciolom zwycięstwo zostawić vmyslił / a zżykowawşy vphy swo-
ie przeciw Węgom / Haliczanom / y Jaropolkowi / y krotkie na-
pominanie tu śmiółemu podkaniu do Żołnierzo wczyniwşy /
naprzód na woysk Ruskie / które Jaropolk sprawował / vde-
rzył / śtarli się y ścieli ogromnie obiedwie stronie / przebiją obło-
ki krzyż / y huk Mżor / rozlegają się głosy chrąpliwych Trąb /
y grznot hucznych Bebnor / Zbroie chrzescza / Konie rż / rān-
ni śtęają / z bokor / z tylu / na czoło / Polacy dla zdrowia / Ru-
sacy dla zwycięstwa y wasni nacierają / a w tym Bolesław
s swoim ćwiczoným śtarym Rycerstwem iuż był Rusakow
dobrze wsparł / aż Hetman iego Woiewoda Crakowski Wsebor

*Bolesławowi
Bitwa niepo-
dziana z Ruski-
mi Kieżetą pod
Haliczem.*

*Wsebor Woie-
woda Crakow-
ski Zdradca.*

Wacława Strzembowskiego

Mestwo y
niebezpieczności
Krola Bolesla
wa.

Leśko chłopek
y wrośko Drab
ni; Woiewoda

Bolesław
zdrada pora
zon.

Nowina Herb
to prawy Sla
chec.

Ten herb w Li
wie rączy od
Dawidest na
dany od Jaze
ta.

Podarek Wo
iewodzie zdras
co.

Niecierzenie b
to zdrach m
żnie a sławie
vmrzej.

vcięł / a za tym iego przykładem wielka część woyska Polskiego
pierzchnęła. Poczynął iednak meźnie broniąc się / y odpierając Rus
sakom / y Węgrom Bolesław Chudziec z małą drużyną swoich /
a ta już zraniona / y spracowana / A gdy za rzecz słomotną vcięć
począł / przedsię niechciał vmrzeć / nie pomściwszy się nad nie
przyjaciół / aż z przygody pod nim Konie wielką ranę vłożył / y ostrze
lany / wpadł. Tam ieden prosty / chudy a nieznaczący Żołnierz pod
niósł Bolesława z ziemi / na konia go swego wsadził / Nāpo
minając y prosiąc / aby wiecey Oyczyźnie / y Królestwu Polskie / a
niż sławę y chwałę swego zwycięstwa uważał / a vcieczkę do
lepszego szczęścia zdrowie zachował. Także Bolesław Krzywos
usty / który przedtym bitew znacznych polnych a walnych czter
dzięści y siedmi z szczęśliwym zwycięstwem otrzymał / na ten czas
był w chytre sidła przymiedziony / y zwyciężony od Rusaków / a
z wieszenia albo zabicia dzielnością prostego żołnierza wybawio
ny / którego potym hojnie wielkimi dary / y majątnościami / y prze
łożeniem Senatorstwu opatrzył y wprawił / y Herb No
wine kotłowe vcho z krzyżem na Słachectwo nadał / y potomkowi
potwierdził. A Woiewodzie / który od niego z bitwy vcięł / zaie
czy łozuch / y kądziel z wrzcionem w podarek posłał / niżej
tego a płochosć zaieczy / y sprawy niewieście nie meżkie tym zna
cząc / który Woiewoda potym się sam z rozpączy na Dzwonicy w
kościół imienia swego obiecił.

Bolesław też Krzywousty z strąsunku wielkiego po oney po
rażce vmarł / a w Płocku pochowany / nad którym się Jaropek Kie
ż Rjowski tym chytrym fortelem pomścił / onego swiego poi
miania przez Włostowiczę.

Et sic ars deluditur arte. Tak klin klinem / zdradę zdradą / wybi
sł / O czym Vincentius, Cadlubus, Dlugosus, Miechowius
fol. 81. cap. 14. lib. 3. Cromerus lib. 5. Bielscius ex
Vapouio fol. 245. Herbortus &c.

O Śmierci Jaropełkowny

o srogich / częstych a wstawnich rosterkach / y
woynach Książat Kustich o Stolicę Kijowską.

Księgi Szoste / Rozdział I.

Do Głównie Wielmożnego Pána / Pána Wikłaiá

Monimida Olechnowiczá Dorohostanskiego / Połockiego

Woiewody / Wołchowiskiego / Serejewskiego z. Starosty /

Dzierżawce Gondińskiego / z.

Roku od Chrystusa Pána 1140. Jaropełk Włodimirovic Książę Kijowski / wymowny / chytry / w zwadzie y w porządzie dzielny / który to niezwyciężony Bolesława Krzywoustego fortelem y chytrą zasadką pod Haliżem zwyciężył / y poraził / z długu przyrodzonego śmierci się wyscił / która go samą chytrzeyszą samolówką posadziła / w Kijowie w Kościele S. Andrzeja pochowaną. A na jego miejsce Wicisław Brat rodzony wstąpił / y Kijowską Stolicę osiadł. Ale skoro Wsewold Ołhovic przyciągnął z wojskiem do Kijowa vlekt się Wicisław / a niechcąc się z nim bitwą kosiować / y spolney krwie Chrześcijańskiej dla doczesney Stolicy rozlewac / pogodził ich Metropolit / tak iż Wicisław z Kijowa wstąpił / a Księstwo Turowskie z wdziaku wziął / A Wsewold Monarchia Kijowską w pokoju otrzymał / potym na Stolicę z zwykłymi Ceremoniami był podniesiony.

Potym Wsewold Książę y Jednowładziec Kijowski wykonałszy na państwie puł siódma lata umarł roku Pańskiego 1147. Wsiągca Lipca 1 z. dnia / a Jhor Syn iego po nim opánował Stolicę Monarchiey Kijowskiej / Kijowianie zaś przyzwali przeciw Jhorowi Wsewoldowic Pánu swemu Isaslawa Książę Pereasławskie / który gdy z wojskiem ku Kijowu ciągnął / wyprawił się też przeciw iemu Jhor z Swantostawem Bratem / ale obaczywszy moc iego wielką / niezwodząc bitwy / obadwa s polą uciekli / a Isaslav Książę Pereasławskie do Kijowa wiechał / y Stolicę Kijowską opánował. W cztery dni potym Jhor Wsewoldowic poimany do Isaslawa był przywiedziony / którego do Pere-

Vincentius Kadlubus / Cronica Polska y Michouius fol. 89. cap. 17.

Wsewold Książę Kijowski.

Jhor Książę Kijowski.

Isaslav Książę Kijowski.

Macieia Strińkowski

3 Książca 3.
hora Cerniec.

do Pereasławia odesławszy w więzieniu chował / a potym tak
sam prosił w Cernce go postrzygł / y w Monasterze opatrzył.

Bitwa wne-
trza Rusich
Książca o Ki-
tow.

Co wskazywawszy inże Książca Ruskie Georgi Brat Jaropel-
kow / Olech / Rostisław / y Swantoslav nienawiscia y zazdroś-
cia pobudzeni / powstali przeciw Izaskawowi Kijowskiemu / y
Pereasławskiemu Książciu / chcąc go z Stolicą Kijowskiego zru-
cić / a gdy ci zgneli przeciw niemu spólną mocą / Izaskaw też z wojs-
kiem które miał gotowe / nieczekaąc obleżenia / potkał sie z nimi /
gdzie wiele wphow Ruskich zbitych zobu stron poległo / aż na ost-
atek Izaskaw od wielkości porażony / widząc woysko swoje pogro-
mione / pierzchnął do Kijowa / a stamtąd zaraz wziawszy żonę y
syny do Łucka uciekł. A Książce Georgi zwycięstwem do Kijowa
wiechał / y siadł na Stolicy Dziada swojego / a Pereasław dzie-
dziczne Księstwo Izaskawa wygnanego dał Synowi swemu Ro-
stisławowi.

Georgi K. Kij-
owski.

Potym Książce Izaskaw tegoż Roku 1147. przeciw George-
mu / który go z Kijowa wygnał począł woysko nowe zbierać /
prosił też za wielkie podarki na pomoc Bolesława Kędzierzawo-
go / Monarchy Polskiego / Krakowskiego y Mazowieckiego / y br-
tatego Henrika Sandomierskiego / Książat / zebrał y Węgrow za
pieniądze nie mało.

Diogenes/
Michonius
fol 96 cap. 21.
lib. 3. Eromer
lib 6. fol. 99.
secundae admo-
nis.
Cemerin.
N te temnost
Wodza y Heta-
māna.

A gdy Bolesław Kędzierzawy / y Henrik Bracia z woyskiem
Polskim / Węgrowie także na pomoc mu przyciągneli / położyli sie
obożem y Cemeriną / gdzie całą zimę leżeli / a nic godnego dla gnu-
sności y niesmiałości Izaskawowej niesprawiwszy / y Książca
Polskie y Węgrowie na wiosnę woyska rospuściwszy / roziechali
sie każdy do Państwa swego.

Czego dowiedziawszy sie Georgi Książce Kijowski / zebrał
woysko z dwiema Synami swoimi / Rostisławem y Andrzeiem /
y z Bratem Wiecesławem / y z innymi pomocnymi Książcy Ru-
skimi / y obległ Izaskawą na Łucku / ze wszystkich stron / mocno
stremniając. A gdy potoin prosił przez Włodimierka Książce Hali-
ckie / uczynił z nim przymierze Georgi Książce Kijowski pod słusz-
nymi condycjami / gdy przysięgł wiecey niebyć przeciwnym.

Izaskaw gnu-
sny obleżon.

Alle potym rychło te przysięge złamał / bo gdy Rostisław
Syn Georgego Książce Pereasławskie umarł / Książce Izaskaw ze-
brał sie z Łuczany y Wołyńczami / chciał uciec y opanować
Pereasław / A nagotowawszy ku temu wiele Batow / y łodzi wiel-
kich y małych / puścił sie Dnieprem / gdzie gdy mu Georgi Książce
Kijowski z pomocą Polowcow y innych Książat chciał przewozić
zabronić /

zabronić / stoczyli zobu stron bitwę sroga na Dnieprze w łodziach. Potym Iwasław Książę z Strujem swoim Wiecesławem / miejscem Wołyńców y Luczan Georia Książę Kijowski / y Polowców / także inszych Książat pomocy wodną bitwą rozgromili / y porażili / aż Książę Georgi z Synami / y z Polowcami ledwie uciekł / y zawarł się w Pereasławiu / A Iwasław z Strujem swoim Wiecesławem po tym zwycięstwie Kijów wziął y opłanował / a także raz z wielkym woyskiem Georia goniąc / oblegał go mocno w Pereasławiu y Synów jego / ścieruiąc tak długo / aż Georgi scisniony y przypędzony na nowe conditie musiał przysiądz / y z Pereasławia wstąpić Iwasławowi / co gdy uczynił / dał mu połoy Książę Iwasław / y wolno go z Synami puścił / a Pereasław Książcem swym osadziwszy / do Kijowa świeżym zwycięstwem odistanego odiachał.

Bitwa Ruskich Książat na Dnieprze wodna.

Iwasław Kijów stracony odistał.

Odmienności Fortuny nie stał.

Tak bezesie w ludzkich sprawach dziwnym byciem włada

Zwyciężony zwycięższe byja y posiada

Ten był wygnan zaś wygnat Jurią a oboje

Kijów / Pereasław wziął dwie Stolicy swoje.

Niemógł tego dokazać z Węgry y z Polaki

Żas przez Wołyńskie wbytko odistał Kozaki

Przegrał bitwę na Ziemi / wygrał ją na Wodzie

Umie swych wiernych zawsze Bog cieszyć po błodzie.

A gdy na pomoc Wycowi Iwasławowi Książciu Kijowskiemu Nisicław Syn Węgry prowadził / za pieniądze zebrane / Włodimirko Książę Halickie wpatrzywszy na nich czas / w Sapuhoyn / w nocy nade dniem wbytkich pijanych leżących iako bydło w spiadzi pobił / porzezał / y pomordował / Bo ich Nisicław opitych rozbudzić niemógł / Niechouius pisze: Omnes tanquam pecora trucidavit.

Sapuhoyn / gdzie Węgrowie porzeżali się od Haliczan. Pijaństwo w wojsku stało się.

Czym poruszony Książę Iwasław / posłał Syna swego Nisicława wtory raz do Węgier z wielkimi podarkami / aby Węgrow przeciw Włodimirkowi Halickiemu przywiódł. Dla czego sam Stephan Krol Węgierski chciwością pomsty pobitych ludzi swoich zapalony / przyciągnął z woyskiem y z Nisicławem pod Halicz / gdzie im Włodimirko bitwę dał / ale od wielkości Węgrow przemożony / straciwszy wssy swoje do Przemyśla uciekł / za którym Stephan Krol Węgierski ciągnął / y uścisnął go na Przemyślu tak bardzo / aż musiał poćm prosić / ale Iwasław Książę Kijowski / przyciągnawszy z woyskiem nowym do obozu Stephanowego / nie przyzwalał na poćm z Włodimirkiem Książciem

Włodimir Książę pod Halicą od Węgrow porażony.

Dacieia Striykowskię

żeciem Halickim nieprzyjacielem swoim / wśakże Stephan obu-
dwu pogodził / a z woyskiem do Węgier odciągnął / Isaskaw sie
też z Synem Mscislawem do Kijowa wrócił.

Cerniehow ob-
leżony o wojs-
stwo.

Tęgoż Roku Książę Georgi / albo Jurgi (ktory był wygnan
Isaskawą z Kijowa / a potym Isaskaw onego) zebrał woysko
s Synami swoimi / y z Kostomczami / z Sudakczami / z Polow-
cami / y Kijety Rezanistimi / a przyciągnawszy mocą pod Cernie-
how / dobywał Zamku / na wieże y na bląki sturmując / Ale skoro
Isaskaw na odsiecz z pomocą Cerniehowianom przyśedł / za-
raz Polowcy wleknawszy sie pierzchneli / za którymi też Książę Ge-
orgi / nieusłając mocy swej / odciągnął do Nowogroda / a niecu-
jąc sie y tam być bezpiecym / Syna Wasilka w Nowogrodzie
dla obrony zostawiając / sam na Susdal wiechał. A Isaskaw
Książę Kijowski / gdy nie zastał pod Cerniehowem Georgego /
ciągnął za nim do Nowogroda / s ktorego też Wasilko wciekł do
Oycy na Susdal. A Isaskaw / gdy tu niemu Nowogrodzanie s
połową y s podarkiprosząc łaski wysli / dał im pokoy / a do Kijowa
sie wrócił.

Połowcy po-
gromieni.

Wyprawił potym Książę Isaskaw Syna Mscislawą na
Polowcow / ktory ich krainy z woyskiem Ruskim zburzył / y Na-
mioty z obozami pobrawszy / y Chrzesciánów wieźniów wielkość
wybawiając / z rozmaitymi łupami / y polonami Ludzi y Bydła /
z zwycięstwą triumfując do Oycy na Kijow przyjechał.

Cnota Halicz-
now tu Pana
swemu.

Tęgoż czasu Włodimirko Książę Halickie zmarł / a Isaskaw
chcąc sie pomścić starej nieprzyjaźni / podniósł wojnę na Syna
Włodimirkowego / Co slysząc Haliczanie / zebrałi też woysko nie-
mające z Książciem swoim młodym / a iż był iedynek / prosili go aby
na Halicz wstąpił / dla bezpiecności zdrowia swego / słubując mu
meżnie y cnotliwie za iego Wyczyzne Nieprzyjacielowi sie zastą-
wić. A gdy Isaskaw Książę Kijowski na Haliczany przyciągnął /
potkali sie z nim Haliczanie ogromną bitwą / y przeważną a w-
porną śmiałością nad Seretem Rzeką / a gdy zobu stron wielkość
wphow poległa / naostatetk pomieściły sie obiedwie woyska / iż ie-
den drugiego nieznal (bo wszyscy Ruffacy byli) a swoy swiego
bił / także obiedwie stronie za zwyciężonych sie mając z onego po-
boysza odesli. A skoro sie Isaskaw do Kijowa wrócił / wiscil sie
śmierci z długi bedąc na rok zawity pozwany / Łata od naródze-
nia Chrystusa Pana 1158. Nowembra Miesiaca 13. dnia pochor-
wan w Monasterze S. Fiedosia / albo Fiedora w Kijowie.

Bitwa ogrom-
na y pomieści-
ła.

Po śmierci

Po śmierci Iwasława Kijczcia Kijowskiego, Rostisław Kijcz Smoleńskie przyjechałszy do Kijowa Stolicy jego osiadł y opánował / a zebrałszy się z Kijczety z Swatosławkiem Wszewoldowiczem / y z Mscisławem Iwasławiczem / ciągnął pod Cerniehow przeciw Iwasławowi Dawidowiciu Kijczciu drugiemu stryjecznemu Bratu niedawno zmarłego Kijczcia Iwasława Kijowskiego / chcąc go z Cerniehowa wygnąć / ale Bog który zakazał cudzego pragnąć / one sproszną ambicią skarł. Bo Iwasław Dawidowicz przyzwał na pomoc Glebą Jurionwicą / y Polowcom / którzy gdy bez omieszkania przysli y złączyli się z Iwasławem Dawidowiczem / zaraz Rostisław Kijcz Kijowskie y Smoleńskie obaczywszy ich moc wielką wlekt się / a niechcąc szczęścia bitwy kosztować / posłał na rokowanie / postępując Iwasławowi Dawidowiciu Kijow / a Mscisławowi Synowcowi jego Pereasławia. Co słysząc Mscisław Iwasławowicz / rozgniewawszy się wiachał z swoim Rycerstwem spola / a za nim wszystkie drugie Kijczetą rozno pierzchneli / y uciekli. A Polowcy wdawszy się po nich / wiele ich wphow Boiárow Ruskich posiekli y poimáli / Wsi / Kościoły / y Monastery paląc y burząc z wielkim polonem do swoich stron wšli. A Iwasławicz Dawidowicz będąc bez bitwy zwycięzca / do Kijowa wiechał / z którego mu Rostisław Smoleński musiał wstąpić / co był te woynie / wwieziony chciwością panowania / z swoją škoda zaczął.

Przytad giles
mu Boiego
odmienności
szczęścia / dla
pragnienia cu
dzego.

Et tunc erant ibi
ubi non erat tis
mor.

Pierzan dalsze
nen Fortuny odo
mienności.

Tak gdy cudzego pragnął y swoje utracił /
Bo z chciwością ambicią wpadeł się zbracił.

Przyciągnął potym Kijcz Georgi albo Jurgi z woyskiem do Kijowa (on co był Iwasław / a Iwasław jego wypędził) a gdy do Miasta y do Zamku sturmował / rokował z nim Iwasław Dawidowicz / y postąpił mu Kijow / który mu był niedawno spuścił Rostisław Kijcz Smoleńskie. Tak tedy Georgi wtóry raz wsiadł na Stolicy Kijowskiej Dziadą swojego / A ty krainy Ruskie między Syny rozdzielił / Andrzejowi dał Wysegrad / Borisowi Tuzrow / Głebowi Pereasław / a Wasilkowi Porosy.

Georgi obywatel
Kijow.

Potym Georgi Kijcz Kijowskie nieprzestając na tym iż Mscisław Iwasławicą z Pereasławia oyczystego Kieśtwą wygnął / posłał przeciw iemu woysko mocne do Przesopnicy / gdzie na ten czas Kijcz Mscisław mieszkał / który przestraszony mocą nieprzyjacielską / y bacząc się być nierównym do potkania / uciekł na Łusko / a stamtąd do Polski przyjechał / prosząc o pomoc Kijczat Polskich / Bolesława Kędzierzawego / Miecława / y Henryka / którzy

Przesopnica.

Polacy do Ru-
si.

zgronadziwszy z Kieśw swoich mocy/ciągnęli obyczajem nieprzy-
iacielskim do Rusi chcąc Mścislawa nietylko na Pereasławską/
ale y na Kijowską Stolicę posadził. Co usłysawszy Książę Jurgi
Kijowski/ a obawiając się mocy Polstich Książat/ przednal Mścis-
ława/ y jego rodzone Braty / Włodimirá y Jarosławá Syny
Isasławowy/ Dziedzice y Oyczyce Kijowskiego Stolicá/ a tak im
Włodimirskie/ Pereasławskie y Przesopnickie Kieśwo/ iako y in-
sze im służące dzierzawy/ okrom Kijowá zwrocił/ y przysięga te-
go potwirdził/ iż się nigdy potym na ty ich państwa targać niemiał.

Włodimir
obłożon.

Alle rychło przysięgę złamał/ y obległ Książę Mścislawa na
Zamku Włodimirskim/ gdzie bardzo wiele Ryceřstwa zabitego
z obudwu stron poległo/ gdy Polacy ktorzy służyli za pieniądze
Mścislawowi częste wycieczki z zamku na woysko Georgiego Książ-
ęcia Kijowskiego czynili/ y wiele ich zabijali/ tak iż Georgi tylko
wphow swoich straciwszy z sromotą musiał do Kijowá odcią-
gnąć/ Tamże rychło potym niemocą ziety świeckiego panowania
chciwość łakomą ostateczny raz pożegnawszy umarł/ pochowany
w Kościele S. Spása Berestowskiego/ Roku od zbawionego
narodzenia Chrystusa Pana 1164. Miesią dnia 15.

Georgi Książę
Kijowski umarł.

Kijow się po-
wycę.

Po śmierci Jurgiego albo Georgiego Książęcia Kijowskiego
Isasław Dawidowic Książę Cerniehowskie Kijowską Stolicę
opánował/ ale go teyże Ziny Mścislaw Isasławowic z Kijowá
wypędził/ a gdy mu rychło omierzyła Oycowska Stolica Kijow-
ska/ teyże Jesienią spuścił Kijow Rostisławowi Stryiowi swe-
mu/ Książciu Smoleńskiemu/ Ale się też y temu Kijowskie Pań-
stwo wnet sprzykrzyło/ y spuścił ie Włodimirzowi Mścislawo-
wicu. Co słyszac Mścislaw Isasławic Włodimirskie Książę roz-
gniewawszy się wyrzucił Włodimirzá Mścislawowicá/ a sam
Kijowską Stolicę Oyczystą wtory raz osiadł y opánował.

10. Książat Ru-
skich Kijow ob-
legł.

Potym Andrzej Georgiowic Książę Susdalskie niemogąc te-
go cierpieć/ iż Mścislaw na Kijowie pánował/ do ktorego się on
bliższym po Oycu Juriu czynił/ zebrał woysko z Susdalcow/
Rostowcow/ y Włodimircow/ nad ktorym Syná Mścislawa
przekożył/ Przyšlo mu też na pomoc dziewięć inšych Książat Ru-
skich/ Głeb Pereasławskie/ Roman Smoleńskie/ Dawid Wy-
bełrodskie/ Włodimir Andrzejowic/ Dimitr Juriowic/ Geor-
gi y Stawiec rodzeni Bracia/ Olech y Jurgi Swatosłá-
wowicy Książetá/ ci wszyscy obegnáli y oblegli Mścislawa
Isasławowicá na Kijowie/ ktory dla długiego obleżenia nie-
mogąc głodu dalej cierpieć/ wciekł do Włodimirzá Zamku
drugiego

drugiego swojego Księstwa Wołyńskiego. A Książęta przerzeczone
dobywszy Zamku / y Miasta Kijowskiego / Zony y Syna Mści-
sławowego poimali / a Miasto Kijowskie wshytło na łup y na
drapieżstwo żołnierzom swoim / y Rycerstwu dali / ktorzy nieprze-
stawiając na łupie Miestkim dosyć okrwitym y bogatym / Swięte
Kościół / Cerkwie / y Monastery wykupili / y wybrali. A gdy
sie vstromiło łupieżstwo / zaraz Mściśław Andreiowic. Hetma-
nem nad tym wshytym woyskiem będąc / Stryia swojego Głęba
Książę Pereasławskie na Stolicy Kijowskiej posadził / ktorzy gdy
potym dwie lecie na Pánstwie ledwo wykonawszy umarli / na ie-
go mieysce Roman Smolenkie Książę wstąpił / y Monarchiz
Kijowski / o ktorz przodkowie iego / ieden drugiego zabijając / y
wyganiając / zalkby chodzili / opánował.

Russacy sami
Kijow burza.

Gleb Książę
Kijowski.

Roman Książę
Monarcha
Kijowski.

A gdy Litwa z Jaczwingami / Ludzie leśni / zebrawszy sie spol-
ną mocą do Ruskich Księstw wtargneli / y łupy wielkie pobrali /
z ktorych byli zwykli żyć / zebrał sie na nich Roman Monarcha Ki-
jowski / a s korzyścią w lesne Jąstynie vciekających dogonił / y
poraził / rozproszył / y łupow część większą odgromiwszy / wiel-
kość Jazwierzow / y Litawow Pogánow poimał / a zagnawszy
ich do Kijowa / y do inshych Zamkow Ruskich / w srogim wie-
zieniu chował / cieście a bydlece roboty nimi odprawując / Dru-
gich kazał okorawożyć w plugu zaprzagając / a iako Wołami pola-
orac / Starczyny / karcznie na nowinach albo kádach / iako po Rusku
zowaz / vprzetac / Skąd ona przypowieść była vrosła / gdy ieden
Litwin nauczywszy sie ięzyka Ruskiego w plugu ciagnąc / rzekł /
Romanie / Romanie lichym sie karmiś Litwinu orez.

Litwa do
Rusi.

Litwa Russa-
cy o rez.

Romanie chur-
dom sie karmiś.

Alle sie y ten Książę Roman niedługo wysiedzial na Stolicy
Kijowskiej / bo Jarosław Isaskawic zebrawszy woysko z Po-
lowcow / y z Rusi / wygnał Książę Romaná / a sam Kijow
opánował / y Stolicę swoię iako Monarchá vgrun-
tował / O czym Latopiszcze Ruskie y Miez-
chouius lib. 3. cap. 22. fol. 98.

Na tym sie
miejsce omówi-
Miezchouius /
pisać Jaros-
ław Jarosław-
wic / bo ma był
Jarosław Isas-
ławic.

swiadez.

Wojnie Polskiej z Rusią.

æ ij

Potym

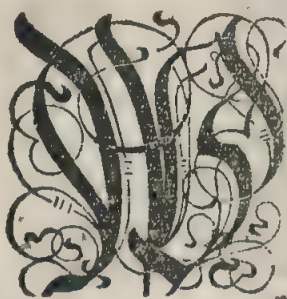
Długosus et
Niechouius
fol. 100. cap. 25

Kazimierz Mo-
narcha Polski
Zamek w Rusi
pobudował.

Zgoda święta.

Brzeście od
Polaków od-
stępno.

Zamek w Brze-
ście od Polaków
znowu zbudowany.

W tym Roku 1179. Kazimierz wtory
Sprawiedliwy nazywany / Bolesław Krzy-
woustego Syn / Książę Polskie / widząc pogodę
na Książęta Ruskie / gdy sami z sobą załby cho-
dzili / naniechał ich krainy Polskie przyległe / kto-
re częścią podaniem / częścią mocą opąnował /
iako Brzeście / ktore dziś zową Litewskie / Wło-
dimierz / Drohiczyn / y Przemyśl / iako Długos y Niechouius fol.
100. cap. 23. piśm. Ale Vincentius Cadlubus Cronikarz Polski
piewszy / że ktorego żywota ty sie rzeczy działy / niewspomina aby
miał wten czas Kazimierz tak wiele Ruskiego państwa odiać / tylko
iż Brzeście Litewskie / ktore sie było od Polski do Rusi przedało /
ten Kazimierz zebrawszy sie z woyskiem odistał / wiecy nic / czego
y Cromerus lib. 6. podpiera. A Książęta Ruskie pogodźmy sie /
według Jacopiszczow Ruskich y Litewskich / niedały też długo w
państwach swych Polakom panować / bo y swoje w zgodzie (s kto-
ra państwa rosta) odebrali / y tylko Zamkow Polskich wrwali.

Zatym też Brzeście Litewskie roku od narodzenia Chrystusa
Pana 1118 z. z posłuszeństwa sie Polskiego wybiło / y wshytek on
kray do Ruskiego przełożenia z nowu przystąpił. Co słysząc
Kazimierz Książę Polskie / obległ Brzeście / a dobywszy go za 12 dni
sturmem wstawniczym / winnięcych na gardle skarał / y Zamek
nad Miastem zbudował / ktory Polstimi żołnierzami przeciw
Rusakom osadził / iako Długos y Niechouius fol. 103. Wapowski /
Bielski fol. 248. świadczą.

Od Brześcia zaraz Kazimierz Polskie Książę z woyskiem cią-
gnął do Rusi Podhorstkiej / iak Vincentius Cadlubus w swej
Cronice piśe / chcąc posadzić Siestrzenicą swego Mściśławą na
Księstwo Halickie / ktorego byli drudzy Bracia Książęta Ruskie z
państwa wygnali / dawszy mu przygane / iż był Bekart / ktora wy-
prawa była przykra / y straszliwa Polakom / iako Cromerus piśe /
Molestē ferebant eam expeditionem periq; Proceres, fortassis recorda-
tione cladis apud illum Oppidum, Crziuousto Bolesław regnante accepta.

Bo pamiętali na one swoje pierwszą niebezpieczną pod tymże
Miastem z Bolesławem Krzywoustym porażkę /
wszakże za Książęciem swym musieli
niebożęta Polacy
ciągnąć.

W Bitwie

W Bitwie pod Haliczem z

Książetw Ruskim / y porażeniu ich

od Polaków.

Rozdział II.

Ballażow 1 6 30

Srokoski

Kazimirz Polskie Książę Sierżenieć Wsciskawą/
Chcac posadzić na Kieństwo dziedzicznego prawa/
Przyciągnąwszy pod Halicz z woyskiem sie pokoył/
Patrząc iakby y s ktorey strony Zamku pozyl.

Włodimirz też y Wsewold wnet sie zgotowali/

Wsewold y
Włodimirz K.

Ten Halickie ten Belstie Woyska zżykowali/
Inse im też Książetą na pomoc przybyli/
Chcac aby z swych stron mocą Polski gwałt odbili.
Tak ciagneli pod Halicz spiesno strasnym pedem/
A vphy sie po polach rosciagneli rzedem/
Ktore Polacy widzac wnet sie polekali/
Gdy w tymże mieyscu pierwszy pogrom wspamietali.

Cromer:
Tunc verd apero
te nostri fremere
in principem, et
queri, se plane
prodi hostibus.

Alle Kazimirz Książę wnet wesola mowa/
Iakich cieżyć nadzieia zwycięstwa gotowa/
Abby sie metrowyli z tey Ruskiej wielkości/
A meżnieporużyli wrodzoney dzielności.
By sie na tymże mieyscu swey Braciey pomścili/
Ktorych Rusacy zdrada nie mestwem pobili/
Gdyż z vcieczką stromota: z mestwem sława chodzi/
Smiałych szczęście wspomaga / plochym boiazn skodzi.

Kiedy ono Bo
lestawa Książę
woustego gro
mili.

Tak Polaki Kazimirz posilivszy swoje/
Zżykował ich / a Wsewold Rusi tile dwoie/
Z Włodimirzem wywiedli ogromnych z Saydaci/
Tak sie z krzykiem gwałtownym potkali z Polaki:
Traby / Surmy / y Bebny hucza w każdey stronie/
Meżow krzyk / grzmot zbroj brzmigcych / rza hasaiac konie/
Mars zapalczywy wshytlich z obu stron podzega/
Aż Niebo / Lassy / Ziemia / z trwogi sie rozlega.

Crom.
Concuritur infes
sis armis.

Bitwa stroga
Polaków z
Rusią.

Ruskie vphy na Polski rog lewy natarky/
A zaraz strzelba z Łukow gesta Lachow wsparli/
Iż znakow niepatrząc vfy pomiesiali
Polacy a w porządku żykow zfantowali.

Cromerus fol. 113
Præmebantur no
stri in sinistro cor
nu a sagittarijs,
nec satis iam ser
uabant ordines.

Dacieia Strypkowskię

Russacy grad żelazny tym smieley puszczają/
 A strzały z krzywych Łukow swięczące latają/
 Łatają / a wco ktory Rusin zmierzy / ali
 Albo Kon / albo sam Mąż / na ziemie sie wali.

Kozacy zaś Wołyńscy z bokow sie zkradali/
 A stad y zowad Poltie vphy rozrywali/
 A iesli rohatin Mąż w Mieża zawadził/
 Zaraz dusze wypłósył / y s konia wysadził.

Mitofan Wo-
 iowoda Kras-
 nowski.

Dzielnosci Kras-
 nowa.

Vincencius Cade-
 lubus. Casimis
 rus magno vitæ
 sue periculo suis
 succurrit et in-
 clinatum aciem
 vix restituit.

Niecz Kazimi-
 rowa do janie-
 panego wojaka.

Hetman spr a to
 uo wiele wazy.
 Lepse wogito
 Zelenow gozie
 woz to Lewo-
 woz to Lewo-
 z Zelenem He-
 tmanem

Crom. Reprie
 muntur feroces
 Russi

Szczescie ob-
 Rusi do Po-
 laczow.

Crom: Poloni cos
 hortati sese mutuo
 in figam Rufe-
 nos concitunt, &
 mox commutata
 fortuna p:dem re-
 ferre incipiunt.

Woiowoda Krasnowski ten lewy rog rzadzil/
 A iusz przed gwałtem Rusim peronieby byl zbiedzil/
 Bylby Polakow Wsewold z Wołynicy potkoczył/
 Gdyby Kazimirz z swiezym vphem nieprzystoczył.

Alle przytarwisy z boku przewazna dzielnoscia/
 Wsparł Rusakow acz z wielka swa nieprzespiecznoscia/
 Bo przez vphy Halickie przebil sie sam smiele/
 A potym y Wołyńcow na placu zbil wiele.

Posilajac swych krzyczę / Hey dzieci do sprawy/
 A to nam Bog szczescie przywraca kaskawy/
 Nietrwozcie sie wspomnicie na swych przodkow slawe/
 Ktorzy Rusaki siekli / iak chlop kossz trawe.

Tak ze ledwo y mestwem Kazimirz y slowy
 Zanimowal rog lewy vciekac gotowy/
 A przywiodel ich do sprawy patrz iak Hetman sprawny/
 Wiele wazy na wojnie / masz tu przyklad iawny.

W tym Polacy iusz bedac posileni w trwodze/
 Vderzyli na Ruskie vphy gwałtem srodze/
 I ich na stacie wsparli bijac / siekac z hukiem/
 A niedali zadnemu rozpostrec sie z lukiem.

Iusz nie strzelba ale wracz swoy na swego godzi/
 A chec zwyciestwa wshytlich do mestwa przywodzi/
 Szczescie zas ktore y tam y sam latac zwyklo/
 Od Rusi do Polakow zdradnym skrzydlem zniklo.

Iz Rus ktora zwyciestwo w reku miala prawnie/
 Pomieszali sie w bytu y zbiedzili w sprawie/
 Chrzest z nowu / brzel od zbroie / a ranni sekaję/
 Drudzy Choragwi swoich / y Hasla nieznaję.

A Polacy gwałtownie wytchnac im niedali/
 Lecz spolnie biy / biy zabiy / a niezym wolali/
 Ruskie vphy pierzchnely pierwsze z strachem rozno/
 A Wsewold by do sprawy przyšli wolal prozno.

W tym Polacy iusz bedac posileni w trwodze/
 Vderzyli na Ruskie vphy gwałtem srodze/
 I ich na stacie wsparli bijac / siekac z hukiem/
 A niedali zadnemu rozpostrec sie z lukiem.

Iusz nie strzelba ale wracz swoy na swego godzi/
 A chec zwyciestwa wshytlich do mestwa przywodzi/
 Szczescie zas ktore y tam y sam latac zwyklo/
 Od Rusi do Polakow zdradnym skrzydlem zniklo.

Iz Rus ktora zwyciestwo w reku miala prawnie/
 Pomieszali sie w bytu y zbiedzili w sprawie/
 Chrzest z nowu / brzel od zbroie / a ranni sekaję/
 Drudzy Choragwi swoich / y Hasla nieznaję.

A Polacy gwałtownie wytchnac im niedali/
 Lecz spolnie biy / biy zabiy / a niezym wolali/
 Ruskie vphy pierzchnely pierwsze z strachem rozno/
 A Wsewold by do sprawy przyšli wolal prozno.

Iz Rus ktora zwyciestwo w reku miala prawnie/
 Pomieszali sie w bytu y zbiedzili w sprawie/
 Chrzest z nowu / brzel od zbroie / a ranni sekaję/
 Drudzy Choragwi swoich / y Hasla nieznaję.

A Polacy gwałtownie wytchnac im niedali/
 Lecz spolnie biy / biy zabiy / a niezym wolali/
 Ruskie vphy pierzchnely pierwsze z strachem rozno/
 A Wsewold by do sprawy przyšli wolal prozno.

Iz Rus ktora zwyciestwo w reku miala prawnie/
 Pomieszali sie w bytu y zbiedzili w sprawie/
 Chrzest z nowu / brzel od zbroie / a ranni sekaję/
 Drudzy Choragwi swoich / y Hasla nieznaję.

A Polacy gwałtownie wytchnac im niedali/
 Lecz spolnie biy / biy zabiy / a niezym wolali/
 Ruskie vphy pierzchnely pierwsze z strachem rozno/
 A Wsewold by do sprawy przyšli wolal prozno.

Iz Rus ktora zwyciestwo w reku miala prawnie/
 Pomieszali sie w bytu y zbiedzili w sprawie/
 Chrzest z nowu / brzel od zbroie / a ranni sekaję/
 Drudzy Choragwi swoich / y Hasla nieznaję.

A Polacy gwałtownie wytchnac im niedali/
 Lecz spolnie biy / biy zabiy / a niezym wolali/
 Ruskie vphy pierzchnely pierwsze z strachem rozno/
 A Wsewold by do sprawy przyšli wolal prozno.

Iz Rus ktora zwyciestwo w reku miala prawnie/
 Pomieszali sie w bytu y zbiedzili w sprawie/
 Chrzest z nowu / brzel od zbroie / a ranni sekaję/
 Drudzy Choragwi swoich / y Hasla nieznaję.

A Polacy gwałtownie wytchnac im niedali/
 Lecz spolnie biy / biy zabiy / a niezym wolali/
 Ruskie vphy pierzchnely pierwsze z strachem rozno/
 A Wsewold by do sprawy przyšli wolal prozno.

Iz Rus ktora zwyciestwo w reku miala prawnie/
 Pomieszali sie w bytu y zbiedzili w sprawie/
 Chrzest z nowu / brzel od zbroie / a ranni sekaję/
 Drudzy Choragwi swoich / y Hasla nieznaję.

A Polacy gwałtownie wytchnac im niedali/
 Lecz spolnie biy / biy zabiy / a niezym wolali/
 Ruskie vphy pierzchnely pierwsze z strachem rozno/
 A Wsewold by do sprawy przyšli wolal prozno.

Iz Rus ktora zwyciestwo w reku miala prawnie/
 Pomieszali sie w bytu y zbiedzili w sprawie/
 Chrzest z nowu / brzel od zbroie / a ranni sekaję/
 Drudzy Choragwi swoich / y Hasla nieznaję.

A Polacy gwałtownie wytchnac im niedali/
 Lecz spolnie biy / biy zabiy / a niezym wolali/
 Ruskie vphy pierzchnely pierwsze z strachem rozno/
 A Wsewold by do sprawy przyšli wolal prozno.

Iz Rus ktora zwyciestwo w reku miala prawnie/
 Pomieszali sie w bytu y zbiedzili w sprawie/
 Chrzest z nowu / brzel od zbroie / a ranni sekaję/
 Drudzy Choragwi swoich / y Hasla nieznaję.

A Polacy gwałtownie wytchnac im niedali/
 Lecz spolnie biy / biy zabiy / a niezym wolali/
 Ruskie vphy pierzchnely pierwsze z strachem rozno/
 A Wsewold by do sprawy przyšli wolal prozno.

To widzając

To widząc drugie woysto Halickie co s prawym
 Rogiem Polskim było sie / ieſzcze Marsem krwawym /
 Podąło też tyl zaraz / y tam y sam bieża /
 A wloſy sie na głowie wſytkim z strachu ieżę.
 Polacy gonia bija / sieka / tłuka / kola /
 Drugich ietych związawſzy wiec pedza w niewola /
 A wiecey ich w wcieczcze / niſli w bitwie zbili /
 A kupow zbitych trupow hoynych nakupili.
 Wiewold / Włodimir / konie przemieniając częſte /
 Ledwo obiegli w laſy miedzy gory gęſte /
 Włodimir ziechał do Węgier żądając pomocy /
 Od Bele / a Wiewold zbiegł na Belz trzeciey nocy.
 Polacy obozy ich złupili okwite /
 A narzędy wojenne wziali rozmaite /
 Haliczanie też Zamek y Miasto podali /
 A Miſciſław i za Pána własnego przyznali.

Quo animadu
 so ceteri, qui ad
 huc nostrorum
 dextris cornu ſuo
 ſtinebant, terga
 verunt & ipſi.

Maiores longe
 in fugientibus
 quam in reſiſti-
 tibus ſtragem
 dunt.

Kiażetá Ru-
 ſie ledwo wle-
 tli.
 Eliſe.

Polacy obozy
 mały zwozie-
 wo nad Ruſſa-
 zi.

Tak te Bitwe Długos y Miechowius fol. 103. lib. 3. cap. 25. Cro-
 merus lib. 6. fol. 113 ſecunda additionis, Bielscius ex Vapouio lib. 2. editi-
 onis fol. 243: y Vincentius Kadlubſus napierwſzy Cronikarz Pol-
 ſki / za ktorego ſie to żywota działo / acz troche ieden od drugiego
 rozniey opisuia.

Złupieniu Kijowa / y po- rażeniu Kiażeciá Rezańſkiego.

Rozdział III.

M Tym rychło / iako tenże Miechowius fol.
 107. cap. 27. piſze / Swatosław Kiażę Cernie-
 howſkie zebrałszy wielkie woysto / zazdroſcia po-
 wudzony / podniósł woynę na Jarosława Miſla-
 wicá Monarche Kijowſkiego / y obegnal go bez
 wieſci na Kijowie / a gdy Jarosław Miſławic zwaſpiwſzy w
 obronie z Zamku wciekł / Swatosław Cerniehowſki dobył Ki-
 iowá / gdzie zone z Synem młodym y z Ryceſtawem / y ze wſytki-
 mi ſtárbámi Jarosławowymi poimawſzy do Cernieiwá za-
 prowadził / zoſtawiwſzy ſpuſtoſzony Kijow / y ze wſytkich ſtá-
 bow złupiony.

Kijow złupio-
 ny.

Dacieia Strinłowskięgo

Duchowiec
w Kijowie
złupione.

Wielka niewo-
la na Kijowie
m.

Swatosław
z Kijowskie.

Wojna w
Kijowie
Ruskiej.

Leży ten co
wprzód.

Ostrucenstwo
nad swoimi
Ruskiej Kie-
scia Wsewo-
da.

A Jarosław Iwasławic Monarcha Kijowski wygnany z dwiema Wnukami Roscisławowymi / y z vphami Rycerstwi do Kijowa przyjechałszy / Mieszczan bogatych / y Metropolitę / Władysława / Archimendritów / Humienów / Czernców / Czernice / y Popów wszystkich z majątności / y starców pokupił / wszystkie wine na nich wkładając škody swojej od Swatosława Cernieio-
wskiego Kijęcią uczynionej / a dla wykupienia żony z Synem / y Rycerstwa poimanego od tegoż Swatosława / wielkie podatki na Kijowianę włożył / y niektórych zaprzedał. Swatosław też chcąc się škod swych pomścić na Cernieio-
wie obległ / ale gdy go nie mógł dobyć / uczynił z nim pokój y przymierze / umarł potym Jarosław Iwasławic Roku 1184. a po nim na Stolicę Kijowską Swatosław Cernieio-
wski Kijęce wstąpił.

Wsewold też potym Włodimirskie Księstwo opánował po Bracie swym Michale / który był tegoż wyższej miánowanego Roku 14. dnia Czerwca Miesiąc umarł. Po nim Mscisław Roscisławic Kijęce Kostowskie / chcąc wygnąć z Włodimirz-
a Zamku Wsewolda / zebrał niemałe wojsko z Kostowców / y Po-
łowców. Wsewold także przeciw iemu / a gdy się potkali / poraził Mscisława y Kostowców Kijęce Wsewold / A s tym zwycięs-
twem zaraz ciągnął przeciw Głebowi Kijęciu Rezańskiemu / mając na pomoc dwu Synu Swatosławowych Monarchy Ki-
jowskiego / Olhe / y Włodimirz / y Synowca swego Kijęce Pere-
asławskie Włodimirz Głebowicę. Co usłysawszy Głeb Kijęce Rezańskie / z chytrey porady wymyślił wprzód wojnę Wsewol-
da / a tak zebrałszy się z swoimi ludźmi / y z Polowcy pomocni-
mi wtargnął do Włodimirskiego Księstwa Wsewoldowego / nie-
chcąc w swoim domu nieprzyjaciela czekać. Dla tego Kijęce Wse-
wold / który inż był blisko Reżanu musiał się náзад ratować swo-
ich z wojskiem wrócić / a gdy się potkał ogromna bitwa z Kiję-
ciem Głebem Rezańskim / y s Polowcy w Ziemi swojej / poraził
wojsko nieprzyjacielskie / y samego Głeba Rezańskiego poimawszy
po zwycięstwie / w więzieniu zamordował / a dwu Synow-
ców iego Kijęce / Mscisława y Jaropelka oslepił / Polow-
ców też poimanych iako Pogánów wszystkich wyszcinał /
pomordował / y wygładził / Inżych Reżan-
ców y pomocy Ruskiej Kijęce
wolno rozpuścił.

†

Rosterkach Kieśwa Halickiego / etc.

Wtedy Wscisław Kieśwa Halickie będąc
wsadzon od Kazimirza Kieśwa Polskiego po oney
bitwie w Halicza wygranej na państwo Oczyste/
skiego się z poddanyimi Rusią obchodził / przeto go
trzeciego roku 1185. otruli / a do Włodimirza Brat-
niego / który był z przegranej Bitwy do Węgier uciekł / posłali/
aby co rychley na Kieśwo Halickie przyjechał / z ktorey wesoley
nowiny Włodimirz pocieszony / przyjechał do Bele Krola Węgier-
skiego / prosząc go o ratunek Rycerstwem / Koniami y nakładem /
za czymby mógł oczyste państwo odzyskać / y Kazimirzowi Pol-
skiemu Monarche odpor dać. Co usłysawszy Krol Węgierski Patrzay chę-
trości y złości
Węgierskie.
Bella / nie tylko aby mu ratunek miał dać / ale samego Włodimirza
wsadził do więzienia / A Syna swego Andrzeja z woyskiem do
Halicza wyprawił / aby co rychley Zamek wbieżał / który zmysliw-
szy / iż Włodimirz / obawiając się niebezpieczności / naprzód go z
woyskiem posłał / a sam pozad ciągnie / był wpuszczon na Zamek Forcel Węgiers-
ki w wbieżeniu
Halicza.
Halicki z wielkim weselim wszytkich Rusaków / A tak wbieżaw-
szy Zamek Andrzej Krolowic Węgierski / osadził go dobrze We-
grami / przymuszając Rusaków / iż mu przysięgali / a ktorzy się
wzbranieli przysięgi / tych do więzienia wsadzał / wyganiał / w-
rządy brał / a swoim Węgom porządował / za czym osiadł w sy-
tko Państwo Halickie.

A Włodimirz chudziec własny Dziedzic Halicki widząc się
być iawnie a zdradliwie oszukanym / y dwie lecie prawie w wie-
zieniu chowanym od Belle Krola Węgierskiego / przenaiał stro-
ze swoje Węgry podarkami / y obietnicami / a z tymiż strożami /
wodzami / y towarzyszami z ucieczki do Halicza przyjechał / ale
Zamku niemógł dostać / gdy go dobrze bronili Węgrowie. Włodimirz Ha-
licki Dziedzic
z więzienia wy-
szedł.

Ziechali się potym wnet y zbiegli do niego Rusacy / iako do
dziedzicznego Pana swiego / a s tymi wszytkie okoliczne Kieś-
wa burzył / najeżdzał / y polony wywodził / Przemyślkie też
wołości / ktore iuż na ten czas ku Polsce służyły / wybrał /
y spustoszył. Czego niemogąc scierpieć Kazimirz Monarcha
Polski

Polsti/ przez Hetmána swego Woiewode Crakowskiego woysko
 drapieżne Włodimirzowo poraził/ iż w Gory/ ktore Rusz z We-
 gierstką Koroną dzielił/ musiał sam Włodimirz wciąć/ a widząc
 się być zewsząd opuszczonym/ y wciśnionym/ wdał się z pokorą do
 Kązimirza Polskiego Monarchy/ prosiąc naprzód przez posły o
 odpuśczenie winy/ a żądając pomocy ku odistaniu Księstwa Ha-
 licckiego Wyczyżny swojej pod Węgry/ słubując mu się na potym
 w wierze y w powinności statecznie zachować. Co Kązimirz iż
 to Monarcha prawnie święty uczynił/ a przyjąwszy go w łaskę/
 posłał z nim woysko Polskie/ nad którym Nikołaja Woiewode
 Crakowskiego przełożył/ dobywać Halicza. Rustie też woysko
 niemające ze wszystkiego Państwa ochotnie iako do Dziedzicą przy-
 było. Tak Halicz około obegnali/ którego Węgrowie s po-
 czątku z dobrą otuchą śmieje bronili/ spodziewając się Króla
 Węgierskiego Belle z wielkim woyskiem co dzień przyciągnąć
 na pomoc Synowi swemu Andrzejowi przeciw Rusi/ y Polaz-
 kom/ ale w nadziei ratunku będąc oszukani/ y głodem wciśnieni/
 podali Zamek/ wymowiwszy sobie wolne odeszcie do Węgier z
 rzeczami swymi. Tak Węgrowie z Królewicem swym Andrze-
 jem do Węgier byli odprowadzeni/ A Książę Włodimirz na o-
 czystą Stolicę w Zamek Halicki s Polskimi wphami wiechał/ z
 wielką radością wszystkich Rusaków/ Roku od narodzenia Chris-
 tusa Pana 1188. którego też czasu Hierusalem Saladyn mocny
 y waleczny Król Saraceniski wziął pod Chrześciany/ y opano-
 wał po 88. Lecie/ iako w roku Chrześciańskich było.

Halicz od Wło-
 dimirza i Hieru-
 safalem od Sa-
 ladyna Sarace-
 na wzięte/ ied-
 nego roku.

A w Rustich Księstwach spokojnie się wszystkie rzeczy toczyły/
 Kązimirz też sprawiedliwy Monarcha Polsti Roku 1194. gdy
 zawołane a wielką hojnością sławne wszystkim Stanom Śląc-
 heckim/ Duchownym/ Bogatym y Ubogim Gody sprawił/ w
 dzień S. Gotarda/ gadając się pod dobrą myśl z Biskupy/ y z Pa-
 ny swoimi/ o niesmiertelności Dufie/ y błogosławieństwie
 Świętych po śmierci (bo był człowiek wczony) skoro się
 napił/ omdlał/ padł/ y umarł zarazem z wielkim
 strachem/ y dziwnym domnięciem
 godujących.

Kązimirz Mo-
 narcha Polsti
 nagle umarł na
 Węselu.

O porażeniu Polowcow/

y złupieniu Kijowa/ etc.

Rozdział III.

Książęta Ruskie zechawszy się na Siem
do Kijowa / władzili na Polowcow spólną mo-
cą ciągnąc / a tak dwudziestego dnia Czerwca ro-
ku pańskiego 1194. Polowcow hordzie vsiąg-
cych w swojej mocy w wielkich zastępach pora-
żili / A Namioty y obozy ich pobrawszy / z wielkimi łupy / z sławą
y zwycięstwem do Rusi się wrocili. Potym Jhor Książę Ruskie
chcąc takieży sławy dostać z dwiema Synami / y z Bratem swo-
im Wsewoldem Olhowicem / y z Rycerstwem Cernieiwskim
ciągnął przeciwko Polowcom nieprzestając na iednym zwycie-
stwie / a przeprawivszy się przez rzekę Don albo Tanais vmyślił
wszystkich Polowcow wygładzić / Ale Polowcy w wielkim wo-
ysku bez wieści nań vderzyli / y nad Donem go tak srogo porażili /
iż żaden z woysk Ruskich żywy niewszedł / za czym Polowcy kon-
cząc zwycięstwo do Ziemi Ruskich około Pereasławia wtar-
gnawszy / wszystkie zamki nad Rzeką Sula pobrali / y łupy wielkie
do swych krain wywiedli / O czym Niechomius fol. 114. lib. 3. cap.
29.

Polowcy pora-
żeni.Rusacy od Po-
lowcow pora-
żeni.

Potym Roku Pańskiego 1198. gdy umarł Swietosław Książę
Kijowski / y w Kościele S. Cirila Cernieiwskiego był po-
grzebiony / Książę Kurik Mscislawic Kieństwo Kijowskie mocą
opánował. Ale gdy za postępiem czasu od Kijowianow był wy-
gnanym / do Polowcow się vciekł / od których dostawszy pomocy /
y mając z sobą Synow Olhowych w niezliczoney wielkości / wto-
rego dnia Stycznia Zamek Kijowski bez odporu wziął / gdzie
Pogani Polowcy Kościół stołeczny świętej Zophiey / y wszystkie
inne Cerkwie y Monastery srogo polupili / starych y niemocnych
część posiekawszy / część poslepiawszy / Popy / Czernce y Czernice /
Boiary / Mieszczany / y Pospolstwo z żonami / y z Dziećmi / do
swoich Ziemi w niewolę odwiedli / Poimani też byli wten czas
Mscislaw Włodimirovic / y Koscislaw Książę z swoim Ry-
cerstwem / A Kurik na stołcu Kijowskim acz zburzonym osiadł.

Cudzoziemską
pomoc błodli-
wa.Srogie zburze-
nie Kijowa od
Polowcow.

O dopros

Wprowadzeniu przez Polaki Romaná Książcia Włodimir- skiego na Pánstwo Halickie.

Oku przerzeczono od národzenia Chri-
stusa Pána 1198. skoro Włodimirz Książce Hali-
ckie przez Kázimirzá Monarchę Polskiego na
pánstwo posádzony / nie zostáwivszy po sobie po-
tomká vmárl / sstáły sic nowe rostyrki miedzy
Książcy Ruskim / gdy sie ich wiele domagało Halickiego Pána
stwá / á zwlászczá Roman Książce Włodimirskie práwem dziedzic-
cznym / y przyrodzonym / dla tego isz był nieboszczyt Włodimirz
iego Striń / Halicza sie imo inšie Książetá dopierał y vpominał /
Polacy zaś Halickie Kiestwo vsilowali obrocić w Powiat Pol-
skiej Monarchie / iáko byli niedawno z Przemyskiego Kiestwá
uczynili / ále isz na ten czas mieli domowá wojnę z Miecławem
starym / ktory Stolicę Krákowskią mocą dochodził / pod Les-
kiem Białym / młodym Książciem Polskim / wrádzili dáć Kiest-
wo Halickie Książciu Romanowi Włodimirskiemu / na ten czas
w Rusi mocniejszy / ktorego sie wtey mierze obawiali obrázić /
boby záraz był podniósł wojnę z Rusią na Polaki / Halicza mocą
dochodząc.

Włodimirz
Książce po-
dobna wojnę
wymagował.

A tak woysko Polskie z Woiewodą Krakowskim Hetmá-
nem / s ktorym sie też Lesko Biały Syn Kázimirzow młody Mo-
narchá náparł ciągnąc / prowadzili Romaná Książce Włodimir-
skie do Halicza / á skoro wlechali w Halickie polá / zastąpili im Ha-
liczanie zbrojni / do bitwy przygotowani / rozumiejąc to isz Pola-
cy Romaná chcą na Halicz przelożyć / ktorego sie oni tyranstwá
boieli / y nienawidzieli. Polacy też potkali sie z nimi smiele / á strwo-
żonych rozproszyli.

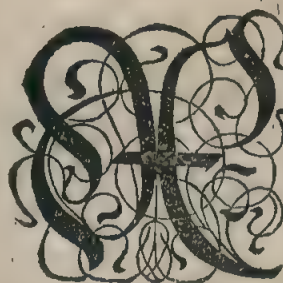
Bitwa Pola-
tow z Halicz-
an.

Prošili potym Haliczanie łaski v Leská Monarchy Polskiej
go / obiecując mu wielkie dary / gdyby im sam pánował / á Książciu
ich Romanowi nie podawał. Ale gdy niemogli skutku prošby
swoiey otrzymać / otworzyli bramy Halickiego Zamku / gdzie Ro-
manowi Książciu za roztazaniem Leskowym / wiáre y posłuszeń-
stwo przysięgáć musieli / á on im też łaskawie y sprawiedliwie pá-
nować obiecał / tamże w czapce Książcey na Stolicę Halická z
zwykłym i

Roman Hal-
ckie Książce.

zwykłymi Ceremoniami od Metropolitą y Władisławem był pod-
niesion/ a Lesko też z woyskiem do Polsti sie wrocil.

O porażeniu Polowcow/ y rosterkach Kijowskich.

Ważetą Ruskie pomniac na czeste
trzymody y niażdy / także na ono wyższej mia-
nowane okrutne złupienie Kijowa / y Monas-
sterow przez Polowce Pogány / zebrali wielkie
woyska przeciwko im / a w polu ich gdzie mieli

*Książetą Ru-
skie na Polow-
cow.*

skaw Wsewoldowic Pereasławski / Roman Mścislawic Kija-
żetą / a przyśledwshy bez wieści na Polowcow vderzyli / na ich na-
mioty albo obozy / ktore oni wieżami zwał / gdzie wielką wielkość
Polowcow Pogánom z dziećmi / y z żonami żadnemu stanowi nie
przepuszczając pobili / y do Rusi kupy wielkie Wielbłądow / Koni
y rozmaitych dobytkow / y wyzwolonych Chrześcian więźniow
przywiedli. A iż Kurik Kijaże Kijowskie przywiedl był przedtym
niedawno Polowcow na wojowanie Ziemi Ruskich / y złupienie
Kijowa / tedy za vchwał / inszych Kijaż / od Romana Mścislá-
wicá Halickiego / y Włodimirskiego Kijażecia był poimany / ktory
go do Kijowa dowiodwshy / y z żoną wespół w zakon Czerniecki
postrzygł / A synow iego Rostisławá y Włodimirzá poimanych
do Halicza odwiodel na więzienie / tylko Cerkwi wolno puscil.

*Y dżis Domo
albo Moni w
Smodyn wieża
mi żoná / nies
stana Chlop-
skie / ktorzy is
miał 25.*

Co widząc Kijaże Swietosław Mścislawic / iż Kijowski
stolec bez Kijażecia pusto stoi / wziął Kijow / chcąc na nim pano-
wać. Ale Roman Mścislawic Halickie Kijaże / ktory chciał być
mian Monarchą wszytkiej Rusi / y tak sie pisał / przyciągnąwshy
do Kijowa Swietosławá Mścislawicá z żelżywością z zamku
wyrzucił / a na Stolecu Kijowskim Rostisławá Kurykowicá /
ktorego miał w sobie w więzieniu posádził / y Bratá iego rodzo-
nego Włodimirzá z więzienia wypuścił / chcąc w tym mocy / Lá-
ski wczynności / y miłosierdzia swego sławę rozmnożyć / A wy-
prawe wojenną do Polsti / ktorą tegoż Roku gotował / snadniey
do skutku przywieść / o czym będzie niżej / iako Polste z inszymi
Kijażetami Ruskimi / y z Litewską pomocą wojował.

*Swietosław
Kijowa w
całcon.
Rostisław Ru-
rikowic na Kie-
stwo Kijowskie.*

O Tyranstwie Romana

Pseudo Mo-
narcha.Włodimirskiego y Halickiego Książcia / Wo-
narchy Ruskiego / y o wyprawie jego do Polski.

Rozdział V.

Roman Książ
drugi Phalaris
y Nero.Tyransta prze-
poważ.

Roman Książ Włodimirskie / ktorego /
iakośmy wyższy napisali / Lestko Biały / Monar-
cha Polski / na Halickie państwo ku swemu skłodzie
wprowadził / okazawszy się na początku Halic-
czanom łaskawie / wielkim się rychło Tyranem
stał / niektórych ścinał / y czwiertował / niektórych żywych w zie-
mie zagrzebywać / drugim z skóry łupić / w stuki rozsielować / na
pale wbijać / ścinać / palić / topić / pilami przecierać / oczy wymo-
wać / y rozmaitymi mekami prawie tyranstwi mordować kazał.
A Panów Ruskich / ktorzy przed jego tyranstwem uciekali / łagom-
nym osiadowaniem przyzwawawszy / potym na drzewie zawiesz-
nych każdego ostrzelał / przypominając to zwykłe swoje tyranstwie
przysłowie / iż żaden miodu bezpiecznie pożywać niemoże / ażby
pierwey roie pszczół wyglądał.

Wielkie też starby zebrał / pobierając dobrą y majątności wa-
ciekających / y wywołanych Panów Ruskich. A tym się też w
Rusci zmocnił tak bardzo / iż inszym Książetom Ruskim był ogro-
mny / za czym jednych zholdował / a drugich z Kieśtwo wyga-
siał / posłusznych według swego zdania na miejsce wygnanych
wstawiać.

Wtorek rat Li-
twę niewolo-
ra od Romana
Halickiego.

Litwie też y Jatwieżow / ludzi leśnych w sąsiedztwie przyle-
głych zwoiował / zholdował / y do posłuszeństwa Ruskiego mo-
cą przypędził. A iż Litwę wybijają mu się często z poddaństwa
iako Lud Pogański niewłaściciel / y niespokojny / tedy ile w
phow Litewskich przez miecz dostał / wszystkich do bydlęcych
robot / co miały konie / y woły robić / przymuszał. A do Halic-
cza przemieścił Stolec Monarchiey Ruskiej z Kijowa / przeło-
żywszy z swego ramienia na Kieśtwo Kijowskie Kościelawę
Kurykowicę / a Oycę jego Kurykę w Czernce postrzygł / iak
się wyższy powiedziało.

A tak go

A tak go wſzytki Książęta Ruſkie / Białey y Czarney Ruſi
zmięwolone za poſteptiem czasu ſłuchać muſiały / którym on tym
prawem / iako Bóćian jałom pánował. Ktorego też ſtaktu pános-
wania dziś Moſtiewſki nád Książkami inſzymi dziś używa.

Potym Roku 1204. Lubellę y Sandomirſką Ziemię Książ Roman Poſtę
Roman náiechał / podniósł woynę przeciw Leſtowi Monarſze
Polſkiemu / a tak bez odporu burząc / paląc / y w połon lud / i Pol-
ſkich wywodząc / ná wielu mieyſcach w Polſzcze twierdze pobudo-
wał / y ſołnierzami ſwoimi Ruſkimi oſadził.

A ná drugi Rok 1205. tenże Roman Halickie / Luckie / Wo-
łyńskie / y Włodimirſkie Książę / tytuł Monarchiey Ruſkiej ſobie
przywłaſzczając / zebrał wielkie woyska ięzdne y pieſe / prawie że
wſzytkiey Ruſi / z Jarwieżow / y z Litwy / grożąc nietylko Pol-
ſkie zwoiować / ale wſzytko imię Łacinników (iako Ruſ zowie Dlugosus Ruſſos
rum annales,
Michouus 119.
fol. Cromerus fol.
125. Vapour et
Iohannes Groton.
in A pophiegmas
tis Harqum.

Rzymſkiego Koſciola náſładowce) z ich piſmem y obrzędami ná-
bożeństwa wyglądzic. Poſłał też wielkie dary Włodimirſkiemu
Władice Greckiego Zakoń / proſząc / aby mu y Kcyerſtwu iego
błogodałował z urzędu ſwego Biſkupiego / ná wyprawę wojen-
ną do Polſki / aby ią mógł przez trzy lata burzyć. Ale Władika
wzgąrdziwszy dary powiedział / iż ſie niegodzi Chreſćcianom ná
Chreſćciańy nieſpráwiedliwą woynę podnoſzącym takiego Bło-
godawieństwa dawać. Co uſłyszawszy Roman / rozgniewał ſie
grożąc Władice ſmiercią / ſkoroby ſie iedno z oney wojny z zwy-
cięſtwem wrócił. Władika zaś odpowiedział / iż ſie iá dla praw-
dy ſmierci podić nieboie / gdyż też niewie y ſam Książę Roman /
ieſli ſie z wojny ma wrócić albo nie.

A Książę Roman náſromociwszy Władice / z onym woyskiem
ogromnym ná początku wiosny do Polſki wciągnął / y obległ Lu-
blin / gdzie gdy mu ſie nie powiodło / bo Polacy dobrze ſamku Roman Poſtę
drugí raz wo-
luc.

bronili / do Sandomirſkiej Ziemi wſytkę ſie mocą obrocił / bu-
rząc / paląc / wybierając / y plundrując / Wſi / Miáſteczką / y Ko-
ſcioły / a przepráwiwszy woysko przez Wiſtę częścią brodem /
częścią łodziámi / położył ſie obozem pod Zawichwoſtem z. mili
od Sandomirza / gdzie uſłyszał / iż ſie Polacy przeciw iemu

z Książęty ſwoimi przybliżają / wſiáłże niewierzył / by

ſie z nim potkáć ſmieli / mniemając / iż Polacy

wyżrąwszy iego woysko zaraz

wcieć mieli.

E

2 4

O Bitwie

Witwie pod Zawichwostem

z Książciem Romanem Wołodimierskim/

y Halickim y o Zabicu jego/ Roku 1205. Niez

siac Czerwcá/ Dnia 13.

Roman Książce wphátac hárdzie w swojej mocy/

Y w szczęściu ktore dziwnie ludzkie spráwy toczy/

Pod Zawichwostem leżac bezpiecznie wołował/

W Polšcie przez swe zagony lud siełt y mordował.

Leſto y Conrad
Książcá Polſkie

Polacy zaś wpađeł widzac ten swych włoſci/

Zebráli sie chcąc odbić gwałt Ruſkiey ſrogoſci/

Z Leſkiem/ z Conradem Bráty ſwoimi Książcy/

Których moc leſko wáżył Książ Roman nádeſty.

Neg; tamen cres
debat pugnandi
copiam facturos
Polonos.
Prayrad i; so;
bie iadnego nie
mamy leſco
wáży.

Niewiedzac áby z nim zwiéſć bitwy polná mieli/

Nietrzebá wáżyć leſko mólých nieprzyiácieli/

Bo y mólá Czápłá częſem Jáſtrzabá vbije/

Y Wáż rychley wſzáſi/ kiedy ſie wſtáw zwię.

Ták y Polacy wten czás biedni vlegáli/

Y wyżzawſzy pogode wnet znát bitwy dáli/

Odeſlawſzy Książcá ná mieysce obronne/

Wywiedli ná Ruſaki Pocztę ſwe ogromne.

Y Książ Roman dopiero ſwych w vphy ſpráwnie/

Polſkie woýſko gwałtownym pedem przyſtepuie/

Niedáli mu ſie ſpráwić/ ták zmieſzánym ſykiem/

Wderzył iednáť Roman w Polaki z okrzykiem.

Neg; recte explis
care ordines pos
terat.

Sam Hetmána dobrego vrząd wypełniáiac/

Y ſwá reſá Rycerſtwo Polſkie odbijáiac/

Wiele ich ſam ná on Świát poſkał pirowſzym rázem/

Huczy Niebo y Ziemiá przed brzmiaćym żelázem.

Romanus inter
primas acies uero
labatur boni ac
srenui Ducis
fungens officio.

Hucza chrapliwe trąby/ krzył ſmiátych rycerzow/

Ráť konie/ ſwiſzcza ſrzáły/ grzmot y chrzeſt páncierzow/

Książ Roman zgołá ſáblá ogromnymi ſłowý/

Poſila ſwych triumph im ſlubuiac gotowý/

Christinus Comes
gente Gozdounus
Palatinus Plocen
ſis, cum ſiliim
inſigne eſt, vir
acer, y rei milis

Toż Hetmán Polſki czyni ſwych nápomináiac/

Obietnicámi/ ſłowá/ cćia w nich chce wzbudzáiac/

Ták ſie obiedwie ſtrónie ſiełá zápalczywie/

Mars temu y owemu los miece wgtpliwie.

Lechom

Lechom Wyczyzná własná przydawa smiałości/
 Każdy sie chce mścić škody / y Ruskiey srogosci/
 Roman zaś wielkoscia swych Ruskich woysk celunie/
 Każdy swego ná on Swiat posłać vsilnie.
 A gdy tak długo boy trwał / á Kniáz Roman wśedy/
 Biegając swych posila / y byknie w rzedy/
 Polacy walnym vphem wśyscy przystoczyli/
 A rozermawşy Ruskow znouu boy stoczyli.
 I krzykiem z hutiem ogromnym y strąśliwym wrzastkiem/
 Aż sie Niebo zaczął porużonym piastkiem/
 Kniáz Roman im odpierał meżnie długą chwile/
 Leżąc zbici / á trupow leży wśerz ná mile.
 Potym poczeły vphy Ruskie pierzchać rożno/
 A Roman by stoieli w sprawie woła prożno/
 Kon też pod samym zabít tak pieśń vbieżał/
 Potym Kobyle zrzebną ná rzekę nádbieżał.
 Wsiadł ná nie á tak Wisłę przepłynął z pogromu/
 Záraz Kobyle zrzebną porzucił dla sromu/
 Vderzywşy iey czołem / piechotą z swoimi
 Vciekał / zmieszawşy sie z Rusaki prostymi.
 A Polacy gonili / siekąc / wizząc / topiąc/
 A krwiz nieprzyiacielską Wyczyznę swą kropiąc/
 Tam y Kniáz Roman zabít w nieznáczney osobie/
 Lepş Kniázie ná Kobyle vciec było tobie.
 Pochowan w Sendomirzu potym z vczciwością/
 Ale Ruscy pánowie trup iego z żalostí/
 Tysiacem grzywien srebrá záraz odkupili/
 W Włodimirzu znouu mu pogrzeb vczynili.
 Przed tą bitwą sniło sie w nocy Romanowi/
 Ano śczygłow niewiele tu Zawichwostowi/
 I Sendomirzá ná wielkosc Wroblow przyleciało/
 I siedli wśytki Wroble / także mu sie ostáło.
 Bo gdy Pánom swym ten sen powiedział / wnet stárzy
 Mowili / pewnie Kniázie lichó sie nam zdarzy/
 Młodzi zaś : Budet dobro Kniázie homorili/
 Budem Lachow sobák bit / lecz w wroźbie zmylili.
 Takci náś miły Roman iák on Xerxes z Greki
 Doznał tych ktorych lekce wáżył mocney reki/
 Ano Seneká káže swych nieprzyiacieli/
 Strzedz sie : nanedźnieyşymi chociaşby być mieli.

iaris peritus,
 Polakom wiele
 pomogli iako He
 rman sprawni/
 á z tego Herbur
 h ia po Bábce
 mam Herb Lis
 ta / Gozdownice
 nązwany.

Feruente aliquan
 diu pugna &c.
 confusati id nos
 stri globo factio
 impetum faciunt.

Crom. tus &
 Michonius fol.
 110. ac seta ea
 qua sibi ad minis
 trata Wislus
 iam tranauit.

Michonius: Ros
 manus Dux milis
 gregarius istima
 tus occisus.
 Roman Kniáz
 zabít miedzy.
 prostom gimis
 nem vcietaia
 em 1205. Jus
 lu 19.

Michonius &
 Cromerus mille
 marcis argenti
 redemptus Vladi
 mirá ductus est
 iumulandus.

Mitosi ru
 swom Pánom
 y Rusakow / y
 po smierci.
 Sen czásem
 iwa in / cjegoni
 h ia sam doznał

Tak to sławne zwycięstwo otrzymali Polacy pod Zawichwodem nad Wisłą roku 1205. na dzień Ś. Gerwazego y Protazego / na których imię Lesko Biały Monarcha Polski Oltarz w Krasnowskim Zamku hojnie fundował. A Książę Roman za prostego Drabą zabity na placu został / główny Polski y Litewski nieprzyjaciół / pierwszy w Sandomirzu / a potem w Włodimirzu Wolskim rzeczywiście jako Monarcha pochowany / za którego ciała Polakom Rusacy 1000. grzywien srebra dali. Czym Długosz / Niechomiusz y Cromer herzey świadczą.

Burzeniu Ruskich Kieśw

przez Litwę / y Zmudziny / a o ich pierwszym o
Historikow objaśnionym imieniu / Roku 1205.

Rozdział VI.

GDy tak Roman okrutny w swym szczęściu sfankował /
A Ruskiej Monarchiey śmiercią swą nadpsował /

Bowiem Książęta Ruskie których wiele było /
Wadzili się o zwierzchność co każdemu miło.

Pierwsza przys.
zgodz wolnos.
i Litewskich y
Zmudzich.

A Litawowie z Zmudzian gdy w lesiech siedzieli /

Słoko się o porażce Ruskiej dowiedzieli.

W swe długie trąby huczac ius się weselili /

Widzac iż Polacy moc Ruską przełamili.

Siwibunda z Montwilem Hetmąny wybrali.

W których dzielność s porządkiem wojennych spraw znali /

Tak wysli z gęstych lasow niechcąc próżno leżeć /

Dradzili dla łupow do Rusi zabieżeć.

A gdy się przez Wilię z wojskiem przeprawili /

Zmudziny / y Jatwieżow k sobie przybawili /

Litwa Ruskie
Państwa wo-
wie.

Wszęz y wzduż Nowogrodzkie poburzyli wołosci /

Mordując / łupiąc Ruski naród bez litości.

Potym Łuck / y Włodimirz około opalili /

Cerkwie / y Monastery Ruskie wylupili /

Żas tu Mózery prosto puscili zagony /

Drudzy Pinski burzyli Kieśw bez obrony.

Holhowien Książę
Ruskie.

Aż Holhowicy widzac Książęta gwałt srogi /

Zebrawszy się zasiedli Litwie ciasne drogi /

Gdzie

Gdzie mieli z lupy ciągnąć lasy żarabili.
 Chęć by ono Pogaństwo zdradą żagnabili.
 Lecz Litwá przestrzeżona indziej się wdała/
 A więziow y dobytki z lupem wielkim gnała/
 Co słysząc Ołowicy śpieszno ich gonili/
 A wtarczka gdzie mogli Pogánów gromili/
 A gdy w Skominskich polach Litwá kosem stała/
 Wnet się z Holhowicami Rus na nich wyrwała/
 Z Pogány hurmem bitwę ogromną stoczyli/
 A Litawowie do nich też śmieje stoczyli.
 Rus z Sablami y z Łukow / a Litwá włóczniami/
 Biją się krzycząc / hucząc różnymi głosami/
 Mus / ażumusz thos Gudosz z Smodzia krzyczy Litwá/
 Tak długo z obu stron równa trwała bitwa.
 Aż sami Holhowicy Kizżetá gwałt widząc/
 A od Poganiściey ręki zwyciężyć się wstydząc/
 Przywiedli świeże wph y dwá na Litwos tyłu/
 Wderzyli w nich aż Świat zachmurzył się spylu.
 Dopiero Litwá z czołá ściśniona y z zadu/
 A od Ruskich strzał własnie iak żyto od grądu/
 Zbić pierzchając poczeł / a Rus po nich bieży/
 Goniac siek / trupow ich pełne pole leży.
 Drudzy wplaw przez rzeki brną / drudzy na stawiská
 Wciekli / drudzy w lasy w swe zwykłe leżyská/
 Tak Holhowicy w bytki odgromili plony/
 Ale też nie ieden Ruski wph był tam zgromiony.
 A Litwá wstáwicznie potym nieprzestając/
 Czyniła škody w Rusi plony wyganiając/
 Bo wty czasy Kizżetá Ruskie po Romanie/
 Władziły się kto miał mieć zwierzchnie władowanie.
 Danilo Romanowie Halicza dochodził/
 Kijowski z Czernieowskiim też Kniáz żałby chodził/
 Kzym głowá Świata wrosł z niższego przez zgodę/
 W niezgodzie s pánstwem zniszczał / y stracił swiebodę.
 Greckie sławne Krolestwa z Kieśtwy wielmożnymi/
 Persom / Kzymiánom w zgodzie były ogromnymi/
 A niezgodá ich Turkom w moc podałá frogą/
 Iż stracili wolności / y Wycyznę drogą.
 Stracili bo niewolnik Pánów swoich rzadzi/
 Co był pierwey pástuchem dziś wczonych sądzi

Bitwa Litwos
 Rus z Ruskami
 um.

Litwá od Rus
 Kátow porażona

W niezgodzie
 wielkie Pánst-
 wa gina / a má-
 te y mierzynie
 w 1804 roku

Wacława Strzyńskiego

Philosophow w Grecyey / gdyż Turcy z pastuchow
 Poszli z Kaukazyjskich gor Scytyjskich motłuchow.
 Tak też własnie Kijowska Monarchia dawna/
 Dzielnoscia cnych Rusakow w cerstwym mestwie sławna/
 Dla niezgody do Litwy swoy stolec przeniosła/
 Litwa z nijszego zgoda w wielki stan vrosła.

*Litwa w 1900
 z nie nijszego
 vrosła.*

*Latina Mies-
 chowinowa.*

O tych wtarczkach Litawow do Ruskich Xiestw po zabiciu
 Romana Kijzeca Włodimirskiego / Halickiego / y Pseudo Mo-
 narchy Ruskiego / Vincentius / Cadlubtus / Długosus / y Niecho-
 nius fol. 114. lib. 3. cap. 29. tak piše. Circa hac tempora nomen gen-
 tis Lituanica auditum est, prius incognitum, Qui cum serui Ruthenorum
 forent, pro solutione tributorum peryzomata suberes & pelles quotannis
 pendentes, circa annum Domini 1205, in magna multitudine glomerati
 contra Rusiam uenerunt. Duces autem Holhouici cum illis campestra-
 liter congressi ferè ad ultimum eos conflixerunt, licet ex Ruthenis etiam
 multi cecidissent, &c. Koło tych czasow Imie narodu Litewskiego
 dako sie slyszec pierwey nieznaiome / ktorzy gdy niewolnikami Ru-
 skimi byli / za podatki wlozony winniki / tyta y story z wierzece na
 kazdy rok placzac / Roku Panskiego 1205. w wielkiej wielkosc
 zgromadzivszy sie w vphy / przeciw Ruskim krainom przyciagnes-
 li / Alkizeta Holhowicy polna bitwe z nimi stoczywszy do gruntu
 ich porazili / aczkolwiek tez z Ruskiego woyska wiele Rycerstwa
 poleglo / etc.

Potym iusz Litwe czesto na swych mieyscach Niechonius
 wspomina / iak to niżej obaczyś. Insy tez Historikowie tym rta-
 tem te bitwe Litewską z Olhowicy opisuia / iakom ia wiśsem
 wyrazil.

Cromerus tez zaraz po tym zabiciu Romanowym in prima
 editione Croniconum, fol. 183. in secunda uero 126. lib. 7. tak piše o
 tym wtargnieniu Litawow do Rusi. Per hoc tempus Litvani gens
 fera, syluestris & obscura, Russorum agros pradis agendis infestare cape-
 re, &c. To iest / przes ten czas Litwa narod okrutny / lesny / y nie-
 znaczny / Ruskie krainy lupy wyganiaiac natezdzac poczeli / etc.

Tak Długosus / Vaponius / Niechonius / y Cromerus w
 swych Kronikach Litewskiego narodu lesnego / y ich dzielnosci
 woienney pierwsze objaśnienie y oznaczenie opisuia / Roku od zba-
 wiennego narodzenia Christusa Pana 1205. Nieizby sie Litwa
 od tego czasu niedawnego poczac miala / ktory narod starodaw-
 nych lat w tych mieyscach gdzie y dzis mieſkal / tak dawno iako
 Rusacy

Rusacy / albo Polacy / Ale iż ich Ruscy Monarchowie po dłu-
gich a częſtych z nimi woynach / iako możnięſzy tak ſrogo byli zwy-
cięzili / zniewolili / zhołdowali / y ſciſneli / że w leſiech Litwinów
Zmodynem do tych czasów ani ſłychać było / Bo ſie ieſzcze grun-
townie nierozkrzewili byli / A Ruſka Monarchia nietylko Lit-
wie / ale y Greckim Ceſarzom / Polowcom / Piecinigom / Bulga-
rom / Serbom / Węgom / Polakom / y inſzym też przyległym /
iako poſtronnym pańſtwom / ile w zgodzie w poſtrach była z daw-
nych lat / zwłaszcza Łata od Chryſtuſowego zbawiennego naro-
dzenia 861. času Holgá / Igorá / Kuriká Xiżat / także za Swen-
toſławá / Włodimirzá y Jarosławá. O czym ſie iuſz wyſſey z
dowodu pewnych Hiſtorikow powiedziało / Za których też Mo-
narchow Ruſkich iuſz Litwa była znaczna / ale Ruſi dla przyle-
głości poddana być musiała. Wſzakże gdy wpátrzyli czas / do Ru-
ſkich Xiſtw náiezdżali / O czym Ruſkie dzieie / y Vincentius Cáz-
dubekus pierwſzy Hiſtoryk Polſki ſwiádeczy / iż Litewſkie imie od
700. Lat ieſt ſławne / y Miechounius ſam przeciw ſobie opiſnie
woyny Litewſkie z Ruſiá od 500. lat ná niektórych mieyſcách / bo
w niego każdey rzeczy iako w Labirincie ſukáć / gdyſz wſzytko con-
fuſe nápiſał / a iedne rzecz w czworogu y w pięciorgu Capitulum
położył / dzieląc iá / co mogł w iednym iako przyſtoi odpráwić /
także ſeriem & ordinem temporum & nationum confundował / Cze-
go ieſli komu potrzeba / ia to ziego Kroniki pókaże. Tu też opiſu-
ie Roku 1205. pierwſze objaſnienie y wſłyſzenie imienia Litew-
ſkiego / Cap. 29. fol 114. a wyſſey zaś ſam przeciw ſobie Cap. 15.
fol. 83. Roku 1103. tak mowi. Eodem tamen Anno Pruteni & Litua-
ni terras Ruſſiá uáſtarunt &c. Wſzakże tegoż Roku Pruſſowie y Li-
twá Ziemie Ruſkie burzyli / to ſie tu okázuie ſławne meſtwo Li-
tawow / którzy to Ruſ burzyli od lat 477. nie od 372. Czego też
Vaponius / y Bielscius z niego in libro Cronicorum ſecundæ editio-
nis fol. 245. dowodzą. Tenże Miechounius wyſſey fol. 40. lib. 2.
cap. 14. czyni wzmiankę Litwy / Zmodzi / y Lotihailow / od Roku
Pánſkiego 1041. ſkad ſie znáczy Litwa być ſławna od Lat

576. Tenże też ſam niżej z Włochow ich naród
wyywodzi ſtárodawnych czasów ieſzcze przed

Chryſtuſem / o czym ſie wyſſey
doſtátecznie opiſáło.

Ziwiund

*Polakom zby-
wa iuſz. re-
gny / wſtaw-
ſtawu mebe*

Zwibund Dorprungowic

z Herbu Kitaurus albo Hipocentarus / po Kier-
nuszcie Kunasowicu Xiadz Litewski / a Montwil
Gymbutowie Zmudzkie Xiadz.

Rozdział VII.

SŁugaszmy sie tu byli zabawili rzecz /
Czytelniku / Ruskich spraw pilną mając pieczę /
Zesmy Litewskich Xiadzów przerywali porządek /
Lecz mi to snać odpuszcisz jeśli masz rozsądek.
Bo iż Ruski naród jest w dziejach swych dawniejszy /
K temu y Monarchią Kijowską sławniejszy /
Tedy też ich dzielności tu na plac wystawił /
By każdy wiedział czym sie ten cny naród bawił.
Bo y z Mitridatem Pontskim Krolew onym /
Który w postrach Rzymianom był niezwyciężonym /
Z tymi sami Krolami cnych Rusów przodkowie /
Walczyli / świadczą o tym w swych dziejach Grekowie.
Lutprandus / Prokopius / Zonaras z lat dawnych /
Pięć w Greckich Kronikach dzielność Rusów sławnych /
Pięć y Sabellicus / kto chce niechay czyta /
Lecz sie y w domowych sławy ich dopyta.
Jaki z Grekami Cesarzami na Morzu na wodzie
Boy wiedli chcąc potomków swoich mieć w swobodzie /
Taurike / Korsun gdzie dziś Przekop Grekom wzieli /
A pod Andrinopolim ich Cesarza ścieli.
Widziałem też sam w Perze widziałem swym okiem /
Ktore nad Propontidem jest Miasto głębokim /
Herb Ruskiej Monarchiej Mąż na koniu zbrojny /
Z drzewem / na znak z Grekami Ruskiej dawnej wojny.
Na Bramie przytym Greckie Rytmy są wyryte /
Sławiąc Włodimirzowe dzieje rozmaite /
Gdy pojął Cesarzowne Grecką a Chrześc swięty
Wniósł do Rusi / Białwanski błęd niszcząc przeklęty.
Też sławi Ruskie męstwo Blondus Mąż wczony
Uspersensis / Aretin w dziejach doświadczony /
Grosius / Naucerus / Volateran sławny /

Zonaras amas-
lum Græc. Tos
mo 3. Luipran-
dus de rebus per
Europam gestis
lib. 5. cap. 6. Pro-
copius de Bello
Gotico vel Getico
etc. Volateranus
libro 7. Geogra-
phia etc.

Pera albo Ga-
lata.

Volateranus
lib 7 etc.

Gwido

Guido/Rauennas/Luitprand też Historyk dawny.
 Ci wszyscy opisują Ruskie sławne dzieje/
 Na które dziś wspomniawszy/ aż się serce śmieie/
 Gdy z Party/ z Grecji/ z Szwedów/ Scandów/ Nortweyczyki/
 A z Danami miewali często krwawe byki.
 Nowogrodzanie wielcy Philandy trzymali/
 A Pskopianie zdawnych lat dan z Standiej brali/
 W on czas gdy Monarchia Ruska wcale stała/
 Przed przyległymi państwami zawżdy przodek miała.
 Przeto Litwinie bracie niezayrzy też Rusi/
 Gdyż też są niemałey sławni zeznać każdy musi/
 Bez nich ty porządku spraw swych niemożesz wiedzieć/
 Gdyż Rusacy w swych państwach zdawna zwykli siedzieć/
 Mała starze świadectwa: Litwa zaś z nich rosła/
 Gdy niezgodą w Ruskich Książat rogi wzmośła/
 A Litwa w ich oyczynach zgodą swą osiadła/
 Gdy się wnetrza niezgodą Rus biedna wyśledła.
 Służyła Litwa Rusi zaś ich zniemowila/
 A nieprzemожne państwo niezgodą zwałczyła/
 Tak Monarchie/ Państwa wspak się odmieniała/
 Niewolnicy nad Pany swymi zwierzchność miała.
 Wprzod Kiernus Kunasowic Książ Litewski lasy/
 Osadzał nad Wilią wty pogodne czasy/
 Gdy się Książet Ruskie społecznie wadzili/
 A ledni przeciw drugim woyską prowadzili.
 W Kiernowie który z swego imienia założył/
 Stolem miejskal gdzie Kieństwo Zawiliyskie mnożył/
 Po leżku się Rusakom z mocy wybijał/
 A na światło Litewskie imię wydzwigając.
 Montvil też Syn Gimbutor Brata Kiernowego/
 W Smodzi po Oycu dostał Kieństwa gotowego/
 W Turborku miejskal głową czasem w Kunasowie/
 Gdzie dziś Korwno/ żywności nabynając w łowie.
 Erdowil/ Ulemen/ y Wikintą spłodził/
 Trzech Synów a każdy z nich na cel enoty godził/
 Lud gruby w gospodarstwo Smodzki zaprawiali/
 A prawa/ y Bogom swym modły wstawiali.
 I niech ogień nad Niewiżą wieczny fundowawszy/
 A wieże dla Białwanow podle zbudowawszy/
 Tak ich w on czas Czart mamił Lasy poświęcał/
 W których

Dym effeay
 Crancussa.

Omnium rerum
 vicissitudo, et
 concordia parue
 res crescunt, Dis
 scordia maxime
 dilabuntur.

Kiernow od
 Kiernussa.

Nabożestwa
 stare Litewskie
 y Smodzkie.

Macieja Scripkowskiego

Herb Kitaurus

W których Wezom / Hadzinam ofiary wzniecali.
 Ziwibund Dorsprungowic Rzymstiey Familiey /
 Mieszkali na Dziemaltowie / y w Wilkomirze /
 Herb Kitaurus z przodkow miał / pul konia pul meża /
 A wogonnego z luku strzala mierzy weża.
 Także czterzey Kizeta w swym wdziale każdy /
 Mieszkali w spolney zgodzie miluic sie zawždy /
 W zgodzie Litwa wrosła w tak wielkie narody /
 A Ruska Monarchia niszczała z niezgody.
 Kiernus zaś Kizdz Litewski w siedziwey starości /
 Corke swoje Poiate dla godney dzielności /
 Ziwibundu w Malzenstwo Dorsprungowicowi
 Dal z nią Kiestwo Litewskie / iako Ciesć Zieciowi.
 Ponieważ Syna niemiał ktoryby dziedziczył /
 Corce przy niej Zieciowi Kiestwa swego życzył /
 Tak Ziwibund Rzymstiey krwie potomek prawdziwy /
 Po żenie dostał Litwy iak Dziedzic własciwy.
 Z Dziemaltowa na Kiernow wnet sie przeprowadził /
 Gdzie z Poiatą one włość Litawy osadził /
 I panował poddanych skromnie rządzac w zgodzie /
 A gdzie wpad granic czuł / wczas zabiegat skodzie.
 Kiernusowi gdy śmierci dług zapłacił s ciaką /
 A Duszą do Charona na przewoz leciał /
 Wypali pod Lasem grob wzgore wyniosły /
 Tam iego trup spalili v Jeziora Josły.
 Spalili iak był zwyczaj Poganstki / a potym
 Proch zebrawszy schowali wyzsey naydzieś o tym /
 Ziwibund / Dziemaltow / Wilkomir / Kiernowo
 Osiadł / ciało spaliwszy po śmierci Ciesciowo.
 Columny z Kitaurusem Herbem złączył swoim /
 I pieczetował sie tym sam Kleinotem dwom /
 Z Muntwilem też Kizeciem Zmodykim przyjaźń stale
 Chował / oba przestając na własnym wdziale.
 Ruskim Kizetom pomoc na Polste dawali /
 I Mazowieckie włości s łatom naiezdżali /
 Lupa wywodząc / y plony s ktorych sie żywili /
 A wrwawszy ius niegon gdy Narew przebyli /
 Także też gdy v Rusi widzieli niezgode /
 A na wybicie z mocy ich mając pogode /
 Naiezdżali ich państwa Lupy bierzac częste /

Forta Forty
 Jezioro bystrie
 daleko górze
 od swietej rze-
 ki.

Stym

Z tym w lasy iak do Zamkow wciekali geste.
 Jesliże ich na polu niedognal/ iusż prožno/
 Bo po błotnych starzynach rozbiegli sie rožno/
 Na ostrowach Jeziornych / y w lesnych iaskiniach/
 Chowali sie y w Jamach iak w najlepszych skrzyniach.
 Obiory ich zwierzecze wšytko były skory/
 A mairnośc na sobie co mogli nošić ktory/
 Dom kuczka prostym darcnem nakryta / bot z tyka/
 Zwierzecy keb oblupil/ y wdział miasto słyka.
 Kzełby był iz to wšytko są Herculesowie/
 Ktory też ono skora Lwia nošil na głowie/
 By był widział ano nasz Zmoczyn swoje głowe/
 Przybrał w Wilcze/ w Niedzwiedzie kbiſko y Zubrowe.
 A kiedy polupili w Ruſkich Ziemiach plugi/
 Włocznie z narogow kuli / potym na ty długi
 Osadzili / do strzał też czynili zelesca/
 A niedługo iednego zażrzewali mieysca/
 Choć ich Ruſacy bili/ drugimi orali/
 Lecz do wojny cheć mając o śmierć mało dbali/
 Drudzy zaś tak przeważnie wiezienia sie strzegli/
 Gdy iusż niemogli wciec w mezney bitwie legli.
 Jesli też z Ruſi żywo dostali ktorego/
 Wnet go s koniem spalili tuż samowtorego/
 Na cześć Bogom Pogańskim pictos Gudos Dziewie
 Płak pocziſt/ tak wołali aſz sumiało krzewie.
 Zwierzecy prawie żywot z dawnych czasow wiedli/
 Aż Ziwibund y Montwil na Kieſtwach vsiedli/
 Ten Litwe/ a ten Zemoidz w porządnieyſzey ſprawie/
 Cwiczyli / tak w domowey iak w polney zabawie.
 Ci naprzod nauczyle wołow w iarzmo wprzegac/
 A Chleba z wnetrza Ziemi ostrym plugiem siegac/
 Po rolnych cney Cereri ſemie miecąc ſtibach/
 A pierwey przestawali za zwierzem na rybách.
 Wiec y Domy budowac/ y wyniosle Dwory/
 Gospodarz też dobytek ſwoy gnał do obory/
 Co ſie pierwey po Leſiech błąkało po polách/
 To teraz po oranych iusż ſie paſie rolách.
 Iusż mielu/ mielu/ w żarnách/ Rugoſz/ krucząc ſpiewa/
 A chleba s potu ciała zaś ſie wroł spodziawa/
 On co pierwey lupem żył/ to iusż w ſwym obrebie/

Cromerus lib.
11.

Obiory Litwa
Nie ſtare.
Ziote wielk
w Litwie.

Broni Litwa
ſta ſtara.

Kiedy Litwa
poczeła goſpo
darſtwo.

Petarmis pie.
wſze Litwie.

Gdy jaſcie.

Hacieia Strypkowskię

Litwa dla ży-
wności pierw-
ejto walczyła.

Miał iak Rusin y Polak żywność chciwey giebie/
A iuż nie tak dla Kupow iak dla rozszerzenia
Państwa / y granie spolną mocą przymnożenia/
Należdzali do Rusi porządniejszy sprawa/
Rzводzili z Rusimi Kniażmi wojne krwawą.
Krwawą bo sie często krwiz swoią oblewali/
Gdy przestrzeństwo swym wnukom śablą vprzatali/
Obaczywszy sie ludźmi być żyli iak ludzie/
Co pierwey każdy iak Wilk leżał w leśney budzie.

Przemysłne sta-
ren Litwy prze-
wozy.

Już y Łamioły / iuż y wojenne obozy
Zmyslili / y fortelne przez rzeki przewozy/
Łodzie / Czolny z Zubrowych skor dzwonię bywali/
A swy dla prześcia wody / Łoziem nacierali.
Wiec gdy gdzie mieli ciągnąć / dwa Łodz iedne niesli/
A skoro iuż na miejscu rzek głębokich weszli/
W tych sie Batách wożili / a Konie w pław wiedli/
Aż na nieprzyjacielski brzeg w zdrowiu wysiedli.
Bo won czas gdy w tych miejscach leśnych puśto stalo/
Jeścze przewozow bardzo rzecznych nalażł mało/
Przeto Litwaty lekkie zmysliłā przeprawy/
Co Potomkom pomoże do Rycerskiej sprawy.
Bo y Dmitr Wiśniowiecki tey sztuki kōstował/
Gdy sie przez Don / Dniestr / Dunay często przeprawował/
Wożąc z sobą ty Baty / ktore lekcey dźwigac/
Wiś drzewiane / y latwiey vciec y dościgać.
Tak Żywibund pānując w Litwie na Kiernowie/
Wstāwicznie sie starał by iego Wnukowie/
Mogli zażyć oyczyzny Litewskiej spokoyne/
Przeto ich sprawy wśytki prostował ku wojnie.
Ku wojnie / bo przez dobrą wojnę pokoy bywa/
Oracz rolnych owocow po pracy vżywa/
Tak po wojnie Rycerze bywali weseli/
Gdy odpędzą nalażdy swych nieprzyjacieli.

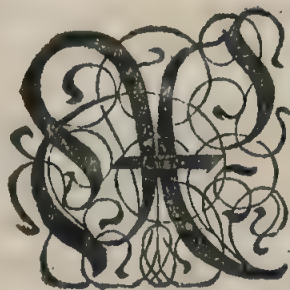

Rosterkach między Kijże.

ty Ruskami / y o niażdżach Litwy do Rusi /

A porażeniu ich / Michomus fol. 1 z 3. lib. 3.

Cap. 33. y Łatopiſzcze Ruskie.

Sażetá Ruskie / Jurgi Wołodimir-
 iu / y Jarosław Pereasławski / złączwszy we-
 spół mocy swoje / podnieśli niesłuszną wojnę
 na Kijżetá Smoleńskie y Nowogrodzkie / kto-
 ry gwałtem chcąc gwałtem odbić Wołodimir/
 Constanti / y Mscisław Bracia rodzeni / Kijżetá
 Smoleńskie y Nowogrodzkie / zebráli się z woyskami swoimi / á
 gdy obiedwie stronie śmieje á wporne przeciw sobie ciągneli / Ro-
 ku od zbawionnego narodzenia Chrystusa Pána 1206. dnia 12.
 Aprilá stoczyli bitwę srogą / tam za sprawiedliwość / otrzymá-
 li zwycięstwo Smoleńskie Kijżetá / Wołodimir / Constanti / y
 Mscisław / nad Jurgim Wołodimirskim / y Jarosławem Pere-
 asławskim / gwałtownikami pokoiu / pobiwſzy y rozgromiwſzy
 wſytki wphę ich / z Rusi y z Polowcow zebrane / iż ich na placu
 dziesięć tysięcy poległo.

Ża serdecznie
 w wojnie
 Bogu się
 cie.

A kończąc zwycięstwo oblegli Jurgiego na Wołodimirzu /
 gdzie się był zamknął uciekſzy z bitwy / który po długim obleże-
 niu pokoy wprosił / pod tą condicią / iż Zamek Wołodimirski po-
 dał / á sam do nich wyszedł / A oni dali zaraz Wołodimirskie Kie-
 stwo z Zamkiem Bratu swemu Constantinowi / A stamtąd do
 Pereasławia przeciw Kijżeci Jarosławowi ciągneli / który
 zaraz od nich pokoiu prosił / nie przeciwiąc się. Co widząc zwy-
 cieszcy / iż się wpołkorył / uczynili z nim pokoy / y przy Kieſtwie Pe-
 reasławskim zostawili / wſhákże za wielkimi podarkami.

Chciwóſć
 tego przysię-
 gaw.

A potym na Łáto Litwa widząc roſtyrki y niezgodę wnetrz-
 na między Kijżetą Ruskami / chcąc kupow zapalenia / wysli z
 swoich leżyſt gęstych Łáſow / á zſzykowawſzy ſię z Kijżetą swo-
 imi na wphę / wciągneli ogromnym woyskiem w Ruskie ſtro-
 ny / burząc / paląc / kupiąc / y plundrując co ſię im potráfiło.

Litwa Ruskie
 trąca wojnie.

Których chcąc odeprzeć Wołodimir Kurikowie Kijże Ki-
 iowſkie / máiąc z sobą Rycerstwo Smoleńskie / ł temu z Kij-
 żetą inſy-

*I tianorum Duz
ces occid nio fus
gi nes per ses
quendo etc.*

*Dructenstmo
Kia iocia Re
zani iego nad
Bratq.*

żety inszymi Romanem Borisowicem / Constantinem Mścislawem y Rościslawem / Synami Kijecia Dawida złączynszy mocy spolne / cizgneli przeciw Litwie Ruskie wołości plundru iacey. A gdy im Litwa bitwy niezwołożyła / potkały sie woyska z obu stron ogromnie / gdzie rownym szczęściem dlugi czas równa bitwa stała / aż na ostatek Litwa porażona po polach pierzchać poszła / a Kijeta Ruskie rozpuściwszy po nich zagony w lesiech / y w skrytych miejscach Litwa y Kijeta ich bili / siekli y umali / a polon wszytek odgromili.

Tego też czasu Gleb Kijez Rezańskie (ktorych dziś Kiestwo Moskiewski posiada) łakomstwem wwieziony / sześci Bratów rodzonych / y wielkość Boiatarow swoich / ktorzy ich strone trzymali / okrutnie zamordował / iżby sam zupełne Kiestwo Rezańskie mógł opánować.

Koronowaniá Krolest-

wo Galatskie albo Halickie y Włodimirskie Co-

lomaná Syná Andrzeiá Krolá Węgierskiego 1208. y
wypędzeniu iego / a porażeniu Węgrów y Po-
lakow od Rusi.

Rozdział VIII.

Do Gásnie Oświeconego Kijecia y Wána / Wána
Janusza Constantinowica / Kijecia Ostrogskiego / ic.
Hrabie ná Larnowie / etc.

Romanie Halickim Włodimirskim onym /
Monarcha wszytkiej Rusi / co był przełożonym /

Ktory ná wojnie Polskiej zabit / burdy nowe

W Ruskich państwach nastały o miejsce stolcowe.

Bo Kijowski Kniáz chciał być starszym po staremu /

A drudzy zaś Kijeta odpierali temu /

Jeden chciał ná Haliczu / w Włodimirzu drugi

Monarcha być wšey Rusi skąd rostytek rost dlugi.

I czyn przez wewnętrzne wojny mocy ich ubyło /

Bo każdemu pánować / niżli służyć miło /

*Dwie Grofien
Mo archien
Dusien.*

Tak mo

Tak mocniejszy słabszego wyganiał z dzierżawy/
 A Litwa w ich niezgodzie miała pokoy prawy.
 Należdzali do Rusi/ niedza z każdej strony/
 Gdy Bracia miasto spolney władza sie obrony/
 Przeto gdy im dogryzko ieli o tym radzić/
 By Kieże cudzoziemcą Monarchę posadzić.
 Aż sie Kieżetami Polskimi brzydźili/
 Przez spolne wotaż zaraz wszyscy sie zgodzili
 Haliczanie/ wziąć sobie z Węgier Colomaną/
 A na Haliczu Krolew przełożyć za Páná.
 Wyprawili do Węgier by przyjechał posty
 Który skoro go wdziesznie ty nowiny dosły/
 Niedoł sie długo prosić zaraz z ludem wielkim
 Przyjechał do Halicza z ochodoństwem wśelkim.
 Tam go Biskupi z Węgier wkoronowali/
 A s triumphem Halickim Krolew obwołali/
 Wincent Kadłubek Biskup Krakowski Korone
 Nań kładł tamże mu rait Solomke za żone/
 Zestá Białego Siostry/ kora wziął w małżeństwo/
 A nad Halickim/ Ruskim Carstwem przełożenstwo/
 Lecz to niedługo trwało/ bo Rusz niezwalala/
 By Rzymskich Ceremoniy Krola cierpieć miała/
 Boić sie by Rzymsti Krol y Papiestie modły/
 Swieto Ruskiey ich wiary z gruntu tym niezbodły/
 A za wiara zgwalcóną też o swe wolności/
 Obawiali sie iakiey Węgierskiej chytrości.
 Bo gdzie wiara zśankuie ius y pánstwo ginie/
 Czego dziś Francuskich burd srogi przykład stynie/
 Tego też y Rusacy gdy sie obawiali/
 Mścislawa Mścislawicá na Pánstwo przyzwáli.
 Aż ten Mścislaw byl Mąż Rycerz prawie dobry/
 Dali mu nowe imie dla dzielności Chrobry/
 A temu Halicki Dziedzic y słuźnie dochodził
 Oczyszny/ niechac by mu w niey Wegrzyn przewodził/
 Przeto gdy ius Coloman Krolestwem sie bawił
 W Haliczu/ a cześ woyská do Węgier odprawił/
 Mścislaw Mścislawic Chrobry wnet woyská zgromadził/
 Z Polowcow/ z Litwy/ z Rusi/ iak Lew Lwow prowadził/
 Dobył Halicza zaraz pretkim sturmowaním/
 Coloman sam Krol wcielił/ a Wegrowie za nim/

Cromerus: Et
 eum a Polonica
 nomine et c.
 abhorrenti.

Andrzej Krol
 Węgierski.
 go Son wybran
 na Krolestwo
 Ruskie/ Halic
 kie.

Ab Episcopis
 quos in suo com
 munitate habebat.

Mścislaw
 Mścislawic
 Chrobry.

Coloman nowo
 koronowany z
 Kadłubek Halicza wcielił.

Naciera Strypkowski

O tym hercy
czym Niecho
u um et Erone
rum lib. 7.

Mscislaw
Mscislawie
Chrobry w
gnawcy Colo
man Krole
Carzem w
Rusi po
rowan.

Węgier
woj to n Pol
kie pod Halicz
przeciw Rusi
kom.

Koscielaw
Mscislawie
Włodimirz Ku
rowie / n Kos
cielaw Dawi
d wie Kie
Ruskie przeciw
Węgom n Po
lacom.

Polacy n Wę
gomie Halicz
w.

Poludnie.

Kadłubek też Krakowski Biskup zbiegł z Iwoną/
Kancelrzem Polskim / drugich zaś Rusacy gonią.
Gonią bując imać / a Mscislaw zochotą
Wjeżdż na Zamek Halicki / tam Koronę zlotą/
Ktorey Coloman odjeżdż był koronowany/
Od Władysława wsey Rusi Cárzem obwołany.
Węgrow / Polaków wiele Rusacy pobili/
Pojmányimi w niewoli iak bydłem robili/
Drugich zaprzędawali / a Rzymskie obrzędy
Wyrzucili mając ich za brzydliwe błędy.
A potem Węgierski Krol Andrzej rozgniewany/
Jż był z Rusi tego Syn Coloman wygnany/
Posłał z nim woysto wielkie dobywać Halicz/
A wyrzucić Mscislawa z niego Mscislawicą.
Posłał y Lesko Biały pomoc Colmanowi/
Z Polski woysto niemate przeciw Mscislawowi/
Mscislaw też Mscislawowic skoro to usłyszał/
Wielkie wphy z Rusaków z Polowcow popisał.
Koscielaw też Mscislawowic / Włodimirz Kurikowie
Kieżeć y Koscielaw z woysti Dawidowic/
Przybyli Mscislawowi na pomoc ochotnie/
Uciekac zwierzchności Węgom dąć w Rusi skromotnie.
Wład to Litwy / Polowcow / Jatwieżow przyzwali/
By Węgom y Polakom odpor meżnie dali/
Lecz Polacy z Węgrami skoro przyciągneli/
Zaraz Halicz bez wieści pierwszym sturmem wzieł.
Tam Coloman Małżonkę swoje zostawiwszy/
Z indleyšym ludem y strzelbą Zamek vmocniwszy/
Zżyłował woysto Węgom swych na lewą stronę/
Polacy na prawy bok trzymali obrone.
Tak ciągneli przeciwko Rusakom wtey sprawie/
A Phebus puł Niebą był obiechał iusż prawić/
Ognistymi włosami zbroie oświecając/
Mars tuż stoi do bitwy meżow podniecając.
Mscislaw Chrobry z drugimi Kieżećy też smiele/
Wphy Ruskie prowadził sam stojąc na czele/
Napominał by meżnie wszyscy poczynali/
A zwycięstwa pewnego by sie spodziewali.
Toż też Coloman czyni toż też y Polacy/
A w tym rowem z Dąbrowy przytarli Rusacy/

Z krzykiem

Księgi Szóste.

255.

Portanie ogro-
mne Rusakow
z Polakami
w Węgrzech.

Z krzykiem z hukiem ogromnym z Węgry się potkali/
A Polowcy Polaki rog prawy naniechali.
Starli się wojska spólna śmiałością chrześc strasny/
Aż od strzał zachmurzył się Słoneczny wóz iasny/
Ci z kusz belty/ ci z łukow/ ci się zaś wręcz siekła/
A z drugich się już trzewa od długich drzew wleka.
Słychać był tam rannych pod konimi ściskanie/
Obaczylby y byłow roznych nacieranie/
Aż i tak kiedy owo puszczol podkurzone/
Koił się albo wały Morstie zaburzone.
Pieniste wody pędzą/ Nawy skaczą rozno/
Sternik się y Bosmani z wiatry biedzą prożno/
Tak y w tej bitwie gdy Mars puścił kory z głowy/
Rowne były żołnierzom gory/ rowne rowy.
Jaz się na oślep darli ieden na drugiego/
Skrótł bronią niemierzył oresa długiego/
Zapalczywy na meża mąż wporcie bieżał/
Zginąć niedba tylko by z nim przeciwnik leżał.
A Charon z czarną łodzią tuż na porcie stoi/
A już się sam wiecety Dusz przewozić boi/
Gdy tysiąc za tysiącem cieniow mu przybywa/
A Echo na powietrzu z trwogi się odzywa.
Fortelu Mściław patrzac krzyczac iedzi wokoło/
A potężniejszych Mężow wywodzi na czoło/
Tak się siekła na vmor/ Coloman też cieży
Węgrow/ Fortuni rownym losem wbytkich smieży.
Polacy już prawy rog byli obronili/
A Rusakow z pierwszego miejsca rozgromili/
Do Węgrow też zwycięstwo już swoy los skłaniało/
Ale szczęście odmienne wnet ich okłamało.
Bo Mściław Chrobry świeżych Polowcow przebrałszy
A Polakom y Węgom s tyłu zaiechawszy/
Szedł się nie spodziewali vderzył w nich pędem/
Kilko wphow iak trawekosa pociąg rzędem.
Drugich łatwo pogromił gdy się pomieśiali/
A bez sprawy tam y sam różno wciekali/
Rusacy goniąc siekła/ kół/ wiąza/ krzyczac/
Węgrowie w gory bieżą tarczami się szczyczac.
Rusacy zaś Chorągiew Polakom wydarli/
Koronę z białym Orłem/ wnet ją rozposłarli/

Bitwa węg.

Vi non inulm
ca daret.

Mściławow
Fortel na Po-
lakach.

Quia in altero
cornu ad Vngar
res victoria ins
clinabat.

Ibi Mscislaus
cum Polowchjs
res à turgo adoro
tus facile securos
dissipant, et ma
gna strage pros
figant.

Fortel w obid
ciu Chorągiew
Polakom.

Hacieia Strypkowskiego

W swej zasadce: Polacy z roznych mieysc pátrząc/
 Szli do oney Chorągwie swoich być mniąc/
 A ktorzykolwiek do niej z omyłku przybiegli/
 Wszyscy iak w samokowce od Rusakow legli/
 Tak ony wszystkie woyska Węgrow Lechów zbite/
 Dali z siebie zwycięstwo Rusi znamięniete.

Tak te bitwy Niechowius lib. 3. cap. 31. fol. 119. y Cromerus lib. 7. Dlugosus etc. opisuią. Iacebantq; cadauera interfectorum, iak Niechowius mowi / circa Halicz, tanquam arena insculpta, iż leżała wielkość trupów pobitych niepogrzebionych iako piasek około Halicza.

Attilus Silenti.

Colomannus
 Krol nowy Ru
 si na Haliczu
 roman z żona
 Petra.

Przeważność
 Rusakow w
 podkopaniu Ha
 licza.

Coloman Krol
 z żona na wie
 zienie do Tor
 ska.

Mscisław b
 marł Chrobry
 rzeźbiony/ Roku
 1212.

Daniel Roma
 nowic/ Książat
 Ostrogskich
 przodek.

Attiliusa Filinięgo Woiewode Węgierskiego Rusacy poimá
 li / á Colomanus Krolowic Węgierski / Krol Halicki y Włodis
 mirski wcielił na Halicki Zamek / na którym go Mscisław Chrobry
 obegnał / á gdy nieopatrzenie Colomanowi żołnierze bramy zam
 kowey tylney strzegli / iedney nocy podkopali sie Rusacy pod nie / y
 wpadli do Zamku / á Węgrowie y Polacy nagle przestraszeni wcie
 śając / z murów syie łamali / á drugich pobijali / y Zamek opano
 wawszy Mscisław / obegnał Kościół Pereczyskiej / w którym się
 był Coloman z żoną / z Pániami / y z przebránym Ryceřstwem za
 wiał / tak głodem y prágnieniem wciśnieni / tylko żywot y Mscis
 sława na rokowaniu vprosiwszy / drzwi Kościelne otworzyli /
 tam za rozkazaniem Mscisławowym Pánieta Węgierscy y Pola
 scy / także Páni byli wywodzeni / ktorych wszystkich Mscisław
 część Polowcom / część swoim Dworzanom rozdał / á Coloma
 na z żoną Salomką Kieźną Polką do Torstá na więzienie pos
 skał / w którym był chowan pod strażą przez dwie lecie / według
 Niechowiusa / ácz Cromerus tylko Rok kładzie / á nie był wypuś
 czon / áż po długim stánowieniu y tráctowaniu / Roku od Chrystu
 sa 1210. pod tymi condiciami / iżby Bella Brat stárzy Coloma
 now poiał w małżeństwo Marię siostrę Mscisławowę / á Mscis
 sław po trzech lat miał Halicza Colomanowi wstąpić / ktore con
 dicie pełniąc Mscisław / odiechał do Torstá / tamże drugiego ro
 ku umarł / pochowan w Kijowie w Cerkwi S. Krzyża / ktory był
 sam zbudował. A Coloman też nie długo na Krolestwie Halic
 kim pánował / Bo Daniel Romanowic wbieżał Zamek Halicki /
 y wygnał Colomaná / ktorego zaś Ociec Andrzej Krol Węgier
 ski za dwoig wyprawa ledwo na Halicz przywrócił / y pánował
 Coloman na Haliczu trzy lata / á Roku 1225. umarł z podeyrze
 nim tru

nim truciżny ządanej. A od tego czasu Krolowie Węgierscy w Rusi władowanie swe utracili / wskatze potym długo używali tytułu Krolestwa Halickiego y Lodomerystiego / albo Włobimieskiego / iako y dziś Henricus Polskiego / y wshyskiego Kiestwa Litewskiego / etc.

Krolowie Węgierscy dla czego używali tytułu Krolestwa Gallacie, y Hallacie, y Laodomieria, ma bydl Wolodomieria.

Po śmierci Colomanowej / Dawid Romanowic Halicz opasnował / ale Isaslau bedac blizszy do Halickiego Kiestwa / zebral woysko z Polowcow / y wypędził Danila Romanowica / a Kiestwo Halickie postąpił Kijczciu Michalkowi Swiniogrodzkiemu.

Burda innot o Halicz.

O porażeniu Kijczat R II. skich od Polakow / Roku 1211.

Rusacy gdy po pierwszym zwycięstwie zbardzieli /
Omiennosci fortuny mylney niewiedzieli /
Zebrawszy sie wspol z Litw / z Smodz / z Jatwieżami /
Wiajeżdżali do Polski czestymi wtarczkami.
Lesko tym obruszony poslal Sulislawa /
W ktorym mestwo swieciło y wojenna sprawa /
Ten z rycerstwem przebrany ciagnal w Ruskie włości /
Oddając też wet za wet / burzył przez litości.
Ruscy Kniaziowie hardzi wnet woyska zebrali /
A z Polaki ogromnym pedem sie potkali /
Lecce ich sobie wazac / a pierwszey fortunie
Wfali / ktora czesto zdradziwszy w las dunie.
Polacy sprawniwszy sie wshyscy walnym sykiem /
Wderzyli w postzodek ich vphow z okrzykiem /
Tak rozermianych wshytlich bez wieści strwozyli /
W swej mocy wfaiacych fortelem pozyl.
Zaczem rozno pierzchneli do lassow Russowie /
A zbitych pelno w polach / pelno w kazdym rowie /
Polacy ich obozy / y lupy okwite /
Wzieli / y krom pospolstwa / wieźnie znamiemite.
Swietoslav / Wladimir / Jaroslav / Constanti y Jerzy /
Poymani ich Kniaziowie z swym żołnierstwem w wiezy /
Lecz potym wypuszczeni gdy Polakom skody
Wagrodzili / y wiezniow wrocili z vgoty.

Sulislau Cas
frelan Gando
miski.

Geomarus fol.
129. lib. 7. Nie
chouus fol 115.
Cap. 30. lib. 3.

Swietoslav
Wladimir / Ja
rosław / Con
stanti / y Jerzy /
Kiaista Ru
skie ob Polakow
w biewie pol
mane.

Tak Ru

Tak Rusacy z Lechy mir wten czas wziąć musieli/
 Bo w Domu nieprzyjaciół nowych goršych mieli/
 Nowych srogich Tatarow przed tym niesłychanych/
 Ani w tych polach gdzie dziś są/ nigdy widzanych.

O pierwszym przysciu Szw-

tow albo Tatarow w tych polach/ gdzie dziś osiedli/

Potowcow wygnawszy y wybitwszy/ za czym y Ruskie
 Książęta porażili/ y zniewolili/ Roku 1211.

Rozdział IX.

Wskazywając Litewskie stare bez dowodu słusznego spisane (gdyż won czas ludzi dowcipnych nie mieli) tak swoje rzecz prowadzi/ czasu panowania Montwila Gimbutowego Syna/ powstał Cárz Tatarski Batti/ y wszytkę Ziemię Ruską Książęta nie mało pościnawszy/ zwoiował/ y Stolec wszytkiej Ziemi Ruskiej Kijow spalił/ y pusty wdziałal/ Aż Książę wielki Kijowski Dimitrey na Czerniecow zbiegł/etc.

Batti Czarz
 Tatarski kiedy
 zwoiował.

Cromerus: Circa
 annum Christi
 1202. vel vi alij
 uolunt 1118.

Idem Crom. fol.
 128. lib. 7. Tartar
 enim Scythica
 gens siue a. fl. etc.
 obscuri ignoti.
 Michouus vero

A wten czas iakoby miał Wykiint Zmódzkie Książę Prędziwisa Syna wyprawić/ ktory Nowogrodek/ Grodno/ Brześć/ y Mielnik opánował. Ale to inaczej było/ y pierwey przed Battim/ czegom z godnych Historikow/ y z samey istotney rzeczy doszedł. Abowiem Batti Roku od narodzenia Christusa 1240. w pięciu set tysiecy Ruskie państwo/ y Polskę wszytkę/ Morawę/ Śląsk/ aż do Wrocławia/ y Legnice powoiował/ gdzie Pompa Mistrza Pruskiego/ y Henrika Książę Legnickie S. Jádwingi Syna meźnie sie za wiarę Christusowe broniących zabili Tatarowie/ a w Węgrzech potym trzy lata błądząc mieszkali/ wszytki Węgry/ także Raka/ Bessensta/ Karwada/ Bulgarską Ziemię ogniem y kłębem zwoiowali. Ale Litwa (czego sami dla zaniędbania Historiy wiedzieć niemogli) pierwey sie przed tym z niewoley Ruskiej wybili y strzasniali/ To jest od narodzenia Christusa Pana Roku 1211. a według niektórych 1118. Gdy Scytiyski naród Tatarowie albo od Kzeta Tartar/ albo od oyczystych mieysc/ albo od wielkości narodu swego/ co y sami sobie przywłaszczają/ tak nazwani/ pierwey za Kaspijskim Morzem w zawarcia Gory Imaus/ y Cacańskijskich skal

ſich ſtał na wschod ſłońca / tajemni y nieznaczn iak Grekom tak
 Łacinnikom / mieſzkając / zabijając Krola Indyſkiego / ktoremu ſłu-
 żyli. Alzyg prawie wſyſtkie wielką y małą zzwycieſtwem wzdłuż
 y wſzerz przeſli / gdzie wiele Kroleſtw / Kieſtw / y krain tak Po-
 ganiſkich / iako y Chrzeſciánſkich ſplundrowali / á potym przepra-
 wiając ſie przez Wolge Rzekę / gdzie w Kaſpiyſkie Morze albo
 Hircańskie wpada / y Aſtrachani / ktore Moſtwa Chwalinſkim
 Morzem zowie / wielką mocą ciągneli ku zachodowi / gdzie na-
 przód z Polowcami / ktorzy między Tanaim y Jeziorem albo mo-
 rzem Meotis / y nad Pontem Greckim / á dziś Tureckim Morzem
 w polach mieſzkali / wojne ſtoczyli.

Alto przyſcie Tatarow Cometa bardzo wielka y niezwoyczay-
 na znaczyła / y iakoby przepowiedała / ktora przez 18. dni Nieſięca
 Maia / Roku 1 z 11. trwała / ku Polowcom na wschod ſłońca / y
 ku Ruſkim pańſwom ogon obracając / czasem ſie też ku zachodo-
 wi obracając / w czym ſie Cromer z Niechowiusem niezgadza / bo
 ow mowi / Coma in orientem uerſa apparuit, á ten zaś ſupra Polous
 czos Tanaym ac Ruſſiam girans caudamq; in occaſum porrigens, Kto-
 rego też Wapouius y Bieſcius naſładuią / ale iako było takó było /
 iednak dala pewny znak przyſcia tych złych á przyległych naſych
 Saſiadow / ktorzy zaraz obie Sarmacie / Azyatycką y Europecką
 ſtego ſtarali / á Ruſkiey z dawną ſławney y mocney Monarchiey
 ſily zniſcili / y prawie wymrocili. Al gdy im Polowcy meźnie od-
 pierali / y woystka ich porażali / na oſtatek od wielkoſci Tatarſkiey
 w mocy ſwoiey byli zemdleni.

Przeto áczkolwiek Polowcy byli wſtawicznie głowni nie-
 przyiaciele Ruſakom / wſakże gwałtowną potrzebą przymu-
 ſeni / pomocy od nich przeciw Tatarom żądali / rozwodząc im to
 iż co nam dziś od Tatarow / to wam iutro bedzie. Dla tego ſie im
 Ruſacy widząc poſpolitą niebeſpieczność nieodmowili / y ow-
 ſem Tatarſkich Poſlow naſpominających / aby ſie w te wojne
 nie wdawali / ani Polowcom dawnym ſwoim nieprzyjaciolom
 pomocy dawali / przeciw Prawu Ludzkiemu poimawſzy pomor-
 dowali / á wſyſcy Ziemią y Morzem czarnym od Czakaowa /
 także Donem / Woſchłą / Dnieprem / Bohem y Wolgą Rzekami
 na pomoc Polowcom przeciw Tatarom ciągneli / Kiazę Miſci-
 ſław Romanowicz z Rycerſtwem Kijowſkim / Miſciſław Miſci-
 ſław z rycerſtwem Halickim / y inſze Kiazęta Ruſkie Cernieio-
 ſkie / Pereaſławſkie / Włodimirſkie / Nowogrodzkie / y Smo-
 lenſkie z Włodimirem Kurikowiczem. A zgromiaſzy ſie ze wſyſk-
 tami woj-

fol. 120. lib. 5.
 cap. 31. Nam ſe-
 quenti anno gens
 Tartarorum in
 eam diem igno-
 rata, conflictis
 pluribus ſepien-
 trionis nationibus
 ad Polowcos
 uenit, etc.

Chwalinſkie
 More.

Cometa jake
 przyſcia Tatar-
 row.

Polowcy od Ta-
 tarow przemo-
 żeni.

Niewola u b
 nieprzyjaciol
 ſiła pomocy.

Trzeba było ta-
 kien zgodn / ale
 ſiła leſzego
 na Turki.

Zawalcenie
 Poſlow zawa-
 dy ſrodlime.

Wprowadza Ru-
 ſkie z przeciw
 Tatarom.

Protolce wro-
ciłce.
Kalka Rzeke.

Polowcy y Ru-
sacy od Tatars-
row porażeni.

Kiaze Mści-
slaw piechota
wedruie.
Bo Kiaze M-
cislaw Roma-
nowie własny
Dziadzie y pan
Kijowski był od
Tatarow pora-
żony.
W Multan-
skiej Ziemi o-
to Buzowa
Tawothowych
laskow prino.

łimi woystkami Polowcow/ przyciągneli do Protolcow/ stamtąd
potym za dwanaście dni iazdy na Kalkę Rzekę przysli/ gdzie sie
iusz byli Tatarowie z namiotami swoimi położyli. Tam zaraz
miedopuszczivszy im wytchnienia Tatarowie swiezy na spracowa-
nych y droga zemdlonych vderzyli/ a pogromivszy/ y rosproszyw-
szy Polowcow/ potym Rustie woystka łatwo porażili/ dwoie Kiaz-
zat według Mieczouiusa Mscislawa Kijowskiego/ y Czernie-
siowskiego poimali/ a Bielski piśe zabili/ a inszych rosproszonych
(rzecz haniebną y niesłuszną ku wypowiedzeniu) samisz Polow-
cowie zdrajcy/ przez ktorych Ziemi vciekali/ towarzyšow wo-
ny y pomocnikow swoich iezdnych z koni/ piešych z łat lupiac za-
bijali/ drugich w Rzekach topili. Sam Mscislaw Mscislawic
Chrobry Kiaze Halickie/ ktory ono Colomana Węgierstiego/ y
Polakow porażil/ gdy vciekając do łodzi swoich przyszedł/ prze-
prawivszy sie przez Rzeki/ a bojąc sie pogoniey Tatarskiej/ wšyt-
kie nawy potopić/ posiec/ drugie popalic kazal/ a tak pełen stras-
chu do Halicza piechotą przywedrowal. Włodimirz też Kuri-
kowic vcieczką zdrowie zachował/ do Kijowa przyszedvšy Sto-
lec Kieštwá Kijowskiego opánował. A druga wielkość Rustich
vphow gdy vciekając do swoich łodzi przysli/ obaczvšy być po-
palone/ y w niwecz obrocone z frásunku/ z nedze/ y z głodu niemo-
gąc Rzek przebyć/ tam pomarli y pogineli/ krom kilku Kiazat y
niktorego ich Rycerstwa/ ktorzy na snopkach z Tawothowych
rozg vplecionych (ktorych tam iakom z Turek iadąc widzial y dziś
pełno) Rzeki przepłyneli.

A Tatarowie po tym zwyciestwie Twierdze/ Zamki/ y Mias-
ta Polowcow poburzyli/ tak iż wšytkie krainy okolo Tanaim y
Meotis wielkiego Jeziora/ y Chersonezem Tauriki/ co dziś Prze-
kopem od przekopania Istmu naszym zowia/ y wokoło Pontum Euzi-
num Czarnego Morza Tatarowie opánowali y osiedli/ gdzie y
dziś w tamtych polách Miasz/ Zamkow/ y wiez dawnych muro-
wanych/ ktore Wlošy Genuenses z Polowcami w towarzyšwie
budowali/ stare opádłe mury/ zwlašczá w Tarhowicy ic. świad-
kami są. W polách takze ktore Młodziejstimi zowia/ skąd też We-
growie wysli/ wiele stoi po dziś dzień murów/ Zamkow y Miasz
zburzonych. A groby świadczą/ iż tam kiedyś Chrześciane mieš-
kali/ Bo na mogiłách są słupy wyryte Marmurowe/ Mežow za-
enych we zbroiách a krzyżyki na nich/ ale ius niktore z dawności
mchem porosły/ drugie sie poobalaly/ skąd znać/ iż tam kiedyś
Grekowie/ Wlošy/ y Genuenses z Polowcami pobratynami Li-
terwstimi

terwskimi mieściami / Bo też Polowcowie / iakoż wyżej powie-
dział / z Gotow narod wiedli. Tak tedy od tego czasu Tatarowie
narod przedtym niesłychany Polowcow wybiwszy / nam sąsied-
dy niewdzięcznymi zostali. Potym y Ruskie Kijetą od nich zwo-
iowane / nietylko tribut z hołdem Tatarom y posłuszeństwo wy-
rządzali / ale też niewolnikom swym pierwszym Litwie kupem zo-
stali / iako Cramerus lib. 7. piše / etc.

Alle Diodorus Siculus Historyk bardzo starodawny / ktory
według Suidi / pisał księgi o sprawach rozmaitych narodow za
czasow Cesarza Augusta : Tak świadczy o dzielności y dawności
Scytow albo Tatarow libro 3. wty słowá.

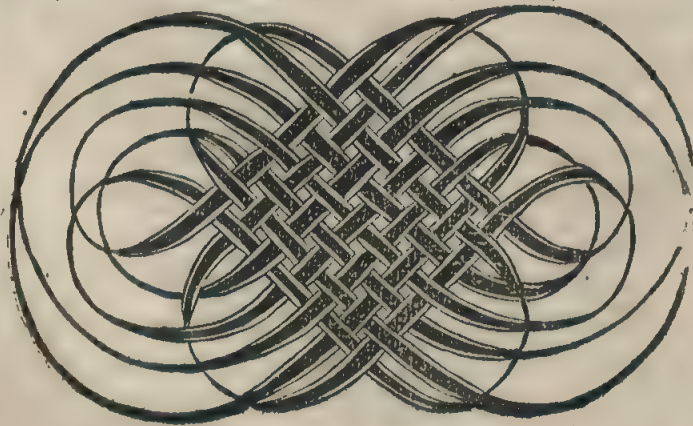
Diodorus Si-
culus o Tatarach.

Narod Scytiyski Tatarowie / acz pierwey mieściami w ciás-
nych krainach przy Indii / skoro sobie wybrali Krola waleczne-
go / y w dzielności rycerskiej biegłego / wnet gorne ziemie aż do
Kaukasiyskich skal zwoiowali / a polne krainy potym aż do Oce-
anu y Morza martwego / albo Jeziora ktore zowią Meotis / y do
Tanaim Rzeki / ktora po Moskiewsku Don zowią / osiedli. Po-
tym zaś Potomkowie Tatarskich albo Scytiyskich Krolow dziel-
ności rycerskiej / y ćwiczeniem wojennym krainy wszystkie od Ta-
nais Rzeki aż do Traciey pod moc swoje podbili. A obrociwszy
na drugą stronę moc swoje / do Nilussa Rzeki Egipskiej przesli /
a podbiwszy y zhołdowawszy narody / ktore miedzy tymi Rzekami
były / aż do Oceanu wschodniego Indyiyskiego / y do Kaspiyskiego
Morza / w ktore Wolgá wpada (gdzie dziś Astrachan) y do Mes-
otim Morza (gdzie dziś Tatarowie Przekopscy) osłady y panos-
wanie swoje seroko rościagneli. A tak gdy sie w mocy swojej ten
narod rozmnożył / mieli Cárzow albo Krolow pamięci godnych /
od ktorych Scytowie w Powiaty albo w Hordy rozdzieleni / byli
przezwanii iedni Arimaspi / drudzy Massageta / niektórzy Sacebi, al-
bo Saga.

Ża tych Krolow Tatarowie z krain innych ktore woyną po-
siedli obywatele do Hord swoich przywiedli y przeniesli. Ale dwa
narody nawietże / ieden z Assiriey / ktory miedzy Paflagonią (krai-
ną Asyjską gdzie dziś Turcy) y miedzy Pontem Euxinem czar-
nym Morzem byli osładowani. Z Mediyskiej zaś krainy drugi na-
rod wywiedziony nad Donem Rzeką albo Tanaim osładzili /
ktorzy Sauromatami byli przezwanii / Ci Sarmatowie w wie-
lu lat potym panowanie swoje seroko rozpostarwszy / y wielką
część Scytiey zburzywszy / prawie iż pustą y próżną bez ludzi w-
czynili. Ty są słowá Diodori Siculi o Scytach albo Tatarach /

lib. 3. O którego też narodu starodawności/ obyczajach y zacnych
sprawach/ a iż w Aziey y w Europie zdawna siedzieli nad Tanais
y Wolgą Rzekami/ czytay Herzey Herodota Greckiego Historiká
starodawnego/ y Melpomena Herota o tym piszącego/ Quintum
Curtium de rebus gestis Alexandri Magni, lib. 7. & 8. Trogum Pompei-
um & Iustinum Historicum lib. 2. Herbersteinum in Commentarijs Mo-
schouiticis, Kroniki Węgierskie/ Callimachum Florentinum in rebus
gestis Attilæ, Miechouium de utraq; Sarmatia, Monsternum, Ioannem Ca-
rionem lib. 2. Monar. 2. A. Et. 2. &c. Wapowskiego y Bielskiego etc.
Atám v tych Historikow starodawnych y świeżych iásnię sie y
Herzey náuczysz/ o narodzie Tatarskim nastarodawniejszym/ kto-
rzy Asia wielką y małą/ wtórą á większą część Swiata naprzod
mestwem zholdowawszy/ panowali w niey lat pultora tysiąca/
poczawszy od Wexora Krola Egipskiego/ którego gdy od nich
hold chiał brąc porażili/ aż do wieku y panowania Cynussa Kro-
la Assyrijskiego/ etc. A w sasiedztwie y w wprzyległości ich zaw-
ždy mieszkali Sławacy nászy przodkowie/ Russacy/ Moskwańc.
Których Historikowie stárzy dla spólnych granic iednąko y ogu-
łem Sauromatami y Sarmatami zwali/ etc.

A potym iákosmy niżej powiedzieli/ gdy Mściśław Mści-
slawic Chrobry Książę albo Carz Halicki koronowany/ vmárł ro-
ku 1212. Coloman Syn Andrzeia Krola Węgierskiego z nowu
ná Halickie albo Galatskie Krolestwo y ná Włodimirskie páństwo
według condicii postanowionych był podniesiony/ y panował w
Rusi aż do roku 1235. gdzie potym vmárł/ y tytuł Krolestwa Ga-
latskiego albo Halickiego/ y Włodimirskiego albo Włodimirskiego
smiercią swoią skóńczył/ aczkolwiek y po nim niektórzy Krolowie
Węgierscy/ tenże tytuł sobie przywłaszczali. Przetó my iusż teras
czytelniku miły/ gruntownie pioro náše do porządku Książąt
Litewskich po długo przerwanej rzeczy obróćmy.

W wyprawie Litewskiej do

Ruskich Kieństw / y porażeniu ich od Ruskow

Roku 1216. Dcym Kroniká Ruská y Niechouius

lib. 3. cap. 33. folio 123. y Dlugos 12.

świadeż.

Rozdział X.

Do Gásnie Wielmożnego Pána / Pána Jana

Nlebowiczá / Pána Minstiego / etc.

Sontwil Kiazę Zmodzkie Roku od
Christusa Pána 1216. vslyšawšy iż Tár-
tarowie Ruskich Kiazat moc przełomili / sá-
mych porázili / y Polowcow narod walecz-
ny z dzikich pol wygładzili / zebrał woysto-
z Zywibundem Dorsprungowym Potom-
kiem Kiazeciem Litewskim / á tak przełozynšy Hetmány nád o-
boim woystiem Litewskim y Zmodzkim / posłáli ich do Rusi ná
plundrowanie / wpátrzynšy czas po temu / y Zime twárdá dla
przebycia Rzek / Jezior y Brodow / á gdy wołosci Ruskie wšerz
y wzduż Pogánstá srogošciá okrutnie splundrowáli / á z wiel-
kimi lupámi do Litwy spiesno vchodzili / zebrał sie ná nich Kiaz-
ę Jarosław Wsewołdowic z Nowogrodzany / á dogonivšy
ich / porázil Litwe nád Dziwiná / Plures tamen milites Rusiæ def-
derabantur, iák Dlugos y Niechouius pišá / wšákže wiecey Ry-
cerstwá Ruskiego ná plácu poległo. R Kiazę Dawid Toropie-
cki tájmžezábity zostal.

Litwa od Rusi
si porázona.

Miech.
Et Dux David
Toropiecki occis-
sus iacuit.

Zás powtore rychło potym / gdy drugie woysto Litewskie/
Kieństwo Polockie wojowáło / wnet Kiazę Mscisław Dawi-
dowic z Rycerstwem Smolenskim prestko ná nich przyciagnaw-
šy / pod Polockiem ich nieostrożnych y niebezpiecznych bárdzo wiele
y bez liczby pobit. Drugich w Jeziorach / iż ich máło co vbiegło
potopil.

Mscisław Da-
widowic z
Smolenskie Lit-
we porázil.

Roku tež 1218. Kiazetá Czerniehowskie z swoim Rycer-

a u

stwem y

swem / y z Mściskawem Smolenskim y z Polowcami Kamie-
niecenską krainę bez żadnego odporu zburzyli w Polsce.

W znaczney a pożyteczney

wyprawie Litewskiej y Zmudzkiej w Za-

wilijską stronę do Rusi / z Eroziwitem Kijem

ciem / a opánowaniu Nowogrodka / Brześcia /

Mielnika / etc. Zamkow Ruskich /

Roku 12. 17.

Szistki Łatopiſzce Litewskie iedno-
stajnie ná tym mieyscu tak rzecz swoje poczy-
naia / ácz liczby lat kiedy sie co działo niekła-
da / ná żadnym prawie punkcie / bo tak gles-
boło w inſze Hystoryki weyrzec niemogli / dla
prostosci onych czassow / ſkądby porządek lat wyczerpneli / ale
zgoła prosto brną (co y ia chwale) tym sposobem.

Zá czássalu pánowania w Zmodzi Montwila Syná Gymbu-
towego powstał iest Cárz Batti / y poſeđł ná Ruská Ziemię / y
wszystkú Ruská Ziemię zwoiował / y Kiját Ruskich wiele po-
ſcinał / etc. iáko sie to niżej pokazało o przysciu Tátarow w ty
strony.

A iz lat kiedy sie co działo Litwa won czas niewiedziála / ſká-
ralem sie ia sam o to s pilnościá / ábych prawde Hystoriey ich bez-
wątpienia okazał. A to ſtąd naprzód / iáko Cromer lib. 7. Dlu-
gosus y Niechouius cap. 31. lib. 3. fol. 120. Herbersteinus in Com-
mentarijs Moschouiticis fol. 7. Kroniki Ruskie etc. ſwiádeczą / iz roku
1211. Máiá 18. dnia wſzázá sie Kometá wyſſhey pomieniona /
która Tátarow pierwie w ty strony przyscie znaczyła. Jákoſ
potym Tátarowie Komecie poſlušni / ná drugi rok 1212. Po-
lowcom poráżili / y Ruskich Kiját / ktorzy Polowcom poma-
gáli / ná glowe potárli. A potym wytchnawſzy ſobie troche / wszy-
ſtkie Ruskie páńſtwá tak pólnocne y wschodnie gdzie Moſtwá /
iáko zachodnie y południowe / gdzie náſzy Ruſſacy / plundrowáli /
przez lat cztery / lupy do Gordy wywodząc / a potym náзад od-
wroty czyniąc z Bateiem y Kaydanem Cárzami ſwoimi.

Herbersteinus
fol. 7. et 87. 26.

Moſtwá n Her-
berstein według
ich Greckiego
rachunku piſa
od ſtworzenia
Świáta Roku
6745. to wolo-
wanie Ruſkich
Kieſtw Batti
iá Cárza.

A potym

A potym iako Cromerus / Dlugossus y Niechouius fol. 131. cap. 38. lib. 3. piśa / Roku 1241. ciż Cárzowie Batti y Kaidan / Trucidatis principibus & tyrannis Rutenorum, Pobinofy Kniázioru Ruskich do Polski przez Ruskie kráiny przyšli etc.

Alle Montwil Gimbutowic Kiazze Smodzkie záraz gdy Tá-
tarowie Ruskie pánsťwa burzyć poczeli roku 1212. wnet też po-
czal o sobie przemyslać / iakoby sie mogle z niewoley Kiazat Ruskich
z Litwą y z Smodzią wykomić / y z płacenia onych łyt y winnikow
do Kijowá wyswobodzić. Násyłał tedy záwzdy Kozackimi dro-
gami z Żiwibundem Litewskim Kiazeciem na plundrowanie krá-
in Ruskich / Roku 1213. także 1214. 15. y 16. kiedy ich Russacy
porázili pod Polockiem / iako sie o tym troche nízey powiedziało.
Alle roku 1217. lepiey sie ná Russaki opátrzył / Bo slyšac iż Ru-
ska strona spustošala / y Kiazeta Ruskie (iako Łatopisze swiad-
cza) rozegnane byly / zebrał woystko z Litwy záspólnym sprzysie-
ženim / ktore był uczynił z Żiwibundem Dorsprungowiczem Li-
tewskim Zawiliyskim Kiazeciem / y z Smodzi / także z Kurlandow
álbo Kursow. Wład ktorym woystkiem przekozył Erdziwila Sy-
ná skáržego / Mežá w dzielności Rycerstiey doświadczonogo /
przydawofy mu dla porády y woienney spráwy / Mežow y Pániat
przednieyších / z Herbu Kolumnow Grumpia álbo Strumpia /
Drugiego z Ursynow imieniem Kirissá / Trzeciego z Herbu Ko-
žey Grawzá. A tak Erdziwil Kiazze spráwiofý sie z Smodzkiem
Kursowstkim / y Litewskim woystkiem / zšýtkował wfýstkich y roz-
spráwił w vphy porządnie / Chorągwie y Trebáčzow z długiimi
Smodzkiimi trębami / ná swych mieyscach / á osobno oboz z kolas
strzypigacych postáwiofý. Rycerstwo wfýstko zá zbroie y pán-
cerze (Bo tego iešćze rístunku w on czas Smodz nieznála) iedni
Zubrze / drudzy Łosie skory / Wiedźwiedzie / y Wilcze / ácz nie wfýst-
ko wypráwne nosili. Broń zaś łut prosty / šablá ledwo y Hetmá-
ná / włócznia / łiy opalony / proce krecone / siodlá z debu bez náslá-
nia / munstuki z łytá / etc. tak iako ony látá ludowi grubemu á leš-
nemu stroie y naczynie dawáły. A gdy sie nád Wilá wfýscy scia-
gneli / wnet z wielkich kłódzin poczynili płoty / ná ktorych kólášy
y wfýstko woienne narzedzie / nie dlugo tráctnigc / przepráwili /
y sami w spráwionych vphach ná Ruská strone przebyli. Tám
dopiero Erdziwil bedac w Ruskim brzegu sam z wálnym vphem
ciagnał pozad / á Hetmánow dwu ná czoło / trzeciego z trzema
vphcami w zagony wypráwił. A gdy sie przepráwili przez Niesz-
men / nálešli we czterech milach gore krasną / y wyniosłą / ná ktorey

Perone dorá-
chowane náše
Łat Kromet
Litewskiey.

Starodawne
šamie Li-
twskie

Porządki wo-
jenny Litew-
skie

Zbroia y broń
Litewska pier-
wsza.

Litwa Nowo-
grodzkie Kieś-
wo osiada.

był piarwey Zamek stołeczny Nowogrodek Xiążecia Ruskiego/
przez Bateia Czarzą zburzony. Tam zaraz Erdziwil założył so-
bie Stolicę y Zamek z nowu zbudował / a osiadłszy y opano-
wałszy bez rozlania krwi (gdy niebyło komu bronie) wielką
część Ruskiej Ziemi / począł się pisać wielkim Xiążciem No-
wogrodzkim.

Grodno Litwa
zabudowała.

Potym z Nowogrodka wyciągnawszy / znalazł także stare
Horodziſzcze nad Niemnem Zamku od Bateia zburzonego / a wlu-
biwszy Kopiec wyniosły y przyrodzenim mieyscā obronny / zbu-
dował na nim z nowu Zamek / ktory Grodnem nazywał.

Mielnik / Dro-
hiczyn / Suraz /
Bransko y Biel-
sko Litwa osi-
ada.

Od Grodna potym ciągnął ku Podlasku / gdzie wten czas
Jaczwingowie / albo Jatwieżowie mieszkali / y znalazł także Brze-
ście / Mielnik / Drohiczyn / Suraz / Bransko / y Bielsko / Mi-
skā z Zamkami poburzone od Czarzą Bateia / Ty wszyscy Zame-
ki na starych horodziſzczach z nowu Erdziwil wyniosł / y zabu-
dował / a Russaci Chrzesciāny / ktorzy byli po onym nieszczesli-
wym spustoszeniu y zwoiowaniu Bateiowym zostali / przygięli w
obronę kaskawie / a oni mu też wszyscy posłuszeństwo przysięgli
dobrowolnie.

Titul Erdzi-
wila Xiążecia
Litewskiego.

Że wiele ludzi
umiało z rado-
ści niespodzia-
nej / cypian o-
tom Piumum
o C. ul: solim
polihiflorem.

Tak Erdziwil moc y panowanie swoje w Ruskich Kieśwach
y Zamkach przerzeconych śnadmie za krótki czas rozmnożył y roz-
szerzył / y pisał się tym tytułem Erdziwil Montwilowicz / Zmodzi-
kiej y Litewskiej Ziemi Dziedzic / pierwszy wielki Książ Ruskiej
Nowogrodzkiej. Posłał potym wpominki do Zmodzi Wycowi
Montwilowi / ktory y z wielkiej a zeszłej starości / y niemniej z o-
ney wdzięczney Synowskiej szczescia radości umarł w Jur-
borku.

Witine Mont-
wilowicz X.
Zmodzi.

Zmibund X.
Litewskie.

Po nim Wikint Syn młodszy wstąpił na Kieśwo Zmodzi-
kę y na Ruską. A Erdziwil na Kieświe Nowogrodzkim / y na in-
szych Zamkach Ruskich y Podlaskich od szczescia podanych pāno-
wał. Zmibund też Dorsprungowicz z Herbu Kitaurus w Kiers-
nowie / w Wilkomericy y w Dziemiatowie y na wszystkich Litwie
miedzy Niewiazą a Wilgą w pokoju roztązował / a wszyscy trzej
w spolney zgodzie trwając za rowno sobie przeciw Russakom /
y Niemcom (ktorzy ich z Lislant w ten czas w Zmodzi nagabā-
li) miroskargnioną pomoc y pretki ratunek dawali / w ktorej zgo-
dzie y sami w sławę / w możność / y w potężne panowanie rośli /
y poddanych swoich scyzac grānie oyczystych obronili / a cudze
Pāństwa (zwłaszcza Ruskie / ktore się w ten czas w przekle-
tey niezgodzie sami iadły y psowały) posiadli / iż potym Niewol-
nicy Pā-

Zgoda Litew-
skich Xiążec.

nicy Pánom swoim za porządna sprawą swoją / y przeważną
i zgodliwą dzielnością pánowali y rostkázowali.

Pierwsze Powiaty

y Familie w Litwie.

Rozdział XI.

Rodził się Włodzisław Włodzisławowicz Książę Ruskie
Nowogrodzkie / bacząc na to / iż go szczęście nie-
spodziane na Pánstwie cudzym własnym Dzie-
dziejcem uczyniło / Tedy też zaraz tym Pánom y
Księstwu Smoleńskiemu y Litewskiemu / którzy
z nim byli wyśli / zwłaszcza dobrze zasłużonym / dał osiadłość
w Ruskich Księstwach / którzy pobratawszy się y pokumawszy z
Rusią Chrzesciány / ony pustynie które odłogiem leżały / po Ba-
tego Cárza srogim splundrowaniu osadzali / tak iż jeszcze y dziś
máło nie w każdym Kacie Ruskim / jest po części Litwy od tych
czasów / s których drudzy rzadko po Litewsku rozumieją.

Alle onych trzech przednieyszych Pánów Smoleńskich z narodu
Starodawney oney Szlachty Wyszczyców Rzymskich / których mu
był dał Ociec Muntwil Książę Smoleński przeciw Rusi za Het-
mány / iak się godziło Hetmánów swoich dobrze zasłużonych W-
łodzisław wrodzona Książeczka hojnością opatrzył y hojnie wdá-
rował.

Naprzód Kampejowi albo Strumpiusowi / albo iak dru-
gie Latopiszcze pisze Campaniusowi z Herbu Kolumnow dał
ten Okrag y Ostrów s puszczykami / gdziekolwiek obiegła Rzeka
Osmiana / y to wszystko cokolwiek dziś Książeczka / Pánowie y K-
sięstwo trzymają w Powiecie Osmiańskim. A s tego Kam-
peja / albo Strumpiusa / ale raczej Campaniusa własnego
Wyszczycy z narodu Palemonowego / wrodził się Gastold albo
Gastaldus / o czym iednakó wszyscy Latopiszcze świadczą / a fa-
milia Gastaldow y teraz jest sławna w Piamencie Ziemi mie-
dzy Francją y Włoską / a Sasońską Ziemiąmi leżącey / z których
ono ieden zabił onego sławniedzielnego Młędza Młuchę Card-
nala w Budzynie / Opietuna Węgierskiego Królestwa. Także tey
Familiey y dziś we Włoszech / którzy się Gastaldi zowią / jest kilka

Campeius / E-
pocen / Crompa
albo Strumpa
wzięt odział
nad Osmiana
Kieka.

Nadzień też o
Gastaldach y
Wolaterana
libro 5. in Petrus
ria, & lib. 22. in
Antropologia Ca
stalli, Gastaldi
& Gastoldi.

Gastoldowie.

Domow/ skąd sie okazywie/ iż ten Kampeius albo Campanius (acz
niktore Łatopiſce podobno z omyłki ſtaroſwieckiego piſſania / iak
ſie to y w ſwietym Piſmie częſto traſia/ Strumpiuſem go zowią)
był właſny oyczyc z narodu Palemonowe° z Herbu Kolumnow/
a iż ſam ieſzcze ſie był niewyrodził między grubą Zmodzią z oby-
czaiow Rzymſkich/ Przeto też y Syna ſwego Gaſtaldem albo
Gaſtoltem włoſkim imieniem nazwał/ z ktorego Campaniuſſa y
Gaſtolda w Litwie y w Ruſi byli ſławni Gaſtoldowie. Dru-
giemu Hetmanowi ſwojemu Ewryuſſowi / albo Eſiuſſowi z
Herbu Urſinow dał Eredziwił ten udział y wſyſteł s puſzczami
okrąg/ ktory dziś iego imieniem Eſyſtami z Miałteczkami zowią/
s ktorego/ iak wſyſtki Łatopiſce ſwiadcza/ wrodził ſie Moniwid
iakis Pan Litewſki/ a ſkąd ſie zaś Moniwidowa ſamilia w różne
domy rozkoſła y roſpłodziła / o ktorey ia ntechce ſadzić / ani ża-
ney wzmianki czynić / lepiej wie każdy gniazdo ſwoie / w ktorym
ſie wylaſł / a Gaſiora też między Łabeciami / choćby on był nabiela-
ſy/ także Dudka między Koſoſami ſnádnie poznać.

Trzeciemu Hetmanowi Grauiſiuſſowi albo Grawzyuſſowi
z Herbu Koſey dał ty wſyſtki przyległe wołoſci/ ktore dziś imie-
nim iego zowią Grawziſti / a s tego ſie wrodził Dowoyna / iako
wſyſtki Łatopiſce ſwiadcza iednoſtáynie / by ich kto chciał y ty-
ſiac koncorderować albo znosić/ nienaydzie ináczey/ iedno iż z Stru-
piuſſa albo Campaniuſſa / Gaſtold / z Eriſſa Moniwid albo
Muntwid / z Grawza Dowoyno. Kto ſie bedzie chciał dwor-
nie dowiedzieć o tym / albo o narodach z tych ſamilii rozmno-
nych/ naydzie w drugich kſiegach moich / ktore o tymże wierſem
rzetelniey ſą wyrażone / wſakże iż proſſa oratio proſtoſci tu po-
znaniu prawdziwey Hiſtoriey potrzebuie / tedyſmy od dwornego
w tej mierze badania pioro zahamowali. Bowiem dziś Kuku-
łek doſyc ſie náydnie / ktore iáycá ſwoie w cudzych gniazdach
poſkádaią / a gdy ſie cudzą pracą wylegą y doroſną/ tedy y
onego ptaſtká / z właſzczą wroblíká trzcinne-
go wychował y wylaſł oſkubą y ziedzą. Przez
tom ia takowe Kukulki z tego ſwoie-
go gniazda dáleko
wypłóſyl.

O porażeniu Kaidana Cárza

Zawolskiego Hetmana Batego albo Bate-

towego / przez Erdziwitá nád Kzeka Dnieprem / gdzie
do niego Perepecz wpada.

Kaidan Cárz Zawolski / Hetman albo
Towarzysz Cárza Batego (bo go tak Niechouius
pisze) iáko był zniewolił Kizetá Rustie w ich nie-
zgodzie / y do Tributu albo Dani włożoney przy-
musił / y Baskati albo Stárosty y Poborce swoje
w Rustich Kiestwach chował / tak y wten czas storo wsłyszal iż
nowe Kizze Erdziwit / z niesłychanego sobie Zmodzkiego narodu /
Nowogrodzkie / Podlástie / Brzeskie / Drohiczyńskie y inšie / od Wi-
liey aż do Mózera Kiestwa Rustie opánował / posłał do niego
iáko był zwykł do inšych Kizet Rustich / Baskati y Poborce
swoie / vpominájąc sie Dani / dochodow / y posłuszeństwa z tych
Kiestw Rustich ktore trzymał / áby zarazem wszystko zapłacił /
iáko holdownik. Co wsłyszawszy Erdziwit / wziął sobie ná ro-
zmyślenie / á potym sprośną boiaźń / dla niesmiertelney sławy / y
wolności miłey ná stronę odłożywszy / Posłow zatrzymał / o-
biecując im w rychle dan holdowną zgotować / y odesłać Cár-
zowi. A w tym cicho Woyská Rustie (slubując im tu pierw-
szej wolności do gardła przeciw sprośnym Tátárom pomoc)
spisłował / y zbierał / Też Bratá Witintá Zmodzkie / y Żywibun-
dá Litewskie Kizetá obesłał / prośąc o gwałtowny ratunek we-
dług Bráterskiej spolney y powinney sąsiedzkiej miłości. A
gdy sie inš Rustie woysko niemáłe do niego ze wszech stron wol-
ności chęcią zapalone zebráło / y pomoc z Zmodzi / y z Litwy
przybyła / zaraz onym Posłom Dan wypowiedział / á Cárzowi
Kaidanowi pare strzał miásto złotych Kleinotow posłał / y od-
práwiwszy ich / sam z nimi ku Mózerowi nád Pripieczą ciągnął /
gdzie miał wieść o Cárzu Kaidanie / z tam tą stroną przez Dniepr
miał sie z Hordą przepráwić ná wojowanie y plundrowanie zwy-
kłe Rustich kráin. A gdy Posłowie Cárzowi Kaidanowi one zu-
phálz odpowiedz Erdziwitowe y vpomináki pare strzał oddáli /
wnet sie z oney lekkości holdowniká swego (iáko mniemiał) roz-
gniewawszy / woysko Hordy Zawolskiej przez Dniepr przeprá-
wił / á przyciągnąwszy pod Mózera y Żagony ná burzenie Rustiej
Ziemie

O tym Kaidan
nie Cárzu Nie-
chouius fol 135
cap. 39 lib. 3-
pisze / iż też z
Baron Cárze
Polka / y Sie-
dmogrodka / y
Węgierka nie
nie wołował.

Posłstwo Cár-
za Tatarskie
go do Erdziwia-
iá po Dan.

Erdziwit Po-
słow zatrzy-
mawszy Tatars-
kich / woysko
zbiera.

Pare strzał z
Dan.

Tatárowie
Rus wojuia
Możeska.

Bitwa Erdzi-
witowa i Kai-
danem Cárzem.

Kaidan Cárz
Tatárski pora-
żon.

Erdziwit w
mári. Mingai-
to jego Syn.

Witine Mon-
twilowie w
mári.

Ziemie rozpuściwszy / sam sie kossiem położył nád Dnieprem ná
wsciu Perepiecy. A w tym Erdziwit z Rusią z Nowogrodzanym
Stonimsczanym / Pinsczanym / y z Smodzkiem y Litewskim posilecz-
nym woyskiem puszcami bez wieści przyciągnawszy / vderzył ná
switaniu z wielkim okrzykiem ná koss Tatárski / gdzie sam Carz
głową leżał. Tatárowie też ácz sie meynie zá zdrowie Cárskie y
z zuchwałstwá wrodzonego bronili / wśakże niegotowi á bępiecz-
ni od gotowych Russaków / którym było o przymrocenie wolności
vtráconych / y od Litwy przekłoniem / tak iż rožno y tam y sam po
lással / po błotach y stáczynach sie rozpierzchneli / ná placu ich też
wielkość poległa / á sam Carz ledwo w máley drużynie vciekł / in-
szy w Dnieprze y w Perepiecy potoneli / drugich po roznych zago-
nach śnádnie / gdy głową zśántowała / Russacy pogromili / y lupy
wszystki z wieźniámi wyswobodzili / wrocili sie do Nowogrod-
ka z Kieżciem swoim Erdziwitem / który to pierwsze zwyciestwo
z Litwą nád Tatáry otrzymał. Rychło potym w zeszley stárości
lat y sławy pełen vmárl w Nowogrodku / A Mingaila Syná
ná tych páństwach / ktore mu szczęście w Russkich Kieństwach po-
dało / Dziedzicem po sobie zostawił.

Máło też co przed tym Witint Montwilowie Brátródzony
Erdziwitow / Kież Smodzkie y Kurskie vmárl / ábo iáko ni-
re Łatopięcze świádczą / ná woynie Russkiej był zabity / A Kie-
stwo było przyszło słusnie przyrodzonym spadkiem ná Erdziwita
Brátá Kież Russkie Nowogrodzkie / Ale iż y ten po onym zwy-
ciestwie nád Tatáry otrzymanym musiał sie wyszczyć śmierci w
długu który był winien z ciáka. Tedy Kieństwo Smodzkie spadło
ná Żywibunda Dorsprungowicá Kież Litewskie Zięciá Kier-
nussowego po Poiácie / z Herbu Kitaurussá / ábo Hypocentaurus-
sá. A tu ius z Herbu Kolumnow Kieństwo Smodzkie y Litewskie
przeniosło sie po mieczu do Kitaurussow / áczkolwiek po kadzieli /
to iest / po Poiácie Kiernussowinie trwały Kolumny przy Kitau-
rusie / áż do Komuntowych Synow Narimuntá / Dorwuntá /
Giedrussá / Holse / y Troydená. Ale przed sie Kolumny pocza-
ły od Palemoná idą po mieczu swoim torem y genealogią nieroz-
zerwáną przez wszystkich Kieżetá Litewskie / y z nich idące Ru-
skie / áż do Witená ábo Wiczenia Erraigolcyká / y áż
do ostatniego pokolenia Jágelowego / iáko to w
nášej Tablicy / ábo zwierciedle
Kroniki każdó śnádniey
obaczyć może.

Mingailo

Mingailo Erdziwiłowic /

Kiaże Litewskie y Ruskie na Nowogrod-

tu wtore / a na Połocku pierwsze.

Rozdział XII.

M o śmierci Erdziwiłowej Mingailo syn
iego wstąpił na Księstwo Nowogrodzkie y Pod-
laskie / Brześć także y ty wszystkie krainy Ruskie od
Wiliey aż do źródeł Niemnowych / gdzie się za Ko-
pylem w pięci mil poczyną / oyczystym prawem
trzymał. Potym też miał sąsiedztwo z Poloczany
y granice przyległe / którzy w ten czas wolno sobie panowali / y ja-
dney zwierzchności nad sobą niemieli / tylko trzydzieści Meżow
starców z poszczodku Rzeczypospolitey swojej na potoczne sprawy
y sądy iako Senatorow przekładali / a nawiecey za znakiem dzwo-
nu wielkiego / który w poszczod Miasta był zawieszony wszyscy się
zbiegali / a tam o sprawach y potrzebach Rzeczypospolitey swojej
y dzierzaw swoich (bo trzymali na ten czas Ziemię Ruskiej sami
Mieścianie Poloczanie na mil kilkodziesiąt) radzili. Teyże wol-
ności w ten czas używał Pskow / y Nowogrod wielki / ktorey by-
li dostali za niestwornością y niezgodą a wnetrznymi wojnami /
zaboystwem y morderstwem Kiazat swoich Ruskich / gdy jeden
drugiego / iako się to wyżey w Historiey Ruskiej pokazało / z
państwa wyganiał y zabijał / a Tatarowie gdy Polowcow po-
razili / też Kiazat Ruskich niemako pobili / a potym z Bateiem Cza-
rzem przyciągnawszy ostarćką doptomili / za czym Miasta moż-
nieysze Ruskie / iako Nowogrod wielki / Pskow / y Połocko bez
Kiazat wolno poczęli sobie żyć / y Księstwa Kiazat swych sami po-
siedli / wziawszy rządek sprawowania Rzeczypospolitey od onych
sławnych Respublik Greckich / Athen / Thebow / Sparti albo La-
cedemonu / zc. ktore także Ephoros Sedziow / drudzy trzydzieści
Meżow przekazanych nad sobą miewały / dla rządu spraw Rze-
czypospolitey. Bo won czas w Nowogrodzie / w Połocku / y w
Pskowie wszystko prawie Grekowie bywali Metropolitami /
Władikami / y Archimendritami / ktorych tu zawżdy Patriarcha
Constantinopolski albo Czarigródski przysłał / iako o tym Herzey
Ruskie Kroniki świadczą. Alż oni Grekowie wnieśli też tu byli
obyczaj sprawowania rzeczipospolitych Atenskich / Tebańskich zc.

A iż pod.

Niemien się po-
czyna w pięci
mil od Kopyla /
miedziasto od
Piaskow Miasta
liczą ich Me-
Kiazat Litew-
skich / na ktorum
miejscu samemu
był.
Wolności sta-
rech Polocz-
an
Wiecie albo
Segniti.

Państwo Po-
łockich Mie-
czan.

Pskowianie y
Nowogrodz-
kie Księstwa
swoich Kiazat
posiedli.

Waciera Scripkowskiego

Przebiegła pier-
wsza wojna
Litewskich i
Poloczan.

Horodziec przyn-
grodzi Polocki.

Poloczanie ob-
Mingaila po-
rąbeni.

Mingailo woj-
tał Polocko.

A iż poddanym w wolności (w ktorey sie nie iako Slachta
rodzili) rogi rosły / poczel zaraż Panowie Poloczanie / vsiąc w
swoiey wolności / sąsiadow na wojnę wyzywać. Ktorego swo-
wolenstwa niemogąc dluzey cierpieć Kiazę Nowogrodzkie Min-
gailo Erdziwilowic / wziął sie za krzywdy poddanych swoich /
ktore czesto miewali od Poloczan w przyległości / a zebrawszy
woysko z Rusi swoiey y z Litwy powiliyskiej / ciagnął prosto do
Polocka / chcąc mieszańską hardsć vsmierzyć. Co uslyszawszy
Poloczanie / wnet kazali we dzwon vderzyć / za czym sie woysko
pospolstwo zebralo z possad y z wołości okolicznych / także też z
innych dzierzaw swoich / ktore przed tym do Kiestwa Polockiego
przysluchaly / zgromadzili chłopow o kilka tysiecy / ktore woysko
zskytowawszy / oni trzydziści Muzowie albo Senatorowie Po-
locky / wyciagneli przeciw Mingailowi z Polocka / niechcąc nie-
przyiaciela w domu czekać / y pokozyli sie obozem pod Horodcem
Zamkiem swoim. A Mingailo sprawiwszy sie z Nowogrodzka-
ny y z Litwy / tym sinieley na nich z ogromnym okrzykiem vde-
rzył / iż wiedział chłopstwo być bez porzadku / y bez wojenney
sprawy / co obaczawszy Poloczanie / iż im potężnie nieprzyiaciel
dogrzewa / zarazem tyl podali / ktorych Rusacy Nowogrodzcy / y
Litwa gonąc bili / siekli / y imali po zaległych starynach / Horo-
dziec potym ich zamek spalili / a koncząc zwyciestwo / do Polocka
tegoż dnia przyciagneli / co widząc strwożone pospolstwo / otwo-
rzyli mieyscie y zamku Polockiego wrota / podając sie dobrowola-
nie Kiazeciu Mingailowi / Tak tedy Mingailo pierwszy z Kiazat
Litewskich Polockim Kiazeciem y Nowogrodskim strociwszy ich
hardsć zostal / a potym wykonawszy na oboim państwie
szczęśliwy wiek / w staroszeley siniznie vmarł w No-
wogrodku / zostawiwszy po sobie na dwoie
Kiestwa dwu Synu / Skir-
munt y Gynwilá.

Skirmunt Nowogrodzkie/

Ginwil pierwszy z Litwy Chrześcianin

Połockie/ Książęta Mingajłowich.

Skirmunt y Ginwil uczyniwszy przyp-
 stoyny pogrzeb obyczajem Pogańskim Oycowi
 Książęciu Mingajłowi/ wsepali kościom jego kur-
 han wyniosły/ niedaleko od Nowogrodka/ a po-
 tym Skirmunt/ iako starszy/ siadł na oycowskiej Pogrzeb Min-
 gajłow.
 Stolicy w Nowogrodku/ Książęta Ruskiego y Litwy powili-
 skiej.

Ginwil też iako młodszy Połockie Księstwo wziął z wdzięku/
 na którym szczęśliwie panując/ pojął w małżeństwie Księżnę Nas-
 rią/ Borissą wielkiego Książęcia Twierskiego Corte/ dla ktorey się
 ochrzcił w Grecką albo Ruską wiarę/ y dano mu na Chrzcie imię Ginwil pierw-
 sze Książę Litwy
 się ochrzcił się
 w Ruską wia-
 re.
 Iurgi/ A to napierwsze Książę z Litwy został Chrześcianinem. Z
 Pskowian y z Smolensczan długą wojnę wiodł/ y spor o gra-
 nice przyległe/ a potem w niedośłym wieku lat swoich umarł/ zo-
 stawiwszy po sobie Syna Borissą.

Boris Ginwilowicz

Książę Połockie.

Boris Książę uczyniwszy oycowi oby-
 czajem Chrześcianistim pogrzeb uczciwy/ z
 wielką sławą y dzielnością rycerską Księstwo
 Połockie sprawował. Ten chcąc zostawić po
 sobie znak wieczny Chrześcianstwa/ wymyślił Na to się wst-
 ki Łatopisce by-
 ich chęci wstae
 znosić jedności
 nie zgadzają.
 Kościoły ku czci Pánu Bogu budować/ y
 zmurował naprzód w Zamku wyższym Cerkiew świętę So-
 phia/ to jest/ mądrości Bożej/ obyczajem Greckim/ iakom sam
 widział/ znać iż kościołem niemającym. Na Bielczyce też Monaster
 z wieżami ochodożny/ y Kościół Borissą y Głębą Świętych/ mu-
 rem ozdobnie wystawił/ czwierć mile iako mi się zda (bom nie
 mierzył/ tylkom widział) od Połocka. Drugi zaś Dziewicy Trudno było
 mierzyć/ bo gdy
 ia tam był/ rola
 1573. iadać z
 Witebska/ Mo-
 skwa w ten czas
 trzymają.
 Monastir

Monastir w wierch rzeki Poloty od Zamku puł mile / w którym
 Książ wielki Moskiewski miał stanowisko swoje / gdy Polocká
 dobywał / czwarty Kościół S. Spassá zbudował. A na to bu-
 dowanie przeważnym kosztem aż z Lissland / Cegle / Wapno / Ala-
 baster / y inże potrzeby w strugach Dzwina rzeki wożono. A te-
 go każdy naydzie y dziś iáwne świadectwo / kámiień w Dzwine
 wyniosły / od Dżisny dzisieyszego násey pámieci założonego miá-
 sta milá / á od Polocká siedm / między Drissa á Dżisną / na niż do
 Rygi płynąc / na którym kámiieniu jest Krzyż Ruskim wyrty-
 raktem taki: ✝ i tego Książcia Borissá napis pod nim / Wspo-
 moży Hospody Koba swoioho / Borissá Syná Gynwiloweho /
 ruskimi literámi / co mnie wkázował ieden Kupiec z Dżisny / gdy
 nas kilko żołnierzow z Witebská w Strugu iechało do Diná-
 muntu nád Inslandcie Morze / A iżesny tam w tym mieyscu
 z przygody nocowali / Strugi do brzegu przypchnąwszy / do te-
 gosiny sie Kámienia w czolnie wożili / chcąc widzieć stárożytną
 dawność rzeczy.

Gránice Kieś-
 twa Polockiego
 z Litwą stáre.
 Borissow Za-
 mek.

Tenże Książ Boris skoro odprawił budowanie ku czci Bo-
 żey / wymyślił też znák wiecznych gránic vmocnić / między Litwą á
 Kieśtwem Polockim / y zbudował Zamek y Miásto od swego imie-
 nia nazwany Borissow nád rzeką Beresiną: Dotąd sie Moskiews-
 ki gránice swoich wpomina.

Wiodł też wojne dla spolnych gránic z Smolensczany / z
 Witebskim Książciem / y ze Pszkowian.

K. Boris w
 mári.

Potym Mieszczańom Polockim przywrócił pierwsze wolnoś-
 ci / ktore im był zkámał Dziad iego Mingailo / iż sie także wiecá-
 mi sami sadzili / á we Dzwon wielki / gdy sie mieli do Rady scho-
 dzic / dzwonili / iáko był obyczaj w Wielkim Nowogrodzie y we
 Pszkowie. A będąc inż zeshły w stárości / vmarł Książ Boris /
 y pochowan w Kościele S. Sophia na Zamku / ktory był sam
 zbudował.

Rechwold K.
 Polockie.

Přlowianie ob
 Poloczian zhor-
 dowani.

Po nim pánował na Kieśtwie Polockim Rechwold imieniem
 chrzestonym Wasili Syn. Ten Pszkowiany dlugą wojną przy-
 musil do holdu / y postapienia niektórych wołosci / ktore byli od
 Kieśtwá Polockiego oderwali / á gdy potym w pokoiu pánował
 wiele lat / musiał sie wiscieć smierci z dlugu na zawity Rok pos-
 zwany.

Porokawia
 Książ Polocki
 á Egerica.

Po nim na Kieśtwie Polockim został HLEB Syn / y Cor-
 tá POROSKAWIA / A tá poslubiwşy Pánu Bogu dziewicy stan
 w czystości chować / postrzyglá sie w Cernice w Monasterze S.
 Spassá

Spasła nad rzeką Polota / w którym mieśkalá siedm lat Pánu Bogu służąc / y księgi do Kościołow piśąc. To po ty ku rzeczy o tey Porostáwi piśą Łátopiścze Litemstie y Ruskie. Ale daley coś dziwnego o niey powiedáią / w ty słowa: X potym dzie swietaia Porostawia wezbrała sie do Rymá / y w Rymie kilko lat mieśkaia iąc Bogu pilnie służyła / y tájże umierła / y potym dzie sie oświeciła / ktorą zowią swietą Praxidis / á po Rusku Prastowia. Ktorey że dzie to w Rymie y Certiew zbudowano / ná imie ieie swietoie / y tájże ieie cieło pohrebtłi. To poty wszyscy Łátopiścze iednáko o tey Porostáwi Xieźnie Polockiey świadcza. Ale iż sie ia z wielkám pilnością stáram / y ná tom siedmioletnią pracą podiał / ábych Litemstą y Ruską / tájże Polską Historią nie z domniémánia / ále z pewnych dowodow ná swiát pokazał. Tedyń teź o tey Porostáwi niemáło ksiąg Kościelnych zwártował / ktoraby to z Xieźny Polockiey swietą Praxedą w Rzymie zostác miałá / álem tego nigdziey náleść áni sie dopytác mogł. Tylko tá pospolita iest Historia o S. Praxedis w Legendach swietych / y w ledá wiatiku: Praxedis uirgo uenerabilis Prudentis Romani filia, amissis parentibus &c. Praxedis Pánná wielebna Prudentiussa Rzymianiná (nie mowi Rechwolda Wasilá Kniázia Polockoho) Córká / pozbywszy rodzicow / s ták wielkim stáranim / pracą / y s skłóscią / pożytkom Chrzesciáńskim usługowála / iż wiele swietych w bogich swoimi máietnościami żywiła / etc. umierła potym / ktorey cieło Pastor Kapłan wedle oycá y siostry Potentiany ná Cmintarzu Priscilæ S. in uia Salaria &c. pochował / á Rechwold ociec Porostawie nie w Rzymie ále w Polocku leży / nie in Cimiterio Priscillæ / ále w S. Sophia. A tey Praxidy Rzymianki / nie Poloczanki Kościół náš Rzymsti obchodzi dzień S. Lipcá 21. dnia. O ktorey teź czytáy Volateranum in Antropologia w księgach 18. etc.

Potym Brát tey Porostáwy SŁEB nie długo Poloczánom pánował / Bo w młodym wieku zá oycem Rechwoldem Wasilem y zá siostrą Porostawią (swietą ták iáko chcą Łátopiścze) musiał ná on Swiát wędrowác. Pochowan podle oycá w iednym grobie w S. Sophiená Zámku Polockim.

A Poloczanie (gdy sie w tym Głebie ostateczny potomek Xieź zgt Polockich z Litwy zámknął / bo bez potomstwa w málł) poczelí sobie po stáremu wolno żyć / y wieczámi sie sadzić / á Pánná nad sobą niemieli.

Łátopiśce o Porostáwi nie tu rzeczą.

Zobacz mianina Łátopiścow.

A tejsza to była ta roku 140. od Chrystusa zá Antonina 13. Cesarza Piusa rzeczonego / y zá Papieża Piusa 10. á Polocko w ten czas niewiem iesli by to ieszcze / o czym Volateranus in Anthropologia lib. 18. etc. Carion lib. 3. etc.

Dacietia Strinkowskięgo
W Bitwie y Zwycięstwie
 Skirmuntowym nad Kniąziem
 Luchim / Roku 1220.
 Rozdział XIII.

Na wiadomo-
 ści lat y per-
 nosci czasow
 wchłita histo-
 ria należą.

Alch byli nufczemni y bez mózgu prawie
 Pisarze Łatopisczow Ruskich y Litewstich / iż
 swoje Historiyki ledą iako bez baczenia co im ślina
 do vsę przyniosła pisali / a lat albo rokow / ktorey
 go sie cząssu co działo / na żadnym mieyscu nie-
 tkadą / nieważymy tego / iż na wiadomości
 cząssow każdey Historiey nawiecey zależy / a bes tego tedy y Hi-
 storia (ktora iest sama świadkiem / zwierciadłem / y Mistrzynią
 żywota ludzkiego) y wszystkie sprawy Meżow dzielnych za prze-
 ważne cnoty sławie wieczney poświęconych w niweczby sie o-
 brociły.

A tożem ja tego z daru Bożego / a za pilnym w Historiach ba-
 daniem doszedł / iże lata y pewne czasy / kiedy sie co działo / w Ła-
 topisczach / tudzież wotpliwych imion Książeczych / y Osob meż-
 nie dzielnych dochodne a iawne wywody pokazuje / aczkolwiek
 mi to / Bog wie lepiej / z wielką pracą przyszło.

Tak tedy Łatopiscze rzecz swoje prowadzi : A potym dzie
 Skirmunt Książę na Nowohorodku / y Książ Mscisław Lu-
 dzi / y Pinski poczał walkę z Książem Skirmuntem etc. Rozu-
 miey tedy Czytelniku miły / iż ten Mscisław był nie ledą Książ /
 ale Monarcha przedtym Kijowski / Mscisław Romanowicz rze-
 czony / ktory na oney niešťczesliwej wojnie roku 1212. gdy Tataro-
 wie wty dzie pole naprzod nawiedziwszy Polowiedie y wśyst-
 kich Ruskich Książat woystką porażili / Tedy wten czas poimáli tego
 Mscisława Romanowicza / Monarchę Kijowskiego / y przy nim
 drugie Książę Czernieowstie / iako o tym L. gofus y Miechouius lib.
 3. cap. 31. fol. 120. piše / Diffugientibus Polouichs acies Rutenorum disijci-
 untur, plurimaq; eade peracta bini Duces, Msczislau Romanowicz Kijo-
 uienfis, & Czirnieouienfis captiuntur. O tymże y Cromerus lib. 7. A iż był
 przereczony Mscisław w wiewzieniu y Tatarow / tedy Włodimirz
 Kurikowicz (iák tenże Długos y Miechouius świadczą) wybie-
 gawszy sie stey porażki do Kijowa przyszedł y opánował stolicę Ki-
 iowską.

Bo mniemali
 Kijowianie iż
 by dot ich Pan
 w bitwie zginął
 co o Wapouius
 y Bielski z o-
 możu pisa.

iowstę. A Mścislaw Romanowic gdy w kilka lat wyszedł z wie-
 zienia Tatarskiego / a Stolicę swoję Kijowskiję niemógł odstąpić /
 wziął od Włodimirza Kurikowic z wgoody Wołyńskię Kieństwo /
 którego była w ten czas Stolicą Lucko / i temu y Pinskię państwo.
 A iż na tym nieprzeskawał / bo pierwey był Monarcha / a w ten
 czas mu iego własnego wdziałano / namowił go tenże Włodimirz
 Rurykowic / aby pod Skirmuntem Książciem Litewskim / y Ru-
 skim Nowogrodskim / dostawał sobie Nowogrodka / Brześcia /
 Mielnik / Drohicin / Grodn / y innych Zamków oyczystych Ru-
 skich. A gdy się zebrał z woyskiem przeciw Skirmuntowi Min-
 gailowic Nowogrodskiemu y Litwy powiliyskiej Książciu / Te-
 dy Skirmunt zwątpiwszy w mocy swoję / posłał do Żywibun-
 da Dorsprungowic wielkiego Kiedza Żmudzkiego / y Litwy za-
 wiliyskiej / prosiąc go o pretki przeciw gwałtowney wojnie ratu-
 nek / y posłał mu zaraz Żywibund Syna swego starszego Kuto-
 woytę na pomoc / ze wszystkimi siłami Żmudzkiemi / y Litewskimi /
 Potym Skirmunt złączywszy moc swoję z Książciem Kutowoy-
 tem Żywibundowicem / ciagneli przeciw Mścislawowi Roma-
 nowic / który iusz z Wołyńczykami / z Pinszany / y Kijowiany No-
 wogrodskiego Kieństwa przygrodzi / około Brześcia plundrował /
 A gdy się obiedwie woyska na oney stronie Rzeki Jasiakoy podkła-
 ły / zaraz Książ Mścislaw zśankował / Pinszanie pierzchneli /
 Kijowstę pomoc także / Wołyńcy za nimi / a na placu y polassach
 y herotich polach wielkość ich poległo zbitych / tak iż sam Książ
 Mścislaw Romanowic / straciwszy wszystkie moc swoję ledwo
 uciekał w małej drużynie na Lucki Zamek / y wołał Rus (iść
 Latopisze świadczą) z wielkim płaczem / iż tak wielkie woyska ich
 były okrutnie pobite od bezwierney Litwy. A Skirmunt kończąc
 zwycięstwo / wziął przez podanie Pinski / y Turow / Kieństwa
 Mścislawowe. A tak gdy na swym nieprzeskawał / a cudzego
 pragnął / y swoję stracił. Działo się to roku od Chrystusa 1220. A
 tu iusz masz Czytelniku miły perwoność lat / czasów / przyczyn woj-
 ny / y wywod osob Książcych w Latopiszach zatkumionych do-
 wodnie od nas wyrażony.

A po tym sławnym zwycięstwie Skirmunt uciekłszy Ku-
 towoytę rozlicznymi darami / odprawił go do Oycy iego z wiel-
 kimi dziełami. Ale Kutowoit wrociwszy się do Żmodzi z wielką
 sławą zastał Oycę Żywibundę Dorsprungowic bardzo chorego /
 bo był w leciech bardzo zeschły / tak iż potym rychło umarł bardzo
 w zeschley y hedziwey starości. Pojatta też Żona iego Córka Kier-
 nussow /

A tuż się
 iusz domacali
 perwoności lat.

Bitwa Skir-
 muntowa z
 Książciem Lu-
 kim.

Mścislaw Ro-
 manowic y Ru-
 sko ob Litwy
 porażeni.

Pinski y Tu-
 row wzięte od
 Litwy.

Żywibund
 Dorsprungo-
 wie umarł.

Poiata Bál-
wan.

nusowá / po ktorey był Xięstwo Litewskie z Kiernowską stoliz-
cą / iáka sie won czas zeszłá / zá wiáno wziął / máło co przedtym
vmárłá / ktorey Syn Kutowoit / z wrodzoney miłości postawił
Bálwan nád Jeziozem zostá obyczáiem Pogáńskim tu wieczney
pámieci / Ten Bálwan Ludzie prosci chwalili zá Boginiá / A gdy
Bálwan zgnil / ná tym miejscu Lipy wyrosły / ktore táž Litwá
y Smódz áž do czasow Jagelowych zá Bogi chwalili / Piesni pro-
ste o Poiacie spiewájac.

A tu wiedz czytelniku miły / iż sie o tey Poiacie ieden Látopi-
siec sprosnie omylił / kładąc te Poiate być Cortá Kutowoytowá / á
oná bylá mátká / y iákoby tá Poiatá po śmierci Kutowoytá Oycá
swego miała mu Bálwan postawić ná iedney gorze nád swietá
rzeká / áno sie myli / bo oná Kiernusowi oycowi ten skrup. uczyniła
nád táž rzeká / ná co sie inše wszyscy Látopiszczé zgadzá / ktorym
podobniey niż iednemu wierzyć / gdyž od prawdy ná kilko mieys-
scach iáwnie zfékował / y mnie (co wyznáć musze) zwiódł w wy-
dániu Goncá cnoty / Táž tež in eo libro, quem latine sub titulo descri-
ptionis SARMATIAE Europae, de uitis Regum Polonorum, ipsi-
usq; Poloniae, Prussiae, Magni Ducatus Lituaniae, Russiae, Liouoniae, Mo-
schouiae, ac Tartaricarum in hordas diuisarum Regionum descriptione,
moribus, gentium deductione, Principum gestis &c. anno 1573. exarauit,
dum adhuc adolescens in VVitebsca cuidam Italo cohortis pedestris
praefecto familiariter adhaererem, ac Marte interdum respirante obscena
perosus ocia, ingenuis musis operam nauarem. Wšáťže sie tego z káski
Božey teras popráwiło / gdym inšych Látopiszczow z roznych
mieysc kilkonáscie dostał / K temu in euoluendis multotiesq; enucle-
andis uarijs Historicis assiduo duroq; superato labore optatam Historiá
Lituanicá contigi metam. Omnia etenim conando & lente festinando do-
ctis solertia uincit.

A co sie tá m komu časem zda nie pomysli w przerzeczonych
Księgach moich de Sarmatia Europea ktorem ná Witebsku (czego
Jásnie Wielmożny Pan Stánisław Pácz Woiewodá Witebs-
ski etc. dobrze świadom y wšystko támeszne Ryceřstwo) písał.
Tedy o tym rácz wiedzieć / iż tá praca mojá abortiuum in immatura
edenda prole passa est. Illius etenim nostri laboris, cuius testem Deum
opt: max: contra conscientiam meam appello, fructu, per quendam Ita-
lum, & eundem peditum in VVitebska praefectum, frustratus sum, qui
quaniuis ipse neprimis quidem musarum fontibus labra admouerit, &
prorsus literarum expertus fuerit, praefati libri Exemplar, ut populari fati-
aretur aura, sub nomine suo quibusdam uerbis & sententijs (ut ipsius
inuentio

inuentio inde appareret) facile immutatis, imprimendum dedit. Et sic nos non nobis.

Tak nie dla siebie w Jarcznie robią woły/
 Nie sobie biedne miod zbierają pszczoły/
 Nie sobie ptaśkę miłych dziatęk rodzi/
 A owca w wełnie nie dla siebie chodzi/
 Nie sobie Jabłoni wdzięczny owoc dawa/
 Nie sam dla siebie Czek w pracą sie wdawa/
 Myśmy pisali / Myśmy tam robili/
 Inży sie sława naszą przyzdobili/
 Tak w Parwie piora Wronka sie vbrała/
 A mniema biedna by zakład wygrała/
 Ano poznano zaraz co nieczyje/
 Paw sie w swym herzy / Wrona rwał twarz kryje.
 Wmie Mistrz o swym Rzemiesle powiedzieć/
 A Pártacz w łacie zawsze musi siedzieć.

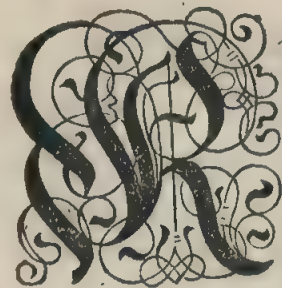
Multa tulit puer sudauit & alsit, Abstiniuit Venere & Bacho, Qui Pithia cantat. Tylkoć sie to było Jowissowi iako Bogowi ześto / iż iedno sieraz w głowe vderzył / ali wnet Córka panna Minerva / Bogini nauk / z mozgu iego wyskoczyła. Ale my nie Jowissowie / trzeba sie nieraz w łeb vderzyć / kto z mozgu chce co vrodzić. Ja iednak dali Pan Bog nie wstpie / iż author fruetur debito, & plusquam iuste promerito honore, fiedy tempus ueritatis parens eam ipsam ueritatem e tenebris in lucem educet. A ten ktory to sobie przywłaszcza / o kolo czego niepracował / ani sie iego ingenium na to zeydzie / fiedy go spytaią / iako sie to albo to rozumie / confundetur, & sic suo iudicio forex peribit, &c. Ale na ten czas tu rzeczy przysstepnie.

Daley zaś tenże Łatopisec tey Poiaty Kiernusowny meżą kładzie nieiakięgo Kirussa albo Giedrussa / Knięcia Dziemaltowskięgo / ale inżę Łatopiszcze chociaby ich tysiąc concordował / zaś dnego inżęgo Giedrussa nie wspominaią / tylko iednego Syna Romanowęgo albo Romuntowęgo z herbu Kitaurus / z ktorego narod Knięziow Giedrochich pośedł. A ięgo Bracia byli Narimunt / Dowmant / Troiden Holssa. Jak o tym bedzie niżej.

W Kurowoncie Żywibun, dowicu Żmudzkiem y Litewskim Książciu.

Rozdział XIII.

Wkowitoś albo Kurowoicziś Żywi-
bundow Syn z Herbu Kitaurussá po Rodzi-
cach zmarłych Żywibundzie Oycu y po Mátce
Poiacie Kiernusowinie / Żmudzka Stolicę w
Turborku / w Konassowie albo Kownie / á Lis-
towską w Kiernowie iáko dziedziczne opáno-
wał. Niemcom ktorzy byli w ten czas do Lisland Żakon Rycer-
ski dla wiary Chrześciańskiej / nowo wnieśli / meźnie odpierał / gdy
do Kurlandskiej y Żmudzkiej Ziemi / iáko ná Pogány nájeżdżali.
Żá Żywotá swego Wtenussá albo Wćianussá Syná ná páństwo
náznaczył / ktorego Petrus á Dusburch starodawny Historyk Pruski /
Vtinnuerum Regem Lituanię piše.

Vtinnus vel Vti-
nuerus.

W porażeniu Bałaklaja Cár- rza Żawolskiego przez Skirmuntá / Roku 1221.

Rozdział XV.

Waklaj Soltan Cárz Gordy Żawol-
skiej / ktora była wten czas namożniejszy między
inšymi Tátary / zhołdowawszy żá wnetrżney nie-
zgody po wodem Ruskie Książetá / náđ ktorými dziś
ieś Monárcha wielki Książ Mowski / rością-
gnął moc swoię od Morzá Káspijskiego albo Perskiego / ktore
Móstwa Chwalenskoie more zowie / áż do morzá Czarnego Tu-
reckiego / gdzie rzeká Dniepr in Pontum Euxinum wpada / gdzie też
Żamek od swego imienia záłożył / ktory y dziś Bałaklay zowie / kto
bywał w dzikich polach y ná nizie / tego może być dobrze świadom /
Bo táń ieście stoię Horodziścá Bałaklay / czapczaklay / oskam /
etc. Alž Książetá Litewskie Wroźiwil naprzód po nim Wlingailo /
Skirmunt /

Skirmunt / y Giniwł posiedli byli wiele Kiestw Ruskich y na nich pánowali / á holdu do Gordy Zawolskiej iáko inſze Kiežetá Ruskie nie dawáli / wypráwił Posły swoje do Skirmunta Mungai-
 *łowicá Nowogrodskiego / Turowskiego / Pinstiego / y Mozerstiesgo Kiežeciá / Litwy Powiliyskiej Dziedzicá / vpominájąc sie v niego posłuszeństwá / dani y holdu / tudzież do niego záraz z posłami Báskati álbo Poborce y Rewizory swoje przysłał / ktorzy by sami dan z káždéy głowy wybieráli / y przy Skirmuncie záwždy obecníe mieſzkalí / iáko przy holdowniku / pilnując postępku jego. Ktory obyczaj teraz Cesarz Turecki zachowuje / iákom sam widział z holdownikámi swoimi.

Skirmunt tedy wważywszy v siebie wolność / niechciał sie pod to poddać / ále gwałt gwałtem / á moc mocą odbijác vmyslił. Przeto záraz rozesłał listy po páństwach swoich Ruskich y Litewskich / áby gotowi byli przeciw nájzdom gwałtownym Tatarskim. A gdy wyrozumiał / iż mógł dać odpor Báakłaiowi / woystká Ruskie y Litewskie popisał / nieſkwápliwie ále baczenie / y rozmyśliwszy sie ná wszystko dobrze / Posłom Tatarskich potym ná czesć prosił / po-
 tynł wszystko y Skugom ich geby álbo wárgi / nossy y vsy podo-
 brzynác kazał / y odesłał ich ták przystroionych do Carzá Báak-
 kłaiá z odpowiedziá / mówiac / iż táká dan ktoreyes sie z Rusi v-
 pominá / y ciebie sámego podká.

Derucienstwo
 Skirmuntowe
 nád Posłami
 Tatarskimi.

A potym Báakłay Soltan ták sroga odpowiedziá y zelżywo-
 sciz od holdowniká swego / iáko sie spodziewał obruſzony / zebraw-
 ſzy siená láto z wielką mocą / ze wszystkimi Gordami Tatarskimi /
 poſeđł w Ruská ziemié / gdzie wielkie ſkody sábla y ogniem poczi-
 nił. Skirmunt teſz Kieže Nowogrodskie y Litewskie / Ruskie y Li-
 tewskie woystká ktore miał gotowe zſzytowanſzy / podká Báak-
 kłaiá ná gránicy swojej v Koidanowá / tám gdy sie obiedwie ſtro-
 nie meźnie á vporne podkáły / sfańkowáli Tatarzy / ták iż ponie-
 ſawſzy ſyſi swoje tańcowe / pierzchác poczeli / sam potym Carz z
 wielkoſciá Murzow y Ulanow náplácu poległ zabity / zá czim oſtá-
 tek Gordy bez wodzá Rusſacy y Litwá ſnádníe pogromili / pobili y
 ná głowe porázili / więźniow / lupy y wszystko połon ſowito z wiel-
 ką forzisciz odebráli. Potym Skirmunt wytchnąwszy ná poboiscu
 po onym zwycięſtwie / á májąc woystká gotowe zárazem ciagnął do
 Siewierſkiej ziemi Ruskiej zá Dniepr / gdzie naprzód ſie ſtrone
 Mozer wziął przez podanie / potym Starodub / Cyrniehow / Kára-
 czow / zamki ſtołeczne y miáſtá zwolostíami Kiestw Ruskich Sie-
 wierſkich przednieyſze opánował. A ty páństwo zá żywota swojeo

Báakłan Carz
 Rus wojuje.

Bitwa Litew-
 ska z Tatars-
 ká / náczna v Koi-
 danowá álbo
 Koidanowá.

Báakłan Carz
 zabity.

Skirmunt Kie-
 że Litewskie
 Siewierſka zie-
 mia opánował.

trzem

Wacława Strypkowskiego

trzem Synom swoim rozdzielił / Lubartowi starszemu dał Ka-
raczowskie y Czernihowskie Kieństwo / Pissimuntowi Turowskie
y Starodubskie / a Troinatowi albo Stroinatowi młodszemu na
Nowogrodku y na Podlaskich Zamkach także na powiliyskiej Li-
twie wdział po śmierci swojej naznaczył.

Potym Skirmunt rozszerzwszy moc swoje Litewską w Ru-
skich Kieństwach pełen wieku y starowy / umarł w Nowogrodku / a
Synowie jego Lubart / Pissimont / y Troinata na wdzielonych
Kieństwach po nim spokojnie panowali.

Wtenuś Z modzkie y Litewskie Książę.

Wtenuś theż cząssu Kufowoytus Książę
Zmodzkie / Syn Zywibundow z Herbu Kitau-
russa / y Zawiliyskiej Litwy Pan / umarł / ktoremu
Syn Wtenuś albo Wtinerus / iak Dusburch piśe /
pogrzeb uczynił pogańskim obyczajem / nad rzeką

*Kufowoytus
Bakwan.*

walkowa / tamże mu y skup postawił na kształt osoby jego / ktory
lud prosty chwalił za Boga / a gdy Bakwan zgnil / gay na tym
mieyscu wyrosł / w ktorym także temuż Kufowoyciowi ofiary
czynili / aż do czasow Jagelowych / y nazwali ten Gay aż do dzis-
siejszych czasow imieniem Pana swego Kufowoyczis albo Ku-
fowoytos. A Wtenuś albo Wtinerus panując w Zmodzi y w Li-
twie czeste wtarczki miewał o Dzwiny rubież z Niemcami Li-
flandskimi / ktorzy sie strone Dzwiny w Zmodzkim brzegu twier-
dze sobie mrowali przeciw Poganom.

Potym Wciane albo Wtene za Wilia od swego imienia zało-
żył / y zamek przy possądzie zbudował nad Jeziozem / nie daleko od
dzisiejszej Wciany / zda mi sie puktory mile / bom sam na tym Kopa-
cu był / ktory dawno iawnie świadectwo starego Horodziska. Po-
tym wykonawszy na oboim Kieństwie wielkie dziwy / umarł / a za
żywota Syna małego porucił w opiekę Ringoltowi Algimun-
towiczu Nowogrodzkiemu Książciu / ktory naprzod po-
czął sie pisać wielkim Kiedzem Litewskim /
Zmodzkim / y Ruskim / iak o
tym bedzie niżej.

Jako

Troinata / Nowogrodzkie /

Podlaskie / y Litwy powiliyskiej Kijaże / Lubart

Karaczowskie y Czerniehowskie / Pysymunt Turowskie y Stáro-

dubskie / Kijażat Skirmuntowich / porażili Kurdassa Soltana Cár-

rza Zawolskiego / za pomocą innych

Ruskich Kijażat.

Soltan Cárz Zawolski mścąc się zabitego Oycá Cárzá Bakaktáia / od Litewskich y Ruskich Kijażat pod Kaidanowem / zebrak wšytki Hordy swoje / Zawolska / Nastańska / Kazánska / y Krymska / á z wielką mocą ciagnał ná Ruskie Kieśtwá / ogniem y siłą wielkie škody czyniąc. Co widząc Troinata Skirmuntowicz Nowogrodzkie / podlaskie / y Litwy powiliyskiej Kijaże / wnet obeśkał Brátow dwu rodzonych / Lubartá Karaczowskiego / y Czerniehowskiego / Pysymontá Turowskiego y Stárodubskiego / Kijażat / posłał też do Swatosława wielkiego Kiedzá Kijowskiego / y do Siemioná Druckiego Michailowicá / y do Dawida Mścislawowicá Luckiego / dzisiejszych Kijażat Ostrogskich przodków / prosząc ich o ratunek / y przywodziąc do spolney zgody / ktorey w ten czas tak nagły gwałt przeciw srogiemu á mocnemu Cárzowi Kurdassowi potrzebował.

Asam Troinata z Lubartem / y z Pysymontem bráćmi / zebrawszy Nowogrodzkie / Podlaskie / Litewskie / Stárodubskie / Czerniehowskie / Turowskie / rycerstwo / ruszyli się zaraz przeciw Tátarom ku Mozerowi. Swatosław też Kijowski / Siemion Michailowicz Drucki / y Dawid Mścislawicz Lucki y Wołyński Kijażatá ze wšitkimi wojskami osobámi swoimi / przybyli im ná ratunek / wważając spolną od Tátar niebezpieczność / á złączyszy się wespól / tym ochotniey do Rossá / gdzie sam Cárz leżał za Mozerem nádrzeczku Otuniołką ciagnęli / tamże bitwę okrutną zobudwu stron stocżili / ktora od poranku aż do wieczora / iáko wšytki Łátopiszcze świádeczą trwáła / Bowiem Rusacy y Litwá dla wolności y wybicia z hołdu Tátárskiego meżnie się potykáli / Tátarowie zaś broniąc łupów y połonu / y wporności y wielkoscia potężność okázowali / Aż náostaték pierzechć pocżeli / á Rusacy tym smieley rosproszonych y wćiekających gromili / bili / siekli / kłoli / strzeláli / w rżekach topili / tak iż

ná głowe

Groga bierzą
Litewskich y
Ruskich Kijażat
nádrzeczku Otuniołką.

na głowę ony scogie woyskã Zawolskich / Nahaistich / y Krimskich
 Tatarow Bczesliwie nãd rzekã Otuniowkã porãżili / sam Carz
 Kurdasziercy Soltan w málcy Druzynie ledwo vbieżat do Hor-
 dy / a Russacy z Litwã polony y Lupy sownite wsiſtki odebrali / y
 z wielkim a sławnym zwycieſtwem do swoich stron odesli. Wſzãk
 że iãk to w Marsowey ſkole być musi / Kiazat y Boiar Russkich y
 Litewskich przewãznego meſtrwã dokãżniających na placu wiele po-
 legło od Tatar / Zwłãſzczã Lubort Karaczowski y Czerniehow-
 ſkie / Piſſimont Turowskie y Starodubskie / Siemion Michailo-
 wic Druckie / Andrzej Dawidã Miſciſławowicã Kniãziã Luckie-
 go Syn / Kiazetã / y inſzych paniaz niemało / ktorym mnie sławã y
 Mars roſtazali. To krotkie Epitaphion na pãmiẽc wiecznã w-
 czyniã.

Napis na Groby pobitych Kiazat.

Slachetne Duſze ktoreſcie w tym boiu /
 Z meżnych ciał wyſſły / oyczyſne w poſoiu
 Prãgnãc zachowãc: Miecycie Dank dzielnoſci /
 A pãmiẽc wiecznã / bez nieſmiertelnoſci.
 Nie zãwãdźi wam nigdy czãſ zgrzybiãły /
 Ni zãwiſnych Sioſtr kołowrot nietrwãły /
 Juſz w Eluſyſkich polach dziś ſwiecicie /
 Gdzie z Anchifeſsem dzielnoſć ſwã czwiczycie /
 Znas iſ dan bierzã Tãtãrzy bydzicie.

Potym zwycieſtwie ktore nãd Kurdaſsem Zawolſkim Cãrzem
 Troynatã Skirmuntowic otrzymał / Algimuntã Synã w Nowo-
 wogrodku na Stolicy ſwoiey zoſtawił / a ſam do Starodubia /
 Czerniehowã / Karaczowã / y do Turowã odiechal / y wwiãzał
 ſie w ty Kieſtwã Siewierſkiey Ruſkiey Ziemie / ktore nań ſpãdły
 prawem przyrodzonym po Lubãrcie / y Piſſimontu Brãtach ro-
 dzonych / w przereczoney bitwie od Tãtar zãbitych. Rychło po-
 tym wrociwſzy ſie do Nowogrodka umãrł / a Syn Algimunt na
 iego mieysce wſtãpił / y pãnował w Nowogrodku wſyſtkiey Ru-
 ſi y Litwie od Wiliey poczwãſzy aſ do Starodubia / Czernieho-
 wã / Turowã y Karaczowã / takſe Podlaſe wſyſtko z przyległy-
 mi Zamkãmi / Brzeſciem / Mielnikiem / Drohicinem etc. w ſpokoy-
 nej dzierzãwie trzymał. Ale miał troche zãtarczki z Dawidem
 Miſciſławowicem Kiazeciã Luckim / y Belſkim o grãnice Pod-
 laſkie / Brzeſkie / po tym ſie rychło poſpieſzył s tego Swiãtã zã o-
 cem Troy-

Wzrostł w
 ſwã Litwã
 ſwego z Algi-
 muntã.

tem Troinąta / a na iego miejsce y na wszystkie Ruskie państwa Ringolt Syn za spólnym wszech stanow zezwolenim wstąpił.

Ringolt.

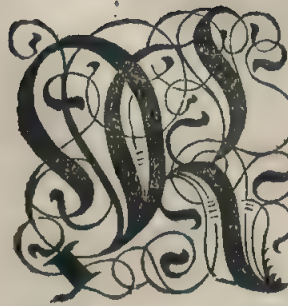
Tegoż też czasu Vtenus albo Vtinuerus Książę Zmódzkie y Litwy Zawiliyskiej umarł / którego Duzburch Krolew zowie Litewskim / a za żywota swojego zlecił w opiekę Ringoltowi / Syna iedyńaką Swintoroha w dzieciennych leciech / Księstwa też Zmódzkie / Litewskie y Kurskie / polecił mu w obronę wespołek z Synem. A tak Ringolt gdy sie wwiązał w Zmódzką y Litewską Ziemię / iako Opiekun / a k temu miał oyczystych Księstw Ruskich kilka / zwłaszcza Nowogrodzkie / Siewierskie / Starodubskie / Karaczowskie / Turowskie / Cernihowskie / y Podlaskie / dopiero sie począł pisać Wielkim Kiedzem Litewskim / Zmódzkim / y Ruskim / którego tytułu przedtym iego przodkowie nie używali / ani używać mogli / bo ty państwa zawsze osobne Pany mierwały.

Kiedy sie począł tytuł wielkiego Księstwa Litewskiego.

Ringolt Algimuntowic pir.

wyży wielki Książę Litewski / Zmódzki / y Ruskim / Roku 1212. od narodzenia Chrystusa Pana wybra-
ny y podniesiony. A iako Ruskich Książat poraził
nad Niemnem na głowa.

Rozdział XVI.

Ringole Algimuntowic wnuk Troin-
nacin / a prasczur Erdziwilow / który ono był
naprzod z Zmódzkich Jastin wyszedłszy w
Ruski moc swoje rozmnożył / po śmierci Oycá
Algimuntá / w Nowogrodku na Księstwo Ru-
skie / Podlaskie / y Siewierskie podniesion / a
z strony opieki Swintoroha Vtenussowicá w Kiernowie / w
Kunassowie / y w Turborku / wielkim Kiedzem Zmódzkim y Li-
teńskim był wybrany / y spólnymi oboiego pospolstwa głosy za
Pana potwierdzony. Który naprzod Ruskie / Zmódzkie / Kurskie /
Litewskie / y Podlaskie państwa / które mu szczęście y prawo oyczy-
ste podałó złączynszy / począł sie pisać Wielkim Kiedzem Litew-
skim / Zmódzkim / y Ruskim / w czym inże przodki swoje wszystkie
przewyższył.

S. Stanisław
zabit roku 1079.
D. cym
Miechowi. fol.
49. ub. 2. cap.
20. et lib. 4.
cap. 1. fol. 191.
Gdy Przemysław
zabit roku 1295.
Cromer
tus lib. 11. etc.

A iż pospolicie zazdrość w każdej namnieyszej rzeczy okrom samey niedze bywa / wnet mu tego Tytułu y tak herotkiego pánowania Xiążetá Rustie zayrzały / nieinaczej iáko też ono Mággráfowie Brandeburscy Przemysławowi wtoremu / wielkiej Polski Xiążeciu ná Monarchiá Polská podniesionemu / zayrzeli tytułu Krolewskiego / ktory on był sam odnowił dwie scie lat y šestnascie zániedbány / od zabicia S. Stanisława przez Bolesława Smiałego / y zabili go w Rogoznie zdradliwie náiechawşy. Ale Ringolt odiał sie Rustim Xiążetom / bo iedná nie zdráda Xiążetá Rustie / ale iáwnym boiem zazdrości skutek ná swoje zgube okázowali / przeciw Litwie tym sposobem.

Rustich Xiążat
ráda ná Litwie
iáko niegdá
rozeitowa ná
Polati.

Swatosław Monarchá Kijowski / ktory sobie władza wşistkiej Rusi / iáko dżis Mostiewski porzakiem swoich przodków przywłaszczal / widzac iż Litewskie Xiążetá Pogáni moc swoje w Rustich Xięstwach rostrzewili / á zholdu sie / ktory z dawna do Kijowá plácić byli powinni / wybili / poczał rádzić z drugimi Xiążetami / zwłaszczá ze Lwem Włodimirskim / y z Dimitrem Druckim / iáko by zás Litwe pod iárzmo pierwsze przywieść mogli / ktore byli zrzucili / zá onym spustożeniem Rustich Xięstw / przez Cárzá Táćárskiego Bateiá. Zmowili sie tedy wşiscy trzey spolná mocá iednostáynie sobie pomagáć / y walczyć przeciw Ringoltowi Algimuntowiciu / iż by go wygnáli z Nowogrodká / z Stárodubia / z Káraczowá / z Cernihowá / z Podláśa / y z Grodná stárodawney oyczyzny swojey Xięstw Rustich / ktore zámždy do Kijowskiej Monárchiey należały / wzieni też pomoc filko tysiecy Tatarow od Kurdassá Cárzá Zawolskie / ktory miał wáżń ná Litwie / iż go ono był Troynátá Skiruntowic ná głowe poráził w okuniowti rzeki zá Mocerem. A tak wşiscy trzey z Tatarská Hordá ciagneli z wielkimi Rustimi woyskami w Nowogrodzkiego Xięstwa dzierzawy náń Niemne leżące / posiadgáć y pustożáć co sie im náwinelo. Ringolt też wielki Xiądz Litewski / Zmodzki y Nowogrodzki / zebrał si sie z Litwą y z Zmodziá / tákże z Rusáki swoimi / ácz im niedokónca w tey trwodze vřal / zástąpił Rustim Xiążetom náń Niemnem w Mohilney / á nápomniawşy Boiárow swoich krotkimi słowy do bitwy / y porzadnie ich zřikowawşy / vderzył ná Rustie y Tatarskie woyská / zwieltim okrzykié / A oni też tym smieley vřájąc swey wielkości odpieráli / y sřtála sie z obudwu sron sřoga á sřrářna bitwá / ktora iáko wşitki Látopiscze swiádeczá / od poránku áż do sameo wieczorá trwála / ná ostátek pomogł Bog Ringoltowi iż szescie sie do Litwy náchylilo / iż ony ogróne woyská rustie y tatarskie rospřořyli / rozgromili /

Bitwa Ringoltowa w Mohilney z Rustimi Xiążetami

rozgromili / pobili / potopili / y ná głowe porązili / á Kniáziowie Swantosław Rjowski / Dimitr Drucki / y Lew Włodimirski le-
 dwo ná podwodnych koniach w máley družynie do Luctá vciekli.
 A Ringolt z wielką korzyscią y zwycięstwem sławnym / nábraw-
 sy sie kupow wodbieżanych y rozgromionych obozach / y kotarhach
 rozmaitych / wrócił sie do Nowogrodka / á tak dobrą wojną wiecz-
 ny pokoy w swoich państwach sobie vgruntował / iz mu potym Ru-
 skie Kizżetá z daleká były czolem / po škodzie medrzymi będąc. A
 drugie Látopiscze świadczą / iz ná placu przerzeczone Kizżetá zo-
 stały pobite.

Zá tegoż Ringoltá panowania Niemcy z Lubku / z Bremá y z
 innych miast y kráin pomorskich roku 1220. w okretach do Lisländ
 naprzód náwiedząc poczełi / á zá časow postepkiem wsiłke ziemie
 Lisländská albo Lotewská opánowali / y obywátele iey narod gru-
 by y lesny zniemolili / iáko o tym będzie nízey. Do Litwy potym y do
 Smodzi przez Dzwine / także do Kurland náiezdżali. Jákoś o tym
 stára Kroniká Lisländska świadczy / iz roku 1225. był Hetmanem
 do Litwy Auigenus Arcibiskup z Kolná Agripiny nád Niemcy /
 ktorzy sie názwali Bracia y Zakonniki mieczą Chrystusowego. Ale
 Litwá zebrałszy sie z Smodzią / zastąpili Niemcom / tam stoczyw-
 sy bitwę sroga / zabity jest Auigenus Arcibiskup Kolensti Hetman
 od Pogánow Litwy / ktorego wpisáli potym Krzyżacy Lisländscy
 w swoy Kalendarz / iáko napierwszego Rycerzá wiary Chrześcian-
 skiej / A ten Kalendarz porządkiem swoim spisány / á w Rumborku
 w Kosciele náleżony przez Páná / sławney pámieci / Janá Chod-
 kiewicá / Páná Wilenstiego / będzieś miał nízey ná swym mieyscu
 od nas przydány.

Wielkie á częste bitwy ten Ringolt Algimuntowic miewał z
 Lisländskimi Niemcy o granice Dzwinne / y o Kurlandy / Potym
 wykonawši ná wielkim Kieście Litewskim / Smodzkiem y Ruskim
 Nowogrodzkiem / doyrzáły wiel lat swoich / umárł / zostáwivszy po
 sobie ná ty państwa syná Mindauga / Mindowa albo Mendorpha /
 bo go różno różne Kroniki názýváię / ktory potym był Krolem Li-
 tewskim / z rąmienia Papieskiego koronowánym / roku 1251. iáko
 o tym s pewnych dowodow nízey nápišemy. Ale inſe Látopiscze
 tego Mindowa ani wspomínáię / tak zamykáię koniec panowania
 Ringoltowego / według swojego zwyczáu w dowodzie y w do-
 cytaniu chromego: Kniázil dzie Ringolt ná Nowohorodku mnoho
 let / y potym dzie umierł / y kázuc niektórjé żeby trech synow po Ru-
 skieie biczwie vrobił (tak sprosta piſe) daniel wiadoma kátwoie
 dzieło / ſietich ieho synow było.

Swyństwo
 Litewskie nád
 Rusia.

Bracia Mle-
 cznicy albo
 Enſiferi.

Auigenus ob
 Litwy zabity.

X
 Rzecz własna
 Látopisczow
 Ruskich.

Przero

Przeto ia widzac prostote y leniwy dochcip onych starych Pis
 sarzow albo Diałow / to znaczne acz Poganskię Kiazę / własnego
 syna Ringoltowego / z dowodu Niechowity / Długosza / Wapow
 stiego / Cromera / z Pruskich y z Lisslandstich Kronik / tudziez ze
 dwu dowodnych Latopisczow / ktory każdy naleść może w Grod
 ku w starbie sławney pamięci Pana Chodkiewicę Alexandrę
 Starostę Grodzienstiego / y ktorego ieszcze v mnie iest Exem
 plarz. Ale sie tu iusz teras porzadek Historiey Litewstiey czytelnik
 ku miły dla służynych przyczyn przerwać musi / acz iednak dzieie y
 sprawy Litewstie poyda swym torem / ale nie według porzadku
 Kiazat / ktory potym w swoje kłobe przydzie / y tym przerwaniem
 lepszy / iasnieyszy / dowodnieyszy y pewnieyszy sie porzadek spraw y
 Historiey Litewstich vgruntuie / a bez tego wbysttoby sie pomieśsz
 ko. Bo tu iusz pocznę sie woyny Litewstie / Smodzkie / y Ruskie /
 z Krzyżakami Lisslandskimi / y Pruskiemi / w ktorych nawiecey Hi
 storia naša przedsięwzięta zależy. Przetoż tu po Ringolcie Algis
 muntowicu wielkim Kiedzu Litewskim / Smodzkiem / y Ruskim /
 musimy położyć Kronikę Pruskę staroswieckę / ktorę napisał ni
 iaki Kapłan Niemiec Zakonu Krzyżackiego w Prusiech Brat
 imieniem Petrus a Dusburch, łacinstim prostym ięzykiem / Roku od
 Chrystusa Pana 1326. za panowania Witennowego y Gedimino
 wogo / a przypisał ją Wernerowi de Orzelle wielkiemu Mistrzowi
 Zakonu Braciey Domu Niemieckiego w Prusiech / ktory nawietże
 woyny z Smodzią y z Litwą wstawniecznie wiode / iak sie to niżej z
 Długosza / Niechowinssza / y Cromera pokaze. A te przerzeczona
 Kronikę Pruskę staroswieckimi literami ku wyczytaniu trudnymi
 pisaną / znalazł sławney pamięci Pan Jan Chodkiewicz na Zamku
 Kumborku w Koscielu / ktorey ku przejrzeniu vżyczył naprzod Je
 miłości panu Woytowi Wilenskiemu Augustino Ro: iako
 wielkiey nauki y głębokiego dochcipu Doctorowi / Secretarzowi
 Kro: J. M. A ten potym mnie vżyczył / ktorę prawdziwie przeło
 żoną na Polski ięzyk tu masz czytelniku miły od nas przypisaną.
 Aczem też z przodu musiał przydać inşe dowody o przysciu Krzyżakow w
 strony Pruskie y Lisslandskie / zwłaszcza z Długosza / Niechowinssza / Cromera /
 Bredenbacha / Tilmanna / etc. Czego ten Dusburch won czas dostapic niemogł /
 gdyż sie za czasow postęptiem / rozumy y dochcipy ludzkie mnoża / wśakże po kil
 ku karc iusz sie samą Historia Dusburchowā pocznie. A tu iusz Appellacia wżę
 miamy od Ringolta Wielkiego Kiedza Litewstiego / aż do Mendoga przeze
 czonego Syna ięgo / ktorego sprawy / y iako był na Krolstwo Litewstie
 Koronowan / pocznę sie po tej Kronice / a od niego zaś iusz pro
 sta Genealogia y wywodey poyda Kiazat Litew
 stie / y Krolowie Polscy. Dale.

Kroniká Stároswiecka nále-

ziona w Lislanciech ná Rumborskim Zamku w Ros-
ciele. Pissána stároswieckimi Literami łacinskim prostym ięzykiem do
Mistrzá Pruskiego Wernera de Orselle / Roku 1326. przez Piotrá Duzburch/
Bratá y Káplaná Zakonu Krzyżáckiego / Zá pánowánia Witennowego y Gedi-
minowego w Litwie / á zámýka w sobie wielkie / częste / á gwałtowne y ustawiczne
woyny Krzyżaków Pruskich z Litwą / ktorých on Litwinámi zowie / táž z Zmo-
dzia / á Książę Litewskie ná każdym mieyscu Krolew / á Litwe Krolestwem
pise. Pilnie á sčerze y prawdziwie po prostu z łacinskiego pro-
stego ięzyka ná Polski przelożona. Przez Mácies-
iá Strypkowskięgo Dostawiciussá.

Księgi Siódme / Rozdział I.

Do nabożciwšego w Christusie Pána / Pána Mi-
kołáia Páczá / z lastki Bożey Biskupá Kijowskięgo etc. Z do Já-
śnie Wielmożnych Pánów / Pána Stánistáwa Páczá Woiewody Wi-
tebskiego / Suráskiego rz. Stárošty. y Jáśnie Wielmożnego Pána /
Pána Páwła Páczá Woiewody Mściłowskięgo / Stárošty
Wilkomerińskięgo / rz. Pánów y Dziedzi-
ców z Kozanki / etc.

Dziedzi Początku y przypieciu Zakonu Brá-
ciey Krzyżaków Domu Niemieckiego Titulu
Panny Mariey w Hierusálem do Lislandskiey /
potym do Pruskiey Ziemie / s ktorými dlugo
Prusowie / Litwá y Kurlandowie / á nadluzey
Litwá y Zmodz Pogáni woyny wiedli / ktorzy
ich též z Kázimirzem Jágielowicem w Prusiech / á w Lislanciech
z Sigmunttem Augustem dokonáli y wykorzenili.

Zdála mi sie rzecz potrzebna / aby ch Berzey co nápisal o począt-
ku á przypieciu Krzyżaków w ty strony / poniewáz wšytká náša
rzeczniżey práwie o ich burdach z Litwą y z Zmodziá / bedzie sie
toczyła.

Roku od národzenia Christusa Pána 1188. Gdy Baldninus
Krol Hierosolimski Chrześciáński w Hierusálem y w Cyprze kro-
lowal / powstáli przeciw niemu Saraceni Secty Machometo-
wey / á z Zamku y Miásta portowego / ktore zowiá ich ięzykiem
Ptolemais / łacinskim zaś Akona / á Niemieckim Akris / niedáleko

Ptolemais / al-
bo Akona / albo
Akris.

Haciera Scripkowski

Go. Galer Wto
horu do Hieru
salem.

od gory Karmelus w Żydowskiej Ziemi / pokolenia Affer / nad
Morzem między ziemskim Syryjskim leżacego / nawieczne szkody
y niażdzy do swietey Ziemi Pogani czynili. Przeto Krol Baldui-
nus od Papieża y od Cesarza / y od innych Pánów Chrześciańskich
żądał pomocy. Tak tedy Włochow / Longobárdow / y Wenetow
z innymi / sześćdziesiąt sie Galer wyprawiło / w których było pieć-
dziesiąt tysięcy meżow godnych do bitwy.

Początek Spi-
tala Niemiec-
kiego.

Z Francyey też y z innych krajów Chrześciańskich / na swietą
woynę wiele Książat y Pánów woda y ziemią ciągnęło / także z
Niemieckich Ziemi Pielgrzymow z rozmaitych Miast zebrąło sie
pieć set / którzy wszyscy w ieden okret wsiadwszy / przyseglowali aż
do Ptolomaidi albo Alfony Miasta / ktorego gdy vsilną mocą
Chrześciańscy cały rok dobywali / bardo ich wiele w Sturmow było
pobitych y poranionych / strzałami Poganińskimi. A potym sie chorzy
Chrześciańscy y tam y sam z rozmaitey niedze y niewczasow / iak to
w woysku ile wálnym bywa / tukali / a w cudzey Ziemi żadnego
ktoby sie nad nimi zlitował náleść niemogli / záczym ich wiele od
głodu / y bez opátrzenia ran pomárło / co widząc Niemcy / kto-
rych przednieyszych pobożnych było osm Pielgrzymow z Lubką y
z Bremą / miłosierdziem przychyleni wnet z żaglow okretu swoje-
go namiot uczynili / do ktorego chorych y rannych Chrześcian przy-
mując / wielkie staranie y pilność o nich mieli / potym gdy Chrze-
sciańscy Alfony pod Saraceny wzeli / záłożyli w Mieście Niemcy
Spital pod Titulem Panny Mariey / Roku 1190. Potym też
Balduinus Krol w Hierusalecie drugi Spital pod tymże tytu-
lem Panny Mariey záłożył / dla chorego Rycerstwa / którzy byli
zranieni pod Aloną / a pierwszy Mistrz nad tymi obiema Spita-
lami był przelożony Henrik Wapolt Niemiecki Sláhcic / potym
záś roku 1191. Patriarcha Hierosolimski Nazianzenus / y Krol
Hierosolimski / y Alonencki Biskup / Mistrz też Spitala swietego
Janá / y Mistrz domu Kościelnego / y wiele innych Brátow obu-
dwu domow / y wiele Pánów Ziemi swietey / naprzód Adolphus
Pan Domu Tiberiadis / y Hugo Brát iego / y Rainoldus Pan Si-
donu / y Pan Cimarus z Cesariey / y Jan z Hibelina / y wiele in-
szych z Krolestwa Hierosolimskiego / y z Niemiec / Konradus Mo-
guntinski Arcybiskup / drugi Konradus Herbipolski / Wolgerius
Pagamenski / Gardolphus Halberstatenski y Cicenski Biskup /
Friderik Książę Swabskie / Henrik Pfalcgraff Renski / y Książę
Brunswickie / Friderik Książę Rakuskie / y Henrik Brabantkie /
ktory był wten czas Hermanem nad wsitkim woyskiem / Herman
Pfalcgraff

Niemiecki Spi-
tal Panny Ma-
riei w Alonie
w Hierusa-
lem.

Henrik Wapolt
pierwszy Mistrz
Spatonu Nie-
mieckiego.

Pfalegraff Sacki / y Landgraff Turingenski / Albricht Marggraff Brandeburski / Henrik z Kalendinu Marszałek Cesarstwa Rzymskiego / Konrad Marggraff z Landezbergu / y Henrik Marggraff Misnenski / y wiele innych Książat y Paniat / posłali do Papieża Celestinusa (ale druga stara Kronika Pruska świadczy iż do Celestynusa tego imienia trzeciego) prosząc aby ten Zakon y Spital potwierdził. Dał im tedy Papież na ten Zakon Spitalny potwierdzenie / y Tytuł im przydał / aby się pisali Bratami Domu Niemieckiego / Spitala Panny Mariey w Hierusalemie / przydał im też Herb Krzyż czarny / y Odpustów bardzo wiele / a pod Regułą Zakonu S. Augustyna przykazał im żywot prowadzić.

Nie Książę Pruski / ale imię tego imienia

Poselsstwo stało wnie o fundację en Książąt do Papieża.

Fundacio Zakonu Krzyżackiego w Niemieckich.

Potym zaś Patriarcha Hierosolimski wszystkich Bratów przerzeczonych Domu Niemieckiego od Papieża potwierdzonych / białym płaszczem zobudwu stron krzyżem czarnym naznaczonymi przyozdobił / y tacy wszyscy tego Zakonu Rycerze ubior na potym nosili / Było ich naprzód / którzy ten habit przyjęli / Bratów Kapłanów siedmi / a dwadzieścia y czterzey Łaików albo Ślacheńców nie Kapłanów. Tym było oozwolono we zbroi miecz przy pasawszy Nóż odprawować / żaden brody niestrzygł / a na wojrze naktanym słomy według ustawy Zakonu sypiali / ale to rychło potym zmienili.

Habit albo nienie ubioru Krzyżackich.

Wtóry Mistrz tego Spitala po Henriku Wapolt był wybran Otto Karpen Ślacheńcem Niemieckim roku 1200. za Cesarza Philippa wtorego / a za Papieża Innocentiusa / Ten Bratoin w porze y prostości serca służył / a hostego roku urząd swoy odprawił / pochowany w Altonie.

Otto Karpen 2. Mistrz Niemiecki.

Trzeci Mistrz był wybran Herman Brand Ślacheńcem Holenderskim roku 1206. przez cztery lata w bogim według możliwości chętnie służył w Altonie pogrzebion.

Herman brand 3. Mistrz.

Czwarty Mistrz Herman Salcen Ślacheńcem Misnenskim za Cesarzów Otto y Friderika wtorego / a za Innocentiusa trzeciego / y Honoriusa / y Gregorza IX. Papieżów roku 1210. wybran na Mistrzostwo. Ten bardzo ważnych Priviliejów y nadania zakonowi swojemu od Papieża y od Friderika Cesarza dostał. Bo gdy Papież z Cesarzem bardzo byli na wnetrzną a szkodliwą wojnę między sobą zadarli / on to wszystko mądrością y przeważnym rozumem swoim między nimi roział y uspokoił. Za tego Mistrzostwem Konrad Marggraff Turingenski w Zakon wstąpił / dwadzieściami Ślacheńców wszystkich rycerzów passowanych Niemców w Zakonie pod swoią sprawą miał / których przez 30. lat zupełnych rządził. Wszakże za tego

4. Mistrz Herman Salcen.

2000. Rycerzów Niemieckich.

że za iego niebezpiecznym panowaniem Saraceni Hierusalem z mocy Chrześcijańskiej wydarli y osiedli / a tak gdy byli wygnani z Ziemi świętej / przyszli do Cesarza y do Papieża prosić / aby im gdzieś dali y wymierzili ziemice pewną / w którejby Zakonu swego dokonąć według przysięgi y professey / przeciw Poganom wojować / mogli.

W ten czas Konrad Książę Mazowiecki / gdy częstemi najeżdżami od Poganów Prusów strapiiony był / usłysawszy o tych Krzyżakach / posłał do Papieża y do Cesarza Fryderyka / aby ich do Prus przysłał / postępując im pewny udział w Ziemi swojej / i tak o tym niżej wyrozumieć.

Przejechał przez
sejra Krzyżaków
Niemieckich do
Prus.

Na przód tedy roku Pańskiego 1160. acz kalendarz Lisslandski piśe / roku 1111. Kupcy z Lubku y z zamorskich krajów / którzy dla zysku w rozmaite strony żeglować zwykli / gdy się przybili wiatrem z trąfunku w Południowy Port odnogi Morza Bałtyckiego / gdzie teraz w Lisslandzie Dunamund / obaczyli Lotwę (którego z Litwą iakoś powiedział / jednego rodu są) Lud prosty / lesny y gruby. A iż pospolicie wołczyny / które z miodem wyciskali / iako ino smieci z domów wymiatali / tedy Niemcy onych smieci darmo w okrety nabierając / niewymowny zysk miewali / y często zaś w wielkiej liczbie okretów do Lotwy przyjeżdżali / wołczyny w nich darmo bierząc / a miody / bydła y skóry / których tam hojność wielka była / ledą za co iako w dzielnego ludu kupowali / albo wymieniwali. Tak potym roku od Chrystusa 1200. za panowania Fryderyka Cesarza tego imienia wtorego / a za Papieża Innocentiusza trzeciego / trąfło się iż s tymi Kupcami niaki Meinhardus Kapłan z Lubku / Mąż świętego żywota / wsiadawszy w okret do Lisslandu zajechał / gdzie tylko z jednym sługą między Ludem prostym rok cały mieszkał / a z nienaczką z nimi się spossabiał / ięzyk się nauczył / y zbudował sobie Kaplicę / a mając ino znajomość y zachowanie z ludźmi / począł im wiare y rzeczy duchowne przypominać / y polekku od próżnych a Bałwochwalstich zabobonów / ku przyięciu Chrześcijańskiej wiary przywodzić / iakoś Pan Bog pobożne onego człowieka staranie poszczęścił / iż ich niemáło dobrowolnie przysłało na poznania naukę prawdy / których gdy się zawię przymnażało / a ludu onego dzielnego sercá chucią / ku rzeczy nowey / y nieznaney wierze się zapaliły / zbudowali Kościół / którego ruiny albo znaki starodawne w mili od Rygi sam widział. A gdy też Niemców Kupców y Kapłanów codziennie to wiecy do Lisslandu przybywało / założyli sobie osadę gdzie dziś Kirchholm na wyspie Dzwiny /

Przejechał przez
sejra Niemców
do Lissland.

Meinhardus
pierwszy Arcybiskup
Lisslandu.

Dwie mili od
Rygi są tego
Kościółu znaki
między Kirchholmem.

Dzwiny / a za czassu postępiem Meinhardus Biskupem Lisländ-
 skim był wybran y poświęcon od Bremenskiego Arcybiskupa / Ko-
 fu pąńskiego 1205. Aż potym Niemcy Miasto Ryge poczełi załła-
 dać / gdzie na grobie tego Meinhardusa v fary widział napis.
 Hic iacent infossa, Meinhardi praesulis ossa. Po nim zaś był wybran ni-
 iaki Bertoldus na Arcybiskupstwo Lisländskie / Zakonu Cisterciens-
 sow Opát z Bremenu od Arcybiskupa Bremenskiego potwierdzo-
 ny. Ten też zyskiem słowo Boże rozsiemal. A gdy dług śmierci
 zapłacił / Drugi tegoż imienia Bertoldus wtory na iego stolec Ar-
 cibiskupi wstąpił / A za tego Bertolda wtorego (aczkolwiek Cro-
 merus / Niechomius y Długos tych dwu Arcybiskupow nie Ber-
 toldos ale Albe tos zowią) Lotwá głupia dopiero sie obaczyła / że
 Niemcy na ich syie przybywają y twierdze budują / przeto porzu-
 ciwszy wiare Chrześcijańską nowo przyiętą / Litwy sąsiadow na
 pomoc przyzwali / a Niemcow wstawicznie wojnami naieżdżali / y
 mało ich z ziemie swey niewybili. Aż Arcybiskup Rigenški przerze-
 czony Bertoldo do Niemiedich krain rozesłał / zakon bráciey Krzy-
 żaków zbierając / pod tytułem rycerzow Chrystusowych / Tych gdy
 naprzód kilku tysiecy przyciągnęło / wybrał między nimi Mistrza
 pierwszego Wolquinsa / nadawşy im ku wychowaniu trzecią część
 dochodow Rigenške Arcybiskupstwa / a nosili na płaszczach miecz
 czerwony z krzyżem / skąd sie pisali Fratres ensiferos, to iest / Bracia
 miecz noszący / s tymi tedy Arcybiskup Pogánom mieżnie odpierał /
 a zamki gęste / iako dziś widzimy / załładał / aż sie zmocnił. A potym
 przeciw wzburzonym nieprzyjaciolom wiary chrześcijańskiej / Li-
 twie y Lotwi pogánstwu (iako Tilmanus Bredenbach pişe) we-
 spółek z obcymi Rycerzmi / ktorzy z Niemiec dla nabożenstwa na
 rycerstwo byli przystali / wojować vmyslił / ale gdy ku bitwie przy-
 szło / wpadwşy na koniu twárdoustym w poyrzód woystá nie-
 przyjacielskiego / był zabity / y załłumion sąblami Pogánskimi / ale
 te przygode inşy Kronikarze y na Wolquinsa Mistrza pierwszego
 być świadczą. O czym bedzie niżej.

Potym 1218. Prusowie Pogáni z Litwá wtárgnawşy do Kul-
 mienkiej ziemie Książecia Mázowieckiego Konrada / wşytkę pod
 swoje moc podbili / A do Mázowśa znówu wciągnawşy / miecz
 y ogniem wzduż y wşerz burzyli / tak iż Płocko stolec Mázowśa
 spalili z zamkiem y kościołem. Przeto Konradus Książenie mogąc
 sam przez sie odeprzec Prusom y Litwie / Krzyżaków przeciw Po-
 gánom zrozmaitych stron / za prziwiedzeniem Christina mnicha Cy-
 sterciensow przyzwał / między ktorimi przełożony był Henrik Książe

Słaskie

Kircholm gdzie
 owo Kościół
 stoi na wyspie /
 nie gdzie Sa-
 mer.

2. Arcybiskup
 Lisländski Ber-
 toldus.

Cromerus lib.
 7. fol 126. Mita
 chomius et Dlug
 gossus.
 Zakon Bráciey
 Krzyżaków do-
 mu Niemieckie-
 go do Lisländ-
 Mistrz wice-
 Lisländski Wol-
 quinus.
 Wbior Krzyżá-
 tow Lisländ-
 skich.
 Ensiferi fratres.

W nas taki był
 pod. Nowem
 Książ / wśatje
 nie jabit.

Cromerus fol.
 130. et Dapoz
 uius.

Płocko Prus-
 wie zburzili
 Litwa.

Książ z ro-
 nuch stron prze-
 ciw Prusatom.

hermanowie
zaci na świętą
wojną.
Chelmieńska y
Lubawska zie-
mia Prusom
Poganom wy-
darta.

Christianus
prowst Dystup
Kulmienst.

Nadanie Bi-
skupstwa Che-
lmińskiego albo
Kulmieskiego
w Pruszech na
Krzyszta prze-
ciw Poganom.

Cromerus fol.
131. lib. 7.

Krzyszta z Li-
sland w białych
płaszczach / z czer-
woną mieczą
y krzyżem prze-
ciw Prusom po-
ganom y Litwie.
Dwa dni trwa-
ła / w
których Krzy-
żacy do Li-
slandie wrócili
przeprawia.

Krzyszta Bo-
żogroby do-
mu Niemiec-
kiego przeciw Pru-
som Poganom
przewiedzeni.

Condite i. Krzy-
żacy o Pru-
sach postanowi-
ne.

Slaskie y Wrocławski y Lubuski Biskup y wiele innych z Slach-
ty Polskiej. Za tych tedy pomocą gdy Chelminską / albo Kulmin-
ską y Lubawską ziemię Poganom odjął Conradus Książę Mazo-
wieckie Krystiana Mnicha przerzuczonego pierwszym w nich Bisku-
pem wstawił / Aby Pogany do wiary Chrześcijańskiej nawracali /
nadałszy mu y następcom jego część Chelmieńskiej ziemi / w
której ty zamki były / Grudzią / Wapstę / Koprivną / Wilisą /
Kolno / Ruch / Radzin / Turno / Pinowo / Płochowo / ze wszystkimi
Wsiemi y folwarkami / ku temu jeszcze sto wsi wiecznym prawem
przydał. Nad to mu ieden Biskup Płocki Toruń y Pepow ze wsia-
tkimi onych włości wsiemi / y wszelkim prawem tak duchownym
iako y świeckim / y z dziesięcinami darował. To się działo w Lo-
wiczu Roku Pańskiego 1222. Ale iednak ci Krzyżacy niemogli
Prusom Poganom y Litwie odeprzeć. Przeto Roku Pańskiego
1227. Książę Mazowieckie Conradus s Christianem Kulmin-
skim Biskupem / posławszy do Albrichta Rigenkiego Arcybisku-
pą / Bracia Krzyżaków czerwonego miecza z krzyżem / z Lissland
przyzwali / którym Dobrzyńską ziemię nadali dla wychowania /
pod tą condicią / aby wstawnie przeciwko Prusom Poganom
walczyć gotowi byli / Ale y ci iedną bitwą / która dwa dni trwa-
ła / od Prusow y od Litwy zbici y wyglądzeni byli / tak iż tylko pięć
starszych Bratów Krzyżaków wbiegło / którzy wzgardziwszy Do-
brzyń / do Lissland się wrócili na lepszy pokoy. Potym gdy Pruso-
wie y Litwa wstawnie Mazowskie burzyli y najeżdżali / Książę
Conradus zwątpiwszy w mocy swojej na Seimie walcym s
Christianem Biskupem władzili / iż Braciey Krzyżaków Domu
Niemieckiego / Rycerzow Chrystusowych / Titulu Panny Mari-
ey / noszących na białym płaszczu czarny Krzyż / którzy niedawno
od Saracenow z Siriey byli wyrzuceni / z Rzymu przyzwali /
nadałszy im wszystkie Kulminską ziemię / y cokolwiek jest między
Wisłą / Motwą y Drwicią rzekami / pod tymi condiciami / aby
przeciwko Prusom y Litwie Poganom wstawnie wszystkimi si-
łami walczyli / A gdyby ich wsmierzyli y zwyciężyli / tedy Kulmin-
ską ziemię aby wrócili. A wszystkie ziemię / którychkolwiek pod
Pogany dostali / aby zarówno z wynalazku godnych ludzi z Książ-
ciem Mazowieckim y jego Potomkami dzielili. Polakom też aby
żadnego gwałtu ani krzywdy nieczynili / ani ich nieprzyjaciółom
radą ani pomocą pomagali / ale przeciwko Poganom na każdą po-
trzebę aby im pomagać gotowi byli. A iesliby co s tych condiciy
prześcąpili / aby winę y karanie pobrania dobr nadanych / dla nie-
wzdzięczno-

wdzieczności podlegli. Taka była uгода y postanowienie między Konradem Książciem Mazowieckim y przerwczonymi Bracia Krzyżakami / których był na ten czas Mistrzem Hermannus z Salce / co też Grzegorz dziewiąty Papież Rzymski uchwalił y potwierdził / którego postanowienia są świadkiem Księgi stare / Niemieckim ięzykiem pisane / w starbie na Zamku Lubawskim chorowane / przydał im też Książę Konrad Dobrzyński ziemię y Nieszwę Zamek w Kujawskiej ziemi / też Biskup Płocki Gedeon dał im dziesięciny niektóre od swego Biskupstwa / y Wiesz z wyspą wielką.

Pierwszy Mistrz Krzyżaków Pruski / Hermannus z Salce. Grzegorz 9. potwierdził edykt Krzyżaków. Nieszwę.

Tego postanowienia Krzyżacy tili / ale przywilej z Bula złota Fryderika wtorego Cesarza pilnie chowali / y wstawiali / w którym im potwierdził dzierżawę Kulmieskiej Ziemi s Pomorską nadanie / których im nigdy Konradus nie dawał / Dla tego potwierdzenie Fryderika Cesarza (z którego przyczyny potem między Zakonem a Polakami wielkie wojny były) mało ważyło / gdyż tu żadney mocy w rozdawaniu tych państw niemało.

Fryderik wtorego niemieckiego potwierdził edykt Krzyżaków.

Tak tedy siedmiu przedniejszych Krzyżaków albo Contorow / mając pod sobą 4000. żołnierzy Domu Niemieckiego / naprzód w Dobrzyńskiej Ziemi z Książciem Konradem Landiberskim Landgrassem y Turingenskim / którego im był Herman z Salce do Rzymu odieżdżając Mistrzem przekazał / osiedli / wziąwszy na siebie obronę Mazowszan y Polaków przeciwko Prusakom.

Potym napierwszy Zamek nad Wisłą w Kulmieskiej Ziemi Roku Pańskiego 1231. postawili / który Fogelgesang Niemieckim ięzykiem od śpiewania ptaków przezwali / a z tego Zamku z Mazurami y z pomocą Niemiecką / którzy dobrowolnie na świętą wojnę przychodzili / Prusom y Litwie Poganom odpierali / y ich ziemię y wołosć często najeżdżać poczęli. Potym Toruń / Rysenbert / y wiele innych Zamków z Miasteczkami za krótki czas zbudowali / y murem obwiedli.

Fogelgesang pierwszy Zamek Krzyżaków w Pruszech

Prusowie też postawili dwa Zamki przeciwko Krzyżakom / jeden nad Wisłą / wyższy Torunią / który nazywali Rogow / drugi podle Torunią / na tym miejscu / gdzie teraz Biskupa Kulmieskiego stołeczny Kościół stoi.

Pipinus też Książę Pruskie Chrzesciński wielki morderca zbudował trzecią twierdzę na Jeziorze / które do tych czasów Pipinowskie Jezioro nazywają. Ale ty wszystkie Poganie Zameki pobrali Krzyżacy w krótkim czasie / a Pipina Książę poimawszy rozprosił mu brzuch / y przywiązawszy kłosa jedne do drzewa / tak go długo wodził wokoło / aż się wszystkie jelita obwili / y wynatrzyły.

Pipinus Książę Pruskie Poganie.

Potym

Lige y confe-
deracio Krzy-
żaków Pruskich y
Lislandzkich na
Litwie.

Potym Roku pąńskiego 1234. Pruscy Krzyżacy dla grun-
townieyszego przeciw Poganom Prusom y Litwie odporu / zmo-
cnił sie zobudwu stron / a wieczną Lige y Unią z Zakonnikami ry-
cerstwa Lislandzkiego / y z Mistrzem ich Wolquinusem uczynili /
y do swego ich Herbu albo znaku przypuścili / iżby obadwa Zako-
ny białych płaszczow z czarnym krzyżem używali. Pod tą condi-
cją / aby Lislandzki Mistrz Pruskiemu z swym Zakonem posłu-
żenstwo czynił / y na każdą wyprawę gotow był / ktore ich zjedno-
czenie Papież Grzegorz dziewiąty przywileiem z złotą Bulą po-
twierdził.

Tak tedy zmocniwszy sie spólną pomocą y ratunkiem Krzyżat
Kzestich posileni / do Zimodzi y do Litwy często najeżdżali.

Wojnie Litewskien w

Kurlandien / według Historien Petri a Duz-
burch / y swóim porażeniu Krzyżaków / roku 1260.

Rozdział II.

Króćca Krzyżacy zakonni z Lislandzkien
y Pruskiej Ziemi / Wziawszy pomoc od Króla
Dunskiego / z wielkimi woyskami ciągnęli na odsiecz
drugim swoim Krzyżakom / ktorych Litwa obległa
była na Zamku S. Jerzego w Kurlandien / chcąc
ich obronić y żywności dodać. A w tym czasie przyšla wieść / iż
Litwy cztery tysiące ciągnie / a tuż niedaleko polon z Kurlandzkiej
ziemi pędzą / y wołości plundrują. Tam wnet Kurlandowie o-
biecáli pomoc spólnie Krzyżakom przeciw Litwie / iesliby im żony
y dzieci w polon od Litwy pobrane były wrocone / Ktorem zaraz
Krzyżacy Pruscy y Lislandscy odpowiedzieli / iż to być niemoże /
ale według prawa wojennego zwykłego nam iesliże zwyciężymy /
ma wszystek łup y wieżniowie przysć / albo co kto dostanie. Ta
odpowiedzią Kurlandowie zaraz tak bardzo byli obrażeni / iż wo-
leli pomagać Litwie przeciw Krzyżakom / gdzie bardzo wiele
Chrześcian Litwa poraziła w dzień S. Małgorzety / y Mistrz Li-
slandzki Burgardus / y Henrik Botel / Marszałek Pruski / a przy-
nich sto y piecdziesiąt Bratów / y Kontorow Zakonnych Krzyża-
ków co przednieyszych / a w pospolitym woysku tak wielka porażka
była /

Skłenistwo /
stworzyli sie o-
dział / ktorego
ieszcze niemieli.

Krzyżacy od
Litwy poraże-
ni.

była (iako tego Dusburgha własne słowa świadczą) quod tres uel quatuor hostes centum christianos & cum magna uerecundia fugarent, iż trzy albo czterey Litwinowie nieprzyiaciele/ po stu Niemcow Chrześcian zabijali/ y z wielką ich sromotą gonili/ Tąmże piše ten Krzyżak narzekając na Litwę/ Ecce quomodo confortati sunt inimici nostri, &c. Oto iako są zmocnieni nieprzyiaciele nasze. Tąm wielkości kupow/ koni/ broni/ y zbroy dostali/ ktore z teku tak wiele tysięcy Chrześcian pobitych wydarli/ a teraz sie chępią w dzielności swojej/ Zetrzy Panie moc ich y rosprosz ich/ aby poznali/ iż nieieści inicy/ ktoryby walczył za nas/ iedno ty sam Bog nasz. Tąmże piše według prostory ónego czasu/ Quod euentus huius belli, iż skutek tey wojny niešťczesliwej był przedtym pierwszey nocy iednemu Krzyżakowi Hermanowi Saraceniowi przepowiedziany y obwieszony/ od widzenia Panny Mariey/ ktora mu tak rzekła/ Hermiane, ego ad conuiuium filij mei te inuito. Germanie ja ciebie na kolácię do syna swojego wzywam. Tąmże piše iż też ten głos słyszała iedną Mnišką Siostrą Conradą Mistrza Pruskiego/ y ieden chłop prosty. W tey sie bitwie trąfio/ iż gdy ieden wph Poganski wciekał/ tedy niaki Generardus Sasi Slachcic iednemu Kurlandowi albo Zmodzinowi wciekającemu głowe sciagl. mieczem iednym zamachem/ s ktorego sciecia nie zaraz wpadł/ ale z wciekającymi Towarzyskami bez głowy też droga/ ktora był poczł/ przes mały kres bieżał/ a potym wpadł/ czemu sie Krzyżacy bardo dziwowali/ iż takiey rzeczy nigdy niewidzieli. W tenże czas na poboyscu Chrześcianstkim/ ieden Litwin znalazł Kufę naszą pietą/ ktora gdy włożył sobie na szye/ z przygody dłubiąc trąfio naspusz/ tak mu cieciwą zaraz szye wciela.

Po tey zaś bitwie Sambitowie/ ktorey Ziemie dziś Krolewiec głównym Miastem/ y Zmodzinowie wybili sie z mocy Krzyżackiey/ y do pierwszych sie błedow Poganskich zwrocili/ a wybrali sobie za Xiążę niakiego Glandę/ Także też Prusowie drudzy/ iako Warmienska ziemica wybrali sobie Xiążę Glappę/ Pogożan ska Autumę/ Bartenland ska Diuanę/ Także inże Pruskie ziemice/ w ktorey Apostasiey y w odrzuceniu wiary Chrześcianstkiey trwali przez 15. lat/ s Krzyżakami Pruskimi wielkie wojny wstawicznie wiodąc.

Tegoż roku Zmodzinowie iednego Kapłana Krzyżacką z domu Niemieckiego/ ktory był do nich posłan/ aby ich ochrzcił/ poimali/ a wśczipowšy mu szye miedzy dwie deski/ dusyli go aż umarł. Roku zaś 1264. Prusowie Pogani/ Zmodz y Litwa z wielkim woyskiem do Sam-

Słowa Petri
a Dusburgh.

Widzenie.

Nec bnto/
luga boum quins
que emi e' c. non
possum uenire.

Nie moy to dos
wod wierz iest
checi.

Eud y dzimny
trąfio.

Drugi trąfio
net.

Glandos Xiążę
Poganski Pru
sie.

Xiążęta pogani
stie w Pru
siech.

Kapłan wme
cjon.

Leży to miasto
nad Preglę
rzeka murowa
nie 7 mil od Kro
lewca / gdzie ia
sam roku 1580.
stare świątce Li
teńskie y topie
współny widzi
iał. Zamek tam
y teraz przy
mieście pusty
stoi.

do Sambiyskiej ziemie wtargneli / Tam Litwa z iednym naczy
niem wojennym / ktorym dobywają Zamkow albo działem (on
zowie cum una machina) albo Taranem Witowa Miasta dobywają
Lá / przez sześć dni mury tłukąc / ale Henrik Tupodel Krzyżak
mistrz nad Łusami wiele ich pobit / y ogień ktory Litwa pod mio
tem do miasta idąc zakładala / czestokroć zagasił / tam też tenże
Tupodel iednego Capitana albo Hetmana Litewskiego zacnego
beltem s łusze zabił / y drugiego mistrza nad działami albo tara
nami przełożonego ranił. Tak iż Pogani odstąpić musieli.

Krzyżaków z
Litwą porażają.

Alle iednak Litwa Pogani Helmerika Mistrza y Teodorika
Marzałka wielkiego / y czterdziestu Bratów Krzyżaków przed
miejsczych krom pospolstwa / w Lubawskiej ziemi z nowu bitwe
stoczywszy / zabili / y wielkie woysko Chrześcianańskie na głowe po
razili. A tych Krzyżaków pobitych / iako tenże Dusburch (według
staroswieckich ~~zobacz~~) piše / tey nocy widział ieden nabożny czło
wiek iakoby swiece gorzące do Nieba wstepujących. Potym roku
1265. Książę Branswickie y Landgraff Turingenski z wielką moca
ricerstwa niemieckiego do Prus przyciągneli / napomoc Krzyżakom /
ponich zaś roku 1266. Otto Margrass Morawski y z synem swoim
prziodzionym z woyskiem Czeskim y Morawskim do Prus prze
ciw Poganom Litwie y Zmodzi przyciągnął. A potym roku 1268.
Ottokarus Krol Czeski z wielkimi wphami zbroynnych Czechow
Polakow / Slezakow y Niemcow przyiachał do Prus na Litwe y
na Zmódz wojować / ale dla zimy ciepłej / y wielkich rostkow nie
mogli przeciw poganom walczyć / przeto sie do domow swych wro
zili.

Wielkie zebra
nie Chześcian
na Litwie.

Potym Nadrowitowie pogani / ktorzy mieli kraine swoje (čili.
w Prusiech / będąc zwyciężeni od Krzyżakow przeniesli sie do Litew
skiej ziemie iako do pobratimow. Skalowitowie zaś Pogani / kto
rych też ziemica w Prusiech Zmodzi przyległa. Mieli zamek swoy
na iedney gorze blisko Ragnety / w ktorym oblegli ich Rusacy y
dobywali całe lat 60. przed przyscim braciey Zakonu Niemieckiego
do Prus / potym Rusacy spracowani / pytali obleżencow / coby
wzdy iedli / oni powiedzieli / iż mamy sadzarowe wszod zamku / na
zo. siazni / z ktorey mamy ryb dostatek / co uslyszawszy Rusacy /
od obleżenia odstapili / Tamże piše ten Dusburch / Ecce mirum &c.
Oto rzecz dziwna / won czas obfitowala ta sadzarowa rybami po
w tym zamku mieszkali niewierni / a teraz tylko w sobie plodzą żaby /
gdy w nim mieszkają Chześciani / ale nienagani one są sady Bożey
y niedosciagnione drogi iego.

Wten czas też Stragota y Sareczka starostowie Skalow
scy z Zmódz

Tak właśnie
dziś w nas w
Zmódz.

scy z Zm
zbroyn
też od d
Surdo
Zmódz
wodza
twy sie
menda
burgu
Pomid
wielki
wysyc
nie od
dli w z
dną) a
cona /
gani n
przed
lowit
ciey /
mie w
Poty
na z E
czone

swoi
mien
swoi
Ez O
zobu
dwu
Che
pan
stun
gna
doby
Che
wys
rzyli
inn

scy z Smodzkiej ziemie iednego brata Krzyżaka / y trzech Niemcow
zbroynnych zabili / a gdy Sareczka iednemu ramie sabla wciagnęła / sam
też od drugiego był zabity. Tegoż czasu Surbanta / Swizdeta /
Surdeta Starostowie Skalowscy / ktorzy byli iednego narodu z
Smodzią / zwyciężeni są od bratów Krzyżaków / a lud pospolity za
wodzami swoimi / przez ktorych wojna była sprawowana do Li
twy się przenieśli. W tenże czas Smodzinowie Poieżanckiego Co
mendatora z Elbinga / y Helwika z Goltbachu Contora z Christ
burgu poimali / y ich towarzyſzow / Zelenyaki Slachcie Litewski
Pomidos rzeczonny / wybrali ich z więzienia. Potym zebrawszy
wielkie woysto Mistrz Pruski / Konrad z Tirburku y Krzyżacy
wszystcy / ziemie Poieżanckie zwoiowali / a lud Poieżancki wstawie
nie od Krzyżaków będąc wdreczony / do Litwy się przenieśli / y osie
dli w ziemicy iedney w zamku Gartinia (podobno chciał rzec Gro
dna) a ziemia Poieżancka Smodzi przyległa / była wpustynią obro
cona / y zburzona od Niemcow / A tu się okazało iż Prusowie Po
gani wszyscy byli iednego rodu z Litwą y Smodzią / Ponieważ się
przed gwałtem Niemiedkim naprzod Nadrowitowie / potem Sko
lowitowie / y Poieżanowie posprowadzali do Litwy / iako do brat
ciey / Sudowitowie zaś zebrawszy się z Smodzią / Chelmiencką zie
mie w Prusiech zwoiowali / y wielką porażkę w wiernych uczynili.
Potym Mistrz Pruski posłał przeciw ich naczodowi brata Herman
na z Schonenburku Comendatora ziemskiego / meza w wojnie cwi
czono / ktory im mezie nie dał odpor y poraził ich bez wielkie
woysta.

Namie tebrim
ciossem reate.

Smodzie stare
familie.

Pomidos Li
twin.

A i mieszkał
w lesiech gdzie
długo w gusłach
y wiewolow
y Nagrod.

Alle Stumanus Starosta Smodzki ze cztermi tysiącami ludu
swoiego / y z mocą woysta Litewskiego / potężnie wciągneli do Kul
mienckiej ziemie w dzień II. tysięcy dziewięć / a tam się mścili śmierci
swoich pobratimow rozinacicie / y Zamek nazwany Płowis nad rze
ką Ossą oblegli / zburzyliby go byli / ale między nimi taka się wgo
da zobudowni stron stała / iż obleżency co byli w zamku / mieli im dać
dwa meżow świadomych drogi / ktorzyby woysto ich przez granice
Chrześcijańskie przeprowadzili. Potym zaś Smodz y Litwa Li
panowa / y Kadina zamkow dobywali / zaś do Weisauſu zamku
sturmowali / y Przedmiescie albo possade spalili. Stamtąd odcia
gnawszy Turnicza zamku dobrze obwarowanego przez dwa dni
dobyli. Zasię Zamek S. Klementa spalili / w ktorym sto meżow
Chrześcianow krom żon y dzieci zamordowali. Potym Grudecz /
wyspe Panny Mariey / Satirin / Christburg zamki y possady zbur
zyli / y w popioł obrocili / a z nieoszacowaną liczbą więzniow / y
innoſtwek Kupow wſelkich rzeczy do swey się ziemie wrocili.

Dacieia Striſkowskiego
Woynie Krzyżaków z
 Sudowitów y Żmudzian y Litw.

Xpugnatis Deo fauente cunctis gentibus Prussiae &c. iak tenże Dusburgh piſe / Zwalczywszy za pomocą Bożą wszystkie narody Pogańskie Pruskie Krzyżacy / została im ieſzcze była jedna y oſtątnia / a ta wieſza y możniejsza Sudowitſka Ziemia / na którą ſie też Bracia oborzyli / nie w ſwoje ale w Bożej obronie wphaiac. A Poiezanowie / Sudowitowie / ieden to narod ieſt.

Bracia Krzyżacy naprzod z tyſiącem y pięcią ſet ieźdnych ziemice Sudowſką Kimenow nązwana ſplundrowali / krom pobitych tyſiąc więźniow wywiedli / Nazañtuz Krzyżacy wracaiac ſie przyſli do laſſu Winſe rzeczonego / gdzie ich Sudowitow trzy tyſiące dogonili / ale y tych Bracia poraziwszy meźnie rozgromili / z Krzyżakow ſtarſzych ſeść poległo.

Tegoż czaſſu roku 1275. Litewſkie woypo wielkie do Polſki wciagnęło / a zburzywszy Kuiaſkie Brzeſcie / Dobryniſką y Leſczycką wołoſci / tak wielki pogrom zabijaiac y w niewola pędzaiac wczynili / iż żaden prawdziwie tego niemogł oſiadować.

Rychło potym ośm ſet meźow z Litwy ieźdnych ſplundrowali częſć Polſkiej ziemi / którą nązwyaią Kerſow / wſi dzieſieć ſpalili / a z wielkim wphem precz wſli / w tenże czaſ naboźne Kiazę Leſcelinus Krafowſkie (ma być Leſko czarny) poraził ich / y z ośmi ſet ledwo ich dzieſieć vbiegło.

Konrad też Miſtrz Pruſki z wielkim woypo iezdnych y pieſzych woiował ziemię Sudawſką gdzie wołoſć miruniſti / y zabił pańow tey ziemice ſławnych ośmi naſcie / a ludu poſpolitego ſeść ſet / a drugich w niewola wywiodł.

Roku zaś 1279. Ernestus Miſtrz Liſlandſki od Litwy ieſt zabity / a náiego ſtolec Konrad Wuchlwagen wſtąpił.

Sudowitowie zaś z Litwą w Pruſiech Sambiyſką Ziemię woiowali / roku 1280.

Tegoż czaſſu Brat Henrik Banuarius Kontor z Tapiowá z dwunąſcią Bratów y z dwudzieſtą pięcią ieźdnych Sudowſką Ziemię woiowali / ktorego potym Sudowitowie zadowſy mu pięć ran zabili.

Tegoż

Tegoż czasu Malborg roku 1 z 81. zbudowano/ y jedno Sudawskie Kieże zane Ruffigenos nazwane ze wszystkich Familij przyjechał do Kontora z Balgi y ochrzcił się.

Tegoż czasu Konradus de Tirbig Marszałek Pruski ze wszystkimi bratry do Siliey Sudawskiej ziemie wciągnął/ tak to wielkie woysko Niemieckie było/ iż tylko mil polá zastąpiło.

Roku zaś 1 z 83. ośmi set meżow z Litwy zimie do ziemie Sambiyskiej przez Kurlandy wtargnęli / gdzie dwa Powiaty Abende y Pobute splundrowali / á bez odporu wiele ludzi pomordowawszy sto pięćdziesiąt niemców poimáli.

Tegoż czasu przeciw naczdom Litewskim Konradus Mistrz nad Morzem skonym w Seriey Zamek Nowy dom albo Klein Haus zbudował.

Tegoż czasu Mistrz Pruski Konrad z wielkim woyskiem do Sudawiey wciągnął / ktoremu ieden Krzyżak Ludwik Libentele przedtym będąc więzieniem w Sudawitow droge zaszedł wiodąc s sobą Pána swego rzezonego Kaderge / y ktorego był więzieniem / y sześć set ludu pospolitego Sudawitow / ktorych on gdy więzieniem był do Pána Chrystusa nawrócił / Tych wyrzawszy Mistrz wielce się wradował / y kazał im do Ziemie Sambiyskiej iść / á sam z woyskiem Sudawską Ziemie Kimenowską burzył / y Zamek Kimenowá dobywał / á gdy obleżeni Poganie tego mocy wytrwać niemogli / podáli mu się / przyrzekając wiare Chrześciańską przyjąć / ále gdy ich Mistrz wolnych puścił / y kazał im iść do Sambiey / oni w drodze przewodniká swego zabrawszy sami do Litwy poszli. Wszakże Ludwik Libentele onych swoich sześć set Pogan Sudawitow pochrzcił.

Tegoż roku Brat Friderik Hole ze stem Reiterow z Christburgu Zamek do Sudawiey wtargnął / á gdy z wielkim łupem wyciągał / dogonili go Pogani / y zabili samego y trzydziści Reiterow przy nim.

Tak piśe potym Dusburch / iż wielkie y nieskończone wojny Krzyżacy czynili przeciw Sudawitom y Zmodzi / ktore powiada dla krotkości opuszczam. Gdy tedy Jedekos Starosta Sudawski z zamku Kimenowá / człowiek rodu wielkiego / niemógł mocy wytrzymać Krzyżackiej / ze wszystkim Domem y familią swoją / y z tysiącem pięćdziesiąt ludzi rozmaitey płci / do Krzyżaków przyjechał y ochrzcił się. Ale Suudo Starosta drugiej części Sudawskiej ziemie / do Litwy wyjechał / á tak Sudawską ziemią aż do tych czasow iest spustoszona. Kończy się wojna Sudawská y Pruska / á poczyną się Litewská.

Wonnę Litewskien / Kto,

ra przeciw im Pruscy y Litwandscy Krzyżacy
wiedli / wstawić / przez lat dwie sęć y dziesięć.

Rozdział III.

Nak poczynna Historia swoje Petrus
Dusburch: Tęgo czasu roku 1283. gdy inż od zaś
czetey wojny przeciwko narodowi Pruskiemu
wyšlo lat 53. a wszyscy narody w przerzeczoney
ziemi zwalczone były / y wykorzemonę / tak iż zaś
den niezośtał / Ktoryby Rzymskiemu Kościołowi
niepodległ. Bracia Domu Niemieckiego przeciwko narodowi os
nemu możnemu / y bardo twardey chrzcie / a cwieczonemu na
woynach / Ktory był przyległy Prussom za rzekę Niemnem w
Litewskię ziemi mieszkającemu wojnę poczęli tym sposobem.

O zburzeniu Zamku Litewskiego Bisseny.

Roku 1283. Konrad z Tierburgu Mistrz Pruski / y wiele bracia
ciey z wielkim woyskiem zimie po ledzie przebyli przez Niemien / a
wciągnawszy do Litwy / Zamku Bisseny począwszy od poranku
do południa dobywali / y spalili go / Druga zaś część woyska / są
me ziemie okolicznie zburzyła / a gdy się z łupem wracali bardo
wiele Chrzescian y czterey Bracia w Niemnie wtoneli / dla cienia
kości lodu.

Roku zaś 1284. Tenże Mistrz zebrawszy bardo wielkie
woysko z Stumandem Starostą przed tym wielkim Litewskim
Ktory się był niedawno do Krzyżaków przekingł y ochrzcił / do zam
ku Garty lecie przysli / a gdy się przeprawili przez Niemien / zhyko
wał Mistrz strzelców na miejscach potrzebnych / a drudzy z drą
binami na blanki sturmowali / y tak się sroga bitwa między nimi
zobudwu stron sstała / iż strach było y patrzeć / gdy ci mocno do
bywali / owi zaś tym mocniej się bronili. Potym Niemcy do zam
ku się wdarli / wsiśkich pobiwszy y poimawszy Zamek zapalili.
W zagony zaś puscili tysiąc y osm set Reiterow / Ktorzy wiele Li
twy pobiwszy z wielkim się polonem wrocili / a Stumandus przed
tym przesładowcą będąc / teraz zaś wodzem Chrzescińskim ry
chło potym umarł.

P: D:
Quid formidol
losum erat inspis
cere.

P: D:
His fortiter im
pugnantibus illis
fortius repugnan
tibus.

wt
Ala
Kto
Ga
ska
dz

fin
Lit
Lit
byli
bed

ny
biys
swe
dw
rad
Lit
rzyl
albe
ptci
lup

ziem
pali
dan
fon

Ala
pici
w
dw
pot
Kox
zmi
ziem
yli
do

A gdy Krzyżacy Zamku Garty dobywali / Litwa do Polski wtargnęła / gdzie wielkie szkody poczyniwszy / z łupem się wracali / Ale dwa zacni mężowie Nuno y Dersto Bartensowie z Prus / którzy v Litwy wygnani mieszkali / widząc iż si- Krzyżakom pod Gartz szczęściło / przekineli się do nich / a gdy byli od Mistrza Łas- skawie przyieci / wnet zaścąpili Litwie z Polski polon y łupy pe- dzącey / y tak ich snadnie porażili.

Roku 1285. Girdylo Litwin który się był do Krzyżaków prze- kinał y ochrzcił / a przed nawroceniem był wielkiego zawołania v Litwy / Ten się przed Mistrzem chwalił / iż mógł Braciey przeciw Litwie wiele pomoc / którzy gdy z nim ciągnali do zamku onkaimu / byli od niego zdradzeni / abowiem Grodzanie Litwa przestrzeżeni będąc z zamku się wysypali / y wszystkich Chrzęścian pobili.

Pelussa potym ieden z Książat Litewskich będąc vkrzywdo- ny od Krola Litewskiego / przekinał się do Krzyżaków do Sam- biyskiej Ziemi / do Albrichta Kontora Krolewieckiego / a chcąc się swey krzywdy pomścić / gdy czas wpatrzył / prosił v Kontora o dwudziestu Keyterow / z których byli starszy Martin Golin / y Kon- rad Tuul / tak z buntownikami swoimi na miejsce gdzie Książę Litewskie wesela małżeńskie sprawowały w noc bez wieści vde- rzyl na bezpiecznych / pijanych y spiących / tam siedm dziesiąt Książat albo Panow przednieyszych / y pospolstwa bardzo wiele oboiey płci pobit / a Pána młodego z małżonką / z paniami / z pannami / z łupami y kleynotami kosztownymi do Krolewca odwiódł.

Potym Krol Litewski z osmiaz tysięcy iezdnych Sambiyską Ziemię w Prusiech zwoiował / y wszystkie budowania / y zboża po- palił / wsażę mały polon wywiódł / bo Krzyżacy o iego przysciu dawno przedtym byli przestrzeżeni / a w piczowaniu Brat Henrik fon Dobin 80. Litwinow zabił z swoimi Keyterami.

Roku zaś 1290. wdzien 8. Jerzego Mistrz Pruski Menedo albo Menegaldus z pięciuzet Keyterow iezdnych / a dwiema tysiącami piechych zamku Kolainie w Litwie dobywał / w którym się był za- wał Surmin pan Litewski Starosta tamiejszy mając z sobą sto dwadzieścia mężow walecznych / którzy mężnie bronili się krzyżaków / potym wszyscy okrom dwunastu byli zranieni / tak iż krew z blán- kow plynęła / iako woda ze dzdzu gwałtownego / a gdy było na zmierzkanie / 500. iezdnych Niemcow którzy byli wplundrowaniu ziemice y w piczowaniu / zwrocili się z wielkim grzmotem / y tak strwo- żyli wszystkich knechtow swoich sturmujących / iż wszyscy odoblenia do Łodzi porciekali / mniemając aby Litwa na odiecz przichodziła / a

O tym te: Mre
chouus pise
lib. 3. cap. 62.
fol. 183.

Surmin potym Zamek pusty zostawił/ przysiągłszy przez Boga/ iż wiecey niechciał na żadnym Zamku obleżenia Krzyżackiego czekać.

Tegoż roku około Wniebowstąpienia Bożego/ Brat Ernelio Kontor z Ragnety/ iechał do Litwy w naczyniu wodnym/ chcąc się iakich nowin dowiedzieć/ z którym też iechał Brat z wiednia/ y dwadzieścia pieć Rycerzow/ a gdy mineli Zamek Kolaine/ wnet Surmin Starosta Kolainenski poczał się radzić z swoią Litwą/ iakoby mogli Krzyżaków osłukać fortelem/ Tak ieden Litwin Nodam przez wiskiem/ mąż w wojnie doświadczony/ który się potem ochrzcił/ te praca na się przyjął/ a vbrałszy się w odzienie niewieście siadł nad Niemnem/ wołając na Krzyżaki z płaczem po polsku (bo Polskie język dobrze umiał) aby vboğa Chrześciankę z Polski od Pogan poimając dla Pana Boga wyzwolili z niewoley. A Litwa druga tuż w chroście w zasadce była/ A gdy Krzyżacy przybili się do brzegu/ chcąc one Chrześciankę zmyślić do Wiciny wjść/ wnet Nodam one łódź albo wicinę vchwycił/ y dotrzymał iey tak mocno/ aż drudzy Letwinowie z zasadki się wyrwawszy w bystkich Krzyżaków do iednego zbili.

A Litwa druga z Zamku Onkaimu trzydzieści sześć meżow gdy pod Ragneta dla wzdobyci przysli/ od Ludowika Libentellá/ y Brata Marquarda z Rewelingu dogonieni/ dwadzieścia y pieć z nich vbitych poległo.

Tegoż roku Jezbuto Pan Litewski z piacią set iezdnych Polске woiował/ przeto Mistrz Pruski przeciw im posłał Henrika Sutzswerta z dwudziestą dziewięcią Braciami/ y z tysiącem dwiema sty Keyterow/ ktorzy Litwy między Letiem albo Kłtem y Narwią rzekami przes ośm dni czekali/ Potym gdy się już Litwa wracała z wielkim łupem/ a na granicy będąc/ ieden z nich puszczł los/ iak to mieli wobyczaiu/ wielkim głosem zawołał/ biada nam biada/ złe poydzie sprawa naša/ ktoremu Starosta gdy káiał/ aby milczał/ on przedsię wołać nieprzesłał/ aż się Krzyżacy z zasadki wyrwali/ gdzie trzy sta czterdzieści Litwy vbili/ drudzy się rozpierzchneli/ inшы zaś od głodu pozdychali/ a niektórzy się z frásunku sami powiesili/ tak iż ich mało co vbiegło.

Roku 1291. Na S. Gromnie Panny Mariy Bertold Bruhan Kontor Krolewiecki/ y wiele Bracii z tysiącem piacią set ludzi do Litwy wtargneli/ a nalazłszy Zamek pusty Kolaine/ spalili go/ a Ziemię Junigedystą zburzyli/ y siedm set Litwy poimając z łupem wywiedli.

Tegoż

Tam filosofem
Hektor Nawa
Profilaujowce
zaczynał/ O
czym Homerus
Iliad. lib 15.

Tegoż roku Litwá zbudowali w tey ziemicy zamek Junigede/ ktore budowanie Kontor Krolewiecki Bertold chcial im przeka-
zić/ mając z sobą tysiąc Reiterow / ale sie wielkości Litewskiej nie
mógł sprzeciwić/ wśakże Nederabe zamek / s ktorego Chrześcia-
nom Litwá wielkie škody czynića spalił.

Tegoż czasu Meneho Mistrz z tysiacem Braciey / y z wiel-
kim iezdnych woyskiem Postawsta y Gestowsta ziemice w Litwie
zburzył/ a gdy sie z lupem wracali/ dogonił ich Litwá / tam na-
przód Jezbuto Pan Litewski Henrika Sutsferta w prawa ręce
ranił/ ktorego potym Henrik wlozcznia przebił / a Jezbuto iusle-
żąc a niemogąc sie obrocić / iedną przez sie na Henrika vderzył / y
wciął mu palec mieczem.

Potym o swietym Pietrze y Pawle / Henrik Sutswert Kon-
tor z Balgi / z dwudziestą Braciey / y tysiacem piącią set iezdnych
do Junigedy zamku przyciągnął / tam rozsądzivszy zasadki / Brá-
cia z Ragnety / między ktorými byli Rycerze przychodni y gościnni
z chorągwią prosto do zamku biegli / co obaczivszy Litwá wnet
z zamku wystoczyli / gdzie ich bardzo wiele od Niemcow poległo
zbitych / y zamek Onkaim Krzyżacy spalili.

Tegoż roku Wtinerus Krol Litewski Syná swego Witene-
ná posłał do Polski z wielkim woyskiem / ktorego / gdy sie z wiel-
kim lupem wracał / dogonił Łokietek y Kazimierz / Książetá Pol-
skie / Mistrza też Pruskiego ná pomoc przyzwáli / A gdy sie Krzy-
żacy z wielkim woyskiem Litewskim podkáli / ale gdy Polacy
zsfantowali / y Krzyżacy tyl podáli / gdzie Niemcow bardzo wie-
le poległo. Wśakże tey bitwy ani Długos ani Niechomius wspo-
minają.

Tegoż roku Witen Syn Krolá Litewskiego / z osmiał set iezd-
nych wtárgnął do Polski / gdzie Leczycká ziemię zburzył / Kano-
niki y Preklaty z Sacramentami y z Kościołem spalił / a vczyniv-
szy wielki pogrom y porażkę w Polakach ná dziale każdemu Li-
twinowi dostało sie po dwudziestu Chrześcian / Kazimirza też
Kiaże / ktory ich gonil / zabili ze wśyskim Rycerstwem iego /
krom iednego Rycerza / ktory vciekł / a to inszym opowie-
dział.

Tegoż czasu Konrad Stanga Kontor z Ragnety / pod Ju-
gedinem zamkiem ná woysko Litewskie vderzył / y wiele ich pobił.

Roku zaś 1293. Mistrz sam / dwoie przedmiescie / iedno ná go-
rze / drugie w dole pod zamkiem Junigeda spalił. Z tego woyska ni-
ktory Prusak vciekł do Krolá Litewskiego / y obwizał mu sie pod
strácenim

strácenim gárdlá / iż mu miał podać Zamek Skalowitski ktorego słowom Krol wwierzywszy / dał mu woysto / tak przyciagnąwszy pod Zamek / zabili Brata Ludowika Osse / á gdy do bramy bez wieści blisko przysli / wnet Konrad y Albricht z Indagine z swoimi Knechtami zastawili sie im meźnie / y ledwo Zamku obromili / A Litwa spalivszy Przedmieście precz odciagneli.

Tegoż roku Mistrz Pruski Meneho z wielkim woystiem Junigedy / y Pisty Zamkow Litewskich dobywał / ále gdy sie Litwa meźnie bronila / odstąpił Przedmieścia opalivszy.

Roku zaś 1294. Mistrz Gessowski y Pastowski powiaty wojował.

Tegoż czássu Brat Ezbet / y Brat Otto z Bergu / y Otto z Cesdelic z trzema sty meżow posłani na straż do Ragnety / ci potym przed zamkiem Litewskim Pista / wszyscy stada bydla zagnáli / á pobivszy Litwy wiele / siedm dziesiąt żywych poimáli.

Tegoż roku Bolesław Kiazę Mázowieckie na zamku swoim Wiznie Litwe przeciw Chrześcianom chował / ktorzy wielkie szkody w Polsce / y w Prusiech czynili / Przeto Mistrz Pruski Mene goldus zebravszy wielkie woysto / ten Zamek Wizne spalił / y wywrocil.

Tegoż czássu Kontor z Ragnety Ludwik Libentele z woystiem swoim wielkie woyny czynił przeciw Litwie / też wodną bitwę na Niemnie często z Zmodzią y z Litwą zwodził / Też w Ziemiicy Krola Litewskiego Austechiey Miasto rzeczzone Komowe albo Komene / ktore było według Pogańskiego ich naboženstwa w Litwy swiete (bo tam ich nawyzszy Biskup Krinekriweito mieścił) spalił / y ludzi bardzo wiele poimavszy / drugich pobil / w teyże potrzebie Brat Konrad Tucheselt był zabity.

Drugie zaś woyny tenże Kontor z Zmodzką Ziemią czynił / w ktorey Pograndyiską wołość tak bardzo zemdlil / y zwoiował / iż przes wiele lat potym tu pierwszey mocy swoiey przysć nie mogli.

Tenże bez wieści przybedvszy do Ziemiicy Waykenskicy w Zmodzi / z zasadki wiele Sláhty Litewskiej pobil / Niemoże (po wieda) zupełnie wypisać / iako czeste y wielkie woyny czynił przeciw Zmodzi ten Kontor Ragnetski / y tak im był ogromnym / iż przes šest lat wszystkie Litwe / ktora mieszkala od Narwie aż do Niemna rzeki / przymusił do pokoju z Krzyżaki / y Tribut Mistrzowi dawać musieli / á tu złezemiu przyiaźni z Krzyżaki / Sláhtá pospolstwo Zmodzkie namowila / iż przeciw Krolowi Litewskiemu przy-

mu przyrodzonemu Pánu walczyli / gdzie iednego czasu w iednym potkaniu tysiąc / dwieście albo czasem wiecey zobudwu stron ich poległo. Ani sie mogli ná potym za żywota swego Krol Litewski z Smodzią zgodzić / izby wespolek ná wojnę przeciw Krzyżakom wychodzili.

Wodna Bitwa Litewska z

Krzyżakami ná Niemnie roku 1295. O czym też

Długosz y Nicchomiusz fol. cap. lib. wspomina.

Rozdział III.

Roku 1295. w piątek przed świętym Piotrem / pięć Bratów á z nimi pułkora sta meżow / do Garta Zamku Litewskiego sie wezbrali / á gdy iusz nie daleko byli / zdało sie im / aby opuściwszy konie Niemnem w Łodziach pod Zamek podesli / naprzód tedy Wiesz iedne ná brzegu wykupili / co obaczywszy Litwa / zbroyną ręká im zastąpili / á stoczywszy bitwę w Łodziach ná pierwszym potkaniu / Brata Łzbecha y drugiego Werniga zabili / y inšych Niemcow wiele / Litwinow też Nieżow zacnych meżnie sie potykających siedmndziesiąt poległo.

A Krzyżacy widząc iż sie im pod Garta niebezpieczko / do drugiego Zamku Junigedu żeglowáli / gdzie gdy Łodzie albo wiciny dla máley wody daley niemogły iść y zawięzły / wnet Litwa ná nich przypadwszy / iednego Brata Hewenara Kinta / y drugiego Listená y dwudziestu Kicerzow Niemcow zabili / inšy ledwo powciekali.

Tegoż roku Litwa potajemnie przyciągnawszy do wyspy pod zamek Rágnete / ná S. Jan / wszyscy stada y trzody Krzyżackie zabieli / przedmiescie też Rágnetskíe y Skalowitskie spalili.

Tegoż czasu Ludwik Libentelle / zniktorá Bracia y dwiemá sty meżow zamek Kímel Litewski / o który sie często Krzyżacy z wielkim kóstem y wtráta kusi / spalil / á Grodzány pobil.

Roku zaś 1296. Brat Sifridus Kontor z Balgi z wielkim woystiem wciągnął do Litwy / á pod zamkiem Garta przedmiescie spaliwszy ziemice zburzył / y dwieście ludzi wywiodł.

Tegoż

Wacława Strzembowskiego

Tegoż roku y cząssu ktorego Krolowie zwykli na wojne ięz-
dzie Witenus z wielką wielkością Litwy wciągnął do ziemie Li-
slandstey/ co usłysawszy Bertoldus Kontor Krolewiecki/ iż sam
Krol z Litwy wyiechał/ wnet też z woyskiem na burzenie Litwy
Konrada Sutsferta wyprawił/ ktory Garty Zamku dobywał/
ale wiele swoich Chrzescian straciwszy / a niewstorałszy precz
odciągnął.

Roku 1297. wielka niezgodą y nieznałstwą zaczęły się między
mieszczany Rigenstini z iedney strony/ a między Mistrzem y Brac-
cia Domu Niemieckiego z drugiey strony w Lislanciech/ y tak mie-
dzy sobą przez całe dwie lecie stroga wojna toczyli.

Przeto roku 1298. Krol Litewski Witenus na prozbe od Ry-
zan przyzwany/ Karkussą zamku dobył/ gdzie czterech zacnych
Bratów y ich vphy poimał/ drugich pobrawszy ziemice spustoszył.
Tamże z Witenenem Bruno Mistrz Lislanski bitwe stoczył 11.
dnia Czerwca Miesiaca/ nad Morzem przy rzece Treider/ a gdy
iż był oddał y wybrał z reku Litewskich trzy tysiące więźniów/
y osm set Litwy ubił/ na ostatek Krol Litewski zwycięstwo otrzy-
mał/ gdzie Mistrz sam z tysiącem pąci set Reiterow/ y z dwu-
dziestą dwiema Braciey poległ zabity.

Tegoż roku Bertoldus Bruhane Kontor z Krolewcą na po-
moc Krzyżakom Lislanskim posłany/ Ryzanow y Litwy ktorzy
dobywali zamku Kłowego młyną cztery tysiące na głowę poraził.

Tegoż roku Litwy sto y czterdzieści w dzień S. Michała do
Strasburgu miastą naciechali/ lud wysłali/ y iednego Kiedzą zabi-
li/ niewiasty y dzietki powiazali/ a imo inże zelzenie Swiatości/
ieden kotr w Chrzciłnice naproszył/ Ktorych Konrad Sak Pro-
wincjal Ziemie Chelmienskiej dogoniwszy poraził/ y Chrzesciány
wybrał.

Tegoż cząssu Kunno Kontor z Brandenburgą z wielkim wo-
yskiem pod Junigede y Pistę Zamki przyciągnawszy przedmieścia
spalił. A gdy mu na pomoc w wicinach przyciągnął drugi Brat
Niemiem z Ragnety/ stoczyli wodną bitwę z Litwą/ gdzie tylko
ieden prosty Litwin był zabity/ ale wiele rannych.

Tegoż roku sześć set Litewskich Kozaków/ Wiatąską ziemice
w Prusiech zwoiowali/ dwieście czterdzieści więźniów wywie-
zli.

Tegoż roku Wacław Krol Czeski był na Krolestwo Polskie
koronowany/ a Litwy zebrałszy się sześć tysięcy/ Dobrzynską zie-
mie zwoiowali/ s tego woyska sto mężow przebranych y przewa-
żnie dziel-

źnie dzielnych wazyli sie przebyc przez rzeka Drowica / y wojowali wokolosci w Chelmienstkiey ziemi / ktorzy Krzyzacy porazili / iz ich 79. na placu zostalo / a 30. vbieglo / ktorzy goy powiedzieli o swojej przygodzie w woysku potrowzyli sie / a tak dnem y nocą vbiegali / y wiele ich potonelo w Narwi.

Roku 1301. niaki Litwin Draiko albo Draikolit nazwany Horodnicy Onkaimski / pragnac Chrztu swietego / poslal potaziemnie Syna swego Pinnona / do Wolrada Kontora Ragnestkiego / slubiac mu Zamek Onkaim podac. Wnet tedy Kontor poradzivszy sie Mistrza z woyskiem pod Onkaim ciagnal / a wten czas prawie straz zamkowa na Draikona przyšla / ktory storo Niemcy przyciagneli / wnet brame otworzyl / y posiekli wszystkie Litwe wpadwshy w Zamek bez wieści / krom syna Sudagona / go iednego wielkiego Pana Litewskiego / y to skodliwie rannego / tak pobrawshy niewiasty y dziatki Zamek spalili / a Draiko ze wpytka Familia swoia ochrzcił sie w Ragnecie.

Tegoż roku Konrad Mistrz z wielkim woyskiem do Smodzi w Karbowstą ziemice wciagnal / ktora splundrowal / ale Smodz y Litwa wszyscy sie byli w lasy pokryli.

Tegoż Roku piecdziesiat Litwinow bez wieści w Pruskiey ziemi Lubawski powiat zburzyli / a pobiwshy wielkosc Chrzescian / z wiezniami vchodzili / ktorzy dognawshy Krzyzacy / pietnascie ich zabili / a czterdzieści Chrzescian wybawili.

Tegoż roku Hostegonastego dnia Augusta straszliwe drzenie ziemie po wszystkich Pruskiey ziemi bylo / trzy kroć sie chwiala ziemia z budowaniem / iz ledwo ludzie na nogach sie otrzymawali / A co to znaczylo / to sie nizey pokaze.

Roku 1304. Eberhardus z Wirneburgu Kontor Krolewieci / z dwiema tysiacami Reiterow do Litwy wciagnal. Konrad tez de Lichtenhagen Kontor Brandeburski z wielkim woyskiem bedl przed nim do Zamku Garty / ziemice okolo spustoshyl ogniem y mieczem / Eberhardus zas bez wieści przypadwshy Pograndenską ziemice spustoshyl / Litwy tysiac vbili y poimali.

Tegoż roku poscie tenze Eberhardus Kontor z Krolewca z wielkym woyskiem przyciagnal / pod Zamek Onkaim / ktory insz byla Litwa znou zabudowala / y podal go Krzyzakom niaki Swirtilo Starosta / a Krzyzacy posiekwshy mezczyzne wszystkie / Dzatki y Niewiasty pobrali / a Zamek powtore z gruntu wywrocili / Ostatek woyska ziemice plundrowalo / gdzie Litwa trzydzieści Niemcow / y Brata Henrika de Wolwerstorph zabili.

Roku

Dzieia Strypkowskiego

Roku zaś 1305. Philip z Holandii Woit Biskupa Sambijskiego / mając z sobą iedenascie Bratów / y dwieście Keyterow trzy wsi Krola Litewskiego spalili / a Krol wten czas miał kolo siebie wszyscy Pány Kadne Krolestwa swego na Seymie / co gdy uslyszal z pultora tysiacem iezdnych gonil Krzyzakow / a Krzyzacy na takie miejsce vbiegli / gdzie sie bezpiecznie byc rozumieli / a zlozywszy z siebie zbroie / gdy dwieście Keyterow z iednym Bratem przed nimi bylo / oni w maley druzyne za nimi ciagneli / Tam Krol Litewski bez wieści na nich vderzyl / a na pierwszym potkaniu Brat Hollandus od iednego Rusina wlocznie byl przebity / co obaczywszy Woit Sambijski Krzyzak / wnet Tarcz za plecá na grzbiet zarzucil / a obiema rekoma miecz wiawszy scial onego Rusina iednym zamachem / także Krzyzacy / gdy Krol Litewski nie chcial nacierac / obronna reká vstl.

Roku 1306. Konrad Mistrz uslyszawszy / iż Litwa z zamku Garty z wielkim woyskiem do Polski wyciagnela / zaraz poslal Albrichta Indagine y niktorých Bratów z trzema sty meżow dla vbieżenia zamku Garty / do ktorego gdy sie przyblizali / takie sie zaburzenie powietrza stalo / iż ieden drugiego przed turzawa ani widziec / ani przed gromem slysec mogl / a zapalivszy possade / ktora na ten czas wielka byla / y ludzi wielkość pobivszy / drugich nawiazawszy s takim sie wielkim kupem do Prus wrocili / iaki w ten czas vwieśc mogli.

Co uslyszawszy Eberhardus Kontor z Krolewca / iż gdy Przedmiescie spalone bylo / snadnieyby mogl zamku samego doslac / zaraz ze stem Bratów y śesć tysięcy Keyterow iezdnych pod Garte ciagnal / ale Krol Litewski uslyszawszy o zepsowaniu Przedmiescia / poslal na odsiecz y na obrone zamku Litwy niemalo meżow dzielnych / y w Ryckstich sprawach doswiadczonych / Przeto skoro Krzyzacy do Zamku sturmowac poczeli / wnet Litwa meżnie sie zastawiaiac przeciwko im bic sie wystoczyli / a stoczywszy ogromną bitwe / dluga sie chwila prawie aż na vmor siekli / potym od Krzyzakow Litowinowie wsparci vstapili do zamku / ale wnet po maley chwili posilivszy sie / y odpocznavszy / tym z wiekszą sinialosci z zamku wystoczyli do Krzyzakow / a to czynili czesto / od wschodu slonca aż do poludnia / gdy Niemcy Litwe / Litwa zaś Niemcow przemagala. W tey bitwie wiele Litwy poleglo / z Krzyzakow tez starzych y zacneyších Bratów dwanaście / y trzydzieści meżow krom rannych na placu zostalo / także Herman z Helterburgu w byie strzala postrzelony zaraz skoncal.

Tegoż

Tegoż czasu ieden Litwin z Kraigoły będąc poimánym w więzieniu w Krola swiego / z namowy iednego Kusina ktory z nim wespolek siedział / dla wybawienia swego obiecał sie ochrzcić / y z kamienia wozku swiece w Cerkwi skoroby wolnym był slubował postawić / Pánu Bogu ku czci / statimq; catenæ quibus ligatus fuit contractæ, wnet sie lánčuchy ktorymi był zwiázány połamáły / y fortá v ciemnice záraz sie otworzyła / zá czym on więzien vşedł.

Roku 1307. Hanus von Spanheim Gross / Adolphus z Wintimlu / Teodorik son Elner / młodszy y starszy / z bracia swoia Arnoldem y Rutgierem / także Arnold / y Jacob son Pomerin Rycesrze Kenfey / y wiele inszych Sláhcicow Kenfich przysli do Pruskiej ziemie / á czasu zimy zebráło sie Krzyżakow tysiąc czterdzieści / ná burzenie Litwy / ále niemogli w ziemie daley ciągnąć / dla tego iż był lod słaby / y niewmárzko.

Tegoż czasu Walerodus Kontor Ragnetfki przez Hildeta Reherchá Karfowicki powiat w Smodzi zburzył / y ludzi siedmá dziesiąt poimał.

Tenże Kontor Ragnetfki Walerodus / w Łodziach przyżegłował do Jurgi rzeki / á płynąc Juria do Zamku Puteby / w nocy wderzył ná spiące mieściany / y wşystkich pobit / krom tych ktory do Zamku vciekli / potym przedmieście spalił.

Tegoż roku Wiesieni / gdy iuż te posáde Litwá z nowu była zabudowála / y zboża do gumien pochowali / Tenże Kontor z swoia Bracia y iezdnymi náiechawşy / wşystko spalił / ludzi pobitoşy / á drugich powiazawşy.

Zwyczay stary Litewski w osadzaniu zamkow.

Ten zachowywano zwyczay w Litwy w strzeżeniu y w osadzaniu zamkow / Krol ich obiera pewną liczbę Sláhcicow / y posyla ná straż ktoregokolwiek Zamku / záłożywşy im czas / iż tam máią pilnować cały Miesiąc / álbó wiecey / á wypełniwşy swoje posługę či do Domow odchodzą / á drudzy ná ich mieysca przychodzą ná straż zamkowá.

Tráfiło sie tedy iednego czasu / iż ósmá dziesiąt y pieć Boiárow Litewskich z Bisseny Zamku do domow zysć mieli / co uslyşawşy Fryderik Libentele Podkontorzy Ragnetfki / y Brat Albricht son Oza / y Brat Thude von Aldenborg / z dziewiacianascie Brátow / y šestá dziesiąt Reiterow / wderzyli ná Litwe w polu ktore zowią Kalßheim / y pobili wşystkich / á drudzy bárdzo zranieni vciekli.

e ij

Potym

Tu Krolom 101
wie Krolie Lit
ewskie.Bissená zamet
w Smodzi Kie
bys był.

Kalßheim pole.

Wacława Skrypskiego

Spudo zdraj-
ca.
Pucłita z
mcl.

Potym w kilka lat niyaki Spudo Pan Litewski Starosta na
Zamku/ Putinita posłał do Kontora Ragnetskiego/ aby z wojs-
kiem przyciągnął/ obiecając mu Zamek podać/ Który gdy przy-
ciągnął/ zarazem Spuda Bramy zamkowe otworzył. A wpada-
wszy do Zamku wszyscy Zmodyni bez wieści y moc Litewską po-
sieli/ a zamek y posiadę spalili. A Spudo z Dycem/ z Bracia/ y
wszystka familia ochrzcił się w Prusiech.

Serowelte/ Bi-
weronite zamu-
ki Zmodynie.

A tu Wiesieni Zmodyni w Karłowickim powiecie niemogąc
dalej wytrzymać mocy Krzyżackiej/ przeniesli się do Litwy/ zostaw-
iając puste dwa Zamki swoje/ Serowelte y Biveronite/ które
potym Bracia spalili.

Manso y
Sudargos.

Roku zaś 1308. w dzień S. Jerzego/ Manso/ Sudargos/
y inni Slachcicowie Zmodyni/ zebrawszy pięć tysięcy ludzi swo-
iego/ do Sambijskiej ziemi przez Kurlandy wtargnęli/ gdzie
Poundyska/ y Rudomska ziemice zwoiowali/ a słysząc iż przeciw-
ni Bracia z wojskiem ciągną/ w nocy z lupem ubiegli.

Tego dnia
Kontor zowa-
sifridus de Fes-
tangen.
Kontor zowa-
sifridus de Fes-
tangen.

Roku 1309. Sifridus von Wulgwangen wielki Mistrz Do-
mu Niemieckiego/ przyjechał do Prus z Wenecji/ a stolicę Krzy-
żacką/ która od zburzenia Alony była w Wenecji/ do Mariens-
borku przeniósł.

Tu iść wędzie
Wicłena Kie-
je Litewskie
Krolem zowa-

Roku 1311. w zapustne dni/ Witenus Krol Litewski/ z wiel-
kim wojskiem Sambijską/ y Natanginską ziemice woiował/ a
pobierając Chrzescian bardzo wiele/ pięć set ich w niewola poimał.
A gdy Krol do Litwy z lupem wyciągnął/ y wojsko rozpuścił/
czinając Bogom swoim ofiary za szczęśliwe powodzenie/ wnet Fris-
derik z Wildenborku Kontor Krolewiecki/ z wielkim wojskiem
do Pograndenskiej ziemicy na Zmodyni wtargnął/ która też tak sro-
go splundrował/ iż za wiele lat tu pierwszej zżyłości przyciemno-
gli. Tegoż czasu Otto von Bergen/ y pięć Bratów z czterema set
Keyterow/ Gartsenską ziemie w Litwie zwoiowali.

Pograndenska
ziemia w Lit-
wie zwoiowana.

Grodziska.

Gdy się Pan Bog pomścił Błaznierstwa nad Litwą.

Tegoż roku 1311. Witenus Krol Litewski mniemając iż mu się
wszystko według myśli miało wodzić/ cztermi tysiącami ludzi wcią-
gnął do ziemi Pruskiej/ gdzie Biskupstwo Warmińskie tak srogo
zwoiował/ iż nie okrom Zamku nie zostało/ Elsberg też został opa-
lony/ a wszystkie ziemie do gruntu zburzył. A tak Kościoły poburzy-
wszy/ Ornaty y inne skarby srebrne y złote z Kościołom pokupił/
a krom

A króm inſzych kupow tyſiąc dwie ſcie wieźniow wywiodeł / a gdy
 z woyskiem przyſzedł do Bartenſkiey ziemie na pole Woipłocz rze- ^{Woipłocz pro-}
 czone / chełpił ſie w mocy woyskã ſwego / mowiąc do Chrzeſcjan: ^{riſce.}
 gdzie teraz ieſt Bog waſz / czemu was niewſpomozę: iako oto Bo-
 gowie naſzy nam pomogli. Na ktore wraǳanie Chrzeſciane mił-
 cząc wzdychali. Nãziãutrz potym 18. dnia Kwiecniã / Henrik de
 Płock wielki Komendator / a z nim ſto czterdzieſci Brátow z wiel-
 kim woyskiem zewſzãd Królã ogárneli / a na pierwoſzym potkaniu
 Litawowie ſeſćdzieſiat Niemcow zãbili / ale ſkoro obaczyli iż
 Krzyżacy z chorągwiã ſwoiã / y wielkoſciã zbroynych ſmieie na-
 cieraã / wnet tyl podali / a Brácia po nich goniąc pobili ich bãrdo ^{Litwa porażo-}
 wiele / tak iż Król ledwo w małej druźynie vbieżał / część ich od ^{na.}
 mieczã zginelã / część potonełã / a drudzy po puſtyniach od głodu
 pomarli. Niewiaſty teſz Chrzeſcianiſcie od Litwy poimane widząc
 to zwycieſtwo być z Niebã dane / a zãbaczywſzy krewkoſci nie-
 wieſciey / ſwoich ſtrożow iako mogli bili. Na pãmiatke tego zwy-
 cieſtwã Brácia Kłaſtor Pãnienſki w Toruniu zbudowali.

Tegoż roku lecie Brát Generardus / y Mansweld Kontor z
 Brandenburg / wziãwſzy z ſobã wiele inſzey Bráciey / y tyſiąc
 pieć ſet Keyterow / wtãrgneli do Pograndenſkiey ziemie / a czk-
 wiek wiedzieli / iż Litwã zbroyno byłą przeciw im pógotowił /
 wſzãtż one wołkoſć ſplundrowali. A gdy ſie wracali z lupem do
 Prus / gonili Litwã za nimi / Ale Mańſto y Sudargus / y Maſſio ^{Grãre imtonã}
 wprzednicy Zmordzcy widząc ich vporną ſmiałkoſć / nie ſtoczyli bi- ^{Elãchq Zmo-}
 twy z nimi. ^{tyſieq.}

Tegoż czãſſu niſtory Litwin Komornik Królã Litewſkiego /
 ktory był trzyman w wiezieniu na zamku Balga / pod gãrdlem
 ſwoim ſlubował Brátom zamek Gorte podãć / ieſliby go wolno ^{Garta Grodno}
 puſcili / ktoremu vwierzewſzy Krzyżacy / poſtãnowiwſzy czas y
 ſpoſſob / iako mieli kolo tego poſtepowãć / puſcili go wolno do Li-
 twy / Ale ſkoro do Królã przyſzedł / wnet go w tym przeſtrzegł / y ^{Miłoſci tu opa-}
 ono poſtãnowienie oznaymił. A gdy Henrik de Płock z wielã Brá- ^{czãſnie Litwa}
 tow y piãciã tyſiecy ieźdnych przybliżał ſie do Gorty / nieſpodzie-
 wãjąc ſie zdrãdy / poimał iednego Litwinã ſtãrcã / ktory aby od
 ſmierci vſzedł / przeſtrzegł Brátow / iż ſie Król z wielkim wo-
 yſkiem położył obozem pod Gartã / tak wrãdziwſzy / iż ſkoroby ſie
 Krzyżakow połowicã przez Niemen przeprawiã / miał na nich
 z Litwã ſwoiã vderzyć / a potym drugã połowicã mogłby ſnãdnie
 pogromić / co wyrozumiawſzy Krzyżacy / zãraz nie nieſprawio-
 wſzy wrocili ſie do Prus.

Wacława Strypkowski

Salsemka Po-
wiat Litewski.Kłodzkie Gro-
dzkie powiat
zwojowali.Bissena Zamek
Smolczy nad
Niemnem.

Tegoż roku tenże Henryk wielki Komendator mając z sobą sto y czterdzieści Bratów / z wielkim woyskiem iezdnych / y dwie ma tysiącami piechych / ciągneli do Litwy w ziemice / którą zwano Salsemką / gdzie przedtym nigdy woysko Chrzesciāskie niebyło widziane / a gdy sie przybliżali da Zamku Garty / poimali czterech meżow / spiegoro Krolewstich / s których gdy trzech zabili / czwarty powiedzial / iż żaden w Litwie o woysku Krzyżackim niewiedzial / a tu lepszy perwności dał im znać / iż dziś ma przyść do tego Łassu pięćdziesiąt offoczników / aby ostapili zwierz Krolowi swojemu dla łowu / których Krzyżacy zdybawszy w lesie / wszystkich pobili / a potym sie przez Niemien przeprawili / zostawivszy przy Kłodziach y łtomotach dwanaście Bratów y dwa tysiąca piechych / y rospuscili zagony w Garteniską ziemice w dzień S. Martinian / gdzie wszyscy włości splundrowawszy / y trzy Zamki spaliwszy / przenocowali / Potym nazajutrz łtom pobitych / których liczbe sam Bog wie / z wielkim łupem / y siedmiu set wieźniow do Prus wśli.

Tegoż Roku Marszałek Pruski Henryk Płoczk / ze wszystką mocą woysk swoich pod Zamek Bissene przyciągnął / którego iezdni skoro Słońce westło dobywali / zaś drudzy ktorzy w łwach Niemnem przysli / uczynivszy most na Kłodziach / y przysła-
wivszy naczynia wojenne / z drugiey strony na blanki sturmowali / ale niewstöravszy / gdy z obudwu łtron wiele ich poległo / precz odciągneli nie niesprawivszy.

Wodna Bitwa Litawow

z Krzyżaki.

Rozdział V.

Jumigeda Za-
mek.Galera wielka
iako Zamek na
Litwie.

Jurnerus Kontor z Ragneth / kazał zbudować łlawę albo Galere z łblankami / inzych też wicin y łodzi bardo wiele mając pod Jumigede Zamek Litewski Niemnem przyżeglował / ale zarazem wiatr tak gwałtowny powstał / iż one wielką Galere do brzegu przybił / co obaczynivszy Litwa z Zamku / wnet zbroyną reka wystoczyli / chcąc one Galere poimac / ale sie też Krzyżacy meźnie bronili / strzelając z Galery

z Gálery iako z Zamku / w ktorey bitwie wiecey Litwy niż Krzy-
żaków poległo / a Krzyżacy potym ubiegli.

Krol Litewski wyslyshawy sławy tey nawy / bardo sie za-
frasował / y wyslył Litwá z nim / a potym po długich namowach
y porádach / ktore tráctowali okolo zepsowania tey Nawy / posłał
meżá zacnego y walecznego Surminá / ze stem wicin y łodzi / w
ktorych było sześć set meżow pieśnych / a sto iezdnych / a gdy tak do
oney Gálery sturmowała Litwá / bronili sie im meżnie czterey
strzelcy / ktorzy byli z strzelbą zassádzemi we wnątrz / potym Litwá
przecieká powroz / na ktorym Gálera była wwiązána z kotwica / iz
po wodzie na dol plynęła / y rozbitá sie obrzeg gwałtownie idąc /
tak Litwá oney Gálery dostála / y spalili ja zárazem / y strzel-
cow Krzyżáckich pobili / wśátkze y Litwy wiele poległo / y porá-
miono / Stoldon albo Gastoldon Brát rodzony Surminá Het-
mána był w ten czas zabity.

Tegoż roku Wiesieni Brát Henrik Máršalek Zamku Bisses-
ny dobywał / a opaliwszy posiadły odstąpił.

Roku zaś 1314. po Nowym Lecie tenże Henrik Máršalek
z Brácia / Miednická ziemice wołował / a w ten czas pięć Litwi-
now wpádli do ich obozu wnocy / y zabili w namiectach czterech
Niemcow / y dwu Koniu wwiędli / dla czego sie Krzyżacy przez
wszystkú noc byli strwożyli / a potym splundrowawszy wolość /
siedm set więziow wzięli.

Tegoż roku o Gromnicach / tenże Henrik Máršalek ze wszyst-
ką mocą woysk swoich Miednická ziemice wołował / y Zamku
Sisditen rzeczzonego dobywał / ale sie też Litwá meżnie bronila /
y trwała tá bitwa długo / w ktorey rodzony Brát Masniow Pa-
ná Litewskiego / y inszych dwádzieścia y trzy Litewskich Slácht-
cow było zabitych / A z Krzyżaków Brát Henrik Ruthenus / Vl-
rik Tetinge / y czterzey meżnych Reiterow / Spagerot / Quirun-
da / y Waldow / y Michel Mindorá / Tak tedy zamku niedobryw-
szy / wolość spustoszyli / y odciągnęli do Prus.

Tegoż roku Miesiáca Wrzesnia tenże Máršalek ze wszystkú mo-
cą swojá / przyciągnął do Krzywiczánskiej ziemie / w ktorey miáste-
czko Nowogrod wziął / y z gruntu wywrocil / a ziemice spustoszył /
Náziąntz zaś położywszy sie obozem zamku sameo Nowogrodka
dobywał / ale gdy sie Litwá y Rusacy meżnie bronili / wiele ich z o-
budowu stron było pobitych / y rannych / przeto Krzyżacy musieli od-
ciągnąć. A gdy przyszli na miejsce gdzie byli straż swoje przy łupach
y inszych ciężarach zostawili / náleżli zo. meżow / swoich przez Da-

Tat pise po
lacinie / Turba-
tus est Rex
tota Letonia cum
eo.
Surmin latis
iacum Slachta
Lutem.

Litwa Gálere
spalia.
Gastolda Stol-
donem jowie

Miednicki po-
wiat gdzie das
Wormie woin-
is
Przeważność
Litewska podob-
na Lacedemón-
skien ad Termos-
pilas y D. Afel-
sonen y Dieme-
dessem gdy Ne-
lussa Krola w
namiectach za-
bici / a Konie us-
go wzięli.

Endem Krzy-
żacy od Litwy
pod Zamkiem
Sisditen po-
teli.

Krywiczánska
ziemia niedo-
w Litwie.

David Sta-
rosta Grodzien-
ski wielki wale-
cznik / którego
też dzielności
chcąc Li-
twa Dlugosi/
Niechouus / y
Cromer często
ślawia.
Głodem Niem-
cy porażeni.

widą staroste Gartinskiego pobitych / y pułkora tysiąca koni / chleb / żywność rozmaita ze wszystkich obozem od Litwy pobrane. Potrzebowali się przeto Krzyżacy / gdy żywności nigdzie dostać nie mogli / tak iż bez chleba kilkanaście dni pościć musieli / drudzy głodem utrapieni / iedli konie swoje / drudzy ziola y korzenie / drudzy od głodu zdychali y starawali / a młoda ich część znedzona ledwo hostey niedziele do Prus się wróciła.

Litwa pod
Ragnete.

Roku zaś 1315. o Wniebowzięciu Panny Marii / Litwa y Smódz ze wszystką mocą wojską swego / przyszli bez wieści pod Ragnete / a gdy przeciw im Krzyżacy na wycieczkę wysli / nie mogli się ich wielkości sprzeciwić / y musieli do Zamku wstąpić / z wielką stratą swoją / bo wiewieranych zostało / y Brat Popa zabito / po tym gdy Litwa Zamku dobyć nie mogła / Ragnetskie y Skalowskie wołosci spustoszyli / y zboże podeptali / a z łupem do Litwy wsi.

Obleżeniu y dobyciu Christimemla.

Egoz roku Dwunastą Wrzesnia / Witenes Krol Litewski zgromadziwszy wszystkie mo-
cy z Krolestwa swojego / ktorzy się do bitwy go-
dzili / obegnał Christimemel / y sturmował do
niego / tłukąc ściany dwiema działami / albo taranami / y ze wszystkich stron na blanki z kuszy y z ku-

łom strzelał. A w tym z Sambiey przyszło na pomoc obleżeniom dziesięć Bratów Krzyżaków w podziach / y sto czterdzieści Ryce-
rzow niemieckich / ale Litwa tak opatrzenie wszystkie przyscia drog
była obwarowała / iż żadnym sposobem ratunku zamkowi dać nie
mogli / dobywali ich potym Litwa na wodzie / y ubili osiemnaście
Landsknechtow Niemieckich na Niemnie. Potym Witenes Krol
gdy usłyszał iż Mistrz Pruski z wielkim wojskiem swoim na od-
siecz ciągnie / kazał w przekop zamkowy skłone / siano / y drwa
smolne nosić / chcąc Zamek tak zapalić / ale w tym zamiętywaniu
waku / tak wiele Litwy pobito / iż Krol spaliwszy dwa tarany na
zad musiał się do Litwy wrócić.

Litwa pod
Christimemlem

Roku zaś 1316. Henrik Mareszałek z wielkim wojskiem iez-
dnym do Paskowskiej ziemie bez wieści wtargnął / ktorą wse-
y rozdłuz

y wzdłuż zburzywszy pięć set więźniów krom pobitych z Litwy
wywiodł.

Żas uczyniwszy odwrót z Krolewca z wielkim woyskiem
pielgrzymiskim / Miednicką ziemię zburzył / y dwieście więźniów Miednicka
ziemia.
wywiodł / krom wielkości pobitych.

Tegoż czasu Fryderyk Libentelle Podkontorzy z Christinem-
lą z dwudziestą Bracią y pięćdziesiąt Reiterów do Litwy wtara-
gnął / gdzie osiędziesiąt Boiarów Litewskich / którzy z Zamku
Bisseny wytrwawszy swoy czas ściągali zabił / krom pięci którzy
ranni ubiegli.

Tegoż roku Teodrik z Aldemburgu / y Fryderyk Kwits pięć-
dziesiąt także Boiarów Litewskich / którzy na straż szli do Bisseny
z zamku / zabili / a potym znalazwszy Zamek pustý spalili go / tak iż do Bissena Zamek
zburzon.
tych czasów Bissena jest zburzona.

Tegoż roku lecie Hugo Woyt Sambiyski z roszazania Mar-
szalkowego zosmią set iezdnych Miednicką ziemię wołował / a
nawiazawszy więźniów drugich pobiorł co wskot z łupem wy-
ciągnął / Bo się Litwa za nim gonila.

Tegoż Roku o swietym Janie tenże Marszałek przyciągnął
z Bracią do Pograndyjskiej ziemi / y rozdzielił woysko na czte-
ry części / tak iż Brat Hartman / y Fryderyk Qwiz / z pięćdziesiąt
ieżdnych mieli niktore wsi pustoszyć / ale zbladziłi na drodze / y nie
nie sprawili. Z druga częśćią pięćdziesiąt Reiterów Fryderyk Li-
bentelle Kontor Ragnetski miał Gedimin zamek uciec / ale Litwa
przestrzeżona zamku meżnie bronili. Trzecia część Albricht Jnda-
gine z pięćdziesiąt Reiterów uderzyli na Dwór niakięgo wiel-
kiego Pana Litewskiego Sudargę / który z wołoscią okoliczną o-
gniem splundrowali / żonę jego / dzieci y wszystkie familię z wielko-
ścią innych niewiaśc poimali / a męczyżne pobili. Czwarta część
woyska na łosiu pod Choragwia stoiła / a tak zebrawszy się do
Prus odciągneli. Sudargę Pan
Litewski.

Tegoż roku Marszałek Henrik w dzień S. Mathensa / z wiel-
kim woyskiem Gediminu zamek dobywał / ale Litwa przestrzeżona
odbiła ich od blanków / a zapaliwszy w zamku słomy wielką gro-
madę / dawali tym znać wołosci o nieprzyjacielu / tak iż się wnet do
łupy zbierali / y wrywali Krzyżaków ze wszech stron / iż niewstora-
wszy musieli odciągnąć / gdzie Teodrik Piremont jest zabity. Sortel Litewski

Roku 1318. Henrik Marszałek z wielkim woyskiem dobywał
Zamkow / Junigedy y Pisten / gdzie Przedmiescia oboich spalił /
w których w ten czas było pełno zboża nowo nawozonego.

Roku

Roku 1719. gdy była wielka powódź / Dawid Stárosz Garsinski nie patrząc pogody / z osmią set Litwy zburzył w Prusiech ziemice Wohenstorph rzeczona / A gdy sie z łupem wracali / dogonili ich Krzyżacy z Kontorem Tapiowskim Ulrikim Drillebe / tam przerzuciwszy most przez który Litwa miała przebywać / wbili czterdzieści y pięci Litewskich Kozaków / y łup odgromili.

O porażeniu Krzyżaków w Niednik y Osiarze Litewskich.

Roku zaś 1720. w Dieściacu Sierpniu trzeciego dnia po S. Jakobie / Henrik Marshałek z iedennascią Bratów starszych y z wielkim woyskiem Niednicką ziemie w Smodzi wojował / a gdy przyszli na iedno miejsce / gdzie sie Litwa z Smodzią zżykowani byli zasadzili / pogromili ich Litwa / potym zaś na drugich ktorzy na łoszu Choragwia stali wderzyli / gdzie wszystko woysko Niemieckie porażili / y samego Marszałka wielkiego Henrika / y Bratów zakonnych dwudziestu dziesięci na placu zabili.

Litwa Krzyżaków porażała

Brata też Gerarda Rude / Gubernatora albo Woitę Sambiyskiego nazacnieyszego z więźniow / wsadziwszy związanego na konia iego żywotniego / spalili we zbroi na osiarsie Bogom swoim.

Osiara Litewka.

Roku potym 1722. zacne Książęta trzey / Bernard Wrackawskie z Polakami y Slezakami / y Grosfon Krodischeke / y synowie Grosza Juliacenskigo / Wildemburskigo / y Pregligtskigo z wielkoscia Kicerstwa niemieckiego / y Czeskiego / przyciągneli do Prus / z ktorymi złączwszy wszystkie moc Krzyżacką brat Friderik z Wildenburgu Wicegerent albo Namieśnik Mistrza Pruskiego wielkiego / mając sto y czterdzieści przednieyszych Bratów ciągneli do Litwy wielką mocą / gdzie waykeniską wołość y zamek Waiken zburzyli / y takie wielkie morderstwo nad Smodzią y Litwą uczynili / iż ani pies tam w tey ziemicy nie zostal.

Verba ipsius P.
in a. Dusburchi
Quod nec minus
gens ad parietem
non superesset.
Rossiana y Lit.
goła zburzone.

Nazajutrz ciągneli do wołości Rossianskiej / a trzeciego dnia przyszli aż do Graigoly / ktore wszystkie krainy zwoiowawszy / tegoż wieczora Zamek Piste obegnali y sturmowali do niego bardzo w silnie / Bo tak dobrze Niemcy Pielgrzymi byli wzbrowieni / iż gdy na blanki wstępowali / ani włóczniami / ani mieczami niemogli być od Litwy

od Litwy obleżoney odbici. Aż potym dwá albo trzey Litwinow
wzawşy iedno drzewce albo włócznią zápierali o pierśi albo o
grzbiety Niemcom ná bláńki wstepniącym / y ták ich wspierając
od Blankow y Bast odbili. A gdy nocne ciemności záşły / przez
stáli Krzyżacy od sturmowania. Nazájutrz zaś gdy z nowu
Zamku chcieli dobywać / dáła Litwá w zakładzie kílko swoich
Sláhcicow / obiecując sie Krzyżakom poddać / iesliby od Kro-
lá swego w rychle odpowiedzi nie vsłyşeli. Ale gdy im Krol
Litewski zágroził / y nápominał / aby sie meżnie bronili / nie strzy-
máli wiary Krzyżakom / ták iż musieli precz od obleżenia ods-
ciągnąć.

Wznie bronie
nie Litwinów
Zamku Piskie-
ny.

Tegoż czássu gdy to woysko Krzyżackie było w Litewskiej
ziemi / Litwá téż w wielkości wphow swoich / wtárgneli do Zie-
mie Lisslandskiej / á okrom inszych škod / ktore w Biskupstwie Der-
ptenskim poczynili / pięć tysięcy ludu z wielkoscia łupow wygna-
li / ale wiecey ich pobili.

Litwá w za-
iem Lissland-
skowódz.

Wrogien Zimie / y burzeniu.

Dunaskien Ziemie przez Litwe / tákże
Pruskie y Dobrzyńskie.

Rozdział VI.

N Roku 1323. Grof Kumererg / y Van
z Egerburgu z wielkoscia Sláchty y Rycerstwa
z Czech y z Remu przyciągneli do Prus / ktorego
czássu táka była sroga zima y mrozy / w Lisslan-
ciech / w Prusiech y w Litwie / iż wşystki rzeczy
od stráşnego mrozu / ná ostátek y láşy poschły / ták iż zá wiele lat
do pierwşey swoiey ozdoby / y włáşności przyść niemogły. Prze-
to áczkolwiek było wielkie woysko Pielgrzymskie w Prusiech /
wsáktże dáley ciągnąć niesmiali ani mogli / iedno miedzy Pruská
á Litewská Ziemia leżeli / bo dla zbytniego zimná wşystekby
lud był poginął.

Sroga zima.

Ale tegoż czássu Dawid Stárostá albo Kastellan Gartenski
nieleniejąc zimie / z wielkim woyskiem Litewskim wtárgnął do
ziemie

Litwa do zje-
mie Krola Duh
skiego na Dzel
wspis morla
po ledzie.

ziemie Krola Dunskiego/gdzie okrom inſzych ſkod ktorymi Chrze-
ſciany wdreczył / pięć tyſiecy Pánien y Pánienek Sláchedich y in-
ſzego poſpolſtwá poimał / Káplany też y Mnichy / tákże meſczyſne
Niemcow poſiekl / y bez odporu do Litwy z wielkim kupem vſiedl.

Memel biſta
gora Kiope-
ba.

Tegoż czáſſu trzeciego dnia po S. Jerzym / Litwá z Zmodzia /
dobyli z Miáſta Memele pod Krzyſaki / iednego Brátá zakonnego
Káplaná zabili / á 700. ludzi poimali / y opalili wſyſtki Przed-
mieſcia krom Zamku.

Wielowa ob
Krolewca 7.
mi miáſto mu-
rowane.

W Wigiliá zás S. Piotra w okowách / Litwá zwoiowála
Sambia / y wſpowiecie Witkowſkim ſeſć wſi spalili / y Brátá
Frideriká Owic / á ſmiálego y meſnie dzielnego Ricerzá / á przy
nim trzydzieſci y ſeſci Keyterow zabili / Niewiaſty y Dziecetzki
iáko trzode do Litwy z kupami wygnáli.

Litwa Do-
brzyń zwoi-
wála.

Tegoż roku Litwá widząc iż ſie im ſzczęſliwie powodziło / ze-
brałſy wielkie woſſko / wtárgneli do ziemie ſláchetney Pániey
Kieſzny Dobrzyńſkiej / gdzie ſeſć tyſiecy ludzi oboiey płci / iednych
wiążąc / drugich ſiełąc pomordowali / ná to ſiedmi Plebanow / y
dwu zakonników S. Benedictá / á przy nich ſiedmídzieſiat Ká-
planow / y inſzych w ſkolach nálezionej pobili. Też dzieſieć Ko-
ſciółkow Plebáńſkich wielkich / y głowne Miáſto Dobrzyń / pobio-
ſy y poimawſy w nim dwa tyſiacá ludzi spalili / y wſyſtko ono
Kieſtwo zburzyli. Táſ iż przez ty lat pultorá dwádzieſciá tyſiac
Niemcow / Mázurow / y Polakow od Litwy niewierney było po-
imanych / y pobitych / y Miáſt z Zamkami bárdzo wiele z gruntow
wywroconych.

Roku zás 13 z 4. Hanus y Philippus Groſowie de Span-
heim / á z Czech Piotr Pan z Rozenbertu / y Herman Wuyiego /
z wielkoſciá Sláhcicow y Rycerſtwá / y wiele inſzych Sláhcí-
cow z Renu / y z Alſaciey przyciagneli do Prus / wſáſkże nie nie-
ſprawili przeciw Litwie dla ſlábey zimy / y miekkiego lodu.

Krziſiach pod
Gedimnem
Zamkiem.

Tegoż roku w wielki Poſt / trzy Brátia máiac s ſobá ſeſć ſet
Keyterow / náiecháli ná ſolwark Dawida Stároſty Gartenſkie-
go / ktory z gruntu spalili / trzydzieſci y oſm Litwy vbili / y ſto koni
z wielkoſciá bydla zágnáli. Potym Brát Teodorik z Aldenburgu
máiac z ſobá 44. Brátow / y 400. Keyterow / bez wieſci gdy ſkón-
ce wſchodziło / przyſiedl pod zamek Gedimin / y zaráz przedmieſ-
cie ſpalil / Litwe ktora tam nálaſzł pobil / krom tych co do Zamku
vciekli / z Krzyſakow też piáci Rycerzow zabito / y Brátá Oherá
do Zamku poimano / Ktory potym dziwnie vciekl / y był ná drodze
dzieſieć dni bez pokármu.

Dzieſieć dni
Dher Niemiec
chleba nieiadl.

Tegoż

Tegoż czasu niąki Miko Prussak z Warmiey mając s sobą ^{Rozari satrunculos zowie.} 19. Potrzykow / albo Kozakow / wpadł do Litwy / gdzie ściedzie-
siał y pięci iezdnych Litewskich na puszczy chytró obścoczywszy /
wszystkich pobit.

Tenże Miko drugiego czasu także z zasadki wiele iezdnych
Litewskich pogromił.

Tegoż roku 1324. Miesiąc Lipca Litwá pod Christimemel
Zamek przyciągnęła / ale Krzyżacy przestrzeżeni o nich od niąkie-
go Pietkarsz / nagotowali się zbroyno / y wysli przeciw im / gdzie
bardzo wiele Litwy strzelbą poranili / y pobili / y jednego z acnego ^{Przemysłowa Litewská o trupá.}
Sláhcicá zabili / którego gdy Litwá porwać chciała / bronili im
tego Krzyżacy gęstą strzelbą / Ale oni wszyscy się zgromadzili /
jedni za nogi / drudzy za ręce / drudzy za ramiona / niektórzy za głó-
we onego zabitego gwałtownie spóstrzodku Krzyżakow wyrwali /
wszákże niż tego dokazali / tak ich wiele Niemcy poranili / y pobili /
iż trudna rzecz tu wypisanie. Skąd się pokazuje / iż to był iákiś
wielki Pan / albo Książę Litewskie.

Legatów Stolicą Aposto- lskiego do Rygi / y do Gediminá Krolá Litew- skiego / a o zburzeniu Mázowsza / Lissland / y Brande- burskiego Mázgrábstwa przez Litwá.

Dnia 1324. Joannes Papię 22. z na-
mowy Brata Fryderiká Arcybiskupa Rigenstie-
go / y Mieszczan Ryskich / posłał do stanów Li-
slandskich dwu Legatów / Bartłomiejá Biskupa
Electenstiego / y Bernartá Opátá S. Teofridá
Amicienskiego Diaconá Zakonu S. Benedictá /
aby oni Krolá Litewskiego y Ruskiego ochrztili.

Ci Legatowie Papięscy skoro przyiechali do Rygi nąziątr-
po S. Matthensu / uczynili przymierze y postanowili wieczny <sup>Papię Przo-
mierze stánowi
miedzy Litwá
y Krzyżaká.</sup>
pokoy miedzy Gediminem Krolém Litewskim y Ruskim / z iedney
strony / y jego poddánymi / a miedzy Chrześcianý Prussámi / y Li-
slandy z drugiey strony / y przykazali mocą Papięską y Apostolską /
aby ten pokoy mocnie był zachowany. Przydając to potwier-
dzenie / iż ktobykolwiek tego pokoiu był gwałtownikiem / albo
by cokolwiek przeciw temu wystąpił / słowem albo uczynkiem /
porądz /

Tu też iuż Ge-
diminą wko-
dyle Krolew-
wie.

Wiele na to
dbać Litwa.

Stowa własne
Perri a Dus-
burgh.

Potkowst 36u-
rzon od Litwy.

Rossien.

Litwa do Li-
land.

Niech o brata
Litwinowa do
Legatów o
Krzyżaków.

porząd albo sprawę / czymby ty postanowienia zdrowe były przez
skodzone / taki każdy miał wpasć w potępienie kłatwy / od ktoreys
by niemogł być inaczej iedno mocą Stolca Apostolskiego rozgrze-
son. To postanowiwszy Legatowie / wyprawili zacne Posły
do Gedimina Krola Litewskiego / aby mu sprawę zleconą od
Stolca Apostolskiego opowiedzieli / y pilnie sie wywiedzieli w
niego / iesliby on z Ludem Krolestwa swojego chciał przyjąć kás-
ske Chrztu swietego / a opuścicwśy Bálwochwálstwo Imie Chris-
tusowo chwalić.

Umocniwśy tedy pokoy / gdy bracia Krzyżacy / y inśy Chrze-
ścianie Litlandscy / Pruscy / y inśe krainy sasiedzkie bez wątpienia
wierzyły / iż od tych czasów iuż wiecey wojny niemiały być / a iuż
miecze swoje na krole albo lemieże / a włocznie na sierspy myśliłi
przetować. Tenże Gedimin nieprzyiaciel wiernych / iako Pádálec
gluchy zátkał wśy swoje / na zdrowe napominanie Papiestkie. A
wyprawił z wojskiem Dawida Stároste Gartenkiego do Máz-
zowśa / Miesiaca Grudnia / ktory Potkowsto Míasto Biskupa
Płockiego / y sto y trzydzieści wśi iego z dworami spalił / y splun-
drował / folwárki też y wołości Książecia Mázowieckiego / y Kłaz-
story / y Slácheckie mąietności poburzył / Parafinych albo Ples-
báńskich Kosciołow trzydzieści / z wielkoscia inśych káplic y koscio-
łow ziemianńskich spalił / bąty y naczynie swiete pokupił / Duchow-
nych / Sláchty y inśego pospolstwa wiecey niż cztery tysiące pobili /
a inśych do Litwy iako bydło w wieczną niewolą wywiódł.

Tegoż czasśu tenże Krol Gedimin posłał drugie wielkie wojs-
ko do Litland / Miesiaca Listopáda / ktore Ziemie Rossienistą
zwoiowało. A ty oboie wojska wyprawował / gdy ieszcze Le-
gatowie Papiescy byli przy nim / stánowiąc pokoy miedzy nim a
Chrześciány.

Tegoż Roku na schodzie Miesiaca Grudnia wrocili sie do
Kygi Posłowie Legatów Papiestkich z Litwy od Gedimina /
a z nimi był ieden Pan Litewski wtory po Krolu / Ktory wedlug
nauki Krola swego / w zebraniu y w kole wielkich Pánow Chrze-
ściánńskich / Krzyżaków / Biskupow / y inśych Stanow / tak rzekł
podniesionym głossem. Aczkolwiek iakies Listy imieniem
Krola Pána moiego / około przyiecia Chrztu od niego / y ies-
go Poddanych wysły / y od Kiedza Papięza są wydane / wśak
że Krol Pan moy / przez moc Bogow przysięgl / iż niechce
poći żyw żadnego inśego Zakonu przyjmować / krom tego /
w ktorym Rodzicy iego s tego Swiata zefli. Toż też Po-
skowie

słowie Papiestich Legatów co sami słyżeli z wst Gediminowych
powiedzieli przed wszystkimi. Co wsłyszawszy Legatowie / s tã
tã odpowiedziã wrócili sie do Stola Apostolskiego.

Po mroku 1336. Władysław Łokietek Król Polski / pro-
sił Gediminã Królã Litewskiego / którego Córke Syn Łokiet-
kowi był nowo poślã / aby mu dał na pomoc kilku set Rycerstwa
Litewskiego / który na iego prośbę posłał mu tysiąc y dwieście
jezdnych / ci złączyszy moc swoie z Polakami / wtãgnęli do zie-
mie Mârgrafa Brandenburskiego / y zburzyli wszystkie wołosci
około Frankfordu / sto sześćdziesiąt Miasteczek ze Wsiãmi spalili /
także też wiele Kościołów Plebaniſkich / Kłostorow / Mniſchow
Cystersienschich trzy / y dwa Kłostory Mniſek zburzyli / Ale-
czyne siekli y mordowali. Tylko Niemiaty y Pannie Slãchetne /
także Pãienki y Dzietki w wielkiej wielkości w niewolã pedzi-
li / Miedzy tymi Pãienkami była iednã Pannã tak piẽkney vro-
dy / że iey równia nie było / o te gdy sie dwa Litwinowie spierali /
ieden iã na polu rościãł. A tak zburzyszy do gruntu Mârgrab-
stwo Brandenburskie / wiecey niż 6000. ludzi w niewolã z wielki-
mi kupami zãgnali. Tãmże ieden Mazur Stãroſte Gãrtenſkie-
go Dawidã onego meżã walecznego Hetmãna przed tym y na-
ten czas Litewskiego zabił.

Litwa y Po-
lami Mârgrab-
stwo Wãnia.

O ten Pãnnie
mãciey Dus-
goſi / Niecho-
mus / y Eromer
pika / co nizey
obaczysz.

Dawid Stãro-
ſtã Grodnieſki
Herman Luew-
ſki od Mãura
Andrieja zabi-
ty / O czym też
Dugosi / Ero-
mer y Niecho-
mus ſwiadczą.

A do tãd ſiekończy Czytelniku miły Kronikã Petri de Dusburch;
ktory sproſtã proſtã łãcinã ty wszystkie ſprãwy za żywotã
ſwoiego opisał / bowiem żył czasów Gediminow-
wych / iãkom to wyſſzey poſazał / a przestał
piſãc tey Historiey Roku od
Chriſtuſſã Pãnã /

1336.

W Głównym zaś sławnej pamięci Pani Wilenski
Chodkiewicz dał mi stare księgi pargaminowe / od dwu set y
osmiu lat piſane / ſtãroſwiecka litera / nalezione w Koſciele Rum-
borſkim Zamku Liſlandſkiego / przy ktorych iem nãlaził niektore rzeczy Litwie
należace / gdzie też ich Królã wspomina / od ſamychże Krzyżaków Litewſkich
głównych nieprzyjaciół piſane iãkoby Kalendarzyk / tu ich z Łãciſkiego
Polskim ięzykiem prawdziwie przypisuje. A tãk ſie rzecz poczyna:

Roku Pãńskiego 1111. poczał ſie Zakon w Liſlanciech Brãciey Donu
Tiemieckiego.

Roku 1225. zãbity ieſt od Litwy Auigenus Arcybiskup z Kolna Agri-
piny.

f 4

1228.

Leontward.

Dunamunt
należą do wia
Diamant.
Dziśta wyspa
ma zamki dwa
Ustun-berg/9
Schonenborg/
dziśta Maju
trzymia.

Kartus.

Troyden albo
Treyden.

Nowomint.
W ten czas Xi
żanie walczyli z
swoimi Panny
Kryżakami / 4
Litwa Książ
nom pomagali.
Dunemborg.
Głód podobny
onemu 1570.
Memel albo
Kloppeda.

Dubna Asche.
rod.
Gwalezute
Książ Lit.

Kopā.
Litwa porażo
na.

Derpt.
Kerempe albo
Kerempe jame
cier / Ktorę tej ro
ku 1570. Chri
stoph Kadyt.
wot bod Mo
stwa był wziat.

Kartus.

Wielona.

Troki y Stra
wielissen.

1228. Zburzona jest Lisslandzka Ziemia od Smodzi y Kurlandow.
1237. Była wielka wyprawa do Litwy od Zakonników.
1260. Była bitwa z Litwą y Lenwardu nad Dzwina żmiej.
1263. Parnawa nad Morzem w dzień Wzyszczenia Panny Marley Litwa
zburzyła / A w ostatek tegoż dnia była z nimi bitwa y Dunamuncu.
1270. Była bitwa z Litwą pod Ozylią na lezie / Do tej wyspy jest siedm
mil od Brzegu na Morzu.
1279. Miał bitwę Mistrz Bulhardus z Litwą / gdzie Hernestus Mistrz y
Gros Brulinski Gilarous polegli z pięćdziesiąt y siedm Bratów zakonnych
starszych dziesiętego dnia Marca.
1287. Mistrz Bulhardus Haren z trzydziścia pięć Braci zakonnych
od Litwy zabity.
1298. Krol Litewski zburzył Kartus y wszystkie wołoskiego. A gdy z lu
pem wyciągnął Bruno Mistrz y Troytenu rzeki w ostatek Święteczna bitwa
z nim stoczył / gdzie y sam z wielą tysięcy swoich od Litwy zabity polegił. Tegoż
roku Książę Torowy młyn zamek oblegli pod Krzyżaki / gdzie ich wiele potonęło.
1385. Bracia zakonu Dunamunt pod Ryżany wzięli na S. Jakub.
1387. Była bitwa z Litwą przed Ryga.
1315. Zamek Dunemborg od Litwy zburzony znowu zabudowany.
1315. Wielki głód był w Lisslandzie / w Litwie y w Rusi / 13 Miesiącie
so Synow swoich iadły.
1320. Brat Henrik Kontor z Pleczka z dwudziestą y dziewięć Braci
pod Memlem od Litwy zabity.
1305. Była wojna z Litwą nad Dubną gdzie Pan Janus Stowen Hazen
Kontor Ascheradenski zabity.
1310. Gwalezute Syn Krola Litewskiego Lisslandzka ziemia wołował /
Drugiego roku sam Krol obległ Kope zamek.
1311. Była bitwa w Pruszech w Kwiecie niedziela z Litwą / gdzie Lit
wow dwadzieścia trzy tysiące poległo.
1322. Litwa Tarbate albo Derpt y Kerompe zamki aż do Rewla w puł
posci zburzyli / y trzy tysiące ludzi pomordowali.
1323. Pskowianie Litwy na pomoc wezwawszy ziemię Krola Dunskiego
zwołowali / y pięć tysięcy ludu w polon wywiedli. Tegoż roku Litwa Memel
spaliła Tegoż roku Krol Litewski był obwołany. Tegoż roku Ryżanie Dun
mont wzięli.
1328. Litawowie przez Mieszczany Rigenstie przyzwani Kartus s Po
wiatem zburzyli.
1329. Krol Czeski z Mistrzem zakonu Pruskiego Smodzi wołował.
1330. Litwa z Rusią Kurlandzka Ziemia splundrowali. Tegoż Roku
vgoda z Ryżany aż z Zakonem postanowiona jest.
1339. Mistrz Lisslandzki Smodzi przez dwa dni burzył. Tegoż roku Teo
doricus z Haldeburgu Mistrz Pruski Wielone w Smodzi obległ / Ale dla gwał
townego zimna nie niesprawił.
1341. Pod Ozeła wyspa z Litwą była bitwa.
1348. Duzumener Mistrz Pruski do Litwy wezwawszy Traken albo
Troki obległ / y Strawilissen Zamek. A do tego się kończy ten spiszek / co się kto
rego lata działo.

Poczym iako owo my w Minucyach sprawy / Ktorego się Dnia y Miesiąca
co dzieje / terminujemy / Tak też tam w tych księgach imiona pobitych Conto
row y Braci są tymże porządkiem napisane.

Dnia

Dnia 4. Januarij Almerikus Marszałek Zakonu na Memlu z siedmnascią Brátow od Litwy zabit.

Wtemel albo Kłopotka.

Ostatniego dnia Januarij Brát Bernardus Contor z siedmiu Brátow na Welinie zabit.

Welinia albo Welandia od Krolewca 7. mil.

Alexander Biskup Derptenski w Lisslandach zabit od Litwy.

Mistrz Zakonu Otto ze czterdziestą dziewięcią Brátow zabit.

Mistrz Ernestus ze czterdziestą siedmiu Brátow zabit.

Brát Humerus Comendator z Ascherodu z dwunastą Brátow zabit

A potym Brát Janus Stouen Hasen Contor w Marcu zabity od Litwy.

Brát Henrik Dughe z iedenastą Bráciey.

Sofridus Contor z Aschiradu z iedenastą Bráciey.

Schenus Lesche z siedmiu Bráciey w Kwieciu pobici.

Griso Contor z dziewięcią Bráciey.

Mistrz Wilkinus z trzydziestą trzema Bráciey.

Bruno Mistrz z czterdziestą Bráciey. w Czerwcu pobici.

Brát Buer Arcybiskupa Rigenskiego Woyt z siedmiu Bráciey.

Ramfridus Phlen z trzydziestą Bráciey.

Dehlenus ze dwudziestą dwiema Bráciey. w Lipcu pobici.

Mistrz Burchardus ze trzydziestą dwiema Bráciey.

Henricus Szazendob Comendator Tieschowski ze dwunastą Bráciey.

Burchardus Haren Mistrz Zakonu ze trzydziestą pięć Bráciey.

Andrich Tamiestnik Mistrzowski ze dwudziestą trzema Bráciey.

Wolcher z siedmiu Bráciey.

Mistrz Wolquinus s. pięćdziesiąt dwiema Bráciey.

Brát Janus z Hortenhazu z osmą Bráciey zakonnych od Litwy pobici.

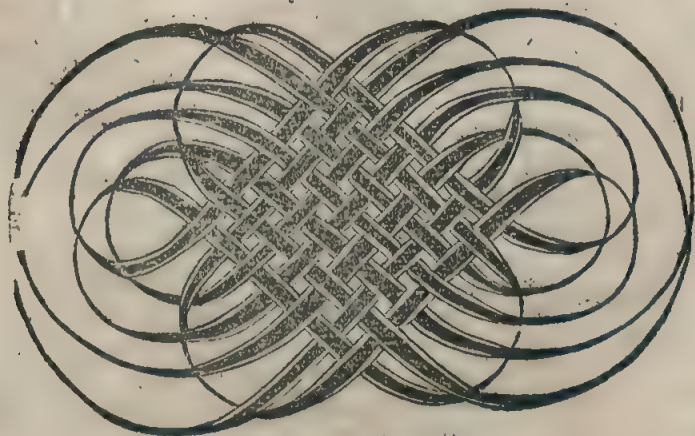
Tym porządkiem Mistrzom Contorom y Bráciey zakonnych od Litawy iak oni zowa pobitych / w Metrike Koscielna wpisywali. A tu nie mienili liczby woysk ani wphow straconych / tylko starszych Brátow zakonnych Arzyżakow / ktorzy bywali Zeemánami / Wodzami / Także Komistrzami wrow y woysk Niemieckich / tak Prusskich / iako Lisslandskich / Bo Mistrz y nich byl iak to Krol albo Xiążę / Comenda tor albo Contor iako Woiwodę Przelożony nad Powiżrem / Bracia też zakonnicy miewali Zamki swoje y wo-

losci / iako v nas Castellanowie y Panowie wolni albo Slach-

ciy znaczeni. O czymby sie mogło serzey pisac / ale

teraz piero do porzadku Xiążat Li-

twoskich obrocimy.

Dacicia Strykowskiego

Mindoph/ Mendolph/ Men-

dog albo Mindagos Ringoltowic Wielki Książ/ po-

tym Krol Litewski/ Zmudzki y Nowogrodzki/ Księ zbawian-

nego 1240. według Kronik Pruskich/ y Długosza/

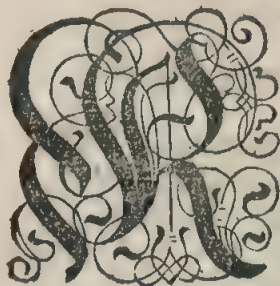
Miechomussa/ Cromera/ etc.

Księgi Osme/ Rozdział I.

Do Jásnie Wielmożnego Pána/ Pána Jana

Nlebowicá/ Castellana Minskiego/ Podstarbiego

Wielkiego Księstwa Litewskiego/ etc.

Mindagos albo Mindow Syniego/ Ktorego Miecho-
mus Mendolphem y Mendogiem/ a Cromer Mindakiem
nazywają/ wstąpił na Oycowska stolicę Nowogrodzkiej Rusi/ y Wielkiego
Księstwa Litewskiego y Zmudzkiego. Ten panując w Nowogrodzku y na m-
sych Ruskich Zamkach poczał ścinać przyiacioly swoje/ chciwością panowa-
nia wprowadzony.

Pocym tegoż roku Książę Mindagos wyprawił Synowcow swoich na wo-
jowanie Ruskich Księstw Arowida albo Erozwita/ Wikunta/ y Czerwiciá
albo Theophila/ Który był pocym Książciem Polockim/ bo był ochrzczony w
Ruska wiara.

Kosztował im tedy naprzód ciągnąć ku Smolensku/ mówiąc tymi slo-
wy/ Który z was co wzdobędzie sobie na Rusi/ to niechay trzyma za udział/ y za
oyczyne/ A przy Litewskim woysku z tymi trzema Książcami wyszło też Zmo-
dzi wiele na Rusi ola spólnego łupu/ wzdobyć y rozszerzenia granic/ iakoż się im
w Ruskich stronach zaráz poszczęściło/ Bo Towciwil albo Theophil Polocko
wziął/ dochodząc prawą dziedzicznego po Wasilu Rechwołodzie/ Który też był
Litwin/ y po Głebie Synuiego/ y został Książciem Polockim/ a Wikunt Wi-
tebstim/ a Erozwit zaś albo Arowidos w Smolenskim Księstwie y w Druckim
tłko przygrodkow z włościami opánował.

A tak ci trzey Bracia Książciowie Litewscy przedstawiać na tym/ co im
szczęście y losz albo Koszka wojenna przyniosła/ vgruntowali się w Ruskich
przerzeczonych Księstwach/ y Zakon Chrześcijański według Ruskich albo Grecich
Ceremoniy przyieli/ aby tym przychylniejsie sobie podoane zjednali.

A o Mendoga Stryia swojego Wielkiego Księza Litewskiego niedbali/
ani jego zwierzchności nad sobą mieć chcieli. Czego niemogąc cierpieć Mendog
Wielki Książ Litewski iako na przeciwnych y znuennikow/ posłał woysko swoje
chcąc ich pobić/ a oney się zelizowości y niewdzięczności nad nimi pomścić. Co
wysławszy Towciwil Książę Polockie z Erozwidem y z Wikontem Bratysław-
dzim y

Polocko y Wi-
tebstim wzięte od
Litwin.

Proste y wta-
sne słowa Ła-
topiszczy.

dzili y umocnili zamki swoje / a Janu zlek wsiy sie wielkley mocy Mndogorwy v
ciekli do Dantę Romanowicę Książcā Rujowskiego / Ktory sie wten czas Kro-
lem y Cezem wysylkley Rusi pisal (bo tez byl koronowany od Legatow Pa-
piestkich / w Drobiezynie raz / a w Rujowie drugi / iako o tym bedzie mzy) prosiac
go o obrone y pomoc przeciw okrucenemu Serytowi Mndagorowi wielkiemu Książ-
dzu Litewskiemu / wiekli sie takze o ratunek do Wasila albo Wasilka Halickie-
go y Włodimirskiego Książcā / Ktorzy na ten czas dwā w Czarny y w Bialej
Rusi miedzy innymi Książcy Ruskimi starszymi y najmniejszymi byli.

Danilo Kijom-
ski / Wasileo
Halickie przed-
moeke Ruskie
Książcā.

Tak tedy Książcā Dantę Romanowic Monarchā y Cez wysylkley Rusi
(iako sie wten czas pisal) Książcā Ostroskich przodek / przyal w obrone przerze-
czonych zbiegow Książcā Litewskich / y poczał woystā zbierac z Wasilkam Ha-
lickim y Włodimirskim Książciami / przeciw Mndogorowi / spostrzegiac sie za-
taka pogoda y niezgoda Litewskā Nowogrodka / y ostarka Ruskich Rusi w /
Ktore lepsze Litwa trzymala / dostac / y do Rujowskiej Monarchey iako zdawa-
na bylo przywroci / a Litwe po staremu do holou przymusc wojna.

Poslali tezy do Boleslawā Wstydliwego / Książcā Polskiego / y do innych
Książcā Polskich / prosiac ich iako sasiadow / y iako Chrześcianskich Panow / o
pomoc ludzmi przeciw Litwie Poganom / Ale sie im Polacy wymowili bedac
w ten czas od Tatarow srogo zwojowani / Ktorych bylo w liczbie siesc set tylic.
cy z Raidanem Cezem Hermanem Batego / Ktorzy w ten czas przyszli wsiy
przes Ruskie krajny / Polskie / Kujawy / y Slaskie Książcā / Morawy y Nęgie-
ska Ziemię okrucenie byli splundrowali. A izby ze wysylkley stron Litwy Da-
nto y Wasilko verapili / poslali Książcā Wilnā / Synowcā Mndogorwe-
go do Lislant / y do Rygi z wielkimi podarkami / Ktory prosil od Danila Mo-
narchy Ruskiego y od Bratā swiego Towciwila Książcā Polockiego / pomo-
cy y Mistrza Lislantkiego Andrichā (iako go Lactopisec zowie / a po Nie-
miecku Andrichā) postepuac nim imieniem swoim y Braciey swiecy / pol. Smodz-
kiey ziemi do Lislant / y polowice Jarmustkiej krajny na Podlasiu Krzyja-
kom Pruskim / y naklady wojenne zaplacic / Ktoroby Mndogā z Litwy wy-
gnali / Oddal tez Arcybiskupowi Rigenskiemu y Mistrzowi Andrichowi offo-
bluwie wielkie wponunki od Danila Monarchy Rujowskiego / y od Wasilka
Włodimirskiego y Halickiego Książcā.

Poslali od Ta-
tarow zwoi-
wana.

z Wiatem Po-
stem do Rygi
od Danila.

Co wiozac Mistrz Lislantki sobie na rękę / obiecal sie pomagac y wojo-
wac na Mndogā wielkiego Książcā Litewskiego / a Danilo tez Towciwila orn-
giego Synowcā Mndogowego / Książcā Polockie z woystkiem wyprawil ola ra-
towania Polockā / Ktorego wten czas Mndogorwo woystko Litewskie dosta-
walo / A gdy Towciwil moc swoie staczyl z Niemcānu Lislantkami / odbil Li-
tewskie vphy y odsietl od Polockā / y na Pilku Mieskach Woystko Mndogā
Serytā swiego porazil / a z wielkimi łupami y polonem ciagnal z woystkiem
Niemieckim do Rygi / dyktuac za takawa pomoc Arcybiskupowi y Mistrzo-
wi Andrichowi Lislantskiemu / tam z wielka wescimoscia do Rygi przyistey
byl Towciwil / y ochrzczony z Ruskiej w Rzymiska wiare z namowy Krzyja-
kow / a potym sie do Książcā swiego Polockiego wrocil.

Woystko Mnd-
dogorwo Litew-
skie pod Poloc-
kiem porazone.

Towciwil Książ-
cā Litewskie
czone w Rydze.

Danilo tez Monarchā Rujowski Książcā Drobiezie / y Wasil Włodimirskie
y Halickie Książcā / z drugiey strony gotowali sie na Litwe / y wziel Sionnu /
Wolkowisko / y Msiobow pod Mndogiem. Co wstyskawszy Mndog / za-
trwozil soba / y wyprawil Posly swoje do Danila / y do Wasilka o przyniesze
prosiac / a izby tym śladniey od nich pokoy otrzymal / poslal im w zakładnie
Synā swiego starszego Wolkunā / Ktory potym Czarncem zostal ochrzczony
sie w Ruska wiare / Ale Danilo z Wasilkem postow nieprzymiarsc / ani ich
f m y słuchajac

Dantio wżgár
był Posty y
Condycje Men-
dogowe.
Sdytów.

Litwa od Ru-
satom y od Ni-
emców zewszad
wrażona dla
niezgody domo-
wej.

Poselstwo
Mendogowe
do Mistrza Li-
flandzkiego
wzgardzone.

Poselstwo
Mendogowe
do Papieża.

Ruchając / ciągnęli z woystkami pod Nowogrodę / a Syna Mendogowego
Wolstynę posłali do Stonim / a Posty do Wolkowiska aby tam byli pod stra-
żą chowani. A sami od Nowogrodę puscili sie ku Zozytowu burzac y pusto-
szac krainy Mendogowe / y bardzo wiele Zamkow Litewskich pobrawszy / a
Rusią osadzivszy wrocili sie do swoich Kiestw.

Towciwit zaśie albo Theophil Książę Połockie Synowiec Mendogow / ze-
brawszy sie z nowu z Niemcami Lisslandskimi / wielkie szkody poczynił Strygowi
w Litewskiej Ziemi. A ieszcze mu wielką pomoc Henrik (ktorego Łatopisiec
Ruski Andrzejem zowie) Mistrz Lisslandski obiecował na trzecią wyprawę do
Litwy / y sam osoba swoją gotował sie ze wszytkim Zakonem Brzyżadim. Cze-
go gdy sie Mendog dowiedział / iż Towciwitowi chęć pomagac Rzyżanie / y Ar-
cybiskup z Mistrzem y wszytką ziemią Lisslandską / serwożył soba bardzo / y
wszytką Litwę z nim / y wyprawił Posty swoje do Andricha albo Henrika
Mistrza Lisslandzkiego z wielkimi podarkami naczymia złotego / Konny Wiel-
notow drogich / wchodząc go w tym / y ieszcze mu więcej obiecując / gozby Tow-
ciwita Synowca tego pomógł mu z Połocką wygnac / albo iżby go sam tak
zabici. Ale Mistrz Lisslandski odpowiedział / iż z nami pokon takto żywo nie-
niemożesz / poniewaz iestes Poganimem / ani zbawion bedziesz / ieli sie nie odwrzisz
w wiare powszednią Chrześciańską / a do Papieża z osiadowaniem posłuszeństwa
nieposłesz / tedy chociabych ia złotem tym ktore mi dajesz ofsytał oczy swoje / nie
gdyć sprzyiac niemoge.

Potym Mindog albo Mendog Wielki Książę Litewski wchodząc tak
gwałtownych zewszad najezdow / posłał do Papieża chęć przyiac Chrześc / ale
obludnie / bo zároveň ofiary czynił Bogom swoim pierwszym. To poty z Łato-
pisca starodawnego / ktoregom dostał y Książat Zaskawskich o Mendogu Książ-
dzu Litewskim rzecz idzie Czytelniku miły / a teraz zaśie z Długoszą / Miechow-
yszą y Cromerą ostatek spraw tego napisemy dowodnie.

W Koronacie Mendogo- wey na Krolestwo Litewskie / Zmodzkie / Kurlandzkie y Nowogrodzkie / Roku 1252.

Rozdział II.

A panowania Bolesława Wstydliveo w Pol-
sce / a za Dantia Romanowica Krola Ruskiego / Bjo-
skiego Monarchy / a za hostego Pruskiego Konrada Po-
piussa Osterlinga / a za Andricha albo Henrika Lisslan-
skiego / Mistrzow / za Papieża Innocentiusa czwartego /
za Friderika wtorego / y Konrada Syna iego Cessarzow /
według dowodu Niemiedich / Rzymskich / Polskich y
Pruskich Historikow / a za Arcybiskupa Gnieznieskiego Gultka y Prandory Kra-
kowskiego Biskupa / Przemyslawia Poznańskiego / Kazimierza Kujawskiego / y
Leczyckiego / Semowita Mazowieckiego etc. Książat / od Chrystusa Pana 1252.
Mendakus ktorego też nazywano Mendolph y Mindak przerzeczony Książę Li-
tewskie od Ruskich Książat y od Synowcow własnych / y od Brzyżadkow Li-
flandzkich

Ża Kromch sie
to Książat dła-
to / wemny do-
wod.

flandrich y prussich wstawicznymi wojnami wciśniony / a potym od tychże
Mistrzow Arzyjackich częstymi namowami przywiedziony / przyiał y ochrzcił
się w wiare Chrześcijańską z niektórymi Pany / y Doiary Literwskim / y Smodzka
mi Pogány / O czym Dlugos y Niechouius lib. 3. cap. 53. fol. 161. Cromerus lib.
9. fol. 153. secunda, prima uero editionis, &c. Bielski fol. 362. editionis 2. &c. swiadcza.
Nad to dal na sie listy y zapissy mocne Niemiecim y łacinskim ięzykiem pissane
Pruskiemu Mistrzowi Konradowi z Ostrzelingu y wszystkim Arzyżakom Pru-
skiego y Lisslandskiego Domu / w ktorych wywodzi y wyznawa / iż od nich był ^{Mindagowa}
częstokroć poważan y wspomagan / a dla tego y za to ziemię ktorą miał pod ^{ygoda z Kęga}
swoim roztazowaniem y mocą / to jest / Smodzka / Jarwiezka (ktora Cromer ^{iatami}
Podlaska być wykłada) Kurssowska / y Weizenka albo Wizenka / y wyspa
Kazimierz Litewska / wiekniwym / y nieodezwanyim nigdy dąrowanum dąrował
im y zapissal / wśakże Cromer naś niepiše / żeby miał wszystkie Litwe zapisac / a
Rusnie / bo na czynięby był sam mieścić / gdyby im wszystko oddał / a syny też
iż w ten czas dorosłe miał / Rutke y Repitase.

Potym za porada y namowa Arzyżakow Prussich y Lisslandskich / wy-
prawił posły swoje Litewskie z drugimi posłami Mistrzow Prusskiego y Li-
sslandskiego do Innocentiusa czwartego Papieża / osiargując mu y oddawając
posłuszeństwo synowskie / iako jest obyczaj Panow Chrześcijańskich / y oznaymu-
jąc iż wiare Chrześcijańską przyiał / a przeto Borony na Krolestwo Litewskie
od niego prosił.

Tak tedy Innocentius Papież Rzymiski widząc rzecz być pożyteczna Ko-
ściółowi Rzymiskiemu / iż tak wielkie a waleczne państwo poganijskie do Chri-
stusa dobrowolnie przystąpiło / zaraz bez wśelkiego odkładania Koronę Li-
tewską poświęcił / y Mindogę Krola Litewskiego być obwołał / a chcąc mu sie
tym więcej zachować / posłał Legatą swojego zakonnego Brata Heinderikę
Prowinciatę Polskiego / Armakanskiego przed cym Biskupa / a na ten czas Kul-
mienkiego albo Chelmińskiego w Prusiech / który przyiachawszy do Towa-
groda Litewskiego z Arcybiskupem Rigenskim / y s Arzyżakami Prussimi y Li-
sslandskimi Mindogę albo Mendogę na Krolestwo Litewskie według zwye-
kłych Ceremonij Kościelnych ponrzął / obwołał / y z rąkami Papięskiego / y
Cesarzkiego / Koronę nową Litewską koronował. O czym Cromerus: Et a Ri-
genfi Archiepiscopo, atq; Culmensi Episcopo, solenni ritu diademate cinctus, y Niechouius etc.

Tegoż roku od Krakowa pięć mil we wsi Bochni sol naprzód naleziono / a
potym w Wieliczce / z ktorego skarb / Polska bardzo w ten czas wpała y zubo-
żała / rzeczy swoje podparta.

Przy teyże Koronaciey Mindogę pierwszego y poslednieyszego Krola Li-
tewskiego / Vitus nijaki niewiedzieć iesli Niemiec albo Polak na Biskupstwo
Litewskie napierwey był wybrany y poświęcony / y potym roku 1253.

był przy Kanonizaciey świętego Stanisława w Krakowie / we
spolek z Gerardem Biskupem Ruskim Catolicim /
Rzymskiego Kościoła obadwaj / O czym
Niecho. fol. 159. lib. 3. etc.

Ktore osoby
były przy Ko-
ronaciey Men-
dogowej.

Mendog koro-
nowan.

Sol w Bochni
y w Wieliczce.

Vitus pierwszy
był Biskup Li-
tewski za Men-
dogę.

Gerardus Bis-
kup Ruski Cat-
olic.

Koronacie dwiaty na

Krolestwo Ruskie Danila Romanowica / Ki-
iowski / Halickiego / Włodimirskiego / Drohiczkie-
go / etc. Książca / Roku od Chrystusa 1246.
a potym 1253.

Rozdział III.

Stad Krolowie
Wegierscy dlu-
go sta potym pi-
sali Ladomer-
skimi y Galat-
skimi Krolami.

Kostert w
Ruskich pami-
nach.

M. Sukcesy po
Surytych udupat.

Dł była część Ruskich Książat / po śmierci Roman-
na Monarchy / od Polaków pod Zawichostem zabitego / na
Monarchia Ruska przyzwala Colomana Syna Węgierskiego
Krola Andrzeja / Zarządem go koronowali Biskupi Węgierscy
na Krolestwo Halickie albo Galatskie / y na Włodimirskie. Ale
Mściław Chrobry Książę ruskie / Maj wielkiej dzielności / nie
mogąc Cudzoziemca Węgrzyną długo scierpieć w Ruskich
Paniństwach / zebrał się na Kolomaną / y poraził go na głowę / a przy nim Wę-
gierskie y Polskie woyska wielkie prawie do gruntu pod Haliczem pobili / y po-
gromili / Samego potym Kolomaną na Haliczu oblegli / a dobywszy Zamku /
poimal go z żoną Salomką Kiezną Polską / y trzymał cały rok obudwu w wie-
zieniu za strażą / aż potym od Andrzeja Krola Węgierskiego / Oycą / przez posły
był wybawion z więzienia Ruskiego / za pewnymi Condycjami. A gdy potym
trzeciego lata Koloman Halicza dostał / wygnął go z niego wtory raz Danilo
Romanowic / iako własny Ruskiej Monarchiej Dziedzic. A gdy był trzeci raz
wprowadzon tenże Koloman na Krolestwo Halickie przez Oycą Andrzeja / nie
długo na nim pánował / bo ledwo trzy lata w spokojnym Krolestwie wyko-
nawszy umarł / z podeyrzeniem truciizny / a Halickie Krolestwo / y przyczyna wna-
trzney wojny Ruskim Książatom po sobie zostawił / Od którego czasu / to jest
roku 1225. Węgierscy Krolowie z Rusi gruntownie wypadli / wsłazę się Ga-
latstym y Lodomerstym / co jest / Halickimi y Włodimirskimi Krolami długo
ich potomkowie pisałi.

A Danilo Romanowic y inſe Książca Ruskie będąc częstymi zwycięstw-
y nad Węgry y Polaki otrzymány podniesieni / złączyszy się z Litwą Polską
wstawnymi napaściami trapiłi / Wszakże im potym Polacy dąli odpor przez
Sulistawa Hetmana / iako się to wyżej wierszem napisało.

A Książę Danilo Romanowic / będąc y z rodu Ruskich Monarchow / y
przybycim Halickiej Ziemi potężniejszym / inſych Książców Ruskich przeciw-
nych sobie / częścią wojną zholdował y do posłuszeństwa przywiódł / a niektórych
też w wiare swoje przyjąwszy przychylnych sobie ziednał / za czym wielką mocą
będąc Monarcha prawie wszytkiej Rusi na południe leżacej pánował y rosta-
zował. A iżby sobie tym więcej zawołanie / moc / sławę / y mniemanie ziednał /
wymyślił odnowić Krolestwo Ruskie / nie tylko pod Halickimi y Włodimirskimi
titulem / ktorych tylko Koloman Węgrzyn używał / ale wszytkiej Rusi Kro-
lem albo Cárzem (iako się dziś Moskiewski tytułuje) pragnąc być / wyprawił
Posły na Concilium do Lugdunu Roku 1240. iako Długos y Niechouus lib.
3. cap. 62. fol. 142. y Cromerus lib. 9. pisał / profac od Papieża Rzymskiego In-
nocentiusa czwartego / aby był koronowan na Krolestwo Ruskie / obiecując ze
wszytkimi

wszystkimi ziemiami swoimi Rzymską wiarę / Greckiey odstąpiwszy / stale przy-
 iac / y stolcowi Rzymskiemu z potomkami swoimi posłusznym być / temu prze-
 ciw Tatarom wstawnie obronę słubował / ktorzy byli w ten czas wszystkim
 Książcom y ziemiom Chrześcijańskim w postrach. Przeto Papież rzecz pożyte-
 czna a wielka być rozumiejąc / posłał ku tej sprawie Opiza Opata z Mezanu / y
 Biskupa Madenskiego Scolę Apostolskiego Legatów / ktorzy przyiachawszy
 do Kijowa roku 1246. Danila z wielką pompą y Ceremoniami przynależacymi
 na Królestwo Ruskie pomazali / podnieśli y koronowali / czego im Biskupowie
 Polscy / zwołając Prandota Krakowski odradzali / przekładając niestałość y
 chytrąść Danilową / co się potem stało : Bo Koronę otrzymawszy / Królem się
 wszystkiey Rusi tytułował / a w Greckiey wierze (Rzymskiey zaniechawszy) po-
 stareniu trwał / y co miał Chryścian od Tatar bronić / to ich sam przez Herm-
 ny swoje / y Litwę z Swarnem Sięstrzeńcem swoim / a z Mendagiem Królem
 Litewskim do Polski nasyłał. Co wysławszy Innocentius Papież czwarty /
 roku 1253. przerzeczonego Opiza z Mezanu Scolę Apostolskiego Legatą po-
 śłał do niego wtóry raz / ktorys soba wziawszy Prandota Biskupa Krakowskie-
 go y inne Biskupy Polskie. Tegoż Daniela znowu w Drohiczyne na Królestwo
 Ruskie koronowali / a wzięli od niego przysięgę / opuszcivszy Ceremonie Greckie /
 tak on sam / iako wszystkie naród Ruski / miał Kościoła Rzymskiego wierne a
 bezczyste naśladować. O czym Długos y Niechomius fol. 161. cap. 53.

Conditio Da-
nilowa.Danilo na Kró-
lestwo Ruskie
koronowan.Domienność
Danilowa.

Sa też listy osobliwe tego Danila Króla Ruskiego przodka Książat Ostro-
 skich do Papieża Innocentiusa seroko pisane y Długos w Kronice / Także kto-
 re oo Danila Papież pisał osobliwym słowem / napominając go / aby stale w za-
 wolaniu swoim Chrześcijańskim y w stanie Królewskim trwał. Umarł potem
 Daniel przerzeczony Król Ruski / ktorego Historie Polskie Apostatą dla niego
 sławieznosci w wierze zowią / Roku Pańskiego 1266. zostawivszy po sobie dwu
 synów / Lwa przerzeczonego / ktory Wojskietą Książę Litewskie zabił / y Romaną
 ktory był na pomoc z Ruskim wojskiem Bolesławowi Wstoliwemu Monar-
 sie Polskiemu przeciw Kazimierzowi Książciu Kurlawskiemu : w ktorych potem
 Synach Danilowych Titul Królestwa Ruskiego vstał.

Danilo umarł.

Jako Mendog Król Litew.

ski wiarę Chrześcijańską porzucił / Wązowskę / Lu-
 belską ziemię y Pruszy zburzył / Mistrza Litewskiego zabił / y
 wojsk Książęcie w Kurlandach poraził / Roku 1255.

Mendog Król Litewski / albo żalem zawię-
 dziana / y wrócenia ziemi swoich / Smodziey / Litew-
 skiej / Jatwiejskiej / Weizenstejskiej / y Kurlandstejskiej po-
 ruszony / ktore był za Koronę y dla spólney przyjaźni
 Krzyżakom zapisał / albo iaka infa przyczyna wwie-
 dziony do pierwszego się Białowochwałstwa ze wszyst-
 kimi poddanyimi swemu nowo ochrzczoneymu zwrócił /
 porzuciwszy wiarę Chrześcijańską nowo przyjętą.

Potem roku 1255. zebrał wojsko Litewskie do Ziemi Lubelskiej wtę-
 gnał / ktora wierz y rozdłuz zwoiowawszy / Zamek Lubelski / ktory był na ten
 czas drzewiany / y miasto spalił / a z wielkimi łupami y więźniow śladami do
 Litwy

Mendog do
Lubelskiej zje-
m.

Croner. lib. 99

Niecho. ca 53.

Litwy fol. 162. lib. 3.

Danilo R.
Lublin opano-
wał: Stad po-
dobno y dziś na
Zamek w Ko-
sciele Ruskie
malowanie wi-
dymy.

Mendog Krol
Litewski wia-
do Chrzescian-
ska porzunt.

Mendog Ma-
zowiec wojcie.

Plocko spalono.

Mendog do
Prus z Ma-
zowia.

Tego Mistrza
Durburch Duce
gardem zowie.
Henrik Botel
Marszałek
Pruski.
To morze jest
male/ a zowia sie
habem za Krol-
stwoem gduie
Durburch zbi-
ra/ idom sam
widzial.

Trzesienie sto-
mie w Polsce.

Nagan y Tele-
buga Carzowie
do Polski.

Litwy sie wrocil. Za tym Litewskimi powodem Danilo Romanowic Krol
Ruski do spustoszoney Lubelskiej Ziemi z woyskiem przyciagnal / ktora Russa-
kami / (gdy Litwa Polaki byla wywiodla) osadzil / Zamek tez Lubelski zabu-
rowal / y wieze okragla w posrodku dla obrony ochodoznie y wynioslo zmuro-
wal / Miasztą inſe y twierdze po staremu obwarowal / y wszystkie Lubelska zia-
mie y Sandomirskiej czesc opanowal. O czym Dlugos y Niechomius lib. 3.
cap. 53. fol. 162. Cron. lib. 9. serzey swiadcza.

Potym Mendolphus Krol Litewski według Niechomiusa roku 1260. a
według Cromera (co flusniey) 1255. odrzucałszy iawnie wiarę Chrzescianska /
ktora byl na czas obludnie przyjal / tym wiecszym nieprzyjacielem poczat byc
Chrzescianom w sasiedztwie przyległym / a zebrałszy wielkie woysko / ktorego
bylo trzydzieści tysiecy wojennego ludu z Litwy / z Smodzi / z Jarwiejow / y z
Prusow starych / ktory zaledno z Litwa przedstawali / Mazowie wszystkie o-
bronne zwoiowal / Miaszt y Wsi bardzo wiele / y Stolica Zamek Plock bez o-
brony opuszczony spalil / a wielka wielkosc lupow ludzi / dobytku / stad koni y
inſzych rozmaitych korzyſci do Litwy odestawil / takaz zapalczywa ogromno-
scia w dzierzawy Krzyzakow Pruskich wtargnal / ktore splundrowawſzy / wy-
palil / y wybrałszy / Miasztą wszystkie nowo od Krzyzakow zalozone zgru-
tu wywrocil / a wszystkich Chrzescianow w nich nalezionych srogo pomordo-
wal / gdy Krzyzacy tylko Zamkow ledwo obronili. Na ostatet chcac okazac
przerzeczony Krol Mendog srogoſc swoie / brzydyl sie brac ludzi w polon / ale
wszystkich scinac kazal / tylko dobytek y lupy do Litwy wywodził / albo odſylal
a sam z woyskiem Litewskim Mazowieckie y Krzyzackie krajny wstawicznie bez
odporu woiowal.

Tego roku gdy Mistrz Pruski Krzyzakami budowal Zamek Karłowin
na gorze S. Jerzego w Kurlandskiej Ziemi / Pogani Prusowie y Litwa chccc
on Zamek zburzyc / oblegli go wielka moca. A gdy dwie woyska Pruskie y Li-
flandskie Krzyzakow z pomocą Krola Dunskiego na odsiecz swoim Chrzescia-
nom przeciw Litwie przyciagnely / podkrali sie w dzien S. Margarety nad
rzeka Duirom w Kurlandey / gdzie Niemcow wielkosc polegla / y Henrik Hors-
nusen Mistrz Liflandski / takze Henrik Botel Marszałek Pruski / y inſzych wiele
Krzyzakow na placu zabici. A Pogani otrzymawſzy zwyciestwo Karłowin y
Zeizburg Zamki wziali / wymorzywſzy glodem oblezencow. Potym Krolewice
oblegli / ktory byli Krzyzacy z Czołarem Krolew Czeskim niedawno zbudowa-
li / nie daleko odnogi morskiej nad Preglem rzeka roku 1255. A gdy Litwa most
na Preglu zbudowala / s ktorego do Zamku sturmowali / wole ich zbitych strzel-
ba od Krzyzakow poleglo / tak iz musieli od oblezenia odcignac. O tym Pe-
trus Durburch / Kroniki Liflandskie / Dlugos y Niechomius fol. 165. lib. 3. cap.
54. y Cromer etc. lib. 9. pisa.

Roku 1258. a Niecho. kládzie 7. Miesiacz Lutego godziny trzeciey na
dzien straszne a okrutney niſtychane ani zwykłe trzesienie Ziemi w Polsce by-
lo / z wielkim strachem wszystkich ludzi / co potym wszystkiego zlego w Polsce
znakiem bylo / bowiem zaraz y wnetrznymi wojnami / gdy Ziaza Bracia spo-
nie sobie oczy lupili / y wtarczkami Poganskimi srogo byla Polska wciſtona.

A na drugi rok 1259. po S. Andrzeju wielkie woyska Tatarskie z rozma-
tych Hord zebrane / y Ruskami takze Litewskimi posilkami przynieszone / z Na-
ganiem y Telebuga Carzami / do Sandomirskiej ziemi wtargnely / z ktorymi tez
byli Wasilko Brat rodzony / y Roman ze Lwem / Synowie Danila Krola Ru-
skiego / a gdy Wisla przez lod przebyli / niespodziana a nagla przekoſcia wiel-
kosc ludzi zagarnali / a drugich pomordowali / Alastor Zawich woyski / ktory byl
niedawno

niedawno
Kownad
hili / Por
y pospol
dzien v
znie broi
woicy /
namow
z Kram
nia sie
zamkier
niagac i
na kilko
y przed
przerze
lanach
klaczac
scinali /
sturmer
w pol
te one
nie po
strumie
w Wis
by / zar
zety R
Bowi
byl z ja
z zamk
obroni
polstie
przyſci
Litwi
pise /
1259
nius si
czas p
1260
Pola
skarz
ciola
pobi
ia / ta
T
by S
sprac
Con
13 o
przy
zgot
trw

niedawno Bolesław Wstydliwy zbudował y dla Pánienek dwudziestą solwárę
 tow nádał/ także drugi ná tyssy gorze S. Arzyż/ y Sandomirskie Miasto spa-
 lili/ Potym Zamku ná którymś była wśyſtka Sláchtá Sandomirska / Panietá
 y pospolstwo z jonámi / z diáctámi / y mátečnostámi záwárli przez cáta noc y
 dzień wśilnym sturmowánim dobywáli/ ále próżno/ bo sie Polacy z murom me-
 żnie bronili. Co widząc Ruskie Książetá Wasilko y Lew z Romanem Danilo-
 wicy / Tatarom náto Chrzesciány wśilnác pomoc okrucienstwá / przywiedli y
 nápowili przez traktáty chytre Woiewodę y Starostę Sandomirskiego Piotrá
 z Krampey y Zbigniewa Brátá iego izby sie Tatarom ráczey vpořorzyli/ á da-
 niá sie máta okupili / niży mánie wśyſcy od sáblé okrutney pogánstey / y z
 zamkiem zginác mieli/ y obwiazáli im pod zapissami w tym wiáre swoie/ wpe-
 niatác ich bezpiecznie w swoim przyrzeczeniu/ náto im swoy gleit/ y od Cárzow
 ná kilka dni przymierze posłáli. Agdy Piotr Krampa z Brátem Zbigniewem
 y przednieyszą Sláchtá ná ich zdrádlivé słowo z Zamku wysli/ y przez Książetá
 przerzeczony do Ciámiotow samych Cárzow byli przywiedzeni / á część ná to
 lánach kłęcząc (iáko jest obyčay v Pogán) onym wyrzadzáli/ wnet Pogáni
 kłęczących/ y potóu prośących mordowác poczełi/ á złupionych z wbiórow po-
 scináli/ á potym záraz z ogromnym okrzykiem Zamek gwałtownym zereřad
 sturmem vbieżeli/ gdy rycerstwo Polskie sprácowáne odpoczywáło/ á zdrády sie
 w postanowionym przymierzu od Książet Ruskich nieſpodziwáło. Táto wśyſt-
 ke oná wielká wielkořć Chrzescián okrom pánienek y pánien wrodziwych okru-
 tnie poſietli/ y pomordowáli/ ták iż kreć ciepłá / od ktorey sie śnieg rostopił/
 strumieniami z Zamku do Wisły plynétá / ořátek gminu stádámi nágnawşy
 w Wiśle potopili. A zápalivşy Zamek Pogáni / y koryřáci wielkořć nábráwo
 řy/ záraz nie mieřkátác do Krátowá prętkini pedom zá przewodnikámi Książet
 Ruskich przyciágneli / Miásto puste spalili/ chorych y zebraťow poſietli.
 Bówień Bolesław Książe wślyřawşy iż Sandomierzá dobyli Tatarowie/ wśetli
 był z joná do Węgier. Inřá zář wielkořć ludzi częřciá sie w lářy pokrýli/ częřciá sie
 z zamków y twierdzy bronili. Krátowski téř Zamku Klimunt Woiewodá
 obronił. A Tatarowie bez odporu mieczem y ogniem ář do Witowřkich gor.
 polskiego Książetá w řerz y wzduř wśyřtko zwoiwáli / á trzeciego Miesiáćá od
 przysciá swego / wielkořciá łupow y więźniow obciázili/ wroćili sie do Ruři / á
 Litwá téř do swych leřnych iářtin. Działo ſię to roku 1260. iáć Cromer lib. 9.
 piře/ áczkolwieť Długoš y Miechowius fol. 144. lib. 3. cap. 44. roku przesłego
 1259. te porářke y zburzenie Sandomirřá wřomínáć. Ale iáko tenže Miecho-
 niuř ſwiádeczy/ y Cromerius ták rozumie / Tatarowie podwá křoć do Polski wten
 czář przychodzili / piřwşy raz zimie po S. Andrzeu roku 1259. á drugi raz lećie
 1260. Miesiáćá Czerweć. Co ſie okázúie y z Odpustow wielkich / ktore nádał
 Polákóm Alexander czwarty Pápieř / gdy ſie przed nim ná okrutnořć Tátarřá
 řkářyli / iż ktobyťkolwieť wtorego dnia Miesiáćá Czerweć náwiedzáł do Koř-
 ciolá Sandomirřkiego Pánný Mariey (gdzie ná Emuntarzu ciáťá pochowáne
 pobitych Chrzescián od Pogán leřá) wielkie odpusty ná kářdy rok otrzymáwá-
 ię/ tákie iákie w Rzymie má Kořciol ktory zowá Sancta Maria de urbe
 Tegoř téř czářřu Michał Paleologus Cesarřstwo Constantinopolskie wygnáw-
 řy řrancuřy z Cesarřem ich Baldwinem do Greťow przywroćil/ ktore było pod
 řpráwá řrancuřřá lat 58. áľbo iáko drudzy ráchúia 63. A teraz zář iáko Turcy
 Constantinopolim wzili/ y Grećkie Cesarřstwo opánowáli roku 1453. uř iest lat
 130. á Paleologá řadnego nieřtychác / ktoryby zář to Cesarřstwo Chrzesciánóm
 przywroćil. Rychto potym ná Concilium Lugduńřtim tenže Cesarř Paleologus
 zgođe miedzy Greći y Láćinniki křorá ſie trzynařcié rářow rwáli/ y potym nie
 trwágle iednáťá / odnowil.

Zdráda y okru-
 cienřwo Tá-
 tarřic.

Sandomierz Tá-
 tarowie spalili.

Krátow Táta-
 rowie spalili.

Tátarowie ář
 do Witowřkich
 gor.

Polákřie przed-
 Pápieřem ná
 Tátarř řkář-
 ni / iáťoby Křá-
 jácý ná Litwá
 Pogán.
 Odpusty Cen-
 domirřkie.

Cesarřstwo Con-
 stantinopolskie
 od řrancuřřow
 do Greťow.

Tegođá Greťow-
 ř Láćinniki.

Tegoř

Tatarowie
Chrześciana.

Tęgoż też czasy niektórzy Czarowie Tatarscy wiara Chrześcijańska przyjęli w Aziey / y długo przeciw Saracenom y Egipczykom w Suriey y w Persiey wiele kie wojny wiedli / pomagając Krolom Armeniskim Chrześcianom stowarzyszonym. Z tych Czarow Tatarskich jednego Vssan Kassana dziś jest potomstwo Krolow Perskich / ktorzy taką mają różność wiary między sobą z Turki / iako Grecowie z Rzymiskim naszym Katolickim Kościołem / com sam widział / y wy rozumiał oczywiście gdy bywał często w Konstantinopolu / w Tlicenie / y w Balcedonie przy ich modłach roku 1574. nad to Persowie Szalego / Turcy Macha metę Prorokow mają / o którą różność secty nie tak o granice / y dzisiaj day Boże aby długo / a nam dali pokoy) s sobą zapalczywie wojny wiedą.

Wojnie Prussow poga-

now z Krzyżaki / Roku 1260.

Tęgoż roku 1260. Prussowie Pogani Zmodzi przylegli za powodem y zwycięstwem nad Mazury y Krzyżaki Mendogę Krola Litewskiego / porzućwszy wiara Chrześcijańska nowo przyjęta / do białowochwałstwa się pierwszego obrócili / a wybraćszy sobie Książciem niżkiego Glapina / y przyzwaćszy Zmodzi sasiadow na pomoc / wszystkich Chrześcianow y Kaptanow okrutnie w Krzyżackich dzierzawach / y w swoich włościach pomordowali / Kościoły popalili / świętości pogwałcili / naczynie y ubiory poświęcone rozszarpali y połupili w wigilia S. Matheusza Euangelisty. Potym na drugi rok 1261. woyska Chrześcijańska z Krolestwa Polskiego y z Niemiec zebraćszy się z Krzyżakami do Prus wzięli Tactańska na dzień Gromnic Oczyszczenia Panny Marcey wciągnęli / chcąc Pogánow Prussy y Zmodzi wygładzić / wybić / y wykorzenić. Ale skoro w poszodek ziemie Poganińskiej przyszli / a ostatek woyska przytłomkach y sprzętach wojennych zostawili / walnym wsem ciągnęli przeciw Pogánom / Pogani zaś Prussowie z Zmodzią przeminaćszy wielkie woysko Chrześcijańskie / przez spiegi przyniesieni / wderzyli na onych co byli w obozie przytłomkach zostawieni / ktorzych wszystkich za taką trudnością porażili y pobili / y oboz z tlomokami rozszarpali. Potym wstając w swej mocy y w pierwszym secesie / wderzyli na walne woysko Chrześcijańskie / gdzie z obu stron gdy się maza nie podkuli / watpliwa wojna w zapalczywey bitwie kilko godzin trwała / ale za skarcaniem Bozym na ostatek Pogani zwycięstwo otrzymali. Tam zaci Rycerze Schinkel Graff z Bitau / y drugi Gros z Reideru meynie przebiegając poganińskie wssy / z wielkoscia rycerstwa Niemieckiego Slachey polegli. A gdy Bogom swoim za zwycięstwo obyczajem poganińskim ofiary czynili / Zurchassa Slachciec Maideburstkiego przez miotanie lossow na spalenie ofiary wybrali / a gdy był po dwu kroć od pogánow nihtorych ktorzy go przedtym znali wybawiony / trzeci raz gdy na niego los padł / sam się dobrowolnie podał / a tak Zurchas zaci Rycerz wkręsy y skoniem na którym siedział żywo był spalony na ofiarę zlosliwa poganińska.

Glavin Książ
Pruskie Po-
ganińskie.

Sortel Pogani-
ńskie.

Gluchas Slach-
cie Maidebur-
ski od Zmodzi
spalony na ofia-
re.

Zwoleństwo po-
ganińskie Pruskie
y Zmodzińskie.

Potym zaś Gros Barboigien z nowym woyskiem Niemieckim na pomoc Chrześcianom wderżonym przyciągnął do Prus / a gdy Sambiyska y Zmodzią ziemie ogniem y mieczem mścić się nad Pogány pobitych Chrześcian / wojował / wnet się Prussowie pogani z Zmodzią do łupy zebrać / a wderżęszy na woysko Niemieckie w dzień S. Agnieszki / samego Grosa Zermána poimali / y woysko Chrześcijańskie trzeci kroć raz porażili. Potym używając zwycięstwa / Helzbert / Krutzbork / Königsberg albo Krolewiec / Bartenstein Zamki y Miasta pod Krzyżaki wzięli. O czym kroniki Pruskie / Długosy y Niechouius lib. 3. cap. 54. fol. 165. rc.

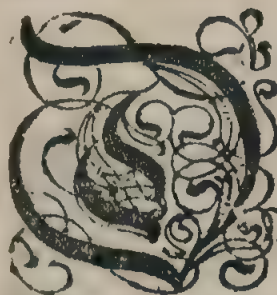
O zburzeniu

Zburzeniu raz poraz Mā-

zowśa przez Litwę y Russaki roku 1262. y

o ścięciu Semowita Książęcia.

Rozdział III.

Duklo Krol Ruski wziąwszy przymierze y zię-
dnoczenie z Mendogiem Krolew Litewskim / posłał z nim
Siestrzenicą swojego Swarna albo Swarmura na burze-
nie Mazowśa / a tak Mendog z Litwą / a Swarno z Ru-
sia złącząwszy spolne woyska przez lasy y staryny wtar-
gneli muleżkiem do Mazowśa / roku 1262. a w Wigilia S.

Janę Chrzciciela zdybali niespodzianego Semowita Książ-
cia Mazowieckiego z synem Konradem y ze wszystkim dworem jego w Solwarku Ja-
rowśku albo w Jazdowie bezpiecznie mieszkającego / tam Swarno Siestrzenicę
Danitę Krola Ruskiego okrutny sam swoją ręką ściął Książę Semowita Māzo-
wieckiego / który sie był dostał z butintu na jego stronę / a syna ie^o Konrada Men-
dog Krol Litewski zastawiey sie obchodząc zdrowe zachował / y potym go dał
na odkup tegoż roku. Tak Russacy y Litwa wserż y rozluż zagony rozpuciwszy
Mazowśe biedne bez Książęcia ofierociale okrutnie plundrowali. Czego niemogąc
cierpieć Słachcā Mazowiecka zebrałi sie z chłopstwem we wsi Długosiedli / y
tam śmiecie na Litwę y Russaki wderżyli / ale gdy sie meżnie potykali y przeważnie
nieprzyjaciolom odpierali / od wielkości sa przemożeni y pobici. A używając zwy-
ciestwa Russacy z Litwą / wszystkie krainy Mazowieckie / y część wietśa Kujaw-
skiej ziemi zburzyli / potym z wielkością niezliczoną więźniow / dobytku / stad /
y innych rozmaitych łupow wzdobyćsa obciążeni / popaliwszy Miasteczka y
siola z solwarkami / wrócili sie bez odporu do swych stron.

Tak gdy Litwa z Russaki z Mazowśa wyciągneli / przyśchał na pogorza-
liskę Bolesław Pius Książę Kality wozien S. Michała zwyciężony będąc proś-
bami Księżny Gertrudy pozostałej wdowy po Książęciu Semowicie Mazowie-
ckim od Swarna ściętym / y zaraz miasto y zamek Płock od Litwy spalony zno-
wu oprawił / przekopami y wałami otoczył y obwarował / y podał w ręce Bo-
ławowi y Konradowi synom Semowitowym. A Litwa z Russaki nie prze-
stawiając na łupach y pirowym zburzeniu Mazowśa / znowu na drugi rok do
Mazowśa opłatanego wtargneli / w którym gdy nie dla pierwszego zburzenia
nie należeli / daley w ziemię ciągneli / a przeprawiały sie przez Wisłę / ziemie Ło-
wicka do Arcybiskupstwa Gnieźnieńskiego należąca / ogniem y mieczem plundro-
wali y burzyli / a z wielkimi łupami / gdy sie im żaden niesmiął zastawić do krain
swoich pysniąc sie odciągneli. Już bardzo duszno y cieple (iako Cromer y Dlu-
gosz pisze) nie tylko Mazowśu / ale y Bolesława Wstydliwego Książęcia Krá-
kowskiego y Sandomirskiego Monarchy na ten czas Polskiego krainom od Li-
twy było / by był Pan Bog sam pomocy y ratunku z nieba zesłać nieraczył. Abo
wien on zmiłowałszy sie nad biednym Mazowśem wrzucił wnetrżne niezgody
y domowe nieznaśki (acz Pan Bog nie jest przyczyną rosterkow / iak tu Niecho-
wius pisze) między Litwą y Russaki / Bo Mendolph albo Mendoga przercezo-
nego Krola Litewskiego Synowiec tego Scromat albo Troinara sadząc sie na
opanowanie Litewskiej ziemi / we spiaczki zabił / y Synowiego dwu / Rutle y

Swarno okru-
tne ściął Semo-
wita.

Bitwa Māzu-
row z Litwą y
Russaki.

Płock znowu
oprawione.

Cromer.

Graues autē iam
admodū nen mo-
do Masoua jed-
o Boleslai Pudi-
ci ditionibus Lis-
twani esse capes-
tanti, in diuini-
auxilium affuls-
siff etc. int. simi
clerim motus r. s
spirant i spaciūm
nobis dederunt.

Repitasse

Mendog zabi-
ty synami.Stroynat Ma-
zowiec znornu
woliwie.Stroynat za-
bit.Lacopisze o
Woyfietu.
Mendogowi-
ca.Monaster
Woyfietowy.Dowmant
Kniaz Zanal-
sczawski.
On też mien o-
baczny miedzi
Dowmantem
drugim Knia-
ziem Dcianskim
Orat.

Replikassz/ ktorych przy nim zaszal porzezat / a sam Wielkie Kieistwo Litewskie /
y Stolicę Krowa Strynowską oblaż opañował roku 1263. Ale y ten przere-
czony Troynata albo Stroynat Kiedz wielki Litewski nie był tak samym ani
spokojniejszym przeciw Chrześcianom / bo zaraz na początku panowania swo-
iego Mazowie około Czerwińska zwoiował / a dobywszy Samku Orsimowa /
miejczyne rościł posiekt / a merośta młodoz popalit / tylko żensta pięć z innymi
lupami do Litwy wywiolit. Wszakże rychto otrucienstwa swiego wziął zapła-
te / bo od Woyfiatka albo Wofstmita Syna Mendogowego / ktory sie był w
Cernce postrzygi / y od Teophila albo Towcimita kretnego Synowca tegoż
Mendoga w łowich jest pominany / a po długich mekach zamordowany ic. W tym
Długos y Michonius lib. 3. cap 49. fol 153. Cromerus lib. 9. ic. porzadnie acz
na roznych miejscach pisał. Lacopisze zaś starodawni Litewski iden / tak o tym
zabiciu Mendoga Krol Litewskiego rzecz swoje prowadzi / a naprzod iako sie
Woyfiat albo Wofstmit Syn jego w wiarę Ruska ochrzcił y Czerncem zostal /
pisał / Jz iako skoro Mendog Krol Litewski wiarę Chrześciańską nowo przyjął
porzucił / a do poganistey sie pierwszey wrocil / nimogł tego kłodu cierpieć Syn
jego Woyfiat / ale widząc niesta raczność Wycę swego w Rzymistey wierze / zie-
chał do Galicza na Dwor Damiła Krola Ruskiego / y Wasilka Brata jego / kto-
rzy byli nieprzyjaciolami głównymi na ten czas o spor granic spolnych Mendog-
goroi oycu jego. Tam potym Woyfiat Mendogowie Krolewie Litewski wwa-
żywszy obłudność tego Swiatła / y mierzwa chwale jego / ochrzcił sie z nowu z
Rzymistey w Ruska wiarę / y potym przyjął zakon Mniszki / postrzygłszy sie w
Cernce / w ktorym zakonie mieszkał trzy lata pod sprawa Zrehora Polonina Ar-
chymendrita Galickiego Monastera / na ten czas swiętobliwoscia żywota wiece-
stawnego. O tego Zrehora potym Woyfiat wziął blogosławienstwo / y wmy-
ślił był wędrować do swietey Gory y do Esarygroda / ale gdy dla dalekości drogi
niemogł do swietey Gory doysć / wrocil sie do swojej ziemie do Nowogrodka / y
zbudowałszy sobie monaster nad rzeką Tieniem / miedzy Litwa y Nowogrod-
kiem / tam mieszkał s kilkimi nasie Cerncow w pobożności żywota zakonnego. A
Ociec jego Mendog Krol Litewski karat go o takie życie / ale on o to niedbał / y
miał oycowi swemu za złe. A trąsilo sie iz w ten czas umarł Mendogowi jonk
po ktorey počal barzo tażyć / posłał potym do Swietci Jetrwie siostry zony
swoiey / ktora była za Dowmantem Zanalsczawskim Kniaziem / prosiac iey aby
przychodziła odprawować ostateczne vpominki siostrze swoiey przy pogrzebie o-
byczajem poganistim. A gdy przychodziła na pogrzeb / wnet Mendog Krol rozmi-
łował sie iey / a chcąc ią za żonę sobie wziąć / rzekł do niey / iz siostra twoia a jonk
moja umierając prosiła mnie / aby chciebie wziął sobie w małżenstwo na iey miey-
sce / y poniewolił ią s sobą mieszkać. Co wysłyszawszy Dowmant Zanalsczawskie
Kiaze / był z tey mezwytkiey nowiny y niesuskiej barzo smucien / myslac iakoby
sie mogli pomścić zelżywości janyney / y lekkości swoiey / także czuwał y przemyslał
o zabiciu Mendogowym / ale tego niemogł iawnym boiem dokazać / bo iego moc
mala była / a ten był Krolew moznym. Zmowil sie potym z Stroynatem albo
Troynatą Siostrzenicem Mendogowym / ktory na ten czas w Smodzi pañował /
a także Wniewoi swoteniui stał na gardo / y sprzysięgli sie obadwa / Stroynat z
Dowmantem iakoby go mogli zabić.

A gdy Mendog wysłski woyska swoje Litewskie posłał za Dniepr na Ro-
maną Kniazia Tachrawskiego / a Dowmant też iako holdownik z nimi był
posiedł na te woyny według powinności / wpatrzywszy czas pogodny wrocil sie
na zado z ludem swoim / wymowirzłszy sie o Zetmę na Mendogowego wielką a
gwałtowną potrzebą. Tym fortalem zjechał sie z Troynatem / ktory też miał po-
gotowiu woysko Smodzkie / a tak obadwa bez wieści obfoczyli Mendoga Kro-
la / gdy

la/gd
Co v
Pins
Tim 3
na/v
dogie

Tow
chal
też z
doga

Kisw
Liten
Men
swoi
przyn
zabil
Prot
stysa
iego
si pa
iowg
wil v
ziemi
more
dow
la L
hy cz
wciak
Cern
goj

Q
A

Q
A

ła/gdy ieficze spał/y ták spiącego zabił/y dwu Synow tego Rutka y Repikasse.
Co wstyskawşy Woysielk trzeci Syn tego / ktory był Cerncem Rustim/ wcielił do
Pinską / y tam w Monasterze mieszkał. A Troynatá poczał pánować ná Wiel.
kim Kieştwie Litewskim y Smodzkin / roku 1263. od národzenia Chrystusa Pá.
ná / y ták sie skończyło w ten czas Kroleştwo Litewskie wespół z Krolew Men-
dogiem / ná którym był lat ieden nacię / od roku 1252. ktorego był koronowany.

Troynatá albo
Stroynat wiel-
ki Książ Li-
tewski.

A Troynatá bedac ius Wielkim Kieştzem Litewskim wyprawił posły do
Towczinilá albo Teophila Bratá / Kieştciá Polockiego / prosiac go aby przyje-
chał do niego dla spolney radości y wnişowania ná nowym pánowaniu / chcac
też z nim ná polę rozdzielić sie Kieştwem Litewskim / y dobytkiem Krolá Men-
dogá zabitego.

To według Łá-
topiszczy.

Agdy przyiáchał Towczinil Kieşt z Polocká / iáł myśleć y rádzić z Rustá-
Kieştowim / iákoby mogli zabić Bratá Stroynatá / á sam iżby mógł wielkie Kieştwo
Litewskie opánować / máiac porozumienie z Woysielkiem Cerncem Synem
Mendagowym / ktory też ná to wiodł Theophila / aby sie pomścił ná Bratem
swoim Pogáninem zabicia Oycá iego / spuszczáiac mu wszystko prawo swoje
przyrodzone / iákó Chrześcianinowi y Brátu w spolney Rustey wierze / gdyby
zabił Troynatá. Potym te Ráde przemişł Boiárszyn wlasny Towczinilow /
Prokopiey Poloczánin do Troynatá / przestrzegáiac go aby o sobie czuł. Co v
Kieştawşy Stroynatá / vprzedził Bratá Teophila / y zabił go zarázem / á Kieştwo
iego Polockie opánowawşy / bezpiecznie sam ieden w Litwie / w Smodzi / y w Ru-
si pánował / ále nie długo / Bówiem pánstwo Tyráńskie krwiá bráterská y wu-
iowá oblić / nierádo bywa trwałe. Bó skoro Stroynat albo Troynatá wypra-
wił woyská swoje Litewskie y Jatwieskie do Mázowská roku 1264. á Cernienstá
ziemice splundrował / y Zamku Orzymowá / w którym wszystkie męska płeć po-
mordował / dobył / iákó sie wyzşey z Cromerá lib. 9. z Długossá y Miechowissá
dowodnie pokázáło / wnet sie czterzey wierni studzy nieboszczyká Mendogá Kro-
lá Litewskiego ná Stroynatá sprzyşięło / á gdy siedł do łáznicy / oni wpátrzyw-
şy czás zabili go / a sami do Woysielká Cernczá Syná Mendogowego ná Pinsk
wcieli. Aczkolwiek Cromer / Długos y Miechouius pişá / iż go sam Woysielk
Cerniec Syn Mendogow z Teophilem Brátem Stryiecznym / á rodzonym te-
goż Troynatá albo Stroynatá w łowich zabił.

Prokopien Bo-
iárszyn Polocki
Troynatá prze-
strzegá.
Teophil zabił.

Cromerus lib.
9. pişá / iż Cern-
ienstá ziemie
ce Stroynat
burzył w Máz-
owská / á Mie-
chouius Cernin-
stá miánuie.
lib. 3. cap. 52.
fol. 364.

Woysielk albo Wolstinik Syn

Mendogá Krolá bedac pierwey Cerncem Zakonu

Rustkiego / z Monasteru iákó Kazimirz pierwszy Polski/
ná Wielkie Kieştwo Litewskie y Smodzkie wybrány
y podniesiony / Roku 1264.

Rozdział V.

Dy ták ty frogie zaboystwá y wnetrzne niezgody
Kieştat Litewskich Rustie / Smodzkie / y Litewskie pánstwa
trwożyły / y wielkimi á práwie perwynymi niebezpiecznościami
przed tym Kwieńacemu w męstwie y w szczęściu pánstwu wiel-
kiego Kieştwa Litewskiego groziły : obaczyli sie panowie / w
ktorych należał porządek y záchowanie Rzeczypospolitey / iż

g iij

bez iednego

Stajd w Kier-
nowie.

Rozstert o wy-
braniu wielkie-
go Kniazia Li-
tewskiego.

Rozstert w
Wielkicm staro-
stwie y Smo-
dzi.

Wosfielk Cier-
nec na Kie-
stwo wielkie pod-
niesiony.

bez iednego perwonego wodza y zwierzchniego sprawce / tak serotke Pánstwo
Krzyżakami Pruskimi y Lisslandskimi / głównymi nieprzyjacioly / także Rusia
ogrodzone niemogło sie wcale osiedzić. Przeto zaraz wsmierzynszy y zagasiwszy
spolne między sobą meznastki / zechali się do Kiernowa / gdzie wszyscy iednostay
nie około wybrania y podniesienia na wielkie Kieństwo Wosfielk Cernca Syna
Mendogowego / który na ten czas po zabitym Oycu w Puskim Monasterze
mieszkał / radzili. Ale Smodz y Jarwiezowie / którzy Troynacie albo Stroynacie
y Dowmantowi do samorządowania Mendoga Krola Litewskiego Oycą iego
pomagali / przeciw temu byli / bojąc się / aby on nad nimi nie msił się śmierci o-
krutney oycowskiej. Rusiacy zaś którzy byli od Skirmunt / Erdwita / Algia
munt / y Ryngolta oycą Mendogowego / Książ Litewskich zholdowan / y
do posłuszeństwa Litewskiego y spolney iedności zdawną przypędzeni / tak po-
słuchanie / Nowogrodzanie / Grodnianie / Podlaskanie / y Mozerzanie / zgadzali
się iednostaynymi głosy / na ktoregokolwiek z Synów Danila Krola Ruskiego /
albo na Lwa / albo na Romana / a drudzy na Swarnę albo Swarnurę Dania-
lowego Siostrzeńca / który na ten czas w Drohicinie miał Stolicę swoję / a z
Mendogiem Krolew Litewskim zabitym wielkie przyiacielstwo miał / y spole-
ną mocą przeciw każdemu nieprzyjacielowi zawżdy zwykli byli obadwóch walczyć.

Przeto iż ty Książa Ruskie przereczone meżne były / k temu Litwie w sa-
siedztwie zewszad przyległe / radzili aby na wielkie Kieństwo Litewskie ktorykto-
wiek z nich był przyzwany. Litewscy zaś wszyscy Pánowie / Kniaziowie / y Do-
iarowie na to y słowa mówić niepozwolili / broniąc wtym y przestrzegając za-
ciłości / zawołania / y pirworodnych własności narodu swego / który poczynszy
od Palemona / y Dorsprunga / Książa Rzymskich / tak w tych krajach pułno-
nych dziwnym lossiem pánstwu z Wloch zamiesieni osiedli / y grunt pánstwa Li-
tewskiego fundowali / nigdy postronnych Pánów nad sobą niemieli ani znali / y
owsem ięszce na Ruskie Kieństwa Synów Książa Litewskich / Litwa y Smodz
wsadzali / tak Erdwita na Nowogrodzkie / y Podlaskie / Mingajla y Gi-
wita na Polockie / Skirmunt na Luckie / Karaczowskie / Turrowskie / Starodub-
skie y Cernihowskie / Także też Pissimont / Troynate / Algimunt y Ryngolta
Oycą Mendogowego Krola Litewskiego / którzy sami s potomkami swoimi
Litewskim y Smodzkiem mestwem w Rusi moc swoję seroko rozstrzewili / a gdyby
z synów Danila Krola Ruskiego / ktorego na wielkie Kieństwo Litewskie przeto-
żył / tedyby Rusin był życziwosy Ruskiemu narodowi / za czymby Litwa z wiel-
kiego pánstwa w mały powiat albo iakie wzielne Kieństwo potym do Ruskiego
władowania obrocona była / Przeto słusniey / pożyteczniey y sławniey Wosfiel-
k albo Wosfielk Syna Mendogowego / tak własnego y iedynego Dziedzica z
Monasteru Puskiego wziąć / albo y gwałtem iesliby tego była potrzeba wydrzeć
radzili / a na wielkie oyczyste Kieństwo Litewskie podnieść / y na Stolicy dziedzicz-
ney zgodliwie posadzić / nie szukając tego y postronnych y cudzych Narodow /
co w domu mieć śnądnie mogli z wielką sławą y pożytkiem.

Wyprawili tedy Pánowie Litewscy zaraz do Wosfielk posły imieniem
wszystkiego pospolstwa y Bojar Litewskich / wzywając go y prosząc na oyczyste
pánstwo / który acz się powołaniem od Boga na inшы stan / to jest Duchowny / a
k temu zakonny długo wymawiał / wsakże gwałtowną potrzeba zadržonej y
ku zginieniu przez wnatrzne niezgody náchyloney oyczizny zwyciężony / y vprze-
mymy prośbami poddanych zmiękczoney wyiechał z Monasteru Puskiego / do
Nowogrodka / a potym zebrawszy się z Nowogrodzany / w Książecym potcie ru-
 był się do Kiernowa / gdzie go wszyscy Pánowie / Bojare / y Pospolstwo z wielkim
weselim y radošym łado łado spiewając z klestaniem ręku przyieli / y na Stolicy
wielkiego

wielk
Burl
podn

w G
nosil
wszeg
Polst
go / 2
mi o
iony.
tali.
Litew
prze
prze
by se
Wto
zas
na m
dlow
czac
zom
syta

bo
mi
plu

bo
mi
plu

30
22
23
dy

wielkiego Księstwa Litewskiego / Smodzkiego / Nowogrodzkiego / Połockiego / y
Zurłandzkiego posadzili y zwykłymi ceremoniami z mieczem w Czapce Książęcy
podnieśli.

A oierzynawszy iusi gruntownie państwo oyczyste Woysiele trwał nabożnie
w Grecim Cernym zakonie / bo zawżdy na Książęcy wbiere z wierzchu Kapice
nosił czarna / iako tej Kazimierz Mieszkow syn Bolestawa Chabrego Krola pu-
wšego Polskiego wnuł czynił / goy był także z klastornych cianow na Krolestwo
Polskie oyczyste przywiedziony. Ale Walstmit odmienił się pobożnością od one-
go / Bo Kazimierz iaki wbiór z wierzchu nosił / takim też był y we wnątrz cnot-
ami ozdobiony / y tu wyozwigniemu wpadłey Korony swiata pobożnością wbro-
iony. Woysiele zaś z wierzchu oweze odzienie nosił / a we wnątrz wstępnie
tęit. Bo zaraz na początku panowania wiele panow Smodzich / Jarwiekich y
Litewskich pomordował / mśczac się zabicią Dycą Mandogą / Drudzy zaś iako
przed Neronem wciekali / a on swoim dworzanom ich imiona rozdawał / a tym
prześladowanym nieprzyjaciol wnątrznym / y łupiestwom poddanych wielkie skar-
by zebrał / Krorymi porym przeciw Lwowi Dąniłowiciu Krolewiciu Ruskiemu /
Włodimirskiemu Książęciu walczył / o spólnosc granic Litewskich. Z Swarnem
zaś Książęciem Droidim siostrzeńcem Dąniłowym wielką przyjaźń wiodł / y spo-
na mocą obadwa Polskę najeźdzali / y aż do Jly przeciw Bolestawowi Wstę-
dliwemu Monarsie Polskiemu Krakowskiemu y Sandomirskiemu Książęciu wal-
cząc / wšytki wołosci wšerz y wzdłuż wypalili / y Jly miasto zburzyli. Jarwie-
żow też do Mazowsza y Lubelskiej ziemi Książęcy drapieżnymi wstawnie na-
stęili / Krorych tegoż roku Bolestaw wstępnie porażił y wykorzenił z Podlaska.

Otrucienstwo
Woysiele
Czernea.

Woysiele do
Jly Polke
wiodł.

o porażeniu na głowę Ja- wieżow Pobratinow Litewskich przez Polaki na Podlasku / Roku 1264.

Był za Narod ci Jarwieżowie / a iaka mowe / o-
byczaje y sposob życia mieli / rośmy iusi seroko y dowodnie
pokazali w sprawach y w dziejach Ruskich / goy ich ono Ja-
roslaw Swatopetkowic / Rjowski y Włodimirskie Książ-
e porażił / Roku od Christusa 1113. co wyszley nadozielsk
zabaczył. Na tych się też Jarwieżow Bolestaw Pudicua al-
bo Witywowy rzeczony / Monarcha Polski pospolitem ruszenim Polskiej Sie-
mie zebrał / pobudzony w gniew Rusiny / ich częstym drapieżnymi najeźdzoy / y
plundrowaniem ziem swoich.

Tak tedy wstępnawszy o wnątrznym rosterkach Ruskich y Litewskich Książ-
ęce roku od Christusa Paná 1264. wielką mocą zsytkowawszy Woysia Pol-
skie pod Zawichostem / ciągnął na Podlaskę / ostrożna sprawa y porządna.
Bo tak rozumiał / co się y stało / iż Jarwieżowie iako do zwycięstwa / tak do
meżney śmierci wporni / mieli mu dąć bitwy / choćby też y przegrali / a krain swo-
ich przed oczyma niedopuszczć burzyć / iakos się Bolestaw nie omylił w swoim
zdaniu o meżstwie Jarwieckim. Bowiem iako skoro w granice ich wciągnął
22. dnia Miesiaca Czerwca / wnet wšytką wielkość onego Poganiństwa z
Komatem albo Komatem (iaki Eromer) tu odbiciu wojny gotowa / a le-
dwo od straży Polskiej obaczona goy Słońce wschodząc do obozow Polskich
g iij 3 ochotna

Śmiałość Ja-
twiejów o Bi-
ewą ich z Pola-
zi.

Comat Kłaje
zabit.

Jatwiejowie
porażeni.

Na Podlasku
nowe ofiady.

Cometa.

Helmerot
Mistrz Pruski
zabit.

z ochotną śmiałością / y wesolą iako na gody radości zapalczymy i śpiesnym
pedem przycierała. Co obaczysz Bolestaw / wywiódł Polstie wpy przeciw
im bykowane / potkali się zobudow stron ogromnie / iedni na drugich ślepa a za-
palczywie wporną chęcią darli się / tak iż kilku godzin waplwym zwycięstwem
y spólnym męstwem bitwą trwała. Potym gdy Polacy wielkością przemagali /
y Kłaje Jatwiejkie Romatą wtkoli (ktory się przodkiem sam potykał) poczęli
Jatwiejowie dopiero wstawać / wśkazy z nich żaden z miejsca niewstąpił / aż
wszyscy do iednego mejsza z Polaki bijąc / y nierówny odpor wporną śmiało-
ścią dawając na płacu polegli / nie bez pomsty śmierci swojej. W czym Sabi-
nom / Samnitom / Weientom / Equom / Campanom / Kartaginicytom / Spar-
tenom ad Termopillas, y inšym rozmaitym narodom / ktorych Linus z Rzymian
y Trogus / etc / mejsze o wolność bitwy wypisali / przyrownani i śmiać y jowito
w Rycerstich dzielnościach nad nich przetożeni być mają. Bo wojdy ont zassent
i mało niewzyscy sub ingum missi Rzymian zwycięsce nad sobą wyznawali / a czas-
sem przegrane bitwy (zachowawszy wcieczkę zdrowia swoje) naprawowali / y
odnawiali / a Jatwiejowie Litewscy / wolności swoje y oyczyzny swobody / zara-
zem śmiercią mejsza mejszi Mejsowie zapieczetowali. Bo iako Długos y Mie-
chouius lib. 3. cap. 45. fol. 145. y Cromerus lib. 9. świadczą / nec pedem referre in bel-
lo, nec unquam pugnam etiam iniquam detestare consueuerant, nec nouerant quidem terga uertere, i
ani wciekać / albo nogi wmeć na wojnie / ani też bitwy / choć przegrane widzie-
li / zwłoczyc albo wzbraniać byli zwykli. Dla ktorego wporu na tej wojnie od
Polaków prawie byli zgruntu wygladzeni / zwłascz Bojare albo Ślache / i
tylko mało co chłopstwa z nich zostało / ktory się potym z Litwą zmieszał / tak
iż dziś imie Jatwiejow nie bardo znaiome jest / Ostatkich Bolestaw mieczem
do wiary Chrześciańskiej przymusił / bo ktory się Chrzcic wzbraniał / każdego
scieto. A iżby tak pusta ich krajina nie została / Mazurami y Polaki z ktorymi się
potym Russacy dla przyległości pomieszali / Podlaskę ofiady. Wyprawił też
Bolestaw Pudicus y Alexandra Papieża czwartego Prunlegia / aby nowy Bi-
skup Jatwiejom Nowochrzeńcom był wstawiony / wśkazy to do skutku nie-
przyszło / acz Papież pisał do Arcybiskupa Gnieźnieńskiego około tego / ktory list
Długos w swojej Kronice napisał. Ostatek o tych Jatwiejach iakomci powie-
dział / czytaj wyssy w Dzieciach Russkich.

Tegoż roku Kometą straszna przez trzy Miesiace trwała w Polsce / za-
ktora potym mor na bydło wśelakie przyszedł. W Prusiech też Krzyżacy od
Pogan Prussow / Zmodzi / Kurlandow y Litwy prawie wszyscy byli per-
żeni / i mało z gruntu nie wygladzeni. Bo y Mistrza Helmerot /
y Teodrika Marszałka wielkiego / w bitwie przegr-
ney / gdzie przednieysze woyska Kzese Nie-
mieckiey poległy / stracili.

wym z Rusia do Połski / w porażeniu tego

przez Polaki / Roku 1265.

Rozdział VI.

Dugossius et
Niehemius
fol. 145. cap. 44
lib. 3. Crom.
lib. 9. etc.

Russach in Et
twa od Pola
kow porażeni.

Danilo Krol
emart.

Bolesław ro-
dził się w Rusi.

1 Správného
= Hermana pos
= stepa to žien
= mierzgiatci-
= step.

Polc Pieta.

Crom.
 Expeditioni gr
 as nre armorum
 rry plurs de Poenis
 113 vulnerantium.

Bitwa Polak
z Rusiami.

Swarno wzięty
z bitwy.

Cromer.
Vastata est hoc
anno rursus à Li
tuania et Prussia
Mazouia.
Litwa Majow
skie wojnie.

raz Polak Rusie lewarem naciagnal/ tym Rusin ieden pretekimi strzałami tiltu.
dziesiąt siódnie ranił / wnet Polacy z wielkim pedem na nieprzyjacielskie wssy
przytarli/ a z bliską kopijami/ oszczepami/ y mieczami Russakow bili / Skąd zaraz
ich rzecz lepsza być poczęła/ wstępują Russacy/ Polacy na nich przycierają/ Swar
no sam wsiłował znówu bitwę naprąwić/ ale widząc iż prożno/ popuścił Konio
wi wędzidła / pierzchnął z drugimi / a tu dopiero wssytko woysko Rustie tyt
podato/ ieden wss drugiemu wciękając ząstepnie/ y ząwadza/ pomiechali rozno ro
żne były / Polacy sieka y kłosa wciękających / wiele ich też odrzucających broń
mając/ wiaza/ topia/ w powrozech wioda/ tak iż zupełne a sławne zwycięstwo
Polacy otrzymali/ a rozebrawszy bogate/ y naspiżowane nieprzyjacielskie obozy/
y Rustie wołości seroko spustoszywszy / wrócili się zwycięscy do Polski/ rozmia
tymi lupami obciążeni. A tak bardzo śity Rustie z ich myśla harda ta porażka
były przelomione / i potym przez wiele lat niesmieli nic nieprzyjacielskiego my
śleć przeciw Polakom. O tym Długos y Michouius lib. 3. cap. 45. Cromer.
lib. 9. etc.

Ale Litwa tegoż roku mscząc się porażki Russakow / zebrali się z Pogani
Prussami / z ktorymi Majowskie biedne zwoiowali / y splundrowali / gdy Wole
sław y Konrad Książca Majowieckie tylko zamków ledwo obronili.

W tenże czas gdy Clemens tego imienia czwarty Papież światobliwośćia
żywota sławny umarł/ Stolec Papieży był prożny przez trzy lata / dla niezgod
Kardynałskich.

O zabiciu Wojsielka Mendo gowicą Krolewicą y Wielkiego Kiedzą Litew skiego/ przez Lwów Danilowicą Krolewicą Ru skiego/ Roku 1267.

Wojsielko do
Rusi z wojskiem
Litewskim.

Chytróść Lwo
wów.

Stad Książca
Ruski do
Włodzimierza
na wgość y
Wojsielkiem.

O smierci Danilą Krola Rustiego/ gdy się niemale
burdy wsszwały między Książcy Rustimi/ y Synami iego/ oko
ło zwierzchności Monarchie/ Wojsielko też wielki Kiedz Li
tewski y Smodzi / mając czas po temu / wziął y opánował w
Interregnum tylko zamków Rustich / a zebrałszy woysko z
Litwy y z Smodzi y z ostatków Jarwiejow/ ciagnął na Wo
lyn/ chcąc Włodimirz wydrzeć Lwowi Danilowicu Rustie
mu Krolewicu. Ale Książca Lew wchodząc mądrze z Wojsielkiem woyny/ zwła
szcż w zątrwożonym po oycu świeżo umartym Interregnum / dał się w Com
promis do Rusiney o rozność spólnych granic wgoody z Wojsielkiem Litewskim
Książciem/ teory się wssytkiego Wołynia wpornie pod Rusią domagał. Ro
spuścił tedy woysko Wojsielko wsiarwszy sobie czas na spólną rozmowę z powin
nymi Lwowymi/ ktorzy ząbiegając niebezpieczney woynie/ zięchali się byli do
Włodimirza/ Wasilko Książca Halickie/ Brat nieboszczyka Danilą/ a Striy Lwow
rodzony/ Swarno Drohiczkę y inšie Książca Rustie. Wojsielko też wielki Kiedz
Litewski przyjechał na czas złożony do Wrońska Monastera S. Danila/ w kto
rym pierwey będąc Cerncem w zakonie/ tamże leżał długi czas/ obozem się polo
żywszy z Pány y Książcami swoimi / y Boiary Litewskimi / czekając wyiażdu
Książca Rustich na Compromis y wgość o rozność granic. Ale Lew Danilo
wie Książca Włodimirskie zątrawiając chytręgo fortelu Jaropelka Monarchy
Kijowskie.

Drom. Dromen
 tins Eadmeus
 Dlugoffus
 Dnechout lib.
 3 ca. 14 fol. 81.
 Eremer. lib. 6.
 Dnefcaz n. Ere
 nika nafa.

Thymrastem q
Bolesław Pol
ski / q Kienstuc
od Zagaja / q
wiele wsi
Kiajat q Het
manow wolo
wiono. Strze
sie q Karz kardza
przngoda.

Wonsiast wote
 ti Kmaž Litem
 sti od Lwa D
 nilowied okru
 mie zabien.
 Dro: tobie
 clesz q rosmo
 wa.

Pogrzeb Wójty
sielcow.

W tym Wasielek zabitym Synu Mendogowym (ktorego z dycem iedną
Pa śmierć podobną) Krolewicu y Wielkim Kiezu Litewskim / Nowogrodz-
kim / Polockim / y Smolyskim / Skończyła sie Familia Książąt Rzymskiego
Pałemoną z Herbu Kolumnow. A Stolica Litewska przeniesiona po
wtore do Witaurussow Dorssprungowicow / tychże Potomków Książąt
Rzymskich/

Rzymskich / ale inſey ſamilię / na ktora był wybrany Swintorog Utenuffowic.

Lwow Miasto
to założone.

A Lew Danilowic zabiwſzy Woſiſelkã wielkã ſławę y miłość y Ruſſakow ſwoich otrzymał / y bez boiaźni przeſpiecznie ſam w Ruſkich Kieſtwach Połackim / Wołyńſkim / Biełoruckim / Swiniogrodzkim / Podgorſkim (gdzie y Lwow Miasto ſtarone z dwiema Zamkami od ſwego imienia założył) y Halickim po śmierci Seryia ſwego Waſſilka Brata Danilowego ſieroko a wielmożnie pãnował z Bratem ſwoim Romanem. A to ſa wſyſtko przodkowie Kiejać Oſtroſkich / y Zaſławſkich.

Swintorog Utenuffowic

z Herbu Kitaurus na Wielkie Kieſtwo Litewſkie wybrany / Roku 1 z 68.

Rozdział VII.

W tak przez wewnętrzne niezgody / y ſzkodliwe domowe roſtętki Kiejać Litewſkie Mendoz Krol od Stroynã ty Synowcã / Stroynat też zabiwſzy Brata Towarwila Połockie od Woſiſelkã albo z iego naprawy / Woſiſelkã wygubiwſzy wiele Pãnow Litewſkich od Lwa Danilowicã był zabity / bãrdzo było poſto Wielkie Kieſtwo Litewſkie na Wołofkie Hoſpodarſtwo / ale wczãſ temu Litwã zabiejałã / widząc iż ſie Rzeczpoſpolita ku upadkowi miała. Bo zãrazem nie czekając abyſie Interregna zaſtãrzãły / Jednowladcow albo Wielkich Kiejdow z właſnego narodu porządna y chwãleba Cãcz won cãſ ięſce byli proſtymi bez nauk pogãny opãtrnoſciã ſobie wybierali. Jako y w ten cãſ opłakawſzy obyczãiem pogãńſkim / zãłoſne zamordowanie Wielkiego Kiejdã ſwoiego Woſiſelkã Mendoz wicã / ziechãli ſie wſyſcy do Kiernowã / gdzie po krotkich namowach jednoliſtã nymi głoſſy wybrali na Wielkie Kieſtwo Litewſkie y Nowogrodzkie Swintoroha Utenuffowicã z Herbu Kitaurus Kiejać Zmudzkie / ktory w ſiedziwey ſtaroſci w ten cãſ był tylko ſam iedyny potomek Kiejać Rzymſkich / Julianã Dorſprungã y Proſperã Ceſarinã / y Hectorã Herbu Rojey / ktory w ty pulnocne Zmudzkie y Litewſkie krãie z Publiuſem Palemonem albo Libonem / iãko ſie o tym wyſſey powiedziało / morzem za dſiwnã ſprãwã Bożã byli zãnieſieni. A Swintorog w ten cãſ iuſz miał lat 96. gdy był wybrany na Wielkie Kieſtwo Litewſkie.

Opãtrnoſć y
porządę ſtarę
Litwy.

Roku zãſ 1269. gdy ſie niezgadzał z Slachta y Rycerſtwem ſwoim Zemoſ miſtarw Kuiaſwſkie y Leczyckie Kiejać / tak iż z Poddãnymi Pan / Poddãni zãſ z Pãnem ſrogim wolnoſci broniac burdy wewnętrzne wiedli / wnet ſie Litwã zebrałã / acz ich nieproſiono na iednãnie / y proſto przez Mazowſey y Pruſkie grãnice do Kuiaſwſkiej ziemi wtãgnęli / a nãbrawſzy ludzi y dobytku / z wielkã koczyleſcã y łupãmi do Litwy ſie wrocili. W czym Długoſ y Cromerus lib. 9. Mieschoutus fol. 176. lib. 3. cap. 56. etc.

Litwa Kuiaſw-
ſka ziemi zw-
towãłã.

Euda na M-
bie.

Tegoż roku 1269. dziwne ſie cudã w Polſce wkãzãły / na obłokach woſſkã wielkie y ogromne porykãiace ſie widziano / y chrzeſt iãko od zbroy ſyſkano. A potym

A potym na drugi rok 1270. dwudziestego dnia Stycznia w ziemi Krakowskiej we wsi Takiel / trzydziści y sześć dzieci żywych iednym porodem / Slachetna Margareta Matjontka Grossa Wirobostawa wrodzila / ktore tegoz dnia po-
marły.

36. Dzieci iednym porodem um.

Potym tez druga Techna imieniem szesćdziesiąt dzieci także iednym rodze-
nim porodila. Wszakże y Auicenna pise w Księgach o Zwierzetach / iż iedna Tico-
wiańska siedm dziesiąt y osm dzieci miała iednym porodem. Także Albertus
Magnus lib. 9. de historijs Animalium pise / iż iedna Tiewiańska pultorańska dzieci w
Niemieckiej ziemi iednym porodem miała / ale niedoskonnych y martwych / a
każde nie było wieksze iedno iako palec mały w ręki matki.

60. Dzieci rą-
żem.

78. Dzieci rą-
żem.

150. Dzieci
rążem.

Juliusz tez Solinus Polihistor cap. 3. pise / iż w Rzymie za panowania
Augusta Cesarza / iedna Szelanka Fausta imieniem / czworo Bliźniat żywych
iednym razem porodila / dwoie męczyzny / a dwoie dziewczęce.

Julius Solin.
Pol. cap. 3.

Tegoz roku 1270. w Kaliszu wrodził sie Cielec o siedmi nogach / o dwu
głowach z psiami zębami / s których iedną głowę na własnym przyrodzonym
mieyscu / a druga w ogon był: Szczerwu iego ani psi / y ptacy niesmiali sie
dotknąć.

Cielec dziwny.

Tegoz Roku w rzekach Słaskich w Odrze y w Osie / przez trzy dni woda
krwawa płynala / a we wsi Michalowie krwawy deszcz siedl przez trzy dni.

Woda o deszcz
krwawy.

Też od dwudziestego dnia Czerwea poczawszy / aż do pustuernia Miasta
ca / deszcz gwałtowny / w nocy y we dnie bez przestanku siedl / a gdy rzeki wezbra-
ły / Siola / Dwory y Miasteczka w niskich polach leżące / zatopily / iż tylko
wierzchy budowania z wody wygladały.

O tym Dni-
gossus u Dite-
choutus lib. 3.
cap. 56 fol. 170
Eronerus lib.
2. etc.

Wista zaś y Narew wszystkie cokolwiek nad nimi było powywracały /
y gwałtownym potopem role poplawiały / skąd potym droga wielka y głody
nastapily / ale sie do Litewskich rzeczy wrocimy.

Swintorog Denuffowic Wielki Xiądz Litewski w zeslych leciech staru-
szek / mając pokoy od Krzyżakow Pruskich / ktorzy w ten czas mieli co czynić
z Prussy Pogany / spokojnie w Litwie panował / a potym Syna Germontę
Xiąże Smodzkie za żywota swego / na Xięstwo Wielkie Litewskie Panom y Bo-
iárom zalecił y naznaczył / aby go sobie za Pana wezas wybrali. A gdy z trę-
fanku z Germuntem przerzezonym synem swoim Wielki Xiądz Litewski Swin-
torog iachal w lowy / podobalo mu sie mieysce w puszczy bardzo ozdobne mie-
dzy gorami / gdzie rzeka Wilna w pada w Wilia / y prosił Syna swego Ger-
montę przykazać mu / aby na tym mieyscu y między tymi rzekami po śmierci
ciała iego według obyczaju pogrzebu Poganskiiego spalil / y aby ius potym nie-
gdzie indziej / iedno na tymże mieyscu iednym / ciała innych Xiążat Litewskich /
także Panow y Boiar zacnieyszych palono / y pogrzeby odprawowano. Bo
przedtem palili trupy martwe na tym mieyscu gdzie kto umarl. Po-
tym tez Swintorog Denuffowic rychto dokonat żywota swego
go w Nowogrodku / zostawiajacy Syna Germontę
na pánstwo Litewskie / a wykonat wielku
swego lat 98. A na Xięstwie Lit-
ewskim tylko 2. Lecie.

Palenie Tru-
pów zacnie-
szych naznacza-
ne.

Germont Swintorogowicz

Wielki Xiadz Litewski / Ruski / y Zmodz-

ki / Roku 1271.

Żglisce trawow
miedzy Wilna
y Wilia.
Worobitowie
Litewscy byli
iako y Azonuan
Flamines y
Augures.

Pogrzeb Swin-
torogow.
Co sie zda rad-
by u niego byl
Kochankiem
Tat trigmalt o
tym Bogu iako
Amenes de
ignoto Deo.
Wiara Litw
starej o sadnym
dniu.

Germont ieszcze za żywota oycowskiego bedac na Wielkie Xięstwo Litewskie / Ruskie y Zmodzkie spolnym wsech stanow zezwolenim wybrany / po smierci zaś oycowskiej Roku 1272. w Kiernowie byl na Stolicę w czapce Xiążęcej podnoszony / według obyczaju z dawna zwykłego / y od przodkow po danego. Potym czyniac dosie roskazaniu y woley oycowskiej wezynt y zalozył wielkie Żglisce miedzy gorami / na tym mieyscu gdzie Wilna rzeka do Wiliey wpada / lassy wszystkie okoliczne kazal wysiec / a wprzatnawszy plac ferok / poswiecił ono mieysce z Worobitkami swoimi obyczajem poganiskim / nabrawszy bytla rozmaitego Bogom swoim na ofiare / tamze naprzod ciato oycy swego Swintoroga Utenussowicza według zwyczajn spalik / vbrawszy go w zbroie y w szaty iego co nadrozhe / y Szable / Saida / Wloeczni / Chartow z Wyzlami po parze / Jastrzeba / Sokola / y Konia żywotnego na kromy sam iezdzywial / y Auga albo Kochankę tego nawierniejszego y namilszego / ywego z nim pospolu spalili / slozywszy wielki stos drebnowych y sosnowych. Rysie zaś y Tiedzwiedzie pąznogcie Pánowie y Boisarowie okolo stojac w ogien miorali / dla tego iz wierzyli o dniu sadnym / na ktory umarli wszyscy z nowu do żywota przywroceni nieli stanać / a iz Bog ieden iaktis (ktorego nieznali tylko o nim tak wierzyli) wsechmocny / y nad wszystkie inze Bogi naywiekszy / miał wszystkich ludzi dobre y złe sprawy sadzić / siedzac na gorze wysokiej y przykry / na ktora gora trudno wierzyli wleść bez pąznogci Rysich albo Tiedzwiedzich. Ale sie o tym wyszley dosie feroko powiedziato / w opisanu rozmaitych Bawochwalstw Ruskich / Polskich / y Litewskich. Tym tedy sposobem Swintoroga Oycy Wielkiego Xiędz Litewskiego / Germont Syn na on Swiat odprawil przez ogien / a kosci zebrawszy w Trunę wlozono zaspuntowana / a po tym na tym mieyscu wyniosla mogila vsypano.

A ten rzekł y obyczay palenia trupow miasto pogrzebu / znać iz Litwa miała podany od Palemona albo Libona / y od inszych w ty strony zanieionych Rzymian / ktorzy także trupy umartych zwykli byli palic. Rzymianie zaś y inszy Wlochy ten obyczay od Eneassa Troianskiego wzięty zachowywali. Bo y Troianie y wszyscy Grekowie Trupy zawždy palili / O czym naydzie w Virgiliusza Aneid. 6. Sc. gdzie poczyna : *Itur in antiquam sylvam stabula alta ferarum* &c. A y Terentiusza / Liwiusza / Quidiusza &c. A Homerus w ty slowa pięknie opisal sie gogrzeb Patroclussa Achilessowego Kochankę od Hectora zabitego / Iliadum lib. 23.

Terent. in
Andria.

Mensura pyra.

*Tum quæis ea cura laboris
Demandata fuit congesta protinus omni
Materia struxere pyram, quæ partibus esset
Quatuor æqualis, sed quælibet ordine centum*

Longa

Longa pedum: & tristes super imposuere patrocum
 Exanimem, multas etiam de more bidentes
 Incruosq; pedes, lectissima corpora tauros
 Casos ante pyram circumposuere, sed horum
 Pingui adipe exanimem totum contextit Achilles,
 A pede ad usq; caput, mactataq; corpora circum
 Mellis & unguenti redolentia uasa locauit.
 Tum feretro incumbens, gemitumq; e pectore ducens
 Quatuor adiecit busto praestantia equorum
 Corpora, deq; nouem geminos (quos ipse fouebat
 Consueti sibi more) canes: ter quatuor addit
 Egregios iuuenes praestanti ex sanguine Troum
 Infesto mactans animo, post igne ueraci
 Omnia consumente, graui de pectore questu
 Suspirans, his uoce uocans, affatur amicum:
 Salue (ait) infernis etiam Patrocle sub umbris,
 Gaude etiam, quia pollicitis nunc omnia solui,
 Debita uota meis. Tecum bis sena cremantur
 Corpora Troiani iuuenes, &c.

Hectorowi zaś Pogrzeb tak wyrażil żalostnym wierszem:

Sic ait: Illi alacres mulos currusq; parabant
 Et plaustis iunxere boues mora nulla, parati
 Conueniunt omnes in eodem limine portae,
 In syluamq; abeunt, sonat icta securibus Ilex
 Roboraq; & quercus, ac ter tribus inde diebus
 Materiam caedunt, plaustis & curribus omnem
 Conuectant: Decima struitur pyra, ponitur Hector
 Desuper exanimis, post haec alimenta ferentes
 Subijciunt flammis, & auara incendia miscet
 Postera iamq; dies, primo surgebat Eos,
 Conueniunt, nigroq; ignes extinguere uiro
 Incipiunt, multis lachrimis albentia fratres
 Ossa legunt cinere e medio, & candente fauilla,
 Atq; urnae includunt, Auro ex meliore paratæ
 Quam molli circumseptam uellamine, Terræ

To też Litwa
 zachowywała
 wiaśnie / gdy
 było pobite pa-
 sili s trupem.

Y miodu na
 gien lat / y frak
 pialli.

Konie wojow-
 ne.

Chartow pare.

To też Litwa
 wiośnie wia-
 śnie choniła / gdy
 Koziatow na
 ofiäre czesto /
 przy swoich po-
 bitach paliła.

Id est Priamus
 pater.

Virgil: Iur in
 antiquam syl-
 uam, &c.

A Litwa miod-
 dem.

A w Litwie
 i wojownego
 Debu.

Defodunt

Defodiunt, circumq; locant ingentia saxa,

Atq; ita honorati statuunt monumenta sepulchri,

A tu sie właśnie Greckie y Trojańskie pogrzeby zgadzają z Litewskimi/com
la też w inszych ktore mam wierśkami o tym wydać Piegach / właśnie według
Homerussa wiersem wierś wyrażil.

Epist. famil.
lib. 4.

Tenże też zwyczaj palenia trupow Rzymianie zachowywali / a czym opuś-
czając inszych Historykow / Servius Sulpitius do Cicerona tak piśe lib. 4. famil.
Epist. o Pogrzebie Marka Marcella Rzymskiego zacnego Patriciusza / w Ate-
nach od Magia Chiloną zdrada zabitego w ty słow:

W Mieście Ateńskim mieśca do pogrzebu vprosić niemogli / goyż tego
przed tym nikomu niedopusćli / wskazę w ktoreybyśmy chcieli Szkole albo Col-
legium / tamgo nam pochować dozwolili / etc. Nos in nobilissimo orbis terrarum gy-
mnasio Academia locum delegimus, ibiq; eum combusimus etc. Myśmy powiada w nastła-
chetniejszy wśystkiego Świata Szkole w Akademicy mieśce obrali / y tamieś-
my go spalili / a potymieśmy sie starali / iż mu na tymże mieścu grob marmuro-
wy Ateńsiowię postawili. Toż naydzieś na wielu mieścach w Historiach
Rzymskich y Greckich / etc.

Jam też sam widział w Constantinopolu y w Nienie / w Kalcedonie / y w
Sylibrey / bardzo wiele staroświeckich Column albo słupow z marmuru wyśso-
wymurowanych / na ktorych ieście y teraz leża okragle truny albo strzynie mar-
murowe / w ktorych popioły spalonych ciał Książat Greckich y ludzi zacnych by-
ły zachowane / y napissy na tychże słupach albo Epitaphia każdy po Greku y
po łacinie może czytać wiersem wezmiene.

Roku 1574.

Świntoroha
zgliśeć gdzie
dziś Wilno.

Śundatio modł
pogańskich.

W Traciey także y w Bulgariy bardzośmy częste mogiły z kāmienia cios-
sanego wyniosłe widzieli / a drugie na reate gor wielkich vsypāne w ktorych ciātā
Książat walecznych leża / o ktorych dzielnościach ieście y dziś Serbowie powiā-
dają / y na strzypiezkach przygrawiając żywoty ich nam wyspiewywali. Tak też
y Litwā przykładem inszych narodow pogańskich / Książatom swoim pogrzeby
przez ogień na tym mieścu gdzie Wilna w Wilg wpada / y gdzie na przod Świn-
toroha spalili / odprawowali / Pāny zacniejszye tamże palili / aż do czasow Jaga-
łowych / a zwali co mieśce Świntoroha imieniem Książcia swojego / na nim na-
przod spalonego. A iżby ony zgłisłā tym wieśsey wagi y światobliwości byty /
vstawił na tym mieścu y fundował Książe Giermont kaptany y worozbity / Kto-
rzyby modły y ofiary Bogom odprawowali. Ogień też wieczny z drbowych drew
na tych zgłisłach zawżdy we dnie y w nocy gorzał / na chwałę Perkunowi Bogo-
wi / ktory gromami / lysławicami / y ogniem władał. A iesliby zaniedbālstwem
Kaptanow albo slug na ten vrsad wystawionych ogień kiedy zgāł / tedy takowi
bez żadnego miłosierdzia iako światokraycy bywali ogniem paleni / iako sie o tym
wyżsey powieǳiało / w opisanu Bogow Litewskich pogańskich.

Litwa Wojsk
wojsk.

Giermont.

Bolesław
Wstydliwy po-
rącił Pānow

Potym Giermont vspokoivšy od Pruskich y Lisslandskich Krzyżakow / także
od Polski grānice swoje przez przymierze / zebrał woysto z Smodzi y z Litwy / a
wtārgnawšy na Wołyni wdzierżawy Lwā Danilowicā Włodimirskie / Rjow-
skiego y Luckiego Książcia / mścił sie nad nim zabicia Woysiektā Książcia Litew-
skiego / ktorego był zabit nāiāchawšy w Monasterze / iako o tym wyżsey.

Miāsteczko Giermanty ktore potym Gerwanty / a dziś Gerwaty zowią /
przerzeczony Giermont od swego imienia w Litwie złożył.

Potym Roku 1273. iako Długos y Cromerus lib. 9. fol 165. editionis
secundae piśe : Goy Bolesław Wstydliwy / Monarcha Polski porącił prze-
ciwną stronę swoich poddanych / Slāchcy y niektórych Pānow / ktoryy
przeciw

przeciw temu wybrali byli sobie za Páná Władysława Książę Opolskie / wnet Litwie / wstępnym o tych wnetrznych rozruchach Polstich / wtargnęli do Lubelskiej ziemi / śnać iako się domniemawano / za podwodem Pawła Biskupa Krakowskiego / który złością wrodzoną napelniony wziął był z Litwą porozumienie przeciw Pánu swojemu Bolesławowi / a tak Litwa bez odporu Lubelską ziemią woiowarosy / z wielkimi łupami ludzi powiazanych do Litwy wywiezli. Bo w ten czas siły małej Polsti ku daniu ratunku bardzo były osłabiały ona wnetrzna wojna / gdy Słachty i Kycerstwo swoje przeciwne Bolesław był porażił w Bogucziną.

Ale ta wtarczka do Lubelskiej ziemi nie bez pomsty była Litwie / bo gdy oni Lubelską ziemią woiowali / Mazurowie też z Kuiawią / Poblaską ich ziemią i Pruska wzajem splundrowali. Bo w ten czas Prusowie pogani z Litwą się złączyszy wiele broili / wielką porażką kilką Krzyżaków porażyszy / y Samków ich nihtorych dobywszy / z ziemią zrownali. O czym Długosy y Czermerus.

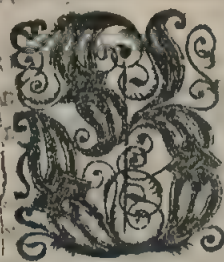
Potym iako Długosy y Michonius lib. 3. fol. 171. pisze Henrik Mistrz Pruski (mając z Germontem wielkim Kieozem Litewskim przymierze) wszystką mocą oburzył się na Pogany Prussy / którzy z Smodziską Kulmiską ziemią w ten czas woiowali / a gdy ich pod Libawą albo Lubawą dogonił / Pogani zmyśliwszy ucieczkę do lasu ubiegli / potym na niesprawne y gonieniu spracowane woysko Krzyżackie na łupach odbiezanych zabawione / gwałtownie z lasu wyścoczywszy uderzyli / gdzie Mistrza Henrika y Marszałka Teodrika zabili / y wstępnym wphym Niemieckie porażyszy / swoje łupy do swych ziem wywiezli. Ażkolwiek zaraz na pomoc Krzyżakom Krol Czeski / y Margraff Brandenburski / y Landgraff Turingenski / y Książę Brunswickie / z wielkim woyskiem przeciw Prusom / Litwie / y Smodziskim Poganom byli przyciągnęli / ale dla rostopu zimy nie nie sprawiwszy do domow się roziechali / Tylko Margraff Brandenburski / Brandenburg Zamek imieniem swego Kieozwa w Prusiech zbudował.

Germont też Wielki Kieoz Litewski y Smodziski wty czasy czołem uderzył / gwoli śmierci opanstwa oyczystego Litewskiego wstępnym / na które dwóch synów / Syliginą y Trabussą Książat zostawił.

Siligin albo Koligin Litew.

skie y Nowogrodzkie / Trabus Smodzkie /
Książetá Germontowich / Roku 1275.

Rozdział VIII.

Dług powinny z ciała Germont Wielkiego Kieoz Litewskiego śmierci zapłacić. Ziechali się Litewscy y Smodzcy Pánowie do Kiernowa / a tam z Siliginem y Trabussem Synami tego opłakawszy śmierć Páná przyrodzonego / wzięli ciało na zghiskę poświęcone / które był sam Germont fundował / tamże go obyczajem zwykłym w świątyni Książec z śabłą / z koniem / z ługą nawiernieyszym / z parą chartow / y z sokolem wczciwie i wielką żłością spalili / a potym zaraz wrociszy się do Kiernowa / radzili o to.

Wacława Scripkowskiego

Inauguratio
Książki Litew-
skiej.

Cuda w Pol-
sce.

Dzieła puł-
Miejsca wle-
cia młodego
tute o Tatars-
kach.

Cud wielki o te-
dym roznoszą-
jącym Bogas-
cu.

Żel/vel/steł/
mł/vel/stowa/
Mazowieckie.

Litwa Mazo-
wie i Kujawy
wzrost.

Cromerus, Ad
40000. homi-
num abigerunt.
Miechowus, 29
quasi ad 40000
animarum asu-
mando etc.

3 Leczycy
ziemie Litwa
wielkie łupy
wyprowad.

to porządnego postanowienia Rzeczypospolitey zatwierdzoney śmiercią Książecą. Tamże zarazem widząc Gilińa y Trabussę Książat dziedzicznych być następowa-
com mążnych Wycońskich y Dziadowskich dzielności/ Litwa Gilińa starszego
na Wielkie Księstwo Litewskie/ a Smódz Trabussę młodszego na Smódzkie Księ-
stwo wybrali/ y na Stolicę Książecą według zwyczajów onego wieku podnieśli/
oddawając obiemą miecz y lasce oycowską w ręce/ aby w domu poddanych sprzą-
wiedliwie sędzili/ a mieczem granic Wielkiego Księstwa Litewskiego y Smódz-
kiego od Pradziadów tymże orężym nabytych/ y ugruntowanych czynnie bronili/
y spólną Braterską jednością y miłością godnie rozmnażali.

Tegoż roku 1275. dwie cuda trąciły się w ziemi Krakowskiej: Dziecię za-
bąte tegoż dnia którego się urodziło głośno y porządnie wymownymi słowy/
tak dobrze iako dorosły mąż mowilo/ a skoro go ochrzczono/ y żeby y mowa strą-
ciła/ O czym Długos y Cromerus lib. 9. secunda editionis, fol. 165. Tegoż roku drugie
dziecię pod Krakowem ledwo puł Miejsca młodego od narodzenia/ wymownym
głosem nado przyrodzenie/ przysłać Tatarskie do Polski przepowiadało/ a gdy
wszyscy zdużniawszy się z bojaźnią dziecicią onego pytali/ usłuby się też y ono
Tatarów bojało/ odpowiedziało dziecię/ y owsem/ gdyż y moje głowe między
innymi żem: Co się potym stało roku 1287. iż Tatarowie w idennasie lat
temu Prorocetwu dosięc uczynili/ gdy Polskę wespół y wzduż zwołowali/ iak o
tym szerzej w Kronice Polskiej.

Niegodzi się też milczemni opuścić trzeciego dzieła/ który się tegoż czasu
przy iawnym y oczywistym świadectwie wielu ludzi trącił. Jeden Słachcie za-
cny/ młody y bogaty w Polsce bardzo gwałtowny y drapieżny/ tak swoim pod-
danym iako cudzym przyty y cięty/ goy bardzo chorował/ był napominan od
Mnichów y Kapłanów niektórych/ aby wcięższy się do miłosierdzia Bożego/
duchy swojej zbawieniu porządził: ale on powiadał/ iże niemiał zostawionego
miejsca przepuszczenia grzechów/ abowiem iusi z sadu Bożego być się podanego
Diabelskiej mocy wyznawał. A zącym wnet od okolo stojących były słysiane
gwałtownych rązów y bicia trąści/ y kolatania/ y częste niewiedzieć od kogo
ięti/ pęti/ stęti/ wkażaly się potym na ciełe chorego/ stąrańe śmiałiny y dęgi
albo blizny/ tak iż się wszyscy zdumiali/ a wten czas on człowiek niesczliwy za-
dnego słowa niemowiać: ani stękania potężować/ po trzy kroć ziewając nie-
szczliwa Duszę wyduchnął.

Roku 1277. iako Długos y Cromer lib. 9. fol. 167. secunda editionis. Mie-
chowus lib. 3. cap. 53. fol. 123. pisa: Litwa z Prussami Pogány Mazowiecką/
Chelnieńską y Kujawską ziemię zburzyli: A potym Wieszni tegoż roku na dzień
S. Łukasza Litwy tylko wphow ludu Rozickiego/ przez Mazowsie do Leczy-
ckiej ziemi wtargnęli/ która okrutnie zburzywszy/ Dwory/ Wsi/ y Miasteczka
popaliwszy/ a dziaćki młode/ y starych ludzi posiekłszy/ bez odporu goy się im za-
den niezastawil/ wielkie łupy y czterdzięci tysięcy ludzi/ z rozmaitymi doby-
kami w nędzną niewola wywiedli/ a Leczycę ziemię w ten czas Rązinierz brę-
rodzony Leska Czarnego trzymał.

Tegoż czasu iako Długos y tenże Cromer pisa/ wkażał się cud w Krakowie i
Abowiem w pułnocy/ której początek był nowego roku/ niebo iasia y wdzicznę
światłością przez kroćki czas iasnie świeciło/ znacząc śmierć Książecią Władysławą
Wstępoliwego Monarchy Polskiego/ co się wnet pokazało sama rzecz.

Wkażał się też y wzawitła pokussa iaktas w tejże Krakowskiej ziemi/ abo-
wien iezoro niektóre bardzo szerokie/ przenagabaniem Diabelskim od używania
y łowienia ryb ludzom było odiate: A gdy zimie lodem umarzło/ zebrałi się do
niego sąsiedzi/ z processią Kapłanów/ Chorałowie/ z Krzyżami/ y reliquiami
świętymi/

wielkość ludu z dobytkami y rozmaitymi łupami do Litwy w niewolę Litwiską w ten czas wywiodła.

Sudowite wa-
sna Zmody.
Stomand Kie-
je także Li-
cewskie.
Tu pise Tor-
mentis/ktore by
do rozmaite na-
zgonia dobytka
nia zamkow/ia
do Caran/ etc.

Tegoż roku Stomand Kieja z Prusami y z Sudowity/ także Zmodyja po-
gany/ powtarzając pierwsze zburzenie/ drugi raz do Chełmienskiej ziemi wtara-
gnął/ gdzie dwie Miescie Lubawa y Chełm obległszy/ działami dobywać
wziął pod Chrzesciány. Ziemię też Kuitawską okolo Rowalą splundrował. Te-
goż roku Miasto Leczyckie od Litwy nagłym wtargnięciem złupione jest. O
czym Niechouius ibidem.

Romunt też Wielki Kieja z Litewski/ zostawiwszy pięci Synow sobie po-
dobnych/ Narimuntą/ Dowmantą/ Zolską/ Giedrusą/ y Troydeną/ umarł te-
goż roku ktorego był na państwo podniesiony/ napatrzywszy sie zwycięstwa y
łupow Troydeną syną młodsze/ ktorego Niechouius Trinotem/ a na drugim
mieyscu Troydenem zowie. A Trabus zaś Kieja Zmodykie po śmierci Romunta-
wey iako Striy wziął w opiekę wielkie Kieństwo Litewskie.

Trabus Germontowicz

Kieja Zmodykie / Opiekun albo Guber-
nator Wielkiego Kieństwa Litewskiego.

Alę gdy od niewzżytey y wporney śmierci Romunt
ledwo rok na Wielkim Kieństwie wykonawszy był pozwany/
a synow pięci zostawił/ ktorych lescze zażywość Oycą Gi-
liginą/ niżli był na Wielkie Kieństwo po śmierci tego wybra-
ny spłodził. Wnet Pánowie Litewscy zabiegając temu/ aby
się rosterki iakie między tak wielą Dziedzicow Bratów nie
wyszły/ za czym pospolicie rozzerwanie za rozzerwaniem/

Siem w Kier-
nowie.

domowe y wewnętrzne wojny/ a za tym zginięcie y upadek Rzeczypospolitey otwo-
rzonymi wrotami skodliwej niezgody przychodzi. Ziechali się do Kiernowa/ a
tām niestrapiąc czasu długimi a proźnymi mowami/ podali zgodliwie Wielkie
Kieństwo Litewskie/ y Ruskie w opiekę Trabusowi Germontowicowi Bratu Gili-
ginowemu/ Strijowi Romunta niedawno zmarłego/ ktory był na ten czas
Kieja Zmodykim/ aby tak długo trzymał y sprawował wielkie Kieństwo Li-
teńskie/ póki by pánowie synow pięci Romuntowych własnych dziedzicow po-
rządnie rozprawili/ y podzieliłi krainami wielkiego Kieństwa Litewskiego/ coby
ktoremu należało.

Tak tedy Trabus na początku opieki swojej miasteczko Traby od swego
imienia założył/ Narimuntą/ Dowmantą/ Zolską/ Giedrusą y Troydeną Kie-
ja młodych wnukow swoich przy sobie w Rycerskich sprawach ćwiczył. A po-
tym tegoż roku umarł w Nowogrodku/ a od przereczonych Kieja wnukow
swoich na zgłisną do uścia Wilny przywieziony/ według Kieja godności zwoy-
czaiem Poganski z koniem/ z sluga/ z bronią/ z myśliwem/ w śaci Kieja we-
brany był spalony.

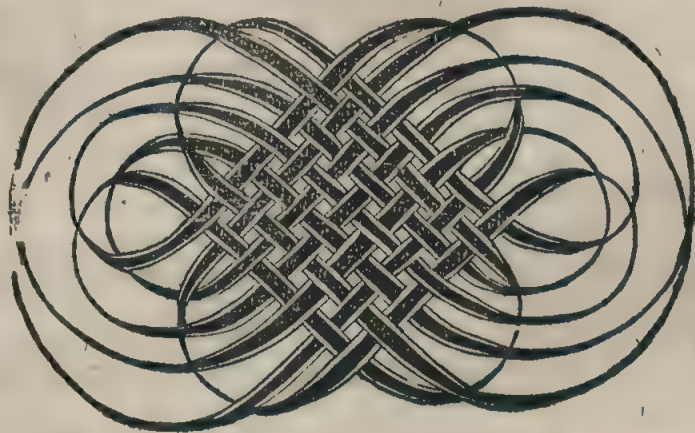
Tak w ten czas lata były bardzo zbrodnicze Kieja Litewskim/ iż ie-
den po drugim zaraż musiał na on Świat apelować/ ledwo się obejrzawszy na
Stolicy.

Po śmierci Tribusowej ziechali się Pánowie Litewscy/ Zmodyscy/ y Rusacy
Litewskie

Litewskiemu Księstwu podlegli / iako Poloczanie / Pinszanie / Poblaszanie y Siem y Les-
 Nowogrodzanie do Nowogrodu / gdzie na ten czas Książę Romuntowi-
 cza / Narimunt / Dowmant / Holša / Giedrus y Troyden / dzieląc się starbami
 Trabusowymi miastkami. Tamże widząc pięci Książę własnych Dziedziców do-
 rośli / a k temu każdego z nich do władzy y panowania godnego / rozdali o-
 tym iakoby jednaki starszy był nad drugimi młodszymi przełożony / aby wżdy
 zwierzchność y tytuł wielkiego Księstwa / władza / rozkazowanie / y porządek
 wyprawy wojennej na woli y na zdaniu jedney starszej głowy były zawieszone.
 Tak tedy Narimunt starszego za spólnym zezwoleniem Wielkim Księciem y
 zwierzchnym a najwyższym Monarchą Litewskim / Ruskim / y Smodzkim wy-
 brali / obwołali / y na Stolicę Nowogrodzką (gdzie było na ten czas główne
 zwołanie Księzów Litewskich) podnieśli. A Monarcha Marszałek podawając
 mu Książęcy miecz / rządził aby nim porządnie rządził / złych karat / dobrych
 miłował y od krzywdy szczuł / a granic wielkiego Księstwa dziepcicznymi pra-
 wem y zezwoleniem wszech stanów podanych / aby mężnie bronił / y ony przy-
 kładem przodków swoich rozmnażał. Też aby z bracią w zgodzie nierozrywanej
 ale miłością przyrodzoną spólonę miastek / y tak w domowych iako w oien-
 nych wyprawach / aby jeden drugiemu pomagał / każdy na swym woziale prze-
 stawiając.

Montwid
Marszałek.

A tu Czytelniku miły niedziwuy / iżem w GONCU CNOTY / którym
 roku 1574. w Krakowie drukowany wydał / położył tych pięci Książę / Narim-
 unt / Dowmant / Holša / Giedrus / y Troydena być Synów Trabusowych /
 tak też w drugich Księgach moich łacińskich de Sarmatia Europea descriptione, gdzie
 też y Kronice Litewskich Książę y Ziemie opisanie łacińskim językiem poło-
 żył / która praca moja Włoch młody / iakom wyższy powiedział / mnie zwy-
 kła obłudność swoja zmagiwszy / sobie przywłaszczył / acz każdy śnądnie po-
 zna / iż się wrona w pawim pierzu pysni / czego jest świadkiem Pan Bog consci-
 entiarum arbiter, A w Goncu omylił mnie Łatopisiec jeden Ruski / którego tylko
 na ten czas jednego był dostał / który iako około Ziernusa y Połaty Corki tego /
 także około Rukowoyę / Utenusa / y Giedrusa / y tu około tych pięci przerze-
 czonych Synów Romuntowych / których on Łatopisiec Trabusowymi po-
 łóżył / bardzo się pomylił. Czegom potym doszedł za postępkiem cza-
 som / że którym się dowcipy ludzkie mnożą / gdym zniósł wespo-
 łek dla wybadania prawdy Historiei Litewskiej kilkanaś-
 cie Łatopiszców / acz z wielką trudnością / y
 czasem z niemięjszym nakładem.

Narimunt

Marimunt Dowmant Hol-

sa / Giedrus / Troiden / Romuntowicz /
Bracia / Książęta Litewskie.

Księgi Dziewiate / Rozdział I.

Do Wielmożnego Pána / Pána Pawła Pączą
z Kozanki / Woiewody Mściławskiego / etc.

Marimunt Romuntowicz według prawa pierwo-
rodnego / y zą zyczliwoscia poddanych / tudzież spólnym zezwo-
leniem Panow Litewskich / będąc zwierzchnym Monarchą y
Wielkim Kieźdem Litewskim / imo młodszą Bracią / skoro
obwârował y opatrzył potoczne sprawy Rzeczypospolitey /
przeniósł Stolicę Książęcą z Nowogrodka do Kiernowa / iżby
w poszrodku ziemie Litewskiej / Smodzkiej / y Kustkiej / dla potężniejszey obro-
ny / y śladniejszey odprawy sadow / sam głowa zawiódł miejska / y pisał się po-
tym Wielkim Kieźdem Litewskim / Nowogrodskim / y Smodzkiem.

Wdzał Dow-
mantow.

A potym gdy się drudzy Bracia Dowmant / Holśa / Giedrus / y Troiden v-
działow swoich oyczystych vpominali / złożył iazw albo Siem na Pány Litew-
skie y Smodzkie w Kiernowie / gdzie z wynalasku ich Dawmontowi Vciańskiego
ziemię wydzielił / tamże potym Dowmant zamek zbudowawszy / pisał się Książ-
ciem Vciańskim.

Wdzał Holśe.

Holśy zaś od Wilny rzeki aż do Korablą błotnego rzeczysca dał wdział
z siolami / z Dwory / y z Miasieczkami / gdzie naprzód w mili od vścia Wilny
rzeki nalażł gorę ozdobną pagórkami y lasmi zerossad ogrodzoną / nąd też Książ-
ęta Wilna przeciw Rakanczyſkam / tam zamek y osadę zbudował / ktory od
swego imienia Holśany mianował. A potym ięzżąc skamtać często w łowy /
zbiechał w puszcza dziesięć mil od pierwszego zamku / gdzie nalażł gorę krasną
nąd rzeką Korablę / równinami wielkimi obległą / ktorey rozłogi y rodziczne
won czas położenie mieyscá vlubiwszy / obestął wolości swoje / y zbudował tam
drugi zamek / ktory także od swego imienia Holśany mianował / a sam się Hol-
śańskim Książciem y Synowie także Potomkowie iego / Aż do Pawła ostatnie-
go meściego tego domu potomka / Biskupa Wilńskiego / w ktorym się Książstwo
y Książęta Holśańskie skonczyły meściey successyey / co zowiemy po mieczu / goyż
ieście po Kadzieli żeńskiej płci / potomkowie Książat Holśańskich są w wielu do-
mach Panow Litewskich / zwłasczاً Pácow / Giebowicow / Sapihow etc. A
względem potomney żeńskiej płci Książat Holśańskich / w domy swoje przez mał-
żeństwa wpoionej ieście y dziś noszą Herb Bitaurs / między swoje oyczyste
Ślacheckie Herby wmieszany / iak to serzey w Tablicy nąssey o Genealogii Książ-
at Litewskich niedawno wydanej obaczysz.

A gdy insi tak Dowmant Vciański y Vciańskie Książstwo / a Holśa Holśańskie
w vdzielonych ziemicach założyli. Giedrus też Książę wziął wdział swoy od Ma-
rimunta Brata starszego z wynalasku Panow Litewskich / iego dzierżawą po-
czawszy we dwu mil od Wilney rzeki w Zawilyskiej Litwy brzegu / sciągała się aż
do Dziwny /

do Dziwiny / y Lotewskiej albo Lisslandskiej ziemi granic dosięgają. A potem
Giedrus albo Giedros / co się rozumie z Smodzkiego języka Stoić / chcąc wyru-
tować Księstwo swojego wdziałonego Stolicy / zbudował Zamek nad Jeziorem
Kiemont rzeczoną sześć mil za Wilg rzeką od wschodu Wilny / który Giedroty Kiemont Je-
ziore sześć mil
od Wilna.
oo swego imienia nuanował / do którego wszystkie włości okoliczne przysłu-
chwały / y powinne posłuszeństwo czynili y oddawali. Ten Zamek zawisła stáro-
żytność dawnych czasów zniszczyła / iż dziś ledwo Żorodziście znać / bo w on-
czás iako y dziś y Litwy był obyczaj Zamki y Miasta z drzewa budować / dla
czego znaków dawności stárożytnych mało co w tych krainach pólnocnych wi-
dzimy / iakoś się ja sam napatrzył w Grecy albo we Włoszech onych od lat
puferzećiu tysięcu mchem obrosłych stárożytnych murów albo stupów z mę-
murów ciosanych.

Ode tego tedy Giedrusa Książca z Książat stárożytnych Rzymskich / z Herbu
Bitaursza / Syna Romuntowego / Wielkiego Kiezo Litewskiego począł się y
heroko rozmnożył / iako widzimy naród Książat Giedroćkich / iż począwszy od
Wilny we dwu milach aż do Lisslandskich granic tego domu płodna winnica
hoynie się rozkrzewiła.

Gynwit Giedrusowic roku 1283. po zabiciu Trojdenie Strym swo-
im / miał wstąpić na wielkie Księstwo Litewskie prawem dziedzicznym / ale mu
w tym młodość wieku przeszkodziła / iż za porządku Lawrasza Czernca Syna
Trojdenowego był wywyższon na Stolicę Litewską Wicenes Traigoleczy / a
Gynwit wyszedłszy z opieki za Gediminą współcynym wdziałe Gedroćkim spo-
koynie pánował / Roku 1315. A potem trzech synów spłodził / Hurda / Binoi-
ne y Bubeza / imiony poganijskimi nazwan.

Hurda Gynwitowic wnuć Gedrusow był sławny Roku 1362. w sprá-
wach rycerskich za Kieystucą / Ten zaś miał Syna Dowmanca wielkiej dziel-
ności Meja / który z Kieystucą... przeważnie a często dokazywał przeciw Krzy-
żakom / y zbudował był twierdzę nad Rzeką Sessarką na Gorze przyrodze-
mym miejscu obronnej / s której Lisslantow częstymi wycieczkami trapił / y bit-
wo w ten czas Krzyżacy Lisslandscy po Świętą Rzekę / a Pruscy po Rowno /
Litewskie grunty posiadali.

Potem gdy Lissland z Niemieckim woyskiem do Litwy naciągali / zwiódł
z nimi bierne Dowmant na polu dziedzicznym Wicimiskim / we dwu milach
od Jeziora Kiamonti / gdzie wszystkie moc Lisslandską na głowę porąził / stał
tamtę pole y dziś zowią po Litewsku Raulis / to jest / bitwa / a oracze y te-
ras wyorywają na tym wroście / stároświeckich oręża żelazą / włomki śabel /
groty od drzew y włóczni / strzały ostrogi / etc.

Potem gdy Witold był podniesion na Wielkie Księstwo Roku 1392.
Brácy rodzone y Stryieczne / iednych pobit / drugich z ich oyczystych wdziałow /
iako Skirgoysła z Trokow etc. Swidrigayla z Witebską / y z Horsey / Dimetera
Koributa Zbarawskich y Wicimiewickich Książat przodkó z Siewierskiego Kie-
stwa / Włodimirza z Rujowá etc. Olgerdowicow Stuckich Książat przodkó /
złupil / y wyszł Roku 1396. Tedy też w ten czas Dowmant Hurdowic Książ
Gedroćki wolno sobie mieścić na wdziałym Księwie / y czując się być Książ-
ciem z Książat / niezbiegał Witoldowi / ani na jego Dwor wczasował / ale
przestawiając na swoim / a hoynością stan swoy zdobieg prawie wszystkie
Słáchte Zawilyską chlebem był zholdował / iż się przy nim iedząc y pijąc
wsiyscy bawili / Nam ubi fuerit cadaver, ibi congregabuntur & aquila, a za chlebem Lu-
dzie idą.

Co obaczysz.

Hacieia Strypkowski

Dowmant zia
pion z onczyn
od Witolda.
Potomkowie
Giedrusow.

Vana sine viris
bus ira.

Dowmant
umart.

Rod Matuse-
wiczow.

Piesń o Dow-
mancie.

Dla czego sie
Koja przeczu-
la Kniąziowie
Giedrucey.

Co obaczywszy Witold / spytał przyjaciół swoich / czemużby Dowmant
Książ Giedroci przy nim niebywał / wnet niektórzy zausłuch / których pełne Kro-
lewskie y Książce Dwory bywały / odpowiedzieli / iż Dowmant z Rusi (bo też
miał na Rusi wielkie wołosci) ma wiele miódow / które w domu pić prawi
wszystkie żawiliyska Litwa przy sobie bawi / y wielką zgrają ludzi około siebie
zawždy chowa niewiedząc na co / przetoby mu trzeba obroku wiać. Te porażo-
Witold pochwalwszy / co y sam dawno myślił / wnet Dowmanta ze wszystkich
dzierżaw Ruskich y żawiliyskich wyrul y ogolił / Tylko wdział Strygow tego
Binoyny y Bubety zostawił / których y dziś potomkowie ich używają na Pijnie
y indziej / a ci są Goitussowie / Gynwidowie / Mieczkiewiczi / Doğanowiczi etc.

A Dowmant będąc ze wszystkich bezwinnie wyrul / z wielkiego a kusne-
go gniewu / który iednak bez siły do pomsty proiny jest / porwałszy się iako
Akar / gdy go zbrosił Achillesowej niesłusnie odjadono / albo Orlandu furibundu,
wciósł sobie kół debowy / a wyszedłszy sam na pole Baulis rzezone w Wioz-
nissel (na którym ono był przedtem Lislantow porażił) wbiwszy go w ziemię /
a krzając nim mówił / Ty kole krę się y ruszaj się iako chcesz / iednakci zgnieć / a zga-
miał będzie ziemia wiecznie stała. A tym podobno na Witolda przymawiał /
który Bracie wdział posiadając / był podobny kolowi w cudzą ziemię wbi-
mu / który iednak będąc też śmiertelnym / nie wiecznie miał pąnować. Potym
z frassunku wielkiego umart / zostawiłszy dwu Synu młodych / Woiłossę y
Petrassę / A tym zaś cześc oyczyzny przywrócił Sigmunt Kieystutowie w Cro-
fach zabity / roku 1440. za którego też Wagaiko y Gaglius Książce Giedrocie
w ródzie siadali / iakom to sam wiozł w Prwiłciach Wielebnego Pána / Pána
Mikolaja Paczka / Biskupa Kijowskiego / y potym aż do Sigmunta Krola
mieysce w Senatorstwie kole ich potomkowie miewali / za którego y Książce
Sluckie / y oni / z niezyczliwości niektórych oyczyste mieysca wtracili.

Woykos Dowmantowie roku 1454. za Kazimierza Krola Polskiego /
wielkiego Kiedza Litewskiego był sławny / a ten zostawił po sobie Syna Wá-
rtomicia w młodych latach roku 1500. Wártomicy zaś Matuse Marszałka
Krolewskiego / z którego Melcher dzisiejszy z łaski Bożej Biskup Smodzki / Ca-
sper / Marcin etc. są synowie.

A o Dowmancie przereczonym / iż był mają wielkiej dzielności / y dziś chłop-
stwo Litewskie pospolicie spiewa po Litewsku / Dowmantas Dowmantas Ge-
drocos Kunigos / tabos Raitos luguie / etc. Także o Żurdzie Gynwilowien /
który miał bitwę z Krzyżakami Pruskimi / gdy Rowno zburzyli / gdzie w pieś-
niach Litewskich płacziwie narzeka. Nie takci mi Samku żal / iako majnych
Kycerzow w ogniu gorących / roku 1362. gdzie w ten czas 3000. Litwy zgo-
rzało / y Woydat Książce Syn Kieystow poiman z trzydziestą ścigą Pánow
przedniejszych Litewskich / O czym Długos y Niechomius libro 4. cap. 27. fol.
243. A iż sie Giedroczcy Książowie nie pieczętują Ricaurussem oyczytym
Herbem iedno Koja / tedy tego jest przyczyna zwądy między Giedrussem y Gols-
Braty / któremu Golsa odiał był na Filkomul gruncu Giedrockiego nad Jezio-
rem Sessol / których Sessol y teras potomkowie Golsowi używają iako Kieiny
Dabrowickie.

Tak tedy w ten czas Roku pánstkiego 1279. Narimunt w Kiernowie na
Wielkim Kieistwie Litewskim / Smodzkiem / y Ruskim pánował / Dowmant na
Néianstwie / Golsa na Golskanskim / Giedrus na Giedroćkim / Kieistwach wdzia-
nych rodzeni czterey Bracia Komuntowicy przedstawiali / A piąty Brat Troy-
den / mieszkał przy Wielkim Książu Narimuncie / niemając wdziału / bo sie nie
bawił domem / tylko dworskimi albo wojennymi sprawami / O czym y Niecho-
uius świado-

Wina sw
dym w
y smod
p
na Pod
dobnie
na glon
9. z M
z insyn
jom / k
brawst
Brater
Polate
ta Wi
twieści
y obwi
iechal
ka / na
mek / y
w josi
wielkie
bitwy
tem ob
go iedi
sego n
Kzym
przez
umart

Ł

ry te
dobi
Wro
belli
zbur
sau

nius świadczy / gdy leżąc za żywota oycowskiego Prussy y Mazowsie w młodym wieku (mając pod sprząwą swoją trzydzieści tysięcy woyska Litewskiego y Smoleńskiego) splundrował.

Potym Narimunt Wielki Xiąż Litewski / wstąpił iż Xiążęta Jarowiekie na Podlasiu wymarzy / y bez potomstwa iako Łatopisce świadcza ześli / ale podobniey od Polaków wybić / gdy ich ono Bolesław Pudicus Monarcha Polski na głowę Roku 1264. poraził (tak się o tym wyśsey z Cromera y Dingosa lib. 9. z Niechouiusa lib. 3. cap. 45. pokazało) gdzie y Romanich Xiąża poległo z innymi przednieyszymi Bołary Jarowiekimi / a ostatk ich Poddanych Jarowieżow / ktorzy z pogromu od Polaków żywi zostali / bez Pana sobie mieszkali. Zebrawszy tedy woysko Litewskie Narimunt / ciągnął na Podlasie z Troydenem Bratem / a Jarowieżowie pamiętając iż niedawno pierwszego vporu przypłacili Polakom gardoły swoimi / nie przeciwili się / ale zaraz przyuli za Pana Narimunta Wielkiego Xiędz Litewskiego. Potym Narimunt woysko Xięstwo Jarowiekie y Podlaskie dał za udział Troydenowi Bratu / ktory vgruntowawszy y obwarowawszy granice swoje od Krzyżaków Prusskich / y od Mazurów / zalechał z przygody w puszczach na łowy / y znalazł gorę rostosną nado Biebrą Rzecha / na ktorej gdy mu się położenie mieysca spodobało / zbudował Raigrod zamek / y pisał się Kniżiem Jarowiekim / Podlaskim / y Doimowskim. A będąc w sąsiedztwie z Polakami / z Mazurami / z Rusią / y z Krzyżakami Pruskimi / wielkie wojny s nimi czynił / a zawżdy ziskiwiał / iako Łatopisce świadcza / y bitwy wygrawał / czeste zwycięstwa odnosząc / lecz się w nich tyranskim obyczajem obchodził / wielkie okrucieństwa w Chrzescijańskich ziemiach czyniąc / tak iż Troydenowem iednostkaynie Kroniki Ruskie / y wszystkie Łatopisceze świadcza być okrutniejszego nado Antiocha Syryjskiego / y Heroda Hierosolimskiego / y nado Terona Rzymkiego / bo srogiego wolennego okrucieństwa / tak nado zwycięzonymi przez miecz / iako nado poimánymi y poddánymi wyrywał. Przeto też y sam nie umarł swoją śmiercią / iako niżej obaczysz.

Jarowieżowie
na Podlasiu od
Lutów spowido-
wani.

Okrucieństwa
Troydenowa.

O porażeniu Rusakow / Lit- win y Tatarow przez Polaki. Rozdział II.

Otu Pánskiego 1279. gdy Bolesław Pudicus albo Wstydliwy Monarcha Polski umarł / wybrany był na tego mieysce y na Brakowskie / Sendomierskie / y Lubelskie Xięstwa / Lesko Czarny Xiąża Siemowit / przeciw ktoremu zaraz na nowym pánowaniu oburzył się Lew nawysze Xiąża / y między Xiążętami Ruskimi namożniejszy / Syn Danila Krola Ruskiego zmarłego / przodek Xiążat Ostroskich / ktorzy też ono Wojskta Mendogowiczów Wielkiego Xiędz Litewskiego zabił pod dobrą myśl na rozmowie w Monasterze Włodzimirskim / albo tak niektórzy piszą Włostkim. Ten Xiąża Lew skoro po śmierci Bolesławowej wtargnął do Lubelskiej ziemi z wielkim woyskiem / Ruskim / Tatarskim / y Litewskim / ktora zburzywszy / Sendomierską ziemię potym ogniem y mieczem plundrował / ale od Samku y od Xiąża Sendomirskiego był odbity / tak iż z siemowita na dwie mili do Send-

Lew Xiąża
Ruskie Polskie
wojował

Rusacy i Tatarowie z Litwą porażeni.

Do Sandomierza odciągnawszy / położył się obozem w wsi Goslic / gdzie za rosta-
żaniem Lepka czarnego: Warsius Castellan Brakowski / y dwu Woiewodowie
Piotr Brakowski y Janusz Sandomirski / zebrałszy się przeciw niemu w małym
wie Polaków / tak żołnierzowi jako zbieraney drużyny / tamże trzeciego dnia Lu-
tego Miesiąca w piątek wporną śmiałością / ale dokonaniem y skutkiem sę-
sławym / wderzyli na Ruskie woyska Polacy / z wielkim pedem / a gdy pierwsze
ich vsy zgromili y pobili / na innych tak wielki strach przyszedł / iż odrzućmy
broń / y wszystkie wojenne oręzia / jako szalem był podali / a wciekając y Tatarzy
pomocniki między się pomiesiali / tak iż wszyscy przed małowatą siłą Polaka sę-
ci pomiesiali / Tatarowie widać iż wciekając po polu wiele rzeczy się porzucił / y
bie zwyciężli / stanawszy / załadowali się Polakom trochę / ale y Tatarowie o-
puszczając od Rusaków / gdy im Polacy docierali / prawdziwie wciekając pocze-
li / Wciekających Polacy gonący wielką porażką porażili / Na placu w tej
bitwie osm tysięcy Rusaków z Litwą / y z Tatarzy poległo / a dwa tysiące
poinanych / wojennych Chorągwi siedm Polacy zwycięscy dostali / insha wiel-
kość Rusaków y pogan odbiegawszy lupow y obozow powciekła. Działo
się to Roku 1280. Miesiąca Lutego etc. Sam też Lew Książę w małej dru-
żynie ledwo uciekł.

A nie przestawiając na tym zwycięstwie Lesko Czarny / za krotki czas wia-
se woysko zebrał / iż było trzydzieści tysięcy uźdonych / a dwa tysiące piechych /
s tym woyskiem ciągnął do Rusi / aby się krzywd swoich nad Lwem pomścić /
ktory po pierwszej porażce schował się był w głębsze Ruskie krainy / przeto Lesko
bez odporu nieprzyjacielskie krainy do Lwowa (ktory Zamek y Miasto od te-
goż Lwa był zbudowany) splundrowawszy / wybrałszy / y popaliłszy wiele
siol / y Miasteczek / y niektórych Zamków dobyłszy / y zburzyłszy / wielkie
lupy y polon do Polski wyrzucił / wzięmow o czterzy tysiące / a pobitych
pięć tysięcy być powiada. O tym Długos y Cromer lib. 10. Mieszo. cap.
58. fol. 174. etc.

Wnętrznych y domowych Rosterkach y Wonnach Książat Litew- skich / Roku 1281.

Ten Gładra ma-
a. e. p. d. g. m. i. o.
u. e. n. d. j. e. i. / a.
e. n. d. i. a. s. / Nie-
m. e. / b. e. d. a. c.
L. e. o. r. e. m. p. o.
r. e. n. p. r. o. b. i. a. n. u.
M. i. e. t. r. o. s. i. w. o.
L. i. s. l. a. n. d. s. k. i. e.
L. e. n. a. s. i. o. p. o.
w. y. n. o. w. a. n. i. e.

Wszystkie wewnętrzne wojny między Bracią Książ-
cy Litewskimi Łatopisze wszystkie stare jednomyślnie te być po-
wiada / iż Książ Wielki Litewski Tarimunt / y Książ Dow-
mant Wciański / Bracia / pojechali w Małżeńskie stany po Corce
y Mistrza Łiflandzkiego Glandry / dwu Bracia rodzeni / dwie
Siostry rodzone. Daley Łatopisze rzecz tak prowadzą / iż
żona Książa Dowmantowa Corta przereczona Glandry
Łiflandzkiego Mistrza mieszkać czas miała z Mezem swoim / rozniemogła
się / y umarła. A Książ Wielki Tarimunt wstydziawszy o śmierci niewiasty albo
Jatrowie swojej / był żalostny bardzo z tego / a będąc sam niemocny / posłał żonę
swoją do brata Dowmantę Książa Wciańskiego / aby przyjął ją do siebie /
go / y opłakała według zwyczajni śmierci siostry rodzoney. A gdy tak przyjechała
Knieżni Tarimuntowa do Dowmantę dziewczę (ale raczej niewierzą) swo-
cie

Doremant
Drain jons
royal.

Dormant
briek.

Dormant
Fia: etiam
P:roffum.

Domnau
na Sciand.

Francuſowie
poſtci 60000.

Litwa & Prusa
 sami Pogány
 Niemcom po-
 rążitá.

Troiden Romanowicz Ja-

twieskie / Podlaskie y Dohnowskie Książę na
Wielkie Księstwo Litewskie / Smodzkie / y Ku-
skie podniesiony.

Rozdział III.

Oku i z 81. skoro Narimuntowi wielkiemu Kie-
dzu swojemu Pánowie y Bojárze Litewscy / y Smodzcy
ostatnią część y posługę pogrzebu na zgłstach Wilnen-
skich odprawili / ziechali sie do Biernowá / gdzie według
zwyczajn radzili / ktoregoby z trzech Brátow Dziedzicom
Wielkiego Księstwa Litewskiego na Monarchia wybrać
mieli. A po długich namowách zgodzili sie wszyscy jedno-
stáynymi głosy / na Troydená Jarwieskie Książę y Podla-
skie młodsze Brátá Giedrussowego / Zolskowego / y Narimunta zmarłego /
ktory iestże w młodych latach za pánowania Dycá Romuntá / y potym będąc
na swoim Księstwie wdzelnym Jarwieskim wielkie znáti w rodzoney Rycerstey
dzielnosci z siebie pokázował / gdy z Rusiá z Polaki / z Mazury / y Brzyżaká-
mi Pruskimi wstáwicznie wojny wiodł / czestymi zwyciestwy gránic Litewskich
przymnázając.

A Książ Giedrus y Zolska stárszy Brátá ius byli w latach zefli / y wiecey
do rady domowej niz do zwády wojenney / w ktorey sie Litwá zámowy pocháta
sposobni. Tak tedy Troydená iednomyslnie wybranego / y od Zolske / y Giedrussa
Brátow za dobrowolnym spuszczeniem praw pierworodnych potwierdzonego /
podniesli na Wielkie Księstwo Litewskie / Nowogrodskie / Smodzkie / Podlaskie /
y Jarwieskie / z wielką radosciá y kleszczaniem (według zwyczajn) wsiyskiego
pospolstwa.

Dotarto Dow-
mant wyiat.

Co wsiyskawszy Dowmant (ktory był on z Wéiany do Pskowá zbieżał /
gdzie na Pskowskie Księstwo był wybrány) iz Troyden Brát młodszy Wielkie
Księstwo Litewskie niewéciwszy w tym onego stárszego opánował / zebrał wo-
ysko z Pskowskiej / y Nowogrodskiej Rusi / chcąc wojna dochodzić prawá swe-
go pierworodnego pod młodszy Brátem / á przyciągnawszy ze Pskowá do Po-
locká / oblegl go y dobył Samku y Miásta Połockiego / za zyczliwością Rusi-
kow / insemu sie też twierdzi / y wsiysko Rycerstwo Ruskie y pospolstwo Po-
lockiego Księstwa dobrowolnie podáli / tak na Pskowie / y na Połocku Dow-
mant byroko pánuiac woysko rozpuszcz / nieáwng wojna / ale forte-
lem táimnym myslac Brátá Troydená zabić / á potym
oyczystey Seolice Litewskiej dostać siádnie
mu sie zdáło / gdy ius Połocko
miał w mocy.

o porażeniu Litwy y Ja- twieżow przez Polaki / Roku 1282.

Litwa zebrawszy sie z ostatkami Jatwieszow / nagłym y gwałtownym wtargnieniem / rozdzieliwszy woysko na trzy zagony / Lubelską ziemię okrutnie splundrowali. A w ten czas Lesko Czarny Polski Monarcha w Krakowie ziemskie sprawy sadił / gdy sie dowiedział o wtargnieniu Litwy w Polskie krainy / Wnet tedy bez żadnego mieśka-
nia / opuściwszy inne wszystkie sprawy / rozkazał sie mieć wszystkim do zbroie / kto-
rzy kolo niego byli / y tym ktorych w drodze mógł zebrać / kazał za sobą co wsko-
ł wszystkim iść na gwałt iechać. A tak przez dalekie drogi zbierając Rycerstwo
w drodze do Lublina przyciągnął. Ale Litwa obciążeni łupami tuż byli ubiegli
za Tarew. Śrąsował sie tedy y gryzł na sercu swoim biedny Lesko / iż sie ani nad
nieprzyjaciół pomścić / ani swoich powiązanych / a w niewolę prowadzonych
ratować niemógł / bo z małym woyskiem / ktorego ledwo było sześć tysięcy / d-
leko wiatrych wffow nieprzyjacielskich / ktorych wiecey niż czternaście tysięcy
było / przez nieznanome Polakom / a im zaś bardzo świadome lasow y bloenych
katuszy skiełki wchodzących nieśmiało gonić. W tym frasunku gdy częścią z pra-
ocy podroźney / y z niedospiania twarodo zaśnął / ukazało mu sie widzenie Aniel-
skie przez sen / ktore sie być Michalem Archaniolem powiadało / wpoiminając
go / aby wszystkie frasunki y zabawki porzuciwszy / nieprzyjaciół swoje gonił / obie-
cując mu perenne zwycięstwo. Wszakże tedy Lesko wesolo wystawszy / sezwwał
do gromady wszystkich Rycerstwa / a widzenie im opowiadawszy rzecz do nich
czasowi y rzeczy przystoyną uczynił / skąd wszyscy / ktorzy przed tym bojaźliwi
byli / wnet ochotni śmiałością zapaleni / y wszystkie inne zawady wojenne po-
rzućwszy / tylko bron lekką y na kilka dni żywności wziawszy / gonili nieprzyja-
ciół z Leskiem Monarchą swoim / y dosli ich trzynastego dnia Pądzienika
Miesiąc / między Tarewem y Niemnem rzekami / a bowiem dla zawady łupow
niemogła Litwa śpieszo ciągnąć / a tamu sie też nie bardzo śpieszeli / iż iuż na swo-
ich śmieciach albo w swojei ziemi śmielszymi byli / a skoro obaczyli Polaki tuż za
sobą nagle goniace / y wporne nacierające / strwożyli sie byli / wskakze pretko ru-
cili sie do broni / zwałaczę za powodem Jatwieszow / ktorzy byli wielkiej śmia-
łości. W tym wderzyli na nich Polacy jednym a poprostu szykowánym wfcem /
bo ani dla mieysca ciasnego lasami ogrodzonego / ani dla małego woyska / w k-
rym sześć tysięcy Polakow ledwo było / niegodziło sie wiele wffow szykować. Li-
twa też śmiele y mężnie pierwsze natarzy y potkanie czelne Polakom wytrzymując.
A tak sie zobudwu stron z ogromnym krzykiem / hukiem / trzaskiem / y wrzaskiem
śarli / ale gdy sie Litwa zapalczywie bitwa zabawiła / wnet więźniowie oba-
czywszy znaki / proporce y chorągwie swoich / wderzyli na Litwę s tyłu pobraw-
szy z przygody poerathone oręza ich: Drudzy też bez broni y niewiasty wesolo
krzyczac / y aż do Niebą z radości nagley głosy wynosac / śmiałości swoim do-
dawały / a nieprzyjaciółom strachu przysparzały / A ostatki y Psi (ktorzy po-
gani z sobą między innymi łupami z Polski wiedli / a drudzy co za gospodarzmi
swoimi związanymi / mniemając by na obiad / ano na niewolę biegli) nieprzy-
jaciół frogo kasali. Co obaczywszy Litwa y Jatwieszowie / iż y stylu więźniowie /
y z przodu

Litwa Polsto
wojnie.Widzenie An-
changellicke Les-
kowi.Bitwa Polak-
ow z Litwa.Więźniowie
na pomocy Po-
lakom.Psi wternie
pomagali Po-
lakom.

ys przodku Lesko z swoim Rycerstwem zewszad ich ogarneli/ pomlestawszy byli do bliskich lasow wstapili. W tej bitwie ostatki Jarwiezow/ ktorzy sie vpdnie Polakom zastawiali/ a przyięta wiara Chrześciana była porzucili/ z gruntu prawie są wygładzone/ z Litwy też ktorych było ludu bojownego czternaście tysięcy/ mało ich uciegło. Bo ich też wiele ktorzy byli uciekli/ częścią dla wstydu/ częścią dla bojaźni swoich/ sami sobie śmierć porządawali. A skąd się okazało/ iż przedtem w Litwy musiała być iakas wielka a okrutna kaza y siromota na ty/ ktorzyby z bitwy (choć przegranej) uciekli/ a do domow sie niedawszy meźnie na placu gardła wrocili/ tedy takowych sami ich panowie okrutna śmiercią ktorey sie w bitwie ucieczką wstrzegli/ w domu karali. Przeto kiedy bitwę przegrali/ mało sie ich do domow wracało/ bo drudzy z żalosci sie sami zabijali/ albo sie do wpadu z nieprzyjacielem bili.

Kościół w Lublinie
pamięć S. M.
chwała.

A Lesko odstawszy y odebrawszy wshyszek połon/ y sowno lupami nieprzyjaciół pobitych swoich poddanych skłody nagrodziwszy/ z zwycięstwem wrocil sie do Polski/ a w Lublinie Kościółną pamiątkę swego zwycięstwa zmurował/ ktory swietemu Michałowi (ktory mu sie ono był przes sen zwycięstwo obiecując okazał) poświęcił. A gdy tak Lesko granice Polskie od nieprzyjaciół postronnych obwarował/ wnet go na nadzieję w domu przywitała wewnętrzna trwoga/ Bo Sandomirską ziemią za powodem Cristiną Castellana/ y Pawła Biskupa Krakowskiego/ od niego do Konrada Mazowieckiego Książcia była przysłała/ wskazując temu Lesko wczas mądrze zabiegać/ y zacząte wewnętrzne burdy w śmierzyl.

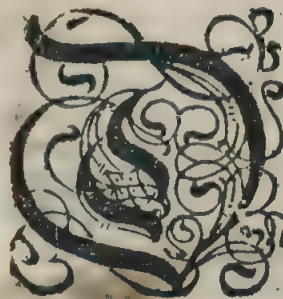
Głód srogi w
Polsce y w
Litwie.

Tegoż Roku głód w Polsce okrutny panował/ iż wiele ludzi z żonami y z dziećmi do Węgier/ y do Rusi wybiegło/ chcąc iako tako przed oną nieznosną niedzą zdrowie zachować/ ale uciekli prawie ze dzdzą pod rynnę/ bowiem od Russakow Tatarom za dan byli w niewolę dawani/ a od Węgrów w pogańskie strony przedawani/ W czym Długos y Niechouius lib. 3. cap. 58. fol. 175. Cromerus lib. 10. etc. A w Czeskiej ziemi jeszcze okrutniejszy głód panował/ iż mcieli wsmierzając taknienie bez wszelkiego miłosierdzia Dzieci swoje własne rzeźali y iadali/ a potym zaś powietrze morowe srogię na ludzi przysła/ spożarmow/ chwałow/ y zielsk ledzą takich.

O zabiciu Troydena Książce.

cia y Dowmanta/ a o śmierci Holste y Giedrusa Książat Litewskich/ Roku 1282.

Rozdział III.

Dowmant Komuntowicz Książce Pszkowskie y Połockie/ mając zakrwawione serce na Troydena Brata młodszego/ iż go w pierworodnym prawie do opanowania Wielkiego Księstwa Litewskiego uciekał/ starał sie wszelkim obyczajem/ iakoby go z Swiatą zgładzić/ Ale gdy tego niemógł iawną wojną dokazać/ naprawił nań pięści Chłopow/ ktorzy wpatrzywszy czas gdy sie Wielki Książce Troyden w łazni mył/ pilnowali pokornym dzie/ a gdy tylko

gdy tylko s posługaczami a strowopustiem z łazni wychodził (bo w on czas
miewielkiej powagi/ po ktorej tej do łazni ile Litewskiej mało / Książca wzy-
wały) stągeli chłopi rzędem po trzech z obu stron stron ścieżki / y iakoby sie ścra-
żac y żalując o krzywdy swoje s pokłonem czolem misko bili / a gdy między nich
współ pytać przyczyny żaloby / wnet go wszyscy sześć książkami przyłożyli / y tuż
na miejscu zabili / a sami powciekali / śniąc w tym następowali onych dwu pa-
sterzow / ktorzy też ono iak Lilius lib. 1. decadis prima piše / zabili tymże sposobem
Torquimusa Krola Rzymńskiego / zmyśliwszy sobie przed nim skargę / z naprawę
synow Ancusowych / ale ci łotrowie nie czytali Liliusa / a wżdy swego do ka-
żali / nie trzebą na złe wczyc.

Trolden ob
Chlopow jak
bit.

Tymże też sposobem skargi Clearchus Książca Heraclienście dla tyranstwa
od Chiona y Leonida dwu młodzieńcow mścacych sie wolności zabity / O
czym Trogus Pompeius y Justinus lib. 16. Galerius także s forcia Książca
Mediolanście od swoich trzech Komornikow tymże rzektem w Kościele mie-
dzy gminem Ludzi y Żołnierzow ułtocy. O czym Paulus Iouius lib. 3. Elogiorum etc.

Lilius lib. 1.
Paulus Iouius
lib. 3. Elog.
Justin. lib. 16.
etc.

Tegoż też czasu Golsia Książca Golszańskie pierwsze umart / zostawiwszy na
pauście Algimunta y Miodowa / po nim także rychto z Swiatem sie rozstał
Brat Giedrus pierwszy Książca Giedrocie / zostawiwszy Syna Synwita na Książ-
stwie Giedroćkim.

Golsia y Gies
dwu umart.

Co wszystko na rękę y po myśli trąciło sie Dowmantowi / gdy Troydena
przesnaprawę zabili / a drudzy dwu Bracia pomarli / Syn też Troidenow Law-
ras po Litewsku Komunt Czerncem zostawi / w Monasterze Ruskim miesz-
kał / a Synwita Książca Giedrusow y Algimunta Golsow / Synowie własni dzie-
dzy Wielkiego Książca Litewskiego / dla dziecinnych lat niebyli sposobni na
rządzenie y osiedzenie stolice tak wielkiego państwa : Przeto widząc / iż niemiął
Amulum imperij. (pastore percusso & sublato) ktorzyby mu do opánowania Wie-
kiego Książca Litewskiego Oczyskiego miał przeszkodzić / zebrał wielkie wojsko z
Rusi Pskowskiej / Połockiej / y Witebskiej y ciągnął wielką mocą do Litwy /
chcąc gwałtem / y przez miecz Litewską y Smodzką ziemię oczyszczać / iesliby sie
dobrowolnie nie podali / opánować. Co usłysawszy Komunt albo Lawras
Czerniec / Syn Troydenow z Książcy Mazowieckiej / wielką a Ruską żalostí /
y przystoynym gniewem poruszony / zrzucił z siebie Raptur albo Rapię Cera-
noreffę Czerniecką / a wdziawszy zbroję / y szablę w ręce wziawszy / przyiachał do
Pánow Litewskich / ktorzy sie byli ze wszystkim pospolstwem bardzo zstrwoży-
li / przed Dowmantem y tego wojskiem / ale ich wnet osoba swoja / y przystoy-
na czasowi rozmowa potwierdził y posilił Lawras Czerniec własny Dzielic /
z Mníchą Rycerz Herman / y Książca.

Dowmant na
Litwie z wojs-
kiem.

A zebrawszy wszystko Rycerstwo Litewskie / Smodzkie / y Ruskie Nowo-
grodzkie / ciągnął przeciw Dowmantowi Seryjowi / chcąc sie náó nim pomścić
zdradliwego zamordowania Dycy swego Troideny / a oczyszczyć wielkie Książstwo
Litewskie z nagłej trwogi wybawić. A goysie obiedwie wojska przeciw sobie scia-
gnęły náó jednym ieziozem / spráwowały vffy porzgonie do bitwy / gdy jeden dru-
giemu niechciał złożyć / poekali sie zapalczywie chęcią jednaka y równą zbudowa-
stron śmiałości / y tak wielki boy był między nimi / iako wsiłki Łacopisze zgo-
dliwie piše y świadczą / iż bitwa od poranku aż do wieczora trwała / náóstatek
Pán Bog Lawrasowi pomógł / iż wszystko wojsko Pskowskie y Połockie ná gło-
wo poraził / y Seryja swego Zmieszka Dowmanta zabili / ktorego sie trwoga Dycy
swotego śmierci po myśli pomścił.

Dowmant jak
bit.

Toc rozewrtała gonienie nieprzyjaciół / wsiłkę Lawras z rycerstwem Litewskim
Smodzkim y Nowogrodzkim / wzywając zwycięstwa / ciągnął do Połocka / ktore-
go

Lawraś z Litwy
wziął Po-
łocko.

gdy się Russacy po tej porażce y zabiciu Pána swego Dowmanta strwożyli/sna-
dnie dostał/ a osadziwszy Zamek Namiesnikiem y Rycerstwem swoim/ Kieśtwo
Połockie do Litewskiego państwa przywrócił/ a sam z zwycięstwem nązad do
Kiernowa przyjechał.

Z tego Dowmanta Romanowicá albo Komuntowicá Książcia Pszowa-
skiego/y Połockiego/z Wciały przedtem od Narimunta wygnanego/ a tu zaś od
Troydenowego Syna Lawraśa zabitego/ Książciowie Swirscy (ieśli sie genea-
logia nierozwala) narod swoy chcą wywodzić/ powiadać iż Swier Zamek
nád Jeziorem tenże Książ Dowmant założył/ którego ieszcze y dziś znáti iáwne
są/ ácz sam Zamek iáko drzewiany dawnością czasu zniszczał.

A Lawraś albo Kimunt Troydenowic będąc w Kiernowie/ y wśystkich
Pánów y Boiar Litewskich/ y Smódzkich obeślawszy/ tych też ktorzy z nim byli
z tej wojny przyjechali zebrałszy/ uczynił Siem/ albo Kokoś ná polu Kier-
nowskim/ tamże zdawając oyczyste państwo/ y wśystkiego sie práwá dziedzicz-
nego w Litewskim wielkim Kieśtwie wyrzekając/ uczynił rzecz do wśystkiego
Rycerstwa/ iż ponieważ sie mnie Pan Bog moy dał pomścić krwie y okrutney
śmierci Oycá moiego/ nád bezbożnym Stryem/ y w tym mie sam dziwne a
wśechmocna łaska rátować/ a woyska nieprzyjacielskie potłumić raczył/ za czym
y wy wybawieni z srogiey niewoley/ y wyswobodzeni od ciężkiego iázmá/ ktore
iż tuż nád bytami wáśnymi wsiáło iestescie/ iż iáko wolni ludzie/ w wolney o-
czyźnie z łaski tegoż Boga moiego iż bezpiecznie żywicie/ ktorému Bogu iżem iá-
raz przysięgi/ y dla iego zakonu świętego Święta y rostkosy iego marnych a nie-
trwałych wyrzekłem sie/ a przytalem te czarnoreśe albo kaptur Czernecki/ tedy y
ná ten czas przez miecz za pomocą Bożą obronioną oyczyżnę moię/ wam cáła/
wolną/ krotką/ z zupełnym/ a ieszcze przybawionym Połockiego Kieśtwá
przybyciem/ práwá dziedzicznego/ y pierworodnego wam wstępie/ a sam sie do
Monasteru moiego/ w którymem sobie mieszkánie v lubił/ wracam: Wolniście
ludzie/ wolnie y według zdánia swego Pána sobie obieraycie/ ktoryby iednáko
wśystkiey Rzeczypospolitey wáśey był pożyteczen/ Bo iżbych wam rádził ktore-
go z Bratów moich Stryiecznych ná państwo stołeczne wybrać/ gdyż oto iest
Mindow y Algimunt synowie Zolszego/ y Ginwit syn Książcia Gedrussa/ wla-
śni oyczey y dziedzicy Kieśtwá tego po mnie/ wśáktje ieszcze máli/ lat po temu
niemáia/ dla czego ná ten czas ázby dorosli niegodzą sie ná władza ták wielkie-
go państwa/ ktore meżá nie dzieć do porządneý spráwy potrzebuie/ Bo Stry-
moy Narimunt gdy siadł ná wielkim Kieśtwie Litewskim/ Herb swoy Kitau-
rus zostáwił/ y spuścił bráciey swoiey/ a sobie uczynił herb meżá zbroynego ná
koniu z mieczem golym nád głowę wyniosłym nieprzyjaciół goniącego. A to
známionując w tym herbie/ iż to państwo meśtwem y mieczem rozszerzone/ po-
trebuie Pána dorosłego/ y meżá zupełnego/ ktoryby mieczem vniósł broń o-
czyżny swoiey/ a iżby nie onego goniono/ ále on gonil y bil nieprzyjaciół v-
ciągáce. A ták mi sie widzi/ iż ná ten wrząd godnyby był Witenes albo Wicien/
ktory był Marszałkiem v Oycá moiego/ bo iest meż do wśystkiego wdátny.

Pánowie tedy Litewscy wysłuchawszy tej rzeczy Książcia Lawraśa albo
Kimunta Pána swego przyrodzonego/ po świeżym zwycięstwie do Monasteru
sie wracającego/ s płáczem go prośili/ áby ráczey sam nád nimi iáko Dziedzic
pánować raczył/ wśáktje gdy on żadnym sposobem ná to zezwolic niechciał/ prze-
stáli ná pożyteczney rádzi iego/ y z iednostáynymi głosy tuż przy nim w Kier-
nowie wybráli ná Wielkie Kieśtwo Litewskie/ Smódzkie/ y Nowogrodzkie Wi-
tená przed tym Marszałká Troydenowego meżá doświadczoney dzielności/ ro-
dem z Eyragoty/ iákt niektóre Látopisce świádczą/ z herbu y Familiey stáro-
żytney

Kieś Lawraś
sowa do Litwy
gdy Państwo
dawał.

Pogonia Herb
Litewski.

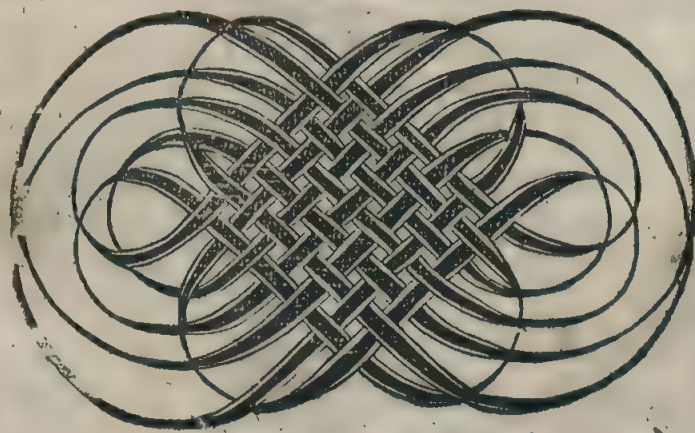
zytney Książat Rzymskich Kolumnow / w ty krainy połnocne Smodzkie s Półe.
monem w okratkach morzem zamieszonych / iak sie wyzpiey dosyc seroko y dowo-
dnie o tym powiedziało.

Witien albo
Witenes na
Wielkie Kie-
stwo nazwa-
czony.

Bo Troyden niebedac iefieze na Kieście / tylko Zermianem v Oycu Ro-
muncu / iadac s Pruskiej wojny przez Eragole (ktore jest Miasieczko w Smo-
dzi nad Dubisą rzeką) obaczył tego Witenną z dziećmi na piasku igrałacego / a
iż było pacholacko wrodzime / y oblicza piękności także członkow subtylności
osobne / wziął go ku sobie / a gdy podrośł / był Komornikiem starszym na dwo-
rze Wielkiego Kieźdza Troydena w lożnicy y w komorze / a wszelka rzecz Kieźdza
porządnie y chędogo chował y sprząwował / potym za godności y postępiem
lat był Marszałkiem nawyższym / aż go zaś po śmierci Troydenowej bezście na
Wielkie Kieństwo Litewskie wyniosło. Lawras też albo Komunt Syn Troy-
denow w Monasterze Lawraszowie swego założenia / nad Niemnem w Wo-
wogrodzkiej ziemi / żywota Czerncem będąc bezślownie dokonał. A Siostrą jego
Corka Troydenową / iako długosi / Mieczomus / y Cromerus lib. 10. przypomi-
nia / Bolesławowi Kieźdzu Mazowieckiemu (Synowi onego Kieźdza Semo-
wita / ktorego Swarno Ruski Książat) w Matzenstwo była oddana / iak
żoż potym było kilko Książat Mazowieckich Troydenow / tym imieniem Litew-
skiego Kieźdza Troydena nazwanych. Bo Mazurowie onych czasow częste
przez spólne Matzenstwo powinowactwa z Litwą potwierdzali / aby od ich
przyległych naraźdow wolniejszymi byli.

Lawras Kie-
w Monasterze
dokonał żywota.

A tu sie ius dokończył rod Książat Litewskich z Herbu Kitaurussa / a tylko
przy wzielnych Książatach Gintwili Giedroćim / a przy Algimuncu y Minda-
wie Braciey Golszanskich Dziedzicach został. A poczęła sie z nowu Geneologia
y Narodu Wielkich Kieźdzo w Litewskich y Smodzkiech z Herbu Kolumnow / y od
Pogonicy Męz na koniu z mieczem zbroynego / ktorych Herbow od Nari-
muntą y Mendoga Krola podanych / Witen y jego potomkowie aż do
Alexandra y Sigmuntą pierwszego Kazimierzowicow / Wnu-
kow Jagelowych wzywali / y dziś Krolowie Polscy
Wielecy Kieźdowie Litewscy przy Orle
Koronnym wzywają.

Witenes

Witenes albo Wiczien Lira-

golczyk / na Wielkie Kieſtwo Litewskie / Zmody-

skie / Ruſkie / Jarwieſkie / y Podlaſkie / zgodluwie wy-

brany y podmieſiony / Roku 1 2 8 3.

Kſiegi Dziefiate / Rozdział I.

Do Wielmożnego Pána / Pána Jerzego Zie-

nowicza / Caſtellana Smoleńskiego / etc.

Witenes ktore-
go cząſtu pod-
mieſion na wiel-
kie Kieſtwo.

Witenes albo Wiczien z Liragoly rodzić / z
Herbu Columnow ſpolnym wſech ſtanow Litewſkich
y Zmodyſkich / zezwoleniem y iednoſtąznymi głoſy / był
wybrany y podmieſiony w Kiernowie / na Wielkie Kie-
ſtwo Litewskie / Zmodyſkie y Ruſkie. A oo Lawraſa
Troydenowicza Czernę / właſnego Litewſkiego pán-
ſtwá Dziedzicá / ktory mu prawo ſwoie wſyſtko do-
browolnie ſpuſcił potwierdzony. Roku od zbawionego Chryſtuſa Pána naro-
dzenia 1 2 8 3. Za pánowania Rudolpha Ceſarzá 27. y Papieży Janá 21. za
Monarchy w Polſce Leſká Czarnego / w Ruſi Lwá Damiłowicá / á za Mi-
ſtrza Pruſkiego dziewigatego Burcharda Swanden.

A będąc na nowym pańſtwie Witenes wymyſlił pokázać zárazem ſkutek
mniemania o dzielnoſci ſwoiej / przeto zebrałſy woýſko wielkie / z Litwy y
Zmody / wyprawił s nim Hetmána ſwego na plundrowanie Polſkiej Ziemi /
chcac ſie pomſcić oney porażki / gdy ich Leſko był na głowę poráził miedzy
Tarnią y Niemnem.

Litwa Polſke
zwolowała.

Roku tedy Pańſkiego 1 2 8 3. czwartego dnia Octobra w wieſſych niſz
pierwſzego roku wſſach przez Luſowski powiat / do Sendomieſkiej ziemi bez
wieſci wtárgneli / á bez odporu Wſi / Miſteczká / Dwory y Koſcioły młeczem
y ogniem ſtego ſplundrowáli / łupiąc / paląc / mordując / co ſie náwinięto / ſtá-
rych ludzi y niedoroſłe dziatki ſcináli. A ſeſć tyſiecy więźniow Polakow poi-
mawſy / dobytkow y bydła z łupami rozmaitymi nábrawſy náząd do Litwy
wyciągáli / niemając przeciw ſobie odporu żadnego / Bo Sláchte do Zamkow
bliſkich była pouciekála. Leſko teſz w ten czas Seymiki albo wiece w Krakowie
odprawował / ále ſkoro wſtyſzał o tym wtárgnieniu Litewſkim / wnet ſie porwał
do zbroie / á s Pány y z Sláchte króży ná ten czas przy nim byli / drugim zá ſo-
ba przes gońce obeſtany kazarſy co wſtót iáchác / ſam dniem y nocą gonit
nieprzyjaciol / Sendomieſką teſz Sláchte obeſtał / áby ſie do niego wzbrwſy / y
chłopi iáko ná gwałt zárazem ziecháli.

Czynnoſć y
pretkoſć Leſko-
wa.Najez Leſko-
wa do Ryce-
rſtwá przeſzło
Litwie.

Tak gdy ſie Sláchte y chłopſtwo zebrało zá zwiernia głowa y oſoba
pańſka ſypáli / ſciągneli ſie ná iedno pole wſyſcy / A uſi nie daleko od nieprzyja-
ciol będąc / uczynił rzecz / Leſko ozdoba / poważna do wſyſtkiego Ryceſtwá /
zezwawſy ich do łupy / áby ſie dzielnymi meſzami wſyſcy być okazáli / á mał-
żonkom y dziatkom namiliſzym / przyjaciolom / bliſkim y powinny / takſze y
łmiotkom ſwoim / ktorych w ſproſną niewola Litwa pędzi / áby dopomogli /
y ratunek

y ratunek związanym pojadliwy dąli/ pobitych starców/ pomordowanych białych/ zburzonych gruntów/ popalonych wsi/ folwarków y miast splundrowanych/ y zgnatconych Kościołów/ y świętych obrzędów/ aby się pomścili/ przywożąc iż to jest rzecz nauczyć się/ za Ojczyznę/ za chwałę Bożą/ y własne grunty swoje/ dać mężnie górdło/ a iż dobrej sławy więcej/ niż żywota meżowie cnotliwi/ y mocni mają być pojadliwsi/ wielka y gruntowna siawa/ w której prawdziwy żywot wiecznie trwa/ zależy/ nieprzychodzi bez wielkich trudności/ y nieprzespieszności/ meżem a przeważną dzielnością sławy dochodzić/ Erwig cnotliwiec ten skutek pieczętować potrzeba. Przeto aby ciągnęli y sili ochotnie/ a pobiliwsi nieprzyjaciół/ ich krwią swoich miłych przyjaciół powetowali/ a więźniów którzy ich wspomnienia y ratunku płacziwym słozami wywiali/ aby wybawili/ etc. Tak tedy rzecz Leskowi do Rycerstwa Długosza y Cromer opisują. A iżby tym z wieścią y siłą y nadzieją Bożego wspomnienia na nieprzyjaciół Bogą wzgardzających odzierzeli/ wszystkim Rycerstwu przez spowiedź grzechy swoje oczyścić/ y Sacramentu Pańskiego przyjąćem ciała y duszę uzbroić kazał/ a sam Król Lesko nabożnie to sam naprzód przed nimi uczynił.

Litwie się też zaważ wojennych/ y sprzętu swojego Rycerskiego zostawił niechciał/ ani też baczył/ gdzieby się bezpiecznie przechować mieli/ przeto tylko w mieście a w obronie nadoziedzi mając wszyscy bierw skostowali/ a smiałym pokłaniam pierwszym niefortuny powetować wymyślił/ y postanowił. A tak zostawili w lesie przy małej straży młodych y chorych/ a kłomota swoje y łupy s Polaki wzięte na gromadę składali/ więźniów też mocney niż przed tym zważawili/ obawiając się aby ich zaś s tyłu iako y tak rok niezastrwożyli/ z wielkim pedem/ y roznych głosów ogromnym okrzykiem przeciw Polakom wyciągnęli/ którzy stali w sprawie na polu Rowne nazwanym: Strwożyli się nieco Polacy za pierwszym ich obaczeniem/ zważając goy nad nadzieję wyrzeli/ a ono tu nim idąc śmiejąc o których iżby mieli wciekac pierwszy rozumieli. Wszakże goy ich sam Lesko napominał/ y wszyscy porządnie śykowali/ rychło zaś tu pierwszy śmiałości przyszli/ a naprzód dwa wszyscy sprawione przeciw Litwie nacierające Lesko zastawił/ nad jednym był przelozony Jegota Krakowski/ a nad drugim Janusz Sandomirski/ Woiewodowie/ Sam zaś na wszystkich strony oczy y tam y sam pilnie obracał porządnie wpatrując/ co się na której stronie dzieje/ iż iesliby gdzie obaczył swoich wpadających y ślabinących/ zarazemby ratunek podesłał. Ale niedługo ono pierwsze nacieranie Litewskie trwało/ bo moca Polaków iako murem zastawionych wnet byli odparci. Pierwszy którzy z Krakowskim Woiewodą y z Dwornym Leskowym Rycerstwem bierw zaczęli/ poczęli wstępować/ myśleć o wciekaniu. Co drudzy obaczywszy/ y wnet tylko podawszy/ do lasów się mieli/ a potem y samy tam popuścili koniom wodzić rozpierzchli się/ tylko tysięcy ich na płacu poległo/ a Polacy złożone w lesie łupy pobrali/ y więźniów rozwiązali.

Tak ty dwie raz po raz srogie porażki Litewskie od Leska Czarnego opisują Długosz y Niechomius lib. 3. cap. 58. fol. 175. y 176. Wapowski y Cromerus lib. 10. etc. Wszakże jednak większe szkody Polska zwoiowana y dwie ziemie Lubowska y Lubelska/ y trzecia Sandomirska od Litwy wcierpiły.

A Lesko Czarny wszystkie winę burzenia y szkody od Litwy podiętych na Pawła Biskupa Krakowskiego składał/ który totrowstwem prawie kurtiańskim/ zaspomniawszy stanu Duchownego płodził/ Myśleć tu niezgodnemu obcowaniu z Skłasy Klastora pánienckiego gwałtem wziął/ Myśliwcą własną ręką w łowię/ iż nieobacznie zwierz imoń wcieli/ wlocznia łowca zabił. A iżby się tym śmiejąc

Rowne pole

Bierw Polaków z Litwą ogromna.

Opatrzność Leskowa.

Łowca Pawła Biskupa Krakowskiego.

Smieley Leszkowi Monarsze cnotliwemu Pánu swoiemu opárł / przyłáznia y po-
winowáctwem z Litwą sie był zjednoczył / Sandomirską też y Krákovską zie-
mie przeciw Leszkowi buntował. Dla tych tedy rostyrkow potym poimány y w
wizieniu ná Sierádskim Zamku był chowány / ále z znaczną narwázką musiał
go Lesko iednąć (iák won czas był bádzo Xiążetá pobożne) y wypuścić.

Tegoż roku Lukardis Xiążetá przemysławá wielkiey Polski małżonką / od
własnych słuzebnic wdawioną / z podeyrzeniem nápráwy samego Przemysławá /
gdy bez karania y pomsty złoczyńce zántechat: iákż potym pospolicie pieśń
spiewywano w Polsce (áz do lat Długosów y Niechouusów y iák sami
wspomináią) ná reat zántosiego modlenia tej Xiężny / ktora sie modliła y pro-
siła / áby iej nie dał okrutnie zabić / ále áby ta w iedney tylko kósi do domu
własnego odpuścił / wśákże też y sam potym Krolém Polskim zostawşy był od
Margrabie Brandenburskiego zabit.

Roku záz 1285. zá powodem Páwła Biskupa Krákovskiego wszyscy Pá-
nowie y Sláchtá máley Polski / Konradá Cyrnerskiego Mázowsia Xiąże / ná
Monarchię Polską przeciw Leszkowi Pánu swoiemu (ktorego byli niegodni)
przyzwáli. A gdy z woystiem ciągnął do Sandomirzá / wyiecháli ku niemu War-
sius Castellán / y Jegota Woiewodá Krákovski / y Jan Sandomirski Woiewo-
dá / y Cristin Castellán s Páwłem Biskupem / tájze mu przysięgę vezynili / y
wszystki Zamki y Miásta / krom Krákovskiego iedno Zamku / gdzie sie z żoná
Lesko był zámárl. Ale potym widząc iż go wszystkie swogi odstąpili / á Konrad
Xiąże Mázowieckie ciągnął wielką mocá do Krákowá / wciék nieborák Lesko
z żoná do Węgier / obronę Miásta y Zamku Krákovskiego Niemcom mieścza-
nom zlecił / ktorzy stale wśáre trzymáiąc Pánu swoiemu / áni groźbá / áni
prośbá / áni mocá Konradowá nie dáli sie przywiesć ku podániu Zamku zwie-
rzonego / y ták sie długo wszystkie mocé Pánów Polskich y Konradowey bro-
nili / áż Lesko z woystiem Węgierskim od Krolá Ladisławá ná pomoc im przy-
szedł / z ktorym Konrad Xiąże Mázowieckie / potkał sie wstepnym boiem v Bo-
guciecz nádrzéká Raba / ále poráżony / ledwo sam do Mázowsia wciékł. A ták
Pan Bog w ten czas skutkiem tej bitwy pokazal / ktory s nich spráwiedliwiey
broní pyzeciwo drugiemu podniósł. Lesko miernie używájąc zwyciástwa wszystkie
winę nieśtáteczności Pánom przepuścił / á sam do Krákowá przyiáchawşy
Niemcom ná potym wszystkie obronę zamku y miásta Krákovskiego zlecił / We-
gry też hoynie wdárowawşy odpráwił.

Tegoż roku Bolesław Płockiego Mázowsia Xiąże / kráiny Ruskie Máz-
surámi woiował / ále mu też Russacy wet zá wet zaráżeni oddáli / gdy Mázow-
sie tákże splundrowáli / mśeząc sie škod swoich.

Tegoż roku 1285. ná schodzie Czerwéá Miesiáca w Prusiech / w Kur-
sach y w Żmódzi / gádziny ábo chrobáctwá iádowitego z ogonámi iák v Rá-
kow mnostwo sienámmożyło / á kogośkolwiek wśácił on chrobák / wtorego ábo
trzeciego dnia umrzeć musiał / ták iż żadne lekárstwo niepomogło obráżonym.

Tegoż roku Tatarowie Węgierską ziemię ogniem y sáblá / áż do Pestu
zwoiowali / w ktorey poczarwşy od trzech Krolów dnia swietego / áż do
Wielkieynocy / iák v własney Oyczyźnie mieřkali. Ci też potym
Tatarowie Cesarstwo Constantinopolskie nátecháli / á
wielkie krwie Chrześciánskiey rozlanie vzy-
niwşy wiele Miast Greckich
opánowáli.

Drutensko
Przemysławo-
wo nád ma-
jóná.

Kosteki Pol-
skie.

Lesko z Polski
przed swoimi
wciékł.

Enota Niem-
com mieśczan
Krákovskich.

Káta Lesko-
wá przeciw
Sdrácom.

Mázowiecka
z Rusia woj-
ná.

Plaga dzwónie
iádowitego gá-
dziny.

Tatarowie
Węgry y Gre-
ka wojna.

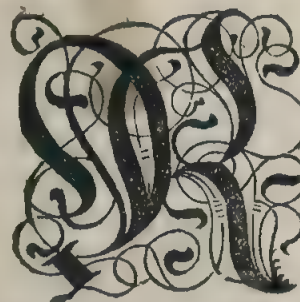
Dobryciu Gostinina / So-

chaczowa / y Płocka / y Dobrynia przez Litwę.

Jako zaś Pelusa Litwin z Krzyżakami / Pany
Litewskie na Weselu pogromił.

Rozdział II.

Czełnowskie

Wład Książę Mazowski Cierneński / my-

ślac iakoby pod Władysławem Łokietkiem Książęciem
Kuiawskim Gostinski Zamek y ziemice opanował / Li-
twy y Rusaków przyzwał na pomoc / a zdrajców w
zamku przenajętych naprawił / którzy skoro Litwa za-
mek oblega / y na blanki sturmowała otworzyli brona / a
Litwa wstąpiwszy do zamku ludzi pięć set część posiekli /
a część do Litwy w niewola zawiedli / a Zamek wybra-

W ten czas Li-
twin do zamku
dobierał wje-
żano / iakoby
my dziś Wes-
elow.
Niezgodni Książ-
at Polscy.

ny y złupiony pusto Konradowi Mazowieckiemu Książęciu podali Roku 1285.

Władysław zaś Łokietek mściąc się słusnie krzywdy / Płocki Zamek w no-
cy pobawił straż wbieżał / a niewrocił go / aż przez spólną wgodę Konrad mu
ślody od Litwy uczynione nagroził / y Zamek Gostinski oddał.

Pocym Litwa z Rusaki / którzy byt Konrad na pomoc przebiegł sobie
przyzwał / do Mazowsza wtargnęli / Sochaczowski y Płocki zamki wzeli y spa-
lili folwarki y miasteczka plundrując / wielkie ślody poczynili / ludzi obojczy płci
wielkość pomordowali / a drugich w niewola wywiedli.

Litwa Ma-
zowiec zwoła-
wała.
Sochaczow y
Płocko Litwa
wzięła.

Roku zaś 1286. Pelusa niżej z narodu Książat Litewskich / którego Dłu-
gosz y Petrus Duzburch / y Niechomius Duce Lituania pisał / będąc wkrzywdzony
w Księstwie Litewskim / albo od Witenów albo od Panów Litewskich / przekinał
się do Krzyżaków Pruskich / chcąc się pomścić krzywdy swojej / a przyiachawszy
do Krolewca / tajemnie prosił Albrycha z Misny Kancelarza Krolewieckiego /
aby mu dał dwudziestu Reiterów na pomoc / postać tedy s nim Kancelarz dwu-
dziestu Niemców jezdnych / nad którymi byli starszy Martin Golin / y Konrad
Turwil / a złączawszy się Pelusa z slugami / y pomocnikami swoimi / przyiachał na
jedno miejsce / gdzie Książę y Panowie Litewscy wesela małżeńskie odprawując
godowali / y uderzył w nocy na śpiących y pijących / gdzie siedmiesięć Książat
albo Panów przedmieszych / y iniego pospolstwa obojczy płci wielką wielkość
pobił. Amłodego pana z paniami / z pannami / z łupanami / y klejnotami
drogimi do Krolewca wywiodł.

Litwin Pelu-
sa swoich po-
bił.

Roku zaś 1287. Litwa / Smoleń / y Prusowie pogani z wielkim wojskiem
rozjaciłmi drogami do ziemi Dobryńskiej wtargnęli / główne miasto Do-
brzyn / w dzień niedzielny gdy się mieścianie chwalać Bożą w Kościołach zaba-
wili / wbiegli y wzeli / a pobili stare y dzieci młode posilili / drugich w mie-
ście y we wsiach poimanych (miasto spalili) w niedźnią niewola zawiedli
liczbę pobitych ludzi obojczy płci trzy tysiące obrachowano / a więźmów 9000
wywiedli bez odporu.

Drugiego roku 1288. Lesko Czarny Monarcha Polski wyprawili list
y Papieża na dobrowolne Rycerstwo Krzyżaków / przeciw Litwie poganom /
zebrał wielkie wojsko / tak z swoich Księstw / iako y z cudzych krajów / którzy ze-
współ z

Książę na
Litwę.

Tatarowie Pol
skę i Mazow
skę okrutnie wo
sili.

Lesko drugi raz
z Polski wrócił.

21000 Panie
nie z Polski po
wziętych.

Esten i truci
zny Tatarskie.

wpadł za listem Papieskim zbierali się na Litwę. Z tymi tedy Lesko puściwszy
wiesć do Litewskiej ziemie ciągnąc / a nad nimi się Dobrzyńskiego niedawnego
zburzenia pomścić / obrocił ono wojsko do Mazowsza Cierńskiego / które było
w dzierżawie Książęcia Konrada. A tak dawszy Litwie pokoy / wszystkie ziemie
Mazowiecką na troje zagony rozpuściwszy / ogniem y mieczem powoiował. Za
co Pan Bog Leską zarażem skarał / iż wojsko Krzyżowe nie na Litwę / na któ
rych był wziął od Papieża Krzyż / ale na swoich obrocił. Bo Tatarowie teży
Jesienią 13. Dnia Grudnia z Carzyskami Nagay y Telubuga / w wielkiej wot
kości jako ściana przez Ruskie krainy pierwej w Lubelską y w Mazowiecką
ziemie wtargnęli / pocym do Sandomierskiej / Siradskiej / Krakowskiej ziem
zagony rozpuścili / gdzie Miasteczek / Zamków / Kłasztorów / Solwarków / Wsi
bez liczby popalili / y zburzyli / tylko od Kłasztora Krzyża na tyścy gorze za porą
da Rusaków / resztę drapieżnych powściągnęli / A Lesko Czarny zwatpiwszy
w siłę Rycerstwa swego / wrócił do Węgier z Grufing małżonką swoją / za czyn
Tatarowie bez odporu. Polskie ziemie aż po same Tatry Węgierskie swowolnie
burzyli / plundrowali / y palili. A tak wielką liczbę ludzi w ten czas z Polski wy
wiedli / iż kiedy się pod Włodimirzem na Wołyniu butinkowali y dzielili / dwa
dziesiąt tysięcy y jeden samych dzieweczek albo panniek bez mężnych naliczyli /
Ale y Rusacy choć towarzyskami y holownikami Tatarskimi byli / nieśli od
nich szkody. Bo Tatarowie toćrowstwo / z Rusi do Zorody wychodząc / wyimu
jąc serca z pobitych Polaków / a w iadownicy truciźnie ich namoczywszy wtyka
li na rożenki czarując ich ku temu naukami Czarnoksiężnikami / y stawiali w rzeki
y w stawy / skąd pocym bardzo wiele ludzi s picia yżywiania zakazone / truci
zna wody w nieuleczone choroby wpadali / y okrutnie marli / gdy rychło y nie
wczas one truciźnie / y toćrowstwo pogańskie Rusacy obaczyli / W czym Dlu
gosz y Niech. lib. 3. cap. 60. Cromerus lib. 9. etc.

Część wtarczek / w spo nych Wójnach Litewskich y Zmodych i Krzyż kami Pruskimi Roku 1289. etc. według Kronik Pru skich / Lisslandskich / Długosza / Wapowskiego Mie chouisa y Cromera.

Rozdział III.

Sambinska sta
mia / gdzie Kro
lewiec od Li
twy zwoiowa
na.

Otu 1289. wojsko Litewskie w osmiu tysięcy ry
cerstwa iezdnie do ziemie Sambyskiej w Prusiech wtargnę
ło / która ogniem y mieczem zwoiowało / a rościagnawszy
wszerz y woluz zagony swoje / wielkimi łupami obciążeni
z więźniami y trzodami y rozmaitym dobytkiem do Litwy
bez odporu odciągnęli / bo Krzyżacy nieśli s nimi bitwy
stoczyć / tylko przedziśiat Rozaków Litewskich w picowaniu poimáli.

Roku zaś 1291. Bertold Brunhanim Kontor Krolewiecki chcąc się po
mścić tej wtarczki nad Litwę / zebrał się z wojskiem Krzyżackim / a wtargnąw
szy do Litwy / zamku Koleiną dobył y spalił / y pobawił wiele ludzi Litewskich y
siedm set ich poimawszy / wrócił się Krzyżacy do Prus.

A chec

A chcąc zagrozić Litwą drogę Krzyżakom aby do ich państw niemogli nańzdom czynić/poczęli budować Zamek Mingedin/ktorego budowania chcąc im zagrozić Bertolo Kontor Krolewiecki / zebrał woysko nowe y ciągnął do Litwy/ Ale wielkoscia Ryceřstw Litewskiego/ ktorzy budujących strzegli przez strąsiony / obrocił się w inną stronę / gdzie Zamek Litewski Niderabe nazwany wziął/ w którym wszystkich Chrześcian więźniów rozwiązał/ Poganów pobit/ a drugich w więzienie do Prus wywiodł.

Mingedin y
Niderabe zam
ki Litewskie.

Ledwo wyciągnął Bertolo Kontor Krolewiecki z Litwy/ali wnet Memer Mistrz Pruski z potężnym woyskiem wnet znowu do Litewskiej ziemi wtargnął/ Pastonów y Gersów dwa powiaty zburzył/ y w popiół obrocił/ a z wielą łupami więźniów y dobytku do Prus się wrócił.

Trzeci raz potym skoro Mistrz wyciągnął Kontor z Balgi wyprawił się do Litwy/ a mając z sobą półtora tysiąca Ryceřerów/ dwa Powiaty Onkajmski/ y Mingedinski ogniem y mieczem splundrował.

Po kilku zaś dni Witenes albo Wicien Książę Litewskie/ do Kujawskiej ziemi przez Mazowsze za powodem Książęcia Bolesława wtargnął/ gdzie ogniem y mieczem około Brześcia Kujawskiego wszystkie wołosci zwoiował/ a nabrałszy wielkość ludu y dobytku/ bez odporu do Litwy ciągnął. A choćkolwiek się na niego Władysław Łokietek/ y Kazimierz Kujawski/ y Leczyckie Książęta/ y Meinhardus Mistrz Pruski wówczas zebrali z swoim Ryceřstwem/ y tuż woysko Litewskie dogonili/ wszakże nic dobrego nieprawili/ a tylko się plundrujących nieprzyjaciół napatrzywszy/ nązad się wrócili/ A Litwa z łupami do Litwy przez Mazowsze przeszła.

Litwa Kujaw
ska ziemię zwoi
owała.

Tegoż roku Władysław Krol Węgierskiego Wołosy albo Rumanowie na polu śpiącego zamordowali dziewiętego dnia Miesiaca Lipca.

Tegoż roku Władysław Łokietek/ Leczyckie/ Kujawskie/ y Świdawskie Książęta/ z Wacławem Kolem Czeskim o Monarchia Polska wielkie burdy wiedli.

Roku zaś 1292 Meinhard Mistrz Pruski z woyskiem Niemieckim na granice Litewskie przyciągnął/ ale gdy go o sprzysiężeniu y o zasadce Litewskiej z Prusaki pogány przestrzeżony/ z wielkiej niebezpieczności ledwo uciekł/ a dniem y nocą na zad wstępując do Krolewca się wrócił. Bo Litwa miała na woysko Niemieckie wczolo wderzyć/ a Prusowie ktorzy się do pierwszego poganstwa obrocić chcieli/ z tyłu y z boków mieli Niemców ogarnąć wspolek z ich Mistrzem.

Mistrz Pruski
z Litwy ledwo
uciekł.

Potym Roku 1293. Konradus Scange Kontor Ragnetski/ w dzień S. Jakoba Mingedinu Zamek w Litwie dobył/ w którym wielkość Litwy pobit/ a drugich w niewola pobral/ Za którym tuż w stopy goniąc się Wicien Książę Litewskie/ z wielkoscia Litwy y Ruską/ Pruska ziemię przez osiemdziesiąt dni zwoiował/ ale od Krzyżaków w ciążym łacie obfoczony / y porażony / ledwo w małej drużynie sam do Litwy uciekł.

Wicien Pruski
w niewola pora
żony.

Tegoż roku Władysław Łokietek Krakowską ziemię / Czechy wyganiając zwoiował/ Tatarowie też Sandomierskie krainy okrutnie splundrowali.

Na drugi zaś rok 1294. skoro po Świątkach Wicien albo Witenes Książę Litewskie z tysiącem y osmiesiąt iednych / przez lasy y borowizny Pozącka droga do ziemi Leczyckiej wtargnął/ Miasto Leczyckie spalił/ a naprzód na Tum Leczycki wderzył / gdzie się było na wroczyście święto wiele ludzi zebrało/ ktorych Litwa posiekła y pobita/ a drugich powiazała. Prelaty także/ Kanonicy/ y Kaptany w niewola Wicien pobral/ wbiory postrocone / y naczynia Koscielne srebrne/ y złote pokupił/ A tych ludzi ktorych było na Kosciół wiele uciekło / y mejnie się Poganom bronili/ podusił dymem y ogniem/ okoliczne Domy/ y Kanonicze Dwory około Kosciola leżące zapaliwszy. Potym

Leczyckie Lu
twą i palnia y
Tum.

Ktoś Rasi-
mierz iabito / n
Polacy w swo-
tej ziemi od Li-
tew porażeni.

Po 20. wsi-
now Chryści-
an / na rade go
sie Litwin
dostało.

Mole własne
dostawiające
tego / gdom był
leżące / b. w. em
prowożo raz do
Litwy iabac/
roku 1565.

Niemcy Litwa
wzrost / o Wi-
nie spalili.

Roku 1575.
gdom tam był.

Kamel Kamel
Niemcy wzros-
li.

Widien Litwa po wołosciach w zagony rozpustniwszy / a wielkość lupow / ludzi /
y oobrytku nabrawszy / spiešno do Litwy uchodził. Ktorego Kazimierz Leczy-
cie Książę Brat Łokietek z Rycerstwem swoim dogonił we Wsi Suchowie /
a według niektórych w Trojanowie blisko Sochaczową Miastą / nad Rzeką
Bzura : tam nieważając namnięj śmiałości nieprzyjaciół Książę Kazimierz /
wderzył też na nich śmieło / a dotkając meżnie / y ścisłone vsy Litewskie przebi-
jąc zabity / rozpamiętao dzielnego ducha meżny mąż meżnie wypuścił / wiele wie-
now po ki trwała zapalczywa bitwa wciękło / wiele też Rycerstwa polskie-
go / ktorzy z bitwy wciękali w Bzurę potonęło / inni na płacu polegli / a dru-
gich Litw pomnianych nieboraków w niewolę zabrała. Gdy sie tak bitwa
skńczyła śmiercią zaczęto Książęcia Kazimierza / na butyńku każdemu Litwi-
nowi poganiinowi / dostało sie z działu dwadzieścia osob Chrzescian Polaków /
O czym Długos y Niechomius lib. 3. fol. 190. cap. 65. Peracla pugna culibet barbaro
uiginti Christiani Poloni in sortem cesserunt. Cromerul lib. 10. Tantam uero pradam hominum
abduxere tunc barbari, ut uiginti capita singula cederent. O tymże Vapounus y Bielski / y
onego wieku Historyk Petrus Duzburch iednostaynie piszą.

A iż tu Niechomius y Długosz wacpia / iesliże w Trojanową albo Suchow-
ą bitwa była / teoyin ta sam okiem swoim widział / gdy na Trojanowskim po-
lu / ktore jest rowne y piaszczyste niedaleko dwora od Sochaczową czwierzć mile
nad Bzurą rzeką (przes ktoraśmy sie raz w Koryciech y w złobiech czasu powo-
dzi z paniem Poznanskim przewozili / bo promiow nie było) oracz plugiem wy-
orał ostrogi / groty trzy od orzewcow / Butawę okragłą y kłk żelczow od-
strzał staroswieckim działem / odc rose dawnością zbotwiatę / skąd sie pokazu-
je / iż pod Trojanowem / nie Suchowem / Litw z Wiciem Książciem swoim
to zwycięstwo oczymała.

A od tego czasu Władysław Łokietek Książę Kujawskie Brat rodzony Książ-
ęcia Kazimierza od Litwy zabitego Leczyca ziemię spadkiem wziął w swoje
panowanie / bo Kazimierz dziedziecznego potomstwa po sobie nie zostawił.

Tegoż też roku Konrad Książę Mazowieckie / Pan Cierneński / Syn Książ-
ęcia Semowita od Swarną y od Litwy w Jazdowie zabitego zmarł w Klasz-
torze Czerwieskim / y tamże pochowany. Ten w Błoniu Klasztor zbudował y
nadał. A po nim Brat Władysław zięć Książęcia Trojdena Litewskiego zabitego
zupełnie Książstwo Mazowieckie opánował.

Roku zaś 1294. Menhard Pruski Mistrz na końcu żony dwa powiaty
w Litwie Pastow y Jerschow zwoiował / a dobywszy dwu Zamku / y spalivszy /
gdy trzeciego z trunością dobyć obaczył / odestawszy wzięnie Litewskie do
Prus / obrocił sie z wojskiem do Wizny Zamku Książęcia Mazowieckiego Wo-
lesław / ktorego dobywszy spalił / dla tego iż Litw w Wiznie mieszkając za
dozwoleniem Wolesławowym / wielkie škody w polsce y w Prusiech / częsty-
mi wtarczkami czynili. A skąd sie okazało iż ty zamki Litewskie y powiaty Ger-
schow y Pastow / od Krzyżaków zburzone gdzieś były na Podlasku nie daleko
Wizny / iakożem y sam kłko horodyszcz położeniem miejscą obronnych za Au-
gustowem w puszczy na granicy Pruskiej widział / y dziś tam ieszcze oracze
starzyny y lasy na role rospopywając / łańcuchy od wzwodow mostowych y
zarwawsy od Brami albo wrot / także insze znaki starodawnych Zamkow y bitew
wykopują.

Tegoż czasu Ludwik Kontor z Kagnety Litewski zamek Kamel wziął y spalił.
Roku potym 1295. po śmierci Henrika Książęcia Wraclawskiego Monarchy
Polskiego / Panowie Polscy / gdy sie im sprzykrzyło wielu Książat w iednym pan-
stwie rządzenie / poczęli myśleć y rądzić / iakoż iż z wielu Książstw polskich iedno
Krolestwo

Królestwo y Monarchia albo iedynowładstwo uczynili. Bo od Bolesława Śmiałego Króla Polskiego / który ono S. Stanisława zabił / Królestwo Polskie y Koronę polską wstało było / dla klątwy y zakazania Papieskiego. Dla tego Królestwo Polskie na kilkonasćcie Księstw było rozewane / tylko który był Krawcowstwi Książciem / iako Władysław wtóry / Bolesław czwarty / Lesko piąty / Biąły / Bolesław piąty Wstydliwy / Lesko szósty Czarny / y Henryk cnotliwy / Książę Wracławskie / przy tych zwierzchność panowania / y iakoby rlate Monarchiey zostawał / Aczkolwiek nād insymu Książęcy jadney władzey niemieli / Bowiem Śląskie / Ruskie / Wielkopolskie / Sieradzkie / Pomorskie / Łeczyckie / Sandomirskie / Mazowieckie etc. każdy wolno według własnych praw / wstaw / y władzey panował / za czym częste wojny narażdy / y wybijania z Księstw / między tak wiela Książęta powstawaty / a Litwa / Tatarowie y Russacy z wielkim wpaćkiem Polski biedney często ich rozwarzali.

Przeto gdy tak Polska od zabicia S. Stanisława lat dwieście y piętnasćcie bez Korony trwała: wybrali sobie Polacy na Królestwo Przemysława wtorego Książę wielkiej Polski / y Pomorskie / który na ten czas y wielmożnośc pánstwa y dzielnośc wrodzona prawie Królestwa / insze Książęta Polskie przewyższał. Koronował go w Gnieźnie Jakób Swinkę / Arcybiskup Gnieźnieński / y z żoną jego Richsą Cerką Króla Szwedzkiego / na odnowione Królestwo Polskie / Koronę starszowiecką od Orona Cesarza Bolesławowi Chabremu pierwszemu Królowi Polskiemu Roku 999. dąga / którą przez lat 215. Prataci Gnieźnieńscy do tych czasów w Koscielnym ścibie pilnie chowali. Ale mu tego odnowienia Królestwa insze Książęta Polskie zayrżaty / w sąsiedztwie też przyległe Sasowie / y insze Książęta Niemieckie obawiali się mocy jego / dla tego Margrabowie Brandeburscy wpatrzywszy nań czas pogodny / gdy w Rogoznie na Granicach Brandeburskich / zapustne śalone wesie z Dworzany swoimi bezpiecznie odprawował / w dzień Popielcow bez wieści przesłasy przypadłszy / wderzili na opitych / y z wieczorąyszego pochmiela śpiących Dworzani jego / tamie też śamiego Króla / acz się dosyć mężnie bronili / okrucie oszczepami wstrzelanego y pośliczonego poimawali / na ostatek gdy go żywo zawięść s sobą niemogli / puchinali / mi wklórego zamordowali. Ciało jego w Poznaniu pochowano / miał wieku swego lat trzydzieści y osm / miesiące trzy / dni 24. Krolował na odnowionym Królestwie Polskim Miesiacy siedm / Dni tedenasćcie. Piśe Długos i z Żarem bowie którzy Żerb mają Lwā z muru / y Nalenczowie / za Żerb chustkę zwinioną noszący byli przyczynami śmierci jego / dla tego Ślāchcie y Familiam tych Żerbow niedopuszczono / y zakazano było między Ślāchcā y Rycerstwem insym polskim w woysku stawać / ani się za Ślāchcā liczyć / ani też czerwonego obioru nosić / aż potym za Kazimierza wtorego / gdy się na wojnie przeciw Rusakom znacznie pokazali / y sromotę przodków dzielnoścā swoia zagładzili do pierwszey godności byli przypuszczeni / y przywroceni / a od tad już porządkiem swoim idą Królowie polscy koronowani.

Roku potym 1296. Wiceni Książę Litewskie wtargnąwszy do ziemie Chelmieńskiej / y do powiatu Gólabieńskiego / wsiyski krāny wsiery y wozłuz ogniem y mieczem zwoiował / a z wielkimi łupami do Litwy się wrocil. A potym zaraz do Lisslandzkiej ziemie ciągnął z woyskiem Litewskim y Smodziskim.

Ale Sifridus Kontor z Balgi / y drugi Piotr s Krolewca / wtargnąwszy do Litwy Gartin Zamek nād Niemnem oblegli. Co wysławszy Wiceni / wnet się wrocil z Lissland. na pomoc swoim / y na odsiecz Niemcy też przestraszeni przybyciem woyska Litewskiego co wstok od Gartinā do Prus wchodzili / tysiac ludzi z Litwy poimawszy / O czym Długos y Niechomius fol. 196. lib. 4. etc.

Przemysław na Królestwo Polskie wybrany.

Przemysław Król Polski jako bitny.

Nalenczowie y Żerbowie Ślāchectwo byli ślāchci.

Litwa Pruska y Lisslandzka wojna.

Grodno Krępa jacy oblegli.

Litwa w Prus.
siech porażona.

Roku zaś 1298. Litwā z Żmudzia miasto Strassburg nowo założone w Prusiech w Chełmienskim powiecie zburzyli / y naczynie poświęcone w Kościołach rozszarpali / A gdy z łupem wchodzili / dogonił ich w lesie Konrad Sak Kontor z Ryceřstwem Chełmienskim / y poraził ich na głowę / a łupy y więźnie wszyscy odgromił.

Litwa w Prus.
siech Natangia
zwoiowała.

Potym na drugi rok 1299. Gdy sześć set Litewskich iezdnych Kozaków Pruska ziemię woiowali / czekał na nich w zasadce Komendant Brandenburgski z wielkością Niemców swoich w ziemicy Taktanskiej / Ale gdy Litwā podobno przesłpiegi ożreżona na ony miej / a przysć zamużkała / siechaly sie woyska Krzyżackie do domow nie wstępuwşy / A Litwā tym czasem przyciagnawşy / Taktanska ziemię zwoiowali / dwie scie y pięćdziesiąt Niemców pozamiali / a drugich posiekli.

Kostertli
fandstie.

Tegoż roku Mistrz Lißlandski z Krzyżakami swoimi / Janā Quirina Arcybiskupa Rigenckiego fundatora swojego poimali / dla tegoż im nie dopuszczał Rygi Miasta zniewolic / albo do gruntu zburzyć / na to sie byli nasadzili. Co takie byli przodkom tego Arcybiskupa Janowi Wochtowi / y Albrychtowi uczynili. Frideryk też z Hadelzappe przeszłych lat z Biskupstwā Derpskiego byli wygnali / skąd potym między Ryżany y Krzyżaki wielkie wojny wewnętrzne Lißtwie na ręce były wrosły. Bo Ryżanie niemogąc sami wytrzymać mocy Krzyżackiej Litwā przeciw Krzyżakom za pieniądze przywozili.

Tegoż roku gdy Ludwik Sippem Mistrz Pruski umarł / był wybrany na tego miejsce Eluidus Golobach rodem z Düringu / który gdy nie długo żył na Mistrzostwie / miał po sobie successora Konrada Saka.

Łokietek z Kro
lestwa od Po
latow złożony.Wacław
Czech Krol
Polski.

Roku też 1295. po zabiciu Przemysława Krola Polskiego / Pánowie y Ryceřstwo Polskie y Pomorskie w Poznaniu Władysława Łokietka Książę Kujawskie / Łeczyckie / Siradskie / y Sandomirskie na Krolestwo Polskie wybrali / y uczyniwszy przysięgę / wszyscy zamki y Miasta w jego władzę podali / ale gdy koronacya niewiedzieć dla której przyczyny odkładał / wprzyskrzył sie stanom koronnym / tak Duchownym iako Świeckim / Przeto roku 1300. gdy odjechał do Małey Polski Łokietek / zjechałszy sie znowu do Poznania Pánowie polscy / trzeciego roku složyli s Krolestwā Łokietka w niebytności jego / a Wacława Krola Czeskiego / który sie też pisał Krakowskim y Sandomirskim Książciem / przeciw Łokietkowi na Krolestwo Polskie wybrali / y koronowali w Gnieźnie Koroną Polską / która na niego kładł Jakób Swintā Arcybiskup Gnieźnieński / a potym w Poznaniu poiał w Matęństwo Elzbiety Corke Przemysława Krola Polskiego zabitego / aby tym staley wzmocnił sobie Krolestwo w Polsce.

Czechowie na
wzrosty Polskie
przełożeni.Łokietkowi
niedzi.

Potym Wacław Krol Czeski y Polski / przez Henrika Berke Dubia Czechā Hetmāna swojego / Siradskie / Łeczyckie / y Kujawskie / także Sandomirskie dzierżawy Łokietkowi wydarł / a swoimi Czechami omingwşy Polaki wszyscy prawie zamki osadził / y rzędy rozdał.

A Władysław Łokietek chudzinā od swoich opuśczoney / y z pánstwā złożony / potym od Czechow wygnany y złupiony / zjechał do Węgier / a stamtąd pieśo do Rzymu wędrował / Potym z Rzymu wrocivşy sie do Węgier / z Węgrami do Polski nājezdzał / Czechy trapiąc y mordując / Pelickā też Zamek / Wiaslice y Łelow pod Czechami wziął / a Węgrami osadził : Bo Wacław Krol Czeski y Polski w Czechach mieszkāł / zostawivşy Gubernatorow na swoich mieyscu w Wielkiej Polsce Gricza Szlezakā / w Małey Mikolāia Książę Opawskiego / a w Kujawskiej ziemi Tassa Wissemburga / Jak o tym serzey Długosi /

Crom. lib. 11.

Niechouius Cromer lib. 11. etc. pisa.

Tegoż też

Tegoż też roku 1300. Witen albo Wicien Litagolezyt Wielki Xiądz Litewski y Smodzki / którego Petrus Dusburgh Krolen Litewskim / a Synem Utimmera Krola Litewskiego w swojej Kronice piše / Ryzanom y Arcybiskupowi ich / przeciw Krzyżakom na pomoc kilku tysięcy Litewskich y Smodzkich Rozaków za pieniądze posłał.

Drugie też woysko Litewskie / gdy z łupami s Pruskiej ziemi do Litwy wchodziło / dogonił ich Kontor Brandenburski w ciastnościach leśnych / których omiatać nie mogli. A tak wszystkich Rozaków Litewskich pobit / iż tylko trzy sonego ufffęz ucieli.

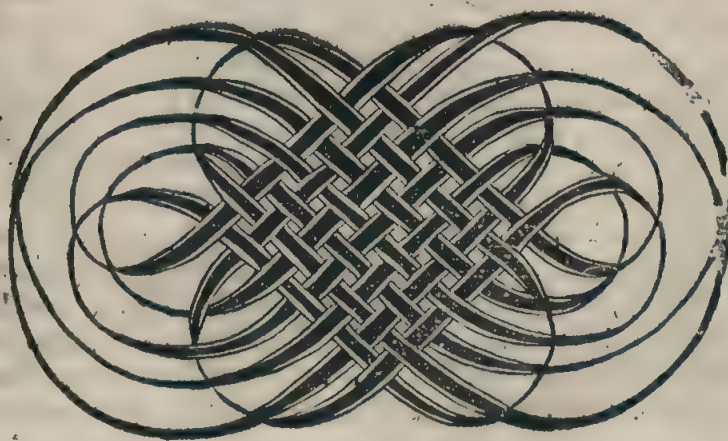
A Draikolit albo Dracolit Pan Litewski / podawszy Krzyżakom Jacek Onkaim w Litwie / na którym był Starosta / ze wszystkich Litwa którzy przy nim w zamku byli / wiara Chrześcijańska przetożwszy się do Prus / przyjął.

Tegoż też roku 1300. Bonifacius ósmy Papież według zwyczaju y Ceremonii Żydowskich jubileus albo miłosierdzie Lato naprzód uławił obchodzić.

Tegoż roku Ottoman niektórzy z narodu Tatarskiego s prostych a podłych y ubogich rodziców wrodzony / dla przeważney Rycerskiej dzielności od Turkom na ten czas się w Azję y tam ułajacych / pierwszym Xiążciem albo Cárzem Tureckim był wybrany / który potem przysiawszy Machometowi zakon s Turkami od Saracenow / wielkie rzeczy w Azji czynił / y częste zwycięstwa nad okolicznymi y przyległymi narody / y Krolami ich otrzymawał / za czym potomkom swoim y umocnione państwo / y wieczne imię zostawił / iż się od niego wszystkie Cesarzowie Tureccy Otomany piša.

Tychże czasow / tak Długos y Cromer lib. 11. y Niechomius lib. 4. cap. 5. wspomina / Luani cum reliquis Prussorum assiduis excursionibus Crucigeros in Prussia, et Litwonia affligebant &c. Litwa z ostankami Prusow poganow uławicznymi wytarczankami / y nalezdami / Krzyżakow / w Prusiech y w Lislanciech dręczyli / y trapiłi. Ktore nalezdy y spólne s Krzyżakami Litewskie bitwy / iżem wyższy w Kronice Pruskiej / Petri a Dusburgh z łacińskiego przetłóney / napisał / tu ich powtarzać nie chce / gdyż tam sprawy inie Witemowe porządkiem wyrażone naydzie / alboś inie znalazł / iesli s pilnością czytał.

Tegoż czasu Xiążca Ruskie widząc wnetrzne bitwy / nalezdy / y rozewanie Krolestwa Polskiego / między Wacławem Krolen Czeskim / y Władysławem Łokietkiem wygnanym / z mocą woysk swoich do ziemi Sandomirskiej na ratę bystrey Rzeki powodzia co się nawinne pobierający wtargnęli / gdzie wielkie škody poczyniwszy / ludzi y bydła z innymi łupami nabrawszy / do swoich się ziam wrócili.

W Burzeniu Dobrzyńskiem

Ziemie przez Litwę / y porażeniu Russa-
ków pod Lublinem / Roku 1301.

Rozdział III.

Litwie Niem-
cy łupn oddali.

W Roku 1301. Wojsko Litewskie / którego było sześć tysię-
cy rachowano / Dobrzyńską ziemię zburzyło / których z łupami
wchodzących Polacy gonili / wśakże im łupów / do lasów zło-
żonych oddać niemogli. Toż wojsko Litewskie chciwością
wielkich łupów pobudzone / Chełmską ziemię poczęło woio-
wać / na które Krzyżacy Pruscy wderzyli / y rozgromili ich / a
na płacu siedmudziesiąt Litwinów ubili / a innych rozplósyli /
Panny też y Panie Dobrzyńskie oddaliwszy im rozwiązały / y innych więźniów nie-
mąto wybawili.

Roku zaś 1302. Gdy Maciej Krol Czeski y Polski / zostawiwszy w Pol-
sce Czechy Gubernatory / sam w Czeskiej ziemi mieszkał / Panowie y Słachtę
małej Polski / Sandomierską / y Krakowską przeciw Russakom ziączone sercā
mając dla dawnego wyodręczenia y posiadzenia Lubelskiej ziemi y zamku Lubli-
ńskiego / tudzież tej dla niedawnego a świeżego zburzenia y złupienia Sandomierskiej zie-
mie / dobrowolnie się przeciw Russakom na wojnę wyprawili. O czym dowie-
dziawszy się Russacy / zebrali także wielkie wojsko z Książstw swoich / Litwy też y
Tatarów na pomoc przyzwali / a złączwszy wspólne mocy / Polakom do Lubli-
na przyciągającymi zastąpili / tamże wsiadac w swojej wielkości dali im bitwę /
Polacy zaś acz daleko mniejsze wojsko mieli / wśakże się bitwy nie wzbranieli /
ale w silną mocą y przeważną siłą po sileni / scisnęwszy się w walny wst wiel-
ki / rozwleczone y zatrzymane byli wśow Russkich / y Tatarskich / gwałtownym
pędem / a siłą tym potężaniem / na pierwszym starciu rozewali / a pomieszanym
śladem pogromili / pobili / y rozno po rolach Lubelskich wietkających rozpló-
sili.

Russacy u Li-
twy z Tataro-
w pod Lublinem
porażeni.

Polacy Lublin
Russakom od-
teli.

Wielka na ten czas porażka była nad Rusią y Litwą z Tatarami / y byłaby
wielka by im bliski Zamek Lubelski był / do którego wietkali / przechowania y
zabezpieczenia nie dał. Wśakże ich Zamek niemógł długo bronić / Bo obleżeni od
Polaków / gdy na wycieczkę z zamku mieli wyjść / srogim głodem wciśnieni /
tak to bywa w zawiąrciu wielkości ludu / y z zamkiem się musieli Polakom po-
dać / Tak Zamek Lubelski po pięćdziesiąt y siedmiu latach / takto był Polakom
przez Russaki za Daniela Romanowicza Russkiego / y Mendoga Ringoltowicza
Litewskiego Krolów wydany / w ten czas jest ze wszystką ziemią Lubelską do
polski przywrocony / y odistany.

Krzyżacy Li-
twę wołowali.

Roku zaś 1304. Wernerus Gross z Zonenbergu / y Adolphus z rodzonym
Bratem z Wentimelu / y Teodorik Elner Grosowie / y wiele innych Słachciców
y Rycerstwa od Renu / do prus na pomoc Krzyżakom przeciw Litwie z wo-
jskami przyciągnęli. Mistrz też pruski Konradus rozdzieliwszy wojsko swoje na
dwoje do Litwy się zaimie wyprawił / gozie Garsenstą ziemią albo Grodzienstą
ogniem y mieczem zwiołowali / a z wielkimi łupami ludzi y dobytków do prus
się wrocili.

Potym

Potym posle Komendator Krolewiecki z wietszym woyskiem przyciągnął pod Otkam zamek Litewski/gdzie jeden Litwin Swireyt imieniem wedlug cazyemney obietnicy Krzyżakom uczynionej Zamek przereczony / na którym był Burgrabia Krzyżakom otworzył / którzy wermawszy się do zamku w nocy / wsielkich jednostajnie tego się nawinął / mężczyzn y białe głowy / starych / y młode dziaćki pobili y posiekli / a Zamek zapalwszy w popioł obrocili.

Niemcy przesiadli Zamek Litewski Otkam zburzili.

Stamtąd zaś rozpuszczwszy zagony po okolicznych włościanach łupow y ludzi z dobytkami wielkość wybrali / y do Prus wymiedli.

Tegoż roku 1304. iako Miehounius lib. 4. cap. 6. fol. 200. piše Litewskie woysko wtargnąwszy wielką śmiałością do ziemie Leczyckiej w dzień Świąteczny ogniem y mieczem wszyscy włościan spustobili / y miasto Leczyce bez odporu wzięwszy y wykupiwszy spalili / których obciążonych łupami a do Litwy się wracających / Kazimierz Dobrzyński ziąże Brat rodzony Lokietkow dogonił / y strącił bitwą z nimi stoczył / a wszelkie Polacy na swych śmieciach śmieli / y goy Litwa wzięła wzięła zwycięstwo otrzymali / y wszyscy łupy wydarli / wzięli ziąże Kazimierz / w jednym miejscu który był począł wstawać meżnie boinac / wielkością strzał y wloczni Litewskich floty y zraniony / wrodziwego y przeważnie dzielnego Ducha zaraz z żywotem / iako y drugi tegoż mienia Brat jego / wypuścił. A tak Władysław Lokietek wedlug Miehouniusa musiał mieć dwu Bratu Kazimierzow / jednego Leczyckie / drugiego Dobrzyńskie ziąże / obudwu od Litwy zabitych jednego Roku 1294. Leczyckie ziąże Kazimierza w wsi Trojanową / a drugiego Dobrzyńskie przereczone ziąże 1304. zabili / wzięli tego wtorego Cromerus niewspomina.

Kazimierz ziąże Dobrzyńskie od Litwy zabito.

Roku zaś 1305. Wacław Krol Czeski y Polski wyprawiwszy z Węgier Syna Wacława / który był na Krolestwo Węgierskie od niektorej strony panow Węgierskich wybrany / umarł w Pradze Miasteczku Lipca. Ten Wacław będąc na Krolestwo Polskie z Czeskiego koronowany Roku 1300. naprzod pierwszą monetę srebrną groše Czeskie / które dziś po poltorą grošą polskich idą / do Polski iako nowinę na nowe Krolestwo przyniósł / a potym od niego drudzy Krolowie polscy dopiero poczelu monetę groše / polgroški / y kwardniki pod swoim koronnym polskim znakiem kować. Gdyż przedtem sztukami siekanego Słota y Srebra / także sorkami Kunimi / Wiewiorczyni / albo Zielczanymi / Lisimi y inzego zwierza towarami / wedlug rozmaitych frymarkow tak Polacy / iako Russacy / Litwa / y Mazurowie zwykli byli kupie swoje odprawować / aż się wten czas Polacy od Czechow / a Litwa od Polakow y Monety pieniężney używać / y gospodarstwo domowe porządniej stanowiąc nauczyli.

Pierwsza moneta srebrna w Polsce / o gośpodarstwo.

Tenże Wacław Krol Czeski Krakowskie miasto naprzod murem otoczył. A po jego śmierci Władysław Lokietek wnet takową się niż przedtem ścieżką Krolestwo Polskie / z którego był trzy kroć wyrzucon foritować poczęło / Bo za przychylnością chłopstwa y pospolstwa wszystkich / Sandomirską ziemię wszystkie osiadł / wybiwszy zewsząd Czeską obronę / a potym gdy się za jego beczelnym powodzeniem / Krakowscy y Sandomirscy panowie y Słachta udawali / wnet inże twierdze w Ziemi Krakowskiej / na ostatek sam Zamek Krakowski od Czechow podany wziął.

Lokietek Krolestwo odzyskał.

Na drugi rok zaś gdy Wacław Syn Krola Czeskiego y Polskiego Wacława do Polski się wyprawił / chcąc opanować Krolestwo Polskie iako oczyste / zabity jest we śpiadki na pokoiu w Ołomuńcu przednieyszym Mieście Morawskim / niewiedząc od kogo / a od tego Roku 1306. Czechowie Dziedzicą postrądawszy / postroime Krole y Pany mieć poczelu aż do dzisiejszych czasow.

Krol Czeski w śpiadki zabito.

A Władysław Łokietek Król Polski trzeci raz wybrany / chce się pomścić
pierwszej Przywody swojej nad Henrykiem Głogowskim Książciem / wszystko
Słasko ogniem i mieczem zwoiował.

Arzyżacy też Pruscy na ten czas Pomorskie krainy pod Książęcy Polskim
woiowali / y wszystko Pomorze / potym także Kujawy przez zdrańskie praktyki
od Królestwa Polskiego oderwali.

O burzeniu Kaliskiej ziemi

przez Litwę / a częstych natężdach między nimi y

Krzyżaki / Roku 1306. Druym Długos y Michonius
lib. 4. cap. 3. fol. 12. 14. 215. 22. Wapouius y Cromer lib. 11. 22.

Rozdział V.

Audientes Lis
tuani &c.

Litwa Wielka
Polska y Kalisz
wojnie.

Wosko Krzy-
żackie Pruskie
zamek Grodzien-
ski wbieżato.

Niemcy Litwa
wojnie.

S Roku 1305. Usłyszawszy Litwa o rosterkach y
wewnętrznych wojnach w Królestwie Polskim / zebrali się
z Rycerstwem Wiciem Książcia swojego / a przesłasy y nie-
zwyczajne drogi Kozackimi swoimi prostymi drogami cią-
gnąc / przeszli przez Mazowsze do Wielkiej Polski / gdzie Ka-
lisz / y Starożytną miastą y wsi okoliczne wystupili / starych /
y niedorośle działki posiekli / dwory y włości wszystkie po-
palili / a z wielkimi łupami y s kilkiem tysięcy więźniów Polaków / bez żadnego
oporu do Litwy uciegli / y wszystko połon w całe wygnali / śladz zaś pozwo-
leniem Mazurów / przez których krainy y tam y sam chodzili.

Tegoż czasu Henryk Plechka rodem Sasiy / nowo na Marszałkowsko-
nie na Mistrzowsko (jak Michonius pisze) Pruskie wybrany / woysko Arzy-
żackie do Litwy posłał / które pod Zamek Gartin nad Niemnem leżący przycią-
gnawszy / a w dzień mglisty bramę otworzoną znalazłszy / zamek uciekli / Litwę
posiekli / drugich powiązali / a z wielkim łupem wybrańszy Zamek do Prus się
wrócili. Wszakże Petrus Duzburch / jak to wyżej w tego Kronice naleziesz / nie
pisze aby Niemcy Zamek Garta w ten czas uciegli / tylko posada która na ten
czas wielka była zapálili. Co y sam Michonius eodem folio przeciw sobie świad-
czy / mówiąc / Commendator autem de Coniksberg castrum Gartin non fuisse locutum molestē
ferens, &c. A Commendator powiada Królewiecki żalując y zaś przykre swoim mą-
jąc / iż ono woysko Niemieckie Gartiną albo Grodną zamku nieosiadło / wnet
sam s tymże woyskiem wrócił się drugi raz do Gartin. Ale gdy od Litwy pier-
wej być opatrzon y osiedzony znalazł / nowe łupy poczyniwszy w Litwie do
Prus się wrócił. A ty też Czytelniku wróć się jeśli chcesz do Duzburchowej Kro-
niki / a tam też żatarczka Gartiną od tegoż Duzburcha / który też o tym pisał
zawsze swego żywota / rzetelnie wyrażoną naleziesz.

Potym gdy bardzo wiele Rycerstwa pielgrzymkiego z Rzesze Niemieckiej
y z innych ziem Chrześcijańskich do Prus na świętą wojnę przeciw Litwie Mo-
rzem y ziemią przyciągnęło / zaraz Krzyżacy ich mocą posileni / nową wojnę na
Litwę podnieśli / a zburzywszy powiat Karłowicki / y wybrańszy / z wielkimi
łupy wrócili się do Prus.

Tegoż Roku Kościół w Zamku Brakowskim blachą ołowianą nakryty y
sam wpy-

Sam wyszedł zamek z wieżami / który był jeszcze w ten czas mało nie wyszedł brzo-
wiący / zgorzał ojnego dnia Maja.

Potym roku 1307. w dzień S. Gwola Litwa do ziem Siradskich y Ka-
lijskich bez wieści wtargnąwszy / wsiłkie włości okoliczne zwoiowali / a na-
brali wielkich łupów / ogniem y mieczem płody niewymowne poczyniwszy /
spieszo do Litwy wyciągnęli.

Litwa Polste
wojnie.

Tegoż roku gdy Henryk Bawarskie Książę z swoimi ludźmi / y Rycerstwem
do Prus na pomoc Krzyżakom przyciągnął / Teodorik z Altemburgu Mistrz
Pruski wyprawił się z nim do Litwy z ogromnym wojskiem Rzeskim y swoich
Krzyżaków / obległ potym zamek Welenia albo Wielonę rzeczony / ale gdy kilko
krotnie pod nim strącił / wnet Mistrz Pruski tuż pod zamkiem Welenia dwa
zamki drugie zbudował / jeden nazywał Fridburg / to jest góra spokojna / a drugi
Beier / to jest Bawarczyk / na starze Książęcia Bawarskiego Henryka / którego
wsiłkie strzelba w tych zamkach y inie naczynie wojenne zostawił / a Ludem
Niemieckim y żywnością obadwa zamki umocniwszy / Kazał Wielonę dobywać /
aby się Litwa podała / sam potym z Książciem Bawarskim do Prus wycią-
gnął z łupami przez śmódzka ziemię.

Niemcy Litwa
wojnie.

Wielona doby-
wa Niemcy.

A tu się w Kronice Niechomissowej albo tego Pisarz albo Drukarz omi-
lił / który rok dobywania Wielony Kłozie / 1307 co miał położyć 1327. zisra o.
miasto 2. położywszy z omyłki / gdyż na ten czas nie był jeszcze Mistrzem Pru-
skim przezjęzonym Teodorik (Ale ma być właśnie według Kronik Pruskich Di-
trych) Grass z Altemburgu / a Mistrzem na ten czas był Sifridus Jechuangen
tegoż roku 1307. wybrany / czasliu Albrichta Cesarza Książęcia Ratuskiego y
Klementa Papieża / który był po Celestinusie piątym na Stolicy Piotrowej /
Potym Sofroniusie był zaś Mistrzem Pruskim wybrany / Karolus Trewir /
Roku 1309. który był Władysławowi Łokietkowi Krolowi Polskiemu od-
ział wojny nieprzystojna Pomorska ziemia / y część Kujawskiej / y Mich-
łowski y Dobrzyńskie Książstwa od Korony Polskiej oderwał / Kaliska też /
Siradzka / Leczycka / y wsiłkie wielka Polska / także Mazowie za przywo-
dem onego Wincentego z Pomorza był zburzył / y w popiół obrocił / a po-
tym nieborak Łokietek spowinowaciwszy się z Litwą ledwo się Krzyżakom
odział / iako o tym Długos y samże Niechomius lib. 4. cap. 11. 12. etc. y Crome-
rus lib. 11. etc. świadczą szeroko.

Niechomius
Mistrz Prus-
kich prawdzi-
wy porządek.

Ten potym Karolus Trewir iadac z Rzymu / gdzie był od Papieża po-
zwany / umarł w Wiedniu Roku 1322. O czym Kroniki Pruskie y Niechomius
przeciw sobie sam lib. 4. fol. 220. cap. 15. świadczą. Na tego zaś miesiącu Werne-
rus de Orsele albo Orselenia Mistrzem wybrany / ten potym zabity jest w Ma-
borku od Krzyżaka Jana Gyndorfa. O czym tenże Niechomius lib. eodem fol.
222. cap. 16. przeciw sobie / y Kroniki Pruskie. Po nim zaś wybrany jest na Mi-
strzostwo Luderus albo Ludolphus Tulisfurzenste Książę albo Brunswickie
Roku 1325. za Cesarza Ludowika 33. a Papieża Jana 22. Potym dopiero Teo-
dorik albo Tidrik Grof Altemburski mładszy wieku swego lat 80. wybrany na stoli-
ce Mistrzostwa Roku 1329. O którym to Niechomius pise / śnać za omyłką
swego pisarza / co pospolicie raptury (iako y w śnie chłopiec czyni) przepisował /
albo Drukarszowa niedbatością / y niedożyrenim Correctora / iżby Roku 1307.
Wielonę w Litwie dobywał z Książciem Henrykiem Bawarskim / y iakoby
Fridburg y Beier zamki dwa tuż pod Welenią zbudował / których gdy zaraz
Giedymin dobywał (Supremus Dux Lituania imminens periculum depulsurus / słowa to są
Niechomissowe) był postrzelony strzałą ogniastą od Krzyżaka tegoż roku 1307.
y tamże na placu duszę wypuścił.

Allegożyby

Ale gdyby tego roku był Gedimin zabity, iak Niechomius pise/tebyby tego Kronika musiała być sobie przeciwna / albo by Gedymn musiał po śmierci wal-
czyć w własney swej osobie z martwych wstawy / ale Gedimin nie był Piotro-
winem / Bo na drugim miejscu lib. 4. cap. 10. fol. 209. tenże Niechomius pise/
z czym się wszystkie inne Kroniki zgadzają.

Wladislaw Rex Poloniae, qui toto illo tempore, id est anno 1329 exercitum cum magna dili-
gentia comparabat, cum suis gentibus, cum auxilio Hungarorum, à Carolo Rege Hungaria misso, cui
Vilhelmus Dux Austria praeerat. Cum exercitu Lituanorum, et Samogitarum, cui Princeps Gedimi-
nus personaliter praeerat, &c. Wladislaw powiada Lokietek Krol Polski/ktory przes
wyslytel czās on/ to jest roku 1329. z wielką pilnością wyslysto przeciw Krzyż-
kom zbierał z swoimi ludźmi/ y pomocą Węgrow/ od Karolussa Krola Weger-
skiego przysłana/ nād ktorymi był przelożony Wilhelm Książę Rakuskie/ y z
wyslyciem Litewskim y Smodzkiem/ nād ktorym był w osobie swoiey Gedymn
Książę (personaliter mowi w swoiey a nie Hermanowey postawie) przelożony. Tak
wyslyscy wciagnawszy do ziemie Chelmskiej/ wyslyski włości co się nāwinko
wspodzie poburzyli/ y wypalili etc. y potym aż do Rzeki Drwiecey przeszli etc. A
tak za tą pomocą Gediminowa z Litwa y z Smodzka/ y z Węgrami/ Włoch-
skaw Lokietek przymusił Krzyżaków/ iż musieli ugody prosić / ktorey potym
niestrzymali/ iako o tym pierzey Polskie y Pruskie Kroniki świadczą. Przetom te-
dy to czytelniku miły dowodnie aże s pracą wywiódł/ abyś wiedział/ gdyby się
Niechomiusa czytać trąsło o tym/ iż się drukarz albo ięgo pisarz omylił/ za czym
bych był tego nieobaczyl/ y wyslyskiey ięgo Kroniki nie konfordował/ a innych
Historikow ola wybadania prawdy Historiey nieznośt w iędo / tebyby się Hi-
storia ta Litewska pomyślać/ y opacznie powiślać wielkim błędem musiała/ a
Witen musiałby stać po Gediminie/ potym zaś Gedymn iakoby z martwych
realcem Piotrowiną wstrzęsiony/ po Witenie/ przeciw Ruskim y Litewskim
wyslyskim Łatopiscem/ y przeciw innym Historykom y Kronikarzom/ nā ost-
tekby się y sam Niechomius/ iako w niewymyślanym labiryncie/ wkiślał. Zgad-
też będziesz wiedział według prawdziwego porządku Historiey Litewskiej Czy-
telniku miły/ iż Gedimin Wielki Książę Litewski aż Roku 1316. po Witenie
Oycu nā Wielkie Księstwo Litewskie był wybrany/ a zabity pod Fridburgiem
Roku 1328. nie roku 1307. iako się tu Drukarz w Kronice Niechomiusowey
omylił lat dwudziestą y erzmą. Przetom gdy będziesz czytał v Niechomiusa co
mnie: Gediminus autem supremus dux Lituaniae imminens periculum depulsurus noua castra (id est
Fridburg & Beier) fori exercitu circumdedit, aż do drugiey karty / Magister uero Prussia Teo-
dricus eodem anno: ktory się v Niechomiusa według drukarskiej omylki rozumie
1308. a ma być 1328. A gdzie potym nāpisał sequenti autem anno, ktory się tam 1309
omylnie rozumie / bo ma być według porządku Historiey / y wyslyskich Kronik
Pruskich Mistrzow 1329: Olgerd Lituaniae Dux necem Gedimini Patris sui, et patria uastati-
onem ulturus in forti exercitu Prussia ingressus, eam cadibus et ignibus uastauit, &c. Także potym/
Quem Henricus Prussia Marsalcus 14. Augusti &c. consecutus: aż do końca tej sentenciey/
captiuosq. et pecora relinquere coacti (Lituanis scilicet) sunt. Tedy w tym Czytelniku miły nie
Niechomiusowi sławnemu y statecznemu Historykowi / ale Drukarzowi/ albo
pisarzowi ięgo te omylke lat przyczytay / a nam dziekuy żeśmy porządku praw-
dliwego tego miejsca z konfordowaniami kłuniascie Kronik/ Polskich/ Pruskich/
Lituanoskich / y Łatopiscow Ruskich y Litewskich za kāska Boża prawdziwie
dostapili/ Bo się ius potym z Długoskim/ Cromerem/ Wapowskiem/ Piotrem
a Duzburek/ y z innymi Historyki/ Niechomius porządkum lat/ (Tylko go trze-
bā s pilnością y opatrzenie czytać) także sama prawdziwa rzecz Historiey nā-
leżąca zgadza. Dla tego ius ten wzet rozwiązany opuszcwszy do pierwszego po-
rządku Historiey przystępuję.

W Kronice

W Kronice Piotra a Dusburgh od nas przelożoney naydzieś inſe wtarczki
Litewskie y Smodzkie z Krzyżaki wyszſzey opisané Roku 1306. 1307. 1308. y
1309. etc.

Ułazłem też wſtąrych Látopiſczach Ruſkich zktorych mam kilko Erema
plarzow/iz Litwá roku 1307. Polocko wzięła/ale iáko y pod tím nie piſe.

Roku zaś 1310. Goaniſko Krzyżacy Pruſcy przez zdráde wzięli pod Wla-
diſlawem Lokietkiem/ Krolem Polſkim / w dzień S. Dominika / goy nawieſtſy
ziádo ná Jarmark wroczyſty był/gdzie ludzi poſiekli/dobrá ták mieſzczańſkie iáko
kupieckie/ y inſych goſci przyjezdzych gwałtownie pobráli/pokupili/y niewymos-
wne gorzcy niż pogańſtim obyczáiem okrucieſtwá poczyniwſzy/ miáſto y zamek
Goaniſki (ácz go Polacy dlugo meźnie bronili) ſwoim Rycerſtwem oſadzili / a
iáko Cromer piſe ná żadnym Zamku álbo Twierdzy / choc od wſyſtkich inſych
pogan dobywanych/ ták ſie wiele krwie polſkiej nieprzełáto / iáko ná ten czas w
dobywaniu Goaniſką od pokryto nabożnych Krzyżaków iákmuzników polſkich/
wzięli potym Tſiczow álbo Derſkaw / Choynice / Tlowe / y Swieccze miáſtá y
zamki pod Poláki / ná oſtátek wſyſtkie ziemie Pomorſka oſiedli.

Strutienſtwo
Krzyżaków
Prusiach w
Gdań. u do-
brym.

Tegoż też czáſu goy ták ſworołnie Krzyżacy Pruſcy w Polſce broili/Li-
ſlandſcy też Krzyżacy z ſwoim Miſtrzem Ryge miáſto y wſyſtkie ziemie Arcy-
biſkupowi ſwoiemu fundatorowi y dobrodzieiowi lotrowskie wydarli / od ktore-
go przodków w Liſlandiach przed lat ſtem y cztermi álbo piáćciá / dla rozmnoże-
nia wiáry Chreſcíanſkiej byli fundowani. Wiele też złego lotrowskiego y o-
krucieſtwá przerzeczemi Krzyżacy oboyi ták w Pruſiach / w Litwie / y w Li-
ſlandiach w ten czáſ broili/ y potym oſtáwicznie.

Skąd znáć iz ſie ráczey ſtárali o wygładzenie iá o rozmnożenie wiáry Chre-
ſcíanſkiej między pogány / áczkolwiek ſie im Litwá y Smódz ſami przes ſie záw-
zdy odeymowali/ y wet zá wet/woyne woyna/ y gwałt gwałtem odbijáli.

Tegoż Roku Mieſiáca Szezyńiá dnia oſtátniego/ Stóńce ſie záćmiło/á po-
tym dla częſtych dzdżow / niepogod/ y gwałtownych potopow / głód wielki w gład ſrogi.
Polſce/ w Pruſiach/ w Litwie / we Włoſech / w Niemcech/ y w Czechach pá-
nował/ iákowego żaden niepámietał/ ani od przodków ſtychał.

Burzeniu Pruskich ziemie przes Wicienia Kiedza Litewskiego / y poráżeniu iego dla bluźnierſtwá Ciáła Bożego w Sacramencie etc.

Roku 1311. O czym Petrus Dusburgh/ Kroniki Pruſkie/y Wice-
chouius lib. 4. fol. 215. cap. 13. Wapouius etc.

Rozdział VI.

Stenes álbo Wicien Wielki Kiedz Litewski
ktorego Petrus Dusburgh Krolem zowie/ widzac iz ná
ten czáſ Krzyżacy Pruſcy s Poláki/á Liſlandſcy s ſwo-
im Arcybiskupem y z Ryzany wielkie burdy wiedli/ ze-
brał ſie ze wſyſtkimi woyskami ſwoimi / wtárgnawſzy
do ziem Pruſkich/wielká część wołoſci onych przez zela-
zo y ogień w popiół y w niwecz práwie obrocił zapuſt-
nego czáſſu / roku 1311. potym z wielkimi łupami y piáćciá ſet Niemcow wie-
niow wro-

niow wrociwszy sie do Litwy/Bogom swoim ofiary czynil. A tym cząsem Kontor Krolewiecki z iednym wscem / a drugich piec Kontorow z drugim woyskiem roznymi drogami zapalczywie do Litwy wtargnawszy wshystki wolości y ludzie co sie im nawinęto burzyli/zabierali/wiazali/siekli y bili / y samego Witenia Wielkiego Xiędzę Litewskiego/ na ten czas sie weselacego/ y Bogow swoich horduiacego przestrasyli. Potym sie do Prus z wielką liczbą wężniow wrocili.

Litwa Prussy
burzy.

Tego burzenia y pustoszenia ziem swoich Litewskich chcąc sie pomścić Witenes Xiędzę Wielki zarazem przebrawszy z inszego swego Ryceřstwa Kozałow cztery tysiące meżow wybornych/ wtargnal do Prus w Wigilię Kwiecney Niedziele/ a wshystkę Pruską ziemię aż do Brunzbergą poburzył/ zwoiował/ y spuścobył/ Kościół z skarbow/ z kleynotow/ y naczynia poświęconego złupiwszy wypalił/ Sacrament Ciała Pāńskiego na ziemię z żelżywością porzuciwszy oplwał/ y nogami podeptał. Potym pędząc do Litwy wielką wielkość wężniow/ gdy na grānicach w iednym lesie položyl sie obożeni/ chcąc między swoje Ryceřstwo wężniow podzielić y rozdąć / a przed Pānnami albo Dziewicami (ktorych krom meżow y inszych Niemiaszt tyśiac cztery sta pocztu między wężniām było) Świątość Ciała Pāńskiego z Monstrancią z Kościółką Sienią Pruskich zamiesioną/ własną ręką wyrąwszy / na ziemię porzucił/ pluąc y depcąc nogami/ a pytając/ gdzieby był Bog ich/ ktory sie onemu niemogł sprzeciwić/ ani swoim chwalcom pomoc. Wszakże Pan Bog niedługo tego bluznierstwa cierpił/ Bowiem drugiego dnia ktory był świątą Mięsiacą Kwiecniā na switanu we wtorek Henryk Płock Namieśnik Mistrza Pruskiego (nie Mistrza iako drudzzy pisa) zebrałszy sie z mocnym woyskiem inszych Narodow Niemieckich / nād ktorych było osmiodziesiąt Krzyżakow y Kontorow przelożonych/ wderzył na woysko Wittenowe na pierwszym onym łocisku (a to wrocził się Dusburghus Woytłocz mianuie / ktorego ty czytelniku wyższej czytay) tam acz sie Litwa przy Xięzciu swoim dosyć meżnie bronila / ale potym mocy Krzyżackiej wytrwać niemogli/ na płacu ich bārdzo wiele poległo/ poimānych zaś Niemcy każdego obiesili/ albo w Jeziorach y w Rzekach potopili/ tak iż od czterech tyśiac Litwy mātło ich wbiegło zdrowych / okrom Wielki Xiędzę Witenia z dwiema slugami swoimi y to sam w głowę rānny / a na pāmiatkę tak sławnego zwycięstwa Krzyżacy zwrociwshysie do domu/ Klastor Dziewiczey Mińskiej w Toruniu zmurowāli y nādali.

Bluznierstwo
Wittenowe.

Tego Henryka
de Plock Petrus
Dusburghus wiel
kim Komenda
torem zowie.

Litwa od
Niemcow po
rāżona.

Dlugossus
Michonius fol.
216. cap. 13.

Wtóry raz potym Kontor Brandenburski wyprāwił sie przeciw Litwie/ a zburzywszy powiat Pogrodenski spieszynym śyktem do Prus odcignāl.

Niemcy Litwę
burza.

Trzeciā zaś wyprāwe z woyskiem Niemieckim Henryk de Plock Mistrz Pruski nāznāczony na Litwę uczynil / a wtāgnawszy do ziemi Litewskiej wtorego dnia Lipcā Mięsiacā Powiat Salsemlienski ogniem y mieczem zwoiował/ tamże też trzech Zamkow Litewskich dobył/ a wybrałszy ich spalił/ y Ryceřstwa Litewskiego wiele pobiwłszy/ siedmiodziesiąt ich Wojskarow poimānych w niewolę wywiódł/ Roku 1311.

Tu nādzie
Michonius do
zamku Mersy
sta/ale podobno
ma być do Me
recza/ gdzie też
był pierwsz
meł.

Potym na drugi rok 1312. gdy Henryk de Plock z wżędu Mistrzowskiego (ktory iakoby w Interregnum po Sofridusie Mistrzu Zakon rzadził) wstāpił/ wybrany jest Mistrzem Pruskim Henryk albo Karolus Trewir / Ten zaraz na nowym wżedzie chcąc okazać dzielnosć swoię / dwu Kontorow do Litwy z woyskiem wyprāwił/ w wicinach y w łodziach rzekā Niemnem do zamku Mersysu/ nād ktora wodnā armatā był starszym Hetmanem Werner Kontor z Ragnety / Sam też Mistrz Karolus z drugim wieřszym woyskiem cignāl ziemię do zamku Zmodzkiego Bisseny/ wszakże y Mistrz y Wernerus Kontor z wodnā Armatā mātło co zyskali / okrom trochy wężniow poimānych. O tym ty czytela

ty Czytelniku naydzień rzetelniey v Dusburchu, na przodku / goziem położył ty-
tuły. Wodna bitwa etc.

Piąty raz potym wyprawił sie do Litwy Henrik Płock Marzałek wielki/
z potężnym y wielkim woyskiem Niemieckim / w ktorym niewymowna szkoda y
verata popadł / abowiem gdy niemogł dobyć zamku Bisseny / ktorego Smodz y
Litwa upornie a przeważnie bronila / odciağnal od obleżenia / potym woysko
na troie rozdzielivszy / rospuścił zagony do trzech powiatow / do Miednickie- Niemco Smodz
go / Krzywiczanskiiego / y Trzywiczanskiiego / gdzie gdy żadney żywności dostać wołna.
niemogli (bo Litwa przed ich przyściem wśyſtko była pokryła) zaczął sie wiel-
ki y ſrogi głod w woysku Niemieckim / tak iż gdy przes sto mil y więcej nązad Niemcom w
z Litwy do Prus wyciągali / wielkość ich rozmaita niedza y głodem nieznoś- Lurie głod
nym strapiionych na drozde pozdychało. A tu mi sie zda iż w ten czas Litwa- zwojował.
ſkich Miednik za Wilnem 4. mile położonych Krzyżacy dobywali / pomieważ
Miechowius piſze / Per centum et amplius miliarium spatium / sto y kilkonaste mil / bo
od nąſzych Smodzkiich Miednik do Prus tylko 12. mil albo czaſsem 15. według
zascia granie.

Wyprawił też był tegoż roku 1313. Wielki Xiadz Litewſki Hetmaná ſwe-
go Surminá maza chytrego y dochcipnego z armata wodna sto Wicim / albo Surmin albo
Strugow Niemnem rzeka / dobywac zamku Trisnemla / ktory Surmin / na- Surmin / od
lazivszy na Rzece Niemnie wiciny y armata wodna Krzyżacka / zapalił ie / ale ktorego Surmi
od Krzyżakow po długiey bitwie zwycięzony / verativszy trzy ſta czterdzieſci listi w Smodz
Xycerſtwá ſwoiego / z oſtatkem ſtaż Armata y Wicinami do Litwy vbie- nad Niemaja.
żał.

Tegoż Roku Henrik ſiódmy Ceſarz od truciźny ządanej w Sacramencie w Sacramen- cie truciźna.
vmárl / a Kurſierſtwie po nim roſtárgnieni na dwie częſci / iedni Frideriká Rá-
kuſkiego / a drudzy Ludwiká Bawarſkiego Ceſarzami wybráli / ktorzy potym
dlugo wloſcie y Niemieckie ziemie ſpolnymi woynami trapili / na oſtatek Lu-
dwig zupełne Ceſarſtwo otrzymał.

Tegoż roku 1313. Bolesław Xiąże Maſowieckie Syn Semowitá Xiążędá
ſciatego od Swarna Ruſkiego Kniáziá y Mendoga Krolá Litewſkiego vmárl
w Wyſſegrodzie / a w Koſciele Płockim pochowan. Ten zoſtawił po ſobie na
pánſtwo trzech Synow Semowitá y Troydená z pierwoſey Małzonki Litewſki
bardzo wczciwey / iak Miechowius piſze y Cromer / onego Troydená Wielkiego
Xiędzá Litewſkiego Corti / y Weclawa albo Wanká / y iednz Cortę z Czeſti
wrodzonych.

Roku 1314. dwie Komety na dzień Bożego národzenia y trzy Xięzyce rázem
ſie vkażały / a Komety aż do oſtátniego dnia Mieſiaca Lutego pałały.

Był potym głod ſrogi w Polſcie / w Maſowſku / w Litwie / y w inſzych krá-
inach przyległych / tak iż gdy Ludziom zielft / korzenia z ziemi y inſzych pokár- Głód ſrogi.
mow ſproſnych nieſtawáło / Małki y Oycowie Dziatki ſwoie / Synowie także
Rodzicow ſwoich zabijáli y iedli / drudzy trupami y ſcierwem rozmaitym głod
nieznoſny ſmierzyli / iako Długof piſze / Ktora plaga dwie lecie cále Polſkie kráiny
dreczyła / potym zaś okrutne powietrze náſtapilo / y trwáło cáły rok / a tak wiele
ludzi pomárl / iż iak Kroniki Pruſkie ſwiadcza w Polſcie y w Pruſiach wſyſt-
li zboja y iárzyny niepojęte na polach zoſtály.

Roku zaś 1315. Smodz z wielkim woyskiem Ragneta w Pruſiach oblegli / a Ragneta
gdy dlugi czas pod zamkiem leżac ſtrawili / a dobyć go niemogli / poburzyvſzy
okoliczne wołoſci / y zboje wſyſtko podeptawſzy / wrocili ſie do Smodzi. Smodz obległ
iamet wielki /
iákom ſam wá-
dział.

A Witenes Wielki Xiadz Litewſki zaczął od Smodzi woynę kończac / ze-
brał woysko bardzo wielkie / y obległ Trisnemel / albo Chriſtimemel y dobywał

Trismemel albo
Christimemel
bni nad Niem-
nem Samel mie-
dzy Turbortiem
y Tolsa / tatom
sam doswiad-
ciol / ktory bni
Krzyszac zai-
zoli w Litwie /
tato dzy Mo-
stewski na Ru-
si Sachy mie-
czac.

go Taranami / Sturmami / y rozmaite strzelba / y podkopy przes cale siedmna-
cie dni y nocy / Dwie scie tez Landstuechtow od Mistrza Pruskiego na odsiec
przyslanych / gdy do zamku na pomoc swoim wnisc wstowali / wszyscy do ie-
dnego zbit y posiekl. A gdy wstypal przes spiegi iz sam Mistrz przeciw temu z
szescia tysiacy woyska Niemietkiego ciagnie / do Litwy sie wrocil / tako Niecho-
uius pisze. A ty Czytelniku y Dusburgha o tym wyzshy czytay dostatniey. Go-
nit potym Witeny Mistrz Pruski / ale go niemogt dognac / wstakze Litewska y
Smodzka ziemia burzyl y pustosyl / y wiele Litwy pobil y w niewola wygnal.
A Litwa takze oddala im wzajem tymze czassiem wtargnawszy do Prus z Smo-
dzia przewodnikami.

Tegoz roku Henrich Plock Sasin / Marszałek Pruski z wlasnym rycerstwem
swoim wtagnawszy do Litwy / powiat Pastowski zburzyl y wypalil / a piec set
Litwy poimanych do Prus wywiodl. A gdy nalazl w Krolewcu bardzo wiele
rycerstwa pielgrzymistiego z Niemiec od Rhenu / ktorzy przeciw Litwie na swie-
ta wojne przyciagneli / zaraz sie wtory raz do Litwy s nimi wyprawil / a do-
byszy zamku Bisseny y osmdziesiat mezo Litewskich w nim pobiszy / po-
wiat Miednicki spiesnym a prckim plundrowaniem w popiol y w perzynny
obrocl.

Tegoz roku 1315. Witenes albo Wicien Kraigolczyt ktorego na kazdym
miejscu Dusburgh Krolew pisze / Wielki Kiazdz Litewski / Smodzki / Ruski / y
Podlaski / wykonawszy na panstwie wiel sedziwy / y czeste wojny / a gwałtow-
ne stossy Krzyzakom Pruskim y Lisslandskim wyerczymawszy umarl / a pogani-
skim obyczajem na zgliskach Wileńskich miasto pogrzebu z wielkim zalem po-
spolitego ludu y Panow / takze wszystkich Boiar Litewskich spalon we zbroi
z szablą / wlocznie / z szahydatkiem / w szacie Kiazcey / z para Sokolow / etc.

A tu sie o smierci tego Wicienia Historykowie Polscy z Ruskami Latopis-
kami / y z Kromkami Pruskimi / takze Lisslandskimi y cum Petro a Dusburgh, bardzo
nie zgadzaja / bo Niechomius lib. 4. cap. 36. fol. 264. Vapouius y Cromerus lib.
14. tak poczynajac genealogia albo wywod Narodu Kiazat Litewskich pisza.
Byl (powiada) y Witeny Wielkiego Kiedza Litewskiego Koniusym Gedimi-
nus miaz panowania chciwy / y wyslokiey myśli / ktory zabiszy Pana swego Wi-
teny / Wielkie Kiestwo Litewskie sam tez Litwinem bedac opanowal / y seroko
ie rozmniozyl / niktore Kiestwa Ruskie czescia moca y wojna / czescia tez przes
vgody y dobrowolne podania pod moc Litewska przytaczawszy id. to tak Nie-
chomius / Cromerus / y Vapouius pisza. Petrus zas a Dusburgh Kaplan zaka-
nu Krzyzackiego / ktory Historia wieku swego / albo Kronike dzieciow Krzyza-
kow Pruskich pissal / y wszystkie ich wojny z Litwa porzadnie wyliczyl / tedy
Witeny Krolew / albo Synem Krola Litewskiego zawzdy kladzie / Gedimina
zas wlasnym Synem Witennowym / y tako wlasnie dziedzicznym prawem
na Litwa panstwo otrzymal / pisze.

Latopisce tez wszystkie Litewskie po Rusku pisane / ktorych Litwa z staroda-
wna za Kronike uzywa / tak sprosta a iednostaynie by ich chciat y wysic na iedno
miesce znieśc swiadcza o Wicienie Wielkim Kiedzu Litewskim. Zaczalo sie wiel-
kie panowanie Wicientow: Amaz wielki Wicien panowal wiele lat na wielkim
Kiestwie Litewskim / Smodzkiem / y Ruskim / y wrodzil sie od niego Syn imieniem
Gydzimin / potym umarl Wielki Amaz Wicien / po nim siadl na Wielkim
Amaztwie Litewskim / Smodzkiem y Ruskim przereczony Syn iego Gydzi-
min etc. Tamze daley przereczone Latopisce Litewskie y Ruskie / takze Ki-
iowski Kromki Gedimina albo Gydzimina zawzdy wlasnym byc Synem Wi-
tennowym swiadcza / a izby Koniusym iego Ciak Niechomius / Vapouius etc.
mienia)

Miednicki gdi-
dys Wormie
zburzone.

Idem ciutat Cus-
reus in Historia
Silesia, y przy-
rownowa go
Sigisforni Li-
biastemu.

Witeny miaz
iz Litwinom
miazacz

Latopisczow
rzej.

Dacieia Scripkowskiego

li / ponieważby tych s Koniuszego stało / którzy Rusakom / Krzyżakom Prus-
skim y Litlandskim / Polakom y Mazurom na ten czas ogromnymi byli / pew-
nieby niegodnemu nad sobą zwierzchności niedopuszcili. A gdyby niebył wła-
snym Synem Witennowym / tedy mieli na to miejsce Książę z Książat Giedro-
skie Synowi y jego Synow / y Golskanski Mindowha y Algimunta etc. z któ-
rychby na Wielkie Księstwo jako własnych dziedziców podnieśli byli jednego / a
zdrayceby dla swojej wieczney zżywości y przywary (mając władza wolnego
wybierania od Rymunta albo Lawraśa Troydenowica spuszczone y potwier-
dzone) nad tak wielkim Państwem wycierpieli.

Smodz także na ten czas dla przeważnego męstwa / takom powiedział / wiel-
kie wolności mając / pod sprawa zdrayce niechciałaby trwać / ponieważ wła-
snych swoich dziedziców Księstwa Smodzkiego Pelusse / Switriła y Draikolca
(których to potym Gedinin potracił) y Krzyżakow Pruskich zbiegow mieli /
pewnieby w takim rozruchu którego s nich za Książę sobie wolnymi ludźmi be-
dac wybrali. Russacy też Nowogrodzcy y Poloccy mając occasionem du expecta-
tam ad excutiendum iugum, mając pogodę y czas z dawną pożądaną ku zrzuceniu iarza-
mą Poganskiiego / które na sobie zholowani nosili / Chryściani będąc / y wiara
y językiem różni / pewna rzecz iżby byli wzięli sobie za Pana Monarchę Rho-
wskiego / albo którego z Wołyńskich / Halickich y Siewierskich Książat / których
na ten czas w Ruskich ziemiach dosyć było / a woleliby swego narodu / wiary y
języka Pana nad sobą mieć / niżli Poganną Litwiną / którzyby przez zdradę Pana
swego zabiorcy miałby panować nad nimi.

Wladisław też Lotietek / jako o tym niżej będzie Krolom Polskim moż-
nym / sławnym y walecznym na ten czas będąc / pewna ista iżby w takowego na-
stawie bardzo chomego człowieka / Corti jego Anny Synowi swemu Razi-
mierzowi Krolewiczowi w małżeński stan za żonę y za Krolowę na tak sławne
Krolestwo niebrał / A Polacy naród w Slacheckich wolnościach okwiecie pły-
wający (ale nam trzeba ostrożnie zeglować / byśmy w niej nie utoneli) takowej
by rzeczy Krolowi swemu niedopuszcili / aby nad sobą takiego narodu od oyc
zdrayce Krolowej cierpieli.

Innych przyczyn y wywodow byłoby wiele / by samą rzecz / tudzież Kro-
miki Ruskie / Pruskie / Litlandskie / y Latopiśce wszystkie Litewskie / (by ich chciał
y tylko tysiąc w jedno / wskazać to wolno / nosić) tego iawnie niepołączowała / iż
Gedinin albo Gydymin nie Koniuszym takim / ani zaboycą / ani fluga Pana
swego / ani gwałtownym posiadziacielem Wielkiego Księstwa Litewskiego : ale
własnym Synem y Dziedzicem Witennowym był. Na którego imię iępieże za-
żywość swego Witenes jako Ociec miluiac Syna / y Kochając się w nim za-

łożył był y zbudował na granicy Pruskiej Zamek Gedinin nazwany /

ktorego Krzyżacy często a gęsto dobywali / jak o tym samje

Miechowius / y Petrus a Dusburch etc. na ro-

zmaitych miejscach często.

Proć piśa.

Gedinin

Gedimin albo Widzimin

Witennowic Wielki Książ Litewski /

Zmudzki / Ruski / etc. Roku 1315.

Księgi Gedennaste / Rozdział I.

Do Wielmożnego Pána / Pána Jana Łal-

wossá / Castellana Ziemi Zmudzkiej / etc.

Niaziowie / Pánowie y Boiárowie Litewscy y Zmudzcy odprawivszy ostatni obchod pogrzebu / według zwyczajnych Pogańskich Ceremoniy Witennowi albo Widemowi Wielkiemu Kiedzu swojemu / na iglistach Wileńskich / ztchali się do Kiernowa / gdzie po długich namowách widząc już syna tego Gydziminá być mężá w leciech męskich doskonałego y często w dzielności Rycerskiej przeciw Krzyżakom doświadczono-

nego iednostáynymi głosy wybráli go y podnieśli na Wielkie Kieństwo Litewskie / Zmudzkie y Ruskie / y poddánosc mu wszyscy stany / takó własnemu Dziedzicowi uczynili / Roku 1315. za Cesarzá Rzymńskiego Luowiká / a Janá Papieża 22.

Łatopisiec Ruski potym tak sprostá prowadzi rzecz swoje: będąc za Władystawá Łokietká Królá Polskiego / a Mistrzá Pruskiego Karolusa Tremir etc. Wielki Książ Gydzimin po śmierci Oycá swego Widemá na Wielkim Kieństwie Litewskim / Zmudzkim y Ruskim / a siedząc na stolicy Oycá swego w Kiernowie / powstałi przeciw niemu Niemcy Prusowie / y Jslanci / y wtágnęli z wielkoscia Luow Niemieckiego do Zmudzkiej Ziemi / chcący ją sobie osieść y opánować / A Wielki Książ Gydzimin niepospiał rychło woyská przeciw im zebrać / takó na nowym państwie będąc / y posłał Hetmána swego z małym ludem na Zamek Kunassow / który dziś Rownem zowią / umacniając go dla gwałtowney mocy Krzyżackiej / a ten był Hetmaniego Gastolá etc.

Ale Karolus de Trir Mistrz Pruski z Henrikim de Plock Marszałkiem wielkim / y z Mistrzá Lisslandzkiego pomocą / także z innymi posilecznymi wśami Rzeszmi rozdzieliwszy woyská swoje na troje / Zmudzkie wszystkie ziemice ogniem y mieczem plundrowáli y wojowali bez odporu / Turborku zamku mocą dobyli / potym Kunassow główny zamek oblegli / wstáwicznie w nocy y we dnie sturmując / y podkopywając wieże / a gdy się im Gastolá z Zmudzka y z Litwy dożyć męźnie y przeważnie bronął / tym Niemcy w silney y wporney na bláńki się dawali / częścią po drábinách / częścią dziurami tarany wybitymi / tak iż wielkoscia swoją Litwá sprácowána przemogła / a Zamek Kunassow wziali / gdzie wybrałszy go spalili / ludzi Rycerskich posiekli / niewiásty w niewolę zábráli / tamże też Gastolá Hetmána przedniejszego Litewskiego pojímáli. A Gedimin tak prętko przeciw gwałtowney mocy Pruskiej Lisslandzkiej / y wszystkiej Rzesze Niemieckiej / niemogąc woyská do stoczenia równey bitwy zebrać / utrapioney Zmudzi niemógł dać ratunku / Za czym Krzyżacy Pruscy wszystkie Ziemie Zmudzkie / a Lisslandzkie Kurlandzkie opánowali / a od Litwy oderwali / y Skarosty swoje na Zamekach Zmudzkich / y Sotysy Niemce w wołosciach

wszystkich przełożyli/ iako tym Kroniki Lisslandskie/ y Latopisze Ruskie Serzey
wzmiankę czynią/ Aczkolwiek Petrus a Dusburch ani Niechouius nie pisał/ aby
wten czas Krzyżacy wszystkie Zmody osieść mieli/ tylko iż Biskupi/ Miedni-
ci/ etc. Sami spalili.

Gedimin Wielki Xiądz Litewski/ będąc z tej porażki y utracenia Zmody
tey ziemię bardzo oszczędzany/ iednak w szczęściu nierospaczając/ a mężnie prze-
ciwną przygodę znosząc/ woysko z swoich ludzi prakto zbierał/ a okupując Ga-
stolca Hetmana swiego z niewolej Niemieckiej/ posłał zań trzydzieści tysięcy
złotych Mistrzowi Karolusowi/ y tak go wyzwolił/ a wszystko woysko pod
iego sprawę znowu zlecił: Wszakże tego roku niemógł się skutecznie wyprawić
przeciw Niemcom będąc bardzo od nich zwalony/ y zemolony/ odcięciem
Zmodyckiej ziemi/ z ktorej przedtem główna potężność y podpora woyskom
Litewskim bywała.

Ale Mistrz Pruski (Karolus ma być nie Henrik/ iak Niechouius lib. 4. cap.
14. fol. 213. pisał) pierwszym szczęściem w smutność podniesiony/ zwrócił się do
Litwy z wielkimi woyskami Niemieckimi/ a rozdzieliwszy vsy y zagony zbytko-
wane na czworo/ Serzey niż przedtem na burzenie moc swoją rościagnął/ y wiele
powiatów Litewskich przedtem od Krzyżaków nigdy niezaruszonych do dnia
onego zburzył/ zwoiował/ a wielki wśc poimaniec z łupami z Litwy do Prus
wywiódł.

Potym Roku 1316. gdy się już zboże dostawało na polach/ a żniwo blisku
było/ czwarty Proć Marszałek Pruski wielki Henrik Plock do Litwy wciągnął/
a dobywszy dwu zamku Litewskich Ingydy y Pisteny spalili ich/ a zboża po
wszystkich wotostach podeprał/ albo wypalił.

Tey krzywdy chcąc się pomścić Dawid książę Pan Litewski/ Starosta
Gartyski albo Grodzieski z osmą setiezdnych zbrojnych wtargnął do Prus/
gdzie powiat Unsdorf (iak Niechouius y Dlugos/ a Dusburch Niemiec Wo-
hensolf go zowie) zburzył/ y nabrałszy łupów do Litwy się wracał. Ale Kon-
tor Kapiowski Ulrik Drilebe/ ma być Tapiroński/ dogoniwszy go/ a most pier-
wszy rozrzucał/ stoczył z nim bitwę/ w ktorej przedzielił y przec/ a Dusburch
pisał 45. Roząkow Litewskich Niemcy zabili/ y wzięli odgromili. A ten rok
był Dusburch pisał 1319. Ktorego też czasu Bolesław Brzeski y Legnicki Xiąże
z Konradem Glogowskim y Olesnickim Xiążęciem w Śląsku spólną wojnę wie-
dli/ aż na ostatku Konradus do takiego wbostwa wojny wyniszczoney przyszedł/ iż
niemiał iedno konia iednego/ a płaszczył płocienny. Potym zaś dwoje Xięstwo
Glogowskie y Olesnickie wziął z łaski Bolesława zwycięzcy/ Lubus y Woławe-
dwie Mieście na podporę wbostwa/ Bolesław też potym Brzeski y Legni-
cki Xiąże dla marnotratnego swiego życia/ do takiej niedzi przyszedł/
iż się musiał Janowi Krolowi Czechemu z państwem poddać/
y Syny swoje Wraclawskim Mieszczanom w pewney
sumie pieniędzy zastrawił/ Ktore potym pod-
dani iego Legniczanie
okupili.

Tapirow iakom
sam zmierzyl/
nie Kapiow/5.
mil od Krolew-
ca.

Dlugos y Cro-
merus lib. 11.
Niechouius
etc.
Prangoda na
wielkie stano-
wisko na ch-
de pasci.

o szczęśliwym powodzeniu

Litewskim/porażeniu Krzyżaków/odieczu Zmo-

dzi z mocy Niemieckich/ y o Jlgach Zmodyjskim

Świecie/ Roku 1315.

Rozdział II.

Dzi sie tak Krzyżakom w Litwie hańcowano / a Zmodyjska ziemia wszystkie frogim iármem / ktorému przed tym on naród w wolności objęty był nieprzywykły / zmięwolili / y ciężkimi a prawie bydlęcymi robotami / meżnośnymi podatkami/ wydatkami/ dziełek y żon ubogich według hárdey myśli swojej gwałtami/ Zmody uboga okrutnie obciążyli / woyska ktemu y roty knechtow y reitterow po wołosciach chowali/ a każdy człowiek opitych trzech albo pięci knechtow chować y hoynie iáko oni chcieli żywić musiał / a sam chudzińa czasem y putri niemając żony/ dziełek y wszystkiey majątności knechtowi objártemu wstąpić musiał / wspominali często y gęsto/ z wstáwicznym wzdychnieniem ná wolności wrócone / ktorych z dawná wbreżenie pod Xiązety Litewskimi używali/ a nie mający iáko oni Żydowie v rzek Babilon, smodyjskich siedząc z płaczem Sion wspominali/ tak y Zmody wten czas do Litwy po bratynow dawnych/ o wyzwolenie z onego ciężkiego iármia wstáwicznie wołali.

Geoymin zaś wielki Xiądz Litewski/ ácz miał pogotowiu nieposlednie woysko z Litwy/ z Rusi/ y z Tatar zebrane / z ktorym między Jurborkiem/ a Konasowem albo Kownem obozem leżał / wsiátkie wważał potężność y moc częstokroć doświadczona woysk Niemieckich zbroynnych/ ponieważ wszystkie Rzesa Krzyżakom pamağatá / przeto iáwna y potężna w polu bitwę nie miał z nimi zetrzeć/ tylko z kátoz ciáśnych wstáwicznymi náiażdami gozie czas / miejsce/ y pogodę obaczyl/ Niemcow trapił/ czekając ná pomoc wieśkiego woyska/ z Polockiey y Nowogrodskiey Rusi/ gryzł sie ná wmyśle swoim bardo/ widząc namilśa oyczynę tak frogo od Krzyżaków być zburzoną/ gdy sie Dwory/ Siolá/ Solwárki świeżo popalone kurzyły/ wołosci też częścią wybiciem/ częścią wybránim/ w polon ludzi z dobytkiem tak pusto stóráły.

Potym gdy sie wszystkie woyska Litewskie/ y Nowogrodzey s Poloczany do niego sciagnęły/ wnet obaczywszy potężność/ liczbę/ porządek/ y chętność wszystkich gotowość do bitwy/ ciagnął głębiej w Zmodyjska ziemię przeciw Krzyżakom/ ktorzy też woysko wielkie z Prus/ z Lifland/ y z Rzesze niemieckiey pogotowiu mieli z Henrykiem de Plock Márszałkiem/ a tak Gedimin położył sie oboz nad rzeką Zeimila/ z drugiey strony od Zeimow dwie mili/ opatrzywszy sobie miejsce ku temu sprzyrodzenia obronne. Zmody też do Litewskie woyska wstáwicznie przybywała/ y z wołosci okolicznych/ y z Niemieckiego obozu/ dawać perwá sprawę o ich syłkach y postępach woienych/ co obaczywszy Hetman niemiecki Henryk de Plock a obawiając sie Zmody/ áby sie tym czasem w stoczeniu bitwy/ do Litwy nieprzebáła/ gotował woyska swoje Niemieckie przeciw Gediminowi/ a Zmody z Boiary we szrodek wfor Niemieckich wsiłkował/ niewfając im ná czele/ ani ná zádzie/ a ta sprawa ciagnął ná woysko Litewskie/ perwé sobie y swoim zwycięstwo obiecując/ Zmody też ieslibysie męźnie a si ale przeciw Litwie pokázali/ wolności pierwsze przewrócić/ y dary obiecowali. Gedimin zaś iá Tatars z luką na czoło wsiłkował/ a Litwa

Zatem sam wiodł Jurborkiem wten czas niedaleko/ był samel Krzyżaków nad Niemnem Chrystianem Potem Ragneta y Tilla y Klonveda ái do morza/ z ktorich samowprawy wsiłk Niemien Litwie byli odieki.

Stawienie woyska Niemieckiego y Litewskiego.

Bitwa Niem-
ców z Litwą.

W Litwie w walny wielki wss w którym sam stał sprawił / Ruski zaś Tłomacz grodzie y Poloczany z boków y na drodze rozsadził. A gdy sie obiedwie woyska tak na dwoim strzelbisczu złuku nad Zimulę rzekę ku bitwie sciągały / wnet z wielkim & ogromnym wołaniem / krzykiem / hukiem y wrzaskiem / obiedwie stronie zapalczywie do siebie stoczyły / różne głosy między różnymi narody stychać było / Niemcy z drzewami / albo kopiami drożonymi / wystrzelili tylko ruskie / (które tego czasu prawie były wymyslane) do Tatarów przytarli / Tatarowie zaś zwykłym tańcem / & na rcale polmiesiąc & zatrzymanym sykiem rozno sie rozstrzelili / wcieczka takto ich jest obyczaj zmyślać / & nieprzyjaciółom goniącym wmyśleć syki mieszać. Tak gdy Niemcy z Tatarami / mniemając by wciekali / rożno & ochotnie stoczyli / wnet Tatarowie do nich sie z nowu obrócili / hojnie Grezy strzałami częstymi psuąc. Gedymin zaś z Litwą wielkim pędem wderzył na walny w Niemce / wracz sie wszyscy z obudwu stron sciali / Niemcy zbroją / Litwa chyłkością przemagała / włóczniami / mieczami / pociskami stroga bitwa zwiędli / Henryk Marszałek Niemce / Gedymin z Gasztołem Hermanem swoim Litewskie woyska y wssy naprawuie / krzyk meżow / grzmot zbroj / rżanie koni / dzwięk trąb y bebnów / chrzęst zbroj y pancerzów między scisnionymi wssami. Tak z obudwu stron długo na dzień z rowną nadzieją zwycięstwa bitwa trwała / aż potym Smódz / ktorey było o tylko tysięcy w woysku Niemce / wspomniawszy na pierwsze wolności swoje / & mając czas y pogodę do zrzucenia iarmu Niemce / widząc też potrzebę / ktorey dawno czekały Litwy swoich pobratimów : Prawie gdy sie bierzący bitwa z obudwu stron zapaliła / iednomyslnie na Niemce Pany swoje wderzyli / & iż we szrodku woyska Niemce stali / & namniej sie wojna była niepracowali / śladnie w spracowanych y niepodziękujących sie w ten czas takiey chytrey odmienności / wielką porażkę uczynili. Zamięśli sie wnet Niemcy nową rzeczą strwożeni / pierwsze też wssy co sie z Litwą na czele potykały / wssyślawy nowy giel / krzyk / huk za sobą oglądając sie pytali / co by tam było / na ostatek Smódz uczynił sobie drogę żelazem przez szrodek woyska Niemce do Litwy / & Niemcy obaczywszy niespodziewaną zoradę / y gwałtowną nieprzespieszność / tym leniwiey nacierali / Litwa zaś z Smodzią złączona / y nową pomocą posilona / z Ruski y z Tatars walnym & scisnionym wsem rozzerwali Niemce Keytery iedne / w których wssyśła na dzień Krzyżacka była / wnet ztym gdy czosło porażili / szrodek też wssy Smódz pierwey przeraziła y zamięsła / podali tył Niemcy / Litwa zaś niemi z Smodzią y z Ruski tym śmieley y śpiesniey postępowała / Tatarowie też zewszad ich trapiłi / z boków y w czosło wciekającym / & zbroją obciążonym / na lekkich koniach zachodząc / & Litwie tak do sieci naganiając / y więcej ich poległo w wciekaniu niż na placu / gdzie bitwa stoczyli / bo wciekających Litwa aż do Ołmieni rzeki goniła / bijąc / koląc / siekąc / topiąc / y imając / tak iż na kilkonasće mil po drogach / po rolach / y różnych polach / trupów Niemce wielkości nąydowano / kładących sie też po lasach y zaległych starynach / chłopci ze psy wynąydowali y bili / albo złupionych na drzewach wiesili.

Korona & Gnie-
zna do Krakowa.

Roku zaś 1320. Władysław Łokietek z Jadwigą Małżonką swoją na Królestwo Polskie iest koronowany w Krakowie / przeniozwszy za zezwoleniem wssch stanów Polskich Koronę y Stolicę Królewską do Krakowa z Gniezną / gdzie przedtem poczawszy od Bolesława Chabrego Roku 999. aż do Roku 1306. Królestwo Polskie koronowano / atak od Koronacy Łokietkowej aż do dzisiejszych czasów w Krakowie Królowi Polskich koronują. Tegoż roku Władysław Łokietek Król Polski Cerkę swoją Helżbietę posłał do Budzyna w małżenstwo Królowi Węgierskiemu Karolusowi.

Tego

Tegoż Roku Henrik de Plock Marszałek wielki Pruski/ iako Niechouius lib. 4. fol. 219. cap. 15. y Kroniki Pruskie świadcza/ z woyskiem Niemieckim potężnym y dobrze uzbrojonym / y uszykowanym / nad którym było czterdzieści starszych Krzyżaków zakonnych przelozonych / do Smodzi wciagnal / gdzie powiat Niednicki iako mogl naserczey zwoiował / y zburzył. A tym czasem Litwa y Smodz namniemy onym woiowanum nieustraszeni w ciagnosci iednego lasu / przez który Krzyżacy z lupami nazad mieli ciagnac / zastapili / a co nawietse drzewa y kłodziny wkoło drog zewszad podgrabuwszy / siola y zasadke na Niemcow uczynili. A gdy ius Marszałek Pruski y woysko iego niewiedzac o oney chytrey zasadce do lasa wciagneli / wnet od Litwy obkoczony / naprzod sam / potym wszyscy z woyska Niemieckiego zgładzeni / pobici / y drzewy potluczani y poduszeni byli / a inszych wiele poimanych zostalo / tak iz jaden z onego woyska niebieżal / któryby te nieszczesna wojna w Prusiech Krzyżakom opowiedzial. A Litwa y Smodz za to zwyciestwo y za hojne lupy z nieprzytaciol pogromionych y pobitych zupione / gdy Bogom swoim ofiary / y zwykle mooty czynili / iednego zacnego Krzyżaka imieniem Gerarda Rudde Woyta albo Starosty ziemie Sambryskiej / z wiezniow przedmieskiego / z Konem na którym woiował / y z zbroia w ktorey byl vbrany / y z broia żywego na wynioslo zlozonym stocie drew spalili / y z dymem dusze do nieba / a ciato z przynami na powietrze posłali.

Marszałek Pruski z woyskiem od Smodzi y od Litwy porażony y zabity.

Mont bnyat Krzyżakom nad Niemica przelozony iako o nas dzis Starosta Smodzki etc.

Tegoż roku Litwa ziemie Dobrzyńska bez wieści przyciagnawszy zburzyli / w dzien podniesienia Krzyża swietego / ktora na ten czas trzymala Kieźna Maziowiecka Wdowa Semowita zmarłego Kieźcia matzonka pozostala / a spalawszy Miasto Dobryń s poimanicami oboley ploi / y z lupami rozmaitymi spieszonym puezim do Litwy ubiegli bez odporu.

Niech. lib. 4. cap. 15.

Cromerus też pisze / iz y Mazowie na ten czas Litwa bez zastawy zwoiowała, Crom lib. 11.

W osiedzeniu y opanowaniu Włodimierskiego / Luckiego / Kijowskiego / Kieśtro / y pobiciu Kieźat Ruskich przez zwycięzce Gedimina / Roku 1319.

Rozdział III.

Dy sie tak Gediminowi y Litwie z Smodzią przy nim po pierwszych onych od Niemcow erwogach szczesliwiey powodzilo / a fortuna nieścala twarz slepa od Krzyżakow Pruskich y Lisslandskich odwróciła / iz z ich mocy Gedimint wszystkie Smodzka ziemie wydarł / Starosty ich pogromil y rosploszył / y wielkie woyska Krzyżackie za dzielnością Litewską y Smodzka / nad Samula y Okmiena na glowe poraził / Marszałka też wielkiego / y Hermana nawyzszego Ziemi Pruskiej Henrika de Plock Smodz z drugim ogromnym Niemieckim woyskiem plundrujacego w lesie za Niednickami / tak Niechouius y Długos pisa / az do iednego pogromili / y samiego ze wszystkich Kontorow nasroszego natezose zabili / inż tak bezpiecznie Krzyżacy iako przed tym do Litwy najeżdżać nieśli / obaczawszy y do świadczywszy

Niednicki adis dzis Wornias mi zowia.

Wacława Strypkowski

Świadczywszy ich potrzebności / y gotowości / y lepszej opatrności przeciw sobie. Wten czas też Pomorskiej ziemie gwałtowna a niesłusna wojna pod Władisławem Łokietkiem Krolewem Polskim dochodziła. Przeto z Gediminem Wielkim Kieźdzą Litewskim Karolus Czwarty Mistrz Pruski y Kontorowie tego na dwie lecie przymierze wzięli / aby tym bezpieczniejszymi będąc od Litwy potężniej Polakom się okazali. Gedimin też sobie uczyniwszy dobrą wojnę dobry pokój / acz doczesny ale potrzebny od Niemców / zaraz tegoż roku 1320. nieśladając z siebie zbroje s tymże wojskiem Litewskim / Smodziskim / y Nowogrodzkim / także Polacka Rusia / ciągnął przeciw Wołyńskiemu Kieźdźcom / którzy mu się z posłuszeństwem wybijali / y nado to widząc go być z Krzyżakami Pruskimi zabawionego / do Litewskich powolijskich dzierżaw / y Nowogrodzkich nazięzoy miasto pomocy czynili. Naprzód się tedy obrócił przeciw Włodimirzowi Kieźdźcy Włodimirskiemu / a przyciągnawszy pod Włodimirz / dobywał Zamku y Miasta wpornym szturmem / ale się też Rusacy równa śmiałością bronili / rozmaitą strzelbą y pociskami Litwa od blanków odbijając. A w tym sam Książ Włodimirz Włodimirski z ludem swoim y z pomocą Tatarską na odsiecz przeciw Gediminowi przyciągnął. Gedimin też przeciw temu tym śmieley Litwa y Smodzyski wysyłał. A gdy obiedwie strony bitwy niezwalczwały / podkuli się tuż pod zamkiem chęcią zapalczywa / rożnym glossem hukiem / zbroj grzmotem / koni rzęzą / aż obłoki przebijali / równą bronią / szablami / włóczniami wręcz się starli / Tatarowie zaś z łuków tańcem zwyciężyli / a zbieżdzając bez przestanku Litwa przerywali / aż potym Gedimin wysyłał wojsko set Smodzyskich piechych z włóczniami / y z pociskami / także z procami między iezoną Litwa / y Ruskie y Tatarskie byli / którzy piechych niemieli przetrzeli / poczeli też podawać / Litwa po nich biegała / siekąc / imając / z blanków zaś zamkowych y miejskich Rusacy na swych krzyczeli / wołając y napominając / aby swoich niewydawali.

Bitwa Gediminowa z Wołyńskimi.

Włodimirz Kieźdźca zabity od Litwy.

Lecz gdy Tatarowie w których miał nazięzie Włodimirz / pierzchneli / y Wołyńców swoich niemógł do pierwszej sprawy przywieść. A gdy się sam z małym poczem Rycerstwa Włodimirskiego Litwie zastrawował / y śmieley nazięzał (ciężko jest łacińska przypowieść: *Temerarios ausus, temerarij sequuntur eum*, co y mnie samego raz starzło) gdy się sam wporne przebijal przez wś Litewskie / zętmiana dobrego y Rycerza meżnego wrząd wypełniając / zabity został na placu. Co obaczwszy inzy Wołyńcy / iż im Książ y wodza nie ostalo / wnet z wielkim a żalnym narzekaniem / rożno gdzie kto mógł wcieli / a drudzysie do Litwy zwycięzcow przedawali. Obleżnicy też widząc Pana swojego zabitego / a zwycięstwo nieprzyjacielskie / zaraz się y z Zamkiem Włodimirskim y z Miastem Gediminowi zwycięzcy / Wielkiemu Kieźdźcy Litewskiemu w łaskę podali / y przysięge posłuszeństwa uczynili / także wysyłał Wołyńskie Kieństwo za tym zwycięstwem y dobrowolnym podawaniem obywatelow / gdy obaczyli iż się oprzeć było trudno / Gedimin opanował.

Włodimirskie Kieństwo Litwa mocą opanowała.

A osadzwszy Włodimirski Zamek y Miasto Starostam swoim / y Rycerstwem Litewskim / ciągnął do Lucki kończąc zwycięstwo / przeciw Lwowi Łuckiemu Książowi / Dla tego / iż Drohiczin y Brzeście Litewskie był odiał częścią wojny Krzyżackiej / a aczkolwiek miał iakie takie wojsko według czasu zebrane Lew przereczony Książ Lucki / wś także przygoda Książa Włodimirza Włodimirskiego przyjaciela swojego / (stysiac iż był porażony y zabity od Litwy) strwożony / nieczekając mocy Gediminowej / wcielił aż do Branska Siewierstiego / do Książa Romana Branskiego Zięcia swojego. A Gedimin skoro obległ Lucki zamek / zaraz Bojarowie y czerni / widząc iż Książ ich wcielił / a onych wydał / niechcieli się sprzeciwić Wielkiemu Kieźdźcy Gediminowi / ale się wysyłać nie

dnostajnie w moc y w pánowanie iego ze wšyſtkim Xiſtweſm Luctim/ y z iego przygrodkami poddali / y przyſięge potomnego poſłuſhenſtwa uczynili / Ktorych Gedimin w laſtę przygwaſzy Zamek Lucti y inſze przygrodki/ dla lepszego utrwalenia y ugruntowania ſwoiego zwycięſtwa / Rycerſtweſm Litewſkim y Scharſkami oſadził/ y obwárował.

Luctie Xiſtweſm Gedimin opánował.

Potym do Brzeſcia z woſſkiem ciągnął oſtátek Ruſkich przygrodkow Kniáziá Luctiego poſiadaiąc/ Tamże w Brzeſciu Pány y Rycerſtwa ſwoie dobrze zaſłużone wdárowaſſy / woſſto Litewſkie y Œmódzkie / ná czás dla wytrámenia z pracy po Krzyſzákſkiej ſwieżey y Ruſkiej wojnie do domow roſpuſcił/ á ſam w Brzeſciu przez zime odpoczywał/ potoczne ſprawy y potrzeby ziemſkie odprawiając/ przez Ktory czás broń y naczynia rozmaite wojenne gotował ná nowa wojnę/ Która tájemnie przeciw Stániſławowi Kniáziu Rjówoſkiemu przemyſlał.

Z ſerſkim ten potórſtwni miz ná czás wojny/ ac. t. in. iet Dział niemni.

Potym roku 1320. obeſtawſzy wšyſtkie Boiáry ſwoie Œmódzkie Litewſkie/ Połockie/ y Nowogrodſkie/ zgromadził woſſto wielkie/ á ſtóró po wielkiej nocy Ktory czás ieſt do wojny na Ruſinſkiej/ gdy iuſſ trawa nowa kontom ſiádnie wyſſywienie/ á nieodzianemu rycerſtwu wdziecizna wezeſnoſć Kwieńca Wioſná gotowie/ ciągnął z Brzeſcia przeciw Kniáziu Stániſławowi Rjówoſkiemu/ Ktory ſie z przodkow ſam ieden Monárcha álbo Jedynowláyca Ruſkim w ten czás táto dziſ Moſkieſki piſał. A przebywſzy ſpokojnie Luctie y Wólſinſkie ziemie ſobie podoáne / przyciągnął ná przód pod Owrucza Zamek Kniáziá Stániſławow/ Ktorego mocą dobywſzy Litwá oſadził / potym Œitomir / ná Którym ſie było zázwárto wiele Œláchry Rjówoſkiej / obeznał / Ktorego teſz Coſilnym ſteurniowáziem / Ruſſaki broniące ſie zmordowaſſy) przez podanie doſtał. A Scharſtka y Rycerſtwa Ruſkie ſprowadziwſzy / Litwá ſwojá ná Zamek y w Mieſcie dla obrony poſtawił. Ciągnął potym dálej w Rjówoſkie woloſci burzac y palac co ſie náwinielo/ Co widząc Stániſław Kniáz Rjówoſki wmyſlił gwałt gwałtá oobiſać/ á Litwie nieczekając ich w Rjówie zbroyno/ táto pierwoſzym nierwolnizkom przodkow ſwoich záſtąpić/ Kniázowie teſz inſzy Ruſcy y Siewierſcy widząc iż iuſſ ſáſiedſka ſciáná gorzáła/ zbieráli ſie do gromády przeciw Litwie/ á ták Kniáz Pereaſławſki Olha/ y Kniáz Lucti Lew od Litwy wygnány/ Roman Branſki/ z Rycerſtweſm y z woſſkami/ ták mogli ná ten czás zgromádzić / ſetágneli ſie ná rátuńek do Stániſławá Kniáziá Rjówoſkiego / Ktory obozem leżał ná Pierne rzeká ſieſć mil od Rjówa / á ziaczywſzy ſpolne mocy ſwoie w iedno wielkie woſſto/ y pomóc od Tatarow máiąc / ſtali w gotowey ſpráwie / ſtýſac iż Gedimin z Litwá od Œitomirzá ſmiele y ſpieſno przeciwko im ciągnął.

Gedimin z Litwá do Rjówa.

Litwá Owrucza wzięta g. Œitomir.

Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet.

A ták Gedimin máiąc wiadomoſć od ſpiegow o połoſeniu y mocy woſſká Ruſkiego/ námmey w ſzczęſciu y w dzielnoſci Rycerſtwa ſwego nierospaczal. A Krotkim nápominianiem porwózenie ſzczęſliwe/ á niedarownego zwycięſtwa náó Krzyſzák/ y Włodimirſkiet Kniáziet/ y Litwá Luctim/ w pámtć Litewſkim y Œmódzſkim wſom przywódzac/ ſýkował ich porządnie/ pieſie z wloczniami/ z łukami drugich/ inſzych z procami miedzy iezone dla rozzerwánia nieprzyacielskich wſow y poſilku mieſzając/ tá ſpráwa przyſiedł/ ogromnie tuż náó woſſká Ruſkie w rzeki Pierney leſzące wrownym polu. Tam ná przód Kniáz Stániſław Rjówoſki z woſſkiem ſwoim/ y s Tatarská pomocą do Litwy ſtoczył/ Roman záś Branſki/ á z nim Lew Kniáz Lucti/ y Olha Pereaſławſki leſko po nim dla poſilku náſtępowáli. Litwá y Œmódz pierwoſze gwałtowne porłanie Rjówoſkiet ſmiele y ſtale przeciwnymi pierſiami wytrzymáli/ pierwey ſtrzelba z łukow y z łus/ potym wloczniami/ ſiáblami/ Kymi wrecz ſie ſcieli/ máż z meżem/ Kón z Koniem/ ciáſno ſie ſtupili/ Kruk/ buk/ grzmot/ zemſad ogromny/ wátpliwa náózień zwycięſtwa ólu go iednákim loſem zobudwu ſtron trwátá/ áż ná oſtátek Gedimin z ſtrwożonym

Bitwa Litewſka z Ruſſakiet w Pierney Rzeki.

wszem oblażywszy się od wálnego woyska swojego/ w bok Russakom ogromnym
 pędem wderzył/ tak iż ich byki scjione przerwał y pomieśał/ gdy się musieli z czoła
 do boczney bitwy obrocić. Litwa zaś y Smódz w iednákciey spráwie/ y ná czele y
 po bokach stojąc/ ná zmieśañych Russakow tym śmieley nácierála/ niemogł ich
 gwałtownego pędu Kniáz Stánislaw Rujowski wytrzymać/ poczał ná zad w
 śtepować/ Litwa zaś nim przycierála/ Olhá też Kniáz Pereaslawski/ Roman
 Branski/ y Lew Lucki/ Kniáziowie/ nie długo ná plácu stali/ widząc Rujowiá
 ny z Kniázem swoim wstepuigce/ Wszakże Kniáz Lew Lucki/ ktorému sło o Lu
 dzie Kieństwo/ z ktorego był niedawno wygnány/ śmieley nád inśe przeciw Litwie
 nácierał/ z Holhá Pereaslawskim/ ále wporney śmiałości tuż ná plácu gárdy
 przypłócili/ bo w zámieśañey bitwie obudwu zabito. Co obaczywszy Kniáz Sta
 nislaw Rujowski/ y Roman Branski/ záraz tyl podáli/ Rycerstwo Rujowskie/
 także Branskie/ y Pereaslawskie/ częścią pobiciem y wciékaniem Kniáziow swo
 ich/ częścią gwałtowney mocy Litewskiej niemogąc wytrzymać/ rożno po roż
 nych polach pierchneli/ drudzy lásy zá oplákana obronę bráli/ Litwa ich z Smo
 dzia wciékających aż do nocy (ktora ciemnością swoją Russakow ratowała) go
 nili/ bijąc/ śiękąc y imając. Tázáwierz Gedinin przez noc z pracy wytchnawszy/
 lupy zbierąc z pobitych Russkich wśow kazał/ ktore między Rycerstwo porządnie
 rozdzielivszy/ więznie obwárowawszy/ y rannych opátrzywwszy/ Tegoż dnia nieda
 yąc Ruśi przewłoki ku zbieraniu do Rujowa przyciągnął kończąc zwycięstwa/
 á obegnavszy Zamek dobywał go wstawicznymi śturmami/ obleżeniom i śliby
 dluzey w wporze swym trwali/ á niepodáli się dobrowolnie/ wygládzieniem/ y ro
 zmaitym karaniem grożąc. Wszakże Rujowianie/ ktorych się po świeżey porażce/
 w mieście y w zamku z żonami/ z dziećkami/ y skarbami wielkość była záwarta/
 bronili się długo y mężnie/ spodziewając się y czekając ratunku ná odsiecz od Kniá
 zia swego Stánislawa/ ktory był aż ná Rezan wciékł z przegráney bitwy/ z Kniá
 ziem Romanem Branskim/ ále widząc się być wydanych od Páná swego/ y wná
 dzieci ofukanych/ po długich namowách zezwolili iednostáynie ná podanie Zame
 ku y Miasta. Tak naprzód Metropolit/ Wladislawie/ Archimendritowie/ Proto
 popowie ze wśyskim duchowienstwem niosąc krzyże y chorągwie processia wy
 szli ku Gedininowi/ á z nimi Pánowie Bojárowie/ y wśysko pospolstwo Ri
 jowskie wyszło/ bijąc czołę y podając się w łaskę y w moc Gedininowi wielkiemu
 Kieźdzu Litewskiemu. Tánżemu wśyscy á naprzód Metropolit przysięge poslu
 śeństwa uczynili. Wiechał porym Gedinin z zwycięstwem przez Miasto ná Za
 mek Rujowski/ wziął też przez dobrowolne podanie przygrodki inśe Rujowskie/
 Biálogrodek/ Slepowrot/ Raniow/ y Czerkasy/ dobył też Branská Siewierstie/
 y Pereaslawa Zamek w stołecznych Kieźat Russkich/ tak iż zá iednym zwycięst
 wem Monárchia Rujowska/ Wołyńskie y Siewierstie Kieźstwa/ áż do Putwila zá
 Rujowem mil śesćdziesiąt opánował/ y do Litewskiego Pánstwa przylączył.
 Tázá Rujowie y ná inśych przygrodkach przelożył stárym namiestnikiem swo
 im Mindowá Kieźe Holpsanski/ Syná Holporego krewnego swojego/ ktory się
 był w Russká wiáre ochrzcił/ y pánował ná Rujowie áż do Włodimirzá Olger
 dowicá/ Kieźat Sluckich przodká/ z Wielkich Kieźdzw Litewskich porządna
 Genealogia idących/ od Holse Wicenesá Gedininá y Olgerdá/ etc.
 A Stánislaw z narodu stárożytnych Kieźat Russkich Monárchow Rujow
 skich/ y od Ruryká/ Trumorá/ Simausá/ Kieźat Warekich/ także od Igorá y Ole
 chá narod wiodący/ z ktorych też iest narod Kieźat Ostroskich/ będąc poráżony/
 wygnány y wyzuty z Kieźstwa Rujowskiego od Gedininá/ wciékł się do Kieźe
 cia Rezańskiego/ o wspomóżenie/ ktory mu záraz dał w Malzeństwo Cortká
 swego Holhá/ á iż męskiego potomstwa nie miał/ tylko ta iedna Dziedziczka/
 dał mu

Dwa Kniázi
 wie Holhá Pe
 reaslawski/ y
 Lew Lucki zá
 bili.

Ruskie Kieźe
 zá poráżone od
 Litwy.

Miał tenśa
 rozprawkę między
 Annibal Ká
 rąmli/ ad
 Cannas.

Do w ten czas
 w Rujowie była
 ślota Metropo
 litowa wśist
 kiey Ruśi.

Gedinin Ri
 jow wziął przez
 podanie.

Litwa Siew
 ierstie Kieźe
 wa y Wołyń
 sie opánowała.

Kieźe Stu
 dck.

Kieźe Ostro
 skie.

dał mu y wśystko Księstwo Rezańskie z Corka / w s. rawa / władze / y w pánowⁿⁱ /
 nu / będąc sam Czkowiekiem jęstym w leciech.

A Rezańskie Księstwo było z oarona moźne między infemi Księstwoy Ruskie / Rezańskie Księstwo co iest.
 mi / iak o tym rzecz sama kco swiádom y Kroniki Ruskie / tákże Sigismundus
 ab Herberstein, in Commentarijs ac Chorographia regionum Moschouae Ducis subiectarum
 swiádozca / fol. 65. 66 etc. Leży Rezańskie wielkie Księstwo między Oka y Donem
 albo Tanais rzekami wielkimi / y sławnymi / z których jedná Tanais / albo Don
 po Moskiewsku rzeczona / Azia y Europe dzieli / a wpada w martwe morze / al-
 bo czarne Jezioro / które zowią Cosinographi Pallus Meotis y Azophu Mía-
 sta Tureckiego / Skąd potym Kupcy Donem z Moskwy y z Rezanu żegluiac /
 aż do Raphy / Prekopu / Konstantinopola / y do wśystkiey Greciey / Wloch /
 Hieruzalem / Siriey / y do Afriki Morzem Miedzyziemskim przez Pontum Eu-
 rinum / y Helespontum przychooza / iakom sam własna experientia y bytnosc.
 poczęści tego żeglowania sfotcował Roku 1574.

Wśystkie misie kráiny Moskiewskie Rezańskie Księstwo hoźno zia żywno-
 ści y wrodzajem zboża / Miódow / Zwierzu / Wyola / y Ryb rzecznych y jezior-
 nych przewoźsia / y luozt czerstwością / y przyrodzoną siłą / iak woienna wślach-
 cionych. Bo Tatarom Przekopskim / y Kazanskim są przylegli / z których si mu-
 śa wstawicze ćwiczyć. Rezan zcś zamek y miasto sfoteczne orzewiane / niedale Rezan zamek
 ko od Oki rzeki wielkiey / od Moskwy miasta 36 mil leży przyroozenim miejscá o-
 bronny Zámio sse Kniáz Rezański piśat wielkim Kiozē iak o dzis Moskiewski.

Potomek tego Scánislawa Monarchy Rjómskiego od Geomina wygná-
 nego / Wasiley Wielki Kioz Rezański / poiat Siostre y Wasila Wdkiego Kie-
 dza Moskiewskiego / z która miał Jwaná y Giedora / Synow. A goy Wielki
 Kniáz Wasiley umart / pánował po nim Jwan Syn / Ten potym zostawił po-
 swey śmierci trzech Synow / Wasila / Giedora / y Jwaná / s których dwa staršy
 wádozac się o zwierzchność pánowania / sfoczyli bitwe wálna w polach Rezań-
 skich / támże jeden porázon y zabít ná placu / a drugi otrzymawšy zwycięstwo
 zaráżem ná tychże polach umart. Trzeci który został młodszy dowieozawšy się
 o śmierci staršych dwu Brátow / zebrał się s Tatarzy / y opánował mocą wielkie
 Księstwo Rezańskie oyczyste / które reficze Mátká tego rzadziła. Tego potym
 Cacz przodkowie tego w wolnym páństwie wolno z dawná pánowali / a żadne-
 mu infemu Monarsie niebyli podwinni / wnet Wasil wielki Kniáz Moskiewski
 który się iedynowláyca wśystkiey Rusi piśat / pozwał przed swoy Máiestat. y o-
 sádził do wzięcia / a posławšy wojska swoje Rezan zamek wziął / y wśystko
 Księstwo opánował / a mátkę przerezczonę młodego a ostátcznego Kniáziá wiel-
 kiego Rezańskiego Wdowę podtrzygił w czernce / y do Monásterá przystrowi-
 ją węgnał. A iżby ná potym Księstwo Rezańskie od Moskiewskiego Księstwa nie
 odstąpiło / wielka część Rezańcow Wasil Kniáz Moskiewski / po roźnych krái-
 nach swoich rozprowadził / y porozládozał. Zá czym zupełná moc y wádozca ná-
 moźnym y starożytnym Rezańskim Księstwem otrzymał. Bo áczkolwiek ten o-
 śláeni Kniáz Jwan Rezański wáclł był z wzięcia do Litwy roku 1525 gdy Tá-
 tárowie pod Moskwą Miastem tuż się byli polożyli / wśistk bez potomstwa w
 Litwie iakó zbieg umart. A tunc się ola tego czytelniku miły ferzey o tym sław-
 nym a wielkim Księstwie Rezańskim zábawił / aby obaczyl iakó páństwo wielkie
 pretko a nagle přes wngerskie niezgody wpadáia / ták się co tu okazáło / iż dwa
 Bráćia wádozac się o iedyńa oyczyste miánie iá stráćili / sami zgineli / y trzeciego
 Bráćia wporem swoim y Mátk. w Paleci obrocili / ták iż wśystek národ wielkich
 Kniáziow Rezańskich / który trwał y trwienáł přes tálko set lat z gruncu zniś-
 czal y zgináł. Przeto się uśi do rzeczy przedśienziectey spraw Geomimowch
 zwróćimy.

Pringoda dwu
 Brátow.

Jako Moskwa
 Rezan opau-
 wała.

Jwan Kniáz
 Rezański co
 Litwy zbiegł.

Dacieia Strypkowskiego

Gedimin Wielki Xiądz Litewski przetożymy na Rijowie Mindowā Xląg
ze Zolpāńskie namiestnikiem / y inſe zamki Stároſtami ſwoimi oſadziwſzy / wro-
cił ſie do Litwy z wielkim zwycięſtwem / w Riernowie potym (gdzie na ten czas
była ſtolicą wielkiego Xięſtwa Litewſkiego) był od wſyſtkiego poſpolſtwa z
wielką radoſcią / zwyktym reku kleſzczaniem / y tādō tādō ſpiewaniem / trąb dłu-
gich huczeniem przyiety / gdzie Rycerſtwo na onych wojnach Ruſkich dobrze za-
ſłużone wdarowawſzy woypo dla wychnienia z one długiey pracy do domow
roſpuſcił. A od tego czasu / to ieſt roku 1321. Monarchia albo iedynowładſtwo
Rijowſkie / gdy Gedimin Rijow opanował uſtala. Do wſyſtkiey Ruſkiey Mo-
narchiey z ſtarodawną głową był Rijow / od Rija Xiągciā założony / roku po
narodzeniu Chriſtuſa Pānā 430. według uktorych zdania / acz Kroniki Ruſkie
dla ſtarodawnoſci tego Miāſtā pewnego czasu wymieſc niemoga / wſkazuje od
Olhy / albo Zeleny / ktora ſie w Greckā wiāre Roku od ſtworzenia Świātā we-
ług rachunku Ruſkiego ochrzciła / y od Śwāntoſławā Synā iey / y od Wolo-
dimurzā Synā tegoż Śwāntoſławā Monarchow Ruſkich / ktory ſie też w Czary-
grodzie ochrzcił / Lātā od Chriſtuſa Pānā 990. a od ſtworzenia Świātā / iā
Ruſ rachuje / roku 6469. tedy Monarchia Rijowſka / to ieſt wſyſtkiey Ruſi
iedynowładziectwo do opānowānia Rijowā od Gediminā Wielkiego Xiędz
Litewſkiego ſtala lat 431.

Potym przedſie Wielecy Kniāziowie Bialecy Ruſi Moſkiewſcy piſali ſie Je-
dynowładcami wſieie Ruſi (acz ſie w tym mylili / bo Litwā niemala część Ru-
ſkich Xięſtw dawno była poſiadała) używając tytułu tego / ktorego dziś Wielki
Kniāz Moſkiewſki w liſciech ſwoich używa / wſkazuje prāwa Monarchia Ri-
jowſka wſyſtkiey Ruſi / tylko za pānowānia Rurikowego / Igorowego / Olego-
wego / Śwāntoſławowego / y Włodimirowego / pocztkiem ſwym / y pewna
ſuccesſa w mocy ſwey przeważa y trwała. A po ſmierci Włodimirowey dwāna-
ſcie Synow tego ſroga wnetrznā wojnā na kilkodzieſiat części pāniſtwa y iedy-
nowładſtwa Ruſkie rozewali / aczkolwiek to był zaſie przywiódł w pierwſzą
Kłobę y w Monarchiā Włodimirz Monomach przezwiſkiem Syn Wſewol-
dow / Wnuć Włodimirz wyſſey miānowānego / wſkazuje ſie to wſyſtko po iego
ſmierci znowu rozewāło / iakoſmy o tym wyſſey w dzieiach Ruſkich dowo-
dniey wypisali / Przeto do rzeczy Litewſkich przyſtępiemy.

O założeniu Trokow ſtarych y Wilnā przez Gediminā / Roku 1321.

Rozdział III.

Gedimin Witenieſowic Wielki Xiądz Litewſki zbys-
wając w Riernowie rozmaitymi łowami przeſtey pracy / y
niewczasow wojennych / zebrawſzy ſie z Dworem y wſyſtkim
myſliwſtwem ſwoim iachał w głąbie puſzcze dla weſeľey po-
ciechy / y głoownieyſzych łowow. A gdy mu ſie według myſli
ſāncowało iſi nācieſzył y obłowił / częſtował w polu pod
Łotarhāmi pāny Dworzāny / y myſliwce ſwoie wpięci milach
od Riernowā / między Wātā y Wiliā rzekāmi / tam potym upodobāło mu ſie
micyſc

mieysce y płac nie tak bårzo słupny ku zamkowi / iako temu rodzicznemu / i si sie na tym mieyscu y wokolicznych polach y lasach obtowit / tamże zarazem obestawiały wotosci / zabudował zamek / który przekopem y wałem obwarował / y nazwał go Troki / dla tego iż co żywo / Sarecy / Lissow / Kunic / y innego małego zwierza y ptastwa / tak Dworzanie / iako osoczniacy / myśliwcy / Tuchciowie y chłopieta / wszyscy byli pełno około iarczakow / przed sobą y za sobą / y po stronach w troki nawiązali y nawięsali. Zwierzu też wielkiego / Łosi / Jeleni / Sami etc. pełne wozy nakładli. A tak dla tego szesnastego obtowu znacząc w tym sobie wrota szesnaste (bo won czas Litwa obyczajem Rzymskim żadney rzeczy bez wrota nie poczynali) zarazem z Kiernową Stolicą Xiążcia do Trok nowo budowanych przeprowadził / które dziś staremu Trokaniu zowieśmy względem nowych od Kieystrut potym tego Syna zbudowanych / iako o tym niżej napiszemy. A tak od tego czasu stolec w Kiernowie od starożytnych Xiążat Litewskich / zwłascz od Kiernuja Konasowicza Palemonowego z Rzymskich Xiążat Potomka wotowiny rege założony ustat / za czym też to Miasto z zamkiem dawności czasów za wszych iak dziś widzimy zmieszalo. A w Trokach sie nowa Stolica Xiążat Litewskich poczęła / ale nie długo trwała / Bo Gedimin rychło potym zaimchawszy w towy / zwytkim obyczajem / czynił ostepy nad brzegami Rzeki Wiliey / które wony czasy lasami y puszczami wielkimi / gasyimi a gwałtownymi zawieszisto zarosła / leżyskami tylko y przechodzeniem rozmaitemu zwierzu / w tak wielkiemu iako małemu były. Tak tedy Gedimin bawiac się łowami / a z ostepu na ostep przemieszczając / przyjechał ze wszytkim orłakiem Dworu y myśliwz swego na zglisła poświęcone przodkom swoim / gdzie rzeka Wilna do Wiliey wpada / od Trok starych cztery mile / które zglisła / to jest plac palenia dla Xiążcych y Panow przedmieszych Litewskich / fundował był na tym mieyscu Swintorog / a po nim Germont Syn tego / iakośmy o tym wyszy napisał / gdzie też Kaptani Litewscy obyczajem pogańskim Bogom swoim ofiarę y za Dusze zmarłych Xiążat / (bo o nieśmiertelności Duszy / o Onim sąonym / y o zmarłych wroscaniu wielkie trzymali) czynili / y ogień wieczny ustatwiecznie w ognie y w noc y bez przesanku (iako też ono był w Rzymie obyczaj Ceremonie Vesty Bogini) na tym mieyscu za pilności Kaptanow k temu ustatwionych gorzał / który ogień Litwa y Smodz / Prussowie / y Lotwa za osobliwego Boga mieli y chwaliłi.

Tam tedy Gedimin około przereczonych zglisł w puszczy między gorami / które dziś Lysyni zowią poluac / imo innego zwierzu mnożstwa sam postrzelił Turę wielkiego s kuse / y zabił go na tej gorze gdzie dziś wysiny zamek Wilenski / która gora od tego Turę y dziś Turza gora zowią / a stare y rogi tego zlotem opawione miasto zacnych Kleinotow długo w skarbie chowano / aż do czasow Witoldowych / a Witold iż pospolicie s tych rogow na wielkich biesiadach / y czestowaniu Poslow postroimnych pijał / tedy jeden darował za w elki wspomniany Cesarzowi Rzymskiemu Sigmuntowi / Krolowi Węgierskiemu / na onym sławnym ziazdzie Krolow y Xiążat w Lucku / roku 1429. iako o tym będzie niżej. A teraz rzecz przedsi wzięta Póncze.

Gedimin spracowawszy się łowami / tudzież iż wieczor był zaszedł / a noc ciemna nadchodziła / do Trok też oniesikał / pocieszywszy się znacnie z zabitego reka własna Turę nocował w kotarbach ze wszytkim Dworem swoim na zglisłach miánowanych na łace Swintarozie od Swintaroha Xiążcia nazwanej / gdzie dziś puszcarnia / stąynie y niższy zamek / a gdy po pracy iak to bywa twarzym snem był zmorzony / snilo mu się iż na tej gorze y na tym mieyscu gdzie Turę zabił / y gdzie dziś Wilno z zamkami stoi / widział Wilk wielkiego / y moche / y prawie

Stare Troki
zbudowane / a
dla czego Tro-
kami nazwane.

Kiernowa
Stolec do Trok
przeniesiony.

Gedimin Turę
postrzelił.

Sen Gedim-
in.

a prawnie takoby żelazna blacha warownie przeciw wszelkim postrzałom wzbrow-
 ionego w tym Wilku zaś stał sto Wilków ogromnie wyjących / których głos
 po wszystkich stronach roznosił. Uciekły się tedy Gedimin / wpadł mu ten
 sen w myśl / y gryzł się ptugo sam z sobą chcąc zgadnąć co by się przez to znaczyło.
 Ale iż na sie trudno rzecz obaczył / nie inaczej iako on Pharaon Krol Egipski o
 siedmi Krowach tłustych y chudych / albo Baltazar Krol o oney nocce / ktora wi-
 dział piśać Tekel, mane, Phares / mensur est, mensur est, ponderavit & diuisit, &c. Jż był
 czas przyszedł zginać Baltazarowi ze wszystkich jego Krolestwem etc. Tym
 sposobem Gedimin nazięterz wstawy / ten sen wszystkich. Pánom y Dworzanom
 swoim opowiedział / radząc się y pytając / co by się im ten sen zdał / a co by
 znaczył. Do Litwy w on czas iako Pogańi ledka czemu wierzyli / a sami bur-
 tami / albo wrożkami / iako Rzymianie Aruspicijs, extis, aurum uolatu, &c. tak ro-
 ważąc domowe sprawy zawżdy odprawowali. Lec ten sen y wykład jego nie
 dał się żadnemu tak zgola grzyć / aż musiało przysć na Krywe Kriweita Di-
 skupa Litewskiego pogańskiego / ktoremu było imię Lizdeyko.

Lizdeko nazy-
 wał się Dzikup
 Litewski w on-
 im gniazdzie
 należał.

A ten iako Łatopisze świadczą za Witensa Oycę Gediminowego był na-
 lezion w Orłim gniazdzie w jednej puszczy przy gościncu / a niektórzy powiada-
 ją / iż w Kalebce ochodożney na drzewie zamieszkanego sam Witens nalezł / y cho-
 wając go dał ućwie iako Syna. A gdy dorost okazał z siebie dzielności nie
 prostego człowieka / stał się znaczyło / iż był zacnego iakiegoś albo Książcego
 narodu / ale śniąc dla zadości pánowania / ięścił w pieluchach albo od Ma-
 cochy / albo od Oyczyny był tak do lasu załany / iako też ono był uczynił Emi-
 lius Krol Albański / Remusa y Romulusa Właznię z Rehi Silwey Dzieci
 Krolewskiej Młuski wrodzone załat był tajemnie do Tibru wtropić / ktore po-
 tym od Wilezyc wychowane (iako sławia) y od Faustulusa pasterza nalezion /
 Rzym głowa wszystkich Swiata założyli etc. Także też ono był uczynił Asia-
 ges Krol Medski Cuiusowi z Corti swoiey y z Książcą Perskiego wrodzonemu /
 iż go był w pieluchach kazał głodem vmorzyć Harpagowi Secretarzowi swo-
 jemu / aby po nim nie krolował / Harpagus potem zlitowawszy się nad niem-
 więtkiem krowie Krolewskiej / załat go do lasu potajemnie / y kazał go na
 drzewie zawiesić / aby tam za oczyma Harpagowymi umarło / wskąpie to dzie-
 cie także pasterz (dawszy swoje na ten czas umarło Harpagowi) wychował u
 siebie / Potym gdy wzrastał / wybrały go dzieci wspólnie bytło Kro-
 lem sobie / na ostatek przez dziwne przezyrenie Boże (ktoremu się radła ludzka
 prożno opiera) y Asiasgesa swego Dziada wygnal / y Krolestwo jego Med-
 skie y Oczyste Perskie y Asyryjskie / na ostatek wszystkie Azia / Siria / Judska
 Ziemię y India opánował.

O tym też czo-
 tay Volateran-
 Instum, Cario-
 nem, etc. & Das-
 nalis 13. cap. &
 14. &c.

Danielis. 14.

Tego też / Cirussa pierwszego Monarche Perskiego / Daniel Prorok przy-
 wiodł był ku wznaniu prawdziwego Boga / Roku od stworzenia Swiata 4443.
 etc. a według Kartona 3443.

Czytamy też dziwniejszy tego przykład apud Trogius Pompeum, & Iustinum lib.
 44. Jż także Krol napierwszy Hispański Gargoras albo Gorgoras Wnuka y
 Syna swojego / ktorego z własney Dzievki miał: dla wstydliu rozumienie chcąc
 zacerąć / kazał mrozić między Swinie / y między Psy głodne by go ziedli / y na
 ścisli chlewow ciśnie potem go kładziono / by go Wydło zdeptało / na ostat-
 tek go y tak niemogł zginać / w Morze go wrzucono / a widy go nawalności
 Morstie na brzeg bez naruszenia wybiły / gdzie go potem Jelenią wychował
 pierściami swymi / potem dziwnym lossiem przezyrenia Bożego / został wto-
 rym Kolem Hispańskim / ktoremu było dano imię Habis. Telephus także
 Missyjskie

O tym też czo-
 tay Volateranum
 lib. 2. de Gestis
 in Hispania ad
 Corus.

Habita Krol 2.
 Hispański.

Wissyskie ziaz albo Bulgarskie od łaniey w puszczy także będąc znieśliony na zgrabienie/ był wychorwany. Toż czytamy w Kronikach Czeskich/ co y v Wielkiego w księgach siódmych o Czeskim Krolestwie nazywają/ fol. 322. Roku od Chrystusa 909. iż Iwaną Gestimulussą Krolewicz Karmackiego/ łania także na puszczy czterdzieści y dwie lecie młokiem żywił. Parissa także Syna Priamusowego/ Krolewicz Trojańskiego Wiedźwiedzica na puszczy uchował/ etc. a Romulussa y Remussa etc. Wilezycą/ a Jowissą Syna Saturnussowego Pszczoły/ etc. Tom dla tego przypomniał/ aby niebyło w podziwienie świadcetwo Łatopiszczo w Litewskich o Lizdeiku/ Do sie też tak właśnie y z naszym Lizdeikiem w on czas działo/ Ktory będąc na dworze ziazajcy wcho- wany/ w naukach gwiazdarskich według Biegów pogańskich/ w Wiedźwier- stwach/ Snów wykładach/ iako niegdy Joseph y Moyses w więskiej ma- drości (Egiptskiej) był wychowany/ aż potym był za Gedimina namyślonym Biskupem albo przełożonym Tabożnictwem pogańskich/ Ktorego z urzędu Krówe Krwewyto zwaño/ o Ktorem wrzodzić apud Cromerum, Miechowitum, Dlugossum, Eras- mum Stellam, Dusburchium, nazywają iasne świadcetwa/ Ten tedy Lizdeiko Biskup namyślony nieinaczey iako Joseph Saraonowi/ y onym Towarzysiom więzie- nia/ Podczasem y Pietkarsowi/ y iako Daniel Nabuchodonozor o czterech Monarchiach/ y potym o oney racy na scienie piszący Balcasarowi/ on Sen o Wilku na Turzey gorze słowem/ y o stu Wilkow inszych w nim wyłacz- tym rzałtem porządnie y prawdziwie wyłożył/ iż Wilk ten Ktoregoś widział iakoby z żelaza Ktowanego Wielki Zmiesz Gedimanie/ znaczy to/ iż na tym miejscu Zglisł przodkom twoim poświęconych/ będzie Zamek mocny y Mi- sto tego państwa główne/ a sto Wilkow w tym Wilku ogromnie wyłacz- Których sie głos na wszystkie strony rozchodzi/ to znaczy/ iż ten Zamek/ y to Mi- sto zacnością y dzielnością obywatelów swoich/ tudzież wielkimi spracami po- tomków swoich Wielkich ziedzo w Litewskich/ Ktorzy tu kieda mieli stolec swoy rozgłosy sie y rozszerzy z wielką sławą po wszystkich stronach Swiata/ y cudzym narodom w rychle z tej Szołice z wielką sławą pańować będą.

Tak mądry y prawdziwy a tu rzeczy wykład sinu Lizdeikowego Gedimin pochwalivszy/ y osiary Bogom swoim na Zglisłach odprawivszy/ wnet me dlu- go okładając obestł wołosci okoliczne/ Kzemieszkow też rozmaitych/ Cie- stow/ Murarzow/ Kowalow/ Kopačov/ y macterych temu wspełkiew dostęki sposobivszy/ poczał muirować naprzod wysiny Zamek na Turzey gorze/ na Kto- rey sam z kusie Turą wielkiego był postrzelil. Wymierzył potym plac na niziny za- mek na Swintoroze/ Ktore miejsce won czas krzywa dolina nazywano/ przy- wsciu Wilny rzeki/ gdzie do Wilney wpada/ tamże Zamek niziny z drzewa z wy- miosłymi wieżycami/ y z blankami Gedimin wielką pretkością ale z wieżcia pil- nością zbudował Kóstownie/ A dokonavszy obu zamku miąnował ich Wilnem/ od Wilny rzeki/ także y Miasto pretko sie przy zamkach nad Wilną y Wilia osi- dzilo/ bo Gedimin z Trok stolicy swoje tegoż roku do Wilnā przemysł/ y tam i- na potomne czasy vgruntował/ za czym wielkie zebranie ludzi/ iako Orłowie do scierwu pretko sie w wielkie Miasto y rozwołke possady zgromadziło. Pánowie też wysłszy dwory wielkie przy głównym mieście/ dla wskawiecznego tam mieśka- nia Wielkiego ziedza swiego ozdobić pobudowali/ tak iż Wilno z mątych po- czatkow zaczęło/ gdzie przed tym tylko trupy ziazacie palivano miasto pogrze- bow wielkim y sławnym miastem roku 1322. wrosto/ za rada mądra Lizdeiko- wa/ Ktory był potym długo Biskup Litewskim jonacym/ według pogańsk w y Augure albo wieściznie iako był obyczay wzięty y wrząd zacny v Rzymian Augurij. Do y Cicero/ iako sam świadczy o sobie/ on mąz y Senator zacny Rzymiski był też

m in

Augurem

Telephus ob-
łamey wcho-
wany.

Iwan Gestimuluss.

Paris.
Romulus y
Remus.
Joms.

Moyses także
był na Nizie
wędrownym
ten Kzponce.
Krodi cap. 2.
Lizdeik Biskup
Pogański.

Genesis cap.
40 et 41.

Daniel cap. 2.
Daniel. cap. 5.
Manc, Tekel,
Pharis, Mensus
est ponderavit
dimisit etc.

Item Daniel.
ca. 7 y czterech
widziach/ y cze-
rech Bestiach
sno / y o me iu
stosieczna glo-
wa etc widzi-
nym/ Dan 1.
cap.

Wortab sinu
Wilnie.

Zamek wysiny
Witenst na
Turzey gorze.

Niziny Zamek.

Mathei 24.
Mar. 13. Luc.
21. Gdzietol-
wiel będzie
scierwo/ tam sie
zgromadza y
Orłowie.

Augures, hoc est
tres sacerdotes,
qui auspiciis dis
sciplinā curant.

apud Romanos
erant, à Remulo,
auguratis disci-
pina permissimo
habet utem octo
auspiciis qui
extorunt erant
periti, etc.
Flamines quoque
tres, et Salij etc.
à una institui-
re o cion exitan-
Lionijum, L. mi-
um, Plutarchum,
in Numa, tadu
in Floru, Pompo-
mii Latium etc.
Ogrem Vestri
Logumier.
Lucus sacrati.
Ex. v. v. v. v. v.
Siemienicki
v. c. e.
Dy penates.
Perunus albo
Piorun Bati-
mon
Danteon Li-
v. v. v. v. v.

w Rzymie z urzędu/ to jest Wieszczkiem albo dozorca zwierzęcym wiejszbiar-
stwą/ według których się Rzymiska rzecz pospolita sprawowała/ co też Litwa
iakożby od Rzymian zwyczaj podany zachowywała/ a iako Cicero y inicy w
Rzymie/ tak też Lijdoiko w wielkim Kieście Litewskim był Augurem.

Niezaniebali też Gedimin chwały Bogów swoich wygruntem swoim sto-
tecznym mieszkie swoim potwierdzić/ bo acz pierwej od Swincorohy y Germona-
ta Syna iego Książę Litewskich wieczny ogień iako w Rzymie w Vesty był fun-
dowany/ na tym miejscu gdzie dziś pułkarnia/ y Kąplani/ którzy pod gąrdłem
aby ogień nie zgasił świecy pilnowali/ byli hojnie nadeani/ wsiakże Gedimin nado-
to Las ciemny Bogom poświęcił/ (co zwano w łacińskich pogan y inichy nado-
dow Lucus, a Litwa y dziś Las zowie Laukos) y Kąplany pogańskim obyczai-
iem w nim wstawili/ którzy tam za dusze zmarłych Książę na onych miejscach
albo zgłiskach spalonych modły czynili/ tamże y weże Gywoitos y Siemienickos
nazwane karmili/ y hodowali/ iako Bożki domowe. A ten las był nado Wilia
podle pułkarni aż do Łukiszek.

Postawili też Gedimin Białwan Perkunowi albo Piorunowi/ Kąmien
Przemienisty wielki/ z którego ogień Kąplani krzossali w roku trzymający/ temu
też na osiary wstawicze ogień wieczny z debiny we dnie y w nocy palono/ na tym
miejscu gdzie dziś Rosciot (od Jagła Wnuka Gediminowego fundowany)
świętego Ściantstawa w zamku.

Była też wielka Sala albo Bożnica na Antokoli wsiakim Bogom/
których Litwa zmamiona gusty czarcowskimi chwalila/ tam świece woskowa
po wieczkach we czwartki Kąplani zawoży stawiali/ y palili. Ależmy o tych
Białwanach y zabobonach pogańskich wyższy szeroko z perwnych domodow y
wprzemygo dawności Litewskich wybadania/ w Ruskiej Kromie opissali/
przeto o założeniu Trok y Wilna na ten czas Czytelniku miły bądź content/ bo
do inichy spraw y dziełow za Gediminą się toczących przystępiemy.

**O wojowaniu Litewskich y
Żmudzkich Ziemi przez Książęta Rieckie/ y Krzyżacki
o zburzeniu Lissland aż do Kewla y Derytu/ przez Litwe/
o splundrowaniu M. zomha y Dobrynia Roku 1322. O czym Petrus
Dusburgh/ Kromki Pruskie/ Lisslandskie/ Długosy y Nie-
chouius lib. 4. fol. 220. cap. 15. etc.**

Rozdział V.

O roku 1322. Krzyżacy Pruscy iakożby byli porażeni
od Gediminą nado Żemulę rzekę y nad Okmiena 1319. nie
nacierali potym do Litwy ani do Żmudzi walcym woj-
stkiem/ tylko Roząkami wtarczkami/ a Rybak iż się Gedi-
min Ruskami wojnami/ tudzież budowaniem Wilna był za-
bawil/ iakożmy wyższy powieścieli/ zbierali wielkie woyska
tak z Prus iako z Lissland/ y z inichy Kiestw Niemieckich.

Bernardus też Książę Szwednicki z Rycerstwem swoim Słaskim y z Cze-
chami/ y Książę Szwabskie/ y dwaj Grosowie Renscy/ iako Niechouius pise y
Długosy/

Długosi / a Dusburgh ięszce przydawa Grosa Grodischeckiego / y Synow Grosa Juliaccenskiego / Wildemburskiego / y Preglieskiego / ktorzy na wojnę swiętą (na którą był Wopust od Papieża iakoby do Jerusalemu iechał) przeciw Litwie y Smodzi Pogonom / z wielkością Rycerstwa Niemieckiego / Francuskiego / Czeskiego / Słaskiego / Rakuskiego / do Prus na pomoc Krzyżakom przyciągnęli / z którymi złączynszy wszystkie mocy swoje Krzyżacy Lisslandscy y Pruscy / do ziem Smodzijskich y Litewskich ogromnie wciągnęli / gdzie trzy powiaty Wankenski albo Wankenski / Rosienski / y Klogenski zburzyli / y Zamku Pustennu / iako Niemcewius pisze / dobyli / ale Dusburgh swiędoczy / iż sie Litwa y Smodz Niemcom w silnie sturmującymi na tym Zamku obroniła / O czym iesli chcesz wyszley czytać w roku 1322. y Dusburgha Krzyżaką. A gdy Litwa y Smodz chycio poddaństwo y postuśienstwo obiecała Krzyżakom / wstrzymali się od mordowania ludzi Litewskich y burzenia włości / także hrabia w niewola.

Tegoż czasu gdy Lisslandski Mistrz z Pruskim Smodz wojował / Książę też Litewskie zwoiowałszy Lisslandy y wszystkie Biskupstwo Derpstkie / y inne powiaty pięć tysięcy Niemców y Lotwy / y wielką wielkość łupow do Litwy bez odporu wyrzucił / tak iż Krzyżakom wet za wet oddał tyle troje / gdy oni Smodz przes sie pustą pustoszyli / z wielką škoda niż korzyścią swoją.

Tego zburzenia chcąc się ponowić Chryścijańskie wojsko / gdy iść zima na stawała / wciągnęli do Litwy / wstąpił dla okrutnie śrogi zimy / tego roku nad zwyczaj iako się wszyscy Kronikarze zgadzają pamiatać / nie niesprawdziwszy ani stworzyli zimnem zwoiowani z wielką škoda swoją do Prus wrócić się musieli.

David ueró Capitanem castri Gantur frigore non torpens &c. Ale Dawid Starosta Zamku Grodzienckiego / niekurcząc się ani gnusząc przed zimnem z wielkimi wojskami Litewskimi / Lisslandy znowu aż do Rewla zwoiował / y wszystkie powiaty Rewelski około Morza y nazad ciągnąc / aż do Dzwiny spustoszył / Roscioty popalił / naczynia Koscielne srebrne y złote / y Ornaty pobral / Kapłany pobit / albow w więzienie wypędził / a pięć tysięcy więźniow Niemców y Lotwy z łupami do Litwy przyprowadził. Dusburgh pisze iż wten czas Krola Dunickiego ziemie Dawid z Litwą zwoiował / z którymi samych pamiątek y pamiątek Słacheckich pięć tysięcy poimał etc. bo podobno wten czas (co tu rzecz) Krol Dunicki trzymał w Lisslandach Rewel / iako y dziś Krol Szwedzki.

Potym teyże zimy Litwa y Smodz Miasto Memel / y trzech Zamkow włoconiego pod Krzyżaki dobyli / w których wielkość Niemców y innych Chryścian pobili / y w niewola zabrawszy / tak Miasto iako Zamki spalili. Ale podobno nie tak był won czas mocny Memel / iakom go sam dziś obwarowany widział.

Żaraz z tym zwycięstwem zagrzewając się pretkością na mrozie Wilowski powiat y Sambijską ziemie zwoiowali w Pruszech / a wielką porażkę / y škoda Krzyżakow wdręczywszy / Kontor z Tapirowa / który ich chciał gromić / zabił / y wojsko jego na głowę porażili / a z wielkimi łupami y Kotami więźniow poimanych do Litwy się bez odpory wrócili.

Nazowieckie też Księstwo przereczony Dawid Starosta Grodziencki zwoiował teyże zimy / a wielkość Dworow / Wsi / y Kościolow popalił / y złupił / bardzo wiele Draczow / Wieśniakow / Mazurów do Litwy poimanych wywiedł.

Tegoż czasu Carolus de Trier albo Trewir Mistrz Pruski umarł / a na jego miejsce Werner de Orselle nowym Mistrzem był wybrany.

Tegoż czasu Wroclaw miasto główne Słaskie y z Księstwem Jan Krol Czeski / dzwinnymi a chycimi praktykami na Henrika Książciu wysyłał / y opánował / a od tego

Niesien Nie-
mieckich y Książ-
iat rozmianoch-
gotowanie na
Litwie.

Wankenski /
Rosienski / y
Klogenski Po-
wiaty w Smo-
dzi zburzone /
dys tylko do-
siemkiego amia-
zostało.

Smodz sie chy-
tro Krzyżakom
Rosienska po-
dac obiecała.
Litwa Lisslan-
dy około Dzwiny
zwoiowała.

Projna wyprawa
w ten rok Nie-
mieckich do Li-
twy dla zimy.

Starosta Nie-
chowinssow.

Litwa aż do
Rewla Lisslan-
dy zwoiowała.

Trzymał też na
ten czas Dykt
Wospe na mo-
rze Lisslandskim
która też dys
Magnus Dun-
icki Krolewicz w
Lisslandach

trzymał.
Litwa y Smodz
Memel albo
Klonpeds nad
morsze wzięła.

Wilowski Po-
wiat / iest od
Memla mil 18
Wielowa od
Tapirowa 2 mi-
li / a Tapiro-
wielki zamek / is-
mo który y

Winną winicy
chodzą od Kro-
lewek 5 mil.

Litwa mąrowa-
ła zwoiowała.
Temu Dusbu-
rch Kronikar de-
dawał / która
maś odnas wia-
sien przelożona.

Wrocławskie
n inie Księstwa
Słaskie ob Pol
ski do Czech
oderwane.

Litwa 9000.
wziętów z Do
brzyńskiem Sie
mie wzmocnia.

Dobrzyńska zie
mia do Księstwa
Polskiego.

Od tego czasu Wrocławskie Księstwo do Czeskiego Królestwa ob Polski y Słaskie Słaskich oderwane Czechom przyłączone jest. Legnickie też Księstwo y Bregenskie albo Brzeskie podali się w holo y w posłuszeństwo przereczonemu Janowi Królowi Czeskiemu / groźbami ustraszani / y jego potomkom napotym będącym Królom Czeskim przysięgli wiarg chować / Roku zaś 1323. Litwa tajemnymi drogami nagle a bez wieści do ziemie Dobrzyńskiej wpaowfi / wszystkie wsiery y wozoluz okrutnie zwoiowali / stare y nie dorosłe dzieci zabijając / a wsiery w poton zabierając kwapliwie y spieśno zdiemiaci tysięcy więziow obrachowanych do Litwy wbiegli. Dla tego Władisław Dobrzyński Książę / rodzony Brat Władisława Łokietka Króla Polskiego / w osobie swojej do Krakowa przyjechałszy / Dobrzyńską ziemie ze wszystkimi zamkami / wolościami y miasteczkami / Władisławowi Bratu Królowi y Królestwu Polskiemu wiecznym prawem oddał y darował / Doremola częstych narażow Krzyżackich / y Litwiskich / niemógł ny ołujey promie / ani trzymać : A wprzeymym y pokornymi prośbami ziemie Leczyca do żywota swego / bo potomstwa nie miał / sobie y Matce swojej Anastasiey Wdowie po Książciu Semowicie Dobrzyńskim pozostawiał / otrzymał z hojności Królewskiej. A tak od tego czasu Dobrzyńska ziemia do Królestwa Polskiego jest przyłączona : Kcz o nie potym dosić krawawych burd Polacy z Krzyżaki aż do Kazimierza Jagiellowica niewali.

Mazowiec
Litwy zwoi
wau.
4000 wię
ziow z Ma
zowsia.
Litwa Litwa
ty wau.

Potym Roku 1324. Dawid Skarosta Grodzieński / z rozkazania Gedimina Wielkiego Kiedza Litewskiego / wciągnął do Mazowsia / gozie Miasto Poltomost Biskupa Płockiego / y sto trzydzieści siol okolicznych w dzień S. Helzbie ty narechawfi / mieczem / ogniem / y łupiestwem zwoiował / y trzydzieści Rosciolow Plebanijskich albo Parafijnych iako zowa / ogniem wyglądził / nado to cztery tysiące ludzi / iako Mieczowius pise w niewola do Litwy wywiodł. Drugie też woysko Litewskie / wciągnawfi do ziemie Liflandskiej / na kilku miescach 19 zwoiowali / a łupy z więziami do Litwy wywiodli / O tym Dlugosi y Mieczowius lib. 4 cap 16. fol. 221. etc.

Wszakże ty Czytelniku jeśli chcesz Historia z Historią stossować / a ferfi y dostateczniejszą rzecz spraw Litewskich obaczyć / Czytaj o tym na końcu w Kronice Petri a Dusburch od nas s pilnością wysfiy przelożoney : Zwłaszcza o porażeniu Krzyżaków w Miednik y oparze Litewskiej / o frogiey ziemie y burzeniu Dunstiej ziemie przez Litwy / także Pruskiej y Dobrzyńskiej / O Legatach Papiestkich do Gedimina : a tam ostatek spraw Gediminowych do Roku

1326. od narodzenia Christusa Pana y koniec Kroniki Dusburchowej obaczysz / Ktora on czasu Gediminowych y Wittenmowych sam będąc Krzyżakiem pisał / a co sam widział / y slybał / to świadczy / a świactwo jego jest prawdziwe.

Polaki/ a takó Władisław Łokietek Król Polski

Syná swego Kazimierza w szescienascie letiech ożenił z

Xiężna Gediminowna / Kofu Páństiego 1325.

Rozdział VI.

Crom: Neq; verb
facile, ij domari
peterant.

twoskich / ktorym wojna odeprzec niemogł / Grasował sie też y o ozięcie y gwał-
townie wydarcie Pomorskiej ziemi przez bezbożne Krzyżaki Pruskie Jasnuzi
Koronne / k temu oddalenie Śląskiego Księstwa od Korony Polskiej przez Czechy.

Mrapientie
Posti jewiad.

W tych trwogach mając umysł rozzerwany nie wiedział co pierwszy czynić /
 Tu czemu się obrócić / Wiedział iż Krzyżacy nie tylko Pomorskiey ziemie wzbra-
 niąli się wrocić / Ale gwałtownie y na Dobrzyńską ziemię / Która też była medaw-
 no przez Litwę zburzona umysł swoy harty nasadzili. Waczył też iż Czechowie
 tak się byli stowarzyśli z Krzyżakami / że ich trudno było rozkazać / zważając goy
 za opóźnieniem Słasku y Miasta Wrocławskiego w pychę podnieśli za po-
 mocą Krzyżaków mieli nadzieję wszystkie Polskie wrychle posieść / bo obadwa
 nieprzyjaciele byli przesie dość silni y moiżni / a jednego trudno było zacząć / ażyby
 zobiemą musiał czynić zaraz / Tak to Saffowie y Brandeburscy Margrabiowie
 sprzymierzeniem y sąsiedztwem z Krzyżakami złączeni / gotowi im byli pomagać /
 iakoż się y sami na Polskę za namnięszey przyczyny okazali / gwałtem y zora-
 da nasadzili byli. A goy się Krol na te wojny z myśla rozewną wodził / albo mu
 było wydać Polskę na drapieżstwo y burzenie Litwie / albo też na odparcie ich na-
 iązdom zostawiwszy obronę / musiałby mocy rycerstwa swego umniejszyć / y woj-
 skę na kile części rozkładać / Ktore y tak choć ciele / niemogłyby przeciwko innym
 drugim nieprzyjaciółom dojść weczynić. Abowiem ustawicznymi wtarczłami
 Litwą raz ty raz ty y owe krajiny Polskie najeżdżali y mowiali / y medawno
 przedtem Polcowsko Biskupa Płockiego Miasto / y Dobrzyń z włoskami był
 spalili / y złupili / y wiele krajów od Polski woyną oderwawszy posiadli / temu tru-
 dno ich było wtroczyć / goyż do bitwy zawżdy byli gotowi / ponieważ się woyną
 mi ustawicznie bawili. A w domu zawodami y trudnym przebyciem Rzek / Łą-
 sów / y ieżior w niesprawnych won czas puszczaach a niewyrobionych starynach
 iako w napewnięszych y mocnych zamkach bezpiecznie żyli / Tak iż ieliby kto by
 chciał woynę na nich podnieść / ten by niemnię z nieprzyjacielem przemysłnym
 pretkłym / lekkim / boiownym y chytrym musiał czynić / iako też z trudnością
 drog / gestolcią lasów / zniepogoda nieba / y głodem / musiałby się naprzod biedzić
 Tak tedy Krol Władysław Łokietek tey ostateczney rzeczy myślił skusić / ieliż
 snadź mógł iako Litwę wgląść / a w towarzystwo swoje przywieść. A napro-
 tu otrzymaniu tey przyjaźni przydawało mu to niemnięszey nadziei / y otuchy
 iż wiedział Krzyżaki być iako Polakom tak Litwie polpolite y główne ni-
 przyjaciele / Ktore zdanie y przedsięwzięcie Krolewskie goy wszystkie zebrani
 Benator

Cromer. Vel pro
denda erat Polos
nia Litanorum
populationibus.

Aſiduis ſenim ex
cuſionibus, iam
has iam illas oras
Poſoniæ Lituani
uexabant.

3 Litwa trze-
dno bylo wa-
cząc woti gospos-
darstwa niezna-
li / a łalow nie-
wprabali.

Et domi fluminis
obiectu, sylvarum
que et paludum
latebris &c. intus
essent.

Ma. vi. si quis bellum
eis inferret
et non magis cum
hoste infidioso etc.

Itaq; quod erat
reliquum, placuit
tentare, si forte i
mungi vlla rati
one, & in specie
talem pertrahi
possent.

Instructia y
Summa Le-
gacien Polskien
do Litwy.

Senátorow pochwalilo / y potwierdziło / Wyprawili do Gediminá Wielkiego
Kiezsá Litewskiego posły / ktorzyby z nim przynierze vmocnili / á Corti y nigo
Kazimierzowi Krolewiczowi w małżeński stan profili / á nie inšego posagu iedno
połoiu wiecznego z obudwu stron / á wypuszczenia więziow pobráných narodu
polskiego áby żądali.

Tych Posłow Gedimin wdziecznie w Wilnie przyjął / y nárádził się
z Kniáziami y Boiáry swoimi / á widząc rzecz bárdzo pożyteczna / goyt y się prze-
ciw Krzyżakom Pruskim głównym nieprzyaciółom z Polaki y z Mazurámi zie-
dnoczył / spissat y zprzymierzyl / nicodmowil Corti swoiey dác za Kazimierzá
Krolewicá Polskiego / Ale ia zárazem z przerzeczonými Posłami Polskimi y z
swoimi / także z posagiem żadánym więziow do Polski poslat.

Aldona Gedi-
minówná do
Polski.

Tak tedy Kiezsá Gediminówná imieniem pogańskim Aldoná / z Posłami
Koronnými y z pocztm niemáym Pánow Litewskich / y Dworzan Gediminow-
wych Rozátow / w Niedzwiedzie Rozuchy y Wilcze styti z saydatámi ozdobnie
á swietno (tak mon czas stroy był) przybráných / przyachála do Krakowá roku
1325. á za nią y przed nią y wóło niey posag iey / więziowie narodu polskie-
go y Mazowieckiego z niewoley Litewskiej wypuszczeni / tak meczyszná uko bia-
le głowy / olugini Kotáni ciagneli / ktorých samých polonnych oboiey płci ludzi
dwádziestá y cztery tysiące było / co z Litwy iáko Sydonie z Babilonu ná ten
czas byli wypuszczeni / z wielká radošciá pospolitego ludu Polskiego w drodze
wiedzcie / y ná wiedzcie do Krakowá była przyjeta / bo se ius spowurowáccim
wiecznego połoiu od Litwy niebożetá spodziewáli.

24000. wię-
ziow Polskich
y Mazowie-
ckich wroslagu.
Ezdra cap. 1.

Que ing nibus
omnis conditionis
sexus atq; aetatis
captiuorum cas
ternis commutata
etc.

Gediminówná
ochrzczona

Atq; x eo tempo-
re Polonia ma-

gna ex parte va-

stata & inculta
etc. populosior,

& cultior esse ex-
pit, etc. romes-
tus lib. 11.

Naprzód tedy była náuczona przerzczona Kiezsá w Wierze Chrześciá-
ńskiej od Nankiera Biskupa Krakowskiego.

Potym w Wigilia S. Piótrá y Páwła Apostołow / w Kościele Krakow-
skim iest ochrzczona od tegoż Biskupa / á imieniem Chrześciáńskim Anná miáno-
wana / tamże záraz Kazimierzowi Lokietkowi Krolewiczowi Polskému sie-
nastego roku wóku swego dochodzácemu / w małżeński stan poslubiona y odda-
na / á od tego czasu Polska utrapiona / dopiero osiádeleysá / ludnieysá y zyzniey-
sa być pocztá / teora przedtym wielká czesćia spustosiona y zwoiowana od
Litwy Pogánow byle / goyż Mazowsia przyległego / także Dobrzyńskiej / Lubel-
skiej / Sandomierskiej / Łeczyckiej / Sieradzkiej / Káliskiej y Kujawskiej ziemie /
wielká czesć bez ludzi odlogiem nieruśona plugiem leżała / dla wstáwicznych
nárázdow Litewskich : Przeto gdy ony dwádziestá y cztery tysiące ludzi z Li-
twy wypuszczoney / Krol po roznych pustyniach rozsádził / tak sie ieli roboty z
pilnošciá / iż metyli stáre puste role osiedli y nápráwili / Sed & nouas uillas in cruda
radice locatu, takó Diegoš y Niechomus lib. 4 cap. 9. fol. 2c7. áley siotá álbó wá-
ná surowym foránu wyrobili / lássy rostópáli / y tu orániu y nieskánu godne
y pożyteczne zátkrocti czas wezymli / náuczyl sie niebożetá w Litewskiej niewoli /
żárnámi mólac / Ladoy rabáiac / y lássy rosfopywáiac gospodársi wá.

Wacław álbo
Wacław Książ

Mazowieckie

bárdzo iŝe y fre-
gie / ślad wioŝio

przysioŝie / no-
śedies ná Wai-
tá.

Mazowsie Po-
lacg woiná.

Tak goy ius połoy y stowárzyszenie z Litwą Władisław Lokietek Krol
Polski posłanowil y wtwierdził / wielká wŝnošciá y wŝlnošciá pocztá obmyśla-
wáć wojnę Krzyżacká. Naprzód tedy omyslił sprzysiężnikow Krzyżackich Mar-
grábiow Brandenburskich / y Mazurow / ktorzy przeciw Polsce za Krzyżakámi
z Wankiem Ziażciem swoim pomagali / postráśyc / áby w domu wojná utra-
pieni / Krzyżakom pomagać mezożáli. Dla tego posławszy do Mazowsia woje-
sko z Krakowskiej y Sandomierskiej Słáchty zel ráne / mieczem y ogniem nŝerz
y wzdłuz wŝyskie poroáry zwoiował / y Miásto Płockie spalił / Roku 1325.

Ná drugi záś rok 1326. Władisław Lokietek wziaŝy ná pomoc tysiac
dwieście Litewskiego Rycerstwa od Gediminá / náo ktorými był Hetmánem

David

Dawid on sławny Stárosta Grodziencki / z Wołoch też y z Ruśi possiłek mą-
 iąc / a z Polski k temu wielkemu wojsko zebrałszy / sam swoją osobą wyprawił się
 do Saskiej ziemi y Margrabstey przeciw Woldemarowi Margrabi Bran-
 denburskiemu po świętym Janie Chrzcicielu / a tak gdy żadnego oporu przeciw
 sobie nie miał / od Wory rzeki y od Brandenburg / aż do Frankfortu co na Rze-
 y na Orluży mogł / wszystkie krainy Margrabstwa Brandenburskiego zwoiował /
 potark / y w niwecz prawie ogniem / żelazem / łupieństwem obrócił / Miasta obro-
 ne y zamki mijał / z których tylko ledwie Niemcy wyrzucić / nie iżby na odsiecz
 wysłać śmieli / gdzie wielkie okrucieństwo Litwów pogańskich nad Roszycami / ko-
 rych sto czterdzieści zburzyli / y dwa klasztory Mnichowskich y Mniszek spa-
 lili / okazywali / młode dzieci / y starych mężów / y bąby posiekli / a godnych do
 roboty y posług iako bydła / więcej niż pięć tysięcy dusz Niemiedich w nadzno-
 niewola wywieśli / z wielką okrucnością y wzdobyli wielkiego dobytku / y
 innych łupów / a tak do Polski Krol Władysław Łokietek ze wszystkim polonem
 bez oporu wcale odcignął. Na tey wojnie trącił się jeden pamięci godny wcz-
 nek Mniszek młody / ktora poimiana będąc od jednego Litwina / gdy iey chciał
 gwałtem wezwać / prosiła go aby iey tej zelżywości nie czynił / obiecując go miasto
 zapłaty y okupu / takiego fortelu nauczyć / iż żadnym sposobem żelazem niemi-
 być obrabzon / Czego gdy się Litwin chciał chętnie nauczyć / podał mu być
 swoje wyciągnięcie / mówiąc / jeśli nie wierzyś / kosztuj te pierwsze sła-
 na mojej byi. Litwin w wierzywszy a wnet dobywszy sła-
 wa iey chciał / tak ona panna stała skądś gwałtem uciekła / Po-
 ganin też oszukany wyrozumiał / iż w wieczech wadze y niey wezwanie pamięci
 była / niż żywot doczasy. Potym Litwów od Władysława Łokietka do swej zie-
 mie odpuszczona / ciągnęli przez Mazowsie z Dawidem Stárosta Grodzienckim
 Hetmanem swoim / burząc / wojując / y łupiąc co się im nawinęło.

Ten Woldemar
 Margraf prze-
 dat był Krzyż-
 em Pomorską
 ziemię / do Po-
 li należąca.
 Łokietek Ma-
 grabstwo wo-
 iut.
 142. Ros-
 tow Litw-
 zburzył.
 6000. wie-
 now Niem-
 cich.
 Fortel Mnisz-
 ka Litwina.
 Idem uide apud
 Curium in An-
 naliibus Silesia-
 sol. 93.
 Litwa wte-
 Mazowsie i-
 gnac plundru-
 iut.
 100 mil n wie-
 cen Litw-
 tem wsta-
 idem sentit ex
 Curia in hystoria
 Silesia.

Niemogł ścierpieć onego plundrowania a okrucieństwa Litewskiego ni-
 słachcie Mazowiecki Andrzej imieniem / ale gniewem wielkim zapalony / wziął
 się pamięci godnego uczynku okazać / Bo gdy się między wsi Litewskie wnie-
 ten czas po Wielkim Ziedzu Gediminie pierwszym (ktorego też za sobą w Ma-
 żeństwo Córke wlaśnie miał) Hetmaną onego wojska zabił / w posrodku obo-
 zu / a dodawszy pretktemu Koniovi ostrog / przez strwożone wsi Litewskie / aż
 go kilko set Litwów goniło / wbieżał. A Dawid Hetman sławny / ktory ono Pru-
 sie ziemię y Lisslanostkę aż do Rewla y Derpen woiował / iakośiny wyszły napr-
 sili / od jednego Mazowieckiego zamachu wiecznym śniem zaraz usił.

Andrzej Ma-
 zur Hetman
 Litewskiego
 zabił.

Potym na drugi rok 1327. Gedimin Wielki Ziadz Litewski / gdy się iego
 lud na pierwszej wyprawie z Łokietkiem zaprawił / y wzdobył / zebrałszy wo-
 sko z Litwy y z Smodzi / tajemnymi y niezwyższymi drogami / dziewiętego
 dnia Marca / do Margrabstwa Brandenburskiego znówu wciągnął / a po-
 żywszy się obozem pod Frankfortem Miastem głównym / nad Wora rzeką ostadki
 wszystkiey ziemi Margrabstey zburzył / zwoiował / złupił y spustoszył / ludzi ta-
 meżnych siełac / zabijając / a drugich w niewola biorąc / a nabrawszy okrwiość ro-
 zmarłych łupów / dobytku y wieżniów szkodkiem granie Prusskich y Mazowieckich
 przez mil dziesięćdziesiąt y więcej bez namnięskiego oporu do Litwy się wrócił.

Gedimin sam z
 nowu do Mara-
 grabstwa.
 100 mil n wie-
 cen Litw-
 tem wsta-
 idem sentit ex
 Curia in hystoria
 Silesia.

Miechowski pisał / Olger syn Gediminow wtey wtorey wyprawie do Bran-
 denburskiego Margrabstwa był wodzem y Hetmanem od Orca nad Litwa.
 Tegoż roku 1322. Ziaiera Słaskie / Jaworonskie / Tęczyńskie / Gło-
 gowskie / Żegąńskie / Namysłowskie / Oleśnickie / Sprotawskie / Rożuchowskie /
 Stynawskie / Brzeskie / Legnickie / Swidnickie y Falkenberskie / z narodu Krolow y

Władysław
i inne Słaskie
od Polski do
Czechom.

Władysław
i inne Słaskie
od Polski do
Czechom.

Władysław
i inne Słaskie
od Polski do
Czechom.

Władysław
i inne Słaskie
od Polski do
Czechom.

Władysław Polakich idące / zapomniawszy swojej przestawney Familii Krolewa
strey / zapomniawszy też wolności / Ktores do onego czasu przy Krolestwie Pola
skim wzywali / gruntownie się przekinali do Jana Krola Czeskiego / głównego nie
przyaciela Władysława Łokietka Krola Polskiego / a co byli przed tym wolni /
to wten czas musieli postąpić hold y postąpienstwo Czechom. Inna przyczyna
tego niebyła iedno zaborość mienarowina / iż Władysław Łokietek wziął na się
Korona Polska bez ich porady y dołożenia / dla czego nie zwali go Krolew Pola
skim / tylko Krolom Polakim / y poddanym swoim tak go sławie rozkazali. Potym
zaś na ich wieczną zeliwość Krol Łokietek narodziwszy się o tym z Senatory /
dał wywołać w państwach Koronnych / aby żaden z tych Władysławów Słaskich po
kiby czołowego Czeskiego iarzma holdu / y poddanstwa z siebie nie zrzucił / a do
Korony Polskiej z nowu się nie wrócił / nie był wybieran Krolew / Gubernator
reim ani Starostą w Połesze / także ich potomkowie aby żadnego dostoiensstwa
w Połesze na potym nie mieli / a od tego czasu Słaskie wszystkie Księstwa / y
Wrocław od Korony Polskiej do Czechom się przedały a wrócić się trudno w
pierwszą kłobę małą / bo że Krolowie Sigmunt Kazimierzowie był Władysławem
Głogowskim / y Starostą Słaskim / y Opolskim / tedy to miał z kłobą Władysław
Kłobą Brata Krola Węgierskiego y Czeskiego / a gdy wstąpił na Wielkie Księ
stwo Litewskie / y potym na Krolestwo Polskie po Bracie Aleksandrze / tedy za
wrócił Głogow y Słasko z Opolem Bratu Władysławowi do Korony Czeskiej /
także y Wrocław Miasto / a takoby wrzad zleconych Księstw zdał / Ktores przed
tym zdaną / oyczyste y dziedziczne były Władysław Polakich.

Synach y Corfach Se. diminowych / y ich wdzialech. Rozdział VIII.

Władysław Witenessowic Wielki Książ Litewski
miał siedmiu synów Montwidą / Narimuntą / Olgerdą / Riey
stutą / Lubartą / Janimurą / y Koriata / Tych wszystkich za ży
wota swego porządkie Księstwa y Państwa wdziałnymi roz
dzielił / zabiegając wnatrzney domowey niezgodzie / aby się po
smierci jego z Braterskiej miłości y zgody (w Ktores małe pań
stwa w wielkie wrażliwa) nierozrywali / a wojna y nieczyny
aby sobie wdziałow nowych nieczynili. Zapomniawszy ich tedy aby każdy na
swoy wdziałowny części przestawał / tym sposobem ich podzielił. Montwidow
starfemu Kiernow y Slonim Zamki z ich wotofciami y przysługami nazi
czył / Narimuntowi Pustko ze wszystkich okolicznych przysługami nad
Przypieczą Rzeką aż do Dniepru się ściągającymi / Ktores kraj dostał był
Gedimin wojna pod Włodimirzem Włodimirskim / Ruskim Książem.
Olgerdowi Krewo Zamek / Ktores się Państwo ściągalo aż do Beresyny Rzeki
ku wschodu Slonca idąc. Aż miał Olgerd granice z Książem Ruskim Witeb
skim / posłał y niego Corfa iedynaczka mieniem Wliane / po Ktores też wziął
w posiadgu wszystkie Księstwo Witebskie / Ktores się wten czas ściągalo od Bere
syny Rzeki aż do Juhry Rzeki w Moskwi / po Ktores był potym Witold Syno
wiec Olgera

Slonim y
Kiernow.

Pustko.

Krewskie wo
jści y granice
Kłob.
Władysław
dow
Witebsk w po
sługu y granice
tego.

wiec Olgerdow grńnice Litewskie z Wasiem Aniazem Moskiewskim y iego państwa zajął / iak o tym będzie niżej / a tak Olgerd wten czas od Arewa / y Witebska aż do Juhri na Kiełwach wozelnych y wianowanych seroko pano-
wał. Kiełstowi Troki stare ze wszystkim Smodzkiem Kiełstwem z Grodnem /
Rownem / Upita / Lidą / aż do Podlasia przy grńnicy Pruskiej idąc dostali
się z wydziału. Koriatowi był wydziałon Nowogrodek Kiełstwo / z Wólko-
wiskiem / y Mscibohowem / Ktorego państwo sciągło się wten czas do Stu-
cey Rzezi. Lubart zaś iż był poiał w małżeńsi stan Córki y Włodimirza Ania-
zia Włodimirskiego y Wołyńskiego wziął był po niej w possagu część wdziału.
na na Wołyniu / a gdy potym Gedinin Ociec Lubartow Włodimirza przerze-
zonego Ciescia syna swego iako hārdego poraził / tak iż na placu straciwszy woy-
sko był zabity / wziął wszystko Kiełstwo Włodimirskie y Wołyńskie / iako się o
tym wyżej napisał / y dał ie Lubartowi synowi / Który też miał tych Kiełw
dziedziczkę z Małzonką / a potym y Luckie Kiełstwo / gdy był także na Rjow-
skiej bitwie Lew Aniaz Lucki od Litwy zabity / Lubartowi spadkiem przysło /
a tak na Ruskich Kiełwach / Których spadkiem po Małzonce y po zabitym cieś-
ciu dostał przestając / niemiał żadnego wdziału w wielkim Kiełwie Litewskim
miedzy bracia / wskłże stało zą iego / bo potym aż do Lwowa y Węgierstich gor-
iako Długos / Niechomius y Cromer piśa państwo swoje spadkami y wojna w
Ruskich Kiełwach był rościagnal / o Ktore z Kazimirzem Lotietkowicem Kro-
lem Polskim swagrem swoim / y z Ludowikiem Węgierstini y Polskim Kolem
dlugo walczył / iako o tym będzie niżej.

Stare Troki y
iego przigrodi.

Nowogrodek y
iego przigro-
di.

Lubart w pos-
sagu wziął
Włodimirz na
Wołyniu.

Szerokość pań-
stwa o dzer-
żaw Lubarto-
wa.

Jawnucowi zaś albo Jawnucie młodszeniu Synowi / w Którym się Ociec
Gedinin nawiecy Kochał / po swej śmierci wszystkie zwierzchność Wielkiego
Kiełwa Litewskiego Ruskiego / y Smodzkiego / nad infą Bracia nie rozmyślił
złcić / y zapisał / y Wilno Miasto z stolica Wielkiego Kiełwa z Zamkami obie-
ma temu oddał. Ktemu zaś Osmianski / Wilkomeryski / y Brackowski powiaty
przy Woiewodztwie Wileńskim.

Jawnutą na
Wielkie Kie-
stwo.

Woiewodstwo
Wileńskie y ie-
go powiaty.

Jakoż y po dzisiejsze czasy Wilkomeryski / Osmianski / y Brackowski po-
wiaty przy Woiewodztwie Wileńskim tak w domowych iako woiennych wy-
prawach z przigrodkami swoimi trwają.

Tym sposobem wszystkich siedmi synow pewnymi częściami Wielkiego Kie-
łwa Litewskiego / Gedinin Wielki Kiełdz iako porządny Ociec / zą żywota swego
rozdziałował / aby się po śmierci iego ku zgubie rzeczy polspolitey z wielką pracą
przodkow w tak wielkie państwa złaczoney / mieczem y krwawą wojną nie dzie-
lili / iednak iako porządny gospodarz / tak synami y ich wdziałami / iako Wielkim
Kiełstwem wszystkim Litewskim / Smodzkiem y Ruskim władał / y wszystkie do-
mowe y polne wyprawy albo też woienne / ząprawniuc w przyrodzone rzamio-
sto Kycerskie Syny sam według zdania swego odprawował.

Corkom zaś Których miał tylko żadnego wdziału w swoich państwach nie
zostawił / tylko po dwu huiąsto possagu pokoy a więznie darował / iako po Dana-
mili / Która była dana w małżeństwo Wankowi Kiełzacji Małowieckiemu / y po
Annie / Która poiał Kazimierz Lotietkowie Krolewie Polski / iako się wyżej
napisał. Tymże sposobem y Kiełzeta Ruskie dla pokoiu y spowinowacenia z
Litwą bez possagow drugie Corki y Gedinina Wielkiego Kiełza spowinowali /
a Synowie iego także y Kiełzeta Ruskich Corki brali z Kiełwy ich / iako Olgerd
Witebskie / Lubard Włodimirskie. Jawnucz Zasławskie / z Ktorego Zlebowico-
wie narodził swoy po Kiełzieli wioda / y Koriat etc. Tylko sam Kiełstut Smo-
dzki z Polongi poiał / iako o tym będzie niżej.

Zasław Litew-
ski Który był dan
z infą Jawnu-
cie z Wilną wy-
rzuconemu.

W burzeniu Pruskien ziemie

przez Łokietkã z Gediminem y z Wegrzyn / y ostã-
tnim zwycięstwem y zabiciu Gediminowym pod
Fridburgiem / Roku 1328.

Władysław Łokietek Król Polski / widząc iż
bardzo Krzyżacy Pruscy / ani na Bogã / ani na Papieście
posły / y napominanie tego Comissarzow nieobali / a
ziemie Pomorskiej gwałtownie od Polski odwróciły
wrocie niechcieli / y owsem do starych Krzywd nowe
przydawali / nãieżozając pograniczne krãiny Polskie /
nie zdãło mu sie daley odwracać / ale zebrałszy woysko
wielkie z Krolestwa swego / mãłac też pomoc od Karolusã Królã Węgierskiego
Dziãcia swego / k temu Gedimin Wielki Kieodz Litewski na zãdanie Łokietkowe /
tak Długos y Niechomus lib. 4. cap. 10. fol. 209. pisa / sam swoia osoba na po-
moc Polakom z wielkim woyskiem Litewskim / Smodzkiem y Ruskim / y z Synã-
mi swoimi przyciãgnãł / nãd Wegrãmi też byl Hermanem Wilhelm Kieja Rãtu-
skie. A tak spólna mocã Łokietek Król y Gedimin / ogromnie do ziemie Cheł-
mienskiej wciãgnãwszy / woysski wołosci ogniem y zelazem prãwie w popioł y
pustynie obrocili. Potym gdy daley w Pruskã ziemie przez Drwica rzekã ciã-
gnãc chcieli / bronil im przeprãwiania Mistrz Pruski z Lisslandskim / ktorzy na
tãlko mil woysski brzegi Drwiccy rzeki / pniãmi / kłodzinãmi y inisymi zarãdã-
mi obrãbiwszy / y zãcarãsowãwszy z onych siancow z Dział y z Rusnic y rozmaite
strzelbã / Polakom / Litwie y Wegróm przebycia na druga strãnz bronili. Potym
ieden Chlop prosty w tãlku milach brod Krolowi wkazãł wolny / przez ktory for-
telem woyskã Krzyżakow osuãkãwszy / ze woysskimi wsiãmi Koronnymi / Litew-
skimi y Węgierskimi przeprãwił sie przez rzekã Drwicã / a sprãwiwszy wssy do be-
zwoy / ciãgnãł przeciw Krzyżakom / prãgnãc z nimi bitwe zwieść / ale oni obã-
czywszy wielkã moc Łokietkowã / nie smieli polã stãwić / wnet sie rozpierzchnãli
poroznych zamkãch / z ktorych y zdrowia swego y mãłeności bronili.

Alë Łokietek Król y Gedimin dãwssy zamkom y Miascãm obronnym po-
koy / wsserz y wzdoluz rozpuscicwssy zagony / a z do Wssy rzeki Pruskie krãiny woio-
wãli / Król do Polski / Gedimin do Litwy po tãlko kroc lupy y stãdã / trzody z
wyszniãmi odsylãli / a znówu raz po raz gdzie ieszcze bylo cãłto plundrowãli. Do
brzyniskiego zamku tãlko dni dobywãli / ale go Krzyżacy przewãżnie bronili. Po-
tym sie na druga strone rzeki Wssy przeprãwiwszy / wssytkie Wsi / Miaszczã y
Przedmiescia Miasãt murowãnych wybrãli y wypalili. Co obaczysz Mistrz
Pruski z Lisslandskim / wnet posly do Krolã y do Gedimina wyprãwili / pokoiu
y ugody prosiãc / tak Król Łokietek ich chytrcy pokorze prãwie wilezey wie-
rzywszy / widząc też iż Krzyżakom wet zã wet / a siãdãz we czwor spossob oddãł /
wezynil z Mistrzem przymierze doroczne pod ta kondicia / aby Krzyżacy Do-
brzyniskã Ziemie y zamek Dobrynã / tak zã Wydogoszcã Krolowi Łokietkorowi y
Koronie Polskiej zãraz wrocili / a o Pomorskã ziemie z Krolowi sie mieli ugodzić
w tym zã roku / do ktorey ugody Krzyżacy z swey strony Janã Czeskiego / a Łokie-
tek Karolusã Węgierskiego / Krolow / zã iednãczã obrãli / wãkãz potym to
dnãnie do skutkow nieprzyšlo / dla niebytności y chytrcy wystratow Janã Kro-
lã Czeskiego / ktory sie też Polskim Krolowi pisał.

Tego z

Gedimin z Po-
laci.Polach y Li-
twã Pruski bu-
rzo.Tui sie wtem
czãsi wãżowãł
Dziãcia y Ru-
sniã y Niem-
cow.Do iednã czãsi
wojskã stãłã
przeciw Krzy-
żakom / gdzie
brod bronili /
aby sie nie domy-
sli / a sie na in-
sion mieszcã
przeprãwial /
ktorem też for-
telem Mieran-
der wielki Por-
tuski Induskie
go w przeprã-
wianiu Kieja
Dri wãdied / O-
ctym Domin-
Elerius lib. 8.
cap. 3. etc.

Tegoż czasu Krola Wegerstiego Karolussa nagła niebezpieczność zdrowia przestraszyła / bo gdy wieczerał na Wielką noc w Sądzie z żoną Krolową Cor-
 tą Lokietkową y z Synami / Felician nątki Slachcie Wegerstki z Familiey Za-
 charow albo Sachow / dobywszy szable ciął na Krola / ale chybiwszy gdy sie Krol
 wmknął tylko go troche w prawą rękę ranił / a Krolowej ktora Krola pretko
 zastroniła / cztery palce aż wpały w prawey ręki wciął / Synów zaś iego Krole-
 wicow Ochmistrzowie y Bakatarzowie zastronili osob swoich zasłycili / y obroni-
 li / tamże natychmiast on wymyslny zloczynca / y zaboycę od Jana Potockiego
 Slachcica Polskiego o ziemie wderzony / y od Drabantow Krolowskich / ktorzy
 sie wnet na one trwoze zbiegli / w skutki y na członki był rozsielany. O przyczynie
 tego przeosie wziętego złego uczynku waplawa rzecz była / niektórzy powiadaia
 iż Krola zabijwszy sam chciał być Tyrannem / albo Gospodarem Wegerstkim / dru-
 dzy mówili / iż sie mścił zgwalcenia Siostry swojej Clary / od Kazimierza Lo-
 kietkowicza Krolowicza Polskiego / do ktorego uczynku iakoby mu miła być
 zwodnica Siostra Krolowa.

Felician Zachar
 i ciął Krola
 zabici.

Jan Potocki.

Rychło zaś potym tenże Carolus Wegerstki Krol / gdy przez przyczyny
 podniósł wojnę na Bazara da Gospodara Multanńskiego / porażon iest fortelami
 na głowę od Multanow y Wołochow / tak iż w małej drużynie ledwo sam Krol
 z pogromu uciekał do Weger. Na tym miejscu gdzie bitwa była / Gospodaro-
 wie Multanscy Monaster zmurowali / y słupy muirowane trzy z kamienia po-
 stawili / ktorem ia sam widział roku 1574. z Turkiem idąc za Giurgiecem Mi-
 steczkiem dwa dni chodu od Sybinowa Miasta Siedmigrodzkiego idąc przez go-
 ry. A Władysław Lokietek postanowiwszy przez wojnę wgość z Krzyżaki / wo-
 sko rospuszcil / y pomocy Litewskie y Wegerstkie wdarowawszy y podziękowa-
 wy odprawił.

Carolus We-
 gerstki od Mult-
 tanow porażon.

Wszakże Krzyżacy zoney nagłej bołazni wybawieni / mało na wgość obali /
 a mając od Polaków pokoy na Litwie y na Zmody mscząc sie nad nimi iż Pola-
 kom pomagali / moc wszystkich obroćili / Wielunią Zamek albo Welonę nad Nie-
 mnem oblegli y dobywali go wstawicznymi szturmami / ale gdy sie Litwa y
 Zmody meżnie z blankow y na wyćieczkę często wychodząc bronili / a Niemcow
 kolo proć od bram y podkopowywania scian / także gdy z drabinami na blanki
 gwałtem sie darli / wielką porażkę odbili / odciągneli od obleżenia Welony.
 Wszakże Teodrik Grof z Aldenburku Marszałek wielki Pruski Namieśnik Mi-
 strzowski (nie Mistrz iako Niechouius pise / tylko iż był na Mistrzostwo na-
 znaczony od Luderá Mistrza) staczawszy woysko Niemieckie z Henrykiem Kie-
 jciem Bawarskim / ktory był na pomoc Krzyżakom przyciągnął z nowu Wie-
 lunią albo Wielonę obegnali / a iżby rychley y śladnicy bez wtrąty ludu swego
 zamku dobyć przez podanie / za wdreczeniem obleżnicow głodem mogli / wnet
 zbudowali dwa zamki nowe tuż pod Wieloną / z ktorych jeden Fridburg / to iest
 spokojna góra / a drugi Beier / to iest Bawarczyk miąnowali / a naspiżowawszy
 obadwa ony zamki dostatkami wszelkimi żywności / y Rycerstwem / y strzelbą po-
 rządnie obwarowawszy / tudzież działą Kiejaćcia Bawarskiego w nich zostawio-
 wy / sami do prus odciągneli / roztazawszy wstawicznymi wyćieczkami z obudwu
 zamku Litwę obleżoną na Welonie dręczyć / ażby sie z zamkiem podali.

Wielunia albo
 Wielona.
 Krzyżacy sie na
 Litwę y na
 Zmody oburzo-
 li.

Litwa Wielo-
 ny obroniła.

Kiejaćcia dwa
 zamki w Wie-
 lonę zbudowali

Na tym mie-
 scu insz historie
 działą wspom-
 niana.

Te gwałtowna niebezpieczność y natężdy Niemieckie / Gedimin wielki Kieadz
 chcąc odbić a rycerstwo swoje z obleżenia ciastkie^o wybawić / zebrał woysko wiel-
 kie z Litwy y Zmody z Olgerdem / Jawnućiem / y Kiejsutem Synami / a obe-
 gnawszy mocnym woyskiem ony dwa zamki nowe / Fridburg y Beier / dobywał
 ich przez dwadzieścia y dwa dni wstawicznymi szturmami / podkopy / strzelbą y
 karamami / lecz gdy sie Niemcy rusniczna strzelbą iępcze Litwie nieprzywykła
 n i i j mżmie

Litwa Beiera
 y Fridburgu
 dobyła.
 Rusnice.

Macieja Strypkowskiego

Niebespleczna
rzecz sam. m.
Ziażeciu vod
Samer chodzie.

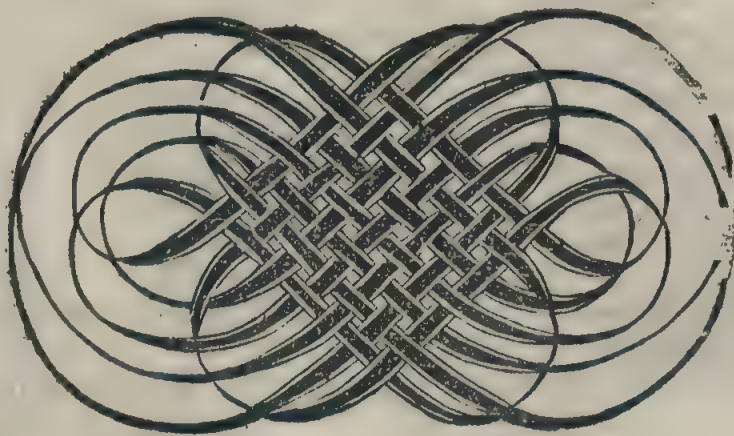
Gedimin zabi-
ty z Rusnice.

meżnie bronili/ y wiele Gediminowi ludu pobili/ sam Gedimin dobawiając Ry-
cersztwu swojemu ochoty / bliżej pod ściągę przyiąchawszy / wskazywał ścianom
y Taranami miejsce słuszniejszy do tłuczenia / y rozwalania basty jedney / tam
gdy się ochotnie staruszek wzięt / postrzelił go w grzbiet z Rusnice Niemiec ie-
den z blątkow / iako Pruskie Kroniki swiadcza / a Niechouius pisze / iż go ignea
sagitta per dorsum trasfixit, ognista strzela / ale podobno rychley ognista kulka z Ru-
snice / bo tego czasu rusnice Niemcy wymyslać poczęli / wskazywało też bez trzo-
sow / iako owych kulka na Zamku Wileńskim w starbie widzimy / także w Rydze /
w Dunamuncie y w Pruskich zamkach innych tych starodawnych rusnic wielom
widział. Gedimin od onego postrzelenia natychmiast duszę wyduchnał / y sko-
nał / a za tego śmiercią Woysko Litewskie od oblężenia Zamkow odstąpiło / z
wielkim sinukiem / płaczem y nierzekaniem synow iego Olgerda / Kiejstuta / Ja-
wonucia / y innych / y pospolitego ludu y Rykersztwa z zwykłym na realie spiewa-
nia lamentowanim / y wyliczaniem cnot y dzielności iego / iako jest obyczaj w
Litwy opłakiwania umarłych.

Prowadzili potym do Wilnā ciążo iego Synowie y wszyscy Rykersztwo /
a tam obyczajem Ziażecym według obchodow y obrzędow pogańskich / zło-
żywszy wielki stos sinolney soliwny w tym miejscu gdzie Wilnā do Wilicy wpa-
da grob mu nagotowali / potym gdy się wszyscy siedm Synow Montwid /
Narimunt / Olgerd / Kiejstut / Lubart / Jawnucz / Kariat na ostatczny ob-
chod pogrzebu Wycowskiego ziebali / wbrali go w odzienie y w świąt Ziażec
świecne / w których się za żywota sam nawigrey kości / Szablę / Aloczma. Sais
dał z łutem / Sokołow / y Chartow parę / Konia z siodełm żywotnego / y Słu-
ga nawierniejszego iego Kochanką związawszy z nim / na stos drew położyli z
wielką żalością zgromadzonego Rykersztwa / potym wokoło drwa zapalili / y
płonogicie Rykie / y Niedźwiedzie na ogień miotali / iako był w nich zwyczaj sta-
rodawny / zbroie też y część łupow Nieprzyjacielskich / y trzech więźniow Niemi-
cow zbroynych / żywych z nimi spalili / Potym gdy ciąża zgorzały osobno popioł
y kości Ziażec / Sługi / Konia / y Chartow etc. zebrawszy y w trumie zaspunto-
wawszy w ziemi na onymże miejscu pochowali. A tu się już panowanie y

Pogrzeb Gedi-
mina podobny
Proctolessowa
ma / o H. eroro-
wemu / O czym
Homerus.

sprawy wojenne / y domowe / tudzież śmierć y pogrzeb Wielkiego Zia-
dza Gediminā Witenessowica dowodnie z rozmaitych Histori-
kow Polskich / Pruskich / Lisslandskich / Ruskich y Latopi-
czow Litewskich z wielką pracą czytelniku miły
zebrane / y porządnie spisane dokoń-
czyły Roku 1 3 2 9.

Macieja

Wacława Gosławickiego Strypkowskiego / C. 3.

Księgi Dwanaście / Rozdział I.

Do Jasnie Wielmożnego Pana / Pana Albrichta

Nadzwornika / na Nieswieżu y Olce Książca / Marszałka

Dwornego Wielkiego Księstwa Litewskiego / Kowieńskiego / Brastawskiego etc. Starosty.

Jawnuta Gediminowic /

Wielki Książ Litewski / Ruski / etc. y Kiey-

stut Książ Smoleński / Bracia / roku 1329.

Doprawiwszy zwykły pogrzeb w Wilnie Gediminiowi Wielkiemu Kiedzu y Oycu swojemu / Olgerdowi / Kieystutowi / Marimuntowi / Jawnucz albo Jawnuta / Lubartowi / Koriatowi / y Montwidowi Książca Litewskiego / wnet zabiegając skodom y niebezpieczeństwu spólney oyczyzny od Niemców / złożyli Siemi tamże w Wilnie ze wszystkimi Panami / y Bojarami Litewskimi y Smoleńskimi / na którym nie długo się prożnymi traciły bawiać / porządek Rzeczy pospoli-

tey / y obrone pogranicznej od Prus y Litańców postanowili / którą jednostajnie Olgerdowi y Kieystutowi Bratom swoim / rycerstwu dzielności z przyrodzenia ozdobionym zlećli / Sami też aby się iaka zwada domowa o wdziały między nimi nie wzięła / według wolei Oycy Gediminowi / y nazywania jego / przyrzekli sobie / y tak się spili / aby każdy na swoim wdziale od Oycy postanowionym przestawał / a granic spólnych / aby spólna mocą od każdego nieprzyjaciela jednoustajnie bronili. Aż była wola y postanowienie Gediminowe / aby Jawnuta albo Jawnucz młodszy Syn po śmierci jego na Wilnie stolicy Wielkiego Księstwa Litewskiego panował / y aby zwierzchność nad innymi Braciami jako Wielki Książ Litewski nie przeciwiali się y temu postanowieniu wolei oycowskiej / y owszem acz byli inni Bracia daleko do tak wielkiego wzdoru y miejsca godniejsi / jednak zabiegając spólney zgodzie / ponieważ Krzyżaków tuż nad sobą mieli / wszyscy jednomyślnie na Oycowską Wielkiego Księstwa Litewskiego stolicę Jawnutę albo Jawnucę Braciami młodszy acz mniej godnego w Wilnie na Samym podnieśli / tamże mu Miecz y Laskę znaki zwierzchności oddali / y czapkę Książca / Słone y inne własności k temu należące na głowę jego włożyli y

Wielkim Kiedzem Litewskim / Ruskim / Smoleńskim / Kurlandzkim /

albo Kurlandzkim y Siewierskim wyznali / y zwykłymi Ceremoniami Pogańskimi (acz się było iść tylko Synowi Gedimino-

nowych w Ruski wiary ochrzcił) według sta-

rodawnego zwyczaju ob-

wołali.

E

n uq

O Wbież

Porządek
nowy Gedimino-
nowych.Jawnuta na
W. K. podnie-
sion.

Macieja Strypkowskiego

O ucieczce Wilna

pod Jawnuciem.

Ażetá Litewskie Bracia / odprawiwszy Pogrzeb Dycowi Gediminowi / y podniwsi na Wielkie Xięstwo Brata Jawnucia / roziechali się każdy do udziałow swoich / Montwid starszy do Stonimá / Narimunt do Pustá / Olgerd do Krewá / potem na Witebsk do żony / Rieystut do Trok / Roriat do Nowogrodka / a Lubart na Wołyn do Włodimierza / a Jawnucz albo Jawnutá na Słolicy Wileńskiej z Pány y z Rycerstwem ziemskim został.

Ale Olgerd y Rieystut Bracia będąc nad inszych ćwiczenim / obyczajami / wroda / y przyrodzoną dzielnością rycerską / także inszymi wspaniałymi y wielą gomyślnymi przyniotami obdarzeni / tym się też więcej obádwa tylko mimo inszych spólnie miłowali / a mając to sobie za niegodną y nieśluszną rzecz / aby nad nimi Jawnucz młodszy pánował / zmowili się tajemnie obádwa / iż aby go z Wielkiego Xięstwa spólną pomocą zrzucić mogli / a nárádziwsi się porządnie y dostatecznie / náznaczyli sobie pewny czas / godzinę y dzień / kiedy obádwa mieli Wilno uciec y opánować / przyrzekli się jeden drugiego w tym niewydawać. Tak tedy gdy Jawnutá prosił bezpiecznie sobie w Wilnie mieścić / Rieystut (podobniey Astutus) pilnie się na on czas náznaczoney gotował / przemyślając y wynájdując fortele rozmaite do ucieczki zamków Wileńskich / ale gdy Olgerd z Witebska dla dalekości drogi tak rychło przybyć niemógł / według umowy ná czasu náznaczoney / sam Rieystut zbiłszy swoje zbrojne Rycerstwo zmodzieł w Trockie / Wnembra dnia 22. w nocy przyciągnął z Trok tajemnie pod Wilno / a na wieżach przystáwivszy drabiny do blanków / y bramy gwałtownym pędem bez wieści wyrąbawszy (bo się był na to porządnie zgotował) zamki obádwa Wileńskie / wysłny y niżny albo krzywy uciekał / y bez máła samego Jawnutá / Brata Wielkiego Xiędza w pościeli leżącego niezdybał / ale w onym gielku nagłym y niespodzianym / tylko w rozpuszku bosso z blanków się spuścił / y uciekł tak sam jeden w góry między lasy / tam gdy sobie nogi na grudzie zmárzły odziebił / był poimany od żołnierzy Rieystutowych / którzy go po onej Selinie gonili / y przywiezion na koniu do Wilna / gdzie pod strażą w wieżeniu wciwym był chowany. Tak gdy Rieystut Miasto y zamki Wileńskie y Jawnutá Brata dobrze opatrzył / posłał co wstok przeciw Olgerdowi gonca oznáymiać mu / iżko y którym sposobem Wilno uciekał y Jawnutá poimał / przy tym prosząc aby co rychley do Wilna się spieszył. A gdy przyjechał Olgerd / wnet Rieystut z wrodzoney a śladą więcej niż Braterskiej miłości szczęściem go swoim poczył / oddając mu Wileńskie zamki y Miasto ze wszystkimi stárbami / y zwierchnością iáko stárbemu. Olgerd zaś niechciał / wynawiając się rozmaitymi przyczynami / a oddając to Rieystutowi Bratu / co mu fortuna y jego dzielność podała. Rieystut tym wsiłniew z płaczem z płakaniem y łagodnemi prośbami Olgerdowi tę godność y część zwierchności przywłaszczając. A gdy się tak długi czas z braterskiej szczerzej miłości (nieinaczej iáko Orcestes y Pilades / kiedy ono jeden towarzyszył za drugiego na płaczu chciał gárdło położyć) czestując spierali / na ostatek jeden drugiego cieża poważając / tak między sobą postanowili / aby się jednóstájuje páństwem y stárbami Jawnutowymi podzielili / a Olgerd aby w Wilnie

Zmowa na
Jawnutá.

Rieystut obádwa zamki
Wileńskie uciekał.
Jawnutá w
ciek bosso.
Jawnutá po-
mał niewinnie.

Nadto dyda
ta miłość y szc-
rość między bra-
tami náleżała.
Ten też miłości
podobna napy-
dział y Justis-
nusa lib z-mie-
dzo Wrobarza-
nie y Keressim-
gdo jeden dru-
giemu Krolest-
wa Perskiego
wstąpił.

w Wilnie y na wszystkich wielkim Księstwie Litewskim / Ruskim / y Smoleńskim
zwierzchność wzywał / iako Wielki Książ / Jesliby też który z nich iakiey ziemię
albo krainy przez wojnę / y iakimkolwiek sposobem pod nieprzyjacielem dostał /
aby wszystko w równy dział między się obadwaj dzielił / ieden drugiemu aby na
gardo nie stał / ani małecności y wdziałow najeżdzał / ale według możliwości aby
spolne pożytki ieden drugiego spolnie pomnażał / y škod przestrzegali. Ty tedy
condicie sobie obadwaj poprzysięgli / y sprzymierzenie wieczne / statecznie a grun-
townie między sobą / swiatobliwie według oyczystych pogańskich Ceremoniy w
Wilnie na świętych zgłiskach przed Piorunem Bożycem / Ktoremu uśtawicznie
świsły ogień gorzał / uczynili / postanowili y zamknęli. A Jawnutowi Bratu
wypuściwszy go z więzienia dał z kasty w Woiewodztwie Mienckim Zastawę
Krainę za wdział / Który się potym pisał Książciem Zastawskim y potomkowie ie-
go po nim niedawnych czassow zeszli / dziś ięszce z Wnuczki albo Prawnuczki
Jawnutowey Syna Gediminowego Książcia Zastawskiego potomek został /
Castellan Minski pan Jan Złebowic Woiewodzie Wileński z Książ Zastaw-
skiej wroczony / y do tych czassow Zastaw Zamek po matce trzyma prawem dzie-
dycznym. A Zastaw na Wołyniu od tego rest rozny / z którego też są Książta
Ruskie Zastawskie / nie od Jawnuta Gediminowicza / ale od Włodimirza y Ja-
roslawa Rżowskich Monarchow / y od Dawida Złeborowicza Książcia Wło-
dimirskiego ich potomka narod wiodący / o czym masz wyżsę w Kronice Li-
terowskiej / y w Długossy y Michoniusz libro 3. fol. 64. v Cromarż też y Bielskiego
o tym perzey nayozięł.

Postanowienie
między Olger-
dem y Książ-
tem.

Przysięga Po-
gania Litew-
ska przed Pioru-
nem uśtawianem

Jawnuta Książ-
ciem Zastaw-
skim Litew-
skim.

Złebowic.

Zastaw na
Wołyniu y Książ-
cia Zastaw-
skie.

**Olgerd wielki Książ Litew-
ski / Ruski / Krewski / Witebski y Wodolski / Kiejstut
Smoleński / Trocki y Podlaski Gediminowicz / a iako się Onowstich
śmierci Olgerd nad Prussakami pomścił / y trzech Czarzłow Tatars-
kich poraził / a Podole ku Litwie przywrócił /
Roku 1330.**

Rozdział II

Olgerd y Kiejstut Bracia vgruntowawszy y obwła-
stowawszy porządnie sprawy wszystkie domowe / Wielkiego
Księstwa Litewskiego / miłością y żalością synowską poruszeni /
zawzdy o tym myśleli / iakoby się nad Krzyżakami Prusskami
śmierci zabitego pod Meloną Oycą Gediminą / y oderwania
części wielkiej Ziemi Smoleńskiej pomścili / a škod nieznos-
nych splundrowaney nad Niemiem Litwy powetowali.

Do kufi byli ob-
dani Smoleń nad
Niemiem aż
po Melonę.

Przeto zarazem niedługo seymniać Olgerd Litewskich / a Kiejstut Smoleńskich /
Trockich y Podlaskich / także Grodzieńskich Boiar y Panow obestawszy / w kilku
niedziel do Kowna się wszyscy zbrojno ziechali y sciagnęli / Bracia też drudzy
Książta / według powinności pospolitego ruszenia przybyli im na pomoc / Mon-
tywid z Stonimian y z Kiernowian / Narimunt z Pinska / z Mozerka y Reet-
ka Rusia / Koriat z Nowogrodzka / Wolkowiska y Mślabowiska Słachta /
Lubary

zyszczyli gdy Beier z Fridburgiem Litwie podali z niemala częśćią Zmody. A Olgerd też zwyciężąc mając za swe / pomściwszy się znacznie śmierci Dycy Gedimina / wogrowawszy Bracia z wojskiem z Prus wyciągnął / łupami y wzdobywając mi rozmaitymi obciążony.

Działo się to roku od Chrystusa Páná 1330. za Ludowika 33. Cesarza / a za Papieża Jana 22. za Teodrika albo Dietricha z Aldemburgu Vicemistrza Pruskiego sędziastego / za Władysława Łokietka Króla Polskiego / a za Dimitra Semieczycę Króla wielkiego Moskiewskiego panowama / według dowodu kłutnascie Kronik Russkich / Pruskich y Lisslandskich ktoreśny tu dla pewności lat znosili z pilnością.

Poczym Roku od stworzenia Swiata według Russkiego rachunku 6865. gdy Janabeł Cezar Tatarski wielki / Syn Asbekow / a Wnuk Darciego (ktory onowaty był Polka y Rus w ścieżce set tysięcy Tatarow zburzył) w Samolskiej / w Pretopskiej y Krymskiej Gorozie panował. Bratow innych dla chciwości panowania pobit / y moc swoją szeroko w Russkich państwach / zniemoliwszy ich ziażetą rozszerzył. Zostawił na Czarstwie Tatarskim Syna Berdebeka / ktory także dwanaście Bratow rodzonych zamordował / aby mu w państwie nieprzeszkadzał / ale y sam ledwo dwie lecie na Czarstwie wykonałszy umarł / syna też ie o Askulpe Tamas drugi Cezar i z lewo Mesiac panował zabit. Tamasza zaś w rok poczym Chior zabit / roku od stworzenia Swiata 6868. według Kronik Russkich / a Chiora Syn własny Temerbocha zordą zamordował / ale y ten na państwie zlośliwie nabycym ledwo siedm om wykonałszy / od Cezara Temniaka Mamata był wygnany y zabity / Roku 6869. O czym nadozieść w Kronikach Moskiewskich y v Herbersteiná folio 8. v folio 88. in commentarijs Moschouicis etc. niedaleko chodząc.

W D Tatarow Samolskich powojennu.

Frogie wnetrżne zabostwa Cezarow Samolskich.

Denn cztan Herbersteiná.

Dla tych tedy rosterkow y zaboystw wnatrznych poganskich Tatarskich. gdy się samo zle bito / wiele ziażet Russkich zwłascz Simeon Iwanowie Twiercki / y Dimitr Wielki Król Moskiewski / iżymio Tatarskie ktorym byli ich przodkowie Roku od stworzenia Swiata 6745. przez Bateia Cezara zniemoleni z siy swoich zrucili / y w pierńsa się wolność wšrobowali Tatarskie wojska kłorą zow pogromiwszy. A iż też Tatarowie Pretopscy y Krymscy wten czas wšyſtki pola onkie za Rjowę szeroko leżące / y Poole wšyſtko Litewskim ziemiam przylegle trzymali / y Baskati albo Otoniany swoje na do Russakami w tamtych krajach mieſzkającymi chowali / iżoby Stároſtow / ktoryz od nich zawjody dań wybierali / y według swego zdania Russakom Chreſcíanom iżto poddanym roſtą zowali / y częſtyni naiżdami do Litewskich dzierżaw wielkie przywody Olgerdowi wyrzadzali. Przeto roku od Chrystusa Páná 1331. Olgerd vmocniłszy przymerzena dwie lecie z Krzyżakami Pruskimi / y z Lisslandskimi / wyprawił się przeciw Tatarom w dżkie polu / ciagnali też z nim czterey Synowcy Koriato wicy ziażet / Alexander / Konstanti / Jurgi / y Fiedor Synowie Koriato wi ziażet / Nowogrodzkiego / A gdy przyszli na prociſcza do Siney wo dy nunałszy Kaniow y Cirkassy / wkazała się im w polu wielka Gorda Tatarow z trzemá Cezarkami na trzy wſce rozdzieleni / ieden wſ wiodł Kutlu Bach Soltan / drugi spráwował Kaczybektiercy / a trzeci rzadził Dimeter Soltan / co obaczywszy Olgerd iż się do bitwy mieli Tatarowie / zſykował swoich na ſeſć wſcow ząkrzywionych / rojno ich z bokow y na czoło roſiádzł / aby ich Tatarowie iżto myſlili tańcami zwyklymi ogarnąć y ſtrząkami ſkodzić nie mogli. A poczym ząpaleczywa chedia Tatarowie porzadnie z grad żelazny z łukow na Litew gęsto puſcili / zátoczyłszy tańce po kłow z Tatarów / ale im mało Szczelba ząſkodził / dla porzadnego zſykowania / yprzekiego

Russkie ziażet / a Król Moskiewski iżymio Tatarskie zruć.

Tatarowie Po dole trzymali.

Olgerd na Tatarów / Litwa.

Kut'ubach / Kacibektiercy / Dimeter Soltanowie.

Porzadnie z gradem / Tatarów.

Nowogrodzka
Slachta z Ko-
riatowicami.

Kaciberskie Je-
zioro / z którego
Sol bierze.

Tatarowie po-
razem od Li-
twy i innych Ca-
rów zabici.

Tatarowie z pol-
niedzi Dnie-
prem i Donem
leżący wygna-
ni.

Tatarowie z
Podola wygna-
ni od Litwy.

Tatarowie Do-
brucki.

Garbuzi owoc
wielki i słodki
wodny / i to ba-
nie / w Tracien-
sie tylko rośnie /
a w Dobru-
ckich Polach / i
kolwiek tam ich
nie w Multan-
skiem ziemi iada-
li ale przynosi-
Koriatowicz na
Podolu.

Bełota i Smo-
tricz zamki na
Podolu.

Mieście tam
Kozacy Miod-
korym i iartu
1574. pisat / na
których dziesięć
pół roku miod no-
si / a 12. wolow
woda wozi.
Kamieniec Po-
dolski założony.

y przeciwko rozstąpienia. Litwa zaś do nich z Kuskakami skoczyła / wnet wło-
kami y psami wracz się potykać / czego im przerwali / y tańce pomieścili /
drudzy zaś z Kusi belkami / zwłascz z Nowogrodzanie z Koriatowicz walcili
ich z Koni nacierając z boków / iż lecieli nieinaczej iako snopie od gwałtownego
wiatru rozburzone. Niemogli dłużej wytrzymać Litwy na czele / poczęli się nie-
bacz / y pierzchnięcie wciąć po szerokich polach / na pobojyszczu trzej ich Carzyko-
wie / Zuchubach / Kacibey (od którego y dziś jest nazwane Jezioro sione w dzi-
kich Polach ku Oczakowi idąc Kaciberskie) y Dimeiter Soltan zabici zostali / a
przynich Murzow y Ulanow bardzo wiele. Trupow też Tatarskich pełne pola
y rzeki rozno pobitych leżały. Stad konskich kilkodziesiąt y wielbłądow / y ko-
nisty albo obozysty ich / w których wszystkie majątność z sobą zwozili Tatarowie
z paszcy na paszcy wozic / Litwa z Kuskakami po tym zwycięstwie zabrała. Tara-
howice które jeszcze y dziś w polach znać murów na wschodzie rzeki Bohu stoi /
Biała Cerkiew Swiniogrod / y wszystkie pola aż za Oczakow od Kijowa y oo Pu-
tynów aż do wschodu Donu / od Tatarow wolne uczynili / y wypłoszyli ich aż do
Wolgi / a drugich ku Kaskie y ku Azofowi / y Krimowi w szkodę Tauryki albo
Przekopu zagnali. Potym wzywając zwycięstwa do Podola na zadziagneli /
gdzie też Tatarowie tak iako dziś w Przekopie w ten czas mieszkali / zholowawa-
li y zniewolili Kuskakow. Tych iż wódzow ani Carza nie mieli / iadnie O-
gerd pochlumił / wybił / y wypłoszył z Podolskich krajów / tak iż ich ledwo część
przez Dniestr uciegła nad Czarne Morze y do Przekopu. A ci potym w Dobru-
ckich polach osiedli za Dunajem na gościncu Turekim / którymśmny y my i-
chali / przeniosłszy się y Oblucice y Silistrey przez Zords tych Tatarow Do-
bruckich / których też wieśća część Słowieniskim językiem mówią / y gospodar-
stwem się bawią / y nas wdzięcznie przyjmowali y częstowali winnymi gronami
y garbuzami słodkimi / też to sami gdym ich pytał powiadał / iż przodkowie ich
z Podola od Litwy byli wygnani / ale się ku rzeczy wracam. Gdy tak sławne
zwycięstwo Ogerd nad Tatarsy ocrzymał / y wszystkie pola do Kijowa z dawną
należące / od ich lotrostwa oczyścił / wrocil się do Litwy z częścią wojska dobrze
zaśluzonego / a drugie wojsko w Podolu zostawił / nad którym przelożył Sy-
nowcow swoich / Zniżziow Nowogrodzkich Koriatowicow / Alexandr / Con-
stantin / Siedor / y wszystkie przyległe krajiny Ruskie z Podolem zle-
cił im / y dał w władzę y w panowanie / bo mu się byli dobrze zaśluzili na tej
wojnie Tatarskiej.

Aż zamków na Podolu w ten czas jeszcze żadnych nie było / a jeśli były te-
dy od Tatarow zburzone zostały. Tedy Koriatowicowie Ziażet / Literwscy za-
budowali pierwszą twierdzę y zamek w gorze przyrodzonym miejscu obronnej /
który Bełota nazwali / zbudowali zaś drugi grod Smotric od Smotrice rzeki
mimo płynącej nazwany.

Potym przerzeczono Ziażet Koriatowicy Alexander / Constantin / Siedor
y Jurgi / gdy zsięchali w łowy / wbili Zubrow / Jeleni / Sarn / y dzikich Kobyl bar-
dzo wiele nad rzeką Smotricą w tym miejscu gdzie dziś Kamieniec Podolski.
Tam tedy onym oblówem nad nadzieję wcieleni Protosil Kozackich z Literwskim
y Ruskim Kycerstwem wzywali / a obaczynszy miejsce przystojne do zamku pra-
wie reka Boża w twardeym a niedobytych horodziecu położone / założyli tam y
zabudowali zamek y miasto sławne Kamieniec / od kamiennej skały nazwany.
To miasto y zamek (w którym sam był dwu kroc) leży od Choćim z zamku
Włoskiego pogranicznego / y oo Dniestru rzeki dwie mili / w równinie pięknej /
prawie w rękę Koronna / reka Boża zbudowana / byśmy tej strzedz a małym po-
tem oprawić chcieli / wokoło niego jest przełop przyrodzony bardzo a przyro-
dnie gęsto.

głęboki/ przez który Smotryc rzeka płynie Niasło oblewa / zobudził stron za
 nie wokoło stały kamieniste bardzo przykre iako wciśnięte / Przekop / Rzekę y
 Niasło otoczywaia / a od pola rownego serokim przecięciem odcłaczaią / i z gody
 z pola w przekop do rzeki weyrzysz zda się iako przepaść / z przekopu są ku stałe
 kamienney na ktorey we szrodku Niasło leży przystęp bardzo trudny / przykry / y
 na weyrzeniu niepodobny : bo stały kamienne iako dwie ściany wciśnięte y zwierte
 chu na dol / y z dolu na wierzch są wyniosłe / iedną Bramą od Zamku przez most
 do Niasła / a druga do rzeki Smotrycy w przekop / tamże w przekopie na Rze
 ce są Basty między skalami zmurowane : Zamek też od Niasła odcłaczony
 Bastejami y murami niemięgorzey obwarowany / ale Niasło samo w lepszym
 miejscu.

Ci też Koriatowicy Kijetą Litewskie / drugie zamki na Podolu zbudowali /
 Brastaw / Winnice / Niedyboz / Breżanice / Chmielnik / Trebowla etc. przeciw
 częstym napadom Tatarskim y Wołoskim / z którymi się często y długo w ganiali
 niżej Podole w ten czas uspokoi / y do Wielkiego Księstwa Litewskiego przylaczy
 li / o czym niżej czytelniku ięszce będzie miał dowodnie w sprawach Jagielowych.

Świadcza potym Łatopiszcze Litewskie y Ruskie / iż Juria Koriatowicz
 Wołosy na gospodarstwo albo Wolewoodstwo wołoskie y Wolońskie dla te
 go dzielności rycerskich wzięli / y w Soczawie na Stolicę według swego zwyczaju
 podnieśli / wszakże iako w nich jest wrodzona niestateczność częstego odmieniania
 Pánów / Juria Koriatowicz opuścił w Soczawie / pochowany w Wasylach
 Monasterze muirowanym za Berladem (gdziem sam był roku 1575.) puł dnia
 iędzy.

A gdy Koriat Gediminowicz Kijetę Nowogrodzką Litewskiego umarł. Sie
 dor Syn iego od Słachty Nowogrodzkiej z Podola przyzwany za życzliwością
 Olgerda Wielkiego Kieźdzą Litewskiego Stryia swego Księstwo Wyczyste w No
 wogrodku opánował, Alexander zaś y Konstanti dwá Bracia starszy Koria
 towicy Podole rownym działem od Olgerda Stryia rozdzielone trzymali. A
 gdy potym Alexander z Kázimierzem Kolem Polskim wziął znaiomość y przy
 iacielstwo / dał mu Kázimierz Oleśko Zamek y część Włodimierskiej ziemi /
 czym Długos y Cromer. lib. 12. świadczą.

A Konstantin Brat iego za dozwoleniem Olgerda Stryia wbył w Podolską
 ziemię aż do Podgorza / y Polucia sam ieden trzymał / wszakże pewna suma docho
 dow z tych tam dzierżaw / ktore się od dzikich pol y Wołoch aż do granic Polskich
 ściągali / zawsze płacił / na każdą rok do skarbu Litewskiego. Działo się to roku
 1331. ktorego też czasu Władysław Lokietek Krol Polski był od Krzyżaków
 Pruskich utrapiony / gdy wielką Polskę / Kujawską / Kaliską / Leczycką / y Sieradzką
 / ziemię / srogo y okrutniey niż Pogańi byli zwoiowali / y Dobrzyńską ziemię od
 Polski oderwali. Wszakże tego przypłacili / gdy id / tegoż roku Władysław Septem
 brą dnia 27. Krol Lokietek Władysław poraził tysięcy czterdzieści w Biewa al
 bo w Płowcach pod Kądzieiowem / tak iż na placu według Długosia 40000. tru
 pow Niemieckich leżało / a z Polskiego woyska zabitych 500. a według niektórych
 eo y Cromerus lib. 11. przywodzi tyleo 30. y to prostego pospolstwa / a Słachci
 ców przednieyszych 12. W teyże bitwie Florian Sari Słachcie Polski / Herb Jelita
 trzy osieczepy / którymi był aż do wypłynienia ielit na poboyściu przebity / oerzy
 mał / ktorego się potomstwo z tymże Herbem seroko rozmnożyło : A kozle rogi al
 bo serwi Kapurow Herb trzy kozie głowy ścięte / których przedtym tenże Sari
 wiywał / od tego czasu był za trzy osieczepy przemieniony. O czym naydzień sie
 rze y Długosia y y Michoniusa lib. 4. cap. 11. fol. 210. et 211. et cap. 11. fol. 213.
 y Cromera lib. 11. y Wapowskiego y Bielskiego / etc.

Jurgi Koria
 towic / na Wo
 łoskim Holow
 dactwie orus
 19.

Długosius et
 Cromerus lib.
 12. etc.

40000. Krijo
 żakow porażo
 nych.

Sari Słachcie
 y Herb Jelita.

Dowodny.

o hárdey

O Harden odpowiedzi Dimi-

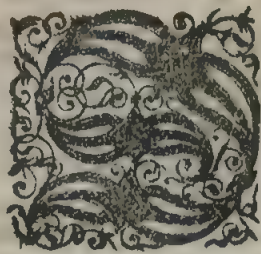
tra Semeczki Wielkiego Książa Moskiewskiego

Olgerdowi y Wielkiemu Księstwu Litewskiemu posłaney/

i oddaniu Wielkonocnego Jaja/ etc.

Roku 1332.

Rozdział III.

Herbersteinus
fol. in Com-
ment. Moschuit.Włodimir
Monomach
tędy umarł.Niegoda Ru-
skie Książęta tu
czemu przywio-
dła.600000. Ta-
tarów.Książęta Mo-
skiewskie pobite.

Miejsce według Herbersteina y Wapowskiego Semeczka nazwany / potomek własny Rurykow / Jhorow / Swatosławow y Włodimirzow Ruskich Monarchow / be-
dąc Wielkim Książem Moskiewskim / poczał się wybijać z mocy y s posłuszeństwem Tatarom Zawolstym y Krim-
skim / ktorym przodkowie jego y wszyscy inisi Książęta Ru-
skie od Batego Cesarza Tatarskiego zwoiowane y zniwo-
lone roku od stworzenia Swiata według rachunku Ruskiego 6745. holdowali
przez lat prawie pustosza. Wostoro umarł Włodimirz Wsewoldowicz Mo-
nomach przezwany Monarcha Rjowski / roku od stworzenia Swiata 6633.
i od Chrystusa Pana 1126. Miał dnia 10. za panowania w Polsce Złota Bo-
lesława Krzywoustego / iakośmy to wyzyszy w Kronice Ruskiej z perwonych do-
wodow Długosza / Cromera y Mlechowisza etc. opissali / tedy ani Synowie ani
potomkowie jego nie znaczne go tu pożytkowi Rzeczypospolitey Ruskiej mczy-
mili / coby było godno pisania do historyi na potomne czasy / tylko się sami
miedzy sobą wnetrznymi wojnami iedli / a wybiali / ieden drugiego najeżdżając /
Za czym się tej Litwy w tej ich niezgodzie od Monarchow Rjowskich zdawna
zniewolona obaczyla / y wybiorczy się Książętkom Ruskim z mocy / państwa ich
najeżdżać y posiadać poczeł / O czym masy wyzyszy dostatecznie. Batti też Carz
Tatarski roku od stworzenia Swiata 6745. w sześciu set tysiac woyska Tatar-
skiego Ruskie wszystkie państwa prawie do gruntu zwoiował / także Polskę aż do
Legnicy y Węgry splundrował / Książętw wielkich Moskiewskich Dziedżicow
Bielo Ruskiej Monarchie / Juriego y Wasila poraził y zabił / Włodimirską
y Pereiasławską ziemię spustoszył. Od tego tedy czasu nieszczęsnego / wszyscy Książ-
ęta Ruskie y Moskiewskie / nie tylko holdownikami byli Tatarskimi / ale też
do Carzow Tatarskich według ich zdania y wolej / na Książętw byli wsadzani / i
nieposłuszni zrucani / spory też wsielkie / y zwady około wdziałow Tatarowie
miedzy nimi rozeymowali / także sady y sprawy główne odprawowali Mu-
rzowie Tatarscy na to wysłazeni / a do Carza Tatarskiego bywała appela-
lacja.

Wszakże iednak częste rosterki / wnetrzne wojny y spolne niażdy / wyga-
niania z Księstw / y wybijania z wdziałow miedzy nimi bywały / a zwołaszia nie-
dzy Siewierstimi / Moskiewskimi / Włodimirskimi / Nowogrodzkimi / Stáro-
dubskimi etc. Książęty / Bo Książ Andrzej Alerandrowicz wprosił był sobie
naprzod panowanie na Wielkim Księstwie Siewierstym / Moskiewskim / Ru-
skim Carza Tatarskiego / ktore gdy osiadł y opañował pierwey Dimiter Brat ie-
go / wnet Andrzej wziął wsi na pomoc woysko Tatarskie Dimitera wagnał / y biał-
do wiele złego w Ruskich ziemiach z pogány poczynił. Pozyw zaś drugie Książ-
ęta

Dimiter

Dimitr Michajłowic w Tatárov' będąc w Zordzie zabił Książę Juriego Dą-
niłowicę/ co widząc Azbeł Carz Tatárski Dimitrę Michajłowicę ścigać kazał
za ten żył wczynek.

Sabosłwa
Książę Mo-
skiewskich.

Był potym spor o Wielkie Księstwo Twierckie między Bratry y Krewnymi/
ktorego gdy Książę Siemion Iwanowic od Janabekę Carz Tatárskiego pro-
sił/ chciał od niego rocznego Holou y trybutu Carz. A potym zaś gdy sie Tata-
rowie y Carzowie ich/ iakom trochę wyszły powiedział/ wnetrznymi wojnami
sami zabijąc y mordowac poczęli/ otrzymał sie im Dimitr Wielki Książę Mo-
skiewski/ y Mamaię Temnikę Carz Tatárskiego wielkiego/ wstepnym boiem
poraził/ y na głowę prawie pogromił/ y zaś potym trzeciego lata tegoż Carz
Temnikę Mamaię/ gdy sie chciał mścić/ tak bardzo srogo poraził Dimitr wielki
Książę Moskiewski/ iż więcej niż na trzynaście mil trupow Tatárskich pełne po-
la/ drogi y role leżały/ Czym Kroniki Ruskie Moskiewskie y Herberstein fol. 8.
et fol. 70. etc świadczą.

Dimitr Mo-
skiewski Carz
row srogo po-
raził.

O tem ciotan
Herbersteina
fol. 8. et 70.

Tym tedy sławnym zwycięstwem Dimitr Wielki Książę Moskiewski pod-
niesiony/ wymyślił też pod Liwem Pogany Witebskiego/ Rjowskiego/ y Połocje-
go/ Księw Ruskich wojna dochodzić/ y wyprawił do Olgerdę Wielkiego Księ-
dzą Litewskiego posły buczne z odpowiedzia woienną/ a przytem naschwał za-
faley hárdości/ posłał mu siable y ogień/ obiecując go w Wilnie przywitać z ty-
mi wspominkami wielkim albo krajnym iakiem na przyszłego roku 1332. wielk-
dzień albo Wielką noc zmartwychwstania Chrystusa Pana/ y wszystkie Litwie za-
rok zwoiować/ a okazać moc y potęgę gotowość swoje. Ktorego zafatego
poselstwa y hárdey odpowiedzi Olgerd wysłuchawszy/ y naradziwszy sie z Rei-
stutem Bratem y z innymi Książętami/ zatrzymał ony posły/ a sam zarazem pospo-
lite ruszenie po wszystkich państwach wielkiego Księstwa Litewskiego y Ruskie-
go obwołać kazał/ y ziażd do syku pod Witebsk nazięczył na pierwszy dzień Szro-
doposćia wielkiego. Bratry też wszyscy obeślał/ aby mu pomoc prędką przeciw-
temu pospolitemu a głównemu nieprzyjacielowi posłali/ A tak gdy sie wszyscy
do Witebska ściagnęli na Szrodoposćie/ y okazali sie porządnie iako do wojen-
ney potrzeby/ rozkazał zaraz Olgerd drogi proste dla spiesznego ciągnięcia z woj-
skiem ku Miastu Moskwy tylko tysięcy cerni gotować/ przystawiając nad ni-
mi iezdnych dwa tysiące dla obrony/ a sam ruszywszy sie z Witebska ze wszystkim
woyskiem Litewskim y Posły Moskiewskie zatrzymane z sobą wiodąc/ dniem y
nocą ciągnął spieszo do Moskwy/ niebawiąc sie pustoszeniem ani paleniem zle-
mie/ tylko żywność potrzebną woysku biorąc/ a drogi wszędzie moczono przes-
blotą y stąrzyną co naprosić być mogło/ Ktemu żmą ięszce wten czas ziemie
hártowała/ Spiegowie też y straż zawzdy przed woyskiem w tylko milach także
z bokow/ y styku była. A gdy przyciągnął do Mozańska położył sie obozem w
mili za Miastem dla roztchnienia y odpocznienia woyskowi strudzonemu/ ośmi-
naście mil od Moskwy Miasta stołecznego/ stamtąd dopiero ruszywszy sie w
porządnej sprawie iako do bitwy/ posły Moskiewskie odprawił/ a sam za nimi
tuz ciągnął do Miasta Moskwy/ a zagwie zapaloney śmiał z ogniem kazał im
aby odoali swojemu Wielkiemu Książę Dymitrowi/ a opowiedzieli iż Olgerd
nierzak będąc poważny wprzędając go w wyrządzaniu potęmości/ y niezycać
mu dalekiego trudzenia do Wilna y niego w Moskwi sam będzie na Wielką
noc/ y odda mu Wielkonocne iate pierwey niż ten ogień w zagwi zgąśnię/ Kto-
regu było nieczebą Litwie do Wilna z Moskwy ścąć/ goż go też sobie do po-
trzeby z przemienia y z zagwie dostać ymieć. Też chce Kopija Litewska
pod Zamek Moskiewski przystawić/ aby wiedział Książę Moskiewski/ iż

To sie tołto w
Latorieczach
Litewskich po-
miastu pisa-
nych nądnie.

Stąd n. poris-
wanie pod Wi-
tebskiem.

Porzadek n. o-
strożność w
ciągnięciu.

Dacieia Striplowskiiego

nie to wojennik co do roku oddłada / y co pogody paterza / ale ten ktory zaraz y w niepogodzie myśli / iakoby mogł strąca nagrodzić / omyślenia powetować / y zabieżeć swojej szkodzi.

Z tym poselstwem y z ogniem w jagwi ledwo Postowie Moskiewscy mäsło co pierwey do swego Kniazia przyiechali / ktorego podkali w dzien Wielko-
nocny do Cerkwie idacego na utrznia : Ali usł gdy ieszcze swiatło Wielki
Ziadosz Litewski Olgerd ze wszystkim Woyskiem swoim pod Miasto przycią-
gnął / y položyt sie obozem na Połkonney gorze / iako wszyscy Łatopiszcze
świadczą / by ich chciał na to tysiąc znieść / Ależkolwiek tego Ruskie Kroniki
nie wspominają / ani inszy Historikowie / okrom Herbersteina.

Dimier Wielki Ziadosz Moskiewski wysłuchawszy poselstwa hărădzie wet zą-
wet oddanego / a nieprzyiaciela tuż naó Miastem do wojny zgotowanego / y w
wszkownych wśach sprawnie ku bitwie stojącego / niewstając obrone zamkowej
y mieście myślił sie z Litwą w polu potkać / ale iż sie na przecie do bitwy y do
odporu tak wielkiemu nieprzyjacielowi nie mógł zgotować / wdał się w rotowa-
nie y posłał do Olgerda o wgość / y zażalenie przynierza / postępując na-
kładow wojennych nagrodę / zachowanie statecznego pokonu raz potwierdzone-
go / y granice z Litwą takie iakieby słusne być miały / y na których Olgerd z ry-
cerstwem swoim przestanie. Po długich tedy namowach dał się Olgerd do słu-
nego iednania y przynierza nakłonić / wważając w cudzey ziemi zwłaszcza w go-
pliwy skutek zwycięstwa / wszakże pod tymi kondycjami / aby mu wolno było do
Zamku Moskiewskiego z częścią Rycerstwa Litewskiego y z Boiarami przed-
nieyszymi zbrojno wchodzić / a Kopija dościana zamkowej przystawić / a za be-
spieczność y za stateczne zachowanie postanowionego przynierza y granic Li-
tewskich z Moskwą po Vhře rzeki / aby sam Kniaz wielki Dimier z Metropoli-
tem y z Boiary swoimi pochrzestnym całowaniem przysięge uczynił. Co gdy
wszystko Moskiewski spełnił y potwierdził / wchodząc czego goręcego. Olgerd
też przedstawiając na kondycjach przynierza postanowionego dobroć wolnie poda-
nych. bez kłopotowania skutku wacpliwego wojny / według postanowienia wie-
chał w Zamek Moskiewski dobrowolnie otworzony / tam w Cerkwi Dimitra
Wielkiego Ziadosza Moskiewskiego przywitał / y oddał mu trąbę albo Wielko-
nocne iate / mówiąc : Widzisz teraz Kniazie Wielki Dimierze / kto z nas raniey
na wojnę wstąpił. A potym sam Olgerd Kopija o ścianę zamkową struszył / a
drugie Łatopiszcze świadczą / iż tylko przystawil / aby Moskwę pamietała /
iż Litwa z Olgerdem Kopije swoje pod Zamek Moskiewski przystawowała.
Wolozył tedy Olgerdowi Moskiewski wszyscy nakłady wojenne / y inszymi w-
pominkami rozmaitymi w Śłodzie / w Szatach / w Koniach / y drogich Kaniach
niach tak samego iako iego Rycerstwo wdąrował / granice z Litwą po Mo-
zayst ziedne strone osmnaście mil od Moskwy / a z drugą strone po Vgre al-
bo Juhre rzeki głęboka y błotna / ktora sie poczyna nie daleko od Dorobu-
buzi w lesie za Smolenskiem mil osmnaście / a między Koluga y Worotia-
nem do Oli rzeki wielkiej wpada : Po te była granica z Moskwą z drugiey
strony / O czym też Herberstein wspomina fol 70. in Commentarijs Moschouitich.
Tak wtencz Olgerd Gediminowicz Wielki Ziadosz Litewski y Witelski / to
starone zwycięstwo y rozszerzenie państwa swego bez zrodzenia Litwy y roz-
siania krwie otrzymał : A potym się z weselini na Witelsk do żony Diany / po-
ktorey trzymał Księstwo Witelskie / wrocil / a stamtędo woysko rozpuścił /
Rycerstwo dobrze zasłużone wdąrowawszy.

Drugie Łato-
pisze świadczy
po Mojanik / y
po Vhře rzeki.

Nasze nakłady
wojenne w on-
cisku opisan / bo nie
zobaczamy / i-
to wiażymy Li-
tew. um. Boia-
ry w on czās
wojny Książ-
Litewskie od-
prawowały.
Dymier też c-
tao Herberstei-
na fol 71.
Granice Litew-
skie za Olgerda
ob Moskwę
Miasta 18. mil
y za Witelsk.

A tu Czytelniku miły wiele niewiadomych y niemiow Złistorly ciemności dla niedbałstwa ludzi wczonych zaślomionych / te przeważna Olgerdowe pamięci wieczney godna dzielnosc / Wielekowi Synowcowi iego przypisują niebacznie/niepamiętając w tej mierze rożności czasów / y prawdziwego doświadczenia istotney rzeczy y porządku lat / Bo mniemają by tylko jeden Witold w Litwie był sławny / ańo takich Książat Wielekowi podobnych albo śmiać nadeń waleczniejszych w tym wielkim Księstwie o tysiąc było / wśakże dzielnosci ich y postęпки rycerskie / które prawie sława nieba dosięgały / długo w ciemnochnurnych orchłaniach leżały / dla niewdzięczności czasów przewrotnych y niedostatków tych Ktorzyby to byli na światło wydzwignąć dochcipem mądrym mogli. Należałoby się wiele w Polsce / w Litwie y w Rusi Herculessów / Hectorów / Achillessów / Ewripilussów / Diomedessów / Pandarussów / Patroclessów / Nestorów / Aiarów / Antenorów y Eneassów / Kiedyby byli Homerussowie / albo Maronowie / a tu temu hoyni Mecenasowie / Polionowie / Augustowie etc. Ale ci wszyscy w Litwie gdy jednego drugiego mu niedostawiało zgineli.

A iesliby się tu komu rzecz niepodobna zdała / aby Olgerd z Litwy / miał tak bez wieści pod Miasto Moskwa przyciągnąć z Witebską / Tedy o tym wiedz Czytelniku miły / iż *Virtuti nihil est non peritum*, dzielnosci czynnego a przeważnego wojennika nie nie jest trudnego y dalekiego tu przebycia / czego tu wiele przykładów opuszczam. A Olgerd won czas mając za sobą wtora żonę Marię Cortę Książecią Twierskiego / O czym Cromer lib. 14. y Bielscius w Księgach s. 10. 3 Kto-
 rey miał Jagellę y innych Synów / a Księstwo zaś Twierskie albo Tawierskie won czas było wielce możne Moskwi przyległe (Bo samo Miasto y Zamek Turvek tylko 36. mil od Miasta Moskwy) Tedy Olgerd mając porozumienie z oycem żony swojej / y spolne sprzymierzenie na spolnego nieprzyjaciela Moskiewskiego / Ktory też won czas Twierskiego Księstwa granice najeżdżał / a dziś iako widzimy to wszystko Księstwo posiadał / mogli z Litewskim woyskiem przez Twierskie Krainy przyjacielskie / spokojnie przebyć / a potem bez wieści pod samę Moskwę przyciągnąć / mając Arcem belli Twier. Ponieważ też niepodobniej daleko było Gedi-
 minowi roku 1326. y temuż Olgerdowi aż do Odry rzeki y Brandenburg / także Francfortu z woyskiem Litewskim przebyć / a wzdry przebyli za spolną ligą z Polakami / y zwoiowarowsy Brandenburskie Margrabstwo przez sto mil zaś nazad do Litwy Sasiimi / Polskimi / Mazowieckimi / y Pruskimi granicami w całe się po-
 trzy Kroc wracali. Oczym maś u Długosza / Cromera lib. 11. u Niechouiusza / Cureussa in Annal: Silesia, &c. y w tej naszey Kronice wysszey tysiąc iasnieyszych nado-
 słonice świadcetw / y dowodów / albo także gdy wielka Polska / Litwa / Pod-
 górze etc. burzyli y najeżdżali. Przeto im podobniej było z Olgerdem z Witebską do Moskwy przes puste won czas Krainy bez wieści przysć / y przez Twierskie przyjacielskie Księstwo mil 16. od Moskwy graniczace / niż do Francfortu z Wil-
 ną przez 100. mil / gdzie były Zamki y Miasta obronne etc.

Potym Olgerd gdy z Witebską z żoną iachał do Wilnā / wyszło przeciw niemu wszystko pospolstwo według obyczaju Poganskiiego w ręce klestząc / a Lado Lado śpiewając / okazując wdzięczność y radość wielkiemu Kiedzu swo-
 iemu / z zwoyciestwem się z Moskwy do stolicy zwracającemu. Tamże też y Boz-
 gom swoimi modły y ofiary sprawowali na zgłiskach poświęconych / gdzie dziś Kościół swietego Stanisława w Zamku. Ale zarazem po tej radości prętką y żalostną trwogą Wilnowcow podkłada / Bo Piotr Gastolt Pan Litewski do-
 mu starożytnego wielki y możny / będąc na czesć Podola Polskę przyległego Woiewoda / bywał często u Pana Buczackiego na biesiadach sąsiedzkich / y Kto-
 rego potym gdy mu się Cortę podobala / poiał ją w małżeńsi stan / a porzucił

O tym też ch-
 tan Herberstei-
 na in Commens-
 cartijs Moschi-
 fol. 13. et 14. &c.

Olgerd do Wil-
 na z Trum-
 phem.

Gastolt Piotr
 Woiewoda Po-
 dolski rierw-
 za Olgerda w
 Litwie wia-
 d-
 arcyom.

Francisłani
Mnichy do
Wiln.

Gediminowicy
Książę w Ru-
sła wiara o-
chrzcił.

Quo semel est
ambuta redens
servabit odorem
testa diu.

Widzanie jas-
stary powiada-
ła i Książę i o-
na Olgierdowa
w niebezpie-
czeństwie zmu-
rowała / ale się
tuż dziś wali.
Klasztor pierw-
szy Franciszka-
now.

Francisłani
Mnichy pobici/
i porzuceni
od Wilnow-
cow.

500. Wilnow-
cow ścieto.

Wolność pier-
wsza Chryścijan-
om w Litwie.

Wancko Książę
Mazowieckie
umiał.

był stęże błoty białochwałskie Litewskie / ochrzcił się według Rzymskich obrze-
dów świętych na wiara Chryścijansta / a na Chrzcie był Piotrem mianowany.
Potym iż miał bardzo wielkie imiona w Litwie y w Wilnie / był Woiewodą
wielkim y namiestnikiem Olgerdowym / gdy był na wojnie Moskiewskiej / przy-
wiodł Mnichów Franciszkanów z Polski do Wiln / aby nawracali lud Pogański
Litewski na wiara Chryścijansta / bo się też już mało nie wszyscy Książę Lit-
ewskie Gediminowicy ochrzćili byli w Ruskich obrzędach wiara Chryścijansta
okrom Kiejstuta. Olgerd też acz się był jeszcze za żywota Ojca Gedimina o-
chrzcił / gwoliż jemu Włanie / po której y Księstwo Witebskie otrzymał / ale świe-
ża skorupa tłustością smrodliwą nawrżata / stara przywara woniała. Wszakże
jednak dwie Cerkwi w Witebsku Greckim rządem kosztownie zmurował / zwać
iż kom sam wioził niemającym nakładem / jednę w miznym Zamku / a drugą w
polu za Ruczajem albo przykopem zamkowym / Zamek też wysłany murem y
wieżami y pałacem który dziś zlamano ozdobił / tamże na wysłanym zamku w
Cerkiewce wdziałem własnym ofiarną obraz Olgerdowy żony jego w Cerkwi na
ołtarzu w długim płaszczu / Greckim rządem malowany / Ale się tu rzeczy wra-
cam: Onym Mnichom Franciszkanom Gastolt Piotr zbudował był Klasztor
swoim nakładem w Wilnie / na tym miejscu gdzie dziś Dwór Biskupi / y Koś-
ciołek S. Krzyża / y nadał im wszyscy potrzeby do wychowania zakonnego na-
leżące / y poczęli byli rozminąć wiara Chryścijansta z wielką pilnością / pogani-
stwo od brzydliwych Białochwałstw odwodząc / ale gdy Gastolt odiachał
do Tykocina / wnet się pospolstwo wszystko Pogańskie gwałtownie rzuciło na
on Klasztor / dobywając Mnichów / a gdy śladnie wrota drzwiiane wybili /
siedmi ich poimali / y wywiedli na rynek a ścigać ich kazali / a drugich siedmi mie-
dzy tyłymi gorami dogoniwszy wszystkich na Krzyże k temu uczynione / gwoź-
dziłami za ręce y za nogi poprzybijali / y wrzucili ich do Wiliey Rzeki / mówiąc /
pływaszcie na tym naczyniu waszym / Ktoście nam chwalić kazali / y o Kto-
rymście nas uczyli. Pochował ich ciała potem Gastolt z wielkim płaczem
na tym miejscu gdzie dziś Sad Biskupi przed Kościołkiem S. Krzyża / y ślip-
cām drzewiany nad ich mogilami stoi. Przeto skoro Olgerd do Wiln przyia-
chał z Moskiewskiej wyprawy / na przełożenie słusnej stęrgi Gastoltowej dał
ścigać pięć set Wilnowców za ono ich okrutne morderstwo nad Mnichy Chryś-
cijany / Kazał wten czas y napotym wywołać / aby wszędzie wolno y bezpiec-
zno było w Litwie mieszkac Chryścijanom / y Mnichom którzy wiary Chryścijan-
skiej nauczali. Przywiodł tedy innych Mnichów z Polski Gastolt do Wiln
y zbudował im bezpieczniejszy y wężowniejszy Klasztor na piasku nad kałużą
Winną / gdzie y dziś jest Klasztor Franciszkanów y Kościół Panny Maryi /
a ci Mnichy wiele pogaństwa nauka swoją / y przykładnym żywotem od obrzy-
dliwych błędów do Pana Chrystusa nawrócili. Działo się to w Wilnie Roku
1332. Którego też czasu Wancko Książę Mazowieckie Szwagier Witoltow a
Zięć Kiejstutow / zły a srogi na poddane / y nieprzyjaciel Polski / Confederat
Krzyżacki umiał / a w Płocku pochowany. Syn jego Bolesław z drugiej Litew-
ki Córki Gediminowej wrodzony po nim na Księstwie Mazowieckim panował.
Tegoż też roku Władysław Łokietek Król Polski Chełmieńską ziemię y inne Po-
miany w Pruszech zwojował / y Mistrza Luderę do prośnienia przymierza na rok
przypodziel / gdy polak nieśmiały stawić po pierwszej porażce. Wten czas też Li-
twie było lżej gdy Krzyżacy z Polaki mieli co czynić.

Stymże woyskiem Król Łokietek do Śląska przeciw hardym Książcom / y
przeciw Janowi Królowi Czechom ciągnął / cām bez odporu wołosci ogniem
y mieczem splundrowawszy / więcej niż pięćdziesiąt twierdz y zamczków
wziął y

wział y spalił. A gdy Koscieln Zamek mocny na bagnistach y niedziy ieszory pod Czechami Polacy oblegli / dobywali go vsilnie / sydzili z Polakow Czechowie y Niemcy / ktora zelzywoscia Kazimierz Krolewiec Syn Lotietkowi Szwa-
ger Olgerdow a Siec Gediminow poruszony / wnet z Koca Rycerstwa swotego jam na przodku idac / przyshed smiele pod same blanki / ktora przewaznosc Kro-
lewicowa widzac inszy Polacy rzucili sie wszyscy na mury y do bram / a tak prze-
wazna smialoscia y gwałtownym pedem Zamek moca wzeli / Czechy y Niema-
ce poscinali / a Zamek swymy osadzili / Mieszczenie sie tez z Miastem potym po-
dali. A to bylo ostateczne zwyciestwo Lotietkowi / Bo przyjachawszy do Brz-
kowi z tej wojny / umarl / Roku 1333. w dzien S. Gregorza / tamzena Zam-
ku pochowan. Krolowal lat 13. wzrostem byl maly / ale serca Zerkulesowego.
Po smierci tego Kazimierz Syn wtory tego imienia wielki nazwany tegoz roku
25. dnia Kwietnia byl koronowan na Krolestwo Polskie w Krakowie wspol
z Matzonka Anna Kiezna Litewska Córka Gediminowa / a Siostra Olgerdo-
wa y Kieystucowa / oo Janislaw Arcybiskupa za merychlym dozwolemin
Krolowej starey Matki Kazimierzowej Edwigi / ktora potym w Sadeczu
starym do Klastora wstapiwszy Mniszka Zakonu S. Franciszka zostala.

Lotietek Szw-
ko woinie.

Roku zas 1334. dnia 23. Kwietnia wrok po koronaciey Kazimierzo-
wey / smieg wielki spadl w Polszcze / y w Litwie / prawie na swiety Jurgi albo
swiety Woyciech / ktory gdy na zbozu posianym przez piec dni wysoko lezal nad
niedzisz oraczow sferwozonych / dziwna a niewymowna z kaski Bozey hoynosc /
buynosc / y obitosc wselkiego zboza tak po nalepszym nawozie sstala sie.

Smieg wielki
w Miam.

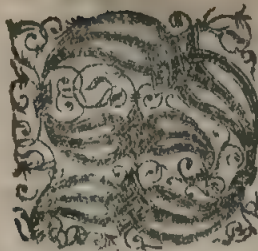
Ale potym drugiego roku 1335. tak wielka moc saramcey chrobastrwa la-
tającego prawie we jniwa wscanni przyšla / iz gdy gasty mi gromadami leciála /
Stonca Ludzie widziec przed nia nie mogli / a gdy na ziemie ona gadozina wpa-
dla / tedy do putgoleni Konstich po zbozu lezala / a stad / gdy zboze doyrz. l. wse-
dzie wypasty y wygryzly / glod wielki y drogosc nastala.

Saramca
froga.

W Burzeniu Mazowsza

przez Litwe / y przewazney dzielności Li-
twystien / gdy sie bronili Krzyzakom na
Zamku Pulenie / Roku 1336.

Rozdział III.

Lugos w Kronice swoiey / y Niechouins lib. 4.
cap. 22. fol. 233. pisa / iz roku 1336. za Krolowania Kazi-
mirza Lotietkowica w Polszcze / Miesiacu Nouembra albo
Listopada / dnia 16. po S. Marcynie / Synowie Gedimino-
wi / Olgerd Wielki Kiaz Litewski / Kieiste Trocki y Zmodz-
ki / Koribut / Patrik / Lubard / Suriwil (podobno ma byc
Swidrigel) y Butaw / z wielkim woystkiem wciagneli do
Mazowsza / aczkolwiek powinowactwo dla spolnych malzenstw / y pokoy przy-
mierza postanowionego mieli z Kiazety Mazowieckimi / iednak wszyscy wolosci
Mazowieckie nieprzyiacielskim obyczajem zupili / zwoiowali / y wypalili / y

Sda mi sie iz
podobno ma byc
na Zamku Pu-
lenie albo Pu-
niach / Bo ieste
Historik stary
napisal Punen
stareowiecka li-
tera / todo za
drudy miasto
n dwote ll poia-
zoli / a za Pu-
nen Pullen na-
pisali. *legimus to mal.*

Mazowie zwo-
rowane.

Te też podobna
nagdyń in Co-
mentarius Sta-
bił dzielnosć Zi-
lińskow przetr-
żymianom/
gdy sie ich było
zawarto na
zamku Mierul-
3000. D cym
Stadius.
To też Sobiani
gdy ich Altran-
der wielki doby-
wał wczynili / y
Kauian / gdy
ich Crutus ob-
legł. To też w-
czynili Sagun-
tini gdy ich An-
nibal dobywał
y. mieści iard
Florus pisze lib.
2. cap. 6. in na-
nem in foro exco-
tant rogum in
de super se suosq;
cum omnibus opi-
bus suis ferro ex-
igne corrupunt
re. A kad bota
wonna vrosta
in edy Kart-
gincziti y Xi-
midy / D cym
ferzen cantay
Lunassa. Toż
wczynili Nu-
manus h. spa-
ni / gdy ich Scip-
io dobywał /
que ciuitas nullū
de se gaudium
hosti reliquit.
iako Florus lib.
2 cap 13. w. 18.
Toż też Abide-
ni wczynili / gdy
ich Philip Krol
Macedoniski do-
bywał. Także
Petilini / y Ere-
tenses / D cym
cztay Dominis-
cum Cilemum
de re militari lib.
1 cap 9.
Tatarsowie pob-
Lublinem y Ru-
sia porażeni.

wiecey niż tysiąc y dwie scie Mazurów Chrześcianow poimanych z bydlem / y
z rozmaitymi dobytkami / do Litwy w niewolę wywiedli. Tegoż roku 1336.
goy wielkie woysto z Niemieckich ziem przyciągnęło do Prus / na których
byli Hetmanami Margrabia Brandenburgski / Gros Namenski / y Gros Hennens-
bergski / złączyszy mocy swoje z Krzyżakami / ciągnęli do ziem Litewskich / y
oblegli zamek Pullen / w którym sie było wiecey niż cztery tysiące Litwy / z żonami /
z dziećmi / z dobytkami / y z majątkościami / przed onym wielkim wo-
yskiem Niemieckim zawarło / Dobywali ich tedy ustawicznymi szturmami Krzy-
żacy / a Litwa sie też meżnie y przeważnie z blaskow / y częstymi wycieczkami
bronila. Tak aczkolwiek dosć długo meżnie a stale Niemcom odpor dawali /
wszakże gdy obaczyli / iż ius wysztek zamek był prawie rozwalony / blaski / scia-
ny / y wieze / czysta / a gasta strzelba / działami y taranami rozmaitymi / y ziemnymi
mi pookopami wywroczone / y rozbite / Wnet wielki stos drew suchych w porzod-
zamku złożyli / na który wysztki majątkość / sady / y skarby włożywszy / zapalili /
a potym żony y dzieci swoje posiedli / y dobytek wysztek posiedli / y spalili / Sa-
mi też Scaroskie swemu zamkowemu dobrowolnie sie scinac dali / aby żywo w-
ręce nieprzyjacielskie nie przyszli. Niemcy potym gdy sie do zamku wdarli y wbi-
li / mało co od czterech tysięcy żywych Litwy zostali / y to y tych gdy sie dosć
meżnie z Scaroską swym bronili prawie do wpaadu / Niemcy posiedli / ledwo kilku
żywych doszli / a zapalwszy zamek / y do gruntu go spalwszy / włości także
okoliczne zwoiowawszy do Prus sie wrócili : O tym Długos y Niechouius lib.
ut supra y Cromerus lib. 12. Libet autem in signe quoddam facinus eorum (id est Lituanorum) com-
memorare etc. y Kroniki Pruskie etc. Perzey swiadcza. Taką też drugą przewa-
nosć oblegzonych Tumorow nagdyń v Salustiusa de bello Iugurino, y v Linnia-
sa / gdy pod nimi Metellus wsiłnie dobywał zamku Calle / gdzie także Tumor-
owie wioząc mury porozbijane / wysztki skarby od złota y srebra / które bardzo
wielkie były / do jednego Palacu Krola swego Iugurei znosiwszy / a sami sie w-
nem poproszy / wysztkie rzeczy y samych siebie zapalili / Toż też naszych czasow
Wegrowie na Segecie y Daulu wczynili / goy ich Soliman Cesarz Turcki do-
bywał.

Roku zaś 1337. na dzień S. Jadowigi Litwa Rozadkami drogami do Ma-
zowieckiego Xięstwa bez wieści wtargnęła / Polcowi / y Ciechanow Miasa / ze
wysztkimi ich okolicznymi włościami y przyległościami zburzyli y zwoiowali /
y ludzi bardzo wiele z dobytkami do Litwy wiodli / ale gdy bezpiecznie w mierz-
dnejsze sprawie ciągnęli / zebrała sie wnet Slachta Mazowiecka / a dogoniwszy ich
nadrzeka Narwia / potkali sie z nimi / y śmiało Litwa rozgromili / y porażili /
lupy wysztkie y wieżnie odbili / wiele ich też którzy z łomokami / y wzdobycza
przez Tarcę chcieli wcielać / żalując oney swej pracy odbieść / w błotney rzecce
potonęło / tak iż sie ich mało co bez korzyści wten czas do Litwy wróciło.

Tegoż roku 1337. Tatarow wielkie woysto z Rusia zamek Lublin oblegli /
y dobywali go ustawicznymi szturmami przez dwadzieścia dni / Ale gdy Cárza
Tatarskiego strząła z zamku wypuszczona zabito / żarazem z wielkim hukiem / y
z trzaskiem wderzynszy w Saydaki odciągnęli / Jam sam widział koreny mało-
wana tego dobywanta Lublina y zabicia tego Cárza / w Rosciele Minichow
Lubelskich / ale kula z dział / nie strząła / Bo ius wten czas Dział y Rusnice na-
stawiały / Ktora też strzelba y Gediminą pod Griburgiem v Melony Krzyżacy
zabili / iako sie wysszy powiedziało.

Roku zaś 1339. Teodrich z Aldemburgu Mistrz Pruski / mając z sobą na-
pomoc w towarzysztwie Pfalcgrafa Renskiego y inssze Xiążęta / z wielkim a mo-
cnym a wielkim woyskiem Niemieckim wtargnął do Litwy żmie / gdzie na-
Niemnem

Niemnem Zamek Wielon obegnal, którego przeważnymi siurmanami dobywał / ale gdy się Litwa y Smoż stała bronila / obaczmyśmy prozina pracą / y wskom / nie swoje doremne / także wtrąca w ludziach pod często przegrany siurman / musiał się do Prus wrócić. A na lato zaś z wielkością Rycerstwa pielgrzym / skiego z dalekich stron zebranego do Litwy y do Smożi się wrócił / krajny y włości Litewskie zwoiował / y wsiem bardo wiele wywiodł do Prus. Trzy też groble y wały wysypał / y trzy przekopy albo rowy głębokie przywiod / by w nie wodę wykopać dat wten czas / chcąc tymi zastawami / chyerich a cze / stych wtrądkiem wtarczyć / y naziadow do ziem Pruskich Litwie y Smożi zaś / bronie.

Tegoż roku 1339. Kazimierzowi Krolowi Polskemu Matzonka umarta / Krolowa Anna Litewska Córka Gediminowa / a Siostra Olgerdowa y Kiey / stowa. Ta iako Dlugosz / Niechomius y Cromerus lib. 12. piszą / tak się bardzo / tochała w tańcach wystawicznych y w muzyce / i y w drodze gozietolwiek iach / a / zawiody rotami wokoło siebie taneczników y rozmaitych muzyków wodziła / ktorzy ją spiewanin / grann na oudach / multankach / surmach / na strzypicach / y bebnach grali / cięsyli / Potomka jednego mekiego Kazimierz Krol z nią nie / miał / tylko iedną Córke Helzbitę / ktora była potym wydana w małżeństwo za / Bogusławą Książką Siercynską. Przeto Krol Kazimierz tegoż roku 1339. Maja / dnia 8. złożył Siem w Krakowie / na którym o wybraniu / y naznaczeniu per / nego potomka y successora po sobie na Krolestwo Polskie z Pany y Słachty ra / dzył / Ponieważ nie miał tylko iedną Córke z Litewki wrodzoną / tam niektorzy / na Janusza / drugoży na Semowita / Książkę Mazowiecką / a drugoży na Książ / kę Włodisławą Opolską wotowali / i z ci wszyscy z starodawną z pokolenia y z / narodu Krolow Polskich genealogia wiodli. Ale Kazimierz Krol ty wszystki / wotów Panow Polskich wniwecz obrocił / powiadałac iż Książkę Opolską y in / Książkę Słaską / ponieważ się do Korony Polskiej odlażyli / a do Czechow (i / a / to się wyszły napisać) przystali / nie byli godni tej wieczności / z Książką zaś / Mazowiecką mało godności y rozszerzenia Krolestwa Polskemu przybyć mu / się zdato / goż om hołdownikami Krolow Polskich byli / a w oboich tak w / Słazakach / iako w Mazowszanach bardzo słaba potężność / y obrona przeciw / nieprzyjaciolom być powiadał / Przeto na Karolusią Krola Węgierskiego Swa / gra swojego / który miał Siostrę iego Annę Krolównę Polską za sobą / wszyst / kich wotów y zdania zaraz Kazimierz obrocił / y na Syny iego Ludowiką / y Ste / phana.

Rozpuszczwszy potym Siem iachał sam Kazimierz do Węgier z wielkimi a / świetnymi pocztami Panow Polskich / a tam w Wysegradzie na Krolestwo / Polskie Ludowiką Sierżenieką swojego wnuka Lotietkowego / a Syna Karo / lussowego Krolowicą Węgierskiego imo dwu innych Włastow naznaczył / y po / twierdził za przyzwoleniem Panow Polskich.

Pisał też y świadca Łatopiszcze Ruskie / y Litewskie / iż Kazimierz Krol y / Panowie Koronni / na tymże Seymie Krakowskim dla Electey wyszły miłoś / wanej zebranych / między innymi Kandidaty żądali y chcieli wybrać na Krole / stwo Polskie Konstantina Koriatowicę Wnuka Gediminowego / a Synowcą / Olgerdowego / Książkę na ten czas Litewskie w ziemiach Podolskich. A gdy przy / iachał do Krakowa namawiał go Kazimierz Krol / aby się ochrać z Ruskiej w / Rzymiską wiare / chćiałliby być po nim Successorem na Krolestwo Polskie wy / branych / Czego gdy Książkę Konstantin Koriatowic mechał wezwąć / ani na to / pozwolić / aby miał wiare oomienić / wzgardził (powiadałac Łatopiszcze) suc / cessia na Krolestwo Polskie / a do Podola się wrocwszy rychło potym zmarł.

Łowysław

Rzecz pod
Wielon.

Tomie ractem
Ulanstapus Ce
sarz Greci ja
muron aiste wot
od Tatarow / 9
Bulgarow
Sawastow w
wiodwshy mur
od czarnego mo
rza aż do Eu
brey nad Hele
front / gdzie tam
sam był Krolu
1575 po czem
też Cromerus
cap. 8. ex Pons
penast. eius lib.
2. in Hist. Roim.
Imper : Tem
też podobne vo
tum było u die
go naszego / i
kupa / od Tára
row się zamy
rować.

Pomorskie Książ
ka Sierżenie
potym się hero
to rozmuoio
ten wnućci Ge
deminowcy.
Electia Suc
cessora na Kro
lestwo Polskie.

Crom lib 12.

Łowysław

Ludwik na
Krolestwo Pol
skie naznaczon.

Tego Polskie
Kronikanie
wspominają.

Constantin Ko
riatowic na
Krolestwo Pol
skie żądał. Otam
nie żądał. Otam
nie żądał.

Hyeronim
nie na i dżep

Siedor Koria-
towie przeciw
Olgerdowi
Strygowi.

Olgerd Podole
wziął pod Ko-
riatowicem.

Tieftak pol-
man.
Ten Gasto-
t był przedtem na
części Podola
Woiewoda / a
potym na wsch-
łim.

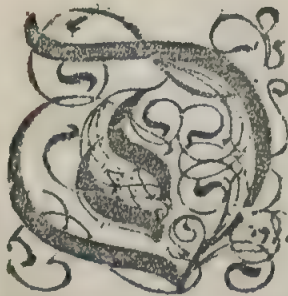
Długosius &
Cromerus libro
12. fol. 215. secun-
da editionis.

Co wysławszy Siedor Koriatowic Książę Nowogrodzkie Litewskie / iż
Bracia tego Constantin Książę na Podolu bez potomstwa umarł / a Jurgi od
Wolochow na gospodarstwo wzięty / od nichże zaś był otruty / wyprawił się do
Podola / chcąc je posiedzieć y opamiętać prawem przyrodzonym / po bratach zmar-
łych / czego siłą nie dokazał / goy mu y Stry Olgerd Wielki Książę Litewski tego
pozwolił. Ale skoro się zmocnił y wszystkie zamki Podolskie porządnie opatrzył /
zaraz zbardził niechcąc posłuszeństwa ani powinności postanowionej odda-
wać Wielkiemu Książę Litewskiemu Olgerdowi Strygowi swojemu. Co widząc
Olgerd / zalem słusznym y niewdzięcznością dobrodziejstwa danego poruszony /
ciągnął z wojskiem Litewskim do Podola / chcąc starac swojowolnego Siedora
Koriatowica Synowica / Ale y on czuł o sobie / bo osadziwszy Wolochami zam-
ki Podolskie / Kamieniec / Skale / y Sokolec / sam z starbami zjechał do Węgier
na dwór Karolusa Króla Węgierskiego / żądając od niego pomocy przeciw Ol-
gerdowi Strygowi / Ale goy omieszkiał przyjeżdżać na odsiecz swoim Wolochom /
W tym czasie Olgerd z Litwą dobył Brastawia / Skale / Sokolca / y Smotrycy
zamków pod Wolochy. Vbieżał potym w noc Kamieniec y Czerwonogród /
za zwyciężeniem Kozaków Podolskich / także inne wszystkie zamki / y i mierdze
Podolskie częścią mocą / częścią przez podanie posiadł y opamiętał / na Ka-
mieniu też starszego Woiewodę namiestnika Koriatowiczego imieniem Tiefta-
ka poimał / y do więzienia w Wilnie osadził / Wolochy poscinał / a Gasto-
tka Litewskiego namiestnikiem swoim y Woiewodą na wszystkich Podolu
uczynił / Książę też Siedor Koriatowic rychło potym w Węgrzech wygnany
y wywołaniem bogactw umarł / za czym Podole wszystko Olgerd do Wielkiego
Książstwa Litewskiego przylączył / y wszystkie krainy Ruskie do Zwornia / Brze-
mienca / y Belża / także wszystko Podlaskie za Brzeście Litewskie y Parczow z Pola-
skim Królestwem rozgraniczył. Látopiśce Litewskie świadczą / iżby y Alexan-
der Koriatowic zaraz po Constantinie y Jurgim Bratach miał umrzeć / a iżby
Siedor czwarty Brat po ich śmierci miał Podole osiedzieć / ale Cromer świadczy z
Długosia / y z pewnych dowodów / iż był żywym potym Roku 1366. y wziął od
Kazimierza Króla Polskiego część Wołyńskiej ziemi / z łaski podaną.

o posiedzeniu Ruskich krain przez Wielkiego Kazimierza Króla Polskiego / y ugodzie tego z Książętami Litewskimi / Roku 1340.

Rozdział V.

Lib. 12.

Długosius y Cromer tak w swoich Kronikach pisał
o postępkach y postanowieniu w Ruskich Książstwach mie-
dzy Kazimierzem wielkim Łokietkowicem Królem Pola-
skim / a Książętami Litewskimi / iż goy Potomstwo mieście Da-
niela albo Daniela Króla Ruskiego / którego wielką była
możność w Rusi / wstało y zeszło / Lubart Gediminia Książ-
ęcia Litewskiego Syn / goy Włodimirskiego Książ-
ęcia Cerkę za żonę pojął / wziął po niej Włodimirz Książstwo na
Wołyniu / a potym wszystkie inne państwa Ruskie Litwie przyległe opamiętał /
Książę

Książęta Ruskie/ktorych dla wielkości y niezgod siły były zniszczone częścią zwo-
 cizymy/ częścią poodanymi w obronę przyiały/ tak iż Lwow głowę wsłysz. Lwow Lubart
 kiej Rusi czarney Dzierżawom Polskim przyległy trzymał. Druga zaś część trzymał.
 Ruskich ziem między Lwowem a Haliczem/ Bolestaw Książę Syn Troycenia
 Książę Mazowieckiego dzierżał/ spadkiem po matce Księżnie Marii Wnuce
 Krola Ruskiego Daniela/ ale Rusacy dla okrutnego jego panowania/ y podat-
 kow/ y dla gwałtowności czynił zonom y Cortom ich swowolnie/ a Mazury Mazowieckie
 na przedy przekładał/ y wiarę Ruską w Rzymską chciał odmienić/ otruli go/ iż K: w Rusi o-
 nie długo w Rusi Mazurowie panowali. A Księstwa Ruskie/ Lwowskie/ Wo-
 dimirskie/ y Halickie prawem przyrodzonym na Kazimierza Krola Polskiego po
 Książęciu Mazowieckim y Ruskim Bolestawie od Rusi okrutym przypadły.
 Przeto Kazimierz Krol Polski roku 1340. miesiąca Kwietnia nie długo odwo-
 cząc/ ciągnął do Ruskich ziem z wojskiem/ naprzód Lwow głowę wsłysz kiej
 Rusi obległ y dobywał go mocno/ potem go przyrzekł Rusakom przy starej Lwów Polac
 Greckiej wierze ich zachować/ wziął Miasto z obtema świątami przez podanie
 gozie wielka moc Srebra/ y Złota/ Perel/ Szat drogich y wielkość inego sprze-
 tu/ y rystunkow starych Książat Ruskich skarb/ w tych skarbach znalazł/ w któ-
 rym najmiej były dwa Krzyża złote/ wielkością drogich perel ozdobione/ w ie-
 dnym była figura drzewa zamknięta/ na którym Pan Chrystus wisiał/ ktory y
 teraz jest na świątku w Kościele Krakowskim/ nad to dwie Korony złote/ wiel-
 kością drogich perel ozdobione z Siodłem złotym/ y z Szatą złotą Perłami y
 Kamieniami drogimi szozona. A ten Skarb Kazimierz do Polski z sobą wy-
 wiozł/ a zamki iż były drzewiane spalił/ Aby w nich Rusacy wnosć mając z
 posłuszeństwa siemie wybijali. Potem zaś Kazimierz mało w Krakowie po-
 mieśkawszy/ z wojskiem ola podbicia ościska Rusi prawie we jmuwa ciągnął/
 gozie za małą trudnością Przemyśl/ Sanok/ Halicz/ Trembowla/ Lubaczow/ Kazimierz ośc-
 Tustan/ y inne wszytkie onych wołosci zamki pobral/ y tak aż do Brzemienia
 z wojskiem bez odporu przyszedł/ o który jednak z umowy z Jarosławem/ Kiej-
 stucem/ z Olgerdem/ y z Lubartem Książęcy Litewskimi/ Synami Gedimino-
 wymi/ y z tego Wnukiem Jurgiem Narimuntowiczem zgodził się/ iż Jurgi Na-
 rimuntowicz miał do pewnego czasu na Brzemieniu panować/ a Włodimir-
 skie/ Luckie/ Belskie/ Chełmińskie/ Brzeskie państwa/ do dwu lat nienaruszone
 przy Litewskich Książętach zostawił/ a boiem się przestrzegali/ by mu na prze-
 szkodzi nie byli/ gozby się do gruntowania czego iniego nał/ a potem Kiej-
 stuc y Olgerd/ to postanowienie wtory raz z Kazimierzem odnowili/ y jest zapis
 ich teraz w skarbie Krolowskim/ na świątku Krakowskim/ w którym są wyliczo-
 ne zamki/ ktore Lubart na Wołyniu/ y Kiejstuc na Podlasiu trzymali/ tamże
 przydano/ iż Krol Kazimierz y Lubart/ mieli sobie zobowiązanie y wzajemna po-
 moc na każdego nieprzyjaciela dawać/ a iesliby się między nimi taki spor wstąpił/
 aby to zdaniem y rozsądkiem Krola Węgierskiego bywało rozstrzygnięto. To
 odprawwszy Krol/ mając Siem z Rusia/ Ruskie Księstwa podbite w powiaty
 obrocił/ Woiewody/ Castellany/ Starosty/ Sedzie/ y inne przedy obyczajem
 Polskim postanowił/ y Rusakom iedno prawo z Polakami dał/ y w iedno
 ich ciasto złaczył/ y zjednoczył/ takosb potem ona część Rusi/ w pospo-
 litey ródzie od Polaków nie odstąpiła/ Ale Litwa nie pełniąc
 umowy z Książęciem swoim Kiejstutem tegoż roku
 Mazowieckie Księstwo okrutnie zru-
 pili y splundrowali.

Lwów Polac
wziął.

Skarb

Lwowskie.

Kiejstuc/ Siodło

Szata/ y dwie

Korony złote

Książat starych

dużych.

Zamki Lwowa

sie spalone.

Kazimierz ośc-
ter Rusi czara-
nen/ y Podgora-
sien opánował.

Wgoda Kajt-
mierzowa z
Książęcy Litew-
skimi.

Ruskie Kiejst-
wa w powiaty
do Polski obro-
cone.

Litwa Ma-
jorze burzo-

W Burzeniu Mazowsza y

Pruskich ziem przez Litwę / y o gwałtowney a pro-
żney wojnie Ludwika Węgierskiego / Jana Czeskiego / Królow /
y Karolusa Margrafa Morawskiego / y Grofa Palestiego / z Księ-
moca y Mistrzem Pruskim na Książęta Litwskie /
Roku 1341. y 1343. 22.

Rozdział VI.

S Roku 1340. Septembra albo Wrzesnia miesiąca
dnia osmego / Litw z Książętami swoimi w wielkiej wiel-
kości ludu Rycerskiego do Mazowsza wtargnęli / ktore bez
oporu / gdy się im kto nie miał zastawic / roperz y rozdruz
zwołowali / y więziom bardzo wiele z rozmaitymi zdobyt-
czkami do Litwy wywiedli. Tegoż też roku Jadwiga Bro-
łowa Matka Kazimierza Króla Polskiego umarła w klasz-

Tego Mistrza
Pruskie Mie-
chouus Lude-
tem jowie.

torze Sadeckim Mistrza bedac. Roku zaś 1401. Teodrik z Aldemburgu Mistrz
Pruski umarł / a na urząd Mistrzowski Kontor Sarsy Rudolph Książę Sak-
był wybrany za panowania Ludwika 33. Cesarza / y za Benedikta 11. tego imie-
nia Papieża.

Ten Mistrz Rudolph roku 1342. zebrawszy wielkie woysko Niemieckie / y
Pruskie / dobywał nowego Margrabstwa pod Polat y Książę Pomorski / co
wysławszy Litw / z wielkim woyskiem do ziem Pruskich z Smodzia wtargnęli /
ktore prawie wszyscy do gruntu mieczem y ogniem zburzyli / splundrowali / y w
popioł obrocili bez odporu / bo Mistrz Rudolph ze wszystkimi Kontory y Ry-
cerstwem załonu Krzyżackiego / do Margrabstwa nowego dobywania był wy-
ciągnął / a tak cudzego pragnac / y tam nie wskorał / y swoje stracił : Bo Litw
z wielkością więziom / łupow / y dobytkow rozmaitych / y z zwycięstwem wro-
cili się do swoich krajów.

Mistrz Pruski
osłabiał.

A Rudolph albo Luderus Mistrz gdy się wrocil z woyskiem do Prus z no-
wego Margrabstwa / chcąc swoich od Litwy ratować / wszystkie krainy Pru-
skie pustkami kurzace się y od swiezych ogniw wniwecz obrocone nalażł / a tego
rego frąsunku / widząc złupienie / pomordowanie / wybić y wybrać w niewo-
la ludzi swoich Pruskich przez Litwę / zarażem osłabiał / y bez rozumu y zmysłow
umarł. Pochowany potem w Mieście Marienwerder / iako Kroniki Pruskie
świadczą.

Długos też z Michouussem folio 236 lib. 4. cap. 23. tak pisze / Luderus tanta con-
sternatione de suorum cade, et captivitate angustatus est, ut sensu amisso delirus amensq. fieret. W
miejsce tego Luderę Henrik Dufemer Mistrzem Pruskim był wybrany / y przez
Clemensa 8. tego imienia Papieża potwierdzon.

Ten Mistrz Pruski Henrik Dufemer / chcąc się pomścić onych szkód za przodo-
bą swojego w Pruskich ziemiach przez Litwę wezwynionych / posłał do Jana Kró-
la Czeskiego / y do Ludwika Króla Węgierskiego / y do innych okolicznych Książ-
zat Chrześcijańskich / także do wszystkich Księżek Niemieckich / prosić ich o rātu-
nek przeciw Litwie Poganom / Tąd to y Papież Clemens 8. tego / listy do
wszystkich Panow Chrześcijańskich wyprawił / aby z miłości Chrześcijańskiej
ciągnęli

ciagneli na świętą wojnę przeciw Litwie y Smodzi / nábawšy im także Wpu-
sty / iż ktobykolwiek wten czas do Litwy y do Smodzi iachal albo siedł na woj-
nę / iakoby też był w Hierusaleem y grobu Chrystusa Pana / albo w Rzymie na
miłościwe lato / y w świętego Jakoba w Kompostelli.

Tak tedy roku od nárózenia Chrystusa 1343. Ludwik Krol Wegerstki na
pánstwo po śmierci Wyci Karolusa nie dawno koronowany z Wegrami / y
Jan Krol Czeski Grabiá Lucemburski z Czechami / y Syn iego Karolus Már-
grabiá Morawski (ktory potym był Cesarzem roku 1350.) z Morawcami y
z Slezakami / wszyscy osobami swoimi ciagneli do Prus przeciw Litwie / Lud-
wik Krol z Wegerstki woyskiem przez Polskę prosto / bo był Sierżeniec Ka-
simierzá Krola Polskiego / a Jan Krol Czeski z Synem Karolussem z Czeskimi /
y Morawskimi / y Sleskimi woyskami / przez Pomorze / y Kąsibę / Potym zaś
Gros de Halles / y innych wiele Książat Niemieckich / także Hermanow oo wysp-
kiey Księże Niemieckiey / z niemáłym ludem / y pomoc Angielskiego / y Dunstiego
Krolow / Sleskie też / Saksie / Pomorskie Książat / y Margrąbowie Branden-
burscy (ktoryzy mieli dawno wasi na Litwie o zbúrzeńie swoich ziem przez Ge-
diminá y Olgerd / iako sie wysp-ke napisał) wszyscy do Prus przyciagneli prze-
ciw Litwie y Smodzi Pogánom / chcąc tą wólną a niestychaną / tak roztu-
Monarchow wyprawa imie y pamiątkę Litewską do gruntu wykorzenić / al-
bo zniewolonych wojna / pod iármio y moc Krzyżacka przywieść y podbić /
iako Lotwi / Prussom starym / y Kursom uczynić. Ale Olgerd y Rieysztut wst-
stawšy o tak gwałtowney wojnie przeciw sobie y ziemiom swoim / zaráżem
wszystki krajiny Litewskie y Smodzkie Pruskim gránicom przyległe / mi spusto-
byli / bydło / stáda / y wszystkie dobytki z mienieściami / także Twierzasty y
Dziatki / y inſza mólá plec / a do boiu niegodna na zamki / na Jezierzysca / na
bágniska / y stérzyny nie przesła / záprowáodzić Książi / drudzy też w gestie láſsy y
w iámy / wszystkie mienieści pochowali swoje / a gdzie kto mógł na roztazanie
Książat swoich / y na strápliwą flawę tak gwałtowney wojny / wszyscy sobie
dla mienieści żon y dzieci bezpieczeństwo gruntowali / a tak na mil kilko-
naście w Litwie / y w Smodzi sami pustó y goło weszli / bez wspektiey żywno-
ści / zamki też y Twierdze / ktorewony czáſsy gestali / y w Litwie / y w Smodzi /
dobrze obwárowáli / y opátrzyli. A gdy wstąpił / iż inſi Krol Ludwik Weger-
stki / y Jan Krol Czeski / y inſie wysp-ke mianowane Książat ze wszystką mocą
Księże Niemieckiey / także y Henrik Dusemer Mistrz Pruski / y Burchardus
Haren Mistrz Lisslandski z obiema zakonami swoimi / z Kontory y z woyska
mi Pruskimi / y Lisslandskimi do Smodzi wciagneli / wnet Olgerd y Rieysztut
wspektie fortele przeciw tak gwałtowney mocy przemyśláiac / z gotowymi woj-
skami Litewskimi y Smodzskimi / a dwoie się rozdzieli / Olgerd z Litwą wtár-
gnął do Lisslandskiey ziemi / ktora bez odporu / gdy nie było komu bronić (bo
wszystcy Krzyżacy do Litwy / Mistrzem byli wyciagneli) zburzył y zwoiował
aż do Habsella / a potym aż do Werptu. Rieysztut zaś z Smodzi / y z Tro-
cka / także Grodzienſka zláchta wzajem do Pruskich ziem inſza droga wtár-
gnął / ktora także iako Olgerd Lisslanty bez obrony náſedroſy woiował / Bo
też nie było komu bronić / gdy Mistrz Dusemer ze wszystkim Zakonem y z Kon-
torami do Litwy ié na wygráná z Krolami / Czeskim y Wegerstkim był
wyciagnął / Samb inſza albo Samlandſka ziemiá / w ktorej iest glówné
Miásto Krolowiec / do gruntu práwie zburzył / ogniem y mieczem wszystkie
okoliczne Miásta plundrując / a polony y łupy bogáte z rozmaitymi dobyt-
kami zábierając / Krolowiec / Fischhaus / Lochſtet / Mulmelburg / Gyrra-
wig / Rudapp / Neuhaus / Wargia / Ceilgarbia / Bobecz / Labtau / Schaſtz /
Chremetz /

Odpusła na
wojné Litew-
skie.

Ludwig We-
gerstki / Jan Cze-
ski / Krolowie do
Litwy.
Karolus cimar-
to potym Ces-
sarz do Litwy.
Jan Ludwik
był potym Krol
Litwy.
Tęto Cze-
ski / a Krol
Litwy.
Herman
miał Księże
Niemieckiey do
Litwy etc.

Przemysł Ol-
gerdow y Rieis-
ztutow na wiel-
kie woyska.

Tęto też forte-
le chełm Mro-
wskich wini ro-
tu 1580 ale go
náſſi wprzeſzli
iż nie mogli
Mieſtwa zboſza
sprzátwać z pol-

Ten też był zdra-
daiecki wmoſt
Dziatow Mro-
wſka z Lissland
do Litwy przy-
wiesć Krolu
1580. Krolow
Krol do Mro-
wſki wprzeſ-
gnął.

Kieistut Prus.
w wojam wo-
wie.

Chremetz/Waldow/Tirenburg/Bonund/Kossiten/Raimen/Samki y Miasła opalil / a niektore z nich ktore mogli vbieżec / albo moca / albo przez podanie wziac / zburzyl / starby wybrałszy / y ludzi pobawił / a drugich w więzienie zagnawłszy.

Krolowie zaś Ludwigo Wegersti / y Jan Czeski / y Margrabia Morawski Carolus / y ony wszystkie woyska Rzeczy Niemieckiej / gdy wtak ogromnych woysk wielkości do Smodzi y do Litwy wciagneli / a spustoszone / y bez wszelkiej żywności wygłodzone znalezi / bic sie też z kim nie bylo / bo co Ludzie godniejszy z Kieistutem w Prusiech / a drudzy z Olgerdem w Lislanciech wzajem / y wet za wet wojna wojne oddawali / Ta ostatet z wielkim ludem daley w ziemie Litewską ciagnac / gdy żywności żadney dostać niemogli (bo wszystko przed niewdzięcznymi gościami dobrze bylo sprzatmono) poczel od głodu zochac / zwłascza Niemcy / Angielscy / Francuzowie / Holandrowie / co sie w swoich ziemiach roztosnie żyć / miętko legac / a winą pic byli nauczyli / Wegrowie także / Czechowie / Morawcy / Slezacy / Saksowie / Pomorczycy / Dnieczycy niedza y niewczasami Litewskimi / y ledzi zielkami / ktore głod smierzac iesc musieli / zemdleni y zarażeni na drogach wstawali / drudzy biegunkami / y czerwonymi niemocami marli / a niektórzy Konie swoje także z głodu wstawiające iedli.

Woj w naskoch /
w wojach.

Olgerd zaś w Lislanciech / a Kieistut w Prusiech krainach okwitych / y wszystkich dostatkami opływających sobie wolno tym czasem buiali / iakoby niaki krainak / albo zamiast państwa za państwo czyniac. Co obaczawszy Ludwik Krol Wegersti / y Jan Czeski / y wszystkie inie Książeta y Hetmano wie woysk Niemieckich / poczel Mistrza Pruskiego Henrika Dusumera sromocic / iaciac / a y hanbiac / iz ich tak nieczemnie zawiodł / zwłoczyl / y zniezdil / nie opowiedzial / y im pierwey iako nie swiadomym / y gościom przychodnim / sposobu y zwyczaju nieprzyjacielskiego / y polozenia / także niedostatkow ziemie Litewskiej / y Smodzkiej / A tak naswarzawszy sie / a nieprzyjaciola w oczy nie widziawszy / statko w wojennych bardzo wiele / a prozno pomiotalwszy / Konie y dobytkow / także Litwom głodem y niedza zmorzonych potraciwszy / musieli wyciagnac nazad do Prus z Litwy y z Smodzi / z nienagrodzona škoda y niesława wieczna / tak gwałtowney y wielkiej / a prozney y daremney dwu Krolow / y kilkunastu Książet y wszystkich Rzeczy Niemieckiej wyprawy / Dusumer też Mistrz Sambryjski wszystkie ziemie / y kilkonastie zamkow w Prusiech przez Kieistuta zburzonych kutey škodzie nalazł / także Burchardus Haren w Lislanciech przez Olgerda z Litwa nalazł pustki uczynione / poczawszy od Dworny do Abselstiego / y Derpstiego Bstupstwa / O czym Kromki Pruskie y Lislanskie stare swiadeza dostateczney y Dlugos nasz z Niechouissiem lib. 4. cap. 24. folio 23. wspominaia w ty Krowa : Eodem anno 1343. Ludovicus Hungaria, Ioannes Lucemburgensis Bohemia, Reges, Carolus, filius eius Marchio Moravia, Item Comes de Halles & alij. quam plures illustres uiri in Prusiam cum eorum potentijs aduenerunt, atq. cum Magistro Prusie in Lituaniam descenderunt : Lituani autem inter eos quo eorum terra uastabatur, cum omni potentia in terram Sambiensem, & in Lituaniam perrexerunt, & eas grassabant, Magistro Lituaniae absente, & Samaginta oppugnante, Quae uarietas adeo Reges afflixit, ut Magistrum conuiciarentur tanquam huius pessimi euentus auctorem.

Tom też fortes
leni Agatocles
Cartaginensow
porobił / ktory
gdy w tego Kro-
lestwie Sicili-
skim miastka sto-
tecznego Sira-
cusas dozwolil
on / a dwietna so-
nam / y co mogli
ludu na proce-
zebrac / przewo-
zil sie do ich zie-
mie Afriki mo-
rzę / ktora wierz-
y wzdluz swo-
lowal / y woyska
wielkie Carta-
ginenskie / Het-
manow poraził /
etc. O czym czy-
tan Justinum
lib. 22.

Cromerus także lib. 12. tak protko o tej wojni opowiada : Contra Lituanos quidem expeditionem Ioannes Boemorum Rex cum Carolo filio Marchione Moravia, & Ludouicus Vngarorum hyberno huius anni tempore magnis uiribus, sed successu non satis pari apparatu Crucigeris opem ferentes fecisse memorantur.

potym

Potym Roku 1345. Henryk Dusmer przereczony Mistrz Pruski cheąc
lepiej powetować oney pierwszej prozney wyprawy na Litwę z dwiema Krola-
mi i.e. zebrał woysko wielkie z Prus / z Pomorza / y z Lislant / mając na pomoc
pozostate Rycerstwo Wegerstie / y Czeskie / y Margrassa Holanostkiego z Głan-
drami y z Angelczyki / a tak na nowiu Miesiacu Marca / do Litwy sie y do Smo-
dzi wyprawił / ale iako Dlugos y Niechouius pisza / mało wygrał / czescia dla
tego i z Litwa w zamkach sie byla zawarta / a drudzy sie w gaste lasy zchronili /
czescia tez i z gołoledz y slisko wielka / a potym rostoki przystapily / gdy sniegi
y lodowate jeziora / takze rzeki na wiosne sie rozpuszczac Sloncem zagrzane po-
czaly / a tak sie do Prus bez torzysci musiat wrocic.

Scipio tarte
Africanus tyn
ze raitem toch
Carraginesow
y Annubala
niezwincione
zwincione
frite opadowat
Dzym. czotay
Lumisa. o Ro
russa lib. 2. cap.
o Puntarbi /
Justini / Eto
dium 2c. et De
municum Cole
mum Grecum
lib. 8. cap. 4.

Roku 395 1346. tenze Mistrz Pruski Henryk Dusmer zimie czas wpatrzyw-
szy / do Litwy ciagnal z wielkim woyskiem Pruskim y cudzoziemskim / ktorego
Kroniki Pruskie y Dlugos y Niechouiussem fol. 238. lib. 4. czterdzieści tysiecy
byc poczyna / a tak Smodzkie y Litewskie krajny wierz y wzdluz wojowal /
Olgerd tez Wielki Xiadz Litewski mając z soba wielkie woysko Smolenskie
now / Poloczanow y inszych Xiadz Rustich / y Litwa z Smodzią / w dzien
Gromnic albo oczyszczenia Panny Marcy / na Mistrza Dusmera / y na wo-
ysko iego uderzyl / a gdy bitwa ogromnie zapalczywa dlugo z obu dwu stron od
poranku az do nocy trwala / na ostatek Litwa y Russacy od zbroynnych woysk
Niemieckich przemozeni / poczelu sfankowac y wpadac / az potym pierzchneli
z placu gdzie kto mogl w nocy / a Olgerd z Poloczany / y z Smodzią obronna
ratka uciek do Zamku Welony / wstaje osimnascie tysiecy / iak Niechouius li-
czy / Litwy / Smodzi / y Russakow w ten czas na placu pobitych leglo / a Kro-
niki Mistrzow Pruskich dziesiec tysiecy klada / Skad sie pokazuje / i z tez y
Niemcy nie wszyscy sie z tego zwyciestwa nazawierz radowali / bo tez rannych
y pobitych bardzo wiele poleglo / wstaje plac y obozy Litewskie otrzymali / a
wrocivszy sie z lupami do Prus Mistrz Dusmer / y dziekujac Panu Bogu za to
zwyctstwo / Klastor paniencki dal Mistrzom zmurowac w Krolewcu / Lebe-
nicht nazwany / y nadal go dostatecznymi dochody.

Litwa Niem-
cy wojowa.
Bitwa Litew-
ska z Niemcy-
Litwa / Russi /
y Smodzi
18000. poleglo
wedlug Nie-
chouiusa a we-
ding kroniki Pru-
sich 10000.
Klastor w
Krolewcu.

Tegoz roku na lato zebrawszy woysko nowe / wyprawił sie drugi raz tenze
Henryk Dusmer do Litwy / a ciagnac przez Smodzkie krajny nad Niemnem wo-
da y ziemia / Wielunia albo Wielone Zamek oblegl / ktorego dobywajac w-
stawiecznymi szturmami / y podkopami / wszyscy blanki y wieze wywrocil. A gdy
sie Litwa dluzey bronit nie mogla / walny szturm przypuscil / y wszystkie zamek
spalil / potym splundrowawszy okoliczne wlosci y miasteczka z siolami wypa-
liwszy / z wielkoscia lupow y wiazniow do Prus odciagnal.

Wielona zbu-
rzona.

Olgerd tez Wielki Xiadz Litewski / zebrawszy mocne woysko z Smodzi / z
Rusi / y z Litwy / do Sambiyskiej ziemie pod Krolewiec bez wiesci wtargnal / a
zwoidowawszy takie wlosci okoliczne Pruskie / y miasteczka niemurowane / tym-
ze obyczajem dwory y folwarki wypalil / tylko tysiecy Chrzescian obojey plci
w wieszenie z wielkimi lupami y wzdobyczą do Litwy wyprowadzil.

Olgerd Prussy
burzy.

Tegoz Roku Augusta Miesiacu 27. dnia Jan Krol Czeski slepy / wiel-
ki / a glowny nieprzyjaciel Korony Polskiej / y Litewskiej / byl zabity na woj-
nie gdy wstoczyl miedzy wffy Angelstkiego woyska pomagajac z Czeskim wo-
yskiem Philippowi Francuskiemu Krolowi krewnemu swojemu / przeciwko
Edwardowi Krolowi Angielskiemu / Steyje bitwy Krol Francuski Philip tyl-
ko z Synem y z Krolew Narwarskim ledwo uciekl / przyprowadzili potym Cze-
chowic iako Krola Jana zabitego z Franciey do Lucemburku / a tam go pocho-
wali. A z tegoz jednego dnia Augusta Miesiacu 27. acz rocznych lat dwa Kro-
lowie

Krol Jan Cze-
ski zabity.

Dzień 27. Listopada. W tym dniu Czesi na wojnach byli zabici / to jest Jan Słepý / y Ottocarus / dla tego Czesiowie ten dzień za niebezpieczliwy y smutny poczytają / O czym Carens in historia Silesie piše.

Na miejsce Jana Słepego Syn Karolus Margrabią Morawski Krolom Czeskim był wybran / a zaraz potem y na Cesarstwo Rzymskie był podniesion od Electorow / y koronowan w Rzymie / a Karolussem czwartym nazwan / Tego we Włoszech Mieszkanie Pizanscy prosili go na część / w Ratużu za parli / y mało go nie spalili prochy podśadzili / ledwo się od tego gwałtu za mądrą obroną Czechow wybiegał.

Carolus 4. Cesarz / y jego niebezpieczeństwo.

Krol Polski Kazimierz wielki: wziął z nim przymierze y ugodę w Tamyrowie Roku 1345.

Euda nad Sacramentem ciała Pańskiego w błoto wrzuceniego.

Tegoż czasu w Krakowie z Kościoła wszech Świętych kotrowie puścić miało dziąną pozłocistą / mniemając iżby złota / w której pod osłobą chleba nasłowiłszy Sacrament Ciała Pana Chrystusowego był zamknięt wkradli / a gdy poznali iż między pozłocistą / wrzucili ją do Pańskie z puszką w błotną kałużę w mści Dąwoła pod Krakowem / a gdy kilko dni y nocy nad onym błotem wstawać nie ognie jako pochodnie z wielkim podziwieniem ludzkim / którzy nie wiedzieli co by się działo / gorzały / wnet Biskup Krakowski / Jan Gros posły przez trzy dni wstawił / a potem od wszystkich Kościołow z processjami szli na ono miejsce / a tam znaleźli puszkę ona z nasłowiłszym Sacramentem / który zaś do Kościoła wszech Świętych z uroczliwością odnieśli. A na onym miejscu Kazimierz Krol Kościół Ciała Bożego dał zmurować kosztownie / y Miasto nowe murem otoczone na tymże miejscu / gdzie była pierwotnie Wieś Dąwół / założył / które od swego imienia Kazimierzem mianował.

Kazimierz mianował w Krakowie.

Winik von Kniprode Mistrz Pruski.

Roku zaś 1348. Henrik Dusmer Mistrz Pruski umarł / a w Malborku pochowan / na jego miejsce Winik albo Wenrik de Kniprode / iak go Niechołus zowie / a według Kronik Pruskich Henrik Knipradensis wielki Comendator był wybrany / na dzień święty trzech Krolow / a ten był w rzędzie Mistrzow Pruskich osmy nasty a nastroszy naiezonik Litewski.

Czesnych Wojnach / y Spólnych najazdach między Winikiem z Kniprodu Mistrzem Pruskim / Litwą y Polakami.

Rozdział VII.

Pistrzynski Powiat w Litwie zburzony.

Winik albo Henrik z Kniprodu wystąpiwszy na Stolicę Mistrzowską Zakonu Krzyżakow Pruskich / zarazem po trzech Krolach Roku 1348. zebrał wojsko wielkie z Niemiec / y z swoich ziem Pruskich / a weargnąwszy do Litwy Powiat Pistrzynski albo Pasterzynski mieczem y ogniem srogo zwojował / y z wielkimi łupami y z więziami do Prus wyszedł.

Olgerd zaś Książ Litewski z Bracia / y Kiejstut Książ Trocki y Smodzieński
z Synem Patrikiem / zebrawszy się / tuż w stopy y w świeży ślad / za Mistrzem
wojskiem Niemieckim do Prus ciągnęli / a skoro się wojska Krzyżackie rozbi-
gły / oniz Litwa / y z Smodzią Pruskie ziemie wojowali bez odporu / a splundro-
wawszy ogniem y mieczem kilko powiatow / wielkoscia łupow y wzdobyczy wpe-
łach obciążeni / byłem y z stradami / tremu siedm set poimanych Niemcow wo-
dąc do Litwy się wrocili. Rychło zaś porzym iak Dlugos y Niechomius fol.
239. cap. 25. wspominaia. Książ Smoleńskie z nowym wojskiem Ruskim y Li-
tewskim do Prus wtargnelo / gdzie wszystkie wołosci okolo Labiowa zelazem / y
ogniem seroko poburzył / Przeciw ktoremu Kontor Labiowski / acz daleko z
mniejszy wojskiem wyciagnal / a gdy się z obu dwu stron meźnie potkali / Krzy-
żacy zwyciestwo otrzymali / y łupy wszystkie odbili / a Litwa y Rusacy z swoim
Hetmanem Książciem Smoleńskim rozno się pomiesawszy / gdy rzeka nad ktora
bitwa była przebydz chcieli z oney trwogi / wiecy ich w wodzie potonelo / niz oo
nieprzyjaciol poleglo / nad to y samo Książ Smoleńskie tamże w tej rzecce wto-
nelo / ktorego śmierć tym sławnieysze zwyciestwo Krzyżakom przyniosła.

Litwa Prusko
wonne.

Książ Smoleń-
skie do Prus.

Litwa porażo-
na u Smoleń-
skiego.

Książ Smo-
leńskie utonelo
w Pruskiej.

Roku zaś 1349. Wenrich Mistrz Pruski mając w swoim wojsku czter-
dzieści tysięcy ludu Rycerskiego / ktorzy byli na święta wojnę do Prus przycia-
gnęli z Franciey / y z Angliey po skonczeniu wojny między Philippem Francuskim
a Edwardem Angielskim / Krolami / do Litwy y do Smodzi wtargneli / w kto-
rych ziemiach wszystkie powiaty co się znajdowało / ogniem y mieczem powdiorali /
wszelką pleć tak męską iako niewieścia zabijając / a żadnego nie żywiąc / a gdy
się do Prus łupami obciążony wracał / dogonił go y vderzył na jego wojsko
Kiejstut / zebrawszy się z Litwa y z Rusakami / bili się z obu dwu stron meźnie
24. dnia Miesiaca Januaria / na ostatku Litewskie wojsko od wielkości Niem-
cow zbroynych przemożone psankować poczeło / a Mistrz Krzyżakami zwycie-
stwo otrzymał / Litwy y Rusakow na placu osiemnaście tysięcy zбитych poleglo.
A z Krzyżackiego wojska zanieyszy byli zabici / Gerardus de Seguin Kontor
Goanski / y Komendator Gobienski / y sześć przednieyszych Bratow z Zakonu / a
piecdziesiąt Kępterow / y inszych wiele Jezdnych y pieszych z rycerstwa y żołnier-
stwa pospolitego na tymże poboysezu zostalo / tak iż mało nie wzajem obiedwie
stronie bitwa zapłaciły.

Kiejstutowa
bitwa z Krzy-
żakami.

18000. Litwy
porażono.

Tegoż roku morowe wielkie powietrze panowało w Polsce.

Roku zaś 1349. Krol Polski Kazimierz wielki zebrawszy / y spisawszy wiel-
kie wojsko z Korony Polskiej / wyprawił się do Rusi chcąc ty krainy pod swoje
moc podbić / ktore iak Dlugos y Cromer lib. 12. pisał Kiejstut Książ Smodzieński /
y Lubart Włodimirskie Gediminowicy sobie przywlaszczali / y trzymali. A tak
bardzo za małą pracą jednego tego lata / Ruska albo Lucha / Włodimirza / Chet-
ma y Brześcia Zamkow pod Litwa y Rusakami / mocą dobył y oświadczył Pola-
kami / insze zaś zamki y twierdze dobrowolnie się poddawaly / za czym Wolyń-
ska wszystkie y Belsta / także Bereskiejście ziemie w moc swoje przywiódł.

Lucha / Włob-
mura / Brzeście
Polskie w rękę.

Ruskim Książom potym niektórym dobrowolnie się poddającym / dopu-
ścił wolnego w ich oyezyszych odziałach y zamkach panowania / tylko na przed-
nieyszych y glownieyszych zamkach Polakow przetozył.

A iż y Wegerscy Krolowie starodawnym prawem Ruskich Kiestwo po Ro-
lomanie Żalickim / y Włodimirskim Krolu Ciakosny o tym wyzszy w Kronice
Ruskiej napissali / dochodzić chcieli / Tedy Kazimierz Krol chcąc w Rusi mieć
spokojne panowanie / Tegoż roku z Ludwikiem Krolom Wegerkim Siostrzeń-
cem swoim / ktorego successorem po śmierci swojej na Krolestwo Polskie obrat /
p 14 y w goda

y w góde słuszną około Rusi postanowił/ na kęora y Stephan Brat Ludwikow
X gę Stawieński/ y Dalmatstie przyzwolił.

Wcześnie też czas Ludwik Krol Węgerski Matkę swoię Helibietę/ Sio-
stre Kázimierzowę do Polski posłał / aby imieniem ięgo przysięgę od Pola-
k wzięła/ iż on po śmierci Kázimierza Władę swoięgo/ miał w Polsce Kro-
lem być.

Wskazani Ká-
zimierzowe.

X. Marcin Bą-
tyński utopion.

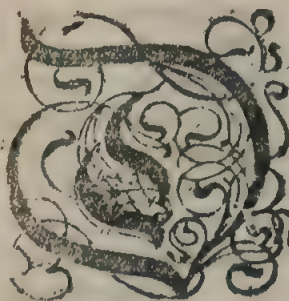
Powietrze

A Kázimierz Krol przyśachawszy z woynę Ruskiej do Kraków/ z fęczyli-
wego powodzema/ y z wysławiania ludzkiego wdał się na sprosine wstępczeń-
stwa/ nalożnice w Opocznie y w Kressowie iawnie sobie gwoli chowając/ z kęo-
rych występów gęgo nąpominał Wodzetę Biskup Krakowski/ nie tylko ięgo
nąpominanie wzgęroził/ ale y ludzę wolosci ięgo Biskupich w Sandomirskiej
ziemi podatkami/ y robotami niepowinnymi wdręczył/ y znięwolił. Co gędy Bi-
skupi Polscy do Papieża odnieśli/ kazał go Papież swoimi imieniem nąpominąć/
a gędy się tego wazęł mimo inszych Xiędzę Marcin Bątyński/ Wikarij Krakow-
skiego Kościoła na Zamku/ kazał go utopić Krol Kázimierz w Wiśle/ Ale ten
sprosiny wczęnek nięmógł gniewu Bężęgo długo od pomsty zętrzymać/ Bo zęraz
Wodzetę Biskup Krakowski Krola zękłał/ a powietrze morowe okrutnie przez
dwie lęcie prawie wsięstę Polskę splundrowało/ iż Mięsta y Wsi bez ludzi wsię-
dzie puste stolały.

Seceć nowa.

Tęgoż roku we wsięstkim prawie Chryścięństwie nęstala była nowa Se-
ceć/ iż Mięrowie y Cięwiaszy nęgo chodźli popas/ bęczując się y siękąc rozgami/
y ták się wloaczyli po Świecie Kotami/ a chorągwie przed sobą nosili/ glossem
lęmentliwym wspomnienia Bężęgo wywając. Tęch też nowych bęczow-
ków przysięło było kilę Kot do Polski z Węgier/ ale gędy doznano w ich Religię
bledow y występów przeciw Bęgu/ Karęmi te Sece zęwsięgniono y zęgę-
pono/ co się pretko wzniećilo/ to mędlugo świećilo.

W wojnie Litewskiej na Polaci y zburzeniu Sandomirskiej ziemi/ y o pojmaniu Kienstutę/ a oszukaniu Zdrancow/ ic.

Sługoż/ Cromer/ Niechouius/ Wapowski/ Biels-
ki/ y Bonfinus Kromkarz Węgierski/ ták te woynę y ięę
przychynę na różny ch męęyscach opisyng.

Cromerus lib. 12.
fol. 207. prim.
editionis, scđda
y rd fol. 209.
Iustis fugati-
onibus, si quis for-
te obicere si se ip-
sis aui sunt.

Litwa zam-
ty Bóimie y
Ruskie odebra-
ła.

Słoro się (powiada) morowe powietrze w Polsce w-
ciębyło/ Litwa dla wydatęcy sobie od Polaków Rusi Cęcz-
kolwiek węc czas od Krzyżaków y ich pomocników Cięm-
cow/ Fręcuzow y Cęchow cięstę woynę byli verapięni
Sandomirską ziemię cęstymi nęażdani prawie wsięstę zburzyli/ rozgromi-
y y rosprosi- y Polaci/ Kęorzykolwiek sięli się im zęstawić. Ruskiej też ziemię
onę cęstę/ Kęora był dawno Kázimierz Lubęrtowi Gędyminowiciu wydatł/ pod
moc swoię/ wyrzuci- y Stęrosty Polskie/ podbili.

Włodimirz tákżę w Kęorym był Zamek Kázimierz z cęgly smurował/
Chelm/ Belz/ y Brześćę przez podanie wzięli/ ze wsięstimi ich przyległosciami/
A z tęch Zamków według swej woley Polskę Fręany plundrowali. Stęmęad
zęs zę do

zaś aż do Lwowa zagony puściwszy / gdy obaczyli obadwā zamki Lwowski Litwa do
przez Polaki zbudowane / a nowymi murami obwarowane / y Polskim Ryce- Lwowa.
stwem porządnie opatrzone / dawszy pokoy ich dobywaniu / okoliczne wołosci
wszystkie mieczem y ogniem powoiowali / y srogo poburzyli.

Circumiac. ntem
oram omnem fira
ro et ignifedz
vastarunt.

Tymi tak tedy wielkimi skodami Kazimierz Krol poruszony roku Panstwie
go 1351. zebrałszy wielkie woysko wespolek z Ludowikiem Krolom Węgierskim /
ciągnął do Rusi przeciw Litwie / gdzie poraziłszy ieden zagon Litewski / Kiey- Kieystut ad Po
stutę w zamieszaney bitwie Polacy poimali / także wszystkie Włodimirską zie- iarom woiwar
mie zwoiowali. Krolowie potym Kazimierz Polski y Ludwig Węgierski teyże w bitwie.
żony woysko rozpuszcili. Kieystut też był chowan w wieczney strazy / a gdy sie Kieystut z mts
ślubował ochrzcić rychło potym w nocy z wzięcia wieści osłukałszy Krolow /
y straza.

A zarazem zebrałszy woysko Litewskie z Bracia / znowu do Rusi przeciw
Polakom ciągnął / tam Włodimirski Zamek pod Polaki bez wieści uciekawszy Kieystut Wio
y złupiwszy spalił / y wszystkie ony krąmy sobie y swym bratom przez Kazimierza dimuz odia
wydarce odyszał / y do Litwy przywrócił / także y Galickie wołosci acz daleko wotory raz / q
od Litwy na Węgierskich granicach y Wołoskich polozone z Lubartem Bra- hancz zbuzza
tem poburzył.

Cromerus miasto Kieystutę / Lubartę być poimanego od Polakow w
przegranej bitwie kładzie / ale Dlugossus y Niechomius Kieystutę položyli / co Mach. ouum lib.
podobnie / bo Lubart iusł sie był przed tym dawno ochrzcił w Rusi wiara 4. cap. 12. fol.
gwoiliżenie Kieystie Włodimirskiej / po ktorey y Wolyński Kieystwo ieszcze za 227. etiam Kuis
Oycę Gediminę wziął w odział / proino sie tedy miał ślubować ochrzcić / ponie- stuloneu duce
waż inż był Chrześcianinem / ale Kieystut był Poganinem zawždy / y tak umarł / Lunania in quos
Kieystut tedy a nie Lubart był poimany wten czas / a obietnicy ochrzczenia z dam particulari
wzięcia sie wykreśli.

O tem ciotan /
Mach. ouum lib.
4. cap. 12. fol.
227. etiam Kuis
stuloneu duce
Lunania in quos
dam particulari
certamine capit
et c. J. d. Reges
deludens, nocte
effugit.

Boninus zaś Kronikarz Węgierski pisze / iż ta wojna nie w Rusi / ale w
Litwie była / gdy Kaluze / leziora / y rzeki umarły / a na rostkot żony Węgrowie
y Polacy z Litwy wyciągnali.

A Kieystut z Lubartem za nimi śladem idac / trzecią wyprawę Sendo- Dlugossus Cro
mirską ziemie trzeci król aż do Zawichostą z Litewskimi kozaki zwoiowali / merus lib. 12.
mając tu temu woosze / ktoryy pogany tu burzeniu oyczyny swojej własney przy-
wodzili / między tymi zacniejszych Dlugoss / y Cromer w swoich Kronikach po-
wiadają być Piotra Pionte z Herbu Janiny / y Orona z Czecharowie Herbu Co-
porow / ktoryy będąc wiadomi iako oyczey polozenia mieysc / y spraw polskich /
poratunnie nalezdy Litewskie przywodzili / y porady swoich onym wydawa-
li. Trafiło sie tedy z przygody / iż gdy Litwa w szodek Polski z swymi Kiazetę
ciągnac umysłili / Piotra Pionte przerzeczonego dla przepiegowania brodu
na Wisle postali / ktory nalezłszy brod przez Wisle / długie laski dla prostego
przeiachania w Rzecz od brzegu do brzegu wykał / a sprawiwszy to / Litwa w
postudze swey ulespieczył. Miało potym Rybitwowie na ono mieysce w czol-
nach przypłynawszy / ony laski obaczyli / a domyslawszy sie zorady / co na na-
glebszym y naprzykrzejszym wirze Wisły ony laski albo żerozi powyrzali.

Prjowodeke
Litwa do Pol.
ni Pionta y
Carlo.

Et sic ars delu-
diur aris.

Potym Litwa w ciemney nocy na ono mieysce z woyskiem przyiachawszy /
aby tym latwiey bez wieści Polakow zone strone rzeki zorbali / y spiacych porwa-
zali / za wskazaniem Piotra Pionte po onych znakach w Wisle wiaćchali / gdzie ich
bardzo wiele na zarliwych wirach y z koniami poginelo / Co Kiazetę Litewskie
obaczawszy / obawiając sie zorady Piotra Pionte iako zorayce swojego na brzegu
p uij
scali / a

Doz tobie jas-
piata.

Jageto Płon-
cnie y Turlowe
dobrá ná sie
wylat.

sciel / A bojąc się Polstiey zassał / teyże nocy nazad oddiagneli. A powiadaia
iz Jageto zostawşy Krolew Polstini / tak Płonceyne iako Otonowe dobrą po-
brat był / dla tego występtu / aż za przyczyną Pánów radnych vprzeyma / Oton-
nowemu potomkowi Turlowi zatklicz mianetności wrocil / Do też był v niego
Zomornikieni / a Płonceyne dobrą / iako wieś Krzyżonowo do Lubelskiego Stá-
rostwa przyłaczył.

Miechouius
lib. 4. cap. 19.
Olgerd Podole
do Polsti nale-
żące zwoiował.

Olgerd zaś Wielki Xiądz Litewski / z Tatarami przez Podole przyciągnaw
sy / Kráiny Podolskie wşystkie Polstiey dzierżawy ogniem / y żelazem zwoiował / a
z wielkimi łupami wşedł / ktorými sie z Tatarzy podzielił.

Lubart Halicz
zwoiował.

Tąd to roku 1353. Lubart Gediminowicz Brat Olgerdow Xiąże Wo-
łyńskie y Luckie / niedbując ná przymierze / ktore był Rázmierz Krol Polski z Li-
twa ná czás pewny postanowił / zebrał się z Kozakami Litewskimi / y Wołyń-
skimi potáieniem / y przyşedł bez wieści pod Halicki Zamek siódmego dnia Lipca
miesiaca / Miásto Halickie vbiejąwszy / Mieśczanow y Rupeow / ktorzy się byli
ná Jarmárek zácháli / bardzo wiele pobit / a Miásto spalił / ktore było w ózar-
żawie Polstiey / a stamtąd y z okolicznych włości zwoiowanych wielkich łup-
ow nábrawşy / do Litwy spieszo wşedł. Potym zárazem zlożywşy łupy y
wzdotheyz w chrominach albo budach Litewskich (iako ie Miechouius zowie)
z wietşym wojskiem pod Zawichwost do Polsti wtárgnat / dziewiątego dnia

Miecho. lib. 4.

Miecho. Et antes
quam milites Po-
lonorum arma su-
merent raptam
predam in latis
bula Lituanie
deduxit.
Litwa bicz
Bożo ná Pols-
ke. 1353.
X. Marcin B-
riczka wtopion.

Septembrá / gdzie wşytki okoliczne włości / solwárki / miástecká / wsi zupraw-
şy / a mieczem y ogniem zwoiowawşy / niź się Polscy żołnierze we zbroie vbráli /
iák Długos y Miechouius fol. 227. cap. 19. pisa / wşytkie łupy y wzdotheyz do
Litewskich iáskín y tajników leśnych wwiódł w cále. A to staranie Korony
przez Litwę Miechouius przypisuje występkowi Rázmierzá Krolá / iz on opuścił
wşy cnotliwą matzonkę Adelaide / iák się był nierządnych miłośnic / ktorých miał
dosyć po roznych zamkach rozłożonych / k temu iz się był rzucił ná dobrą Kosa-
cielne / y ná Biskupá Krakowskiego Wodzenta. Potym Xiędz Marcin B-
riczka / co był náń klatwó przyniośł dał wtopić w Wisse. Tak Pan Bóg dzie-
ny bicz swoy za grzechy náşe dopuszczać raczy.

Śnieg wielki
ná Swiętokrzysku.

Tegoż roku 1353. gdy w Márcu / w Kwietniu / y w Máju / bardzo pogodnie
a ciepło dni / zboża wşelkie pięknie rośtocháły / iz iuz kłosy kwitnły / wnet
gwałtownie a ostre zimná vderzyły / a za tym śnieg spadł tak srogi / iz ná ór-
łociá wzwyż leżał / práwie w sobotę Swięteczną / y trwał tak aż do śróstego
dnia okrywşy kwitnące zboże / żyta / y iárzyny z wielkim stráchem óraczow / Ale
skoro się śnieg rozplynął / gdy wşyscy mniémáli / iz się zboża wşytki popşnia y
wntwecz obroca / taká się okwitość y hoyna plodność zboża po onym śniegu /
iako po najlepszym nawozie sstała / iz takie ledwo kiedy były wrodzanie w Pol-
sce / w Ruśi y w Litwie / A ktorzy óracze śnieg z zboża zmiátáli / tam się wşytki
to wntwecz obrociło.

Litwa Pruska
zwoiowała.

Tegoż roku 1353. Olgerd / Xięstut y Patrik Xiążęta Litewskie zebrałi
wojsko wielkie / chcąc się pomścić ná Krzyżaki óney porażki pod Labiowem /
w ktorey ono y Xiąże Smoleńskie wtonęło / wtárgnali tedy do Prus w Powiat
Kefilski / gdzie wşytki włości okolo Kefilá okrutnie zwoiowali / a rospuścivşy
daley y głebiej w Pruska ziemié zagony / bez odporu ogniem y mieczem / co się im
náwinęto burzyli / y plundrowáli / Potym bardzo wiele ludzi Niemiecckich sta-
rych y mlodych náśietwşy / y pomordowawşy z wielkóścią więzińow y łupow
do Litwy się wrocili.

A ná drugi rok 1354. Olgerd z Synem Skiergajlem / a Xięstut z Patri-
kiem do Prus znorow pod Wartemberg ciągneli / a wşytki okoliczne włości
za Krolewiec mil piętnáście okrutnie zburzyli / Miástecká nieobronne / ówory /
solwárki /

solwarki / y wsi popalili / stare ludzi / y niedorośle dziatki Niemieckie siekli / nie mając odporu ani odsteczy żadney / Bo iako Długos y Niechouius lib. 4. cap. 25. pisa / Winik z Aniprodu Mistrz Pruski / nie smiał z wielkością Litwy bić / twy stoczyć / tylko zainkow z drugimi Krzyżakami y z Kontory / na kuzace sie wolości wygladał / a Książę Litewskie z wielkimi łupami y zdobyczami / y rotami więziow do Litwy sie wcale wrocili.

Roku zaś 1355. Kazimierz Krol widząc podgorskiey Rusi krainy dla częstych napaadow Litewskich zburzone y puste / Niemieckiego narodu ludzi w krainach tamtych osadził / ktorzy iesze y dziś po Wsiach miejską okolo Przeworska / Przemysla / Sanoża / y Jarostawia / a iakom sam widział / są osso- bliwi gospodarze.

Tegoż roku Mazowieckie Książę Semowit Kiestwo swoje Mazowieckie do Korony Polskiej przylaczyl y wielki / y przysięge z holdem Krolowi Kazimierzowi w Kaliszu uczynil / posłuszeństwo też / y pomoc spólną przeciw każdemu Koronnemu nieprzyjacielowi / tak Chrześcijańskiemu iako Pogańskiemu postąpił / y slubował / Krola Kazimierza / y inſe Krole Polskie jego następniki dzie- dzicami y Pány Mazowieckiey ziemie przyznawając / a siebie y inſe Książęta Mazowieckie po sobie będące holdownikami Koronnymi być obiecując / z Bi- skupem Plockim / y ze wszystkimi Pány Mazowieckimi.

Tegoż roku Krol Kazimierz Plockie Miasto w Mazowsiu murem no- wym y wieżami otoczył / y Zamek Plocki drugim murem obwarował / przeciw częstym koczającym napaadow Litewskim.

O wzajemnym Burzeniu

Prus przez Litwę / a Litwy y Żmodzi przez
Krzyżaki y o trojakim poimaniu Kieystutowym /
a o zburzeniu Kowna.

Rozdział VIII.

Tegoż roku 1355. Winik Aniprode Mistrz wiel- ki Pruski / chcąc sie pomścić nad Litwą swoich ziem prze- szłych lat zburzenia / ciągnął do Żmodzi z wielkim woyskiem Niemieckim / gdzie powiat Niedzieli / y wszystkie Żmodzka ziemie zburzył / y zwoiował / a posiekłszy / y pomordowa- szy dziatki niedorośle / y starych / co sie do robot niegodzili / pobiorłszy / z wielkością więziow y łupow wrocil sie do Ragnety / ale skoro przyjechał teyże nocy Zamek Ragnetcki z przygody zgo- rzał / y Mistrz Winik spadłszy z konia ręką prawą złamał / za którym nie- szczęściem Krzyżackim Żmodzi z więzienia bardzo wiele wciekło.

A na nowy rok 1356. w wigilia świętey Agnieszki Książę Litewskie Olgerd / Kieystut y Patrik z wielkim a mocnym woyskiem do Pruskich ziem ciągneli / ktore tak wſherz iako wzdłuż rojno rospuszcłszy zagony wołowali y splundro- wali ogniem y mieczem przes dui Łukonaszcie / tak srogo z prawię wszystkie Prussy

Litwa 15. mil
za Krowen cem
Prussy zburzo-
na.

Niemcy na
Podgorsiu osła-
dzili.

Mazowsie da
Polski.

Plocko murem
obwarowane.

Niedzieli Po-
wiat zburzony.

Ragneta zgo-
rzala.
Winik ręką
złamał.

O tym cyprian
Niechouius lib.
4. cap. 25. fol.
260. In magno et
forti exercitu.
Miech: Aded ut
ferē vniuersam

Prussiam hostilis
ter peruagasse
credidi sunt.
Magistro et Crus
eigeris in aciem
prodire non aus
dentibus.

Wielka a bogro
mna wyprawa
Książa Chrzes
ciańskiego na Li
twę.

Miech: fol. 26.
lib. 4.
Litwa n Sm
odz zbuzona.

Pierwsza woj
prawą Polak
ów do Wołoch
niebezpieczna.

Polacy od Wo
łochów porażo
ni n Chorągwie
pobrane.

Namów To
czyński.

Pruszy nieprzyjacielska zapalczywością przechodzili / y poburzyli. Bo Mistrz Winiak y Krzyżacy nie imieli im odporu dać / ani sie z Samkow wychylić. A Litwa z wielkością niezliczonych więźniów / y rozmaitych łupów do Litwy sie wcale wrócili.

Roku zaś 1357. Książa y wszyscy stany Rzesze Niemieckiej / y Rycerstwo z Frankoniej / Szwabstkiej ziemie / z Angliey y z Franciej / stysząc o tak srogim wciśnieniu y zwojowaniu Krzyżaków swoich w Prusiech przez Litwę poganą / zebrawszy wielkie woyska / wszyscy sie wyprawili na święta wojnę do Litwy / żołnierzów też y Rycerstwa dobrowolnego bardzo wiele przyciągnęło z Czech / Morawstkiej / Pomorskiej / y Śląskiej ziemie na pomoc Krzyżakom / Winiakus także Mistrz Pruski ruszywszy wszystkich Prusaków y Kontorów z Rycerstwem zakonem swojego / gdy sam na rękę złamaną bardzo chorował / przelożył nad nimi Zetmanem wielkim Jisrida z Dawelcu Marszałka Pruskiego. A gdy ze wszystkimi woyskami do Smodzi y do Litwy wciągnęli / a żadnego odporu przeciw sobie nie mieli / burzyli / palili / y plundrowali wszystkich siół y włośc / wszelkiego okrucieństwa nad chłopkami y ludem prostym wzajem bez litości wzywając / a potym sie do Prus z wielkością łupów y więźniów Litewskich wrócili.

Roku 1359. do Kazimierza Króla Polskiego Stephan Woiewodzie Wołostki z częścią Panów Wołoskich wcieli / prosząc o pomoc przeciw Bratu Petrilowi / a obiecując sie być na potym Złotowitkiem Królestwu Polskiemu.

Kazimierz tedy Król / posłał z nim woysko z małej Polski y z Rusi zebrać na nowie Miesiąc Lipca. A gdy do Wołoskiej ziemie wciągnęli / nie śmiał z nimi zwyciężać równej bitwy Petryło Woiewoda / widząc iż nierówno. Ale woawszy sie do chytrych fortelów / w lesie płoniny rzeczonym / przez koory Polacy mieli z woyskiem ciągnąć / zassał się z piechymi wsiami Wołochów swoich / z kossami / z łukami / z kuszami / y z włóczniami / drzewa też z obudwu stron drogi podcinać zaczął / tak iż sie tylko trochę na phiach trzymały / a iako skoro Polskie woysko wone gestwina y w siółka nagotowane weszli / wnet Wołochowie zassałki wystoczywszy drzewa podgrabane poczęli obalać / a potym iedno drzewo o drugie sie powalało / a tym zdrańliwym fortem Polaków wszystkich prawie iako w sieci pogromili / pobili / y zatlumili / a ktorzy żywo zostali / y tych iednych z nogami / drugich z rękoma / grzbiety / y innymi członkami potłamanemi od gwałtu walacego sie drzewa poranionych / y wlozonych poimawali / y chorągwie / y wszyscy obozy znacznymi wojennymi pobrali / zwałęczając trzy czelniejsze wielkie ziemskie Chorągwie / Krakowską z Orłem Koronnym / Sandomirską z trzemi polami / y z trzemi rzędami Gwiazd / Lwowską / ze Lwem w złotej Koronie / a dziewięć Chorągwi mniejszych Familij przedniejszych Śląskich / pod herbami Toporów / Leliwów / Lissów / Rąwiczów / Grifów / Szermiianów / Zabdanków / Polukoscow / Serzemienów etc. Sam tylko Namów Teczyński obronna ręką z tego poboysza / zdrowo ušedł / potym do Krzymy zawiadowawszy Duchownym został / y był Dziekanem Krakowskim / acz Cromerius piše iż y ten był poiman / wespolek z Zbigniewem Oleśnickim / Wziadł onego Zbigniewa / ktory był potym za Jagelą Biskupem Krakowskim y Cardinałem.

Kazimierz Król z tej porażki swojego woyska y potracenia Rycerstwa zasmucony / posłał do Petryła Wołoskiego Woiewody / aby więźnie Koronne (bo było bardzo wiele Panów Polskich poimanych) dał na okup / co śniadnie za pieniądze otrzymał / A to była pierwsza porażka Polaków od Wołochów / y las zdrańliwy Płoniny / Roku 1359. a druga na Bukowinie niebezpiecznej za Albrichsa Króla Polskiego roku 1497. iako o tym będzie niżej.

Roku

Roku 1360. Winik Aniprude Mistrz Pruski/ przybył wojsk no-
wego Niemieckiego z Margrabia Brandeburskim Ludowikiem Synem Lud-
wika Cesarza posilony / wyprawili się na Litwę / a przelożywszy nad wszystkim
wojskiem Schindkopfa Marszałka zakonnego wielkiego Hetmana / krainy
Litewskie y Smodzkie wojował / Po tym z wielkością wziętym y łupem do
Prus się wrócił. Wszakże tegoż roku na początku Juny / znowu się do Litwy w
inną stronę obrócił / gdzie poburzywszy okoliczne wołosci / łupy y więznie do
Prus wywiódł. A trzeci raz odwrót z wietszym Niemieckim wojskiem wierzcie-
jącą Litewską / jeszcze nie wojowaną uczynił / a tak stogo tymi trzem wypra-
wami ony krainy zwojował / iż wietszą część ziemi Smodzkiej y Litewskiej pust-
kami bez ludzi y osad stała.

Ludowik Ces-
sarzowie Mar-
graff Brande-
nburški na Li-
twę.
Schindkop-
f Marszałek y
Hetman.

Litwa.
Smodzki okrut-
nie zburzone.

Kieistut nieborak Książę Smodzkie y Trockie żałostliwie zburzoney oyczyny w-
wiedziony / zebrałszy się iako mógł naprotęcy z swoimi Troczany y z Smodzka /
wderzył na wojsko Krzyżackie trzeci raz z łupami y wziętami do Prus wycią-
gające / gdzie aż się dość męźnie potykał / od wielkości zbroynych uformo-
mieckich zerwał ogarniony / był poiman. A tak tą trzecią wyprawą Krzyżacką
do Litwy była nad inną sławniejszą poimaniem Kieistutowym / iako Długos y
Niechomius lib. 4. cap. 26. pisał / wszakże Kieistut tegoż roku gdy dał za siebie
wiele wziętów Chrześcijańskich w Prusiech nabranych / był z wziętami od Krzy-
żaków wypuszczony / y wrócił się we zdrowiu do Trok.

Kieistut w bi-
twie poiman.

Kieistut się
wziętami otu-
pił.

Roku 1361. Młoki Paweł Mnich Zakonu Dominikanow / powiadając
sławie na Kazaniu w Góry w Krakowie / iż się Panna Maria w grzechu pierwo-
rodnym narodziła / spadł z katedry y zrazem sponat.

Cud.

Tegoż roku Kazimierz Krol Polski / od Urbaną Papieża otrzymał / iż Ar-
cibiskupa w Rusi w Mieście Lwowie postawił / z Plebaney Katedry wezy-
niwszy y nadawszy.

Arcebiskup we
Lwowie tedy

Pierwszy Arcybiskup Lwowski / Cristinus Slachet Polski był poświęcon od
Jakoba Swinki Arcybiskupa Gnieźnieńskiego / przy bytności Kazimierza Krola.

Tegoż Roku Winik z Aniprodu Mistrz Pruski / przelożywszy nad wo-
jskiem Niemieckim y Pruskim / Henrika Kramfelta Commendatora wielkiego
Hetmana / wyprawili go na burszenie ziem Ruskich / iak Niechomius lib. 4.
cap. 26. pisał: A gdy tego przeostawienie potopy z czasy y ustatkowanych
dziejow przeszkodziły / aby się prozno ona wyprawa nie zwłoczyła / ciagnął z wo-
jskiem do Litewskich krain / ktore gdy ogniem y mieczem poczał wojować / wnet
Olger / Kieistut / y Patrik Syn tego bez wieści z wojskami Litewskimi y Smodz-
kimi przypadli / wderzyli na wojsko Krzyżackie bezpiecznie / y nieprzyjaciela
niespodziiewajace / a stoczywszy sroga bitwę z Niemcy / długo watpliwie się
otrzymywania placu obiera / stronom zwlaczalo / aż na ostatku do Niemcow się
zwyciestwo nachyliło / ktory obwarowanym obozem y zbroją Litwę przemaga-
li / Tąd to poimanie wtore Kieistutowo przymnożyło im zwyciestwa / Bo Kie-
istut naprawiając stracone y pomiesane syki Litewskie / a sam y Hetmana pora-
dnego y przeważnego mądra sprawa / y Rycerza dzielnego meina prawica wżad
wypelniając / gdy się sciał sam a sam z Henrikim Sekterzbekiem Krzyżakiem /
Rycerzem pashowanym / był od niego drzewem z konia wybity / tak że żywy w ręce
Niemieckie przyszedł. Patrik zaś Syn tego gdy się przebił przez wojsko Niem-
ckie / chcąc Oycę ratować / y odbić z poimania / od drugiego Krzyżaka Henrika Ho-
berg był także drzewem wysadzony z konia / a gdy go chcieli Niemcy poimac / rzu-
cił się do nich Litwa z wielkim padem / a bijąc się z Niemcy na umor / odbili go / y
wyratowali z postrodku wojska Krzyżackiego / y wśli z nim obronną ręką z
onogo poboysza. Krzyżacy też z łupami y zwycięstwem wrócili się do Prus /

Henrik Kram-
felt Herman do
Litwy y do
Ruski.

Bitwa Litwy
z Niemcy.

Kieistut w rękę
nich wzięty / w-
ręce bitwie po-
iman wtore raz.

O tom czasy
Niechomius
lib. 4. cap. 26.
fol. 263.

wiodąc

Miecho. Kieistut
in Castrum Mas-
riemburg dela-
tus, illic in testu-
dine forti vinculus
catenatus etc.

Mitostit przę-
rodzoney tu
swoim przybiad

Kieistut z wie-
zienia więzi w
Krzyżackim w-
bierze.

Kieistut do cor-
ti przyszedł.

Magno solatio
tam fratribus
quam genti fuit.

Potrącił się
Kieistut po
wzięciu.
Castrum S. Ioan-
nis conquistuit
et incendit.

Miech: Ab inle-
ad castrum Dan-
cik venit.

Kieistut w Pru-
siech trzy Zam-
ki wziął.

Multisq; spolijs
onustus redibat.

Bitwa Litwy
z Niemcy.

Kieistut z koni-
wobity pieśń
broni.

Kieistut w bi-
ewie rądon
poiman trzeci
raz.

wiodąc z sobą poimanego Kieystutę zięź Trockie y Smodżkie / którego przy-
wiozłszy do Malborku / łańcuchem y petami związali / y wsadzili go do mo-
cnego sklepu na więzienie / wśakże ta niedza onego więziennia tylko dwa dni cier-
piał / Bo ieden Litwin który niedawno ochrzciłszy się w Malborku mieszkał /
dodał murady / y naczynia / iż się y z petą / y z łańcuchą y z sklepu zamurowane-
go wytłamał / nąd to pomagając mu wiernie / dodał mu płaszcza białego / we-
dług Krzyżackiego habitu albo noszenia z krzyżem czarnym / także szpady y ko-
nię / A także z Zamku we dnie sobie wyłachał przez Miasto w Krzyżackim wbiez-
y osukał wśystkich / Mistrza / Krzyżaków / Kontorow y Mieszczany Malbor-
skie / iż to go ieden podklat idącego sobie droga / wśystcy mu się iako Krzyż-
akowi kłaniali / potym gdy do wielkiej a gestey puszczy wyłachał / porzuciłszy ko-
nię w iedney błotney kałuży / krył się przez kilka dni w lesie / strzegąc się Niem-
ców / którzy go z Malborku gonili / obaczyłszy iż z więzienia uciekł / a nie śmie-
jąc dla pogonicy we dnie iść / wśystko nocą wędrował przez gęste lasy piecho-
tą / Potym chudziną mniemając iży do Litwy szedł / albo do Smodży / zbłądził
w lesiech / bo nie droga szedł / ale znaniomując się po Stoncu przez gęste lasy / y
błotne stąrzyny dął się gdzie mógł / aż trafił do Mázowsa / y przyszedł wło-
ściłszy się y wśargawłszy a iako łotr osłupawłszy ścący po chroście y zgłodzony do
Corki swojej zięźny Mázowieckiej Anny albo Danuty / która była w małżeń-
stwie z Janusem zięźciem Mázowieckim. Od tey tedy woney na zy pozná-
ny / był z wielką radością y wśelim wdzięcznie przyięty / a odpocznawłszy z one-
go trudu kilka dni / y wychwostawłszy się w łazni / a pośiliłszy pićmi y potrawá-
mi przypráwnymi żywozemolony / odprowadzon był do Litwy wczćwie / na
koniech z wozami y poczem dworzan zięźciá Mázowieckiego / z którego iego
iż zwarpionego zwrócenia / wśystká Litwa y Bracia wielce byli pocieszeni.

Zarazem tedy chęć się pomścić swego więzienia / zebrał woystko wielkie
z Litwy y z Smodży / y wtargnął do Prus / gdzie naprzód Zamek świętego Jana
obległ / a szturmując wśilnie dobył go / gdzie wziął skarby wielkie / Niemców
pobił / drugich porwiał / a Zamek zburzył y spalił. Ścącąc zaś ogniem y mie-
czem wśystki wolości burząc / do Goaniska przyciągnął / tam też Zamku Goan-
skiego dobyłszy spalił go / y Komendatorá zarnego Janá Rollmá na nim z wie-
la inśych Krzyżaków poimał. Przyciągnął potym do trzeciego zamku Zekher-
berg rzezonego (który trzymał on Rycerz Henryk Zekherberg co go był z koni-
wybił y w przelicy bitwie poimał) przypuścił tedy do szturmu Litwa y Smodż
z drabinami / tak iż Zamek wbiegli y bramy wysiękli / który wybrawłszy a Niem-
ców w nim posiekłszy / spalili ich z Zamkiem zaraz. A gdy się iż Kieystut z lu-
pami y z więźniami do Litwy zwrócił / dogonili go dwá Komendatorowie z
woystkiem Krzyżackim / ieden z Rastembergu / a drugi z Bartensteinu / y uderzyli
na woystko Litewskie z wielkim okrzykiem / podklati się meżnie zobudow stron
zapalczywie / Niemcom sło aby łupy odbili / Litwie zaś aby ich y sami siebie
w ziemi nieprzyjacielskiej obronili / ale iż pospolicie pisał na swych śmieciach śmie-
ły bywa / otrzymáli gorę Krzyżacy nąd Litwa / y łupy y więźniów odbili / tam
trzeci proć iako Długosi y Niechomius lib. 4. cap. 26. fol. 243. y Kroniki Pru-
skie tymi słowy świádoża: Dux ipse Kieistut equo à Wernero de Windeken deiectus pedester
audacissime pugnans, deiectoris sui equo interfecto: per Commendatorem de Nieffowa vulneratus. à Co-
mendatore de Bartenstein capitur, etc. Kieystut sam zięź Smodżkie / gdy y tam y śani-
wśy Niemieckie przebijając teidził / y lud swoy przywodził tu bitwie / od iednego
Rycerzá Wernera z Windekien był z koniá wysádzony drzewem / ale gdy się pie-
śo bardo meżnie y śmieć bronil / y pod Windekenem Wernierem co go zbił / ko-
niá zabił / od Komendatorá z Nieffowy rądon / a od drugiego Comendatorá
z Barten-

z Bartensteinu poimani trzeci raz / wśakże rychło potym gdy go mało opatrzenie
strzeżono w więzieniu / po trzeci kroc Krzyżaków osłukawszy wcieli z więzienia
do Litwy piechota / dla czego wielkie poswarunki / y podeyrzenia v Krzyżaków by-
ły droży / gdy ieden na drugiego wkładał wine niepilnowania Kieistutę w
więzieniu. A ty wśysk dzielnosci / poimanie / y wysiglowanie z więzienia Ma-
borskiego / y z inszych niebezpieczności / Kieistutowe nieswiadomi Historii praw-
dziwych / a zwlaszcza y Litwa sama z Rusią / omylnie Witultowi Synowi
Kieistutowemu przywlaszczają / ktory iesze w ten czas na wojnie ani ywat /
Tylko Patrik drugi Brat iego ten jest sławny dzielnością rycerską w Kroni-
kach Pri / h / y v Długosza także Mieczouissę wry czasy. Ale Kieistut drugi
Ulisses / Hector / Diomedes / y Carpedon Litewski / y Bracia / krom iednego Ol-
gerda / y Syny swoje wśysk dzielnosciami rycerskimi y przewaznymi narażda-
mi do Prus (ktore az po Gdańsko etc. wojował) przeniosł y przewyższył / Ale
ażkolwiek on tak przemyślnie pols był żyw z więzienia Krzyżackiego trzy kroc
się wysiglował / iednak sława iego wieczney pamięci godna / przes lat 197. dla
niewdzięczności czassow az do tego roku 1575. gdy to pisemy w ciemnochmur-
nych iastniach siedział / iako y inszych Książat Litewskich przewaznie dziel-
nych / o ktorych drugi własny Litwin przedtym ani słychał / ktorychśmy na
ten czas według szczerę y vprzemyey možnosti / z niegodnego w tych oetła-
niach więzienia / prawdę pilnie zebranych y porządnie wybadanych Historii
rębowali.

Miech: Kieistut
iterum Crucige-
ros fallens, de quo
apud eos magni
morbus habebant
tur captivitate
evadens in Litua
nam peruenit.

Roku zaś 1362. Winrik z Aniprodu Mistrz Pruski / zebrawszy wielkie
woysko Niemieckie tak z Rzesze iako z dobrowolnych Pielgrzymow z Czech / z
Słaski / z Franciey / z Angliey / z Daniey / z Renu / z Westwaliey etc. y z Pru-
skiey ziemie / wyprawił się sam osoba swoia do Litwy na poczatku Wiosny
godzie Kowno Zamek naprzodo obegnat / y dobywał go ze wśech stron / A Książ. Kowno obleżo-
żetą Litewskie Olgerd / Kieis / y Patrik / chcąc Niemcow odbić od obleżenia /
vderzyli na ich oboz we Czwartek po Niedzieli wstępney / a gdy się z obudwu Litwa porażo-
stron meżnie y vporne potykali / y bili / otrzymali płac Niemcy / tak iż Litwa
vstąpić musiała z swoimi Książetę : A Mistrz Winrik odpłosywszy ich / tym
vśilney y gwałtowniey Kowno dobywał / taranami y podkopami mury roz-
walając / y strzelba ognista vstawicznie puszczając / Potym w Sobote Wiel-
konocna podkopawszy mury / y zapaliwszy na tilko mieyscach strzelba ogni-
sta sciany / wieże / y budowanie / wzięli Krzyżacy Zamek Kowiencki / wśakże
kiedy Niemcy biegli do sturmu / mur podkopany na nich vpadł / y bardzo wie-
le ludu z Krzyżackiego woyska przywalił y podusił / w Zamku też zapalonym
wielka wielkość Litwy broniaca blankow od ognia sgorzała / Trzy tysiac
Litwy w tym obleżeniu pobitych y pomartych zgineło / a Woydat Książę Kieis-
tutow Syn z trzydziścia y śesćdziesiąt przednieyszych Boiar Litewskich / tamże
w Kownie poimany / był wzięt do więzienia / W czym Mieczouissę pise lib. 4.
cap. 27. iż y działami y ognistą strzelbą / iako on zowte machinatum crebra confusio-
ne, et telorum ignitorum projectione, w ten czas Krzyżacy Kowno dobywali / stad się
pokazuje / iż uś w ten czas strzelbą ognistą / Działą y Rusnec v nich w zwycięż-
iu być poczęły / y tym wiecey Litwa capili.

Miech. lib. 4.
cap. 27.

Kowno obleżo-
ne.

Kowienckie mi-
ro podkopem o-
balone / Niems-
cow sturmuia-
euch pobity.

Yteras Litwa
siewa a smod-
o Kieistut iez-
duom Giegro-
ekim / ktora w
tem obleżeniu
lamentownie na-
ręka / mowiac /
miedzi mi zam-
tu žal / iako mo-
inn- rycerzow
y Dotarow w
ogniu gorda-
euch / a to Książ
Gedreckie bol-
Herman ich.
Wondat Kieis-
stutowie poi-
man.

Ważniacz w Wielkonocna chwalebna Niedziela / Dzień święty Śmar-
tewychwstania Pánstkiego / tamże na Gorodzisku Kowienckim Krzyżacy obcho-
dzili / a Mśa Bártomiey Sambiyski Biskup odprawował.
W Poniedziałek zaś Wielkonocny rozwalivszy do ostatka sciany murów
Zamkowych / y wśysk przełopy z ziemią porównawszy / ruszył się Winrikus
Mistrz Sobota.

Kowno wzięte
w Wielkonocno

Pistenspalon. Mistrz do zamku Pisteny z woyskiem / ktory gdy nalezł od Litwy opuszczony /
Wielony wzięty. Pazał go zapalić / a przyciągnąwszy y przyścącowawszy sie do zamku trzeciego
 Wielony / dobył go czwartego dnia / wstawiecznymi siurkami / od Wielony po-
 tym z wielkością więziow y łupow wrocł sie do Malborku. Tegoż czasu
 Kometę ogoniasta trwała pięć niedziel całych.

Tegoż roku 1362. w Litwie dla częstych wojen y burzenia Arzyżackiego /
 a w Polsce dla nieurodzaju y wymarcia przez powietrze morowe / gdy niebyło
Głód w Pol- żoniu ziemię wyrobić / głód wielki panował. Ale Krol Kazimierz w Polsce
Sec y w Litwie śladnie ten głód wsmierzył / mając gumna y solwarki swoje z wrodzaju przestych
 lat wielkiego zboża pełne / bogatym za pieniądze słusnie sprzedawać kazał / a
 lud ubogi zamiąną byłą y innych maćtuości zboże brali / drugich zaś wietśa
 część / ani pieniędzy / ani zamiąną mając / do robot wielkich za żywność przys-
Genes. cap. 41. mowani byli. A tak w ten czas Kazimierz Krol Polski jako drugi Phara-
Gospodarstwo Egipski przez Josephą / bardzo wiele Miast y Zamkow / albo wszystkich pra-
Kazimierza wie ile ich widziemy murowanych w Polsce murami / wólami / y przekopami
Krola polskiego obwarował / Stawow / Sadzawek / Kur / Grobli / y Kościolow na część y chwa-
 łę Pannu Bogu nabudował / a robotnikom wszystkim y ubóstwu nieprożniwce-
 mu z solwarkow Krolewskich dostatek dawano / Tak y ludzie od miera głó-
 dem przez zły czas przechował / y wieczny pożytek Koronie uczynił / y do starbi-
 swego wielką sumę pieniędzy zgromadził / ktora mu potym wiele ku sławie po-
 mogła / gdy tegoż roku za Karolusa Cesarza y Krola Czeskiego Wnuczka swoje
 Elzbieta Książecią Szczecińskiego Bogusława Córke / ktora była wrodzona z
 Wnuczki Gediminowej Elzbiety / w małżeństwo wydawał / na którym sław-
 nym weselu przez 20. dni z wielką hojnością sprawowanym / Był Karolus Ce-
 sarz z Niemiec / Czeski / y Morawski Panny y Grofami / Ludwigo We-
Stawne wese- giercki / Sigmunt Dunski y Gotski / Piotr Cypryski Krolowie / k temu Książ-
le w Krakowie. cę Bawarskie / Semowit Mazowieckie / Bolesław Swidnickie / Władysław
 Opolskie / y Bogusław Stęchowski z Córke swoją Elzbieta Cesarzowi posłu-
 bioną / Wnuczka Kazimierzowa / a Prawnuczka Gedimina Wielkiego Książ-
 cę Litewskiego. Tych też wszystkich Krolow y Książat ze wszystkimi gośćmi
 mi / jeden Mieszczański Krakowski Kącę Werneck inwentem / będąc Szafar-
 rzem Krolewskim / w domu swoim tylko dni czestował / y hojnie wszystkich
 wdąrował / tak iż samemu Krolowi Kazimierzowi y Pannu swemu dał wpo-
 minki / ktore na sto tysięcy złotych we złocie śacowano / na tymże Weselu
 100000 poda-
 rek złotych czer-
 wonych.

Na drugi Rok 1363. Winrikus Mistrz Pruski / gdy mu przyciągnął na
 pomoc Wolfgang Grabią Bawarski z woyskiem Niemiec / w dzień świę-
 tej Agnieszki wyprawił się znów do Litwy / a rozpuszczony kilkonasć zagonow
 3 miedź okrutnie
 zporowana. zwołując powiaty Paucimski / Roglemiski / (ma być podobnie Craigolsti)
 Lambimski / oguim / mieczem / y łupiestwo splundrował. Mistrz też Lisslandski
 ze wszystkimi zakonem swoim y z woyskami Lisslandskimi / przyciągnął do Litwy
 z drugą stronę na pomoc Winrikowi Mistrzowi Pruskiemu / a rozdzielony wo-
 sko na dwoje / ledny vsy sam Mistrz Lisslandski / a drugie Marszałek tego sprawa-
Mistrz Li- wał / Potym złączony się wszyscy trzej z woyskami Pruskiemi / y Bawarski-
sslandski Litwy mi wspolek / wszyscy krainy Litewskie wperz y wzdłuż wojowali / gdy się im
 burzą. Książcę Litewskie nie śmiały zastawić wstępnym y iawnym boiem / dla-
 ich wielkiej mocy / tylko z łatow a wtarczkami ściekali na obozy Nie-
 mieckie.

mieście. A tak Winicki Mistrz Pruski z Grabią Bawarskim do Prus / a Mistrz
Lislandski z Kontorami swoimi do Lisland obciążeni wielkimi łupami / z ro-
tami więźniów wyciągnęli.

Marszałek zaś Pruski wielki Henrich Schindelpop rzezonny z nowym wo-
jskiem świeżo z Niemiec przybyłym do Litwy (ledwo pierwsze łupy złożywszy)
odwrot uczynił / a gdy obległ Zamek Gartin albo Grodno nad Niemnem / strą-
cił tylko strumień / y był odbity y odpędzony od oblężenia przez Paterikę Książ-
kę Syna Kiejstutowego / który się wten czas był zawarł w Grodnie / y obronił
mężnie Zamek / zabiwszy Niemców bardzo wiele / A Marszałek Pruski zburzywszy
wołosci Grodzieńskie / wrócił się do Prus z więźniami y z łupami.

Roku zaś 1364. Książka Litewskie Zamek Kowienński zburzonego /
drzewem y palami ogłowem oprawowali / y most wielki na rzecę Niemnie dla
obrony zamkowej zbudowali / które budowanie Komendant z Kagnety przy-
ciągnawszy z wojskiem Niemieckim / gdy Litwa od budowania zamku wciął /
spalił y z gruntu wyrócił.

Tym też czasem Winicki Mistrz Pruski / z wielkim wojskiem przyciągnął
pod Zamek Pistor / który także znalazłszy pusty gdy Litwa z niego wciął spalił.

Potym do zamku Wielony przyścinowawszy się z wojskiem / a dobywając
go uśilnym strumowaniem / kazał złożyć wielką gromadę drewn suchych pod mio-
tem pod blaski idąc / a zapaliwszy on stóg drewn / gdy wiatr k temu gwałtowny
pomagał do rozżalenia wielkiego / Zamek Wielonski spalił / y tak go dobył /
gdzie wiele Litwy w ogniu zginęło. A Starosta zamkowy Gastowdus (tak go
Miechowius y Długosz zowią) albo Gastatus / po naszym Gastold poimany /
gdy go Landsknechtowie Niemcy wiedli do Tenuotu Marszałkowego / zabi-
li go między rekoma wiodących postawiając się o jego poimanie. A skoro wo-
jska Krzyżackie z Litwy do Prus wyciągnęły / zebrał Książka Kiejstut wojsko z
Smodzi y z Troczan / z którymi ścieśkami tajemnymi wtargnąwszy do Prus /
wszystki krainy około Jurgemborku zwołował y spłoszył / a nabrawszy łupów
y więźniów bardzo wiele do Litwy się wrócił bez odporu / tylko Komendant
Jurgemborski niektórych z Litwy / którzy się z wojskiem opoznili w puszczy
poimał.

Potym gdy Marszałek Pruski Smodzi wołował / Kiejstut Książka zebrałszy
się z Litwy wderzył na tego wojsko / które pozad ciągnęło / które pobit y pora-
ził / y łup wszystkie z więźniami Smodzickimi odbił / a potym na własne wojsko
Niemieckie / w którym był sam Marszałek wielki Schindelpop Henrich zapal-
czywiey y śmieley ciągnął / ale Marszałek widząc że wojsko posłeczne od
Litwy porażone / porzuciwszy ostatki łupów wciął do Prus z ostatkiem wojska.

Tegoż roku w Litwie y w Polskiej taka sroga zima była / iż bydło domowe
y zwierzęta w lesiech od zimna wyzdychały / także ptacy / y drzewa w sadach
owocne poschły.

Roku zaś 1365. Kiejstut Książka Smodzickie / Trockie y Podlaskie / zebrał
się wielkie wojsko z Litwy y z Smodzi przez lesne ścieżki y tajemne ścieżki wtar-
gnął do Prus / y dobył mocą Zamek Angerborku / a zburzywszy okoliczne wo-
łosci / do Smodzi z łupem y z więźniami wiejdział / Goniligo z wojskiem Krzyżacy
z Wojskiem wielkim Sambijskiej ziemi y z niektórymi Kontorami / ale gdy lu-
pu zabranego Kiejstutowi odbić y odjąć nie mogli / zburzyli też powiat Kro-
glenski (ma być Kraigolfski) y wrócili się do Prus z łupami wzajemnymi.

Potym tegoż roku czterzey Książka Litewskie Olgerd wielki Książka / Kiej-
stut / Patrik y Alexander / zebrałszy wielkie a mocne wojsko / czworakimi wśami
y zagonami do Prus wciągnęli / gdzie wszystkie krainy pograniczne srogim y
okrutnym

Niemco b stur-
mu pod Grod-
nem pobit.

Litwa Kowno
oprawuje pro-
no.

Pistor spalony.
Znam iż była
Litwa znów
Wielone zabu-
rowała.
Wieloneczmar-
ty raz wzięta
od Niemców.
Gastold Staro-
sta Wielonski
poimany y zabi-
ty.
Miech. fol. 244
Kiejstut Prus-
ki burzy.

Jurgembork al-
bo Jurborg na-
gosiłcu ob-
Krolen ca 12.
mil / od Jaster-
borku pui mile /
gdziem sam wi-
dział roku 1580
bastea jedne y te
go zamku od Li-
twy rokopano.
Kiejstut Niem-
ców w Smodzi
poraził.

Zima sroga.

Kiejstut An-
gerborg wzięł
y Pruski zbu-
rował.

Kraigolfski Po-
wiat ob Niem-
ców zburzony.

Litwa srogo
Pruski wocio-
wała.

Ragneta Li-
twa wzięta/za-
met wielki/ w bu-
downi nad Nie-
mami iakom
sam widział/od
Litwy milia.

Litwa Niem-
cy wojna.

Swidrigel y
Butaw Książ-
ta Synowie
Olgerdowi/ do
Prus ziaćhali/
yochyżili się.

Litwa Niem-
cy burza.

Litwa Prussy
burza.

Książa Li-
twa y Smodż
burza.

Kieistut Prussy
wowie.
Insterborg za-
met wielki/ w bu-
downi nad Je-
stra rzeka ob-
Kolewca mil
12.

Niech. fol. 246.

Christimemel
zamek zbudowa-
li boli Książa
miedzy Koro-
nem y Turbor-
kian.

okrutnym burzeniem zwoiowali / a dobywszy zamku Ragnety y Telze/ y wiele in-
szych Miasteczek okolicznych popalili/ tamże w Prusiech Bogom swoim po-
ganskim obyczajem / ofiary ze krwie bydla ceży czynili / Potym niemając przeciw
sobie żadnego odporu / osm set więźniow Chrześcian / y siedm dziesiąt koni wiel-
kich Grezow z rozmaitymi łupami do Litwy wywiedli.

Tey szkody mścić się Winrikus Mistrz Pruski/ tylko z Zakonem swoim y
Rycerstwem Pruskim/ Litwę także na wielu miejscach zwoiował y poczyni-
wszy ogniem y mieczem wiel szkod / gdy się Litwa w lesiech y w zamkach kryła/ z
niemalą liczbą więźniow do Prus wśedł.

Wspomina potym Długos y Niechomius lib. 4. cap. 28. fol. 246. i. Swi-
trit y Butaw rozeni Bracia Olgerdowi y Kieistutowi Książ Litewskich / z
mistrzami swoimi Boigry/ Tego czasu do Prus ziaćhali / y przyieli wiarę Chrze-
ściąską ochrzciwszy się w Krolewcu. Ale Olgerd y Kieistut nie mieli innych
Bratow iedno Monwidą/ Narimuntą/ Koriatą/ Lubartą/ a Jawnutą/ Prze-
to Switrit ma być podobniey Swidrigel / y Butaw/ nie Bracia / ale Synowie
Olgerdowi/ a Synowcowie Kieistutowi byli wten czas dla iakiey krzywy do
Prus mogli ziaćhac/ na co by chciał tyśiac Kronik y Genealogiy znośic mienay-
dziesi inaczey / Wczym się musi być Pisarz exemplarz Niechomiuszowego albo
Drukarz iak to pospolita omylił.

A Mistrz Pruski Winrikus wyprawiwszy się z nowu do Litwy/ kilku zam-
kow dobył/ y spalil/ a z łupami do Prus się wrocil. Litwa też zarażem skoro on
z Litwy wyciagnal/ drogami tajemnymi do Prus wtargnel pod zamek Tor-
demborg/ gdzie zdybawszy ludzi bez wieści / bardzo wiele szkody ogniem y mie-
czem/ y łupiestwo poczynili/ a nabili/ y nawiązawszy Niemcow / y posiekro-
szy/ drugich związanych z rozmaitymi łupami do Litwy odprowadzili.

Roku zaś drugiego 1366. Winrik Mistrz Pruski mając na pomoc niem-
le woyska z Księstwa Niemieckiego / y z innych Krolestw z Franciey / z Angliey etc.
na swięta wojnę przybył / y żołnierzow z Śląska / z Czech / z Saksii Kieistut za-
pieniądze niemęto zebrałszy / wyprawił się do Litewskich y Smodżkich ziem
wielka moca: ktore iednego roku dwa kroć odwroty czyniac zwoiował/ a na-
brałszy bardzo wiele łupow y więźniow do Prus się wrocil / Za którym goniac
się Książ Kieistut/ tak milczkiem y potajemnie do Prus wtargnal/ i miało zam-
ku Insterborku nie wbieżal / y Kontor Insterborski gdy wten czas prawie siadł
do obiadu mało w siola nie wpadł/ a tak za ledwie zamku obronili/ y Comenda-
tor ledwie się wybiegal / wszakże wszyscy konie y majątności Commendatorstie
Litwa zabrała/ a spaliłszy Miasto Insterborskie / y dwa powiaty Wielowski
y Tąpiowski ogniem y żelazem zwoiowałszy / wypaliłszy y wybrałszy z wiel-
kością stad/ bydła/ więźniow y łupow rozmaitych do Litwy się wrocil.

Dla tych szkod Mistrz Pruski Winrik trzeci kroć tegoż roku wyprawił się do
Litwy / a ciagnac daley w ziemie nieprzyjacielską / wszyscy ony wołosci gdzie
Polwiel siedł z woyskiem zburzył y zwoiował/ a chcąc na potym zabrać / y za-
grozić Litwie tajemne y chytne drogi / ktorymi byli zwykli Prussy naje-
dzać/ zbudował zamek Christimemel / y most na rzece Memlu ma być
na Niemie. Tego budowania Kieistut Książ chciał dwa kroć
przeszkodzić najeżdżając woysko Niemieckie/ y trwożąc
robotników/ ale odbity y odpedzony
musiał dać pokoy.

Wyprawie Kazimierza

wielkiego Krola Polskiego przeciw Litewskim

Książetom niemytym na Wołyn / zburzeniu Wiazowsza

przez Kiejsztut / o spólnych Wonnach Litewskich

z Krzyżakami / Roku 1366. etc.

Rozdział IX.

Krol Polski Kazimierz / wielki rzezony / postando-
wiony przymierze wieczne y krewnosc z Cesarzem Karolus-
sem Krolom Czeskim / wymyslit ostatek Ruskich ziem dochodzic
do Polski przylaczy / zwlaszcza Lucka / Belza / Chelma / Oles-
ka / y Wlodimirza / ktore ziemie z zamkami Litewskie Książet
od lat czterechnaście albo piasnaście takto kładzie Niecho-
mus / y Cromer / trzymali / za zyczliwoscia Ruszakom. A tak
roku 1366. po swietym Janie Chrzecieliu zebrał wielkie woysko ze wsiyskiego
Krolestwa Polskiego / y przyciagnął naprzod do Belstkiej ziemie / tam do niego
przyiachał Jurgi Narimuntowicz Książe Litewskie / Belstkiego krain dzierżaw-
ca / a wblagawszy Krola łagodna przemowa / nie nieprzyiacielem ale holdow-
nikiem Polskim być sie wyznawając / otrzymał w pokoiu Belstka ziemie / ohy-
dziony chytrem fortelem Krola / iako Niechomius pise / iz Polacy nie nieprzy-
iacielskiego w ziemie jego niepoczynali / nad to jeszcze przydał mu Krol Kazimierz
Chelmski powiat y zamek Chelmo Litwie wydarty. A Lubart Siedor na chrście
rzezony Książe Wlodimirskie gdy prosił łaski / niechciał na to pozwolic Krol /
ale zaraz na Wołyn w dzierżawę jego z woyskiem sieruszył / y ciągnął daley do
Wlodimirskiego krain / gdzie gdy jadnego odporu nie miał / Lucka / Wlodimirza /
y Oleska zamkow moca dobył / a drugich przygrodkow śladnie przez podanie
dostał. A tak Lubarta Gediminowicza Brata Olgerdowego / y Kiejsztutowego
z Wołynia wygnawszy / y on wsiyskie kray podbiwszy y zholdowawszy / podał
go z łaski Alexandrowi Książciu Podołskiemu Koriata Michaila Książcia Mo-
wogrodzkiego Synowi / Wnułkowi Gediminowemu / iako Cromer lib. 12. świad-
czy / aczkolwiek Niechomius lib. 4. cap. 12. fol. 231. tego Alexandra synem Kiejs-
ztutowym majem doswiadczoney y szczerę wiary być świadeczy. Ale tenże Ale-
xander był Koriatow Syn nie Kiejsztow / tak według Długosza y Cromera /
iako według inszych Kronik y Lätopisow Ruskich : A izby tego to Alexandra
Koriatowicza Kazimierz do chowania szczerney wiary y przyiąni przywiódł /
osłodził Polakami Lucko / y Wlodimirz / potym zamek Wlodimirski / ktory
był przedtym drzewiany / murem ceglany chodogo zbudował / y wieżami ob-
warował / y trwał napotym Alexander Koriatowicz w wierze y w przyiąni z
Krolom Kazimierzem / Ale Jurgi Narimuntowicz Wnułk Gediminow / a Syno-
wiec Olgerdow Książe Belstkie nie szczywał wiary / a na ostatek kusil sie kilo troc
moca Krolowi Kazimierzowi y Polakom odpiąć / y do Polskich krain czesto
nalezozał z Belza / z drugimi Książetami Litewskimi / iako o tym bedzie niżej.

Tegoż czasu roku 1367. Starb niemały Krolestwu Polskiemu zginął / Bo
Nieszczanie Witomscy gdy gwałtowna popełniliwoscia Plebaną swego / Piotra

y Mikolaja Kaznodzieie utopili / wnet na nich pomsta Boza przysła / iz Sre-

q ii

bro y Olow

Zamki na Wo-
łyniu Polacy
pobrali

Alexandra Ko-
riatowicza / Po-
laci zachowa-
nie
Jurgi Narim-
untowicz prze-
ciw Polakom

Ruskie Kra-
jezno zginat
w Witomiu

bro y Ołow/ktore kruszce przed tym w gorach Bitomskich hoynie kopano/żaraz
zginęły y przepadły/ O czym Długos y Niechouius lib. 4. fol. 246. cap. 23. Cro-
mer. lib. 12. Herbortus et eodem cap. 10. lib. 10. etc.

Tegoż roku Winik Mistrz Pruski zebrałszy woysko niemale z własnego
Rycerstwa Pruskiego/ dał je pod sprawę Henrikowi Schindkopowi Marszał-
kowi Pruskiemu wielkiemu / ktory wtargnąwszy do Litewskich ziem / przetrz-
zagony pięć powiatow okrutnie zwoiował / burzac y plundrując co mu się na-
winało aż do Kowna/ ośm set więźniow / y koni / także bydła rozmaitego trzo-
dy y stada do Prus wywiódł.

Litwa Niem-
cy burza.

Litwa Ma-
zowie wojuje.

Potkowst spa-
len.

Aż się Litwa domniemała ty skody podać od Krzyżaków z porady Bi-
skupa Plockiego / żarazem Kieistut Książę Smodzkie roku 1368. zebrałszy się z
Bojarzy Trockimi / Grodzieńskimi / Suraskimi y Branskimi / ciągnął do Ma-
zowsza / Zamek y Miasto Potkowst / Biskupa Plockiego obegnał / a iż Miasto
było nieobronne / snadnie je Litwa wybrałszy spaliła / zamku potym wsiłnie do-
bywali / z ktorego gdy się meżnie broniła Ślacha Mazowiecka / y Mieszczań-
Potkowscy / wnet Litwa z ostatkow spalonego miasta drzewo bierząc / obmio-
tali zamek y przekopy wokolo / ścianując się podmiotami / potym gdy ony stogi
drew zapalili pod murami y w przekopach / a wiatr po temu wiał na zamek / po-
częły się mury od ognia padoć y walić / a na ostatek y ludzie się w zamku skwa-
rzyli / tak iż ich wieśsza część zgorzała z zamkiem wespolek / a ktorzy z ognia uciekli /
jednych Litwa posiekła / drugich powiązała / potym rozpuszczłszy zagony po o-
kolicznych włościach bez odporu łupow y korzyści wielkich dostali / ktore z roka
mi więźniow / trzod y stad wszelkiego dobytku pedząc wcale do Litwy ubiegli.

Roku zaś 1369. Winikus Mistrz Pruski ciągnąc z woyskiem do Litwy
kazał żarazem Niemnem wzgore prowadzić wapno / y cegle w skutach / chcąc
zamek gozie w Litwie zbudować / a gdy przyszli Niemnem milą albo pułtory
od Kowna / należli materiei gotowej potrzebney do muru dostatek od Litwy
nad Niemnem także dla murowania zamku nowego / albo dla oprawowania
Kowna zburzonego zgotowane.

Gottswerder
Zamek milą od
Kowna zbudow-
wany od Niem-
cow.

Ta onym tedy miejscu / Winikus Mistrz żarazem poczał zamek muro-
wać / y dokonał go za sześć Miesięcy / z ścianami / z wieżami y budowaniem we
wnatrz / a dał mu imię Gotteswerder / to jest wyspa Boża / a obwarowawszy go
y osłodziłszy mocną obroną. Rycerstwa Niemieckiego / sam z woyskiem ziemią
Litewską wokolo y tam y sam zwoiował y wypalił na dzień Swiateczny.

Gottswerder
zburzony.

Potym skoro Mistrz z woyskiem Niemieckim do Prus wyciągnął / wnet
Olgerd y Kieistut Książę / gniewem skutym y zapalczywością dla zbudowa-
nia onego Zamku w swojej ziemi pobudzeni / oblegli Gotteswerder zamek nowy
z wielkim woyskiem Litewskim / a dobywając go we dnie y w nocy wstawic / nie
całe pięć miezioł / rozali go mocą / gozie wieśsza część żołnierzow Niemiec-
kich pobito / y posiekłszy / drugich do więzienia w ciemnice wrzucili / a on Zamek
z gruntu zburzyli.

Beier zamek
spalony.

Miech. fol. 247.
Set tunc Dux
Kieistut commin-

Potym tegoż roku Henik Schindkop Marszałek Pruski / z wielkim woyskiem
do Litwy wtągnął / a zamek Beier obegnał / ktorego gdy wstawiczymi y g-
torowymi szturmami dobył / przysłał do niego Książę Kieistut pośly swoje / y po-
minając go. aby mu zamek Beieri żarazem wrocil / pierwey niźliby go mo-
ca dostał / a woysko Niemieckie pomordował. Tym poselstwem zaszłym / Mar-
załek Schindkop zaufiony / wnet tuż przed pośłami Kieistutowymi / y zamek Be-
ieri / y dziewięć set Litwy z nim spalił wespolek / a drugich powiązał. Przeto Książ-
ę Kieistut łagodniey z nim postępować / prosił rokowania / w ktorym pośłanowi-
li / iż więźniow zbudowy stron na odmianę sobie wypuścili / Ale w ten czas Kieistut
się zagrożił

się zagrożił / iż też tegoż roku miał do Paus w nawiedzinę przyiść. Która groźba Winiklus Mistrz Pruski obruszył / dwa kroć ledwież zimy tegoż roku do Litwy z wojskiem wyprawował Henrika Marszałka / który za każdym razem okrutnie ogniem y mieczem lud y powiaty Litewskie y Smodzkie wdręczył y zwoiował.

Litwa Niemcy burza.

Kieistut też Książę roku 1370. chcąc się wścieć y spełnić obietnice pogroźki swojej takroczoney / gdy groził Marszałkowi iż miał wzajem na drugi rok Pruski nawiedzić / zebrał wojsko wielkie z Rusi y z Tatarsów których na pomoc przyzwał / także z Smodzy y z Litwy / a także z tymi wielkimi wśami iezonych / y rotami pieśnych / wespół z Bratem Olgerdem do Pruskich ziem ciągnął / gdzie naprzód Sambiejski powiat rozdzieliwszy wojską na dwoje zburzył / wybrali / y wypalili / potem do zamku Ortelzbertu z wojskiem się przyścinowali / którego dobywszy spalili / Zamek zaś do Rudow albo Rowdiną drugiego zamku przyciągnawszy / położyli się w polu obozem y namioty rozbili / a wozagony po różnych stronach Pruskich puszcili / burząc zabierając / siekąc / y paląc co się im na winęło. W tymże czasie roku 1370. Winiklus Mistrz ze wszystkimi mocami swoimi Prusami / na ostatek z miast y od roley wszystkich ludzi do zbroie ruszywszy / Kieistuta z wielkością rycerstwa z Księciem y z innymi cudzoziemskich stron przybyłego / w niedziele w Ktorą śpiewała introit: iako Michonius pisze: Exurge quare obdormis Domine: wdręzył na wojsko Litewskie. A gdy z obudwu stron frogą a okrutną bitwą stoczyli / także i roronym szczęściem do putonia trwał / na ostatek Książę Litewskie dawszy znak przez traby / kazali obronna ręka w lasy bliskie wojsku swojemu z łupami wstępować / y także z polą wbiegli za niedokończą zwyciężonych / a Krzyżacy płac otrzymali / wśat: Henrik Schindelpo Marszałek wielki Pruski / frogi naieźnik y burzyciel Litewski tam został od Litwy zabity / y przy nim 25. bratow zacnych rycerzow zakonu Krzyżackiego poległo / a Litwy cystac na placu pobitych zostało.

Sambie góls Krolewiec.

Psalm. 43.

Et atroci pugnae commissa.

Micho. Duces Lituanie dato signo receptum.

Małżeństwie Kieistutowym / Rozdział X.

Małżeństwie Kieistutowym latopisze Ruskie także rzecz prowadzi: gdy powiada panował Kieistut na Trocach y na Smodzy / wstąpił iż na Polondze (które miasto jest nad morzem Smodzkiem) była Panna Córka któregoś wielkiego Pana Litewskiego albo Smodzkiego bardzo głódka imieniem Biruta / która była Bogom swym podług obyczaju pogańskiego posłubiła chować się aż do śmierci / skąd też sama była chwalona od ludzi prostych za Boginię / A iadąc z woyny Pruskiej Książę Kieistut zaięchał do niej sam / y upodobał mu się że była głódka y dość mądra / tamże się prosił aby mu była za małżonkę / a gdy na to zezwolił niechciała / obmawiając się iż posłubiła bogom swoim czystość chować aż do śmierci / Książę Kieistuciey zmocniwszy się wziął ją gwałtem / z teo mieyscą / y prowadził w wielkiej wężowości do stolice swej na Troki nowe / a obestawiony bracia Książęca weszli wesele / y Biruta wzięła sobie za żonę / z którą miał Wicłtę y innych synow iako o tym będzie niżej. A w Polondze nad morzem widziałem sam prociśce gore wyniosła tej Biruty / które także y dziś swiętos Birutos Smodzy y Kursowie zowią / y obchodzą teście podziś dzień ten S: wroczyście / tam na tym mieyscu gdzie y Kapłan Rzymiński zajeżdża / a z swięcy z ofiar nie mały pożytek biera: Acz nie sadzę iako ty ofiary Bog przyjmie / gdyż ta Biruta była pogańska. Ale się do rzeczy wracam.

Rzecz latopis czow o Birucie ienie Kieistutowej.

**Smody zburzo-
na.** Przyciągnął potym. Rupoldus Książę Raskuskie z woyskiem Niemieckim / z Czechy / z Węgry / z Morawy y z Śląskami Krzyżakom na pomoc / którego przybyciem Mistrz Pruski y Zakon jego posileni / rozdzielwszy woyska na czwo-
ro do Smody wciągnęli / y wszyscy prawie Smodzkie krainy wypalili / a pobito
by starych ludzi y małe dzieci / wyrostków y tych co się do roboty godzili w wiel-
kiej liczbie związanych do Prus wywiedli.

**Kieistut goni
Mistrza.** A Kieistut Książę Smodzkie goniąc się za Mistrzem y woyskiem jego z łupem
należad wyciągającym / zamku Gozenlanken w Pruszech dobył / a wybrawszy go
spalił / y powiódł resztę okoliczny ogniem y mieczem wypustoszył y zburzył /
także ludzi Niemieckich bardzo wiele obojgo pogłowia w zaim drugich na-
wiazawszy z łupami y z połonem spieszo do Litwy odciągnął. A skoro Kieis-
tut z Prus do Litwy się wrócił / wnet Comendator z Justerborku Wigandus
Belderseim do Litwy z woyskiem wtargnął gdzie siola ięse przedcym nigdy
niemoiowane wybrał / y wypalił / a nabrawszy więźniów y łupów do Justerborku
odciągnął.

**Litwa Niem-
cy wolna.**

**Kazimierz Król
Polski umarł.** Tegoż Roku 1370. Kazimierz Król Polski wyjechałszy na łow w dzień
święty narodzenia Panny Maryi (jak Cromer lib. 12. pisze / a Wapowski y Biel-
ski klada iż nazajutrz) Miesiąca Septembra 9. dnia padł z koniem y skutł sobie
goleni lewą / gdy Jelenia w las zapalczywie gonił / do Sandomirza na wozie
przywiezion / a potym gdy wpadł w febrę / do Krakowa był doprowadzon /
tamże potym uczyniwszy Testament porządnie / y przyjąwszy Sacrament pań-
ski / umarł dnia 5. Nowembra / pochowan na Zamku w Kościele S. Stanisła-
wa / w Grobie Marmurowym / na którym y dziś widzimy wyobrażenie jego.
Królował lat 37. a żył 60. lat zupełną.

O burzeniu Polski przez Li- twę / wzięciu y wroceniu drzewa Krzyża świętego od nich / y o Ludowiku Królu Węgierskim y Polskim.

Rozdział XI.

Do Wielmożnego Pana / Pana Mikołaja Biele-
wicę Staniewicę / Podkomorzego Ziemskego
Ziemie Smodzkiej.

W roku 1370. Książę Litewskie Kieistut z Lubar-
tem / y z innymi Bratami wstępującymi o śmierci Kazimierza
Króla Polskiego / ciągnęli z woyskiem na Wołyn / y oblegli
Zamek Włodimirski pod Polakami / którego gdy nie mogli za-
pierwszym siłami dobyć / nie sturmowali więcej jedno le-
żeli wokoło blanków.

A był wten czas Starosta y Komistrzem na Zamku
Włodimirskim niejaki Piotras Turcki z Ziemie Leczyckiej / ten też mógł dłuższe
obłężenie wytrzymać / bo zymności było w zamku dostatek / a gwałtu żadnego ię-
sze nie było / wszakże gdy Książę Alexander Koriatowicz Synowiec Olgerdowi
Lubartowi

Lubartow / y Kieistutow (ktoremu był Krol Kazimierz dat Wolynska ziemię /
wydarzyszy ta Lubartowi tego Strytomu) do Krakowa odiachat / bo z Polaki Turki zamek
dobrze mieścił / Piotras Turki nie spodziewając się pomocy z Polski / groźba podał. *Scyph*
ni Litewskimi ostrąsany / Zamek drzewiany stary / który miał w swej obronie
wymowiszy sobie wolne wyiachanie z mądrością własną / podał dobro.
wolnie. A Książę Lubart osadził mocno Rycerstwem swoim Litewskim y Ru.
skim Włodimirski Zamek / Do to był własny jego woziat / y ktemu ieszcze po.
sag po zenie Książę Włodimirskiej / A nowy Zamek murywany / który Kazi. Włodimirz z
mierz Krol Polski owie lecie całe wielkim kosztem nągawszy murarzow / ozd. twa odia.
bnie był z paloney cegły wystawił / a tylko go trochę niedokończył / wszystkie Zamek mury
z fundamentow aż do gruntu Książę Lubart rozwałił / zburzył y z ziemią zrownał. wany Włodi.
A potym Olgerd wielki Książę Litewski / Kieistut Smożki / Trocki y Podlaski / y murki zburzon.
Lubart Wolynski / prosto od Włodimirza z gotowym wojskiem Litewskim y Litwa Polste
Ruskim / ciągnęli do Polski / a przejeżdższy Lubelską ziemię / y zmiotawarowy w burzo w. Inter.
niey wszystkie wołosci / wtargnęli do Sandomirskiej ziemi / którą także zburzyli regnum.
y splundrowali / aż do tyssy gory / na której jest Kościół sławny z bogatym klasz. Lissa gor.
torem / tam między innymi łupami / goy Klasztor y Kościół bardzo bogaty wy.
brali / wzięli też pięć drzewa Krzyża S. na którym Pan Chrystus wisiał w koto
chedogo oprawioną / A gdy inni z łupami y z wielkością więziow do Litwy się
wracali / wnet skoro na granicę Polskie przyszli / które Litwa od Polski dzielny /
stał się cud dziwny y pamięci godny : Abowiem woz on na którym Drzewo Cud w wonku
Krzyża S. z innymi łupami wieziono / zarażem stanął / iakoby go wyrz w zie. Litewskim drze.
mie / iż żadnym sposobem ani przypreżeniem kłosa nie cugow komi / y iazm. wa Krzyża S.
wolow / ani żadną pomocą wielkości ludzi niemogł być z miejsca ruszony / y iazm. Długos. et Mies.
orosem ieszcze nado to Książę Wyola / Konie woły / także Ludzie którzy się Polowie chowius lib. 4.
onego woza dotknęli / wszyscy zarażem na ziemi padali y umierali. Przeto Książę. cap. 25. Cromer.
żetą Litewskie zdumiewszy się y przelęknęszy z tego nowego a dziwnego przypad. lib. 13. plautium.
ku / pytali / iako Cromerus pisał / jednego Rusina / a Niechomius fol. 48. lib. 4. enim quo crux cās
cap. 29. Kłódzie / iż Kaptana swiego którego zowie Glamen / albo Wieżę Kł. cetera praeda ne
Litewskiego pytali / co by za przyczyna była tego dziwnego cudu / y oney plagę na hebatur, nulla vi
swoich ludzi umierających dopuszczoney / a gdy im powiedział on wieść po. neq. umenterunt
gański albo Ruski Kaptan / iż żadnym sposobem woz się z tego miejsca nie ruszy / niq. hominū loco
ani plagą na was morowa wstanie / aż pierwej drzewo Krzyża S. na pierwie swo. moneri possit.
te miejsce odesłacie. Zarażem tedy Książę Litewskie Słachcień jednego Polstieo. Podobnieo Rus.
poimanego Chorabala przezwoisziem z wiezienia wolno wypuścili / albo Korabo. stiego Kaptana
le / y odesłali przeciż one pięć Krzyża S. z złota oprawa do Klasztoru Iyffogor. Chreścianina.
stiego na pierwie miejsce / a sami z innymi łupami y z wieziętami do Litwy wsił.
Semowit też Książę Mazowieckie zarażem skoro wylisł o śmierci Kazimie / Chorabala Pol.
rza Krola Polskiego / pobrat zanki / które był Kazimierz spadkiem do Polski. si E. lachie z
przylaczyl / iako Plocko / Rawa / Wysegrad / Gostynin y Sobaczow. Krowiem S.
Zasso także Suchtenhain syn Zassonoro von Wedel Starostą Orona Mar. wolno ruszon.
grąbie Brandenburgskiego / Santok zamek wziął przez podanie przynusione / acz. Santok wzięty
Polowiek go dość meżnie bronil Sandow y Slesyński.

Tak Polacy w Prockim czasie bez Krola będąc ze trzech stron / nawiecy od Li.
twy uciśnieni / wyprawili Posły Glorianą Biskupa Krakowskie / y Janą Serzel.
cą Rancelerza Koronnego do Ludwika Krola Węgierskie / prosiac go aby zarażem Bez Krola gle.
na Krolestwo Polskie od Kazimierza Wnia ieszcze za żywota nąznaczone / przyja. Nadra obpo.
chał / a bytenością osoby swojej niebezpieczności Krolestwa polskiego ze wszystkich wiedzi Ludowit.
stron wissace uspokoił. A gdy się długo Ludowik z tego wymawiał / mowiac / iż ed Krola. Regna
niepozyteczno dwiemą trzodom albo trzodom mieć jednego pasterza / tak też owie plura nō bene ab
rzeczy vno administrari

Ludwig W.
gerli na Krole-
stwo Polskie.
Wapowski ro-
tu od Chrystu-
st 550 a ha-
geus 650 po-
czatek Lechowe-
go panowania
ksiada / aczto-
wier dawał
czas inſy ksiada

Postroinni Kro-
lowie w Pola-
sce.

Dziś też b nas
niewiem iako.

Polstich powia-
tom albo ziemie
szczęści Ludwik
Krol od Polstich
oddal.

Gubernatorka
w Polsce.

Tak też bni wci-
nił Noboam.
2. Paralip. 10.
3. Reg. 12.
3. Reg. 14. et
2. Paralip. 12.

Krolewny Pol-
skie nieprawie-
dliwie osromo-
cone / y z dziedzic-
stwa zupione/
od Ludwika.

Korona Polsta
zupiona od Lu-
dwika.

rzeczy pospolite / iedną bez drugiej / albo bez wtrąty obudwu / od iednego
trudno mogą być rządzone y ~~zawożwane~~ / na ostattek prośbami zwoycizony
przyzwolit y przyiachał naprzodo do Sadezca / a stamtąd od Panow Litwa
Kuch do Krakowa przyprowadzon / tamże koronowan od Jarosława Arcibi-
skupa Gnieźnieńskiego na zamku w Kościele S. Stanisława. A tak poczyni
od Lecha pierwszego Książca y fundatora narodu Polskiego / aż do tego Kazi-
mierza Łokietkowica wtorego śmierci / śnać przez dziewięć set lat albo więcej
zawżdy Polstą miała Książca y Krola z swego własnego Polskiego narodu /
okrom iednego Wacława Czeskiego Krola / Który też był przed Łokietkiem nie-
dlugo na Krolestwie Polskim. Ale ten Kazimierz wtory / goy bez potomstwa
męskiego umarł / skńczył successią albo nasłednictwo Krolow Polstich z na-
rodu Polskiego od Lecha. Bo od Ludwika Węgrzyną y od Jagetą Olgerdowi-
czą Litwiną Książca tego / postroinni ieszcze w polsce panna / Ktorego potoma-
stwa ieszcze teraz mamy Krolowā Anne drugiemu Węgrzynowi Stephānowi
Sieromigrodzkiemu Woiewodzie z Krolestwem Polskim oddana / Ktorego tego
roku Ktorego tenasze Kromka konczymy 1579. z Krolowā Anna prawnuczką
Jagelona Cerką Sigmuntą Krola / a Siostrą Sigmuntą Augustą przeszliwie
pannie.

Wielka żalosc śmierci swojej Kazimierz Krol wten czas Polakom wtra-
pionym po sobie zostawił / Bo Krol nowy Ludwik iako cudzoziemiec żadnego
do siebie Polaka niepuszczał / a wszystkie rzeczy przez tłumacze odprawował / K te-
mu co miał krajiny oderwane do Polstki przybawic / to ieszcze zarazem po Koro-
naciey kilku powiatow do Polstki oddał Władysławowi Książciu Opolskiemu
Węgieńskiemu Woiewodzie / iako Wielunską ziemię y Ostrzeszowską / nado to
Olshynską / Krzepicką / Bobolicenską powiaty z zamkami / y Brzezińską ziemię
w Sieradzkim Woiewodztwie temu dąrował. Potym uczyniwszy pogrzeb Kazi-
mierzowi Krolowi w ilkim kościele w Krakowie / iachał do wielkiej Polstki /
stamtąd zaś zamieszkał w Gnieźnie dwa dni / a w Poznaniu także / rychło do
Krakowa przyiachał. a z Krakowa zarazem się do Węger wrocil / Matkę swoją
Zelizabeth Polstą / Siostrą nieboszczyką Kazimierza Krola / Gubernatorką na
swym miejscu w Polsce zostawiając / y wszystkie sprawy Koronną zleciwszy.
Ta tedy Elizabeth Krolowa Węgerka / rozumem się niewieścim sprawu-
jąc / młodych y młodszych ludzi do Rady Senatorskiej w Polsce wybrała y
podwyższyła / a godnych / poważnych / y statecznych meżow z rzędow złożyła /
a na ich miejsce pooblebow y młodszych meżow posiadła.

Corki dwie Kazimierza Krola własne dziedziczyły y Krolewny Polstie / ze
wszystkimi starbami / Ktore im był Ociec Krol Kazimierz bardzo bogate w zło-
cie / w srebro / w perłach / y w rozmaitych klenotach y wbiarach zostawił / Zeli-
zbieta Krolowa do Węger zaślata / A tam Ludwik osadziwszy prawo
odsadził ich od dziedzictwa y successy Krolestwa Polskiego / twierdząc to nie-
sprawiedliwie / iż nie z własnego toż Krolewskiego były wrodzone / a w tym te-
mu zabiegał / aby potym meżow takich Książat potrzebnych niedostali / Ktorzyby
z nimi dziedzictwa w Krolestwie Polskim dochodzili. A tak osłateczne ty dwie
Polstie Krolewnie Lechowego y Piastowego potomstwa / od Ludwika Krola
powinowatego swego / nie tylko były z starbow y z Krolestw dziedzicznego
zupione / ale y niesłusnie osławione. Wydane potym były w małżeństwo / An-
na za Guilhelma Grabię Celyskiego / a Jadwigą za Książce Romera Styr. / Ksies-
go / Głodownikow Węgerskich. Nado to ieszcze Krol Ludwik miasto przyba-
wienia sławy Polakom / z namowy matki swojej wziął Koronę stołeczną / Sce-
ptrum / Jąbłko / y Miecz / także inſe wbiory y klenoty Krolewskie / a to wszystko
do Węger

do Weger zkwiozł / aby Polacy inzego Krola mimo niego / Albo tego potoma
stwo sobie wybrać / y koronować nie mogli. Ty zaś Kleinoty potym aż Jage-
to Krol Polski / Wielki Xiądz Litewski z Weger odistał / iak o tym będzie
niżej.

Gestych wownach Kieystu- towych / y inzych Xiązat Litewskich z Krzyżaki Pruskimi y Liflandskimi / y Burzeniu w Pru- sach Polski przez Litwa.

Rozdział XII.

Sach ostatecznych wtarczek / najazdek / bitew y woj-
ien Kieystutowych / y inzych Xiązat Litewskich z Niemcy
Pruskimi y Liflandskimi / Czynelniku miły / zebrawszy po-
rzadek z Prusich / y z Liflandskich / z Długoshowych y Nie-
chowisnowych Kronik lib. 4. cap. 33. fol. 257. et cap. 34.
fol. 219. et 260. etc. cum dowodnie napisał / niechcąc na-
mniejszej rzeczy należący Litwie y Smodzi (acz ni to z
wielką pracą / trudnością / nakładem y bądaniem przyszło) opuścić / ponieważem
się już na to zawiadł. A tu iakies często burzone zamki w Litwie y w Smodzi
bzoa wspominać / których dziś nieznac ani słychać / bo dawność ich cząstki y czę-
stym burzeniem / iż też k temu drzewiane były zniszczały / wskazuje lepiej y dziś bardzo
wiele Gorodysc gestych w Litwie y w Smodzi widzimy / które są iawnymi tego
swiadekami.

Roku 1370. Kieystut Xiąże Smodzkie / Trockie y Podlaskie / z woyskiem Li-
teńskim na przecze zebrany wtargnął do Prus / a tam powiat Scistenski zbu-
rzył / wybrał y wypalił / potym z wielkością wzięniow y łupow rozmaitych prze-
szedł z Prus do Litwy wyszedł.

Tegoż roku 1370. Winiklus Mistrz Pruski mścić się na Kieystutem zbu-
rzenia powiatu Scistenskiego / a rozpyłkowawszy woyska swoje na cztery zagro-
ny / do Litwy wtargnął / która na wielu miejscach zburzywszy / z łupami wyszedł.

Po nim zaraz Elner Comendator z Białgi w Ruskie krainy na Podlaskie ci-
gnął / tam Drowika z miastu dobywał / którego gdy nie mógł wziąć / zburzywszy
one włość do Prus z łupami wyszedł.

Tegoż roku Karolus czwarty Cesarz Rzymski y Krol Czech / Syna swego
Wencława na Cesarstwo koronował za żywota. A Sigmuntowi drugiemu sy-
nowi dał Męgrąbstwo Brandenburskie / y Morawskie / Ten po śmierci oycow-
skiej / Brata Wacława Cesarza poimał / y wsadził do więzienia w Wiedniu roku
1373. iako o tym będzie niżej. Tegoż roku gdy wiele rycerstwa pielgrzymkiego
na pomoc Krzyżakom przyszło / Comendator z Insterborku z nim Litwa burzył /
Dersene zamek wziął / y spalił / y wielkie łupy wywiodł do Prus.

Na drugi Rok 1371. Kieystut Xiąże Smodzkie / wzajemnym sposobem do
Prus wtargnąwszy / Scistenski zamek z włością wtory raz poburzył / A wiel-
kość Niemcow pobierwszy łupy wielkie do Litwy wywiodł.

Przeto tegoż roku Wigandus Beldelstein / y Comendator z Insterborku / z
dwoma woyskami do Litwy wtargnęli / Ale obadwa nie czyniwszy nic godnego
Pamięci / nazad odeszli.

A nie takto było
wiane zamki / to
Litwie y w
Smodzi zniszcze-
nia / ale y mi-
rowanoch wiele
widzimy w Gre-
cie / y w Dzia-
lich polach / Ro-
ch dzis y t.
mon niewiemy

Kieystut Sei-
stenski Powiat
zburzył.
Winik burzył
Litwa.

Drowik zamek
na Podlasku po-
dobno chciał na-
pisać Drowin.

Wacław Ce-
sarz nieczemu
y piśmie.

Dersene Za-
mek Dersa ro-
Smodzu / Ko-
strowa.
Kieystut Prus
so burzył.

Miech. et Długos
nihil memorabile
viter gest.

Wostowist
poburzył.

Omnes custodes
Crucigerorum
fallens.
Sortel Kieistur
tow.
Dlugoss. Relictis
insidys in locis
opportunis.

Władysław
Mnich w Pol
sce broi.

Dwa kroć Sto
toria Władysław
Mnich
wziął / raz po
mawiał. Kom
lira Stárosta
na posu / a dru
gi raz. Serpim
skiego wpoim
w mem podes
tępem.

Y Zamek y
1000. złotych
za flasz win.

Weigow Za
met o Powiat
albo Weigow
niech był.

Dirschingsta
ma bni podobno
Dermanita y
Weigowska wo
łosci poburzone.

Potym roku Pánstiego 1373. Elner Contor z Balgi Wostowistka ztemi
w Litwie aż do Rámiencá poburzył / a z wielkim dobytkiem y więziami do
Balgi się wrócił.

A Kieistur tegoż roku posłie przed Wielką nocą wszystkie strazy Krzyżackie
na granicach Pruskich rozsądzone osłupawpy przez pustynie y lasy do Prus
wciągnął / Dibersteginskie wszystkie wołosci ludzi siekąc y wiaząc poburzył / a do
wiedziawosy się od spiegow i blisko było woysko Krzyżackie / wo lasów z lupą
mi wszedł / zostawiając chytro w ciasných mteryskach zasaoki po sobie / z których
by na Niemców iesliby go gonili wderzył. Dla tego Comendator Brandenburgski
ktory był Hetmanem woyska Rzeskiego y Pruskiego / obawiając się aby w siolę
y w samotowki Litewskie nie wpaół / przestał Kieisturá gonić / a tak Kieistur
wcale z plonem do Litwy wszedł.

Tegoż czasu roku 1373. w Polsce wtrąpioney nowe się burdy poczęły / Wo
Władysław Biały Książę Gnińskowski / powinowaty bliski Książę Krol
la niedawno zmarłego Polskiego / będąc więcej niż czternaście lat Niemcem y
Dyakonem w Klastorze S. Benedicta Diwionstym w Kieistwie Burgundyskim /
przymabiony był od niektórych wielkiej Polski Slachcicow roszekliwych / a gdy
niemogł y Papieża dyspensaciy otrzymać / ronec sam takó był niešťateczny Zabit
zrzucił Niemców / a zebrałszy Oleaiow y swowolney Slachty kilko set / trzy
zamki iednego dnia w Książawach wbiegł y opánował / Władysławski / Gnińs
kowski / y Złotoryski / a potym Sarleń / y Inowłodslawia zamkow dobył. A
Złotoricy zamku náó Wisł. a obromnego wtory kroć tym fortelem dostał / ktory
się moze zgodzić na przestroge Pánom Rotmistrzom. Przekłócił był na tym
zamku Złotoricy Sendiwoy General wielkiej Polski / Skrzypinskiego nięckiego
Szwagra swóiego po Sierstze / starego czlowieka / y ktory był sławny zwykłym
pochmielenim. Władysław tedy Biały náprawił na niego Rybitwy / ktory
go wpoili Wóment z Toruniá przywiezionych / a gdy go wino y sen / k temu zontá
młoda wkołysła y wspiła / wnet drabi y stroze zamkow / takze siodzy tego przy
kładem pánstwu podweseliwszy sobie posiali / a w tym Władysław Mnich swo
ich z drabinami podeslawosy / wieze / mury / y blánki wbieżał / Pan Stárosta z jo
na y wszystkie Czeladź iego / takze żołnierze poimáni / aż potym przyiaciele samego
tyściami złotych odkupili / O czym Dlugossus y Cromer lib 13.

Żás w Książawach y wielkiej Polsce tenże Mnich stoczywszy biewe kilo
kroć z Sendiwoem z Subiną Stárosta wielkiej Polski / y pod Złotoria Książ
mierza Książę Stecyński / y Dobryński / y innych wiele zabijając y pstrum / wiel
kie škody w Polsce y w Książawach poczynił / ná ostatek porażony y zaprowa
dzony do Weger. Tam Ludwikowi Krolowi Kieistwo swoje dziedziczne Gnińs
kowskie w Książawach przedał za dziesięć tysięcy złotych / k temu wziął bogate
Opáctwo w Wegrzech ná wychowanie / wśatze rychlo potym gdy mu się sprzy
rzyło mieszkać w Wegrzech / wrócił się do pierwszego Klastora swóiego Di
wionstkiego do Burgundiey / y tam przyiawszy z nowu zakon y kápice umárt / a
pomocnicy iego w Polsce / iedni więzienim / y pobránim umiół na Krolá / dru
dzy dobrowolnym wywołánim z ziemie byli skaráni.

Roku 1374. Komendator z Insterborku z ieżdnym y pieśym woyskiem / w
Zmodzi Weigowski powiat poburzył / y z lupami wielkimi do Insterborku od
szedł. Potym się oburzyli na Litwe wszyscy pogranieczni Comendatorowie / z
Hetmanem swoim Gocfridem de Tilia Marszałkiem Pruskim / a zebrałszy się
wielką mocą znówu Dirschingenski y Weigowski powiaty w Zmodzi wojowali /
z których siedm set więziow do Prus wywiedli.

Roku

Roku 1375. Krzyżacy dwie woyska zebrałszy / z wiełszym w ktorym byli woyscy Comendatorowie / do Litwy wciagnęli / a z mnieyszym Comendator z Ragnety do Ruśi wtargnęli / tak z obudwu stron wołosci poburzywszy / z wiel. kimi wzdobyczami do Prus sie wrocili. A Książę Litewskie Olgerdus / Kiejstut y Swerderko (musi być Swidrihayto) z swoimi y pomocnymi woyski na troie sie rozdzieliłszy / zaraz do Prus wtargnęli / Olgerd Welowski powiat / Kiejstut Kąplahenska ziemia / Swidrigal Insterborskie wołosci / ogniem y mieczem zagoni po stronach rozpustęszy burzyli / y pustoszyli / Dziewiec set Niemcow posiekłszy / Insterbort zamek wziali / y spalili / a bez żadnego odporu z wielkimi wzdobyczami ludzi / skarbów y dobytków do Litwy sie wrocili.

Insterborg
spalon.

Msczac siatecy tej skody Eberhardus Comendator z Ragnety z iedney strony / A Teodoricus Brat zakonny z drugiey / do Litwy weszli / ktora wtorego dnia Miesiac Lipca kilko dni burzyli / A poltora sta wiezniow poimawszy / do Prus bez odporu wšli.

Tegoż roku 1376. Elizabeta Lokietkowna Krolowa Wegersta stara / znówu na gubernacja / Krolestwa Polskiego z Wager przyichala przez Sadecz do Polsti / gdzie tu miedzy wyischali Pandowie y Slachta Krakowskiey y Sendomirskiey ziemi. A gdy przyichala do Bochniey / powiedzieli iey Polscy Pandowie / iż Książę Litewskie ze wsiyska moca swoia gotuią sie na wojowanie Krolestwa Polskiego : A ona im z ptochego rozumu niewiesciego odpowiedziala / aby sie o tym namnietey niestarali / a bezpiecznie na to spali / poniewaz (powiada) moy syn Krol Ludwik tak mocne y dlugie rece ma / iż na samotyłko imzie / nie iedno gruba y lesna Litwa / ale y inie wsiyskie okoliczne narody drzeć y padac musza.

Miech.

Quoniam filius
suus tam longam
validamq; habet
tet manum etc.

A w tym czacie bez mieszkania / iako Dlugos y Niechomius lib. 4. cap. 30. fol. 25. Cromer. lib. 13. etc. pisa / Litewskie woyska / z Ruśi / z Smodzi / y z Litwy zebrałne z Książętami swoimi z Kiejstutem / z Jagelem / z Witoldem / z Trok / z Wilna / y z Grodna do Polsti wtargnęli / Lubart też Siedor Książę Wolynskie z Lucka y Włodimirza / y Jurgi Narimuntowie z Belza z Wolyncami / y z Rusakami przez wielkie pustynie przyszli do Lubelskiey ziemi / a tam zlaczywszy wsiyscy mocy swoje / y potym rozsyłkowawszy sie na rozne zagony / z Lubelskiey ziemi przez Sendomirską ciagnac / przyszli aż do Sanu Rzeki na Podgorze / wtorego dnia Trouembra albo Listopada Miesiac / tam wsiyski krajny Polskie miedzy Sanem y Wisła rzekami lezace / wszędy y wzduż zwoiowali aż do Tarnowa / y za Sendomirz daleko w druga stronę / A tak pretko ci wielkiey w wojowaniu wywali / iż bardzo wielka wielkość Ludzi y Slachty / także Bogaczow w domach bezpiecznych brali / y wiazali / a drugich niewczas wciekających po drogach y polach rożnych imali. Przeto wielkich łupów y skarbów y nieopatrnych obywatelów onych krajów wespolek z nimi samymi nabrali. Piotras syn nowieć Janusza Arcybiskupa Gnieznieńskiego / porwawszy żonę z dzieciakiem do piero narodzonym / iechce niechrzczonym z Baranowa szodkiem nieprzytaciol na koniu wyskoczyłszy / ledwo przez Wisła zżona y z onym dzieciakiem wciekł.

Litwa aż do
Sanu na Podg
gorze.
Crom. Ita ut per
multi de nobilio
ribus quoq; et lo
cupletioribus, vel
in fuga vel in do
mibus suis incau
ti a barbaris op
primerentur etc.
Piotras wietka
żona iako E
neas z Troian
skiego pojaru.

Grabina też z Tarnowa Castellana Wislickiego Gracie Michaila odymarta żonę / idac do Krolowej z wielkim poczem kostrowane / widzac tuż Litwę za sobą / ledwo sie wybiegala z reku Litewskich / przez Wisła w czolnie / od stug pilnych przeprowadzona / a wozy skarbne / Rydwany y Kolebki / także Konie ze wsiyskim sprzętem y skarbami / Litwie na łup zostawili. Litwa potym ku Wislicy dziewiec mil od Krakowa pusćli zagony / z ktorych niektore wsiy ryl. to sie w kilku mil od Krakowa łupami wielkimi obciażeni wrocili. A Zelzbie, ta Krolowa Wegersta smierzac y ciepac on smetek y zalosne narzekante Lu dzi dla burzenia Litewskiego / rance z rozmaitych musita / y protosile nakladne

Grabina z Tar
nowa w stras
chu.

Litwa ototo
Wislice burza.

sprawowala /

Krolowa Bā,
bā 80. lat mā-
lac Krolowā w
żywa.

Litwa 10. nie-
dział Polke bz
odporu burz.

Miebnici adje
dys. Worne/
Wolsten d. 14
nieindē/ Gais-
sow/ Pāstow/
dys. 9 tyg. nie-
indē.
Mārkatek Pru-
ski Litwa nad
Niemiem bur-
z. 19.

Smowolen-
stwo Węgrow
w Kradowie na
co wyszło.

Kmita Stāro-
sta Kradowski
zabito.

160. Węgrow
zabitych.

sprawowala/ na Zamku Krakowskim w niedziele nāzawierz po swietym Miłos-
taju/ y tancowala wten czas Bābā stara ośmieszlat inſj lat mājac/ kiedy bylo
o obronie pilnie myśleć trzeba/

A Litwa też bez odporu cāle dziesięć niedziel sobie w Poſcie tancuiac / lupy/
wicznioy/ stad/ erzod/ y rozmaitych dobytkow wielka wielkość do Litwy nā-
zad przez Kādomskā/ y Sandomirskā ziemię pedzili/ Kāptanow/ starych y māj-
le dziaćki co się do robot niegodzili y w daleką drogę wstawali/ siekli y mordo-
wali/ Kościół kupili y palili/ burzac co się im kolwiek nāwinęło / y tāt wſili do
Litwy w cāle/ āle ſmódz od Brzyżakow Pruskich zwoiowanā nāleżli/ y ſieść po-
wiātow zburzonych.

Bowiem roku 1376. Winikrus Miſtrz Pruski/ ſyſzac iż wten czas Litwa
do Polki wciągnęła/ on też wpatrzywſy czas do ſmódz z ſwoim Ryceřstwem
wciągnął / gozie bez żadnego odporu ſieść powiātow z zamkami / To ieſt Mie-
duki/ Kraigole/ Arwiſten/ Rozein/ ma byc Koſciemie/ Gieſſow y Pāſlow mie-
czem/ y ogniem zwoiował. Potym Rowno zamek obległ y dobywał go mocno/
āle goy w ſturmu wiele zacnych Slāchcicow zakonnikow ſtracił / niedobrywſy
Zamku do Prus oſiedł. A Māřatka z dziesięcia tyſięcy zbroynego Ryceřſtwā
burzyć Litwę wyprawił / ktory wołoſci nad Niemiem leżące zwoiowanwſy/
z wielką korzyſcią ludzi y dobytku do Prus ſie wrócił.

Tegoż roku 1376. ſkoro Litwa z Polki wyciągnęła/ Krolowa ſtara Żelibie-
tā Bābā on ſrāſunęł przez dobry trunek cieſytā / nā zamku w Krakowie igry ro-
zmāite zāwōzy ſprawuac/ nāmniey ſię z onego ſrogie^o oyczyiny ſwoiey zburzenia
niezāſmucitā / āż iā drugi wodomu ſrāſunęł nowy zdybał / Wo Węgrowie ktory
byli z Krolowā przyiāchali/ ſiāno y owies goy kto ālbo nā targ ālbo nā ſwoie po-
trzebe wiozł do miāſtā/ zāwōzy gwałtem ſwownie brāli / y inſze rzeczy wydzie-
rāli przekupkom nā rynku Krakowskim. Tego gwałtu āby też nie cierpiał ieden
Slāchcic Polski Przedborz z Brzezia goy mu ſiāno wieziono do Krakowā / po-
ſtawił ſlugi ſwoie przed domem ſwoim w Sradomſkiej bramy. A goy tātżę Wę-
gry iāc^o byli zwykli ony wozy ſiānem brāc gwałtownie poczeli/ bronili im tego
ſtudy/ āż ſię zobudwu ſtron powādzili. Krolowa to z zamku widzac / wyſtālā
Jāřka Kmita Stāroſtā Krakowskiego/ āby one zwāde wſmierzył y wſpoſoit, ā goy
iāchał nā koniu między wielki tumult ludzi/ poſtrzelon był od iednego Węgrzynā
ſtrzałā w ſzyie/ āż ſpadł zārāzem z koniā y umiart. A tu dopiero przyiāciele tego zā-
pālezywa zātoſcia zāuſzeni / zbiegwſy ſię y zebrawſy ſemſad / poczeli bić/ ſiec/ y
mordowāc Węgrow / nie tylko tych ktory ſię w onym gwałcie nāwinęli / āle y
drugich z goſpod wywłoczyli/ ktorych z ſat złupiwſy/ y z pāſſow ſrzebrnych/ iā-
to ſię won czas noſili/ āni wielkiego rodu Slāchcicow nie ſolguac zābūali/ Tāt
iż tego dnia ſto y ſieſćdzieſiat Węgrow zābito/ tylko ci żywo zoſtāli/ co do zamku
mogli wciec. Trzy dni potym Krakowski zamek ſtāł zāwarty/ od zbroynego ry-
ceřſtwā Kmitow obleżony. Działo ſię to iāt Niechomins/ Długoſ/ Cromerus y
Żerboreus z niego/ piſā/ roku 1376. ā Wapowski y Bielli 1377. co tu rzezy/ Wo
po roku 1376. ktore^o Litwa Polke burzytā in Novembre & Decembre/ nāſtāł był no-
wy rok 1377. Tego Kmitę widziimy y dziś obraz mālowan y wychodzac z zama-
ku Krakowskiego po lewey rzece do Miāſtā idac. Węgry pobite pochowano wie-
dne y Kāplicy w Koſciele S. Frānciſkā/ ktora y dziś Węgieřſtā zowia. A Kro-
lowa ſmutna z tego przypadku/ odiāchālā do Węgieř/ dawſy nā wſmierzenie zā-
toſci zābitego Wycā Piotrowi Kmitcie Stāroſtwo Leczyćcie.

Tegoż roku 1376. po ſmierci Grzegorzā iedennāſtego Papięřā/ ktory z Frān-
ciey z Animum Miāſtā ſtolec Papięřſki/ gozie erwał przez 70. lat z wielkim wpa-
dē Chryſcijāniſkim/ po wtore do Rzymā przeniōſł/ zā czym ſię znorw zāſ nowe &
ſkrodliwe

Skodliwe rozzerwianie stało / o Papiestwo / Bo Włoszy wybrali Papięzem Vrbana szóstego / a ten w Rzymie mieszkał / przy którym też Włoskie / Niemieckie / Węgierską y Polską ziemią przedstawiała / Francuzowie zaś wybrali sobie drugiego Papięz / którego Clementem siódmym nazwali / a ten mieszkał stolica w Avinionum / przy którym Francja / Hiszpania / y Anglia przedstawiała. A tak ci dwaj Papięzowie z wielkim upadkiem wszystkich Chrześcijaństwa / jeden drugiego kłó / y prześladował. Aż potym za tym rozzerwaniem we dwie lecie / to jest Roku 1378. Jan Hus w Prádcie Stolicy Czeskiej / przeciw Odpustom y innym występkom Papięskim iáwnie począł kázać / za którym powodem prześladowanie Mníchów y Duchowienstwa w Czechach / y wnetrzne wojny wrosły. A trwał ten błąd około Stolicy Papięskiej lat trzydzieści y dziewięć / do Concilium Constancienckiego / na którym Roku 1414. Jan Hus y Hieronim Káznodzieie Czescy spaleni są. A trzy Papięzowie Jan 23. Grzegorz y Benedict / z Stolicami Papięskimi na które się upornie wdzierali / byli zrzuceni / a na ich miejsce wybrani Papięzami Otto Columna / który był nazwan Marcin piąty / a pierwszy trzy Papięzowie przerzeczeni razem będąc / jeden we Włoszech mieszkał w Bononicy / Jan 23. Bo Rzym byli wten czas Węgrowie opasowali / Grzegorz w Ariminie w Franciey / bo był w Avinionum Pałac Papięski zgorzał / a Benedict w Hiszpaniey mieszkali / a między narody rożnymi / rożno rozkazywać / rożne rożnice / y rożne rozpustne rozsiewali.

Dwa Papięzowie iednym razem.

Jan Hus y Hieronim spaleni. Trzej Papięzowie zrzuceni.

Węgrowie Avinion opasowali.

Roku zaś Páńskiego 1377. Ludwik Król Węgierski y Polski / chcąc się pomścić nad Litwą ręką srogiego zburzenia Polskiego Królestwa swojego / zebrałszy wojską Węgierską y wszystkich Polśce pospolite ruszenie rozkazał / sam z Węgier do Polski przez góry Sanockie prosto ku Sandomierzowi przyciągnął / gdzie też do niego Krákowski y Sandomierskiej ziemi / y innych powiatów Polskich Rycerstwo przybyło / nad tymi przetożyłszy Hetmánem Sandiwoiá z Subiáną / postął ich dobywać Zamku Chelmskiego / którego za krótki czas Polacy dostali pod Rusakami / a Ludwik sam z Węgry do Belży się ruszył / a przy nim Krákowski z Sandomierzem / a drudzy Polacy po wziedciu Chelmskim / Grabowca / Horodką / y Sewolosa / Zamków Litewskich dobyłszy / do Ludwika Króla pod Belzem leżącego / z Sandiwoiem Hetmánem przyciągnęli. Tam Kiejskut Książę Smódzkie czyniwszy się z nieprzyjaciela iednaczem / za gładem Ludwikowym przyiáchał do wojska Polskiego / y Węgierskiego / y pogodził Króla z Jurgim Narimuntowiczem Beliskim Książciem / Synowcem swoim / tym sposobem / Aby Litwa wrociwszy więznie z Polski pobrane / Jurgi Książę aby za mek Beliski Królowi podał / ale Król Książę Juriowym obietnicami y łagodnymi słowy obłagany będąc / nie tylko mu Belz wrocił / ale też y Lubaczów za mek wziąłszy od niego wierności przysięgę przydał / nad to mu z Bochinskiej żupy na każdy rok sto grzywien żołtu postąpił y zapisał / a tak się dokonała ugodá Polaków z Litwą przez Kiejskuta iednacza / a Chelmska y Beliska ziemia przy Litwie została. A do tego im pomogło / iáko Cromerus lib. 13. piše / zatárgnienie między Węgrami y Polakami / dla ránienia wtrąca Piótrá Száfránca / którego za nagrodę dał zárazem Król Janek Pięstowa skáże / z którego się dziś Száfrancowie piše / a wojską Węgierską / y Polską (obawiając się gorszego rożterku) które był na Litwę zebrał / rozpuścił. Samych Toporczyków / których są w Polśce głową Teczyńscy Grábiowie / było wten czas siedm Chorągwi. Piše też Bonfinus / iż dwaj króć potym Książę Litewski / którego nie miánuie / Ruskie ziemię pod Węgrami náiezdáło / Bo Ludwik Król chcąc Ruskie ziemię od Polski oderwać / a do Węgier przyiáczyć / rozdał był wiele zamków Ruskich Pánom Węgierskim / zwłászczá Emerikowi Agrienskiemu Biskupowi / Jurgemu Suderemu z bráćmá /

Wpórada Ludwikowa na Litwę.

Polacy Zamków Ruskich dobyli.

Kiejskut iáko Wileses chorąg iednacza. Ugodá Litwy z Ludwikiem.

Lubaczów do Belży przodá no Narimuntowiczowi / y Sold z Bochnie.

Arcebiskup Węgierski / Emerik Dziurdzi / Suder / Debel /

4 Sawoli ofszady
w Rusi Pol-
skie wyjeżdż.

Polacy biedni
za Ludwika.

Lwowskie Ar-
cibiskupstwo.

Luckie Biskup-
stwo.

Turek napier-
woy do Ziemi
Chrześcijańskiej
w Europie.

Andrinopolis
wzięte.

idem Currens
cittat.

Pawłowi i d-
śmątkowało Bi-
skupstwo Wra-
ciańskie.

Amurat Tu-
recki zabit.

Miech. fol. 259.
Dolis magis quā
virescit
Kieistui Prus-
sa burzy.

Pierwsza wy-
prawa Witol-
dowa do Prus.
Miech. Vuoidus
adolescens manu
et animo prom-
ptus etc.
Ma bni podo-
bno do Tawio-
wa nie Tawio-
wa 5. mil od
Krolewca.

mu z bracia / Emerikowi Bebekowi / y Janowi Zapolemu / Ktory ze wszystkich
wladzą imieniem Krola Ludwika / z strony Krolestwa Wegerkiego w Ruskich
krainach rozkazowali / o ktorą krzywdę nieznośną wten czas Polacy zerwad
trapieni ani septać śnieli. A Ludwik Krol zostawiały w Polsce Gubernato-
rem Władysława Kieja Opolskie do Weger odiahał. Wyprawił potym Lud-
wik y Papieża Grzegora potwierdzenie na Arcybiskupstwo Halickie / na Biskup-
stwo przemyskie / y Chelmskie / ale Arcybiskupi stolec / iako sie zda Cromerowi /
był potym przeniesion do Lwowa / a Biskupstwo Lwowskie do Kamienca Po-
dolskie / tak iż w Haliczu iedno Ruski Władca został / z Włodimirza też do Lu-
cka Jagelo Krol Polski stolica Biskupia potym przeniosł / iak o tym będzie niżej.

Tegoż roku 1377. Amurat tego imienia pierwszy / trzeci Krol Turecki Wnuł
Otomanow / a Syn Orchanow / bardzo strwożył Wenecie y Genuenskie w Gre-
ciey państwa. A ten był przyzwan przedtym na pomoc od iednego nie własnego
Cesarza Greckiego Eutakusena roku 1363. przeciw własnemu dziedzicowi Ce-
sarstwa Konstantynopolskiego Paleologowi / a przewiozwszy sie z Azrey y Cal-
liopollą przez Helespontskie morze w nawach Genuenskich / bardzo wiele Miast
Greckich posiadł niaśto pomocy / potym Bulgarskie / Serbskie / Bassenkie y
Albanskie Kiejaeta srogo poraził / y ziemie ich pobrał / a drugie zholdował / y
Andrinopolim Miasto wielkie w Traciey opanowawszy / stolica swoje w nim
zalozył. A tak był w postrach Wlochom / iż Papież bojąc sie o Rzym / zerwad
pomocy szukał / y do Polski przysłał Legata Maioricenskiego Biskupa / Ktory
roku 1376. złożywszy Smód w Unieowie wyludził Podatek na Biskupach y
inšym Duchowienstwie / iż Papieżowi postąpili / na wojne Turecka (nierwidząc
własney od Litwy w domu) po dwu groszy od każdej grzywny / nado to po Bisku-
pie Wratławskim Predisławie / Ktory był w ten czas umarł / wziął 30000. zło-
tych czerwonych / A Papież uściwił sobie z tego Biskupstwa płacie na każdy
rok po 8000. złotych czerwonych / dla tego do siódmego roku zwoloczył Sacra
aśani goy mu zasmątkowało dochody brał.

Amurat też Krol Turecki stoczywszy bitwę z Łazarzem Serbskim Despo-
tem w Missiey został na placu kopią przebity / wśakże y Łazarz Despot także
meżnie garoło dał / acz Chrześcianie zwycięstwo otrzymali / y dziś ieszcze iakom
sie sam nasłuchał w Bulgarię pieśni o tej bitwie żalose z wesełim zmieszane /
Bosnowie y Racowie Sławienkim ięzykiem spiewają. Teraz do swojej rze-
czy Litewskiej przystępnie.

Kieistuc Kieja Smódzkie roku 1377. Ktory był więcej zwykł fortelami / y
chytrością / iako Miechomius mowi / niżli mocą walczyć / škoda pierwszą w Li-
twie y w Smodzi przez Krzyżaki uczynioną oburzony / woyska swoje przez M-
zowieckie ziemie do Prus przeprowadził / gdzie sie Litwy nigdy niespodziawano /
A wszystkie krainy koło Dziadowa y Tidoborku dwudziestego dziewiętego
dnia Septembra ogniem y mieczem zwoiował / zburzył y spustoszył / A wielki-
mi wzdobyczami więzińców / skarbów / y wszelkiego dobytku obciążony / do Li-
twy tąż droga przyciągnął.

Tegoż roku mało przedtym Witolt Syn Kieystutow młodzieniec wdątny /
Kieja y sercem śniący / a do wojny chciwy / pierwszą wyprawą sam przez sie do
Prus wtągnął / oświetył Jakobie Miesiacą Lipca 26. dnia / Justerborg Za-
mek y Wołosci tego poburzył / a rozpuściwszy zagony aż do Tarnowa wierz y
rozduł srogo spustoszył / złupił y zwoiował / a zawiąwszy sie y zaprawiały wiel-
kim łupami obciążony / bez utraty smego woyska z zwycięstwem do oycy sie wrocil.

Winiklus Mistrz Pruski chcąc tych škod powetować z wielkim woyskiem
swych Krzyżaków / w Ruskie krainy na Podlase ciągnął / a pod Bielstiem tylko
dni leżał

dni leżał. Ale nie zdobywszy Zamku / burząc y paląc / aż do Kamieńca ciągnął / stając w Litewsku / y w Smodzku ziemię zagony rozpuścił / które srogo spu-
stoszywszy / gdy już z łupem wyciągał / Litawowie samolowki tam gdzie miał
ciągnąc chytrą zastawili / las wielki na wielu miejscach spocinali / doły po dro-
gach pokopawszy / a darnem y liściem nakrywszy / gdzie część wielką y przeonies-
szą wojską Niemieckiego pobili / w którym barzo wiele wozów zaciętych po-
legło. A drudzy też po lesiech łupy porzucając / wciekali / drudzy mocą obronieni
wpli.

Samolowki
Litewskie na
wojsko Nie-
mieckie.
Miech. cap. 34
lib. 4.
Niemcy pora-
żeni.

Tegoż roku Olgerd y Kiejstut z wielkim wojskiem na troje rozdzielonym do
Prus wtargnęli / a zburzywszy / spustoszywszy / y w popiół obrocili / Wielowski
y Insterborski powiaty paląc / siekąc / y plundrując / do Salowa zamku Ciano-
nikow Krolewskich zagony rozpuszczali / A wszystkie Salowską ziemię ogniem /
y mieczem zniszczywszy przez Insterborskie wołości zburzone z wielkimi stadami
wzięniow / łupow y dobytkow do Litwy się wrocili.

Wielawa ob-
Krolewca 7.
mil.
Litwa Pruski
zburzyła.

Potym Comendator z Ragnety y drugi z Bálgi y Brat zakonny Kune Za-
denstein / każdy swoim osobnym wojskiem ze trzech stron Litwę iako który na-
dąleć mógł burzili / a z wziętymi do Prus odeszli.

Niemcy Litwę
burzili.

Tegoż roku sam Mistrz Winiklus / zebrawszy wielkie wojsko z pomocą
Książa Rzeszick / y Zakonu swojego do Litwy ciągnął / gdzie dwa zamki Bar-
temcuk y Demrin na granicy Smodzkiej zbudował / a nich dokonał / wypra-
wil Marszałka Gozfrida z Lindy z wybranym wojskiem / który Litwę zbu-
rzywszy / wzięniow wielkość wywiódł.

Dwa zamki
przeciw Smo-
dzy zbudowane.

A nieprzystawszy na tę wyprawę Mistrz Winiklus gdy mu przysli na po-
moc Kąkuszanie / do Smodzy ciągnął / gdzie dwa powiaty Kalkanarenski y We-
dulski przez dni dziesięć burząc wielkie łupy do Prus wywiódł.

Ma być Kalka-
narenski y We-
dulski powiaty
zburzone / w nich
dają się Páro-
chie. Niemcy
us zowie lib. 4.
cap. 34. Kalka-
naren / et Wi-
dula.

Potym roku 1378. Marszałek Pruski Gozfridus z Lindy mając dwanaś-
cie tysięcy wojską przebranego / wtargnął do Litwy / którą aż do Trok y do Wil-
na burzył / którego mocą Kiejstut strwożony / wdał się w rokowanie / y otrzy-
mał to iż Marszałek dąleć nieburząc / na łupach na ten czas wziętych przesta-
wy na zad się wrocil.

Niemcy się aż
od Trok y od
Wilna wrocili.
Conor Ragnet
si burzy Smodz-
Miech. fol. 260.

Po nim zaraz Comendator z Ragnety Brat Kune de Zattenstein z nowym
wojskiem w dzień S. Jana Krzyciela do Smodzy y do Litwy wtargnąwszy / po-
burzył Labiowski / Prewanski / Arwiskie / Pasterniskie / Praigolskie / Pernare-
skie powiaty / a z wielkością łupow do Ragnety wyciągnął.

A gdy Krzyżakom z Niemiec nowe pomocy z świeżym Kycerstwem na po-
moc przybyły / zaraz Gozfridus de Linda Marszałek Pruski / trzecią wyprawę
na Litwę się oburzył / mając w swoim wojsku wszystkie Comendatori. A tak za-
pięć noclegow cokolwiek się trąpiło Niemcem y ogniem psując do Wilna przycia-
gnął. Tam Książ Kiejstut / który na ten czas w Wilnie mieśkat / wstałszy
przymierze z Niemcy na jeden dzień / prosił / aby się wstrzymali od palenia Mi-
sta Wileńskiego / co też mu Marszałek Pruski przyobiecał / wżdy Niemcy poło-
wicę Miasta spalili / A drugie połowice Nieszczanie ledwo obronili / a skoro
dzienne przymierze wyszło / poczęli Niemcy dobywać Zamkow Wileńskich / Ale
obaczyszy Marszałek iż ich niemógł dostać / bo się Litwa mężnie bronila / prze-
stawy od obleżenia / z wojskiem do Prus odciągnął.

tę zowie to po-
wiaty / Prze-
wasi / Labiow /
Arwisk / Pa-
stern / Praiglen
et Pernare.
Miech. Habens
in suo communi-
omnes Commens
datores. Tam
wojsko Niemie-
ckie wielkie być
musiało.
Litwa w Wil-
na Miasta y
zamkow obro-
niła.

A w ten czas Witolt Kiejstutow Syn z piaciu set Litewskich Kozaków /
Nemieckie wojsko wprzędzając / żywność zapaśną która byli Krzyżacy w le-
siech y w pustyniach na swoje zwracanie zostawili y zachowali / wbiegł y pobrat /
A osłatek popłował / tak iż Niemcy gdy na one miejsca przysli nienaglanszy
żywności / przez pięć dni głod srogi cierpieli / tak iż ich wiele ostarwiałych na

Sortel Witol-
tow na Niem-
ce.

drogach

Macieia Strypkowskiego

drogach pomarło / a Litwa ich z Witoltem wstawicznie z Łatow y w ciąższych
miejskach trapił.

Tegoż Roku Karolus czwarty Cesarz y Krol Czeski miesiącem Nouembrą
29. dnia umarł / w Pradze pochowan / a na jego miejsce Syn Wacław Cesar-
stwem y Krolestwem Czeskim rządził roku 1378. Ktorego też czasu Jan Hus v
Czechow w Pradze począł kazać. Tegoż roku czego się nie godzi zamieścić / strze-
ba ogromna y straszliwa / Która działem pospolicie zowiąmy / tu zatrąceniu wielu
godnych ludzi / ieden Niemiec w Wenetow wymyślił / z spiżę albo z miedzi wiana /
ale Rusnice przedtym także Niemcy wynaleźli / Która strzelba iako się wyśsey po-
wiedziało / Gedimin Wielki Książ Litewski Ociec Olgerdow / y Kiejstutow /
Dziad Jagelow / y Witoltem był naprzod zabity. Aczkolwiek Cornelius Agrippa
in libro de uanitate scientiarum, także Volateranus y insy tego chca dowodzić / iż strze-
ba Rusniczna ognista z dawnych wieków była w używaniu / co się y z tych
wierszow Wirgiliussowych pokazuje / gdzie mowi :

Vidi & crudelis dantem Salmona pœnas

Dum flatus Iouis & sonitus imitatur olympi &c.

Dziad wyna-
lezione.

Corn: Agrip:
De verbo Dei in
vanit. scient:
cap. 100.

Virgil. 6.
Æneid.

Wdłatny trzech
Książ Młodo-
wieckich.

Winik Kni-
rode Mistrz
Pruski umarł.

Konradus Sol-
ner Mistrz
Pruski 20.

Olgerd umarł.

Semowit z Książ Młodo wieckie Syn Troydenow roku 1381. umarł / 30.
Książ trzech Synow Janusa / Który miał za wdział Wąrszawę / Semowit
Który miał Płocko / a Henryk Który był Proboszczem Leczyckim został / a potym
Płockim Proboszczem y Biskupem będąc / ożenił się Siostrą Witoltową Ru-
gala iako o tym będzie niżej.

Tegoż roku Winik albo Henrik Kniprodensis Mistrz Pruski / wielki y ze
wszystkich Krzyżaków naokrutniejszy naiezdca y borzyciel Litewski y Smodzki
umarł w Malborku / a na jego miejsce wybran jest dwudziestym Mistrzem
Konrad Solner / od Wacława Cesarza / a od Urbana 80stego Papieża potwier-
dzony.

Tegoż też roku 1381. według Niechowiussa / Olgerd Gediminowicz Książ
Litewski / w zesley starości tak częstym a frogim y gwałtownym Pruskom nałaz-
dom mezuie odpierając żywot z śmiercią przestymareczył / Który z Annibalan
Cartaginim / z Scypionem / y Dentatem Rzymstimi / Sirophanesem Egip-
stimi / z Pirusem Epirotkim / Jugurta y Juba Mauricanskim / y z onymi Tro-
ianskimi / Greckimi / Tebanskimi / Lecedeminskimi / Książcy y Krolami sławny-
mi w mestrwie y w dzielności porównał. Aczkolwiek był Poganstkim Monar-
chą / y Chrześcianow częstymi woynami trapił / wszakże w tej mierze miasto wi-
ny / y przygany wieczney sławy Koronę między onymi Rycerzami / Których dla
dzielności przeważnych / Heroes zwano / otrzymał.

Ponieważ wprzeymość broniienia oyczyzny y praw wotenne mało należą do
wiary / a Który naród w takim sie nabożeństwie od przodkow podanym wrodzi /
tego do gardła rad wiec strzeże: A Olgerd też tym sposobem zaraz y rozszerzenia
państwa y chwały Białwanow oycowstich / iako oyczyznę y pospolita rzecz won-
czas potrzebowała chęliwie bronił.

Jagela Syna Ktorego ze wszystkich nawiecy miłował / na Wielkie Litew-
skie Księstwo po śmierci swej naznaczył / Kiejstut też Książ Smodzkie dzielne /
acz był mogł Księstwo zaraz po Olgerdzie opanować / ale w tym pilnując

łubu swego y miłości Braterskiej / Jagelowi Synowcowi

Stolca Oycowskiego postąpił / acz mu się to złe

potym zapłaciło / iako o tym

niżej obaczysz.

O Olgerd

Olgerdowych v Kievsztowych Synach y ich vdzialech.

Rozdział XIII.

Olgerd ieſzcze za żywota Wycá ſwego Gediminá / poiał był pirowſia żonę Vliane Córke Książcá Witebſkiego ieſt dynaſtka / po której y Witebſká doſtał / á z tą miał ſieściu ſynów w wiárę Ruſká albo Grecká pochrzcżonych / Pirowſy y ſtárſzy był názwan Włodimirzem / który miał Rujowſkie Kieſtwo za vdział / ten zaś ſpłodził Alerandra po Ruſku Olekſá Syná / który Siucko zátożył y Oſwieconych Książat Siuckich Narod y ſamilia ſławna Olekſowicow rozmnożył / Wtóry Iwan Jedziemić który miał ziemie Podolſká / Trzeci Kniáz Siemion Lingwieniec / ten miał vdział na Mſciſławiu / Czwartý Wigunt Andrzej vdział iego był Trupſzeć / á ten był potym Polocká dobył y Lutomla / z pomocą Krzyżaków Pruſkich / gdy Jagelo do Krakowa na Koronácia viáchał. Potym był od Witolda porážony y poimány / á do Chęcin na więzienie poſłány / gdzie trzy lata ſiedział / iáć o tym będzie niżej. Piąty Conſtancyj / vdział iego Czerniehow Siewierſki / y Czartoriſki / z którego Książcá Czartoriſkie / Szofſy Siedor Sanguſto / z którego narod Książat Koſſerſkich / y Koweliſkich Sanguſtow.

Pierwſia żona
Olgerdowa.

Siuckie Książcá.

Iwan Jedziemić.

Lingwien Mſciſławſki.

Chęcin na Moſkwy jaſli.

Czartoriſkie Książcá.

Książcá Sanguſtowic.

A gdy umárł Knięzi Vliana / poiał Olgerd v Książcá Twierſkiego drugą żonę Mariá inuicem / z ktora miał naprzód Jagelá / który był potym przechrzcżon Wádiſławem zoſtawſzy Krolém Polſkim / drugiego Skirgajlá / który Kázinierzem / trzeciego Swidrihaílá / który Boleſławem / Czwartego Koributá / który Dimitrem na Chrzcie názwany / z którego Książat Sbarskich / y Wſniewieckich narod idzie / Piątego Dimitrá / z którego ſławne y mójne Książcá Koreckie. Szofſtego Wiguntá / który był ochrzcżon w Ruſká wiárę pirowcy / y názwan Waſilem / á potym Alerandrem / gdy ſie w Rzymſká wiárę przedchrzcżił / był miánowan / Ten też miał vdział na niſkorych zamkach Siewierſkich / á w Litwie tu temu Kiernow trzymał. A potym Jagelo zoſtawſzy Krolém Polſkim tegoż Wiguntá albo Alerandra imo inſze Bráty / iż był w Rycerſkich y wſelkich ſpráwach poſtronnych dzielny / miłował go / y dał mu był Wydogoſzcza / y Inowłodſław w dzierzawę / y inſze dochody w Polſce. Ale potym otruty z nápráwy Witoldowey / iáć o tym z pewnych dowodów niżej obaczysz.

Jagelo.

Skirgailo.

Swidrigailo.

Koribut.

Dimitrowieccy y Sbarscy Książcá.

Koreckie Książcá.

Wigunt Alerander.

Cromerus lib. 14. y Wielſki w Kſiegach s. o Polſkim Kroleſtwie / Tylko jednę Ruſká Książcá Twierſkiego Córke Olgerdowá być żonę kłáda / z ktora ſámá miał powiádaia tych dwanaſcie Synów / Jagelá / Skirgajlá / Swidrigelá / Woruſſá / Koributá / Wiguntá / Korigellá / Narumuntá / Langumá / Lubartá / Andrzejá / y Butáwá. Ale iá tego z Látopiſcow Ruſkich y Litewſkich Kárych doſzedł / zgadzając ich pſtęnaſcie dla wyháńdania prawdy / iż miał ówſie żonę Olgerdá á obiedwie Ruſce / pirowſia Kieźna Witebſká Vliane / ktora miał wyſſey miánowanych ſynów / y ktorey iá obraz tymi oczymá widział po ſtaroſwoiecku roku 1573 miálowány weſpołec z Olgerdó mążem na zamku Witebſkim wyſſynym w Cerkiew ce ſároſwieckey drzewiáney na podmurzu / który zamek y wieże tá ſámá Kieźná zmurowá

Porównanie Látopiſcow z Kronikami Polſkimi.

Witebsk zamek
i a ktoromem ia
sluzni żołnier
ka 1739 lata.

zmurowała w niebytności Olgerdowej / gdy sie bawił Pruska wojna / także ow
płac od niznego zamku / który dziś zlamano / tylko go ściągają jedną gwałtowna
na ze wschodami stoi. Też sam Cromerus na tejże karcie wyzszy tego poświad
czając piśe / Obuenerat etiam Olgerdo in Russia Witebscensis Dominatus cum uncam ducis eius
ora filiam uxorem accepisset etc.

Toż też sam przeciw sobie Wielki wspominając krótko naród Jagelow pi
śe / iż sie Olgerdowi dostało Krewa : ale po zenie wziął Witebsk / etc. Tegoż y
Miechouius lib. 4. cap. 36. fol. 265. poświadcza / Olgerdo (obuenit) Creua cui Dux
Russia de Wuebsko unica, quam reliquerat filia, in matrimonium tradita, Ducatu quoq; sui successionem
traiderat etc. Ale ta rzecz iż jest przez sie samą iśnie dowodna / tak długiey zabawki
niepotrzebuie / tylko to przytoczył potwierdzając prawde Łatopiscom Ru
ssich / a dla okazania istotney prawdy.

Synowie y cór
y Kiejstutowe.

Kiejstut zaś z iedney żony Żurury Żmudki Polonganskicy / miał sześci Sy
now Witolda / Patrika / Totiwita / Sigisda albo Sigmunta / y Woidatę / y dwie
Córce / Kingalę która była dana w małżeństwo Kiejstetu Mázowieckiemu okru
tnemu / druga Danuta albo Anna / która był pojął Janus Kiejstetu Mázowieckie / y
do której ono był przyszedł Ociec Kiejstut wiekając z Malborku / y Witold
Brat także z Krewskiego więzienia. Patrik miał wdziat / Bransko / Żuraf / y
Straniela. A ten wykonawszy wielkie wojny z Krzyżakami Prusami / zabił iest
od Tatarow roku 1398. Woidatę od Krzyżakow gdy wzięli Rowno z trzy
dzieścią Panow poimany / Totiwit gdy z bratem Witoldem zamku wysznego
Wilenskiego dobywał / z Działą iest zabit / O czym Cro. lib. 15. A Sigmunt
mając pirwey w Szarodubiu wdziat / potem zostawszy w Litewskim / w
Trokach zarzezany.

A iako Olgerd y Kiejstut zawsze sie szczerze y wprzymie aż do śmierci mimo
innych Bratow miłowali / tak też y Synowie ich Jagelo z Witoldem / aże kol
wiek szodek ich miłości był rozrywany / wszakże początek ich braterstwa stur
kiem był potwierdzony. Olgerd Jagelę nad inſze Syny miłował / y naznaczył
go za przyzwoleum Brata Kiejstuta po śmierci swojej na Wielkie Kiejstwo
Litewskie. Kiejstut sie także w Witoldzie two inſzych Synow kochał / iż tego
obyczajow iako własny Ociec naśladował / Krewu Oycę twarzą / postawą /

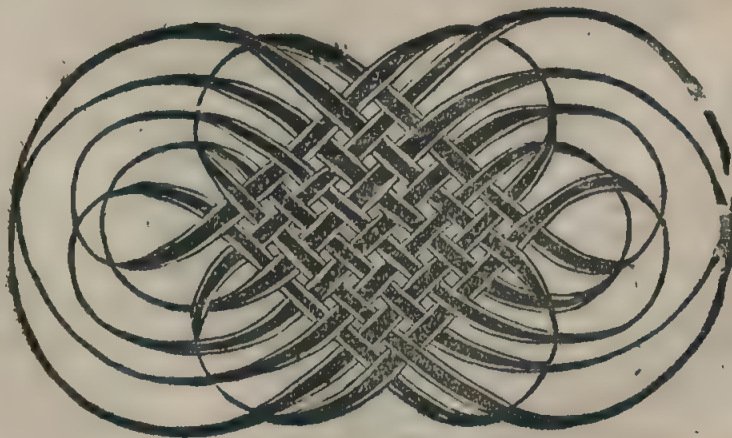
rycerską dzielnością / chybkoscią / w sercu y w ręku śmiałością (iż

go Miechouius na kilku miejscach málwie) własnie w sobie

zajęczyłnością natury takśawey wyraził etc.

A tu niechay będzie Czytelniku miły

Kieg dokonczenie.

Wacława Strupkowskiego C. Z. Kroniki Litewskiej Księgi XIII. Rozdział I.

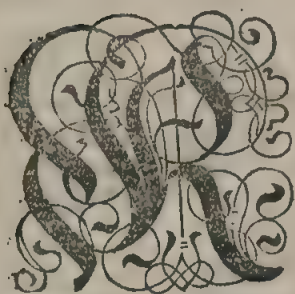
Wacław Olgerdowicz

Wielkim Kiedzu Litewskim / Krewskim /

Witebskim / etc. Roku 1381.

Do Wielmożnego Pána / Pána Nikołaja

Sapihi / Wojewody Minskiego / etc.

Jeistut Książę Smodzie / Trodzie / Grodzieński /
y Podlaście / odprawiawszy zwykłym obyczajem oyczystym
na zgliskach Wileńskich pogrzeb Olgerdowi Bratu / zara-
zem przy bytności wszystkich innych Książat Litewskich /
Bratów / Synowców / y Synów swoich / y przy zgroma-
dzeniu wielkości Pánów y Bojarów Litewskich / Smodz-
kich / y Ruskich / Jagelá Syná Olgerdowego / Synowców
swoiego na wielkie Księstwo Litewskie y Ruskie podniósł / y
zwykłymi Ceremoniami w czapkę y w sńaty Książęce z mieczem wbránego na sto-
lice Wileńską posadził. Tamże mu sam naprzód z Synami swoimi y z innymi
Książętami y z Bojarami przysięgę podoństwa oddał / co wszystko czynił Kieistut z
szczerey miłości / y wierney wprzeżymości / która sstale chował ku Olgerdowi Brá-
tu y po śmierci tego / iż mogąc wtén czas zaráżem wszystko wielkie Księstwo Li-
tewskie / Ruskie y Smodzie opánować / ponieważ iż miał wszystko w mocy / iedną
rzadko w Kronikach słychanej szczerości swojej dość czyniąc / zaniebawszy się
bię samego y Synów własnych swoich / cey wieczności y zwierchniego przełożenia
swoją na ták wielkim państwie Litewskim Jagelowi Synowcowi życzył / y ták
mu stáruszek on / niezwyćiezony Krzyżaków Pruskich burzyciel / y najeźdnik / część
wyrządzał / iż zámjody do tego rądy / y do stolicy / iako ieden Książętek lekkićch weza-
sezał / y wszystkie miłość nie inaczej iako ku Oycu tego Olgerdowi Brátu swo-
temu zmarłemu / iemu okázował / Ale mu się tá szczerość wiary y miłości nie so-
remnie zapłaciła / tym obyczajem.

Był y Jagelá w wielkiej łascenijaci Woydilo / człowieka chłopskiego proste-
go narodu chytry y dochcipny. Ten będąc naprzód y Olgerdą Oycá Jagelowego
piekárzem / a według Wielkiego piromicznym / (który podobno inter pistrinam y pin-
cernam diferentey nie rozumiał) ták się pilnością porządkiem y dochcipną włá-
dym postępku sprawa Książęciu zalecił y upodobał / iż z Piekárzą Komornikiem /
potym Podcząsim został / na ostátek wszystkich tajemnych rad y spraw swoich /
wezwał go Olgerd wiernikiem y najwyższym Sekretarzem / w ktorey łascenád in-
nych Pánów był zacniejszym aż do śmierci Olgerdowej. Ale y Jagelo zostawszy
Wielkim Kiedzem Litewskim zá zyceliwością Kieistucá Stryjá / namnię go w
łascie oycowskiej y przyjazni nieposzedził / y owsem ná to niedołężny był się
Stryjá Kieistucá y dobrodziejá swoiego / dał w małżeństwo Woydilowi Siostrze
swoięj rodzonej Kieistucy Marii / y Lide zamek w posságu ze wszystkich przyległością.
Ktore stało nie według godności złączone / bázdo Kieistucá obruszyło / Co go y
obaczyl

Szczerość wja-
to słuchana w
Kieistucie ty
Jagelowi.

Woydilo chłop
potym Sisi
Jagelowi.

Crom. lib. 14.

Woydilo rustica
na y obscure
sortis homo, cal-
lidus et impiger,
qui cum primum
pistrinam exers-
casset etc.

Maria Olger-
dówna Woy-
dila z Woyd-
ila chiopá wy-
dána.

Nada przewro-
tna Woidilo
wał iako Wchis-
tofelowa.
2. Regum 15.
16. 17.

Zdrabne rady
Woidilowe
wydane.

Narzeczanie
Kieistutowa na
Jageta.

Witolt Jageta
obmowił z po-
dejrzenia prze-
ciw Kieistuto-
wi.

Wojna niesu-
fina Jagelową
na Kieistuta.

Połocka Litwa
i Niemcy do-
browa z Skir-
gajem.

Ten ono był
Woidat w Ro-
wie roiman
od Niemców.

obaczył Woidilo/obawiając się aby dla poważności Kieistutowey w iaką zel-
żywość y pomżenie albo niebezpieczność zdrowia nie przyszedł/ poczał Kieistu-
ta przed Jagelem oskarżać/ rozmaite potwarzy wymyslać/ y przywiódł do te-
go porąda swoją y częstą namową Jagetą Kieist młode/ iż się potajemnie z Mi-
strzem y z Krzyżakami Pruskimi sprzymierzył/ sprzyśiągł y spisał na Kieistutę/
Ale Pan Bog który zdrady y kłopotania chytrych dotow pod bliżnim nie lubi/ za-
razem ty wierucne postępek/ y samotowki Woydilowey y Jagetowey obiawił/ Bo
Augustin (a Niechouius piśe Sundstein) Kontor Ostrodomski/ który był zo-
stał kumem Kieistutowi/ gdy Corke iego Danuta albo Anne ochrzcił wydaną w
małżeństwo za Janusza Kieistę Mázowieckie/ przestrzegł w tym Kieistutę/ iż się
Jageto na iego gardo sprzymierzył z Krzyżakami Pruskimi y Lisslandskimi/
przez tractaty Woydilowe/ przeto mu rądził aby się miał na ostrożności z Sy-
nami y z Samkami swoimi.

Wstydawszy to Kieistut posłał po Syna Witoltę do Grodna/ który także
właśnie z Jagelem się milował/ iako przed tym Kieistut z Olgerdem/ iżby pra-
wie parę Orestessow/ y Piladessow/ y Jonasz z Dawidem/ y jedno chcenie y nie-
chcenie/ przyiaciela y nieprzyiaciela/ iako między Oycami/ tak między Synami
mógł obaczyć. Gdy tedy przyiachał Witolt do Trok/ wskazał mu Kieistut
Ociec z płaczem listy przestrzegające od Kontora Ostrodomskiego/ mówiąc/
Oto masz skutek nufosci Jagetowey/ która z nim masz/ iż się na gardo moje y
twoie z Krzyżakami głównymi naszymi nieprzyiacioły sprzyśiągł/ Tak mi do-
brodzieystwo moje oddacie/ iżem go na Stolicę Oycowską Wielkiego Kieistwa
Litewskiego podwyższył/ mając to w swojej mocy/ k temu na zelżywość naszedł
za Woydila Siostrę swoją y twoją za chłopą niegodnego/ który wstawnie
na mię y na cie z Jagelem niewdzięcznym dobrodzieystwam moiego zradliwie
sioła gotuje y stawia.

Ta to Witolt odpowiedział serocką rzeczą rozwodząc Oycowi/ aby temu
niewierzył/ iżby kiedy Jageto temu co złego miał myśleć/ a iż to wszystko plotki
lekkich y nieczemnych ludzi/ którzy szeptliwymi językami wsiłwia rozewać mi-
łość między Kieistami przyiacioły. Tak tedy to podeyrzenie na Jagetę Witolt
przed Oycem zataił y zaglądził/ iż to był Kieistut mimo się puścił/ Ale się rychło
tractaty Woidilowe wynurzyły. Bo Jageto szukając przyczyny podniesienia
woyny na Seryi Kieistutę/ dał Skiergajłowi Bratu rodzonemu Kieistwo Po-
lockie/ które wten czas trzymał Andrzej Harbaty przedym Woydat rzezonny/
Syn Kieistutow Brat Witoltow. Ale gdy Poloczanie przy pierwszym Kieist-
ciu swoim Woydacie Andrzejowi Kieistutowiemu statecznie stali/ niechcieli przy-
jąć Skiergajła za Pana/ przeto Jageto aby swojego przedsięwzięcia dokazał/
posłał woysto Litewskie y Ruskie/ z Skiergajłem Bratem/ aby moca dobył
Połocką/ a Andrzeja Syna Kieistutowego wyrzucił. Posłał też do Mistrza
Lisslandskiego/ aby według spólnych zapissow dał pomoc Bratu iego Skiergaj-
łowi pod Połocko/ który to rad z chęcią uczynił/ y sam osoba swoją z Konto-
rami y z rycerstwem ziemie Lisslandskiej przyciągnął pod Połocko/ a złączwszy
moc swoją z woyskiem Litewskim y z Ruskim/ dobywali Połocką wsiłnymi fleur-
mami pod Andrzejem Kieistutowym Synem. Jageto też z druga stronę w tym
czasie miał przywieść woysto Krzyżaków Pruskich na Kieistutę samego.

Ale Kieistut staruszek drugi Olfes/ y Nestor Litewski/ w wielu przygo-
dach y bitwach wycwiczony y doświadczony/ czuł pilnie o sobie/ y rzekł do syna
Witoltę mówiąc/ iżes ty wierzył Jagetowi/ a teraz się już iawnie zły iego wymysł
okazał/ iż Brata twoiego/ a Syna moiego Andrzeja Woydatę z Niemcami
Lisslandskimi na Połocku dobywa/ a potym mnie y ciebie/ ięsi o sobie myśleć nie
będziemy/

bedziemy rychlo z Swiata zgladzi/ poniewaz sie z Woydilem iuss na to iako sam
widze nasadzil. Ale Witolt w milosci ku Jagelowi trwaszac ani iawnymi zna-
kami ani placzem oycowstini zmiakczony/ niechcial temu iako żywo wierzyc/ aby
Kiedy Jagelo iemu y Oycowstego Kieystutowi mial co z tego myslie/ y z tym od
Oycy odiachal do Grodna. A Kieystut staruszek nie czekajac aby go nieprzyja-
ciel na tozku nie zdobył/ zebrał rycerstwo swoje Trockie y Smodzkie potajemnie/
poslal też do Wilna przed sobą o trzy sta Miazow doswiadczonych w wierze
Siachitow Smodzkiech/ ktorzy rojno po gospodach iako goście staneli/ potym o
cztery sta podwod zgotował wozow/ na ktorych także ludzi zbroynnych zakrył o
fesi set/ przykrywшы ich zwierchu skorami/ a drugich sianiem/ y stoma/ tych do
Wilna roznymi bramami w parkan (bo iesze muru nie było) westal/ a sam z
Troc bez wieści w tyśiacu ieszonych Rozakow za nimi tajemnie wpadł do Mias-
sta/ potym goy dal znak swoim/ poczeli sie łypac z wozow podwodnych/ iako
Grekowie z onego Konia przyprawnego w Troiey/ a drudzy z gospod rozných
wnet sie do gromady zebrałi/ y ubiegl naglym padem obdow zamt Wilenskie/
Jagela Kiazę z Maska iego/ y Woydila Jucia z żoną Kęzina Maria Olgierdow.
na poimeli/ ktorych Kieystut dal pod wieczna straz/ a opatrzywszy samci y
Miasło Wilenskie Rycerstwem swoim/ Woydila ktory był tego piwa narwa-
rzył/ kazal zarazem obieśc na Subienicy wezynionej/ na gorze łysej pod Sam-
kiem/ aby był od wszytek widzan/ i wziął zaplate racy przeciwotney/ a iż sie
na wysokiem miecej szedł/ na wysokię też Subienicy zostal.

Talazł też Kieystut w strzemi Jagelowey zapissy y listy od Mistrza Win-
nika y Brzyzakow Pruskich/ y Lisslandskich Jagelowi dane/ ktorymi sie byli
sprzymierzili/ sprzyssigli y spissali spolna liga na Kieystuta. Postal tedy Kie-
stut wstok do Witolta Syna do Grodna/ dajac mu znać co sie estalo/ a iż
Jagela poimial/ y Wilno wziął/ Witolt przyiachal tegoż dnia z Grodna do
Wilna na Koniach rozszodzonych/ tam go Ociec poczał gromić z proiny wi-
ry iego y milosci ku Jagelowi/ y ukazal mu zapissy/ y sprzyssigienie Brzy-
zakow Pruskich y Lisslandskich z Jagelam na sie/ pod pieczeciami obudwu
stron. Ale Witolt acz widzial iawne dowody sprzyssigienia y zley myśli Ja-
gelowey/ iednak poczał Oycę prosić/ aby mu te wine przepuscił/ a wlasie go
pierwsia przyial/ y z wieszenia wypuscił/ poniewaz to nie z chaci/ ale z prze-
wrotney namowy Woydilowey (ktory iuss zaplate swoje wziął) uczynil.

Ta przyczyna Witolta Syna swiego Kieystut zmiakczony/ wypuscił Ja-
gela z wieszenia y Maska iego/ nad to mu starby wysytki/ ktore był w Wilnie
prawem wolennym wziął/ wrocil/ y oyczynę iego Krewa ze wysytkami wlos-
ciami przyleglymi/ także Kieystwo Witebskie macierzysie oddal mu/ a sam sie we
wysytko Wielkie Kieystwo Litewskie wiazal/ y w krainy iemu przyległe.

Kazal potym Jagelowi z Wilna wyiechac do Krewa/ aby tam sobie iako
wodzielnym mieskal/ poniewaz był niewdzieczny pierwszego dobrodzieystwa. Od-
prowadzil tedy Jagela Witolt y Maska iego do Krewa z wielka wsciwoscia/
a tam w drodze/ nie inaczej iako Dawid z Jonata Synem Saulowym przysie-
gli sobie spolna milosc Bratersta ieden ku drugiemu statecznie chowac/ co sie ry-
chto potym zmienilo. Postal też Kieystut do Skirgayla Brata Jagelowego/ y
do woysta Litewskiego/ ktore Potocka dobywalo/ rostkajac aby od oblezenia
wosysey odcignali. A tak woysto Litewskie opuścivszy Skirgayla Kieystutowi
sie podalo/ iako Wielkiemu swoiemu Kiedu Litewskiemu/ a Skirgaylo widzac
iż taka przygoda Jagela podkatal/ ziachal do Lissland/ y bawil sie czas niemaly
w Rydze y Mistrza Lisslandskiego/ Jagelo też w Krewie spokojnie z Maska
mieskal/ a Witolt w Grodnie.

Potym

Eclerose Wi-
toltowa.

Tegoż też forte-
lu chcial był w-
nie Equarmua-
na Masilienski/
ale sie osunął/
o czym Jusim.
lib. 35.

Kieistut fortes-
lem Wilno w-
niegiu Jagela
pomal.

Woidito obie-
son.

Alta potissi alta
tine.

Prussowie Ma-
ssaussowi także
byli wezmili. A
czym Cromer.
lib. 4. Dugess
et Niecho. lib.
2. cap 14.

Witolt Jagel-
ta drugi raz
wyprosil.

Kieistut Wiel-
kie Kieystwo y
Wilno opano-
wal.

Regum cap.
20.

Potocko z obla-
zenia wyzwolo-
ne.

Skirgailo do
Rygi jachal.

Kieistut na Ko-
ributę Synow-
a.

Potym tegoż Roku Kieistut Wielki Xiądz Litewski / wyprawił się z wojs-
kiem do Nowogrodka Siewierskiego / na drugiego Synowca swowolnego y nie-
posłusznego Dimitra Koributę Olgerdowicę / Brata Jągelowego / Który ani
Kieistutą Stryką / ani żadney zwierzchności wielkiego Xięstwa Litewskiego nie
chciał przyznawać / y owsem tylko zamkow ius był od Litwy w tym rosterku
Kieistutowym z Jągelem oderwał.

Jągelo przysie-
ga zamar-

Jągelo Wilno
wbieżał.

Tak te wojny obiecał się też był Jągelo według powinności iachac / ale wola-
jąc słusny y pogodny czas do odśkama Wilna / y Wielkiego Xięstwa Litew-
skiego / z tym wojskiem które zebrał z Witebskiego y z Kiewskiego Xięstwa / z któ-
rym miał na pomoc Strykowi ciągnąć / tedy się obrocił do Wilna / zlamawszy
zmowę y przysięgę / którą był Kieistutowi uczynił. Zmówił się też z Zaronulem
Zorodnicim / y z starszymi Mieszczańskimi Wilenskim / którzy obadwa zamki Wi-
lenskie w nocy ubieżawszy / Jągelowi skoro przyciągnął podali. A w tej chwili
dwa części Ryceztwa Kieistutowego w zamkach pobito / drugich do więzienia
posadzono. Posłał też zarazem Jągelo do Mistrza Pruskiego Konrada Solne-
rę / prosząc go o pomoc / a opatrzywszy dobrze zamki Wilenskie / y Wilno / cią-
gnął z wojskiem do Troki / gdzie mu też na pomoc z wojskiem Niemieckim przy-
ciągnął Marszałek wielki Pruski / Co widząc Witolt iż nieprzelewe / a bojąc się
obłożenia od Litewskiego y Niemieckiego wojska / uciekł z Trok z matką Bi-
rutą do Grodna / a Oycowi Kieistutowi dał znać co się działo. Troczanie też
wytrzymawszy przez kilka dni gwałtowne obłożenie / a niespodziewając się prze-
ciw odieczy zmuszad / podali się Jągelowi z Miastem y z Zamkami.

Jągelo Troki
wziął.

Kieistut Tro-
kowi dobywa.

Kieistut zaś skoro uściszył o tych smutnych burdach / dał pokoy dobyw-
aniu Nowogrodka Siewierskiego / ale co wskok przyiachawszy do Smodzi / zebrał
wojsko / a przyciągnawszy z Rycestwem Smodzkiem do rzeki Wiliey / ziachał się
z Witoldem Synem / y złączył Smodzkie swoje z Rycestwem tego Grodzien-
skiego Słachty / a tak obadwa ciągnęli pod Troki y dobywali ich. Jągelo też mając
pewną nadzieję o pomocy Mistrza Pruskiego y Lisslandzkiego / którzy ius nado-
ciągali / wyiachał z wojskiem swoim z Wilna pod Troki / gdzie też Pruscy y Li-
sslandscy Brzyżacy przyszli mu na pomoc z wielkim wojskiem. A Kieistut też
był posłał do Janusza Xiążęcia Mázowieckiego brata swego / prosząc go o
przekierunek w tej potrzebie / ale Xiąże Mázowiecki w tym czasie rosterku Li-
tewskiego mając pogodę / miasto pomocy zebrał się z Mázurami / y z Polakami /
wziął zamek Drohicin / potym Mielnik / Surasz / Kamieniec / zamki / pod Li-
tewą pobrał / y osadził Mázurami.

Drohicin /
Mielnik / Su-
rasz / Mázuro-
wie wzięli.

Smiatosi star-
a Kieistuta.

Kieistut tedy zewszad verapiony dał pokoy dobywaniu Trok / ale zby-
łowawszy Smodzkie y Grodzienkie Rycestwo / które przy nim skutecznie trwa-
ło / wyciągnął do bitwy w pole przeciw Jągelowemu / y Niemieckim ogromnym
wojskom / nie wając nic sobie ich wielkości / tylko w sprawiedliwości swej
wstać / pragnął zwyciężyć bitwę z nimi. Ale Jągelo chyro postępując / posłał
do Witolda strona swoje / prosząc go aby był iednaczem y stanowicielem pokoju
miedzy nim / a Oycem swoim Kieistutem / iżby się według słusnych wdziałow
pogodzili / Krwie spolney braterskiej nie rozlewali / a w miłości zobopolney s so-
ba mieszkali / Bo tam mało nie wyszło sobie znamiom w obudwu wojskach byli /
ponieważ z Litwy z Rusi z Smodzi wszyscy się zbrali.

Chytre trędo-
wanie Jągelow-
o z Kieistutem.

Przyiachał też y Skirgajło do wojska Kieistutowego w tejsze rzeczy od Ją-
gela / y przyrzekł pod przysięgą Witoldowi za bezpieczeństwo zdrowia / aby także
iachał na rokowanie do wojska Jągelowego / co Witolt uczynił / iż go obie-
dnie wojska przeciw sobie do bitwy byłowane spokojnie stały / przyiachał do
Jągela / y tręcował z nim. Zdało się im potym / aby y smęgo Kieistutą do
oney ugody

óney ugody przyzwali / bo powiadał Jągelo / iż się to bez niego śtatecznie ston-
czyć nie mogło / a tak y Kieystut sturusek za porada Witołcową / y za przyrzecze-
nim dla bezpiecności zdrowia Skirgajłowym / przyiachał do woyska Jągelo-
wego / tam dopiero gdy obaczył / iż go woysko Jągelowe / y Niemieckie wkoło
iako wieńcem obstapilo / wyrozumiał iż nieopatrzenie wpadł w Samołowkę / a
gdy się już Słońce ku zachodu miało / poczał Jągelo mówić / iż się czas do ston-
czenia ugody skończył / a iż po temu miejsce nie było / przeto powiada lepiej iutro
ty rzeczy y ugody w Wilnie między sobą skończyni / y zamknieniy.

Tatcz wlasnie
Bolesława
Krzemowskiego
Ruslana pod
Haliczem mało
nie wiozli.

A tak Kieystut z Synem Witołtem tworząc sobą musieli do Wilna iachać /
a woyska obiedwie tak Kieystutowe iako Jągelowe / bez namnieyszego bitwy za-
targnienia roziechali się z polą / mniemając iż się Kijazetą pogodzą. Ale Jągelo
zlamałszy przysięgę swą / Kieystutą Seryiá tejże nocy tajemnymi y petami
okowac kazal / y poslal go do Krewa / a tam był nad wodą do smrodliwej wie-
że / ktora ieszcze y dziś widzimy murowaną / wrzucony y osadzony mocną strażą /
a Witołt Syn iego takze w Wilnie pod strażą był chowan. Piątey potym nocy
Kieystut Gediminowic Kijazę przestawne dzielne / meżne / w fortelach y w stacz-
niu rozmaitych bitew przeważne / przemyślne / bo y z wzięcia Niemieckiego trzy
kroć poimany w roznych bitwach / trzy kroć fortelem wped / a czwarty raz z
Polskiego wzięcia ubiegł / murem Litewskim nieprzebitym / y basteą mocną
przeciw napażdom Niemieckim będąc / drugi Achilles / Hector / Aiar / Ulisses y
Hercules Litewski / y Zmodyki wdawion iest na Krewskim zamku w wieży mu-
rowanej / z rozkazania Jągelowego / przez Prore niyakię / ktory był Podcz-
sym u Wielkiego Kiedza Jągela / y przez Brata iego Bilgená / y Mostewá Ge-
tá / Krewlaniną / y przez Kijycę ktory miał urząd u Jągela Swiece zapalać /
y ogień na koninie składać / zwano go Sibintá / y przez Kucziá / y innych kto-
rym to był Jągelo zlecił / zlamawszy przysięgę y prawo ludzkie / nieprzystoynie
był z Swiata Kieystut miły tak gwałtowną śmiercią zglądzony. Ciało iego
Skirgajło Synowiec / Brat Jągelow do Wilna wczciwie obyczajem Kijazecym
przyprowadził / a uczyniwszy wielki stos z drew suchych na zgliskach Wilenskich
według zwyczaju oyczystego pogańskiego / zgotowali wszyscy potrzeby do spa-
lenia ciała / tamże wbrawszy go we zbroię y w szaty Kijazecę z szablą / z włócznią
y z szpadkiem / położyli go na stos drew / a przy nim slugę wiernego żywego / ko-
nia najlepszego żywotnego wbranego / parę chartow / sokolow / y wyłtow / p-
nogacie Kijie y Niedzwiedzie / y traby myśliwca / potym uczyniwszy Bogom
modlitwy y ośiary / y wyspiawawszy dzielności iego co za żywota czynił / zapalili
on stos drew smolny / y tak wszystko ciało zgorzało / popiół potym y kostki wy-
palone zebrawszy w trumie pochowali / a to było dokonanie y pogrzeb sławnego
Kijazciá Kieystutá.

Jągelo drugi
raz przysięgę
złamał Kij-
stutowi.
Kieystut stur-
usek w Krewie
osadzony y o-
kowany.

Kieystut w Kre-
wie wdawion.

Pogrzeb Kie-
stutow pogań-
ski.

Potym Jągelo mscząc się śmierci Woydika Zięciá swiego / ktorego ono był
Kieystut dał obieć / kazal też wpleść wkoło Wnia Matki Witołcowey Wie-
ruty / Widimontá Pána Zmodykiego zasnęgo z Polongi / Ciesciá Kieystutowe-
go / w leciech zesłego / a iego majątności y wszyscy imioná w Zmody y w Li-
twie oddał Jągelo y darował Moniwidowi albo Montwidowi Pánu Lietw-
skiemu / na ktorego był kástaw / iako Łatopisce świadcza. Zoná też tego Wi-
dimontá Wlianá ze wszystkiego dzierżania Mzjá swiego była gwałtownie
wybita na despect Witołtowi.

Widimunt w
toto wplecion.

Witołtá zaś samego Syná Kieystutowego na ono miejsce gdzie był nda-
wion Kieystut iego Wciec / Jągelo poslal do Krewa z Wilna / y tam był pod
wezirwa ále bardzo twarda strażą chowan / bo żadnego Slugi niemógł mieć /
Tylko żenie iego Kijznie Annie z dwiema pannami dozwolono było do niego
chodzić

Witołt w Kre-
wie osadzony.

chodząc na noc / a zaś po rano wychodzić / A gdy się dowiedzieli od strażey / iż takaj śmierć Witolda mają tę porokować / iako y Rycerstwa Dycy / y uż na to byli sprawcy od Jągeta przystąpi / wnet teyże nocy poradzili mejowi / iż się w jedney panny odzienie wbrał / a iż był bez brody to mu niemniej pomogło / bo wyszedł przez wszystkie straż za Kiejsną Anną żoną / miasto panny służebney / a panną jedną w wieży na miejscu Witoldowym wbrana w odzienie jego została. Potym skoro noc przyszła / spuścił się Witold z blankow Krewskiego Zamku po powrozie / a dostawszy od życzliwych przyjaciół konia / wcieli do Mázowsa / oo Janusza Kiejskiego Mázowieckiego Szwagra swojego / od którego był wdziecznie przyisty / a według niektórych powieści / co y Michonius lib. 4. cap. 37. wspomina / był ochrzczony na wiara Chrześcijańska / a Konradem mianowany / y perona wołoscią z Solwarkami y Wsiami opatrzon y dąrowany. Ale obawiając się aby go tam Jągeto nie natchał y nie poimał / ponieważ won czas Mázowsie Litwie było na łup wydane / iako dziś Tatarsom Podole / przesłano do Prus do Konrada Żelnera Mistrza Pruskiego / od którego był nas przod zwołany / iż y Krzyżaków za niewola dopiero ratunku szukał / gdy go niesbezpiecznie przycisnęło / potym był wdziecznie przyisty w Malborku y kazali mu Krzyżacy być dobrej nadziei.

W tych rosterkach między Kiejskimi Litewskimi / Janusz Kiejski starsze Mázowieckie Zięć Rycerstwa wpatrzywszy pogoda wziął był Drohiczyn / Mielnik / Suraz y Kamieniec pod Litwą iako się wyższy powiedziało. Przeto roku 1383. Jągeto Wielki Kiejski Litewski / przyciągnął z woyskiem pod Drohiczyn / y do był w Zamku wsilnymi szurmami / a weyhm czasie niyaki Sasyn Marszałek Kiejskiego Mázowieckiego / który był Starostą Drohiczkim / przebiehał wielkim pędem przez obozy y przez woysko nieprzyjacielskie Litewskie / strzydzienią leżących z wloczniami / a z sześciadziestą z łusami / y tak się meżnie przebił pod Zamek / a od swoich Mázurów potym poznany z wielką radością był do Zamku wpuszczony / y długo się meżnie / a przeważnie Litwie szurmiały / broń z blankow / y częstymi wycieczkami. Ale Russacy od Jągeta przenajęci / którzy byli w zamku / w nocną kilkun mieyskach Zamek zapalili / a sami się po powrozach z blankow spuścili / y wcieli do obozu Litewskiego / w tym Litwa ze wszystkich stron ogromnym pędem do Zamku zapalonego szurmowała / trwała bitwa całą noc / na ostatku Sasyn Marszałek Mázowiecki / y Starosta Drohiczyński długo się a meżnie bronił / y kilkonasć szurmów przeważnie wytrzymawszy / podał się Jągetowi Kiejskiemu / a drugich Mázurów bardzo wiele od ognia / y od mieczy poginało / zwłaszcza gdy Zamek gorzał / bo im Litwa żadnego odpoczynku / ani przystępu do gąszenia nie dopuszczała. Dziś tam kości wyorywają oracze plugami / także gdzie Zamek był pierwszy / byle ziemię ruszył / wiele kości nadyzie. Dobrywszy Drohiczyn Jągeto ciągnął pod Suraz / który obegnavszy wziął przez poddanie / Mielnik też Litwa wbiegła a wybiwszy y powiazawszy Mázowieckie Rycerstwo / swoimi ofszadzili. Potym pod Kamieniem tydzień cały Jągeto z woyskiem leżał / który też podał Kiejskiego Mázowieckiego Starostę / niemogąc dłuższego obleżać / dla wstańwicznych szurmów wytrzymać. Tak Jągeto odebrawszy Zamki y Powiaty Poblaskie / wrocil się do Litwy / gdzie znalazł woynę gotową w domu / Bo gdy on tych zamków dobywał / Witold też z Smodzią / która przy nim wprzymiestała / y z Mistrzem Pruskim Konradem Żelnerem Litwę zwoiował / y Troki Miasto y oba dwa Zamki wstańwicznymi szurmami / taranami y strzelbą z dział prawie do większej połowicy Niemcy potłukli y porównali / na ostatku ich dobyli.

Witold z Rycerstwem poradą żony wcieli.

Witold nie ochrzcił y Konradem mianowany.

Jągeto Drohiczyn oblegał.

Dzielnosć Sasyn Marszałka.

Mázurów Drohiczyński zapalony meżnie bronił.

Jągeto wziął Drohiczyn.

Mielnik / Suraz / Kamieniec Litwa odbiła.

Smodzią przy Witoldzie.

Niemcy z Witoldem Troki wzięli.

A tak Mistrz Żelner obadwa zamki Trokie i Niemiedim moznym y potez-
nym Rycerstwem osadzil / y żywnością dostateczną naspiżował y opatrzył / a
sam stysiac iż sie Jągelo z woyskiem z Podlasia wracał / wyciągnął do Prus z
Witoldem. Jągelo tedy z gotowym woyskiem Troki pod Niemcami obległ / a
pierwey niźliby rozwalone mury oprawic y zabudować mogli / vsilna przewa-
nością we dnie y w noey do Zamkow sieurmował / Ktorego wpornego Litew-
skiego gwastru / Niemey niemogac wytrzymać / poszeli z Jągelem rokować / aby Jągelo Troki
im wolno było z swoimi rzeczami wynieść / czego gdy im Jągelo pozwolił / pod-
li zamki Trokie niedawno wziete / ktore Jągelo znowu pozaprawował. Zmody
też wyszł z Litwy do Witolda przysłał / ktory był przy Krzyżakach w
Prusiech. Działo sie to roku 1381. Ktorego też czasu w Krakowskiej / w Sando-
mirskiej / Śląskiej ziemi / w Czechach / w Pomorzu / y we Włoszech okrutnie mo-
rowe powietrze pánowało.

Potym Jągelo posłał do Witolda na Malborg tajemnie iednacze napomi-
niając go / aby sie do oyczyny wrócił / przyrzekając mu za pokoy y przepieczność
zdromia / postępując mu też Podlaskie zamki na wychowanie iedzące / tylko aby
przysłał / a y Niemcow sie wygnaniem więcej nie wloczył. Dał sie tedy namo-
wić Witold / iż wcielił od Krzyżaków do Litwy / gdzie sie poiednal z Jągelem / y
wziął od niego za wdział Grodno ze wszystkimi przyległościami / Brzeskie / Dro-
hiczyń / Mielnik / Bielko / Suraz / Kamieniec / Mscibohow / y Wolkowisko / mia-
sta y zamki z ich powiatami / a tym dobrodzieystwem Jągelo wiarę y posłusze-
stwo Witoldowe sobie zniewolił / tak iż bez wiadomości Jągelowej y posła na
niniejszego Witolda nigdy nie posyłał. A Litewskie Łatopisze świadczą / iż też
wten czas Witoldowi dał Jągelo Ludo z Wolyniem y wszystko Podole.

Witold przesła-
dnął od Krzy-
żaków wcieli / y
wziął tego.

Wronie Jągelowen na

Polaki y zamięotaniu Kijm Zawichwosta / a

zburzeniu Sandomirskiej ziemi / y o wtorym wzieciu

Drzewa Krzyż S. Roku 1384.

Rozdział II.

Jągelo Olgerdowic Wielki Książ Litewski wspo-
koiwszy ze wszystkich stron państwo swoje / y zamki ukrainne
od Prusow y od Lislano żołnierstwem zmodył / y Litew-
skim opatrzywszy / wyprawił sie z woyskiem do Mázowsia /
ktore ogniem y mieczem na kilku miejscach zwoiowan / y cia-
gnął / do Sandomirskiej ziemi / mścić sie nad Polaki iż po-
magali Janusowi Książowi Mázowieckiemu dobyć Drohiczną / y Mielnik /
a rospuściwszy zagony po Sandomirskiej ziemi / wszystkie prawie wsiery y rozdusz
okrutnie splundrował / potym gdy sie zagony z łupami y z wozami do Kosa
sciagnęły / przyszedł pod Zawichwost Zamek / w którym sie było bardożo wiele
Slachty z żonami y z dziećmi / y z majątnościami zawarło / tam Jągelo nad
Wista bedac / iako Łatopisze Ruskie y Litewskie wiadcza / poczał sie Pa-
now y Boiárow swoich radzić / iakoby mogli woysko przez Wistę pod Za-
wichwost przeprowadzić na drugą stronę / gdzie ieden Pan / Ktorego Łato-
pisze Ka-

Macieja Strypkowskiego
gonem tożsakiem
Wiele przepisy
nat.

Litwa Wiele
za Radoszów
tam przepisy.

Litwa podnio-
tem Zawich-
wost spaliła.

Litwa wtory
raz aż do Wi-
slicy Polskie bu-
rzo.
Dowojno
wziął Drzewo
Krzyża S.
Jągeto do Wil-
na z łupami.

Litwa smiera
nagle.

Obiawienie
Krzyża S.

O tom cinstan
1. Regii cap. 4.
5. 6. et 7. w Bi-
blij. S.

Habdaniecz
Herb: D. dwole
W. 4. Dubno
tęże W. ale
z Krzyżem.

pisze Radoszów zowią / nie wiele mówiący / obwinął sobie ogon koni okolo
reki / a druga reka konia biczem zaciął mówiąc / taki w tych reku wodze nieby-
wał / y wstoczył z koniem w Wisłę / a Kota tego leżonych kosałkow za nim / kto-
ra miał pod swoją sprawa / drudzy także ze wszystkim wojskiem przytkadent
Radoszów w polu Wisły przebyli / jedni w siedlech siedząc / drudzy się za
ogony trzymając / a Jągeto sam w czolnie był przeprowadzon. Tam gdy się
swody wszyscy otrzasali / wnet onże Radoszów / który im był powodem do prze-
bycia Wisły / wziął tylko kijów / toż też kazał drugim czynić / którzy wszyscy na-
brawszy drzewa spustoszonego miasteczka / y ptory rozebrawszy ścianowali się
podmurzem idąc pod dąmek / y zamiatali przetop głąboki drzewem / a potem
przez błanki do dąmek wstawicznie chodząc / zamiatali go kłymi / iako o tym
wszystkie Łatopisze jednomyślnie świadczą / potem on podmurze w przetopie
zapalił / od którego się y błanki y dąmek z wieżami drzewianymi zapalił / tam
Polaków bardzo wiele z żonami / z dziećmi / y z majątkami pogorzał
to / a którzy z dąmek wtęć mogli przez ogień około się rządzący / tych Litwa
imiała.

Rozpuscił potem Jągeto dąle po różnych krainach Polskich zagony / iż
aż do Wislice od Krakowa mil 9. wojowali / y Klastor świętego Krzyża / gdzie
się też Ludzi nie mało było zawarło / na tyśy gorze wybrali / tamże też kłosa
drzewa Krzyża świętego / w złoto kosztownie oprawioną / ieden Pan Litewski
Dowojno nazwany wziął y schował go między innymi łupami na woz do kło-
saka. Wrocił się tedy Jągeto bez namieniętego odporu / z wielkoscia wziętym
y łupow do Wilna / gdzie był od wszystkiego pospolstwa z wielką radością / y
z kłóśnim reku lądo lądo śpiewając iako zwycięscą przyiety.

Potem w Ruskim Łatopiszu dąle pisze / iż w ten czas w Wilnie w wiel-
kiej ciżbie Ludu / który się kolwiek Poganin dotknął wozą / albo kłosa one-
go Dowojnowego / gdzie drzewo Krzyża świętego leżało / każdy nagle umarł /
a gdy ich tak wiele pomarło / Jągeto dziwując się coby to było / pytał się przy-
czyny: Tam iedną wielkiego Domu panną poimaną z Polski z Herbu Habdanie-
czu (która był tenże Dowojno wziął / y chował ją wczynie) powiedziała / iż
Anioł Boży mówił do niej przez sen / że Pan Bóg przepuścił na pagany śmierć
nagłą / dla niewierności y zwałenia Krzyża świętego. Co Jągeto usłysza-
wszy / że panna w wielkiej wciwości / y z darami do Polski odesłał / dawszy jej
drzewo Krzyża świętego / Cui inaczey iako Philistinowie one strzyżnie przymie-
rza) operowawszy ją / aby go na toż miejsce odniosła. A ona panna pamięta-
jąc na ścacieczność Dowojnowa / prosiła go aby z nią do Wycy iey iachał / po-
niważ była iedynaczka / y iachawszy z nią Dowojno / ochrzcił się / a one sobie
wziął za Matzonkę / y tamże mu dano w ten czas Herb Habdaniecz / A przyla-
czawszy do niego Krzyż na znak odniesienia Drzewa świętego / nazwany jest ten
Herb Dubno / którego dziś jest wiele Familij w Polsce / y na Rusi. Tamże
pisze Łatopisze / iż w ten czas Jągeto z Polaki granice Litewskie uczynił / po
Białą wodą / to jest po Wisłę / Ale tego postanowienia granic inie historie nie
wspominają.

A tak Drzewo Krzyża świętego dwa razy było brane przez Litwę / raz za
Kiejstutą y Olgerdą / Roku 1372. odesłane nazad Karabola Ślachećmi
Polskim / iako Miechowin / Cromer / Bielski / Wapowski świadczą / y o czymes-
my wyżej napisali. A wtory raz przez Jągeta według Ruskich y Litewskich
starych Łatopiszców odesłany z przereczoną panną do Polski z Wilna.

A te wszystkie

A te wszystkie wyższe mianowane skody w Polsce / y w Mazowsiu / Litewskie Książęta tym smielej czyniły / iż było na ten czas Interregnum / postronna y domowa wojna zburzone / po śmierci Ludwika Węgierskiego y Polskiego Krola / ktory umarł w Węgrzech w Miasteczku Ternawie Niedziela Wresnia / a w Białohrodzie pochowany 1382. Pánował na Polskim Krolestwie 12. lat.

A po śmierci Ludwikowej Węgry / ktorým były Ruskie Zamki na Wołyniu / y na Podkucie polecane: Żeleńko / Kamieniec / Zrodło / Lopaczyn / Sniatin / Rohatin / z ich przyległościami y powiaty przedali je Lubartowi Książciu Litewskiemu / ktory na ten czas Lucko / Wołyn / y Włodimirz trzymał / wskazywał Poduckie zamki ich Krolowa na gardle niektóre / drugie więzieniu za to karata / a od tego czasu Litwa Wołyn sobie przywłaszczając począł / iako Kronikarze niektórzy Polskę pisać / aczkolwiek przedtem za Mendoga / potem za Gedimina Litwa Wołyn moca pod Ruskami Książęcy opánowała.

Ża tego to Ludwika w Polsce żadnego rzadu nie było przez niebytność Krola / abowiem łupiestwa y rozboie wielkie były / a ktory o Krzywdę iechał do Węgr / Krol go odesłał do Krolowej / Krolowa zaś do Krola / potem do Polski przez listy do Gubernatorów wskazano / oni zaś na listy nieobali / za listy lepak Węgry łupili / a Litwa ich też zawżdy trapiła / tak iż ze wszystkich stron wciąż w wielki był w biedney Polsce.

O rosterkach Polskich / y różnych Electiach / Ktore naszym dzisiejszym czasom
cos podobne były / a o przyzwaniu Jageta Wielkiego Kie-
dza Litewskiego na Krolestwo Polskie / y w Małżeń-
stwo z Jadwigą Ludwikową.

Rozdział III.

Ako za żywota tak y po śmierci Ludwikowej wielkie burdy postronne y wewnętrzne nastąpiły w Polsce / bo był na to Pánów Polskich / przyzwawszy ich do Węgier / przypodził / Aby koniecznie Siecia tego Sigmunta Margrabie Brandenburgskiego na Krolestwo Polskie wzięli / y musieli mu niektórzy w Węgrzech przysięgać / za wierność y posłuszeństwo. A przy-
iachawszy do Polski / począł zaraz sobie przeciwnych karac / zamków pod nimi dobywać / y majątności ich oyczyścić brąc. Semowita Książęcia Mazowieckiego / ktory go niechciał za Krola przyjąć (bo sie sam na to był nasadził) wojna prze-
śadował / y ziemie Mazowiecką mieczem y ogniem zwoiował / A Janus drugie Książę z swojej części Księstwa Mazowieckiego zółd mu postąpił.

Ciągnął potem Sigmunt do Poznania / gdzie za powodem Bodzenty Arcybiskupa Gnieźnieńskiego y Domorata Starosty wielkiej Polski / od wszystkich był za Krola Ruśnie przyięty.

Tegoż roku Polacy Siem wdziałali w Radoszynie / na dzień S. Katarzyny / na ktorym potajemnie te rzecz zamknęli / y pieczęciami wtwierdzili / iżby imo Sigmunta Dziedzicze swoje Krolewna szednia do siebie wzięli / a dali ja za Małżonkę takiemu / coby ich Rzecz pospolitą dobrze sprawował / ktoremu ich

Ponieważ Electia.

Sigmunt Mar-
graff Branden-
burski / ktory był
potem Krolew-
Węgierskim o
Cesarzem / na
Krolestwo Pol-
skie nastąpił.

Sigmunt Mar-
graf od Wiel-
gorodów za
Krola przyięty.

Polacy Sigmū
ra dawszy mu
na strawa wpr
gnali.

postanowieniu był na odpor Bodezenta Arcybiskup Gnezneński / y Domarat Stara
rosta wielkiej Polski / wszakże potym przyzwolili. A tak gdy Sigmunt chciał do
Krakowa przyjechać / nie chcieli go puścić / zwłascz Dobek z Kurozwak z
Stelan Krakowski / Przeto śmiał do Bochni / potym do Sącza / a śmiał do
żąd do Węgier Polskim nakładem odprowadzon.

A orndzy Polacy na Seimie Siradzkim Semowitą Mázowieckie Książę z
Krola chcieli wziąć / Ale tercz do przyjazdu Edwiga odłożyli. Przeto Semo
witę czyniwszy potajemnie znowa z Bodezenta Arcybiskupem iachali do Krako
wa / aby się iako w Krakowski zamek pierwey wwieźć / a potym Krolewnę z
Krolestwem osiągnąć mogli. Ale go obaczono w Krakowie: Przeto zawarto
miasto y zamek / tak iż musiał na Kleparzu zostać w dworze Bodezenty / który on
dał zmurować na Probstwo S. Florianą / do którego Krakowianie posłali /
aby śmiał wyciągnąć dla nieśmiętego podeyrzenia / y musiał to uczynić / mieś
kał potym w Koczynie piętnaście dni / czekając przyjazdu Krolewny / który
miał wola gwałtem / iesliby z dobrą wolą niechciała / pochwycić.

Semowit Krol
tem Polskim
wybrał.

Ale gdy Krolowa Węgierska przysłałim Krolewny Jadwigi czas zwol
czyła / Bodezenta Arcybiskupa na Seimie Siradzkim na który żaden niechciał i
chad / tylko drobna Ślacheć / Semowitą Książę Mázowieckie na Krolestwo Pol
skie podniósł y słusnie wybranym być Krolew obwołał. A dowiedziawszy się te
go Krolowa Węgierska / posłała wnet Książę swojego Sigmunta Margrabie
Morawskiego y Brandenburskiego we dwanaście tysięcy Węgrów przez Sa
decz do Mázowsia przeciw Semowitowi / a temu też Polacy z Ziemi Krá
kowskiej y Sandomirskiej przysięchali do Sigmunta z niemającym woyskiem / A tak
ziemię Mázowiecką Semowitowie część okrutnie palili / y pustoszyli przez miecz
y ogień. Potym Brzeście Książę obegnał Sigmunt (bo na ten czas byli
Książę pod mocą Semowitową) tam leżąc przez dwanaście dni wysyłał
ziemię Książę poganił obyczajem / okrutnie Węgrzy wojowali / aż Wład
ław Książę Opolskie między Sigmuntem a Semowitem do czasu wobyczay zie
dnania roział / to jest do Wielkiej nocy. Domarat zaś z Pierzchu / wielkiej Pol
ski Starostą / przywiodł lud z Saskiej / y z Pomorskiej ziemi / także Książę
wojował / chcąc się w tym Sigmuntowi zachować / Ale jego płon / y ludzi odbił
Władław Książę Opolskie / który na ten czas mieszkał w Inowrocławiu / bo
się też to tytuło y jego dzierżaw.

Węgromie y
Polacy Máz
zowie burza.

Książę Wę
grzy burza.

Domarat
Pierzchliński
porażon.

Tymi wnetrznymi wojnami czasu niebezpieczliwego Interregnum Polacy wciśnie
ni / roku Pańskiego 1384. posłali do Krolowej Helzbiety / aby ich więcej na słowie
nie trzymała / a Krolewnę przysłała / grożąc iey iesliby daley odwołać ją sobie in
szego Páną obmyśliwać. Krolowa tedy tym poselstwem porużona / posłała za
raz Krolewnę Jadwigę z dzieciem swym Sigmuntem Margrabie Morawskim y
Brandenburskim / aby iey był do czasu opiekunem / y Gubernatorem Krolestwa
Polskiego / po ktu latom nieprzydzie. Tego gdy się dowiedzieli Polacy / iż ich tak
Krolowa lekce waży / a niewiastą im Gubernatory podawa / zebrałszy się z ludem
niemającym / sciągnęli się do Saca / y posłali do Sigmunta Margrabie / który w
był w Lubowli / aby nie jeździł do Polski / bo go ani za Krola ani za Gubernatora
niechca mieć / a powiedzieli nie inaczej iako z nieprzyjacielem będziemy czynić / iesli
się będzie wazyl do Polski wiać. Przeto Sigmunt musiał nazad / wszakże Kro
lowa czyniąc dosyć obietnicy / posłała z innymi Pány Krolewnę Edwigę do
Polski / zwłascz z Demetriusem Scringonskim Arcybiskupem Kardinałem / z Ja
nem Biskupem Wąrodińskim / y z innymi Pány Świeckimi / dawszy iey skarbów od
złota y srebra dosyć / y wszytek aparat Krolowski / ku której wiele Pánów y Ry
cerstwa wyjeżdżało / y processie wychodziły z wielką radością na dzień S. Edwi
gi z Krako

Polacy przeciw
Sigmuntowi.

Krolewna J
dwiga Lu
toru do Pol
ski.

gi z Kraków. Tam zarażem przyiachawszy pomazana jest za Krolowa Polska Jadwiga przez Biskupa Arcybiskupa Gnesnenskiego / przy tychże Poslech Wegerstich y przy innych Biskupiech Polskich y Słaskich / ktorey dano moc sprawować Krolestwo Polskie do tego czasu / po ki matzenistwu nie będzie podana.

Potym roku 1355. wysławszy Jagelo Wielki Xiądz Litewski o przyiachaniu y o koronaciey Edwigi / a mając o niej sprawę iż była wrodzima / obyczajna y mądra / k temu dziedziecztwa Krolestwa Polskiego / posłał do niej Bratow swoich / Skirgela / Borisa / y Hawnula Staroste Wileńskiego z bardzo wielkimi y kosztownymi dary / pytając iey iesliby go za matzonka na Koronny stołec chciła przyiac / podawając Condicie / naprzod iż sie sam chce ze wszystkimi państwami ochrzcić / wrocić y przytaczyc Polskę wszystkie dzierżawy / ktore Litwa zwozierała / y oderwała od Polski / całą Samki iako y Miasta / zwołaścza Ruskie krainy / y wszystkie Podlase / nad to ieszcze wszystkie ludzkie z wiazienia / ktore w Rusi y w Polsce zdawną im przodkowie tego pobierali wolno puscić / k temu Litewskie wielkie Xięstwo z Polska zjednoczyć na wielki / Słaskich / Pruskich / Pomorskich ziem y Xięstw zdobywać / y do Polskiego Krolestwa przytaczyc / starby wszystkie ktore ma y mieć będzie na rzecz pospolitą do Polski obrocić.

Była ta rzecz wszystkim Polakom od Poslow Litewskich wdzięczna / spo dziewając się tak od nich mieć pokoy / ale Krolewnie nie bardzo smętkowało / bo wtem ieszcze za Dycowskiego żywota była poslubiona Gwilhelmowi Baskuskiemu Xięciu / y z nim ieszcze w kolebce pokładana była / przeto iey był pierwszy oblubieniec na myśli / k temu zakład albo zaręka dwieście tysięcy złotych / a iesliby ktora strona rozrywała matzenstwo / tedy ta suma przepadać miała / wskazuje y za te zaręke Poslowie Litewscy przyrzekali / iż to miał Jagelo zapłacić. Dla czego Poslowie Koronni iachali do Węgier / Włodka z Ogrodzienca / Podezasy Bratowski / y Kristin z Ostrowa z Posly Jagelowymi / opowiadając Helbiecie Krolowej Węgierskiej Poselstwo od Jagela Wielkiego Xiędza Litewskiego / ktore Krolowa wdzięcznie przyiawszy / odpowiedziała / iż ia przestane na wszystkim co Panowie Polscy dobrego postanowia / ku pożytkowi Rzeczy pospolitey.

Kychło potym Krolowa Węgierska Helbiecia / gdy iachala z druga Corpa Maria Krolewna Signuntowi poslubiona do Karmaciey drugiego Krolestwa swojego / na drodze obfoczona od poddanego swojego Horuata Jana Bana Karmaciego / a ożrutenie z kolebki wywleczone y zbita była utopiona. Natychmiast tedy Poslowie wyprawieni sa do Litwy / Włodka z Ogrodzienca Podezasy Bratowski / Kristin z Ostrowa / Piotr Szafrańiec z Luczyce / Zinzaz Rogowa / albo Kostowa / aby Jagela z obiecanyimi Condiciami przyprowadzili za Matzonka Krolewnie Jadwidze.

A gdy sie tych rzeczy dowiedział Gwilhelm Baskuski Xięze / będąc świadom ku sobie chęci y wprzeymosci Krolewniny / a śladz od niej przyzwany / przyiachał do Kraków w ozdobnym poczie Niemcow z wielkimi starbami / a tam dluga chwile mieszał bywając czesto wesol z Krolewną na zamku / Potym mu Dobiesław z Kurozwak Kastelan Krakowski na zamek chodząc zakazał / iż musiał stać w miescie / ale Krolewna chodzila do niego z swoimi Dworzany / y z Graucimerem do Klastora S. Franciszka / a tam w Refectuarzu bywała uciewie y miernie / Gwilhelmem y z inimi Panym / także z pannami wesola. Co bacząc Panowie Koronni / iż wdzięcznym gościem był Gwilhelm u Krolewny / a ku temu miał szkodę reka / prowadzili go na zamek / y chcieli go oddać w matzenstwo z Krolewną według wolej Ludwikowej Dycy / nieboszczyka / Ale gdy wysłali ię Jagelo z Litwy iedzie / kazali wynidz poniewoli Gwilhelmowi z zamku / y bramy y forty powożąc.

Jagelo dylemnie
stębn do J.
dwigi poslat.

Kondicie ob
Jagela podane
Poslatom.

Ban był brat
w Karmacie
iako u nas
rosta Smolci
a ten sie
miał
imierci Karolu
sa Krola
poslanskiego
ktory na
Węgierskie
Krolestwo
przyszedł
na/bni zabity
od
Błazego
Sarka
czaj / napraw
ten Krolowey
Helbiety.
Erom. lib. 14.
Dlugos et
Miech. lib. 4.

Wihelm maza
nieboi Krolow
Polskim.

Wilhelm Raski z Samku węgierski. Jádwiaga Raski z bram cłucze. Wilhelm z Krakowa wioził. Gniwosi stał w dobyt.

zawierano z nim. Krolewna zaś żalując Gwilhelma chciała na doł z samku na wiedzieć go / a gdy znalazła forty zamknięte / porwała samą siekierę w strożę / y chciała swymi rękoma zapory y kloctki porwać : Ale gdy iey to rozwodził piękna rzeczka Dimitr Gorayski / Podskarbi Koronny / iż to na iey stan nieprzyśluszał / dąta się prętko hamować / Gwilhelm też Książę Raski bojąc się iakiey wielkiej zelżywości / wiachał do Raski z Krakowa w małej drużynie potajemnie / nie będąc czołem Polakom za cześć. A skarby / klejnoty / y inne drogie rzeczy w Gnie- wosia Podkomorzego Raskowskiego zostawił / za które potem ten Gniwosi sobie był imion wielkich nakupił / bo się w niego wszystko zostawiło / wszakże lekko nabyte nie długo trwało / Bo potomkowie iego / ony dobrą prętko rozśfawiali / y rozproszyli / iako Długosi / y Cromer pisał.

Miasto tego Wilhelma Książę Raski / który się to upornie starał / o dokonanie Matrymoniu z Krolewną Jádwiagą Ludwikówną / Łacopisze Ru- skie y Litewskie przeciw istotney prawdzie / y wshytym Historikom / Fridrichu iakies Pomorskie Książę bez słusznego rzeczy porządku klada / co nigdy w rzeczywisto- nie było.

O przyłączeniu Jagelowym do Krakowa / y koronacji iego na Krolestwo Polskie / Roku 1386.

Rozdział III.

Roku 1386. Gdy tak Wilhelm Raski Książę niewdzięczny w Polakow Swat y Gość / z Krakowa do Raski wioził / Jagelo Olgerdowic wielki Książę Litewski / Ruski y Smodzki / wiachał do Krakowa z Spiektem Mel- stunskim Woiewodą Raskowskim y z innymi Panami Koron- nymi / którzy byli tu niemu wyśchali we wtorek dnia 12. Miesiaca Lutego.

Wład Jagel-
ow do Krako-
wa.

Byli też z Jagelem Bracia rodzenni / y stryjeczni / Książę y Panowie Litew- scy / Smodzcy y Ruscy z wielkimi a ozdobnie swietnymi pocztami / y z wozami skarbnyymi / w których długim rzędem skarby y sprzęt wshytel nadworny Jagel- ow był przyprowadzony. Tegoż dnia Książętami bracia otoczeni / Krolewna Jádwiaga na Samku Raskowskim w palacu witała / a nazałutrz iey bardzo wielkie y kosztowne dary przez Witolda / Borissę / y Swidrigela Bratow posłał.

Jagelo ochrz-
czony z bracia.

We czwartek potem dwunastego dnia Lutego / który był S. Walentego / Jagelo z Bracia był nauczony okolo wyznania y tajemnic wiary S. Chrześci- ąńskiej / a w Kościele Raskowskim przez Biskupa Arcybiskupa Gnesnenskiego / y Jana Biskupa Raskowskiego był ochrzczony / a Władysławem mianowany. Tamże też przy nim inszy Bracia Książę / gdy wyznali y przyrzekli bronić y trzy- mac statecznie wiare Chrześciańską / byli ochrzczeni / y nowymi imionami miano- wani. Wigunt Książę Kiernowski Alexandrem / Skirgaylo y Korigelo Książ- mierzami / Swidrigaylo Władysławem / Witold też Alexandrem był mianowa- ny / wshyscy także Panowie Litewscy y Smodzcy zarazem się przy Wielkim Książ- dzu Jagele ochrzcili / okrom Ruskich Panow / y inszych Książat Olgerdowicow Bratow y Striow Jagelowych / którzy się dawno przedtem w Ruska wiara Greckiego

Greckiego zakonu byli pochrzcili/ iako Siedor/Lubart/Sangusto Książę Łuckie/
Wołyńskie y Włodimirskie/ Dimitr Koribut Książę Siewierskie Zbarańskich y
Wisniowieckich Książę przodek/ Włodimirz Olgerdowic Rjowski Książę/
iśnie Oświęconych Książę Sluckich rozmnożył/ Narimunt Wasil Pinski/
Siemion Linguin Mscisławskie/Wowogrodzkie/ Siewierskie/ Jurgi Dongot
y inſe Książę Litewskie. Tegoż dnia po Chrzcie świętym y przyjęciu Sacra-
mentow pańskich/ Jągelo wſtąpił w ſwięte Małżeństwo z Jadwigą Krolow-
ną/ przy bytności Braciey Książę przerzeczonych. Tamże zaraz wielkie wſzystko
Kieſtwo Litewskie/ Smodzkie/ y Ruſkie krainy/ ktorych był moca doſtał/ do
Korony Polſkiej prawem wiecznym przyłączył/ y w jedno ciało ſpoit/pocwter-
dziwszy zapiffow ſwoich przyſięga. Wład to Witot z Michąłem Książęciem Za-
ſławskim/ y z Siedorem Lubartem Wołyńskim Książęciem zapiffali ſię y przyrze-
kali Krolowey Jadwidze/ y Pánom Koronnym za Jągela Brata/ iż to miał
wſzystko ſpełnić co obiecał. Czwartego potym dnia wedding Ceremoniy przy ko-
ronacy zwoyżłych był pomiażany na Kroleſtwo Polſkie od Boozney Arcyb-
ſkupa/ y koronowany nowa Korona/ bo ſtara do Węgier był Ludwik wymioſt-
z inſzymi kleynotami Koronnymi. Wazauurz zaś był doprowadzon na rynek
Krakówſki/ a tam na Maieſtaćce przyſięgi ſłuchał od Krakowian/ y od inſzych
Miaſt. Książę też inſe Litewskie y Ruſkie/ ktore na ten czas w Krakowie by-
ły/ przyſięgali Krolowi y Krolowey/ y dawſzy na ſię zapiffy pod pieczęciami/
przyrzekli ſię być wiernymi Krolowi y Koronie Polſkiej/ z Kieſtwy ſwoimi.
A okolo tego poſtánowienia/ y ſpolnego Wielkiego Kieſtwa Litewskiego z Ko-
roną Polſką wcielenia/ y ziednoczenia/ ſa y dziś zapiffy na Krakówſkim zama-
ku w ſkárbie Krolewſkim/ z pieczęciami Książę Litewſkich/ ktore wten czas
z Jągelem w Krakowie były/ naprzod Dimitra Koributa Wowogrodzkiego
w Siewierskiej ziemi Książęcia/ y Włodimirza Rjowskiego Książęcia/ Olgerdo-
wiczow/ Książę Sluckich przodek/ Skirgajła Trockiego/ Alexandra Wiguntę
Kiernowſkiego/ Siedora Lubartę Łuckiego/ Narimuntę Wasilę Pinskię/
Siemionę Linguinę Mscisławſkiego/ ktorego był Jągelo na wielkim Wowo-
grodzie przelożył/ Michajła Zaſławſkiego Jarumciwicę/ y tego Synow Jur-
gego/ y Andrzeja Kniánow Zaſławſkich/ Jerzego Wowogorę/ y Alexandra Wi-
toltę etc. Książę Bratów Krolewſkich. Było potym weſole odprawowano/
tańce/ y biſiady przez wiele dni/ gonitwy/ zapaffy y inſe krotofile/ każdy kto co
umiał dla wtciwoſci tak ſławnego Małżeńſkiego weſela/ y dla Krola nowego
okázował.

Jągelo zwin-
horan.
Litwa y Pol-
ſka ziednoczona

O tym cztan-
ſerzen w ſtatu-
cie Polſkim.

Jągelo korona-
wany.

Zapiffy Książę
Litewſkich za
Jągela.

Wojowaniu Litwy y Ru.

ſi przez Krzyżaki/ y o poimaniu Kniązią Andrzeja
Jągelowego Brata/ y burzeniu Mscisławia/ Witebſkã
y Orſch/ przez Swantostawa Smoleńſkiego Kniąziã.

Wągelo ſkoro przyiachał do Krakowa poſłał we-
ſpół z Krolow Jadwigą do Prus Dimitra Gorayſkiego
Podſkárbięgo Koronnego/ proſić na Chrzćiny ſwoie y na we-
ſele Małżeńſkie Konradę Zelnerã Miſtrza Pruſkiego/ ale
on z hárdoſci nádecey Niemieckiey/ wzgardziwszy ono
wzywánie na Weſele Krola y Krolowey/ wſargnął do
Litwy/

Miſtrz Pruſki
niechciał na we-
ſele przyiachać.
A Litwa y
Smodz burzo.

Litwy y do Smodzi / z dwiema woyskami / ktore panstwa na ten czas puste bez
 Kiazat y Panow (bo byli do Krakowa z Jagietem wyszy wyiachali) nalazwo-
 sy y prawie osterociale zoybawsy / wojował wierz y wzdłuż rozdzieliwszy sie z
 woyskami na dwioie. Był też przy Mistrzu z trzecim woyskiem Rustim Kiazę
 Andrzej Olgerdowic Brat Jagelow / ktory był w ten czas Krzyżakow Pru-
 szych y Lisslandskich pobudził na Litwę / chcąc z nimi Wielkie Kiestwo Litew-
 skie pod Jagietem y insymu Braty osieść y opanować / a miał ku sobie Rustie
 wysyśle zamki / y ludzi przychylnych / bo sie był dawno w ich wiara iestce za o-
 cę Olgerdę z dziecinstwa ochrzcił. A tak Pruski Mistrz ziedną stronę z dwiema
 woyskami / Lisslandski z druga od Dwiny Litewskie krajiny bez odporu plundro-
 wali / za powodem Kniązia Andrzeiowym. Lukomle zamek obegnali / z ktore-
 go iż sie Rusacy y Litwa z strony Jagelowey meźnie bronili / przypuszcł Mistrz
 Pruski Niemcow swoich gwałtownym sturmem z drabinami / y z ogniem / y
 tak długo sturmowali / iż zamek wzieni mocą / gozie wiele Niemcow kotami y
 kamieniami pobitych wkolo blankow poległo. Tam Andrzej Olgerdowic zo-
 stat w zamku Lukamli z Rycerstwem swoim / a potym musie y Poloczanie z
 zamkiem y z miastem / y ze wysytkim Kiestwem Polockim podali: Bo Mistrz
 Pruski Konrad Solner / y Henrik Mistrz Lisslandski do tego ich mocą przygo-
 dzili. A tak Polocko / Drisse / Druie / Lukomla / y niemala czesc Rusi za pomocą
 Krzyżakow opanował. Wzięto w Lukomlu tym z ktorego sie Kniąziowie Lu-
 komsy pisa / tylko zhorodzisez iakom sam widziat roku 1573. stoi / ale znac iż
 tam kiedyś był zamek wielki y gwałtowny / bo to wali y kopiec seroko wyspany
 świadczy.

Niemcy Luto-
 mie zamek mo-
 ca wzieni.

Andrzej Poto-
 cki wyjeżdż.

Kniaź Smolen-
 ski Rus Litew-
 ska wojnie.

Progie morder-
 stwo Kniązia
 Smolenckiego
 nad Rusia y
 Litwa.

Mscislaw ob-
 leżony.

Witold Luto-
 mie obijał.

Tegoż iednego czasu Swądosław albo Swątosław Kiazę Smolencki /
 śniadzi na znowie spolney z Kiazęciem Andrzeiem Olgerdowicem / wtargnął z
 woyskiem z druga stronę do Rustich ziem Jagelowych / Witebsk / y Orsa dwa
 dziescia mil od Witebska leżaca opali / wolości / dwory / siola y solwarki spu-
 kosyli / ludzi Rustich / aczkolwiek Chryścianisticy wiary byli / okrutnie siecz / bić
 y mordować kazal / drugich nagnawsy do izdeb / y do chromin bez miłosierdzia
 palil / inszych zaś podwazywszy domy y budowania kazal klasc sykami pod
 podwaliny podniścione / a tak ku ziemi spusciwszy budowanie byli okrutnie po-
 dużeni / y potłoczeni / y insze progie morderstwa nad Litwa y nad Rusia podda-
 na Litwie bez wszelkiego miłosierdzia wymyslal / tak iż Herona Rzymistiego y
 Kambisza Perskiego / y Heroda w okrucienstwie przewyższyl. A gdy niemogl
 dobyć Witebska y Orsey / ciagnal z woyskiem do Mscislawa / ktory ze wszech
 stron obegnawsy / dobywał go wstawiecznymi sturmami / sciany podkopując y
 taranami także rozmaita strzelba blanki / wieze / y bramy tlukac.

Co gdy wstypal Krol Jagelo / wnet Skirgaila Brata / y Witolda z Li-
 tewskimi panu na racunek oyczynie z Krakowa wyprawil / Polakow też do-
 browolnych na swa (iako mowia) szkoda bardzo wiele z nimi wyiachalo. A tak
 o Szodoposciu Skirgailo z Witoldem / zebrawszy woysko z Smodzi y z Litwy
 ciagneli z Polakami do Rusi / spodziewając sie gozie woyskom Krzyżackim za-
 stoczyć. Ale Mistrz Pruski Solner / y Henrik Lisslandski ius byli do swoich ziem
 spiesno odciagneli stypac o woysku Litewskim y Polskim przeciw sobie. Obiegl
 tedy Lukomla / ktorego dobywszy / zastawa Andrzeia Kiazęcia y Rycerstwo iego
 Niemieckie y Rustie pesieli / drugich powiazali / a insy rosplosyli / a Lukomla
 swoimi osadzili. Stamtad prosto ciagneli do Mscislawa przeciw Swanto-
 sławowi Kniązi Smolenskiemu okrutnemu / ktory ius był prawie wsielki scia-
 ny zamku Mscislawskiego wstawiecznymi sturmami porozwalal / y potlucz ta-
 ranami / ale gdy wstypal iż przeciw iemu Skirgailo z Witoldem ciagnie / odci-
 gnal od

gnał ob zamku / a wytoczywszy się z woyskiem swoim Smoleńskim w pole / wde-
rzał wielkim pędem na Litwę. Skirgajło zaś y Witolt wstąpił w swojej sprawie
dłiwości / tymżeż odpięli / tam Swąntostaw sam gdy był naprawował
włocznia od jednego Litwinu na wylot przebitej spadł z konia / y wziął zapłatę
okrucieństwa swojego / Co obaczywszy woysko jego iż im Książęcia nie ostalo / wnet
do bliskich lasów pierzchnęli / Litwa ich z Polaki goniła / wzięcie / polon / łupy / y
obozy wespółkie nieprzyjacielskie wzięli / Tamże Jurgi Syn Swąntostawow ma-
żnie się broniąc był ranny / y poimany / a do Skirgajła przywiedziony / ale gdy
przysięgi posłuszeństwa / wiary / hołdu / y poddaństwo Krolowi Jagelowi / y br-
tu jego Skirgajłowi / y potomkom ich wielkim Kieozom Litewskim statecznie y
ostale chować / był odprowadzon przez Skirgajła do Smoleńska / a na miejsce
oych zabitego Swąntostaw Książciem Smoleńskim był podniesiony. Ciągnęli
potym do Polocka Skirgajło z Witoldem / którego za krótki czas dobywszy swo-
wolnych / y tych którzy byli przyczyną wojny y zdrady / albo odstania y przetrnie-
nia od Jagela do Andrzeja / mieczem na gardle y na męzkościach starali / a oś-
dziny Polocko zamek rycerstwem Litewskim / wespółkę Rus / Polocka / Lukom-
ska / Witebska / Orshńska / Smoleńska / Nisistawska / z onych burd wespółili / y
do posłuszeństwa Jagelowego y wielkiego Kieostwa Litewskiego przywiedli. An-
drzeja też Digerdowicza Brata Jagelowego y Skirgajłowe / którzy tych wespół-
lich rostryków był nabroili / poimali / odesłan potym do Polski Jagelowi / a tam
starany za wpor swoy trzy lata całe na zamku Chacimskim w ciemney wieży pod
strazą siedział w więzieniu. Potym był czwartego roku na przyczynę innych br-
tow wypuszczony. A Skirgajło y Witolt y Swidrigajło po onym zwycięstwie
woyska Litewskiego y Smoleńskie rospuścili / sami się też do zamków swoich spokojnie
roziechali / Skirgajło do Trok / Witolt do Grodna / a Swidrigajło do Polocku
został.

Bierwa Książ-
cia Smoleńskiego
go z Litwą.

Swąntostaw
Smoleński za-
bit.

Jurgi Swąnto-
stawowicz
poimany.

Polocko obdła-
ne.

Książ Andriej
poimany y oś-
dzony.

Wyprawie Jagelowey do Wielkiej Poloki.

Wstąpiwszy Krol wespółkę porządnie w Krakowie w
młay Polskę y w oyczystey Litwie / ciągnął w Srodoposcie do wiel-
kiej Polski z Krolowa Jádwinga / y z woyskiem dla uspokojenia roster-
kow przez Domarata Pierchłunskiego Starostę / y Vincentego Woiewodę wzbu-
rzonych / które zaraz swoim przyjazdem usłomil / dobrą Kościelną gwałtownie
w Interregnum rozetrwane co temu należało przywrócił / Bartosza Kosminskiego
go swowolnie kotrowstwem y łupieństwem żywiącego z Krolestwą wywołał /
a Goalenow zamek jego wziął. A gdy do Gniezna przyjechał / a tam tylko nie-
dziel mieszkał / Kmieciow wołosci duchownych / którzy niechcieli stacyey dawać /
razem grabić obyczajem Litewskim / a gdy go Krolowa prosiła / aby tego oby-
czaju do Polski niewnosił / a poddanym ubogim gwałtem dobytek niebrał /
rzekł Jagelo / a toż mają swoje Bydło / niech ie sobie wezmą nąsad. Krolowa
na to odpowiedziała / Bydło im wrócić możemy / ale słozy y płacz ich kto im
wrócić y nagrodzić może / Zaprawde święte a pamięci godne Krolowey Bogo-
boyny przysłowie. Tak tedy Krol na ten czas wespółki podobne rosterki y za-
burzenie wewnętrzne w wielkiej Polsce nadobnie / a łagodnie usłomil / y uspo-
koil / na czym Lato wespółkę y Jesień strawił.

Zmiana Kos-
cielne wrócone.

Czasy podobne
nałom 1576. y
roku 1577.

Grabię pol-
tewsku.

Przysłowie po-
bojne Krolowey
Jádwingi.

Wrozmno

Rozmnożeniu wiary Chrześ- cijańskiej w Litwie przez Jągeta/

Roku Pańskiego / 1387.

Rozdział V.

Oku od zbawionego narodzenia Pána Chrystu-
sowego 1387. na początku zimy/ Władisław Jągeto Krol
Polski / y Wielki Xiądz Litewski / niechcąc aby Dycyzyna
iego Litwa daley trwała w błędzie / wyprawił się do Litwy
z młodą Krolową / wziąwszy z sobą Arcybiskupa Gnieźnie-
ńskiego Wodzenta / y Janá Biskupa Krakowskiego / y innych
Duchownych niemáło / przy nim też iácháli Janus / y Ser-
mowit Mazowieckie / Konrad Olesnickie Xiążetá / Bártos z Wiśsemborgu/
Woiwoda Poznanski / Krystin z Kozichłow Sadeczki / Mikolay Ossolinski
Wislicki / Kástellanowie / Zakliká z Miedzygorza Káncierz / y Mikolay Mosko-
rowski Podkáncierz Koronny / Spitek z Tarnowa Podkomorzy / y innych Xią-
żet y Pánów Koronnych bádzo wiele.

Osiat Pánów
z Jągetem do
Litwy.

Xiążetá Brá-
cia Jągetowi
do Wilná.

Litwa się
chrzci.

Litwa do
Chrztu sukna
mi przywabi-
ła.

30000. Po-
półstwa Li-
tewskiego o-
chrzczono.

Tak tedy Krol Jągeto Siem główny w Wilnie złożył / po Wstępnę Wle-
dzieli w Post / ná który się Xiążetá Litewskie ziacháły / Skirgáylo Trockie / Wi-
tołt Grodzieskie / Włodimirz Rýkowski / Dimitr Koribut Nowogrodzkie brá-
cia Krolewscy / y wiele Pánów / Boiary pópółstwa Litewskiego / y Smodzkie-
go. Tam rádzili spólnie / o vgruntowaniu wiary Chrześcijańskiej / á wykorzenie-
niu sprosinego Bálwochwálstwa / Tamże w Wilnie cokolwiek Pogan było ná-
onym ziędzie / wszyscy się pochrzcili. A potym Krol iędząc od ziemie do ziemie /
y od powiatu do powiatu / kazał się schodzić ludu prostemu ná Chrztę święty do
głównych Miast / á dla lepszey chęci ich / nákupił był w Polsce białego sukna
bádzo wiele / w teoreie tu chrzczeniu obłożono / y dárowano sukna nowa ká-
dego. A ták ze wszystkich stron ono pogánstwo sło ná Chrztę słysząc o hojney
swobodzie Krolewskiej / bo drugi nie ták dla Chrztu iáko dla Suknię sęd / gdyż
przed tym tylko w Kosulach / á w stórach zwierzęcych chodzili / sáty y ubiory
inse rzadko mieli / krom tych co w Polsce kószetwem złupili / á izby się Chrztom
przedzcy odpráwowáli / ná filko vphow ich rozsyłowono / á imioná káżdemu
vphowi / álbo gromádzie / woda ich swieconá kropiąc osobné dawano / Bo kie-
dyby ich poiedinkiem było chrzcic przysło / nieśkończonaby práca była / ále tej
gromádzie Scanul / drugiey Lawrin / Matulis / Szczepulis / Piotrulis / Janu-
lis etc. tákież y białym głomam kázano stánac / iedney gromádzie Katriná / dru-
diey Jádziulá / A drugiey Anná / áz póki ich estawáło. A tym ebyczáiem o-
chrzczono ich ná ten czás w Litwie ná roznych miejscach okóło trzydzieści ty-
sięcy okrom tych co przed tym w Wilnie ná Seimie / y w Krakowie ochrzczeni
byli / y okrom Sláchey / y Boiary / ktorym dla wciwóści osobny Chrztę wyrzo-
dzano.

Sam Krol Jągeto wielką pilność vstáwicznie czynił w náwracaniu po-
gánstwa do Pána Chrystusa / gdy nie tylko nápominał / prosił / y dárkami ich przy-
ludzał / ále też vstáwicznie on lud gruby náuczał / rozważając im tájemnice / y
wyznánie członków wiary świętey Chrześcijańskiej / Bo Káptani Polscy izzyká
nierozumie.

nirozumiejąc Litewskiego / po Polsku słowo Boże przepowiadali / a Krol zaś od nich tłumaczył / y wykladał od słowa do słowa wszystko kazanie polspolstwa Litewskiemu / wśakże z wielką trudnością Litwā oyczyście przodków Białych chwālstwā opuścili / bo acz się y drudzy chrzcili / iednak taimnie Bożkom swoim ofiary y modły czynili / o ktorych Litewskich y Żmudzich zabobonach / y białwānach rozmaitych napisalem dostatecznie wyżej w Kronice Ruskiej. Ale gdy Jāgelo Krol rozkazał na przód w Wilnie / ogień ktory mieli za święty / na tym miejscu gdzie dziś Kościół S. Stanisława / w zamku zgasić y roznieść / Kościół też pogański w ktorym stał Białwan Perkunos / y Oltarze jego kazał rozwalić / y wieżę forte / z ktorey Kāptani y Wieszczkowie dawali ludziom zma-
mionym odpowiedzi / y przyszlerzeczy przepowiadali / wywrocić / wże y gādzina ktore za Bogi mieli / pobić / lasy święte gdzie dziś stāynie / y puśkarnia / w ktorych stawiali świece / posiec y wyrabac / bez żadnego obrażenia Polaków / ktoryzy ony Białwany burzyli / siekli / y psowali / co się stało nad nādzieie Litwy Pogan / bo się spodziewali / iż wnet albo nagle pomrą / albo polną / ale gdy widzieli / iż się im nie stało / mówili z wielkim podziwieniem / iż go by to ktory z nas uczynił / zarazby był skaran od Bogow / Bo się im według wiary działo.

Białwany Li-
twowie burze.

Tam ieden Czech Kāptan Hieronym imieniem / żywota pobożnego / gdy sam ochotnie rąbał siekiera ieden wielki Białwan Perkun nāzwany / z drzewa zawi-
tego uczyniony / śacił się z przygody bardzo škodliwie w nogę / co obaczywszy Litwā Pogan / wnet z krzykiem y z płaczem wołać poczeli / iż go za swoje krzyw-
dę ich Bog zgwałcony skarał : ale Hieronim Kāptan rzekł / iż to nie jest rana ku śmierci / ale ku chwale Bożej / aby przez to Pan Jesus Christus był uwielbiony. Potym kleknawszy począł nabożnie Pānā Bogā prosić / aby imie swoje święte
iaktim cudem między onym pogaństwem obiaśnić y oświecić raczył / a wtym wy-
ciagnawszy one rānioną nogę przed wielkim zborom onego Pogaństwa / przeje-
gnął rānę znakiem Krzyża świętego / Pānā Bogā w Troicy świętej iedyne go
wzywając / y wnet się rana zgoiła / ktora była bardzo škodliwa / iż ani bliźny
namnieyszy nieznac było / a wstawszy zdrowy / dorębał do końca onego Białwa-
nā / co obaczywszy Litwā stali zdumiewawszy się z dziwnego zagożenia oney škod-
liwej rāny / a widząc prożność y niżeczność Bogow swoich / mówili iż mo-
cnieyszy y dziwnieyszy ieden Bog Chrześciański / niż nāszych tysiąc / a tak oho-
tniey do wiary Chrześciańskiej przystawali.

Trasunek.

Joan. cap. 11.

Pan Bog cudo-
wani i edy ich
potrzeba.

To też Marek
S. w Litwa-
nien uczynił / o
czym eżoray
Hadiam Bas-
biloniam / w 399
wocie tego
Marek S.

Zakłożył potym y zbudował Kościół Biskupi Jāgelo w zamku Wilenskim
niższym / na tym miejscu gdzie pierwey gorzał ogień Pogański ustawicznie / kto-
ry Bodzies Arcybiskup Gnezneński poświęcił na pamiatkę S. Stanisława / y
nadał go dochodami hojnymi y tak na Biskupa / iako na Kānoniki / y Wikārie
dostatecznie należącymi. Andrzej Wāsilonā Polskiego Ślāchcica / z Herbu Jā-
strzebcow / Zakonu Frānciskanow Mnichā pobożnego żywota / Żelźbiety Kro-
lowey Węgierskiej Spowiednik / przedtym Biskupa Ceretenskiego / pierwszym
Biskupem Wilenskim przelożył y postanowił / k temu siedm Kościołow Pā-
rochialnych Plebāńskich z dostatecznym nādaniem w Litwie fundował. Pier-
wszy w Wilkomerz / w Missogole / w Niemenczynie / w Niednikach / w Krę-
wie / w Bolciach / y w Żaynie / ktore też Kościoły Krolowa Jādwigā dośic
hojnie Klemotami / Srebrami / y Krzyżami / także Ornamentami kosztownymi z
kārbu własnego nādala.

Kościół Bisku-
pi w Wilnie
na Zamku.

Andrzej Wā-
silon Biskup
Wilenski pier-
wszy.

Plebānie w Li-
twie rzędne go-
sę za Jāgela.

Fundował też Krol Jāgelo y zbudował Kościół S. Marcina na Zamku
wyższym Wilenskim / ktory także Prebendę y nādaniem stałym opatrzył / dziś
iako widzimy zniszczony y wpał / tylko znaki od Łyssey gory mālownego buo-
wania / y rozwalonych sklepow stoi.

O ktorym

Hacieia Seryptowoliego

O ktorym teraz tak możemy rzec:

Quaę prius sanctos cogebat curia patres
Serpentum facta est, alituumq; domus.

Plenaq; tot passim, generosis atria ceris
Ipsa sua tandem subruta mole iacent.

Calcanturq; olim sacris onerata trophæis
Limina, distractos & tegit herba deos,

Tot decora, artificumq; manus, tot nota sepulchra,

Totq; pios cineres una ruina premit &c.

O Rusim ma-
łeństwo z Rusi
mianu ustawa.

Tamże też Jągelo z Bracia swoia Ziązety / nā tymże zlezbie Wilenskim /
bał przywilej y Sundus nā Biskupstwo Wilenskie / w ktorym to naprzod v.
chwalit / āby Rusi Greckiego Zakonu z Kātoliki wiary Rzymiskiej nie godzilo
sie w Małżeństwo wstepować / āby pierwey Ruska / ālbo Rusin do Rzymiskiego
Kościoła posłuszeństwa przystali. W tymże Przywileju dobrā Biskupstwa Wi-
lenskigo y wsiyskiego Duchowienstwa wyzwala / w tymże y nā wieczne czasy
pod przysięga wolnymi czyni / od wszelkich podatkow / Serepcizn / podwod / wy-
praw / wojenney / strazey / oprawowania mostow / Działkow y wszelkich in-
szych ktorychkolwiek powinności świeckich / wezym y potomkow swoich wsiys-
kich / Wielkich Ziędow Litewskich obwiezuie. A tak sie poczyna ten Privilej /
ktoregom Kopiey v stawney pāmieci Ziązaci Juria Juriewicza Olekowieczā
Sluckiego dostal.

In nomine Domini amen: Ad perpetuam rei memoriam, Quia tunc multis errorum, & dubio-
rum prudenter occurimus in commodis &c. Proinde nos Wladislaus Dei gratia Rex Poloniae, nec non
terrarum Cracovia, Sandomiria, Siradia, Lanciata, Cuiavia, Lituaniaq; Princeps supremus, Pomer-
ania, Russiaq; Dominus & hares. Significamus tenore presentium &c. Quomodo Spiritus sancti
prævidenti clementia, errores pagánicos relinquentes, fidem sacram devote receperimus, & fonte sumus re-
nati baptismatis, in terris nostris Lituania & Russia eandem fidem Catholicam uolentes augmentare de
concessu & uoluntate fratrum nostrorum charissimorum Ducum, & omnium nobilium terra Litua-
nia disposuimus & ordinauimus &c. &c. Potym tak zamyka wolność duchowną. Sed
ipse Episcopus in sua Ecclesia possessionibus, & ceteri sacerdotes in suis plenam & omnimodam habeant
facultatem, alijs omnibus potestatibus ut præfertur secularibus omnino exclusis, ut autem præmissa
omnia uigorem obtineant perpetua firmitatis, presentes literas fieri fecimus sigilli nostri munimine ro-
boratas. Actum Wilna feria 6. post diem cinerum, anno Domini 1387. presentibus inclitis
Principibus, Skirgelone Trocensi, Włodmiro Kłouieński, Koributo Nouogrodecensi, Witoldo Gro-
dnenski Lituania, Conrado Oleśnicensi, Ioanne & Semowito Masouia Ducibus, ac strenuis &c. Tak
potwierdziwszy Biskupstwo Wilenskie Krol Jągelo / poslal Dobrogostā Bisku-
pā Poznānskigo do Urbanā Hostego / Papieża / opowiadając mu posłuszeństwo
synowskie Kościołowi Bożemu porośechnemu należące / tudzież Wielkiego Zię-
stwa Litewskiego oyczyzny swojej do wiary Chrześcijańskiej nawrócenie.

Potym Jągelo odesławszy Krolowā do Polski Kōł prawie cały po roż-
nych mieyscach Litewskich zmiasta do miasta / y z wolności do wolności ieżdził /
sczepiac / y gruntuiac wiara swięta chrześcijańska / ā Wātwany Poganście nisz-
czac y wykorzeniāc.

Jągelo do Wi-
tebska.

Jachal zaś nā Rus do Witebska Zięstwa mācierzyste / y do Polocka / gdzie no-
we rosterki od Slachy Ruskiej y od pospolstwa wzruszone wskromil y w spokoil /
skarawszy tych nā gārdle ktorzy byli onych burd przyczyna. Stamtąd wrócił sie
do Wilna / gdzie zā dobrowolnym zezwoleniū / y iednostaynymi głosy Kniaziow /
Boiar / y

Boiar y Pánow Litewskich/ Skirgáyła Bratá rodzonego/ ná Wielkie Księstwo Litewskie/ Ruskie/ y Smodzkie (zachowując sobie ná wszystkich zwierzchności) przelożył/ y ná swoim miejscu w Wilnie posádził/ przez spólne podnoszenie Stolicy Wielkiego Księstwa/ y oddawanie Nieczá/ Czapti/ y Lasti/ według stáro- zwykłych obyczajów podnoszenia Kiedzów Wielkich Litewskich. Tamże Sio- strę swoię rodzoną Alexandrę/ zá Semowitá Mázowieckie Książę młodsze wy- dał/ y wesiele wielkim kosztém w Wilnie spráwował/ á Rádomską ziemię w possagu mu postąpił.

Skirgasto ná Wielkie Księ- wo Litewskie podniesion.

Alexandra Ols- gi rdówná zá Książę Mázow- wieckie/ i ktorego genealogia Książat Rádomskich y Cesarzów po- kazdzieli.

Tęcy Alexandry Olgerdówny Siostry Jágelowej/ á Matzonki Semoni- tá Książęciá Mázowieckiego/ wrodziła się Cymbarka/ ktora była dána w mał- żeństwo Ernestowi Arcyksiążęciu Rákuskiemu/ Tá wrodziła Frideriká trzeciego Rzymńskiego Cesarzá/ Arcyksiążę Rákuskie/ Friderik zás Cesarz Práwnuk Olger- dow z Leonory Edwardá Królá Portugalskiego Corti wrodził Maximili- aná Cesarzá/ Maximilian z Máriey Carolusá Książęciá Burgundijskiego Cor- ti iedyney Dziedziczki (po ktorej Burgundia ná Rákuski Dom spáda) Phi- lippá Królá Hispáńskiego/ Philip zás Karolusá piątego Cesarzá y Królá Hispáńskiego/ y Ferdinanda drugiego Cesarzá Rzymńskiego/ Węgierskiego/ y Czeskiego Królá/ Arcyksiążę Rákuskie/ Ferdinand potym z Anny Wnuczki Já- gelowey/ Władysława Węgierskiego y Czeskiego Królá Kázimierzá Jágelowicá Syná Corti/ wrodził Maximilianá Cesarzá Electá Polskiego/ ktory umárt Roku 1576. z Titulem wybránia ná Krolestwo Polskie/ ktore Ste- phan pierwszy/ Siedmigródki Woiewoda szczęśliwiey wybrány szczęśliwiey o- pánował. A Rudolphus Syn Maximilianow Król Węgierski/ y Czeski z A- lexandry pészereczoney Siostry Jágelowej po kazdzieli (iáko mówia) od Ol- gerdá Wielkiego Kiedzá Litewskiego/ y potym z Anny Władysławówny od Kázimierzá Jágelowicá Królá Polskiego/ y Kiedzá Litewskiego Narod- wiodacy/ iáko to pierzey w Tablicy naszey Genealogiey Książat Litewskich o- baczysz Cesarzem Rzymskim Roku 1577. iest wybrány: A po tey Alexan- drze Olgerdównie Kieżnie Mázowieckiej/ y po Corce iey Cimbarce/ Książęciá Rákuskie/ y Cesarz z tego Domu idacy práwá dziedzicznego w Mázowieckim Księstwie y dziś chcą dochodzić/ ktorego się chciał wyrzec Maximilian wto- ry Cesarz w Condiciach podánych/ iesliby był ná Krolestwo Polskie przyszedł/ ále to y bez tego dawnościá wyszło.

Rudolph Ce- sarz.

Práwo dászenie ná Mázowskie Domu Rákus-kiego.

A odpráwiwszy w Wilnie Król Jágeló Wesele Matzéniskie Siostrze Ale- xandrze/ z ktorej się ten sławny Narod Cesarzów rozmnożył/ y postanowi- szy porządek rzeczy Litewskie/ wyiáchał do Polski przez Wotyń/ gdzie ná Stárostwo Luckie przelożył Krzestawá z Kurozwák/ Castellaná Sedomir- skiego/ ná wola Pánów Litewskich/ ktorzy wolności swoich bronili/ áby zwierzchnych urzędów w Litewskim páństwie Polakom Król nie dáwał.

Krzestaw Po- lak pierwszy Stárostá w Lucku.

Przyiáchał potym Król Jágeló do Lwowa/ gdzie Piotrá Gospodará Wołoskiego/ gdy przysięge hołdownym obyczajem z Rádami swoimi pod Chorągwiá Koronná uczynił/ w obronę przyiáł/ bo wten czas Wołosy od- Fineli się byli od Węgrów w Interregnum po śmierci Ludwikowej/ á do Pola- tow przystáli.

Wotofn do Polatow.

A gdy przyiáchał Król do Krákowa/ pogniewał się z Królowá Tádwigá/ o podeyrzenie występku w małżeństwie/ ták bárdzo/ iż máło nie przyszło do roz- wodu škodliwego/ ále to Pánowie łagodná ráda wshánowali/ á iżby Król tá- lich škáradych á niepewnych rzeczy odnósicielá wydał/ vsilnie nácieráli/ y przy- wiedli to/ iż Król musiał wydać Gniewosá z Zerbu Serzegonia/ Podkomorza- go Krákowskiego/ ktory swiętą Królowá smiał oskarzyć y zháńbić przed Kro- lem/ iáko by

Gniew Jáge- tow z Królowá Tádwigá.

Iem/ iakoby ona w niebytności jego z Gwihelmem Ratusznym Kłazacem (ktory
sialey ono pierwey swat) obcowat/ ktory byl slowie potajemnie / a nie znacza
nie do Krakowa przyachal/ gdy Krol w Litwie mieszkal.

Krolowa przy-
siaga.

Krolowa tedy wywodem Ochmistrza / y Graucimeru swojego swiade-
ctwem/ tudziez cielesna przysiega / z tego sia Krolowi oczyscila / y wywiodla / a
Pan Gniwos/ iz sie powiesci swoiey niemogl zaprzec / ani icy dowiesc / tedy w
Wislicy na Seymie z wynalezienia Senatu Koronnego / za taki wystapek / mu-
sia pod lawa iawnie glossem wielkim iako pies szczekac / a odwolywac / y wy-
znawac / iz lgal y szczekal niecnotliwie iako pies / o cnotliwej Krolowej Pa-
niey swoiey. Tak potym milosc matzewska / miedzy Krolowa y Krolew byl
vgruntowana.

Gniwos pod
lawą szczeka.
Dlugosz y Cro-
merus lib. 15. etc.
Mendacis obres-
tatoris pena a
pul Polonos.

Skirgailo Olgerdowic wiel- ki Kiaz Litewski/ Zmudzki y Ruski.

Rozdział VI.

Skirgailo Olgerdowic bedac podniesiony w
Wilnie na wielkie Kiazstwo Litewskie oyczyste Ruskie / y
Zmudzkie roku 1387. za dobrowolna zyczliwoscia Krola
Jagela Wladystawa Brata / wtecey byl przychylny do
rozmnazenia modl Ruskich Zakonu Greckiego / niz do
szczepienia y vgruntowania powsechney wiary Chrzes-
cianskiej Kosciola Rzymiskiego/ bo sie miedzy Rusia zmlo-
du wchowal.

Niesłateczność
Skirgailowa.

Na nowym panstwie wdal sie do wstawniczych biesiady y pijanstwa/ statecz-
nosci Kiazecemu stanowi nalezacey namniey nieprzestrzegajac / dla czego po
odjachaniu Krola Jagela do Polski niedlugo trwaly w pokoiu sprawy Litew-
skie/ Bo Witold Kieystutowic bedac mezem wielkiego serca / y wysokiey myslis-
ladzil sie tez na wielkie Kiazstwo Litewskie / za niegodna y niesluszna rzecz poczy-
tajac / Skirgailowi nieczemnemu y sobie w dzielnosci nierownemu podlegac
(iako on sobie wedlug wysokiey dumy rozumial) skassowal sie tez na Krola Ja-
gela/ iz na iego zastugi/ y godnosc niebdal/ a w slowie mu sie niezyscil / ktorym
mu obiecowal spuszcic wielkie Kiazstwo Litewskie y Wilno / skoro by sie sam na
Krolestwie Polskim vgruntowal/ y ta go obietnica z Prus (gdy ono byl do
Krzyzakow ziachal z Krewa wcielwshy) przywabil. Obawial sie tez Witold
aby go Skirgailo bez wieści niespodzianego kiedy nie zabil/ bo to do niego wie-
dzial/ iz byl izzyka y reki do zwady prackiej/ k temu byl okrutny/ a niesłateczny/
y nie wstawniczy/ a tylko z nim bylo do obiadu siedziec/ bo skoro sobie podpisal na
tego gniwa trzejwchowal/ tego po pijanu zabil/ y pospolicie na cy ktorzy z nim
pijali z bronia sie targal / y wiele przyaciol tak pobit niemaczey iako Alexander
Wielki w Persiey.

Witoldowe
rozmysly.

Powolność
pirackiego Skir-
gaila.

O tym ciotan
Q. iurum y
ludum etc.

Witoldow
Polski
odbił.

Przeto Witold iako byl mazy na wsem dzielny / przemyslny / y dochcipny/
skoro Skirgailo do Polocka wiachal / zebrał sie z Grodniany / y Podlaska
ny/ a przyciagnawshy bez wieści pod Wilno / myslil zamki Wilenskie obieje-
ale Polacy sluzebni / ktorzy byli na wysnym zamku / y Mieszczanie Wilenscy
prawdziwie sluzac Skirgailowi / odbili go dwa kroci od zamkow / iz mu-
siał nazad

niał nązad wystąpić. Widząc tedy Witold iż musie nie według myśli ścącowa-
 lo/ wrócił się do Grodną/ Potym przyzwawoſy Niemcow z Prus za piemadze/ y
 żołnierzow także Boiárow swoich przysięgłych niemáło zebrałszy/ ossádził zam-
 ki obádwá Grodzienskie mocnym rycerstwem y strzelbą/ także Brzesćie/ Suraz/
 Kamieniec zamki wdziałne porządnie náspizował/ y obwárował Rycerstwem
 swoim/ á sam z żoną Kieżną Anną y z skárbami wſzystkimi do Mázowſia wyia-
 chał/ do Januſá Kieżniá Mázowieckiego Szwagra ſwego/ od Januſá zaś
 gdy mu ſie y niego nieſpodobáło/ przeniósł ſie do Semowitá Bratá iego oo Pto-
 cka drugiego Kieżniá Mázowieckiego/ Ktory był poiat Siostre Jagelowe y
 Skirgáyłowe rodzoná Alexandrę/ ále gdy go obádwá y Janus y Semowit nie-
 wdziecznie przyieli/ y nie po myśli częſtowáli/ ziachał do Prus z żoną/ y z Boiá-
 ry ſwoimi do Miſtrzá Konrada Żolnerá/ od Ktorego był w Málborku wdzia-
 cznie przyięty/ Kontorowie teſz y wſyſcy Krzyżacy chętliwie mu wyrzadzáli go-
 ściną przyiaſń/ y kaſkárwie mu ſie oſiárowáli z dobrá obieenica/ y potucha do-
 ſtapienia Wielkiego Kieſtwá Litewſkiego/ á to mu tuſyli Krzyżacy ná zórádie/
 bo ſie przezeń (iáko zá wiechą ptańi kórwac) Smódzkiey y Litewſkiey ziemie do-
 ſtáć ſpodzieráli. Tám w Prusiech mieſzkájac częs niemáły z żoną/ náuczył ſie
 goſpodárſtwá domowego y ięzyk Niemieckiego po częſci/ iáko Długóſ/ Mie-
 chowius y Cromerus lib. 15. piſá. Potym tráctuiac z Miſtrzem y z Krzyżákami/
 áby mu pomogli doſtápić Wielkiego Kieſtwá Litewſkiego/ Ktorego ſie teſz Wy-
 czycem y dziedzicem właſnym miánował/ záſtáwił im y zápiſał zá pracá y ná-
 kłady wojenne/ Smódzka ziemie we trzech ſet tyſiecy złotych/ álebo iáko mktore
 Látopiſzcze Litewſkie ſwiádeczá we trzech ſet tyſiecy kop Litewſkich.

Witold zamek
swoje ossadza.

Witold do Ma-
zowſia wtory
raz ziachał-

Witold z Ma-
zowſia do Prus

Witold ſie go-
ſpodárſtwá w
Prusiech uczył.

Smódzka Zie-
mie Witold zá-
ſtáwił Niem-
com.

Krzyżacy Smo-
dź y Litwę bu-
rzą z ſtroną Wi-
toltową.

Wilno Polá-
kami przeciw
Witolcowi of-
sádone.

Atak Miſtrz Pruſki Żolner zjedną ſtronę od Smódzi y od Niemná/ á Miſtrz
 Liſlandſki z drugá ſtronę od Dziwiny Litewſkie pániſtwá z woýſkami Niemie-
 ckimi náteżdzáli/ y burzyli/ zá czym ſie teſz Litwá ná dwie częſci rozdzielił/ ták
 iż jedná częſć Śláchty y poſpolſtwá zá Witoldem ſtáł/ á drudzy Skirgáyłowi
 ſprzyjáli. Przeto Krol Jagelo obawiajac ſie áby Witold z Niemcámi/ zá nie-
 obáſtwem y gnusnoſcią Skirgáyłową Wilná nieopánował/ przez podanie
 Ruſſákow/ Ktorzy Witoltowi wiecey zyczyli/ wypráwił do Litwy Miłóſiá
 Moſkárówſkiego/ Podkánclerzego Koronnego z równym poczem żołnierzo-
 w y Drabow Polſkich/ z Kystunkiem wojennym y z strzelbą/ áby obudwu Zam-
 kow Wilenſkich bronil y ſtrzegł/ Ktoremu teſz Skirgáyłowi Wilno wſyſtko wo-
 brone podał/ y z Litwy Rycerſtwá przebránego do ſtrážey okolo bláńkow przy-
 dał niemáło.

Tegoż roku w Jeſieni przyciągnął znów Witold z Niemcámi Pruſkami y
 z Liſlandſkimi pod Troki/ gdzie dwá ſturmy proino ſtráciłszy/ przyſcánował
 ſie od Antokoley y od tyſſych gor pod zamki Wilenſkie/ Ktorych Niemcy zátoczy-
 wſzy ſtrzelbą Działá nowo wynálezione/ y cárány gwałtownym wpo-rem/ y wſtá-
 wiecznymi ſturmámi dobywali/ ále iż ſie Litwá y Wilenſcy Nieſzczánie meźnie
 bronili z niźnego Zamku/ á Polacy z Moſkorowſkimi z wyſnego/ ták iż muſiał
 Witold z Niemcámi odciągnąć nie wſtorawſzy w dobywániu Wilná. Látó-
 piſzcze Ruſkie ſwiádczá/ iżby Witold miał wtén częs niźnego zamku dobyć/ ále to
 potym zá trzecią Witoltowá wypráwa byto/ iáko niżej náydzieſ/ według Dłu-
 goſá/ Miechowiuſſá y Cromerá doſwiádczonych Hiſtorikow y Kronik Pruſkich.

Witold n
Niemcy Pruſ-
cy obbił od
Wilná.

Potym Witold odciągnawſzy z woýſkiem Krzyżáckim/ Litewſkimi lupá-
 mi wboğaczony/ do Prus/ ſráſował ſie ná ſwoie nieſzczęſcie/ á wyrozumiawſzy
 z pewnego dominimánia y iáwnych znákow wiáre Krzyżákow Pruſkich być ſo-
 bie podeyrzáną/ Ktorzy nie iego ále ſwoich właſnych pożytkow w wojowániu
 Litwy pátrzáli/ wypráwił táciennie do Jagelá Krolá wiernego poſláńcá/ przez

Krzyżacy cho-
tro Witolcowi
pomagali.

Witold nie z
Jągelem nie
nal.

Krórego sie z Krolew ziednat / bo sie też iusi Jągelowi natązdy Witołkowe były wprzykrzyły / ku temu iako Dlugos / y Cromerus lib. 15. Michonius lib. 4. cap. 39. pisze / boiał sie / aby Litwa y Ruffacy nie podali sie dobrowolnie Witołkowi. Posłał mu tedy Krol Jągel przez tegoż tajemnego posłańca listy swoje wierne / ktorymi obiecowal / y postępował Witołkowi wszystkie władza dąc na Wielkim Kieściewie Litewskim / y na Stolicy Wilenskiej / tylko aby sie co rychley z Prus zwrócił / nie psując wiecey oyczyzny własney / ani iey woiowników Niemcow karmiac y bogacząc.

Te listy otrzymawszy Witołk / a wśaiąc obietnicy Krolewskiej / Krzyżackiej też wiare podeyrzając mając / myślił iakoby sie z Malsborku wymknął / a tak naprzód żonę Kiezinę Annę do Solwarkow które miał od Krzyżaków / iakoby na przeiażdżkę z starbami wysłał / sam potym zmyślił sobie / iż miał do Litwy iako przed tym często czynił dla zdobyczy z ludem swoim wtargnąć / A tak zebrawszy sie porządnie iako na wojnę z Kozactwem swoim Litewskim / ktorzy z nim z Litwy byli wysli / żonę wziął z Solwarku potajemnie z starbami / y ciągnął do Smooji / a iżby pamiętać y znać Krzyżakom przemyślnego ziszczenia po sobie zostawił / a do swoich sie z iakim wspominkiem y gościncem od nieprzyjaciół wrocił / nie inaczey iako Dawid myślił od Philistimow y Achis Krola / obiezał trzy Zamki Krzyżackie na granicy Smodzkiej leżące / Jurgemburg / Mergenburg / y Tawanze albo Tschinhaus / do ktorych był dobrowolnie wpuszczon iako przyjaciel / y towarzyszył / bo wszyscy mniemali / iż Litwa po staremu woiować iedzie / tam Niemcow y Krzyżaków samych z starostkami ich posiekwszy / y w przetopy pobitych namiotawszy / Zamki wybrały spalili / a celniejszych y zacniejszych Krzyżaków porwiazawszy z strzelba y z łupami w zamkach onych / y w okolicznych wołosciach Prusskich pretko zagrąbionymi przyiachał do Litwy / y mieścił w Grodzie / a Krolowi Jągelowi do Polski Krzyżackich więziow zacniejszych w Jurgemburgu / w Mergemburgu / y w Tawanzie pobranych na znać nieprzyjacieli prawdziwey z Prussy posłał / wpoominając sie przy tym obietnice podania Wilna y Wielkiego Kieścia Litewskiego.

Allegdy dluga przewłoka w zyszczeniu obietnice Krolewskiej obaczyl / poszedł testnie w nadziei / a iako był oslowieł strzanny / wielgomysłny / y niecierpliw / wmyślił Wilno chytrym fortelem obieć. A tak Cwotanie iako on Krol Romanus / który przemyślał Maffilia pod Grekami obieć / o ktorym fortelu Justinus lib. 43. pisze) pusał wieść Witold / iż miał Siostrę swoję Kiegayle zą Henrika Kiejaże Mazowieckie w małżeński stan wydawać / a Wesela dla uczciwości w Wilnie odprawować / Przeto wozow trzy sta y podwod nągetował / w które zbroynego Rycerstwa przebranego / y przysięgłego zakrył puł czwartą sta meżow / a mieścił zwierzynnego / Zubrow / Sam / Wieprzow dzialich / y Jeleni na wierzch wozow nakładł / k temu bardzo wiele Boiarów swoich nieznacznie do Wilna nastal / ktorzy rożno po gospodach obyczajem gościennym stali / czekając skutku fortelu postanowionego według znowy / wiadchwały tedy y ony trzy sta podwod do Wilna / a gdy ieden iakoby sprawca starczy / y śafarz Witołkow prosił / aby go z onymi wozami do Zamku wpuszczono / zwierzynę y inie potrzeby do Wesela należące złożyć / y schować / wnet zdrażda wydał samych Boiarówie drudzy Witołkowi / iż żołnierze Skiergąłowi y Polacy ktorzy wysłanego Zamku strzegli / także Mieszcianie Wilenscy zebrali sie pretko iako na gwałt / wozy oni poimali / zbroynych z nich wywłoczyć zpod zwierzynia poczęli / bić / sieć / y wiazać / Boiarówie zaś drudzy Witołkowi wiadząc fortel obłąwiony / a iż trudno dokazać mieli na co byli posłani / wciekli z miastem gozie

1. Regu cap. 27
et 2. Regum
cap. 2.
Witold trze
zamki Krzyżackie
wleciał
spalił.
Dlugosus et
Michonius lib.
4. cap. 39. fol.
272. Cromer.
lib. 15. Wapowski
etc.
Witold z Prus
do Grodna
przebiegł.

Justinus lib.
43.

Fortel Witołkowi
do wzięcia
miast Wilna
wro-
żny / Bo też
tęż iego Kie-
stus i ganie for-
telem był Witołkowi
pierwszy wia-
zał pod Jągelem.

sta gdzie kto mógł / Witołdo też sam w nadziei / y w przemyślnym fortelu omylony
znowu do Mistrza Pruskiego Konrada Waleroda / który był po śmierci Solne-
rowey na Mistrzostwo wybrany / y do Krzyżaków listy y Jednaczow posłał / pro-
sząc aby mu pierwszą winę odpuszcili / słubując im wszystkie skody nagrodzić / a iż
by go zaśle po staremu w pierwszą łaskę / y obronę przyieli. Tak przednawisy
Krzyżaków Grodno y inne zamki swoje w Litwie mocno osadził / a sam z żoną y
z Siostrą Kingayla y z Cerką Anastazją albo Zophią z przyjaciół y z wielką
częścią Woźarów y z Książciem Olshanskim Janem Algimuntowiczem y z Cerką
lem Bratem / do Prus trzeci raz zjechał / gdzie dwie lecie całe mieszkał / wstawił
nie Litwę z pomocą Krzyżaków Pruskich / y Lisslandskich najeżdżając. Żołnierze
także y Kozactwo Witołdowe z Litwy y z Niemiec za pieniądze zebrane / Pro-
rzy byli na Grodnie / na Brześciu / y na Kamieńcu / zamkach / dla obrony od nie-
go zostawił okoliczne wołosci poddane Skirgajłowi / y Krolowi Jagelowi
częstymi wycieczkami y wtarczkami trapił / tak iż Litwa biedna dla Witołdo-
wey niestworności zewsząd była wciśniona.

Witołd i Krzy-
żacy trzeci
raz do Prus
jechał.

Witołd Litwę
burzył.

W wyprawie Jagelowey z Polski do Litwy przeciw Witołdowi / y iego zamkom / a o dobywaniu Grodna / roku 1390.

Rozdział VII.

Nadziaw Jagelo zebrawszy woysko takie
mogł na pretecz Polski / ciagnął do Litwy / aby roster-
ki wzburzone między Litewskimi / y Ruskimi Pany za-
smierzył / a moc Witołdowę przelomil / y wtarczek Krzy-
żaków Pruskich y Lisslandskich powściągnął / którzy
nowe woysko z Niemieckich ziem dla pomocy Witoł-
dowi zbierali.

Naprzod tedy Krol Jagelo pod zamki od Witołdka osadzone podciągnął /
z których częste najeźdy do Polski / y Mazowsza y do Litwy żołnierze iego czy-
nili / Brzeście dziesiątego dnia mocą wziął / a Zince Rogowskię Polaka z Ru-
żbiny na nim przelozył / skąd woysko pospolitego ruszenia / które zimną y
głodu (gdyż ta wyprawa była w miesiącu Lutym) wycierpieć niemogło / rospu-
ścił / a z dziewięcią set izdnych dworów swego / Kamieniec Podlaski obegnał / kto-
rego za małą trudnością dobywszy / podał go do wiernego dzierżania Słodanowi
wi Mastkowskemu Słabacowi / y Miecznikowi Koronnemu.

Brzeście 10.
dnia Jagelo
wziął.

Kamieniec Li-
teński wzięty o
podaniu Słodan-
owi Mastkow-
skiemu.

Potym Krol Jagelo przeprawiwszy się przez Niemien / pod Grodnem oboz
położył / a iż zamku mocą dobyć niemogł / głodem zaścawa Niemiecka Witołdo-
we wymorzyć wymyslił / Tam mu na pomoc Skirgajło y Włodimirz Kijowski
Książę Słuckich zjechał przodem z niemającym woyskiem przyciągnął / Koribut też
Dimitr Książę z Nowogrodka Siemierskiego / Sbrastich y Wisniwieckich zje-
chał przodem z kilkoma izdnych wssów Ruskich koczujących do Krola Brata przyja-
chał / a tak z tym woyskiem Krol Jagelo Grodno z trzech stron obegnał. A Wi-
tołdo słysząc obleżenie swoich na Grodnie / zebrawszy pretko niemające woysko Krzy-
żaków Pruskich na pomoc / y na odsiecz Grodnoanom przyciągnął / a zaraz nad

Grodno oble-
żone.

Witołdowa po-
moc Grodnian-
om.

Przemysł W.
tollow.

Fortel na fortel

Ktorego thej
Gdańszczanie
wzięli/ gdy most
Krolowi Sze-
phanowi 1578.
roku pod Łater-
nia rozerwali/
przypuścili
barke z siolna
Gosnina zawa-
lona / a wotom
obret z kosiarni
ktory z żaglami
powietrze idac
most z łancu-
chem n z łodzi-
mi przejechał.
Grodno 14 dni
50. wzięte.

Wist n gto w
woytku Jąge-
towym.

Kiażo Stetyh-
kie holdowni-
kiem sie Jąge-
towi wzięli.

Wielkie sie-
cie n zwycię-
stwo Jądwi-
Krolowen Ją-
gelowen na
Podgorzu.
Długos et
Miecho .lib. 4.
cap. 40. Erom.
lib. 15.

Niemnem przeciwko zamkowi oboz polozylow/ nowy Zamek na Kopcu z ziemie
wspianym budowac poczal / ale tym by namniey oblezonym nie pomogl / Bo
inż niżny zamek Krolowscy żołnierze/ na co sam Witold z żałością patrzył/ wzie-
li byli. Przeto Witold przesłałszy od budowania nowego zamku/ łancuch żela-
zny miazsży przez Tiemen do Grodzienckiego wysłanego Zamku przeprowadził / y
w bramy wwiązał / a podle łancucha łodzie y wiciny rzedeni stawiając most w-
czynił/ aby tak łatwiey oblezonym mogł dać pomoc/ y żywności im dodać / rą-
ne y niemocene do siebie bierząc/ a świeżą obronę posyłając.

Ten fortel Witoltow obaczywszy Krolowscy żołnierze/ nąsiekli y nąrabali
wielkich a miazszych kłodziu sosnowych na wierzchu Tienną / ktore w pto-
związawszy puścili po wodzie y po wietrze na niż / a tak za pędem bystrych rzek
ony sosnie gwałtownie won most Witoltow wderzyl/ y potopił łodzie y wici-
ny z ludźmi prozno sie opierającymi łancuch rozerwał/ iż tylko jeden Tie-
miec na brzeg Krolowskiego obozu ledwo wypłynął / na ktore drudzy Tiemcy
prozno wołali / napominając go aby raczy w wodzie zginął / niżliby miał żywo-
w ręce nieprzyjacielskie przysć / ale on wołał zdrowo zostać. A tak z tego Tiem-
ca postępów Witoltowego woyska y spraw iego Krol sie dostatecznie wywie-
dzał / A Witolt przysłany nocą z wiatrowy o obronieniu Zamku / do Prus z
woyskiem odciagnął. A tak Zamek Grodziencki przez pięćdziesiąt dni oblezony
w moc Krolowską przysiedł. Ale to obleżenie Grodną niemniey tym ktorzy ob-
legli/ to jest woysku Krolowskiemu y inszych Kiazat Litewskich / iako y oblezo-
nym dokuczeyło. Bowiem tak trudno o żywność było / iż za ledwo po trosze
chleba czarnego z stoma/ z plewami y z kłossami zmielonego żołnierze dostać mo-
gli/ a koniom liście z drzewa y sнопki stoniane z chromin chłopskich miasto owa-
sa y siano po trosze/ y to za czternasć mil wokoło sukając dawali. Bo woysko
Krolowskie y Litewskie z Skirgajlem y z Włodimirskiem Krowostim/ także z
inszymi Bratry Krolowskimi ziedną strong/ a zdruzga Witold z Tiemcami wysy-
łali byli wypalili y wyplundrowali. Tak Krol Jągeto wzięwszy Grodno y o-
bronę przeciw Witoltowi/ y Krzyżakom w Litwie zmocniwszy / do Wielkiej
Polski odciagnął / gdzie Władysława Kiazę Szczecińskiego w obronę przysłał / y w
towarzystwo. A on przeciw Krzyżakom Pruskim przysięga obyczajem holdo-
wym Krolowi / y Krolstwu uczynił.

Wten czas też gdy Krol Jągeto w Litwie sie około Grodną bawił/ Jądwi-
gą Krolowa Matzontką iego zebrałszy drugie woysko z Polski do Rusi sie wy-
prawił / a tam pod Wegrami / y pod Slezakami Zamkow Ruskich dobył/
ktore im był zlecił Ludwik nieboszczyk Ociec iey / Krol Węgierski y Polski / przo-
dek Jągetow / y wzięła mocą Jarostraw / Przemysł / Grodek / Żalicz /
Lwow / Trebowla / Żidaczow / y insze zamki Ruskie / z ktorych Ma-
grow y Slezakow wygnął / a z zwycięstwem Ruskich
Krajin Matzontką Krola Jągeta z Litwy
sie zwracającego przy-
witał.

O burzeniu

W Burzeniu Litwy przez

Witolda z Krzyżaki / O spaleniu Troków y do-
bywaniu Wilna / y o śmierci Narimunta / Korigela / Co-
turita / Kija / y o przysiędze Jagelowym do Wilna.

Egoż roku 1390. gdy się już zboża na polach do-
starwały / a żniwa się przybliżały / Lancaster Henryk Krol
Angielskiego Syn / z wielką mocą Anglikow / Skotow / Fran-
cuzow / Niemcow / na swą škodę dla świętej wojny prze-
ciw Poganom Litwie zebranych / do Prus przyciągnął / a za-
nim Algardus Grof Hohensteński z drugim woyskiem Nie-
mieckim przyszedł / mnił iść Litwę iśćce w Pogaństwo
żył. Przeto Mistrz Pruski Conradus Valerodus / ktoremu nie o wiarę / ale o pa-
nowanie wielkiego Księstwa Litewskiego y Smodzi / pod pokrywę wprowadze-
nia Witolda na stołek państwa oycowskiego / grą była / zebrał też woyska Pru-
skie z swoimi Krzyżaki / przyzwaawszy na pomoc Mistrza Lisslandzkiego / tak tedy
trzemni zagonami / y z trzemni ogromnymi woyskami do Litwy z Witoldem cią-
gnęli / jedno woysko Witoldo wiodł / drugie sam Conradus Valerodus Mistrz
Pruski / Trzecie Mistrz Lisslandzki z Lancasterem Krolewiczem Angielskim / y z
Algardem Grabią Hohensteńskim / a ścignęli się wszyscy w Kownę / gdzie Wilia
w Niemen wpada. Zatem co prosto pod Troki ciągnęli / ktore z Jankiem cze-
stym Sturmowanin zburzyli y spalili.

Potym do Wilna obozy toczyli / tam ich Żołnierze Krolewscy Polacy nad
Wilią z Skirgajlem / ktory też miał woysko niemałe Litewskie portali / gdzie za-
razem stoczyli bitwę z obudwu stron ogromną zapalczywością / nie daleko od
Wilna nad rzeką Wilią / w tych polach gdzie dziś dwór Soltanow / ktore Sissi-
niami won czas zwano / wganiali się potym aż pod górę gdzie dziś Werk Bisku-
pie / Litwa y Rusacy śmiałością / bo im na domowych śmieciach było / Niemcy
zawsz zbroją y wielkością przemagali / bili się od poranku aż do południa / tak iż
trupow y rannych pełne owy pola rowne za Wilią z obudwu stron leżały / na o-
statku żołnierze Krolewscy y woysko Skirgajłowe Litewskie / także Kija z Ru-
skie Litwie pomagające / o dwielkości Niemcow y Anglikow przemożeni / musieli
użad ku Wilnowi ustępować y gdzie kto mógł / ale wiele zacnych meżow w bit-
wie z strony Litewskiej na placu poległo / między ktorými znacniejszy byli / Książ-
ęzb Swetosławowic Kija Smoleński / Kija Siemion Jawnuczewic Dasław-
ski / Książ-
ęzb Gieorgij Konstantinowicz Czartoryski / Książ-
ęzb Iwan Lwowic / y innych
niemato panta Litewskich wielkiego rodu / skąd się pokazuje / iż tam nie lada bi-
twa była / ponieważ tak wiele zacnych Kijażat poległo.

Dziś iśćce tam w tych polach nadywają Rusnice staroswieckie / spady / przy-
bice / y miecze / także ostrogi żarzewiaste / y w Werkach w dworze Biskupim wi-
dzi zawieszonych kilko broni / co chłopi wyorali.

A Kija Skirgajło z ostankiem ludu na stare Troki z poboyseza obronę rea-
ła uścoł Potym zebrałszy się z większym ludem / Niemieckie obozy uśkawicznie
pod Wilnem najeżdżał / A wtym goy Wilenski zamek niżny / ktory krówym zowią
Niemcy / zewsząd oblegli / zaraz niektórzy zdraycy z Litwy y z Rusi dwie Bramie /
y Wieże z blaskami zapalili / z ktorego ognia goy uciekał Kija Kazimierz Kori-
geł Brat

Krolewie An-
gelski na Li-
twie.

Chłost M-
stca Pruskiego

Trzy woyska
wielkie na Li-
twie do Kowny

Troki zburzone

Bitwa Stis-
gaitowa y Po-
latow / z Wito-
tem y z Nieme-
cami.

Skirgajło z Po-
lati porażon.

Kijażat przez
Witolda o trzy
lata poimane.
O tym też cza-
sie Diugossun
et Eremeru lib.
15. Nie. lib. 4.
cap. 40. etc.

Zdrach zamek
niżny spalili.

- Korngel Książę** tego Brat rodzony Krolowski/ był od Niemców poiman/ a gdy go do Witołta przywiedziono/ Kazał go żarzem ścigać/ a cz mu był Brat Stryeczny/ a głowa jego na drzewcu nośić. Też czterynastu tysiący ludzi Litwy y Rusi w Zamku zamkniętych/ częścią od ognia/ częścią od miecza nieprzyjacielskiego zginęło. Wyśnego Zamku Polacy z Mstrowskim Mikolajem/ Starostą Wileńskim meźnie bronili/ iż ani spaleniem Zamku niżnego/ ani groźbami nieprzyjacielskimi/ ani wskazaniem głowy Książęcia Korngela/ ani frogim a gwałtownym seuremowaniem/ ani wystawieniem strzelanin z Dział/ ktorými wieść częśc muru rozrzucona y rozwalona była/ do poddania przywieść się dali. A bojąc się zdrady sami między sobą/ Russakow y ludzi podeyżrzanych z Zamku wygnali/ sami się meźnie broniąc/ A Niemców seurmujących w nocy y we dnie odbijając/ miejscy ty gdzie były mury od wystawiczeny strzelby wpadły/ ziemią y gnoiem zając/ pracowali/ y sforami bydlęcymi/ także wóntuchami welna natkanyimi zając/ a także strzelbez dział Niemieckich osukali/ na ostatek ciętami swoimi nieprzyjacielom wsilnie seurmującym/ a do Zamku wporcie się ciętującym/ zając wili się w dziurach wybitych/ y zpychali ich z gory drzewy/ kołami/ kamieniami/ y rumem muru potłuczonego/ a Niemcy młynicem się toczyli na dot pobić iako pily/ a drudzy na człotkach okrutnie porażeni/ drudzy syie polamawszy niż na dot dolecieli pomarli. Narimunt Książę Pinski Brat rodzony Jagelow gdy meźnie obudwu zamkow z Litwa/ y z Rusia bronil/ przechodząc na ratunek od jednego do drugiego/ był wyzwan od jednego nie podlego Rycerza Niemieckiego z strony Witołtowej na rękę sam a sam/ a gdy obadwa w pole wyisali na łacie/ potkali się Drzewy meźnie/ tam Narimunt z Konia zbity był poimany/ y przywiedziony do Witołta/ ktorego bez litości Witołt Kazał za nogi obiesić na drzewie wiezowym na łacie/ między dział y strzelbą Niemiecką/ a sam go do śmierci okrutnie z łuku strzałami wstrzelał/ na przystoynosc przeciw Bratu Stryecznemu rycerskiemu Książęciu.
- Skirgeilo** też Brat Krolowski z swoimi Russkimi y Litewskimi Rozaki nieprzyjaciol częstymi wtarczami z wielką ich porażką trafil/ A gdy przez trzy Miesiace Witołt z Niemcami Wileńskich zamkow prozno dobywał/ iako Cromerus pisze/ a Niechouius od swiętego Jana Krzyciela aż po swiętym Michale do piarku oblezenie trwać kładzie/ pierwszego dnia Octobra/ niedokazawszy na co się byli nasadzili/ odcignali/ Witołci okoliczne/ Miasieczka/ Dwory/ Siola/ y Kościoły Chrześciańskie nowo zbudowane polupili/ a ludzi w bogich co się niebronilo posiekali/ y w niewola narzadzawszy/ do Prus y do Lislant z dobytkami y łupami zagnali. Ale też nie mnieysza szkoda w dobywaniu Wilna Krzyżacy podieli/ y bardzo wiele zagnych/ y meżnych ludzi potracili/ z ktorych był zaciepnieyszy Algardus Grabia Hohensstein/ y Totiwit Kieystutowie Książę Brat rodzony Witołtoz/ z zamku wysnego postrzelony umarl/ a Witołt mściąc się tego/ Narimunta Brata Jagelowego za nogi na wiezie Kazał obiesić/ a sam go z łuku do śmierci wstrzelał/ y Książę Korngela Kazimierza Krolowskiego Brata drugiego iakom wyssey powieział ścigać Kazał/ O czym Dlugos y Niechouius lib. 4. cap. 79. fol. 272. Cromerus lib. 15. etc. Potym Witołt Smodzka ziemie przyległą Prusom z Komendatorem Ragnetskim y z Starostą Insterborskim/ ktorym to było od Mistrza zlecono poburzył/ a z polonem y z łupami do Prus wycignal.
- Władysław** Jagelo Krol Polski/ skoro woyska Krzyżackie z Witołtem z Litwy wysly/ chcąc podpomoc wreczoną oyczynę swoię Roku Panskiego 1390. Miesiacą Nouembra z wielkim woyskiem/ y dostatkim żywności do Litwy na ten czas dla burzenia Witołtowego/ bardzo głodney przyischał/ gdzie nie

14000. Ludzi
w zamku ni-
zym zginęło.

Polacy meźnie
obronili Zamku
wysnego Wi-
leńskiego.

Deniq. corporib.
suis hosti irru-
pere conanti, adi-
tum obstruebant.

Quellam Na-
rimunt Książę-
cia z Niemcem.

Narimunt ob
Witołta okru-
tnie wstrzelał.

Trzy Miesiace
Wilna Niem-
cy dobywali.

Algardus
Graf Hohens-
stein i Książę
Totiwit zabiti
pod Wilnem.

Witołt Smod-
zki.

gdzie niewstawnie/watpliwie/y chwytające się na te y owe stronę z rozpaczę wni-
 sły Litewskie/y Russakow/ także Smodż hojnością swoją y swoboda Krolew. Bo się tuż m-
 sili podać Wi-
 sła porwodził/ zwłaszcza podarkami białych szat/ których był wielką moc z
 soba z Polski przywiozł. A iż Mikołaj Moskoroński Podkanclerzy Koronny tołtowi.
 Starostwo mu Wileńskie zdawał/ niechcąc mieścić więcej na nim dla pychy/
 y okrucności Skirgiełowej/ y dla namiętności częstych możliwych nieprzyjaciół/ te-
 dy Jan Olesnickiego na tego miejsca Starostę y obrońcę Wileńskich zamków Jan Olesnicki
 drugi Staro-
 sta Wileński
 przelożył. A Skirgiełowi Bratu aby go z Wilną wysłał Kijowskie Księstwo z Polski.
 dał/ odgarnęszy je nieślusnie drugiemu rodzonemu Bratu Włodimirzowi przode-
 kowi Książęta Słuckich. Januszowi też starszemu Książęciu Mazowieckiemu Dro- Podłaska czę-
 wiersza od Li-
 twy oberwana
 do Mazowsza.
 hieżyńską ziemię z Drohiczyzną/ Mielnikiem/ y Bielskiem Zamkami/ dziedzicz-
 nym prawem darował/ pod tą Condycją aby też powinność Krolowi taka z
 nich czynił/ iako inšie Książęta Litewskie zwykli czynić. Potym jinne Krol do
 Polski oviachał/ A na pomoc Olesnickiemu żołnierzom kilku Koc z żywnością
 y strzelbą do Wilną z Polski posłał.

W trzecim obleżeniu Wilną

przez Witolda z Krzyżaki / y burzeniu Li-

twy/etc. Roku 1391.

Rozdział VIII.

W roku zaś drugiego 1391. na początku pierwszym
 lata/ gdy iuszyńska przyspiewały/ a komom y wojskowi la-
 twe pożywienie bywa/ Witold z Konradem Walerodem
 Mistrzem Pruskim/ y z wojskami Niemcewiczami/ Angielskimi/
 y Francuskimi/ do Litwy ziomie/ y Niemnem w naczym
 wodnym ciągnął/ a mając nadzieję podania zamków Wi-
 leńskich/ od tych którzy mieli w nienawiści Skirgiełę/ namię-
 wit Mistrza iż się trzeci kroc dobywać Wilną obrocili. Co wysławszy Jan Ole-
 snicki posłał/ Starostę Wileński/ iż się Niemcy do Wilną przybliżają/ Miasto
 Wileńskie spalił/ aby nie było przechowania y schronienia gotowym nieprzyjacio-
 łom/ a ludzom do niego zamilu kazał się ze wszystkich mianowitości zmiść/ y
 z dostatkami żywności/ poczynił też robylenia/ y płoty z sirowej sosiny/ y z do-
 biny około zamków/ iż nieprzyjaciół do nich przystępu niemoż mieć z żadnej stro-
 ny. A gdy iuszy Niemcy wciągnęli ze wszystkich mocą na pogorzeliść miasta Wile-
 Ńskiego/ y położyli się obozem między parkanem miejscem y Kościoła Panny Ma-
 riany na piasku/ gdzie dziś jest Klasztor Nienichow Franciskanow/ wnet Olesnicki
 zsiłkował się w zamku z Rycerstwem Polskim y Litewskim przebrany/ a w-
 czyniwszy potajemną wycieczkę/ wderzył z ogromnym okrzykiem bez wieści na
 wojsko Niemcewicz/ gdzie strwożonych nad nadzieję bardzo wiele posiekił/ pora-
 nił/ pobił/ y kilku znacznych szlachty dostał/ potym w porządnej sprawie pod cho-
 ragibą Krolewską/ żadnego z swoich nie straciwszy/ do zamku się wrocil.

Te śmiałość przeważną Krolewskich Polskich y Litewskich żołnierzow/ y
 Wileńskich mieszczan obaczwszy Krzyżacy y Witold/ wnet zawatpili w nadzieję
 podania zamków Wileńskich w które yfali/ dla tego iż iuszy Skirgiełło był z Wil-
 ną od Krola wysłany/ który był y Wilnowców w nienawiści a obronę nową
 porządniej

Olesnicki pod
 Wilnem na wy-
 cieczkę Niemo-
 cow pogromił.

Czwarty kroc
 Witold ob-
 Wilną obdł.

porządniey przez Olesnickiego zmocniona była/ przy ktorym sie Litwa/ y Russa-
cy mając dobrego wodza/ ypornie z błantow y wytarczkami bronili. Przeto
Niemcy z Witoldem rychło odstapili po kilku dniach od oblężenia / straciwszy
dwie sturmy Rnechtow pod Zamkiem/ krom onych ktorych Olesnicki pod Klas-
scorem Franciszkanow wycieczką pobit.

Nowogrodek
nad Wilną y
Wilkomirą
spalone.

Bitwa Styr-
gailowa z Wi-
toltem y
Niemcy.

Miedniki y
Welzany zwo-
lowane.

Kowno mocno
oblężone.

Odbili od Kow-
na/ Witold y
Niemcy.

Trzy zamki oko-
ło Kowna
Niemcy wysta-
wili.

Litwa biedna
wojowana.

Alexander Wi-
gunt prośno
Ritterwerder
dobywa.

Dociągnawszy Witold od Wilna z Mistrzem Pruskim Konradem Wale-
rodem y z woyskiem Niemieckim / y Angielskim / niechac oney wyprawy darmo
podiać/ okoliczne wołosci do końca wojowali/ y Nowogrodek Zamek nad Wi-
lą rzeką od Skirgaila nowo zbudowany / także Wilkomirą z zamkiem nad
Swistą rzeką (ktorego dziś tylko kopiec znać) spalili: A żołnierzow Krolew-
skich y Skirgailowych/ ktorych w zamkach nalezli/ posiekli y pobili/ mszcząc się
nad nimi wraży swoiey pod Wilnem. Skirgailo też przyciągnawszy z Rusi z
kilkiem wśow Ruskich y z Litwą na przecie zebraną/ dał im bitwę/ ale strzelba y
wielkością Niemiecką przemożony/ ledwo uciekł do Troj z pogromu / a Niem-
cy z Witoldem mając korzyść otrzymawszy / bo ius w pustych wołosciach nie
było co wiecey brać/ do Prus odciągnali.

Potym tegoż lata wyspiegowawszy w Smodzi ięszce niezwoiowane dwie
wołosci/ wyprawili się Krzyżacy z Witoldem na dwoie woysko rozdzielwszy / a
tak iedni Miedniki albo Wornie/ gdzie dziś Katedra Biskupia / drudzy Welza-
ny zburzyli / wybrali / y wypalili z okolicznymi wołosciami.

Potym iako Dlugos/ y Michonius lib. 4. cap. 40. fol. 273. Cromerus lib.
15. y Kroniki Pruskie pisa/ Witold z Krzyżakami zebrawszy się tegoż roku 1391.
junie przyciągneli z wielkim woyskiem Niemieckim/ Francuskim / y Angielskim
pod Kowno / na ktorym byli żołnierze Krolewscy / a obegnawszy Zamek Ko-
wiencki ze wśech stron/ dobywali go strzelba / podkopem y sturmami wstawie-
nymi/ drabiny na mury y na błanki przystawiając. Ale gdy się Litwa y Polacy
drabi piechy meynie z zamku bronili / y kilku sturmow Niemieckich odbili / nie
sturmowali wiecey podiawszy szkoda wielką w Rycerstwie pobitym.

Wszakże iżby prozno nie odciągnali/ urządzili z Witoldem nowe zamki około
Kowna pobudować / a tak zarazem milą od Kowna nad Niemnem zbudowali
Zamek z drzewa/ ktory przezwali Neuwerder/ to jest Nowa wyspa / drugi Ri-
terwerder/ to jest wyspa żołnierzow albo Rycerzow / też nie daleko od Kowna
także z drzewa prakto z basztami wystawili/ trzeci Metenburg/ to jest góra albo
zamek celu y granic/ z wapną/ z cegły/ z kamienia/ y z drzewa spiesno zbudowali.

Ritterwerder/ y Neuwerder dwa zamki sami Niemcy osiedli/ y strzelba/ także
że żywnością opatrzyli / a Metenburg Witoldowi y iego Rycerstwu podali / a
tak z tych trzech zamkow okoliczne krajiny wstawicznymi wycieczkami naje-
dzali/ burzyli / y plundrowali.

Jan Olesnicki Starosta Wileński chcąc tym gwałtownym a skodliwym
natężdom zabieżeć/ wyprawił Alexandra Wigunta Brata Krolewskiego rodzo-
nego Książę Krewskie y Kiernowskie z kilkiem wśow Litewskich iezdnych żołnie-
rzow/ y z trzema Kotami piechych Polakow dobywać onych zamkow nowo od
Niemcow zbudowanych / y obegnał naprzod Ritterwerder / ktorego dobywał
meynie wstawicznym sturmem/ wszakże rychło od oblężenia nie nie sprawia-

ły odciągnął/ gdyż ius blisko tego było/ iżby był Zamek wziął/ iak

to się tego potym dowiedziano. Tak tedy Niemcy / y Wi-

tol z onych zamkow biedney a zewsząd wra-
pioney Litwy wojować nie
przestawali.

W ziednaniu Jagelowym

z Witoldem / o śmierci Książa Wiguntá / y
Mażeństwie Siostry y Córki Witoldowych.

Przykrzyła się już była wojna Jagelowi Krolowi
wi Polskiemu z Witoldem / dla trudności Koronnych spraw
y wielkich nakładów / które podejmował w chowaniu żoł-
nierzy broniąc oyczystey Litwy / a nietylko Rużebnych /
ale y samej Słachty Litewskiej s pospolstwem / dla niedostate-
ku żywności przez ustawiczne burzenie nieprzyjacielskie / mu-
siał zbożem / i żyznami / y dobytkiem podejmować / aby z ro-

Nastad wielki
Jagelowi i la
zaczynamy
Litwy.

spaczy nie podali się nieprzyjaciolom / a niedopuszcili opierać Księstwa Litew-
skiego. Przeto Jagelo wyprawił do Witolda / Henryka Proboszcza Łeczyckiego
go y Plockiego / Biskupa Plockiego Diocezyi nąznaczonego Semowita zmarle-
go Książęcia Mazowieckiego Syna / aby potajemnie o pokoju z Witoldem trę-
ctował.

Henryk Książę
Mazowiecki
Proboszcz Łe-
czycki etc. do
Witolda Po-
liem.

Umiał też w ten czas od truciźny zadanej Wigunt Alexander Książę Krew-
skie Brat Jagelow / którego Krol dla dochcipu y dzielności a wkładnych oby-
czajów uprzemnie miłował / y dał mu był w Polsce Inowrocław / y Bydgos-
cia zamki z wołoskami w dzierżawę / nań wdział Krewski w Litwie y Kiernow-
ski. A poiat był w Mażeństwo Córki Władysława Książęcia Opolskiego / ale
poromstwa żadnego nie zostawił / tego otrucia był podeyrzanym przyczynca
Witold / bo spólnie nieprzyjaźni między sobą wiedli. A gdy umiał / łatwoysza
wgodą przyszła Jagelowi z Witoldem / gdyż mu Krol obiecał podać Księstwo
wielkie Litewskie / i innych dwu Bratów rodzonych Skirgela y Swidrigela o-
puszciochy / a innymi ich wdziały contentowawczy / których tylko do pijanstwa /
a do łowów wdających być baczył.

Pod tymi tedy Condycjami Witolda z Jagelem Henryk nąznaczony Bi-
skup Plocki zlednał / a sam iusł mając dwoie świecenie y potwierdzenie z Sacra-
mą Biskupstwo od Bonifacjusza dziewiątego Papieża / rozgąrdziochy Kaptan-
stwo Siostry Witoldowej / iako Michouus piśe / Ringale poiat za żonę / y tam
mu w Marienborku Witold y Mistrz Walerodus weśle sprawowali. Ale do
Plocka przyiechawszy / gdy się chętał z Bratry Książęcy oyczystą dzielić / od truci-
źny rychło umiał / y wziął zaraz pomste zlamanego ślubu Kaptanistkiego / po-
chowan w Plocku między Książęcy Mazowieckimi.

Te Ringale
Cromerus Cor-
ta Witoldowa
żonę / ale ma-
był Siefrida.
Henryk Książę
Mazowiecki
Proboszczem y
Subdiaconem
będąc ożenił się

A Witold potym Córki swoje Sophia postął był przedtym z Goaniską w
mażeństwo Książowi wielkiemu Moskiewskiemu Wasilewi Dimitrowiew
ktora Książ Jan Olgimuntowie Golskański z Postami Moskiewskimi przez
Morze w okrętach do Narwy portu Lifflandzkiego y Moskiewskiego dopro-
wadził / a stamtąd przez Pskow / y Nowogrod wielki / aż do Moskwy przyie-
chali / gdzie Książę Sophia Witoldowa Metropolit Ciprian albo Ciprian
z wielkim Książem Moskiewskim Wasilem zwinęzał / a weśle z hoy-
nymi Triumphami czterzy Tydziele trwalo. Witold też postę-
nowiochy według myśli swojej wgodę z Jagelem Krolom
Polskim przemyslał / iakoby się od Niem-
cow mógł wymknąć.

Sophia albo
Nastasia Wi-
toldowna do
Moskwy z
Prus niesiona.

Jako Witold od Krzyżaków

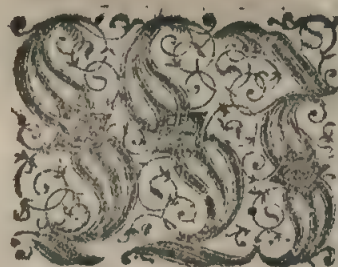
zjednał się z Jagłem brachaj / trzy Zamki ich

spalił / a Niemców pobit / O czym Długosz Kroniki Pru-

skie y Miechowius lib. 4. cap. 40. fol. 273. Wapo-

uius et Cromerus lib. 15. etc.

Rozdział IX.

Witold mieszkawszy w Krzyżakow Prusskich za-
 trzedim ziąchaniem z Litwy do Prus dwie lecie chtë / a
 zwołowawszy z nimi prawie do gruntu biedna oyczysz-
 kę Litewską y Smodzkę / długo sie w watpliwey
 nadziei dostąpienia za pomocą Krzyżakow kęstwa
 wielkiego Litewskiego wiesiąc / skoro sie przez Genti-
 kę Biskupa Płockiego Swagrá swego zjednał z Ja-
 głem Krolom / y postanowił z nim według myśli rzeczy swoje / zaraż przemys-
 nym fortcelem / tajemnie a nieznaczenie wysłał z Prus żonę naprzód z skarbami / y
 sprzątem domowym do Smodzi na pewne miejsce. Sam zaś zwoławszy sie z
 przyjaciół y z Wołary swoimi Litewskimi / a zwierzywszy sie im rady swej / iż
 miał do Litwy na wielkie kęstwo ziąchać / iachal z Marienborku do Ritterwer-
 deru Zamku swego pod Kowno. Tam Bupcow Niemieckich / Krzyżakow y
 Kęterow / którzy z nim w Ritterwerderze Zamku mieszkali / bez wieści obśko-
 czonych pobit / posiekl / y w Niemien wrzucić kazał / a drugich co zaniecyszych
 powiazawszy / a zapalawszy Zamek Ritterwerder do Wilna z nim wjeżdzał / Co
 obaczawszy drudzy Krzyżacy y żołnierze Niemieccy / którzy w Metenburgu / y
 w Taurwerderze Zamkach byli / zaraż sie w pogonią za Witoldem iako za zdray-
 cą swoim (Szelmien go nazywając) wdali / a gdy go daley w Litwie ku Wilno-
 wi gonili / wnet Witold więziow pierwszych Niemieckich w Ritterwerderze
 poimanych na pierwszym miejscu pod strażą zostawił / a sam sie z swoimi na
 Niemcow gonących w ciążnym miejscu zasadził / których spracowanych go-
 nientu gdy w zasadkę przyszli siadnie do jednego pobit / posiekl / a drugich po-
 wiazal / y do Litwy odesłał. Potym wyrozumiawszy iako świadomy z liczby
 pobitych y poimanych / iż nie wiele Niemcow na Metenburgu / y Taurwerde-
 rze Zamkach zostało / wrocił sie dobywać onych Zamkow / których mocą do-
 bywszy spalił / a Niemcow ostatek pobit / drugich powiazal / a tak ony trzy Li-
 twie bęrezo škodliwe okolo Kowna Zamki Niemieckie spaliwszy y wprzatnaw-
 sy / wrocił sie do pierwszych więziow / których rzędem długim zwiazanych / z
 strzelbą / z rękuntem wojennym / y z wielkimi łupami z Krzyżakow nabrany-
 mi prowadząc / do Wilna szczęśliwie z wielką radością wstąpił Litwy poko-
 ju długo pożądanego pragnący przyiachal : Gozie od Jana Oleśnickiego Na-
 miestnika Jagelowego Stárosty Wilenskiego był wcześniej przyiety / iako mu był
 Krol Jagelo przez Listy rozkazał / Zamki mu też Wilenskie obadwa iako Panu
 dziedzicznemu podał / z strzelbą y z rękuntem wosłkim / y cokolwiek należało
 do skarbku wielkich kęzozow Litewskich.

A Krol Jagelo wstydawszy o przyiachaniu Witoldowym z Prus do Wil-
 na z wielką radością co rychley do Litwy sie wyprawił / na końcu Miesiacá
 Lipca

Witold od Krzy-
 żakow brachaj
 trzej raz.

Witold brachaj-
 łac trzy Zamki
 spalił Krzyża-
 ckie.

Witold do
 Wilna wjeżd-
 zał od Krzyża-
 kow.

Lipca Roku 1392. wziawszy z soba Krolowa Jadwige / Witolt też przymos-
wał Krola y Wstrowa z dworem swoim y z zoną Kniężną Anną / Tam sie Krol
Jagelo Witoltowi kasałowie y wkládnie ofiarował / y z Skirgáytem go Brá-
tem swoim poiednal / Jakosi ieszcze dzisia zapissy Witoltowe ná zamku Krá-
kowskim w starbie Krolewskim / Którymi wyznawa / i3 sie poiednal / y pogodził
z Skirgáytem Brátem stryiecznym / o zwierzchnosc wielkiego Kieistwa Litew-
skiego / y też z nim towarzysstwo przyial przeciw kazdemu nieprzyiacielowi o-
trom Krola Polskiego / A i3 sam Witold Kieistwa Rujowskiego dostawac mial
nakladem swoim / pod Wlodimirzem Brátem Jagelowym / y Skirgáylowym
przodkiem Kiazat Stuckich / y oddac go Skirgelowi y dziedzicom jego. Tamze
sie też zapisal Krol Jagelo jadnemu Wilna / Witebska / Merezca (w którym byl
wren czas Janek / co y Kopiec dzis ná Ciemnem pokazuje) Garteny albo Gro-
dna bez woley Witoltowej nie podawac / A Skirgelowi do Rujowskiego Kie-
stwa / y do Trok / Krzemieniec y Stosko przydal / Przeto i3 oyczyny swojej Wil-
na y wshyskiego Wielkiego Kieistwa Litewskiego wstapil Witoltowi / folgujac
w tym kasce Krolewskiej y spolney zgodzie / O czym Dlugos / Niechomius / Cro-
mer / y dawne zapissy w starbie Krolewskim swiadcza. A postanowivszy te vgo-
de Jagelo / wzial Starostwo Wilenskie Janowi Olesnickiemu / a Witolda ná
Wielkim Kieistwie Litewskim / Smodzkiem y Ruskim przelozył / wziawszy od
niego przysiege / i3 mial chowac wiare y przyiazni Krolestwu Polskiemu / aby też
Polski w szczesliwych y niewszesliwych przygodach nieopuszczal / ani wyda-
wal / Ale z jednego spolne dobra rozmnazal. Toi też Anna zóna Witoltowa za-
siebie samá / y za meza swojego slubowala / y raczyła / y listami pod pieczęcią dány-
mi potwierdzila / iako Dlugos y Croner pisa.

Wgoda Jages-
towa y Skir-
gailowa z Wil-
toltem.

Krzemieniec y
Stosko do Kie-
stwa Skirge-
towi.

Witolt Alexander Kieistuto-

wic Kiazd Litewski / Smodzki / y Ruski /

Roku 1392.

Księgi Eternaste / Rozdział I.

Władysław Jagelo Krol Polski postanowiw-
szy wdzieczną vgodę z Witoldem Brátem stryiecznym /
oddal mu wshyskie zwierzchnosc y wladza ná Wielkim
Kieistwie Litewskim / Ruskim y Smodzkiem / y Bráty ro-
dzone swoje Wlodimirza Rujowskie / Dimitra Koribus-
ka Siemierskie / Swidrigayla Polockie y Witebskie Kiaz-
zeta / takze Skirgáyla zlozonego z wielkiego Kieistwa
pod jego poslusienstwo podal / co nie dlugo dla ich vkrzywdenia trwalo. Podal
mu też Wilno ze wshyska własnością / Troki / Krewa / Kiernow / Grodno / Su-
raż / Kamieniec Podlaski / Brzeskie / Lucko / Wlodimirz / ze wshyskim Wolyniem /
y inšie zamki wshyskie Litewskie / Ruskie / Smodzkie / y Podlaskie / okrom vdzia-
low pewnych inshych Kiazat Brátow swoich rodzonych. Potym przy bytności
Krola Jagela / y Krolowej Jadwigi / przy Skirgáyle / y przy wielkości Pánor
y Rycerstwa / y Boiárow Litewskich / Ruskich / y Smodzkich byl ná stolice wiel-
kiego Litewskiego Kieistwa z miatestatem przyprawionym / w Kosciele swietego
Stamyslawá ná zamku Wilenskim podnosiony od Andrzeja Wazylona Biskupa
y Wilenskiego /

Podnoſzenie
Witolda na
Wielkie Kie-
stwo.

Wilenſkiego/ według Ceremonij Chrzeſciāńſkich / a zachowując ſtarożyte os-
byczaje podnoſzenia wielkich Kieſzow/ był w czapke Kieſzacia / y w ſkrytce temu
należące obrąby / tamże mu miecz / y laſta Mārſzałek Litewſki wielki / y pieczęć
Kieſzcia oddawał / według zwyczajów. Anna także Kieſzcia ſaraz cząſtowi y Ce-
remoniom takim należące / z nim była podnoſzona / potym triumphy / krotosile /
y weſele cząſtowi y Ceremoniom takim należące Krol y Pānowie Litewſcy od-
prawowali / będąc wſyſcy rādzi pokoiovi / ktorego ſie przy Witoldzie ſpodzie-
wali. Ale ich nādziejā omyliłā / Bo ſtaro Krol Jāgelo z Krolowā do Polſki
odiāchał / ſarazem Skirgāylo y Swidrigāylo Brācia Jāgelowi / iſz nād nich
Witolda ſtryiecznego Bratā przelożył / nowe buro y wnetrzne woyny zaczęli /
a Skirgāylo iſz był wielkſey ſmātoſci y ſercā popedliwego / temu miał ſkarby
wielkie / y zyczliwość y wſyſtkiej Ruſi / zebrał woypoſko przeſzło Witoldowi /
chcąc go znów z Wilna wybić / y z Wielkiego Kieſtwa Litewſkiego (o ktore
go ſie bliſzym / y godnieſzym być mienić) wyrzucić.

Swidrigāylo
do Prus zjechał
z Kieſcia.

Koleſtaw zaś Swidrigāylo Kieſcie Połockie y Witebſkie Brat Skirgāy-
low / iſz nie był tak ſmāty ani moſny / temu co wielkſy ſkarb / zachowania y
zyczliwość między ſwoimi nie wiele miał / wcieł przeto do Prus do Krzyſia-
kow Pruiſkich / y do nowego Miſtrza Konrada Jungingena po zmarłym Wa-
lerodzie wybranego / a ten Walerodus iako Kroniki Pruiſkie ſwiādca był zły /
y okrutny / Miſtry y Kāptany ſam będąc ſakonnikiem przeſladował / y umie-
ſcājąc jadnego do ſiebie nie przypuſcił.

Swidrigāylo
do Prus zjechał
z Kieſcia.

Walerodus
Miſtrz niejbo-
żny.

Przyiełi tedy Krzyſiacy Pruiſcy bārdzo wdzięcznie Swidrigāyła / bo mieli
waſni y gniew nieuſmierzony nād Witoldā / iſz ich trzeci kroc zā dobrodzieyſtwo
zdrādził / ſamki trzy ſpalił / y wiele zacnych Krzyſiakow w nich pobit. A tak
ſarazem zebrałſy woypoſko / do Litwy z Swidrigāyłem wciagnęli / gdzie bā-
dzo wiele wołoſci ogniem y mieczem zwoiowali / Suraj / Grodno / y Strā-
mele ſamki Witoldowe oyczyſte mocą wzeli / a poimawſy trzy tyſiące ludu
oboygā pogłowiā / z wielkimi łupami do Prus ſie wrócili.

Kieſzacy Li-
twa burza z
Swidrigāy-
łem.

Wſyſkawſy ty ſātoſie nowiny Krol Jāgelo ſaraz roku 1393. z Krolowā
Jādwigā do Litwy ſpieſno z Polſki przyiāchał / a przyzwawſy Skirgāyła
Bratā z Ruſi / wproſił go / iſz ſie z Witoldem poiednał / a tak do ſpolney mi-
toſci Braterſkiej obudowu powtore przywoził / a iſby ſerce ſāpalczywe y po-
pedliwe Skirgāyłowe ubłagał / iako Długoſ y Miechowius piſa / przydał
Krol w dzierżawę Skirgāyłowi zā dozwolenim Witoldowym do Kijowſkie-
go Kieſtwa Stārodub Siewierſki / Krzemieniec Wołyński / y ſtāre Troki ſam-
ki y powiāty z ich wołoſciami / a nāpotym ieſliby ſie co takiego między nimi
ku zwādzie przytrāſiło / tedy ſie nād to obādowā Witold y Skirgāylo ſāpiſſali /
iſz rozſadkiem Krolowej Jādwigi mieli być rozſtrzygnięmi bez wſelkiego ſāwo-
dzenia.

Skirgāyłowi
do Kijowa Stā-
rodub przyda-
ny etc.

Litewſkie Łātopiſzcze nād tym mieyſcu Skirgāyła nie wſpomināia / iſzby
miał z Witoldem nieć ſāſcie / ale Koributā Bratā Jāgelowego / y Skirgā-
wego od Witolda iako niepoſlušnego zwyciżonego być y poimānego ſwiādo-
zca. A iſz ſie Witold wten czās roku 1393. z Skirgāyłem po pierwſzey zwā-
dzie przez Krolā Jāgelā / y przez Krolowā Jādwigę poiednał / zbrācił / y przeciw
kādemu nieprzyiācielowi okrom Krolā Polſkiego ſprzymierzyl etc.

Rychto też potym Andrzej Olgerdowic Brat rodzony Jāgelow / ktory on
był z Krzyſiakami Pruiſkimi y z Liſłanekſkimi Łukomla y Połocko wziął / y Litwa
zwoiował / w Koronācie Jāgelowā z wiazienia ieſt wypuſzczon / w ktorym nād
ſamku Cheduiſkim w wieży ſmrodliwej trzy lātā ſiedział / zā przyczynā y proſ-
bā Witoldowā / y inſzych Kieſzat Brāciey / gdy Krolowi zā niego raczyli /
y ſlubowā

y ślubowali / iż się niemiał mścić więzienia y kazi. Potym w Litwie miernym
wdziałem na wychowanie był opatrzon y łaski.

Tegoż też czasu Siedor albo Lubart Sanguski Olgerdowic Książę Wołosz
mirskie / od Krola Brata wziął w dzierżawę Siewierskie państwo / obiecując się
Krolowi polskiemu Jagelowi w wierze y w mocy jego zawždy być / na co y li
szy pod pieczęciami inszych Książat Braciey na się dał. A tak Krol Jagelo poie
dnawszy Witolda z Skirgalem / y inszych Książat bratów do zgody z Witoldem
przymioudszy / odiął do Polski z Krolową.

Siedor Sam
gusto.

Wojowania Litwy y do bywania Wilna przez Swidrigajla z Krzyżakami / Roku 1394.

Koro po odiachaniu Krola Jagela do Polski /
Swidrigajlo Książę połockie y Witebskie / będąc zbiegiem
w Pruszech / pobudził wtory raz Krzyżaków Pruskich prze
ciw Witoldowi / a tak roku 1394. Mistrz Pruski Konra
dus Jungingen zebrawszy wielkie woysko z Niemiecich
ziemi y Prus / ku temu iako Długos y Niechomius cap. 40.
lib. 4. pisał / miał bardzo wiele Francuzow / Anglikow / y in
szych cudzoziemcow na Litwę dobrowolnie zebranych / ciągnął Niemcem rzeką
w naczyniu wodnym / y ziemią do Litwy / wołosci wsiyskie mieczem y ogniem
wojując / zaczęł y twierdzy / także zamczkow wzmodzi y w Litwie kilko wziął.

Potym Swidrigel będąc przewodnikiem ze wsiyskim woyskiem Niemiec
kim / y Francuskim / y z Mistrzem Konradem Jungingen / przyciągnęli pod Wil
no / Ktorego ciele dwa Miesiące dobywali wstawnie szurmując / y strzelając
na obadwa zamki / a gdy niemogli mocą / wdali się do zdrady / y przehięli Swi
drigajla Czerncow Ruskich Ktorzy w zamku byli / aby na pewny czas potajemnie
obadwa zamki zapalili / Na co im gdy się Swidrigajlo z Krzyżakami iako na
pewne zwycięstwo spodziewali / omylił ich nędziera / Do ieden Czerniec będąc
lepszego sumienia one rade starym / y przetożonym zamkowym opowiedział /
a tak gdy one drugie Czernce iako zdrayce starano / Krzyżacy y Mistrz Pruski
z Swidrigajlent niedokazawszy na co się byli nasadzili musieli precz odcignąć.

Swidrigajlo
z Krzyżakami
dwa Miesiące
Wilna dobywa

Witold też chociaż miał niemnąż woysko z Litwy / z Rusi y z Polski ze
brane / wśakże niesmiał walczyć bitwy iawnie dąc Krzyżakom / Ktorzy mocą y
wielkością przewyżsali / tylko wstawnie woysko ich najeżdzał / trapił y trwo
żył / drugich w picowaniu y w zagonach gromił / w ciastnych zaś miejscach za
sadką bardzo wiele ich pobił / y poimał / a czasem do Pruskich krajów wtarczki
czynił wzajem / ich bogate Solwarki łupiąc / y wojując / tak iż nie mniejszą szkoda
Krzyżacy w woysku y w ziemi swojej podieli / iako w Litwie uczynili / bo sobie
wzajem wet za wet oddawali.

Czerncy Ruscy
zdraycy starani.

Witold statow
Niemcow tras
pi.

Tegoż roku jemie Wernerus Tetingar Marszałek wielki Pruski / uczyniwszy
odwrot Litwę znów wojował / a z łupami y z więźniami uśedł. Po nim zaś
Ulrikus Jungingen Woyt Sambiyski rodzony Brat Mistrza Pruskiego (Ktorzy
y sam będąc Mistrzem potym od Jagela porażony był y zabity) zwyciężym wo
yskiem zmodzłą ziemię okolo Niedni / y Rosiem splundrował.

Książę
zmodz wołala.

Witold Inster-
berg poburzył.

Książę Pod-
laski wojował.

Tego zwojowania krain swoich mścić się Witold wtargnął też do Prus z wojskiem Litewskim / gdzie około Insterborku wsiyski bogate włości gbur-
skie y folwarki Krzyżackie / ogniem / mieczem y łupami zburzył / y bez odporu
z wielką korzyścią y zdobyczą do Litwy się wrócił. Konradus zaś Koborg
Komendant z Balgi z wojskiem Niemieckim na Podlaskę Litewską wtargnął /
y Drohicę ziemie także zwojował / y łupy z więźniami do Prus wywiodł.

**O bitwie Witoldowey z Ro-
ributem / y o dzieciu Kijowem Włodimirzowi Książę
Śludkich przodkowi z męstusznem wasni / a o śmierci Stri-
łowowey / y o poimaniu Koriatowicą na Podolu / a opamięta-
niu Samkow Podolskich przez Witolda.**

Rozdział II.

Stołd częstymi wojnami a wstawnicznymi
zwrogami y wroczugami będąc wyniszczone / y wstarb
bardzo zubożony / a ku temu iż nowo na państwo ze-
wpał spustoszonym y zwojowanym osiadł / przemę-
ślał iakoby wielkiego Księstwa Litewskiego Solec ku
pierwszej zacności y wielmożności mógł wyozwignąć /
y do starbu wyniszczone dochody starozwoyte / y imio-
ną stołeczne w onych wojnach y zwrogach wewnętrznych rozno rozszarpał / y od
stołu Książęcego oddalone (iako się y u nas dziś dzieje) przywrócić.

Anarilla,
gospodarstwo/
agellus, dochód
pny przymiot

Witold nalażł
przechylny na
Brata Strigow-
ne.

A tak gdy go nauczył ingenioś agellus porządnego gospodarstwa / naprzód się
tamtę wołał gdzie co wiać rozumiał / przeto nalażł przyczynę na Książę Dmistrę
Koributa Olgerdowicę / Krola Jagellę rodzzonego / a sobie stryjecznego Brata /
przodka Książę Szbarastich y Wisniowieckich / który wten czas miał wziął na
Nowogrodku Siewierskim / do którego posłał / aby mu hoło y przysięgę wle-
ności / y poddania / iako Panu zwierzchnemu a wielkiemu Książę Litewskie-
mu uczynił / a iżby dawał danie zwykłe do starbu wielkiego Księstwa / iako przed-
tym zwyczajem bywała dawana z Siewierskiego Księstwa / tymże też poselstwem
y do Książę Włodimirza Olgerdowicę / drugiego Brata Krola Jagellę ro-
dzonęgo / Książę Kijowskiego przodka Książę Śludkich odprawił / y do Siedo-
ra Koriatowicę / który wten czas Podole trzymał / aby mu wsiyscy posłuszeń-
stwo y przysięgę poddania z holdem oddali.

Bitwa Kor-
butowa z Wi-
toldem.

Dmistr Koribut Książę Siewierskie / czując się być Olgerdowym Synem y
rodzonym Bratem Krolowskim / a bliższym do wielkiego Księstwa niżli Witold /
nie chciał się w hoło podawać / ani przysięgi czynić / y owsem do Witolda wsta-
zał iż też miał część w Wilnie bliższą niż on. Tym iego śniwały a hardym o-
kazaniem Witold obruszył / chcąc go do posłuszeństwa przywieść / wyprawił się
z wojskiem Litewskim y Smoleńskim przeciw niemu do Siewierskiej ziemie / co
wysławszy Koribut Olgerdowic / nie chciał czekać nieprzyjaciela w swojej zie-
mi / ale zebrawszy wojsko z Rusi / y mając pomoc od Książę Twerzkiego / cią-
gnął też do Litwy przeciw Witoldowi / nie żądając mu do Siewierskiej dalekiej
drogi / A gdy się obiedwie wojska seiały / y Włodowowa podali się wsta-
pny

pnym boiem na szerokich polach ogromną zapalczywością / Koribut z swoimi
Ruskiemi siłami / Witold zaś z Litwą y z Żmudzią / y siłami wielko-
ścią wojska tego przewyższając / na ostatek goy bitwę tylko godzin w warpliwym
szczęściu zobuował / stron trwał / poczęły się wsi Koributowe trwożyć / mieszać /
y z płacem wstępować / a Witold tym siłami z Litwą nacierając pomieszanych
rozzerwał / y rozgromił / co obaczwszy Koribut dodał koniowi ostrog / chcąc
się zachować na drugi raz do lepszego szczęścia / a tak w małej drużynie z pogromu
wbieżat do Nowogrodka Siewierskiego głównego Zamku wdziału swotego / na
którym się z żoną y z dziećmi zawarł / blaski y wieże Ryceřstwem y strzelbą po-
rządnie opatrzywszy. A Witold używając zwycięstwa / mało co wytchnaw-
szy pościł łupy z pobitych żołnierz / y rycerstwo jego zebrali / a swoich pochowa-
li / ciągnął za nim do Nowogrodka Siewierskiego / a obegnąwszy go ze wszyst-
kich stron na wieże y na blaski oścawicznie szturmował / ściany podkopując / y
ogień podkładając / tak długo aż Zamek mocą wziął / gozie Koribut z żoną /
y z dziećmi poimał / a pobrawszy skarby / majątność / y rysunki jego / Zamek
swoimi ofiadował / y w krainach jego Siewierskich Starosty / y namiestniki swoje
wstawil / a śanego Koribut z żoną Cerką Książcia Rezańskiego y z dziećmi
do Wilna na więzienie odesłał / gozie długiczas pod strażą na Zamku wyspym
Wileńskim siedział / aż go potym Alexander Książ Rezańskie albo Holha Ciesie
iego w Krola Jagel / y w Witolda wyreczył / y wyprosił / slubując im od niego
za pokoy / iż się nie będzie trzymował / iakoż tego Książcia Rezańskiego sa-
y dziś zapisał około tego postanowienia w Skarbie Krolewskim na Zamku
Krakowskim / za którymi Jagel / y Witold Dimitra Koribut z więzienia Wi-
leńskiego wypuścili. O których zapissach Cromerus lib. 15. wspomina.

Fugiens item et
pugnabit.
Koribut zblen y
przegranej wa-
cieli.

Koribut z żoną
y z dziećmi po-
imał.

Holha Książ
Rezańskie Ciesie
Koributow.

W tenże czas Siewierskie Księstwo Koributow wziął y Nowogrodek z
Branskiem Witold sobie do wielkiego Księstwa Litewskiego przywłaszczył / a
Koributowi dał z lasi w odmiane na Podolu y na Wołyniu ty Zamki / Brastła-
wiec / Winnica / Sokolec / y Brzeńsk / potym sam Dimitr Koribut / Wsiwiec
wiec y Zbaraż Zamki zbudował. Jego potym Syn Sigmunt Koribut był na
Krolestwo Czeskie wybrany / a potym w przegranej bitwie / ktorey pomagał
Swidrigalowi wrociwszy się z Czech / był poimany y wtopiony w Swiętej rze-
ce pod Wilkomeriem / od Książki Michaila syna Sigmunta Książkowiec wiel-
kiego Książ Litewskiego zabitego w Trokach. Drugi zaś Syn Koributow Jie-
dor albo Jiedko mając pomoc od Włochow y Tatarow / chciał Jagelowi
Krolowi Polskiemu Strygowi wojnę odpiąć / potym porażony musiał Kro-
lowi podać Brzeńsk / y Brastław / Roku 1430. iako o tym będzie niżej / a
sam na Zbarażu / Wsińowcu / na Kołodnie y Smilżniczach przestał / z tego po-
tym z tego syna Książca Daniela albo Dąbka w Ryceřskich sprawach doświad-
czonego / Książca Zbarażskie y Wsińowickie etc. są rozmnożeni.

Przeniesienie
prawy Babi-
lonskie Koribut-
ow / z Sie-
wierskiego Książ-
stwa na Wo-
łyń.

Genealogia
Książca Zbara-
żskie y Wsińow-
ickie.

Potym Witold czyniąc sobie przestrzeń / y wolne pánowanie w Li-
twie / y w Rusi / a prawie wniatając y wpatrzając zawady sobie przeciwe z
wielkiego Księstwa Litewskiego / y z Ruskiego / skarał Koribut / znalazł
przyczynę aez niełupną y na Włodimirza Olgerdowicza Książ Kijowskie v-
dzielne / przodk Książa Sluckich / a żadałszy mu winę nieposłuszeństwa / iako-
by się miał wybić z zwierzchności Wielkiego Księstwa Litewskiego / wypra-
wił się z wojskiem do Kijowa wdziału jego własnego / mając z sobą w towa-
rzystwie Skirgajla Książ Brata Włodimirzowego rodzonego / a sobie stry-
cznego / ktoremu był Witold obiecał y obwiazal się Kijow podać / iż mu Stoli-
ce wielkiego Księstwa Litewskiego w Wilnie postąpi / iakośmy wyżej o tym na-
pissali. A tak w ten czas Witold znalazł aez niełupną przyczynę wojny / y na

Zarządnie nie
mał woda.

Książę Włodimirz / aby go z Kijowa / *per nefas* wyrzucił / a Skirgajłowi / *sia* w obla-
 enicy / y w zapissach wisczył / miał też stara wasi / y zapaliły gniew na Włodimira
 rzę y na Koributę / iż poń był v Krzyżakow / przesładzał mu do Wielkiego
 Księstwa Litewskiego / Grodno też / Suraz / Brzeście / y Kamieniec Podlaski pod
 nim wzięli / Krolowi Jagelowi Bratu pomagając / iakoś o tym miał wyspy.
 Przeto się tego wszystkiego chciał na Koributem / y Włodimirzem zrażem po-
 mścić / zostawszy Wielkim Księżem Litewskim / a obchodząc się z nim iako Lew
 z Osłem w dziale / albo Wilk w spowiedzi z Baranem.

Włodimirz zaś rozumiejąc się być Synem Olgerdowym y Bratem Krola
 Jagela / *rodzonym* / a Książciem z Księzow Wielkich Litewskich / *rodzonym* / y
 mając wolny udział na wolnym Księstwie Kijowskim od Ducha Olgerda / *ktemu*
 będąc bliższy do Wilna y do Wielkiego Księstwa Litewskiego po Dychu y po Bracie
 Jagelu / a niż Witold / który stryjecznym Bratem będąc / *rodzonych* posiadł /
 niechciał hołdu / ani przysięgi y poddaństwa niewolnego / które na nim Witold
 wyciągał postąpić / ale odzywając się do swiętej sprawiedliwości w której rwał /
 y do prawa przyrodzonego / y do pospolitej wolności / wymyślił się bronić / a
 gwałt niesłuszny iako mogąc / słuszną obronę odbijać.

Wonna Witold
 towa na Wło-
 dimirza Kijow-
 skiego.

A wtym Witold z Skirgajłem na początku Wiosny Owrucza y Żitomir
 zamki jego przygrodku Kijowskie mocą wzięli / które Witold zaraż Skirgajłowi
 podał / a gdy Witold do Kijowa z wojskiem ciągnął / nagotował się Wło-
 dimirz przeciw niemu / chcąc mu bitwę dać / Ale Krol Jagelo który też był tej
 znowy tajemnym uczestnikiem siole broniąc / y hamując krwie Braterskiej
 rozłania / przywiódł do zgody Włodimirza z Witoldem przez Posły Koronne /
 Tak iż Włodimirz musiał Kijow puścić Witoldowi / na którym według zmo-
 wy Skirgajła Brata Włodimirzowego Książciem Kijowskim zaraż przelo-
 żył / y Kijow ze wszystkimi przygrodkami w moc jego podał / a Włodimirzowi
 Książciu dał zamiąną Kopył zamek z wielkimi wołosćiami / z puszcami / z so-
 warkami / z dworami / y z ieżiorami / począwszy od Kopyła zamku / y od tego
 miejsca gdzie się Tumen poczyną (na którym miejscu sam był) aż do Piotra-
 kowie Miaszczka / y gdzie Stucza w Prepiec / a Prepiec do Dniepru wpada /
 w obrębie na długo y na szerzą przez trzydzieści y kilka mil / to mu wszystko w ten
 czas zwynalazła Comissarzow od Jagela Krola przysłanych wydzielił / y oddał
 w wolne na wieczność z potomki używanie / wskazuje potym Synowi tego Wło-
 dimirza Olgerdowicz Alerandrowi albo Olekowi Książciu / od którego się Książ-
 cę Suckie Olekowicami pisał / Kazimierz Jagelowie zostawszy Wielkim
 Księżem Litewskim / Kijow ze wszystkimi przygrodkami wrócił / y przy Kopylu
 go zostawił / iako o tym będzie niżej.

Włodimirz Ki-
 low podał Wi-
 toldowi.

Tuż wdział
 Włodimirzowi
 Kopył etc. ja
 Kijow.

Kijow jako
 Olekowi Książ-
 cę wrocon.

A Skirgajło Brat Włodimirzow zostawszy przez Witolda Książciem Ki-
 jowskim / ciągnął z wojskiem pod Kaniow / pod Cirkassy / y pod Żwinigrod
 zamki / których Włodimirz niechciał puścić ani Witoldowi / ani Skirgajłowi /
 a ich Skirgajło mocą dobył y opanował / a tak w ten czas Skirgajło otrzy-
 mał pod Bratem Włodimirzem Kijowskie Księstwo Żitomir / Owrucza / Ka-
 niow / Cirkassy / y Żwinigrod zamki ze wszystkimi przygrodkami y przyległo-
 ściami Kijowskimi. Ale się nie długo na nowym państwie pod Bratem starszym
 nieślusnie podszczepionym wesił / Bo rychło potym gdy wyruchał za Dniepr
 w łowy / prosił go do swojego solwarku Żumien Kijowskich Czerncow / namiest-
 nik na ten czas Metropolitow / tamże gdy sobie podwesił / a bez kredencu z to-
 wârzystwem y z dworzanymi się napiął / żądał mu on Żumien truciźną iadownicą
 w pićiu / od której w Kijowie rychło umarł. Potym z wielką wziętością y za-
 łością wszyscy Kijowianie (których był sobie hojnością zniewolił) odprawo-
 wali mu

Skirgajło Książ-
 cę Kijow-
 skim zostawszy
 struty.

wali mu pogrzeb obyczajem Książecym / z processjami y z innymi Ceremoniami Popow Ruskich / pochowan w Pieczurach Kijowskich / Ktore są sławne gro- bami zacnych Książat Ruskich / a Długosł w swojej Kronice napisał / iż Skir- gajło był zabity od swoich poddanych na Zamku Wissegradzkim / dla nieznos- nego okrucieństwa / Ale Łatopisze Ruskie y Litewskie / Wapowski / Cromerus y Niechomius ostrutego być na cześć zdraźliwego od Żumiana Kijowskie * świadczą.

Skirgajło w
Pieczurach po-
chowan.

A tak czterey synowie Olgerdowi Bracia Jagelowi / nie swojmierecia zepili z Swiatą / Do Witolda Wiguntę Alexandrę Książę Bzewskie otrul przez naprą- wa / Narimuntę zaś nogi obieścił y wstrzelał pod Wilnem / a Korigelę sciał. Skir- gajło zaś przez Żumiana otruty / A Kiejstutowi Synowie Toczyt pod Wil- nem z dziesiątą zabity / a Sigmunt zostawszy Wielkim Kieozem w Trokach za- rżany / iego tej Syn Michajło gdy do Moskwy ziachał w Prąstkurze od Popa- otruty / Na wojnie zaś gdy Witolda Tatarowie porażili / wzięliwie dla obrony oyczyny / poległ dwaj Olgerdowi Synowie / Andrzej Który ono w Chęcinach trzy lata siedział / y Dymitr Koribut z dwiema Synami / przodek Książat Zba- raskich y Wiskiewickich / y Patryk Syn Kiejstutow z dwiema Synami / iako o tym będzie mowy.

Żećle Olger-
dowicow y
Kiejstutowi-
cow.

Do śmierci Książęcia Skirgajła w Kijowie otrutego / Witold przelożył na Kiejstwo Kijowskie od siebie namiestnikiem Książę Golsaniskie Jwanę Algimun- towicę / na Ktorego był bardzo łaskaw / bo z nim y w Prusiech przez wszystkie czas mieszkał / y Córke iego Anasztasia albo Sophia Moskiewskiemu Wasilewui w małżeństwo z Malsborku odprowadził / y do Wilna dobycia wiernie we wysys- tim Witoldowi pomagał.

Jwan Algi-
muntowic Książ-
ę Golsaniski/
namiestnikowa
Kijowski.

Potym sie Witold do Podola z wojskiem Litewskim y Ruskim wyprą- wil / na Książę Siedorę Koriatowicę / Który sie z poddaństwem / y z powinności wielkiego Kiejstwa Litewskiego y z Witoldowej zwierzchności wybijał. A skoro Witold pod Brąstaw Podolski przyciągnął / chciał mu mocą odpierać Koria- towic / ale iż sie targat z motyka na Słońce / zarazem był od Witolda porażony / tak iż sam ledwo uciekł do Kameniec / a Witold wzywając zwycięstwa pobrat- ty Zamki Podolskie częścią mocą / częścią przez podanie / Bractarę / Smotric / Czerwonogród / Bektę / y Skatę / gdzie y teraz widać mogiły / wroczyśca y ścia- ce Witoldowe / iakom sam widział roku 1575. gdym iachat z Turęk przez Podo- le. Ublegl potym Witold Kameniec główny zamek Podolski / na Którym sie był Siedor Koriatowic zawarł / mając pomoc od Wołochow sasiadow. Ale gdy o- baczyli obleżnicy wporcie nasadzona myśl Witoldowe do dobywania zamku / po- wozili sie sami między sobą Podolanie z Wołostkami żołnierzami / A wtęy niezgo- dzie (Która pospolicie namocniejszy zamki y państwa więcej niż nieprzyjaciel bu- rzy) Witold wziął przez podanie Kameniec Zamek y Miasto przyroczemim miejscem bardzo obroune / y uści sie w rozsądku oczu własnych nie myle / nie doby- te / gdzieby ku temu porządne obrońowanie przystąpiło.

Witold do Po-
dola na Koria-
towicę.

Witold Podol-
e wziął.

Witold wziął
Kameniec Po-
dolski.

Tamie Witold poimał Książę Siedorę Koriatowicę / y odesłał go na wie- zienie do Wilna / a sam wysysko Podole z Zamkami / y z przygrodkami opano- wał / y Starostkami / namiestnikami / y żołnierzami Litewskimi osiadowił / a do wielkiego Kiejstwa Litewskiego przyłączył.

A iako Olgerd Striy Witoldow roku 1331. naprzod Podole osiadł / a Tatarzy y ich Baskaki z niego wygnat / y dał ie w dzierżawę Koriatowicom / tedy do tego roku / gdy ie zaś Witold potomkowi Koriatowemu Siedorowi wydart / y wziął wysko lat 64. A przedtym iesze / na co sie wysyski Łatopisze Litewskie zgadzają / Olgerd sam był wygnat drugiego Siedorę Koriatowicę z Podola / także dla nieposłuszeństwa / y Zamki wysyski pod nim pobrat / y Ustęskę iego Na- miestnika

miejscu poimał / a sam Siedor Koriatowicz do Weger uciekł / y tam będąc wygnanym na dworze Karolusa Krola Wegerstiego umarł / roku 1340. iakośmy o tym wyzszy w sprawach Olgerdowych z pewnych dowodow napissali. A tak Podole dwiema Siedorom Koriatowicom dwa kroc było odigte dla nieposłuszeństwa / pierwszy raz przez Olgerda roku 1339. a potym wtory y ostatni raz przez Witolda roku 1395. kiedy uis Podole skutecznie w Prouincia albo w powiat / y w Woiewodztwo bylo do wielkiego Xięstwa obrocone.

Podolu Berze świade. ctwo. Rozdział III.

Látopiſce o
Podolu.

Cromerus lib.
15.

Szyskie Látopiſcze Ruſkie y Litewſkie ſtare / tymi ſłowami ſwiadcza o Podolu: Jz Krol Władysław Jagęło / ſłyſząc o opánowaniu ziemi Podolſkiej przez Litwę / proſił Witolda / aby mu z miłoſci bráterſkiej ku ſławie tego / y Korony Polſkiej rozſzerzeniu / poſtąpić część Podola w pewney ſumie pieniędzy / iakoż Witold według ugody ſpuſcił Jagęłowi Krolowi we dwudziestu tyſięcy kop Polſkich (bo Cromer tej ſumy 40000. złotych kładzie) ty zamki Podolſkie / Kámiennic / Smotric / Skale / y Czerwonygrodek / A w uſſych zamkach Podolſkich Stároſty ſwoie Witold oſſadził / iako w Winnicy / w Braſławiu / w Bełocie / w Sokolu etc. A potym Krol Polſki wyzſhey miánowane zamki Podolſkie od Witolda poſtąpione dał w ſumie Pánu Spitzkowi.

Cromer o Po-
dolu.

Káſimierz
część Podola
oſiadał.

Alé Cromer lib 15. omylnoſć Látopiſczowi Ruſkiemu albo wmyſlne zepſowanie porzadku przez piſarza przyczyta / a dálej tak piſe / chełi (powiáda) Litwá abyſmy im pozwolili tego / iz Koriatowicy Podole od Tatar ſpuſtoſhone oſiedli / y Zamki wnim pobudowali / Niechayze też nam pozwola / iz Káſimierz Krol Polſki wſyſtkie Ruſ ná południe leżaca / y Podole aż do Krzemieńca przez niego opánował / czegoſmy (powiáda) z pewnego dochádania doſli / y z ſámych Xięzat Litewſkich zapiſow / między ktorými był ieden Jurgi Koriatowicz / ktory potym od Mołochow / iako Hiſtoria Litewſka ſwiadczy / był ocruty albo zabity / tegoſmy doſwiadczyli. A potym Ludwik Krol Węgierſki y Polſki / iako ná wſyſtkich Ruſkich zamkach / ktore ná ten czas ku Polſce ſłużyły / tak y ná Podolu Węgry Stároſty przetożył / y ſa powiáda w ſkárbie Krolewſkim w Krakowie liſty Teodora albo Siedora Koriatowicza Xięzięcia Podolſkiego / y Pána Wegerſkiego z Munkaczu máło po tym czasie piſane / ktorými liſtami ſwiadczy / iz ſie z Władysławem Krolew Polſkim pogodził / a z Podolim mu ſie w obrone podał / ná to ieſt kopia Priwileiu tegoż Krola Władysława Jagęła pod titulem y pieczęcią Woyciecha Arcybiskupa Gneźnieſkiego z Priwileiu Krolewſkiego przepiſana / w ktorej Krol okázuie / iz Zamek z włoſcią Kámienniecká Witoldowi / y dziezicom tego dał Mańſkim albo Boldownym obyczáiem / a to bylo roku 1394. ktory ſie (powiáda) czas zgadza z onym ktorego Látopiſec ſwiadczy / Kámiennic z uſſymi Podolſkimi zamkami moca przez Witolda być opánowane. Potym Cromer dálej piſe / ſkad powiáda podobnieyſza rzecz ku prawdzie ieſt / iz Witold gdy onę część Podola / w ktorej ieſt Zidomir / y Cyrkásſy w moc ſwą podbił / Kámiennic też pod Pánem z Munkaczu Węgiera

czu Węgierstwu / który od Ludwika trzymał / Witold opłanował / Ale to za proś-
 ba u Króla Jagieła odzierał / gdyż powiada ona część Podola do Królestwa
 Polskiego należała / a ostatni Podola przerzeczony Pan z Munkaczem Węgrzyn
 trzymał za dozwoleniem Królewskim / iako to Cromer serzey wywodzi. Ale Wi-
 told iako wziął Podole mocą / y Tatarzy z niego płoszali / Tak go ani u Króla
 Brata / ani u Węgrow / którzy tam y przyległości / ani dziedzictwa żadnego nie
 mieli / nie prosili / Ale jeśli które Ziemki od Ludwika Króla Węgrowie na Podol-
 lu trzymali / Ruskie im to po jego śmierci iako własne dziedzictwo Witold wy-
 dął / Ponieważ też ieszcze dawno przedtym Olgerd Strzy Witoldowi wielki
 Xiądz Litewski / y Koriatowicy w Podolu (Tatarzy wygnawszy) opłanowali. y
 tam Ziemki w puszczykach Podolskich nabudowali / y osiedlili Litwa / iako w
 Kamieniu / w Skale / w Bektocie / y w innych przysiółkach / Aż kiedy Olgerd me-
 posłusznego Siedora Koriatowicza Synowca skamieniał wygnął / który do Węgier
 uciekłszy wołując Historię Litewską Podolskie Ziemki Wołochami y Węgra-
 mi był osiedził / którzy też do czasów Witoldowych niektóre twierdze trzymać mo-
 gli. Potym Cromer sam piśe lib. 16. tymi słowy: Jż Jagieło Król Polski / iedną-
 rac Swidrygielę brata niepokojnego / aby więcej Litwy oyczyny swojej z Krzi-
 żakami niewoził / przyzwał go z Prus zapłaciwszy zań wielką sumę pieniędzy /
 które tam był natrawił / y co był na wojnę przeciw Witoldowi wysłał / A Po-
 dole odkupiwszy od synów Spiska Melszńskiego w piaci tysiąc grzywien Prę-
 szych albo Czeskich / iemu dał na wychowanie. A o tym iako było zaślę Podole
 w dzierżawę Spiska Melszńskiego Łatopisze Ruskie na drugim miejscu ciek-
 swiadcza / w roku 1423. postął Jagieło do Witolda mówiąc tymi słowy / Kto-
 reśmi był Ziemki dał we dwudziestu tysięcy kop / iam je oddał Spiskowi / Aż
 Spiska Tatarowie zabili / tedy żonę będąc Wdową z małymi dziećmi nie
 może obronić Ziemek od Tatar / Ale pobierz Ziemki swoje / a nunc odday dwa
 dziesięć tysięcy kop któreśmi opisał / co Książ Witold wezywał / y postął pie-
 nadze Królowi Jagielowi / przez ruce Pana Dymiry / y Pana Dymitra Wasi-
 lewica / A tak Witold Ziemki Podolskie ku Litwie pobrawszy / Starostę na nich
 wezywał Bronowskiego / A potym dał Podole wszytko Dedygoldowi / A w ma-
 łym czasie dał Dedygoldowi Smoleńsk / A Podole oddał Dedygoldowi Woie-
 wodzie Wileńskiemu / które on trzymał ze wszytkimi Ziemkami / aż do śmierci
 Witoldowej / A gdy Witold umarł / tedy iako sam Cromer na początku ksiąg
 20. Kroniki Polskiej piśe / Długosł także / y Niechouius lib. 4. cap. 48. fol. 288.
 Pánowie Polscy Paweł Biskup Kamieniecki prostego narodu / ale dochcipny y
 chytry / Teodrik Michał / y Mussilo Bracia rodzeni Buczaczy / y Crussin
 Gálowski / pošli się śmierci Witoldową nie rozstawia / wyzwáli do siebie oby-
 czajem przyiacielskim Danyel Woiewodę Wileńskiego z Kamienią Podol-
 skiego w rzeczy na poradę / ale nie wiele radząc skoro do nich wyiachał poimáli
 go / a Kamieniec Ziemek / y inne Podolskie Ziemki w moc swoje wzeli / a od tego
 czasu piśe Niechouius / Podole do Polskiego Królestwa przyiaczone jest /
 wszytkie nie piśe / gdzie podzieli Danyel poimánego / ale się na to Łatopisze
 Litewskie zgadzają / iż go zabito / co być mogło / jeśli się broni / obaczysz iż
 wpadł w niespodzianą samolowę / działo się to Roku 1430. a pod mocą Li-
 tewską Podolska Ziemia / iako ja Olgerd opłanował z Koriatowiczami Roku
 1331. była 80 lat y rok / wszytkie y potym Swidrygielę zostawisz wielkim
 Xiędzem Litewskim po Witoldzie / długie burdy wiódł o Podole z Po-
 lakami / y potym trwał przy Litwie / aż do Alexandra
 Króla zupełnie / iż o tym będzie niżej
 na swoich miejscach.

Miejsce gdzie
 iako Witold
 Podole odzyskał.

Józef Murawski

Podole Swi-
 drigelowi po-
 dano.

Witold Jagiełło
 Jagiełło Jagiełło
 Jagiełło Jagiełło
 Jagiełło Jagiełło

W przedmianiu Jagelowym &

Swidrigaylem / a iako pod nim zas Witold wziat
 Witebsk y Horpa / dlaiego rosterkow / o poddaniu y hołdzie Kiazat
 Odruckich / y Juria Swentostawowicia Smolenskigo / o wziesciu Smolenska
 iemu / y iego Bratu Hlebowi / o zwoiowaniu Kiestwa Rezsanskigo / poras
 zeniu Tatarow / y o przyjezdzie Wasila B: Kniiazia Moskiew-
 skiego do Witolda na Smolensk / Roku 1396.

Rozdzial III.

Oku 1396. Wladislaw Jagelo Krol Polski pod-
 niosl slusna woyna na Wladislawa Kiazę Opolskie / ktory
 bardzo wiele Imion y Zamkow w Polsce od Ludwika
 Krola Wegerstkiego y Polskiego nadanych trzymal / a Jaga-
 la ganic sobie wazyl / y zwierzchnosci iego niechcial znac /
 przeto go Jagelo pretko skaral / iako y Witold Bratow / y
 wziat mu Jagelo tylko za siedm dni siedm Zamkow przed-
 nieyszych / Holstem na skale / Krzepice / Wielun / Bobolice / Brzeznic / Ostrzes-
 sow / y Grabow / Ale pod Zamkiem Boleslawcem nad rzeka Proslina w mo-
 cnym miejscu lezacym / siedm lat Polacy lezeli / az sie na osmy rok oblezenci po-
 dali.

Polacy 7. lat
 Boleslawca
 dobywali.

A Wladislaw Kiazę Opolskie wetniac sklod swoich y Zamkow pobranych /
 Polskie ukrainne wlosci wtarczkaami czestymi drapiezyt / do czego mu pomagalo
 wiele Polakow wywołancow / y tych ktorzy mairnosci swoje porzucili.
 Przeto Krol Jagelo ciagnal z woyskiem do iego oyczystego Kiestwa / Opole Za-
 mek y Miasto przednieyszy oblegl / Olesno / Strzelec / y Lubliniec Zamki mocni
 wziat / ktore Spiekwowi Melstinskiemu w dzierzawa darowal / az potym Wladis-
 law Kiazę Opolskie / widzac iz trudno przeciw osnowi wierzgać / v Krola Ja-
 gela laski prosic musial / ktora otrzymal za przyczyna Krola Czeskiego / y za-
 reikomia Wenclawa Biskupa Wratstawskiego / takze Ludwika Brestkiego /
 Konrada Plesnickiego / y Rozlenskigo / y Przemyslaw Opawskiego Kiazat /
 O czym Dlugos / Niechouius y Cromer lib. 15. aditionis secunda foli 250. & 251. se-
 rzezy pisa.

Siedor Sangus-
 ko Siewierski
 ziemie otrzy-
 mat.

Tegoz czassu Siedor Tangusko Kiazę Wlodimirskie v Krola Jagela y v
 Witolda z laski otrzymal Kiestwo Siewierskie / dawszy na sie listy y mocne za-
 pisy / iz mial napotym zawzdy byc pod mocą Krolewstwa / iak Cromer pise.

Swidrigaylo
 z Niemcy Li-
 tews burz.

A Kiazę Boleslaw Swidrigaylo Brat Jagelow bedac zbiegiem w Prus-
 siech / zebrał sie z nowu na Witolda / A tak roku 1403. iako Dlugos y Niecho-
 uius lib. 4. cap. 42. etc. pisa / z Mistrzem Pruskim Conradem Jungingen / y z
 wielkim woyskiem Niemieckim na dzien S. Doroty do ziem oyczystych Litew-
 skich przyciagnal / ktore ogniem y mieczem zwoiowawszy y polupiwszy / wrocil
 sie z Mistrzem do Ragnety. A skoro Mistrz Pruski odcignal z lupami / wnet
 zarazem zdrugiej strony Mistrza Lislantkiego woysko do Smolzi wtargnelo / a
 nabrawszy bardzo wiele lupow y wiazniow / do Lislant sie bez odporu wrocili.

Przeto Krol Jagelo wjalimszy sie tak gwałtownego woiowania oyczyny
 swojey / postal iednacza do Swidrigayla / ktorzy go z Prus pod pewnymi Con-
 dycjami

dzielnymi wyzwali do Polski. A tak Ról Jagło wgadzał w to pilnie/aby wie-
cey Swidrigałyto w Litwie przeciw Wicłodowi nie wiczył / dał mu Podol-
skę / y Żydaczowską ziemię w wdział / y k temu w Polskę ty Miasz y Zamki
z Powiatami / Serij / Siolow Grabsko / Stobnice / Drugnia / y Vscie / Nad
to iesze tysiac cztery sta grzywien rocznego płatu w Żupach Krolewskich mu
naznaczył / Ale iednak ta hoynosc y weczynosc Jagłowa nie mogła wblagać
strzetnego a wicłowodowego Swidrigały / iako Długos y Miechowius lib.
4. cap. 41. et 42. y Cromer lib. 15. także Łatopisze Ruskie y Litewskie świada-
czą.

Swidrigałow
wzrostł w Pol-
skę niewdzi-
czny.

Do skoro w tym prawie czasie umarła Księżna Ołianá Witebska dziedzicz-
ka Zoná Olgerda Wiebofczyka / a Matka Jagłowa y Swidrigałowá / Tedy
Ról Jagło niżatkiego Siedorá Wiołne Ptasniká albo łowczego swiego po-
stał od siebie do Witebská Namieśnikiem. Co widząc Swidrigałyto / iż pod
nim Wicłodo pierwey oyczynę osiadł / a potym go Mściwyskiego dziedzictwa
Ról Jagło oddał / znów wicł do Prus / a potym do Lissland / a wziaw-
szy pomoc od Mistrza Lisslandzkiego y Boiar Ruskich / także Kozaków bardzo
wiele zbuntowawszy / ciągnął do Witebská / którego pretko za żyyczliwość
Rusaków dostał / także poimawszy Stároste Jagłowego Siedorá Wiołne
zrzucił go z blankow / aż syie zlamal / a sam Witebsk opánował / y Orsey po-
tym dobył / także inie przygrodzi Ruskie częścią mocą / częścią przez podanie
pobrat.

Swidrigałow
Witebsk do-
stał.

Co wysławszy Ról Jagło wnet despectem takim od niewdzięcznego brá-
ta obrusony / posłał do Wicłoda Wielkiego Kiedza Litewskiego / prosiac aby
sie tey iego zelizwości y skłody pomścił / ná Swidrigałyem spólnym nieprzyja-
cielen. A tak Wicłodo zebrałszy woysko z Litwy / y z Rusi / ciągnął naprzód
do Orsey / ktorey za kilka dni seurmem dobył / a potym Druczo obegnał / ale
Druczcy Aniaziowie z Boiary swoimi / ácz pierwey stronę Swidrigałyowe
trzymali / laski zarazem prosili / y przyiachawszy w oboz do Wicłoda poddali
mu sie w moc z Zamkiem / y ze wysłskimi dzierzawami dobrowolnie / y wezynili
przysięgę hołdu y posłuszeństwa / tak Wicłodowi / iako inszym iego ná potym
naslednikom Wielkim Kiedzom Litewskim.

Wicłodo Orsę
wziął.

Hołd Aniaziow
Druckich.

Potym Wicłodo mając ius Orsancow y Aniaziow Druckich ná pomoc
zhołdowanych / z ktorych mu przybyło pomocy / ciągnął tym wsiłniey do
Witebská / ktory zerwał wielką mocą obegnał / także też do niego ná pomoc
przydiagnat Kieze Jurgi Swentosláwowie Smolenski / y postąpił mu hołd
y posłuszeństwo do Wielkiego Kiestwa Litewskiego / a tak seurmem / y strzelbą
wstawicznie obudwu Zamków Wicłodo dobywał / ale sie też Swidrigałyto z
Niemcami Lisslandskimi meynie y przemyślnie bronił / tak iż za cztery Wie-
dziele niżnego Zamku ledwo Wicłodo dostał / a zasadzawszy Dziatá w Cerkwie
murowanej ná niżnym Zamku w mocnych ścianach / tłuł mury wysnego
Zamku we dnie y w nocy bez przestanku / Czego iesze dziś iest świadkiem wieża
murowana tu Dziwnie / wysny Zamek murowany z niżnym drzewianym zła-
czająca / ktorey y dziś połowá przez Wicłoda odbita y prawie odcięta stoi /
ale przez Aniaziá Stephaná Koributowicá Zbaráskiego / y przez Pána Stá-
nisláwa Páca Woiewodow drzewem zabudowana / ktorym wpadkom y iam
sie przypátrował / gdym tam pulcorá lata żołnierska służył Roku 1573.

A gdy Swidrigałyta pospolstwo dla niedostatku żywności odstąpiło / tym
śladniey Wicłodo dobył y wysnego Zamku murowanego / y poimał Bolesła-
wa Swidrigałyta Bratá Stryiecznego / ktorego Jagłowi Rólowi do Polski
ná wzięcie odesłał / a sam Witebsk swoim Rycerstwem osadził / y wysłko
Witebskie

Wicłodo Wi-
tebsk dobył o
Swidrigałyta
poimał.

Witebskie Księstwo / Orsa y inſe przygrodky / także Odruckich Książów do poſłuſzeńſtwa Litewſkiego przywiódł / y przypędził.

A Krol Jagiello Swidrigajła poimánego ná Arzemiesie do więzienia poſtał / ále Niechomius piſe / iż go ſam Witold iáko y poimał ták y poſsádził w Arzemiesie / co więcej ku rzeczy / goyż Wołyn y Arzemiesie w ony czasy był Litewſki pod władzą Witoldową / á nie Jagielową / Wſákże potym Swidrigajł za życzliwośćią Ruſſaków w nocy z pet rozwiązány uciekł w Wielki piątek / Roku 1418. y zabił Stároſtę Arzemieskiego Conradá Polaká / á ſam ziachał naprzód do Wołoch / z ktorými w Ruſi ſkody czynił / y ná Podolu / á z Wołoch do Sigmunta Rzymſkiego y Węgierſkiego Krolá (ktory był potym Ceſarzem) do Węgier ziachał.

Potym za przyczyną Bratá Jagelá przyiał go Witold w láſtę / y dał mu Branſto / y Nowogrodęk Siewierſki w dzierżawę / Ale on iáko nieſpokóynie zle y tam nie długo wytrwał / bo trzeci kroc do Krzyaków / potym do Moſkiewſkiego ziachał / O czym niżej ná ſwym mieyſcu przypomniemy / á teraz do rzeczy pierwſzey przyſtępuie.

Po wſięciu Witebská y Orſey / y poimánui Swidrigajł / y po hołodzie Książów Druckich / dał nowę woynę przyczynę Jurgi Swentofławowic Książę Smoleńſki / ktory ácz był przyſzedł ná pomoc Witoldowi pod Witebsko / wſákże ſkoró ſie z nim roziachał / wziął kilko wołoſci Orſeńſkich Witoldowych / y dał w dzierżawę ſwoim Boiárow / k temu za namową Holby Książę Kieżańſkiego / poczał ieſzcze więſze rozruchy wznieć / y hározie przeciw Witoldowi kazać. A ták Witold wczas máłym początłom woyny ná potym ſkódlivey zabięć iac z gotowym woyskiem Litewſkim / ktore go prowadziło od Witebská ku Wilnu / wrócił ſie ná zád / y ciągnął proſto do Smoleńſká / Coſtyſławſki Książ Jurgi Swentofławowic Smoleńſki / wiáchał do Holby Książę Kieżańſkiego / A Witold przyciagnąwszy pod Smoleńſk / wziął Miáſto / potym y Zamek przez podanie. A gdy Złeb Brát Juriá pierwſzego Książę Kieżańſkiego wſáki w Witolda proſił / y hołd poſłuſzeńſtwa do Wielkiego Kieſtwa Litewſkiego czynić poprzyſiał / przyiał go Witold w láſtę / y dał mu oyczyste Kieſtwo Smoleńſkie pod Chorągwiá ſwoią. Swiádeczą tej drugie Látopiſzcze / iż wten czas Witold wziąwszy Smoleńſko Juriowi Swentofławowicowi niepoſłuſnemu / dał mu ná Wołyniu Záſław z láſti / z ktorego dziś ſá Książę Záſławſkie.

Swiádeczą záś Látopiſzcze wſyſtki / iż ten Książ Złeb Swentofławowic / gdy był poſsádzon ná Kieſtwo Smoleńſkie oyczyste od Witolda / nie był wózią czen dobrodzieyſtwa iego / iáko y Brát Książ Jurgi / Bo ſkoro Witold z Smoleńſká wyiachał / niechciał znáć żadney zwierzchnoſci iego / á to wſyſtko z namowy y buntow Książów Holby Kieżańſkiego Cieſciá ſwoiego / ktory był ná ten czas wielce możny.

A ták Witold gryząc ſie ſam w ſobie ná Złebá niewódziecznego Książá Smoleńſkiego / przedſie nie równą woynę / ále fortelem ná to godził / iáko by mógł ony roſterki Smoleńſkie raz po raz wzniecone wſmierzyć / y wſpokoić.

Zebrał ſie tedy znowu z woyskiem Litewſkim / á puſcił wieſć / iż miał ciać gnać ná Zawolſkiego Cárzá Tatarſkiego onego ſławnego Tamerlaná (ktorego Látopiſzcze Temirkuciem / á Tatarowie Temirkutlu (co ieſt ſzczęſliwe żelázo) á Moſkiewſkie Kroniki / y Herberſtein fol. 88. Temiraſak / co ieſt żelázem chrońnym go zowią / bo ná ſczudle chodził / A ſkoro Witold pod Smoleńſk przyſzedł / wyzwał do ſiebie Książów Złebá Swentofławowicá Smoleńſkiego z Bráty /

Swidrigajł y
więzieniawcieli
w ktorom ſia-
dział lat kilko.

Swidrigajł
broł.

Smoleńſka
woyna Witol-
dowa.

Witold wziął
Smoleńſk.

Záſławſkie
Książę ná
Wołyniu.

Fortel Witol-
dowy ná Smo-
leńſko.

Tamerlanes
Albo Temircu-
tlu / Ceſarz Ta-
tarſki ſławny

z Bráty
práwy i
ktory by
Swento-
fławowic
á potym
Litewſki
poſłuſni
był mo-
wychon
(ktorego
tákie R-
zia Jan

Witold
ſkiego.

Ái
lenſkich
rewſkieg
Książ
ſtek trax
od Moſ-
ieſt háro-
wrocił.

Dr
máńá O
Zawolſ-
nia wyſ-
Kozaki
meus T-
kielſki y
wſpomni

Tá
ná Lien-
było do-
rym tan-
tym nie-
trzecieg
wie vni-
biłá / Tá
Litewſki
Látopi-
woyskie
leżał. 2

T
dow / ſi-
go ná S-
Cieſcio-
támże p-
merlan-
tym w-

z Brąty / nā przyiścielstę rozmowę / chcąc się z nim iakoby poradzic o roko wy-
prawy nā Tātary / y wprowadzenie nā Cárstwo Zawolskie Tachetmissā Cárzā /
ktory był wten czas wygnāncem w woysku Witoldowym. A gdy Kniāz Gieb
Swentostławowic do obozu Witoldowego przyiścił / przyiścił go wdzięcznie /
ā potym podweseliwszy z nim / zāhāmował go w obozie / ā sam z Ryceřstwem
Litewskim przebrānym do Zamku wiścił / y tāk Smolensko opānował / y nie-
posłusznego skarał fortelem / bez krwie rozłania / coby było musiało być / by go
był mocą dobywał. Dał potym z łaski Kniāziui Giebowi Połony Zamek nā
wychowanie z niemālā wolościā / ā sam nā się wszystko Kieřstwo Smolenskie
(ktorego się wten czas dziedzicy Wielkimi Kniāziāmi pisali) wziął / y Litwa
tākże Rusakami ktorym vsal ofiādził / ā namiestnikiem w nim przelożył Kniā-
zia Jamuntā Wāssitā Borekowiā.

A Kniāz Jurgi Swentostławowic Brāt Giebow stāršy / ktoremu był
Witold pierwey Smolensko wziął / był nā ten czas v Kniāziā Holhy Režān-
skiego.

A iż ten Kniāz Holhā Režāński tych wszystkich buntow y rosterkow Sma-
lenskich był przyczynicā / posłał Witold zarazem z Smolenskā część woyskā Li-
tewskiego y Ruskiego wiego dzierzawy / przelożywszy nad nimi Hetmānem
Kniāziā Siemionā Lingwieniewicā Mścislawskiego / ktory bez odporu wpy-
stek tray Režāński między Oka y Donem ālbo Tanaim Režāni leżacy mil 36.
od Moskwy zwoiował / ā z zwycięstwem / y z wielkā korzyściā / (gdyż ten tray
jest bārdzo wrodzāyny / O czym czytay Herbersteinā fol. 65.) do Witolda się
wrocil.

Druga zaś część woyskā Litewskiego y Ruskiego przelożywszy nad nim Het-
mānā Olgerdā Pānā Litewskiego / wyprawił Witold w dziście polā / do Zorody
Zawolskiej / y Zadoskiej / chcąc Tātarskiej mocy sprobować / y ich poloże-
nia wyspiegować. A tak gdy ius Olgerd Hetman z woyskiem Litewskim / y z
Kozaki Ruskimi przyciagnął nād Don Rzekā / ktora my Lācimnicy / y Pcolo-
meus Tanaim zowiemy / zāstąpili mu trzy Cárzykowie Brācia / Krimski / Ru-
kielski y Mankopski / ktorzy z Podola (iako y Cromer z Lātopiszczow lib. 15.
wspomina) dań w ten czas brali.

Tām Tātarrowie nā swych smieciach bādac śmielszy z wielkim okrzykiem
nā Litwę vderzyli / Litwā też ktorym y o sławę y o zdrowie sło / gdyż daleko
było do oyczyny wciekac / nie zmniejszyła śmiałościā Tātarrow pierwszym y wto-
rym tancem odpor dāli / nā ostātek Tātarrowie widzac nowych gości / ā przed-
tym nie świadomych / y sobie bārdzo silnych y potężnych / nie mogli wytrwac
trzeciego tancu / poczęli pierzchac po polach szerokich / gdzie ktory mógł zdro-
wie wnieśc. Litwā zaś zāwpywszy się zā nimi gonionego tancuic tym śmieley
biłā / Tāk iż ony trzy Zorody zā łaskā Bożā / y szczęściem Witoldowym / ā mēstwem
Litewskim nā głowe były porażone / y zbite / y trzy Cárzykowie / nā co się wszyscy
Lātopiszczę zgadzā nā plācu zostali zābiti. A Olgerd Hetman z Litewskim
woyskiem wrocil się do Witolda szczęśliwie / ktory ięszc w Smolensku wten czas
leżał. A to był pierwszy Creden bierwy Litewskiej z Tātary.

Tegoż czāssu Basili ālbo Wāsil Wielki Kniāz Moskiewski Zieć Witold
dow / słysząc o tāk szczęśliwym powodzeniu Witoldowym / przyiścił do niego
go nā Smolensk / bījąc mu czołem / y winiuiąc szczęśliwego pānowania iako
Cieściowi / ktorego Witold wdzięcznie przyiawpy długi czas v siebie czeřtował /
tāmże przymierze między sobą / y pāństwy swoimi potwierdzili / y przeciw Tā-
merlanowi ālbo Temirkutłowi Tātarskiemu Cárzowi spólnie się spissali / po-
tym wczēwpy się podarkami wzaiemnymi / odprawił Witold Wāsila Wiel-

ny ktory on-
Bādzetā Tū-
rectiego porā-
ził / y Constan-
tinowale od tego
obliżenia wnbā
wil / woyskā mie-
wał 1200000.
noge mu było
przećraco-
gdz zmiłodu /
māłego rodu bā-
dāc zlobię-
stwem się bā-
nił / O tom też
chayā Niecho-
mussā lib. 4.
cap. 41.

Litwā Režān-
skie Kieřstwo
zwoiowāłā.

Litwā w dila-
kich polach Tā-
rarrow porāzi-
łā.

Moskiewski do
Witolda przy-
iścił.

Smolensko tle.
dy do Litwy
przysła / y kās
odešlo.

Piego Książę Moskiewskiego do Moskwy / a sam też z Smolenska do Litwy się
wrocil / a od tych czasow roku 1396. Smolensko było pod mocą Litewską / aż
do Roku 1514. gdy ie zaś Wasil Prąwnuk tego Wasila wziął przez prąktiki
Glinistego.

Witold też przyiachawszy do Litwy zbierał znowu woysko wielkie na Tatarsy /
chcac wprowadzić na Carstwo Zawolskie Tachamissę pierwszego Cza-
rza Zawolskiego / ktory od Tamerlana wygnany do Witolda był uciekl / y
mieszkal w Litwie ze wszystkimi Vlany / y Murzami swoimi na Lidzie.

Sigmunt Ce-
sarz od Turkow
porażon.

Tegoż Roku 1396. Sigmunt Krol Węgerski chcac Turkow wyprzec z
Misiey / albo Bulgariy / ktorzy ius byli z Bazarzetem Tracią y Grecią opano-
wali / zebrał wielkie woysko z Chreszczan / y potkal sie z Bazarzetem / ale poraż-
on ze wszystkim woyskiem Chreszczaniskim / Sigmunt w łodzi Dunajem uciekl
na Czarne Morze / y przyszedł do Constantinopola / potym do Rodissu / a stamtąd
zaś do Dalmaciy / y do Węgier się wrocil / było też w tey nieszczęśliwey bit-
wie niemáło Polskich Sláhcicow / z ktorych tam ieden przewazność dzielności
Sarmackiey skutkiem pokazal Scibor Sciboricz Herbu Hostoia / Ten z Krol-
em y z Węgry do Dunaja uciekając / gdy niemógł do łodzi zdążyć / tak iako był
zbroyny / w Dunaj wskoczył / y przepłynął na druga stronę / za co bedac potym
w łasce v Krolu Sigmuncu / zostal Woiewoda Siedmigródzkim / ten przyszedł
Praciusa Rzymistiego / ktory ono Tiber przepłynął / Bo iakom sam widzial
Dunay w Bulgariy / y w Traciy / iest iako dziesiec Tibrow / od brzegu go do
brzegu ledwie przeyrzec / zwlaszcza v Druścinku / Dziurdziowu / etc. Gdzieśmy
sie my też przewozili / y gdzie ta porażka Chreszczaniska była / na ktorychesmy
mogily (wzgore zdawna od Chreszczan Bulgarow vsute) sami patrzyli.

Sciborz Polak
Dunaj w zbroi
przepłynął.

Roku 1574.

A tam dla przewazności tego Polskiego Sláhcica przypisal. Potym
Węgierski Krol Sigmunt po oney porażce od Turkow bedac v swych Węgrow
wzgąrdzonym / przyiachał do Krakowa do Krola Jagela / y Krolowey Ja-
dwigi / y postanowil z Jagelem y z Krolową przynierze na lat 16. Roku
1397.

Dworek wyprawie Witolda

da samego na Tatarsy według Cromera /

Długosza y Niechouissę / Roku 1397.

Rozdział V.

Nowo Zamek
Turecki na wa-
ciu Tanais.
Tanais po Mo-
skiewsku Don.

Witold chciwy y sławny / y państwa wielkości /
Postanowiwszy Litwę / y Rus w bezpiecności /

Zebrał woysko / a ciagnął polmi od Kijowa /

Aż przyszedł przez Tanaim do Zamku Nowa /

Tam nad Donem y Wolgą Tatarow pogromil /

Zdybawszy ich bez wieści pobil y rozgromil /

Obozy ich / Wielbłądow / y Bąchmátow stada /

Pobrał / y cokolwiek ich Horda rodzi rada.

TAL

Tak Nahayssich / Zawolssich dwie Hordy poraził/
 I do wtarczek Ruskich droge im przekaził.
 Don / Worschlá / Siná wodá / Wolgá krwiz płynęły/
 Czym Litwy z Rusią mezne dzielnosci skynęły.
 Horde iedne do Litwy Witold przyprowadził/
 Ktorą nad Wąg rzeką na rolach posadził/
 Gdzie y dziś nad tą Wąg Heroto miestaia/
 A powinność Rycerską z uchwały dzialaia.
 Drugą część oney Hordy poslal Jagelowi/
 A ci przez Chrzest imiona dali Christusowi/
 Ale mowia iż ich Witold nie przymusił woyną/
 Ale przeciw Krzyżakom namową przystoyną.

Długosz y Miechowius tak o tym Hord Tatarskich do Litwy przyprowa-
 dzeniu pisze / iż Witold Alexander Wielki Xiądz Litewski / w spokoim się na ten
 czas Litwy tolu 1397. wyprawił się sam na Tatars z znacznym woyskiem / a
 przebywszy rzekę Tanais / ktorą Tatarowie y Moskwa Don nazywają / y na
 siedwosy wielkość Tatarow / wderzył na nich / gdzie ich wiele tysiecy z żonami/
 dziatekami y z dobytkami poimal / y przywiodł ich aż do Litwy / ktorych iedne
 część Bratu Jagelowi Krolowi do Polski poslal / a ci ochrzciwszy się / stali się
 iednym ludem z Polaki / a drugą ich część w Litwie osadził nad Wąg rzeką y
 indzie.

Miechowius
lib. 4 cap. 41.
fol. 275.

Litwa aż do
Tanais woio-
wała.

Cromerus zaś według Lätopiszczo Litewskich lib. 10. pisze: iż całą Hordę
 Tatarow Witold do Litwy w ten czas przygnął / aczkolwiek się oni tego
 przą / powiadaiać iż nie przymuseni żadną woyną / ale dobrowolnie dla wnetrza-
 nych wojen / w Hordach swoich / y od Witolda przeciw Krzyżakom przyzwani/
 do Litwy przyszli / Co mało nie ku rzeczy / pomieważ y dziś iednakich praw y
 wolności z Słachta Litewską wzywają / Ale iakokolwiek było / przedsię Witold
 otrzymał zwycięstwo wten czas nad Tatars / y z triumphem się do Litwy wro-
 cił.

Wtorey wyprawie Witol-

dowey przeciw Tatarom niesfortunney / Roku

Pąńskiego 1399. a od stworzenia Świata 6906. y

o Cárzu Tamerlanie / albo Timirkuciu.

Witold będąc zwycięstwem pierwszym zainużony
 Niesmiertelney pochodnią sławy zapalony/
 Zbierał woysko cały rok / acz Krol y Krolowa/
 Tego mu odradzali y woyną domową.

Domowa ktorą hárdzi Krzyżacy wzniecali/
 Lecz Witoldowey chęci nie vhamowali/
 f. iij

Bo iednak

Macieja Scrypkowskiego

Bo iednak przedsiwzięciu czynić swemu dośiść/
 Nie dał się ni Krolowi / ni Niemcom wnośiść.
 A gdy wziął pokoy z Niemcy wnet mu pomoc dał/
 Reiterow piec set zbroynych ktorych meżnych znał/
 Zmodył też Slachte k temu Witold wśystke ruszył/
 Bo mając od Prus pokoy dobrze sobie tużył.
 Braty także zgromadził Książetá wdzienne/
 I sie zbiegli iak roie do mąciory pśczelne/
 Tak wśystke moc Litewską / a Polaki k temu
 Miał gotowe ku boiu na pomoc swietemu.
 Ráphal z Tarnowá Grábiá: y Spitek z Mielstyná
 Krákowski Woiewodá / y Jan z Głowaczyná
 Mázowiecki Woymodá / Sámotulski meżny/
 Ostrorog też miał poczet w zbroi swietney iezdny.
 Jan Dąbrowski / Wárszcki / Dobrogost / Michocki/
 Piliś / Wołak / y Sochá Woiewodá Płocki/
 Inśey Slachty niemáło wśystcy Witoltowi/
 Przybyli na Pogány Bożemu wodzowi.
 Wten czas Támerlanes Carz pánował w Aziey/
 Pan wśystkich Hord Tátárskich / Pontu / Bitiniey/
 Bayzet Turecki Carz z nim zwiódł w Persiey wojny/
 Tam sam poymány / stracił wśytki woyská zbrojne.
 Támerlan związawśy go káncuchy złotymi/
 Woził w klatce iak ptaká z triumphy wielkimi/
 Turkow dwie ście tysiecy na płacu pokóżył/
 Persy / Syri / Armeny / Medy / Egipt siwóżył.
 Táchtamis Carz Zawolski przed nim też wbieżał/
 Do Litwy / także inśe Cárzyki wyrzekał/
 Wśytke wschod Skonća osiadł wždy z nim Witold miły/
 Skostował z Litewskimi Kozaki swey siły.
 A mając iuś gotowe woyská z potrzebami/
 K temu piecdziesiat Książat Ruskich z Polakámi/
 Ciągnął aż do Kijowá / Táchtamis też z swymi
 Wygnániec był wphámi przy nim Zawolskimi.
 Tam v Kijowá wśyttkich Witold rozsyłował/
 Táchtamisá posádzić na stoleu slobował/
 Wygnawśy Támerlaná: tak w Tátárską ziemię
 Ciągnął Witold: wygubić z gruntu chcąc ich plemię.
 A iuś Psole y Sule prześli byli Kzeki/
 Niebacząc przeciwo sobie do odporu reki/

Pánowie Polscy y
 rncestwo na pomoc
 Witoltowi Ráphal
 Grábiá z Tarnowá/
 Jan Głowacz Wo-
 iewodá Mázowiecki/
 Sendimow Ostrorog
 Dobrogost z Sám-
 otul / Jan Dąbrowski/
 Wársko Michocki /
 Sochá Woie: Płocki
 Tomasz Weruś / a z
 nich przedniejszych Spi-
 tet z Mielstyná Wo-
 iewodá Krákowski / y
 Pan mżnen Rusi áls-
 bo Podolia etc.

Apud Stellam montem
 Armenia.

Pisa Historikowie iż
 miał wrośtu swom
 Támerlan po dziesieć
 kroć sto tysieco ludu/
 a drudzy kłáda /
 320000. zwłasczjá
 náś Cromer.

Tachtamis Carz Za-
 wolski ktory w Li-
 twie mieszkał / od Tá-
 merlaná wgnány/
 Roku od stworzenia
 Świata według Kro-
 niki Moskiewskich
 6890.

Cromerus.
 Iamq; transmissis Sola
 & Pjola fluminibus.

Lecz gdy

Lecz gdy nad Worschle przyśli wnet obaczą ali
 Popolach sie Tatarstich woysk wielkich cina wali.
 Ediga Cárzem wodzem / woysk Tamerlanowych/
 Strách przenikał przez kości vssow Witoltowych/
 Spittá ná rokowánie do Tatar posłali/
 Miru prosiąc czego im oni nie wzbraniáli.
 Lecz mlodych Paniat nászych ochotá do boiu/
 Niechcieli (s krzykiem káiąc starszych) wziąć pokoju/
 Wszyscy bić / bić / wołáią / bić bić Pogan krzyczą/
 Bedziem bić powtarzáią / beda bić nieliczą.
 Ták zussálstwo przemogło sáble w reku gołe
 Dzierżą / A Witold do nich ty słowá wesole
 Kzékł / iż gdyż bacze wáśe o Kycerstwo cnote/
 A te do boiu smiałość y meżną ochote.
 Serce mi obiecuie przez was dziś zwyciestwo/
 Wład tą wielkoscia Pogan : tylko spolne mestwo
 Okazcie / ia nie wydam : pierzcháci im w pole :
 Bedą pomniec iż byli w Chrześcianstiey škole.
 Łatwoć im Báiazetá Turkow było gromić
 Pogánow / ktorych Pan Bog niechciał złości bronieć/
 Ale nas bedzie bronieć : bo nas ma za syny/
 A te wojne wznosimy dla iego przyczyny.
 Gdy ten nas bronieć raczy : ktoż przeciw nam bedzie?
 Nic tá wielkość v niego wygramy plác wśedzie/
 Tylko iemu vsaymy / á inż teraz smiele
 Biycie / kólcie / y sieczcie swe nieprzyiaciele.
 Ták rzekł : za tym ogromnie skoczyli do siebie/
 Z krzykiem / z hukiem / aż Eho odzywał sie w Niebie/
 Trąby chrápliwé glosy / Bebný kólat dáią/
 Konie rżą / Háłá Háłá Tatarzy wołáią.
 Nášy sáblami / strzelbą ruśniczną ich biją/
 A Tatarowie z lukow bez przestanku syją/
 Dimitr Koribut w szrodek Tatar z swymi wskoczył/
 Siekł sie długo aż go gmin on koniámi skoczył.
 Krzyk / y hum vssow zewszád roznie sie wálących/
 Podobni morskim wálow / dla wiatrów burzących/
 Gdy sie do krzywych brzegow od pulnocy toczą/
 A Eholus ich pedzi Blazbálkow swych mocą.
 Strzály iák deszcz swiszczone leca z káżdey strony/
 W polach iák roie pszczelne krzeczą sie zagony/

Ediga
 Cárzot woysk
 Tamerlanowes
 go Herman.
 Ibi consternatis
 nostrorum animis.

Niech Witold
 dowód do Kyc
 cerstwa.

Trasita sse ea
 bitwa i Tatarów
 w dzień Wiosn
 kowy po E.
 Wawrzyniec
 nájáurcz / Aus
 gusta Miesie
 cá dnia 14.

Dimitr Korib
 but Olgardos
 wie Kiazat
 Zbárastich y
 Wismierwieckich
 przodek od Tár
 tar zabity.

Szable

Tatarowie na-
hoch ogarneli.

Crom:
Melinus inter
confortissimos
hostes honestiss
me occumbere
maluit &c.

Szable/miecze brzmia/ zbroie chrzęszczą/ ranni ieczą/
W tym naszym opassali Tatarzy iak teczą.
Iż poczeli mdleć przed ich gwałtowną wielkością/
Lecz długo mezną bili Tatarów dzielnością/
Aż Witold widząc iż źle wciekł z Swidrigielem/
Z Ostrorogiem/ z Samtulskim przemyślnym fortelem.
Tatarzy bija/ sieją/ co sie nawinięło/
Ależ samych kilkodziesiąt tysięcy zginęło/
Woiwodą Krakowski Spitek choć mógł zbieżec/
Obrocił się siekł Pogan wołał z swymi leżec.
Kupią się wokoło niego chcąc poymać żywego/
Lecz się bronil póki mógł do wpadu swego/
Prześedł Grecie/ y Rzymstie dzielne meze ony/
Godzien aby sławie był wieczney poświęcony.
Bitwa cały dzień trwała/ naszym wygrali
Mestrem: lecz Tatarowie woysti przewyżsiali/
Jągielowi niktorzy Bracia tam polegli/
A Kiziat Ruskich wielkość/ a drudzy ubiegli.

Pobić zaczęli z Polaków/ Spitek z Melstina Woiwodą Krakowski/
y Podolskiej ziemie dzierżawcą/ Sochą Woiwodą płocki/ Pilik Woiwodą
Warszawski/ Warso z Michalową/ Jan głowacz/ y Pan Bogus. A z Litwy y
z Rusi/ Andrzej Kniąź Połocki Olgierdowicz/ Bratem Dimitrem Koributem/
przodkiem Kiziat Zbarskich/ y Wisniowieckich/ Jwan Skinder/ y Andrzej
Dimitrowicz Koributowicz/ Jwan Jewłastowicz/ Jwan Borisowicz Bujow-
ski/ Złeb Swietosławowicz Smoleński/ Złeb Koriatowicz z Bratem Siemio-
nem/ Michajło Podbereski/ Dimitr y Siedor Patrikiowicz Wolszczy/ Jamun-
towicz/ Jwan Jurgiewicz Bielski/ etc. A Witold z Dobrogostem z Szamocul/
y z Sandimoiem z Ostrorogą/ ktorzy byli strażą boku jego/ y z Swidrigielem
zbiegli koni przemieniając.

Epitaphium Waniat pobitych.

Meżni Rycerze coście polegli w tym boiu.

Zycząc oyczyźnie mieley sławy y poioiu/
Wam dank moy mdły wiersz dawa/ y sam Mars Łaskawy/
Zapisał w księgi wieczne wasze swiete sprawy/
Dzielności swych nagrode macie w Niebie hoyna/
Zdobi was ena Bellona korona przystoyna/
Wam obraży w Kościele swym sława sprawiła/
Waszych cnot niesmiertelną pamięć wyrażiła.
Ty Sarmacki Rycerzu wiedz co to czyść bedzies/
Raz się rodziś/ raz w łódce Charonowe wsiedzies/

Broń oy.

Broni oyczyzny ktora cie w sobie wychowala/
Abby też tak o tobie wieczna sława brzmiąca.

Tatarowie konczac zwyciestwo zagony w Ruskie y Litewskie Panstwa rospuscili/ y Rysow obegnali/ ale sie Rysowianie trzemi tysiecy Rublow odkupili/ Drugie zagony aż do Lucki wszystkie Wołyni splundrowaly. A Tamerlan potym zwyciestwie tegoż roku umarl/ ktory bedac z rodu chlopstickiego/ za szczescim y sprawa rycerska wszystkie Swiat strachem byl napelnit/ in eimq. conspectu terra filii, iak Michonius pise/ Tatarowie go zowia Temirkuto/ to jest/ szczesliwe zelazo/ a drudzy Temir Akfat/ zelazo obronne.

Witolda szczesciezawzdy glaskalo kaskawe/
Niewierz mu: bo odmiennia zdradnie swoje sprawe/
Jednak mu potym za te nagrodzilo skode/
Iż zawzdy Tatarow bil/ bo trafil w pogode.

Śmierci Krolowen Jędwigi/ po wtorym Wdajenstwie Jagielowym/ a o potwierdzeniu pactow z Litwa y Witoldem/ 1399.

Rozdział VI.

Jegoż Roku po niebezpieśney wojnie Witoldowej z Tamerlanem/ Jędwiga Krolowa Jagielowa prawie swietą Páni porodziła Elzbieta/ Córke pierwszą/ ktora trzeciego dnia umarlá/ a sama też Krolowa rychlo po niey w swiatobliwosci żywota z Swiatem sierozstala/ y w Krakowie na Samku pochowana przed wielkim Oltarzem. Ta w Prádoze w Czeskim Mieście głównym/ dla Litewskich Páchołat w naukach wyzwolonych ćwiczenia zbudowala byla Collegium dwor wielki y nadala/ bo ieszcze w Krakowie Collegium niebylo. A iż z niey żadnego dziedzica Krol Jagielo nie miał/ zawzpil był barzo o Krolestwie Polskim/ przeto do Rusi wyslachał/ chcąc sie na wielkie Krolestwo Litewskie wrocic/ a Krolestwo dobrowolnie zdac/ niżby miał być z niego gwałtem wypędzonym/ ale go w tym Pánowie Koronni pociesyli/ y wszyscy mu wiare/ y vprzeymosc szecera z poddaństwem iak przedtym tak y na potym slubowali. A tak za rada ich poslal w dziewostaby do Wilhelma Miana Węgierstiego/ Grábie Cyliystiego/ ktory mu dal Córke swoie Anne/ wieczną Siostrę nieboszczki Jędwigi. Taredy przyniesiona byla do Krakowa przez Jana z Obychowa Szremstiego Kastellana/ y przez Zince z Rogowa/ y Jana z Ostrowca/ miesiacá Lipca dnia 16. Latá 1400. Ta niewiata miała ięzyka jedno Niemiecki/ wpatke za osm Niedziel nawykla po Polsku/ gdzie sie temu wszyscy dziwowali. Gniwał sie o to Jagielo na dziewostaby/ iż mu ja przyniesli/ bo siemu nie cudna zdala/ przeto slub niezarázem był/ Koronacia też iej aż we dwie lecie byla/ ażby po polsku dobrze mowic umiata.

A Krol Jagielo tym czasem Roku Pánstiego 1401. do Litwy iechawszy z Witoldem/ y z Pány Litewskimi postanowienie umowy/ y przymierze pierwsze imieniem Rad Koronnych odnowil/ Tamże iakto Cromer pise/ lib. 16. o postanowie-

Rysowianie sta
okupili Tataro-
wom.

Litewskie Col-
legium w Prá-
doze.

Jagielo chelal
Krolestwo pol-
skie opuscił.

Krolowa Ana-
na po Polsku
nawykla za 8
niedziel.

Litwa biedna
prawie wloswi-
na,

postanowieniu spólnymi zapiskami obwarował / iż iesliby Witold bez potom-
stwa szedł / aby wszystko cobykolwiek on trzymał / w moc Krolewską y Koron-
ną przyszło/wespołek y z wielkim Księstwem Litewskim/wyjąwszy połowice Wo-
wogrodzkiego Księstwa / y czterzy Solwarki / które miały przysść spadkiem na
Zydkę / albo Sigmuntę Brata Witoltowego / pod tą Condicią / aby y on był
Krolewstwu poddany / wyjąwszy też dobrą wianą Anny Żony Witoltowej / które
też iedną po tej śmierci na Krola y na Koronę przysć miały / tak tedy biedna Li-
twa na ten czas nie mając potężnych a mądrych Senatorow w niewoli prawie
wziętą była / iak Długos y Cromer pisał.

Ale Łatopisze Ruskie y Litewskie to postanowienie inaczey opisują / acz
sprosta ale tu rzeczy w ty słowa.

A po onym czasie na żimie zjechał się Witold z Jagielem Krolom Polskim
w Przemyślu / y tamże stanowiąc z sobą wezwynili tym obyżciem / Iesliby Wi-
told dzieci nie miał / a Jagiel miał / tedy Dzieci jego na Koronie Polskiej / y w
wielkim Księwie Litewskim pánować miały / tymże sposobem iesliby Jagiel
dzieci nie miał / a Witold miał / tedy w Koronie Polskiej y w wszystkich tu nieyna-
leżących pánstwach / Witoltowe Dzieci / Wielkie Książęta Litewskie / pán-
ować miały / iakoz y zapisy między sobą uczynili / y Pánowie Koronni także / y
Litewscy przysięgę między sobą na tym wziętali / iż inszych Pánów sobie nieobie-
rą / tylko z Potomstwem Jagielowego / albo Witoltowego. A tak to zda się po-
dobnieysza być rzecz / ponieważ oni niebożęta stary Litewscy pisarze tak sprosta
prawdy przestrzegając brnuli. A potem Witold z Kieżną Anną Małżonką swo-
ją był na weselu y Jagiel / gdy brał ślub z przerzeconą swoją wtórą Małżonką
Grofowną Cyliyską Anną.

O założeniu Akademii

Królewskiej / y postronnych bur-
dach / Roku / 1 4 0 1.

Egoż roku Krol Jagiel Akademia Królewską
według Testamentu Krolowej Jadwigi fundował y ho-
nie nadał przyzwaawsy do niej Doktorow y Mistrzow
wszystkich nauk wyzwolonych z Pragi.

W Litwie y w Polsce na ten czas wszystko się spokojnie
powodziło / ale w Niemczech / y w Czechach inaczey / Bo
Wenclaw Cesarz od Korfurstow y od własnych Mieszczan
Wiedeńskich był poimany / y w Wiedniu w więzieniu chowan / który był tak wiel-
ki pińnic / y rozpustny / iż gdy mu powiedziano o zgorzeniu iednego Zamku bór-
dzo bogatego / tylko się o piwnice winną iesliby iesze megorzając pytał. Ro-
bertus potym Woiewodą Renski na tego miejsce był wybrany.

Węgrowie też Sigmuntę Krola swojego Szwagra Jagielowego na ten
czas poimawsy w więzieniu chowali.

A we Włoszech Książę Mediolanski Galeacius przeciw Florentinom wala-
cząc wszystkie Włoską ziemię do wojny wzburił / y Roberta Cesarza poraził.

Papieżowie też Rzymscy na ten czas dwaj byli: Bo Francuscy Cardinał
wie w Avinionie wybrali Benediktę Aragonczyka / a Włoscy Cardinałowie Bo-
nifaciusa dziewiętego z Neapolitańskich Krolow w Rzymie podnieśli / który
tylko

Wenclaw Ce-
sarz pińnic
od swoich poi-
man.

Sigmunt od
swoich poiman.

Dwa Papie-
żowie.

tylko 34. lat na ten czas miał / A cina sie klacwo z obu stron stali / y wszystkiego Papież młody.
Świąta rzecz pospolita Chrześcijańska zamieszali / y zaburzyli / ieden przeciw
drugiemu Krolow y Książat pobudzając / a Kardinalem przeciwnych topiąc /
dawiąc / y zabijając / a nowych co im pochlebowali wybierając.

W Polsce też Grot Sulpecti Herbu Kawa / y Jan Herbu Rogala / Cze Grot y Rogala
stellan Władysławski rozbijali / Których Krol zaraz powściągnął / y Cierstena
Zamek / na którym sie przechowywali / wziął / a Konary drugi Zamek Rogalin
w Sandomirskiej ziemi zburzył.

O przysiedze Woiewod Wo.

łoskich / O nieprzyeci Krolestwa Węgier-

skiego / y dobyciu trzeci raz Smolenska
przez Witolda.

Rozdział VII.

Swidrigiel Brat Jagielow na Podolu mieszkając
poimał był Woiewode Wołoskiego Romaną Petrilow.
czą / a gdy go Krol Jagielko z wieszenia iego wyzwolił / prze-
siągl wespolek z Bratem Alexandrem y z Ródami swoimi
być posłusznym Krolestwu Polskiemu / y Wielkiemu Kie-
stwu Litewskiemu.

Węgrowie też Ktorzy mieli na ten czas Sigmuntą Kro-
l swego w wieszeniu / podawali sie dobrowolnie z Krolestwem Krolowi Polskie-
mu Jagielowi / Ale on na swym przestając według szczerosci wrodzoney / niechciał
im na to przyzwolic / y owsem sie wprzeymie staral / iż Sigmuntą Szwagra z
wieszenia wybawił / a na iego potrzeba dziesięć tysięcy grzywien polskich pozyczyl /
czego jest świadectwo w starbie Koronnym / gdzie Jagielowi Scibor Sciborcz
Polaż / na ten czas Woiewoda Siedmigródzki imieniem Krola Sigmuntą w
przerzeconey sumie Męgrabstwo nowe zapisał / y Morawa.

Swidrigiel
Woiewoda
Wołoskiego
poimał.

Morawa y mo-
we Męgrabo-
stwo Jagiela
zapisał.

Potym roku 6909. od stworzenia Świąta / a od Pánstkiego narodzenia we-
dlug Cromera 1403. Książ Jurgi Swietosławowic y Książ Holha Rezański
ciagnali z woyskami do Smolenska : A wten czas w Zamku Smolenskim wielka
niezgoda między Boiary y pospolstwem była / bo iedni chcieli mieć za Pána Wi-
tolda / a drudzy Książa Jurgia Swietosławowica / iako oyczyc Smolenskie-
go. A wten czas już był od Witolda na Zamku Książ Roman Braniski / wśiatke
go Smolniane zabili / Tylko żonę y dzieci wolnie puścili / A namiestnikow Wi-
toldowych / y wszystkich Boiar Smolenskich / Ktorzy Książa Jurgiego nie-
chcieli / pozabijali.

Książ
Smolenski.

Przeto Witold iakości wiedziony / wziawszy pomoc od Krola Jagiela /
tegoż czasu z woyski swymi Smolensko oblegl / a Książa Jurgiego Swietosła-
wowicza / y Holha Rezańskiego poraził / y wygnal / za czym Witold Smolens-
k powtore osiadł / y Kieństwo / aby więcej w nim burdy niebyły / w Powiat albo
w Woiewodztwo obrocił ku Wielkiemu Kieństwu Litewskiemu / starby też Kto-
rych wielka obfitosc w Zamku nalezł między zasłużone żołnierze rozdał / a dru-
gie Krolowi Jagielowi z wiesniami do Polski posłał.

O tym Lato-
pisze y Du-
gosi y Cromer
rus lib. 10.

A Książ

A Książ Jurgi Swietosławowic do Węgier wšedł / gdzie potym na posłan-
gach Krola Sigmunta pod niektórym Zamkiem postrzelony umarł.

Wonnice & Krzyżakami za Swidrigielowa niestwornością / y wgodzie z nimi / a oddaleniu Zmodzi od Litwy.

S Olesław Swidrigiel Brat Krolewski / strzety
a niestawiczny / po wtore do Krzyżaków zbiegł / z którym
Conradus Jungingen Mistrz Pruski Roku Pańskiego 1403.
w Mieście Lutym o świętej Dorocie ziemie Litewskie z wiel-
kim woyskiem popustoszył / y do Ragnety z łupami wšedł. Za
nim zaś Mistrz Lislantki z drugą stroną do Zmodzi wtę-
gnął / gdzie wielkie szkody poczyniwszy z plonem do Lislant
wyciągnął. A Witold uważając mądrze moc Niemiecką / gdy tego ziemie bur-
rzyli / nieśmiał im odporu w swojej ziemi dać / ale skoro wysili / zaraz Lislanty
wsiarż y wzdułż mieczem y ogniem powoiował / y Dunemborg Zamek oborny
nad Dzwina z Miasteczkiem wziął / y spalil / z wielką wtroy nasob ko-
rzyści niż oni do Litwy się wrocili. Krzyżacy też Pruscy y Lislantscy rychło po-
tym Litwę burzyli / y wielkość ludu w niewolę wywiedli / których Witold od-
miąną więźniów Niemieckich wyzwolił.

Potym Krol Jagello złączawszy się nad wdreczoną oyczyzną Litwą /
przyzwał wtory raz Swidrigielą z Prus / a dał mu wszytko Podole / odkupiwszy
je od Synow Spicki Melfmiskiego od Tatar zabitego w pięci tysiącach grzy-
wien Czeskich / Sumę też wielką pieniędzy / którą w Prusiech Swidrigiel nabra-
wil / y na woyny nałożył / Witold y Jagello Niemcom zapłacili za niego / Tąd
to mu Krol Jagello w Polsce y w Ruś postąpił Striy / Żydaczow / Sidorow /
Drugnia / Stobnice / Powiaty y Zamki z Miastami / y tysiąc czterzy sta grzywien
rocznego płatu z Żup Solnych / a wżdy iednak ta hoyność Krolewska wporne-
go Swidrigielą nie ubłagała / bo przedsię do Krzyżaków wcielił. A potym roku
Pańskiego 1404. Krol Jagello y Witold z Pany Litewskimi / także Conradus
Jungingen Mistrz Pruski / ziechali się na Swiatki do Kaciazia dla spolney wgo-
dy / y szła się pokoy między nimi / pod tymi Condiciami / iż Jagello y Witold
Ziemie Zmodzi Mistrzowi y Zakonowi Pruskiemu postąpili / A Krol Jagello
Ziemie Dobrzyńska miał w nich okupić we czterdzieści tysiącach złotych / też aby
zbiegow w siebie z obudwu stron więcej nieprzechowywali / a więźnie powracali.
Aby też Krzyżacy wszytkiego prawa / które się na Litwę mieć ukazowali / odstę-
pili / A nie dopuszczali żadnemu woysku obcemu przez swoje ziemie do Litwy
wtrącać / kupiectwa też w Litwie z Prussy aby wolne były. To concludowawszy
Jagello był na czei w Toruniu y Mistrza / gdzie gdy się po Mieście przebieżał /
kucharką wszytkiego pomięci plugawymy z kamienice zlał / albo z trąfanku /
albo z naprawy / a gdy była za to na gardo osadzona / Krol iej zdrowie wpro-
sił / y winę odpuscił.

Potym roku 1405. Witold miał drugi zjazd z Krzyżakami w Kowną gdzie
z nimi pokoy więcej potrzebny niż wcześny przyjął / bo im powtore Zmodzię
państwo wiecznym darowaniem zapisał / dawszy im na sie dwa listy / ieden La-
tinskim / drugi Niemieckim izykiem pisane / a gdy się Zmódz w boga Niemcom
Anzyc

Długos et
Miechouins
lib. 4. cap. 42.
fol. 277.
Cron: lib. 16.
Zamek Swidri-
gallowi wdzie-
sione w Polsce.

Swidrigiel w-
ciekl do Krzy-
żaków.

Zjazd z Krzy-
żakami wgodą.

Zmodzią zle-
nia Krzyżakom
dawa.

Do wdzawali
zapisał onego
Mendoga co
go byli wtorene-
wali na Litwie.
Nie Krolewskie /
a on im był po-
smierci swej
państwa Lit-
ewskie zapisał.

Krol pomoy-
łami zlan.

Witold Zmodzi
Krzyżakom dał.

Aużyć wzbraniała / y ich urzędniki w nocy dawili / y zabijali / prosiac Witolda
aby ich Niemcom okrutnym niewydawał. Witold ich sam pod Jąrzmo Nie-
mieckie mieczem przyganiał / A iżby ich Krzyżacy snadniey ziewolili / trzy Zam-
ki w Smodzi zbudowali / dwa nad Niewigza Rzeką / a trzeci na vsciu Dubissy
gdzie w Niemen wpada. A ten pokoy z Niemcy Witold musiał podobno przy-
iąc dla Moskiewskiey wojny / a Swidrigielowey niestworności.

Witold sam
Smodz Książ-
com siuzet mie-
czem przymu-
wał
Zamki Krzyża-
cy w Smodzi
budują.

O trzecim zbieżeniu Swidri- gielowym do Prus / a wzięciu Podola tu Polsce / Roku 1405.

Swidrigiel napełniony sporu y złości /
Nie będąc content z oney Krolewskiej hojności /
Podolskie Zamki swymi żołnierzmi ossadził /
Sam do Prus zbiegł trzeci raz / by ich z bratry zwadził.
Przeto Jągielo zebrał woysko z Polski wielkie /
Wziął Kąmieniec Podolski / y w nim stąby wielkie /
Piotra Szaszańcá na nim Stárosta przelożył /
A potym obleżeniem Zamków inszych pożył.
Swidrigielowe wszystkie wyrzucił obrony /
A Podole przyłączył mocą do Korony /
Támże mu Alexander Hospodar z Wołochy /
Przysięgł hołd : a Swidrigiel wicherzył w Litwie płochy.
Chcąc Witolda wypędzić : lecz go Mistrz nie chował /
Gdyż to był Jągielowi w Káciazu slubował /
Wziął potym pierwszy udział Swidrigiel w Siewierze /
Bransł / Stárodub / w watpliwey kółyścac się wierze.

Swidrigiel do
Prus zbiegł /
nad polano-
wienie.

Krol Jągielo
pod Swidrigie-
lem wziął Pod-
ole.

Podole do Pol-
ski przylączone.

Alexander
Wotewoda
Witold.

Bransko y Sta-
rodub dan Swi-
driegielowi.

O pierwszej Wójnie Witol- dowej z Dziećmi Andoskiewskim Książciem Wásilem / Roku 1406.

Rozdział VIII.

Witold w dobrej przyiaźni z Dziećmi swym mieścił iąc
Moskiewskim / dary spolnie sobie posyłał iąc /
Zachowali z obu stron z sobą pokoy zawždy /
Tak Litwin iak Moskwin milował się każdy.

y

Lecz gdy

Na wroczoscu
eichen sosno/ nie
dątko ob Pu-
erwita/ który le-
ży za Kijowem
mil 60. na po-
łudnie tu dziś
są Polom.

Lecz gdy Moskwa Siewrukow Litewskich rozbiła/
Pod Putwilem dwu Bobru/ każdy miodu im wzięła/
Dwie siekierze / y trzy z nich złupili Siermiegi/
Wnet Litwa to w czwor sposob zapisała w księgi.

A skarzyli na Moskwę przed Witoldem w Wilnie/
Instiguując o rozboj gwałtowny vsilnie/
Chłopskim ręktem przydając co niebyło cząsem/
Ż każdemu z nich Kublow sto wrwali z passem.

Witold do Ziecia posłał dla sprawiedliwości/
A Ziec tego zaniechał dla starg ničemności/
Ża nic to sobie ważąc/ a Witold rzekł za tym/
Żhårdzialeś bårdzo Dudku z swoim kłem czubątym.

Zebrał woystk Litewskie/ Smolenskie/ Witebskie/
Ciagnął burząc y paląc granice Moskiewskie/
Wąsil widząc w państwach swych nieodpartą škodę/
Posłał wnet do Witolda prosząc o vgodę.

Witold sam i
sami z Mo-
skiewskimi Woi-
skiem traktowa-
li o to potom.

Witold mu nieodmówił: a tak sie ziechali
Sami w pul Dhire Rzeki/ tam koncludowali
Pokoy y mir / a škody wojenne odłożył/
Moskiewski Witoldowi cokolwiek nałożył.

Niemir niemir.

Dom Niemir-
cow w Rusi/
w Litwie/ y na
Podolu.

Granie Litew-
skie po Dhire.

Tam Andrzej Litwin krzyknął gdy sie pomierzyl/
Niemir Niemir gdyśmy sie wrecz z Moskwą nie bili/
Żad niemira jest nazwan stan swoy ochodozył/
A Niemirów sławny Dom z niego sie rozmnozył.

Witold wten czas granice po Dhire Litewskie
założył: lupy rozdał żołnierzom Moskiewskiem
Bo acz sie pogodzil ale lupy wbytki
Pobrali przed vgodą z skarbami z dobytki.

To sie tu o Siewruki sroga woyna wsczelą/
Dziś cme chłopow/ cme Slachty Moskwa nam odieł/
Siemie Rustiey/ Siewierstiey/ na sto mil wrwano/
(Bys dziś wstał o Witoldzie) starb z ludzmi pobrano.

Swidrigel Brat Stryeczny Witoldow / nieprzestając ani w Polsce ani
w Litwie / ani na Podolu na Rusnym wdziale / wcielł był trzeci raz do Krzyż-
kow Pruskich / y dawal im ius pul Litewskiego Księstwa / ktorę w mocy swey
nie miał / aby mu tylko Witolda z Wilną wygnac dopomogli. Ale gdy go Krzy-
żacy nie przyieli dla vgody ktora byli uczynili z Jagielm Krolew / y z Witol-
dem w Kaciazu / znowu zaś do Litwy sie wrocil / y poczał nowe buncy z Rusią
sobie przychylną przeciw Witoldowi storic / A gdy mu sie nie powiodło / wcielł
do Polski do Brata Jagielę / ktory tego wrodzona złość laskę Braterską gla-
sząc / zjednal go czwarty troc z Witoldem / y dal mu Witold w Siewierstiey
Siemi

ziemi/ ktora byż Moskiewski posiadał / wdziały Kijajce/ Stárodub / Bransko/
y Nowogrodek Siewierski. Lecz iż przyrodzona złość trudno wkroć / wcielił
do Moskwy spaliwszy Bransko/ y Stárodub/ á Nowogrodek Siewierski Mo-
skiewskiemu podał / dla czego Witold te wtora wojnę musiał na Moskiew-
skiego Książę Dzieciá swóiego podnieść. W czym Długos y Michonius lib. 4.
cap. 42. fol. 277. Crom. lib. 16. et Michonius fol. 317. cap. 41. etc.

Wtorey Wojny Witolda.

wep z Zieciem Básilim Moskiewskim / á o
złości Swidrigietowey / 1407. & 1408.

Swidrigiel ktory wicherzyć zwykł w oyczyźnie zawždy/
Gárdzac w Polsce / w Podolu / w Siewierze dziać każdy/
Widział iż mieysce w Prusiech y Krzyżakow stracił/
Kreczac sie y tam y sám z Moskiewskim sie zbracił.
Proszac go by mu pomogł oyczyzny dochodzić/
Abym już wiecey Witold wniey niemogł przewodzić/
Zbiegł do Moskwy Stárodub y Bransko spaliwszy/
Nowogrodek Wasilewi Siewierski spuściłszy.
Witold zaraz z woyskami poczał sie gotować/
Chcac sie despectu pomścić y škod powetować/
Krol mu Jągiel na pomoc Marszałká z Polaki
Przysłał / á Mistrz też Pruski Landsknechtow z Krzyżaki.
Woysko Litewskie z Ruskim zlecił Kumbowdowi/
Adworne vssy rzadzić kazał Monwidowi/
Zás Jwan Boreikowic prowadził Smolniany/
Oleko Włodmirowic wiodł swoie Kijany.
Tak wssytkich v Smoleńská Witold zhykowawszy/
Rzagony plundrować w Moskwę rozeslawszy/
Sam z Niemcami / z Polaki burzył aż do Oki/
Gdzie mu Swidrigiel on port zastąpił głęboki.
Tak przeprawy za Okę meżnie mu obronił/
Rz kátow Litwe / Niemcow / y Polakow gromił/
Lecz iednak łupy wielkie y więziow nábrali/
Wsi / Miasteczka / wołosci / wszcz wzduż zwoiowali.
Gdzie Niemcy z Rusnicami / y piechy Polacy/
Wiecey niż iezdni wten czas wazyli Kozacy/
Bo konie Litwie igneły w lesiech onych błotnych/
Tylko im śmiałość Drabow pomogła ochotnych.

Swidrigiel
zbiegł do Mo-
skwy.

Zbigniew z
Drezla Mára-
szátek Korumy/
Herman ná-
Polaki / ktorzy
było 1000. z
włoczniami / á
Niemcow te-
dná chorągiew.
Kiaże Oleko
Włodmirowic
Książę Sinea-
rich przodek /
Wnuć Olger-
dow.
Dra / rjetá wle-
ta w Moskwę/
ktora wpada w
Wolga y nize-
go Nowogroda
Swidrigiel
Witoldowi za-
brenit przepra-
wy przez Okę.

Crom: Pedestri
magis quám eque-
stri prelio victi
pulsq; sunt hos-
tes.

Wacława Strypkowski

Książ Moskiewski Basił zaś szukał wgoody/
 Widząc nieopłakane Księstwa swego skody/
 Potwierdził zaś z Witoldem pierwsze stanowienie/
 I chrześnym całowanim przymierza zamknięcie.

Micho.
 Tandem restitutus
 possessionibus
 etc.

Cron:
 Ut erat in Venetia
 rem prona.

Wrocil zamki co był wziął y przyrzekł strzedz wiary/
 I po Wchre zachować z Litwą rubież stary:

A Witold skoro pokoy z Sieciem concludował/
 Na rozsądzonych komach k Wilnu appelowal

Do żony / bo go Venus piekła na dzień każdy/
 A też zwyczaj przed woyskiem iędzić niemał zamydły/
 Woyska w nieprzyjacielskiej ziemi sie zostaly/
 Ktore bez wodza zewsząd skody potykały/
 Przez puste miejsca ciągnąc z głodu wstawali/
 S Swidrigielem Tatarzy też ich z łatow rwali/
 Zwłaszcza Polacy koniow stradali y zbroie/
 I starobne ciestkie wozy porzucali swoje.

Poloni amissis
 armis & equis,
 etc.

Cieżba woynę niż z Moskwą mieli z niewczasami/
 Litwa wżdy z lekczeyłymi wstęła z kolasami/
 Witold skode Polakom nagrodił sowito/
 I Pruskim Knechtom według żołdu oddał myto.

Nowych burdach Litew.

stichy Polakich z Krzyżakami Pruskimi / 1408.

a o wzleciu Zmodzi przez Witolda.

Rozdział IX.

Krol Jagiello y Witold / chcąc Krzyżaków Pruskich
 od woyny na która sie wpornie przeciw Litwie gotowali / od-
 wieść / złożyli zjazd z Mistrzem Pruskim w Kowną / gdzieć
 sie ziębali / y długo około spólnego pokoju radzili / ale dla py-
 chy y hárdości zwałych Krzyżaków nic gruntownego nie zma-
 kneli / y tak sie prozno roziebali.

Potym roku Pańskiego 1409. gdy był niewrobzący wielki
 w Litwie / Krol Jagiello Witoldowi Bratu do Litwy posłał Wysłą dwadzieś-
 cią skut wielkich naladowanych zbożem / ktore wszytki Krzyżacy pobrali / &
 gdy ich Krol przez Posły wpoминаł / aby to wrocili / Szydzili z tego mówiac/
 iż Polacy dodawali obrony Poganom / przeciw Krzyżakom Chrześcianom : A
 nąd to ieszcze ku wieższej krzywdzie Kupcom Litewskim w Kągnecie gwałt
 uczyniwszy / młkorych pobili / y kupie ich wszytkie rozszarpali. Przeto Wi-
 told tymi krzywdami poruszony od niezbojnych Krzyżaków / wyprawił
 z woyskiem

Witoldowi
 Krzyżacy
 i zbożem
 Kupcy
 Litewscy
 w Kągnecie
 nie pobili.

z woyskiem Marszałka swiego Rumbowda / ktory bez wieści do Smodzi przy-
szedłszy / wszystkie żołnierze y urzędniki Krzyżackie (którzy byli przy Michaelu
Kochmeisteru / Comendatorze y Starościu nowey Marchiey) pobit / powiązał /
y z zamków Smodzkich powyrzucił / a wszystkie Smodz / ktora sobie dawno była
zbrzydlika panowanie harych Niemców / do Litwy przywrócił. Przywiechali
potym Posłowie od Krzyżaków do Krola Jagiella starząc się na Witolda o wy-
darcie Smodzi / y o pobicie swoich żołnierzy / a woyna zaraz opowiadając / po-
niemaj Witold niechciał Smodzi wrócić / ani skąd nagrodzić. Pytali też Krola
jesli by przy Witoldzie chciał stać / Wczym się Krol z myślą długo biedził / iż ie-
sliby Witolda opuścić / inżby y tego y Wyczynę miłą wielkie Księstwo Litewskie
Krzyżakom niezbożnym na łup musiał wydać / a iesliby wspołeć z nim przeciw
Krzyżakom stać / tedyby na się y na Koronę Polską pobudził wielki gwałt Nie-
mieckiey / Pruskiey / y Węgierskiey woyny / czego mu też Panowie Koronni wprze-
mie odradzali / mówiąc / iżby raczy Smodz pustą niżli Polskę we wszystko hoyna
Krzyżakom wydać.

Rumbowd
Krzyżaków w
Smodzi pobit.

Krzyżacy Li-
twie y Pola-
kom woyna o-
powiedzieli.

Crom: Et abhor-
rebant ab eo bel-
lo Polonorum as-
nimi.

Odpisał potym Krol z Sejmu Leczyckiego do Mistrza Pruskiego Po-
row / z ktorych był przedniejszy Mikolay Kurowski / Arcybiskup Gnieźnieński /
chcąc się przyiacielstwo o Krzywdy przez Witolda uczynione z nim zgodzić / Ale
Mistrz hary z wielkiej popedliwości woyna zaraz na Litwę podnieść groził.
Ktorey pychy Mistrzowej nie mogąc dłużej ścierpieć Arcybiskup rzekł: Przestań
nas woyna straszyć / bo iesli się ty oburzyś na Litwę / o tym wiedz / że też nas z
woyna w siebie zaraz w domu bedziesz miał: Tak co Mistrz dobrze / dobrze / po-
wiada / gdy inż wiem że wola Krolewska / wole się też za głowę niż za ogon iść /
A tak zaraz tych słow swych skutkiem potwierdził / bo Posły odprawiający / Do-
brzyńia wielką mocą dobył / y spalił / y Starostę Jakoba Plomhustkiego ze wszyst-
kimi żołnierzami kazal poscinać / Potym Rypin / y Lipin / Miasz za pierwszym
sejmem dobył / Mieszezan / Oraczow / Slachet z jonami / y z dziaćkami pogani-
ł / inż obyczaiem siećac y mordować. Dobrownik też przez podanie Plomhust-
kiego Bartłomieja z Herbu Lissow wziął. Złotoryż zaś obległ / ktorey osmego
dnia dobył / Bydgoszczą także goy iey mocą niemógł dostać / przez podanie prze-
nietego Burgrabiego wziął / a widząc Krol iż nieprzelewkę / kazal się wszystkim
Polacz / Rusi / y Litwie / na woyna ruszyć przeciw Krzyżakom / za czym się mieli
Polacy z Russami do Wolborza zebrali / a wielcy do Leczyce.

Smida obpo-
wiedz Arcyb-
skupa Posła
Mistrzowi.

Strucenstwo
Mistrza Pru-
skiego nad Po-
lati.

Potym Krol y Radzieiowa woyską zbyłowański ciągnął pod Bydgoszczą
osmego dnia Września / ktorey osmego dnia dobył.

Mistrz też Pruski pod Swieczem swoim się zbierając kazal / o czym Krol do-
wiedziawszy się / część woyska tam swego posłał / gdzie Polacy Niemców roz-
gromili / y Obozy im z namiotami pobrali. A wtym Posłowie od Krola Cze-
skiego Wacława przywiechali / ktorzy te woyna między Krolew Władysławem
Jagiellą / y między Witoldem a Pruskim Mistrzem ubamowali / wtwierdziwszy
z obu stron przymierze do dwudziestego czwartego dnia Czerwca Roku
przyszłego. Ale Sigmunt Koribut Brat Krolewski Dimitra Koributa syn /
gdy ieszcze o tym przymierzu nie wiedział / z Litewskim woyskiem do Prus wtar-
gnął / a trzy zamki / Miaszami wzięwszy / wiele wsi y włości popalił / a z lu-
dami / y z wielkością więźniow Niemieckich do Litwy przyszedł.

Polacy Niema-
cow porażili.

Sigmunt Ko-
ribut do Prus
wtargnął.

Przeto Krzyżacy nie przyjmując żadney wymowki niewiadomości o przy-
mierzu / potajemnie przeprawiały się przez Rzekę Nierupę do Litwy wtargnęli /
a pobrawszy straż Litewską w Istrow / ktora dym wydał / Roku Pańskiego 1410.
na Wolkowisko Miesiąc Marca szóstego dnia wderzyli w dzień Niedzielny /
gdzie wielkość ludzi co się byli do Kościołom zeszli w niewolę pobrali / y Miasz
y inż spalili /

Nierupa Rze-
ka.

Krzyżacy do
Wolkowiska.

Harcia Strypkowskiego

Witold stał w
lesie krzyż.

spalili / A Witold gdy tylko w siedmiu milach od Wolkowiska był / nie śmiał
Tiemcow odeprzeć / Ale w puszczę z żoną swoją aż wysili siedział. Potym przez
tłko Niesiecy w Litwie y w Polsce pokoy był / gdy obie strony wyroku Ma-
clawa Krola Czeskiego czekały.

Przejazd Se-
cny Husowcy.

Tegoż Roku Jan Hus z Hieronymem Collega albo wezmiem swoim nowe
burby okolo wiary w Czechach zamieszali / widząc wielkie niestworności Papie-
żow Rzymskich / ktorych wtenczas tłko o Stolec się Papieski wadziło / za czyn
y Duchowni wielkie zbytki plodzili.

Wzrost srogi
Krola Rzym-
skiego.

Potym gdy czas przymierzu wyszedł z Krzyżakami na dzień S. Jana Krzies-
ciela / Krol Czeski uczynił wyrok / aby mu w moc dali do Roku Dobrzyńskiego Sie-
mie / a on potym miał ją spuścić temu / kogoby rozumiał kniecy wieść sprawie-
dliwość mieć / Skazał też aby Polskie Krolestwo / nigdy ze wschodniego kraju /
także z Litwy y z Moskwy / nie wybierało Krola / tedno z zachodniego / mieniąc
tamtę być wszystko Pogańską. A Krol Władysław nie czekając wyroku Czeskiego
Krola / do Litwy odjechał / gdzie z Bratem Witoldem potajemnie się zmówili /
Pruskim Krzyżakom wojnę odpierać. Ale pierwey posłał Krol Witolda do
Sigmunta Krola Rzymskiego / y Węgierskiego / przymierze stąnowić.

Witoldowen do Węgier- skiego Krola wyprawie.

Witold do
Węgier.

Witold naradziwszy się o wojnie Pruskiej z
Bratem Jagielem / a spodziewając się sam przez się co
lepszego okolo pokoju pospolitego sprawić / z tłkiem pa-
now Litewskich / z Gastołcem / z Kumbowdem / a K-
diwłtem Wzrostkami swoimi Litewskimi / iechał do
Sigmunta Krola Węgierskiego / który też był wtenc-
czas na Krolestwo Rzymskie potym na Cesarstwo od-
Rzeczy po śmierci Roberta Cesarza wybrany / dla czego folgując Tiemcom stro-
na Krzyżaków trzymał.

Tam Witold z Sigmuntem Krolew seroko traktował / y bitywał go wtym
tawnie / y w potajemney radzie / aby tak przymierze trzymał / iakie był wziął do
ścinacze lat z Polakami y z Litwą / a ieszcze czterzy lata nie wysły były. Krol
zaws Sigmunt powiedział / iż niestusno mi to dźierżać / jeśli Bracia Zakonnicy w
Pruszech prześladować będą.

Cesarz tował
Witolda.

Witold nieje-
gnając Cesarza
odjechał / y prze-
wodził z nim
musiał sam Ce-
sarz też dźić.

Aż tym namawiał Witolda / aby odstąpił Brata Jagielę / chcąc go Kro-
lem Litewskim uczynić / jeśli by z nim / y z Krzyżakami przeciw Polakom sta-
Ale Witold wyrozumiałwszy tego chytra zdrada / nie zagnając go / ani czołem za-
część bijąc / odjechał do Polski / aż go sam Cesarz Sigmunt w miast dogonił /
tamże tawie z Witoldem rozmawiał / y wdawawszy go wielkimi wpo-
kami wtawie odprawił. A Witold przyjechałszy do Sadceza / Bratu Jagie-
lowi wszytki namowy y praktyki Sigmuntowe obiawił. Co Krol wyro-

A od tego czasu
listy wojenne
takto długos
Cramer pisał
Wiciami zwa-
poczęto.

zumiałwszy / iż inaczej być niemoże / kazał na wojnę rozstaw-
listy do Wici przywiązane przeciw Krzyżakom
wolać. Witold też do Litwy także
woyską zbierając odjechał.

W sławney

Sławney wojnie / y szczęśli-

wey bitwie Jągielowej y Witołdowej z Krzi-

żaki Pruskimi / y Książet Niemieckich Krzyż-

Roku 1410.

Księgi Piętnaste / Rozdział I.

Z Broie y meżow dzielność wysławiam Sarmā-

X potłumioną hardość wielkich sił Krzyżackich/

Hardość ktorą Bog niszczy / a potkore lubi/

Cichych na stolce wsadza / pyśnych z Cárstwy gubi.

Kiaze Witołd y Jągiel on Krol prawie święty/

Widząc Mistrza Pruskiego zły vmysł nadey/

Jż chciał Polskę y Litwę do gruntu wygładzić/

A w ich oyczyznach hardy swoy zakon ossadzić.

Rozesłał wnet Krol wici wołać na wojnę/

Aby wszyscy powiaty zebrali się zbrojne/

Oznajmując Krzyżaków tuż być przede drzwiami/

X wszystkich Niemców mocy z Kzestimi woystkami.

Przeto aby się wszyscy tak na gwałt zbierali/

Nieprzyjaciół w ich ziemiach / nie w domu witali/

A gwałt gwałtem odbili / y oyczyznę miłą/

Wyzwolili z pańszczyki Krzyżackiej swą siłą.

Wnet tedy Woiewodztwa ich się gotować/

Pancerze żarżewiały / y zbroie forować/

Brzmia warszaty Platnerskie / puławki Słofarze/

Tarcze Drzewcá a Trzossy brząkały Szafarze/

A Sláhcicy też Polscy co w Wegrzech mieszkali/

X wielkich majątności tam byli dostali/

Widząc iż Sigmunt ich Krol przedstawia z Krzyżaki/

Wysli precz czując się być prawymi Polaki.

Zawisłowie / Gąrbowscy / Brogłowski / y Kálski/

Puchala / Skárbe / Gorski / y Alenczyk Malski/

Przyšli do Krola gárdząc nadane wołosci/

Dla oyczyzny swej Polski wrodzoney miłości.

Tamże Arcybiskupá w Polsce Gnieźnieńskiego

Postawił y zdał mu moc Stolec Krolewskiego/

Bieckiey / Sczyrickiey Sláhcie od Węgier obrona

Zlecił : tak vgruntował ze wszech stron Koronę.

y iij

(cich/

O skutkach py-
chy / y pokory
czytaj Berzen/
Lu. 1. et 18. cap.
Esa. 2. Dan.
el. 4. Reg. 15.
Hester 3. et 13.
Eccl. 10. Tob.
4. Rom. 8. 1.
Pet. 5. Jacob. 4.
Philip. 2. Gen.
3. 1. Reg. 5. et
9. etc.

Nie nieprzyjacie-
la w domu cze-
kać / Do to było
bortum y Anni-
bálowo / i Kzi-
mian niemogł
inaczej wojs-
wać / iedno w ich
domu wlaszyna

Polacy się gotu-
ją na wojnę.

Enota Polskich
Sláhcicow y
miłość ku Opa-
czyźnie.

Długossus y
Cromerus.

Gubernator na
czas Mikolaj
Kurowski Arc-
ybiskup.

Zbigniew z
Brezia Mar-
kate Koronny
ob Węgier dla
obrony postać

A sam wion.

Dacieia Strypkowskięgo

Nabożestwo
Jągielowe.

Witold rok ca-
ły Zawolskich
Tatarów w
Litwie podę-
mował dla tej
wrony.
Sze Litewskie
go wonia y o-
kazywanie pod
Czerwieniem.

Tatarzy z Li-
twa poganiłim
obyczajem bu-
rzo.
Lutberg mla-
sto od Litwy
spalone.

Wielki smier-
de budet sie
Kniaz gniewa-
ti.

Wtóra rzeża/
która Pruska y
Mazury dzieli.

Oświadczanie
Krolewskie
przed Bogiem.
Cromerus &
Dlugossus, Acces-
sum manu ves-
tillum maximū,
sonora voce las-
chrimabundus ita
fatur, &c.

A sam w Słupiey Miasteczku dwa dni odpoczywał/
Gdzie Bogą wstawicznie z wielką struchą wzywał/
W Kościele przez cały dzień na modlitwach trwając/
A wieczor aż potarmu troche pożywaąc.

Potym sie pod Czerwieniem przez Wisłę z woystkami
Przez most z Łodzi przeprawił / z strzelbą z obozami/
Tegoż dnia Witold z Litwą / y z Tatarzy swymi
Przyciagnął / y z Hordami dwiema Zawolskimi/
Zawolskimi których rok nakładem swym chował/
Tamże ich sam Krolowi tańcem okazywał/
Litwę też zbroyno swietno rozsyłował swoje/
Kozaków rozdzieliwszy z Usarzmi na troje.

Semowit Mazowieckie y Janusz Kijetę/
Przy nich Biskupie vssy / y Polskie Panietę/
Na dzień Piotra y Pawła / Swietych sie ziechali/
Tam Krolowi Wyczyźnie cheć swą obiecali.

Z Czerwienią prosto w Pruskie ciagneli wołosci/
Gdzie Tatarowie z Litwą bez żadney rozności/
Co sie im nawinęło siekli y palili/
A Kościół z Swiętościami w Ludbergu złupili.

Przeto Witold z Jągielęm wnet takich starali/
A dwu winnięcych Litwów z poystrzodku wydali/
Ktorzy sie sami wieść na drzewie musieli/
Tym drudzy wstrąsem ius broić niesmieli.

Ruszywszy sie od Wukry staneli w rowninie/
W polu Turzym ktore krwią Pruską y dziś słynie/
Tam sam Krol zsyłkowany woystką w rownym płacu/
Wziął Chorągiew Koronną wzdychając od płaczu.

Rozwinął ię y rzekł tak: Ach wszechmocny Boże/
Przed którym zła dobra rzecz skryta być niemoże/
Który sam myśli ludzkich w skrytościach doznawał/
Dobrym dobrą odpłatę / złym zaś złe oddawał.

Ty sam znaś serce moje / wieś ięgo skrytości/
Wieś że nie myślił woyny tey wznieść z wporności/
A zwłaszcza z Chrzesciány iakimi takimi/
Ktorzy mie pobudzili krzywdami wielkimi.

Ty wieś radę / myśl / y cheć moje do pokoju/
Żem vchodził krwawego ze wszystkich sił boju/
Vchodziłem: lecz ludu bronić muszę twego/
Dożad mi sił / y gardła bedzie stawiać mego.

Ten wczad

Ten urząd któryśmi sam zlecił pełnić muszę/
 Boć winien liczbę bede dąć za każdą Duszę/
 Jużbych był odkupił rad pokojem te wojny/
 Ale mam krzywdę y pomsty przyczyny przystoynę/
 Kiedyby byli chcieli hárdzi Zakonnicy/
 Pychy przestąć iść Polscy zdawna Jalmuznicy/
 Ale mienasyconę chciwością ius swoię/
 Przywiedli mnie iż muszę zbroie odbić zbroię.
 Nie mogłem ich pokorę wblągac cierpliwę/
 Podniesli na mnie wojnę hárdzie zapalczywą/
 Przeto ten lud któryś dał mnie w obronę Panie/
 Niech dziś pod strzydły twoiey wielmożności stanie.
 Racz ich sam ze mną bronić bo ius w imię twoie/
 Rozwijam te Chorągiew z Orłem Panie swoje/
 Ty sprawiedliwą stronę rozsądz / kto przyczynę
 Dał wojnie: Racz mu tey krwie dąć rozłania wine.
 Gdy to Krol mowil z płaczem: wszyscy też płakali/
 Też Witold y Kiszeta z Mázowia działali/
 Bogu się oswiadczaiąc / potym lzy otarli/
 A chorągwie s Powiatow wśtykich rozpostarli.
 Sindram Miskowski woyską sprawował Koronę/
 Jan Janowski Czech rzadził żołnierze postronne/
 Litwa: Iwan Sedziwit / y Jan Gastolt wiedli/
 Tatarrowie poboczną obronę zaśiedli.
 Potym od Drwigcey wzgore pod Działdow ciągneli/
 A tam Sacrament Páński nabożnie przyteli.
 W dzień swięty Rozesláncow / potym się puścili/
 A w Wsi Grunewaldá Namioty rozbili.
 Było pole szerokie Dąbrowami wokoło
 Opasane / Pągorki zielone wesoko
 Stały / krzywymi w środku rowy rozdwoione/
 Na tym obozy Polskie były położone.
 Jás przeciw Kole stały ktore przedtym były/
 Gestym lassem y krzewim wokoło się okryły/
 A mizina zielona na pięć mil patrzała/
 Gdzie kiedyś żyzne bydło pástwiská dawala.
 Na tym Litewskie stały obozy szerokie/
 Których wały broniły kopane głęboko/
 A z Polskim się obozem dotykały rogi/
 Iż sobie spolny ratunek mogli dąć dla trwogi.

Sindram Miskowski
 Heteran
 Koronny.

Sindram
 pierwsze wojsko
 tego wojska.

Grunewald
 Wiosna Pruska.

Polozenie
 miejsc.

Przeciw

Wacława Strykowski

Przeciw zaś gora stała wielka y wyniosła/
 Gestym krzewim debowym ze wŝech stron obrosła/
 A z wierzchu gdy tam wstąpił wŝystko widać było/
 Jak sie Polskie z Litewskim woystko położyło.
 Na tym rozbite Satti Niemieckie stoiaty/
 A kącuchy y rożny wokoło ich spinały/
 Mieysca słuŝne do boiu/ y do krwie przelania/
 A do wŝŝow w serocie polki ŝyćowania.
 Krol w Wacławie Wŝŝey słuŝał z wnetrznymi słożami/
 Tak iż Niebo obciżył swymi modlitwami/
 A iuŝ po rownych polach woystka w sprawie były
 ŝyćowane/ a zbroie od Słońca ŝwieciły.
 Konie rza w dełach ŝwietnych zbroia ładrowane/
 A na Giermkach iedwabne ŝaty aŝrowane/
 Wŝŝyŝy włoŝy golone ŝturmaŝi okryli/
 Za Contory Wŝŝepleŝi z znaćkami nosili.
 A Reiterowie czarni hárde wŝpárwoŝy boŝi/
 Na ŝreŝach Hop Hop krzyczac buczne ŝroia ŝŝŝi/
 Zaŝ cmy knechtow z ŝpiŝami pod ŝtem ŝendlow krocza/
 Potym za Wŝŝŝŝem oboz y Dział dwie ŝcietocza.
 Witold woystka obieŝdza ŝwoie y obaczy/
 Ano ogromne wŝŝy iuŝ wioda Krzyŝacy/
 Ogromne/ bo od zbroie pola ŝie ŝwieciły/
 A ŝłoneczne promienie bláŝt od nich nieciły.
 Choragwie roŝtoczone / pírwoŝa z białym Krzyŝem/
 A z Orłem w ŝłotym polu / druga z białym brizem
 Czerwona/ na trzeciej Lew w białym polu ŝrogi/
 W czwartey Orzeł dwugłowny roŝŝerzywoŝy nogi.
 Inŝŝyŝ piećdzieŝŝat iedną roŝnych herbow było/
 A z od nich wŝŝyŝŝŝŝ pole Grindwaltŝkie ŝwieciło/
 Tárátan Tára Tárátan traby zeroŝad brzmiały/
 A bebny grzmotem hucznym wŝŝy zágluŝały.
 ŝrezy rza/ głoŝŝy meŝow ŝpolnie ŝie cieŝacych/
 Zeroŝad Teten á Echo pó láŝŝach ŝumigacych/
 A pod Niebo huŝ míoŝŝac / głoŝ ŝowito dwoi/
 Wliemcy krzyczac wolaŝac / iż ŝie ich Krol boi.
 Tetrwoge Witold baczac wŝŝŝŝ do Krola bieŝał/
 Ktory Krzyŝem modlac ŝie przed Oltarzem leŝał/
 Co czyniŝ Whey prze Bog porzuc iuŝ ty modły/
 Czy czekaŝ by pacierze / Pruŝŝa moc odbodły?

Oneratit alora
 wotia.

Woystko Krzy-
 ŝackie.

Choragwie
 Krzyŝackie.

Piećdzieŝŝat y
 iedną Krzyŝacka
 rich Choragiew
 á ŝendlow pie-
 ŝŝŝŝ ŝŝŝ.

Witold ŝágie-
 ta Brata ŝŝu-
 ŝat.

Tak go

Księgi Vietnaste.

525.

Tak go z fukał: lecz święty Król nie wstał z modlitwy/
 Aż po Nisze / stutek Bogu polecając bitwy/
 W tym Niaszkowski Polaki / Witold Litwie sprawił/
 A na prawy rog vffy Litewskie postawił.
 Tak Litwa pod czterdzieściz Choragwi stanęła/
 Smolenjka z Polocka trzy Slachta rozwinęła.
 A Polacy lewy rog od Litwy trzymali/
 Piecdziesigt też Choragwi swych rozszykowali.
 Czelnieyßych wystawiwßy y zbroynnych na czoło/
 Boga Rodzica wszyscy krzyknęli wesole/
 Tak Litwa z Polakami chuc y rece mając/
 Stali a znaku traby do bitwy czekać.
 Serce w ochotnych meżach skacze do potkania/
 A niesmiertelney sławy meżstwie otrzymania/
 A Król sie iężeze modlił oni nie czekać/
 Wyjeżdżali na harce Niemcow wyzywając.
 W tym Król po Nisze wsiadł na koni Turecki cißawy/
 By go był wten czas widział rzekł by Hector prawy/
 Kież w oboz odesłał / a za tym w te słowa/
 Do wszytkiego Kycerstwa była jego mowa.
 Teraz / teraz / potrzebna o sławni Meżowie/
 Oyczyzny miley bronić iść własni Synowie/
 Teraz / teraz / potwierdzić macie swych wolności/
 A pomóc sie nieznosnych onych doległości.
 Ktore wam żli niebożni Krzyżacy działali/
 A oyczyzny waszey część gwałtownie pobrali/
 Ledwie to Król wymawiał / y obaczy ali
 Dwa Posłowie od Nistrza buczno przyiechali.
 Na frezach kosmonogich / kussych haskających/
 A zbroie lądrowana ledwo dźwigających/
 Samych też by był widział: własni Cyclopowie/
 Albo ktorych sie Jonis lekał Obrzymowie.
 Jeden Król Rzymstiego miał Orła czarnego
 W Tarczy: drugi Kieżecia z Grifem Sterinstiego/
 Mieczce dwa dzierżąc rzekli: Nistrz nasz Królu ciebie
 Z Bratem twoim ratuje / bronia w tey potrzebie.
 Dwa mieczá przez nas przysłał byś soba nie trwożył/
 A zbroie do potkania smieley na sie włożył/
 A iesli ciasne pole masz wstąpić swego/
 W ktorym boiu dołazeß w nim przedsiwziętego.

Sindram Ma.
 Krowsti Polite/
 Witold Litwa
 Nie wojak ppa
 kua.

Litewskich Cho-
 ragiew 40 a
 Smolenskich 3.

Polish Chora-
 gwi 50 na le-
 wym rogu.

Boga Rodzica
 starobawna pol-
 ska pieśń ktora
 byli żweli
 przed potkani-
 em zawięzo-
 wßy spierali

Niecy Król
 wa do Kycer-
 stwa.

Dwid. p. Me-
 tam.
 Harde Posel-
 stwo z trwając
 mi mieczami/
 ktore leżce y
 dalsza w stara-
 bie Koronugm.

Król

Potorna odpo-
wiedz.

Krol wziął miecze mówiąc ácz v mnie dosyć broni/
Lecz y za ten dar Brát moy ze mną sie pokłoni/
Dzięknie za podarek: á co sie tknie płacu/
To Bogu swemu zlecám / za tym oczy z płáczu
Otarwšy / kazał w bebný / w trąby dáć znać woyny/
Sam wstąpił miedzy vph Polsti w szodek zbroyny.
Teraz iuś wieǳcie wierš moy pánný z Helikoná/
Wspomnicie ktora ktora przemagała strona/
Ktorzy Rycerze meźni dzielność pokazáli/
Wam to Bog sam pomniec dáł: my od was dostáli/
Wspomnicie Musę / Litwá iż z przodkiem skoczyła
Z Tatarámi / á srogi boy z Niemcy stoczyła.
Bogá rodzicá nášy / Niemcy dąstych krzyczą/
Z Dział / z Bebnów / z Trąb / trąst / krzyk / zbroj brzeń / konie rżą /
Niemcy iż wyżšey stali / z dwu Dział vderzyli / (krwiczą /
Ale żadnego w woystách Polstich nietrášili.
Litwá tym śmieley do nich z okrzykiem nátarli /
Iż sie konie z koniámi boi o boć tárlí /
Witold sam miedzy Litwá tam y sam sie śmie /
Nápomina / á byłow krzycząc popráwuię.
Grzmot stráśny / własníe iák gdy Sodomá gorzáła /
Gdzie Dom Dom / Wieża Wieże lecąc rozbijała /
Albo gdy sie Trojański mur od Greków kruzyl /
Albo mocne Kártago gdy Scipio burzyl.
Vsy sie z vsy tłoczą iák gdy owo czássem
Niedź wiedz ranny ogromnie bieży łomiac lássę /
Sieka sie iuś wręcz / Niemcy zbroią przemagaia /
Tatarowie zaś z Litwá z łukow ich wspieráia.
Frezy pod nimi psuic á ktory w co zmierzy /
Lub w boć / lub w czolo darmo iednak nierderzy /
Stráśny sie ze wszad niesie chrześť y grzmot od zbroie /
Żolnierze też rozdarwšy wšyscy gárdła swoje /
Krzyczą / huczą / á ranni pod koni mi śekáia /
Drudzy sie ná báluku iuś bez sił czolgaia /
Bitwá z obu stron rowna pul godziny trwála /
A fortuna wgtpliwa tam y sam latała.
Kurzy sie pyl do Niebá z próchow poruśzonych
Koni / á Mars wznieca cheć w Niezách zaiuśzonych /
Iż Litwá wstąpiła płacu iák ná stáie /
Witold sam ná nich woła prośąc / drugim káie.
Lecz zbroj

Litwá sie
przodkiem pod-
dała.

Mitochontus vi
se / y Silurus /
i rowna bitwá
Literska z
Niemco godzi-
ne trwála / á
Cromerus vnt
godzinę kładzie

Litwá wstąpi-
ła płacu ná stá-
ie.

Lecz zbroynym Niemcom reczney bitwy nie wytrwali/
 Tylko z pułkow vssy ich z bołu przerywali/
 Część ich w pole pierzchnęła/ aż do samey Litwy/
 Powiedaigc przegranej skutek naszych bitwy.
 Lecz nie trzeba dziwować gdyż na pierwszym czele/
 Potkali sie dość meźnie y czynili smiele/
 A wssytek gwałt na sobie zbroynych zadržymali/
 Musielić biedni wytchnąć gdy sie spracowali.
 Smolensczanie Russacy czyście zastawili/
 Z Wilnoweami/ z Troczany sławy poprawili/
 Pod trzemi Choragwiami vderzyli z bołu/
 A Krzyżacki wálny vss wnet vstąpił kroku.
 Czym wieczną część od sławy wzili niesmiertelney/
 Pomagaigc Polakom z vprzeymośći wierney/
 Zás Czech Zarnowski pierzchnął wnet z Cudzoziemcami/
 W pierwszym potkaniu znowe miał zdraycę z Niemcami/
 W tym Choragiew Krolewski Niemcy gwałtem wzili/
 Ale ia wnet Polacy przytárwssy odieli/
 A zwołaszczá Strádzanie/ zá co godność czuig/
 Jż sie wssiem czerwonym wssyscy pieczetuię.
 Smolenska/ Trocka Sláchtá/ Wilenska z Grodniány/
 Widzac ius Litewski był słaby y zmieszány/
 Cieşac ieden drugiego wnet przysli do spráwy/
 A z Krzyżakami znou stoczyli boy krwáwy/
 A w tym wssyscy z Choragwiaz odbitę wesolo/
 Krzyczac przerwali Niemcow nazbroynieyszych czoło/
 Trambá też Podkánclerz wiodł z obozu vss nowy/
 Podkál w lesie z Zarnowskim Czechow: gdzie wnet słowy
 Ogrownymi ich sfałak iż wiáre zlamáli/
 Czechowie Zarnowskiego winnym być wydáli/
 Tak sie wrocić musieli náзад do Polakow/
 A przysćim przestráşyli swym bárdzo Krzyżakow/
 Bo mniemáli iż woyská nowe przybywály/
 Polakom: tak od stráchu Pytkim drygály/
 Támby był widziál nową spráwe oney woyny/
 Gdy vderzył Niemcom w bok Polski vssiec zbroyny/
 Smolensczanie ácz ieden vss swoich stráćili/
 Jednáł sie we dwu vssach z Polaki zbráćili/
 Bili/ siekli Krzyżakow z grmotem iák gdy owo
 Wieżá wielká vpádnie przez wianie wiátrowo/

Smółkość y
 wielkość Smo
 leuszan.
 Wilenskich y
 Trockich ziemie
 Slachta zlitę
 nowitá sie z cho
 ragwiami iwo
 mi/ i z czerwos
 na/ á owi z bies
 tina.

Czech Zarnow
 ski z Choragwia
 S. Jerzego w
 ciet.
 Choragiew Po
 latom wyláta
 Martin Bros
 cimowski był
 Chorazim Krás
 kowski.
 Strádzanie
 stad máig wola
 ność pieczeto
 wania czerwos
 nym wssiem.

Mitotay Tram
 bá Podkáncler
 zay Koronny/
 Czechow vcielá
 lachy wrocił.

Ten Zarnowski
 był potym czit
 odhádzony / tak
 iż go y zóná po
 rzuciła / bryg
 dzac sie tego
 zdráda.

Smolensczan
 pierwsig vss po
 áżono.

Polubnie było.

Pierwsze wojsko
w którym było
50. Contorow/
nań porażili.

Crom: Leni plus
na delapsa.

Deſzcz nie
puscił prawie
nań gonia-
cym na pomoc.

Wtorego wojska
Pruskiego
porażenie.

Leczanie/
Równanie: Ru-
tawanie o Pio-
cka Slachta na
ostatku sie po-
wstała meżnie.

Stárbet z Go-
ry poimát Rá-
zimierz Biazá
Staryńskie od
ktorego też był
Poser i mie-
czem terodawm
z Herbem Gri-
sem do Krola
Jágiela.

Trzecio wojsko
Pruskie i Mi-
strzem mistrza
io.

Szum/krzyk/ y grom od zbroie z nowu powstał strąsny/
A Phebus ius pul Niebá był obiechał iásny/
W tym kilko dziesiat Pruskich Contorow zgineło/
Zá czym Niemcy pierzchneli z rzodko krwiá plynęło.
A nańy ich gonili bijąc/ koląc/ siekąc/
A zacnieyſzych stryczkami powiazawſzy wlełąc/
Teczą też z brunatnym sie wleżaká kukiem/
A deſzcz wdzieczny spuściłá zá ktorego hukiem
Kurżawy wcihneły nańym snadnie było
Gonić Niemcow po chłodzie gdy wiátr chwiał áz miłó/
Nigla także z prochu wſytká zá deżdzem wſtáłá/
Co pierwey pierzchągcyh Niemcow zástraniłá.
Nańy ich grzbiety kłoli długimi drzewami/
I z nich wnetrznosci sladem pádály z trzewami/
W tym drugi wſſ náſtąpił Krzyżáci tak z nowu
Lecą kule rusniczne z lanego ołowu.
Swiſzczą y geste strzály/ brzmia spady o miecze/
A pod strumieniem y krew zbitnych Meżow cieczer/
Trocka/ Wilenſka Slachta z Zmodziá stale trwáli
Z Witoldem / á Polakom meżnie pomagáli.
Lecz ius inſepowiały Litewskie zemdlone/
Rozbiegły sie gdzie kto mógł wwieſć w ktora strone/
A glowney z swietym Jerzym Choragwie nie ſtáło/
Náktora wſytko woysko Litewskie pátrzáło.
Ius było duſhno Litwie/ lecz Witold na czele/
Z Nowogrodzany ſtoiał / y z Wołyńcy smiele/
Leczycanie záſ ſtoiąc z Ruńawiańy rzedem/
Uderzyli w Krzyżáci wſſy wielkim pedem.
Kiażetá Názwieckie też z bołu Płoczanow
Przywiedli y z Wárſawſkim powiatem Ráwianow/
W tym Stárbet nań Stetyńskie Kiaże poymát ſiniały/
Ktory niedawno z Griſem ſwoim był zufały.
Wſſ Niemiecki ſfántował á nańy ich bili/
Knehciska po ſelinie iáko wilcy wyli/
Trzeci wſſ wielki w ktorym był ſam Miſtrz z Contory/
Szefnaſcie miał Choragwi á z rożnymi wozory
Przyſzedł á znowu woynę po czwarty raz wzniecił/
A z Ruſnie trząſkągcyh ogień wſedzie ſwiecił/
Sam Krol Jágiel chciał reka ſkusić bitwy ſwoię/
Skacząc ná koniu kſnięca ozdobił zbroię.

Lecz go

Lecz go Mikłaf Kiełbafą sprawcą pohamował/
 A z Olesnickim przy nim straż zbroyną zgruntował/
 Chorągiew też gdzie Krol stał dla znaku zakrył/
 A za tym pizci naży Kontorow vbili.
 Kontorow ktorzy mieli woyska pod swą sprawą/
 Tak trupy wśedzie Knechtow leżały iak ława/
 W tym Gros Dipold Kikierzyc Kycerz pasowany/
 Wśystek od głowy do nog we zbroie vbrany/
 Pás złoty przez ramioná / biały Káptur maiać/
 Dárl sie do Krolá wśy Polskie przebijając/
 Już blisko Krolá przyśedł y drzewo nań złożył/
 Krol też mierzył by mu śtych on śtychem odłożył.
 Lecz Zbigniew Olesnicki vprzedził go drzewem/
 Iż spadł z konia / aż ślaci z niego wyśły s trzewem/
 A gdy mu Helm odkryto sam go Krol vderzył/
 Mowiąc od tego vmrześ ná ktoregoś mierzył.
 Meźnego Meźa / meźny mezu mocą zginieś/
 A iż cieś sam Krol zabił / śmiercią meźną skynieś/
 Drábanci go dobili za tym Niemcy bieży/
 Vciekając po polách trupow łupy leży.
 A naży biży / sieka co sie im nawinie/
 Właśnie iak kiedy w powódź z gory rzeká płynie/
 Nie oprze sie iej ogrod / ni zbuczniaká łłoda/
 Ni młyn / ni Dom : Bo wśystko rwie śalona woda.
 A Niemcy iak gdy w puśczy Jelenie yłanie
 Łuczney trąby głos słyś / y łowcow wołanie/
 Chwytaiąc on dźwieł w wśy / bnie gdzie moze ktory/
 Ten w łás / ten w błotne łoży / byle vmknął śtory/
 Mistrzá Wryká prośty Drab ofczepem prześył/
 Ktory ono Mieczami hárdzie Krolá cieśył/
 Śtrynninśki iego łáncuch z Krzyżem przyniośł złoty
 Do Krolá odiawśy go v Drabá z Kleinoty.
 Mistrz sie wala złupiony trup oziebły leży/
 A krew wrzga śtrumieniem z ciepłá duśa bieży/
 Z Duśa ktora wiele duś ná on Świat poślaka/
 Hárdością swą sámá też ich ślédem leciaká.
 Werner Tetinger Contor w łás pierzchnął zufały/
 Drudzy w obrone wzeli obozowe wały/
 Ktore były roźnami w kóło otykane/
 A łáncuchami wozy z wozámi zwiázane.

Mikłaf Kieł-
bafą Herbuna-
lencz.

Dipoldus Lu-
facius Kikie-
rzie Gros von
Decher Kycerz
pasowany / y
mał śmiatá ná
Zabłotwiczyn
koniu.

Zbigniew a Ole-
snickiego meś-
wo / a co bni po
tym Krolow-
ślim Biskupem
y Kardinatem /
a tołto vubrze-
wca miał w re-
ku śemifraká há-
śa ktorą go
zbił.

Wryk Jungin-
gen Mistrz
Prusti / od pro-
śtego Drabá
zabity.
Mieczus
Śtrynninśki.

Werner Tetin-
ger Contor El-
binśki / ktorą ná-
hárdziej wołat
ná wogne / wa-
cieli.

Tomiris Tatarska Krolowa
lowna syna cym fortelem
był Cyrus Krol Perski
zowil/zostawil wina
dostatek w oboziech/ sam
zmyślił wciekać/ a gdy
się Cezar z Tatarski wli-
nem nalezionym był/
wodził się nadzad Cyrus/
pijanych pobit/ O czym
Justin. lib. 1. Carion lib.
2. Herodotus etc.

Kontor Mewenski Gros
Wendenski zabito od Li-
twina/ a ten raził wsi-
nie na polach/ Polaci/ aż
go Werner Tetinger Co-
tor Elbinski zstąpił prz-
czekać mu serce zacięte
a sam naprzód wiet.

Wsiłł Kiełtwa o Pół-
stwą Niesznie/ y nie ich
kolniet pludrow wina
na ostatek Wegesny/ Eze-
chowie na Polcie y Li-
twie się boli oburzili/
Sam Kierczdorf Jero-
Gros je czterdziestą pa-
niat Ezełich polman.

Liczba wieźniow 14000
tyśięcy/ a Etorow 300
według Silnassia/ aży
inny Historikowie 4000.
ich rłada/ a Decius fol.
40. piše/ viri nobiles
Comendatores 600 periere
140000. tyśięcy Niem-
cow było według istoty-
go dowodu Eromerowa
go/ie. Choragwi Pruskich
wziętych 51.

Naczuie na moca
Polakow.
Toby się przibalo y Gdant
sieżanom pod Cezarowem.

Witold kazał seiat dwu
Contora/ tak iż ich Krol
wyprosić niemógł/ iż pod
Koronę na jezdzie mato-
ce tego sromocili/ Mar-
quarda Salzbacha Con-
tora Brandenburgskiego/
y Sumbergá/ bo choć iuż
był polman/ namnie-
hardych stow/ przeciw
Witoldowi nieopusili.

To nasy rozermawsy siekli ich iak bydło/
Tak w swoje ktore pletli w padli Niemcy siodło/
Z obozow ich krew cięklá : cięklá harda ona/
Iż wbytká Grundwálsta włosc krewiá byla skropiona.

Krol kazał Wina zsiękać kuphy nalezione/
Od Cyrassa fortele pomniac wymyslone/
Acy Tomiris samego zaś potym zabiłá/
A głowę jego scięta w iegoż krewi moczyłá.

Mowiac piy krew ktoriyes pragnal się nasyć/
Tak też wten czas Krzyżakow oboz niemógł sczyć/
Kontorá Mewenskiego Litwin iakis strzala
Zabił/ ktory odradzał woynie mysla stala.

A tak Kontorow pierwszych trzy sta z Mistrzem legło/
Piecdziesiat tyśięc zbitych/ aż zrodło krewiá biegló/
Stetinskie/ Olesnickie/ y Kierczdorf Kiazeta
Poimane/ przy nich Kzestie/ Krzyżacie Panietá.
Saskich/ Renskich/ Lislantstich/ Pruskich/ y Lufackich/
Friskich/ Swabstich/ Morawstich/ Czełstich y Holsackich/
Dunstich/ Slaskich/ Morawstich/ Swedstich Niemcow
A z ich hardych obozow starbow nakupili. (zbili)

Wieźniow czternaście tyśięc iako bydła gnali/
A Choragwi piecdziesiat y iedney dostali/
Ty dzis w Krakowie wiśa na Zamku w Kościele/
Coż roznieś iak pod każdą ludzi beko wiele?

Bo sto czterdzieści tyśięc nieprzyjaciol było/
Których sie hardzie serce tak było spikneło/
Wybić/ wysiecz/ wyniszczyć/ y imie wygładzić/
Polstie/ Ruskie/ Litewskie/ a Niemcy osadzić.

Nalezli płotną z smolą wiele pełnych wozow/
Na nasych zgotowanych kancuchow/ powrozow/
Bog zawsze hardosć karze/ iż sami ty petá/
A kancuchy nosili w Polsce niebożetá.

Paniat wbytkich do Polski poslat na wiezenie/
Tylko dwu Contora wziął Witold na strácenie/
Markwardá Salzbacha/ Sumbergá dla tego/
Iż w Siem pod Koronem Matce sromocili tego.

Na kilkoich mil nasy gonili scigając/
A oni wciekali pludry z nog zrucając/
Drugi też wnie nápoćil/ porzucali broni/
A zbroie/ drugi z błotney pátrzył iak wilk toni.

Strách

Strach im kosci przenikat ieden ich sto gonil/
 Az Phebus z zlotym wozem w Ocean sie sklonil/
 O Jeziora blotnego kilko ich Rot bylo/
 Piechych Knechtow w heline zaleglz sie skrylo.
 Blask ich od zbroie wydal: nasy przytkoczyli/
 Niemcow iak omamionych wbytkich potkoczyli/
 A druzdy dobrowolnie rece podawali
 Do wiazania / y bronie od siebie miotali.
 Nie inaczej iak owce gdy w chlewie niebogi/
 Wilk glodem wysuszony przesladunie srogi/
 Jedna siek drugiey tulze cicho w kupie stoia/
 A ku tey stronie gdzie Wilk y poyrzec sie boia.
 Nie bylo w ten czas slysec dasticht vnd Polz: ani
 Wyzywali w Koryssach lsnacych ladrowani/
 Jak pierwey gdy tak castiem nasych poyrzec chcieli/
 Lecz Bog chcial iz swe peta na swych nogach mieli.
 Tak ich do Krola gnali / Witold tez Tatarzy
 Puscil burzyc wolosci / co ich zwyczay stary/
 Ktorzy w herz wzdluz gwałtowney na rtakt w powodz wody/
 Mieczem / ogniem / nieznosne poczynili skody.
 Potym Krol kazal trzba znal wydac pokoiu/
 A żołnierzow zwolywac od chciwego boiu/
 Bo inz dosyc krwie ziemia dosyc sie napila/
 A z winem rozsiekanym iak rzeka plynela.
 Przywieziono do Krola Choragwie z Działami/
 A z bogatych obozow z wielkimi kupami/
 Krol zasluzonych dzieli butynkiem Rycerzow/
 Pelno zloty / y Srebra / bat / zbroj / dzial / pancerzow.
 Krol wiezniow inzych puscil slubem zawiazawszy/
 Zacieyszych na wiezenie w zamki rozestawszy/
 Goncowie sie rozeshli do Polski z weselem/
 Powiedajac zwyciestwo nad nieprzyiacielem.
 W wszystkich Kosciolach / w wszystkich wolosciach radość wstala/
 Z nabozenstwa az ziemia / y z powietrzem drzala/
 W wszystkich Kosciolach wszedzie Te Deum spiewano/
 A chwale Bogu w Polsce / w Litwie powtarzano.
 Za tym Niemcy z Malborku smetni przyiechali
 Do Krola / a pogrzebu pokornie zadali/
 Niezom zbitym / a zwlaszcza z Contory Mistrzowi/
 A przednieysiemu Panigt Niemiedich zborowi.

Stonice jafte.

Knechtow zbroia
 ta wydata.
 Cromer.
 Quodam autem
 in loco palustri
 aliquot turmae
 latuantes armos
 rum splendore
 produae.
 Cromer:
 Abieclis armis
 pecudum in mea
 rem nostris pra
 se agentibus in
 castra compulsi
 sunt.

Owagzel
 proha.

Odpowiedź
Krolewska.

Do których tak dobry Krol rzekł krotkimi słowy/
 Jsem był zawsze z wami do zgody gotowy/
 Tedybych rad y teraz tym żywot dąrował/
 Których za ich przyczyną Mars krwawy zmordował.
 Plącząc wzdychał Krzyżaków pobitych żałując/
 Przygody/ śmierć/ odmiennosc fortuny żałując/
 Za tym ciało Miśtrzowe na Malborg wieszono/
 A pobitych Kontorow gdzie ich pogrzebiono.

Lęba wojska
Niemieckiego.

Kontorow których trzy sta / drudzy sześć set kładą/
 Drudzy iż ich cztery sta legło / z prawdą iadą/
 Wojska wszystkich było sto czterdzieści tysięcy/
 Woznic/ Kucharzow/ Niemców/ Jungerow nie licząc.
 Tak tym sławnym zwycięstwem ozdobić Polaki/
 A Litwie Bog sam raczył/ iż zbili Krzyżaki/
 Zbili y Książetą ich y obozy twarde
 Pobrali/ y Hetmanów powiazali hardo.

Jakubowski z
Herbem Koza y
Imbram Ciu-
licki zabici.

Polkich Slachcicow tylko dwa przednich zginęło/
 Jakubowski z Czulićkim / których wspomnieć miło/
 Iż meżnie za oyczyznę walcząc gardło dali/
 Potomków k temuż budząc w sławę wstrębowali.
 Z Litwy/ y z Rusi wiele Boiárow zostało/
 Gdyż ich wojsko Polakom wprzód kredencowało/
 Niech maia danek dzielności po ki Phebus kolo
 Słoneczne bedzie wozil po Niebie wesolo.

Widzenie Krola
y Mnicha
walczących/ kto
z nich gdy sam
Krol Zagieto
widzial/ wolat
na S. Stanis-
sław/ o nusi-
ch mian święty
Stasła.

Długos/ Michowius/ y Cromer/ y wszyscy Kronikarze/ to zwycięstwo Bo-
 gu (iakoż tak jest) przypisując/ powiadaia/ iż z obu stron przez wszystkie czas
 bitwy (ktora była w dzień wtorkowy w Święto świętych Kozesłanow) wi-
 dziano na powietrzu Jezą poważnego w Biskupim ubierze / Ktorego być mni-
 maia S. Stanisławem / nąsych posilającego / A Niemcow strąsającego/
 Przesłę tej nocy widziano na Niebie przy okregu Miesiecznym/ Kro-
 la y Mnicha spólnie się bijących/ a Mnicha na ostatek zwyciężo-
 nego/ y z nieba zruconego / Czego Cromer serzey dowo-
 dzi/ iż to za skutkiem obrotu planet Nie-
 bieśkich być mogło.

Odebraniu Zamków

Miało po zwycięstwie / a obleżeniu

Marienborgu.

Rozdział II.

W tym sławnym zwycięstwie trzy dni na onym po-
boyscu naszy leżeli / przeciwko różnie mądrych rycerskich ludzi /
Bo gdyby byli zaraz Malbork oblegli / tedyby go y rozciął /
nieobwątowany ludem / y wszyscyby się Prussacy Krolowi zwy-
cięzcy podali / gdyż Krzyżacy y wojska drugiego niemieckiego / y Mi-
strza im zabito / aż ich trzeciego dnia Henrik z Plawna Contor
Swieckiego strwożonych przybyciem z kłębem wssow Niemieckich
nowo zebranych pocieszył / y Marienborg ośwodził.

Ruszył się potym Krol z wojskiem w Pruska ziemię dąle / gdzie Hohen-
stein / Morang / Preysmark / Bergony Miasteczka z Zamkami wziął przez po-
danie / tamże wielkie bogactwa Krzyżackie należone rozdał między żołnierze / a
siódmego dnia pod Marienborg przyciągnął / który ze trzech stron oblegli / na-
by od Mogatu Polacy / a od Wisły Litwa / a s południa Russacy / Wołyńcy /
y Podolanie / także z dnia wystawicznie mury tłukli / a w tym obleżeniu Słachta
wszystka Pruska / Kulminsta / y Pomorska / y czterech Biskupowie / Culmienstki /
Warmienstki / Pomezaniski / y Sambiski / dobrowolnie się Krolowi podali / także
je Miasta / y Zamki / Gdańsk / Elbing / Toruń / Chelmo / Krolewiec / Swiecie /
Gniewo / Tczewo / Nowe / Brodnica / Brandenburg / Koprzywno / Grabin /
Wenceławowo / Golubin / Grondec / Allenborg / Osteroda / Lidborg / Dział-
dow / Seytno / Kurentin / Bratianor / Rowale / Hamerstein / Wytom / Lom-
borg / Holandia / Piskaria / Rogozno / Stuma / y Tuchola.

To też jasno
to y Almbalo-
wi gdyż Almba-
no od Cannas
poraził / iż Krol
mu niewziął /
mogac tego za-
raz dotykać / bo
wiał zwycię-
stwo / ale zwycię-
stwo wzięcie nie
wiał.

Malbork naszy
oblegli.

Sanki Pruskie
Jagiłowowi po-
dane.

Z tych Miast y Zamków dał Witoldowi Krolewiec / y Holandia / a Krol Krolewiec Wi-
żetom / Nazowieckim / Janusowi / Hosterode / y Lidborg / a Semowitowi /
Działdow / y Seytno / a Krolowi Stolpenskiemu Wytom / Hamerstein / Szy-
pelbein / Fridland / y Balgenborg. Już zaś Starykami swoimi Polaki y Cze-
chy ośwodził. Marienborgu tym czasem wystawicznie mocno naszy dobywali / y
iż żołnierze Krzyżacy myśleli się podać / ale Krol wzgardziwszy poradzę zdro-
wą Podłanckrzego / Mikolaja Tramby / od obleżenia odciągnął / czemu byli
Krzyżacy bardzo radosi / a to im więcej radości przydało / goy pod Krola
Kon wrodziwy / y wychowały pięknie hasiacy / skoro nań wsiadł zaraz padł
y zdecht / co było zła wrożka / y wszystkich / Ale potym Krol wziął Kadiu
Zamek bardzo obronny przez podanie / którego żołnierze Polscy od Grundowal-
skiey Wiaty prozno dlugi czas dobywali. Tamże piętnaście zacnych Krzyż-
kow Pania Niemieckich pojmali. A Witold też z wojskiem swoim Li-
tewskim obciążonym łupami Niemieckimi do Litwy się wrocil z zwycię-
stwem.

Prągodą Za-
gelowa.

Alle Krol przyjac z German Mistrz Lislandski z piaciu set Reiterow
Prom Knechtow na pomoc Krzyżakom Pruskim ciągnął do Prus / wnet Wi-
told z Litwy / y dwanaście Proporcow Polskiego Rycerstwa przeciw temu
wyprawił.

Witold sie dat
zwiesi.

Naszy tawne
osobdzem/ iz im
slafnie mogi
Niemoz mowic
tutu Polak/ tu-
tu Litaw.

Niewierz Wus-
tu Wuyney.

Kiadz stara na-
kocz osutal.

wyprawił: A gdy Witold chciał nań wderzyć nad Rzeką Passarią/ za Zolandi-
Miaszem/ zarażeni Mistrz Lislandzki widząc iż bitwę niemógł wygrać/ wdał się
chytro w rokowanie z Witoldem/ osiadać mu się być na potym przyjacielem/
y z strony Smodzi/ także Kursow/ y Sudonow wieczne mu przymierze/ y pokoy
sam od siebie/ y od Krzyżaków Pruskich obiecał. Która chytro namowa y mio-
dowymi słowki dał się Witoldowi zwiesić/ a mając w rękę nieprzyjaciela/ przepuścił
go wolno. Tak tedy Mistrz Lislandzki Herman wytrąciwszy się y Witolda
da/ a zostawiwszy Knechtow pieśnych y Bálgi y Brandenburgu/ iachał do
Málborku z pięcią set Reiterow iedzonych/ gdzie ieszcze Krola y woysko Polskie
zastał/ ale także słowy łagodnymi Krola ubłagał/ osiadać się być iednocześnie/
y namowca do podania/ nie nieprzyjacielem/ a tak przodkiem woyska Polskiego/
ktoremu był podobno mgła w oczy puscił/ roziachał wolno do Málborku/ gdzie
znowu Krzyżaków strwożonych potwierdził.

W ten czas też gdy naszy pod Málborkiem leżeli/ Pleban Gdański bérz-
stary/ ktory był w Málborku/ zmyśliwszy iakoby niemógł dłużej obleżenia sciera-
pieć/ wyiachał sam z woyskiem z Zamku przez woysko woysko Polskie/ bo się
w nim żaden zdrády nie spodziewał/ a Kaptłanstru y starym łatem wszyscy defes-
rowali/ a on między Ksiągami/ y innym sprzętem swoim wyniósł trzydzieści ty-
siec złotych czerwonych podwoynych od Henrika Plaueniusza Niemieństwa
Mistrzowskiego/ ktore dał do ręki Goanickiemu/ Stochowskemu/ y Szwecien-
skiemu Komendantom/ aby za to Knechtow y Reiterow zbierali. A tem dla
tego przyłożył z Cromerą/ y z Włogoszą/ iż nie każdemu Duchowi ale w wojnie
y w obleżeniu trzeba wierzyć/ gdzie każdy o sobie dziwnymi fortelami przemysla.

A w ten czas iuż Krzyżacy nie mieli iedno osm Zamkow w Prusiech/ Rá-
dynski/ Gdański/ Stochowski/ Szweczeński/ Brandenburski/ Bálge/ Rágneta/ a
Kloypce. Rágneta iakom sam wioził Zamek wielki nad Niemnem/ ale Kloi-
pca prawie nieoobycy/ gwałtownym wátem nad óscim Kurckiego Morza/ al-
bo Kurlandzkiego/ y Niemnowego otoczona/ ćwierć mile od słonego Morza/
gdziem się ia też przewoził w gwałtownym szturm Roku 1550. gdy tam umysla-
nie iedził/ chcąc własną bytnością doznąć prawdy Łatopiszczo Litewskich o
przyjeglowaniu Włochow do Litwy z Pálemonem.

Wtórym wtręćim Krzyżá.

ckich woysk porażeniu Roku 1410. y czwartym

zwyciestwie nad Węgry/ y piątym nad Mistrzem

Lislandzkim/ raz poraż tegoż roku.

Rozdział III.

Henryk z Plawna gdy Mistrzem Pruskim był wybrany/
Chciał się mścić nad Polaki niezleczoney rány/

Od oney przeszley bitwy woysko popisował/

Abby Zamki odebrał/ y skód powetował.

Nichel Kochmeister zebrał rożnych cudzoziemcow/

Czechow/ Sásow/ Moráwcow/ Holbatow/ y Niemcow/

Wszystkich

Wszystkich dziesięć tysięcy/ też Króla Rzymskiego
 Pomoc/ y piec set iezdnych Mistrza Lislandstiego.
 Król to w Nieszowie stysząc/ wnet Dwór swój wyprawił
 Ku któremu się Ślächty wielki zbor przybawił/
 Iż ich było sześć tysięcy: gli pod Koronowó/
 Gdzie Michel Kochmeister stał dać bitwę gotowó.
 A gdy był Phebus prawie w puł niebieskiej drogi/
 A w meżach chcąc do bitwy Mars podniecał srogi/
 Staneły woyska przeciw: w równinie Polacy/
 Z Czechy zaś/ z Węgry/ z Niemcy/ z Slezaki/ Krzyżacy
 Idąc ku sobie piaset/ z pyłem porusząc/
 Fendle/ Proporce wzgórze zobu stron wznosząc/
 Jezdni miecze/ y drzewa/ rusznice zaś piechy/
 A z spissami oszczepy/ a druh druhą ciechy.
 W tym Konrad Niemczyc Slezak kareri biegając/
 Z strony Krzyżackiej wołał na harc wyszywając/
 Frecz pod nim kosmonogi/ rusznice na lek/
 Szpada tuż/ a droższe drzewo trzymał w reku.
 Żelazny mu kapałin otoczywał głowę/
 A pancerzem okrył brzuch kolca drotowe/
 Wszystkie w kszycym krysie iako okowane/
 Frecz także blacha zewsząd dla strzał ładowane.
 Tak w tej zbroi harcując rzekł/ iesli takowy
 Jest z was/ któryby ze mną bić się był gotowy/
 Sam a sam pojedynkiem/ i a placu dostoię/
 Hey kto cerstwy niech dzielność tu pokaze swoje.
 Wyiedz owo ia czekam/ broń na broń niech będzie/
 Wnet się tu rostrzygniemy/ kto na kogo wsiedzie/
 Tak rzekł on Slezak koniem tam y sam rusząc/
 Po Niemiecku/ a czasem po Polsku wołając.
 W tym Jan Scicicki Polak nie wiele harcując/
 Ale męstwo/ y enotę dzielną w sobie czując/
 Zaraz ku niemu na plac z kopią wystoczył/
 Gdzie ieden z drugim drzewy ochotnie harc stoczył.
 Stracił Polak Slezaká y poymał żywego/
 W tym woyska do potkania chciwe ogromnego/
 Trąbami znąc wydałi krzyk/ huk/ y trząst wsedzie/
 Chorągwie rozwinięte chwieją w każdym rzędzie.
 Stoczą spólnie do siebie w pierś mierząc drzewy/
 Krzyk/ huk/ z drugich wnetrzności krwawe plyną z trzewy/
 Wrecz

Wojta Pol
 ście y Krz
 nie znówu b
 twa zwojda.

Konrad Niem
 czyc Slezak na
 harc wola/ a i
 si był tego stro
 y siowa.

Jan Scicicki
 Slezaká jbil.

Dlugossus
 Cronicus.

Potante Niem
 cow i Polak.

Michel Koch-
meister Het-
man Pruski.

Hetmanowie y
Kochmistrzowie
Polscy.

O biedwie stro-
nie żałowałoby
świe / zgodził się
na przyniesie-
cie / wut godzi-
nie dla wytchnie-
cia / i z woska
do woska / i do-
był sobie nie-
go / i tak żywo nie
mogli ieden do
drugiego pić.

Było się czemu
dzwonić / gdy
ieden z drugim
bit się na śmierć /
A potem do sie-
bie pić.

Mestwo Jan-
Ostrowskiego
Mazowieckiego
Herbu Topo-
row.

Michel Koch-
meister Hetman
Polnany.

Wrecz zaś ścieli się wszyscy / grzmot od mieczów srogi /
Kto wypisze śmierć Niemcom / kto wyliczy trwogi.

Michel Kochmeister Niemców pobudza do wojny /

Sam y tam y sam iędząc w sęte w kiris zbrojny /

Polaków Niezerecki / Ostrowicki śmiały /

A Marcin Łabiszynski wssy sprawowali.

Bronie y zbroie miecze od Słońca błyskały /

A wssy iedny drugich mocą wyciskały /

Walcie trupy meżow / walcie się y konie /

A jeszcze równe trwało na obiedwie stronie.

Sieka się zapalczywie żywot odważny /

Aż Hetman Michel Frid Frid krzyknął wystąpiwszy /

Naszy też przyzwolili tak sobie wsiedli /

A rannych y śmiertelnych na stronę odwieśli /

Ranny ich opatrzywszy y pili do siebie /

Nas do Niemca : aż y Bog sam śmiał się im w Niebie /

Widząc zgodę tych co się pierwsey srogo bili /

Lecz nie długo wtey zgodzie tak wytchnąwszy byli /

Skoczyli zaś do siebie z wielkim krzykiem z trzaskiem /

Aż się Niebo zacząłko poruszonym piastem /

Już się tak w oslep sieka żamrożywszy oczy /

Cheć w nich y gniew dobywa zapalczywy mocy.

Wtóry się raz Frid Frid Frid wołać zgodzili /

Siadawszy obiedwie stronie z pracy się chłodzili /

Pelnili kufkami Wino / drudzy Piwo /

A poglądali na się z obudwu stron krzywo.

Żaś do siebie skoczyli z srogim strasnym pedem /

Aż tak trupy leżały na gromadach rzędem.

Zbebnow / z trąb / z dziać / z rusnic trzask w tym Jan Ostrowicki

Naszy rzeczon : Niemieckie wssy przebił wssy /

Sciął Chorążego y wziął Chorągiew od niego /

A przebił się z nią na zad do wojska swiego.

Ża tym Niemcy bez znaku pobladziły /

A naszy ich przerwali z ogromnym okrzykiem /

Oni bieżą pierzchać po szerokich polach /

A drudzy po brodzistych walcie się rolach.

Osni tysiąc Niemców legło na placu pobitych /

Naszy się z bogacili z ich łupów obfitych /

Wieżniów też kilko wssow z Kochmistrzem Hetmanem /

Rzędem długim przed Królem stawili swym Panem.

Wieżniów

Wieżniow Krol wſzystkich puſcił ſlubem zawiązaſzy/
 A Kochmeiſtra Hetmana do Checin zaſkawſzy/
 Tam go chował w więzieniu/ a według godności
 Rycerſtwo wdarował z Krolewſciey hoynoſci.
 Trzeci raz pod Tucholą Szafkraniec fortelem/
 Pomſcił ſie wziecieſia Zamku nad nieprzyiacielem/
 Trzy ich wſſow poraził y poymał ich wodze/
 Iż ich trupow gromady leżały po drodze.
 Hans Kiazę Monſterberſkie/ z Wirchburſkim Biſkupem
 Eberhardem wciekli: a naſzy ich łupem
 Zbogacili ſie hoyno/ iż potym Krzyżacy
 Nie wſtorali z tych trzech ran długo nieboracy.
 Krol też Jągiel ſluby Bogu odprawiłſzy/
 A w Gnieźnie za zwycięſtwo dzieki uczyniłſzy/
 Znowu wielkich Polakow w Pomorze wyprawił/
 Ktore poburzył ogniem/ y mieczem poſkrwawił.
 Kadin też Zamek naſzy mocny vbieżeli/
 Gdzie Niemcy iako bydło pobici leżeli/
 Bo gdy naſzy k ſturmu ſli/ Kiazdz z działá vderzył/
 Naſzych chybił/ ſwych pobit/ iż głupie wymierzył.
 Co drudzy Niemcy bacząc: wnet bron pomiotáli/
 Bo ſami miedzy ſobą zdráde być mniemáli/
 A podáli ſie naſzym: wtymże ſzczęſciu Nowe/
 Zamek y Miáſto wziali naſzy przez vmowę.
 A w tym Sigmunt Węgierſki Krol w znowie z Krzyżaki/
 Ze dwunáſcią Chorągwi woypo na Polaki/
 Z Sciborem Siedmigródſkim poſkał Woiewodę/
 Ktory Sadecká burzył włość drapieżną ſłoda.
 Lecz ſie Sláchtá Podgóreſka wnet z Sláchtą zebráli/
 Pod Bardionem z Węgry meżnie ſie potkali/
 Naſzym ſko o oyczyznę a o łupy onym/
 Siekli ſie wſzyſcy ſpolnie ſercem zápalonym.
 Naſzy otrzymáli plác ácz z krwáwym zwycięſtwem/
 Lecz przemogli Káruſan y Węgrow ſwym meſtwem/
 Łupy im odgromili ſamych náwiázáli/
 A włośćci wet zá wet Węgierſkie wybráli.
 Wrocili ſie z zwycięſtwem piąte ſie tráſiło/
 Triumphy po triumphách dawa Bog áż miło/
 Bo Herman Miſtrz Liſtantſki z Niemiec/ z Czech/ z Morá/
 Wielkie woypo wiodł dla Prus zburzonych zaſtawy. (wy
 Pod Go

Piotr Szafkraniec
 Podtemorſz Kralow
 ſki trzeci raz Krzyżac
 tow jaſadza poraził/
 28 dnia Octobra.

Jan Kiazę Monſter
 berſkie/ z Biſkupem
 Wirchburſkim ledwo
 wciekli.

Kadin wtory raz od
 naſzych vbiezon.
 Crow:
 Bombarda a ſacerdote
 quodam temere ſuccens
 ſa, &c.

Głupſtwo wtaſne
 Niemcow oſutádo.

Nowe wziali naſzy.

Ten Elſber był bro-
 dzonn Polak/ ale mu
 dał Woiewodztwo
 Siedmigródſkie Krol
 Sigmunt/ gdy ono
 Dunay w zbroi prze-
 płynął.
 Cromerus piſze/ iż w
 tym woisku Węgrow
 nie było/ tylko Czech-
 wie/ Moráwcy/ a
 Káruſanie/ bo Wę-
 growie wymowili ſia
 włáſnemu Krolowi
 Przemierzym ktore
 mieli z Polaki.
 Náſza poraził won-
 ſko Krola Węgierſkie
 go pod Bardionem y
 wjałem ziemię ich
 przyległą Poſieje
 przewiówał.
 Podobny temus forte-
 lowi nagdyſſ apud
 Quantum Curtium lib.
 9. de reb. Alex. magni.

Stoście zgrejsie-
stwo naszych
nad Hermanem
Mistrzem i
Kandkim.

Pod Gółubem obozem z nimi się położył/
Lecz Dobiesław Puchalą fortelem ich strwożył/
Fortelem a śmiałością kilko Kot zasądził/
W strytych mieyscach / a sam się przeciw im wysądził/
Ziedną Kotą pod Gółub : Niemcom się wnet zdąło
Naszych gonić a pobić widząc ich tak mało/
Rzucili się za nimi nie bacząc zasądkę/
Tak ich Puchalą nagnał zerwad w chytre siatki.
Aż naszych nie wiele było : wnet Puchalą
Trebaczow w puszcza posłał / ktora blisko stała/
Drugich kilku po gorach rozsądził z bebnami/
A przy nich po trzech iezdnych chwilec Proporcami.
Strwożyli się Niemczyśką trwoga niezwozącą/
Naszy ich naganiają z dziury w dziurę tają/
Siejąc / kłóc / y wiążąc drudzy wciekają/
Do Miasta naszym pod mur śmieje ich scigają.
Straż Bramy wnet zawarła / bojąc aby naszym
Miasta tak niebiegli za nimi w ty czasy/
A naszym zaścoczywszy im z tyłu y z zadu/
Bili ich / iako bydło na rzeź do wpadu/
Tam acz Niemcow w czwor sposob wiecey w liczbie było/
Aż naszych / wzdry ich własne ich głupstwo pobilo/
Bo drudzy niewpuszczeni przed Miastem zostali/
Polakom dobrowolnie wiązać się dawali.
Każdy Łach czterech / pięci Niemcow związał tyki/
Wieżniow w czwor sposob gnali przed sobą iak byki/
Wiedli rzedem związanych / a fende przed nimi/
Ich własne rospuścili z Triumphy wielkimi.
A gdy ich do Ryppiną związanych przywiedli
Naszy / a ile było ich wszyscy się zbiegli/
Dopiero plwáli Niemcy widząc naszych mało/
Bo w bitwie sto ziednego naszych się im zdąło.

Crome : Et quas
druplo maior nus
merus captiuos
rum &c.

Postępkow tej wojny z Krzyżaki / y inszych przedtym opisanych bitew
prawdziwie dowodzą / Eneas Silvius, postea Pontifex Romanus, Dlugossius, Cromerus lib. 17.
Miechowius fol. 279. & 281. lib. 4. cap. 43. y po nich Herbot lib. 13. fol. 123. Wapouius lib.
3. fol. 272. A zwołając Cromer tak te ostatnia bitwę opisując mówi.

Ita Exclusi oppido hostes, quum caderentur passim in medio, proiectis armis supplices nostris se
dederunt, & quadruplo maior numerus captiuorum, quam eorum qui eos caperunt fuisse proditur, ue-
rum illi re inopinata percussi alium longe maiorem exercitum nostrorum in syluis latuisse crediderunt,
Rippinum tandem captiui cum appulsi essent ingenti cum dolore ac pudore errorem suum cognoue-
runt.

A tu sie

A tu sie wcz żołnierz u jako przez fortele/
 Nawietże woyska wssy małe bija siniele/
 Tak ten rok triumphom był wssytek poświęcony
 Węgrzyn/ Krzyżak/ Czech/ Lislant meżnie był strocony.
 Dżis tam wtych wssytkich mieyscach gdzie chłopkowie orzą
 Olekając/ lemieszem w stiby ziemię porzą/
 Wykopując sturmatki/ spady żądzewiałe/
 Sietierki/ włócznie/ blachy z Kierysow zbuczniące.
 A Meżow ścięte głowy w byżakach nędzy/
 A wyłożywssy w ołom zbiegwsy sie dziwni/
 Odmiennościain złych czasow y chciwości ludzi/
 Która dla marnych rzeczy w Krolach woyny budzi.

Kilko Trium-
 phow znacz-
 ny jednym ro-
 kiem

Tę drugi rok 1411. stała się ugodą między Krolom Polskim Jagiellem y
 Witoldem / a między Mistrzem Pruskim Henrikiem z Pławna / y Kontory jego
 wodzicznymi z wyjązonymi niżej zwycięzcom / tym obyczajem. Jż Krol Pol.
 ski miał wssytki Miasta y Zamki wrocić Mistrzowi Pruskiemu / cokolwiek
 przez walkę wziął / y wssytkie wypuścić / a Krzyżacy Smodżkie państwo
 Litwie / a Dobrzyń Polakom wrocić przyrzekli. Tegoż roku pisze Cromer / iżby
 Jagielło miał dać nad wola Panow Koronnych Witoldowi Podole / złożywszy
 z niego Ścárosze Piotra Wołocka Chabinowskiego z wielkim wsszczerbienim
 Polskim. Ale to inaczey Łatopisze Ruskie spiewają / iż o tym będzie niżej.
 Potym też Smodżka ziemia po śmierci Krolewskiej / y Witoldowej miała być
 zapisana wiecznie ku Pruskom. A Pruski Mistrz Krolowi Polskiemu miał dać
 sumę za jego wróty owieście tysięcy złotych / piastich Czeskich groszy. A ta ugo-
 da Jagielło z namowy Witoldowej uczynił / iżby mu Krzyżacy Smodż wrocili.

Ugoda. nasich
 z Krzyżakami.

Tegoż Roku na dzień S. Katarzyny / Krol Władysław sied piechota z
 Niepolomic do Krakowa / nawiedzając mieysca święte / a przed nim niesiono
 Chorągwie Pruskie / które w Kościele na Zamku / na pamiątkę zwycięstwa po-
 wiešono : Których ięszce y dziś każdy się napamiętać może.

Wyprawie Jagielłowej

do Węgier / y przyniesieniu Kleynotow Koron-
 nych / y o Weneckich / y Katarstich Pstach.

Rozdział III.

W roku Pańskiego 1412. Wenećowie przysłali Posły
 do Krola Władysława Jagielł / postępując mu na pięć set żoł-
 nierzow Wsarskich zold / iżby podniósł woynę na przeciwko Si-
 gmuntowi Krolowi Węgierskiemu / który był na ten czas wy-
 brany na Krolestwo Rzymskie / a Wenećowie z nim walczyli/
 o Dalmackie Państwa. Czego dowiedziawsy się Sigmunt
 posłał też do Krola Władysława / prosząc go na zjazd do Lu-
 bowli/

Tatarskie sta
osiarnia służy
Jagelowi.

bowli / uczynił to na prośby iego Władysława / iż się wyprawił do Lubowli /
Tam po długim osiarnianiu Sigmuntowym Krol Jagiello potwierdził z nim
przyjaźń / y przymierze zobopólną przysięga. Potym za prośbą Sigmuntow
jechał do Budzynie / gdzie go Węgiercy Panowie z wielkimi Triumphy przy
mowali. Tamże Tatarskiego Czarza Postowie z wielkimi podarkami do niego
przysięchali / osiarniac mu się y obiecując ze wszystkimi siłami Tatarskimi być
gotowymi przeciw każdemu nieprzyjacielowi Królestwa Polskiego / y Wielkie
go Księstwa Litewskiego / ktore poselstwo było bardzo wdzięczne Krolowi Ja
gielowi / zwłaszcza na tak wielkim zjazdzie rozmaitych narodow / a temu w
postronnym Królestwie. Tam Krol Jagiello / gdy się obiad serą Bawolich
świeżego / a potym się w ciepło napaloney łazni długo z winnikiem iako miał
zwyczaj parzył / y w Dunaju się kąpał / wpadł w ciężką febrę / z ktorey za pil
nością Doctorow Sigmuntowych był iednak wleczony.

A po długim czestowaniu piątego Miesiaca po wyiechaniu z Polski z wiel
kimi a z zacnymi darami od Sigmunta Krola Rzymskiego wziętymi / przez
Morawę do Krakowa przyjechał / A to był nawiety dar między innymi Klei
noty Koronę / Jąbłko / Sceptum / y Miecz Bolesława Krzywoustego / skarb
Koronne / ktore był Ludwik z Matką swoją Elżbieta do Węgier wyniósł.
Darował go też Sigmunt wielką szkatułę srebrną pełną kości Świętych z roz
maitymi kleynotami / to wszystko kazał przed sobą do Krakowa z wielkimi tri
umphami wieść / a nie długo zamieszkałszy w Krakowie / przez Sandomiżkę / y
Chełmińską ziemię / do Rubieśowa nad Bug przyjechał / gdzie Witoldowi y
Panom Litewskim oznaymiał to co postanowił z Sigmuntem Krolew Węgier
skim. A rozprawiając się z Witoldem / Jani Ruskie obiezoł / gdzie do niego
Arcybiskup Serigonski / y Michel Kochmeister od Sigmunta Krola w posel
stwie przyjechali / prosiąc aby mu osmdziesiąt tysięcy kop Czeskich pożyczył / na
dostąpienie Cesarstwa Rzymskiego / zastawiając Szczepużyńską ziemię z trzy
nastu Miasz / krom Janu Szczepuży / ktora Summa Krol Jagiello Si
gmuntowi odliczywszy / wiazał się w Szczepużyńską Ziemię ktora y teraz pod
Panowaniem Korony Polskiej trwa / ale niewiem czemu się w tej summy liczbie
Historykowie omylają / bo Cromer libro 17. Octoginta milia Sexagenarum Pragensium
Pładzie / a Miechovius fol. 282. quadraginta millia latorum grossorum Pragensium. Herbot zaś
ktory Cromera imitował / octoginta milia florenorum Pragensium, Sigmundum a Jagielone
mutuo accepisse asserit fol. 124. lib. 13. Wapouius czterdzieści tysięcy kop grosy
serockich Polskim izykiem zprostą rachuje / w czym go y Bielski naślą
duje. Ale iako tak było / iednak znać iż won czas nasy y wal
czyli y wygrawali / y pieniędzy dostatek mieli / tak
iż ah wielkim Monarchom pożyczali /
a dziś wszystko opakt.

NB o Sp
Kich Miasz

Tu albo Cro
mer albo He
bert albo y Pi
sarze y Drut
rce psantowali.

W którym zjednoczeniu Litwy z Polską / y nadaniu wolności Slácheckich z Herbami Samoliom Litewskim / á o przyswiedzieniu Zmody do Chrztu y Wiary Chrześciańskiej.

Rozdział V.

W Roku 1413. w Litwie y w Zmody Zimá taká bylá ciepła nád zwoyczay (zwolaszczá w kráinách pulnocnych zimnych) iz w Miesiacu Szezytnu / y w Lutym z wielkym po-
dziewiemni / kwiatki / Siolki / Roza / y ogrodne Járzyny / z Sa-
dy kwitnely. Krol potym Jagiello przyjechał do Litwy / á w
Grodla miał zjazd z Witołtem / y z Pány rádnymi wielkie-
go Xięstwa Litewskiego / także z Xiążetcy wodzielnymi Rjówa-
skimi / Wołyńskimi / Giedrońskimi / Zbóraskimi / Wiśniowieckimi / Zasławskimi
mi / etc. y z Boiary ziemskimi.

Tám Krol Jagiello z Brátem Witołtem przymierze y zjednoczenie tych
dwou narodow / Polskiego y Litewskiego odnowili y potwierdzili / nád to nádali
Sláhcie Litewskiey (tym tylko ktorzy náśladowali Kościola Rzymiskiego) wol-
ności / swieobody / y prerogatywy / Także Herby / znaki / y Sigilia obyczáiem Slách-
ty Polskiej / wyiawily krom tego / áby ná potym ná rozkazanie wielkiego Xiędz-
by byli powinni Zamki budować / y goścince náprawować / y dani zwykłe dawać /
do Skarbu Xiążeczego. Ale Senatory / Woiewody / Drzedniki / y inšie przelozone
ziemskie / áby tym rzątkiem zachowali przy swych wolnościach / iáko y w Polsce.
Wielkiego Xiędz-
skiego y Rády Koronney / tak téz Polacy áby bez woli y wiadomości Wielkiego
Xięstwa Litewskiego / y Senatorowiego / także Sláhcie Litewskiey Krolá sobie
wybierac nieśmieli / pod przysięgami spólnymi y rozewánim Dniey. Seymy y zia-
zdy pospolite ileby troć potrzeba było / áby albo w Lublinie / albo w Párczowie
albo gdzieby sie Polowie Senatorom oboiego páństwa według spólnego zezwole-
nia zdoła / skłádac y odprawować / Scany téz Duchowne áby tegoż prawá / y tych-
że wolności y swobod iáko inšie w Polsce używały. Ty wszystkie Condicie kolo
wolności Herbow y swobod Slácheckich przyięcia / także Dniey z Koroná Páno-
wie Litewscy z wielkim Xiędzem swoim Witołdem pochwalili / potwierdzili / y
pieczęciami swoimi umocnili.

Támże w tym Privileiu y postanowieniu / Witołd tak opiewa / Praterca
Nos Alexander aliás Witowdus de consensu Serenissimi etc. Nád to my Alexander albo
Witołd / zá zezwolenim náśśnieyszego Xiążeciá y Pána Władysława Krolá Pola-
skiego / Bráta náśśnego namiśśnego / wybieramy do Herbow y Kleinotow Slách-
ty Krolestwa Polskiego / Sláhcie Ziemi náśśnych Litewskich niżej opissána.
Których sami Krolestwa Polskiego Sláhciey / wespoleż ze wszystkimi / ktorzy
z ich pokolenia narod wioda / do Bráterstwa y krewności stowárzyszenia przy-
jęli.

A naprzód Sláhciey Herbu Leliwá / przyięli Moniwidá Woiewodę Wi-
lenskiego. Sláhciey Herbu Zadora Ławuná albo Zawnulá Woiewodę Trockie-
go / Sláhciey Herbu Ráwa Mungailá / Castelláná Wilenskiego / Sláhciey Her-
bu Lissy

Herb Leliwá
Miesiac á
Gwiazda.
Rawa Panna
na Niedzwie-
dziej.

Macieia Strypkowskiego

Zareba Lew
z muru.
Kopacz Orle
Strypdio z noga.
Kola trzo tro-
le z Nozey.

Tych Surgu-
tom z Dus-
burch wspom-
na za czasow
Witenslawowch

bu Lissy Sunigata / Castellana Trockiego. Jastrzebcy albo Lzanki albo Bo-
lesti Nagora nazwany Zerb Niemiom / Trablki Hostikowi / Których dzis Ra-
dzimilowie wzywaja / Topor Butrimowi / Labec albo Strzinsci Soliguntowi /
Porcie Mikolajowi Biliginowi / Dabno Korewom / Dorowas Wissegerdowi /
Wadwic Piotrowi Montigerdowi / Drija Mikolajowi Tawtigerdowi / Zaba-
daniec Janowi Gastoldowi / Polkozia Wolczkonowi Kufie / Grif Butowso-
wi / Szreniawa Zadaadowi / Pobodze Kalonowi / Grzimat Janowi Kimo-
widowicu / Zareba Gynitowi Konciewicz / Pierschata Dawri / Nowina Mi-
kolajowi Boinarowi / Dzialossa Wolczkowi Rokutowiczu / Kopacz Gedora-
wochowi / Kola Dangelowi / Syrokomia Jakobowi Mingielowi / Kot Mora-
ski Woysniarowi Wiltkolewicz / Powala Jurgemu Sangawowi / Pomian Sa-
kowi / Dolina Taczkonowi / Sarza Twertutowi / Dolanga Monstwidowi /
Bogoria Stanislawowi Wiffiginowi / Janina Woissimowi Dancikowicz /
Bychawa Monstoldowi / Swinka Andrzejowi Dowknetowicz / Kolda Mi-
nimundowi Sefnikowicz / Sulima Bodiwilowi / Talencz Koczaniowi / Lo-
dzia Miezussowi / Jelitowie Geroudowi / Koczakowie Suppori / Biala Mo-
dilonowi Czussolowicz / Wazyk Koczaniowi Sukowicz / Czalek Janowi
Kwilnowi / Godzamba Stanislawowi Butowtowicz / Osmorogola Gorala-
tomie Surgutom z Kieflinna / etc.

Z Których Herbow / y Kleinotow przereceni Slachci / Panowie / y Boia-
rowie ziem Litewskich od tego czasu y na potym niechay sie wesela / y ich wzy-
waja / iako ich przereczeni Slachci Korony Polskiej wzywac zwykli. A izby
wgruntowania y obwarowania okwiekego ty wszyscy wyzsey mianowane
rzeczy moc wziali / Umocnilismy ten Przywilej warunkiem pieczęci naszych / Be-
dacych przytym y zezwalajacych Panach / ie. Nawielebniejszych w Chrystusie
Oycach / Mikolaju Smieznieskim Arcybiskupie / Wociechu Krakowskim / Ja-
nie Wladystawskim / Pietrze Poznanskim / Jakobie Plockim / Mikolaju Wi-
lenskim / Janie wybranym Lwowskim Arcybiskupie / Macieiu Przemyskim /
Michale Rujowskim / Grzegorz Wlodimirskim / Sbnigniewie Kamienieckim /
Chelmskim etc. Biskupach. A przy bytnosci wielmożnych / możnych / y ry-
cerskich Meżow / Kristina Krakowskiego / etc / etc. Dzialo sie to w Miasiecz-
ku Grodnie / przy Rzeczce Bugu / na Seymie wolnym dnia wtorego Miesiacza
Octobra / Roku Panskiego 1413. etc.

A tu sie kazdy po Herbie moze domagac snadnie przodkow swoich.

Potym Krol z Witoldem wyprawili sie do Smodzi / a tam on narod Który
jesze byl Baktwochwalstwa nie przestal / do Wiary swiatey Chrzescianskiej z
wielka pilnoscia y wsilnoscia przywodzili. Baktwany ich / Lassy swiate / Weze
y inse zabobony Poganstie (ktore z Litwa iakom przed tym opisat iednacie
miele) wysiekli / y popslowali / a zwlaszcza ogien wieczny / Który oni dnicez nazy-
wali / na wielkiej Gorze nad Rzeka Niemiazga / Krol zalac y zagasic kazal / o
co sie oni z wielkim narzekaniem frasowali przeklinajac Polakow / y Litwa
Chrzescianow / a dzimujac sie / iz sie nad nimi oni ich Bogowie Kzywody swojej
nie mscili. Ale Krol z Witoldem czescia darami / czescia groza / y karanim /
przyganiiali ich do wznania prawego Boga / y Chrztu swietego.

A poniewaz Kieja Polscy z nimi mowic nie umieli / sam Jagiello z Wi-
toldem z wielka pilnoscia / y praca / iako dwa Apostolowie napzod ich Mo-
dliwy Panskiej nauczyl / potym wyznania Wiary Chrzescianskiej. Tak re-
dy Smodz obaczywszy prozność Bogote swoich / wyprawili iednego nastar-
szego Miezga z posrzedku siebie do Krola / przyzwalajac na Chrzest / Który
tak od-

Oglen swietey
poganstki nad
Niemiazga.

tak od nich mówil: Skorośmy poznali najsłabszy Krolu Jagiello / y nasławsze czenie Kija Witoldzie Panie nasz / i Bogowie nasz jako niemocni y moli / od Boga waszego Polskiego zwalczeni / y zgladzeni sa / opuśczeni ich / a do Boga waszego Polskiego jako mocniejszego przystawamy. Tym Krol kazał ich jako przed tym Litwa na gromady rozsyłkowac / a w imie Dycy / y Syna / y Duchu swietego / woda kropic / dawszy kazdey gromadzie osobliwie imie Piotrul / Sczanul / etc. Takze Tiewiastom Janula / Mągrula / Jadziula aż do końca.

A potym chrzcie Mistrz Mikolay Wzyt Zakonu Kąznodzieiow Mních / Kąznodziei Krolewski / przez tłumacza powiadał Slowo Boze nowo ochrzczoney Zmodzi / o Wierze / o stworzeniu Swiaty / y wypadku Adamowym : Co słysząc jeden Zmodzi starszy rzekł do Krola / Welna azyn cassat Kunigs / meliuy / Mlastiwas Karalan etc. Bredzi powiada ten Kiaz Młostowy Krolu / Ktory powiada o stworzeniu Swiaty / bedac sam niedawnego wieku / bowiem między nami jest dosyć starszych ludzi / ktorzy y sto lat wieku przeszli / a żadnego stworzenia Swiaty nie bacz / tylko i Słonce y Miesiac / takze Gwiazdy wedlug biegow swoich nam swieca powiedzia. Na to mu Krol odpowiedział / i on nie twierdzi tego / aby był Swiat za tego lat stworzony / ale przedtym zdawny / to jest / od pięciu tysięcy lat / y dalej wedlug zrzadzenia Boskiego etc. A tey sie prostocie ludzi onych czasow nie trzeba dziwowac / gdyz sie to niedawno za naszego wieku y w Rownie trąfio / i gdy na Wielki Piątek Bernadinski Kąznodziei wedlug zwyczaju o mece Panskiej kazac / znac vmeczenia Pana Christusowego gdy przyszło ad flagellationem mioteł / y biczem sieł / Zmodzi chłop prosty pytał towarzysza / a ta tatay muschi Kunigas / on mu odpowiedział / Pana Diwa / a on zaś pytał / ar ang kuris mumus padare pikus rugius / bo sie było tego Roku Bóże złe zrodziło / odpowiedział mu Towarzys / anu / a chłop zaraz krzyknął na Kąznodziei / gieray milas Kunige plak schita Diwa / pikus mumus dawne rugius. Tak tedy wten czas Jagiello z Witoldem tegoż roku 1413. Zmodzi i naród pochrzcizony / y Baktwochwalstwo wygladzony (acz niedokonca) fundowali Biskupstwo Zmodzi w Miednikach / przelozywszy im pierwszego Biskupa Macieja Wilnowca / dla tego i jezyc Zmodzi umiał / A Kosciol Katedralny pod Titulem Piotra y Pawla S. Apostolow / nie Alexandra ani Teodoru / y Ewanciusa / jako Niechomius napisał / fundowali y nadali. Fundował też Witold w Zmodzi Kieście / y zbudował dziesięć Kosciolow Parochialskich wedlug powiatow / ktore wten czas przedniysze byly / Kraigola / Kroza / Miedniki / Kosienie / Widukla / Wielona / Koltiniany / Cetrá / Lukniki etc. Tego potym Biskupstwa Zmodzi Kąnonie y Parochie aż czwartego roku po założeniu Jan Arcybiskup Lwowski / y Piotr Biskup Wilenski potwierdzili wedlug Eromera y Długosza. A przelozywszy Krol Jagiello / y Witold Kiezygala zacnego Slachcica Litewskiego Skarostą Zmodzi / roziechali sie / Jagiello do Polski dla szazdu z nowym Mistrzem Pruskim Michelelem Kochmeisterem / A Witold na granice Pskowskie / 1414.

Niez Zmodzi
iego postać
do Krola.

143

Ta Cetrá nie
wiem gdzie
była.

O podbiciu Kieściwa wielkiego Nowogroda y Pokowa przez Witolda ku Litwie.

Macieja Scripkowskiego

Rozdział VI.

S Roku 1414. Witold wielki Książ Litewski / po
 stanowiony z Krolew Jagielem porządek Chrześcijański
 w Smodzi / y opatrzywszy granice od Krzyżaków / zebrał
 woysko pospolitego ruszenia z Litwy y z Rusi: A przepra-
 wiony się przez Dwina Rzekę y Drissy / obległ naprzód
 Siebiez przygródek Pskowski / Bo w ten czas Pskowianie
 nie mając nad sobą Książa wolno sobie bez zwierzchności
 żyli / wieciami się sadząc / a Moskiewskiemu / y Krzyż-
 akom Lisslandskim dla spólnych granic y kupiectwa zamykany byli przychylniejszy / y
 pomagali im często przeciw Litwie. Przeto Witold który y własnym Bratoni
 rzadko wolności życzył (Bo przedtem Włodimirza Książa Słuckich przodk-
 a z Kijowa / y Dimitra Koributa Zbarskiego z Siemieria / y Dormianta Giedro-
 ticia Książa etc. zoczyżył ich był wyzuli) wsiłował też y Pskowian na ten czas
 wolnych / pod iarzmo swoje przypędzić / a wziawszy Siebiez Zamek przez pod-
 nie / obległ drugi przygródek Pskowski / Porchowo rzeczony / pod którym pięć
 Miesiacy leżał. Potym Pskowianie widząc tego wpor nasadzony / a iż nie mogli
 mocą woyskom Litewskim odeprzeć / dobrowolnie się podali z Miastem Psko-
 wem y ze wszytkim Księstwem Witoldowi / y hołd mu na każdy rok postapili
 płacić / y potomkom tego Wielkim Książom Litewskim / a to była ich danina 5000.
 Złotych Czerwonych / Grezow Niemieckich / których dostawali z Łarwy Portu
 swojego y Lisslandskiego 50. y wsłelkich futer y skór zwierzęcych każdego z osobną
 po pultoroka / zwłaszcza Wilkow / Niedzwiedzi / Rysów / Lissów / etc. a Kun-
 Soboli / Bielek / Hornostajów / etc. po soroku. Włożywszy tedy te daniny Psko-
 wiany Witold / Stárosta nad nimi przelożył Książa Juria Mossa. A potym
 zaraz z gotowym woyskiem ciągnął do wielkiego Nowogrodu: Co obaczywszy
 Nowogrodzanie iż mu się Pskow meopart: wyiachali ku niemu dobrowolnie /
 y poddali się pod słusnymi umowami z Zamkami / z Miastem / y ze wszytkimi
 Prainami y Księstwami do wielkiego Nowogrodu należącymi. Bo o tym wiedz
 Czytelniku miły / iż wielki Nowogrod tak był moźny z starodawną / i pięć
 Księstw osobliwych mieli pod swoją mocą Nowogrodzanie sami / y wszytkiey
 tam prawie Rusi bywał skład kupiecki / Mieli też pod swoją mocą na wschod
 Skonca Dwina albo Dwina Praina na 150. mil aż do Morza Łodowatego se-
 roka / także Wołochde / które Prainie acz dla zimna są z wiekszeysześci puste / wsłak-
 że w Kosmate towary wsłelkie bardzo hojne / mieli też połowice Miasta Tarsak /
 nie daleko od Twiera / na południe / y aż do Norwegiey imo Szwecia y Finlandia
 granice ich były / y Chłopigrod Zamek niedoły od ichże niewolników zbudowa-
 ny / etc. O czym też czytać Herbersteinum Comment. Mosch: fol. 73 75. & 78. &c. Mun-
 sterum & Crantium, który też pisze o takiej wielkiej moźności Nowogrodzan / iż to
 przystowie w nich było pospolite: *Quis potest contra Deum & magnam Novogrodiam?*
 A kto może przeciw Bogu y wielkiemu Nowogrodu? Ale Witold iako drugi
 Hercules Litewski te niepodobności skutkiem w niwecz obrócił / y przypędził ich
 do takiego holu / iż na każdy rok musieli płacić do skarbu Litewskiego dziesięć ty-
 siacy czerwonych Złotych z samego jednego Miasta Nowogrodu / po stu Gre-
 zow Niemieckich / po dziesięci sorokow wsłelkich futer / Kunich / Sobolich / Ri-
 sów / Lisów / Hornostajkowych / Bielezanych / etc. acz drugie Łatopiszcze płaca
 po soroku. A przelożywszy nad nimi Tramestnika swojego Stárosta Książa
 Siemioną Algimuntą Holpskiego / Szwagra swego / A Przygródkę wszytki
 Nowogrodz

Dat: z Nowo-
groda.

Nowogrodzkie / y Pskowskie / Litwa ofszadziwszy / wrócił się do Wilna z zwy-
czajem y wielkimi zdobyczami: Ktorych też część Jagielowi do Polski
posłał.

Nowey wyprawie z wielki-

mi woyskami Jagielowey z Polaki / y z Kija-

żetn Słaskimi / a Witoldowey z Litwa / y z Tatarami

do Prus / Roku Pańskiego 1414

Schel Kochmeister Woyt nowey Marchiey
poimawszy a ofszadziwszy do wzięcia Samitka Planca
musia mistrza / byl na mistrzowstwo Pruskie wybra-
ny / a miedząc z Krolow ugody / zaraz w Dobrynskie
ziemie wtargnal / Chrescician poimawych nie tylko
chlopkow / ale y Slachty gorzey niz Poganistkim oby-
czajem wieksząc / we Goansku też Krzyzacy Kupcow

z wypraw woj-
na podniesli.

Poznanskich / a w Trismemlu y w Ragnecie Litewskich y Smodzich okruenie
nad dancie wiary pomordowali / y dobra ich pobrali. Przeto Krol Wladyslaw
Jagielo / y Witold nie mogac tej krzywdy daley znosc / woyska ze wszytkich po-
wiatow / ten z Polski / a ten z Litwy / y Tatarow zebrawszy do Prus ciagneli /
nado Kijeta Słaskie / y Pomorskie na pomoc Krolowi y Witoldowi przyby-
li / Bernard Opolskie / Jan Raciborskie / Boleslaw Czesynskie / Conrad Olesni-
ckie / Wacław Zeganskie / Jan Lubienkie / Conrad Biaty Kozlenskie / y Wen-
claw Opawskie. Latikus też Bratowiusz Morawski Starosta jedne Choragiere
Kcyerstwa Morawskiego y Czeskie na pomoc przyslal / tak iz z onym woyskiem
nie tylko Prussy / ale iako Tramer lib. 18. powieda / y niemala część Swiaty
mogl byl posiesc. Ale malo nie tak wiele iako Kertis w Greciey zyskali / tylko
Miska ktorego czescia moca czescia przez podanie wziali / Tiedburg / Zohen-
stein / Allenstein / Gurrestat / Sirgony / Prabute / Bischoffswerder / y Kreiburg / a
gdy Litwa nieporzadnie / y lupy / y polon do obozu gnala / wderzylina nich Niem-
cy / gdzie Buerima Marsalka Litewskiego / y iakiegoś Nikite zacnego czlowie-
ka poimali / wsiadke idonak wzolusz y wserzwołości poburzywszy y spustoszywszy /
Krol pod Torun / Witold z Litwa pod Kulme albo Chelmo ciagneli / Ktoreby
sie byly zaraz podaly / by ich byl mistrz Chyterym fortelem od przedsiwzięcia nie-
odwiodl / Bo zmyslil list iakoby od Contora Brodnickiego do siebie pisany / iz sie
dluzey bronie nie moga na Brodnicy Polakom dla głodu / y slabości murów / y
niedostatku strzelby / y poslal on list Kurforem wymyslnie tam gdzie woysko na-
bych lezalo. Poimali go tedy naby y do Krola przynieśli. Tam wyrozumia-
ly z listu latwe dobyte Brodnice (ktora byla we wszytko dobrze opatrzona
obrona miejscą / spiza / ludzmi / y strzeibą) obleglia / y lezal podnia prozno Krol
z Witoldem cały Miesiac. Tam do nich przyiechal od Jana Papieza Legat
Jan Lausenski Biskup / y uczynil pokoy do dwu lat miedzy Polaki y Litwa z
Krzyzakami / azby bylo po Concilium w Constanciey / na Ktorem Husa Jana /
y Hieronyma z Pragi spalono / a potym sam Papiez mial mierzynimi zgoda
uczynic. Takze Krol y Witold woyska ony prawie Kertisowe rospuscali / y z
Prus / ten do Polski / a on do Litwy z wielkimi łupami wyciagneli.

Litwa porażo-
na w piekow-
ni nieporza-
dkom.

Seriel choty
mistrzow / z
ktorego sie moze
naučiť / iako ob-
slabego samu
do mocne / nie-
przynaciela oba
wiesci y swie-
syci.

Jan Hus spa-
lon.

W pierwszym Poselstwie Jagielowym y Witołdowym do Turká 1415.

Kiedy Krol Rzymiski y Węgierski Sigmunt był na Concilium Constancienskie odiachal / Turcy Krolestwo jego Bosnie najeżdżali / y plundrowali / Węgrom pobuwszy. Przeto Władisław Jagieło y Witołd (którym był Sigmunt zlecił odieżdżać w obronę Węgierskie Krolestwo) posłali do Turckiego Krola Máchometá / który ius był w ten czas w Andrinopolu stolec swoy vgruntemat / grożąc mu srogo á jurowo wojną / jeśli by nie przestał Węgrom y Bosny najeżdżać. A tym swym Poselstwem / ktorego się Turcy wlekł / wszyscy wiernie Węgierskie wybawili / y Bosnijskie Krolestwo z mocy Poganiściey wywili / Także między Turki á Węgry do pięć lat przymierze uczynili. A tu możemy zaśpicować one staroświecá.

Byli nąszy Turkom groźni kiedyś /

A coż potym kiedy to ius nie dziś.

A od tego czasu mnie w Constantinopolu roku 1574. Mnich Węgierski poturczony Amurat Czaus Cesariski / człowiek uczony / wkrądzował z Kronik Turckich początek przyjaźni z Polską y z Litwą Turckiey.

Tegoż roku 1415. gdy był Krol w Sniatynie / przypiechał do niego Alexander Woiewoda Wołoski z wielkością Boiar / á porzuciwszy Choragię pod nogami Krolewskimi iako był obyczaj / przysiągł hołd y posłuszeństwo.

W ten czas Posłowie od Cesarza y Patriarchy Constantinopolskiego przypiechali prosząc o wspomóżenie żywnością / bo ich Turcy zmocniwszy się w Andrinopolu srogo najeżdżali / y Constantinopole obleżeniem dreczeli. Przeto Krol z Rusi / y Witołd z Litwy Dnieprem (miłością Chrześciańską wzruszeni) posłali im do Kacibeja portu Morza Pontskiego (który Port był na ten czas w dzierżawie Litewskiey) zboża y żywności dostatek.

Kacibejski Port
Litewski nie
daleko Czarna
Towia.

W darach Witołdowych / y wgodzie Litwy z Krzyżakami / o trzeciem jenie Jagielowym / y zburzeniu Kijowa przez Tatary.

Rozdział VII.

Wielkie podarki
Witołdowe
Jagielowi: które
podobno iako
nie mnie zda z
Nowogrodu
wielkiego y ze
Pskowa miał.

Krol Jagieło z Sniatinią prosto do Litwy przypiechał / gdzie go Witołd z Pány Litewskimi w Wilnie wielmożnie czestował / y darował mu dwadzieścia tysięcy grzywien Czeskich / y czterdzieści nawyborniejszych Szat z futrami Sobolinu / y sto koni żywočných Grezow / y sto Szat długich według onego wieku noszenia złotogłowowych. Dziśby nąsł starb tego nieznosił. A wziąwszy to Krol Jagieło iachał do Krakowa / gdzie odprawivszy pogrzeb Annie Krolowej / ktora mu w ten czas była umar.

była umarła / zaś przyjechał do Litwy. A złożony był zraz walny z Witoldem Pa-
nom y Slachcie Litewskiej w Smodzi pod Wielon / tam chciał postanowić po-
tę wieczny z Krzyżakami. Ale gdy się Krzyżacy Smodzkiego Księstwa od Litwy
bardziej domagali / Condicii od Krola / y od Witolda podanych nieprzyjmo-
wali / bo im zprzysiężenie z Tatary smiałości dodawalo / A niesprawni nie
rozciechali się.

Książę się z
Tatarami na
Litwę przy-
jechał.

Rychło potem Roku 1416. wielkie woysko Tatarskie z Ediga Cezarem
swoim do Kijowskiego Księstwa wtargnęło / Miasto samo Kijow splundrowa-
li / złupili / spalili / i z tego czasu tu pierwszej ozdoby przysię niemożę / ale jedyną
Zamku acz wsiłnym dobywaniem wziąć niemożli.

Ten też Ediga
pierwszy Wi-
tolda poraził
bedac Herman-
nem Tamerla-
nowym.

Krol Jagiello kiedy miał nieprzyjaciółom odpor czynić / tedy wesele małżeń-
stwa w Sanoku sprząwował / gdzie przeciw wolei wszystkich Rady Koronnej / y
przeciw prawu małżeńskiemu pojął trzecią żonę Elżbietę Granowską Wdowę /
Dziewicę starą domu Pileckich / Matkę swoje Chrześną / bo ona gdy go chrzestono-
zań według zwyczajów przyrzekała / a ta miała przedtem trzech mężów / Wisk-
wa / Łaczkę / Krzywariusa Starostę Morawskiego / y Granowskiego. Uprosiła
zaraz u Krola / i Syna jej Jan Granowski z Pilce na Grabstwo Jarosławskie
był podniesiony / o co się Slachta bardzo na Krola gniewała. Ale potem to
Grabstwo było rychło sfajzone przez Pany.

Grabstwo Ja-
rosławskie.

Koronował Elżbietę Jan Kiejowski Arcybiskup Lwowski / bo Mikolaj
Arcybiskup Gnieźnieński był na ten czas na Concilium w Constancji / gdzie też
obawiając się / aby na potem żaden inny Biskup nie śmiał krom Arcybiskupa
Gnieźnieńskiego / Krola ani Krolowej koronować / u Papieża to y u Concilium
otrzymał / y Titulu Primatus regni dostał. Wszakże ten Pruwilej za następnych czasów
był zlamany / za Krola Stephana dzisiejszego.

Dzieńdzie Litewskim & Krzy- żakom nieprzespieczności Jagiellowej / y wto- rym Małżeństwie Witoldowym / Roku 1418.

Krol Władysław Jagiello / przyjechał do Litwy
zaraz z Witoldem Siem złożyli w Smodzi w Wielonie z Krzy-
żakami / radząc o spólnym pokoju / ale nie dla hardości Niemiec-
kiej nie concludowali Potem gdy Krol sam u Wigram puszczy-
łowym się zwierzu bawił / mało nie wpadł w sidła Comenda-
tora Kąstemberstkiego / który się był na to nąsądzil / by Krola poi-
mał / tylko Krola przestrzegł / Niemcy też widząc iż ich obacz-
no / wcieli bojąc się zebrania dworzan Krolewskich / y Witoldowych.

Długossus ex
Cromerus folio
250. lib. 18. ses-
eunda editionis.

Tegoż czasu gdy Witoldowi pierwszą Annę żonę / Książicę Swietosławową
Smolenskiego Cerkę umarła / pojął drugą Książicę Olianę Wdowę pierwszej żony
Ciołka rodzoną / ktorem małżeństwo i było nieślubne / niechciał im slubu dać Piotr
Biskup Wileński. Ale Jan Kropido Biskup Książowski / który był wten czas z
Krolem do Litwy przyjechał / nieprzystojnie / a niebacznie ich zwinszował. Wi-
told miał trzy żony / pierwszą Annę Smolenszczankę / co go ono była z więzienia
wybawiła / wtórą Marię Cerkę Książicę Andrzeja Łukomskiego / y Skaroduba-
skiego / Trzecią Olianę Cerkę Książicę Jwana Olgimuntowicę Zolszańskiego
Siostrę rodzoną Książicę Siemionę Lutego / y Książicę Andrzeja Wiazienstie-
go / u którego też potem Jagiello Cerkę Zophię pojął Matkę Władysławową y
Książicę / iako o tym niżej będzie.

Tego też

Tego też Roku 1418. iako Wapounius fol. 273. piše Witold mąż w po-
deyrzeniu Brata Swidrigiela / który sie był z Moskwy wrocil / wtory raz wsa-
dził go na Krzemieniec / ale gdy mu Rus posolgowala / wcielł do Węgier do Kro-
la Sigmunta / potym na tego przyczyna dat mu Witold Nowogrod Siewier-
ski / gdzie mieszkal spokojnie aż do śmierci Witoldowej. Ale Niechouius lib. 4.
cap. 51. Ciąkom to wyższej powiedział piše / iż skoro Swidrigailo z więzienia
Krzemienieckiego w wielki piątek wcielł / do Węger zabrawszy Starostę zamko-
wego Konrada Polaka / potym za przyczyna Sigmunta Rzymistiego y We-
gerskiego Krola / y Brata Jagiela / przyjeży był w Łaske / y wziął Nowogrod
Siewierski y Bransko dwore Kieństwo od niego na wychowanie. Ktore dziś Mos-
kiewski posiada Litwie wydarwszy.

W wyprawie Jagielowej y Witoldowej na Krzyżaki / y przysiężeniu z Kro- lem Dunsem / y Szweczkim / y przestrażu Jagielo- wym / Roku Pańskiego / 1418.

XX Krzyżacy bezbożni nieprzestawali z Litwy y z
Polską gwałcić przymierze zatarczek / Krol Jagiela z Wi-
toltem zebrawszy woyska z Polski y z Litwy / gdy wciagneli
do Pruskiej ziemi / Tam do nich przyjechał Bartolomeus Ca-
pra Arcybiskup Mediolanski od Papieży / który one woyny roz-
wiódł / zwłaszcza za namową Witoldową / y przymierze do
dwu lat między nimi a Krzyżakami wtwierdził.

Tamże Krol Erik Dunski / Szweci / y Nordweiski / y Książa Pomorskie przy-
jechałszy na dzień trzech Krolow do obozu Krolewskiego z Krolew Jagielm
y z Witoldem uczynili ligę / y sprzymierzenie pod przysięgami spólnymi / przeciw
Krzyżakom / y przeciw każdemu nieprzyjacielowi wszytkich trzech stron / iż gdy-
by też chciał który Krol albo Witold onego towarzysztwa przestąć / iednak pod-
dani aby nie byli od oney przysięgi y sprzymierzenia wolni / Ale żeby ieden bez wi-
domości drugiego woyny nie zaczynał. A gdy sie z tej woyny y ugody Witold
do Litwy wrocil / Krol też iachał do wielkiej Polski / a kiedy z Poznania iechał
do Szrody / trąpiło sie w dzień który był wszytek iasny / przed wieczorem / iż Niebo
od chmur zagnęła szerniako / za czym częste a straszne trząskawice powstały / za-
tym piorun uderzył ogromnie na woz Krolewski na którym siedział / a iednym
razem zabił czterech woźników / y dwu pobocznych Drabantow Krolewskich /
Także Poznanskiego y Siedmińskiego Woiewody / y dzierżawcy inszych Dworzan
Krolewskich konie pobil / y Krolewskiego Dziatę / na którym Giermek z kopią
z znakiem Krolewskim siedział / samym iednym nic / tylko na Giermku Szata
rozdarł / Krol też chwile iakoby bez Dusze (obyczaiem onego Szawła) leżał /
potym gdy ku sobie przyssedł / nie mu nie wadziło / iedno iż kilko dni
nie dobrze slyszal / a w rece prawey troche bolu czuł. Dawali

niktorzy przyczyna tego przestrażu od Boga
dla nieślusznego Malżeństwa
z Grąnowską.

Jagiela Krol
gromem y Nie-
bą frogo prze-
strąsany.

O Saulu albo
Pawle przest-
ronem y Nieb-
czotan w Dze-
tach Apostolsk-
cap. 9. 5. 22. 26
Corint. 15. Ga-
lat. 1. etc.
Dlugossius et Cro-
merus fol. 281.
Herbertus 128.

W podar-

O podawaniu Cárzow

Tatarskich przez Witolda / Roku

Pánstwiego 1418. y 1419.

Rozdział VIII.

Witold swoją dzielnością y meśtwem wrodzonym/
 Prawie inż był po wszytkim Świecie rozslawionym/
 Tatarscy go Cárzowie też wszyscy słuchali/
 Iż bez jego woley Hord swych nieśáfowali.
 Agdy Zoldan Zeledin umarł Cárz Zawolski/
 Z którym Witold przyiaźń miał y Jągiel Krol Polski/
 A z Hordami im służył ná Pruskie wyprawy/
 Kieremberden Syn jego osiadł stolec krwawy/
 Krwawy stolec oycowski: bo wiem go dochodził/
 Szabla gdy Witoldowe moc odgromić godził/
 Witold tego nie cierpiał począł się gotować/
 Chcąc mocą Kieremberdą z pánstwa wyforować.
 Tachtamisá Bersbulá w Wilnie koronował/
 Jáko Zawolskich Tatar zwyczaj potrzebował/
 W Skotogłow go vbrawszy słył nań wdział perłowy/
 Wołając iż Tachtamis Zawolski Krol nowy.
 Tak go posłał do Hordy z Krolewskimi dary/
 Dawszy mu woysko: i itwy / y z Wáki Tatarsy/
 Część też Hordy Zawolskiey przy nim przystawiał.
 Część zaś Kieremberdeią za Cesarzá miał/
 A skoro woynę z sobą o Cárstwo stoczyli/
 A długo krwawę Szablę w własney krwi moczyli/
 Kieremberden zwyciężył Tachtamisá Bratá/
 Siał samego chcąc imię jego zglądzić z Świata.
 Jeremferden Brat jego co wciekł z tej bitwy/
 Przyszedł z Murzami swymi / z Hulany do Litwy/
 Tegoż zaś Witold w Wilnie koronował z nowu/
 Dał mu szablę y szatę nań wdział z Skotogłowu.
 Marszałká Kádwiłá z nim do Hordy wyprawił/
 Aby go ná oycowską stolicę postawił/
 Przyjawszy od niego hold tak w polá ciagneli/
 A Kieremberdenowi część Hordy odieśli.

Kieremberden
 Soltan Cárz
 Zawolski prze-
 szyn Witolda
 cowa.

Miecho. fol. 317.
 lib. 4. et Dlugos-
 sus, Wapowie
 fol. 273.

Tachtamis Ber-
 subul Soltan
 Cárz Zawolski
 od Witolda ná
 Cárstwo Za-
 wolskie w Wil-
 nie koronowan/
 iáko niedawno
 czasów náhóch
 Magius ná
 Krolestwo Lit-
 wanskie ob Mo-
 skiewskiego iáki
 Coronator táti
 Coronatus.

Tachtamis
 Cárz od Kie-
 remberdená brá-
 tá sietny.

Witold drugie
 go Cárzá Je-
 remferdená ná
 stolicę Zawol-
 ską z Kádwi-
 sem wowiešcin
 postat.

Potym

Litwa na po-
moc Jeremfer-
denowi przy-
bywszy Kierem-
berdena porażi-
li.

Jeremferder
Cárz Samowski/
Litewski Ho-
dowit od Wi-
tołda przez Ka-
dzimila na Hor-
de posiadziony.

Długossus w
Cromerus
lib. 18.
Ten Ediga był
pierwszy Hetma-
nem Tamerla-
nowym / gdy o-
no Witolda po-
rąził / Roku
1399.

Odmiennosc
czassow / co sers
ui nostri domina-
ti sunt nobis.

Potym nad Wolga srogi boy obadwa zwiedli/
Gdzie gdy z Litwy Kozacy w zasadce zasiedli/
Wnet Kieremberdenowe Horde przerazili/
Bez wieści przystoczywszy wielkosc yssow zbili.

Tak Jeremferder wygrał / Cárstwo opánował/
Kieremberdena iąwszy słuźnie zamordował/
A Witoldowi przysięgl służyć z szczerą wiary/
A przez Kadzimila mu posłał wielkie dary.

A potym tak był szczerą Witoldowi zawżdy/
Jz mu sam z Horde służył w potrzebny czas każdy/
A tak Litwa Tatarom won czas panowała/
A podług woli swojej Cárów im dawała.

Tegoż Roku Ediga Cárz Przekopski sławny/
Który on z Witoldem miał też boy niedawny/
Z strony Tamerlanowej / lecz gdy sam panował/
Witolda iak Syn Oycą z szczerości miłował.

Przysłał mu dary wielkie prosiąc o mir wieczny/
By w Przekopskiej Horde żył od Litwy przesieczny/
Przysięgl wierność y pomoc dawać Witoldowi/
Gdzie każę ku każdemu nieprzyjacielowi.

Dobrowolnie służyli nie za wspominki/
Niedawał im nic Witold poniewoli z strzynki/
Dziś niesłużą : wżdy gwałtem wyciągają pláty/
O Witoldzie by ty wstał dziś z swoimi láty.

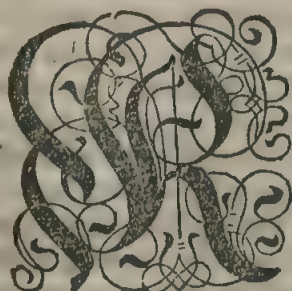
Jz Litwa Tatarom Samowskim naprzód / potym y Przekopskim Cárzom
podawała Czynelniku miły / maś o tym w Latopiszech Ruskich y Litewskich
iż się świadectwa / Ktorem iak tu krótko wiersem melancolia wrodzona miasto
lucniey cieśnac wyrąził prawdziwie / Ale y Długos / y Niechomius lib. 4. cap. 51.
fol. 317. tak o tych rostrykach Tatarskich rzecz prowadził. Sub eodem anno &c. Pod
tymże (powiada) rokiem gdy był Witold poimał Swidrigajla / etc. gdy umarł
Soldan Seledin Tatarski Cárz / Który Jagielowi Krolowi Polskiemu / y Witol-
dowi wielkiemu Rniazziowi Litewskiemu przeciw Krzyżakom zawżdy wiernie
pomagał. Kieremberden Syn iego / na stolec Oycowski podwyżsiony / nieprzyja-
cielskie się Witoldowi stawie poczał. Przeciw Ktoremu Witold drugiego Cárza
Betsubulana (Ktorego Tatarowie Tachtamis Cárz zowią) koronowawszy go
w Wilnie / y w Skotogłowie na Naisztacie wbrawszy / postanowił / a woystwo swo-
ie Litewskie z Horde iego złączyszy / posłał go aby się bił z Kieremberdenem/
Który w srogiej bitwie od Kieremberdena zwyciężony / y ścięty jest. W kilku po-
tym dni sam Kieremberden od Brata rodzonego Jeremferdena zabity. A ten Wi-
tołda Wielkiego Rniazzia / nieinaczej iako iego Ociec Seledin / czcił y słuchał etc.
y na każdą prawie wojenną potrzebę sam Litwie z Horde służył / etc.

Tegoż czassu / Ediga Cárz Tatarski posławszy Witoldowi dary (iako Cro-
mer lib. 18. etc. pisze) prosił y niego pokoju / Za czym przymierze między nim y
Litwą było uwierdzone.

O nieprzyja

o nieprzwyctiu Krolestwa

Czeskiego dobrowolnie ofiarowanego Jagie-
łowi/ y Witoldowi/ y o śmierci Krolowey Helzbiety.

W Roku 1419. Krol Władisław Siem w Leczycy
złożywszy (ktorego czasu umarła mu Helzbieta Krolowa
trzecia/ a z wielką radością wszystkich stanów Koronnych/
którym była, omierzyła w Krakowie w Mansionarstwie Ka-
płicy pochowana) w ten czas w Czeskim Krolestwie wiel-
kie zaburzenie było kolo wiary / bo Wielefowo y Husowo
Kacerstwo wszystkie one krajne z wielkim upadkiem Chrze-
ścianstwa było zatrzęsło. A zwłaszcza Jan Zyska zebrał, Zyska wojuje.
by 40000. tysięcy Heretyków na Taborze gorze zmocnił się był bardzo y Sigmun-
tą Krola Rzymskiego y Węgierskiego poraziwszy dwa kroć na głowę wiele z tego/
plundrując miasta y Kościoły/nabroil.

Przeto Roku 1420. do Krola Władysława Jagiełły przychłali Postowie
zadni od Korony Czeskiej / podawając mu się z Krolestwem / y z Morawskim
Márggrábstwem / y z Śląskimi Kieństwami / prosiąc aby ich Krol przyjął / a bronił
przeciw Sigmuntowi Rzymskiemu. Krol im za to chęć podziękował y pomoc
obiecował / Ale Krolestwa niechciał przyjąć (zwłaszcza dla tego nawiecy i byli
Heretycy) a bez porady Brata Witolda powiedział iż tego uczynić niemógł.
Przeto Postowie oni z wielkimi darami iachłali do Witolda / ktorego nalezłszy
w Wilnie / upomniłi mu oddali / prosiąc także pokornie / aby ich Krolew Cze-
skim / y Márggrafem Morawskim y Śląskim raczył być / Ale im Witold podzię- Enota Witol-
dowa.
kował / powiedział / iż na swym przestawam / a w nieposlušnych Kościołach
Rzymskiego Krolowac się wzbraniał.

Przychłali tegoż Roku drudzy Postowie od Korony Czeskiej do Litwy / a
w Nereczu Krola Jagiełły y Witolda kolo łowow zabawionych nalezli / a o to
ich / o co y pierwey prosili / podawając ty condicie / iż gdy się Czeskie Krolestwo
z Koroną Polską / y z wielkim Kieństwem Litewskim złączy / nie tylko Krzyżaki /
ale napotężniejszego Monarcha każdego / zwłaszcza Sigmunta Rzymskiego po-
spolitego tych państw nieprzyziaciela / na ktorego miał Witold wark zwręczyć
moga / a co się tćnie Religiey albo wiary / tedy we wszystkim wolej Krolewskiej / Drugie Pod-
wanie Koron
Czeskiej Witol-
dowi y Jagie-
łowi.
y Witoldowi się podawali / y do wszystkiego gotowymi się ofiarowali / tylko aby
ktory z nich Krolew ich być raczył / albo Krol albo Witold.

Długo ich Witold w nadziei trzymał / niewymawiając się im do końca /
zwłaszcza aby się mogli z nim pomścić krzywdy swojej y Korony Polskiej nad
Sigmuntem Krolew Rzymskim y Węgierskim / ktory przeciw Litwie y Pol-
sce z Krzyżakami zdradliwie / a nieuczciwie zawsze postępował. Ale potem
z Lubelskiego Seymu odpowiedziano postom Czeskim od Krola y od Witol-
dowi / iż oni acz się znają być bardzo obrażonymi od Sigmunta / wszakże niemają
tego z wrodzoney enoty wmyśli / aby mu mieli złość złością (mogąc) oddać /
ale się ofiarowali potędnąć ich z Papieżem / y z Sigmuntem / we wszystkich a w
ślusnych potrzebach pomagac się im nie odmówili.

Macieia Striżkowskiego
w czwartym Maczeństwie
Jagielowym. Rozdział IX.

Miechoulus
folio 285. 9 to
Nowogrodu
powiada. A
Wapounus o
moliwsi sie w
Grodzie przez
chrzestona.

W tym roku 1422. Krol Jagiello iachal do Litwy /
A tam za porada Witoldowa (przeciw woli Rady Koronney /
ktorzy mu Eufemia Córka Wladislawa Krola Czeskiego nie
dawno zmarlego poiac radzili) wziął w Maczeństwo czwartą
żonę Zophię / Andrzeia Rujowskiego Książecią / a Siostry Wi-
toldowej Córke / krasną y wrodziwą w Nowogrodzie według
Miechowiusa z Ruskiego zakonu w Rzymstie przechrzczoną /
w Zapusty / ktorzy Maciey Biskup Wilenski winbowal. Po tey Krol żadnego
posagu nie wziął / ale stało za iego / gdy mu Wladislawa y Kazimirza dwóch Sy-
now porodziła. A tu niektore Latopiszcze Litewskie iawnie bardzo blagda / y czu-
sem / y rzecz / ktore to klada roku 1405. po wzięciu Smolenska / y iakoby Zophia
miała być Córka Andrzeia Olginuntowicza Zolskanskiego / alem ia tego z dzieści-
mich Latopiszczo w Ruskich y Litewskich kłku / także z Cromera lib. 18. z Dlu-
gosza / z Wapowskiego fol. 273. z Miechowicy 285. z Herborta 129. etc. będa-
rac sie prawdy Litewskiej doszedł / iż to była Córka Andrzeia Iwanowicza /
przedtym Rujowskiego / a na ten czas Drućie Książecią / z ktorych też Ostrogskie /
y Zaslawskie Książecia ida / Witoldowa wnuczka z Siostry. A to Maczeństwo
było prawdziwie Roku 1422.

Tegoż czasu gdy sie Krol z Litwy wracał / zaiachali mu Posłowie Książecia
Clivenckiego / Montenskigo / albo Bergenskigo podawajac mu sie dobrowol-
nie / aby go z Witoldem w obrona przyiał. Ale im odpowiedzieli Panowie Ko-
ronni / iż ta rzecz ani Krolowi / ani Książciu niemoze być pożyteczna / dla ro-
ności / y dalekości granic / bowiem to Książstwo jest nad Rhenem prawie w waga-
trzney ziemi Niemieckiey ku Franciey.

w posłaniu Sigmunta Ko-
ributá Dimierowicá / Książecia Litewskiego na
Krolestwo Czeskie od Witoltá / y o wojennych wyprawach Jaa-
gielowych z Polaki / a Witoldowych z Litwa / z Smodzia / y
z Rusia do Prus / Roku 1422.

Rozdział X.

W Dy Posłowie Czescy trzeci kroć albo Jagela albo
Witoltá na Krolestwo Czeskie zadali / Witold im odpowie-
dział / iż niechce być żorawiem / co na dwu drzewach chciał gnia-
zdo swoje budować / toż też y Jagelo Krol uczynił / Wszakże aby
Czechow dobrowolnie sie albo Litwie albo Polakom po-
dawajacych y przytaczajacych za wzgardzonych nie opuścili.
Tedy Witold wielki Książ Litewski / za spólną zmwą z Ja-
gela

gelem Krolom / wyprawił na Krolestwo Czeskie Sigmuntą Koributą Dmítrowicza Synowca swojego / z niemáłym woyskiem Litewskich / Polskich y Ruskich wssow / aby bronił Krolestwa Czeskiego przeciw Sigmuntowi Rzym-
skiemu / Węgierskiemu / y wten czas nowo koronowanemu Krolowi Czeskiemu /
Márggrabi Brandenburskiemu / na którego Witold miał dawna a Ruska
wasn / bo Krzyżaki Pruskie na Litwę / y na Smódz / y na Polskę zawždy bun-
tował / y pomagał im wsiłnie. Przeto Sigmunt Koribut Zbarskich y Wi-
sniowieckich etc. ziągł narodu / z Litewskim / Polskim / y Ruskim woyskiem
potężnym / y z Połtami Czeskimi / naprzód do Morawy przyciągnął. W wten
czas Krol Sigmunt z wielkim woyskiem Niemieckim / y Węgierskim dobywał
pod Czechami Ostrogu Zamku y Miasta. Ale skoro wstąpił / iż Koribut ziągł
imieniem Witoldowym przeciw niemu na Krolestwo Czeskie był postany / zara-
zem iáko Długos / Miechowius lib. 4. cap. 46. fol. 285. y Wapouius etc. pisał
wszystki naczynia / obozy y strzelbe / wozy / y inšie narzędy wojenne popalił / y
pomiotał / y uciekł od obleżenia / bojąc się aby nań Koribut nie wderzył.

A Koribut ciągnąc dálej przez Morawę / dobył mocą Winczowá Miá-
sta obronnego / które go przyiąć dobrowolnie nie chciał / które dawny wysytko
na łup żołnierzom do gruntu splundrował. Potym do Prági stołecznego Miá-
sta Czeskiego przyciągnął / gdzie go wietśa część Sláchty Czeskiej / y Mieszcza-
nie wysytkę Prágenscy za Krolá y Páná przyieli / y z podaniem kluczo-
mu wysytkę władzę w Prádze Mieście / y w Zamkach obudwu. Za tą tedy zy-
czliwością Czechow / Koribut wysytkę Czeską ziemię prawie / Morawskie
Márggrábstwo / Śląsko / y Biton opánował. A Sigmunt Cesarz Rzymski /
Węgierski / y Czeski Krol koronowany / widząc Koributową potężność y opá-
rzonosć na páństwie Czeskim / nie kusił się więcej o Morawę / ani o Czechy / ále
na Władysława Jagelá Krolá Polskiego / y na Witolda Wielkiego ziędza Li-
tewskiego zgrzytał zębami / iż mu ta lekkość przez Koributą wyrzadzili. A iż się
sam nad nimi nie mógł mocą pomścić / wstáwicznie buntował Krzyżaki Pru-
skie / y Litwantskie / aby do Polski y do Litwy náiejdźali / á potym aby Polakom
y Litwie z przymierza się nie wymawiali / dotąd áby co perwniejszy od Cesarzá
Sigmuntá wstýpeli / álebo od Papieża / zączywszy Polakow y Litwę wbespieczo-
nych bez wieści osuńkali. A iżby z nimi Cesarz Sigmunt mógł bezpieczniey wojnę
na Polaki stánowiąć y trąctować / tedy Połty swoje / y inšie spiegi w zebrawce odzie-
nie / iáko Cromer y Długos pisał / wbiwał / ktorzy przez Polskę y Litewskie páń-
stwa listy y tām y sám do Krzyżakow y od Krzyżakow nosili. Ale gdy ieden tá-
kowy Spiegierz zebrał w Koninie umarł na drodze / nálezione przy nim listy /
zórądlive Sigmuntá Cesarzá do Krzyżakow / w ktorých się spolne przysiężenie
na Polaki y na Litwę zamykało: Przeto Krol Jagelo y Witold doznawszy
tych zórądlivých práktych Sigmuntowych y Krzyżackich / zaráżem nie táiem-
nymi buncami / ále iáwną wojną fortele chytre nieprzyacielskie wprzędzając /
zebráli woyska sto tysięcy z Polski / z Litwy / z Rusi / y z Tatarow iezdnych y pie-
sych / z ktorými do Prus dwiemá drogámi / Jagelo z Polski / á Witold z Li-
twy / y z Smódzi wciągneli. A ták w sprawie iáko do perwney bitwy wśedzie-
śli / Bo y Krzyżacy / ktorzy mieli trzydzieści tysięcy ludu bojownego / niechcąc
pátrzyć na burzenie ziem swoich / chcieli dáć iáwną bitwę nášym / By im był
Conradus Niemcius Slezak / Maj w rycerskich rzeczách biegły nie rozrádził.
Przeto Krzyżacy odmieniwszy swoje przedsięwzięcie / do bronienia się Zam-
kow wdáli / zostáwivszy część woyska Knechtow y Reiterow / ktorzyby prze-
práwiania przez Drwiazę Rzekę nášym bronili / ále y tych Polacy z Litwą
śnádnie rozgromili / pobili / y wiele ich poimáli. Potym do burzenia wołości
Zamkow

Ptochosť Sigmuntá Cessá-
rjá.
Miechowius.

Singulos appa-
tus bellicos concu-
man. ne in ip-
sum irruisset per-
timefcens etc.

Sáskhowe przy-
mierze Krzyżá-
ckie.

Zamków y Młast zagony rospuścili. Fridel albo Wambrezno / gdzie była
Stolica Biskupa Kulmińskiego / y Golubow Młastą wzięli / złupili / y spa-
lili / y dwu Zamków Golubskich niznego y wysnego dostali / gdzie Knechtow
y Rejterow więcej niż cztery sta / y Krzyżaków samych 15 poimáli / y do wie-
szenia ofszadzili.

Tamże do Krolewskiego y Wicobowego obozu przyiáchał Posel Biskup
Korbárovski od Cesarza Sigmunda / prosiac aby Koributowi z Czeskiego Krole-
stwa Krol Jagiello wyiáchać kazal / aby Krzyżaków aby woyna nie przesładowal /
co iesliby oni co Krolowi zadržowdžili / aby sobie z nich dochodził sprawiedliwo-
ści v stoleć Cesarstkiego / A iesliby się też czuł być od Cesarza obrázonego / tedy by to
niechay wzięli w Compromis Panowie Węgiersey y Polscy zobudwu stron / etc.

Tąd to mu odpowiedziano / iż co się tknie Krzyżaków / tedy musi Krol do-
ść dobrze wiary y sprawiedliwości Cesarstkiej doznać / wpać żeby y na jego naya-
niesprawiedliwym Decrecie był przestał / gdyby go Krzyżacy naprzód byli nie
wzgárdzili / y przymierzeby z nimi był dluzey trzymał / kiedyby był zdrády chy-
trej z Listow Cesarstkich nie doszedł / etc. przeto Krol musi woyna swego do-
stawać / gdy inaczey być nie moze : A Koribut nie z wola Krolewsta w Czechach
z woyskiem mięska.

Za tym porwał się wnet Wicold y rzekł / jem go ta sam tam posłał / aby się
nád Cesarzem Krzywd nášych y zgwalczonego przymierza pomścić / y będzie tam
ieszcze y ná potym mięskał / aby sobie wyrozumiał Cesarz / iákich ludzi pod po-
krywką przyiáźni zdrádlivymi siódmami omyla. A z ta odpowiedzia Posel był
odpráwiony. Potym nášy nie przestawáli burzyć nieprzyiácielskich kram / wósz
y rozoluż zagony rospuścivšy.

Tam z przygody cztery sta wybornych Wołochow (bo ich ták wiele był
Woiewoda ná pomoc Krolowi przysłał) pod Málborkiem łupy bráli / y wo-
iowáli / Tą ktorych Krzyżacy w wielkiej liczbie z Zamku się wysypawšy gwał-
townie vderzyli / co obaczivšy Wołosy iż im merowno / a nieprzyiáciol ich wiel-
kość gonil / wnet do bliskiego lássu obronna ręká vbiegli / a z koni skoczyli / nie-
zwyczajnym Niemcom spossobem miedzy gestym drzewem chcąc się pisać (co
ich obyczay) bronić. Niemcy zaś wesli za nimi / chcąc ich z lássow iáko kryja-
cych się wywłoczyć / bo ták mniemieli iż się kryja. Ale wnet gestym gradem
strzał y robácin od Wołochow zátłumieni / poczeli vciekć / Wołosy ich co
przednieszych bádzo wiele pobili / y poimáli / a drugich vciekácych bítac /
aż do Zamku gonili. Táć z zwycięstwem / z łupem y z wierzniámi oo obozu się
wrócili.

Tymże też szczęściem Andrzej Brochocki Herbu Ossoria Młaz niemni-
meżny / iáko pobożny Stárostá Brzestenski ośm set Krzyżáckich Rejterow ied-
nych y Knechtow niemáło poráził ná głowę v Orłowá y Murzynowá / ktory
byli gwałtem vderzyli ná jego stráž wyciekvšy z Tiesowoy. Tamże namiestniká
Comendatorá Toruńskiego (bo sam był Comendator vciekł) y dwánaście stá-
rych Krzyżaków / krom prostych Rejterow y Sláchócow poimał / a drugich
chłopi po lássach bítacych bili y łupili.

Potym Krol Drahimow Zamek niedawno vbieżony od Niemcow obisłał /
za pomocą Pawła Wenziká Niemcá / ktory w nocy Polaków do Zamku we-
gnał siecią łowieczką / za co był żołdem rocznym w Wieliczce opátrzony.

Ciagnał zaś Krol z Wicoldem od Zamku Kowalewá po Niemiecku Scho-
nesee názwánego / ktorego niemogł dobyć / pod Toruń. Tam się dowiedział od
spiegow / iż Krzyżacy mieli woysko niemáło pogorowiu / a iż chcieli zwycię-
bitwa / lecz tylko czássu a pogody pátrzyli. Przeto Krol y Wicold zaráżem prze-
ciwko nim

Sortet Wołoski
w lesie bit.

Niemcy ob
Wołochow po-
rążeni.

Nášy Drahim-
ow wzięli.

ciwko nim wyprawnili szesnaste Chorągwi Polaków / a szesnaste Litwy y Rus-
saków / ale pierwey niż Niemcy woysko naszych wyrzeli / wnet z polą do Samkow
wcielili. A Krol wyrozumiawszy iż w ten czas powietrze morowe panowało w
Toruniu / zarządem dla zapowietrzenia zburzywszy przedmieście y okoliczne wło-
ści / z Witoldem do Kulmieskiej ziemie ciągnął / chcąc albo zburzyć albo
pod moc swoje podbić. Ale Krzyżacy widząc iż trudno przeciwstawić wierz-
gąc / a podobnych tu temu swoich narzekaniom y płaczem zrażeni / wypra-
wili posły do Krola y do Witolda o pokoy prosić. Czego im Krol y Witold
śladnie pozwolili / dla miłości Chrześcijańskiej / y znaczyli czas dzień przeniesie-
nia S. Stanisława Krzyżaków / y miejsce w Mielną Jeziorą w obozie nad rzeką
Ossa / a kondicie pokoiu ty były przedmieście z obudwu stron podane / aby Krzy-
żacy wiecznie się wyrzekli y odstąpili Zmódzkiej ziemie / Sudawskiej / y Cie-
stowskiej / które z dawną tu Litwie należały (a Sudawskie Księstwo przy Zmo-
dzi z drugą stronę Litwę / które dziś Książę Pruskie trzyma / była kraina bardzo
obfita w chleb y zwierz / a do boiu 6000. iezdnych / a 5000. pieszych za pogani-
stwą z niego wychodziło / wszakże dziś tylko kilkonaste siół w tej ziemicy jest /
bo wszystkie Krzyżacy w niewcz obroćli) Druga Condicio tego przymierza by-
ła / aby Krzyżacy połowę mytą przemożnego na Wisle w Toruniu Krolowi po-
stapili / a Krol im też miał wrocić / także Witold / cokolwiekby ta wojna posie-
dzi / a z obudwu stron wszyscy nieprzyjacini aby były zatarcie. Też iesliby która
stroną na drugą wojnę podnieść chciał / aby w tym podobni nie słuchali pa-
now swoich / tak Polacy Jągeta Krola / jako Litwa Witolda / y Prusowie tak-
że Lisslandscy Krzyżaków y Mistrzów swoich / a wojenne nakłady aby Krzyż-
cy Witoldowi y Jągetowi odłożyli. A te vgođe y postanowienie y Eberhardus
nawyszy Mistrz Krzyżacki listami swoimi potwierdził. Ale skoro Krol Jąge-
to do Polski / a Witold do Litwy z woyskami odiaćchali / niechcieli Krzyżacy
obaczyć ani spełnić condicij postapionych w Mielną / za namową Cesarza Si-
gmunta.

Przeto Krol Jągeto z Polaki / a Witold z Litwa znów chcieli Krzyż-
aków do spełnienia słow wojny przypędzić. Co bacząc Sigmunt Cesarz / iż
naszym nie słow ale broni więcej dostawa / posłał wnet do Krola Jągeta / a
osobliwie y do Witolda / prosić / aby do niego przyiaćchac raczyli na spólną
przyiacielską rozmowę y vgođe / do Kiezmärku / ale Krol Jągeto tylko posły
swoie do Kiezmärku odprawił / którzy z Pány Węgierskimi o spólney vgodzie
traktowali / a potem sam Krol Jągeto / ziaćchal się z Cesarzem Sigmuntem w
Starego siół / gdzie z sobą pokoy y przymierze z obudwu stron po długich spo-
rach odnowili / y Krzyżaków rozkazano postanowieniu w Mielną dościć wzy-
nić / y aby Litwie Zmódzką / Sudawską / y Ciestowską ziemie wrocili / a Samki
które byli częścią wojny zbudowali na Litewskich grunciech / aby rozburzyli / a
sobie rum y materia pobrali / etc. A Krol Jągeto y Witold / aby Konibutą

Sigmunta Siewierskie / Zbaraskie / y Wisniowieckie Książę / aby z Cze-
stkiej ziemie / gdzie się w ten czas za Krola nosił / wyzwali / y aby
mu rozkazali do Litwy albo do Polski wyiaćchac / etc.

Wom Jągeto w Polskę miał postać

Dobrzyńską ziemie.

Koronacień Zophien

czwartey żony Jagielowey / y przyjeździe Si-
gmunta Koributa z Czech / y o zacnych gościach / a wto-
rym Koributowym do Czech zwroceniu 1424.

Rozdział XI.

Krol Władysław Jagiełło y Witold według ygody
z Cesarzem w Riezmarcku y starego siolá wemierdzoney / y we-
olug Condicy v Mielná z Krzyżakami Pruskimi odnowienia/
przyzwali przez Posły Sigmunta Koributa Dimitrowiczá
Bratanká swego / gozie ius był prawie wszytko Krolestwo
Czeskie / Moráwe y Słasko opánował / Práge Míasto stołecz-
ne / także Pány Koronne (okrom factey Sisezyney) władno-
ścia swoia zmieshá z strogością / takto Eneas Syluius pise / do posłuszeństwa
był swego przywiódł / y z woyskami Sigmunta Cesarzá kilko kroc szczęśliwie po-
rázil / y z Czech wygnał. A gdy mu Krol w Polsce Dobryńską ziemię obiecał /
a nie dał / z nowu myślił do Czech / y ius popiśował woysko / aż go Krol y Wi-
told łagodnie wchamowali.

Stato fortel o.
biecár a niedat.
Si tibi Dominus
montes promissit
auri. Mellea si
dederit verba
dedisse puta.

Tego też roku według postanowienia v Mielná / Zmodykie páństwo y Su-
darska ziemię zupełnie Litwie y Wicoldowi przywrócili Krzyżacy / y granice
z obu stron Wicolda z nimi náznaczył.

Potym 12. dnia Februarij Krol Władysław Zophiey Krolowey w Kráko-
wie Koronácia sprawował / ná którym weselu był Cesarz z Bárbara Cesarzowa /
(ktorego Sigmunt Koribut / przyjechałszy z Czech witał w pięci set koni Cze-
chow y Litwy.)

Erceus Krol
Dunski.

Goście jaeni.

Erceus też Krol Dunski ktory wten czas z Hierusálem iechał / Brándá Kár-
dinal / y Julianus Cesarianus Legatowie Papiescy / Ludwik Báwarskie / Ser-
mowie / Władysław / Łazimierz y Alexander Bracia Mazowieckie / Bernard
Opolskie / Bolesław Cechyńskie / Jan Ratiborskie / Kazimierz Oswieczimskie /
Wenclaw Opawskie / dwa Conradowie Czarny y Biały Rozlinskie / Wenclaw
Zegąńskie etc / y dwa Comendatorowie Elbinscy / y Toruńskie. A Witold nie wie-
dzac dla czego gniewając się ná Krolowá / nie chetiał przyjechać / tylko posłom
swoich y wiele Pánom Litewskich y Ruskich przysłał.

Koributa zaś
Czechowie pro-
sili ná Krolest-
wo.

Po tey Koronaciey przyjechali Posłowie od Korony Czeskiej do Władysła-
wa y Wicolda / prosiac ich gdy sami nie chcieli / aby im zaś Koributa ná Kro-
lestwo posłali / bo się im był dobrze przestego czássu w dzielnościach Ryce-
rskich y sprawach domowych zachował / a gdy ná to Krol nie chetiał przyzwolić /
y owsem im wojnę groził / tedy Koribut sam zebrawszy wielkość ludzi wol-
nych / y służebnych za pieniądze / przeciw woli Krolewskiej y Wicoldowej / do
Czech ciągnął przez Moráwe / A tam z Czechami swoimi przeciw Cesarzkim
woyskom meżnie poczynął / skąd było nowe podeyrzenie Cesarzowi wrosto ná
Krolá / ácz mu się tego skutnie wywiódł / gdy wszytki dobrá y dzielność Koribu-
towe w Litwie y w Rusi ná się z Wicoldem pobrali / a samego ná wściekne wy-
wołanie ogadzili etc.

Onáro

O narodzeniu pierwszego

Syna Władysława / y Kazimierza

Jągielowi / etc.

Roku 1425. ostatniego dnia Octobra narodził się z Krolowej Zophiey Syn Władysław z wielką radością ojcowską a czwartego aż Miesiąca ochrzczony był / na krózych Chrzcinach od wszystkich Monarchow y Książat Chrześciańskich Posłowie byli / którzy wielkie dary Krolowi / y Krolewiczowi przynieśli. Witold sam nie był ale mu przysłał kolebkę srebrną sto pundow srebrną wążącą.

Dar Witolda
doro sto pundow
doro srebrną
Kolebką.

Krol potym iechał do Litwy / a iż powietrze srogie panowało / tak w Polsce ciężko w Litwie / musiał z Witoldem y z Krolową długi czas wpuścić w mieście / gdzie bawiąc się łowem gołęzi zlamiał / na krórey lekarstwie kilko Miesiący w Brasiym skawie zmiękał. Urodził się potym drugi Syn Jągielowi Roku Pańskiego 1426. Maja 16. dnia a wtorego dnia Czerwca ochrzczony / y Kazimierzem nazwany. Ale zaś Roku 1427. Marca 2. dnia umarł / w Krakowie pochowany.

Jągielo gołota
zlamiał.

Pisa też Długos y Cromer iż Roku 1426. Witold zebrawszy wielkie wojsko żołnierzy z Polski za pieniądze y z Litwy / wyprawił się wtóry raz przeciw Pszowiąnom / którzy mu się z posłuszeństwem wylamowali / ale mu się ta wyprawa na przodku źle ścinała dla niepogody / y odczow częstych / a wśakże Pszowiąnie wielką sumę złota y srebra w pieniądzach / y w klejnotach y Witolda się dla pokoju wykupili.

Tegoż Roku Władysław Jągielo przeciw Turkom pięć tysięcy ieżonych Polaków / y Litwy z Russakami na pomoc Cesarzowi Sigmuntowi posłał do Wołoch / ale zaś iako przysli tak wysli / gdy Cesarz w Czechach zabawiony prożno leżał. A tych którzy byli na ta wyprawę iachac niechcieli / zwłaszcza Russakow Krol więzienim karał.

O Successie Syna Krolew-

skiego Władysława / y o pomowie na Krolowa o cudzołóstwo przez Witolda.

Rozdział XII.

Roku wyższej mienionego 1426. na dzień Świąteczny / Krol Władysław Jągielo / na Seymie Leczyckim stąrał się o to pilnie / y Słachty y Pánor Koronnych / aby mogli trzymać Successia na Krolestwo Polskie po sobie Synowi Władysławowi / obiecuiąc im za to poprawę y nadanie hony ne inszych wolności / ale gdy tego iakonie otrzymać na Seymach żadnym sposobem niemogli / porządził mu Sigmunt Cesarz / aby

B B iij

sarz / aby

Medopiero
Domit ten
fortel do Polsti
wnost.
Y w Wenecien
Kiażeciem We
neckim także
prostej Nieś
ejamni zostal.

sarz aby potajemnie a pojedynkiem z Panny Koronnymi tego traktował. Tak tedy uczynił / iż gdy wszyscy po iednemu potajemnie namowili / obiecując im nadania imion / y wolności / pobral od nich zapisy / a gdy było na Seymie / tedy wyszedł Senat zezwolił na successią Synowi Krolowstwu / Tym też rządcem raz Kiażeciem Niemciami Chudziuchny Słachcie został. W podobno y Monarcha tego był zatkroil w Electa Henrikowe.

A iż wten czas Krolowa Sophia trzecim płodem była obciążona / wlekt się Witold / aby za tak częstym rodzeniem Wielkie Xięstwo nieprzysło na Krolowstwie / przeto obmowił Krolowa przed Kroliem Jagielem o tej cudzodziwie / mówiac mu / iż ty Krolu będąc już wieku zgrzybiałego / nie mogą to być twoi własni tak raz poraz Synowie. Wtwarzywszy tedy Krol kazał czynić opytanie o zachowaniu Krolowej / poimane były dwie Pannie / Katarzyna y Elżbieta Siostry Seziukowskie / które były w tajemnych sprawach Krolowej / ty bożajnia męli przydane wyszły o Krolowej zbytkach / ale jeśli prawdziwie albo nie / waptliwa rzecz była / Wydani też miąnowicie byli ślim rąda obcowali naprzod Zińca Rogowski / Piotr Kurowski / Wawrzyniec Zaremba / Piotr Krasa / Jan Komieczpolski / y Piotr / y Dobiesław Sezczoczynscy / z tych trzech ostatni zaraz wcieli / a drugich trzech do więzienia wsadzono / Krolowa też chęła Krol do Litwy na więzienie odesłać / y już były wozy nagotowane. Ale to Panowie na Seymie Grodzieńskim (który był Witold na to stojł) Krolowi rozwiadli / zwołasz Jan Tarnowski / Woiewoda Krakowski / pytał Krola coby myślił czynić Synami swoimi / gdy tak Matka ich Krolowa ostawi / powie dział Krol / iż przy mnie będą / aby zaś po mnie Krolowali: A Tarnowski rzekł: Boże uchowaj / aby ty nam miał tych na Krolestwo podawać / których Matka stawia / a ich za swe Syny nie przyznawaj. Potym to Rada Koronna rhamowala / iż się Krolowa przysięga swoja / y z kłkiem pań świadectwem z potwarz wywiodła. A w rychle potym Syna trzeciego urodził / któremu Andrzej Kazimierz imię na chrzcie dano.

Roku zaś 1428. Sigmunt Cesarz Krol Węgierski / wyprawiając się na Turki do Bułgarię z wielkim woyskiem / wnet skoro Turckie wssy wyrzał / nie stoczywszy bitwy / wcielił siromotnie z częścią woyska na Dunay / a druga część ludu na mięsne łąki Turkom wydał. Tam Jan Zawissa Czarny / Polak / Starosta Spiski / gdy mu też Cesarz aby za nim wcielił czoln przysłał / niechciał do niego wstąpić / wolać stawie umrzeć / niż siromotnie bracia swoje Chryściani wydać wcielić / a rozbiwszy ostrogami Komą / wderzył na ścisłone wssy Turckie / a zabijając ręką swoią kłko Turczynow / gdy wieść o dzielności dotarł / walc / skupili się Turcy wokół niego / y poimali żywego / a gdy był wiedzion w pozłocistey zbroi Maj urodziwy za wielki dar do Cesarza Turckiego / poświęcił się on dwóm Turczynowie / gdy obadwóm poimanie tego sobie przyczytali / tamże od iednego ścięty jest / Maj przez wssytek żywot rycerskimi dzielnościami / y Senatorską radą sławny / y pamięci wiecznej godny.

Tegoż czasu Witold wielki Xiądz Litewski / mając na pomoc wiele Polaków / tak woluntarow iako za pieniądze nąciętych / wtory raz podmost wojny na Wielkonowogrodzany Russaki / ludzi wolnych sasiadow pskorskich / dawsi im przyczynę wojny o wzruszenie granic / a gdy nad ich nądzicie z woyskiem Litewskim y Polskim trudność drogi przebył / położył się pod Opoczka Zamkiem ich z Polskimi y z Litewskimi woyski obozem. Tam do niego z potęga przysli Nowogrodzanie podawając mu się z Miastem y z Zamkami y Xięstwem / wielkie też dary we złocie / w srebro y w kleynotach poddawemu oddali / y przysięga uczynili / y dan wielką na każdy rok płacić postapili. Byli z Witoldem na tej wyprawie

Nowogrodzanie
nie wtorek raz
zobowiazani.

wyprawie / iako Długos y Cromer pisa zacnieyszy z Polakow / naprzod Książ-
mierz Książ Mázowiecki / Wincenti Samoculski / Castellan Miedzyrzeczki / Het-
man woyska / Jakob Kobylenski / Jan Cichowski / Mściąg Strzyński / Mikolay
Brzeski / Szt Ródubski / Maciej Vski / Jan Sciekociński / Jan Łopata Kali-
nowski / Jacob Prekora Morawianski / Mikolay Sepulski / etc. A tak Witold
z zą tą wtora wyprawą Tłowogrodzany wielkie gruntownie zholdował.

W zacnym zjeździe / y sław-

nym Weselu w Lucku / y iako Witold przemyszał

z Księstwa Litewskiego Krolestwo wezynie za powodem

Cesarstwu / Roku Pańskiego 1429.

Rozdział XIII.

Sigmunt Cesarz / Węgierski y Czeski Krol po oney
porażce od Turkow w Bulgariey / gdy ludzi swoich wydawa-
ły Donkiam sam sromotnie uciekł bitwy mezwiodowszy / iże-
by iako tako pokrył zelżywość y wróty swoje / nstarał się
na Krola Jagiela / iakoby mu on według obietnicy y zmo-
wy na pomoc ludu swojego nie przysłał. Których ledwie
Jagelo y Witold postali byli rok przed tym aż nad Dunay
do Brayłowa / ostatecznego y pogranicznego Miasta z Turki Wołoskiego / z
Cesarz sam onuesztawszy w Czechach nąszych próżno zwoloczył.

Cesarz tedy Sigmunt będąc wielkim aczkolwiek tajemnym nieprzyjacielem
Jagelowi y Polakom / starał się o to wsilnie naprzod / aby Witolda y Litwę
mógł iako z Polaki y z Jagielem zwadzić / y spolne ich zjednoczenie rozewać.
Przeto Witolda y Jagiela Krola prosił o spolny zjazd y pewne miejsce na roz-
mowę / co śladnie wprosił / iż mu Witold złożył miejsce w Lucku na Wotymu /
na pioty dzień Syczniá Roku 1429. A w tym czasie Synowie Semowita Książ-
ęcia Mázowieckiego / w przeszłym roku zmarłego / przyiachawszy do Sendomi-
rza przysięgę y hoło Krolowi Jagielowi oddali / Jan też Strzy ich Wąrszawskie
Książę w kilka dni potym zmarł.

A Cesarz Sigmunt według umowy y czasu przyiachał do Lucka z żoną swoją
Bárbara y z wiela Książat / y Grofow Księż Niemieckich / także Węgierskich / Kar-
wackich / Czeskich / Rakuskich etc. paniać / ktorzy wszyscy przy Cesarzu wieceny na
stawę Witoldową nie tak na on zjazd przyiachali. Krol też Jagelo z Krolową /
y z Książętami Mázowieckimi / y z Pány Koronnymi / etc. y z Książętami / Legnickimi /
Brzeskimi / y Pomorskimi. Przyiachał też na prośbę Witoldową iako Łatopisa-
ce świadczyć / Wasil wielki Aniąz Moskiewski zięć jego / y Boris Twierski / y Re-
zański / y Odojewscy Aniąziowie Białey Rusi. Ericus też Krol Dunski / y
Szwedski / y Prekopski / y Jarwolski Cárzowie / y Hospodar Wołoski wygnany /
Ruzdorf Mistrz Pruski / y Sifridus Lislandski z swoimi Comendatorami / Paleo-
logus też Cesarz Grecki przysłał swoje posły / y innych Książat y paniać postrona-
nych okrom swojej Litwy / Russakow y Polakow bardo wiele do Lucka się zia-
chało / tak iż na kilka mil po wsiach y folwarkach okolo Lucka pełno było gości /
których wszystkich Witold wielmożnie przyiawszy / tym wielmożniey częstował /
y podejmował.

Tam goy

Tam gdy się dla rozmowy zeszli / mówili sobie Cesarz / Krol Jagello / y Witołd / słownie w oczy / o spólnych krzywdach y przyczynach nieprzyjaźni / a nawicey Cesarz o Wotochy nacierał / żądając aby Krol y Witołd według opisania w przymierzu wspolek z nim Wotostą ziemię mocą pod postużeniestwo podobili / y aby się nią wszyscy trzej podzielili / powiadał / iż ten naród żadnemu nie jest wierny / y iż na wojnę Turcką temu dawno nie przybyli na pomoc. Krol zaś Jagello odpowiedział / iż ia tego niechce czynić / y owsem Wotochom bronić będą / Krolu mnie z dawną służą y hołową / A jeśli na pomoc Cesarzowi nie przybyli / tedy to nie ich ale samego Cesarza winą / ponieważ oni przedtym wspolek z Litwą / z Wołynią / y z Podolą wyciągnęli byli rok przedtym na Turki aż do Bratowa / ale ich sam Cesarz omylił. Przeto Cesarz musiał przestąpić na odpowiedzi Jagelowey / wsłatkę tajemnie poczał z Witołdem rokować / y osobliwie schadzki miewać / obiecując mu iako tak wielkiemu / dzielnemu y sławnemu Książciu Koronę na Krolestwo Litewskie / tamże się z nim stowarzyszył / spisał / y zprzymierzył / aby go z Kroliem Jagellem / y z Polakami zwadził. Witołd też iako był wielgomysłny / y sławy pragnący / nie odmówił tego Cesarzowi / ale powiedział / iż Korony przyjąć nie może / ani mu się godzi bez przyzwolenia Jagelowego. Cesarz tedy chytrze y łagodnie wspolek z żoną swoją poczeł namawiać Krola Jagellę / aby on dla wieczności / ozdoby / y sławy oyczyny swojej dozwolił Koronę przyjąć Witołdowi / Która namowa Krol zmiełczony / nie bronil tego / wsłatkę pod tą condicią / ieluby Senat Koronny Polski na to zezwolił. Czesłował potym Witołd hojnie przeważnymi kosztami / y niewymownym dostatkami / hojnością dzielnosć swoich nadstawiając / Tak iż na co się wysłali Łatopisze zgadzają / aże kolwiek rzecz wielka / ale y według zboru gości podobna / na każdy dzień wychodziło siedm set beczek Miodu / okrom Wina / Malin / zywy / Piwa / y innych trunkow do picia / Wołow y Jąłowicz siedm set / Baranow czternaście set / Zubrow / Losi / Swini dzikich po stu / okrom innych do kuchni przypraw / y rozmaitych potrzeb / y roschodow / a całe siedm Tiedziel trwał ten zjazd w Łucku / sławiając sobie tę przeważność / y koszt Witołtow / y zebranie tak wielka zacnych gości y Monarchow przednieyszych do Łucka.

Witołdowi for-
tel dla czego
miał miejsce w
Ładzie dla cze-
go podobno y
Książcom Stu-
dem y innym te
go było bronie.

Wota przeciw
Witołdowi Pa-
now Koronnych
w Łucku.

Potym Witołd postanowiwszy z Cesarzem Sigmuntem cząs pewny przy-
nięcia Korony od Papieża na Krolestwo Litewskie / prosił drugi raz oba-
dwą łagodnie Władysława Jagellę Krola / aby dla ozdoby y sławy Litwy o-
czyzny swojej / Korony Witołdowi y Litwie niebronil. A gdy na tym Krol z
Senatorem zasiadł / Witołd też sobie chytre miejsce w Ładzie Koronney vprosił /
aby przy bytności jego przeciw temu wotować Polacy nie śmieli. Tam Wo-
ciech Jastrzebiec Arcybiskup Gnieźnieński / iako Primas / długa to rzecz rozwo-
dził / nie pewnego nie concludując. Po nim Zbigniew Oleśnicki Biskup Krá-
kowski poważnymi słowy to przedsięwzięcie Witołdowe zganił / aby rozumiał
ten dar y uczynność Cesarstwa ofiarowaną / być nie tu ozdobie y sławie Książstwa
Litewskiego / dosyć przez się z dawną rycerstwami dzielnościami sławnego / ale tu
rozzerwaniu y zwadzie z Koroną Polską / za czymby ich rozłączonych śladnicy
mogli pojedynkiem z Krzyżakami pożyć: Prosił też aby Witołd iuszy peten będąc
sławy / a tu temu osmndziesiąt lat wieku młacie pamiętał na przysięgę swoją /
Która Litwę z Polską zjednoczył / a iżby pewnie wiedział frigidum latitare Anguem in
herba / a w tym Cesarstwie przysięgę zdradliwa trucizna poznał.

Witołd się z
Krola gwałtownie
porwał.

Potym Jan Tarnowski Woiewoda Krakowski / y inny aż do końca Sena-
torowie / Witołdowe przedsięwzięcie długim traktowaniem zbili. A Witołd po-
rwał się zgrzytać z bami gwałtownie wyszedł z Koła grożąc ręką / iż gdy się
tę onym zda / postępa się tego co raz wymyślił / iuszy droga dochodzić / Senat też
Krola

Krola zfułat / iż ták swowolnie nieprzytacielowi swoiemu głównemu Cesarzo-
wi dopuszcza w państwie swoim przewodzić / za tym sie z Lucką rozciechali. A Ce-
sarz potym kilko dni przy Witoldzie mieszkał / ale bojąc się iakiey zdrady od Po-
lakow rozgniewanych / prętko do Węgier umknął / wziawszy wielkie dary od
Witolda / a między tymi Kog Turzy / (ktorego ono był Gedimin ubił / na tym
miejscu gdzie dziś wysiny żamek Wilenski) we złoto oprąwiony y kamieniami
drogimi osadzony.

Eigmann Ce-
sarz z Lucką od
Witolda wda-
rowanie wia-
dai.

Ofiarowaniu Korony

Polskiej Witoldowi.

Rozdział XIII.

Witold potym posłał Gąstoltą Woiewode
Wilenskiego / y Kombowdą Marszałką swego / do Kro-
la y Senatu Koronnego na zjazd Korczynski / opowie-
dać iż Witold chociażby Panowie Polscy chcieli /
albo nie chcieli / iako wolny wolnego ludu Pan / chce Kro-
lem Litewskim być. Wyprawili też Koronni Panowie
do Witolda Zbigniewa Biskupa Krakowskiego / y Mi-

Postawie E-
rewny do Pola-
ski.

łolaię Michalowskiego / Woiewode Sandomirskiego / wpoiminając go / aby się od-
nich nie raczył rozrywać. A iesliby od przedsięwzięcia nie przestał / ręką mu zbroję
na tego bronić odpowiedzieli. Ale Witold na to niedbając tym częściej przez
Posły Cesarza corychley o Koronę prosił / y z Krzyżakami się zprzymierzyl. Co Ko-
ro Polacy zpoimanych Cursorow Witoldowych z listami wyrozumieli / ziewa-
szy się do Sandomirza gdzie na ten czas Krol leżał / posłali do Witolda z nowu
Zbigniewa Biskupa Krakowskiego / y Jana Carnowskiego z tym poselstwem / iż
gdy inaczey Witold od przedsięwzięcia nie mogł być odwiedziony / a Krolestwo
tą wielce pragnął / Krolestwo mu Polskie ze wszystką władzą y mocą zupełnie
z dozwoleniem Jagielowym / y wszystkich stanow Koronnych oddawali. Tylko
aby z Litewskiego Kieństwa Krolestwo nie czynił / a iżby radniey od przytaciol / a
nie od nieprzytaciol zradliwych Krolestwo y Koronę przyjął. Jagiel też pra-
ca ciężką y latami zemolony / iako męzińskiemu y dowcipniejszemu Witoldo-
wi Krolestwo / na którym się ius był naził / imo dwu małych Synow swo-
ich / Wladyslaw y Kazimierz dobrowolnie spuszczał / rozumiejąc iż po śmierci
tego na nichże miało przysć / ponieważ też ius Dziedzicow swoich dla starości
mieć nie mogł.

Odpowiedzi pos-
low Polskich
frega Witolda
wi.

Witoldowi Po-
laco Krolestwo
oddawali Pola-
skie pod Jagie-
lem.

Toby był tylko
Gubernatorem
a nie Krolew.

A to Panowie niektórzy Polscy foritowali / iako Dlugos y Cromerus lib. 19.
2c. pisa / ktorym bylo zasnakowato brąc podarki od Witolda / y ktorych był Wi-
told hojnoscią swoją zniewolił 2c. tak iż chcieli Jagiel z Krolestw złożyć / a Wi-
tolda na tego miejsce podnieść. A ius sie Witoldow aczkolwiek estaty y wpor-
ty umysł / tym poselstwem mało nie dał nakłonić do przytacia Korony Pola-
skiej / bygo byli Panowie Koronni drugiey facyty / ktorzy (iako Cromerus pi-
se / *privata compendia publica rei preferentes, ut largitiones eius in se assentando magis augerent* &c.)
własne pożytki y obrywki / niż poospolitey rzeczy dobrą przekładając / aby tym
wiecey przymnożyli sobie podarkow od Witolda pochlebując mu / potęmiennie go
byli przez

Dacieia Striykowskię

byli przez postąńce swolenie nąpomniali / aby trwał w swoim przedsięwzięciu / y wiedział ząwždy pierwey to poselstwo / przedtym niż do niego Postowie ko-
ronni przyiáchali. Ták y won czås Senatorowie koronni iedni pochlebiáli Wi-
toldowi / aby Krolew Polskim był / a drudzy go zås podzegáli aby z Litewskiego
Kieystwa Krolestwo uczynił / lecz sie w tym wszyscy zgadzáli / aby co wziąć. A ták:

Propert, lib. 3.

Virg. 3. Aene.

Horatius lib. 2.
serm:*Auro pulsa fides, auro uenalia iura,**Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor, &c.**Quid non mortalia pectora cogis**Auri sacra fames?**Virtus, fama, decus, diuina, humanaq; pulchris**Diuitijs parent, quas qui construxerit, ille**Clarus erit, fortis, iustus, sapiens, etiam & Rex,**Et quidquid uolet, &c.*Práwie Chrze-
ścińska odpo-
wiedź Witoł-
dowi Postom
Koronnym.

Ale Witold ták krotko odpowiedział Postom Koronnym / ktorzy mu Kro-
lestwo Polskie pod Jągielęm podawali: Jż ia niechce być ták niewstydlwym y
niezbożnym / abych miał Bratá Jągielá z Krolestwá iego złupić / ále od przedsię-
wzięcia moiego / ktorymem sie ius po wszystkich Swiecie / y w wszystkich Kro-
low y Kiazat ostawił / y do ktorego mu był powodem sam Jągiel / zda mi sie
rzecz skárada / y nie uczciwa przestác. Nic przeciw Krolowi y Polakom z tego
nie myśle / ále iesliby iáká woynę ná mie podniesli / wszelká wóilnośćá bede sie
bronil.

Smół srebrny
y złoty w podar-
ku Witołdowi
od Cesarza.

Przy tych Postách od Cesarzá przyniesiono podárek Witołdowi Smółá
pięknym á misternym dziełem od złotá y srebrá zrobionego / ktorzyby był wpo-
minkiem spolnego ich towarzysstwa y zprzymierzenia / ták z Cesarzem iák z Krzy-
żákami / y żądáli od niego przysięgi Postowie Cesarscy pod slusnymi condicjá-
mi / ná stowáryszenie z Cesarzem. Ale Witold odpowiedział / jż ia Smółá zą
przyiacielski y gościnny podárek á nie zą wpominek towarzysstwa z Cesarzem
przyjmie / á przysięgi mu żadney nie moge uczynić / lecz iedná od przedsięwzię-
cia koronowánia nie dał sie Polskim postom odwieść / y owšem pewny dzień
koronienym y iego przysłania od Cesarzá miał náznáczony / co Krol z Pány
Koronnymi wyrozumiawszy iego nieprzetomiony vmysl / y zprzymierzenie z
Krzyżákami Pruskimi y Lisslandskimi / posłał do Papieżá prosić / aby korony nie
dawał do Litwy / iák z Papież zą częstym dokuczánim Pánów Polskich / Si-
gmuntowi Cesarzowi / y Witołdowi o koronę sie wiecey stárác zázazal / listy do
nich postawsy. Ale tym Witołdowe przedsięwzięcie wñamowác sie nie dáło /
zwlaszczá zą potucha iák sie powiedziáło Pánów Koronnych samych / kto-
rym podarki częste od Witołtá mile bywały / ktemu jż ták wielká by-
lá powážność y ząwołanie Witołdowo w Polskę / z ktorego
porády dlugi czås Jągieló wszystko spráwował /
jż Polacy Witołtá wiecey niż Krolá
czcili y wázyli / y oba-
wiali sie go.

Roku 1523 dnia 13 Czerwca Witołd
Na Grodzkiej ulicy ulonęło razem
trey cłopotow albo gonimców wpry-
wacze

O poimaniu Wosłom Cesar. skich do Witołtá idących.

Rozdział XV.

Włożył potym Krol Jagiełło Siem w Jedlnie we
wsi powiatu Radomskiego/Roku 1430. na którym wol-
ności Słábeckich potwierdził/ y wieści nądał/ chcąc tym
sobie Koronne Stany zniewolić/ dla successiey drugiego Sy-
na na Krolestwo / Ktora successia otrzymał / ále widząc
Jagiełło/ iż Witołtá niemoże od przedsięwziętey Koronaciey
na Krolestwo Litewskie odwieść / Ktora było złożono w
Wilnie na 16. dzień Miesiaca Septembra / postat Janá Czárnkowskiego Pod-
komorzego Poznńskiego na straża / y granic Polskich / y Słábskich / áby Posty
Witołdowe y Cesarstkie tam y sam przez Prussy często idące przeymował / iákoż
mu sie żaraz poszczęściło/ iż poimał Baptiste Cigallę Doktorá w prawie / Genu-
enczyká/ y Sigmuntá/ Kotá Slezaká / do Witołtá z listy idących/ Ktorych wy-
trzasnąwszy niebácznie puścił/ á listy Cesarstkie od nich wziąwszy/ do Krolá przy-
niósł/ á w tym byli posłani do Witołtá / áby go z wątpienia o Koronie wybáwi-
li (bo Witołt wątpił iesliby miał moc Cesarz ábo Krol Rzymstí/ Ktory był sam
ieszcze Korony Cesarstkiey nie dostał/ nowych Krolow czynić / y potwierdzić)
miesli tedy ci Postowie Witołtowi priwileie Cesarstkie/ Którymi postanawiał na-
we Krolestwo w Litwie / y Witołtá Krolém czynił / á inшы postowie za nimi
Korony przywieść mieli/ były też listy drugie o sprzymierzeniu Litwy z Krzyżaká-
mi Pruskimi / y Liflantskimi przeciw Polakom.

Jagiełło przyjął
wienim wolno-
ści Słábeckie
successia otrzy-
mał na Krole-
stwo/ á iáż
wolności wol-
ności przezano.

Postowie Ce-
sarscy poimani.

Prinileia na
Krolestwo Li-
tewskie odwie-
ści.

O ząbronieniu prziniesienia Korony Witołtowi.

Wdy Czárnkowski dla nieposobnego zdrowia o-
ney straży pilnować nie mógł / żaraz wszytká Słábecká wiel-
kiey Polski/ bez żadnego rozkazania / y wiadomości Krolow-
stkiey zebráli sie zbrojno iáko na wojnę z wodzami swoimi/
Sendiwotem Ostrorogiem / Woiewodą y Stárostą/ y Do-
brogostem Számotulskim / Castellanem Poznńskim / y Já-
rąndem Brudzewskim / Woiewodą Władysławskim. A tak
y Turzey Gory / drogi wszytki / lasy y rzeki zbrojno zaśiedli. A ius Postowie
Cesarscy/ Niemieccy/ Węgierscy/ Czescy/ y Papiescy / z wielką pompa y z ko-
ronami Witołtowi / y Kieżnie tego Vlianie idąc / mineli byli Frankford nad
Odra / gdy usłyszeli od Polaków wszytkie drogi być zaśiedzione / dla tego nie
śmiejąc sie wdąć w niebezpieczność / á czekawszy rozietchania woyska Polskiego
dwá Miesiaca prozno/ do Cesarzá sie wrocili.

Polacy sie wiel-
cy zebráli dla
odwiecia Korony.

Dat sie Papies-
namowić á
pieniędzy.

Gosćcie łacni. v
Witołta w
Wilnie na Ko-
ronację.

Z wielkim tego frąsunkiem Witołd wjywał / a wśakże przed gośćcami ciele-
fac ich / żalosc swoje pokrywał / y aż do końca Miesiaca Września hoynie ich
czestował / a byli ci goście do Wilnā na Koronację wezwani / iak Cromer secunda
editionis fol. 294. lib. 19. y Dlugos pisa / Dwa Mistrzowie Pawel Rusedorf Pru-
ski / a Sifridus Lislandski z swoimi Comendatory / y Zakonniki / Kiazety y Gro-
fami Rzeskimi / Wasil Moskiewski Kniąż wielki / Zięc iego / Twiercki / y Odo-
jewski / Kiazeta / y Carzowie Zawolstich / y Pretopskich Tatarow z Murzami /
y z Żulany / etc.

A Łatopiscze Litewskie bez dowodu inaczey to być świadczą / iakoby Po-
stowie Witołtow / trzy lata mieli mieścić we Włoszech / bo Korony nieść nie
smieli dla wielkich wojen na ten czas w Włoskiej ziemi wzburzonych. A potym
iakoby im Polacy Koronę we Lwowie mieli odiać / nieżycząc iey Litwie / ale
Polskie Kroniki / y Pruskie inaczey a dowodniey świadczą / Bo y Niechomius
fol. 288. lib 4. tak o tym przeiwo Łatopisczom pisse. Legebatur et nunciorum regis
Sigismundi (scilicet in literis interceptis) cum coronis transitus per Saxoniam (non Leopolum) Pruso-
siam uersus. Et Dlugosus nec non Cromerus lib. 19. Iam Frankfordiam quae supra Odram est, le-
gati pratergressi (scilicet cum coronis) erant, cum obsideri uias omnes a Polonis acceperunt, et non
ausi periculo sese committere, cum duobus mensibus frustra expectarent, ad Casarem reuersi sunt.
Także też Vapouius / Herbotus / Bielscius / i alij. A tym sie podobno omylił
Łatopiscze / nie wiedząc rozności cząssow / Bo też Kazimierz wielki Lotieko-
wic / Krol Polski / wziął był we Lwowie dwie Koronie złote / inszy Karb Kiga-
zat Ruskich Roku 1340. iako maś wysszey w sprawach Olgerdowych.

Wyzwaniu Jagelowym do Litwy przez Witołta / y o Smierci iego.

Rozdział XVI.

Ten czas Witołd albo z frąsunku / albo z ias-
kiej inszey przyczyny wpadł był w niemoc / Ktora An-
trar Lekarze zowa / a wśakże nie starania o Koronie
nie opuścił / a gdy widział / iż Ktemu dla niecheci Po-
lakow / przyść mu trudno było / czego niemógł iaw-
nym nasadzeniem / tego fortelem dochodzić wymyślił.
Prosił Krola do siebie w łowy do Litwy / przyrzekając
iuss onych wszystkich przestych burd zabaczyc / y o Koronie staranie opuścić.

Witołd Krolowi było do miłey Oyczyzny iechac / ale było ono Witołtowo
wezwanie na cześć Pánom Koronnym podejrżane / przeto kilko Senatorow przy-
nim posłali / y Zbigniewa Biskupa Krakowskiego / Ktorych wszystkich z Krolen
Witołd wdzięcznie y łagodnie / Krom Biskupa (bo ten był nawieszy iego prze-
ciwnik) od sánymy granie Litewskich do Wilnā prowadził / A skoro w
Wilnie byli / z wielką prośbą Witołd Krolowi nálegat / aby mu Korony tu-
ozdobie / y sławie spolney Oyczyzny / na Krolestwo Litewskie nie bronil. A goy
mu Krol odpowiedział / iż tego bez dozwoleńia Pánow Koronnych wez-
nac nie mogą / starat sie naprzod / iakoby sobie Zbigniewa Biskupa ziednat.

Do Ktorego

Do którego imieniem swoim posłał / wielkimi go dary y obietnicami obciąża-
jąc / aby on sam sławie y wciwosci jego niebył przeciwny / grożąc mu też / iż
jesli by wporu swego nie przestał / y nogami / y rękoma (iako mówią) ze wszystkich
stron o to się starając przysiągł / aby był z Biskupstwem zrzucen.

Tak co mu odpowiedział Zbigniew / iż go być rozumie nagodniejszy zię-
ciem Korony / iedno iż tego bez naruszenia / y złamania przyjaźni zprzymierze-
nia / y zionoczenia / y zapisów spólnych wielkiego Xięstwa Litewskiego z Ko-
roną uczynić niemożę / Też aby się w tym obaczył / iż mu na to Cesarz y Krzyż-
acy / głowami obojga państw nieprzyjaciele / rządzą / nie iżby go ozdobili / Ale aby
te dwa narody / których w zgodzie swietey pożyć nie mogą / rozrywali / y zwałdzi-
li / gdyż też to zawżdy Cesarz miał w przyszłości / iż chce wrzucić kości między
dwu psu / którychby on potym spólnie siedzących śladniey mógł rozwodzić
y pożyć.

Tak to Witoldowi Zbigniew serokimi słowy rozwodził / A niemoc też
tak go była bardzo ziała / że z rozpáczy dłuższego żywota / ono wszystko staranie o
Koronę Litewską opuścił / a do śmierci / iak Chrześcijaństwu Panu należy /
z wielkim się nabożeństwem y z strucha gotował / co obaczywszy Król / zaraz
Zbigniewa Biskupa / y Pány Koronne do Polski odprawił / bo to rozumiał / że
przy nich Swidrigiel Brat na Xięstwo Litewskie (iako był wymyślił) nie
mógł przełożyć.

W sławnych Triumphach Rzymskie prześedwży Hetmány /
Greckie / Trojańskie / Perskie ony zacne Pány /
Zmarł sławny Witold w Trojach w osmdziesiatym lecie /
Który imię rozszerzył meśtwem po wśem Świecie.

Nie obcymi lecz z Rusią walczył Zimodzią / Litwą /
Wżdy Triumphy przesławne odniósł meźną bitwą /
Tatarskich Cárzów zrzucal / inśych wśławował /
Iż mu każdy Cárz z Hordą swoją usługował.

Bo gdy Zoldan Zeledin zmarł Car Zawolski /
Z którym Witold przyjaźni miał y Jągiel Król Polski /
Tachtanis w Wilnie sam Witold koronował /
A Oycowskiego państwa stolec mu zgruntował.

Tego zaś Kierembeden Brat gdy z Swiatą zgładził /
Witold Jeremferdena na Stolec posadził /
Ten Kierembeda zabił też dla Cárstwa Brata /
Panowałá Tatarom Litwą w one Lata.

Przekopskim też Tatarom podał dwu Soltanu /
Potym Dewletkieria też z Cárskiego stanu /
Mahometá na Cárstwo Kirkielskie posadził /
A z sławnym Tamerlanem o zwierzchność się wadził.
Państwo swoje rozszerzył od Morza Pontskiego /
Z Czarkowa do Morza wzdłuż / wśerz Niemieckiego /

W Trojach się
wrodził / w Tro-
jach y zmarł /
nie w Lucku /
iak Baitopis
powiada.

Tachtanis od
Witolda na
Cárstwo po-
sadzon.

Haciera Strifkowski

Litwa kwiłnęką w szczęściu / w sławie / y w wdzięczności /
 Z Ruskim Kycerstwem mając grńice w całosci.
 Łaskawe go trzymáło szczęście ná swym konie /
 Wyrwáiąc go z dziwnych sídel w wśelkiey stronie /
 Fortelem męstwa swego wspierał bacznie záwždy /
 Też mu w potrzebie wśelkiey / padł szczęśny los każdy.
 Nie mógł nigdy próżnować tak iż przy potráwach /
 Gdy iadł sádził poddane w natrudnięszych spráwach /
 A posły odpráwował postronne przy stole /
 Albo z Pány rospráwiał o Kycerstiey škole.
 Miał theż to w obyczáiu / iż swe Przekłózone /
 Lupił / niszczył / z Drzedow / z Stárostw wzbogácone /
 A pobrawszy wśytłko przekłózył ich znówu /
 Ná on Drząd tak starb swoy mnożył z ich obłowu.
 Swoych Poddánych y Pánów wiecey groźń záwždy /
 Już dobrociá zniewolił / iáť grał skátał każdy /
 Do postronnych był boyny / lecz náźbyt w Wenerze /
 Służył tak iż w miłosci nie folgował mierze.
 Wzrostu był subtylnego / y niskiego ciáła /
 Lecz zá Obrzymistą wielkosc iego dzielność skála /
 A choć był Bábiey twarzy / lecz brodaczoř záwždy /
 Uganiał iż przed nim drżał nieprzyiaciel każdy.
 Gdy sie raz miał potykáć náđ Dnieprem z Tátary /
 Kádził mu bitwy niedáć iáťis Kniázik stáry /
 Bó wielkie zimno było / Witold mu rzekł ná to /
 Mamyli ciepłą czekáć ięszczęć nie tu láto.
 Ale sie dziś ácz zimno z Tátary potkamy /
 A ięśli zwyciężymy iuż sie spodzieraymy /
 Jż y z zimną y z Tátar bedziem mieć zwycięstwo /
 Przegramyli iuż dwoie nas zwycięży męstwo.
 Nie tak wielka strómotá przed dwoiemá wciękáć /
 Ale záwždy tráci czas kto chce czasu czekáć /
 Także zá tą namowá meźnie sie potkáli /
 A z zimną y z Tátarow triumph otrzymáli.
 Wiktory mu to zá złe strophniac go mieli /
 Jż Tátarow bogátych ná Włce widzieli /
 Ktorych on w bogácił mowiac iż niedobrze /
 Pogánów tak rozmnazáł w swoim páństwie scodrze.
 Witold rzekł / iż dobrociá y na sroźsze zwierze
 Wgrászczęs / y Lew bierze z człowiekiem przymierze /

Obeszale Wi-
tolow.

Wroba Witol-
dowa.

Aprophigmata,
albo przysło-
wie Witolda
ws.

Tatarowie ná
Włce.

Z tym który mu iść dawa także Tatarowie/
 Z tey hoyności będą iak własni Litwinowie.
 Przed nim chwalono Pána iednego wymowe/
 K piekna oracja / y słowa mirodowe/
 Witold rzekł iż ia wole kto mowi po prostu/
 A w prostości nie chybia swietey prawdy mostu/
 Wina / Piva nie pijał tak zawszy był trzeźwo/
 Też mu wszystko po myśli co poczał było rzeźwo/
 Nie leżał nigdy próżno / powołania swego
 Rycerskiego pilnie strzegł kleinotu zacnego.
 Stąd sława niesmiertelna iego trwa w całosci/
 Wiecznie ktorey dostąpił / z swey własney dzielności/
 Procz obcych dojdzie Rycerz każdy iego torem/
 Kresu sławy rycerskiej ćwicząc się tym wzorem.

Do Bolesława Swidrigaiśu

Olgerdowicu / Wielkim Kiedzu Litewskim/
 Ruskim / y Zmudzkiem. Księgi XVI. Rozdział I.

Do Wielmożnego Pána / Pána Alexandrá Książę-
 cia Prunskiego / Boiewodzicá Kijowskiego Stólnika
 Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Dy tak Witold sławne / dzielne / przeważne / y
 przemyślnie Książę w Trokach żywota dokonał / długo się
 z wacpliwymi namowami Pánowie Litewscy / Ruscy/
 Zmudzy / y Wolynscy wiesali / dziwnie y rozmąciacie myślac/
 y różne zdania iako to pospolicie bywa podając / kogoby
 na Wielkie Księstwo podnieść mieli.

Wotowali iedni na Alexandrá albo Oleksa Włodzim-
 rowicá / Książę Słuckich przodka / drudzy na Koributá

Sigmuntá Dimitrowicá Siewierskiego y Zbarskiego Aniązjá Wnułkow Ol-
 gerdowych / a Synowcow Jagielowych / ale Koribut na ten czas w Czeskim
 Królestwie za Króla się nosił / aczkolwiek nie był koronowany / y Czeskość
 wielkie woyska Sigmuntá Cesarzá własnego Króla Czeskiego / y Księże Niemie-
 ckie wielkie wssy porażał / y bił / ktora dzielnością tak się był po wszystkim pra-
 wie Swiecie rozstawił / iż mu y Wielkiego Księstwa Litewskiego wielka część Pa-
 now życzyła. Byli też drudzy zwłaszcza Rusacy / ktorzy na Bolesława Swidri-
 gajśa Brata Jagelowego wotowali / ponieważ był Ruskiej Religiey przychyl-
 nieyby / aczkolwiek był w Rzymie ochrzczoney / A ten był do Weger ziąchał do
 Sigmuntá Cesarzá / bojąc się Witolda / ale w takie przyiety potym od niego
 przyiąchał mało przed tym do Litwy / wskąże był młodemny / pijanica / y gnie-

Wotá rożné
 Pánów Lit-
 ewskich.

Koributowi
 Sigmuntowi
 cu wielkaczest
 Księstwa Litew-
 skiego życzyła.

Swidrigajś
 wá młodem-
 ny.

Polacy Litwy
odwołani.

wn popedliwego / tylko hojnością swoją wiele był Litwy y Ruśi sobie zhołdował. A Krol też Jagelo był temu iako Bratu rodzonemu (częściowię o tym Swidrigayło niewiedział) przychylniejszy. Dla tego Krol zarazem z Trokow Polaki wszyscy / zwłaszcza Zbigniewa Biskupa Krakowskiego odprawił do Polski / aby mu nie przeszkadzali do przełożenia na Wielkie Księstwo Litewskie Swidrigayła Brata / Który umysł Krolowski Litw y Russacy obaczywszy / wnet samego Krola opuścili / tak iż około niego bardzo mało się ich zostało / a wszyscy się do Swidrigayła wdali / y zeznali / zyczliwości / posługi / pomocy / wierność / dary temu oddawając. A Jagelo sam prawi / gdy y Polakom od siebie odpuszczał / został.

Swidrigayło
do Wilna.

Przyjechał potym na pogrzeb Witoltow do Wilna Swidrigayło / wtelkim gminem Panow Litewskich / Russkich / y Zmodykich / y Slachty pospolitey otoczony / a tegoż czasu za zyczliwością swoich ludzi / Wilenskie / Trockie y inne przedmieysze Zamki wbiegł y opanovał / y poczał się y pisać / y nosić za Wielkiego Kiedza Litewskiego / nieczekając w tym ani żadniac wolej Jagelá Krola. A potym Witolo był pochowany obyczajem Wielkich Kiedzow Litewskich w Kościele S. Stanisława na Zamku Wilenskim z wielką żalnością Wliany żony tego (ktora też skarby swoje do Polski wysłać chciała) Panow y ludu pospolitego / y

Witoltow po-
grzeb.

Swidrigel Ja-
geta Krola zel-
ty.

Jagelá Krola / a z dawno oczekiwana radością Swidrigayłowa / Który zarazem po odprawieniu pogrzebu / iako był popedliwy / poczał Krola Jagelá Brata niewczciwymi słowy sromocić / przypominając mu iako go przed

Swidrigatto
był lat 9. w
wzięciu.

tem często z Witoltem z oyczyny wyganiał / y do więzienia y ciemnie przez dzieć wieć lat sadzał / a mówiąc iż też czas teraz przyszedł / gdy się słusnie pomścić mo-
ge nad toba / y czyście wet za wet oddać. Polakow też którzy przy Krolu byli

Swidrigel
broi.

O Niesporze
Sicilijstym
masz wyzhen.
Mollis r. sponso
mitigat iram.
Swidrigayto
na W. K. Lit.
podniesion.

tym więcej sromocił / y zelywości im wyrządzać kazał / drogi wszyscy straża ofszadził / listy Krolowskie y Polakow / tak do Polski / iako z Polski noszone / brzę / otwierac / y drapac / a Cursorom ięć y trzascich y bić kazał / tak iż blizu było Niesporu Sicilijstiego / albo Jlgow Zmodykich : Ale wždy Krol Jagelo we-
dlug czasu vlegając / Swidrigelowę popedliwą one furia vkladności swoją / y
lagoona odpowiedzia nieiako zmiekczył / y vglaskał. Przycym też z zwykłymi
Cremontami w Szaty Kijace y w Czapke vbrány Swidrigayło był podniesion
na Stolicę Wielkiego Księwa Litewskiego przez samego Krola Jagelá / y Mi-
łostia Biskupa Wilenskiego / A iuz się był poczał lagoonney stawic Krolowi y
Polakom / alie wnet nowina przyniesiona znou zapalczywo furia tego zapala-
ła. Bo Panowie Podolscy przedmieyszy / iako Paweł Biskup Kamieniecki / czło-
wiek mąlego rodu ale dzielny / y Ryśko Kierdey / Siedor / Michal / y Mirsilo

O tym też czo-
tan Dingofa y
Niechomuska
lib. 4. cap. 48.
fol. 288. Cromer
rum lib. 20. etc.
y Látopisec.

Bracia Buczaczcy / y Krusna Galowski / vstyskawszy pretko o śmierci Witol-
dowey / podiaćhali pod Kamieniec / a wyzwawszy na przyjacielską rozmowa
Dawgerda Dedigoldowicá Woiewode Wilenskiego / Który ięć o śmierci Wi-
toldowey nie wiedział / a na ten czas był Generalem Podolskim / y najwyższym
Sprawca od Witoltá / poimáli go / a iako Látopisecze Ruskie y Litewskie sla-

Podole Litwie
odleca.

wia zábili / lecz się tego Polacy nie wazyli / czego im pobożność sama Chrześci-
anista iednak broniła / y samy Látopisecze przeciwnieby sobie były / Ktore Dawger-
da Woiewoda Wilenskim być kłada / potym Roku 1440. gdy Sigmuntá Kija-
ze w Trokach zábilo / co niżej obaczyś / y czegoś się y ia sam nierychło domacał /
prawde Historiey vprzeymie wynayduiac / wyiawiszyby to był zaś Syn tego Wo-
iewoda Wilenskim albo Brat tegoż Domu / lecz słusniey iż go tylko poimáli Po-
lacy / a nie zábili / A zátym Kamieniec Podolski / Smotric / Skate / Czerwony-
grad / Zamki / y większa Część Podolskiej Ziemi śladnie posiadli / chcąc to wsi-
stko Krolowi y Polakom podac / aby napotym Podole przy Litwie nie było.

Na tośie y Du-
gosi y Niecho-
wius y Cromer
re. Agadzina.
Niechouius pi-
še iż od te' cza-
su domiero Podo-
le do Polski jest
przyslaczone.

Co vstyskaw,

Co wstydząc Szwidrigaylo/ dopiero począł z wielką zapalczywością Krola
latąc / sromocić / zlorzezyc / y zaraz z ona furia popędliwie rzucił mu sie do bro-
dy / na tego stan Krolowski y siedziwość niebacząc / a Polakom obecnym stoja-
cym y wozienim / y subienica / y śmiercia rozmaite grożąc / także Krolowi ie-
sliby mu zaráżem Podola Oyczyzny tego Litewskiej zdracliwie wydartej y v-
kradzionej (iako mowil) nie wrocil. Tak iz Polacy zawzdy musieli niebożet-
niepaci / a sami siebie y Krola okolo pokoju tego leżac strzedz. Ale Szwidrigay-
lo potym y onych y Krola pilniejszy straza swoja ofszadzil / iz ani tam ani sam
zaden niemogl wynidz / z onej strazy albo raczy wozienia / Aczkolwiek iednat
Polacy myslili sobie y Krola choc ich malo bylo do gardla bronie / niektorzy
odwazyli byli Szwidrigayla samego iakotowiek zabic / by ich byl Jagelo nie
pohamował / ktory wiecey miloscia ku Bratu / niz onym od niego haniebnym
wozienim byl obrusony.

Przedtym tez czasem Sigmunt Koribut Kiazie Zbaraskie / y Siewierskie no-
sac sie za Krola v Czechow / porazil wielkie woysto Niemieckie y Angelstie / y
Curierstie Niemieckie z Kiazety Sleskimi / za ktorym zwyciastwem Slesko wsi-
stko zburzyl / Miasta z zamkami / Glogow / Egenhals / Weidna / Falkenberg /
Paczkow / Kamienc / Henrichow / Opole / Breg / Frankenstein / Zainhainow
pobrat / y Przedmiescie Wratstawskie spalil / za pomoca Prokopa Czechu / y
Biedczyscha Hussitow Heretikow. Potym roku 1431. iako Dlugos y Mie-
chowins lib. 4. cap. 52. fol. 299. pisza / Curierstowie Cesarstwa wshyscy z wiel-
kim woystkiem iezonym y pieszym / Niemieckim / Wloskim / y Angelskim / do
Czech wciagneli / przed ktorymi ciagnal z wsem swoim Julian Cardinal pobo-
czny / iako Hetman / Przeciw ktorym tez wyszedl Sigmunt Koribut Kiazie Zba-
raskie z Prokopem Kapitanem / z niewielkim wsem Czechow / a ledwo na dwa-
dzieścia tysiecy stania od siebie woysta byly / gdy wielka boiazni y strach / kto-
regu niebylo przyczyny / na Niemcow przyseol / iz tylko z wieści przychodza-
cych nieprzyiaciol / gdy naprzod Margraf Brandenburski pierzchnal / wshyscy
strachem strwozeni tyl podali / Obozy / Namiozy / Wozy / Spiże / Skarby / y
wszystek sprzet wojenny porzuciwszy / y zostawiwszy / co wszystko Sigmunt Ko-
ribut z Czechami pobrat / tamze tez Czechowie Niemcow y Curierstow goniac /
dostali Krzyza y Obioru Cardinala Juliana / ktory byl wiekajac zrucil / aby
go nie poznano / y ktory potym Czechowie zwyciescy na syderstwo okazowali / a
bijac w beben z stary Zyski Hetmana swiego pierwszego po smierci oblupione-
go uczyniony / gonili ony woysta Niemieckie az do Lusackiego Kiestwa / kto-
re z Koributem ogniem y mieczem zburzyli / y wybrali. Tak iz sie po-
tym ani Papiez / ani Cesarz / na nich dlugo nie targali / a Koribut
sie tym potężniey za Krola Czechiego nosil / poniewaz
byl z Litwy y z Polski wywołany.

Szwidrigaylo
sie na Krola
rzucił.

Niebożet-
ność na Krola
y Polaki w
Wilnie

Sigmunt Ko-
ribut Slesko
opanował.

Roku 1431.

Tenta Julian
zawiodł y Wia-
dystawa nase-
go v Wainu
zabitego / gdzie
y sam zabie.

Macieja Scripkowskiego Ohytrych Listach. Rozdział II.

Temu też podobny fortel napisał w Justit. missa lib. 2. fol. 33 in quarto. Tiedn Demaratus Krol Lacedemoniści wog. gnang / z Persi. ch do Lacedemo. nu listu przysłał / na dzie. wiäinen Tablicy. wissane / a wo. stiem zwierzechu. jamażane / dla. poznania / prze. strzegające swo. ich / gdy sie na. nich Kerres go. rowat / z tyssa. cem tiffien. woost swoich do. Gecien.

B O tym Krol Jagiello gdy tak kilko niedziel za strażą był od Swidrigiela w Wilnie chowany / musiał mu przyrzec Podole wrocie / albo dla strachu / albo iż życzył rozmnożenia oyczynie swej Wielkiemu Księstwu Litewskiemu więcej niż Koronie Polskiej / w tej tedy rzeczy postat Tarcia Żaklika z Szczeparzewicz domu Toporow / dawszy mu list swoy do Buczackiego / na ten czas Starosty Kamienieckiego / a rozkazując aby Podole zaraz ze wszystkimi Zamkami Aniaziu Michailowi Babcie / imieniem Swidrigailowym / ku Księstwu Litewskiemu podał / co skoro wyslyszal Andrzej Teczynski / y Mikolay Drzewicki Custos Sedomirski / ktoremu sie byl Krol pieczęci swoiey zwierzył w niebytności Kancelerza / y Podkancelerzego Koronnego / napisał listy do Buczackiego / y Slachey Kamienieckiej / opowiadając co sie działo / iż to Krol poniewoli uczynić musiał / a w swiece wostowa załepiwszy / dawszy mu troche pieniedzy / (gdyż wten czas żadnych listow ani do Litwy żaden nieść iawnie niemógł / bo Swidrigiel kazal y zebrakow wytrzeszac) oddali temu Kromnikowi Krolewskiemu / prosiac go aby naprzod oddał te swiece Buczackiemu / a mowil / iż iesliby nie chciał błądzić z Slachta y Drzedem ramięsnym / aby swiata tej Swiece szukał. To gdy Tarcio według ich rozkazania uczynil / Buczacki zwatpliwey tego powiesil / myslac coby to bylo / rozłomil wost y znalazł listy / z ktorych wyrozumiawszy postepet przygody / y przymuszoney woley Krolewskiej / zaraz Tarcia chudzone co sam na sie miocetka przyniosł / y Aniazia Michaila Babcę / od Swidrigaila na Starostwo Podolskie postanego poimal / y za strażą chował / a Zamki Podolskie lepiej opatrzył / y tak Podole przy Polsce na ten czas zostalo.

Rozeszly sie byly nowiny o zahanowaniu y wiezieniu Krolewskim przez Swidrigaila / po Polsce y po inszych panstwach postronnych / y do Papieza Marcina piatego byly domiesione / ktory zaraz do Swidrigiela Legata z listy swymi przyslal / aby Krola Jagiela brata starszego wolno wypuscil z nieustanego wiezienia y strazy. Polacy tez byli zlozyli Siem w Warcie na sossy dzien Decembra / na ktorym wradzili moga Krola z Litwy wyzwolic / acz byli niekorzystny / co mowili / iż tak dobrze na Krola / gdyż tego sam sobie nawarzył wstaje wywolali aby wstacy na piatynasty dzien Sciezni stawili sie zbroyno pod Wsią Rhanami nad Wieprzem rzeka / iednakze pierwcy przez Posty wymyslili sprobowac przedsiwziacia Swidrigielowego / Ale Swidrigiel ius byl Krola Jagiela przedednal / y przeprosiwszy z strazy wypuscil / nad to mu darował tysiac grzywien srebra / y insze wielkie vpominki z starbu Litewskiego / ktore Krol przed soba do starbu Koronnego postal / przez Jana Olesnickiego Marsalka swego / sam też zartym do Polski przyiechawszy Siem w Sedomirzu zlozył / dla tego / iż skoro po wyiezdzie Krolewskim wielki Aniaz Swidrigiela zebrawszy woyska Litewskie / w Podolu Winnice / Skala / Brastaw / y Czerwonygrodek byl wziat / y Smotric mocno acz z swoia verata dobywał / nad to Lwowskie / y Trebowelskie wolosci burzył / zaraz tedy Kadą y Slachta Koronna na woynie przeciw Swidrigailowi / y Litwie wolali / y Krola wstawicznie ku temu przycigali / ale ich iednak Krol zwyciezyl / aby pierwcy przez Posty Swidrigaila napomogli.

Wyprawieni

Wyprawnieni tedy Postowie do Litwy Seanistaw Poznanski / y Jan Chel-
minski Biskupowie / y Sendiwoy Poznanski / y Jan Lichmiski / Brzeski Woje-
wodowie / z tym rozkazaniem / aby Swidrigiel Jamki pobrane Podolu wrocil /
z Wolyni / y z Lucka / takze z Podlasia / aby Polakom wstapil / do Kro-
la z Pany Litewskimi / aby na dzien pewny przyiechal / a od niego Kiestwo
Wielkie porzadnie przysiega uczyniwszy / pod pewnymi condicjami przyiat / kto-
re nieslusznie osiadl / inaczey iesliby uczynil / moca y woyna prawu swego z Kro-
lem na nim y na Litwie dochodzic odpowiedzieli. Ale im tez na to Swidrigiel
strozey odpowiedzial / mowiac / iz cokolwiek czynil albo czyni / w tym dobrze
slusznie / y wedlug prawa postepuje / a nie tylko izbych co mial Polakom dac /
albo wrocic z Oyczyzny swej / ale sie y ostata Podola z Kamieniecem od Krola
wpominat / aby mu bylo wrocono / woyna tez wzajemna grozac Polakom /
gdzieby go namniey zacepieli.

Erogle Pofels
stwo Polakow
do Swidriga

Swidrigantow
na odpowiedzi
Polakom

W ten czas tez Sigmunt Koribut z Czechami (o ktorych byl po Zysce
wodzem) Lusackie Kiestwo zburzynszy Slasko plundrowal / a potym wygnan-
ym bedac z Pragi / do Bratowa do Krola Wladislawa Jagiela przyiechal z
Zorhakiem wielkim Czechow Hussytow / ktorzy sie Sirotami po Zysce zwali /
Krol ich potym dla niestwornosci Heretyckiej odprawil / iz z as z nimi y Kieja
Koribut / ktory sie byl przy nich lupem zyc nauczyl / wyciagnal. A y Polska
Slachta iusi od nich byla nawykla lotrowac / y Koscioly lupic / iakoz y w ten
czas niktorzy / ktorych byl wodzem Jacob Nadobny Rogowski / y Jan Kuro-
pawca Herbu Szreniawa / Alastor w Czesochowej z obrazem Panny Mariey
Kawony / wybrali / a izby sie na Czechy domyslano / a nie na nich / obraz na twa-
rzy przecieli / Krol potym z Polaki na woyna sie przeciw Swidrigalowi z Bie-
cia gotowal.

Ab Inak

opina in sy-
autboran

Wojnie Polakow prze- ciw Swidrigalowi / Roku 1431.

Krol Jagielo bedac wstawicznie pobudzany od Pa-
now Koronnych / aby woyna o krzywdy odiecia Jamkow Po-
dolskich / przez Litwe / na Swidrigayla podniosl / zebrawszy
woysko z Polski przyciagnal do Biecia / a stamtad checac Swi-
drigiala od przedswiezatego / a hardego umyslu odwieci / po-
stat do niego Jana Brzezistiego / ktoremu Swidrigiel przeciw
prawu ludzkiemu zelizwosc uczynil / czym Krol poruszony / cia-
gnal prętko pod Miasteczko Grodło / nad Bugiem lezace / gdzie dwanaście dni
czekajac wielkiej Polski Slachty / obozem lezal / potym sie przez Bug prze-
prawil / a weym pospolstwo Ruskie / y Litewskie / ony wolosci dla boiazni
Woyska Polskiego / na bezpieczne miejsca rozno z dobytkiem / y sprzetem
swym domowym wtiekali / za przestroga / iak sie domniawano / Krolew-
sta / ktory Oyczyzny swej zatowal / ale Polakom awoli musial czynic.
Przyiechal tez na odpor Swidrigiela z sescia tysiecy Rycerstwa Litewskie
go / A Jamel Lucki Spiza / Zolnierzami / y Serzelba przeciw Polakom do-
brze obwarowawszy / potykali sie kilko kroc z woyskiem Polskim lekkimi wtarcza-
kami / gdzie z obu dwu stron rowni sobie byli / tylko iz iakis Kniiaz Sien-
ko Litwin w bitwie poległ / wojowali z tym Polacy Włodimirskie wolosci y
Miasto

Swidriganto
posła Polskiego
zajal.

Wonna i Swi-
drigallem.

Juraba Rusin
Lucki Siaroh
sa.

Miasto Wołobłum z Zamkiem spalili / Potym sie Krol Jagiello z woyskiem przeprawil przez Sier Rzekę / Ktora pod Lucko idzie / z wielką trudnością y wstręta swoich / bo był Swidrigiel most rozrucił / a widząc iż nie mogli wielkiemu woysku Polskiemu łatwo wstępnym boiem odeprzeć / z tąż ich trwożył / potym widząc nierówno / Miasto Lucko spalił / A Zamek Jurdze Rusinowi Skarosci swemu w obronę zlecił / sam z Litwą swoją na miejsce bezpieczne wystąpił / wskazywając wiele Litwy Polacy niesprawnie wstępujących pobili y poimawali / między którymi byli zacnieyszy Kumbowdus Marszałek Litewski / y Gastoł / którzyż zaś w rychle Swidrigiela wybrali / pod pewnymi condycjami / iż ich miał stać wiec Krolowi do Krakowa / Polaków też wiele zginęło y poległo / którzy nieopatrznie Litewskich Tatarów gonili / Belską ziemię drugie woysko Polskie w pięciu tysiący z Kazimierzem Mazowieckim Książciem burzyło.

Potym Krol ze wszystką mocą Koronną Lucki Zamek na dzień Świętey Małgorzaty obległ / a gdy część muru wielką z dział zbili y zrzucili / iednak prożno Polacy z wstręta swoją szturmowali. Wziął potym Litwa co byli na Zamku z Polakami do trzech dni przymierze / iżby sie rozmyslili y naradzili w tym czasie o podaniu Zamku / ale insza w nich była w sercu / a insza w słowach radow / bo przeszedł dni mur zbity zaprawiali / basty z blanki mocnili / wody Ktorey im Polacy bronili / y kamieniami nęnosili / y według potrzeby dobrze sie opatrzyli / Tak iż tego przymierza Polacy nie wczas żalowali / na Krola wszystko składając / gdy ich dobyć wsilnymi szturmami nie mogli.

Jarebie Jdrabe
zadano.

Ale y w woysku Polskim / iako Długos y Cromer lib. 20. piszą / było też wiele między Pány przednieyszymi y Senatory Proditorow / którzy w nocie tajemnie z obleżonymi rozmowy miewali / y iako mówiono / broni / y żywności im dodawali / iakoż to był potym wyrzucił na oczy Stanisław Cwikła Żerbu Labeć / Wawrzyncowi Jarebie / Castellanowi Sieradzkiemu / iako on za podarkami był Krolowski / y Koronnego woyska zdrayca / albo proditorem / ia niewiem Ktores nazwisko lepsze / iesli Polskie / iesli Janczyński / Kto się wczym Kocha niech sobie obieca / a gorzej porzuci. *Swidrigiel był / Inyśa do Krola do Ciasa Sieradzkiego / a to inyśa / 1500*

Przystal też potym Swidrigiel do Krola chcąc traktować o przymierzu / ale nie z serca / tylko aby woynę odwołał / a obleżeniom na Lucku pomocy dodał / Bo czekał woyska z Wołoch y z Tatar / Polska wet za wet wojować / w ten czas też Litewskie zagony Ratno Polski Zamek przez podanie Rusi wzięli / A żołnierze Krolowskie posiekawszy y Zamek wybraawszy spalili.

Potym Chetminską ziemię zwoiowali / ale ich Ciołek Podstarości Chetminski z Zamku we sru y trzydzieści koni wystoczywszy bez wieści bezpiecznie leżących naciąchał / y trzy sta z Litwy / y z Tatarzy ubił / a czterdzieści poimał / pod Kamieniem ich w ten czas Polacy zasądka gromili / tąż sie spolnie Litewskie y Polskie woyska trapiły.

Polacy Lucka
dobywali.

Dobrywali drudzy Polacy Lucka / a Rusacy / y Litwa którzy z nimi byli Greckiego Zakonu / którychkolwiek w Zamku należeli Tatarow Polskiego / albo y swoich którzybykolwiek Rzymskiego Zakonu byli / wymaczawszy na blankach y na wieżach / tąż iżby Polacy widzieli / okrutnie mordowali / y którychkolwiek poimawali na pale wbijając z blankow wytykali / a czarnie według nauki niezbosżney Żydowskiej (którzy z nimi w Zamku byli) iednego wrodziwego młodeńczę Polaka w gardło nożem przebili / a kreś wychodzawszy / y wnetrznosci z członkiem masłim z niego wytargnawszy / w stuczki drobne szkiełali / y na węgle rospalone włożywszy kurzyli / którym kurzenim wszystkie Kasy zamkowe z żakli nanim Czarownicym okadzali. Polacy też chcąc ich wet za wet oddać Rusakom okrutnie mordowali y przesładowali. A tudy sie byli Panowie Polscy o przymierze

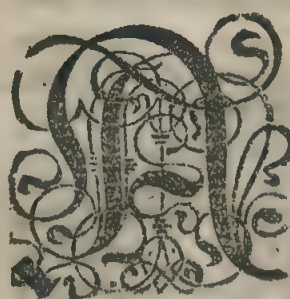
Długosius et Cro-
merus lib. 20.
fol. 299.

przymierze zgodzili / iedno Swidrigiel niechciał ich conbiciy przyjąć / bo duszał w towarzystwie Wołochow / y Krzyżaków Prusich z Liflandskimi.

Jakoż w ten czas Alexander Wołemoda Wołoski zabaczywszy przysięgi swej / Smiatinskie / Halickie / y Kamienieckie ziemie / y wołosci burzył k woli Litwie / ale gdy łupem obciążonym wyciągał / Buczający zebrawszy się z woysk Krolewskiego rozgromili Wołochow / y pobiwszy łupy odbili / tak iż sam Wołemoda ledwo przez Tiesz wciekł / a z frąsunku w rychłe umarł.

Tymże sposobem Krzyżacy złamawszy ono postanowienie y Mielną / ktore byli Jagielowi y Witoltowi potwirdzili trzymać / z druga stronę Kuiawską / y Dobrzyńską ziemie gwoli Swidrigielowi burzyli / Ale Slachta zebrawszy się porażili wszytki zagony Krzyżaków / Toruńskich / Sluchowskich / Swieczenskich / tak iezdnych / tak pieszych / y k temu siedm set Reiterow Liflandskich na głowa zbili / tak iż y odrzucającym broni nie przepuszczali / Teodorik Marszałek Liflandskiego / y siedm Comendatorow Pruskich poimali / y cztery chorągwie oddali / ktore na znak zwycięstwa w Krakowie zawiesili / a iednak w ten czas Krzyżacy w Kuiawskiej y Dobrzyńskiej ziemi 24. Miasteczek spalili / Miedzy ktorymi Tieszowa / Władstaw / y Inowłodstaw sławniejsze były / czego krwia swoją hoyno przypłacili. Tieszowski też Zamek przez podanie zdradliwe Mikolaj Tumigrąty Siekowskiego Krzyżacy wziali / ale Brześcia prozno dobywali.

Przymierze z Swidrigielem. Rozdział III.

Gdy Polacy Lucką niemogli dobyć / wziął Krol z Swidrigielem miedzy Polaki a Litwa przymierze do Gromnic przyszłego roku. A skoro Krol do Polski wjechał / Wołynicy wszelkie okrucieństwa y morderstwa na Polaki (ktorzy tam byli po zamknięciu przymierza zostali / a drudzy też osiadłości mieli) okazowali / Kościoły też wszystkie ktorekolwiek nie były zakonu Ruskiego okrutnie popalili.

A gdy do Krola wielkość Slachty / Kuiawskich / y Dobrzyńskich ziem przysła prosić o wspomozienie po burzeniu od Krzyżaków. A niemogąc ich czynem inszym Krol poratować / gozł mu starb wszytek Litewską woyną była wysłać / kazał im wiechać w dobrą Kieję / y Biskupie / a wzywać ich przez jima z żonami / y z dziećmi.

Pocym Roku 1432. Krol złożył zjazd w Pärcewie / na ktorym się starał z Pány Koronnymi o vgodę wieczną z Swidrigielem / y z Litwa / ale niemogli nic otrzymać dla hárdości Swidrigielowej / bo mu Krzyżacy potuchy dodawali / przes Contora Toruńskiego / aby przymierza z Polaki nie brał.

Jas w ten czas na drugi Siem Siradzki przyjechał do Krola Jagiela / od Janusza Krola Cypryjskiego / Hierosolimskiego / y Armenijskiego posel zacyy Balduinus de Toris / Marszałek Krolestwa Cypryjskiego z dwiema synami swoimi / y z Piotrem Polakiem z Bniną we dwu set koni / ten oddawszy podarki Krolowi y Krolowej / prosił y nich Corti Jadwigi (bo niewiedzial / iż była przed tym niedawno umarła) w Malżeństwo Synowi Krola Cypryjskiego / prosił też aby Jagiel

Siem w Pärcewie z Litwa przymierze.

posel Cypryjski do Krola Jagiella.

aby Jagiello Krolowi Cypriyskiemu dwu set tysiacy Stotych czyrwonych pozys-
czył / zastawiać mu w tym trzecia część Krolestwa Cypriyskiego / ale go z ni-
szymu odprawiono / gdyż Krolowa umarła / a o pieniądze się Krol wymowił /
iż mu staro ofierociał / dla częstych wojen. Tom dla tego przypisał / iż to były
Włoskie chytre / a takome sprawy / tak per magnum chaos, y per tanta maria & regna v
Polaków pieniędzy nabycie / podobniey ich onym v nich było szukać / gdyż się
tam tak Włosy powiadają złoto rodzi / y dwa kroć albo trzy kroć do roku po-
żytki z ziemie zbierają / acz tego Niechouius słuszną przyczynę kładzie / iż musiał
na to namowić Krola Cypriyskiego Polak Piotr z Dniń / który w Cyprze był
dawno osiadł / Bo wszędzie naszych pełno.

Sigmunt Rieysztutowic wielki

księga Litewski / Ruski / Smodzki / Sta-
rodubski / etc. Roku 1432.

Rozdział III.

Dla tak uporny a niespokoyny Swidrigayło Boles-
ław hărădzie kasal / a do przymierza y wieczney zgody z Po-
laci nawięść się żadnym sposobem nie dał / ażby mu Polacy
wszystko Podole / y część Wołynia odieręgo wrocili. Wnet
Krol Jagiello za namową Pánow Koronnych / posłał do Si-
gmunta Rieysztutowicza Brata Witoltowego / który w ten
czas na Starodubiu mieszkał / aby przyiachał na Wielkie Kie-
stwo Litewskie / chce mu wiernie pomoc przeciw Swidrigayłowi / ażby go
wygnał. Posłał też y do Swidrigayła Mawrzyńca Żareba / Castellana Śrądz-
kiego / aby go słowie do zgody namawiał / ale prawdziwą rzeczą / aby potać-
mie Pány Litewskie przeciw Swidrigayłowi za Sigmuntem buntował / kto-
rym też już był Swidrigayło omierzył dla okrucieństwa / y iż Russakom y Mo-
skwi więcej zyczył / y wrzedy im rozdawał z namowy żony swojej Ruski Kieźny
Twierenskiej.

Tak tedy Pánowie Litewscy wyrozumiałwszy wola Krola Jagiella / wnet
posłali do Sigmunta Rieysztutowicza / który skoro przyciągnął do Litwy / wy-
iachał ku niemu Pánowie Litewscy / z którymi y z woyskiem gotowym Sigi-
munt uderzył na Swidrigayła na ten czas w Osmianie mieszkającego. Ale go
w tej zdradzie przestrzegli Moniwid Woiewoda Trocki / iż wiekł spieśno y od zo-
ny na Rus / gdzie był wdzecznie przyięty od wszystkich Russaków / a nawiczej
od Smolensczan / y z tymi potym y Litwę najeżdzał y wojował / Za czym też
Poloczenie / y Kijowanie Russacy za Kieja go przyieli. A Sigmunt żonęgo
Ruski Twierenskiego Knięcia Córke poimał w Osmianie / y wszystkie Litwę /
Wilno / Troki / y inne Zamki / także Smodzka ziemie śnādnie osiadł y opano-
wał / O czym dawać znać zaraz do Krola Jagiella posły odprawił / prośąc o
potwierdzenie na Wielkie Kiestwo. Dla tego siedmi pánow Koronnych Krol
do Wilna przelał / którzy przysięgę od Sigmunta przyieli / y z nowu wnię z Li-
twą Korony polskiej odnowili. Ale y to w kondiciach innych przydali / aby Si-
gmunt przeciw woli Polaków / Korony na Krolestwo Litewskie / choć dobro-
wolnie

Sigmunt Rieysztutowic do Litwy.

Swidrigaył Osmianę wzięł.

Sigmunt Kieja do Litwy osiadł.

wolnie ofiarowaney od żadnego nie przyjmował / Też aby niekogo inzego / tylko
Krola / y Syny jego / na Księstwo Litewskie dziedzicami y następnikami zostawił /
a Michał Syn jego aby tylko na Trokach y na Starodubiu miał udział / y to
aby był poddany Krolowi / a iesliby szedł bez potomstwa / aby Krol y Krole-
stwo po nim dziedziczyli. Wołyni aby trzymali do żywota / a po śmierci jego / aby
w moc Korony przyszedł. To gdy wszystko Sigmunt / y Syn jego Michał / y
Panowie Litewscy za wszystkich Szlachty zezwoleniem przyieli / y pod pieczęcią
mi wtwardzili. Uczyniono potym Małstat w Kościele S. Stanisława na
Zamku / na którym Sigmunt był podniesion / z zwykłymi Ceremoniami na wiel-
kie Księstwo Litewskie / tamże mu Zbigniew Biskup Krakowski miecz oddawał
imieniem Krolewskim. Dał też List albo Buła Panom Litewskim / Ruskim y
Smodzkiem od Papieża / który ich rozgrzeszał od przysięgi Swidrigajłowi wzy-
mionej / za czym znorowi przysięgali Sigmuntowi / przyczem też był Ludwik Co-
mendator Toruński / z trzema Collegami Krzyżacki / który się starał w niwecz o-
brocić postanowienie y condicje od Polaków Litwie podane / y przypomnieć nowe
chcieli z Sigmuntem przyiąć / w czym im pomagał Buerim Smodzki Pan / ma-
wielkiej dzielności / y chęry / y który był wiele krain postronnych zwiedził. Ale
zarazem postom Krzyżackim tak nieprzychylnie kazano precz z granic wyńść.

A Swidrigajło osadziwszy Połocko / Smolensk y Rżow / prawie wszystkie
Ruś opanował / Bo wszystkich Rusków hojnością / y iż się z nimi rad napiął /
sobie zinterwolił / a ku temu iż ich nabożeństwo więcej nadsładował / a cokolwiek
według Rzymskich obrzędów w Krakowie ochrzcił.

Potym też Siedor albo Siedko Książę Ostrofi / Mał wielkiej dzielności y
waleczny / erzymiając strenie Swidrigajłowe / dobył Smoleńcy / Brastawia / y
Skłasy Zamków pod Polacki / za czym Swidrigajło przez sprawę tegoż Książęcia
Ostrofskiego Siedora / wszystko prawie Podole wydrł Polakom. Przeto Krol
Jagello do Lwowa wyciągnawszy / posłał wojsko Koronne do Podola / które do-
bywszy Dleska / śladnie innych Zamków dostali / A Brastawia sam Książę Ostrofi
Siedko spalił / aby czoło Polakom w moc nie przyszedł. Potym zebrałszy się z Ru-
saki swoimi y z Wołochami wstawicznie z katow wojsko Polskie trapił y nęcał.
A gdy już Polacy dla bliskiej zimy do domu się wracali / wnet Książę Ostro-
fi Siedko / mając na pomoc więcej Tatarów / Wołochów / y Bessarabów / ta-
mnie za nim ciągnął / cząstki / męysca / y pogody gozicby na nich wderzyć patrząc.
Jest Morawa rzeka która do Dniestru wpada / błotna / y seroko wylewająca / y
przez leśne męysca płynąca / a już cienkim lodem zmarsza była / przez którą aby ta.
Polacy śladniey przebyć mogli / gądzili ją y mościli chrostem. Na ono tedy miejsce
Książę Ostrofi Siedko inna droga pierwey przebywszy / zaśadził się na drugim
brzegu z wojskiem swoim w lesie. A już była część Polaków ciążą scieżką przez
ony trudne męysca przebyła / a wozy y inne naczynia woienne między wojsko zły-
kowane za nimi były / gdy on nagle y bez wieści z wielkim gwałtem y okrzykiem / y
roznogłośnym trąb / surm / y bebnów granim / hukiem y trzaskiem na pierwey prze-
prawionych Polaków wderzył. Polacy zaś strwożeni przyspoda nowa y niepo-
dziana / gdy ani nazad do swoich / dla rzeki y zawady wozów wrócić się mogli / a
rąkunku się mającego od nich spoozierwali / iednak gwałtem nieprzyjacielski iakokol-
wiek na sobie zatrzymawali. Co obaczywszy drugi w polski ostępni / wnet opu-
ściwszy strach y niebezpieczność / iedni w pław łód tamiać / a drudzy wozy swoje
z gązi porzucawszy y poprzewracawszy przybyli spieszo swoim na rąkunek / y z no-
wu ogromna bitwa zaczęli. Ale Książę Ostrofi wojskiem przewyższał Polaków /
temu strwożonych / y bez sprawy pomieszaných y z rzeki wyjeżdżających Rus-
cy sprawni męysca onych błotnych swiądomsy / zerwad nągrzewali / bili / copili / y

Pacta Koronnę
Sigmunt m.

Wołyniu.

Litwa od przysięgi rozgrzeszo-
na.

Buerim.

Swidrigajł
Ruś opano-
wał Diale.

Siedko Książę
Ostrofi Podole
le Polakom o-
dlat.

Dlesko wziate.

Sasabta Sied-
kowa.

Cromer: Trepia
di nostri re noua
inexpectata.

Bitwa Książ-
cia Ostrofskiego
z Polacki.

Sta rzecz przed zwycięstwem nie dokonany / do łupow się brali / gdy oto iakoby od Boga ratunek im przyszedł, Do Kemlicki niżej Komistrz / ze stem iezdnych żołnierzow iachał był naprzod w piezowanie. Ten gdy wstąpił z daleką bitwą / z grabiami y grzmotem zbroj / wnet ono sto iezdnych zsykował / a z wyniosłym okrzykiem wderzył w tyl nieprzyjaciolom / ktorzy się ius na łupach byli zabawili / a drudzy Polakow biednych bitwą dokonywali. A tak y Russa, Pow z Wołochami ius prawie zwycięscow strwożył / y swoimi sercā y śmiałości dodał / gdy y z żądū y z czołą znnowu Polacy bitwę odnowili / zaczęym Książ O.

Dirānascie cho
ragwi odietich.

Potym nazajutrz rzecz wſzystkz iako ſię działa / opowiedziano pewnie Bro-
łowi / y Chorągwi dwanaście Wołofkich / Swidrigajłowych / y Kniżtą O-
ſtroſkiego z pogromionego woſſk ich przynieſiono / które potym w Krako-
wie na Samku między Krzyżadziemi na znak zwycięſtwa zawieſiono / a Broł z
Rycerſtwem / y z Duchowienſtwem we Lwowie Triumph obchodził nabożnie.

Tęgoż czasu prawie druga wesoła nowina Krola w wesselita / Bo Książ Swidrigayło mając wielką pomoc z Moskiewskiej Rusi od Ciescia swiego Książa Borisa Twierskiego / Także z Poloczian / Smolensczan / z Kijowian y Wołyńców wojska pięćdziesiąt tysięcy zebrawszy ciągnął inszą stronę do Litwy / burząc / y paląc co mu się nawinęło / a gdy się położyl obozem w Osmiany / Zebrał też Sigmunt przeciw niemu wojsko z Wilnowców / y z Trockiego / Grodzieńskiego / Nowogrodzkiego / y Zawiliyskiego y Smodzkiego Szlachty / Którzy przy nim wiernie przestawali / okrom Moniwida Woiewody Trockiego samego / y niektórych Panów / Którzy byli za Swidrigailem. A gdy Sigmunt z swoimi wderzył na Swidrigaillę w Osmiany leżacego / stała się ogromna bitwa z obu dwu stron / gdy obiemą potężnym siłą o Stolica Litewską / Ta ostatek Sigmuntowa strona Swidrigelową przemagać poczęła / pierzchneli Russacy Poloczanie / Smolenszczanie / y Twiercy po różnych polach / a Swidrigayło koni przeciwnością w małej drużynie aż na Kijów ledwo ubiegał / na placu Swidrigelowych uśmiercił pięćdziesiąt tysięcy poległych a 4000. pojmany / między którymi wiele było Panów y Książów Russkich / Tamże też pojmany Dedigold y Książ Jurgi Siennionowic / y Siedor Odzincowic / y Rombord Marszałek Litewski / y Moniwid Woiewoda Trocki / Których dwu ostatnich dawszy im winę zdrady / zaraz dał Sigmunt strącić / osądziwszy o nich prawo. A na pamiątkę zwycięstwa zbudował Kościół w Osmianie Collegiatzki y nadał. To tedy zwycięstwo Wielki Książ Sigmunt Jagiłowi Krolowi oznajmivszy / znowu pacta uniey / y Stowarzyszenia Litwy z Polską odnowił. A Jagiło na dzień Narodzenia pańskiego do Krakowa zwycięstwem dwóm wiejszym piechotą wszedł staryszek / y pierwey niż na Zamek wstąpił / wszyscy Kościoły Pańu Bogu dzięki czyniąc obchodził.

Biewa Si-
gnantowa i
Swidrigaisem

Swidrigaisko
ná. Kijow v.
ciest.
10000. Russa
Łow porá; onych
Zan Monitoid
n. Rombowd
seiest.

Tego

Tegoż roku gdy ius Krol Jagelo dla starości prawie byl y wzrok stracił / a Krzyżaków hardych do skutnego pokoiu przywieść nie mogł / wyprawił Senci-
woia Ostrogę z wielkiej Polski Slachty / y z Czechami heretickimi do nowego
Margrabstwa / ktora Ziemia y dwanaście Miasz przednieyszych y obronnych
pod Krzyżaki za trocki czas wzeli / y osiedli.

Signunt też wielki Kniiaz Litewski tegoż czasu zebrawszy sie z Litwa y Litwa Litwa
z Smodzia / do Lissland wciagnal / ktore przez dwanaście dni pretkami zagony
burzac y plundrując / wielkie łupy y zdobycz do Litwy bez odporu wyprowa-
dził.

A w Rusi na Wołyniu Kysko Kierdey Maj w wojnie cwiezony / poraził
y poimal Hetmana drugiego Swidrigaylowego Kniaza Tossia / ktory byl nie-
dawno Lucki Zamek uciekal na Swidrigayla. A tak y Lucko y Wołyn przez
tegoż Kierdeia z nowu bylo Litwie przywroczone. Aleie potym Kniiaz Ostrofski
Siedko uciekal y oddal Swidrigaylowi.

Tegoż czasu Polacy z Czechami Prussy przez kilko Miesiacy wojowali / y
Pomorze prawie wszystko zburzyli / Teczow spalili / gdzie wiecey niz dziesiec ty-
siec wiesniow poimali: Czechow ktorzy Krzyżakom przeciw Polakom stuzyli
Cziapko Hetman Czeski Polski zlozywszy wielki stos Drow okrutnie spalil / wy-
rzuciac im na oczy zrodze / iz przeciw Polakom ktorzy sa z nimi iednego izyka
y narodu za Niemcami walczyli.

Takze też Jan Scraf Greybiterow Krzyżackich y Holandrow poimanych
w wielkim budowaniu zacyniwszy / a skoma oblokwszy zapalil / a panie / panny
y biatogłowska wszystkie ptec z wczimoscia przez Wisle przewiozwszy wolno
odpuscili. Spalili potym naszy Oliwa Klastor bogaty / y Jasieniec Zamek /
gdzie wiesniow wszystkich zadnego niezywiac posiekli / msczac sie Jana Lewi-
na Wilcinskiego w dobywaniu Zamku zabitego.

Zburzyli potym prawie wszystkie Pomorskie krajiny aż do morza Polacy / a
gdy do morza przysli / tak sie radowali / iz y wode z morza a zwlaszcza Czechow
wie w slaski / chcąc na znać zwycięstwa do Domow niesć brali. A Krzyżacy
zwacpiwszy bardzo o sobie / wproscili stania pokoiu na trzy Miesiace. Wiesz
niow też acnieyszych gdy sie za stanowić przyrzekli puszczono / a prostych knech-
tow Polacy y Czechowie po dwa złote na okup przedawali / albo na zamiagne
dawali.

Tegoż czasu Stephan Woiewoda Wołoski / Krolowi Jagelowi w So-
czowie przy Postach Koronnych przysięga uczynil. A izby sie tym lepiej przyslu-
zył / Tatarow na Podole ciagnacych poraził / y Brastawia Zamku pod Swi-
drigaylem dobył / y oddal Krolowi.

Potym Krol Jagelo Staruszek pospolite ruszenie Koronne uchwalił do
Prus na jmu przysla / ale gdy Slachta bez zoldu za granice ciagnac niechciala /
a pieniedzy ktore sa Nerus belli, iako y w nas dzis nie bylo / postanowiono taki
sposob / aby Woiewodowie kazdy w swym Woiewodztwie Slachcie o zaplacie
niu zoldu przemyslali / Czego gdy sie dowiedzieli Krzyżacy / wnet do Krola
posly wyprawili / a przyiawszy condicie podane ktorych sie pierwey wzbra-
nieli / przymierze na dwanaście lat utwierdzili. W tenze czas Mar-
satek Lisslandski byl wypuszczony z wiazienia / a za niego byl
dany Siedor Bucacki / ktorego byl poimal Kniiaz Sied-
ko Ostrofski y do Lissland Mistrzowi za wiesz-
nia z roztazania Swidrigaylo-
wego postal.

Lucko bwa
troi raz po raz
wziete.

Polacy Prussy
burza.

Cromer: Captiv
binis florentis res
dempti.

Stephan przy-
siagl.

Spasob
nia zoldu

Przymierze
z Krzyżak.

Burzeniu Litwy przez Swidrigayła y o śmierci Króla Jagelę.

Rozdział V.

Segoż roku 1433. Swidrigayło Bolesław Brat Jagelowy / mając na pomoc woysko Litańskie / Tatarskie / y bardzo wiele Ruśi Moskiewskiej / Twierskiej / Smoleńskiej / Siewierskiej / Rjowskiej / y Polockiej ze trzema wielkimi zagonami do Litewskich ziem wciagnał / burząc / paląc / siekąc / co mu się nawinęło / Zmazał też Siedko Dymitrowie Koributowie Zbarański / y Zmazał Trosz z drugą stroną Wołyń y Podole które było tu Polscy wołowali / y Zastaw / Lucko / Bracław y inne zamki wzięli. A Swidrigayło Miasto Wileńskie / Troki obok / Krew / Mołodzieczno / Lida / Lyski / Merecz ze wszystkimi wołoskami okrutnie wypalił y wypłonił / Slachta poimając na pale wbiegając / czwiertuąc. Potym Piotra Mongerdomica albo Mongierdomica Hetmana Sigmuntowego poraził / y woysko Litewskie rozgromił / zaczął Wielki Zmazał Sigmunt nie mogąc mieć ratunku z Polaki / a swoim nie bardzo ufając dla przyjaciół Montwiadowych y Kombarowowych / których był dał strącić w lesach / z żoną y z synem wczepił / a tylko wtarczkami woysko Swidrigailowe z łacem trapił.

Swidrigailo
Litwa burzą

Potym Swidrigayło wielką mocą której mu zawżdy przybywało ciągnął do Wiatysła / który wzięwszy przes podanie / poimając na Zamku wysłannym Zmazała Siemiona Holshanskiiego / y dał go wtropić w Dzwonie / na którym mieyscu y dziś kamień wielki stoi w Rzeczce z Krzyżem wyrzezanym za Zamkiem / iako kom sam wioził / Roku 1573. Tamże też poimając y Metropolita Ruskiego Rjowskiego Zbarański y dał go spalić.

Książę Holshanski
Metropolita
Litwa haniebnie
Zbarański.

Z drugiej strony zaś Zmazał Siedko Koributowie Zbarański / y Zmazał Trosz Brześcia Litewskiego y Mielniką dobywali / y wszy obudwu Zamków byli dostali ale Mazauryowie Litwie y Polakom z roztazania Jagelowego na odsiecz się gotowali.

Tatarow też Prekopskich przywiódł był Swidrigayło za wielkie podarki najeżdżących / aby oni zburzyli ościetek Ruskich ziem Sigmuntowi poddanych / ale Tatarowie skoro się dowiedzieli / iż Sigmunt Stolica Wileński Wielkiego Księstwa Litewskiego za przyjaciela Króla Jagelę opamiętał / y z Polaki dobrze mieszkał / wnet odmieniwszy umysł swoy / Swidrigailowe krainy Rjowskie / y Cernichowskie zwołowali.

A tak w ten czas biedna Litwa y Ruskie ziemice dla Swidrigailowej niestworności zerwad / y od swoich / y od Moskwy / od Tatarow / Wołow / Litantow / Prussow / od Polakow / Podolan / Wołyńców / Smoleńszan / srogo były verapione / y zwołowane.

A tym smielej Swidrigail na ten czas Litwę wołował / iż wiedział być Sigmunta w nienawiści / y Panow Litewskich dla ciężkiego jego panowania / y tu piestw / też iż wioził Polakow z Krzyżakami zabawionych / a brata Króla Jagelę bardzo stare / też się bojąc przyjaciół Panow Litewskich pobirich / których iako powieźdzał

powiedział dał był przed tym niedawno strącić / iako Janá Moniwidá Woie-
woda Trockiego / y Kumbowdą / Marszałką wielkiego ziemskiego Litewskiego /
mężow w rądzie y w wojnie dobrze zasłużonych / dawşy im winę iakoby go
mili z strony Swidrigielowej zdrądzic.

Tęże Jesieni Sigmunt zebrałszy wielkie woysko z Litwy / y z Polski chcąc
wetować szkod swoich nad Swidrichaytem / y Russimi Książcy / ciągnął w Ru-
szie państwa / a Mściław obległszy dobył go za czterzy niedziele / potym zwo-
łowałszy okoliczne wołosci wrócił się do Litwy.

Mściław Li-
twa wycią.

Potym roku 1434. Krol Jagiello w zeszłej starości na prośbę Sigmuntową do
Litwy ostateczny raz przyjechał / A w Brinkach Sigmuntą na Książwie Litew-
skim z zupełną mocą postanowiłszy / y wielkie podarki od niego wziąłszy / do
Korczyną iechał / gdzie miał Siem przez wysłtek post wielki / z którego Seymu
na Concilium Basiliyskie wyprawił / a sam odjechał do Krakowa. Potym do
Grodka na Rusz czterzy mile ode Lwowa iechał / gdzie miał przysiąc Złoto y przy-
siege od Stephaná Woiewody Wołoskiego / a w drodze według zwyczaju w lesie
słuchał Słowiká szebieczącego do pulnocy / a iż było lato nad zwyczaj zimne /
przeziął / skąd wpadł w febrę / a przyjechawszy do Grodka w wigilię Swia-
teczną y stołu siedząc / przy postach Woiewody Wołoskiego srogo się roznie-
mógł / Tak poleciłszy Syny Panom Koronnym / y testamentem Litwy y Polski
rozsprawiłszy / y Swiatości Pańskie przyjąwszy / umarł w poniedziałek Swia-
teczny ostatniego dnia Miesiąca siedmiastego dnia po rozniemożeniu / a w Krako-
wie pochowany w grobie Marmurowym / który y dziś widzimy. Krolował lat
czterdzieści y osm / y trzy Miesiące / a iako długi wiek miał niewiedzieć / lecz był
starszy niż Wicoto / który umarł w osmiu dziesiąt lat wieku doskonałego.

Jagiello Krol
umarł.

Wiec Jagietow
wspłiw.

Objechać Ja-
giełowe.

Słowiká rad
słuchał.

Ciepłiwosć y
Szczę.

Z hojnosć
Prodium go
zowie Mieszo-
uina.

Lowy.

Sprawiedli-
wosć.

Zabobony.

Posty.

Sposob dawá-
nia.
Objechał pros-
by.

Trzeźwosć.

Lajnia y zwo-
kie w niej win-
nikiem chwoścá
nie.

Tak on Krol swiety w Grodsku śmierci dług zapłacił /
Mstwem / cnotliwym życim z Heroby się zbracił /
Słuchając szebietania Słowiká wdziecznego /
Szedł do chorow Angielskich spiewania wiecznego.

Zimno / głód / posty znosił / w kózuchu baranin /
Soboli / Skotogłowu niewyżrzales na nim.
A był tak bardzo hojny iż wszystko rozdawał /
A zyskiem gdy co komu dał on dzień wyznawał.

Lowami się z młodości aż do śmierci bawił /
A sprawiedliwość pretkę każdemu odprawił /
A niżli na dwor wyszedł trzy kroc się wwinął
Wokoło na iedney nodze / by go zły raz minął.

Każdy post w chlebie w wodzie w nabożenstwie znosił /
A tego dał połowę kto go o co prosił /
A dla tego sowito musiał wiecey prosić /
Kto chciał połowę skutkiem prosby swej odnosić.

Winá / Miodu niepiął / tak trzeźwo żył zawsze /
Przezedni się w Łazni mył albo na dzień każdy /
A winnikiem się chwościł mówiąc á / ie / ie / ie /
Po Litewsku / a w cieple na zwierchnicy ziele.

Dar y odda-
wanie.

Arcykapłan.

Postronny
honn.

Ospatość.

Wroda.

Dar namnieyſzy tak wdziecznie każdego przyjmował/

Iż w czwor sposob sowito hoynie oddarował/

Ua postronnych był hoyny/ Kościoły nadawał/

A czasem aż na obiad ledwe z łóża wstawał.

Wzrostu sam był miernego/ twarzy/ byie długiey

Day nam Boże Jagielki takiey dostać drugiey

Jak ta Litewska była ktora oświeciła/

Polste/ y w Litwie prawde Bożą rozmnożyła.

Władysław trzeci Jagiełło.

wie Krol Polski/ a potym y Węgierski/

Roku Pańskiego 1434.

Księgi XVI. Rozdział I.

Do Wielmożnego Pana/ Pana Eustachiusa

Tysiewicz/ Woiewodzicę Smoleńskiego.

Electia Wład-
ysława Jagie-
łowicza.

Alf gdy sie Jagelą Krola śmierć po wszystkich pań-
stwie rozstawiła/ wnet Zbigniew Biskup Krakowski wiel-
go Polany w Poznaniu mianowali y wybrali na Krolestwo
Polskie Władysława starszego Syna Jagelowego/ na co-
potym Panowie y Rycerstwo małej Polsti/ aczkolwiek nie-
rychto zezwolili. A był złożon dzień Koronacy na Święty
Jakob Roku 1434. na który sie wielkość Panow Duchow-
nych y Świecich y Rycerstwa zbiegło do Krakowa. Sigmunt też Wielki
ksiądz Litewski san, na ten czas będąc chory/ y wielka niemoca złożony/ przy-
szal zacnych Posłow/ z Panow Litewskich/ y Ruskich z strony swojej na ona
Koronacy/ Toż też Woiewoda Wołoski Stephan/ y książę Mazowiecki/
Semowit/ Kazimierz/ y Bolesław uczynili.

A gdy już Koronacy dzień przyšedł na święty Jacob/ wnet Spisko z Mel-
stina/ y Derlaus Rytwański/ y Abram Zbąski/ y Jan Scraz z Kościelniką za-
stawili sie y wzruszyli wielkie burdy mowiac/ iż sie niegodzi tak młodego/ a ieszcze
dziecięcia Koronować/ ktory nie może statecznie poprzysięć praw/ y wolność
pospolitych/ ale im to wnet Zbigniew Biskup Krakowski z innymi Senatory
rozwiódł/ gdy wstąpił księgi stare pisane Kroniki Polskiej z Kościoła Krakow-
skiego/ na których było wymalowano osoba młoda a niezarośła Kazimirz wiel-
kiego y sprawy tego zaczęte wypisano/ ktory w tych leciech był Koronowan.

Tak przestali oni Panowie wartogłowni więcej wicherzyć/ a tu może kaza-
by obaczyć z domowego przykładu iako jedną namnieyszą rzecz Historii starych
więcej wazy w powaznych/ a trudnych/ y wielkich rzeczach/ niż tysiąc questii
Philozophow.

Ten mało nie
podobna bnta y
Henrikowa Co-
ronacya gdy sie

Potym przy Koronacy w niedziele na dzień S. Jacoba/ gdy już miano na
Władysława Koronować/ nowe burdy powstały/ gdy Panowie niktorzy y Po-
lowie ziemscy rosterkliwi zawołali/ iż na to nie zezwalają/ ponieważ bez ich woli
Krola

Krola Koronui. To wnet wchamował Jan Olesnicki Głowacz Marszałek wiel. swae wsczał o
ki/ ktory stronie przeciwny od Senatu powiedział/ iż ktoby zezwalał na Władę confederata to
flawą Jagielowicą/ aby wystąpił na prawa stronę/ a ktoby rozumiał inaczej na to Religiey.
lewa/ to gdy wstyseli/ stało się iż wszyscy iednostaynymi głosy za onym fortelem Fortel na jezro
przystawili/ a Melsinski/ Sbałki/ y Straß/ ktorzy byli wysoko wstapili/ nie- lenie coronaciey
chcac przyzwolic/ stomotnie na dol zruceni. A iż się długo swarzyli/ Msa aż po Mieschouius fol.
południu była/ a coronacia przez Wocichą Jastrzebcą Arcybiskupa Gnieznien- 301. post meridi
skiego ledwo się przed wieczorem skonczyła. em missa incepta

Tamże też na tcy Koronaciey Kuffa y Podołska Slachta z Polska w iedną Cromerus fol.
kich wolnościach y prawach od nowego Krola była porównana y ziednoczo- 310. Sole ad ves
na/ Bo przedtym Podołanie/ Wołyńcy/ Chelmianie/ y Belzanie/ zdawna te po- speru declinante.
winność czynić musieli/ iako Dlugos y Cromer lib. 21. pisa/ iż gdziekolwiek albo
kiedykolwiek Krol albo Wielki Xiadz Litewski kazal im na wojne iachac/ tedy
musieli/ bez żadnego żołdu/ też zamki ziemskie budować y oprawować byli po-
winni/ a z każdego staja zasianego roli na każdy rok Krolowi albo Wielkiemu
Xiadzu musieli dawać dwa korca owsa/ y dwa żyta/ y po czterzy grosze. Tamże
też Sigmunt Wielki Xiadz Litewski z nowu pacts odnowil Litewskie z Kro-
lem nowym y z Koroną przez Posty.

Różnych Wonnach w Li.

twie / y porażeniu Wistrza Lisslandskiego
w Zmodzi/ etc. Roku 1434.

Swidrigiel wicherzając zawsze zebrał się z Kuffaki/
Także z Mistrzem Lisslantstkim / z Contory z Krzyżaki/
Ciagnął aż do Brastawia burząc/ paląc włości/
A nad własnym narodem używał srogosci.
Lecz w ten czas z gwałtownych dzdżow były wielkie błota/
Zaczyn Swidrigielowa wstala ochota/
Odcignął do Polocka tam woysko odprawił/
A Mistrz Lisslantski lupem w Zmodzi się zabawił.
A gdy z płonem wyciągał / zaraz ciemne lasy/
Ktore były leżytkiem zwierzow w one czasy/
Gdzie Niemcy mieli ciągnąć Zmodzi podgrabił.
A gdy już w szodek przysli drzewa obalil.
Trzasł y kom gdy się sosnia o debine wali/
Krzyk meżow aż obłoki głosem przebijali/
A Zmodzi Niemcow tak kole/ bje/ wiąże/ siecze/
Aż krew po gęstym krzewiu y kłodzinach ciecze.
Drugich drzewa okrutnym przywalają pedem/
Leżą trupi oziebli przytluczeni rzędem/
A ranni ieczą Herr Gott Herr Gott narzekając/

D tunc te; cino
ran Dlugos y
Cromer lib 21
y Mieschouius
lib.

Wacława Strypkowskiego

Zmody zaś mus vsinus krzeczy w kat ich naganiacie.
 X Keyterowie zbyli frezow kosmonogich/
 X rystunkow woiennych / strzelby / satrow drogich/
 Mistrz ranny ledwo wciekl / za czym Zmodzinowie/
 Lup wbytek odgromili na chytrym obkowie.

Książę Prus
 który wstąpił
 do porażenia
 Mistrza Li-
 landzkiego w
 Zmody musielł
 wyjechać przemie-
 rze z Polacki
 i Litwa.

A gdy tak zbici byli od Zmody Krzyżacy/
 Już mieli śladny pokoy od Prusow Polacy/
 Wziawszy spólne przymierze z młodym Krolew potym/
 Zgruntowali w pokoju Polstie sprawy złotym.

O tym Dlugosus & Cromerus lib. 21. Fefellerat enim Crucigeros euentus Samogitici bell.
 Nam Liouenienses prada onusti e Samagitia reuertentes, in sylua quadam succisis arboribus, impediti a
 Samagitibus & circumuenti magna strage profligati erant, &c.

Siedro Korib-
 rowic od Swi-
 drigala pol-
 man.

W ten czas też Swidrigalo Podole z Kusta y Mostiewska pomoga bu-
 rzac poimał był Teodorą albo Siedrą Koributowicą Książę Nieswieście / który
 był do Krola przysłał / ale Polacy zaraz Swidrigielowi przez Michała Bucza-
 dziego odpor dali / y Książę Siedrą Nieswieściego / przodką Książat Zbarańskich
 wybawili / który Krolowi Władysławowi / dobrowolnie Brzemieniec / y Brą-
 sław podał / Ale mu zaś ty Samki Krol wrocił w dożywotne wywzięcie / gdy
 mu się z żoną y z dziećmi w obronę skutecznie podał / Cromerus fol. 311. tego
 Siedrą iawnie Ducem Nieswieścensem zowie / a dziś zaś Nieswież w Dom Kądziwi-
 low / iako jest wbyłskich rzeczy odmiennosc / przychodzi / skąd się też za privileciem
 Cesarstwu Książęmi na Nieswieżu y Olce pisał.

W Porażeniu Swidrigielo-

wym z wielkimi woyskami / y utopieniu Kori-
 buta / Roku 1435. w dzień S. Simona y o Holdzie
 dwu Woiewodow Wotofskich.

Rozdział II.

W tym Swidrigiel z nowu w Witebsku mieszkając/
 Zebrał wszystkie Kusta moc / y sąsiad wzywając/
 z Książem Twierckim / z Mostiewskim / y z Mistrzem Li-
 landzkim w Litwie y z Cárzem woimig Kazańskim. (Landskim
 Sigmunt Kot Slezak / Polski przesładownik srogi/
 Który w Polsce y w Litwie czynić był zwykły trwogi/
 Przymiódł Swidrigielowi na pomoc lud wielki/
 z Prus / z Czech / z Śląsk / y strzelby różney rystunk wbelki.
 W tym Swidrigiel z Lislandzkich y z Kustich woysk zborem
 Przyjechał pod Brąsław który leży nad Jezio-
 rem / Tam się kosem w zagony różno słac położył/
 A własny Syn Oyczyzne własną mieczem trwożył

Sigismundus
 Kot Slezak
 był wielki nie-
 przyjaciół Pol-
 kom / bo go był
 Czarnkowski
 poimał / gdy id-
 chał od Cesarza
 do Witebska.

Oboj Swidri-
 gelow pod Br-
 sławiem Luce-
 skim nad Jezio-
 rem.

Koribut

Koribut też przybył z Czech do niego z Slezaki/
 A tak się zżykowali na Litwie z Krzyżaki/
 Burząc paląc wołości srogo Sigmuntowe/
 Litwie prawie zniszczyli przez wojny domowe.
 Krol Władstaw ośm tysięcy Polaków wyprawił/
 A Jacoba z Kobylan Hetmanem wystawił/
 Na pomoc ich do Litwy posłał Sigmuntowi/
 By skretnemu odparli tak Swidrigailowi.
 Sigmunt też woysk swoje Litewskie zżykował/
 A potrzeby do bitwy porządnie zgotował/
 Syna swego Michała Hetmanem wystawił/
 Aby się tak w Rycejskim ćwiczeniu zaprawił.
 W ten czas Wilkomeriej Swidrigiel dobywał/
 Która krzywym puścim brzeg Swietey otoczywał/
 Książ Michałko z Polaki y z Litwą przybieżał/
 Na koss tam gdzie Swidrigiel z swoim woyskiem leżał/
 Sprawiwszy się vderzył nań z wielkim okrzykiem/
 A Polacy wśarstym z kopjami bykiem/
 Przerwali woysk jego a Litwa zaś z Pałow
 Szyje/ odzyna się las y niebo od hukow.
 Titan w ten czas złoty woz swój z Morza wytaczał/
 A promienie ogniste po Niebie rozkładał/
 Gdy Książ Michał tezy vphy zbił Swidrigielowoy/
 Pełne polá pobitych/ pełne trupow rowy.
 Polacy też Lisiantow y Czechow przerwali/
 Koributa z Sigmuntem Korta zaś poymali/
 Michała Wyzemskiego też Książa zabito/
 Tamże Jarosław Twiercki Książ dał śmierci myto.
 Mistrz Lisiantski z Marzałkiem swoim poległ zabity/
 A wśystká moc Lisiantska legła z Moskowity/
 Wielkość ich w Swietey rzecie z konimi potonęła/
 A woda zmieszana z krwią pobitych płynęła.
 Inśych Książow czterdzieści w poboiu poymano/
 Jednych więzienim/ mieczem/ drugich poćarano/
 Tam Koribut wtopion z Rotem w Swietey rzecie/
 Drugich wiedziono rzędem powiązawszy rece.
 Swidrigiel w małym poczie ledwe wwoził mydło/
 A więzniow tak pędzono do Wilna iak bydło/
 Sigmunt Smolensk/ Polock wziął y Kijow ta sprawą/
 Swidrigiel do Wołoch zbiegł mając nań myśl krwawą.

Jacob Kobylan

Bitwa Książ
 Michałko
 z Polakami
 y Litwą
 Swidrigiela

Próbnie gdy
 Siołce wicher
 bity Swidri-
 gailo porażony.

Sigmunt Kor-
 ribut o Sigmuncie
 Not romant
 Twiercki o Wia-
 zemski Książo-
 wie zabici.

Crom: i birobuz
 omne Liponien-
 tum Magistro et
 Marsalto concia-
 dit; etc.

Sigmunt Kor-
 ribut Dimitro-
 wie Książ z Ro-
 tami/ ktoro sie
 też ja Krola Ca-
 sięgo nosili/ o
 Sigmuncie Kor-
 ribut w Swietey
 Michout, fol.
 307. lib. 4.

Crom. fol. 312.

lib. 2.

Sigmuncie potim
 zencielimie
 Książie Kiełta
 wa odłat.

Tamże

Micheolus viffe / i /
fiedm lat pasci Dwce
w Woloſkie.

rus inest Subito
qui modo Geras erat

Policrates bardzo se-
stwie Kieze na wyspie
Samos / gdy za ſzcze-
ściu swoim wiele in-
ſzych wſpaw n tracił
opanomai / a pragnac
aby go też kiedyś aby
raz nieſzczęście portu-
to / pierścień bardzo
cennieńſzego koſtu w mo-
rze wrzucił / który w
włowionej rybce zara-
jem znalazł / a w dny po-
tem wiſiał / także Cre-
sus od Crotusa
zwojeſionę etc.
Dziśm czyni
Hercotum / Juſti-
niana / Xenophons
tem / Plutarchum
etc. Strabonem
Libro 14. Volate
ranum lib. 18. etc.

Burda Wolo-
ſkie.

Gold n Tribut
Woloſkien zle-
mie / D czyni eſt
taw Dlugofa n
Micheolus
lib 4. cap. 53.
etc.

Tamże welnonoſne paſt kilko lat Czabany /

Tu obacz iak przygoda mieni wielkie ſtany /

Z Kieziecia wnet Skotopas / ſzczęście ſie tak wſe /

Dziś Cresus / intro Trus / glaſzcze / zaś vbię.

Nie duſay nigdy w ſzczęściu / nie roſpaczay w ſmutku /

Bo ty dwie rzeczy ſatum wieſz i ſwemu ſtutku /

Gdyż nieczosana Cloto wſytko dziwnie mieſza /

A na cieniuchney nitce ludzkie ſprawy wieſza.

Policrat ſzczęścia kuſzac / pierścień w Morze wrzucił /

Który mu w włowionej rybce wnet ſie wrocil /

Skąd ſzczęściu hárdzie vſat / lecz go wnet zdradzilo /

Bo go na ſubienice potym wprowadzilo.

Tak też y naſz Swidrigiel w ſwym ſie ſzczęściu ſpárzył /

Gdy pod Wilkomeria boy mu ſie nie zdarzył /

Wſytkie Kieſtwa które miał na Ruſi vtracił /

A ſam ſie z Haydukami lupem żyjac zbracił.

A tu Cromer wſpłynie piſe o vtopieniu Koributowym : Tameti de Coributo
(ſcilicet. aquis ſuffocato) ſama uariat, nam. & ueneno in medicamentum inſuſo à Sigismundo extim-
atum eſſe uulgatum eſt.

Cesarz Sigmunt który był Swidrigielą na te woyna proſnymi obietnicami
pobudził przeciw Wielkiemu Kiezu Sigmuntowi / przyſtał poſty ſwoie do Kro-
la Władysława Jagielowica do Bratowa za Swidrigielem proſiac / ale ſie już
byli ta woyna dobrze roſtrzygneli / gdy Swidrigielą Sigmunt wypędził. Po-
ſto było w ten czas wielkie Kieſtwo Litewſkie na Hoſpodarſtwo Woloſkie.

Tegoż roku Zeliaſ Woiewodzie Woloſki vciekł tajemnie z Zamku Szerad-
kiego / na którym był chowan pod ſtrażę Piotra Szczęſnego / gwoli Stephano-
wi Bratu / a przyſzedwſzy do Woloſch / zarazem wyſſo na brata Stephaną ze-
brał / za czym ieden drugiego wyganiajac / wſytkę Woloſką ziemię krwią oble-
li. Aż potym roku 1436. Krol Władysław obudwu przez poſty pogodził / y roz-
dzielił im na dwie części Woloſkie krainy / Stefan wziął za vdział Białogrod
z portem Morza czarnego / Tchinią / Kilią / Silistrią / y Oblucica / które dziś
Zamki / iakom ſam widział / Turcy opanomali. Zeliaſ zaś otrzymał te ſtrony
od Tieſtru / Choćim / Szocawa / Jaſſi (gdzie dziś Stolica z Sochawy po zabie-
cym Deſpocie przenieſiona) Breilow / Berlad / Vſi / Tchucz / etc. Ktore Mięſta
przy mnie był Jwonia wypalił roku 1573. Tak potym przyſiadał Zeliaſ do
Lwowa / gdzie z części tej Woloſch Krolowi Władysławowi Gold vczynił / y
dał na każdy rok z tejże części poſtać / naprzód dwie ſcie wozow wyżyny ryby
Dunayſkiey / cztery ſtą Woloſch do Krolewſkiey kuchni / y cztery ſtą ſarlatnych
ſat albo purpurowych / y ſto koni / za pierwszy tribut / a Krolu poſtać
Zamku Zalickego dla chowania ſarbow. Stephan zaś miał płacić

z drugiej części 5000. złotych czerwonych na każdy rok / a

400. konnych na każdą potrzebę Krolowi ſtą.

wić / a to dziś wſytko Turcy

ozięgli.

Wpamiętaniu Swidrigie. łowym / y iego niedzy / Rozdział III.

Roku Pánskiego 1437. Książę Swidrigajło gdy
wszystko przez swoje niestworność utracił / nie wczas na sta-
rość tego żałując do Krakowa i3. dnia Augusta obecnie
z potora przyszedł / prosiąc Króla Władysława / y Pánów
Koronných / aby go w łaskę przyjęli / a z Sigmuntem Brá-
tem Serwecznym Wielkim Kiedzem Litewskim zjednali /
izby wojdy w Litwie gdziekolwiek iaki kacił spokojny ná-
stárości podpora otrzymał.

Długosz & Mie-
chowski lib. 4.
cap. 56. fo. 308.
Crom. lib. 21.

A tak ta układano: cia / y potora swoje poruszył był Swidrigiel Królá y
wszystkich Pánów Koronných / gdyż y Lucko ktore jeszcze ná ten czas trzymał /
oddal do Korony Polskiej. Ale Sigmunt postawszy posły swoje Litewskie do
Krakowa / nie dał ná zgodę z Swidrigielem y słowa rzec / grożąc się z Kieństwem
Litewskim rozłączyć od Polski / iesliby Swidrigajła chciał Król ná Kiestwo
Ruskie przelożyć.

Tak tedy biedny Swidrigiel gorzko ná swoje nie wczas ony burdy złożył
plączący y nárzekający był z Polski wypredzon iako nieprzyjaciel / iz się y táń
ysám własniciem on Jowianus Cesarz / albo Król nabuchodonozor / ná oślá.
tek iakom pierwey pisał / musiał pisać Dwce w Wołoszech przez siedm lat. O
czym też Niechomius pisał / będąc pierwey Wielkim Kiedzem Litewskim / y Ru-
skim / y Smodzkim. A Lucko od niego podane Król Sigmuntowi / y Kieństwu Li-
tewskiemu wrócił ze wszystkim Wołyniem / pod tą condicją / aby po śmierci Si-
gmuntowej zaś było y z Wołyniem do Korony przywrócono. Dowgierd też be-
dąc ná ten czas wezwynionym Woiewoda Wileńskim y Stárosta Luckim przisiągl
imieniem wszystkim Litwy / po śmierci Sigmunta Wielkiego Kiedza / Wileńskiego
Zamku jadnemu imieniu nie podawać / iedno Władysławowi / y iego Nasledni-
kom Królom Polskim. A tu Czyelniku obacz / iz Dawgierd y teras jest Woie-
woda Wileńskim / ktorego ono Polacy byli poimáli / wyzwawszy go z Kaniemi-
cá Podolskiego po śmierci Witkutowey / przeto nie był zabity w on czas / iako
Łatopisze świadczą / ponieważ teraz żyw jest / a Piotrowinem nie mógł być /
wyjawyby to był powinny albo Brat tegoż imienia y Familiey.

Swidrigajło?
wasi Dwce 7-
lat w Woio-
szech aż do poka-
nielenia ná wt-
Kieństwo Lit-
Kazimierzowski
ktoro go zaś w
łaskę przywiózł.

Roku zaś 1437. Sigmunt Cesarz Król Czeski y Węgierski iadac z Pra-
gi umarł w Szoymiey / y pochowany w Wáradzyniu. A ná iego miejsce wsta-
pił Albricht Książę Rákuskie. Czechowie zaś niektórzy posłali do Króla Pol-
skiego Władysława / aby im za Páná ustawił Bratá Kazimierza / ktoremu było
trzyńaście lat / zwłasczá Taborowie Heretici / ktorych była moc wiecezsa / drudzy
też Królá Rzymkiego Albrichta wybráli / ktorego Prázánte przez Jiliberta Bi-
skupa Konstantienskiego w Prádze koronowali. Dla tego Król Władysław
Bratá swego Kazimierza z Woiewoda Poznánńskim Ostrorogiem Sediwoiem /
y z Janem z Teczyná Woiewoda Sandomirskim posłał do Czech / dawszy im lu-
dzi niemáły poczet / ktory w Czechách staráli rych ktory ná Kazimierza nieprzy-
zwaláli. A tak Albricht wezwawszy ná pomoc Książat Niemiedich / takżeż
Elektorow / y Węgrow / y innych / ciągnął do Taboru z cztermi dziesiąty tysiąc ludzi /
gozic Polskie woysko leżało / ktorych też mogło być czternaście tysiąc / k temu
dobrze

Władysław
sam do Czech.

dobrze okopani byli / tam na każdy dzień harce czynili / Taborzanie z góry Po-
lakom byli na wielkiej pomocy / przeto ich nie mogli pozyc / Ale głodem strapi-
ne obie wojsce bedac / ruszyli się precz / Albricht do Pragi / Polacy do Taboru.
Władysław potym Krolą sprawili Woiewodowie przez listy o wielkiej mocy
Albrichtowey / przeto Władysław zebrawszy woysko Polakow y Litwy ciagnal
do Czech przez Słasko / A gdy bylo w Opawy / przyjechał k niemu Jan z Teczy-
na Woiewoda Sedomirski / powiadałac iż się woyska precz ruszyły / Krol Wła-
disław zaś się na zad ciagnal czyniac w Słasku wielką škodę.

Spieko z Melsiną / y Derstaw Riwiancki zbierając się z wielkich bo-
gactw y majątkości / w Polsce broili / Tatarowie też Zawolscy do Podola z
Sachmatem Cárzem wtargnęli wielkie łupy y polon wzięli roku 1438. a gdy
wyciągali zebrał się Slachta Raska / y Podolska stoczyli z nimi bitwę / ale
w złym a błotnym miejscu / przeto od Tatarow przemożeni / gdzieś moc wszystkich
Slachty Podolskiej / y Michał Buczacki / Skarostą Kamieniecki polegli.

Włodek dyw-
na cierpliwoś-
cia żywot za-
chowal.

Tam niżej Jan Włodek Slachcie zacny Herbu Sulimā / znak pamięci
godney cierpliwości okazał / gdy bedac wielkością ran zemdlony między trus-
pami się wstawił / A gdy go Tatarzyn z szar odzierał / iako umarłego / bo żadnego nie
żywił / tak w sobie duch żywioły zatrzymał / iż goymu z nog nożem wbranie Lund-
skie proł y z ranami częstymi obrzynał / y pślec na którym miał Sygnet wcinął /
ani się ruszył / a niewymowną cierpliwością żywot zachował / o którym Długos
pisać powiada / iż go sam widział z palcem wciętym / y z nogami według swu
wbrania poproczym / Egregium fortis uiri facinus, tolerantiaq; exemplum singulare, Cromerus
dziwując się to być świadczy.

Władysław na
Krolestwo po-
twierdzone.

Tego też Roku na Seymie Piotrkowskiem w Miesiacu Grudniu / Krol Wła-
disław Jagiellovic był na Krolestwo Polskie skutecznie potwierdzony / y z opie-
ki wypuszczon / gdyż ius miał lat piętnaście / w których latach pospolicie o Po-
lakow opiekunowie wystawia / a prawa y wolność wszystkim Stanom Du-
chownym y Świeckim poprzysiągł czwartego roku po Koronaciey.

Sigmunt też Wielki Krol Litewski z Pány Radnymi ugodę postanowio-
ną przez Jagielę y Witolda Litwy z Koroną Polską odnowił / y zapisem po-
twierdził.

Engenius Pa-
pie; ob Concilio
in Basilejskie
go zwołany.

W tenże czas Concilium Basileyskie acz się z Eugeniuszem Papieżem nie-
zgadzało / y z urzędu go zrzucił / inszego wybrał / wskazy przez Posły o po-
koj między Krolom Polskim / y Cesarzem Albrichtem Czeskim / y Węgierskim
Krolom stawało się / aby tym snadniej mogli dać raturę Grekom / y Węgom
od Turków wciśnionym / a gdy Posłowie z obudwu stron o pokoy z Polaki
traktowali / dla hárdości Niemieckiey nie mogli nic pewnego skonczyć /
tylko na czterzy Miesiące przymierze wzięli / ale iednak
w ten czas był pokoy od postronnych
nieprzyjaciół.

W burdach w Polsce przez Wielkiego y przyięciu Korony Węgierskiej.

Rozdział III.

W tym Krol Władysław Jagiełłowic złożył Siem
w Korczynie albo w Nowym Mieście nad Tisą roku 1439.
na który gdy się wiele Panów Polskich y Ruskich zebrało / y
od Sigmunda Kędzsa Litewskiego Postowie / Spicko z Mel-
stina zebrawszy potajemnie woysko niemale z przyiacioli z
pięta dziesięć / y z poddanych chłopow swych wołosci / a zbył
wawszy się zbrojno y Piastow wieśnych wsi swojej / gdzie mi-
tego okop Pan Czechowski dzisiejszy z tego Familiey potomek wkazywał / wiechał
gwałtownie bez wieści w Nowe Miasto / tam gospody Biskupa Władysława
skiego / y Mikolaja Łasockiego Dziekana Krakowskiego / rano gdy wszyscy jeszcze
spali wylupit. To też Klastorowi uczynił sukając tam Janą Komiecpolskiego
Kancelerza / y Janą Oleśnickiego Marszałka / na których miał wart / ale oni z
przestrzeżeniem wstapili / to zbroiwszy z Miasta wyciągnął / a przeciwko gdzie
Tisza w Wisłę wpada / poczał się z woyskiem obozem otoczywać y okopywać /
gdziem y dziś tego znaki iasne widział / y znąc tam iż dobrze wał sypiac robili /
ale mż tego dorobił / zaraz wszyscy co około Krola byli na woysko tego gwałtem
wderzyli niezbrojni na zbrojnych / a strąciwszy bitwa Spicko w pierwszym pot-
kaniu meżnie się zastawiając umarł / a czym inszy bez wódza pierzchneli. Krol
chłopom wołosci tego / którzy to musieli z przymuszenia z Panem czynić / prze-
puścić kazal / wskazuje ich wielkość a gwałtem w Tisze rzecze która za sobą
mili potonęła / na Spicką ieszcze się ruchającego wyrok uczynion / y części iako
wzburzyciel / y zwałciciel pospolitego pokoiu odsadzon / trzy dni nagi y niepo-
grzebijony iakwie leżał. A Kapstin Zamek tego na się Krol wziął / tylko Melst-
na zenie tego za prośba Krol pozwoił / a iż to iako powiedano z balenstwem uczy-
nił / tedy na żądanie Panow Rad / Krol / aby to potomkom tego nie wchoziło / de-
cretowi swojemu o odsadzeniu części zfolgował.

Pan Czechowski
z Carnot
hrabia.

Spicko Mel-
stinski zabito / y
część odsadzon.

Na potonęł
Wielkiego
część w gład.

Zbawili w wiel-
kiej Polsce
brot.

W wielkiej też Polsce na ten czas nie mnieysze zaburzenie było / przez Abra-
hama Zbawskiego / który Czechow Heretikom przechowywał / y s nimi przesta-
wał / wskazuje Biskup Poznański zebrawszy blisku tysiąca iezdnych na Zbawskie
go Zamku obległ / a przymusił meca / go na klacwo niedbał / iż mu piec Wie-
dzow Czechow wydał / których iakwie w Poznaniu spalono / Sam też Zbawski
z frąsunku wrychle umarł. Tak ci dwa gwałtownicy pokoiu pospolitego / ży-
wota dokonali.

Tego też roku na Concilium w Florencie na którym był Cesarz y Patriar-
cha Constantinopolscy / y Pretatowie starszy z Greciey / sstała się jedność wy-
wania Ceremonii w Kościele Rzymskim y Greckim / ale to nie długo trwalo.
Tamże Zbigniew Biskup Krakowski / y Jsidor albo Sidor Metropolit kijow-
ski Cardinalami byli poczynieni.

Zbigniew Kra-
kowski / Sider
Kijowski / Car-
dinalowie.

Tegoż Roku gdy Albricht Cesarz Krol Węgierski y Czeski z płynienia ży-
wota umarł / zostawiwszy żonę brzemienną. Węgrowie wważając gwałt wo-
ny Turckiey / urządzili wziąć na Krolestwo Władysława Jagielłowica Krola
Polskiego / Wyprawali tedy do niego Posły zacne z Rady Koronney / y od

Albricht Ces-
arz umarł ob-
radu się był
o grabow.

Miast Węgierskich / Janá Biskupa Signienkiego / Macek z Talonezu Dal-
wackiego / y Karwackiego Bana / Emeriká Márcellá Ochmistrza dworu
Krolewskiego / Janusá Pereniego / y Ládystawá z Palonezu / ktorzy przytá-
chawszy do Krákówá sprawili poselstwo w Kościele na Zamku do Krolá Wlá-
distawá od wszytekich stanów / žádaiac go na Krolestwo Węgierskie / Dalmá-
skie / y Karwackie. Tam Pánowie Koronni niektórzy mu odradzali / aby Kro-
lestwá ofiarowanego nie przyjmował / á na swym przestał / wważaiac w tym
trudność dwoiego páństwa rządzenia / y gwałt wojny Tureckiej wieczny. Ale
Pánowie drudzy odrzuciwszy ofiarowanie Tureckie / y strach ich wojny na stro-
ne / przewiedli dla ozdoby y sławy Polstkiej / cudzieś dla śhádniejszyego potoku od
Turków zá cudzą sciągá / iż Władystaw Krolestwo Węgierskie przyiał.

Byli też na ten czas w Kráowie posłowie od Tureckiego Cárzá Amura-
tá / ktorzy trzy Miesiące odprawy czekali / bo byli przyiechali iescze zá żywotá
Pátrza Tureckie Albrichtá Césarzá / obiecuiac Władystawowi Krolowi Polskiemu na pomoc
sto tysięcy woyská / y pieniedzy co potrzeba na żołnierze / iesliby począł wojna
aby się sami Chryścianie
jedli.
(tu ktorey się było náchylito) z Césarzem Albrichtem o Krolestwo Cze-
skie.

A tak o swietym Woynie Roku 1440. wyiechł Władystaw z Krá-
kówá do Węgier przez Sadecz z wielkością ludzi Polstkich / w Sobocie S. Troy-
ce / á gdy wiachał na Budzyn / od Węgrów był przyiet potém / á w ten czas
Krolowa Węgierska Albrichtowa Césarzowa Elzbieta porodziła Syná / kro-
remu dano imia Ládystaw / tá wtrádzy Koronę / zarazem go kázala na dzień
Swiateczny Dionizemu Kárdinalowi w Białogrodzie Koronowác / także y
Dziecie y Koronę potáiemnie zástála do Kárus / y dala tu wychowániu Sride-
rskowi Césarzowi powinowátemu swemu.

Korona We-
gierska táto
przedtem Pol-
ska wtrádziona.

Ale Pánowie Węgierscy / záchawszy się na Budzyn / chcieli Koronowác
Władystawá na Krolestwo Węgierskie / tam gdy Korony nie nálezi / nie chce-
li nigdzie puścić z Miastá Ládystawá Gáry / także Dionisiusá Kárdinalá / y
drugich co byli z strony Krolowej przyiechali na gleycie / áby Zamek Wyse-
grod podáli / á Koronę wrocili / ktora była poruczona Garze przerzeco-
nemu.

Tak Gára gdy musiał z Arcybiskupem przysiądz Władystawowi Kro-
lowi Polskiemu / wnet wszyscy z wielkim triumphem do Kościoła go prowá-
dzili / tamże go Arcybiskup Dionisius wedlug zwyczáiu Węgierskiego ná ramię
na swoje wziął / y podnioswszy obwołał go być Krolem Węgierskim / Kárwá-
ckim / y Dalmáckim. Jáchali potym do Białogrodá na Koronáciu z Budzy-
niá: Tam gdy Gára po Koronę siedł na Wysegrad nie nálażł icy w skrzyni bo

Władystaw to
ronowan Koró-
na z szálbarká
S. Szczepána.

ig była przez iego wiedzenia Krolowa wtrádtá / dla tego był Władystaw
Koronowan z Swietego Szczepána głowy Szálbarká Koroná w
Białogrodzie na dzień S. Alexego. A stąd były wielkie roj-
nice między Krolową Elzbieta / á Władi-
slawem Krolem Węgierskim.

O zabiciu Sigmunta Wiel.

kiego Kiedźa Litewskiego przez Kniązia Iwa-

nā Czartoryjskiego 1440. a od stworze-

nia Świata 6943.

Rozdział V.

Igmunt Kieystutowic Kniąz Wielki Litewski/ po onym zwycięstwie nad Swidrigaytem ocrzynnianym/ gdy Swidrigayta z państwa wygnał/ y Smolenskie/ Podolskie/ Rujowskie/ Polockie/ Witebskie/ Mscislawskie etc. Kieystwa Ruskie temu przychylnie częścią mocą/ częścią przez podanie pobrat/ a Koribucę/ Moniwidę/ y Rombowdę/ ktorých sie też obawiał/ potrącić dał/ poczał tym pilniey przemyślać/ aby ostatek tych/ ktorých moc podeyrzana rozumiał/ wyglądał/ stad potym pochodnia łakomstwa (ktore gdy mu raz wodzy popuści miary nie ma ani sie w hamować da) zapalony/ wdał sie na okrutne tyranstwo/ aby tylko sam na wszystkich według woley swej panował/ a iżby żaden nie własnego w Wielkim Kieystwie Litewskim nie miał/ tylko co komu by on sam co do lasi dał/ aby też sobie wszystkich zniewolił.

Tędyż Kieystwo Sigmuntowe.

Naprzod tedy Moniwidowi y Rombowdowi wielkie majątności y skarby pobral/ potym Juria Lingwieniewicę Kieję Mscislawskie poimał y ofszadził go w Trokach/ a wszystkie Kieystwo Mscislawskie y skarby jego wziął na sie. Tędyż też częścią poimał na Kopylu Kieję Olekta Włodimirowicę Olgerdowicę Synowicę swego/ z żoną Anihinią/ y z Synami Siemionem y Michaiłem/ a wzięwszy Kopyl żamek/ y wszystkie Sluckiego Kieystwa wołości wżędnikami swoimi/ ktorých był z Mąstalerzow y chłopow gwoli swej naczyni/ ofszadziwszy/ wsiadł do więzienia Kieję Olekta w Riernowie/ a żona jego Kieję y Kieję Sluckie dwuch Synow/ Siemionę y Michajła do Uciany na więzienie także zaszła/ dawoży im wszystkim przyczyna niewinne/ iż sie na niego z Swidrigaytem zno- wu buntowali.

A myślać jeszcze innych Kniąziow y Panow wygubić y wytrącić/ złożył Siem wálny w Trokach/ na ktorym miał wszystkich sobie podeyrzanych poimać y wytrącić/ a na ich mieysca/ państwa/ y wżędy/ chłopow/ niewolniki/ y zaufniki swoje przelożyć/ ktorzyby zawżdy według woley jego stawali. A zawżdy sam z ołną na Miasto Trockie patrząc/ gdzie więcej mieszkawał/ gdy wyrzał ano dwę albo trzey gadająca/ wnet do siebie pozwanych/ pytał pojedynkiem/ o czym by rozmawiali/ a jeśli sie w czym ktory namniey potknął/ dał wszystkich zrazem bez prawa potopić/ y tym sposobem gdy nikomu nie wierzył/ y wszystkich roznomy o sobie być miał/ a wszystkich sie bojąc (co jest własność każdego Tyrana) dał bardzo wiele Slachy y pospolstwa Litewskiego potrącić. Pozwol tedy na on Siem do Trok mandatem Kniąziow innych y Panow nikorzych. Ale Kniąz Iwan Czartoryjski Olgerdow Wnuć a tego Synowicę/ Brat stryjeczny Kieję Olekta Kopylskiego albo Sluckiego/ także Dawgerd Woiewoda Wilenski/ y Zelussa Woiewoda Trocki/ karząc sie y będąc ostrożniejszy cudzą a swiężą innych przygodą/ poczeli o sobie przemyślać/ aby w nagętowane siodła nie wpadli/ przeto poczali radzić wspolek/ iakoby mogli Wi-

Cato: Conscius ipse sibi de se putat omnia dici. Etyran też o tym Salustius in Iugurta etc.

Nada Czartorijskiego na Sigmuntę.
 ienstkie y Trockie Zamki/ vbieżec/ a na Swidrigayla w Wołoszech sie na ten czas
 tulającego ony trzymać/ Sigmuntę zaś y z Synem iako Tyranną krorymko-
 wiek obyczaiem załatwić/ y zatrącić.

Był Skobieiko Rjowianin v Sigmuntę Szafarzem/ y Koniuszym zaraz
 na dwu przedach/ tego tedy wielkimi obietnicami namowili/ iż sie z nimi na zabie-
 cie Pana swiego spisał/ y sprzyśiągl/ a naprzod zgotowawszy trzy sta wozow
 siano/ zakryli w nich po dwu zbroynnych/ y postali ich do tegoż Skobieyką do
 Trok (maiąc ius z nim na to znowe) iako do Koniuszego siano Dzietelne
 z wołosci na konie Wielkiego Knięcia wybrane/ a sam Książ Czartorijs-
 ki Jwan/ Dawgerdem y z Lelussa Wolowodami/ przyiachawszy pod Troki/
 w Sobota w nocy na Niedziele Kwietna/ zostawili pocztę swoie w owym lesie/
 ktory y dziś widzimy tuż przed Zamkiem nad Jeziorem/ a sami nieznacznie wstę-
 z kilkadziesiąt slug do Zamku rano skoro brame otworzono/ a oni drudzy w sie-
 nie iako w koniu Trojańskim na znowie po gotowiu leżeli/ owi też iako Boia-
 rowie y słudzy Wielkiego Knięcia po Zamku chodzili. A tak nie długo rządzac
 skutkiem vmyśl przedsięwzięty potwierdzili.

Niedzwiedzica
 smylica.

Miał Sigmunt W. Książ Litewski Niedzwiedzica tak z młodu vglaskana y
 w domu wychowaną/ iż zamięzdy przy nim v tożka na pokoi iako pies legala/ a
 gdy wysła na dwor/ zaś miała zwyczaj noga drapać we drzwi/ gdy chciała do
 Pana wnieść. A w ten czas prawie gdy Słońce wstalo/ ta Niedzwiedzica po
 Zamku chodziła/ z pokoi wyszedwszy/ na ktory pokoi do Wielkiego Knięcia
 rzadko tego puszczano/ bo był Melankolik/ y ludzi nie rad widział przy sobie/
 a w ten czas iako w Niedziele Kwietna rano sam na pokoi Mszy słuchał.
 Przeto Książ Czartorijski kazawszy drugim zacząć Zamek/ sam drąpnął we
 drzwi. Połowe iako Niedzwiedzica/ a gdy mu otworzono/ wnet krzyknę-
 ła z kilkunastu slug swoich sprzyśiązonych/ y z Kobiętkiem Rjowczytkiem
 zdrayca Pana własnego wskoczył do pokoi/ y zawart za sobą/ oni też właśnie
 iako z konia Trojańskiego w Troicy wysypali sie z wozow trzech set siano/ y o-
 panowali Zamek Trocki wielki przy Mieście/ a Książ Jwan Czartorijski wy-
 rzucił z furii popadliwa samemu Sigmuntowi Wielkiemu Kiedzu tyrana-
 stwo/ y iego niesprawiedliwe/ a niesłusne dla wygladzenia Domow Kiaz-
 cych/ y Słachty Litewskiej/ Seymu onego złozenie/ vchwycił go za gardło/
 y wderzył o ziemie/ Skobieiko zaś Rjowczyk/ iego własny Koniusz/ porwa-
 ły widły żelazne z konia/ wderzył go w glowe/ a z mozg na sciane y ze krawa sto-
 czył/ ktorey krwie znał mnie ukazowano w tcy wieży Roku 1576. W tym
 Sławko Komornik cieniem y kochanek Sigmuntow vpadł na niego/ chcąc
 zdrowie iego/ iako wierny Sluga/ swoia śmiercią zaszczyć/ ale Czartorijski
 porwawszy Sławka wyrzucił go oknem z wieże aż syia złamał/ Tamże po-
 tym Sigmuntę samego nie inaczej iako Juliusa Cesarza Brutus z Cassiusem/
 Książ Czartorijski z Skobieyką kilkunastu ran zadaniem zabili/ a wło-
 żywszy ciało iego na sanie z Zamku na Jezioro wypchneli/ a chorągiew z teyże
 wieże wywieśli.

Sigmunt zabity
 19. października

Stawko.

W ten czas prawie nieoczym nie wiedząc Książ Michajlo albo Michajlus-
 ko syn Sigmuntow pilnował processiey zwykley niedziele Kwietney w Koscielnicy
 Sary/ Panow też Litewskich żadne na ten czas przy wielkim Knięciu Sigmun-
 cie nie było/ bo siego wszyscy boieli: Ale żydowie co w mieście mieszkali vstykawszy
 one trwoga/ naprzod sie do Zamku iako na gwałt rzucili/ bo inszy Mieszkańce
 wszyscy iako Chrzescianie tey godziny nabojeństwem sie bawili. Potym Książ
 Michajlusko vstykawszy wieść trwoga/ y wieść o Oycu zabitym/ vciekł do
 mnieyszego

Trwoga.

Y nad mla
 Prwileg Zgodo
 wie Troccy.

mniejszego Zamku iezorem wkoło otoczonego / y tam się zawart / Zeluffa zaś
Woiewodę Trocki z Książciem Czartoriyskim Zamek wielki opanowali y ossa. Troci y Wilno
dali na Swidrigayla. Dawgerd także Woiewodę Wilenski nizny Zamek w ossadzone.
Wilnie na tegoż Swidrigayla wziął y ossadził. A Narbut teyże nocy wysłany za Narbut.
mek Wilenski vbieżał na Książcia Michaiła Sigmuntowicz / także o inſe Zami
ti Litewskie rozmaici Urzednicy / rozmaite siewki grali.

Druzzy zaś Pánowie Litewscy ktorzy na dalekich urzedach siedzieli / nie rya
chło się o tym srogim zaburzeniu dowiedzieli. A Gastolt do Trok na Siem iá
dag z Smolenska / także Kieizgal z Smodzi / dopiero się dowiedzieli o tym zabiciu
Sigmuntá wielkiego Książcia w drodze. Potym wszyscy Pánowie záchawſzy się
do Trok / iedni z záloſcią przyrodzoną ku Pánu przyrodzonemu / á druzzy z zá
doſcią / ktorzy stronę Swidrigailowá trzymáli / prowadzili ciało Sigmuntowé
do Wilná / tamże go w iednym grobie z Witoltém Brátem w Koſciele S. Stá
nistawá na Zamku pochowali.

Miechouius piſe lib. 4. cap. 57. Jz zaś tego wieku Litwa ſpiewała pieſń za
łobna o Sigmuncie: Smiało Kieizca Ruſkie zábiły Wielkiego Kieizá Litewſkie.
go Sigmuntá. Tegoż też roku w Kroleſtwie Poľskim y w Kieistwie Litewſkim /
y w przyległych pańſtwách zniá stráſna á wielka była / y mor áľbo powietrze
na było wſelkie / za czym dżogóſć niewymowna wſelkiey żywnoſci wroſła /
Gláchtá y Chłopkowie ſtáre / poſſycie z domow / y z chlewow odzieráli / á tym iá
to mogli rye y gloo była / y dobytku domowego wſtáwicznie ryczącego / rza
tego / y kwiczącego poopieráli / ſámi też ludzie z liſcia / z korzenia leda iákiego / y
lepu Jemiotowego / ktorý Miechouius uſcum łácinſkim iazykiem zowie / chleb dżia
łáli / to ochotne y ſnáćno iedli / ktorzy potym lata przyſlego zdycháli / boriem
złe korzenie / y złotá niezwoyczáyne ku iedzeniu po onym głodzie / y drogoſci / choro
by w ludzích nie wleczone wczymy / ktore Niemcy y Galenus in principio Luchimia
kachochochia opisuie. A był tak wielki głód w Litwie / y w Ruſi po Wſiách / y po
Miaſtách / iz druzzy roſchodzác ſię z Miaſt / y ze Wſi / po puſzczách ſię blátáli /
ktorých zaś zwierz iadał / A w Zamku y w Mieſcie Smolenskim y po vlicách /
Drugich pſt iadáli / wogi / rece / y głowy włoczyli / iz dla wielkiego głodu czło
wiek człowieká zieſć muſiał / A Mádteż dzieł ſwe iadály / co ſię też za náſzego
wieku / iáť o tym będzie niżej / tráſto!

Tegoż roku Iſidorus Greczyn rodem / po Ruſku Sidor Metropolit / áľbo
Arcybiskup Kijowſki / Kárdinatem nowo od Papieżá Eugeniufa we Florenciey
wezynłony / w poſeľſtwie Stołá Apostoľſkiego od Papieżá do Ruſi był poſlan /
Máź eſtály y wczony / májac Buty Apostoľſkiego Stołá okowiáne / á Ceſarzá
Constantinopolſkiego złote / przez Sadrecz do Ruſi iádag / miał Miſá áľbo Li
turgia w Koſciele Kzymſkim obyczáiem Greckim / czego mu dozwolono po wni
ey Kzymſkiego Koſciola z Greckim / ktora nie długo trwała / gdy Grekowie / y
Ruſſacy náſmiewájac ſię z Kzymſkich Ceremoniy wniá wzgárdzili. Iſidor Me
tropolit áľbo Arcybiskup Kijowſki y Kárdinat nowy Ruſki / ſtoro przyiechał
do Białey Ruſi / y do Moſkwy / do ſwoich Dioceſiy Biſkupow / y Sufrága
now / po Ruſku Władikow / á iednoſćim one przepowíadał / tam ze wſyſkich
dobr y ſtárbow / ktorých był bárdzo wielkoſć w Ruſkich Dioceſiach zebrał / zlu
pionny y odárey / od Kieizac Moſkiewſkich był poimány / y w więzienie wſadzony /
áľe potym z więzienia wciéł / y tak zdrowie ſwoie záchował / á wniey Grekow
z Kzymiány wiecey nie przepowíadał.

Tegoż Roku Książ Swidrigiel wſtyſhawſzy o zabiciu Sigmuntowym /
przyſeďł z Wołoch / także Lucko Zamek przez podánie Ruſſáťow pod Litwa o
Pánował / á Kieizacá ktore były od Sigmuntá do więzienia wzięte / To iest Vleko
Kieizac

Czartoriyski
Książ nie był
Ruſin áľe Lit
win Digerdon
wie toľto miał
wziął na Ru
si / y wíáre Ru
ſi trzymał.

Głód ſrogi w
Litwie.

Kzymſkie Cere
monie od Ruſ
ſáťow y Gre
kow wzgárdzo
ne.

Sidor Kár
diat poimán od
Ruſi.

Swidrigailo
Lucko oddał

Książat Słuckich przodek do Alernowów / a żonę jego z dwiema Syny z Siemio-
nem / a z Michajłem do Ucianny / A Książ Jurgi Lingwieniewicz Mścislowski
do Trok / Tych po śmierci Sigmuntowej z więzienną wypuszczono / takż Książ
Lingwieniewicz iechał do Zamku swego Mścislawia / A Książ Olek z żoną y
z synami do Kopyła. A Pánowie wszyscy Litewscy / y Książ Jurgi Żolski
naprzód do Żolsan / potym do Brześcia się ziechali / chcąc tam oczekiwac Ba-
simirza Krolewicz Polskiego.

Razimir Jagielowic / wiel-

ki Książ Litewski / Żmudzki / Ruski / Wołyń-
ski / y Podlaski / Roku Pánstwiego 1440.

Rozdział VI.

Do Wielmożnego Pána / Pána Stanisława
Naruszewicza / Gwóna Wileńskiego / etc.

Kożne bota
Pánów Litew-
skich o wybra-
niu Pána.

Razmirz na
Wielkie Książ-
stwo wybrany.

Dy tak po zabitym wielkim Kiedzu Litewskim / Si-
gmuncie / Książstwo Litewskie w wielkim rosterku zostało / Bo
jedni na Michajła Syna jego / drudzy na Swidrigajła / y na
Oleka Książa Kopylskie albo Synów jego / drudzy zaś zwołali
czą wiatra część na Razimirza Jagielowicza Brata Władisła-
wowego wotowali / wnet Pánowie przedniyszy Litewscy / y
Książa z Wołynia y z Rusi / obawiając się aby w tym rosty-
ku Książ Michajło Sigmuntowicz za życliwością niektórych Wielkiego Kie-
stwa nie opánował / a na nich się zabicia Oycę swoiego nie mścił / wyprawili
z posrzedku siebie dwóch Kieizgalów Pánów Żmudzkich Bratów rodzonych
do Polski / Michajła / y Janę / aby zadali na Wielkie Książstwo Litewskie Razi-
mierza Jagielowicza Krolewicz Polskiego / który na ten czas był w Sedomirzu /
a Krol Władisław Brat jego odiachał był mało przedtem na Krolestwo Wa-
gerstie. Ale Pánowie Koronni / niechcieli go mieć Wielkim Kiedzem Litew-
skim / tylko Gubernatorem / aby tak snadniey Wielkie Książstwo Litewskie do
Korony Polskiej przylaczyli. Przeto Książa Mázowieckie Razimirz y Boles-
ław y wiele Pánów polskich wziawszy pieniędzy z skarbku Koronnego prowadzi-
li Razimirza na Gubernację Wielkiego Książstwa Litewskiego we dwu tysiącu
Poni. Litwa zaś niechcąc mieć Gubernatorów żadnych wybrali go y podnieśli
na Wielkie Książstwo Litewskie w Wilnie przeciw woli Pánów Koronnych / w lat
wieku jego pśnaście / Nie trzynaście iako Łatopisec świadczy / bo go Czech-
owie 1437. chcieli na pánstwo we trzynaście lat / a na Książstwo Litewskie wsta-
pił 1440. O czym Niechouius fol. 309. lib. 4. Dlugosus et Cromerus lib. 21.
Vapouius fol. 275.

Razmirz na
Zamku spuszcz

Łatopisec. bo owa-
rzone. domowe

A Łatopisec Litewski świadczy / iżby się tajemnie miał z Zamku Sedomir-
skiego spuścić / do Pánów Litewskich / bez wiadomości Pánów Polskich / goy
mu Kieizgalowy w Litwie schwalil / a iako go w Brześciu Pánowie Rada
Litewska na Wielkie Książstwo Litewskie podnieśli / a nie w Wilnie / który był
na onym zezdzie przedniyszy / Mikolay Radoziwit Marszałek wielki ziemski /
Kieizgal

Kieizgal Pan Wilenski / y Scárosz Zmudzki / Jan Gastolt / Aniaz Jurgi Zola
panski / y Mikolay Niemrowic.

A potym powiada w tenże czas przyiechali z Wołynia do niego Kieizet
Sankuskowscy / Zbarscy / Wisniowieccy / Czartoryscy / Kowalscy / Koperscy
Olgerdowicy / etc. y inze Kieizet z Boiarami Wołyńskimi / y uczynili przysięgę
Kazimirzowi służyć mu wiernie ku Kieistwu wielkiemu Litewskiemu. A Aniaz
Wielki Kazimirz przysięgł Wołyńcom / y ze wszystkimi Kieizet y Pány Rá-
dnyimi Litewskimi iachal do Wilna na Stolec Oycá swego Jagietá / y Strijá
swego Witoltá / czego dowiedziawszy się Syn Sigmuntow Michaylo za pew-
ne / iż Litwa wzięta z Polski Kazimirz za Pana / y podnieśli go na Wielkie Kie-
stwo Litewskie w Brześciu / tegoż czasu z Trockie Zameczku wcieli / y bieżą tu
Mazowsku do Ciorki swojej Kieizny Mazowieckiej Bolesławowej / a gdy iachal
przez bor Rudnicki / bez wieści potkał się z W : Aniazem Kazimirzem / A tam
spadłszy z konia prosił o łaskę / iakoż go Kazimirz w łaskę przyjął / y obiecał mu
oyczynę jego wrocić. A gdy Kazimirz przyiachal do Wilna / y opánował wiel-
kie Kiestwo Litewskie / Ruskie / Zmudzkie / Wołyńskie / y Podlaskie / Na ten czas
był ieszcze Scárosz od Sigmuntá Drohicim / y Mielnickim Jurgi Mazur al-
bo Tossuta. Ten skoro usłyszał / iż Kazimirz podniesiono na Wielkie Kiestwo
Litewskie / a Michaylo Syn Sigmuntow wcieli do Mazowsza / zaraz z tymi
Zamkami / z Bielskiem / z Drohicinem / y z Mielnikiem podał się Michajłowi
Sigmuntowemu Synowi / także y Pánów Rad Litewskich y Boiar niemáło
námówił przy sobie / iż przystali do Aniazá Michaylá.

Uszykawszy tedy o tym Kazimirz z Pány Radami Litewskimi / tegoż cza-
su odprawili z woyskiem Janá Gastoltá / ktoremu przy podniesieniu na Kie-
stwo Kazimirz porucili / aby w niego był Ochmistrzem / gdy ieszcze był młody
na ten czas / A tak Jan Gastolt przyciągnawszy pod Zamki wyszke mienione
Podlaskie / y zasje wszystkich mocą dobywszy / do Kiestwa Litewskiego po stare-
mu przywrócił / A Jurgi Tossuta wcieli do Mazowsza / gdy był rodem Ma-
zowszanin / y przyiachal Gastolt z wielkim triumphem do Wielkiego Kieizetá
Kazimirz / A za przyiachaniem jego Dawgierd Woiewoda Wilenski spráwo-
wał się przed Kazimirzem o zamordowanie Sigmuntá / iakoby nie miał być
w tej radzie z Leluszem Woiewodą Trockim / y instigował Dawgierd na Lelusza
że nie godzien w Radzie siedzieć / gdyż na Zamku Trockim Woiewodztwo jego /
a snadź z naprawy jego był Kieizę Sigmunt zabie / A ten Dawgierd był możny
w przyiazi ludzka / y niemáło miał powinnych w Radzie / za których pomocą
Kazimirz v Lelussy Woiewodztwo Trockie wziął / a Janowi Gastoltowi dał.
Tak co Latopisec swiadczy.

A iżby się ięzyk Kazimirz náuczył / do Litewskich go tłumaczow Páno-
wiedali / Czego im próżno Polacy bronili / przekładając zprzymierzenia z Pol-
ská naruszenie / y przeciewną wolą Krolá Władysława / który odiezdżając do
Wegier w gubernacya / tylko Kiestwo Litewskie zlecił był Brátcu Kazimirzowi /
Ale wiecey v Pánów Litewskich wazyłá trwoga / y boiazń na ten czas po zabi-
tym Sigmuncie będąca / bowiem się obawiali / iż iesliby Kazimirz tylko miał
być Namiestnikiem Wielkiego Kiestwa Litewskiego / iako Polacy chcieli / zaraz
by Aniaz Michaylo Sigmuntow Syn za przyiaznią Zmudzki / ktora przy nim
mocno stała / y za innych stron zyczliwoscia / Stolec Kiestwa Wilno wbie-
żał / y opánował / a śmierci Oycowskiej nad nimi się pomścił /
gdyż ius y na Rusi nowe burdy y rozruchy
powstawaly.

Kieizet Wo-
łyński / Olgem-
da.

X. Michajlo y
Trot wcieli / y
w łaskę przyjął
ty.

Tossuta.

Długosz o Ero-
mer pisał / iż to
Zamki Bielski
Drohicim y
Mielnik Kieiz-
mierz / a ien o
nie Michajlo-
wi / ale Pole-
szanowi Kie-
izetowi Mazo-
wieckiemu w ho-
daci / ktore był
przed tym dał
Jagieto Dzi-
domi tego Kieiz-
Janusowi etc.

Przymowa
Lelusia ob
Dawgierda.
Cajmus Wila-
na Dux magnus
a i uanis renun-
ciatus est, nec
quisquam reclus
manibus Polonis
ic Ozym Ero-
mer.

Nacieia Strypkowskiego
Burdach Smolenskich y
Smodzich. Rozdział VII.

S Smolensku skoro po Wielkiej nocy we śrzo-
 da pospolstwo się wyszło / Kupcy y Kzemiśnicy wzbu-
 rz yli / gdy usłyszeli o śmierci Sigmuntowey / a chcąc
 Andrzeja Sankowicza / Ciemiśnika Gastołtowego z wo-
 rzędu Woiewodzkiego wyrzucić / do Zamku zbrojno-
 sturmowali / Ale Andrzej Sankowicz z Bojary Smolen-
 skimi / y z dworem swym wpadłszy na konie z kopijami /
 pokłali się z pospolstwem przed Kościołem S. Borisa w Zamku / gdzie wiel-
 kosc ludzi prostych kopijami pozabijali / y porazili / Wszakże bojąc się aby wie-
 ska gromada nie nadbiegła / teyże nocy Andrzej ze wszystkimi Bojary Smolenskie
 mi z Zamku wybiegł / y była niezgoda wielka w Smolensku / iż Smolanie po-
 mieli Pietrika Marszałka Smolenskigo / y utopili w Dnieprze / A obrali sobie
 Woiewodę Smolenskim Książę Andrzeja Dimitrowicza Dorohobuskiego. A
 Bojare Smolenscy nie chcąc być posłusznymi Książę Dorohobuskiemu / iachali
 do Książę Wielkiego Kazimirza / wskazywać się na lud pospolity / iż oni bez
 wolej ich Woiewodę sobie obrali.

Dimitrowie
 Dorohobuski na
 Książę wo Smo-
 lenskie Woje-
 woda.

Jurgi Lingwie-
 niewie na Książę
 Smolensk.

Litwa Smo-
 lenską dobywa.

Smolensko
 wzięte.

Co usłysawszy lud pospolity / a bojąc się Kazimirza / y szukając sobie wiet-
 szey obrony / obrali sobie za Gospodarza Książę Jurgia Lingwieniewicza Mści-
 sławskiego / który był w więzieniu w Sigmuncie / ten przyiachawszy na Smo-
 lensk Bojar mało nie wszystkich dał wyszcinać. A drugich w więzienie pobral / y
 imienia w nich poodeymował / y podawał ich swoich Bojaram / wysłomwłszy
 się z posłuszeństwa Kazimierzowego / y Litewskiego. A Kazimirz będąc bardzo
 z tego złościw / posłał Panów Rad Litewskich z woyskiem pod Smolensk /
 którzy pod Smolenskiem stali trzy niedziele / ale Zamku nie mogli dobyć / wszak-
 że Monastery y posady Miasta Smolenskigo popalili / ludzi wiele w niewola
 pobrali / a drugich obyczajem nieprzyjacielskim bili y siekli. Co też Cromer lib.
 21. y Długosz wspominają.

A potym Książę wielki Kazimirz teyże Jesieni pociągnął sam z woyskiem
 Litewskim ku Smolensku / y Zamek z Miastem mocą wziął / a czyni Książę
 Jurgi Lingwieniewicz uciekł do Nowogrodu Wielkiego. A Kazimirz dawe-
 szy Woiewodztwo Smolenskie Andrzeju Sankowicowi / sam się zwrócił na zado-
 do Stolecz swego do Wilna.

Potym Książę Jurgi Lingwieniewicz będąc w Nowogrodzie obaczył że
 źle uczynił / a Kazimirza rozgniewał zapomniawszy łaski jego / iż mu oyczyzna
 wrócił / która mu był Sigmunc wziął / posłał do Jana Gastołca Kuzna swo-
 tego / prosząc go aby mu gniew w Kazimirza przeprawił. A Jan Gastołc na-
 mowiwszy wszystkie Pány Rady Litewskiej / prosił Kazimirza za nim / który na
 prośbę Gastołcowa / y na przyczynę drugich Panów Rad Książę Jurgiemu
 Lingwieniewiczowi gniew odpuszczał / y wrócił mu zaś Oyczyznę jego Mściśław.

A potym przyszła nowina do Kazimirza / iż mu Smodz fluzyc nie chce / y zmo-
 cy się Książę Litewski wybija / oczekawając / Michajła Syna Sigmuntowe-
 go / iakoż y Urzędników Biezglę Starostę Smodzkiego wygnali / y uczynili
 sobie Starostą powinnego Kontowtowego Dowmonta / gdyż Dowmont był
 rodem Smodzian zda mi się zrodu onego Dowmonta Książę Litewskiego / Ro-
 muntowicz

muntowicą albo Dowmontą Gedroskiego. A Kazimierz będąc żalosć obru-
sioną / zebrałszy woyską wszytkie Litewskie / Ruskie y Podlaskie / ciągnął do
Smodzi / y położył się w Rowną. Smodzi też zebrałszy woyską swe stągeli obo-
zem na granicy Smodzkiej nad Rzeką Tiewiążą / chcąc biewać dąć Kazimirzo-
wi. Aż potym Jan Gastolt rozwoził to Kazimirzowi mówiąc / iż się tobie nie
godzi walki wiesć z poddanymi swoymi / Bo jeśli oni ciebie porażą / z niestawą
twoją będzie / a jeśli ty ich porażysz / przestą sławy nie otrzymasz / żeś swoje pod-
dane porażił: Ale uczyni tak / posli im Starostę Kontowę / gdyż iego powinnym
Dowmont w Smodzi za obronim ich sprawuie. A on ich namowi że oni tobie tu
Kieśtrow Litewskiemu służyć będą / bo jeśli w ziemie ich pociągniesz / tedy ich sa-
mych wypłenisz y ziemie zepsowawszy pożytku żadnego z tego sobie nie wdziątasz.
Tak tedy Kazimierz uczynił według rady Gastoltowej.

Smodzi przeciw
Kazimirzowi.

Gastolt mądre
rada biewa
rozwiódł.

A gdy Kontow do woysk Smodzkiego przyjechał / naprzód powinnego
swego Dowmonta / którego sobie byli za Starostę obrali / namowił / aby Kazi-
mirzowi służył / gdyż Michajło Syn Sigmuntow uciekł do Mázowska. Po-
tym Smodzińowie wszyscy na to przyzwolili / przyiachali do Kazimirza do
Rowną / a tam mu przysięgę uczynili / gdy im też Kazimierz przysięgał prawą / y
wolności w całej chować / a Kontowę im dał za Starostę.

Smodzi wola
nosił.

Wszakże we trzech latach wziął ten urząd od Kontowę / dał zaś Sta-
rostwo Smodzkie Kiezgiałowi po staremu. Tak się roztęki škodliwe wewnętrzne
uciszyły / których się Pánowie Litewscy na on czas obawiając / y wielkiej škody
wchodząc / musieli Kazimirza Krolewicą / przeciw woli Władysława Polskiego
y Węgierskiego Krola / y przeciw zapisom / y zjednoczeniu z Polakami / na Kieśtrow
Litewskie wybrać.

Wszakże tegoż roku Kazimierz przesposł swoje / Kądziwitę Marszałką / y
przez Kiezgiałę wzywał Bratę Krola Władysława / aby te sprawy / y postę-
pi Litewskie potwierdził / ale nie wprosił / y tym więcej obruszył Władysła-
wa / gdy Kazimierz Książę Michajła Sigmuntowicę ze wszytkiej oyczyny
wyzul / y Bielsko / Mielnik / Drohicin ze wszytkimi wolościami Bolesławowi
Kieźciciu Mázowieckiemu oddał / które był Zamki Jagieło od Litwy oddaliwszy
dąrował Władysławowi Bolesławowi / ale gdy mu je był Witold zaś wziął / y do Kie-
śtwa Litewskiego przywrócił / znowu Bolesław / iakom wyższy powiedział / po-
smierci Sigmuntowej mając pogodę w zadržowaniu Litewskim / bez Kieźciciu
przez Mossurę podane ty Zamki był opánował.

A w Parczowie Pánowie Polscy z Litewskimi zjazd mieli / gdzie długo a pro-
żno o zgodę między Kazimirzem Wielkim Kieźcem Litewskim / y Bolesławem
Mázowieckim Kieźcem / także Michajłem Sigmuntowicem tractowali /

Litwa wonna
Podlaskie obiera

gdy Litwa condicii nie przystawała / y tak się roziechali nie
sprawiając nic / a Mielnik / Bielsk / y Drohicin
przy Litwie zostali.

O porażeniu Moskwy przez

Kiszę Stanisławą / y niebezpieczności

Kazimierzowej.

Rozdział VIII.

Moskwa Rus
Litewska bu-
rzo.Kazimierz do
Moskwy.Kisza Hetman
burzy MoskwęZienowic y Ka-
dizwilowic z
Kiszą.Bitwa nąsych
z Moskwą.Kisza Hetman
Moskwa pogro-
mi.Przymierze z
Moskwą.

M Tym Roku 1442. Książ Moskiewski nie tracąc czasu y pogogy w tych burdach y zątrwożeniu Litewskim / zebrat wielkie woysko / przyzwaawszy na pomoc Cárza Kazańskiego / y ciagnął pod Wiazmę / ktora na ten czas Litwę trzymała / burzac / palac / y plundrując okoliczne włości. Co wstąpiawszy Wielki Xiądz Kazimierz / zebrat woysko z Litwy y z Smodzi / y żołnierzow za pieniądze / nad którym ludem przełożywszy Hetmanem Stanisławą Kiszę / sam został w Smolensku / a Stanisław Kisza ciagnął z woyskiem przeciw Moskiewskiemu vsom / chcąc ich gdzieś zastoczyć / ale Moskiewscy Hetmanowie ius byli woysko z Litewskich dzierżaw wwieśli. Przeto Stanisław Kisza w targnaawszy w Moskiewskie włości burzył ich wsiery y wozoluz bez obrony / potym Mozaysko / Boziesko / Wiercie y Koluha Zamki opalił / y spustoszył / a gdy tak przez dziewięć dni wstawicznie plundrował / gotował się z wielkimi łupami nązad odciagnąć / a w tym woysko Moskiewskie / ktorego stawiono być tyśięcy piętnaście / na odsiecz przyszło / y zembad Litwę ogarnąć się było wato. Co widząc Kisza Hetman / narađził się z swoimi / ktorzy wsiery gdy łupow nąbranych porzucić / a sromotnie wciekąc nie chcieli / przyzwolili na bitwę z Moskwą. A tak Kisza mając z sobą Zienowicę y Kadizwilow w towarzysztwie / rozsądził ich w chytrych zasadkach / do Kazimierza też Wielkiego Aniąz posłał o radunek prosić. A gdy się zdał Moskwi wciekąc / wnet Moskwą w wielkości wsięć ogromnym pędem na Litwę wderzyła. Litwę zaś Kisza rostopnie wwożąc / przywiodł Moskwę na Koty Zienowicowe / y Kadizwilow / ktorych był wmyślnie w zasadkach rozszykował / a potym sam z Litwą na czolo podał się z Moskwą / a Zienowic y Kadizwilow z bokow wsi ich nąd nądzicie przerwali / ktora nowa rzecz Moskwą strwożona / mniemając iż lud wielki / nie długo na placu trwali / ale Moskiewscy Hetmanowie / gdy im Litwę ze trzech stron dogrzewali / wnet tyl podali / y rozpierzchnęli się rojno po lasach y srookich polach / a Litwę ich gonili na dwie mili / bęąc / siekąc / y imając / za czym sowito wiecey łupow y więziłow nąbrawszy / bez ptkody swoich Stanisław Kisza Hetman z zwycięstwem wrócił się do Kazimierza na Smolensko.

A to zwycięstwo w ten czas nąd Moskwą trąfiło się w niebytności Aniąz z Moskiewskiego iako Łatopisce świadcza / Bo był sam wyciagnął ze wsięćka moca przeciw Cárzowi Tatarskiemu Machmetowi / y Synowi iego Momocziaku pod Murowla / a tam gdy stoczył bitwę u Susdala Zamku przyiednym Monastyrze / przegrał Moskiewski y sam był poiman / ale rącey z wmałey drużynie ledwo vshedł ktorymi dwiema porażkami od Litwy y od Tatarow Moskiewski zemdlony / musiał przymierza u Wielkiego Xiędza Kazimierza prosić / ktore pod przysięgą dąną y pewnymi condiciami otrzymał.

A gdy tak Wielki Xiądz Kazimierz vspokoil Litwę y Rus od Moskwy y od Tatarow / wrócił się do Wilna / gdzie czyniąc sam z siebie sprawiedliwość / postat

posłał do Knięcia Michajła / Sigmuntą zabitego w Trokach Syna / który
na ten czas w Mazowsiu mieszkał / aby się wroczył bezpiecznie do Ojczyzny. A
gdy na słowo y gład dany przyjechał do Litwy / pogodził się z nim Kazimierz
y oddał mu wszystkie Ojczyznę pierwszą dzierżawę / naprzód w Siewierskiej zie-
mi / Branskie y Starodubskie Księstwa / nado Bielsto / Suraz / y Bransko / dru-
gie na Podlasiu / w Ruśi zaś Kiecko / który dziś Panowie Radoszycowscy trzy-
mają / a w Smodzi Kiepdany / dziś w Dom Panów Rastow obroczone / chcąc
go tymi rożnymi wdział w stateczney wierze ku sobie zatrzymać.

Wdzał Knię-
cia Michaj-
łow.

Ale Książ Michajło skoro wziął wdział / będąc w Kiecku przypadł
mu płacz serdeczny / z wielkim tego żalem używając / iż mu tego własnego wdzie-
cia / y zmorzył się z Książami Wołoszyskimi Suchcami na Kazimierza / iż
koby go mógł z Świątą zgładzić / a sam aby oyczyste Wielkie Księstwo całe po-
nim osiadł.

Woloszysk
zdracę.

Przeto gdy się Kazimierz bawił łowami pod Trokami / posłał Michajło
Książów Wołoszyskich w pięci set koni zbroynnych majow / aby się w puszczy u
Trokow y u Miedzyrzecza rozsądzi / a Kazimierza albo iawnie / albo ze krzą aby
iako mogąc zabił / iakoż mało do tego nie przyszło / ale Ojciec który żwierz
w puszczy gwałt Kazimierzowi obstepowali / obaczwszy lud zbroyny rożno w-
cami po puszczy rozsądzony / wnet uścoczyli y opowiedzieli to co na oko widzieli
Andrzeiowi Gastokowicowi Marszałkowi nadwornemu / a ten zaś nie trwo-
żąc Wielkiego Kiedza Kazimierza / oznaymiał to Ojcowi swojemu Janowi
Gastokowi. A tak Jan Gastok z Synem Andrzeiem Marszałkiem / y z dwor-
em Kazimierzowym wsiadwszy na konie bieżeli na ono miejsce chytrych y
zdradliwych zaszadek w puszczy / y tak nalezli / wderzyli tedy na zdracow / ale
oni rożno się rozpierzchli / wśakże samych Wołoszyskich Książów Such-
tow pięci Gastok dogonił / aż między Krewem y Osmiana / y poimał ich /
ktorych potym ofszadziwszy w Trokach iako zdracow dał Kazimierz pości-
nąć / a Wołosin y inne ich imiona na Wielkiego Książa wzięto.

Zasada Ma-
chantowa na
Kazimierza.

Woloszysk
poimani y po-
słani.

O czym ustykał Książ Michajło / iż mu się nie według myśli ścianie /
zbiegł zarazem do Moskwy / a wziawszy pomoc od Moskiewskiego / przycia-
gnął pod Rjow / y wziął Janek z Miastem Rjowem przez podanie / y ofsz-
adził go swoimi. Ale Kazimierz zarazem wyprawił woysko Litewskie do Rjo-
w z Janem Gastokiem / który zaś Rjow odistał / y ofszadził Litwa / Bransko
też potym w Siewierskiej ziemi wziął / a Michajło nie mając mocy na odpor
Litwie / drugi raz do Moskwy zjechał / tamże go Sumion Ruski w iednym
Monasterze Proskurem otrul / po Koronaciey Kazimierzowej na Brolestwo
Roku 1448. nie inaczej iako onego Henrika siódmego Cesarza Mnich w
Florency otrul w naswiecym Sacramencie Pánstwu / O czym też Sabinus
tak napisał wierszem.

Michajło z
Moskwy wziął
Rjow.

Tuscia conduxit sceleris mercede ministrum,

Dominici tonso de grege frater erat:

Toxica qui præbens illi sub corpore Christi,

Manducanda sacro pane uenena daret, &c.

✱ 13

14: id est Hen-
rico septimo.
Enora Wiosła
y pobożność.

Tegoż roku Książ Alexander albo Olek Wołodimirowie Olgerdowic Książ
Stuckich przodek / którego Ojcowi Wołodimierzowi Olgerdowicowi odiał był Wi-
stok bez przyczyny Rjowskie Księstwo wdziałne / przyjechał ozdobnie do Wilna
do wielkiego Kiedza Kazimierza z Siemionem y z Michajłem synami / gdzie w Se-
natorskim

natorstwu kole wspominał się również udziału swojego oyczystego Kijowa. Co obaczywszy Kiejsz Wielki Kazimierz / i się ruszył rzeczy wspomina / za przyczyną na Panów wszystkich wrócił mu Kijów ze wszystkimi przygrodkami / iako własną oyczystinę jego.

Tegoż też czasu Swidrigaylo przedtym Wielki Książ Litewski / od Siemuntę wygnany / gdy w wielkiej niedzy wszystko utracił / w Wołoszech pasterowce siedm lat / wrócił się do Litwy / ktoremu także Kazimierz iako Stryjowi dał Lucko na wychowanie do śmierci z okoliczną wołoscią.

Roku 1443. Dowgiero Woiewoda Wilenski umarł / a Kazimierz dał Woiewodztwo / y Namiesnictwo Janowi Gastoltowi / A Crotie Iwanowi Montwidowi albo Montwidowi.

Tegoż roku Tatarowie Prekopsy / Bokrinowsy / y Syrinowsy / gdy im Carz bez potomstwa umarł / przysłali do Kazimierza Wielkiego Kiejsza Litewskiego / prosić aby im dał na Carstwo Aezkieria / który zbiegłszy z Gordy w Litwie na ten czas mieszkał / trzymając Lidę na wychowanie / z hojności Panów Litewskich / przeto Kazimierz na dzień naznaczony w Wilnie tego to Aezkieria na Maestacie w Zamku przyprawionym / na Carstwo Tatarskie z pany Litewskimi podwyższył / y posłał go do Gordy Prekopskiej z Radosławem Marszałkiem / który go tam na stolicę Wycowską posadził skutecznie.

O powodzeniu Władysława

Bagietowica / Krola Polskiego / y Węgierskiego

go / z nieprzyjaciół wnetrznymi / y postronnymi w Węgrzech / y o Wojnie z Turki bezesławną.

Rozdział IX.

Sforo Władysław Krol Polski był koronowany na Krolestwo Węgierskie / iakośmy wyżej opisał / zaraz Elżbieta Cesarzowa Wdowa po Albrichcie Cesarzu Krolu Węgierskim / chcąc stolec Węgierski na Syna swego dziecie otrzymać / poczęła się buntować przeciw Władysławowi mając po sobie Ulrika Grabię Cylijskiego / nawiersego wzburzyciela pokoju pospolitego / y Telephusa / także Jstie Czechich Hetmanow / A tak po częstych z obu stron wtarczkach / Węgrowie y Polacy z strony Władysława Krola / oblegli Ulrika Grabię Cylijskiego na Zamku Jaurinie / y pojmali go Polacy / gdy uciekał z Zamku / a ten był powodem wszystkich rosztekow. Porazili też Władysława z Gary z jego towarzyszymi / Andrzeja Botos y Ulrika zabili pod Batta. Dla tego Krol Władysław Siedmigródzie Woiewodztwo Władowi Mikolajowi y Janowi z Huniada obiemu dobrze zasłużonym Hetmanom dał / także y pograniczne zamki od Turkow dał Huniadowi / przelożywszy go na Hetmanstwo Węgierskie. Krolowa zaś Elżbieta Janą Jstie Czechą z Brandisu na tych zamkach przelożyła Starostą na Koszycach / Bardiowie / Kremniczy / Soleni / Lursey / y wszedzie w gornych Węgrzech / którzy też pieniadzi przénajmował strone Władysławowę / y wziął pod Kolem zdrada Operiak / Scharis / Kisyt / a potem y Kieizmar pod Polaki osiadł /

Mikolaj

Województwo
Polaków.

Województwo
Siedmigród-
skie Huniadowi
y Władowi od-
dane.

Węgry roze-
wane.

Mikołaj Czajka / y Komorowskiego złupił / y poimal / ktorzy byli na Pobolina
cu. Talemus zaś do Agru przyciągnawszy / dobył go / y złupił Węgry / a Polack
ktorzy byli na nim pou. I. Ale drudzy Polacy y Węgrzy zebrawszy się pościgne
ligo / porażili / y poimają. samego z młotem Czechy / a dali w moc Agierskiemu
Biskupowi.

Krol Władysław dobył także Samkow ktore byli posiedli Ratuszanie na
granicach. A w tym Julianus Cardinal od Papieża przyjechał / y poiednął Kro
lową Elżbietę Wdowę z Władysławem / Rusynym obyczajem. Rychło potym
Elżbieta Krolowa Albrichtową żoną z niemocy czerwoney z żaloscią Władi
sławowa umarła / zostawiawszy po sobie dwie Corce / y Syna Władysław.

Potym Krol Władysław Jagielowicz pozastawiawszy w Polsce Samki y
Clą graniczne na potrzebe Węgier / wyprawił się przeciw Turkom roku 1443. y
z Kardinałem Julianem / gdzie także Samkow od nieprzyjaciół w ziemi Ractey
zdobowiął. A gdy się dowiedział iż Turcy ciągną przeciw niemu / posłał zwoyskiem
Janą z Huniada przeciw nim / ktory bez wieści przyśedł na Turki / porażił ie y ro
sproszył / a czterzy tysiące wężniow poimawszy 9. Chorgwi Tureckich wziął.
Potym nąszy przelili przez wszystkie krainy Sławiańskie / aż do Macedoniei / Turek
zās posłał woysko na gory bronie Romaniei / y Macedoniei / gdzie tam między
gorami z nowu z Turki wtarczkami czynili / Abowiem Turkom przybył był na
pomoc Bąsa Natoliyski Karambey zię Amuratom / przeto iż wielki ich lud był /
z ciążnych kator strzelali na nąsych sniele. Bąsa Karambri bacząc swoich ludzi
wiecey niż nąsych / potkał się z nąsymi / ale porażon / gdzie wiele Turkow poima
nych było / drudzy na gory wciekli / wszakże nąszy dla nąysca ciążnego / y trudnego
przebycia gor / wrocili się do domu. Kronikę Węgier pise / żeby sam Krol w
ten czas nie był / iedno Jan z Huniada / ktoremu wszystkie sławy samemu przypisu
ją a nie Krolowi / ale Kłimach ktory w ten czas był z nimi / inaczej te słoty po
rażte Turkow za Krola Władysława opisać / w ktorey Karambey nawyzszy Bą
sa albo Beglerbeg Hetman woysk Tureckich był poiman / a Władysław Krol acz
był we zbroi / ale gdy Turkow na iedney gorze wprzejmie aż do wieczora dobywał /
kilko strzałami w pierśi acz nieszkodliwie był obrażon / a w tymże poboyscu Tur
kow trzydzieści tysięcy na placu poległo / a pięć tysięcy poimano / bo ich Polacy
piechy naywiecey oszczepami w gorach pobili. Bulgaria też wszystkie za tymi zwo
ciastwem / iak Bonfinus pise / Krol opánował / bo się dobrowolnie podawali ja
Sławacy dla podobienstwa ięzyka Polskiego.

Wielkie to są y wysokie gory / a nawyzsie stąty / na ktorych ta bitwa z Turki
była / y sławne y Poetow / y Historikow Greckich / ktore Macedonia y Tracia od
Misyey / Dardaniey / y Trabantow / także Bulgárov dziela / wszystkie Sławien
stni narody Serby / Raczami / a Bulgary y Grekami osiedli / dziś się iuss Turcy /
com sam widział / z nimi pomieszali. Miasteczka y Wsi na wysokich prawie pod
obtokami stąkach siedzą / Samki murowane Turcy potłukli / iścieszmy ich znaki
widzieli / Bo gdy był głod wielki w Tureckich y tamtych ziemiach / Roku 1575.
własnie iako ono w Litwie / myśmy tam tedy z drogi prawie dwadzieścia dni iaze
dy musieli iechać / a czasem ledwośmy się na iedną gore albo stąke ze rzemi wozą
mi whili za dzień iesieniy. Bo Bulgary y Rące Chrześciani Janczaryn przistaw
nass przymuszali / iż na Bawolach musieli nasse cigary wozowe na stąły wieść /
Grekowie y Historicy Hemus / y Rhodopeios montes ich nazywają / czasem kiedyśmy się
iuss whili na wierzch stąty / tylko było do nich drabinka przystawic / tak się nam
zdąło / iżby tam był na śniadanie / a w Piekło spadwszy z stąty rychley niż na obiad /
a tamiesmy musieli iechać dla łatwieyszego nabycia żywności. Tylko we dwój
przeście tych gor jest / wiadnym miejscu tu Traciey y tu Andrinopolu / gdzie kupcy
z mnięyszą

Krol Władysław Samki Polskie dla Węgrow pozastawiał.

Huniades Turkow porażił.

Węgrowie y Polacy wtory raz Turkow porażili.

O tym też egiptan Callimachus Bonfinus, D. de gofia / Tremera y Michoumb

Hemus y Rhodopeios montes y Historikow y Poetow sławne.

Wacława Strypkowskiego

z mniejszą trudnością pospolicie iezdzą / a drugie ku Macedonicy y Albanicy ktoś
rzeczył my techali / przez wielkie ciążności wielką trudnością y niebezpiecznością.

A potym sławnym zwycięstwem przyiechali posłowie z Polski do Węgier do
Krola Władysława / prosić aby do Polski przyiechali / opowiadając mu / iż Tatars
rowie / y Slezacy wielkie szkody w Krolestwie czynili przez łupiestwo. Rządzili też
aby odpoczywać na czas / a z Turkami bitwy nie zwoził swą wolą. A w tym czasie
sie przyiechali Posłowie Turcy do Krola / gdy był w Segiedzyniu z Kardyna-
łem Julianem / żądając przymierza wiecznego / y postępując wrocie w syty dzier-
żawy w Rasciey / które był wziął Cesarz Turcki Trzemu Despotowi / także dwu
Synu jego wypuścić z więzienia / ażebykolwiek oslepionych. Tak Panowie Radni
s Krolu przodkali wziąć przymierze z Turkami do dziesięci lat / ponieważ sie go
z słusznymi condycjami modlił / aby wrocil Despotowi ry Zamki w Rasciey / Go-
lubiec / Żarnow / Smiderow / Kniszwiec / Krowin / Sewerin / Srebrnik / Ostrwie
Nowobardo / Szurzyn / Kosin / Łaskowice / Zelenygrad / Prokopia / y inne w Al-
banicy / albo w Rasciey twierdze pobrane / a Bulgarię część z Andrinopolem przy
Turku zostać miała. Co postanowiwszy Posłowie pod przysięgami spólnymi /
wrocili sie do Turck / a czyniąc dosyć przymierzu / y ugodzie wrocili Zamki prze-
rzucone Despotowi / y dwu synu jego / które ius był poslepił Amurat. Baczac tedy
to Julian Kardynał / zwiesił głowę / a zaraz dał znać Papieżowi o takim przy-
mierzu z Turki Władysławowym / co sie Włochom y Papieżowi niepodobalo /
gdyż w ten czas za szczęśliwym powodzeniem y zwycięstwem czestym Władysła-
wa Krola Polskiego y Węgierskiego / iako za ścisłą mocną Włochy / Francuzo-
wie / Hiszpani / y Niemcy siedzieli.

Turecki Cesarz
przymierza pro-
si.

Przymierze z
Turki na 10-
lat.

W Wacławianiu Przymierza

Turkom z namowu Papieskiego / a o zacney

z nimi bitwie Krola Władysława Jagielowica / y
zabiciu jego w Warny / Roku 1444.

Księgi Osminaste / Rozdział I.

Do Głównie Wielmożnego Pana / Pana Włodysła-
wa Radziwiła / na Bierzjach y Dubindze Książecia / Wojewody

Nowogrodzkiego / Mozerskiego / Mercckiego / rz. Starosty.

W Jeopłakana wstawiam sinierc Władysławowe /
y iak broiło zacne plemie Jagielowe /
Broiło Turkow meźnie z Greciey plosząc /

A sławe niesiniertelną przodków swych wstrzeżając.
Władysław Jagielowic w Węgrzech Katuszany

Zgromiwszy / skrocił potym harde Czeskie Pány /

Turkow z Raskich / y z Serbskich wołosci wygonił /

Zamki pod nimi pobral y moc ich przelomil.

Przes Huniada też z nich czesto bral zwyciestwo /

Sławne bylo w Turkow w ten czas Polskie mestwo /

Ciągnął

Ciągnął sam z Węgry / z Łachy aż do Romaney /
 Przes Macedońskie pola wszedł do Albaney.
 Tam w gorach z Natoliystim Bąsą woynę stoczył /
 Gdzie sto tysięcy Turków krwawym Marsiem skłoczył /
 Prosił Amurat Cesarz u niego pokoju /
 Widząc Jąglowe plemię niezwalzone w boju.
 Wrocil Racie / y Serbskie Despotom dzierżawy /
 A Krol do dziesiąci lat miał z nim pokoy prawy /
 Władisław na Sacrament przysięgł mił zachować /
 A Turek na Alkoran przyrzekł go nie psować.
 Tak gdy z Turki przymierze już skuteczne było /
 Zaraz się Włochom / Grekom / Wenetom sprzykrzeło /
 Gdyż za Polskę y Węgrzy bezpiecznie siedzieli /
 Lecz iak przysięge trzymać tego nie wiedzieli.
 Julianus Kardynał będąc przy Władysławie /
 Dał zaraz Papieżowi znać o iego sprawie /
 Rozgrzeszył go Papieskim imieniem z przysięgi /
 Lecz Bog trzywoprzysięstwa zawždy mściciel tegi.
 Władisław iako młody dał się wnet namowić /
 A zaraz poczęł woynę na Turki stanowić /
 Wnet popisawszy woysko / Dunay u Orszawy
 Przebył a ciągnął prosto w Bulgarskie dzierżawy.
 Do Callipollá ciągnąc z Hetmány wradził /
 Aby się tam z woyskami Włoskimi zgromadził /
 Lecz trudno było przebyć gory w Albaney /
 Przetę przez Bulgarię ciągnął do Traciei.
 Także dwudziestego dnia przyciągnął hostego /
 Do Nicopolim Miasta (z woyskiem) Bulgarskiego /
 Tam się dla odpocznienia obozem położył /
 A przysięgi złamanej zawždy go mól trwożył.
 Tam Drakula Miltanski Gospodar ku niemu
 Przyiachał / dziwując się tak woysku małemu /
 Bo piętnaście tysięcy ledwie iezdnych było /
 A pieśzych mniej y to się z chłopstwá zgromadziło.
 Rzekł mu iż wiecey Turek gdy na łowy iedzie /
 Ludzi pieśzych y iezdnych około siebie wiedzie /
 Odradzał mu tę woynę / ale trudno było /
 Gdy się w Krolu wrodzone męstwo zapaliło.
 Dracul się też wymowił / lecz Syna zostawił /
 Z cztermi tysięcy ludu / czym woyskó przybawił.

S S 4

Dał też

W Orszawie
 przebył 3. dnia
 Nowembra.

A to Miasto
 Nicopolis było
 górną w ten
 czas Bulgarską
 co / dziś latem
 sam widział
 mniejsze niż te
 go stawa.

Drakula Miltanski
 Wojskowy praw
 dziwa rada y
 przysięgę.

Prorector Dra-
luzg.

20000. wojsła tej-
dnego y Władysła-
wa.

Jan Tarnowski bra-
me Sumenckiego
Zamku / acz podiat
dwie ranie / wyszedł.

Wapowski sto / a
Paulus Julius ośm
dziesiąt tysięcy Tur-
ków liczą.

Franciscus Cardinal
Venetorum Armato-
rum / co miał
Turkom przewozić
morskiego broni / sam
prawił ich przewozić
w swoichże okrętach /
barach / Galerach / a
Turcy płacili po cze-
wonemu złotemu od
głowy.

Warna po starciu
Dionisiopolis / ktora
Władysław Krol
wziął 9. die Nouem-
bris.

Prosto gdy Stolicę
wskazy Turcy do bi-
twy się przygotowywali.

Dal też dwu koniu prędkich winając Krolowi /
By uciekał gdy przydzie ku złemu skutkowi.
Dal y dwu przewodników co tam znali drogi /
By Krola wprowadzili gdy sie trąsi z trwogi /
Jerzy też Despot Serbski swoy lud przyprowadził /
Tak wzdry dwadzieścia tysięcy Krol iezdnych zgromadził.
Tych zbytkowawoży ciagnął prosto w Trąca ziemię /
Gdzie Tureckie z Grekami zmieszało się plemię /
Wziął tylko Miaszt y Zamkow mocnych przez podanie /
A poddanym dał dobr swych wolne używanie /
W Sumenu / y w Petrasu Turcy się bronili /
Ktorych nąsy iednym dniem Sturmami dobyli /
Tarnowski Polak brame sam wysiekl Zamkowa /
Czym do Sturm swym dziure uczynil gotowa.
Ale gdy Brame rabał / podział tam dwie ranie /
Wszakże nąsy szesliwie mieli sturmowanie /
Bo za Tarnowskim idąc Sumencki grod wzięli /
Gdzie broniących się Turków o tylko set ścieli.
A Leśko zaś Bobrzycki na Petrasie mury /
Pierwszy wskoczył z Chorągwią gdy nie było dziury /
Tak dwa Polacy dzielność sławną okazali /
Za czym Węgrowie z Krolew dwu Zamku dostali.
W tym Amurat Turecki Carz sto tysięcy ludzi /
Przeprowadził przez Helespont / a Włoska straż ludzi /
Gennenses z Weneci co tam portu strzegli /
Przenaieci od Turków różno się rozbiegli.
A drudzy zaś kotrowie Włoszy w Baktach sami /
W swoichże ich wozili zmagamien darami /
Wierze Włochom wierze tu Weneckiemu słowu /
Ktorzy y duże trąca dla złotego łowu.
Władysław usłysawszy dopiero się trwoży /
Wszystkim na Włoska zdradę z oczu płyną słowy /
Jednak swych posiliwszy wnet woysto zbytkował /
A do Wárny tak w bytku droge swą prostował.
Tak wziął Wárne podaniem / a swymi osadził /
A z Turkami się potkać w tym miejscu wradził /
W nocy nąsy obaczą ano ognie nieca
Turcy / aż się y Morze / Niebo / z Ziemią świeca.
A skoro Titan złoty wóz wytaczał z Morza /
A skoneczna po gorach świeciła się zorza /

Godzina

Godziną jedną na dzień y obaczę nąsę/
 Ano Tureckie woyska idą iako ląsę/
 Krol na nogę zachorzał/ ale Wegrzy krzyczę/
 Bić Turków bić bić/ wphow wielkości nie liczą/
 Także Huniad woysko pod gorami sprawił/
 A Wegrów na prawy rog z Multany wystawił/
 Despot z Serby/ Julian Kardinal też z Krzyżem/
 Przy nich stał a Chorągiew biała z złotym bryżem/
 Waradziński/ Algierski przytym Biskupowie/
 Z Frankobanem Bulgarczy/ Racy/ Karmatowie/
 Sam Huniad lewy rog trzymać obrał sobie/
 A Krolewski w poszedku dał miejsce sobie/
 Wozów zaś dwa tysiące na żądzie zsykował/
 W obozie młodych/ y chłopiąt dobrze obmąrował.
 Jest pole gdzie się kończą góry Macedońskie/
 Z jednej strony/ z południa morze Helespontskie/
 Wądną wielkie Jezioro od którego żową/
 Miasto dziś twoja sławne Władysławie głową.
 Także między Jeziorem/ Morzem/ y Gorami/
 Na mile pole stoi równe z pagórkami/
 Przystoynne tu boiowi/ y wojennej sprawie/
 Ktore sobie poświęcił Mars Bog wojny krwawie/
 Na to pole dwie mili tak w byku ciągnęli
 Nąsę/ a potym w sprawie porządnej stąnęli/
 Chorągwie rospuścili ktore wiatr powstawił/
 Rozdrapał po powietrzu różno rozmiotawił.
 Straszny znak skutku wojny gdy Proporce leżą/
 A wichry z wiatrem srogim/ y z gromy się mieczą/
 Amurat się dziwował też Władysławowi/
 Jż tak śmiał złamać słowo swemu Chrystusowi/
 Kżekł gdyś mu ty nie dufał weźmie go ia sobie
 Na pomoc/ a naukę dam przysięgać tobie/
 Tak nąsę trzy godziny w onym polu stali/
 A Turków do potkania ochotnie czekali.
 Ci potym wielką mocą od Gor przysli z krzykiem/
 Hala Hala/ wołając z zatrzymionym bykiem/
 W prawy rog wderzyli nąsą wielkim pedem/
 W którym Wegrzy z Multany stali długim rzędem.
 Nie dotrzymali płacu/ Multani/ na gory
 Pierzchnęli/ a wciekał zaraz gdzie mógł ktory/

Ojciec woyska
 nąsę.

Jerzy Despot
 Serbski.

Waradziński/
 Algierski Bisku-
 powie.
 Frankoban i
 Karmat i
 i Bulgarcz-
 Krol we srodo-
 ku.

Oboj.

Poleżenie mie-
 sta.

Niecz dziwna/
 Wiatr Chora-
 gwie nąsęch ra-
 zdrapał w ichy
 y pogodno dzień
 powstawił.

Amurat sam
 narzekał na zła-
 manie przysię-
 szał/ y słowo ie-
 go.

Bo Turcy po-
 spolicie na rękę
 put Miesiąc
 się spytali.

Multani wojs-
 ci i bitwy.

Krol

Dacieia Strypkowskiego

Naszy pierwszy
of Turecki ro-
gromili.

Krol zaśie z Huniadem wnet sie poprąwili/
A Turecka krwiaz pole wšytko pokrąwili.
Wspārli Turkow na czterzy Włostie bñac mile/
Zawoiow pełne polá z oney krotosile/
Pełne y rowy ścietych głow Tatarstich leżá/
A naszym rozpuscimšy konie po nich bieżá.
Oni podobni Sárnom gdy ich łowiec trwoży/
Vciekáiá ná Blotá/ y niedoſſe łóży.
Zás ná drugie ich woystko vderzyli smiele/
W ktorym wnet trzech Sándziaków vbili ná czele.
Krzył huk Hala/ Hala/ brzmi/ brzmiá o ſáble miecze/
A strzáły z wierzchu leca iáko gdy deſzcz ciecze/
Konie rżá/ trąby huczą/ á bebný trząſtáiá/
Chorągwie/ zbroie/ broni z słońcá sie błýſtáiá.
Nášy meſtrwem/ á Turcy wielkoſciá wzmagaáiá/
Z Dział trząſt/ z zbroj grzmot/ á ranni/ pod konimi ſetkáiá/
Widziałby tám był/ áno zbywšy Pánów konie/
Błááiá sie/ á Echo brzmi ná káždy ſtronie.
Widziałby był/ áno ten bez głowy bez reki/
Słyſzałby był áno tám y tu ſmetne ſetki/
Zbić iáko drwá leca drudzy nácieráiá/
Ci z bokow/ ci ná czolo/ ci w zad był ſtaczaáiá.
Roſproſyli wnet nášy Turkow iż pierzchneli/
A wšytke Trácká ziemię ſtráchem nápełnili/
Vciekáiá tám y ſám goniá ich zás nášy/
Pełne gory y polá/ pełne trupow láſſy.
Wšyſcy ieźdni Tureccy pobici ná głowe/
A z wycieſtwoiuſz w reku v nášych gotowe/
Lecz Huniad z Wegrámi álbo Turkow gonil/
Albo iáť nášy piſá / z częſciá woystká ſtronil.
Nie przyſzedł ná ratunek gdy vciekł z Wołochy/
Táť ſnaſć Bog chciał iż vmyſł dał z wycieſcom płochy/
Lecz Krol bil y ſieł Turki w zad vſtepuiące/
Krzyczy máiąc z ſmiáłoſci ſerce paláiące/
Wola o Towárzyſy/ o gdzie vciekacie/
A to zapore Morſká vcieczki ſwoey macie/
Zámknienifmy w tyl Wárná/ á ziemię nieſtáło/
Wſáť ſmiátych w meſtrwie ſczęſcie wſpomoc obiecáło.
Przez was/ y meźne ſpráwy/ á wſáť z ſmiertelnymi/
Walczymy/ náđ nas wiárá/ meſtrwem podleſzymi/

Wapſliwa
rzecz o Huniá-
dzie.
Do y Turcy v-
cieráli y Wę-
growie będąc
z wycieſcámi
práwie w ſtro-
ne pierzchneli z
Huniádem/ á te
de Turcyon iáto
Crom: piſe/ wo-
lái ná Węgró/
Zy gdzie vcieka-
cie meźowie w
głóſen/ ponie-
wáż wáſze teſt-
z wycieſtwo.

Smiałych ſie-
cie wſpomaga.

Widzieli-
wowe nápe-
minanie do
Nicerſtwá.

Lata ná

Łata na bystrem koniu / a gardłem chrąpliwym
 Prožno woła / siekł Turków sercem zapalczywym.
 Jak Lew Armeniski gdy go łowców gmin obkoczył /
 Na włocznie śmieie idzie vsiągąc swej mocy /
 Albo iak rozdrażniony Niedźwiedź gdy łas łomi /
 Albo Tigris złodziei / gdy swych dziatek goni /
 Bieży śmieie na ogień / bieży y na miecze /
 Nie dba acz z zranionego dla dziatek krewo ciecze /
 A gniew / dzielność y żalność wzad wciekąc bronią /
 Tak Krol Władysław nacierał / a Miltani stronią.
 Już był Phebus z swym wozem chłodzić się zatóczył /
 Gdy Krol czwarty raz między wphy Turstie skoczył /
 Wymiosłym mieczem siekąc / kto mu się nawinie /
 Z niego pot / a krewo z zbitych Pogan źródłem płynie.
 Polacy w kóło niego / toż co Krol działają /
 A Węgrzy by śmiałości tej przestał wołać /
 Tam Bąse meżnie zabił Aziatckiego /
 Swą ręką najwyższego wodzã Tureckiego.
 Amurat już chciał biegąc gdy iezdni wciekli /
 Turcy byli zmieszawszy krzecz się iak wściekli /
 W tym Władysław na Jananczarską moc znou wderzył /
 Krzył / huk / kółat / grzmot znou kłoby to wymierzył.
 Huni z Węgry wbiegli / Krol został z Polaki /
 Bit Turków aż sam przyszedł na ich zdradnie haki /
 Bo Janeczkarowie przekop darnem wnet nakryli /
 A chrostem / a za nim się z Cesarzem bronili.
 A gdy Krol krzycząc do nich miecz wyniozwszy skoczył /
 Wpadł w on dol / tamże go gmin Janeczarski potłoczył /
 Potłoczył / meżnie meżne pokolenie ginie /
 Stąd Jąglowych potomków wieczna sława słynie.
 Byłem sam tam w tych polach / gdzie nasi przodkowie /
 Turki bili / spiewają dziś o nich Serbowie /
 Widziałem Warne z płaczem nad nią oracz krzywy /
 Nędzygnąc zgniłe w roli zbroie ma za dziwy /
 Wyorywa byżaki / tarcze y pułkerze /
 Groty / szałe zbotwiałe / buławy / pancerze /
 W Gorach Hemu w Albaniskich / Macedonskich polach /
 A na Tráckich Orpheus gdzie wdziecznie grał rolach.
 Widziałem to swym okiem / tym widziałem okiem /
 A w przekopie gdzie Krol wpadł chodzącem głębokim /

Podobienstwa
 śmiałości Wład
 dysławowego.

Krol sam zabił
 najwyższego he
 rmana Turce
 skiego.

Słabo na
 Krola.

Samem tam
 był roku 1575.

Hemus Gory o
 Rodopach
 nazwane Or
 pheusowa mu
 sła ale wiecen
 mestem Wład
 dysławowym
 sławne.

Dacieia Strińkowskię

Chodziłem / a Greczyn mi mieyscā wkāzuie/
 A pobitych Chrzęścian y Krolā żākuie.
 Lecz iednāł ono swięte Jagielkowoplenie/
 Własną rękā skropiło krwią Tureckā ziemię/
 Żā co mu obraz wieczny sławā postāwiłā/
 A imię niezgwałcone nā wielki sprāwiłā.

Cromerus lib. 21. Michonius lib. 4. cap. 37. Wapouius fol. 276. Herbortus ex Cromero fol. 176. lib. 15. Iustus Decius, Aeneas Syluius, Bonfinus, Węgierscy Kronikarze / y Demetrius Bulgarski. Także Greckie y Tureckie Historie / Ktorychem od iednego Węgrzy-
 nā poturzonego / Mężā wezonego / o Ktorychem miał towarzysztwo w Con-
 stantinopolu dostał / tak ta bitwa opisana / takom iā iā wiersem prawdziwie wy-
 rāził. Ale Callimachus Wloch Ktory przy tym był / a w Krakowie w swiętey
 Troyce w Kościele Dominicanow leży / trochę ināczey porządek tey Historiey
 stosuje / mowiąc / iż Jan z Huniādā Woiewodā Siedmigródki / a Hetman Wę-
 gierski / nie miał perwonego mieyscā w bykowanym woysku Krolewskim / ale z
 Muletan y albo z Wołochy zagornymi pilnował strony ku rātunku swoich / ieli-
 by gozie sfāntowali nāsy. A iż Węgrowie Ktory nā prāwym rogu stali / od ge-
 stych a podobnych gwałtownemu dziedzowi strzał Tureckich / zwlāsćż Janczā-
 row wspārci byli / a nā przyległe gory wcieli / z Ktorych potym od wielkości nie-
 przyiaciōł w wawozy zegnāni byli / a tām gdy sie mēżnie długa chila bronili / ro-
 spłoszeni od Turkow / tām też Biskupowie Agierski / y Wārādziński wciekāni
 zābili / a Legat Papięski Julianus Cārdinal / z Despotem / y z Frankobanem w
 obozie sie zāwārli / y długo Turkom równā bitwā z obu stron odpięrali / aż Le-
 sko Dobrzycki Polak / Ktory śmiałością / y nāpominānim moc nieprzyiacielski
 zātrzymawał / był zābity.

Tāmże gdy wstępowāli Węrowie / Turcy sturmowāli nā oboz / Co gdy
 Krol z Huniādem obaczył / przyskoczyli / a Turkow nā dwie mili Włostkie wspār-
 li. Potym gdy odwrot Pogāni wezynili / kilko raz sie nā rożnych mieyscāch z ni-
 mi nāsy potykāli / a wszytkie ięzdne woyskā Tureckie rospłosyli / a gdy sie nāsy
 iākoby po otrzymanym zwycięstwie do łupow rzucili / trāsili nā Bārāwan Wiel-
 błądow obciążonych tłomokāmi / Ktorych sie konie wlekły / y potu ich woniā-
 iacego strzymać / także w ostrāśeniu koni ięzdnī nāsy zātrzymać āni rzadzić / po-
 tym ni wladāć mogli. A w ten czās Krol z trochā ięzdnych nā Janiczāry / w
 Ktorych ostātniā obronā byłā Cēsārzā Tureckiego / wderzył / gdzie sie powiāda
 Krwāwā bitwā znou zāczelā / y ius Turcy myśliłi wciekāć / aż obaczyli nāsych
 częściciā ostrāśenim koni od Wielbłądow / częściciā z niepewney wieścī zābicia
 Krolā srmwożonych / zārāz Janczārowie poczelī sie nāpomināć / y bitwę wzna-
 wiāć. Huniādes obaczywszy zātrwożenie swoich / y wciekānie / wnet Krolā z po-
 szrodku gestych nieprzyiaciōł bijācego Turkow wśitował odwieść / āle nie mogli
 bo gdy go nāpomināł āby wbiegāł / ā lepszego szczęścia czekał / Krol mu odpo-
 wiedziāl / iż wciekāć iest rzecz sfārādna / ā imnie / y narodowi moiemu nieprzy-
 stoyna / a też nie godzi sie temu wciekāć przed tym Kto nā Kogo woynę podniesie.
 To rzekłszy ā miedzy skupionemi nieprzyiaciōły mēżnie poczynāiac / sam swā rękā
 wielkość ich pobit.

Tāmże potym gdy sta ku wieczorowi nātkonilo Krol zbity z zranionego ko-
 niā sfāblami Janeczārkimi był rozsiękany. A Huniādes niemogąc Krolewskiego
 ciālā dostać / gdy wszyscy rożno wcieli / sam też z trochā Wołochow wbieżāl.
 A Turcy zbywszy y strāciwszy ięzdne woyskā / nie gonili wciekājących Węrow /
 y Wołoch

Walachi Trans-
 jalpini.

Dwa Biskupo-
 wie zābili.

Leško Dobrzy-
 cki zābity.

Sta rzecz nā
 ius sie wśit-
 wali.
 Konie sie Wiel-
 błądow zlekły.

Smłāta a prze-
 wa imie wprona
 dzielność Wla-
 distawowa.

Obromiedzi
 Władystawo-
 wa.

y Wołochow/ y do obozu przez trzy dni Sturmować nie smieli / kbowiem w nocy wacpliwie ięszce zwycięstwo mając / obawiali się zasadki naszych. Trzeciego aż dnia obozu dobyli/ z którego dwa tysiąć wozow z wielkimi starbami wzięwszy/ rannych y niemocnych okrutnie pomordowali.

Julianus Cardinal uciekając z obozu od jednego Multana który go przez Dunay uciekającego przewoził/ dla wielkości złota które z sobą dźwigał złupiony był zabity y utopiony. Polacy tylko dwa z tej bitwy niefortunniey uciegli/ Jan Rzeszowski / który był potym Biskupem Krakowskim / a Grzegorz Sano- ci / który był Arcybiskupem Lwowskim/ Tarnowsky Bracia dwa zabici / y Synowie Jan i Jan Czarnego/ ze wszystkiego woyska Węgierskiego / którego dwadzie- ści tysięcy było / ledwie piąta część w bitwie zginęła. A Turkow ośmieszętych tysięcy / iako Dlugos y Niechomius fol. 307. świadczą / nasze pobili / a według Bonina trzydziści ich tysięcy na placu poległo. A gdyby był Krol nie zginął/ naszychby było zwycięstwo.

Pojmionych Polakow Slachcicow dwadzieścia y czterey było / s których dwunastu wrodzinych młodzieńcow Amurat sam dla ich osobliwej wrody y piękności/ obrat sobie w Andrinopolu/ do łóżnicy / a ci zaraz sprzyśleli się Ti- ranią zamordować / y uczyniliby byli dosyć przedsięwzięciu przestawnemu / ale ich jeden Bulgarzyn wydał / którego też byli do tej rady niebezpiecznie przypuści- li/ a gdy sie to tak wynurzyło/ oni Slachcicy Polscy bojąc się żywo przysię w ręce Tyraniście/ zaparowali drzwi dobrze sami/ a wzięwszy broń w ręce bili się spoźnie/ aż sie do upadu posiekli / y od swych ran polegli / czym przeważność Polskiej cnoty y Pogánow okazała.

A cieża sie ta niefortunna porażka / Roku Pańskiego 1444. Krolestwa Władysławowego w Polsce jedennastego / A w Węgrzech piątego/ wieku swe- go ledwie dwudziestu lat doszedł/ ale Niechomius fol. 307. lib. 4. pisze / iż dwu- dziesiątego pierwszego Roku zginął wieku swego.

Był wrody wysoki/ oblicza smładego Greckiego / ale wdziecznego / y po- ważnego / włośow ruffich / w pracy / y w postach bardzo cierpliwy / y trzeźwi/ bo winę nie pijał/ hojności zbytniej / cnotliwy / wklądny / y łaskawy / też y ku nieprzyjaciolom miłosierny / wielkiego umysłu / y serca wysokiego / tak iż nigdy nie niskiego nie myślał/ a żadną trudnością nie dał się od tego odwieść/ co raz po- rzadnie postanowił / na ostatek wshytki cnoty / które nawietzym Książatom y Monarchom należą / w nim świeciły. A tu masz w czwor sposob większego niż A- chilleśa/ śmiercia y dzielności Jagielowicę/ z narodu Litewskiego.

Interregnum po Władisławie

wie przez pułkierzciá lata / a o burdach przyie-
cia Krolestwa z Kazimierzem/ y z Litwą.

Rozdział II.

Korosię rozniosła wieść o zabiciu Władysława-
wym w Polsce/ wielka żalność y smutek serca ludzkiego/ z śmier-
ci Pana przyrodzonego zasmakował/ wszakże ięszce niktorzy
twierdzili/ zwłaszcza Węgromie/ iż we zdrowiu ušedł / albo
do Constantinopola/ albo do Wenecy / albo do Wołoch/

albo do

Dem te; chto
tan Dolatera
num lib 8 Sea
ograph 2; i; gdn
tonia napan at
bnt zabito ed
Wegrom.
Jan Rzeszowa
li o Grzegorz
Sanocki.

Dwunastu
Pollich Slach
cicow samu sie
zbili.

Przemiota
Władysława
Jagielowica.

Niemiecki ien
bn tak uciekał/
iako ono Si-
gmunt Cesarz
o Krol We-
gurski / gdn

przeprawy do
Turki do
Constantinopo-
la pierwog/ pos-
towi do Rodis-
sa/ zaś do We-
necien i strachu
wielkiego.

Albo do Multaniskiej ziemi. Drudzy też powiadał / iż ieszcze jest w Albaney Al-
bo Rasciey z woyskiem dobrze zdrowy / wierzyli temu naszymu coby byli radosi wi-
dzieli/ Ale skoro ta sława/ y wieści w niwecz się obrociły/ dopiero Panowie Pol-
scy wyprawili do Traciey / Bulgariey y Greciey / Janą Kefowskięgo / y Egi-
pskiego Suchodolskiego/ pytając się o Krolu / ale nie pewnego o nim dowiedzieć się
nie mogli.

Kazimierz wro-
brał na Krola
stwo.

Postowie Pol-
scy do Kazi-
mierza.

A gdy się Polacy dowiedzieli/ iż Węgrowie infego sobie Krola wybrali Wła-
dysława Syna Albrichta Cesarza/ pięć lat tylko mającego/ złożyli też Siem wla-
ny na Electia Krola infego w Świątku Roku 1445. na dzień S. Wojciecha.
Tam z sentenciey Zbigniewa Kardynała urządzili/ aby Kazimierzowi Wielkiemu
Kiedzu Litewskiemu Władysławu zabitego Bratu Krolestwo oddali.

Wyprawili tedy Posły do Litwy / aby Kazimierza przyzwali na Siem w
Piotrkowie złożony/ gdzieby się z obudwu stron spólnie około Rzeczy pospolitey
Polskiej bez Krola ofierociątey naradzili / y namowili. Ale Kazimierz Posły
Koronne bez pewney odpowiedzi odprawił/ a swoich do Piotrkowa / iako Ka-
dzimira/ Kiejszgała / y Pacea Miesiacą Septembra z tym rozkazaniem przysłał/
powiedziac się być zemdlonego żaloscią y smutkiem z przerzeczoney przygody
Bratniej / dla czego na on Siem sam przyiechac nie mogł / a też niedośle y nie-
fluśnie być wzięcie infego Krola powiadał / gdy ieszcze wszystkie rzeczy są niepe-
wne/ a iż on ani Krolestwa/ ani sprawowania żadnego nie chce przyiac / wszakże
by mu się zdało/ aby ci namiestnicy/ y Gubernatorowie / ktorych Władysław do
Węgier odieżdżając na swym miejscu postanowił / Rzecz pospolitą rzadzili do
cząści.

Drugie prośbie
poselstwo do Ka-
zimierza.

A gdy się ta odpowiedź ziazdowi Rycerstwa y Senatu Koronnemu nie po-
dobiała/ wyprawili do niego po wtore osmi Panow Radnych/ aby go uści prawa
rzeczą na Krolestwo przyzwali / co iesliby niechciał / y odwołał / aby mu po-
wiedzieli iż infego sobie Krola szukać muszą. Ale Kazimierz przedsię w swoim
wporze stał/ gdy go Panowie Litewscy zatrzymywali / ktorym się był na wysyła-
kim w sprawach wojennych/ y domowych podobał / przeto Postowie Polscy
z nieszczęściem musieli nazad się wrócić.

Siem w Wil-
nie.

Groźne posel-
stwo do Pola-
tow Kazimie-
rzowe y Litew-
skie.

Krolowa też stara Jagielowa Kazimierza iako Syna napominając / aby
w tej rzeczy zdrowszej rady używał / ale go namowić żadnym sposobem nie mo-
gła/ wszakże Kazimierz prosił Posłow Koronnych/ aby poczekali dotądby się o
tym na Seymie s Pany Litewskimi y Ruskimi namowili/ ktory złożył po naro-
dzeniu Pánstwu 1446. w Wilnie Miesiacą Stycznia/ a skoro ten czas przyszedł/
zebrali się Panowie Koronni z Ślachtą wtory raz do Piotrkowa / na ktory ziazd
od Kazimierza sześć Posłow Panow Litewskich przysłać było / prosić aby ieszcze
Electia odłożyli/ czego iesliby niechcieli uczynić/ wojnę grozili Polakom / gdyż
Kazimierz z Litwą chce na nich prawa swego mieczem dochodzić / iesliby z do-
brą wolą czekać go nie chcieli / wszakże przydali / iż on na Wielkim Kieście Lit-
ewskim przedstawia/ a Krolestwa nie żada.

Trzecie Posel-
stwo do Kazi-
mierza prośbie.

Przeto Polacy badac zażalenie tak srogim poselstwem / infego Krola se-
bie wybrać umysłili/ ale się tego obawiali/ iż gdyby zważyli z Litwą zaczęli/ Brzy-
żacyby Polskę najeżdżali. Dla tego ieszcze Kazimierzowego umysłu skusić się im
zdało / wyprawili tedy do niego Predbora Koniecpolskiego Sedomirskiego / y
Seibora Sarskiego Inowłodzkiego/ Kastellanow/ ale y ci takż / iako y dru-
dzy odpowiedź wzięli.

Od nabożeń-
stwa zaczęta
Electia.

Dla tego Senat Koronny y Rycerstwo na dwudziesty osmy dzień Marca
do Piotrkowa się ziechali / a wszyscy Sacrament Pánstwi nabożnie przysięgali/
aby tym świętobliwiey o Rzeczy pospolitey trątowali / poczęli Electia no-
wego

wego Krola stánowić / wśakże pod tymi Condiciami / iż Kázimierzowi pierwse
mieysce w przyziacu Krolestwa zostawili. A wotowania Biskupow wśykli sie
stániały / ná Grideriká Mārgrábie Brandenburskiego / ktory był przed tym zię- Wotá ná Mār
ciem y naslednikiem Jagielowym námiemiony / krom Pávla Kozickiego Bisk- arabie.
pá Plockiego / ktory ná ktorego kolwiek z dwu Brátn Kiazat Mázowieckich wo-
tował / ná Władisława albo Boleśława. Przyczym też stali Jan Cyszowski Ca-
stellan / y Jan Taczynski Woiewodá Krákowski / Lukasz z Gorki Woiewodá
Poznański / y wielkość Rycerstwa ná Boleśława sie zgodzilo. Tak tedy z zezwo-
lenia wśyskiego Senatu / Boleśław Kiazá Mázowieckie / od Wincentego Arci- Wotá ná Kiazá
biskupa Gniezienskiego / był Krolew náznáczon / iesliżby Kázimierz przed Mázowieckie.
Świątkami woley swoiey odmienionej nieoznaynuł.

A Kázimierz wślyśawszy to co sie ná Seymie Piotrkowskim óstáło / posłał
do Mátki Krolowey potáiemnie / áby Pánow znowu ku niemu nádmowila / kto-
ra tego latwo dostapila / iż Mátka Polacy zaráz náń przyzwolili / y do wielkiej
Polski posłali / áby wola swoia od Elecciey Boleśławowey ku Kázimierzowi skło-
nili / ktorzy też to ochotnie uczynili / á znowu posly do Kázimierza Wielkiego
Kiedzá Litewskiego wypráwili / áby dnia óstátniego Septembra w Parczowie
z nimi sie ná Siem ziechal / iákos sie Pánowie Polscy ziecháli / ná dzień náznáczo-
ny do Parczowá / ále Kázimierz długi czas próżno czekał / á gdy go nápomináli /
áby przyiáchal / powiedział iesny ieszcze żadnego obáwienienia woley swej / o przy-
ziacu Krolestwa nie oznaymili / wśakiesny do Brzesćcia przyiecháli / ále iesli Pa- Siazd w Brze-
nowie Polscy chca co stánowić / niechayże do nas do Brzesćcia przyiáda. sciu Kázimie-

Tak tedy Pánowie Polscy sześ Senatorow z Parczowá do Brzesćcia po-
słali do Kázimierza / ktory ty Condicie Legatom podal / iż ináczey niechca Kro- Wprzenność
lestwa przyiáć / ázby pierwey Podole / Lucko / Glesko / Lopáczyn / Wiele / Zrodło / Kázimierzowa
Litwie od Polakow były wroczone Ziemie z Powiátami y z Samkami. ku Litwie.

Tych Condicy gdy Polacy nie chcieli przyiáć / y roziechác sie niespráwiofszy
nie gotowáli / Kázimierz potym ná ich žádanie przyzwolit przyiechác do Krá-
kowá / ná przyszly rok / ná dzień S. Janá Chrzciciela / dla przyziacia Krolestwa
Polskiego / gdy mu niektórzy z Pánow Polskich cicho potuśyli / iż mu to wolno
bedzie Litwie wrocić / y odiać od Korony co kolwiek bedzie chcial / gdy ius Kro-
lem zostánie / iák o tym Cromerus lib. 22. Serzey pisze / á Dlugosus swiádeczy / iż
Romázy / y Polubice od Stárostwa Párczowskiego / y od Polski odiawszy do
Litwy przytáczyl.

Łomázy y Pó-
lubice Litwie
wroczone.

Kázimierz trzeci Jagielo-

wic / Krol Polski / y Wielki Xiadz Litewski /

Roku 1447. Gierwca Miesiaca dnia 25.

Rozdział III.

Ak tedy Kázimierz Wielki Xiadz Litewski / ná
czas náznáczony Koronáciey / przyiáchal do Krákowá / z wiel-
kimi y swietnymi pocztami Pánow Litewskich y Ruskich /
y z Swidrigaysem Seryiem swoim / także z Plekiem Stu-
kim y Kijowskim Kiazacie / etc. Ktorego Mátka Kro-
lowa y Pánowie Koronni / y Mázowieckie Kiazetá / Władis-
ław y

Razimierzowi
wład do Kie-
łowa.

Trwoga ob
Tiewiaśt.

Swar Bisku-
pow z Kijajem.

Dawno mówią
Da locum mus-
teribus, wstap
twarogowi.

Wzajemność Pa-
nom Litew-
skim.

Michajła Si-
gmuntowicza
Kijajcowego
wnuka tuianie.

Pokora Knia-
zia Michajła-
wa.

Tę to ani te-
go ani Krola
czito / tego to
nie do tego wie-
cie wprawiać.

Michajło do
Tatarow.

Flaw y Bolestaw Bracia we dwutyśiącu koni / y Ratiborskie / Ciesinskie / Oswie-
cimskie y Brzeskie Kijajta / y wiele Panow Czeskich / Węgierskich y Słaskich / y
Henrik z Elbingu / y Ludwig z Niewe Kontorowie / Postowie od Mistrza Pru-
skiego Erlichshausena / z wielką wziętością y triumphem przyjmowali. A na-
zajutrz Czerwca Miesiąc dnia 26. był koronowany według zwykłych Ceremo-
nii w Krakowie na Samku w Kościele S. Stanisława. Ale prawię w korona-
cia stała się trwoga strasna / gdy Tiewiaśt ze Wsi Klastora Tynieckiego wiel-
ką gromadą z płaczem / żrzykiem / y lamentliwym hukiem / Kościół S. Stani-
sława napelnily / dla pobrania bydła na stacja Krolowi nowemu / ktore ich
należkanie zaledwie wstronięto / a potym się Misa y koronacja dokonala swym
porządkiem przez Wincencego Arcybiskupa.

Nazajutrz zasia gdy Krol według zwyczajn był prowadzon na Miestat
w Rinku Krakowskim wystawiony / poswarzyły się Kijajta Mazonieckie Wła-
distaw y Bolestaw z Biskupami o miejsce siedzenia po prawey ręce Krolow-
skiej / tak iż Krol musiał na zad do Samku się wrocić / przysięgi od Mieszan nie
przyjąwszy / wskazuje potym Kijajta wstapity Biskupom.

Potym gdy Krol Kazimierz zarazem chciał wsiłnie do Litwy odiać /
zatrzymali go Panowie Koronni / i musiał pierwej do Poznania nawiedzić dla
potrzeb wielkiej Polski. Wskazuje Dany Litewskie iż za Brana Krakowską dla
wziętości wyprowadził sam Krol / a potym do wielkiej Polski z Marka odia-
chał. A gdy był w Kijajcie przyszedł do niego Kniaz Michajło Sigmuntowicz /
dziedzie Kijajta Litewskiego / y wpadł y nog Krolowskich / prosiac pokornie aby
mu oyczynę tego wrocił / ale nie mógł nie słusznego wprosić / y owym od Ka-
zimirza Krola był chudzińka nie prawię słusnie odepzedzon. A tu już czytelniku
mily obaczysz porządnie ode mnie zebrane powodzenie chudzińki Kniazia Mi-
chajła / nie tylko według Łatopisczow / ale według Cromera / Długosza / Nie-
chouissia etc.

A ten Kniaz Michajło gdy nie mógł mieć miejsca w Litwie / y Stolec Ory-
comskiego dostąpić / k temu obaczysz iż mu Kazimierz na gardo stat / za tego
rosterkami wcielił naprzod z Litwy do Mazonia do Szwagra swiego Kijaj-
cia Bolestawa / iako o tym wyżej / potym do Prus / a gdy y tam nie mógł być
bespieczny / zbiegi do Słaska / a z Słaski / y z Czechy Polskę nalezdał / łupieżnym
a wprawistim obyczajem. Potym / iako ja rozumiem / skoro wstąpił / iż Kijaj-
Mazonieckie Bolestaw Szwagier tego był na Krolestwo Polskie nalezcon /
przyszedł do Polski / spodziewając się za tego Koronną pomocą Kijajta Wielkie-
go Litewskiego dostąpić. Ale gdy Kazimierz Polacy koronowali / widząc iż
należek dziurawa / wdał się w pokora / a w Kijajcie iako Cromer piše / wpadłszy
Krolowi Kazimirzowi y nog prosił o zwrocenie oyczyny / iakoby rzekł / ponie-
ważciebie Pan Bog opatrzył Krolestwem Polskim oyczystym / wroćcież moją
własność / na ktoraś podemno po Sigmuncie Oycu moim wstąpił / Potym
cum nihil a qui impetrare posset, Tiewstorałszy na swojej pokorze / y owym stromo-
tnie był chudzińka odegnany / wcielił do Piotra Wołoskiego Woiewody / A gdy się
go Krol przez Odrowazę Woiewode Ruskiego / y przez Koniecpolskiego wpo-
minat / aby był wydan / niechciał go Gospodar Wołoski Piotr wydać / mówiac:
neq. ex fide sua, neq. ex dignitate Regis Michaelis quasi clientem prodendum fore, sed iussurum se delin-
ceps, ut is finibus suis excederet. Tak się Woiewoda Wołoski wolał z wydania Kniazia
Michajła wymowić / a niż z przysięgi / y hołdu / ktory postąpił Kazimirzowi.
A Michajł nieborak widząc iż nie miał miejsca y w Wołochow / wcielił do Pre-
sopskich Tatarow / ktorzy potym za tego powodem Podole okrutnie zburzyli /
Acz to na Litwę y na Krola Polacy kładli / iakoby oni podarkami Tatarow na
polski

Polak podburzać mieli/ co jest nie pewny dowód/ gdyż omne regnum in se diuisum de-
solaretur. Ale to wszystko broił książę Michajło Sigmuntowicz z Tatarami/
mając się na Kazimierzem krzywdy odiecia Oczystego Wielkiego Księstwa Li-
teńskiego. Jakoż potem Roku 1449. stymy Tatarzy zebrałszy się do Sie-
wierskiej ziemi wciagnął/ Oczym też Długossus y Cromerus świadczą/ y wziął
Starodub/ Nowogrod Siewierski/ Puciwit/ Serpiest/ Bransko/ y innych
Zamków Ruskich/ Mostkiewskiemu państwu przyległych łatwo iako dziedzic
przez podanie dostał/ tumultuarijs aliquot copijs Regis fufis, porąziwszy tylko zagonow
Krolewskich na wtarczke wyciekających/ y piśe daley Cromer: Maiore mole Rex
contra eum arma mouit. Jz sie wyprawił Krol przeciw temu większa mocą/ a wy-
gnawszy go/ y wyrzuciwszy z Siewierskiego państwa/ Zamki zaś wszystkie ode-
brał/ y tu Wielkiemu Księstwu Litewskiemu przywrócił.

A potem spodziewając się większego posilku Michajło od Mostkiewskie-
go/ zwałęsz dla dobycia przerezonego Siewierskiego Oczystego państwa/
Starodubia/ Branska/ Nowogrodka/ etc. wcielił do Mostwy/ gdzie ius więcej
nie pielgrzymował/ bo go tam Żumien w Ruskim Monasterze Prasturem o-
trul/ y tam umarł. Któryby sie był mścił śmierci Oczystej y swego wygnania/
gdyby był Stolec Oczysty po tak dziwnym pielgrzymstwie opánował. Ale się
to tylko Wicłowi Stryłowi tego ledwo zwiózło.

Bo Sigmunt
Dzieci ugo od
Czartoriskiego
zabity/ Staro-
dubskiego Sie-
wierskiego odzia-
ni wzięt był na
Wielkie Księ-
stwo Litewskie.
Książę Michaj-
ło otruty na
Mostwi.

O odieździe Krolewskim do

Litwy/ y Seymie Warczowskim/ y Nowo-
grodzkim/ y rosterkach Wołoskich.

Rozdział III.

Do Wielmożnego Pána Jana Glebowicá Castel-
lana Minskiego/ Podskarbiego W. K. Litewskiego.

Biachawszy Krol Wielka Polska/ złożył Siem w
Piotrkowie/ chcąc burdy między Litwa/ y Polaki nowo wscze-
te wsmierzyć/ bo Buczacki Siedor Starostą Podolski wziął
był Litwie niektóre Zamki tu Podolu y Wołyniu siedzące. A
gdy Krola Pánowie Polscy prosili/ y namawiali/ aby Li-
twie onych Wołosci odieci nie dopuszczał/ ani wracał/ Kto-
re ius były w dzierzawie Koronne/ nie przyzwolił im na to
Krol z namowy niektórych Pánów Litewskich/ którzy byli przy nim/ ale spieszno
do Litwy wjechał/ wziawszy z sobą tylko Pánów Koronnych. Tamże się y Win-
growy w Anyssyńskich puszcach ystawicznymi łowami bawił/ opuściwszy y
porzuciwszy sprawy Koronne/ dla czego wielkie rozboie po drogach y okrutne
swowolenswa w Polsce wrosły/ iż też Wsi y Miasteczka łotrństwo/ zwałęsz
Slachta nęezdzali y plundrowali.

Buczacki Li-
twie Zamki Po-
dolskie/ y Wo-
łyńskie pobral.

Kazimierz Pola-
tom nie przy-
zwolił przejść
Litwie.

Rozboie w
Polsce.

Ta drugi Rok 1448. na schodzie Miesiącá Maja/ a Michonius piśe fol.
311. iż po Bożym cieie złożył Siem Krol Kazimierz w Lublinie Polakom/ y
Litwie/ Tam Książęta/ Pánowie/ y Slachta Litewska prosili aby równym y
iednakim prawem sprzymierzenie Polaki mieli/ aby też ony zapisy zjednocze-
nia Litwy

Siem w Lubli-
nie/ y ządanie
Pánów Litew-
skich.

Odpowiedz Pa-
nom Litewskim
od Polaków.

4. przednie
obrońcy Żaga-
nowa.

Polacy dowo-
dzą Kronikę / iż
Podole tu Li-
towie nie było
nigdy.

Witołt Podole
trzymał
Dziadanta z
łaski wieczności
nie gnie.
Sigmunt Kie-
stutowie W. X.
L. iako Podole
trzymał.

Polacy chcieli
titul W. X. Li-
tewskie o nim
Litewskie i gnia-
dziej aby się ko-
ronom imie-
nim tytułowali.

Łatopisze Li-
tewskie nie zga-
dają się o Pol-
skim o Podolu.

Kazimierz z
województwa do
Wołosz.

nia Litwy / Żmudzi / Ruś z Polską były zmienione / aby im Pobole y Żamki
z Powiatami Oleśto / Wiechle / Łopaczyn / y Żrodło były wrocone / na co Pa-
nowie Polscy odpowiedzieli / iż co się tćnie sprzymierzenia / tedy to dobrze jest
postanowiono / przez Witołta y Jagielę / dla czego niemają się o co starzyć Pa-
nowie Litewscy / też się im tego nie godzi uczynić / co jest mocno zapisami y
przysięgami przez Króla nasze utwierdzono / zwłaszcza przez Jagielę który się
obowiązał / y potomki swoje mocnymi zapisami y przysięgami ty czterzy arcie-
kuty dzierżać / pierwszy niż Królowa Łowiga z Królestwem wziął. Pierwszy
arciekuł / iż miał święty Chrystus przysięć z Bracia / y z poddanymi / y uczynił te-
mu dosyć. Drugi iż wszystko swoje Królestwo / y inne dzierżawy które miał / y któ-
rych potom nabyć miał / tu Królestwu Polskiemu przyłączyć y przywłaszczyć
obiecął / y także uczynił. Trzeci / wszystkie starby swoje na potrzeby Królestwa
Polskiego obrotić. Czwarty iż miał wszystkie wieżnie Chrześcijańskie wypuścić /
A co się tćnie Podola / tedy Podolska ziemia nigdy nie była tu Litwie / ani iey
też Polacy mieli od Litwy / co iakwnie jest opisano w Kronikach / iż Król Ca-
zimirz który dostał iey część spadkiem przyrodzonym / a część pod Tatarzy /
którą kiedy chcieli brali / Ale Cezimirz poczyniwszy twierdze drzewiane / w Ka-
mieniu / w Białocie / w Brastawiu / w Miedzybożu / y w Włodimirzu / dzierżał
Podole spokojem / po iego zaś śmierci przysły ty ziemie na Ludwikę / y były w
dzierżeniu tego / po Ludwiku potom przysły na Króla Jagielę / iako na Kró-
la Polskiego / które rozdawał tu dzierżeniu swoim zasłużonym / naprzód Spita-
kowi z Melsina. Dawał też z łaski dzierżać Braciey niektóre Żamki w Ruś Wi-
toltowi y Swidrigajłowi do żywotów ich tylko a nie na wieczność. Przeto
dla tego szcudroliwosci doczesney / nie mogła nam wieczność zginać / Kija
też wase Sigmunt meboszył dzierżał darem a nie wiecznością ty Żamki prze-
rzucone / iakoż y list iego tego poświadczą.

Prosił potom Król Cezimirz Panów Koronnych / aby przyjaźni panów
Litewskich nie obrażali / a łaskawa y słusna im odpowiedz dali / o czym gdy
się Senat Koronny naradził / odpowiedzieli Królowi / iż ławieyszy drogi tu
zatrzymaniu umysłów Litewskich niemają / iedno aby oni / y Russacy nyszy
Polskim imieniem / y tytułem Królestwa / odrzućwszy y oddaliwszy tytuł y
władzę Wielkiego Króstwa swego / napotym się zwąć y mianować chcieli / na
co panowie Litewscy nieprzyzwolili / a Polacy wywodzili zaś Podole z daw-
ną do Korony przynależec.

Ale Łatopisze Ruśkie y Litewskie stare / którychem iá dwanaście con-
cordował / inaczej a iednostaynym dowodem świadczą / iakom to wyszy o
pisał przy Gediminie / Olgierdzie / Jagielle / y Witołcie / iż napierwey Kija
Litewskie / Koriatorowicy Tatarzy z Podola wygnali / y Kamieniec / Skals / Be-
łote / y inne Żamki zgrabili / a do Wielkiego Króstwa Litewskiego dzielności
swo przyłączyli / tak tedy w ten czas Panowie Litewscy od Polaków odprá-
wieni / do Litwy odiechali / y s tym się Siem skończył / a Król Cezimirz do
Kraków iechał.

Roku 1449. gdy umarł Stephan / y Helias Woiewodowie Wołoscy /
Zoldownicy Polscy / na iednego Stolec Petrilo / a na drugiego Roman Sy-
nowie wstąpił / Potym Petrilo mąciac pomoc od Janá Żuniada / Guberná-
torá Węgierskiego / wygnął Romaná Brata Serijeczego / którego zaś na
pánstwo Kazimirz wśiłowal wprowadzić / ale gdy wstąpił w drodze / iż od-
truciyny zádany Roman umarł / tym spieszniey ciągnął do Kamienca Po-
dolskiego / ruszywszy Przemyśkie / Lwowskie / Chelmeńskie / y Podolskie Woje-
wództwa.

z Kamienca

S Kāmienicą potym posłał do Petriś Woiewody / aby do niego przyjechał / a hoło y przysięgę uczynił / na co Petriś przyjechać obiecał / by tylko miał glebę od Krola / Krol tego nie czekając / zostawiwszy w Choćmu posty / Ktorzyby przysięgi Petriśowej przysłuchali / spieszo się do Litwy obrocit / gdzie w Nowogrodzie spány Litewskimi seymować ledwie poczat / około przywrocenia wyższej mienionych powiatów od Korony do Litwy / gdy Tatarowie do Podola wtargnęli / ogniem y mieczem srogo wszytkie wołosci plundrując / Ktorych iednak Teodor Buczański kilko polkow y zagonow poraził / y więziom wiele wybawił. Ale inże zagony Tatarskie y Brastawia hoynie / y kassawie były przytę / y częstowane od Jurzego albo Jurgi páná Litewskiego / stad Jurga było Polakom podeyrzenie wrosto / iż albo za wola Krolewsta / albo za przywiedzeniem pánów Litewskich / Tatarowie Podole / y Ruś / Ktore Polacy Litwie odiali / burzyli.

Choćmu Zamek
Wołosci z. mist
od Kāmienicą.

Tatarowie Podole
burza.

Jurga.

Wymownieniu & Przysięgi Kāzimierzowej Polakom g woli Litwie / y porażeniu Polaków w Wołoszech.

Rozdział V.

N Tym Miesiąc Grudnia / Krol ná Siem Piotrowski iechał / ná Ktorem się wiele rzeczy potrzebnych y pożytecznych postanowiło / co się zaś wnet rozewalo / bo gdy pánowie Koronni Krola k temu przyciągnęli / aby im przysięgł według ich praw y uchwał Krolestwo sprawować / y sprawy Krolow przeszłych / także nadania / y dobrodziejstwa ich iáwnie / y osobliwie pozwolone / aby gruntownie zachował / A Litwie odietych powiatów nie wracał / czego im Krol nie chciał pozwolić ani uczynić / aby w czym Litwie / Ktora wprzemyie miłował / nie wsczyrbił.

Ná drugi Rok 1450. Krol miał Siem w Krákwie z małymi Polaki / około wywiadowania / y powsciagnienia lotrostwa / y rozbojow przez Sláchte wznieconych / co się było pánom Kádnym podobáło. Ale Jan Teczynski Woiewoda Krákowski tę rzecz rozrádził / nie iżby sprzyiał złodziejom / ale iż Sláchtę rozbíta w Polskę. nie chciał nic stánowie / iáwnie z Krolew przeciwko wszytkiej Rzeczy pospolitey Polskiej przyzwoleniu / ábowiem się byli przed tym pánowie ná wyższym Seymie ziechali / aby Kāzimierza za prawego Krola nie przyznawali / ázby im przysięga / Ktorey od niego żądali / uczynił. Tak z tego Seymu gdy się roziechali nic nie sprawiwszy / większa moc y swowolenstwo lotrostwo wzieto / y była kawa / iż też ius Piotr Száfraniec zásadkę ná gárdło Krolewskie czynił.

Do śmierci Petriśa Wołoskiego Woiewody / Bohdan Ktory się liczył być Senem / ácz nie własnego tożá Alexandra Woiewody Wołoskiego / páństwo Wołoskie opánował / przed Ktorem Alexander máły Syn Zeliashow z Mátką do Polski wciekł / Ktorego zaś Siemieniski / za rospazánim Krolewskim ná Hospodárstwo wprowadził / á Bohdana wypędził / Ale skoro Siemieniski z woyskiem z Wołoch wyciągał / Bohdan Ktory był w Gory wciekł zebrawszy się znówu Alexander z páństwá wyrzucił / Przeto zaś Krol Odrowążu Koniecpolskiego wyprawił /

Száfraniec my
śli Krola zábił /
Cronerius secun
da editionis fol.

334. Et iam Res
gi quoq; ipso Sas
francicus insidia
as tendere diceb
batur. K
Kostert Wo
łoskie.

Hotbu Wolo-
skiego Krolowi
Kazimierzowi
podaczkę po-
winna / a dzis
to Turcy sor-
to bierza.
Bierza nashch
z Wolochoy
Pugnatum a ma-
ne at vesperam.

Hermanınowie
Polscey pobici/
Crom. fol 335.
Długos / Wa-
pouus 277.

Herbert 187. n
Miechouius.
Tatars burza.
Grodek 4. mile
ode Lwowa.

Wtrapienie Pol-
ski w niebezpie-
czności Krolew-
skiego Kazimierza
w Litwie z Pany
Seymutie.

Zbigniew Kro-
la zburzał.

Kazimierz do
Litwy znowu.

prawił / ktorzy Alexandrá z Wołochy / z Russaki / y z Podolany na państwo
wprawdzili. A Bohdan widząc się być nierównym do stoczenia bitwy / w lasy
się z swoimi skrył / y położy od naszych wprosił / tym sposobem / aby gospodar-
stwo Wołoskie rządził / doślad dorosłcie przecinaście lat Alexander dziesięć / a
izby siedmioletnie tysięcy złotych czerwonych / Tureckich (iż Długos / y Miecho-
uius pisał) y 200. Konie y Wołow 200. a Wyżyny 300. wozow na każdej Kół
Krolowi Polskiemu obyczajem hołdownym dawał.

Tak uczyniwszy pod tymi Condycjami pokoy / nasi wracali się do Polski /
A Bohdan obwiodwszy woystwo swoje w lesie / y w Wsi Krasnego na Polaki wde-
rzał / Polacy też woląc mężnie umrzeć / niż słomotnie uciekać / a zdrańliwemu
nieprzyjacielowi zwycięstwo oddać / mężnie się z Wołochy potkali / y bili się od

poranku aż do wieczora równym szczęściem / aż przed się nasi krwawy płac otrzy-
mali / bo wielkość Słachty Russkiej poległo / y wodzowie przedniyszy Piotr
Dorowaz / Woiewoda / y Michał Bucacki / y Párawa / Mikolay zabił / pocho-
wani we Lwowie z płaczem pospolitego ludu.

Rychło potym Roku 1451. iż Cromer a Wapouius zmyliwszy 1452. Tę
tárovie słysząc o porażeniu Słachty Russkiej w Wołoszech / wielkim gwałtem
do Podola y do Rusi wtargnęli / burząc y paląc aż za Lwow do Grodka / a z
Grodka 4. mile wielkimi łupami y zdobyczami ludzi y bydła / do Zoroy wysili.

A tymi dwiema złemi przygodami przez Wołochy / y Tatars / nie tylko Po-
dolanie y Russacy / ale y wszyscy Polacy (srogo byli wtrapieni / gdyżaden nie był
ktoryby ich (nieśliby się co złego przygodziło) ratował / bo Krol Kazimierz w
Litwie na ten czas mieszkał / Seymutąc z Pany Litewskimi około przywroce-
nia Lucka y Podola.

Przyjechał potym Krol do Krakowa / gdzie go Zbigniew Biskup zburzał /
oświadczać z tego przyczyny być wszystkie przestępy y przykry porażki tego ludu /
y zgubę krain Koronnych / wskazać to namnię Krola nie ruszyło / Ktory po wtore
zaráz do Litwy na łowy wjechał.

Seymie podeyrzannym Pánom Litewskim w Parczowie z Polaki.

Rozdział VI.

Litwa na
Seymie Parczow-
ski niechciała.
Crom: Ad que
Comitia Litvani
non veniebant nisi
fides publica illis
a Polonia daretur,
verum ea nece-
gata est.

Krol Kazimierz
do Pánom Li-
tewskich wjechał.

Litwa się Po-
dola y Wołos-
nia wspomina.
Obnoxie servis-
tus.

Łożył potym Siem Krol w Parczowie / na ktor-
y Pánowie Litewscy przyjeżdżać nie chcieli / O czym też
Długosus y Cromerus pisał / ażeby im pierwszy gleit wolnego
spokojnego y bezpiecznego przyściania y odściania pa-
nowie Koronni dali / ale im takiego gleitu Polacy dawając
zabronili / aby się co nie włożyło sprzymierzeniu obojga naro-
du. Potym Krol sam ku Pánom Litewskim aż do Lom-
zow wyjechał / a do Parczowa ich z sobą przyprowadził / wskazać Gastolt nie-
chciał iść. A na tym Seymie Pánom Litewskich toż było zadanie c. y. pier-
wey około wrocenia Podola / Lucka / y innych onych państw Zankow / y wołos-
ści / też około poprząwienia sprzymierzenia / Ktore powiadali / iż Pánowie Polszczy-
bez ich wiadomości z wielką Litewską zelżywością / y iżko powinney albo ob-
wiazaney niewolej oświadczeniem napisać.

Tak tedy.

Tak tedy na ta ich rzecz Zbigniew Biskup Krakowski wszystkiej Polski imie-
niem odpowiedział/ zbijaąc im to dowodnie/ iż oni bez swej wiadomości sprzy-
mierzenie być powiadali: Abowiem Maciej Biskup Wileński / y inszy Panowie
Radni Litewscy nie mogli się tego zaprzec/ iż to sprzymierzenie potym pochwa-
lili/ y przysięga potwierdzili/ y wspolek tej o Podolu / y inszych Samkach wy-
znali/ do Polskiego prawa ich przynależec. Pozwolili im tej tego Polacy / aby
sobie w tych rzeczach wybrali Comissarzow / albo Sedziow / y iednaczow do
spolney ugody/ chociażby chcieli y samego Krola spolnego Pana. A gdy na to
Panowie Litewscy nie przyzwolili / a iżby z zaigrzonymi wmysły nie odrachali/
zdało się Polakom przez cały Rok te sprawę zawiesić do drugiego Seymu na
tymże miejscu.

A Latopiscze Ruskie/ y Litewskie wszystkie krorychem dwanaście na to zgła-
dzał/ inaczey skutek tego Seymu opisywa sprosta tymi slowy: A bedac dzie Kazi-
mirzowi na Koronie Polskiej / y na Wielkim Kniastwie Litewskim / w rok po
Koronaciey uczynił Siem wálny w Piotrkowie / na którym Seymie Panowie
Koronni prosili Krola/ aby im złożył drugi Siem w Parczowie/ na którym aby
y Panowie Litewscy byli: wmysliwszy to tajemnie sami w sobie bez wiadomoś-
ci Krolewskiej/ Panow Litewskich poimac y ossadzić w Zieństwo do Korony
przywrocic/ tak iako przed tym z Pany Ruskami y Przymyskami uczynili/ Prze-
mysł zasiedli. A gdy się na ten Siem Panowie Polscy / y Litewscy do Parczow-
wa ziechali/ Tam Panowie Litewscy staneli wszyscy w okopie obozem / a przez
dwa dni iezdzili do Panow Polskich do Rady / A trzeciego dnia niaki Andrzej
Polak Rohatynski dowiedziawszy się między swymi za pewne / że Panow Li-
tewskich miano poimac/ wezwawszy ich do rady/ przestrzegł w tym Jana Gła-
stolca Woiewode Wileńskiego/ y Bieizgalę Starostę Smodzkiego / którzy zmo-
wili się z inszymi Pany/ nie powiadając nic Slugom swoim/ wyścachali z obo-
zu/ y uciekli do Brześcia. A chcąc doswiadczyc powieści Rohatynskiego/ zostali
wili na miejscu w Parczowie oboz/ y nieco slug / A w tym Panowie Polscy nie
malo ludzi w liczbie posłali/ którzy na oboz Panow Litewskich nastoczyli/ Ale
w obozie niktogo nie zastali/ tylko slug malo/ a woźnice / y tym dali pokoy. A
rozmysliwszy się że to byli złe uczynili/ tegoż czasu wozy y slugi za nimi do Li-
twy odpuscili / y od tego powiada czasu stala się wielka niemilosć między
Pany Litewskimi / y Polskimi / Jakos Jan Gastolt Woiewoda Wileński / y
Iwasko Moniwid Woiewoda Trocki / Herbu Leliwa / y Bieizgal Starosta
Smodzki/ y Piotras Mongierdowic Marszałek Ziemi / y namiestnik Nowo-
grodzki/ y Radziwil/ Herby ktore na Braterstwo byli od Polakow za Jagiela
pobrali/ zas im na zad odesłali / a swymi starymi pieczetowac się poceli/ y
wiele złego Polakom za to myslili/ wszakże Krol Kazimierz w to się
pilno wlozyl/ y Polakow z Litwa do zgody przywiodel/ bo
y Cromer pisze/ iż Krol rospuscilwszy Siem / do Li-
twy zaraz na łowy / ale podobno rychley
dla spolney oboygá narodu zgody w
tym zaigrzeniu / iechal.

Swiadekwa:
Latopisczow o
skutku Seymu
Parczowskiego.

Litwa wropona
w Parczowa sta-
nela.
Andrzej Ro-
hatynski prze-
strzegł Litwa-
Dziem tej mo-
wi Cromerus:
Castoldus tamem
venire renuit,
podobno się te-
go przestrzegali.
Słowa Latop-
isczow.
Przeczona nie-
nawisć Litwy
y Polack.
Ziś to był Jo-
wasko Moni-
wid nie on co
go dal ściec Si-
gmunt Brac
rodzonn.
Litwa Pola-
kom Herby odes-
łała.

O Lucku przez Litwę vbie.

żonym / y śmierci Swidrigielowej.

Rozdział VII.

Litwa Lucko
po Swidrigielu
leżycie.Swidrigiel y
Michajło Si-
gmuntowie w
Winnie jednym
razem pocho-
wani.Polacy chcieli
Litwę Lucko
odbić.Polacy Litwie
zaprzęli obłogę
dodawać.
Kazimierz stawa-
ł na swoje rą-
ce.Siem w Sedo-
mirzu.Krol Kazimierz
wieceń Litwę
młował.

Otu pánstiego 1452. Miesięca Lutego Książę Bo-
lesław Swidrigajło Olgerdowic Brat Jagielow / wiel-
ka niemocą zemdlony w Lucku umarł / a Zamek Lucki Li-
twie / ktorzy zaraz wielkim pedem przyleżeli / podać kazat.

Tegoż też czasu Książę Michajło Sigmuntowic / ktorzy
był do Moskwy / iakoż ius dwa kroć wyszł / zbiegl /
w Monasterze otruty umarł / obudwu ciała do Wilna przy-
wieziono / y w Kosciele S. Stanisława na Zamku pochowane sa / a Litwa Lu-

cka osadziła / y włości przyległe z przygrodkami osadziła / y Włodimirz Zamek
z Miastem spalili / stad wielkie burdy wrosły / gdy Polacy zgrzytali na Krola /
iż za tego wola Litwa Lucko wzięła / iako powieszono. A urządzili to aby Slacha-
ta Małey Polski Włodimirski Zamek przez Litwę spalony z nowu zbudowa-

li / y Lucka wszelkim sposobem pod nimi dobywali / ale nie nie sprawili pánowie
Polscy sta swoia rada dla boiażni obráżenia Krolewskiego / wśakże Podstara-
biemu Koronnemu Zupnikowi solnemu przykazali / aby żadney broni do Lucka /

choćby też sam Krol kazat / nie dopuszczał dodawać / czego gdy sie Krol domie-
dziat / strogo sie rozgniewał na Zbigniewa Cardinata / y na Crakowskiego y Sedo-
mirskiego Woiwode / y postat na nich starzyć sie na zjazd Wielkich Polaków /
iż go oni Krolestwo vpornie odsadzali. Jakoż potym w Sedomirzu na Swiatki

Krol miał Siejz dla pomścenia sie tej krzywdy swojej / na ktorym z Pány spo-
nie o zelizwosc swoje erpostulował / ale mu Zbigniew Cardinat na wśetko sie
roka rzecz odpowiedz uczynił / strofując go z tego iż Litwie wiecey niż Polak-
om życzył / y z nimi vstáwicznie w biesiadach / y w porządach obcowal / y Lucko
z Podolim gwoli im od Polski dopuścić oderwać.

Rychło potym Tatárowie do Podola wtárgnuli / a Rowu Zameczku do-
bywszy (ktorzy potym Boná Krolowa znornu zbudowali / y Borem przezwá-
żano Nowem) z wielkoscia łupow wyszli.

Siem w Sirádzu z Litwą.

Rozdział VIII.

Cromerus: Eadē
que pridem cano-
tilena, a Lituanos
rum Legatis sus-
perbē non sine ni-
is repetita.Tajemna rada
o Litwie. Cro-
fol. 338 y Diu
908. Herb. 189.

A Seymie Sirádzkim Pánowie Litewscy przez
posły swoje tegoż czego y pierwey strogo / y zafale z pogroźką
woyny rozzerwania vpominali sie od Polaków / ktorym pá-
nowie Koronni łagodna y vkladna odpowiedz dali / a Krol
vpornym náleganum do przysięgi / y potwierdzenia praw / y
wolności Koronnych przywodzili / ktorzy ius od nich serwsad-
ziśniony / z ośmiu przednieyszych Pánow Koronnych rade tajemna miał / a
goy to

gdy to przywodził / iż na ten czas nie mogli dosyć pánów Polskich zadaniem uczynić / dla niebezpieczności głowy swojej / y odwrócenia Litwy / wprosił w nich na rozmyślenie rok ieden / aby tym czasem Lucko / y przednieysze Zamki Litewskie w moc swoją pobral / y skarby wszytkie Wielkiego Księstwa Litewskiego do Polski przeniosł / y przywiedli na to pánowie Polscy Krola / iż im te obietnice zapisem swoim z pieczęcią / y podpisem reki potwierdzić musiał / do czego też oni pieczęci przyłożyli / a Arcybiskupowi do zachowania zwierzyli / y s tym się z Sejmem rozstali.

Cromer. Tefanum
rumy. Lituanis
cum in Poloniam
transferet.

Pod tymże czasem Tatarowie znówu do Podola wtargnęli y włości wszytki aż do Lwowa zburzyli / a gdy się już z plonem wyciągać do Hordy zmyśli / po czterzy kroć się wracali / a ludzi którzy byli z skrytych miejsc na żuwo wysli / w niedzina niewolą pobrali. Dla czego Krol Ruska Slachta z Janem Czerwskim / y z Teczynskim Woiewodą Brakowskim / y z Wołochy posłał / aby Tatarskiej srogosci odparli / a sam do Litwy / choć w ten czas wielkim powietrzem morowym wdrążony / na łowy odiechał. Ale niż się naży na Tatarzy zgotował / oni z wielkim plonem do Hordy upli. A była rzecz podeyrzana / iż Pánowie Litewscy tych Tatarow przywiedli / bo natychmiast Gastold z Moniwidem wyprawili Radoszila Marszałka z wielkimi podarkami do Sachmata Carza Zawolskiego / dziękując mu za te posługi. Ale gdy do nich iachał Radoszyl / trącił w dzikich polach na woysko Leigieria Carza Prekopskiego / który był poraził Sachmata Zawolskiego / z Podola z łupem ciagnącego / tam tedy był złupion ze wszytkiego Radoszila / a ledwo nagi wolno puszczony.

Tatarowie się
po czterzy kroć
wracali na
Podole.

Powietrze mor-
rowe w Litwie
Polacy na Ta-
tarów omieścili.

Nadzwili do
Tatarow z po-
darkami.
Carz Prekopski
Zawolskiego
pogromił.

Nadzwili stu-
plon. Cromer.
fol. 339. secunda
editionis.

Sachmat do
Litwy wiele / y
poimany od
nich.

Sachmat też Carz Zawolski wieleżąc z dziewicią Synow / y z Muzami / także z Gulany przednieyszymi swoimi Pány do Litwy / iako do przyjaciol przyiechał / ale go nadzieia omylila / bowiem był poimany od pánów Litewskich (co samo Litwa z podeyrzenia przywiedzenia jego na burzenie Podola wywodzi) y potym gdy chciał uciec / za Bujowem dogoniony / a w Rownie pod strażą aż do śmierci był chowany od Litwy / aby się tym zachowali nieprzyjacielowi tego Leigierowi Prekopskiemu.

Pod tymże czasem roku 1453. dnia 29. Maja / Machomet Turecki Cesarz poraziwszy Karaimaniskie waleczne Kija / wziął w przymierzu Constantinopol / Miasto sławne / wielkie / morzem ze trzech stron otoczone / Stolica y głowa Cesarstwa Greckiego / A do tego Turkow pomógł mijał Gertuk zdrajca / Pan Grecki / który do Turkow wieleżąc / wskazał im sposob skurmu / y gdzie były słabieysze miejsca ku wzięciu Miasta / którego potym Machomet Cesarz miasto podarku dał siewierowić / obrzodziwszy się tego zdrada.

Constantinopo-
le wzięte.

Gertuk albo
Gertuk zdraj-
ca.

Isidorus albo Sidor Metropolit Bujowski / który ono był Cardinałem na Synodzie w Florency / od Eugeniusza Papieża uczyniony / zebrałszy niemalo Slachty y Kycerstwa Ruskiego / przebił się przez wielkie woyska Tureckie / y przyśledł był na pomoc Paleologowi Cesarzowi do Constantinopola / Tamże meźnie dołazował z Ruskami / gdzie y Cesarz sam Paleologus w skurmu / gdy chciał z innymi z Miasta uciekać w Bramie był ułoczony / a potym umartemu głowę ścięto / która przyniosł Janczaryn ieden za wielki podarek Cesarzowi Machometowi. Tak to Miasto sławne y po Rzymie pierwsze na świecie / Zelepontem y Proponticem Morzami podlane / wielkie / iż go jest w okrag na sześć mil albo wiecey w murze / pogani aż do dzisiejszych czasow z wielkim upadkiem wszytkiego Chryścianstwa trzymają.

Isidor Metro-
polit Kuen-
ty Constanti-
nopola / Dru-
m te: cyton Eu-
reum in Historia
suffia. in gesta
Wladislai Pog-
sumi.

O którego Miasta wzięciu / y jego położeniu / y zacności / opisałem w innym Commentarzu moim seroko y dowodnie / który potym iesli Bog mi tego żywota przedluzi wydam na światlo / bom sam w tym mieście roku 1574. mieszkał niedziel

20. gdyem też wiele inſych Miałſt y krain Turckich w ten czas zwiedził / a teraz to opuſzczam / abyſz ſie nie zdał Greckich albo Turckich Hiſtorii piſać. Przeto do Litewſkich ſpraw przedſiewziętych przyſtępniz.

Tegoż czasu Iwan Xiążę Oſtroſkie y Jan Laſcz w dzień Wielkonoſny Tę carów według Niechowiſſa y Trebowle porażili na głowę y pobili / tak barto 13 żaden Pogańin nie uſzedł / czego y Cromer lib. 22. w tyſłowach poſwiada / 34 / Ita ut ne unus quidem euſiſſe exiſtetur, a wiażntow 9000. nąſy odbili y inſe lupy.

Trzecim Sennie w War. czowie Polaków z Litwą y w Piotrkowie.

Rozdział IX.

W Roku Pańſkiego 1453. Mieſiąc Czerweć / gdy Macias Biſkup Wiłenſki umarł / złożył Krol Kazimir Polakom y Litwie Siem w Parczowie / na który pánowie Litewſcy nie przyſchali / obawiając ſie y dając przyczynę pánom Polakom / niewiem jakich zdrádných záſſadek / podobno onych co ich Łatopiſiec wyſſey ſwiadeczy / Cromerus też fol. 340. ſecunda editionis mowi / Inſidias neſcio quas cauſificantes. Ale jednáł poſtów przyſtali / Janá Chodkiewicá / Tamięſniká na ten czas Witebſkiego / Rádziwila / Mikoláſa Páca Stároſtę Lidſkiego / y Márſzałkow trzech s powiatow / także poſtów z Woiewodztw.

Postowie Litewscy na Siem.

Odwrotem Pa now Koronnych Litwie.

Compromiſſa Krow na wgość z Litwą podać.

Krol 14 Litwa

Krol Pſczelno albo Maciora nie ma jedná.

Upomináli ſie ci poſtowie u pánow Polakow tegoż co y na pierwſzych y przeſtłych Seymach / aby było poprąwienie ſprzymierzenia / a Podole y Wołyń Wielkiemu Xięſtwu Litewſkiemu iáko właſność tego wrocili. Ukazáli im na to pánowie Koronni Priwileia Jągielowy / Witoltowy / y Swidrigielowy / a ich ſámych dowodami Litwa z tey właſności zbijałi / gdyż oni ſámi mowili / Podole y Wołyń od Jągiela Krola Polſkiego Witoltowi być záſtawione we czterdzięci tyſiecy czerwonych złotych / ſkąd iáwne ſie okázowało / iż ony nie mia práw Polſkiego były / a poſmierci Witoltowej weſpołec s pientędzi w dzierżawę Jągielowe ſłuſnym ſpadkiem przeſtly. Podawali im k temu Polacy Compromiſſarzow / iáko y pierwey / albo Krolá / albo Papieżá / albo Ktoregoby inſzego pána Chrzeſciáńſkiego chcieli / Litwá zaś Tatarskiego Cárzá / albo Ceſárzá Chrzeſciáńſkiego podawátá / Ktora rzecz gdy ſie Polakom zdátá nieprzyſtoyna / z niſczym odpráwili poſtów Litewſkich. Koſtował też ſam Krol / y pá trzyl w tey rzeczy ſzodku z niſtórymi pány Koronnymi / aby to było na drugi Siem odłożono / ale tego nie dopuſćili Polacy.

Potym ſłuchano poſtów Xiążat Mázowieckich / Władisławá / y Bolesławá / ktorzy ſie upomináli Tykociná y Goniądzá od Litwy wziętych / Którym gdy Krol bez Rády pánow Koronnych ſrogo z pogroſtá odpowiedział / iż to Litwá ſłuſnie wezmá / był zſukan od Zbigniewá Cardinálá / iż ſie Krolowi przykrymi ſłowami ani wezmá / żadnego obrażać nie godzi / przytoczywſy te przy powieſć / inter apes quoq. Regem aculeo carere, iż y Krol między pſczolami jedná nie ma / Którymby miał kſać ſwoich / zwłáſzczá Xiążat Mázowieckich towarzyszyſtow y przyiacielow Koronnych / ze krwie Krolow polſkich idących.

3 Parczowá

z Párczowá ná drugi Siem Krol do Piotrkowá zázraz iáchał / ná dzien S. Janá Chrzciciela náznáczony. Tam Krolowi Arcybiskup Gnieznienski wkázał ony obietnice y zapis / ná ktorým sie był Krol przymuſzony zápisat / y obwiazat Polakom ná obietcie Zamkow niſtórych Litwie / y ná przyſięgę / iákom to wyſſey w zamknienu Seymu Sirádzkiego polozył / według Długoſá / y Cromerá / zádalitedy Pánowie Koronni od Krolá / aby wždy iuſi oney obietnicy ſwoiey doſyć uczynit. Potym wziáwſzy ſobie Krol ná rozmyſlenie dzien / odpowiedziat pánom / iż ſie mnie nie godzi przeciwney przyſięgi czynić / nád pierwszą przyſięgę / ktorą Litwie uczynit / gdy mia ná Wielkie Kieſtwo wybráli / y podnieſli / wſiákie moge dáć wam przyſięgę / ále taką iáko Krol Polſki / á nie iáko Wielki Kiegdz Litewſki.

Długofus/Erasmus fol. 34.
Herbort. 291.

Krol 34 Litwa

Idáła ſie tá przyſięgá pánom Polſkim nieſtáteczná / podeyrzáná / y ſámo-
lowná / przeto porzeli nálegáć weſpolet z Sophiá Krolowá / Mátka Krolow-
ſka / aby Krol tych Kłuczek poniechał / á poruczynyſzy Komurólwié Kieſtwo Li-
tewſkie / Rzecz poſpolitá Polſká ſam przeſie áby pilniey ſpráwował / Litwa-
now áby od ſwego obcowánia / y ſpolkowánia oddalił / czterech Pánów przed-
nieyſzych z Senatu Koronnego iáwnie náznáczonych / y miánowánych áby do
ſwey rády przypuſzczáł / á z ich wyroku y zdánia wſytko ſpráwował / á coby
krom ich zdania było ſpráwiono ábo uchwalono / áby ty wſytkie rzeczy iáko
niſzemne / y niewáżne byty / ieſliby tego Krol nie uczynit / powiedzieli / iż nie-
chcá dluzey czekać / użby ſiebie / y Rzeczy poſpolitey inſym ſpoſobem opátrzyć
nie mieli / á zázraz ty ſłowá ſwoie uczynkiem y ſkutkiem potwirdzili / gdy ſie zo-
bopólnie wiára y ſlubem ſeden z drugim obwiazáli / zádnym ſpoſobem Dyezyny
ſwey nieodſtępowáć. Tym potym ták upornym zádanum / y teſ groźbám po-
ruſzony Kazimierz / przyſięgę iákiey proſili dáł.

Cromerus Capti-
osum id. uis iuran-
dum re uera
zowie.

Lituanos a ſuo
contubernio amos
ueret.

Condicio Krola
mi od Polakow
podane.

Do dziewiatego dnia w ten czás trwał ten Siem / ktory iáko nowá y nie-
zwyczajná rzecz / iż ták dlugo trwał / Długoſ wspomina / cożby ſie dziś temu
dziwował / gdyby tylko Mieſiacy náſe Seymy przewłoczzone być bez pewnego
ſukku rzeczy widziat.

Siem 9. dni
długi.

Potym Krol Kazimierz z tego Piotrkowſkiego Seymu do Krákowá przy-
iechawſzy á tylko dni zmiéſtkawſzy do Litwy odiechał.

Kazimierz do
Litwy.

Tego teſ Roku Oſwiecimſkie Kieſtwo w moc Korony Polſkiej przyſzło / y
Slácha wſytká onego Kráma Krolowi przyſięgá / A Jan Kieſze Oſwiecimſkie
władzey wſytkiey muſiat wſtápić / wziáwſzy pewną ſumę pieniedzy.

Kieſze Oſwie-
cimſkie ſkupione

Rozruchu Pruffakow prze- ciw Krzyżakom / y o Wáſzeńſtwie Krolew- ſtum / á przyteciu Pruffow w poddanie.

Rozdział X.

A ten czás Roku 1454. wielkie rozruchy zaczęły ſie
w Pruſiech od Sláchy / y Mieſezan przeciw Krzyżakom /
ktorzy wielkimi Krzywdám od nich uciénieni / ſpiánowſzy ſie
miedzy ſobá wiele Zamkow y Miaſt wyrzuciwoſzy z nich Krzy-
żaki pod moc ſwoię przywrócili.

A wyprá

Wacława Strypkowskiego

A wyprawivszy do Krola Kazimierz za cne posły / z których był starszy Jan Bassenus / ony wszyscy Samki / z Miasty / y wszystkie Pruska ziemia / Pomorska / Culmieniecka / y Michalowska w moc mu podali.

Tegoż też czasu 9. dnia Sebruarja pierwsza Matzontka Kazimierzowi do Krolowa przywieziona / Elizabeta Albrichta Cesarza Rzymskiego Corta / a Siostra Ladislawa młodego Czeskiego y Węgierskiego Krola. A iż sie Cardinal Zbigniew / y Arcybiskup swarzyli / którzyby z nich godniejszy był / Matzienstwo dawac / wlozyli rewtciwość potym na Jana Capistrana Wlocha / Kaznodzieie wczonogo / y prawie Maza swietego / Zakonu Bernardinow / który był z Rakus przez Zbigniewa Kardinala proshony przyjechał do Krakowa / ale iż ani Niemieckiego ani Polskiego izyka rozumiał / Zbigniew to Cardinal odprawil / a Arcybiskup nowa Krolowa pomazal y koronowal.

Stargd na
Krzyżaki.

Sluchano potym poslow Pruskich w Senatorstkim kole / którzy dluga oratija skarzyli sie na Krzyżaki o srogie a prawie zwierzecze zniewolente / Dobr y Matzienstwa własnych pobieranie / y wyniszczenie / jon y dzierweczeł hantebne posromoczenie / y inke nieznośne vciski od Mistrzow / Contorow / y ich Stargost calze Drzemonkow wylczajac. Prosiac aby ich Krol / y Senat koronny w obrone y w poddanstwo przyjal. Tymi tedy ich prośbami Krol / y panowie Polscy przypedzeni / aby tak piekney y niespodziewaney occasiey nie opuścili / ktoraby sie potym trudno tracic niela / y za ktoraby to co ich przodkowie do Krzyżakow przed tym veracili / takwie odistac a do Korony przywrocic mogli / przyiali Prusakow w poddanie y w obrone. Postal tedy Krol zaraz Andrzeja Biskupa Poznanstkiego / y Jana Komiecpolskiego Kanclerza Polskiego do Prus / przed ktorymi Slachta / y Miesczanie Pruscy / Culmienscy y Michalowsky wienosc / poslusienstwo y poddanstwo Krolowi Kazimierzowi / y Koronie Polskiej vczynili / y Samki wszyscy tym ktorym Krol kazal podali.

Siem w Brze-
sciu Litewskim

Siem w Le-
czycy.

Gontadz / Tuto
ci / y Węgrow
Litwie przys-
ladowe.

Jachal potym Krol do Litewskiego Brześcia / gdzie trocki czas z Pany Litewskimi Seymowal / y takawie siem osiarniac prosil / aby bronili przesecia przez Smodz Lislanckim Krzyżakom na pomoc Pruskiemu Mistrzowi. To poslanowivszy zaraz do Leczyce na drugi Siem w Miesiacu Maju stojony iachal. Tam Kiazeta Mazowieckie vpominaly sie v Krola / y v Litewskich panow / aby im Gontadz y Tykocin / takze Węgrow byly wrocone / obiecuiac Krolowi wszystkie woyska swoje na pomoc przeciw Mistrzowi Pruskiemu poslac / ale sie prozno vpominali / bo Litwa Krol przy tym zostawil / obawiaiac sie ich rozgniewac / aby nie wziali takiego porozumienia z Krzyżaki Pruskimi / y Lislanckimi / a iż też te Miasta z dawna do Litwy sluzily.

Podanie Prus-
kow skuteczne.

Z Leczyce zaraz Krol iachal do Prus w wielkim a ozdobnym poczcie panow koronnych / Tam w Torunu / w Elbingu / y we Gdanstu od Senatorow Slachty / y Miast wedlug swietego obrzedu Przysiega odnowiona byla / w slowa Krola Kazimierza / y potomkow iego Krolow Polskich / Biskupi też trzey / Culmiencki / Pomezanski / y Sambirski przysiegli / a czwarty Biskup Warmiencki byl przy Krzyżakach w Marienborku / wshakze Capitula iego albo Collegium przysiege vczynila.

Malborg pro-
sno oblejon.

Mial potym Krol w Grudziadzu Siem z Prussaki / tam podatek albo pobor vchwalili z poglowia dla zaplacenia Czechom Solnierzom / ktorzy byli Malborg od Slachty Pruskiej pod Krzyżaki oblegli / a placono im po 26. zlotych na kon / na trzy Miesiace / tych tedy rospuszczone / albo dla tego iż byli drogonaici / albo dla waplirwey wiary / a na ich miejsce Krol swoy dwor pod Malbork wyprawil.

Tamze Pruskie ziemie wzily vnia z Korona iako w jedno ciasto spoione / Szesnascie

Szesnaście też Pánow Rádných z Sláchtę y z Miast wybrano / Ktorzyby záw-
 łoży z Krolim o Rzeczypospolitey Pruskiey rádzili / tamże im Cká wšytki / y my-
 ta ná ziemi y ná wodzie / y podatki od wagi álbo funtá / Ktore po Niemiecku
 zwano Suntzol / álbo Grinczol / dwa pieniądza od káždęy grzywny / y Tarzas /
 Ktorá dań pospolicie wieprzem zwano / Krolim odpuscił. A Gdańszczanom /
 Ktorzy Krolá ze wšytkim dworem wielkim Kostećm wtćwie przyieli / osobliwie
 Krol odpuscił siedm set grzywien z Mieyskiego dochodu / Ktore Krzyżakom
 ná káždý rok płacili / K temu młyny wšytki Mieyskie / y Żulawe młieyska / Kto-
 ra Wiślá / Morze / y Gory otoczyły / dárował im / tylko sobie trzymaście Wsi /
 á dwa Solwarki wyiał / á powatek Mieyski z tego wšytkiego iedno dwa tysia-
 cá złotych czerwonych im wstáwił / z czego pirwey 60000. złotych czerwonych /
 iako Wapowius piše / y Cromer z tego świadectwá / przychodziło. Też áby ná
 Kóždy Rok Mieścianie przez cztery dni Krolá ze wšytkim Dworem Kostećm
 swym podeymowali / á miasto Zamku słuczonego / áby Krolowi páłac z Kós-
 towy w Mieście / także Spichlerz dla sypania zboża / y Stáynia zbudowali.
 Przyniechali potym postowie od Papieży / od Cesárzá / Curfierstow / od Phi-
 lippá Burgundiyskiego / Ludowiká Bawárskiego / y od wšytkich Niemieckiey
 Kseże Kiazet / prosiąc Krolá / áby Krzyżakom iesli co wystapili odpuscił / á
 Prussy im wšytkie wrociwszy sam ná wojne Turecká / dla odiecia Constantino-
 pola / áby z nimi woyská swoje złączył. A Krol Kazimierz (izby dluzey Niemie-
 ckich Kiazet / Ktorzy przeciw niemu wojne zá Krzyżaki podnieść myslili / ná-
 słowie záwieścił) nie infego nie odpowiedział / iedno iż w tych rzeczách ma wy-
 práwić ná Siem Frankfordiensti / Ktore Miasto iest ná Rzeká Menem / Pośly
 swoje.

Nadanie wola-
 ności Prussom
 y pátow wje-
 nie.

60000. ban-
 Krianiatom
 i Gdańská.

Frankford ná
 Menem.

W niešťesliwej Bitwie Ká- zimierzowej z Wóstrzem Pruskim u Choy- nic / Roku Pánstiego 1 4 5 4.

Księgi XIX. Rozdział I.

Do Wielmożnego Pána Jana Wólminskiego /
 Castellana Potockiego / Krewskiego Stárosty.

Krol Kazimierz gdy przyiél w obrone Prussaki /
 Záraz podniósł mysl swoie ná hárdę Krzyżaki /
 Stume / Brodnice obległ / y Málbork ich głowe /
 Zás pod Choynice woyská wiódł z Polski gotowe.
 Stume wziął przez podanie swych Żolnierzow mešťwem /
 Litwá teź ráutowáká Polaków Kycerstwem /
 Pieć tysiecy ieźdnych im ná pomoc posłáli /
 Sudumuntowicu ich pod spráwe podáli.
 Kuczuł / Stanko Kosciewicz / z Janem Jlinicem /
 Przy tych z Bohdanem Inrgi Wól / Andruskowicem /

Stuma podá-
 wa.
 Dlechno Sud-
 muntowie he-
 man ná 5000
 Litw y Tár-
 row pod Choy-
 nice przyie-
 gnał.
 Kuczuł / Stan-
 ko Kosciewicz /
 Jan Jlinic /
 Bohdan Wól-
 drusiewicz / y

Koty

Turci Wot
Notm: Strzowie
Litewscy.

Lukas z Gorki
Poznański Sta
nislau Ostro
rog Książki Mi
kolan Szarle
Jaworobzawa
ski / Wojewodo
wie / Derstaro
Kutwianki Ca
siellan Koiper
ski / Hermano
wie Polczy.

Kancelarz Ko
niepolski.
Dubia Alea
Martis.

Vi vel aurigarū
suorum flagellis
hostes in fugam
actū iri iactarent

Straz Polska
Niemiecka po
rąbiła.

Wieczor bitwa

Experuntq; tres
pidare, i; qui nun
quam armatas
acies aspexerunt.

Bitwa sroga.

Koty wiedli ktorych Krol obaczynosy w sprawie/
Weselił sie / y Litwie dziekowal kaskawie.
Polakow Lukas z Gorki z Ostrorogiem rzadzil/
Szarleiowi z Kutwianiskim Krol dwor swoy przysadzil/
Bo ci czterzey Hetmanstwo sobie przywlaszczali/
Alez co wojna y bitwa bez humny nie znali.
Kancelarz vsilnie Krola a mądrze odwodzil/
Widzac mlode Hetmany by bitwy nie zwodzil.
By z piacia tysiac czekac Czarnkowskiego raczyl/
A iz wtpliwy skutek wojny by obaczyl.
Ale Wielcy Polacy rzekli / iz wojnice
Naszy Niemcow zapedzic moga przez swe biece/
Tak gdy bitwy wolali / Krol na ich zydanie
Przyzwolil widzac w nich chec z Niemcy na potkanie.
Z przygody straz Niemiecka na nasze trafil/
A jedna z druga bitwe ogromna stoczyla/
Naszy jeden odniesli zwyciestwo acz trwawo/
A Krolowi o Niemcach dali pewna sprawe.
Juz Phebus tchniace Konie do Morza prowadzil/
A Hesperus tez chmury obkoczne zgromadzil/
Gdy Ludwik Mistrz Krzyzackie vphy wywiodeł swbie/
Przy nim Zegantsich Kiazat / Rudolph Baltzar dwoie.
Bernard / Sumberg Czech Niemcow / Morawcow / z Sarony/
Osin fendlow miał pod sprawa / iz nim Rzeskie zagony/
Naszy tez z Litwa w siedmi sie Polkow zhytowali/
A z obudwu stron traba znal do bitwy dali.
Lecz w naszych ona pierwsza chec zaraz vstala/
Gdyz ich wietka czesc zbroynnych nigdy nie widziala/
Ktemu na błotnym miejscu / y Zraskim staneli/
Wzastze siniele do siebie z obudwu stron brneli.
Niemcy dasticht vnd krzyczę / Polk belm / az grzmia lasy/
Gardla tez rozdzielali glosem wrzeszczac naszy/
Bebny y traby glosne dzwiek dawajac huczno/
A Niemcy zas z spissami piechy ida buczno.
Konie rza / grzmot gdy zbroie o zbroie chrzeszczaly/
Z rusnic rezast dym / a strzaly pierzyste swisczaly/
Kopie naszy lomia / Niemcy tez swe drzewa
Drozyste w naszych topia / az z koni sly trzewa.
Proporce y choragwie z obu stron sie chwieja/
Zbici lecz a ranni zas stekajac mdleja/

złapym

Naszym Mars w pierwszej bitwie potużył kaskawie/
 Rozgromili Niemieckie wphy w przedniej sprawie.
 Baltzar Zegąnskie Kigze zabit / Sumborg żywy
 Poiman / skąd nasz triumph sadzili prawdziwy/
 Ale zaś w tym Krzyżacy gwałtem nastoczyli/
 A znówu z zwycięzcami stogi boy stoczyli.
 Kurzy sie pył do Niebą z prochom poruszonych/
 A gniew smiałość podnieca w meżach zainfuszonych/
 Alz Niemcy naszych wsparli walczących bez sprawy/
 Gdzie sie dopiero wszczął huk / krzyk / trzask y boy krwawy/
 Bo Hetmanowie nasz swym ratunek dali/
 Niemcy naszych / nasz zaś Niemcow w tyl wspierali/
 A Litwa bez przestanku psowała im Frezy
 Z Łukow / w tym Niemcow walny wphiec przyszedł świeży.
 Tych posledni wph naszych widząc gdzie Krol stoiał/
 Pierzchnął / gwałtu niemając snać sie cienia boiał/
 Uciekli / a Krol krzyczy aby w sprawie stali/
 Lecz niepohamowanym nogam wola dali.
 Co widząc drudzy ktorzy w przednim byli byk /
 Ostraszeni z strasznego Niemieckiego krzyku/
 Pierzchneli po belinie za drugimi rożno/
 Krol za nimi hey stoycie / stoycie wola prożno.
 Bo porwanyszy sie wszyscy z ordinku swojego/
 Biezą bystro po niwach pola Choynickiego/
 Wrasnie iak kiedy w puszczy Sarny albo Łanie/
 Łowcowatrabá trwoży y chęrtow szekanie.
 Ony leśliwe w wphy dzwiek strasny chwytają/
 Głowy wzgore podnioswszy po skalach pierzchają/
 Tak nasz rospuścili swym koniom wędzidlą /
 A śący wiatr za nimi chwieie iako strzydła.
 Krol ich z uciezki głosem chrąpliwym hamuje/
 A gdyby sie zwrócili zwycięstwo slubuje/
 Tam mało y sam nie był na placu poymany/
 Alz od tych co go strzegli był ledwo przygnany.
 Iz też pierzchnął / a Niemcy po nim bystre konie
 Puscili / chcąc go w ktorej iak zalać stronie/
 Tamże naszych co z Krolew biegli rozzerwali/
 Iz sie rożno od Krola wszyscy rozblałali.
 Samych Panow Litewskich pieć sie zastawili/
 Aby Niemcow na sobie gonących bawili/
 h h

Enon bitwa
Kroja.

Doni de leja
tą Cromera.

Nasze piersze
noli.

Podobienstwo
wciatajacych.

Cromer: Quod
nisi vi abstractus
esset vius in ho-
stium potestate
venisset.

Litewscy Krol
mistrzowie prz
Krola zostali.

Zaczynam

Jak dzielny Wol który mnie od śmierci wybawił/
A krwią nieprzyjacielską strząły swe pokrwawił.
Teraz widzę o Boże iżes nie przebaczył/
Jeszcze mnie s państwem moim / gdyś takiego raczył
Dać mnie strożą w zginieniu moge rzec nie Wola/
Ale w iego postawie podobno Anioła.

Bo według Ła-
copiszow wsi-
stich Wol Ru-
ski Slachcie o-
bronit go z tu-
szelajac na
Krzyszta / a
czym wieksza po-
moc Krolowi
przypada.

Tak tey Bitwy nieszczęśliwey postępek / Pruskie Krzyżaków pisane stáro-
swieckie Kroniki / Ruskie / y Litewskie Łatopiszcze niektóre / y Długos opisuja/
Cromerus także lib. 23. fol. 347. secunda editionis, Niechomius fol 316. lib. 4. cap.
50. Wapowski fol. 278. Herbortus fol. 295. lib. 6. etc. wzmiankę czynią.

A Cromerus / Niechomius / y Długos te porażkę nie tak skodliwą iako sro-
motną być świadczą / bo ledwie 60. Slachcików ubito / z których byli zacniyszy/
Piotr Szekeczinski Podkanclerzy / Mikolay Moriski Chorazy Sandomirski/
Jan Zawise czarnego Syn / Starosta Kolenki / y Jan Riziniski / A trzy sta y
trzydzieci pomnianych / między którymi byli zacniyszy / Lukasz Grabia z Gor-
ki / Mikolay Szarlewski Woiewoda Inowłodzawski / Jan y Szczepan Tar-
nowscy / Jan y Mikolay Rytwianscy (a trzeci iak Łatopiszcze Ruskie swiada-
cza Derstaw Rytwianski Krola w scięcie z łajniem wyszedwszy wital) Jozef
Suchodolski / Jan Melstinski / Sendimoy Lezenski / Piotr Strykowski y Bar-
thłomiej Ogrodziński / A ci w Malborku w ciasnym więzieniu byli chowani.

Pobitych naszych trupow powiazawszy za nogi w rzekę konimi wloczyli / y
miotali przeciw ludzkości / Ktora y nieprzyjaciol pogrzebem wtacił / obozu
tez wszytkiego Niemcy dostali / w którym 4000. wozow skarbnych wziali.

A Łatopiszec Ruski bez dowodu napisany te bitwę przegrana z Jerzykiem
Krolem Czeskim pod Wraclawiem być kładzie / a żyłowanie / y wiecieżka Kro-
lewiska do Chojnic prostuje / w czym się nązbyć myli / co ia dowodnie po-
kazuje.

Dmowski Łatopiszczo w Li- tewskich czasem / mieyscem / y nieprzyjacie- lem o tym porażeniu Kazimierzowym.

Rozdział II.

Bitwa / iż Jerzyk Podebrándski na ten czas jeszcze
Krolem Czeskim nie był / gdy się ta bitwa / y porażka trąsiła/
Bo tego czasu Ladislaw młody Syn Albrichea Cesarza zmar-
tego (na którego był mieysce Ladislaw Jagielowie Krolem
Węgierskim wzięty) Krolował w Czechach / y w Węgrzech/
Ktorego Siostra rodzona Zelibiera Cesarzowne z przerzeczo-
nych Krolestw Dziedziczkę poial Kazimirz Krol Polski w
Matienstwo / mało co przed tą swoją porażką.

Wtora / iż ta porażka według wszytkich Cronikarzow pod Chojnicami
była / do których trudno miał Kazimirz wiec / bo Krzyżacy jeszcze na ten czas
Chojnicę trzymali.

Trzecia/ iż magnum chaos, daleki przeciąg wciąć z Wratisławia do Chojnic/ co iako żywo in rerum natura nie było.

Czwarty/ iż samis Látopisze przeciw sobie być te bitwa pod Chojnicami świadca mówiąc/ y wyciągnął dzie Krol Kazimirz ze wszystkimi wojskami Polskimi/ y Litewskimi/ do Chojnic/ a pod Chojnicami ich zżyłkował etc. Potym daley mówi tak w sprawie ciągnatku Wrocławiu.

Piąta omyłka Látopiszców/ iż co miał napisać defectionem, odrzucentie albo przekimienie Słachty y Miaszt Pruskich od Krzyżaków/ a poddanie w moc y w obronę Kazimirzowi/ dla których ta pierwsza bitwa była/ napisał/ przyślali powieda Wrocławianie/ y Słazacy do Krakowa posły swoje/ prosiac Krola Kazimirza/ aby u nich Panem byl/ a od Krola ich Czeskiego bronit/ na co Krol Kazimirz przyzwolił/ y wojskom swoim gotowac kazal/ Tak Látopisec.

Ale przeciw temu dowodney piše Niechouius lib. 4. Cap. 60. fol. 317. mówiąc: Anno autem Domini 1459. Rege Casimiro Lanciata commorante &c. To jest/ Roku Pańskiego 1459. Gdy Krol Casimirz w Leczycy mieszkal/ (nie w Crakowie iak Látopisec mówi) przyiechali do niego w piątek w dzień S. Barchłomieja Kada y Starszy Miaszt Wratisławskiego/ ktorzy swoim y Namysławskich obywatelow umieniem prosili/ aby ich w moc y w obronę swoje przyiac raczył/ a bowiem w ten czas gdy umarl Ladislaw Krol Węgierski/ y Czeski/ Jerzy albo Georgi z Podebrandu/ Hussowa Secta zarażony/ poczat byl troloować w Czechach/ A tym dano taka odpowiedz/ iż Krol woyna Pruska tak sie bardzo wwiklat y zacerudnit/ ze ich zadna miara przyiac w obronę nie moze. To Niechouius.

Długos zaś o tym serzey/ y Cromerus lib. 24. tak mowi: Sub finem Mensis Augusti, uenit ad Regem Lenciciam Wratislaviensem, & Namislaviensem legatio deditionem Oppidorum suorum offerens, &c. To jest/ na ostatku Miesiaca Sierpnia/ a Roku 1459. przed tym na Margines Kładzie/ przyszlo do Krola w Leczycy bedacego/ od Wratisławskich/ y Namysławskich Mieszan poselstwo/ ofiaruiac mu poddanie Miaszt swoich/ iż pod rozkazowaniem Gerzego Krola Czeskiego heretika ze wszystkim Słaskiem być niechcieli. Była powieda zaleconą ich pobożność/ y nabozenstwo/ ale im powiedziano/ aby sobie stad inąd pomocy/ y opatrzenia zadali/ Dla tego iż Kazimirz Krol bronit ich nie moze/ Pruska woyna zawiaklany/ wskakze iesliby pokoy z Krzyżakami wezmil/ przyiac ich moze.

Wapowski takze twierdzi/ y Bielscius z niego secunda & tertia editione fol. 278. iż sie im Krol z tego potrzeba Pruska wymowil. A tak Látopisec Litewski dowoodna prawda/ tak powaznych Kronikarzow z drogi wstapil. Na ostatek to pokaze/ iż Jerzy albo Gerzy Podebrandski/ Krol Czeski/ nigdy woyny iawnie ani wtarczka z Kazimirzem nie mial/ ale zawжды przed nim wlegal/ y lasce iego dla borazni Matiasa Krola Węgierskiego folgował.

Na przod Cromerus lib. 24. Niechouius fol. 360. y Długos piše/ Anno 1458. przyiechali poslowie od nowego Krola Czeskiego Jzego do Kazimirza przysmierza prosiac/ y wielkie pomocy przeciw Krzyżakom Pruskim/ y Krolestwa Czeskiego successia po smierci swojej Krolowi y iego Potomkom Krolewicom Polskim obiecuiac. A tym odpowiedziano/ iż Krol zawжды przyiazni z Czechy zachował/ za co też jada aby sie mu to w zaiem od nich oddawało/ etc.

Potym 1460. nie walczac z soba sprzymierzeli sie przez posly/ a mieli sie zjechać do Glogowa dla ugody o Posag Zelizbiety Krolowej Jony Kazimirzowej/ ktora byla Infans Bohemia, & Hungaria Regnorum legitima.

Ziechali sie potym 1462. do Glogowa gdzie sie sprzymierzeli przeciw Turkom/ y ugoda

Wratisławia
nie y Namysła
wzięte sie po
daje.

Przyiazni Ka-
zimirzowa z
Czechy.

y w godo spólnych Krolestw concludowali. Długos y Cromer lib. 24. Wapouius y Niechouius 319. lib. 4.

Potym Roku 1466. Krol Jryż postat woysko swoje na Wratislawiany/ ktorzy go niechcieli słuchac / Ale Hetman tego Scibor Tomaczowski Moraw- Czesłochowski Klastor zlu- plony. czył/ od Wratislawia do Polski wtargnal / a Czesłochow Miaszeczo y Klastor wylupil / y wolość okoliczna spalił / albo swowolnie / albo z rozkazania Krola swego Jrzego / ktory sie tez boial szczeniwego na ten czas powodzenia Kazimie- rzowego na Pruskiemi Krzyżaki. A gdy Krol Kazimirz przez Posly sprawiedli- wości zadal y Krola Jryżka / zaprzal sie iz o tym nie wiedzial / ale iednak chcac wszytki skody nagrodzić Kazimirzowi w Bitominu na dzien S. Andrzeja ziazd złożył. O tym Cromer fol. 387. secunda editionis. Tenze Jryż Krol Czeski arbitrem albo iednaczem brał sobie zawzdy Kazimirza / O czym tenze Cromerus fol. 392. editionis secunda.

Potym Roku 1468. za iego dozwoleńm nad włafnie Syny Ladislaw Syni starszy Kazimirzow na Krolestwo Czeskie przeciw Matiasowi Węgierskiemu byl naznaczon / O czym Długosus y Niechouius / także Cromerus pisa / pod tą condicja / aby Ludomila Córka Jryżkowa poiał.

Umart potym Jryż 1471. z puchliny nog w Heretyctwie Hussowym / a Razal wziac na Krolestwo Czeskie Syna starszego Kazimirzowego Ladislaw / O czym Niechouius fol. 320. Cromerus lib 27. Długosus / Wapouius / Bonfi- nus / Bielscius etc. y Kronika Czeska osobliwie świadczą przeciw Latopisczom / iz z poczatku Krolestwa Gerzy z Podebrandu Krol Czeski aż do śmierci z Cazi- mirzem Polskim żadney Bitwy nie miał. A tom dla tego acz z wielką trudno- scia mieysca Ziskorikow iak w gestych puszcach zbierając przypisal / aby ch prawde Choynickiey bitwy okazal / y aby Liewa prawdziwiey z pestronych zia- skoriy spraw swoich postepki / y porzadek według czasow mieysc y osob / poznala.

Krzyżacy sławę tego zwyciestwa Choynickiego wielką niż była wszytki Niemieckie ziemie napelnili / ale sie Krol zaraz staral / aby to ich wesele nie długie bylo / bo zebrałszy lud słuzebny z Czech / z Śląsk / y z Morawy za pieniadze / także Polskie powiaty ruszywszy / Zamki wszytki w Prusiech osadzil / y mktorych Miasz z Zamkami / ktore sie byly podaly Krzyżakom zwyciascom / dobył / a po- tym Miesiac Syczni / Słachta z Powiatow zima wdreczona do domow ro- Pobor po dwad- nascie grosh.

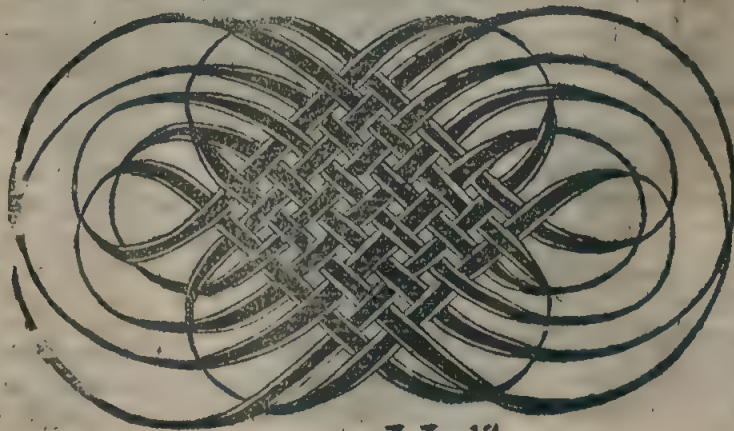
spuscil / gdy z każdej włoki postapili 12. groszy dawac na Słuzebne / Sam

tez Krol do Polski odiechal / zostawiały Andrzeja Teczynskiego Cula-

mienstiego / Piotra Szamotulskiego / Pomorskiego / y Jana Kola-

de Czechá nizney Ziemi Pruskiey Scárostaw z wo-

skiem słuzebnych Zolnierzow na swym miey-
scu przeciw Krzyżakom.

Macieja Strypkowski
Prosterek w Litwie przez
 Gastoltá / y o śmierci Olekka Włodimiro-
 wicá Książca Kijowskiego / Książ
 Stuckich przodk.

Rozdział III.

Erasmus fol.
 349. nie wspo-
 mija co by to by-
 ła za prosterek Li-
 tewskie / tylko
 mowi / Nouos
 quosdam motus a
 Gastoldo excitas-
 tos.

Pomoc Litew-
 ska Polakom.

S Roku 1455. Jan Gastolt Woiewoda Wilenski poburzył był inże Pány y Sláchte Litewską tu temu / aby Podola / y niektórych Zamków Wołyńskich pod Polaki mo- ca dochodzili / ponieważ Polacy niechcieli ich dobrowolnie na kilku Seymach wrócić. A tey śmiałości dodawała Li- twie zabawa wojny Pruskiej / co słysząc Krol Cezimirz / zaraz do Litwy iachał / a ty prostyki wkládnościami swojemi y obietnicami wsmierzył / y k temu przywiódł Pány Litewskie / aby spólna moc swoje złączyli z Polaki przeciw Krzyżakom / z czego się pierwey wymawiali / ale potym iako Łatopisec Litewski świadczy / z Janem Chodkiewiczem Na- miestnikiem Witebskim wielką pomoc Polakom / to jest / 8000. Jeźdnych Li- twy y Tatar postali / y 30000. czerwonych Złotych na flujebne pożyczyli z skarbu Litewskiego / iak o tym będzie niżej / acz tego Poljezy Kromkarze nie wspominają.

W ten czas w Wilnie cała Wiosna Krol z mieszkal / gdzie od wielu Książat postronnych poselstw słuchał / zwoławszy od Książecia Cárza Prekopskiego sprzymierzonego przyjaciela / który mu pomoc przeciw Krzyżakom obieco- wał / a iżby Wołyn y Podole Zamkami za tego żywota opatrzył / napomina- li / przeciw nieślatości Synow jego Cárzyków / y ludu Tatarskiego swowolne- go / abowiem się sam powiada stązał / a oni pokój y prośnowania nie sa cierpliwi.

Tegoż Roku 1455. od narodzenia Chrystusa Pána / a według rachunku Ruskiego od stworzenia Świata 6964. Alexander albo Olekko Włodimiro- wic Książ Kijowski / y Kopylski / Wnuk Olgierda Wielkiego Książ Litew- skiego / Ruskiego / y Smoleńskiego / mądry / dzielny / y na wszystkich sprawach pan / dług z ciata śmierci zapłacił / zostawił po sobie dwu Synow / Aniasza Michaj- ła / y Aniasza Siemiona. A ci gdy się chcieli po Dycu dzielić Księstwem Kijow- skim / y Kijowem Miastem / nie dozwolił im tego Krol Cezimirz / przed któ- rym mieli o ten dział sprawa w Wilnie / ale Kijow dał od siebie dziesięć Ania- ziu Siemionowi (ktorego potym Pánowie Litewscy chcieli wziąć na Wielkie Księstwo Litewskie / iako o tym będzie wnetże niżej) A Aniasz Michajło na Kopylu y jego przygrodkach wziął swoy udział. A od tego Alexandrá albo Olekka Włodimirowicá Olgierdowicá Książecia Kijowskiego Stuckie Książ- cą pisał się Olekowicy / ktorzy Pogonia / y Columny Herby z Czapka słus- nie noszą / gdyż sa od Olgierda Gediminowicá Wielkiego Książa Litew- skiego potomkami.

Tegoż też czasu gdy Krol w Litwie mieszkał / Zbigniew albo Zbyszek Car- dinał / y Biskup Crakowski pierwszego dnia Kwietnia umarł w Sedomirzu 66. lat wieku wykonawszy / a na Biskupstwie 32. lecie / wielki nieprzyjaciel Litewski.

Książ Olekko
 Stuckie umarł.

Książca Siu-
 ckie słabło do
 tektownicami pi-
 sa.

Zbigniew Car-
 dinał umarł.

Litewski / Bo y Korony Witałdowi na Krolestwo Litewskie nie dopuścił. W tenże czas Bolesław Książę Mazowiecki pobożnie umarł / czterzech Synów Conrad / Kazimierz / Bolesław / y Janusz / y dwie Corce Anne y Zophia zostawiwszy.

W Prusiech też Königsberg albo Krolewiec do Krzyżaków się sprzedał / y Knygowie się podać musiał. Także Stawicki Mazur Działdow Zamek y Miasteczko Krzyżakom wydał / którego mu był Krol do Litwy odjeżdżając zwierzył / ale go zaś rychło Czech Koldą z Krolewskiej strony uciekł / y wiele Niemców posiekawszy spalił / gdy był wpuszczon ubrawszy się jako Contor Elbinski w Krzyżackie odzienie.

Corunna też Mistrz Pruski mało nie uciekał w nocy / mając znowe z przednieyszymi Mieszczan / y z Plebanem / y z Mniachy Dominikan / ale gdy się zdradą odkryła / zdraycow postrawiono / a Mistrz nie wskorawszy wołosć okoliczną splundrował. Za tym Krol postanowiwszy rzeczy Litewskie w Miesiacu Maju / z Wilna do Piotrkowa na Siem przyjechał.

Przyjechałszy Krol z Litwy / złożył Siem w Piotrkowie / na którym traktował z Panym Radnym / o dostaniu pieniędzy żołnierzom na wojnę Pruska / których goy tak wiele jako było potrzebą dostateczyc z innych poborow nie można / urządzili aby Krol wspolek / także Duchowne y Rycerskie stany wszystkie po połowicy rocznych dochodow znieśli / nie wymiując wieczności / ani godności / y rozności / ani przełożenstw pożytkow. A Mieszkanie według śacunku ruchomych majątności / po dnu groszu / od grzywny aby dawali. Kmięcie zaś albo Chłopkowie wiesniacy po groszu i. z głowy / tak Niemiasz jako Mieczyszy. A Ślacheicy którzyby nie mieli żadnych poddanych / ani płatow / po 24. groszy aby płacili. Na co byli wybrani Poborcowie / którzyby tymi pieniędzmi według pożytku Rzeczypospolitey śafowali.

Nad to złota y srebra z Kościola Crakowskiego Zamku Krol się wpornie domagał / ale mu tego Biskup Tomasz Serzempiencki stale odmówił / y zabronił. Był potym Krol ublagał 5000. złotych / których Biskup y Capicula na swą wiarę y Kupcow dostali pod tą Condicią / aby ich potym Krol zapłacił.

Mieli potym nasi żołnierze / których było za te pieniędze nąseto / częste wtarczki z Niemcami / y zawżdy nad nimi gorz otrzymali / Jako Długos y Cromer pisał / tylko też Zamkow pod nimi wzięli / a pod Gidlandem Czech Scubela 500. Reiterow ich poraził / a 100. poimał żywych.

O osadzeniu Zamkow Po-

dolskich przeciw Litwie / y ich surowym poselstwie

do Krola / a jako chcieli imo Krola Kazimierza podnieść so-

bie na Wielkie Xięstwo Litewskie Siemiona Olekowica /

Książę Kisowski / Sluckich Książat przodka.

Rozdział III.

Do Wielmożnego Pana Jana Gasińskiego / Podkomorzego Wileńskiego / Pissarza W. K. Litewskiego.

33 III

Panowie

Naciera Strypkowskiego

Manowie Koronni dowiedziawszy sie / iż Litwá przez
myślą / iakoby Zamkow od Wielkiego Kieştwa odietych do-
stać / wyprawili zaraz z Seymu Piotrkowskiego do Podola
postow / ktorzyby przeciw Litwie Zamki wszystkie żołnierzami /
spiza / strzelba / y bronia obwarowali / á przysięga od Starost
na imię Koronne / y Krolewskie wzięli. Stáli też pánowie Li-
tewscy posty swoje do Krolá / w pominając sie Podola od Po-
lakow / á napominając go aby sie im wiscil w przysiedze ktora
im był uczynił / gdy miał iechać na Krolestwo Polskie z Wielkiego Kieştwa Li-
tewskiego / Czego iesliby nie uczynił / powiedzieli iż Pánowie Litewscy tey Krzyw-
dy dluzey znosić nie mogą / á przydawáli im tey smutności / iak Cromer piše /
Krzyżacy / z ktorými sie byli sprzymierzyl.

A potym tegoż Roku wielka część Kieştat / Pánow y Sláchy Litewskiej
obrušení niebytnością Krolá Cázimirza / y zápaleni chęcią ku odziciu Podola
Polakom / gdy inaczey tego otrzymać na Kilkú Seymach niemogli / urządzili
wziąć y podnieść na Wielkie Kieştwo Litewskie / Smodzkie / y Ruskie Siemioná
Olektowicá / Kieştę Rýjowskie / przeciw Cázimirzowi Krolowi Polskiemu / gdy
na ten czas inszego po Cázimirzu blizszego nie było do Wielkiego Kieştwa Litew-
skiego. A tego byli przednieyszym powodem Jan Gastolt Wotewoda Wilens-
ki / Swiętier Zniázia Siemionow / y Jurgi Kieştę z Ostrogu / y Alexander albo
Olektó Sudzimuntowic / ktorego był wielkim człowiekiem Cázimirz uczynił
z chudego Sláhcicá / iż był Namiestnikiem Polockim / y Pódczasnym Wielkie-
go Kieştwa ziemskim / zá one postuge v Choynickiey bitwy / gdzie sie był zá zdra-
wie Krolá wciekającego dobrze popisat / y poimąc sie z inszych piaciá panie
Litewskich dal / áż Krol z Wolem wbiezał / iakom to wyzşey wyrażit wierszem.
Czego Cromer zamilezał / á na tym go mieyscu zowie / Alexander quispiam humili loco
natus, sed singulari Regis gratia in sublime euectus, Ci tedy Pánowie Litewscy na podniesie-
nie Zniázia Siemioná Olektowicá wstępowáli / Ale Moniwid Wotewoda Tro-
cki z swoimi krewnymi / y z drugimi Paniecy / y Slácha strony Krolá Cázimi-
rza bronił.

Przeto Krol Cázimirz słysząc o tych rosterkach Litewskich / á skonczysz
Siem Piotrkowski / do Litwy sie gotował / acz mu sie na ten czas pierwszy Syn
Władisław wrodził pierwszego dnia Márcá / według Mlechowinś / y Jostá De-
ciusa fol. 42. y Cromerá. Pánowie go też Koronni zátrzymawali / vsilnie pro-
sząc aby do Litwy niejezdził / á z nimi mieszkając / Pruskie burdy trudne / y sprá-
wy záczate aby pierwey skonczył. Ale Krol opuściwszy ich próśby do Litwy iá-
chał / gdzie pánow Litewskich / iednych wkládnoscią y obietnicami przywroce-
nia Podola / y inszych Zamkow / Drugich nádáním Imion y hoynością swoią
wblagał / á on roztęrk kolo podniesienia na Wielkie Kieştwo Zniázia Siemioná
Olektowicá wiecey na czas zátrzymat niż wsmierzyl / Bo potym tegoż Zniázia
Siemioná na wielkie Kieştwo wziąć chęleli / iak o tym niżej bedzie / y o czym Dlu-
gosz y Cromerus lib. 24. świadczą.

A wszystkie winá tych rosterkow na ten czas wszetęch na Gástolcie zostá-
ła / wśatże o to karania nie wziął / iż był wielkiego záwołánta y možnosti / dla
gorşego záburzenia.

Tegoż czasu gdy Krol w Litwie był / we Gdańsku wszetęły sie skodliwe ro-
stęrk między pospolstwem / zá poduszczeniem Márciná Kogá nieznácznego / ále
chytrego Niemcá / ktory Krzyżakom sprzyiał / ále go potym scięto zá ten wy-
stępek / y tak sierostęrk uspokoił.

Tegoż czasu Jan Zuniades z Capistranem Mníchem przy ktorým sie 600.
Polakow

Stroná Sio-
mioná Rýjow-
skiego Olekto-
wicá.

Moniwid já
Kázimierzem.

Władisław
Kázimierzowie
wrodzon.

Gdańsk ro-
stęrk.

Polaków dobrze y sławnie popisowato / porażili Machometk wtoreg. Cesarzã Tureckiego / pod Białogrodem Serbskim / aż sam ranny stomotnie ledr. o wiekt. Rychło też po tym zwycięstwie ci dwã sławni wodzowie Chrześcijańscy żywo z śmiercią przemienili.

Machomet pod Białogrodem Serbskim porażony.

Tegoż też czasu Ládysław Krol Węgierski / y Czeski młody / gdy sie miał żenić / truciźna umarł / którego siostrã Helzbierã byłą zã Kazimierzem / Nã tego miejsca Jryk podebrandski Secy Hussowey Krolem Czeskim został.

Krępe iadł na noc / a po niej płac rozniemogł sie / O czym czaś tak Eurum. Matias na Krolestwo Węgierskie.

A Węgrowie w tenże czas Matiasa Syna Huniadowego na Węgierskie Krolestwo wzięli / który był w więzieniu przedtym y Podebrandskiego Jerzego.

Roku zaś 1457. na Wiosnę przytechali posłowie Pruscy y Polscy do Kazimierza Krola / w ten czas sie w Wilnie okolo spraw Litewskich bawiącego / zã których prośba do Polku z Liwy wytechal / na Siem Piotrkowski / a z Piotrkowa zaś na zjazd Wielkich Polaków do Krola iechal / a tam od Slachty Wielkopolskiej wprosił / iż gdy pieniędzy na Służebne niedostawato / Słochowa / Swiecie / y Tucholey / Samkow Pomorskich bronie sie sami podieli. Potym sie Krol do Prus ruszył / a ku Gdańskowi prosto iechal / gdzie go Carolus Krol Danijski / wygnany na ten czas z Krolestwa / piechota z Gdańska wyszedłszy witał / y od Gdańszan był wdziecznie y hojnie przyjęt.

Krol do Gdańska.

A Pruski Mistrz nie mając czym zapłacić Służebnym swoim / nãd którym był starszy Doalrikus Czerwontã Czech / Polakom przychylny / y życzliwy / dzierał sie na słowie dawszy im w moc Zamek Malbork / pokiby im nie zapłacono. Ale bojąc sie Służebni obleżenia od Polaków na Malborku / których było sześć tysięcy / posłali do Krola aby im pieniądze zaśluzone dał / obiecując mu Zamek Malbork podać. Krol Kazimierz nie miał tak wiele pieniędzy / ale włożył dan na Duchowne / y na Swieckie / y k temu z Kościołom Wielkiej Polki Srebro pobrano z Krami Krakowa / bo na ten podatek Tomas Strzempeczyński Biskup Krakowski niechciał przyzwolić. Zgromadzono potym one summe pieniędzy : Naprzod samni Gdańszanie dali czterdzieści tysięcy złotych czerwonych Vlri. Kowi Czerwonce : Potym Polacy dwadzieścia y pięć tysięcy temuż Czerwonce z tego Towarzysimi / a ostatek pieniędzy / y o wyzwolenie Zanku / także wzięnow odłożono było do wielkiej nocy. A po wielkiej nocy Czerwontã wzięw sy ostatek pieniędzy od Krola Polskiego / a Pruskiego Mistrza do Czerwã wyprowadziwszy / Krola Kazimierza z Pany Polskimi forta od Rzeki Nogaty na Zamek Malbork puścił / na który Krol z Gdańskã prosto s pokojem wiechał.

Summa na Malbork zioniona.

Latã 1457. we Srode Swięteczną. A tak tym Służebnym zã Malbork dano wszyte Sumę 476000. złotych / Ale Miasto Malborskie nie rychło sie poddało / aż im dołączono z Zanku / ci też Służebni z Malborkiem Gławe y Dersławę albo Teczow Zanki z Miasty Krolowi zaraz podali.

Malbork tu piony.

Balka
Srokobly

Oporażes

O porażeniu Russakow / u

Polakow na Podolu przez Tatarów.

Rozdział V.

Barthłomiej
Buczacki / Sta-
rośta Podolski /
n Jan Łaszc
Podpromorin /
Herbu Pomian.

Tatarſki Carz ſłyſzac iż Krol ſie w Pruſiech bawił /
Bez wieſci na Podole woſtką ſwoę wyprawił /
Lecz Barthłomiej Buczacki z Łaſczem ſwoie dwory /
Złaczynſzy vmyslili gwałt ich odbić ſtóry.

Na dwoie ſie Tatarſkie woſtko rozdzieliło /
W wiekſzym poſtku do bitwy godnych mało było /
A w mnieyſzym wſytko byli rycerze przebrani /
Czym naſzy od nich byli zdaniem oſutani.

Bo mnimając iż w wiekſzym woſtku moc ich ſtała /
Na to pierwey vderzyć rzecz ſie ſłuſzna zdała /
Także w nocy bez wieſci w pierweſzego ſnu czaiſzy /
Na beſpieczne Poganiſtwo vderzyli naſzy.

Bitwa naſzich
z Tatarów.

Zkrzykiem / z hukiem ogromnym aż obłoki grzmiały /
A cienie nocne głoſſy w leſiech rozdawały /
Bili / ſiekli Tatarów y wiązali ſpiących /
A z nagłego przeſtrachu bez obrony drżących.
Tak ono wiekſze woſtko do gruntu zgromili /
A drugich bijąc / ſiejąc w ciemnoſciach gonili /
Drugie ich woſtko mnieyſze / ſłyſzac huk z tey trwogi /
Na inſze mieyſce z koſą vderzyli w nogi.

A naſzy bliższy za nimi po onym zwycięſtwie /
Chcąc ich bić a mniey dzierząc niſz o pierweſzych meſtwie /
Zbili by ich byli gdyby na ſtrwożonych
Vderzyli / po pierweſzych zbitych w nocy onych.

Jak Łaſzcz rądził / lecz gdy ſie naſzy zabawiali /
Tatarom onym na ſie ſmiałości dodali /
Bo widząc naſzych mało / ſmieie przyſtoczyli /
A wokół ich iak wieniec zewſząd otoczyli.

Dlugosius & Cro-
merus fol. 143.
Herbortus 299.

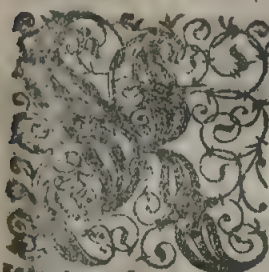
Ale ſie meżnie bronili ale przemożeni /
Od wielkości do gruntu wſyſcy potłoczeni /
Tak ich ſzczęcie zdradziło po pierweſzey pogodzie /
Medrſzy zawnždy ieſt Polak iak mowia po ſtodzie.
Bo gdyby ſie im pierwey roſpoſtrzeć nie dali /
Snađnieby ich iak pierweſzych naſzy ſtokatáli /

Przewoła

Przewłoka w wojsku słodzy / czasem zwyciężeni.
 Zwycięzcom swoich bija / zwycięzcy przymnożeni.
 Hannibal gdy Rzymian ad Cannas poraził /
 Śnadeniowy był wshytke moc Rzymu / i raz staję.
 By zwycięstwa używać umiał / Tak też nasy
 Zwycięzcy zwyciężonym podlegli w ty czasy.

Wprawie Polskie do

Prus niepożyteczney. Rozdział VI.

Dok 1458. Krol Kazimierz z Seymu Piotrkowa
 Kiego wshytke Polski pospoliterušenje Slachty y Miasc do
 Prus postanowit. A tak gdy wshytke woyska sciagnely sie do
 Gniwowka / stamtad przeprawili sie przez Wisla wczyniwszy Popole Polacy
 most na łodziach / a Papowia Zamek / ktory byli nie dawno wshytke
 Krzyzacy wziali / oblegli / y dobyli go wshytke Sturmowanin.
 Rusyli sie potem pod Malbork / bo Krzyzacy Miasco
 Malborskie przez zdrade byli wbiegli y osadzili / pod ktorym naszy przez dwa
 Miesiacz lezeli / gozie wielkie wshytke y słody podiali dla dlugiego mieszkania / cal
 k od smrodu / głodu / y inshych niedostatkow 80 000. ludzi umarło / a koni 7000.
 zochło / stad wielkie narzekanie na Krola od Slachty powstalo / iz musial dac
 na dwadziecia Miesiecy przymierze Krzyzakom / a Slachta tez wshytke stes
 Enwshy sie dlugim w polu lezeniem bez woli Krolowskiej do domow sie roziecha
 li. Krol potem za rozbiezanym woyskiem y sam do Polski odiechal / acz go
 Sdanieszanie prozno wshytke zatrzymali aby pod Malborkiem lezal / obiecuiac
 mu na 4000. żołnierzow pieniadze. Ale sie do zony ktorej dawno nie widzial wia
 cey spiechyl / tak Dlugos powiada / Ktora mu tez na ten czas wrodzila wtorego
 Syna Kazimierza w Crakowie Roku 1458. Octobra dnia 3. według Josty De
 cimsa fol. 42. Tamze tez Krol suchal Postow Gerzego z Podebradou Krola
 Czeskiego nowego / takom to wyssey napisal.

Na poczatku zaś Roku 1459. w pul Miesiacza Januaria Stem w
 Piotrkowie Krol zlozyl / na ktorym o pokoju / y o woynie z Krzyzaki radzono /
 abowiem byla wieść / iz Krzyzacy chcieli przymierze wczynic pod tymi condici
 kmi aby 1. 00000. Stotych za naklad wojenny Krolowi dali / a żołdownym
 obyczajem na kazdy rok 20000. Stotych placili / a dwa Proporce żołnierzow
 na kazda woyna Krolowi stali / y wshytke Mistrzowie aby Krolom Polskim na
 potym przysiegali / a Pruska ziemia z takimi granicami trzymali jakie byly przed
 ta woyna.

Pochwalila wielka czesc Senatorow ty Condicie / ale Postowie Pruskiej
 Slachty y Miasc prawnie na ten czas trafil / prosiac Krola y Senatu / aby ich
 w obrone y w miare przytacz / ostrucnym Krzyzaczom na wshytke / y w siega nie
 wola nie wydawali.

Tak tym tedy po dlugim traktowaniu stanelo / nieopuszczac ani wydawac Prus
 sow / Ale o sposobie konczenia woyny z Krzyzaki na powiatowe Seymy odlozo
 no / abowiem Slachta Polska przesla wyprawo Pruska bardzo obrazona / y pie
 niadam

Condite ob
 Krzyzaczom
 dane.

Slachta sie
wybrania pobo-
ru na wojne.

niechciami pomocy niechcieli dąć / y z wyprawoy wojenney na potym sie wzbraniáli /
ktorey y sam Krol nie chwalił dla zbytniego y škodliwego swowolenstwa od Ri-
cersstwa.

Podieżdżie Krolewskim do Litwy / y wyprawie do Prus.

Litwa chciła
moca Podola
dochodzić.

Krol Kazimirz uradzivszy w Piotrkowie wojne
konczyć przeciw Krzyżakom / odiechał do Litwy z Krolowa /
gdzie wmyślił Panow Litewskich od dobywania mocą pod
Polaki Podola wkladnościami swoia pobąmował.

A iż w ten czas bardzo był zubożał w starb / y Koronę /
także y Panowie Polscy dla częstych nakładow wojny Pru-
skiey z nadzeni byli / wprosił y Panow Litewskich pomocy lu-

dem y pieniędzmi / co mu przyobiecali / acz Cromer nie piše co w Litwie czynił /
mowiąc : Interea Rex in Lituaniā cum Regina excurrit. Ale to rzecz samą y gwałt potrze-
by iego na wojne Pruska / także Łatopiszcze Ruskie / y Litewskie okazywa / iż dla
pomocy do Litwy iezdził / Bo w ten czas nie tylko z poddanych Wieszczan / z
Wiesniaków / z Slachty / z Kościolow / y ze wszystkich duchownych / y świeckich
dochodow pobory wybierano / dochody / czynsze / majątności ruchome y nieru-
chome / z każdego stanu rachuiac / y ścuiac / aleby było mogło być y z kamienia
Krol radby był pieniądze kował / na żołnierze przeciw Krzyżakom / gdyż sie iusi
Slachta z podatkow / y pospolitego ruszenia z wielkim narzekaniem y rostyrykiem /

Wsił na Pol-
skę dla wojny
z Krzyżakami.

Od siedmiu lat to-
ż sę z Litwą
czernych El-
twa postąpiła.

Od sta grzy-
wien trzech na
wojny / ieden z
drzewcem dwa
z ruszami.

jak to wyższy Cromer świadczy / wytłamowała. A tam Litewscy Panowie Kro-
lowi obiecali pożyczyc 50000. złotych czerwonych / y pomoc ludem rycerskim.

Odiechał potym Krol z Litwy do Kola na zjazd Wielkich Polaków / v
ktorych też wprosił wyprawę do Prus według każdego majątności / y rocznych
dochodow / iż każdy Slachciec z każdego sta grzywien dochodu rocznego miał iez-
dnego z drzewcem na wojne wyprawić / a pod iednego iezdnego z drzewcem imie-
niem y osoba zamykali sie trzy iezdni w ten czas v Polakow / Bo iezdny ieden
zbroyny z drzewcem musiał mieć przy sobie dwu drugich iezdnych strzelcow z ku-
kami / iako Długosł piše. Tak od każdego sta grzywien każdy Slachciec trzech
musiał na wojne wyprawić.

Miasteczka zaś y Miasta Krolewskie na te wojne pieszych wyprawowac
musiały. Uczynili tedy Wielgopolanie dosyć wolej Krolewskiej / iż woysko do
Prus wyprawili / ale mało pożytku uczynili / tylko iż Prusakow cząssu żniwa od
należdow Krzyżackich obronili / a w Jesieni nie czekając rozpustzenia do do-
mow sierozięchali.

Mistrz Lud-
wik porażon.

Po 20. Złotych
czernych / y lu-
powa na każdy de-
go.

Tego też cząssu Żołnierze albo Rycerstwo służebne / zacne y sławne zwycię-
stwo z Krzyżakow w niżney Ziemi Pruskiej gdzie Krolewiec / odnieśli / y mało
w tey bitwie Ludwik Mistrz Pruski żywy nie był poimany. Tam łupy wielkie
z obozu Niemieckiego / y z pobitych wzięli nasy / tak iż gdy sie dzielili / po 20. zło-
tych czerwonych z butynku na każdego służebnego przyszło.

A to zwycięstwo Żołnierze Polscy otrzymali za pomocą Litewską / iako
Łatopisec świadczy / acz zaprawda Krolowiec dzieje Litewskie w ony cząssy zna-
czył / y postępiem cząssow / y potoczney sprawy porządkiem zmylił / y śfanko-
wał / przypisując porażenie Kazimirza Krola pod Choynicami Trzykowi Kro-
lowi Czeskiemu / iakom to wyższy pewnymi racyami confundował / y prawda

rzecz

rzeczy
Trzyk
czas p
nich
Laco
Polak
kowi

ze go
now
przy
zapom

Woi
nowi
nieob
Pana
loco na
wojny
proś
niac /
māne

Krol
woysk
dwie
dział
Trzyk
trzym
twier
był p
był p
Panu
topis
terost
wie t
W cz
cza /
lakon
si / a
była /
Polak

cząse
wsy
lewic
fowa
tebst
da A
też ge
ich p

Handwritten notes in a cursive script, likely a later addition or correction to the printed text.

rzeczy okazał / Tak też y tu piśe pomoc od Pánow Litewskich przeciw temuż
 Trzykowi Czeskiemu / ale sie Diáscisce omyliło nie wprawdzie / iedno iż byli ná on
 czás pisárze Litewscy / y Ruscy prostaczekowie / á nawiecey Moschowitzowie v
 nich plużyli w piśárstwie / rerum externarum prorsu ignari, wóhákże prosta prawda
 Látopisec tak rzecz prowadzi o pomocy Litewskiej Cázimirzowi Krolowi / y
 Polakom przeciw Mistrzowi Pruskiemu / á on chudziná nápiśal przeciw Trzy-
 kowi Krolowi Czeskiemu / ktory nigdy z Cázimirzem nie walczył.

W Litwie przebie-
 tym wojskiem
 Moskwa Piśsa-
 rjami bnywali.

A po oney dzie bitwie / to iest Choynickiey / bedac Krol Cázimirz zákosciem
 że go porážono / myślił iákoby nieprzyjacielowi swemu oddał / y posłał do Pá-
 now Litewskich / žádaiac áby mu pieniadzy pożyczyli ku tej potrzebie iego. A
 przy poslech Pánowie Koronni posłali do Pánow Litewskich / áby ich w ludzie
 zápomogli weyrzawszy ná ten vpad ich.

Słowa własne
 y rzecy Látopi-
 sejow Ruskich
 moia correctu-
 ra.

A w ten czás Pánow młogo nie było blizu Wilná / tylko Jan Gástolt
 Woiewoda Wilenski / A w Trocech Moniwid Woiewoda Trocki / á ci dwa Pá-
 nowie ziechawszy sie / y widzac potrzebe Krolewską / y Pánow Koronnych / záraz
 nieobśládac sie z inszymi Pány / odprawili do Krolá Podstarbiego Litewskiego /
 Páná Alexandrá Jurgiewicá / ktorego ono Cromer zowie Alexander quispiam humili
 loco natus, A wziawszy z starbu ziemskiego Litewskiego osmndziesiat tysięcy czer-
 wonych Złoty / przezeń posłali w pożyczkę Krolowi / á Pánom Koronnym ná
 prosbe ich posłali osm tysięcy ludzi konnych / To iest / pięć tysięcy Kiazat / Pa-
 niat / y Dworzani Litewskich / á trzy tysięce Tatar / Tąd ktorymi posłali Zet-
 manem starším Páná Iwaná Chodkiewicá / Namiestniká Witepskiego / iákóž
 Krol Cázimirz przyiawszy żołnierze / y zebrawszy woyská Koronne z pomoca
 woyská Litewskiego / posłał ich ná Krolá Trzyká Czeskiego (ale ma być ná Lu-
 dwiká Mistrza Pruskiego) ktory zá pomoca / y lástá Boża / we czternastcie nie-
 dzielách (ma być we czterzech látách) po pierwszey porážce / porážili woyská
 Trzykowe ná głowe (ma być Ludwikowe) A sami foremnie z mála škoda
 trzymawszy zwycięstwo / do Krolá sie Kázimirzá wrocili. A poimáli w tej bi-
 twie w woysku Trzykowym wiele Pánow Czeskich / y Słaskich / miedzy ktorymi
 był Pan z Perstina / ktorego poimał Kniáz Glazina Kiazę Smolenskie / ktory
 był potym Okolniczem Smolenskim / z czego był Cázimirz pocieszon / y chwala
 Pánu Bogu dał / iż tak w trockim czásie nieprzyjacielowi odpor uczynił. To Lát-
 opisec właśnie mowi / w czym nie trzeba dziwować / iż sie tak Látopisecow Li-
 tewskich Diak w imieniu iákó prosta omylił / Bo poniewaz w ten czás Czecho-
 wie tak v Polakow iákó v Krzyżakow pospolicie służyli żołnierzká zá pieniadze /
 O czym Długos / Cromer / Miechowius / Wapowski / y Krzyżackie Historie świáde-
 cza / iákó dzis v nas Węgrowie / tedy iż w ten czás Litwá bedac ná pomoc Po-
 lakom bili sie z Czechami żołnierzami Krzyżackimi / y zwycięstwo z nich odnie-
 śli / á Diak to nápiśal w Látopisec minimájac iż tá bitwá z Krolew Czeskim
 była / Bo w ten czás Litwá postronnych narodow nieznála / ledwo Moskwa á
 Polakow / y Mázurów / ktorzy v nich w wielkiey wadze bywali / y wysługowali.

Długosus et
 Cromerus lib. 26
 primæ verò edi-
 tionis fol. 385.

tak o tym pisiet
 Nec parvis mē-
 modis nostros as-
 ficiēbant: id est,
 Crucigeri Polos-
 nos: donec sub-
 missis à Rege Li-
 tuanis ac Tartar-
 ris equitibus libe-
 riores eorum ex-
 cursiones inhibita
 sunt, tož ná wie-
 lu mienścach o
 pomoce Litew-
 skiej wspomina.

Pan z Perstina
 od Kniáza
 Glazina pol-
 man.

A y dzis to bywa / czegom ja sam / y Kázoy Rycerški człowiek świádom / iż
 czásem Polacy y Tatarowie Pietihorscy etc. żołnierze z Moskwa sie bija / á wždy
 wszytko Litwie Moskwa przyczyna / ktora im zóld pláci. Także Magnús Kro-
 lewie Duński z Niemcy w Liflanciech broił / á wszytko Moskiewskiemu przypis-
 owano / Seremiet także przyimnie z osmíá tysiac Tatarow Tatarskich Wi-
 tebski był obległ z strony Moskiewskiego (ktorych Stánisław Pácz Woiewo-
 da Witebski mąźnie odbił) á wždy mowiono Moskwa Witebsk obległa. Tak
 tej gody Czechow Krzyżackich Kotmistrzów / y żołnierzów Litwá pobila / y wiele
 ich poimála żywych / z ktorych tu mieni Páná z Perstina. Ta porážka Trzykowi
 Krolowi

Krolowi Czeskiemu omyliwszy sie Diak iakis przypisal / Bo Bernhardus Sumberg mial w tej bitwie dwa tysiacz Czechow / y Morawcow / z ktorymi iako Herman Czeski Krzyżakom za pieniadze sluzyl.

Krzyżacy ja-
dnen rzeczy nie-
opuszczili ktoraby
Polakom spro-
bac nie mogli /
y Tatarow prze-
namowiali / a
by Podole bu-
rzyli.

Starali sie tez o to Krzyżacy wsilnie wszelkim sposobem y Sumberg ich Herman z inszymi / aby mogli Jrzyka Czeskiego Krola z Kazimierzem zwadzic / iak Dlugossus / y Cromerus lib 24. pisze / quo facilius Crucigeri bellum cum Polonis haberent / si eos Bohemico quoq; bello implicassent, aby tym latwiej woynę z Polaki mieli Krzyżacy / iestliby ich tez Czeska woyna wwichlali. Nihil enim intentatum ij reliquebant, quod ad perniciem Polonorum pertinere existimarent, ale tego nie dokazali Krzyżacy / Bo Jrzyk Czeski zawzdy w przyiazni az do smierci z Kazimierzem niebral / y przymierze miedzy soba czesto przez Posly odnawiali y potwierdzali.

Tez sama przyleglosc granic tego poswiadcza / iz Litwie podobniey / Latwiey / snadniey / y bliżej bylo dac ratunek / ludem Rycerstwu Krolowi do Prus sasiedzewem przyległych / przeciw Mistrzowi Pruskiemu Ludwikowi / zwlaszcza ad inferiorem Prusiam, iako Cromer pisze / gdzie byl glownieyszym / y stoiecznym Miastem w ten czas Krzyżakom Krolewiec po opanowaniu Malborku przez Kazimierza / a niz do Slaska pod Wroclaw / przeciw Czeskiemu Krolowi Jrzykowi / co nigdy w ten czas iako zywo nie bylo / wyiawszy kiedy ono potym na Slaska wyprawe przeciw Maciassowi Krolowi Wagerstiemu Litwa slala pomoc temuż Kazimierzowi / ale to daleko od siebie czaszem / micysem / y osobami nie przyiacioł / y przyczynami woyny bylo / iako o tym niżej napisemy. Tom dla tego wtory raz przytoczyl / abych Latopisiec Litewski oczyścić z omylki w czaszie / y w osobie woyny Chojnickiey y tego porazenia Ludwika Mistrza Pruskiego / nie Jrzyka Krola Czeskiego. Tegoz roku 1460. Jan Gastolt Woiewoda Wilenski umarl.

Postawie Krak-
owicko ziemie
gleit prosta.

Tegoz Roku Krol Kazimierz zlozyl Siem w Piotrkowie / na ktory Postawie Krakowickiey ziemie przyiechac niechcieli / azby im Krol gleit wierny wolnego przyiechania / y odiechania pierwey dal / abowiem sie dowiedzieli / iz Krol dwornemu swojemu Rycerstwu kazal byc zbrojno na Seymie / badac napomniony iz Slachea Krakowska buntowala sie przeciw iemu.

Byla to rzecz nowa y nieslychana / wszakze aby sie iaka wielka burda nie wzburzyla / dal im Krol gleit. A przednieyszy poselstwa tego Sprawcy byli / Jan Rytwianski Starosta Sedomirski / Jan Carnowski / Jan Melstinski. Tam Jan Rytwianski / ktoremu izzyka y serca wielkiego dostawalo / zaraz w Senacie do Krola dluga rzecz od wszystkich mowil / strofujac go iawnie o krzywdy pospolitey Dyczyny / ktore za tego panowania Korony y ich samych potykaly. Upominal sie tez aby Krol Polakom to wszystko co Litwa za tego dozwoleciem odiala wrocil / zwlaszcza Lucko / y wielka czasz honyey Ruskiey ziemie / y Goniadz / takze Wegrow / Miasta z wolosciami / ktore tez Litawowie przyiaciołom Koronnym Kiazetom Mazowieckim wydarli / aby tez Mince matowazney y miedzienney nie kowal / falszywa moneta wniesiona z cudzych stron aby wywołal / Wdowom y Sierotom sprawiedliwosc czynil / Przelożonym swowolentwam / y wsteczney wladzey powsciagnal / Krolestwo wszystko wedlug powinności swojej od zlodzieystwa / y lotrowskwa wyczyscil / pożytkow Polskich / y ozdoby Koronney nie wiecey niz Litewskich wwarzal. Co iesliby Krol uczynil / gotowymi sie do wszystkich prac / nakladow / y chetliwey na woynę wyprawy osiadowali / a iesliby ich zadanie odrzucil / opowiedzieli sie iz nad porzadek rzeczy Krol od nich prozno ma czego sie spodziwac.

Smrodwa rsecz
Litewianckiego
do Krola.

Ta to im Krol stromnie y ukladnie odpowiedzial / wszystkie winę z siebie skladatac / ale iednak rzeczy nie skonczymy roziechali sie z Seymu / gdy wiele go polanie po sześci groszy z Wloki poboru na żołnierze postopili / z czego sie

Maciej

Maley Polski Postowie wzbronili/ opowiedziac / iż im Sláchtá żadney mocy nie dała ciężaru nijakiego na swoje wolności przyjmować.

Maley Polski
Sláchtá pobo-
ru nie postapi-
ła po 6 groşy.

Przeto drugi Siem na tymże miejscu zložono na fosy dzień Decembrá/ gdzie gdy za wola Krolewstá/ y Senatu Koronnego/ dwadzieścia Pánów przed-
nieyszych ktorzyby o Rzeczy pospolitey rádzili/ y stánowali/ byli wybráni/ á Krol
sie też na potym z występkow od Sláchtý w oczy wyrzuciacych poprąwić obie-
cał/ po 12. groşy z Włoki pobor postapili/ y Clá ze wszytkich na rok wstáwione
kupi ktoby sie kolwiek zyskiem bawił / á od Duchownych y Rycerskich stanow
osma część dochodow na żołnierze Pruskie obiecána była Krolowi.

Krol skutáne
poprąwić sie
obiecál.

Pobor drugi.

Z tego też Seymu Jacob Senenski Proboszcz Gnieznienski do Papieża pui-
sá wtorego Aneásá Sylwiusá przed tym rzezonego / byl postan/ áby mu wsyst-
kiego dobrego winšował/ á Krola w postuśenistwie tego byc opowiedziál. Tán-
żé vprosił rozgrześenie z klacwy Prussakom / ktora byli do poddaństwa Krzy-
żakom przyciągáni.

Podarok do
ych y wieci

Prussach i klas-
try rozgrześe-
ni.

Prosił też imieniem Krolewstím/ áby Krzyżacy Pruscy byli przeniesieni na
Wyspe Tenodos do Greciey przeciw Turkom / gdyż tu ius po nich máto bylo/
miedzy Litwa/ Polska/ y inšymi Chrześcíaný / z ktorými nád przysięge / y po-
winność Zakonu swego wstáwicznie woyny z hárdości swey wiedli. A Macho-
met Cesarz Turecki wziąwszy Constantinopole / wszytkę Greciá frogą woyną na
ten czas trwożył/ y Corintu Miásta nastawnieyszego dobył / Tákże Lemnum y
Miteliny wyspy opánował / Peleponesum też inše Eubeistie Insuly náteżdzál/
ále w tym Papież wiecey Niemcom niż Polakom zyczyl / iż Posel Krolewstí nie
nie vprosił/ á Krzyżakom sie też stąd nie chciało bo trudno Wilkami orąc.

Krzyżacy do Te-
nodos niechcieli
z Prus.

Turec Corint
wziął.

Tego też czáśu Krzyżacy przeciw postanowieniu przymierza. Pássenhey-
menskich mieszczan namawiali/ áby sie od Krolá do nich przedáli / co gdy Mie-
szczanie obiawili Michálowi sromotnemu Stároście/ y Rotmistrzowi swemu od
Krolá danemu/ zášli chýtero na Krzyżaki/ á kazáli áby im na obrone przeciw Po-
lakom żołnierze swoje Niemieckie posłali / obiecując im Miásto podać. Posłal
tedy Mistrz 500. iezdnych Reysterow z wielkóścią Knechtow pieszych / A náśy
wiedząc o tym/ y nágotowawszy sie z Mieszczány zbroyno / inšym kazáli przed
Miástem stac / á trzy stá ich iezdnych do Miásta wpuszcili brawe o nich zá-
warli/ tám wszytelich záraz do iednego zbili/ drudzy obaczywszy zórade vciekli.

Wierność
Pruska.

Reysterowie
Krzyżacy for-
telem zbiti.

Tegoż Roku 1460. dnia 27. Decembrá Krolowa Helzbietá Janá Al-
brichta trzeciego Syná Kazimierzowi wroczila.

Jan Albricht
wroczon.

Tegoż roku 1460. Krol Kazimierz do Rusi z Polski wyiáchawšy wypra-
wil posly do Ecygiereš Prekopstiego Cárzá / y do Stephána Wołoskiego Wo-
iewody/ prosiąc o pomoc przeciw Krzyżakom/ co mu obádwa chętnie obiecali/
á obiechawšy Ruskie zicnie / zložyl Siem w Brześciu Litewstím / na ktorýmś
Pány Litewstimi potrzeby y spráwy Wielkiego Xięstwa stánowil / y vniysly ich
vblagat / y odwiódł od podniesienia woyny przeciw Polakom / gdy Podola mo-
ca chcieli pod nimi dostáwać / zwoławszá goy sie oni Pruska woyna zatrudnili
byli. Potym do Sedomirzá odiachal / gdzie Seymował z Polaki okolo wo-
ny Pruskiej/ á záraz na drugi Siem w tey rzeczy do Leczyce iecháli.

Siem w Brze-
ściu Litewstím.

Siem po Sey-
mie.

Malborskie też Miásto tego czáśu sie Polakom pod ktorým 4. Miesiace
leżeli ku Samtowi podalo.

Quizyn tákże y Warmia Miásta ktore Marienwerder y Graumberg

Niemcy zowa Polscy żołnierze w nocy vbiegli / gdzie sie

ták zbogáćili / iż z butynku na káżdego osoba

200. złotych przyszło.

Dmie sie i sta-
nich na káżdego
Drabá y żoł-
nierzá.

W Sejmie Wileńskim y wto,

rym żądaniu Książa Siemiona Olekowicę/
na Wielkie Księstwo Litewskie y o Woinie z Krzy-
żaki / Roku 1461.

Rozdział VII.

Do Wielmożnego Pana Stanisława Siemio-
ta Kuchmistrza W. K. Litewskiego.

Długossius ex
Cromerus fol.
163. lib. 24.

Krol Kazimierz z Seymu Brzesćia Książowskię/
przez Kadoń do Litwy na Wielkanoc przyjechał / gdzie Pa-
nom Litewskim Siem w Wilnie złożył / ktorzy go o to vsilnie
żadali / aby z nimi albo sam obecnie mieszkał w Litwie / albo
żeby im na Wielkie Księstwo Litewskie / Zmodzić / y Ruskie
Książa Siemiona Olekowicę Kijowskiego przelożył / iako
własnego Dziedzicę z Wielkich Książow Litewskich idącego/
ale Krol to ich żądanie wblagał / y na inшы czas odłożył / prosiąc aby mieli cierpli-
wość pokiby wojnę Pruska skończył / albo w spokoju.

Sambia nado
zwojowali.

Wyjechał potym Krol z Wilnę do Sedomirza na Siem / a stamtęd do-
wał się do Krakowa / potym zaraz ciągnął do Inowłodzka / gdzie się wшыtkiey
Slachcie na Pruska wojnę kazał zierać / A nшы żołnierze zebrawszy się z Nie-
sazany Elbingstini / y z Skalskim Czechem wodzem swym / przewieźli się przez
Zabum małe morze do Sambyskiej ziemi / ktora wierz y wzdłuż ogniem y mie-
czem zwojowali / y łupy wielkie wzięli / zwołaszę gdy wtargnęli bez wieści w te
krainy / ktore dla dalekości od nieprzyjaciół Polaków nie spodziewały się woj-
ny / iam iachał mil 20. nad tym morzem Roku 1580.

Alexander bro-
dion.

Tego też czasu Księżniczka Krolowa Kazimierzowi czwartego Syna wrodzi-
ła Alexandrę / roku 1461. Sierpnia Miesiacę piątego dnia. Przed tymże czasem
w kilku dni Miesiacę Lipca / Andrzej Grabię z Taczynę starodawnego domu w
Polisce / a wielkiego y zacnego zawołania / wderzył Platnerza Klimuta w Cra-
kowie / i mu zbroie nie rychło wygotował / ktory gdy gwałtu zawołał / wiele lu-
dzi pobudził. A Kacyce do Krolowej Elżbiety sili starzyć na Zamek w niebyeno-
ści Krolewskiej / ktora do zamierza kazała być obiemą stronom w pokoju / ale
niezli Kacyce zeszli z Zamku / pospolstwo zamknęwszy bramy na gwałt dzwoniło /
gdzie się wiele zbroynego ludu zeszło / Taczynski mogł był wbieżć na Zamek z na-
pomianim Krolowej Elżbiety / niż się gwałt zebrał / iedno mu się zdąla rzecz
skaradna wstepować przed wielkością wzburzoną chłopstwą zapalczywego / co
się y mnie trąsiło raz roku 1576. że tak na mnie bez przyczyny na granicy Pruskiej
gwałtu wшыtko Miasto zawołało / a niechcąc sromotnie uciekać zastawiłem się
sam na trzy sta pospolitego ludu broniąc się tak długo do kad broni w ręku sta-
wało / y aż mi się zrekoięcia na ostatek ucieko / gdzie też mało tej Prochosi-
le / iako y Taczynski nie przyplacił / bo zawożył nocut iemeraria uirtus.

O polskiej na
gwałt.

Taczynski tedy przed tym gwałtem zawarł się był w domu Kizlinkowym
na Brackiej wlicy / ale gdy tam temu miejscu nie dufał / wşedł do Koscioła S.

Granicę

Frąciśka z Synem Janem / y z Secygniowski / y z Spickiem Melskim / a
 tam na wieże wlezi / Potym sam Teczyński wcieli do Zakrystey towarzysztwa na
 wieży zaniechawszy / Pospolstwo Mleystkie bez żadnego baczenia swietego miey-
 sca y osoby zacney rzucili sie a dobyli gwałtem Zakrystey / tamże go hantebnie
 wsielwby zamordowali / y ciało na Ratusz wleli umarłe tukać / dwa dni w Ra-
 tusha leżało. Syn iego gdy sie w piecu y iedney Wdowy zataił w nocy wcieli z
 Miasta. Trzeciego dnia doniesione bylo ciało do Kościoła S. Wociecha w
 rynku / a czwartego przyjaciolom wrocono / ktore pochowali w Kijon. Na dru-
 gi Rok pozwani byli Kacyce Krakowscy przed Krola w wigilię trzech Krolow /
 ktorzy prosili na Roku aby byli sadzeni prawem Niemieckim Magdeburskim
 przed Woytem wedlug ich Prywileiow / ale Krol z Radami swymi powiedzial
 im / iż nieboszczyk Teczyński odzywiał sie też z wami na to prawo / a niechcieliście
 mu go słozyć / ale bez prawa zamordowaliście go hantebnie / Tam tedy skazano
 na śmierć czterech z Rady / to iest / Conradą Langą / Stanisławą Lamitter /
 Jarosławą Szarleią / Marcina Belze / a o pospolstwo Jana Tefnara / Janą
 Wolframą Rusnierzą / Janą Malarszą / Janą Scherlangą Slosarzą / y Cechmi-
 strzą Ratusznego / a on zdraycą Platnerz wcieli. Na Zamek potym do wieże
 wsadzoni / ktora zwano Teczyńską wieżę / a szóstego dnia przyawszy Pańskie
 Swiatości tamże na Zamku pod tą wieżę piętnastego dnia Sycznią pościła
 ni / sześć / a trzech z nich wziął na Kapstyn Jan Kapstinski / to iest / Janą Tefn-
 arą / Janą Wolframą / Marcina Belze / ktore chował pod strażą długo aż dwu
 wyprawiono / a trzeci umarł. Senat też Krakowski 6000. Złotych zapłacił
 Janowi Castellanowi Krakowskiemu Bratu / y Janowi Synowi zabitego An-
 drzeja Teczyńskiego.

Teczyński zabity
 w obrumie.

Sześć Kralo-
 wian scito.

Tegoż czasu Krol Cezimirz Fridland Zamek y Miasteczko / wziął pod
 Arzyżaki osnego dnia od obleżenia. Pod Choynicą zaś z woyskiem przysiedwyszy
 piętnaście dni na mile od Miasta prozno leżał / A część woyska z sześcią set Ta-
 tarow Litewskich / ktorzy byli Panowie Litewscy przysłali / Erika Stetinskie-
 go Kijazcia ziemie / ktorzy z Arzyżaki przestawali / zburzyli / y splundrowali / a gdy
 uisł z płonem / y z łupami wielkimi wyciągali / wderzyli Niemcy na nich z wielką
 mocą / ktorzy Polacy / y Litwa do gruntu porażili / a z wielką sławą więziow
 do Krola przywiedli. Tegoż też czasu gdy Krol pod Choynicami leżał / przy-
 szła żalosna nowina o śmierci Matki Krolowej Sophiey / ktora iako Jagielo-
 wa była w Matzenstwo poslubiona lat 41. wykonała / niewiasta wielkomysl-
 na / nabożna / ale gniewliwa / pochowana w Kościele S. Stanisława na Zam-
 ku Krakowskim w Kaplicy S. Troycy / ktora sama zbudowała y wielką hoy-
 nością skarbów y osnug Mansionarzow nadała. A była Wnuczka Witoltowa
 z Siostry / Corka Andrzeją Jwanowicą przedtym zdawną z Kijazat Rjowskich
 idacego na ten czas Rniązią Druckiego (nie Holbanskiiego iak Łatopisec kładzie)
 z ktorego też Domu on swiety a sławny Hetman Constanti Kijaz Ostrofskie po-
 szedł / Bo Kijazetą Ostrofskie y Zaskawskie z Rjowskich / y z Druckich własną Ge-
 nealogią idą.

Fridland
 wyietn.

Tatarowie Li-
 tewscy Stetin
 zwołowali.

Niemcy pora-
 żeni.

Sophia Jagie-
 lowa umiała.

Kijazetą Os-
 trofskie.

Potym Krol Cezimirz do Glogową sie z Pany Koronnymi wyprawił / gdzie
 w niemu na mile Gerzy Krol Czeski z Glogową wyiechał / z Wratławskim / y
 Olomuniskim Biskupami / y ze cztermi Kijazetami Słaskimi / a skoro sie społnie
 z koni zsiadwyszy przywitáli / Kázimirz był na Zamek Glogowski odprowa-
 dzon / a Krol Czeski Jrzy w Ratuszu Mleystkim stał / tamże dziewięć
 dni potym z soba trąctowali / y przymierze z obudwu
 stron aż do śmierci nie zgwalcione
 potwierdzili.

Staż Kázimie-
 rzow z Jerym
 Krolew Cze-
 skim.

o porażeniu Woska Krzi- śackiego przez Polaków y Tatarów Litew- skich pod Niessowem y Puckiem.

Rozdział VIII.

Krol z Głogowa do Polski wielkiej przyiachawszy/
Trzy niedziele w Poznaniu na zjeździe zmiestawszy/

Dworzania
Krolowskich Kula-
mienstka ziemie
wolno.

Skoze Tataro-
wie w Pruszech
podeptali.

Krolowa Tatar-
rowie Litewscy
odprowadzili
do Niessowa.

Krzyżacy zapa-
li Niessowskie
Przedmiescie.

Crom: Tartari
cum per paucis
auxiliis ad perse-
quendum hostem
emissi.
Litwa y Pola-
cy Niemcom
porazili.

Crom. Sex modo
anni cum duabus
navibus de omni
illo numero eva-
serunt.

Piotr Dunin
z Herbem Zano-
ską albo Baro-
now.

Pruszy Krzyż-
ackie nasy woju-
ta.

Do Inowłodska sie ruszył / stamtąd swoje
Dworzany na Krzyżaki pobudził do zbroie.

W Kulmieskich włość posłał / by zboże psowali/

Pracwie w żniwa / a Niemcom wet za wet oddali/

Posłał też y Litewskie przy nich Krol Tatarów/

Iż zburzyli wszystkie włość y Cerery dary.

Jechał zaś do Torunia Krol / stamtąd Krolowa/

Z Litewskimi Tatarów posłał na Niessow/

Gdzie iż często nawiedzał / a Sumbert z Krzyżaki/

Przemyslał by gdzie naszych przyniosł na swe haki.

Wyprawił w Łodziach wielkość Niemcom pod Niessowem/

Wisła / w nocy a mając przyprawy gotowe/

Żapalili przedmiescie strwożyli sie nasy/

Gdyż Krolowa leżała w Niessowie w ty czasy.

Z Litewskimi Tatarów z Miastą wyskoczyli/

A Niemcom ony wphy zaraz potłoczyli/

Tatarowie ich z Litwą z Łukow prześywali/

Polacy zaś w rzecz drugich siekac potłádali.

Drudzy nad Wislnę brzegi do Łodzi pierzchali/

A nasy ich w tym siekac zewsząd zabiegali/

Wszystki Łodzie pobrali y wielkość ich zbili/

Tylko ich sześć w dwu Łodziach z tej bitwy upyli.

W tenże czas pod Warmią gdy Pruski Mistrz leżał/

Piotr Dunin z żołnierzami ratować swych bieżał/

Co Mistrz slyszac wnet wciekł odbiegłszy obozow/

A nasy wielką zdobycz wziali ziego wozow.

Tamże Dunin w Stargradskie y w Lemburskie włości

Wdragnął burzac / y palac w pierzchlinowej pretkości/

Bytomskie / Puckie także polupił ziemice/

Aż do Morza plundrując Krzyżackie granice/

Co widząc

Co widząc Krzyżacy iż w ciasne miejsca nąsży
 Wesli między Jeziora / Morze / Rzeki / Łąsy /
 Wradzili tam ich w tych ciasnościach zaścocyć /
 A snadnie Polaków zbić / posiec y potłoczyć.
 Także ich Hetmanowie Fricz Równiechey z Niemcy /
 A Casper Nostwie z Czechy / z Rzeszey z Endzoziemcy /
 Szykowali sie zbroyno z inszymi Krzyżaki /
 A na burzące prosto cignęli Polaki /
 Zasiędli wszytki drogi / łąsy zagrąbili /
 Tak nąsży iako w klatce ogrodzeni byli /
 Król chcąc swoich ratować z dworem swym Gorstkiego
 Posłał przy nich Tatarzy Kiełstwa Litewskiego.
 A Niemcy przeciwko im Wisle osadzili /
 By sie na ratunek swym nie przeprowadzili /
 Lecz sie Gorstki na inszym miejscu wnet przeprawili /
 A Tatarzy Litewskie na czoło wystawili.
 Niemcy zaś wkoło wszytki zagrąbili łąsy /
 Aby sobie ratunku niemogli dać nąsży /
 Gorstki chciał do Dunina / Dunin do Gorstkiego /
 Ale trudno dla woyska było Niemieckiego.
 Także Dunin widząc iż inaczej niezbieżeć /
 Jedno sie meźnie potkac / albo sławnie leżeć /
 Domyślił do swych droge otworzyć żelazem /
 A poczał Kycerstwo swe żytkować żarazem.
 Prosząc napominając by na to pomnieli /
 Ze za oyczyste grunty potykać sie mieli /
 Za sławę / y za wolność / y za zdrowie mile /
 Przeto aby okazał każdy meżna siłę.
 Aby sie nie lekali Niemieckiey wielkości /
 Niemcy też toż czynili z wrodzoney hardości /
 Sprzysięgli sie iż żaden nie miał z nich uciekać /
 A Polaków do gruntu wszytkich w łasy zsiękać.
 Tak w bebny wderzyli w trąby krzycząc huczne /
 A Knechci postępując staważ kroki buczne /
 Pod boki sie wiaższy dasticht vnd Posz krzycząc /
 Pod Reiterami Frezy zbroyne staczając kwicza.
 Dunin Piotr też swych iezdnych na czoło wystawil /
 A Draby y Kuśniaki za nimi postawil /
 Skoczył do Niemców / Niemcy też do nąszych smiele /
 Tam Knechtow vph na pierwszym nąsystarli czele.

Grzegorz Równiech
 est albo Równiech
 nech Równiech
 nin / a Casper
 Nostwie Sles
 jat / Hermano
 wie Krzyżaco
 Polaków obse
 czoli.

Crom: Gorscium
 cum comitatu suo
 ac Tartaris Lit
 tuanicis ad succ
 currendum suis
 militis.

Cikano Polak
 com.

Crom: Ferro per
 medios hostes via
 am sibi aperire
 statuit.

Napominanie
 Piotra Dunina
 na do swoich.

Crom: Inuicem
 se adiurarent ac
 deuouerant, ut
 qui de suis pedem
 reuulset etc.

Heate woyska
 Niemieckiego.

Burza nąsowa
 z Niemcy.

*Crom: Paulus Iasiensis
gente Gensoni armatus
ab latere inter duas
acies magno impetu
procurrens, hastas hos-
tium in nostros intentas
aperit.*

*Fortel n smiałość
Iasienskiego.
Eodemq; momento nos
stri inopinata re pertur-
bato summa vi adori-
untur.*

*Niemcy co miast wde-
rżę na naszych swoi-
mi kopiami w czoło/
cedo ich na samego
Iasienskiego w bok o-
broili/ a naszy w ten
czas na obroconych n
pomieszczonych vderżyli
Crom. Cumq; totas tres
horas dubio n. arte pug-
natum esset.*

*Rursus una hora di-
micatum est.*

*Interim dum ciet pug-
nam animalq; suos
Fricus interfectus coro-
ruit.
Fricz Hetman zabity.*

*Crom: Pars castra, pars
stagna, lacusq; propius
quos petuere.*

*Nostri pernitate equos
rum freti fugientes per-
secuti.*

*Oboz Krzyżacki naszy
wzięli.*

*Casa hostium 2000.
Capti 600.
De nostris 100. greg-
garij ceciderunt,
a Slachciec iednego
Hectora Chodorosin-
skiego zabito.*

**Paweł Iasienski zbroyny Dworzánin Krolewski/
Widząc z drzewy vph iezdny na naszych Niemiecki/**

**Z boku między dwá vphy ich wskoczył / a one
Drzewcá Rzęstie obrocił na swych nasádzone/**

Także iego dzielnością Niemcy był zmieścił/

A naszy drzewcá swoje o nich pokamali/

Káždy Reiterá swego wysádził kopią/

A Litwá ich z kúś z kúkow bez przestanku byia.

Smiałością naszy / Niemcy wielkostíą przechodzą/

A ieden na drugiego zápalczywie godzą/

Krzyk / huk rożnych iezyków / bron z zbroią brzmi wśedzie/

Konie rżę / bebný / trąby / huczą w każdym rzędzie.

A gdy sie trzy godziny równem Marssem bili

Niemcy / Polacy rożno / z placow vstapili/

Własnie iáko z vгоды tak odpoczywali/

Zás sie do siebie wszyscy ochotnie porwali.

Bili sie záś godzinę / aż Fricz był rániony/

Zá czym vciekąc vph był Niemiecki skloniony/

Gdy ich drabi z kúś naszy bez przestanku byli/

Iezdni też Polscy smiałe sercá záiużyli/

Pierzchneli Niemcy aż ich záś Fricz zástanowił/

A z nowuby z naszymi bitwie był odnowił/

Lecz samego drab zábił / zá czym Niemcy rożno/

Pierzchneli widząc iż inś opierać sie próżno.

Z Nostri vicem Hetmánem drudzy vciekali/

A Láśy y Jeziorá zá obronę bráli/

Drudzy do bliskich Zamków zdrowie swe sklonili/

A naszy rospuściwszy konie ich gonili/

Zás na ich oboz bystrym vderżyli pedem/

Ktory rożnami wóło był otykan rzędem/

Kozerwali wnet rożny dział pietnaście wielkich

Wzieli / y dwie ście wozow / zbroie sprzetow wśelskich/

W tym gdy sie v obozu zabawili naszy/

Niemcow wiele vciekło iezdnych przez ty czáśsy/

Jeden ich vph w las ktory sami zárabili/

Przyśedł a tam ich naszy do iednego zbili.

Wśytkich dwá tysiąc zbili na placu Krzyżakow/

Sześć set poymáli żywych Knechtow nieborakow/

Naszych prostych żołnierzow tylko sto zostało

Vbitych / Slachciec ieden / lecz ránnych niemáto.

Dunin sam w rękę ranion w tej potrzebie/
 Bo z garścią swych Polaków czynił dosyć z siebie/
 Erik Stolpenkie Książę / na pomoc Krzyżakom/
 W tenże czas z sześcią set koni białych przeciw Polakom.
 Lecz słysząc ich porażkę i z ich Dunin stracił/
 Ułazł się do Pomorza uciekając wrocił/
 Ułazy po tym zwycięstwie za nim się gonili/
 A żadnych ułazów jego nie miało zgromili.
 Drugich poymali w wieży / a tak dzielnym meśtwem/
 Oskawili się w ten czas dwomaćmi zwycięstwem/
 I zjednych pod Nieszwą / a drugich tu stali/
 A Stolpenkie wzad Książę uciekać przyparli.

Książę Stolpen
 nie ucieka / a i
 go wrono za
 one nabył pobili.

Stała się ta sławna bitwa w Ducha Roku 1462. w piątek 17. dnia Sierpnia / O czym Długosus / y Niechouius 319. fol. lib. 4. Cromerus lib. 25. Herbornus fol. 204. lib. 16. A Wapowski y Bielcius z niego fol. 279. pisze / iż nabył w ten czas na sześć mil Niemców gonili bijąc. A od tego czasu już Prusowie nie mieli nigdy mocy nad Polaki.

Tegoż czasu prawie na trzech drugich miejscach nabył szczęśliwa bitwa z Krzyżakami / y Gólskie Miasteczko Czerwona Czech z strony Krolewskiej wzięt / Krzyżackich żołnierzy część poimawszy / a część pobawszy / dla których szczęśliwych postępów wiele się było zaśle nakłoniło z Krzyżackiej ożierżawy Prusów ku Krolowi.

Tegoż czasu Książę y Gostinin Krol Kazimierz wziął spadkiem od Książat Mazowieckich.

W tenże czas na Sejmie Piotrkowskim wielki spor a skodliwe zaciąganie nie o Biskupstwo Krakowskie między Jacobem Senneniskim / a Janem Gruszczyńskim był ponurkowany / bo Krol Gruszczyńskiemu uśilnie sprzyjał / mówiąc / iż wole Krolestwo stracić a niżby Senneniski Biskupem miał być. A Legat zaś Papieski Hieronym Arcybiskup Creteński mówił / iż lepiej aby trzy Krolestwa Polskie zginały / niżby się co Stolicy Apostolskiej (od którego już miał Senneniski potwierdzenie) ubliżyć miało / wskazyje Krol na swym przewodzie / iż Senneniski uścipił Biskupstwa / a Gruszczyńskiemu czterzy tysiące złotych odliczył za wstraty / Od tegoż wolne wybieranie Kapituły na Biskupstwo w swych wolnościach za naruszeniem gwałtownym prawiem swątkowało / i to o tym sę rzecy pisał Długosus / Niechouius lib. 4. cap. 61. fol. 317. Cromerus lib. 25. Herbornus lib. 16. Cap. 13. Wapowski / Bielcius etc. Na tymże Sejmie Książęta Mazowieckie prosiły przez posły / aby Krol o wrocenie Płockiej ziemi takżawiej z nim postępował. Litewscy też Panowie y Rycerstwo wszystko przez zacne posły swoje Tocimską y Ruczkę z pogroźką wojny upominali się Podola / k temu Belstkiego / Oleśnickiego / y Rąckienkiego powiatów / tym nie inszego Panowie Koronni odpowiedzieli / iedno iż mieli na ich Siem posłów swych wyprawić / i takż zaraz skoro Krol Kazimierz z Kądomą z Krolową do Litwy wyjechał / posłali za nim w tej sprawie Stanisława Ostrorogę Woiewodę Kaliszkiego / y Jana Kieciańskiego Marszałka Koronnego / ktorzy co wymiedli / iż się próżno Podola / y przereczonych Powiatów Litwę upominają od Polaków / ale gdy Panowie Litewscy tego się z pewnymi dowodami (jak Łacopisze Ruskie sę rzecy świadczą / czego Cromer. zaniedbał) dopierali / Krol wszystko te sprawy do Sejmowi walcnego

Legat
 Papieski.

Tocimsk
 i Ruczkę
 Podole
 Belstkiego
 Oleśnickiego
 Rąckienkiego
 Powiatów
 Litwę
 Krolowi
 Długosus.

Sejm
 Krolowi

Rejnacy dwa
troc porażeni.

mu wálnego Piotrkowskiego odlozył. Tegoż czássu z żołnierzami Krolewskimi Jan Skalski Krzyżackie trzy wpy pod Dneca poraził. Wkrótce też Czerwontá Czech pod Skampa Miasteczkiem trzy stá Keyterow Mistrza Pruskiego ná głowę zbil / i z ich mało co vbiegło / á ośmndziesiat żywych poimano.

Tego lata roku 1463. pięć set nászych Ruskich żołnierzow / ktorzy zá dozwo-
lenim Krolewskim od Káshenskich Mieszczan náteci ciagneli przeciw Turkom /
dla wyzwolenia Káphy Miasta z obleżenia / tam v Brásławiu od Litwy / y
Wołynicow sa porażeni / s tey przyczyny / i z gdy przyciagneli żołnierze do Brá-
sławia Wołynskiego / Litewskiey iáć Cromer piśe dzierżawy / powódziwszy sie
z Mieszczany niebácznie / iednego z nich z przygody zabił / á skoro obaczyli i z sie
ná nich gwałt gminu záburzonego co dálej to więcej buntował / zápalili posá-
dz / áby tym snadniey vbieżec mogli / gdyby sie kolo gášení Mieszczanie zábawi-
li. A Wamiesznikiem Brásławskim był ná ten czas Michał Kijze Czartoriy-
skie / Ten zápalivszy sie zálością y gniewem wespolek / z zebránym iáć ná gwałt
vscem / genit Ruskow żołnierzow / po czterzy troc ná nich nácieral / á po czte-
rzy troc z niemáta škoda swoich był odbity / á z gdy sie práwie wšytká wołość
ćwiczona w Kycerskich postępkách dla nágźdow Tatarskich zebráta / zewšad
obstapionych ná Boh ich rzeka przypárwšy pobit / y poddájącym sie nie prze-
puszczájac / tylko ich pięć od piąci set vbiegło / lup wšytek ktory Michał Kijze
Czartoriyskie wziął / ná trzydzieści tysięcy złotych pácowano.

Dwóch Kniá-
zjá czartoriyskie
go z swoimi.

Boh rzeka Kie-
wa Prokomska /
y Solinus H-
panum zowie.

Bosenski Krol
oblupion á Kocz

Tego też Krola
Scalichius w
swoich Genea-
logia. sobie po-
winnym pła-
dzi.

Tegoż czássu Turcy Lezbou Wyspe / y rychto potym Krolewstwo Bosens-
kie / Slawánskie w stárby bádzo bogate y w Zamki potężne posiedli / á Krolá
ich Srephaná poimawšy ná przedniešym Zamku Jancy / Máchomet ná
przyrzeczenie wiary kazal v stupá wwiązáć / y vstrzeláć z lukow / á potym z sto-
ry oblupić / á w nie czerwonych złotych z tegoż stárbu nášypáć / wyrzucájac mu
ná oczy tego gnuśność / y niłczemność / i z ze złotem y Srebreń / ktorego była
wielka moc w stárbach tego nálezioná / wołał zgingáć / niłzi stym sam siebie y
poddánym swoich bronić. A od tego czássu Janczary Kycerstwo pieše Ma-
chomet postánowił z Slawánskiego narodu / przebravšy trzydzieści tysięcy
Bosenskich mołoycow do tego / Bylo ich pirwey práwých Janczarow tysięcy
czternaście / ále teraz przy nas Amurat dzisiešy roku 1574. przydał do ich lic-
by dwa tysiący.

¶ Sennie Polakow z Li.

twa prożnym / y o porażeniu Cislantow
fortelem Zimodzkim.

Rozdział IX.

Dy sie Litewscy Pánowie vpomináli raz po raz v
Pánow Koronnych Podola / y inszych Zamkow odiyach / zło-
zył oboiey stronie Krol Siem w Parczowie / pirwey ná dzień
Urodzenia Pánný Márie / potym ná S. Marcín odložony /
ná ktory prosto z Piotrkowá iáchal / y ziecháło sie było bádzo
wiele Senatorow y Pánow z obudwu stron / ále gdy Litewscy
Pánowie do Parczowá ku Polakom á Polacy ku nim do Brze-
scia zbraniáli sie wyiáchác / w Lomázách sie potym ziecháli / gdzie też nie spráwić
nie mogli /

Prożny słazb
Litwy z Pola-
ki.

nie mogli dla niewczasności mieyscá onego / y dla niepogody / przeto te rzecz do roku odłożyli / Krol też rozpuściwszy on zjazd / z Krolowa do Litwy odiechał / a iż w Wilnie na ten czas powietrze panowało / w Grodnie miešťkał niktory czas / Potym się do Kowna ruszył / gdzie wielką część jiny strawił / O tym Długosł y Cromerus lib. 25. prima editionis fol. 558. secunda uero 378. Tego też Roku Matias Krol Wegersti Boffenskie Krolestwo Turkom wydał / y Jayce Zamek głowny / Miast też Ractich / y Boffenskich dwadzieścá y pięć przez podanie wziął.

Matias Krol Wegersti Boffenskie odstał.

Tegoż Roku 1465. Nowe Miasto w Prusiech dlugi czas będąc w obleżeniu / podał się Kroiowi / ktorzy chcieli wolno wynidz dopuszczono im / y wywiezli pieczęsiet y trzy wozy swoich rzeczy / Jan też Skalski Czech Holstein wielkie Miasto Krzyżackie bez wieści na Krola ubieżał. W tenże czas Mikołay Żalinski gora Dobrzyńska ofszadził / z ktorey wiele mogli stódzić Niemcy naszym w Nowym będącym / co obaczywszy niewczas Krzyżacy / tak ich to strwożyło / iż w postwaru gdy jeden na drugiego winę zaniedbania około oney gory ubieżenia kładł / dwanaście się ich zabiło. Tegoż czasu siedm set Reiterow Krzyżackich nasz pod Kolbertiem w Pomorzu na głowę zbili. Starli się potym o gora de Krzyżacy / ale samisi dla swey hardości wshystko zamieścili / w tym Gońca seżanie dobywając Pucka / Morzem y ziemią całe sześć Miejsc pod Krzyżacki dostali go przez podanie.

Krol Kazimirz skoro przyciągnął przez Lecyce y Radom do Litwy / przysiechał do niego Ludwik Patriarcha Antiocheniski / od Ektiercia Tatarskiego Cárza iadać / o ktorego imieniem Papiestim y Cesarstym to poselstwo sprawował / aby Ektiercy Machometá Tureckiego Cesarza od wojny na ktora się przeciw Chrześcianom gotował odwiódł / a iesli by inaczej być niemogło / aby przeciw Turkom wojnę podniósł / obiecując mu hold od Papieży / y od Cesarza Chrześciańskiego / iakoż mu y w ten czas bardzo wielkie podarki oddał / ale gdy Ecygiercy odpowiedział / iż on kolo wojny na Turki podniesienia / według wołey y porady Kazimirzowej iako przyiaciela y sprzymierzonego swego / powinien postępować / dla tego Patriarcha Antiocheniski prosił Kazimirza / aby iako Pan Chrześciański Chrześcianow rágować raczył / poniewaz to w mocy swoiey miał / ale Krol odłożywszy te sprawę na Siem Koronny Diocetowski / posła bez pewney odpowiedzi odprawił.

Poselstwo od Papieży do Tatarskiego Cesarza.

Wielko ogon pod sie uło.

Siedliscie y Wladystawski.

Tegoż Roku Długosł y Cromer fol. 332. secunda editionis, prima uero 565. lib. 2. y Niechomus etc. piśa Mieścá Lutege Lislantstich Niemcow siedm set iednych y pieśnych / gdy ciagneli na pomoc swoim Krzyżakom do Prus / iako skoro do Żmudzkich granic poczełi wchodzić / a przes lassy / ktore Żmudz na drogach y wshytlich przechodach zawałili / przebyć nie mogli / wdali się insha droga ku Morzu / co Żmudziniowie obaczywszy / doły na tamtych mieyscach bardzo głębokie wykopałi / około Polongi / a darnem y ziemią nakryli / w ty tedy iamy Li flanci głodem / strachem / zimnem strapieni / od Żmodzi nagnani / nieopatrznie popadawszy pobici są / ináto ich ktorzy wywiklawszy się z onych samolowek / na lod wyspi / ale y ci gdy się lod stáby zátomil / potonali / dwa tylko Niemcow ze wshytkiej liczby żywych zostáto / ktorzy powiedzieli iż niedawno przedtym czterdzieści Okretow pełnych Żołnierzow z Niemiec do Prus żeglujących potopem zginęto.

Żmudz 700 Li flantstich Krzyżakow zabił.

40. Okretow Niemcow potopiono.

Tegoż czasu Biskup Warmienski Paweł ze wshytкими Zamekami swoimi od Mistrza do Krola / widząc iego szczęśliwe powodzenie / przysłał.

Tegoż czasu Jan Skalski w małej Drużynie wziął Zamek Melsak pod Krzyżacki / y Plaweniussá Commendatorá poraził.

Tá drugim

Niebezpieczeństwo
Reynatorow
Pruskiech.

Ná drugim zaś mieyscu żołnierze Polscy kilko wśow Pruskiego Mistrza /
które były wysły z Chojnic y z Stargardu ná głowę pobili / y Ofier Zamet
wzięli.

Drugich także wstepną bitwą pod Kellą Zamkiem szczęśliwie pogromili /
tak iż kilko Kot Niemcowiezdnych y pieśnych ná placu poległo.

Tegoż czasu Krol Kazimierz do Widołgocze przyjechał / wstydawşy o w
bezpieczeństwie Sluchowś Zamku : Który forcel dla nauki Pánom Kormistrzom y
Stárostrom trochę przypisał.

Sortel.

Gerzy Dabrowski Stárosta Sluchowski poimał był jednego Sláhcica
Pomorskiego bogatego Marcina Sissowica / którego w siebie w Zamku Slu-
chowśkim chował / tak długo ażby mu się okupił. Ten się potym tak był stowa-
rzyşyl z Stárosta / iż wolno po Zamku chodził / á widzac iż náşy cierpieli niedo-
statek w żywności / poczał tráctowác z Dabrowskim Stárosta / áby go wolno
puścił / obiecując mu przywieść z domu swego álbo imienia máti z potrzeba / á
przedtym się znowił z Pomorczykami o podanie Zamku / ktorzy też pospolu z
Draby między Polaki sluzyli. Dabrowski tedy Stárosta pretko wierzysz
oney obietnicy / wypuścił onego Sláhcica Sissowica / który iáko by się iszac
w stowie przywoził cztery wozy pełne máti do Sluchowś / á przy każdym wo-
zie po czterech meżow pieśnych wybranych y zbroynych / krom woźnic / ktorzy nie
podleyşy byli przystáwił / iáko by dla bezpieczeństwa y obrony w drodze / áby ich
Krzyżacy gdzie nie zástoczyli. Zta tedy máta y z onymi stárami gdy był do
Zamku wpuszczony / wnet Stárosta samego y Towárzyşie / także slugi iego bez
wiesci poimał / zá pomocą Pomorczykow Drabow / z ktorými się był przed-
tym znowił / y wsádził ich ná dol w wieżę głęboká / á Zamek Sluchow w moc
swoję wziął / á tak z więźniá chytręgo Pan / á z Páná nieopátrznego wnet wia-
zien zostál.

Dłoz to ma-
ta.

Sissowicz Po-
morezyl máłom
fortelem wielki
Zamet wziął.

Tegoż czasu Starigród Zamek y Miásto Krzyżackie Miesezanie Krolow-
skiemu nád woyskiem przelozonemu Gotárdowi Radlinstiemu podáli. Ktora
wesola nowina Krol będąc pociesony / zaráżem pod Chojnicę woysko Polskie
wypráwił / z Duninem y Sinowodim Hetmánym / á sam w Widołgocy zostál.
Násmierwali się Krzyżacy obleżeni z náşych / iż tylko ziedną stronę Miásto byli
oblegli / á gdy zás okolo Miásta śánce czynić poczali / wyciekáli ná náşych Dra-
bow śánce kopáiaczych / drugich też z murów rozmaíta strzelba z Dział y z Ru-
śnic / ná ostátek strzálami iádem nápoionymi trapili / drugich nieopátrźnie się
tuláiaczych z zásadki chytrę przeymuiąc imáli / y niemáłymi niewczáśkami / iáko
Długos y Cromerus lib. 26. etc. pişe : náşych draczyli / áż im Krol przysłał ná
ratunek Litewskie y Tatarskie iezdne Rycerstwo / toż dopiero ich ony swowolne
wycieczki były powsciagnione.

Cromer : Donec
submissis à Rege
Lituanis ac Tar-
taris equitibus
etc.

A w tym czasie Sluchowś Zamku náşy zá pomocą szczęścia / sóstego dnia
od wtrácenta iego dostáli : Który Zamek y wielkość y obrona práwie siarowna
Málborkowi / Bo gdy náşych czterdzieści koni przysła ná pole Sluchowskie /
áby czego dostáli / wyrwał się ná nich Sissowic Marcin z Zamku ze wśystkim
Rycerstwem / iż tylko dwa Kieja / á Mistrz skolny s kilkiem mlódzienicow zá-
kow w Zamku zostáli / Ci będąc náşym przychylnieşy Zamek zátaráşowali /
á wylámanşy drzwi do wieże Dabrowskiego Stároste pierwszego / y śelnaście
iego towárzyşow z wieże śeciámi łowczymi wyciągneli / potym wstápiwşy ná
blanki okrzyk wielki uczynili / Co wstydawşy Pomorczycy / do Zamku náząd
chcieli / ále oni Kieja y jacy z náşymi kámiennymi ich z wierzbami bili / onych też ie-
zdnych náşych czterdzieści obaczysz co się dzieie / z tytu im nágrzewáli / tak iż
ledwo Pánowie Pomorczycy mydło wwiezli / á náşy zá máta pomocą tak wielo-
tego y

Piego
Zam
Dobr

Q

Q

mi do
polu
przek
strzeli
rzálá
ná Co
máta
podn
zptác
nice)
Rycer
Krol
Arzy
miá o
Papi
z Con
dā y
nia p
Publico
now
z wiel
tu 15
przyn
mieni
Bustu
Arcib
woyn

tego y zasnęgo Zamku dostali / iako go byli y stracili. Striblandzianie też y
Zamerstandzianie w ten czas podali się Krolowi. A oni zacy y Kizja od Krola
dobrze wdawowali.

Dobnietu Choynic / y o wie.

czynym pokojem z Krzyżakami Pruskimi / a skończe-

niu Wojny z nimi / ktora trwała lat 150. zobu

stron / a za Kazimierza 14. lat.

Rozdział X.

S Roku 1466. Gdy nasi długo leżeli pod Choynicami
mi Miastem Krzyżackim / Miesiąc Września / uczynili
Niemcy wycieczkę / ale stoczywszy bitwę od naszych do Miasta
sta wsparci / rychło potem gdy nasi obiedwali / wyrwali się
z Miasta / a gdy kilko godzin później się potykali / wiele swoich
straciwszy nazad pierzchnęli / a nasi ich bijąc gonili / czego

Niemcy porażeni u Choynic.

bojąc się nieprzyjacieli / aby nasi z Mieszczańskimi wespół z ni-
mi do Miasta się nie wermali / zawarliśmy prętko bramy bardzo wiele swych na
polu zostawili / ktorzy częścią pobici / częścią poimani / częścią gdy zbrojni w
przekop pełen wody skakali / poconali / wnet potem nasi strzałami ognistymi
strzelając Miasto zapalili / tak iż go czwarta część z spichlerzami y zbożem zgo-
rziała / czym gdy był zwyciężony wpor nieprzyjacielski / posłali Ulrika Eysenoue-
na Comendatora wielkiego / y Jana Żaylusa podając się Krolowi / zdrowie y
mądrości tylko wymawiały / a przeciw Polakom przysięgli nigdy broni nie
podnosić / a tak zostawiając strzelbę / y resztek rękunek wojenny / narzekając
zapłacem z Miasta wysli / a wojsko Polskie z zwycięstwem cofnąwszy Choy-
nice) do Krola w Toruniu na ten czas będącego przyciągnęło. Tam resztko
Rycerstwo wdzięcznie y hojnie było przyjęte. Samym Choynicom Miastu
Krol winę odpuścił / acz wszyscy radzili z ziemia ich zrownać. To usłysawszy
Krzyżacy / zawzięli w swej hardości / a zaraz bojąc się aby resztkę Pruska zie-
mia od nich nie odstąpiła / starali się o pokoy wieczny przez Rudolpha Legata
Papieskiego / ktorego im Krol kaskawie pozwolił. Potym Mistrz Jan Luowik
z Comendatory był do Torunia przyzwany Octobrą dnia 10. y stała się ugo-
da y pokoy wieczny przysięga z obnówu stron umocniony / ktorego postanowie-
nia priviley ręką Legata Papieskiego / y trzech Pisarzy uchwaloonych / ktorych
Publicos Notarios zowia podpisan / a pieczęciami Krolowską / Mistrzowską / y Pa-
now Rad Duchownych y Swieckich umocniony. Mistrza y Contorow Krol
z wielkimi podarkami opuścił / y nado to mu dowiedziawszy się o tego niedostat-
ku 15000. Starych dla zapłacenia żołnierzom / obiecał.

Choynice po-
dane.

Pokonanie
i Krzyżaków.

Nie stało ja-
kiego.

Ziemie Pruskie
do Polski.

W ten czas Pomorska / Chełmińska y Michłowska ziemia do Krotosza
przywrócone / o ktore 150. lat wojna trwała / Biskupstwo też y Kościół Cheł-
miński do własnej Małki Gnieźnieńskiego Arcybiskupstwa przywrócone / ktore
Biskupstwo od Polski oderwane przez dwie setki lat w Liflandzie Rigenstieniu
Arcybiskupstwu niemieckie od Krzyżaków było przydane / W ten czas się też
wojna / ktora Kazimierz wiodł z Krzyżakami lat 14. Ciekli Niechomus fol. 320.

lib. 4. piśe) Skończyła / acz Cromer lib. 26. y Herbotus z niego fol. 311. lib. 16. cap. eodem rokiem mniej kładą.

Sigmunt sie
wrodził.

Roku zaś 1467. pierwszego dnia Januaria / Sigmunt piąty Syn Kazimierzowi Krolowi wrodził sie w Roztoczyczach Miasteczku nad Wisłą od Stężyce 2. mili prawie szczęśliwa wrośta / w ten czas gdy sie Pruskie burdy wstronily / Ktorych on potym gdy byli z nowu Krzyżacy ożyli dokonczył. A Krol na trzeci dzień Maja w Piotrkowie miał Siem / na Ktorym po śmierci Ludwika Mistrza ostatet Pánów Pruskich / Ktory na vgodzie Toruńskiej nie byli / Krolowi y Koronie przysięgali.

Czechowie Krol
lestwo Kazimierza
ostali.

Gdy Krol z Seymu Piotrkowskiego do Niepolomic przyjechał / Pánowie Czeszy prosiłi go aby bez dłuższego odkładania / albo sam Krolestwo ich przyjął / albo Ktorego Syna z tysiącem nic więcej iezdnych do Czech posłał / obiecując go samą mocą swoją na Krolestwo posadzić / podziękował im Krol / ale rzecząc dla niebytności w syjskiego Senatu na infty Siem odłożył.

Frideryk Czar
długo wrodził.

Tegoż czasu Krolowa Elżbieta Jostego Syna Frideryka 27. dnia Kwietnia wrodziła.

Cometa.

Tegoż czasu gdy Krol we Gdańsku / y w Malborku z Niepolomic przyjechał / Cometa wielka między wschodem Słońca y północą / piętnaście dni sie wkręcała / a ta znaczyła Czarow przyście / Ktore wnet potym było do Litwy y do Podola. Po tej Comecie wkręcała sie druga na zachod Słońca znacząc wielkie roślanie krwie w Niemiecich stronach niżnych Niemców / bo Carolus Król Burgundijskie goy Leodensczy Mieszczańce tego Siostrzeńca Biskupa a Pána swego / poimawszy w wieżenie wsadzili / dobywając ich stracił v Sturmie czterdzieści tysięcy ludzi / a dobywszy lud wysieł / a Miasto z ziemią zrownął.

Króle Burgund
długo 40000.
ludzi v Sturmie
stracił.

Stephan Woiewoda
Wolostki
przysięgał.

A Stephan Woiewoda Wolostki będąc zatrudniony dla niebezpieczeństwa Turckiej / iż niemógł do Lwowa gdzie go Krol Kazimierz pułcora Miesiąc czekał przyjechać / uczynił przysięgę postom tego Koronnym Janowi Musilowowi Woiewodzie Podolskiemu / y Spickowi Jarostawskiemu Podkomorzemu Przemyskiemu.

Tatarowie
wojula.

Potym Krol postanowiłszy Pruskie / Wolostkie / y Polskie sprawy w Gdańsku / we Lwowie / y w Radomiu / przez Wołyni y Lucko do Litwy iechał / a w Grodnie z Litewskimi Pány seymował / Ktorego czasu Tatarowie Zawolscy / Ktorzy z Wolga Kzeka mieszkali / z Cezarem swoim Mamiakiem przeprawili sie przez Dniepr / a na trzy woyska sie rozdzielili / do Litwy jedni / drudzy do Podola / y do Wołoch weargneli / a w Litwie / y w Podolu Litewskiej dzierzawy y na Wołyniu / wшыtek Pray Kolo Kamienca / Zitomirza / Ruzmina / Zidowa / Wołodimirza splundrowali / y dziesięć tysięcy ludzi wzięli / gdy im Litwa dla małego zebrania sprzeciwić sie iako Cromer piśe niemogła.

Wołoski Tatarowie
porażili.

Przestrzegł był w tym Krola Mendlikierę Carz Prekopski iako przyjaciel / ale Litewskich Pánów acz Krol Kazal / nie wiele sie było zebrato / w Podolu Polskie należącym mało szkody uczynili / bo Polskie / y Ruskie woyska zaraz sie do Trebowli zebrali z Raphalem Jarostawskim Lwowskim / y z Pawłem Jasienskim Belskim y Chelminskim / Scarostami / dla czego Tatarowie wstąpić musieli / a w Wołoszech trzy kroć porażeni od Stephaną Woiewodą Wołoskie / iż ich mało wšlo / y Carzowie starszy poiman od Wołochow / Ktorego Carzowica gdy sie z pogroźką y odpowiedzią poimanego Carz Zawolski iako Ociec Syna wpominał przez posły Ktorych było sto koni / Kazal go Stephan przed ich oczyma rozciąć / a go. posłancow na pale porobić / jednego tylko pusił z tą nowiną do Mamiaka Carza obrzeżawszy mu wшы y nos / aby wшыtek postępek z Carowicem y posłami Carowi

Obprawa Po
stow Tatar
skich od Sie
phana.

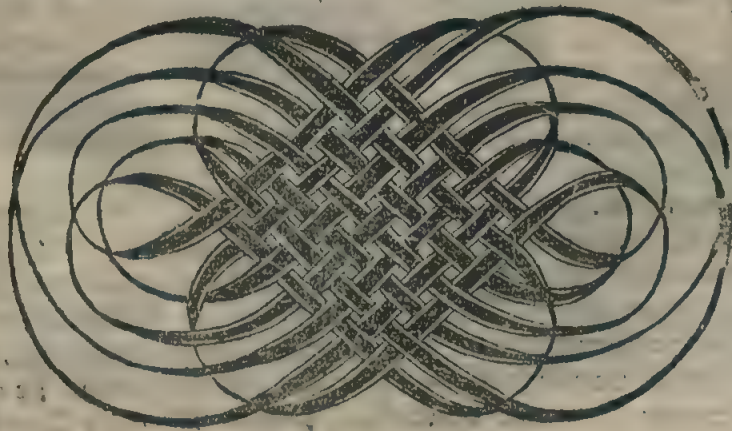
Cárzowi swemu powiedział / O tym Długossus y Cromerus lib. prima editionis 26. fol. 588. secunda uero editionis fol. 397. Micchomus fol. 335. lib. 4. &c.

A Krol przytáchwşy z Litwy miał Siem w Piotrkowie przez dni 40. ná ktorým Henryk z Pławna nowy Mistrz Pruski z dwiema Commendatory Kro- ^{Gold Mistrz} ^{ow Pruski.} ^{Homagiu} ^{mimra} ^{tembergius w Krolewcu Mistrzem wybran / Ktory też ná Siem Piotrkowski przyiechawşy Krolowi przysięge uczynił.}

Z Seymu Piotrkowskiego znówu Krol do Litwy z Krolowá odiechał / ná początku Grudnia / gdzie sie łowami z Pány Litewskimi náciśywşy / nowe- ^{Krol Kazimierz} ^{Santi Andre} ^{Litewskie ob-} ^{lejdza.} go Lata 1470. máiac pogodną zimá Połock / Witebsk / y Smolensko obie- ^{chali w Których Zamkach przez szesnaście lat / iáko ná Krolestwo z Litwy wy-} ^{iechał / niebył / Pánów też Litewskich wiele przy nim iezdziło / á postanowiro-} ^{by rzeczy Litewskie / ná początku Wiosny do Polski sie wrócił.}

Zás 1471. ná początku nowego Roku według zwyczáiu Krol z Krolowá do Litwy ná łowy przyiechał / gdzie ná obyczay dłużej mieskał okolo stano- ^{wienia spraw Litewskich / Abowiem Lisłanci skoro Mistrz ich umarli / szesna-} ^{cie Wsi Litewskich splundrowali byli / y w Rýgowian po śmierci Siemiona Ole-} ^{łowická Kijazcia rosztyrki sie wsczely / bo áczkolwiek Simeon Kijaz zoskawił} ^{był po sobie Syná Wasilá / y Corte iedną / Których umierájac Krolowi przez po-} ^{sty polecit / postawşy mu w podárku Konia białego / iáko Długos pise / y łut ná} ^{którym przeciw Tatarom zá niego boiował / wśáktze Krol zá poráda Pánów} ^{Litewskich w Powiát Rýow obrocił / á Marcina Gástołcá Litwina Stáro-} ^{stá álbo Woiewodá ná Rýowie przelozył / iáko sie o tym wyżşey według Lá-} ^{topiścow wyrażito / O czym Długossus y Cromerus lib. 26. fol. prima editionis 591.} ^{secunda 400. Ale Rýowianie mieniac rzecz być niegodną służyć człowiekowi nie} ^{Kijazcego rodu / áni zgadzájacemu sie w wierze / y Litwinowi Ktemu / Ktory ná-} ^{rod przed tym hołdował przodkom ich / Gástołcá po dwa kroć przyiezdzájac-} ^{go nie przyjmowali / á od Krolá prosili áby im Kijaz Michála Siemionowego} ^{Bráta / Ktory w ten czas był ná Nowogrodzie wielkim Namiestnikiem imie-} ^{niam Krolewskim / álbo Ktorego Greckiey wiary / álbo ná ostaték Ktorego z Sy-} ^{now swych áby im przelozył / wśáktze po cym gdy Krolá z przedsiwzięcia ze-} ^{przec niemogli / Gástołcá przyiali / á od tad Rýowskie Kijstwo w Woiewodz-} ^{two jest obrocone.}

Lisłanci też wybrałşy sobie nowego Mistrzá / á wypráwiłşy do Krolá ^{Posty / Litwie dosyć zá škody uczynili / y pokoy spolny potwier-} ^{dzili / á spráwiłşy to Krol do Polski odiechał.}

o koronacie na Krolestwo

Czeskie Władysława Kazimierzowicza / a odpe-

dzeniu Kazimierza drugiego Syna Kazimierzowego
od Krolestwa Węgierskiego przez Matiasza.

Księgi XX. Rozdział I.

Do Wielmożnych Panów Wacława y Jana
Siemiotow / Castellanowicow Zmudzkich.

Oku 1471. skoro Trzyt Podebrandski Krol Czeski
umarl / zaraz sie na Siem do Pragi Panowie Czescy zischali /
dla wybrania Krola nowego. Co wstyskawszy Cezimirz / wy-
prawił posly swoje do Pragi ku Panom Czeskim / wpo-
minajac ich aby pomnieli na obietnice swoje / y na prawo Cezimie-
rzowe ktoromtal na Krolestwo Czeskie po zenie. A gdy o tym
dlugo sie toczyła sprawa 25. dnia Maja / Władysława p-
wornego Syna Cezimirza Krola Polskiego / y Wielkiego Kiedza Litewskiego
Czechowie Krolom Czeskim obwolali / aezkolwiek temu byli na odpor drudzy z
Senatorow / ktorzy Matiaszowi Krolowi Węgierskiemu Janu Zuniada Synowi
wizyczli : wnet tedy wybrali Czechowie poslow z przednieyszych Panow / z
Slachty / y z Miasta Pragenskiego nie malo ludzi zacnych / aby Władysława co
rychley z Polski na Krolestwo przyprowadzili. A Matiasz widzac sie byc opuska-
nym w nadziei / Czechy y Morawy obyczaiem nieprzyziacielskim srogo trafil /
przeto dla tych przyczyn aby sie co rychley kwapil z wyprawą Władysława Cze-
chowie prosili / ktory wstawy od Oycz siedm tysiecy iezydnych / a dwa tysiac
pieszych / nad ktorymi byl Hetmanem Pawel Jasieniski 25. dnia Julia z Crako-
wa wyiechal. Ociec go tez Kazimierz przez dwa dni prowadzil. Jechali przy-
nim ludzcie zaci / Biskup Kamieniski / Mikolay / Wincenci Lneniski / Pawel La-
odicki Biskupi (ktorzy go w Pradze koronowali) Stanislaw Ostrorog Kaliski /
Mikolay z Rutna Leczycki Woiewodowie / y Jan Dlugosz nauczyciel tego /
Kiazat tez Slaskich szesc z nim poczy swoje zlaczyli / a v Klocka Zamku Pano-
wie Czescy / y wszyscy Stany Krolestwa Czeskiego w wielkiej wielkosci pocz-
cow ku niemu wyiechali / gdzie im prawa poprzyssagl / a spokojna dzierzawe
Krolestwa Czeskiego przytal / od Biskupow Polskich wyzbey mianowanych
zwyklymi Ceremoniami koronowany / y pod jedną osoba Sacramentem Cia-
la Panskiego sprawowany. A Matiasz domowemi rosterkami zabawiony w
Wegrzech zostal na kosu.

Władysław
Kazimierzowicz
Krolom Cze-
skim.

Węgrowie dru-
giego Syna Ka-
zimierzowego na
Krolestwo pro-
sili.

Co wstyskawszy Węgrowie iz Władysława Syna Krola Cezimirza Czecho-
wie opuścawszy ich Matiasza na Krolestwo Czeskie wybrali / zaraz tez sami wy-
prawili posly do Cezimirza Krola Polskiego / proszac go aby im Syna drugie-
go Kazimierza (ktorzy owo w Zamku Wileńskim lezy) na Krolestwo Węgierskie
dal / dla tego iz tyranstwa Matiaszowego dluzey cierpiec niemogli / czego iesliby
niechcial Cezimierz wezynic / choc od Turkow pomocy prosic sie opowiedzieli /
a nakłady wojenne sami dac obiecali. Przeto Cezimirz Krol ich prosba
ntegardzac

nie gąrdząc Cezimirzã Synã z niemãłym woyskiem / nãd ktorym byl Piotr Du-
 min Hermanem / do Węgier posłał z wielã Pãnow Koronnych. A Mathiasz Krol
 Węgierski dowiedziawszy sie o tych prãktykach / Pãnow swoich / s pilnã kwãpli-
 woscã korekciowiãk w Morãwie y w Słãsku miał woyskã do Węgier ich ze-
 brał / A przednieyszych Pãnow czesciã grozba / czesciã wielkimi obietnicãmi ku
 sobie zãsie przywiódł / ktorych drudzy nãslãdowac wiãra Cezimirzowi zmienili.
 A Cezimirz Krolowic Polski minãwszy Koszycã polozył sie z woyskiem w Tury Węgromie. Kã-
 Serigonstkiego Arcybiskupa Zamku / gdzie żaden z Pãnow Węgierskich do niego zimmerzãvshã
 nie przyjechał. Mathiasz zãs mãiąc szesnãście tysięcy ludzi w woysku w Budzy-
 niã / zãstãpując Cezimirzowi przyciãgãjącemu przez trzy mile od niego polozył
 sie obozem / ale iednãk bitwy Polakom nie dał. A gdy tak czas prozno zobu-
 stron trawili / przyjechał do Cezimirzã Krolã Polskiego Tilemannus Slechtus
 Canonik Rolenski / Romornik Papiestki / nãpominãjąc go ku zgodzie z Mathia-
 sem / iżby go od wojny Tureckiey nie odrywał. Wieczãc sie tedy Cezimirz w
 tym sprzykryć Papielowi / przy Tilemanie przerzeczonym posłał Janã Wa-
 trobke do Cezimirzã Synã y do Pãnow Węgierskich z listãmi / a w tym żołnierze
 pieniężni dla niezãplãcenia żołdu poczeli sie z obozu od Cezimirzã Krolowicã ro-
 schodzić / dla czego Pãnowie co przy nim byli rãdzili mu / aby sie gdzie nã mieysce
 bezpiecznie przeniošł / ktore przenošenje wcieczce bãrdzo prãdziej Ciãko Długosi-
 Cromer / Herbot / y Niechouius pišã) byto nãzbyt podobne / bo nie stãnãli nã-
 miescu aż do Gitaŵy przyšli / nã drodze szešćdziesięt wozow wielkich od chłó-
 pow wydãrtych porzucili. A słupnie nã ten czas tã zeliywošć od Bogã Polakow
 potkala / bo ciãgnac do Węgier rozpustnie bez kãrnošci rycerskiey wšelkie krzyw-
 dy / y nieznošne hãniby ludziom wyrãdzãli. Tak tedy Cezimirz Krolowic do Wy-
 cã przyjechał / Pãwã Jasienskiego nã Tuerze ze cztermi tysięcy ludzi zostãwio-
 szy / takã Cromer piše / ale Wapowski y Bielski trzy tysięce kłãdã / ale y ten od
 Mathiaszã nãgrzewãny iednãk wždy obronna rãka a przewãżnã smiãłoscã sam
 siebie zachował / y lud do Polski w cãtošci wwiódł / trzy stã ich w Tuerze dla o-
 brony osãdziwszy. A Cezimirz Krolowic mieškal osobliwie z rozkazãnia oycow-
 skiego w Dobšicãch trzy mile od Krãkowã / dla wštyou podiatcy zeliywošci w
 Wãgrzech / strzegãc sie swiãtłosci y widzenia ludzkiego / a iżby też oycowskiey ja-
 łosci ktora nã ten czas wielkã miał oblicznošciã y okãzowãniem swoim tym
 bãrziej nie zãcierzył / bowiem to frãssowãło bãrdzo Krolã Cezimirzã / Ku temu
 też niemniej go drugie stãrãnie gryzł / iż nie miał stãdoby żołnierzom z niszczynã
 z Węgier zwroconym żołd zãslużony zãplãcił / bowiem dochody z Stãrostw nã
 przeszle bãrdzo nãblãdne owu Synow do Czech y do Węgier wyprãwy tak byl
 wyciãgnãł / iż też ani nã powšechne wychowãnie školowe nakłãdow niedostã-
 wał. Dla czego żołnierze ktorym hołdu nie zãplãcono po gošćincãch rozbiłãli. Żołnierze rozbi-
 Przetã nã zãzãdach Rolienstkim y Koczynstkim wstãwiono pobor po dwunã-
 cie grošy z kãżdey włoki / a Biskupstwã Gnieznienskie / Krãkowskie / Kutãwskie
 y Poznãnskie / tãkże wšyskie stany Duchowne polowicã dochodow wedlug stã. Pobor nã Soł-
 rãdawnego sãcunkã postãpili / czym sie Krol porãtował. Potym Castellani Sa-
 decki postãn do Węgier / a z Mathiassem Krolow doroczne przymierze wziãł. Po
 nowego potym roku 1473. poczãtku Cezimirz Krol z Elizbieta Krolowã z Co-
 runiã wyjechałszy przez Gostinin y Wãrszãwã do Litwy iechał / a w pułpostu
 miał Siemã Pãny Litewstini w Wilnie / gdzie mu po szešci grošy Pruskie / co
 test / po 9. Polskich z kãżdey sochy pobor Litwã postãpila.

Tegoż Roku Klimunt prostego rodu ale swiãtobliwego żywotã Biskup Wołecz Stars-
 Kijowski umiãł / a Woyciech Narbut zacnego rodu Litwin nã tego mieysce ture Biskup
 wstãpił. Kijowski.

Suchość wida-
ta.Tam sam swi-
dom trz kroci
wielkiej glebo-
kości Niemi-
u Ragneta/ 99
Tolje.Wegromie
Podgorze zw-
towali.Siedmigródz-
ka ziemia do
Kazimierza
Głazia.Poselstwo Kro-
ia Perskiego do
Kazimierza.5000000.
wojska Perskie-
go wiecen ni-
Keressowego.

Dotym 1473. wielka suchość pánowała w Polsce y w Litwie/ á iáko Miec-
chouius piše fol. 337. lib. 4. we wszytkiej Europie/ ták iáko y Zromki Pruskie
swiádeza/ w brod Konień przejezdżano zá Rágneta/ lássy y bory z korzenia wy-
gorzywały/ zboża y iárzyny wszytki w niwecz dla zbytniego gorąca obrocily
się etc. ogniem też bárdzo wiele Miast pogorząto. A Mathiasz Krol Węgierski
(z ktorego się náprawy popalenia Miast Polskich w przerzeconey suchości do-
mniemawano) zebrawszy sześć tysiący woyska/ pod spráwá Tomáša Tarcego
ná Podgorze do Polski posłał/ ktore wszytko mieczem y ogniem poburzył/ ná co
práwie Krol Kazimirz pátrzał Seymuac w Wislicy/ gozie ná woyná Węgiera-
ska pobor z Włoki po 12. groszy uchwalono/ y ruszenie Siáchty według możno-
ści y dochodu kájdego/ á iż to w ten czas ieszcze według wolej Siáchty bylo/ dla
tego rostkazania Krolewskiego máto dbáli/ á Krol w Opátowcu dlugi czas
prożno czekał. Aż w tym Pánowie Polscy y Węgierscy posylájac do siebie z obu
stron częste posły/ przymierze ná trzy lécá z Węgierskimi/ Polskimi/ y Czeskimi
Krolami postanowili/ pod tymi Condiciami/ áby Zamki y więzińowie wziąć
z obu stron byty zwrocone/ o sfoó też uczynieniu áby wzmiánki żadna stroná
nie czyniła. A to przymierze pod słusnymi Condiciami Krol Mathiasz dla te-
go przyiáł/ iż Siedmigródzie Woiewództwo od niego do Kazimirza przysłać
máto/ iákoż w tej spráwie ius byli posły do Polski wypráwili/ Boni/ Solnie-
rzow/ y pieniędzy przeciw Tiránnowi Mathiaszowi obiecując/ iáko Długosi/
Miechouius y Cromer swiádeza/ Ná to Máchomet Turcki Cesarz Bessenskie
Krolestwo plundrował/ y Jáyce Zamku z wielkim woyskiem dobywał/ ále
sam ráńiony potopiwszy w Rzecz Działá z wielką strómacz odegnyany musiał
wstąpić.

A Zussankassan Krol Perski/ poráziwszy Máchometá Cesarzá Turckie-
go kilo kroc/ ták iż mu zá kájdym po kilku dziesiąt y kilku tysiący woyska pobit/
y Trápezundskie mu Cesarstwo w Aziey/ tákże Sinapolim w Natoliej wy-
dárł/ Roku 1474. Katerina Zená Wenecká Czkowická Sláchetnego y spráwne-
go z listámi Káldeystimi literámi pisanými przysłał/ prosiac áby Kazimirz
przeciw Máchometowi Turkowi nieprzyiacielowi wiáry Chrześciáńskiej (któ-
rego on przed tym kilo kroc zwyciężył) z drugimi Krolmi Chrześciáńskimi ná
przysła Wiosne woynę podniósł/ zá pewne subuiac/ iż sam Zussankassan pięć
dziesiąt kroc sto tysiący woyska swóiego ná wygládenie Turkow/ á ná pomoc
Chrześciánom miał przyprowadzić/ á to poselstwo iáwnie bylo spráwowáne/
á cátemnie Cortá Zussankassanowa stárša z Cáteryny Corti Cesarzá Trápe-
zundskiego wrodzona/ iednemu ktoremukolwiek z Synow Cázimierzowych zá-
żonę podawał/ á w poságu Greciá y Constantinopole obiecował/ ktore sam
Zussankassan moca swoia y ręká zbroyne miał Turkom wziąć/ á z Cortá w
Máżeństwo záraz oddać/ przeciw Węgierskiemu też Krolowi ludu y nátká-
dy woienne obiecował/ ále prożne y máłowázne to się poselstwo zdá-
ło/ y nic mu inszego nie odpowiedziano/ iedno iż Krol Zussen-
kassanowi przez posły swoie miał dąć odpowiedz/ O

tym też Miechouius fol. 325. Cramerus lib.

28. fol. prima editionis 608.

secunda 408.

Wojnie Kazimierzowej

z Polakami y Władysławowem z Czechy przeciw
Węgierskiemu Królowi Matiaszowi niebezpiecznym y zburze-
niu Ruskich krajów od nieczemnego woyska Tatarskiego.

Rozdział II.

Wdy Król Kazimierz miał Siem w Piotrkowie w
półmiesiąc Czerwca / przyjechali do niego Posłowie od Syna
Władysława Króla Czechskiego wspomnienia prosić przeciw
Matiaszowi Królowi Węgierskiemu / który złamawszy przy-
mierze Morawy y Śląska plundrować nie przestawał. Posłał
tedy Kazimierz Synowi dwadzieścia cztery tysiące Słotych
czerwonych na podporę wojenną / które summy iako Łatow-
piszcie Ruskie y Litewskie świadczą / z skarbu Litewskiego pożyczyl / A przeciw
Śląskim Książcom którzy też Polskę najeżdżali y stronę Matiaszową trzymali
bratowano pospolitym ruszeniem wszytkiego Królestwa postępować / y roztazał
Król wszytkim się ziechając do Mostowa na półmiesiąc Augusta / A skoro Król
z Sęmy do Korczyny odiachał / cheąc się stamtąd gotować na wojnę / przy-
niesiono mu wieść iż Tatarowie z Czarikiem Aidorem Księżciem Czarza Pre-
łopskiego Synem do Podola ciagna / wsłkże Król żadney rzeczy ku temu po-
życzej nie opatrzył / za czym od siedmiu tysięcy Tatarów y tych nieczemnych
bezbrotnych (iako Mechomius pisze) pannos, osłupianców / wszytki krajny koło
Kamieńca / Halicza / Glinian / Dunajowa / Gologor na sto prawie mil wiodł
a wierz na 30. żelazem y ogniem niedźwie a okrutnie bez odporu poburzyli y ludzi
bardzo wiele iako bydła pomordowali y w niewola zagnali.

Lewa Króla
mi plemię
na wojnę
gerla dała.

Od Dunajowa Miasteczka swego Grzegorz Arkebiskup Lwowski meżnie
ich odbił / a Pomorzánów Swinką Maj czystego serca / z pięścią tylko towarzy-
sów obronił / gonili ich nasy ale niwczas y z większą swoją żalostí / gdy Ta-
tarowie chorych / starych / y młodych przed ich oczyma siekli / a sto tysięcy ludzi
poimanych od siedmiu tysięcy Tatarów (iako Długos y Cromerus rachują) w
niewola zagnali. Tego też czasu Król Kazimierz Lubelskie Woiewództwo / któ-
re przed tym nie było / postanowił / odiawszy część powiatu od Sandomierskiego
Woiewództwa.

Tatarów
7000. ofiaro-
nych / 100000.
naślich pomał.

Żaraz potem Król Kazimierz wdawszy się na Śląską wojnę według czasu
postanowionego do Mostowa ciagnał / ale woyska nie rychło się sciągającego
całe pięć niedziel czekał / za czym przystoyny czas wojny nieczemnie przeszedł /
tak w ten czas karność y zwyciężenie Rycerstwie było u nas zaniedbane. Potym
gdy kilkanaście tysięcy Litewskiego woyska y Tatarów Litewskich / nad który-
mi był Hetmanem Jwan Chodkowie Namiestnik Witebski przyciagnęło / 26.
dnia Septembra / ruszył się Król do Śląska ze wszytką mocą / mając ludu Ry-
cerskiego sześćdziesiąt tysięcy zbroynego / iako Cromer pisze / ale Waporski y
Bielski czterdzieści tysięcy kłada. A wciagnawszy do Opolskiego Księstwa / Cru-
ciborg / y Bicine Miasteczka wziął / zaś przebywszy Dore Rzekę w brod pod
Wrześnią ciagnał / słysząc iż go tam Matiasz nieprzyjaciel czekał.

Lubelskie Wo-
iewództwo po-
stańczone.

Król Kazimierz
przeciw Ma-
tiaszowi.

Podobno prze-
tom Cromer Li-
ten nie pomocy
tłumie.

Położyli się obozem Polacy w Olawie / a gdy w piezowaniey na zdobycze
zagony rospuścili / zaraz Matiasz rozdzieliwszy woysko swoje przelał nań
ktorych bez sprawy wołosci okoliczne plundrujących śladnie rozgromił / iż wie-
ści musieli. Co widząc Tatarsowie Litewscy wnet z bliską przyszłości / za czym
Polacy uciekający stawali / a przyszedłszy ku sobie pierwszy silił się / podkła-
sił z nowu z Węgry / Krol też Kazimierz dowiedziawszy się tego / wnet im na po-
moc posłał Dwor swoy z Pawłem Jasieniskim Podskarbin / a sam z drugim
woyskiem za nimi się spieszył. Nieprzyjaciele tedy skoro obaczyli iż Polakom mo-
cy przybywa / pierzchnęli / a nie stawali ani się obezrzeli aż do Wrześniawy przy-
šli. Zabito w tej potarce z nieprzyjacielskiego woyska tysiąc / a Słachciców
60. poimano / między którymi byli zacniyszy Hugwicz Paweł Karwat / y dru-
dzy Bąnowie y Woiewodowie / y Ulrik albo iko Długos y Cromer pisa / Wil-
helm Perstinski Czech.

Nasze porażki
Węgrom.

Nasze Wrześ-
niawy prozno
oblegli.

Matiaszowe
słowa.

Fortel Olger-
dom y Kiejsku-
row.

Scandimon
Czarukowski
Miedzyrzecze
przedal.

Potym 24. dnia Octobra Władysław Krol Czeski / o którego rzecz było do
Dyca Kazimierza przyjechał 20000. woyska młacie / ale wiecący pieiego / tam
przywitałszy się spólnie / do Wrześniawy ciągnęli / a przed Miastem obie się
woyska położyły rozbiwszy namioty / ale prozno aniżemnie y bezłady / y bez
zwady czas trawili / Matiasz też obwarował był oboz swoy pod Miastem w
Złastora S. Wincencego / z którego pátztał milczkiem / coby Krolowie z nim
poczynąć chcieli / z wzdychaniem y rwaniem wołosow często mówiąc / iżby śladnie
mógł wysytek okrag Świata opánować / gdyby tak wielkie y takie woyska miał
takie y tak wielkie przeciw temu nieprzyjaciele tego Krol Polski y Czeski przy-
wiedli / ale wszyscy leniwie a niżemnie czas trawili / żadney rzeczy pożyteczney
nie stánowiąc / w piezowaniu naszym nie porządnie się tulaących bardzo wiele
wsławicznie chwytano / tak iż pełne Wieże y Turmy wyszły Wrześniawskie wie-
ziow były / nad to się oboz naszym zapalił w gwałtowny wiatr / gdzie wiele lu-
dzi / sprzętow wojennych / koni y wozow pięć set / namiotow / y żywności pogo-
rzało. A iko pisa Długos / Michowius / y Cromerus lib. 28. fol. 612. prima edicio-
nis. secunda. uero 410. iż w wozach na polu zgorzłych nąydowano Monfrancie
albo noszenie nasławiey tajemnice wiary Chrześciańskiej Ciąta Pánstego / dia
czego te plagi przepuszczona być wierzyli. A Matiasz widząc zła sprawę na-
szych / ktorych się pierwey bardzo boiał / wziął na nich serce / y posłał część woyska
swego / rozdzieliwszy ich na dwoie / jedno do Wielkiej Polski / drugie do Meun-
skiej ziemie / gdzie wielkie szkody mieczem y ogniem Węgrom poczynili. Opol-
skie też / Glogowskie y Rozuchowskie Ziemia z strony Matiaszowej Stradzi
ziemie y Wielka Polska aż do Poznania splundrowali bez odporu / Miedzyrzecze
spalili / a Zamek Miedzyrzecz / iko Długos pise y inszy Bronikarze / Scandimon
Czarukowski Starostą za Storo przedal / dla czego był potym na oczyjnie sta-
ran. Potym zimą nadešla / głód też wielki / y czerwone niemocy srego w woysku
naszym pánowały / tak iż musieli z Matiaszem do dwu lat y sześci miesięcy
przymierze wziąć / także czas y nakład prozno strawili / a nie nie sprawili /
rozciekali się nasi / a Matiasz iko był tego chętny obczay / triumphuac do
wszystkich Pánow Chrześciańskich o swoim zwycięstwie rospisał / iż dwu Kro-
low moźnych poraził / a iż wszystkie ich woyska mógł śladnie wygładzić / by się był
Chrześcianinem będąc nad Chrześciańskie nie zlitował. Ludzie też wczeni w kto-
rych się bardzo tochał / y hoynie opátrował / wierśiami y pisaniami sławie tego roz-
głaszali / iako y na Polaki w ten czas Gabriel Biskup Agrienski pisał wierse
ślawiac ich niżemność / a ten był Włoch z Mnichą wbożuchnego dla nauki
(bo był Poetą) Biskupem / a potym Cardinałem.

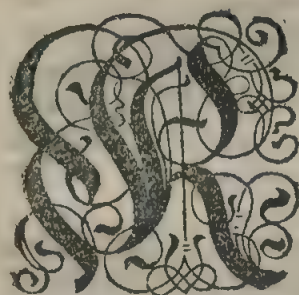
inchoł

Bruma

*Bruma uenit, nix alba ruit migrate Poloni,
O fugite ad proprios algida turba lares &c.
Ktoremu zaś Grzegorz Arcybiskup Lwowski odpisał.
Garrula lingua tace nec sensu, nec ratione,
Vlla uales, uerba pudenda uomis, &c.*

O frogim porażeniu Tur. kowi przez Stephaná Woiewodę Wołoskiego.

Rozdział III.

S Roku 1475. Machomet Turecki Cesarz / gdy Rządowi Woiewodzie Multańskiemu przeciw Stephanowi Wołoskiemu Gospodárowi Zolodownikowi Polskiemu pomagał / y zholdował go sobie / postać też sto y dwadzieścia tysięcy woysk Tureckiego z Tatarów / y z Multany do Wołosk na burzenie / chcąc też Stephaną zholdować. Ale Stephan Woiewoda Wołoski wziawszy pomoc od Cezimierzá Krola Polskiego dwá tysiące iednych / Wołoskowi też czterdzieści tysięcy zebrał / y pięć tysięcy Czakłow / Ktore był Matiaszowi Krolowi Węgierskiemu odiał / z tym ludem więcej fortelu niż mocy używając / Tureckie straszliwe á wielkie woysko zerwad trapił. A tym ich więcej zdziwiał / iż nadolna ziemia / gdzie Turcy mieli Fortel na Turki ciągnąc / przedtym był sam wypalił / y wygłodził / y trawę ogniem posuszył / zaś Wołoski. czym sami y Konie ich rostkosne zgłodu wystawiali / Potym gdy ich przywiódł w niebezpieczne miejsce nad Jezioro Rákowiec y Rzeki Berladu / wderzył na nich / y tam Turków y Tatarów za pomocą Bożą małym ludem sto tysięcy na głowa Turków sto tysięcy poraził / trupy pobitych kazał spalić / z których ieszcze dziś znać kości wielkie á sien poraził wysokie gromady / com sam do Turek idąc roku 1575. własnym okiem widział / Stephan. y trzy krzyże na znak tego zwycięstwa murowane stoja / Eilko też Basso Hermanow przednieyszych zabito / Chorągwi wojennych więcej niż sto wzięto / poimanych wsiętych kazał na pale powbić / á czterech przednieyszych więźniów / y 36. Chorągwi wojennych / także część łupów nieprzyjacielskich celnieyszych Cezimierzowi Krolowi w Litwie na ten czas mieszkającemu przez Pány swoje postać. A Matiasz Krol Węgierski według zwykłej chępliwości pisał do Papieża / do Cesarza / y do inszych Pánów Chrześciańskich wysławiając swoje zwycięstwo / iż wielkie woysk Tureckie Hermaniego Stephan Woiewodę Wołoski (ktorego sie sam boiał) poraził. Ale Stephan z tego sie zwycięstwa nie wynosząc frogo Europa Stephan zakażal / po wsiętych ziemiach swoich / áby jaden tego zwycięstwa temu nie śmiał nowa przypisować / ále samemu Pánu Bogu / przez czterzy też dni całę pokornie poświęcił. Matiaszowi też chępliwemu y Papieżowi z łupów y więźniów wielkie wponinał postać. Do Tureckiego też Cesarza Machometá przez zacnego Posła dary postać / starając sie na lotrzyki y wywołanie Tureckie / Ktorzy mu wielka szkoda poczynili w ziemi jego nad wola Cesarza / o których iego Cesarza miłość nie wie. Synderstwo dział / áni im tego rostkować / áczem ich karał / ále za moie nie stoi / przeto pro Stephanowa fa aby y ci byli wydani / Ktorzy tam do ziemi wsięty Cesarstwiej miłości poncie. i Turci. Ktali

Tym posła.

Tym poselstwem Turecki Cesarz po oney porażce zśiatrzonny/posadzał po-
sty do więzienia / ale obaczywszy iż nieślusnie uczynił/ gdyż Posel ma pokoy y
mieysce w wszech ludzi / puścił ich bosso zabrawszy im wszystko / O tym Długos
Cromerus libro 28. prima editionis fol. 614. secunda uero, fol. 411. Bielski fol. 279. Her-
bortus fol. 326. Sc. & Niechonijs lib. 4. Cap. 70. fol. 339. tak pisze z podziwieniem
go wychwalając / O Stephanum uirum admirabilem Sc. O Stephan Maj dziwny y
czestym zwycięstwem nad Turki sławny / Ktory naszym wiekow tak sławne
zwycięstwo sam pierwszy między Pány Chrześcianissimi nad nimi otrzymał.

Rapha wstota. Tego też Roku 1475. Machomet Cesarz Turecki Rapha albo Theodosia
Miasto wielkie / & sławne nad Morzem Pontskim w Taurice albo w Pretopie
leżące/ktore na on czas Genuensowie Włoszy trzymali/opanował/przez zdradę y
podanie zdrajców Włochow Złotem zepsonanych. A bronilo sie to Miasto
Turkom lat 24. od wzięcia Constantinopola / Słachtą wszytką z żonami / y z
działkami/ także z onymi zdrajcami Włochy do Constantinopola przeniesiona/
& zdrajce do więzienia wsadzzeni / lud prosty na polowie mąższości starany / na
swoich mieyscach zostawieni / ieden tylko Otręt w którym było pułkora sta
młodzieniastow napisłniewsych y wrodzawsich z Raphy / na sromotne sprawy
Tureckie Tyranną przebranych z drogimi łupami w ręce Stephaną Woiewody
Włoskiego przyszedł. Tam też Machomet Carz Pretopskiego Mendigereia
z dwiema Bratry w Raphie poimał / Ktory takto przyległy Sasiad z polą dla
lepszey bezpieczenności do murów sie Włoskich był przemiost.

**Carz Pretopski
poiman.**

**Włoszy zdra-
dca.**

Tak Miasto Genuenskie Słachetne Rapha / z innymi okolicznymi Zam-
kami od Tureckiego Cesarza Machometą opanowane jest przez podanie zdraj-
ców Włochow w nim mieszkających. Co wstyskawszy Biskup Raphinski Simon
(iż Latopiszcze świadczy) Ktory był na ten czas w Rijowie/ ratunku żądając u
Marcina Gastołtą Woiewody Rijowskiego/ za stołem z frąsunktu nagle umarł/
y tamże w Rijowie pochowany.

**Białogrod
wzięty.**

A Machomet prosto od Raphy do Białogrodą Włoskiego / Ktory nad
Niestrowym wściem gdzie w Morze Pontskie wpada leży/przyciągnął/ y wziął
go także przez podanie/ A Stephan Woiewodą Włoski widząc sie być nierow-
nego przeciw Machmetowi Cesarzowi / po lesiach / y po górach uległ/ Zamki
wzmocniwszy. Ta wieść gdy nagle do Polski przysła / tak wszytkich sroga bo-
iażni strwożyła/ nie inaczej takoby insi w Podolu/ y w Rusi Turcy plundrowali.
Stephan zaś Woiewodą Włoski (iż Cromery Wapowski pisał) skoro woys-
ko Tureckie y Tatarskie odciagnęło / Białogrod odstąpił / & Turecka osada na
nim wysiedła. Tegoż Roku powodzi z wylania Wisky tak sroga była / iż Bazi-
mirz y Seradom Miastą przy Bratowie wodą zakryła/ iż do wirschow Włeo-
rzow w Kościolach dosięgała. Tegoż też czasu Szaranczey srogie mnostwo
w Sieradzkiej/ y w Leczyckiej ziemi/ także w Mazowsiu pánowało / iż nie tylko
łaki y zboże/ ale y galezi z drzewa obiadala / gęstość ich roiu ledwo Słońce prze-
nikało/ iako Cromer y Niechonijs lib. 4. fol. 341. Cap. 71. pisał/ tak iż iako obłot
Niebo zakłaniała.

A Kazimirz Krol potym Jadwige Córke starszą do Poznania odprowa-
dził w Mażenstwo Jerzemu Książciu Bawarskiemu s posagiem trzydzieści y
dwie tysiące złotych namięnionym/ Ku ktorey nie tylko Oblubieniec / ale y Cesarz
Frideryk z Kurfierstami w tysiacu koni wyjeżdżał.

Przyjechał potym rychło drugi poseł od Zussankasana Krola Perskiego do
Kazimirza/ Jsaak z Trapezandu/ prosząc aby sie wyprawił przeciw Machmeto-
wi Tureckiemu Cesarzowi na Wiosnę/przyrzekając gruntowne wygładzenie Tur-
kow z Greciej/ y z Aziej/ten odprawion łaskawie/ także drugie Pány Chrześciani-
skie obiezoł/ ale mało wstorał.

A gdy

A gdy Krol z Polaki y z Litwa w Lublinie Seymował / stał uśtawicznie posły iedne za drugimi Stephan Woiewodą Wołoski / prosił Krola o ratunek przeciw Turkom / bo Machomet v Andrinopolu wielkie woysko zbierał do Wołosch / y radzili Pánowie Litewscy (jak Cromer piše / *et suadebant quidem Litvani etc.*) aby Krol takiey potężney a zacney przeciw Turkom od Litwy y Polski Białej Wołoskiej ziemie wssytką mocą bronil / a nżliby ią marnie stracił / albo raczej na mięsne iutki wydawł / nie wczas ostatką pánstwa swego z niebezpieczeńścią bronić miał / ale to Krol nie ruszył / acz o tym czte dni piersnaście traktowali.

Roku zaś 1476. Machomet Cesarz Turecki z wielkim woyskiem Turkow y Tatarow do Wołosch wciagnął / przeciw ktorym zebrał się Stephan Woiewoda Wołoski / Tatarzy naprzód poraził szesnastu / potem na Turki gdy się przez Dunaj przeprawowali vderzył / ale od wielkości przemożon / wssakże obronę na rękę wśedł / nie więcej iedno dwie scie swoich stracił / trapił potem Turki z ciążnych katow / a Turcy zwoiwawł Wołosch aż do Chocim / do Podola wtargnuli / y kilko wsi spalili / co wssyskawł Kazimirz zaraz ruszył Kułsk / Podolsk y Belisk Slachty / ale nasy gdy leżeli dlugi czas v Kamieniu obozem / a bez Krola za granice nie chcieli / ani do domow wrocić się śmieli / nie minieła skoda Podolsk ziemie iako y nieprzyjaciel utrapili / aż Kazimirz z Korczyną do Belisk ruszył / aby swoia osoba serca swoim dodał / a Turkow postrącił / ale Turcy bez mieśkánia z Wołosch wtargnuli / bo Gálery y Okrasy na ktorych działa y mśe rystunki do Zamkow dobywania wieziono y z Janczarami Cesarza Machomet / prawie też w ty czasy na Morzu Czarnym potoneli / y od wiatrow rozrzucone. A Machiasz Krol Węgierski rospisał listy chępiac się / iż skoro się zebrał na Turki / wcieli z Wołosch / z tej przyczyny posłał mu Papież / y Miasz / cztke Książca Wołoskie dwa kroć sto tysięcy złotych wezłocieną pomoc przeciw Turkom. Rychło potem Turcy z Bosny / w Węgrzech pięć Zamkow wzięli nad Dunajem / y wssycti kráiny okoliczne Sławieńskie y Wołoskie splundrowali / zaczym Wołosy klamstwo y proźna chluba Miaszowa niewczas obaczyli.

Machiaszowa chępliwosc.

Witay myśla na biaznach.

Otoż tobie chluba.

Rychło potem Roku 1477. Stephan Woiewoda Wołoski Multánstą ziemie zburzył / y Radulá albo Drakulę Woiewode Multánstego od Brássowskich Mieszan wydanego poimał / a poraził y wygnał Tureckie zastawy / Cypulissę iednego z swoich Pánow radnych Woiewoda Multánstun wśawił.

Wzięciu Nowogrodu wiel-

kiego pod Litwa przez Kniązia Moskiewskie-

go Iwana Wasilewicá / Roku 1477.

Rozdział III.

Iwan Wasilewic Książca Moskiewski / mąż wielkiej dzielności / zebrał wielkie woysko ciagnął pod Nowogrod wielki Litewski / a Nowogrodzanie nieczekając go w zamknieniu / złożyli się / y zwiedli z nim bitwę v Rzeki Solony ią. Po Herberstein piše / ale od wielkości Moskwy przemożeni / do Miasz pierzchnęli / ktore przez niedbłość Litewská y Krola Kazimirza /

Solona Rzeka.

300. wozow
Kleinotow z
Nowogroda.

Niewola Ta-
tarka Rnia-
złow Moskiew-
skich.

Dani Litwie
zwykła z wiel-
kiego Nowo-
groda.

Czimirz / y zle osadzenie Jwan Moskiewski Xiadz wziął / gdzie trzy sta przed-
nieyszych Mieszczan dał sciag / y ich wszytkie wielkie a bogate majątności pobral /
Mieszczańcy też wszytki inſe złupil / tylko trzecią część każdemu swego dobrą wra-
cał / y Arcybiskupa albo Metropolitę Nowogrodzkiego skarbnice / Złotem /
Srebrem / Perłami / Kamieniami drogimi / y wszytkim rodzajem bogactw przez
wiele lat zebranych napelniona złupil / a samego tylko Złotą / Srebrą / Perel /
Kamieniami drogich / y Kleinotow trzy sta wozow wywiozł do Moskwy z Nowo-
groda / a ſar y inſzych ſtatkow bez liczby bylo pełno wozow.

Ten Jwan Wasilewicz ażekolwiek był na syrokie państwo po swych przodo-
kach wſtąpił / ale było w niewoli y pod holdem Tatarskim / tych Tatarow kto-
rzy za Wolga mieſzkali / a tak ſrogo był zmiwolony od nich każdy Antyż Mo-
skiewski / iż gdy Poſtkowie albo Goncowie Tatarscy po eribut albo w iakiej inſzej
ſprawie przyechali do Moskwy / ſam Xiadz Wielki piechota musiał przeciw Po-
ſtkowi wychodzić / a Kobylego mleka (ktore picie Tatarom ieſt nawodziaczney-
ſze) kubek z wielką wkloną y czołem biciem na koniu ſiedzacemu Tatarzynowi
podawał / a ieſliby iaka kropa na grzywie konia i wafow Tatarskich albo z
kubka wkląpnął / to Xiadz Wielki musiał liżać / Cłumaczowi zaś czytającemu
liſty Carſkie / dla ſiedzenia Szata nawybornieyszych Sobolow podſcietał / a ſam
z Kądnymi Pány swoimi ſtoiał / a potym czołem bijąc ſłuchając liſtow na ko-
łaną wpadał / y kłeczal / ani ſie z żadney poſługi Tyraniſciey wymawiał / też cho-
ciaby woyna przeciw własnym przyiaciom powinny a Chrzeſzczanom poda-
nieſć mu kazał / musiał wszytko czynić.

Tey tak ſrogiey a cięſtkiey niewoley Jwan Wasilewicz Maj wielkiego ſercą
y Ryecz waleczny / dla czego ieſt ſłuſnie wielkim nazwan / nie mógł ſcierpieć / a
za pobudką Sony Grecki wybił ſie z niey / poſgraniczne też inſe y przyległe Ruſkie
Xiadzeta powinowate ſwoie wiſcey ſortelem niſz mocą pod moc ſwoie podobil /
także też Samkow Litwie zdawną ſłużarych wiele pobral. A roſciagnawſzy
państwo na zachody Nowogrod wielki Miasto bardzo ſerokie / ludne / y ſkładem
kupi ze wszytkich stron pełnocnych nabogatsze / y naſtawienieſze opañował. A
na każdy rok ſto tyſięcy czerwonych Złotych / iako Wapounus y Bielski ſwiad-
czą / albo Rubli iak Długos y Cromer piſa / Wielkiemu Xiadzu Litewſkiemu do
tego czasu płaciło / O czym Długos / Niechouius lib. 4. cap. 27. fol. 343. Cro-
merus lib. 29 prima editionis fol 632. ſecunda ueró 422. fol. Bielski 2. editionis fol. 281.
Herbortus fol. 33. lib. 17. cap. 9. Wapounus Etc. Ale Ruſkie Łatopiſzcze y Litewſkie tri-
but z Nowogroda wielkiego tak rachui / iakoſny wyſſey napisał / iż z Nowo-
groda wielkiego dawano do ſkarbu Litewſkiego / liczonych pieniędzy dzieſięć ty-
ſiac Złotych Czerwonych / Sreſow wielkich Niemieckich ſto / ſkad znąc iż No-
wogrodzanie Liſlandſka ziemia / zwłaszcza gdzie ieſt port w Twarwy / iako y Mo-
skiewſkie Kroniki ſwiadcza / wladali / od ktorych za Dani Srezy z zamorza mie-
wali / a Xiadzom Litewſkim w tribucie dawali / nęd to Ryſiow czterdzieſci So-
rokow / Soboli / Kun / Liſſow / Marmorkow / Wilkow / y wszytkiego rodzaju
ſuter / każdego po czterdzieſci Sorokow. Pſkowianie zaś połowice tego tributu
płacili / to ieſt po pięci tyſiac czerwonych Złotych / po 50. Sreſow / y 20. Soro-
kow każdego rodzaju ſuter.

Tym ſupem niewymownym y opañowaniem tak ſawnego Miasta Jwan
Wasilewicz podnieſiony / na wszytki krainy y Xiſtwą Ruſkie y Litewſkie myſl
ſwoie naſadził / widząc iż ſie Czimirz inſzymi ſprawami w dalekich ſtronach
Poſkich bawił. Ale Pánowie Litewſcy przez wſtawiczne poſty wnet go przy-
zwali / iż wzmocniwszy przywierze z Maciaſem Krolew Węgierſkim / y przyſiege
od Marcina Pruſkiego Miſtrza / z ktorey ſie wyłamował / wziawſzy / A Janowi
Biskupowi /

Biskupowi y Jakobowi Debinskiemu Castellanowi y Staroście Krakowskiemu / także Pawłowi Jasienickiemu Castellanowi Sedomirskiemu Koronne sprawy zlecił / sam z Krolową y z Krolewicami do Litwy spieszo iechał / gdzie stał / ^{Razimierz do Litwy prozno} nowiack Litewskie sprawy dluzey nad zwyczaj w Wilnie mieścił / y postął za-
raz Dworzanina swego Stręgę do Cárza Zawolskiego Sachmatą prosiąc go o
pomoc przeciw Moskiewskiemu. Zawolski tedy Cárz z wielkim woyskiem Ordy
swojej ciagnął do ziemie Moskiewskiej / a położył się na Rzece Vhrze / Ale ^{Wbra Neta} acz-
kolwiek Panowie Litewscy nalepszą rzecz być radzili (iako Długos pise) wo-
yna swego dochodzić / y odsiłwiać / wskazywał Krol z strogim Kiedzem Moskiewskim
wolał spokojnie postępować / widząc go tak wyniesionego y potężnego / przyby-
cim wielkich bogactw y krain posiadzenim / także wielkością niezliczoną Rycer-
stwa cwiezonego wstawiczną wojną / y wspomietanym przeszłych zwycięstw
mocy swej wsiągcego / a swoich długim zależeniem nieczemnych y zniewiesciatych
do wojny być powiadał / pieniężnymi ludźmi przeciw tak możnemu nieprzyja-
cielowi wojnę wieść potrzebą / ktorych z Polski y z innych sąsiednych stron na
ten czas tak prętko wyrwieść nie mógł / Dla tego z Moskiewskim na kilka lat
Razimierz przymierze wziął / a Nowogrod wielki y kilko Księstw Ruskich od Li-
twy oderwanych przepadło.

A Cár Zawolski stał na Vhrze niemający czasu oczekawając nauki Krolew-
skiej / a potym Książ Moskiewski dał wielkie dary Hetmanowi Cárskiemu Książ-
ciu Timiru / y wszytki upominki / y osobne wielkie dary co były zatrzymane kilka
lat z Moskwy Cárzowi odesłał. Cár też nie mając nauki od Razimierza / y będąc
namowion od Hetmana swego Tymira / zwrócił się do Cárstwa swego / ktore-
go tenże Tymir Hetman jego za podarki Książki Wielkiego zarządził / a Krol
Razimierz do Polski odjechał.

A tu Łatopisec Ruski w czasie / y w przyczynie o odiażdzu Krola Razimie-
rza z Litwy do Polski śśankował / powiedając iż iako Krol Jryż Czeski umarł /
postali do niego Panowie Czescy / prosiąc aby im Władysława Syna dał na
Krolestwo Czeskie. Przeto Razimierz opuściwszy sprawy Litewskie y wojnę
z Moskiewskim / za namową Panów Polskich iechał do Polski chcąc odprawić
Syna na Koronę Czeską etc. To nie ku rzeczy / Bo Jryż Podebrandzki Krol
Czeski umarł Roku 1471. a Władysław Syn Cezimirzow był koronowany na
tego miejsce zaraz w Pradze / iak się o tym wyższej namieniło / a Moskiewski po-
cym Roku 1479. Nowogrod wziął / a tak tu Łatopisec śśankował w osmi
leciech / gdy rzecz przeszła za przysła kładzie.

O porażeniu Turkow sta tw- siecy przez Stephaná Batorego Woiwodę Sie- dmigrodzkiego. Rozdział V.

Egoż Roku 1479. o S. Gwale w Jesieni / Tur-
reckiego woyska sto tysięcy / nad ktorymi było pięć Bąsow
Hetmanow / mając z sobą pomocne vphy Multanow / do
Siedmigrodzkiej ziemie wciagnęli / a v Sobinow albo Sibi-
nową Miastą obozem się położyli / na który gwałt Batori
Istphan Woiwoda z swoimi woyskiem zebrawszy się ciagnął
przeciw

przeciw Poganom / ktorzy w swej wielkości duszając zemię go ogarnęli / Ste-
phan też Batory widząc iż się miał trudno bitwy uwatować / a z dwiema wsa-
mi Węgrów inszych od Matiasza Krola przyciągających złączyć się trudniej
widział / wskazywał im znąc o swojej bitwie z Turki gwałtowney / żołnierze też
y wszystko Rycerstwo Batorego dobrowolną przysięgą spólnie się obwiązali / iż
ręcey pirwey umrzeć a niż uciekać / wszyscy przyrzekli / Kazał zatem Batory dać
znać woyny / a rościagnawszy Proporce / y w Traby / także w Dębny z obu stron
ogromnie uderzywszy stoczyli bitwę sroga / Która prawie trzy godziny trwała / y
iż Węgrówie wsparci od wielkości Turków poczęli byli ustepować / a Batory
ich też iż ledwo zatrzymał / obwiązując ich potémwością / drugich łając a swie-
żąc im nie dawno spólnie uczynioną przysięgę na pamięć przywodząc / gdy oto
w tym dwa ostatnie uchy w ktorych byli Dworzanie Krola Matiasza / także
Raczkowie / ktorych było z Hetmanem Janczem y Książciem Pawłem dziewięć
set gwałtownie pretka iązoga natarli / w bok nieprzyjaciół uderzyli / a Turcy z
niepodzianej rzeczy zdumiewszy się / obrociwszy koniami zastawiali się na małą
chwilę / potym zatrwożeni y wsparci uciekać poczęli / Tam wielka w uciekają-
cych porażka stała się / abowiem żadnego okrom pięćdziesiąt zaciętych poi-
mianych Węgrówie nie żywi / poległo Turków na różnych miejscach y na pla-
cu w ten czas pobitych dziewięćdziesiąt tysięcy / bo ich gonili Węgrówie od Si-
binowa do Gurgeczu Miasta Multanńskiego nad Buzow Rzekę / Ktore po-
boysze mnie sami Multani co słychali od swych Dziadów wkrzowali / gdy na
tym tedy do Turck Roku 1575. iachal.

Bitwa We-
grów z Turki.

90000 Tur-
ków poległo
zburz.

Tak w ten czas to sławne a każdego wieku pamiętki godne zwycięstwo
Batory Stephan Matiaszowi Krolowi Węgierskiemu z Turków odnosi / Kto-
ry sam w ten czas Pedogra na smierć prawie strapiony w Węgrzech leżał / tak
iż pospolicie czwiedzono wszędzie iżby umarł / ale się dał Niemcom znąc być ży-
wym / gdy Ratusza ziemię na drugi Rok przez Tomasa Tarczego zwoiował.
O tej sławnej bitwie y zwycięstwie Batorego nad Pogany Kroniki Węgier-
skie / zwłascz Bontinus / a z naszych Niechomius lib. 4. fol. 343. Cap. 72. Cro-
merus lib. 29. prima editionis fol. 632. secunda uero 423. Herbotus lib. 17. Cap.
19. fol. 331. etc. A ten Rok przefly / y drugich lat kilko / iako Cromerus / a
Latopisec siedm lat świadczy / Krol Rzymur z Krolowa y z Synami iż
bedać ześli w starości / w Litwie okolo łomow w ktorych się rad kochal strac-
wił / ani się żadna rzecz godna pisania w ty czasy tręsil w Polsce / y w Li-
twie / ponieważ był pokoy ze wschodnich stron / tylko iż Jan Długos Rok
1480. Canonik Krakowski Nauczyciel Synów Kazimierzowych umarł / Kto-
ro miał wstąpić na Arcybiskupstwo Lwowskie / pisał Kronika Polska seroko
łacińskim językiem / także położenie Ziemi Polskiej / aż do tego czasu tego smier-
ci / Która acz dla zazdrości na światło nie wysła / wskazywaniem tej ia iako praw-
dziwie a sezerze napissanej w tej naszej Kronice według Cromera y Niecho-
wusa nąsadował.

Powietrze mo-
rowe w Pol-
ce.
Święty Si-
mon z Lipnice.

Roku potym 1482. powietrze wielkie morowe z Węgier do Krakowa
przyniesione / w małej y w wielkiej Polsce panowało / w ktorym ludzi wiel-
kość niezliczona pomarta / Simon też z Lipnice Bernadynskiego Zakonu Ká-
znodzień świętego żywora tego czasu w Krakowie umarł / v tego grobu wie-
le chorych uzdrowionych być powiadała.

Roku zaś 1483. w następny czwartek postu rostał się z tym światem Książ-
ka Kazimierz wtórordny Syn Krolowski / w Wilnie tamże pochowany w Kąpli-
cy Kościoła S. Stanisława / Ktorego pogrzeb Cielece uroczystie obchodził v jego
grobu

grobu stawia też być światobliwości cudą doświadczone / a powiada go w ta-
kiej czystości żywot swoy prowadzić / iż gdy mu lekarze na concubitus ieliby chciał
być zdrow radzili / odpowiedział / iż wolał śmierć podjąć niż prawo czystości po-
subioney przestąpić. Tak on do wiecznego Błogosławieństwa był wprzeżony /
albo z iedney oney wojny Węgierskiej / doświadczony / gdy był od Mariaszą
wsparty / nieustawieczności y prozney omylności tego Świata.

Tego też czasu bez Króla swowolenstwa się w Polsce było namnożyło / iż
pospolicie Ślacheć zaczęła łupieństwem y rozboystwem żyć / z których Chri-
stoff Szafrańiec zanego rodu y wielkimi majątnościami obdarzony / zebrałszy
lotrofstwa bardzo wiele z Piestowej Skály Zamku swiego (iż Cromerus /
Miechouius / Wapouius y Bielski pisał) na dobrowolnych gościncach rozbił /
y Kupców Crakowskich niemato bogatych y zacnych na Lublinski Jarmarc
iadcych pobit / y polupit we Zborowku y Wislice / dla czego był wywołany /
a gdy wywołania nie dbał / obstrcony był w Sarczowie Miasteczku Sieradz-
kiej ziemie / y poimany / a w Crakowie z rozkazania Krolewskiego ściety / aaczym
się spokojnie goścince stały.

W Czeskim też Krolestwie w ty czasy frogie wnetrzne rozruchy były / bo Ze-
retikowie pobili Rąplany / y rospedziwszy ich / na Pány Swieckie / y na same-
go Władysława Króla swiego Cezimirzowego Syna buntować się poczęli / tak
iż Król widząc niebezpieczność zdrowia swego / w gory Kutnenskie musiał wie-
chać / a pospółstwo rozburzywszy się Senatory albo Pány Rådne stare y no-
wey Prągi gwałtownie pobili / y Klastory polupili.

Tegoż czasu Máchomet Cesarz Turecki Rodissu dobywał / ale odbity z
żelżywością / do Apuliey Włoskiego państwa wtargnął / tam Bestia y kilko
Miast innych zburzył. A Zidrun Miasto portowe sławne Turkami osadził.
Potym gdy z woyskiem do Siriey ciągnął / umarł y Trikomedię / a po jego śmier-
ci Turcy się na dwie części rozdzielili / bo iedni Baiazetowi starszemu / a druzi Ze-
limowi młodszemu Synowi jego życzyli / y wnetrzna wojna wiedli / aaczym Al-
fons Syn Króla Neapolitańskiego Zidrun zaś Poganom oddał.

Przysiedze Stephaná prze-

slawnego Woiewody Wołoskiego Królowi Ka-

zimirzowi / y o jego Bitwach z Turki.

Rozdział VI.

Máchomet Cesarz Turecki skoro na stolec Máchometá
Oycá wstąpił Roku 1484. do Wołosz z wielkim woyskiem
morzem y ziemią przyciągnął / chcąc się pomścić nad Stepha-
nem krzywdy / porażki y żelżywości Oycowskiej / Rilia y Biał-
łogrod aez z wielką škodą swoich Zamki portowe posiadał / y
Wołoska ziemia wsiysk zburzył / ale nie opánował iako Jo-
annius omyliwszy się napisał. Bo Stephan Woiewoda widząc
nie być merownego mocy Tureckiej / w gorách y w lasach wległ / Turkow wryw-
ka zawzdy trapiąc. Potym drugiego Roku 1485. iż Miechouius / Cromer /
y Wapowski / etc. a od stworzenia Świata 6994. iż Łatopisze Ruskie
wskazują

Krol Kazimierz
na Turck

świadcza / posłał do Kazimierza Krola prosiac go o ratunek przeciw Turkom /
obiecując mu przysięgę wiecznego hołdu y posłuszeństwa z potomkami stornia.
Kazimierz tedy nie chcąc tej pogody opuścić / aby sobie zholdował takiego Mo-
narchę / który Turki / Tatary y Węgry często wielkimi porażkami zwyciężał / a
do rad się z przysięgi skutecznego wylamował / ruszył się do Lwowa na po-
czątku Jesieni / gdzie na rozkazanie jego wyszła Ślacheć Rusa / Podolska / Pa-
nowa też Polskich y Litewskich bardzo wiele do Kołomyi przyciągnęli / Zbro-
ja y Koniami stroynie ozdobieni / tak iż wshyńskiego woyska iędzonych do wo-
yny godnych tysiący dwadzieścia było / A w ten czas Formidabile erat Turcus nos-
men Polonorum, iak Cromerus pisze / Straszne było imię Polskie Turkom. A po-
łożył się Kazimierz obozem w Kołomyi na szerokim polu / a Stephan według
naznaczonego dnia w kilku tysiący iędzonych z Pány y z Boiary Wołoskami prze-
jechał do Krola / a tylko sam od Panow Kádnych Koronnych y Litewskich
wprowadzon wtćwie do Namietu / w którym Krol na Miestacie w Koro-
nie y w ubierze Krolewskim siedział / Tam Stephan Woiewoda trzymając w
ręku Chorągiew z herbem Wołoskim / y uczyniwszy z uklonnością potćwosć
Krolowi na kolana wpaść / y Chorągiew przed nogi jego porzucić / tamże przy-
sięgał według zwykłych Ceremonii ze wshyćką Wołoską ziemią być zawždy w
wierze y w posłuszeństwie Krola Polskiego Kazimierza y jego nasleđników Kro-
low Polskich / Ani żadnego Pána innego krom jego nieznąc / przeciw każdemu
nieprzyjacielowi ze wshyćką mocą temu być po gotowiu / ani pokoiu / ani wo-
yny z żadnym bez rozkazania Krolewskiego nie czynić / podniesiony potem z zie-
mie od Krola y pocałowany z trzynastą Pánów Wołoskich przedniejszych w
stoli posadzony / y dosyć wtćwie częstowan / na ostatek gościnnymi wpominki
wdarowany do Wołoch odjechał / wziąwszy od Krola trzy tysiące iędzonych prze-
branych na pomoc przeciw Turkom / nad którymi był Hermanem Jan Pola-
rzonny / acz Łatopisec świadczy iż Syna swego Jana Albrichta s tym ludem
Krol był posłał / A s tym posilkiem Stephan Turkow bardzo często meinie
porażał / y wielkie ich woyska pobijał / tak iż ich z Wołoch wygnał / y wyko-
rzenił / a pokoy długo miał od Cesarza Turckiego.

Stephan Tur-
ki Wołoch wy-
gnał

Kniaź Twier-
ski do Litwy

Tegoż Roku Kazimierz Krol iak Łatopisec świadczy przyjechał do Li-
twy / gdzie przybieżał do niego Kniaź wielki Michaylo Borysowie Twierski / a
Książko tego Twierzycy podałofie Kniaziu Iwanu Wasilen ieu Mostien skie-
mu / z tego Książka czterdzieści tysięcy iędzonych in woynę wychodziło zawždy /
iak Herberstein pisze.

Tegoż lata Miesiąc Maja 21. dnia wpaść śnieg wielki do góleni / y było
zimno bardzo wielkie w Litwie / a potem Krol Kazimierz był w wielkim Książwie
Litewskim siedm lat nie wyjeżdżając / goyż radniey mieszkał w Litwie niżli w
Polsce dla rozkosznych towow y rozniatych zwierzow / bo był bardzo myśliwy.

Potym Krol Kazimierz Roku 1489. wstysławszy iż Tatarowie w wielkim
woysku Ruskie y Podolskie ziemię swego wojowali / wyprawił przeciw im Jana
Albrichta Syna swiego z przebranyim Rycerstwem Koronnym / do których też
Litewska / Ruska y Podolska Ślacheć przybyła / a Tatarowie z łupami y z wie-
żniami ius wychodzili do Ordy / rozdzieliwszy się na dwa wphy wielkie / co goy
wstyszał Albricht / na pierwszym wph przodem siedł / a było w nim konnego ludu
iak Wapouius pisze pięćdziesiąt tysięcy / na który z wielką śmiałością uderzyli na-
by / y na głowę Pogánów poraził / y łupy y więźniow odbił.

Jan Albricht
25000 Tatar-
ow poraził

Na drugich potym którzy pozad si ciągnął Jan Albricht a niespodzianych
bez wieści gwałtownie obfoczył / tam Polac / biac / siekac Pogánów iako było /
których było dziesięć tysięcy pogromił z swoim Rycerstwem aż do zmordowania /
iż z każdego

Iż z każdego od pracy pot siedl / a prawe ciele put dnia bęąc ich strawił. W tym też uphie ieden Carz zabity poległ / a drugi uciekł.

Była ta porażka Pogánow nad Rzeką Saurunem albo Safranem gdzie do Bogu wpada.

Taż jime zaś Tatarowie mściąc się tej porażki do Podola wtargnęli / ale Litwa y Podolanie / także Wolynicy prętko się zebrawszy porażili ich za Bożą pomocą / bo przed wielkim śniegiem uciekać nie mogli / tak iż ich na płacu dzie- Litwa Tatarów 9000. porażila. wiał tysięcy zostało / A w ten czas Jan Albricht dla tej swojej sprawney w Ry- cerstkich sprawach dzielności Cóż nie był w tej posłębney bitwie / która Litwa wygrała / poczał być w sławie y w miłości / tak y Rycerstwa iako y wiozniow / ktorzy jego męstwo / mądrość / y roztropne baczenie wystawiali.

Tegoż czasu Krol Kazimir z Białacetem Tureckim Carzem przymierze przez Mikolaja Girleia postanowił / który był potym Hetmanem Koronnym.

Wonnice y ugodzie między

Janem Albrichtem y Władysławem Krolew Cze-

skim / Kazimirzowich rodzonymi Bratny / a przekłoniem Xię-

żat Siewierskich od Wielkiego Xięstwa Litewskiego do Moskiew-

skiego Xiędza / A o śmierci Krola Kazimirza.

Rozdział VII.

Athiasz Krol Węgierski Roku 1490. zbni-
rzywszy y opanowawszy Rakuska Ziemię / y Wiedeń
głowne Miasto pod Fryderikiem Cesarzem wziąwszy /
gdy Towego Miasta dobywał / umarł Apoplexią.
Po jego śmierci Pánowie Węgierscy rozdwoili się na
różne części około wybrania Krola nowego / bo ieden
Jan Albrichta Krolewicę Polskiego wybrał / a dru-

dy zaś ktorych więcej było / Władysława Brata jego Krola Czeskiego prętko
przyszwawszy w Budzynie koronowali. Co usłysawszy Jan Albricht / wnet za
poradą Oycá Kazimirza Krola Polskiego / y Wielkiego Xiędza Litewskiego / y
za jego nakładem woyska dwanaście tysięcy z Chorągwiemi Koronnymi zebrał /
y wyciągnął z Krakowa Miesiąc Czerwiec do Węgier / A gdy przyjechał do Pe-
stu / znalazł Miasto osadzone strzelbą / także brzegi Dunajskie : Po czym z porady
swoich odciągnawszy od Pestu / obegnął Koszycę / zaczął Saris / Operią / y Si-
binow Miasta pobrat / a Koszycę strzelbą y szturmami przez całą Jesień aż do puł-
żyny dobywał. A Koszycanom gdy się obleżenie sprzykrzyło posłali do Krola
Władysława o ratunek prosić. Ruszył się tedy do Koszyc Krol Władysław z
woyskiem przeciw Bratu / ale Węgrowie widząc Albrichta z Polakami potężnie sto-
jącego / na ugodę taką rzecz przywiedli / iż Krol Czeski Władysław miał być
Krolew całym Węgierskim / iako dostatecznie wybrany y koronowany / a Al-
brichtowi postąpił w Słasku Xięstwo Głogowskie / Rozuchowskie / Wratław-
skie / y inne dzierżawy ktore trzymało przed tym Xięże Seganińskie / y zarazem mu
w ty państwa zupełne wwiązanie przez Seárosta Głogowskiego Polaką dano.
Tak tedy Jan Albricht Krolewicę odciągnął od Koszyc na Aperią / a Węgro-

Ten Fryderik
Cesarz był tak
waleczny / iż go
Florentini Wio-
sny na Raku mę-
lowali / a toni
napisem / Ten
dimus in latum
hodząc z tego
nieczemności.

Jan Albricht
Xięstwa Sla-
skie wyjął / y
gdy.

Otec sam Syn
now wadził.

Wiewa Albrichtowa z wiel-
kim wojskiem
Brata Wiad-
sława.

Pod Albricht-
tem trzech toni
w bitwie zabito

Miecz się prze-
padł Albrichto-
wi / iako Tur-
nussowi gdy się
bit z Encasem.

Krupski Słach-
cie.

Męstwo Al-
brichtowo.

Fortel.

Sami wcielali

światowie genili.

Książka Sio-
wierskie przet-
niesz do Mo-
skiewskiego.

wie się też rozciął. A gdy za porządku mało mądrych y roztężanym Oycowstym (który go k temu pobudzał y obiecował mu na pomoc z wielkim wojskiem Polskim / Litewskim / y Tatarskim przybyć) wszyscy okoliczne wołosci w Wo-
grzech Albricht burzył / Władysław Krol Brat iego częstymi sargami swoich
wzbudzony osiemnaście tysięcy (iako Cromer pise / ale Bielski dwanaście tysięcy
kładzie) pieśnych wespół y iezdnych przeciw Albrichtowi postat / nad którym
Stephan Batorego Woiewodę Siedmigródzkiego przetożył / A Jan Albricht
ledwo iusi miał w woysku swoim czterzy tysiące żołnierzow / iako Cromer pise /
a Michonius lib. 4. fol. 325. tylko dwa tysiące kładzie / wśakże namniemy z soba
nie trwożąc z wielkości przyciągających nieprzyjaciół / napomniawszy swoich
aby mężnie a nie bez pomsty iako Mężom potciwym y mocnym przystoi potę-
kając się raczej śmierć sławną podzieli / niżby stomotnie wciekający / albo krzyczący
się iako było pomordować się dopuścić mieli / wywiodł ich w pole pierwsze
dnia Stycznia Miesiąca / roku 1492. a gdy trąby zobu stron znał bitwy dąty /
ścięły się obiedwie woyska wręcz / gózie mężnie sobie poczynali żołnierze Albrich-
towi / aż pierwszy wph nieprzyjacielski na zad wsparli / ale od wielkości przemaga-
jącego / wiele Mężow zacnych straciwszy wstąpili / potym sam Albricht Krolewie
gdy długa chwila próżno wśilował bitwę naprawić / a swoich do sprawy przy-
wiesć / gdy dwu toni w zapalczywości bitwy pod nim zabito / a trzeciemu / na
ktorego się przesiadł / brzuch przebodziono / ledwo na Aperiaś wiechał. Tam
dwa Czechowie to się byli po nim wdali / gdy iusi Słonce zachodziło mało go
nie poimáli / bo się był od swoich w ciemnej nocy odłączył / a broniąc się Cze-
chom / młecz mu się przepadł na dwie / y iusi się nie miał czym bronić / aż mu
Krupski młecz dodał / którym on zaraz obudwu nieprzyjaciół Czechow poprze-
bił. Polskich żołnierzow y Litewskich Moc ratowała / iż ich wiele wbiegło /
trafił potym Albricht na inśe Wsarsze Węgierskie / ktorzy gdy go obśroczyli / po-
czął z nimi rokowac / A żołnierze iego co też rożno wciekali / poznawszy go po mo-
wie biegli ieden za drugim między Węgry wołając / bry zabij / bry zabij / dla tego
Zusarze Węgierscy mniemając by nasych było więcej / nocą omylni wcieli opu-
ściwszy Krolewic Albrichta / także wybawiony z tych złych dwu toni z swoimi /
ktorych było przy nim niewiele / wbieżał na Aperiaś.

Władysław Krol Węgierski y Czeski wstępsawszy o tym nie z zpyciaństwa ale
z dobrego zdrowia Brata swego radował się / a postawszy do niego uczynili taką
wgodę / iż Jan Albricht wziął wielki Słogow w Słasku / Rozuchow / Sprota-
we / Zielona gora / Swoboda / Nad sukna Swiebodzińskie / Gura / Krosno / Sce-
nawe / Opawe / Karnow / Tosko / Witom / Swierlenice / y Rozka z Młaskami z
Zamkami / y ze wszystkimi wołoskami / ktorych miał tak długo z dziećmi swoimi
wżywać dołądby Krolew nie został. A to między soba postanowiwszy y pieczęcia-
mi z obu stron vmocniwszy / Jan Albricht do Krakowa przyjechał z ktorego nie
wyjeżdżał aż do śmierci oycowskiej / Bo Krol Kazimierz w Litwie na ten czas
mieszkając stanowiąc z pany Litewskimi iakoby wojennym obyczajem pod Mo-
skiewskim swoje państwo odebrać / ktore był od Litwy oderwał. Abowiem skoro
Nowogrod wielki opánował / Książka Siewierskie z Wielkich Książkow Litew-
skich od Wlgierda narod wiodąc / do Moskiewskiego Wielkiego Książki Jwana
Wasilewicz przystáli byli / acz nie bardzo wielką rzecz obrążeni / to iest dla tego /
iż gdy do Wilna Krolowi Kazimierzowi przyjechali / ni ktorego czasu niechcia-
no ich do niego na pokoy wpuścić / A gdy ieden z nich wporne się dopierał wnieść /
Odźwierny mu palec w nogi drzwiami przycisnął / y złamał / za to aczkolwiek
Odźwierny był ścięty / wśakże tym gniew Książki onych nie mógł być wbla-
gan / bo prosto do Moskiewskiego z Wilna odiahałszy sami siebie z Książki
swoimi

swoimi iemu się poddali. A jeśli tak przyczyna ich przeklinania była / albo raczej ona / iż obaczyli być się wzgardzonymi u Pánów Litewskich / a w nabożeństwie y w obrzędach Kościelnych od nich różni byli / a z Mostwa się zgadzali / iednak taka pogoda y te przyczyny mając / o czym dawno przemyslałi / co w ten czas uczynili / tak tedy przyczyna wojny była Kázimierzowi przeciw Mostwowskiemu / ale wiecey będąc zapalony chęcią wywyższenia Albrichta Syna na Krolestwo Węgierskie / skoro usłyszał iż go Władysław drugi Syn / na którego się o niewdzięczność dobrodziejstw swoich gniewał / poraził / y zgody oney nie lubiąc wziął przymierze z Mostwowskim / a sam wojnę Węgierską chciał z Synem odnowić / a zeliwomości się Albrichtowej pomścić. A ruszył się z Wilna chcąc zaraz Annie Corce poslubionej Xiążciu Bogusławowi Szczecińskiemu wesele uczynić / y Ruś Podgoriskę y Podolską ratunek dał / Bo w ten czas Mucha wojenną chłopskiego rodu zebrałszy Wołochów / y Ruś Poducką dzieś tysięcy / Ruś y Podole plundrował / którego za kasta Boja Mikolay Chodacki Zemleka nazwany / Maj dzielny / y w Kycerskich sprawach biegły / z fluzebnym ludem Polskim poraził / a oho chłopsztwo rozgromił / sam potym Muchę od Ruskiej Słachty y niłkorey Ruśki którą milował poiman / y do Krakowa przywiedzion / w więzieniu żywota dokonał.

Mucha wojenną drugą Podolową.

A Krol Kázimierz skoro po Wielkieynocy tegoż Roku 1492. z Wilna do Troków iako Cromer piśe iednym dniem przyjechałszy zachorzał / z Troków potym do Grodnę przywieszon / tam mu przypadła niemoc Czerwona / z której co daley to był młody / a gdy go Doctorowie wleczyć nie mogli / Bernadint go leczyli grubym chlebem / y pieczonymi gruszkami / za tym poczał puchnąć / A spytał Doctora swego Jacoba Zaleskiego ieliby ięszce była iaka nadzieja zdrowia / a gdy mu odpowiedział / iż nie może być żyw / wnet iako niewstrąsany bierownik rzekł / WIEC TĘDY VMRZEC / A tak przyiawszy z nabożeństwem Sacramentą pańskim / Testament uczynił / a w osobliwym tajemnym zachowaniu sto tysięcy złotych czerwonych włożył / które między Syny rozdzielił / a Pánów Litewskich s płacem prosił aby na Wielkie Xięstwo Litewskie wzięli sobie Syna iego Alexandrę / na co przyzwolili / widząc y pamietając na te porządki / a widać y miłość ku sobie.

Kázimierzowa śmierć odpo-
wiedzi. gdy miał
winięci-
Uczciwiec w
stanie nie wal-
czył / a widać
100000 zło-
tych czerwonych
zostawił.

Pánów także Koronnych żadał / aby Jan Albrichta drugiego syna iego na Krolestwo Polskie koronowali / Władysława zaś Węgierskiego y Czeskiego Krola / także Jan Albrichta przyszłego Polskiego Krola Synów obwiazal / aby Brata swego młodszego Sigmunta nie opuszczali / a dali mu iaki udział między państwami swymi / umarł we Czwartek na Zamku Grodzieńskim siódmego dnia miesiąca Czerwca tydzień przed Świątkami / iako Niechomius piśe / a Łatopisec tydzień przed Bożym Wstąpieniem kładzie / odwiezion potym wtćwie do Krakowa przez Pány Litewskie y Koronne / a tam jedennastego dnia Lipca w Grobie Marmurowym który był sam zbudował na Zamku u S. Stanisława pochowany wielką pompą zwykłych Ceremonii / które Krolowa Elżbieta z Synami / z Biskupami / y z Pány Koronnymi y Litewskimi obchodziła.

Testament Kázimierza.

Był wzrostu wysokiego strzelistego / długiey a suchej twarzy / lysy na głowie / mowy szepietliwej / obyczajów prostych / myślistwem około zwierząt / y prastwa wszelkiego nader się bawiący / dla tego w Litwie wiecey mięskliwał / tak iż gdy wielkie podarki z Litwy posłał Synowi Władysławowi Krolowi Czeskiemu / a Rybnickie ie Xiążę Posłoni odiał / Potym widząc zły uczynek / iako i y odpuszczenia u Kázimierza Krola prosił / iedno to rzekł / niech tylko pszywroci / a inie podarki niech sobie trzyma / nie pysny / trzeźwi / bo Winę / Piwa / y Miodu nie pijał / wtrątny / nie budowny / w kázi się z winnikiem zawody ieden igrzał bo

Wroba n obna-
czaje Kázimie-
rzone.

Tak też i sta-
nie uczynił Wa-
claw Cezary /
gdy mu Zamek
ieden igrzał bo
gdy / nie pijał

sto o wiecech/tyl
to / a Pionica
z wicim czyn 30.
stata/ bo bpi
nasz brat.

chwostat/ pracy/ zimna/ wiatru/ dimu/ wpalenia Slonecznego ciupliwy/ a we
wszystkim Oycu Jagielowi podobny/ Matzonskowsa Elzbieta nad obyczay mi-
lowat/ ona takze iego. Potomkow trzynascie wszystkich zostawil/ sześć Synow/
a siedm Corek/ktorych narodzenia y maziensstwa widziš od nas porzadnie wy-
rżone.

Synowie.

1. Władysław Krol Czeski y Węgierski	} vro. } dzil } sie ro } tu	} 1456. } 1458. } 1460. } 1461. } 1467. } 1468.	} Mle. } siac/ } y dnia	1. Marea. (Pa
2. Kazimirz				3. Pądzien.
3. Jan Albricht Krol Polski				27. Grudnia.
4. Alexander W. K. Lit. y Krol Polski				5. Pądzien.
5. Sigmunt pierwszy Slaskie Kiazic.				1. Stycznia.
6. Fryderyk Biskup y Cardinal in 7 solis				27. Zwietnia.

Krolewny.

1. Jadwiga starsza	} oddany } w Mat } zensstwo	} Kiazic } tom	Jerzemu Baworskiemu.
2. Sophia			Janowi Margrabi Branden.
3. Elzbieta			Curskiemu.
4. Elzbieta			Bogusławowi Stolpenkiemu.
5. Anna			Jurkowi Mysynskiemu.
6. Barbara			Fryderykowi Legnickiemu.
7. Elzbieta			

Trzy Stonca.

Turcy porażo-
ni.

znaki ktore sie przed smiercia Kazimirzowa okazowaly na Niebie/ po pe-
ni Grudnia Miesiac widzialo trzy Slonca na poludnie. Potym Cometa przez
dwa prawie Miesiac trwala. Krolowal Kazimirz lat 45. a wieku swego wy-
konat szescdziesiat cztery lata. Tegoz czassu Wladyslaw Kazimirzowie Tur-
kom wielkie woyska Bosna y granice Węgierskie najeżdżajace porazil/ y od oble-
zenia Salaczyc odpadził.

Wodniesieniu Alexandra

na Wielkie Kiestwo Litewskie/ Ruskie/ Zmodz-

kie/ ic. A Jana Albrichta na Krolestwo Polskie

Kazimirzowicow / 1492.

Ksiegi XXI. Rozdział I.

Do Wielmożnego Pana Warka Wnuczka Ci-
woná Krola J. M. Hetowskiego.

Stasb Kiojat
Litewskich.

Anowie Litewscy skoro po smierci Krola Kazimi-
rza Wielkiego Kiedza Litewskiego/ zlozyli Siem w Wilnie/ na
ktory przybyli Wasil/ y Michal Zmiazowie Gliniskie/ y Sie-
mion Kiazic Sluckie Olelkowic Michalowic w piaci set koni/
Kiazica tez Zolhaniskie/ Mscislawskie/ y Wagaylo Gedrocie/
Tam zaraz spolnymi glosy Alexandra (acz tez Siemion Olel-
kowic/ Michalowic Kiazic Sluckie z strony swoich przyjaciol
mial vorz

miał wotą ną sie) Kazimierzowego Syna czwartego według zabania y prosby
Wycowskiej/ tudzież za godnością y dzielnością jego/ Która po sobie okazała/
na Wielkie Księstwo Litewskie/ Smodzie y Ruskie wybrali / podnosili go z staro-
dawno zwykłymi Ceremoniami na Zamku Wileńskim S. Stanisława/ w Czapo-
le Książęca Perłami y Kamieniami drogimi oszadzone / także Szatą zwykłą / i
ta dziś Kurfierstwie Rzeszy przy Koronacji Cesarzkiej noszą / przybranego.
Tam goy go iuż na Młecstacie posadzili / a Biskup Wileński Tabor nad nim
Błogosławieństwo y nąpominanie pasterkie według zwyczajów odprawił / wy-
stąpił Litawer Chreptowicz Wielkiego Księstwa Marszałek nawyzszy / ten mu
goły miecz iak był obyczaj podawając za rozkazaniem wszytkich Panów Litew-
skich ty słowa mowil : Weźmi Książę nąśnuieysze / Ktoregosmy cie za Kiedzą y
wodzą sobie wybrali/ ten miecz/ y przy nim zupełne pąnowanie miey nąd nami/ a
pamiętaj iż nąd Litwą iestes przetożony/ co iesli ty sam y serce ku temu mążne /
y Rycerskiej dzielności wodzem bedziesz / staniec to Księstwo za wszytki zosobną
Cesarstwa y Krolestwa postronne / tylko ty obiemą rękoma nąd nami chciey
pąnować/ w iedney Młecz/ w drugiej łaska zawżdy nosząc / to iest / złych uczyn-
ków srogoscia / y sprawniedliwością aby powsciagał / a cnota y sprawy dobrych
ludzi dobre/ uczynności y łaskawością aby odplacał / na ostatek za wszytkich
Stanów tego Wielkiego Księstwa zezwolenim prosimy cie / aby nie Włostkim/
Ktore iest obłudne / ani Czeskim / albo Niemieckim obyczajem/ ale prawdziwym
Litewskim y Witoldowym przykładem nas rządził y sadił / czego iesli bedziesz
przestrzegał/ Kądemu zosobną Krolowi rowny bedziesz/ A iesli od tey nąuki/ y te-
go przedsięwzięcia odstąpisz / tedy y sam swoiego / y nąszego zginitenia ty sam
pryczyna bedziesz/ a to wyrzekwszy/ goły Który w ręku trzymał podał mu miecz/
Który on wziąwszy za dobrowolne na Wielkie Księstwo y Stolec przodków swo-
ich podniesienie/ Książętom y Panom Litewskim podziękował / osiarniac sie im
być we wszytkim gotowym według orąciey Litawerowej / Która Iodocus De-
cius w Księgach de Iagielonum familia fol. 48. Wapouius &c. opissali.

Pąnowie tej Koronny uczyniwszy pogrzeb Krolowi swótemu Kazimierzo-
wi / ziechali sie na Siem do Piotrkowa pod pełnią Miesiaca Augusta / A tam
rozne były wotą y zdania okolo Electey nowego Krola / bo Pąnowie y wszytko
Rycerstwo Koronne rozdwoieni na Syny Kazimierzowe rozno wotowali/ jedni
Janowi Albrichtowi iako starszemu / y dla zwyciestwa Ktore był otrzymał nte-
dawno nąd Tatarsy/ życzyli/ drudzy zaś tego pycha y przegrana bitwa w Wo-
grzech obruszeni / na Alexandrą Wielkiego Kiedzą Litewskiego / łagodnieyszy-
mi obyczajami y hoynoscia ozdobionego rądzili / nąd to / iż sprzymierzenie y
ziednoczenie Litwy z Polską wieczne / Ktore był Jągielo z Witoldem uczynili/
potwierdziłoby sie / y byłyby ty dwie Monarchie pod iednego rozkazowaniem/
gdyby Alexandrą wzięli/ Ktorego iuż byli Pąnowie Litewscy na Wielkie Księstwo
Litewskie podniesli/ Kądoby wielki pożytek Koronie Polskiej przyszedł. Ale inшы
zās tego odradzali/ przywodząc iż Litewscy Pąnowie przeciwo ugodzie / y spo-
nym zapisom wystąpili / ponieważ bez porądy Koronnych Stanów Polskich
Wielkiego Kiedzą wybrali/ dla czego tej byłaby rzecz niestusna nąśladować ich
zdania w wybieraniu Krola sobie. Drugich wielka część na Sigmuntą sie zgą-
dzala/ zwołaszą Zbigniew Arcybiskup Gnieznienski/ Rąphat Jąroslawski/ Mar-
szalek Koronny/ y Pąnowie z Teczyną/ także wszyscy z Herbu Toporow. Książę
też Mązowieckie Jąnuś sadił sie na Krolestwo / iako ten Który z starożyteney
Jąmuley Krolow Polskich narod wiodł / y przyjechał był na Siem w tysiacu
iezdnych z Bratem Comrądem / co wstąpszy Elżbietą Krolowa starą / iż sie
rzecz ku gwałtowi mąla / ząraz tysiac y sześć set iezdnych w Brątkowie za swoje

Pobnoszenie na
W. K. Lit. A.
lerandrowo.

Litawer Chreptowicz
Marszałek wielkiego
księstwa / y tego
słowa do Alex-
andra.

Decius.
Altera manu
frameam altera
gratiam gestans

Podanie Mies-
cia.

Rozne wotą
Pąnow Koron-
nych w wobie-
raniu Krola.
na Albrichta.

na Alexandrą

na Sigmuntą

Jąnuś Książę
Mązowieckie

Moc na moe

pleniądze

Jan Albrecht
Krolem wy-
bran.

Frederik Kait-
mierzowie Kr.
ebskupem y
Biskupem Kra-
kowskim.

Postowie Tu-
recy z podark-
mi.

Jesien y Zima
dzienne ciepła/
a Wiosna zle-
wna.

pieniądze zebrałszy / na pomoc ich Fryderikowi Biskupowi Krakowskiemu y
inšym ktorzy stronę Albrichtową trzymali postali. Tak tedy gdy moc na moc
przyšla / a wzięta gora stroną Albrichtową / dwudziestego siódmego dnia Mie-
sącą Augusta Albricht Kazimirzowie Krolem Polskim wybran y obwołan.

W Krakowie potym koronowan przez Zbigniewa Oleśnickiego Arcybisku-
pą Gnieźnieńskiego / ktory rychło po koronaciey z puchliny umarł. A Fryderik
Brat Krolewski Biskup Krakowski na Arcybiskupstwo Gnieźnieńskie wybrany
po nim / tak iż obiedwie Beneficia za potwierdzeniem Alexandra póstego / Papieża
otrzymał / y od tegoż Papieża Cardinalstwą pod tytułem in septem solys dostał / ro-
ku 1493. wśkazał mu Czapki nie postać czerwoney Cardinalskiej do Krakowa /
aż Roku 1495. na przyczynę Albrichta Polskiego y Władysława Czeskiego / y
Węgierskiego Krolow Bratow / iak Michouius fol. 356. piše / galerum cum non
misit ei, &c. podobno aż za dobrym podarkiem. Przyiechali potym do Albrichta
postowie od Wenetow / y od Tureckiego Cesarza Białazeta winszując mu szczę-
śliwego pánowania na nowym Krolestwie. Turccy zaś postowie od Białaze-
ta przymierza prośili / y wielkie podarki przynieśli / ktorych Krol prawie cały
Rok na słowie trzymał / y pozwolił potym Turkom przymierza na trzy lata /
ktore z obudwu stron przysięgami było wzwierdzone.

Tegoż Roku 1493. Jesien y zima przez wszystkie dni Stycznia y lutego Mie-
sącow tak ciepłe były za Słońcem łaskawie grzejącym / iż Sady kwitnely / tra-
wy zimie wielkie były / role się y lasy zieleniły / pracy drugie / y wtore praśatką
plodziły się y wylagały / potym w Marcu zimno przez 15. dni tak śrogi vderzy-
ło / iż ono wszystko poschło / y w niwecz się obrociło.

Tegoż Roku 1493. niemoc Francuska (ktora pospolicie França zowa / iak
to Michouius lib. 4. y Biełski piše) Niewiasta jedná z Odpustu Rzymskiego
do Krakowa za wspominek przyniosła / ktora niemoc w Polsce iako osobliwa
plaga Boża za wśeteczeństwem ludzi swowolnych pretko się rozmogła. Potym
z Węgier Roku 1495. y 1496. ludzie służebni tym wrzodem zarażeni do Polski
przychodzili y rozmnożyli ją / a naprzód nasz Xiądz miły Cardinal Fryderik crea-
dencował.

Wojnie Moskiewskiego na Litwie / y przymierzu z nim / y o małżeństwie Ale- xandrowym z Cerką iego Helena / o zjeździe w Lewoc / y porażeniu naszych w Wisniowcu od Tatarow.

Rozdział II.

Tegoż Roku 1493. iak Łatopiszcze Litewskie y
Ruskie świadcza / Iwan Wasilewicz wielki Książ Moskiew-
ski / mając czas y pogodę za nowego pánowania Alexan-
drowego / na początku zimy podniósł wojnę na pánstwo
Litewskie / y wziął Wiazmę / Chlepien / Miesczost / Lubo-
ciest / Mśczeniśto / Serpołoch etc. Zamki Ruskie Siewier-
skie ku Litwie od Olgierda / y od Witołca służące / y wołó-
ści inšych bardzo wiele w krótkim czasie opánował. Co widząc Alexander y pán-
nowie Wielkiego Xięstwa Litewskiego iż było trudno z tak moźnym nieprzyja-
cielem

ciem woynie zacząć / zwłaszcza za tym nowym przyiechaniem Alexandrowym
na państwo / wyprawił do niego Posły wielkie / Páná Piotra Janowica Biał-
tego / y Stanisława Gąsłowskiego Janowica Páná Trockiego / Starostę Żmudz-
kiego / y Marszałką Litewskiego Dwornego / Wocichę Janowicę / a Pysę
rzą Gospodarskiego Siedorę Zrehorowicę dzierzawcę Stołkowskiego / którzy przy-
iechawszy do Moskwy zjednali przymierze wieczne między Alexandrem Wiel-
kim Xięciem Litewskim y Iwanem Wasilewiczem Moskiewskim / y między obie-
má państwami / także potomkami ich / na co przysięga od Kniazia Wielkiego Mo-
skiewskiego wzięli / wśakże Nowogrod wielki / Wiaźmá / y inne wyższej miłoś-
wane Zamki od Litwy oderwane przy Moskiewskim zostały / tylko nieco Kup-
ców Smoleńskich na tych Zankach pobranych wolno odpuszcili.

Postowie do
Moskwy Lit-
ewscy.

Ża tymże przymierzem ciż Postowie zmowili w Matzenstwo za Alexan-
dra Córki Kniazia Wielkiego Moskiewskiego / Helenę imieniem z Anny Knie-
nicy Matzonki jego / z Córki Tomasa Paleologa Peleponńskiego / Despoty w
rodzona / której Siostrą drugą była za Woiewodą Wołoskim Stephanem wa-
lecznym.

Helenę Ma-
skiewicę.

Roku 1494. gdy się to w Litwie działo / ziechali się potym do Lewocy
Miasta w Spiskiemy Ziemi Krolowie Bracia / Władysław Czeski y Węgierski /
Jan Olbracht Polski z Bracia swego Sigmuntem y Fryderykiem Cardinalem.
Był też Siostrzeniec ich Fryderyk Margrabią Brandenburgski z Pány Rádnymi
Węgierskimi y Polskimi / radząc iżoby się mogli wszyscy spólną ręką pomścić
okrutney śmierci Seryjs swego Władysława Krola Węgierskiego nad Turki / y
puszcili głos iż nie nie postanowili / aczkolwiek mieli w głowie każdy swoy
myśl / ale go nie obawiali.

Nasł to fortel
na Turka.

Wiedział to dobrze Turecki Cesarz / z tej przyczyny wielki Posel jego przysła-
chał do Krakowa tegoż Roku / chcąc potwierdzić przymierze / A stał głównie w
Żagajecy Kamienicy / a Wielbłądy których wiele było w rynku pod Ratuszem
Karmii / przeto starzy ludzie w ten czas / którzy pamiętali Kazanie Kapistrano-
wo / wspominali ie / który powiadał iż we czterdzieści lat iesli się nie polepszy-
cie / Turcy v was swe Wielbłądy spod rynku postawią / także się stało acz nie
sam ale Posel jego.

Prorokstwo Ka-
pistranowe / i
si nieczarno te-
dy biało.

Tegoż też czasu plagą przysła wielka przez ogień / abowiem się zapaliło od
Piekarzów podle nowej brony w Niedziele Miesiacz Czerwca / y wszystko wygo-
rzało cokolwiek było domow od nowej Brony aż do Świeckiej kromia rynku /
y z cyni Dronami / S. Mikołaj / S. Florian / S. Stanisława etc. S. też Mária.
Rościol z Klastorem / y ze wszystkimi wieżami które były w murze / także dzwoni-
nica y dzwony S. Szczepana / y z Plebania zgorzały / A Turcy na Wielbłądy wło-
żywszy swoje rzeczy / y wzięwszy odpuszczenie v Krola iechali precz.

Kraków pogor-
zał.

Mieszkanie Krakowskiej włożyła ta plaga ogniowa na Żydy / dla tego ich
Krol wygnał do Kazimierz / gdzie było założone Collegium / od Kazimierza
wielkiego.

Zabawa do
Kazimierza wo-
gnań.

Tegoż Roku na schodzie Września Miesiacz / Tatarowie Prekopsy do Po-
dola y na Wołyni weargnali / czego zaraz dowiedziawszy się Krol Albricht Dwor
swoy przeciw im postat / a gdy się Dworzanie złączyli z Ruzycznymi których na ten
czas mało było / na Tatarów pod Wisniowcem Xiązat Wisniwieckich Zamecz-
kiem wderzyli / ale od Pogan pretko ogarnieni / y strzałami prawie zatlumieni y
porażeni są / gdzie wiele mężów zacnych poległo / między którymi zacniejszy byli
Henrik Kamieniecki y Derstaw Glowinski. W ten czas dwoje dżinny w Krakó-
wie były / bo jedną Niewiastą na ulicy S. Duchy dziecięciem martwe wrodziła / na
którego grzbiecie Wąż żywy xpił się był / gryzacy / kassacy y trawiaczy ciało
dzieci.

Nasł porażeni
od Tatarów.

Cuda srogi
w Krakowie

Dzieciace. Druga Niewiasta na Przedmieściu Crakowskim w czarney Wsi tegoż czasu dzio drugi wrodzila / Dziecie ktore miało syie y uszy iako Zając / a iedno wielkie Jelito wшыtek brzuch zastaniaiace / rozdziawwszy gębe dychało / O tym tej Cromer lib. 3 o. fol. 644. prima editionis, secunda uero 430. Miechouiu, Bielscum, &c.

Plockie Kieśt.
wodo Korony.

Na drugi Rok potym / to jest 1495. Janusz Plockie Kieże bez żonaty v. małr / po ktorym Kiestwo Plockie w Mázowśu do Korony na Albrichta Kro-
la spadkiem przypadlo.

O przinieśieniu Heleny Kie- żny Woskiewskiej do Wilna w Wdzeństwo Alexandrowi / a wyprawie jego prozney do Wołoch. Rozdział III.

O tym w Roku od narodzenia Chrystusa Pána 1495
Kniaź Wielki Alexander / posłał do Moskwy po Mazonkę
Kieżną Helenę Pány Rádne swoje / to jest / Páná Wileńskiego
Namieśniká Grodzieskiego / Kniaźiá Alexandrá Juriewicá /
a Páná Trockiego Namieśniká Połockiego / Páná Janá Jur-
gewicá Zabrzezińskiego / a Namieśniká Brásławskiego / Pa-
ná Juriá Sienowicá / przy nich Pisárzá swego dzierżawca Sto-
kliskiego / Siedorá Zhehorowicá / ktorzy Kieżną Helenę przynieśli do Litwy. A
Ociec iey Kniaź Jwan Wasilewicz Moskiewski posłał z nią Posły : Naprzód
Kniaźiá Siemioná Kopátoskiego / Micháta Rusatka / Jwaná Skuratowá / y
Pisárzá swego Jwaná Kuleśyná / a przynieśli ją w tymże roku wyższy pomie-
nionym do Wilna przed Zapusty Rzymistimi dwie niedzieli. A Kniaź Wielki
Alexander ze wшыtkimi Pány Rádnyimi y ze wшыtkim Dworem swym y z wielá
zebránia ludzi / podał ją wyiáchawśy z Gor Wileńskich / y społem wiecháli w
Zamek Wileński / tam przez kilka niedziel byli Postowie Moskiewscy / a potym
z wielką ccią y z wielkimi dary odpuszczono ich do Moskwy.

Postowie po
Heleny.

Postowie Mo-
skiewscy a Heleny.

Krolowa z So-
nem y z Cortá-
mi do Wilna.

Tegoż Latá po Wielkieynocy Mátká Kniaźiá Alexandrá Elżbieta / z Sy-
nem Frideriktem / ktory był Cárdinalem / y z dwólemá Cortámi Krolównámi
Bárbara y Elżbieta przyiecháli do Alexandrá do Wilna / ktory z wielką rádó-
cią Mátkę / Bratá y Siostry przyiał / gdzie czas niemáły w Wilnie mieśkáł / a
potym z wielką ccią y z wielkimi dary odpuscił ich do Polski.

Teyże Jesieni Krol Polski Jan Albricht posłał do Bratá swego Kniaźiá
Wielkiego Litewskiego Alexandrá / prośac go / áby Siem z nim uczynił w Pa-
czowie / Ale iż Alexander z Kieżną Heleną / y ze wшыtkimi Pány Rádámi Litew-
skimi iezdził w obiazd po Zamkách wkráynnych Ruskich / y był w Smolensku / w
Połocku / w Witebsku / w Zorsey etc. z tych przyczyn tak rychło ziazd w Paczo-
wie byc nie mogł / Wśáktże w Roku 1496. iachał Alexander do Brześcia z Pány
Litewskimi / a Krol Albricht z Brátem Signiuntem do Lubliná / a potym te-
dyż ze wшыtkimi Pány swymi Koronnymi / y Litewskimi ziecháli sie na Siem do
Paczowá / gdzie tájemnie krom Pánów Rád Koronnych y Litewskich nárá-
dziwśy sie / iako y w Lewocy z Władisławem Kolem Węgierskim y Czeskim
przed tym uczynił / roziecháli sie precz / że o tym żaden człowiek nie wiedział po-
co sie iezdzáli.

Tá wśósta rá-
dá bniá abn Wo-
semode Wolo-
skiego Stepha-
na wognáli / a
Signiuntá brá-
tá ná tego mie-
sce posadzili.

O Woynie

Wojnie Albrichta Króla

y Alexandrá Wielkiego Kiedzą Litewskiego prze-

ciw Turkom postanowionej / a wyprawie ich do Wołoch /

y o dobywaniu prożnym Szocawy w Wołoszech / a o pora-

żeniu Polakow na Bukowinie.

Rozdział III.

Al Albricht Król Polski według zjazdu y znowy w Lewocy / z Władysławem Bratem Królem Czeskim / y Węgierskim / y z drugim Bratem Alexandrem Wielkim Kiedzą Litewskim w Parczowie radę tajemną zamknawszy / gotował się na wojnę przeciw Turkom nieprzyjacielom strasnym wszytkiego Chrześcijaństwa / albo dla nabycia sławy / albo dla pomśczenia śmierci Władysława Jagiełłowicza Serija swego Króla Węgierskiego y Polskiego / y Warty od Turkow zabitego / y aczkolwiek się tej chyrey a tajemney ze wszytkimi Bratami znowy pospolicie domysłano / y tak wszyscy wierzyli / iż myślił Albricht Król Wołoska ziemię na Sigmuntę Brata opanować / oświadcawszy Stephaną Woiewodę Wołoskiego fortelem zmyśloney wyprawy przez Wołoska ziemię przeciw Turkom ciągnąc / iak oś tak było / ale się mu nie powiodło / bo Cromerus k temu wie dzie y Łatopisze Litewskie tak świadczą / iż Albricht ciągnął na Stephaną.

Kto podobnie dotopa sam weni wpadnie / a to wszytko była rada przewrotna Callimachy Wiocha.

Ta te tedy wojnę Alexandrá wielkiego Kiedzą Litewskiego / y Janá Tiszę niuśa Mistrza Pruskiego / także Conrada Kieja Mázowieckiego / y Sigmuntę Brata według spissania spólnego / y sprzymierzenia powinno / namowić y przywiódł / Sláhcie też wszytkiej Koronney / y Drussom / Pomorzanom / y Slezakom miesiacá Maja do Lwowa pospolitym ruszeniem kazal się ziać / nad to za pieńmiadze służebnych żołnierzow wielkość zgromadził / także do Woiewody Wołoskiego poslal / napominając go y prosząc / aby się z nim na Turki zgotował / obiecując mu pod Turki Białogrod y Bilis oddać.

Wielkie lebedy nie wojsk.

Ruszył się tedy Król Albricht z Sigmuntem Bratem / y z ludem służebnym / a y Przemysła woyska czekając / kilko dni leżał / tam go Kresław z Kurozwał Ráncierz y Biskup Kujawski náznáczony / swoim y Frideriká Rárdinalá imieniem od tej wojny pięknymi a słusznymi przyczynami odwodził / ale Król zlaławszy go srogo kazal mu idź przez mówiac / iż Kiedzu Mfey nie wojny pátzác przystoi / w korey y kofule swoje iesliby iego przedsiawzięcie wiedziáć spalić się przyrzekł.

Alexander też wielki Kiedz Litewski w tajemnicy na Seymie Parcowskim z Bratem był postanowił / iż miał ciągnąć z Litwy do Wołoch przez Brastaw y Sorokę. A tak Alexander z drugiey strony ruszył Litwę / Zmodz / Russaki / Wołyn y Podlášany / a gdy ku rzece Bohu przyciągnął / Pánowie Litewscy pytali go gdzieby siedł / gdyż z nimi o tym nie rádził / a Alexander prosił Pánow aby mu zaśle nie mieli / że im tej tajemnicy otworzyć nie może / dawając im te przyczyny / iak to Albricht Polakom / gdyby y kofulá móiá o tym wiedzieć miał / pewno bych ją spalił / gdyż te rzeczy musá być w tajemnicy chowane com z Bratem swym Królem Polskim postanowił / skąd się okazać iż się to wszytko sciągáło na Stephaną niebo

Stanisław
Piotrowie Ri-
bra Herman do
Wojak.

phana nieboraką. Tym będąc Panowie bardzo obruszeni od Alexandrą/ powle-
dzieli mu na to/ ponieważś ty przed nami rade swą zaciął przedsiwzięcia swę-
go/ my z tobą daley nie poydziemy/ y wojować nie będziemy. Dla tego Alexan-
der nie mogąc iusť umowie swej ktora uczynił z Krolm Olbrachtem dosyć uczyni-
ł/ Gdys Panowie Rada y wysłtło Kycerstwo Litewskie nie chcieli z nim iść/
odprawił na pomoc Albrichtowi Marszałkowi swego Namiesznika Lidskiego/
Pana Stanisława Piotrowicza Ryske/ a Amazja Siemionu Jwaniowicz/ a
z nimi kilka tysięcy Kijazet/ Daniaz/ y Dworzan ludu przebranego/ a sam kazał
budować Brastaw Zamek ktory był pierwszy spalony od Woiewody Wołos-
kiego.

Nie nie test ta-
jemnego coobste
nie wglawito.

Proroctwo
Grobkiego ha-
lonego.

Sie żuści.

From.

Ostrożności y
sejzerost Stef-
nowa/ y zara-
zem odpowiedz.

Dla zgwatce-
nia Postow
Kuskie ziemie
od Potowcom/
tato maś woj-
hen Lissant ob
Polatow/ y
Moskow ic. w
pabli.
Y tu był niewi-
stien Stephan.
Liczbą wojska
Koronnego.

A posłowie ktorzy do Wołoch byli posłani/ powiedzieli Krolowi/ iż Ste-
phan Woiewoda na te wyprawę przeciw Turkom wysłtkiego Chryścianstwa/ y
swemu gwałtownemu nieprzyjacielowi bardzo rad przyzwolił/ obiecując Kro-
lowi stacie na woysko jego/ y sam się z swoimi Wołochy y z Cakłami do niego
przylączyć/ tylko aby Krol pierwszy do nadolney ziemie pod Białogrod/ y pod
Kilią swoją mocą przyciągnął. Ale Węgiercy Panowie widząc iż Wołoska
ziemia z obrony y opieki ich miała wynieść za tę wojnę/ wnet Stephan Woie-
woda przez listy y posły swoje napominali/ aby się ostrzegali/ gdyż Krol Polski to
woysko nie na Turki ale przeciw iemu samemu wiedzie/ aby tego wygnawszy Bra-
ta Sigmuncę Wołoskim Gospodarem postanowili. Za tych tedy Panow Wę-
gierskich przestrzeżeniem/ Stephan Woiewoda począł pilniey przepieraćować przez
spiegi coby Krol chciał poczynić. A Krol zszykowałszy woyska Koronne y
Lwową ostatniego dnia Czerwca Miesiaca ciągnął prosto do Wołoch/ gdzie
się zle znali przyszłej porażki naszych iawnie okazowały/ bo Grobki Siemianin
ktoremu się kazała głowa we Lwowie wołał/ iż naszy na swe zle idą/ pod Kro-
lem też samym gdy iechał przez mały potoczek Kon żywotny bieluchny na wy-
bor wrodziwy padł y wronął w trose wody/ w którym się Krol nawzięty ko-
chał/ pod Namietami zaś grom zabił jednego Slachcica y Kon dwanaście/
Kapłan także gdy miał Nisza/ nieopatrznie zwałit Ciąsko Doje z Otcarsa/ ktore
aż sam Krol iako Wapomius/ Bielsti/ y Mieczonius pisał/ obaczywszy okazał.

A Stephan Woiewoda Wołoskim iąc na Albrichtowo przedsiwzięcie ku-
czemuby się sciągało pilne oko/ iako skoro obaczył iż nie ku Kamienicowi gdzie
była bliższa y proscieysza droga do Kiliy y Białogrodu Zamkow Tureckich/ ale
na Polencie ciągnie/ począł tym więcej być ostrożniejszy/ y posłał trzech za-
cnych Panow Wołoskich do Krola/ dowiadując się/ iesliby przyjacielstwu albo
nieprzyjacielstwu obyczajem ciągnął do Wołoch/ co iesliby na Turki chciał
woynę wieść/ tedy to mógł dosyć proscieyszą drogą uczynić/ y do granic Ture-
ckich przysć/ obiecując woyskom jego Polskim y Litewskim żywności dodawać/
y sam z swoim ludem zaraz ku pomocy przybyć/ gdyby się iedno na Tureckich
granicach położył/ A iesliby chciał Krol przeciw iemu woynę niewinnie pod-
nieść/ tedy się chce o to starać/ iż będzie Krol żalował że kiedy na Stephaną
mieczą dobywał. Tym poselstwem hardym Krol będąc obruszony/ posłow
onych nad prawo ludzkie poimawszy do Lwowa pod straża odesłał/ a sam
nie czekając woysk Litewskich/ ani Prussow/ ani Mazurow/ wciągnął nie-
przyjacielstwu obyczajem do Wołoch/ gdzie Soczawa stołeczny Zamek ze
czterzech stron obegnął/ y mocno strzelbą mury tłukać dobywał/ spodzie-
wając się/ iż Wołoszy oprzykrzywszy sobie frogie y Tyranski panowanie
Stephanowo/ do niego mieli przystać/ ale go to omyliło/ bo chociaż wiek ośm-
dziesiąt tysięcy ludu Kycerskiego Koronnego było/ From Woźnic/ Kucharzow/
y innych zaślodnych ludzi/ ktorych o czterdzieści tysięcy było/ bo y Woźow
piczowanych

piezowanych trzydzieści tysięcy w obozie było / wśkąd Wołosy mżnie się bro-
nili / a gdzie nasy dziure we dnie wybili / to oni w nocy gnoim drzewem y kamie-
niami zatarasowali. Tak gdy nasy długo około Soczawy czas trawili / Ste-
phan zebrał też był woysto z swoich Wołochow / z Turkow / z Multanow / y
Czaklow / z ktorym ludem aż iawnie polą nie stawił / wśkąd nasych ostawicz-
nie z katow trapił / zwłaszcza w nieporządnym piezowaniu bito ich wśkądzie /
imano / mordowano / dla czego Slachta wolala aby ich Krol do domow puscił /
wiedzac iż im zewszad wśelka niedza dogrzewala / Nad to ani Litwa / ani Mazu-
rowie nie przyszli na pomoc. Mistrz też Pruski Tisienius chory we Lwowie leżał /
y tam umarł / A Stephan wśykł drogi kazał pozarebować / y ossadzić / aby na-
szym ani żywność / ani pomoc przybyć nie mogła. Polacy też nieopatrzni w swej
zwykłej bezpiecności byli / iż sobie drog krorymi przyszli nie obwarowali / A
w tym Postowie przyiachali od Władysława Krola Węgierskiego y Czeskiego /
do Brata Krola Albrichta / prosiac aby miłosćmiwie z Woiewoda Wołoskim
Stephanem postępował / aby się on zospaczy do Turkow o pomoc nie wdał /
przyswolił tedy Krol Albricht śladnie na wgość / gdy sam y febra zachorował /
y szkoda niespodziana w swoim woystu za zła sprawa obaczyl / ale gdy się w con-
diciach około spólnego pokoju zgodzić niemogli / stanie doczesne postanowili /
w ktorymby około wzwierzenia pokoju trącowali / tak tedy od oblężenia So-
czawy nasy odciagneli / Krol też posłał do Alexandra Brata Wielkiego Kiedza
Litewskiego y Bratławia leżacego / aby iusi z woystkiem Litewskim daley się nie
trudził / Potym wyciągnięcie y wrocenie z Wołoch do Polski na pierwszy dzień
w woystku wywołano / y naznaczono.

Otoż wam
Wołosy.

Mistrz Pruski
we Lwowie o-
marł.

Węgrzanie
obadwa.

A Stephan Woiewoda Wołoski skoro wyrozumiał iż Polacy inśa droga
nie tą którą przyszli nazad do Polski wyciągać chcieli (albo iż proscięyszą one dro-
gę być rozumieli / albo iż tam tego kraju ięszce byli nie spustoszyli / za czymby wo-
ysto śladnie żywności dostawalo) napominał Krola przez posły iżby tą drogą
którą przyciągnął zśię się nazad wrocil / powiadając tamte drogi którą wmy-
ślił na lewą stronę wyciągać / być nie tak iako pirwsza szeroka / ale lassa gęsto-
cia / gor wysokich przykroscia / y wawozow ciasności zaiegła y zawalona / dla
czego trzeba się obawiać / aby ludzie Wołoscy srodzy / okrutni / y niewsmierzoni /
ktorych trudno miał Woiewoda w posłuszeństwie zatrzymać / ile rozdrażnio-
nych / w onych ciasnościach czego się przeciw Polakom weniąc škod swoich nie
kusili. Ale temu napominaniu Polacy wiary nie dali / mowiac iż na to Stephan
zdrayca chyero zachodzi / aby mu y tego poddanym tamty kraie niespustoszone a
wcale od nas zostaly / sli tedy gdzie kto chiał bez sprawy / y bez rzadu / lupiac /
drapiąc co się im nawinelo / A tak za czwartym stanowiskiem przyciągneli
do Bukowiny / ktory las jest Bukowy bardzo gęsty / na dwie mili szeroki droga
wawozysta / gorzysta / y dla stat kamienistych bardzo ciasna mżiac / przez ten
las niebezpieczny kazał Krol Polakom wielkim z zaśtodnymi wozami naprzod
ciągnąć / y przetechali go bez żadney škody. A Niechomus y Bielski pisa-
li iż Krol z Wielgo Polany zaraz naprzod iachal / ale sam Krol iak Cromer świado-
czy / drugiego dnia za nimi (poslawszy naprzod działą y wozy) wytechał tylko
z Dworem swoim / za Krolew potym mżley Polski Slachta / y Kusta bez spra-
wy / bez syku / bez zbroie goli iako w domu bezpiecznie się wlekli / na ostanku zaś
żołnierze iachali. A Bielski pise iż działą we srodku nad obyczay ku własney sko-
dzie pusćili. A iusi były wozy Krolewskie / y inśe ciężary rystunkow woicunych
w pul lassa przyszły / gdy oto Wołochowie chłopstwo pieśe ze wśyskich stron
wyrwawszy się zdradliwie / y z iastin lesnych na oboz Krolewski wderzyl /
nasych sieka / kola / morowa / Ocide / Ocide / krzyczą / wozy rozbijają / rozmi-
niają / lupią /

Y tu mżle-
szerosć Ste-
phanowa / gdy
sam przelzie-
gał
co za zdrayca
iż swego brata.

Nasza przez
Bukowinę.

Co gupstwo
mżleć bo gdy
by się bni chie-
li szelba bro-
nie ile w ciasno-
ści / tedoby się
lamił pobit
naprzod.

Ocide po Wo-

zostu zabij z iá-
ciniego occide.

Wolofy ná-
sich bía iáto
Wilkow w fle-
ci.

Echo ná Bu-
rowinie.

Snown bitwa
náhych z Wo-
loch.

Dwor Krolew
sti plác otrzy-
mat.

Morderstwo
náw wiezniami

Zacni Páno-
wie Polscy po-
bili.

18. roku Odros-
wa; sie z Turek
wrocit.

Dawno po sto-
bie Polak
madr.

Tegoż fortelu
Molstwa ná
Turci bintá /
gdy do Wstria-
ham ciagneli.

táta / lupia / á náđ to drzewá wielkie ktore byli vmyslnie spocináli / snádnie do-
baláta / drogi záwaláta / áby ostátnie vphy nášych daley postápic / áni sie przed-
nieyše ná rátnet swoim wrocié nie mogly / wnet teź bez miéšťánia sam Ste-
phan Woiewodá niespodziány z wielkimi y potężnymi wśami iezdnych / y pie-
šych przybył / ácz niektórzy pisa / zwłászczá Ruski Látopisec / iż sie kázal ná lá-
niách wiesé / bo ná Dedágre chorował / táť z wielkim okrzykiem ná ostátni wśec
nášych z tylu y z bokow vderzył / zámiéšťali sie nášy rzeczá niespodziána strwo-
żeni / iednáť sie káždy meźnie bronił / ále bez woiennych znákw / y bez spráwy
wsytek sie działo / á ieden drugiego niemogł glosu słysé / przed hukem / krzy-
kiem / koni rzánim / drzew obalánim / y tomotem / broni / y zbroj dzwiékiem /
ktory tym glosniet po láśách šerokich strášliwie Echo roznošil / ná ostátek gdy
iúš nášym Wolofy dogrzewáli / wrocili sie do obozu swego od ktorego byli nie
dáleko odiecháli / ále y tam otoczeni iúš zwagpiwšy w obronie y w zdrowiu tyl-
ko z Tiebá držac y nárzekájac pomocy žáđali / drudzy sie do Czaſtochowej / dru-
dzy do swietego Krzyża / drudzy do S. Jakóbá grobu obiecowáli / Ale ich Wo-
lochowie ná Odpusty pušcié niechcieli / á tym wiecey zewšad ich bili / Áž Krol
Dworu swego Kycerstwo przebráne ná rátnet im pošal / ktoryy pretko z Lá-
śá wyiechawšy Trab / y Zebnow dzwiékiem / y zbroie swietnošciá / nieprzytáčil
ná sie obrocił / stoczyli bitwa znou / á w tym czáſie oni co byli obleżeni w obo-
zie / porzuciwšy wozy / zbroie / y inše záškodne cižary gózie kto mogł wciekáli /
táťže przez Láś do piwšiego wálneho vphu przyšli / do ktorego iúš był y
Krol przybył / Wolochowie teź niestrzymawšy bitwy Dworowi Krolewskie-
mu pierchneli / á Dworzánie sie z zwycieštwem przez láś do Krolá wrocili.
Drugiego dnia Krol ná tymže mieyſcu ze wsytkim woyskiem obozem ſtat /
czekájac iešliby kto z swoich w lešie sie záťal / áľbo zábládył / ále bárdzo wiele
Sláchry Polskiej / y Ruskiej zginelo / czéšciá pobitych / czéšciá poimáných.
A dziš iešcie ná tym mieyſcu widziátem ſani. Mogile bárdzo wielká y košci
sprochniále / Roku 1574. A Stephan Woiewodá wiecey niź Pogánſkiej ſro-
góšci vzywájac / wsytekich ktorytkolwiek w moc iego przyšli / przed obliczno-
šciá ſwojá pobit kázal / á ktorych Turcy áľbo Tatarowie poimáli / tych w nie-
wola zágnáli / z tych był zacniéyšy Mikolay Grábiá z Taczyná Woiewodá
Ruski / y Gábríel drugi Taczynſki / z Moráwice Dziedzic / y Avenius Herbolt
meźnie sie broniáć zábił / á Januš Zbigniewá z tegož Taczyná Grábie / Pod-
komorzego Kráľowskiego / y Stárošty Málborſkiego (ktorego Látopisec
Máršalkiem wielkim zowie) Syn do Turek był záwiedziony / ále potym
z Turek wciekł / y przyšedł do Wycyzny / iáko Michonius lib. 4. piše. Piotr
táťže Prochnicki / iáť Cromer ſwiádeczy / y inšych wiele z Turek / y z Tátar
powciekáli. A o Synu Odrowažá Woiewody Ruskiego wátpiono / óſmna-
štego potym Roku y ten sie wrocil / á od Mátci wdziecznie przyiety / y do
máiernošci Wycyzſtych przypušezony był / ále powiáďano / iż nie był Odro-
wažowym Synem / ále iego poddány / wšáťže sie tym być czwierdzac zá Sy-
ná wšedł / wiek ſwoy wšyrek potym w pſánſtwie y ná zbytkách iáko wyrodek
šrawil.

Potym nášy po štodzie meďſy porzádnym ſyktem rušywwšy ſie ob Bufo-
winy ciagneli / wšáťže ich Wolofy zewšad trapié nie preštawáli / á gdy ie-
dneý neey był wielki wiátr / zápalili trawa suchá nie dáleko od obozu / táť
ogień gwałtownym wiátre m wzniecony / czym daley tym ſie wiecey do obozow
przybližal / y pewnieby był nášym iáťá wielká ſtoda wczynil / by byli pretko koš-
nie porwáli / á trawy w kolo nie pošli / y vprzaneli. Mázurów w ten
czáś ſešć ſet od Xiážeciá Contráđá z Krzyžáckim vphcem inšá droga wedlug
zmowy

zmowy y powinności na pomoc Krolowi do Wołoch ciagneli/ przeciw ktorym
Stephan Woiewoda trzy tysiące przebranego Rycerstwa posłał/ uderzyli na
nich y Sepnicz Wołosy/ Mázurowie też acz nierowną widzieli/ dosyć się mogli
bronili/ ale od wielkości przemożeni/ na głowę zbici na placu polegli/ Ktora bi-
twa szczęśliwa Stephan podniesiony/ brzegi Prutu Rzeki ze wszystkim woyskiem
swoim zasiadł/ aby naszym przesćcia zabrać/ tam gdy nasz przyciągneli sto-
czywszy bitwę bili się zobu stron wszystką mocą/ gdzie dzielnością Polska Wo-
łosy wsparci/ y wielką porażką odpędzeni w lasy zwykłe uciekali/ a potym się
wiecey na Polaki nie kusili/ tam Krol chorując y Czarnowicz trzy dni okozem
leżał/ a nasz wojsk y wzdłuż wokoło burzyli/ a w tym wieść przyszła/ iż wielkie
woysko nieprzyjaciół przychodzą/ a iż Krol opuściwszy woysko potajemnie
chce uciekać/ ta wieść Ktoresz prętko uwierzyli tak wszystkich strwożyła/ zwłaszcza
Wielgopolany/ iż naprzód poczęli w ciemności uładować/ a na konie ich przywie-
zować/ turpem fugam iak Cromer piśe parantes/ chce siemotnie porzuciwszy wozy
y inne sprzęty uciekać. Czego dowiedziawszy się Krol aczkolwiek chory/ y seni-
dłony/ musiał się woysku uładować/ a Sigmunt Brata do Pánor posłał/ aby
ty wieści ustronił/ a umysł y chciwe uciekających potwierdził/ co uczynił pilnie
Sigmunt z zapalonymi pochodniami/ y lanymi świecami to woysko przez
całą one noc rejdząc/ wszystkich tego potkał cieścić/ y do Tamiotow panujących
wchodząc/ także się ona trwoga uścisła.

Nazajutrz gdy się już chciał Krol z obozu ruszyć przyciągnęło kilku tysięcy
jezdne Rycerstwa Litewskiego od Alexandrá Wielkiego Kiedzą przysłani/
Regemq; & exercitum omnem spe meliore/ iako Cromer piśe/ impleuerunt, a Krolowi y
wszystkiemu woysku Polskiemu lepszy nadzieie y serca dodali. Latopisec Litew-
ski kładzie przyczynę w Ktoresz Cromer wałpi/ iż Litwa nad ktorymi był przeło-
żony Stanisław Piotrowicz Książka/ y Aniaz Siemion Osiemięczic dla tego na
rątnie do Bukowiny omiećkali/ bo skoro Dniestr przebyli/ potkało ich woysko
Wołoskie/ iako y Mázurów/ co ku rzeczy/ z ktorymi Litwa wielką bitwę zwo-
dła/ y na głowę Wołochów za pomocą Bożą porażili/ czego Kroniki Polskie
zamilczają. Piśe zaś Cromer: Petierunt a Rege Lituan, &c. Profito Krola Litew-
skie Rycerstwo/ aby ich samych puścił w Wołoską ziemię burzyć/ ale im tego za-
bronił/ chorem się zdrowim wymawiając/ dla Ktorego się opatrzenia do Polski
spieszył. A w Smiatyniu woysko rozpuścił/ A Litwa nązad pociągneli do Br-
sławia/ y za Brasławiem we dwunastu milach porażili kilku set Tatarów/ iako
Latopisec świadoczy/ a potym odiaćchali do Litwy.

A Krol Albricht przyśchawszy do Craków z Wołoch po onej porażce stro-
motney/ iakoby co dobrego sprawił/ Potacie/ biesiady/ tańce strojąc był wesół/
powiadał iż raz w nocy tylko samotrzeci po Mieście ceklował/ a gdy pijany na
pijanców trącił/ powoził się z nimi/ tamże go raniłono/ z Ktoresz rany długo cho-
rował/ prawie go był Bog tym śfankiem siemotnym skarał/ gdy godności y
urzędu swiego zabrał/ wśakże nie pożytecznego nie postanowił/ nieobaiąc na-
zelizność podietą w Wołoszech/ ani pomniac iak srogiego y śmiętego nieprzy-
jaciela Stephaná na się pobudził/ Stad potym wielkie szkody/ y cięskie smutki
Polakom y Rusakom wrosty. Te porażki Polakom na Bukowinie Mlichouius
lib. 4. fol. 352. cap. 75. y Wielki także Wapowski zdradzie Stephanowey przy-
czyna/ ale Cromer lib 30. fol 649. prima, secunda uero editionis fol. 434. Herbotus lib.
18. fol. 341. także Latopisec wiecy nieprawie naszych przypisują/ a iż chciał wy-
gnąć Stephaná Albrichte Krol według tajemney oney z Braty ugody. Wiele
smutku y żalosci spoliu wszystkim w Polsce ta wyprawa nierządna a niepraw-
na na ten czas przyniosła/ słysząc o enych a zacnych Pániech także Rycerzach/

nnn iij

iedny być

Mázurowie
nieznie się bi-
tąc od Wołos-
chow zbici.

Jest ta Rze-
ka Prut troche
wiecej niż Nie-
wiza w Smo-
dzu/ iakom tam
widziat/ ale
igułaca.
Cromer iakimie
folguje kładzie
y Sepnicz.

Wielgopolanie
strwożeni.

Trwoga w wo-
ysku Polskim.

Sigmunt trwo-
ga uśmierzył.

Litwa Wołos-
chow porażila/
onach co Máz-
urów pobili.

Litwa się ochot-
nie chciała Pol-
skie porażki
mścić acz w
małe.
Litwa Tatar-
ów porażila.

Nesposobność Al-
brichtowa.

Philipp Calli-
mach Wloch.

leżny być w Turcech / drugie w Tatarzech / w Aziey / w Kápadociey / y zą Mo-
rzem / Ktorzy swą krwιά y więzienim zdrowie Krolewskie odkupili / wiele ich co
ten wypadek wkładali na Philippa Kállimáchá / Ktorego rády Krol Albricht wie-
cey słuchał niżli swoich obywatelów / á pospolicie na to przychodzi takim Kto-
rzy Cudzoziemcom więcej wierzą / y na nie przekładają sprawy wśelákie niż na
swoie / Ktorzy ząwżdy lepsze doświádeczenie / tákież sprawy położenia / y obyczáie
swego nieprzyiaciela wiedzą / niż cudzoziemiec. Był ten Kállimách rodem
Wloch z Miásta Florenciey człowiek uczony / náuczyciel Krola Albrichta / wiá-
ry roztárgnionej / rády ptochey / dla tego był wciekl do Polski z Wloch prze ni-
Ktory wystapek / y z Polski był wciekl po tym wypadku zą Morze / wśákie przez
list Krola Albrichta názed do Polski się wrocil / y tu umarl / á w Krakowie
w Kościele y Swietey Troyce pod Mosiadzowym przykrycim leży / umarl
1496. Roku.

Głód á ja głó-
dem SRAA
GA gość do
Litwy.

Tegoż Roku 1498. po porażce Polaków na Bukowinie / był głód wielki
w Litwie / y poczęła się mnożyć w ludziach niemoc wielka y niesłychana Grąncá
do Polski z Rzymu / á z Polski do Litwy przyniesiona.

Wybraniu na Hetmáństwo

Litewskie Kniázia Constantina Ostrofskiego / y
o frogim zburzeniu Podola / y Rusi / od Wołochów / Tur-
ków y Tatarów / á o pozdychaniu czterdzieści tysięcy
Turków od zimná.

Rozdział V.

Alexander Wielki Xiądz Litewski wrocniwszy się od
Brásławia Wołyńskiego do Litwy / przyischał do Trok iá-
ko Látopiśec świádeczy / náwiedzając chorego Woiewodę Tro-
ckiego Piotra Iwanowicá Białego / bo był na ten czas Wo-
iewoda Trocki / y Hetmánem najwyższym Litewskim / tam
widząc Alexander iż ius Piotr Biały z tej choroby wynisć
nie mógł / rádził się y niego / komuby Hetmáństwo po jego ży-
wocie dáć miał / on powiedział iż jest tu Kniáz jeden Ktory posiedł z Kniázio-
w Druckich / á mieśka na Wołyniu imieniem Constantin Iwanowic / temu Het-
máństwo zlec / á podpomóż go imiony / bo jest godny człowiek / iákoż Alexan-
der tak uczynił / y miał z niego Hetmána godnego / Ktory się potym zwał Con-
stantin Ostrofski Xiądz z Ostrogu.

Constantin
Kniáz Ostrofski
Hetman.

A Seephan Woiewoda Wołoski chcąc się pomścić Krzywdy / y niewinne-
go podniesienia wojny przeciw sobie od Janá Albrichta / zebrał woysko niemá-
le z Wołoch swoich z Multan / z Turków / y z Tatarów / z Którymi Roku 1498.
do Podola y do Rusi wtárgnal / á minąwszy Lwow do Káńczugi Miástecká /
y do Rzeki Wistoká wśytki wołosci / wsi / y miástecká wśierz y rozdłuz bez od-
poru splandrował / Przemysle / Rádzimin / Przeworsko / Lanczut / Miásta spa-
lit / gózie wielkość ludzi oboiey płci / wnedz na niewolę Turcy / Tatarowie / y
Wołosy wywiedli / tak iż Trácia / Mácedonia / Tatarskie Gódy / Asia / y Gre-
cia bráncami Russimi / y Polskimi były nápełnione / bo o sto tysięcy ludu iáko
powiedzą

Stephan Wo-
łoski Krol Pol-
skie tráiny zwo-
lował.
100000. ludzi
w niewolę
wzięto.

powiedziała w ty czasy wzięli / z niezliczoną byłą y łupow wśelących wielkość,
cia / Tatarow potym złożywszy łupy w Przekopstkiej Zordzie Miesiąc Lip-
ca tyż Ruskie krainy uczyniwszy odwot bardzo okrutna wrarczka poburzyli
Tymi tedy tak wielkimi szkodami y nieszczęściami ludzkim (bo iuż y z Polski chcie-
li wciekać / iako Cromer piše) Krol Albricht poruszony / Słachcie wszystkie ka-
zał się na wojnę ruszyć / a w Sandomirza bez omieszkania zbrojno stawić / na co
gdy się nasi leniwo zbierali / nieprzyjacieli obciążony łupami do Zordy się wcale
wrocili / co wstydząc nasi do Domow się też wrocili / gdy nie mnieysza iako
Tatarowie Sandomirski kraj szkodą utrapili / tylko co wzdry ludzi w niewola
nie brali.

Nasio swoich
dowolowali.

Tegoż Roku po Tatarach na schodzie Miesiąc Nowembr / Turkow iako
Cromer piše / siedm dziesiąt tysięcy przez Wołochy do Podola wtargnęli / a wsi-
stki wołosci kolo Dniestra / Halicza / Zidaczowa / Drohobycy / y Sambora o-
gutem y żelazem wołowali / a nie przestali by byli burzyć / gdyby ich Pan Bog sam
był nie straszył / abowiem przyszli na nich tak wielkie zimno / y śniegi / iż zewszad
zaspami ogarnięni / ani daley ciagnąć / ani się wrocić nie mogli / gdzie krom koni
ich / y dobytekow / y inszych rzeczy niż czterdziści tysięcy Pogan od zimna zdech-
ło / y wiele ich potym nasydowano / ktorzy bijąc konie / w brzuchy ich rozprote
grzejąc się ciepłą trawą ale próżno wkładali.

70000. Tur-
tow do Podgo-
rja.

40000. Tur-
tow od zimna
zdechło.

Drudzy zaś ktorzy do Wołoch wciekli od Stephaná Woiewody Wołoskiej
go / ktorzy wojsko swoje w ony ślasy na Bukowinie złupione po Polsku vbrał
Ciąłoby ich w łowie Polacy gonili / a oni spali pobici są Roku 1499.

Sortel Stefa-
now na Turck-

Tegoż Roku wrodził się między Żydami w Kazimirzu y Krakowa Cielec
ze dwiema głowami / jedna była na ogonie / a druga na przodku / a ogon we
przodku grzbieta był / nog miał siedm na prawym boku / a na lewym żadney / a
był na realie Blizniac rozdwójony.

End w Krakow-
wie.

Ugodzie bratów Krolow /

Władisławá Węgierskiego z Albrichtem Pol-
skim / y Alexandrem W. K. Litewskim / a o udziale Sigmun-
towym w Śląsku / y przymierzu z Stephanem Wołoskim / Iwa-
nem Moskiewskim / Báiazetem Turckim /
Monarchami.

Rozdział VI.

Słuch 1499. Przyiechali po wtore Posłowie od
Krolá Władisławá Czeskiego y Węgierskiego do Krolá
Albrichta w Krakowie będącego / ktorzy stanowili obro-
nę przeciw Turkom / y Tatarom / y każdemu nieprzyja-
cielowi Korony Polskiej / Czeskiej / Węgierskiej / y Wiele-
kiego Księstwa Litewskiego / ale iż pokoy tym państwom
być niemógł / dla nieprzyjaźni Stephaná Woiewody Wo-
łoskiego / ktorzy wszyscy nieprzyjaciele zwołaszá Turki y Tár-
tary na Polskę y na Litwę pobudzał / dla tego prosił za nim Krol Władis-
ław Brat Albrichta / aby z nim łaskawie postępował / goż sam Stephan
tego żądał

Zjednoczenie
Krolestw Wę-
gieńskiego/ Pol-
skiego i Czeskie-
go/ i W. X. Lit-
ewskiego.

tego żądał. Tamże się odnowienie y potwierdzenie ugody Krola Władysława z Krolom Albrichtem stało/ Węgierstwie także y Czeskiego z Polskim Krolestwem zjednoczenie/ y obrona spólna przeciw Turkom utwardzona była/ do tego się też y Alexander Wielki Xiążdz Litewski z Ruskami/ Litewskimi y Wołyńskimi Xiążzami y z Pany Radnymi/ także ze wszytkim Rycerstwem Litewskim przyłączył/ iż się też z Bratami Krolami y Krolestwami ich zjednoczył y sprzyścił.

Declaratio E-
lectio Polstiey
y Litewstiey.

Tamże się stało odnowienie ugody/ y zjednoczenia Wielkiego Xięstwa Litewskiego z Koroną Polską/ tak przez samych Jana Albrichta Krola/ y Alexandra Wielkiego Xiędz Bratow przedtym dawnego postanowienia/ iako też uścizę za Jagiellą/ y za Witolda potwierdzonego/ to wszystko na ten czas tak Koronni iako Litewscy Panowie przy Monarchach swoich uchwalili stale trzymać/ nado to ieszcze przydana była declaracja Koło obierania Krola y Wielkiego Xiędz Litewskiego/ to jest aby obadwa ty narody ieden bez drugiego Panna sobie nie obierali/ ani podnosili/ skąd znać iż była naruszoną zgodą między Albrichtem y Alexandrem/ y Polaki a Litwa na ten czas/ podobno o to iż był Albrichtowi na pomoc Alexander z Litewskimi woyskami do Wołoch nie przyszedł według znowy/ O czym też Niechomius/ Wapomius/ y Cromerus lib. 30. fol. 653. prima, secunda uero editionis fol. 436. y Bielski fol. 284. wspominają/ y listy w starbie Koronnym na Zamku Crakowskim pod pieczęciami Panow Litewskich też świadczą.

Sortel Mo-
stiewski.

Z Stephanem też Woiewoda Wołoskim/ y z Synem jego Bohdanem pokoy y przymierze Krol Albricht uczynił/ z strony Koronney/ Także Alexander z strony Wielkiego Xięstwa Litewskiego. W tenże czas Mostiewskiego Wielkiego Xiędzia Iwana Wasilewica o przymierze y przyiaźń Postowie w Crakowie u Albrichta Krola byli/ ktore otrzymali/ a dla czego by tego przymierza Mostiewski Xiąż pragnał/ gdyż Mostwa od Polski tak wielkim przeciągiem ziem inszych jest daleko rozłączona/ ia nie rozumiem/ iedno podobno na to tował/ gdy myślił na Wielkie Xięstwo Litewskie woynę podnieść/ ktorem sprzymierzeniem rozumiał/ iż pomoc od Polakow Litwie powinna/ iako też o tym Wapomius świadczy/ a Cromerus się domniama) miał odiać.

Sigmunt Xi-
ęciem y Sta-
rosta Słaskim.

Tegoż Roku Władysław Krol Węgierski/ y Czeski/ także Albricht Polski/ trzeciemu swojemu Sigmuntowi Bratu/ Glogowskie/ y Opawskie Xięstwa w Słasku postąpili/ y nado wyszym Słaskiem Starostę go przelożyli/ na ktorem państwie będąc/ ku poddanym y pogranicznym ludziom z wielką sławą dosyć się sprawnie zachował/ y łotrostwą/ także rozboie ustronił. Rychło potem Władysław Krol Węgierski y Czeski bracie przydał Łusackie Margrabstwo do Słaska.

Wenetowie po-
kon odupili u
Turka.

Rychło potem Turecki Cesarz Bajazet/ wysławszy o takim tak wielu Monarchow y Xiążat zjednoczeniu/ y sprzymierzeniu/ zacne Posły do Jana Albrichta Krola Polskiego przysłał/ po kom albo przymierza na czas przedłużenia prosił/ bo w tym mądrze postępował/ iako rozumny y ostrożny wojownik/ aby jednego czasu tak wielą wojen nie był zabawiony/ gdyż w ten czas Wenetkie państwo Morzem y Ziemią wojował/ y Metone z ktorey się Biskupami Wileńscy Sufraganiowie pisał/ także Koronę/ y Januam Miasto zacne portowe nado Morzem/ wydarł im/ Egipskiego także Jonuskiego y Helespontskiego Morza Wyspy ktore były w dzierżawie Wenetkiej wojował/ tak iż pokoy u Turkow odłupić musieli.

Woyno scogie
we Włoszech.

W tenże czas y Roku 1500. wielkie woyny we Włoszech były/ gdy Hispani z Francuzi o Krolestwo Neapolitańskie/ Maximilian też z Szwycerami/ także Papież z Florentyni/ Wenetowie z Genuensami/ Mediolanczyce z Panem swoim Ludowikiem Sforcia Dziedem Wony Krolowey Polskiej rozmaite woyny wiedli.

O Woynie

Wojnie Moskiewskiego

przeciw Zięciowi Alexandrowi Wielkiemu
Kiedzu Litewskiemu / y porażemu Litwy na Wiedrossi.

Rozdział VII.

Słtu tegoż 1499. Iwan Wasilewicz wielki Kiedz Moskiewski / wiecety rozszerzenia państwa pragnący niż przy mierza strzegący / nalażwszy przyczynę bardzo małą na Litwę / iż Alexander Wielki Kiedz Litewski Corce tego Helenie która była z nim nie zbudował Cerkwie Ruskiej na Wileńskim Zamku / żądawając też to / iż Litwę tego Condicie przy mierza przestąpiła / nąd to prawem niewiem takim stáro dawnych przodków swoich upominał się Ruskich państw wszytkich od Litwy aż po Berezinę Rzekę / zmowił się z Medlikeriem Carem Prekopskim / y z Szwagrem swoim Woiewodą Wołoskim Scephanem / y podniósł wojnę przeciw Litewskiemu państwu. Posłał też do Książa Siemiona Iwanowicza Możajskiego / y do Książa Wasila Iwanowicza Osiemiąteczycy / namawiając ich z prośbą / aby ze wszytkimi Zamkami swoimi Siewierskimi od Zięcia tego Książa wielkiego Litewskiego odstąpili / a temu służyli / którzy wnet postanowienie y przysięgę z Moskiewskim uczynili / aby Wielkie Księstwo Litewskie z pomocą tego wojowali bez przeszkody / a coby Zamków Litewskich wzięli / to im Książ Moskiewski wszytko obiecał samym dąć / A gdy im to poprzysiągł spełnić Książ Wielki Moskiewski / posłał zaraz Woiewodę swego Jakowu Zacharinię z wielą ludzi swych na pomoc im / z którymi posli do Branska y do Siewierskiej ziemi / A gdy przyciągnęli pod Bransk / a Woiewoda Branski Stanisław Bartoszewicz w ten czas był z Branską odiachał do dworu Alexandra Wielkiego Kiedza Litewskiego na Dęczyż badącego / wnet Branszanie niektórzy wiedząc o Moskwie / wymyślił na zdradzie Zamek zapalili. Co Moskwę widząc iż Zamek zgorzał / pospieszyli się ku Zamkowi / y tamże w jednej Wsi Pana Stanisława Bartoszewicza y przy nim wiele Branskiej Szlachty poimali / a niektórzy Branszczyce przysięgę uczynili służyć Książu Moskiewskiemu. Tamże Książ Siemion Iwanowicz Możajski / y Książ Wasil Iwanowicz Osiemiąteczycy przed Woiewodą Moskiewskiego Jakowem Zacharinięzem na rzecę Kontowi przysięgli służyć wielkiemu Książu Moskiewskiemu ze wszytkimi zamkami swoimi: To jest / z Czerniehowem / z Stárovubiem / z Nowym horodkiem Siewierskim / z Rylskiem y ze wszytkimi wołoskami / cokolwiek mieli pod państwem wielkiego Księstwa Litewskiego. A Książ Siemion Iwanowicz Wielki / przed tym ieszcze niż był Bransk wzięty / podał się Moskiewskiemu ze wszytką oyczyzną swoją. To tak Łatopisze Litewskie świadczą.

A Alexander będąc tak wielką żalostí zięty dla niefortunnej wojny Oycę żony swej Kiedza Moskiewskiego / y dla zdrady tych wyższej pomienionych Książów / którzy z Kiazat Litewskich idąc od niego się do Moskwy przekłinali / zebrałszy wojsko Litewskie / posłał z nimi Hetmana swego Kiazę Constantiną Iwanowicza Ostrońskiego / y Marszałka swego dwornego Namiestnika Mierckiego / y Oniskienkiego Pana Zhehorę Staniśławowicza Oseika / y podążęgo

Mała przyczyna
na wojnę.Wojna Mos-
kiewskiego na
Litwę.Słowa Łatop-
isze.Branszanie
zdradę samą
się podali.Możajski y O-
siemiąteczycy
Książom Moskiew-
skiemu przysię-
gli.

Litewskie woj. - cząstke Wielkiego Księstwa Litewskiego / Tamiejszika Bielskiego / Páná Miko-
 laia Mikołajewicá Rádzwiłá / y Márszałká swóiego Páná Litowára Chre-
 ptowicá Tamiejszika Nowogrodzkiego / y Slominskic / y insich wiele Książat /
 Pánów / Boiar / y Dworzan Litewskich y Ruskich / A sam za nimi pociągnął
 do Mienśk / a z Mienśk do Borisowá / y tamże niemáły czas stat / A Hetman
 iego Kniáz Constantin Jwánowie Ostroski / ze wszytkimi Pány wysłey pomie-
 monymi / pociągnął ku Smolensku / a ná Smolensku ná ten czas od Kniáziá wiele
 iego Litewskiego Woiewodá byl Pan Stánisław Piotrowicé nazwany Rysk /
 y przysła nowiná do Smolenská / iż Woiewodá Kniáziá Wielkiego Moskiew-
 skiego Jakow Zacharunic stoi z ludźmi ná Wiedrofsy. Co wstąpiwszy Kniáz
 Constantin Ostroski / wziął z sobą Woiewodę Smolenskigo Páná Stánisławá
 Piotrowicá Rysk / y wszytki Smolany / a ták prosto ciągnął do Dorohobuzá /
 y napierwey przyszedł do Jelney / A tam poimáli iednego od Woyská Moskiew-
 skiego imieniem Hermaná / ktory byl Dyakiem v Bochdaná Sapiby przed tym
 niż byl wciékł do Moskwy / tenże powiedział iż Woiewodá Moskiewski Jakow
 Zacharunic z małymi ludźmi pod Dorohobuzem leżał / niżli iáko trzeci dzień przy-
 szli k niemu drudzy wiákszy Woiewodowie / To iest / Kniáz Dámito Wásiliewicz
 Szezená / A Kniáz Jwan Micháilowic Przemyski y z inszymi wielá Woie-
 wod / y ludzi / y ius się wszyscy ná iednym mieyscu zgromádziłi. A przeto w tym
 nie rádził áby mieli bitwę z Moskwą zwodzić / gdyś nászych było máło / wśákże
 nášy nie dając mu w tym wiáry dąligo obiesić / a sami ná Moskwę pociągnęli /
 y przeszedłszy Wies Łopaczyná / a niedoszedłszy Rzeki y Siolá Wiedrofsy / we
 dwu milách od woyská Moskiewskiego stánęli / gdzie dowiedzieli się zá pewne /
 iáko Moskwy bądrozo wiele / a ius czekáią nášych stoic w spráwie / y w słyku
 ku bitwie ná Wiedrofsy. A Constantin uczyniwszy ráde z Pány / y z Kycerskimi
 Litewskimi / przesła posli chcąc zwiesć bitwę z Moskwą / a ták ciągnęli dwie
 mili ciáśnymi ląssy / y błotná droga / a skoro wysli ná pole / potkáli się z Mo-
 skwą / gdzie wiele ludzi z obudwu stron pádło / A Moskwá wstąpiwszy ná zad / y
 przedobrywłszy się przez Rzekę Wiedrofskú swoimi wielkimi wśom / máło záraz
 wszyscy tylu nie podáli / bo się nádziewáli wiecey ludzi Litewskich z Lási przy-
 być / a gdy Litwá do Rzeki Wiedrofsy przystóczyli / Moskwá obaczyła wojsko
 Litewskie być bądrozo máte / a posilekú żadnego z ląssu ku nim nie baczyl / goyż
 było Litwy tylko puleczwártá tyśiácá / A Moskwy było czterdziéści tyśiécy kon-
 nych krom pieśnych / y dziwowała się Moskwá ták wielkiemu męstwu Litew-
 skiemu. A potym widząc ich máty poczet stoczyli ku Litwie / a tam ich porąziłi
 ná głowe / poimáli też między inszymi Hermaná sáмого Kniáziá Constantiná /
 y Grehorá Stánisławowicá Oszká / Litowára Chreptowicá Márszałká / Mi-
 koláia Jurgiewicá Głebowicá / Mikołáia Dienowicá / y wiele inych Pánów po-
 bitych y poimano / y odesłano do Moskwy. A iáko insze Látopiszeze świádeza Já-
 cyniczá Jwáná / Jurgego Wołowicá / Siedorá Niemire / Bochdaná Moskiew-
 scá Setnikow / gdy się meinte bronili porániono / wśákże obronná reka wbiegł
 w ląssy. Kniáz Constantin Ostroski byl w tejszym wieszeniu chorow / ták iż iáko
 powiádano miał race opák ołowem ná zad zálane / y nogi okowáne / Bo goy
 nie mogł dobrociá / tedy go ciáśka niewola Jwan Moskiewski do przysięgi wic-
 ności przymusił / ktora mu potym ále z niepráwego sercá zmyslnie musiał wzy-
 nić / y byl opáczson práwie Książecymi máietnościami w Moskwie / y wielkie bi-
 twy náń Tátary zyskiwał / y wygrywał.

Tá nowiná o porażce woyská Litewskiego przysła do Kniáziá Litewskie-
 go Alexandrá / ktorego nálezione ná Rzece Bobrze / powiádáiąc iż woyská tego
 pobite / Hermaná y Pánów Rádných poimano / z czego byl bądrozo zásmucen / y
 poszed

Scánisław
 Ryská Woie-
 wodá Smolen-
 ski.

Moskiewskie
 Wojsko.

Splego obte-
 son.

Bitwa nášych
 z Moskwą.

Puleczwártá ty-
 śiácá Litwy ná
 40000. Mo-
 skwy.

Litwá porą-
 ziłi ná Pánowie
 przedniejszy po-
 imani.

pośedł z ludźmi swymi do Obolec ku Witebsku / tam stał niemający czasu / a będący Odpowiedzi
mu w Obolech / przyszedł do niego. Goniec Moskiewski z listy odpowiedny. Moskiewskiego
mi / którego on odpuszciliśmy / pośedł do Połocka / y tam przez wszystkie Jesien
w Połocku był / Aymociliśmy Połock / Witebsk / Orsha / y Smolensk / wrocił się
do Litwy.

Tęże Jesien Woiewoda Książa Wielkiego Moskiewskiego Jakow Za-
charinic / a Carewic Razanski Machmeciey / y Książ Wasiley Iwanowic Mo-
sajski / y Książ Wasiley Iwanowic Osiemiaczyc Zamek Litewski puciwił wzie-
li za Rjowem mil 60. w polach / a od Czernihowa 30. mil leżący / tam namieścił Moskwa Pa-
niką Puciwłskiego. Książa Bohdaną Siedorowicą Sapiha / także wszystkie tów wyjeżd-
Slachce Puciwłską w więzienie pobrali / y wszystkie ziemie Siewierską posiedli /
Zamek też Dorohobus / Salidow / y Toropiec wzięli / A prawie tego lata wielką Dorohobus.
y okrutną szkodę Alexandrowi Ziciu swemu / y Wielkiemu Kiejszowi Litewskiemu Toropiec
Książ Moskiewski nad przysięgę (iako Łatopiszcze świadczy) uczynił.

Tęże Jesien z naprawy Wielkiego Książa Moskiewskiego Mindikerey
albo Mendikerey Car Prekopski posłał Syna swego Achmatkirei Solcana z
innymi Synami swymi / y z mnostwem Tatar w Polskę y w Litewskie państwa /
którzy zwoiowali ziemie Wołyńską / Podlaską / y Polską / y spalili Miasto Wo-
dimierz / Brzeście spustoszyli / w Polsce też około Belza / Krasnika / Turobina /
Krasnego Stawu / Lublina / Drzedowa / aż do Rzeki Wisty burzyli / przeciw ko-
rym zebrał się Albricht Krol / ale gdy niemógł Pogan dogonić / wrocił się do Krá-
kowa. Ci Tatarowie rychto potym złożywszy łupy w Prekopie Miesiąc Wzrós-
nia wrocili się w tyż kráte / gdzie Ruskie strony na południe leżące / y część Litwy
z naprawy Moskiewskiego zwoiowali / w Polsce też około Łancuta / Leżyską /
Zawichowską przebywszy Wistę od Opátowa / aż do Brześcia Litewskiego na
zad ciagnac wszystkie wołosci splundrowali / a znaczyła ta sroga plaga Poganią Cometa.
Cometa osiinaście dni przed pierwszym wtargnieniem Tatarskim trwająca.

Tęgoż czasu wielki Xiądz Litewski Alexander dał Marszałkowstwo dwor-
ne Książu Michłowi Lwowicu Glinstkiemu / na którego był bardzo łaskaw. Glinstki Ma-
rzałkiem.

Potym Roku 1500. Wielki Xiądz Litewski Alexander posłał do Korony
Polskiej / do Czech / y do Niemiec lud Ruzebny zbierać za pieniądze Litewskie
przeciw Moskiewskiemu / których zebrał poczet niemający / a w Poznaniu im Pod-
skarbi Litewski pieniądze dawał / Nad tymi żołnierzami był Czech imieniem
Jan Czerny starszym / a zwali się wszyscy Bratami / ale ci Panowie Bratrzyko-
wie mało pożytku a więcej szkody Litwie uczynili leniwym swym ciagnieniem /
bo iuż jinno nądchodziło / wszakże Alexander z tymi ludźmi y z woyski swymi
Litewskimi / pociagnął do Mińska / a tam mu przyniesiono nowinę / iż Książ
wielki Moskiewski Iwan Wasilewic odprawił Syna swego Książa Dimitra
Dytkę z wielkimi Woyski / y z Dział pod Zamek Smolenski / y iuż Smolenską Moskwa do
mocnie dobywał / a wysławszy to Alexander / posłał przeciw iemu Stani-
sława Janowicą Białego / który był Panem Trockim y Starostą Smod-
zkiem ze wszystkich ziem Litewskich / także y Czernego Czechą ze wszystkimi Lu-
dźmi. A Syn Książa Wielkiego Moskiewskiego sam mocnie Smo-
lenską dobywał / czyniąc szturmy w nocy y we dnie / A nie tylko z Dział obija-
li Zamek / ale też Turami / iak Łatopisec miąnuie / nąsypuiac piaskiem y sie-
nia niewymowny szurm do Zamku czynili. Wszakże za pomocą Bożą / y pil-
ną obronę Stanisława Ryski Woiewody / także Juria Páca Namiestnika ie-
go / y Mikolaja Solohubá Okolicznego Smolenskiego odbici byli / y wielką tru-
dność podiawszy / y w każdym szurmu bardzo wiele ludu stracivszy / z wiel-
ką hańbą y strachem od Zamku odstąpili. A Starostą Smodzki ze wszystką
moca

Naszych zwo-
ła leża.

mocą Litewską / Także y Czerny Czech ze wszytkimi Cudzoziemcy przesiedwży
Rzekę Dniepr pod Orszą pociągnął z Tatarami Zawolskimi / Co usłysawszy
Książę Dimitrej Żyłka / iż Litwa idzie przeciwko niemu / co rychley pobieżył do
Moskwy do Ojca swego / A Litwa się położyli na Gorach / y leżeli tam na ten
czas przez wszystkie Jesien.

Miechonius
lib. 4. cap. 69.

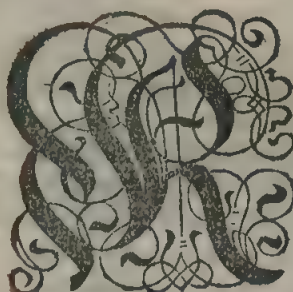
Szyobliwie
przypadł im
Litwa.

A prawnie tego czasu Książę Siemion Iwanowic Możajski od Litwy prze-
cińczył / z wiela ludzi Moskiewskich przyciągnął pod Zamek Mściława / a w
ten czas Litewskiego woyska nie mało na Mściławiu było / y Książę Michajło
Lingwieniewicz Mściławski z nimi / a niedobycy Zamek odesłali przez / A Li-
twa też z gor rozpusezeni byli do domow swych gdy zima zaszła. Dwóch tedy było
da iako Miechonius y Waponius za których się to żywota działo / y Cromerus
pisał / Litwa biedna w ten czas podkłada / pirwśa od Książcia Iwana Moskiew-
skiego / druga iż pieniądze prozno wydali na żołnierze / którzy miasto posługi
czego nieprzyjaciel nie zwoiował / to oni wracając się plundrowali / y zwoiowa-
li. To też y Cureus w Słaskiej Kronice wspomina.

W Sprzysiężeniu Tatarom

Zawolskich z Litwa / y z Wołoska przeciw Wo-
skowi / y Przekopskim Tatarom / a o ścięciu Piotra Woje-
wodzica Wołoskiego / y o śmierci Jana Albrichta Króla.

Rozdział VIII.

W roku 1501. iedenastego dnia Januaria Koro-
Krol Albricht odprawił posły Turckie z przymierzem /
ktorego rok cały czekali w Krakowie / zaraz po nich przy-
iechali też Posłowie Cárza Zawolskiego Sachmattiercia /
ktorzy sprzysiężenia y zjednoczenia z Polskim Krolestwem
y wielkim Xięstwem Litewskim przeciw Moskiewskiemu
y Przekopskiemu Zordzie wiecznym ich a głównym nieprzy-
iaciom żądali / co było Krolowi wdziaczno / y uczynił
przyśięgę na to z Pány Koronnymi / y z posłami wielkiego Xięstwa Litewskiego
od Alexandra ku tej sprawie posłanymi / przyśięgali też Posłowie Tatarscy zwo-
płym obyczajem na Szable gołe / leżąc na nie wodę / pili ją mówiąc tymi słowy /
Ktoby te przyjaźń y to sprzysiężenie przyiacielskie zlamal / albo przeciwko niemu był /
niechay od Szable tak zginie / y w niwecz się niech obroci iako ta woda. Odpra-
wieni tedy ci posłowie do Zordy z wielkimi podarkami / a przy nich Jan Al-
bricht Krol posłał Christophą Teslitę / a wielki Xiądz Litewski Michalę Cha-
leckiego / obudwu w języku Tatarskim biegłych do Cárza Zawolskiego Sachm-
ta w poselstwie / dziekując za te jego przyjaźń / a postępując mu Jurgielcu za trzy-
dzieści tysięcy złotych Kozuchów / y sukna / a on miał z woyskiem swoim / ktorego
był powinien stawić trzydzieści tysięcy / zawsze gotow być przeciw każdemu
Polskiemu y Litewskiemu nieprzyjacielowi. Przyiechali też Posłowie od Wo-
iewody Wołoskiego Stephaną na ten Siem / prosiąc aby mu według sprzymie-
żenia Krol wydał zbiegą Piotra Syna Woiewody Zeliassą przed Stephanem
pánuiącego / dla tego iż się sadowił na Zospodárstwo Wołoskie / O tym gdy się
długo

Przyśięga Ta-
carska.

Jurgiel Cárzo-
wi Zawolskie-
mu z Polski y
z Litwy.

dlugo Krol z Pány rządzil / niewinnego wydać zdala sie rzecz okrutna / zaś cho-
wac nieprzyjaciela swego towarzyša Woiewody / ktorego on chcial woynę od-
stawic / zdala sie rzecz niebezpieczna / poniewaz sie Krol w ten czas do Prus wy-
prawowal / A niechcial sobie nieprzyjaciela Stephaną okrutnego na zad zostac.
wie. Przeto Piotra Woiewodzica kazal sciag / na co patrzyli Postowie Woło-
scy / a izby sie iego sciacie nie zdalo być bez przyczyny / rozstawiano pospolicie acz
niewinnie / iz sie byl fałsu w listach Krolewstich dopuscil / iat o tym Cromerus
lib. 30. prima editionis fol. 657. secunda uero 439. Niechouius / Vapouius / Biel-
sius / Herbortus etc. świadcza.

Piotr Woiewo-
dza Wołoski w
Polisce niewin-
nie sciacy.

Tak tedy Krol Albricht odprawiwszy Postow Wołoskich / do Torunia sie
wyprawil / aby przysięge wzial od nowego Mistrza Pruskiego Griderika / ktory
sie dlugo z postusenstwem wylamowal / a goy do niego Krol poslal / on zwlo-
czyl czas ode dnia do dnia / w tym Krol Jan Albricht umarl Apoplexia w To-
runiu / ktorego ciato do Krakowa odwiezione / w dzien S. Anny w Kosciele S.
Stanislawą na Zamku wtciwie iest z zwyklymi Ceremoniami / y processiami po-
grzebione. Byl Jan Albricht wzrostu wysokiego / kosciaty / w piśmie czytaniu /
zwlaszcza Polo Historikow pilnie sie bawil / hoynoscia tu kazdemu stonny / w
Lacinskim y Niemieckim izytku krasomowca wielki / Dworn niechcial wiecey ie-
dno tytiac y siec set chowac / Nieczyt zawnidy przy bołu miewal / byl dochci-
pny / smialy / wielgomyslly / ale sie fortuna z nim nieprzyjacielskie obchodzila /
krolowal lat osm wedlug Niechouiusa / ktory y niego byl Doctorem w lekar-
stwie / Miesiacy osm y 24. dni / ale Cromerus y Herbort z niego piszac / dziewiec
lat krolowania iego rachuią / mial lat wieku swego 40. y Miesiac.

Jan Albricht
Krol Polski
umarl.

Wroda Albricht
towar y obczajac

Teyze Jesieni iako Latopiszeze Ruskie / y Niechouius świadcza Car Za-
wolfski Sachmatierey Soltan Syn Achmata dawnego przyjaciela Litewskie-
go / przebywszy Wolge y Don albo Tanais Rzeki ze wszytką Zordą Zawolfską
przyciagnal na pomoc Litwie przeciw Moskiewskiemu / a przy nim posel Knia-
zia Wielkiego Litewskiego Alexandra Pan Michaylo Chalecki. Cromer sto ty-
siacy być (wedlug powiesci postow Carskich) Tatarow Zawolfskich iezdnych
opissuje. Wciagnal tedy prosto w ziemie Siewierska Sachmat / y stal pod
Nowogrodkiem Siewierskim / y pod innymi Zamki / y spustosyl panstwo Mo-
skiewskie az do samego Branska / y dobyl Nowogrodka Siewierskiego / a in-
ne Zamki podaly sie dobrowolnie. A Car Zawolfski poruczywszy ony Zamki
Panu Michalowi Chaleckiemu / aby ich trzymal na Alexandra Wielkiego Kie-
dza Litewskiego / sam skanal na Dnieprze miedzy Czernihovem y Kijowem.
Tam naprzod woyska Zordy Carza Prekopskiego Mendlikieria gdy mu onych
pol chcial bronie stoczyszy bitwe porazil Zawolfski Car Prekopcow / y roz-
gromil / iz ich malo ubieglo. A po tym zwyciestwie odprawil Pana Michala
Chaleckiego z Posty swymi do Litwy / powiadaiac / iz im przysedl na pomoc
we stu tytiacu koni Zordy swoiey / przeciw Caru Prekopskiemu / y przeciw
Kniaziu Moskiewskiemu / prosiac Alexandra aby sie z nim zlachal / y nie-
przyjaciela swoje woioval / a w ten czas Polacy Alexandra na Krole-
stwo wybrali. Ktory opuscivszy walle z nieprzyjacioly swy-
mi / y na miszne iatki wydawszy Carą Zawolfskiego / go-
towal sie z Pány Litewskimi do Krako-
wa na koronacja.

Sachmatierey
ze stem rosioco
Zordy na po-
moc Litwie.

Tatarowie z
strony Litwy
stien Moskwa
woiuna.

Alexandrze Kazimierz,

wielkiemu Księdzu Litewskiemu na Królestwo

Polskie koronowanemu / Roku 1501.

Księgi XXII. Rozdział I.

Do Wielmożnego Pana Jana Abramowicza

Wolskiego Wilenskiego / Starosty Lidzkiego.

Koro po śmierci Albrechta Króla / zaraz według
zwyczajów Siem dla wybrania nowego Króla Fryderyk Ar-
cibiskup y Cardinal Brat Albrechtow w Piotrkowie zlo-
żył / na którym się Senatorowie y Kancelarstwo Koronne ro-
mnie wotą y zdania podawać nie zgadzali / Bo jedni na
Władysława Węgierskiego y Czeskiego Króla radzili z stro-
ny swojej / y inni byli posłali do niego na Budzyn Piotr-
Amice Marszałka Koronnego / prosić aby przyjechał na Dziadowiskie / y O-
cowskie Królestwo / na co Władysław bardzo rad był przyzwolił / y do Cesarza
Maximiliana / także do Ludwika Francuskiego Króla / y innych Panów Chrze-
ściąńskich rozpisał listy / iż go Pan Bog nie tylko na Czeskie y Węgierskie Króles-
two wywyższyc raczył / ale y na oyczystą Koronę Polską. Drudzy zaś Sigmun-
ta Opawskiego / y Glogowskiego Książęcia stronę trzymali / ale ci przewiedli /
którego Alexandrowi Wielkiemu Księdzu Litewskiemu sprzyjał / bowiem to y pe-
wonymi dowodami / y przykładami okazał / iż Władysław pożyteczny nie mógł
być Polsce z swoimi Królestwami Węgierskim y Czeskim / przymuszając pamięć
nierządu y wypadku swojego za Ludwika / który też to dwoje Królestwo trzy-
mając / a w Węgrzech mieszkając / Polska był prawie w niwecz obrocił / która zaś
aż Jągielo Litwin ramięmi swoimi z wypadku wydzwignął.

Tenże Jągielo z Witoldem Litewskim wielkie Księstwo z Koroną Polską
wiecznym sprzymierzenia zwiastkiem iako jedno ciało złączyli / y stowarzyszyli /
które gdyby zaś były rozłączone / wielkieby szkody Koronie wrosły / przy-
wodzili też to iak Cronier pise / Omnibus bellis priscis iuxta ac recentioribus Lituanos multum
momenti Polonorum uiribus attulisse, &c. iż we wszystkich wojennych tak starodaw-
nych iako w świeżopamiętnych potrzebach Litwa na wielkie y znaczney pomo-
cy zawsze Polakom bywała / a iako oni bez Polaków / tak Polacy bez nich
rozwojowi będąc młoby czego sławnego pojedynkiem dokazać mogli / iako
się to nie dawno iawnie na Wołoskiej potrzebie okazało / gdzie bez Litwy i-
się wpornie Albrecht Król sprawował / wiecznym tego świadkiem Bukowina
będzie / a gdzieby kto inny był Królem Polskim mimo Alexandrę / rozewala-
by się ius Litwa z Polska / y nie mogłoby to być bez wielkiego spolney krwio-
lania / bo się ius Alexander brał z wojskiem Litewskim / chcąc dochodzić pra-
wą Koronnego Oyczystego mocą / iako Wapomius pise / by go była Matka
Elżbieta Królowa stara od tego nie hamowała. A w tym prawie na czas
Litewscy Panowie przyjachali / Wocich Tabor Biskup Wilenski / Jan Zabrze-
zinski / Marszałek wielki / Mikolaj Rądzimil Podczasy wielkie Księstwa / a dru-
gich dwu Litewskich Panów imion Cronier nie wiedząc pise / & alij quidam duo.

Ci tedy

ne. u. ta.
lekcy
w. a. X.
Kojne wola
Electio.

Poznati staeje
nia Księstwa
Lit. z Koroną.

Postowie Li-
tewscy na Kie-
stie.

wie.
y na Sklepy Polsky

Ci tedy Pánowie z roztazania / y z náuki Wielkiego Xiędza Alexandrá / y wšytkiego Senatu Litewskiego / mieli długie tráctaty z Pány Koronnymi okolo wybierania Krolá według spiskow spolnego oboygá państw sprzymierzenia / przywodzac im dowodnie šeroká rzecz wielkie pożytki spolney iednošci Litwy z Polšká / á zás wielkie škody y upadki złączenia Korony Polškiey z Węgieršká / oznaymując też pewne rozłączenie Litewskiego Wielkiego Xięstwa z Polšká / z tey przyczyny / iż gdyby iuſz z Węgry iednošć Polšká wzięła / iuſzbyście Pánowie Polacy chcieli obyczajow Węgierſkich wyknáć / y náſtádowác / námi wzgárdziwſzy / coby nam wielká nieprzyjaźń przynioſto / ſnadźbyście potym tego żálowáli / ále poźdno / á też obyczajow Węgierſkich doſwiádczyli wſzy przodkowie zá Krolá Ludwiká / cákiež Władysława / ktorzy nie tylko ſtárby wáſze z Polſki wyciagnáli / ále y was ſámych w wielkim wdráczeniu / trapieniu / y mordowaniu chowáli.

Niech poſtawo
Litewſkich.

Puſcili też wieſć ci Pánowie Litewſcy przérzeceni / iż Alexander z woystkiem zá námi ciágnie / y iáwne kolo odnowienia sprzymierzenia ſtárodawnego z Koroná liſty wkáſáli / pod pieczęcią Alexandrowá / y dwudziestu piáć Pánow Litewſkich / w ktorym sprzymierzeniu to pomiárkowanie niſtore przydano / áby z Litwy y z Polſki ieden był nápotym Narod / pod iednego Páná wládzá / á Krol áby w Polſce był wybieran y koronowan / ná ktorym ſieździe też Pánowie Litewſcy káždy według mieyſc ſwoich w Senatorſkim kole wotowác álbó zdania ſwoie czynić mieli / Kádá iedná áby y obu narodow / to wárzyſtwa cákże ſpolne w ſzczéſliwych iáko w nieſzczéſliwych przygodách iedná nie byto / tylko Sady według zwyczáiu ſtárego w Litwie / y w Polſce áby ſpráwowano.

Ták tedy y drugie articuly potrzebne ſpiſawſzy / y poſtánówiwſzy / wnet Pánowie przérzeceni Koronni Alexandrá Wielkiego Xiędza Litewskiego Krolém Polſkim iednoſtáynie y ſpolnymi głoſſy obwołáli / y záraz do Brzeſcia ku niemu Pánow z Senatu przednieyſzych wypráwili. Andrzejá Koźego Arcybiskupa Lwowſkiego / Janá Lubráńſkiego / Biſkupa Poznańſkiego / Andrzejá Szamotul Poznańſkiego / y Janá Tarnowſkiego Grámá przezwiſkiem Lubelſkiego / Woiewodow / ktorzy od Alexandrá y od Pánow Litewſkich przyſięga wzięwſzy okolo záchowania praw y ſpiſkow sprzymierzenia Litwy z Polšká zwykłych / Kroleſtvo mu oddáli.

Poſtawie Koronni do
Alexandrá.

Ták Alexander bez mieſzkania w tyſięcu / y czterzech ſet ſezdnego pócztu do Krákówá przyiechál / bo ſie obawiał áby mu Brát Władysław Czeſki y Węgierſki Krol od niſtorey częſci ná Kroleſtvo Polſkie wybrány nie przeſko-
dził / á on nie tylko żeby ſie miał o to gniewác / ále y pochwalit Polaki / iż Litwa
Narod wielki y waleczny znówu do ſiebie tym ſpoſobem przyłáczyli.

Sczeróſć Wlá-
dysławowá.

A w ten czás Poſtowie od Cárzá Sawolſkiego Sachmátá / ktorzy w Rúrowſkich polách ležat / przyiácháli do Krákówá / ktorzy przed wšytkim Senatem wárzyli ſie cák ná Polaki / iáko y ná Litwe / iż oni Sachmathá Cárzá ich / z wiel-
kim woystki przez cák óálekcie á trudne drogi ná pomoc ſobie przeciwo Tátarom
pretopſkim przyzwáli / á ſámi z nimi mocy ſwoiey według znowy y ſprzyſięze-
nia cák óágu odwłaczáią zláczyć / czym towarzyſhow ſwoich w polách nie-
ploonych od zimná / niepogod / y głodu gináć weſpolet y z koniámi ich dopuſ-
záią : Ták co im odpowiedziano / iż Krol Alexander Koronácią odpráwiw-
ſzy / miał ſie ſpieſzyć z Polſkimi / y z Litewſkimi woystkami ná pomoc Sachmá-
towi / o to ſie też chce Krol ſtárác / iż cák óálekciey drogi Sachmat Cárz żálo-
wác nie będzie. Z tym tedy poſełſtweſt Tátarowie biedni przydawſzy im wpo-
minki kto

Poſtowie z
Kárga od Sach-
mátá.

Wściecia Strypkowskiego

Soná Sachmá
tá Carjá jdrá
bjitá.

miniki / Ktoreby Cárowi swemu odniesli / odpráwieni. A w tym czasie prawił /
Soná Cárjá Sachmátá sprzykrzywszy sobie nędze / głód y niepogody zimne w
polách / z większą połowicą tego Rycerstwa do Mendlikiereiá Prekopstiego Cár
rżá wcielá.

Sachmat po-
rázon.

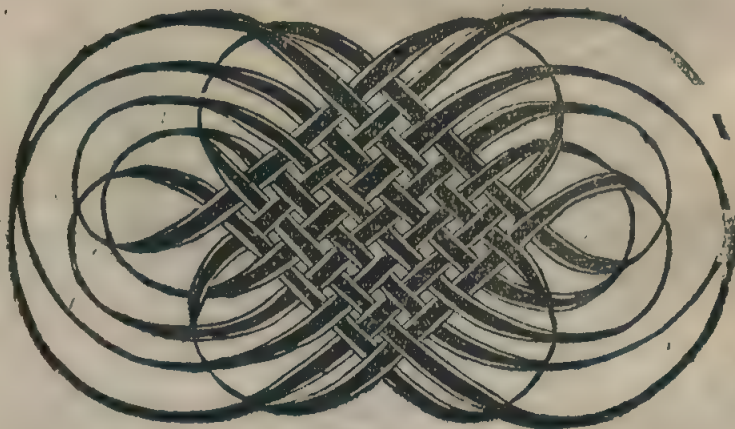
Ktorey przybyćim będąc smielšy Car Prekopsti Mendlikierey / zebrałszy
woyská swe / bez wieści wderzył ná Cárá Zawolstiego Sachmátá / y poráził go
ná głowę / y Zorđeiego wszytkę wziął / A sam Car Zawolsti Sachmat z Brá-
tem swym Hazak álbo Rozak Soltanem / y znikorymi Aniazimi y Vlany przy-
biegl do Ríjowá (według Látopišcá) á stánawšy niepodálekú Ríjowá / po-
stáł do Aniazíá Dimitrá Puciáczycá Woiewody Ríjowskiego / powiádájac mu
o przygodzie swey / A Woiewodá Ríjowski wiele dni go tcił / y dary wielkie da-
wał / A potym Sachmat Car bez wiádomoši z Ríjowá we trzech set koni iáko
Miechoutus piše / zláchał do Białogrodu. Chciał potym do Báiazetá Cessi-
rżá Tureckiego wciec / á podáć się mu w moc / etc. y żádáć pomocy przeciw
Krolowi Polskiemu / chcąc się náđ Polákú y Litwá / dla ktorych wszytko utr-
cił / krzywdy swoiey mścić. Ale gdy się dowiedział / iż Cessarz Turecki gwolt
Mendlikiereiowi Cárzowi Prekopstiemu / kázáł go Sandziákowi Białogrodz-
kiemu pomáć / á sobie do Constantinopolá przyšláć / stókiem záśia do Ríjowá
przybieżał. A Woiewodá Ríjowski obškoczyłszy go do Wilná przyprowadził /
gdzie tám był w wíziéniu áż do Seymu Brzeskiego / iáť o tym będzie niżej.

Sachmat bie-
dny w Wilnie
wšádżon.

A Alexander Wielki Xiádz Litewski od Fridenka Bráć Arcybiskupá
Gnieznieskiego / y Bárdináťá dwunastego dnia Decembrá w Kościele Brá-
kowskim zwykłymi Ceremoniámi pomázány / Koronowan ná Krolestwo Pol-
skie / przy bytnoši wszytkich Biskupów Koronnych / y Wilenskiego Wociechá
Taborá / y przy Elźbiecie Krolowej Mátcie swoiey / y przy Xiázacu Conrádzie
Mazowieckim. Też z Litwy przy Xiázacu Mozáyskim / y Michále Glinškim /
y Jurgim Grodzieskim / y przy wielkoši inšych Pánów y Posłów postron-
nych. Rychło potym 13. dnia Decembrá Sigmunt Xiáże Glogowski / y Opáwa-
skie z Węgier / Bráć Alexandrow przyiáchał / y Jan Baduarius Posel Wenecki
zá nim / winšuiąc Krolowi nowemu šczęśliwego Krolowánia.

Helenn nie to-
żenowano.

Przytecháťá też potym Krolowa Alexandrowa Helená Wielkiego Xiędz-
kowskiego Jwáná Wasilewicz Córká / z Litwy ná drugiego Ro-
ku 1502. początku do Bráťowá 4. dnia Februariá / ále nie
byłá Koronowána Krolewską Koroná / dla tego iż
w Greckim zákonie trwáiac Kátolická
się wiárá brzydziłá.

Wodzie,

o odieździe Alexandrowym

do Litwy / o poselstwie iego do Moskiewskiego / y

przymierzu z nim / wojowaniu Kustich krain przez Tatarzy /

o porażeniu ich przez Siemiona Olekowicę Kiję Stuz

kie z Bobroystiem.

Rozdział II.

Krol Alexander Roku 1503. w Zapusty zaraz ruszył się do Litwy / z Krolowa Heleną / słysząc o tym iż Książę Dimitr Żyłka Szwager iego / Syn wielkiego Kieźdź Moskiewskiego / Smoleńskie wołości wojował / ręką zostawiwszy Fryderyka Brata Kardinata Gubernatorem Krolestwa Polskiego / przyjechał do Wilna / a w tym czasie Sejmik w Kijku y tego Namiestnik Sotobub wtory raz Moskwa od Smoleńskiego

Zamku odbili / wśakże iako Michouius fol. 364. lib. 4. cap. 81. piśe / wiele Moskiewski wołości Litewskich na ten czas posiadał / za niedbałością Alexandrową.

Tęże jiny Krol Alexander posłał do Ccia swego wielkiego Książę Moskiewskiego Posły swoje / iak Łatopisec świadczy / To jest / z Korony Woiewoda Leczyckiego / Pana Piotra Mystowskiego / A Jana Bucackiego Woiewodzicę Podolskiego. A z Litwy Woiewoda Polockiego Pana Sejmikawę Złebowicę / A Marszałka y Pisarza Krolowej Heleny / Namiestnika Brakławskiego Pana Jwana Sapiha / ktorzy przymierze wzięli na sześć lat z Moskiewskim / A Zamki odjęte y więznie na Wiedroży poimani w Moskwie zostali. Aczkolwiek Cromerus pod tą Conditą przymierze to być piśe / iż więźniowie mieli być wroceni. Herbersteinus także świadczy / iż Książę Constanti Ostrofski / przed skończeniem tego przymierza / gdy był zmyślnie przysięgi Moskiewskiemu wiara zachować / y opatrzenie z wielką mądrością na Moskwie w dzierżawę wziął / y w kilku bitew zwycięstwo nad Tatarzy otrzymał / poczym wpaństwowi czas do Litwy wbiegł.

Tęgoż Roku 1503. nie wtorego iako Łatopisec polożył / przyszli Posłowie od Książę Moskiewskiego do Krola Alexandra / Piotr Pleščeiow / Constantin Jamycki albo Semeczka / y Się iego Michajło Kląpist / Nikita Holubini Dijał / y wtwierdzili przymierze do sześciu lat stałe trzymać.

Tęże Jesieni dostał nowina Krola Alexandra / iż Tatarowie przesiedli rzeke Przypiecz pustoszą wołości Litewskie / a Krol przeciwko nich posłał Kiję Michajłowicę Olekowicę Sluckiego / a Woiewodzicę Podolskiego Pana Janę Bucackiego / y przy nich Dworzan Litewskich / y Rącow niemato / ktorzy za Litewskie pieniądze żołnierską po Wssarsku na ten czas służyli. Z tymi Kiję Sluckie Siemion dogoniwszy Tatarów za Bobroystiem w sześciu milach na rzece Dnie / poraził ich na głowę / y lupy wshytke także więznie sowno odebrał / y zwycięstwem się do Krola wrocil.

Tęże Jesieni na Rzece Wssy / Książę Siedor Jwanowic Jarostawowic / y Książę Jurgi Jwanowic Dubrowicki / y Książę Grehori Zlinski Starosta Wwrucki / stoczyli bitwę z Tatarzy Prekopskimi / A cām z dopuszczenia Bożego porażone było woystwo Litewskie od Tatar / y zabito Książę Grehorę Zlinskiego / y przy nim Hornostaję.

Moskwa wtedy raz od Smoleńska odbita.

Przymierze z Moskwa.

Książę Constanti Ostrofski Moskwa wbiegł.

Posłowie Moskiewscy.

Tatarowie porażeni.

Litwa od Tatarów porażona.

Władcy Strykowski

Tatarowie w
Slucku.

Klecko spalone.

Tatarowie Pol
ne wolno.

Wapowski.

Pogromienie
Turki.

Tatarowie pod
Sluck.

Tatarowie na
Hryczinskim od
Litwy porażeni.

Siemion Książę
Slucki umarł.

Frederik Kardi-
nal umarł / o
nieczemności te-
go.

Postanowienie
o Mazowie.

W tymże Roku 1503. Augusta trzydziestego dnia / Cárzewie Prekopski Bitykiercy Soltan / Syn Cárza Mendlikierca / wpadł bez wieści w państwo Litewskie / mając z sobą sześć tysięcy ludzi / y przyszedł naprzód do Slucka / A Książę Sluckie Siemion Michajłowicz był na ten czas w Slucku / Który Tatarowie wiele złego w Slucku uczynili / A od Slucka ciągnęli ich rzeką do Kopyla / A iż ludzi przy sobie Książę Slucki nie miał / zawarł się na Zamku / A Cárzewie sam położył się kołem pod Sluckiem w polu za Dmlem / gdzie dziś Nowy Dwór Książę Jurgi Sluckie Wnuka jego zbudował. Z tamtego Cárzewie Tatarow rozpucił w zagony / y wołowali około Klecka / y Tieswieża / y Zamek Klecko spalili / y wrócili się aż w sześciu milach od Nowogrodka na Koleszy wroczyseu / y wiele krwie Chrześcijańskiej rozlawszy / bez odporu z polonem wśli do Zordy.

Miało co przed tym Tatarowie Prekopscy / Podolskie / Ruskie y Sedomirskie kracie zwoiowanysy / splundrowali też Rzeszow / Jarosław / Radzimin / y Belz / a przeprawiaysy się przez Wisłę / Opator / Lagow / y Kunowo Miastko zburzyli / y spalili / aż do Piaciąnowa potym bez odporu przysli. Gdzie Jan Wapowski zebrałszy Strzelców ile mógł / przed tym się im Miastem Paciannowem śmieie zastawił / Ale Tatarowie będąc obciążeni wielkim rodzajem łupow do Zordy się wrócili / gdzie potopili przez tysiąc więźniów naszych / przeprawiając się przez Wisłę.

Tegoż też czasu przymierze z Białym Cárzem Krol Alerander potwierdził / przez Mikolaję Gurleia z Dabrowice Starostę Lubelskiego.

Tegoż Roku 1503. Tatarow trzy tysiące pod Sluck bez wieści wpadli / y wołowali aż pod Nowogrodek / a sli na zad przez błoto Hryczinskie / na których Książę Sluckie Siemion / a przy nim Panowie Litewscy / Stanisław Piotrowicz Ryska / Olbracht Gastolt / y Jerzy Niemcirowicz wnet się zebrałi / y dogonili ich za Rzeką Przypieczą za Grodkiem w mili / y tam za pomocą Bożą na głowy ich porażili / y płonu kilką tysięcy odbili / z zwycięstwem na zad się wrócili / w której bitwie zabici są Dworzanie Krolewscy / Rata albo Raczko Mastewicz / y Syniew z Wolkowiskiego powiatu.

Tegoż też Roku wrodziłszy się z tej bitwy Książę Sluckie Siemion / bezskutecznie zwyciężąc nad Tatarami umarł.

Tęże Jesieni Car Kazanski Machmetcieley / porzekał w Kazani wsiadłich Kupców Moskiewskich.

Tegoż Roku 1503. Fryderyk Krolewicz Alexandrow Brat / Cardinal tituli sanctae Lucia in septem solijs, y Arcybiskup Gnieznieński / Biskup Krakowski / Gubernator Koronny umarł / długa niemoca Francusko zemdlony / w Krakowie na Zamku przed wielkim Otaczaniem pochowany w Mosiadzowym grobie / był Fryderyk wzrostu wysokiego / weyrzenia wdzięcznego / a godności pełen / ale rozumu nieczemnego / prożniacy / w pijaństwie y wstawniczy wiel swoy w domu / y w smrodliwym mieszkaniu trawiać / z niektórym sobie podobnym towarzystwem / iako Niechouina pisze lib. 4.

Tegoż jednego czasu Conrad Książę Mazowiecki umarł / po nim Jan y Stanisław Książęta Synowie w dzieciństwie zostali. A Matce ich Książnie Annie Wdowie po Conradzie Książciu / Krol Alerander dozwolił Książstwo Mazowieckie do lat Synowicy sprawować / którzy potym sami w Mazowsku mieli panować / a iesli by bez potomstwa męskiego zesli obadwaj / tedy wszystko Książstwo Mazowieckie na Krola Polskiego przypaść miało / a Corti Książny iesli by były / tedy ich z posągim według stanu Książcego w małżeństwo wyprawić / Taką była o Mazowieckim Książstwie na ten czas na Seymie Piotrowskim ugodą.

Tędoż

Tegoż Roku Woiewodą Rjowski Kniąz Dimitrey Puciągęzyc / y Kniąz Siemion Jurgiewicz Holšaniski Stárosta Lucki pomarli / y dał Krol Woiewodztwo Rjowskie Jurgiewi Montowtowicu / albo Montucowicu. A Łucko dano Kniąziu Michajlu Jwánowicu Ostroziemiu / ktory w rychle umarli / A potym dano Luck Pijarszowi Siedorowi Janusowicu.

Tegoż Roku Tatarowie wtargnęli do Podola o S. Marcina / gdzie wiele Korzysci nabrali / A gdy z płonem ciągnęli / spadł śnieg wielki / w tym zebrali się Tatarowie pod ną nie onych krain Kycerstwo z Semetka Halickim y z innymi / sili za nimi śnieg raził. Kiem ich torowanym / a oni do brzuchów w śniegu brodzili / posięgnęli ich za tym / y śniegiem porazili / iż żaden nie uciekł / y płon odigali / ale w ten czas zabity Semetka zabity mekka Herman ich od Tatarzyną z łuku / ktory ius ną ziemi leżał / postrzeżony.

Potym Stephan Woiewodą Wołoski / postawił woysko swoje / strony Ruskie wszystkie Wołochom przyległe / między Dniestrem / y gorami Sarmackimi albo Tatrami leżące / ktore Pokuckimi zowią / bez odporu powoiował / y w moc swoje podbił / powiadając iż ten kraj Polacy nieustannie byli Wołochom oddali. Przeto Krol Alexander Roku 1503. przyiąchawszy z Litwy / złożył Siem wálny w Lublinie ną dzień S. Simona Judy ną Kycerstwo Korony Polskiej / ną ktorem radzili około Pokucia / ktore sobie przywłaszczal Władysław Woiewodą Stephan / y przyieli w ten czas służebne obyczajem Raccim albo Usarskim z Drzewcy y z Tarczami / tych żołnierzy Krol Alexander do Wołoch postawił ną Wiosie przysięg / Roku 1504. ktory Wołoska Ziemia wzajem woiowali / tak długo aż Stephan Woiewodą Wołoski musiał ustąpić z Pokuckich Zamków / ktore był swoimi osadził / a zwłaszczą gdy sam w ten czas ną nogi Pedagra chorował / z ktorey potym niemocy tegoż roku umarli. Ten Stephan Woiewodą Wołoski był chyry y fortunny / bo Turkow pułorą stał tysięcy jednym razem poraził / krom innych częstych a znacznych z nimi wtarczeń. Ten też Władysław Krol Węgerstiego walecznego z ziemie Wołoskiej y z Czackiej wygnał / poraziwszy przy nim wielkie Woysko Węgrow / y raniłszy samego trzemi strzałami / w Mieście Bani / za ktorem zwycięstwem odiał mu y Czackiej Ziemi. Ten też Tatarowie wiele króć porażał / Też y Polskiego Krola Albrichta ną Bukowinie nad nadzieie naszych pogromił. Ktorego moze każdy historyk z ta fortuna wielką a małym państwem Ruskie wysławiać. O tym Wołosy y Multani spiewają ustawicznie w każdej biesiedzie ną Serbskich strzypicach przygrawiając swoim językiem : Stephan / Stephan / Woiewodą / Stephan / Stephan / Woiewoda / bił Turkow / bił Tatarow / bił Węgrow / Rus y Polakow. Goym iachal do Turck / widziałem w Bukorestu stołecznym Mieście / y w Dworze Hospodara Multanistiego / y ktoregosiny byli ną cześć / Obraz wymalowany z posłochem starostwieckim / wzrostu wysokiego / tego Stephaną w Krolowie Krolowskiej / ną murze w Swietlicy Hospodarskiej pokoiowej / zowią go też Wołosy KaraBochdan / to jest drogi Bochdan Stephan / a dla tego niewymowney dzielności / mają go za Świętego. Zostawił po sobie Syna Bochdaną iednookiego.

Tegoż Roku 1504. Krol Alexander w Krakowie przejmowawszy / iachal do Prus ną Wiosie / gdzie od Miast Prusskich przysięga wziął / a Mistrz Pruski nowy Fryderik niechcąc przysięgi uczynić / do Niemiec Oczyszczonego Sasstiego Kieściaństwa iachal / aby miał słuszną wymowę.

Polacy Wołoską burzę wzajem.

Wołoska Węgierstego króla. Omer cicer. dziesięć tysięcy / ną ktore Stephan w noc za pałacu Miast stępił w krom leżał w dzień / gdzie ich wzięli 10000 legio / krom rannych y pomalowanych / y w kosciele oboję z łupami wziął / tak iż. Maris Krol sa moritor ledro uciekł ranny.

KaraBochdan Stephan. Carus po tacznie po Wołosie Kara drogi.

Mistrz Pruski wotemlił się przysięga.

W Sejmie w Brześciu Litewskim / y niesłusznym gniewie Alexandrá Króla na Pány Litewskie z oskarżenia Knięcia Gliniskiego.

Rozdział III.

Glinie i St. rostwa Lidzkiego lup. on.

Stanisław Janowicz Zar. nowicz St. rostwa Smodzień al. bo Zar. nowski.

Pánowie Lit. w. w. s. i. n. i. e. l. e. s. i. e. w. s. i. n. i. e. n. y. r. i. e. c. z. o. o. p. a. r. t. i. K. r. o. l. o. w. i.

Zabrzeziński. mu Troki wzięto.

Glinie poiman bezprawnie.

Roku 1505. nie 4. iak Łatopisec kładzie / złożył Król Alexander Siem w Brześciu Litewskim / na który przyjechał z Krakowa uedenastego dnia Stycznia we Czwartek / mając na Pány Litewskie gniew bez przyczyny / A to tym obyczajem / iż Alexander za przyczyną Knięcia Michała Gliniskiego / dał nęskiemu Andrzeiowi Drozdzy Lida / iak Cromerus piše porównemu tego; Michała Gliniskiego / odiawszy ia od Jlinicza / A Jlinie wiekły się w tym do Pánów Rad Litewskich / Naprzód do Wojciecha Taborá Biskupa Wileńskiego / do Mikolaja Radziwiła Wojewody Wileńskiego / do Wojewody Trockiego Jana Zabrzezińskiego / y do Stanisława Janowicza / którego Niechouius y Cromer Zar. nowiczem miánuia / Stárosty Smodzieńskiego / do Wojewody Połockiego Stanisława Głebowicza / y do Stanisława Piotrowicza Ryski / Na miestnika Smoleńskiego. A tak ci Pánowie wzięli Privilej Krolewski / iako Łatopisec świádeczy / który im dał kiedy go podnosili na Wielkie Księstwo Litewskie / w którym to Privileju tak stoi / Jz nie ma żadnemu wżsdu brát / tytko Któryby występkem swym zasłuzyl strácić poczciwość / y gárdło. Przeto Pánowie wedla Privileju nie dopuścili Drozdzy Stárostwa Lidzkiego / ále zás wročili Lide Jlinicowi. A Król będąc w Krakowie uslyszawszy o tym / rozgniewał się na Pány / Gliniski też wstáwicznie Króla námawiał / áby się tego nádo Pány Litewskimi mścił / á zwłasczá na Zabrzezińskim / iakosi będąc na Sejmie w Brześciu Gliniski przewiódł to ná Króla / mając káśkę Krolewską / iż y Zabrzezińskiego Troki wzięto / y dano ie Synowi Wojewody Wileńskiego / Mikolajowi Mikolajewiczu Radziwiłu / który był Podczásym y Króla Alexandrá y Namuskiem Bielskim. Jlenicá też Stárosta Lidzkiego kazał poimáć / y w wzięcie osádzić / A Pánom Radom nie kazał do siebie ná oczy chodzić / to pory Łatopisec prowadzirzecz swoje / Ale Niechouius lib. 4. fol. 364. cap. 81. zá Których się to żywota działo. Cromerus też lib. 30 prima editionis fol. 66. secunda ueró 441. Herbornus lib. 19. cap. 5. Bielski fol. 285. etc. dostáteczniey piše / iż Król tym przereconym Pánom Litewskim kazał ná Siem przed się stánąć / rozgniewawszy się ná nich / o táz przyczynę iako Łatopisec świádeczy / iż niedopuścili Lidzkiego Stárostwa przereconemu Drozdzy / A Kniáz Michal Gliniski Marszałek dworuy Litewski / człowiek w cudzych stronách we Włoszech / w Hispánicy / y ná Dworze Maximiliana Cesárzá / tákże w woyskach tego bywały / w rzeczách Ryceřskich biegły / y y Monarchow postronnych dobrze záchowały / Ruskiego zakonu będąc / wielkie dzierzawy y z zamkami / á práwie puł Litewskiego Pánstwa trzymał / zá czym wiele Słáchty zwłasczá Ruskiej ná swoje strónie był sposobił. Dla czego się obawiali Pánowie Litewscy / áby Wielkiego Księstwa Litewskiego y pátrzymoshy czás nie opánował / á do Rusi Stolicy nie przeniosł / wsgárdzimoshy Alexandrá / iż potomstwo nie miał / y powiádzano pospolicie iż on sádzac się ná Wielkie

Wielkie Księstwo stało na gardło zdradliwie Alexandrowi / y był w wielkiej nie-
 nawisici y Pánów Litewskich. Ale Gliniski będąc naprzemnieyszym w łasce Kro-
 lą Alexandrą / namniey tego ich osławienia nie dbał / y owsem iawną nieprzy-
 jaźń z Pány Litewskimi wiodł / a mając te przyczynę na nich / iż zabronili Lidy
 Drozdzy / oskarżył ich y Krola iako oni iego Młajestatowi byli przeciwni y nie-
 posłusni / także mu wystawicznie wcho śpepcę przywiódł go do tego / iż Krol
 Alexander Zabrzezińskiemu / Scaniśławowi Rysce / Zlebomicowi / Żarnow-
 skiemu stał na gardło / y chytre siódła na to gotował / mówiąc Krolowi / iż po-
 ki w Litwie ci Pánowie (namniey trzey) gardła nie dąda / poty w tym Księstwie
 rostyryki beda : A to ródził Gliniski przewrotnie / iżby tym siadniey zbywszy prze-
 ciwnikow głównych / mogł Wielkie Księstwo Litewskie / na ktore się sádził / z
 Rusią pod Alexandrem opánować. Ale iż Krol Alexander niemogł tego doká-
 zác co mu Gliniski ródził / iako Cromer piśe w poysizodku Litwy / dla wielkiej
 możności / y potężności tych Pánów / y pospolitego żalu wshytkiej Litwy : Prze-
 to ich wyzwał na ten Siem do Brześcia / chcąc ich tam starác / Zamek o nich
 zamknawszy / y śleby iusi o ich zdrowiu / wrzędach y potężności było / kiedyby ich
 był Jan łaski Kanclerz Koronny / iak Miehounius piśe / nie przestrzegł. Przeco
 Pánowie Litewscy przestrzeżeni na Zamek nie chcieli wniść. Tenże też Kan-
 clerz Łaski z Janem z Oświećmnia Kánonikiem Krákovskim / Spowiednikiem
 Krolewskim Alexandrą Krola od tego przedsięwzięcia odwodzili / y oświáda-
 czal się Kanclerz Koronny Łaski mówiąc / iż ia wolę do Polski się wrócić / a
 niż przy tym škodliwym rosterku być / Ták się Krol stronnieszym stał / w oney
 zapalczywości przeciw Pánom Litewskim / tylko Zabrzezińskiemu Troćie Wo-
 iewodztwo wziął. A zaraz z Brześcia Krol Alexander posłał po Cará Zawol-
 skiego Sachmata / ktory chudziec od Prekopskiego Carzá poráżony / był na ten
 czas w Wilnie pod strażą chowan. A gdy przyiáchal Car Sachmat do Brześ-
 cia / podkát go Krol Alexander przed Młástem w piáci milách / z ozdobnymi
 pocztami Pánów Koronnych / y Dworu swego / y stágnal namiotem na polu /
 a kázal sukien wiele nástác / tam gozie Car miał z koniá zsiść / y tym sukniem áz
 do Namiotu Krolewskiego śedł / Krol zaś potkawszy wziął z soba do Nami-
 otu / y posádził go po práwey stronie / iako towarzyszá / A tam siedząc Krol Ale-
 xander / y Car Zawolski / párowáli ná Rycerstwo wiele Polaków / Litwy / y Tá-
 tarów / Potym go Krol wziął do Polski ná Siem Rádomski / nie Sádomici
 iako Łátopisec kładzie.

Gliniskiego z
 Pány Litew-
 skimi nieprzy-
 jaźni.

Przewrotna
 rada tu czemi
 przywódcy
 Pánowie Li-
 tewscy málo nie
 wpádli w ślepe-
 śpieczność zdro-
 wia w Brześ-
 ciu.
 X: Łaskie Kan-
 clerza Koronne-
 go śeżerowé tu
 Pánom Litew-
 skim.
 Zabrzezińskie-
 mu Troćie Wo-
 iewodztwo
 wzięto.

Wielkość
 Sachmatowi
 Carowi.

Śmierci Wielkiego Iwana Wasilewica Moskiewskiego Kniáziá / po Sey- mie Rádomskim. Rozdział III.

Słowo 1505. iako Wapounius y Miehounius lib. 4.
 fol. 376. cap. 85. y Cromer świádecza / ácz Łátopisec 1503.
 vchybiwszy dnu Łat kładzie / Iwan Wasilewie Wielki
 Kiazdz Moskiewski ná schodzie Młesiácá Monembrá w
 márt. Nayszczęśliwszy to był po Włodimirzu Monár-
 chá Ruski nád inše / bo się z Tatarskiej niewoley / ktora
 przodkowie iego z dawná cierpieli / dzielnością swoią
 wybil / y

Dzielnosc i po
wodzenie Iwa
na Wasilewi
ca Moskiew
skiego.

wybil/ y samych prawie Tatarow kilko zord zholdowal/ Kazanskie/ Permjskie/ Sibirskie/ Laponskie/ Zugierskie/ zkad Wegrowie wysli/ y Bulgarskie/ Astrachanskie/ Zawolskie krajiny w Aziey na wschod Stonca/ az do Morza Kaspiyskiego/ po Moskiewsku Chwalinskigo/ czescia zholdowal/ czescia pod moc swoje podbil/ z Swedami/ z Lislanty/ z Silandoy szesliwie woyny wiodl/ Litewskiemu Kieistwu 70. Samkow y Miasz z Nowogrodem wielkim odial/ y strasny byl wszytkim sasiednym Narodom/ w Moskwie pisanstwa zabronil y zakazal/ piaci Synow Wasila/ Juriu/ Dimitra/ Siemiona/ Andrzeia spłodzil/ a Helenę Cerkę ktora dat Alexandrowi wielkiemu Kieidzu Litewskiemu/ potym Krolowi Polskiemu w malzenstwo.

Dimitr Wiel
ki Kieidzem
Moskiewskim
naznaczon y
podniesion.

Czotem ja
czest.

A iz jest obyczay w Moskwie starszemu Synowi wstepowac na stolec Oycowski prawem dziedzicznym/ Tedy gdy ten umarl za zywota Oycowskiego Iwan Wasilewic Syna iego a Wnuka swego Dimitra/ tak Herberstein pisze/ na znaczyl/ y zwytkymi Ceremoniami podniosl/ po smierci swojej byl wielkim Kieidzem Moskiewskim/ potym za porada wtorey zony Greczki/ odmienil swy swoje pierwsze postanowienie/ Gabriela Syna/ ktorego z ta Greczka mial/ ktory potym byl mianowan Wasilem/ na Wielkie Kieistwo po smierci swojej wstawil/ a Dimitra Wnuka do Wglicza na wiezenie poslal/ zas vmierajac Iwan Wasilewic tegoz Dimitra Wnuka z wieziemia do siebie przyzwal/ a przeprosil go/ pierwsze mu miejsce po smierci swej panowac na Wielkim Kieistwie Moskiewskim wrocil/ ale skoro sam Moskiewski umarl/ wnet Wasil Syn iego wlasny/ Dimitra w wiezenie wsadzil/ a sam zupełnie Wielkie Kieistwo Oyczyste opanowal/ ktorego Syn dzisiejszy Iwan Wasilewic tegoz imienia tako y Dziad az do tego czassu corem iego idac panuie/ Bo y ten nie mnieysza czesc Litewskiego panstwa byl opanowal/ Tatarom tez Prekopskimi drogami do swych panstw zagrodzil/ a Lislantow wielka czesc (ktore mil 90. wzdluz a 40. w szerz panstwo swoje za panowania Mistrzow od Smodzi do Silandey rosciagalo) Roku 1577. osiadl.

Sachmat iaw
nie mowi w
Senatoriskim
toie.

Krol Alexander tegoz Roku 1505. przyiechal z Seymu Brzescia Litewskiego na Siem do Radomia/ na dzien wsech Swietych/ na ktory wzial z soba Sachmata Carza Zawolskiego/ y postawil go naprzod w Nowym Miascie w Mazowsku pod straza/ potym gdy sie Panowie Polscy y Litewscy ziadali/ przyzwan do kola Senatoriskiego Sachmat Car Zawolski/ ktory smiele/ dowodnie/ powaznie/ y z wielka wspanialoscia starzyl sie dluga rzecz na Krola Alexandra/ y na Pany Polskie y Litewskie/ iz od nich prozonymi obietnicami byl przyzwan przeciw Carzowi Prekopskiemu na pomoc/ z dalekich stron Scytyjskich Zawolskiej Zordy/ az od Morza Kaspiyskiego albo Perskiego/ potym gdy z woyskiem im na pomoc przyciagnal/ opuszczony a prawie na miescie iakti wydany/ za czym dla nich od Carza Prekopskiego porazon y woysko wielkie/ y wszytki statki Rycerskie/ y starby wracil/ na ostatki gdy do nich iako przyiaciel/ y do towarzyskow sprzyzanych wcielil/ nie mnieysza wzasnosc/ iakoby y nie przyiaciel glownych otrzymal/ bonad swiete zachowanie przysiegl/ za wieznia y poimanca od nich mian/ pod straza/ a prawie w ciemnicy bedac az do tych czassow chowany/ Ale Bog (tak rzekl lamentliwie rece wzgorz podniosl) dobrych wszytkich y zlych rzeczy odpłaciel/ mnie y Krola/ przed ktorym rowno staniem/ w tej sprawie kiedy rozsadi/ a niedze y utraty moiey y zgwalczoney przysiegi pomosci sie sami sprawiedliwie/ na potepienie Krola Alexandra zgwalciciela przyrzeczenia/ y obietnic swoich/ Ta ostatki prosil/ aby mu bylo wolno odiahać/ y wrocic sie do swojej Zordy Zawolskiej. Ta to odpowiedz wzial od Rady Polskiej y Litewskiej/ iz ani na Boga/ ani na Krola/ ani na nas tej

Narzekanie
Sachmata
Solana.

Takto wolnosci
prosi.

Odpowiedz
Sachmatowi
Carzowi.

winy

winy wkładac niemasz/ iedno sam na sie/ a to przeto/ ijes vmowie/ stowu y przy-
siedze swoiey dosyc nie wziatal/ abowiem gdyś v Rjowā lezał/ miasto obrony
albo pomocy/ ewoi ludzie naszym poddanym škody dziatali/ iako iedni nieprzy-
iaciele/ okolo Rjowā/ y byles proson od Rjowstich Mieszcan/ y od nasēs
przywolenie miał/ abyś lezał z swoim ludem na granicy Mostiewskiej pod Sta-
rodubiem/ a tam sobie korzyści zdobywał z krain nieprzyiacielā našego/ nizli tu
blisko Przekopu/ gdzieś zawždy Mendikiercy Prekopski Carz o gardło stat/
tam bedac/ daleko przepiecznięsyby był zawždy/ ludzi/ statkuby był nie verā-
it/ ani zawiodł/ tāt swoich iako Krolowstich/ y Wielkiego Xięstwa Litewskie-
go Rycerstwā/ ktoreś swym v poreu stracił. Trzecie co goršego/ ijes był do Tu-
retk poiachal bez našey woley/ acz nie dobrze wiemy poco/ ale to sam domysł
okazuje/ że tu našey škodzi.

Za tym Sachmat zwiesił głowę/ a profit iusi nioez innego/ iedno aby mu
dopomogli statku swego zdobyć pod Prekopskim/ albo by mu dopusćili Bratā Prosta Sa-
iego posłać do Ziemie Tatarskiej/ do Braciey Tabajstich Carow o pomoc/ inatowa.
przez ktoreby mogli zasia do swey bliskosci przyść/ w tym go pociesono/ iż to
Krol uczyni/ by iedno mogli tāt rychlo na to ludzi zebrać. A wren czas poyrzal
do ludziach/ ktorych było dosyc okolo Krolā iako na Seymie/ a ukazawszy re-
ka rzekł/ a ci azaby sie też nie bili kiedyy rzekā/ na co ie chowacie. Odpowie. Stowa Sach-
matowe na
zaraz ludzi
dzianomu/ iż tu nie w Tatarzech/ nie wšysey v nas na wojny iezdza/ iedny cho-
wāga do roley/ drugie na rzemieśla/ drugie na służbę Bożā/ drugie na sprawy sa-
dowe y na opatrzenie Zamkow. Potym dopusćcono mu Bratā Rozakā po-
słać do Braciey iego Tabajstich Carzow za Wolga rzekā/ tāt iako profit/ aby
go Bracia ratowali/ a pomogli mu zasia ku iego statkom/ y ludziom przyść od
Prekopskiego Carzā/ bo wiem był tey pewney nadzieie o swych Tatarzech/ iż
skoro wyjrza czapka iego/ zasia k niemu przystāna/ z tey przyczyny był wesół z
dobrej odprawy.

Natymże Seymie okolo obrony przeciw Tatarom Pānowie Koronni z
Krolem stanowili/ a ni ktora Slāchte o rozboystwo/ y lotrowstwo potracono/
Wjuchowskiego y Mysowskiego scięto/ nie Mysowskiego cnotliwego Slāchci-
ca/ y starożyenego/ iako sie Drukarz w pierwszym wydaniu Bielskiego omylił/ a Slāchte Rjow-
Rusiniowska Ziemiānka w storżniach z ostrogami z mieczem w wbięrze Nestim/ boynikow po-
tracono.
iako ia pomiano/ obiešono. A na obronę pospolitā Māley Polski Slāchcā po 12. Pobor po 120
grošy zwoloti na żołnierze postapili/ ale Wielgo Polanie na to przyzwoliti niechcie-
li. Natymże Seymie w Rādomiu Pānowie Litewscy chcąc niewinność swoje
okāzāć/ a niechcac dluzey w niesłusnym gniewie być v Krolā Alexandrā/ dla
ostarżenia przewrotnego Michāta Glinstkiego/ profili o przyczynę Pānow Pol-
stich do Krolā/ iakosi Pānowie Polacy za nimi profili Alexandrā/ żeby im gniew
swoy odpusćili. A Krol za przyczynā Pānow Polstich obiecał ich w tāske przy-
iāć/ skoro sie do Litwy wroci ich ziemie przyrodzoney. Tam Biskup Wilenski
Wocich Tabor poczał Krolowi mowić/ iako Lātopisec świādeczy tymi słowyi
Miłosciwy Krolu niewinnie gniew twoy Krolowski był na nas/ za przyczynā
ni ktorych ludzi/ bosmy my przeciw tobie Pānu swemu nie stali/ aniśmy sie sprze-
ciwiali/ aleśmy bronili Praw y Privileiow našych/ żebyśmy przy nich zostali/
A tāt Miłosciwy Krolu/ ia iako Litewskiego pānstwa/ y twoy iako Wielkiego
Xiędzā a Pānā našego Pāsterz/ powinienem y ciebie Pānā swego od tego odwo-
dzić/ abyś ty Pan náš prawā naše/ y listy swoje/ y przysiāge nam zupełnie za-
chowal/ A iesliby chciał ich kō tamāć/ Boże bādź pomsta kāzdemu tātowemu/
y skoro to Biskup wymowil/ natychmiast Krolā zarāziłā niemoc pāraliżo-
wa/ iak tenże Lātopisec świādeczy.

Przeto

Krol Aleksander
der Paralytisch
zārazen.

Sachmat do
Trol.Sachmat Carz
z Trol wcielił
y poiman od Ole-
chna Monwi-
da.Postowie od
Carza Pretop-
skiego do Li-
twin.Sachmat chu-
dzina prorokuje

Przeto Krol Alexander parališem zaráżony y schorzały / z Kądomi do
Kraków iachał / dla lekarstwa / A Panowie Litewscy badac z lepszą nadzieją
peroni takti Krolewskiego / do Litwy Sachmata Carza prowadzili wedle rosta-
żania Krolewskiego / a w Trokach go wtćwie y hoynie do przyjazdu Krolewskie-
go postawili / y innych też iego Murzow y slug po leżach rozdzielili / gdy Sach-
mat sam przyrzekł y slubował Krola stale czekać. Potym przyiechali Postowie
w osmieszystat iezdnych Tatarow od Tabajstich Carzykow do Wilna / w po-
selstwie do Sachmata / do ktorego na rozmowe byli wolno przypuszczeni / A gdy
tak długo z nim w towy y na przejezdzi iezdac obcowali / badac wshyscy hoy-
nym wychowanim / pieniedzmi / y szcaci od Panow Litewskich opatrzeni / wpa-
trzywszy czas Sachmat nad przyrzeczenie y slubowanie ze wshytkimi swoimi Ta-
tary / ktorychkolwiek mogl miec / z Trokow tajemnie wcieli / ale od Olechna Moni-
widowica namiestnika Trocie / y od innych Dworzan Krolewskich Litewskich
noca y dniem w Kijowa dogonion / zwiqzan / y na Troki odwiezion / gdzie pod
strazą pilnie byl chowany. A w ten czas gdy Krol Alexander w Polsce choro-
wał / przyiechali postowie do Panow Litewskich od Mendikiercia Carza Pre-
topskiego / napominajac / iż iesliby rozumieli / aby Sachmata w wieszeniu cho-
wali / iako też przodkowie ich pierwsi Litewscy Stryowi tegoż Mendikiercia
byli uczynili / co iesliby sie chcieli w tym Mendikierciowi zachowac / obiecowal
im pokoy / y wieczna pomoc na kazdego ich nieprzyaciela / w ktorey sie im iako
przylegly / y Saslad bliski / rychley a niz Sachmat z daleka Zorda swoya zgodzić
mogł. Uwierzili tedy zradliwym słowam Mendikierciowym Panowie Li-
tewscy / wshatze zadanie y poselstwo iego do przyjazdu Krola Alexandra odto-
zyli. A Sachmat Carz Zawolsti nieborak / w wieszeniu w Litwy badac / gdy o
sobie Tragedia czyniona widzial / napominat Panow Litewskich aby zradli-
wemu Mendikierciowi Pretopskiemu nie wierzyli / mowiac / iż sie on tym moim
niewinnym wieszeniem nie wstrome / aby nie miał do wshysch krajn słac na plun-
drowanie / iakos sie wnet spelnilo proroctwo Sachmatowo.

Wrogim & burzeniu Litew-
skich państw przez Tatary około Słucka / Nowo-
grodą / Minska / Witebska / Potocka / Liołowey gory /
Do Wileńskiego Miasta obmurowaniu.

Rozdział V.

Do Wielmożnego Pana Macława Agrippy / Wi-
sarsza Wielkiego Kiestwa Lit. Starosty Niemonyskiego.

S Roku 1506. iak Łatopishec swiadczy / ale ma-
byc 1505. według Cromera / Niechouissá y innych /
przyšedł Carewie Pretopski Syn Mendikiercia Carza
Pretopskiego Machmetkiercy Soltan / z Bracia swa-
z Biriakiercy Soltanem / a Burnas Soltanem / y ze
wshytkimi silami Tatarskimi / y przyszli ku Dnieprowi
na Liołowa gore / y tam sie przez Dniepr przeprawili /
sam Mach-

Sam Machmetkiercy Soltan pośedł pod Zamek Mienski / w szodek Litwy / A pod Slucko posłał dwu Bratu swoich / Bitkiercy Soltana / y Burnas Soltana / y przyszli w dzień święty na dzień Panny Marcy w Niebowzicia w Piątek pod Slucko / na którym sie była Anastasia Kieźna zawarła z Dzieciatkiem Jur- gum Siemionowicem / dzisiejszych Kieźat Sluckich Dziadom / a tak w toło Slucka burzyli / y do Zamku / wiedząc iż tylko w nim Kieźna była Sturmowali / podmiory czyniąc / y ogień podkładając / ale sie mężnie bronili Sluckanie / Ko- rych obwieszowała ślubem y prośbą Anastasia Kieźna / aby jedynego Dzieciatka swego od gwałtu Pogańskiego stale bronili / także wielkość Tatarow pod Zam- kiem poległa / Do Slachty y Kniżiow inszych na ten czas wiele y tey Kieźny Anastasicy na Slucku służyli. A sam starszy Carz Machmetkiercy stanał tegoż dnia pod Mienskim Košem / a puścił w zagony pod Wilno / y w Zawiliyska stro- na / Także k Witebsku / Polocku / y Odrucku / y na wszystkie strony Litewskie / y Ru- sie. A ci dwu Carzewicy Bracia tego minawszy Slucko / posli ku Nowogro- du / a na ten czas Panowie Litewscy wszyscy byli w Nowogrodzie / radząc z so- ba / co by mieli z tym czynić / że sie Krol z przyczyny Glinstiego gniewał na nich / A iż ich obiecował zaś do łaski przypuścić na Seymie Radomskim Ko- roby przyjechał do Litwy / zawiąli sie też iakoby to Glinstiemu oddać mie- li. A dowiedziawszy sie Tatarowie o Paniech w Nowogrodzie / tym sie rychley pospieszyli ku Nowogrodowi / iż im one radzenie około obrony Rzeczy pospoli- tej / ale o priuacie zaczęta / rozrywali. Panowie też widząc gwałt z Nowo- grodem wyiechali za Niemen / A Tatarowie przyszedwszy ku Nowogrodowi nie naślennikogo / y gonili za Pany do Niemna y dalej / y wielką škodę uczyni- li. prześedwyszy za Niemen w Litewskiej ziemi / a z wiazniami y z dobytkiem nazad sie wrocili / A Zamek Nowogrodzkiemu nie mogli nic uczynić / Do na- ten czas w Nowogrodzie Woiewoda był Albricht Marcinowicz Gastolt / który będąc sam w Nowogrodzie Zamek dobrze osadził / a przy nim Miasie- wie Horodniczy / Iwan Trizna / Niemira / y insza Slachta Nowogrodzka / wyjeżdżając z Zamku każdego dnia / y bijąc sie z Tatarzy / nie dali im Zamko- wi y Miasku szkody uczynić. Bardzo też wiele strzelba z Zamku samych Tatar pobito / Co widząc tedy Tatarowie / iż Zamkowi y Miasku nic nie mogli uczy- nić / odesli precz.

A Machmetkiercy Carowie / który stał pod Zamekiem Mienskim Košem / wszystkie wołosci okoliczne zburzył / Miasło Miensko spustoszył / tylko Zamek z inszymi obronił / Manastery y Cerkwie ogniem wypalił / w ziemi Litewskiej / y w Polocku / w Witebsku / y w Odrucku wiele szkody poczynił / y frogie krwi roz- lanie w ten czas nad rodzajem Chrześciańskim uczynił / y niepodigwysy w lu- dzich swych szkody / wrocil sie nazad.

Także Brat tego Bitkiercy Soltan / y Burnas Soltan wrocili sie od No- wogrodu z wielkim plonem / y dobytciem / ludzi samych przez sto tysięcy / iako Niechomius fol. 368. lib. 4. cap. 52. Wapouius / Bielski / y Cromerus lib. 30. fol. 669. prima, secunda uero editionis 444. świadczą / z Rusi y z Litwy wywiedli / tak iż siana każdego Tatarzyna po dwudziestu y pięci Chrześcian wzięniow dostawa- ło / krom pobitych: a nie licząc przereceni Historikowie Polscy Tatarskiego woja- ska / iedno quinq. milia expeditorum Tartarorum, pięć tysięcy przebranych Tatarow / acz Łatopisce świadczą / iż na troje Koś mieli / y posli mimo Sluck do Zordy mało ludu swego wtrąciwszy / a po odesciu Tatar było powietrze w Miensku / y w in- szych Miasłach Litewskich.

Teyże Jesieni Wielki Kniż Wsiley Iwanowicz Mostiewski / posłał Br- ę swego Kniżia Dimitra Zylke / a z nim Woiewodę swego nawyszego Kniżia Siedora

Tatarowie od Slucka oddali.

Tatarowie w Nowogrodzie mało nie zdobyli Panow Li- tewskich.

Drucienstwo Tatarskie.

100000. wie- zniow Chrześcia- an / od 5000. Tatarow wzię- 194.

Mołkwa do
Kajani.

Mołkwa do Ka-
jani perajona.

Krolowa Hel-
zbieta umarla.

Wilno obmu-
rowane.

Spor o mieniec-
ni w Senacie.

Duchowni przy
swoich Prwi-
lejach zostawie-
ni.
Pułgroski mo-
nera.

Wyprawa do
Wołoch.

Dzielnosc
Strusowicow

Giedorę Jwanowicę Bielskiego / y inszych wiele Woiewod / ze wszytkimi siłami
Mołkiewskimi konnymi / y pieszymi ludźmi / na Wicinach Rzeka Wolha / na
Machmetcieleńską Czarę Kazańską / a przyśledwszy ku Kazań / obstąpili Za-
mek ze wszytkich stron ziemi / y wodą sformuic. Potym wysli ludzie zbroynt
z Wicm z wody na brzeg pod Zamek / na ktorych uderzywszy Tatarowie wszy-
kich pobili / a inszy uciekacy potoneli w Jezierze Pochanym / y w Woldze rze-
ce / a ci ktorzy w Wicinach na wodzie zostali / przyszli na nich burze wietrzne
wielkie iz malo nie wszyscy potoneli / Tylko Kniiaz Dimitrey Brat Kniiazia wiel-
kiego Mołkiewskiego / z Kniaziem Giedorem Woiewoda w malych pocziech
ledwo uciekli / A ktorzy byli Mołkwa konni brzegiem przyszli pod Zamek / tych
takze malo nie wszytkich Tatarowie pobili / iz ich bardzo malo ucieklo / za czym
wielka sie szkoda w Ludziach / y w Rysunkach wojennych od Tatar na ten
czas Kniazu Wielkiemu Mołkiewskiemu stala.

Tegoz Roku Elzbieta Krolowa Kazimirzowa / swietego a pobożnego zy-
wota Pani / ktora Rzeczypospolitey Polskiej / y Litewskiej wiele dobrego oswie-
conym swoim potomstwem uczynila / dlug ostanni z ciela sinterci zaplacila / w
Krakowie tamze na Zamku od Syna Alexandra Krola Polskiego / Wielkiego
Kiedza Litewskiego / pochowana wtam / w tej Kaplicy / gdzie Krol Kazimirz
lezy Matzonek iey slawney pamieci.

A w tym Roku 1506. Wilnowcy y Panowie Litewscy / tym przestrachem
Tatarskim / jako Niechousius y Cromer swiadczy / strwozeni / mur okolo Wilna
obwodzie / y Zamek oprawowac poceli.

Tegoz Roku Wołoski Woiewoda Bachdan jednooki / poslal w dziewo-
stabsztwie do Krola Alexandra / prosiac / by mu byla Krolowna Elzbieta Siostra
iego dana za Matzonek / postepuic zasz wrocie ty Powiaty / ktore gwałto-
nie byl posiadl iego Ociec / jako Cieszybiesz y Tysmienica / a Krol to dal na wo-
la Krolownie / ktora zadna miara nie chciała przyzwolic / iz byl inszy wiatry / y
tu temu jednooki / a to tej ktemu przekazilo / iz tego czasu Krolowa Kazimi-
rzowa Elzbieta umarla Matka iey.

A Krol Alexander Roku 1506. pilnoscia Lekarzow z niemocy wyzwolo-
ny / Niefiaca Listopada do Lublina na Siem z Krakowa przyjachal / na kto-
rym Seymie wszel sie spor miedzy Swieckimi Panym / y Duchownymi / okolo
sposobu y porzadku siedzenia w Senatorskim Kole / bo sie domagali Panowie
Swieccy / aby Biskupi ieden bok Krolowski chociaz prawy sobie obrali / a insze
dnego osobnego dopuscili / A zeby tez z uniom swoich / y dochodow Koscielnich /
ktorych wiecey niz Krol z Slachta trzymala / wyprawa pospolita wojenna od
prawowali. Tam po dlugich swarzach Krol za Duchownymi stazal / aby oni
przyswych Przwileiach y wlasnosciach w cale zostali. Tamze uchwalono mo-
neta nowa rowac na pospolita obrone / y rowano pulgroski. Duchowni tez po-
bor postapili na żołnierze / ktorych Krol wyprawil przeciw Bachdanowi Wo-
iewodzie Wołoskiemu Synowi Stephánowemu / gdzie poslugie wielka uczynili /
gdy Zamki niektore nad Niesztrem pod Wołochy zasz pobrali. W ten czas dwa
Młodzienicy wrodziwi Strusowicowie / Szczesny a Jurek / odlaczywszy sie od
woysta / sli w kozactwo do Wołoch w piascidziesiat koni / gdzie trafili na wiela
posc Wołochow / a mogac wiechac potkali sie z nimi / tam od wielkosc przemo-
zeni / Szczesny zarazem zabito / Jurek mogl wiechac / ale niechcial mowiac / Boze
tego nieday abych przy swym milym Bracie garola nie dal / bit sie z nimi tak
dlugo / az go poimali / potym scieli / ktorych wszytek narod Polski jatowal przez
dlugi czas / wskakze sie tego pomosci sluzebni zarazem nad Wołochy / gdy takze
Kamieniecki samych Wołoskich Boirow (porazivszy ich dwaz rffce) dal na tym
mieyscu piascidziesiat sciag. W teyze

W teyże bitwie Stárosk / albo Bartolab Chocimski zabie / a Kopacz Zet-
man ledwo uciek / Alz potym Bochdan musiał przymierza prosić / Ktore pod
Condiciami otrzymał / acz Niechouius / y Wapowski / także Bielski tey bitwy
faktu nie kładą / Ale Cromerus lib. 30. fol. prima editionis 668. secunda uero 445. Kła-
dzie / iż sie tã woynã przymierzem Słonczył / dowodząc tego listami tegoż Bo-
chan / Ktore w skarbie Roronnym widział.

O przyjeździe Krola Alexan-

dra do Wilnã / osadzeniu Sachmata Cárza w

Kownie / Niemocy y śmierci Krolewskiej / a fałszywym Lek-
rzu / y burzeniu Litewskiego Kieśwa od Tatarów / a porażeniu ich

przez Litwã zã Hermanistwem Gliniskiego y Klekã.

Rozdział VI.

Akol Alexander Roku 1506. a według Látopiścã 7.
prosto z Seymu Lubelskiego do Litwy / na dzień S. Grzegorza
przyjechał / bo go tam iak Cromer piśe Posłowie Cárza Pre-
kopskiego / y od Tabaýskich Cárzykow drudzy czekali. Też sły-
sac iż roku przeszłego Zniáz Mostkiewski Jwan Wasilewic ro-
stał sie z Swiãtem. Dla czego Alexander po iego śmierci goto-
wał sie odstãc onych Samków / y Kieśw / Ktore był iego Ociec
Kázimierzowi / y iemu samemu od Wielkiego Kieśwa Litewskiego oderwał / Bo
w ten czas rostyryki były wielkie / iak sie to wyzshy pokazało / między Synem iego
Wasilem / y Wnukiem Dimitrem / około Stolecã Wielkiego Kieśwa Mostkiew-
skiego / y między inszym pospolstwem / y Boiary Mostkiewskimi / wielkie nieznaś-
li. Ale gdy sie Alexander dowiedziãł / iż Wasil Ociec dzisieyszego / Wielkim Kie-
szem został / niechciał go drażnić / y owšem bystrze zapalczywy gniew swoy Ciar-
ko ono mowia miły tezu nie kol) wsmierzy wshy / one przeciw Mostkowi wyprãw-
nã inszy czas odłożył. A chcãc czynić dosyć zadaniu Cárza Prekopskiego / y zã-
chowãc mu sie według iego poselstwã / zebrał Pãny wszytkie Litewskie do Wil-
nã / y Kazał do siebie Sachmata Cárza Zawolskiego z Troków przyprowadzić /
Ktory stał przed Wilnem w rozbitych Namiorãch z swoimi / y z onymi co byli
do niego posłani od Tabaýskich Cárzykow Tatarów / Tam go wnet Krol Ale-
xander osadził byc zgwalcicielem przymierza / y zdraycã / iż chcial z Litwy u-
ciec / a iż też przed tym bedac przyiacielem škody wielkie Litewskiemu pãństwu
kolo Rujowã poczynił / przeto zã wyrokiem Pãnow Litewskich y Rustich / od
Zniázia Michãła Gliniskiego poimany / do Kownã na wiazienie odestan /
gdzie potym umãrt / a drudzy Tatarowie iego po inszych Samkãch rozto-
żeni.

Rychło potym pieć tysiecy Tatarów Prekopskich Podole / Ruś / y Litew-
skie pãnstwã srogo zwoiowali / y przez sto tysiecy Wiezniow Chrzesciãnskich
wtory raz w niedzina niewola do Gordy bez odporu wywiedli / Krom starych y
młodych wiezniow / Ktorych wielkosć posietli / y pomordowali.

A Krol Alexander w Wilnie lezac / co dãley to gorzey chorował / pãraliso-
wym powierzeniem zãrãzony / a w ten czas oswał sie ieden Lekarz / albo radnie

DO II

mãtacz

Sachmat Cárz
niedznie umãrt.

Tatarowie wtó-
ry raz 100000
Chrzesciãn wy-
wiedli.

Baliniski Do-
ctor Mátacz.

Kastares y Pa-
leologowie
przednieſie Sa-
milie Drecke.

mátacz niſiaki Bálinski/ ktorego tak zwano po ſenie / gdy w niſiakiego Bálinskia
go pod Jluſem Corte poſiał. A ten Mátacz gdy był wrodzonym Polakiem/
miánował ſie być Grekiem z oyczyzny y z iſztyka / z ſamiliey Láſkarow / ſnaſc
przeſtrzegając wyroku Chriſtuſowego / iż Prorok nie bywa przyiemny w oyczy-
źnie ſwoiey / a tak ſie był ſwoim mátaczem rozſtawił / iż ze wſyckiego Kro-
leſtwá / a zwłaszcza Mieſczanie z Krákowá do niego ſie ciſneli / a tam w Balinie
w chłopſkich chominách pełnił nádzicie a zdrowia proſnych lekářſtw y czárow
iego uſzywáli / od bogáćſzych nie brał iedno poſtu czerwonych złotych / dla czego
inſy Medikowie nazywáli go Setnikiem / a do Krákowá / iáko Miehó-
uius piſe / nigdy ſie dla inſzych Doctorow / iáko Sowa ná ſwiátło / wſtázac nie
ſmiał.

Baliniski Mát-
acz Król le-
czy.

Przeto Król Alexander gdy mu niemoc przyciſnala / poſtál z Wilná po-
tego Bálinskiego ſława iego ſaleczna wiedziona / ktory nie chciał ſie z miéyſcá
ruſzyć / a mu napierwey dano trzy ſtá złotych czerwonych / a wziąwſzy z ſobá
Apteká Krolewſká iáchal do Wilná / gdzie Królowi przypráwił láźnia (ſnadſz
ná zmowie z Michálem Glinſkim) do ktorey rozmaitych ziół mocnych w to-
tliki / drugie w gárnce nátkadł / a z wirzchu ná párg Króla położył / przyprá-
wił wſyckiemu miéyſcu / aby ſie pocił / k temu Mátacz y Wina co namocniey
ſe kazał mu pić / co ieſt przeciw wſyckim Lekářom. A gdy z zbytniego poci-
nia był zemdlon / wpoминаł drugi Doctor Krolewſki z Błonia Káncleřá Lá-
ſkiego / aby go gwałtem odwieſli od tego lekářſtwá ſmiercelnego / ale gdy z do-
brey woley nie chciał (bo go w tym Kniáz Glinſki bronil) Káncleř Láſki z
ſwego urzędu wioząc Króla ná polý umárliego / kazał Lekářá poimáć / a wſá-
dzić / y chowáć go aż do przyjazdu Sigmuntá z Słáſká / wſáć ſie przez pomoc
Michála Glinſkiego wciekl on Mátacz / a przez Pruſká ziemię przyſzedł do
Krákowá / gdzie aż ná Zwierzynicu w Kłaſtorze przy ſenie Bálinskiey mieſtkał /
potym ná Słáćce w Mníchow / ſtánuł go záſie Miedziłeſki Piſarz z Kánce-
lářiey wziął / y wſádził do Dworu Biſkupiego / wſáć ſie potym puſzczon po dlu-
gim więzieniu by nie umárl / Pátrył záſie Alchimiey potáiemnie / ná ktora zá-
dłużywſzy ſie w pieniądze w Mieſczan Krákowſkich / iáć Wapouius y Bielſki
z niego / piſa / wciekl precz od żony / tyloſ go było widáć.

Król Alexan-
der gorzej cho-
ruie.

Tátárowie z
nowu do Li-
twy.

Król do Lidy.

Tak Król Alexander w Wilnie leżąc co daley tym gorzej páráliſem zema-
dlony / częſcia z przepuſzczenia Bożego / według onego wyroku Taborá Biſkupá
Wilenſkiego ná Kádomſkim Seymie / częſcia dla zdrádlivego y ſáſlywego leká-
řá Mátacza chorował. A Pánowie Litewſcy iáko Cromer piſe / wnetrznym
nienawiſciámi / zwłaszcza przeciw Glinſkiemu ſpolnie ſie gryzác / y k temu Kro-
lewſkim gniewem obruſeni / káždy z nich ſwoiey priuaty / y wlaſney ſpráwy pil-
nował / a żadnego ſtárania okolo Rzeczy poſpolitey nie mieli / ktore ich roſterł
Tátárowie Prekopsy baczác / wnet złożywſzy ony pirowſe niedawne łupy / a
máło co wytechnowſzy / z wiéſſá mocá z nowu w Litewſkie pániſtwá wtárgna-
li Mieſiáć Auguſtá. A w ten czás Król z Wilná ruſył ſie do Lidy / dwánaſcie
mil od Wilná. Cromer watpi dla ktorey przyczyyny / Bo Miehóuius piſe / iż
Król uſłyſhawſzy o tym wtárgnieniu Tátárſkim / kazał ſie wſyckiemu Ryce-
řwu Litewſkiemu przeciw im ruſzyć. Ale gdy tego uczynić Litwá nie chciała / zá-
worem Glinſkiego / ktory ná to wiodł aby ſie ſam Król oſoba ſwojá áczkolwiek
chory przy woýſtu ruſył / kazał ſie Alexander w Lectice / a Cromer piſe ná wo-
zie do Lidy prowadzić / chcąc to pokázáć / iż on y w oſtátnym ſtonániu przy pod-
danych ſwoich ſtác był gotowy / Wapowſki teſz w ſwoiey Kronice ktora ná ſwiá-
tło nie wyſtá piſe / iż do Polſki wmyſlnie ciagnał / chcąc tam brátu Sigmuntowi
Zięzeci Głogowſkiemu wſycká wládzá Polſkie y Litewſkie pánowáć zlecić
y zóć /

y zdąc / aby sam dla nieuleczoney choroby co daley to sie wien przymnażający do ^{Wiesienie Si-} ^{Horitow.} ^{Wiesi nagia o} ^{Tatarach.} ^{Wiesi o Łata-} ^{rach od Na-} ^{czow.} ^{Krol do Wilna} ^{wniesion z Lidi-} ^{Wojnice jancu.}

Latopiscze zaś Litewskie świadczą / iż Krol Alexander Kosiński 1507. Ale ma być 6. skoro przyjechał do Wilna z Polski / niemocem badac bardzo cho-
roba paraliżowa / uczynił Siem w Lidzie / wielka też Aniełini Helena widząc
smiertelne / za nim przyjechała. A gdy w Lidzie byli / oto jeden jakiśś Cro-
mer piśe Słachcie przyjechał / opowiadając / iż Tatarowie ledwie na jeden dzień
iżdy od Lidy burza / y plundrują / wkazował też rane co go Tatarowie strzela-
w twarz postrzelili / aż za ledwie przekościał konia z ich rąk uśpiał / zaś druga no-
winą taką przyjechał / iż Czerwicy Prekopsy Bitikiercy Soltan / A Burras
Soltan / przyšli z dwudziestą tysięcy ludzi / A Cromer y Michoniusz kładzie ich
być w liczbie trzydziści tysięcy pod Stuck / którzy sie brali ku Nowogrodowi. Ale
temu Panowie iście nie dokonca wierzyli. Dla tego Książ Michał Glin-
skiy przy Krolu mieszkał / kłko Kaczow swoich męznych żołnierzy posłał /
aby sie pewniey wszytkiego wywiedzieli / Ale y Kaczowie niedaleko odsłuchawszy
na wiec Tatarow prawie wpadli / a stoczynszy z Pogany śmiele bitwę / dziewięć
ich zabili / innych rozgromili / a zabitych głowy sekte do Pana swego na Kopie Pewniens-
kiej przynieśli. Był strach wielki około Krola w Lidzie chorego / zdalo
sie potym wszytkim aby Krol do Wilna w Lekce dla trzesienia y niewczasności
drogi kamienistej był odniesion. Słachta też wszytką dopiero widząc groźbę / ku
Lidzie do Krola sie zbierała / Tam Krol gniewając sie sam na sie / iż i tak koniu
nie mógł siedzieć / Staniśławowi Biskupowi Heimanowi wielkiemu / y Michałowi
Glinskiemu / wszytkę sprawę nad woyskiem Litewskim / którego sie było według
Latopiscow dziesięć / a według Cromera / Michoniusza y innych siedmiu tysięcy
zebrało / zlecił / Do Brata też Sigmunda posłał aby co rychley przyjeżdżał do Li-
dwy. Bo chociażby też Krol był żyw albo umarł / chociażby też Litwa wygra-
ła albo przegrała / potrzeba była tego bytności na ten czas wielka. A wieści za-
wieściami ustawicznie przychodziły / iż Tatarowie przebrawszy dwadzieścia ty-
sięcy ludu na wybor męznych / do Lidy uprzecznie ciągną / przeto Krol na po-
ty umarłego Wojciech Tabor Biskup Wilenski / Jan Zabrzezinski / y Jan La-
ski Kancelarz z Krolowa Helena dnem y nocą do Wilna prowadzili / a niesli go
w Lekce między dwiema koniami przemieniając ich często / na których siedzie-
li miasto Wojnice / Mikolay Rusocki który był potym Panem Biechowskim / y
Jan Sobocki Kancelarz Łaskiego przyjaciół.

A Tatarowie przyśledszy do Nowogrodka przeprawili sie przez Niemien / a
położyli sie około Zamku Lidy w mili / a drudzy wpuł mili / tamże Rościóły /
Dwory / y Siola palili / co widząc Panowie Litewscy / bardzo byli żalosi z tak
wielkiego okrucieństwa / y zebrało sie ich na jedno miejsce dziesięć tysięcy / gdyż
nie mogło być więcej w tak krótkim czasie / y posłali nieco ludzi dla izzyka / kto-
rzy w mili od Lidy nalezli kilka set Tatarow palacych w zagoniech / y tamże ich
na głowę porazili / y niemalo żywych poimali / Drugich głowy zwlaszcza Kaczow-
wie w tasiarach przynieśli. A Tatarowie obaczynszy że ius lud nad nimi / wroci-
li siana zad. A Panowie Litewscy posli za nimi ku Nowogrodowi chcąc uderzyć
na Kosi / gdzie sami Czerwicy stali pod Zankiem Kletkiem / mając wiadomość
od wieźniow Tatarskich / iż iście do Czerwicow Tatarowie z zagonow nie
przyšli. Przeto wnet poruczynszy sie Panu Bogu / wyłachali z Nowogrodka
Mieścica Augusta czwartego dnia w poniedziałek wicezor ius przed zmierzka-
nim / ciagneli mimo Ostazyno / y nazajutrz we wtorek przybieżalo niemalo ludzi
od Cyrina y od Polonki / powiadając że ludzie Tatarscy ius nie daleko woyska
chodzą / a naszy nic nie odpoczywając ciagneli ku Polonce / y przyśledwszy wstoc

Wtóra hezest-
wa bitwa z Ta-
tar.

przedni ludzie Litewscy / potrafiłi na plec set Tatarow idacych z zagonow do
Kleck / y tam ich wszystkich na glowe porazili / y wiele wozniow wziali / A ci
ktorzy wcielili na koss / Carowicom sprawa dali / iz woysto Litewskie idzie / Prze-
to Carowicowie do bitwy sie zgotowali / y iusz tam naszych oczekiwali : A nasi
ze wszystkim woystkiem / ktorego nie bylo wiecey 10000. we Wtorek we Wsi Li-
piey nocowali / a nazajutrz we Srode Miesiacu Augustu hostego dnia / gdy
Stanisław Kiskę Herman Wielkiego K. Lit. bardzo a nagle zachorzał / zlecił
wszystek swoy urząd Michalowi Glinstiemu / ktory on chetliwie przyjąwszy /
bedac świadomy sposobu bitwy z Tatarzy / y iusz mając od nich pewne spiegi /
ciagnął smiele na koss Tatarski pod Kleck / Slachty Litewskiej y żołnierzow
siedm tysięcy a trzy tysiące motochu zebranego porządnie zshytowawszy / tak iz
wszystkich bylo 10000.

Bitwa z Tatarów pod Kleckiem

klam sławna.

Rozdział VII.

O tym cęsta
Dionysia lib.
z Metamor-
phoseos.

Ale gdy okrutnym Marsiem Pogaństwo burzyło /
z chromonogim włosci Wulkanem kurzyło /
Strwożyłby sie y Jowis / iak Obrzymstich czasow /
Gdy do Egipskich pierzchał / z swym Senatem lassow.
Lecz Michal Glinsti w sprawach rycerskich Masz sprawny /
Widzac vpadek tuż być Litwy wszystkiey iawnny /
Dziesięć tysięcy Litwy z Russaki zshytował /
A z nimi sie pod Kleck co rychley gotował.

Crom: Priusquam
cuncta agmina
ad sese collegiss-
sent.

Gdzie kossiem Carzykowiem dwa spolnie leżeli /
A iusz sie w zagony od nich rozbieżeli /
Przeto w tych chciał vderzyć pierwey dwu Carzyku /
Nizliby sie zebrali z rożnych stron ku byku.
Bo ich dwadzieścia tysięcy burzyło w zagonach /
Rozbiegawszy sie po Ninskich / Lidskich / Stuchich stronach /
Drudzy Osmianskie / Krewskie włosci plundrowali /
Drudzy po Wolkowisko / Grodno wojowali.

Szerokie zago-
ny Tatarskie.

Tak Michal Glinsti prosto ciagnął pod Kleck w sprawie /
Gdzie koss Tatarski leżał przy błocistym stawie /
A pobit kilka wphcow Pogańskich na drodze /
Drudzy Carzykom dali wnet znać o tey trwodze.

Carzykowie do
bitwy gotowi.

Przeto wnet Biczukiercy Soltan zapalczywy /
A przy nim zaś Brat Burnas Carzyk bitwy chciwy /
Wielkie woyska Tatarow w wphy zshytowali /
Litwy w sprawie stojąc tak oczekiwali.

Ziedney

Ziedney strony Staw błotny Oboz ich oblewał/
 Przeto sie Cárzyk stamtąd gwałtu nie spodziewał/
 Lecz Káczowie Litewscy pretko przystoczyli/
 A z strażą ich nad Stawem śmieie boy stoczyli.
 Káczom na ratunek piec set wnet Litwy przybyło/
 Tak Tatarow nad stawem miejsce omyliło/
 Iż im Litwa zaráżem odgromiła konie/
 Za czym pretko Pogánom zešlo na obronie.
 Tak Tatarowie piechy ius koni niemając/
 Jedną sie kolo stawu z Litwą wganiając/
 W lepsze miejsce długo z sobą hermowali/
 Lecz w sparcu do Cárzykow swych appellowali.
 Była zaś rzeczka tamże nie bardo głęboka/
 Lecz błotna y z brzegami przykrymi heroka/
 Za tą sie Tatarowie wphcami zmocnili/
 Wy przesćcia przez nie Litwie do siebie bronili.
 Tak Litwie nie chcąc brodu dopuścić grad z łukow/
 Żelazny wypuścili/ aż Niebo brzmi z hukow/
 Swięczące strzały iak deszcz zewsząd leca pedem/
 Lecz Gliniski rozwolekłym był Litwie sprawił rzędem.
 Tak im strzały Tatarskie mało zaszkodziły/
 A ieszcze na ich samych naszym sie zgodziły/
 Także sie kolo Rzeki długo wganiali/
 A Tatarowie sie ius tym wiecey zmacniáli.
 W tym z kilku Ruśnic ktore w woystu naszym mieli/
 Wderzyli w Pogány aż wszyscy zadrżeli/
 Káczo też miał Hartabuz/ Kádziwikow druga
 Miarśalek miał Ruśnice (za dziw w on czas) długa/
 Z tych Ruśnic wnet od Rzeki Pogánom odparli/
 A sami pedem wielkim za nimi przytarli/
 Drudzy zaś lesne rozgi siekac w Rzekę skáli/
 Drudzy deski/ galezie / gącac brod miotali.
 A nasz Káczo Hospodin tym śmieley hárucie/
 Z Ruśniczką swoją gdy w niey wielką godność czuie/
 Nabijaet raz poraz/ a gdy tolko pułnie/
 Alie Niechrzest Pohaniec leczuc ani huknie.
 Gliniski też Michal widzac iż ius most gotowy
 Przez Rzekę wnet napomniat swych krotkimy słowy/
 Wy dla mieley Wyczyny meżnie poczynáli/
 A iey wpadek sobą śmieie zasłaniałi.

Litwa Tatarom
 rom tunc ob-
 bida.

Tatarowie ius
 bez toni.

Crom: Erat pro-
 pe statua hostilia
 amnis non mas-
 gnus, sed limosus.

Crom: Dens sa-
 gitatarum imbre
 Lituanos transi-
 prohibebant.

Crom: Habebat
 Lituan bombas
 las aliquot.
 Kaczko y Pa-
 na Kádziwik
 Woiewodi W-
 lenkiego Miar-
 śalek tylko z
 dwu ruśnic kto-
 re długie miał
 Tatarow strwa-
 żyli.

Słowa niebo-
 sczota Kaczka
 ktora iako bla-
 wia widzac iż
 sie Tatarowie
 Ruśnic zleli
 chot i nienad-
 tulo Tatarow
 gonil.

Macieja Strypkowskiego

Przywodził im potciwość / sławę y wolności /
 Dziatki / Zony / Rodzice / Bracia / Młaietności /
 Aby sie za ich zdrowie potężnie potkali /
 A Bracia w polon wzięta z niewoley wyrwali.
 Tak napominał wŝytkich obieżdżając wkoło /
 A potym śmieie krzyczac sam skoczył na czoło /
 Krzyczac nuż za mną Bracia : Litwa za nim z krzykiem
 Wielkim pedem skoczyła za krzywymym ŝykiem.
 Huk / grzmot / kółat / trzask straszny / Niebo brzmi y lassy /
 Gdy gwałtownie w Tatary vderzyli nasy /
 Kurzy sie pył końskimi wzruŝony kopyty /
 A Echo głos rozdwoia po polach sowyty /
 Glinŝki sie miedzy nimi okrył z vphcem swoim /
 Tam postrzałem ubito pod nim konia dwoim /
 Na drugiego sie przesiadł / tam z wielkiej śmiałości /
 Jak Hetman / y iak Rycerz odniósł danek dzielności.
 W tym Nowogrodzka Ślächta pod Chorągwią swoją /
 Widzac iż Cárzykowie w wálnym vphie stoia /
 Vderzyli w nich z bołu z takim wielkim pedem /
 Aż Pogan wielkość pádła iak lās pociąg rzedem.
 Cárzykowie gwałt widzac / wnet z swymi Murzami /
 Wysadzili sie wŝytką mocą / naprzód sami /
 Tańcem zwykłym na wálny vph nasych przytárli /
 A wŝyscy krzyczac / huczac / gárdła swe rozdárli.
 Hala / Hala / wŝedzie brzmi / zewŝad glosy straszne /
 A strzały zaśłaniały lecąc słońce iasne /
 Lecz Minska / y Grodzienska Ślächta w spolney sprawie /
 Vderzyli Poganom w bok na ten czas prąwie /
 Iż im taniec zmylili / y ŝyk rozewáli /
 A za tym sie Polacy zbrojni wkazáli
 W swietnych zbroiach / a wŝytkich trzy stá było koni /
 Wŝyscy też po Wsárŝku mieli łśniące broni /
 Kopie z Proporcami / Tarcze z Skophiami /
 Stáneli na págoroku długimi vphcami /
 Iż sie ich wielkie woystko z daleka być zdáło /
 A w bebny vderzyli tak aż niebo grzmiało.
 Nád nimi był Czárnkowski Hetman przełożony /
 Ktorych zaraz Poganiŝki vph widzac strwożony /
 Mniąc iż wielki lud przybył wnet pierzchneli /
 A po błotnych niwinach vciekając lgneli.

Polacy

Niech Glinŝki
go do Rycerz
Litwa.

Pierwsza Kosa
pod Glinŝkim
zabitą.

Mieŝtwo Glin-
skiego.

Nowogrodzka
Ślächta
mieŝtwo.

Wálny vff Ta-
társki z Cárzy-
kami znówu na
Litwę vderzał.

Minska y
Grodzienska
Ślächta dziel-
ności.

Sortel.

Gendarm
Czárnkowski
Wolewodzie
Poznański z
dworem Kro-
lewskim.

Polacy acz sie sami w ten czas nie potkali/
 Ale sercá przybycim swym Litwie przydali/
 W Traby y w Bebny tylko straszac Pogan bili/
 Co w was za gnusnosć byla o Dworzanie mili.
 Ja aczby mie przywiazal tu takiey potrzebie/
 Wgryzlbym sie z powroza/ iednak dosyc z siebie/
 Sprawiliscie gdy strachem Tatarow strwozyli/
 Za czym Litwowie snadniey strwozonych poz yli.
 A Tatarowie bieza rožno vciekaiac/
 Litwa zaś po nich pedzi smiele doganiaiac/
 Sieka y kosa grzbiety ich dlugimi drzewy/
 A krew po polach plusczy zaraz plynac z trzewy/
 Hut y krzyk po helinie/ po herofich polach/
 Pelno trupow po drogach/ y brozdzystych rolach/
 Wiezniow zaś rozwiżali ktorzy gorzsy byli/
 Na Pogány bo wšytkich aż do smierci bili.
 Kniáz też Gliniski iak Hetman y iak Rycerz prawy/
 Otrzymał sam nad inſze danek dla dzielney sprawy/
 Bowiem trzech koni pod nim zabito w tey trwodze/
 Gdy bil Tatarow wlasna raka y siekl scrodze.
 Tak ich bujac po polach Litwa mordowali/
 Aż ich do Cepry Rzeki blosistej przygnali/
 Gdzie wiecey niż pod Klediem Pogánow zginelo/
 Bo prawie żrzdlo ich krwi po Łakach plynelo.
 Cześć ich zaś vciekaiac potonelo w Ceprze/
 Drugich w blosie Grązystym bito iako wieprze/
 Aż sie Rzeką od Trupow ich zahamowala/
 Bo ich przez kilko tysiac w sobie zachowala.
 A dziś w tych com sam widzial plugiem ostrym polach/
 Oracz krzywy nadywie znaki iawne w rolach/
 Wyorywa Pancerze y Strzaly zbotwiake/
 Kopie/ Szable/ Słyki dawnoscia zbotwiake/
 Witikiercy/ y Burnas dwa Carscy Synowie/
 Widzac iż sie im w onym nie hancuie łowie/
 w Jezierze blotnym zbyli vciekaiac koni/
 Takze všli przez lasy z oney straszney toni.
 Dwadziescia tysiac Tatar poleglo w tym boiu/
 Tak iż kilko lat role ony miasto gnoiu/
 Z trupow ich napoione dlugo byly płodne/
 A przedtym bez nawozu tak lezaly głodne.

Crón: Tiaq, flad
 tim terga veriere
 ij.
 Nes segnius infla
 bant Lituan.

Tatarowie rozp
 romieni

Crón: Tribus ch
 quis sub eo con
 fessio:
 Pod Gliniskim
 trzech Koni za
 bito.

W Cepry Ta
 tarow bardzo
 wiele potonelo.

Crón: Soltani ko
 ses exetatus, es
 quis in palude ra
 hctis agru euas
 fere.
 Carzowie koni
 ni zbyli w cie
 bli.
 Liczba Tatar
 row pobitych

Koni też

23000. Kont
Tatarskich od-
teto.

Poimanych Po-
gan 3000.

Crom: Neq. taz
men hac Glinseius
contentus victoria
fuit.

Sortet Glinstie
go na inhe zago-
ny Tatarskie.

Zagonu Tatars
Nie pobite

Stuczante Ta-
tarrow. Innow
gromili.

Trupy Tatars
Nie.

Koni też dwadzieścia trzy tysięcy odieli/
A korzyć wszystkie w całe na kossu ich wzięli/
Wieżniów też wyzwolili kilko dziesiąt tysięc/
A poimanych Tatarów trzy tysięce licząc.
A Glinstie na zwycięstwie nie przestając onym/
Ale tu większy sławie będąc zapalonym/
Wiedząc iż się rozeszli insey w różne strony/
A do kossu się wszyscy mieli wracać z plony.
Przeto się na Tatarskim koczisku położył/
A straż gdzieby uciekać chcieli wnet rozłożył/
Tak czwartego dnia z plonem iako była zmorwa/
Do kossu się ściągali gdzie była ich głowa.
Nie wiedząc o pogromie swych wpadli w swe siodło/
A Glinstie ich z Litwą bił iako błędne bydło/
Bo iako bez pasterza trzoda tak y oni
Uciekali iak błędni odrzucając broni.
Nastasia też Kieźna Słucka swych Boiarów/
Kozesłuka przejmować pierzchliwych Tatarów/
Tak iż ich pod Kopylem bardzo wiele zbilo/
A w Piotrowic gardłem zapłacili myto.
Także Poganiście wszystkie wojska porażone/
Drugie w Rzekach w Jeziorach błotnych pograżone/
Dali zacne zwycięstwo Litwie sławney z siebie/
Iż śnać lepsze przyczynce niż dziś mieli w Niebie.
(Lecz Kaczo większy odniósł danek z rusnicy swojej/
A Kadmilow Marszałek także strzelbą dwoją/
Dwa tylko ze dwu Rusnic Tatar nazad wsparł/
A nam zaś dziś tysięc Dział za to ciż wydarł)
Wrocili się z triumphy y z wielkimi łupy/
A Poganiście na polach ptałom były trupy/
Tak iż ich część dla smrodu zagrzebali nasy/
Inseych Psi / inseych Wilcy rozwłoczyli w lasy.
Jesli co wierze mogą cne Rycerstwo moie/
Niech będą poświęcone sławie wasze boie/
Iż was żaden nie złupi wiel z przeważney cnoty/
Nieycieś godną zapłatę w Niebie swej roboty.
W ten czas Krol Alexander testament sprawiwszy/
A z nabożenstwem Pańskie Świątosci wtciwszy/
Potwierdził Duże przez Chleb Anyelski prawdziwy/
W którym się nam Christus Bog sam okazał żywy.

Just Konar

Już konał a Duszą sie na on Świat spieszył/
 Gdy go wdzieczna nowina z wojsła pocieszyła/
 Iż Tatarow pobili Litwā / a zwycięstwo
 Sławne nad nimi wzieni przez wrodzone mestwo.
 Więziow / polon odbili / a sami w całosci/
 Wysłwobodzili z strachu Krolewskie wołosci/
 A Krol był mowe zamknął iuż prawie konając/
 Acz niemowił lecz wzdychał / Bogu chwala dając.
 Wznosił rece a słoza słoze z oczu toczy/
 Tak z serca milczkiem Bostiey dzieki czynił mocy/
 Wzdychał długo / chcąc sie iak podnieść / ale prozno?
 Bo z Siniercią niż z Tatarzy walczyć było rožno.
 Reke dawał każdemu / stojącym około/
 W Niebo z płaczem / na ludzi zaś patrząc wesoło/
 Z tym triumphem dał winny tribut Śmierci z ciała/
 Ale sławą przed Kosą iey wcale została.
 Bo z dwiema zaraz w ten czas sam Nieprzyjacioly
 Mojne wiode / a z iednego wziął triumph wesoły/
 Lecz zwycięscą zwycięzon zaś od Śmierci potym/
 Ktorey sie nie odrupi y Krol ścibem złotym.

Alexander Krol
 konając te No-
 wine wesoło w-
 szyszał.

Alexander dcz
 mowe zamknął
 Bogu ciont
 dzieli.

Dawał około
 stojącym reke.

Alexander
 zmarł.

Wrodzie / obyczaiach / y po-
 grzebie Alexandrowym w Wilnie / y podniesieniu
 na Wielkie Kieństwo Litewskie Sigmuntā Bratā iego/
 Słogowskię y Opawskiego Książcā.

Rozdział VIII.

At Krol Alexander Kazimirzowie Wnuke Jā-
 gielow zmarł na Zamku Wilenskim / po tym sławnym
 zwycięstwie nad Tatarzy Roku 1506. Augusta Miesiaca
 19. dnia / we Środę w noc czwartey godziny / wieku swego
 czterdzieści y sześć lat / iak Eromer piše / a Michouins 45.
 Kładzie y dni 14 / wykonawszy na Wielkim Kieństwie Litew-
 skim lat 14. Miesiacy dwa / A na Krolestwie Polskim 4.
 Latā / Miesiacy 8. panował. Śmierci iego Cometa znaczyła / Keora sie na puł. Cometa.
 nocym iak co przed tym wkrasowała / też okragła kulā ognista bardzo jasna z o-
 błokow na Wieże Krakowskię Katusā iedney nocy spadała.
 Był Alexander średniego wzrostu / twarzą przyduzszą / włosow śmłędnych / Droba.
 Łoskisty / ramię sirokie / y sił wiele mających / ale dochcipu / y rozumu przytę-
 pego / dla czego był milczący / Hoynoscia wszytkich inszych Bratow przewyższył / Hoynosc.
 z rostkoss

Wacława Strykowski

za roztos to sobie wielką poczytając / gdy co dobrego Mężnym / Rycerskim / Dworskim y wezonym Ludziom czynił / w Musice y w Trebaczach też się bardzo kochał / dla czego więcej za marnotrawnego niżli za hoynego od wielu ludzi był mianowany / tak iż prawie wczas umierał / po śmierci wszytkiej Polski / y Wielkiego Księstwa Litewskiego marnie nie rozśmawiał / bo y Krolewstich imion wielką część był pozostawował.

Był potym spor około pogrzebu jego / bo Jan Laszki Kancelarz wsiłował Ciało Krolewskie do Krakowa prowadzić / ponieważ y sam za żywota o to prosił / zaś Pánowie Litewscy w Wilnie go podle Kazimierza Brata pochować chcieli / obawiając się tego / aby Gliniński człowiek panowania chciwy / y swietnym zwycięstwem nadęty Wielkiego Księstwa Litewskiego za przyjaciela y pomoc swoich Ruszakow nie posiadał / y nie opánował / wbiegawszy śladnie Wilnów / y zaś się nazad wrócił. A w tym Sigmunt Męgrabią Łusacki / Książę Słogowski / Opawski / y Starostą Słaski / wsiławszy od Goncow Litewskich w drodze o śmierci Brata Krola Alexandra / we dwunastcie mil od Wilna / iako Decius pisał / co rychley się do Wilna pospieszał. Tam ku niemu Antoni Michał Gliniński napierwszy ze wszytkich Pánów Litewskich w siedmiu set koni wyszedł / A z Książcem Sigmuntem więcej dwu set iezdnych nie było / tamże Gliniński piękna Oracją uczyniwszy / wiedząc iż ius był w podeyrzeniu y Sigmunta / wymawiał się / y sprawował z niewinnego oskarżenia / y domniemania Pánów Litewskich / iakoby się on miał na Wielkie Księstwo Litewskie sáodzić / a oczyszcawszy się z tego podeyrzenia / poddaność / wierność / y posługi chętelne Książcu Sigmuntowi iako Panu przyrodzonemu obiecował / zaś co mu też Sigmunt powiedział / we wszytkim mu się takśkawie ofiarował. Potym wszyscy Pánowie Litewscy z wielkimi y swietnymi pocztami przyjechali / a przywitali Książę Sigmunta / y Wielkim Kędziedem Litewskim pozdrowiwszy / do Wilna go wtciwie prowadzili / Tam rychlo potym zgotowawszy wszytkie zwykłe potrzeby do Ceremonii pogrzebu Krolewskiego należące / pochowali Alexandra nad wolę jego na Zamku Wilenskim / w Kościele S. Stanisława / w tejże Kaplicy w Ktorey y Brat jego Kazimierz Książę cudami swiatobliwości sławny był pogrzebiony / y gozie przed tym Witold mł. jego kóści Walerian Biskup Wilenski przeniosł / leżał / także Sigmunt y jego Syn Michajło / y Swidrigajło Książęta.

Tegoż Roku 1506. odprawiwszy wtciwie pogrzeb Alexandrow / wszyscy Pánowie y Książęta Litewskie / zgodliwymi głosy Sigmunta Kazimierzowicza Brata Alexandrowego iako Pána przyrodzonego na Wielkie Księstwo Litewskie wybrali. A czas podniesienia jego był złożon Octobrą albo Listopadą Miesiącą według Niechomissá dwudziestego / według Deciusa Jostá 26. we wtorek na dzień przeniesienia S. Wociecha / także godziny szesnastej z wielką wtciwością / Ceremoniami y triumphy / podnosił go na Wielkie Księstwo Litewskie / y Czapkę nań Książęca Aramintu czerwonego w strefy złote Kamieniami drogimi osádzoną według zwyczajów starodawnego / kładł Biskup Wilenski Wociech Tabor / potym mu Miecz podawał Michał Gliniński iako Męrszałek / tamże mu wszyscy Pánowie Litewscy / Zmłodcy / y Ruscy / y Postowie z Woiewodztw / y Powiatow / zaś wierność / posłuszeństwo / y poddaność przysięgali.

Sigmunt

Książęta Pánów Litewskich.

Sigmunt do Wilna.

Gliniński się obawia.

Pogrzeb Alexandrow.

Sigmunt na Wielkie Księstwo Litewskie podniesiony.

Sigmund pierwszy Jagiełłow

Wnuk / a Syn piąty Kazimierzow / Głogowski y

Opawskie Książę / Starosta Słaski / z Wielkiego Księstwa Litew-
skiego / na Królestwo Polskie po Bracie Aleksandrze / według dziedzicwa
y godności koronowany / Roku 1507.

Księgi XXIII. Rozdział I.

Do Wielmożnego Książęcia Aleksandra Polu-
biskiego Dzierżawce Wileńskiego / etc.

Andowie Koronni y wszytko Rycerstwo / iako skoro
się dowiedzieli / iż Alexander dnia 19. Augusta Miesiąca Roku
1506. w Wilnie ostatni dług smierci z ciała zapłacił / ziechali
się na Siem do Piotrkowa / dla Electey Krola nowego / De-
cembrza albo Grudnia Miesiąca dnia osnego / tamże na dzień
święty poczęcia Panny Mariey / Sigmunta Kazimierzowego
piątego Syna Wielkiego Kiedza Litewskiego / Ruskiego / Sla-
skiego / Opawskiego / Głogowskiego etc. spólnymi głosy Krolom Polskim ob-
wołali / y wybrali / ktora Electia dla trzech przednieyszych przyczyn skutku rych-
łego dosta / naprzód iż Władysław Krol Czeski y Węgierski Brat jego spuścił
mu dobrowolne prawo przyrodne na Królestwo Polskie / przez Posta swego
Oswalda Karkacza / Druga rzecz k temu pomogła / iż ius Sigmunt był podnie-
sion na Wielkie Księstwo Litewskie / Ruskie y Smodzie / ktore państwa snadzyły
się były pewnie oderwały od Polski / gdyby był inшы wzięty na Królestwo Pol-
skie / Trzecia iż sobie Panowie Koronni w pamięć brali / święte panowanie Ja-
gielowe y Kazimierzowe / cudziest obecną dzielność / y cnoty wrodzone Sigmun-
ta Syna tego Kiedza Litewskiego.

Przeczony bla-
tego Sigmunt
tak racho na
Królestwo wys-
bran.

Wyprawali tedy zaraz Panowie Koronni do Litwy Posty / ktorzyby Sig-
munta na Królestwo Polskie Oczyste y Dziadowiste przyprowadzili / to jest /
Wincentego Przerabskiego / Książęckiego / Jana Lubrańskiego Poznńskiego / y
Macieja Drzewickiego / Przemyskiego / Podkancelerzego Koronnego Biskupow /
przy nich Andrzeja z Szamotuł Poznńskiego / Jana z Tarnowa Wileńskiego /
Wotowodow / y Jana z Lasta Kancelerza Koronnego / ktorzy Sigmunta ro-
mielnie z Pany Litewskimi Seymniacego zastali / y tam go na Królestwo
Polskie od wszech stanow jednostaynie iako Pana dziedzicznego jādali / ktore on
z wielką ochotą y radością przyjąwszy / a triumphy z zwykłymi ceremoniami
z weselimi pospolitego ludu w Kościelech na chwałę Panu Bogu odprawiały /
nie mieszkaąc do Krakowa z Pany Litewskimi y Postami Koronnymi przyja-
cha / Roku 1507. Januaria dnia 20. gdzie większą część pocztow paniecych iā-
ko Jostus Decius piše / Lituanico ritu instruda, Litewskim albo Rozactim stroient
z wielkim kosztom przybrana była : Bo y to dziś po trzech Krolach sami widzi-
my / iż iakti Krol / y z ktorey krainy / taki y wbiór nasy iakti Simie nosa.

Postawie Kō-
ronni po Siga-
munta do Li-
twy.

Tak tedy dwudziesty wtorey godziny na Zamek Brakowski z radością
wszytkiego Rycerstwa y ludu pospolitego / z niewymownym triumphem był
prowadzon /

Witelius po
należewu Ciofel.

prowǎdzyon/ ǎ po zgotowaniu wszytkich potrzeb Koronǎciey należacych/ w Ros-
kiele swietego Wacławǎ y S. Stanisławǎ zwytklymi Ceremoniǎmi przyǎwszy
zbǎwionne Swiǎtości pomǎzan/ y Koronowan na Krolestwo Polskie/ przez
Andrzeǎ Kozego Arcybiskupa Gnieznenskiego/ przy bytności Bernhardǎ Wilcz-
kǎ/ Arcybiskupa Lwowskiego/ Janǎ Konarskiego/ Krakowskiego/ Macieia
Drzewickiego/ Przemyskiego/ Janǎ Lubrǎnskigo/ Poznańskiego/ Wincentego
Przerabskiego/ Kuǎwskiego/ Erasma Witeliusǎ Plockiego/ Lukaszǎ z Torunia
Warmienskiego/ y Janǎ Amicinusǎ Ładickiego/ Sufragana Krakowskiego/
Biskupow/ y przy Posle Władysława Krolǎ Węgierskiego/ y Czeskiego/ Ste-
phanie Teleckim. Nǎd to Kǎzǎt y Pǎnow Litewskich wiele bylo/ Ale nastroy-
nieyszy byl ze wszytkich poczem okazǎlym Kuǎz Michal Glinsti/ tǎkze Jan
Zabrzezinski/ Jerzy Kǎdzimil/ Alexander Chodkiewicz/ Wirsat Zosćkowic/
y inszych bǎrdozo wiele. Tǎ Koronǎcia Sigmuntowǎ trǎfiła sie dniǎ 24. Sycz-
niǎ/ Roku odkupienia nǎszego 1507. Zǎs po odprawieniu tych Ceremoniy
Krolewskim obyczǎiem/ drugiego dniǎ w Szǎcy Krolewskie wbrǎny/ w Koro-
nie na Rynek Krakowski z Zamku wielkoscia Pǎnow y Rycerstwǎ otoczony
tǎchał/ tǎmze na Mǎiestacie przyprawionym/ od Mieszczan zǎ wierność y pod-
dǎność przyjmował przysieǎ/ gdzie też y wszytko pospolstwo podniesieniem pǎł-
cow przysieǎ wierności przyznawało.

A odprawiony Koronǎcia/ zǎraz Krol z Koronnymi y Litewskimi Pǎ-
ny/ spolna chǎcia obmyśliwǎc poczeł/ iǎkoby wpadek Rzeczypospolitey na ten
czǎs prǎwie w stǎrbie (ktory jest nerius belli/ siła woyny) y w inszych rzeczǎch zni-
szǎłey nǎprǎwic mogli.

Siem w Krǎ-
towie.

Pobor.

Moneta.

Posel do Wo-
joch.

Do Weger.

Złozyt tedy Krol Siem wǎlny w Krǎkowie/ na ktorym o tym była rǎdǎ/
ǎby iesli sie co przeštych czǎssow niedbǎłstwem nie dawno zmǎrlych Krolow
w Rzeczypospolitey/ zwlaszcza nieporzǎdna ona do Wołoch wyprǎwa wsczerbi-
ła/ zǎs sie to pokojem wziǎwszy na czǎs przymierze z nieprzyǎciolǎy/ nǎgrodziło:
ǎ iesliby z ktorey strony woynǎ nǎdeszła/ tedy iǎ dla wyniszczenia stǎrbu porzǎ-
dnie sprǎwowǎna być nie mogła/ podatek pospolity uchwalono/ iǎ wszyscy pod-
dǎni Sielscy tǎk Krolewscy/ iǎko Słǎhcecy po 12. groszy z włoki dǎwǎć mieli/
według stǎrego zwyczǎiu/ Mieszczǎnie zǎs po 6. groszy/ Słǎchta/ Woytowic y
inszy ktorzy na Arendach piemiǎdze mǎǎ/ czynšow swoich czwartǎ czesć/ Du-
chowni tǎkze według stǎrodawnego zwyczǎiu/ y Biskupi osma czesć Dzieśisćmi
mili płǎcić na pospolitǎ obronǎ. Tǎ tymze Seymie moneta iǎwnym decretom
groše/pułgroški/ y selagi uchwalono kowǎć Krolowi.

Stephan też Telecki Władysława Węgierskiego/ y Czeskiego Krolǎ Posel/
zǎ przyzwolenim Sigmuntǎ Krolǎ/ y wszytkiego Senatu do Wołoch odiǎchał/
ǎby Przymierze y Condicie spolnego pokoju miedzy Bochdanem/ y oblemǎ
Krolǎmi/ Władysławem y Sigmuntem postanowił/ do Weger tǎkze Po-
słowie Koronni Biskup Poznański/ Mǎršalek Koronny/ y Kǎncierz
Jan Lasti/ y Christoff z Szydlowcǎ posłani/ ktorzy z Kro-
lem Władysławem y Krolestwy tego Węgierskim/
y Czeskim/ przymierze postanowili/ ǎ od
Prussow na ten czǎs byl

pokoy.

Crozruchach

Rozruchach Glinckiego w

Litwie / y o początku wojny Moskiewskiego z
Sigmuntem / a wykupieniu przezeń imion Królewskich / y
porażeniu Tatarów pod Wronowem.

Rozdział II.

Litwie tegoż roku 1507. wielkie rozruchy by-
ły między Związkiem Michałem Glinckim / y Janem
Zabrzeżińskim / Bo Glincki będąc Mężem wielkim
śmiałym / na wsiam dzielnym / rozumu dochcipnego / y do
każdey potrzeby sposobnego (bo w tymcech więcej niż
dwadzieścia lat w Albrichta Saskiego Książecią / gdy w

Grisiey wojnę wiodł / dobrze sobie poczynił / y w sztyki
stopnie Rycerskiej godności przebiegł / iak Herbersteinus in Commentarijs Moschouiticis fol.
106. piśe / wielkie a sławne imię otrzymał / we Włoszech też w wojściach Mar-
miana Cesarza żołnierska służył / za czym między wszystkimi Królmi / y Książet-
wami dobrze był znaczy / y wielce zachowały / A gdy się do Litwy oyczy-
stej wrócił / w Alexandra wielkiego Kędza Litewskiego / potym Króla Polskie-
go naprzędniyszą łaskę y prawie towarzyskie obcowanie miał / przyjaciel zaś
wielkości / ktorych sobie hojnością y dakiem szkodrym bezliczby był sposobił /
tuożcieś majątności y sławie prawie Książeczych dostatkami / z wielkiego szczęścia
w pychę / potym w Ambicię albo pożądliwość zbytnie chciwą na opanowanie
wielkiego Księstwa Litewskiego / iakże się był podniósł / co iednak Sigmunt po-
smierci Alexandrowey prętkim swoim przyiachaniem do Wilna wprzedał / y na
czás iako tako wsmierzył / gdy mu Glincki za wierność a poddałość z innymi pa-
ny Litewskimi przy podnoszeniu na wielkie Księstwo Litewskie przysięgał. Ale się
potym rychło wmyślił y przedsięwzięcie Glinckiego / za dowodem Jana Zabrze-
żińskiego / wielkiego Księstwa Litewskiego Marszałka okazały / y sprawy jego iak-
wnie się tu wpadku nachyliły / eamq; tunc mortalibus communem Glinckius expertus est, iako
Iodocus Decius piśe fortunam / takiego też na ten czás szczęścia ludziorz pospolite
Glincki na sobie doświadczył / iż cząssow szczęśliwych przyjaciel wiele miał / a sko-
ro się iedno trochę fortuną jego zachwiał / żadnego przyjaciela nie było / tak iż ich
iż y za pieniądze nie mogł dostać / ktorych pierwey gdy Alexander pánował / dár-
mo wielkimi Kotami za nim y przed nim dątkując chodziło. A gdy się z Zabrze-
żińskim o ządanie zrady / iako z potwarcą przed Króla pozwał / złożył obiem
Król roć pewny na dowód y odwód / ale iż widział rzecz wielką między dwiema
wielkimi przeciwnikami / dla tego odwróczył / ażby się śnaść iako pojednali / albo iżby
się tymi iakże za pewnieyszym dowodem o Glinckiego postępkach wywiedział.

Potym Glincki 27. dnia Miesiaca Marca / do Władysława Węgierskiego
y Czeskiego Króla / w ktorego też miał pierwey wielkie zachowanie Brata Si-
gmuntowego / na Budzyn dla porady y przyczyny odiachał / gdzie widząc iż się
w nadziei omylił / bez pociechy do Litwy się zaś wrócił / wskąże przyniosł od
Króla Węgierskiego listy / y Postowie Węgierscy / iako Herbersteinus świadczy /
dla tego z nim przyiechali / aby tą przewołką majątności / sławie / y podciwłości
tego nie skodził / y prosił Króla Glincki / aby wżdy iż kiedy wyrok między nim
pp ij a pany

*Dum fueris factus
lix multos nume-
rabis amicos.*

*Glinckiego y
Zabrzeżińskiego
iako.*

*Glincki do
Weger.*

Glinińskiego o
sfridażenie o
nieuczynienie
sprawiedliwości
ści.
Glinińskiego listu
do Mostkowskiego
90.

z Pány Litewskimi / zwłaszcza z Żabrzeżińskim uczynił. Ale gdy obaczył iż Krol
ona sprawę po staremu zwłoczyl / albo śnać przeciwney stronie więcej folgo-
wał / gniewem wielkim pobudzony / Gliniński Krolowi powiedział / mówiąc / iż
się pokusię o taką rzecz / która tobie Krolu / y mnie na potym będzie żalostna. A
odsiachawszy do domu z gniewem / wnet jednego swojego wiernego slugę z listą
mi do Mostkowskiego posłał / w których to pisał / iż iesliby mu Wielki Xiądz
Mostkowski dobrowolnego do siebie przyiąchania dozwolił / a na to mu przy-
siągl / y listy gleitowne przysłał / tedy z Samkami które w Litwie trzymał / do
niego się przekinać obiecał / z czego się Mostkowski uradowawszy / gdy słyszał
y znał wielką dzielność Glinińskiego / wnet na jego żądanie przysięgę uczynił / y
czego bykółwiek od niego potrzebował / to skutecznie przyrzekł wypełnić / y na
to mu wieczne listy tajemne posłał.

Mostkowi Li-
stowe wojska.

W tymże czasie wnet przezecony Wasil Iwanowicz Książ Mostkowski z
woyskiem wielkim minawszy Smoleńsk na mil trzydzieści / w Litewską ziemię
wciągnął / przeto Krol Sigmunt uspokoiwszy Krolestwo Polskie od Węgier /
Włoch / y Prussów / ruszył się do Wilna z woyskiem Polskim / potym z Rycer-
stwem Litewskim / Smoleńskim y Ruskim / Tatarów temu Przekopstkich przy-
zwawszy / ciągnął przeciw Mostkowskiemu / który zaraz usłysawszy iż Krol z
Litwą y z Tatarami się przybliża / niechcąc kuś się bitwy do Mostkowskiego z woys-
kiem swoim wrocił / za czym Litwa od Mostkowskiego Gzykow Zamek odsiłala / a
splundrowawszy niemają Miasteczek y włości Mostkowskich / łupy wielkie
z plonem wywiedli. Sigmunt też Krol widząc / iż nieprzyjaciel bitwy się chro-
nił / ku temu woysko Litewskie niedostatkami żywności / y zbytnią goracością
było strapiione / do Wilna się wrocił. Także y Carz Przekopski który osmiesz-
siał tysięcy Tatarów w woysku swoim / iako sławą był / miał / nie sprawiwszy
do Przekopu się wrocił.

Litwa Gzykow
wyjechała.

Osmiesz-
siał tysięcy
Tatarów
na pomoc Li-
twie prosił.

Sigmunt Krol potym Siem w Krakowie złożywszy / z Litwy do Krakowa
Roku 1505. Stycznia 24. przyjechał / a na tym Seymie o postanowieniu spraw
Koronných radzono / które z łaski Bożej spokojnie trwały za domowym po-
kojem przez cały rok / wskąże nowego Pána nowe przygody y frasunki nąchodziły /
gdy starb tak Rzeczypospolitey / iako y własny Krolewski / także y u Pánom / iako
y dziś był wyniższat / dobrą Krolewstwie temu żawiedzione / a co większa żołnierze
Czechowie / Niemcy y Polacy / którzy u Albrichta y Alerandra Krolow służyli /
żołdu zapłacenia upornie się domagali / lecz iednak Krol za pomocą Bożą / y Ja-
nā Bonarā pilną sprawą / który był u niego sprawcą wielkim / y starzym nad
Mienicą / bardzo prętko sam siebie y Rzeczypospolitą upadła podpierał / bo napier-
woy nakładował monety / Krolewstwie dobrą w wielkich sumach pieniędzy żasła-
wione wykupił. Napierwoy Ziemię Spiską / która była we 12. tysiąc złotych
czyrwonych od Janā Jordana z Żallicina / Oswiecin y Żupy Ruskie / które były
we 14. tysiąc złotych czyrwonych od Pawła czarnego / Mieszańciną Krakow-
skiego wykupił. Probowice od Jurka Langā dziewiącia tysiąc złotych czyrwo-
nych / Nieśowa od Stanisława Roscieleckiego dziewiącia tysiąc. Od Krakow-
skich Rządziec co ku wielkim rzadom Zamkowym przysłało / straż Rybitwia /
Młyny / Jarki y inne dochody dwiemanaście tysiąc / y żup obudwu Krakowskich
solnych wiele długu skupił / Olbore Olkusta / to jest dziesięć od Kruszu u Se-
werinā Bermānā Mieszańciną Krakowskiego pięć tysiąc złotych / Siradz 5.
tysiąc / Gostinin dwiemnaście tysiącami y trzema sty / Rądom trzemi tysięcy / Sochā-
czow siedmna tysięcy / Piotrkow tysięcem y dwiemna sty / Drohobycz pięć tysię-
cy / Rabstym pułtorem tysięcem / Ritter zamek tysięcem / Clo Lubelskie tysięcem
y cztermi sty / Sluchow 4. tysięcy. Tuchola 11. tysięcy. Sadecz 4. tysięcy. Inowłod
staro 5. tysięcy. Mostowe y Clo Toruńskie dziesięć tysięcy złotych wykupił etc.
Służebnym

Jan Bonar.

Zamki / Włoki
y inne dochody
Krolewstwie wy-
kupione.

Służebnym też żołnierzom którym się byli Bracia Albricht y Alexander za-
dłużyli zapłacić / na które wyszło więcej niż dwieście tysięcy złotych czerwonych / 200000. Tys.
Nad to Janek Krakowski / który był prawie wpadł / wielkim kosztem zmuro-
wał / zwłaszcza one stronę od zachodu Słońca y inne ściany. ynych czerwonych
na Solmerze.

Tegoż Roku dnia 5. Kwietnia / Zyd nięki z swoimi pomocnikami Sacra-
mentu Ciąka Bożego w Krakowie nie wtęcił / y inne sprofne rzeczy bluźnierstwem
złotym popelniał / poimany potym / a na drabinie w Kościele Panny Maryi
przywiązany y rościagniony przy zgromadzeniu wielkim ludzi wczonych / tam pi-
śmem dowodnie / acz też wiele y śmieie z strony swojej mówił przekonywany / zwierze-
chności świętey podany y spalony jest.

Tegoż Roku nad mniwianie / iak Decius piśe / Astrologowie naszych / powie-
dzą morowe srogo pánowało / którym mnostwo ludu pospolitego pomarło.

Tegoż Roku Tatarow puł trzecią tysiąć do Wołyńskich krain wkradłiem
wtargnęli / przeciw którym Jan Kamiński Naczelnik sławney pamięci / Lwowski
Castellan / Starosta Huski z pięcią set iędnych żołnierzow był posłany / Ten
Miesiąc Lipca 23. dnia do Miedzyboża przyciągnawszy / a Koniom y Ry-
cerstw spracowanemu ledwo trzy godziny wytchnawszy / z Winnickim / y
Brasławskim Starostami / także z Słachtą Wołyńską / y Podolską za Tatarów
ciągnął / którym naszym czarna droga spieszno idąc tegoż dnia dogomli w Wor-
nową Horodyską / gdzie na nich / goy ius wielkie łupy więźniow / y dobytku gna-
li / mającie y śmieie wderzili / porażili / y rozproszyli / iak iż Pogan dwą tysiąć na
placu poległo / a łupy wszystkie odgromiwszy / y łowito odebrawszy / z zwycięstwem
do Miedzyboża się wrócili.

Tegoż Roku 1508. Książ Constanti Ostrogi / Hetman pamięci sławney /
Wielkiego Księstwa Litewskiego z Moskwy wyszedł / gdzie był w więzieniu sro-
gim przez lat siedm / od oney porażki na Wiedroffe za Alexandrą Roku 1500.

O zabiciu Jana Zabrzeżin.

skiego / Marszałka Wielkiego K: Lit: przez Michala
Glinzkiego / y burzeniu iego okolo Stucka / Kijowa / y innych
krain Litewskich / y do Moskwy zbieraniu / a rozgromieniu Mos-
kiewskiego wojska pod Orsha / Roku 1508.

Rozdział III.

Książ Michal Glinzki skoro po odieździe Krola Si-
gmunta z Litwy do Krakowa / widząc iż mu się nie po wysli-
śnawowało w Krola / wdał się ku rostirkowi skodliwemu / a na-
przed zbuntowawszy stare towarzystwo y pomocniki swoje /
w siedmi set iędnych zbroynnych / przeprawił się przez Tiemen
z Liskowa / y prosto do Grodna wiachał / mając wiadomość
przez spiegi / iż tam Zabrzeżinski Jan Marszałek Wielkiego Kie-
stwa Litewskiego / iego nagłowniejszy nieprzyjaciel w ten czas mieszkał w Dwor-
rze swoim w Grodna / a na wielkie niebezpieczeństwo iego tejże nocy potkał w drodze
przed Grodnem Młocznice iego / Ktora od niego iachala / a poimawszy ię kazał
ię pytać mekani strącać o wszystkich tajemnicach Zabrzeżinskiego / Ktora dla
pp ię strachu

To Liskow
dnia Kijeta
Stuckie trzyna-
mala.

Zabrzeziński
obłoczon.Schleynie Nle-
miec.Zabrzeziński
scież.Glini w No-
wogrodzie
Slachy mor-
duje.Glini Mins-
ko oblegi.Glini Slach-
ec buntuje Ru-
sę.Glini Slucko
oblegi.Druceństwo
Gliniego oto-
zo Slucka.Turów n Mo-
zer Glini
wziat.

strachu wszystko musiała powiedzieć / Tak Glini ostroczywszy go w Dworze niespodzianego takich gości / kazał do jego pokoju drzwi wybić / tamże tego nawa-
wierznieyszy przyjaciel y dworzanin Schleinie Slachcie z Missinskiej ziemi Nle-
miec / werwawszy się z innymi / nalezli Zabrzezińskiego w poscieli leżacego prawie
w pierwszypy / y kazali go sciąć Turczynowi / a wetknawszy głowę jego na Szko-
bla / przynieśli przed Gliniego / który ią kazał na Drzewce wetknąć / y niesiono
ią przed nim 4. mile / aż do Jeziorka iednego ku Wilnu idąc / tamże ią kazał
wtopić / gdzie iefcze y dziś słup murowany przy gościnu / nad tymże Jeziorkiem
w boru stoi / potym wnet mając przez dwa tysiąca iezdnych / rozestali ich część po
Litewskiej ziemi szukać Panów Litewskich / których kazał zabijać / y mordować /
a sam zebrawszy więcej ludu / ciagnął do Nowogrodu / gdzie mieszkając / Slach-
ty bardzo wiele pomordował / których sobie być przeciwnymi rozumiał.

Potym Glini widząc iż tym okrutnym uczynkiem / y Krola y wszytkę Li-
twę przeciw sobie sto kroć więcej niż pierwej obruszył / rozumiejąc też iż Krolowi
tego ledź iako mimo się puścić dla przyjaciół Zabrzezińskiego nie przystało / zwat-
piwszy w łasce / wnet do wielkiej wojny myśl nakłonił / a Krolowi mocą ode-
przeć wymyślił. Przeto kilko Panów Litewskich / y Slachty Ruskiej na swoich
stronach obietnicami / darami / y nadzieją opánowania Wielkiego Xięstwa przy-
ciagnął / a zwłaszcza z Wasilem Glinim Bratem rodzonym złączył moc swoją /
który mu też zaraz kilko Zamków swoich y Krolowskich / nad którymi był przeło-
żon podał / oblegli zaś Minsko / ale widząc iż go dobrze broniono / ciagnęli z woje-
stwem pod Kiecko / stamtąd Wasili tego Brata ku Kijowskiemu się przygrodkom
obrocił / Zytomirą / y Owrucią dobywał / namawiając Ruska Slachty Boia-
ry / aby do tego Brata dobrowolnie przystali / który się na to wdał / y w tym mu
Bog który go k temu sam pobudził posześcić / iż od Litwy do Rusi Wielkie
Xięstwo iako przedtem było / staradawną przeniesie / y Monarchia Kijowska
odnowi / y ius był tymi obietnicami bardzo wiele Boiar Kijowskich zwiodł / i
mu niektórzy przysięgali. Sam zaś Książ Michał Glini Slucki Zamek ob-
legł / spodziewając się za poradą swojej strony / iż Książka Anastasia iako Wdo-
wa na ten czas po Książciu Siemionie będąca (tylko z iednym Synem Książ-
ciem Jerzym dzisiejszych Książat Sluckich Dziadem) albo z strachu albo z namo-
wy łagodney iemu w Nażenstwo przyswoli / która poigawszy (bo żony niemiał)
tak rozumiał iż mu mocy nie mniejszej tudzież starbów za przybyciem Xięstwa
Sluckiego / y Kopylskiego przybyć miało / y ius sprawiedliwie Kijowskiej Sto-
lice / iako wdzelnego Xięstwa przedtem Włodimirzowi Olgierdowicowi Książce
Sluckich przodkowi po żenie lub prawem lub wojną dochodzić mogł. Ale wi-
dząc iż Zamku meźnie tak z blankow / iako częstymi wycieczkami broniono / a iż
też ani w łagodney namowie / ani w zdradliwym słowie nie wskorzał / rozgnie-
wawszy się wymyślił przymiotem Zamek spalić / ale gdy mu wiele ludzi zbite / wnet
zagony rozpuścił po wszytkich Sluckich / y Kopylskich wosłociach / mieczem /
y ogniem więcej niż Tatarska okrutność Ludzi / Dobytki / Siolą plundrując /
tak iż wszytki dzierzawy wzdłuż / y wsiery Książny Sluckiej wsczac się stałości iey
nad poddanymi wypustofyl. Od Slucka zaś y od Kopyla odcignawszy / cia-
gnął do Turowa / którego wnet dobył / a swoimi osadził / y przysięga od Boia-
row Ruskich wziął / Potym Mozer oblegi / który też częścią mocą / częścią po-
daniem od Slachty Kijowskiej wziął / y osadził. Tam potym Wasil Wielki
Książ Moskiewski przysłał mu na pomoc Wstaphiję Wasiewiczą onego sławne-
gożak (który się był do niego przedał / iako miał obyczaj) z dwudziestą tysięcy
ludzi Moskiewskich iezdnych / z tymi pod inie Zamki Ruskie Glini ciagnął / a
tak k niemu przystali Książowie Drucey z Zamkiem swoim Druckiem / y Książ
Michajło

Michajło Mscisławski Lingwieniewicz z Samkiem Mscisławiem / k temu Żor-
 fa / Kryczow / Homel / poddały mu się / kcore Gliniski Moskwa ofszadził / Sam zaś
 nązad wrocit się do Stucka / spodziewając się iż Kieznā Anastasia strachem y tego
 szczesćim wiedziona / miastā mu się poddać z Samkiem Stuckim y Ropylskim / ale
 go tā nādzieiā iako y pirwey omylitā. Od Stucka zaś ciagnął znou do Nowo-
 grodkā / a stamtad zagony aż pod Wilno rospuscił / bo w ten czas wielkie zabiegi
 do Wilnā były przed nim. A widząc iż ieszcze tāk wielkiej mocy nie miał / aby
 mógł Krolowi Sigmuntowi odeprzeć / wnet Samki swoje wszytki ofszadził / a sam
 postawszy naprzod Bratā Kniāziā Wāsila Gliniskiego z sārbanimi y z przyacio-
 lami do Moskiewskiego Wielkiego Kiedzā Wāsila zāchcił według postanowienia /
 kcore był sobie przedcym v niego przez listy nā to przysłane obwārował / Tām zā-
 raz Michal Gliniski będąc od Kiedzā Moskiewskiego wdzięcznie przyięty / trācto-
 wāli iakoby naprzod Smolenskā dostać / zā czymby snadniey ius in se Kiestwā
 Litewskie osieść mogli. Było ich też ius z Rusi y z Litwy bārdzo wiele / iako Jo-
 docus Decius piše / kcorey tego Gliniskiemu pomagali / y chcieli by przy nim do
 Łonicki byli stali / y tego nā co się sādżili dowiedli / by był po temu czas dłuży /
 ale Sigmunt Krol początkom srodliwej wojny zābiegając / Mikolaj Gurleik
 z Rycerstwem słuzebnym co napredzey przed sobą wyprāwiał / sam też zā nim
 vspokoivszy Koronne sprāwy ruszył się spieszno do Litwy / czwartego dnia Mā-
 iā nā dzień S. Florianā.

Gliniski z Brat-
 em do Mos-
 kwy zāchcił.

A w tym czasie Michal Gliniski wziąwszy pomoc od Moskiewskiego z wiel-
 kim woyskiem ciagnął pod Minsk / y dobywał Samku w silnym ssturmowa-
 nim / ale widząc iż siemaznie a stale Słachcā Minskā bronitā / k temu sypał iż
 Sigmunt Krol z woyskiem ciagnie / Przeto co rychley postął do Moskiewskie-
 go prosząc go o większą pomoc / kcorey mu wnet postął nā ratunek sescioziesiat
 tysięcy ieżonego woyskā / nād kcoreym własnych swoich ssemanow przetożył /
 Jacobā Zacharynā / y Kniāziā Sczenis. Co vstyskawszy Krol Sigmunt w
 Brzesciu Litewskim / wnet pięć tysięcy żołnierzow / y Dworzāny swoje przeciw
 Gliniskiemu postął. Litewskie też woyskā / y Ruskie według pospolitego ruszenia /
 y Tatarow kilko vph v Nowogrodkā się sżykowāli / z kcoreymi złączyszy się
 Krol z ludem słuzebnym / ciagnął przeciw Gliniskiemu do Minskā. Co slyšac
 Michal Gliniski przestraszony osoba Krolewska y iego przyciagānim z woyskiem
 Litewskim / zārāz od Minskā odcignął / a pod Borissow z Moskiewskim ludem
 prosto się wdal. Krol też sżykowawszy znou v Minskā vphy wszytkie Litew-
 skie y słuzebne ciagnął po nim / y dogonił go v Oršey / nād Dnieprem / gdzie mu
 ius ono drugie woysko Moskiewskie w sesciudziesiat tysięcy z Danilem Seza-
 niā / y Jacobem Zacharinem było przybyło.

Gliniski Minsk-
 ā wtorą raz v
 Moskwie doby-
 wa.

Pomoc wielką
 Moskwy Glin-
 iskiemu.

Krol Sigmunt
 z Litwa nā
 Gliniskiego.

Przeto przerzeceni wodzowie Moskiewscy wyrozumiawszy iż Michal
 Gliniski wcieka / a Krol zā nim z Litwa y z słuzebnymi tym smieley goni / wnet
 z niespodzianey trwogi wpādło im ono serce hārde / y zārāz wwodzili woyskā swo-
 ie w sāmey wcieczce nādzieis pokładając / a przeprawiszy się nāzad z wielką tru-
 dnoścā y srodā przez Dniepr / ofszadziłi mocno wszytki brzegi / chcąc nāszym prze-
 bycia zā sobą obronić / a sāmisi położyli w mili zoni strone Dnieprā miedzy las-
 sy. A w tym czasie woysko nāszych nād Dniepr przybyło w sinitacych zbroiāch /
 Tarczāmi / Drzewy / Proporcāmi / ubiory swietnymi / pierzem etc. bārdzo ogro-
 mini / y położyli się obozem nā tym miejscu / gdzie Moskwa przez Dniepr wciekā-
 ła / a ten dzień był nā ten czas swietey Mālgorzācie poświęcony. A w tym kilko
 set / a potym kilko tysięcy / potym kilko set ieżonych y pieśnych Litewskiego Rycer-
 stwa ochotnego / y żołnierzow nā dwu roznych miejscāch w brod przebyli Dniepr /
 iedni nā dole drudzy nā gorze.

Moskwa wcie-
 ka y Gliniski.

Dzień bitwy

Nasza na Mo-
stwie wderżoli/
z jednej strony.

Sam Krol Si-
gmunt w zbroi
przez Dniepr.

Gliniski chcial
Krolowi bitwe
zwiesc.

Moskwa wle-
ta.

Tak tedy Moskwa bronili naszym brodu y przeprawowania w iednym miejscu gdzie przeciw im naszym brnali/ ale drudzy co sie byli wniiz y wzgora na dwu miejscach rožno y daleko od siebie przepławili/ bez wieści przystoczywszy na Moskiewski oboz meżnie z wesołym a ogromnym okrzykiem wderżyli/ y od potraw ich/ bo w ten czas ieść prawie byli poczeli/ rozgromili/ a pobiwşy ich ona jeszcze silwa wtarczka bardzo wiele/ z korzyścią y z łupami okwitymi w całej na czas prawie do swoich Dniepr przebywających/ a z Moskiewską zassaada o brod sie wganianiających przybyli/ a zlaczywszy sie/ wnet Moskwa spolna mocą od Dniepru wsparli/ y odbili/ tak iż smiała przeważnością brod sobie wolny żelazem w czynili/ y tam nad brzegiem Dnieprom wiele Moskwy porażili. Baczac to Krol Sigmunt który z drugiej strony bitwie sie zaczęty dzirowal/ wnet z wesołą postawą we zbroi przez Dniepr na koniu sie przeprawił/ gdzie swoimi fercą dobrego przydał/ a Moskowie sytki zmylił/ bo za Kolem zewszad co żywo krzyczac/ huczac ochotnie iako na wesele pieśy y iezdni w brod ciagneli/ Ale iż wś Stonce zachodziło/ przeto Krol madsze postępuac/ dla iakiej zdradliwej zassaadki/ kazal swoim zbroynym w sprawie na koniach stać po gotowiu/ aby tak śnádnie na wielkie woysko Moskiewskie ktore nie daleko leżalo wderżyc porządny sytkiem mogli/ ktoroby switac poczelo/ a tak postanowivşy porządnie straż w woysku swoim/ sam sie do obozu o trzeciej godzinie w noc wtocil/ y aż w nocy obiedwal. A Michal Gliniski ktory ostatecznego bezpieczeństwa swojego y zwycięstwa w tey bitwie vsilowal skostowac/ napominal Hetmanow Moskiewskich aby Krolowi wálną bitwę dali/ obiecuiac im pewne y bardzo śnádne zwycięstwo/ iesliby według tego rady postępowali. Ale Hetmanowie iż im inaczey był Wielki Zmiaz Moskiewski roztazal/ albo iż wierze y miastwu swojej Moskwy nie do końca wphali/ nie chcieli Gliniskiego w tym sluchac/ przeto o pul nocy ruszyli sie wciakac wielkim strachem potrwożeni/ a porzucajac cigzary y konie wstawiajac/ y inşe zaszkodne staczki/ y żywności/ przez błocistelassy/ y nieprześte katuje ono wielkie woysko wwodzili. Michal tej Gliniski bardzo sytki zmyliwşy aż na Stárovub za nimi musiał pierzchac/ obawiajac sie aby gdzie od naszych nie był przeiety/ iakoz iednak by ich naszym byli gonili/ bardzo śnádnie Moskwa bez sprawy strwożona po lesiach wciakająca porażiliby/ ale iż częścią dla drog niebezpiecznych/ y inşych niewczasow wojennych Pánowie Kádni tego Krolowi bronili/ przeto prosto od Orşey rusyl sie do Smolenska/ a tam na przedmieściu oboz položyl/ Sierpnia Miesiacá dnia pierwszego.

Wspomina tej Herberstein in Commentarijs rerum Moschouitarum, dzirena przygodzie czasu tey wojny niakiego Pierstinskiego/ ktorego gdy Krol z woyskiem leżał między Dabrowną y Smolenskiem/ kon twárdousty wniośł w pul Dniepru Rzeki/ a potym go zrzucił z siebie/ a Pierstinski aż za Polaną w Kirissowa zupełną zbroję wbrány/ do dna w głębokość sie Rzeki bystrey pograżył/ y wś go wşyscy byli oplakali/ mniemając iż wronał/ gdy na to y Krol sam Sigmunt/ y ludzi przez 3000. patrzało/ a w tym Pierstynski iako był w ciępkę zbroję opięty/ pod woda po ziemi idac/ przeszedł aż na druga stronę Dniepru/ a tylko sie dwa razy wody napił/ iako samże powiadał/ y był potym u Krola w łasce. A to sie było y mnie trąpiło samemu/ gdym był wronał ieşce małym dzieciakiem w stawie wielkim Striżkowskim/ a gdy mia ius za umarłego z wody wyrwano/ položono w Kościele z żalostnym płaczem rodziców na mórach/ tamże potym po długich pospolitego ludu modlitwach/ y łáżeniu rozmaitym/ iako mi Rodzicowie powiadali/ z nowum na mórach ożył/ z nienaczka sie rumieniajac/ A to sam baczał/ gdy Rodzicowie Pánu Bogu dziakuiac/ zaraz przyniozwszy mie martwych wstatego z Kościoła/ w bogich y inşych ludzi zebranych częstowali.

Potym

Potym Krol namowiony sie z Pany Litewskimi y Koronnymi / wradzili
 Hetmana wielkiego Xięstwa Litewskiego Xięza Constantina Ostrońskiego y Mi-
 kołaja Sierleia z Dabrowice Hetmana żołnierzy Polskich na wojowanie Mo-
 skiewskię ziemię posłać / a Krol sam tym czasem izby w Smolensku leżał. Ale gdy
 ta wyprawa iako w naszych obyczaj dluzey była niż rzecz potrzebowała odwo-
 czona / w tym sie dwa Panowie (ktorych historie nie miążnia) między soba po-
 wadzili / y taka trwoga a niewymowna y nienagrodzona szkoda Rzeczypospoli-
 tej uczynili / iż nie tylko ono postanowienie do skutku przyszło / ale też Moskiew-
 skie woysko ktore sie polasich y tam y sam strwożone błąkało w całej vszto / a za-
 soba naszym gdzie mieli w ich ziemie ciągnąć / drogi wielkie drzewa podcinając
 pożarowali y zawałali / y Drohobuz Zamek za Smolenskiem mil. 18. widząc
 iż go trudno bronić mieli spalili. Tak tedy dla onego zamieszkania szkodliwego /
 dwu wartogłowow / z woyskiem wszytkim Xięza Constantina nie mogli do Mo-
 skwy ciągnąć / ale iednak żołnierze y zagony Litewskich Kozaków wielkie sko-
 dy częstymi wtarczkami ogniem / mieczem / y lupow wywodeniem w Moskiew-
 skich wolościach poczynili. Zisła też Hetmana polnego Litewskiego Krol po-
 stał z Ektiem tysięcy Litwy / y Palaków / pod Wiazmą (nie Wiosną iako Biele-
 y Decius pisał) Zamek Moskiewski za Drohobuzem nad Dnieprem leżący / ko-
 ry one wszytkę włość Wiazmienistą wierz y wzduż bardzo prętkimi zabiegami
 gniem / y mieczem wyplundrował. Co bacząc Xiędz Moskiewski wnet aby one
 niebezpieczność nagła odbił / woysko swoje przeciw Zisce wyprawił / o którym
 woysku Zisła wywiadawszy sie przez spiegi / a rozumiejąc sie być daleko nie-
 rownym / ku nieprzyjacielowi / co rychley Krolowi oznaymił / wnet tedy Krol
 aby swoich w oney niebezpieczności ratował / ludu słuźbnego Polskiego kilko
 wphow z Mikołajem Sierleiem Hetmanem Koronnym na pomoc Zisce posłał /
 ale Sierley dluzey niż rzecz nagła potrzebowała / bawiac sie przebywaniem zawa-
 lionych lasow / omieszał swoim ratunku dąć y Zisła w nadziei omylił / ktory
 iednak strach na stronie odrzućwszy kilko razow straż Moskiewską / y zasadki ich
 częstymi wtarczkami poraził / pobit / y pogromił. Druga zaś Moskwa równa-
 ciekając dla strumoty / albo radniey strachem strwożeni / powiedzieli swoim Het-
 manom iż wielkie woysko Litewskie / y Polskie przeciw im tuż przyciąga. Co oni
 wstydawszy / zaraz porzućciac ciężary zasłobne / noca y dniem aż do samey Mo-
 skwy wciekali / drudzy po lasach y gestych śielinach wcieczka zdrowie swoje sczycili.
 Tak w ten czas Zisła nie walcia bitwa tylko strachem mocy Polskiej y Litew-
 skiej dwa kroć zwycięzca nad Moskwą został / wszakże y sam gdy mu zbiegowie
 Moskiewscy o wielkim woysku Moskwie za Litwą gonących powiedzieli / coś
 wciekającemu y zwycięzcy był podobny / bo niechcąc niebezpiecznego szczęścia bi-
 twy watpliwey z moźnym nieprzyjacielem (niewiedząc iż pewnie wciekał) ko-
 stować / na trzy mile wwiódł woysko Litewskie / ale iednak z wielkim lupem y po-
 lonem dobytku y więziow wcale z Litwą do Krola przyciągnął. A wielki Xiędz
 Moskiewski Wasil Iwanowicz dowiadawszy sie o nieszczęśliwym powodzeniu
 woyska swojego / wiele pobitych Boiar y Kicerstw / tudzież ludu pospolitego za-
 branego widząc / y wolości Wazmienistę / Moźayskie / Biele / y Kowostie wierz
 y wzduż mieczem / y ogniem splundrowane bacząc / posłał gonica do Krola przy-
 mierza na czas prosić / za czym Posty wielkie z pewnymi Condycjami dla po-
 stánowienia wieczne pokoiu przysłać obiecował. Krol też mądrze pożytki wszyt-
 kiey Rzeczypospolitey z Radami swoimi wważając / y bacząc iż zima nadchodzi-
 ła / Nieprzyjaciel zaś bitwy równey zwyciężić się chronił / woysko Litewskie y Pol-
 skie z wielkim łoscem a z małym pożytkiem / y z wielką utratą prozno po las-
 ach y błocach nieprześlých mordować / k temu iż pilne a wielkie sprawy Ko-
 ronne bytności Krolowskiej bardzo na ten czas potrzebowały / przyzwolił
 na prośbę

Niegdą dwu
 woysko mosko-
 wickie.

Drohobuz
 Moskwa sama
 stała 18. mil.
 za Smolen-
 skiem.

Zisła Wiaz-
 mienistę wolo-
 ści zburzył.

Zisła Mo-
 skiewskie wojs-
 ka rozgromił.

Moskiewski po-
 che stojąc
 przyniósł pro-
 si.

Temu mało nie
podobna Wie-
stolucka woj-
prawa/ Roku
1580.

Condite przo-
mierza z Mo-
skiewskim.

Przyjaciele
Glinckiego z Li-
twy do Mo-
skwy wjeści-

Lichodzieyscy
Kniaziowie z
narodu Glin-
skiego.

Glinckiego stro-
ną nązad z Mo-
skwy do Litwy.

Kniaź Constan-
ti i Polus Ta-
tarow pogro-
mili.

Lukasz Morá-
wiec Tatarow
nád Slucza po-
bił.

ná prośbę Moskiewskiego / a w tej sprawie posłał do niego Páná Jwáná Sa-
pihę cáiemnego pisárzá swego / Namiestniká Witebskiego / który śnádnie ono
doezśnie przymierze z Moskiewskim woyny sie bojącym wzwierdził. A ty przed-
miesz Condite w tym przymierzu były zámienione / aby Zamki wszytki które
Michał Glincki przedtym z dawną dziedzicznym právem w Litwie trzymał / y
które zą tą woyną y zórada swóia pobral / a swymu osádził / były Krolowi ku
Wielkiemu Xięstwu Litewskiemu wrocone. Glincki iáko zbieg / aby w Litwie
iust wszytkich dzierżaw postradał / y z nich był wyzuty / a w Moskwie sobie mieś-
tał / Wjeźniowie też wszyscy z obudwu stron aby byli wypuszczeni / iákoś wypuścił
w ten czas Moskiewski zacnych Pánów Litewskich z więzienia / ktorych ono
było z Kniáziem Constantinem ná Wiedrośy poimano / Litawerá Chreptowi-
cá / y Zhehorá Sároshowicá Wscitá / y inszych wiele. Przyiecháli potym z Mo-
skwy Postowie / ktorzy Zamki od Kniáziá Glinckiego osádzone według przy-
mierza zámienionego Litwie wrocili / y podáli. Przyiacioly też Glinckiego z zo-
nami y ze wszytkim narodem Wasilá Bratá iego z żoną / cis Postowie płaczą-
cych y lamentujących (bo sie im z oyczyskcy Litwy nie chciało) do Moskwy po-
bráli / bo ták było w przymierzu postanowiono. Ták w ten czas Litwá y Ruś
z Kniázim Glinckim była oczyszciona / iż ich y dziś znáku niemá / ácz sienitko-
rzy Lichodzieyskimi Kniázimi w Litwie y ná Wolyniu z tego pokolenia odzy-
wá / wsákie rychło potym gdy sie im mieszkánie w Moskwie nád nádziele wi-
zienim frogim zdáło / do Litwy nązad wcielili / a do Drucká Zámku Kniáziá Con-
stantinowego dwie scie ich nązad przyszło / między ktorymi byli zacniejszy Osta-
phi Dáskowic Kozák / y Rycerz czestymy zwyciestwy nád Tátary sławny / y Wlók
Scelndorf Glinckiego Poborcá. A Ostáphi wziąwszy gleit od Krolá do woyská
Litewskiego przyszedł / drudzy przednawśy winę u Krolá do Kniáziá Constanti-
ná Ostrofskiego / drudzy do swoich pirowśch Pánów rozefli sie / Sapihá też Jwán
z Moskwy to poselstwo y przymierze porządnie spráwiwszy / do Krolá sie wrocil.
A Krol widząc iż sie przymierze według woley iego asáło / woysko rozpús-
cił bo zimá nádchodziła / ták czesć Żolnierzow z Krolém do Wilná / a druga
czesć z Kniázim Constantinem Ostrofskim ná Wolyn ciagnelá / bo tego czásu
Tatarowie Prekopsy mniájąc iż sie Krol z Moskwą dluzey zábawi / do Li-
twy byli wtrągneli / ktorych czesć Kniáz Constanti poráził y ná głowe pobil / a
druga czesć ich zagonow Polus Ruski sławny Kozák y Rycerz pogromił / y lu-
py odbił. Lukasz zaś Moráwiec Kotmistrz ná dwiemá sty pieśy ná trzeci za-
gon Tatarski trącił / a widząc iż albo wcielájac albo meźnie sie broniac iednáko
zginać było / zdáła mu sie rzecz poćiwśa śmieć ácz nierówno z Pogány bitwa
stoczyć / Ták wnet nád Slucza Rzeka ktora pod Slucki Zamek płynie zátoczyw-
śy wozy porządnie / potkał sie z Tátary / gdzie nie ták moca iáko fortelem y prze-
myslnym dochćpem / nád Pogánów ogromná wielkością zwyciestwo otrzy-
mał. Tatarowie porzuciwszy polony rozpierzchneli sie / ktorych gdy pieśy dogo-
nić niemogli / wypádlu im ná ráciunt iedni Boiárowie z Zámku Sluckiego / kto-
rych Anastasia Xiężná w ten czas przy sobie miała / a ci dogonivśy Pogan ná
błocistych mieyscach / czesć ich pobili / y potopili / czesć poimáli / a drudzy rospro-
śeni / drugich bñac ná kłkonasćie mil gonili / drudzy wtiecżka zdrowie záchowá-
li. A ták Litewskie Wielkie Xięstwo ná ten czas od Tatarskich y Moskiewskich
frogich dwu nieprzyiaciól náizdow było iednym rázem wybáwione. Krol po-
tym do Wilná dnia 12. Nowembrá albo Listopáda przyiáchał / gdzie Pánu Bo-
gu zą szczesliwe zwyciestwo z hárdych nájeźdników podziękowawśy / y Rycerze
dobrze zasluzone w tych obu potrzebách opátrzywszy odiáchał do Polśki ná
Siem. Tákowe tedy było ná ten czas roku 1508. w Litwie / w Ruśi y w Polśce
wszytkich rzeczy postanowienie.

O Woynie

Wojnie Wołoskiej z Bogdanem

danem Woiewodą y wzieciu Pskowa przez
Moskiewskiego / Roku 1509.

Rozdział III.

Do Wielmożnego Pána Michála Wołowica
Starosty Słonimskiego / etc.

Krol Sigmunt przyiachawszy z Litwy po Moskiewskiej oney wojnie y przymierzu / złożył Siem w Piotrkowie / na którym między innymi rzeczami Pándwie Koronni Krola namowili / aby sw małżeński stan wstąpił dla nadziei potomstwa / przeto skoro Krol do Krakowa z Piotrkowa 19. dnia Kwietnia przyiachał / wyprawił Postow do Kijajcia / Metelburskiego / za zezwoleniem Pánów Kądných / ządajac o niego Corti Anny w Małżeństwo.

A máto co przed tym 22. dnia Márcá Stradom Miásto między Krakowem y Kazimierzem do gruntu zgorzáło / tylko trzy Koscioly S. Jádowigi S. Ján gnieński / y Bernárdinski zostáły / y Krakowá ledwo od tey niebezpieczności obromono. Wyiecháli potym zgotowawszy sie porządnie Czerwá Miesiáca z Krakowá Postowie do Kijajcia Metelburskiego w dziewoflebskiewie / Jan Lubranski Biskup Poznański / y Jan z Laska Káncierz Koronny / y Christoff Szzydłowiecki / ále z droginázad wroceni byli / iż siasć ták wola Boża była / bo to małżeństwo Koronie pojętku máto przynieść miáło / ále tey odmiennosci wielka przyczyna była nagła á niespodziewána wojná Wołoska / Bógiem Bochoan Woiewodá Wołoski złamawszy przymierze y postuśenstwo według hołdu / do Podolskich y Ruskich Ziemi ná początku Miesiáca Lipcá zwieltim woyskiem wtárgniał był / mieczem / ogniem burzac y plundrujac okoliczne wołosci. Zálikiego Zamku poeym dobywał / gozie tylko seurmow próżno stráciwszy do Lwowá prosto ciagnął / á zásádziwszy Działá ná gorze z daleká ná Miásto y ná Zamki z wierzchu strzelal / ále gdy wielka škoda w ludziach swoich z Miásta pobitych obaczył / trzeciego dnia od obleżenia odstąpił / bo słyszał iż Krol Sigmunt przećw iemu ná odsiecz ciagnął / wśákże wielkie łupy wziął z przedmieścia Lwowáskiego / bo srebrne y złote naczynie z Kosciółkow / Száty y Dzwony połupił / tákże z innych Cerkwi Ruskich. Rohátiń Miástečko 7. mil z Lwowem przez podanie wziął / y spalił / á lud wśytek wpoloniz wielka korzyścią zagnął. Co gdy Krol wślyszal zaniechawszy swátania iáko co naprzódzey mogł / gotowal sie ná wojnę przeciw Wołochom. Ták tedy żołnierzow zá pieniądze zebrałszy wyiachał z Krakowá po S. Jákobie dnia 26. Lipcá Miesiáca / á w Lwowá položyl sie obozem / gozie też bádzo wiele Podgorskiej / Ruskiej / Podolskiej / y Polskiej Sláchtę do niego przybyło.

Weym Władisław Krol Czeski y Węgierski przez listy swoje prosił bratá Krolá Sigmuntá / aby od tey wojny Wołoskiej przestál / á z Bochoanem sie Woiewodą poiednal / prziwodzác mu ná pámiéc onę nieszczesliwą porážkę Albrichtá bratá ná Bukowinie od Stephaná oycá Bochodanowé / téż to siasć wważal sobie Władisław / iż

Stradom
zgorzał.

Postowie do
K. Metelbur-
skiego próżno.

Wołoski Wołá-
woda Bochoan
Podole y Polu-
cie burzy.

Lwow obległ
Wołoski.

Rohátiń spalón

Krol do Lwo-
wá z woyskiem.

Staro//iz gdyby Polacy Wołoską ziemię zwołowali/ y spustoszyli sroczegoby po-
tym nieprzyjaciela Turkę na sie przywiedli / Ktoryby w sasiadztwie tak Wo-
gierstwu iak Polstwu Krolestwu dogrzewac mogli / Wołosy puste Turkę
mi osadzili. Ale Krol Sigmunt żadną miarą ani rada ani prożnym strachem
nie dał sie od przedsięwzięcia swojego odwieść / a zsyłkowawszy woysko woytko
Koronne / zlecił ie pod sprawę Nikołajowi Kāmieniickiemu Bratowstwu
Woiewodzie/ y nawyssemu Hetmanowi Koronnemu/ bo sam dla nieposobnego
zdrowia febra zemdlony nie mógł z woyskiem ciagnąć. A tak Nikołaj Kāmie-
niecki z wesolym y wspaniałym sercem przyawszy on sławny wrzod przeprowi-
ł sie przez Dniestr / Wołoską ziemię wzajemnym sposobem wet za wet ogniem y
mieczem burząc.

Ważn. wzajem
Wołosy.

Byli też pod sprawą Cernego Czechą Cudzoziemcy żołnierze Czechowie y
Tiemcy / Ktorzy wiele Siol / Solwarkow / y Miaszeczek spalili y w popioł obro-
cili / iako Czarnowce / Dorohim / Botussany / Szczepanowce / Chocim etc. a zbua-
rzywszy wierz y wzdluz / tych Miasz przyległe wołosci / pod Soczawę stołeczny
Zamek przystąpili / ale iz prożno szturmowali / też nieprzyjaciela do stoczenia
wólnej bitwy wywabić nie mogli / bo Woiewoda w lesiach sie krył / przeto Kā-
mienicki Hetman nie mając co więcej plundrować (bo całe dwadzieścia dni ro-
spuściwszy zagony Wołosy bez odporu burzyli) woysko Polskie wcale ku Dnie-
stromi odwrócił / w ciagnieniu y wyciaganiu / Majow / Tierniasty / Starych y
Dzieci / także bydlę Ktore sie przygodzić nie mogło / y Ktorego wielkich trzod tru-
dno zagnąć było / posiekli y pobili.

Dziwals Kar-
lacz y Borno-
misa do Krola
Postowie.

Po tym splundrowaniu Wołoskiej ziemi Władysław Krol Węgierski do
Brata Sigmunta Krola wtory raz przysłał zacnych Panow Węgierskich Wza-
włoda Karlacza / y Betlema Bormomisse / prosiac aby miłościwiey postępowali /
a pogodził sie z Bochdanem Woiewodą Wołoskim / a gdy około przymierza
Postowie Węgierscy z naszymi traktowali / a wysł sie przez Dniestr do Podola
Słachta Polska prawie wszytką przeprowiła / wysł żołnierze pienizmi a Dwor
Krolewski w Wołoskim brzegu zostali / nad Którymi Tworowski z Buczaca Ry-
cerz y Maj doswiadczony był starszym / naszymiast z zasadki wypadło woysko
Wołoskiego Woiewody / A żołnierze Polscy y Dwor Krolewski namnię nie
strwożywszy soba / wnet sie smiele a ochotnymi sercy do bitwy syłowali / do Kto-
rey też Wołosy ochotnie sie stawili / a gdy zobu stron obie woyska majnie y równo
smiałością boy okrutny stoczyły / na ostatek Wołosy Których mniej było szan-
kowali / rozgromieni / pobici / y rozproszeni / drudzy poimani byli / z Których zna-
cznych Burkolabow / y zacniejszych Wołoskich Panow trzydzieści było poima-
nych / Młaciey Legoset / to jest Kānclerz albo Namiestnik / Bierz / y Humienik
wielcy dwā Szafarze albo Nadwornicy / Pātryk y Dobrosteph etc. przedziestat
zās Słachcicow Wołoskich poimanych Kāmieniicki Hetman sciąć kazal / a dla
tego te srogosc okazał / iz też przedtym Stephan Woiewodą Wołoski te Boch-
danu Ociec / żołnierzow Polskich w Trebowli poimanych / dał był w Podhaya-
cach siekiera poscinąć / Których grob albo mogila wysoko vsuta / gdzie byli wespół
zagrzebieni / widzacraz Kāmieniicki z płaczem poprzyślął / iz kiedy tedy miał sie
ich smierci niewinney pomścić / czego y wten czas dokazał.

Wołosy pogro-
mieni.

50. Słachci-
com Wołoskich
scieco.

S. Franciszka
Polatom
wiozły.

1000. Turkow
Wołosy.

Trąsila sie ta bitwa nad Dniestrem w dzień S. Franciszka 14. dnia Octobra /
Ktore Swięto Polacy potym wciwiey obchodzić parali / w Wołoskim woysku
przedniejszy Panowie y Słachta / także Rycerstwo nawybornieysze było / Ktemu
Turkow iezdnych Delhunatow dwā tysiąca / Których wielka część na placu po-
legła. Tak tedy nasz zzwyciestwem sławnym y z wielką korzyścią łupow wse-
lących z Wołos do Lwową przyciagnęli / gdzie Krol leżał. A iz już nadcho-
dził / a

Prinzipielle &
Wortwahl.

Tatarowie Na
hansen Pretop
sich porázili.

Erzessente steu
mie froge.

10

Posłowie Nas
Kierowcy do Kró-
lowa.

Panowie o
Słachta Lito-
wskiego dla Osi-
skiego polimant

Polozenie
Prowa.

Frey test

skley jest murowane/ y nā cztery części rozdzielone / leży od Rygi mil 60. od Wo-
wogrodā wielkiego 36. od Tārw y Jwānowego Zorodā Zamkow portowych
mil 40. także wiele y od Wielkich Łukow. Miewali z dawnā swoje własne Kie-
że/ y Rzeczpospolitę szeroko w pułnocnych krainach pānująca.

Różnaitnych Poselstwach Chrześcianańskich y Poganńskich Pānow do Kro- lā Sigmuntā. Rozdział V.

Otu nowego 1510. gdy Posłowie Maximilianā
Krolā Rzymiskie w Krakowie odprawy czekali/przytęchali
też Legat od Papieża Juliusza wtorego Jacobus Piso do
Krakowa dnia 6. Stycznia / summa tego poselstwa była do
Krolā Sigmuntā / iż Papież Julius iako pasterz stārając się
o rozmnozenie owej armiey Chrystusowej/ wszytki Chrześciana-
skie Pāny Krole y Książetā do zgody przywiódł / chcąc y stā-
rając się o to pilnie z wrzodu swego / aby ony y miecze ktore sāmī nā się do rąk oba-
racali / nā nieprzytęchali S. Krzyżā Turkā wszyscy iednostāynie spolna zgodę
obrocili. Przeto y Sigmuntā Krolā przez wiara nāpomināł / aby też on wspoko-
iwszy przez spolne przymierza Polskie od Wołoch/ ā Litewskie od Moskiewskiego
woyny y škodliwe zobu skron nāszdy/ z Władysławem Bratem Węgierskim y
Czeskim Krole woytkā swoje Polskie/ Litewskie y Ruskie złączył/ ā do Trāciey
przeciw Turkowi spolna mocą ciągnęli.

Krol Sigmunt wysłuchawszy z Senatorzy poselstwa/ ā widząc rzecz poważną
y wielką/ odłożył to nā Siem bliski Piotrkowski. A gdy iedney niedzielę Posłowie
do Kościolā Panny Māriei w Ryńku przyszli/ Vitus de Fürst (nie Pisoni iako Biel-
ski nāpisał omyliwszy się/ gdy iednego zā drugiego położył) posel Cesarzā Maximi-
lianā Krolā Rzymiskiego wyrzucił z pirowego miejsca Legatā Papiejskie Pisonā/
ā gdy o to spor między nimi był przed Krole / ā Pisona dowodził iż Papieżowi y
tego Legatom pirowe miejsce nāia być pozwolone. Odpowiedział Vitus Fürst/
iż Cesarz w sprawach świeckich więcej nāia być wazōn / nād to tego dowodził / iż
Pisoniemiał zupełney mocy od Papieża / āle się tego sam domyslił iako zwykły
Włoskowie przewrotni/ āby co wyludził y wymātał nā Krolu. A tāt ten Jacobus
Piso nie był Cesarzkim iak Bielski dwa kroć kładzie zomyłki / āle Papiejskim
posłem/ czego Iodocus Decius w sprawach Sigmuntowych fol. 71. ktorych był lepiey
świadom dowodzi. Był potym Siem w Piotrkowie/ nā którym Posłowie Cesar-
skich/ ktorzy z Pruskiego Mistrzā strony y od wszyckiey Rzeczy Niemieckiey / Po-
morskiey y Pruskiey ziemię wpominał się / ā odprawy cāle trzy Miesiace czekali/
z tym odprawił Krol Sigmunt y Pānowie Koronni/ iż Pruski Mistrz prozno się
Prussow y Pomorskiey ziemię wpomina / gdyz tām nigdy zprzodkow swoich dzie-
dzicami Mistrzowie y Krzyżacy nie byli / āle ich Książetā Polskie y Māzowieckie
przywabili z Niemiec/ iako inszych Jālmuznikow y Zakonnikow / dawszy im w
Chelmienskiej ziemi osiadę y opātrzenie staśne ku wychowaniu / āby ich pomocy
przeciw Prussom y Litwie Poganom/ poniewaz to była ich professia/ używali.

Tāt posłowie Cesarsey wziąwszy podarki wēciwie od Krolā nā compromis
y wgodę z strony Mistrzā Pruskiego Albrichtā do Poznāniā iechali/ gdzie im był
Krol

Poselstwo od
Papieża.

Częśćcie siedli
y Władysławem
y Wary.

Cesarzki Posel
Papiejskiego
miejscā woytkā
do wyrzucił.

Posłowie Ce-
sarscy o Prussy
odprawił.

Krol z postanowienia Seymu Piotrkowskiego miejsce nąznaczył / a stamtąd wrocili sie do Cesarza Maximilianą.

Doprawiono też Pisoną Posta Papięskiego z tym odkązent / i z sie Krol Sigmunt z Bratem Władysławem Krolew Węgierskim miał przez Posty nąmo- wie o tej wojnie przeciw Turkom / a potym postanowienia spolnego sprawę Pa- pieżowi obiecowal oznaymic przez Posty swoje. Przeto z tegoż Seymu Posto- wie Jan Lascki Kanclerz Koronny / y Mikolay Sirley Woiewoda Lubelski do Władysławą Krolą Węgierskiego y Czeskiego wyprawnieni / ktorzy trąctowali o Weger. wyprawnie spolney do Trąciey przeciw Turkowi.

Tegoż Roku 1510. Postowie od Krolą Dunskiego przyśchali do Krąko- wą żądając y Krolą Sigmuntą Siostry Elzbiety w Matzenstwo swoiemu Krolowi / ale gdy to Brat ną wola Krolewnie Siostrze podał / odpowiedział / i z ia wole przy grobiech przodkow swoich głowę položyc / niż sie przez ták dąleka niebezpieczność Morśka nowego pąnstwą w cudzym Krolestwie sukąiac nie- bezpiecznie trudzić / przeto Postowie Dunscy dosyc hojnie wdąrowani z wciwoś- cia wielką byli odprawnieni.

Dziesiatego potym dnia Mąrcą / Posel Cesarzą Tureckiego Bąkazerą do Krąkową przyśchal / ten oddawşy podárki zacne Krolowi Sigmuntowi imie- mem Cesarzą swojego / winşował mu i z go Pan Bog ną Stolicę Wycowską / y Dziądorowską wywyższyć raczył / życząc mu tego wprzeymie / aby nąd tymi pąnstwy długo pąnowal / y Rzeczpospolitą ku niesmiertelney sławie imienia swojego roz- minajal / prągnąc z nim przymierze vmocnić / Ktore z Wycem iego Kązimierzem y Brącią Krolami Narodu Polskiego stale trzymal.

Zą Tureckim Postem przyiechali też Postowie Bochdaną Woiewody Wo- loskiego / 12. dnia Mąrcą / a czwartego dnia po przyieździe byli słuchani / oddali Złoto / Srebro / Kłore byl Woiewoda Wołoski Bochdan przesłą wojnę pobral w Kussich Cerkwicach / tákże wşyscy więźniowie z obudwu stron byli wypuszcze- ni / a wtwierdziwşy przymierze wspol z Posłami Władysławą Krolą Węgier- skiego przez Węgierską ziemię do Wołoch odiechali.

Trzynastego ząs dnia Mąiá / od Krolą Władysławą przyiechal w posel- stwie Proboscz Białogrodzki / Bochdan też Wołoski Woiewoda drugiego Po- słą przysłal / ktorzy z Krolew y Pány Koronnymi okolo wyprawy do Trąciey przeciw Turkom trąctowali.

Mąło co potym od Wasilą wielkiego Kiedzą Moskiewskiego postowie do Krąkową przyśchali / rzeczy Litewskie y Moskiewskie stąnowiac / Ktorem wiel- kie dostárki dawano / ale Cybule y Czośtku nie możono im dostąteczyc.

Zą tymi od Cárzą Prekopskiego postowie przybyli / chcąc przymierze zdaw- ną z Kązimierzem Krolew Polskim Wielkim Kiedzem Litewskim ząchowąne od- nowić y vmocnić.

Tegoż roku dnia 20. Kwiecińá / Andrzej Roża Arcybiskup Gnieznienski w- mąrt / ną iego miejsce Jan Lascki Kanclerz Koronny 23. dnia Mąiá wşapil.

Potym ząs ziązdo w Poznaniu ną dzien S. Janą byl zlozony / ną Ktory po- stowie od Cesarzą Maximilianą / Wpát Suldeniski / y Gros de Mansfeld / Posel też Władysławą Węgierskiego y Czeskiego Krolą Jan Turzo Biskup Wrocław- ski / a od Krolą Sigmuntą y Senatu Polskiego Jan Lascki Arcybiskup Gniezniens- ki / Wincenti Przerebski Buiawski / Lubrąnski Poznanski / y Łukasz Warmieniński Biskupowie / Andrzej Sząmotulski Poznanski / Gąrdziną Kąlisti Woiewodo- wie / Łukasz z Gorki Poznanski / Pąmpowski Mąlborski / Stąrostowie przyś- chali / z strony ząs Mistrzą Pruskiego / y od Frideriką Saskiego Kiązeczą / y od Zakonu Krzyżákiego Jop Biskup Pomezanski / y inşy Zakonni Contorowie

Condicie ob
Krzysztofu po-
dane.

Popeł Papiesti.

Obrat Papi-
stowi o wojnę
Turecką.

Carz Prekopski
Zawolskich y
Natalskich
zwoiował.

Góra solna w
Wieliczki za-
palona.

Kosielecki w
Berman ogień
wgaśli.

byli. A ci się wspominali po wtore / aby Pruska Ziemia wszytką / y Pomorska Za-
konowi Krzyżackiemu była przywrocona / też aby od przysięgi y hołdu Polskie-
go wolni byli / Trzecia aby wypraw wojennych z Polaki nie podejmowali /
Czwarta aby Polacy do Zakonu nie byli przyjmowani / a po długich traktatach
na te czwarte condicie Polacy śnádnie przyzwolili / inſe trzy ich condicie iáko
się niegodne być zdáły / tak też od Senatu Polskiego gruntownie odrzucone by-
ły / na ostáték domagáli się aby y nowy ich Mistrz zaraz według powinności
przysięgi hołdu uczynił. Tak náswárzywſy się á nie nie sprawiwszy Poſtowie
Cesarſcy / Rzeczy y Pruscy odiecháli precz. Zu tey spráwie był też poſtan od Pa-
pieża Legat Achilles de Graſſy / ale iż dla dálekoſci drogi omieſtkał / iednak do Brá-
kowa przyiechawſy przed Sigmuntem Krolém y Senatem inſe poſełſtvo sprá-
wował / namawiając Krola wſilnie aby wojnę z Władisławem Brátem Kro-
lém Węgierſkim / przeciw Turkom podniósł / Wo ſię do Włoch z Armata wojna-
wten czas Doriazet gotował / w ktorey też spráwie przedtem był od Papieża Ja-
kobus Piſo przyſłany. Ale gdy Krol wyrozumiał iż tá wypráwa iáko niepotrze-
bna / tak niepożyteczna ſię być zdáła / ponieważ y ſam Cesarz Turcki przysięga
przymierza ſpolnego przedtem iuſz był dobrowolnie przyſtał / Byłoby to prze-
ciw práwu wſech narodow / gdyby Polacy kęſkolwiek Pogánſtſtſmu Pánu wiáa
re zlamác mieli / nádo to niemnieyſzaby ſtád niebezpieczność wroſtá / Turcki miecz
od cudzey wojny ná ſię obrocić / á poſtronna ſkoda ſwoiey nie wlecznyſy ſię ſia-
pować / pewnieby Cesarz y Papież z Kiazacy Włoſtſmi wydawſy Polaki ná-
máſne iátki nie wczas ná ráturnek przybyli / iáko to y Władisławowi Jagiello-
wicu w Wárnę z jákoſcia wszytkiey Rzeczy poſpolitey zabitemu wyrzadzili by-
li Roku 1444. ktorego takſze Papież namowámi łagodnymi y rozgrzeſzeniem od
przysięgi do nieſzczęſliwej wojny przywiódł. Przeto Krol y Senat Koronny
Turckiemu Cesarzowi przymierze zachować / ponieważ go ſam proſił umyſlił /
Wſákſze kiedy Papież y Cesarz / y inſy Pánowie Chryſćcianſcy według znowy
ná granicy Turckiey beda z woystkami / tedy też Krol z Polaki y z Litwą do nich
może przybyć.

Tegoż też czáſu Carz Prekopski pámietając oná ſwoje piwſſá porážke od
Tahayſkich Tatarow / zebrał ſię z wielkim woystkiem / y ciagnał w tory raz prze-
ciw Carzowi Tahayſkiemu / ktorego ná głowę porážil / y wszytki Tahayſkie / y
Zawolskie Gordy zá Wolga rzeká y Ráma leżace tak ſplundrował / poburzył /
ſpuſtoſzył / y ludu Tahayſkiego w polon tak wiele wygnał / iż drudzy Tahay-
czycy y Zawoleczy nie máiąc z kim w wypuſtoſzonych ſwoich Gordách zoſtać /
ci zá jonámi / ci zá Synámi / ci zá Oycámi / y Brácia dobrowolnie ſli do Pre-
kopſkiey Gordy zá woystkiem nieprzyiacielſkim / á gdy wszyſcy oni Połonoicy w
Tauryce álbo Prekopie oſiedli / iuſz ſię ſnádnie rozmnożył / rozſyrzył / y zmocnił
lá Gordá Prekopſká / tak iż wszytkim przyległym narodom ſtraſnymi Tataro-
wie Prekopſcy być poczel.

Tegoż czáſſu w Wieliczki w Gorze solney / ieden lozr ſtaplowánie zbráda /
podrzucił ogień / zápalil / z ktorego dymu w podziemney iáſtſini / iáko w pie-
kle wiele ſię ludzi záduſiło / á drudzy chcąc wyleſć ſyie połamáli / Andrzej Koſ-
cielecki ná ten czáſ Dupnikiem bedac / gdy ſię w iáſtſinie gorna zaden z gminu
wpuſcić nieſmiał / on ſam z Sewerinem Bermanem Brátkowſkim Bormiſtrzem /
ktory iuſz miał lat 90. w Górze ſię wpuſcił / y ci dwá podawſzy żywoty ſwoie w
wielká niebezpieczność iáko drudzy Kurciuſowie Rzymſcy / on ogień bádzo
ſzkodliwy przewážná pracá wgaſili.

Potym 7. dnia Wouembrá od Bochdaná Woiewody Wołofkie poſeł przy-
ſáchał do Brátkowá / proſiac Krolá Sigmuntá o pomoc przeciw Tatarom Pre-
kopſkim /

Popstkim / prosił też aby Posła Wołoskiego do Wasilę Wielkiego Kiezbę Mo- Posel Wołoski.
 niewskiego przez państwa Litewskie przepuścić / czego Krol zaraz dozwolił / y Posel Turecki.
 Posła odprawił. A gdy ledwo Posła Wołoskiego odprawiono / wnet Turecki
 Posel Imbraim przyjechał dla przymierza rocznego / które Krol Sigmunt przed
 tymże Posłem przysięga potwierdził / Bowiem Biskup Cesarz Turecki pierwszy
 też w Constantinopolu toż przysięgał przed Skarzewskim Posłem Krolewskim.

Wtargnieniu Tatarow do

Litwy / y do Wołoch / etc. O pierwszym

Matżeństwie Krola Sigmunta.

Rozdział VI.

Sprawy Litewskiego wielkiego Księstwa spokojnie
 trwały przez ten Rok cały / ale Tatarowie Pretopscy z Ca-
 rzykiem Bitikieriem / czas wpatrzywszy wtargnęli w Ru-
 skie strony / a widząc iż odporu niemieli / burzyli Księstwo Li-
 tewskie aż do Wilna / y za Wilno dwanaście mil w stronę
 rospuścili zagony / gdzie nabrawszy ludu y dobytku wielką
 moc / ušli w całości do Zorody z łupami / bez wszelkiego odporu.

*Tatarowie bu-
 rzyli aż do
 Wilna.*

Tym szesliwym powodzeniem będąc śmielszy do Wołoskiej Ziemi wtar-
 gnęli z tymże Bitikieriem Carzykiem / która wierz y wzdłuż splundrowawszy /
 przez siedm dziesiąt tysięcy ludzi y bydła w polon iako była stawa wzięli / a gdy
 już chcieli Dniestr przebywać wracając się do Przekopu / bo się boieli Wołoskiego
 woyska po sobie gonącego / tam Carzyk Bitikier z kilkiem tysięcy Tatarow / y
 więźniow wielkoscia potoneli w Dniestrze / gdy ich ścigających się prumy znieść
 nie mogli / a w tym czasie Kopacz Woiewody Wołoskiego Hetman zebrawszy
 iako na pretce mogł / nie wiele Rycerstwa / dogonił Tatarow y przewoził / z któ-
 rymi bitwę więcej wporne niżli bacznie stoczył / bo od nieprzyjaciół ogarniony /
 gdy się mężnie bronił / zabity poległ. Wołochow więcej niż siedm set na placu
 zostało / a przez trzy sta ich wzięcia zdrowie zachowali / wskąże więźniow y po-
 lonu wten czas wiele odbili. Tak Tatarowie wielką porażkę od potopu w
 wodzie niż od Nieprzyjaciół podiawszy / do Zorody się wrócili.

*Tatarowie w
 Dniestrze po-
 toneli.*

Tegoż Roku 1511. Papież Julius wtory Jubileus albo miłosierdnego Lata
 Odpusty z listami pargaminowymi z bulami dla budowania Kościoła S. Pio-
 tra w Rzymie / do Polski posłał / a przy tym strzynie żelazną na pieniądze / także
 też do Niemiec / y do innych krajów rozstał był ty strzynie / a przy nich Kupcow
 z Augspurku Fogarow przysłał. Tych Odpustow Polski Senat y Rycerstwo
 niechcieli przyjąć / y długi spor około onych Jubileusow był / aż to przewiedli / iż
 dwie części pieniądzy wybranych za ty Odpusty wzięli Polacy na obronę przeciw
 Poganom / y opatrzenie Ukrainy / A Fogarowie Kupcy Papiescy trzecią część o-
 ney Summy w strzynie żelazną wzięli na Papieża. W Niemczech zaś a zwłaszcza
 w Sakskim Księstwie / y Langrabstwie Heskim / acz przymowano ony Jubileus /
 y kupowano drogo / zwłaszcza lud prosty / bo ię rozwieszawali Wołosy po Emin-
 tarzách iakoby iakie towary / wskąże gdy Martinus Luter Doctor w Teologii /
 Mnich Dominika S. w Witembergu / niewiem iakim Duchem pobudzony prze-

*Fogarowie albo
 Fogarowie za-
 miali sławną
 Kupcow z Aug-
 spurku.*

*Martin Lu-
 ther począł ro-
 ciw tym*

D tym heroto
ojciec Eleida
na / Joulusac.

cię tym Odpustom / nazywając ie Syderstwy / poczał kazać / a potym piśać / tedy
ony strzynie żelazne Kiazetę / zwłascą Săstie zabamowały / w ktorych bardzo
wielka summa pieniędzy była zebrana / a Lucher od tych czassow z Secta swoia
poczał pluzyć.

Kiaze Stuchie
Tatarow 8000
poraził.

Tegoż Roku 1511. Jurgi Kiazę Sluckie Siemionowie / kcz młodego wie-
ku ale serca prawnie meściego bedac / Tatarow ktoryz okolo Kijowa wiele woło-
ści byli zwoiowali / poraził na głowe y rozgromił / tak iż ich na placu osm tysięcy
poległo / na Rurku wrociscu za Kijowem mil 20. ktorych fortelem nocnym po-
żył / z Andrzejem Niemirowicem Woieroda Kijowskiem / a Murzowie trzy
starszy ledwo uciekli / Aria Sieniag / Adziga / Toksor / etc. w polach potym za
nimi goniac porazili ich strazy siedm set.

Moneta fałsz
wa na Piorun.
na.

Tegoż Roku Miesiac Lutege Siem Koronny w Piotrkowie był złożon /
na ktorym Krol z Senatory pobor z Rycerskich y Duchownych dochodow po-
stanowil / dla podpory skarbu pospolitego / tamże uchwalono aby monety wie-
cey nie kowano / bo iż sie iey było wiele a nie warowney w ten czas namnożyło /
tedy czerwone złote wzdrożały były / a w fałszowaniu tey Monety był obwinien
nijski Piorun Senator y Podskarbi Koronny / ktorego gdy go było o to obwi-
niono / y na Siem pozwano / nie stanał / przeto był wyrzucan z ziemie / a zia-
chawszy do Ratusz mieszkal w Wiedniu / tamże zmarł / ciało iego do Sanicza
przymieszono / gdzie jest pochowan / od tego Pioruna ieszcze owo stare pulgroff
Polskie Piorunkami zowia.

Piorunki.

Na tenże Siem do Piotrkowa Anna Kieźna Mazowiecka z dwiema Syna-
mi / Stanisławem y Janusem przyiechala / gdzie za dozwoleniem Krolewskim y
Senatu / Wizeniska ziemie Mazowsku przylegla od Jana Łaskiego Arcybiskupa
pą Gnieznińskiego / ktory był Opiekunem nijskiego Głucki krewnego swego / we
dwunastcie tysięcy złotych wykupila.

W tenże czas gdy Krol Sigmunt w Piotrkowie mieszkal / Władisław z
Ludwikiem Synem Węgierscy y Czescy Krolowie / do Słaskiego Władysława
29. dnia Stycznia przyiechali / tam był spor wielki między Węgierskim y Cze-
skim Pany / przy ktorymby Krolestwo Słaskie Kieństwo / y Władisław miał 30
stać / y ktoremu Krolowi postuśenstwo mieli przysięgać / y powinność hołdu za-
chorwać / iesli Czeskiemu / iesli Węgierskiemu / gdyż przedym zdarona Słasko
Polskiemu Krolestwu należało / ale to naszy niedbale przespali. W ten czas też
Władisław pewnieby go był Sigmuntowi nie brouł / gdyby prawem blisko-
ści dochodził Słaski / ale uchodząc tego aby y sam y Sigmunt trudności nie po-
tym z Synem Ludwikiem / ktory ius Krolew Czeskim był koronowan / niemiał /
puscił to imo sie. A nie postanowiwszy nic / wyszedł z Władysława z Synem
15. dnia Marca.

Przespali
Słaski.

Tegoż czassu Władysławianie otrzymali Privilley od Władysława Krola /
y od Ludwika Syna iego / iż postanowili kupiectich wszytkich rzeczy sklad w
Władysławiu / tak Niemcom iako Polakom / y publikowali ty listy / aby żaden
Kupiec z Polski / y z Niemiec Władysławia nie siał mijać z kupiami / iedno ich
tam przedawać y tam kupować. Przeto Sigmunt Krol Polski z Pany Rądną-
mi / widzac iż ta wielka a niezmierna škoda / y zelżywość wrośaby Polakom / za-
kazał aby żadnych towarów z Polski do Władysławia nie wojono / ale przez Cze-
ską ziemie wszyscy Kupcy Polscy dobrowolnie do Niemiec na handle iedzili.
Co widzac Władysławianie stawali sie o to / iakoby y inszym te droga zamknąć / ale
nie mogli / bo Pánowie Czescy Polakom dla swego pożytku więcej życzyli / czynili
zas niezmiernie nakłady Władysławianie aby tego obronili / a swoje privilecia o-
trzymali / dawając podarki ius Cesarzowi / ius Węgierskiemu y Czeskiemu Krolu
wi Władisławiu.

Epoc Polakom
z Władysławia
no o Klad Ku-
piecki.

ni Władysławowi (ktory też był w tym zabaczył miłości oyczyzny swojej Ko-
rony Polskiej) y Książcom Niemieckim/ktorzy przekupieni acz wsiłowali/ ale nie
wstydali/bo Polacy na škodę ich przewiedli/tak iż to zamknięcie ziemie trwając
przez cztery lata sprzykrzyło się Władysławianom/bo dłużej przez towarów Pol-
skich wyterwać nie mogli/ z nienagrodzoną škodą y wypadkiem swoim/ tak ich
Krol Polski Sigmunt w ten czas siedząc w domu prawie był zwolował/ bo
ten skład w niwecz był potym obrocon na zieżdzie onym Przesposkim z Ce-
sarzem Krolow/ Polskiego/ Węgierskiego/ y Czeskiego/ iako o tym będzie
miej.

Z ziemie Pola-
schen Towar-
zamknięcie
przez 4. lata.
Tatary mogli
Gdańszczanom
y innym wez-
nie.

Potym z Piotrkowskiego Seymu Krol odiachał do Krakowa/ stamtąd
żas 2. dnia Maja ruszył się do Brześcia Litewskiego/ gdzie na prośbę Panow
Koronnych y Litewskich/ ona Ślache Rusa y Litewska/ zwłaszcza Gastol-
tow/ktorzy dla towarzysztwa/ y porozumienia z Gliniskim Michalem byli poi-
miani/ z więzienia wyzwolił/ y ku pierwszej łasce ich przyiał.

Gastoltowie y
inni Ślache
Rusa y Litew-
ska z więzienia
wypuszczeni.

Przyiechali potym od Czarza Prekopskiego Mendlikieria Postowie/ przez
ktore Syna swojego także Wnuka ślubował dać w zakładzie Sigmuntowi Kro-
lowi według postanowienia/ Też na każdy Rok przeciw nieprzyjaciolom jego
Polskim y Litewskim trzydzieści tysięcy Tatarow sąwoży miał stawić/ A Krol
Sigmunt Prekopskiemu Czarzowi na każdy rok piętnaście tysięcy złotych czer-
wonych żołdu miał dawać/ ktorey summy polowice z Polskiego/ a polowice
z Litewskiego skarbu miano płacić. Ale potym Mendlikiercy wziawszy Jur-
giele/ złamał wiare/ y Syna ani Wnuka w zakładzie nie posłał/ y owsem do
Włoskiego państwa hołdownego Krolowi Polskiemu/ z wielkim woyskiem
wtargniał/ gdzie wielką škodę uczynił/ potym do Moskwy ciagnał/ stąd wiel-
ki polon ludzi y dobytku wygnał/ A Krol Sigmunt postanowiwszy Litewskie
sprawy w Brześciu/ do Polski się wrocil/ a wiachał do Krakowa 30. dnia Paź-
dziernika.

Na 30000.
Tatarow
15000. złotych
czwornych żoł-
du.

Tegoż czasu Lubeżanie (ktore Miasto Lubek jest sławne y mocne nad
Baltyckim Morzem/ od przodków naszych Polaków zbudowane/ y Bukow-
czem według Kronik Niemieckich nazwane/ a przed 700. lat od Karolusa wiel-
kiego Cesarza podbite) ci skarbow postętkiem y Miasta obrona/ tudzież sposob-
nością portu iako y nasy Gdańszanie w pycha podniesieni/ z Krolew Duniskim
na ten czas walczyli/ y wielkimi a częstymi porażkami nad nim zwycięstwo o-
trzymawali/ aż na ostatek Morza woyna z nim wiedli. Trąsło się też iż Holan-
drowie w ten czas do Gdańska na S. Dominik według zwyczaju portem Krola
Duniskiego/ czego im Lubeżanie chcieli zabronić/ przyiachali/ a nabrawszy kupi
Polskich w Okręty/ Miedzi/ Mosiadzu/ Ołowu/ Wąnczosow/ Zboża etc. naza-
d chcieli jęglować/ ale iż wiatru pogodnego niemieli/ przeto y Krola Polskie-
go Miasteczka na kotwicach staneli/ wiatru y pomocy Krola Duniskiego czeka-
iac/ a w tym dwadzieścia y pięć Okretow Lubeżanow strzelba y Freybitero-
dobrze k temu osadzonych/ za wiatrem pogodnym rano przypadli na Holan-
drow/ a bez wieści na bezpiecznych wderzwszy śnądnie ich rozgromili/ czterdzieś-
ci Okretow Holanderskich wcielających spalili/ y potopili/ a sześćdziesiąt y ośm
Okretow całych poimali/ ktore z kupiami do Lubka triumfuiac przyprowa-
dzili/ inszy podniowşy żagle ku Gdańskowi/ drudzy na Morze głębokie poucie-
kali/ nawicey kupi Sołarom Kupcom Augspurskim w ten czas pobrali/ zwla-
szcza Miedzi y Mosiadzu/ ktore byli przedtem z Polski do Gdańska Wiska przy-
prowadzili. Krol Sigmunt starzył się na Lubeżany Cesarzowi Marimiliano-
wi/ y pisał do Lubeżan/ ale ledwo trzecią część y to Mosiadzu/ a Miedzi Kup-
com/ zwłaszcza Sołarom wrocili.

Lubeżanie Ho-
landrow na
Morzu rozbił.

uwacielea Strińkowski

Tegoż cząssu Tatarowie Prekopscy / acz Ruskich ziem dla przymierzaw
Brzesciu Litewskim postanowionego / nie najeżdżali / wśakże zebrawszy woysła
wiecey niż trzydzieści tysięcy iezdnych do Wołoch wtargnęli / przeciw którym
Bochdan Woiewoda z woyskiem Wołoskim ciagnał. Polakom mu też na pomoc
cztery tysiące z Hermanami Staniławem Landskoroniskim / y Tworowski
przybyło / temu Węgrom wiecey niż osm set / Bulgárov także Serbow / y Tur
kich porządnie / mieli wszyscy Chrześcianie pewna nadzieie zwycięstwa. Ale w
ten czas Tatarscy Tatarowie / wysłali Prekopscy do Wołoch wyciągnęli / zaraz
wtargnęli do Prekopskiej Zorody / która wśierz y rozdłuż sroga zwoiowali / Ciego
gdy sie dowiedział Carz Prekopski / wnet sie z Wołoch broń swoiey Zorody wró
cił / ale niż przyciągnął / tedy Tatarscy nabrawszy sie za Wolge ubiegli z wielki
mi łupami. A tak Wołoska ziemia w ten czas od wielkiej porażki za własną
szkodą Poganiśką wyzwolona była.

Tatarowie Na
hanso Prekop
ska Horde zwo
iowali.

Tegoż cząssu w Tureckich państwach wielkie zamieszanie było / bowiem
Salembe albo Selim Syn Cesarza Bajzeta / stojąc na zdrowie własnemu
Oycowi / y chcąc pod nim Cesarstwo Tureckie opánować / Kąsa Miasto zacne
portowe nad czarnym Morzem w Prekopie leżące (które był Machomet Dziad
iego przedtym Genuensom wziął) pod Oycem ubieżył / y opánował / Białogro
du też y Kiliey Miast portowych w Wołoszech dobył / a swoimi Janeczary Por
ty Morza Czarnego ofszadziwszy / buntował sie z Prekopskim Carzem na Oyc
Bajzeta / który wten czas starością zemdlony miał y tak dosyć biedy / od So
phiego Krola Perskiego / tak iż woysła wielkie od Persow pobite strąciwszy z
Constantinopolu do Andrinopolu ku Polsce pięć dni iędzy leżacego Miasta
wiałchał / a iż Andrinopole nie jest tak obronne iakom sam widział / bo mury roz
walone a rozwołko sie na trzy mile po gorach. Przeto Selim widząc pogodę /
zebrawszy woysko z Tatar Prekopskich / z Serbow / Bulgárov / y niektorey sobie
żyłzliwey strony Turkow / ciagnał przeciw Oycowi Bajzetowi do Andrinopo
lu. Co wskazywawszy biedny Ociec Bajzet / wyciągnął przeciw zlemu Synowi z
woyskiem / a stoczywszy bitwę sroga porażkę / tak iż ledwo Selim z Carzą Pre
kopskiego Synem uciekł / na ktorey porażki miejscu dzień iędzy od Andrinopo
la myślny nocowali / y widziałem sam iakone bitwy znaki / ktoremi Bulgárovie
wskazowali / Roku 1575.

Kostert w
Tureck.

Selim Syn na
Dyca Bajzeta.

Andrinopole
nad Strimor
nem Rzeką.

Bajzet Selima
Syna porażił.

Wśakże rychło potym Roku 1576. Bajzet Cesarz zesły w starości wpo
rowi Syna swego (gdy sie do niego wszyscy Janeczarrowie przetrnęli) wstąpił / y
spuścił mu Cesarstwo Tureckie za żywota / a sam Samazja Miasto y kraj w
Syrii sobie ku wychowaniu obral / gdzie potym wtorego dnia po przyjeździe
umarł. Po jego śmierci drugi Syn Achmat Soltan / z wielkim woyskiem / ma
jąc Persow na pomoc / przeciw Bratu Selimowi przyciągnął / a gdy z obudwu
stron bitwę o Scolica Cesarstwa szczęścia patrząc zwiedli / porażon Achmat z Per
sami / ktorego poimanego zaraz Brat Selim kazał ściąć siekiera / a tak po srogim
krwie rozlaniu zupełne Cesarstwo Tureckie zbywszy Oycę y Brata opánował.
Syn zaś Achmatu zabitego do Perskiego Krola uciekł / ktoru on dał Corke
swoie w małżeństwo / a ten potym dochodząc dziedzictwa / y mścąc sie śmierci
oycowskiej / częstokroć Selima porażał / y niewymowne mu szkody woyna po
czynił.

Amassa kraina
w Sirii / do
ktorey sążdy
Cesarz Turecki
starze Syna na
wychowanie
odsła.

Laskowski Po
iat poturczony
Poset.

Selim po tym zwycięstwie / przysłał Posła swiego do Sigmunta Krola
Polaka poturzonego Laskowskiego z Mościsk Miasteczka Woytowic / Ten
Tureckim ięzykiem przez tłumacza tymi słowy krotkimi poselstwo odprawił
mowiąc: Salembe Turecki nowy Cesarz / pokoy ten z toba Sigmuncie Krolu /
ktory

ktory Dziad y Ociesiego zachowywali / chce trzymać. A Krol Sigmunt także sie osiadał Curskiemu Cesarzowi / posła odprawił Roku 1512. Miesiąca Lipca.

Tegoż Roku Krol Sigmunt namowiony będąc od Brata Władysława Krola Węgierskiego / y od Księżny Jadwigi / z Treczyną Wdowę po Woiewodzie Siedmigródzkim Stephanie zostawionej / Córke iey Barbarę żmowił w małżeński stan / po ktora Roku 1512. Jan Lubrański Biskup Poznański / Chrystoff Szydłowiecki / Kastellan Siedmiński / Łukasz z Gorki wielki Polski Starosta wyprawił. A ci w świetnych y okazałych pocztach wyjechałszy z Krakowa przez Śląsko y Morawę do Treczyną przyjechali / tam wziąwszy z sobą nową Oblubienicę Krolowi Sigmuntowi / wrócili sie do Polski / ktora też Edwiga Matka y Brat Janusz Woiewoda Siedmigródzki / potym Krol Węgierski (za ktorym zaś ony Isabella Sigmuntowa była) y Książniczka Wuy Książ Czeski w osmi set koni prowadził / a gdy przyjechali do Morawice blisko Krakowa piątego dnia Lutego / tam nocowali / Następnego w piątkowy dzień rano Krol Sigmunt dosię ozdobnymi pocztami wyjechał przeciw iey. A wtym też Książ Bergieniski Jerzy / na to wesele prosił / w siedmiu set koni świetnych zbrojami przyjechał / ktorego Krol skoro uściwie przywitał / żartym Księżną Barbarą nową oblubienicę z matką na wozie ozdobnie zgotowaną przyjechała / a gdy z wozu na ziemię wystąpiła po suknie ku Krolowi była prowadzona / przywitał ją naprzód Jan Łaski Arcybiskup Gnieźnieński od Krola y od Senatu / potym ją pozdrawiał Łaciński Orator Jan Scaphileus Legat Papięski etc. Potym Krol Sigmunt wziąwszy ją do siebie na śanie iachali na Zamek Krakowski / a w niedziele ostatnią Zapustow była oddana Krolowi w małżeństwo / y koronowana przez Jana Łaskiego Arcybiskupa Gnieźnieńskiego / przy ktorych Ceremoniach był Bernharo Wilezek Arcybiskup Lwowski / y wszyscy Biskupowie Polscy y Pruscy / Opátowie także y Panowie Koronni z Litewskimi / Do Władysława Węgierskiego / y Ludwika Czeskiego / Krolow / y od Książat Śląskich / y Mistrza Pruskiego Postowie / Także Jerzy Brzeski / Bartłomiej Śląski Książca / Jan Turzo Biskup Wrocławski / Scaphileus Legat Papięski / Mązowiecka y Kaciborska Księżny / Wdowy / y postowie od Biskupow Węgierskich / y Czeskich / y od Śląskiego Książca Jerzego / y Mągrabie Brandenturskiego Fryderika / y Wołoskiego y Siedmigródzkiego Woiewodow / y inszych Litewskich / Ruskich Książat / y paniat bardzo wiele / a odprawiały zwykłe Ceremonie / y obiad hojności Krolowskiej / iak ten czas potrzebował przygotowania / długo każdego dnia tańce y krotowile rozmaite / gonitwy / hermowania / y insze Rycerskie igrzyska były sprawowane. W gonitwie z drzewy między inszymi mieli przedniysie mieysca y danę dzielność.

ci Jan Tarto / y Jaroński Polacy / y Rechemberger Slezak Dworzánin Krolowski.

Jan Tarto / Jaroński / Polacy / Jan Rechemberger Slezak Dworzánin Krolowski.

O porażeniu 25000. Tatarów

Prekopskich pod Wisniowcem / Roku 1512. przez Polaki y Litwy.

Rozdział VII.

Mendlikier
Carz.

GDy Krol Sigmunt w Krakowie byl z Krolowa nowa/
Wnet przyšla wieść / Prekopski iz Carz ciagnie głowę/
Mendlikier w Ruskie strony z woyski ogromnymi/
Slyszac iz Krol byl wesol z Pány Koronnymi.

Pater patrie.

Lecz Krol czynny y Ociec oyczyny swej prawy/
Chcac odbic od swych włości miecz Poganski krwawy/
Posłał dwor swoy co rychley na pomoc żołnierzom/
Ktorzy przed tym tam byli po Podolskim leżom.

Kniaź Constan-
ti Ostroński Het-
man Litewski.

Slachta też y Rycerstwo Ruskie z powinności/
Jachali wszyscy przeciw Tatarskiej srogosci/
Kniaź Constanti zaś Hetman ciagnął z drugiey strony
z Litwy y z Wołyńcami dla spolney obrony.

25000. Tatarów.

Tatarow dwadzieścia piec tysiecy / y wiecey
Wliczbie bylo / ktorzy tak srogosci zwierzecey
Uzywając / Ruski kraj z gruntu zburzyć chcieli/
Bo Mendlikiera Carza tuż przy sobie mieli.

Stanisław
Landkoronski
Hetman polny.

A gdy już aż pod Bielke puścili zagony/
Wnet Landkoronski polny Hetman doświadczony/
Z służebnymi żołnierzmi siedm set ich poraził/
Czym naszym serca dodał a Poganom skaził.

Iż żadnego żywego z nich nie zostawili/
A plon y więziow wszytkich w całe wybawili/
Za czym zwycięstwo pewne sobie winbowali/
Y ochotniey w gromads wszyscy sie zbierali.

Litwy 3000.
ochotney.

Polskie y Ruskie woysko też sie już sciagało/
A pod Wisniowcem w polu obozem leżało/
Kniaź też Constanti Hetman trzy tysiące Litwy/
Przywiódł Meżow ochotnych y pragnących bitwy.

Kniaź Constan-
ti od wszytkich
za Hermana
obran.

Przy nim Kniaź Wisniowiecki Michał był z Synami/
Y Kniaź Andrzej Zbaraski / z ktorych Hetmanami
Każdy mogl być : lecz Knaże on Constanti swiety/
Był od wszytkich za Sprawce zwierzchnego przyiety.

Landkor-

Landskoronski Stanisław Rycerz sławny w meśtwie/
 Bedac śmielszym po świeżym z Tatarów zwycięstwie/
 Z polkiem swoich żołnierzów woyska ich spiegował/
 A iak ich wiele w liczbie pilnie wpatrował.
 Książ też Constanti z Pány Koronnymi rądził/
 Jakby przeciw Tatarom wphy swe rozsądził/
 Fortele przeciw mocy zwykłe wynaydował/
 Bo iuż z Pogány sto kroc przed tym sie kosztował.
 Wykładał ich postępi y sposób potkania/
 Wważał też y słuchał inſzych pilnie zdania/
 Jak mądry Hetman wſytko rozumem sprawniąc/
 Jak w sprawie stać iak gonic iak bić wkażując.
 W tym Landskoronski przyiechał z strazy w oboz w nocy/
 Dając znać o Pogąnskim woysku y ich mocy/
 Iz w ten czas iuż leżeli na koſu ſpokojnie/
 A tak beſpiecznych mozem bić zaraz przyſtoynie.
 Tę nowinę wnet wſyſcy tak ſie pocieſyli/
 A ſercá na Pogány chciwie zaiuſyli.
 Ci dla Oyczyzny umrzeć ci zwycięſtwa ſmieje/
 Winſując ſobie każdy chciał wprzod ſtać na czele.
 Tak Książ Constanti widząc w nich taką chęć bitwy/
 Do Polaków przyłączył woysko ſwoie z Litwy/
 Ledwo wſytkich ſeść tyſiąc z Wołyńcami było/
 Lecz każdemu z dzieſiatkiem Pogan bić ſie miło.
 Ruſyli ſie z Wiſniowcá ku Tatarom droga/
 Tam w ciągnięciu niezgodá wnet zátresła trwoga/
 Hetmanowie ſwar wſzczeli o pierwsze potkanie/
 Polacy wprzod Litwá wprzod chcieli ſkoczyć na nie.
 Książ Constanti Oſtroſki przod przywlaſzczał ſobie/
 Mówiąc iż o ich ſytku wiedział y ſposobie/
 Iz na tym wiek ſwoy ſtrawił/znal ich wſytki ſprawy/
 Świádom ich rády wſytkiey y w koſu zaſtawy/
 Przeto (mówił) mnie z Litwá iż to wprzod przyſtoi/
 Bo kto czego koſtował iuż ſie nie tak boi/
 A gdyby ſie Polacy wprzod mieli potykać/
 Nie ſwiádomi ich ſytków pewnieby nam mykać.
 Bo ſkoroby ſie naprzod có zle popiſało/
 Juſzby ſie y oſátek woyska zámieſzało/
 Tak Książ Constanti mądrze rądził/ lecz Polacy
 Mówili iż też y nas ſz. dobrzy Junacy/

Historia mę-
 dra Książa
 Constantina

Ochota nąſichy.

Cromerus in ora-
 tione funebre:
 Cum nostri sex
 milium equitum
 numerum non ex-
 cederent.
 Iodocus autem
 Decius fol. 81. L. 1.
 suorum autem
 copia Polonis ad
 iuncta vix sex
 millia equitum
 fuisse perhibentur

Madra rada
 Constantego.

O tej niezgodzie
dnie a swarze
naszych czystej
też Deciusa.

Odpowiedź
Książki Con-
stantina.

Syn nasich.

Żeate/ wbiore/
kon/n mowa
Książki Con-
stantina.

Co y w Niemcach/ we Włoszech w Franciey bywali/
A w Hermierstich sie Błokach znacznie probowali/
Constanti przeciw temu mądrze odpowiedział/
Insy Szpad/ insy Saydak/ chocia w domu siedział/
Insa we Włoszech insa w Niemcach w wojnie spraw./
Inaksy nieprzyiaciel inaksa zabawa/
Wiec inaczey z Tatarzy postepować trzeba/
Liz z Włochy/ tylko ieden Bog niech bedzie z Nieba.
A gdy to Książ Constanti rozwoził Heroko/
Wnet wieść przyszła iż Tatar widziano na oku/
Tus ciagnacych wnet naszy porzucimszy spory/
Bo drugi co chcial wprzod bić szał sie z trwogi chory/
Zszykowali sie pretko y staneli w sprawie/
A Książ Constanti naprzod iak Hector w postawie/
Z Bukawą iedzac wshytlich pocieszał wesolo/
A na prawy bok Litwa zszykowal na czolo.
Mikolay Kamieniecki Woiewoda zatym/
Kraakowski iak Annibal w Sturmaku czubatym/
Iedzac Polskie na lewy Rog woysta zszykowal/
Szredni zaś vph celnieyszym ludem obwarowal.
W ktorym Slacheckie poczty y paniece staly/
A we wshytlich do bitwy serca aż stakaly/
Przed szrednim vphem Koty zaś żołnierzkie byly/
Każdy mestwo okazać chcial wrodzoney sily.
Tak stali gotowi sie potkac w sprawnym syku/
Sluchajac Tatarskiego z kazdych stron okrzyku/
A Książ Constanti Litwa z Wołynicy na strone
Odwiode/ chcąc sam za wshytlich wziac na sie obrone.
Daleko od Polskiego woysta stanal czolem/
Chcąc na Tatarzy przypasc przez pagorki dolem/
Iak Hercules Bukawą ku gorze cistajac/
Każdego Bratem zowie sercā im dodajac/
Kon pod nim hasa bystry/ wrony/ bialonogi/
Podkowa ziemie kopa ochotny do trwogi/
Sam w Bechterze/ Sturmakiem obwarowal glowe/
A czyniac chec do bitwy tak uczynil mowe:
O towarzysze moi towarzysze mili/
Jusz nam potrzeba nagla przypadla w tej chwili/
Kaze mi glossem przerwac milczenie przed wami/
Byście wshyscy wiedzieli co sie dzieie z nami.

Ach ach

Niech do
celestwa /
Kien Polskim
wiersem praw
dliwe wyrażo
na.

Ach'ach iak podeptana / y iak vdreczona /
 Endza noga y saba iak iest potloczona /
 Tym czasem Ziemia nasza / ktora nam byc miata /
 Pewna nadzieja zysku / teraz ius zniszczala.
 Jus spustoszona lezy / zysk wespół z nadzieja
 Zniszczony / a z tego sie zli Pogancy smieja /
 Widzicie iak sie nedzni Oracze błaznia /
 Wygnani domy swoje spustoszone maja.
 Widzicie iako drugich cma wioda w powrozach /
 A Panie / Panny wioza na ich własnych wozach /
 Ku hanbie / a meżow ich tuż w lánicuchach pedza /
 Alz mu plącz nie da mowić przed tą sroga nedza.
 Bo widze iako Bracia naszy narzekaja /
 Związani Niebo plączem gorzkim przenikaja /
 W samych nas te nadzieie tylko pokładaja /
 Z zonami y z dziećmi w niewoli wzdychaja.
 Ze ięscze ich żywoty beda obromione /
 Ale domy także pola ius są potloczone /
 Widzicie nieprzyiaciel iak sie w polu błyszczy /
 Role / zboża / posady wšytko społem niszczy.
 Jus Miasta y folwarki ktore nasze byly /
 Zburzone w pastwiska sie konskie obrociły /
 Ktoś to bedzie mogł znosić / kto bedzie takiego /
 Cierpiąc to / serca także / wmysłu podlego.
 Przyśedł nam żalobliwy czas / widzimy ktorego /
 Wład soba Tatarzyną Pohaniec srogięgo /
 Przeto potrzeba przypiąć teraz nasie zbroie /
 A sniace saba porwać w meżne rece swoje.
 W czym iesli przez nas iakie omieśkanie bedzie /
 Siadła rzecz nasza ius nas Pohaniec osiedzie /
 Lecz sie dlugo niebawiazc broń do reku bierzcie /
 A co rychley na ratunek Braciey sie swey spiescie.
 Gdy to mowil vslyszą okrzyk / Potym ali
 Tatarow kilko wphow od kosa sie wali /
 Krzyk / huk / Hala / Hala brzmi / z trab / z bebnow grzmot strasz /
 A switanie rozganiał zorza Titaniasny /
 Na Kniazia Constantina zwykłym tańcem owym
 Vderzyli / a on też wnet z woyskiem gotowym /
 Stalł sie z nimi ochotnie strzaly iak grad leca /
 A Kniaz Constanti mając o swych pilna piecza /

XX

Krzyczy

Portanie i Ta
tary.

Smiałość Con
stantego.

Krzyczy nusi teraz Bracia chesia jednakowa/

Czynicie / ia was zastawie naprzod swoia glowa/

Tak sie na vmor sieka az sie pomieskali/

Litwa y Wołyniowic mestwem przewyżkali.

Tatarzy zaś wielkością / wszyscy dla zwycięstwa/

Dokazują iak Litwa tak Tatarzy mestwa/

Kniaź Constanti na wbytko oko mając pilne/

Obaczył Tatarzy być Litwie bardzo silne.

Przeto do Polstich vphow od swych sie wysadził/

By Polakow Tatarom w bok zaś przyprowadził/

Polacy w sprawie stali gdy sie Litwa bila/

Przeto Constantin krzyknął / Hey w kim mezna sila/

Bracia mili ratujcie / Hey mi coś czekacie/

A to mnie y część moie tu w zakładzie macie/

Wiecie iż szczęście Druhom pomagacie smiałym/

Mężnym sława daną dawa / hanbe zniewiesciałym.

A Tatarowie Litwie tak ius dogrzewali/

Iż też drudzy vcieczkę z gwałtu gotowali/

W tym Wościech Sampolenski y Bernhard z Potoku/

Smiele Litwe z lewego ratowali boku.

Z Kota swoia przypadłszy / Kniaź Constantin przodkiem

Jeżdżąc woła / zaś między Litwe stoczył szrodkiem/

Napomina do bitwy / bo ius pierzchać chcieli/

Lecz przy dobrym Hetmanie smiałość na sie wzdzieli/

Iż znówu na Tatarzy wpadli wielkim pedem/

Aż ich zaraz przez tysiąc położyli rzędem/

Wnet sie szczęście Pogonom zmienilo omylne/

Iż im serce wpadło y vphy pośilne.

A Kniaź Constantin z Litwą tym smieley naciera/

Wołając hey w kim miłość jest oyczyzny szczera/

Teraz iż niech okaże / teraz sława swoje/

Potwierdź / każdy owo ia przed wbytkimi stoie.

Tak zapaleni słowem Hetmańskim / wnet potym

Gdy ius Słońce promieniem rozświeciło złotym/

Kilko vphow Tatarstich pobili na glowe/

A drudzy vciekali mając konie zdrowe.

Widząc to Czarzykowie co v kosa byli/

Wnet na ratunek swoim Tatarom przybyli/

Z walcym woyskiem Hordinskim z Vlany z Murzami/

Iż ich mało zostało w kosu nad więziami.

Napominanie
Kniazia Con-
stantina.Gwałt na Li-
twa.Wościech sam
Potomski y
Bernard Po-
toci.

Aż w Książu Constantim moc wſytkę być znali/
 Przeto ſe przeciw iemu wnet wſyſcy wdali/
 Rozumiejąc to/ gdyby Constantin uciekał/
 Jużby wálny wph Polſki Tatarow nie czekał.
 Tak na prawy rog z hukiem / y z krzykiem natarli/
 Ale Constantinowcy wnet ich náząd wſpárli/
 Znowu ſie bitwa wſzelá ſtrzały ſwiſzczą ſtráſne/
 Od kuryawy Słonce ſie áż zámiećlo iáſne.
 W tym Polacy dopiero / widząc iż gwałt ſrogi/
 Na Książa Constantiná / wnet ſmieie bez trwogi/
 W czterzech rotách ná ratunk zbroynych mu przybyli/
 A ci ſie między woystiem Pogánſkim zákryli.
 Już nie widąc Rot Polſkich bo w ſzodek ich ſmieie/
 Przebili ſie Tatarow każdy dwu trzech ſciele/
 A Książ Constantin krzyczy ſercá im dodając/
 Z ſwym Kozáctwem Tatarſkie tańce przerywając.
 Potym już Kory Polſkie wnet iedná po drugiey/
 Náſtepnia zá nimi bez zábawy długiey/
 Szedni wph wálny w ktorym moc Polſka ſtoiała/
 Uderzyli w Tatarý áż ziemiá zádżála.
 Zebny/ Trąby brzmia/ zbroj grzmot/ z ruſnic trzaſt/ rżá Konie/
 Hey/hey/ náſy/ Háłá zás brzmi w Tatarſkiey ſtronie/
 Tak bitwe odnawiali Pogáni raz trzeci/
 A Książ Constanti krzyczy/ Hey nuſz teraz dzieci/
 Náſzec zwycieſtwo już ieſt / iedno docieraycie/
 Na wolnoſć/ ná ſwá bráćia w petách wſpámietaycie/
 W tym iedná Rotá Polſka przez ſzodek Tatarſki
 Przebiłá ſie do więziow tam gdzie był Kóſ Cárſki/
 Uderzyli ná Tatar co przy więziach byli/
 A wſytkich do iednego tamże w Kóſu zbili/
 Drudzy rozwiąwali więziow ktorzy rece/
 Plącząc w Niebo wznosili będąc w oney mece.
 Potym ieden drugiego gdy rozwiązał/ áli
 Z więziow niedznych Kycerze wnet ſie meźni ſtáli/
 Co kto mógł ten ſiekiera/ ten zás kiy debowy
 Porwawſzy ratunk dáli ſwym z tylu gotowy.
 A Pogáni ni w nocy/ ni w ſzczeſciu nádzieie/
 Nie mając każdy z ſtráchu uciekając ziele/
 Bieją rożno po polách náſy po nich gonią/
 Chłopi w Kſeł Pogánom zás przebycia bronią.

Tatarska moc
na Constanti-
na.

Endru bitwa.

Mieſtwo Pa-
latow.

Trzeci raz bi-
twa.

3 Wzięto
Kycerze.

Tatarowie po-
rażeni.

Polakow y Li-
tow sto iabie-
nych.

Lupow y Tatar.

Tom sam wsi-
dział roku 1574
Adam Łaniewski
y Turek iachar.

Lopuszna.

Pánowie Polscy
cy w bitwie
z Tatar.

Tak pełne polá trupow Pogánstkich leżały/
A do Hordy bez rany rzadki vszedł cały/
Sam też Carz w malé vszedł / lecz przedni Murzowie/
Pobić y Cárski Ziec / y trzey Cárzykowie.
Z dwudziestu piąci tysiąc máto ich vbiegło/
Náśnych z Litwa ledwo sto w tey bitwie poległo/
Tak przez dobrych Hetmánow to Bog dziwnie spráwił/
Nie w mocy lecz w swey łasce zwyciestwo obiáwił.
Wieźniow Besnáście tysiąc Meżow / Zon z Dziatkami/
Wybáwili y polon wšytek z dobytkami/
Tatarstkich wiecey á niż dziesięć tysiąc łoni/
Lupow / Satrow / Wielbładow / łat rozliczney broni.
Po Łopuszáńskich polách gdzie tá bitwa była/
Ziemia sie krwie Pogánstkiey tak bárdzo nápiła/
Iż długo bez nawozu Zbożym role płodne/
Zymity swych Oraczow w ony lática głodne.
A dziś táń ięszce porzác Oracz ziemie plugiem/
Dziwnie sie Kapiom pokrušonym długim/
Wyorywa Saydaki / Strzály / Włocznie rdzawe/
Náydnie y szalbatki / y Jarmolki krwawe.

Tráfiła siená sławna Bitwa / y pámieć godney zwyciestwo Roku 1512.
w dzień S. Witalisa 28. dnia Kwietnia pod Łopuszną / w ktorey Constanti
Jwánowie Ostrofskie sławney á swiętey pámieci Xiąża / Wielkiego Xięstwa Li-
terwskiego Hetman / naprzednieyszy dałst odnioś / goysł zą tego spráwa y przy-
wodem wšytek ten porządny triumph do skutku szczęśliwego Pan Bog przy-
wiódł. Z Polski ząs byli ci Pánowie przednieyszy nád woyskiem Koron-
nym y Ruskim / Mikolay Kámieniński Woiewodá y Scárosta Krákowski / Het-
man Koronny / Jan Odrowaz ze Sprowey / Otto z Chodeza / Woiewodá Po-
dolski / Scánisław z Chodeza / Marszałek Koronny / Scárosta Łwowski / Mar-
cin Kámieniński / Jan Amor z Tarnowá / Scánisław Landstorunski / Jan Swir-
cowski / Jan y Mikolay Pilecki / Piotr y Scánisław Kmitowie Meżowie dziel-
ni y w Rycerstwie doświádczeni / y wiele inszych Paniat / y Sláchtý Koronney /
w ktorych cheć niezwyctážona kurobronie Wyczyzny w ten czas zniácznie sie po-
kazáło. Z Xiążat ząs y Paniat Literwskich ci przednieyszy byli przy Rniázu
Constantynie Ostrofskim : Andrzej Xiąża z Zbárázu / y Rniáz Michal Wisnie-
wiecki / z Rniázem Jwánem / y Alexandrem / Rniáz Alexander Czártoriyski /
Jurgi Kádziwil etc. y Pocztý inszych Xiążat y Paniat. Też ná drugich inszych
mieyscách zagony Tatarstkie ktore w ten czas z Wołynią / y z Podola / do Łwow-
skiey / Belstkiey / Buskiey / Lubelskiey / y áż pod Krasny Staw záchodziły / przez
dwánaście wtarcznych bitew od Polakow były porážone.

Gdy o tym zwyciestwie Krolowi do Krákowá znác dano / y Wieźniow
wielkość przywiedziono / czyniono z wielkimi Ceremoniámi dzieki Pánu
BOGU zą takie dobrodzieystwo niezásłużone / Powiádaia też / ná co sie y
wšyscy Historikowie y Ludzic stárzy zgadzáia / iż od tego czasu po tym
zwyciestwie

zwyczajem Polacy grube obyczaje porzucili / wbirowo długich & ciążnych z wy-
niościami nad głowę kolarzami (które zaś dziś widzimy znówu nastające) po-
prześcili / włosy które przedtem w warkocze plecione długie nosili / acz się im by-
ły po oney w Włoszech na Bukowinie porażce obrzydziły / poczęli wysoko
strzyż / picia zbytniego / y biesiadowania wstawicznie zwykłego zaniechali / &
trzeźwości przykładem Krola pobożnego / y innych cnót naśladować poczęli /
tak iż się prawie od tego czasu Polacy w inszą stronę byli przeoblekli / y znówu
z grubych obyczajów w wypolerowane odrodzili.

Domestanie
obyczajów
Polaków.

A gdy tak Tatarowie za pomocą Bożą znależnie od naszych skarani byli /
Miesiąc Maja dnia 13. posłał od Czarza Prekopskiego Mendlikieria do Kró-
lowa przyiachał / aby przymierze które Roku przeszłego w Brześciu Litewskim
było postanowiono odnowił / & iżby Krol temu pewnieyszą wiarę dał / powie-
dział iż Wnuk Czarzi Dialalbin Solcan w zakładzie do Wilna iedzie / co gdy się
spełniło / uczynił Krol przymierze z Tatarzy / ale Dialalbin Czarzyk nieogładaw-
szy Krola w Wilnie zmarł febra Roku 1513. Miesiąc Lutego.

Teżby Tatarzy.

Tatarowie też nad przymierze jako narod Pogański niewstawicznie częste
wtarczki do Litewskich / y Koronnych krain czynili.

Sigmunt Krol z Krakowa do Piotrkowa z Krolowa na Siem iachał /
stamtąd zaś do Poznania się ruszył / & w ten czas Zamek Piotrkowski poczęto
murować / którego potym aż Roku 1519. dokonczono.

Zamek Pioter-
kowski muro-
wany.

Tegoż Roku Krol pilności około oprawienia Zamku Krakowskiego przy-
łożył / obraz też S. Stanisława srebrny rycy w Norimbergu dał mistrzom wiel-
kim kosztom uczynić / który w Krakowie na Zamku w Kościele S. Stanisława
za krata wiozimy / y grob Młodzowy Bratu Fryderykowi Kardinalowi tam-
że wystawił przed wielkim Ołtarzem.

Obraz S. Sta-
nisława.

Tegoż Roku Cesarz Maximilian wziął wielką wasn na Krola Sigmunta /
częścią iż imo Wnuczkę tego Córke Philippa Krola Hispańskiego Oycę Káro-
lusa piątego / która mu sam rait / Barbara poiał / częścią iż na ziędzie Poznań-
skim / na który on był posły swoje wyprawił / jako się wysszey powiedziało /
Krol nie chciał wrocić Mistrzowi Pruskiemu Pomorskiej y Pruskiej ziemie /
przeto się przez posły sprzymierzył z Wasilem Kiedzem Moskiewskim / obiecując
mu zyczliwe we wszyetkim przeciw Litwie y Polakom pomagac. Jakoż Mo-
skiewski w te nadzieie zapomniałszy przymierza przez Jana Sapiha / y potym
przez wielkie Posły swoje w Krakowie y w Wilnie potwierdzonego / wielkie škro-
dy częstymi wtarczkami przez Michala Glinckiego w Litewskich państwach
czynił / y o Smolensko acz niefortunnie często się kuśił / & ten był Polskich y Li-
tewskich spraw Roku 1512. postęp.

Tatar Argente &
Maximilian
Cesarzem.

Tegoż Roku 1512. Albricht Margraf Brandenburski z Zophiey Kazimie-
rowny Krolewny Polskiej Siostry Sigmuntowej wrodzony / Mistrzem wiel-
kim Zakonu Krzyżackiego w Pruszech był obrany / y w Krolewcu na stolec z zwy-
klymi Ceremoniami y triumphy był podniesiony / Sigmuntowi Krolowi Wn-
cowi swojemu / powinney przysięgi y hołdu ku Koronie Polskiej należącego nie
chciał uczynić / y owsem za potuchą Cesarza Maximilianą / y innych Książat
Kzeskich / osadziwszy Zamki Pruskie od Litwy y Polski / Bnechtami y Reiter-
ami / chciał Krolowi Polskiemu mocą odpięć / jako o tym niżej opiszemy.

Albricht Mar-
graf Brande-
burski Mistrz
Pruski.

Roku zaś 1513. Marca 25. dnia Barbara Krolowa w Poznaniu wrodzi-
ła pierwszą Córke / której dano imię Edwigą.

Tegoż Roku Jan Laszi Arcybiskup Gnieznienski / z Stanisławem Ostro-
rogim Castellanem Kaliskim / byli posłani na Concilium Lateranenckie od Ju-
liusa Papieża złożone / & gdy Julius zmarł w tym czasie / & na jego miejsce Leo

Postoite na
Concilium.

dziesiąty wstąpił. Sprawowali potym Łaski z Ostrorogiem poselstwo w Wenetow od Króla / także u Papieża nowego w Rzymie odprawili potrzeby Koronne przeciw Krzyżakom Pruskim.

A Król Sigmunt gdy na ten czas w Poznaniu mieszkał / przyniesiono mu nowinę / iż Wielki Xiądz Moskiewski Wasil przez Michała Glinckiego / częste pospolite ruszenie do Litewskich stron czynił / przeto Król kazał się Litwie pospolitym ruszeniem na wojnę gotować do Moskwy.

Heleną umarła

Zamek Wileński
si drzewiany
zgorzał.

Moskiewskiego
na Litwę go-
towanie.

Siem w Rado-
misku.

Myszkowski X.
Zatorstwie zabił.

Xięstwo Zator-
skie do Polski.

Tegoż Roku 1513. Stycznia 29. dnia Heleną Królową / Jwaną przed- tym Moskiewskiego Cerką / po Królu Alexandrze wdowa zostawiona umarła w Litwie. Potym też Zamek Wileński mizny / pięknym y kosztownym dzie- lem / y rozmaitym budowaniem aż z drzewa mało co przedtem wystawiony zgorzał 21. dnia Lutego. A Xiądz Moskiewski słysząc o śmierci Siostry swo- iej Heleny / tym większe przyczyny wojny na Sigmunta Króla / y na Litwę po- czął wynajdować / Do Maximilianą Cesarza przez Lislantę y Pruska ziemią posły swoje wyprawił / prosić go o Koronę na Królestwo Moskiewskie y wszytkiej Rusi. Też według sprzymierzenia namawiał go aby on zjedną stronę z Xiężą Niemiecką / y z Krzyżakami Pruskimi na Polskę / a on z drugą stronę z Lislantem Mistrzem na Litwę wojnę podnieśli. Glincki zaś Michał po- stał Schleinick Niemcem do Słasku / do Czech / y do Niemiec / który za pienią- dze bardzo wiele Rejterow y Knechtow nąprzymował / y do Moskwy przez Lislanty przywiódł. Byli też y między naszymi młodoz / zwłaszcza chłopskiego narodu / którzy potajemnie od Glinckiego pieniądze brali / a z tych był przed- nieyszym Komisarzem Łada albo Łada Czech / Mieszczanin Bratowski / a ten poimany na granicy Moskiewskiej / y do Bratowa odesłany / był ścięty.

Prusowie też y Lislanci buntowali się z drugą stronę / przeto tym złym początkom szkodliwej wojny Król wczas zabiegając / złożył Siem Koronny Polakom w Radosciu mieściąc Czerwca / na którym postanowiwszy / y w po- koju opatrzywszy / y przynierzem z Prekopskim Cárzem nie dawno postano- wionym wbespieczywszy sprawy Koronne / prosto z Seymu do Litwy odie- chał.

A w tym czasie Wawrzyniec Myszkowski / Maż w sprawach Rycerskich biegły / y zawołany / mając krzywdę od Janą Xiążecią Zatorskiego / prosił po- konie w Radosciu Króla o sprawiedliwość / ale to Król na przyjazd swoy z Litwy odłożył / wskazał do Xiążecią Zatorskiego pisał / aby Myszkowskiemu w tym czasie krzywdy nie czynił / ale Xiąże na to niedbało / y owsem wstydawszy iż Król do Wilna odjechał / zaraz woda od jego Stawow odiał / tedy Myskow- ski nie mogąc oney krzywdy dłużej cierpieć / odważywszy sobie na ostatek y zdro- wie dla gruntu oyczystego położyć / iachał sam do Xiążecią na ten czas polu- iacego / a gdy tylko sami dwa daley od Sług gadając odjechał / poczał po- kornymi słowy prosić Myszkowski Xiążecią / aby mu krzywdy więcej nie raczył czynić / ale Xiąże iestczna do wietsze mu szkody wyrządzić groził / która odpo- wiedzia Myszkowski zaufany / dobywszy miecz przebił Xiąże na obiedwie stronie między łopatkami / mówiąc / iż tak gdy sprawiedliwość nie moze / po- nec sobie wojny uczynić. Xiąże zaraz spadłszy z konia niżej Słudzy przypadł skonał / a Myszkowski znionymi ścieśkami wjechał / iż go nie mogli zasto- czyć. Tak potym Xięstwo Zatorskie od tego czasu w Starostwo iest obro- cone ku Królestwu Polskiemu / ponieważ Xiąże bez potomstwa zeszło według starodawnego z Wawrzyniem Królem postanowienia. A Myszkowski niebo- rał w wielkiej niebezpieczności żywota swego będąc / długi czas u Króla y u przyiacioli Xiążecią zabitego łaski rozmaitym obyczajem szukał / ktorey nie mo- gąc pozys-

gac pozyskać / ziachał do Litwy / aż potym Roku 1514. na oney sławney woj-
nie z Moskwa pod Orszą stoczoney meśtwą wielkiego dosyć przeważna śmia-
łością / woysk nieprzyjacielskie przebijając dokazał. Z ktorey dzielności gdy
go Hetmānowie y Kormistrzowie zalecāli / był przyiet od Krola w pierszą
kaskę. Potym przeiednał sobie przyiaciele Xiążęcia zabitego / ale o tey bitwie
bedzie niżej.

Skoro Krol Sigmunt do Litwy wyiachał naprzod w Mielniku miał
Seymik / rychto potym w Wilnie naradzioyszy sie z Pāny Rādnyimi Litewski-
mi / posłał do Moskiewskiego sukāiac z nim wszelkim obyczajem zgody / ale
gdy Moskiewski zhardziałszy pomocą Lisłanckā / Cessarska y Pruska / pān-
stwa Litewskie woiował / niechcąc na przymierze z Litwa ani słowa rzec. Krol
Sigmunt widząc iż gwałt gwałtem oddić potrzeba / posłał ypominek Cārzo-
wi Prekopskiemu / ktory według powinności do Moskiewskich ziem wcia-
gnął / wielką korzyść ludu y dobytku wygnał / y wołosci wsięż y wzduł / aż
do Starodubia spustoszył / tylko zastępom Moskiewskich poraził / a tymi
wtarczkami Moskiewskiego od woiowania Litewskich ziem Carz Prekopski
tego Roku 1514. odwiódł / tylko było godnieyszych tu pisanu rzeczy Ro-
ku 1513.

Moskiewski
przymierza się
pozwoili.

Carz Prekopski
Litwie dobrze
posluzyl.

Wzięciu Smo- lenska.

A drugi Rok 1514. Sigmunt będąc w Wilnie
z Pāny Rādnyimi Litewskimi pobor ychwalil / za ktore
pieniądze pretko pilności Poborców dobrych zgrona-
zione / żołnierzów naprzymowano iezdnych y pieszych /
Pānowie też Litewscy gotowali się z poczkami wielkimi
na wojnę. Ale Moskiewski Xiądz Wasil woysko bardzo
wielkie do Litwy postawił / niź się nań gotowali wsięż
y wzduł krajiny Litewskie powoiował. Smolenski też Ja-
meł położeniem y przyrodeniem mieysc / y scianami / blankami / k temu izbic-
mi z debu grabionymi / a ziemia nāsasowanymi dobrze opatrzon / nad Dnie-
prem leżący wielką mocą obegnał 1514. Maja 16. dnia / y powiedziā iako
y Decius piše / iż pod Smolenskiem miał w ten czas wielkich Dział trzy sta-
z ktorych do Zamku wstawicznie strzelano cāte dwānāsie Niedziel / ale iż się
Sotohub / ktory tam był w ten czas Namiestnikiem / dobrze y dosyć meżnie
bronil / y tylko Sturmow Moskiewskich pobil / tedy Moskiewski odcignął od
Smolenska.

Moskwa Lit-
wie zwoiowa-
ła.

Smolensko ob-
leżone.
300. Dział pod
Smolenskiem.

Moskwa przez
Sotohubā ob-
Smolenska ob-
bita.

A tymi czāssiem z woyskiem y tam y sam chodzil / czyniac szkody Xięstwu
Litewskiemu / potym zaś z nowu pod Smolensko przycignął / y dobywał go
przemyslnie wszelkim sposobem / wstawicznie sturmy przypuszczając / ale gdy
powtore tylko tysięcy Ludu stracił / ius był myslil odcignąć na koncu Mie-
siacā Lipcā / Bo y Sigmunt Krol wycignął był z Wilna na odsiecz Smo-
lensczanom dnia 22. Lipcā / y Sotohub się meżnie bronil. Ale Gliniski Mi-
chał / gdy mu Moskiewski Smolenskie Xięstwo ze wszystkimi przyległosciā-
mi podać obiecał / iesliby go dostał / wnet się wdał na Prāktiki z żołnierzami y
inysimi Smolenskimi Boiary / a tak czego niemogł Moskiewski mocą / to
Gliniski przez chytne Condicie / y zordadliwe obietnice (ktorego samy potym
omylili)

Sotohubowa
pilność w bro-
nieniu Smo-
lenska.

Bo mu Mos-
kiewski obteco-
wał Kieństwo
Smoleński iez-
sł. bo Samu do-
stał/ ale za to
wziął peca/ y
wzięcie.

omyliły) otrzymał/ wstał wiecnie trącając z obleżenia/ iż się w Zamku zbraycow
bározo wiele náydowno / náyostatek gdy prawie wszyscy na podanie Zamku
przyzwolili / Sotobub ich od tego hámował / obiecując im prętki ratunek od
Krola / bo ius był przyciągnął do Mieniská. Ale gdy wszyscy Smolnianie na
podanie wołali / nie mogli Sotobub ich niestworności więcej whamować. Tak
tedy Kieństwo y Zamek Smoleński sławny y niedobyt / który iako go Witold
był dostał/ trwał przy władzy Kieństwa Litewskiego lat sto / a Moskiewskiemu
się opierał lat 12. był podan Michálowi Gliniskiemu według umowy Miesiąc
Lipca dnia 30. iako Jodocus Decius pisze/ A náyautrz sam Wielki Xiądz Mo-
skiewski Wasiley wiechał na Zamek / gdzie w Cerkwi przedniejszej modły zwy-
kłe obyczajem Ruskim odprawowały / wshytel Zamek ze wszystkich strarów z sto-
rą/ z Srebrą/ z Perel y innych kleinotow drogich złupił / a wielkie łupy do Mo-
skwy odesłał/ ale tak wiele ludu pod Smoleńskiem utracił / y škody popadł / iż
był mógł także dwa Zamki siądnie nowe zbudować.

Gleb Wiazo-
wie Montwi-
dowie Smolen-
ski Woiewoda/
y Jurgi Glebo-
wie Syn tego
Smoleńska lat
12. bronili.

Tie raz się ten Smoleński Zamek Krowa Moskiewska y Litewska oblał/ bo
przedtem za Rásimirza/ Albrichta/ y za Alexandrá Krolow/ Jwan Wasilewic
Dziad dzisiejszego Moskiewskiego Ráziá / dobywał go prawie przez lat 12.
pod Gielem Wiazowicem / y potem pod Jurgim Giebowicem Montwidowi-
cem Synem iego/ który był won czas po Wyce Giebie Wiazowicu Woiewodę
Smoleńskim od Alexandra. A gdy Jwan Jwanowic Moskiewski umarł / zno-
wu Syn iego Wasiley Jwanowic Smoleński wstąpił mocą pod tymże Giebowi-
cem obegnął / ale utraciłszy kilko strumow/ oduczał sam do Moskwy/ Hetmá-
now dwu Ráziów Siemierskich Siemiatczicow/ którzy się byli od Litwy do
Moskwy przedtem przeknuli / na swym miejscu zostawiały / którzy gdy wsta-
wiecna a gwałtowna strzelba ius byli blánki zbili/ y dziurę wielką w ścianie do
strumiu uczynili / wnie Mikolay Giebowic tegoż Jurgiego Syn / który był nie
dawno z Moskwy wypuszczon/ po onym poimaniu na Wiedroży / wziął się na
sie rzędo Zamkowy/ w zstępy starości oycowskiej brocił się majnie czas niemáły/
ale gdy Moskwa tym wsiłnocy więcej blánki strzelba psowała/ y ius druga dziura
znowu wybili/ rokował Mikolay Giebowic z ich Hetmánow / prosił máły
folgi/ ażby się rozmyślił o podaniu Zamku / pozwolił mu tedy Moskiewski Het-
man przez jednę noc rozmyślenia / pod tą condicią aby siekiera namnie około
Zamku oprawowania nierabił/ a náyautrz aby się ze wszystkim podał. A wtym
Giebowic pełniąc condicią podaną / niekazał siekierami robić / ale wymyśliłszy
się do gárdła bronić / z Rycerstwem Litewskim y Ruskim Smoleńskim z Sapi-
hami / Kopciami / Mielestami / Zricinami (z których Woynowie) Majalski
mi/ro. (którzy też im Moskiewski majetności pobrat przy Litwie stali) wiernie
sobie poczynając Tárásky mocne z drzewa y Jsbice przez oną noc pilami miasto
siekier robiać zaczęli / y ony dziury zaprawili / Moskwę náyautrz gdy to oba-
czyli/ wpomináli się słowa u Giebowica/ który odpowiedział/ iż condiciey podá-
ney uczynił dosyć pod przysięgą siekiera nie robić / a pila robić iż się nie wyrze-
kał/ tedy w tym nie winien/ iż w niewoli ktora przemyślowezy / pilami Zam-
ku oprawił / co widząc Moskiewski Hetman starszy / a izmu wpirwzych stru-
mow ludu bározo wiele zbito / y przekopy wszędzie pełne trupow były / náfromo-
ciwszy Giebowicowi obyczajem swoim / a plunawszy / odcignął z wojskiem od
oblegania pod Mscisław drugi Zamek Litewski Roku 1501. ale y tam nie wsto-
rał/ odbity przez Ráziá Sotomieredkiego Starostę. A tu się y u Litwinów nie
jeżdżąc do Wloch/ iakiego takiego fortelu może nauczyć. Wszakże potem ten
Mikolay Giebowic prawnuł Montwidow rychło na Smoleńsku tamże umarł.
A Ociec iego dla starości y żalosti Synowskiej Jurgi / Smoleńsko Krolowi
Alexandrowi

Fortel Mikolá-
ia Giebowica
pila za siekierę.

Moskwa od
Smoleńska
przez Giebowi-
ca a od Mos-
kiewská przez
Ráziá Soto-
mireckiego od-
bita.

Alexandrowi oddał / wziawszy od niego Wolkowisko / ale sie do rzeczy wra-
cam. Wszakże zaraz Moskiewski w śmiałość podniesiony / ze wszystkich Zam-
kow swoich Moskiewskich Boiów y Ludzi wojennych zebrał / tak iż wszystkie
go wojska na sto tysięcy zgromadził / a wsiąg w swojej mocy / sam w Smolen-
sku został / a z Hetmanami swoimi osiemdziesiąt tysięcy ieznego wojska na bu-
rzenie Wielkiego Księstwa Litewskiego wyprawił / y ciagneli ku Orszy / y ku
Odrudui / a stamtąd obroćli sie prostą drogą ku Wilnu. Co słysząc Krol Si-
gmunt ruszył sie z Mienską do Borissowa / mając z sobą trzydziestą tysięcy ludu
wybranego pieknego / y ieznego. Przydawał też w ten czas dobrej nadziei Mi-
chał Gliniski Krolowi / który go zaś wsiłował przejeżdżać / y od Moskiewskiego
do Litwy zbierać / Bo iakom pierwey napisał / co też Herberstein świadczy fol.
107. w Commentarijs Moschouitich, także miał postanowienie z Moskiewskim / iż gdy-
by iakimkolwiek obyczajem Smolenską dostal / miał mu go Moskiewski z
Zamkiem / y wszystkim Księstwem dać w dzierżawę / Którego postanowienia
śmiał gdy sie wspominał Gliniski po wzięciu Smolenską / Moskiewski go tyl-
ko proźną nadzieją karmił / czego nie mogąc ścierpieć Gliniski / a miewając
w łasce Krola Sigmunta / za porada Władysława Węgierskiego y Czeskiego
Krola / posłał ieznego wiernego Slugę do Borissowa / prosząc Krola o łaskę /
iż iesliby mu pierwsze przewinienie odpuszczyć / chciał sie do Litwy od Mos-
kiewskiego wrócić.

Moskwa
80000. i
Wilna.

Było to poselstwo bardzo wdzięczne Sigmuntowi Krolowi / bo roz-
miał iż bez Gliniskiego porady mogłby śmiałnie Moskiewski śmiałość y był
swoje zmylić / ale skoro sie tego Krol erzmą Panom / którym więcej wfał / zwi-
rzył / obiawiono to Moskiewskiemu / Tę postać pierwszego z listami Kro-
lewskimi / które był posłał Gliniskiemu / obiecując go w pierwszą łaskę przyjąć /
Seraż Moskiewska poimiała / a gdy go z listami do Książki Moskiewskiego
przeko przwiędziono / odkryła sie rada Gliniskiego / Także go wnet Książ
Wielki kazał poimąć / y do Moskwy na więzienie odesłać. W tenże czas nikto
rego Ślacheck Polskiego Trepla posłał był Krol z drugimi listami do Glin-
skiego / wperonując go w łasce swej / nie wiedząc co się ius z nim y z pierwszym
posłańcem działo. Trepla chudziec aby tym lepiej Krolowi y Gliniskiemu po-
służył / zmyślił sie być Zmiennikiem / a iako drudzy powiadają / iż sie Lega-
tem Papiestkim co więcej g rzeczy czynił / Bo w ten czas był Legatem Pisto-
cny Człowiek y Krol w Wilnie od Papieża Leona / starając sie o to iakoby
Moskiewskiego potędnal z Krolew / ale Krol niechcąc iednania z podziękowa-
niem nazał Legatą do Papieża odprawił.

Rada wydana

Gliniski poimany

A ten Trepla uczynił sie był w ten czas zmyślnie Legatem Papiestkim / bo
po Węgierstwu y po Mosku dobrze umiał / ale go ten fortel omylił / bo go Mo-
skwa poimiała / Dano go potym na probę / a przywiązawszy nągiego do wiel-
kiego rożna żelaznego / pieczono go obracając ku ogniovi nie inaczey iako pie-
czenia / na to mu głowa / y pąznogcie / y goleni wierciano / y inste męki rozliczne
nad nim wymysłano / który iednak tak bardzo cieniem Krolewską zachował /
iż inaczey nie powiadał / iedno iako y pierwey / y tak go Moskiewski po dlu-
gich mękach wyleciwszy / wdarowanego hoynie do Litwy odpuscił / skąd sie
obązuie iż sie on Legatem Papiestkim czynił / a nie Zmiennikiem / w czym
Herbersteinus uchybił / Bo gdyby sie był zmiennikiem czynił / perwieby go
było na zad nie puszczone / Ale iako Posła Papiestkiego / oblagawszy go za-
ony męki y zelżywości / aczkolwiek za iego nie stało / wczciwie nazał odpu-
czono / Czegoby nigdy Zmiennikowi nie uczyniono / co sie to tus y z Glin-
skiego / a to zaczę y wielkiego zawołania Osoby pokaje / Którego wnet
Moskiewski

Metę Trepla
wła od Moskwy
y wierność y
cierpliwość ię-
go.
Książ Stucio
stawiony pami-
it Jurgi sam i-
to mi powiadał
widział potom-
tego Trepla ius
staręgo y tymi
znacami tego me-
ti.

Mostiewski
Glinckiego po-
mianego wita.

Glinckow-
ny.

Glincki Ople-
cia Mostiew-
skiego K.

Glinckiego na-
dane jest.

Mostiewski Kazawszy przed się do Smoleńska przywieść / Tym go słowy przy-
witał / iak Herbersteinus pisze / Perfide, Zdrayco / wnet godne karanie za swoje za-
ługi weźmiesz. Potym przy zgromadzeniu wielkości ludu do Wiazmy Zamecz-
ku z rozkazania Wielkiego Książa był odesłany / Tam nawyszy Herman woysk
Mostiewskich / porzuciwszy w poszrodek ciętkie / ktorymi miał być związany
łańcuchy / rzekł do Glinckiego / tak Książ wielki Michajle / bardzo wielka iako
sam wieś iakże pokis mu wiernie służył tobie okazał / ale iako przez zdrada
chciales się zmocnić / tym cię według zasług w pominkiem dárnie / a to wymawia-
jąc kazał nań zarazem łańcuchy wrzucić. Potym do Mostwy z Wiazmy na wie-
zienie w okowach odesłan / O ktorego wybawienie wiele się Krolow / y Cesarz
Marimilian ktorym był dobrze zachowały starali / przez posły y listy / y wnuce-
kę jego z Bratą Wasilą Glinckiego / ktora był Książ wielki pojął / tak się też usta-
wicznie przyczyniał za nim / był potym wypuszczony z więzienia / a bacząc jego
dzielnosc y we wszystkich postępach Rycerskich y domowych porządna sprawa
Mostiewski / uczynił go Opekunem Synow swoich / mając te nadzieje o nim /
iż za jego pilnością Synowie jego iako dzisieyszy Iwan Wasileroic / y Dimitrey
spokoynie pánować na Xiastwie Mostiewskim mieli. Ale skoro umarł Wasil
wielki Książ / wnet Zoną jego Sinowicą Glinckiego Wdowa bedac / poczęła
rospustnie żyć mieszkając z Woczyna / z czego gdy ja napominanym kazał Glin-
cki / zmowila się nań z Woczyna / iakoby Striś o gárdło przyprawić / a iż na-
czey nie mogła / ządala mu zdrada / iż słowie chciał z nowu do Litwy wtiec / tak
go poimano y oslepiono / iż ostatką żywota w więzieniu nadznie doznał.

Sławny wyciecz w nad

80000. tysięcy wojsk Moskiewskich pod Orską
przez Litwę Ruski / z pomocą Polaków / Roku
1514. Miesiąc Wrzesień dnia 8.

Księgi XXIII. Rozdział I.

Do Głównie Wielmożnego Pána / Pána Nikołaja
Radziwiłła na Bierzach y na Dubindze Xiążęcia / Nowo-
grodzkiego Woiwodę / Mosiewskiego / Mierckiego re. Staroszy.

Hárdość Mo-
skiewskiego.

Mostiewski na
Niedzielnym
stare przedzie.

Wasil Iwanowic Wielki Xiądz Mostiewski /
osadziwszy Glinckiego / a wysławszy od siebie o ma-
łym woysku przy Sigmuncie Krolu w Borisowie / wnet
posłał do onego woyska swojego / ktore był wyprawił
osmieszlat tysięcy na burzenie Litwy / aby prosto prze-
ciw Sigmuntowi Krolowi do Borisowa ciągnął / a
ostatcznego bezpieczeństwa stoczywszy walną bitwę sto-
wiali / albo obstapiwszy woyska Litewskie y Polskie / z Krolom do Mostwy iako
bydło przygnali. Posłał też do Cesarza Marimiliana confederatę swojego / y
do innych Pánów Chrześciańskich / radząc się coby miał z Sigmuntom Krolom
Polskim czynić / ktorego insz sobie peronie poimanego / y związanego przywieść
obiecował.

obiecował. Tak tedy ony buczne woyska Moskiewskie za rozkazaniem Książki Wielkiego pod oboz Krolewski nad Berezine Rzekę przyciągnęły / Krol też zos-
tawiwszy przy sobie czterzy tysiące ludu w Borissowie / bez mieśkania przeciw-
im stawney a swietey pamięci Hetmāna Książki Constantina Ostrońskiego / Kto-
ry we wszytkim mądrze postępując / przebywszy Berezine / strzelba z Dział y z
Zakowic począł gromić woysko nieprzyjacielskie / a 27. dnia Augusta stoczyw-
szy z nimi wtarczka biewa po dwa Kroc / iż kilko vphow poraził. Tegoż czasu
Straż Moskiewska potkala sie z Litewską na Rzece Dobrze / gdzie też Litw-
plac otrzymała / y Wozniow bardzo wiele do Hetmāna przywiezli. Na Drowi
także iedną Roka Litewską trzy vphce Moskiewskie poraziła / gdzie Moskwy o
kilko set poległo / za sprawą Iwana Sapihy / ktory był potym Woiewoda Wi-
tebskim / y Wozniow Ludzi bardzo zacnych do Krola przyprowadzono. A tak
należy zainiszywszy sie / smiele sobie zwycięstwa nad onym wielkim woyskiem Mo-
skiewskim winnowali / y z dobra nadzieia na nieprzyjaciela vstawnicznie nacie-
rali.

Szczesliwe w-
tarcie Litw-
y Moskwa.

Hetman zaś wielki Moskiewski Iwan Andrzeiewicz Celadin / ze wszytkim
woyskiem swoim ruszył sie nazad za Dniepr / chcąc tam sobie miejsce slusne do
biewy stoczenia obrać. A Książ Constantin za nimi z woyskiem Litewskim y
z Polaki ciagnął aż nad Dniepr pod Orsa / tam Litw- y Polacy zapaleni wro-
dzoną chęcią do stoczenia biewy z nieprzyjacielem / widząc iż nie mogą Dniepru
inaczey przebyć / iedno w tym miejscu przeciw Ktoremu Moskwa leżała / wnet
poczynili mosty z plotow y z łodzi / a na niektórych miejscach czynili gaci / wia-
żąc drzewa lāncuchami y wiciami / przez Ktore mosty / Dział y inše rżunki wo-
ienne w ciele przeprowadzili. Jezdne zaś woysko Litewskie Ktorego było szesnaś-
cie tysięcy / ci prosto w brod pod Orsa porządny szkielet z wesołymi sercami
ochotnie przepławili sie przez Dniepr wszyscy wcale / iż tylko ieden wronał. Pola-
skie też woysko / nad Ktorem był Hetmānem Jan Swierczowski przy Litwie /
szczęśliwie Dniepr z dobra nadzieia przebyło / także Paniece Poczty Polskie Te-
czyńskich / Pileckich / Amicow / Zborowskich / Myszkowskich / y inšych Ktorzy
z wrodzoney chęci ku Krolowi dosyć ozdobnie a wielkim kosztem vphę w ten
czas przeciw Moskwi byli wywiezli / tak iż wszytkich Litw y Polakow było
dwadzieścik y pięć tysięcy do biewy godnych. Piše też Herberstein / iż gdy sie po-
łowicą woyska Litewskiego przeprawiła przez Dniepr / powiedziała o tym straż
Moskiewska Iwanowi Andrzeiewicz Celadinowi Hetmānowi naywyższemu
Moskiewskiemu / y radzili mu inšy Woiewodowie / aby na te połowice woyska
Litewskiego vderzył / Ale on odpowiedział / iż ieslibychmy te część woyska Kro-
lewskiego pobili / tedy ieszcze druga ich połowicą zostanie / do Ktorey drugie vphę
mogłyby sie przylżyć / z czego by nam wiastka niebezpieczność wrośc mogła /
przeto lepiej doczekaymy aż sie wszytko woysko przeprawi / bo taka jest mo-
nasia / y bez wątpienia a z małą pracą / to ich woysko albo w niwecz
zetrzeć / albo otoczonych do Moskwy iako bydło y z Krolew ich
puhāmami zapędzić / a z tym o co nam gra idzie wszytki Li-
tw- inądnie opānujemy / co ich omyliło / iako o
tym wierszem niżej obaczysz.

Celadin Het-
man Moskiew-
ski.

Moska Lit-
ewskie przez
Dniepr.

Jan Swier-
czowski Het-
man Polski.

Poczta Pānow
Polskich.

Harda mosk-
ladinowa y
wsteczna.

Bitwa

Bitwa sławna z Moskwą.

Rozdział II.

Musze które porządnie wiecie przeszłe rzeczy /
 Dzielnych Rycerzów sławę w pilney mając pieczy /
 Otworcie Jelikonskie teraz źródła swoje /
 Wspomnicie bitne Meze y ich krwawe boie.
 Powiedzcie iako naprzod Książ Constantin sławny /
 Hetman (ktory naród swoy wiodąc starodawny /
 Z Ruskich wielkich Monarchów) Litwie k bitwie sprawił /
 A hesnaście ich tysiąc w prawy róg postawił /
 Przeprawiały ich przez Dniepr zżykowani stali /
 A Działą z inszą strzelbą sprawnie rozstawiali /
 W poszrodku iedny / z boków zaś y z tyłu drugie /
 Pieśe naprzod co niesli hałownice długie.
 Zpawezami Kot tylko Polskich z boków stało /
 Żołnierzów też y Pocztow Paniących niem mało
 Koronnych / Jan Swiercowsti Mąż dzielny sprawował /
 A posileczny vph w nich y wálny zżykował.
 Tak oba Hetmanowie Litewski z Koronnym /
 Ciagneli spólną mocą w porządku ogromnym /
 Za Orszą cztery mile gdzie Kropiwna płynie /
 Stáneli / gdzie Moskiewskim pogromem włość sływie.
 A gdy inś trzy godziny na dzień prawie było /
 A Phebus twarz włożył złotą świecąc miło /
 Moskiewskie woyska Iwan Celadin żykował /
 Wżytkich osiindziesiąt tysiąc długo rozstawował.
 A chcąc nąszych ogarnąć widząc ich być mało /
 Z tyłu Litwie zaśkoczył naprzod sie mu zdało /
 Tak swych dwa vphy posłał króży długim rzędem /
 Chcieli z tyłu zabić Litwie wielkim pedem.
 Tam naprzod Moskwa w Trąby / w babny vderzywszy /
 Proporce y Chorągwie buczno rospuściwszy /
 Na Litwie vderzyli / lecz Constantin śmiele /
 Dał im wnet odpor meżny sam stojąc na czele.
 Napomina do bitwy swoich tak ochotnie /
 Wsparli Moskwa iż nąząd pierzchneli śromotnie /

Rod Książ
 Constantego.

Sztet Litewski
 y Polski.

Strzelba y Pie
 sy.

Pawężnec.
 Żołn.

Kropiwna
 Rzeka.

Czas potania.

Sztet mosk
 Moskiewskich.

Przemysł proz.
 in Celadinow.

Potanie Lit.
 twy z Moskwa.

Polacy

Polacy ich długimi wala drzewy z Koni/
 Swoiczą strzały od zbroie grzmot / y reczney broni.
 Tak sie naszym na przodku szczęście ścącowało/
 Skąd nadzieie zwycięstwa wszystkim przybywało/
 Przeto za Mostwą Koniom puścivszy wędzidlą/
 Bieją / gdzie ich nasiekli po polach iak Bydlą.
 A drudzy do wálnego woyska wciekali/
 Celadin próżno woła aby w sprawie stali/
 A widząc iż źle / wnet im na ratunek wyprawił/
 Drugi vph Mostwy iedneyby bitwę naprawił.
 Tak Mostwiowski vph świeży stął sie z Litwą znówu/
 Litwa zaś odpięła stojąc po gotowiu/
 Piechy też na pomocy wielkiej Litwie byli/
 Bo z Rusnic stradając sie Mostwy wielkość zbili.
 Co widząc Książ Constantin iż sie naszym miele/
 A Mostwa trwoży sobą / wnet tak krzyknął smiele/
 W Litwie swojej y w meżnych Polakach choć niecząc/
 Hey nuż teraz nuż Deti / zátym Koniem krecąc/
 Napomina ich pięknie pociesznymi słowy/
 Oto nasze zwycięstwo y triumph gotowy/
 Nuż nieprzyatel indleiet / przeto Bracia mili
 Odnówte zwykłe mestwo w tey szczęśliwey chwili/
 Teper budte mužami / teper w meżnym cieie/
 Niech każdy wzbudzi dzielność / gdyż nieprzyatele
 Szykimyla. a sam Bog stoit z naszej strony/
 Nuż nam sam teper z Niebá dodawa obrony/
 Nuż teraz wszyscy za mną smiele postępuyte/
 A w meście sławnych Oycow Synami sie czuyte/
 Owo ia sam przed wami swoiu gławu stawie/
 A w pierwszym z nieprzyatol wnet śable pokrówawie.
 Tak rzekł Hetman przesławny a każdy ta mowa/
 Posilony wzdział na sie śmiałość serca nowa/
 Zapalili sie zátym z wielkim pedem skoczą/
 A potrwóżoną Mostwę bijąc konimi tłoczą/
 A Książ Constantin iędząc z buławą w Bechterze/
 Woła / y napomina / O meżni Kycerze/
 Teperże doterayte / teper meżne siły
 Okażcie przodków meżnych vpominek miły.
 Jan Zborowski (rzekłby był iż to Niar drugi)
 Nie mając ani Giermká przy sobie ni Slugi/

Polacy z Ros-
 piami.

Wtore potka-
 nie Mostwy
 z Litwą.

Rzecz Książ
 Constantina do
 Kycerstwa.

Książ Constanti-
 et znówu swoch
 posila.

Jan Zborowski
 y jego dzielność

Dacieia Scripkowskiego

Sam od vphu swojego miedzy Mostwe stoczył/
 A drzewem dwu przebiwszy koniem ich potkoczył.
 Potym mieczą dobywszy siekł kto sie nawinie/
 Podobny bystrej Rzece ktora z gory płynie/
 Gdy częstym dżdżem y wielkim wod swoich przymnoży/
 Spowodzia wbytki pola/ wbytki włości trwoży/
 Wawrzyniec zaś Mystowski idąc iego śladem/
 Nie inaczej iako gdy kiedy żyto grądem
 Bywa zbite/ tak też on Mostwe zbijał z koni/
 A na zad sie zaś przebił mezinie przez ich broni/
 Potym drudzy Polacy z Swircowstini przytarli/
 A w szodek sie Mostiewskich wálnych vphow wdarli/
 Sietąc kłac na vmor co sie nawinelo/
 Aż krwiał żrzedko pobitych Mostwitorow płynelo.
 Książ też Constantin Działą w chroście był rozsądził/
 A chcąc by Mostwe na hał ostatni wprowadził/
 Pierzchnął z Litewskim vphem od Polaków chytrze/
 Rozstawiwszy w zasadce wprzod pieśe Kotmistrze.
 Mostwa głupia mniemając iżby vciekali/
 Wnet sie z wálnego woyska za Litwą porwali/
 Goniąc ich w tym Constanti vstoczył na strone/
 A Działą wystrzelono zátym rozsądzone.
 Drżało Niebo y Ziemia págorki od trzasku/
 Powietrze sie zacięło zwruszonego piasku/
 Kule z Dział swięcza hucznych a Mostwa sie wali/
 Bo takiey strzelby na sie przedtym nie miewali.
 Tak strwożeni po polách wnet sie rozpierzchneli/
 A drudzy vciekając w błotách z konimi lgneli/
 Celadin Hetman próżno pierzchliwych hámował/
 Bo każdy ten na błoto ten w las apellował.
 Litwá zaś y Polacy rospuścivszy konie/
 Gonią trupow pobitych pełno w każdej stronie/
 Słybałby był tam rannych a oni stekają/
 Ci dobiy/ drudzy nie siecz holowy wolaia/
 A Książ Constanty krzyczy trzesząc brodą długą/
 Hey Detki teper każdy okaz sie z posługą/
 Okaz każdy sto vmie/ a sam śabla gotą/
 Na Koniu Turckim skakał z postawą wesolą.
 Krzył/ huk/ trzask/ a kuzawá koniámi wzruszona/
 Świat zaciemnia Litwá też z szczęścia zainębona/

Jan Sborowski
 y Wawrzyniec
 Mystowski syn
 Piotra z Miro
 wa Woiewody
 Leczyckiego z
 Herbu Jastrzeb
 ow/ gdy w g
 wolańia dla ja
 bicia K. Zaror
 niego poprawo
 wali.

Mostwo Po
latem.

Jortel Książ
 Constantinow.

Jortel/ ktoron
 też Turcy Wa
 grow y Moha
 mia porażili/
 gdzie Ludwik
 Król zginął.

Mostwa strzel
 ba pogromiona.

Książ Con
 stantin z smia
 łości y postawa

Sieka Moskwa pierzchliwa y długimi drzewy
 Kola/ a krew z pobitych zaraz płynie z trzewy.
 Jest Kropiwna Brzezista Rzeka y piaszczysta/
 Nad nią zaś ziemia chrostem porosła brzązista/
 Miedzy Górą Dąbrowną krzywym puczim płynie/
 Ta Moskiewska porażka y dziś znacznie słynie.
 W tej to wciekająca Moskwa tak tonęła/
 Iż woda przedtym bystra na trupiech stańeła/
 Jak Grobla zastawiona tam krwawe Bechtery
 Potonęły z bucznymi razem Bohatery.
 Celadin Hetman ieszcze stał na placu śmieie/
 Niedbając nic na Działą/ ni Drabstie piśczele/
 Aż gdy Polski vph z drzewy nań przytął z okrzykiem/
 Przy nich Jurgi Kadiwil z swym Kozackim bykiem.
 Ci natarwszy na Moskwę wnet ich rozgromili/
 Iż na pierwszej hardości oney pomylili/
 Co chcieli Litwie zagnąć do Moskwy iak bydło/
 Samiż przed naszych meśtwem wpadli w swoje siodło.
 Wciekają po polach z oney krotchwile/
 A Litwa y Polacy aż na czterzy mile
 Gonią siekac/ żadnego z gniewu nie żywili/
 Chyba co sie w zalegle lassy ranni skryli.
 Cały dzień prawie bitwa ta ogromna trwała/
 Aż sie nad Moskwę biedna noc wlitowała/
 Wywiodła chmury na Świat a Słońce też potym/
 Skryło twarz niechcąc na krew patrzyć okiem złotym.
 Tak noc strwożona Moskwa w ten czas ratowała/
 Wszakże zaufona cheć w naszych nie wstała/
 Aż do pułnocy Moskwa gonili po polach/
 Pełno zbitych po polach y brodzistych rolach.
 Druzzy sie aż naćciutrz wrócili z pogromu/
 A kupow/ szczęście lossiem co przyniosło komu/
 Wzieli z Moskwy pobitey Szat/ Zbroj/ Wozow/ Koni/
 Bechterow/ Dzieńieg/ Złotą y rozliczney Broni.
 Nad to obozy wszelkim ostátkiem bogate/
 W spiżę/ w strzelbę/ y w skórby y w futra kosmate/
 Nieprzyjacielskich kupow tak wiele náleżli/
 Iż dla ciężarow wtorą część ledwo zawieźli.
 Ostátek na kup dano/ żołnierzom w obozie/
 Gdzie Dzieńieg srebrnych pełno nášli w każdym wozie/

Kropiwna Rzeka
i opisanie.

Piate potkanie
naszych z Mos-
kwą.
Jurgi Kadzi-
wil przy Polach
rąch.

Moskwa poraż-
ona.

Noc Moskwy
pomogła wcie-
kac.

Macieja Scrypkowskiego

Soboli/ Kunic/ z Kámchy Sat y Złotogłowy/
 Wabrał sie chudy Drabik/ iż z kotrá Pan znowu.
 Tám Litwá y Polacy meštrwá dokazáli/
 A w sławę mežnych przodków Danť swoy wšrobowáli/
 Wšyscy w ten czas vřilnie pomagáli sobie/
 Iż każdy z Achillesem mogł zrownác w osobie.

Tráfiło sie to sławne á wieczney pámiaci godne zwycieřstwo náđ ořmiřa
 dzieřiat tyřicy Mořkwy Roku 1514. w dzień Uarodzenia Pánný Márieý
 Wřeřniá dnía 8.

Więźniowie
 Mořkiewscy
 Jani.

Więźniowie Mořkiewscy powiedzieli dowodnie/ iż wiacey niż czterdzieřć
 tyřicy ná plácu/ y ná rožnych mieřcach Mořkwy poległ/ krom tych co w Kro-
 piwnie potonęli/ ták iż od ořmiřdzieřiat tyřicy ledwo ich co vbiegł. Z woýřřá
 zász Litewřkiego y Polřkiego czterzey Pániat y Sláhcícow zacnieřřych/ á po-
 spolitych Żołnierzow y Sláhcy máło co wiacey czterzech řet vbito/ ácz ránných
 w tey Trágedieý iáko to bywa niemáło było. Z Więźniow przednieřřy byli:
 Żetmánow y Woiewod głowných dzieřięć/ z ktorých celnieřřy Jwan Andrzej-
 iewic Celádin. Ponim Kniáz Michaył Jwánowic Bulhakow/ y Brát iego
 rodzony Dimier/ zász Kniáz Jwan Dimiřrowic Prunři/ Dimiřrey Wářilewic/
 Riřáiew/ Dámló Andrzejewic Leřzeiew/ Jwan y Włodimurř Siemionowicý
 Kołyczowic/ Kniáz Boris y Syn iego/ Piotr Románodowřři/ Kniáz Jwan
 Siemionowic Sielechow/ Kniáz Boris/ y Syn iego Jwan Stárodubiecy/ B.
 Piotr Duciařezyc/ y Synowic iego/ Siemion Jwánowic/ y Andrzej Siemiono-
 wic Syn Kołyczow/ Boris Jwánowic/ Pleřzeiew/ Jwan Wářilewic Kale-
 řow/ Philip Jwánowic Kiřielow/ Jurgi Dimiřrowic Lyřezow/ Andrzej Phi-
 lipowic Wářezokín/ Jwan Andrzejewic Járopín/ Mátwieý Jwánowic Wnuř/
 Czimořwieý Dimiřrowic Żubárow/ B. Jurgi Jwánowic Diwá/ Jwan Dimi-
 rowic Kopniř/ Żáreziom Lupamozín/ Diekludá Parchwieniewic/ Ołnieiew
 Kopežámieżyn Syn Jářielniczego/ Bulay Kuczakow/ Siedor Jwánowic Wo-
 wořieleč/ Siemion Siedorowic Wuřři/ Żrehor Borisowic Bezumny/ Mitičá
 Ořáierow/ y inřřych Pánow Rádnych y Dumnych Boiar niemáło. Wředniřrow
 zász rozmaitych wielkiego Kniázia y Boiářřkich Dzieci wiacey niż dwá tyřiacá
 poimano. Wářáinierz Kniáz Conřtanci pořřal ich trzy řřá y 80. do Borisowá
 Krolowi/ inřřych więźniow mořłochu prořtego było bárdzo wiele/ řtorich Sláh-
 cá y Żołnierze rozebráli/ á przednieřřych po Żamłách Litewřřich rozřádżono.

Krol Sigmunt zaráz z Borisowá dał znác o tym zwycieřřwie Leonowi
 Pápięřowi/ Więźniow teř bárdzo wiele do inřřych Pánow Chřeřciáńřřich roze-
 řřal/ á do Pápięřá czternařcie Sláhćicow Mořkiewřřich pořřal przez Miko-
 łáia Wołřkiego ná pewný znát zwycieřřwá/ Petym gdy Wołři przyiechal ná
 řchodzie Mieřiacá Sęyczniá do řale/ był záhámowan od Keyterow Ceřářá
 Marimilianá Conřfederatá Mořkiewřřiego/ tám mu Mořkiewřřich więźniow
 okowy im odbiřřy odieřo/ ná zeliřywóř Krolowi Polřkiemu/ y Pápięřowi/
 řtorých poimáńcow wdárowanřřy Ceřář przez Lubek y Liřlantřřá Žiemia do
 Mořkwy odeřřal/ Wołřkiego teř nářad do Polřři wrocono w cále z wřciwóřciá.

Mořkiewřři
 wcięta.

Drohożysz spa-
 łań od Mořkwy

A Wářit Wielki Kniáz Mořkiewřři wřřyřawřřy o ták řrogieý á nieřpo-
 dzieńney porážce oných hárdých y wielkich woýřř swoich/ zaráz ořáđiřřy Żameł
 Smolenřři do Mořkwy w máłym poczeie ludzi wcięł/ á obawiáiąc Ńie iżby
 Litwá Drohożzá niepořřáđlá/ řtoreý leży zász Smolenřřiem náđ Dnieprem mił
 18. řam go zápalić řazał/ Smolniani teř wřřęłkich wywiođł do Mořkwy/ y
 ták im

tam im imionę porożbawał w Moskiewskich wołosciach / a Moskiewie podawał imionę Smolenskie. A Książ Constantin Ostrofski namowiwszy się z Krolęm po onym zwycięstwie / ciagnął z woyskiem Litewskim pod Smolensko / gdzie dla niepogody / niewczasow / y zaległych drog / z wielką śródą ledwo we cztery tygodzie przyciagnął / bo samych wożow pieczonych w Litewskim woysku było tysiący więcej niż śesnaście / przy których bardzo wiele koni naszym pozdychało / dla czego y wozy po drogach drudzy porzucałi. A Książ Constanti iako Hetman urzędowi swemu czyniąc dosyć przedsię Smolenską przeważnie dobywał / ale iż po temu strzelby nie miał / posady Smolenską wypustofywszy / y wołosci okoliczne wypaliwszy / trzy zamki pod Moskwą wziął / a z wielką korzyścią / y sławą nazał się do Wilna wrócił.

Prożne żądanie
dy 16000. wód
zow piczom,
noch pod Smo-
lensko.

Potym Krol woysko rozpuścił granice żołnierzami osadziwszy / a Książ Constantina z Triumphem godnym w Wilnie przyjmował / y wdarowawszy hojnie do Ostroga odpuścił. A Krol Sigmunt rozłożywszy część żołnierzow po zamkach ukrainnych / drugich po leżach / wrócił się z Krolową Barbarką do Polski.

Książ Constanti
w Wilnie
triumfował

Rozdział III.

Tegoż czasu Mendlikiercy Carz Prekopski gdy był wziął ziolo od Krola Sigmunta / y miał ciagnąć zaraz z Litwą na te wojny przeciw Moskiewskiemu / tedy w tym chytrze postępując / położył się nie daleko od woyska Krolowskiego / czekając komuby iesli Moskiewie iesli Litwie szczęście posłuszyło / a żeby z nich bitwę wygrał / tego strona trzymać był umyślił / a tym czasem zwoleczyl rozmaitymi wymowkami na ratunek Litwie przybyć / bo y Moskiewski postać mu był w pominki / wszakże widząc iż Krol zwycięstwo otrzymał / wnet Litewskiego szczęścia naskładując ze wszystką żordą swoją ciagnął do Moskwy / a rozpuszczając żagony po wszystkich Moskiewskich wołosciach / tak ich srogo bez odporu splundrował / y zwoiował / iż co nigdy w państwie ludzkiej przed tym się nie trąciło / przez sto tysięcy ludzi krom dobytew / łupow / y połonu rozmaitego do żordy wyprowadził. A tymi porażkami frogimi / y spustoszeniem ziemi swoich / Wasil Książ Moskiewski pycha bardzo złożył / który ono przedtym ius był do Cesarza y do innych panow rozpisał / coby mu rządzili z Krolęm Polskim Sigmuntęm poimannym czynić.

Wdradliwa po-
moc Czarstwu

Tatarowie
100000. wle-
zliow z Mo-
skwy wprawdli-

Stora na Nies-
dziejdu prze-
dawać nie do-
brze.

Ale Cesarz Maximilian Confederat Moskiewskiego / widząc iż się z łaski Bożej Krolowi Sigmuntowi y Litwie za sprawiedliwość przeciw Moskwi szczęśliwie powodziło / wyprawił do Sigmunta Polskiego / y do Władysława Brata jego Węgierskiego / y do Ludowika Syna Władysławowego Czeskiego Krolow posły / chcąc z nimi wieczne przymierze postanowić / a prosił aby się do niego złączali do Presportu. A tak potym Krol Sigmunt y Władysław z Ludwikiem Synem dogadując spólnym pożytkom wszystkiego Chrześcijaństwa / mieli sławny zjazd z Cesarzem Maximilianem w polu za Presportem między Hamburgiem y Brugiem Miasteczkami Roku 1515. Lipca dnia 16. przy czym też Postowie prawie wszystkich Monarchow / Krolow / Książat z rozmaitych stron byli / a potym 19. dnia Lipca do Wiednia wszyscy włączali / gdzie Cesarz Maximilian Anne Córke Krola Władysława Węgierskiego Sinowice Sigmuntowi / Ferdinandowi Synowi w Matkęstwo posłubił / y zaraz ją sam koronował. Tamże też inni panowie Koronni y Litewscy na tym zjeździe wielkiej dzielności sławne dante odnieśli / bo każdy co kto umiał przeważnie w zebraniu tak wielkich a rozmaitych narodow okazywał: Zwłaszcza Książiminski Mążur

Sławny zjazd
z Cesarzem
trzech Krolow.

wielki zapasnik. Mikołaj też Kądzmił / y Stanisław Gastoł z wielkim kasa-
tem z Polski w Musice ćwiczonych mieli przez sto / po Mostkiewstwu / y po Tataro-
stwu / y Rozątku przybranych młodzieńców / którzy z Instrumentami rozmaity-
mi musices z Szablami y z Szpadami na trzywch botach przed Cesarzem w
Rozściele figura zawiody Nisze y Tępiory spiewali / z wielkim podziwieniem po-
stronnych Narodów / y Niemców / y Włochów / którzy w tych stronach Li-
teńskich narod być gruby przedtem rozumieli. A potem Krol Sigmunt / który
był wyjechał z Krakowa dnia 5. Marca / zaś z Wiednia do Polski wyjechał 6.
dnia Augusta / pojeżdżawszy się z Cesarzem.

Summa post-
nowienia Pre-
sposkiego Krola
w.

A ta była Summa rzeczy postanowionych / y spólnie uchwalonych na-
tym sławnym zjeździe / iż Cesarz opuściwszy y vmorzywszy ony pierwszy niezakończony
z trzema najsławniejszymi Krolami / przymierze wieczne y spowinowacenie
sobowemu stron uczynił. Przymierze też z Mostkiewskim przeciw Litwie post-
nowione miał wypowiedzieć / albo go przywieść do tego przez Posły / aby wie-
czna ugoda z Krolom Polskim y z Litwą postanowił. Mistrza także Pruskie-
go do uczynienia y wypełnienia powinności y do posłuszeństwa / y aby Koro-
nie Polskiej / y Krolowi przysięgał / przywieść / albo go odstąpić miał iako
spólnego nieprzyjaciela / zaś pierwszy cząstku na Turków wojnę spólną mocą pod-
nieść postanowili. A skład też Kupieckich towarów w Wroclawiu niedawno
ku szkodzie Polakom postanowiony w ten czas był w niwecz obrocony. O czym
też dosyć szeroko możecie czytać Iustum Decium in Sigismundo.

Stad Wro-
clawski zerso-
wan.

Tatarowie do
Rusi.

Tegoż czasu w niebytności Krolewskiej Tatarowie Prełopscy do Rusi
wtargnęli / przeciw którym siedmi set żołnierzy iędnych Pánowie Koronni
którzy byli na miejscu Krolewskim / wyprawili / a gdy się ich ledwo połowicą
do Trebowley sciagnęli / wnet Tatarów dwa tysiące i 3. dnia Marca na nich
w Miasteczku bez wieści gdy nąszyć ięszce spali wderzyli / Ale Jan Tworowski
z Buczacą / na ten czas Hetman Ruskiego Kycerstwa Maj dla dzielności Ky-
cerstey godny wieczney sławy / wnet swoich żołnierzy do zbroje pobudził /
którzy za meznego Hetmana sprawą niewymowną śmiałością Tatarów z
Miasta wysiękli. Tatarowie zaś obaczywszy / iż żołnierzy nąszyć nie wiele /
Miasto obścapiłi / y zapalić chcieli / aby tak nąszyć śladniey pozyc y poimac
mogli.

Koleffowie y
Drakuffowie
Rymscy.

Co widząc Tworowski Hetman iż się nie miał z kim oprzeć / a w Mi-
asteczku też żadney obrony nie było / wszystkich żołnierzy przez Most w całe v-
wiodł krom dwu zabitych. O który Most nąszyć bili się z Tatarami cały dzień / a
tak Tatarowie nie uczyniwszy nic Trebowli odcignęli do Horoy.

A Barbara Krolowa wtorego dnia Lipca druga Córka Anne urodziła.

Tatarscy też postowie gdy się im na Podolu po myśli nie ścącowało / przy-
jechali do Krakowa / którzy Krolewskiego przyjazdu w Rzymierzu czekali.

Krol potym Sigmunt wyjechał z Wiednia 6. dnia Augusta 19. dnia /
tegoż Miesiaca do Krakowa przyjechał / gdzie Krolowa Barbara niedołężna
go zdrowia dla niedawnego rodzenia zastał / która potym Octobra dnia 2. dług
śmierci zapłaciła.

Mor w Kra-
kowie.

W Krakowie też na ten czas wielkie powietrze morowe pánowało / któ-
rym wiele ludzi zacnych y pospolitego gminu pomarło.

Sigmunt Krol
do Litwy.

Tak Krol Sigmunt owdowił po śmierci Krolowej Barbary dnia 6.
do Litwy się z Krakowa wrócił / bo tego w ten czas sprawy Ruskie y Litewskie
potrzebowaly / a wziawszy z sobą Jádwigę y Annę Krolewny / Córki małucz-
kie / y Zelibietę Siostrę Rzymierzówną do Sedomirza przyjechał / skąd do
Zelibiety

Wielkie Siostre znowiona y poslubiona Fryderikowi Legnickiemu Książciu
w małżeństwo z wzajemnym poczetem odesłał.

Potym Krol do Brześcia Litewskiego przyjechałszy niemająć czasu zmię-
kał/rządząc o obronie y innych potocznych rzeczach z Pány Litewskimi.

Burzeniu Ziemi Ruskiej

przez Tatarów / y Woynie Pruskiej.

Rozdział III.

Do Jego Miłości Pána Wociecha Przeto-
ckiego Horodniczego Wilenskiego / etc.

W roku zaś 1516. Cesarz Maximilian według po-
stánowienia y ugody ná zieżdzie Presporckim y Wiedenskim/
stał do Wasila Mostiewskiego Postow zacnych kłto /
przymuszając go do ugody z Krolém Sigmuntém / y z Wiel-
kim Kieństwem Litewskim. Ale Mostiewski w swym wpo-
rze przedsięwziętym trwał / obciążając ná Cesarza iż go o-
puszcit y pierwsze przymierze zrućit. Krol iednak Sigmunt
iako Pan pobożny g woli Cesarzowi hánował się od podniesienia Woyny ná
Mostiewskiego / wśakże gdy obaczył iż Litewskie Kieństwo inaczey pokoju od
Mostwy otrzymać nie mogło / iedno przez woynę / posłał do Cárza Prekopskie. Tatarowie ná
go / aby się ná przyszłą Wiosnę do Mostwy z hordą swoją gotował według Mostwe.
powinności.

W ten czas Władisław Kazimierzowic Krol Węgierski y Czeski / Brat
Krola Sigmunta / przyjechałszy od Cesarza z onego zjazdu / mając wieku swego
lat 60. umarł / a Ludwika Syna ieszcze za żywota swego ná obiedwie Krolestwie Władisław
Koronowanego Namieśnikiem y Krolém Czeskim / y Węgierskim zostawił. Krol Kazimierz
Przeto Pánowie Koronni w niebytności Krolewskiej posłali do Węgier Janá Władisław
Lastiego Arcybiskupa Gnieźnieńskiego / y Krystofa Szydłowieckiego Woje- Postowite Pol-
wode Krakowskiego / a do Czech Andrzeja Grąbia z Teczyná Woiewode Lubel- cy do Węgier.
skiego Senatora rozumu dochcipnego / y Kady wielkiej / ktorzy Ludwikowierze-
czy w Węgrzech y w Czechach bardo náchylone postanowili / y uspokoiłi.

Maximilian też Cesarz áczkolwiek w ten czas wielką woyną we Włoszech
z Wenetami był zabawiony / wśakże czyniąc dosyć postanowieniu y zprzymie- D tym też czo-
rzeniu w Wiedniu z Krolami / iedny posty swoje wyprawił do Węgier / y do Czech ran Jouium/
dla stánowienia rzeczy Ludwikowych / a drugich z strony Sigmunta Krola / y Volaceranum /
Wielkiego Kieństwa Litewskiego / posłał do Mostiewskiego / iako Sigmunta Carionem / Phi-
Herbersteina / y Piotra Marusa. appum etc.

Potym Carz Prekopski ná Nowie Czerweń Miesiacá / ktory miał we-
dług postanowienia y powinności do Mostwy wtargnąć / obaczywszy iż Krol
Sigmunt w Litwie się zabawił / do Podola się zdradliwie gotował / o czym gdy Zorada Tatar-
czeste wieści do Stárostaw y Pánów Koronnych przychodziły / nie wierzyli te- sta.
mu / spuszcżając się ná to / iż Prekopski był w przymierzu z Koroną y z Litwą /
ale gdy wieści za wieściami przyszły / iż ius Tatarowie ciągną / wnet Marcin

Pánowie Po-
dolscy przejmę
Tatarom.

Tatarowie aż
do Tatarów bu-
rzą.

60000. wie-
śniów z Połt.

Tatarowie
sturmuja.

Strucienstwo
Tatarskie.

Tatarowie w
Kurskach nad
obozem ubrani
pobici.

Naszy Tata-
rowi gromią.

Wzmowa Ta-
tarska.

Bitwa naszych
z Turkami.

Turcy porażeni

Kamieniecki Podolski Woiewoda i tak czynny Senator / y Mozdzielności sta-
wnych przedków godny / wziął sam na siebie obronę Oyczyzny / a zebrałszy Ricer-
stwo Podolskie w niewielkich pocztach / złączył się z Stanisławem Landstoron-
skim / y z Janem Tworowskim. A za tym Miesiąc Lipca Tatarów więcej niż
trzydzieści tysięcy ze cztermi Czarzami do Ruśi y do Podola ogromnie wtar-
gnali / a położywszy się kołem nie daleko od Bursy / w zagony po wszystkich stro-
nach rospuścili palac / łupiąc / zabijając / wiążąc co się im nawinęło. Potym
przeprawili się przez Dniestr aż do Tatarów Gor Węgierskich wszystkie krainy
splundrowali / co się nigdy w pamięci ludzkiej nie przytrafiło. Pięć Jodocus De-
cius i więcej niż sześćdziesiąt tysięcy ludzi w ten czas w niewola zabrałi / z krom
Dziatki / y Starych / Ktorych z okrutności Pogańskiej siekli y ścinałi. A Krol w
ten czas stanożąc obronę przeciw Moskiewskiemu z Panny Litewskimi w Wil-
nie Seymował. Wszakże Ślacha Ruska y Podolska z wrodzonej ku oyczyźnie
miłości zebrałi się chcąc odpor dać Poganom / ale nie wówczas / Jednak gdy do Bu-
rki sturmowali / y uśilnie go (nęd obyczaj Tatarski) dobywali / byli odbici od
naszych. Tazajuterz zaś gdy ich w sturmu nie mało zbilo / spalili przedmiście /
łupami obciążeni / ciągnęli ku Wisniowcu / gdzie na czterdzieści mil wszyscy wo-
łosci wierz y wzduż ogniem y mieczem splundrowali. Mikołaj Sierley z Do-
browice Herman wielki Koronny z Panny y z Ślacha Ruska / y Podolska gonili
ich aż do Wisniowca / ale i nie równo widział / musiał dać pokoy. A Tatarowie
w cichości od Wisniowca z wielkim połonem do Zordy ušli / Tylko jeden ich u-
phic w Którym było Tatarów dwieście wszyscy w blachowe Zbroie nęd oby-
czaj i tak Niemcy uzbrojeni / gdy się byli od wálnego odłączyli / od Książa Wi-
sniowieckiego Kozaków do jednego pobici / tak i żaden nie wiechał. Marcin też
Kamieniecki z niewielkim poczem żołnierzów wyciągnawszy z Niedzyboja / A
Jan Tworowski z Buczac z Landstoronskim / y Trebowley jeden zagon Tatar-
ski meżnie porażili / Drugi także ich uphic w Którym było Tatarów pięć set /
wszystkich do jednego na głowę szczęśliwie zbili y pogromili / wszakże Tatarowie
gdy ušli i nasi po nich goni / wnet biedne Białogłowy / Panny / y Dzieci
Ktorzy niemogli uciekać posiekli / y okrutnie pomordowali.

Tak tedy to Pogaństwo gdy z wielką korzyścią bez odporu y wtrąty swojej
ušli / skoro Dniepr przebyli połon wszystek do Zordy odesłali / a sami drugi raz
odwrot do Ruśi znówu uczynić chcieli. Ale Sigmunt Krol z Litwy posłał do
Cárza Prełopskiego / wstając się o ty skody y splundrowanie Państwa swoje-
go / a o zlamanie przymierza. Tatarski zaś Cárz przez Posły swoje wymawiał
się z tego / na młodzieńców hamowaną / Ktorey on nie mógł powściągnąć / reszta
wina wkładając / wszakże pierwsze przymierze chciał odnowić / a na Moskiew-
skiego ze wszystką Zordą y Rycerstwem swoim słuował się obrócić / a Litwę od
Moskiewskiej wojny sam przyrzekł zastąpić.

W ten czas też prawie Rycerstwo Ruskie / Wołyńskie y Podolskie z Ko-
zakami za granicą Turecką wtargnąwszy / pod Białogrodem y Tchinia przez kil-
ko tysięcy trzod Czabańskich Owiec / y stadą Konie / y Baranów zabiłi / A
Turcy dogoniwszy naszych stoczyli z nimi rzeczną bitwę / tam nasi widząc iż in-
sza droga nie mogli uciec / jedno się meżnie bijąc bronili sobie przeście wolne u-
czynić / wnet porzuciwszy bojażń / śmiejąc się Turkom zastawili / a gdy tak długo
zobudwu ston / Turcy o zabięte dobytki / nasi zaś o zdrowie y o rozdobyć ma-
żnie czynili / nasi położywszy na placu Turków nie mało ostatek ich rozgromili /
a przy wszystkich korzyściach zostawszy / zdrowo do Podola (acz za ono splundro-
wanie Tatarskie nie stało) ušli.

Gdy się ty burdy w Ruśi y na Podolu toczyły / wnet Moskiewski Xiódz
Wasił

Wasil postat z drugiey strony woysko swoje na plundrowanie Xięstwa Litewskiego / ale mało z łaski Bozey w Litwie uczynił / Wo Litewscy żołnierze ściekając z Zamków vtrącinnych / często Mostwa trwożyli w piczowaniu imali / wszakże do wálnego stoczenia bitwy nie przyszło / bo chociażkolwiek było tylko tysiący Litewskiej Szlachty po gotowiu do potkania / wszakże Mostwa spárzywszy się na oney Gorbaniskiej bierwie nie śmiała nacierać.

Mostwa do Litwy.

Mostwa stworzenia bitwy strzeże.

Tatarski też Carz chcąc Krola Sigmunta za ono splundrowanie Ruskich Prain ktore nad przysięgę uczynił vblągac / y przeiednac / zebrawszy osiędziesiąt tysięcy / iako była sława / woyska z Gordy swoiey / bez wieści do Mostwy wtargnął / co vstyskawşy Wasil Wielki Xiądz Mostkiewski strwożył soba bardzo wnet woysko ono z Litwy wrocil / a przeciw Tatarom wszytkę moc swoię postał. Tatarowie też z łupem y polonem do Gordy się wrocic chcieli / y ius wyciągali / w tym czasie Mostwa na nich przycarła / wywabiając ich do wálney bitwy / Tatarowie zaś wspomniawszy na swięze szczęście swoje / ktore ich na Podolu potkało / y na one pierwszą porażkę Mostwy za Orszą od Litwy / obroćili się tańcem zwykłym do Mostwy / a gdy się wálne woyska zobu stron potkały / Mostwa nie dotrzymawszy płacu pierchnęli po polach / a Tatarowie przy wszytkich łupach zostawşy z sownym polonem do Gordy všli / Powiadają / iż w ten czas Mostwy na poboyscu więcej niżli dwadzieścia tysięcy poległo.

Tatarowie z Litwy Mostwa wrocili.

Mostwa od Tatarow porażona.

Tegoż czasu Albricht Margraf Brandenburski / Mistrz Pruski / nowe burdy przeciw Krolowi Polskiemu Wuiowi swoiemu bardzo wzniecał / a chcąc zmodyka Ziemię od Litwy ku Prussom oderwać / postat był tylko vphow Keyterow y Knechtow na burzenie Zmodzi / Ale Jan Mikolajewicz Kądzwil / Zmodycki Starosta bez mieśkania wnet się zebrał z Słachtą / y z Rycerstwem Zmodyckim / ktorzy w iednym łacie ciasnym nie daleko od Kągnety dwieście Knechtow zastoczywszy / na głowę ich zbili. Co vstyskawşy Mistrz Pruski / iż się Słachta Zmodycka ostrożnie miała / wrocil osłatek woyska do Krolowca nie wstoraşy.

Poczetek wojny Pruskiej.

Niemcy o Zmody porażeni.

Tegoż czasu Pánowie y Słachta Mázowiecka / sprzykrzywszy się frogim pánowaniem y rozstawianiem nieprzystoynym Białey głowy Xiężny Anny Wdowy po Conradzie Xiązieciu zostawionej / chcieli wziac y podnieść na Stolicę Xięstwa Mázowieckiego Xiąże Stánislawa starszego / a gdy im Xiężna tego brońmła / oblegli ją na Zamku Mázekowie / gdzie się była z Synami Xiąziem Stánislawem y z Janusem zawarła / tam gdy Sturmowali / chcąc sobie gwałtem wziac na Xięstwo Xiąże Stánislawa starszego / z przygody iak to bywa w takich trwodze / strzala z łuku do Zamku z pola wystrzelona / Czapka na głowie Xiąziecia Stánislawa przebiła / a tak on ktorego wszytką Słachtę y pospolstwo Mázowieckie pragnęło na pánowanie / od swoichże acz niechcących mało gárdła nie dał. Ale co skooliwe zamieszanie Arcybiskup Łaski vspokoil / wszytkę te sprawę do przyszlego Seymu odlożywszy.

Burda Mázowieckie.

Niebezpieczeństwo Xiąziecia Mázowieckiego Stánislawa.

Tegoż czasu Leo Papież / wtory raz Miłosciwe Łato y Odpusty do Polski przysłał / ale Ludzie na Papieża ius w ten czas mało dbać poczel / przeto przez dwie Lecie w Polsce y w Litwie nie bardzo wielka summa Legatów zgromadzili / ktorzy iedną czwartą część na oprawę Zamku Kamienica Podolskiego / a trzech osłatnich części połowicą rozdzieloną / iedną część Rzeczypospolitey Koronney / ku obronie przeciw Tatarom / drugą na wystawienie Kościola Arcybiskupiego Gniezienskiego miała być oddana.

Miłosciwe Łato.

Tegoż czasu Wojciech Fontinus Wloch Mnich Zakonu S. Francyśka pobożny / y wielkiej nauki Człowiek / nie dawno od Papieża przysłany do Krakowa

Wojciech Fontinus zabita.

Krakowa

Macieja Strypkowskiego

Strucienstwo
Franciskanow.

Bratowa / gdy był w Alastorze S. Franciszka starszym Ministrem przełożony /
i innych Monichow z rozpustności hamować począł / oni wnet sprzyśligli się /
i tak Macieja Wreśnią dnia piątego w nocy wybili do niego w Celle drzwi /
i porwawszy nągiego wywiekli / tam Kąznodzieja wderzył go kijem w szyję aż mu
karkby spadły / y tak go okrutnie zamordowali.

Kostert Gdani
nie y Prusie.

Tegoż Roku gdy Krol w Litwie mieszkał / rostyrt skodliwy zaczął się być
w Prusiech między Gdaniskimi Mieszczanami y Slachta Pruska / wskatze Krol po-
czatkem skodliwym wczas zabiegając / wszystko to zaraz uspokoił przez Ma-
cieja Drzewickiego Biskupa Kujawskiego.

Tatarow cze-
rno wojska do
Kuski.

Potym na schodzie Nowembra / Tatarowie ktorzy z Moskwy wyciągnaw-
szy / położyli się byli w czarnego lasu / rozdzielili zagony na czterzy woyska / z ko-
rymi do Kuski y na Podole wtargnęli. Pierwsze woysko ciągnęło do Kamienick
Podolskiego / Drugie do Litawicza / Trzecie do Miedzyboża / Czwarte w Szyn-
kowicki Powiat zagony rozpuściło / ktorzy gwałt widząc Panowie Koronni /
wnet z dwiemą tysiącami jezdnych żołnierzow ktorych gotowych po oney pier-
wej skodzie mieli / ruszyli się przeciw Tatarom / Slachta też wszystka Ruska wi-
dząc iż się im pierwsza niedbalość znać była dała / niechcieli więcej w domach nie-
przyjaciela czekać / zebrali się wszyscy ochotnie / śmiejąc zabiegając Pogonom.
Staniława Landkoronski Kamieniecki Starosta wziął na się obronę Miedzy-
bożskiego / y Litawickiego powiatow / a potkawszy się dwą kroć z Tatury porażł
ich szczęśliwie y pobit / y wszystkie polon wyswobodził / Murzow też y Wlanow
przedniejszych tylko poimał.

Staniława
Landkoronski
go dzielności.Kniaz Roman
zabit.

Zas Kijaże swietey pamięci y wieczney sławy godne Roman Książę Constan-
tina Ostrońskiego Synowiec na drugi zagon Tatarski wderzył / a gdy Tatarowie
rozgromieni już uciekać chcieli / Książę Roman z wielkicy zapalczywości w szro-
dek ich skoczył / tam gdy własną ręką Pogánow tylko zabit / wnet za siebie
ciągnął koni pod nim padł / a Tatarowie przystoczywszy Książę Roman w skutki
rozsiękali / wskatze naszy za lasa Boża onych wszystkich Tatarow potym y ich
zagony pogromili / y na głowy ich porażwszy łupy wszystkie y polony odbili /
gdzie Jakób Secygniewski y Paweł Jarurey wodzowie dani dzielnosci odnieśli.

Moskiewski
wciela.

Kiepska karana.

Tegoż czasu Wasiley Wielki Książę Moskiewski wołosci ukrainne Litew-
skie wojował: Przeto Krol Sigmunt Roku 1517. wyprawił przeciw niemu
Książę Constantina Ostrońskiego Żetmiana z woyskiem Litewskim y Ruskim /
y Janą Swiercowskiego z Polskimi / Czechimi / y Morawskimi żołnierzami / o-
ktrych wstąpiwszy Moskiewski zarażem wstąpił z woyskiem swoim / pamięta-
jąc na Zorbenistą przestłą porażkę / wskatze naszy za nim goniąc wielego ludu
na rozmaitych miejscach zbili / y wszystkie Siewierską ziemię ogniem y mieczem
zwoiowali.

Naszy Moskwa
burza.Naszy pod O-
poczka poraż-
ni.

Potym zwoiowawszy Siewierskie krainy na południe y na wschod leżące /
obrocili się do pułnocnych krain Moskiewskich ku Pskowu / a przeprawiając się
przez Dniepr / Dzwina / y inne Rzeki / przyciągnęli aż pod Opoczka Zamek drze-
wiany / ale przyroczem miejscą obronny / do ktorego gdy Czechowie sturmow
tłoko nie uczyniwszy dziury przypuścili / wiele ich Moskwa z blątkow zbiła / ob-
cinając kłodziny zawieszane / także kamieniami y rozmaita strzelbą. Dla tego naszy
popadawszy niemnągą klodę w ludu piekłym / a nie wzięwszy Zamku / ktory pier-
wey Swiniem karmnikiem nazywali / nazad odciągnąć musieli / wskatze wielkie
kłody w ziemiach Moskiewskich bez odporu poczynili / y tak długo wierz y
wzdłuż wołowali / aż ich zima do domu wrócić się przymusiła / z ktorey wyprawy
Litwa wielkie korzyści y łupy odniosła. Działo się to Roku 1517.

Potym Roku 1518. Boną Kijażcia Mediolanckiego Janą Sforciego
Corka /

Corak / za narażeniem Maksimiliana Cesarza przyniesiona jest do Krakowa w ^{Dona Krolowa} Malzeński stan Sigmuntowi Krolowi / przez Jana Konarskiego Archidialo-
na Krakowskiego / y Scanisława Ostroroga Castellana Kaliskiego / tegoż Ro-
ku koronowana była przez Jana Laskiego Arcybiskupa Gnieźnieńskiego / przy
wielkości rozmaitego zebrania Panow Polskich y Litewskich.

Roku 1519. Miesiac Sierpnia Tatarowie zwoiowawszy Belsta / Lu-
belsta y Chelmska ziemię / porazili naszych y Sokala. Do niechcieli słuchac zdro-
wey rady Kniiazia Constantina Hetmana Litewskiego sprawnego / ktory byl <sup>Nasza o Sola-
la porażeni.</sup>
z Litwy y z Rusia na ratunek Polakom przybył. Tam Fredro Maj wielkiego <sup>Fredrus drugi
Decius</sup>
serca (takto drugi Decius Pater przeciwo Latinom / y Decius Julius przeciwo Tu-
skom) mogac vbieżec stoczył miedzy Tatarzy z Kopia zabrawszy ich kiltu / był sie
tak dlugo polu mu sil zstawalo / a nie dal sie potnac az go w sturki rozszekano.
Z tego sa y dzis Fredrowie zawni w Przemyślskiej ziemi. To tez byl uczynil Mela-
stinski Spitek / gdy ono Tatarowie Wieleka porazili.

Tegoż Roku Albricht Mistrz Pruski Siostrzeniec Krolowski czynil skody
na ukrainie Polskiej y Smodzkiej ziemi / y iawną wojnę przeciwo Krolowi Si-
gmuntowi Wniami swojemu wzniecal. Przeto Krol zebrawszy lud sluzebny <sup>Wojna Pru-
sa.</sup>
z Polski / z Czech / y z Morawy wyprawil ich do Prus / Litewskich tez Kiazat y Polacy y Li-
tawow / takze Slachty bardzo wiele wyslo Polakom na pomoc / do Prus z Het-
manem swoim Jurgim Mikolajewicem Radziwilem Starostą Grodzieskim /
ktory byl potym Panem Wilenskim. Tak tedy Polacy zlaczywszy spolne mocy
z Litwa y z Rusia na kiltu miejscach Prussakow porazili szczesliwie / y dobyli
tych Zamkow / Holandii / Prabuty / Owidzyna / Mielzaka / Milmityna / Sie-
kierki / Pisi / Lubawy / Ornety / y wiele inszych Mias / y Wsi spustoszyli / y Bran-
denburg Zamek obronny y Miaszko wziali. <sup>Nasza szczes-
liwie powodze-
nie.</sup>

Potym Roku 1520. Wolfgang Schonenburg Hetman Mistrza Pruskie-
go mialac Knechtow dziesiac tysiec y Niemiec / a iezdnych cztery tysiac / wziat ^{Teczow wziec}
Teczow Miaszko nad Wisla dobrowolnie podane. A osadzivszy Teczow ciga-
gnal do Gdaniska / y polozyl sie obozem na gorze Biskupiey / cztery tysiac kul /
takto Kronika Pruska opiewa / do Miaszka z dzial wielkich wypuscil / a na-
mniejszy skody nie uczynil oblezonym. <sup>4000. Kul do
Miaszka Gdan-
skiego prozno.</sup>

Na ostatek taka niedza przyšla na Knechty / iz kto sie tedno z Miaszka wyr-
wac nielenil / ten ich bil / y imal / y chlopata ich wiazaty y bity / gdy chlopi zglo-
dnieli / wlasnie takto pod Potockiem Roku 1579. A gdy ich bardzo wiele zbilo
y poimano / musieli od oblężenia niebozeta vciekac. Krol tez Sigmunt Gdan-
szanom na odsiecz poslal byl dwanaście tysiec iezdnych przebranych Pola-
kow y Litwy / ktorzy ostatek onych Niemcow vciekacych pobili / y porazili /
drugich Kaskubianie / y Pomorzanie potopili / tak iz sie ich malo do Niemiec
wrocilo. A Polacy y Litwa za tym szczesliwym powodzeniem / wziali Teczow /
Chojnica y Scarygrad. Insze Zamki y Miaszka dobrowolnie sie Krolowi po-
daly / a Krzyzakow y ich Scarosty wyrzucili.

Radwanowski tylko Orneta Mistrzowi albo dla darow albo dla boiazni <sup>Radwantow
si czil odse-
zion.</sup>
podal / dla czego byl czci odsadzon na walmym Seymie Piotrkowskim.

Tegoż Roku w Krakowie Bormistrz y dwu Kacyow Kazimierskich scia-
to / iz nie slusnie poimawszy Slachciec niakiego Slabossa dali byli skwapliwie
na goracym prawie sciag.

Tegoż Roku 1520. Bona Krolowa wtora Sigmuntowa / wrodzila Si-
gmunta Augusta pierwszego dnia Augusta Miesiac w Krakowie / a Krol w ten <sup>Sigmunt Au-
gust wrodzoni.</sup>
czas byl w Toruniu / dla wojny Pruskiej / gdzie tednego prawie czasu y o zwoy-
ciastwie nad Krzyzaki / y o Synu szczesliwie narodzonym otrzymal nowina.

A Mistrz

Wacława Scripkowskiego

A Mistrz Pruski widząc iż prożno przeciw osnowi wierząc / prosił przez przyjaciół łaski y przymierza do czterech lat u Krola / czego mu Krol łaskawie pozwoił Roku 1521.

Postowie Mo
stewscy do
Krolowa.

Roku zaś 1523. Postowie Mostiewscy od Wasilá Wielkiego Knięcia do Krolowa w piaci set koni przyięchali / y wzięli przymierze z Krolew y z Litwą do piaci lat.

Turcy y Tata-
rowie Podgorze
zwołowali.

Roku 1524. Turcy y Tatarowie Lwowską / Sanocką / Belską / y Podolską Ziemię okrutnie raz po raz zwołowali / a Polacy z nimi zetrzeć nie śmieli / pamiatając Sokalską porażkę. Za czym Pogani nieopłakana szkoda we wszystkich Rusi Podgorskiej uczynili.

Tegoż Roku Jwan Wasilewicz Książ Mostiewski Zorze Kazanią y Zamkiem / skąd się Cezarem piśe / opánował.

Zakon Krzyżacki
w Pruszech
wstał.

Potym Roku 1525. Młarcz Miesiąc dnia 10. Albricht Mistrz Pruski Margrabie Brandenburski uczynił Hołd y Przysięgę Krolowi Sigmuntowi w Krakowie szod rynku na Młestacie siedzącemu / tamże zrzucił Plaszcz Zakonu Krzyżackiego / a na Księstwo Pruskie od Krola jest przelożon / a od tego czasu Zakon Krzyżacki / z którym Litwa przez kilko set lat rozmaite wojny toczyła / w Pruszech wstał.

Rance Gdani-
scy ślania.

Roku 1526. Krol Sigmunt do Gdańska przyięchawszy burdy nowo wszczęte w spokoju / tych którzy byli przyczyną rosterkow dał scigać ścigi / a potym siedmiu / innych do Zamkow na więzienie rozestął / a drudzy na morze wcieli.

Tegoż Roku Albrichtowi Książciu Pruskiemu przyniesiono w małżeństwo Dorotia Siostrę Krola Danińskiego do Krolewca.

Mazowie do
Polski wcielone

W tenże prawie czas gdy Janusz Książ Mazowiecki umarł w młodym wieku po Bracie Stanisławie we dwu lat / Krol Sigmunt przyięchawszy z Gdańska do Warszawy / wwiązał się w Księstwo Mazowieckie z zupełną mocą / y wcielił ie y przyłączył do Korony Polskiej / wszelkie przeciw temu wiele Ślächty y Pánów Mazowieckich było.

Tegoż Roku 1526. Ludwik Krol Węgierski y Czeski Książ Słaskie etc. Wnuć Kazimierzow / a Synowiec Sigmuntow porażon jest od Turckiego Cezarsza Solimána u Moharza z wielkim y okrutnym wpadkiem Węgierskiej Korony / sam gdy wciekał z przegranej bitwy od własnego konia przytłoczony wronął y zaduślon w błotnym potoku 27. dnia Miesiąc Sierpnia w dzień ścigania S. Jana. Soliman potym wziął Budzyn y inne Zamki y Miasta zwyciężając zwycięstwą. O tey nieopłakanej Bitwie czytay Paulum Jovium / Herbersteinum / Cureum / Bielskiego etc. O którego żalostney śmierci możemy własnie on wiersz de Pallante przypominieć Virgiliuszow:

Quem non uirtutis egentem

Abstulit atra dies et funere mersit acerbo.

Roku 1527. gdy Tatarowie wielkie szkody częstymi wtarczkami w Rusi / w Polsce / y w Litwie przyległej czynili / wnet Pánowie Litewscy z miłości oyczyzny zebrali się przeciwko im ochotnie / z Rycerstwem Wołyńskim / a naprzód Książ Constantin Ostroński Hetman / y Jurgi Siemionowicz Książ Slucki / y Jurgi Mikolajewicz Książ Stárosta Grodziencki / Książ Siedor Sangusiewicz Włodimirski / Książ Jwan y Alexander Wisniowieccy / Książ Alexander Czartoryski / Andrzej Tłemirowicz Woiewoda Rujowski / Ostafiej Dastiewicz Stárosta Cyrkaski / y Kaniewski / y wiele Paniat y Ślächty ochotney z Litwy y z Rusi / którzy przyciągnawszy do Rujowa / gonili Tatarow za Rujow mil 40. aż na Zolsanica / których było z wielą Carzewicow trzydzieści y cztery tysiące /

tyścier / Ktorych za pomoca Boża Litwa y Russacy smięła a męzną bitwą
bezestliwie na głowę porażili / a poloni związaných Chrześcian oboiey pici z
Ruśi / z Podola / y z Podgorza osmndziesiat tyścier odgromili / y lupy wśystki
z dobytkiem sownito odiali. Tatarow na placu pobitych zostalo 24000. między
Ktorymi też Turkow wiele bylo z Imbraimen Woiewoda Prekopstkim / A Că
rewicowie stary Obustak Solcan / y Dziusub Sulcan / y Kohuczuk Diy / w mę-
ley druzyntie vbiegli. Inśnych Murzow y Vlanow bardo wiele zbito / a drugich
poinmano. Jurgi Siemionowic Kiazę Sluckie / drugi ich zagon porażil y Kanio-
wã y y Cyrkasi z Ostaphiem Dastiewicent.

Litwa Tatar-
ow porażila
na Holśaniec.

Tegoż Roku 25. Miesiaca Septembra Janus Waida Krol Węgiersti/
Ktory byl po Ludwiku Koronowan od niemaley czesći Pánor Węgierstich / po-
rażony iest y Tokacza od ludu Ferdinanda Krola Rzymstiego y Czeskiego / Ktory
też bliskością dochodził Krolestwa Węgierstiego po żenie swoiey Annie Prá-
winnece Jagelowey / Corce Władisława Krola Węgierstiego y Czeskiego Ká-
simierzowica. Janus Waidã porażony naprzod do Kamienca Podolskiego
przybieżał / potym do Tarnowa / gdzie kilka Miesiecy czekał na pomocy / y pogo-
dy nie miał / a potym za foritowaniem Hieronima Łaskiego (ktoremu potym
dobrodziejstwo niewdziecznie wzięciem płacił) byl wprowadzon na Krole-
stwo Węgierstie / przez pomoc Solimána Tureckiego / Skad Węgerska Ziemia
w podawanie / a potym w władzę Tureckã przysła. A my sie też cudzą a sąsied-
zã przygodã karzmy.

Janus Waidã
porażon.

Węgierska Zie-
mia w Tureckie
podawanie.

Nam tua res agitur paries dum proximus ardet.

Ktory wierś nmię często w podroźney Tureckiey rozmowie za Andrinopó-
lim / Alexander Rindi dzisieyszego Krola naszego Stephanã z Siedmigrodzkiey
Ziemie Posel / z cieśkim wzdychanim wpadku swoiey oyczyzny przypominal.

Tegoż Roku 1527. w Brankowie y Rádomia wrodził sie wielki a strasz-
ny dzio cslowieczego rtału / Ktory miał Lwią głowę / pierśi kosmate / a ze-
bomã straszliwie zgrzytał / rycząc ogromnym głosem / osm godzin trwał
żywy.

Dzieci stęgi da
rodzong.

Tegoż Roku Borboniusz woyskiem Cesarstim Rzym wziął / y Papież na
Castrum Angeli obleżony / podał sie na łaskę Cesarstkã. Ale Borboniusz tam zabi-
ty został y skurmu.

Nam wstet.
D tom czyta
Jouium et
Sleidanum.

Roku zaś 1528. Krol Sigmunt z Krolowa Bona do Litwy wyiachał
Miesiaca Marca / postanowiwszy y wśpokoivśy Pruskie / Mazowieckie / y Pod-
gorskie rzeczy / także Koronne na Seymie Piotrkowskim.

Tamże gdy Krol w Wilnie mieszkał / przyiachali do niego Postowie Mo-
skiewscy / starżac sie na zboyce Morstiego Sewerina Nordweda / Ktory Mo-
skwi wielka škoda czynił / ale Krol do niego nie miał nic / bo byl nie Lisland /
iako Bielsti pisa / ale Nordweyczek / przedtym Krola Dunskiego Christer-
na Morsti Hetman. O Ktorym czyta y Herbersteinum in rebus Maschonicis fol.
54. de Ieiunio.

Sewerina
Nordwed.

Roku potym 1529. Oślan Carz Tatarski w polach pod Oczakowem
naszych Ktorzy w kozactwo chodzili nad umowę poinał / Mikolaja Siemław-
skiego Hetmana Koronnego / Jerzego Łacalskiego / y inśnych wiele Kotmistrzow
z ich Kozami / Ktorych Tatarowie po rokowaniu prośiwśy na czesć powiazali /
tak iż sie iedni musieli okupowác / a drugich do Turek przedali. Sero sapiunt phruges,
po škodzie Polak mądr.

Naszo poinał
od Tatarow na
czci.

Tegoż Roku 1529. na dzień S. Łukasza Sigmunt August Krolowie mę-
scac lat dziewięć wieku swego / byl na Wielkie Księstwo Litewskie / Russkie / y
Smodzkie / Księstwo.

Sigmunt Au-
gust na Litwie
Księstwo.

Zmodyfikowano od Pánow y Rycerstwa Litewskiego wybrány / y podniesiony / na
Zamku w Kościele S. Stanisława / przy bytności Wycy Krola Sigmuntá
y Krolowey Bony / y wielu Książat y Pánow Duchownych y Świeckich.

A potym tegoż Roku odiachał Krol Sigmunt z Litwy do Polski na
Siem Piotrkowski / Ktory odprawivszy / iachał do Krakowa / w wielkich poczo-
tách Pánow y Rycerstwa tak Polskiego iako Litewskiego / na Koronację Sy-
gmunta Augusta / Roku 1530. Ktorego czasu Wilno tak stro-
go pogorzało / iż go ledwo trzecia część została / Kościoły też tak Rzymskie /
iako y Ruskie wielki wpaść przez ogień wzięły.

Wilno gorza-
ło.

Tegoż Roku 1529. Turcy Wiedeń oblegli / gdzie ich zbity osmndziesiąt
tysięcy y Sturmow / tak iż za łaską Bożą z siemoty odciągnąć musieli.

Koronación Sigmuntá Augustá Wielkiego Kiedzá Litewskiego na Krolestwo Polskie / Roku 1530.

Rozdział V.

W tym roku Książę y Pánowie Koronni y Litewscy /
także postronni do Krakowa na ceremonia Koronácie w
chwalony ziechali / Roku 1530. Februariá albo Lutego
dnia 21. Sigmunt August był Koronowan y pomazan na
Krolestwo Polskie / przy bytności Książat Albrichtá Pruskie-
go / Trzysłá Opolskiego / Fridrichá Legnickiego / y innych / z
wielkimi triumphy / radością / y weselini wszystkich zebrania.

Knechtów pora-
żeni.

Tegoż Roku Węgrowie y Turcy porażili sześć tysięcy Knechtów y Zi-
spanow Ferdinandowych pod Budzynielem / gdy Janá Waydy wtory raz do-
bywali. A Jan sie od tych czasów ocrzasił / acz z płodą wszystkich Ksepe Ties-
mieckiey.

Tatarowie po-
rażeni.

Tegoż Roku Tatarowie wtargnęli do Litwy / Których Książę Jwan Du-
browicki z Rycerstwem Litewskim porażił na wrociściu Pulozorze / y łup wszy-
stek odgromił.

Prawa Litwie
pisane.

Tegoż Roku Litwie y wszystkim krainom do Wielkiego Kieństwa przyle-
głym dane są prawa pisane z uchwałą wszystkich Stanów na S. Michał.

Wonna Wo-
jaka.

A w Wilnie powietrze morowe siemoty pánowało.

Roku potym 1531. Petrilo Woiewoda Wołoski / złamawszy hołd y przy-
siege / wtargnął z wielkim woyskiem do Połuckich krain Koronnych / z Woło-
chy / z Węgry / z Turki y z Muleany / Sniatin / Kolomyia / Tisminieca y in-
szych / aż do Zalicza zwoiował.

Przeto Krol Sigmunt zebrałszy żołnierzy sześć tysięcy za pientadze / po-
stał ich przeciw przywoprzysięcy Petrilowi / z Hetmánem pámieci sławney Ja-
nem z Tarnowa Herbu Leliwy.

Na przód tedy żołnierze Polscy mieli bitwę z kilkiem tysięcy Wołochów
na wrociściu Ktore Gozdzem zowią / gdzie za pomocą Bożą fortelem ich pora-
żili / y łupy odbili.

Potym

Potym Jan Tarnowski Hetman / widząc iż sam Woiewodą z wielkim
woyskiem przeciw temu ciągnie / położył się z sześcią tysięcy żołnierzy swoich w
Obertina na miejscu obronnym / obwarowałszy oboz dobrze pastkami / y wo-
żami sprężonymi. Wołoski Woiewodą wsiadł w wielkość woyska swojego / kto-
regu miał pięćdziesiąt tysięcy / przybliżył się śmieci tuż pod oboz naszych / a tu wi-
stemu strachowi z onymi ogromnymi wsiadł w gory / potym na hary
naszych kazał wywabiać / y z Dział wielkich strzelać / które namnietyszy strody
w naszych niewczyniły / bo iż niżej leżeli / tedy ich kule przenosiły. Sztydził Wo-
łochowie z naszych / Ale Tarnowski narychowałszy Dział swoje porządnie / y
lud sprawnie wysłowałszy w Bram obozowych / kazał też na Wołochow strze-
lać. Staśkowski starszy nad Działami / za pierwszym strzeleniem pod Działem
Wołoskim os wraził aż wpadł / y Duszlarz obrócił / wyroczyli się potym z obo-
zu Polscy Komistrzowie Białicki / Mikołaj Sieniawski / Maciej Włodek y
inni / podkuli się meynie / iako Leonides z Persami / z Wołochy / naszych meistwem /
Wołosy wielkością przechodzili / krzyk Majow bitnych zbudowu stron / krzask
z Dział y z Rusnic / rannych pod konimi strzkanie / koni bez panow zbitych ogro-
mne rzanie / Echo w lesiech y po gorach rozdwojał. A w tym Prokop y Ale-
xander Sieniawscy z Herbu Leliwy rodzoni Kracia / przypadłszy z koniami
swolężymi w bok Wołochom / rozewali ich / z obozu zaś strzelba gesta na drugich
Tarnowski Hetman kazał wypuścić / a rozruciwszy pastki obozu swojego sam
Polacy / stoczyli wsiyscy zapalczywie do Wołochow / którzy zarazem tyl podali /
rožno po polach wcielać / Polacy ich gonili daleko / bijąc / siekąc y wiążąc. Takt
iż za dzimnym fortowaniem Bozym one pięćdziesiąt tysięcy Wołochow y Tur-
kow / naszych sześć tysięcy / a prawie garść ludzi pobila / y rozgromila / Wziętów
zacznieyszych tysięcy poimali. Oboz wsiysek wznił / y Dział wielkich 50. krom
mających y rzezney strzelby / To wsiyśko z triumphem do Krakowa prowadzono.
A Woiewodą Petrilo ranny ledwo samowtor wcielił.

Naszych oboz
Obertina.

Biema nasza
z Wołochy.

Sieniawskich
dzielności.

Wołosy pora-
żeni.

Tegoż Roku Jan lasłi sławney pamięci prawy Oyczyz Oyczyzny Arcyb-
skup Gniezniński zmarł / na tego miejsce wstąpił Maciej Drzewicki Biskup
Kuiawski.

Roku 1533. Hetman Wielkiego Księstwa Litewskiego drugi Annibal /
Pirrus / y Scipio Ruski y Litewski / Aniaz Constantin Ostroński Jwanowie Wo-
iewodą Trocki / Maj swietey pamięci y trudno wystawionej dzielności / nad
Tatary y Moskwa częsty a bezsilny zwyciężać umiał / po Wniebo wziaciu pa-
ny Mariey / na tego miejsce Jurgi Mikołajewicz Kadyrowł Hetmanem wielkim
wybran.

Kady Constantin
umiał.

Tegoż Roku w Morawie nad Olomuncem trzy Stolicę wstąpił się na
Niebie.

Tegoż Roku Piotr Opalenski poszedł do Turck / ziednął przymierze z ob-
mą Krolami dożywotne / od Turkow / Tatarrow / y Wołochow.

Przymierze z
Turck.

Tegoż Roku Miesiąc Czerweń Turcki Cesarz Soliman we dwu set tysią-
cy woyska / do Kąkustey Ziemi przyciągnął / gdzie pod Gunsem Miaszcz-
nem trzynastu setmow stracił / za meznym dotazowaniem Mikołaja Jurischi-
cz Wegrzyn / który się potym Turkom sam dobrowolnie podał na rokowaniu /
czym y Lud niedzny y Miaszko wybawił od obleżenia.

Turek do
tur

Roku 1534. Tatarrowie na Wołyniu plundrowali / z ktorymi kilko bitow
Komistrzowie Polscy zwłasczą Jazłowieccy zwodzili. Wziył też Kozak
Chmielnicki poraził ich zagon pod Zaslawiem.

Potym Roku 1535. Wasiley Jwanowie Wielki Aniaz Moskiewski w
marł / zostawiłszy na swym miejscu Jwana starszego Syna dzisiejszego wielkiego

Wasil
Moskiewski umarł.

Rostort w
Moskwi.

Kiedza Moskiewskiego / który sie wrodził Roku Pánstkiego 1528. z Wasilowa
ny Gliniczanki / według Herbersteina / ále w ten czas uszczę był dziecicciem w o-
piece y Owcy / który miał porozumienie z Anieiną Wdową. Dla czego
wielkie zamięśanie w ten czas ná Moskwi było / y škodliwe rostorki / za czym y
Michał Gliniski w więzieniu vmorzon / od Anieiny Wdowy Córki Brata swo-
iego / y wiele Aniąziow y Bolar pomordowano.

Bielski y Ła-
ci.Orucienstwo
Moskiewskie.Litwa y Pola-
ci do Moskwy.Starodub
wysięp.

W którym rozruchu przyiechali do Litwy ná łaske Krolewsta z Moskwy
Amią Siemion Bielski / y Iwan Łaci. Dał tedy Krol Sigmunt Bielskiemu
Dymory / Stoklisti / y Kormialowo / á Iwanowi Łaciemu z Synem / dał wy-
soki Dwór y Żołudek w Trockim Woiewodzewie. A Owcyńa Opiekun Wiel-
kiego Aniązia młodego Iwana Wasilewicz z wielkim woyskiem wtargnal do
Litwy tegoż Roku 1535. gdzie wielkie á prawie Pogánskie okrucienstwo o-
gniem y sáblá uczyniwšy / dziatki niewinne y Białe głowy ná kóly wykłagał /
y oboje pleć rozmáicie mordował / áz sie w płacinasie mil od Wilná wrocil.
Krol Sigmunt zebrałszy ludu słuźebnego y dobrowolnego iezdnego y piešego
z Polski kilkonásie tysięcy / przelozył nád nimi Hetmánem Janá Carnowskie-
go / y Páná Andrzejá z Gorki Stárostę wielkiej Polski / y postál ich Litwie ná
pomoc. Kiazetá teź Pánowie y wšytko Rycerstwo Litewskie y Ruskie / zebrałt
sia ochotnie dla spolnego ráctunku z Hetmánem swoim Jurgim Kádziwilem /
Pánem Wilenskim / Stárostá Grodzienkim. A ták zláczywšy sie z Polákmi cia-
gneli zá Moskwa / wziali Damiel Żomel w Siewierskiej ziemi ná Rzeká Sos.
Potym Stárodub Damiel główny / mocny / y wielki w izbie zgrabiony oble-
gli / ná którym sie był záwárl Owcyńa / Koluźow / y Soyški / Sprawcy Mos-
kiewscy / y ludu o šesćdziesiąt tysięcy / gdy go nie mogli pojyc strzelbá z dział /
podśadzili prochy / y ták zápalili Damiel / gdzie Owcyńe / Soyškego / Kolu-
cowa / y inšych wiele Woiewod / Aniąziow y Bolar zacnych poimáli / ták iz
Wieźniowie Polskie y Litewskie woysko przewyźšali. Przeto ich wiéšćá częś
zwłászćá stárych y mniéy godnych Jan z Carnowa Hetman Koronny kázal
ścinác. Było wšytkich przez šesćdziesiąt tysięcy. Tam teź stárbow y in-
šych rozmáitych wzdobycy Litwa y Polacy bárdzo wiele dostáli / wšákże o-
gień nie máło popsował. Woyská sie potym zzwycisławem y z korzyścia do
domow roziechály. A Krol z Polski tegoż Roku do Litwy przyiáchał / oddaw-
šy Córke Jádwigę zá Joáchimá Margrábia.

Wojna Wo-
łoch wiora.Wolocha woj-
na.Wojna wio-
łochy.

Roku záś 1537. znówu sie wojná zázela Polákow z Wołochy / Bo Pe-
trito Woiewoda Potuckie Wołosci częstymi wtarczkámi po oney obertinskiej
porážce woiował / przeto Krol Sigmunt po Kotosu który miał z Rycerstwem
we Lwowie / wypráwił do Wołoch ludu słuźebnego kilko Kot / po S. Mar-
cinie / ktorzy wzajem spalili y wybráli / Czarnowce / Bocussany y inše Wsi y
Miástecká áz do Soczáwy.

Ná drugi Rok potym 1538. Petrilo Woiewoda z woyskiem swoim Wo-
łostim / y z Turkámi wtargnal ná Podole / Miésiacá Lutego / spaliwšy Cer-
wona / obległ Jágelnice / y Czarnokozince. Tam sie Polšcy Kormistrzowie
przeciw iemu zgotowáli / zwłászćá Andrzej Taczyniski / Mikolay Sie-
niawski Hetman polny / y inšy. A gdy bitwa stoczyli zobudwu stron śmieci /
śfántowali nášy / y musieli przez Seret obronna raka wchodzić / bo konie mieli
bosse / á w ten czas była wielka gołoledź / ná która byli Wołosy y Turcy o-
stro konie wkwáli. Wšákże ták wiele Wołochow iáko Polákow legło /
miedzy ktorými Pilecki y Weglinski Kormistrzowie zábieli / á Włodek poi-
wan.

Przeto

Przeto Krol Sigmunt tegoż Roku wyprawił do Wołoch znornu lud słus-
zeby z Hetmānem Koronnym Janem z Tarnowa / który obegnawszy Chocim
na / Niektrem dobywał go rozmaicie / y inszy go był dostał przez podsade pro-
chów / ale Woiewodą Petrilo łaski y pokoju pod pewnymi condiciami prosił /
cootrzymał / gdy znornu uczynił przysięgę Krolowi Sigmuntowi.

Naszo pod
Chocim.

Jest Chocim Zamek piękny y obrotny na Stale / podobny Rokonhauzowi
w Lislanciech iakom się sam obiemą przypatrzył / wśakżem insi Turkani ossa-
dzony widział roku 1574. Ale w nim przedsię ma Woiewodą swego Borkola-
bą / który nas tam dwa kroć imieniem Gospodarskim podeymował.

Roku 1539. Woiewodą Wileński Albricht Gastołd umarł / pochowan
w Kościele S. Stanisława na Zamku Wileńskim w Kaplicy swojej.

Tegoż Roku Isabella Cortá Krolá Sigmuntá w Matzenstwo Janowi
Waydzie Krolowi Wegerstiemu na Budzyn odniesiona / przez Perenipetra po-
stą tego / y Stanisława Tarta / Biskupa Przemyskiego.

Isabella de
Weger.

Tegoż Roku Malcherowa Kaycyna Krakowska o wiara Żydowska spa-
lona szkod. rynku Krakowskiego.

Roku 1541. Jurgi Mikolajewic Kadozwil Pan Wileński Hetman Wiel-
kiego Księstwa Litewskiego umarł po Wielkiej nocy.

Tegoż roku Bernat Pretwie Stárosta sławny Barski / mscząc się nad Ta-
tary zwoiowania Winnickich wołosci / wtargnął do Prekopu z Ceremissami /
gospie Tatarskie żony y dzieci wyscinał y potopił / y z wielką korzyścią w całe v-
przedraz po raz odwrót do Zorody czyniąc.

Pretwie Hora
de wolne.

Roku 1542. Miesiąc Stycznia / Jan Mikolajewic Kadozwil Stárosta
Smodzki umarł.

Tegoż też Roku po Wielkieynocy Jurgi Siemionowic Książę Słucki / ma-
wielkiej dzielności rozstał się z Światem.

Jarostaw też Łaski Woiewodą Sieradzki z przeważnych spraw y poselstw
sławny śmierć z żywotem przemieniał.

Tegoż roku Krol Sigmunt stary z młodym Augustem / iadąc z Litwy po-
rozdawali Urzędy niektóre ziemskie w Wilnie Panom Litewskim dobrze zasłu-
nym pospolitey rzeczy / hossey Niedziele po Wielkiej nocy. Panu Janowi Jur-
iewicowi Złebowicowi / Oycowi dzisieyszego Pana Minskiego / dał Woiewodztwo
Wileńskie / y Bobroysto / Dał też Woiewodztwo Trocki Stanisławowi Al-
brichtowicowi Gastołdowi / a Vpita od Trokow w ten czas odłączono. Panu
Macieiowi Woyciechowicowi Janowiczá Stárostwo Smodzkie / Aniazin Jwa-
nu Dabrowickiemu Woiewodztwo Rujowskie / Stanisławowi Dowoynie Wo-
iewodztwo Połockie / Jurgiewi Nasilowskiemu Woiewodztwo Witebskie / Zie-
ronimowi Chodkowi Podcząstwo y Radon / y Ciwonstwo Wileńskie / Woy-
ciechowi Jondziłowi Marszałkostwo Nadworne.

Urząd Panom
Litewskim.

Wpita od Tró-
kow.

Tegoż roku Szarāńca w Polsce około Krakowa / w Ruśi y w Litwie oko-
ło Mielnika / Swierżyna / Rieydanowa / Jwiencá y Wilna / stādami iako Spa-
cy latáta / a gosie wpáda / cām żyta / Jarczyń y trawę z ziemią wyiadał y wy-
gryzł.

Szarāńca.

Teyże Jesieni Miesiąc Octobrą dnia 10. czwartej godziny w noc cud-
ogniste na obłokach były widziane.

W tymże roku Stanisław Albrichtowic Gastołd Woiewodą Trocki u-
marł / w tydzień przed Bożym Narodzeniem.

Roku 1543. Miesiąc Kwietnia umarł Stárosta Smodzki Maciej Wo-
ciechowiec.

Tegoż Roku Maja dnia 15. Elizabethá Cortá Ferdinanda Krolá Rzym-
skiego y

Pierwsza mał-
żonka Augusta
Krola.

skiego y Czeskiego / przyniesiona jest do Krakowa w Malzenstwo Krolowi
mlodemu Sigmuntowi Augustowi.

Tegoz Roku 1543. srogie powietrze morowe w Krakowie panowalo w
samym iednym Mieście ludzi dwadzieścia tysicy umarło.

Zacmienie
Słońca y Mie-
siacă czworo.

Roku 1544. Januaria albo Stycznia 24. dnia przed południem w godzinie
na przyšla ciemność wielka iakoby sie znaglā zamierzło / a Słońca tylko ledwo
był znāt iakoby Sierp / albo młody Miesiac / rogami na zachod / a potym sie
ony rogi obrociły na wschod Słońca / a dwie Gwiazdziej / iedną białā drugā
czerwona od zachodu sie wkazaly / trwało to zacmienie Słońca o pultory go-
dziny zegarowych. Potym y drugie Zacmienie Słońca bylo / tak iz tego iedne-
go Roku cztery sie Eclipses albo Zacmienia / Słońca dwoie / a Miesiacā dwoie
przytrāfily. Za czym był głod wielki w Wilnie / iako sie to won czas drogo zdā-
ło / pulbeczek żyta po pultory kopy kupowano.

Siem w Brze-
sciu.

Wielkie Kieś-
two Augusta
wi spuszczone.

Przed Panom
Litewskim.

Tegoz Roku Krol Sigmunt stary z Krolm młodym z Seymu Piotrkowa
skiego przez Warszawę iadac (ktore Miasta w ten czas pogorzaly) przyłchał
do Brześcia Litewskiego dziesiatey Niedziele po Wielkieynocy / gdzie Siem
wálny Panom Litewskim złożył / na ktorym Seymie postanowiwšy inſe po-
trzeby Rzeczypospolitey / spuścił wielkie Kieśtwo Litewskie Synowi Krola
wi mlodemu / w tydzień po Ruskiej Pokrowie Bohorodzicy. Tamże wrzedy
Panom Litewskim rozdał. Wiersulowi Państwo Wilenskie / Aniasiu Janu-
sowi Dubrowickiemu Woiewodztwo Trockie / Hieronimowi Chodkowicowi
Państwo Trockie / Mikolajowi Janowiczu Kādziwitowi Marszałkostwo
Ziemskie / Alexandrowi Chodkowicowi Woiewodztwo Nowogrodzkie / Aniasiu
Siemionowi Prunskiemu Rzeczypospolitey przeciw Tatarom dobrze zasłu-
żonemu Woiewodztwo Rūkowskie / Seānistawowi Piotrowicowi Kāsce Młodo-
wi na wšem dzielnemu Woiewodztwo Witebskie / Panu Mikolajowi Turge-
wiczu Kādziwitowi Podezāstwo / ktory po wschodzie cnoty Hetmānstwā wiel-
kiego / y Woiewodstwā Wilenskiego dziś szesliwie doszedł / Janowi Jano-
wiczu Kādziwitowi Kraiectwo / Grehoremu Chodkowicowi Podkomorstwo /
ktory był potym za nāszego wieku Hetmānem polnym y Panem Wilen-
skim.

Z Seymu Brzeskiego Krol stary Sigmunt iāchal do Polski / a Si-
gmunt August młody do Wilnā z Krolowā Helzbieta młoda.

Tegoz Roku Carolus Cesarz po długich wojnach zionął sie z Krolm
Frāncuskim Frāncuskim.

Helzbieta Kro-
lowa umarła.

Potym Roku 1545. Miesiacā Czerwca dnia 15. Helzbieta Krolowa mło-
da umarła bez potomstwa w Wilnie / z wielką żalosciā wszystkich Stanow.
Pochowana na Zamku Wilenskim w Kāplicy S. Bazimierza Sierpnia Mies-
siacā dnia 24.

Tegoz Roku Augusta 31. dnia / Krol młody Sigmunt August dał Stāro-
stwo Smodzkie Panu Trockiemu Hieronimowi Chodkowicowi.

Slub Augu-
stowi z Barbā-
rą Kādziwilo-
wnā.

Potym Krol młody rychło po pogrzebie Maljonki pirowszey Helzbiety / po-
czal sie swātac y zalecac Barbārze Kādziwiltownie / ktora tej byłā swiezo Wdo-
wa zostalā po Seānistawie Gāstolcie Woiewodzie Trockim / a na ten czas mie-
skalā przy Matce swojej Pāniey Wilenskiej Juriowej Kādziwiltowej / do kto-
rey Krol czesto chodzil na biesiadę wiecznā / uczyniwšy z Pālacu Zamkowego
przez ogrod do iey dworu przechod / tamże z nią potym wziął slub / ktory im
wydawal Pleban Panow Kādziwiltow / przy byności Mikolajā Kādzi-
witā / ktory był potym sławney pāmiaci Woiewoda Wilenskim / Marszałkiem
Ziemskim / y Kānclerzem Wielkiego Kieśtwā Litew : Bratā iey Strypecznego /
y przy

y przy bytności Staniława Kieizgala Ciotecznego / y Mikolaja Kadiwilu na ten czas Podczásnego Brata rodzonego / y przy niektórych Paniach y Dworzaniach. Po slubie małżeńskim miastka Barbara długo przy Macce. Bo Krol roku 1547. przed Bozym Narodzeniem odiachal z Wilna do Polski nawiedzić Oycę Krola starego / y Matkę Bonę Krolowa. Tamże to ożenienie swoje z Barbarą Kadiwilowną obiawil Samuelowi Maciejewskiemu Biskupowi Krakowskiemu / Ktory mu to małżeństwo potwierdził / y Janowi Grabi z Tarnowa Panną Krakowskiemu / Ktory też iako mądry Senator raz spoionego małżeńskiego slubu nie rozradzał. Aczkolwiek przeciw temu w Polsce / y w Litwie prawie wszyscy Panowie byli. A Krol sam Sigmunt stary y Krolowa Bona Matką tego mu strogo bronili / y paquilluse rozmaite piffano.

Potwierdzenie slubu Małżeńskiego z Barbarą.

Tego też roku 1547. Carolus Cesarz z Kieizety Sastimi / z Langrafem Zeftim y z innymi słodliwe Chrześcijaństwu wojny wiodł. O czym czytay Paulum Jonium / Sleidanum y innych.

Wojny Carolusowe z Kieizetą.

A Krol Sigmunt stary złożywszy Siem wálny w Piotrkowie na S. Marcin / postanowił wszystkie sprawy Koronne okolo praw / y obrony granic / Tamże z Mazowsze y Prussy oddał na wychowanie ku Wielkiemu Kieistwu Litewskiemu Synowi Krolowi młodemu Augustowi / Ktory z Seymu Piotrkowskiego pożegnawszy Oycę przyiachal do Wilna poscie Roku 1548. gdzie go też Panowie Litewscy niektórzy z nowu strąsowali o Małżeństwo z Barbarą / y mało rozstrzeliwie nieznaśli do skutku onych wierzytkow nie przywiodły.

Mazowsze na wychowanie Augustowi.

Combussit Phrygium pastorem, Pergama Græcos,

Architektonis.

A Veneris surgens faculis amor, ignis, ira, &c.

Tegoż Roku Januarius 13. widziano na obłokach straszne Cuda w nocy / iżoby wysły zbrojne ogromna bitwa na pulnocy staczające.

Cuda na Niebie.

Tegoż Roku 1548. Miesiac Lutego Krol stary Sigmunt przyiachal do Krakowa z Seymu Piotrkowskiego chory / tym bardziey poczał mdleć y chorować / A tak przyiawszy z wielką skrucha y nabożeństwem Pannskie Swiactosci / y rozrządziwszy porządnie oboie Rzecz pospolita tak Koronną iako Wielkiego Kieistwa Litewskiego / przemienił ten żywot doczesny z wiecznym / w dzien chwalebny Wielkonocny / godziny 9. wieku swego Lat osmdziesiat y rok / Miesiac dwu / dni siedmi / a na Wielkim Kieistwie Litewskim / Rustim / Smodzkiem etc. y na Krolestwie Polskim lat czterdzieści / y pułtora szczęśliwie wykonał.

Krol Sigmunt smierć.

Te smuena nowina przyniesiono z Krakowa do Wilna rano w Przewodną Niedziele Krolowi młodemu / Ktory y wszystkie Stany Wielkiego Kieistwa Litewskiego z żalosney Oycę Oczysny smierci z serdecznym oplakiwaniem czynili obchod żalobny w tymże tygodniu w piątek Krolewskim obyczajem z mórkami / z swieczkami / y z koniami kostownie ubranymi po wszystkich Kosciołach.

Obchod w Wilnie Sigmuntowski.

A potym tegoż czasu Niedziele trzeciej po Wielkiej nocy / y po smierci Oycowskiej Miesiac Kwietnia dnia siedmiastego / godziny 19. Krol Sigmunt August / wezwawszy do siebie Panow Rad niektórych Litewskich postal ich do Dwora Pann Kadiwilowego / po Pannę Barbarę Kadiwilownę Trochę Wodowodzina Wdowę / z Ktora ius byl wziął Slub / iako sie wyszey powie dzialo. A tak Panowie Litewscy uczyniwszy iey uczciwość zwykłą / promi dzili ja do Patacow Krolewskich na Zamek Wilenski / Krol ja potykał w Siemi y Drzwi / y tam sie witali. Opowiedzial to potym Krol ozdobna rzecz wszystkim Panom / iż za wola Bozja y dziwnym zrzadzeniem tego ius

TT iij

z Barbarą

Barbara Rād-
ziwiłówna na
Płacie przypro-
wadzona.

Pogrzeb Si-
amunow.

Tatarowie
Wolyn burza.

Barbara Rādziwiłówna iako z Domu przednieyszego w Litwie z zacnego Wy-
cā wrodzona / brał ślub obyczajem powszechnym Chrześcijańskim. Przeto iey
potym y przeciwnicy powinna część musieli wyrzadzić / iako Krolowey swojej.

Potym Krol zarazem w tydzień wyjechał z Wilnā do Krakowa na pogrzeb
Wycowski / w żalobnym poczte Pánow y Dworzan Litewskich. Koronni też
Pánowie / y Wociech Pruskie / y Cieśinskie Książęta / y Māgrábie Brandenbur-
ski / y Posłowie bardzo wiele od Krolow y Pánow Chrześcijańskich. Był potym
pogrzeb odprawowan z wielką & Krolowską Pompa / z Chorągwiemi zbroj-
nych Chorągwi / z ziemskimi y powiatowymi Chorągwiemi / y z inbymi Cere-
moniami / iako iest obyczaj w Polsce Krolow chorować. Pochowan tedy 26.
dnia Lipca Roku 1548. na Zamku Krakowskim w Kościele S. Stanisława /
w Kaplicy / Która potym Krolowa Bonā wielkim kościołem z kamienia ciosanego
go z wierzchu / & we wnętrzu figurami Marmurowymi ozdobnie iako widzimy
wymieść dala.

Po Ceremoniach pogrzebu / Krolowa Bonā uśtawicznie Krola młodego
z Pány Koronnymi śrąsowała / wiodąc go do rozvodu z Barbarą Rādziwi-
łówną / Ale w tym Krol odjechał do Litwy / gdzie w Wilnie będąc z Maljon-
ką Barbarą Protosil rozmaitych według młodości używał.

Roku 1549. Tatarowie Prekopsy na Wolyn wtargnęli Miesiaca Wrze-
śnia / gdzie bardzo wiele Ślāchty y polonow rozmaitych nabrał / y Książę Wi-
śniewieckiego z Maljonką poimawszy do Zoroy zawiadł.

Tegoż Roku w wielki post umarł Książę Janus Dubrowicki Woiewodę
Trocki.

Tego też Roku JAN ZŁEBOWIC Woiewodę Wileński Kānclerz Wiele-
kiego Książstwa Lit. doczesnemu światu podziękował rychło po Wielkieynocy.

Koronacji y śmierci Kro- lowey Barbary Rādziwiłówny / y Seymach Wileński y Piotrkowski / Roku 1550.

Rozdział VI.

Krol Sigmunt August chcąc do skutku przywieść
Koronację Maljonki swey Barbary / złożył Sum w Piotr-
kowie Roku 1550. na który się bardzo wiele Pánow Koron-
nych y Posłowie ziemskich zebrało. Tam była pierwsza pro-
posycja Krolowska / Jż każdy Pan na iednym urzędzie albo do-
stojenstwie miał przestąć / & pluralitas dignitatum miała być odbie-
rana / Executia też odbierania dzierżaw Union Krolowskich
grożono. Co nie iednego ruszyło w sādno / bo WROD nie każdemu było śmiesz-
ne. Przeto Posłowie ktorzy byli posłani z powiatow / y inbzy / nie śmieli się wo-
ley Krolowskiej przeciwie / iedni bojąc się stracić / & drudzy zabiegając łaski. Wy-
tā tedy na tymże Seymie uchwalona Koronacja Barbary Rādziwiłówny /
która tegoż Roku w tydzień po S. Barbárze była koronowana w Krakowie na
Zamku w Kościele S. Stanisława na Maieście według zwyczajū przypra-
wionym / przy zebraniu Biskupow y Pánow Koronnych / y Litewskich / Która
też Koro-

Krolowa Bar-
bara korono-
wana.

też Koronację uczcił Książę Legnicki/ Cieszyński/ y inſe/ y poſtowie od Książcy Pruskiego Albrichta/ który też w ten czas Złoty Królowi uczynił przez Poſły y przyſięga potwierdził.

Rychło po Koronácii tegoż Roku roznie mogła ſie Królowa Bãrbãrã/ z podeyrzeniem truciſzny zãdanej/ przez zdrajcã jednego Włocha Doctorã/ y chorowãã przez wſyſtkie Zimy y Wioſny.

Roku 1551. po Koronacji Królowey/ dał Król Woiewodztwo Trockie Pãnu Miſłowi Jurgewicu Kãdzimilowi/ y Kieydanow w oyczyznã ze wſyſtkimi Œolwãrtikami niemu przyległymi.

A Pãnu Miſłowi Janowicu Kãdzimilowi Mãrſzałkowi/ Kãncleřstwo wielkiego Kieſtwã Litewſkiego.

Tegoż Roku Zimã nãzbye ciepła w Litwie była/ iſ przez wſyſtkie czãſſy Grudniã/ Stycznia y Lutego Mieſiacow dzdze ciepłe były/ Zytã na polach pãtne ſie okazały/ a ſkoro nã Wioſnã wſyſtko zãs mrozy y dzdze zimne popſowały/ ſkad drogoſc wielka wroſła.

Tegoż roku 1551. w Œwiãtli Królowa Bãrbãrã umãrlã w Krãkowie/ Królowa Bãrbãrã umãrlã.
Król z wielkã żãłościã prowadził iey ciało do Wilnã/ a odpoczywãtãc z ciã.
tem w Olkintach/ dał Woiewodztwo Wilenſkie Pãnu Miſłowi Kãdzimilowi Mãrſzałkowi/ y Kãncleřzowi wielkiego Kieſtwã Lit.
iãchawſzy do Wilnã/ pochował Królowã Bãrbãrã/ z wielkim żãlem y z Pom.
pã Królewſkã nã Œanku w Kãplicy S. Kãzimirzã podle pierwſzey Mãſjontki.
Królowey Œeliſbiety Ferdinãdowny.

Teyſe Jeſieni gdy Król wyiãchal w łowy po onym ſmudku do Wãgrow/ przynieſiono mu nowina iſ Carz Pretopſki Œameł Brãſtaw nã Wołyniu ſpa.
lił/ y wſyſtkich Ktorzy nã nim byli/ tãk Œlãchcã iãko poſpolitey gmin w polon.
bez odporu wywoził.

Potym Król przyiãchawſzy do Wilnã złożył Siem wãlny Pãnom y Ry.
cerſtwu Wielkiego Kieſtwã Litewſkiego/ o ſwiãtym Michãle/ nã Który Siem nie.
przyiãchãli Poſtowie Koronni/ nãmawiaãc Królã/ aby Pãnow y Rycerſtwo
Litewſkie/ Ruſkie y Œmodzkie wiodł do Uniey z Koronã Polſkã/ zã Którym zic.
dnoczeniem wielkie pożytki y obronã przeciw Tãtarom y Kãzdemu nieprzyiacie.
lowi/ Wielkiego Kieſtwã Lit.
podawãli y obiecowałi. Wſãkże Pãnowie Li.
tewſcy ani Condiicy przyiſli/ ani Uniey pozwolić chcieli/ y mãło co potrzebnã.
go nã tym Seymie poſtanowili/ tylkã Serepczynã nã wſyſtkie Ziemie Litew.
ſkã/ Ruſkã y Œmodzkã/ nã trzy lãtã od Sochy po 5. groſzy Lit.
dla obrony prze.
ciw Nieprzyiaciom/ Ktore pieniãdze dawano potym z ſkãrbu Koemniſtrzon.
iezdny y pieſzym nã wkrainã Moſkiewſkã y Tãtarſkã.

Tã tymże Seymie mãło ſie wiele ztego nie eſtãło/ miedzy Pãnem Miſłã.
iem Kãdzimilem Trockim/ Który miał z ſtrony ſwoiey Kieſzgãtã/ y miedzy Pã.
nem Œãniſławem Kiſkã Witebſkim/ Woiewodami/ wſãkże ich potym Król
pogodził/ iſ pierwſzã przyiaſnã potwierdziłi.

Roku 1552. był głod wielki w Polſce: A Król po trzech Królach z Wil.
nã wyiãchal do Piotrkowã nã Siem.

W tenże czas Œãbellã Królowã Wãgierſkã Œioſtrã Królewſkã po ſmierci
Mieſã ſwoiego Januſã Wãdy Królã Wãgierſkiego/ Który umãrl roku 1540.
w rok po oddãniu Mãſzẽſkim/ wciãptawſzy oblãżenie nã Budzyniu od Ferd.
nandã/ y gdy Turcy Budzyni y Wãgierſkã ziemie pogromiſzy Tienicow opã.
nowãli/ Roku 1542. wſtãpiwſzy Solimanowi z Budzyniã do Œiedmigrodz.
kiey Ziemie/ przyiãchãłã potym nã granicã Œlaſkie z Synem Januſem
Królem do Brzepic/ potym do Wieluniã/ gdzie gdy mieſtãlã/ ieden
Czech

Wacława Skryptowskiego

Nie Krolewica
strzelono.

Krolewen Iza-
belle wielgę-
mowanie.

Mnich Kni-
stare zabieg.

Krol August
do Prus.

Krol Wladyslaw
zabie / o
Krolewica nie-
bezpieczności.

Pobor na
Slachta.

Czech zdrayca strzelil z Rusnicen Syna iey matego Krolewica Janusza / wsiat
ze zdrayca skaran zarazem. Przyjachala potym do Piotrkowa Roku 1552.
gdzie Krol w ten czas Seymował / Ktory Siem trwal do Wielkieynocy. Tam
ze Postowie Turcecy z Węgier do Isabelle y do Krolewica przyjezdzieli / prosac
aby sie wrocili do Weger na swole Krolestwo. Jachala potym Isabella do War-
sawy z Krolewiczem Januszem do Krolowej Bony Matki swojej / gdzie czas
niemaly zmieszkawszy / wrocila sie do Węgier z Synem Krolewiczem / gdy iey po-
stowie Turcecy przyrzekli pod przysiega za przepieczność / ktorzy siatec lepiey
niż sami Węgrowie na wysytkim zachowali / tamże y żywota dokonala. A Opie-
kuna iey y Krolewicowego Biskupa Waradinskiego Mnicha Kinstarcę / Ktory
byl nowo Kardynatem uczyniony / zabil potym zdradliwie na polowu w rozmo-
wie Wloch Jan Baptista Gastaldus / Roku 1560.

A Krol Sigmunt August tegoż roku 1552. Storo po Wielkiej nocy Kon-
czywszy Siem wyjachal z Piotrkowa do Gostynina / samrad zas rusyl sie do
Torunia / a potym do Gdaniska Storo po Swiatekach wyjachal / y mieskal w
Gdanisku az do S. Bartolomieja / z Gdaniska zas wracajac sie do Litwy / przy-
jachal do Krolewca / gdzie byl wziecznie y wesolo przyiaty y czestowan od Al-
brichta Kiejzcia Pruskiego / Ale potym gdy strzelba ognista / y rozmaita przy-
prawiona z Dzial Kiejze Pruskie okazowalo / z trafunku kul z dziala tuż za Kro-
lem zabila zwierzchu Aniazia Wisniewieckiego na ten czas Siemka Krolew-
skiego / y glowa mu rostracila / tak az mozg na Krola stoczył. Kiejze Pruskie bar-
dzo sie o to strasowal / obawiajac sie aby na niego Polacy iakiego domniemania
z tego o to nie mieli. Ale Krol obaczwszy iego skutna wyprawę / a waznyszy
nie doscigle sady Boze / wstromil eo wysytko. A Pustkarz zdrayca wcielł. A po-
tym Kiejze weselac sie z przyiazdu Panna swego / y smierzac one strasna przygoda /
Krotonile rozmaita sprawowalo.

Wyjachal potym Krol z Krolewca na Ragneta do Ziemi Smolenskiej na
Jurborg / na Skierslomon / Wielonia / Wilkia nad Niemnem / a potym na Ko-
wno do Wilna. W Wilnie badac / wlozyl z Pany czwarty pobor na wysytko
Slachty / z kazdego konia wtele Ktory powinien na wojne koni stawic po Kopie
Litewskiej : O czym Slachta malo wiedziata / ale za niewolo musieli dac / a ko-
nie oddal wczas z grabiezo brano. A ty kopy do starbu dawano / nie do Pobor-
cow obranych.

Koronacii trzeciej Kro- lowey Katarzyny / y rosterkach okolo Ostroga / Roku 1553.

Rozdzial VII.

Krol Sigmunt August bedac mlodym Wdowcem
wymyslil znnowu przyiazni odnowic z Domem Raskuskim przez
malzensta powinność. A tak roku 1553. Storo po Bozym Tia-
rodzeniu wyjachal z Wilna do Grodna / gdzie na ten czas Kro-
lowa Bona Matka tego mieskala / z Ktora namowiwszy sie
jachal do Krakowa. Z Krakowa zas wyprawil Posly w
swatante do Krola Rzymistiego y Czechiego Jeronimada / pierw-
sey Mat.

sey Małżonki Helzbiety Dycy / między innymi posłami był przednieyszy Mito-
żay Radosław Woiewoda Wilenski / Kanclerz y Marszałek wielkiego Księstwa
Litewskiego.

A potym tegoż Roku w Sobotę po S. Jakobie / Corta Ferdinandowa
Katerina Siostra rodzona Helzbiety pierwsey Krolowej Wdowa / przyprowa-
dził z innymi Pány ozdobnie do Krakowa. A ta Caterina Ferdinandowna by-
ła przedtym tylko sześć Niedziel za Franciskiem Gonzaga Książciem Mantu-
anskim Włoskim / ktory potym wronął na wielkim Jezierze nazwanym po
Włosku Lago de Garda. Przyiachał też z nią Ferdinando Arcirigaz Kaskusie /
Brat rodzony / y wiele Grosow / y Panie Czechy y Niemiec z Francim-
rem stroynym.

Krol też Sigmunt August na to Wesele z wielkoscia Pánow y Kycerstwa
Koronnego y wielkiego Księstwa Litewskiego wielkim / swietnym / a przeważ-
nym kosztem pocztę dziwnie ozdobnie przygotował / tak iż się wysytko świeci-
ło od Złota / Srebra / Złotogłowow / Altembassow / Aramitow / Szarlatorow /
Atlasow / Pierza / Tarcy / Zbroj posłocistych / koni przybranych etc. takie Wir-
gilius Turnissowy in Aeneidis Homerus Mennowy w Troiey / y Euripides Re-
fussi Krola Traktiego etc. opissuią. A Barwy napodleyse były Szarlatorow /
Wszakże między Pány Koronnymi Pánowie z Gorki / Synowie Pána Poznania
skiego / a między Litewskimi Radosław Woiewoda / a Zehory Alexandro-
wie Chodkiewie Podkomorzy Wielkiego Księstwa Litewskiego Stárosta Ro-
wiencki dziwnie nakładnie y stroynie inszych przewyżsali / aczkolwiek mało
było czym brakować. Wszakże tedy w Niedziela pierwszą po S. Jakobie
było oddawanie Małżeństwa między Krolew y nową Krolową / ktora tegoż
dnia była koronowana / a potym wesele z rozmaitymi turniejami / triumphy / y
protosilami odprawowano.

Tegoż Roku srogie a iadowite powietrze w Wilnie pánowało / dla ktore-
go byli Nieszczęsne porciekali gdzie kto mogł. Marło też w Trokach / w Ly-
siskach / w Miednikach / y Zimorach / y w inszych okolicznych Wsiach y Mi-
steczach.

Teyże Jesieni dnia 6. Września / Książ Dmierz Sanguszkowic Stároście
Włodzimiski / wziął Książkę Helstę Ostroga gwałtem na Ostrogu / a Książkę Con-
stancin Zamek Ostrog sam opánował.

A goy Książkę Ilyna y Pan Zborowski Woiewoda Káliski / y inszy Páno-
wie Polscy ktorzy swym kosztom iey pomagali byli przyiachali / instigowali
y prosili o wyrok na Książkę Dmierz Sanguszkowic / iako na nieposłusznego
Mandatowi / bo pozwany nie stąnął / y iako na wzruszyciela pospolitego poko-
ju: Krol cały tydzień z Pány Rádami Litewskimi na tym siedział / potym wy-
rok od Krola wyszedł przez Pána Mikolaja Radosława Woiewodę Wilenskie-
go y Marszałka wielkiego / na Książkę Dmierz / za winę Krolewską / Jż on za
Mandatem nie stął / Dla czego był wywołan z ziemie / a Małżeństwo y Inio-
na tego na Krola / Knieinicy zaś Ilynicy gardłem go wydano / y Inionę
y Zamek Ostrog kazal iey Krol wrocić / a po Książkę Helstę Corta iey posła-
no Ludzi zacnych / ktorym ją kazano wziąć od Książki Dmierz / y oddać
Matce.

A w tym Książ Dmierz przez Spiegi ostrzeżony / tylko na lednym Ro-
czym z Książką Helstą wbrałszy ją y postrzygłszy iako pachoła zięchał do
Czech.

Pánowie Polscy z Pánem Zborowskim Woiewodą Káliskim poma-
gali Książce Ilynicy prawdziwie / acz z wielkim kosztom y pracą / do-
gonili go

Książ Dymitr
zabity.

gonił go w Czechach sześć mil od Pragi/ w Miasteczku Lyssey Gorze / tamże go przez zordliwne Gospodarza tego wydanie / zdobyli tylko jednego / y zranili / y wstrzelali okrutnie / bo się najnie porwawszy ławę / gdy nie miał czyni innym bronil / tamże w tych ranach y w więzieniu umarł / y od tychże Mieszczan z wielką uczciwością jako na Książę przystało pochowany / ktoremu y grob cum Epitaphio ozdobnie wystawili. A Książę Helstę przyniesioną y oddaną Matce przez tychże Pánów Polskich. O ktora potym między Pánem z Gorki a Książciem Siemionem Stuckim było zwad y rosterkow wiele.

Siem w Lubli
nie proiny.

Krol też mieszkając z Krolowa przez zimę w Rynymie dla powietrza w Litwie pánuiącego / złożył Siem wálny w Lublinie na Który skoro po Miesopu-
sciech Roku 1554. wyjechał / ale się mało Pánów y Rycerstwa Koronnego na ten Siem zjechało / tylko Posłowie z Powiatow / ktorzy się o to zastawowali / iż nigdy Seymy w Lublinie nie bywały / dla czego się żadne postanowienie o Rzeczpospolita ziemską na tym Seymie nie skończyło.

Astrachan
Moskiewski
wziął.

Tegoż Roku Iwan Wasilewicz Wielki Książ Moskiewski Astrachan zamek y Gorda nad Morzem Kaspijskim / Ktore Moskwa zowie Chwalinskoe Morze / wziął y opánował / skąd się Carem Astrachanskim piše.

Dowonna Po-
sel do Moskwy.

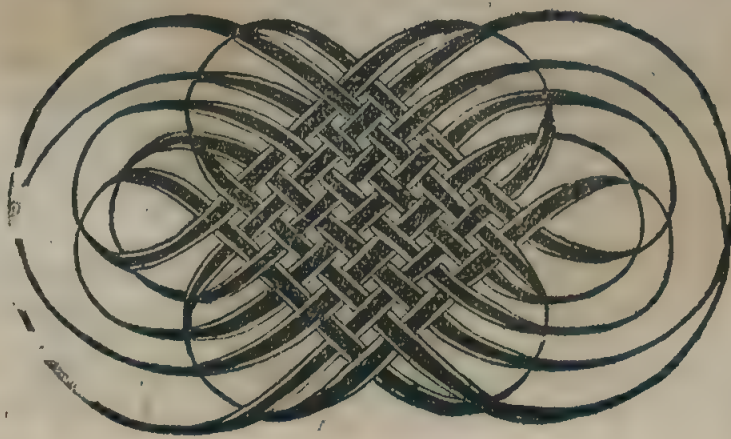
Tegoż Roku Stanisław Dowoyna Potocki Woiewoda w poselstwie od Krola do Moskwy jechawszy / wziął przymierze z Wielkim Książem Moskiewskim na dwie lecie / od Zwiastowania Panny Marię Roku wyższej miánownego 1554. A Posel Moskiewski z Którym było tysiąc koni Moskwy do Lubli na przyjechawszy potwierdził to przymierze na dwie lecie z Krolom.

Moskiewski za
Tytuł przymie-
rze ofiarował.

Miał też to na Instructey od wielkiego Książa Posel / iż jeśli by Krol Książa Moskiewskiego chciał piścić y wyznaczyć go Gospodarem y Carem wszech Rusi / tedy z nim chciał pokoy mieć wedle wolei Krolowskiej / y Pánów Rad wielkiego Książstwa Litewskiego / choć na wiekiste czasy / albo na czas pewny. Na co Krol zezwolić nie chciał / a za Tytuł prozno chlubny pokoyu nie kupował / Ktorego woyna zawiody mógł dostać. Doprawiwszy tedy Posła Moskiewskiego / wyjechał Krol z Krolowa z Lubliną do Litwy skoro po Wielkieynocy / y zmieszkał w Brześciu dni pięć / potym nazałwierz po Wniebowstąpieniu Pánim / wyjechał z Brześcia do Grodna / gdzie też mieszkał dni pięć / w Olkinitach także zabawił się dni pięć / A w Wigilia Bo-

Krol do Wil-
na.

żego Ciąka przyjechał do Wilna / gdzie go wszyscy Pánowie Litewscy / y Rycerstwo / y Dworzanie w swietno ozdobnych pocztach potykali / a potym w Niedziela u Krola Pánowie na obiedzie byli.

O woynie

Wonnice & Lislanti / y &

Woskwa potym dla Lislantow.

Księgi XXV. Rozdział I.

Do Wielmożnego Pana Pana Jana Wokmin-
skiego / Castellana Połockiego / Starosty Kiewskiego.

W Roku 1556. Wilhelm Furstemberg Mistrz Li-
slandski / iako skoro ze wszystkimi Kantonami y z Zakonem
Brzyzakow swoich wiara Lucerska przyial / zarazem na Ar-
ceybiskupa Rygenckiego Margrabie Brandenburskiego Wil-
helma / rodzzonego Kiejcia Pruskiego Albrichta / a ciotczon-
nego Krola Sigmunda Augusta Polskiego Brata powstal /
iz mu bronil Kosciolow / Katolickich pslowac / y wiary ni-
cowac. A szukajac na niego przyczyny zlozyl Siem walny w Wendzie stoleczo-
nym Zamku swoim / Ktory dzis nasy Kiejca zowia / na Ktorym postanowil woj-
ne na Arcybiskupa podniec / kladac na nte potwarz / iakoby on Lislanty chcial
wydac Krolowi Polskiemu / a Kurlandy Bratu Kiejciu Pruskiemu.

A tak Roku 1556. po S. Janie Chrzcicielu sam Wilhelm Furstemberg
ze wszystkim Zakonem swoim / y z Hermanem Derpestim / y z Rewelstim / y z Ab-
selskim Biskupami / y z Slachta Lislanska wciagnal w Ziemię Rygensta Ar-
ceybiskupa obyczaiem nieprzyjacielskim.

Arcybiskup tez acz sie byl wnyssil polna bitwa potylac / bo mial przy so-
bie Slachty niemalo / ale widzac nie rowna / wchodzil obronna raka do Ko-
tenhausu Zamku swiego nad Dwina / tamze sie zawarl. A Mistrz go wielka
moca dobywal / lecz iz byl Zamek dobrze obwarowany / y polozeniem nieysca
obronny (iako sam widzial Roku 1573. iadac tam tedy Dwina do Rygi
az z Witebska) przeto mu strzelba malo wadzila / tak tedy az glod Oblezcenow
do poddania przymusil / iz osmego dnia od oblazenia Zamek y Miasieczko ka-
zat Arcybiskup otworzyc / podajac sie dobrowolnie. Ale Mistrz nie baczac ani
na tego pokore / ani na Kiejcia godnosc y primatsta / nasydzrowy sie z niego /
trzymal go w wizeniu malo nie caly rok / wszyscy mu Miasca y Zamki / y
miejscosci pobrawszy.

Przeto Krol August naprzod poslal Kaspia Laczkiego do Mistrza /
dla wyswobodzenia Arcybiskupa Rygenckiego / Brata Ciotczonego. Ale Li-
slanci zgwałcivszy prawo Boze y Ludzkie / Laczkiego w drodze zabili / nisz do
Mistrza dosiachal.

Za tym Despectem poslal ieszcze Krol Biskupa Smolonskiego do Mistrza /
Ktory takze o zabicie Laczkiego / iako o wyzwolenie Arcybiskupa wiele pracowal /
ale dla hardosci Niemieckiej prozno zas do Krola przyiachal.

Tymi tedy despectami nieznośnymi Krol August slusnie pobudzony / Ro-
ku 1557. zebrawszy woyska prawie wybornego tak z Litwy iako z Polski przez Krola August
sto tysiecy / wyciagnal sam osoba swoia do Poswola z Dziaty / y z wielkim do Lislant.
Kysunkiem wojennym / Panowie tez Koronni y Litewscy wielkie poczy
wv fawili/

Wonna wnetrz
na Lislantka.Arcybiskup Li-
slandski Rygen-
ski potman.Laczki Posel
jabyq.

Хизят Син-
сич Пожет!
4000.

Wenke Lt.
Handfic.

Mistrz Elia,
udził mi się prosi

Độc quyền kinh doanh.

Stem to Kra-
fura stäwle.

Mostiewski L
flantę zwolo,
wai 7 Samli
pobrat.

Burda o Kieja
na Ostroga.

**Obrota Lislán
com postapiona**

stawili/ także Jurgi y Siemion Dlelkowicy Xiążetą Stulcie / cztery tysiące las-
dnego y pieśnego Kycerstwa ozdobnym kostem przywiedli. A przed tym iśćże
Woiewodę Trocki Mikolay Rądziwił iuż był na granicy / y poczał był w dzie-
mie Lislanska wtarczki czynić. Mistrz też Lislanski Jurstemberg trwając
w swej hărădności zebrał był siedm tysięcy Keyterow / y sześć Proporcow pieśnych
Znechtow / także Łotwy gburaw kilko tysięcy / y Biskupi trzy Derptski / Zab-
selski / y Rewelski wssy swoje przeciw Krolowi byli wywiedli. Ale gdy obaczyli
iż prożno przeciw osnowi wierząc / wnet złożywszy hărădność nądetą / udał się
Mistrz do pokory / a przez Posty Cesarza Ferdinanda / y swoje prosił łaski y po-
koju / który śnādnie otrzymał. Bo Krol August nărădziwszy się z Pāny Kā-
dāmi / odpowiedział Postom łaskawie / iż gdyby nam o Sieroty / y niewin-
ne Wdowy nie šło / nigdybyśmy pokoiu Mistrzowi nie pozwolili / Wszakże
iżby wyrozumiał nas krwie Chrześciańskię rozlania nie prągnąć / sam Mistrz
jesli pokoiu prosi / niechay tu do Obozu nāšego przyiedzie / a Arcybiskupa z sobą
przyprawodzi.

Tak tedy Mistrz wdawszy się na łaskę/ przyiachał do Krola z Arcybiskupem
we trzech set jezdnych/ cām gdy uczynił pokorę y wpadwszy v nog Krolowi/ po-
stąpił hoło/ y Arcybiskupa na pierwsze miejsce przywrocić/ y škody mu wszystkie
nagrodzić/ a Krolowi wojenne natłady odłożyć. Ktore Condicie aczkolwiek się
zdaly cieśle Stanom Lislantskim y wśatże za Mistrzem musieli wszyscy przy-
zwolic/ obawiając się czego gorszego. A za tym był pokoy z obudwu stron wzmie-
szony/ y woyska rozpuszczone/ Roku 1558.

Tegoż Roku po Świątkach Krol Siem złożył w Krasnym Stawie/ na Koro-
ry Polskich Pánow mało przybyło/ bó się w pomináli przez Postry/ aby Siem był
w Piotrkowie/ á Krol potym wyiachał do Wárszawy / á stamtąd do Krákow
do Krolowey pospieszył. A w tym czasie Jwan Wásilewicz W. Kniáz Moskiew-
ski nálaźł też przyczynę ná Liflanty/ ták o wzruszenie przymierza z Narwą/ iáko
o nie oddanie pewnych plátow pieniędzy z Biskupstwa Derpestkiego / ná Które
práwo dziedziczne sobie przywłaszczał.

A zebrawszy sto y trzydzieści tysięcy woysk z Moskwy y z Tatar wielkim gwałtem niemiała część Lissantstich Krajin za krotki czas zwojował / y Narwa Miasto y Zamek portowy wziął / także Wisemburg / Zeberpol / Talkontais / Taurneß / Sadzel / Saltenach / Weinhaus / Rirempa / Ollentorn / Ranelicht / Talkoffen / y innych Zamków z włościąmi przez trzydzieści / także Derbet albo Derpe Miasto y Zamek Biskupa z wielkimi skarbami posiadał / y opánował / a więźniów y łupowrzeczę nie oszczędzając Hetmánowie jego do Moskwy wyprawa dzieli / y Biskupa Derpeńskiego z Kanonikami.

Roku 348 1559. Siemion Olekowie Książę Słuckie przyiachawszy nie-
znacznie do Lwowi / wziął ślub z Kieżną Zalską Jlianką Ostrogską / poslu-
bioną przed tym Łukaszowi Pánu z Gorki / o co wielkie burdy między nimi z o-
budwu stron były wrosły / aż to Król w Krakowie ledwo wshamował / y to nń
cz48.

Mistrz też Liflandski od Moskiewskiego zewsiad utrapiony w lekce do
Kraków tegoż Roku przyjeżdżił/ prosząc Króla o obronę/ przeto Król August
wyiśchawszy z Krakowa do Litwy/ złożył Siem wálny w Wilnie/ na którym
potwierdzenia wolności y przywilejow swoich/ tudzież popráwienia Statutu
Słáchtá sie Litewská/ Smódzka y Ruska domowiła/ Za czym obroná Liflan-
tom przeciw Moskiewskiemu była uchwalona/ na która Serepeczyzna po dzie-
siaci groszy Litewskich od Sochy na dwie Lecie postanowiono. A Mistrz
Liflandski 6. Zamków Królowi postąpił w summie dziesięć troć sto tysięcy
Złotych/

Ślonych/ to jest/ Bowsko/ Żelbork/ Trezicz/ Niewenmil/ Lucen/ y Bassenborg/ na które Samki Krol żarzącem Urzędniłi swodie posłał y ieżdnych 500. a 500. pieśnych dla obrony/ nado ktorymi był przelożony Jan Chodkiewicz Stolnik W. K. Lit. y Jurgi Siemowic Seárosta Propoyłki y Ciecierski.

Roku zaś 1560. około trzech Krolow Woysko Moskiewskie Lislanty plundrowało/ y Marienborg Zamek z inszymi wzięli / przeciw ktorym wysyłał Woysko Litewskie Litewska Siemla była ruszona dla obrony Lislant/ ale Moskwa nabrawszy się z wielkimi łupami do Moskwy ubiegli.

Tegoż Roku przed Swiętami Hieronim Chodkiewicz Pan Wileński/ Seárosta Smodzki/ miałac tysiąc ludu pieniężnego / y ośm Marszałkow powiatowych/ także wysyłał Slachta Smodzka / Rowienka / y zawiliyskie powiaty / y Pańskich pocztow niemato/ przeprawiwszy się pod Żelborkiem przez Dzwina ciągnął przeciw woysku Moskiewskiemu / ktorogo było pod Kieja 50000. ktorzy wysławszy o naszych ubiegli do Moskwy/ dawszy ziemi Lislantkiej pokoy/ wśak że Książ Alexander Polubiencki miał z nimi dwa kroć bitwę pod Marienborgiem/ y nie daleko Kieja/ gdzie straż Moskiewskiej 400. na głowę poraził/ y Woiewoda jednego Książa Jwana Mestierkiego poimał / ktory był posłan z inszymi zacnymi wozniami od Pana Wileńskiego Krolowi do Wilna przez Grehorą Triznę Marszałka y Komistrza Krolewskiego.

Roku zaś 1561. wysyłał Siemla Litewska do Lislant przeciw Moskwi była ruszona z Hetmanem wielkim Mikolajem Radoziwilem Woiewodą Trockim/ przy ktorym byli Pandowie Hieronim Chodkiewicz Castellan Wileński/ Grehor Chodkiewicz Pan Trocki/ Pawel Sapiha Nowogrodzki/ Wasil Cyskiewicz Podlaski Woiewodowie/ y insze Rycerstwo Litewskie / a goy się pod Żelborkiem wysyłał woysko przeprawiło przez Dzwina / wnet Moskwa ktorych stawiono być woyska 108000. ustapili z Lislant do Moskwy. A Mikolay Radoziwil Woiewoda na on czas Trocki / Hetman wielki Litewski / posłał z Kumborku pod Samki Moskiewskie Juria Cyskiewicza/ y Grehorą Triznę Marszałkow y Komistrów Krolewskich / dawszy im pod sprawę pięć tysięcy Slachty Litewskiej/ ktorzy plundrowali aż do Derptu/ Włości Moskiewskie.

A pod Samkiem Taurusem/ z ktorogo Moskwa częste nalezdy czynila trzy tygodzie prawie leżeli prożno. Aż potym Mikolay Radoziwil Woiewoda Trocki Hetman/ ze wysyłał woyskiem Litewskim przyciagnawszy / dobył go pod Taurusem z wielką pilnością y niemniejszą trudnością ostatniego dnia Lipca Miesiaca / gdzie się wielka a przeważna dzielność Rycerstwa Litewskiego jednego okazała/ ktorzy z wodzem swoim Janem Wolminskim dzisiejszym Castellanem Połockim zsiadawszy z koni z kopiami do dziury wyrzuconey / a od Moskwy potym żarabioney śmieło się darli / tamże meznego Komistrza Moskiewskiego zabiło.

Tegoż Roku w Jesieni Mistrz Lislantki nowy Gotard Ketler po Sursembergu na Selinie od Moskwy wziętym wybrany / A Arcybiskup y Ryzanie/ do Wilna do Krola przywiał / y tam Krolowi Siemla Lislantka w obronę y samych siebie w opiekę podali/ na czym y przysięge uczynili.

Teyże Jesieni Pan Hieronim Chodkiewicz Pan Wileński umarł. Potym Pan Woiewoda Wileński Mikolay Radoziwil był posłan do Rygi przed Miesopustę / dla przyięcia przysięgi od Miasa Rygi / ale oni ani Zamek ani Miasa postąpić Krolowi nie chcieli / tylko poddaność a wierność ofiarowali.

A Krol też w ten czas z Szymu Lomzińskiego przysłał do Wilna przed Miesopustę.

Potym Roku 1562. Moskiewski zatrzymawszy y siebie posłanicz Krolewskiego/

Woysko Litewskie do Lislant.

Woysko Litewskie do Lislant pod Taurus.

Taurus wzięty

Siemla Lislantki podanie.

Macieja Striptowski

Wojło Litew
nie na granice.

lewskiego/ postat woysko na Gránice Litewskie/ktore Witebsk/Dabrowna/Gra
fa/Kopyś/ Słom opaliło. Przeto Krol zaráżem wyprawił Woiewodę Tro
ckiego Mikolaja Rádziwila Hetmána wielkiego z woyskiem na Gránice/ktory
polożywszy się nie daleko Drisy/ wyprawił część niemálą woysk w ziemie Mo
skiewská/ ktore się potym wrocilo wypalimysy wszystkie włości czterzy mile od
Smolenská. A potym z Witebská Mikolay Rádziwil Hetman stał pod Wieliz/
ktory także nąsły opalimysy/á nie dobywszy Zamku na zad się wrocili.

Despot z Ta
skim do Wołosz

Zrehory też Chodkiewicz Pan Trocki Hetman dworny/ z Słáchte Ziemie
Smodzkiej/ y z ludem pieniężnym do Lislant był przeciw Moskwi wyprawion.

Tegoż Roku Albricht Laszi Despotá Jakóbá Heraclidá na Wołoskie Ho
spodárstwo przeważnie wprowadził/ gdy Alexander Woiewodá własny do Tá
tar wcieli.

Gródki siemá
pod Newlem
Moskwa.

Tegoż czássu z Lesniowolskim Stánistáwem/ Polaków tysiąc iezdnych y
pieśnych Florian Zebzydowski Castellán Lubelski Hetman Koronny sam będąc
Chory z Jezierzysc wyprawił pod Newel Zamek Moskiewski/ z kilkunastu
Działek/ á przy nich było dwieście żołnierzów Litewskich/ y Dwór Dowoyny
Woiewody Polockiego/ także Kozaków niemáło/ iż się wszystkich o pultorá ty
siacá zebrało. Na tych przyszło woysk Moskiewskiego 45000. A Polacy zástá
nowimysy się w błotnym/ w ciáśnym y z przyrodzenia obronnym miejscu/ y działá
porządnie rozsádzimysy/ stoczyli bitwá z onym wielkim woyskiem Moskiewskim/
ktora trwála od poránku áż do wieczorá/ gozie Moskwy wiecey niż trzy tysiące
na plácu poległo/ á nąsych tylko piętnaście lekkich osób zabitó.

Moskiewski Po
locko oblegi.

Potym Roku 1563. Jwan Wasilewicz wielki Zniáz Moskiewski odprá
wimysy Gońcá Krolowskiego/ y wbespieczymysy Litwá/ y Krolá listem gleytow
nym na wielkie posty dány/ zebrał woysk ze wszystkich ziem swoich iezdne
iáko stawiá dwieście tysięcy/ á pieśnych 80000 y dział 200. á przeciagnąwszy pod
Polocko w Soborá Miesiáca Grudniá 31.dniá/ oblegił Miásto y Zamek ze wszyt
kich stron/ dobywáiąc go gwałtowną strzelbá. A Krol na ten czás w Polsce seya
mował. Przeto Hetman wielki Litewski Mikolay Rádziwil będąc w Miensku/
zbierał woysko iáko napilniey mógł/ ále gdy się máło powiátów ták gwałtownie
zebrało/ ciagnął iednák na odsiecz z Zrehorym Chodkiewiczem Pánem Trockim/
Hetmánem polnym y z Brátem Stryeiecznym Mikoláiem Rádziwilem Woie
woda Wilenskim/ máiąc Litewskich żołnierzów dwá tysiące/ á Polaków cztera
naście set/ á przebywszy Berezynę y Czernicę Rzeki/ polożyli się od Polocká 14
mil/ A potym w osmiu milach/ Zá czym kilko zagonów Moskiewskich w piezo
wánii nąsły pogromili. Moskiewski zás tym wsiłniey Polocká dobywał/ w
ktorym oblężeniu Jan Zlebowicz Woiewodzie Wilenski/ dzisieyszy Pan Mi
nski/ y Zrehory Zolubicki Komistrz wielkiej dzielności/ Piotr Dorohostin
ski/ Jesmánowie/ Korsakowie/ y Polscy Komustrzowie dosić się przeważnie y
mężnie bronili/ y z Zamku częstymi wycieczkám Moskwa wspieráli. Ale gdy
Zolubickiego sienká drzewá Działem wytrácona zabiła 1.dniá Lutego/ Dowo
y na Woiewodá kazał Miásto y Pártan zápalic/ áczkolwiek mu tego Pan Jan
Zlebowicz odradzał/ słubując sam na się wziąć obronę wielkiej posády. Czerni też
prostych ludzi o 20000. z Zamku wygnáli/ co wszystko było Moskiewskiemu na
ręká/ Wo zá przywodem onych Chłopków z Jam leśnych wielkiej żywności Mo
skwa dostála/ y zá spalaniem Miásta pod samy Zamek Działá burzące przysáńco
wála w noc y na poniedziałek/ á strzeláiąc gwałtownie bez przestanku zápalila
Moskwá Zamek/ ták iż o 40 Zorodzien wygorzáło/ y ludu w Zamku gáśnienia bro
niąc bározo wiele strzelbá zbito/ W tym Dowoyná Woiewodá Polocki z Wlá
dka wysli z Zamku/ podájąc się na lástá Wielkiego Zniázia/ Wierschlin
iednák

Gródki na od
siecz y prozno.

Łednãt Koźmistrz mejnie sie bronil / zãstãwiony sie w dziurze z Polakami y z
 Słachetã Polockã. A potym z nimi Moskiewski dlugo trãkuiac przez Woiewo-
 dy y Wojarow swoich / a tak Polakow iako Rycerstwo Litewskie y Ruskie / gdy
 sie usz prozno bronie rozumieli do podãnia przywiol / gdy wszystkich przyrzekl
 zdrowo z mãietnościami wypuscic. Tak tedy 15. dnia Lutego Moskiewski Po-
 locko opãdowal / gozie Tatarowie Mnichow Bernardiniow posiekli / Sydow
 te; wszystkich w Dziwinie potopiono / a Woiewode Polockiego Dowoynę z żonã /
 y Młodziã y Pãnã Janã Głebowicã Woiewodzicã Wilenskiego / Ciemierowi-
 cow / Jesmanow / Korbatow / y wiele Słachet y zacney / takze wszystkich Mł-
 czan Polockich z wielkimi szarbow z łupionych nãd y mow do więziennã wzięto /
 y do Moskwy potym iako Sydow do Babilonu zaprowadzono. Koźmistrzow
 samych Polackich czterzech po Sobolim Łojuchu Łtorogłowem powleczonych
 dãrowawszy czestowal / y wolnoich wypuscil ze wszystkimi Koźmami ich. A Mo-
 skiewski zãstãwiony Kniãzã Piotrã Soyskiego z wielkim ludem na Polocku
 sam do Moskwy z niezliczona rzeczą szarbow y więziolow odiachal.

Polocko wzię-
 te.

Koźmistrzow
 Polackich wy-
 puscil.

Potym Roku 1564. Litewskie woysko y Polskie leżãto pod Polockiem kil-
 ko Tygodzi / chcãc wywabić Moskwa do stoczenia bitwy ale prozno / Dział te; Nãso pod Po-
 lockiem dla dobywania Zamku trudno bylo z Wilnã wywieść przed gwałtownym po-
 wietrzyn morowym / przeto mãło na oney wyprawie wstãrãli.

Porażeniu 25000. Mo- skwy na Wle / etc.

okwy na Wle / etc.

Rozdział II.

Egoż Roku 1564. Wielki Kniãz Moskiewski zã-
 trzymawszy Posly Litewskie zebrał wielkie woysko / ktore
 cuz za posłami Litewskimi wyprãwił z Piotrem Serebrnym
 y z Carzewicem Bazãnskim na burzenie Litwy w piãci dzies-
 siãt tysiecy ieżonych / A z Polockã inãã drogã ruszył sie Piotr
 Soyski ze trzydziestã tysiecy / a miãły sie obiedwoie woyska
 sciagnãc na Drucich polach. Polozyl sie tedy obozem Sre-
 bny dwie mili od Orshy nãd Rzeka Kropivna / A Soyski na Czernickich po-
 lach w Sielisku Jwãnskimi Burkolabowimi / o ktorym mãiac pewnã sprawę od
 spiego w M Polay Rãdził Woiewodã Trocki / Herman wielki / z Zhehorym
 Chodkowicem Pãnem Trockim Hermanem polnym / y z Janem Chodkowicem
 na on czas Scolnikiem wielkiego K. Lit. y z Bogdanem Solomierckim / Ro-
 manem Sanguskiem / Bohusem Koreckim etc. Kãzãty / pretko sie zgorowal / mã-
 iac po temu sprawnych Koźmistrow / Juria Ziemiowicã / Mikolãã Sapiha /
 Janã Wolninskigo / Juria Tisziwiciã / Bakow / Burkolabã / y inšych dziela-
 nych Pãnacy Rycerstwa Litewskiego y Ruskiego nie wiãcey do boiu godnego o-
 ciercy tysiecy: S tymi nã ono wielkie woysko po Niešpornych godzinach 26.
 dnia Stryczniã we srode nãzãmerz po nãwroceniu Pãwłã S. Rãdził Mikol-
 łay Herman vderzył zã przywodem Zhehorego Chodkiewicã / gozie zã pomocã
 Wojska y przewãzaynym mãstwem nãšych / Moskwy 25000. bylo rozgromionych y
 pobitych / tak iz do Polocka ledwo 5000. wbiegło / y to rãnnych / bo y w pogoni
 przez cała noc gdy Miesiac jwicił / y potym w rãżnych miejscach culaigcych sie
 bãrozo

Serebrny He-
 rman Moskiew-
 ski.

Moskiewskie
 woysko porażo-
 ne.

Sierpiński zabity.

bardzo wiele Chłopi y Kozacy pobili. Tamże nawyższy Woiewodą Polocki Książ Piotr Soyski od chłopów siekiera zabity poległ / którego porym w Wilnie w Cerkwi przeczyskiej pochowano. A Siemion Wasilewicz y Jakow Lew / Iwan Wasilewicz Sieremiet / Książ Alexander Porozowski Woiewodą przedniego polku / Książ Dawid Wasilewicz Skuncorow / Nikita Romanowicz Odojewski / Woiewodą wielkiego Grodu / Książ Syla / y Nikita Kuntorowicz / y Wasili / y Siedor Woiewodowie / Danilo Kuliczow / y Osiph Chwiedorowicz Bykow mają wzrostem wielki posturą sążnia wielkie / pod którego sprawą Działą bywały / y Książ Iwan Zacharin / Książ Siedor y Siemion Paleccy / y inszych Panów bardzo wiele Rządnych / y Boiar zacnych pobito na placu / a poimanych z obozem / y z wielkimi łupami / Hetman / Panowie y Rycerstwo Litewskie między się rozebrali / przednieyszych Więźniów do Krola na ten czas w Warszawie będącego odesławszy. Jam tam sam w tym polu Iwaniskim widział iścieże stóg wielki kości Moskiewskich złożony / idąc z Witebską Roku 1573.

Drugie wielkie wojsko Moskiewskie fortelem porażone.

Drugie wojsko wielkie / którego 50000. leżało z Srebrnym od Orszy dwie mili / Siłom Kmita dzisiejszy Woiewodą Smolenski tym fortelem strwożył / posłał do Dubrowni z listami / dając znać o zwycięstwie swoim nad Moskwą / y zabiciu Soyskiego na Iwaniskim / a kazał wmyślnie onym posłancom tam iść / gdzie rozumiał iż ich miała poimąć straż Moskiewska / y tak się stało / iż ich Moskwą z onymi listami poimano / które gdy przeczytał Srebrny Hetman Moskiewski / tak sobą strwożył / iż porzuciwszy wszystkie obozy / namioty / y żar wód wojenne / ze wszystkim wojskiem zarazem począł uciekać / a Siłom Kmita Starosta Orsenki z Oskiem Jurgin Woiewodą Mscisławskim nie mając więcej dwu tysięcy Rycerstwa po nich gonili z okrzykiem bijąc / siekąc / y mącąc / porym gdy tak Moskwą rozgromiona była / nąsły wzięli wozów 25000. na kossu / y bardzo wielkie łupy / y wzdobyć stat y ubiorów rozmaitych / y żywności / także pancerzów y bechterów które wzięto za wojskiem na 6000. Osob / nąsły wzięli. A tak te dwie wojska Moskiewskie wielkie / które się miały ścierać na Drutich polach / a potym spólną mocą ku Wilnu ciągnąć w ten czas dziwną mocą Bożą y dzielnością Litewską były rozpruśnione / a drugie na głowę pogromione y pobite / y z obozów złupione.

Moskwa pod Dzierżycami porażona.

Stanisław też Páć wielkiego K. Lit. na ten czas Namieśnik / a dzisiejszy Woiewodą Witebski / w dzień S. Matgorzaty / zebrałszy ze dwu tysięcy Rycerstwa tak żołnierzów iako słachy y Kozaków Witebskich / posłał ich na odsiecz pod Dzierżycami / którego Tolkmał Jurgi z trzynastu tysięcy Moskwą do bywał / tam za pomocą Bożą y przywodem Janą Snieporodą nąsły / gdy im Kozaków przybyło Moskwą 5000. na placu położyli / inszych rozgromili / powiazali / y strzelbę z obozem y łupami wielkimi pobrali / A sam Jurgi Tolkmał ledwo uciekał / który lednół tegoż roku poprawiwszy się / wielką mocą y siłą mąmi dobył tegoż Zamku Dzierżyc / gdzie Jan Dzierżycinski Kotmistrz prze ważnie Zamku broniąc meżnie dał gardło / y inszych wiele ludzi zacnych przynim. A Krol Szwedzki Erik prawie też w ty czasy Rewel y Braly Kamien w Liflandach mocą wziął.

Dzierżycy wzięte.

Polacy pod Krasnogradem.

Roku zaś 1565. Rycerstwo Koronne y Panowie Polscy Pan z Gorki / y Lesniowolski / Jakob Secygniowski / y wiele inszych pod Krasnogradem Moskiewski Zamek chodzili / gdzie poczyniwszy ogniem y mieczem wielkie szkody Zamku lednół nie wzięwszy nązad się wrocili. Poczępow też Zamek z Siłom Kmita opalili / y Miasto zburzyli / gdzie wielkich skarbow y łupów dostali / Bó tam y Karawany Kupców Tureckich zaskoczyli / także aż do Stęrodubia wsiłki i wołosci splundrowali.

Mikolaj

Mikołay też Talwas dzisieyszy Pan Zmodyki Szwedzkie woysko poraził / Szwedowie od
pod Moiza y Wsja Biriempe rzezona w Lislanciech / a pobawszy ich tylko w
tow na płacu / gonit drugich rozgromionych aż do Kewla / potym do Wilna
wziętów 400. z Strzelbą y z Chorągwiemi / y z Bębny przyprowadził / Lu-
taś także Bolto Aniaz Swiersti z Ościkiem Kartus y Holmet Samki przeważ-
na dzielnością z Moskiewskich gwałtownych ręką odratował.

Lutaf Bolto
Aniaz Swier-
sti pod Kortus-
sem.

Roku też 1566. Kozacy Witebscy z Brula za sprawą Skniskawa Pają-
Woiwodę Witebskiego wielkie szkody w Moskwie czynili / y łupy wywodzili.
Na Sienie także Moskwy 300. pogromili Roku 1567. y Dzieciat tylko / także
Zakownie 120. wzięli / y prochu z Kulami moc wielką. Tegoż zaś czasu pod
Wielizem bardzo wiele Moskwy y Dworzan Aniazia wielkiego na głowę po-
razili 12. dnia Grudnia.

Moskwa pora-
żona od Koz-
tów.

Tegoż Roku 1567. 20. dnia Lipca Aniaz Roman Sangusko miałac pe-
wną wiadomość od spiegow o woysku Moskiewskim / którego było z Tatarów
5000. ruszył się z Czasim do nich mając z sobą poczet Hetmana Zhehora Chod-
kiewicza 200. Koni / nad którym był Gracz Żuk / y Aniaz Rozinski / Aniazia też
Constantina Wisniwieckiego Koni 200. Jurią Zienowicz Koni 200. nad który-
mi był Sczigiel / Aniazia Janusza Zbaraskiego / y Aniazia Sokolinskiego 400.
Jurią Tiskiewicza 150. a samego Aniazia Romaną 200. 1200nych / a piechych
Ruskiego y Dimitrowskiego Kotmistrzów 400. Kozaków też piechych z Czeli-
czą Bohdanem / y z Ostierką 150. Żymy ze Czwartku na Piątek w nocy naprzód
pogromił sto Koni straży Moskiewskiej / potym nade dnem bez wieści na wo-
ysko przypadli rozrzucawszy Kobylenia / tam na głowę ono woysko Moskiewskie
y Tatarskie nie dawszy się im rozpostrzeć porażili / zbili / y wziętów bardzo wie-
le / także rozmaitych łupów ze wszystkich obozem nabrali / Piotr Serebrny Het-
man ranny ledwo uciekł. Amurat Hetman Tatarski zabity / Aniaz Wasili Pa-
lecki poimany / ale od ran umarł / a z naszych tylko 12. zabitych / a rannych 30. by-
ło / A Moskwy od 5000. mało co ubiegło.

5000. Mos-
kwy rozgrom-
ionych.

Tegoż roku gdy Moskwy sześć tysięcy z Oziem Sezerbacy / y z Jurgini
Aniazem Boratinskim / z Wly do Sussey ciągnęło / a przy nich Tatarów 3000.
z Segit Murzą w porządnym do bitwy szyku było / Wnet Aniaz Roman San-
gusko mając o nich pewną sprawę / zszykowałszy Koty 1200nych porządnie / wderzył
na nich z wielką złością / tak iż się Moskwę strwożona mieścić bez sprawy po-
częła / a nasi ich tym śmieley przerywali / bili / siekli / y imali / gdzie Aniaz Sezer-
bacy Ozi / y Boratinski przedniyszy Woiwodowie byli poimani / y przy nich
przez 80. osob zaenych / zrom pospolitych Bojar / a na płacu ich bardzo wiele po-
legło / z naszych też 30. rannych / a trzy zabitych było.

Moskwa Ta-
tarów 3000-
porażonych.

Potym roku 1568. Sigmunt August Krol zebrałszy woysk wybornego
wiecey niż sto tysięcy / z wielką a nakładną Armatą wojenną wyciągnął osoba
swoją pod Radoszkowice za Wilno mil 24. skąd się do Moskwy miał ruszyć
wszystką mocą / ale strawiwszy leniwie pod Radoszkowicami tylko Niedziel-
część woysk rozpuszczono / a sam Krol do Grodna się wrocil / odprawiając Au-
żebnych z częścią woysk pod Wle Zamek Moskiewski / nad którym ludem był
przełożony Jan Chodkiewicz Stárosz Zmodyki / Gubernator Lislanski / kto-
ry dość przemyślnie y przeważnie gwałtowną strzelbą Zamek Wly dobywał /
ale gdy przysła Obłajencom pomoc z Połocka / Moskwę się tym usilniey broni-
ła / gdzie wiele ludzi naszych do śmierci niezwożaynie przypuszczonych (bo dziu-
ry nie było) zbity / y Janą Kurnickiego Kotmistrza pieśnego / gdy lud przywo-
dził / postrzelono / tak iż nasi od oblężenia musieli odejść.

Posła była ta
wyprawa Au-
gusta Krola do
Moskwy na o-
ne Fryderika Ce-
sarza do Wloch
gdz go Floren-
cini malowali
na Klatu s tym
napisem :
Tendimus in
Latium.
Naszo pod Wle
prożno.

Macieja Scripfowskiego

Smoleńskie
włości solun,
drowane.

A Sylon Amita Stárosta Zorsenski / z Łacim / Patustim / Wsławostim / y
Iwanem Prestura / także z Stárosta Skłowskiem Jonozilem Jerzym / y z Stá-
rosta Pana Zlebowicowym z Dabrowną / zebrawszy ludu o 4000. chodzil aż
pod Smoleńsko / Gdzie przed Miasstem na harcach Moskwy bardzo wiele poraził /
y znacznych ludzi poimal / a potym naszymi kłonaście mil za Smoleńsko burzyli
ziemię Moskiewską bez odporu.

Jurgi też Zienowic Castellan Polocki z Synem Kristofem pod Zuplam
Moskwy kilko tysięcy porazili / y rozgromili.

Książ Roman
pod Wle.

Tegoż Roku 1568. Miesiąc Września dnia 20. Roman Sangusko Zec-
man polny fortelem przemyślnym nocnym Wle Zamek Moskiewski mocno o-
bronny wziął y spalił / naprzod Kozaki w Czornach pod Zamek przypuścili / a
sam zastąpiwszy z ludem Kycerskim od Polocka y Turonley / Raczkowskiego y
Tarnawskiego Komistrzów z drabinami do Blankow przypuścili / Kozacy
zawsz Bierula / Minkiem / y Ostierka / strzelba ziemną wbieżeli / druzzy Bramy y
forty poczęli siec / a druzzy Zamek zapalili. Bo Moskwa radując się strzelcom
nowo przybyłym popili się byli / A gdy się potym z naszymi wręcz z Zamku zapo-
lonego y w bramach poczęli siec / wnet Mikołaj Solohub Komistrz przeważnie
mężny y śmiały nie szukając brodu / przebył Rzekę Wle ze wszystką Rotą swoją /
y dodał pieśmym posilku / ktorzy na blanki po drabinach leżeli / y w Bramach się
z Moskwą siekli / potym sam Książ Roman postął Rotę swoją gdy już Zamek
gorzał / także Woyna y Tiskiewicz / y Książa Łukomlskiego Komistrzów / kto-
rzy gwałtownym zerwad pędem Moskwę wporne się w ogień broniąc pogro-
mili / pobili / y Zamek wzięli / gdzie dwu Woiewod Welaminow / y Wsławow
zacznych 300. poimali / a Strzelców z Rusnicami 800. było / ale Porzysci y in-
szych szkarbow / y żywności bardzo wiele zgorzało / wpaśćkę naszą Zamek z nowu
zabudowali.

Wła wyjecha.

Kozacy Wi-
tebscy.Moskwa pod
Witebsk.

Tegoż Roku Stycznia Miesiąc dnia 5. y 17. Kozacy z Witebską z Bieru-
la za sprawą Staniśława Pęca Woiewody Witebskiego / Wsław / Wielis / y Bie-
le / Zamki y Włości Moskiewskie stogo opalili / y spustoszyli / a potym 28. dnia
Stycznia / Dworzan Książa wielkiego pod Wielizem (spaliwszy posiadę) po-
gromili / gdzie wiele Osob zacnych Dworzan / y Podcząsego wielkiego Książa /
Piotra Żołowiną poimali / a z wielkimi łupami do Witebska przywieśli / y całą
przez cały ten Rok wstawicznie zimie y lecie okrutne szkody w ziemiach Moskiew-
skich pod rozmaitymi Zamkami ci Kozacy Witebscy czynili. Przeto Miesiąc
Września dnia 29. na S. Michał Moskwę z siedmiu tysięcy Tatar Tabaszskich
pod Witebsk przyciągnęli / z trzema przedniejszymi Woiewodami Sieremietem /
Wazilem Buturlin / y Zheorem Soborom / ktorzy przez dwa dni posady Mie-
skie we dwoje zapaliwszy pod Zamek najeżdżali / ale przemyślnym fortelem Wo-
iewody Witebskiego Pęca Staniśława / gdy zmyślił iż mu na odsiecz przybył
Książ Roman oddać / y częstymi wycieczkami strapieni / przeto trzeciej nocy
odeciagnęli / A Wiodłanie za nimi idąc trapił ich w ciężkich miejscach gdzie
mogli.

Siem Lubelski.

Dnia wielkiego
Książa Litew-
skiego z Koroną

Potym Roku 1569. był Siem wálny w Lublinie / na który przyjechał
Johannes Cardinal / y Vincenti Porticus Legat Papięski / y Posłowie od Cesarza
Marimilianą / y od Jana Krola Szwedzkiego Swagra Krolewskiego / Oznay-
mując iako go Pan Bog po długim więzieniu na Krolestwo wywyższył. Byli
też Posłowie od Książa Pomorskiego / y od Turckiego Cesarza / także Goniec
Moskiewski / Książ też Legnicki potym przyjechał / y oddał za wspominek Kro-
lowi dwu Lwu młodych. Na tym Seymie skończyła się gruncownie Dnia / albo
zjednoczenie Wielkiego Książa Litewskiego / z Koroną Polską / Motyń też /
podlaska /

Podlaśe / y Rżowskie Woiewodztwo / do Korony sie przylaczyły. Aczkolwiek przeciw temu wiele Panow z Litwy bylo. Tamże Książ Roman Sangusko wziawszy Ole / Dziatła y Wiazanie Moskiewskie przyprowadził do Krola. Tamże Mikolajewskiego scięto / który dobrowolnie wolal dać gardło niż część wrócić / o zabiciu Jana Lutomirskiego Castellana Sieradzkiego/etc.

Mikolajewski
scięto.

Tamże Mieszanie Gdanſcy a zwłascza Klefeld byli pozwani criminaliter, iż Biskupa Rżowskiego Posła Krolewskiego nie uczęli / k temu nowe burdy wznieśli / y Freybirerow Krolewskich pościnali.

Burdy Gdanſkie.

Książ też Metelburſkie w Liflanciech poimane / a na Zamku Rżowskim pod strażą chowane / w ten czas wypuszczono / goy przysięgi Krolowi za wierność y pokoy.

Książ Metelburſkie puszczono.

Tamże y Mieszanie Krakowscy byli pozwani o sekcie gwałtowne Collegiata Miſtrza Wolſkiego.

W tenże czas Piotr Zborowski Posel Koronny w Turcedh zatrzymany / (iż ono Laſti Albricht z Jakobem Secygniomſkim Tatarow a pod Cezakow gonili) z przymierzem dożywnym przyiąchał.

Zborowski z
przymierzem
z Turcedh.

Na tymże Seymie 19. dnia Lipca Albricht Fryderik Margrabią Brandenburſki wtore Książ Pruskie Zold / y przysięga Krolowi Augustowi na Maieſtacie ſiedzącemu uczynił / tamże go Krol y inſzych wiele przy nim na Rycerstwo paſſował.

Hołd Książ Pruskiego.

Pocym Roku 1570. głod wielki w Litwie y w Polſce panował / tak iż ludzie proſi ſcierwy zdechłych Wyolat / y Pſow / na oſtatek umarłych ludzi trupy wygrzebiuac iedli / aczkolwiek Zboże nie nązbyt drogie było.

Głob.

Tegoż Roku Turkow 25000. iędnych / a Janczarów 8000. Tatarow 30000. a Galer 150. Żelim Cesarz Turcedh dobywac Aſtrachani pod Moskiewskim ziemia y woda wyprawił / ale im Moskwa naprzod Galery z ſtrzelbą odſięła / na Rzece Donie y Derewotki / y Janczarrow pobila / pocym iędni y Aſtrachani / głodem y niedzą ſtrapieni goy nązad ciagnęli / pozdychali / drudzy potonęli / drugich Moskwa pogromila / tak iż y Tatarowie ſami ichże właſni towarzyszcy oney wojny / biliſch / przeto od tey wielkiey liczby wróciwszy wſyſtki Armata / ledwo ſięich 2000. do Constantinopola wróciło.

Turcy od Moskwy porażeni.

Roku zaś 1571. Woiewoda Jnowłodſkawy y Mikolay Talwas Caſtellan Smodſki / Poſlowie wiele z Moskwy do Warszawy przyiąchali na Siem / wtwierdziwszy przymierze z Moskiewskimi na trzy lata z obudwu stron / aczkolwiek tam ſamych niemale deſpecty potękały nieſuſpnie nad Boże y ludzkie prawo.

Poſlowie z Moskwy.

Tegoż Roku Roman Sangusko Herman ſlawny Litewſki polny umarł gorączką dnia 12. Maja wieku 34. Roku.

Książ Sangusko umarł.

Tegoż Roku Tatarowie Prekopsy Moskiewskie krainy okrutnie zwoiowali / y na dzień Bożego Wſtapienia / Miasto ſtoleczone Moskwa y niżny Zamek do gruncu ſpalili / gdzie Ludzi bardo wiele zgorzało y poduſilo ſię / tylko iednego Zamku Kitaygroda obroniono / a Tatarowie z wielkimi łupy wſli bez odporu.

Moskwa zwoiowana.

Roku zaś 1572. Bochdan Woiewoda od Jwontie z Wołofkiego Państwa wygnany / był pocym prowadzon od ſlawnego y przeważnie dzielnego Hermana Mikolaja Mieleckiego Woiewody Podolſkiego do Wołoch / y do kaźalby był ſwego przedſiewzięcia (Bo ſię iuſz był Jwontia aczkolwiek wielkie woystwo miał ſprawozył) ale więcej ſto o przymierze z Turkiem / a Bochdan potym do Moskwy iąchał.

Woiewoda Podolſki do Wołoch.

Tegoż

Postowie Tatarscy w Moskwie poscinaj.

Tegoż czasu gdy Pan Zaraburd z poselstwem był od Moskiewskiego do Króla odprawion / Postowie Tatarscy we trzech set koni przytaczali do Moskiewskiego / w pominając się dani / których Moskiewski 300. kazał poćinać / a starszym nosy / vsy / y wargtoberznac / y tak ich do Cárza Prekopskiego odesłał / postawszy mu siekiera miasto dár / z odpowiedzia / iż mu miał być ta siekiera wciac.

Król August zmarł.

Potym tegoż Roku 18. dnia Lipca Miesiąc / Sigmunt August Król Polski / pobożny / bogobojny / y pokoy (co było nie bardo granicom Litewskim zdrowo) miłuiący / zapłacił śmierci dług z cięła w Anghynie / wieku swego roku 50. A iako się sam pokoiem rad bawił / tak też po jego śmierci nęd nędzie w vsy skich ludzi / ze wszech stron był mile pożądaný pokoy / przez wszytko prawie Interregnum / w którym przez cały Rok były rozmaite ziazdy na różnych miejscach tak Panow Koronnych w Polsce / iako Litewskich w Litwie / okolo Electey Króla nowego / na ktore wiele Postow od Monarchow postronnych / zwlaszcza Competitorow przyjeżdżało. Tylko się było Tatarow z Baka y Sie. oza na Podole wermowało 1500. Roku 1573. w Soborze Wielkonocnym / ale y tych Starostów Barstów Buczacki Mikolay / y Starostów Kamieniecki znacznie pogromili / wszakże po głodzie wielkie powietrze morowe panowało / tak w Litwie iako w Polsce na wielu miejscach.

Henrik Krol wybrany y Posłowie do niego

Potym tegoż roku 1573. Kwietnia dnia 7. poczęła się główna Electia nad Wisłą w Warszawie / na ktora się Panowie y Rycerstwo Polskie y Litewskie ziaćchalo w wielkich pocztach / Tam po długich traktatách / y oddawaniu poselstw rozmaitych Competitorow / Henrik Książę Andegawenskie / Brat Króla Francuskiego Carolusa był Krolewem Polskim y Wielkim Książem Litewskim wybrany Maia dnia 14. Po którego z Condycjami Electey byli wyprawieni Adam Konarski Biskup Poznański / Albricht Laspi / Jan Zrąbia z Teczyn / Andrzej Pan z Gorki / Jan Tomicki z Mikolajem Synem / Jan Herbort / Stanisław Briski / Mikolay Christof Radoszyl Książę z Olki y z Nieswieża / Alexander Książę Prunskie Woiewodzie Rąkowski / Jan Zamoycki / Jan Zborowski / y Mikolay Firley. A do wielkiego Książa Moskiewskiego Andrzeja Tarchanowski Gońcem był posłan.

Pogrzeb Augusta Króla.

Potym Roku 1574. odprawiony pogrzeb z zwykłymi Ceremoniami Krolowi Sigmuntowi Augustowi w Krakowie / Miesiąc Lutego dnia 15. Król Henrik wybrany wiachał do Krakowa z Walie wieczor dnia 18. Lutego we Czwartek / a Koronacja tego była w Niedziele ostatnia Zapustna dnia Lutego 21. Ktorey tu Ceremonie opuszczam / także pompe tego wjazdu do Krakowa / po nieważem to dosć szeroko wierszem na on czas rezymł Polskim y łacińską rzeczą / gdzieem wszytko dostatecznie opisał według potrzeby / także też pogrzeb Augusta Króla / A potym to w osobnych Księgach ponowię / gdzie wydam gruntownie wszytki sprawy za żywota Sigmunta Augusta.

Wierze mola Koronacji Henrutowey.

Wapowski Castellan Przemyśl zabit.

Potym z strony zabitego Wapowskiego na Zamku Krakowskim od Samuela Zborowskiego toczyły się sady prawie przez cały post. A Król Henrik nie wykonawszy na Krolestwie lewo 16. Niedziel / iako skoro mu nowina przyszła o śmierci Brata Carolusa Króla Francuskiego / natancowawszy się przedtem wole / y na drugie się krotokwile w Ogrodzie Krolewskim nakładnie przygotowawszy / zbiegl potym z Zamku potajemnie w noc z piątku na Sobotę rzedzien przed S. Janem / y wiachał z Polski z kilkanascie Francuzow (ktorym się tylko był tego zwierzył) na rozszadzonych koniach / potym przez Wiedeń / Wenecja y Księstwo Saffoykie do Franciey przytaczal / gdzie na Oczyszcze Krolestwo wstroskawszy burdy z Ugonocy wstąpił.

Henrik Król wiachał do Franciey.

Tegoż

Tegoż czasu Iwonja Gospodar Wołoski / który Bochdaną wygnał / po długich & przeważnie mżnych bitwach z Turki y z Miltany / był od swoich Turkom wydany / y na cztery części roztargany / iego głowa widziałem sam Ko. Iwonja Turkom wydany.
tu i 575 przybita na wrociech w Bukoresku Stolecznym Mieście Gospodara Miltanckiego Alexandra / którego Brat Petrilo na Iwonjowo miejsce Wołoskim Woiewoda został.

A Tatarowski Andrzej z zjazdu Wárszawskiego / tegoż Roku 1574. Wiercił o S. Michale do Turck był posłan / dla potwierdzenia przymierza z Krolstwem Polskim y Wielkim Księstwem Litewskim bez Krola. Jam też przy nim iezdził / ale dla wielkiego głodu w Wołoszech / y na wszystkich Turckich gościnach panującego / musieliśmy iachac nie zwykłą drogą / przez Miltaniska / Bulgarska / Tribalska ziemie / aż do Traciey przez wyniosłe aż pod Niebo kłamiennie y wysokie Skály Balchany nazwane.

Przy nas Turcki Cesarz Solcan Selim umarł / skorosmy do Constantino^{Tunis y Solcan} pola wiachali / & przed tym dwie Niedzieli triumphował po wzięciu Tunisu y ta wzięcie. Golety w Africe pod Hispany.

Przy nas też na miejsce Selima / Amurat Syn starszy w niebytności od Bafow wybrany Cesarzem Turckim / który przyiachawszy do Constantinopola Morzem z Amasiey krainy Sirijskiej / dał zaraz pięci Bratow młodszym za Amurat Cesarz mordować / y położono ich wszystkich pięci rzędem w wyniosło ozdobnych Sł. Turcki dżiety. egłowem przykrytych grobach / w nogach grobu Dycowskiego na Emintarzu Roscioła Sophie / na com sam własnymi oczyma patrzał / y com wszystko porządnie wierszami Polskimi opisał / którym jest Titul O Wolności Polskiej / y Wielkiego Księstwa Litewskiego/etc.

A myśmy też przyiachali do Polski Roku 1575. po Wielkieynocy z wtwier. Przymierze z dżonym przymierzem / między nowym Cesarzem Turckim Amuratem / y Ko. Turck. rona Polska / & Wielkim Księstwem Litewskim / tak z strony Wołochow iako y Tatarow.

Wszakże Tatarowie tegoż Roku 1575. Miesiąc Wzrzesnia y Pądzienisk wielkie & nieoszacowane szkody w Ziemiach Ruskich / Wołyńskich / y Podolskich uczynili. Bo okrom pobitych starych ludzi / y małych Dzieci / Ludzi Chrześcijańskich pięćdziesiąt y pięć tysięcy z 40. wywiedli w niewola / & koni y klaczy pultora kroc sto tysięcy / Bydła rogatego pięć kroc sto tysięcy / & owiec dwieście tysięcy / okrom innych lupow / łat / Słota / Srebra / y Skarbow także rozmaitych statkow domowych. A taka sprawa wyciągali z tymi lupami z Podola. Szt & sprawa wojska Tatarskiego.
Naprzod Czarzykowski Synow Czarza Przekopskiego wszyscy woyska Zor. dinalnie sprawowali.

Alitieray Solcan z Choragwia Kitayki białey y czerwoney wperz na dwa sażnia / & na wierzchu kutas z konskiego ogona farbowany / ludu było pod nią 15000.

Lazikieray Solcan z Choragwia Kitayki zieloney & białey / pod nią było Tatar 10000 / & Murzowskich Choragwi 3.

Alichwierzey z Choragwia czerwona o dwu ogonach / pod ktora było Tatar 10000. & Murzowskich Choragwi 10.

Satkurezi z Choragwia Kitayki czerwoney y białey / z kutasem / pod ktora było ludu 15000. & Murzowskich Choragwi 25. Za tymi sli Sabayscy Tatarowie / nad ktorymi był starszy Solotay Alitieray Bakart z Choragwia Kitayki białey y zieloney o czterech ogonach / ludu było pod nią 8. tysięcy.

Za tymi sli Cerkassowie Pietihorscy drugim Bakartem z Choragwia Kitayki białey & zieloney / z kutasami / ludu pod nią było 7000. Cerkassowie Pietihorscy Chryscijanie.

Dobruccy

Batacy.

Dobruccy y Białogrodscy Tatarowie pieśko śli przed woyskiem z Bata-
iem/ ktorych było 10000. po prawey stronie / Drugi zaś Murza 12000. miał
Tatar pieśych z Choragwia białego y zielonego Zatlasiu po lewey stronie
woyska.

Romunniacy.

Ziś Cárski z dwunastcią tysięcy ludu z Choragwia białą / zą tymi Derwi
Murza siedł w pozad woyska w pulmiliu z dziesiactą tysięcy ludu / zą tymi zaś
Romunniakow o iednym koniu chłopow wybornych śło 12000. A gdy to sprawa
z polonem ciagnęli/ wrywali ich nasy g dzie mogli/ ale do wálney bitwy nie przy-
śło/ dla wielkiej mocy pogánistkiej/ tak iż wcale do Górdy wśli z łupami / z ko-
rych dziesieczne Cárzowi dawáli.

Electia w Se-
ien proina.

Tegoż Roku Pánowie Koronni y Litewscy złożyli zjazd w Steizcy/ ná Ele-
ctia Krola nowego / ale zą vporem niektórych Senatorow / y Posłow Krola
Henrika odwołoczeniem nie przysła do skutku Electia.

Electia y Wá-
śawy.

Przeto znówu w Wársawie był zjazd dla gruntowney Electiey/ ná ktora
Postowie od Cesárza Maximilianá/ y od Xiążęcia Serarskiego/ y od Woiewody
Siedmigródzkiego/ y inszych Xiążat Rzeczich przyischali/ ktorzy rozmaite Con-
dicie podać / każdy Posel zą Pánem swoim iáko mogli / áby był ná Krolestwo
wybran wśilował/ lecz w tym nasy pámietając ná postęptki y Gracia Monuko-
wa po škodzić ostrożnieyś byli. A naprzód od Cesárza/ albo od Syna tego Er-
nesta ty Condicie podawano.

Condicie od Cesárza podane.

Rozdział III.

Condicie Ces-
árskie.

1. Wśystki Práva/ Privileia / y Wolności stáre poprzysiac / y mocno trzy-
máć/ nád to ich według zdánia Rzeczypospolitey wiecey przymnożyć.
2. Urzędow ták Duchownych iáko Świeckich żadnym Cudzoziemcom / o-
krom własnych obywatelow nie rozdawáć.
3. Spor o Pruska y Istanta ziemia z Rzymśkim Cesárstwem ná wielki v-
śmierzyć / y iesliby iákie práwo Dom Rakuski ná Xięstwo Mázowieckie miał
dobrowolnie sie go wyrzec.
4. Zeglowanie do Tárwy z Krolew Dunskim y z Miásty Samorskim postá-
nowić / y sprzymierzenie z siedmiogdziesiąt Miast Niemieckich wolnych v-
ćwierdzić.
5. O Barskie Xięstwo y dochodach Neapolitanstich / áby Krol Hispański
Krolestwu Polskiemu dosić weczynił pilno sie starać.
6. Z Krolew Hispańskim Korona Polska/ y Wielkie Xięstwo Litewskie/ tákże
Węgierskie y Czeskie Krolestwa / y insze wśystki páństwa swoje Cesárskie spo-
łecznie sprzymierzyć.
7. Przyiażń y przymierze wieczne z Cesárstwem Rzymśkim z pomocą prze-
ciwko każdemu Nieprzyiacielom / tákże sprzymierzenie y towarzysztwo z Dun-
skim y Szwedzkim Krolami y wśystkicy Rzecz Niemieckicy Xiążacy wtwier-
dzić.
8. Kupiectwá obywatelow tych wśystkich Krolestw z Koroną Polską tym
wiecey przymnożyć.
9. Stánowienie z Turkami iesliby sie ták Stánom Koronnym zdáło weczynić.
10. Iesliby śnadź w Węgrzech woyná miáta być / Nie będzie wzywał Cesarz
Polskich ani Litewskich Żołnierzow / okrom dobrowolnych zą pewny żołd.
11. Dla

To Práwo Na-
turalne Aragon-
jów ná Xięst-
wo Mázowie-
ckie przynwla-
ściáć sobie/ po
Embarce
Wnuczei O-
gerdowey Xi-
żeciá Máz-
owieckiego Cor-
se.

11. Dla obrony Granic Koronnych cztery Samki ukrainne wedle zdania Rzeczypospolitey na potrzebnych miejscach zbudować.
12. Academia Krakowska nowym nadaniem pomnożyć.
13. Ktorzy będą godni z Polski y z Litwy na Wojskowych y Dworskich urządach Książat Książek będą przełożeni.
14. Pierwszego Roku trzy sta tysięcy złotych do Korony Polskiej wniesić / dla obrony Granic / y zapłacenia żołdu żołnierzom.
15. Długi wszystkie Koronne / tak też żołnierzom y Dworzanom zatrzymane żołdy gruntownie zapłacić.

Condicie od Książęcia Herarskiego Alfonsa podane.

1. Wolności y Przwileia wszystkie wcale zachować.
2. Nic nie odnawiać ani odmieniać / ani sprawować iedno za dozwoleniem wszystkich Stanow.
3. Godności ani przełożenstw żadnemu z cudzoziemców nie dawać.
4. Pokoy między Stanami wszystkimi y okolo sporu Religiey zachować.
5. Krakowska Academia ludzmi uczonemi ozdobić / y Kzemieszniki dla budowania y obrony Samków swoim kosztem z Włoch przywieść y zachować.
6. Dla pożytkow wietszych Koronnych / nowy sposob y port Kupcom Polskim wskazać y sprawić do Włoch.
7. Jesliby przeciwko Moskiewskiemu albo ktoremu infemu nieprzyiacielowi pieśzych żołnierzom było potrzeba / tedy cztery tysiące Serzelcow Włoskich przez sześć Miesiecy swoim nakładem wywieść y chować obiecuie.
8. Jesliby sie czego Boże uchoway trąsiła niebezpieczność na Krolestwo / on wszystkie Kieśtw y powinowatych swoich mocy y posilki iako na własnego zdrowia obronę obróci.
9. Woyna wszelka za zdrowie Koronne / y dobycie utraconych Granic sam w swej osobie zawżdy odprawować będzie.
10. Czasu pokoju urząd dobrego Krola według ustaw y potrzeb Koronnych / albo na miejscu mieszkając albo wszystkie krainy Koronne obiedzając będzie wypełniał.
11. Długi Koronne za rozsadkiem wszystkich Stanow zapłacić.
12. Na każdy Rok z Włoch do Polski wszystkie dochody swoje będzie wnoszył / zostawiawszy część dla obrony onego państwa potrzebną.
13. Kieśtwo Kornetkie ktore trzyma prawem dziedzicznym we Franciey Genieł na Wierzbie.
14. Piechdziesiąt Słachcicow Polskich w Gerariey albo w infym ktorym Miescie państwa swego na naukach wyzwolonych albo dla ćwiczenia Rycerskiego Kzemieszka własnym nakładem będzie chował.
15. Nad ty wszystkie Condicie obiecuie za dwa Miesiące dla obrony Koronney trzy sta tysięcy złotych przysłać / a sam co rychley przybyć / aby osoba / porada y majątnosciami swymi Krolestwu mógł być pomocny.

EE

Condicie

Wacława Skrypkowskiego

Condicie Batorego Woiewody Siedmi- grodzkiego krotkie.

1. Prawa poprzyścić y mocno przymać.
2. Długi Koronne zapłacić.
3. Cokolwiek Moskiewski posiadł zdobywać.
4. Wieczne przymierze z Turki y z Tatarzy uczynić.
5. Granie wyszły osadzić.
6. Przed swym przyjazdem sto tysięcy Słotych przysłać.
7. Wzięnie nie dawno od Tatarow pobrane wyswobodzić.

Dwa Candi-
daci ob Rycer-
stwa.

Maximilian
Cesarz Rzym
mianowan.

Anna Krolow-
na / a Stefan
Batorey Woie-
woda Siedmi-
grodzki Krole-
m Polskim.

Staż w Ma-
drzejowie.

Koronacja Ste-
fanowa.

Staż w Litew-
stie.

Georgius Sabinus
de Cesaribus
Germanicis in
Carolo V.

Po tych Condicy podaniu y rozbięciu / czasie Senatorow y Rycerstwo
niemal wyszły Koronne / nie zezwalając żadnym sposobem na Cesarza / ani
Domu Rzymskiemu / ze Gerarskie y jego Condicie sążem opuścić / Mianowa-
li dwu Candidatow swoich / Woiewodę Siedmigródzkiego / y Andrzeja Grabis-
z Teczyną Woiewodę Bełzkiego. Arcybiskup zaś Gnieźnieński z inkrora częścią
Senatorow wyszedł z mieysca okopem Electey nąznaczonego / 12. dnia Grus-
dnia mianował Krolew Polskim Maximilianą Cesarza. Potym po długich
sporach / gdy Pan z Teczyną Woiewodę Bełzki / wymówił się aby nie był Can-
didatem / osiadać w czym inszym posługa swa Rzeczypospolitey / sążem
mieysca części Rycerstwa y Senatorow / wybrali y mianowali Krolow Pol-
ski / a Krolowice Sigmuntowne własną Dziedziczką / Jagielowę Prawnu-
czą / przydawszy iey za Krola y Malżonką / Stephaną Batorego Woiewodę
Siedmigródzkiego / a wyprawiwszy Posły do niego aby na Krolestwo Polskie y
Wielkie Księstwo Litewskie (czokolwiek przy tej radzie Panowie Litewscy nie
byli) przysłać / żądali. A dla gruntowniejszego posłanowienia tej Electey
złożyli żądo w Andrzejiowie 18. dnia Sycznia / na który się wszyscy iako na woj-
nę złożyć mieli / dla gotowości y odporu przeciw każdemu / Kto by się chciał na-
ich Electę na Krolestwo sadzić / iako wyszły herzey opiewa Uniwersał An-
drzejowski. A na przyjmowanie Krola obranego na granicach byli nąznaczeni
Biskup Krakowski / y Sandomirski / Kusi / y Bełski / Woiewodowie / Pan Woy-
nicki / y Herman Koronny polny Siemianowski etc. Koronację zaś y ślubow-
dzień 4. Marca nąznaczony w roku 1576. Atak gdy Pan Bog sam / za mądrych
Senatorow porządna sprawa ony burdy rozrywaniem grożące usmierzył / Koro-
nowan jest STEPHAN pierwszy / Woiewoda Siedmigródzki z Familiey Ba-
toreych na Krolestwo Polskie / y W. E. Litewspolek zposlubiona y oddana Ma-
żonką Anna Krolowa Sigmuntowna / w Krakowie przez Biskupa Krakow-
skiego Stanisława Karnkowskiego / Bo Arcybiskup Gnieźnieński Jakób Ochani-
ski trzymając ieszcze stronę Cesarza wymówił się niedołężnością zdrowia.

Tegoż też czasu y potym Panowie Litewscy y Rycerstwo w Gieranoynach /
w Grodnie / y we Mscibohowie żądo miawali / radząc o potwierdzenie / y za-
pełne zachowanie wolności / praw / y przywilejow swoich od Krola nowo ną-
wola nihtorych Koronowanego / y o przyjęciu tego na Wielkie Księstwo. Bo też
Cesarz Maximilian przez częste iawne y ciatenne posły stronę swoją / od której
był wybrany przybyciem swoim na Krolestwo cieszył / Ale mu wyszło na to iako
y Prądzikowski tego Siderikowi trzeciemu / Ktorego Florentini na Raku do
Włoch ciągnącego malowali z tym napisem / TENDIMVS IN LATIVM.

Bo y Jan Kochciński Czech / który był przysłać na żądo do Mscib-
bohowa z zupełną mocą y z listami Cesarstwi po Wielkiej nocy / musiał
nążad

nazad wiezdzac noca / gdy ius panowie y wszystko Rycerstwo Litewskie Krola Stephana za Pana przyznali. A Cesarz tez Maximilian Electorow swoich wy- Cesarz Mar-
millian Elect
Polsti umarł.
dal / gdy sierychło potym tegoż Roku na Krolestwo Wiebiekie zamiechawszy
Polskiego pospieszył. A Rudolf Syn Krol Rzymiski y Węgierski na iego miejsce
Cesarzem wybran.

Panowie tez Litewscy / Pan Wilenski Jan Chodkiewicz / y Pan Trocki Ostafi
Wolowicz / Jan Ryska Krzyczy wielkiego Kiestwa Litewskiego / Alexander
Chodkiewicz Starosta Grodzieski / y inszy do Warszawy przyiechawszy Miesia-
ca Maja Stephana Krola imieniem wszystkiego Wielkiego Kiestwa Litewskie-
go za Pana pozdrowili y przyznali.

Krol potym stanowiac porzadek y pokoy Koronny / zlozył Siem w To- Siem w To-
runiu.
runiu tegoż Roku 1576. na Ktorem Gdaniesanie dla hardych rozruchow swo-
ich byli wywołani / y nieprzyiacioły / y winnymi obrażenia Maiestatu Kro-
lewskiego byli osadzeni / Bo trzymając strona Cesarstwa woysko z zamorskich lu-
dzi zbierali / wziawszy sobie za Hetmana Janusa von Cöllen / Wszakże Pan Bog-
ich hardosc znacznie staral przez Jana Zborowskiego Castellana Gnieznien-
skiego / Hetmana Koronnego / Który nie mając sluzebnych żołnierzow wiecey
pułtoru tysiacu z Haydukami pieszymi / porażil ich woyska 12000. Ktore bylo
dobytwa Cieszowa z Działy wyciągnęło / tak iż Knechtow y Keyterow / także
Mieszczan bucznych y hardzie przed bitwa Kazacych na placu 4000. zabitych Gdaniskie wojs-
ko pod Ciesz-
owem porażono.
poległo / okrom rannych / y tych Których bardzo wiele w Stawach y w Jezierze
Labiewskim nad Ktorem bitwa byla / y w Wille poronęło / Capitanowie tez y
Sendrichowie wysocy zbici / y ci ktorzy miedzy gory y lasy uciekli / Dział 40.
(Krom raczney strzelby) y inszych łupow / y zbroie bardzo wiele naszy wziali. A
Janus von Cöllen lewo ubiejal na raczym. Działo sie to Roku 1577. Kwie-
tnia dnia 15.

A potym Krol przyciagnawszy sam z lekkim woyskiem pod Gdanisko / y
Latarniey ich twierdze portowey vsilnie dobywając / strocił ich hardo buczne
syty / y do posłuszeństwa przypadł / Tak iż na Condicie od Krola podane przy-
zwolic musieli / y nakłady wojenne postapic / 200000. Zlotych w Malborku 2.
dnia Listopada.

Ale Tatarowie Prekopsy tegoż Roku mając pogode / nie oplakane skody Tatarowie na
Podole.
na Podolu / y na Wołyniu poczynieli.

Moskiewski tez aczkolwiek do niego byli wyprawieni Poslowie wieley te- Poslowie do
Moskwy.
goż Roku / Stanisław Kriski Woiewoda Mazowiecki / y Mikolay Sapieha
Woiewoda Minski / y Siedor Skumin Tiskiewicz Podstarbi Nadworny Wiel-
kiego Kiestwa Litewskiego / nad nadzieie naszych z wielkim woyskiem do Lislant
osoba swoia z starszym Synem / y z Magnusem przyciagnął / Miesiac Sier-
pnia / gdy Krol byl pod Gdaniskiem / gdzie wziął Kiesz / albo Wenden za nie-
stworności Niemcow przez podanie / także Westen / Erlen / Witaw / Jorgen-
burg / Sonfel / Rumborg / Marienhaus / Także tez Dunemborg pod Aniazem
Sokolinstim / Zamek Kopcem wyniosło w rowninie vsutym obronny / y Creutz-
borg / Kokenhaus Zamek y Miasteczko / Ascherad / y Lonward Zamki nad
Dzwina przez wystrąszone w lárwie podanie pobrat / y Piltonasie inszych Zam-
kow (iako praki na lepie zbierając) opánował / gdzie wielkie morderstwa Mo-
skwa y Tatarowie nad Niemcami czynili / Miezow / Panie / y Panny okrutnie
gwalcac / scinając / y w skutki siekac / zwlaszcza w Biesi y w Kokenhausie / Ktore
w lárwie Magnusowey pokowil.

Byli ius w ten czas na granicach Moskiewskich Poslowie naszy / Kriski
Mazowiecki / y Mikolay Sapieha Minski / Woiewodowie / y Siedor Skumin
Tiskiewicz

O tym Prusie
żaden historyk
iako żywo nie
wspomina / chę-
tą o Krolu Di-
mitry / od ktore-
go jest Miasto
Prussa / y do
ktorego ono był
Annibal wcieli.

Litwa pod
Selsborg.

Cometa.

Moskwa pora-
żona y Dział
odjęta.

Harde Posel-
stwo Moskiew-
skie.

Tatiewie Podskarbi nadworny wielkiego Xięstwa Litewskiego / gdy wysłali o tym splundrowaniu Lislant / dla czego się byli chcieli nazad wrocić / Ale z rozkazania Krolewskiego potym iachali do wielkiego Aniasia / przed którym gdy sprawowali poselstwo / nie dał im ani wzmiarki czynić o Lislantstey ziemi / y owsem się ieszcze wspominał wszystkiey Kurlandstey ziemi / y kraj inszych Pomorskich aż do Prus / twierdząc się mieć prawo dziedziczne nie tylko na to ale y na wszystkie Prussy / y na Polskie y Litewskie państwa / po Prusie Bracie Octawiusa Cesarza / który iako żywo nie był na Świecie / od ktorego się on według zmyślonych baśni czwartymnastym pokoleniem bez wstydu być zmyślnie mienił. W czym gdy Posłowie nąsili ni z Moskwy wysłachali Krolowi dał znak / posłał z nowu Krol do Wielkiego Aniasia Gonca y Dworzanną swego Piotra Szaraburda / przywodziąc go wszelkim sposobem pod słusznymi Condicjami do pokoiu z obudwu stron wtwierdzenia. Ale Moskiewski według wrodzoney hardości / nie tylko się dał do przymierza nakłonić / ale y Gonca Krolewskiego ledwo wysłuchawszy / daleko od siebie odesłał / y prawie za więzią chował.

Ruszyli się byli tegoż Roku Panowie y Rycerstwo Litewskie ochotnie na odparcie Moskiewskiego gwałtu / ale prozno / Bo y niepogody zasły / A Moskiewski też Zamki pobrane osadziwszy z Lislant wyciągnął.

Tegoż Roku Cometa straszna ukazawszy się 13. Nowembra długo trwała / A nąsili też potym Dumenborg z Kozakiem dzielnym Szaba odissali / y Wenden albo Kieś przed tym Scolice Mistrzow Lislantstich pod Moskwą wzięli. A gdy się Moskwa we dwudziestu tysięcy woyska znowu dwa kroć o dobyte Kieś kusila / porażili ich nąsili w małym poczie y rozgromili / złaczywszy się z posilkim Swedow na ten czas przybyłym y Dział więcej niż 20. wielkich burzących / a zwłasczą Woltka odiali / za sprawa y Hetmanstwem Andrzeja Sapiegi Woiewodzie Nowogrodzkiego / gdzie też Woiewod y Bojarow znacznych bardzo wiele krom pobitych na placu w więzienie pobrano / Roku 1578. zimie / Dział do Wilna / którym niesłusnie Zamkow Krolewskich dobywał / a Wiesznie do Grodna przyprowadzono / A Moskiewski też po tey kazi dopiero Gonca Krolewskiego Szaraburda Piotra do siebie wezwawszy / wezściwszy trącił / wał y potym odprawił.

Tegoż Roku Alexander Chodkiewicz Starosta Grodziencki swiętey pamięci i dług smierci z ciała zapłacił.

Tegoż też Roku Miesiąc Sierpnia Jurgi Jurgewicz Olekowie Olgerda Wielkiego Xiędza Litewskiego potomek Xiaja Sluckie wieczney pamięci godne / z Świątem się rozstał.

Tego też czasu Posłowie Moskiewscy do Krakowa przyiachali / którym w zebraniu Senatorow gdy Krol do sprawowania poselstwa wezwany przyproszony przypuścił / wnet od wrodzoney hardości poczęli niechcąc żadną miarą poselstwa sprawować / ażby ku nim Krol pierwey powstał / a ziawszy Czapka / o zdrowiu Cárza prześlawnego pytał. Czego gdy im iako rzeczy niesłusney Krol pozwolić niechciał / odiaćchali do Moskwy nie postanowiwszy / ani poselstwa sprawiwszy.

Rozdział III.

Do Jego Władości Książa Łukasza Bolkę
Świerstiego / Marszałka Króla Jego M. etc.

Notym Król przyiachawszy z Warszawy roku 1579.
przed Zapusty do Grodna / był witan imieniem wszystkich Król do Gro-
Rzeczypospolitey Litewskiej od Mikolaja Radziwila Woje-
wody Wilenskiego w polu ozdobna Oracją / tamże w Grodnie
po długich namowach nie obrona iako przed tym Litewskich
Granic / ale Woynę przeciw Moskiewskiemu w iego Ziemie
Król z Pány Litewskimi postanowił / która też już była na
Seymie Warszawskim wszystkich Stanow zezwoleniem uchwalona / Do czego
wielkie y gotowe pomocy Pánowie y Rycerstwo wszystko Wielkiego Księstwa
Litewskiego ochotnie opiarowali / y potym to nado Serepeczyzny y podatki in-
szimion swoich wydanie / tym ochotniej skuteczna rzecz znaczyć pokazała / z mi-
łości wrodozoney iako prawoi oyczey ku Rzeczypospolitey y Pánu swemu. A tak
Król porządnie we wszystkich postępując / posłał Goncem Wacława Łop-
cińskiego do Wielkiego Książa Moskiewskiego z listami / opowiadając mu
fluśnie przyczyny woyny z strony swojej y Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Wonna prze-
ciu Moskiew-
skiemu.

Lopaciński do
Moskiew-
skielic.

Popis w
Swierd.

Potym Król postanowiwszy wszystkie posęptki y potrzeby wojenne / z Pány
Litewskimi w Wilnie / wyiachał ostatniego dnia Lipca do Swira / dla popisu
y sykowania woyska / które się tam było według nazywania w ty pola sciagne-
ło / Stamtąd zaś Król ruszył się przez Głubokie / y postawy do Dziłny / a potym
do Połocka przyciągnął ze wszystkim woyskiem wielkiego Księstwa Litewskiego /
Smoleńskiego / y Ruskiego / nado którym był Hetmanem wielkim Mikolay Ra-
dziwila Woiewoda Wilenski / a nado żołnierzami Syn iego Chrystof Hetman
polny / Pan Trocki / nado Polskim zaś Rycerstwem Mikolay Mielecki Woje-
woda Podolski / nado Węgry Caspar Bekies / a nado Niemcami piechym Chrystof
Gros Rozsarszewski Starosta Leczycki.

A w ten czas prawie Rycerstwo y Rozacy Litewscy y Ruscy vprzedziwszy
wielkie woysko trzy Zamki albo Twierdze Moskiewskie / Cosiany / Krasne / y Si-
eno / nagła jarkością vbiegli y spalili.

Trzy Zamki
Moskiewskie
spalone.

A Król gdy ze trzech stron Miasto y Zamek Połocki obegnał / 11. dnia Au-
gusta nazywając Miasto nie mniej przekopami / wałami / y ścianami / także basti-
mami obrońcie / Węgrowie / y lud piechy Kancelarz Koronnego Jana Samoysskiego /
także Litewscy Żydacy y Rozacy zapalili / gdzie Moskwy bardzo wiele pobili /
a druzdy do Zamku vciekli. Potym pod same ściany y Bramy Zamkowe nasy-
li przyścinowali / ze trzech stron w Wieże y w Basti / także na Blanki ogro-
mna strzelba puszczając / ale y Moskwa nie mniejszą vpornością y strzelbą ge-
skę / y sturmiom naszym śmieci się we dnie y w nocy zastawowali / y niektóre stro-
ny Zamku zapalone przeważnie gąsili / ku temu dźwże gwałtowne na wielkiej
prześkobie naszym były / aż potym dnia Augusta 29. Słońce wesolo iasne / pro-
mieniami długo požadanyimi Swiat oświeciło / którego dnia nasy Polacy / Li-
twy y Węgrowie piechy / przeważna śmiałością z ostatnią niebezpiecznością swo-
ją / przekopy y Połock Rzekę przebywszy / y na wyniosły Kopiec pod same ścia-
ny ognie podniósł / Zamek zapalili / które zapalenie gdy moc wzięło / wnet
ochotne Rycerstwo piechy Węgierskie / y Polaków Kotł Kancelarz Koronnego
Jan

Połock ob-
lone.

Miasto Po-
lockie spalone.

To wszystko i-
co srogimi
dźwżami było.

Hacieia Scripkowskiego

Potocko pod
ne.Wporność
Moskwy.

Janą Zamoyckiego/ także Litewscy Żyducy darli się przez ogień y strzelba Moskiewska do Zamku / ale przed gwałtownym ogniem y niezgoda swoja / a strzelba nieprzyjacielska 27. swóich wtrąciwszy krom rannych / wstąpić na zad musieli / ale iednak z Moskwy Strzelcow 200. zabili. Następnie tedy w Niedziele 30. dnia Sierpnia gdy nąsy znówu ogień podłożyli / a Sciany się tym gwałtowniey palic poczęły / strzelba też wstawieczna z trzech ścian nąsych / Moskwa trapiła / y obrona wszystkich gąszenia odtąd / podąta się Moskwa z Zamkiem na łaskę Krolewska / gdy ich przyrzekł / Ktorzyby chcieli z majątnościąmi wolno do Moskwy wypuścić / a Ktorzyby się wdali Krolowi służyć / tym też łaskę y żoło obiecano y spełniono. Tylko Ciprian Archiepiskop Wielikowski y Potocki / y Wasil Iwanowicz Mikolinski / Dimier Sczerbarty Obolinski / Maciej Kzowski / Iwon Sussyn / Piotr Wołynski Woiewodowie / y Lukian Tretiatkow Pisarz Wielkiego Kniazia / nie chcieli się dobrowolnie podać / acz Polwiek iusż Zamek w mocy Krolewskiej widzieli / przeto ich też poimano y pod strażą osadzono. A wszystkich ludu Moskiewskiego do boiu y bronienia Zamku godnego / było więcej niż sześć tysięcy. Tak tedy Zamek sławny Potocko Stolica dawnych Kiazar. Ruskich wdzienych y niektórych Litewskich / z roku Moskiewskich jest wydarty Roku 1579. Sierpnia dnia 30. godziny 20. ze wszystkich żywności / strzelba / y prochow okwitym dostatkem.

Przed tym też mało sławney pamięci Jan Chodkiewicz Castellan Wilna / Starosta Smodzkiec. moy Dobrodziey Swiętu podziakował.

Potym gdy iusż Krol Polocko prawię wrota Litewskie od Moskwy wybawil / Kossiany też / Sieno / y Krasne 9. mil od Polocka nąsy spalili / zostaly były ieszcze dwa Zamki na przeszkodzie wielkiej / Sokol nad Drissa y Tissa Kzekami 5. mil na drodze Pskowskiej ku pułnocy / y Turowla nad Dziwina 4. mile ku Dle y Witebskowi od Polocka idac.

Pod Sokolem leżało woysko prawię wyborne Moskiewskie z Dworu / y z celniejszych Boiarów Wielkiego Kniazia / y z Kozakow Donskich albo Tatarskich strzelcow przebrane / nad ktorymi byli Hermanami Siedor Wasilewicz Sieremiet / Andrzej Palecki / Michaylo Litka / Wasil Krzymoborski y inшы zaimi Woiewodowie / ktorzy wszyscy myślili byli przebiec się do Polocka swoim na odsiecz przez Oboz Krolewski / ale temu byli inądze Woiewoda Wilenski Mikolay Rądziwyl Herman wielki / z Synem Christofem Hermanem polnym ząbiejeli / gdy drogi wszyscy porzadnie opatrzyli. Naprzod tedy Jan Wolynski Castellan Polocki / Starosta Krewski / Maj wielkiej dzielności / y w Rycerskich sprawach / y bitwach / z Moskwa częstym a dawnym cwiczenim doświadczony / byl postan pod Sokol z kilkimi wśow / a z nim Christof Rądziwyl Herman polny z żołnierzami Litewskimi przybył / Ale iż woysko Moskiewskie pod Zamkiem y pod strzelbą leżało w okopie / a biewy wálney zwłaczali zwięść / tylko wrywkami a harcami / y wycieczkami częstymi bitwy zobudwu stron Koscowáli / wśatże nąsy Moskwa aż do samego okopu z kopiami wspierali. A w tym Woiewoda Wilenski Mikolay Rądziwyl Herman wielki zą wola Krolewska wyprawił tylko wśow Kozakow z Kniaziem Constantinem Lukomskim pod Turowla / ktorych obaczysz Moskwa / a mniemając iż wszystko woysko do bywać ich ciagnie / wnet inśa Brama Woiewodow samych zostawisz wciekli. A tak Woiewodowie od swych opuśczeni 4. dnia Września Zamek cały podali ze wszystka strzelba / prochy y spiza / Ktory potym nąsy w kilku dni (le dwu mu się obradowawszy) gdy Kniaz Łukomski Kazał z wieśszych Dziat pod dobra myśl strzelac spalili / tak iż lekko nąbyte / lekce zginęło.

W tenże czas Mikolay Woiewoda Podolski Herman Koronny z Polskim y z Niemiec

Jan Wolynski
si pod Sokol.Turowla wzięta
ca / y spalona.

y z Niemiedim woystiem przebywszy przez most z strugow wezyniony Drisse rze-
 ła / pod Sokot przyciągnął / a tegoż czasu pod Zamek się przyścinowat / bo Po- Sokot obleżony
 lacy od Drissy / a Niemcy od Drissy ścinie porządnie a prętko wtropali. Janusz zaś
 Sbarski Woiewoda Bracławski za Drissą Rzeką / gdzie było ścinie Mostwi
 wiekła / z wsem swoim stanął / potym kulami żelaznymi rospalonymi naszymi na
 kilku miejscach Zamek zapalili / a gdy ogień wziął moc / wnet Mostwa zwatpowa-
 ły w obronie Zamkowej / przez Bramę od Drissy wytoczyli się ku bitwie. Ale ich
 Polacy z ścinow / a potym Niemcy piechy strzelcy w Zamek y w ogień zaś się wpara-
 li / ścinie też zapalczywie Mostwa goniac do Zanku się werwali / tam wnet tra- Niebezpiecz-
 nost naszych
 te Mostwa spuściła z bramy / tak iż Polacy y Niemcy w Zanku zapalonym
 z Mostwa zamknięci na oślep sierowną niebezpiecznością siekli. A gdy zaś na-
 ły od ścinow krata w bramie z wielką pracą przetomili / dopiro się Mostwa
 z Zanku gorącego wysypała / także naszymi y opaleniem wesołymi z nimi / tam
 się dopiro okrutna bitwa stała / bo Niemcy żadnego Mostwicińa nie żywili /
 tak iż ich cztery tysiące zbitych na placu poległo / między ktorymi przednieyszy Mostwa po-
 Woiewodowie / Boris Sein / Andrzej Palecki / Michajło Lych / Wasil Krywo- Wita.
 borski zabici / a Sieremiet Hetman Maż wielkiej dzielności y Miesiod stary
 sprawca Kozaków Donskich żywo poimani / inszych więziow łupow / także ścin
 drogich / koni / pieniędzy / y rystunkow kosztownych bardzo wiele naszymi dostali / a
 Zamek do gruntu zgorzał. Z naszych też pod Sokolem ludzi zacnych / iako z Chri- Sokot spalony.
 stosem Radoziwilem Hetmanem polnym / y z Janem Woliminstim / tak też w
 tej potrzebie męźnie gardła dali / Kamiencki Kocmistrz / y Wysocki / Jakób Naszy pod So-
 kotem pobici.
 Swiecincki / Jakób Borntowski / y Mikołay Kloczewski.

Potym Woiewoda Polocki / Mikołay Dorobostajski Moniwił po odia-
 chaniu Krolewskim z Polocka wziął Sufsa Zamek nad wielkim Jezio-
 bromy / przez dobrowolne podanie traktując z Woiewodą Rutajem Sustim y
 z Mostwa przez Gracą Żuką / A gdy im przyrzekł dobrowolne wyjście z rucho-
 mymi majątkościami do Mostwy / wyszło ich w liczbie 6000. A Woiewoda Sufsa spora
 data.
 Polocki z Kycerskim Litewskim y z Polskim do Zanku Sufsey wiachał dnia
 6. Października / gdzie wziął Dział wieśnych 21. Żakowic 136. Rusnic dłu-
 gich 123. prochu beczek 100. Ktore 400. Cetrarow wazyły / Kul żelaznych
 wieśnych od Dział 4322. y inszego sprzętu żakowego / y żywności bardzo
 wiele.

Przed tym też Philon Kmita Stároska Orseński / mając z sobą ludu Ky-
 cerskiego / ieżdnego y pieśnego / y Kozaków wkrainnych niemato / wołosci Smo- Philon Smo-
 lenskie
 lenskie okrutnie ogniem y mieczem zwoiował / przez 2000. Siol spalił / y samo
 Smolenskie przedmieście w popioł obrocił / a bez namnieyszej łody swoich / lud
 Kycerski z wielkimi łupami / y stadami więziow y bydła do Horsey wwiódł.

Z drugiey zaś strony Konstantin Kijaż Ostrogski z Książem Michałem
 Wisniewieckim Castellanem Bracławskim / y z Synem Januszem przeprowi-
 ły się przez Dniepr / a rospuściwszy przed sobą wśerz y wzdłuż Kozaków swoich /
 y Tatarów w zagony / oblegli Czernihów Zamek Stolica dawnych Kijaż Ste-
 wierkich / ale iż się Mostwa przeważnie bronila / a pieśnych do skutku mało
 było / przeto spaliwszy samo Miasto Czernihowskie / zagony prawie po wśerz Czernihów y
 Siewierskie
 tracie zwoiowa-
 ne.
 ły / a potym z wielkimi łupami bez odporu do domu się wrocili. Tymże sposo-
 bem Stároska Mscistawski Jarosławskie miasto / y bardzo wiele siol wołosci
 Mostkiewskich poburzył.

A Krol potym przyiachawszy z Polocka do Wilna / w Grodnie też mało od-
 pocznawszy / pospieszył się na Siem do Warszawy / w ktorym czasie listy przinieśli

Lista do Pa-
now Litew-
ski z od Rado-
wskiego

Wojna prze-
ciw Moskiew-
skiemu.

Niecierda w
bieżona.

Goniec.

Naszeżek i
Dziśnik.

Niecz i Czaj-
ka od Papieża.

Oskarowa zdra-
da i fałsz.

Oskar sędzi.

Synderstwo
Moskiewskie.

Dez w Wi-
tebsku.

Wielki wzięty.

no do Mikołaja Radoziwila Wojewody Wileńskiego / y do Ostasia Wołowieża
Pana Trockiego / od dwu Panow Radozych Moskiewskich / Aniasia Iwana
Mscislawskiego / y Mikity Romanowicza Zacharina 28. dnia Września pisane
ze Pskowa / gdzie na ten czas z woyskiem wielki Aniaz leżał / w których listach to-
się osobliwie zamykało / aby Panowie Litewscy y Koronni Krola swego od
rozłania Krwie Chrześcijańskiej do zgody przywodzili / a oni także wielkiego
Aniasia swego / aby się nie mścił skąd od Krola poczynionych / hamować / y do
pokoju przywozić się słubowali / a iżby też tym czasem Postowie z obu dwu stron
chodząc dobre rzeczy stanowili. Ale to wszystko Krol na Siem Warszawski od-
łożył / gdzie znowu po długich namowach za mądra radą y perswasją Jana Za-
moyskiego Kanclerza Koronnego woynę przeciw Moskiewskiemu konie uchwa-
lono / y pobor postanowiono.

Tegoż Roku Grudnia Miesiąc 13. dnia Jan Dorohostajski Moniwid
Wojewoda Połocki Niecierda Zamek od Moskwy niedawno ugruntowany
wbiejał / y spalił / gdzie czterech Woiewod / a Nieczyszny / Tichwast y Dzieci
1000. nasył poimali / a od mieczu y od ognia gdy Zamek zerwał gorzał / przez
2000. Moskwy upornie się ale prożno broniący zginęło.

Potym gdy Krol z Warszawskiego Seymu do Wilna przyjechał Roku
1580. a około konczenia woyny przeciw Moskiewskiemu z Pany Litewskimi
gruntownie postępował / wnet Moskiewski gdy mu mocy równej nie stawiało /
wdał się do chytrych praktyk / a naprzód po Świątkach przysłał w osobie Goń-
cowey spiegow swoich z Naszeżekinem / który Naszeżekin Goniec znalazłszy po
swojej myśli / aczkolwiek z Familiej zacney / ale z przyrodozienia wyrodek Zichorę
Oscitę / często z nim tajemnie trąctował to Wilnie kując zdradę przeciw
przeciw Wielkiemu Księstwu Litewskiemu / y zdrowiu Krolowskiemu.

A w tym też czasie Mias 29. dnia w Niedzielnym dniu Tachwałebniejszy
Troyce S. Niecz poświęcony y Czajka / przez Pawła Ochanińskiego od Papieża
Grzegorza 13. przysłany / na skutek błogosławieństwa był odoan Krolowi
Stephanowi przed wielkim Ołtarzem w Kościele Zamku Wileńskiego Kiezo-
cemu / przez ręce J. M. K. Biskupa Smodzkiego Melchiora Kijackiego Gedroń-
go z zwykłymi Ceremoniami.

Oskarowa się też potym zdrada przeciw Krolowi y Oyczyźnie równie oka-
zała / ktorey gdy nie mogli więcej przec ani wymawiać / a równe lice / fałszow / y zdrad-
iego / tudzież same prawa / oyczyznę / sprawiedliwość y kazi grzechu pomsty na
niego wołały / wziął godną uczynków zapłatę 18. dnia Czerwca w Sobotę.

A Krol sam odprawiający przed tym Naszeżekina Gońca Moskiewskiego
ruszył się z Wilna 15. dnia Czerwca na woynę potym przez Minsko y Boryso-
wo do Czajki / gdzie do Krola Goniec Moskiewski przyjechał / posły wielkie
opowiadając / przeto prosił aby się Krol do Wilna ich poselską słuchając wro-
cił na zwykłe miejsce. Ale Krol widząc Synderstwo z Czajki aż do Lukomla
jechał / gdzie się żołnierze przebrani okazowali / y Marszałek Krola Dunskiego
Sarensbel z poczem Rycerow. Potym Krol do Witebska 29. dnia Lipca
przyciągnął / gdzie też Panowie y Rycerstwo Litewskie / y od Kijackich Sluckich /
także Ciwonowie y Wziednicy Ziemi Smodzkiej ozdobne poczty okazali. Te-
goż dnia Jan Zamoyski Kanclerz Koronny wyciągnął z Witebska do Wielkiego
Zamku Moskiewskiego z osmą tysięcy ludu pieśnego y ieznego / a obegnałszy
on Zamek przesłanie mil od Witebska / przyrodozienia miejsca nad Dwina y mo-
cnymi Scianami y Bastami / tudzież Rycerstwem Moskiewskiem obronny /
pierwszego prawie dnia zbił zastawę y obronę Moskiewską z blankow / y z Bast /
tak iż się prakto na rokowanie wdał / a tak piątego dnia od oblężenia przez po-
danie przy-

Danie przymuszone 6. dnia Sierpnia w Sobotę wziął Pan Jan Zamoycki Kanclerz Koronny Wielki / (który prawnie nad syja wsiął wszystkiey ukrayny Ruskiej Krolewskiej) ze wszystką szlachtą / żywnością / y rozmaity spiza / także dwa Woiewodowie poimani / Karolin Brucow / y Wasil Basmakow / a insza wszystka Moskwa według wiary danej wolno puszczona.

Potym Krol 8. dnia Sierpnia do Wielizja przyjechał / A Pan Mikolay Radosz Wilenski / Hetman wielki z Synem Christosem Hetmanem Polnym / Panem Trocki / y z Panem Wilenskim Ostasem Wolowiczem / y z innymi pocztą Panow y Rycerstw Litewskiego przebył przyciągnawszy pod Oswiat drugi Zamek Moskiewski / a ściance porządne sprawiwszy / Skoro do nich Krol przybył / wzięli także Oswiat porządną sprawą 6. dnia Sierpnia przez podanie wystrąszone y przymuszone pod Moskwę / gdzie też poimani dwa Woiewodowie Michal Wodzeminow / y Iwan Meczarow / insze pospółstwo wolno puszczono.

Oswiat wielki

A ten Zamek był dawną Scolica Olgerda Wielkiego Kieckiego Litewskiego / ktory Kieństwo Witebskie otrzymał po zenie / y z tego Zamku wyprawiwszy Olgerda do Litwy z Litewskim woyskiem na Dimitra Wielkiego Kniazia Moskiewskiego przyciągnął był aż do samej Moskwy / y granice Litewskie aż za Mozaisk 6. mil wgruntował.

Olgerd do Moskwy.

Przed tym też 8. dnia Augusta Mikolay Moniwoj Dorohostajski Woiewoda Polocki pod Newel trzeci Zamek Moskiewski z Słachetą ziemie Polockiej / y z Rycerstwem swoim ciągnął. A Pan Kanclerz Koronny Jan Zamoycki ku Wielkim Lutom / także Wielki Kniaz Moskiewski Goncow swoich z listami stał / hamując Krola od krwie Chrześcijańskiej Cezlowiek nabożny y spokojny / rozłania / wywodząc to z pisma swietego / y z Psalmow Dawidowych / a iż Postowie wiele z dobrym ładu / opowiadając / przeto aby się do Litwy wrócił ich poselsstwa słuchając prosił.

Woiewoda Polocki do Newla.

Listy Moskiewskie nabożne.

Alle Krol widząc iawne syderstwo / a Wieliz y Oswiat Rycerstwem swoim osiadywszy / obrocił się ze wszystkim woyskiem do Wielkich Lut / wyprawiwszy na pierwszą straż / y rozdawanie Seanow wszystkim woysku / Pana Jana Wolminskiego / z domu Nassutowego Castellana Polockiego / Starostę Krewskiego z kłkiem Kot / y Tatarow Tatarskich polkiem / y z piącią set Żaydow / tak iż miał w swym polku dwanaście set jezdnych y pieśnych / na pierwszej straży. Za nim ciągnął Hetman Polny Christof Radosz / Castellan Trocki / z trzema tysiącami Żołnierzow / przy którym też był Starosta Smodzki / Jan Kisła mając 400. Jezdnych / a 100. pieśnych / y Janusz Kijaz Ostrofskie z osmą set polku. Pan Mikolay Radosz / Woiewoda Nowogrodski. Pan Jan Giebowie / Castellan Minski. Eustachi Tiskiewicz / Woiewodzie Smolenski. Marek Wnuczek Ciwon Retowski / y inszy Ciwonowie / Przed nim y Rycerstwo Smodzkie / w którym polku było 2000. jezdnych. Potym Trocki / Wolynski Woiewodowie / y Alexander Kijaz Prunskie Stolnik / których było 800. Za nimi Mikolay Radosz Woiewoda Wilenski / Hetman wielki z trzema tysiącami jezdnych. Potym Pan Wilenski Ostasi Wolowicz / Woiewoda Minski / Mikolay Sapih / y inszych Panow y Rycerstw Litewskiego 2000. Potym Kot Polskich jezdnych 5000. Zas Węgrow 4000. jezdnych / Dopiero sam Krol z Dworem ktorego było 1000. jezdnych. Za Krolew Działą y inszą Armata / a przy nich pieśnych 20000. Za tymi zaś szło w pozad z Januszem Kijaziem z białym Żołnierzow jezdnych 6000. A przeprawiając się przez Rzekę

Krol do Wielkich Lut.

Jan Wolminski na pierwszą straż.

Sposob etagnienia woyska pod Wielkimi Lutami.

Dolga

Dacieia Striptowskiiego

Tatarowie roz-
gromieni.

Dolga / Dowiedział się od poimanej Moskwy Pan Wolminski Castellan Po-
locki / iż Tatarowie z Wielkich Łuk mieli nań wderzyć w nocy / przeto chcąc ich
wprzódzić wyprawił przeciwko im Syna swego Jerzego Podkomorzego Wpita-
skiego Komisarza / a przy nim Książę Sauril / Żołubka / y Drobysza Komis-
strów / którzy o północy potkali się nad Jeziorem we dwu milach od Wielo-
kich Łuk z onymi Tatarami / których sześciu porażili / y rozgromili / y przy-
wiodł tylko więźniów Jerzy Wolminski do Krola / z których wszystkie sprawa
o Wielkich Łukach wyrozumiał.

Krol Wielkie
Łuki oblegi.Posłowie Mo-
skiewscy.Bańki Posłom
Moskiewskich.Wielkie Łuki
zapalone.

A tak przez wielkie a trudne przebycia lasów / Krol pod Wielkie Łuki
przyciągnawszy 26. dnia Sierpnia Miesiaca / oblegił Zamek na kopcu w row-
ninie nad Rzeką Lowacją y Jeziorem położony / a Miasto bardzo wielkie y bu-
downie samą Moskwą dla śnądniejszej obrony spalili. Tamże Posłowie Mo-
skiewscy przyśchali z zwykłymi baśniami / bo naprzód powiedzieli / iż Poselstwo
od Czarza przestawnego sprawować nie mogli / ażby Krol od Zamku odstąpił /
a do Wilna się na zwykłe miejsce słuchania Posłom wrocil. Na co gdy im od-
powiedziano / iż to być nie może / ani się też godzi / odesli do swych Ciemiow-
takoby w słowie chcąc precz iść / a gdy tak tylko dni próżno młeczac stra-
wili / a iż Zamek już gore z wieści usłyszeli / wnet poczęli audiencji do sprawa-
wania poselstwa prosić / które gdy im dozwolono / po staremu baśni prawił /
wyliczając obudwu stron poselstwa / y trzywdy wielkie od Krola Wielkiemu
Książęu uczynione / których aby potym więcej nie czynił / za dali / oznajmując
iż też już Książę Wielki wszystkie gniew y zapal swoy przeciw Krolowi wsmie-
rzył / a w ten czas z Dział trząst y grom strąsny około dobywania Zamku sta-
chac było. Potym według zwyczaju Moskiewskiego / w innym Ciemiecie przed
Pány y Senatory Litewskimi osłatek poselstwa / ale raczej hyderstwa odpra-
wowali / to jest / aby Krol Połocko y inne Zamki wziete Wielkiemu Książęu
wrocil / a pokoy wieczny iesliby chciał z nim zawierzyć / co gdy się im nie po-
wiodło / pozwolili zaś aby Krol Połocko trzymał / y w Lislanciech ty Zamki
które teraz dzierży / a za Więźnie Moskiewskie aby Wziął Zamek który już
Krol wziął / przy Litwie został. A iesliby się o co zgodzić nie mogło (także nie
podobno było według tych ich baśni) aby przez Gońca swego Wielkiemu Książ-
ęu oznajmili. Czego im Krol dozwolił / iż z ich Gońcem swojego Gońca z li-
stami prawie Chrześciańskimi posłał. A Moskiewski sam na ten czas w Ale-
ksandrowej Slobodzie za Moskwą 36. mil / y sam swoje y Syna starszego weśle
Maljenkie odprawował. Krol zaś zjedną stronę z Litwą / z Węgrami / a Kana-
clerz Koronny Jan Zamoyski / z drugich blizszych ścanców Zamku tym usilniey
dnia pierwszego Września dobywać poczęli / starając się aby go cało dostać mo-
gli. Ale gdy Moskwy ani laska Krolewska / ani Condicie słusne do podania
przywieść nie mogły / a do gardu się bronić przysięgli / Zamek zaś nie tylko przy-
rodzeniem na wyniosłym Kopcu w rowninie między Jeziora y Rzeką Lowa-
cją / tudzież przekopem z drugiej strony głębokim obronny / ale y waleem z dar-
nu mysternie wspanym obwarowany był / musiał się Krol udać do zapalenia /
A tak naprzód z ścanców Węgierskich z wielką pracą / y niebezpieczeńścią Ży-
dułow był Zamek zapalony / ale Moskwą przez trzy dni prawie majnie y prze-
myslnie gasił / a w tym z ścanców Polskich pod wielką Bąstą y drzewiane ścia-
ny przez proch podkopem podszadzony Zamek się gruntownie y Wieże ze wszyst-
kich stron zapaliły w nocy / a nazajutrz 5. dnia Września rano Moskwa się nie
wczas podawać poczęła / ale iż na osładowanie laski Krolewskiej pierwey nie
dbali / wnet Węgrowie do Zamku wielką żarkością wstoczywszy / tak Czernców
z Krzyżami processji idących / tak ino Moskwą słusnym gniewem smiejąc
się swoich

Bolewoodville
Boleto-Luccy.

Stafn pod
Wielkimi L
kami gólc.

Mezowa nT4.
tarowie pod Te
ropcem peráje
ni.

Demeclin v
Tascetin pol
mani.

• Newel wicket.

Silen Stáro,
Na ná Wiels
tich Lutach.

Jan Zamonski
pod Zarwolecie.

Tejterisceja po-
dane.

2. Krol

Zawołanie Za-
mek obrony
wzięte.

Grosz Rozrzą-
dowski y Wę-
ber Jąblich.

A Krol postawszy świeżo poimocieżnych y pieszych Kancelerzowi Koron-
nemu pod Zawołanie / sam się ruszył do Polocka / a potem do Dżizni / gdzie mu
przyniesiono wozieczną nowinę / iż Zawołanie Zamek na kopcu wysokim / ma-
dami zewsząd otoczony / ludem y strzelbą umocniony / a trudny do dobycia /
wziął Kancelarz Koronny Jan Jamoyński porządną a przeważną sprawę / przez
podanie gwałtem przymuszone ze wszystkich strzelb / dział / spiza / y żywności
w całość / gdzie też Wasil Soborow (który Kazanjskie y Astrachanskie Gordy pod
Jarmem Mostiewskie podbił) Iwan Zlobin / Wasil Tazimor / Woiewodowie
są poimani / a inni według wiary danej wolno puszczeni. Ale z naszych / iako
w takiej Tragedii bywa / niem mało ludzi Rycerskich poległo / Zwłaszcza Chri-
stof Grosz Rozrządowski Starosta Leczycki w głowę postrzelony / Maj rodza-
in zacięcia / dowcipem / bywatością / y wielką dzielnością sławny / Także
Marcin Weiser Syn Ernesta Weiera Meza w Rycerskich sprawach po wszyst-
kiej Europie sławnego. Ale znaczne y pamięci wiecznej godne rzeczy bez zna-
cznej utraty skutek swoy trudno otrzymać mogą / bez niebezpieczeństwa iakoż
kolwiek możemy się wywarować / ale śmierci żaden się wstrzedz nie może.

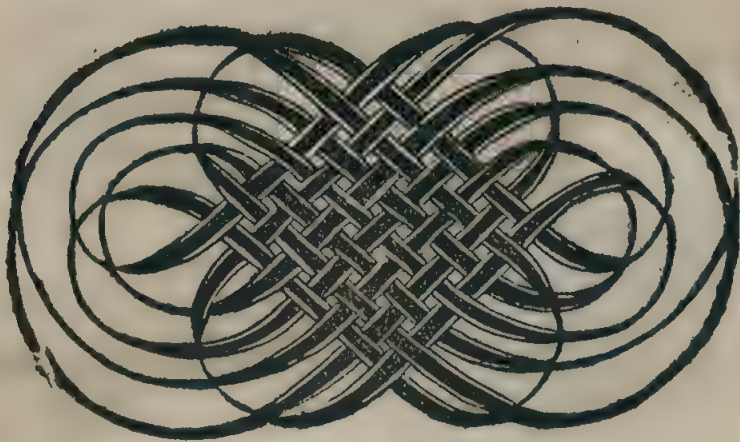
Tak tedy Krol za tą wtórą szczęśliwą wyprawą / Wielis / Dźwiat / Wiel-
kie Łuki / wszystkich Mostiewskich krain Spizarnia / Cethaus / skład potrzeb
wojennych / y miejsce zbierania wojsk / Tewel / Jezierzysza / Zawołanie / z
wielką sławą Polskiej dzielności / Litewskiego męstwa y w bitwie żartkiej prze-
kości / y Węgierskiej przeważnej śmiałości z rąk Mostiewskich wydarny /
osiadł ich Litewskim y Węgierskim Rycerstwem / a Koty Polskie / w Ziemi
Smodzkiej y w Litwie z wielkim wdziękiem pospolitego Ludu były rozlo-
żone.

Potem z Seymu Warszawskiego Roku 1581. Posły Mostiewskie odo-
prawiono / y podarki na wojnę przeciw temuż Nieprzyjacielowi uchwalono
na dwie lecie. A w tym też czasie nasi Chelmo Zamek Mostiewski wzięli / y
Rusze spalili.

Nad do tego kresu zawod się nasz skończył Czyn-
telnik Łaskawy / gdzie iżem krótko sprawy za Krola Si-
gmunta / Augusta / Henrika / y Stephana dziś szczęśliwie królowa-
cego przytoczył / tedy to umyślnie uczyniłem / Bo iż ty księgi nad
nadzieję moją tak wielkie z druku wyszły / z niemniejszą pracą y
nakładem moim własnym / tedyby się ich było tym sowsito wie-
cej przymnożyło / gdybych tu był teraz przyłożył żywot dostatecz-
nie opisany Sigmunta Augusta / y rozmaite za jego królowania
przypadki / także Interregna po nim y po Henriku / y za Krola dzi-
siejszego Stephana / które wszystkie rzeczy mam już porządną y
prawną dostatecznie spisane : Ale iżby tego tyle drugie a smac-
niejsze księgi były / tu temu też iż żywych ludzi sprawy a świeżej
pamięci rzeczy / nie bardzo bezpiecznie bywało na światło wyda-
wane / gdzie iesliby co komu słusznemu godnej chwały y sławy za
tego uczciwie y pamięci wiecznej godne sprawy przypisał / to wnet
pochlebstwo przeciwnicy y zazdrościwi przyczynią / a iesli zaś
co w tym

Wacława Strykowskiego Księgi XXV.

co wkim dla iego sprośnych postępów prawdziwie zganię / y na
potomne czasy na przestroge innym podaę / wnet się o prawdę
(i zwołasz prawdziwie żli) gniewaia. Przeto iż nie możemy
dać zupełnego y bezpiecznego rozsądku iedno o przeszłych rzeczach /
tam się też z tym na ten czas zahamował / Wszakże iesli Pan Bog
młodego żywota przedłuży / a nasz dla wstawicznych pracy mozg
wyschły wdzięczności skutek od baczných (bo sprośnych y nie-
wdzięcznych Beganów łaski nie prosi) pozna / tedy y tamty rzeczy
w rychle od nas Czytelniku łaskawy otrzymaś / gdzie wszyscy a
wszystki przygody za Augusta Króla tak domowe iako wojenne /
y Sasiadow przyległych / y Seymy także Ziazdy w Interregna
dwoie rozmaite / y wszyscy zosobną wojny Stephaná Króla / y
iego przeważne a szczęśliwe sprawy gruntownie opisane / y co ko-
mu za iego dzielności sława powinna / obaczyś. A teraz w tej
wprzeymo szerey y osmoletniej pracy naszej iesli się co komu nie
po myśli zda / Tedy iż tak wiele jest smysłów y mniemania różne-
go na Świecie / ile y głów ludzkich / trudno ode mnie iednego tak
łą potrawę ktoraby wszystkim iedną smakować miała przy-
prawić było. Przeto na ten czas wprzeymo chetliwą
dobrą wolą naszą / ktorą y Bog sam wdzięczniej
niż ofiary z ktorogię przyjmie / łaską
wie przyjmie Czytelniku
miły.

Do Czytelni.

Ako w każdym ile ich kolwiek wyšlo y wychodzi Księga z Drukarni / omyłki sie w Literach / y w sylłabach albo ich przeniesieniu / odmiennieniu / opuśczeniu / zopakowaniu / albo umniejszeniu / trąsaniu / Czytelni mili / tak iż żadnych Księg Duchownych y Świeckich / bez omyłki w Literach / czasem y w słowach nie naydzie / tedy y tu w drukowaniu Kroniki moiej trąsilo sie kilko omyłkow w literach y w sylłabach niektórych / czego sie vstrzedz nie moze ten ktory sadi literę / by był napisnięszy / także y Corrector / by miał sto oczu w głowie / iako on Argus / ktory iako Quidius Metam. I. pisze / Centum lumbibus cinctum caput Argus habebat, a przed sie Krowy iedney nie mógł vstrzedz / a coż ten ktory tu każda literę / ile ich w tych wielkich Księgach naszych widzisz / po iedney z ołowu lanego / pare tylko oczu modych mając / sądził / przeto tych omyłkow poprawienie / tumci Reiestryk položyl / a ostatek sie baczny a pilny Czytelni dogada.

Omyłki w Druku.

Słow		Ołow w Prefacey.	Zonatum,	Zonarama	119.
Monarchia		Monarchia fol. 10.	Thora	Thora	tamże.
w Dunay		Morze czarne 17.	Heractes	Heractes	121.
Kepha	czy	Kapha 24.	Dobruclich	Dobruclich	137.
reios		vetos 51.	Protopop	Protopop	137.
Kaletany		Kaletany tamże.	Volcana	Vulcan	145.
Christus	tay	Christus 58.	Molurem	Polurem	147.
Viticiadus		Viticiadus 60.	lasta	lasta	
od Capree		ad Capree 60.	Pigneach	Pigneach	158.
Archie		Archid: 6.	Pracio	praho	201.
Oracimula		Oratione tamże.	Apophlegmatis	Apophlegmatis	239.
Także uż narody		Także in se 62.	Gorta	Gorta	915.
Kozuchow		Wschowa 62.	Vespera Piculans	Siculana	349.
Scandamyskich		Skandamyskich 64.	Galerius	Galerius	367.
Mart	czy	Mare 65.	Lewie	Litwie	367.
Bellum Actiarum		Actiacum 69.	Bitwa	Litwa	384.
Tibullus		Tibullus tamże.	Na margines		
wybrany	tay	wybrany 70.	Sigessowi	Sigessowi	tamże.
leombus		leombus 75.	Do W: P. Jan	Nikolai	387.
Urbem nouam		Romani 75.	Talwoss		
Errascola		Errascola 76.	Olger	Olgerd	406.
Zawilyska		Zawilyska 82.	z Mosty	z Mosty	420.
Zbarawskiego		Zbarawskiego 89.	Dum status	flammas	460.
wydania		wydania 89.	Zbarscy	Zbarscy	461.
Datrauius		Datrauius 90.	Two	Tmo	462.
Annotasia		Annotasia 91.	Wciec	Wczyc	
Parmia	czy	Parmia tamże.	Remu	Remu	tamże.
Perstie		Perstie 97.	Kiajatef	Kiajatef	469.
RzD		RzD tamże.	ogromnymi	ogromnymi	527.
versar	tay	versar 105.	z wojskiem	z wojskiem	534.
Arcus		Arcus 106.	Kiszeiem Nle		
Poratis		Poratis 108.	miecin	Venečin	558.
Tuballa		Tuballa 112.	Do Wielmożne		
Lengiebami		Lengiebami 115.	Pana Jan		
Drewlanami		Drewlanami tamże.	sienskiego czytay	Nikolai	fol. 629.

Reiestry

Reyestr / albo krotkie naznaczenie miejsc osobliwzych / dla rychleykogo y snadnienyego znalezienia.

A			
Dam y Ewa stworzeni fol. 2	Albrichtowa radosz Alexandrem na	Była tak ościaruta Kurlandowie y	
Abel zabity 13.	Turki y Wolochy 670.	Prussowie zmodzi przylegli 151.	
Astrologia poczetek 4.	Albrichta Jana Krola Polskiego	Boris y Zleb Książę Kustie bracia	
Astrachanie narody stad 9.	wielka a prozina wyprawa do	cia od Brata Swantopelka zlo-	
Arabowie stad. 10.	Woloch 672.	siwego na modlitwach pobici	
Asarmot od Krolego Sarinate 13.	Albrichtowa rozpustnosz 675.		
Atarik Rzym wzial z Gory 36.	Alexander przecim Mostwi Zamki	Boleslaw Krol Polski wstawy Ki-	
Atile Krola Węgierskiego scogie	wkrainne vmocnit 681.	row forte zlotu przeciat y stupy	
wony 51. 52. 53.	Albricht Jan Krol Polski vmarl y	zelazne w Dnieprze postawil 170.	
Angelicykow zmyslony wywod 61.	tego obyczaje 683.	But Kzeka ode Kwie Kusticy chyr-	
Asbalous Herman Rzymi spalon	Alexander na Krolestwo Polskie ko-	wony 170.	
od Slawakow na ofiare 99.	ronowan 686.	Boris y Zleb Książę Bracia za	
Augustus Cesarz nie chcial wony	Alexander Krol paralizem zartajoi	Swiete Kustie podniesieni 173.	
podniesc na Sarmaty 107.	ny 693.	Bella Krol Węgierski Kownara	
Augustowi Cesarzowi Gepidae pre-	Alexander Krol chory z Lidy do	przyluczony 183.	
zodkowje Litewscy kocietek mies	Witwa wntiesiony 699.	Boleslaw smialy Krol Polski do	
dziany w podarku przystali 108.	Alexander vmarl y tego obyczaje	Kust wrony raz 184.	
Anastasijs Cesarz nie chcial sie od nas	te 705.	Witwa mezne Jatwiezow z Pola-	
razdow Slawaslich zamutowac	Albricht Margraff Brandenburli	ci 209.	
istko y Kzizacy od Litwy 98. 427	Mistrz Prusli 735.	Witwa froga Khowianow z Pola-	
Archiebiskup pierwsiy Lissansli	Astrachan Mostewski wzial 766.	ci y z Węgry 209.	
Meinhardus 292.	Archiebiskup Lissansli Rigenli pol-	Boleslaw Rzymowli Kustie zie-	
Augures w Rzymie / a Wieszkowice	man y 767.	mie woinie 218.	
w Litwie co zacy byli 399.	Amurat Cesarz Turcki dzisieyszy	Teniz porazon y od Kzizat Kustich	
Alexander Koriatowicz Kziz 214	777.	zdrada 219.	
remskie Polakom przystali 418.	Anna Krolowa / a Stephan Bator	Brzeskie / Wolowitiz / Przemyśl Po-	
Anna Gediminowna Litewska Kro-	Wotewoda Siedmigrodski Krol	lacy opadowali 228.	
lowa Polska vmarla / a istko sie w	lem Polskim 780.	Boris Ginnitowicz Kziz 273.	
rańcach y w Musyce Kochata 427		cie 273.	
Agatocles Cartaginensow istim	B	Balaklay Cars Zawolli od Litwy	
fortelem porazil 432.	Babilon zaton y wntweez obro-	porazon 280.	
Amurat Turcki Cars zabil 458.	con / y izyrow zmienienie 9.	Witwa froga Litewska z Kzizali	
Andrzej Olgerdowicz Kziz Litew-	Balchany gory 17. 29.	pod Grodnem 310.	
ske pounany w Chetmach offa-	Biesiadami grubosze Pruslich y Li-	Boleslaw Wslyolowy panow Pol-	
son 477.	temskich narodow vstromiona 38.	lich przeciwnych porazil 349.	
Alexander Olgerdowicz za Kziz	Borkus albo Borkus pierwse K.	Beier y Fridburg Kzizacy w zmo-	
Mazowieckie diana / z Krolej Ge-	Litewskie Turbok zlozyl 80.	dzi pod Wietona zbudowali 410.	
nealogia po Kadzielt Kzizat Kz-	Bulgatowie stad posli / gody ofier	Brastaw / Brzeskie / Wintice etc.	
ustich y Cesarzow 481.	oli / y ich wony z Cesarzami Gre-	Kzizeta Litewskie na Podolu za-	
Alexander Wigung Olgerdowicz	ckimi 98. 99.	tozyl. 418.	
prozina Kiterwerderu v Kowna	Beiska Kus stad 104.	Batti Cars Tatarli 600000 woy	
dobywa 490.	Blugostawienstwo Zolhy Kzizny	sta matic / Polnie y Kustie wsiyl-	
Andrzej Olgerdowicz Kziz wlezenia	Kustiey od Patriarchy 125.	ci panstwa zwoiowat 419.	
Chetinskiego wypuszon 494.	Bulgarskich zamkow Swantoslav	Bariczka Kziz gdy Klatwa na Kro-	
Asow Zamek Turcki na wsciu rzeki	Monarcha Khowli 80. opadow	la nios wropon 436.	
Donu albo Tanais 506.	wat 126.	Beier y Zamek y w nim 900 Litwy	
Anna Krolowa Jagelowa za s. nies	Blud Khowli Wotewoda zdray-	od Niemcow w zmodzi spalon	
dzial po Polsku nawytki 511.	ca 131.	443.	
Apophtegmaty albo przystawie	Balwany Khowlie 132.	Witwa Kzizeta Smolenskiego / a	
Witoldowe 566.	Bram Korsunskich wrota miedzi	rowa / w Krolej porazon 477.	
Albricht Cesarz obladwsiy sie grzy-	ne do Wielkiego Nowogroda	Baba Krolowa gubernatorka Pol-	
bow vmarl 588.	przywiesione na snat zwyciest-	sa wsieteczna 486.	
Andrzej Rohatynski Litwa w nies	wa 138.	Witwa Skirgajlowa z Witoldem	
bespiecznosci przeszezi 615.	Batwochwalska rozmaita / rozina	y z Niemcy 499.	
Alexander sie wrodzil 638.	itych narodow 145.	Boleslawca Zamku Polacy siem	
Albricht Kazimierzowicz Tatarow	Batwany y ich odpowiedzi wsta-	lar dobywali 452.	
porazil 662.	ty 146.	Boleslaw Swidrigaylo na K. Kziz	
Albrichtowo mestwo y niebespiecz-	Batwani y falszywi Bogowie pier-	temskie podniesiony / a istko Krola	
nosz 664.	wsiy Polscy / Pomorscy / Mazo-	Jageta zelyt 563.	
Albricht Jan na Krolestwo Pol-	wiecy 147.	Bucacki Litwie Zamki Podolskiey	
ske 668.	Boleslaw Chrobry pierwsiy Krol	Wolhinskie pobrat	
	Polski wtory Chrzescianin 158.	Bosenski	

Rejestr.

Hoffenst Arol od Turkow z story obkupion 644.	Choynice Polacy wstawy pokoy wieczny z Arzyziaki orzumali 647.	Dobrzyńska Ziemia Litwa 369 402.
Belinski Doctor mairacz 698.	Czechowie Kazim: sie podala 648.	Dobruccy Tatarowie stad y kiedy 369 402.
Barazet Cesarz Turcki Zelima sy na porazi 726.	Callimach co byl zac 676.	od Litwy z Podola wygnani 417.
Bitwa z Tatarzy 748.	Constantin Kiazie Ostrokie na het mianstwo Lit: wybran tamze.	Dimitr Kiazia Mostiewski Tatarow wielkie woyska swogo porazi 420.
Bitwa nasych z Turkami y porazi ienie ich 750.	Cud w Krakowie 677.	Tenże Olgerdowi Wielkiemu Kiazia Lit: z Wielkonocnym iatem w Winnie byc odpowiedziat tamze.
Buroy Mazowieckie 751.	Constantin K: Ostrokie do Mos 680.	Dusemer Mistrz Pruski wielka moc y z dwiema Arolami na Litwie 430.
Bona Arolowa przyniesiona 753.	Tenże z Moskwy uciekl 687.	Dzien 27. Sierpnia dla czego nie szczesliwy y Czechow 434.
Biewa nasych z Wotochy 757.	Cud z Nieba 705.	Długa reka na Litwie niewczas 455.
Bielski y Laci z Moswy do Litwy 758.	Czarkowski Siem 708.	Dziata kiedy wynalezione 460.
Barchana Radzivilowna na palac przyprowadzona 762.	Constantin K: Tatarow pogro: 716.	Drzewo Arzyzi S. od Litwy do Polski dwa kroć odeslane 470.
Braslaw spalon 763.	Constantego K: madra rada na Tatarzy 730.	Dubno Herb Dowoynowi Litwie nowi nadany tamze.
Buroy o Kiezie Ostrogla 768.	Kiecz tego do Rycerstwa 731.	Domarat Pierzchliński porazi 472.
Buroy Gdaniskie 775.	Cez Prefopski Litwie dobrze posluzyl 737.	Dractich Kiazion Golt Witoldowi 503.
C.	Czeladin German Mostiewski 741.	Dipoldus Kiercie woysko Polskie przebit 529.
Cham Czartownik y tego przesleci crwo 6.	Cztery rybnice Kul do Miast Gdan 753.	Duchowne dobra Jageto dal na poratowanie Slachcie 573.
Chaldeyzykowice stad 10.	Cuda na Niebie 761.	Dunskiego Arola ligi z Jagetem y z Witoldem 648.
Christus Pan od Semowe pokolecia y Chaimowe Potomstwo gorie osiolo tamze.	Condicta Cesarstie 778.	Długosi vmart 660.
Cygani stad sie poczeli 16.	Cesarz Maximilian Elect Polski vmart 781.	Duchownych y Swietlich spor o mieysca w Senacie 696.
Cymbrowie stad mala wywod 13. 14.	Cometa 782.	Drohobuz spalon od Moskw 746.
Cymbryskie woyny z Krymiany 27. 28. 29. 30.	Czernihow y Stewierstie kraie zwolowane 785.	Dziw frogi vrodzony 755.
Cato sie sam mieczem przebit 68.	D.	Dowoyna Polset do Moskw 766.
Columny familia y Herb do Litwy 72.	Danski narod stad 18.	Despot z Lastim do Wotoch 770.
Czechowie stad 112. 114.	Dziwice 11000. z Swieta Vrsula pobite 52.	Dwa Candidaci od Rycerstwa 780.
Czechowie kiedy Chrest przyslali 143. 148.	Dubiska Kieka na Ktora naprzod Wlozy osiedli 78.	Demecin y Naszekin poimani 789.
Jch Batwany piwskie tamze.	Dorsprungus K. Litewskie 81.	Egipt stad nazwany y osadzony 11.
Cirillus y Merodius Apostolowie Skawanscy 149.	Dziwoltow zatozon 82.	Egipczykow Tatarowie przegadali w dawnosci 60.
Cuda na ciem zakrytym zleba S. Kiazia Ruskiego 168.	Duchpanski gorie chce natchnie 89.	Ewangeliy Kiegi gdy sie Rusacy ochrzci chcieli w ogien wrzucic ne nie zgorzeli 142.
Cudziemka pomoe sfodliwa 135.	Derbal K. Bulgarskie Slawian: 98.	Egipsy Bogowie 144.
Cuda na Niebie 344.	Drewnie / y Dragonicy / Dilebiar nie narody Ruskie 115.	Erzwin Kiazia Litewskie iako y kiedy Ruskie panstwa opanowal 263 268.
Cudnie deszcz krawy y woda w rzetech krawa y Cielec o dwu glowach.	Dit Kiazia Ruskie 115. 119.	Electia srodawna Litwaka w Kternowie 338.
Cud strasny o tedym niezbojnym bogactwu w Polsce 390.	Dla Dabrowki Kiezy Ciesley Polacy Chrest przyslali 150.	Electia Litewska w Nowogrodzie 358.
Czechowie na Przedy w Polsce y peretozeni 374.	Dubno Zamek 200.	Edwiga Arolowa Polska Mistrza zosiala 425.
Czeli Arol Wackaw w spiaci zabity 377.	Drayko Pan Litewski Orkaim Arzi zakom podal y ochrzci sie 309.	Electia Successora Ludwika Węgierskiego Arolewica na Arolestwo Polskie 427.
Cuda na Sacramentem Ciata Bozego w ktoro z Puski od lotrow wrzuconym 434.	David Skarost Grodziencki Arzi zakom gromi 316.	Kraigolaki powiat Niemcy zburzyli 445.
Christimemel Zamek Arzyziacy znosili w zimopi na Niemnem zburzili 446.	Tenże Pruski burzy 318.	Electia Sigmunda Margrabie Brandeburskiego na Arolestwo Polskie poniewolna 471.
Cud w woysku Litewskim dla Arzi 451.	David Skarost Grodziencki Hetman mezny Litewski od Mazur zabity 323.	Elibiera Arolowa Węgierska y Krawacka od poddanego swego wropona 475.
Czartoryskich Kiazar narod 461.	Danilo Kioze Ruskie Litwa wojuje 327. 328.	Epitaphion Kiazia Litewskich pobitych 510.
Cuda Pan Bog czyni kiedy ich porazi iako y w Litwie 479.	Tenże Danilo dwa kroć na Arolestwo Ruskie z ramentis Papieskiego koronowan 330.	Eugenius
Chrystiego Arola Polset do Arola Jageia 574.	Tenże Lublin Polakom wydali y Zamek oprawili 332.	
Constantinopole Turcy wstali 617.	Danilo Arol Ruski vmart 341.	
Czestochowski Alastor slupiony 627.	Downant K: Litew: z Ktoze Kiazia zlowie Swiersey y te wozlat 354.	
Czartoryski Kiazia swoich porazi 643.	Downant Kiazia Litewskie Vicianskie wygnany / Polkowskim Kiazia zeciem zosial 359.	
	Downant Polocko opanowal 360.	
	Tenże Downant storo na Litwa oyczynne swote woynie podniosl zabity od Krawacka Czernca 367.	

Eugeniusz zstuchony z Stolec 586.
Electey Polstey y Litewstey det
clatacia iaka ma byc 678.
Electey rojne wot 684.
Electia w Stejcy prozina 778.
Electia v Warkawy tamze.

F.

Sortel na zarkiego nieprzyiaciela y
na wykowanie wojska 30.
Salsywey zmyslone wywody naros
dow Greckich / Perskich / Egips
kich / Rzymskich / Angielskich etc.
60. 61. 62. etc.
Sarsalickie pola slawne / bitwa Jus
liawowa z Pompeiusem 67.
Samille Rzymskie Gasiator / Cesa
rini / Vrsini do Litwy 72.
Sortel Olhy Kiejny Ruskiej w dos
bywaniu zamku 122.
Sortel Grecki na wywiedzenie wie
leby byta wojsk Ruskich 128.
Sortel Russakow w oblezeniu na
Biatogrodzie 133.
Sortel Pereastawianina Rusina
w zapasach z Pieczynigiem Bo
harytem 134.
Sortel slanta listow na strzale 137.
Sortel Nowogrodzan wielkich na
niemowliski krory przeciwn pas
nom woynie podniesli 138.
Sortel za Sortel Russacy Polakom
oddala 219.
Sortuny odmiennośc 225.
Sortel Litewski 317.
Sortel Prussow y Zmodzi Pog
now na Krzyzaki 334.
Sortel drugi Pogonow Prussow y
Zmodzi / ktorym Krzyzakow kros
go porazili 349.
Francuzow 60000. Sicilijkow
jednego niepporu Wielkonocne
go pobili / tamze Zmodzi 359.
Sortel Miski na Litwin 406.
Sortel przeprowadzenia przez Dr
wiesca Kieka Polakow y Litwy
409.
Siedor Kortatowicz przeciwn Olger
dowi Strijowi / dla czego byl z
Podola wygnany 428.
Sortel Mincha Wladislawa iako
Starosta vpoil / y Zamek Jaros
rysti vbiezal 454.
Sortel Kiejstutow na Niemcow /
tamze.
Sortel Witostow na Niemcow i
od glodu zochali 459.
Sortel Kiejstutow w vbiezeniu
Wilna 465.
Sortel Witostow na vbiezeniu zam
ku Krzyzackich y Wilna 484.
Sortel Polski na przernanie mostu
Witostowego lancuchy spieret
go / y Polskiego v Laterniey 486.
K. Siedorowi Sangustowi Sier
wierskie panstwo przydal Jages
lo 495. 502.
Sortel Puchaly Dobieslaw kros
rim Krzyzackie wojsko poraz 538.

Sortel Mistrza Pruskiego / iako od
stabege zamku do mocnego zwlo
czye nieprzyiaciela 545.
Sortel Wojski ktorym Niemcow
porobili 554.
Siedka Aniasza Ostroskiego z Polak
ki bitwa 575.
Sortel na sezwolente Koronactey
581.
Siedko Koributowie od Swidris
gayta poiman 582.
Sortelem zbici Niemcy tezdni 637.
Siedland wsiety / y Tatarowie Li
tewscy Sterin zwoiowali 639.
Sortel Jasienskiego na Niemcow
642.
Surtia Legata Papiestiego 643.
Sortel iakim vbiegl Zamek Sius
chow Cisowicz Prussak pod Po
laci 646.
Siderika Cesarza nieczemnośc
663.
Stranca naprzod do Polsti y do Li
twy 676.
Sortel Stephanow na Turki 677.
Sortel Mostiewskiego 678.
Siderik Krolewic Kardinal z frant
ce vmatel 688.
Stranciska S. dla czego Polacy
swieca 718.
Sortel Mikolaja Zlebowicki / pita
za siekiera 738.
Sortel Aniasza Constantinow 744.
Siedrus drugi Decius 753.
Silon Smolenski opalil 785.
Silon Starostka na Wielkich Lu
kach 789.

G.

Gomer Syn Japhetow 13.
Grekowie stad 15.
Gory w Traciey 17.
Gorowie stad y co za Narod 24.
25. 26.
Gorow / Gepidow / przodkow Li
tewskich woyny 28.
Wywody ich / kraty / obyczaje 34.
3. 32. 33. et 36. etc.
Grancice Litewskie za Witost 45.
Gastoldow familia 73.
Gimbut Kiaz Zmodzi 82.
Gostomisl Kiaz Wielko Nowo
grodzkie y iego rada 116.
Greckie panstwa od Swantosl
wa Monarchy Ruskiego zwoio
wane 128.
Gospodarstwo pierwsze Litewskie
249.
Ginwil Kiaz Litewskie Polockie
pierwszy Chrzescianin 273.
Girdilo Litwin ochrzczony Krzy
zakow osulak 303.
Grodno od Krzyzakow wziate 302.
Gedimin Krol Litewski niechtal
wiary Chrzescianskiej przyjac / a
iako Papiestem Legatom odpo
wiedzial 323.
Germont Swintorogowic Wielki
Kiaz Litewski / y pogrzeb Oyc
iego / y sposob palenia trupow 325.
XX 19

nych Kiazat y Panow Litew
skich dowodny 346. 348.
Gerwart zalozone 348.
Gyligin wielki Anias Litewski 349.
Giedrus Kiaz Litewskie Giedro
kich Aniasow przodek y iego u
dzial y Samilley rozmnozenie 355.
Glod krog w Polsce y w Czechach
362.
Galeacius Kiaz Mediolanski w
Kosciele od swoid Komornikow
zabity 363.
Giedrus y Zolsa Kiazeta Litew
skie pomarli tamze.
Gadzina dzwone sadowita w Lit
wie y w Prussach 368.
Glod krog po wshyskiej Euro
pie 381.
Gedymin iz byl wlasny Syn Wit
now pewny dowod 383. 386.
Glod krog iz matki dzialki swoje
iaki 388.
Gedimin albo Gidzimin Wielki K
Litewski 387.
Gastolt na Kunasowie od Niem
cow poimany tamze.
Gedimin Wlodimirekie Kiestwa y
Luckie na Wolyniu opianowal
392. 393.
Tenze Monarchie Kijowskiego y
inse Kiazeta Ruskie poraz wojs
Kijow opianowal y Siewierskie
panstwa 394.
Kijowskie tedy nowladztwo iako
dlugo trwało 396.
Gedimin w Wilnie zalozony m
dly Bogom Poganskim iakie fun
dowal 400.
Gedimin Corke swoje dal za Kazi
miza Krolewica Polskiego a w
posagu wienow 24000. y po
toy 506.
Gedimin sam osoba swoia Mar
grabstwo Brandenburskie z mo
skiem Litewskim zburił 400.
Gedimin Wielki Anias Litewski
pod Friedburgiem v Wielony za
bity 411.
Pogrzeb iego tamze.
Gediminowych Synow zgod 412.
Gastolt Piotr do Wilna Minchow
naprzod przyprowadzil / ochrzcz
sy sie sam na Podolu 413.
Gediminowicy Kiazeta Litewski
w Ruska wiare ochrzczeni 414.
Gastolt na wshyskim Podolu Mo
tewoda od Olgerda 418.
Glod w Polsce y w Litwie 444.
Gastolt Starosta Wielenaski poi
many y zabity 445.
Gottiswerder mila od Kowna
Niemcy zbudowali 448.
Gubernatorka w Polsce Babs 452.
Gniewos sie wzdobyl w starby
474.
Gniewos Podskarbi Koron / na
Seymie pod tawa sefka 482.
Grodno Jagelo Krol wzial pod
Witostem

Graf Sul.

Grot S. pecki y Kogala rozbił 513.
 Goscie zaci na Weselu Jagel 556.
 Goscienie rostycki 630.
 Głód y trwoga w Litwie po zabi-
 ciu Sigmunda W. K. 591.
 Gliniego z Zabrzeżanin 709.
 Głogi Listy do Moskiewskie 710.
 Glini Litewskie państwa zbuntow-
 wawszy sie z swymi Ruskami wos-
 tnie / y do Moskwy zbiehali 712.
 713.
 Glini chetel z Krolesem Sigmund-
 tem bitwa zwiess 714.
 Gliniego przyjaciele z Litwy do
 Moskwy wzieci 716.
 Gwalt na Litwie 732.
 Glini Krola jedna 739.
 Glini poiman tamże.
 Glini okowany 740.
 Glini opiekun Moskiewskie tam-
 763.
 Głód w Polsce 775.
 Głód w Litwie y w Polsce 775.
 Goscienie woysko pod Tczowem po-
 rżone 781.
 Gros Rozrzazewski y Weyher za-
 bił. 790.

H.

Historii pożytki y znacność w Pres-
 fectach
 Hispańskie narody słab 16.
 Hannibalewo dochody z Hispani-
 ey tamże.
 Huerowie Sławacy 19. 20.
 Handerit Krol Gepidow przodkow
 Litewskich waleczny 53.
 Historie starb niesmiertelnosci 88.
 Hieronim S. Sławak 101.
 Halicki Ruski 104.
 Historia wielkiego czytania y do-
 swiadczenia potrzebuie 118.
 Haliczánów cnota ka paniu swet-
 mu 224.
 Halickie rostycki 255.
 Haliczanie od Polakow porażeni
 256.
 Historikowie ktorzy o Rusi pisza 246.
 Herman z Saleze pierwszy Mistrz
 Pruski 296.
 Hermana sprawnego postepki w
 ziemie nieprzyjacielstey 340.
 Holsa Krola Litewskie y tego w-
 dzial 354.
 Henrik 7. Cesarz od truchlony w Sa-
 cramentie od Mníchá Domin-
 kána zadaney wmarł 383.
 Hlebowicy słab 408. 414.
 Henrik Krola Mázowieckie Pro-
 boscy y Biskup płocki / Subotas
 con ożenił sie z Siostra Witoldo-
 wa 491.
 Holha Kniáz Krasnitsi Korbura
 z wieszenia Witolda wyręczył
 497.
 Historikowie sie Polscy nie zgadzali
 w danu summy na Scepuzin-
 ska ziemie od Jagela 540.
 Holskie K. wroplone 578.

Zemus gory Tractie albo Bálchat.
 ny 599. 605
 Helena Moskiewska Alexandrowi
 W. K. Lit. przyniesiona 670.
 Teyje nie Koronowano 686.
 Helena Krolowa wmarła 736.
 Słeb Wiazowie Montwidowie y
 Jurgi Słebowie Syn tego Smo-
 lenska lat 12 bromili 738.
 Szardos Moskiewskiego 740.
 Szarda mysl Czeladimowa 741.
 Szlibiera Krolowa wmarła 760.
 Szold Kniżecia Pruskiego 775.
 Henrik Kroleu wybrany y Poslos
 wie do niego 776.
 Henrik do Krakowa y tego Koro-
 nacja tamże.
 Henrik Krol wiahał do Franczey
 tamże.
 Szarde poselswo Moskiewskie 782.

I.

Jafetowa y Semowa błogosław-
 ienstwo od Noego 6.
 Jafetowa potomstwo 13.
 Janusi albo Jawan od ktorego na-
 rody wyszli Grecie y Lacini
 14. 15.
 Juba Krol Mauritanii dobro-
 wolnie sie za stole zabici kazat 68.
 Juliusz wezwany sie pierwszym
 Monarcha Rzymskim w rychle
 zabity tamże.
 Jeyti na swiecie przednieysze 94.
 Jeyti Stawanski skoro po potos-
 pie 95.
 Jitacyfowie po Dunayscy Sla-
 wacy słab rozmnozeni 96.
 Justinianus Cesarz zamkani sie
 przeciwni Słowakom bromi 108.
 Jhor Krola Wielkonowogrodzkie
 wyszli państwa Ruskie opas-
 nowat zabity Dira y Wskolos
 de 120.
 Tenie z wielka Armata wodna Gre-
 cia zwoiowal 121.
 Jhor zabity od Drewlanow 122.
 Jaropell K. Ruskie Nowogrod
 wielki osiadł 130.
 Jaropell zabity od Brata Wlodia-
 mura 131.
 Jarosław Syn pod Oycem Krow
 wbiezał 165.
 Jarosław Swantopellka Brata
 porażil 168.
 Jarosław od Polakow porażony
 170.
 Jarosław trzeci krol od Polakow
 porażony frogo 171.
 Jarosław Monarcha wshyskiej
 Rusi / y o tego bitwie potedynto-
 wey 174.
 Jarosław Monarcha Ruski czar-
 ty raz od Polakow porażony 176.
 Jarosław Polaka zwoiowal 177.
 Jarosław wmarł 179.
 Jarosław z Polakami Krow opas-
 nowat 182.
 Jarowiejowie co byli z Narod y ich
 mestwo na wojnach 205.

Jaropell chyttry K. Krowale 214.
 Jaropell Kniżecia Krowale 215.
 wymowna oracja przeciw Polakom
 213.
 Tenie zwiessany do Polski przemysl
 nie przywiezion 215.
 Jako sie pomścił nad Polaki swego
 wieszenia 218.
 Jezbuto Pan Litewski Polaka 204.
 iwie 304.
 Jarowiejowie Narod Litewski od
 Polakow na głowe porażeni y
 wybił z Podlaska 340.
 Jawnuta Geduninowie Wielki
 Litewski 412.
 Tenie z Wilna bosso wciekl potym
 do wieszenia wshizon 413.
 Tenie Jawnuta Kniżeciem zao-
 sławakim potym 314.
 Jurgi Koriatorne Litwin na
 Wolskim Gospodarswie oru-
 ty 418.
 Jelit K. Herb trzy oścepy 418.
 Jan Krol Czech / Polaki y Litew-
 ski nieprzyjaciel zabity od Angli-
 kow 433.
 Jurgi Narimuntowie przyrzekli
 holdować z Belatney ziemie Pol-
 lakom 447.
 Jan Sus kiedy počal Kazać v Cze-
 chow 457. 460. 420.
 Jagelo Elgerdowie na Wielkie-
 Kiestwo Litewskie wybrany
 465.
 Woyna tego niesłusna na Strz-
 Kieystur 464.
 Jagelo przysięga zlamal y Wilno
 wbiezał y Troki wzial 466.
 Jagelo przysięga wtory raz zla-
 mal 467.
 Drohiczy / Mielnik / Suraz / K-
 mieniec odiet Mazuram 468.
 Jagelo Troki pod Niemcami
 wzial 469.
 Jagelo Polaka y Mázowske zwoi-
 owal / Zawichwost spalil / y Kias-
 strę Lipogoraki zlapil / goscie y
 Drzewo Krzyżá S. Domoyno
 Pan Litewski wzial / a jako Lit-
 wa dla niego wmarła / a pot-
 tym był odestan. 470.
 Jądwig Ludwikowna Wegiers-
 ska Krolewna z Krolowa Pol-
 ska wybrana 473.
 Jagelo do niej Diewosłaby y Con-
 dicie poslal 473.
 Jagelo do Krakowa przychadł z
 Bracia Kijay Litewskimi / y
 ochrzcił sie 474.
 Koronowan y winowan z Jądwi-
 ga Krolewna 474.
 Jagelo wielkiej Polaki rostycki w-
 skromil / y Jądwiga Krolowey
 przyslowie swiete 472.
 Jądwiga Krolowey Jagelowey
 wielkie zwycięstwo 486.
 Jagelo Krol wielkie nakłady dla
 zatrzymania Litwy przeciw Wio-
 totowi czyni 490. 491.
 Jagelo

Jagelo sie z Witolttem zjednal przy
zei Proboszcz Plockiego 492.
Jwan Algimuntowicz Kieje z Hol-
landzkie namiestnikiem Kijow
499.
Jagelo Krol Kiejeu Opolskiemu
zamił pobraty wojna z nim 502.
Jadwiga Krolowa Jagelowa w
marci 511.
Jagelo niechcial Krolestwa Wę-
gerskiego przyjac / a iako Moraw-
ie y Włograbstwo nowe zaku-
pit 513.
Jagelo Krol pomyslami w Toruniu
zlan 514.
Jagela Krola oswietczente y rzecz
przed bitwa z Krzyzami 522. 525.
Tamże mu dwa Mieczs przyslat
Mijaz.
Jagelo Krol chcial ze sam poty-
fac 528.
Jagelo Krol z Witolttem Krzyz-
kow Pruskich na glowe 140000
porazili / gozie 600. Kontorow po-
legio 530.
Jakubowski y Czulicki na wojnie
Pruskiej zabici 532.
Jagelowi zamieszkanci zawadzilo
po zwyciestwie do opanowania
wyspich Prus 533.
Tamże przygodz tego
Jagelo Krol w Budzynie obiad
wisy sie ser w padl w febre 540.
Szezbuzynska ziemię w Sigmunt
Krola Węgierskie zakupil tam:
Jagelo Krol z Witolttem y z wiel-
kim wojskiem do Prus 545.
Jan zus spalon tamże.
Jagelowi zona trzecia 546.
W ten czas Jarostawskie Grabi-
stwo nastalo 547.
Jagelo Krol do Prus z Witolttem
przechwil Krzyzom / a iako go
piorun przestraszyl 548.
Jagelo ani Witolt Czeskiego Krola
lestaw przyjac niechcieli 551.
Jagelo cmaria zone poiat 552.
Jagelo Krol z Witolttem na woj-
ne do Prus 554.
Jagelow zjazd z Cesarzem Si-
gimuntem y postanowienie poko-
iu z Krzyzami 555.
Jagelo Krol Goleń zlamal / y Sy-
nowie tego 557.
Jagelo successia na Krolestwo Sy-
nowi swemu w Polakow prze-
wiol / iakim fortelem 558. 563.
Jagelo Krol od Swidrigayla zdo-
lamowany 570.
Jagelo Krol umarl y tego obyczaj
ie 579.
Jsidor Kardinal Kijowski z Rusi
sakami na odsiec do Constanti-
nopola 617.
Jwan K: Ostroskie Tatarow na
glowe porazil 618.
Jasienskiego dzielność 642. 651.
Jesien dziwnie ciepla 668.
Jurgi Kieje Słuckie Tatarow

porazil
Jan Swiercowski Hetman Pol-
ski 724.
Jana Zborowskiego y Wawrzy-
ca Myskowskie dzielnosc 744.
Jan Tworowski maj sprawny 748.
Janusz Wayda porazon 755.
Isabella do Wenier 759.
Janusz Krol Węgierski umarl
763.
a iako na Krolewicz strzelono.
Interregnum spokoynne 776.
Jwonta Turkom wydany 777.
Jan Woliminski pod Sobol 784.
Jan Woliminski na pierwsza stras-
za 787.
Jan Zamoyaki pod Zawotocie y
Jesierska podane 789.
K.
Kosciol powszechny kiedy sie poczat
fol. 1. 3.
Kaim Abia zabil tamże.
Kosciola Bozego przesladowanie
kiedy sie poczel tamże.
Kaim Miasa budule tamże.
Kaim zabity Kalani Heretici.
Kaimowi Synowie y potomkowie
rzemiosla y gospodarstwa wy-
nalezli tamże.
Kazi Boza dla zaboystwa 4.
Korab Niego gozie jiang 5.
Kananowu potomstwa 12.
Kriwe Kriweyto Biskup Zmodyki /
Pruski y Litewski 4. 42. 154.
Kunas Kieje Litewskie Kowno
zatozyl 81.
Kutaurus Herb Litewski 72.
Kiernus Kieje Litewskie 82.
Kiernow pierwsza Stolica Kieje
Litewskich 83.
Kiernus y Gumbut Kieje Litew-
skie Lorne burza 84.
Kiernusow pogrzeb 85.
Kry Kieje Kijow zatozyl 89. 115.
Krzewiczanie gozie Smolensk Rusi
facy 115.
Korewo K: Ruskie Korewe zato-
zyl tamże.
Kosierowie dan z Rusi brali 116.
Kosiarowie od Swantoslawa zhot-
dowani 126.
Kures Kieje Plesczinogow z szat-
barki Monarchy Ruskie Swan-
tostawa pil 129.
Kijowa do Włodimirza Stolica
Ruska przemiesiona 132. 136.
Korffuna Włodimirz dobył przez
7. lat 137.
Kijowskie Bialwany potluczone
140.
Ktore Narody pierwcy przytely wia-
re Chreścianska 146.
Kriweyto Biskup poganski Lit-
ewski Zmodyki / y Pruski / w ias-
kiey byl wadz 155.
Kurlandowie do umartych pil 162.
Konstanti possadnik smialy Ruski
Pan 169.
Kijow Polacy wzeli y zlupili 170.

Kronteski Ruskiey ledney Junina
Krotka 184. 185.
Kijow zupiony zniwolon 232.
Koloman Krolewic Węgierski na
Krolestwo Saliccie koronowany /
y z niego wygnany 255.
Kajdan Cars Zawolski od Litwy
porazon 269.
Kufowon K: Litewskie y Zmody-
kie 280.
Krzyzow pierwsze przyscie do Li-
stant 282.
Krzyzackiego Zakonu poczatek w
Striey 290.
Krzyzow pierwsze przyscie do
Prus 294.
Krzyzacy od Litwy porazeni 296.
Krzyzacy Litwomowi 306.
Krzyzacy w Litwie głodem pora-
zeni 316.
Kosciol w Lublinie S. Michala na
zwyciestwo nad Litwa 362.
Kazimierz K: Leczyckie od Litwy
zabity 372.
Krzyzacy Litwe burza tamże.
Kazimierz K: Dobrynskie od Lit-
wy zabity 377.
Krzyzow Pruskich ofructenswo
w Gdańsku dobyym 381.
Krzyzacy Litwa woda y ziemia bu-
rza 382.
Korona Polska z Gontem do Ar-
kawa przemiesiona 390.
Kijow kiedy Litwa opanowala
394.
Klopeda Litwa wziala 401.
Krewskiego Biskupa Olgerdowe
go serokosc 407.
Karolus Krol Węgierskiego
niebezpiecnosc / gdy go chcial ie-
den Węgrzyn zabic przy stole
az Krolowej tego Malionce /
gdy go zaslontal / ctery pater
vciot 410.
Krzyzacy Litwe burza y w Zmo-
dy Wielony dobywala tamże.
Kriestur obadwa zamki Wilenskie
wbiezal 413.
Tenie Olgerdowi Bratn Wilno
spuscil tamże.
Krzyzacy Zmody Litwie odiet po
Wolone 414.
Kortatowicy Kieje Nowogrod-
ka Podolskiego na Podolu z Sla-
cha Nowogrodzka wygnawszy
Tatarow / oferti y zamkow na-
budowali 417.
Kamienica Podolskiego oczywile
opisanie 418.
Kazimierz Krolewicz Polskiego
przewazna smialosc do sturmu
425.
Tenie na Krolestwo Polskie z Go-
na Gedimunowa koronowan.
tamże.
Krzyzackich woysk Polacy 40000
porazili 418.
Krzyzacy sie od Litwy zafopu-
gali 427.

Konstantin

Konstantin Koriatowic Litewskie	Kieże na Krolestwo Polskie zas	Kieistut od Jagelā Synowca nā	Kase y Bialogrod Turcy wzięli
Kieże na Krolestwo Polskie zas	dan 427.	wiara bāna poimany / y w Krol	676.
Kazimierz ostatek Rusi czarney y		wie wdawiony 467.	Kazimierz Krol na Turki 662.
podgorskiej opānował y w gda		Pogrzeb tego Pogānski tamże.	Kazimierz Krol własne Syny po
tego z Kiejety Litewskimi tamże		Kortigiel K: Brat od Witołā scie	wādāt
Kieystut Māzowski zwoiował tam:		ty 488.	Kazimierz Krolā smierc smięta y
Katolusā 4. Cesarzā Pisaneš: Wio		Kōw niesłusnie od Jagelā Kie	tego skarb zostawiony / Testamēt
sy iāko chcieli zgubić 434.		iat Sluckich przodkowi obdety /	y obyczaje 665.
Kazimierz v Krakowā założony 434		489.	Synowie tego 666.
Kieystutowā bitwā z Niemcy 435.		Kōwianie sie odkupili Tatarom	Krakow zgorzał 669.
Kazimierz Krolā Polskiego wy		511.	Y cudā dziwne tamże w Krak
repti 436.		Krakowska Academia założona	Kieistā Herman Litewski Wiaśm
Przerō od Biskupa zaktety tamże.		512.	skie wolości zburzył 717.
Kieystut od Polakow poimā w bi		Krzyżacy hādzt Litwie y Polakom	Kniaziā Constantina smiętośc y
twie / ā iāko Krolā osuwał y v		woynā opowiadzeli 519.	poistawā 744.
cieli 437.		Okrucienstwo ich nād Polaki taje.	Kropiwny rzeki opisānie 745.
Kieystut od Krzyżakow poimā		Litwe do Wolkowiskā zwoiowā	Kniaz Constanti w Wilnie trium
dwā Krol w poiedynkowey bi		le 519.	phie 747.
twie 441.		Krolā y Mnichā bācacych sie y S.	Koklesowic y Oratusowic Rzym
Jāko z Malborku z wzięcia v		Stānistawā widziano nād powie	scy 748.
cieli 442.		trzu w bitwie wālū z Krzyż	Kniaz Roman zabit 752.
Jāko sie do Māzowskā przybl		aci 532.	Knecht pod Gdanskim poraż
ski / Prussy potym mśzāc sie wie		Krzyżakom Pruskim Krol Jagelo	ni 753.
zienia zwoiował / ā tzeć raz w		był wśytko pobrat z Witołtem	Knecht porażeni pod Budyntem
bitwie poimā / y cieli tamże.		iz tylko 3. Zamkow mieli 534.	756.
Kazimierz Krolā Polskiego gospos		Krzyżackie woyskā drugi raz pora	Kniaz Constanti vmārl 757.
twāstwo 444.		żone od Polakow 536.	Krol Sigmunt vmārl 761.
Kazimierz Krolā Polskiego y S		Krzyżacy tzeć raz fortelem S	Krolowa Barbārā Koronowāna
frāzā tego Wierzyńska hoynośc		frāncā Piotra porażeni 537.	762.
tamże.		Tamże głupstwo własne Niemcow	Krolowa Barbārā vmārlā y po
Kieystut Krzyżakow w Zmōdzt pos		osukało.	grzeb tej 763.
tażil 445.		Alwienkie Kieże podate sie albo	Krolowey Isabelle pielgrzymowā
Tenże Prussy wolite 446.		Jāgelowi do Korony albo Wio	nie 764.
Kazimierz Krol Polaki Ludo / Wio		totowi do Litwy 552.	Krol August do Prus tamże.
dimirz / Olesko Litwie odia 447		Koribut Dimitrowic od Witołā	Katerinā Krolowa 765.
Krusiec srebrny w Witołmā zgi		nā Krolestwo Czeskie wyprawio	Kniaz Dimitr wywołan 765.
no 448.		ny / ā iāko Cesarzā ptośal 553	Kniaz Dimitr zabit 766.
Kieistutowa Māzēnistwo z Biru		Krzyżackie fałszywe przymierze 553	Krol August do Wilnā tamże.
ta 449.		Koribut z Czech wyiachat / ā iāko	Krol August do Lislant 767.
Kieistut Niemcow gont / y Prussy		go powtore Czechowie nād Krol	Kniaz Roman pod Ole 774.
w zaiem wolite 450.		lestwo jadali 556.	Y Olā wzięta tamże.
Kazimierz Krol Polaki slukowsy		Koribut Slesko opānował 569.	Kozacy Witebscy tamże.
z Konia gołā vmārl tamże.		Koribut tenże utopion w Swietey	Kniaz Sangusko vmārl 775.
Kieistut Prussy burzy 453.		rzece 583.	Krol August vmārl 776.
Kontorowie wśyscy Prussy z wiel		Kazimierz Jāgelowic nād Kieistwo	Koronātia Stephanowā 780.
kim woyskiem do Litwy / ā Kie		Litewskie wybrāny 592.	Kniaz Moskiewski w Lislancich
żetā Litewskie do Prus w zai		Kazimierz Smolensko wziął / y bur	Zamki pobrat 781.
tem 455.		dy skodliwe wśmierzył 594.	Krol Stephan do Grodnā 783.
Kniaz Stārośā Krakowski zabit		Kieistā Herman Litewski Moskwe	Krol do Wielkich Luk 787.
od Wegrow 456.		burzy 596.	Krol Wielkie Luk obległ 788.
Kieistut chytry tednacy 457.		Kazimierz Jāgelowic nād Krolest	
Kieistut Prussy burzy 458.		wo Polskie Koronowan 610.	
Krzyżacy przeciw Litwie dwā zam		Y tego vprzeymośc ku Litwie.	
ki zbudowali 459.		Kazimierz Krol wiecey Litwa ni	Litery pitwśe 4.
Potym Litewskie frāiny ā do		Polaki miłował 616. 618. 619.	Litewskie narody starodawne y ich
Wilnā y do trokow zburzyli tam:		Kazimierz Krol v Choynic od Krzy	roznojeute y wywod 24. 32.
Kolymiany / Widołle / Wraigola /		żakow porażony 625.	Litalanus albo Litwes Syn Krol
Krzyżacy w Zmōdzt zburzyli tam:		Kazimierz Krol zfulāny popr. wi	lā Weydewutā Pruskiego iāko y
Kōreclch K: narod 461.		si obiecal 637.	Eiedy do Litwy przyśedi 39.
Kieistutowā Zonā y Synowie / y		Kazimierzow szadz z Jery. n Krol	Litwe iāko Dlugos y Cromer wy
Corki / y ich wdzialy 462.		lem Czeskim 639.	wodzō 41.
Kieistutowā szerośc ku Synow		Krzyżacy Prussy od Polakow pos	Litewski wywod v Mlechowinā
com Jāgelowi 463.		rażeni 642. 644.	24.
Kieistut fortelem Wilno wbieżal / y		Kōwskie Kieistwo K: Sluckim	Litewski Biskup Pogānski Kie
Wielkie Kieistwo Litewskie Jā		odite 649.	we 154.
gēlā poimawśy opānował 465.		Kazimierzowā woynā z Mārtas	Litewska mowā skad ma iācin
Kieistut Trokow dobywa / y tego		sem Kroleem Wegierskim nād	skie słowā 10. 24. 42. 74.
smiętośc 466.		Etādnā ā prożna 654.	Lubo Kieże do Litwy z Wloch 41.
		Kazimierz S. vmārl 661.	Litwe iāko Decius opisule 45.
			44. 45.

Keneffe.

Litwa skad nazwana 39. 41. 42.
45. 76. 77. 83.
Litwa iako Bielecki wywodzi 46.
Litewskich Latopiszczy o przy
sciu Wlochow w ty strony swiat
dectwa 47. 48.
Litewskie krajiny dla ktorych przis
czyn Wlochy osiedli 50. 52. 54.
56. 59. 71. 72. 77. etc.
Litewskie ziemie kiedy gruntownie
osiadli 39. 54. 77. 267.
Litewskich stron wladza Kazimie
nie dosiegala 40. 71. 106.
Litewska Slachta y prosci ludzie
skad miala swoy wywod 76.
Litwa naprzod Podlaskie Kieistwo
zwoiowala y Branskie wlosci 84
Litewskie y Ruskie kraie ktorym
znakom Niebieskim podlegly
87.
Dla czego ich Historie zainety
tamie.
Lachowie skad nazwani 115.
Lebed Kieizni Ruska Lubiecz Jas
mek zalozyla tamie.
Litewscy y Zmody Pruscy y Lo
tewscy Poganscy Bogowie 156.
157. 158.
Litwa y Jatwiezowie do Rusi
195.
Litwa y Prusowie kraie Ruskie
burza 201.
Litwa Ruskie kraie burzy i iako
Litwin poimany w plugu mor
wil po Rusi 227.
Litewskie pierwsze objaśnienie v
Historikow 244.
Litewskie stare obyczaje i iako v
roasty zgoda y mestwem 249.
Litwa Ruskie krajiny woitue 251.
Litwa od Rusi porazona 263.
Litewska pierwsza zbiora y broj
265.
Litwa kiedy Ruskie Kieistwa osia
dla 266.
Litewskie pierwsze Samilie y Po
wiaty 267.
Litewskie stare granice z Polaczan
274.
Litewskiego państwa szerokosc za
Mguntia 284.
Przed Litwinow trzema sto Arzy
jakow wcielalo 297.
Litwa drugi raz Arzyjakow pora
318.
Litwa Polska burza 300.
Litwin iednego przewazne me
stwo 304.
Litwa Polska woitue 305.
Litewska wodna bitwa z Arzy
jaki 307.
Litwa Dobrynska ziemie zwoio
wala 308.
Litwin gdy sie slubowal odziedzic
w wlaszeniu lasienchy z niego o
padly 311.
Litwin iedz Arzyjakow osufal 313
Litewska wodna bitwa z Arzy
jaki 315.

Litwinow plac przewazna smia
tosc 315.
Litwa Kagneta opalila y Prussy
zwoiowala 316.
Litwa y Zmody Arzyjacy burza
317.
Litwa Lislanty az do Derpru y
ziemie Krola Dunastiego zwoio
wala 319.
Litwa Mienel albo Kloypedz spa
lila y Prussy y Dobrynska ziemie
zwoiowala 320.
Litwa pod Christinemem przes
waznie wydarla trup Arzyja
kom 321.
Legatowie Papiescy do Rygi y do
Gedimina Krola Litewskie 322
Litwa Lislanty y Mazowsze zwoi
owala tamie.
Litwa Margrabsstwo Branden
burskie z Polakami zburzyla 323.
Litwin iednego Ministra osufal
tamie.
Litewskich wojen Kieistr y Arzy
jakow od nich y od Zmody pobit
rych 324. 325.
Litwa Mazowsze z Rusi okrutnie
dwa kroć raz po raz zwoiowala
az do Lomiesza 335.
Litwa Mazowsze woitue 342.
Lew Kieiz Ruskie Lwow zalozyl
y Woysielka Wolskiego Kniezia
Litewskiego zabil 343.
Litwa Rusawska ziemie zwoio
wala 344.
Litwa Wolyn woitue 348.
Litwa Lubelska ziemie zwoiowala
y Mazurowie zas Podlaska 349.
Litwa Mazowsze y Rusawy frogo
zwoiowala y ziemie Leczyca 350
Litwa Mazowsze y Pruskie krajiny
okrutnie zwoiowala 351.
Lislant porazient nad Sefarka 355.
Litwa z Krolew swoim Mendo
glen wiera Chryscianska por
zucila 352.
Lew Kieiz Ruskie Polska woitue 357.
Tenze z Litwa y z Tatarzy porazon
od Polakow 358.
Litewskie wnetrzne woyny domo
we 359.
Litwa z Prussami Pogany Kieime
cow porazila tamie.
Litwa od Polakow z Jatwiezami
porazona 361.
Lawraf Czerniec y iego rzecz do
Litwy po zwyciestwie nad Dowo
mantem / gdy Wielkie Kieistwo
Litwie dziedzicze zdawal 364.
Litwa Polska zwoiowala 366.
Litwa od Polakow porazona 367.
Litwa Gostynin / Sochaczow / Plo
do wziala y Mazowsze dwa kroć
zburzyla 369.
Litwa Prussy zwoiowala 370.
Litwa Rusawska ziemie zburz 371.
Litwa Prussy woitue 374.
Lokietek Krol Polski z Krolestw
zlozony tamie.

Litwa Prussy y Lislanty woitua
375.
Lokietek Krolestwo Polskie odi
skal 377.
Litwa wielka Polska zwoiowala
378.
Litwa Niemieckie wielkie woyska
na glowe porazila 390.
Litwa ziemie Dobrynska y Ma
zowsze zburzyla 391.
Lizdeyko nawyzszy Biskup Lit.
Orlimgniesznie nalezony 398.
Litewskich y Zmodych ziem bi
zenie od Krzyzakow 401.
Litwa Lislanty az do Kewala y Prus
sy y Mazowsze zwoiowala tamie
Litwa Dobrynska ziemie zburz
la 402.
Litwa z Polakami Brandenburskie.
Margrabsstwo zwoiowala 406.
Litwa 100. mil y wiecey z dupem
vsta tamie.
Lubart Kieiz Litewskie Sangu
skom przodek y te państwo 405.
Lokietek Krol Polski z Gediminem
Prussy burza 405.
Litewskie zwyciestwo nad trzema
Czarnymi Tatarskimi
Litewskie granice po Mozatyl y
po Vhre Olgerd z Moskwa po
slanowil.
Litewskich Kieizot y Rycerzow
dzielności dla czego wiele zginie
lo 423.
Lokietek Krol Polski Chelmienski
ziemie w Prusich zwoiowal 424.
Litewskie Kieizota Mazowsze zwoi
owaly 425.
Litewska przewazna obrona z sie
na ostatet sami z zamkiem Pal
lenem spalili 426.
Lubart Gedimnowic Lwow y
Wolyn trzymal 428.
Lwow y starby dawnych Kieizot
Ruskich Kazimierz Krol Pol
ski wzial y dwie Koronie glo
te 429.
Ludwik Krol Węgierski y Jan
Czeski z wielkimi woyskami do
Litwy na woitowanie proino
przyciegneli 431.
Litwy 18000. Arzyjacy porazili
433.
Litwa Prussy woitue 432. 433.
Litwa Sedunirska ziemie zwoio
wala y Wolynskie zamki z mo
cy Polskiej odbili y Podgorze az
do Lwowa zburzyla 436.
Lubart Kieiz Wolynskie Salicz y
Zawichwoyskie wlosci zburz
rzy 438.
Litwa Prussy okrutnie zburzyla
439.
Litwa Prussy z Arzyjacy z wiel
kim woyskiem Litwa okrutnie
zwoiowala 440.
Litewska bitwa z Arzyjaki 441.
Litwa y Rus Arzyjacy woitua
tamie.
Litwa

Xenestre.

Litwa pod Rownem porażona y
Rowno zburzone 443.
Litwa Prussy wzięta 445.
Litwa Niemcy / a Litwa Mazow
bezwołowata 448.
Litewska bitwa na polu przegrana
na Niemcy w Pruszech 449.
Litwa Polska burzy / y Klastor na
lysey gorze zupili / y drzewo Krzy
ża wzięli / a iaki sie cud w ich
woysku stał 451.
Ludwik Krol Magierski na Krole
stwo Polskie 452. a iako te zlu
pił / y Krolewny Polskie oskomo
cił tamże
Litwa Prussy / a Krzyżacy Litwa
wojowa 453. 454.
Litwa 19. Niedziel Polskie bez ob
poru aż do Sanu / Tarnowa y Wi
slic burzy 455. 456.
Ludwik Krol Magierski y Polaki
na Litewskie Kiejsze z woyskiem
y ugodą tego z nim 457.
Litwowie Arcybiskupstwo y Lu
die Biskupstwo kiedy 458.
Litwa Polakow iako w samolowa
kach porażila 459. y Prussy zbur
zyli tamże. Krzyżakom Wilens
kich Zamkom obronili y pul
miast 460. tamże
Litwa z Niemcami Polacka doby
wa 461.
Litwa Wolynskie y Polackie zamo
ki w Magrow w Interregnum
kupila 462.
Litwa z Polska zjednoczona przez
Jagela 463.
Litwowie Niemcy wzięli 464.
Litwa sie chrzci na wiare Chrzesci
anska sukniami białymi przywa
biona 465.
Litewskie Białwany Polacy sieka
y burza 466.
Litwa glodem utrapiona tamże.
Litwa z wielkie woyska 467.
Litewskie Kiejsze od Witolda y
Niemcow poimanie 468.
Litewskie Collegium w Pradze 469.
Litewskie granice po Dnie Witolt
z Moskwa postanowil 470.
Listy wojenne albo wiec kiedy na
staly 471.
Litwa sie naprzod potkala z Krzy
żaki w wielko bitwie 472.
Litewskich Kiejsz z Korona Polo
ska unia / y nakońce Herbow y
wolności 473. 474.
Litewscy posłowie do Polaki aby
Witold był Krolew Litewskim
475.
Litewskiego Krolestwa prawi
te odiet 476. y Korony um Polacy
zabronili 477.
Listy chytne w swiecey waskowey
478.
Litwa Polacy dobywala pod Swi
m drigaytem 479.
Litwa proina z Polaki w Parczol
wie Seymnie 480.

Litwa od przysięgi rozgrzeszona
575.
Litwa Lislanty burzy 577.
Litwa Podlaskie odiet przez Gai
stola 578.
Litewskie Seymy z Polaki y swa
ry o Podole 579.
Litewskim Panom wciwosc od
Kazimierza Krola 580. 581.
Litwa sie Podola y Wolynia y Pol
lakow wspomina 582.
Litwa Polakom Herby odeslali y
niestworność ich w Parczowie
583.
Litwa Lucko wzięta 584.
Litewskich Latopiscow omylki o
bitwie Chojnickiej 585. 586.
Litewskie rozruchy przez Gai
stola 587.
Litwa Podola moca chce dochodzić
588.
Ludwik Mistrz Pruski porażony /
y po 20. slot: czerwon: na kaidet
go Draba tamże.
Litewskie woysko y Tatarowie ich
na wielkiej pomocy Polakom
przeclw Krzyżakom 589. 590.
Lupy wielkie 200. sloty na kaidet
go Zolnierza 591.
Litewscy Posłowie Totwily Rus
czuk 592.
Litewski zjazd z Polaki proiny
593.
Legat Papiestki do Tatarskiego
Cezarza 594.
Lislanty Litwa wojowa / y teonaja
595.
Litwowie Motewodstwo kiedy 596.
Litwowie dan zwykta z wielkiego No
wogrodu 597.
Litwa Tatarow porażila 598.
Litawer Chrystopie Marfalet
wielki Litewski y tego slowa do
Alexandra 599.
Litwa Tatarow y Wolochow po
razila 600.
Litewscy Panowie y woysko na
Wiedrozy od Moskwy porażi
ni y poimani 601.
Litewskie przypadki skodliwe
602.
Litewskiego Kiejsza z Korona
zlozenia pożytki 603.
Litewskich posłow rzecz do Polak
tow 604.
Litwa od Tatarow porażona 605.
Litewscy Panowie smiele sie Krol
lowi oparli waluśney rzeczi 606.
Litewskich Panow z Gliniskim nie
przajaja 607.
Litewskich Panow niebezpieczność
w Brzesciu od Krola tamże.
Lislantakiepanstwa ferokosc 608.
Litewskich Panow Tatarowie w
Nowogrodzku odczyt chcieli 609.
Litewska mejna bitwa y slawne
zwyciestwo nad Tatarzy pod Kle
kiem z Hetmanstwem Glin
skiego 610. 611.

Litewskich Panow rozruchy w In
terregnum po Alexandrze 706.
Luter Marcin kiedy poczat wi
chrzyc 723.
Lubczanie Zolandrow na Mos
Gdańskim rozbill 725.
Laskowski Polak poturczony po
set 726.
Litwa Tatarow porażila na Gole
sanczy 755.
Litwa z Polaki do Moskwy 758.
Lacki poset zabity 767.
Lopacinski do Moskwy felicitas
783.
Listy do Panow Litewskich od Ka
dy Moskiewskiego 786.
Listy Moskiewskie nabożne 787.

M.

Monachia pierwsza Babilonska
10.
Murzynowie od ktorego potomka
Moego rozmnożent 11.
Magog Syn Jafetow 14.
Madain od ktore Medowie taje.
Mosoch Syn Jafetow od ktorego
Moskiewskie / Rustie / y nase
wysili Stawiankie narody 17.
Mare Cimbrov y Gepidow przod
kow Litewskich porażil 30.
Miodow syzenie w Pruszech 38.
Moskiewskie narody skad / a iako
onich wiele Autorow pisze 90.
Moskwa Miasto kiedy y od kogo
wystawione budownicy 90.
Moskwa kiedy sie z dani Tatarom
wybila 91.
Moskiewskie Kiejsze nie od Miasta
Moskwy nazwane tamże.
Moskiewskie unie dlugo zatus
mione 92.
Miedowinśa omylka w wywodzie
Narodu Slawianskiego y Caro
matskiego od Helise tamże.
Moskiewski skad sie pisze Bul
garskim Gospodarem 97.
Mitosci y zgody przyklad w Kie
jerskich Rustiach 192.
Mscislaw K: Krowskie 211.
Mingaito K: Litewskie 271.
Tenie Poloczanow porażili y zho
dowal 272.
Mansio / Massio / y Sudargus sta
rostowie / Smobczy Narzy y mejni
313.
Mendolph Kiejsze Litewskie z Sy
nowcami / y z Rustimi Kiejszy
walczy 326. 327.
Mendolph na Krolestwo Litew
skie gdy sie ochrzcił Koronowan
329.
Mendog Krol Litewski wiare chr
ześcianska porzucil / y Polske /
Mazowsze / Prussy / Ruslandy zwo
lowal 332.
Mendog Krol Litewski Mazows
bezwołowat / potym od Synow
cz zabity 335.
Mazurowie Rustie Kiejszy / a Rus
sacy w zalem

Xenest.

sacy Mżowiedzie w zalem bus
368.
Młoscie Łato fiedy naprzod w
ławtona 375.
Moneta pierwsza w Polsce Cze
nie grose 377.
Morsalek Pruski od Zimodzi y od
Litwy z woyskiem porażony 391.
Monarchia Kijowska fiedy wstała
396.
Mżowfe Litwa zwoiowała 402.
Mżurowie z Krzyżakami przeciw
Polakom 405.
Margrabstwo Brandenburgskie Pol
lacy z Litwa zbursyli 406.
Mżur Andrzej Dawida Hermana
Litewskiego zabił 406.
Mulan Karoluska Krola Węgier
skiego porażili 410.
Młosci Braterskiej miedzy Olger
dem y Kieystutem przykład 414.
Młostewskie Kijazet pobite y znie
wolone od Tatarow 419.
Młostewskich Postow Olgerd si
z Mżayska odprawil 420.
Mżowfe Litwa zwoiowała 426.
Mżowieckie y Wpolskie Kijazet
dla czego na Krolestwo Polskie
nie wybrani 427.
Mżowieckie Kijazet Boleslaw dla
czego od Rusi otrute 429.
Mżowfe do Polski wcielone 439.
Młobinski w Zimodzi Krzyzacy zburs
rzyli 439.
Młich dla bluznierstwa spadł z ka
zalnicy y zmarł 441.
Mżowiedzie K: Zamki y Powia
ty swoje od Polski odcinal 451.
Mżowieckich trzech Kijazet wstał
y 460.
Mżislawscy Kijazetowie Olger
dowicy do Młostwy 461.
Mżurowie Drohicin / Suras /
Młielm Litwie wzileł 466.
Młonwid Pan Litewski Zimona
Widimuntowe dżarowane fiedy
wziął 467.
Młistrz Pruski wżgardziwszy Wese
lin Jągetowym Litwa / Zimodzi /
y Rus zbursy 476.
Młich Kochmeister Herman Pru
ski poimany 536.
Młiscław Litwa wzileł 579.
Młichaylo Sigmuntowie K: Lit
po długich burdach w Praskurze
na Młostwi otruty 597. 611.
Młonwid Pan Litewski z Kijazet
młizem 630.
Młatias na Krolestwo Węgierskie
wybran 631.
Młalborg Kuptony tamże.
Młatias Krol Węgierski Bosna
odbił 645.
Młistrz Skolny y Kijazet Polakom
Skuchow zamieł wielki pobili 646.
Młatias Krol Węgierski prożno
chlubny 657.
Młostewskich Kijazetow niewola
pod Tatarzy 658.

Młatias Krol Ratuszy y Cesarza
Friderika zwoiował 658.
Młuch Wotofyn porażony 665.
Młazurowie meynie sie bijac od Wo
lochow zbili 675.
Młostewskiego Kijazet woyna z
młay przyczyny na Litwie 679.
Młostwa od Smolenska odbita 681.
Młostewskiego Kijazet Jwana
dzielnosci 692.
Młostwa v Kazani porażona 696.
Młostewskie rosiertki 697.
Młostwa Litwa woynie 710.
Młostwa przed Litwa wciela 714.
Młostewski przymierza prosi 716.
Młostewski Kijazet Pslow opano
wał 719.
Młostewskiego na Litwie goroi
wane 736.
Młostwo Polakow 735.
Młostewski przymierza nie pozwo
lił 737.
Młostwa Litwa zwoiowała tamże.
Młostwa od Smolenska odbita tam
Młostwa od Smolenska y od Młici
blawia odbita 738.
Młostwy osmdziesiat tysicy ku Wil
nu 739.
Młostewski Olinaskiego poimane
go wita 740.
Młostewski na Niedzwiedztu Krole
przedale 745.
Młostwa porażona 746.
Młostewski wciela 746.
Młor w Krakowie 748.
Młostwa do Litwy 751.
Młostwa sie slozenia bitwy strze
ze 751.
Młostwa od Tatarow porażona
tamże. 752.
Młoscie Łato tamże. 752.
Młostewski wciela 752.
Młowfe do Polski wcielone 754.
Młowfe na wychowanie Augu
stowi 761.
Młich Kinstart zabit 764.
Młatzenstwo y Koronacja 765.
Młor w Wilnie tamże.
Młostewski z Titul przymierze
osiarował 766.
Młistrz Lisantski laski prosi 768.
y pokoy Lisantom dany tamże.
Młostewski Lisanty zwoiował
y Zamki pobral tamże.
Młostewski Potocko oblegi 770.
Młostewskie woysko porażone
771.
Młostewskie drugie woysko for
telem porażone 772.
Młostwa pod Ofieriscami porażo
na / y Ofierisce wziete tamże.
Młostwa porażona od Kozakow
773.
Młostwy osmi tysicy rozgromio
nych tamże.
Młostwy y Tatarow dziewiat ty
sicy porażonych tamże.
Młostwa pod Witebsk 774.
Młostewski sciet 775.

Młostwa zwoiowana od Tatar
tamże.
Młor w Polsce y w Litwie 776.
Młaximilian Cesarz Krolew młi
nowan 780.
Młostwa porażona y dziala odbita
782.
Młiecz y Czaplā od Papieza 786.
Młostwa w Zaimtu Wielkopoludim
scinana 789.
Młostwa y Tatarowie pod Torop
cem porażeni 789.
M.
Młohema pierwsza Gospodyn 4.
Młemrotow panowanie 16.
Młemieckie narody stad 13. 17. 18.
Młarses trzebienie Gotor poraż
zil 36.
Młeronowo tyranstwo 50.
Młarodow rozmaitych rozmaita y
dalekie strony jęglowania y przes
noszenia 65. 64.
Młowogrodz Wielkiego Kijazet y
iego wielka potajnosć 116.
Młowogrodzan Wielkich do Wate
gow poselstwo 117.
Młowogrodzanie wielcy z Młewo
nikami swymi walcza 135.
Młowogrodzanie wielcy swowoln
od wlasne Kijazet : porażeni 168.
Młauka Jarostawowa Synow po
bojna 179.
Młowina Zerb z co nādany 226.
Młemieck Oher z Litwy wciela
10. dni nieiadł 320.
Młaximunt Wielki Kijazet Litwy
ski 354.
Młiemcy Grodno w Litwie wbiez
li / y Litwa zwoiwała 388.
Młiemcow w Litwie głod zwoi
wał 385.
Młiezgodā ku czemu Ruskie Kijazet
ta przywiolā 419.
Młamidow / Młitkow / Sanguntia
now / Młidenow / Sobianow / W
grow y Litwa przewajne obrony 426.
Młiemcy na Podgorzu osadzili
Młemieckie wielkie woysko do Lit
wy 440.
Młiemcy Santok wzileł 451.
Młaximunt K: Pinski Brat Jā
getow od Wotofa okrutnie y
strzelan 488.
Młiemcy trzy Zamki z Wotoktem na
burzenie Litwy okolo Kownia
zbudowali 496.
Młiemcy Zimodzi y Podlāse woilic
496. 496.
Młiemciom Dom w Litwie stad 516.
Młowogrod wielki y Pakow zholdo
wany od Wotofa 544.
Młowogrodzanie wielcy wtory raz
od Wotofa zholdowani 558.
Młiemcow Knechtow po 2. stole
przedali 577.
Młostwa Młazur Starosta Podla
ski / Ktorego w Litwie Wolmian
scy z Zerbu Kawa 593.
Młatburt Biskup Kijowski 651.
Młiemci

Rejestr.

Ziemiem v Kagnet y wyszedł 652
 Nowogrod Wielki Aniaż Mostiew
 ski wzięt 658.
 Nabajscy Tatarowie Prekoplich
 porażili 719.
 Nabajskich zaś Tatarow Prekops
 cy zwoiowali 722.
 Noc Mostowi pomogła wciekającej
 745.
 Nafsy Tatarow gromia 750.
 Niemcy od Smodzi porażeni 751.
 Niebezpieczeńść Kijajcia Mazon
 wiekiego Staniatawa tamże.
 Nafsy Mostwe burza / a pod Opot
 cka porażeni 752.
 Nafsy v Sokala porażeni 753.
 Nafsy pominęli od Tatarow na czci
 755.
 Nafsy obos v Obertina 757.
 Nafsy niefortunna bitwa z Wos
 tocy 758.
 Nafsy pod Choćim 759.
 Nafsy bitwa pod Newlem z Mo
 stwa 770.
 Nafsy na odsiecz prożno tamże.
 Nafsy pod Polocziem prożno 771.
 Niebezpieczeńść nafsy 785.
 Nafsy pod Sokolem pobici tamże.
 Niecierda vbieżana 786.
 Naszekin z Oskiem tamże.
 Nafsy pod Wielkimi Łukami zaś
 bici 789.
 Newel wzięty tamże.
 O stworzeniu Świata rozmaite
 mnięcia fol. 1.
 Obietnica o Messiasu 3.
 Ostrogka Rusi Rus 104.
 Quidius o Sarmatach / Jarwies
 zach y Slawach / Istrach 106.
 Odonacer K: Ruskie Kzym opano
 wal 114.
 Oktorod y Dir Kijajcia Ruskie Cons
 tantinopole oblegli 119.
 Oleg Kijajcie Ziemi Ruskiej Cons
 tantinopola dobywał 120.
 Tenie od Weja z szalbatki Kof
 siey wloşony wedlug praktyki v
 mart 121.
 Olha Kiejna Ruska takto sie po
 mściła Maja swego zabiciu nad
 Drewlany 123.
 Olha sie w Grecji wiara zlaćhaw
 sy do Charigroda ochrzciła y Ces
 sarza oskulała 123.
 Oleg K: Ruskie od Brata zabity
 130.
 Obrazy takto wielka wainość tu na
 uce prostych ludzi miała 136.
 Olha y Jaropet Kijajcia Ruskie
 za Swiete podniesieni 179.
 Osiara Litewska po zwycięstwie
 318.
 Obyczay skry padnoszenia na wiel
 kie Kiejstwo Litewskie 350.
 Olgerd z Kiejstutem przed Białwa
 nem sobie przysięgali 414.
 Olgerd Wielki Aniaż Litewski do
 Pcus z wojskiem y te ostrożność

w Ziemi nieprzyjacielskiej / a takto
 Pruskie Ziemi stogo zburzył /
 mścić sie Oyc / y do prośienia
 pokoiu / y wrocenia Smodzi Kzy
 żakow przypadli 415.
 Olgerd Tatarskich Czarzow z Po
 dola trzech wypędził / y Podole
 Litwa osadził 416.
 Olgerd do Mostwy z Litwa z Wo
 tepła 420.
 Olgerd Mostiewskiego pokoiu pro
 sić przymusił / y Kopie do Jamku
 Mostwy sam przysłał 421.
 Olgerd do Wilna z triumphem 423.
 Olgerd wolnego Kazania Winihom
 w Litwie pozwoił 424.
 Olgerd Podole wtory raz opano
 wal 425.
 Olgerdow y Kiejstutow fortel na
 wielkie wojska Chrescianskie / a
 takto Prussy y Lislanty wziętem
 zburzyli 431.
 Osiak zdradził takto myśli tamże.
 Olgerd Podole Polskie zwoiował
 438.
 Olgerd umarł y tego dzialności wy
 stawienie 460.
 Synow tegoż Olgerda imiona y v
 dzialy / y ktore domy Kijajcia Li
 tewskich z nich rozmnożone 461.
 Olgerdow y jony 462.
 Olesnicki Polak Starosta Wilens
 kim bedac Niemcow y Witolta
 pogromil 489.
 Olgerdow y y Kiejstutowych ni
 ktorych Synow Kijajcia nie swo
 imiercia zeszła z Swiat 499.
 Ostrowicki Jan Miazysy przebił
 sie przez wojsko Pruskie y Choro
 zego scial 536.
 Osmanski Kosciot znal zwycię
 stwa 576.
 Oswiecimskie Kie: do Polaki 619.
 Olekto Kijajcie Kijowskie / a stad sie
 Kijajcia Stuckie Olekowicami
 pisa 628.
 Olekowie Stemion K: Kijowskie
 na W: K: Lit: wybrany 630.
 Ostroskie Kijajcia y Zastawskie
 639.
 Odmienienie obyczajow v Polas
 kow 735.
 Obraz S. Staniatawa tamże.
 Ofrucienstwo Tatarskie 750.
 Ofrucienstwo Franciszkanow 752.
 Ofrucienstwo Mostiewskie 758.
 Obchod w Wilnie Sigmuntowi 761.
 Obrona Lislantom postapiona 768.
 Osiakowa zdrada y fałs 786.
 Osiak sciercy tamże.
 Oraz w Witebsku 786.
 Olgerd do Mostwy 787.

P.
 Plato o stworzeniu Świata dobrze
 rozumie fol. 2.
 Przelozienstwo pierwsze 6.
 Potop wielki 6.
 Postanowienie Boze z Noem
 Pładność ludzi po Potopie 7.

Potopow wiele bylo tamże.
 Persowie Rusi pokli 9.
 Prusowie starzy Rus 25.
 Potop frogi niedawny w Niderland
 bach 26.
 Pruskiey ziemi na 10. Kiejstwu 1030
 dzialenie 78.39.
 Przyczyny przyścia Wlochow do
 Litwy 50. 52. 54. 56. etc.
 Palemonow y Publiuszow Libos
 now czeste v rozmaitych autorow
 wzmianki y tego ktory do Litwy
 z Wlochy przyjezdzal 57. 58. 59.
 Pompeius wielki miedzemnie 380
 nat 67.
 Pewne domacanie lat y czasow po
 nowania pierwszych Kijajcia Li
 tewskich 84.
 Pojata Kiejna Litewska 85.
 Pogrzeby Litewskich Kijajcia Pod
 ganskich iakie y stad wzięte by
 ly 85. 155. 162. 346. 347. y 348.
 Polacy kiedy pisali poczeł 88.
 Proculus 100. Dzieweczka Sarmat
 skich zwoiował 107.
 Pancarz z Kopyt kofskich 108.
 Poloczenie stad 114. 124.
 Pieczynigowie Polow oblegli 127.
 Pereaslaw Stolica Swantostas
 wowa 126.
 Przemyśle Wlodzimierz Monarcha
 Kijowski wzięł Polakom 132.
 Pereaslawianin maly Obrzym
 wielkiego Pieczyniga sam a sam
 zabil 134.
 Pereaslaw drugi na znal zwycie
 stwa nad Pieczynig / zalezion 135.
 Poslowie rozmieci do Wlodumirza
 Monarchy Ruskiego dla przy
 scia wiary tamże.
 Protopop zdrajca 137.
 Piorun Bialwan Kijowski wtopion
 140.
 Plocko od Prusow y Litwy zbur
 zone 143.
 Piorun Bialwan Wielkonowos
 grodzkiego goy go topiono glos
 141.
 Polacy kiedy Chresci przytali 145.
 Persowie Nitrama Kiois y Slosi
 ca za Bogi chwaili 144.
 Polskie pierwsze Bialwany 146.
 Polacy kiedy sie gruntownie na wi
 re Chrescianska ochrzcił 151.
 Polscy pierwsi Biskupowie tamże
 Polacy Mieczow tu Ewangeliey
 dobywali 152.
 Parsutowie albo Pigmet iakie
 ziemi cielesne fantazmy na to
 Kieć wzwyż ktore sie ludzom w
 Lortw / w Kurlandach / y winiskich
 pułnocnych stronach wlażura 158
 159.
 Pruskie Kijajcie Smodzi przylegle
 tesze w Bialwochwalskimie trwał
 160. 161.
 Pieczynigowie Ruskie Kijajcie bus
 130 164.
 Prage Polacy opadowali 162.
 pieczory

Reyestr.

Pieczory Kłowski Kopala 175.
 Pieczyngowie od Rusi porażeni 177.
 Polaków leża w Ruskich krainach 182.
 Przemysle Polacy wzięli mocą 183.
 Polowcy co byli za Narod / y tak 184.
 Rusaków porażili 185.
 Postow zgwalcenie wszystkich zle 192.
 go poczetek 192.
 Polowcy Rusaków porażili 193.
 Polowcy porażeni 195.
 Polacy Ruski z Polowcy 200.
 Polowickich Książ 20. zabitych 201.
 od Rusi 201.
 Płaskiwo w wojsku Kłodzkie / a 225.
 jako Węgrowie od Słowian porażeni 225.
 Polowcy porażeni 237.
 Poloczanow starych wolności 271.
 Poloczanie Polowianom zholdow 274.
 wzięli 274.
 Polatę Kieźną y Białwan Litew 278.
 278.
 Peluski Antas Litewski swoich por 303.
 bit z Krzyżaków pomocą 303.
 Polacy sie na Tatarów przed Papies 333.
 zem starza 333.
 Paleologus Cesarstwo Cōstantino 334.
 polskie Francuzom wydali tamże 334.
 Prusowie pogani okrutnie Krzyżak 334.
 kow dotarli y porażili 334.
 Polacy aż do Jisy Litwa zwolowa 339.
 ta 339.
 Polacy Gwara Kieje Ruskie dwa 341. 342.
 kroć porażili 341. 342.
 Papieski stolec przez trzy lata pro 341.
 iny 341.
 Polacy strasna w Jezierze lednym 351.
 za Krakowem 351.
 Polocko Litwa wzięli 364.
 Pogonia Herb Litewski 364.
 Przemysla Kieje Wielgopolskie 368.
 majsonke swoje wdawic kazal 368.
 Lesko Monarcha Polski przed swo 368.
 imi do Węgrów wteli 368.
 Polacy dawszy Litwie pokoy Mias 370.
 zowse zburzyli z Krzyżakami 370.
 Polack lat 215. bez Korony 373.
 Przemyslaw Krol Polski od Mias 373.
 grabiow zabity zdrada 373.
 Panteon albo Kosciot wszystkich 400.
 bogom y Wiliu na antokoli 400.
 Polacy Miazowse wojnie 405.
 Poselsstwo Polackie do Giedunina 405.
 405.
 Polack Kiedy poczetu lepiej osia 407.
 dac 407.
 Pinski Kiejski wdzial Naro 407.
 muntowi 407.
 Potocki Jan Krol Węgierskiego 410.
 od zabicia ratowal 410.
 Porzadek Włgerbow w ciagnieniu 420.
 do Moskwy 420.
 Poltowski od Litwy spaloni 426.
 Polacy Motyli y Wrescie pod Li 435.
 twa moca wzięli 435.
 Psonka y Tarlo przywodce Litwy 435.
 do Polski / a jako ich Rybitwi 435.

Bakali / i Litwa w Wile pot 437.
 neli 437.
 Polocko murem przeciwn Litwie ob 439.
 warowane. 439.
 Polska pierwsza wojna nieszczesli 440.
 wa z Wolochy 440.
 Poltowski Litwa drugi raz spali 448.
 la 448.
 Polacy bez Krola wdreczeni 451.
 Polacy Kiedy z cudzych Narodow 452.
 Krolow braci poczel 452.
 Papiesowie dwa potym trzy 457.
 onym razem 457.
 Polacy Samkow Ruskich pod Li 457.
 twa dobyli 457.
 Papiesowi Biskupstwo Wrota 458.
 slawskie zasmakowalo 458.
 Porownanie Latopiscow z Kroni 461.
 kami Polakimi 461.
 Polackom sie Jagelowi condzie por 473.
 dobyli 473.
 Polocko Litwa obiala 477.
 Plebanie w Litwie przednieysie 479.
 479.
 Pruskie wolności Biskupstwa Wi 480.
 lenkiego 480.
 Papiesowie dwa razem 512.
 Polacy Krzyżakow porażili 519.
 Polacki Slachecow cnota y mi 521.
 losc ku oycyznie 521.
 Puchata Krzyżakow fortelem por 530.
 razi 530.
 albo 5. Niemcow zwiezanych 530.
 From pobitych Przymiot 530.
 Pruski Choragwi si. w Kosciote 530.
 Krakowskim zawiesszonych 530.
 530.
 Polacy Slachecy o obcowanie z 558.
 Krolowa oslizeni 558.
 Polacki Postow stoga odpowiedz 561.
 Witottowi 561.
 Pobole Polacy takim fortelem osie 568.
 dli 568.
 Polack zwyciestwo w Węgrzech 598.
 598.
 Polacki Slachecow 12. dzielnosci 607.
 607.
 Polacy od Wolochow porażeni 613.
 Pirczowski Siem trzeci z Litwa 618.
 o Podole 618.
 Prusowie do Polski przyłazeni 620.
 620.
 Wolności Pruskie 621.
 Pleban Torunski y Minsy zdray 629.
 cy 629.
 Pobor wielki na wojne Pruskie 629.
 Polacy y Rus od Tatarow poraż 632.
 zeni 632.
 Polska Slachta nie chce dac poboru 634. 637.
 na wojne 634. 637.
 Postowie Krakowskiej ziemie glei 636.
 tu prosa 636.
 Pruskie ziemie do Polski 647.
 Pruski Mistrzow hold 649.
 Perstiego Krola poselsstwo do K 652. 656.
 zimierza 652. 656.
 Powietrze stogie w Polsce 660.
 Polacki Pa: rojne work na obranie 667.
 Krola z synow Kazimierza: 667.

Polacy od Tatarow porażeni 669.
 Polack Kiejswo do Polski 670.
 Poslow zgwalcenie wszystkich zle 672.
 go poczetek 672.
 Polacy na bukowinie od Wolochow 674.
 porażeni 674.
 Postowie Koronni do Alexandra 685.
 Wielkiego K: Lit 685.
 Pruski Mistrz wytomil sie z przy 689.
 siegi 689.
 Polska Slachta rozboynikow por 697.
 tracono 697.
 Postowie Koronni po Sigmunt 707.
 do Litwy 707.
 Perstinskiego y mola w wronczu 714.
 dzwna przygoda 714.
 Polacy Woloska ziemie wzajem bu 718.
 rza 718.
 Pstowa polozenie 719.
 Posla Papieskiego Cesarsti zeli 720.
 720.
 Postowie od roinych Monarchow 721.
 do Krola Sigmunta 721.
 Polacy jako Slachta przespali 724.
 Przemysla proiny Celadnow 742.
 Portanie Litwy z Moskwa tamze 744.
 Polack inestwo 744.
 Projne zawady wozow piecownych 747.
 pod Smolensko 747.
 Postowie Polacy do Węgrów 749.
 Panowie Podolscy przeciwn Tatar 750.
 rom 750.
 Poczetek wojny Pruskiej 751.
 Polacy y Litwa do Prus y Kiejski 753.
 we ich powodzenie 753.
 Postowie Moskiewscy do Krakow 754.
 wa 754.
 Prawa Litwie pisane 756.
 Przymierze z Turki 757. 777.
 Przemie Korda wotule 759.
 pierwsza Majsonka Augusta Krol 760.
 la 760.
 Potwierdzenie slubu z Barbara y 761.
 pogrzeb Sigmuntow 761.
 pobor na Slachte 764.
 Polocko wzere 771.
 Polacy pod Krasnogradem 772.
 Postowie z Moskwy 773.
 Postowie Tatarscy w Moskwi por 776.
 słuani 776.
 pogrzeb Augusta Krola 781.
 postowie do Moskwy 781.
 Papis v Swir 783.
 Potocko oblezone 784.
 Potocko podane 784.
 Postowie Moskiewscy y basni ich 788.
 788.
 N.
 Kofa postanowienie 7.
 Rozdzielenie izy kow v Babel 8.
 Kadagost Krol Gotow 36.
 Roma noua / albo Romowe Mias 41. 50. 70. 75. 153. 154.
 w Litwie y w Prusiech od Wlo 41. 50. 70. 75. 153. 154.
 chow na imie Rzymu zalozone 41. 50. 70. 75. 153. 154.
 Komuslawow rod zmyslony 60.
 Rzymkie wojny wnetrzne 65. 67. 68. 69.
 65. 67. 68. 69.
 Rusacy Kiedy pisac poczel 68.
 Rusie 68.

Ruskie Książęstwa pierwsze 39.
 Ruskie wszystkie narodow grun-
 rowne wywody 111.
 Korolani Rusacy z Mitridatessem
 wojny wielki / y Korolanow das
 wnosz 112.
 Rusacy y Ruskie narody stad y dla
 czego nazwane 112. 113.
 Ródzimeczanie narody Ruskie 115.
 Ruski Dariusz pierwszy Książę Rus-
 kie Wielkonowogrodzkie 117.
 Rusacy Grekow zwyciężyli 128.
 Ruska ochota do bitwy z Greki
 tamże.
 Rychwold Książę Płowskie z Syna
 m od Włodimierz zabit 130.
 Rusacy grunrowanie Chreścianiny
 zostali według Greckich obrze-
 dow 140. 142.
 Ruscy pierwszy Metropolowie
 tamże.
 Ruskie Armaty Morskie wielmo-
 żność do Constantinopola 178.
 Ruskie wewnętrzne niezgody 180.
 Rusacy Chiełci przed Polaki do
 Grecy wciek 181.
 Ruskie Książęstwa wewnętrzne wojny
 188.
 Roman Książę Ruskie zabit 190.
 Ruskie Książęstwa Polowcow piaty
 raz porażili 203.
 Rusacy Jarosławow porażili 204.
 Rosterki Książęstwa Ruskie 207.
 Rusacy od Polakow porażeni 210.
 Ruskie Książęstwa wewnętrzne woj-
 ny 212.
 Ruskie Książęstwa o Kijow częstewoy
 ny y wyrzucania 222.
 Orenie Kijow scogie wojny wne-
 trzne Ruskie Książęstwa 226.
 Roman Książę Kijowski Litwa o-
 rat 227.
 Rusacy od Polakow porażeni 230.
 Roman Monarchy Ruskiego ry-
 canstwo 233. porażenie y zabicie
 tego od Polakow 241.
 Ruskie Książęstwa od Polakow pora-
 żone 258.
 Rychwold Książę Polockie Litwin
 274.
 Ringolt Altmuntowie pierwszy
 Wielki Książę Litewski 285.
 Ruskie Książęstwa ródz na Litwie y ich
 pogromienie 286.
 Rysanie przeciw Panom swoim
 Krzyżakom Litwy na pomoc
 przywali 308.
 Ruskie Książęstwa kiedy sie porze-
 ty 351.
 Roman albo Romant wielki Książę
 Litewski tamże.
 Ruskie Krainy Polacy aż do Lwowa
 zwołowali 358.
 Rosterki w Litwancach 374.
 Ruskie Książęstwa Polskie zwołow-
 ty 375.
 Rusacy z Litwa / y z Tatarzy od
 Polakow pod Lublinem porażeni
 376.

Ruskie Książęstwa opisaneley i-
 to go Moskiewski ofiad 395.
 Ruskie Książęstwa nastaly / a naprzod
 Gedimin postzelon 411.
 Ruskie Książęstwa y Moskwa i-
 Tatarskie zrudili 416.
 Ruskie Moskiewskie Książęstwa Lat
 150 Tatarom holdowaly 419.
 Ruskie y Tatarskie woyska pod Lu-
 blinem od Polakow porażone
 426.
 Rudolf Mistrz Pruski dla zbuzet
 nia ziem swoich od Litwy ofia-
 lat 430.
 Ruskiego Matiejewski z Rzymia-
 ny sposob od Jagi-ki i-ki ofia-
 wiony 470.
 Ruskie Książęstwa prawo na i-
 zowke dalekie 481.
 Ruscy Cency zdraycy w Wilnie
 starani 495.
 Ruskie Książęstwa Litwa z Her-
 manem Włodzimierz zwołow-
 ty / y Tatarom w dalszych polach
 porażili 505.
 Rumbow Miarosław Włodzimierz
 Niemcow w Zmodzi pobit 519.
 Rumbow y Monwid Panowie
 Litewscy sciet 576.
 Rusacy Rzymskie Ceremonie w-
 gadyli 591.
 Ródzimec Miarosław z ramięnia
 Książem Wielkiego K: Lit-
 wackiego na Horde Tatarska po-
 rażili 598.
 Ródzimec od Tatarow Jarosławskich
 slupiony 617.
 Ród Książęstwa Constantego 742.
 Rzesz Książęstwa Constantina do Ry-
 cerstwa 743.
 Rosterki Gdanckie y Pruskie 752.
 Radwanowski ciet odsadzon 753.
 Rzyce Gdanckie scianani 754.
 Rzym wiet 755.
 Rosterki w Moskwie 758.
 Rostomiszczowie Polscy wypusze-
 ni 771.

S.

Sen Kiego Syn y tego potom-
 stwo 9.
 Sebastian Krol Portugalski zabit
 11.
 Stadnicka Słonica 12.
 Szwedowie stad 18.
 Szwabowie y Szwabowie stad 19.
 Sudowitow y Zmodzi stare wbiory
 wojny / y zwycięzcie 40.
 Seneca w wiancie zarczan 50.
 Sazonow satsywy wywod 60.
 Slesakow zmyslon wywod ab Eli-
 sias / y i-ki ich 62.
 Scipio Merellus sam sie zabit 68.
 Spera K: Litewskie 80.
 Pogrzeb tego 82.
 Szwabacy kiedy porzele pisac / a stad
 pewny wywod mias 89.
 Sarmate nasy kiedy ofiedli nad
 czarnym Morzem. 91.

Slawacy nasy Colchorum Krole-
 stwo zabit / a i-ki sie Herote
 porym rozmnozyli 92. 109.
 Sarmate od Sarmot nazwani / a
 i-ki sie imie wytkada 92.
 Sarmate rojni od Niemcow 93.
 Stawanski narob i-ki dawny 94.
 Slawacy gdzie ofiedli 95. 98.
 Slawacy Butgarowie kiedy Chre-
 scianzy zostali 100. 145.
 Slawacy dla czego Stawanski na-
 zwani 101. 102. 103.
 Slawakow Wlochy omylnie zowia-
 Sciananski 104.
 Sarmatowie Colectum 105.
 bnosz stow wynalezli 106.
 Sarmatowie nasy od Scitow ro-
 jni 107.
 Sarmatow starych bron 108.
 Stawanski tazy dla czego rojni w
 mowie ieden od drugiego 109.
 Sciet Ruskie Książęstwa Scietance i-
 lozyt 115.
 Sinaus Książę pierwszy Ruskie z
 Waragow na Białym Jezierze
 117.
 Sofna Książę tamże
 Sinaus umarl 118.
 Swantoslawa Monarchy Ruskie
 go chwizente Rycerzkie y tego woj-
 ny 126. 127.
 Swantoslawowych Synow w Ru-
 sych Książęstwach wzialy 127.
 Swantoslawowa rzecz do Rycer-
 stwa Ruskiego 128.
 Swantoslawa po zwycięstwie nad
 Greki / od Pieczyngow zabit /
 a z tego glowy czapa do picia
 129.
 Swietla stare Polskie y Ruskie po-
 ganskie 147.
 Slawakom dozwolono wlasnym
 izekiem nabozenstwa / obrzedy
 odprawowac 149.
 Swietla Litewskie stare Pogans-
 kie 160. 161.
 Sudam Miaso wielkie Włodimierz
 opanowal 165.
 Swantopelk zly Kijow opanowal
 166.
 Swantopelk zly od Jaroslawa
 Beata porażony z pomocy Bojey
 strasliwie zginat 172.
 Stanislaw S. Biskup Arskowski
 zabit 191.
 Skirmunt Nowogrodzkie Książę
 Litwin 274.
 Skirmunt Książęstwa Luchiego po-
 razi 276.
 Sciety Litwin wietal bez glowy
 297.
 Sareczka Litwin lednym cios-
 sem ramię Krzyżakowi wciat
 299.
 Spudo Pan Litewski Putinskie za-
 met Krzyżakom podat / y ochrzcił
 sie 312.
 Sarmin Pan Litewski meiny
 315.

Xenest.

Sedomierz od Tatarow srogo zmod
 iowany 333.
 Semowit Książę Mazowiecki od
 Swarona Książę Sierzy 335.
 Sieroznat Książę Litewski Mien
 dogą Sierżą Krola Litewskiego
 zabił y Mazowiec zwołowat/sam
 tej potym zabiry 336.
 Swintorog Wrenesowic Wielki
 Książę Litewski 344.
 Slesko Polacy zwołowat 378.
 Sieradz y Kalisz od Litwy zwołow
 any 379.
 Siermin mazy Hetman Litewski
 z Krzyżakami wodna bitwa na
 Niemnie zwołow 383.
 Sleskich Książę Conrad y Boles
 stawa niedzi y woskow 388.
 Snu Geminowego wyklad goy
 miat Wilno zalozyć 399.
 Sleskie Książę do Czechow od
 polski sie przekinety 402.
 Sleskie Książę w wyszli do Cze
 chow od polski 407.
 Sigmunt Krol Polski takm pra
 wem Slogow y Wroslaw trzy
 mat tamże.
 Slonimskie Książę y Kiernow
 skie Montwidozi 407.
 Snieg wielki y straszny w Miatu y
 Szarancza sroga 425.
 Scipio jako Annibala y Cartagi
 nensow pojyt 433.
 Smolenskie Książę w prusiedy wro
 nek 435.
 Secta biesownikow 436.
 Swidrigel y Biraw Olgerdowi sy
 nowie do Prus ziachal 446.
 Semowit Książę Mazowiecki w
 mar 460.
 Sleskie Książę od Fogo 461.
 Sangusowie Książę tamże.
 Skirgayto do Rygi ziachal 465.
 Sasyna Mazowiec dzialnosć goy sie
 przebił przez woysko Litew: 468.
 Semowit Książę Mazowiecki Krolom
 Polskim wybrany 472.
 Smolenski Książę Rus Litewski
 woicie 476. Morderstwo jego
 nad Litwa tamże.
 Skirgayto na wielkie K: Lit: pod
 niesion/ niesłatecznosć y popebli
 wosć jego 482.
 Sternoskie Książę Jagietowi hold
 postapilo 486.
 Skirgaylowa bitwa z Witoldem y
 z woyski Niemiedzi 487.
 Swidrigayto z Krzyżakami Litwa
 y zmod burzy 494.
 Skirgaytowi do Kijowa Stáros
 dub przydany tamże.
 Swidrigayto z Niemiedzi woys
 kiem dwa Miesiac Wilna dos
 bywa 495.
 Skirgayto Książętem Kijowskim
 zofat/ wzgody go pod Bratem
 Włodimirzem niesłusnie/ tamże
 oruty od Czernca 498.
 Swidrigayto z Krzyżakami Pru

skunt y Lissanski Litwa y
 zmodz woicie 502.
 Ugoda rego Swidrigayla z Wo
 totem/ y wzial tego w Polsce
 niwodzienny/ a jako Witebska
 y Orskę dostal 503.
 Swidrigayto z wieszenia wietli/ a
 jako potym do Niemcow/ zias do
 Moskwy ziachal y broit 504.
 Smolensko kiedy do Litwy przy
 szlo/ y zias odeslo 506.
 Sigmunt Cesarz od Turkow pora
 zony/ a jako Polak Szybors
 zbroyny Dunay przeplynal tam:
 Spiska Mieszkostego dzialnosć/
 gdy Tatarow siekl do wpadu yio.
 Swidrigayto Wotewoda Wot
 skiego potmat 513.
 Smolensko wtory raz Witold
 wzial y w Wotewodstwo z Kie
 swa obrocit tamże.
 Swidrigayto czwarty raz do Krzy
 zelow zbiegl/ y zmodz y Litwa
 z nim wotowat 514. wzial tego
 z nowu w Polsce tamże.
 Swidrigayto piaty raz do Prus
 ziachal/ y Litwa nateszbat/ po
 tym zias do Moskwy zbiegl 515.
 Sigmunt Koribut z Litwa Prussy
 bazy 519.
 Smolenskie Slachty dzialnosć 527.
 Sieradzanie dla czego sie pieczern
 ia czerwonym woziem tamże.
 Smolenskie y dzialnosć Smolenskiey
 Wilenskiey/ y Trockiey Slach
 ty tamże.
 Sternoskie Książę potmane 528.
 Sieradzki Jan Sleska zbroynego
 na hircu meynie zbil 535.
 Sigmunt Cesarz Witoldowi Smo
 la Srebrnego przyslal 562.
 Swidrigayto sie na Jagiet Krola
 rzucil 569.
 Swidrigayto Posta Polskiego sei
 lyt 571.
 Woyna z nim tamże.
 Swidrigayto wygnany z Kiejwa
 Litewskiego 574.
 Swidrigel Rus opadowat 575.
 Swidrigayto porazony y Ofmia
 ny 576.
 Swidrigayto Litwa burzy 578.
 Swidrigayto okrutnie porazony
 sroga bitwa od Litwy/ y Polas
 Fow 583.
 Tenże Owce pasl wygnany 585.
 Spisko Mieszkostego zabiry y czt
 ofadony/ gdy gwałtownie na
 Siem naitchal 587.
 Swidrigayto Lucka odistal 591.
 Sieraniec Piotr Krola Bazimie
 rzal chetl zabit 613.
 Stephan Wotewoda Wotowski T
 taw porazil/ y posty Czaracie
 na pale powbiat 646.
 Siemion Osklowie umart 649.
 Siedmigródzka Siemion Książę
 izowi sie podate 652.
 33

Stephan Wotewoda Wotowski Tur
 Fow 100000. pogromil 655.
 Stephan Batory Wotewoda Siey
 dmigródzki Turkow 10000. por
 razil 660.
 Simon S. Lipnice tamże.
 Sieraniec rozbiat/ y sciet 661.
 Sierierkie Książę do Moskiew
 skiego 664.
 Sleskie Krole razem y Turcy pora
 zeni 666.
 Stephanowa ostroinosć przeciw
 Polakom 672.
 Stephan Wotowski Polaka srogo
 zwołowat 676.
 Sachmara Czarza Zawolotkiego po
 stowle do Alexandra 688.
 Siemion K. Sluckie umart 688.
 Stephan Wotowski Kospowat
 siemerc y dzialnosć 689.
 Sachmatowi wesciwosć od Krola
 Alexandra 691.
 Kierzanie tego 692. 693.
 Sachmat chudina prorokuje 694.
 Strussowicow przeciw Wotowom
 dzialnosć 696.
 Sachmat Czarz w Kownie nadzine
 umart 697.
 Siem w Radomiu 736.
 Smolensko oblezone 737.
 Solohubowa pilnosć w obrontem
 Smolenska tamże.
 Smolensko podane 738.
 Szczesliwe wareski Litwy z Mo
 skwa 741.
 Syk Litewski y Polski 742.
 Syk woysk Moskiewskich tamże.
 Skora na Niezwiedzi przedawac
 nie debrze 747.
 Stawny ziazd z Cesszem trzech
 Krolow tamże.
 Sumna postawowienia Prespor
 siego ziazdu 748.
 Skad Wroslawski zepsowan ta.
 Sigmunt Krol do Litwy tamże.
 Sieradzkie ryficy wieszmoz 3
 Polski 750.
 Staniatowa Landstoronskiego
 dzialnosć 752.
 Sigmunt August wrodzony 753.
 Sigmunt August na Wielkie K: 755.
 Stwo 757.
 Stenawskich dzialnosć 758.
 Stakodub wietry 759.
 Szarancza 760.
 Siem w Brzesciu 760.
 Slub Augustow z Barbara Kazi
 wilowna tamże.
 Siem w Wilnie 763.
 Staranie o Vma prozne tamże.
 Serepyszná po piaci grofy tamże.
 Siem w Lublinie prozny 766.
 Siem w Krasnym Stawie 768.
 Serebny Hetman Moskiew: 771.
 Soyski zabiry 772.
 Swedowie od Talwosi porazeni.
 773.
 Smolenskie wlosci splundrowa: 774.
 Siem Lubelski tamże.
 Sypy

Kenestr.

Cyryl y sprawa wojska Tatarskiego	777.	Tatarow na Litwie Krzyżacy przy	547.	Tatarowie z Litwy Moskwa zwro	751.
Giem w Torunia	781.	Tatarowie Kijow zburzyli tamże.		Tatarow czterzy wojska do Rusi	752.
Spół obłożony y potym spalony	785.	Tarnowskiego Jana poważna ob	552.	Tęszow wzięty	753.
Susa sie podata	tamże.	Tatymis Catz od Witolda na	555.	Turcy y Tatarowie Podgorze	754.
Synderstwo Moskiewskiego	786.	Horde Jawolska posiadzon	565.	Turcy w Wiednia prozno	756.
Spósob ciągnięcia wojska pod		Turecki Cesarz przymierza prosi	600.	Tatarowie porażeni	tamże.
Wielkie Łuki	787.	w Moskwie Jągelowi	600.	Turcy do Katus	757.
L.		Tatarowie Podgorze zwoiowali	614.	Tatarowie Wolyn burza	762.
Tatarowie ślad sie poczel	14.	Tatarowie czterzy kroc odwrot czy		Taurus wzięty	769.
Tubal Syn Japhetow	16.	ma na Podole	617.	Turcy od Moskwy porażeni	775.
Traces y Tracia	17.	Tajemna rada Pánom Polstich na		Tatarowie pogromieni	776.
Trupimi kosciami płoty grodz	31.	Litwa	616.	Tunis y Goleta wzięte.	777.
Tratanas Cesarz z Sammatami po		Teczyski gwałtem od Krakowian	639.	Tatarowie Wolyn y Podole zwoi	tamże.
Łoy zachował	108.	zabury	639.	wali	tamże.
Truwer pierwsze K: Ruskie z Was		Tatarowie Litwie y Podole woju	648.	Tatarowie na Podole	781.
ragow na Pskowie	117.	19		Trzy Jamki Moskiewskie spalo	783.
Tureckie y Tatarskie pierwsze wojs		Tatarow 7000 na 100. mil wzdłuż		ne	784.
ny w Asiey z Chrzesciány	174.	Polskie krajny zwoiowali y		Turewla wzięta y spalona	785.
Tatarow pierwsze przyscie w nasze		100000. Chrzescian wywiedli	653.	Tatarowie rojgromieni	785.
strony y do Prekopa	269.	Turcy Woloska ziemi zwoiowa	661.	M.	
Troynata Nowogrodzkie Kioje Li		li	668.	Wielki Patriarchow przed Potod	4 y 5.
tewskie	283.	Turecy Postowie do Krola Mo	668.	Wina wynalezienie	5.
Tatarowie Polska okrutnie zwoi		brichia	677.	Woyny kiedy sie poczely	10.15.
owali	333.	Turkow 40000. od zimna w Polo		Wegrowie ślad posli	14. 62.
Trabus Kioje Zmodskie	350.	szce zochlo	677.	Wandalitowie co za narod	19.20.
Teniz Opiekunem Wielkiego Kio		Toropiec y Drohobuz Moskwa Li	681.	Walerian Cesarz pominany miasto	35.
stwa Litewskiego	252.	twie wzięta	681.	wstopnia y stolca	35.
Teaby zalozone	tamże.	Tatarowie Polska y Litwa woju		Weydewuto Krol Pruski Pogania	37. 38.39.
Troyden Kioje Litewskie y tego o		19	tamże.	sti z narodu Litewskiego / y tes	
frucienstwo y wozial w Jarwie		Tatarska przysiega y Turgelt Ca		go Synowie	37. 38.39.
skich krajach	357.	zowi Jawolskiemu postopiony	682.	Wotky do Litwy	41. 42.
Troyden Wielki Kioje Litewski	360.	Tatarowie od Litwy Moskwa wo	683. (685.	Waragowie co za narod	44.
Teniz zabity od szesti chłopow	363.	lula	683. (685.	Woloskiego izeyka dla czego w Lit	
Tatarscy Carsowie niektórzy wia		Tatarowie od Litwy porażeni	687.	twie nie zna	74.
z Chrzescianską w Asiey przy		Tatarowie v Slucka y Kopyla	688.	Witkimir zalozone	81.
iel	334.	Taborz Biskupa Wilenskigo		Wandalitowie Kzym zburzyli	97.
Tatarowie Węgierska ziemi okru		smiala rzecz do Krola Alexan	693.	Jakiego izeyka wjywali	116.
tnie zwoiowali	368.	dra	693.	Wolga rzeka gdzie sie poczyna tam	
Tatarowie Polskie ziemi stego		Tatarowie od Slucka obbi	695.	Wotyńskie krajny y Wotyńcy ślad	105. 114.
zburzyli / a samych Pánienek		Tatarow 5000. Chrzescian z Lit		Wiatczanie Russacy	115.
21000. w niewola wzięli	370.	rwymy 100000. wywiedli	tamże.	Wesle omylne	124.
Tatarskie czary y trucizny w Rus		Tatarowie wtory raz 100000. Ch		Włodimirz Kijowa dobył	131.
si	tamże.	rzescian wywiedli	697.	Włodimirz Monarcha Russim	132.
Turcy kiedy sławni być poczeli	375.	Tatarowie z nowu do Litwy	698.	Woyna tego na Polaki	tamże.
Trofikskie Gedimin zalozył	397.	Onich do Krola nagla wieś	699.	Zon tego z nalożnikami	134. 135.
Tatarskich Carsow srogie wne		Tatarowie porażeni	711.	Woyny tego szesne	tamże.
trzyne wojny y zaboystwo / a i		Tatarowie pod Sluckiem poraż	716.	Włodimirz poslow wyprawil w ro	
ko ich Olgerd z Podola wygnal	416.	ni	716.	znate strony swiata dla wywia	
Turaki Piotras Włodimirski za		Tatarowie aż do Wilna Litwa wo	723.	domania ktora lepsza wia	135.
mek Litwie podat	451.	lowali	723.	Włodimirz Korsuna dobywszy gdy	
Turcy naprzod kiedy poczeli wku		Tatarom Sigmunt Krol 15000.		siemal ochrzcić olnal / a stoto sie	
ropie osiadać	458.	sloty choldu postapil	725.	ochrzci w grecka wiare przetrzal	135.
Tatarowie w Litwie na Wace		Tatarow 25000. pod Wsintowcem		135. Malienstwo ie z Anna Ces	
lślad	507.	niski porażili	731.	arzowna Greczka	140.
Tamerlan Catz Tatarski / a i		Tatarska moc na Constantina	733.	Włodimirz Cerkwie Chrzesciansk	141.
tego wojska Witolda porażili	505. 511.	Treptowa meka od Moskwy y		synow tego 12 ochrzczonych	tamże.
Tamiriz Tatarskiej Krolowey syn		wierność y cierpliwosc tego	739.	Wegrowie Chrzesci przyieli	143.
od Cirusa iakim fortelem pora		Tatarowie sto tysiecy wzięt	747.	Wynalezienie pierwsze rojnych	145.
żony	550.	Moskwy wywiedli	747.	chwac Balmanow	145.
Tatarowie w Węgrzech osiada		Tatarowie do Rusi	748.	Wiatr sumacy Kog Polaki	147.
nie stajac Jągelowi	540.	Tatarskie na Moskwa	749.	Włodimirz Monarcha Ruski Polo	164.
Tureckie przymierze z Polska po		Tatarowie aż do Tatarow burza	750.	ste wojuie	164.
czatek z Jągel	547.	Tatarowie w Kirsach nad obyczay		Porażony	
		vbrani pobici	tamże.		

porażony od Pleczyngow pod
most siekryt tamże.
Włodimirz umiart y miedzy swiata
podnieſion 166.
Wroſſk z wyceſtwa z Wilczego
głofu 192.
Włodimirz Jarosławowicz od Gre
kow porażony 175.
Wdźiały synow Jarosławowicz 179.
Wasiłko Książę Oſtroſkich przeſ
deſ oſlepiony 196.
Wolynſkich Książę dwule obieſo
nych 197.
Wegrowie od Ruſſakow y Polow
cow porażeni 198.
Włodimirz Monomach Jedynoc
władca Ruſowski 203.
Wolodur K: Przemysły Polſke
burzy 206.
Włodimirz Monomach umiart y
iego dzielności 210.
Włodimirz Książę zdrayca 219.
Włodimirz Włodimirski na niechrze
ſciańſko wojna panna swemu
niechciał błogosławie 259.
Wegrowie od Ruſy porażeni 256.
Drenus Zmodyk y Litewſkie
Książę 252.
Wielkie zebrane wojsk Chreſteſ
ciańſkich na Litwie 298.
Woyny wielkie Krzyſććie z Litwa
y z Zmodyk 300.
Wizne Krzyſććie ſpalili 306.
Witenes Krol Litewſki Prussy bu
rzy 312. Tenże dla bluźnierſtwa
przeſciw Sacramentowi ciała P:
porażony od Krzyſććow 313.
Witenes Krol Litewſki Chreſti
memia dobywa 316.
Wojskie Czerniec Syn Włodimir
Krola Litewſkiego / na Wielkie
K: Litewſkie wybrany 337.
Ofrucienſtwo tego 359.
Wojskie Wielki Książę Litewſki
zabity 343.
Wyrobosławowa żona w Polſce
36. dzieci żywych porodziła / tam
że o dziwnym rodzeniu 345.
Witenes wielkim K: Litewſkim
wybrany / a co był za 365.
Wycien Prussy wojnac porażony
od Krzyſććow 371.
Witenes z wojskiem Litewſkim
Leczyca y Tam ſpalil / y wielkie
łupy wywioſł / iſie na Kązdego
Litwin 20. oſob Chreſteſcian do
ſłał 372.
Witenes Prussy y Liſtany zwoio
wał 373.
Wacław Czech Krol Polſki 374.
Wielony w Zmodyk Niemcy doby
wſia 379.
Witenes od Krzyſććow z wojskiem
Litewſkim dla bluźnierſtwa po
rażony 382.
Witen Chreſtimemla dobywa 384.
Wolyn Litwa kiedy opañowali
393.
Wilno od Gediminia założone 398.

Wanki Książę Māzowieckie 405.
Wdźiały siedmi Synow Gedimin
owych 407.
Witepskiego Książę Herceſe
tamże.
Włodimirz Wilenſkie y tego
powiaty 408.
Wanki Książę Māzowieckie Swa
ger Witoltow umiart 424.
Wilnowcow dla poburych Mni
chów 500. ſciro 424.
Wielony w Zmodyk Krzyſććie doby
wſia 427.
Wojska wielkie Węgierſkie / Cze
ſkie y Wiſłyſkie Książę Niem
ckiey w Litwie głodę porażo 432.
Wielona w Zmodyk zburzona 433.
Wimut Miſtrz Pruski Litwa zwo
iował 434.
Wielone potym Niemcy wzeli 444.
Wacław Cezarz Pānica poiman
453.
Wladisław Miſtrz w Polſce broi
454.
Włodimirz zburzone tamże.
Wegrow 160. w Książęwie zabi
tych dla ſwomoleniwa 456.
Wegrowie Rzym opañowali 457.
Wegrowie na Ruſkich Zamkach o
ſaſzeni / na wola Polakow 458.
Witoltow pierwa wyprawa do
Prusſſeſliwa tamże.
Wimut Miſtrz Pruski wielki na
tezonil Litewſki umiart 460.
Wiſniewſkich Książę narod 461.
Woydilo Litwin chłop / potym zio
Jāgelow 463.
Kād tego przewrotna 464.
K iako obieſony na tyſey Go
rze 465.
Witoltow ſczeroſć / y iako Jāge
lā poimanego z wzięcia wy
proſit 465.
Włodimirz Wuy mārki Witoltow
wey w Koto wplecion nieſuſto
nie 467.
Witold poimany w Krewie oſſa
don tamże.
Witolt z Krewa z poraża jony
vcieli 468.
Witolt z Niemcami Trofi wziat
y Zmody opañował tamże.
Witolt ſie z Jāgelem zjednowſy od
Krzyſććow Prusſkich vcieli / y i
go vziat 469.
Wilhelm Książę Książę z Książ
wā wygnan 474.
Witolt Łukomle obſat 476.
W Wilenſkim Zamku Koſetot bi
skupi 479.
Wolofy Polakom hołowac po
czeli 481.
Witolt ſie proſno o Wilno kuſi
482.
Tenże do Māzowſka / potym do
Prus zſchod 485.
Witolt y Niemcy Pruscy odbici
od Wilna tamże.
Witolt od Krzyſććow do Grodnā
z i i

vcieli / y trzy Zamki ich ſpalil 484.
Witoltow proſno fortele do vbie
ſienia Wilna tamże.
Tenże z przyiacioly trzeci raz do
Prus vcieli / y Litwie burzy 485.
Niemcy 486.
Most tego do Grodnā wſymany
przez Niemien rozerwany 486.
Wilna Wilno z Niemcami doby
wa przez trzy Miſtace 488.
Wilenſki Zamek nizny zapanon
tamże.
Witoltowa ofrucienſtwa nad bra
ty tamże.
Witolt y Niemcy chwarty frod od
Wilna y od Kownā odbici 490.
Wigunt Alexander Książę Krewſkie
od Witoltā otruſy umiart 491.
Witolt od Krzyſććow trzeci raz v
cieli / y trzy Zamki Krzyſććie
ſpalil v Kownā y do Wilna prze
iſchali 492.
Vgodā tego z Książcem o wiel
kie Książę 493.
Tego Witoltā podnieſienie na
wielkie Książę Litewſkie 494.
Walerodus Miſtrz Pruski niebo
iny tamże.
Witolt z Kōtow Niemcow trapi
495.
Prussy potym zburzył 490.
Witolt w niepoſtawu nāſlaſ przy
zyne woyny na Krzyſććie
tamże.
Koribura Książę Giewierſkie pora
zil y poimal y ziona 497.
Witoltowa woyna na Włodimiria
Bratā Olgierdowicza Książę Sli
chich przodkō / iako pod nim Ri
tow wziat 498.
Witolt Podole y Kāmiantec wziat
pod Kōriatowicem 499.
K Krewie a dowodne ſwiadeſtwa
o Podolu 450. 451.
Witolt Krewy y Witebaſ pod
Swidrigaylem dobył / y ſamiego
poimal 503.
Witoltowa woyna y fortel na
Smolenſko / iako go doſtat 504.
Wasił Wielki Książę Moſkiewſki
do Witoltā na Smolenſk przy
iſchali 505.
Witolt Tatarow Mahayſkich y
Zawolſkich porażil / y do Litwy
przenioſł 507.
Witoltowa wtora wyprawa na
Tatarſk iako był porażony w
Kofcia Książę Ruſkich / od wojsk
Tamerlanowych 508. 509. 510.
Witolt Litwa y ſam ſiebie w ſwo
wieniu z Polaki wzięt
Wacław Cezarz Pānica poimany
wſadzon do wzięcia tamże.
Wegrowie tej Krola ſwego G
gimutā poimali tamże.
Witolt Zmody Krzyſććow ſkuz
przymuſa
Witoltowa pierwa woyna z Mo
ſkiewſkim Książcem / zwoim
ſwem.

Kencfir.

swom o dwu Bobru / dwie fice
 Eiere / y Eady Miodu 516.
 Witoldowa wtora wojna z Mos
 skiewskim dla Swidrigaila 518.
 Witold do Cesarza do Węgier / a
 tak go tam prozno Cesarz towil
 520.
 Woyna y slawna bitwa y zwycies
 two przez Krola Jagela y Wi
 tola z Krzyzaki 521.
 Witold rof cety Tatarska Zorda
 w Litwie chowal / y okazywanie
 tego z woyskiem 522.
 Witold z Nowogrodzany / z Wils
 nowcy / Wolynianu y Grodnian
 ny Krzyzakom sie opiera 523.
 Wilek Jungingen Mistrz Pruski
 od Draba zabity 529.
 Wina w obozie Pruskim rozsielal
 ne 530.
 Witoldowi Krolewiec podany 534.
 Witold y Krol Jagela od Mistrza
 Lislantkiego / y od prosięgo Ples
 banika iawnie osukany 534.
 Węgrowie porażeni od Polakow
 pod Bardowem 537.
 Wgoda Krzyzakow Pruskich z Pol
 ska y z Litwa / nie bardo zwoy
 ciecom pożyteczna 539.
 Witold zmodz ochrzciwszy Nowo
 grod wielki y pasow zholdowal
 a tak dał z tych Miaz 544.
 Witold tak wielkie podarki dal
 Jagelowi 546.
 Witoldowa trzecia Zona 547.
 Witold Cezarow Tatarskich na
 Zordy podawal / a drugich sła
 dal 549. 550.
 Witoldowa cnota gdy Krolestwo
 Czeskiego niedzial przynac 551.
 552.
 Witoldowa surowa odpowiedz po
 stom Cesarzemu dla Koribura
 554.
 Witoldowi dar sto pundow sebra
 kolepk 557.
 Witold Pasowianow wtory raz
 zholdowal tamze. 558.
 Witoldowa slawna czesc / y ziazd
 wielki rozmaitych Monarchow
 Krolow / y Kiazat w Lucku 559.
 Sarel tego dla czego miał w Ka
 dzie Koronney miejsce 560.
 Tamze ma Cesarz Korone obiec
 wal. 561.
 Witoldowi Polacy Krolestwo Pol
 skie aby Litewskiego zaniechal
 ofiarua 561. 562. Tamze Chre
 scianska odpowiedz Witoldowa
 Poslom Koronnym. 563.
 Witold prozno Gosci wezwat na
 Koronacja zachych 564.
 Witold umarl y tego obyczaje 565.
 Wladislaw Jagelowic na Krole
 two Polskie 561.
 Woloski Zold y dan tak wielka by
 wala Krolom Polakim 564. 564.
 Wlodza Polaka wyzna ciepla
 woac 566.

Wladislaw Jagelowic na Krole
 two Węgierskie Koronowan 568.
 Wolynskie Kiazery z Olgerda 593
 Wolozynscy Kniaziowie w Litwie
 zbracy skarani 597.
 Wladislaw Jagelowic zamki w
 Polsce pozastawowal 599.
 Turkow porazil tamze.
 Wladislawowa bitwa trzecia pod
 Warnaz Turki / y zabicie ie 605
 606. Smialosc tego 604. 605.
 Elctie po nim rojne w Interres
 gnum 609.
 Wol Turgi Slachcie Litewski Ka
 zimierz Krola obroni / od Kores
 go Dom y Familia Wolowiczow
 w Litwie 624.
 Wratstawianie sie Kazimierzowi
 podala 620.
 Wladislaw Kazimierzowic Krol
 lem Czeskim 650.
 Wolosy zbracy z Turki 602. 656.
 Wladislaw Kazimierzowic Krol
 lem Czeskim 659.
 Venetowie pokoy v Turkow odku
 pili 678.
 Woloski Wotewoda Piotr niewin
 nie w Polsce sciety 683.
 Woloska Ziemie Polacy burza 689
 Wilno obmurowano kiedy 696.
 Wolosy Podole y Lwow woina
 717.
 Wolosy pogromieni 718.
 w Wielicce gora solna zapalona
 722.
 Woysko Litewskie przez Dniepr
 741.
 Wieszniowie Moskiewscy zaci 746
 Wladislaw Krol Kazimierzowic
 umarl 749.
 Wymowka Tatarska 750.
 Wotech Fontinus zabity 751.
 Woyna Pruska 753.
 Węgierska Zemia w Turckie po
 dawante 755.
 Wilno zgorzalo 756.
 Woyna Woloska tamza. 756.
 Wołosy porażeni 757.
 Wasil Moskiewski umarl tamze. 757.
 Woyna Woloska wtora 758.
 Przedy Panom Litewskim rozdai
 ne 759.
 Wpita od Trokow oblaczona tamze
 760.
 Wielkie Kiestwo Augustowi spus
 czone 760.
 Przedy Panom Litewskim rozdai
 ne tamze. 761.
 Woyna Czaroluffow z Kiazery 761.
 Woyna wnetrzna Lislantka 767.
 Woysko Lislantkie 768.
 Woysko Litewskie do Lislant 769
 Woysko Litewskie na granice
 770.
 Wyprawa Krola Augusta do Mos
 skwy prozina 773.
 Y nasy pod Ole prozno tamze.
 Dnia Wielkiego Kiestwa Litew
 skiego z Korona 774.
 Wotewo: Podolski do Woloch 775

Wierka mole o Koronaciey Zemi
 Kowey 776.
 Wapowski Castellan Przemyski
 zabity tamze. 777.
 Wierka mole o Turckich 777.
 Woyna przeciw Moskiewskiemu
 783. 786.
 Wpornosc Moskwy 784.
 Wielki wzier 787.
 Wswiat wzier 787.
 Wotewoda Polocki do Nowla tamz
 Wielkie Lucki zapalone 788.
 Wotewodowie Wielkolancy 789.

X.

Xlady Starchny Nlemtec woysko
 Polskie y Krola Jagela osukal
 534.
 Xiestwo Zatorekie do Polacki 736.
 Xlady Wismewiecki zabity y Krol
 lewska niebezpiecznosc 764.
 Xlady Slutski porzer 765.
 Xlady Mielburskie puszczono 775.

B.

Smartwychwstanie y Sodny dziei
 Noemu opowiedziany 6.
 Zmodskie imiona slatodawne 397
 dziala sie z Gepidami y z Gory 40
 Zmodz slod nazwana 48.
 Zeglowanie Palemona albo public
 ussi Libona do Zmodskich Por
 tow morzem 71. 72.
 Zmodz od Litwy zwotowana 84.
 Smartwychwstanie umartych na
 dziei Sodny Litwa pogani y
 Zmodz wierzyli 155.
 Zmodskie Swieto Jlg 163.
 Zaslau Kioje Ksiowskie w swom
 woysku po zwyciestwie zabity
 189.
 Zbiegowi nie trzeba wierzyc 216.
 Zywbund Kioje Litewskie 246.
 Ziemie strasliwe trzesienie 309.
 Zmodzka Ziemie y Litewsko ki do
 Grodna Krzyzacy burza tamze.
 Zwyczay slatodawny Litewski w
 osadzeniu zamkow 311.
 Zmodz Krzyzacy burza 313.
 Zmodz Krzyzacy v Miednie po
 razila 318.
 Zmodz Krzyzacy okutnie splandro
 wali az do Traigoty 318.
 Zima stoga 319.
 Zaboystwa stogie Kiazat Litew
 skich 336. 337.
 Zarebowie y Maleszowie Slachci
 ctwo vtracili. 373.
 Zmodzka Ziemie Krzyzacy Pruscy /
 a Kurlandska Lislantcy od Lit
 wy oberwali 377.
 Potym y Litwa zwotowala 383.
 Zmodzi zntewoloney od Nlemcow
 wdreczenie. 389.
 Zmodzka ofara po zwyciestwie 591.
 Z mickemnego a lesnego wychowa
 na tak wielcy ludzie wrośli / Ci
 rus Krol Perski / Sabis Hispan
 ski / Telephus Misyaki / Paris
 Traianski / Romulus y Remus
 Rzymkie

Rzym
 Kap 2
 Zaslau
 40
 Zaslau
 infie
 Zmodz
 ne
 Zmod
 go 3
 Zbar
 Zawid
 tala
 Zigm
 bur
 prz
 prz
 Zapi
 Kon
 Zmod
 zas
 Zmod
 Zoph
 na
 w
 Zba
 30
 30
 Zee
 Zmo
 t
 Zan
 30
 30
 30

Krymskie Książęta / Lisbeyko Wł
 Książę Litewski 399.
 Zasław Litewski Komu się dostał 408.
 Zasławskie Książęta na Wołyniu 414.
 Inse w Litwie inſe 441.
 Zmorskie Książęta okrutnie zbuzo-
 ne 444.
 Zmorski y Litwa od Krzyżaków 461.
 Zbawcy Książęta 470.
 Zawichwost Litwa Książę 470.
 Zigmunt Margrabia Brankow-
 burški Polaki y Mławowickie K-
 przyniewala aby go z Krola
 przyieli 471. 472.
 Zapiſy Książę Litewskich Polak-
 Kom z Jagel 474.
 Zmorska Ziemia Witold Niemcom 483.
 Zmorski Witold burzy 488.
 Zophia albo Nastasia Witoldowi
 na z Malborku Mławowickiemu
 w Mławieństwo doniesiona 491.
 Zbawcy y Mławowickich Książ-
 ęta od Korbura Olgerdowicki 497.
 Genealogia 504.
 Zasławskie Książęta Wołyniu 504.
 Zmorska Ziemia Krol Jagelo y Wł-
 toł Krzyżakom oddał 514.
 Zamki w Zmorski Krzyżacy bud-
 ła 515.
 Zmorski się wybił z mocy Krzyżak-
 Kom z Kambordem Hermanem 519.
 Zindram Mławowski Herman Krol 523. 525.
 Zindramski Czech zdrajca w woj-
 sku polskim 527.

Zbigniewa Olesnickiego mawstwo 529.
 Zmorska Ziemia tak y kiedy wiara 542.
 Chrzescińska przysięga 542.
 Tamie smieszna oracja dwu Zmor-
 dzinu 543.
 Tamie Biskupstwa Zmorskiego 543.
 Erolia w Wornach założona y 543.
 Plebani y przednieyszych 543.
 Zmorska y Eudawsta Ziemia Krzy-
 żacy Witoldowi zupełnie wro- 556.
 cili 556.
 Zophia Krolowa Polska przysięga 558.
 się wywiodła z pomowionego cu- 558.
 dziołstwa 572.
 Zarabia zdrajca zado 572.
 Zigmunt Kreslutowie Książę Lit- 574.
 tewskie opadowal 574.
 Zolbu placenia sposob 577.
 Zmorski Mławski Lisantkiego poe 581.
 raził 581.
 Zbigniew Kreslutowski i z Jindor 587.
 Kreslutowski Kreslutowski zosił 587.
 li 587.
 Zigmunt Wielkiego K: Litewskiego 590.
 go trawstwo 590. z tak zaby 590.
 od K: Czartoryskiego w Tro- 590.
 kach 590.
 Zmorski z wojskiem przeciw Kazimie 595.
 rowi y Litwie 595.
 Zmorskie wolność 595.
 Sta rzecz na kup się wkwapić w 606. 576.
 bitwie 606. 576.
 Zbigniew Kardinal wielki nieprz- 629.
 iacił Litewski omart 629.
 Zmorski 700. Lisantow fortelem 645.
 zbił 645.
 Zolnierze rozbił 651.
 Zigmunt Kazimierzowie Książęciem 673.
 y Starostą Sławim 673.

Zona Sachmata Czarz z: zdrajca 686.
 Tenie bledny w Wilnie 686.
 ofadzon 686.
 Zabrzeskiemu Troki wzięto 690.
 Zigmunt Kazimierzowie z Książ-
 ęta Glogowskiego na W. K. Lit. po- 706. 707.
 tym na Krolstwo podniesion 711.
 Zyd bluznierca spalon 717.
 Zabrzeski od Głuskie scier 717.
 Zigmunt Krol z Litwa na Głuskie 714.
 go y wojska Mławowskie vo 719.
 rzy 719.
 Ziemia trzesienie 722.
 Zigmunt Krol mawrze ofadzał po 722.
 stom Czarstwu o wojny podnie- 727.
 sienie na Turki 727.
 Zigmunt Krol pierwszy z Zona polak 727.
 Zbawcy Węgerke 735.
 Zamek Piotrkowski mawrowany 735.
 Zbawcy z Mławianem C- 747.
 ęta 747.
 Zamek Wilenski zgorzał 749.
 Zbawcy pomoc Czarstwu 749.
 Zbawcy Czarstwu 749.
 Zaton Krzyżaki w Pruszech wstał 754.
 Zbawcy Głuskie y Mławie 760.
 wro 760.
 Ziemia Lisantkiego podanie 769.
 Zborowski z przymierzem z Turck 775.
 Zbawcy w Andrzejowie 780.
 Zbawcy Litewskie 780.
 Zawolocie Zamek obronny wzię 790.

KONIEC.

CANDIDO LECTORI S.

EN iam legisti bone lector gesta, nec unquam
 Quæ tibi, quæ nec auiis nota fuere prius.

Hec dedit in lucem Stricouius arte peritus,

Nobilis ingenio, uir pietate grauis.

Annæus uates laudatur, Cæsar & ipse,

Liuius & laudem, qua celebretur, habet.

At hic dignus erit maiori laude, quod atra

Nocte sepulta prius quæ latuere diu:

Autore adiutus nullo conscripserit, ecquid

Lector quod carpas hic reperire potes?

Non potes, hunc igitur grata cape mente laborem,

Autori grates & reuerenter age.

Iohannes Stanczykiewicz

Samogita.

Pieśń do N. MARY Panny:

Wierzna Obrono Ludzi utrapionych,
Wdzięczna Poacie w smutku zanurzonych.
Ku Tobie Panno Taż się nie czesliwy;
Nie głoś płaczliwy
Tęciocy to Wtaczę; y Tęgo Szafunkli;
Już już ginącym dodawać ratunku.
Kiedy kto ufa dozna wnetu Swoicy;
Pomocy Twoicy.
Miechay swe Wale Ocean szeroki
Burliwco rzuci pod same Obtoły;
y bez nadziei Zeglarsz utrapiony;
Będzie zbawiony.
Jeżeli nie zginię kogo masz w Obronie
w najgłębszym morzu, taki wnetu kic
po wiata y morze przez Twoie staranie
łatwo ustanie.
Niech kto wojennym Orężem się darwi
Żywot swoy śmierci na płac niech wystawi,
y lub przegrana zdas się z jego strony,
Jaki bez obrony.
Ty mu z posilnem nieomieszkaż swaim,
y zatafiza temu; kto jest Sługą Twoim
y daś zwycięztu o co było wątpliwę;
Przez Cię Szczęśliwę.
Niech kto chorobę ciężką na śmierć leży;
Miech go y Doktor z lekarstwem odbieży;
Niech drogę Parke Wtek mu uwinają;
y żyć nie dają.
Słowo o Panno załóż ku Tobie;
Serdecznie proszę; uzdrowisz wchorobie.
y nie masz tęgę: kto by w swoy potrzebie
Nie doznał Ciebie.

Przed

Przeto też y Ja śródci utrapiony;
 Mizerny Człowiek od Wszelk cłuszony
 Do Ciebie wołam ządając pomocy;
 Nie dzień y w nocy.
 Gdyż w mym nie szczęśliu, kwi mójci niużyłum;
 Tyłko sie karmić Złem jadłewitym;
 Śmiertelnym Wichrom na styx wystawiony
 Stawam strapiony.
 Dokąd się idam y coż czynić będę
 Od kogo w smutku raturku nąhędę;
 Wcale nie niewiem; y ktoż mię posili;
 W tali ciżkicy Chwili.
 Ty która w mocy masz szuzić oomienne;
 Tobie postukne jest Morze bezdenne;
 Ty która znoysz śmiertelne choroby;
 Z każdej Osoby.
 Przed Tobą na Twarz upadłm prosiący;
 O miarę Pleni, w modlitwie gorący
 Ratuy niezczęściem śródci skaranego,
 Nie niegodnego.
 Ażem zastłuzyt więcej niż ponoszę;
 Grzechami mými, iednak ze cłę prosię
 O Natho Boska, niech mię Twą przyczyńa;
 Broni u S. N. A.
 Wypsthe u czyni wdzięczny Bóg cłę Ciebie
 Tyłko się uhaż Natho u mey potrzebie
 Gdyż Jasnę do Twocy Oddiść Cipich
 Zis y na Wiele Amen

Ms Te Piosnki skłapnował infundo w swezy Bychona
 Starogo Nicimnie Wadzone L. Luborskanji Sekretarz
 kęgch S. S. Tarnie W. Leona Sapiechy Wujou ody pr:
 Leonskiego Okoto Roku 1701. Nicimnie u Wyawile
 y u wolniony Sekretarz nalezyta schompiensu nadanien
 Dobr i ubrat, Skona zloty, t u Tarnie Su oicy St. P.

Penultima pessime memorata

Benedicti XII. L. R.

*Fide Le'o, die saepe precor, precor: Cuncto:
 Qs humilis, die parca; Magna ave +uge.
 Multa audi, Lucem dilige; Tunc Secreta;
 Minori parato; Majori cedito. Sicut parcam:
 Priora tunc non diti opus; si que aequas exentis;
 Parla tueri; pati desic; semper te mori inemento:
 Fac ea gra moriens, facta fuisse velis. Ratione*

Regula vite Schola Salentina

Vemadmodum Credis, Ita Vivis.

Quemadmodum Vivis, Ita morieris.

Quem nemo um moriens; Ita Inducaberis

Quoniam ad mirandum spectabitur: Ita in Aeternum eris.

Put in Cask - ad Premium;

Aut in Inferno et Supplicium.

Non omnia mala crede quae audis.

Non Omnia fac quia vales;

Non omnia dicas quæ scis;

Non omnia desiderata quæ vultis

Non omnibus uter, quæ possis.

Van omnia Ostende quod habes.

Curato Te met ipsum, quam alios

Indicato sp. ummet priz joan alterum.

Verere Semper in axime Dubis.

Deum ubiq. presentem;

Tipsum Tibi non absente.

Erzählung des Hrn. Baron Surheim zu Leipzig

Отношение к этому мучит меня.

De Fancha Lasta ntuia ata ha t'upv.

E. Lasar. Preside. Henry J. H. in chair.
 T. J. H. in chair. E. J. H. in chair.

To all I hope you are well.

Нископулскај мигр БОЕ в мам (Хагн. вика).

Nieporówny kochał; nie stał w żądaniu.

Adm D. D.

1670 Dvorem polské nielka byla že předawali
Panie Boie ukrakowie po slotyach bismasce chrystnie zyt
uchoway groch po slotyach osminajlu y jagly takze ze
tymy to chleb z silnym zytom y ady a postasku
slozy dwi y zfran chleb y adano co taka rozkop
ga ras bytu to cest zitanym zyto na myke
met. y 3te chleb prekli

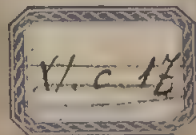
1881. IV. 65

2 *Dactyloctenium* 50 fl. goten.

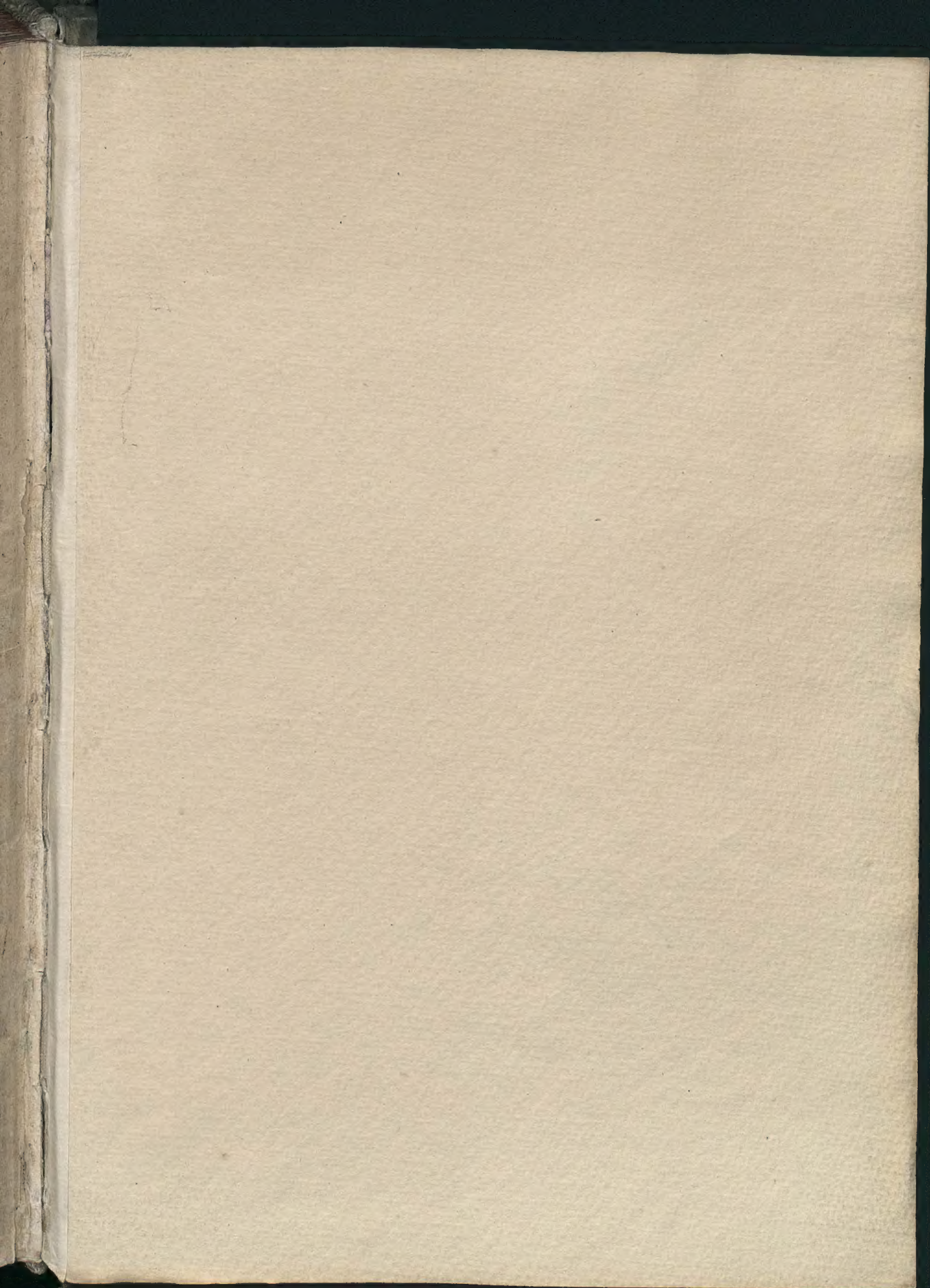
the remainder 20 fl.

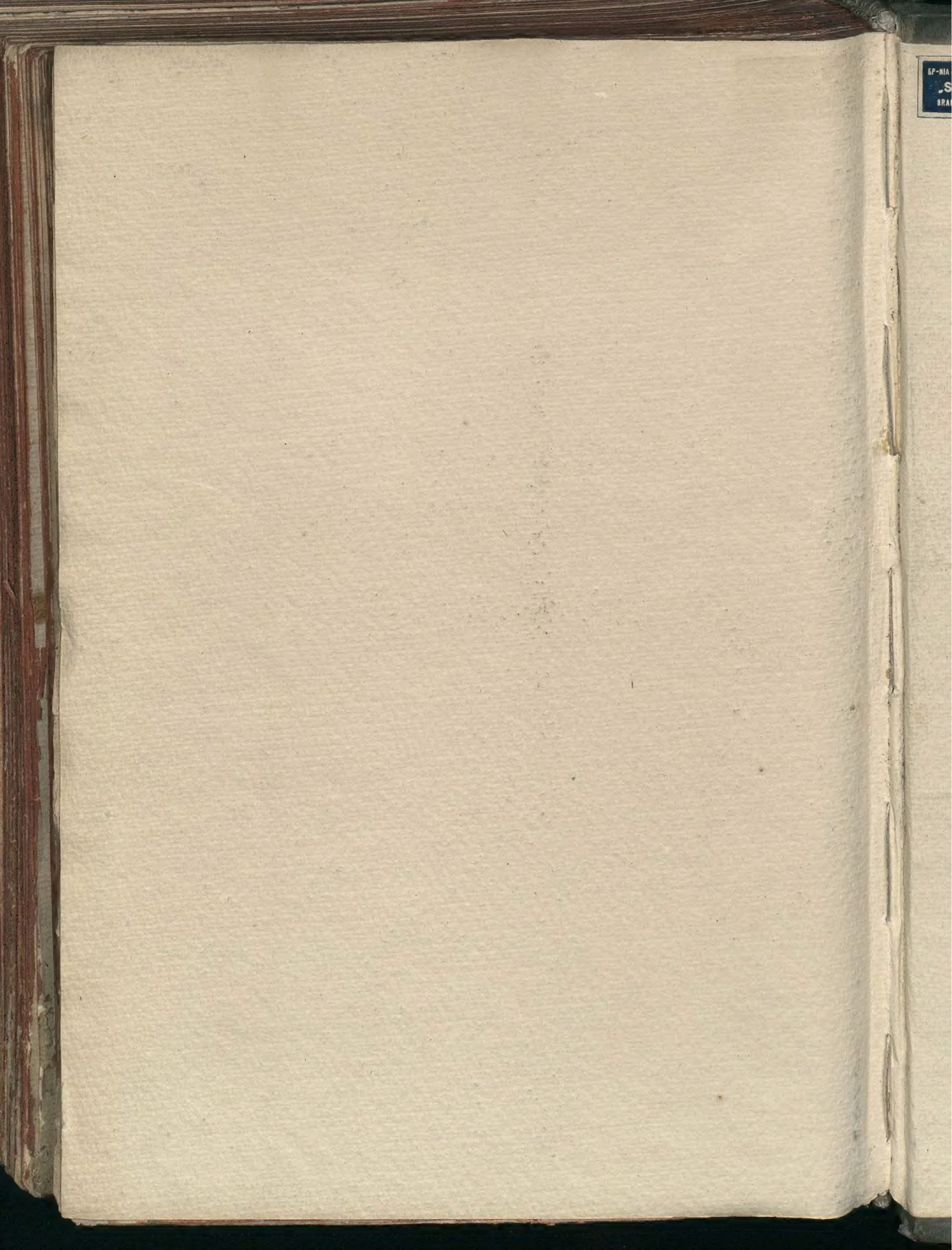
v. $\frac{7}{6}$ 81.

$\frac{64}{7}$

Sim. P. 1026

6P-NIA
S
BRA

SP-NA PRZEMYSŁU ARTYSTYCZNEGO

„STARODRUK”

BRANÓW, UL. FLORIAŃSKA 37

1960-61

art'm

e un
lōgita
dūc dūcū adūmplebo

Et in
et ostendit
in
sa la ta x me

三

Officium

capitulis in